T.C.
ADIYAMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZİN ADI:
KENZÜ'S-SIHHATÜ'L-EBDÂNİYYE ESER-İ MÜRŞİD-İ OSMÂNİYYE İNCELEME-METİN-GRAMATİKAL DİZİN-TIPKIBASIM (CİLT 1)

TEZİN TÜRÜ:
DOKTORA

ANABİLİM DALI:
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

TEZİ HAZIRLAYAN:
BURAK TELLİ

ADIYAMAN / 2017

KENZÜ'S-SIHHATÜ'L-EBDÂNİYYE ESER-İ MÜRŞİD-İ OSMÂNİYYE İNCELEME-METİN-GRAMATİKAL DİZİN-TIPKIBASIM (CİLT 1)

Burak TELLİ

DOKTORA TEZİ

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Danışman: Prof. Dr. İbrahim Halil TUĞLUK

Adıyaman
Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Nisan, 2017

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Prof. Dr. İbrahim Halil TUĞLUK danışmanlığında, Burak TELLİ tarafından hazırlanan "Kenzü's-Sıhhatü'l-Ebdâniyye Eser-i Mürşid-i Osmâniyye İnceleme-Metin-Gramatikal Dizin-Tıpkıbasım" başlıklı çalışma 20 / 04 / 2017 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan (Danışman) : Prof. Dr. İbrahim Halil TUĞLUK İmza: .....

Jüri Üyesi : Prof. Dr. Şehrabanı ALLAHVERDİYEVA İmza: .....

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Serdar YAVUZ İmza: .....

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Ahmet TANYILDIZ İmza: .....

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Muhittin ÇELİK İmza: .....

08 / 05 / 2017

Prof. Dr. İbrahim Halil TUĞLUK

Enstitü Müdür V.

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Doktora Tezi olarak sunduğum "Kenzü's-Sıhhatü'l-Ebdâniyye Eser-i Mürşid-i Osmâniyye İnceleme-Metin-Gramatikal Dizin-Tıpkıbasım" başlıklı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla doğrularım.

20 / 04 / 2017

İmza

Ad-Soyad: Burak TELLİ

ÖZET

KENZÜ'S-SIHHATÜ'L-EBDÂNİYYE ESER-İ MÜRŞİD-İ OSMÂNİYYE İNCELEME-METİN-GRAMATİKAL DİZİN-TIPKIBASIM

Burak TELLİ
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Nisan 2017

Danışman: Prof. Dr. İbrahim Halil TUĞLUK

Kenzü's-Sıhhatü'l-Ebdâniyye Eser-i Mürşid-i Osmâniyye bir tıp ecza kitabıdır. Eser H 1298/M 1881'de Osman Hayri Mürşid Efendi tarafından kaleme alınmıştır. Eserde yazar bitkiler, madenler ve canlı hayvanların özelliklerinden ve bunlarla yapılan tedavi yöntemlerinden söz etmektedir. Kenzü's-Sıhhatü'l-Ebdâniyye Eser-i Mürşid-i Osmâniyye bitki, hayvan, maden isimleri bakımından zengin bir terminolojiye sahiptir. Eserde ayrıca hastalık ve ilaç isimleri ve birtakım cerrahi terimler bulunmaktadır. Bu sebeple eser içeriğiyle tıp ve eczanın, dil ve üslup yönüyle de filolojinin alanına girmektedir ve bu alanlarda yapılacak çalışmalara kaynaklık edecektir. Eser imlâ bakımından birtakım düzensizlikler göstermektedir. Eser ses ve şekil bilgisi bakımından ise yazıldığı dönemin özelliklerini yansıtmaktadır. Ayrıca eserde ses ve şekil bilgisi bakımından Eski Anadolu Türkçesi, Eski Türkçe dönemlerinden izlere rastlanmaktadır. Giriş bölümünde eser, müellif, eserin nüshaları ve eserin içeriği hakkında bilgiler verilmiştir. Ayrıca bu bölümde Anadolu'da yazılmış ilk Türkçe tıp eserleri kısaca açıklanmıştır. İnceleme bölümünde metnin imlâ, ses ve şekil özellikleri gösterilmiştir. Metin bölümünde orijinal metnin transkribesi yer almaktadır. Gramatikal dizin bölümünde eserdeki tüm kelimelerin bağlamsal anlamları ve bu kelimelerin aldığı çekim ekleri gösterilmiştir. Çalışmamızın sonuna eserin tıpkıbasımı eklenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Kenzü's-Sıhhatü'l-Ebdâniyye Eser-i Mürşid-i Osmâniyye, Osman Hayri Mürşid Efendi, Ses Bilgisi, Şekil Bilgisi, Gramatikal Dizin.

ABSTRACT

KENZÜ'S-SIHHATÜ'L-EBDÂNİYYE ESER-İ MÜRŞİD-İ OSMÂNİYYE ANALYSIS-TEXT-INDEXED GRAMMAR-FACSIMILE

Burak TELLİ

Department of Turkish Language and Literature

Adıyaman University Graduate School of Social Studies

April 2017

Advisor: Prof. Dr. İbrahim Halil TUĞLUK

Kenzü's-Sıhhatü'l-Ebdâniyye Eser-i Mürşid-i Osmâniyye is a medicine pharmacy book. The book was written by Osman Hayri Mürşid Effendi in 1298 according to the hegira calendar and in 1881 according to the Gregorian calendar. The writer mentions about the features of plants, mines and livestock and the methods of treatment with them. Kenzü's-Sıhhatü'l-Ebdâniyye Eser-i Mürşid-i Osmâniyye has a rich terminology in terms of plant, animal, and mining names. The work also includes names of diseases and drugs together with some surgical terms. For this reason, the work can be listed in the field of medicine and pharmacy with its content and in the field of philology with language and style thus the work will be a source for the future studies in these fields. The work exhibits some irregularities in terms of spelling. The work reflects the characteristics of the period written in terms of phonetics and morphology. Moreover, there are traces from Old Anatolian Turkish and Old Turkish periods, in terms of phonetics and morphology in the work. In the introduction part, information about the work, the author, the copies of the work and the contents of the work are given. In addition, the first Turkish medical works written in Anatolia are briefly explained. In the review section, the spelling, phonological and morphological features of the text are shown. In the text section, the transcript of the original text takes place. In the indexed grammar, the contextual meanings of all the words in the work and the suffixes drawn by these words are shown. At the end of the work, the original version of the book was added.

Keywords: Kenzü's-Sıhhatü'l-Ebdâniyye Eser-i Mürşid-i Osmâniyye, Osman Hayri Mürşid Effendi, Phonetics, Morphology, Indexed Grammar.

ÖN SÖZ

Bir dilin tam anlamıyla söz varlığının ortaya konulması tarihî metinlerinin tamamen incelenmesiyle mümkündür. Bu tarihî metinler incelenirken sadece edebî eserler değil tıp, tarih, felsefe, astronomi vb. tüm alanlara ait eserler incelenmelidir. Böylelikle dilin o alanlardaki söz varlıkları da ortaya konmuş olacaktır. Türkçenin Uygurlardan bu yana her döneminde tıp eserleri verilmiştir. Uygurlar döneminde tıp yazmaları, Selçuklular döneminde hekimler tarafından yazılan tıp kitapları ve özellikle Eski Anadolu Türkçesi sonra da Osmanlı Türkçesinde tıp-ecza alanında yazılmış birçok eser bulunmaktadır. Bu eserlerin incelenerek dil özellikleri ve söz varlıklarının ortaya konması gerekmektedir. Bu gerekliliklerden hareketle 19. yüzyıla ait tıp-ecza metni olan Kenzü's-Sıhhatü'l-Ebdâniyye Eser-i Mürşid-i Osmâniyye üzerine çalışılmaya karar verildi.

Tıp eserlerinde genel olarak edebî kaygı ön planda olmadığı için bu eserler dili bakımından edebî eserler kadar olgun ve özenli olmayabilmektedir. Müellif, eserinde asıl konuyu anlattığı kısımlarda sade bir dil kullanmıştır ve bu bölümler edebî bakımdan çok özenli değildir. Bu sebeple dil özellikleri bakımından döneminin edebî eserlerinden farklılık göstermektedir. Fakat bu eserler yazıldığı alandaki söz varlığı bakımından son derece önemlidir.

Eserde müellif ara ara konu anlatımını keserek manzumelere yer vermiştir. Bu manzumelerin bir kısmı müellifin kendisi tarafından yazılmış, bir kısmı da başka edebî şahsiyetlerden alıntı şeklindedir. Eserde müellif tarafından yazılmış olan manzume, edebî yönden başarılı bir vasiyetnamedir.

Eser, Osman Hayri Mürşid Efendi tarafından 2. Abdulhamid Han'ın isteği üzerine M. 1881'de yazılmıştır. Müellif, tıp ilminin kurucusu isimlerin eserlerini okuyup bu eserlerde anlatılanları kendisi de tecrübe ettikten sonra eseri yazdığını ifade etmektedir. Eserde bitki, hayvan ve maden isimleri ve özellikleri ile bunlarla yapılan tedavi yöntemleri anlatılmaktadır. Müellifin ifadesine göre eserde ilk kez geçen bitki ve ilaç isimleri de bulunmaktadır.

Kenzü's-Sıhhatü'l-Ebdâniyye Eser-i Mürşid-i Osmâniyye üzerine yaptığımız çalışma giriş, imla özellikleri, ses ve şekil bilgisi yönleriyle inceleme, gramatikal

dizin, çevriyazı ve tıpkıbasım bölümlerinden oluşmaktadır. Edebî kaygıdan uzak bir şekilde yazıldığı için eserde imlâ bakımından düzensizlik bulunmaktadır.

Çalışmamızın giriş bölümünde ilk olarak Osmanlı'nın 19. yüzyıl tıp anlayışı, tıp eğitimi ve hekimleri ile Anadolu coğrafyasında yazılan ilk Türkçe tıp eserleri hakkında bilgiler verilmiştir. Ardından Kenzü's-Sıhhatü'l-Ebdâniyye Eser-i Mürşid-i Osmâniyye ana başlığı altında eserin genel özellikleri, müellifi, istinsah tarihi, genel olarak dil özellikleri ve üslubu, nüshaları başlıklar halinde anlatılmıştır. Eserin kendi bölümleri ve metnin kuruluş düzeni hakkında giriş bölümünde bilgi verilmiştir. Müellifin tespit edebildiğimiz diğer eserlerinden de giriş bölümünde kısaca söz edilmiştir. Giriş bölümünde son olarak çalışmamızın gramatikal dizin bölümünün düzeni ve hazırlanmasında izlenilen yol anlatılmıştır.

İmlâ özellikleri bölümü, ünlülerin yazılışı ve ünsüzlerin yazılışından oluşmaktadır. Ünlülerin yazılışında ünlü seslerin başta, ortada ve sondaki kullanımları metindeki kullanımlarından örneklendirilmiştir. Ünsüzlerin yazımında ise tüm ünsüzlerin imlası verilmemiş, bunun yerine yazımı problemli olan ünsüzlerin yazımı gösterilmiştir ve bu ünsüzlerin kelime başı, ortası ve sonundaki kullanımları gösterilmiştir. Ayrıca imlâ özellikleri verilirken metinden örnek verilen kelimelerin Arap harfli şekilleri birlikte verilmiştir.

Metnin incelemesi ses bilgisi ve şekil bilgisi başlıkları altında yapılmıştır. Ses bilgisi bölümü ünlüler ve ünsüzler olarak iki ana başlıkta anlatılmıştır. Ünlüler; ünlü uyumları, ünlü değişmeleri, ünlü düşmesi, ünlü birleşmesi, ünlü türemesi, ünlü daralması başlıkları altında incelenmiş, metinden ilgili örneklerle açıklanmıştır. Ünsüzler; ünsüz benzeşmesi, ünsüz türemesi, ünsüz yumuşaması, ünsüz ikizleşmesi, hece yutulması, ünsüz düşmesi, ünsüz değişmeleri ve göçüşme başlıkları altında incelenmiş, metinden ilgili örneklerle açıklanmıştır. Şekil bilgisi bölümünde ise sözcük türleri, ilgili sözcük türü ile birlikte çekim ve yapım ekleri detaylıca anlatılmış, metinden örnekler verilerek metindeki kullanımları gösterilmiştir.

Gramatikal dizin bölümü aynı zamanda metnin sözlük bölümüdür. Bu bölümde metinde kullanılan bütün kelimeler madde başı olarak verilmiştir. Kelimenin yanında kökeni verilmiş ve kelimenin anlamı verilirken ise metindeki bağlamı esas alınmıştır. Kelimenin tüm çekim eki almış şekillleri ilgili madde

başının altında sayfa ve satır numaraları verilerek sıralanmıştır. Aynı kelime farklı anlamlarda kullanılmış ise farklı anlamı için ayrı madde başı oluşturulmuştur.

Çevriyazı bölümünde metnin elimizde bulunan Milli Kütüphane EHT 1977 A 9 kayıt numaralı nüshasının transkripsiyonlu metni verilmiştir. Çevriyazı metin *Times Turkish Transcription* yazı karakteri ile ve tezin genel yazım ilkeleri doğrultusunda 12 punto ve bir buçuk satır aralığı ile yazılmıştır. Transkripsiyonlu metin oluşturulurken şekil olarak orijinal metne bağlı kalınmıştır. Paragraflar ve metnin ortalı ya da iki kenara hizalı yazımlarında birebir orijinal nüshaya bağlı kalınmıştır. Metinde çok sık kullanılan ayraçlar, transkripsiyonlu metinde de aynen kullanılmıştır. Noktalama bakımından ise sadece nokta, anlam karışıklığı olmaması için gerektiği yerde virgül ve özel isme gelen çekim eklerini ayırmak için kesme işareti kullanılmıştır.

Tıpkıbasım, çalışmamızın sonuna eklenmiştir. Milli Kütüphane'de EHT 1977 A 9 numara ile kayıtlı olan çalıştığımız nüshanın orijinal şekli çalışmanın sonunda verilmiştir. Böylelikle orijinal metne ulaşmak isteyen araştırmacıların istifadesine sunulmuştur.

Çalışmamızın sonuç kısmında genel bir değerlendirme yapılmıştır. Çalışmanın tüm bölümlerinden elde edilen dikkat çeken veriler bu bölümde verilmiştir. Kenzü's-Sıhhatü'l-Ebdâniyye Eser-i Mürşid-i Osmâniyye'nin içerik olarak döneminin diğer eserlerinden ayrı olan yönleri, imlâ özellikleri, ses ve şekil yönünden dikkat çeken özellikleri ve gramatikal dizin ile ilgili birtakım veriler sonuç bölümünde anlatılmıştır.

Çalışmamız Türkoloji alanına bir nebze katkı sunacaksa bu, tüm çalışma boyunca biriktirdiğim yorgunluklarımın bir nefeste silinmesine vesile olacaktır.

Çalışmamızın uzun süren bir yazım süreci oldu. Bu süreçte tez çalışmama danışmanlık yaparak bana ve çalışmamıza değer katan saygıdeğer hocam Prof. Dr. İbrahim Halil TUĞLUK'a; akademik tüm çalışmalarımda bana hep cesaret veren, her desteği sağlayan kıymetli hocam Doç. Dr. Serdar YAVUZ'a; doktora tez izleme komitemde yer alan değerli hocam Prof. Dr. Şehrabanı ALLAHVERDİYEVA'ya; tez çalışmalarım boyunca hep birlikte olduğumuz ve desteklerini esirgemeyen doktora arkadaşlarım sevgili Okt. Serdar BULUT ve Uzm. Türker Barış

BULDUK'a; bu süreçte hep yanımda olan ve bana güç veren Gölbaşı Meslek Yüksekokulundan değerli dostlarım Okt. Hakkı ŞİMŞEK, Okt. Volkan SEZGİN, Öğr. Gör. Arif YILDIZ ve Öğr. Gör. Selçuk BAYRAMOĞLU'na ve tüm bu süreçte belki zaman zaman ihmal ettiğim fakat hep yanımda olan sevgili eşim Ülkü TELLİ, kızım Ayşe Nisa TELLİ ve oğlum Ömer Kağan TELLİ'ye teşekkürlerimi iletiyorum.

Adıyaman – 2017 **Burak TELLİ**

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL VE ONAY TUTANAĞI……..……i

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI…….ii

ÖZET..... iii

ABSTRACT..... iv

ÖN SÖZ……...v

İÇİNDEKİLER..... ix

TABLOLAR DİZİNİ..... xviii

KISALTMALAR DİZİNİ..... xix

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ..... xxi

1. Giriş..... 1

1.1. Anadolu'da Yazılmış İlk Türkçe Tıp Yazmaları..... 3

1.2. Kenzü's-Sıhhatü'l-Ebdâniyye Eser-i Mürşid-i Osmâniyye..... 7

1.2.1. Eser hakkında genel bilgiler..... 7

1.2.2. Eserin müellifi ve telif tarihi..... 9

1.2.3. Eserin bölümleri ve metnin düzeni.....10

1.2.4. Eserin dil özellikleri ve üslubu.....11

1.2.5. Eserin nüshaları.....11

1.2.6. Müellifin bilinen diğer eserleri.....13

1.2.6.1. Terbiyetü'l-ezhân.....13

1.2.6.2. Teshîlü'l-efkâr.....13

1.2.7. Gramatikal dizinin düzeni.....13

2. İnceleme.....18

2.1. İmlâ (Yazım) Özellikleri.....18

2.1.1. Ünlülerin yazımı.....19

2.1.1.1. /a/ ünlüsünün yazımı.....19

2.1.1.2. /e/ ünlüsünün yazımı.....20

2.1.1.3. /ı/ ve /i/ ünlülerinin yazımı.....21

2.1.1.4. /o/ ve /ö/ ünlülerinin yazımı.....21
2.1.1.5. /u/ ve /ü/ ünlülerinin yazımı.....22
2.1.2. Ünsüzlerin yazımı.....23
2.1.2.1. /b/ ve /p/ ünsüzlerinin yazımı.....23
2.1.2.2. /c/ ve /ç/ ünsüzlerinin yazımı.....23
2.1.2.3. /g/ ve /ğ/ ünsüzlerinin yazımı.....24
2.1.2.4. /k/ ve /ḳ/ ünsüzlerinin yazımı.....24
2.1.2.5. /s/ ünsüzünün yazımı.....24
2.1.2.6. /t/ ünsüzünün yazımı.....25
2.1.2.7. /ñ/ ünsüzünün yazımı.....25
2.2. Ses Bilgisi (Fonetik).....26
2.2.1. Ünlüler.....26
2.2.1.1. Ünlü uyumları.....26
2.2.1.1.1. Kalınlık-incelik (artlık-önlük) uyumu.....26
2.2.1.1.1.1. Kalınlık-İncelik Uyumuna Girmeyenler.....26
2.2.1.1.1.1.1. Arapça ve Farsça kökenli olup uyuma girmeyenler.....26
2.2.1.1.1.1.2. Türkçe kökenli olup uyuma girmeyenler.....27
2.2.1.1.1.2. Kalınlık-incelik uyumuna girenler.....28
2.2.1.1.1.2.1. Arapça ve Farsça kökenli olup uyuma girenler.....28
2.2.1.1.1.2.2. Türkçe kökenli olup uyuma girenler.....28
2.2.1.1.2. Düzlük-yuvarlaklık uyumu (Dudak uyumu).....29
2.2.1.1.2.1. Kelimelerde yuvarlaklaşma.....29
2.2.1.1.2.1.1. /g/, /ğ/ Seslerinin düşmesi sebebiyle.....29
2.2.1.1.2.1.2./b/, /m/, /p/ ve /v/ Dudak ünsüzleri sebebiyle.....30
2.2.1.1.2.1.3.Yuvarlak ünlülü bazı yapım ekleri sebebiyle.....30
2.2.1.1.2.1.4. Eski Türkçeden bu yana yuvarlak ünlülü olan sözcükler.....31
2.2.1.1.2.2. Eklerde Yuvarlaklaşma.....31

2.2.1.1.2.2.1. Eski Türkçede yuvarlak ünlülü olup bu özelliğini kısmen kaybetmiş ekler sebebiyle....31
-up, -üp Zarf-fiil eki....32
-dur, -dür Faktitif eki....32
-ur, -ür Faktitif eki....33
-dur, -dür Bildirme Eki....34
-duḳ-, -dük- Sıfat-fiil eki....34
-sun, -sün: Emir teklik 3. şahıs eki....35
-u, -ü: Fiilden isim yapım eki....36
-mur Fiilden isim yapım eki....36
2.2.1.1.2.2.2. Ünlüsü sonradan yuvarlaklaşmış ekler sebebiyle....36
-lu, -lü İsimden İsim Yapma Ekleri....37
-r, -ar, -er, -ır, -ir, -ur, -ür Geniş zaman eki....37
-uñ, -üñ, -nuñ, -nüñ: İlgi hali ekleri....38
2.2.1.1.2.3. Düz ünlülü ekler....39
2.2.1.1.2.3.1. -ı, -i Belirtme hal eki....39
2.2.1.1.2.3.2. -ı, -i Teklik 3. şahıs iyelik eki....39
2.2.1.1.2.3.3. -sı, -si Teklik 3. şahıs iyelik eki..40
2.2.1.1.2.3.4. -l- Fiilden fiil yapım eki....41
2.2.1.1.2.3.5. -n- Fiilden fiil yapım eki....41
2.2.1.1.2.3.6. -ş- Fiilden fiil yapım eki....42
2.2.1.1.2.3.7. -dı, -di Görülen geçmiş zaman eki....43
2.2.1.1.2.3.8-alım, -elim: Çokluk 1. şahıs istek eki....43
2.2.1.1.2.3.9. -icek, -ıcaḳ Zarf-fiil eki....44
2.2.1.1.2.3.10.-ncı, -nci: İsimden isim yapım eki....44
2.2.1.1.2.3.11.-ıcı, -ici Fiilden isim yapım eki.45
2.2.1.2. Ses olayları....46
2.2.1.2.1. Ünlü düşmesi....46
2.2.1.2.2. Ünlü birleşmesi (Ünlü kaynaşması)....47
2.2.1.2.3. Ünlü türemesi....47
2.2.1.2.4. Ünlü daralması....48
2.2.1.2.5. Ünlü değişmeleri....48

2.2.1.2.5.1. i-e meselesi.....49
2.2.1.2.5.1.1.Metinde “i” ile yazılıp bugün “e” şeklinde telaffuz edilen kelimeler.....50
2.2.1.2.5.1.2... Metinde “e” ile yazılıp bugün “i” şeklinde telaffuz edilen kelimeler.....50
2.2.1.2.5.1.3.Metinde hem “i” ile hem de “e” ile yazılan kelimeler.....51
2.2.1.2.5.2. o/u ve ö/ü Meselesi.....51
2.2.1.2.5.2.1.Dar-yuvarlak ünlülü (u/ü) olarak tespit edilen kelimeler……..……52
2.2.1.2.5.2.2. Geniş-yuvarlak ünlülü (o/ö) olarak tespit edilen kelimeler.....52
2.2.1.2.5.3. ü>e değişmesi.....52
2.2.1.2.5.4. u>ı, u>i, ü>i değimeleri 52
2.2.1.2.5.5. ı>u değimesi.....53
2.2.1.2.5.6. i>ü değimesi.....54
2.2.1.2.5.7. a>e değimesi 54
2.2.1.2.5.8. ı>a değişmesi.....54
2.2.1.2.5.9. o>ü değişmesi 54
2.2.1.2.5.10. o>u değişmesi.....54
2.2.1.2.5.11. ı>i değişmesi 55
2.2.2. Ünsüzler.....55
2.2.2.1. Ünsüz benzeşmesi (Ünsüz uyumu).....55
2.2.2.1.1. İmlası Kalıplaşmış Ekler.....55
2.2.2.2. Ünsüz türemesi.....56
2.2.2.2.1. /y/ Türemesi.....57
2.2.2.2.2. /n/ Türemesi.....57
2.2.2.2.3. /ş/ Türemesi 58
2.2.2.3. Ünsüz yumuşaması (Tonlulaşma).....58
2.2.2.3.1. t/d.....58
2.2.2.3.2. k/g 59
2.2.2.3.3. ḳ/ ġ 59
2.2.2.3.4. ç/c.....60
2.2.2.3.5. p/b 61
2.2.2.4. Ünsüz ikizleşmesi.....61

2.2.2.5. Hece yutulması (Büzüşme).....62
2.2.2.6. Ünsüz düşmesi.....62
2.2.2.6.1. g/ġ düşmesi.....62
2.2.2.6.1.1. -lıġ, -lig > -lu, -lü İsimden İsim Yapma Eki.....63
2.2.2.6.1.2. -ıġ, -ig > -ı, -i Belirtme Hal Eki.....63
2.2.2.6.1.3. -ġa, -ge > -a, -e Yaklaşma Hal Eki.....63
2.2.2.6.1.4. -ġaru, -gerü > -aru, -erü.....63
2.2.2.6.1.5. -ġan, -gen > -an, -en Sıfat-Fiiil Eki.....63
2.2.2.6.1.6. -ġınca, -gince> -ınca, -ince Zarf-Fiil Eki.....64
2.2.2.6.2. y- Düşmesi.....64
2.2.2.6.3. Orta Hece /l/ düşmesi.....64
2.2.2.6.4. "b" düşmesi.....65
2.2.2.7. Ünsüz değişmeleri.....65
2.2.2.7.1. k > g değişmesi.....65
2.2.2.7.2. t > d değişmesi.....66
2.2.2.7.3. b > v değişmesi.....67
2.2.2.7.4. d > y değişmesi.....68
2.2.2.7.5. b > p değişmesi.....68
2.2.2.7.6. ḳ > ḫ değişmesi.....69
2.2.2.7.7. y > g değişmesi.....70
2.2.2.7.8. r > l değişmesi.....70
2.2.2.7.9. v>b değişmesi.....70
2.2.2.7.10. ş>ç değişmesi.....70
2.2.2.8. Göçüşme.....71
2.3. Şekil Bilgisi (Morfoloji).....71
2.3.1.İsim.....71
2.3.1.1. Çokluk ekleri.....71
2.3.1.2. İyelik ekleri.....72
2.3.1.3. Aitlik eki.....74
2.3.1.4. Hâl ekleri.....74
2.3.1.4.1. Yalın hâl.....74

2.3.1.4.2. Belirtme hâli eki.....75
2.3.1.4.3. Yaklaşma hâli eki.....76
2.3.1.4.4. Bulunma hâli eki.....76
2.3.1.4.5. Ayrılma hâli eki.....77
2.3.1.4.6. İlgi hâli eki.....77
2.3.1.4.7. Eşitlik hâli eki.....77
2.3.1.4.8. Yön gösterme hâl eki.....78
2.3.1.4.9. Vasıta hâli eki.....78
2.3.1.5. İsim tamlaması.....79
2.3.1.6. İsimden isim yapma ekleri.....80
2.3.1.7. Fiilden isim yapma ekleri.....83
2.3.1.8. Soru eki.....84
2.3.2.Zamir.....85
2.3.2.1. Şahıs zamirleri.....85
2.3.2.2. İşaret zamirleri.....87
2.3.2.3. Belirsizlik zamirleri.....88
2.3.2.4. Dönüşlülük zamirleri.....89
2.3.2.5. Soru zamirleri.....90
2.3.2.6. Bağlama zamirleri.....90
2.3.3.Sıfat.....91
2.3.3.1. Niteleme sıfatları.....91
2.3.3.2. Belirtme sıfatları.....92
2.3.3.2.1. İşaret sıfatları.....92
2.3.3.2.2. Belirsizlik sıfatları.....93
2.3.3.2.3. Sayı sıfatları.....95
2.3.3.2.3.1. Asıl sayı sıfatları.....95
2.3.3.2.3.2. Sıra sayı sıfatları.....97
2.3.3.2.3.3. Üleştirme sayı sıfatları.....97
2.3.3.2.3.4. Kesir sayı sıfatları.....98
2.3.3.2.4. Soru sıfatları.....98
2.3.3.3. Sıfat-fiiller.....99
2.3.4.Zarf.....101

2.3.4.1. Durum zarfları 101
2.3.4.2. Zaman zarfları 102
2.3.4.3. Azlık-çokluk zarfları 102
2.3.4.4. Yer-yön zarfları 103
2.3.4.5. Soru zarfları 103
2.3.4.6. Zarf-fiiller 104
2.3.5.Edat 106
2.3.5.1. Son çekim edatları 107
2.3.5.1.1. Tek başına kullanılanlar 107
2.3.5.1.2. Kendinden önceki kelimeye hâl eki getirilerek kullanılanlar 109
2.3.5.1.2.1. Ayrılma hâl eki ile kullanılanlar 109
2.3.5.1.2.2. Yönelme hâl eki ile kullanılanlar 110
2.3.6.Bağlaç 110
2.3.6.1. Anlamlarına göre bağlaçlar 111
2.3.6.1.1. Şart bildirenler 111
2.3.6.1.2. Sıralama bildirenler 112
2.3.6.1.3. Kuvvetlendirme bildirenler 113
2.3.6.1.4. Sebep bildirenler 114
2.3.6.1.5. İstisna bildirenler 114
2.3.6.1.6. Açıklama bildirenler 115
2.3.6.1.7. Atıf vavı 117
2.3.6.1.8. Atıf bağlaçları 118
2.3.6.2. İşlevlerine göre bağlaçlar 118
2.3.6.2.1. Kelimeleri bağlayanlar 118
2.3.6.2.2. Cümleleri Bağlayanlar 120
2.3.7.Fiil 123
2.3.7.1. Olumsuzluk eki 124
2.3.7.2. Şahıs ekleri 124
2.3.7.2.1. Zamir kökenli şahıs ekleri 125
2.3.7.2.2. İyelik kökenli şahıs ekleri 126
2.3.7.2.3. Emir ekleri 126

2.3.7.3. Kip ekleri.....127
2.3.7.3.1. Haber kipleri.....128
2.3.7.3.1.1. Bilinen geçmiş zaman -dı, -di, -du, -dü.....128
2.3.7.3.1.2. Duyulan geçmiş zaman -mış, -miş, -muş, -müş.....130
2.3.7.3.1.3. Şimdiki zaman -yor, -mada.....132
2.3.7.3.1.4. Gelecek zaman -acak, -ecek.....133
2.3.7.3.1.5. Geniş zaman -r, -ar, -er, -ır, -ir, -ur, -ür.....134
2.3.7.3.2. Tasarlama kipleri.....137
2.3.7.3.2.1.Gereklilik kipi -malı, -meli; sa/-se gerek; -ma/-me gerek; -mak/-mek gerek.....137
2.3.7.3.2.2. Dilek-şart kipi -sa, -se.....139
2.3.7.3.2.3.İstek kipi -alım, -elim, -ayım, -eyim, -a, -e, -alar, -eler.....141
2.3.7.3.2.4. Emir kipi -gil, -sun, -sün.....144
2.3.7.3.3. Çekimli fiil.....146
2.3.7.3.3.1. Basit çekimli fiil.....146
2.3.7.3.3.2. Birleşik çekimli fiil.....146
2.3.7.3.3.2.1. Rivayet imiş.....147
2.3.7.3.3.2.2. Hikaye idi.....147
2.3.7.3.3.2.3. Şart ise.....148
2.3.7.3.4. Ek-fiil.....148
2.3.7.3.4.1. Bilinen geçmiş zamanı.....149
2.3.7.3.4.2. Duyulan geçmiş zamanı.....149
2.3.7.3.4.3. Geniş zamanı.....149
2.3.7.3.4.4. Şartı.....150
2.3.7.3.5. Zarf-fiili.....150
2.3.7.3.6. İsimden fiil yapma ekleri.....150
2.3.7.3.7. Fiilden fiil yapma ekleri.....151
2.3.7.3.8. Birleşik fiiller.....152
2.3.7.3.8.1. İsim + Fiil şeklinde kurulan birleşik fiiller.....152
2.3.7.3.8.2. Fiil + Fiil şeklinde kurulan (Bir yanı zarf-fiil bir yanı fiil) birleşik fiiller: Tasvir fiilleri.....153

2.3.7.3.8.2.1. Yeterlilik.....154
2.3.7.3.8.2.2. Tezlik.....154
2.3.7.3.8.2.3. Süreklilik.....155
2.3.7.3.8.2.4. Yaklaşma.....155
2.3.7.3.8.2.5. Uzaklaşma.....155
2.3.7.3.8.3. Anlam kaymasına uğramış ve deyimleşmiş olan birleşik fiiller.....155
2.3.8.Ünlem.....156
3. Metin.....157
3.1. Metnin Kuruluşunda İzlenen Yol.....157
3.2. Çevriyazılı Metin.....158
4. Gramatikal Dizin.....666
5. Sonuç.....1628
KAYNAKÇA.....1632
TIPKIBASIM.....1640
ÖZGEÇMİŞ.....2248

TABLOLAR DİZİNİ

Sayfa No

Tablo 1. Zamir Kökenli Şahıs Ekleri 125

Tablo 2. İyelik Kökenli Şahıs Ekleri.....126

Tablo 3. Emir Kipi Şahıs Ekleri.....127

Kısaltmalar Dizini

Ar. : Arapça

bk. : Bakınız

Bulg. : Bulgarca

C. : Cilt

çev. : Çeviren

EHT : Eski Harfli Türkçe matbu eserler

ET : Eski Türkçe

Far. : Farsça

Fr. : Fransızca

H : Hicrî

haz. : Hazırlayan

İng. : İngilizce

İt. : İtalyanca

Lat. : Latince

M : Miladî

Moğ. : Moğolca

ö. i. : Özel isim

Rus. : Rusça

S : Sayı

ss. : Sayfalar arası

TDK : Türk Dil Kurumu

TS : Türkçe Sözlük

TTK : Türk Tarih Kurumu

vb. : Ve benzeri

Yun. : Yunanca

\+ : İsim kökü

\- : Fiil kökü

> : Kelimenin yeni biçimini gösterir

< : Kelimenin kaynağını gösterir

[ ] : Ana metinde sayfa numaralarını gösterir

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

آ	Ā, ā
ا	A , a, E, e
ء	ʾ
ب	B, b
پ	P, p
ت	T, t
ث	S̱, s̱
ج	C, c
چ	Ç, ç
ح	Ḥ, ḥ
خ	Ḫ, ḫ
د	D, d
ذ	Ẕ, ẕ
ر	R, r
ز	Z, z
ژ	J, j
س	S, s
ش	Ṣ, ṣ
ص	Ṣ, ṣ
ض	Ḍ, ḍ, Ż, ż
ط	Ṭ, ṭ
ظ	Ẓ, ẓ
ع	ʿ
غ	Ġ, ġ
ف	F, f
ق	Ḳ, ḳ
ك	ñ, K, k, G, g
ل	L, l
م	M, m
ن	N, n
و	V, v, O, o, Ö, ö, U, u, Ū, ū Ü, ü
ه	H, h, (a, e)
ى	y, ī, İ i

1. Giriş

İnsanoğlunun tıp ilmine her zaman ilgisi olmuştur. Bu ilgi insanoğlunun varlığı ile yaşıt denebilir. İnsan var oldukça yaşamı içerisinde hep hastalıklar da var olmuştur. Hastalıklardan kurtulmak için birtakım yöntemlere başvurarak iyileşme çabası içerisinde olmuştur. Tedavi çabaları insanları olağan olarak tabiata, doğadaki diğer canlılara yönlendirmiştir. İnsanlar bitkilerden, hayvanlardan, madenlerden türlü medetler umarak hastalıkların tedavisinde bunlara başvurmuşlardır. Bu çabalar belki de bugünkü tıp ilminin temelini oluşturmuştur.

Türk tıp tarihi hakkındaki çalışmalar incelendiğinde bu çalışmaların İslamiyet öncesine kadar uzanan bir geçmişi olduğu görülmektedir. Türklerin sağlık konusundaki çalışma ve deneyimleri bilinen metinler ışığında Uygurlar dönemine kadar uzanmaktadır. Bu, tıp alanındaki deneyim ve çalışmalarının çok eskiye dayandığını göstermektedir. Tıp çalışmalarının bu kadar eski dönemlere gitmesi Türklerin bu alandaki birikiminin zenginliğine işaret etmektedir. Ayrıca Orta Asya Türk bölgelerinde hastalıkların türlü ilaç terkipleriyle tedavi edilmeye çalışıldığı ve hastaların tedavileri için bayrak veya mızrakla işaretlenmiş ayrı çadırlar kurulduğu kaynaklarda geçmektedir (Bakır, 2000:264). İhtiyaç neticesinde tıp alanında her dönemde yeni eserler ortaya konmuştur ve bu eserler yazın dünyamızın bir parçası olarak tarihe geçmiştir. Kenzü's-Sıhhatü'l-Ebdâniyye, Turfan seferleri sırasında ele geçirilen 45 tane irili ufaklı yazma parçası ve kısmen eksik bir kitap halindeki Uygurlara ait bilinen ilk tıp metinlerinden (Bayat, 2003:211) günümüze kadar uzanan tıp metinleri zincirinin 19. yüzyıla ait halkası olacaktır.

Tıbbın geniş halk kitlelerini ilgilendiren bir alan olması ve bu alanda yazılan eserlerin her zaman ilgi görmesine rağmen medreselerde bilim dilinin Arapça olması sebebiyle tıp alanındaki eserler hep Arapça olarak kaleme alınmıştır. Anadolu Seçuklu devletinin yıkılıp yerine Beyliklerin kurulmasıyla Türkçeye bir yöneliş başlamıştır. 14. yüzyıldan itibaren Anadolu'da Türkçe tıp kitapları yazılmaya başlanmıştır (Önler, 2006:135).

Osmanlı'da hekimlik, anlayış olarak Selçuklu tıbbının devamı durumundadır. 19. yüzyıla kadar Türk tıbbı Doğu karakterini yansıtırken bu yüzyılda artık yönünü Batı'ya dönmüştür (Ünver, 30). Bu yönelişte Tanzimat'ın etkisi de olabilir. Osmanlı,

tıp uygulamalarında tarihî birikimlerinin üzerine Batı'nın tıp anlayışını eklemiştir. 19. yüzyılda tıp alanında Osmanlı'da birtakım yenilikler bulunmaktadır. Bu yenilikler hem tıp eğitiminde hem de tıbbî anlamda gerçekleştirilmiştir. Pek çok yeni tıp okulu açılmış buralardan yerli hekimler yetişmiştir. Bu hekimlerden bazısı açılan bu kurumlarda hocalık yapmak üzere görev almış bazıları da çeşitli kurumlarda hekimlik görevine başlamışlardır. Bu yüzyılda Tıp Fakültesi kurulması dönemin önemli bir hadisesidir. Fakülte kurulmadan önce tıp eğitimi ile görevli kurum Süleymaniye Tıp Mederesesi'dir. Söz konusu dönemde Hekimbaşı Mustafa Behçet Efendi iyi eğitilmiş hekimlere olan ihtiyacı dile getirmiştir ve 1827'de Müslüman tabip yetiştirmek üzere tıp mektebi açılması yönünde beyanda bulunmuştur. Bu dönemde Tıbbiyye-i Âmire, Mekteb-i Tıbbiyye-i Şahane gibi okullar ile birlikte bazı askerî hastaneler de açılmıştır. Bunlar: Gümüşsuyu, Kuleli, Davutpaşa, Maltepe, Tophane, Levent çiftliği, Topçular, Mabeyn, Tıbhane, Tarabya vb.dir. Bu kurumlardan özellikle Mekteb-i Tıbbiyye-i Şahane'nin açılması tıp eğitiminin Türkçe yapılması isteği ve bu konu üzerinde ısrarla durulması sonucu olmuştur. 19. yüzyılda isimleri zikredilen belli başlı hekimler şunlardır: Şânîzâde Mehmet Ataullah Efendi, Mustafa Behçet Efendi, Birgivîzâde Mehmet Nuri, Hayrullah Efendi, Kırımlı Aziz Bey, Ahmet Remzi Paşa, Mustafa Hami Bey, Nuri Kenan, Saip Paşa, Abdi Süleyman, Şemsi Şerif Efendi, Hüseyin Remzi, Feyzi Hasan, Hasan Mazhar, Mehmet Şakir, İbrahim Şevki, Hamdi Aziz, Rıfat Hüsamettin, Bahaeddin Şakir. Bu şahsiyetler birtakım çeviri ya da telif eserler yazmışlardır. Bunlardan Şânîzâde Mehmet Ataullah Efendi'nin İbn-i Sina'nın meşhur tıp kitabı *El-Kanun*'dan esinlenerek *Hamse* isimli tıp kitabı yazmıştır. Bu kitap 1820'de basılmıştır ve basılmış ilk Türkçe Tıp eseri olarak önem taşımaktadır. Ayrıca Hasan Mazhar tıp dilinin Türkçeleştirilmesi için çalışmış, özellikle de kendi uzmanlık alanı olan anatomide bazı terimlerin Türkçelerini kullanmayı teklif etmiştir. Örneğin scapula yerine omuz kemiği ifadesini önermiştir (Kahya, 1997).

Tarihî tıp metinleri elbette tıp alanında tıp tarihi için önemli kaynaklardır. Tıp tarihi kadar da tarihi bir döneme ait yazılı metinler olması nedeniyle filologlar için de önemli araştırma alanlarıdır. Hem yazıldığı dönemin dil özelliklerini hem de tıp terminolojisini göstermesi ve tıp alanındaki söz varlığımızın ortaya konması bakımından çok önemli eserlerdir. Kenzü's-Sıhhatü'l-Ebdâniyye Eser-i Mürşid-i

Osmâniyye, tıp metni olduğu kadar da ecza metinidir. Eserde bitkiler, hayvanlar ve madenlerle yapılan tedavi yöntemleri anlatılır. Bu maddelerden elde edilen çeşitli ilaç terkipleri, bu terkiplerin hastaya nasıl uygulanacağını ayrıntılı şekilde anlatır.

1.1. Anadolu'da Yazılmış İlk Türkçe Tıp Yazmaları

Anadolu'da Türkçenin müstakil bir yazı dili olarak kurulup gelişmesi kolay olmamış, birtakım merhalelerden sonra gerçekleşmiştir. Selçuklular devri Anadolu'sunda Türkçe bir yandan Arapça ve Farsçanın hakimiyetini kırma çabası içerisindeyken bir yandan da konuşma dilini bir yazı dili haline getirebilme mücadelesi vermiştir. Anadolu Türkmen Beyliklerinin Türkçenin Anadolu'da yazı dili olmasında çok büyük hizmetleri olmuştur. Türkmen beyleri, Arap ve Acem kültürüne fazla itibar etmemiş, milli geleneklere ve Türkçeye değer vermişlerdir. İlim adamlarını, şairleri ve edipleri koruyarak Türk dili ve edebiyatı alanında ürünler verilmesine ortam hazırlamışlardır. Bu faaliyetler ile birlikte Karamanoğlu Mehmet Bey'in 1277'de çıkardığı ferman ile divanlarda ve resmi yazışmalarda Türkçenin kullanılmasını emretmesi Türkçe için önemli şuurlanma dönemi olmuştur (Korkmaz, 1995:432).

Türkçe ile Anadolu'da eserler yazılmaya devam ederken 14. yüzyıldan itibaren yine bu coğrafyada tıp, tarih, astronomi ve dinî eserler de yazılmaya başlanmıştır. Bu dönemde yazılan tıp alanındaki eserler önemli bir yer tutmaktadır. Selçuklular devri Türkçesiyle günümüze ulaşan çok fazla eser bulunmamaktadır. Fakat söz konusu dönemde ünlü hekimlerin bulunduğu ve devlet tarafından birtakım sağlık hizmetlerinin halka götürüldüğü kaynaklarda geçmektedir (Bayram, 1998:149-150). Anadolu'da bilinen ilk Türkçe tıp yazmaları 14. yüzyıla aittir (Önler, 1998:157). Bu döneme ait tıp yazmaları şunlardır[1]:

Akrabadin Tercümesi: 15. yüzyılın ünlü hekimi Sabuncuoğlu Şerefeddin tarafından yazılmıştır. Eser, Ebul İbrahim Cürcânî'nin Zâhire-i Harzemşâhî adlı eserinin sonundaki Akrabadin kısmının tercümesi durumundadır. Şaban Doğan'ın eser üzerinde doktora çalışması bulunmaktadır (Doğan, 2009).

Alâim-i Cerrâhîn: İbrahim bin Abdullah tarafından 1505 tarihinde yazılmıştır. Önemli bir özelliği Türk tıp literatüründe ateşli silah yaraları ve

[1] Anadolu'da yazılmış ilk Türkçe tıp yazmaları konusunda başlıca şu kaynaklardan yararlanılmıştır: Zafer, Önler, "XIV-XV. Yüzyıl Türkçe Tıp Metinlerinin Dili ve Sözvarlığı", *Kebikeç*, S.6,1998, ss.157-168.; Mehmet, Gürlek, *İbrahim Bin Abdullah'ın Cerrah-Name (Ala'im-i Cerrahin) (Giriş-Metin-Sözlük)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2011.; Serdar, Yavuz, *Cerrah-nâme İnceleme-Metin-Dizin-Tıpkıbasım.* Kesit Yayınları, İstanbul 2013.

frengiden söz eden ilk eser olmasıdır. Frengi hastalığının belirtileri ve tedavilerini açıklaması ve Avrupalı cerrahlardan önce ateşli silah yaralarının tedavisinden söz etmesi eserin önemini artırmaktadır. Mehmet Gürlek'in söz konusu eser üzerine doktora çalışması bulunmaktadır (Gürlek, 2011).

Bâh-nâme: Farsçadan Türkçeye çeviri bir eserdir. Çevirisi Musa bin Mesud tarafından yapılmıştır. Eser, 2. Murad (1421-1451) dönemine aittir (Gürlek, 2011: 5).

Cerrâhiyyetü'l-Hâniyye: Sabuncuoğlu Şerefeddin tarafından yazılmış eserdir. Ebu'l-Kâsım Zehrâvî'nin et-Tasrîf adlı eserinin tercümesidir. Eser ameliyatların resmedilmesiyle büyük önem arz eder. Eser üzerinde Vecihe Kılıcoğlu ve İlter Uzel'in çalışmaları bulunmaktadır (Kılıcoğlu, 1992; Uzel, 1992).

Edviye-i Müfrede: Anadolu'da Türkçe olarak yazılmış ve müellifi bilinen ilk tıp eseridir (Canpolat, 1973: 21). Geredeli İshak bin Murad tarafından yazılmıştır. Dört bölümden oluşan eserin birinci bölümünde alfabetik sıraya göre tek başlarına ilaç olarak kullanılan türlü maddeler, ikinci bölümünde uygulamalı tıbba yönelik bilgiler, üçüncü bölümünde ilaç terkipleri ve dördüncü bölümünde Arapça-Farsça-Türkçe terimler sözlüğü bulunmaktadır. Eser Mustafa Canpolat ve Zafer Önler tarafından yayımlanmıştır (Canpolat ve Önler, 2007).

Fâide-i Hassât: Hekim Ahi Çelebi tarafından yazılmıştır. Eser on bölüm olarak düzenlenmiştir (Gürlek, 2011: 6).

Hazâinü's-saâdât: Eşref bin Muhammed tarafından yazılmıştır. Eser dört bölümden meydana gelmektedir. Eserin Bedi N. Şehsuvaroğlu tarafından tıpkıbasımı yapılmıştır (Şehsuvaroğlu, 1960).

Hülâsa: Eser, Hâzâ Kitâb-ı Hulâsa-i Tıbb adıyla tanınır. Çeviri bir eserdir. Cerrah Mesud tarafından yazılmıştır. Otuz bölümden oluşmuştur. Eser üzerinde İlhan Uçar'ın doktora çalışması vardır (Uçar, 2009).

Kâmilü's-Sınâa Tercümesi: Ali bin el-Mecûsî'nin Kâmilü's-sınâatü't-tıbbiye adlı eserinin Türkçeye tercümesidir. Yazarı ve istinsâh tarihi bilinmemektedir (Gürlek, 2011: 1423-1434).

Kemâliye: Şirvanlı Mahmud tarafından yazılan bu eser on bir bölümden oluşmaktadır. Muhammed Yelten'in eser üzerine bir çalışması vardır (Yelten, 1997).

Kitâb-ı Hülâsâ der ilm-i Tıbb: Hekim Bereket tarafından yazılmış bir eserdir. Eser doğrudan Türkçe yazılmıştır. Tıp konusunda teorik bilgilerin verildiği

kısa bir girişten sonra, antik çağdan beri gelenek haline gelen yöntemle baştan ayağa bütün hastalıklardan bahseder. Eser yirmi bölümden meydana gelmiştir (Gürlek, 2011: 4).

Kitâbü'l-Müntahab fî't-tıb: Hekim Abdulvahab tarafından Çelebi Sultan Mehmed (1403-1413) adına yazılmıştır. Eser on bölümden oluşmaktadır. Ali Haydar Bayat'ın eser üzerinde bir çalışması bulunmaktadır (Bayat, 2005).

Kitâbü'l-Mühimmât: Eserin müellifi bilinmemektedir. Eser, on farklı tıp kitabından tercüme yoluyla yazılmıştır. İki ana bölümden oluşan eser bazı hastalıkların teşhis ve tedavisinin anlatıldığı, birçok kitap ve hekim adının yer aldığı önemli bir eserdir. Bu eser Sadettin Özçelik tarafından yayımlanmıştır (Özçelik, 2001).

Mâddetü'l-hayât: Fatih devrinin ünlü âlimi Akşemseddin tarafından yazılan bu eser tıbbın ruhanî yönünü ele alır (Gürlek, 2011: 6; Akt. Yavuz, 2013:20).

Miftâhü'n-nûr ve Hazâinü's-Sürûr: Sinoplu Mümin bin Mukbil tarafından yazılmıştır. Eser yedi bölümden meydana gelmektedir. Mehmet Ünal Şahin'in eser üzerinde doktora çalışması bulunmaktadır (Şahin, 1994).

Mücerreb-nâme: Sabuncuoğlu Şerefeddin tarafından 1468 yılında yazılmıştır. On yedi bölümden meydana gelmiştir. Eser üzerinde Pâki Küçüker'in bir çalışması bulunmaktadır (Küçüker, 2010).

Müfîd (Nazmü't-Teshîl): Eser, Muhyiddin Mehî tarafından 1467 yılında Eski Anadolu Türkçesiyle yazılmış ve Sabuncuoğlu Şerefeddin tarafından istinsah edilmiştir. Emel Kaya'nın eser üzerinde doktora çalışması bulunmaktadır.

Müntahab-ı Şifâ: Hekim Hacı Paşa tarafından (Celâlüddin Hızır) daha önce Arapça olarak yazılmış Şifâü'l-esham Devâü'l-alâm adlı eserin Türkçeye çevirisidir. Müntahab-ı Şifâ üzerinde Zafer Önler bir doktora çalışması hazırlamış ve bu çalışma daha sonra iki cilt kitap olarak yayımlanmıştır (Önler, 1999).

Mürşîd: Eser, Muhammed bin Mahmud tarafından yazılmıtır. Göz hastalıkları üzerine yazılmıştır. Eser Ali Haydar Bayat ve Necdet Okumuş tarafından yayımlanmıştır (Bayat ve Okumuş, 2004).

Sultâniye: Hekim Şirvânî tarafından yazılan eser, on dört babdan meydana gelmiştir. Eser çeşitli mizaç sahiplerinin nasıl beslenmesi gerektiği, dört mevsimde nelerin yenilip içilmesi ve nasıl giyinilmesi gerektiği, gıdaların tasnifi, yemek

zamanı, sağlığı korumak için yapılması ve yapılmaması gerekenler, göz ve kulak sağlığının korunması için yapılması gerekenler vb. birçok konuda çeşitli bilgiler veren koruyucu hekimliğe dair önemli bir eserdir. Ferhat Kurban eser üzerinde yüksek lisans çalışması yapmıştır (Kurban, 1990).

Terceme-i Müfredât-ı İbni Baytar: Kim tarafından tercüme edildiği bilinmeyen bu eser Aydınoğlu Umur Bey'in isteğiyle Ziyâeddin İbnü'l-Baytar'ın Kitâbü'l-câmi fi'l-edviyetü'l müfrede adlı eserinden kısaltılarak Türkçeye tercüme edilmiştir. Drog adları Türkçe ve Yunanca alfabetik sırayla verilmiştir (Gürlek, 2011: 3).

Tervîhü'l-ervâh: Hekim ve aynı zamanda şâir olan Ahmedî tarafından yazılmıştır. Manzum bir eserdir. Emir Süleyman'ın emri ile yazılmıştır. Eser üzerinde B. N. Şehsuvaroğlu'nun bir çalışması vardır (Şehsuvaroğlu, 1953).

Teshîlü'ş-şifâ: Hekim Hacı Paşa, Müntehab-ı Şifâ'yı kolay anlaşılması için kitabın ikinci bir özetini yapmış ve adını Teshîlü'ş-şifâ koymuştur. Süheyl Ünver'e göre eser 1408 yılında yazılmıştır (Gürlek, 2011: 4). Eser üzerine Zikri Turan'ın bir doktora çalışması bulunmaktadır (Turan, 1992).

Tıbb-ı Nebevî: Şâir ve hekim olan Ahmed-i Dâi tarafından kaleme alınmıştır. Ebu Nuaym Hâfız İsfahânî'nin eş-Şifâ isimli eserinin tercümesidir. Eser üzerinde Önder Çağıran'ın bir doktora çalışması bulunmaktadır (Çağıran, 1992).

Tuhfe-i Murâdî fî İlm-i Cevâhîr: Hekim Muhammed bin Mahmud Şirvânî tarafından yazılarak Osmanlı hükümdarı II. Murat'a sunulmuştur. Asıl konusunu değerli taşlar, güzel kokular, tıp ve cinsel gücü artırıcı nesnelerin anlatıldığı bir eserdir. Eser Mustafa Argunşah tarafından yayımlanmıştır (Argunşah, 1999).

Tuhfe-i Mübârizî: Hekim Bereket tarafından yazılmıştır. Eser, İbn-i Sinâ'nın el-Kânun fi't-tıb adlı eserine dayanarak hazırladığı Arapça Lubâbu'n-nuhâb isimli eserinin Türkçeye çevirisidir (Tekindağ, 1971:134). Eser üzerine Binnur Erdağı tarafından doktora çalışması yapılmıştır (Erdağı, 2000).

Yâdigâr: İbn-i Şerif tarafından yazılmıştır. Eserin çok sayıda nüshası bulunmaktadır. Bu durum eserin çok okunduğu, talep gördüğü şeklinde değerlendirilebilir. Pâki Küçüker'in bu eser üzerine bir doktora çalışması bulunmaktadır (Küçüker, 1994).

Zâhire-i Murâdiye: Sinoplu Mümin bin Mukbil tarafından 1437'de yazılmıştır. II. Murad'a atfen yazılan eser beş bölümden meydana gelmektedir. Eser üzerinde Hüseyin Demir yüksek lisans çalışması yapmıştır (Demir, 2002).

1.2. Kenzü's-Sıhhatü'l-Ebdâniyye Eser-i Mürşid-i Osmâniyye

1.2.1. Eser hakkında genel bilgiler

Kenzü's-Sıhhatü'l-Ebdaniyye Eser-i Mürşid-i Osmâniyye, kelime anlamı olarak "bedenlerin sıhhat hazinesi Osmanlı mürşitleri eseri" anlamına gelmektedir. Eser, bir tıp ve ecza kitabıdır. Bitkilerle tedavi yöntemlerinden söz eder. Bitkilerin yanı sıra madenler, hayvanlar, hayvanların organlarının insan sağlığına nasıl faydalı olacağı hakkında açıklamalar yapar. Son bölümde de türlü hastalıkların belirtileri, tedavisi için yapılması gereken çeşitli macun, ilaç terkiplerini açıklar. Açıkladığı bu ilaçların nasıl kullanılması gerektiğini de ayrıntılı şekilde anlatır. Bu açıklamalar sırasında her aşamayı ayrı başlıklar altında ifade etmiştir. Eser dua bölümü ile başlamaktadır. Ardından *sebeb-i telif* bölümü başlığı altında eserin yazılış amacı anlatılır. Müellifin ifadesine göre eseri 2. Abdulhamid Hân'ın isteği üzerine ve insanlar hekime ve efsunculara muhtaç olmasın diye bu kitabı yazdığını ifade eder. Eserini dönemin padişahı 2. Abdulhamid Hân'a sunar. Eseri yazmasıyla çok takdir topladığını *sebeb-i telif* bölümünde şu cümleden anlamaktayız: "[5] *gelüp teşekkürler idüp nice ẕevāt-ı kirāmıñ ḫayr duʿālarına (23) maẓhar oldığımdan...*".

Eser yazıldığı dönemde ve öncesinde hiç zikredilmemiş birtakım hastalıklar ve ilaçlardan da söz eder. Müellif, bu durumun eserin önemini, faydasını daha da artırdığı ifade eder. Metinde bu bilgi şu şekilde geçmektedir:

[6] *(10) Ḥālā ʿaṣrımızda ḥudūṯı ve vuḳūʿı ve ḥuṣūlı vaṣıl-ı rütbe-i şöhret olmaġla (11) anları daḫı bu kitāba derc eylemege iḫtimām u dikḳat olundı. Yaʿnī ḥabb-ı efrencir (12) ve maraż-ı şaʿr ve bunlarıñ emṯāli marażlar ki henüz beyān olunan vech üzre (13) esāmīleri kütüb-i sālifede taḥrir olunmamışdır. Anlar daḫı tekṯirü'l-fevāʾid ve tevfirü'z (14) zevāʾid maḳṣadıyla işbu kitāb-ı ʿācizīde taḥrīr ü ẕikr olunup ismi (Kenzü'ṣ-Ṣıḥḥatü'l- (15) Ebdāniyye Eser-i Mürşid-i ʿOsmāniyye) nāmıyla tesmiye olundı.*

Eserde Eflatun, Bokrat, Sokrat, Lokman gibi tıbbın kurucularının eserlerinden istifade edilerek ve bunların müellif tarafından da tecrübe edilerek eserin yazıldığı

ifade edilmektedir. Ayrıca Calinus, Senarṭus gibi hekimlerden de aktarımlar yapılmaktadır:

[253] *(16) Ve Sinarṭus nām ḥekīm buyurur ki (17) üẕne gerek ḫāricden duḫūl idüp tevellüd itsün (ve gerek) dāḫilde (18) olup da tevellüd itsün şu ʿilāc ol ḳulaḳ içinde olan ḳurtlarıñ (19) cümlesini helāk ider…* [235] *Cālinūs ḥekīm (16) buyurur ki ben bunı tecrübe eyledim nāfiʿ buldum dir.*

19. yüzyılın sonunda yazılmış olan eser, döneminin dil özelliklerini yansıtmaktadır. Günümüz Türkiye Türkçesine yakın bir dönem olduğu için artık birçok ek gelişimini tamamlamış, uyuma girmiş olarak karşımıza çıkmakla birlikte eserde Eski Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesinin bakiyesi özellikler de görülmektedir. Ayrıca eserde zikredilen bitki, hayvan ya da madenlerin bazı yerlerde Türkçe, Arapça, Farsça, Yunanca, Rumca, Frenk dili karşılıkları verilmiştir. Yunanca ve Rumca terimlerinden bazen Yunanca, bazen Rumca ifadesini tercih etmiştir. Bu dikkat çekici bir durumdur.

[62] *Peyġamber aġacı bu aġac (19) Frenkler lisānında ġayāḳu ve paluṣantu dirler.*

[100] *(13) (Żabb) Türkīde keler didikleri ḥaşerātdan ḥayvān ismidir.*

[114] *Lākin bu ḳaraca Rumuñ cīrānıdır. ʿArabī cīrānla ʿArabī küḥeylan at sāʾir (6) bargirler farḳı gibidir.*

[121] *Ḳapıcı (10) dimek olur. Zīrā ki ve gah Farsīce ṣamana dirler.*

[149] *(14) Cedvar-ı rūmi Türkce Peyġamber dügmesi dirler.*

[190] *(4) Buḥrān Yunan lisānında bir ḫaṣım bir ḫaṣımla uġraşmaġa dirler.*

[212] *(20) (afsentīn) yaʿnī pelīn Rumīcedir.*

[243] *(10) Ḫıfż kim Türkçe (cevelān-ı hindī) dirler.*

[244] *(6) Şaʿīr Türkçe at derisi dirler.*

[264] *(1) Maʿlūm ola ki dilaltı didikleri maraż ʿArabca żafdaʿ dirler.*

Eserin sonunda fihrist ve hata-sevap cetveli bulunmaktadır. Fihrist bölümünde eserin içindekilerinin sayfa numaraları verilmiştir. Orijinal metinde metnin sonunda bulunan fihrist bölümü transkripsiyonlu metinde başta verilmiştir.

Hata-sevap cetvelinde ise metinde yazımı yanlış olan kelimelerin doğru şekillleri gösterilmiştir. Bu bölüm matbu hatalardan kaynaklı yazım yanlışlıklarının düzenlendiği bölümdür. Yazar tarafından eklenmemiş olduğunu düşünmekteyiz. Eser imlâ bakımından düzensizlik göstermektedir.

Eserde çok sayıda ayet ve hadis-i şerif de geçmektedir. Müellif konuya uygun olarak yeri geldiğinde ayet ve hadislere başvurmuştur. Hadisleri verdikten sonra müellif *meal-i şerifi budur* diyerek o hadisin anlamını vermiştir.

[88] *(12) Meʾāl-i Ḥadīṯ-i Şerīf budur ki (13) Yaʿnī nergis çiçegini ḳoḳmaġa mülāzemet eyleñ. Zīrā ḳalbde olan cünūndan ve cüẕẕāmdan (14) ve baraṣdan olan bir ḥabbecik vardır anları gidermez. İllā nergis ḳırḳlamaḳ giderir.*

Metnimizin transkripsonu sırasında ayetlerin anlamı ve Kuran-ı Kerim'de geçtiği yer, hadislerin de yine anlamı ve hangi hadis kaynağında geçtiği dipnotlarda gösterilmiştir.

1.2.2. Eserin müellifi ve telif tarihi

Eserin müellifi Osman Hayri Mürşid Efendi'dir. Bu bilgi eserin sebeb-i telif bölümünde şu şekilde geçmektedir:

[5] *Yā müsteʿān (Bu faḳīr-i ḥaḳīr-i pür-taḳṣīr) yaʿnī Ḥarsūsī Es-seyyid ʿOsmān Ḫayrī (19) Mürşid bin Ḫalil eṣer-i ʿatīḳ-ı ʿilm-i ṭıbbı müddet-i keṣīre müṭālaʿadan bi'l-istifāde (20) zīrde beyān olunan nebātāt ve mürekkebātıñ ekṣeri ʿind-i ʿācizānemizde (21) tecrübe ve baʿż iḫvān-ı dīn-i mübīne taḥrīr idüp…*

Müellif hakkında eserde ayrıca bir bilgi bulunmamaktadır. Müellif geçmişte bu türde yazılmış kitapları etraflıca inceledikten ve kendisi de bunları defalarca tecrübe ettikten sonra kitabını yazdığını ifade etmektedir. Buradan müellifin tıp alanında bir bilgisi olduğu anlaşılmaktadır. Fakat bu bu bilgiyi bir eğitim sonucuyla mı yoksa birtakım tecrübeler yoluyla mı edindiği tam anlamıyla bilinmemektedir. Ayrıca yaptığımız araştırmalar sonucunda müellifin aşağıda ayrıca açıkladığımız iki eserine daha ulaştık. Bu eserler din, ahlak, felsefe üzerine yazılmıştır. Eserlerin farklı konularda yazılmış olması müellifin çok yönlü bir şahsiyet olduğunu göstermektedir. Terbiyetü'l-Ezhan isimli eserin girişinde "*Begler begi Rüşdiye Mektebi muallim-i evveli Seyyid Osman Hayri Mürşid Efendi'nin eser-i hāme-i acizileridir.*"

ifadesinden müellifin muallim-i evvel olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca Başbakanlık Devlet Arşivleri kayıtlarında muallim-i evvel olarak Anadolu'nun çeşitli vilayetlerine atanma evrakları da bulunmaktadır. Bu bilgi resmi belge ile sabit olduğundan müellifin muallim-i evvel unvanını esas kabul ediyoruz. Tıp-ecza üzerine eser yazması bu alana ilgisi olması ve birtakım tecrübeler neticesinde edindiği kadarıyla bilgiye dayanmaktadır. Eserin oldukça yetkin ve etraflıca hazırlanmış olması dikkate alındığında müellifin belki tıp tahsili olmasa da bu alanda ciddi bir birikimi olduğuna işaret etmektedir.

Eser, müellifin metinde geçen ifadesine göre H 1298 senesinde yani M 1880/1881'de kaleme alınmıştır. Bu bilgi metnin dördüncü sayfasında şu şekilde geçmektedir:

[4] *(11) Sebeb-i Te'lîf-i Kitāb (12) Şöyle ki biñ iki yüz ṭoḳsan sekiz sene-i hicriyesinde zamānımızıñ (padişāh-ı gerdūn-vaḳār) (13) (ve ḫalîfe-i rū-yı zemîn ʿalā tebārekehū) medḥ ü ṣenālarında mādiḥ ü vāṣıf ve meṣne-i kāmil) (14) ʿārif u derece-i iġrāḳa irtiḳā ve naṣr-ı icāz ü iṭnābda ve sāze-i taʿbirāt-ı (15) vecîzeye itkā ile henüz tebāşir-i ṣabāḥü'l-ḫayr ḫıṣāl-ı ḥamîdelerinden bir zerre (16) vaṣf olunmadan şirāze-i evrāḳ-ı muʿellefāta ibrişim-i zer-tār-ı eyyām kifāyet itmeyeydi (17)*

Kitabın ilk olarak basılması ise eserin son paragrafındaki ifadeye göre 12 Haziran 1298'de teftiş-i maârifden 340 numaralı ruhsatname ile Matbaaʿ-i Osmâniye'de yapılmıştır. Bu bilgi metinde şu şekilde geçmektedir:

[594] *(23) İşbu kitāb ḥikāyet-i ʿatīḳa-yı ṭıbbiyeye dāʾir olup müṭālaʿaya şāyan (24) olacaġı encümen-i teftīş-i maʿārifden 340 numaralı 12 ḥazīrān (25) sene 98 tārīḫlü ruḫṣatnāmede ṭabʿına müsāʿade buyuruldıġından birinci (26) defʿa olaraḳ Maṭbaʿa-ı ʿOṡmāniyede ṭabʿ olunmuşdur.*

1.2.3. Eserin bölümleri ve metnin düzeni

Kenzü's-Sıhhatü'l-Ebdaniyye bedenlerin sıhhat hazinesi anlamına gelen bir tıp-ecza kitabıdır. Eser, dönem eserlerinin özelliği olarak dua bölümü ile başlar, ardından sebeb-i telif bölümü gelir. Bu bölümün ardından da asıl konu anlatılmaya başlanır. Asıl konunun anlatıldığı kısım bölümlere ayrılmıştır ve bu bölümler sayfa numarası ile birlikte eserin sonunda verilmiştir. Asıl konunun anlatıldığı bölümde ilk olarak yemek, içmek, cima, uyku, hacamat vb. gibi türlü konulardan söz eder. İkinci

bölümde alfabetik sırayla bitki, hayvan ve madenlerin özellikleri ve faydaları anlatılır. Üçüncü bölümde bitkilerden karışık sırayla söz eder. Dördüncü bölümde hayvanların özellikleri ve faydalarını karışık sırayla anlatır. Beşinci bölümde madenlerin, değerli taşların özellikleri ve faydalarından söz eder. Son olarak da hastalıklar ve tedavilerini açıklar. Bu bölümde dudak yarılması gibi birtakım cerrahî müdahale gerektiren durumların da tedavisini anlatır. Hastalıklar ve tedavilerinin anlatıldığı bu son bölümü otuz sekiz babda anlatır.

1.2.4. Eserin dil özellikleri ve üslubu

2. Abdulhamid Hân'ın hazırlattığı Kenzü's-Sıhhatü'l-Ebdâniyye Eser-i Mürşid-i Osmâniyye bitki, maden ve canlı hayvanların özelliklerini ve bunlarla yapılan tedavi yöntemlerini anlatır. Eser tıp kitabı olduğu kadar da ecza kitabıdır. Pek çok ilaç terkibi, habların yapılışıyla ilgili tarifler eserde çokça anlatılır. Eser konusu itibarıyla insanlara faydalı olması amacıyla yazılmış bir eserdir. Eserde bilgi vermek amacı ön planda tutulmuştur. Bu sebeple müellif için üslup kaygısı ön planda bulunmamaktadır. Müellif eserin içeriği gereği böyle bir üslup benimsemek zorunda kalmıştır. Metinde müellife ait bir manzume yer almaktadır. Bu manzume edebî yönden değer taşımaktadır. Orijinal metnin 196. sayfasında yer alan *vasiyyetname* eserin sunulduğu 2. Abdulhamid Han'a dua ve eseri okuyanların fayda bulması için edilen dua ile iyi bir hekimde olması gerekenleri anlatan dikkat çekici bir manzumedir. Müellif tıp-ecza alanında bir eser kaleme almıştır; fakat müellifin edebî bir yönünün olduğu bu manzume ile anlaşılmaktadır.

Metnin genelinde imlâ bakımından bir bütünlük bulunmamaktadır. Hem Uygur hem de Arap-Fars imlâ geleneği bir arada kullanılmıştır. Metinde aynı kelimenin dahi farklı yerlerde farklı şekillerde veya aynı ekin aynı kelimede farklı şekilllerde yazılabildiği görülmüştür. Bu durumlarda kelimenin transkripsiyonu orijinal metinde görüldüğü gibi yapılmıştır. Kelime üzerinde herhangi bir tamirat yoluna gidilmemiştir.

1.2.5. Eserin nüshaları

Kenzü's-Sıhhatü-l-Ebdâniye'nin elimizde iki farklı nüshası bulunmaktadır. Bu nüshalardan biri el yazması olup Milli Kütüphane'de 06 Mil Yz. B 580 kayıt numarası ile bulunmaktadır. Bu nüsha 204 sayfa olup 245x170 mm ölçülerindedir.

Diğer nüsha ise matbu olarak basılmış olup matbaa-i Osmaniye'de ilk olarak basılmıştır. Bu matbu nüsha da yine Milli Kütüphane'de EHT 1977 A 9 kayıt numarası ile bulunmaktadır. Matbu olan nüsha, el yazması nüshaya göre daha ayrıntılı olarak hazırlanmıştır. Nüsha 594+14 sayfadan oluşmaktadır. İlk 594 sayfalık kısım dua, sebeb-i telif ve esas konunun anlatıldığı bölümdür. 14 sayfalık ek bölüm ise fihrist ve hata-sevap cetvelinin bulunduğu bölümdür. Matbu nüsha hem içerik hem de şekil yönünden düzenlenerek basılmıştır. Her iki nüshanın da ana konu başlıkları aynı sırayla verilmiştir. Başlangıçta dua bölümünde, hemen hemen aynı ifadelerle başlayan iki nüsha, ikinci ve üçüncü bölümlerde türlü ilavelerle fakat orjinal nüshanın fazlaca dışına çıkılmadan farklılıklar göstermeye başlar. El yazması nüshada ayrı bir başlık altında sebeb-i telif bölümü bulunmazken matbu nüshada bu ayrı bir bölüm olarak yer almaktadır. El yazması nüshasında dua bölümü, matbu olarak basılmış nüshaya göre daha kısadır. Ayrıca matbu nüshanın sebeb-i telif bölümünde yer alan ifadelerin bir kısmı, el yazması nüshanın dua bölümünün devamında verilmiştir. Her iki nüsha karşılaştırıldığında matbu olan nüshanın dua ve sebeb-i telif bölümü el yazması nüshaya göre oldukça uzun hazırlanmıştır. İki nüsha arasında en büyük farklılıklardan biri de matbu olan nüshanın sonunda esere ait yazar tarafından fihrist hazırlanmış olmasıdır. Burada konu başlıklarının sayfa numarası verilmiştir. Müellif, matbu nüshada fihrist bölümünün varlığına sebeb-i telif bölümünde işaret etmiştir. El yazması olan nüshada yer almayan ayrı bir sebeb-i telif bölümünün matbu eserde müstensih tarafından eklenmiş olması bizce düşük bir ihtimal olarak karşımızda durmaktadır. Matbu nüshada sebeb-i telif başlığı altında verilen ifadelerin, el yazması olan nüshanın dua bölümünün devamında kısaca geçmesi burada bir müstensih değil de müellif tarafından eserin tekrar elden geçirildiğini düşündürmektedir. Eserin yazılma sebebinin müstensih tarafından hazırlanma ihtimali oldukça düşüktür. Ayrıca şu da var ki matbu nüshanın sebeb-i telif bölümünde geçip el yazması nüshada geçmeyen şu ifadeler, her iki nüshanın da Osman Hayri Mürşit Efendi tarafından yazıldığını ispat eder mahiyettedir. İfade şudur: "[5] *Yā müsteʿān (Bu faḳīr-i ḥaḳīr-i pür-taḳṣīr) yaʿnī Ḥarsūsī Es-seyyid ʿOsmān Ḫayrī (19) Mürşid bin Ḫalil*", "[5] *(22) ḥükümlerin icrā ve gelüp teşekkürler idüp nice ẕevāt-ı kirāmıñ ḫayr duʿālarına (23) maẓhar oldıġımdan*". Müellif bu cümlelerde kendine işaret eden bir ifade kullanmaktadır. Bu da ilavelerin müellif

tarafından yapıldığına işaret etmektedir. Eserde ilaveten metin içinde yazımını yanlış yaptığı bazı kelimeleri hata-sevap cetveli başlığı altında sayfa ve satır numaraları ile göstermiştir. Bunun da müellif tarafından hazırlandığını düşünmekteyiz. Nüshalardan herhangi birinin yazımında müstensih bulunmadığını, her iki nüshanın da müellifin kaleminden çıktığını düşünmekteyiz. İki nüsha arasında özellikle metnin kuruluşu bakımından ciddi farklar olması ve nüshaların sayfa sayılarındaki farkın iki kattan fazla olması gibi sebeplerle edisyon kritik yapılamamıştır.

1.2.6. Müellifin bilinen diğer eserleri

Müellifin bu eser dışında tespit edebildiğimiz şu eserleri de bulunmaktadır:

1.2.6.1. Terbiyetü'l-ezhân

Milli Kütüphane'de EHT 1955 A 1272 kayıt numarası ile bulunmaktadır. Matbu harflerle basılmıştır. Eserin giriş bölümünde şu ifade geçmektedir: *"Begler begi Rüşdiye Mektebi muallim-i evveli Seyyid Osman Hayri Mürşid Efendi'nin eser-i hāme-i acizileridir. 27 Muharrem 1289"*. Eser, Matbaa-i Âmire'de basılmıştır ve 227 sayfadan ibarettir. Din ve ahlak konuları üzerine yazılmıştır.

1.2.6.2. Teshîlü'l-efkâr

Eser hicrî 1289'da istinsah edilmiştir. Milli Kütüphane'de EHT 1948 A 2761 kayıt numarası ile bulunmaktadır. Matbu harflerle basılmıştır. Basım yeri İstanbul'dur, Matbaa-i Âmire'de basılmıştır. Felsefe alanında yazılmıştır.

1.2.7. Gramatikal dizinin düzeni

Gramatikal dizinde metinde geçen tüm kelimeleri içine alan, hem sözlük özelliği olan hem de eklerin ayrıca gösterildiği bir çalışma meydana getirilmiştir. Bu çalışma için herhangi bir program kullanılmamış, bilgisayar ortamında el yordamıyla tek tek kelime fişlemesi yapılmıştır. Bu bölüm hazırlanırken şu esaslara uyulmuştur:

1. Gramatikal dizin hazırlanırken tam alfabetik bir sıralama yapılmıştır.

2. Metinde bulunan her kelime madde başı olarak siyah çevriyazı ile dizilmiştir.

ʿ**acāyib** Ar. Garip, tuhaf, alışmışın dışında

ʿa. 73/20, 109/25, 140/16, 154/24, 155/25, 163/13, 165/5, 216/15, 22/20, 22/25, 227/21, 228/26, 255/23, 261/25, 280/2, 288/9, 292/12,

329/4, 349/1, 398/5, 399/9, 423/20, 466/16, 472/23, 474/2, 552/21, 578/14

ʿa.+dir 343/17, 440/6

ʿa.+ler 397/7

ʿa.+'l-te'ṣir Fazlaca etkili

ʿa.+dir 292/13

ʿaceb Ar. Garip, tuhaf, acayip

ʿa. 196/3a

ʿacele Ar. Çabuk, çabukluk

ʿa. itmeyüp 176/11-12

3. Dizinde gösterilen kelimeler sözlük anlamlarına göre değil, metindeki bağlama göre verilmiştir. Bir kelime ikinci başka bir anlamda kullanıldığında ayrı madde başı olarak gösterilmiştir.

gel- Ulaşmak, erişmek

g.-di 27/8, 60/24, 238/10, 535/10

g.-diler 388/22

gel- Hasıl olmak, meydana gelmek

g.-digi 305/2, 564/20, 581/5

g.-diginiñ 365/9

gel- Akmak

g.-dügüni 114/21

g.-ecegi 563/16

4. Madde başındaki kelimenin kökeni kelimenin hemen yanında kısaltma ile gösterilmiştir. Kökeni tespit edilemeyen madde başlarının yanına (?) işareti konmuştur.

keşīrā Ar. Geven dikeninden çıkarılan bir tür zamk

māmīrān Far. Kırlangıç otu (Chelidonium majus)

m. 245/18, 441/19

māliḫulyā Yun. Kara savda

m. 166/26, 360/19, 470/22

ṣabūr ? Kulak ve bağırsaklarda görülen katılık, şiddet

ṣ. 247/2, 254/3, 361/21

5. Türkçe ve Türkçeleşmiş olduğu kabul edilen kelimelerde dil kısaltması verilmemiştir.

ocaḳ Ev

o.+ları 475/6

ruṭūbetlen- nemlenmek

r.-diği 293/11

6. Madde başlarının anlamları verilirken detaylıca tanım yapılmamış, metnin doğru anlaşılmasına yetecek kadar karşılık verilmeye çalışılmıştır. Bu sebeple metin içerisinde anlamları apaçık belli olan kelimelerin açıklamalarına yine kendileri yazılmıştır.

ṣābūn Ar. Sabun

demir Demir

d. 432/9

7. Fiil kök ve gövdelerini madde başı olarak gösterirken *-mak, -mek* mastar eki yerine tire (-) işareti kullanılmıştır.

ḳal- Bir işi yapamaz hale gelmek

ḳ.-anlarıñ 87/3

sev- Sevmek

s.-digi 13/22

8. İsim ve fiil kökleri belli olsun diye isimlerden sonra "+", fiillerden sonra "-" işareti kullanılmıştır.

serīʿ Ar. Hızlı

s. 305/14, 311/19, 336/21, 337/10

s.+dir 185/15

seril- Serilmek

s.-ür 75/24

9. Aynı anlama gelen farklı yazılıştaki kelimeler ayrı birer madde başı olarak gösterilmiştir. İlgili madde başına gönderme yapılmıştır.

demir Demir

d. 432/9

temir bk. demir

t.+inden 422/24

10. Madde başı olarak verdiğimiz her bir kelimenin metinde geçtiği sayfa ve satır numaraları kelimenin sonuna eklenmiştir. Bu sayfa ve satır numaraları sayısal sistemle verilmiş olup sayılar ilk sayfa ilk satırdan sonraki sayfa ve satırlara doğru sıralanmıştır.

temregü bk. temregi

t. 36/10, 153/26, 191/15, 432/3, 457/13, 457/17, 459/8, 459/12, 459/15, 459/18, 459/21, 465/13, 467/22, 481/16

11. Belirtme hal eki ve teklik üçüncü şahıs iyelik eki karıştırıldığı için dizinde bu ayrıca belirtilmiştir.

turunc Ar. Turunç (Citrus aurantium amara)

t. 317/6

t.+ı (Belirtme hal eki) 156/10

t.+ı (3. Tekil iyelik eki) 156/5

12. Yardımcı fiillerle kurulan birleşik fiillerde kelimenin ilk harfi kısaltılıp devamına yardımcı fiili getirilerek bir üslup çalışması yapılmıştır.

vārid Ar. Gelen, vasıl olan

v. oldı 170/26, 172/18

v. olmuşdur 39/11-12, 39/20, 59/5, 165/12, 171/11, 171/23, 172/1, 172/8, 173/1, 7175/21

13. Anlamını tespit edemediğimiz ya da anlamında tereddüt ettiğimiz kelimeler, karşısına soru işareti (?) konarak verilmiştir.

yābeser ?

y. 148/18

yave ?

y.+den 86/22

14. Dizinde madde ve ara madde başında şöyle bir sistem oluşturulmuştur. Önce maddebaşı olan kelimenin kökeni ile anlam verilmiştir. Kelimenin metin içerisinde geçtiği sayfa ve satır numaraları kelimenin ilk harfi kısaltılarak verilmiştir. Sonra ara madde başı olan kelime de anlamı ve metinde geçtiği sayfa ve satır numarası ile verilmiştir.

ḳoruḳ Henüz olgunlaşmamış ekşi üzüm

ḳ. 9/11, 9/12, 10/21, 72/25, 207/2, 262/10, 469/11

ḳ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 407/23

ḳ. perverdesi Terbiye edilmiş koruk

ḳ. 245/14

ḳ. ṣuyı Ekşi üzüm suyu

ḳ. 10/22, 46/8, 92/26, 133/14, 358/4

2. İnceleme

2.1. İmlâ (Yazım) Özellikleri

İmlâ, bir dilin söz varlığını o dilde yürürlükte olan ses, şekil, köken vb. kurallara uygun olarak yazıya geçirme, dildeki sözleri kurallarına uygun olarak yazma şeklinde tanımlanmaktadır (Korkmaz, 2010:130). Dili kullananlar arasında ortak bir yazım birliği oluşturmak için imla kuralları vardır ve bu kurallar herkes tarafından kabul edilmiştir.

Dilin kendine ait kelimelerinin yazımında ortak bir imladan söz edilebilir; fakat dile başka dillerden geçmiş kelimelerin yazımında standart bir yazımdan söz etmek zordur. Türkçenin en arı olduğu dönemlerde dahi belirli oranda yabancı kökenli kelime varlığı bulunmaktadır. Kaldı ki özellikle İslamiyet ile tanıştıktan sonra Arapça ve Farsçadan Türkçeye yoğun bir kelime geçişi olmuştur. Bu kelimelerin yazımında belirli bir imlâdan bahsetmek zordur.

Eser 19. yüzyıla ait mensur bir tıp ecza metnidir. Metin harekesiz ve matbu haldedir. Dönem itibarıyla Eski Anadolu Türkçesinden çok sonra klasik Osmanlı Türkçesi içerisinde kaleme alınan bir eserdir. Eser döneminin imlâ özelliklerini yansıtmakla birlikte Eski Andolu Türkçesinden, Eski Türkçeden izler de taşımaktadır. Bu izler ses ve şekil bilgisi bölümlerinde yeri geldikçe gösterilmiştir.

Eserde müellifin aynı kelimeleri farklı harflerle yazdığı örnekler bulunmaktadır. Aynı kelimenin metnin bir yerinde sin (س) başka bir yerinde sad (ص) ile yazıldığı veya başka bir kelime bazen te (ت) bazen tı (ط) ile yazıldığı, c (ج) ve ç (چ) sesleri ile b (ب) ve p (پ) seslerinin birbiri yerine kullanıldığı örnekler tespit edilmiştir. Bu örnekler aşağıda ilgili başlıklar altında gösterilmiştir. Kelimelerin yazımında standart bir imlâ bulunmamaktadır. Özellikle Türkçe kelimeler ve yabancı bitki adlarının yazımında imla farklılığı daha çok görülmektedir. Bunun nedeni eserin tıp-ecza metni olduğu için çeşitli ilaç terkipleri ve tedavi yöntemlerini anlatarak halka yararlı olmayı amaçlamış ve edebî endişenin ön planda olmaması ve müellifin üslup özelliği olarak değerlendirilebilir.

Bu bölümde eserin tespit edilen imlâ özellikleri açıklanmıştır. Ünlüler ve ünsüzler olarak iki ana başlıkta anlattığımız seslerin kelime başı, ortası ve sonunda yazımları örnekler ile gösterilmiştir. Verilen örneklerin daha iyi anlaşılması için

örnekler hem latin harfleri hem de orijinal metindeki gibi Arap harfleri ile birlikte verilmiştir.

2.1.1. Ünlülerin yazımı

Uzun ünlüler çağdaş Türk yazı dillerinde, söyleyiş ve yazılış bakımından, tam ve oturmuş bir sistematiğe sahip değildir. Türkçenin asli uzun ünlüleri hakkında birçok çalışma yapılmıştır. Eski Türkçede, tarihi ve çağdaş lehçelerdeki durumu yazılı metinlere bağlı olarak incelenmiştir (Buran, 2007:2-3). Türk dilindeki aslî uzun ünlüler Yakut ve Türkmen lehçelerinde düzenli olarak korunmuştur. Tarihî metinlerde, kullanılan alfabe ve standart olmayan imla özelliklerinden kaynaklanan nedenlerle düzenli şekilde takip edilemeyen aslî uzunluklar, günümüze ulaşana kadar çoğunlukla kısalmıştır. Kısalan bu ünlüler geride tonlulaşma, ünlü genişlemesi, ses türemesi, ikizleşme gibi çeşitli fonetik kalıntılar bırakmıştır (Başdaş, 2007:89). Uzun ünlülerin varlığı bugün Türkiye Türkçesi ağızlarında da varlığını sürdürmektedir.

Metnin transkripsiyonu yapılırken ise bugünkü Türk lehçe ve şivelerinin birçoğunda uzun ünlü bulunmadığından ünlü uzunlukları gösterilmemiştir. Ünlülerin tamamı ünsüzlerin ise düzensizlik arz edenlerini metindeki şekilleriyle aşağıda verilmiştir.

2.1.1.1. /a/ ünlüsünün yazımı

Ön seste /a/ ünlüsü

/a/ ünlüsü ön seste genellikle elif (ا) ile gösterilmekle birlikte bazı sözcüklerde medli elif (آ) ile gösterilmiştir.

آچر	açar 47/24	آرق	arıḳ 31/5
ادلو	adlu 572/10	آندز	andız 445/5
آكلسه	añlasa 122/14	آنك	anıñ 121/4
اپشوب	apışup 474/12	ارا ديلر	aradılar 68/4

İç seslerde /a/ ünlüsü

Metinde iç seslerde /a/ ünlüsü elif (ا), güzel he (ه) ya da hiçbir işaret kullanılmadan gösterilmiştir.

انا دن	anadan 475/13	اقيده لر	aḳıdalar 300/13
اخشام	aḫşam 396/15	ازاجق	azacıḳ 224/3

قنه مسی	ḳanaması 9/6	اولمغه	olmaġa 99/3
طملاین	ṭamlayan 121/14	طمر	ṭamar 186/15

Son seste /a/ ünlüsü

Sözcük sonunda /a/ ünlüsü elif (ا) ile ya da güzel he (ه) ile gösterilmiştir.

بوکا	buña 186/15	قرشدیریله	ḳarışdırıla 370/7
بوغونه	buġuna 220/9	چبا ننه	çıbanına 432/24
اولماسنه	olmasına 301/10	انا	ana 315/2
اشغه	aşaġa 213/12	ایوا	ayva 14/5

2.1.1.2. /e/ ünlüsünün yazımı

Ön seste /e/ ünlüsü

/e/ ünlüsü ön seste sadece elif (ا) ile gösterilmiştir.

اکه لر	ekeler 41/19	اوریله	evrile 305/19
اکلنمز	eglenmez 123/9	ایلدیلر	eylediler 213/16
اتلی	etli 32/1	ایره تی	eyreti 280/3
اوجه	evce 389/1	ازب	ezip 211/20

İç seslerde /e/ ünlüsü

İç seslerde /e/ ünlüsü bazen güzel he (ه) ile gösterilmiş bazen de hiçbir işaret kullanılmadan gösterilmiştir. Çok az örnekte de /e/ ünlüsü elif (ا) ile gösterilmiştir.

ایدمجك	idecek 44/16	کلمسه	gelmese 186/9
اوزه رینه در	üzerinedir 185/22	اینمه دن	inmeden 115/25
کیده رر	giderir 210/26	یوراك	yürek 86/25
کمسنه لره	kimesnelere 20/11	ویره لر	vireler 383/9

Son seste /e/ ünlüsü

Son seste /e/ ünlüsü sadece güzel he (ه) ile gösterilmiştir.

دبینه	dibine 188/20	ایچنه	içine 453/14
اریدیکنه	eridigine 189/7	ایرسه	iderse 490/23
یرینه	yerine 291/6	کولنه	külüne 529/25
ایوجه	eyüce 398/20	ینه	yine 583/4

2.1.1.3. /ı/ ve /i/ ünlülerinin yazımı

Ön seste /ı/ ve /i/ ünlüleri

Sözcük başında /ı/ ve /i/ ünlüleri iki şekilde yazılmıştır. Bazen sadece elif (ا) bazen de elif ye (ای) ile gösterilmiştir.

اصیریله	ışırıla 108/5	ایکی	iki 8/1
ایرمق	ırmaḳ 308/22	ایلك	ilik 174/24
ایلیجه	ılıca 30/25	اینجه	ince 237/9
ایچد یکی	içdiği 17/2	ایرنلر	irinler 541/9

İç seslerde /ı/ ve /i/ ünlüleri

İç seslerde /ı/ ve /i/ ünlüleri bazen ye (ی) ile bazen de herhangi bir işaret kullanılmadan gösterilmiştir.

آچلمدن	açılmadan 127/1	ایچره لر	içireler 379/25
کوریلور	görilür 11/9	دیرلر	dirler 379/26
یاپیلان	yapılan 51/11	دلکدن	delikden 497/3
اوزرینه	üzerine 269/10	قرشدورب	ḳarışdurup 467/15

Son seste /ı/ ve /i/ ünlüleri

Son seste /ı/ ve /i/ ünlüleri sadece ye (ی) ile gösterilmiştir.

دوشکی	döşegi 315/7	سوزمەسی	süzmesi 294/10
اولدیغی	oldığı 389/1	صقندی	ṣıḳındı 294/24
ویرمکی	virmegi 285/1	یبراغنی	yabraġını 466/11
چکردکی	çekirdegi 291/18	توتسی	tütsi 475/1

2.1.1.4. /o/ ve /ö/ ünlülerinin yazımı

Ön seste /o/ ve /ö/ ünlüleri

/o/ ve /ü/ ünlüleri Türkçe sözcüklerde sadece ilk hecede yer almaktadır. Bu sesler ön seste elif (ا) + vav (و) = او harfleri ile gösterilmiştir.

اوجا قلر	ocaḳları 475/6	اوکجەلرك	ökceleriñ 38/12
اوغا لر	oġalar 209/15	اورتیته	örtiye 25/12
اوغوشدرسەلر	oğuşdursalar 109/1	اویکن	öyken 430/22
اولغین	olġın 539/13	اوزینه	özine 343/25

İç seslerde /o/ ve /ö/ ünlüleri

İç seslerde /o/ ve /ö/ ünlüleri bazen vav (و) ile gösterilmiş bazen de hiçbir işaret kullanılmadan gösterilmiştir.

كورسه	görse 87/19	سوز	söz 19/24
قوقمغه	ḳoḳmaġa 88/13	قوچينك	ḳoçınıñ 20/20
صغوقدن	ṣoġuḳdan 210/25	يولن	yolun 152/6
قوسه	ḳosa 211/15	بوينوزى	boynuzı 159/10

2.1.1.5. /u/ ve /ü/ ünlülerinin yazımı

Ön seste /u/ ve /ü/ ünlüleri

Ön seste /u/ ve /ü/ ünlüleri tüm örneklerde elif (ا) vav (و) = او ile gösterilmiştir.

اوغرادى	uġradı 96/11	اوچنجى	üçünci 18/15
اولاشور	ulaşur 461/13	اوشنميوب	üşenmeyüp 488/8
اوفالدوب	ufaldup 539/8	اوزرلك	üzerlik 225/3
اولايوب	ulayup 555/17	ازره	üzre 105/24

İç seslerde /u/ ve /ü/ ünlüleri

İç seslerde /u/ ve /ü/ ünlüleri bazen vav (و) ile bazen de herhangi bir işaret kullanılmadan gösterilmiştir.

اولنميه	olunmaya 168/22	سوزلدكدن	süzüldükden 370/9
صوييله	ṣuyuyla 244/8	سوروب	sürüp 440/13
قارشدوره لر	ḳarışduralar 244/4	يمورطه يى	yumurṭayı 478/12
دوزه لر	düzeler 369/17	صغوينخه يه	ṣoġuyuncaya 534/14

Son seste /u/ ve /ü/ ünlüleri

Son seste /u/ ve /ü/ ünlüleri vav (و) ile gösterilmiştir.

دلكو	dilkü 161/16	اتلو	etlü 413/10
ايو	eyü 192/10	طتلو	ṭatlu 425/15
قرشو	ḳarşu 208/12	طاملیو	ṭamlayu 526/22
ايچرو	içerü 408/23	قبلو	ḳablu 536/19

2.1.2. Ünsüzlerin yazımı

Ünsüzlerin yazımında yukarıda da bahsettiğimiz gibi düzensizlik gösterenleri verdik. Metnimiz bir tıp ecza kitabı olduğu için edebi bir kaygı güdülmeden kaleme alınmıştır. Bu sebeple birtakım özensizlikleri metindeki görmek mümkündür. Özellikle ünsüzlerin yazımında bu düzensizlik daha fazladır. Aynı kelimenin bile farklı seslerle yazıldığı durumlar aşağıdaki örnekler incelendiğinde görülecektir.

2.1.2.1. /b/ ve /p/ ünsüzlerinin yazımı

/b/ ve /p/ ünsüzlerinden /b/ sesi (ب) ile /p/ sesi de (پ) harfi ile gösterilmiştir. Bu sesler ön ses olarak kullanıldıklarında aynı sözcükte bazen birbiri yerine kullanılmıştır.

برمق barmaḳ 407/20 بشمش bişmiş 13/10

پرماق parmaḳ 148/22 پشمش pişmiş 180/3

Aynı sözcüğün bazen /b/ bazen /p/ ile yazılması iç seste de görülmüştür.

يبراغن yabraġın 398/9 تبه نك tebeniñ 182/9

يپراغنى yapraġını 403/13 تپه ده tepede 170/13

-up/-üp zarf-fiil eki tüm örneklerde be (ب) sesi ile gösterilmiştir.

اليوب eleyüp 403/19 ييدروب yidirüp 149/19

ايتديروب itdirüp 238/20 قورودب ḳurudup 482/16

2.1.2.2. /c/ ve /ç/ ünsüzlerinin yazımı

/c/ ve /ç/ ünsüzlerinden /c/ sesi cim (ج) harfiyle gösterilmiş, /ç/ sesi ise çim (چ) harfi ile gösterilmiştir. Bu sesler sözcük başı ve sonunda birkaç örnekte birbiri yerine kullanılmıştır.

جكردك cekirdek 458/1 آغاج aġac 294/13

چكردك çekirdek 217/4 اغاچ aġaç 289/10

Sözcük içinde ise aynı kökten çekimlenmiş sözcüklerde /c/ ve /ç/ ünsüzlerinin çok az örnekte birbiri yerine kullanıldığı tespit edilmiştir.

قاجميه ḳacmaya 575/22

قاچر ḳaçar 121/20

2.1.2.3. /g/ ve /ġ/ ünsüzlerinin yazımı

/g/ ve /ġ/ ünsüzlerinden /g/ ünsüzü genellikle kef (ك) harfi ile /ġ/ ünsüzü ise gayın (غ) harfi ile gösterilmiştir. Seslerin sözcük başı, ortası ve sonunda kullanımı aynı düzende gösterilmiştir. İnce ünlülerin yanında kef (ك) sesi, kalın ünlülerin yanında gayın (غ) sesi kullanılmıştır; fakat az sayıda sözcükte bu durumun dışına çıkıldığı tespit edilmiştir.

كلور	gelür 19/2	غرتلق	ġırtlaḳ 326/12
دوكولمش	dögülmüş 435/2	صولغان	ṣolġan 132/1
دوكلمكه	dökülmege 436/8	صغوقلق	ṣoġuḳluḳ 142/19
بك	beg 535/9	ياغ	yaġ 555/25

Bu durumun dışına çıkılan örneklerden bazısı şunlardır:

سكاك sogan 244/8

2.1.2.4. /k/ ve /ḳ/ ünsüzlerinin yazımı

/k/ ve / ḳ/ ünsüzlerinden /k/ sesi (ك) harfi ile, /ḳ/ sesi ise (ق) harfi ile gösterilmiştir. İnce ünlülü hecelerde /k/, kalın ünlülü hecelerde ise /ḳ/ harfi tercih edilmiştir. Bu tercih hemen hemen tüm metinde sözcük başı, ortası ve sonunda aynı düzende uygulanmıştır.

كوكنك	kökünüñ 116/17	چيقما مق	çıḳmamaḳ 380/11
كندونه	kendüne 205/27	صا قنه لر	ṣaḳınalar 410/8
قرشديروب	ḳarışdırup 446/15	قويرق	ḳuyruḳ 410/24
قوريمش	ḳurımış 379/25	كلنجك	gelincik 444/4

2.1.2.5. /s/ ünsüzünün yazımı

/s/ ünsüzü sin (س), sad (ص) ve peltek se (ث) harfleri ile gösterilmiştir. İnce ünlülü hecelerde sin (س), kalın ünlülü hecelerde ise sad (ص) tercih edilmiştir. Bu tercih sözcük başı, ortası ve sonunda aynı düzende uygulanmıştır. Peltek se (ث) harfine ise Türkçe kelimelerde pek rastlanmamıştır.

سوررك	sürerek 106/8	صوغا نى	ṣoġanı 293/3
سنك	sinek 158/9	يصى	yaṣṣı 275/22
سس	ses 288/23	طوتلمسنه	ṭutulmasına 291/3
صو	ṣu 292/14	كوكس	gögüs 300/3

Bazı sözcüklerde kalın ünlülü hecelerde sad (ص) yerine sin (س) tercih edilmiştir.

طغوره مسه ṭoġuramasa 158/13 طاس ṭas 271/21

صوسزلغی ṣusuzluġı 17/10 سیچان sıçan 158/13

2.1.2.6. /t/ ünsüzünün yazımı

/t/ ünsüzü te (ت) ve tı (ط) harfleri ile gösterilmiştir. İnce ünlülü hecelerde te (ت), kalın ünlülü hecelerde tı (ط) ile yazılmıştır. Bu yazım sözcük başı, ortası ve sonunda aynı düzende uygulanmıştır.

تر ter 393/16 طاغ ṭaġ 239/17

توكرك tükürük 237/10 آت aṭ 244/8

بتميه bitmeye 237/14 يومررطه yumurṭa 295/8

درت dört 238/21 طمر ṭamar 37/5

Ön seste ve iç seste /t/ ünsüzü bulunan bazı sözcüklerde hece kalın ünlülü olmasına rağmen düzenli bir şekilde tı (ط) yerine te (ت) tercih edilmiştir.

تراش tıraş 236/5 اوت ot 237/23

ييانمق yatmaḳ 513/7 تاسه tasa 191/7

Bazı sözcüklerde ise /t/ ünsüzünün bulunduğu hece ince ünlülü olduğu halde te (ت) yerine tı (ط) kullanılmıştır.

طلوكه ṭelüge 211/14

طوكمسىدر ṭöñmesidir 310/17

/t/ ünsüzünün ön ses ve iç ses olarak bulunduğu bazı sözcüklerde ise bazen te (ت) bazen tı (ط) tercih edilmiştir.

توزن tozun 243/3 بولتلنديغی bulutlandıġı 293/10

طوز ṭoz 321/12 بلوطلر buluṭlar 10/4

2.1.2.7. /ñ/ ünsüzünün yazımı

/ñ/ ünsüzü metinde düzenli bir şekilde kef (ك) harfi ile gösterilmiştir. Sözcükte iç ses ve son ses olarak bulunması yazımını değiştirmemiştir.

بونك bunuñ 295/1 صكره ṣoñra 389/19

قولك ḳoluñ 300/10 انكدر anıñdır 196/14a

ييلانك yılanıñ 389/7 يكى yeñi 234/22

2.2. Ses Bilgisi (Fonetik)

2.2.1. Ünlüler

Eserimizde 12 adet ünlü tespit edilmiştir. Tespit edilen ünlüler sırasıyla şunlardır:

a, ā, e, ı, ī, i, ī, o, ö, u, ū, ü.

2.2.1.1. Ünlü uyumları

2.2.1.1.1. Kalınlık-incelik (artlık-önlük) uyumu

Bir sözcük içinde yer alan ünlülerin kalınlık ve incelik sırası bakımından uyum içerisinde olma durumudur (Buran, 2015:156). Ünlülerin çıkış yerlerini ölçü alan bir uyumdur (Karaağaç, 2015:118). Yani bir kelimenin ilk hecesinde kalın ünlülerden biri (a, ı, o, u) bulunuyorsa diğer hecelerinde de kalın ünlü, ince ünlülerden biri (e, i, ö, ü) bulunuyorsa diğer hecelerinde de ince ünlü bulunmalıdır.

İncelediğimiz eserde kalınlık-incelik uyumu Türkçenin hemen her döneminde olduğu gibi birkaç istisna dışında tamdır. Sadece birkaç örnekte ve bazı eklerde uyum bozulmuştur. Türkçenin bu özelliği yabancı dillerden alınmış sözleri bile büyük ölçüde etkileyecek kadar güçlüdür.

2.2.1.1.1.1. Kalınlık-İncelik Uyumuna Girmeyenler

2.2.1.1.1.1.1. Arapça ve Farsça kökenli olup uyuma girmeyenler

Arapça ve Farsça kökenli kelimelerden kalınlık-incelik uyumana girmeyenler oldukça fazladır. Bu kelimelerden bazısı şunlardır:

efsūnculara 6/6

maḥalden 8/7

ḥālinde 9/1

zaḥmetler 15/13

ziyāde 72/20

ḳuvvet 138/22

2.2.1.1.1.1.2. Türkçe kökenli olup uyuma girmeyenler

Türkçe kelimeler genellikle kalınlık-incelik uyumuna girmekle birlikte bazı kelimeler uyum dışı kalmıştır. Bu şekilde iki kelime tespit edilmiştir:

elma 14/5

aḳçeye 203/16

-ki Aitlik Eki: Bu ek günümüzde de uyum dışındadır. *-ki* aitlik eki, eklendiği tüm sözcüklerde tek şekilli halini korumuştur. Ekin kendi ünlüsü ince olduğu için ince ünlülü bir sözcüğe eklendiğinde kalınlık-incelik uyumu bozulmazken kalın ünlülü bir sözcüğe eklendiğinde ek uyum dışı kalmaktadır:

içindeki 147/2 evvelki 99/14

aralarındaki 450/24 cigerdeki 80/6

-ken Zarf-Fiil Eki: *-ken* zarf-fiil eki günümüzde de kalınlık-incelik uyumu dışında kalan bir ektir. Eki tek şekilli ve ünlüsü ince olduğu için kalın ünlülü bir sözcüğe eklendiğinde kalınlık-incelik bakımından uyumsuzluğa neden olmaktadır:

yerken 11/17

virirken 109/10 ṭoġururken 152/20

ḳaynarken 210/13 aḳarken 481/19

-daş İsimden İsim Yapma Eki: *-daş* isimden isim yapma eki Tükiye Türkçesinde kalınlık-incelik uyumu dışında kalan bir ektir. Ek ünlüsü kalın halde tek şekilli olduğundan ince ünlülü bir isme eklendğinde kalınlık-incelik uyumuna uymamaktadır. Metinde tek kelimede karşımıza çıkan *-daş* eki, bu kelime kalın ünlülü olduğu için kalınlık-incelik uyumunu bozmamıştır.

ḳarın*daş* 396/19

Türkiye Türkçesinde kalınlık-incelik bakımından uyuma girmeyen "dahi" ve "hangi" sözcükleri metinde "daḫı" ve "ḳanġı" şeklinde kullanılmış olup söz konusu uyuma uymaktadır:

daḫı 182/9, daḫı 189/17, daḫı 342/21

ḳanġı 206/22, ḳanġısını 14/2, ḳanġısına 153/22

-leyin İsimden İsim Yapma Eki: İsimlere gelerek zaman anlamı taşıyan zarflar yapar. Bu ek isimden fiil yapma eki olan *-la, -le* ile zarf-fiil eki *-ı, -i*'nin birleşmesi ve ardından bu birleşimin sonuna *+n* vasıta ekinin işlevini kaybedip buraya eklenmesiyle oluşmuştur (Ergin, 2012:173). Ek tek örnekte karşımıza çıkmaktadır. –leyin eki ince ünlülü ve tek şekilli bir ek olduğu için kalın ünlülü bir kelimeye eklendiğinde kalınlık-incelik uyumunu bozmaktadır. Tespit edilen tek örnekte de durum bu şekildedir:

ṣabāḥleyin 77/16

2.2.1.1.1.2. Kalınlık-incelik uyumuna girenler

2.2.1.1.1.2.1. Arapça ve Farsça kökenli olup uyuma girenler

Arapça ve Farsça bazı kelimeler aslî hallerinde kalınlık-incelik uyumuna girmezken metinde ve bugün Türkiye Türkçesindeki kullanımları ile uyuma girmektedirler. Metnimizde bu durumda şu örnek tespit edilmiştir:

ṭāve Far. > ṭavada 256/11

Ayrıca Türkiye Türkçesinde kullanılan ve kalınlık-incelik uyumu dışında kalan bazı Arapça ve Farsça kökenli kelimelerin metnimizde uyuma girdiği tespit edilmiştir:

"seda TT": ṣadādan 252/2

"gayri TT": ġayrı 334/12

2.2.1.1.1.2.2. Türkçe kökenli olup uyuma girenler

Kalınlık-incelik uyumu Eski Türkçeden bu yana Türkçenin hemen her evresinde sağlam bir şekilde kedini gösterir. Bu sebeple Türkçe bir kelimenin kalınlık-incelik uyumu dışında kalması nadiren gözlenir. Uyum dışı kalsa bile kelimenin kökenine bakıldığında kalınlık-incelik uyumuna dahil olduğunu görebiliriz. Örneğin yukarıda verilen *elma* ve *akçe* kelimeleri gibi. Bu kelimelerin aslı *elma<alma, aḳçe<aḳça* şeklindedir.

bulunamayup 6/26

ḳoḳularla 8/21

etmegi 12/3

oturalar 31/22

arturur 133/11 ṭoḳunmadan 233/5

2.2.1.1.2. Düzlük-yuvarlaklık uyumu (Dudak uyumu)

Düzlük-yuvarlaklık uyumu; bir kelimede düz ünlüden sonra düz (a, e, ı, i), yuvarlak ünlüden sonra ise yuvarlak-dar (u, ü) veya düz-geniş (a, e) ünlünün gelmesidir (Buran, 2015:106). Eski Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesi dönemlerinde mevcut olmayan bu uyum, Osmanlıcanın son dönemlerinde ancak yerleşmiştir (Ergin; 2012:72). Metnimiz Osmanlıcanın artık son dönemlerine ait olmasına rağmen pek çok örnekte bu dudak uyumu bozuktur. Düzlük-yuvarlaklık uyumu bir dudak uyumudur. Ünlülerin çıkış biçimlerini ölçü alan bir ünlü-ünlü uyumudur (Karaağaç, 2015:119). Türkçenin ilk dönemlerinden bu yana gelişimini tamamlamamış bu uyum incelediğimiz eserde de tam değildir. Özellikle Eski Anadolu Türkçesi ses özelliklerini taşıyan kelimelerde bu uyumun dışına çıkıldığı görülmektedir. Metinde uyuma girmeyen kelimelerin bazıları şunlardır:

içün 10/15 ṭatlu 14/8

oldıġı 20/13 gözi 22/19

tenlü 20/3 kendü 192/22

eyüce 236/3 idüp 292/25

düşdigi 232/17 getürür 300/22

Metnimizde ünlülerin türlü sebeplerle yuvarlaklaştığı tespit edilmiştir. Bunlar şu şekilde tasnif edilmiştir:

2.2.1.1.2.1. Kelimelerde yuvarlaklaşma

2.2.1.1.2.1.1. /g/, /ġ/ Seslerinin düşmesi sebebiyle

Eski Türkçe döneminde sözcük sonlarında bulunan /g/ ve /ġ/ sesleri sonraki dönemlerde düşmüştür ve düşerken de kendilerinden önce gelen ünlüleri yuvarlaklaştırmışlardır. Metinde bu sebeple meydana gelmiş yuvarlaklaşma örnekleri şunlardır:

ṣarıġ>*ṣaru* 212/13

baġlıġ>*baġlu* 163/25

ḳapıġ>*ḳapusuna* 165/17

sançıġ>sancu 226/22

Metinde bazı sözcüklerde /g/ ve /ġ/ sesleri düşmesine rağmen sözcüklerin düz ünlülü kullanıldığı görülmüştür. Bu örneklerde /g/ ve /ġ/ seslerinin düşmesi sesin önündeki ünlünün yuvarlaklaşmasına neden olmamıştır. Bu sözcükler şunlardır:

acıġ>*acı* 283/9

ḳatıġ>*ḳatı* 20/5

2.2.1.1.2.1.2. /b/, /m/, /p/ ve /v/ Dudak ünsüzleri sebebiyle

Dudak ünsüzleri olan /b/, /m/, /p/, /v/ seslerinin yuvarlaklaştırıcı etkisi bulunmaktadır. Bu sesler, yanındaki ünlülerin oluşumunu kendi boğumlanmalarına benzeterek bu ünlüleri yuvarlaklaştır (Develi, 1995:133). Söz konusu ünsüzlerin bu özelliği sebebiyle metinde bazı sözcüklerin ünlülerinin yuvarlaklaştığı görülmüştür. Bu sözcükler şunkardır:

temir>*temür* 456/19

bāmık>*pamuḳ* 41/5

temizleyip>*temüzleyüp* 453/4

2.2.1.1.2.1.3. Yuvarlak ünlülü bazı yapım ekleri sebebiyle

Yuvarlak ünlülü bu ekler *-uḳ, -ük* ve *-ġaru, -gerü* ekleridir. Bu eklerin bünyelerindeki yuvarlak ünlüler sözcüklerin dudak uyumuna bağlanmamasına neden olmuştur. Bu sözcüklerin bazıları şunlardır:

-uḳ, -ük: Fiilden İsim Yapma Eki

art*uḳ* 332/10

del*ük*li 159/9

del*üg*ü 269/5

sid*ük* 533/17

-ġaru, -gerü: Yön Gösterme Hali Eki

iç*erü*den 272/12

il*erü* 192/13

2.2.1.1.2.1.4. Eski Türkçeden bu yana yuvarlak ünlülü olan sözcükler

Aşağıda yuvarlak ünlü taşıyan sözcüklerin metin içerisinde yazımında farklılıklar bulunmaktadır. Metinde "girü" ve "yatsu" sözcüğü dışındakilerin düz ünlülü şekilleri de kullanılmıştır. Eski Türkçede yuvarlak ünlülü bulunan bu sözcükler, Eski Anadolu Türkçesi döneminde ve devamında da yuvarlak ünlülü kullanılmakla birlikte eserimizin yazıldığı dönem olan 19. yüzyılın son çeyreğinde artık yuvarlaklık özelliğini kaybederek düzleşmeye başladığı anlaşılmaktadır.

girü 172/10

yatsuda 439/20

içün 225/1 "için 66/5, 420/6, 531/22"

kendü 396/21 "kendi 67/24, 160/8, 369/1"

ḳarşu 237/25 "ḳarşı 454/15"

yuḳaru 188/19 "yuḳarı 36/26, 326/18, 353/20"

2.2.1.1.2.2. Eklerde Yuvarlaklaşma

2.2.1.1.2.2.1. Eski Türkçede yuvarlak ünlülü olup bu özelliğini kısmen kaybetmiş ekler sebebiyle

19. yüzyılda yazılmış metin bu dönemin dil özelliklerini yansıtmakla birlikte Eski Anadolu Türkçesi ya da Eski Türkçe dönemlerine ait dil özelliklerini de nadiren bazı örneklerde yansıtmaktadır. Türkiye Türkçesine yaklaşıldığı bu dönemde artık yuvarlaklaşmalar tamamen düzleşmeye başlamıştır. Fakat metindeki bazı ekler hem düz ünlülü hem de yuvarlak ünlülü şekilleriyle yazılmıştır. Anlıyoruz ki Eski Anadolu Türkçesi döneminin yoğun yuvarlak ünlülü özelliği artık bu dönemde kaybolmak üzere olmakla birlikte bazı eklerde etkisini göstermeye devam etmiştir. Bu ekler şunlardır:

-up, -üp Zarf-fiil eki

Bu ek Eski Türkçede ünlü ile biten tabanlara *-p*, ünsüzle bitenlere *-ıp, -ip,* yuvarlak ünlülü tabanlara ise *-up, -üp* şeklinde gelir (Gabain, 2000: 84). Daha sonra Eski Anadolu Türkçesinde daima *-up, -üp* şeklinde gelmiştir (Ergin, 2012: 341). Ek, metinde dört şekilde de bulunmaktadır. Yuvarlak tabanlara geldiği tüm örneklerde yuvarlak ünlülü yazılmıştır; düz ünlülü tabanların da bir kısmında yuvarlak ünlülü yazılmıştır. Yani ekin ünlüsü yoğun şekilde yuvarlak yazılmıştır. Dudak uyumsuzluğu, düz tabanlara gelen yuvarlak ünlülü şekilden kaynaklanmaktadır. Ek metinde dudak uyumu bakımından tam bir uyum göstermemektedir.

idüp 354/3

bilüp 141/3

yıḳayup 455/12

eridip 265/8

ezip 211/20

virip 527/6

ḳarışdırup 145/7

ḳarışdurup 455/9

ḳurudup 165/19

süzüp 217/8

-dur, -dür Faktitif eki

Bu ek fiilden fiil yapma ekleri içerisinde en işlek olanlarındadır. Eski Türkçede ve Eski Anadolu Türkçesinde daima yuvarlak ünlülü bulunmaktaydı. Fakat Eski Türkçede bu ekin hem t'li hem de d'li şekilleri bulunurken, Eski Anadolu Türkçesinde sadece d'li şekillerine rastlanmaktadır (Ergin, 2012:213). Bu ek metnimizde hem yuvarlak ünlülü hem de düz ünlülü olarak bulunmaktadır. Ek dudak uyumu bakımından tam bir uyum göstermemektedir. Yuvarlak ve düz ünlülü şekilleri bulunmasına rağmen eklendikleri taban ile bu uyumu sağlayamamıştır.

ḳızdurup 363/8

ḳarış*dur*up 288/17

istiʿmāl it*dür*eler 186/8

Ek bazı kullanımlarda dudak uyumuna uyarak yuvarlak tabanlara yuvarlak ünlülü, düz tabanlara ise düz ünlülü olarak eklenmiştir.

ṭol*dur*alar 130/22

em*dir*e 400/12

dög*dür*üp 267/8

Hatta söz konusu ek, metin içinde farklı yerlerde geçen aynı sözcüğe geldiğinde dahi bazen yuvarlak ünlülü bazen de düz ünlülü yazılmıştır.

it*dir*üp 237/18

in*dür*üp 259/14

ye*dür*eler 553/5

ye*dir*seler 527/17

-ur, -ür Faktitif eki

Fiilden fiil yapma ekidir. İşlek kullanılan eklerden biridir. Ek, metinde bazı örneklerde Eski Türkçede olduğu gibi yuvarlak ünlülü kullanılmış, bazı örneklerde ise düz ünlülü kullanılmıştır. Ek dudak uyumuna tam bağlı değildir. Bazı örneklerde düz tabanlara yuvarlak ünlülü bazı örneklerde de yuvarlak tabanlara düz ünlülü gelerek uyum bozulmuştur.

biş*ür*e 276/17

bit*ür*e 280/20

iç*ür*mek 287/6

yat*ur*salar 149/20

düş*ir*ir 140/17

Ek bazı örneklerde dudak uyumuna uygun kullanılmıştır. Yuvarlak tabanlara yuvarlak ünlülü, düz tabanlara düz ünlülü şekilde eklenmiştir.

düş*ür*e 150/9

biş*ir*dikden 42/23

bat*ur*up 274/14

-dur, -dür Bildirme Eki

Bildirme eki Eski Türkçede *turur* şeklinde bulunurdu. Eski Anadolu Türkçesinde ise ekleşerek *-dur, -dür* şeklini almıştır. Metnimizde de yuvarlak ve düz ünlülü şekilleri bulunmaktadır ve tüm örneklerde *d*'li şekilde kullanılmıştır. Bu ek metinde çok büyük oranda düzlük-yuvarlaklık bakımından uyuma girmektedir. Sadece bir örnekte dudak uyumunu bozmuştur.

maraż*dır* 380/1

kök*dür* 151/5

meşhūr*dur* 307/12

degil*dir* 308/7

Bir örnekte ise Eski Türkçe dönemindeki gibi düz tabana yuvarlak ünlülü olarak gelmiş ve uyum dışı kalmıştır.

var*dur* 581/7

Bu ek metinde sadece bir örnekte ekleşmemiş, arkaik şekilde bulunmaktadır.

ṣoġuḳ *durur* 87/11

-duḳ-, -dük- Sıfat-fiil eki

Ek Eski Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesinde yuvarlak ünlülü olarak kullanılmıştır. Metnimizde de düz ve yuvarlak şekilleri bulunmaktadır. Dudak uyumu bakımından ek büyük oranda uyumuna girmiştir. Fakat metnimizde ekin dudak uyumu dışında kullanıldığı örneklerin sayısı da az değildir.

raġbet it*düg*i 23/10

ḥis eyle*düg*ünden 24/5

et*düg*üne 187/9

ye*düg*i 277/6

sürül*dig*i 509/17

Ek birçok kullanımda da dudak uyumuna bağlı durumda kullanılmıştır.

haẕm olun*duḳ*dan 30/15

şoḳ*duġ*una 63/17

di*dik*leri 92/11

ye*dik*den 102/22

görme*dik* 155/5

düş*dük*den 277/4

-sun, -sün: Emir teklik 3. şahıs eki

Emir kipi teklik 3. şahıs eki Eski Türkçede *-zun, -zün; -sun, -sün* şeklinde kullanılmış, Batı Türkçesine *-sun, -sün* şeklinde geçmiştir. Eski Anadolu Türkçesinde ve Osmanlıcanın büyük bir bölümünde bu şekilde yuvarlak ünlülü kullanılmıştır. Osmanlıcanın son döneminde düz şekilleri de kullanılmıştır (Ergin, 2012:306). Metnimizde bu ek daima yuvarak ünlülü kullanılmıştır. Bu sebeple ek yuvarlak tabanlara geldiğinde dudak uyumu sağlanmıştır; fakat düz ünlülü tabanlara geldiğinde dudak uyumu bozulmaktadır.

bit*sün* 157/18

gel*sün* 186/5

tevellüd it*sün* 253/17

muḥtāc olunma*sun* 6/6

var*sun* 171/6

Ek metinde yuvarlak tabanlı aşağıdaki kelimelere gelmiştir. Bu kelimeler kök ve ekin yuvarlak ünlülü olması sebebiyle dudak uyumuna girmektedir.

dur*sun* 264/22

öl*sün* 325/25

ziyāde olsun 171/4

-u, -ü: Fiilden isim yapım eki

-u, -ü eki; metnimizde fiilden isim yapma ve zarf-fiil işlevlerinde kullanılmıştır. Metnimizde ise ağırlıklı olarak zarf-fiil işlevinde kullanılmıştır. Bir örnekte de fiilden isim yapma işleviyle kullanılmıştır. Ünlüyle biten kelimelere eklenirken araya *-(y)* sesi girmektedir. Ekin 19. yüzyıl ortalarında dudak uyumuna bağlandığı ifade edilse de (Kartallıoğlu, 2007:94) menimizde düz tabanlara yuvarlak ünlülü gelebilmektedir. Bu sebeple dudak uyumunu bozmaktadır.

ḳorḳ*u*lu 128/20

Aşağıdaki örneklerde *-u, -ü* eki zarf-fiil işlevinde kullanılmıştır.

dey*ü* 49/17

diy*ü* 146/1

ḳablay*u* 529/16

Ek bir örnekte de ikileme kelime grubuna gelmiştir.

ṭamlay*u* ṭamlay*u* 526/22-23

Çok az örnekte ise düz ünlülü haliyle gelmiştir. Hatta aynı sözcüğe iki faklı şekliyle de eklendiği tespit edilmiştir.

diy*e* 464/13

diy*ü* 388/26

-mur Fiilden isim yapım eki

-mur eki işlek olmayan bir ektir. Metinde sadece *yaġmur* kelimesinde görülmektedir. Ekin ünlüsünün tek şekilli olarak yuvarlak olmasında dudak ünsüzü *m* sesininden de etkisi bulunmaktadır. Ek dudak uyumuna bağlı değildir.

yaġ*mur* 171/10

2.2.1.1.2.2.2. Ünlüsü sonradan yuvarlaklaşmış ekler sebebiyle

Metnimizde ünlüsü soradan yuvarlaklaşmış ekler çok az tespit edilmiştir. *-lu, -lü* isimden isim yapma eki *-ur, -ür, -r, -ar, -er* geniş zaman eki,

-lu, -lü İsimden İsim Yapma Ekleri

Eski Türkçe döneminde *-lıġ, -lig* şeklinde olan ek, sondaki /g/, /ġ/ seslerinin düşmesi sonucu ekin ünlüsü yuvarlaklaşmıştır. Ek, düz tabanlara eklendiğinde dudak uyumunu bozmaktadır. Birkaç örnekte de yuvarlak tabanlara düz ünlülü şekilde gelerek uyumu bozmaktadır. Metinde şu örneklerde görülmektedir:

baġ*lu* 577/14

ḳalay*lu* 586/15

ḳapa*lu* 594/4

ten*lü* 20/3

zehir*lü* 86/26

/g/, /ġ/ seslerinin düşmesiyle ünlüsü yuvarlakşan ek, yuvarlak ünlülü tabanlara eklendiğinde dudak uyumuna girmektedir. Metnimizde bu durumda iki örnek tespit edilmiştir.

yük*lü* 150/8

ṣu*lu* 373/21

Bu ek metinde bazı örneklerde ise düz ünlüsünü muhafaza etmiştir. Bu durumlarda yuvarlak ünlülü tabanlara eklendiğinde dudak uyumu bozulmaktadır. Metinde bu durumda iki örnek tespit edilmiştir.

ḳoḳu*lı* 96/17

ṣu*lı* 417/14

-r, -ar, -er, -ır, -ir, -ur, -ür Geniş zaman eki

Geniş zaman eklerinden en eskisi *-ur, -ür*'dür. *-ar, -er* daha sonra ortaya çıkmıştır. *-r* şeli ise ancak Eski Türkçenin sonlarına doğru ortaya çıkmıştır. Batı Türkçesine geçtikten sonra Eski Anadolu Türkçesinde ünsüzle biten fiillerden sonra yoğun şekilde *-ur, -ür* olarak kullanılmıştır. Ünsüzlerden sonra gelen bu yuvarlak ünlülü kullanımın ağırlığı Osmanlıcanın son dönemlerine kadar devam etmiştir. Bu yuvarlak ünlülü kullanım şekli ünlüyle biten fiillerde görülmemektedir (Ergin, 2012:293). Bu ek metinde bazen yuvarlak bazen de düz ünlülü şekilde kullanılmıştır.

Ek dudak uyumu bakımından eklendiği tabana aykırı şekillerde geldiğinden bazı sözcüklerde düzlük yuvarlaklık uyumunu bozulmuştur.

bilin*ür* 18/20

din*ür* 32/10

gör*ir*iz 34/5

döşen*ür* 129/16

görül*ür* 452/20

düşür*ir* 269/9

ḳıl*ur*dı 170/25

Ek bazı örneklerde düz tabanlara düz ünlülü, yuvarlak tabanlara da yuvarlak ünlülü şekilde gelerek dudak uyumuna bağlı kullanılmıştır.

aç*ar* 132/16

yar*ar* 142/24

id*er* 143/23

fā'ide gör*ür* 55379

-r geniş zaman eki metinde genellikle *eyle-* fiilinde tespit edilmiştir. Geniş zaman ekinin bu şekli, yanında kendi ünlüsü olmadığı için dudak uyumu bakımından bir anlam ifade etmemektedir.

fā'ide eyl*er* 380/21

-uñ, -üñ, -nuñ, -nüñ: İlgi hali ekleri

İlgi hali eki metinde hem düz ünlülü hem de yuvarlak ünlülü olarak kullanılmış bir ektir. Tüm metinde bir örnek dışında ek dudak uyumuna bağlıdır. Dudak uyumu dışında kalan kullanımda ise aynı kelime metinde çok kez kullanılmış fakat hepsinde dudak uyumuna bağlı iken bir şeklinde bu uyumun dışına çıkmıştır.

anuñ 182/5

anıñ 326/15

2.2.1.1.2.3. Düz ünlülü ekler

2.2.1.1.2.3.1. -ı, -i Belirtme hal eki

Belirtme hal eki Eski Türkçede *+ġ, +g* şeklinde kullanılmaktaydı. Eski Anadolu Türkçesinde ise *+ı, +i* şeklinde düz okunmuştur. Osmnalıcanın son dönemlerine kadar bu düz okunma devam etmiştir, Osmanlıcanın sonuna doğru dudak uyumuna bağlanmıştır (Ergin, 2012:232). 19. yüzyıla ait olan metnimizde dudak uyumuna bağlanmış çok az da olsa örnek bulunmaktadır. Bu ek metinde eklendiği sözcük ister düz ünlülü ister yuvarlak ünlülü olsun büyük oranda düz ünlülü şekliyle kullanılmıştır. Bu durumda ek yuvarlak ünlülü bir sözcüğe eklendiğinde dudak uyumunun bozulmasına neden olmuştur.

yoġurd*ı* 16/21

ḳurd*ı* 159/19

ḳulaġ*ı* 213/1

dişin*i* 268/23

kül*i* 269/8

Bu ek metinde iki kelimede dudak uyumuna girerek yuvarlak ünlülü kullanılmıştır. Bu tür kullanımlar hep düz ünlülü kullanılan belirtme hal ekinin artık yavaş yavaş dudak uyumuna girdiğine işaret etmektedir.

uyuz*u* 14/8

afyon*u* 237/25

2.2.1.1.2.3.2. -ı, -i Teklik 3. şahıs iyelik eki

İsim veya isim gövdelerine gelerek sahiplik bildiren eklerdir. Eski Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesi dönemlerine ait metinlerde ekin sadece *+ı, +i, +sı, +si* olarak düz ünlülü şekilleri bulunmaktadır (Ergin, 2012:222). Metinde ekin hem düz hem de yuvarlak ünlülü şekilleri kullanılmakla birlikte ağırlıklı olarak düz şekilleri kullanılmıştır.

üstād*ı* 120/15

vaḳt*ı* 179/2

tütün*i* 259/22

semizlig*i* 563/5

Bu ek kelime içinde ve sonunda bazı örneklerde dudak uyumuna girerek yuvarlak olarak gösterilmiştir. Metinde ekin hem düz ünlülü hem de yuvarlak ünlülü kullanılması artık dudak uyumuna bağlanmaya başladığını göstermektedir.

maʿlūm*u* 39/23

sidüg*ü* 153/19

kök*ü*ni 84/10

ṣuy*u*nı 563/25

Ek, kelime içinde kullanıldığında genellikle dudak uyumuna bağlı okunurken bir örnekte düz okunmuştur.

ḳuşur*m*a 582/5

2.2.1.1.2.3.3. -sı, -si Teklik 3. şahıs iyelik eki

Teklik üçüncü şahıs iyelik eidir. Yukarıda anlatılan madde ile işlevi aynıdır. Bu ekin farklı yanı ünlü ile biten isimlere gelmesidir. Metinde bu ek hem düz ünlülü hem de yuvarlak ünlülü olarak kullanılmıştır. Sözcük sonunda genellikle düz ünlülü, sözcük içerisinde ise dudak uyumuna bağlı olarak yuvarlak ünlülü olarak da kullanılmıştır.

yarı*sı* 138/2

ḳoḳlama*sı* 139/24

altıncı*sı* 350/11

aġrı*sı* 356/21

cümle*si* 361/1

Metnimiz harekesiz olduğu için metin içinde *vav* (و) ile özellikle bu ekin yuvarlaklığı gösterilmese de ek dudak uyumuna bağlı okunmuştur.

dürlü*sü*nden 308/24

temregü*sü*ne 459/2

Ek, kelime sonu kullanımlarında genellikle dudak uyumuna girmemiştir.

eyü*si* 117/26

üçüncü*si* 120/25

gürüldü*si* 258/1

kendü*si* 225/5

börü*si* 352/24

Kelime sonu kullanımlarında çok az örnekte dudak uyumuna girmiştir.

ṭolu*su* 348/16, 431/12.

2.2.1.1.2.3.4. -l- Fiilden fiil yapım eki

Ek Eski Türkçede önüne bir ünlü almadan yalnızca *-l-* şeklinde kullanılmış, Eski Anadolu Türkçesinde ise önüne bir ünlü alarak *-ıl, -il* şeklinde kullanılmıştır. Eski Türkçede dudak uyumuna bağlı olan bu ek Eski Anadolu Türkçesinde genellikle düz ünlülü olarak kullanılmaya başlanmış, bu dönemden sonra ise bu ekin önündeki ünlüler dudak uyumuna bağlanmıştır (Ergin: 2012,207). Metnimizde bu ek hem düz hem de yuvarlak ünlülü şekillerde kullanılmıştır; fakat dudak uyumu noktasında tam bir uyum göstermemektedir.

gör*il*e 292/16

dög*il*üp 292/17

süz*il*üp 321/11

ver*il*ir 112/15

çek*il*irse 408/23

gör*ül*dükce 431/14

dög*ül*müş 482/2

2.2.1.1.2.3.5. -n- Fiilden fiil yapım eki

Tarihi gelişimi *-l-* fiilden fiil yapım ekiyle aynîlik gösteren *-n-* eki, metinde düz ve yuvarlak ünlülü şekilleriyle kullanılmıştır. Eklendiği fiile edilgenlik ya da dönüşlülük anlamı verir. Düz ünlülü tabanlara eklendiğinde genellikle dudak uyumuna girerken

yuvarlak ünlülü tabanlara eklendiğinde bazı örneklerde uyum dışında kaldığı tespit edilmiştir.

gör*in*ür 181/23

gör*in*e 102/7

z̲ikr ol*u*nacaḳ 485/12

Ek, bazı örneklerde düz tabana düz ünlülü, yuvarlak tabana ise yuvarlak ünlülü gelerek dudak uyumuna girmiştir.

sev*in*e 22/4

yer*in*e 23/12

ol*un*up 195/5

küy*ün*müş 180/8

Ek, bazı söcüklere hem düz hem de yuvarlak ünlülü olarak gelmiştir.

gör*ün*se 240/15

gör*in*e 102/7

ol*u*nacaḳ 485/12

ol*un*acaḳ 106/11

2.2.1.1.2.3.6. -ş- Fiilden fiil yapım eki

Bu ek metinde dudak uyumuna tam uyum göstermektedir. Yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra yuvarlak, düz ünlülü tabanlardan sonra ise düz ünlülü şekilde gelerek dudak uyumuna tam olarak girdiği görülmektedir.

yet*iş*ir 47/13

yet*iş*miş 11/26

ḳar*ış*mış 305/24

ṭut*uş*dururlar 373/17

2.2.1.1.2.3.7. -dı, -di Görülen geçmiş zaman eki

Görülen geçmiş zaman eki metinde hem düz hem de yuvarlak ünlülü olarak kullanılmıştır. Ek, düz ünlülü tabanlardan sonra her zaman düz, yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra ise son ek olarak kullanıldığında her zaman düz ünlülü kullanılmıştır.

düş*di* 10/2

sür*di* 378/6

Ekin düz şeklinin kelime içi ve kelime sonu kullanımlarında uyuma girdiği örnekler metinde bulunmaktadır.

gel*di* 238/10

rāḥat it*di* 506/8

muʿazzez eyle*di* 2/15

çıḳ*dı*ysa 31/19

Ek, yuvarlak ünlülü tabanlara geldiğinde ve son ek olarak kullanılmadığında dudak uyumuna girmiştir.

ol*du*ysa 316/20

2.2.1.1.2.3.8. -alım, -elim: Çokluk 1. şahıs istek eki

Eski Türkçede *-ayın, -eyin* şeklinde düz ünlülü kullanılmakta olan istek kipi, Batı Türkçesine de aynı şekilde geçmiştir. Fakat birinci şahıs çekimlerinde *-ayım, -eyim* şekli de ortaya çıkmıştır. Eski Anadolu Türkçesinde bu iki şekil karışık kullanılmıştır (Ergin, 2012:305). Metnimizde ise istek kipi çokluk birinci şahıs eki *-alım, -elim* şeklinde hep düz ünlülü kullanılmıştır.

bildürelim 395/4

getürmeyelim 182/20

Düz ünlülü fiillerden sonra ek düz ünlülü şekliyle geldiği için bu şekil fiillerde dudak uyumuna bağlıdır.

beyān id*elim* 315/12

al*alım* 469/17

yaz*alım* 567/13

2.2.1.1.2.3.9. -icek, -ıcaḳ Zarf-fiil eki

Batı Türkçesinin ilk devirlerinde uzun zaman kulanılıp sonradan unutulan bir zarf-fiil ekidir. Eski Anadolu Türkçesinde yaygın kullanılan bu ek, Osmanlıcada ise bir süre kullanılmıştır (Ergin, 2012:344). Bugün ağızlarda varlığını sürdürmekte olan bu ek Türkiye Türkçesindeki *-ınca, -ince* ile aynı anlamı karşılar. Metnimizde tüm örneklerde düz ünlülü şekilde bulunmaktadır. Bu sebeple yuvarlak ünlülü fiil tabanlarına geldiğinde dudak uyumu bozlulmaktadır.

ol*ıcaḳ* 17/20

bul*ıcaḳ* 38/16

oṭur*ıcaḳ* 49/16

gör*icek* 521/19

Düz ünlülü fiil tabanlarına eklendiğinde dudak uyumuna girmektedir.

ḳal*ıcaḳ* 397/11

geç*icek* 277/13

gir*icek* 387/1

2.2.1.1.2.3.10. -ncı, -nci: İsimden isim yapım eki

Sayı isimlerinden sıra sayı sıfatları türeten işlek bir ektir. Esi Türkçede *+nç* şeklinde olup sonradan sonuna *+i* eklenmiş ve Batı Türkçesine genellikle *+nçi* şeklinde geçmiştir. Fakat Eski Anadolu Türkçesinde ekin eski hali bir süre varlığını sürdürmüştür. *+nçi* şekli Eski Anadolu Türkçesinde *+ncı* şeklini almıştır. Bu şekil Osmanlıca ve bugün Türkiye Türkçesinde bu şekliyle kullanılmaktadır (Ergin, 2012:168-169). Günümüz Türkiye Türkçesinde bu ek dudak uyumuna bağlı olmakla birlikte metnimizde genellikle düz ünlülü kullanıldığı için yuvarlak tabanlarda dudak uyumunu bozmaktadır.

üçü*nci* 14/13

dördü*nci* 21/11

otuzun*cı* 506/9

beş*inci* 23/20

yed*inci* 27/9

Ek çok az örnekte yuvarlak ünlülü kullanılmışır.

üçüncü 29/14

üçüncüsi 120/25

2.2.1.1.2.3.11. -ıcı, -ici Fiilden isim yapım eki

Eski Anadolu Türkçesinde başlangıçta *-uçı, -üçi* şeklinde kullanılmış, sonradan ise ekin *ç*'si *c*'ye dönüşmüş ve ünlünün de düzleşmesiyle *-ıcı, -ici* şelini almıştır. Bugün Türkiye Türkçesinde dudak uyumuna bağlı şekilde kullanılmaktadır. Fiilden isim yapma eki olan *-ıcı, -ici* metinde tüm örneklerde düz ünlülü kullanılmıştır. Demek ki metnimiz 19. yüzyıl olmasına rağmen ek henüz bu dönemde dudak uyumuna bağlanmamıştır. Ek tamamen düz ünlülü olarak kullanıldığı için yuvarlak ünlülü tabanlara geldiğinde uyum bozulmaktadır.

bitür*ici* 57/22

tükürd*ici* 302/25

boġ*ıcı* 350/12

oñuld*ıcı* 362/2

köpür*ici* 569/12

iştihā getür*ici* 135/3

Ek düz ünlülü tabanlara eklendiği örneklerde dudak uyumu bozulmamaktadır.

kes*ici* 97/13

yumşad*ıcı* 231/7

terled*ici* 307/6

2.2.1.2. Ses olayları

2.2.1.2.1. Ünlü düşmesi

Çeşitli ses etkileri neticesinde kelimelerin kimi zaman kök kimi zaman ekinde bulunan bazı ünlülerin düşmesine ünlü düşmesi denir. Ünlü düşmesi daha çok iç seslerde görülür. Ünlü düşmesi demek, kelimenin hecelerinden birinin ortadan kalkması demektir. Bunun sonucunda da o hecenin ünsüzleri öteki hecelere mal olurlar. Yani ünlü düşmesiyle kelime bir kısalmaya uğrar. Düşen ünlü bazen beraberindeki ünsüzlerden bir kısmını alarak kaynaşmaya da uğrayabilir (Vural ve Böler, 2011:97). Metinde tespit ettiğimiz ünlü düşmelerinden bazıları şunlardır:

beñzi "< beñiz" 9/4

üzre "< üzere" 4/17

burnuna"<burun" 54/1

anıñçün "< anıñ içün" 12/17

birbirine "<biribiri" 108/23

Ünlü kelimesi bazen yeni bir kelime türetirken meydana gelir. Aşağıda verilen örneklerde kelime yapım eki alırken ünlü düşmesi meydana gelmiştir.

sızlayan "sızı+layan" 399/25

ḳoḳlamaḳla "< ḳoḳu+la-maḳ+la" 9/8

ayrılur "< ayır-ıl-ur" 17/3

yumşaḳ "yumuş-aḳ" 20/1

i- fiili fiil ya da isim soylu kelimelere gelerek fiili birleşik çekim yapar, isim soyluları da yüklem yapar. *İdi, imiş, ise* şeklinde bazen de *iken* şeklinde kullanılan *i-* fiili kelimeye bitişik yazıldığında *i-* fiilinin *i*'si düşer.

yerken "< yer iken" 11/17

virirken "<virir iken" 109/10

olursa "<olur ise" 109/16

2.2.1.2.2. Ünlü birleşmesi (Ünlü kaynaşması)

Türkçe kelimelerde kaynaşma, ünlü sonlu ve ünlü başlı iki kelimenin yan yana gelip kulanılması sırasında ünlülerden birisinin diğeriyle kaynaşması sonucu meydana gelmektedir (Duman, 1995:216). Metinde bu ses olayı şu kelimelerde tespit edilmiştir.

şöyle "< şu ile" 4/12

böyle "< bu ile" 387/9

öyle "< o ile" 16/13

oraya "< o araya" 341/3

burayı "<bu ara" 342/23

kimesne "<kim+ise+ne" 362/16

birle "<bir ile" 401/19

2.2.1.2.3. Ünlü türemesi

Ses özelliklerine veya birbirileri ile birleşme şartlarına bağlı bazı nedenlerle kelimenin ön, iç ve sonuna ünlü getirilmesi olayına ünlü türemesi denir. Genellikle kelimenin orta hecesinde meydana gelen bir ses olayıdır. Metinde şu kelimelerde ünlü türemesi meydana gelmiştir:

azıcıḳ "< az+cıḳ" 15/23

Bu kelime metinde bazı örneklerde aşağıdaki gibi yazılmıştır.

azacıḳ "< az+cıḳ" 20/8

birazacıḳ "< biraz+cıḳ" 30/5

Türkçeye yabancı dillerden geçmiş kelimelerde ünlü türemesi meydana gelebilmektedir. Bu kelimeler Türkçeye geçerken en az çaba kuralı gereği dilin kullanıcıları tarafından kendiliğinden Türkçenin söyleyişine uydurulmaktadır. Bu yapılırken de alıntı yabancı kökenli kelimelere ünlü ilavesi yapılabilmektedir. Metnimizde bu tür teşekkül etmiş ünlü türemesi örnekleri şunlardır:

zehirleriñ "<zehr+leriñ" 52/23

ʿilim “<ʿilm” 171/9

ḳısım “<ḳısm” 171/15

ʿużuv “<ʿużv” 180/25

2.2.1.2.4. Ünlü daralması

Yanlarında geniş ünlüleri daraltma etkisi yapan bazı ünsüzlerin etkisi altında geniş ünlülerin a>ı, o>u, e>i, ö>ü biçimindeki daralma olayına ünlü daralması denir. Bu olay yazı dilimizdeki bazı örnekler dışında Anadolu ağızlarında yaygındır (Korkmaz, 2010:226). Geniş ünlüleri daraltma etkisi olan ünlüler *g, ğ, y* gibi sesler ile meydana gelen bu ses olayı genellikle konuşma dilinde görülmekle birlikte yazı dilimizde de örnekleri mevcuttur: bekle-yor>bekliyor, bilme-yor>bilmiyor vb (Vural ve Böler, 2011:121). Ünlü daralmasıyla ilgili metindeki örneklerden bazıları şunlardır:

olıcaḳ “< olacaḳ” 17/20

virir “< verir” 238/5

giceniñ “< geceniñ” 27/11

yiyerek “< yeyerek” 14/11

nice “< neçe” 45/1

Bu kelimede görülen daralma olayı sıradışı şekilde gerçekleşmiştir. Bu kullanım müellifin telaffuzu ile ilgili bir durum olarak değerlendirilebilir.

yıḳınabilüp “< yıḳanabilüp” 23/8

2.2.1.2.5. Ünlü değişmeleri

Sesler hece, kelime ve cümle içinde kullanıldıkları zaman tek başlarına oldukları gibi kalmazlar. Aralarında kaynaşırlar, kenetlenirleri değişikliklere uğrarlar. Bunlara genel olarak ses değişmeleri (changement phoneque) adı verilir (Banguoğlu, 2015:51). Ünlüler de kelime içerisindeki çeşitli sebeplerle değişime uğrarlar. Bu durumun en önemli nedenlerinden biri kelime içerisindeki seslerin birbirini etkilemesidir. Bu ünlü değişimleri metni istinsah eden kişinin ağız özelliklerini esere yansıtması ile açıklanmaktadır. Dilbilimi çalışmalarına göre her yazı dili bir ağız temeline dayanır (Karahan, 2006: 1). Ağız özellikleri sadece ünlüleri değil ünsüzleri de etkilemektedir. Bu sebeple herhangi bir ek için şu dönemde kesinlikle şu şekle

girmiştir, tamamen şöyle olmuştur diyerek sınırlama yapmak doğru olmaz. Ses değişimlerini açıklarken ağız özelliklerini de dikkate almalıyız. Biz de Arap harfli metnimizi transkribe ederken metne tamamen bağlı kalarak asıl metinde gösterilen her sesi transkripsiyonlu metinde gösterdik. Sonuç olarak metinde aşağıda gösterilen ünlü değişmeleri tespit edilmiştir.

2.2.1.2.5.1. i-e meselesi

Eski Türkçe devresinden bu yana bu iki ses arasında belli kelimelerde birinden diğerine geçiş olagelmiştir (Duman; 1995:174). Bu ses değişimi daima kelimenin kökünde gerçekleşmektedir. Metnimizde de kelime köklerinde bu seslerin birbiri yerine kullanıldığı tespit edilmiştir. Günümüzde *e*'li şekilde kullanılan bazı kelimeler metimizde *i*'li, metinde *e*'li kullanılan kelimeler günümüzde *i*'li kullanılmaktadır. Bazı kelimeler ise hem *e*'li hem *i*'li şekilde yazılmıştır.

Tartışma konusu olan bu ses *kapalı e* sesidir. Bu sesin boğumlanma noktası *i* ve *e* ünlüleri arasında bulunur (Korkmaz, 2010:138). *Kapalı* e denilen bu ses, eski ve Orta Türkçede ve bugün Anadolu ağızlarında bazı kelimelerin ilk hecelerinde bulunmaktadır. Bu kelimeler şunlardır: *ye-, de-, yet-, el, yer, gece, erken, etmek* ve *vermek* (Banguoğlu, 2015: 37). Deny ise bu ses için Türkçede sekiz ünlüden başka bir dokuzuncu ünlü olduğunu söyler ve bu sesi ünlüler küpünde *e* ile *i* arasında gösterir. Bu sesin Eski metinlerde genelde *i*, günümüzde ise *e* şeklinde yazıldığını ifade eder (Deny, 2013:46). Erdem ve Gül, *Eski Anadolu Türkçesi-Anadolu Ağızları İlişkisi* isimli makalelerinin sonuç bölümünde *kapalı e*'nin bazı Anadolu ağızlarında bir ara ses olmaktan öte, fonemik değere sahip Türkçenin dokuzuncu ünlüsü durumundadır (Erdem ve Gül, 2006:142).

Metnimiz *kapalı e* konusunda karışık bir görünüm arz etmektedir. Aynı kelimenin hem *kapalı e* ile ham *açık e* ile gösterildiği kullanımlar bulunmaktadır. Örneğin *virdi* 55/7, *verdi* 122/12 kelimelerinde aynı fiil tabanlarının her iki şekilde kullanıldığı görülmektedir. Aynı durum *demek* fiilinde de görülmektedir. *didiler* 31/7, dedikleri 68/1. Kapalı e'nin kullanımındaki karışıklığı gidermek için alt başlıklarda farklı kullanımlar tasnif edilmiştir.

2.2.1.2.5.1.1. Metinde "i" ile yazılıp bugün "e" şeklinde telaffuz edilen kelimeler

di-: Tā kim aña yāḳuc dirler 205/6, *dimişlerdir* ki eger ḳan aldırmaḳ maʿḳūldur *dirlerse* 218/14.

gice: *gicelerden* çoḳ şu içmekden ʿārıż olur 219/8-9, benefşe yaġına ḳarışdırup göze ṭamlatsalar *gice* körlügüni giderir 238/8-9.

girü: şaçı ve şaḳalına iyüce ṭılā iderse *girü* ʿavdet ide 147/4, lāzım olursa *girü* ol şuyı ışıdup *girü* otura 482/10.

ir-: Kemāle *irdigi* vaḳtde ḳoçanı ġāyet ḳırmızı olur 462/24-25.

it-: Bir tafṣīl bālāda mürūr *itdi* 465/17, baʿżı kere cereyān *itmez* 469/22.

itdür-: ḥabb eyleyüp dāʾimā istiʿmāl *itdüreler* 504/10, şafrāyı ishāl *itdüreler* 201/13.

kise: her ḳac *kise* aḳçeye bāliġ olursa ol meblaġı evlād ve ʿayālime nafaḳa taʿyīn buyurmalarıñızı 203/16-17.

vir-: miʿdeye taḳviyet *vireler* 201/14, baş aġrısın giderir ve ādeme ḳuvvet daḫı *virir* 211/8, veyāḫūd kehribā yaġıyla *vireler* 216/23.

yidir-: ādeme yigirmi gün *yidirüp* arḳası üzerine yatursalar yaġın bitüre 150/19-20.

yil: şu gidüp yolı baġlanmaḳdandır veyāḫūd *yil* gidüp duṭulmaḳdandır 263/6-7, ḳollarına *yil* girerse her neresinde olursa olsun bu duʿā yazıp içireler 402/4-5.

yir: gözin ḳılını çeküp *yirine* şol kene kim devābbe ve ṭuvārek budı arasına yapışur 237/6-7.

2.2.1.2.5.1.2. Metinde "e" ile yazılıp bugün "i" şeklinde telaffuz edilen kelimeler

eyü: Ammā ṣırtı üzerine yatmaḳ *eyü* degildir 24/23.

2.2.1.2.5.1.3. Metinde hem "i" ile hem de "e" ile yazılan kelimeler

gice/gece: Biñ dirhem şu içinde bir gün bir *gice* ışladalar 216/1, sıtması *gece* ile ziyāde olur 502/19-20.

it-/et-: çadır uşaġını ḥabb eyleyüp dāʾimā istiʿmāl *itdüreler* 504/10, gebe olmaz ḫātuna cimāʿ *etmekden* ṣaḳınalar 28/18.

yer/yir: ṣoġuḳ havalı *yerlerde* oturalar 31/21-22, diger ḳıl biten gözin ḳılını çeküp *yirine* şol kene kim devābbe ve ṭuvārek budı arasına yapışur 237/5-6-7.

ir-/er-: Kemāle *irdigi* vaḳtde ḳoçanı ġāyet ḳırmızı olur 462/24-25, ifrāṭa *erişmeyüp* ḥiddetce aḳarsa 481/14.

bel/bil: *beli* daḫı aġrır ve ṭabīʿatı ḳabż üzre olur 509/6, ʿalāmetinden ʿalāmet oldur ki *bel* aġrısı olur 569/7.

ver-/vir-: ḳoḳusunı güle *verdi* 122/12, āḫirini aña *virdi* 170/24.

yedir-/yidir-: Bir miṣḳāl ṭuraḳ otı ṣuyun ṭaʿāmına ḳatup *yedireler* 530/18, ādeme yigirmi gün *yidirüp* arḳası üzerine yatursalar yaġın bitüre 149/19-20.

2.2.1.2.5.2. o/u ve ö/ü Meselesi

Arap harfli metinlerimizde *o, ö, u, ü* yuvarlak ünlülerimizin tamamı için vav (و) harfi kullanılmıştır. Ayrıca harekeli metinlerde ise bu sesler ötre (ُ) işareti ile gösterilmiştir. Arap alfabesinin bu özelliği yaklaşık 8-9 asır kullandığımız bu alfabe ile yazdığımız eserlerin şimdi latin alfabesine aktarılmasında sorun oluşturmaktadır. Bu problemin sonucu olarak günümüzde bu Arap harfli metinleri okurken vav ya da ötre işareti ile karşılaştığımızda teorik olarak karşımızda iki grup (dar-yuvarlak/geniş-yuvarlak) ses çıkmaktadır. Bu durumda dar-yuvarlak (u/ü) sesleri mi, geniş-yuvarlak (o/ö) sesleri mi tercih etmeliyiz? Bu soruya cevap olarak Timurtaş, Uygur imla geleneği ile yazılmış metinlerin esas alınması gerektiğini söyler (Timurtaş, 1994:25; Akt. Yavuz, 2013:50).

Metnimizde bu dar-yuvarlak ve geniş-yuvarlak meselesini doğru tespit edebilmek için kelime içerisinde harfe yakın olan diğer seslerin durumunu dikkate alarak okumamızı yaptık. Ayrıca yine bu seslerin doğru ayrıştırılabilmesi için

önceden yapılmış sözlük, dizin çalışmaları ve bu çalışmaların ses bilgisi bölümleri dikkate alınmıştır. Bu doğrultuda seslerin tercihi yapılmıştır.

2.2.1.2.5.2.1. Dar-yuvarlak ünlülü (u/ü) olarak tespit edilen kelimeler

ḳoḳusunı 64/18

boynuna 107/22

ṣanurlar 108/18

kökünüñ 108/19

ḳuṣdurur 108/20

terleyüp 399/23

2.2.1.2.5.2.2. Geniş-yuvarlak ünlülü (o/ö) olarak tespit edilen kelimeler

ṣoġuḳdan 64/8

ṣoḳan 66/4

ṣolġana 111/18

dögüp 400/7

çölmekde 400/9

gömlegini 451/2

2.2.1.2.5.3. ü>e değişmesi

Bu ünlü değişimi metnimizde sadece *tepe* kelimesinde tespit edilmiştir. Kelimenin Eski Türkçedeki şekli ile metindeki durumu bu ses değişimini göstermektedir.

ET tüpü > tepe: "tepe" ṭaġda ve bayırda ve derede ve *tepe*de ve her ḳanġı maḥalde olursañ ol 170/12-13, *tepesini* iyüce tıraş itdirüp üzerine uralar 225/4-5.

2.2.1.2.5.4. u>ı, u>i, ü>i değimeleri

ET tüb>dip: "dip" dişleriñ *diplerin* muḥkem pekişdirir 125/14, ḳanıñ *dibine* çökmüş olsa ol sevdādan bir şey çıḳmaz 32/15-16.

ET uçun> için: "için" devā *için* kimesneniñ ḥammāma girmesi lāyıḳ degildir 29/19-20.

ET bürge>pire: "pire" Eger ḳaynadup ṣuyunı *pire* olan yere ṣaçsalar cümle *pireler* ġāʿib olur 84/4-5.

ET büt->bit-: "bitmek" Anda saʿter *bitmiş* idi 96/11-12.

ET tilkü>dilki: "tilki" dilki yaġları ve kedi yaġı bu yaġlar bu maraża nāfiʿdir 218/18.

ET uşbu>işbu>işte: "işte" Ḥikmet-i ṭıbb *işte* bunlardır 14/20, Bu göze güzel yaḳı oldığından *işbu* maḥale derc olundı 246/7.

ET yoḳḳaru>yuḳarı: "yukarı" Ḥāṣıl-ı kelām bu yönden yuḳarı olan emrāżlarıñ cümlesine nāfiʿdir 36/25-26.

Eski Türkçede *u/ü* şeklinde kullanılan bazı kelimeler metinde de *u/ü*'lü şekilde kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu kelimeler bugün *ı/i* şekliyle kullanılmaktadır.

altun: "altın" Birḳac gün *altun* otuyla pişmiş sikencübīn vireler 516/7-8.

dilkü: "tilki" dilkü ḥayāsını dögüp ere virmek 567/20.

Metinde bazı kelimeler günümüzde *ı, i* ünlüsü ile kullanılmakta iken metinde Eski Türkçedeki şekli olan *u, ü* ünlüleri ile kullanılmıştır.

eyü: "iyi" evvelki buḥrān olsa gerek *eyü* ola 192/20.

kendü: "kendi" ḫastalıḳlarda buḥrān *kendü* vaḳtiyle ola 192/22.

ilerü: "ileri" evvelki buḥrān günlerinden *ilerü* ola 192/13-14.

2.2.1.2.5.5. ı>u değimesi

Eski Türkçede *ı* ünlüsüyle kullanılan bazı kelimeler metinde dar-yuvarlak *u* ünlüsüyle tespit edilmiştir

ET şarıġ>şaru: "sarı" ve pek pişmiş yumurṭa *ṣarusını* daḫı sumāḳla yemek münāsibdir 365/1.

ET bulıt>bulut: "bulut" sālim görinürler lākin hava *bulutlandıġı* gibi 293/10.

ET yavız>yavuz: "yavuz" Gic hażm olur ammā *yavuz* aḫlaṭ ṭoġar 143/10-11.

ET kapıġ>kapu: "kapı" Diger evde sivrisinek çoḳ olsa ol eviñ *ḳapusuna* at ḳuyruġundan bir iki tel aṣa ḳoyalar 158/8-9.

2.2.1.2.5.6. i>ü değimesi

Eski Türkçede *i*'li kullanılıp metnimizde dar-yuvarlak *ü*'ye dönüşerek kulanılan bir kelime tespit edilmiştir.

ET kiçig>küçük: "küçük" parmaġıyla küçük dile başalar 278/4.

2.2.1.2.5.7. a>e değimesi

Eski Türkçede *a*'lı kullanılan *yaşıl* kelimesi metinde bugün Türkiye Türkçesindeki gibi *e*'li şekliyle *yeşil* olarak kullanılmıştır. Metinde a>e değişimi sadece bu kelimede tespit edilmiştir.

ET yaşıl>yeşil: "yeşil" Levni yeşil ile siyāh beyninde olur 67/7.

2.2.1.2.5.8. ı>a değişmesi

Metnimizde ve Türkiye Türkçesinde *ağaç* şeklinde kullanılan bu kelime Eski Türkçede *yıġaç* şeklinde kullanılmaktaydı. Kelimenin ilk hecesindeki *ı* sesi, metnimizde *a*'ya dönüşerek ı>a değişimi meydana gelmiştir.

ET yıġaç>aġaç: "ağaç" Üç dirhem turunc ḳabuġı ve *aġaç* ḳavunı her birinden iki dirhem 289/10.

2.2.1.2.5.9. o>ü değişmesi

Bu ses değişimi metinde *yürü-* fiilinde tespit edilmiştir. Bu fiil Eski Türkçede *yorı-* şeklinde kullanılmıştır. Bu sebeple bu kelimede o>ü değişmesi görülmektedir.

Yürümekle ve cirīd oynamaḳla ve oḳ atmaḳla ve bunlara beñzer ḥareket eyleyeler18/22-23, çavuşlar cümle ʿaskerin öñünce *yürür* 145/23-24.

2.2.1.2.5.10. o>u değişmesi

Bu ses değişimi metnimizde bir kelimede tespit edilmiştir. Günümüz Türkiye Türkçesinde de *yukarı* şeklinde kullanılan kelime Eski Türkçede *yoḳḳaru* şeklinde kullanılmaktaydı. Görülüyor ki kelimenin ilk hecesinde o>u değişimi meydana gelmiştir.

ET yoḳḳaru>yuḳarı: "yukarı" Yuḳarı ucı miʿdeniñ ḳaʿrına muttaṣıldır 353/10.

2.2.1.2.5.11. ı>i değişmesi

Bu ses değişmesi *yeşil* kelimesinde tespit edilmiştir. Kelimenin Eski Türkçedeki şekli *yaşıl*, metinde ve bugün Türkiye Türkçesinde *yeşil* olarak geçmektedir. Kelimenin ikinci ünlüsünde ı>i değişimi meydana gelmiştir.

ET yaşıl>yeşil: "yeşil" Üstünüñ *yeşil* ḳabuġı ṣafrāyı ḳaṭʿ idüp içerse ṣafrāyı taḥrīk ider 63/26-27.

2.2.2. Ünsüzler

Metinde 32 adet ünsüz tespit edilmiştir. Bunlar sırasıyla şöyledir:

b, c, ç, d, ḍ, f, g, ġ, h, ḥ, ḫ, j, k, ḳ, l, m, n, ñ, p, r, s, s̱, ṣ, ş, t, ṭ, v, y, z, ẓ, ż, z̲.

2.2.2.1. Ünsüz benzeşmesi (Ünsüz uyumu)

Dilimizde kelimelerin eklerle genişletilmesi sırasında ya da yan yana gelen hecelerde tonsuz (sert) ünsüzlerden sonra gelen eklerin yine tonsuz (sert) ünsüzle başlaması temeline dayanan uyuma ünsüz uyumu denir. Günümüz Türkiye Türkçesinde tam olarak kendini gösteren ünsüz uyumunu eserimizde tam olarak görmek mümkün değildir. Tonsuz ünsüzlerden sonra gelen tonlu ünsüzler olduğu gibi kullanılmış, herhangi bir benzeşmeye uğramamıştır. Bu durum imlası kalıplaşmış olan ekler sebebiyle meydana gelmiştir. Bu ekler aşağıda gösterilmiştir.

2.2.2.1.1. İmlası Kalıplaşmış Ekler

Metnimizde geçen aşağıdaki eklerin daima tonlu ünsüz ile başlaması ünsüz uyumunu bozmuştur. Bu ekler tonsuz bir ünsüz ile biten kelimeye eklendiklerinde ünsüz uyumuna girerek ekteki ünsüzün d>t değişimine girmesi beklenir. Söz konusu ekler tek şekilli olarak kullanıldıklarından ünsüz uyumunu bozmaktadırlar.

+da, +de Bulunma Hal Eki

ṣıḥḥatde 15/1, ḫuṣūṣda 106/11, ḳāmusda 107/1, ṭabīʿatda 121/12, ḳavuḳda 134/15, ḳuruluḳda 141/7, birlikde 151/21, vaḳtde 151/21, vilāyetde 171/25, sāʿatde 172/18, ʿArabda 246/15.

+dan, +den Ayrılma Hal Eki

maḫbūkdan 177/19, ṭarafdan 191/10, ḫıltdan 191/20, ḳulaḳdan 191/25, ayaḳdan 204/3, ṣoġuḳdan 204/18, gökden 205/17, yemekden 205/25, ḥareketden 213/3, s̱ülüs̱den 216/2, yubūsetden 217/20, rīḥden 218/9, sebebden 220/21.

-dı, -di Bilinen Geçmiş Zaman Eki

düşdi 10/2, yaratdı 182/15, buldı 284/23, tecrübe itdik 330/5.

-dıḳ, -dik, -duḳ, -dük Sıfat-Fiil Eki

çıḳdıḳdan 30/6, bitdügi 68/20, düşdügüne 108/20, açdıḳdan 130/4, iddügi 170/4, çıḳdıġı 225/19, aḳdıġına 245/8, itdiginiñ 387/8, itdikden 444/21, didikleri 462/23, gitdikden 464/17, yedikden 516/5, süzüldükden 585/11.

+dır, +dir, +dur, +dür Bildirme Eki

içmekdir 8/14, uyanıḳlıḳdır 8/16, yoḳdur 10/25, ḳabilindendir 173/6, evidir 175/23, ġafletdir 177/12, ġıdālardır 181/3, dimekdir 190/25, nāfiʿdir 222/23, eyüdür 231/6, mümkündür 234/22, şişdir 428/8, küçükdür 469/18, ḳurudur 548/23.

-dur, -dür Fiilden Fiil Yapma Eki

öldürür 71/3, söndürür 107/14, ṭolduralar 130/22, döndürür 143/2, yedüreler 148/14, ḳarışdırup 148/25, gezdireler 151/10, indire 152/25, bildirmişdir 173/5, ṭoldura 263/16, ḳaldırmışdır 397/16, yapışdıralar 401/24, bulaşdırup 404/4.

Yukarıda sıralanan imlası kalıplaşmış ekler ve ilgili örnekler dışında metinde ünsüz uyumuna aykırı olan kullanımlar bulunmaktadır.

ḫoşca 13/18

2.2.2.2. Ünsüz türemesi

Bir kelimenin aslında bulunmayan bir sesin ortaya çıkmasına ses türemesi denir. Ünsüz türemesi ise kelimenin ön, iç ve son seslerinde aslında olmayan bir ünsüzün türemesidir. Metnimizde gerçekleşen ünsüz türemeleri ise daha ziyade ek-kök ilişkisi ile yan yana gelen iki ünlünün birleşmesini sağlayan sesler şeklindedir. Sadece bir örnekte bu kullanımın dışında kelime başında bir ünsüz türemesi gerçekleşmiştir:

şimdi. Metnimizde meydana gelen ünsüz türemeleri *y, n* ve *ş* sesleri ile gerçekleşmiştir.

2.2.2.2.1. /y/ Türemesi

Ünlüyle biten kelimelere "ile" edatı getirildiğinde veya ünlü ile başlayan bir ek geldiğinde araya "y" sesinin girmesi şeklinde gerçekleşir. Bu ses olayı için metinde geçen bazı örnekler şunlardır:

nāmıyla (nāmı ile) 6/15

şerbetiyle (şerbeti ile) 9/14

buyurmasıyla (buyurması ile) 12/17

ḥasebiyle (ḥasebi ile) 15/13

fermānıyla (fermānı ile) 190/10

ṣuyı 325/1

oraya 341/3

çıḳmaya 368/19

2.2.2.2.2. /n/ Türemesi

3. teklik iyelik eklerinden (-ı, -i, -sı, -si) sonra isim çekim ekleri geldiğinde araya yardımcı ses olarak "n" gelmektedir. Bu durum bugün Türkiye Türkçesinde de devam etmektedir.

cümlesi*n*e 93/11

damlaları*n*a 63/7

ḳanları*n*ı 62/14

pāreleri*n*e 189/14

Zamir türündeki bazı sözcüklerin kullanımında da /n/ türemesi görülmektedir.

a*n*ları 158/12

bu*n*lara 338/5

şu*n*lardır 295/1

2.2.2.2.3. /ş/ Türemesi

Metnimizde kelime başında "ş" türemesi tespit edilen tek örnek şimdi kelimesidir. Kelime Eski Türkçede *imdi* şeklinde kullanılmıştır. Metnimiz 19. yüzyılın sonlarına ait olmasına rağmen bu kelime metnimizde hem *imdi* hem de *şimdi* şeklinde kullanılmaktadır. Günümüz Türkiye Türkçesinde *şimdi* şeklinde olan bu kelimedeki ş türemesinin tam anlamıyla yerleşmesi çok eski bir hadise olmadığını göstermektedir.

şimdi 230/4, 231/19, 382/12, 520/16, 565/4.

"ş" türemesi bir de kelime içinde tespit edilmiştir. Yedi kelimesi *-ar, -er* üleştirme sayı sıfatı ekini alırken kök ile ek arasında "ş" sesi türemiştir.

yedişer 243/6

2.2.2.3. Ünsüz yumuşaması (Tonlulaşma)

Dilimizde p, ç, t, k seslerinden biriyle biten bir kelime ünlü ile başlayan bir ek aldığında bu sesler yumuşayarak sırasıyla b, c, d, g seslerine dönüşür. Tonlulaşma, ünlülerin ünsüzlere etkisi olarak değerlendirilebilir. Özellikle kelime sonundaki tonsuz ünsüz, yanına ünlü ile başlayan bir ek aldığında bu durum söyleyişte güçlük doğurmaktadır ve bu sebeple bu ünsüz tonlulaşmaktadır (Vural ve Böler, 2011:116). Bu hadise için tonlulaşma yerine sedalılaşma, ötümlüleşme, ünsüz değişimi, ünsüz yumuşaması gibi terimler de kullanılmaktadır.

İki ünlü arasında kaldığı halde tonlulaşmayan ünsüzler de bulunmaktadır. Bu sebeple tonlulaşma Türkçede genel bir kural değildir. Özellikle tek heceli kimi kelimelerde bu hadise gerçekleşmez. Ayrıca özel isimlerde, alıntı kelimelerde de tonlulaşma görülmez: Ahmet>Ahmet'e, saat>saati, millet>milleti, cumhuriyet>cumhuriyete gibi. Fakat bazı alıntı kelimeler Türkçeye geçerken kelime sonundaki ünsüzü tonsuzlaşır: şehid>şehit, reng>renk, kitab>kitap gibi. Bu kelimeler ünlü ile başlayan bir ek aldıklarında bu ünsüzler tekrar tonlulaşarak aslî haline dönerler.

Metinde tonlulaşma meydana gelen kelimelerden bazıları şunlardır:

2.2.2.3.1. t/d

ider "it-er": balġamı ve ṣafrāyı ishāl ider 122/4.

ṭamladalar “ṭamlat-alar”: Dögüp ṣıḳup ṣuyunı alup ṭamladalar nāfiʿdir 119/20.

gidince “git-ince”: elli dirhem sirke ve elli dirhem ṣu ile ş̱ülüş̱i gidince ḳaynadalar 268/4.

ışladılmış “ışlat-ılmış”: Daḫı ṣoġuḳ sirkeye yāḫūd ḳarlı ve buzlu ṣuya ışladılmış 347/9.

ḳaynadalar “ḳaynat-alar”: Böyle ḳaynadalar 400/5.

ṭaġıdır “ṭaġıt-ır”: Veremleri ibtidādan ṭaġıdır ve intihāda yumşadır 404/14.

Türkçe kökenli bazı kelimelerde tonsuz ünsüzlerden sonra ünlü geldiği halde oblulaşma gerçekleşmemiştir.

üst>üst+ünde: “üstünde” 67/8

Son sesinde t ünsüzü olan Arapça ve Farsça kökenli kelimeler ünlü ile başlayan bir ek almalarına rağmen t>d değişimi gerçekleşmemiş, t şeklini muhafaza etmişlerdir. Bu kullanım bugün Türkiye Türkçesinde de aynı şekildedir.

Ar. devlet>devlet+ime: “devletime” 5/24

Ar. ḳuvvet>ḳuvvet+inden: “ḳuvvetinden” 25/9

Ar. vaḳt>vaḳt+ine: “vaḳtine” 35/1

2.2.2.3.2. k/g

yüregi “yürek+i”: ṣusuzluġı gidere ve yüregi daḫı böyledir 165/20.

sevdigi “sevdik+i”: ṭabīʿat sevdigi güzel ġıdāyı haẕm ider 13/22.

delügü “delük+ü”: Eger aġrıyan dişiñ ve ḳurd delügü var ise 269/4.

incügüne “incük+üne”: incügüne veyāḫūd beline veyāḫūd ḳollarına yil girerse 402/4.

yemege “yemek+e”: şeyleri yemege muʿtādı olan kimesnelere ʿārıż olur 461/1.

2.2.2.3.3. ḳ/ġ

acıḳdıġı “acıdıḳ+ı”: Pek acıḳdıġı zamān ṭaʿāmı teʾḫīr eylemeyeler 13/15.

yapraġını “yapraḳ+ını”: Diger muʿālece çınar yapraġını ṣarb sirke ile ḳaynadup 269/1.

olduġuna “olduḳ+una”: bevliñ çoḳluġı bedensiz olduġuna veyā bedende çoḳ ḳuṣūr var idügine delālet ider 188/16-17.

aclıġa “aclıḳ+a”: Ḫuṣūṣā yaz günlerinde aclıġa ṣabr eyleyüp oturmaḳ gerekdir 15/20-21

çoġaldır “çoḳ+aldır”: Meniyi çoġaldır ve cimāʿa iştihā getürir 128/11-12.

dudaġa “dudaḳ+a”: birḳaç defʿa yıḳayup baʿde dudaġa süreler 265/9

ḳulaġa “ḳulaḳ+a”: aḳıtdıḳdan ṣoñra ḳarışdırup saḥḳ olmaḳ üzre ʿilletlü ḳulaġa ṭamzıralar 404/8.

ayaġı “ayaḳ+ı”: Bu ota ḳuzġun ayaġı dirler 454/23.

Metnimizde Arapça ve Farsça gibi yabancı kökenli kelimelerde tonlulaşmanın olmadığı görülmüştür. Bugün Türkiye Türkçesinde de genel anlamda alıntı kelimeler ve tek heceli çoğu kelimede tonlulaşma meydana gelmemektedir.

Ar. ḥaḳ>ḥaḳḳ+ında: “ḥaḳḳında” 163/11

2.2.2.3.4. ç/c

acıḳdıġı “aç+ıḳdıġı": Pek acıḳdıġı zamān ṭaʿāmı teʾḫīr eylemeyeler 13/15.

aġacından “aġaç+ından”: Eger yılḳun aġacından bir çanaḳ yapup ṣuyı andan içseler 140/12.

ucına “uç+ına”: burun içinde olan yaralara bir cöp yāḫūd hilāl ucına pamuḳ ṭolayup 260/4-5.

icine “iç+ine”: Baʿde süzeler ve icine 16 dirhem gül-i mükerrer şerbeti ḳoyup 351/23.

icün “icün”: ıṭnāb-ı kelāmdan iḥtirāz icün maʿnāları ve ekṣeri aḥādiṯ-i şerīfeniñ ẕikri terk olundı 39/22-23.

ücüni “üç+üni”: Diger taḫamkān yaʿnī semiz otı ve süd bu ücüni ḳaynadup 532/25

gice “kiç+e”: berāber ḥabblar idüp iki gice ve iki ṣabāḥ ʿalīl olan kimse on beş gün istiʿmāl ide 463/17.

2.2.2.3.5. p/b

ḳalbi “ḳalp+i”: Eger ifrāṭla feriḥ olursa ḳalbi żaʿīf eyler 21/25.

ḳaba “ḳap+a”: Andan indirüp bir ṣırça ḳaba ḳoyup ṣaḳlayalar 398/10-11.

dibinde “dip+inde”: yaġın alup dibinde ola poṣasın ısıcaḳla ol sızı olan yere (11) uralar 403/10-11.

ṣāḥibine “ṣāḥip+ine”: Ammā bevāsīr ṣāḥibine ṣoġuḳ ṣu virmeyeler 482/19-20.

Metnimizde Türkçe kökenli bazı kelimelerde p sesi b’ye dönüşmemiştir.

ET ṭop+ıḳ>ṭopuḳ 40/27

ET çöp> çöpüñ 67/6

2.2.2.4. Ünsüz ikizleşmesi

Kelimenin iç sesinde iki ünlü arasında bulunan bazı ünsüzlerin iki ayrı heceye ait olmak şartıyla yinelenmeleri olayıdır. Eski Türkçede ve diğer Türk lehçelerinde görülebilen ikizleşme olayı, Türkiye Türkçesi yazı dilinde pek görülmez. Bazı Anadolu ağızlarında devam edegelen bir olaydır (Karaağaç, 2015:80). Ünsüz ikizleşmesi Korkmaz’a göre ise iç seste iki ünlü arasında bulunan ve vurguyu üzerinde bulunduran ikinci hece başındaki ünsüzlerin, açık ve zayıf boğumlanmalı ilk hece ünlülerinin etkisi altında, kend hece sınırlarını aşacak bir yoğunlukla boğumlanmaları neticesinde söz konusu ünsüzdeki tekrarlanmadır. Bu ses olayı sonunda açık ilk heceler zayıflıktan kurtulmakta ve birer kapalı heceye dönüşmektedir (Korkmaz, 2010:231). Metinde şu örneklerde ünsüz ikizleşmesi tespit edilmiştir.

isig>issi 345/9

yası>yaşşı 414/15

elig>elli 28/20

2.2.2.5. Hece yutulması (Büzüşme)

Hece yutulması benzer veya eşit seslerden oluşmuş iki hecede birisinin zamanla eriyip kaybolmasıdır. Terminoljide *hapoloji* olarak geçmektedir. Bir kelimede yan yana bulunan iki veya daha fazla hecedeki seslerin veya yan yana bulunan iki sözden birincinin son sesi ile ikincinin ön sesinin birleşip kaynaşması ve dolayısıyla hece sayısının azalması olayıdır (Karaağaç, 2015:69). Bu ses olayı metnimizde genellikle "turur"un ekleşmesiyle meydana gelmiş "dur, dür" şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

yoḳdur 43/12, ṭuzdur 103/14, maʿḳūldur 283/25, eyüdür 132/4, mümkündür 305/10, çekilmişdir 38/18, yazmışdır 372/12.

Metnimizde hece yutulması *seksan* ve *ṭoḳsan* sayısında tespit edilmiştir. Kelimelerin Eski Türkçeden bu yana gelişimine bakıldığında hece yutulması olduğu görülmektedir.

sekizon>sekson>seksan 35/16

tokuzon > tokson>ṭoḳsan 4/12

2.2.2.6. Ünsüz düşmesi

Kelime içinde bir ünsüzden önce, kelime sonunda veya kaynaşma olayı ile iç seste *r, n, l, f* gibi akıcı ve sızıcı ünsüzler ile *y, g, ğ, k, h* gibi ünlüleşme ve sızıcılaşarak erime özelliği taşıyan ünsüzlerin kaybolması olayına ünsüz düşmesi denir (Korkmaz, 2010:231). Metnimizde kelime sonunda *-ġ/-g*, kelime ortasında *-l-*, kelima başında ise *y-* düşmesi olayları tespit edilmiştir. Metnimizdeki bu ünsüz düşmeleri İlhan'ın tespitine göre yazı diline yansıyan düşmeler olduğu için *kalıcı düşmeler* olarak değerlendirilmiştir (İlhan, 2009:54).

2.2.2.6.1. g/ġ düşmesi

Eski Türkçede en az iki heceli sözcüklerin sonunda bulunan /g/ ve /ġ/ sesleri ve yapım ve çekim ekleri başındaki /g/ ve /ġ/ sesleri tarihî seyir içerisinde düşmüş (Erdem, 2007; Akt. Yavuz, 2013) ve metnimizde de bu şekilde kullanılmıştır.

elli<ellig, elli 216/17

acı<acıġ, acı 14/20

ṣaru<ṣaruġ, ṣaru 278/20

ḳapu< ḳapuġ, ḳapusuna 158/9

Bu ses düşmesi eklerin tarihî seyrinde de değişikliğe sebep olmuştur. Aşağıda sıralan eklerdeki *ġ/g* sesleri bu tarihî seyir içerisinde düşmüştür (İlhan, 2009:54).

2.2.2.6.1.1. -lıġ, -lig > -lu, -lü İsimden İsim Yapma Eki

ṭuzlu 14/7 zehirlü 128/8

ṭatlu 14/15 heybetlü 139/1

ḳarlu 18/5 çiçeklü 149/11

ḳorḳulu 66/18 sıtmalu 128/7

2.2.2.6.1.2. -ıġ, -ig > -ı, -i Belirtme Hal Eki

arżı 145/1 ḥükmüni 583/10

başalı 250/11 maḫlūkātını 170/15

bedenini 413/13 meʾāli 171/14

evlādını 49/23 merḳūmı 388/18

2.2.2.6.1.3. -ġa, -ge > -a, -e Yaklaşma Hal Eki

mesrūra 388/26 telefine 309/12

pādişāha 87/15 ṭelüge 211/14

şaḳaḳına 272/12 ʿufūnete 94/18

şerbetine 42/13 vaḳtına 183/17

2.2.2.6.1.4. -ġaru, -gerü > -aru, -erü

ilerü 192/13

yuḳaru 188/19, 394/15

içerü 36/21, 38/17, 408/21

içerüye 297/19, 282/5, 491/8

2.2.2.6.1.5. -ġan, -gen > -an, -en Sıfat-Fiil Eki

olan 286/1 süren 164/2

bulunan 350/15 ḳuṣana 346/11

gidene 59/1 ḳalanlarıñ 97/3

iden 76/13 giren 387/3

Bu ekteki ses olayı metnimizde bir örnekte Eski Türkçedeki şeklini muhafaza etmiştir.

ṣolġan: ammā ṣolġan kimesneye gögsünde balġam olan z̄ātlara yedirmeyeler 132/1-2.

2.2.2.6.1.6. -ġınca, -gince> -ınca, -ince Zarf-Fiil Eki

varınca 502/25 idince 86/22

buraḳınca 531/10 pişinceye 130/24

bayılıncaya 535/11 ezilinceye 275/23

gelince 45/2 ḳalıncaya 277/22

2.2.2.6.2. y- Düşmesi

Yarı ünlü bir ses sayılan *y* sesi, kelime başında Eski Türkçede ve sonra Eski Anadolu Türkçesinde varlığını korumuştur. Bugün Türkiye Türkçesinde de kelime başı *y*'lerin Eski Türkçeyle karşılaştırıldığında güçlü şekilde korunduğu görülmektedir. Fakat Anadolu ağızlarında *y* sesinin düşmesi ya da türemesi hadiselerine rastlanır. Metnimizde ise Eski Türkçede kelime başında *y*'li kullanılan iki kelimede bu sesin düştüğü görülmüştür. Bu kelimeler Türkiye Türkçesinde de y'siz kullanılmaktadır.

ıraḳ<yıraḳ, ıraḳ 88/24

aġaç< yıġaç, aġaç 289/10

2.2.2.6.3. Orta Hece /l/ düşmesi

Bu ses düşmesi metnimizde iki farklı kelimede tespit edilmiştir. Bu kelimeler Eski Türkçede kelime içerisinde *l* sesini barındırıken metnimizdeki kullanımlarında bu sesin düştüğü tespit edilmiştir.

otur-<oltur-, oturup 11/20, oturmaḳ 15/20, oturmaḳdan 237/25…

getür-<keltür-, getürmek 262/14, getüre 290/6, getürür 374/19…

2.2.2.6.4. "b" düşmesi

Eski Türkçede, kelime başı ve sonunda *b*'li şekilleri kullanılan bazı sözcüklerin sonraki dönemlerde bu sesi kaybettiği görülmektedir. Eserde bu olayla ilgili biri sözcük başı diğeri sözcük sonunda olmak üzere iki adet örnek bulunmaktadır:

Sözcük başında

ol- (< bol-) 11/19

Sözcük Sonunda

şu (< şub) 26/14

2.2.2.7. Ünsüz değişmeleri

Eski Türkçeden eserin yazıldığı döneme kadarki ses değişmelerine bakıldığında eserdeki ünsüz değişmelerini şöyle sınıflandırabiliriz:

2.2.2.7.1. k > g değişmesi

Eski Türkçede bazı kelimelerin başındaki *k*'ler metnimizde ve bugün Türkiye Türkçesinde *g*'ye dönmüştür. Bu ses değişimi Türkiye Türkçesinde tam değildir. Kelime başında değişime uğramamış, Eski Türkçedeki gibi *k*'li kullanımlar da mevcuttur (Karaağaç, 2012:202). Metnimizde bu şekilde kullanılan kelimelerden bazısı şunlardır:

kendi 67/24

keser 90/2

küçüklere 134/3

kimse 147/6

kesilmekden 213/7

Metnimizde kelime başında k>g değişmesi olduğu kabul edilerek okunmuş kelimelerden bazıları aşağıda gösterilmiştir. Metin 19. tüzyıla ait yani günümüze yakın bir eser olduğu için kelimelerin k>g değişiminde günümüz kullanımları dikkate alınmıştır.

gör- (< kör-), görüp 45/18

git- (< kit-), gitse 25/22

gün (< kün), gün 146/24

getür- (< keltür-), getürir 50/5

göñül (< köñül), göñül 13/16

gögüs (< kögüz), gögüs 404/16

2.2.2.7.2. t > d değişmesi

t>d değişikliği kelime başında görülen ve Batı Türkçesinde geniş ölçüde gerçekleşen bir değişikliktir. Eski Türkçede kelime başında *d* sesi bulunmazdı. Batı Türkçesinde kelime başında görülen *d* sesi Eski Türkçede hep *t* şeklinde bulunmaktaydı. Eski Türkçede kelime başındaki bazı *t*'ler Batı Türkçesinde tonlulaşarak *d*'ye dönüşmüştür (Ergin, 2012:91). Bugün Türkiye Türkçesinde kelime başında hem *t* hem de *d* sesi kullanılmaktadır. Bu kelimelerden *t*'li olanlar Eski Türkçeden değişime uğramadan gelen kelimelerdir, *d*'li olanlar ise Eski Türkçede *t* ile başlayan kelimelerdir.

Eski Türkçede *t*'li olup metinde *d*'li yazılan kelimelerden bazıları şu örneklerde gösterilmiştir:

dürlü (< törlüg), dürlü 9/7

dil (< til), dil 36/25

diz (< tiz), diz 40/25

düş- (<tüş-), düşmese 41/19

diş (< tiş), diş 45/5

doy- (<tod-), doyar 157/8

dahi (<takı), daḫı 160/8

dört (< tört), dört 174/19

dök- (< tök-), dökülür 437/15

İki örnekte de kelime sonunda bu ses değişikliği meydana gelmiştir:

yoġurd (< yoġurt), yoġurd 12/24

süd (< süt), süd 27/21

Metnimizde Eski Türkçedeki şekliyle t'li olarak kullanılan kelimeler de tespit edilmiştir. Bunlardan bazıları aşağıda gösterilmiştir.

ṭoldırır 15/7

ṭutulmuş 40/27

ṭoġura 166/16

ṭaş 256/21

ṭoḳsan 296/1

ṭopraḳ 431/10

ṭopuḳ 457/22

Metinde Eski Türkçede ve günümüz Türkiye Türkçesinde *t*'li kullanılan bazı kelimeler metnimizde *d*'li kullanılmıştır.

ET tilkü>dilkü> TT tilki: "dilkü" 161/16

Metinde ayrıca bazı kelimelerde t > ṭ değişikliği meydana gelmiştir. Bu ses değişimi kelime başında görülmektedir.

ṭut- (< tut-), ṭutulmuş 40/27

ṭoḳuz (< tokuz), ṭoḳuzuncı 31/12

ṭol- (< tol-), ṭoldırır 15/7

2.2.2.7.3. b > v değişmesi

Eski Türkçede bazı *b* seslerinin Batı Türkçesine geçişte *v* sesine dönüşmesiyle gerçekleşmiş bir ses değişimidir. Eski Türkçede kelime başında *v* sesi yoktu. Batı Türkçesinde bazı kelimelerde *v* sesi bulunmaktadır. Tespite göre Batı Türkçesindeki bu *v* sesi, Eski Türkçede *b* şeklinde kullanılmıştır. Dolayısıyla Eski Türkçe ile Batı Türkçesi arasında bir b > v değişimi bulunmaktadır (Ergin, 2012:84). Bu ses değişikliği bazı örneklerde kelime başında bazı örneklerde kelime sonunda meydana gelmiştir.

vir- (< bir-), virir 24/20

var- (< bar-), varınca 319/8

var (< bar), vardır 38/4

Kelime sonunda b>v değişimi şu örnekte tespit edilmiştir.

sev- (< seb-), severse 27/1

2.2.2.7.4. d > y değişmesi

Eski Türkçede kelime içi ve sonundaki *d* sesleri Türkiye Türkçesinde *y* ile yazılmıştır. Bu değişim on birinci yüzyılda tamamlanmış ve çeşitli Türk boylarında *-d-, -z-, -y-* seslerine dönüşmüştür (Karaağaç, 2012:192). Bu değişim Batı Türkçesinde d>y yönünde olmuştur. d>y ses değişikliği ile ilgili örnekler kelime ortası ve kelime sonu olmak üzere iki şekilde meydana gelmiştir.

Sözcük Sonunda Meydana Gelenler

ḳoy- (< ḳod-), ḳoyup 41/5, ḳoyalar 130/25, ḳoysalar 167/23, ḳoya 205/21…

giy- (< ked-), giyse 20/23, giymek 46/5, giymeġe 55/7, giydirmek 93/7…

boy (<bod), boynuna 85/17, boyunlarına 87/16, boyunda 430/4…

Sözcük İçinde Meydana Gelenler

uyu- (<udı-), uyumaḳ 8/16, yumaya 16/10, uyumanıñ 24/14, uyumaḳsızın 25/2…

ayaḳ (< adaḳ), ayaḳların 9/8, ayaḳdan 38/4, ayaḳlarını 43/8, ayaḳlarını 83/24…

ayrı (< adruḳ), ayrılur 17/3, ayrı 27/7, ayrılsa 272/7, ayrılmaz 374/3…

eyü (< edgü), eyüsi 17/17, eyü 151/21, eyüdür 374/11, eyüce 391/13…

ayır- (< adır-), ayırır 150/2, ayırmaya 521/10, ayırmamaḳ 524/20…

2.2.2.7.5. b > p değişmesi

Bu ses değişikliği kelime başında görülür. Türkçede *b* ile başlayan bazı kelimeler sonradan *p*'ye dönmüştür. Metinde bazı kelimeler hem *b*'li hem de *p*'li kullanılmıştır; ama ağırlıklı olarak *p*'li şekillleri kullanılmıştır. Bu durum gösteriyor

ki kelime başındaki bu ses değişimi büyük oranda tamamlanmış ancak eski izler az da olsa devam etmektedir. Bu ses değişikliği iki sözcükte meydana gelmiştir:

parmaḳ (< barmak), parmaḳlarınıñ 37/15

piş- (< biş-), pişmiş 13/9

"piş-" ve "parmaḳ" sözcükleri metin içerisinde bazı örneklerde ise Eski Türkçedeki şekliyle kullanılmış, kelime başındaki b>p değişmesi olmamıştır:

bişürüp 27/6, 81/7, 117/3…

bişe 190/9

barmaḳ 407/20

Metnimizde bu ses değişiminin tersi yönünde gerçekleşmiş bir kullanım da mevcuttur.

ET yıp>yip> TT ip: "ip" iblik 469/1

2.2.2.7.6. ḳ > ḫ değişmesi

Eski Türkçede *ḳ*'lı bazı kelimeler Batı Türkçesinde *ḫ* şeklinde yazılmıştır. Metnimizde özellikle Eski Türkçede "taḳı" şeklinde kullanılan "dahi" bağlacı metinde "daḫı" olarak geçmekte ve çok fazla örneği bulunmaktadır.

taḳı>daḫı 43/24, 45/14, 115/11, 271/18…

Ayrıca metnimizde geçen aḫşam kelimesinde ise metnimizin dönemi ile günümüz Türkiye Türkçesi arasında ters yönlü bir ses değişimi mevcuttur.

KSE aḫşam>TT akşam: "aḫşam" 15/17, 15/17, 81/3, 9/21, 208/12…

Metnimizde geçen *ḳanġı* kelimesi Türkiye Türkçesinde ḳ>ḫ değişimine uğrayarak *hangi* şekline döndüğü halde metnimizde Eski Türkçedeki şekliyle kullanılmıştır.

ḳanġı 8/6

ḳanġısını 14/2

2.2.2.7.7. y > g değişmesi

Türkçede birkaç kelimede bu değişim görülmektedir. Bu değişim *g* sesinin düz ünlüden sonra iç seste ve hece başında kaldığı kelimelerde görülmektedir (Duman, 1995:137). Metinde sadece bir kelimede bu ses değişikliği tespit edilmiştir. Eski Türkçede *"yana"* sözcüğünün geçtiği bilinen (Hacıeminoğlu, 1992: 211) bu sözcük metinde bir örnekte *"gene"* şeklinde geçmektedir. Günümüz Türkiye Türkçesi ağızlarında *"gene/gine"* şekilleri bulunmaktadır.

ET yana>yene>yine>gine "yine": gene 261/23

Söz konus kelime metinde ağırlıklı olarak *yine* şeklinde kullanılmıştır. Sadece bir örnekte *gene* şeklinde kullanılmıştır.

yine 12/19, 21/4, 34/9, 35/10, 62/15…

gene: 261/23.

2.2.2.7.8. r > l değişmesi

Bu ses değişimi daha ziyade ağızlarda görülen bir değişiklik olmakla birlikte bazen yabancı kelimelerde de görülebilir (Ergin, 2012:92). Metnimizde bu ses değişimine örnek olarak Arapçadan alıntı bir sözcük tespit edilmiştir.

merhem>melhem 152/13, 239/6, 240/5, 276/17…

2.2.2.7.9. v>b değişmesi

Bu değişim Türkçede fazla görülmeyen bir ses olayıdır. Metinde bir kelime de tespit edilmiştir. Arapça kökenli *esvab* kelimesi metnimizde *esbab* olarak geçmektedir. Bu kullanım bugün Türkiye Türkçesi ağızlarında da görülmektedir.

esbāb<(e̱svāb), esbāb 216/6

2.2.2.7.10. ş>ç değişmesi

Eski Türkçede kelimebaşındaki bazı *ş*'ler *ç*'ye dönüşmüştür. Metinde iki kelimede ş>ç değişimi tespit edilmiştir. Her iki örnekte de değişim kelime başında gerçekleşmiştir.

çaḳal<(şegāl), çaḳal 160/24

çorba<(şorba), çorba 159/11

Çorba kelimesi metinde iki şekilde yazılmıştır. Metinde toplam 19 kere geçen bu kelime 14 örnekte *şorba*, 5 örnekte ise *çorba* olarak yazılmıştır. 19. yy'a ait bir metinde böyle bir durumun olması bize bu kelimenin yakın zamana kadar iki şekilli olarak kullanıldığını göstermektedir.

şorba 148/19, 398/14

şorbalar 26/7, 32/1, 82/5

şorbası 205/9, 369/10, 397/6, 397/22, 542/14, 551/3

şorbasın 438/23, 439/4

2.2.2.8. Göçüşme

Kelime içeriisnde iki sesin yer değiştirmesine göçüşme denir. Bu ses olayı yer değiştirme ve ses aktarımı adıyla da ifade edilebilmektedir. Genellikle ünsüzler arasında gerçekleşen bir ses olayı olarak tarif edilen göçüşmede ses değişimine hem ünlü hem ünsüzler dahil olmaktadır (Vural ve Böler, 2011:107). Karaağaç ise göçüşmeyi *uzak göçüşme* ve *yakın göçüşme* olarak ikiye ayırmıştır. Kelime içerisinde yan yana bulunmayan ünsüzlerin yer değiştirmesine *uzak göçüşme* (ödünç>öndüç, ileri>ireli gibi), yan yana bulunan seslerin göçüşmesine ise *yakın göçüşme* (bayram>baryam, derya>deyra gibi) demiştir (Karaağaç, 2015:77-78). Metnimizde sadece bir kelimede bu ses olayı tespit edilmiştir. Karaağaç'ın tasnifine göre bu örnek *yakın göçüşme* grubuna dahil edilebilir.

Far. emrūd>armud 320/5

2.3. Şekil Bilgisi (Morfoloji)

2.3.1. İsim

2.3.1.1. Çokluk ekleri

Çokluk eki, aynı türden birden fazla varlığı karşılamak amacıyla isimlere getirilen ektir (Erdem ve Kirik, 2011:132). İsmin karşıladığı nesnenin sayısının birden fazla olduğunu göstermek için teklik şekline çokluk eki getirilerek ismin çokluk şekli yapılır (Ergin, 2012:220). Adlarda, ad soylu kelimelerde, yansıtılan kavramın; fiillerde ise iş, oluş veya hareketi gerçekleştiren/gerçekleştirecek varlığın birden fazla

olduğunu gösterir (Yılmaz, 2003:125). Metinde tespit ettiğimiz çokluk ekleri *+lar, +ler, +n ve +z*'dir.

maʿcūnlar 9/21, buluṭlar, vāḳıʿalar 59/19, marażlara 208/26, havalarda 213/23, bunlardan 313/17, yaralar 423/16, yelleri 52/21, sizlerden, 103/21, yerlere 127/12, elemlerle 176/18, şeyler 235/20, müshiller 388/22, siñirler 420/9.

Bu örnekler dışında metinde Eski Türkçeden kullanılan *+n* ve *+z* çokluk ekleri kalıplaşmış olarak bazı kelimelerde bulunmaktadır.

oġla*n* 85/17, 152/20, 158/10, 168/6, 242/8…

gö*z* 20/22, 73/23, 108/21, 182/4, 228/25…

di*z* 40/25, 45/7, 45/9, 152/15, 225/8…

2.3.1.2. İyelik ekleri

Bir nesnenin başka bir nesnenin sahibi olduğu, başka bir nesneye bağlı olduğu ya da başka bir nesnenin parçası olduğunu göstermek için ismin sonuna getirilen ek iyelik ekidir (Ergin, 2012:222). Bu ek ismin karşıladığı nesnenin kime, neye ait olduğunu gösterir. İyelik eklerinin isim işletme ekleri içerisinde yeri bellidir. İsme çokluk eklerinden sonra gelebilir. Diğer işletme ekleri iyelik ekinden sonra gelmelidir (Ütünova, 2008:75). Yani bir kelimeye iyelik ekinin kendisinden önce sadece çokluk eki gelebilir. Çokluk eki dışındaki diğer isim işletme ekleri gelecekse iyelik ekinden sonra gelir.

Teklik 1. Şahıs: +ım, +im, +um, +üm

Metinde teklik 1. şahıs iyelik ekinin hem düz hem de yuvarlak ünlülü şekilleri tespit edilmiştir. Bu ek dudak uyumuna tamamen girerek Türkiye Türkçesindeki halini almıştır.

iḫvānıma 173/25, murādım 197/9a, pīrim 269/25, ʿazīzim 305/10, ḳarnımda 388/11, aġzımdan 387/20, nefsimde 396/26, pīrimden 238/9, oġlum 173/14, nuṭḳum 197/7b, ʿömrüm 173/14.

Teklik 2. Şahıs: +ñ, +iñ

Metinde sınırlı örnekte teklik 2. şahıs iyelik eki tespit edilmiştir. Bu ek *+ñ, +iñ* şekilleriyle metnimizde yer almıştır.

emriñledir 197/7b, ḳarşuña 186/8, ḳarnıñdaki 388/17.

Teklik 3. Şahıs: +ı, +i, +u, +ü, +sı, +si, +su, +sü

Teklik 3. şahıs iyelik eki Eski Türkçeden beri yakın döneme kadar düz-dar ünlülü olarak kullanılmıştır. Metnimizde bu ek çoğunlukla düz-dar ünlülü kullanılmakla birlikte ekin yuvarlak ünlülü örnekleri de tespit edilmiştir.

cānibi 498/7, çöpi 397/17, döşegi 315/7, ḳavli 299/3, oġulu 149/1, sidügü 153/19, delügü 269/5, sancusı 153/19, şorbası 369/10, ikisine 468/4, ṭolusu 431/12, ḳoḳusuna 281/10, temregüsüne 459/2.

Metinde teklik 3. şahıs iyelik ekinin aynı kelimede üst üste geldiği örnekler tespit edilmiştir. Bu durumu Korkmaz, "ek yığılması" madde başıyla "Bir ekin veya aynı görevi yüklenmiş şekilce farklı eklerin kelime içinde arka arkaya sıralanması olayı" olarak tanımlar (Korkmaz, 2010: 82).

bir*isi* 38/24, 62/3, 62/4, 81/26…

kim*isi* 173/24, 395/1, 519/20, 556/16…

Çokluk 1. Şahıs: +mız, +miz

Metinde çokluk 1. şahıs iyelik eki sadece +*miz* şeklinde tespit edilmiştir. Yuvarlak tabanlı bir sözcüğe bu ek hiç gelmediği için yuvarlak şekli olup olmadığı tespit edilememiştir.

tecrübemiz 434/23, cümlemiz 182/22, üzerimize 27/7, mücerrebimizdendir 262/2, itdigimiz 457/3.

Çokluk 2. Şahıs: +ñız, +ñiz, +ñuz

Metinde ekin sadece +*ñız, +ñiz, +ñuz* şekilleri tespit edilmiştir. Ek dudak uyumuna bağlanmıştır.

buyurmalarıñızı 203/17, ḫātunlarıñıza 49/22, sürmeleriñiziñ 56/3, cümleñizden 388/26, şerīfiñiz 157/22, maʿlūmuñuz 106/16.

Çokluk 3. Şahıs: +ları, +leri

Söz konus ek metinde Türkiye Türkçesindeki şekilleriyle kullanılmıştır. İnce ünlülerden sonra +*leri*, kalın ünlülerden sonra +*ları* şeklinde tespit edilmiştir.

ḥayżlarını 95/20, aʿżālarınıñ 45/13, ayaḳlarına 204/21, aġrılarına 209/22, kitāblarında 98/11, marażlarından 104/16, öñlerine 109/15, maḥallerinde 186/18, ʿalāmetlerinden 437/13.

2.3.1.3. Aitlik eki

Aitlik eki isimlerin yalın hâli ya da bulunma ve ilgi hâllerinden sonra gelir (Karaağaç, 2012:477). Bağlantı anlamı veren *-ki* ekidir. Özellikle isimlerin bulunma ve ilgi hali eki almış şekillerinden sonra gelir. Zaman ve yer bildiren bazı isimlere ise doğrudan eklenir (Vural ve Böler, 2011:149). Metnimizde aitlik eki, yalın ve bulunma hâl eklerinden sonra gelmiş, ilgi hâli ekinden sonra gelmiş bir aitlik eki tespit edilmemiştir. Ayrıca söz konusu ek tüm örneklere tek şekilli olarak *-ki* şekliyle gelmiştir.

evvelki 37/19, ʿuẕvdaki 29/21, yanındaki 37/21, iltihāblardaki 301/13, ḳarnıñdaki 388/17, içindeki 49/5, cigerdeki 80/6, üstündeki 262/17, şimdiki 507/14, içindekini 553/4.

2.3.1.4. Hâl ekleri

Cümle içerisinde isimleri diğer kelimelerle olan ilişkilerine göre türlü durumlara sokan eklerdir (Korkmaz, 2010:74). Bu ekler eklendiği isimlerin her zaman cümlede kendisinden sonra gelen kelimelerle münasebetini gösterir (Ergin, 2012:129). Bu sebeple hâl eklerinin doğru tespit edilmesi geremektedir. Hâl eklerinin türleri hakkında gramerciler farklı tasnifler yapmışlardır. Biz çalışmamızda hal eklerini şu alt başlıklarda inceleyeceiz: Yalın hâl, belirtme hâli, yaklaşma hâli, bulunma hâli, ayrılma hâli, ilgi hâli, yan hâli, eşitlik hâli ve vasıta hâli. Hâl ekleri ekseriyetle eklendiği sözcükte son ek durumundadır. Metnimizde tespit ettiğimiz hâl ekleri tarihî gelişimlerini tamamlamış ve bugün Türkiye Türkçesinde gördüğümüz şekillleriyle yer almaktadır.

2.3.1.4.1. Yalın hâl

Yalın hâl, isimlerin başka hiçbir unusura bağlı olmayan ve hiçbir hal ekini almamış şekilleridir. İsmin çokluk ve iyelik ekleri ile getirilmiş şekilleri de yalın hâl sayılmaktadır (Korkmaz, 2010: 238). Kelimenin durumuna yalın diyebilmek için

esas olan kelimenin hâl eklerinden birini almamış olmasıdır. Metinde tespit ettiğimiz yalın hâldeki kelimelerden bazıları şunlardır:

ḳan 28/6, dirhem 95/20, yıldırım 139/1, ḳuvvet 222/21, merhem 259/10, terementi 293/14, burun 325/6, bādem 342/1, aġrı 376/12, yumurṭa 419/8, ṭaʿāmlar 524/24, evlādım 578/3.

2.3.1.4.2. Belirtme hâli eki

Belirtme durumu, geçişli fiil bulunan cümlede fiilin doğrudan tesir ettiği veya fiilde yapılan işin etki bakımından üzerine yüklendiği ismin durumudur. Ekin bir görevi de cümle içerisinde nesneyi de belirli kılmaktır. Belirtme hâl ekini almış kelime bulunduğu cümlenin belirtili nesnesidir. Belirtme hal eki, eklendiği sözcükte iyelik, çokluk gibi eklerden sonra da kullanılabilir.

Belirtme hali ekli ve eksik iki şakilde bulunabilir. Ekli belirtme durumunda olan kelime, cümlenin belirtili nesnesi olur. Eksizinde ise bir belirsizlik vardır. Ancak özellikle belirtilmiş iyelik eklerinden sonra belirtme hali eki kullanılmadığı halde kelime cümlenin belirtili nesnesi olabilmektedir (Buran, 1996: 100). Belirtme hal eki Eski Türkçede başlangıçta *-g, -ġ,* iyelik ekli kelimelerden sonra *-n,* zamirlerden sonra *-nı, -ni* olmak üzere üç türlü kullanılmıştır. Batı Türkçesine geçince *-ı, -i* şeklinde kullanılmıştır (Ergin, 2012:232).

Metnimizde tespit ettiğimiz belirtme hal ekleri genellikle Batı Türkçesinde kullanıldığı gibidir. Ancak genellikle düz ünlülü kullanılsa da nadiren yuvarlak ünlülü kullanılmıştır. Ayrıca Eski Anadolu Türkçesi ve Osmanlıcada kullanılmaya devam edilen *+n* belirtme hal eki metnimizde kullanılmıştır.

+ı, +i, +u, +ü: ḳanı 32/4, aġrısını 87/4, köküni 155/24, bunları 222/4, ṣoġanı 417/12, uyuzu 14/8, afyonu 237/25, ḳabuġunı 419/18, ṣuyunı 436/20, gibileri 437/22, seddeleri 441/6, tenü 178/16b.

+n: Türkçenin tarihî evrelerine ait metinlerde ve ağızlarda 3. teklik şahıs iyelik ekinden sonra belirtme hâli eki geldiğinde bazen belirtme hâli eki düşer ve iki ek arasına giren zamir n'si düşen belirtme hâl ekinin görevini üstlenir. Bu durum eksiz belirtme hâli olarak da isimlendirilir. Metnimizde bu duruma örnek pek çok örnek tespit edilmiştir.

yolların 24/6, ḳoḳusın 51/7, āvāzın 7077, yaşlıḳların 96/6, kemālin 179/13, aġrısın 207/14, başın 236/5, ṣarısın 303/23, başların 391/23, cümlesin 405/14, ḳozalaġın 409/18.

2.3.1.4.3. Yaklaşma hâli eki

Cümlede ve kelime gruplarında eylemin yöneldiği veya yaklaştığı varlığın adı yaklaşma çekimine girer. Bu ekin esas fonksiyonu yaklaşmadır (Karaağaç, 2012:337). İsmi fiile bağlayan ve genellikle fiilin kendine doğru yöneldiğini, yaklaştığını belirten haldir (Vural ve Böler, 2011:150). Eski Türkçede *-ġa, -ge* şeklinde olan yaklaşma hali eki (Gabain, 2000:63), başındaki *ġ* ve *g* seslerinin düşmesiyle Batı Türkçesine *-a, -e* olarak geçmiştir. Ek hep düz *a, e* düz ünlülü olduğundan dudak uyumuna bağlıdır. Bu ek, esas fonksiyonunun dışında cümleye amaç, yer, zaman gibi anlamlar da katabilir. Metnimizde yaklaşma hali ekini almış kelimelerden bazıları şunlardır:

+a, +e: ʿilācına 3/22, vücūduna 14/25, istisḳāya 18/5, ḳulaġa 152/10, aġrısına 152/15, ṣuya 244/22, ʿillete 68/17, miʿdeye 77/2, kimesneye 149/16, üzerine 205/17, tükürene 346/11.

2.3.1.4.4. Bulunma hâli eki

Cümlede ve kelime gruplarında eylemin kendi içinde cereyan ettiğini ifade etmek üzere isim lokatif yani bulunma halinde bulunur (Ergin, 2012:234). Bu ek Eski Türkçede *+da, +de, +ta, +te* şeklindedir ve o dönemde ek bulunma fonksiyonu yanında ayrılma fonksiyonunda da kullanılmıştır (Gabain, 2000:64). Metnimizde bu tür bir kullanıma rastlanmamış, bulunma hâli eki tüm örneklerde sadece bulunma fonksiyonunda kullanılmıştır. Eski Anadolu Türkçesi ve Osmanlı Türkçesinde ekin uzun zaman yalnız d'li şekilleri kullanılmıştır (Ergin, 2012:235). Metnimizde ise bu ek benzer şekilde sadece *+da, +de* şekilleriyle yer almakta ve ünsüz uyumuna bağlılık göstermemektedir.

+da, +de: ḥayātda 25/15, vaḳtda 210/10, havalarda 213/23, ʿilācında 248/23, başda 152/23, ḳışda 397/7, ateşde 398/12, güneşde 226/11, dilde 281/23, bedende 335/7.

2.3.1.4.5. Ayrılma hâli eki

Cümlede ve kelime gruplarında fiilin gösterdiği oluş ve kılışın kendisinden uzaklaştığını ifade etmek için kullanılan isim durumudur (Korkmaz, 2010:60). Ek genellikle ayrılma, uzaklaşma, çıkma anlamlarında kullanılmaktadır. Eski Türkçede bu ek *+tın, +tin, +dın, +din* şekillerinde kullanılmıştır (Gabain, 2000:64). Ek bu dönemde bulunma hali ekinde olduğu gibi ünsüz uyumuna bağlı değildir. Türkiye Türkçesinde ise *+dan, +den, +tan+, +ten* şekillerinde kullanılmakta ve dudak uyumuna sıkı sıkıya bağlıdır. Metnimizde ise ekin sadece *+dan, +den* şekillleri yer almaktadır. Osmanlı Türkçesinde olduğu gibi bu ek metnimizde de ünsüz uyumuna bağlı değildir.

+dan, +den: aġacdan 63/11, aġızdan 65/3, ṭışradan 68/19, ḳuyruġundan 158/9, ṣofradan 160/20, ödünden 160/23, merhemden 259/15, eşribeden 360/6, elekden 400/7.

2.3.1.4.6. İlgi hâli eki

Bir ismin başka bir isimle ilişkisi olduğunu gösteren durumdur (Karaağaç, 2012:334). Bu ek ismi isme bağlayarak isim tamlaması kurar (Buran, 1996:38). İlgi hâli eki eklendiği sözcükte genellikle son ek durumundadır. Bu eki alan kelime bir isim tamlamasının birinci unsuru olan tamlayanıdır ve bu tamlama belirtili isim tamlamasıdır. İlgi hali eki, Eski Türkçede düz ve yuvarlak ünlülü olarak (**-**ñ, **-**ıñ, **-**iñ, **-**uñ, **-**üñ; **-**nıñ, **-**niñ, **-**nuñ, **-**nüñ) kullanılmakta iken Eski Anadolu Türkçesinde sadece yuvarlak ünlülü olarak kullanılmıştır (Ergin, 2012:230). Metinde ekin düz ve yuvarlak şekilleri yer almış ve ek dudak uyumuna tamamen bağlanmıştır.

ḳanıñ 52/2, çaylarıñ 76/8, Rumuñ 114/5, gözüñ 126/11, ṭırnaġınıñ 158/16, sirkeniñ 263/16, keçiniñ 506/1, bunuñ 304/4, onuñ 398/2, ḳoyunuñ 481/25, yüzünüñ 504/23.

2.3.1.4.7. Eşitlik hâli eki

Eşitlik hâli eki Eski Türkçede sadece *+ça, +çe* şekliyle kullanılmıştır (Gabain, 2000:65). Batı Türkçesinde de başlangıçta *ç*'li olarak kullanılmıştır. Eski Anadolu Türkçesi ve Osmanlıcada ekin *c*'li şekillleri ortaya çımıştır; fakat Osmanlıca içerisinde bile son zamanlarına kadar ç'li şeklinde kalıplaşmış olarak bazı kelimelerde yer almaya devam etmiştir (Ergin, 2012:239). Metnimizde bu ek *c*'li

şekillerde kullanılmıştır. Cümlede ve kelime gruplarında fiilin nasıl ve ne şekilde olduğunu ya da yapıldığını, fiilin oluş ya da yapılış şeklini göstermek için isim eşitlik çekimine girer (Karaağaç, 2012:346). Metnimizde eşitlik hâli *+ca, +ce, +caḳ, +cek, +leyin* ekleriyle yer almaktadır.

+ca, +ce: ḫoşca 94/23, ḳızılca 146/21, ardınca 185/17, miḳdārınca 461/18, ziyādece 195/7, güzelce 258/19, iyüce 263/17, evce 389/1, öylece 398/12, berāberce 432/24.

+caḳ, +cek: ılıcaḳ 491/4, ısıcaḳ 520/5, tīzcek 46/24, gökcek 58/24.

+leyin: inceleyin 190/7.

nice 163/17, kelimesinde kalıplaşmış şekilde eşitlik hâli eki bulunmaktadır.

2.3.1.4.8. Yön gösterme hâl eki

Fiildeki oluş ve kılışın yönünü göstermek için yönle ilgili yer ve zaman isimlerini yön gösterme durumuna sokan ektir (Korkmaz, 2010:245). Yön gösterme ekleri fiilin cereyan ettiği yönü gösterir. Bunlar aslında ismi fiile bağlayan eklerdir. Bulundukları kelime zarf olarak kullanılır. Yön gösterme ekleri Türkçede sonradan işletme ekliğinden tamamıyla çıkmış ve sayılı kelimelerin bünyesinde tam bir yapım eki gibi kalıplaşıp kalmıştır. İşletme eki olarak her türlü özelliklerini ve canlılıklarını kaybetmişlerdir (Vural ve Böler, 2011:152). Eski Türkçede *+ġaru, +gerü*; nadiren de *+ḳaru, +kerü* şeklinde (Gabain, 2000:65) görülen ek, Eski Anadolu Türkçesinde *+ra, +re, +aru, +erü* şeklindedir (Timurtaş, 1988:73-74. Akt. Yavuz, 2013:77). Metnimizde bu ek *+ra, +re* ve *+aru, +erü* şeklinde kullanılmıştır. Örneklerden bazıları şunlardır:

+ra, +re: şoñ*ra* 191/4, ṭışr*a*dan 211/10, üz*re* 236/8.

+aru, +erü: yuḳ*aru* 188/19, yuḳ*aru*ki 296/4, iç*erü* 36/21, iç*erü*de 150.

2.3.1.4.9. Vasıta hâli eki

Vasıta hâli cümlede işin hangi araç veya aletle yapıldığını gösterir (Aydın, 1992:74). Eski Türkçede *+n* şeklinde bulunan ek (Gabain, 2000:64) metnimizde ile edatının ekleşmiş şekli olan *+la* ile Eski Anadolu Türkçesinden kalma *bir* ve *ile*'nin birleşmesiyle oluşan *+birle* şekillerinde yer almaktadır. Bu eki almış sözcük cümlede genellikle zarf görevinde kullanılır. Asıl fonksiyonu vasıta olan bu ek metnimizde

vasıta, zaman ve durum ilgileriyle kullanılmıştır. Vasıta hâl ekinin asıl fonksiyonu vasıta ifade etmektir. Zaman ve tarz ifade etmesi de bu vasıta fonksiyonuna dayanmaktadır. Yani vasıta hâl ekinin asıl vazifesi fiilin ne ile yapıldığını göstermektir, nasıl ve ne zaman yapıldığını ifade etmesi de bundan çımıştır (Ergin, 2012:237).

birle: Terengübīn ṭurp ṣuyı *birle* içüp ḳuşmaḳ gerekdir 205/12-13.

Siz bir bölügün yaṣṣı idüp üzerine şeker *birle* uralar 414/15-16.

+la, +le: yaġıyla 414/24, ṣuyuyla 281/11, anıñla 282/1, ṣabāḥla 285/6, żiddıyla 316/22, şerbetiyle 318/2, gücle 324/10, nöbetle 324/16, düşmesiyle 373/24, merhemiyle 406/11.

Eski Türkçedeki *+n* vasıta hâli eki bazı örneklerde kalıplaşarak metnimizde de yer almaktadır.

içün 95/8, yazın 12/23, ḳışın 46/3, yayan 177/2, degin 225/5.

2.3.1.5. İsim tamlaması

İyelik eki almış bir isim unsurunun iyeliğin işaret ettiği bir başka isim unsuruyla oluşturduğu kelime grubudur. Kelime grubunu oluşturan iki isim arasında aitlik, içinde bulunma, sınırlandırma, belirtme gibi anlam ilgileri bulunur (Karahan, 2013:42). İsim tamlaması grubunda ilk unsur tamlayan, ikinci unsur tamlanandır. Tamlayanın ilgi hâli eki alıp almaması durumuna göre belirtili veya belirtisiz isim tamlaması oluşur.

Belirtili İsim Tamlaması: Tamlayan unsurunun ilgi hâli eki aldığı, tamlanan unsurunun ise iyelik eki aldığı isim tamlaması türüdür.

gözüñ cerebi 231/1, yüzünüñ rengi 320/14, südüñ içine 363/9, temregünüñ envāʿı 457/12, köküñ ḳuvveti 475/10, deligüñ aġzı 497/1, sögüdüñ yapraġını 518/8.

Belirtili isim tamlamasında bazen aynı tamlanana birden fazla tamlayan bağlanabilir.

gögsüñ ve aḳcigeriñ yaşlıḳların 96/5-6.

Belirtili isim tamlamasında bazen bir tamlayan birden fazla tamlanana bağlanabilir.

gözüñ uyuzına, gicişmesine 79/16.

+dan, +den eki bazen ilgi hâli eki işlevinde kullanılarak belirtili isim tamlaması kurabilir.

Enbiyādan birisi 138/17.

Belirtisiz İsim Tamlaması: Tamlanan unsurunun iyelik ekini aldığı fakat tamlayanın ilgi hâli ekini almadığı isim tamlaması türüdür.

ḳuyumcı buresi 97/3, ṭavuḳ yavrısı 143/21, yaban pıraṣası 150/12, hilāliye ʿuṣāresi 233/25, at derisi 244/6, ḳudret ḥelvāsı 318/3, muşmula perverdesi 357/25.

2.3.1.6. İsimden isim yapma ekleri

İsim kök ya da gövdelerine gelerek yeni isimler türeten eklerdir. Metinde tespit ettiğimiz isimden isim yapım ekleri ve örnek kullanımlar şu şekildedir:

+aḳ, +ek: Bu ek genellikle organ isimleri türetir.

ṭalaḳ 57/6, yürek 71/18, bögrek 136/18, benek 151/11.

+an, +en: Bu ek Eski Türkçede çokluk eki olarak kullanılmaktadır (Gabain, 2000:44). Eski Türkçe, Eski Anadolu Türkçesi ve daha sonraki dönemlerde hiç değişikliğe uğramadan varlığını sürdüren bu ek, zamanla çokluk eki işlevini yitirmiş ve yapım eki işleviyle kullanılmaya başlanmıştır.

oġlan 152/20, oġlancıḳlar 168/5.

+ar, +er, +şar, +şer: Bu ek sayılara eklenerek üleştirme anlamı katmaktadır. Bu ekin eklendiği kelime üleştirme sayı sıfatı görevindedir. Metinde tespit ettiğimiz örneklerden bazıları şunlardır:

iki*şer* 199/22, beş*er* 223/13, altı*şar* 200/18, elli*şer* 74/3, yarım*şar* 101/23, otuz*ar* 423/18, on*ar* 270/17.

+caḳ, +cek: Eski Türkçeden beri varlığını sürdüren bir ektir (Gabain, 2000:43). Bu ekler geldiği kelimeye küçültme ve sevgi anlamları katarlar. Ek eklendiği kelimeden sıfat, zarf ve isim türünde kelimeler türetir.

ısı*caḳ* 316/24, gök*cek* 58/24, örüm*cek* 262/2.

Ek, bazı örneklerde **-**k sesiyle biten kelimelere eklendiğinde kelimenin son sesindeki k sesi ile ekin sonundaki k sesinin iki hecede art arda boğumlanmasından

meydana gelen ses uyumsuzluğunun ortadan kaldırılması için kelimenin son ses k'si düşer (Korkmaz, 2014:124).

ılı*caḳ* 26/14, büyü*cek* 464/12.

Bu ek Eski Türkçede *ç*'li şekilde çak, +çek şeklinde bulunmaktaydı. *C*'li şekilleri Eski Anadolu Türkçesinden sonra ortaya çıkmıştır (Ergin, 2012:165). Metnimizde ek bir örnekte *ç*'li şeliyle yer almaktadır.

gök*çek* 69/5.

+cı, +ci: Bu ek metinde tek örnekte yer almaktadır. Ek genellikle meslek ismi yapmak için kullanılır.

etmek*ci* 250/11,

+cıḳ, +cik, +cuḳ, +cük: Batı Türkçesinin başından itibaren varlığı sürdüren bir ektir. Eklendiği kelimeye küçültme ve sevgi anlamları katar.

azı*cıḳ* 10/14, ufa*cıḳ* 268/19, biraz*cıḳ* 383/24, pāre*cik* 308/13, oġul*cuḳ*lara 130/2.

+da, +de: Bu ek aslen bulunma hal eki olarak kullanılmakla birlikte bazen isimlere gelerek onları sıfat ya da zarf yapar. Bu tür kullanımlarda ekin işlevi değişerek isimden sim yapma görevinde kullanılır.

ay*da* 324/13, vaḳt*de* 349/9, gündüzler*de* 289/20, taḳdīr*de* 293/24, āḫirin*de* 309/16.

+dan, +den: Ayrılma hal eki olmasına rağmen durum bildiren isimlere gelerek onları zarf yapar. Bu tür kullanımlarda ekin işlevi değişerek isimden isim yapma görevinde kullanılır.

o sebeb*den* nefes ḳalbe vāṣıl olmaz 316/8.

ol sebeb*den* buña ḳulunc dirler 375/21-22.

+dü, +tu: Bu ek tabiat seslerinden yeni bir isim türetir. Söz konusu ekin kullanımıyla ilgili metnimizde şu örnekler yer almaktadır:

gürül*dü*süne 257/24, ḫorul*tu*sı 158/4.

+ıncı, +inci, +uncı, +ünci: Sayılara gelerek sıra anlamı katar. Metinde bu ekin örneği fazlaca yer almaktadır. Bu örneklerden bazıları şunlardır:

alt*ıncı* 453/20, yed*inci* 457/11, otuz*uncı* 506/9, üç*üncü* 29/14, üç*ünci* 523/1, dörd*ünci* 524/21

Ek metinde bazı yerlerde dudak uyumuna girerek +*üncü* şeklinde yuvarlak ünlülü kullanılmıştır.

üçüncü 29/14, üçüncüsi 120/25.

+laḳ: İsimden ve yansıma seslerden yeni isim türetir (Gülensoy, 2010:528). İşlek bir ek değildir. Bugün kalıplaşmış sınırlı örnekte yaşamaktadır. Metinde de sadece iki örnekte bu bulunmaktadır.

göm*lek* 55/8, ġırt*laḳ* 326/12.

+leyin: İsimlere gelerek zaman anlamı taşıyan zarflar yapar. Bu ek isimden fiil yapma eki olan *-la, -le* ile zarf-fiil eki *-ı, -i*'nin birleşmesi ve ardından bu birleşimin sonuna +*n* vasıta ekinin işlevini kaybedip buraya eklenmesiyle oluşmuştur (Ergin, 2012:173). Metinde sadece bir kelimede yer almaktadır.

ṣabāḥ*leyin* 77/16.

+lı, +li, +lu, +lü: İsimlere gelerek sıfat ya da zarf türünde sözcükler türetir. Ekin ünlüsü metinde hem düz ünlülü he de yuvarlak ünlülü olarak kullanılmıştır. Ek dudak uyumuna tam olarak bağlı değildir.

heybet*li* görine 102/7, zehir*li* ḥayvān 87/17, ḳoḳu*lı* otdur 96/17, bevāṣīr*li* kimesnelere 113/12, sıtma*lu* kişilere 128/7, mizāc*lu* kişilere 144/5, çiçek*lü* otdur 149/11, yük*lü* ʿavrete 150/8.

+lıḳ, +lik, +luḳ, +lük: Türkçenin başlangıçtan beri belli başlı isim yapma eklerinden bir olarak kullanılagelmiştir (Gülensoy, 2010:521). İşlek ve canlı bir ektir.

yaş*lıḳ* 84/2, ṣarı*lıḳ* 159/7, unutsaḳ*lıḳ* 176/20, pek*lik* 42/14, gevşek*lik* 348/12, ip*lig*i 369/19, uyuşuḳ*luḳ* 44/14, ṣoġuḳ*luḳ* 142/19, gün*lük* 450/9, süst*lüg*i 146/23.

+raḳ, +rek: Türkçede eskiden beri kullanılan bu ek çokluk, fazlalık ifade eden karşılaştırma ekidir (Ergin, 2012:172). Ek ister ünlüyle biten ister ünsüzle biten

sözcüğe eklensin aynı şekilde eklenir, ekin *r* ünsüzü aynen kalır. Ek metinde iki kelimede tespit edilmiştir.

ṭatlu*raḳ* 180/6, tīz*rek* 192/18

+sız, +siz ,+suz, +süz: Eklendiği kelimeyi hem isim hem sıfat olarak kullanılan vasıf isimleri yapar. *+lı, +li, +lu, +lü* ekinin olumsuzudur (Ergin, 2012:160). Ek metinde dudak uyumuna bağlı olarak kullanılmıştır.

ṭat*sız* 14/22, ecel*siz* 11/3, delik*siz* 308/18, zaḥmet*siz*ce 158/7, ṣu*suz* 16/24, ṣu*suz*luġı 116/20, tüy*süz* 75/13.

2.3.1.7. Fiilden isim yapma ekleri

Fiil kök ya da gövdelerine gelerek onları isim yapan eklerdir. Bu ekler fiil köklerine, isimden yapılmış fiil gövdelerine ve fiilden yapılmış fiil gövdelerine eklenir (Ergin, 202012:184). Yapım ekleri içerisinde sayıca en fazla olan ek, fiilden isim yapma ekleridir. Fiil kök ya da gövdelerinin sayısı isim kök ya da gövdelerinin sayısından fazla olması bu ekin sayısının fazla olmasında önemli bir etkendir (Korkmaz, 2014:143). Metinde tespit edebildiğimiz fiilden isim yapma ekleri şunlardır:

-a: Metinde bu ekin sadece *yar-* fiiline eklenmiş örnekleri mevcuttur.

yar*a*lara 259/6, yar*a* 262/25, yar*a*larda 274/15.

-aḳ: yat*aḳ*da 306/11, bıçaḳ 477/8.

-ı, -i, -u, -ü: öl*ü* 95/21, ayr*ı* 110/22, ḳoḳ*u* 259/18, dol*u*ca 526/26.

-ıcı, -ici: Bu ek son derece işlek bir ektir. Hemen her fiilin sonuna eklenebilir. Metinde örnekleri çokça bulunmaktadır.

kes*ici* 46/7, aḳıd*ıcı* 297/4, boġ*ıcı* 350/12, getür*ici* 135/3, yaḳ*ıcı* 406/15, bişir*ici* 435/10.

-gi, - ḳu: Metinde sadece iki örnekte bulunmaktadır.

sev*gi*li 164/2, uy*ḳu* 142/22.

-ġan, -ġın, -gin, -ġun: ṣol*ġan*lıġa 66/1, ol*ġın* 539/13, ger*gin* 542/20, uy*ġun* 539/13.

-güc: Eski Türkçedeki *ör- (yükselmek)* fiilinden örnekteki örgüç kelimesini türetmiştir. Bu kelime sonra *h-* türemesiyle bugünkü *hörgüç* halini almıştır.

ör*güc*i 159/4.

-(ı)ḳ, -(i)k: oyna*ḳ* 37/15, ṭara*ḳ*lar 62/22, çürü*k* 82/13, ele*k*den 236/18, ṣoġu*ḳ* 254/25, açı*ḳ* 397/11, yanı*ġ*ı 416/17, büyü*k* 422/23, deli*k* 480/17, yuvarla*ḳ* 518/6, gevşe*k* 542/23.

-m: yarı*m* 255/26, öl*üm* 192/8.

-ma, -me: ṣoḳ*ma*ya 158/12, sıt*ma* 159/18, sür*me* 160/26, yarıl*ma*sı 262/25, ṭutul*ma*sına 288/24, deşil*me*ge 432/13.

-maḳ, -mek: dön*meg*i 130/9, duṭul*maḳ*dandır 263/7, al*maḳ*dır 322/14, yan*maḳ*lıḳ 341/10, ye*mek*den 343/13, di*mek*le 424/23.

-mur: Metinde bir örnekte yer almaktadır. Günümüzde de çok yaygın olmayan bir ektir. Dudak uyumuna bağlanmayan ek günümüzde de bu uyumun dışında kalmaktadır.

yağ*mur* 241/20

-(n)tı: Bu ek Eski Türkçede ve Eski Anadolu Türkçesinde *-dı, -di* şekillerinde bulunmaktaydı (Ergin, 2012:194). Sürekli *n* sesi ile biten sözcüklere eklendiği için ek sanki *-ntı, -nti* şeklinde gibi algılanmaktadır. Bu *n* sesi fiilden fiil yapım ekidir, söz konusu eke dahil değildir. Ek metinde dudak uyumuna bağlı olarak kullanılmıştır.

şıyr*ıntı*sı 44/14, buru*ntu*sunı 112/17.

2.3.1.8. Soru eki

İsimlerde soru *mı, mi, mu, mü* ekiyle gerçekleştirilir. İsimlere gelebilecek soru eki geldiği kelimeden ayrı yazılır. Kendisinden sonra ek gelecekse bu eklere de bitişik yazılır. Soru eki, geldiği kelime hal, iyelik, çokluk gibi ekleri alması durumunda bile bu eklerden sonra gelir. Ergin'e göre soru ekinin isim-çekim eklerinden sonra gelebilmesi bu ekin edat kökenli olduğuna işaret sayılmaktadır (Ergin, 2012:243). Metnimizde soru eki şu örneklerde tespit edilmiştir.

İki gözüñ yanında ve baldırlarından ḥacāmet eyleyeler ve ṭabībiñ reʿyiyle anıñsa çuḳurundan *mı* olur veyāḫūd ḳollarından *mı* olur çeşme açup noḫūd ile işledeler 235/18-19-20, sekiz yāḫūd ṭoḳuz günde *mi* ḳararır 485/2.

Soru eki her zaman soru işlevinde kullanılmaz. Bazen de cümleye pekiştirme, yalanlama, olasılık, olumsuzluk gibi anlamlar katar. Aşağıda verilen örnekte soru eki yalanlama, kabullenmeme, olumsuzluk anlamı katmaktadır.

Ben yalan *mı* söylerim 388/24-25.

2.3.2.Zamir

Zamirler şahısların ve canlı cansız isim grubundaki varlıkların yerini tutma, onları işaret yoluyla temsil etme görevi yüklenmiş olan isim soylu kelime türüdür (Korkmaz, 2010:250). Şahısların ve nesnelerin yerini tutan sözcükler oldukları için sayıları sınırlıdır; fakat bir işaret sözcüğü ile birçok varlığı işaret edebilir. İsim soylu keimeler içerisinde anlam sahası en geniş olan zamirlerdir (Bilgegil, 2009:203). İsimlerin yerini şahıs, işaret, belirsizlik, dönüşlülük ve soru yoluyla tutar. İsmin yerini ne şekilde tuttuğu zamirin türünü belirler. Ayrıca zamirler çokluk, hal, aitlik, eşitlik gibi isim çekim eklerini alabilir, isim tamlaması, kelime grupları kurabilir. Aldıkları isim çekim ekleri ile cümlede özne, nesne, yer tamlayıcısı, yüklem gibi görevlerde kullanılabilirler. Bazı isimden isim yapım eklerini de alabilir. Hatta bu şekilde bir nesne adı olan *"kimlik"* sözcüğü türemiştir. Kim soru zamirine *+lik* isimden isim yapma eki gelerek *"kimlik"* kelimesi türetilmiştir. Metinde tespit ettiğimiz zamir türleri şöyledir:

2.3.2.1. Şahıs zamirleri

Şahıs zamirleri varlıkları şahıs olarak karşılayan ve kişi isimlerinin yerine kullanılan zamirlerdir. Bu zamir türü bütün varlıkları teklik ve çokluk şekilleriyle üç şahısta toplar (Korkmaz, 2014, 391). Şahıs zamirleri tüm zamirlerde olduğu gibi isim çekim eklerini alarak çekime girerler.

Teklik 1. şahıs zamiri

Metinde teklik 1. şahıs zamiri olaran *ben* ve *"ben"*in yönelme hal eki almış şekli *baña* yer almaktadır.

Ben: *Ben* oṭurıcaḳ ayvayı *bañа* yuvarladı 49/16, *ben* tecrübe eyledim 363/4, *ben* yalan mı söylerim 388/24-25.

Teklik 2. şahıs zamiri

Teklik 2. Şahıs zamiri *sen* ve "*sen*"in yönelme hal eki almış şekli *sаña* yer almaktadır.

Sen: *Sen*de yılan yoḳ 388/16-17, *sen*i bu ṭaş altından ḫalāṣ iderim 464/13-14, o *sаña* gül-be-şeker olur 176/12, *sаña* yol gösterir bir böyle mürşid 197/3a, *sen*den ḳacmaya ve *sen*den ġayrı ile cimāʿ itmeye 575/22.

Teklik 3. şahıs zamiri

Metinde teklik 3. şahıs zamiri olarak sadece *añа* tespit edilmiştir.

Aña: Bir kimesne ac ḳarnına yedi dāne ḫurma yese ol gün *añа* zehr teʾs̱īr itmez 80/18-19, ol yıl içinde *añа* ne ḳadar zehr virseler kār eylemeye 135/17, diger dilini bir kişi getürse düşman *añа* ziyān idemeye 163/22, ṣıcaḳ *añа* kār itmeye 577/15.

Anı: Aġacını üzerinde getürseler *anı* yılan ve ʿaḳreb ṣoḳmaya 157/16, uyur kişiniñ başı altında ḳosalar tā *anı* ḳaldırmayınca uyanmaya 160/3-4, diger bir ḳara kelbiñ dilini ḳurudup eviñ içinde getürseler aṣlā kelb *anı* ısırmaya 163/8-9.

Anıñ: on sekiz biñ ʿālemi *anıñ* muḥabbetine yaratdı 170/23, ṣıḥḥat virir diyüp hilāl ucuyla *anıñ* gözüne üç ṣabāḥ ferfiyūn yaġı çekdim 238/12-13, *anıñ* cümle bedeni terler 340/15-16.

Çokluk 1. şahıs zamiri

Çokluk 1. şahıs zamiri olarak metinde *biz* kelimesi yer almaktadır. Bazı örneklerde zamir yalın haldedir, bazı örneklerde isim çekim ekleriyle çekime girmiş şekillleri görülmektedir.

Biz: *Biz* çoḳ istiʿmāl eyledik 516/24, *biz*im arżımızıñ ṭoprāġı *biz*im baʿżımıza güzeldir 4/4, ʿĀcizāne *biz*e geldi ve devā ṭaleb itdi 238/10-11, *biz*e ʿibret olur çoḳ numūne ve emṣāl vardır 580/22-23.

Çokluk 2. şahıs zamiri

Metinde çokluk 2. şahıs zamiri siz kelimesi yer almaktadır. Bu şahıs zamiri metinde sınırlı sayıda kullanılmıştır. Metinde en az kullanılan şahıs zamiri çokluk 2. şahıs zamiridir.

Siz: Yaʿnī bu incīrden *siz* yiyiñ 48/13, *siz* bir bölügün yaşşı idüp üzerine şeker birle uralar 414/15-16, bir gün olur *siz*e gerek olur ey aḥvām 396/21-22.

Çokluk 3. şahıs zamiri

Metinde çokluk 3. tekil şahıs zamiri olarak sadece *anlar* kelimesi ve bu kelimenin bazı isim çekim eki almış şekilleri bulunmaktadır. Bu şahıs zamiri metinde sınırlı örnekte kullanılmıştır.

Anlar: *Anlar*ıñ dilince pazım dirler 67/1-2, *anlar*ıñ gibilere aġdiye nefīs ḳılalar 487/4, *anlar* çoḳ istiʿmāl iderler 545/17, şol ḫātunlar ki raḥmlerinde āsi şiş olur ve *anlar*ıñ başları aġrır 559/19.

2.3.2.2. İşaret zamirleri

Varlıkların yerini işaret yoluyla tutan zamirlerdir. İşaret anlamı taşıyan *bu, şu, o* ve bu kelimelerin isim çekim eki almış halleri işaret zamiri olarak kullanılan kelimelerdir. Bu kelimeler yalın halde bulunduklarında işaret sıfatları ile benzerlik gösterdiklerinden karıştırılmamalıdır. İşaret zamirleri isim çekim eklerinden sadece vasıta hal eki ile yön hali ekini alamazlar (Ergin, 2012:275). Bu iki hâl eki dışındaki isim çekim eklerini alabilirler. Metinde de bu şekilde örnekler yer almaktadır.

Aña: *Aña* ishāl buḫrānı dirler 354/18, ṣuyuñ üstünde ḳalursa *aña* ʿilāc olmaz 436/12-13, *aña* ṭavıḳ ḳatısı dirler 533/26.

Anda: Bir vilāyetde ṭabīb-i ḥāẕıḳ olmasa *anda* sākin olmaḳ ḥaramdır 171/25, her iki sāʿatde bir *anda* ikişer ḳaşıḳ istiʿmāl olunalar 492/15-16.

Andan: *Andan* süzüp bir şişeye ḳoyup ḥıfẓ ide 574/11, her sāʿatde bir *andan* iki ḳaşıḳ istiʿmāl oluna 584/10, andan taḳṭīr (3) ve inbıḳla çıḳarırlar 58/2-3.

Anı: *Anı* yaġlayup bevliñ mecrāsına ṣoḳalar 543/5, *anı* dögüp pirinc aşıyla ve bal ile ḳarışdurup yemek ḥayż ḳanını ḳaṭʿ ider 579/4-5.

Bu: *Bu* bir şerīf kökdür 73/1, *bu* bir otdur ki ṣu kenārında biter 73/18, lākin *bunuñ* ḳoḳusı ḳavīdir 98/21, *bu*nuñ ṣuyunı nār ṣuyuyla berāber içüreler 151/19-20,

*bu*ña balġamdan bir miḳdār ruṭūbet ḳarışır 179/20, ḳızıl gül şerbeti *bu*ña münāsibdir 366/3, *bu*nda ḥarāret ve ruṭūbet ziyāde olur 183/22, *bu*ndan yaġ çıḳarırlar 66/19, seniñ emriñledir hep *bu*nca nuṭḳum 197/7b, sidügü ṭutulsa veyā sancusı olsa *bu*nı içüreler def' ola 153/19.

Ol: *ol* bir ṭamardır ki uyluġuñ ṭışra cānibinden ṭışra ṭopuġa varınca çekilmişdir 38/5-6, baḳla ṣuyı içeler *ol* daḫı nāfi'dir 303/25-26.

Ondan: Zīrā *ondan* aña ṣafrā dökülmekle şiḳāldan yaḳar 353/12, ḫāṣṣası *ondan* ḳurıdır 130/15.

Şu: ṣoġulcanıñ her nev'inde *şu* zikr olunacaḳ 386/2-3, bu bābda bunuñ 'ilācı *şu*nlardır 295/1.

Şol: *şol* bir amrūd ki ekşi ola 51/26.

2.3.2.3. Belirsizlik zamirleri

Varlıkların yerini belirsizlik yoluyla tutan kelimelerdir. Aslında belirsizlik zamirlerinin sayısı oldukça azdır. *Herkes, kimse, şey* gibi kelimelerle sınırlı olan belirsiz zamirler, belirsiz sıfatlar, soru zamirleri ve zarflara iyelik eki getirilerek türetilmiş ve sayıları bu şekilde artmıştır (Korkmaz, 2014:412). Metinde tespit ettiğimiz belirsiz zamir örnekleri şunlardır:

Birbiri: *Birbiri*ne müte'ānıḳ iki insān ṣūretindedir 108/23-24, *birbiri*ne beñzemez 186/2, iki ḫaṣım bir müddet *birbiri*yle cenk ideler 190/5, *birbiri*nden sirāyet ider 437/11.

Biri: *Biri* erkek ve *biri* dişidir 140/20, 'ilim iki ḳısım üzre olup *biri* beden 'ilmi ve *biri* daḫı din 'ilmi 171/15, *biri* ṣarılıḳ ve *biri* ḳızıllıḳ ve *biri* yeşillik ve *biri* ḳaralıḳ ve *biri* aḳlıḳdır 187/2-3.

Birine: *Birine* ẓāhire dirler 78/22, ṣoġuḳ şişlerden *birine* daḫı Frenkler sıḳrüs yāḫūd sifrüs sıḳurüs yāḫūd sıḳterus tesmiye iderler 428/22-23-24, bu 'illetde iki nev' üzerine olup *birine* ṣarı yaraḳān dirler 519/15.

Birisi: *Birisi* siyāh ve *birisi* beyāż 81/26, *birisi birisi*ne fırṣat bulup ḥaḳḳından gelüp ġālib ola 190/6, ṣoġuḳ şişleriñ *birisi* daḫı rūdimādır 428/7.

Cümle: Ayaḳda olan marażlarıñ *cümle*sine nāfiʿdir 93/11, bu *cümle*si nāzleniñ ẓuhūruna sebebdir 221/4, *cümle*sini ḫavanda dögüp melhem idesin 239/6.

Her biri: *Her biri*n birer bābda beyān idelim 27/8, bu dört eczādan *her biri*si dürlü dürlü ḳaynadup ṣuyını ṣıcaḳ yerde içüreler 210/18-19-20, *her biri*nden yarım dirhem ve lādin beş dirhem bal mumı beş dirhem mersīn yaġı beş dirhem 223/2-3.

Herkes: *Herkes* vücūdınıñ ḥekīmi olup ḥekīme ve efsūnculara muḥtāc olunmasun 6/5-6, *herke*se lāzım bir ʿilimdir 171/21, Lākin süd içirmek *herke*siñ kārı degildir 309/9-10.

Kimi: *Kimi* bedeni ġāyet arıḳladır ve *kimi* arıḳlatmaz 556/16-17, *kimisi* aġrıyla gelür ve *kimisi* aġrısız gelür 556/16, *kimisi* ciger ile ödüñ beynindesinde peydā olmaġla ṣafrā öde varmayup bedene yayılur 519/20-21.

Kimse: Ecelsiz *kimse* ölmez 11/3, bir *kimse*yi ʿaḳreb ṣoḳsa tedbīr ve ʿilācı nedir 392/13, bir *kimse*niñ bir yeri şişüp ve sızı olsa ʿilācı budur 402/15, sigili olan *kimse*ye yumurṭa veyā şorba ile birḳac gün yedüreler 148/9.

Kimesne: Ḳan ḳuṣan *kimesne*ye sirke ile ḳarışdırup içüreler 151/14-15, ṣarılıḳ olan *kimesne*ye süd ile bevlini ḳarışdırup içireler şifā bula 159/7-8, bu ṣuyı gözüne ṣu inen *kimesne*lerde tecrübe eyledim 235/8, bir ḫunnāḳa mübtelā olmuş *kimesne*den ṣabāḥ ile ḳan aldım 284/13-14.

Kişi: Bir *kişi* ʿömründe etmekden ġayrı nesne yemese hicbir maraza mübtelā olmaya 141/14, cüẕām olmuş *kişi*ye yedirseler fāʾide ide 158/22, bu meẕkūr merhem yigirmi *kişi*yi mütecāviz tecrübe olundı 447/24-25, eger ödüni cünūna ve vesvesesi olan *kişi*niñ burnuna çekseler defʿ eyler 92/17-18.

Şey: Daḫı ḫasta olmasına da sebeb altı *şey*dir 8/11, Ḳanġı ḫılṭdan idügi çıḳan *şey*den maʿlūm olur 361/24-25, defʿ olmazsa bişirici *şey*ler ḳoyalar 406/5, yelleri olan ekşi *şey*lerden ṣaḳınalar 410/7-8.

2.3.2.4. Dönüşlülük zamirleri

Dönüşlülük zamiri *"kendi"*dir. Bu kelime iyelik ve hal eki gibi isim çekim eklerini alabilir. Kendim, kendin, kendisi, kendimiz, kendiniz, kendileri şekilleriyle bütün şahısları karşılar (Ergin, 2012:272). Dönüşlülük zamiri metinde hem *kendi* hem de

Eski Türkçedeki gibi *kendü* şeklinde bulunmaktadır. Hatta bu kelimenin metindeki toplam kullanımı değerlendirildiğinde ağırlıklı olarak *kendü* şeklinde yazıldığı görülmektedir.

Kendi: *Kendi*nde ṭurduḳça ḥāmile olmaya 166/19-20, *kendi* mücerrebimizdir 369/1-2, mıḳnaṭıs ki muḳābelesine igne ḳosalar *kendi*ne ceẕb ider 166/4, *kendi* erinden ġayrıyı ḫarīṣ olmaya 577/4.

Kendü: Böylece *kendü kendü*ye teselli vire 23/13, *kendü*süni yemekden ṣuyını içmek iyüdür 89/-10, bir ṭaʿāmla ol kişiye yedirseler bir an *kendü*sünden ayrılmaya 166/13-14, eger *kendü* bilmeden sıçanı kebāb idüp yedirseler bu da ġāyet mücerreb 530/5.

2.3.2.5. Soru zamirleri

Soru zamiri varlıkların yerini soru yoluyla tutan kelimelerdir. *Kim* ve *ne* soru kelimeleri ve bu kelimelerin isim çekim eki almış şekilleri asıl soru zamirlerini oluşturur (Korkmaz, 2014:419). Kim sorusu insanları soru yoluyla temsil eder, ne sorusu ise insan dılında kalan varlıkları temsil eder. Asıl soru zamirleri dışında metnimizde *ḳanġısı* kelimesi tespit edilmiştir. Metinde tespit ettiğimiz soru zamirleri şunlardır:

Ḳanġısı: ḳışr-ı etrec ḫamīrelerinden *ḳanġısı* olursa münāsibdir 199/10-11, eşribe-i müferriḥeden *ḳanġısı* mevcūd ise istiʿmāline müdāvemet ideler 338/6.

Kim: Bunuñ sırrına *kim* irse velīdir 197/1b, her *kim*iñ ki ṣafrādan başı aġrısa veyā başı dönse 152/17.

Ne: Maʿlūmuñuz ola ki şiyāf ne dimekdir 242/9, dünyāda ne oldıġını bilemeyeceginden aña yaşamaḳ dinmez 6/27.

Nereden: Her *nereden* giderse ṭutar ve āsi şişlere nāfiʿdir 90/5, her nereden giderse ḳanı keser 57/15-16.

Neresinde: Her *neresinde* olursa olsun bu duʿā yazıp içireler 402/5.

2.3.2.6. Bağlama zamirleri

Bağlama zamirleri “kim” ve “ki”dir. Bu zamir türü bulunduğu cümlede “ki o” anlamını verir, ayrıca sonuna geldiği ismin açıklaması yani sıfatı ya da zarfı

durumundadır (Erdem, 2007:84; Akt. Yavuz, 2013:84). 17. ve 18. yüzyıllardan itibaren bağlama zamirlerinden *kim*'in kullanımı azalmış, *ki* daha yaygın olarak kullanılmıştır. Söz konusu yüzyıllara kadar *ki*'nin yanında bağlama zamiri olarak kullanılan *kim*, sonraları bu görevini bırakmış tekrar soru zamiri olarak kullanılmaya başlanmıştır.

ki: Bu boya bir kökdür *ki* keşreti Ḳonya Eregli'sinden ziyāde çıḳar 151/5, nice vilāyetler vardır *ki* ṭabīb bulunmadıġından ġayrı ṭabībe müteʿalliḳ bir risāle daḫı bulunmaz 173/22-23, nezle dimek ol şeydir *ki* yemegi ṣoḳ yese buḫārı başa mürtefiʿ olur 212/23.

kim: Bir göz *kim* aḳ düşe veyāḫūd ḫafīf perde çekile 236/15, ṣūret-i yaḳı *kim* remediñ evvelinde olur ve fāʾide ider 243/9, ṣaḳınaraḳ ṭuta *kim* çeñe çıḳmaya 272/2, göz aġrısına fāʾide ider *kim* ṣoġuḳdan ve yelden ola 404/18-19.

2.3.3. Sıfat

İsimleri çeşitli yönlerden niteleyen ya da belirten isim soylu kelimelerdir. Varlıkların taşıdıkları her türden özellik isimleridir (Karaağaç, 2011:46). Sıfat muhakkak bir isim ile birlikte bulunur. Nitelediği ya da belirttiği isim ile sıfat tamlaması kurar. Bu tamlamda tamlayan sıfat, tamlanan isimdir. Bir isim aynı anda hem niteleme hem de belirtme sıfatı alabilir. Bu durumda genellikle önce niteleyici kelime ardından belirtici kelime gelir. Sıfat ile birlikte kullanıldığı isim ile arasına başka bir türden kelime girmez, yine ancak sıfat türünde bir kelime girebilir. Sıfatlar isim soylu olmalarına rağmen isim çekim eki almazlar, aldıkları durumda isimleşirler. Metinde tespit ettiğimiz sıfat türleri ve örnekleri şu şekildedir:

2.3.3.1. Niteleme sıfatları

Niteleme sıfatları canlı ve cansız varlıkların renk, şekil, biçim, tat, koku, mesafe, huy, alışkanlık, yetenek, beceri gibi çeşitli iç ve dış özelliklerini bildiren sıfatlardır (Korkmaz, 2014:356). Varlıkların niteleyici tüm özelliklerinin isimleri o varlığın sıfatıdır. Niteleme sıfatları, sıfatların genele özelliği olarak çekim eki almazlar, aldıkları durumda isimleşirler. Metinde geçen bazı niteleme sıfatı örnekleri şunlardır:

Bir iki gün *ṭuzlı* nesne yemek vāḳiʿ olsa irtesi *acı* ve *yaġlı* ve *ṭatlu* nesneler yemek nāfʿidir 14/18-19, *tāze* balıḳ ile incīri cemʿ eylemeyeler 16/22-23, *eski*

sıtmaları giderir 30/2-3, pirinc ile ekl iderlerse *güzel* vāḳıʿalar gösterir 59/18-19, başda olan *ṣoġuḳ* nezlelere sürseler giderir 66/21-22, ḫuṣūṣen *issi* şehrlerde ve *āsi* köylerde ama mizācı ṣoġuḳ olanlara münāsib degildir 89/23, *semiz* ḳabaḳ köki gibi ve köki ḳalın olur 129/18-19, baʿde ṣıġır etinden bir *büyük* loḳma yudalar 277/11, ḳurduñ üzerine *dürlü dürlü* şeyler ṭamlatmışlar 324/25, üzerine *bişirici* şeyleri yaḳı eyleyeler 333/26, *yeni* bir şey çıḳmazsa ve bir ʿalāmeti daḫı ḫasta miʿā-ı müstaḳīmde bir aġırlıḳ ḥis ider 368/1-2, ḳarışdırup saḥḳ olmaḳ üzre *ʿilletlü* ḳulaġa ṭamzıralar 404/8, bu şişiñ üstüne *yumşadıcı* ve *taḥlīl idici* şeyler ḳoyalar 504/5.

2.3.3.2. Belirtme sıfatları

Belirtme sıfatları varlıkları belirtme işlevi yüklenmiş sıfatlardır. Belirtme işlevini işaret, belgisizlik, sayı, soru yollarıyla gerçekleştirirler. Buna göre de belirtme sıftları işaret sıfatları, belirsizlik sıfatları, sayı sıfatları ve soru sıfatları olmak üzere dört alt başlığ ayrılır. Metinde tüm bu çeşitlerde örnekler tespit edilmiştir.

2.3.3.2.1. İşaret sıfatları

Varlıkları işaret yoluyla belirten sıfatlardır. İşaret sıfat olarak kullanılan kelimeler aslında işaret zamirleridir. Bu kelimeler bir isimle birlikte kullanılmadıklarında ya da yalnız haldeyken işaret sıfatı olmazlar. İşaret anlamı taşıyan bu kelimeler ancak bir varlığın önüne gelip onu işaret ettiğinde işaret sıfatı olurlar. Türkçede işaret sıfatı olarak *bu, şu, şol, o, ol, işbu, işte, şoluk* gibi kelimeler kullanılmıştır (Ergin, 2012:248-249). Metinde ise *bu, şu, o, ol, şol, işbu* kelimeleri işaret sıfatı olarak kullanılmaktadır.

Bu: *Bu* faṣl aḫlāṭıñ mürettib ve aḥkāmını beyān ider 179/14, *bu* güzel mücerreb yaḳudır ki dimāġıñ yaşlıġını ḳurıdır 208/8-9, *bu* maraża ḳan ʿilācı kāfidir 226/20, *bu* ʿilleti ẕevb itmeniñ ʿilācınıñ ṣıfatı budur 311/1, diger bil aġrısı içün *bu* şāfi ʿamel idüp getüreler 407/17.

Şu: *Şu* ḫuṣūṣda eger dikkat olunacaḳ şey 106/11, *şu* ʿilāc ol ḳulaḳ içinde olan ḳurtlarıñ cümlesini helāk ider 253/18-19, *şu* ʿilācları tertīb üzre vireler 299/14, verem içün *şu* maʿcūnı daḫı tertīb ideler 308/17, yāḫūd bevāsīre *şu* tedbīri yapa 488/19.

O: rāziyān köküne sürdigi vaḳt açılup *o* yana bu yana gezerler 155/7-8, eger *o* ʿalτliñ ṭamarı sende yaña varup gelürse ʿalāmeti ṣıḥḥatdir 186/4-5, *o* anda yerinden

ḳopar defʿ olur 276/23, *o* ṭamarlara sārıḳā dirler 327/2, *o* fitili çıbanıñ cürmi miḳdārı ḫalḳa idüp çıbanıñ eṭrāfına dāʾire idüp 415/5

Ol: *Ol* diyārda Çalāpā dirler 73/3, ḥattā baʿżılar *ol* diyārıñ ḳamışıdır dirler 73/18-19, eger bir ādem bāzūsuna baġlayup getürse *ol* ādeme yılan yaḳın olmaya 100/11, anıñ ṭoñması *ol* yeriñ ve *ol* baḳʿanıñ havasından ola 121/4, *ol* vaḳt ṭabīʿatıñ ʿāciz ḳalmasınıñ ʿalāmeti ẓāhir ola 190/12.

Şol: Yaʿnī *şol* kimesne ki aña reyḥān dirler 112/20, aʿżā didikleri şey *şol* cismlerdir 181/8, bu *şol* ṣıyrıntıya beñzer 188/24, şol maraż̇lardan emīn ola 481/15, *şol* mertebe ḳuvvet virir ki şehvetin ziyāde ider 576/6.

İşbu: *işbu* kitāb-ı ʿācizīde taḥrīr ve ẕikr olunup 6/14, bu göze güzel yaḳı oldıġından *işbu* maḥale derc olundı 246/7, işbu żımādı ḳoyalar 503/11, *işbu* kitāb ḥikāyet-i ʿatīḳa-yı ṭıbbiyeye dāʾir olup 594/23.

2.3.3.2.2. Belirsizlik sıfatları

Kişileri, nesneleri ve diğer kavramları karşılayan isimleri sayı, miktar vb. bakımlardan kabataslak gösteren sıfat türüdür (Korkmaz, 2010:39). İsim türündeki kelimelerin belirsizlik anlamı taşıyan kelimeler tarafından belirtilmesiyle belirsizlik sıfatları oluşur. Metinde tespit edilen belirsizlik sıfatları şunlardır:

Az: *Az* vaḳt içinde ḥużur-ı Perverdigārımıza cümlemiz rücūʿ idecegiz 182/22-23, bu ʿilāc ile *az* vaḳtda marīż̇ olan ẕātıñ ṣavlet ve şiddeti defʿ olur 292/10-11, bu ʿilāclarıñ fiʿl ve eṯeri *az* vaḳt içinde ifāḳat bulur 511/20-21.

Başḳa: Zīrā bu bāṭını ḳadar kifāye melyen ṭutmadan *başḳa* vecaʿları teskīn daḫı ider 371/18-19, bedeniñ *başḳa* maraż̇ı mıdır 582/1.

Bir nice: *Bir nice* gün dura ḥattā açıla 239/1, *bir nice* gün fāʾide ide 244/9, tiryāḳ-ı erbaʿadan *bir nice* kere vireler 392/12, *bir nice* defʿalar sürüp dögülmüş poṣasını üzerine yaḳı ideler 413/1-2, *bir nice* gün yedireler 579/16.

Bir: Bu *bir* otdur ki yapraḳları küçükdür 58/9, ṭadı *bir* miḳdār acıdır 63/1, ḳaçan bu kehribāyı *bir* şeye sürseler 121/8, bunuñ *bir* nevʿi daḫı vardır 130/13, ḳatır ṭırnaġınıñ yaġını veyā terini *bir* ʿavret içse aṣlā ṭoġurmaya 158/16, lāciverdden *bir* yüzük yapup parmaġuna ṭaḳa 204/10.

Biraz: *biraz* kāfūrī ve marul ṣuyuyla ḥıll eyleyüp buruna çekeler 261/20-21, *biraz* gülnār ve günlük ve iki ḳardaşḳanı bunları dögüp boġazına maṣra ile üfüreler 277/4-5-6, *biraz* şeker ve bir miḳdār zeyt yaġında yapılmış iḫtiḳānlar daḫı ġāyet ʿacāyib teʾs̱īri vardır 292/12-13, bunuñ ʿilācı *biraz* kūcedir 504/4.

Birkaç: Çay lafẓı *birkaç* dürlü istiʿmāl olunur 76/4, çayıñ envāʿı, maḫzen-i edviye-i ḳulunca birkaç dürlüdür 76/6.

Bütün: Eger *bütün* bedende olursa sekte olur 220/5-6, eger öksürük *bütün* gice pek şedīd ise ẕekeri ānfā sebḳat iden afyonı ʿilāclardan aḫşam virilmek münāsib olur 306/6-7-8, zīrā *bütün* tedābir ve müdāvemet bu ṭarza diḳḳat ve müşāhededen ve farḳ ve temizden tevellüd ider 582/3-4.

Cümle: *Cümle* seddeleri açar 142/11, çavuşlar *cümle* ʿaskerin öñünce yürür 145/23-24, başda olan *cümle* zaḥmeti gidere 154/11-12, bu *cümle* eczānıñ on iki aġrı ḳadar ṣuyla ḳaynadalar 214/17, ol maḥalde *cümle* ṣoġulcanlar aġzını açup ṭaʿāma muntaẓar olurlar 383/24-25.

Çoḳ: 8 dirhem ṭoġranup *çoḳ* eyyām aç ḳarnına andan ikişer fincān içürerek istiʿmāl itdirile 386/16-17, üstünde *çoḳ* zamān gezildikde vāḳiʿ olur 393/13, ḥamāma gidüp *çoḳ* ṣu döküneler 398/19, eṭrāfında *çoḳ* ṭamarlar olur 427/4, *çoḳ* fāʾidesini daḫı görürler 451/22.

Her bir: *Her bir* ʿuzvuñ ḥareketce riyāżeti çoḳ ola 19/14, anıñçün bādıncān *her bir* ġıdādan enfaʿ oldıġında şübe yoḳdur 61/2-3, hüdhüd ḳuşunuñ *her bir* aʿżāsında bir ḫāṣṣa vardır 163/18-19, miʿde cemīʿ-i emrāżıñ ve *her bir* renciñ evidir 175/23, birbirine iyüce ḳarışdırup *her bir* sāʿatde yāḫūd iki sāʿatde bir iki ḳahve ḳaşıġı istiʿmāl ide 296/12-13.

Her: *Her* ʿufūneti ıṣlāḥ eyler 83/2, żamm olunup *her* sāʿatde yāḫūd iki sāʿatde bir iki ḳaşıḳ istiʿmāl oluna 296/21, *her* güne iltihāblardaki meş̱ellü melyen ve muḥallil ve muṭarrā çoḳ şerbetler ve ʿilāclar istiʿmāli münāsibdir 301/13-14.

Nice: *Nice* zamān ṣu içmek istemez 100/23-24, *nice* vilāyetler vardır 173/22, *nice* kimseleri iyü idüp yataḳdan ḳaldırmışdır 397/16, *nice* ʿalāmetler ve nice dürlü ʿilāclar beyān olundı 480/3-4, bedeniñ böyle *nice* iḫtilāllerine marażlar bāʿiṣ̱ olurlar 582/6.

2.3.3.2.3. Sayı sıfatları

İsimleri sayı yoluyla belirten ve sıfatlardır. Sayı sıfatı görevinde kullanılan kelimeler aslında tek başlarına birer sayı ismidir. Bu sayı isimleri isim soylu bir kelimenin önüne gelerek onu sayı yoluyla belirtir. Bu sayı, belirttiği isim ile birlikte isim tamlaması oluşturur. Sayı ismi bu tamlamanın tamlayanıdır. İsmin önüne gelerek onları sayı yoluyla belirten bu sıfat türünde, asıl sayılar birtakım ekler alarak sıra sayı, üleştirme sayı ya da kesirsel bir ifade kullanılarak kesir sayı sıfatı gibi alt başlıklara da ayrılır. Metinde sayı sıfatlarının tüm bu çeşitleri yer almaktadır.

2.3.3.2.3.1. Asıl sayı sıfatları

Bu sayı sıfatı türü, nesnelerin, varlıkların sayısını ifade eden sıfatlardır. Adından da anlaşılacağı üzere esas sayı sıfatları bunlar olup diğer sayı sıfatları olan sıra sayı sıfatı, üleştirme sayı sıfatı, kesir sayı sıfatı asıl sayı sıfatından meydana gelmektedir. Metinde geçen asıl sayı sıfatları şunlardır:

Bir: *bir* fincān istiʿmāl ideler 588/21-22, *bir* dirhem ḳırim ṭarṭır ekl oluna 591/5

İki: Bu ʿilm-i ṭıbbıñ şerīf oldıġı *iki* ṭarīḳ ile nümāyandır 6/15-16, bunlar ḳaynayup süzilüp *iki* sāʿatde *iki* fincān içireler 591/8-9.

Üç: ʿİlm-i ṭıb *üç* faṣl üzre beyān olunup 7/13, eger *üç* dirhem ḳadar ḫatunlara içürseler ḥayżlarını aḳıdır 95/20.

Dört: ġayrı ṭabīʿsi *dört* nevʿdir 179/19, ammā ḳızıl bevliñ daḫı *dört* mertebesi vardır 187/8.

Beş: Ammā yeşil bevliñ *beş* mertebesi vardır 187/13, *beş* ʿaded bu cümlesini muḥkem saḥḳ eyleyeler 259/12.

Altı: mülāyim ateşde *altı* sāʿat ḳadar ḳoyalar 261/1, İstanbul'da bir ḫātun *altı* ay ṣāḥib-i firāş idi 408/6.

Yedi: Üç veyā *yedi* gün ṭura 409/6-7, aḫşam ve ṣabāḥ *yedi* gün bu kökden devām ide 475/12.

Sekiz: Vāmıḳ maʿcūnundan *sekiz* dirhem istiʿmāl ideler 222/18, diyāḳātiliḳūn maʿcūnundan *sekiz* dirhem alup bir dirhem ḳırim ṭarṭirden ḳatup içeler 520/8-9.

Ṭoḳuz: Sekiz yāḫūd *ṭoḳuz* günde mi ḳararır 485/2, büyük oġlancıḳ olursa *ṭoḳuz* dāne yedüreler 553/7.

On: bundan yigirmi dört dirhem alup *on* raṭl ṣu ile ḳaynadalar 74/1-2, yaġından *on* dirhem ḳadar alalar 567/25.

On bir: sibistān ve ʿunnāb her birinden *on bir* dāne 304/20.

On iki: *on iki* dirhem seviye alınup süzile 305/25, günde *on iki* dirhem yedireler 439/6.

On üç: *on üç* gündür kim andan buḥrān olmaya 193/25-26.

On dört: *on dört* dirhem ṭurp toḫumunı beş dirhem bal ile maʿcūn idüp 155/24-25, *on dört* dirhem ḫıyārşenbe balı ve bir dirhem ġārīḳūn ḳarışdurup vireler 285/14,

On beş: *On beş* dirhem ṭavıḳ yaġıyla iki dirhem bal mumı eridip 265/8, *on beş* gün böylece yerseler 290/21.

On altı: sāde *on altı* dirhem żamm idüp 305/6, kifāyet miḳdārı şerbeti *on altı* dirhemdir 309/6.

On yedi: *On yedi* eczādır 396/4.

On sekiz: ladin *on sekiz* dirhem terementi yigirmi dört dirhem 208/4-5, bu maraż ekṣeriyā *on sekiz* yaşından otuz beş yaşına varıncaya ḳadar ʿārıż olur 307/20-21.

Yigri: *Yigri* ḳaya miḳdārı çay ṭoplarlar 75/20.

Yigirmi: Miḳdār-ı şerbeti *yigirmi* dirhemdir 119/9-10, *yigirmi* dirhem çūp çīnī biñ dirhem ṣuyuyla ḳaynadalar 216/6-7.

Yigirmi dört: *Yigirmi dört* sāʿat ṭura 238/21, çalḳayaraḳ *yigirmi dört* sāʿat terk oluna 321/20.

Yigirmi beş: Elli dirhemine *yigirmi beş* dirhem şeker ḳatalar 527/3-4, bu cümlesiniñ ici *yigirmi beş* dirhem ola 534/7-8.

Yigirmi sekiz: ʿanāṣır-ı erbaʿayı *yigirmi sekiz* ḳısma taḳsīm eylemişdir 174/21, beden-i insānı bu *yigirmi sekiz* nevʿ eşyā ile āreste ḳılup 175/10-11.

Otuz: O da *otuz* yaşından ḳırḳ yaşına varıncaya ḳadar 184/6, *otuz* dirhem iyüce ḫınnā ile ḳarışdırup 236/3.

Ḳırḳ: iyü sirkede *ḳırḳ* gün ışlada 271/9, *ḳırḳ* dirhem ḳaymaġı tedrīcle parmaġıyla yalamaḳ şifā-yı maḥżdır 345/6-7.

Elli: ḳaynadup *elli* dirhem ḳaldıḳda baʿde süzüp 366/1, ṣuyundan *elli* dirhem alup içine otuz dirhem şeftālü yapraġınıñ 385/2.

Altmış: Bunları ḳaynadup ṣuyundan *altmış* dirhem içireler 441/23-24, *altmış* dirhem bal ile ḳarışdurup 528/21.

Yetmiş: Ḥaḳḳ Teʿālā ḥażretleri andan *yetmiş* dürlü belāyı giderir 103/16, *yetmiş* dürlü derde devādır 290/12.

2.3.3.2.3.2. Sıra sayı sıfatları

Sıra sayı sıfatları, asıl sayı isimlerine sıra anlamı veren *-ncı, -nci, -ncu, -ncü* ekleri getirilerek yapılır. Bu ekler geldiği sayı bir ismi, varlığı sıra sayı yoluyla belirtir. Belirttiği ismin sırasını gösterir. Sıra sayı sıfatları adet değil, derece gösteren sıra sayı sıfatlarıdır. Esas fonksiyonları şüphesiz derece göstermektir (Ergin, 2012:251). Metinde tespit edilen örneklerden bazıları şunlardır:

Üçüncü beyti müsaḥḥan ve müceffifdir 29/14, ʿanber ṭabīʿatda *birinci* derecede yābis, *ikinci* mertebede ḥār oldıġı bālāda ẕikr olundı 78/3-4. ṭabīʿatı *ikinci* derecede issidir *üçünci* derecede ḳurıdır 64/14, *beşinci* nevʿine balġam-ı nefed dirler 180/12-13, buḥrān *beşinci* gün ola ve eger naẕar *dördünci* gün ola 193/1.

2.3.3.2.3.3. Üleştirme sayı sıfatları

Asıl sayı isimlerine *+ar, +er, +şar, +şer* ekleri getirilerek üleştirme sayı isimleri oluşturulur. Bu ekler isimden isim yapma ekidir. İsim soylu bu kelimeler bir ismin önüne gelerek onu üleştirme sayı yoluyla belirtir. Üleştirme sayı sıfatlarında eşit bir şekilde bölme, paylaştırma anlamı vardır. Metinde üleştirme sayı sıfatı çokça kullanılmıştır.

nevruz gününde üç güne dek her gün *birer* miṣḳāl 135/16, bunlarıñ her ḳanġısına olursa *ikişer* dirhem içüreler 153/22-23, aḫşam *üçer* dirhem ḳadar istiʿmāl eyleyeler 209/6, her birinden *onar* dirhem 233/23, çam ṣaḳızı ve bal mumı ve zift ve

zāc ve isfidāc ve günlük her birinden *otuzar* dirhem 423/17-18, *yigirmişer* dirhem 463/20, bunlardan *yarımşar* dirhem 574/8.

2.3.3.2.3.4. Kesir sayı sıfatları

Kesir sayı sıfatları varlıkların parçalarını belirten sayı sıfatlarıdır. Kesir sayı sıfatları genellikle tek kelime olarak değil kelime grubu halinde bulunurlar. Metinde örnekleri yer almaktadır.

bir buçuḳ dirhem şemʿ ile mezc idüp reʾse ṭılā ideler 198/22, buçuḳ dirhem şāflar idüp göze uralar 243/8, yalıñız maḥmūde *iki buçuḳ* dirhemdir 258/16.

1/2 ve 1/4'ün sözle ifadesi olan *yarım* ve *çeyrek* kelimeleri de kesir sayı sıfatı olarak kabul edilebilir (Korkmaz, 2014:380).

Eger sıtma ṭutmazdan *yarım* sāʿat evvel marīżıñ uyluḳlarına sürseler 68/23, bunuñ miḳdār-ı şerbeti oġulcuḳlara *yarım* dirhem ve büyüklere bir dirhem 190/1-2, *çāryek* sāʿat ḳaynadıla 294/16, *çāryek* sāʿat terk oluna 587/12.

2.3.3.2.4. Soru sıfatları

İsimleri soru sormak suretiyle belirten sıfatlardır. Soru sıfatı ismin önüne getirilen *hangi, kaç, kaçar, kaçıncı, ne, nasıl* gibi soru kelimeleriyle karşılanır. Soru anlamı taşıyan bir kelimenin soru sıfatı olarak değerlendirilebilmesi için muhatabı isim türünde bir sözcük olmalıdır. Metinde şu soru kelimeleriyle oluşturulmuş soru sıfatları bulunmaktadır:

Ḳaç: Bunuñ içün *ḳaç* gün ḳarabaş şerbeti içüp 207/27-28

Ḳanġı: *Ḳanġı* kelimesi Eski Anadolu Türkçesinde ve Osmanlıcanın ilk evrelerinde bu şekilde kullanılmaktaydı (Ergin, 2012:253). Çalıştığımız metnin 1800'li yılların sonunda yazıldığını bilmekteyiz. Bu durum bize bu kelimenin söz konusu tarihlerde varlığını sürdürdüğünü göstermektedir.

Yaʿnī ḳan ḳanġı ayda ve *ḳanġı* günde ve *ḳanġı* ṭamardan alınursa menfaʿatı olur ve *ḳanġı* maḥalden alınursa mażarratı olur 8/6-7, *ḳanġı* ʿużvda olursa ḳanı keser 58/20, *ḳanġı* ḫānede aġrı sākin olursa igneyi o ḫāneden çıḳarmayup 206/22.

Ne: çayıñ *ne* güne divşirilmesi 75/17, *ne* keyfiyetde ve *ne* ḥāletde ḥareket ider 185/2-3, *ne* deñlü var ise emrāż ve esḳām 197/4a, ṣıfatı *ne* yoldadır 272/17, *ne* dürlü çıbana rabṭ olunsa 432/12.

2.3.3.3. Sıfat-fiiller

Sıfat-fiil eklerinin fiil kök ya da gövdelerine gelmesiyle oluşan ve cümlede sıfat ya da isim olarak kullanılan kelimelerdir. İsimden önce gelen sıfat-fiiller birer sıfat görevi yüklendikleri halde bunların kendinden sonraki isme bağlı olmadan yalın durumda bulunanları veya çokluk, iyelik ve isim çekim ekleri ile genişletilmiş olanları isim görevindedir (Korkmaz, 2014:784). Fiilimsiler her ne kadar fiil kök veya gövdelerine getirilen fiilimsi ekleri marifetiyle isim, sıfat veya zarf göreviyle kullanılsa da esas fiil, hareket anlamını hep taşımaktadır. Bu sebeple fiilimsilerin iki yönü olup hem fiil hem de isim/sıfat/zarf yönleri bulunmaktadır. Sıfat-fiiller ise diğer fiilimsilerden ayrıca zaman anlamı taşımaları özelliği ile ayrılır. Bu tür fiilimsilerde fiilin hareket anlamı yanında geçmiş, gelecek ya da geniş zaman anlamı da bulunur. Metnimizde tespit ettiğimiz sıfat-fiil ekleri ve örnekleri şunlardır:

-acaḳ, ecek: Bu ek Eski Anadolu Türkçesi sonlarında ortaya çıkmıştır (Ergin, 2012:336). Sıfat-fiil ekleri içerisnde en işlek olanlarındandır. Ek, gelecek zaman anlamı ifade etmektedir.

Bu eki alıp sıfat görevinde kullanılanlar:

Şu ḫuṣūṣda eger dikkat olun*acaḳ* şey 106/11, eger ṭurpı uyuy*acaḳ* vaḳt yeyüp 145/15, ve daḫı baş aġrısına ṭılā id*ecek* yaġlar 200/1, rūḥuñ geç*ecek* yerleri ṭar olur 213/10.

Bu eki alıp isim görevinde kullanılanlar:

ʿİnāyet-i Ḥaḳḳ ile şifā bul*acaġ*ından şübhe yoḳdur 215/23, yat*acaġ*ı vaḳt bir ḳaşıḳ istiʿmāl oluna 299/23-24, bu ẕikr id*eceg*imiz bizim tertībimizdir 232/10-11.

-an, -en: Eski Türkçede -ġan, -gen şeklinde bulunan bu ek, sıfat-fiil ekleri içerisinde geniş zaman anlamı ifade etmektedir.

Bu eki alıp sıfat görevinde kullanılanlar:

ẕikr olun*an* ṣu bu maraża ġāyet nāfiʿdir 232/15, çıḳ*an* ṣudan göze ṭamladalar 233/9-10, aġrıy*an* göze bu ʿameli idesin 237/22-23, kebābdan ṭamlay*an* ṣuyuna 244/20.

Bu eki alıp isim görevinde kullanılanlar:

ṣaġır ol*an*a dirler 250/17, ḳan ḳuṣ*an*a ve ḳan tüküre*n*e nāfiʿdir 346/11, tatar ḳurdı ṭutana içüreler 391/25, ṣāf gibi idüp götüre*n*e idẖāl ideler 476/8-9.

-dıḳ, -dik, duḳ, -dük: İşlek sıfat-fiil eklerindendir. Geçmiş zaman ifade eder.

Bu eki alıp sıfat görevinde kullanılanlar:

görme*dik* gözi iyü ider 155/5, dilinme*dik* incīri bal ile yumşaḳ dögüp 418/24, ḳullanılma*dıḳ* çölmek içine ḳoyup altına ateş yaḳalar 482/22, yunma*dıḳ* pirinc aşın sumāḳıyla yiyeler 571/11.

Bu eki alıp isim görevinde kullanılanlar:

boġaz in*düg*üne nāfiʿdir 62/1, gücmek düş*düg*üne nāfiʿdir 108/10, buġ içerü gir*dig*ini ḥis ide 475/1, yaraḳana ter iyü gel*dig*i tecrübe olundı 522/9-10.

-maz, -mez: Olumsuz geniş zaman sıfat-fiil eki olan bu ek eskiden beri geniş ölçüde kullanılagelmiştir (Ergin, 2012:336).

Bu eki alıp sıfat görevinde kullanılanlar:

oñul*maz* yaralara ursalar 111/5, kimse anıñ ḥaḳḳında yara*maz* söz söylemeye 163/11, ḳulaġı işit*mez* kişiniñ ḳulaġına ṭamlatsalar 164/8, iltiyām ḳabūl it*mez* yaralara süreler 426/22.

Bu eki alıp isim görevinde kullanılan örnek metinde tespit edilememiştir.

-mış, -miş, -muş, -müş: Sıfat-fiil ekleri içinde geçmiş zaman ifade eden işlek bir ektir.

Bu eki alıp sıfat görevinde kullanılanlar:

ṭutul*muş* āvāzı açup ṣāfī eyleye 146/13-14, içindeki öl*müş* oġlanı düşe 147/16, kesil*miş* siñirler üzerine ursalar 420/9, havalan*mış* cerāḥata ekseler tīz oñuldur 420/11,

Bu eki alıp isim görevinde kullanılanlar:

ol*muş*dan olursa ṭabīʿatı issidir 86/16, ol*muş*ı ishāl ider 107/13, pişme*miş*lige yā seddelere delālet ider 188/1.

2.3.4.Zarf

Bir eylemin, bir sıfatın ya da başka bir zarfın anlamını zaman, yer, ölçü, nitelik, soru kavramları bakımından etkileyen kelimelere zarf denir. Zarflar sıfatların veya başka zarfların anlamını değiştirmekte de kullanılırlar; fakat esas kullanılış alanları fiillerdir (Gülensoy, 2010:580). Aslen isim soylu sözcükler olan zarflar, zarf unvanını bir fiilin, sıfatın ya da başka bir zarfın önüne gelip bu kelimeleri durum, zaman, ölçü, soru yönleriyle belirtmesiyle kazanır. Zarf türündeki sözcükler genellikle çekimsiz olmakla birlikte çekime girdiği durumda da sadece eşitlik, vasıta ve yön eklerini alabilirler. Bu eklerin dışında çekime girdiklerinde zarf özelliğini kaybederek isim olurlar. Zarflar fiilleri belirtme şekilllerine göre durum, zaman, ölçü, azlık-çokluk, yer-yön ve soru zarfları olarak alt başlıklara ayrılır.

2.3.4.1. Durum zarfları

Fiilin ya da fiilimsinin anlamını durum yönünden belirten zarflardır. Ergin bu zarf türü için *hal zarfı* tabirini de kullanır (Ergin, 2012:261). Durum zarfı anlmaca eylemin durumunu, halini ifade eder. Durum zarfları niteleme sıfatları gibi vasıf bildiren kelimelerdir. Bu sebeple niteleme sıfatı olarak kullanılan bir kelime fiilin önüne gelerek fiilin durumunu belirtebilir. Mesela *güzel* kelimesini ismin önüne getirdiğimizde *"güzel insan"* sıfattır, fiilin önüne getirdiğimizde *"güzel baktı"* zarftır. Aslında tek başına isim olan niteleyici bir kelime cümle içerisinde kullanıldığı yere göre sıfat ya da zarf olabilmekte. O kelimeye sıfat veya zarf görevi içinde geçtiği cümle tarafından verilmektedir. Metinde durum zarfı olarak kullanılmış pek çok örnek tespit edilmiştir.

*Böyl*e olan cimāʿ ḫātunuñ ḥāmile olmasına sebebdir 29/7-8, ṭabīʿat ḳabż üzre iken *yine* faṣd itmeyeler 35/10, bir derece *sürʿatle* ṭoplarlar 75/18, ḳuvvetlü ateş ḳoyup *hızlı hızlı* çeke 267/10-11, bunları *güzelce* ḳaynadup her iki sāʿatde bir fincān içe 303/12, birbirine ḳarışdurup *tekrār* dögeler 400/20, ṭışraya çıḳup örtünüp bir *iyüce* terleye 401/14, *yoġurd birle* ḳarışdurup aġrıyan yerlere uralar 401/19, ol baraṣ yerleri *fiṣḳa fiṣḳa* ḳabararaḳ ve ṣarı ṣular aḳar 454/16-17, behaḳ olan yerleri *iyüce ḳuvvetlüce* sürtüne 457/6-7.

2.3.4.2. Zaman zarfları

Fiilin ya da fiilimsilerin anlamını zaman yönünden belirten zarflardır. Bu zarflar *ne zaman*, *ne vakit* sorularına karşılık oluşturur (Korkmaz, 2014, 460). Metinde tespit ettiğimiz zaman zarflarından bazıları şunlardır:

yemişleri *ṭaʿāmdan ṣoñra* yiyeler 14/5, *bahār faṣlı gelince* bahārıñ ḥarāretiyle ol māddeler çözilüp aʿżā-ı żaʿifeye dökülür 45/2-3, *yemekden evvel* bir miḳdār riyāżet idüp ḥareket ideler 46/3, *baʿde* ḳapaġını ḳapayup aġacdan çiviler ile çivileyeler 130/22-23, *ol zamān* ṣafrāyı ishāl eyleyici şeyler vireler 226/23, *bir nice gün* dura 239/1, *gice yatacaḳ vaḳt* bir dānesin tamām ezüp yāḫūd ezilinceye ḳadar aġızda ṭuta, *ezildikce* yudalar 275/22-23, *haftada* bir kere bu ḥabblardan bir dirhemden iki dirheme ḳadar istiʿmāl eyleyeler 525/16-17, *hep* bunları istiʿmāl eylemek ṭaşı eridir 526/5-6.

Ayrılma ve vasıta hal eklerinin bazı kelimelerde kelime ile kalıplaşmak suretiyle asıl işlevini kaybederek zaman zarfı olarak kullanıldığı görülmektedir:

ḳışın az yiyeler 46/3, *eskiden* ṭalaġı olana anıñ yemişinden bal ile veyā sirke ile içüreler 151/9, *bu sebebden* üstād Boḳraṭ dimişdir 220/21, eger *ṣoñradan* bunuñ ʿilācı ola tenḳıye ideler 259/18-19

Eski Anadolu Türkçesinde çokça kullanılan ve bugün Türkiye Türkçesi ağızlarında da türlü şekilllerde geçen *ḳaçan* kelimesi metinde zaman zarfı olarak pek çok örnekte geçmektedir:

Ḳaçan bādem yaġı ile ḳarışdırup yeseler öksürüge ve gögüs aġrısına nāfiʿdir 141/18-19, *ḳaçan* ekşeri nār ṣuyuyla içseler baş aġrısın giderir 211/7-8, ammā *ḳaçan* tamām hażm olsa bir deligi içilür 326/25.

2.3.4.3. Azlık-çokluk zarfları

Fiilin ya da fiilimsinin anlamını miktar, ölçü yönünden belirten zarflardır. Bu zarflar fiil ya da fiilimsiye sorulan *ne kadar* sorusuna cevap olarak verilirler. Metinde bu zarf türüne örnek şu cümlelerde tespit edilmiştir:

ṭaʿām ekl itdikleri vaḳt *az* yerler 12/15, cimāʿı *az* eyleyeler ve *çoḳ* ḥareket itmeyeler 46/12, bir çölmekde *bir gice* ṭura 99/12, sirkesini dögüp *iki kere* ṭatlu ṣu ile

yıḳayalar 134/5, Megerki sirke ile ışladup baʿde *azacıḳ* istiʿmāl eyleyeler 135/9-10, eger toḫumundan *biraz* alup yarısı ḳadar seẕāb toḫumı ile içseler ḥummā-ı rubʿı giderir 138/1-2, bir kişi her gün *bir dirhem* yeseler ḳocalığı tāze civān gibi ider 155/23-24, arpayı ṣıḳup ṣuyundan *yarım raṭl* miḳdārı alup 205/20.

Bu zarf türü içerisinde değerlendirebileceğimiz ve sıfat ve zarf türündeki sözcüklerin önüne gelerek onların anlamlarını derecelendiren *eñ, daha, çoḳ, az, ne, pek* gibi kelimeler de metinde tespit edilmiştir:

yarım dirhem yāhud *daha* azıcıḳ istiʿmāl itdireler 10/14, dāʾimā oturup *az* gezen ve nāzik beden olan ẕevāt ḥaḳḳındadır 11/20, *çoḳ* yaş yemişler yemek ḳanıñ ṣuyunu arturur 16/11, yaʿnī ḳurı üzüm *ne* güzel ṭaʿāmdır 51/6-7, bunuñ *eñ* aʿlā ve muʿtemed ʿilācı ḳan almaḳdır 322/14, *pek* pişmiş yumurṭa ṣarusunı daḫı sumāḳla yemek münāsibdir 365/1.

2.3.4.4. Yer-yön zarfları

Fiilin anlamını yer-yön bakımından belirten zarflardır. Yer-yön zarflarının sayısı sınırlıdır. *Aṣaġa, yuḳaru, ileri, girü, öte, beri, içeri, içerü, ṭışra* gibi kelimeler bu görevde kullanılır. Bu kelimelerin yer-yön zarfı olmaları için yalın halde olmaları, herhangi çekime girmemeleri ve bir fiilin anlamını belirtmeleri gerekir. Ek aldıklarında ise zarf olarak değil isim olarak değerlendirilir. Metinde bu kelimelerden şu örnekler tespit edilmiştir:

ṭaʿām miʿdeden *aṣaġa* ine 17/4, gāh vaḳt *yuḳaru* ḳalḳar gāhi vaḳt bevliñ dibine çöker 188/19-20, ḳoyun ödi içini *ṭışra* çevirüp ol maḫrūṭīye berkidüp ṣāf ideler 26/20-21, ġalīẓ ruṭūbetleri laṭīf ide ve başdan *aṣaġı* indire 282/10, yatacaḳ vaḳt *içerü* çekilmese anı deşerler veyā ṣoyup alurlar 408/21-22, ṭaʿāmdan iştihāları var iken *girü* çekileler 486/20-21.

2.3.4.5. Soru zarfları

Fiil ya da fiilimsinin anlamını soru yoluyla belirten zarflardır. *Ne asıl, ne içün, ne kadar* gibi soru kelimelerinin çekime girmeden ve doğrudan bir fiil ya da fiilimsiyi belirtmesiyle bu kelimeler soru zarfı olarak değerlendirilir. Metinde şu örneklerde soru zarfı tespit edilmiştir:

cimāʿı ziyāde ider *ne aṣıl* istiʿmāl olunursa 115/1-2, *ne içün* ẓuhūra gelmişdir Ḥaḳḳ Teʿālā ḥażretleri ʿālemiñ ısrārını ḥükemāya bildirmişdir 173/4-5, bu çıbanlar *ne ḳadar* ziyāde ʿumḳa ṭoġrı leẕʿ ve nüfuẕ iderlerse ol ḳadar telāş ziyāde olur 450/21-22, *ne ḳadar* acırsa acısına baḳmayup ṣabr ide 485/19-20.

2.3.4.6. Zarf-fiiller

Fiil kök ya da gövdelerine zarf-fiil eklerinin getirilmesiyle oluşan ve cümlede zarf göreviyle kullanılan kelimelerdir. Zarf-fiil ekini alan kelime cümle içerisinde zarf dışında bir görevde genellikle kulanılamaz. Cümle içerisinde genellikle zarf görevinde kullanıldıkları için dolayısıyla cümlenin yüklemi görevindeki fiil ile bir yakınlık kurmaktadır. Zarf-fiilin aldığı ek zarf-fiil ile yüklem arasındaki yakınlığın türünü ortaya koyar. Bu yakınlık durum veya zaman ilgisi üzerinden kurulur. Örneğin isim-fiil ve sıfat-fiil eklerinden farklı olarak zarf-fiil ekleri geldiği kelimede son ektir. Kendisinden sonra ek almaz.

-a, -e: Bu ek günümüzde Türkiye Türkçesinde kullanılan *-a, -e* zarf-fiil ekidir. Eski Türkçe döneminde de kullanılmaktaydı (Gabain, 2000:85). Ek genellikle birleşik yapılı fiil yapmada kullanılmıştır. Bir örnekte de doğrudan bir fiile zarf-fiil eki olarak eklenmiştir.

yıḳın*a*bilüp ḳanı olup serīʿü'z-zevāl idügüne iʿtimād idüp 23/8-9, yataḳda yalıñız arḳası üzerine yat*a*bilür 306/11, istiʿmāline taḥammül id*e*bilürse ṣabāḥ ve aḫşam yāḫūd günde 371/14-15, ṭaş altına başdırup diy*e* ki bu sigil benden gitsün 464/13.

-ıcaḳ, -icek: Bu ek Batı Türkçesinin ilk zamanlarında kullanılıp sonradan işlekliğini kaybetmiştir. Eski Anadolu Türkçesinde çokça kullanılan bu ek Osmanlıca içerisinde de kullanılmıştır (Ergin, 2012:344). Osmanlıcanın son dönemlerinde işlekliği azalsa da 19. yüzyıla ait metnimizde bu ek tespit edilmiştir. Ek, fonksiyonu bakımından bugünkü *-ınca, -ince* ekiyle aynıdır. Bugün Türkiye Türkçesinde bulunmayan ek ağızlarda varlığını sürdürmektedir.

Böyle ol*ıcaḳ* ʿufūnet ḳabūlünden baʿīd olur 17/20-21, pes böyle ol*ıcaḳ* ṭabīʿatı göreler 26/2, ben oṭur*ıcaḳ* ayvayı baña yuvarladı 49/16, azacıḳ yürimeyle ve ḳuşaḳsız ḳal*ıcaḳ* ve giceler açıḳ ḳal*ıcaḳ* ve ṣoġuḳ ṣu içmekle ve ekşi şeyler ve ṣoġuḳ yemişler

yiyecek aġrısı ziyāde olur 397/11-12-13, zīrā ḳarna gir*icek* elbetde miʿdeye iner 387/1, anası gelüp anı gör*icek* ṣarılıḳ oldı ṣanup fī'l-ḥāl gider 521/19-20.

-ınca, -ince, -unca, -ünce: Bu ek Eski Türkçede genellikle *-ġınça, -ginçe*; nadiren de -ḳınça, -kinçe şeklinde bulunmaktaydı (Gabain, 2000:87). Batı Türkçesine *-ınça, -inçe* şeklinde geçmiştir ve Eski Anadolu Türkçesinde bu şekilde kullanılmıştır. Ek Osmanlıcada *-ınca, -ince* şekline girmiş ve bugün Türkiye Türkçesinde de bu şekilde kullanılmaktadır. Osmanlıca döneminde ekin dudak uyumuna bağlandığı bilinmektedir. Metindeki kullanımlarda ek dudak uyumuna tamamen bağlı durumdadır.

içerü cenābından ic ṭopuġa var*ınca* çekilmişdir 38/17-18, nıṣfı ḳal*ınca* ḳaynadup ellişer dirhem ḳadar her gün istiʿmāl iderler 74/3-4, ḥamāmdan çıḳ*ınca* içseler ṭalaḳ zaḥmetinden ḫalāṣ ola 165/25-26, altmış yaşına gir*ince* her şey noḳṣān bulur 184/14-15, baʿde s̱ülüs̱i gid*ince* ḳaynadalar 261/16, Bunuñ üstüni dört parmaḳ ḳadar ört*ünce* ṣu ḳoyup taḳṭīr eyleyeler 23020-21, süzüp tekrār bal ile ḳaynatsalar ḳoyu ol*unca* bu baldan yiyeler 80/24.

-ıp, -ip, -up, -üp: Eski Türkçede *-p* şeklinde kullanılmaktaydı. Batı Türkçesine geçerken önündeki ünlünün de ekin bünyesinde olduğu değerlendirilmiş ve Batı Türkçesine iki sesli olarak geçmiştir. Eski Anadolu Türkçesinde ek yoğun şekilde *-up, -üp* olarak kullanılmıştır. Ekin yuvarlak ünlülü şekli Osmanlıcada da bir süre kendisini hissettirmiştir. Dudak uyumuna 18. yüzyılın sonunda girdiği tahmin edilen ek metinde dudak uyumu konusunda tam birlik göstermemektedir.

muḥkem ṣıvay*ıp* ve ateş üzerine ḳoy*up* üç bölükde iki bölügi gide 99/13, gül yaġıyla ez*ip* dürtseler fāʾide ider 211/20, bādem yaġını sirkeyle ḳarışdır*up* ellerine ursalar baş aġrısın defʿ ider 211/21, leşgeri müteʿaffin ol*up* lodos havasıyla ʿufūneti İstanbul'a ve Edirne'ye var*ıp* andan cemīʿ vilāyete yayıldı 221/9-10, bu ḥabbı aġzına ḳoy*up* eridikçe yudalar 222/7-8, bunlara nīlüfer şerbeti ez*üp* içüreler 222/16.

-ken: Bu ek sadece *i-* fiilinine gelir. *İ-* fiiline de bu zarf-fiil ekinden başka zarf-fiil eki gelmez. Bu zarf-fiil eki isimlere de fiillere de i- vesilesiyle gelir ve fiillerde birleşik zarf-fiil yapar (Ergin, 2012:347). Kelimelere eklendiğinde i- fiili düşerek *-ken* ek olarak direkt eklendiği kelimeye bitiştiğinde ek bu tek şekilli halini

muhafaza eder. Herhangi bir dudak uyumuna girmez. Bugün Tükiye Türkçesi ağızlarında ekin dudak uyumuna bağlı kullanımları *-ḳan* şeklinde mevcuttur.

çay yeni i*ken* afyon gibi uyuşdırıcıdır 76/2, kimesne ḫaşmına cevāb virir*ken* ʿāciz olup elzem olmaz 109/10-11, göz baḳar*ken* görmez olsa 240/18, eger ṭaʿām yer*ken* boġazına yedügi loḳma dursa eñsesine yumruḳ ile birḳaç yumruḳ uralar 277/6-7, dişlerini uyur*ken* ḳıcırdadır 382/7, bunları ḳaynadır*ken* içine şandal ve nīlüfer ḳoyalar 438/1.

-madan, -meden: Ek olumsuzluk eki *-ma, -me* ile ayrılma hal ekinin birleşmesinden meydana gelmiştir. Eski Türkçede *-madın, -medin* şeklinde kullanılmakta olup Eski Anadolu Türkçesine de bu şekilde geçmiş ve daha sonra bugün Türkiye Türkçesinde de kullanılan *-madan, -meden* şeklini almıştır.

çiçeginden açıl*madan* ṭoplayup sirke ile terbiye eyleseler 127/1, aḳ*madan* vücūduna żaʿf ṭāri olursa ol zamān ḳanı kesmek lāzımdır 470/23-24, cemʿ ol*madan* bir sāʿat evvel orta parmaġını ışladup eczāya bulayup ferci içine ṭılā ide 578/12-13, tedbīr it*meden* istifrāġı ishāl ile itmek yegrekdir 46/26-27, şu inmiş olan gözde eski*meden* yaʿnī üç beş aylıḳ iken şu ʿilācı yapalar 235/26-27.

Metinde iki örnekte bu ek *-madın* şeklinde geçmektedir.

ṭaʿām hażm ol*madın* ishāl idüp çıḳar 357/6, Keylūs hażm ol*madın* kendüye çeker 514/2.

-u, -ü: Bu ek Batı Türkçesine geçerken *-a, -e* şekline girmiştir. Fakat Eski Anadolu Türkçesinde *-ı, -i* ile birlikte *-u, -ü* yuvarlak şekilleri kullanılmaktaydı. Metin 19. yüzyıl Osmanlıcasına ait olmasına rağmen düz tabanlarda yuvarlak şekilli örnekler tespit edilmiştir.

Cerebini bile buruna ḳosalar gine kanı keser diy*ü* naḳl olundı 261/23-24, nefʿi ġāyet çoḳdur diy*ü* buyurdı 396/22-23, kesil*ü* kesil*ü* ve ṭamlay*u* ṭamlay*u* gelür 526/22-23.

2.3.5. Edat

Tek başlarına anlamları olmayıp ancak cümledeki başka kelime ve öbekler arasında türlü ilişkiler kurmaya yarayan alet sözler ve vasıtalardır (Hacıeminoğlu, 1992:5). Edat için *takı* ismini kullanan Banguoğlu, edatı, isimlerden sonra gelip onların söz

içinde başka unsurlarla ilişkilerini kuran kelimeler olarak tarif etmiştir. Edatlar şekilce kelime, işlevce isim çekim ekleri durumunda bulunurlar. Bu ekler gibi iki kavram arasında ilgi kurucudurlar (Banguoğlu, 2015:385-386). Edatlar tek başlarına anlamları olmayan gramer görevleri olan kelimelerdir (Ergin, 2012:348). Genellikle kendisinden önceki kelime ile edat grubu denilen kelime grubunu oluşturur. Bu kelime grubu da niteleyici anlamlar kazanarak cümlede sıfat veya zarf gibi görevlerde kullanılabilir. Edatlar tek başlarına anlamca hiçbir varlık ya da hareketi karşılamazlar; fakat cümle içerisinde çeşitli anlam ilgileri oluşturur. Bu sebeple edatlara yardımcı kelimeler denir.

2.3.5.1. Son çekim edatları

Bir isimle birlikte kullanılarak o isme yer, yön, zaman, şekil, tarz, neden, mikta gibi nitelikler yükleyen, kendisinden sonra gelen fiil veya ismi bu niteliklerle niteleyen veya ilişkilendiren çekimlik bağlı birimleridir. Sonuna geldikleri sözleri kendi çevresinde toplayıp bir bütün oluştururlar (Karaağaç, 2009:160). Çekim edatları iki kavram arasında çeşitli anlam ilgileri kuran dil bilgisel anlamlı kelimelerdir (Balcı, 2014:1). Metinde tespit edilen son çekim edatları ve cümle içerisinde kullanımları şu şekildedir:

2.3.5.1.1. Tek başına kullanılanlar

ancaḳ: Türkçe kökenli bir kelime olup hem edat hem bağlaç görevinde kullanılabilir. Edat görevinde kullanıldığında cümleye *sadece, yalnızca, olsa olsa* gibi anlamlar verir.

ḥekīm ḥekīm degil *ancaḳ* ḥekīm tecrübe ṣāḥibidir 4/2, yaʿnī hemān *ancaḳ* bādıncān her bir emrāża şifādır 61/1-2, bunuñ ʿilācı *ancaḳ* ḳatl ve iḫrācdır 253/9, bu aʿrāż anlara müddet-i sitteniñ *ancaḳ* baʿż evḳātında ʿārıż olur 492/8-9.

bile: Eski Türkçede *birle* şeklinde kullanılan bir takıdır. *Bir* ve *ile* birlikteliğinden meydana gelmiş bir vasıta edatıdır (Ergin, 2012:…). Bile metnimizde iki anlamda kullanılmıştır. Birincisi birliktelik anlamında, ikincisi ise dahi gibi kuvvetlendirme anlamında kullanılmıştır.

bu faṣd ile ṭamarlarda olan ṣafrā ve sevdā ve balġam ḳanla *bile* çıḳar 31/14-15, kökünden yanında *bile* getürse cemīʿ āfetden emīn ola 107/27, eger iki gözi

aġrısa iki elinden *bile* ḳan alalar 241/3, el ile ḳuvvetlü baṣılmaḳ *bile* ḳābil olur 393/19, at sidügünüñ köpügüni dürteler ve boḳunı *bile* ḳoyalar 467/1-12.

degil: Türkçe kökenli bir edattır. Eski Türkçedeki *tağ* "değil" olumsuzluk edatı ile şahıs zamiri kökenli çekimin *-ol* "-dır, -dir" bildirme ekinden türemiştir (Ergin, 2012:365). Eski Anadolu Türkçesinde ve Osmanlıcada *degül* şeklinde kullanılmıştır. Metnimizde sadece *degil* şekli bulunmaktadır. Olumsuzluk anlamı katar.

Eger ḳan ġālib *degil* ise ḳayʿ yaʿnī ḳuṣmaḳ tedbīrin ideler 46/1, mizācı bārid olana ıṣlāḥa muḥtāc *degildir* 51/4, eger eṣer ḳalmış ise keskin *degil* imiş 519/7-8.

gibi: Oğuzca *kīp* "kalıp, model"den iyelik ekinin kalıplaşmasıyla kip+i > kibi > gibi şeklini almıştır. Benzerlik ilgisi kurar. Sonuna geldiği kelime ile edat grubu oluşturur. Bu kelime grubu da sıfat ya da zarf gibi niteleyici görevlerde kullanılabilir.

çiçeginden gül ṣuyı *gibi* ṣu çıḳarırlar 69/16-17, lavanda *gibi* rāziyān ḳoḳusuna beñzer 98/20-21, eger ḳavun miʿdede fesād olursa zehr *gibi* olur 116/12-13, kendüleri ortada servi *gibi* ḳalurlar diyü nuṭuḳ buyurmuşlar 146/1, yumurṭa ṣarısı *gibi* ḳıvraḳ ṣarı olur 179/22.

göre: Türkçe kökenli bir edattır. *Gör-* fiiline *-e* zarf-fiil eki gelip kalıplaşmasıyla oluşmuştur. Görelik, görecelik anlamı katar. Metinde şu örneklerde tespit edilmiştir.

ḳārūresin görüp aña *göre* ʿilāc idesin 186/20, lākin her şaḫṣa *göre* degildir 204/6, ḫastanıñ ḳuvvetine *göre* bādem yaġıyla vireler 367/22, mizācına *göre* ḥabblar virüp baʿde ṭabīʿatına *göre* şerbetler 395/12, māddesine *göre* ṣıḳ ṣıḳ gelür 564/10.

için/içün: Bu edat metinde hem düz ünlülü hem de yuvarlak ünlülü olmak üzere iki şekilde kullanılmıştır. Fakat ağırlıklı kullanım *içün* şeklindedir. Bu edat dudak uyumuna tam olarak bağlanmış değildir.

devā *için* kimesneniñ ḥamāma girmesi lāyıḳ degildir 29/19-20, diger demren *için* ʿilāc eger ṣarımsaġıñ yaş yapraġın 420/6, bir ṭarafdan ṣoġumaḳ *içün* yalpazelenür 75/24, cümlesi insān *içün* ḫulḳ olunmuşdur 144/10-11, bu sebebden *içün* selāmetlü ḫastalıḳlarda buḥrān kendü vaḳtıyla ola 192/21-22.

ile: Eger bu tedbīr *ile* emlec murabbāsın istiʿmāl eyleyeler 209/23-24, ḳurı gül şarāb *ile* pişirüp ṣuyun içseler baş aġrısın giderir 212/2, ʿİnāyet-i Ḥaḳḳ *ile* şifā

bulacaġından şübhe yoḳdur 215/23, bu maḳbūl yaġlar *ile* ṣoñra yaġlayalar 217/13, göz şişi bu yaḳı *ile* ḫoş olursa bir daḫı ḳoyalar 229/11.

ḳadar: Arapçadan Türkçeye geçmiş yabancı kökenli bir edattır. Bir şeyin, kıyaslandığı diğer bir şey ölçüsünde, derecesinde veya büyüklüğünde olduğunu anlatır.

Bunuñ üstüni dört parmaḳ *ḳadar* örtünce ṣu ḳoyup taḳṭīr eyleyeler 230/20-21, yarım sāʿat *ḳadar* gözünüñ ḳapanmamasına ṣabr ideler 237/11, yapraḳ ṣuyuyla mülāyim ateşde altı sāʿat *ḳadar* ḳoyalar 261/1, yetecek ḳadar bayaġı ṣu ile yarım sāʿat ḳaynadılup baʿde süzile 322/19, bir andan bir fincān ṭolusu *ḳadar* istiʿmāl oluna 348/16.

mı/mi: Soru edatıdır. Sonuna eklendiği cümleye soru anlamı katar. Bazen pekiştirme anlamında da kullanabilir. Ayrıca cümlenin vurgusunu sonuna geldiği kelimeye taşır.

ṭabībiñ reʿyiyle anıñsa çuḳurundan *mı* olur veyāḫūd ḳollarından *mı* olur çeşme açup noḫūd ile işledeler 235/18-19-20, sekiz yāḫūd ṭoḳuz günde *mi* ḳararır 485/2.

üzre: Bu edat Eski Türkçede "üst" anlamındaki *üz*'ün yön hali ekini alıp kalıplaşmasıyla *üz+re* > *üzre* şeklini almıştır. Metinde kullanımlar şu şekildedir:

ziyāde istirāḥat *üzre* ṭutalar 370/2, bu minvāl *üzre* devām oluna 371/4, ḳarışdırup saḥḳ olmaḳ *üzre* ʿilletlü ḳulaġa ṭamzıralar 404/8, böyle oldıġıçün tafṣīl *üzre* beyān olunmadı 438/8, minvāl-i meşrūḥ *üzre* giçik üzerine tekrār-be-tekrār süreler 449/10.

2.3.5.1.2. Kendinden önceki kelimeye hâl eki getirilerek kullanılanlar

Bu tür kullanımlarda edat kendinden önceki kelimeye birtakım hal ekleri eklenerek getirilir. Bu hal ekleri ayrılma veya yönelme hal ekidir.

2.3.5.1.2.1. Ayrılma hâl eki ile kullanılanlar

-dan/-den başḳa: melyen ṭutma*dan başḳa* vecaʿları teskīn daḫı ider 371/18-19, bun*dan başḳa* ibtidāki ṭoḫuşlarında baʿżā anlara pek çoḳ żaʿf geldigi 581/5.

-dan/-den ġayrı: An*dan ġayrı* yerde bitdigi maʿlūm degildir 68/1-2, etmek*den ġayrı* nesne yemese hicbir maraza mübtelā olmaya 141/14, diger ḳanını

ẕekere ṭılā idüp kimiñ ile cimāʿ eylese an*dan ġayrı*sın sevmeye 162/24-25, beden-i insānda bu iki siñir*den ġayrı* mücevvef siñir yoḳdur 182/6-7, ölüm*den ġayrı*ya var bunda dermān 197/5a.

-dan/-den ṣoñra: Bir gün ve bir gice ṭurduḳ*dan ṣoñra* ḥamāma girüp yıḳana 204/14-15, saḥḳ eyleyüp ḥamāmdan çıḳdıḳ*dan ṣoñra* göze ḳoyalar 233/4, an*dan ṣoñra* iki parmaḳ arasında her ṣabāḥ göze çekeler 236/18-19, ḳabuġunı ṣoyup atdıḳ*dan ṣoñra* beyāż çubuġı bir miḳdār ḳazıyup 262/18.

-dan/-den ötüri: Bun*dan ötüri* uyuyan kimesne ziyāde örtüye muḫtācdır 25/11-12, ḳuvvete nisbet imtilā*dan ötüri* olur 32/12, ḫilāfa ceẕb itdigin*den ötüri* faṣd itmek gāhice ṭabīʿatı ḥabs eyler 34/10-11, an*dan ötüri* buña nevruz otı dirler 135/19-20, bun*dan ötüri* kim her gāh anıñ ʿalāmeti 192/16.

2.3.5.1.2.2. Yönelme hal eki ile kullanılanlar

-a/-e degin: bulunca*ya degin* teʿḫīr eyleyeler 283/26, bir sene*ye degin* ḥunnāḳ görmez 287/8, ḥattā ölünce*ye degin* aḳar 442/11, iyü olunca*ya degin* gerçi biraz zaḥmet çekilür ammā mücerrebdir 485/9-10, ḳaldırdıḳda bir zamān*a degin* parmaḳ yeri çuḳur ḳalur 510/3.

-a/-e dek: Sākin olunca*ya dek* biz diriz ki az olur faṣd eylemek 34/15-16, üç gün*e dek* yarımşar dirhem içse ḥāmile olmaya 101/23, bir miṣḳāl*e dek* içmesi cāʾizdir 109/18, ayaḳlarına, tapuġun*a dek* dürtesin 204/21, iki sāʿat*e dek* zaḥmeti olan yerleri yarıla 455/2.

-a/-e ḳarşı: ol baraṣ yerlerini açup güneş*e ḳarşı* oturup iki sāʿat ḳadar güneşde dura 454/15-16.

2.3.6. Bağlaç

Bağlaç, söz içinde birden çok kelimeyi kelime grubunu veya cümleyi birbirine bağlayarak aralarında çeşitli yönlerden ilgiler kuran görevli kelimelerdir (Korkmaz, 2010:32). Karahan'a göre ise bağlaç, bağlama edatları ile birbirine bağlamış iki veya daha fazla isim unsurunun oluşturduğu kelime grubudur (Karahan, 2013:65). Kimi çalışmalarda bağlacın adlandırmasında edat terimi kullanılmış, kimi çalışmalarda sadece görevli kelimeler olduğu yönünde tanımlamalar yapılmıştır. Bu çalışmalarda hem adlandırma konusunda hem de tanımlama konusunda tam bir birlik bulunmamaktadır. Yavuz, *Türkiye Türkçesi Ağızları* isimli doktora tezinde bağlacı

"Eş görevli veya eş değerde birbiriyle ilgili kelimeleri, kelime gruplarını, cümleleri bağlayan ve bunların birbiriyle bazen anlam bakımından bazen de şekil bakımından bağlantı kuran anlamlı ve görevli dil birlikleri" (Yavuz, 2010:10) şeklinde tanımlayarak bağlaçların hem anlamlı hem de görevli kelimeler olduğunu ifade etmiştir.

Eski Türkçede bağlaç varlığı fazla olmamakla birlikte Uygur metinlerinde sayıca azımsanmayacak kadar fazlalaşmıştır (Korkmaz, 2014:923). Türkçede bağlaç kavramı hep olmuştur; fakat dilin gelişmesi ve işlenmesiyle zamanla ihtiyaca da bağlı olarak artmıştır. Bugün Türkiye Türkçesi ve ağızlarında bu sayı Yavuz tarafından ilgili çalışmasında 734 olarak tespit edilmiştir.

19. yüzyıla ait metnimizde çokça bağlaç tespit edilmiştir. Tespit ettiğimiz bağlaçları iki ana başılta anlamlarına ve işlevlerine göre tasnif ederek sunacağız.

2.3.6.1. Anlamlarına göre bağlaçlar

2.3.6.1.1. Şart bildirenler

Eger: *Eger* bağlacı önüne geldiği cümleyi şart ilgisiyle sonraki cümleye bağlar. Genellikle cümle başında kullanılır. Türkçeye Farsçadan geçmiş Farsça kökenli bir bağlaçtır. Metinde en fazla kullanılan bağlaçlardandır. Bugün Türkiye Türkçesi ağızlarında foneik farklılığın en faz olduğu bağlaçtır (Yavuz, 2010:214).

Eger ṣafrā ġalebe eylemiş ise tabīʿatı ishāl eyleyeler 9/13, *eger* yemek iḳtiżā ider ise laṭīf ġıdālardan az ekl ide 15/15-16, *eger* ifrāṭla olmazsa ama eger aʿżāyı ḳuvvetlice ovarlar ise aʿżā-ı żaʿīfeyi ḳavī ider 20/25-26, *eger* çıḳarsa da āḫir-i faṣdda çıḳar 33/8, *eger* ṣabr itmez ise baʿż sıtma nöbeti gibi şeyler ʿārıż olur 35/8-9.

Şāyed: *Şāyed* bağlacı genellikle cümle başında kullanılan bir bağlaçtır. Önüne geldiği cümleyi bir sonraki cümleye şart ilgisiyle bağlar. *Eger* bağlacı gibi Türkçeye Farsçadan geçmiş bir bağlaçtır. Her iki bağlacın da işlevi aynı olduğundan birbiri yerine kullanılabilir. Bugün Türkiye Türkçesinde *şayet* şeklinde kullanılmaktadır. *Şāyed* bağlacı metinde *eger* kadar yoğun kullanılmamıştır.

şāyed bu meẓkūrāt ẓuhūr idecek olur ise ṣabr idüp 10/19, *şāyed* aġrısı sākin olmazsa bil ki içinde böcek var 257/3-4, *şāyed* bir miḳdār ʿilletden ḳalursa tekrār süreler 440/15-16, *şāyed* eṣeri ḳalursa bir daḫı süreler defʿ ola 446/6.

2.3.6.1.2. Sıralama bildirenler

Ammā: *Ammā* bağlacı genellikle bağladığı iki cümlenin arasında bulunur. Zıtlık anlamı da verir. Bu bağlacın başındaki cümle ile devamındaki cümle arasında anlamca zıtlık vardır. Bunun dışında uyarma ve şartlı bir ifade niteliğindeki bir cümleyi başka bir cümleye bağlama, beklenmeyen bir sonucu anlatan iki cümleyi onun sebebinde olan bir cümleye bağlama, bir yargıyı veya bir buyruğu pekiştirmek için kullanılma, bazen dikkati çekmek için cümlenin sonunda kullanılma gibi işlevleri de vardır (Büyük Türkçe Sözlük). *Ammā* bağlacı Türkçeye Arapçadan geçmiş yabancı kökenli bir kelimedir. Bugün Türkiye Türkçesinde *ama* şeklinde kullanılmaktadır. Bazı ağız bölgelerinde ise *ammā* şekli devam etmektedir.

Ḫuṣūṣā ṣarı rafadan ola *ammā* aġından ṣarısı iyüdür 144/3-4, rāyiḥası güzel olur *ammā* ġayrı ṭabīʿīsiniñ rengi ḳoyu matūrāḳ olup ṭaʿāmı ṭatsız olur 179/17-18, bu talṭīf ile aʿżāya ġıdā virmekdir *ammā* sevdā-yı ṭabīʿniñ sebeb-i fāʿlisi muʿtedil nażcdır 181/2-3, bürūdet ve yubūset ġālib olur *ammā* erkek ile dişi mābeyninde farḳ budur 184/20-21, daḫı köpügi bile delīldir *ammā* rüsūb didikleri bevliñ şu ġalīẓ cevheridir ki ṣudan ḥāṣıl olur 188/18-19.

İle: Sıralama bildiren bağlaçlardandır. *İle* bağlacı Türkçe kökenlidir. Eski Türkçedeki *il-* fiiline *-e* zarf-fiilin eklenip kalıplaşmasıyla oluşmuştur. Bu bağlaç önüne geldiği kelimelere *+la, +le* şeklinde gelip ekleşmiş olarak da kullanılır. Metinde şu şekilde kullanılmıştır:

baş aġrısına aña zaʿferān *ile* gülāb ezüp başına süreler 204/11, gül ṣuyı *ile* benefşe şerbetini ezüp kāblīyi ol şerbetde bir gice ışladalar 209/18-19, ekṣeriyā yiyecekleri fındıḳ *ile* üzüm ve gügerçin kebābı ve keklik ve piliç kebabları münāsibdir 224/21-22-23, evvelā gül ṣuyı *ile* yumurṭa aġını çalḳayalar 227/18, eṭıbbā-ı müteḳaddimīn *ile* müteʾaḫḫirīn beyninde iḫtilāf vardır 284/9-10.

Ve: *Ve* Türkçeye Arapçadan geçmiş bir bağlaçtır. Kelime, kelime grupları ve cümleleri bağlar. Bağladığı unsurları aynı zamanda sıraladığı için sıralama bağlacı olarak değerlendirilir. Sıralama işlevli bağlaçlar içerisinde en yaygın olanıdır.

Ṭabīʿatı bārid *ve* yābisdir 174/18, sibistān *ve* ʿunnāb yigirmişer ʿaded 298/22, sıtması olur *ve* ḥarāreti dāʾim olur *ve* sancusı olur *ve* nefes ṭarlıġı olur 300/5-6, sancusı teskīn olur *ve* terledir *ve* ʿillete ḫaft getürür 300/21-22, ḳarışdırup sefūf oluna *ve* birden istiʿmāl oluna 301/17.

2.3.6.1.3. Kuvvetlendirme bildirenler

Bile: *Bile* bağlacı kuvvetlendirme, pekişdirme, bağlama görevleriyle kullanılır. Ergine'e göre *bile* bağlacı *dahi*'nin daha kuvvetlisi olan bir bağlama ve kuvvetlendirme edatıdır. Sonuna geldiği unsuru daha önce gelen ya da bahis konusu olan bir unsura bağlarken kuvvetle belirtir. Ayrıca Ergin, *birle*'nin yapısının aslında *bir* ve *ile*'nin birleşmesinden doğan *birle* vasıta edatı olduğunu belirtir (Ergin, 2012:364).

aġacdan ḥayvāndan *bile* ṭoñar 120/23, ḳızıl gül ṣuyunı *bile* ṣaçsalar elması ḳızıl ola 156/14-15, nezle bile itse ādemi iki ḳat ider 225/6, buña maʿcūnü'l-ʿemyā dirler yaʿnī gözlere *bile* nāfiʿdir 233/17.

Da/de: Her çeşit kelimeden sonra gelebilen ve ilgi kurduğu kelimeyi anlam bakımından kuvvetlendiren, dikkati üzerine çekerek belirten veya onu önceki veya sonraki unsurlara bağlayan bir bağlaçtır. Bulunduğu yerde cümlenin vurgusunu kendinden önceki kelimeye çeker. Eski Türkçedeki *takı* edatından gelişerek şimdiki halini almıştır. Türkiye Türkçesinde de aynı şekilde kullanılmaktadır. *Da/de* bağlacında dudak uyumu bulunmaktadır. Kendisinden önceki kelimeyle her zaman dudak uyumuna girer. Diğer bağlaçlarda böyle bir özellik yoktur.

İstanbul'a gelür vesāʾir vilāyetlere *de* gider 98/15, ṭavşanıñ ṣaġ gözini bir kimse kendü *de* getürse ḫalḳ gözine heybetli görine 102/6-7, ḳalan mıḳnaṭısı *da* dögüp bir ṭaʿāmla ol kişiye yedirseler 166/13, o *da* yengec ḥikemini icrā ider 420/24, meyān köküni ḳaynadup süzüp birer fincān bundan *da* içireler 592/21.

Daḫı: Daḫı bağlacı bazı kullanımlarında da/de bağlacının fonksiyonunda kullanılmıştır. Sonrasında geldiği kelimeye kuvvetlendirme anlamı katmıştır. Eski Türkçedeki takı edatından gelişerek şimdiki halini almıştır.

Lākin biraz ḫātunlar *daḫı* vardır 580/20, aylarca *daḫı* ʿādetlerinden külliye münḳaṭıʿ ve maḥrūm olurlar 581/21-22, şu ʿilāclar *daḫı* ẕikr olunan ʿilāca bedel ve *daḫı* enfaʿdır 584/1, ḥābis ʿilāclar istiʿmāline mübāşeret *daḫı* icāb eylemez 590/4, hażm *daḫı* idemezler 592/7.

2.3.6.1.4. Sebep bildirenler

Çünki: Sebep bildiren bağlaçlardandır. Türkçeye Farsçadan geçmiştir. *Çünki* bağlacında günümüzdeki kullanımı (çünkü) gibi dudak uyumu yoktur. Metinde sınırlı örnekte kullanılmıştır.

Çünki ʿibādāt ve ṭāʿāt ṣıḥḥat-i beden ile olur 7/1, *çünki* ḥayvānıñ ḥayātı ve iʿtidāli tāze tāze hava ile teneffüs itmekle ḥāṣıl olur 8/19-20, *çünki* nāmıñla ibtidā itdim 169/13a.

Zīrā: *Zīrā* bağlacı anlamca *çünki* bağlacına benzemektedir. Her ikisi de sebep bildiren bağlaçlardır. Birbiri yerine kullanılabilecek yakınlıktadır. Türkçeye Arapçadan geçmiş yabancı kökenli bir bağlaçtır. Türkiye Türkçesinde sık kullanılan bu bağlaç Türkiye Türkçesi ağızlarında kullanımdan düşmüştür (Yavuz, 2010:560).

Zīrā uyuşdırıcıdır 108/21, *zīrā* ḳanıñ ṣuyunı ishāl ider 110/7, *zīrā* ṭamarları baġlar 142/4, *zīrā* ʿilim iki ḳısım üzre olup biri beden ʿilmi ve biri daḫı din ʿilmi 171/15, *zīrā* cemīʿ maḫbukdan cismiñ saña yaḳındır 177/19-20.

2.3.6.1.5. İstisna bildirenler

Meger: *Meger* bağlacı, bilinmeyen, farkında olunmayan bir durumlar için kullanılmaktadır (Yavuz, 2010:391). Anlatıma beklenmezlik anlamı katan ve Türkçeye Farsçadan geçmiş yabancı kökenli bir bağlaçtır. Bu bağlaç genellikle cümle başında kullanılır veya önüne geldiği cümleyi bir önceki cümleye bağlar.

Meger mizācı demevī olanlar gül-be-şeker istiʿmāl ideler 11/5, *meger* istifrāġ olunan şey bārid ve yābis ola 25/20, *meger* demmniñ fesādı faṣd iḳtiżā eyleye 34/26, *meger* baʿżı muṣliḥātla ve semirdici şeyler ile istiʿmāl oluna 99/8-9, Meger sirke ile istiʿmāl eyleyeler 137/18.

Meger ki/kim: Her ikisi de Farsça kökenli olan *meger* bağlacı ile *ki* bağlacının birleşmesinden oluşmuştur. İşlevi *meger* ile aynıdır.

Meger ki haẕma muʿīn maʿcūnlar yiyeler ve her şeyʾiñ laṭīfini ekl ideler 13/23-24, *meger ki* ziyāde iḳtiżā ide ve ḥayż gören ḫātundan daḫı ḳan almaḳ lāyıḳ degildir 35/3-4, *meger ki* incīr yiyeler ve amrūdı baʿdeʾṭ-ṭaʿām yemek nāfiʿdir 224/20-21, *meger ki* muṣliḥiyle istiʿmāl oluna 377/3-4, cimāʿ ide ḥāmile olmaya *meger kim* eşeri ve rāyiḥası ḳalmamış ola 578/9.

2.3.6.1.6. Açıklama bildirenler

Belki: Bu bağlaç Arapça *bel* ve Farsça *ki*'nin birleşmesinden meydana gelmiştir. ilk cümledeki düşünceye ihtimale dayanan karşıt bir düşünce söylenilmek istendiği zaman ikinci cümlenin başına getirilir (Ediskun, 2010:304). Metinde *belki* bağlacı açıklandığı üzere şu örneklerde tespit edilmiştir:

İnsan bir sāʿat ḥabs-ı nefes etmege ḳādir degildir *belki* teneffüs eylemese helāk olur 8/18-19, vecaʿ-ı şedīd vaḳtında ḳan almaḳda beʾis yoḳdur, *belki* vecaʿı teskīn ider 35/4-5, mizācı bārid olana ışlāḥa muḥtāc degildir, *belki* cimāʿa ḳuvveti ziyāde eyler 51/4-5, gül yaġıyla ezüp başa sürseler aġrısını teskīn eyler, *belki* cemīʿ aġrıları sākin eyler 54/6-7-8.

Ekşeri: Türkçeye Arapçadan geçmiş ve Arapçada zarf olarak kullanılmaktadır. Bulunduğu cümleye genelleme anlamı katar.

Beyāż ḳızıla māʾil olur, *ekşeri* ṣaḥrālarda ve çayırlarda laḥmām mertebede biter 58/11, bunuñla yapılan sirkencübīn ṭalaġıñ seddelerin ve pekligin giderir, *ekşeri* ḳayʿ iden kimesneleriñ istiʿmāline fāʾide ider 114/1-2, miʿdede eglenmez tīz iner, *ekşeri* zamānda çoḳ yemek imtilā eyler 123/9-10, buḥrān on yedide ola yāḫūd on sekizinde yā yigirmincide yā yigirmi birincide, *ekşeri* yigirmi beşincide olur 193/8-9.

Elbette: Arapça Elbet kelimesine Türkçe bulunma hal eki eklenmesiyle oluşan bir bağlaçtır (Yavuz, 2010: 227). Cümleleri birbirine bağlar. Bağladığı cümlelerden kendisinden sonra gelen cümle, kendisinden önce gelen cümlenin açıklaması durumundadır. Metinde örnekleri şu şekildedir:

Şifā bula ʿināyet-i Ḥaḳḳla ammā *elbetde* ol sirāce ot yapraġın dögüp ṣuyun alalar 279/26-27, zīrā ḳarna giricek *elbetde* miʿdeye iner 387/1, eger ḫardalı ḳaynadup ṣuyuna azacıḳ nişādır ve azacıḳ kibrīt ḳatup iḫtiḳān eyleyeler, *elbetde* aġız cānibine ḳaçar 389/24-25, bu marażıñ edviyelerine ve müshillerine sünbülden ve pelind biraz ḳatmaḳ lāzımdır *elbetde* fāʾide olur 510/8-9-10.

Gerçi: Yabancı kökenli bir bağlaç olup Türkçeye Farsçadan geçmiştir. Açıklama anlamı taşır ve kendisinden önceki cümleyi kendisinden sonra gelen cümleye bağlar.

Gerçi eczāları azdır; faḳaṭ nefʿi ġāyet çoḳdur diyü buyurdı 396/22-23, eyü oluncaya degin *gerçi* biraz zaḥmet çekilür ammā mücerrebdir 485/9-10, *gerçi* çoḳ

aylarca mütevāliye olup lākin ṣoñra hicbir istifrāġ-ı muʿīn teʿāḳub itmeksizin zāʾile ve münḳaṭıʿ olurlar 583/6-7.

Ḥālbuki: Arapça *hal*, Türkçe *bu* ve Farsça *ki* kelimelerinin birleşmesiyle meydana gelmiş karışık kökenli bir bağlaçtır. Açıklama ve zıtlık anlamlarında kullanılır. Metnimizde açıklama görevinde kullanılmış ve sadece bir örnekte tespit edilmiştir.

Bihtenet-nām ṭaġda ḥāṣıl olan bir aġacıñ yapraġıdır *ḥālbuki* āsitāne-i ʿalīyye civarında degirmen deresi-nām cibalde daḫı ẓuhūr idüp faḳīr müşāhede itdim 75/10-11-12.

Ḥāṣılı: Sözün özü anlamında olup kendisinden önceki cümleyi özetleyen bir ifadenin başında kullanılır. Türkçeye Arapçadan geçmiş bir kelimedir. Metinde tek örnekte ve şu şekilde geçmektedir.

Ḥāṣılı bunları devr-i endiş ile tefekkür idüp 145/3-4.

Ḥāṣıl-ı kelām: Kullanımı *ḥāṣılı* bağlacında olduğu gibidir. Metinde çok az örnekte geçmektedir. Bu örnekler şunlardır:

evce gezine gidüp çoḳ vaḳt yaşamaḳ oldıġı tevātüre naḳl ve beyān iderler idi. *Ḥāṣıl-ı kelām* bu meşellü ʿilletlerde ekşeri vehme tābiʿ olup vehm defʿ oldıġı ḥālde keyfsiz ekşeri taṣayuḥ mizāc ider 389/1-2-3, şiş batan yeriñ üzerine ursalar çıḳarır. *Ḥāṣıl-ı kelām* ādem bedenine batan nesneleriñ cümlesini çıḳarır 420/4-5, ḥattā buḫūr eylemede bile menfaʿat vardır. *Ḥāṣıl-ı kelām* içerüden ve ṭışrudan istiʿmāli bevāsīre ġāyet nāfiʿdir 472/4-5.

Ḥattā: Arapça kökenli bir bağlaçtır. Kendisinden sonra gelen cümlede kendisinden önceki cümleyi açıklar. *Ḥattā* bağlacı metinde şu örneklerde tespit edilmiştir.

her bir riyāżetden evvel aʿżāyı biraz ovmaḳ vācibdir. *Ḥattā* riyāżet ile fażalāt vāḳiʿ olmaġla istiʿdād gelüp riyāżet ile defʿ olmaġa medār olur 21/7-8, Cümle vilāyetlere andan getürmüşlerdir. *Ḥattā* İstanbul'a bile gelmişdir 62/21-22, Ḳamışa beñzer. *Ḥattā* baʿżılar ol diyārıñ ḳamışıdır dirler 73/18-19, ekşiye ve ṭuzluya meyl ider. *Ḥattā* baʿżılar ḳarnında oldıġı gibi ve gāhi oġlan ṭoġurmaḳ burusı ṭutar 568/19-20.

Meşelā: Misal olarak, örnek olarak, söz gelişi anlamlarında ve Arapçada zarf türünde kullanılan bir bağlaçtır. Önceden gerçekleşmiş olayları açıklığa kavuşturmak için kurulan cümlelerin başına gelir.

ṣıcaḳ ile içeler ve örtünüp yatalar. *Ḥattā* tamām terleye 99/16-17, ve eger balġamdan ʿalāmet ẓāhir olursa *meṣelā* başı ziyāde aġır ola ve ziyāde uyḳuya vara 207/20-21, Ḳan aldırdıḳdan ṣoñra eger ṣafrā ʿalāmeti ẓāhir ise *meṣelā* gözüñ ḳızıllıġı ṣarıya māʾil olur ise sancu ziyāde olup ve gözüñ çapaġı az ola 226/21-22.

Şöyle ki/kim: Türkçe *uş, öyle* kelimeleri ile Farsça *ki/kim* bağlayıcısının birlikte kullanılmasıyla oluşmuş bir cümle bağlayıcısıdır (Yavuz, 2010:491). Bağladığı cümlelerden ikinci sıradaki cümle, ilk sıradaki cümlenin açıklaması durumundadır. Metinde *şöyle ki/şöyle kim* şekillerinde kullanılmıştır.

ekṣeri yigirmi beşincide olur. *Şöyle ki* dördünci gün olacaḳ enẓar, yedinci günde icrā ider 193/9-10, Bunları dögeler, eleyeler, ḥabblar iderler. *Şöyle ki* ṣaru helīle ḳabuġı kasnī toḫum her birinden ikişer miṣḳāl 212/13-14, ḥarb ve cenk vaḳtında *şöyle kim* iki ḫaṣım bir müddet birbiriyle cenk ideler 190/4-5, eleyeler ve yaġlar ile havanda ḳarışduralar. *Şöyle kim* ġāyet yumşaḳ ola 278/18-19.

Tā ki/kim: Farsça kökenli bir bağlaçtır. Farsça *ta* ile *ki* kelimelerinin kelime grubu şeklinde öbekleşmesi sonucu meydana gelmiştir. Metinde *ta ki/ta kim* olmak üzere iki şekilde kullanılmıştır.

ʿadet tamām olıcaḳ ḳaldıra *tā kim* āsān ṭoġura 166/18, aġzını ḫamīr ile ṣıvayup āheste āheste ateşde ḳaynadup *tā ki* rubʿı ḳala 290/25-26, ac ḳarnına bir cüzʾī miḳdārı yiyüp bürünüp yata *tā ki* terleye ḫalāṣ bulur 395/17-18, ṭoñuzlan böcegin zeyt yaġında ḳavırup *tā ki* ḳuvveti zeyt yaġına çıḳa 474/1-2.

Ẕübde-i merām: Arapça iki kelimenin birleşmesiyle kurulan bir tamlamadır. Sözün özü, değerli kısmı anlamında kullanılmış bir bağlaçtır. Metinde sadece bir kez kullanılmıştır.

ẕübde-i merām bālāda gösterilen baḥiṣlere naẓar olundıġı ḥālde keyfsiz olan ẕevat-ı kirāmıñ ḥāli ḫaṭarda ve ġayrı ḫaṭarda oldıġı maʿlūm olur 195/2-3-4.

2.3.6.1.7. Atıf vavı

Arapça, Farsça ve Türkçede kullanılan bu "ve bağlacı" kelimeleri, kelime gruplarını ve cümlecikleri birbirine atfetmektedir. Atıf vavı sözcükler arasında sekte meydana

getirerek bir ritim oluşturur (Selçuk, 2013:2). Metinde *vav* ile yapılmış atıf bağlaçları *u/ü* ile *ve*'dir.

u/ü: ḥikmet-medār *u* bārgāh-ı menbaʿ-ı maġfiret-niş̱ārı 2/8, kemāl-i buʿd *u* münāferet var iken 2/11, āb *u* havā ve ḫān *ü* nārdır 18/10.

ve: Zīrā siñirlere żarar ider *ve* raʿşe getürür *ve* çoḳ olur ki istisḳāya müʾeddī olur *ve* ḳarlu *ve* buzlu şular nefs-i āletlerine *ve* siñirlere żarardır *ve* öksürük getürür *ve* boġaz boġulmaḳ *ve* nezle īrāş̱ ider 18/4-5-6-7-8, gül şuyı istiʿmāl ideler *ve* nīlüfer *ve* benefşe *ve* gül *ve* şandal ḳoḳlayalar 30/7-8.

2.3.6.1.8. Atıf bağlaçları

İle: Metinde sıralama bağlacı olarak da kullanılan *ile*, bir ritim aracı olarak atıf bağlacı görevinde de kullanılmıştır. Şu örneklerde *ile* atıf bağlacı olarak kullanılmıştır:

Derlemek *ile* ve bevl *ile* ve defʿ-i fużalāt itmek *ile* olur 18/13-14, ayvayı azacıḳ maṣṭakī *ile* ve ʿūd *ile* ve dārçīn *ile* bişürüp yedireler 27/5-6, ḳuvvet virecek ġıdālar *ile* daḫı müferriḥ maʿcūnlar *ile* ve şerbetler *ile* ḥarāret-i ġarīziyeye ḳuvvet vireler 35/1-2.

2.3.6.2. İşlevlerine göre bağlaçlar

2.3.6.2.1. Kelimeleri bağlayanlar

Gāh… gāh: Farsça kökenli bir bağlaçtır. Bağladığı unsurlardan önce gelir ve onlardan birini seçme anlamı verir. Metinde az sayıda örnekte tespit edilmiştir.

gāh zamān buḥrān olup ve *gāh* zamān olmayanlar derūn-ı cedvelde nemāyān olup194/3-4, *gāh* ḳızıl ve *gāh* ṭonuḳ renkli olur 232/4, bu yarıḳ *gāh* ḳasıḳda ve *gāh* göbek altında olur 551/9.

Gerek…gerek: Eski Türkçede *kerge-* fiilinden > *ker-ge-k* > *gerek* gelişmesiyle oluşan bu bağlaç, kelimeleri, kelime gruplarını veya görevdeş ögeleri sıralama yoluyla birbirine bağlar (Korkmaz, 2014:936). Bu bağlaç metinde şu şekilde geçmektedir:

gerek ṭuzdan ve *gerek* buḫārdan yazuya ve naḳışlı şeylere ve aydınlıġa ve āyineye baḳmayalar 230/7-8-9, *gerek* bağırsaḳlardan ve *gerek* cigerden ve ġayrı yerlerden daḫı ḳaṭʿ ider 364/13-14, *gerek* ḳurı ve *gerek* şulu olsun nāfiʿdir 444/18-19.

Hem…hem: Farsçadan Türkçeye geçen bu bağlaç eş görevli kelimeleri ve cümleleri birbirine bağlar. Sıralama bağlacı olarak da kullanılır.

cirīd oynamaḳ *hem* bedeniñ ve *hem* nefsiñ riyāżetidir 20/12-13, anda *hem* derd vardır ve *hem* devā vardır 59/7, o lem daḫı *hem* ibtidāda olur ve *hem* vaḳt-i intihāda olur *hem* vaḳt-i tezayüdde olur 192/6-7, *hem* irinler ve *hem* yaraları oñuldur 541/9.

Ne…ne: Zamir kökenli *ne* bağlacı ikili şekilde kullanılarak kelime, kelime grupları ve cümleleri birbirine bağlar. Bulunduğu cümleye olumsuzluk katma işlevi de vardır. Bulunduğu cümlenin yükleminin mevcut anlamının tam tersi anlamını verir.

ne ʿaṭaş ve ḥarāreti ve *ne* ṭaʿāmdan istikrāhi olur 393/17-18, *ne* yaġlamak ve *ne* tütsi lāzımdır 452/9, *ne* dāḫilā ve *ne* de ḫāricā bir şiş eklenür 492/7, *ne* pek şedīd ve *ne* mümted ve medīd olup cevdet-i ṣıḥḥate bir ḫalel virmez 583/13-14.

Ve: Sıralama bağlacı olarak kullanılan ve bağlacı kelimeleri, cümleleri, kelime gruplarını bağlama göreviyle de kullanılabilir. Metin içerisinde kelime ve kelime gruplarını bağladığı örnekler şu şekildedir:

Sevdāyı *ve* balġamı *ve* yürekde olan ṣuyı ishāl eyler 64/15, yürege *ve* cigere *ve* miʿdeye ḳuvvet virir 65/5-6, ḳalbe *ve* ḥavāsa ḳuvvet virir 107/6, bal *ve* rāziyāne ʿuṣāresi her birinden onar dirhem bunlar ile balı ḳaynadalar 233/23, ḥabblar *ve* şarāblar vireler 255/16, ebegümeci yapraġı *ve* marul yapraġı *ve* benefşe yapraġı her birinden yarım ḳabża 255/25-26.

Veyā: Arapça *ve* bağlacı ile Farsça *ya* bağlacının birleşmesinden meydana gelmiştir. Cümlede bildirilen hususun sayılan birden fazla şey için aynı zamanda söz konusu olduğu durumlarda bunların arasına getirilir.

Bal *veyā* şeker ile yiyeler 92/13, eger aġrısı var ise beyāż merhem-i kāfūrī *veyā* gül merhemi süreler 259/15-16, eñseden *veyā* arḳadan iki kürek ortasından ḥacamat eyleyeler 278/9-10, ḳarnında yılan *veyā* ʿaḳreb *veyā* ṣoġulcan olsa 390/2, maṭbūḫlardan birer *veyā* ikişer fincān virile 393/21-22.

veyāḫūd: Bu bağlaç Arapça *ve*, Farsça *ya* ve yine Farsça *hod* kelimelerinin birleşmesinden meydana gelmiş karışık kökenli bir bağlaçtır. Kullanım alanı *veyā* ile aynıdır. Kelimeleri bağlama işlevinde kullanıldığı örnekler şu şekildedir:

mizācı āsi olanlar yedikden ṣoñra üstüne nār ṣuyı *veyāḫūd* ḳoruḳ ṣuyı içeler 92/25-26, baʿde ṣamana *veyāḫūd* ḳıla yaḳın etseler ṣamanı ḳılı ḳapar 121/9, bal *veyāḫūd* sirke ile içüreler 152/19-20, ḥabb-ı ḳuḳiyā *veyāḫūd* ayāric istiʿmāl eylemekdir 209/13.

Ya…ya: Bu bağlaç bağladığı unsurların başına gelir ve iki unsurdan birine seçme ya da bu iki unsuru karşılaştırma anlamı verir. Kelime, kelime grupları ve cümleleri bağlar. Metinde bu bağlaç şu şekilde geçmektedir:

yā yigirmincide *yā* yigirmi birincide, ekṣeri yigirmi beşincide olur 193/9, *yā* ebegümeci boranısı *yā* ḫıyār boranısı 209/7-8, *yā* sekiz dirhem *yā* on dirhem ḫastanıñ ḳuvvetine göre bādem yaġıyla vireler 367/21-22.

2.3.6.2.2. Cümleleri Bağlayanlar

Ancaḳ: Türkiye Türkçesi yazı dilinde ve Türkiye Türkçesi ağızlarında yaygın olarak kullanılan *ancak* Türkçe kökenli bir bağlaçtır. Anca yapısının üzerine ök pekiştirme kelimesinin eklenmesi ve kaynaşmasıyla ortaya çıkmıştır (Yavuz, 2010:65). *Ancak*, bağlaç olarak kullanıldığında cümleleri bağlama işlevinde kullanılır. Anlam yönünden ise *ama, fakat* gibidir. Bağladığı cümleler anlamca zıt yönde olur.

ḥābis ʿilāclar istiʿmāline mübāşeret daḫı icāb eylemez *ancaḳ* şu ḳadar lāzımdır ki mezbūreler cereyān eṣnāsında rāḥat ve ārām üzre ṭuralar 590/4-5.

Daḫı: Kuvvetlendirme bağlacı olara da kullanılan *daḫı* bağlacı metinde bazı örneklerde cümleleri bağlama görevinde kullanılmıştır.

bir devādır *daḫı* çay ṣuyı poṣasıyla berāber evrām-ı ṣalibe ve bevāsīre sürilürse teskīn ider 77/13-14, böyle yerler ise iyüdür *daḫı* öksürügi giderir 81/1-2, zīrā ṭuz dimāġda ziyāde olıcıdır *daḫı* dimāġ ʿaḳılda ziyāde ḳılar 103/22-23, hindibāyı siz yiyiñ daḫı ṭozunı silmeñ 123/24, oġlu ve ḳızı olmayan ḫātunlara dögüp bal ile yedireler *daḫı* üzerine ṣıcaḳ ṣu içeler 149/1-2.

Gāh…gāh: Bu bağlaç metinde cümleleri bağlama görevinde de kullanılmıştır. Bu işlevde sadece bir örnekte geçmektedir.

gāh dāḫil-i bedene ḥareket eyler ve *gāh* ḫāric-i bedene ḥareket eyler 22/3.

Gāhi…gāhi: Farsçadır ve Farsçada zarf olarak kullanılmaktadır. Cümleye ara sıra, bazen, bazı defa anlamlarını katar. Cümleleri bağlama görevinde kullanılmıştır. Söz konusu bağlaç bu işlevde metinde sadece bir örnekte geçmektedir.

gāhi uzun ḫastalıklar ʿaḳabinde ʿārıż olur ve *gāhi* dem-i bevāsīriñ ve ḥayżıñ ifrāṭıyla iḥtibāsından olur 506/13-14.

Gāhice… gāhice: *Gāhi…gāhi* bağlacına *+ce* eşitlik hali getirilerek meydana gelmiştir. Köken olarak Farsça olup sonradan Türkçe bir ek getirilmiştir. Aşağıdaki örneklerde cümleleri bağlama görevinde kullanılmıştır.

gāhice imtilāʿ-ı ḥaḳīḳatden içündür ve *gāhice* ḳuvvete nisbet imtilādan ötüri olur ve *gāhice* ikisinden ṭolayı olur 32/11-12-13, *gāhice* ṣaġ cānibde ciger altında olur ve *gāhice* ṣol cānibde ṭalaḳ altında olur 376/7-8, raḥimde *gāhice* yaralar olup iriñ aḳar ve gāhi bu maraż şişleriñ deşilmesinden olur ve *gāhice* frengi zaḥmetinden olur 561/13-14-15.

Faḳaṭ: Bu bağlaç Arapça *feḳaṭ* kelimesinden Türkçeye *faḳaṭ* şeklinde geçmiştir. Zıtlık bağlacı da denebilir. Bağladığı cümleler anlamca zıt yönlü cümlelerdir.

Anlar içinde ḥekīm yoḳdur *faḳaṭ* anlar ṭaʿām ekl itdikleri vaḳt az yerler 12/14-15, dögülmüş enfiye gibi çeke *faḳaṭ* ṣoġuġa çıḳmaya 260/17-18, bu ḥuṣūṣda ʿilāclar çoḳdur *faḳaṭ* biz birisini yapdıḳ 272/18, ḳırḳ gün aḫşam ve ṣabāḥ yiyeler *faḳaṭ* ekşilerden perhīz ideler 477/11-12.

Gerçi: Anlamca açıklama bildiren bağlaçlar bölümünde değerlendirdiğimiz *gerçi* bağlacı, işlev bakımından cümleleri bağlama göreviyle kullanılmaktadır.

ol düşen dāneleriñ yerleri üzerine uralar eyü oluncaya degin *gerçi* biraz zaḥmet çekilür ammā mücerrebdir 485/8-9-10, ṭabīʿatıñ kendü ḳuvvanisi mūcibince derkār olmaġa *gerçi* mübāşeret ve ibtidār itmiş olup lākin istifrāġāt-ı şehriyesiniñ tamāmen ḥikemini icrāya kāfī ḳuvvāsı henüz maʿdūm idügüne ʿalāmetdir 583/8-9-10.

İllā: Türkçeye Arapçadan geçmiş bir kelimedir. Arapçada zarf olarak kullanılmaktadır. Ne olursa olsun, muhakkak, mutlaka, ille anlamlarında kullanılır.

Metinde cümle başı kullanılarak cümleleri bağlama görevinde kullanılmıştır. Bu örnekler şunlardır:

Zīrā zekā vücūdda feḥm olmaz *illā* rūḥuñ leṭāfetiyle ve ḥarāretiyle olur 22/6-7, bedeni ḳurıdup ṣuvarar *illā* meger istifrāġ olunan şey bārid ve yābis ola 25/19-20, bedeniñiz ṣıḥḥat üzre ola ve *illā* israf üzre yinen ṭaʿāmdan toḫuma olup niçe ʿilletler ẓuhūr ider 176/6-7.

Ki: Farsçadan uzun zaman önce Türkçeye geçmiş bir bağlaçtır. Türkçedeki birleşik cümle yapısı ki bağlacının gelmesiyle olmuştur (Ergin, 2012:33). İki cümleyi sebep ve sonuç gibi çeşitli fonksiyonlarda birbirine bağlar. Kendisinden sonraki cümle kendisinden önceki cümlenin açıklayıcısı durumundadır. Metinde *ki* bağlayıcısının cümleleri bağladığı örnekler şu şekildedir:

lāyıḳ olan budur *ki* mizācı yābis olanlar cimāʿeylemekden ṣaḳınalar 28/2-3, cimāʿdan ḥaẕer eyleyeler *ki* cimāʿ ḥālinde veyāḫud ṣoñra aʿżāsında rāyiḥa-i kerīhe bula 28/7-8, baʿż eṭıbbā buyurmuşlardır *ki* ʿanberiñ ekẕeri muṣliḥi kāfūr ve ḫıyār ḳoḳlamaḳdır 106/9-10, bir dürlü müfredāt daḫı beyān olunur *ki* Ḥaḳḳ-ı Sübḥān ve Teʿālā ḥażretleri yeryüzünde biten nebātātıñ her birinde ne ḥikmet ve ne ḳuvvet iḥsān itmişdir 144/7-8.

Kim: *Ki*'nin Türkçesi olarak Osmanlıcanın sonuna kadar onunla yan yana kullanılmıştır. Sonra yerini tamamen *ki*'ye bırakmıştır. İşlevi ve kullanılışı bakımından ki ile aynıdır (Ergin, 2012:363-364). Metinde *ki* ile birlikte *kim* örnekleri bulunmaktadır. *Kim* bağlayıcısının cümleleri bağladığı örnekler şu şekildedir:

aʿżālarda ʿuzvlar vardır *kim* anıñ naḳdiyyesinde sevdādan bir miḳdār mā gerekdir 181/4-5, balġama ve iriñe delālet ider *kim* çoḳ eklenmekden taġayyür olmuşdur 189/17-18, uzun ḫastalıḳlarda olur *kim* añā maraż-ı müzmin dirler 190/26, ṣaḳınaraḳ ṭuta *kim* çeñe çıḳmaya 272/2, göz aġrısına fāʾide ider *kim* ṣoġuḳdan ve yelden ola 404/18-19.

Lākin: Türkçeye Arapçadan geçmiş yabancı kökenli bir bağlaçtır. Anlam olarak *ama, fakat* ile aynı durumdadır. *Lakin* bağlacı cümleleri bağlama göreviyle kullanılır. Bağladığı cümleler genellikle anlamca zıt yönde cümlelerdir.

ḳış günlerinde ziyāde diḳḳat lāzımdır *lākin* her şaḫṣa göre degildir 204/6, daḫı aġrısın teskīn eyler *lākin* yine tīz yıḳayalar 228/4, ammā yeñi iken ʿilācı gücdür ammā mümkündür *lākin* ġāyet müşkildir 234/22, müshil-i sevdā vireler *lākin* bu maḳūle müshilātda ʿużva ḳuvvet virecek şeyler vireler 357/20-21.

Ve: Bu bağlaç metinde sıralama işlevinde kullanılmış, kelime ve kelime gruplarını bağlamıştır. Bununla birlikte *ve* bağlacı cümleleri bağlama işlevinde de kullanılmıştır. Metinde cümleleri bağladığı örnekler şu şekilde geçmektedir:

ḥis olunursa bu maʿcūndan vireler *ve* bu ḥabb ġāyetle nāfiʿdir 215/1-2, istedigi gibi tahrik eyleyemez *ve* biri daḫı ruṭūbetden ḥāṣıl olur 217/23, lākin ṣırf ṣafrādan olmamış olur *ve* gāhice teşennüc rīḥden olur 218/8-9, yürek zaḥmetlerine fāʾide ider *ve* belden olan aġrıları giderir 404/13.

Veyā: Kelime veya kelime gruplarını bağlama işlevinde kullanılan *veyā* bağlacı, metinde cümleleri bağlama görevinde de kullanılmıştır. Bu örneklerden bazıları şunlardır:

Yedincisi şol kimesne ki ʿażīm fikri ola *veyā* müşkil-i fehm ola *veyā* ziyāde feraḥ ola 42/15-16, sefūf idüp istiʿmāl ideler *veyā* ḳaynadup ṣuyun içeler 58/13-14, bu meẕkūr otuñ dibini pişürüp ekl ide *veyā* çigini dāʾimā yedirseler ṣıḥḥat bula 151/2-3, aḥlāṭda ʿufūnet vardır *veyā* bevl yolunda ṭaş belürmüşdür 188/11.

veyāḫūd: *Veyāḫūd* bağlacı kelime ve kelime gruplarını bağladığı gibi cümleleri de bağlamaktadır. Şu örneklerde *veyāḫūd* bağlacı cümleleri bağlamaktadır:

ekşi sevdādan olur *veyāḫūd* muḥteriḳ ṣafrādan olur 361/18-19, ṣoġulcandan olur *veyāḫūd* āsi şeylerden olur 376/4-5, nişter ile açalar *veyāḫūd* açıcı şeyler ile açalar 406/7, maʿcūn-ı senā vireler *veyāḫūd* bu müshili vireler 441/11-12.

2.3.7. Fiil

Bir kılışı, bir oluşu veya bir durumu anlatan; olumlu ve olumsuz şekle girebilen kelimelerdir (Korkmaz, 2010:91). Kişilerin, nesnelerin zaman ve mekan içerisindeki yer değiştirmelerini, oluşlarını, kılışlarını, duruşlarını kısaca her türlü hareketini fiiller karşılar (Vural ve Böler, 2011:206). Ediskun'a göre ise fiil, varlıkların yaptıkları işleri zamana, biçime ve kişiye bağlayarak anlatan kelimedir. Her fiil bulunduğu cümlenin temel unsurudur ve her fiilde eylem, zaman ya da biçim, kişi

kavramları kaynaşmış bir halde bulunur (Ediskun, 2010:170). Fiiller anlamca bu özellikleri taşımakla birlikte şekil olarak da sonuna *-mak, -mek* eki alabilen kelimelerdir. Fiil kök ya da gövdelerine *-mak, -mek* mastar eklerinde biri getirildiğinde kelime anlamlı olmalıdır.

Fiiller kip, şahıs, olumsuzluk, ekfiil gibi fiil çekim eklerini ve fiilden isim ve fiilden fiil yapma eklerini alabilir. Metinde fiil kök ve gövdelerine gelen bu ekler başlıklar halinde incelenmiştir.

2.3.7.1. Olumsuzluk eki

Fiil kök veya gövdelerine *-ma, -me* ekleri getirilerek yapılır. Bu ek fiile yeni bir anlam kazandırdığı için fiilden fiil yapma eki olarak değerlendirilir. Bu ek *i-* fiili dışında basit ya da birleşik çekimli tüm fiillerde kullanılır (Korkmaz, 2014:520). Olumsuzluk ekinin çekim sırasındaki yeri yapım eki olduğu için kip ve şahıs eklerinden öncedir. Bir fiil, olumsuzluk eki, kip eki ve şahıs ekini birden aldığında *fiil+olumsuzluk eki+kip eki+şahıs eki* şeklinde bir sırayla çekime girerler. *-ma, -me* olumsuzluk eki, fiilin geniş zaman çekiminde fiile geldiğinde geniş zaman eki ile bir olup *-maz, -mez* şeklini alır. Metinde olumsuzluk eki tespit edilen örneklerden bazıları şunlardır:

esāmīleri kütüb-i sālifede taḥrir olun*ma*mışdır 6/13, eger ifrāṭla ol*maz*sa 20/25, ḥareket ḳal*ma*yup sükūna varınca 21/5, ḥattā ḥarāret-i ġarīziye sākin ol*ma*ya 32/2, elmāsı aġza al*ma*yalar 55/20, çekirdegi ol*maz* 58/16, ḥālā bulun*ma*maġla tiryāḳ-ı ekber nāḳış ḳalmışdır 68/3, ḳarnında ölü oġlan olup düşüre*me*seler 158/10, fā'ide vir*me*di 213/16, çoḳ ʿilāc eylediler, defʿ ol*ma*dı 219/15.

2.3.7.2. Şahıs ekleri

Fiilin gösterdiği oluş ve kılışın şekle, zamana, ve şahsa bağlı bir yargıya dönüşerek bitmişlik kazanabilmesi ancak fiil kök ve gövdelerine şahıs eklerinin de getirilmesi ile mümkün olur (Korkmaz, 2014:518). Şahıs ekleri fiil çekimlerine gelerek eylemin şahsını bildirir. Şahıs ekleri eklendikleri kelimede çekim sırasına göre sonda yer alır. Bu sıralama *fiil+kip+şahıs* eki şeklinde gerçekleşir. Kelimeye kendisinden sonra bir ek gelmez.

Türkçede fiil çekimlerinde yer alan şahıs ekleri genellikle üç gruba ayrılır. Bunlar zamir kökenli şahıs ekleri, iyelik kökenli şahıs ekleri ve emir kipinde kullanılan şahıs ekleri (Ergin, 2012, 283-288; Korkmaz, 2014: 518-519; Vural ve Böler, 2011: 215-216). Metnimiz döneminin şahıs ekleri özellikleri göstermektedir.

2.3.7.2.1. Zamir kökenli şahıs ekleri

Metnimizde duyulan geçmiş zaman, şimdiki zaman, gelecek zaman, geniş zaman, gereklilik ve istek kiplerinin çekiminde zamir kökenli şahıs ekleri kullanılmıştır. Eski Türkçeden bu yana söz konusu kiplerde zamir kökenli şahıs ekleri kullanılmıştır Ergin, 2012:283). Metnimizde tespit edilen zamir kökenli şahıs ekleri tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1. Zamir kökenli şahıs ekleri

Teklik	1. Şahıs	-ım, -im	dir*im* 41/25
Teklik	2. Şahıs	-sın, -sin, -sun, -sün	eze*sin* 409/8 görür*sin* 185/14
Teklik	3. Şahıs	- (-dır, -dir, -dur, -dür)	yorar(-) 374/26 içilmemeli*dir* 106/12 olmuş*dur* 189/18
Çokluk	1. Şahıs	-(*y*)ız, -(*y*)iz, -(*y*)uz, -(*y*)üz	itmeliy*iz* 144/12 itmiş*iz* 573/17
Çokluk	2. Şahıs	-sız, -siz	ide*siz* 203/16
Çokluk	3. Şahıs	-lar, -ler (-dır, -dir)	ḳoḳuluda*lar* 205/7 eyleye*ler* 286/16 ṣaymış*lardır* 193/21

Bu tip şahıs eklerinin dudak uyumuna bağlanmaları Osmanlı Türkçesinde başlamıştır (Ediskun, 2010:173). 19. yüzyıla ait olan metnimizde bu uyum henüz tamamlanmış değildir.

2.3.7.2.2. İyelik kökenli şahıs ekleri

Metnimizde bilinen geçmiş zaman ve şart kipleri çekiminde iyelik kökenli şahıs ekleri kullanılmıştır. Eski Türkçede Şart kipi çekiminde zamir kökenli şahıs ekleri kuulanılmıştır; fakat Batı Türkçesinde şart çekimi, iyelik kökenli şahıs ekleri ile yapılmıştır (Ergin, 2012:286). Metnimizde tespit edilen iyelik kökenli şahıs ekleri tabloda gösterilmiştir.

Tablo 2. İyelik kökenli şahıs ekleri

Teklik	1. Şahıs	-m	ḳıldı*m* 284/24
Teklik	2. Şahıs	-ñ	eyledi*ñ* 169/4b ṭoḳunsa*ñ* 531/14
Teklik	3. Şahıs	-	--
Çokluk	1. Şahıs	-k, -ḳ	neş'et eyledi*k* 306/25 faṣd eylese*k* 34/4
Çokluk	2. Şahıs	-ñiz, -ñiz, -ñuz, -ñüz	itdirdi*ñiz* 103/22 gördü*ñüz* 388/24 bulursa*ñız* 172/16
Çokluk	3. Şahıs	-lar, -ler	eyledi*ler* 33/14 ḳatsa*lar* 57/23

Metnimizde geçen iyelik kökenli şahıs ekleri dudak uyumu bakımından tamdır.

2.3.7.2.3. Emir ekleri

Emir kipinde kip ekleri ile şahıs ekleri iç içe girmiştir. Fiil kök ve gövdesine getirilen kip eki aynı zamanda eylemin şahsını da karşılar. Bu sebeple kip eklerinden sonra ayrıca şahıs ekleri gelmez. Emir kipinde her şahıs için ayrı bir emir eki vardır (Korkmaz, 2014:519). Emir ekleri birinci şahıslarda bulunmamaktatır. İkinci ve üçüncü şahıslarda emir durumu söz konusu olabilir. 3. çokluk şahısta ise 3. teklik

çekimindeki ekin üzerine *-lar, -ler* çokluk getirilerek bu şahsın emir çekimi sağlanır. Çokluk eki, çokluk 3. şahıs emir çekiminde şahıs eki işlevini görür.

Tablo 3. Emir kipi şahıs ekleri

Teklik	1 Şahıs	---	---
Teklik	2. Şahıs	-ġıl, -gil,	bilg*il* 180/18
Teklik	3. Şahıs	-sun, -sün	ol*sun* 105/26, dur*sun* 264/22 tevellüd its*ün* 253/17
Çokluk	1 Şahıs	---	---
Çokluk	2. Şahıs	-(i)ñ, -(i)ñiz	bili*ñ* 208/23 bili*ñiz* 174/5
Çokluk	3. Şahıs	-sunlar, -sünler	--

Bu tip şahıs eklerinin dudak uyumuna bağlanması Osmanlı Türkçesinde başlamış olup (Ediskun, 2011:173) bu şahıs ekleri metnimizde dudak uyumuna tam olarak bağlanmış değildir.

2.3.7.3. Kip ekleri

Kip, Batı dillerine Latince *modus* teriminden aktarılmış olup Türkçede "şekil, biçim, kalıp" anlamlarına gelmektedir (Korkmaz, 2014:515). Türkçe Sözlük'te "Fiillerin belli bir zamanla birlikte konuşanın, dinleyenin ve hakkında konuşulanın, teklik veya çokluk olarak belirtilmiş biçimi, sıyga" şeklinde açıklanmıştır (TS, 2011:1444). Korkmaz'a göre kipin doğrudan doğruya zaman ile ilişkisi bulunmamakta, kiplerin bir grubu girdikeri çekim kalıpları içinde aynı zamanda zaman kavramını da taşımış olduklarından, bu durum kip ile zamanın iç içe girmesine ve birbirine karıştırılmasına yol açmıştır. Fiiller şekil, zaman ve şahsa bağlı bir yargıya dönüşebilmek için belirli anlatım kalıplarına girerler. İşte bu anlatım kalıplarına kip, bu kavramı karşılayan eklere de kip ekleri denir (Korkmaz, 2014:517). Ergin ve Gülensoy, kip kavramını ayrı gramer kitaplarında şekil ve zaman ekleri başlığı altında "Fiil kök veya gövdesinin karşıladığı hareketi şekle ve zamana bağlayan ekler" olarak tarif

etmişlerdir (Ergin, 2012:288; Gülensoy, 2010:566). Şekil ekleri (Dilek-Tasarı Kipleri) fiilin ne şekilde yapıldığını, zaman ekleri (Haber kipleri) ise fiilin içinde geçtiği zamanı gösterir.

2.3.7.3.1. Haber kipleri

Bildirme kipleri, zaman ekleri olarak da ifade edilen haber kipleri zaman anlamı taşıyan kiplerdir. Haber kipleri eklendikleri fiil kök veya gövdelerinde eylemin hangi zaman içerisinde gerçekleştiğini bildirir. Haber kipleri, fiilin olumlu ya da olumsuz durumdaki halini *bilinen geçmiş zaman, durulan geçmiş zaman, şimdiki zaman, gelecek zaman* ve *geniş zaman* şekillerinde bir zaman kavramı içerisinde veren kiplerdir.

2.3.7.3.1.1. Bilinen geçmiş zaman -dı, -di, -du, -dü

Bilinen geçmiş zaman kipi genel olarak fiildeki oluş ve kılışın söylendiği andan yani içinde bulunulan zamandan daha önceki bir zamanda bitmiş, tamamlanmış olduğunu gösteren bir zaman kesimini içine alır. Bu zaman kesimindeki oluş ve kılışın bitmişliğine, konuşan ya tanık olmuştur ya da bu bitmişlik konuşanın kesin bilgi ve kanısına dayanmaktadır (Korkmaz, 2014:527). Bilinen geçmiş zaman, söz konusu eylemin içinde bulunulan zamandan önce kesin olup bittiği anlamını verir. Ergin'e göre bilinen geçmiş zaman eki, hem şekil hem de zaman ifade eder ve bu eki geçmişte göz önünde olup biten bir hareketi bildirmek için kullanılan bir şekil ve zaman eki olarak tarif eder (Ergin, 2012:298).

Bilinen geçmiş zaman eki Eski Türkçede *-tı, -ti, -dı, -di* şeklinde kullanılmıştır (Gabain, 2000:80). Eski Anadolu Türkçesinde ise bu ek *-dı, -di, -du, -dü* şeklinde geçmektedir (Yavuz, 2013:91). Ekin konsonant uyumuna bağlanarak *t*'li şekillerinin kullanılması ve dudak uyumuna bağlanması Osmanlıca içerisinde gerçekleşmiştir. Fakat 19. yüzyıla ait olduğunu bildiğimiz metnimizde ekin sadece *d*'li şekilleri vardır. Ek ayrıca dudak uyumuna da tam olarak bağlı değildir. Metinde tespit ettiğimiz bilinen geçmiş zaman ekleri Türkiye Türkçesindeki gibidir. Ekin metin içerisinde şahıslara göre kullanımı şu şekilde gösterilmiştir:

Teklik 1. Şahıs

Bilinen geçmiş zaman teklik birinci şahıs eki *-dı/-di/-du/-dü+m* şeklindedir. Metinde şu şekilde tespit edilmiştir:

ʿilāc eyle*di*m 261/8, ḳan al*dı*m 284/14, muʿtad ḳıl*dı*m 284/24, iḫtiḳān eyle*di*m 378/5, tecrübe it*di*m 391/2, vir*di*m 284/16, eyle*di*m 403/23, gör*dü*m 284/14, gör*dü*m 284/20, içür*dü*m 213/17.

Bilinen geçmiş zaman 1. teklik şahıs eki olumsuz yapılı fiile sadece bir örnekte gelmiştir.

defʿ ideme*di*m 261/7.

Teklik 2. Şahıs

Teklik ikinci şahıs eki, bilinen geçmiş zamanda *-dı/-di/-du/-dü+ñ* şeklindedir. Metinde şu örneklerde tespit edilmiştir. Metinde bu kip ve şahısta çekimlenmiş sadece bir örnek tespit edilmiştir.

eyle*diñ* 169/4b.

Metinde bilinen geçmiş zaman teklik 2. şahıs ekleriyle çekimlenmiş olumsuz yapılı fiil tespit edilememiştir.

Teklik 3. Şahıs

Metinde bilinen geçmiş zaman üçüncü teklik şahıs eki *-dı/-di+Ø* şeklinde tespit edilmiştir. Ek, yuvarlak ünlülü fiillerden sonra da *-dı, -di* şeklinde gelmiştir.

gel*di* 27/8, yarat*dı* 170/23, beyān olun*dı* 157/24, işle*di* 164/4, ol*dı* 170/27, buyur*dı* 172/25, ḫalāṣ ol*dı* 213/20.

Bilinen geçmiş zaman üçüncü teklik şahıs eki olumsuz yapılı fiillere geldiği örnekler şu şekildedir:

indirme*di* 96/16, ḳalma*dı* 221/12, beyān olunma*dı* 438/8.

Çokluk 1. Şahıs

Bilinen geçmiş zaman çokluk birinci şahıs eki *-dı/-di/-du/-dü+-k/-ḳ* şeklindedir. Metinde şu şekilde tespit edilmiştir:

boġazladıḳ 67/9, çıḳar*dıḳ* 67/10, yaz*dıḳ* 536/13, iḫṭār eyle*dik* 541/8, istiʿmāl eyle*dik* 565/11, eyle*dik* 197/8b, tecrübe it*dik* 330/5, devā it*dik* 485/14, gör*dük* 387/16.

Bilinen geçmiş zamanda birinci çokluk şahıs ekinin olumsuz yapılı fiillere geldiği sadece bir örnek tespit edilmiştir.

görme*dik* 377/2.

Çokluk 2. Şahıs

Çokluk ikinci şahıs eki, bilinen geçmiş zamanda *-dı/-di/-du/-dü+-ñ/-ñiz/-ñiz/-ñuz, -ñüz* şeklindedir. Metinde şu örneklerde tespit edilmiştir:

taḳdīm itdir*diñiz* 103/22, gör*düñüz* 388/24.

Metinde bilinen geçmiş zaman çokluk ikinci şahıs ekleriyle çekimlenmiş olumsuz yapılı fiil tespit edilememiştir.

Çokluk 3. Şahıs

Çokluk üçüncü şahıs eki, bilinen geçmiş zamanda *-dı/-di/-du/-dü+lar/ler* şeklindedir. Metinde bu şekilde çekimlenmiş şu örnekler tespit edilmiştir:

di*diler* 31/7, ara*dılar* 68/4, buldılar 68/5, ḳır*dılar* 221/9, hediye it*diler* 48/9, raġm it*diler* 140/22, z̲āhib oldılar 284/11, ʿilāclar eyle*diler* 309/9.

Bilinen geçmiş zaman çokluk üçüncü şahıs ekinin olumsuz yapılı fiillere geldiği örnekler şu şekildedir:

görme*diler* 73/2, cāʾiz görme*diler* 332/19, yazmadılar 372/12.

2.3.7.3.1.2. Duyulan geçmiş zaman -mış, -miş, -muş, -müş

Köken bakımından *-mış, -miş, -muş, -müş* sıfat-fiil ekinden gelen duyulan geçmiş zaman kipi, fiilin karşıladığı oluş ve kılışın içinde bulunulan zamandan daha önce gerçekleştiğini; ancak konuşanın bunu görmediğini, bilmediğini, başkasından duyup öğrendiğini veya farkında olmadan işlediğini ve sonradan fark ettiğini ya da gördüğünü bildiren bir şekil ve zaman kalıbıdır. Biline geçmiş zaman ile duyulan geçmiş zaman arasındaki en önemli fark gerçekleşen olayı görüp görmeme, bilip bilmeme ve duyuma dayanma noktasındadır (Korkmaz, 2014:540). Bu ek görülmeyen geçmiş zamanda yapılan bir hareketi haber veren şekil ve zaman ekidir.

Geçmiş zamanda yapılmış olan ve yapıldığı anda görmediğimiz, bilmediğimiz, bir hareketi anlatmak için duyulan geçmiş zaman eki kullanılır (Ergin, 2012:300).

-mış, -miş, -muş, -müş eki geldiği fiile hem şekil, hem zaman anlamı katar. Şekil olarak bildirme, zaman olarak da görülmeyen, bilinmeyen geçmiş zamanı anlatır (Vural ve Böler, 2011:218). Bu ek Eski Türkçede sadece *-mış, -miş* şeklinde geçmekteydi, yuvarlak ünlülü şekillleri yoktu (Gabain, 2000:81). Bu durum Batı Türkçesinin ilk dönemleri, Eski Anadolu Türkçesi ve Osmanlıcanın da bir kısmında devam etmiştir. Kartallıoğlu'na göre 18. yüzyılın sonundan itibaren ek, yuvarlak tabanlardan sonra -muş, -müş şeklinde okunmalıdır (Kartallıoğlu, 2008:467). 19. yüzyıla ait metnimizde ek günümüz Türkiye Türkçesindeki haliyle aynı *-mış, -miş, -muş, -müş* şeklindedir. Ek metinde düz ve yuvarlak ünlülü olarak bulunmakta. Dudak uyumu konusunda tam uyum göstermektedir. Metnimizde duyulan geçmiş zaman çekiminde teklik üçüncü, çokluk birinci ve çokluk üçüncü şahıslar bulunmaktadır. Diğer şahıslarda duyulan geçmiş zaman çekimi bulunmamaktadır.

Teklik 3. Şahıs

Metinde duyulan geçmiş zaman teklik üçüncü şahıs eki *-mış, -miş, -muş, -müş+Ø* şeklinde geçmektedir. Metinde bu şekilde çekimlenmiş şu örnekler tespit edilmiştir:

çık*mış* 284/15, di*miş* 506/18, gider*miş* 573/18, ol*muş* 238/10, yun*muş* 243/19, ḫaft bul*muş* 284/20, telef ol*muş* 324/21, tecrübe olun*muş* 411/2.

Bazı kullanımlarda ise *-mış, -miş, -muş, -müş+dır/dir/dur/dür* şeklinde tespit edilmiştir. Metinde bu şekilde çekimlenmiş şu örnekler tespit edilmiştir:

çekil*mişdir* 38/6, gel*mişdir* 62/22, ḫulḳ it*mişdir* 163/18, belür*müşdür* 188/11, beyān olun*muşdur* 8/8, muẓṭarib ol*muşdur* 192/16.

Çokluk 1. Şahıs

Metinde duyulan geçmiş zaman çokluk birinci şahıs eki *-mış, -miş, -muş, -müş+üz* şeklinde geçmektedir. Metinde bu şekilde çekimlenmiş sadece bir örnek tespit edilmiştir:

tecrübe it*mişüz* 573/17.

Çokluk 3. Şahıs

Metinde duyulan geçmiş zaman çokluk üçüncü şahıs eki *-mış, -miş, -muş, -müş+lar/ler* şeklinde geçmektedir. Metinde bu şekilde çekimlenmiş örnekler şunlardır:

di*mişler* 55/16, buyur*muşlar* 59/8, yedir*mişler* 288/7, ḳarar vir*mişler* 388/14, ṭamlat*mışlar* 325/1, yar*mışlar* 324/22.

Bazı kullanımlar *-mış, -miş, -muş, -müş+lar/ler+dır/dir/dur/dür* şeklinde tespit edilmiştir. Metinde bu şekilde çekimlenmiş şu örnekler tespit edilmiştir:

getür*müşlerdir* 62/21, ṣan*mışlardır* 109/24, ṣay*mışlardır* 193/21, di*mişlerdir* 177/12, beyān eyle*mişlerdir* 104/20, buyur*muşlardır* 106/10.

Metinde duyulan geçmiş zaman çokluk üçüncü şahıs çekimi olumsuz yapılı fiillere geldiği örnekler şu şekildedir:

bulma*mışlardır* 73/2, yazma*mışlardır* 73/15, ḳā'il olma*mışlardır* 218/3,

2.3.7.3.1.3. Şimdiki zaman -yor, -mada

Şimdiki zamanın bildirmesi sınırlı ve sürmekte olan bir şimdiki zaman kipidir. Bu kip Batı Türkçesinde bir tasvir fiilinden gelişmiş olup sürmekte anlatımını oradan alır: bak-a yor-ı-r > bak-ı yoru > bak-ıyor. Bu sebeple ortaya çıkan fiil gövdesi ekinin son hecesi sesli uyumuna tabi olmamıştır (Banguoğlu, 2015:464). Şimdiki zaman, bir eylemin ihbar sırasında vuku bulduğunu ifade eder (Bilgegil, 2009:257). Korkmaz ise şimdiki zaman kipini fiilin gösterdiği oluş ve kılışın içinde bulunulan zamanda başladığını ve sürmekte olduğunu gösteren kip olarak tarif eder (Korkmaz, 2014:548). Hem şekil hem zaman ifade eden eklerden biridir. Şekil eki olarak bildirme, zaman eki olarak da şimdiki zaman ifade eder (Ergin, 2012:295). Şimdiki zaman esas itibarıyla öncesi ve sonrası olmayan, anda yapılmakta olan eylemin ifadesi için kullanılır. Bu anlamda şimdiki zaman ile çekimlenen bir fiilin icrası gerçekleşir gerçekleşmez artık geçmiş zamana dönüşür. Şimdiki zaman kipi karşıladığı zaman dilimi olarak bu denli kısa bir anı kapsar. Fakat şimdiki zaman ekleri bu gerçek zamanları dışında da kullanılabilir. Bazı durumlarda geniş zaman anlamlı cümlelerde bazen de gelecek zaman ihbarlı cümlelerde fiile şimdiki zaman eki gelir. Bu durum anlam kayması, zaman kayması olarak isimlendirilir. Örneğin "*Her sabah sporunu yapıyor.*" cümlesi şimdiki zaman kipi ile çekimlenmiş ancak

anlamca geniş zaman ifade etmektedir. *"Önümüzdeki hafta tatile çıkıyor."* cümlesi yine şimdiki zaman kipi ile çekimlenmiş ancak anlamca gelecek zaman ifade etmektedir.

Eski Türkçe döneminde şimdiki zaman için ayrıca bir ek kullanılmamış, geniş zaman eki olan *-r, -ar, -er, -ır, -ir, -ur, -ür* eki hem geniş zamanı hem şimdiki zamanı bazen de gelecek zamanı ifade etmiştir (Gabain, 2000: 80). Batı Türkçesinin ilk dönemi olan Eski Anadolu Türkçesinde *yoru-* tasvir fiili fiil kök ve gövdelerine *-a, -e, ı, -i, -u, -ü* zarf-fiil ekleri ile bağlanmakta ve şimdiki zaman kullanımı bu şekilde gerçekleşmekteydi: *al-ı yoru-r, başla-y-u yoru-r* (Vural ve Böler, 2011:219).

Metnimizde şimdiki zaman eki olarak *-yor* ve *-mada* ekleri kullanılmıştır. Her iki ek de tüm metinde sadece birer kez kullanılmıştır. Bu eklerden *-yor* tek şekilli olduğu için dudak uyumuna tam bağlı değildir. Metindeki kullanımında da dudak uyumu bulunmamaktadır. *-mada* eki ise dudak uyumuna bağlı bir ektir. Metindeki kullanımında da dudak uyumu bulunmaktadır. Şimdiki zaman metinde çok sınırlı kullanıldığı için diğer kip başlıklarındaki gibi şahıslar için ayrı başlıklar açmayacağız. Bu eklerin kullanıldığı örnekler şunlardır:

Nergis ḳoḳ*mada* … 88/7 (Teklik 3. Şahıs)

…erkeklere daḫı ḳullanı*yor* 539/2 (Teklik 3. Şahıs)

2.3.7.3.1.4. Gelecek zaman -acaḳ, -ecek

Henüz gerçekleşmemiş bulunan; fakat fiili gösterdiği oluş ve kılışın gelecekteki bir zaman kesiminde mutlaka gerçekleşeceğini bildiren bir kiptir. Yapılacak iş niyet halinde olsa bile gerçekeşmesinde kesinlik bulunduğu için bu ekle kurulan gelecek zaman kipinde bir kesinlik vardır. Bu görev ekin aslî görevidir (Korkmaz, 2014:558-559). Gelecek zaman kip ekleri hem şekil, hem de zaman ifade eden eklerdir. Şekil olarak bildirme, zaman olarak da gelecek zaman ifade ederler (Ergin, 2012:302).

Gelecek zaman eki Eski Türkçede *-ġay, -gey* şeklinde bulunmaktaydı (Gabain, 2000:81). Eski Türkçedeki bu şekil Eski Anadolu Türkçesinin ilk dönemlerine kadar devam etmiştir. Eski Türkçedeki bu gelecek zaman eki sonradan *-ġa, -ge* şekline dönmüş sonra ise Batı Türkçesinde *-ġ* ve *-g* düşmesi ile *-a, -e*'ye dönüşmüştür ve bu süreçte fonksiyonu değişerek istek kipi olmuştur (Ergin,

2012:303). Eski Anadolu Türkçesinde gelecek zaman eki *-ısar, -iser* kullanılmıştır (Ediskun, 2010:180). Osmanlı Türkçesinde ise hatta Eski Anadolu Türkçesinin son dönemlerinden itibaren söz konusu zamanın kip eki *-acaḳ, -ecek* şeklinde kullanılmıştır. Fakat *-acaḳ, -ecek*'in nasıl oluştuğu tam olarak bilinmemektedir. Osmanlı Türkçesi ve Türkiye Türkçesinde gelecek zaman eki ortak olarak *-acaḳ, -ecek* şeklinde kullanılmıştır.

Gelcek zaman günümüzde de olduğu gibi düz ünlülüdür. Metnimizde gelecek zaman çekiminde teklik üçüncü şahıs ve çokluk birinci şahıs çekimleri bulunmaktadır. Diğer şahıslarda gelecek zaman çekimi bulunmamaktadır.

Teklik 3. Şahıs

Metinde gelecek zaman teklik üçüncü şahıs eki *-acaḳ/-ecek+Ø* şeklinde kullanılmaktadır. Metinde bu şekilde çekimlenmiş sadece iki örnek tespit edilmiştir:

kesb olun*acaḳ* 195/4, yiy*ecek* 397/12.

Metinde gelecek zaman teklik üçüncü şahıs eki bazen *-acaḳ/-ecek+dır/dir* şelinde çekimlenmiştir. Bu şekilde çekimlenmiş örnekler şunlardır:

iʿāde ol*acaḳdır* 4/6, defʿ eyley*ecekdir* 17/7, menāfiʿ gör*ecekdir* 258/21, ḳaynad*acaḳdır* 402/17.

Gelecek zaman teklik üçüncü şahıs çekimi olumsuz yapıda sadece bir örnekte tespit edilmiştir.

defʿ eyleye*meyecek* 191/10.

Çokluk 1. Şahıs

Metinde gelecek zaman çokluk birinci şahıs eki *-acaḳ/-ecek+iz* şeklinde kullanılmaktadır. Metinde bu şekilde çekimlenmiş bir örnek tespit edilmiştir.

rücūʿ id*ecegiz* 182/23.

2.3.7.3.1.5. Geniş zaman -r, -ar, -er, -ır, -ir, -ur, -ür

Fiilin her zaman yapıldığını veya yapılmakta olduğunu veya yapılacağını belirten eklerdir (Gülensoy, 2010:567). Geniş zaman eki geçmişten geleceğe uzanan geniş bir zamandaki oluş ve kılışları içine alır. Ekte esas itibarıyla her zamanı içine alan bir süreklilik işlevi bulunmaktadır. Bu sebeple sık sık yapılan, alışkanlık ya da adet

haline gelen veya her zamanı kapsayan ve genellik taşıyan oluş ve kılışlar bu kiple ifade edilir (Korkmaz, 2014:569). Geniş zaman şimdiki zamanda gerçekleşmekte olan dil kullanımını, yani düşünme ve konuşmaları, geçmişe ve geleceğe yönlendiren bir zamandır (Karaağaç, 2012:359). Her zaman yapılan ya da sık sık yapılan eylemler nasıl geniş zaman kipi ile ifade ediliyorsa hiçbir zaman yapılmayan ya da ara sıra yapılan/yapılmayan eylemler de geniş zaman kipi ile ifade edilir.

Ergin'e göre geniş zaman ekleri üç çeşit zaman ifade ederler:

1. Her zaman,
2. Geçmiş zamanla şimdiki zamanı içine alan bir zaman,
3. Gelecek zaman.

Geniş zaman hareketin bu üç zaman bölümünden birinde ortaya çıktığını veya çıkacağını göstermek için kullanılırlar (Ergin, 2012:291).

Geniş zaman eki Eski Türkçede *-r, -ar, -er, -ur, -ür* şekilllerinde kullanılmıştır (Gabain, 2000:80). Bu eklerden en eskisi *-ur, -ür*'dür. Nadiren *-ar, -er* kullanılmış, *-r* eki ise dönemin sonunda ortaya çıkmıştır (Ergin, 2012:293). Batı Türkçesinin ilk dönemi olan Eski Anadolu Türkçesinde geniş zaman eki *-ur, -ür* yaygın kullanılmakla birlikte *-ar, -er* eki de kullanılmıştır. Fakat söz konusu dönemde bu eklerin fiillere eklenmesi bir kural dahilinde değildir.

Geniş zamanın olumsuz kullanımı diğer kiplerden farklıdır. Diğer kiplerin olumsuzu çekim sırasında kip ekinden önce olumsuzluk eki *-ma, -me* ekinin getirilmesi ile yapılır. Ancak geniş zaman olumsuzunda direkt olarak *-ma, -me/-maz, -mez* ekleri kullanılmaktadır. Geniş zaman çekiminde birinci teklik ve çoklukta olumsuzluk *-ma, -me* ile, diğer şahıslarda ise *-maz, -mez* ile yapılır. Bu olumsuzluk ekleri üzerinde hem olumsuzluk anlamı hem de zaman anlamı bulunmaktadır.

Teklik 1. Şahıs

Metinde geniş zaman teklik birinci şahıs eki *-r, -ar, -er, -ır, -ir, -ur, -ür+m* şeklinde kullanılmaktadır. Metinde bu şekilde çekimlenmiş örneklerden bazısı şunlardır:

di*rim* 41/25, niyāz id*erim* 203/18, taṣdīḳ id*erim* 388/4.

Metinde geniş zaman teklik birinci şahısta bir örnekte farklı bir çekim gerçekleşmiştir. Bu şahsın eki hep *+ım, +im* iken, bu fiilde *+em* şeklinde gelmiştir.

di*yerem* 48/13.

Teklik 2. Şahıs

Metinde geniş zaman teklik ikinci şahıs eki şu örneklerde tespit edilmiştir. Bu örneklerde çekim *-ır, -ir, -ur, -ür+sın, +sin, +sun, +sün* şeklinde gerçekleşmiştir.

vir*irsin* 185/6, ol*ursun*197/2a, bil*ürsün* 197/7a.

Teklik 3. Şahıs

Metinde geniş zaman teklik üçüncü şahıs eki *-r, -ar, -er, -ır, -ir, -ur, -ür+Ø* şeklinde kullanılmaktadır. Metinde bu şekilde çekimlenmiş örneklerden bazısı şunlardır:

gürle*r* 209/10, gider*ir* 459/6, ol*ur* 483/21, dağıd*ır* 484/9, hażm itdir*ir* 486/4, iʿtidāl vir*ir* 486/23-24, ṣarḳabil*ür* 491/8, eklen*ür* 492/7, çekil*ür* 498/9, żaʿīfle*r* 501/6, arıḳla*r* 501/6.

Söz konusu çekimin olumsuz şekli şu örneklerde *-maz, -mez* şeklinde tespit edilmiştir:

ḳal*maz* 403/4, bulun*maz* 420/23, ḳop*maz* 433/2, çek*mez* 22/10, żarar it*mez* 39/26, sür*mez* 43/17, gel*mez* 87/18.

Çokluk 1. Şahıs

Metinde geniş zaman çokluk birinci şahıs çekimi *-r, -ar, -er, -ır, -ir, -ur, -ür+ız, +iz, +uz, +üz* şeklinde geçmektedir. Söz konusu çekimin örnekleri şu şekildedir:

di*riz* 33/20, gör*iriz* 34/5, bil*ürüz* 34/5, çıḳar*ırız* 34/6, ḥabs eyle*riz* 34/6, ẓan ide*riz* 121/3, viri*riz* 387/3, yaz*arız* 512/23.

Çokluk 3. Şahıs

Metinde geniş zaman çokluk üçüncü şahıs çekimi *-r, -ar, -er, -ır, -ir, -ur, -ür+lar, +ler* şeklinde yapılmaktadır. Metinde bu şekilde çekimlenmiş örnekler şunlardır:

ov*arlar* 21/1, yap*arlar* 120/18, di*rler* 198/13, ye*rler* 211/7, istiʿmāl eyle*rler* 231/19-20, ṭılā ide*rler* 259/15, başla*rlar* 293/12, aṣarlar 389/21.

Söz konusu çekimin olumsuz şekli şu örneklerde *-mazlar, -mezler* şeklinde tespit edilmiştir:

çıkar*mazlar* 76/9, ḥāmile ol*mazlar* 567/4, işle*mezler* 177/7, gör*mezler* 384/8, göster*mezler* 387/25.

2.3.7.3.2. Tasarlama kipleri

Dilek kipleri olarak da ifade edilen tasarlama kipleri zaman anlamı taşımayan kiplerdir. Tasarlama kipleri eklendikleri fiil kök veya gövdelerinde eylemin hangi şekil içerisinde gerçekleştiğini bildirir. Tasarlama kipleri, fiilin olumlu ya da olumsuz durumdaki halini gereklilik, şart, istek ve emir şekilleri içerisinde veren kiplerdir. Tasarlama kipleri henüz gerçeleşmemiş olan, tasarı olan, düşünülen, istenen ya da bir şarta bağlanan ve olması istenilen durumları ifade etmek için kullanılır. Bu grup kiplerde haber kiplerindeki gibi açık bir zaman anlamı yoktur. Zaman anlamı genellikle zarflar ile sağlanır (Türkyılmaz, 1999:10).

2.3.7.3.2.1. Gereklilik kipi -malı, -meli; sa/-se gerek; -ma/-me gerek; -mak/-mek gerek

Gereklilik kipi yapılması gerekli görülen eylemlerin ifadesi için kullanılır. Tasarlanan veya istenen hareketin yapılması gerektiğini bildiren kiptir (Vural ve Böler, 2011:229). Gereklilik kipinin vereceği anlam cümle içerisinde *gerek, lazım, icap etmek* gibi bu anlamı verecek kelimeler ile sağlanabilir. Gereklilik kipinin ana işlevi tasarlanan hareketin yapılmasının gerekli, zorunlu olduğunu ifade etmektir. Kullanıldığı diğer işlevler ise tahmin, olasılık, emir, şart, tereddüt, önemsememe, ikaz, hayret-şaşkınlık, kızgınlık-hiddet, kesinliktir (Türkyılmaz, 1999:106).

Bugün Türkiye Türkçesinde gereklilik kipi olarak *-malı, -meli* eki kullanılmaktadır. Eski Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesinde, Türkiye Türkçesindeki gibi *-malı, -meli* şeklinde ve gereklilik işlevinde bir ek bulunmamaktadır. Bu ek Eski Anadolu Türkçesi sonunda ortaya çıkmış bir ektir ve *-ma, -me* fiilden isim yapım eki ile *+lı, +li* sıfat yapan ekin birleşmesinden meydana gelmiş ve sıfat-fiil eki olarak kulanılmıştır. Ekin başlangıçta *-malu, -melü* şeklinde olması Eski Anadolu Türkçesi döneminde çıktığına bir işarettir (Ergin, 2012:313). Bu konuda Kormaz da benzer şeyler söylemiştir. Korkmaz'a göre *-malı, -meli* ekinin gereklilik fonksiyonunda kullanılması Osmanlı Türkçesinde olmuştur. Öncesinde bu ek Türkçede bulunmakla birlikte gereklilik fonksiyonu dışında sıfat-fiil görevinde kullanılmaktaydı (Korkmaz, 2014:613-614). Sıfat-fiil eki işlevinde kullanılmakta olan *-malı, -meli* eki yerine

gereklilik anlamı verecek ekin bulunmadığı eski dönemlerde gereklilik ifadesi için *gerek* kelimesinden yararlanılmıştır. *Gerek* kelimesi *-a, -e* istek veya *-sa, -se* şart çekimi ile birlikte kullanılarak gereklilik ifadesi sağlanmıştır. Eski Anadolu Türkçesinde olsa gerek "olmalı", bilse gerek "bilmeli örneklerinde olduğu gibi. Ayrıca *-ma, -me* ve *-mak, -mek* ekleri *gerek* ile kullanılarak gereklilik anlamı sağlanmıştır: görmek gerek "görmeli", duymak gerek "duymalı" örneklerinde olduğu gibi (Timurtaş, 1977:132; Akt. Vural ve Böler, 2011:229-230). Gereklilik kipinin çekimi zamir kökenli şahıs ekleriyle yapılmaktadır. Metnimizde teklik üçüncü, çokluk birinci ve üçüncü şahıslarda bu kipte çekimlenmiş fiiller tespit edilmiştir.

Teklik 3. Şahıs

Metinde gereklilik kipi teklik üçüncü şahıs çekimi *-malı, -meli+ Ø* şeklinde yapılmıştır. Bu şekilde çekimlenmiş örnekler şunlardır:

yaşamalı 178/17a, olmalı 216/2, ġayret itmeli 225/11, ṣabr eylemeli 267/14, tertīb itmeli 302/7, çintmeli 410/24.

Söz konusu çekim bazı örneklerde de *-malı, -meli+dir* şeklinde çekimlenmiştir.

gelmelidir 487/9

içilmemelidir 106/12

Metinde gereklilik kipi işlevinde *-malı, -meli* dışında Eski Anadolu Türkçesinde olduğu gibi *-sa/se gerek* şekilleri kullanılmıştır. Bu örnekler şunlardır:

kes*se gerek* 62/14, ol*sa gerek* 191/6, ye*se gerek*dir 415/3, bağla*sa gerek*dir 421/2, çıḳsa gerek 485/2.

Metinde gereklilik kipi işlevinde yine Eski Anadolu Türkçesinde kullanılan *-mak/-mek gerek* yapısı kullanılmıştır.

al*maḳ gerek*dir 34/25, ḳuş*maḳ gerek* 116/13, ḳızdır*maḳ gerek* 207/12, ur*maḳ gerek* 485/3, def' eyle*mek gerek* 9/17, ye*mek gerek* 13/17, yelle*mek gerek*dir 16/16, virme*mek gerek*dir 42/8, iç*mek gerek*dir 42/23, tenḳıye eyle*mek gerek*dir 230/17.

Metinde gereklilik kipi işlevinde yine Eski Anadolu Türkçesinde kullanılan *-me gerek* yapısı bir örnekte kullanılmıştır.

iḫrāc eyle*me gerek*dir 26/4-5.

Çokluk 1. Şahıs

Metinde gereklilik kipi çokluk birinci şahıs çekimi *-malı, -meli + ız, iz* şeklinde yapılmıştır. Bu şekilde çekimlenmiş sadece bir örnek bulunmaktadır.

teşekkürler it*meliyiz* 144/12.

Gereklilik kipi çokluk birinci şahıs çekimi bir örnekte olumsuz yapılı bir fiile gelmiştir.

ayrılmam*alıyız* 145/5

Çokluk 3. Şahıs

Metinde gereklilik kipi çokluk üçüncü şahıs çekimi *-se+ler gerek* şeklinde bir örnekte tespit edilmiştir.

in*seler gerek*dir 384/21

2.3.7.3.2.2. Dilek-şart kipi -sa, -se

Eylemin şart şeklinde tasarlandığını, şart olarak düşünüldüğünü ifade eden kiptir. Bir oluş ve kılışı şarta veya dilek, istek ve niyete bağlayan bir tasarlama kipidir. Ekin anlam bakımından iki yönü bulunmaktadır. Fiile şart bildirme görevi veya istek, dilek bildirme işlevi bağlanmaktadır. Şart bildirme görevinin diğer tasarlama kiplerinden farklı bir tarafı bulunmaktadır. Bu ek şart bildirme işlevinde kullanıldığında diğer kipler gibi yargı bildirmez, temel cümledeki yargının gerçekleşmesini şarta bağlayan bir yardımcı öge niteliğinde olur. Yan cümlecik de diyebileceğimiz bu cümle parçası bir yargı bildirmediği için temel cümlenin zarfı durumundadır. Söz konusu ek dilek, istek, niyet anlamlarında kullanıldığında yargı bildirir (Korkmaz, 2014: 600). Temel cümlenin yüklemi görevini üstlenir. Görüldüğü üzere ekin iki yönü bulunmakta. Bu sebeple bu kipe sadece şart kipi demek ya da sadece dilek kipi demek yetersiz kalır. Bu sebeple dilek-şart kipi ifadesini kullanmak daha doğru olur.

-sa, -se ekiyle ilgili bir tartışmada cümle içerisinde şart anlamı veren bir öge mi yoksa zarf-fiil eki mi olduğudur. Gülsevin'e göre söz konusu ek, kipten ziyade zarf-fiil eki işlevinde kullanılmakta ve gramerlerde zarf-fiil başlığı altına şart

gerundiumu adıyla verilmelidir; *-sa, -se* ekinin şahıs eki alabiliyor olması bu ekin zarf-fiil olmasına engel değildir ve cümlede hiçbir zaman yüklem görevi taşımayan bu ek, gramerlerin devamlı yüklem görevi üstlenen fiil kipleri bölümünde değil, fiilden türemiş zarflar olan gerundiumlar bölümünde verilmelidir (Gülsevin, 1990:279).

Dile-şart kipi *-sa, -se* için bir farklı yaklaşım daha bulunmaktadır. Vecihe Hatipoğlu ve Emin Özdemir fiil kök ve gövdelerine gelen *-sa, -se* ile isim kök ve gövdelerine gelen isimden fiil yapma eki olan *-sa, -se*'nin arasında mevcut şekil benzerliğinin yanında anlamca da bir benzerlik olduğunu savunurlar (Hatipoğlu, 1954:256; Özdemir, 1967:188). Bu düşüncenin bir mantıksal yanı bizce de bulunmaktadır. Örneğin *gel-se* çekiminde de istek anlamı bulunmakta, *su-sa-mak* çekiminde de istek anlamı bulunmaktadır.

Çekimi iyelik kökenli şahıs ekleri ile yapılan şart kipi Türkiye Türkçesinde *-sa, -se* şeklinde kulanılmaktadır. Eski Türkçede *-sar, -ser* şeklinde kullanılmış olan (Gabain, 2000:91) bu ek sonra *-r* sesinin düşmesiyle *-sa, -se* şeklini almıştır. Batı Türkçesinin başlangıcı olan Eski Anadolu Türkçesinden itibaren bu şekilde kullanılmıştır. Ekin çekimi Eski Türkçede *ḳoy-sar-men, ḳoy-sa-sen* şeklinde yapılırken Eski Anadolu Türkçesinde ekin çekimi değişmiş ve *ol-sa-m, ol-sa-ñ, ol-sa, ol-sa-vuz, ol-sa-ñuz, ol-sa-lar* şeklinde yapılmıştır (Ergin, 2012:309).

Teklik 2. Şahıs

Metinde şart kipi teklik ikinci şahıs çekimi *-sa+ñ* şeklinde yapılmıştır. Bu şekilde çekimlenmiş sadece iki örnek bulunmaktadır.

olur*sañ* 170/13, ṭoḳun*sañ* 531/14.

Teklik 3. Şahıs

Metinde şart kipi teklik ikinci şahıs çekimi *-sa, -se+Ø* şeklinde yapılmıştır. Bu şekilde çekimlenmiş sadece iki örnek bulunmaktadır.

bulma*sa* 170/20, bulun*sa* 173/23, muʿtedil olur*sa* 175/13, cağır*sa* 565/17, otur*sa* 571/22, getür*se* 100/11, iç*se* 101/23, ekil*se* 107/16, düş*se* 139/9, iriş*se* 182/4.

Çokluk 1. Şahıs

Metinde şart kipi teklik ikinci şahıs çekimi *-se + k* şeklinde yapılmıştır. Bu şekilde çekimlenmiş sadece bir örnek bulunmaktadır.

faṣd eyle*sek* 34/4.

Çokluk 3. Şahıs

Metinde şart kipi çokluk üçüncü şahıs çekimi *-sa, -se + lar, +ler* şeklinde yapılmıştır. Bu şekilde çekimlenmiş çok fazla örnek bulunmaktadır. Bu örneklerden bazıları şunlardır:

ur*salar* 205/11, ṭamzır*salar* 211/19, ṭut*salar* 268/23, ḳo*salar* 271/12, ḳarışdır*salar* 287/17, durdur*salar* 464/22, dög*seler* 279/13, iḥtiḳān it*seler* 287/17, içür*seler* 290/3, di*seler* 308/7.

2.3.7.3.2.3. İstek kipi -alım, -elim, -ayım, -eyim, -a, -e, -alar, -eler

İstek kipi fiile istek, niyet, arzu anlamlarını veren bir tasarlama kipidir. Yapılan işin istendiğini veya o işe niyet edildiğini gösterir (Korkmaz, 2014:577). Bu ek sadece şekil ifade eden bir ektir. Tasarlama kiplerinden istek şeklini meydana getirir, istek şeklinde bir tasarlama bildirir (Ergin, 2012:310). İstek kipi ile emir kipi birinci şahısları hakkında dilciler arasında bir ayrılık bulunmaktadır. Bu görüş ayrılığı *-alım, -elim, -ayım, -eyim* eklerinin işleviyle ilgilidir. Bu ekler Eski Türkçede hem istek hem de emir için kullanılmaktaydı. Osmanlıcada birinci şahısların istek çekimleri kaybolmuş ve bu boşluğu emir kipi doldurmuştur. Osmanlıca ve Türkiye Türkçesinde birinci şahıs emir kipi aynı şahısların istek çekiminde kullanılmıştır. Bugün bu eklerin kullanımı ile ilgili dilcileri ayıran tarışma emir kipinde detaylıca izah edilmeye çalışılmıştır.

Gülsevin ise istek kipi ile ilgili hep birinci şahısların tartışıldığını asıl ikinci ve üçüncü şahıs çekimlerinin tartışılması gerektiğini söyler. Bu şahıslardaki çekimlerin (otur-asın, otur-/ ver-esin, ver-e) bugün yazı dilimizde yaygın şekilde kullanılmadığı, bunlar halk ağzında, deyimlerde, tarihi lehçelerde kullanılsa bile yazı dilimizde yabancı kaldığını söyler. Her ne kadar *otur-asın* şeklinde istek ikinci teklik şahıs kullanımı yazı dilinde yaygın olmasa da ikinci ve üçüncü şahıslardan otur-

eylemini isterken gramer kitaplarında emir olarak ifade edilen *otur-Ø*, *otur-un* çekimini bunun yerine kullanabilmekteyiz (Gülsevin, 2002:37).

İstek kipi Eski Türkçede *-ġay, -gey*'den gelmiş *-ġa, -ge* şeklinde kullanılmaktaydı. Batı Türkçesinin başında Eski Anadolu Türkçesinde söz konusu kip *-a, -e* şekline girmiştir. Osmanlıcada ikinci ve üçüncü şahıslarda bu şekil devam etmiştir. Bugün Türkiye Türkçesinde de *-a, -e* kullanılmaktadır. Sadec çokluk üçüncü şahıs çekiminde *+lar, +ler* çokluk eki çekime eklenmiştir. Birinci şahıslar ile ilgili durum ise yukarıda açıklandığı üzere gerçekleşmiştir. 19. yüzyıla ait metnimizde istek kipi *-ayım, -eyim, -alım, -elim, -a, -e, -alar, -eler* şekilllerinde kullanılmıştır.

Teklik 1. Şahıs

Metinde istek kipi teklik birinci şahıs çekimi *-ayım, -eyim+Ø* ekleri ile yapılmıştır. Bu şekilde çekimlenmiş iki örnek tespit edilmiştir. Bu örnekler şunlardır:

ol*ayım* 161/1, düşür*eyim* 572/19.

İstek kipi teklik birinci şahıs ile çekimlenmiş olumsuz yapılı sadece bir fiil tespit edilmiştir.

ṭoġurmay*ayım* 166/19.

Teklik 2. Şahıs

Metinde istek kipi teklik ikinci şahıs ile çekimlenmiş pek çok örnek tespit edilmiştir. Bu örneklerden bazıları şunlardır:

ekmey*esin* 237/23, melhem id*esin* 239/6, dög*esin* 290/4, ez*esin* 409/8, ḳay‘ itdir*esin* 456/22, kes*esin* 457/21, ciz*esin* 457/24, sür*esin* 458/12, ışlad*asın* 237/1, yoğur*asın* 237/9, yuvarlay*asın* 239/7, ḳurud*asın* 239/7.

Teklik 3. Şahıs

Metinde istek kipi teklik üçüncü şahıs çekimi *-a, -e +Ø* ekleri ile yapılmıştır. Bu şekilde çekie girmiş pek çok örnek tespit edilmiştir. Bu örneklerden bazıları şunlardır:

uyuy*a* 161/4, ḳaynad*a* 99/13, aġarda 161/23, mülāzemet eyley*e* 215/21, terley*e* 225/20, vir*e* 239/9, gid*e* 259/22, ḳoḳlad*a* 292/3, yürüy*e* 572/3, yuy*a* 577/7.

İstek kipi teklük üçüncü şahıs çekimi olumsuz yapılı fiillerde şu şekilde kullanılmıştır:

ḳorḳmay*a* 23/10, örtünmey*e* 44/10, ġaflet olunmay*a* 203/12, ḳomay*a* 205/14, çıḳmay*a* 260/18, yanmay*a* 267/6, verilmey*e* 285/1.

Çokluk 1. Şahıs

İstek kipi çokluk birinci şahıs çekimi *-alım, -elim* + *Ø* şeklinde yapılmıştır. Metinde bu şekilde çekimlenmiş aşağıdaki örnekler tespit edilmiştir.

beyān id*elim* 27/8, şükr id*elim* 182/21, yaz*alım* 567/13,

İstek kipi çokluk birinci şahıs çekimi olumsuz yapılı olarak bir örnekte tespit edilmiştir.

getürmey*elim* 182/20

Çokluk 2. Şahıs

Metinde istek kipi çokluk ikinci şahıs çekimi *-a, -e* + *sız, +siz* ekleri ile yapılmıştır. Bu şekilde çekimlenmiş örneklerden bazıları şunlardır:

ṣaḳın*asız* 33/20, çek*esiz* 176/3, bil*esiz* 272/17, vir*esiz* 456/12, sür*esiz* 483/8, ṭılā id*esiz* 483/11,

İstek kipi çokluk ikinci şahıs çekimi olumsuz yapılı fiillerde şu şekilde çekimlenmiştir:

ṣunmay*asız* 176/2, yemey*esiz* 176/6, ġāfil olmay*asız* 397/24.

Çokluk 3. Şahıs

Metinde istek kipi çokluk üçüncü şahıs çekimi *-a, -e* + *lar, +ler* ekleri ile yapılmıştır. Bu şekilde çekimlenmiş örneklerden bazıları şunlardır:

emīn ol*alar* 87/17, ṭoġray*alar* 99/11, ḳaynad*alar* 99/15, ḳoy*alar* 130/25, ur*alar* 150/26, içür*eler* 151/8, sür*eler* 151/20, yaḳı id*eler* 152/15, çek*eler* 153/1, isti'māl itdür*eler* 186/8, dürt*eler* 203/8.

İstek kipi çokluk üçüncü şahıs çekimi olumsuz yapılı fiillerde aşağıdaki şekilde gerçeleşmiştir.

ṭurmay*alar* 29/16, yemey*eler* 151/10, içmey*eler* 224/19, baḳmay*alar* 230/9, urmay*alar* 236/11, aḳıtmay*alar* 332/14.

2.3.7.3.2.4. Emir kipi -gil, -sun, -sün

İstek kipi ile emir kipi arasında birinci şahısların çekimi konusunda dilciler arasında tam bir birlik bulunmamaktadır. Söz konusu eklerin (-ayım, -eyim; -alım, -elim) istek kipi mi yoksa emir kip mi olduğu konusunda iki ayrı görüş bulunmaktadır. Bu eklerin istek grubunda olması gerektiğini düşünen Banguoğlu "Buyuru bildirme kipi tekli ve çoklu 2. ve 3. kişilerden ibarettir. Buyuru eydilen veya sözü geçene eydenin nazari olarak kesn eğilimini duyuran bir kip olduğu için birinci kişiye yönelmesi mantıki sayılmaz" (Banguoğlu, 2015:473) demiştir. Banguoğlu gibi bu eklerin istek eki grubuna girmesi gerektiğini düşünen diğer dilciler İbrahim Necmi Dilmen, Tahir Nejat Gencan, Hikmet Dizdaoğlu, Vecihe Hatipoğlu, Haydar Ediskun, Kaya Bilgegil, Oya Adalı ve Ahmet Topaloğlu'dur (Vural ve Böler, 2011:224). Ahmet B. Ercilasun ise bu görüşe itiraz etmektedir. "İnsanın kendi kendisine emir veremeyeceği için emir kipinin birinci teklik ve çoklukları yoktur" düşüncesine itiraaz eder ve bu düşünceyi çürütmek adına şu cümleyi ifade eder: "Ahmet dedim kendi kendime, kalk ve çalış." Ercilasun'a göre bu cümledeki *kalk* ve *çalış* fiilleri emir şeklindedir ve kişi kendisine "kalk ve çalış" diyerek emir verebilmektedir (Ercilasun, 2004:61). Ercilasun'un verdiği örnekler için İnan, emir çekiminin birinci kişisi için değil ikinci kişisi için uygun örnekler olduğunu ifade eder. Burada kişi kendisini soyutlayarak ikinci kişi durumuna getirmiş ve böylelikle emir teklik ikinci şahıs (sen) için işletilmiştir. Birinci kişi için olsa bile sonucunda cezai bir yaptırım olmayacağı için bu çekimler emir değil istek kategorisindedir (İnan, 2016:256). Ercilasun tarafından verilen örnek üzerinden yapılan tartışmalar değerlendirildiğinde *"Ahmet dedim kendi kendime, kalk ve çalış."* cümlesindeki *Ahmet* bir seslenme olarak kabul edilebilir. Burada *Ahmet* cümlenin esas unsuru değildir, cümlenin öznesi gizli *sen* şahsıdır. Benzer yapıda bir cümle Leyla Karahan tarafından *Türkçede Söz Dizimi* isimli eserde tahlil edilmiştir. *"Delikanlım, işaret aldığın gün atandan yürüyeceksin."* cümlesinde *delikanlım* ifadesi, Ercilasun'un cümlesindeki *Ahmet* ile aynı durumdadır. Karahan söz konusu cümlenin tahlilinde *delikanlım* için cümle dışı unsur ifadesini kullanmıştır ve cümlenin öznesini gizli şekildeki *sen* zamiri olarak belirlemiştir (Karahan, 2013:122).

Ergin ve Korkmaz da bu eklerin emir şekli olduğunu ifade eder. Ergin, birinci şahsın da kendi kendine emredebileceği ve bunu karşılamak üzere Türkçede emir birinci şahıs eki olduğunu ve bu eklerin aynı zamanda istek şekli için de kullanılabileceğini ifade eder (Ergin, 2012:307-308). Korkmaz ise emir kipinin birinci şahıs teklik ve çokluk çekiminin varlığını kabul etmeme görüşünde birleşenler, iki noktada yanıldığını ifade eder. Bunlardan ilki, emir kipinin tarihi devirlerdeki görevlerini dikkate almadan, ondaki isteğe yönelme eğilimini sadece Türkiye Türkçesindeki gelişme sürecine bağlamaları, ikincisi de yalnız şekil üzerinde durarak ekin Türkiye Türkçesindeki kullanılış şekilllerini, dilin malzemesine dayanarak detaylıca incelememiş olmalarıdır (Korkmaz, 2014:592).

Sonuç olarak emir kipindeki birinci teklik ve çokluk ekleri *-ayım, -eyim; -alım, -elim* emir eki olup Osmalıca ve Türkiye Türkçesinde istek kipi birinci şahısları için kullanılmıştır. Osmanlıcanın başlarında emir çokluk birinci şahsı, sonnlarında ise emir teklik birinci şahsı istek kipine geçmiştir (Ergin, 2012:311). Metnimiz Osmanlıcanın son dönemlerinde yazıldığı için emir-istek meselesinde söz konusu teklik-çokluk birinci şahıs ekleri istek işlevinde kullanılmıştır. Emir çekiminde ise birinci şahısların bu kip ekleri ile emir anlamında çekimlenemeyeceği düşüncesi kabul edilerek bunlar istek kategorisinde değerlendirilmiştir. Türkiye Türkçesinde olduğu gibi ikinci ve üçüncü şahıslardaki çekimler gösterilmiştir.

Teklik 2. Şahıs

Metinde emir kipi teklik ikinci şahıs çekimi *fiil* + *Ø* şeklinde çekimlenmektedir. Bu şekilde çekimlenmiş iki fiil tespit edilmiştir.

bil 257/3, gör 397/23

Ayrıca emir kipi teklik ikinci şahıs çekiminde Eski Anadolu Türkçesinde ve Osmanlı Türkçesinin başlarında kullanılan *-gil* emir kipi (Ergin, 2012:306) bir örnekte tespit edilmiştir. 19. yüzyıla ait olduğunu bildiğimiz metimizde bu denli eski bir ekin görülmesi dikkat çekicidir.

bil*gil* 180/18.

Teklik 3. Şahıs

Metinde emir kipi teklik üçüncü şahıs çekimi *-sun, -sün* + *Ø* şeklinde yapılmıştır. Bu şekilde çekimlenmiş örneklerden bazıları şunlardır:

maʿlūm ol*sun* 11/13, bit*sün* 157/18, var*sun* 171/6, mülāzemet eyle*sün* 171/6, gel*sün* 186/5, tevellüd it*sün* 253/17, dur*sun* 264/22, ṭur*sun* 582/10.

Çokluk 2. Şahıs

Emir kipi çokluk ikinci şahıs çekimi *Ø +(i)ñ, +ñiz* şeklinde yapılmıştır. Metinde bu şekilde çekimlenmiş üç örnek tespit edilmiştir.

bili*ñiz* 182/11, bili*ñ* 208/23, çeki*ñ* 244/26.

2.3.7.3.3. Çekimli fiil

Fiil kök ve gövdelerine en az bir kip eki ve şahıs eki getirilmesiyle oluşan yapıya çekimli fiil denir. Fiiller hiçbir çekim eki almadıklarında kök veya gövde halindeyken anlamca karşıladığı oluş, kılış, durumun ismi durumundadır. Bu şekilleriye yargı bildirmezler veya cümlenin bir parçası olamazlar. Çekimli fiil kipe, zamana, şahsa bağlanmış bir hareketi karşılayan kelimedir (Vural ve Böler, 2011:214). Haber kip ya da tasarlama kiplerinden birini ve şahıs ekini aldıktan sonra yargı bildirir hale gelirler ve bulundakları cümlede görev üstlenebilirler. Aldıkları kip sayısına göre basit çekimli ve birleşik çekimli olarak ikiye ayrılır.

2.3.7.3.3.1. Basit çekimli fiil

Basit çekimli fiil bir adet kip eki almış çekimli fiillere denir. Kelimenin çekimi *fiil-kip-şahıs* şeklinde olmalıdır. Çekimdeki kip, herhangi bir kip eki olabilir.

muḥtāc olunmasun 6/6, yaġmasa 10/5, yaramaz 11/4, def' eyleyecekdir 17/7, virir 86/24, içseler 87/20, bişürürler 1335/4, bitsün 157/18, ġayret itmeli 225/11, yiyeler 227/11, ḳarışdıralar 227/24, dimişler 262/6, ḫaft bulmuş 284/20, ẕikr olundı 341/3, ḳullanıyor 539/2.

2.3.7.3.3.2. Birleşik çekimli fiil

Birleşik çekimli fiil, bir kip eki almış fiil kök ve gövdelerine *idi, imiş, ise* ek-fiili getirilerek kurulan yapılardır. Kelimenin çekimi *fiil-kip-idi/imiş/ise-şahıs* şeklinde olmalıdır. Birleşik çekimde birinci sıradaki kip sadece emir kipi olamaz, diğer haber ve tasarlama kiplerinin tamamı olabilir. Birleşik çekimler rivayet (imiş), hikaye (idi) ve şart (ise) şeklinde meydana gelir.

2.3.7.3.3.2.1. Rivayet imiş

Rivayet eki metinde kip eklerinden sonra genellikle *-mış, -miş, -muş, -müş* şeklinde bazen de *imiş* şeklinde gelmiştir. Rivayet birleşik çekiminde sadece geniş zamanın rivayet birleşik çekimi bulunmaktadır.

Geniş Zamanın Rivayeti: Geniş zamanın rivayeti bitişik yazılmış şekilde bir örnekte tespit edilmiştir.

gid*ermiş* 573/17.

Geniş zamanın rivayet birleşik çekiminde bazı örneklerde de *imiş* ayrı olarak çekimlenmiştir.

biter *imiş* 68/1, olur *imiş* 75/13, ḳalur *imiş* 324/19, gelür *imiş* 324/19.

2.3.7.3.3.2.2. Hikaye idi

Hikaye eki metinde kip eklerinden sonra genellikle *-dı, -di* şeklinde bazen de *idi* şeklinde gelmiştir.

Geniş Zamanın Hikayesi: sev*erdi* 50/10, ṭut*ardı* 98/22, ḳana*rdı* 261/6, ol*mazdı* 170/20.

Geniş zamanın hikaye birleşik çekiminde bazı örneklerde de *idi* ayrı olarak çekimlenmiştir.

oynad*ır idi* 49/15, iç*mez idi* 100/14, gel*ür idi* 226/4, yayıl*ur idi* 372/19, ye*r*ler *idi* 117/11, beyān id*er*ler *idi* 389/1-2, ye*r idi* 439/19, uyu*r idi* 439/20, eyle*r*ler *idi* 507/14.

Duyulan Geçmiş Zamanın Hikayesi: Bu birleşik çekimde metinde tüm örneklerde *idi* ayrı şekilde çekimlenmiştir.

oṭur*muş*lar *idi* 49/15, bit*miş idi* 96/12, buyur*muş*lardır *idi* 117/9, piş*miş idi* 180/3, ḥāṣıl ol*muş idi* 378/4, ẕikr it*miş idi*k 381/4, beyān it*miş idi*k 381/5.

İstek Kipinin Hikayesi: Bu birleşik çekim iki örnekte tespit edilmiştir.

kifāyet itme*yeydi* 4/16, ol*aydı* 89/12.

Şart Kipinin Hikayesi: Bu birleşik çekim iki örnekte tespit edilmiştir. İki örnekte de idi ayrı şekilde çekimlenmiştir.

dilese *idi* 122/14, ol*sa idi* 226/3.

2.3.7.3.3.2.3. Şart ise

Geniş Zamanın Şartı: Geniş zamanın şart birleşik çekiminde fazlaca örnek tespit edilmiştir. Bu örneklerden bazıları şunlardır:

ol*maz ise* 47/8, içiril*ür ise* 76/19, iḫtiḳān idil*ür ise* 77/26, içil*ür ise* 105/27, di*r ise* 171/5, baḳıl*maz ise* 177/18, git*mez ise* 206/15, ol*maz ise* 216/5, deşil*ür ise* 287/27, isti'māl olun*ur ise* 349/13, bulun*ur ise* 454/11

Bu birleşik çekimde sadece bir örnekte ise bitişik yazılmıştır.

bur*arsa* 352/4

Bilinen Geçmiş Zamanın Şartı: Bilinen geçmiş zamanın şart birleşik çekiminde şu örnekler tespit edilmiştir.

çıḳ*dıysa* 31/19, müteġayyir ol*dıysa* 35/22, ḥāṣıl ol*duysa* 114/22, gel*diyse* 272/14, ol*duysa* 316/23, iriñlen*diyse* 422/7.

Bilinen geçmiş zamanın şartı birleşik çekiminde *ise* bazen ayrı olarak çekimlenmiştir.

ol*dı ise* 150/24, işle*di ise* 164/4, di*di*ler *ise* 388/17, rāḥat it*di ise* 506/8

Duyulan Geçmiş Zamanın Şartı: Metinde bu birleşik çekimde şu örekler tespit edilmiştir. Tespit edile örneklerin tamamında *ise* ayrı yazılmıştır.

ẕikr olun*muş ise* 171/13, neşāt it*miş ise* 252/6, yavrıla*mış ise* 253/8, ẕikr olun*muş ise* 280/26, ol*muş ise* 332/8, nāşi ol*muş ise* 371/20, yan*mış ise* 427/2, ol*muş ise* 497/22, öl*müş ise* 576/12.

Şimdiki Zamanın Şartı: Metinde bu birleşik çekimde bir örnek tespit edilmiştir. Bu çekimde şimdiki zaman eki *-mede* şeklinde geçmektedir.

dökül*mede ise* 300/9

2.3.7.3.4. Ek-fiil

Ek-fiil Eski Türkçede *olmak* anlamındaki *er-* yardımcı fiilinin *er-* > *ir-* > *i-* şeklinde ekleşmesinden meydana gelmiştir. Tek başına anlamı olmayan *i-* fiili, hiçbir yapım eki almaz, isim ya da fiil gövdesi meydana getirmez. İşlev bakımından ise isim soylu

kelimeleri yüklem yapar, basit çekimli fiilleri birleşik çekimli yapar. Ek-fiil *i-di, i-miş, i-ise* şeklinde belirli çekimlere girer. Son dönem bazı çalışmalarda *i-ken* zarf-fiil çekimi de buraya dahil edilmiştir. Ayrıca isim soylu kelimelerin ardına *-dır, -dir, -dur, -dür* şeklinde eklenen geniş zaman çekimi de bulunmaktadır. Ek-fiilin olumsuzu *degil* edatı ile yapılmaktadır. Ek-fiil olumsuz çekimlerde kullanıldığında söz konusu ek-fiiller *degil*'e eklenir ya da ayrı yazılacaksa da *degil*'in ardına yazılır. Çalışmamızda ek-fiilin zikr edilen beş grupta örneklerini değerlendireceğiz.

2.3.7.3.4.1. Bilinen geçmiş zamanı

Ek-fiilin bilinen geçmiş zamanı metinde şu örneklerde tespit edilmiştir. Tüm kullanımlarda *idi* ayrı şekilde yazılmıştır.

muḥtebes *idi* 34/13, ḥükemā-ı Hind *idi* 41/12-13, ḳan *idi* 180/4, var *idi* 378/4, seksān *idi* 439/20, tez *idi* 503/21, bu *idi* 552/15.

2.3.7.3.4.2. Duyulan geçmiş zamanı

Ek-fiilin duyulan geçmiş zamanı metinde sadece üç örnekte tespit edilmiştir. Üç kullanımda da *imiş* ayrı şekilde yazılmıştır.

var *imiş* 75/13, aġac *imiş* 75/13-14.

Ek-fiilin duyulan geçmiş zamanı bir örnekte olumsuz yapıya gelmiştir.

keskin *degil imiş* 519/8.

2.3.7.3.4.3. Geniş zamanı

Ek-fiilin geniş zamanı *-dır, -dir, -dur, -dür* metinde fazlaca tespit edilmiştir. Bu kullanımlardan bazıları şunlardır:

meşhūr*dur* 91/22, ṣoġuḳ*dur* 92/23, ṭuz*dur* 103/14, böyle*dir* 120/16, var*dır* 121/7, ot*dur* 129/16, żarar*dır* 131/14, kök*dür* 151/5, dürlüdür 185/18, gün*dür* 193/19, buḫār*dır* 203/5, yaḳu*dır* 208/9, yolda*dır* 272/17, muttaṣıl*dır* 353/10, mücerreb*dir* 520/10, nāfiʿler*dir* 522/8.

Ayrıca metinde ek-fiilin geniş zamanı olumsuz yapılara da şu şekilde gelmiştir.

ḳādir *degildir* 8/19, cāʾiz *degildir* 35/7, maʿlūm *degildir* 98/23, baʿīd *degildir* 30877, ḫafī *degildir* 502/23.

2.3.7.3.4.4. Şartı

Ek-fiilin şart çekimi metinde çok fazla kullanılmış ve yine çoğunda da *ise* ayrı yazılmıştır. Bu örneklerden bazıları şunlardır:

genc *ise* 67/3, ẓāhir-i bedende *ise* 109/17, var *ise* 146/25, ṭolu *ise* 208/13, ġālib *ise* 210/3, mümtelī *ise* 260/23, büyük *ise* 306/9, ḳavī *ise* 308/8, raḥmde *ise* 337/22, mümkün *ise* 391/3, iltihāblı *ise* 451/4, gergin *ise* 488/10.

Metinde sadece bir kelimede şart ek-fiili bitişik yazılmıştır.

var*sa* 214/6,

Söz konusu ek-fiil şu örneklerde kalıplaşarak bitişik yazılmıştır.

yoḳ*sa* 259/23, kim*se* 508/18.

2.3.7.3.5. Zarf-fiili

Ek-fiilin zarf-fiil çekimi metinde çok fazla geçmektedir. Bu örneklerden bazıları şunlardır.

var *iken* 2/11, nāfiʿ *iken* 16/2, mümtelī *iken* 35/9, yavrı *iken* 117/26, aç *iken* 145/14, ṣıcaḳ *iken* 159/25, ṭoḳ *iken* 176/11, düğüm *iken* 431/21, ḥām *iken* 525/1.

İken zarf-fiili isim soylu kelimelerde sadece "yoġiken" kelimesine bitişik yazılmıştır. Bu kullanımda da *i-* fiili düşürülmemiş, ses kaybı olmadan tamamen bitişik yazılmıştır.

yoġ*iken* 32/27, 336/21, 337/10, 542/4.

2.3.7.3.6. İsimden fiil yapma ekleri

+a-/+e-: yaş*a*ması 7/3, oyn*a*maḳ 20/12, dil*e*se 122/14, uz*a*tmaġa 217/19, ḳan*a*sa 271/23, boş*a*dılmaları 489/10.

+de-/+te-: Çok az kullanılan bir ektir.

gürül*de*r 374/6.

Bu ek günümüzde bazı kelimelerde kalıplaşmış durumdadır.

is*te*se 26/4.

+ḳ/-+k-: acı*ḳ*dığı 13/15.

+l-: aza*l*daraḳ 32/6, ince*l*dir 95/20, çoġa*l*dır 117/10, eksi*l*mesi 192/5, aza*l*mağla 511/5, ufa*l*dup 539/8, ḳoca*l*masından 567/7.

+la-/+le-: ḳoḳ*la*mağla 19/25, iñ*le*mesi 22/11, çat*la*masına 26/1, bağ*la*maḳ 43/24, yumurṭ*la*mamış 70/6, yel*le*mek 16/16, ter*le*mekdir 380/13.

+lan-/+len-: ḳuvvet*len*dirir 78/6, küf*len*dirmişdir 188/9, ḥareket*len*dire 272/6, bulut*lan*dıġı 293/10, şu*lan*dıġı 455/4, ṣaḳat*lan*dıḳları 581/6.

+laş-/+leş-: ḳoyu*laş*dırır 111/11, ziyāde*leş*irse 345/5.

+(a)r-: beñze*r* 48/2, ḳara*r*masını 128/6, şara*r*dır 139/26, yaşa*r*dığına 245/16, ḳaba*r*a 406/18, mora*r*ır 491/26.

2.3.7.3.7. Fiilden fiil yapma ekleri

-ar-/-er-: gid*er*ir 16/16, ḳop*ar*ır 82/14, çıḳ*ar*dıḳdan 256/20.

-der-: Çok az kullanılan faktitif ekidir. *-dır, -dir-* ekinin bir başka şeklidir. Aşağıdaki iki kelimede kalıplaşmış olarak kullanılmaktadır (Ergin, 2012:213).

gön*der*irler 76/9, gön*der*en 96/16.

-dır-/-dir/-dur-/-dür-: sür*dür*eler 10/9, öl*dür*ür 71/3, ṭurul*dur*ulur 77/25, ḳuş*dur*ur 82/9, taḳdīm it*dir*diñiz 103/22, ye*dür*esin 458/12, ḳuvvetlen*dür*mek 589/18.

-l-: viri*l*ecek 78/8, yarı*l*an 94/6, şoyu*l*muş 246/9, ezi*l*dikce 275/23, dişi*l*dikden 334/13, kesi*l*ir 440/11.

-n-: sürü*n*mek 20/23, sevi*n*e 22/4, bili*n*ür 35/20, derc olu*n*dı 226/3, görü*n*se 240/15, giyi*n*üp 447/12.

-ş-: yetişmiş 11/26, gicişmesine 79/16, ḳarışdırup 82/10, erişmesi 192/4, yapışdıralar 432/20, dolaşıḳ 442/10.

-t-: azal*t*mağa 32/4, örṭünüp 99/17, ḳayna*t*lup 77/25, dürṭseler 152/1, işle*t*eler 236/20, ḳayna*t*sa 375/15.

-ur-/-ür-: piş*ür*mege 32/25, art*ur*ur 80/13, yat*ur*salar 149/20, düş*ür*e 150/6, bat*ur*up 232/8, iç*ür*eler 234/26.

2.3.7.3.8. Birleşik fiiller

Birleştirme yolu ile yapılan fiillere birleşik fiil denir. Birleşik fiiller, bir ad ile bir yardımcı fiilin veya iki ayrı fiil şeklinin yahut da ad soylu bir veya birden fazla kelime ile bir esas fiilin birleşmesinden oluşan ve tek bir kavrama karşılık olan fiil türleridir (Korkmaz, 2014:693). Sözlerin Türkçenin yapımlık düzenine göre birleştikleri bu öbekte, asıl öge önce, yardımcı öge sonra gelir. Birleşik fiil yapılarındaki yardımcı fiiler, Türkçenin isimden fiil ya da fiilden fiil yapma ekleri gibi çalışırlar. İsim+yardımcı fiil yapısındaki yardımcı fiiller, isimden isim yapma ekleri gibi; fiil+yardımcı fiil yapısındaki yardımcı fiiller, fiilden fiil yapma ekleri gibi çalışırlar (Karaağaç, 2011:190). Karaağaç bu ifadesiyle birleşik fiilin farklı bir yaklaşımla kelşme türetme işlevine değinmiş ve yardımcı fiilleri yapım eklerine benzetmiştir.

Birleşik fiilleri üç alt başlıkta değerlendireceğiz:

1. İsim+Fiil Şeklinde Kurulan Birleşik Fiiller

2. Fiil + Fiil Şeklinde Kurulan (Bir Yanı Zarf-Fiil Bir Yanı Fiil) Birleşik Fiiller: Tasvir Fiilleri

3. Anlam Kaymasına Uğramış Ve Deyimleşmiş Olan Birleşik Fiiller

2.3.7.3.8.1. İsim + Fiil şeklinde kurulan birleşik fiiller

Bir isim veya sıfat ile bir yardımcı fiilin (et-, eyle-, ol-, kıl-, yap-, bul-, buyur-) birleşmesinden meydana gelen fiillderdir. Bu tarz yapılan birleşik fiillerde yardımcı fiil, ismi fiil durumuna getirmektedir. Bu nedenle de bu tür birleşik fiillerde esas anlam isim üzerinde yer almaktadır (Vural ve Böler, 2011: 244).

et-: cimāʿ etmekden 28/18, mażmaża etseler 90/4, ġarġara etseler 103/10, terbiye etdikleri 129/19, tütsi etseler 147/15, temekkün etmek 173/19, yaḳu etseler 211/9, ḥis etmekdir 248/7, rāḥat etmekdir 336/2, defʿ etmege 421/6.

eyle-: hażm eyler 82/17, ziyāde eyler 83/9, ḳavī eyler 86/5, sākin eyler 131/25, temekkün eyledi 174/9, taḳsīm eylemişdir 174/21, ġalebe eylese 204/9, izāle eyleyecek 207/22, ġarġara eyleyeler 287/3, ṣuʿūd eyler 324/15, taṣfiye eyleyeler 413/14.

it-: ḫulḳ itmişdir 182/14, teʾs̱īr itmezse 202/22, ḳırāʾat itdikden 206/16, perdāḥ itdirüp 238/20, iḳtiżā itdikçe 245/21, istiʿmāl itdirmek 305/24, tefaḳḳud itmedin 309/14, żarar itmez 396/25, ḳayʿ itmege 412/7, ziyāde itmeyeler 525/21.

ḳıl-: müşerref ḳılup 2/16, ṣāfī ḳılar 50/6, kār ḳılmaya 135/14, ḳavī ḳılar 146/15, cimāʿ ḳılsa 162/16, müşāhede ḳılup 170/9, āreste ḳılup 175/11, beyān ḳılındı 341/3.

ol-: muʿtād olan 24/26, hażm olur 59/12, beyān olunur 104/18, naẓar olundıġı 182/24, ġālib olur 184/4, ġaflet olunmaya 208/26, ḫalāṣ ola 211/16, rūşen ola 240/20, istiʿmāl oluna 292/4, tesmiye olunur 335/23, şüruʿ olundı 395/23, ẕikr olunmuşdur 433/22.

bul-/bulun-: Bul- fiili nadiren yalın ya da bulunmak edilgenlik şekliyle esas anlamı dışında et-, ol-, ve yap- yardımcı fiillerine koşut bir yardımcı fiil gibi kullanılabilmektedir (Korkmaz, 2014:399).

ẓafer bulmaya 87/17, şifā bula 150/11, ṣıḥḥat bula 151/3, ʿāfiyet bulduḳca 158/1, nemā bulup 177/18, noḳṣān buldıġı 184/14, nażc bulduḳdan 214/22, ḫaft bulmadı 284/18, vuḳūʿ bulur 294/22.

buyur-: Buyur- fiili yalnız başına "emretmek", "söylemek" anlamlarını taşır ve *et-* yardımcı fiilinin yerini tutabilir. Bu fiil yardımcı fiil olarak kullanıldığında nezaket üslubu taşıyan ve saygı bildiren sayılı cümleler kurar (Korkmaz, 2014:697).

iʿṭā buyurdı 2/17, iḳāẓ buyurdı 3/4, inzāl buyurulmaġla 3/27, efzūn buyursun 5/17, ifāde buyurup 55/6-7, nuṭuḳ buyurdılar 60/25, rivāyet buyururlar 64/11, müsāʿade buyuruldıġından 594/25.

2.3.7.3.8.2. Fiil + Fiil şeklinde kurulan (Bir yanı zarf-fiil bir yanı fiil) birleşik fiiller: Tasvir fiilleri

Tasvir fiilleri *-e* ve *-i* zarf-fiillerine belli yarı yardımcı fiiller getirilerek yapılmış birleik fiil tabanlarıdır. Bunlar birinci, zarf-fiil halindeki fiilin anlattığı oluş ve kılışın oluşmasına tasvir ederler ve tasvir fiilleri adını alırlar. Burada zarf-fiilin anlamı esastır (Banguoğlu, 2015:488). İkinci fiil ise aslında bir esas fiil olduğu halde, anlam kayması yoluyla, yavaş yavaş hem sözlük anlamından farklı yeni bir anlam kazanmış hem de esas fiil olmaktan çıkıp esas fiile birtakım anlam incelikleri katan bir

yardımcı fiil durumuna gelmiştir (Korkmaz, 2014:708). Tasvir fiillerini kendi içinde beş alt gruba ayıracağız:

1. Yeterlilik fiilleri
2. Tezli fiilleri
3. Süreklilik fiilleri
4. Yaklaşma fiilleri
5. Uzaklaşma fiilleri

Bu birleşik fiil türlerinden metinde tespit edebildiklerimiz aşağıda verilmiştir.

2.3.7.3.8.2.1. Yeterlilik

Yeterlilik fiilleri bir esas fiilin *-(y)-A* zarf-fiil biçimi üzerine *bil-* yardımcı fiilinin getirilmesi kurulur. Bu tür birleşiklerdeki *bil-* yardımcı fiili yapabilme iktidarını, imkan ve ihtimali bulunduğunu gösterir (Korkmaz, 2014:709).

yıḳın*abil*üp 23/8, yat*abil*ür 306/11, ṣarḳ*abil*ür 491/8, ṭayan*abil*digi 534/13.

Şu örneklerde ise yeterlilik tasvir fiili isim+yardımci fiil şeklinde kurulmuş birleşik fiillere gelmiştir.

taḥammül id*ebil*ürse 371/14-15, tevaḳḳi id*ebil*ürler 494/25, mübāderet id*ebil*ürler 582/14.

Yeterlilik yapısında kurulmuş birleşik fiillerin olumsuz şekillleri de tespit edilmiştir.

bulun*ama*yup 6/26, uyuy*amaz* 24/15, ṭoġur*ama*sa 573/10, ol*amaz*lar 581/17.

2.3.7.3.8.2.2. Tezlik

Tezlik fiilleri *-(y)-I/-(y)-U* zarf-fiil eki almış bir esas fiilin ver- yardımcı fiiliyle birleşmesinden oluşur (Korkmaz, 2014:714). Metnimizde döneminin dil özellikleri gereği zarf-fiil eki olarak *-(y)-I*, *ver-* yardımcı fiili ise *vir-* şeklinde kullanılmıştır. Metinde tezlik tasvir fiili üç örnekte tespit edilmiştir.

baş*ıvir*e 272/10, sür*ivir*e 464/19.

Tezlik birleşik fiili olumsuz yapıda bir örnekte tespit edilmiştir.

şal*ıvir*mez 544/6.

2.3.7.3.8.2.3. Süreklilik

Bu gruba giren tasvir fiilleri esas fiilin *-(y)-A, -(y)-I* veya *-(y)-Ip* zarf-fiil biçimleri üzerine *dur-, gel-, kal-, gör-, koy- (ko-)* yardımcı fiillerinin getirilmesi ileoluşturulur (Korkmaz, 2014:716). Metnimizde süreklilik tasvir fiili sadece iki örnekte tespit edilmiştir.

var*up gel*ürse 186/4

vir*egel*mişlerdir 285/6

2.3.7.3.8.2.4. Yaklaşma

Esas fiilin *-A* zarf-fiil biçimi üzerine *yaz-* tasvir fiilinin getirilmesi ile kurulur (Korkmaz, 2014:724). Yaklaşma birleşik çekimi sadece bilinen geçmiş zaman ve duyulan geçmiş zaman kipleri ile çekime girmektedir. Yaklaşma tasvir fiili geldiği eyleme az kalsın gerçekleşecek olma, gerçekleşmeye çok yakın olma anlamlarını verir.

Metinde yaklaşma tasvir fiilinin herhangi bir örneğine rastlanmamıştır.

2.3.7.3.8.2.5. Uzaklaşma

Git- yardımcı fiili ile kurulan uzaklaşma fiilleri, esas fiildeki bir oluş ve kılışın "uzaklaştığını" gösteren tasvir fiilleridir. Esas fiile *-(y)-A* zarf-fiilinden sonra git- yardımcı fiilinin getirilmesi ile oluşturulur. Bazı gramerciler bu tasvir fiilini süreklilik bölümüne dahil etmişlerdir. Fakat Korkmaz'a göre bu ayrı bir tasvir fiilidir. Bugün Türkiye Türkçesinde bu yapı kullanımdan düşmüştür; ancak yerini daha yeni bir şekil olan *-Ip git-* tasvir fiiline bırakmıştır (Korkmaz, 2014:724-725). Metnimizde de bu yeni şekliyle iki örnekte uzaklaşma tasvir fiili tespit edilmiştir.

bulmayup gitmiş 169/7b, taḥlīl olup gitmez 333/25.

2.3.7.3.8.3. Anlam kaymasına uğramış ve deyimleşmiş olan birleşik fiiller

İsim veya isim soylu bir veya birden çok kelimenin, belirli gamer kalıpları içinde, bir esas fiil ile birleşerek bir anlam kaymasına uğrayıp kalıplaşması ile oluşan birleşik fiillerdir (Korkmaz, 1998:5). Bu tür birleşik fiillerde kulanılan fiiller asıl yardımcı fiiller olmayıp kullanıldığı yere göre yardımcı fiil işlevi kazanan fiillerdir (Özkan, 2013:25). Metnimizde bu şekilde oluşturulmuş birleşik fiil örnekleri şunlardır:

al-: zehrini alur 97/2, ḳızlığı alınmış 576/27.

baġlan-: ṭaş baġlanduġuna 189/16, yolı baġlanmaḳdandır 263/6, iriñ baġlamaġa 413/24.

çek-: ḥummā çekmiş 183/1, aġrısını çeker 225/5-6, şişe çeke 225/21, göze çekeler 234/1, ıżṭırāb çekse 237/15.

çıḳ-: fiġānı göge çıḳardı 535/10, ḳuvveti şarāba çıḳa 574/16.

gel-: ẓuhūra gelmişdir 173/4, ḥaḳḳından gelüp 190/6, ḳıvāma gele 244/1, ġuṣṣa gelmekden 262/12, ḫaft gelüp 284/16.

getür-: ḥafaḳān getürir 29/17, ġaṣeyān getürir 35/26-27, sedde getürir 70/8, iştihā getürir 128/12, vücūda getüren 175/10.

gör-: nefʿi görüldükce 431/14, teʾsīri görilür 452/20, fāʾideler görür 474/2, zaḥmet görmeye 474/8, cāʾiz görmeziz 560/4.

ḳal-: ʿāciz ḳalmasınıñ 190/12, bāḳī ḳalan 191/2, ḥareketden ḳalur 213/3, ḫastalıġa uġramadıḳ ḳalmadı 221/11-12.

vir-: revāc virüp 2/13, ḳabż virecek 14/4, żaʿf virir 14/7, cilā virir 85/14, ıżṭırāb virdiginden 335/26, şifā virir 337/1.

2.3.8. Ünlem

Söz içinde konuşanın acıma, beğenme, sevinç, korku, çaresizlik, şaşkınlık, üzüntü, dua, hayret, pişmanlık, kıskançlık, özlem gibi çok çeşitli duygu ve heyecanlarını etkili ve kısa bir biçimde anlatmaya; karşısındakilere seslenmeye, çağırmaya, cevap vermeye, göstermeye, sormaya, onları onaylamaya, redde veya tabiattaki sesleri taklit yolu ile kelimeler türetmeye yarayan bir kelime türüne ünlem denir (Korkmaz: 2014:961). Ünlem aşırı duygu hallerinin ifadesidir. Bu duyguların kısa ve net ifadesidir. Ünlem işlevinde olan kelimede ayrıca ünlem anlamı vardır. Bu sebeple ünlem hem görevli hem de anlamlı kelimelerdir. Metnimizde ünlem türünde *ey* kelimesi tespit edilmiştir. *Ey* kelimesi seslenme yoluyla oluşturulmuş bir ünlemdir. Aşağıdaki örneklerde kullanılmıştır.

Ey: Ey ḥāżırūn 388/24, Ey Aḫillā 390/1, Ey ḳarındaş 396/19, Ey ʿazīzler 397/9, Ey aḫı 404/20, Ey iḫvān 481/22, Ey ʿazīz 516/1, Ey Aḫillā 592/1.

3. Metin

3.1.Metnin Kuruluşunda İzlenen Yol

1. Metnimiz transkribe edilirken alanımızda yaygın olarak kullanılan *Times Turkish Transcription* yazı karakterinin transkripsiyon işaretleri kullanılmıştır. Metnimiz orijinalinde günümüz metinlerinde olduğu gibi sayfa numarası verilerek numaralandırılmıştır. Biz de metnin transkripsiyonunu yaparken bu verilere bağlı kaldık. Sayfa numaralarını sayfa ortasında köşeli parantez içerisinde [1], [2], [3] şeklinde gösterdik. Sayfalardaki satır numaralarını ise parantez içerisinde satırın başında verdik:

(1) ve ṣol elde olan islimden ḳan almaḳ ṭalaġa ve şişine (2) ve seddesine nāfiʿdir. (maʿlūm ola ki) islimden veyā ḥabzü'z-zerādan (3) ḳan almaġda elini ṣıcaḳ ṣuya ṣoḳmaġa muḥtācdır. Tā ki ġalīẓ ḳanıñ çıḳması (4) āsān olur. Ammā ayaḳdan ḳan alacaḳ üc ṭamar vardır. (Evvelkisi (5) ʿırḳu'n-nisādır) ol bir ṭamardır ki uyluġuñ ṭaşra cānibinden (6) ṭaşra ṭopuġa varınca çekilmişdir. Bundan ḳan almaḳ murād olursa (7) ṭopuġa yaḳın yerinden alalar. Zīrā ṭopuġa yaḳın yerde ṭamar seçilür yaʿnī (8) farḳ olur. Zīrā et az oldıġından andan ḳan almaḳ āsān olur (9) ve bu ṭamardan ḳan almaḳ murād olundıġı zamān ḥammāma girmek vācibdir. (bk. Metin 38/1-9)

2. Metin oluşturulurken orijinal metindeki sayfa düzenine bağlı kalınmıştır. Örneğin metindeki ortalı yazımlar transkripsiyonlu metinde de ortalı yazılmıştır. Metinde bazı yerlerde ayraç kullanılmıştır. Bu ayraçlar transkripsiyonlu metne de eklenmiştir. Ayrıca cümlelerin anlamlarına göre gerekli noktalama işaretleri kullanılmıştır:

(21) Ammā kemāl-i ḳudretinden bu ʿanāṣır-ı erbaʿayı yigirmi sekiz ḳısma taḳsīm eylemişdir:

(22) Evvelkisi (ḳan), ikincisi (ṣafrā), üçüncisi (balġam), dördüncisi (sevdā), (23) beşincisi (deri), altıncısı (et), yedincisi (siñir), sekizincisi (24) (ṭamar), ṭoḳuzuncı (yaġ), onuncısı (ilik), on birincisi (seng) (Bk. Metin 174/21-24)

3. *i-* fiilinin çekimli şekillerinin (idi, imiş, ise) yazımında metne bağlı kalınmıştır. *i-* fiili bazen bitişik bazen ayrı yazılmıştır.

(13) on metrüye ḳadar irtifāʿı var imiş ve tüysüz olur imiş ve ḳatı ve serd aġac (14) imiş. (Bk. Metin 75/13-14)

ḫāṭır-ı (24) ʿācizāneme de gāh gāh gelür ve ḫuṭūr iderdi ki iḫvān-ı dīn ve devletime (Bk. Metin 5/23-24)

4. Kelimeyle birleşen *ile* edatı yazılırken *i* sesi düşmüş ve araya *y* sesi ilave edilmiştir. Bu durum metnin yazımında da bu şekilde olduğu için transkripsiyonlu metinde de aynı şekilde gösterdik.

Yapraġıyla başlarını ḳaynadup (22) giceyle uyḳusı gelmeyen ādemiñ başına dökseler uyḳusunı getürüp eyüdür (Bk. Metin 80/21-22)

5. Okunamayan kelimeler köşeli parantez içerisinde üç nokta işareti […] ile gösterilmiştir.

6. Metnin tamamı 12 punto ile yazılmıştır. Sayfa numaraları koyu şekilde gösterilmiştir.

7. Orijinal metnin sonunda yer alan on dört sayfalık fihrist bölümü, çevriyazılı bölümde araştırmacılara kolaylık sağlaması bakımından metnin başında verilmiştir. Fihrist bölümü 2 nolu sayfa numarası ile başlamaktadır. Fihristin ardından esas metin de yine 2 nolu sayfa numarası ile başlamaktadır.

8. Metnin okunması sırasında görülen birtakım maddi hatalar düzeltilerek yazılmıştır. Örneğin Türkçe "yürek" kelimesi metinde 82 yerde geçmektedir. Bazılarında kelime "yürak" şeklinde yazılmıştır. Bu tür hatalar düzeltilerek yazılmıştır. Ayrıca dipnotta gösterilmemiştir.

9. Metinde yer yer konuyla ilgili ayet ve hadis-i şerifler geçmektedir. Geçen ayetlerin anlamları ve Kuran-ı Kerim'de geçtiği yer ile Hadis-i şeriflerin anlamları ve hangi hadis kaynağında geçtiğini dipnotlarda gösterilmiştir.

3.2. Çevriyazılı Metin

[2]

Fihris-i tedābir ṣıḥḥat-ı vücūd beyānında olıcıdır.

Ṣahīfe		**Ṣahīfe**	
008	Ṣıḥḥat-ı vücūda sebeb altıdır	029	Ve ḥamāma girmeniñ tedbīri
008	Tedbīr-i hava	031	Faṣd
011	Ekl ve şarāb	036	ʿUrūḳ-ı mefṣūḥ

018 Ḥareket ve sükūn
021 Ḥareket ve sükūn-ı nefsānī
023 Nevm ve yaḳẓa
025 İstifrāġ ve iḥtibās
027 Cimāʿ
039 Yalıñız ḥacāmat
041 Miʿde eṭrāfına ve bevāsīr
″ ″ üzerine sülük yapışdırmaḳ
042 Müshil
044 Tedbīr-i ḥıfẓ-ı ṣıḥḥat

Fihris-i Ḫavās Müfredāt-ı Ṭıbb

047 Ḥarf-ı elif
058 Ḥarfü'l-be
069 Ḥarfü't-te
″ ″ Ḥarfü's-se
071 Ḥarfü'l-cim
079 Ḥarfü'l-ḥā
″ ″ Ḥarfü'l-ḫā
082 Ḥarfü'd-dal
″ ″ Ḥarfü'z-zal
084 Ḥarfü'r-re
085 Ḥarfü'z-ze
088 Ḥarfü's-sīn
094 Ḥarfü'ş-şın
095 Ḥarfü'ṣ-ṣād
290 Ḥarfü'ż-żād
101 Ḥarfü'ṭ-ṭā
104 Ḥarfü'ẓ-ẓā
104 Ḥarfü'l-ayın
109 Ḥarfü'l-ġayın
111 Ḥarfü'l-fe
112 Ḥarfü'l-ḳaf
120 Ḥarfü'l-kef
127 Ḥarfü'l-lām
139 Ḥarfü'l-mim
134 Ḥarfü'n-nun
136 Ḥarfü'l-vav
136 Ḥarfü'l-he
138 Ḥarfü'l-ye

[3]

Fihris-i Ḫavāṣ Ġıdā-yı Müfredāt

Ṣaḥīfe **Ṣaḥīfe**

140 Ḫāṣṣa-ı ṭurb
″ ″ Ḫāṣṣa-ı şalġam ve isfināc
153 Ḫāṣṣa-ı darçın
154 Ḫāṣṣa-ı yapuz

″ ″ Ḫāṣṣa-ı kerefs ve sarımsaḳ

147 Ḫāṣṣa-ı ṣoġan

″ ″ Ḫāṣṣa-ı havıc

″ ″ Ḫāṣṣa-ı gelincik çiçegi

147 Ḫāṣṣa-ı kişnic ve kedene

148 Ḫāṣṣa-ı pelīn

″ ″ Ḫāṣṣa-ı ḳar çiçegi

148 Ḫāṣṣa-ı rāvend-i ṭavil

149 Ḫāṣṣa-ı ʿabduṣṣalīb

150 Ḫāṣṣa-ı ardıc yemişi

″ ″ Ḫāṣṣa-ı yılan yaṣdığı

″ ″ Ḫāṣṣa-ı ḳızıl boya

150 Ḫāṣṣa-ı nane

151 Ḫāṣṣa-ı marul

152 Ḫāṣṣa-ı yaban marulı

″ ″ Ḫāṣṣa-ı it ẕekeri

″ ″ Ḫāṣṣa-ı reyḥān yaġı

″ ″ Ḫāṣṣa-ı ḥüsn-i yusuf

152 Ḫāṣṣa-ı buḫur meryem

153 Ḫāṣṣa-ı ısırġan

″ ″ Ḫāṣṣa-ı yaban ṭurpı

″ ″ Ḫāṣṣa-ı zaʿferān

″ ″ Ḫāṣṣa-ı labaṭa

″ ″ Ḫāṣṣa-ı sarmaşıḳ

″ ″ Ḫāṣṣa-ı nilüfer

″ ″ Ḫāṣṣa-ı turunc

154 Ḫāṣṣa-ı burçaḳ

155 Ḫāṣṣa-ı kene toḫumı

″ ″ Ḫāṣṣa-ı rāziyāne

155 Ḫāṣṣa-ı buyan köki

″ ″ Baʿż işcarek ḫāṣṣa-ı keşīresi

″ ″ yaban

156 Ḫāṣṣa-ı tīn-i yaban

157 Ḫāṣṣa-ı nar aġacı

″ ″ Ḫāṣṣa-ı servi

″ ″ Ḫāṣṣa-ı fındıḳ

157 Ḥayvānāt-ı vaḥşi ve ehlisiniñ

″ ″ ḫāṣṣa-ı keşīresi

158 Ḫāṣṣa-ı ḳaṭır

″ ″ Ḫāṣṣa-ı ḥimār

159 Ḫāṣṣa-ı ebl

″ ″ Ḫāṣṣa-ı öküz

″ ″ Ḫāṣṣa-ı öküz boynuzı

[4]

Hāẕā Kitāb-ı Fihrist

Ṣaḥīfe **Ṣaḥīfe**

159 Ḫāṣṣa-ı ġanem
160 Ḫāṣṣa-ı teke ödi
″ ″ Ḫāṣṣa-ı āhū
160 Ḫāṣṣa-ı çaḳal
161 Ḫāṣṣa-ı arslan
″ ″ Ḫāṣṣa-ı dilkü
161 Ḫāṣṣa-ı ḫınzır
162 Ḫāṣṣa-ı ayu ödi
″ ″ Ḫāṣṣa-ı ḳurt
162 Ḫāṣṣa-ı kedi
163 Ḫāṣṣa-ı hüdhüd
164 Ḫāṣṣa-ı ṭoġan
″ ″ Ḫāṣṣa-ı ördek
″ ″ Ḫāṣṣa-ı ṭuṭu ḳuşı
″ ″ Ḫāṣṣa-ı gügerçin
164 Ḫāṣṣa-ı ḳırlanġıç
165 Ḫāṣṣa-ı ṣaḳṣaġan
″ ″ Ḫāṣṣa-ı yarasa
″ ″ Ḫāṣṣa-ı ṭavuḳ
165 Ḫāṣṣa-ı serçe
166 Ḫāṣṣa-ı baʿż aḥcarik
″ ″ Ḫāṣṣası beyānındanır
167 Ḫāṣṣa-ı kehribāris
″ ″ Ḫāṣṣa-ı ʿaḳīḳ
167 Ḫāṣṣa-ı ṣedef
″ ″ ve tiryāk olanlar daḫi nümāyān
″ ″ olunur
169 Ḳaṣīde-i nādide
″ ″ Taḳviyesi māʾidir
170 ʿİlm-i ṭıbbıñ taḳviyesini māʿid baʿż
″ ″ Āyet-i celīle ve ḥadīṯ-i nebeviye
″ ″ beyān olunur
174 ʿAnāṣır-ı erbaʿa beyān olunur.
″ ″ ʿAnāṣır-ı erbaʿayı
″ ″ Yigirmi sekize taḳsīmi
176 ve iştihā-yı kerem
178 Naẓm-ı ḥüsn
179 ve ḳatı ile ekl itmeniñ faẓīleti
″ ″ Mürettib-i aḫlāṭ
181 Aʿżānıñ mütevellidātı ve aʿżāya
″ ″ ʿārıżāt beyānında olıcıdır.
182 Benī-ādemiñ eczā-ı mütefferiḳası
″ ″ beyān
183 Benī-ādem evlādlarınıñ ʿömri beyān
195 ṭabāyaʿ nabż-ı keyfiyeti
187 Ḳarureniñ ṭabīʿatı beş dürlüdür
188 Bevliñ rayḥesi dörde münḳasımdır
190 Buḥrān neye dirler
194 Buḥrān günleriniñ ṣıfatları beyān
195 Ḳaṣide-i ḥüsne

168 Zehr-nāk olan eşya beyān olunur.

[5]

Hāẕā Kitāb-ı Fihrist

Ṣaḥīfe		Ṣaḥīfe	
196	Vaṣiyyetnāme	″ ″	ve ʿilācları beyān olunur
177	ʿİlm-i ṭıbb üç faṣıla taḳsīm	220	(El-iḫtilāc) aʿżā segirmesi
″ ″	olundığı beyān	221	ve bunuñ ʿilācı
198	Ey aḫlā mürekkibāt-ı ṭıbdan bāb-ı	225	Nazle başda iken çaresine
″ ″	evvel ṣadāʿ-ı küllī yaʿnī baş	″ ″	baḳmalı
″ ″	aġrısı beyānında olıcıdır	235	(Üçünci bāb) emrāżü'l-ʿayn
302	Baş aġrısı envāʿından	226	ve göz aġrılarına ʿilāc
″ ″	şaḳīḳe beyānındadır	232	ve ẓafra beyānındadır
203	Ḥikāyet-i Loḳman	233	żaʿfü'l-baṣar beyānında
204	Eger māliḫulyā ġalebe iderse	234	Ṣu inmiş göze ʿilāc
″ ″	ʿilācı beyān olunur	236	göze ḳan ve yaşlı ve giçiş
206	Baş aġrısı içün mücerreb	″ ″	ve ẓulmeti olsa ʿilāc
″ ″	berāü's-sāʿa	242	Şiyāf göze maḫṣūṣ edviye
209	Baş aġrısı buḫardan olursa	″ ″	dimek ve şāf sürmek
″ ″	diger ṣaḳīḳa beyān	″ ″	müʿnāsenedir
210	müteʿdid baş aġrısı içün	243	göz cerebi içün ve gicigi
″ ″	ʿilāc tertibleri	″ ″	içün ʿilāc
212	(bāb-ı s̱āni başdan) inen nezle	″ ″	beyānında olıcıdır
″ ″	beyānında olıcıdır	245	göz içün ġāyet mücerreb
213	Fālic neye dirler beyān olunur	″ ″	sürme tertibi
214	ve bu fālicleriñ ʿilācları beyān	246	(Dördünci bāb) ḳulaġa ʿārıż

217 ü't-teşennüc bir marażdır ki siñirler
" " büzilür
218 ve ʿilācları ve sürülecek
" " yaġlar beyān olunur
219 (El-raʿşe) yaʿnī el ve ayaḳ ditremesi
" " olan vecaʿlar beyānında olıcıdır
250 ṭareş ve vaḳr ve ṣamem beyān olunur
259 (Beşinci bāb) burun ṭutulması
" " beyānındadır
259 Burun ḳoḳu almadıġı vaḳit

[6]

Hāẕā Kitāb-ı Fihrist

Ṣaḥīfe **Ṣaḥīfe**

261 ʿAcāyib burun ḳanı ṭurmadıġı
" " vaḳitde ʿilāc
262 (Altıncı bāb) delik yarılması
" " ve yara olması ḥaḳḳında ʿilāc
263 ḳulaḳ gürüldüsüne ʿilāc
272 Eger diş ḳararup ve dibleri
" " ḳanarsa ʿilācı
273 Eger diş etleri
" " aġrıdıḳda aġız
" " ve yarasına ve şişlerine ʿilāc
274 dudaḳda yalama olsa
" " ʿilācı beyān
276 boġaza nazle ile dilcik inse
" " boġaza sülük gitse ʿilācı
277 bir kimesneniñ küçük dili düşse
278 dudaḳ yarıġına ʿilāc aġız
" " aġrsına ʿilāc
" " Ses ṭutulmasına ıṭlāḳ olunur
290 (Yedinci bāb) āvazı acmaḳ
" " beyānında olıcıdır
290 ve baʿż ẕevātda bir mizāc-ı
" " öksürük olur ve ṣadrda
" " şiddetle bir ḥarāfet peydā ider
296 Gögüse munṣab olan madde
" " ifrāṭla çoḳ olursa tedbīr
297 maʿlūm ola ki baʿż kere nıḳrisiñ
" " ṣadra müntaḳil olması
" " żıyḳ-ı nefes uyuz ve gıcıkdan
" " nāşi ise ʿilācı beyān olunur
298 Baʿż kere żıyḳ-ı ṣadr aḳ
" " cigerden ḥāṣıl olur
298 (Yedinci bāb) ẕātü'l-cenb
" " didikleri emraż beyānındadır
299 Ḥükemā-ı müteḳaddimīn murād

280 Diger dişler seset olup
″ ″ eyreti gibi olursa ʿilācı
″ ″ beyān olunur
281 aġız ḳoḳusın defʿ ider
″ ″ maʿcūn beyān dil şişmiş olsa
281 ʿilācı budur
282 maʿlūm ola ki ḥunnāḳ
″ ″ didikleri şeyʾ beyān olunur
288 Ey aḫı baḥteʾṣ-ṣavt yaʿnī
303 ẕātüʾl-cenb içün mücerreb
″ ″ bir ʿilāc
304 (Sekizinci bāb) ẕātüʾr-riye
″ ″ ve ẕātüʾr-riye ile ve ẕāt
″ ″ üʾl-cenb beyninde olan farḳı
″ ″ beyān ider
305 Ẕātüʾr-riyeye mübtelā olanlar
″ ″ Eger marīżiñ başında bir seme

[7]

Hāẕā Kitāb-ı Fihrist

Ṣaḥīfe **Ṣaḥīfe**

305 ve sersemlik olursa ʿilācı
307 (ṭoḳuzuncı bāb) sel taʿbīr
″ ″ olunan ʿillet beyānında olıcıdır
308 verem içün maʿcūn
310 Fī-cemūdüʾṣ-ṣadr yaʿnī
″ ″ gögüsde balġamıñ ṭoñması beyān
312 ve mürekkebātdan istiʿmāl olunan
″ ″ maʿcūnlar beyānındadır
313 ḳalbe kāh bir bürūdet ʿārıż
″ ″ olur ʿalīl żaʿīf ve ḫavfnāk
″ ″ olur
313 mürekkebātdan olan maʿcūn
315 Ey aḫı ḫafaḳān iki nevʿdir
331 miʿde şiş ve rīḥ olduḳda
335 Eger miʿdeniñ şişi soġuḳdan
″ ″ olursa ʿilācı
336 ḫafaḳān-ı ḫārre eger ḫafaḳān
″ ″ yübūsetden olursa
″ ″ eger ḫafaḳān ruṭūbetden olursa
″ ″ eger ḫafaḳān rayyāḥdan olursa
″ ″ eger ḫafaḳān seddeden olursa
339 Sinarṭus nām-ı ṭabīb bu ʿilletde
″ ″ faṣdı tecvīz itmedi
341 teşennüc-i miʿde ve vecaʿ-ı ḳalb
″ ″ beyānındadır
″ ″ Maʿlūm ola ki baʿż miʿdede

319 Maʿlūmuñuz olsun ki pādzehir
″ ″ ḫafaḳānıñ cemīʿ envāʿına nāfiʿdir
322 ḫafaḳān baʿża ġażab ve ḫavf
″ ″ ve sürūrdan ve baʿża ḫafif
322 infiʿalātdan olur
326 (on birinci bāb) ḳalb
″ ″ marażlarını beyān ider
326 daḫi şu terkīb yürek
″ ″ oynamasın ve yellerin ṭaġıdır
327 Maʿlūmuñuz ola ki meri
″ ″ didikleri ḳızıl ükükdür
330 miʿde büzülmesi ṣıcaḳdan
″ ″ olursa ʿilācı
″ ″ dāʾimī ṣūretde ditretmekle
341 ve yanmaḳlıḳ oldıġından şekvā
″ ″ iderler
342 miʿde fesadı beyān olunur
343 (on üçünci bāb) ḳavaḳ
″ ″ yaʿnī ıncıḳrıḳ beyānında olıcıdır
345 miʿdede şiş olmaḳ
345 miʿdeniñ şekli ḳabaḳ şekli
″ ″ gibidir beyān olunur
346 (On dördüncü bāb) bir kimesneniñ
″ ″ ḳan ḳuṣması beyānındadır
348 Eger bir kimesne ziyāde
″ ″ ṣuṣarsa ʿilācı beyān olunur

[8]

Hāẕā Kitāb-ı Fihrist

Ṣaḥīfe

349 ve ḥarāret ġalebe itdikce
″ ″ aġızda ṭutunacaḳ şeyler beyān
350 maʿlūm ola ki hayżı tedbīr
″ ″ olunan maraż beyān olunur
351 Bu maraż emrāż-ı maḫūfeden
″ ″ oldıġı beyān
″ ″ yedincisi verem-i üẕnü'l-ḳalb
353 (On beşinci bāb) bağırsaḳlara
″ ″ ʿārıż olan emrāż

Ṣaḥīfe

366 zaḫir didikleri maraż emʿā-ı
″ ″ müstaḳīme dirler
368 Eger zaḫiriñ sebebi yelden
″ ″ ve ṣoġuḳdan ise ʿilācı
369 ʿanber ve ḥavlicān maʿcūnları
″ ″ yelden olan zaḫire ġāyet
″ ″ münāsibdir
369 Ekṣeri ḳan ḳuṣmaḳ ne sebebdendir
″ ″ beyān olunur

″ ″ beyānında olıcıdır

353 Miʿdeye ʿārıż olan emrāż

354 ishāle olan ʿilāclar beyān

355 ṣanʿat-ı ḥuḳne beyān

356 ṣıfat-ı daru budur

358 üç dürlü ʿillet defʿ ider

″ ″ müshil budur

361 ishāl ile ḳan gelse ʿilācı

″ ″ beyān olunur

362 Cālinus ve İskender Yunānī

″ ″ ḳan almaġı tecvīz itmişler

363 Ḳabıż şeyler virmek żarar

″ ″ oldıġı zaman beyān

364 bal ṣuyunı içmeniñ fāʾidesi

365 Şeyḫ Dāvud Anṭākiniñ

″ ″ bu maraża maraż-ı efvah

″ ″ tesmiyesi

370 Ḳan ḳuṣmanıñ eñ ziyāde fenāsı

371 bu maraża baʿż dühnler

″ ″ istiʿmāli beyān

372 (On altıncı bāb) göbek

″ ″ düşme beyānındadır

375 (On yedinci bāb) ḳulunc

″ ″ didikleri ʿillet beyānındadır

376 Bu ʿilletiñ ʿilācı evvelā vecaʿını

″ ″ teskin itmek

377 Ṣıfat-ı ḥuḳne budur

379 Şeyḫ Ebū ʿAli seynā

″ ″ ve İmam Razı buyururlar ki

379 geyik boynuzı icmek eyüdür

381 Ḳulunc marażlarınıñ mecmūʿundan

″ ″ şāf ve ḥuḳne ile ʿilāc aʿlādır

385 Ġıdālardan nefiʿli olanlar

386 (On sekizinci bāb) bir kimesneniñ

[9]

Hāẕā Kitāb-ı Fihrist

Ṣaḥīfe **Ṣaḥīfe**

″ ″ Ḳarnına yılan girse aña tedbīr-i beyān

388 Ḥikāyet olunur ki Sulṭān

″ ″ Maḥmūd cennet-mekān ṭabasirah efendimiz

388 vaḳtinde olan ġarib ḳıṣṣa

389 yılan içün ṣıfat-ı devā

398 şifā-nām kitābda bil aġrısıçün

″ ″ tertīb olunan mücerreb yaġ

399 şişler ve sızılar içün güzel

″ ″ tertib

400 Diger sızılar ve yeller içün

390 bir z̲ātıñ ḳarnında yılan veya ʿaḳreb
" " şoġulcan olsa ʿilācı
391 Baʿż kere insan ziyādesiyle
" " bir ışṭırāb ve bir sancu veya bir
391 vecaʿ ʿārıż olursa
" " tedbīr ve ʿilācı beyān olunur
392 yılan ṣoḳan ādemlere ʿilāc
" " şāfi beyān olunur
392 ʿaḳreb ve çıyan ṣoḳsa
" " tedbīr-i ʿilāc
393 örümcek ve buy böcegi ve arı
" " ṣoḳsa ʿilācı beyān olunur
393 (On ṭoḳuzuncı bāb) evcāʿ-ı
" " ḳulunc beyānındadır
394 Gövdede olan yeller beyān olunur
394 Eger ḳulunc yanda ve belde ve bilekler-
" " de olursa anlara ʿilāc
396 Kefe begi Ḥamid beginden menḳūl
" " maʿcūn
397 Ekş̲eri bil aġrısı ṣoġuḳdan
" " oldıġı vaḳitde aña ʿilāc
" " sarımsaḳ yaġı ve diger yaġlar
401 Maʿlūm ola ki sızı içün
" " diger tertib
401 Diger gövdede olan sızı
" " ve sancu içün ʿilāc
402 Duʿā-ı müʿeş̲ş̲ir beyān olunur
403 şişler ve diger bil aġrısıçün
404 tiryak bir şaʿişā-ı kebīr ve ḳuvvet-i
" " ḥayvāniye ḳalb oldıġı
405 yetmiş yedi dürlü derde devā
" " olan maʿcūn
405 (Yigirminci bāb) şişler ve ş̲ebürler
" " beyānında olıcıdır
406 yanıḳara didikleri şişler
407 diger bil aġrısı içün ʿamel
" " şāf
408 Ṣıfat-ı maʿcūn cümcüm
409 ḳasıḳ zaḥmetine ʿilāc
410 ʿIrḳu'n-nisā zaḥmetine ʿilāc
411 elde ve ayaḳda olan sızılar
" " içün ʿilāc beyān olur

[10]

Hāz̲ā Kitāb-ı Fihrist

Ṣaḥīfe **Ṣaḥīfe**

413 İssi ḥarāretli şişlerden
430 şişlerden biri ḫınāzırdır

″ ″ birisi daḫi ḳan çıbanıdır

414 Oñulmaz çıbanlara mücerreb merhem

415 Çıban çıḳarup etini yese ʿilāc

416 Ṭamar kesilüp ḳanı ṭurmayan

″ ″ yaralar içün tedbīr beyān olunur

417 Ṣulı ve oñulmaz yaralar içün

″ ″ ʿilāc

419 Āteş yanġına mücerrebmerhemler

421 eski ve yeñi yaralara ve kemük

″ ″ ḳırıldıḳda aña ʿilāc beyān olunur

424 Daḫliyun ve aḳ merhemler

″ ″ güzel merhemdir

425 Ḳara merhem dimekle maʿrūf

426 diger aʿlā merhemdir beyān

427 issi veremleriñ biri ḫıyarcıḳ

″ ″ oldıġı beyān olunur

435 (Yigirmi ikinci bāb) yaramaz

″ ″ ve ḳatı şişler beyānındadır

428 Ṣoġuḳ şişlerden biri Frenkleriñ

″ ″ siḳrūs yāḫud sifrūs

428 tesmiye itdikleri ʿillet

429 ṣoġuḳ şişlerden biri verem

″ ″ māʾidir beyān

429 şişler envāʿından biri ḳabar-

″ ″ cıḳlardır

433 Bu ḥabīṯ ʿillete güzel tedbīr

″ ″ ve fāʾideli ʿilācdır

433 cerāḥat ḥuḳne-i iksīr gibi

″ ″ bir terkībdir

434 şişleriñ envāʿı üçdür

″ ″ ve zehirli marażlar ki cilde

″ ″ ẓāhir olur beyān olunur

436 (Yigirmi üçünci bāb) frengi

″ ″ zaḥmeti beyānındadır

439 bādşenām bir ʿilletdir ki yüzi

″ ″ ḳızarır beyān olunur

440 (Yigirmi dördünci bāb) yaramaz

″ ″ zehirli üskürpuṭ ʿilleti

″ ″ beyānında olıcıdır

442 Zehirli marażlardan biri daḫı

″ ″ bilikādır beyān olunur

443 (Yigirmi beşinci bāb) bedende

428 (Yigirmi ikinci bāb) ṣoġuḳ

″ ″ ẓāhir olan marażlarıñ ʿilācı

″ ″ beyānındadır

445 Gicik ve uyuz beyānında olıcıdır

446 Mücerrebātımız olan merhemlerden

447 Diger gicik içün ʿilāc

″ ″ ve merhemdir beyān

449 Diger gicik içün ʿilāc

[11]

Hāẕā Kitāb-ı Fihrist

Ṣaḥīfe		Ṣaḥīfe	
450	Diger uyuz ve gicik içün	487	Ḥacı Ṣādıḳ begiñ bevāsīr
451	Diger bir nevʿ uyuz	″ ″	ve ishāl içün mücerreb ḥab
452	Meṣeli ve naẓīri bulunmayan bir ḥab	″ ″	tertībi
453	(Yigirmi altıncı bāb) barş	489	Rīḥ-i bevāsīr ve sāʾir balġamdan
″ ″	ve behaḳ beyānında olıcıdır	″ ″	ḥāṣıl olan emrāżıñ
457	Yigirmi yedinci bāb temregünüñ	″ ″	küllisi içün ve muḳavviyāt
″ ″	envāʿı beyānında olıcıdır	″ ″	içün ʿilāc
460	Temregünüñ nevʿi ikidir	480	Ey aḫi bevāsīr on ḳısım
461	saʿfe taʿbīr olunan ʿillet ekṣeriyā	″ ″	olup dördi yürekde
″ ″	başda olur beyān	″ ″	ve altısı maḳʿadda ve birisine
462	(Yigirmi sekizinci bāb) siñilleriñ	″ ″	şaḳaḳ bevāsīr dirler
″ ″	envāʿı beyānında olıcıdır	481	Ey aḫı bevāsīriñ sebebi
465	saʿfe ve şerine didikleri	″ ″	ṣoġuḳdan bevāsīrden maḳʿad
″ ″	ʿillet ve ṣıfat-ı ḳızıl merhem	″ ″	ṭışra çıḳsa ʿilāc
467	Diger siñiller içün merhem	484	Ey aḫı bevāsīriñ sebebi
468	ʿillet-i ġıdād beyān olunur	″ ″	et kesilmiş olsa ʿilācı nedir
469	maḳʿad marażları beyān olunur	485	Bir kimse bevāsīrden ölüm
470	bevāsīrden ʿamyā olup aḳmayan	″ ″	ḥaddine varsa ʿilācı beyān
471	bevāsīr içün ṣıfat-ı merhem	486	hażm-ı ṭaʿām içün bir güzel
472	siñilleriñ her nevʿini izale eyler	″ ″	sefūf ve bī-naẓīr ʿilācdır
″ ″	merhem	487	bevāsīrden ifrāṭ-ı ḳan gidüp
477	Diger bevāsīr içün ve mayasil	″ ″	ḳaṭʿ itmek lāzım gelse bevāsīriñ

″ ″ ve ṭuzlu balġam içün ʿilāc

477 Diger bevāsīr ve mayasil

″ ″ içün müşterek ʿilāc

″ ″ ḥaẓ itmedigi şeyleri yese ʿilāc

488 nāsur didikleri ʿillet oñulmaz

″ ″ cerāḥat maʿnāsına

[12]

Hāẕā Kitāb-ı Fihrist

Ṣaḥīfe

489 bevāsīr içün sefūf marīż

″ ″ olan ẕātdan żaʿf müşāhede

″ ″ olunur ise ʿilāc

490 Eger seyelān mütemādi olursa

490 ve eger şiş bir alā-yı memeler

″ ″ ṭarzında olursa

491 Ey aḫı baʿża dāḫil şişüp

″ ″ andan uzun memeler iḥdāṯ

″ ″ itmekle aña tedbīr

493 nisvān ṭā'ifesine ʿādet

″ ″ şehriyelerinden birḳac gün muḳaddim

″ ″ basur yerlerinde aġrı ẓühur

″ ″ iderse aña ʿilāc

494 eger keṯret demm vuḳuʿ olursa

495 (Yigirmi ṭoḳuzuncı bāb) beyān

″ ″ olur

496 Ey aḫı maḳʿad şiş oldıġı

″ ″ ḥālde aña ʿilāc

497 maḳʿad çıḳdıḳda münāsib ʿilāc

Ṣaḥīfe

504 ṣoġuḳ ciger ḥastalıklarınıñ

″ ″ ʿalāmeti

504 diger ciger ḫastalıġına ʿaẓīm

″ ″ fā'ide idecek ʿilāc

506 (Otuzuncı bāb) sū-el-ḳaniyya

″ ″ beyānında olıcıdır

507 (Otuz birinci bāb) istisḳā

″ ″ marażınıñ envāʿı beyānındadır

510 ve mücerreb devā'

512 şiş maḥalleri oġulacaḳ

″ ″ güzel tedbīr

513 (Otuz ikinci bāb) ṭalaḳ

″ ″ şiş olduḳda mücerreb olan

″ ″ ʿilāclar beyān olunur

515 tedbīr yaḳılar beyān

516 ṣıfat-ı ḥab beyān

528 Cālinus Ḥekimiñ ṭalaḳ

″ ″ içün yabdıġı yaḳı

519 Ey aḫı yereḳān didikleri

498 cigerde olan ḫastalıklar

499 tertib-i maṭbūḥ-ı ʿilāc

501 sedde didikleri ciger ḫastalığı

501 çilek şerbetiniñ tertibi

502 Ey aḫı ciger şişdikde aña

″ ″ ʿilāc

″ ″ ʿilletdir ki Türkce ṣarılıḳ

″ ″ dirler beyān olunur

522 Diger ṣarılıḳ içün ʿilāc

522 siyah sarılığıñ sebebi

523 (Otuz üçünci bāb) bögrek

″ ″ marażları beyānında olıcıdır

[13]

Hāz̲ā Kitāb-ı Fihrist

Ṣaḥīfe **Ṣaḥīfe**

524 (Otuz dördünci bāb)

″ ″ bögreklerde ḳum ve ṭaş olsa

″ ″ anıñ ʿilācı

526 meṣ̲āne ve ḳāuḳda ṭaş oldığı

″ ″ vaḳitde ʿalāmeti nedir beyān olunur

528 Bir kişiniñ sidügi ṭutulup

″ ″ ṭamla ṭamla gelse ʿilācı beyān

529 Diger ḫaṣṣa-i Ḳurʿan'dan ṣüre-i

″ ″ ṭa te'ṣ̲irātı

531 (Otuz beşinci bāb) bögrege

″ ″ ve meṣ̲āneye ve ḳāuġa müteʿallik

″ ″ nesneler beyānındadır

532 Ḥekīm Boḳratıñ bevl yolı

″ ″ ḥaḳḳında maḳālesi

535 Bir kişiniñ ḳaṣığı yarılsa

″ ″ aña tedbīr

542 ḥirḳatü'l-bevl taʿbir olunan

″ ″ ʿillet bevl yolını yaḳaraḳ çıḳar

″ ″ beyān olunur

544 Bevl ḳaṭre ḳaṭre vecaʿ ile

″ ″ çıḳar beyān olunur

544 Döşege işemege mübtelā olanlar

″ ″ ʿilāc

546 ẕeker ve ḥaṣṣetinde şiş

″ ″ olduḳda aña ʿilāc

547 ẕeker ve ḥāyede fenā cerāḥat

″ ″ olduḳda aña ʿilāc

549 (Otuz beşinci bāb)

″ ″ veyanıṭıs ve duvar didikleri

″ ″ ʿillet beyānında olıcıdır

550 ḳuḥ-ı külli didikleri maraż

″ ″ beyān olunur

536 Eger ṣu yolunda ṭaş
″ ″ olup zaḥmet virse ʿilācı
″ ″ beyānında olıcıdır
537 ʿÜsrü'l-bevl yaʿnī sidük
″ ″ ṭutulması
538 Bevliñ ʿüsret ile ve zaḥmet
″ ″ ile ḫurūcı
539 İdrār yolunda ṭaş oldıġınıñ
″ ″ taḥlaḳufi beyān olunur
551 (Otuz altıncı bāb) fitıḳ
″ ″ ʿilleti beyānındadır
552 fıtıḳ içün ʿilāc
553 żaʿfü'l-bah ve sebebleri beyān
″ ″ olunur
556 ḳaryalimus didikleri maraż ki
″ ″ ẕeker dā'imā ḳā'im olur beyān
558 (Otuz sekizinci bāb)
″ ″ ṣalābetü'r-raḥim beyānındadır

[14]

Hāẕā Kitāb-ı Fihrist

Ṣaḥīfe **Ṣaḥīfe**

559 Cālinūs ḥekimiñ raḥim ḥaḳḳında
″ ″ olan ḳavli
561 ḳuruḥü'r-raḥim yaʿnī nisānıñ
″ ″ raḥminde olan yaralar
562 iḳtibās-ı ḥayż yaʿnī ḥayż
″ ″ ḳanı aḳmamaḳ
564 iḥtināḳü'r-raḥim
565 ḥayż ḳanı aḳup kesilmedikde
″ ″ günā gün ʿilāclar
567 el-ʿaḳar yaʿnī ḫātunlar ḳışır
″ ″ ḳaldıġı zaman
568 el-recā yaʿnī bu bir marażdır ki
″ ″ nisā ṭā'ifesine ʿārıż olur
″ ″ ʿārıż olan ʿilletleri beyān
583 sefūflar üzerine içilecek
″ ″ maṭbūḫlar beyān olunur
585 eger demm-i ḥayż ʿādet şehriye-
″ ″ lerinden birḳaç gün evvel ẓühūr
″ ″ idüp münḥarifü'l-mizāc eger ḳan
″ ″ keşret üzere olursa
″ ″ aña ʿilāc
587 baʿż kere baṭında ḥavalisinde
″ ″ ṣalābetler peydā olursa
″ ″ ʿilācı beyān
588 ṭā'ife-i nisānıñ ʿādet şehriye-
″ ″ lerinde ṣadrından ṣıḳındı

569 ḥaml ile recā beynende farḳ
571 raḥim aġrısına ʿilāc
572 sure-i nuḥuñ ḫāṣṣası
575 ʿavrat ḳocasından
″ ″ ḳacmamanıñ çāresi
577 Bir kimse baġlu olsa ʿilācı beyān
″ ″ olunur
578 ḥāmile olmamaġa ʿilāc ve raḥim
″ ″ ḫastalıġına ʿilāc
580 baʿż ḫātunlarıñ ḥayż görmege
″ ″ maẓhar olmadıḳları vaḳitde ʿilāc
581 baʿż ḳızcaġızlarıñ ḥayż vaḳtinde
″ ″ olursa aña ʿilāc
589 nisvān ṭā'ifesinde ṣulı
″ ″ bir nevʿ-i mādde aḳar ise aña ʿilāc
590 Baʿża ḳadınlarıñ ʿādeti ḳan
″ ″ ceryanıyla geçirirler
592 seyelān-ı raḥim baʿża ḫātunlar
″ ″ ʿużv-ı tenāsüllerini ṣıḳ ṣıḳ
″ ″ yıḳamaḳdan ḥāṣıl olur
593 baʿż kere ʿādet şehriyeleri
″ ″ ḥüsn-i ṣūretle münḳaṭʿa olmaz
594 żaʿīfe ve naḥīfe olan ḫātunlara
″ ″ ġāyet aʿlā ʿilāclar beyān olunur

[2]

Kenzü'ş-Şıḥḥatü'l Ebdāniyye

Eşer-i Mürşid-i ʿOşmāniyye

(1) Bismillāhirrāḥmānirrāḥīm

(2) El-ḥamdüli'llāhi'llezī mā-emerā ve'ṣ-ṣalātu ve's-selāmü ʿale'l-Muṣṭafā'llezī ünzile ʿaleyhi (3) 'n-nāmūsi ve ʿalā ālihi ve ṣaḥbihi zevi'n-nefāyisü'n-nüfūs mā ġaradet ʿanādili'l-aḳlāmi ʿalā eyyüke's- (4) suṭūri fī riyāżi'ṭ-ṭurūsi. Yaʿnī ḥamd ü sipās ve şükr-i bī-ḳıyās ol Ḥażreti (5) ulūhiyetedir ki ibtidā ferāḥı feyż idüp ve esbāb-ı terāḥi zā'il eyledi ve dāfiʿ-i (6) emrāż-ı benī-ādem olan (padişāh-ı) ḥakīm-i çāre-sāz ve kerīm-i bende-nevāz cellet (7) ʿaẓametehū ve ʿaẓīm-i ḳudretehū Cenābına ki dārü'ş-şifā-i kā'ināt ve mültecā-i ḥācet-mendān-ı (8) mümkināt olan dergāh-ı refīʿ-i ḥikmet-medār ve bārgāh-ı menbaʿ-ı maġfiret-nişārı ṣavbına (9) ihdā olunur ki ḳudret-i kāmile ve ḥikmet-i şāmilesiyle erkān-ı muḫtelifetü'ṭ-ṭabāyiʿ (10) ve ecsām-ı mütebāyinetü'l-ażlāʿi birbiriyle muḫteliṭ ü müʾtelif idüp beyne'r-rūḥi (11) ve'l-cesed kemāl-i buʿd u münāferet var iken leṭāfet ve keşāfet cihetinden bi-ḥaseb-i taʿdīlü'l- (12) emzice birbiriyle ḥüsn-i imtizāc ve ḥāmil-i ḥaml-i emānet-i kübrā olan insānıñ (13) bāzar-ı iʿtibārı u iştihārına revāc virüp düş-i istiʿdād ü istihāllerin ṭıraz (14) (ve leḳad kerremnā benī-ādem[2]) ile muʿallem ve muṭarraz-ı şān-ı ʿālī-nişānların (ve leḳad ḫalāḳne' (15) l-insāne fī ahseni taḳvīm[3]) ile mükerrem ü muʿazzez eyledi. (El-ḥamdüli'llāhī'llezī ezhebe (16) ʿanne'l-ḥazen[4]) ile müşerref ḳılup (inne Rabbene'l-ġafūru şekūruʾllezī aḥallanā dārü'l-muḳāmeti (17) min fażlihi[5]) āyet-i celīlesini iʿṭā buyurdı ve daḫı duʿa-ı bīʿ-add ü şenā-i lā-yuʿad

[3]

(1) u bī-ḥad ol Ḥażret-i Rubūbiyyetedir ki ḳullarınıñ cemīʿ-i evżāʿ u eşmānını mükemmel (2) ḳılup nüfūs-ı nāṭıḳa-i insāniye ile mümtāz ve mevāhib-i inʿām-ı envāʿ birle (3) memlū ḳıldı ve meʿādin-i ḫavāṭır ḥükemā-i cevāḥir bedāiʿ-i ḥikmetini iʿlām itmek ile (4) (ve leḳad āteynā Loḳmāne'l-ḥikmete[6]) āyet-i şerīfesiyle iḳāż buyurdı. (Zīrā) kim (5) revāiḥ-i ferāyiḥ iḥsān-i İlāhī ve levāyiḥ-i ṣafāyiḥi ḫıllān-ı nā-mütenāhi

[2] "Andolsun, biz insanoğlunu şerefli kıldık" İsrā/70
[3] "Biz, gerçekten insanı en güzel bir biçimde yarattık" Tîn/4
[4] "Hamd, bizden hüznü gideren Allah'a mahsustur" Fātır/34
[5] "Şüphesiz Rabbimiz çok bağışlayandır, şükrün karşılığını verendir" Fātır/34
[6] "And olsun, biz Lokmân'a 'Allah'a şükret' diye hikmet verdik" Lokman/12

itmek ḳudret-i (6) ḳabżındadır. Nitekim buyurur (ve inne'l-faẓla bi-yedi'llāhi yu'tīhi men yeşā' va'llāhu ẕü'l-faẓli' (7) l-'aẓīm[7]) ve daḫı ol Ḫālıḳ-ı lem-yezel bir ḥakīm-i bi-'illet ve şifā-baḫş-ı bi-buḫl u minnetdir ki (8) dārü'ş-şifā-i keremine ilticā iden 'ibād-ı müẕnibīn ve 'uṣāt-ı mü'minīniñ 'ilel (9) ü eskām-ı ṣūriyye u ma'neviyyelerin maḥv ü izāle içün maḥż-ı luṭf-ı kereminden (10) dāru-yı va'd-ı va'īd ile şarāb-ı ṭahūr ma'rifet-i ta'bīye eyleyüp mübtelā-yı maraż (11) ser-sām-ı cehl ü ġıdā'iyet olan erbāb-ı ḍalāleti teşriḥ-i ḳānūn-ı şerī'at (12) tavżīḥ-i minhāc-ı ṭarīḳat ile ṣırāṭ-ı müstaḳim-i ṣıḥḥat-i ebediyeye irşād ve hidāyet (13) itmekle cennet-i 'adnden (mā lā 'aynu re'āt ve la üẕnü semi'at[8]) tehiye eyledi ve le'āli-i veẕā'if-i (14) 'adāli-i ṣalavāt ve teslimāt ol 'illet-i ġāye-i kā'ināt ve netīce-i behīce-i mevcūdāt (15) tiryāḳ-ı semūm-ı cehālet ve 'ilāc-ı bür'ü's-sā'a-i ḍalālet ü hidāyet (16) olan Sulṭān-ı kevneyn ve Resūlu'ş-şaḳaleyn muḫāṭab-ı ḫıṭāb-ı (levlāk) müşerref (17) be-teşrīf-i (vemā erselnāke rahmeti'l-'ālemīn[9]) pādişāh-ı her dü-serā ve şeh-en-şāh-ı serīr-i kāb-ı ḳavseyn (18) ev ednā (Muḥammed Muṣṭafā) 'aleyhi ṣalavātu'llāhi'l-ednā Ḥażretleriniñ ravża-i (19) münevver ve meşhed-i mu'aṭṭarlarına īṣār ü niṣār olunur ki 'ulūm-ı 'ulemā'ı ḳaṭre-i nehr-i ḫaḳiḳatı (20) ve ḥikmet-i ḥükemā'ı ġarḳ-ı bahr-ı ma'rifeti olup kāffe-i 'ālem u cümle-i benī-ādem mübtelāyı dā'-ı (21) 'ażā-yı 'ayn u ḍalāl ve maraz ve müzmin-i ḥıẕlān ve nikāl olmaġla ser-cümle-i māsedü' (22) l-mizāc bir ṭabīb-i ḥāẕıḳ-i ilāhiniñ 'ilācına eşedd-i iḥtiyācla muḥtāc iken bir nahve-i (23) ṣıdḳ-ı iḥdā (mā enze'llāhu dā'en illā ve enzelahu devā'[10]) mümkün-i ġaybī ve maḥzen-i lā-reybiden (24) kāffe-i ṣaġīr ü kebīr ü şerīf ü vażī'i seḳāmından evc-i istiḳāmete terfī' içün (25) a'del-i emzice ile irsāl olunup meşārib-i muḫtelife ve emzice-i mutenevvi'aya muvāfaḳa (26) ve ḳavā'id-i külliye-i mu'ālecāt-ı ṣūriyye vü ma'neviyyeyi ḥāvī ve müştemil bir kitāb-ı semāvī (27) daḫı inzāl buyurulmaġla herkesiñ mizāc ve ṭabī'atına muvāfiḳ ve meşrebine muṭābıḳ nūş-ı (28) dāru-yı ḥikmet ve şarāb-ı ṭahūr-ı ma'rifet ile izāle-i maraża bi-emri'llāhi Te'ālā (29) ve ḥikmetihi beẕl-i ḳudret ve ṣarf-ı ma'ācīn mev'iẓe ve naṣiḥāt eyleyüp kemāl-i derece

[4]

[7] "ve fazlın, Allah'ın elinde (kudretinde) olduğunu ve onu dilediğine vereceğini bilmedikleri içindir ve Allah, büyük fazl sahibidir " Hadid/29.
[8] "…hiçbir gözün görmediği, hiçbir kulağın işitmediği..." Buhari, Bed'ül-halk 8.
[9] "Biz seni, ancak alemlere rahmet olmak üzere gönderdik" Enbiya (21), 107
[10] "Her hastalığın bir devası vardır" Buhari, Tıb 1.

(1) ihtimām-ı tām ile ʿamel eyleyeler ve eṣer-i şerīfde vārid olmuşdur ki (lā ḥakīmuhu (2) illā zevî tecrübetün[11]) yaʿnī ḥekīm ḥekīm degil ancaḳ ḥekīm tecrübe ṣāḥibidir. Diger ḥadīṯ-i (3) şerīfde (türbetü arżunā beriḳun baʿżunā şifāʿün li-marīżnā bi-iẕn-i Rabbenā[12]) vārid (4) olmuşdur. Yaʿnī bizim arżımızıñ ṭopraġı bizim baʿżımıza güzeldir ve bizim ḫastamıza (5) şifādır. Bizim Rabbimiziñ istiʿānesiyle yaʿnī bir ẕāt diyār-ı āḫerde keyfsiz olsa memleketi cānibine (6) tebdīl-i hava itdirseler elbette bürʾ ü ʿāfiyet iʿāde olacaḳdır. Lākin ecel her şeyde (7) muḳadderdir. Aña çāre yoḳdur. Ecel irişdikde ne bir sāʿat teʾḫīr ider ne taḳdīm (8) ider. Enfās-i maʿdūde ḫıtām buldıġı anda teslīm-i fedā-yı cān ider. Cenāb-ı (9) Perverdigārımız cümlemize īmān selāmeti iḥsān buyursun. Āmin bi-ḥürmet-i (10) Seyyidüʾl-mürselīn.

(11) Sebeb-i Teʾlīf-i Kitāb

(12) Şöyle ki biñ iki yüz ṭoḳsan sekiz sene-i hicriyesinde zamānımızıñ (padişāh-ı gerdūn-vaḳār) (13) (ve ḫalīfe-i rū-yı zemīn ʿalā tebārekehū) medḥ ü ṣenālarında mādiḥ ü vāṣıf ve meṣne-i kāmil) (14) ʿārif u derece-i iġrāḳa irtiḳā ve naṣr-ı icāz ü iṭnābda ve sāze-i taʿbirāt-ı (15) vecīzeye itkā ile henüz tebāşir-i ṣabāḥüʾl-ḫayr ḫıṣāl-ı ḥamīdelerinden bir zerre (16) vaṣf olunmadan şirāze-i evrāḳ-ı muʿellefāta ibrişim-i zer-tār-ı eyyām kifāyet itmeyeydi (17) ḫālā serīr-i ʿālem-i Mıṣr-ı sulṭānı taḫt-ı āsumān-ı baḫt-ı cihānbānī üzre kāmbīn (18) ve kāmrān olup kilīd-i heft-iḳlīm rubʿ-ı maʿmūr ve meḳālīd-i umūr-ı (19) cumhūr-ı kef-i pür-keremlerine müsellem olan (ebr-i midrār-ı ʿāṭıfet-ı pādişāhāneleri) (20) oldıġımız velī niʿam-i ʿālemiyān rūḥ-ı cesed ciḥānyān (şāh-ı İslām) ẓiʾllullāh-ı (21) ʿaleʾl-enām nūr-ı bīniş-i müslimīn ḳuvvetüʾẕ-ẕuhrüʾl-muʿminīn muʿiz-i salṭanat-ı (22) muḳavvim-i dīn ü devlet (Ḫalīfe-i rū-yı zeriʿa-i ʿizzet) din-i mübīn (23) dürr-i dürc-i celālet ġurre-i burc-ı nebālet (naḳāve-i mülūk-ı cihān) (24) ḫulāṣa-i dūdmān (ve ḫānedān-ı Āl-i ʿOṣmān) ṣabāḥāt devlet şerāmet-i (25) sebḳat-i şerīʿat maʿna-i naṣ-ı cihānbānī mefhūm-ı āyet-i ḥükümrānı (26) İskender-i Kisra reʾyī u dārā-yı Feridūn-fer ḫurşīd-i felek

[5]

(1) gerdūn-ı ḳażā fermān-ı nisān-i barān deryā-yı cihān-lenger (es-sulṭān (2) ibnüʾs sulṭān ibnüʾs-sulṭān) nāşirüʾl-bürri veʾl-ʿadli veʾl-iḥsān ḳāhiriʾl-küfr veʾṭ-ṭuġyān (3)

[11] "...hakim olan tecrübe sahibidir" Tirmizi, Birr 86.
[12] Bulunamadı

ḥāfız-ı bilādu'llāh bi'r-re'yi'l-münīr ḳadir-dān-ı hünermendān ḥayṣiyet-şinās (4) dānişeverān-ı (el-kerīm ibnü'l-kerīm ibnü'l-kerīm) zibende-i mülk ve tāc-ı dīhīm (5) (el-ġāzi sulṭān ʿAbdü'l-Ḥamīd Ḫan-ı ṣānī ibn-i sulṭān Ġāzi ʿAbdü'l-mecīd Ḫan ibnü's (6) sulṭānü'l-Ġāzi Maḥmūd Ḫan) sellemah'ullāh Teʿālā ʿan kevāriṣi'l-ḥavāriṣ (7) Ḥażretleri müstecmiʿü'l-mecdi ve'ş-şerefi mülūkānelerine ḫayr duʿā ve ḥasabü' (8) l-meysūr-ı cānib-i berāyādan daḫı istidʿā ṭarīḳine ehemm ve iʿtinā cümle müslimīne (9) vācib ve kāffe-i mü'minīne ehemm-i revātib olmaġla cānib-i celīü'l-menāḳıb-ı Ḫüsrevīlerine (10) maḥżā meclebe-i duʿā ve ṣenā olmaḳ ʿazm-ı ṣādıḳına mebnī nām-ı nāmi ve ism-i sāmīleri (11) iklīl-i yāfūḫ eṣer raḳam-ı tertīb u te'līfine saʿy ve beẕl-i maḳdiret ḳılınmışdır. (12) (Cenāb-ı aferīnende-i kevn ü mekān) ve rūzi dehende-i cümle ins ü cān (13) olan celle şānehu ḥażretleri mülūk-ı eḳālim-i devrān (padişāh-ı) cihān sulṭān-ı (14) aʿẓam ġurret-i eyyāmü'l-mülūk ve'l-ekārim ve'l-aʿla aʿdelu selātīni' (15) l-meṣriḳayni ḥażretleriniñ vücūd-ı hümāyun ü ẕāt-ı hümā hemāl mesʿadet-i maḳrūn-ı (16) mülūkānelerin ḥudūṣ-ı iḥdāṣ-ı ḥadeṣātdan maṣūn ve ʿarūż-ı melvandır (17) me'mūn ve ʿömr-i şevket-fer-ḫaşmet-i ḫüsrevānelerin efzūn buyursun Āmin. (18) Yā müsteʿān (Bu faḳīr-i ḥaḳīr-i pür-taḳṣīr) yaʿnī Ṭarsūsī Es-seyyid ʿOsmān Ḫayrī (19) Mürşid bin Ḫalil eṣer-i ʿatīḳ-ı ʿilm-i ṭıbbı müddet-i keṣīre müṭālaʿadan bi'l-istifāde (20) zīrde beyān olunan nebātāt ve mürekkebātıñ ekṣeri ʿind-i ʿācizānemizde (21) tecrübe ve baʿż iḫvān-ı dīn-i mübīne taḥrīr idüp istiʿmāllerinde ʿaynıyla (22) ḥükümlerin icrā ve gelüp teşekkürler idüp nice ẕevāt-ı kirāmıñ ḫayr duʿālarına (23) maẓhar oldıġımdan şevḳ ve ġayretim gün-be-gün müzdād olup ve ḫāṭır-ı (24) ʿācizāneme de gāh gāh gelür ve ḫuṭūr iderdi ki iḫvān-ı dīn ve devletime li-ecli'l-ḫıdme (25) bir kitāb-ı müsteṭāb-ı ḥikmet-nişāb yapılup mücerrebāt ve meşhūdātımızı sā'ir (26) kütüb-i muʿtebereden yaʿnī Ebu'l-ḥükemā olan İdrīs Nebī ʿaleyhi's-selām zamānından (27) ve ḥükemā-yı müteḳaddimīnden yaʿnī *Arisṭo tilmiz-i Eflāṭun* ve Eflāṭun tilmiz-i Boḳraṭ

[6]

(1) ve Boḳraṭ, tilmīz-i Soḳrat ve Soḳrat, tilmīz-i Loḳmān ve Loḳmān, tilmīz-i (2) Dāvūd ʿaleyhi's-selāmdır. Ḥikmet-i ṭıbbiyeniñ mü'essisleri bunlar olduḳları erbāb-ı (3) kemāl ve ehl-i hüneriñ maʿlūmlarıdır. Bu ẕikr olunan mü'essisleriñ kitāb-ı müsteṭāblarından (4) nice nice edviye-i maḳbūle ve menāfiʿ-i keṣīreyi cāmiʿ ḳuvvet maʿcūnları baʿde't-tetebbuʿ aḫẕ (5) olunup kitāb-ı ʿācizānemize teberrüken derc

olundı ki iḫvān beyninde maḳbūl ve herkes (6) vücūdınıñ ḥekīmi olup ḥekīme ve efsūnculara muḥtāc olunmasun diyü emṡāli (7) nā-mesbūḳ nādirü'l-vuḳūʿ olaraḳ teʾlif olunup hediye olundı ve bu teʾlif (8) olunan kitāb ḫavāṣṣ-ı müfredāt ve menāfiʿ-i mürekkebāt ve baʿż emrāż-ı muḥaddeṡe ki (9) zamān-ı sālifde vücūdları bulunmadığından müteḳaddimīn kitāblarında tedvīn olunmamışdır. (10) Ḥālā ʿaṣrımızda ḥudūṡı ve vuḳūʿı ve ḥuṣūlı vaṣıl-ı rütbe-i şöhret olmaġla (11) anları daḫı bu kitāba derc eylemege ihtimām ve diḳḳat olundı. Yaʿnī ḥabb-ı efrencir (12) ve maraż-ı şaʿr ve bunlarıñ emṡāli marażlar ki henüz beyān olunan vech üzre (13) esāmīleri kütüb-i sālifede taḥrir olunmamışdır. Anlar daḫı teḳṡirü'l-fevā'id ve tevfīrü'z (14) zevā'id maḳṣadıyla işbu kitāb-ı ʿācizīde taḥrīr ve ẕikr olunup ismi (Kenzü'ṣ-Ṣıḥḥatü'l- (15) Ebdāniyye Eser-i Mürşid-i ʿOsmāniyye) nāmıyla tesmiye olundı. (Bu ʿilm-i ṭıbbıñ) (16) şerīf oldığı iki ṭarīḳ ile nümāyandır. (Biri ʿaḳlen) ve biri daḫı naḳlendir. (17) ʿaḳlen ṡubūti mevżūʿnuñ şerīf olmasıyla olur. Mevżūʿı eşref-i (18) maḫlūḳāt olan insānıñ bedeni olmaġla eşref-i ʿilimden oldığı ẓāhirdir. (19) (Naḳlen ṡubūtı daḫı) Baʿż aḫbārda vārid olmuşdur ki (el-ʿilmu ʿilmāni ʿilmü (20) 'l-ebdāni ve ʿilmü'l-edyāni) ve diger ḥadīṡ-i şerīfde ṣalla'llāhu ʿaleyhi vesellem Efendimiz (21) buyurur ki (el-ʿilmu ʿilmāni ʿilmü'd-dīni ve'd-dünyā) vārid olmuşdur. Ḥadīṡ-i evveliñ (22) meʾāl-i şerīfi budur ki ʿilm iki ḳısımdır. Birisi ʿilm-i ebdān yaʿnī ʿilm-i (23) ṭıbbdır ve biri daḫı ʿilm-i edyāndır yaʿnī ʿilm-i fıḳıhdır. ʿİlm-i ebdānı ʿilm-i (24) edyān üzerine Resūl-ı Ekrem Efendimiz lafıẓda taḳdīm eyledi. Zīrā beden-i insān (25) ṣıḥḥat ve ʿāfiyetde olmadıkca Cenāb-ı Perverdigāra ve sā'ir efʿāl-i ḫayra lāyıḳıyla (26) beẕl-i maḳdirat ve ʿibādāt ve ṭāʿāt inḳıyādın da bulunamayup dā'imā ʿilel ve emrāż (27) ile tażyiʿ-i vaḳt idüp dünyāda ne oldığını bilemeyeceginden aña yaşamaḳ

[7]

(1) dinmez. Çünki ʿibādāt ve ṭāʿāt ṣıḥḥat-i beden ile olur. Dīne müteʿalliḳ (2) olan efʿāl-i ʿibād ekṡeri ʿilm-i ṭıbba tevaḳḳuf ider. Zīrā insānıñ dünyāda saʿādet-i (3) ḥāl ve ḥayātında rāḥatla yaşaması ḥıfẓ-ı beden eyleyüp defʿ-i maraż eylemesi (4)ʿilm-i ṭıbba mütevaḳḳıfdır.

(5) Ey İḫvān Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Olsun ki

(6) Bu kitāb-ı ʿācīziye nice nice benī-ādem vücūduna ḳuvvet virüp żaʿf ve süst- (7) endāmlıḳdan ḫalāṣ olur. Edviye ve maʿācīn ve sefūfāt ve müşerrebāt-ı muḳavviyeler derc (8) olunmuşdur ki (men lem yaẕuḳ lem yaʿruf) ıṭnāb-ı kelāmdan iḥtirāz içün fihrist-i kitāba (9) mürācaʿat olunur ise maṭlūb ve maḳṣūdı her ne ise ḥāṣıl olup bu faḳīri (10) ḫayr duʿā ile yāda vesīle olur inşāʾa'llāhü'r-raḥmān ve huve vāhibü'r-raḥmeti ve'l-ġufrān (11) ve ṣalla'llāhu ʿalā Seyyidinā Muḥammedin ve ʿalā ālihi ve ṣaḥbihi ecmaʿīn vesellem teslīmem dā'imen ilā yevmi'd-dīn.

(12) (Ey Aḫillā' Maʿlūm Ola Ki)

(13) (ʿİlm-i ṭıb) üç faṣl üzre beyān olunup

(14) Faṣl-ı Evvel

(15) (Maḳṭūʿbihdir)

(16) Yaʿnī ekl ve şarāb olunan nebātātıñ isimleri ve ḫāṣṣaları beyānındadır.

(17) Faṣl-ı Ṯānī

(18) (Maẓnūnāt Beyānındadır)

(19) Yaʿnī ehl-i ṭıbb ve aṣḥāb-ı kemāliñ tecrübe idüp menfaʿat u mażarratını keşf (20) itdikleri edviyelerdir.

(21) Faṣl-ı Ṯāliṯ

(22) (Ruḳye Beyānındadır)

[8]

(1) Ruḳye dahi iki ḳısımdır. Yaʿnī ruḳye dimek sāhib-i ehl-i ḫavāṣṣ ve ḫıdām (2) ve efsūn dimekdir ki oḳumaḳlıḳla yazmaḳlıḳla emrāżıñ defʿine ruḳye taʿbīr (3) olunur. O da ehl-i ḫavāṣṣıñ edʿiye-i meʾṯūreleridir.

(4) Ḳısm-ı Ṯāni

(5) (Hacāmatʿ Ameliyātıdır)

(6) Yaʿnī ḳan ḳanġı ayda ve ḳanġı günde ve ḳanġı ṭamardan alınursa menfaʿatı olur ve ḳanġı (7) maḥalden alınursa mażarratı olur? İnşāʾa'llāhu Teʿālā ḥacāmet ḥaḳḳında olan eṯer-i (8) şerīfler ile berāber zīrde beyān olunmuşdur oraya mürācaʿat oluna.

(9) Maʿlūm Ola Ki İnsānıñ Ṣıḥḥat Ve ʿĀfiyetde Olup

(10) Dāʾimā Ten-Dürüst Olmasına Sebeb Altıdır

(11) Daḫı ḫasta olmasına da sebeb altı şeydir. Bunları bilüp ḥıfẓ-ı ṣıḥḥat ve izāle-i maraż (12) eylemeklige saʿy ve ġayret ideler. Bu ḥıfẓ-ı ṣıḥḥat ve izāle-i maraż (ancaḳ esbāb-ı) (13) sitte-i żarūriyeyi taʿdīl ile olur ki (evvelkisi) bizim ebdānımızı muḥīṭ (14) olan havadır. (İkincisi) yemek ve içmekdir (üçüncisi) ḥareket (15) ve sükūn-ı bedeniyedir. (Dördüncisi) ḥareket ve sükūn-ı nefsāniyedir. (Beşincisi) (16) uyumaḳ ve uyanıḳlıḳdır. (Altıncısı) istifrāʿ u iḫtibāsdır.

(17) Esbāb-ı Sitteden Evvelki Faṣl* Havanıñ Tedbīri Beyānındadır

(18) İnsanıñ havaya eşedd-i iḫtiyācla iḫtiyācı vardır. İnsan bir sāʿat (19) ḥabs-ı nefes etmege ḳādir degildir belki teneffüs eylemese helāk olur. Çünki (20) ḥayvānıñ ḥayātı ve iʿtidāli tāze tāze hava ile teneffüs itmekle ḥāṣıl olur. (21) Eger havā muʿtedil ola ve buḫār ve duḫān çirkin ḳoḳularla ḳarışmış

[9]

(1) olmaz ise ṣıḥḥatı ḥıfẓ idüp marażı izāle eyler. ʿAksi ḥālinde (2) ḫastalıga sebeb olur.

(3) Evvelā Maʿlūm Ola ki

(4) hava ziyāde ṣıcaḳ olursa yüregi ḳızdırır ve ṣuṣadır ve beñzi ṣarı eyler (5) ve ḳuvvetleri żaʿīf eyler ve bedende olan aḫlāṭın ʿufūnetine sebeb olur ve mizācı (6) ḥarāretli olanlara baş aġrısı getürür ve burun ḳanaması ʿārıż olur (7) ve dürlü dürlü sıtmalara sebeb olur. (Ṣıcaḳ havanıñ mażarratını defʿe sebeb) (8) kāfūrī ve ṣandal ve gül ṣuyı ḳoḳlamaḳla yāhud yüzin ve ellerin ayaḳların (9) ṣoġuḳ ṣu ile yıḳamaḳ ile ṣıcaḳ havalarıñ mażarratını defʿ ider daḫı marul ve (10) acı marul ṣalaṭası ve ḫıyārın içini yemek daḫı nāfiʿdir (ve şerbetlerden daḫı) (11) limon şerbeti sādece yāḫūd gül şerbetiyle ḳarışdırılup içeler daḫı ḳoruḳ (12) meryebās ve nīlüfer şerbetleri nāfiʿdir.

(13) Eger Ṣafrā Ġalebe Eylemiş İse Tabīʿatı İshāl Eyleyeler

(14) Timürhindī ṣuyunı ḳudret ḥelvasıyla yā gül-i mükerrer veyā nīlüfer ve benefşe şerbetiyle (15) içeler. (Eger hava ṣoġuḳ olursa) ḥarāret-i ġarīziyeyi sevindirir ve bedende (16) olan aḫlāṭı taʿaffün eyleyüp helāka sebeb olur. Pes ṣoġuḳ havanıñ (17) żararını defʿ eylemek gerek. O da tederrücle ḥammāma girmek ve gövdesini oġmaḳla (18) ve kepegi ve papadya çiçegi ve benefşe ve ebegümeci ḳaynadup ṣuyun alup (19)

ṣıcaḳ ḥammāmda yıḳanalar ve el ve ayaḳ ṣoġuḳlamaḳdan ṣaḳınalar ve ellerin ve ayaḳların (20) oġacaḳ (yaġlar) belesān yaġı çörek otı yaġı seẕāb ve neft yaġı gibi şeyler (21) (ve yürek ısıdıcı maʿcūnlar istiʿmāl ideler.) Anlar da (devā-yı misk) (ve tiryāḳ-ı kebīr (22) ve tiryāḳ-ı erbaʿa) vezīr-i nebāt murabbāsı gibi ve ʿanber ve ḳaranfil ve ʿūd şarāblarıdır. (23) Ḳaynadup ṣıcaḳ ḳahve gibi içeler.

[10]

(1) Ḥekīm-i Boḳraṭ Buyurur Ki

(2) Yaz faṣlınıñ āḫirinde güz faṣlında bir şihāb olur ki aña yıldız düşdi dirler. (3) Keṣret üzre vāḳiʿ olursa (vebā ẓuhūrına delīldir) ḳış faṣlında (4) (lodos rüzgārı çoḳ eserse vebā ẓuhūrına delīldir dimiş) ammā ḳaçan buluṭlar (5) çoḳ olsa yaġmur yaġmasa (ve hava bozulsa ve gündüz ṣıcaḳ) ve gice (6) ṣoġuḳ olsa vebā ẓuhūrına ʿalāmetdir. (Ḳaçan ki) bu ʿalāmetler ẓāhir olur (7) demeviyyü'l-mizāc olan ẕātlar ḳan aldıralar ve laṭīf müshiller ile ṭabīʿatların telyīn (8) eyleyeler. Anlar da rāvend ve ṣabr ve sināmekī ve helīlec-i aṣfer gibi şeyler ile içlerin (9) sürdüreler. Ekṣeri bu meẕkūr günlerde (ḥabbu'l-hey) dirler bir güzel devādır, (10) anı istiʿmāl itmek daha aʿlādır. Zira bundan ʿufūneti defʿ ider (ve havayı (11) ve bā'iyeniñ semmīyetini izāle ider. (Bu ḥabü'l-heyniñ ṣıfatı) on dirhem ṣabr-ı (12) usḳuṭurı beşer dirhem murṣāfi ile zaġferāndır. Bunları eyüce ṣıcaḳ idüp (13) gül ṣuyı yāhud misk elması ṣuyı ile yoġurup ḥabblar idüp büyük (14) adamlara birer dirhem, küçüklere (yarım dirhem) yāhud daha azıcıḳ istiʿmāl itdireler. (15) (Vebānıñ ẓuhūrunda) havanıñ fesādını defʿ içün ʿūd ve ladin ve aḳ gevenlik ve (16) ve ḳara günlük ile buḫūr ideler. (Zīrā bu meẕkūrāt havada olan fesādı defʿ (17) ve izāle ider (ve dā'imā) ṣandal ve kāfūr ve misk ve gül ṣuyı ḳoḳulayaraḳ ḳarışdırup ṣaçalar (18) (ve cimāʿ ve ḥammām ve çoḳ gezme ve ġaẓab ve ġam ve ġuṣṣadan kendülerin (19) ṣaḳınalar) şāyed bu meẕkūrāt ẓuhūr idecek olur ise ṣabr idüp (20) (ḫuz mā-ṣafā daʿ mā keder) sırrı ile ʿāmil olalar. (Sirkeli mercimek ṭaʿāmı) (21) yiyeler. Pilic etini ḳoruḳ ve limon ṣuyuyla istiʿmāl ideler. Şarablardan ḳoruḳ (22) şarābı ve ḳuzı ḳulaġı şarābı istiʿmāl ideler. Her gün ḳoruḳ ṣuyı içine (23) beş dirhem gül ṣuyı ḳatup ve on dirhem şeker ve nıṣf-ı dirhem (24) ṭīn-i maḫtūm ḳatup içeler. Zīrā bu bir devādır ki ʿufūnet defʿinde bunuñ (25) naẓīri yoḳdur ve ḳanıñ ġaleyānını menʿ eyleyüp teskīn eyler.

[11]

(1) (Cālīnus ḥekīm buyurur ki) zamānımızda bir ʿaẓīm vebā ẓuhūr itdi. Tiryāḳ (2) istiʿmāl idenler ḳurtuldı itmeyenler vefāt itdiler. (Lākin) ecel her şeyde (3) muḳadderdir. Ecelsiz kimse ölmez. (Faḳat tiryāḳ) zehrin żararın (4) defʿ ider. Mizācı ḥār ve yābis olan kimesnelere çoḳ yaramaz ise de (5) żarar da itmez. Meger mizācı demevī olanlar gül-be-şeker istiʿmāl ideler ve üzerine (6) bārid şerbetler içeler. Ol şerbetler ribās şarābı ve nīlüfer şarābı ve limon ve aġac (7) ḳavunı şarāblarıdır. (Maʿlūm olsun ki) eyyām-ı vebāda bād-zehr-i ḥayvānīden (8) dört ḳıraṭ ḳadar gül suyuyla ezüp ekşeriyā istiʿmāl olunur ise ʿaẓīm (9) fāʾidesi görilür ve ṭīn-i ermenī ve ṭīn-i maḫtūmdan her gün birer miḳdār ezüp (10) içeler. (Daḫı vebā günlerinde) tenzevī ḫaṭāyī meşhūrdur. Nefʿi ẓāhir (11) ve ġarībdir. Nice nice tecrübe olunup nefʿi görüldi.

(12) Bāb-ı Ṣānī Yemek Ve İçmek Beyānındadır

(13) Maʿlūm olsun ki ṭaʿāmdan evvel bir miḳdār ḥareket eyleyüp gezinmek lāzımdır. Ḥattā (14) miʿde olan ṭaʿām bāḳiyesi aşaġı inüp miʿde ḫālī ḳalup iştihā-ı ṣādıḳ (15) peydā ola. Baʿde ṭaʿām yemege mübāşeret ideler (ammā ṭaʿām yedikden ṣoñra) ifrāṭla (16) ḥareket żarardır. Zīrā ṭaʿām henüz haẓm olmaḳsızın ḫām iken ṭamarlara çekilüp (17) seddeye sebeb olur ve bir nöbetde ṭaʿām yerken yavaş yavaş yiyüp çoḳ eglenmemek (18) gerekdir. Zīrā yavaş yavaş yemek de evvelki ekl olunan ṭaʿām haẓm olunmaġa başlar. (19) Ṣonra yenilen ṭaʿām haẓmdan dūr ḳalup haẓm ber-ḳarār olmaz. (Lākin) bu ẕikr (20) olunan tertīb dāʾimā oturup az gezen ve nāzik beden olan ẕevāt ḥaḳḳındadır (21) (ve lākin) ḳaviyyü'l-bünye ve serīʾü'l-ḥareke olan eşḫāṣ ne ḳadar ṭaʿām ve ne ḳadar ṣular (22) içseler ol ḳadar zinde olur. Bu ise ehl-i ḳaraʿandan da mücerreb ve müsellemdir. (İmdi) (23) Muʿtadü'l-mizāc olan kimesneler ḥıfẓ-ı ṣıḥḥat içün muʾtedil ġıdālar yāhud iʿtidāle (24) ḳarīb ġıdālar istiʿmāl ideler. Ṭavık eti gibi ve keklik ve çil ḳuşı ve deverāc (25) ve sülün ve gügerçin ḳuşı yavrısınıñ etleri gibi daḫı ḳoyun (26) ve yetişmiş ḳuzı ve buzāġı etleri gibi (daḫı) rafadan yumurṭa

[12]

(1) istiʿmāl itmek de eyüdür ve tāze ḳaymaḳ ve sükkerī baḳlava ve sükkerī muḥallebi ve (2) sükkerī pāluza ve südlü pirinc aşı ve ṭavuḳ veyā pilic ile pişmiş pirinc pilāvı (3) üstüne bir miḳdār büber eküp yiyeler ve ḫaş buġday etmegi ekl ideler ve ḳızıl (4) üzüm ḫoşābı ve lisānpür şarābı ve ʿanber ve limon şarābı içeler.

(5) Ḥikāye Olunur Ki

(6) Melik-i ʿAcem ṣalla'llāhu Teʿālā ʿaleyhi vesellem Efendimiz Ḥaẓretleriniñ ḥuẓūr-ı (7) saʿādetlerine aṣḥāb-ı güzīn rıżvanu'llāhi Teʿālā ʿAleyhim ecmaʿīn ḥużurātınıñ (8) nā-mizāc olanlarınıñ ḫidmet-i tedāvīsinde istiḫdām olunmaḳ üzre (9) irsāl eyledigi ḥekīm üç seneyi mütecāviz ḳurb-i Resūl-ı kibriyāda (10) tavaṭṭun idüp müddet-i tavaṭṭunda hiçbir ferd gelüp nā-mizāclıġından ve tedāvī (11) içün bir şey ṭaleb itmediklerinden ḥekīm ġāyet maḥzūn ve mükedder olup ve ṭoġrıca (12) ḥużūr-ı saʿādete gelüp aṣḥāb-ı güzīniñ ḥālini ve kendü żarūret ve iḥtiyāc (13) ve ıżṭırābını kemāl-i derece ʿarż u beyān idüp ve Resūl-ı Ekrem ṣalla'llāhu Teʿālā (14) ʿaleyhi vesellem Efendimiz daḫı cevāben de buyurur ki Anlar içinde ḥekīm yoḳdur faḳaṭ anlar (15) ṭaʿām ekl itdikleri vaḳt az yerler yaʿnī iştihāları ġālib iken ṭaʿāmdan kefīd (16) ideler. Yaʿnī yigirmi otuz loḳma daḫı yemege istekleri var iken ellerin (17) ṭaʿāmdan fāriġ iderler. Anıñçün anlar dā'imā bür' ü ʿāfiyetde olurlar buyurmasıyla (18) ḥekīm daḫı Yā Resūlu'llāh bundan aʿlā ḥikmet olmaz diyüp Sulṭān-ı Enbiyā Resūl-ı (19) Kibriyā Efendimizden ḫaṣat ṭaleb idüp yine ʿAcem memālikine ʿazīmet itmişdir. (20) Bu meẕkūr ḥikāye ḥikmet-i ṭıbbiʿyeye muvāfiḳ ve muṭābıḳ oldıġından bunuñla ʿamel (21) lāzımdır. (Maʿlūm ola ki) mizācı ḥār olan kimesneler eger ṣafrāvī ise (22) mizācı iʿtidāle getürecek bārid ġıdālar ve şerbetler istiʿmāl eyleyeler. (23) Bā-ḫuṣūṣ yazın ṣıcaḳ günlerde ḳabaḳ ṭaʿāmı gibi ḳoruḳ ṣuyuyla ve isfanāḫ (24) ve melūḥiye gibi ve sirke ve zeytle ḫıyār ṣalatası gibi ve ḫıyār ile yoġurd (25) cacıġı yāhud (eşribelerden) nīlüfer ve limon şarābı ve vişne ḫoşābı

[13]

(1) ve Mārdīn erigi ḫoşābı içseler (eger mizācı) ḥār olup (2) demevī olursa ḳoruḳlı ve sumāḳlı ve limonlı ʿanberbāriseli ġıdālar ve mercimek (3) ṭaʿāmına sirke ḳonup yiyeler. (Eger mizācı balġāmī olursa) ġıdālardan kebāb (4) üzerine büber veyāhud dārçīn ve kimyon eküp yiyeler. Ḳoyun etiyle bişmiş pirinc (5) pilāvını biber ve dārçīn eküp tenāvül ideler (ammā mizācı bārid olan kimesneler) (6) eger sevdāvī olursa ġıdāsı müreṭṭib ve ḥarāreti az ġıdālardan ekl itmek (7) gerekdir. (Ḫuṣūṣā) güz faṣlında ḳabaḳ ile pişmiş yaḥni ve ḳabaḳ ṭolması (8) ve biber ve dārçīn ile yapılmış et köftesi ve ḳoyun etiyle veyā genc ṭavuḳ (9) etiyle pişmiş isbenāḫ içine bir miḳdār maʿdenevāz katup ekl ideler ve erişte ṭaʿāmını (10) ve çerkes ḳulaġı didikleri ṭaʿām

ve ḳoyun gerdanıyla yāḫud semiz ṭavuḳ etiyle bişmiş (11) çorbaları daha münāsibdir ve rafadan yumurṭa ve sükkerī baḳlava yemek (12) (ve şerbetlerden münāsib olan) lisānpür şerbeti ve ʿanberli limon şerbeti (13) içmek daha güzeldir.

(14) Maʿlūmuñuz Ola Ki İnsān Acıḳdıḳca Ṭaʿām Yemek Gerek

(15) Pek acıḳdığı zamān ṭaʿāmı teʾḫīr eylemeyeler. (Zīrā bedenden) miʿdeye ruṭūbetler (16) dökülüp miʿdeyi ifsād eyler ve ġaseyān ve göñül devinmek getürür ve yaz günlerinde (17) ṭaʿāmı ṣoġudup yemek gerek ve ḳış günlerinde ṭaʿāmı ṣıcaḳ yemek gerekdir (18) (ve daḫı maʿlūm ola ki) muḫtelif ṭaʿāmları bir vaḳtda yiyüp bir yere cemʿ eylemek (19) ġāyet de mażardır. Zīrā ṭabīʿat bir ḫoşca hażm idemez. (ṣoñra) muḫtelif (20) ḫılṭlar peydā idüp mürekkeb marażlar ḥudūṯuna sebeb olur ve nāzleler ve mefāṣıl (21) aġrıları ḥāṣıl olur ve miʿdeye żaʿf gelür ve bedeni ve siñirleri gevşedir (22) (ammā) ṭabīʿat sevdigi güzel ġıdāyı hażm ider (ammā anı daḫı az ekl (23) ideler) ve ṭaʿām hażm olmazdan evvel üstüne bir şey yemeyeler. Meger ki hażma muʿīn (24) maʿcūnlar yiyeler ve her şeyʾiñ laṭīfini ekl ideler. Meṯelā ṭaʿāmlardan (isfanāḫ) ve pāzū (25) ve marul ve ḳabaḳ aşları ve bunuñ gibileri ibtidā yemek gerek. Baʾde tirīd

[14]

(1) ve yumurṭa ṣoñra ḳuş etleri baʿde sāʾir ḥayvānātıñ etleri yaʿnī (2) bu meẕkūrātdan her ḳanġısını bulurlarsa bu tertīb üzre riʿāyet idüp ekl (3) ideler ve daḫı maʿlūm ki yaş yemişler melyen ola ṭaʿāmdan evvel yiyeler. Meṯelā yaş incīr (4) ve ḳavun ve ḳarpuz (ve şeftālü) ve erik ve ṭut ve zerdāli gibi. Ammā ḳabż virecek (5) yemişleri ṭaʿāmdan ṣoñra yiyeler. Ayva ve nār ve elma ve ḳızılcıḳ ve amrūd ve bunlar (6) gibi. Dāʾimā ekṯeri yemek siñirlere żarardır, tīz ḳocaldır ve cimāʿa żaʿf getürür (7) ve dāʾimā ṭuzlu yemek insānıñ bedenini ḳızdırır ve żaʿīfledir ve başara żaʿf virir (8) ve uyuzu gicik getürür ve temregi ebrāṯ ider ve dāʾimā ṭatlu yemek bedeni ḳızdırır (9) ve miʿdeyi gevşek eyler. (Ammā) siñirlere ḳuvvet virir (ve eger) ekṯeri yemek żarar ise (10) żararını ṭatlu yemek ile defʿ ideler ve ʿakis olaraḳ ṭatlunuñ żararını daḫı (11) ekşilerle defʿ eyleyeler (ve yaġluların żararın) ṭuzlular ile defʿ eyleyeler. (12) (Ve ṭuzların żararın) yaġlular ile defʿ eyleyeler. (Ṣaḥīḥü'l-mizāc olan (13) kimesneler) mütemādī bir iki gün ekşi yiseler üçünci gün ṭatlu (14) yemek ile ekşiden ḥāṣıl olan żararı defʿ eyleyeler. (Eger) iki (15) üç gün ṭatlu yemek vāḳiʿ olsa ʿaḳabince bir iki

gün ekşiler ile (16) ṭatlunuñ żararın defʿ eyleyeler. (Eger bir ve iki gün) ṭuzlı yemek vāḳiʿ olsa (17) irtesi gün bir iki gün yaġlı yiyerek ṭuzlı yemekden ḥāṣıl olan (18) żararı defʿ ider. (Kezālik) bir iki gün ṭuzlı nesne yemek vāḳiʿ olsa (19) irtesi acı ve yaġlı ve ṭatlu nesneler yemek nāfʿidir ve mücerrebdir. Żarar ḥāṣıl (20) olmaz. Ḥikmet-i ṭıbb işte bunlardır. (Yaʿnī acı nesneler) maʿdenevāz ve naʿnaʿ (21) ve tere ve bunlara beñzer şeyler veyāhud ekşi maḳūlesidir. (Eger) birḳaç gün (22) acı şeyler tenāvül itmek vāḳiʿ olursa ardınca bir iki gün ṭatsız ġıdālar (23) tenāvül ide ki defʿ eyleye. Ḫāṣıl-ı kelām, netīce-i merām (vücūdunı viḳāye itmek (24) murād iden ẕevātıñ) üzerine ehemm ve elzemdir ki her şeyʾiñ żararın żıddı ile (25) tedārik ve muḳābele eyleye ki tā vücūduna inḥirāf gelmeye ve dāʾimā ten-dürüst ola. El-eşyāʾu (26) tenkeşifü bi-eżdādihā ḳāʿidesine mülāzemet ide. (Ziyāde perḥizkār olursa (27) miʿde ve siñirlere żaʿfʿārıż olur. (El-himyetu fīʾṣ-ṣıḥḥati keʾt-taḥliṭi

[15]

(1) fīʾl-maraż) buyurmuşlardır. Yaʿnī mizācı ṣıḥḥatde olan kimesne perhīz idüp (2) dāʾimā ġıdāların laṭīflerini yiyüp ġalīẓinden perhīz itmek ve ḫastalıgı ḥālinde perḥīz (3) itmeyüp taḥlīṭ-i ṭaʿām itmek żarar itdigi gibi (maʿlūm ola ki) ṭaʿām yerken (4) iştiḥāsı var iken ṭaʿāmdan el çekmek gerek. Zīrā ol bāḳī ḳalan iştihāʾı (5) tām degildir. Belki evvelki aclıḳ teḳāżāsından olan iştihānıñ baḳıyesidir. (6) (Eger ṭaʿāmdan el çeküp) biraz zamān ṣabr olunsa iştihā ḳalmaz. Zīrā (7) ṭaʿām miʿdede ḳaynayup şişer ve miʿdeyi ṭoldırır. (Ṣoñra) ol ṭaʿāma bāḳī (8) ḳalan iştihā defʿ olur. (Pes) Miʿde ṭaʿāmı bir ḫoşca hażm eyler ve ādeme (9) bir neşāṭ virir ve beden ḫafif olur. Zīrā bu cins hażmdan fużūlī ḥāṣıl (10) olmaz. (Eger iştihāsı) sāḳıṭ olunca ṭaʿāmı yiyecek olursa miʿde üzerine (11) ṭaʿām ṣaḳīl olur. Hażm gec olur ve ḫoşca hażm idemez. (İmdi (12) miʿdede fużūlī tevellüd eyler) ve yeller peydā ve ẓāhir olur ve bedeni süst olur. (13) ve zaḥmetler çeker eger bir kişi iḳtiżā ḥasebiyle ve bir żiyāfete rast gelmek gibi ṭaʿāmı (14) çok yemiş olsa irtesi bir muʿtedil mekānda ac otur ve uzun uzadıya uyḳu (15) uyuya ve rāḥat olup otura. Eger yemek iḳtiżā ider ise laṭīf ġıdālardan (16) az ekl ide. (Maʿlūm ola ki) ol ṭaʿāmı iki günde üç nöbet yemek gerek. (17) Yaʿnī bir gün ṣabāḥla ve bir daḫı aḫşam ve irtesi öyle vaḳtında yiyüp aḫşam (18) ṭaʿāmı yemeye ve miʿdesi ḥarāretli olan kişi ḳahve içmezden evvel limon ile (19) gül-be-şekeriye ve vişne murabbaʿsını ve ḳızılcıḳ murabbaʿsının bir iki loḳma etmek ile tenāvül (20) eyleye. Baʿde ḳahve içe. Ḫuṣūṣā yaz günlerinde aclıġa ṣabr eyleyüp

oturmaḳ (21) gerekdir. Zīrā aclıḳ miʿdesi ḥār olan ve ṣafrāvī olan kişide ve beñizlere (22) żarardır. (Maʿlūm ola ki) ṭaʿām hażm olmadan üzerine āḫir ṭaʿām (23) yemekden ġāyet iḥtirāz lāzımdır ve ṭaʿāmdan soñra azıcıḳ ḥareket eyleyüp gezinmek (24) gerekdir. Tā ki ṭaʿām miʿdede bir miḳdār pişe. Baʿde sākin ola otura. Tā miʿde ṭaʿāmı (25) bir ḫoşca hażm eyleye (ammā) ziyāde ferec ve ziyāde ḥüzün ve ḫavf ve ġażab (26) ṭaʿāmı tīz hażm olmaġa ḳomaz. (Maʿlūm ola ki) ebdān ve ʿādāt içün (27) ḫavās vardır. Baʿżı ġıdāyı hażm idüp baʿżını hażm itmez. (Meṣelā)

[16]

(1) çoḳ ġıdā vardır ki mażar iken ṭabīʿata meʾlūf oldığından bir ḫoşca hażm (2) eyler. Çoḳ ġıdā vardır ki ṭabīʿata ve bedene nāfiʿ iken meʾlūf olunmamaġla ṭabīʿat (3) anı eyü hażm itmeyüp zaḥmet çeker ve iḥtimāl ki żarar eyleye dāʾimā yaramaz ġıdālar (4) yiyüp ḥażm eyleyenler bir gün muṭlaḳa żararını görecegi cihetle her ḥālde (5) yemek ve içmekde iʿtidāle riʿāyet gerekdir. (Çünkü bir ādem ki) (6) yevmiye iki defʿa ṭaʿām yemek ʿādeti ola. Eger yevmiye bir defʿa yise ḳuvveti (7) żaʿīf olur ve şol kimesne günde bir kere ṭaʿām yemege muʿtādı ola. Eger (8) iki kere yise miʿdesinde ṭaʿām fāsid olur ve yüregi şişer ve ekşi ekşi (9) geñirmege başlar. Gāhi ḳuṣup ve hem yüregi sürmek ʿārıż olur. (Pes) (10) ʿādete riʿāyet lāzımdır ve miʿdede ṭaʿām bir ḫoşca ulaşmadıḳca yatup uyumaya. (11) (Maʿlūm ola ki) çoḳ yaş yemişler yemek ḳanıñ ṣuyunu arturur ve bedende ġaleyān idüp (12) ʿufūnetine sebeb olur. Nitekim ḫāricde baʿżı ṣulu şeylere ḥarāret müstevlī (13) olsa ekşeriyā ḳoḳar ḳan içinde olan ruṭūbet daḫı öyle olup yaramaz (14) sıtmalara sebeb olur. (Lākin yābis ġıdāları çoḳ yemek) ḳuvvāyı düşürüp levni (15) fesāda virir ve ṭabīʿatı ḳurudur (ammā yaġlı ġıdālardan) çoḳ tenāvül eylemek (16) bedene kesiklik getürür ve ṭaʿāma iştihāyı giderir ve gezmek ve yellemek gerekdir. (17) (Penāʾir ile südi bir yere cemʿ eylemeyeler) ve üzerlerine sirke içmek daḫı żarardır (18) (ve yoġurd ile penāʾiri daḫı cemʿ itmeyeler) ve baş yedikden ṣoñra üstüne üzüm (19) yemeyeler (ve her yese yedikden ṣoñra üstüne nār yemeyeler. (Ammā) üzümden ṣoñra (20) baş yeseler ve nārdan ṣoñra her ne ki yerlerse żarar itmez. Gerekdir ki (pirinc ile sirkeyi) (21) bir yere cemʿ eylemeyeler ve yoġurdı ṭurb ile cemʿ eylemeyeler (ve gügercin (22) yavrusıyla ṣarımsaḳ ve ṣoġan ve ḫardal cemʿ eylemeyeler (ve tāze balıḳ ile (23) incīri cemʿ eylemeyeler. Zīrā ḫavf vardır ki behaḳ ve beraṣ ʿilleti peydā eyleye. (24) Maʿlūm ola mizācı bārid ve raṭb olanlar ṣusuzluġa ṣabr eyleyüp ṣusuz

[17]

(1) uyumaḳ ġāyet nāfʿidir. Ammā mizācı ḥār olanlara żarar virir ve ṭaʿām (2) üstüne ol ḳadar ṣu içmek lāyıḳ degildir. İçdigi ṣu miʿdeniñ altına gider (3) ve ṭaʿām ṣunuñ üstüne gelüp miʿdeniñ ḳaʿrından ṭaʿāma ayrılur. Velākin biraz ṣusuzluġa (4) ṣabr eyleye tā ki ṭaʿām miʿdeden aşaġa ine. Eger ṣusuzluḳ ġalebe ider ise (5) ṣoġuḳ ṣudan az içeler. Zīrā ḥarāreti teskīnde ṣoġuḳ ṣu muvāfıḳdır ve miʿdeyi (6) bir yere cemʿ ider ve hażma muʿīn olur. Ḥāṣıl-ı kelām ṭaʿāmdan fāriġ oldıġı maḥalde (7) ṭaʿāmıñ yubūsetin defʿ eyleyecekdir. Ṣu içmek cāʾizdir. Ḫuṣūṣā ṭaʿām (8) yābis ola. Kebāb ve pirinc pilāvı ve ḳurı etmek gibi. Maʿlūm ola ki ṣoġuḳ ṣu (9) insānıñ ṣıḥḥatini ḥıfẓ eyler ve ruṭūbāt-ı aṣliyeyi ḥıfẓ ve bedeniñ levnini tāze (10) ve güzel eyler ve laḥm arturur ve bedeni terṭīb ve tebrīd ider ve ṣusuzluġı (11) giderir ve yürak ḥarāretini defʿ eyler ve sıtma ḥarāretini teskīn eyler ve ṭamarlarda (12) olan ʿufūneti defʿ eyler ve miʿdeyi tekşīf eyler. Yaʿnī açar. Ḥattā ṭaʿāmı (13) bir ḫoşca iḥāta ider ammā ṣuyı çoḳ içmek bedeni gevşek eyler (14) ve siñirleri ṣoġudur ve raʿşe getürür ve bārid marażlar ẓuhūrına sebeb olur (15) ammā ṣuyı lüzūmdan eksik içmek daḫı bedeni ḳurıdır ve żaʿīfledir ve ṭaʿāma (16) iştihāyı żaʿf ider ve cimāʿ şehvetini daḫı az eyler ve başara ve cemīʿ ḥavāsa żaʿf (17) virir ve sihr īrāṯ ider ve tīz ḳocaldır ve ṣularıñ eyüsi oldur ki ṭadı (18) leẕīẕ ola ve levni ṣāfī ola ve maḥal-i baʿideden gele. Miʿdeden tīz ine ve veznde ḫafīf (19) ola ve tīz ışına ve tīz ṣoġuya ve ırmaḳ ṣuları pāk ṭoprak üzerinde (20) veyā ḳum üzerinde veyā ṭaş üstünden aḳa. Böyle olıcaḳ ʿufūnet ḳabūlünden baʿīd (21) olur. Ḥuṣūṣā şimāl cānibine ve maşrıḳ cānibine aḳa ve üsti açıḳ olup güneş (22) ṭoḳuna. (Maʿlūm ola ki) şol ṣu ki fenā ve ṭozlı ola eger ḳarʿa ve inbıḳ ile (23) taḳṭīr olsa fenālıġı zāʾil olup leṭāfet ḥāṣıl olur (meṣelā ez-cümle) bir kimi (24) eliñde giderken ʿadem-i rüzgār ile ziyāde müddet sāḥilden baʿīd ḳalsa ve içecek (25) ṭatlu ṣuları olmasa ṭatlu ṣu ḥāṣıl itmeniñ ṭarīḳi budur ki deryā ṣuyundan (26) tencereye ḳoyalar içine bir çanaḳ ḳoya tencere ḳapaġını tersine ḳoyalar ve ṣuyı (27) ḳaynadalar ol ṣuyuñ buġundan ḳapaḳ terleyüp ṭatlu ṣu çanaḳ içine

[18]

(1) cemʿ olur. Baʿde tencereden ol çanaġı çıḳarup ṣuyun içeler. Laṭīf (2) ṭatlu ṣu bulalar. Bu ṭarīḳle vāfir ṣu peydā eylemek mümkündür. Gerekdir ki ḥammāmdan (3)

ṣoñra ve cimāʿdan ṣoñra ṣu içmeyeler ve ziyāde ḥareket eyledikden ṣoñra (4) uyḳudan uyandıḳdan ṣoñra ṣu içmeyeler. Zīrā siñirlere żarar ider ve raʿşe (5) getürür ve çoḳ olur ki istisḳāya müʾeddī olur ve ḳarlu ve buzlu ṣular nefs-i (6) āletlerine ve siñirlere żarardır ve öksürük getürür ve boġaz boġulmaḳ ve nezle īrāṣ (7) ider. Ḫuṣūṣā muʿtād olmayanlara ammā muʿtād olanlara ziyāde żarardır. (8) (Maʿlūm ola ki) ṣuyuñ ġıdāʾiyyeti yoḳdur. Zīrā basīṭdir. Ġıdā ise (9) muġtedī be-şebīh gerekdir. Muġtedī ise aʿżā-ı insāndır. Evvel ise ol insān (10) ʿanāṣır-ı erbaʿadan mürekkebdir. ʿAnāṣır-ı erbaʿa da āb u havā ve ḫān ü nārdır. (11) Ġıdā olan şeyler daḫıʿanāṣır-ı erbaʿadan mürekkeb gerekdir ve ṣunuñ istiʿmāli (12) ṣusuzluġı kesmek içündür. Bedeniñ ḥarāretin taʿdīl içündür ve ġıdāyı (13) terḳīḳ idüp ṭamarlara tenfīẕ içündür ve fużūluñ ḫurūcunı teshīl eyler. Derlemek ile (14) ve bevl ile ve defʿ-i fużalāt itmek ile olur.

(15) Üçünci Bāb

(16) (Bedeniñ ḥareketi ve sükūnı ve bunlara müteʿallik olan aḥvāliñ tedbīri beyānındadır.) (17) (Maʿlūm ola ki) insān haẓm-ı ṭaʿām itdikden ṣoñra bāḳī ḳalan (18) fażalātı taḥlīl içün ve ḥıfẓ-ı ṣıḥḥat içün ḥarekete muḥtācdır. Ḳaçan (19) bir kişi dünki gün ṭaʿāmdan baʿde'l-haẓm miʿdesinde bāḳiye ṭaʿām ḥis eylese (20) bunuñla bilinür ki mizācında fütūr olup kesel üzre olur ve aġzınıñ ṣuyı (21) çoḳ olur. Ṣoñra bu ʿalāmetler olıcaḳ ol kimesneniñ üzerine (22) ḥareket ve riyāżet eylemek vācib olur. Yürümekle ve cirīd oynamaḳla ve oḳ (23) atmaḳla ve bunlara beñzer ḥareket eyleyeler. Ḥattā bedeni ḳıza ve dirilmek mertebesine

[19]

(1) vara. Bu cins ḥarekete aṭbār-ı yāżıt taʿbīr iderler. Böyle ḥareketden (2) ṣoñra ṭabīʿata bir neşāṭ gelür ve biraz iştihā ġālib olup ġıdā ḳabūlüne (3) sebeb olur ve aʿżāyı ve mafṣalları pekişdirir ve bedeni ḳavī eyler (4) ḳutlu işler işlemek anlara āsān olur ve emrāż-ı māddiyeden emīn (5) olur. Zīrā ol ḥareket sebebiyle mādde taḥlīl olup gider. Emrāż (6) ẓuhūrına mecāl ḳalmaz ve baʿż emrāż mizācına daḫı mündefiʿ olup marīż (7) ṣıḥḥat bulup ve aʿżāyı telyīn eyler ve mesāmeleri vāsiʿ eyler ve ruṭūbātı (8) ziyāde taḫlīl olmaġa sebeb olur. (Maʿlūm ola ki) riyāżetden yaʿnī (9) bu maḳūle ḥareketden evvel meẕkūr olan menāfiʿ şol vaḳtde ḥāṣıl olur ki (10) vaḳtinde ola ve iʿtidāl-i ṭarīḳle istiʿmāl oluna ve riyāżet-i muʿtedile (11) şol ḥarekete dirler ki

ḥareketde beşeresi ḳıza ve dirilmege başlaya (12) ammā ifrāṭla olan ḥareket ki çoḳ dirilirse żarardır. Zīrā evvelā bedeni (13) ḳızdırır ve s̱āniyā bedeni ṣoġudur ve aḫlāṭı taḥrīk idüp yorulmaḳ gelür (14) (ve maʿlūm ola ki) her bir ʿuzvuñ ḥareketce riyāżeti çoḳ ola (15) ol ʿużuv ḳavī olur. Ḫuṣūṣā ol fiʿl üzerine ziyāde ḳavī (16) olur ki riyāżeti ol nevʿ üzerine ola. Meṣelā bir kimesne ḥıfẓ taḳayyüd (17) idüp çalışa, ḳuvvet-i ḥāfıżāsı ḳavī olup çok şeyler ḥıfẓ eylemege (18) ḳādir olur. Bir kimesne ki fikri çok eylese ḳuvvet-i fikriyesi (19) ḳavī olur ve her ʿuzvuñ bir maḫṣūṣa riyāżeti vardır. Meṣelā gözüñ (20) riyāżeti güzel ṣūretlere baḳmaḳ ve ṭabīʿat meyl eyledigi müferriḥ şeylere baḳmaḳ (21) iledir. Zīrā bu cins riyāżet baṣara cilā virir ve ẓulmet-i baṣar (22) īrāṣ eyleyen küdürātdan gözi tenḳīh eyler ve ḳulaġıñ riyāżeti güzel (23) söz ve āvāzlar dökülmekdir ve burunuñ riyāżeti güzel ḳoḳular ḳoḳlamaġla (24) olur. Meṣelā mizācı ṣoġuḳ olan kimesne ʿanber ve ʿūd ve ladin (25) ḳoḳlamaġla olur ve mizācı āsi olanlar kāfūrī ve ṣandal ve gül ṣuyı ḳoḳlamaġla olur (26) ve ṭudaġıñ riyāżeti cilā idici ṭaʿāmlar ṭatmaḳ şeker gibi ve limon gibi

[20]

(1) ve lemsiñ riyāżeti yumşaḳ yumşaḳ şeylere yapışmaḳ ve samur ve ḳāḳum (2) kürk giymek ve ketān ve ketān bezi ve ḥarīr giymek ve daḫı bu da (3) riyāżātdandır ki yumşaḳ tenlü maḥbūbe cāriyelere yapışmaḳ. Zīrā (4) ḳuvvet-i lāmise mülāyim olup idrākı ziyāde olur ve bedeni semirir (5) ammā ḳatı ve ḫaşīn şeylere lems itmek ve ḫaşīn şeyler giymek bedeni arıḳladır. (6) Yaʿnī żaʿīfledir ve bedeniñ derisini ḫaşīn eyler. (Maʿlūm ola ki) ata binmek (7) iʿtidāl üzre olursa cemīʿ-i bedeniñ riyāżetidir ve cümle bedene taḳviyet (8) virir ve bedenden māddeleri taḥlīl eyler. Bedeni azacıḳ ḳızdırır ve yeñi (9) ḥastalıkdan ḳalḳan ādemlere münāsibdir. Zīrā bedenlerinden bāḳī ḳalan şeyleri (10) taḫlīl eyler ve ṣalıncaġa binmek yavaş yavaş ṣalınmaḳ ḥastalıkdan (11) ḳalḳan kimesnelere eyü ve münāsibdir. Ammā atı ziyādece ḳoşdurmaḳ bedeni (12) ṣarṣılayup ziyān ider ammā at ḳoşmaḳ ve cirīd oynamaḳ hem bedeniñ (13) ve hem nefsiñ riyāżetidir ve bedeniñ riyāżeti oldıġı ẓāhirdir. Zīrā (14) beden ḥareketdedir ammā nefsiñ riyāżeti oldıġı budur ki cirīd oynayan (15) ādem ġālib olursa nefese bir feraḥ ve sürūr gelür ve eger maġlūb olursa (16) ġażāba gelür. Bu iki ṣūretde daḫı nefsinde ḥareket ve yāżıt bulunur (17) ve ʿarabaya ve ḳoçıya binmek daḫı ḳavī riyāżetdir. Eski baş aġrıları (18) gider ve ġāliẓ māddelerden olan baş aġrıları gāhi defʿ olur. Zīrā (19) ḳoçınıñ ḥareketiyle māddeler yerlerinden kopar,

mündefiʿ olur. Ammā ḳoçıya (20) bindikde yüzüni ḳoçınıñ ḳıçına dönse żaʿf-ı baṣara ve ẓulmet-i baṣara ġāyet (21) nāfiʿdir. Zīrā ḳoçı silkmesi evveline olmaġla muḳaddem-i reʾsden mādde (22) māḫir-i dimāġa münceẕib olup ṣoñra muḳaddem-i dimāġ pāk göz mücellā olur (23) ve envāʿ-ı riyāżetden daḫı biri bedene giyse sürünmek ve bedeni ovdırmaḳdır. (24) Eger ḫaşīn el ile ovarlarsa bedeniñ levnini ḳızdırır. Zīrā ḳanı bedeniñ ẓāhirine (25) çeküp ve bedeni semirdir eger ifrāṭla olmazsa. Ammā eger aʿżāyı (26) ḳuvvetlice ovarlar ise aʿżā-ı żaʿīfeyi ḳavī ider. Zīrā fużūlını taḥlīl (27) ider. Eger aʿżāyı yumşaḳ ovarlar ise bedeni gevşedir.

[21]

(1) Eger çoḳ ovarlar ise bedeni arıḳladır. Çoḳ taḥlīl vāḳiʿ olmaġla (2) eger iʿtidāl ile ovarlar ise bedeni semirdir. Lāyıḳ olan budur ki (3) her riyāżetde yaʿnī her ḥareketde olan fiʿle yābça yābça başlayalar. Tedrīcle (4) arturalar. Tā maḳsūdlarına nāʾil oluncaya ḳadar. Yine tedrīciyle izale ideler. (5) Tā ki ḥareket ḳalmayup sükūna varınca. Zīrā sükūndan ṣoñra defʿaten ḥareket (6) ḳavī ve ḥareketden ṣoñra defʿaten sükūn ʿaẓīm mażardır. (Maʿlūm ola ki) (7) her bir riyāżetden evvel aʿżāyı biraz ovmaḳ vācibdir. Ḥattā riyāżet ile (8) fażalāt vāḳiʿ olmaġla istiʿdād gelüp riyāżet ile defʿ olmaġa medār olur (9) ve riyāżetden ṣoñra daḫı oġmaḳ vācibdir. Ḥattā riyāżet ile olmayup bāḳī ḳalān (10) māddeler oġmaḳla defʿ olup gider.

(11) Dördünci Bāb

(12) (Ḥareket Ve Sükūn-ı Nefsānī Beyānındadır)

(13) (Maʿlūm ola ki) ḥarekāt-ı nefsāniyeniñ bedende nefʿi ve żarar cihetinden (14) ol ḳadar teʾşīri vardır ki pād-zehir anıñ virdigi nefʿi virmege ḳādir (15) degildir ve anıñ eyledigi żararı zehr eylemez. Ol ḥarekāt-ı nefsāniye (16) didigimiz ġażabdır ve ferīḥdir vehmdir ve ġamdır ve utanmaḳdır (17) ve ḥazāndır ve kederdir ve ḳorḳmaḳdır. Ammā ġażab muʿtedil olursa (18) ḥarāti yürekden ve rūḥ ḥāric-i bedene defʿaten taḥrīk eyler. Pes (19) bu ḥareketden beden ḳızar ve ḳuvvāya ve ervāḥa bir neşāṭ gelür. (20) İfrāṭla ġażab eylemek ḳanı ḳaynadır ve ṣafrāyı taḥrīk eyler ve levni (21) ibtidāda ḳızardır ammā ṣoñra żarardır. Zīrā ervāḥ-ı müteḥallil olmaġla (22) beşerede revnāḳ ḳalmaz. İmdi mizācı ḥār olanlara ġażab eylemek żarardır (23) ammā mizācı bārid olanlara eger ḥaddan ziyāde olmazsa nāfiʿdir. Eger (24) ferīḥ-i iʿtidāl üzre olursa levni güzel eyler ve semirdir ve çoḳ marażları defʿ ider. Ḫuṣūṣā sevdāvī

marażları def‘ (25) eyledigi gibi. Eger ifrāṭla feriḥ olursa ḳalbi żaʿīf eyler ve baʿż (26) vaḳtde helāka sebeb olur ammā ġam ve ḳorḳmak bu ikisinde rūḥ dāḫil.

[22]

(1) bedene teveccüh eyler. Bu sebebden maḥzūnuñ ve ḳorḳan kimesneniñ beñzi ṣarı olur (2) ammā ikisiniñ ifrāṭı mühlikedir. Ammā vehm ve utanmaḳ bu ikisinde (3) rūḥ gāh dāḫil-i bedene ḥareket eyler ve gāh ḫāric-i bedene ḥareket eyler. (4) Ammā sükūn-ı nefsāni ki insān ne sevine ve ne maḥzūn ola ve ne (5) ḳorḳa ve ne utana meẕmūmdur. Zīrā mizāc-ı rūḥı tebrīd eyler (6) ve zihni kütāh eyler. Zīrā zekā vücūdda feḥm olmaz illā rūḥuñ leṭāfetiyle (7) ve ḥarāretiyle olur. Rūḥ ise laṭīf olmaz. İllā ḥareket ile laṭīf olur. (8) Zīrā fużūlı taḥlīl eyler ve ḥarāt-ı ġarīziyeyi taḥrīk eyler ve rūḥ (9) talṭīf eylemekle ḳavī olur. Çün rūḥ laṭīf olsa ʿilüm ve maʿāni (10) fehminde güc çekmez tīz fehm ider. Ammā sükūn bu meẕkūrātıñ żıddını işler. (11) Bundan içün ḳanı ġalīẓ olan ādem ziyāde kendü ile olur ve iñlemesi (12) az olur. Ammā ḳanı raḳīḳ olan kimesne zekī ve faṭīn ve tīz añlar. (13) Maʿlūm ola ki aġlamaḳ daḫı ḥarekāt-ı nefsāniye cinsindendir. (14) Zīrā aġlamaḳ elem ü ḥüzne tābiʿdir ve aġlamaġa sebeb olur ki elem ve ḥüzün (15) sebebiyle rūḥ-ı ḥayvānī münḳabıż olur ve dimāġıñ eczāsı ṣıḳılur. (16) Ol ṣıḳılmaḳ sebebiyle dimāġda olan ruṭūbet-i māiyye gözden aḳar çıḳar. Aġlamaḳ (17) peydā olur ve baʿż zamānda sevinmekden daḫı aġlamaḳ ʿārıż olur. (18) Sebebi oldur ki sevinmek rūḥı münbasıṭ ider ve ḥarāret yayılup dimāġa (19) çıḳar ve dimāġıñ ruṭūbātını arıdır. Ol eriyen su gözden (20) aḳar çıḳar. Aġlamaḳ andan peydā olur. Bu esbāb-ı meẕkūreden içün (21) maḥzūn olanıñ gözi yaşı ṣıcaḳ olur ve gülmek daḫı ḥarekāt-ı nefsāniye (22) cinsindendir ve bu gülmek sebebi oldur ki insān bir ʿacāyib ve ġarīb (23) görmekle rūḥa bir inbisāṭ gelür ve rīhden ḫāric olan buḫār şeyʾen- (24) fe-şeyʾen bir ṣūretle ḳabża-i riye ḥareket eyler. Ol ṣavta żıḥk dirler. (25) Ġażabıñ żararınıñ tedāriki ḳalbe ḳuvvet virici bārid şerbetler içmekdir. (26) Elma şarābı ve gül ve limon şarābları gibi ve bārid cevāhir (27) maʿcūnı gibi barid müferriḥātdan tenāvül eylemekdir ve ʿacāyib ve ġarīb ḥikāyeler

[23]

(1) ve güzel nāġmeler dökülmekdir ve żarīf ve maḥcūb kişiler meclisine ḥāżır (2) olup anlar ile muṣāḥabet eylemek ġażabıñ şiddetini def‘ eyler. Ammā ġam (3) ve

ḫavfiñ mażarratını defʿ eylemek maḥbūblar yüzine baḳmaḳ ve güzel ṣūretler (4) görmekle olur ve ʿanberli lisān-pūr şerbeti içmek ve ḳırmızı şarābı (5) içmek ve ḳırmızı maʿcūnı bu bābda ġāyetle nāfiʿdir. (Maʿlūm ola ki) (6) infiʿālāt-ı nefsāniye ifrāṭla vuḳūʿunuñ żararını defʿ eylemek tedbīren de (7) aṣl-ı ʿilāc-ı rūḥānīdir. Meşelā insān himmetini ʿāli ḳılup ve bu ʿālemin (8) beḳāsı yoġidiġin yıḳınabilüp ḳanı olup serīʿü'z-zevāl idügüne (9) iʿtimād idüp ḥavādiṯ-i zamāniye ḥaḳāret gözüyle bakup ḳorḳacaḳ şeyʾlerden (10) ḳorḳmaya ve bir raġbet itdügi şeyʾiñ fevtinden maḥzūn olmaya (11) ve maḥbūbe viṣāliyle feraḥ-nāk olmaya. Yaʿnī ne buldıġına sevine ve ne (12) bulmadıġına yerine. Zīrā bu dünyānıñ niʿmetine iʿtimād olmadıġı gibi miḥnetine (13) daḫı imtidād yoḳdur ve böylece kendü kendüye tesellī vire ve Ḥāfiż-ı (14) Şiraziye'niñ bu beytini oḳuyup tesellī ide beyt budur

(15) Beyt

(16) Bi hest ü nīsti merencān żamīr ḫoş baş

(17) Ki nīstīst serencām her kemāl ki hest

(18) (Yaʿnī maʿnāsı) dünyānıñ varlıġına ve yoḳluġunadır ve ne ki incitme ve ḫoş (19) ve ḳāniʿ ol. Zīrā her kemāliñ ṣoñı yoḳluḳdur.

(20) Beşinci Bāb

(21) (Uyumaḳ Ve Uyanmaḳlıḳ Beyānındadır)

(22) Uyumaḳ nefsiñ ḥavāssı ẓāhir istiʿmālini terkden ʿibāretdir. Yā istirāḥat (23) içün yā ṭaʿāmı hażm itmek içün ḥarāret-i ġarīziye bāṭına teveccüh (24) eylemek sebebiyle rūḥ-ı nefsānī daḫı ol ḥarekete tābiʿ olur. Ammā (25) uyanıḳlıḳ rūḥ-ı nefsānīyeniñ ālāt-i ḥis ve ḥarekāt-ı ẓāhire inṣıbābından

[24]

(1) ve ālāt-ı ḥiss-i ẓāhiri istiʿmālinden ʿibāretdir. Pes uyumaḳ sükūna (2) müşābihdir. Zīrā anda rāḥat vardır ve ġıdāyı hażm eylemege ber devām eyler. (3) Ammā uyanıḳlıḳ ḥarekete müşābihdir. Zīrā ḥavāssıñ ḥareketi aña tābiʿdir (4) ve hem uyanıḳlıḳ bedeni taḫfīf eyler. Ammā nevm-i ḳavī ṭabīʿatı ḳavī eyler. (5) Ḥarāret-i ġarīziyeyi bāṭında ḥis eyledügünden içün ve ḳuvvā-yı nefsāniyeyi (6) gevşek eyler.

Rūḥ-ı nefsāniyeniñ yolların terṭīb eylediginden ötüri (7) ve ervāḥıñ taḥallülüni menʿ eyler ve hażma medār ve muʿīndir ve ḥarekāt-ı şedīdeden (8) ḥāṣıl olan żaʿfı giderir ve yorġunluġundan ve cimāʿdan (9) ve ishālden ve bu miṣillü şeylerden ḥāṣıl olan żāʿfı menʿ ider ammā (10) muʿtedil uyḳu iʿtidāl-i aḫlāṭ-ı maṣārif olsa bedeni terṭīb eyler ve bedeni (11) ḳızdırır ve ḥarāret-i ġarīziyeye ḳuvvet virir ve nevmiñ efżalı oldur ki (12) miḳdār-ı muʿtedil ola ve mestūfī uyuya ve ṭaʿām biraz miʿdede (13) alışdıḳdan ṣoñra ve gürültüsi ve ḳuruldusı kesildikden ṣoñra yatup uyuya. (14) Ammā miʿde ṭolı iken uyumanıñ nice nice żarar ve ziyānı vardır. (15) Evvelā döşekde yuvarlana yuvarlana uyuyamaz ve dimāġı buḫār ile ṭolar (16) ve hażmı ifsād eyler ve nezleyi taḥrīk eyler. Daḫı bu dürlü nice (17) marażlar iḥdāṣ eyler ve gündüz uyḳusı insāna yaramaz lākin ne çāre ki (18) İstānbul ahālisiniñ ʿaded-i ḥasenesidir. Emrāż ve ruṭūbet (19) īrāṣ ider. Nezleleri taḥrīk eyler. Hażmı ve levni ifsād (20) eyler ve ṭalaḳ marażı getürür ve kesel virir ve veremler (21) ẓuhūruna sebebdir ve sıtmalara sebebdir ve nevmiñ efżalı oldur ki (22) evvelā ṣaġ cānibine yata. Ṣoñra ṣol yanına ve ḳarnı üstüne (23) yatmaḳ hażma muʿīndir. Ammā ṣırtı üzerine yatmaḳ eyü degildir. Yaramaz (24) ḥudūṣlarıñ ve marażlarıñ sebebidir. Sekte ve sihil gibi ve öksürük ve vecāʿ-ı (25) mefāṣıl ve siñirler aġrısı ve arḳa aġrısı ve nezle ve fālic gibi (26) emrāża sebebdir. Zīrā fużūlī muʿtād olan mecrāsından meṣelā burundan (27) aḳar iken ḫilāfına meyl eyler ve bunuñ emṣāli emrāżıñ ḥudūṣuna sebeb olur.

[25]

(1) lākin cimāʿa ḳuvvet virir, fikri güzel eyler dirler. Ammā bu faḳīr-i ḥaḳīr-i (2) pür-taḳṣīr dir ki bundan murād eger uyumaḳsızın arka üstüne yatursa cimāʿa (3) ḳuvvet virir. Yoḫsa uyuduḳdan ṣoñra muṭlaḳā żarar oldıġı mücerrebdir. (4) İḫtirāz oluna ve'ṣ-selām. Zīrā fikre ḳuvvet virir. Sebebler maḥallinde beyān olunur. (5) Bir kimse dā'imā uyuduḳca terlese ve sebeb-i ẓāhiresi daḫı olmasa. Meṣelā hava (6) ṣıcḳaḳlıġı gibi ve miʿdesinde ġıdā çoḳluġı gibi. Maʿlūmdur ki anıñ bedeni (7) mümtelīdir ve istifrāġa muḫtācdır. Ammā seher yaʿnī uyanıḳlıḳ şehveti arturır (8) ve acıḳdırır. Māddesinden müteḥallil olmaḳ sebebi ile ve hażma (9) noḳṣān gelür. Ḳuvvetinden müteḥallil olmak sebebiyle ammā uyḳu ile uyanıḳlıḳ (10) beyninde yatmaḳ cümlesinden yaramazdır ve nevm ḥālinde ġālib olan budur ki (11) ḥarāret-i bāṭına teveccüh eyler. Pes ḫāric-i bedende berd ẓāhir olur. Bundan (12) ötüri uyuyan kimesne ziyāde örtiye muḫtācdır. Ġaflet olunmaya.

(13) Altıncı Bāb

(14) (İstifrāġ Ve İḥtibās Beyānındadır)

(15) Bu ikisi ḥayātda olanlara elbette żarūrīdir. Pes bu ikisinden muʿtedil (16) olan lāyıḳ ve müsteḥaḳ oldığı mertebe faẓalātı ṭaşra çıḳup ve bedene ṣāliḥ (17) olan ḥılṭ-ı muḥtebes olup ḳalmaḳdır. Ṣıḥḥati ḥāfiż olup nāfiʿ olan (18) budur. Ammā eger istifrāġ ifrāṭla olursa ḳuvvet ve şehvet sāḳıṭ (19) olur ve ḥafaḳān ve ḥummā-ı daḳḳiye icāb eyler ve bedeni ḳurıdup (20) ṣuvarar illā meger istifrāġ olunan şey-i bārid ve yābis ola. Sevdā gibi. (21) Bu taḳdīrce bedeni ḳızdırır ve ṭertīb eyler. Biʿl-ʿarż ḳaçan istifrāġ (22) ifrāṭla gitse ʿurūḳa yubūset ʿārıż oldığından sedde ẓāhir olur. (23) Baʿde teşennüc yaʿnī siñir bozulmaḳ daḫı keẕāz yaʿnī siñir ḳurulmaḳ ʿārıż olur. (24) Ammā ifrāṭla iḥtibās ki māddeniñ tevfiridir. Ṭabīʿatıñ andan istiġnāsıyla (25) bu iḥtibās lāzım gelür. Seddelere ve ʿufūnete fütūr ve kesel ve şehveti sāḳıṭ (26) olmaḳ ve beden gevşek ve sa̱ḳīl olmaḳ teşennüc-i raṭba ve daḫı ḥarāret-i

[26]

(1) ġarīziyeniñ bedende ṣıḳılup nāriyyeye dönmesine ve ṭamarlar çatlamasına ve daḫı (2) verem īrā̱şına sebebdir. Pes böyle olıcaḳ ṭabīʿatı göreler. Eger muḥtebes ise (3) telyīn eyleyeler. Ḥattā ḳulunc ḥāṣıl olmaya. (Maʿlūm ola ki) ṭabīʿat (4) faẓalātı defʾ ve iḫrāc eylemek istese ḥabs eyleyüp hemān iḫrāc (5) eyleme gerekdir. Ḥuṣūṣā ṭaʿāma başlamazdan evvel ve riyāżet (6) ve nevmden ve cimāʿdan evvel ṭabīʿatı telyīn eyleyecek eşyānıñ eyü (7) ve aʿlā ve yaġlı şorbalar ve pāzū ve isfanāḫ ile ve aṣfūr (8) toḫumunı encīr ile istiʿmāl eylemek ve bā-ḫuṣūṣ iḫtiyār ādemlere şarāb-ı (9) besfāyic münāsibdir. Timürhindī ve erik ve mükerrer benefşe şerbeti (10) veyā gül-i mükerrer ile tāze yigitlere ve mizācı ḥār olanlara münāsibdir. (11) Şeker ile murabbā olan gül-be-şeker cümleye nāfiʿdir ve nebāt şekeri ile (12) yapılmış maṣṭakī sefūfı telyīn itmede ve miʿdeye ḳuvvet virmede ve yelleri (13) taḥlīl eylemekde naẓīri yoḳdur ve ṭabīʿatı güzel ve laṭīf telyīn eyler (14) ve yürekde olan vereme daḫı fāʾide ider ve tāze yaġı alup ılıcaḳ şu ile (15) yıḳayup ḳarnı ve iñüleri ve göbegini ovalar. Yürege līnet (16) virir. Ḳaçan ki maʿṣūmlarıñ ṭabīʿatı ḳabż olsa da fāre necāsetinden (17) şāf yapup ṭatlu bādem yaġına bulayup aşaġadan getüreler. Yāḫud (18) ʿaseli yā şekeri ʿaḳīde idüp fāre necāsetiyle yāḫud göksüsen (19) köki ile şāf yapup getüreler. Yāḫud bāzu ve budaġından maḫrūṭī (20) şāf yapup ve ḳoyun ödi içini ṭaşra çevirüp ol

maḫrūṭīye (21) berkidüp şāf ideler. Yāḫud azacıḳ bal yedireler ve ḳarnını sāde (22) yaġ ile veyā şīr-i revġan ile yaġlayalar. Yāḫud göbeklerine ṣıġır ödi süreler (23) veyāḫud buḫūr-ı meryem süreler. Eger bu meẕkūrāt fā'ide itmez ise (24) Bokraṭ Ḥekīm buyurur ki şol kimesneler ki yigit iken ṭabīʿatı līnet (25) üzre ola. İḫtiyār oldıġı zamān daḫı ṭabīʿatı ḳabż üzre olur (26) dir. Daḫı şol kimesneler ki yigitligi vaḳt ṭabīʿatı ḳabż (27) üzeredir. Pīr ḳanı oldıġı vaḳt ṭabīʿatı līnet üzre olur.

[27]

(1) (Maʿlūm ola ki) bir kimseniñ ṭabīʿatı ziyāde çoḳ severse eger (2) tāze yigit ise yā mizācı ḥār ise ṭabīʿatı ayva ile yāḫud sumāḳ ile (3) ṭuta ve eger mizācı bārid ise pirinc herisesin sumāḳ ile yedireler (4) veyāḫud eski gül-be-şeker yedireler veyāḫud ayva murabbāsı yedireler (5) veyāḫud ayvayı azacıḳ maṣṭakī ile ve ʿūd ile ve dārçīn ile (6) bişürüp yedireler ve ṭaʿāmına yaġı az ḳoya ve cimāʿ ile ḥammām (7) müstefriġāt muʿtādeden oldıġından her birini ayrı ayrı beyān itmek üzerimize (8) lāzım geldi ve her birin birer bābda beyān idelim inşā'a'llāhu Teʿālā.

(9) Yedinci Bāb

(10) (Cimāʿıñ Taʿrīf Ve Taḫṣīṣi Beyānındadır)

(11) imdi maʿlūm ola ki cimāʿıñ efżalı giceniñ nıṣf-ı aḫīrinde (12) olandır ki ṭaʿām haẓm olmuş ola ve beden daḫı ḥarāret (13) ve bürūdet ve ruṭūbet ve yubūsetde muʿtedil ola ve ziyāde ṭoḳ (14) ve ziyāde ac olmayup muʿtedil ola. Zīrā beden ḥarāretde iken cimāʿ eylemek (15) ḥummāya sebeb olur. Eger beden bārid iken cimāʿ eylese raʿşe iḥdāṯ eyler (16) ve ṭoḳ ḳarnına cimāʿ eylemek emrāż-ı seddüye īrāṯ eyler. Ḥummā-ı ʿufūniye (17) ve vecā-i mefāṣıl ve nıḳrīs ve fıtıḳ gibi ve daḫı evrām-ı (18) ḫabīṯe gibi. Eger pek ac ḳarnına cimāʿ iderse göze żaʿf virir (19) ve bedeni arıḳladır. Yaʿnī żaʿīf eyler ve ḫafāḳān getürir ve ṣarılıḳ getürir (20) ve sill ve cimāʿ daḳḳ īrāṯ eyler ve eger ḥarāreti var ise ve eger (21) bürūdeti var ise daḳḳ şeyḫūḫīye müʿeddī olur ve tāze balıḳ veyā süd (22) yedikden ṣoñra cimāʿ eylemeyeler. Zīrā fālic marażı ḥudūṯundan ḳorḳulur (23) ve ekşiler yedikden ṣoñra cimāʿ eylemek siñirlere żaʿf virir ve raʿşe īrāṯ (24) eyler. (Maʿlūm ola ki) cimāʿdan ṣoñra ṣu içmekden ṣaḳınalar (25) ve cimāʿdan evvel ve ṣoñra faṣd ve ishālden ṣaḳınalar. Zīrā bedene żaʿf virir (26) ve arıḳladır ve yaramaz marażlara düşürür ve inzāl-ı menī vaḳtinde menīyi

[28]

(1) ḥabs eylemeyeler. Zīrā bögrekde ve meşānede ve mecārī-i menīde yaralar (2) ḥudūşuna sebebdir ve mizācı ifsād eyler ve lāyıḳ olan budur ki mizācı (3) yābis olanlar cimāʿ eylemekden ṣaḳınalar ve kezālik siñirleri żaʿīf olanlar (4) ve gögüs ve ḳulaḳ ve göz aġrısına mübtelā olanlar ve meşānesinde ṭaş olanlar (5) ve selesü'l-bevle mübtelā olanlar ve ḥarḳ-ı bevle ve ʿasīr-i bevle mübtelā olanlar (6) ve evcāʿ-ı mefāṣıla ve ḳan tükürenler ve maḥmūm olanlar cimāʿdan ḥaẕer (7) eylemek lāzımdır ve şol kimesneler daḫı cimāʿdan ḥaẕer eyleyeler ki cimāʿ (8) ḥālinde veyāḫud ṣoñra aʿżāsında rāyiḥa-i kerīhe bula. Zīrā (9) anıñ bedeninde yaramaz ḫılṭ vardır. Ol ḫıltları tenḳıye itmek lāzımdır (10) ve lāyıḳ olan oldur ki cimāʿı isrāfla eylemeyeler. Zīrā ḳuvveti ve şehveti (11) isḳāṭ eyler ve siñirlere ve göze ziyāde żaʿf virir ve raʿşe (12) ve teşennüce mübtelā eyler ve ḳalbe żaʿf virir ve ḥafaḳān iḥdāṯ eyler (13) ve rūḥ-ı ḥayvānīniñ cevherini noḳṣān ider ve daḳḳ marażlarına istiʿdād (14) virir seher icāb eyler ve tīz ḳocaldır ve teklif ile cimāʿ (15) eylemek ve iştihāsı olmayana cimāʿ itmek bu meẕkūr marażlarıñ ikṣirin īrāṯ (16) eyler ve lāyıḳ olan budur ki ḳoca ḳarı ile cimāʿ itmeyeler ve pek (17) küçük ḥāʾiże ḫātūna ve nefsāya çirkin yüzlülere ve ḳız oġlana (18) ve gebe olmaz ḫātūna cimāʿ etmekden ṣaḳınalar. Zīrā bunlara cimāʿ (19) eylemek żaʿf virir. Cālinūs Ḥekīm dir ki şol bir kimesne ki ḥıfẓ-ı (20) ṣıḥḥat murād ider. Elli yaşını tecāvüz iden ḫatunuñ cimāʿından ḥaẕer eylesün. (21) Zīrā semm-i ḳātildir.

(22) (Cihār-ı Yār-ı Güzīnden Naḳliyāt)

(23) iyyāke iyyāke'l-ʿacūz veṭihā fe-innehā miṣlü'l-ʿarāḳīm bi-maʿna zehirli yılān

(24) (Arisṭo Ḥekīm Buyurır Ki)

(25) Bir kimesne kendüden küçük ḫātūna cimāʿ eylese neşāṭı artar. Ammā kendüden

[29]

(1) yaşı biraz olsa cimāʿ eylese ḫüsrān-ı mübīn vardır. Ammā kendüden (2) yaşluya cimāʿ eylese ol kimesne kendüye mevti daʿvet itmiş olur. (3) (Maʿlūm ola ki) güzel kişiye cimāʿ eylemek nefse feraḥ ve neşāṭ (4) virir ve leẕẕeti sebebiyle maṭlūbuna ẓafer bulur ve ḳalb ve dimāġ cenāblarından (5) buḫārları defʿ olur. Ve lāyıḳ ve sezā

olan oldur ki cimāʿ itmek (6) isteyen kimesne evvel maḥbūbesiyle melāʿib eyleyeler. İki cānibden şehvet (7) teḳāżā eyleye. Ṣoñra cimāʿa mübāşeret eyleyeler. Böyle olan cimāʿ (8) ḫātūnuñ ḥāmile olmasına sebebdir.

(9) Sekizinci Bāb

(10) (Ḥammāma Girmeniñ Tedbīri Beyānındadır)

(11) Ḥammāmıñ ḫayırlusı şol ḥammāmdır ki yapusı eski ola ve içi (12) geniş ola ve ṣuyı ṭatlu ola ve ḥarāreti muʿtedil ola. (13) Evvelki beyti müberrid ve müreṭṭib ola ve ikinci beyti müsaḫḫin-ı müreṭṭebdir (14) ve üçüncü beyti müsaḫḫin ve müceffefdir ve lāyıḳ olan budur ki ṣıcaḳ (15) ḫalvete tedrīcle girüp defʿaten girmeye ve çıḳdığı zamān daḫı (16) tedrīcle çıḳa. Birden bire çıḳmaya. Ḥammāmda çoḳ ṭurmayalar. (17) Zīrā ġaṣeyān irāt eyler ve ḥafaḳān getürir. Aḫlāṭı taḥrīk (18) itdügünden ṣıcaḳ hava istinşāḳ itdügünden rūḥları ḳızdırır (19) ve lāzımdır ki faṣd ve ishālden ṣoñra ḥammāma girmeyeler ve müshil ve devā (20) için kimesneniñ ḥammāma girmesi lāyıḳ degildir. Şol bir kimesne daḫı ḥammāma (21) girmeye ki verem bāṭını ve ẓāhirīsi ola veyā bir ʿużuvdaki (22) keṣīrü'ş-şerāyen ola yāḫud ʿużvı re'sine ḳarīb ola ve māddesi (23) yaramaz ola. Eger böyle olmaz ise ḥammām ne güzel ʿilācdır. Māddeyi (24) pişirmede ve telyīnde ve taḥlīlde bundan aʿlā ʿilāc olmaz. Çıban (25) çıḳaran ve cerāḥatları olan kimesne ḥammāma girmek eyüdür (ve maʿlūm ola ki) (26) Ḥammām fużūlı taḥlīl eyler ve uyuzı ve gicigi giderir ve sivilceleri

[30]

(1) ve çıbanları giderir ve aḫlāṭıñ ḥiddetini taʿdīl ider vecaʿları sākin (2) ider. Ḥummā-ı yevmiyeyi izāle eyler ve ḥummā-ı vaḳiʿ giderir ve eski sıtmaları (3) giderir. Nażc bulunduḳdan ṣoñra ve seheri izāle eyler ve bedeni terṭīb eyler. (4) Eger ḥammāmıñ ṣuyunı havāsından ziyāde istiʿmāl eylerlerse ve ḥammāma (5) dāḫil olmazdan evvel birazacıḳ ḥareket eylemek lā-beʾisdir ve yaz günlerinde tāze (6) yigitlere ve maḥrūrü'l-mizāc olanlara ḥammāmda ve ḥammāmdan çıḳdıḳdan ṣoñra (7) gül ṣuyı istiʿmāl ideler ve nīlüfer ve benefşe ve gül ve ṣandal (8) ḳoḳlayalar. Ammā ḳış gününde mizācı bārid olanlar ʿūd ve ʿanber (9) ve buḫūr idüp ladin ḳoḳlayalar ve ḥammāmdan çıḳan ādeme lāzımdır ki (10) ziyādesiyle örtüne ve kendüsin ḥıfẓ ide. Bā ḫuṣūṣ ḳış (11) günlerinde ḥammāmda yemekden ve içmekden ṣaḳınalar. (Maʿlūm ola ki) (12) ṭaʿāmdan ṣoñra ḥammāma girmek bedeni semirdir

velākin sedde īrāş (13) ider deyü ḳorḳulur. Ammā ḥammāmdan çıḳdıḳdan ṣoñra ġıdā yemek ādemiñ bedenini (14) semirdir ve iʿtidāl ile yemek sedde ḫavfından emīn olur. Ammā ḥammāma girmek (15) vaḳtiniñ eyüsi ṭaʿām hażm olunduḳdan ṣoñradır. Zīrā aç ḳarnına (16) ḥammāma girmek raʿşe ve ḫafaḳān īrāş eyler ve ḳuvvet sāḳıṭ olup (17) tīz ḳocamaḳ īrāş ider. Ammā ṭoḳ ḳarnına ḥammāma girmek tīz ḳocaldır (18) ve sedde īrāş ider ve vecaʿ-ı mefāṣıl ve ḥavās-ı ṣaḳl īrāş eyler. (19) Ammā iʿtidāl ile girmek nefse neşāṭ virir. Ḳuvvāyı taḥrīk eyler. (20) Yorġunluġı giderir ve ʿufūnātı defʿ eyler ve lāyıḳ olan budur ki (21) ḥammāmdan çıḳdıḳdan ṣoñra ṣusuzluġa ṣabr eyleyler. Mümkün oldıġı ḳadar (22) ve kibrītli ılıcalarda ve ḳablucalarda yıḳanmaḳ fużūlī taḥlīl eyler ve felce (23) ve raʿşeye ve teşşennüce nāfiʿdir ve uyuzı ve gicigi giderir ve ʿırḳu'n-nisāya (24) ve ökçe aġrılarına nāfiʿdir. Lākin muʿtedil bedeniñ mizācını bozar (25) ve ʿufūnete istiʿdād virir ve nāzle peydā ider ve ılıca ḥammāmlarında çoḳ (26) eglenmek istisḳāya sebebdir ve ekşeri ṣarılıḳ peydā olur. Ammā ṣoġuḳ (27) ṣuya girmek aʿżāya ḳuvvet virir ve neşāṭ virir. Ḳuvvālara ḳuvvet

[31]

(1) virir. Ḥarāret-i ġarīzīyye dāḫil bedende cemʿ oldıġından ötüri (2) ve şehveti artırır ve hażmı güzel eyler ve levni güzel eyler (3) ve ṣoġuḳ ṣuya yaz günlerinde öyle vaḳtinde gireler ve giren (4) ādem tāze yigit ola ve mizācı ḥār ola ve semizlikde ve żaʿīflikde (5) teni muʿtedil ola. Ammā arıḳ yaʿnī żaʿīf olan kişi ve miʿdesi żaʿīf olanlar (6) ve nāzlesi olan ve ishāl veyā imtilāsı olan kişiler ṣaḳınalar, (7) ṣoġuḳ ṣuya girmeyeler ve baʿżılar didiler ki bir kimse tāze balıḳ (8) yedikden ṣoñra ṣoġuḳ ṣuya girse fālic marażına mübtelā olur. (9) (Maʿlūm ola ki) ḥıfẓ-ı ṣıḥḥatde ve izāle-i marażda faṣd itmek ve müshil (10) içmek rekin-i ʿaẓīm oldıġından bu ikisiniñ tedbīrini daḫı ẕikr eylemek (11) lāzım oldı.

(12) Ṭoḳuzuncı Bāb

(13) (Faṣd İtmek Tedbīri Beyānındadır)

(14) (maʿlūm ola ki) faṣd ve istifrāġ küllīsidir yaʿnī bu faṣd ile ṭamarlarda (15) olan ṣafrā ve sevdā ve balġam ḳanla bile çıḳar. (Maʿlūm ola ki) (16) bedeniñ ḳuvvāsı ḳanladır. Bu ḳan ḥarāret-i ġarīziyeye nisbet ḳandil içinde (17) yaġ gibidir ve ḳuvvet-i ḥayvāniyeniñ beḳāsı ve ḫıfẓı ḳan iledir ve ḳan bedene (18) revnāḳ ve ḥüsn virir, eger miḳdārda ve keyfde muʿtedil olursa. (19) Ammā bi-ḥasebi'l-keyf iʿtidālden çıḳdıysa

żıddıyla tedbīr olunur. Ṣoñra (20) iʿtidālden ḫurūc-ı ḥarāretle olursa müberridātla tedbīr oluna. (21) Ġıdālardan ve devālardan ve şerbetlerden ve ṣoġuḳ havalı yerlerde (22) oturalar daḫı iʿtidālden bürūdete meyl eylese ġıdālardan ve devālardan (23) müsāḥḥanāt ile tedbīr oluna. Eger iʿtidālden yubūsete meyl (24) iderse ruṭūbet virici ġıdālar ile tedbīr oluna. Ammā eger ḳan (25) bi-ḥasebi'l-kem iʿtidālden noḳṣān üzerine olursa ḳan arturıcı

[32]

(1) ġıdālar ile tedbīr oluna. Nīm-birşit yumurṭa gibi ve etli şorbalar tenāvül (2) eyleler. Ḥattā ḥarāret-i ġarīziye sākin olmaya. Nitekim yaġ az ḳaldıġı (3) zamān fitīl söyündügi gibi ḳan bi-ḥasebi'l-kem iʿtidālden ziyāde (4) olur ise ḳanı azaltmaġa saʿy ideler. Ḥattā ḥarāret-i ġarīziye (5) ġālib gelüp boġmaya. Meṣelā eger vaḳt müsāʿade ider ise yab (6) yab ġıdāyı azaldaraḳ ḳan daḫı noḳṣān bulur. Eger vaḳt müsāʿade (7) itmez ise hemān faṣd itmek ile yā ḥacāmet yā burnı ḳanatmaġla (8) yāḫud sülük yapışdırmaġla ḳanı noḳṣān ideler. (Maʿlūm ola ki) ḳan (9) ziyādeliginden murād, ḳanla ṭamarlar ṭolmaḳdır. Ḥaḳīḳatde imtilā-ı ʿurūḳ murād (10) olunmaz. Belki ḳuvvete nisbetle imtilā-ı ʿurūḳ dinür. Meṣelā ol ḳanıñ (11) bi-ḥasebi'l-keyf fāsid olması gibi pis ḳan almaḳ gāhice imtilāʿ-ı ḥaḳīḳatden (12) içündür ve gāhice ḳuvvete nisbet imtilādan ötüri olur ve gāhice (13) ikisinden ṭolayı olur. Ḥükemā buyururlar ki faṣd ile çıḳan ḫılṭıñ (14) birbirine nisbeti ol faṣd olunan ṭamarda olan aḫlāṭ eger bunuñ birbirine (15) nisbetine yaḳındır ve keẕālik eger ṭamarlarda ġalīẓ-i sevdāʿ olursa ve ḳanıñ (16) dibine çökmüş olsa ol sevdādan bir şey çıḳmaz. İllā raḳīḳ (17) olanlar çıḳar ve ṭamarlarda ol aḫlāṭ-ı ġalīzeden pāk olmaz. Bundan (18) içün Şeyḫ Ebū ʿAli Sīnā naẓc olmadıḳça ḳan almaġı menʿ eyledi. Bu Şeyḫiñ (19) menʿ eylemesi eger ḫasta vāḳiʿ olması muḥtemel degil ise vāḳiʿde bu kelām ṣevābdan (20) ḫālī degildir. Eger murād-ı faṣddan şol faṣd ola ki bi'l-külliye mādde (21) çıḳarup ʿilleti defʿ eylemek ola. Ammā murād-ı faṣddan ḳaçan mādde-i taḫfīf (22) ve tenḳīṣ ola ve marīż biraz rāḥat bulmaḳ murād ola ve azacıḳ (23) ḳan almada be'is yoḳdur. Egerçe birḳaç defʿada olursa ṭabīʿat (24) üzerine muʿāvenet-i ḫaḳīḳat olmaḳ içündür. Zīrā bu taḳdīrce ṭabīʿat-ı kemā-yenbaġi (25) aḫlāṭı pişürmege ḥareket gelür. Zīrā mādde-i taḳlīdde ṭabīʿata iʿānet (26) vardır. Fiʿlini bir ḫoşca işler. Biz ise ṭabīʿata muʿāvenetle (27) maʾmūruz. Şeyḫ Ebū ʿAlī Sīnā aydır sıtmalarda faṣda iḥtiyāc yoġiken faṣd

[33]

(1) olunur. Zīrā māddeyi pişürmek üzre ṭabīʿata ḳuvvet virir māddeyi (2) taḳlīl sebebiyle. Ammā ḳandan olan sıtmada elbette faṣd eylemek lāzımdır bu ḥaḳīr-i (3) faḳīrdir ki eger ḳanla ṣafrā olacaḳ olursa ve bedeniñ cemīʿ ʿurūḳunda (4) münteşir ise faṣd ile çıḳan nisbet ṭabīʿatı üzerine olur (5) ve ḳanla çıḳdıḳdan ṣoñra ṣafrā ḥareketinden ḳorḳulmaz. Eger cemīʿ ṭamarlara (6) ṭaġılmış olmaz ise faṣd dimek ḳan çıḳmaḳ içün ṭamarı yarmaḳ maʿnāsınadır. (7) Meṣelā ciger ṭamarına ve eṭrāfında yama sārıḳāda maḥṣūr oldıġı gibi (8) bu taḳdīrce faṣd ile çıḳmaz. Eger çıḳarsa da āḫir-i faṣdda çıḳar. (9) Ḳaçan faṣd ile ḳan çıḳsa dem ṣafrāyı taḥlīl eyler ve şişer (10) ve bedeniñ ekṣeri ṭamarlarına münteşir olur. Faṣddan yanġın ve ṣafrāvī (11) sıtmalar peydā olur ve gāhice ṭabīʿat ḫāric-i bedene defʿaten taḳayyüd idüp (12) fāṣidden ṣoñra gicik ve uyuz ḥādiṯ olur. Bundan içün (13) müteḳaddimūn-ı ʿulemā ve ḥükemāsı ekṣeri emrāż-ı ṣafrāvīyede faṣddan menʿ (14) eylediler. Velākin ol menʿ küllī degildir. Size didigimiz gibi. Eger (15) bu meẕkūrātdan bir şey defʿ olursa ṭabīʿat içün tekrār bir daḫı faṣd (16) idile. Ḫattā ol maraż bütün defʿ ola ve biz bunı çoḳ tecrübe (17) eyledik ve ḥükemā buyururlar ki ziyāde yanġını olan sıtmalara faṣd olunmamaḳ (18) gerekdir. Zīrā faṣd sıtmanıñ şiddetin ziyāde eyler. Megerki nabż şiddetle ola (19) ve ḳār vere de ġalaẓīt ve ḥumrete meyl eyleye ammā ḳaçan bevl raḳīḳ (20) ola nārı ola ḳan almaḳdan ṣaḳınasız dirler. Biz diriz ki az olur (21) nabż-ı ṣaġīr olur, mādde ṣaḳīl olup ḳuvvet ṣayıḳladıġından bu taḳdīrce (22) faṣd cāʾiz olur ve keẕālik bevl-i raḳīḳ olursa içün faṣd nāfiʿ (23) olur. Seddeleri feṯḥ itmek ve rāḥat içün. Pes ṭabībe lāyıḳ olan (24) oldur ki bunlarıñ cemīʿsini delīl-i āḫir ile teʾemmül eyleye. Ḫattā ġalat düşünmeye. (25) Zīrā bu miṣillülerde telef-i nefes vardır. Ziyāde teʾemmül lāzımdır ve çoḳ (26) nabż-ı ṣaġīr gördük ve muḫtelif gördük. Faṣd itdikden ṣoñra ol

[34]

(1) nabżıñ iḫtilāfi ve ṣaġīriyeti gitdi muʿtedil oldı. Bu daḫı (maʿlūm (2) ola ki) rīḥ-i ḥār veyā buḫār-ı ḫār sebebiyle nabż ʿaẓīm ve mümtelī olur. (3) Pes lāyıḳ olan budur ki āḫir-i delīl ile istidlāl eylemek gerekdir (4) ve faṣdıñ sāʾir istifrāġāt üzerine faẓīleti oldur ki ḳaçan faṣd eylesek (5) ḳanıñ rengini göririz ve ḳuvvet-i ḫurūcunı bilürüz ve taḥammüli ḳadar (6) çıḳarırız. İstedigimiz ḳadar ḳanını ḥabs eyleriz. Ammā müshil

ve ḳayʿ eylemek (7) buña muḫālifdir. Zīrā devānıñ ʿamelinde vāḳiʿ olan ifrāṭla tedārik olmaz. (8) Ve eger devānıñ taḳṣīri olur ise taḳṣīrine tedārik mümkün (9) olmaz. Lākin yine edviye tedāriki ile olur ve bunda ise ẓāhir-i iḫtā (10) muḳarrerdir ve ḫilāfa ceẕb itdiginden ötüri faṣd itmek gāhīce (11) ṭabīʿatı ḥabs eyler. Biz diriz ki az olur ki faṣddan ṣoñra ishāl (12) ve ḳayʿ itmek daḫı ḥāṣıl olur. Şol ṣafrā ḥareket itdigi içün (13) baʿż mevāżıʿda muḥtebes idi. Faṣd anı taḥrīk eyledigicün ṭabīʿat (14) anıñ defʿ ile muḳayyed olup yā ishāl eyler yā ḳuṣdurır. Bundan (15) içün didiler ki faṣd aḫlāṭı taḥrīk eyler. Sākin oluncaya dek. (16) Biz diriz ki az olur faṣd eylemek. Ḫuṣūṣā islīmden veyā bāselīḳden ḳan almaḳ (17) iḳtiżā ider ṭabīʿatıñ iḥtibāsını defʿ eylemek, cigeriñ ḥarāretini taʿdīl eylediginden (18) içün. Pes kebed sefillik ruṭūbātını ceẕb eylemesi az olur (19) ve ṭabīʿatı mülāyim olur. Ḳaçan sıtmalarda faṣd eylemek vācib olsa taʿcīl (20) eylemek evfaḳdır. Żaʿf ʿārıż olmazdan evvel. Eger ḳuvvet (21) müsāʿade iderse ḳırḳ günden ṣoñra bile olursa faṣd cāʾizdir (22) ve vācibdir ki mizācı ziyāde bārid kimesneden ziyāde bārid (23) vilāyetlerde ziyāde arıḳ yaʿnī żaʿīf ādemlerden faṣd eylemeyeler ve ziyāde semiz (24) ādemlerden ve beyāż gevşek olan kimesnelerden ve ṣarı olup ḳanı az (25) olanlardan müteḥammil oldıġı ḳadar ḳan almaḳ gerekdir ve çoḳ müddet ḫasta (26) olmuş olandan daḫı ḳan almayalar. Meger deminiñ fesādı faṣd iḳtiżā eyleye (27) ve bu taḳdīrce faṣd ideler. Azacıḳ ḳan çıḳaralar. Defʿaātle tedrīcle

[35]

(1) vaḳtine riʿāyetle ideler. Ḳuvvet virecek ġıdālar ile daḫı müferriḥ (2) maʿcūnlar ile ve şerbetler ile ḥarāret-i ġarīziyeye ḳuvvet vireler ve ḥāmile (3) ḫātūnlardan ḳan almayalar. Meger ki ziyāde iḳtiżā ide. Ve ḥayż gören ḫātūndan (4) daḫı ḳan almaḳ lāyıḳ degildir. Vecaʿ-ı şedīd vaḳtinde ḳan almaḳda beʾis (5) yoḳdur belki vecaʿı teskīn ider ve cimāʿdan ṣoñra daḫı ḳan almayalar (6) ve müshil içdikden ṣoñra da ḳan almayalar ve ḥareket-i şedīdeden (7) ṣoñra ḳan almaḳ cāʾiz degildir. Mādemki ḳan aldırmaḳ ʿādetidir (8) bir gün bir gice geçdikden ṣoñra aldırırsa ol ḳadar żarar itmez. Eger ṣabr itmez (9) ise baʿż sıtma nöbeti gibi şeyler ʿārıż olur ve ṭaʿāmdan mümtelī iken daḫı (10) faṣd itmeyeler ve ṭabīʿat ḳabż üzre iken yine faṣd itmeyeler. (11) On iki yaşını tecāvüz itmeyen maʿṣūmdan daḫı ḳan almayalar ve altmış yaşını (12) tecāvüz iden ẕevātdan daḫı ḳan almayalar. Faḳīr-i pür-taḳṣīr dirim ki bu ẕikr olunan (13) faṣdlar iḫtiyārīdir. Faḳaṭ żarūretde faṣd cāʾizdir. Eger bir yaşında (14) daḫı

olursa da. Nitekim müteʾaḫḫirīn ḳatında muḫtār olan budur ve ṭamarları (15) pāk olup mizācı ḳavī olandan ḳan almaḳ cāʾizdir. Eger (16) seksan yaşında daḫı olursa da (ve maʿlūm ola ki) nāsıñ baʿżısı (17) eger ṣıḥḥatde ise de yüz dirhem ḳan çıḳmaġa müteḥammil olmaz ve herkesiñ (18) taḥammüli ne ḳadar oldıġı üc şeyde bilinür. Evvelkisi ḳanıñ ḳavī ve żaʿīf (19) çıḳmasından, ikincisi ḳanıñ renginden, üçüncisi nabżından (20) bilinür. Pes ṭabīb-i ḥāzıḳ olana lāzımdır ki bu üc ʿalāmeti ziyāde (21) ḥıfẓ ve diḳḳat eyleye. Eger ḳanıñ ḫurucı żaʿīf olur ise ve ḳanıñ (22) levni müteġayyir ve nabż daḫı müteġayyir oldıysa bā-ḫuṣūṣ żaʿīf ve müteġayyir olan (23) ḳanı ḥabs eylemek vācib olur. Eger esnemek ve gerinmek veyā ıncḳırıḳ (24) veyā ġaşeyān ʿārıż olursa daḫı ḳanı ḥabs eylemek lāzımdır. Faṣddan (25) ṣoñra nefesi teskīn idici şerbetler içmek lāzımdır, limon ve lüffāh (26) nārı ve ḳoruḳ şerbetleri gibi. Ammā sikencübīn içmeyeler. Zīrā ġaşeyān (27) getürir. Eger faṣd itdirmek isteyeniñ miʿdesi ṭolġun

[36]

(1) ve ṣafrāvī ise faṣd itmezden evvel birḳac loḳma ekmegi ekşi şerbetlere (2) ışladup yiyerek baʿde faṣd itdirmek gerekdir. Şol kimesne ḳan (3) alındıġı zamān bayılmaḳ ʿārıż olsa faṣddan evvel rümmān veyāḫud ekşi (4) elma şerbetleri veyā ayva veyā ḳoruḳ şerbetlerinden içeler eger (5) mizācları ḥarāret üzre ise. Ammā mizācları bürūdet üzre ise (6) ayva veyā ḳaranfil veyā ʿūd şarābı veyā dārçīn veyā ʿabīr şarābları (7) içmek ve ṣırtı üzerine yatup ḳan almaḳ gerekdir. Ammā faṣddan evvel ḳuṣmaḳ (8) veyā bayılmaḳ gibi şeyleri menʿ eyleyeler. Ve ḳan aldıran kimesne faṣddan ṣoñra ġalīż (9) ṭaʿāmlardan ṣaḳınalar ve reddüʾl-keymus olan ġıdālar yemeyeler. Ḫuṣūṣan (10) ṭużlılardan ṣaḳınalar. Zīrā uyuz ve temregü ve behāḳ ʿilletlerine (11) sebeb olur ve faṣddan evvel ṭabīʿatı mülāyim eylemek lāzım oldıġından ḥuḳne-i līne (12) veyāḫud erik ve benefşe ve nīlüfer şerbetleri içeler. (13) Ṣafrāvī veyāḫud demevī olanlar ve sevdāvī olanlar māʾü-l-cübn ile (14) lisānpür şerbetleri içeler ve balġamı olanlar zūfā ile incīr şerbetleri (15) içeler ve bedeninde aḫlāṭ ġālib olan kimesneler faṣd eyleseler ve faṣd (16) aḫlātıñ ḥareketine ve aʿżānıñ cereyānına sebeb olur. Ṣoñra bir iki kere ḳan (17) almaġa sebeb olup bedene ḫaft gelür. Faṣd pīrlik vaḳtinde sekte ve felc (18) żaʿf-ı hażm gibi marażlara sebeb olur.

(19) (Ey iḫvān Maʿlūmuñuz olsun ki elden ḳan alacaḳ ṭamarlar altıdır)

(20) Evvelkisi ḳifāldir. Ḳifāl şol ṭamardır ki ḳolda dirsegiñ (21) içerü cenābında büklümde olan ṭamarlarıñ üstünde olandır. Ḫalḳ aña baş (22) ṭamarı dirler. Ol ṭamardan ḳan almaḳ dimāġ marażlarına nāfiʿdir. (23) Baş aġrısı veyā şaḳaḳ aġrısı ki aña şaḳīḳa dirler ve sersām (24) marażına ve göz ve burun ve boġaz ve diş ve ṭudaḳ (25) ve dil ve boġaz şişine ve ḫunnāḳ marażlarına nāfiʿdir. Ḥāṣıl-ı (26) kelām bu yönden yuḳarı olan emrāżlarıñ cümlesine nāfiʿdir.

[37]

(1) Altıdan İkincisi Ekḥeldir

(2) Yaʿnī Müşterek Olan Ṭamarlardır Ḳifāliñ Altında

(3) ve ḳoluñ üstünde ve ortasında olur. Bu ṭamardan ḳan almanıñ nefʿi (4) müşterekdir. Bedeniñ aʿlāsınıñ emrāżına ve daḫı eseflik emrāżına nāfiʿdir. (5) Zīrā bu ṭamar mürekkebdir. Ḳifālden bir şuʿbe ile bāseliḳindan bir şuʿbedir. (Altıdan (6) üçüncisi) bāseliḳden yaʿnī ciger ṭamarı dirler bu ṭamar (7) ekḥeliñ altında olur. Ḳoluñ aşağısında olur. Ẕātü'l-cenb gibi (8) ve ẕātü'r-riye gibi ve evrām-ı ḥicāb ve evrām-ı miʿde ve evrām-ı (9) kebed ve evrām-ı ciger seddesi gibi bāseliḳinden ḳan almaḳ gögüs (10) marażlarına nāfiʿdir ve ṣol ḳolun bāseliḳinden ḳan almaḳ cigerümi (11) ve seddelerini defʿ eyler ve bāseliḳden ḳan almaḳ bedeniñ aşağısında olan (12) ʿilletlerine nāfiʿdir. Bögrekde ve meṣānede olan veremler gibi ve ẕekerde (13) ve ḫaṣatında ve raḥm ve miʿde ve makʿad veremlerine ve nıḳrīse (14) ve ʿırḳu'n-nisāya daḫı nāfiʿdir. El-nıḳrīs bir güne verem ve vecaʿ (15) ismidir ki ṭopuḳlarıñ ve ayaḳ parmaḳlarınıñ mefāṣıllarında yaʿnī oynaḳ (16) yerlerinde ḥādis olur. Nıḳrīs helāk maʿnāsına da istiʿmāl olunur. (17) Ṭafṣīli ḳāmusda meẕkūrdır.

(18) (Dördüncisi Bāseliḳ-i Ebṭīnedir)

(19) bu ṭamar evvelki bāseliḳiñ altındadır. Andan bir budaḳdır. Bundan ḳan almanıñ (20) nefʿi bāseliḳ-i muḳaddemiñ nefʿi gibidir. (Beşincisi) ḥabbü'z-zerādır. (21) Bu ṭamar baş parmaḳ ile ṣalavāt parmaġıñ arasındadır. Bundan ḳan almaḳ ḳifālden (22) ḳan almaḳ menfaʿatını ifāde ider. Zīrā andan bir şuʿbedir. (Altıncısı) (23) islimden ḳan almaḳ ciger marażına ve vereme ve seddeye nāfiʿdir. Bu ṭamar bir ṭamar- (24) dır ki küçük parmaḳ ile yanındaki parmaġıñ ortasında olur. Ṣaġ elde

[38]

(1) ve ṣol elde olan islimden ḳan almaḳ ṭalaġa ve şişine (2) ve seddesine nāfiʿdir. (maʿlūm ola ki) islimden veyā ḥabzü'z-zerādan (3) ḳan almaġda elini ṣıcaḳ ṣuya ṣoḳmaġa muḥtācdır. Tā ki ġalīẓ ḳanıñ çıḳması (4) āsān olur. Ammā ayaḳdan ḳan alacaḳ üc ṭamar vardır. (Evvelkisi (5) ʿırḳu'n-nisādır) ol bir ṭamardır ki uyluġuñ ṭaşra cānibinden (6) ṭaşra ṭopuġa varınca çekilmişdir. Bundan ḳan almaḳ murād olursa (7) ṭopuġa yaḳın yerinden alalar. Zīrā ṭopuġa yaḳın yerde ṭamar seçilür yaʿnī (8) farḳ olur. Zīrā et az oldıġından andan ḳan almaḳ āsān olur (9) ve bu ṭamardan ḳan almaḳ murād olundıġı zamān ḥammāma girmek vācibdir. Zīrā (10) bu ṭamardan çıḳacaḳ ġalīẓ balġam ile muḫattalaṭ ḳandır. Ḥammāmıñ ṣıcaḳ ṣuyı (11) balġamı taltīf ider. Pis ḳan çıḳması āsān olur. Bu ṭamardan ḳan (12) almaḳ ʿırḳu'n-nisā zaḥmetine nāfiʿdir ve ökceleriñ aġrısına ve ayaḳ aġrısına (13) ve nıḳrīs ʿilletine nāfiʿdir. Eger mādde ʿużuvda müstaḳarr olup ḥālā (14) dökülmede ise. Eger mādde dökmede degil ise faṣd cāʾiz degildir. (15) Belki ol bāseliḳ ṭamarından ḳan alalar. Baʿde māddeniñ dökülmesi münḳaṭıʿ (16) olıcaḳ ve mādde-i ʿużuvda ḳarar bulıcaḳ ʿırḳu'n-nisāda ḳan alalar. (17) (İkincisi ṣāfindir) bu bir ṭamardır ki inciginiñ üstünde ve içerü (18) cenābından ic ṭopuġa varınca çekilmişdir. Bu ṣāfineden ḳan almaḳ ḥayżı (19) idrār içün ʿaẓīm nāfiʿdir ve ʿırḳu'n-nisā ṭamarından ḳan almaġıñ itdügi (20) nefʿi bu daḫı eyler (ve raḥmiñ ve ḫaṣıyyeleriñ ve ẕekeriñ (21) yaralarına nāfiʿdir. Üçincisi nabżdır. Ol bir ṭamardır ki (22) dīzü'l-tendedir. Bögrekler aġrısına ve şişine ve miʿde şişine (23) nāfiʿdir. Ḥāṣıl-ı kelām bu nabżdan ḳan almaḳ ṣāfineden ḳan almaḳdan (24) enfaʿdır ve başıñ) aʿlāsından faṣd olan ṭamarlardan birisi (25) ʿırḳü'l-cehādır. Bu bir ṭamardır ki ḳaşlarıñ ortasında olur. (26) Bu ṭamardan ḳan almaḳ başıñ aġrısına ve gözleriñ aġırlıġına nāfiʿdir.

[39]

(1) ve dāʾimī olan eski baş aġrılarına nāfiʿdir ve bir ṭamar daḫı (2) şāh ṭamarlarıdır. Boynuñ iki cāniblerinde olur. Cüẕẕām marażınıñ (3) ibtidāsında bu ṭamarlardan ḳan alalar ve daḫı ḫunnāḳ-ı şedīdede ve żıyḳu (4) 'n-nefesde boġaz boġulmaḳda ve keṣret-i veremden olan ṣolġanlıġa (5) bu şāh ṭamardan ḳan nāfiʿdir. Bu ḳan almaḳ ṭalaḳ ʿilletlerine ve yan (6) aġrılarına daḫı nāfiʿdir ve bir ṭamar daḫı vardır ki dil altında (7) çeñe içinde olur. Ḫunnāḳda ve evrām-ı ḥulḳda andan ḳan alurlar (8) ve bir ṭamar daḫı vardır ki dil altında ve dile muttaṣıldır. Ḳandan olan (9) aġırlıġı içün andan ḳan alurlar ve bundan ṭolan faṣd olunmaḳ (10) gerekdir. Zīrā ʿarıżāü'l-seler

ḳanı aḳıtmaḳ güç olur. Ḥacāmet daḫı (11) faṣd ḳabilindendir ve bu ḥacāmet ḥaḳḳında aḥādīṯ-i şerīfeler vārid (12) olmuşdur. Ez-cümle İmām-ı Mālik raḍiya'llāhu ʿanhdan rivāyet olunan ḥadīṯ-i (13) şerīf (ḳāle'n-nebī ṣalla'llāhu ʿaleyhi vesellem) (inkāne devā'en yeblüġu'l-dā' fe'l-ḥicāmetu (14) tebluġuhu[13]) yaʿnī me'al-i ḥadīṯ-i şerīf eger derde yetişür bir devā bulunursa (15) imdi ḥacāmet derde yetişür devādır diyü buyurmuşlardır. Diger ḥadīṯ-i (16) şerīf (el-ḥicāmatu tezīdu fī'l-ʿakli ve tezīdü'l-ḥıfẓa[14]) diger ḥadīṯ (el-ḥicāmatu (17) tenfauʿ min külli dā'in illā faḥtecimu[15]) diger ḥadīṯ (ḳāle'n-nebī ṣalla'llalāhu ʿaleyhi vesellem) (18) (el-ḥicāmatu fī naḳreti'r-re's tūriṣu'n nisyān[16]) diger eṣeri şerīfde (ḳāla'l-nebī (19) ṣalla'llāhu ʿaleyhi vesellem) (el-ḥicāmatu ʿale'r-rīḳı emṣelü ve fīhā şifā'un ve bereke[17]) diger (20) ḥadīṯ-i şerīfde (el-ḥicāmatu yevmü'l aḥadı şifā'[18]) vārid olmuşdur. Lākin (21) ḥacāmet ḥaḳḳında olan eṣer-i şerīfler ve maʿnāları ẕikr olunmuş olsa (22) söz uzanır ve ıṭnāb-ı kelāmdan iḥtirāz icün maʿnāları ve ekṣeri (23) aḥādiṯ-i şerīfeniñ ẕikri terk olundı. Ehliniñ maʿlūmu bu ḥadīṯ-i (24) şerīflerden murād ḥacāmetiñ menfaʿatında mübālāġadır. Zīrā nefʿi ẓāhir (25) ve müşāhede olunmuşdur. Bu ḥacāmetle rūḥ çıḳmaz ve aʿżā-ı (26) re'siyeye daḫı żarar itmez ve ḥacāmetle çıḳması lāzım olan şey (27) çıḳar, girisi çıḳmaz. Zīrā nefesi ʿużuvdan

[40]

(1) çıḳar. (Şeyḫ Ebū ʿAli Sīnā) ḥacāmetiñ eṭrāf-ı cildden tenḳıyesi (2) faṣdıñ tenḳıyesinden ziyādedir dimiş ve ḥacāmet dem-i raḳīḳi dem-i ġalīẓden ziyāde (3) çıḳarır. Bu ḥacāmetiñ nefʿi ġalīẓü'd-dem olan semizlerde azdır ve ḥacāmeti (4) ay olanda ḥacāmet itmeyeler. Zīrā aḫlāṭ henüz ḥareket itmemişdir (5) ve eñ āḫirinde daḫı ḳan aldırmayalar. Zīrā aḫlāṭ noḳsān bolmuş (6) ve ʿumḳ-ı bedene ġur eylemişdir yaʿnī bedeniñ dibine ṭalmışdır ve ayıñ ortasında aḫlāṭıñ (7) ḥareketi vaḳtinde ve ḳameriñ nūrı ziyādeliginde ve aḫlāṭıñ ziyādeligi (8) vaḳtinde ḥacāmet ideler (ve ayıñ) nūrı ziyādeligi ile ruṭūbāt-ı ʿālemiñ ziyāde (9) oldıġı ẓāhirīdir. Meṣelā dimāġ ziyāde olur ve ilikler ziyāde olur (10) ve med cezir ṣāḥibi olan ṣular ziyāde olur ve ḥacāmet efżalı ve ziyāde (11) enfaʿı gündüz sāʿat iki ve üç ṣularında ola ve ḥacāmet itmek

[13] "Nasıl ki ilaç tedavi ediyorsa hacamat da tedavi eder." Mâlik, İsti'zân, 272
[14] "Hacamat, aklı ve hafızayı güçlendirir." İbn Mâce, Tıb, 22
[15] "Hacamat her hastalığa faydalıdır, hacamat olunuz." Taberânî, Mu'cemu's-sağîr, I, 153
[16] "Kafa çukurundan yapılan hacamat unutkanlığa sebep olur." Sehâvî, el-Mekâsidü'l-hasene, 219
[17] "Aç karnına hacamat yapmak daha faydalıdır. Hacamatta şifa ve bereket vardır." İbn Mâce, Tıb, 22
[18] "Pazar günü hacamat yapmak şifadır." Münâvî, Feyzu'l-kadîr, III, 405, no: 3787

(12) ṣabıyāne ve faṣd itdirilmege ḳādir olmayanlara ṣāliḥ olur ve bu ḥacāmet bilād-ı (13) ḥārrede faṣddan efżal ve eslemdir. Zīrā ṣıcaḳ diyārlarıñ ādemisinin (14) ḳanı raḳīḳdir. Ammā ṣoġuḳ vilāyetlerde ḳan aldırmaḳ ḥacāmet itmekden (15) efżaldir ve ḳafadan ḥacāmet müşterek ṭamarlarından ḳan almaġıñ nefʿini virir (16) ve ḳapaḳlarıñ ve ḳaşlarıñ ṣıḳletine nāfiʿdir ve göz cerebine ve göz (17) aġrısına ve göze inen nāzlelere ve buruna ve gögüse (18) ve boġaza inen nezlelere nāfiʿdir ve boġaz şişine ve dil şişine (19) ve diş etleriniñ şişine ve aġız ḳoḳusuna nāfiʿdir. Velākin (20) nisyān īrāṣ ider ve ḳulaḳlara ḥacāmet itmek ve ḳulaḳları cizmek (21) ve āsi baş aġrısına nāfiʿdir ve göz ḳapaġı aġrısına nāfiʿdir (22) ve iki yeġri arasından ḥacāmet itmek demevī gögüs marażlarına nāfiʿdir (23) ve demevī ṣolġanlıġı giderir ve uyluġuñ ic yüzünden ḥacāmet itmek (24) ḫāṣıyyetiniñ şişlerine nāfiʿdir ve uyluḳda ve incikde çıḳan çıbanlara (25) nāfiʿdir. Diz altında ḥacāmet eylemek aḫlaṭ-ı ḫāreden olan diz aġrılarına (26) nāfiʿdir ve incikde ve ayaḳlarda olan eski yaralara ve yaramaz çıbanlara nāfiʿdir (27) ve ṭopuḳ üzerinde ḥacāmet eylemek ḥayżı ṭutulmuş olan ḳadınlara

[41]

(1) ve ʿırḳu'n-nisāya ve nıḳrīs ʿilletine nāfiʿdir ve inciklerden ḥacāmet eylemek (2) faṣda yaḳındır ve ḳanı ṣāfī eyler ve ḥayżı idrār eyler ve ḥabs-i (3) nefese ve feṣād-ı zihne nāfiʿdir ve uyuza ve gicige ve temregüye (4) nāfiʿdir ve muhteriḳ sevdāyı çıḳarır ve ustura ile çizmeden ḳurı şişe (5) çekmek yaʿnī şişe içine pamuḳ ḳoyup ateşleyerek hemān yapışdırup (6) baʿde faṣd eylemek nāfiʿdir. Zīrā ġalīẓ yelleri taḥayyül eyler ve şedīd aġrıları (7) giderir. Nitekim ḳulunc içün daḫı göbek üstüne iderler ve māddeyi (8) ḫilāfına ceẕb eylemekle daḫı nāfiʿ eyler. Binā-ı ʿaleyh memeleriñ üstüne ḳurı (9) şişe çekeler. Raḥmden aḳan ḳanı ṭutmaḳ içün Şeyḫ Dāvūd buyurur ki maḳʿad (10) üzerine ḳurı şişe çekmek eyü tedbīrdir. Yorulmaġı giderir (11) ve keseli defʿ eyler ve bedeniñ cemīʿ aġrılarını defʿ eyler ve sülük daḫı (12) ḥacāmet yerine ḳā'im olur. İbtidā sülük yapışdırmaġı icād iden ḥükemā-ı Hind (13) idi ve sülügi aḳar ṣudan alalar yāḫud çoḳ ḳarıżalı peyüsekli (14) ṣudan alalar ve sülügüñ başı küçük ola ve müdevver ola. Yā ince (15) uzun ola ḳarnı ḳızıl ve arḳasında iki yeşil ḫaṭṭı ola. (16) Bunlardan māʿadesi yaramaz zehirli olur. Ḥaẕer ideler ve sülük (17) yapışdırmaḳ murād idildigi zamān yapışdıracaḳ yeri yıḳayalar ve ovalar, (18) ḳızara. Baʿde sülük yapışdıralar. Ḳaçan ki sülük ṭolsa kendüsi (19)

düşmese üzerine bir pāre ṭoz ekeler. Enfiye daḫı ṭoz gibidir. Fī'l-ḥāl (20) düşe ve sülük ḳanı ḥacāmet şişesinden ziyāde çeker.

(21) (maʿlūm ola ki maḳʿad eṭrāfına ve bevasīr üzerine sülük yapışdırmaḳ)

(22) Ḳanı cemīʿ bedenden çeker. Muḥteriḳ ḫılṭ-ı fāsidden ḳanı ṣafī eyler (23) ṭalaḳ marażlarına ve ṭalaḳ şişine ve māliḥulyālı murāḳabeye nāfiʿdir ve uyuza (24) ve gicige ve temregüye ve frengi çiçegine ve ḫafaḳāna nāfiʿdir. Bu faḳīr-i (25) pür-taḳṣīr dirim ki lāyıḳ ve münāsib degildir. Ḥacāmet eylemek ve sülük yapışdırmaḳ (26) illā bedeni tenḳıye itdikden ṣoñra. Ḳan almaġla ve müshil içmekle tā ki bedende yaramaz

[42]

(1) fażla ḳalmaya. Ḥattā sülük yā ḥacāmet ol ḫılṭ-ı reddiyeyi çeküp ol (2) ʿużva getürmeye. Zīrā żararı ziyāde olur. Eger ḳan ṭutmaġa iḫtiyāc (3) olursa māzu ile şabı yaḳup ve dögüp ekeler. Fī'l-ḥāl aḳan (4) ḳanı ṭutar.

(5) Onuncı Bāb

(6) (Müshil Şerbet İçmek Ḥaḳḳında İḳtiżā İden Tedābir Beyānındadır)

(7) Müshil şerbet içmek de birḳaç şeye riʿāyet vācibdir. Evvelā ḳuvvet gerekdir. (8) Zīrā ziyāde żaʿīf olana şerbet virmemek gerekdir. İkincisi mizācına göre (9) ḥarāreti ve yubūseti ziyāde ise yā bürūdeti ziyāde ise şerbet virmeyeler. Üçüncisi (10) ziyāde arıḳ yaʿnī żaʿīf olan kimesneye şerbet virmeyeler. Beşincisi (11) ziyāde semiz kimesneye ve yaşlı ādeme ve maʿṣūmlara virmeyeler ve ziyāde ṣoġuḳ (12) ve ziyāde ṣıcaḳ virmeyeler ve ziyāde ṣoġuḳ ziyāde ṣıcaḳ vilāyetlerde ve ziyāde ṣoġuḳ vilāyetlerde (13) müshil virmeyeler. Altıncısı şol kimselere ki müshil şerbetine muʿtādı (14) olmaya ve yüregi müshil olmaġa müsteʿdi ola ve peklik ola ḳavī şerbet (15) virmeyeler. Yedincisi şol kimesne ki ʿażīm fikri ola veyā müşkil-i fehm (16) ola veyā ziyāde feraḥ ola müshil virmeyeler. İllā bu ʿavārıż defʿ (17) ola. Baʿde cāʾizdir.

(18) (Maʿlūm Olsun Ki Bu Meẕkūrāt Aḥkāmına Riʿāyet İḫtiyārīdir)

(19) Yaʿnī ḥıfẓ-ı ṣıḥḥat içün müshil içen ḥaḳḳındadır. Ammā żarūretde ḫuṣūṣā şedīd (20) marażlarda ḳuvvete riʿāyet ve imtilā-yı bedene kifāyet eyler ṣūretde istiʿmāl-i müshilātda beʾis (21) yoḳdur. Ve müshili ʿādet idinüp çoḳ içmek eyü degildir. Zīrā ḳuvvete żaʿf (22) virir ve miʿdeyi ve cigeri ve bağırsaḳları żaʿīf eyler ve gerekdir ki

müshil içen kimse (23) mādde bişirdikden ṣoñra içe ve ḫurūca istiʿdād virdikden ṣoñra içmek gerekdir. (24) Ḫuṣūṣā müzmin emrāżlar ki balġamīye ve sevdāvīye ola. Ammā emrāż-ı ḥārre ki (25) ṣafrāvī ola. Yā ṣafrā ile maḫlūṭ demevī ola. İbtidādan müshil virmek

[43]

(1) cāʾizdir. Ammā nażca muntaẓır olmaḳ muḳteżādır ve lāzımdır. Müshil (2) içmezden evvel munżic şerbetler ile aḫlāṭı pişüreler ve ḥammāma girmeyeler (3) ve muʿtedil riyāżet eyleyeler. Daḫı muvāfiḳ ġıdālar yiyeler. Ammā ḳabż-ı (4) şedīdi olanlar ṣaḳınalar ve müshil virmeyeler zīrā żarardır. Ḳabż-ı (5) şedīdī olanlara evlā olan erik ṣuyı ile ve benefşe şerbetiyle (6) ve timürhindī ṣuyunı şeker ile içeler. Yā şāflar ideler yāḫūd (7) ḫuḳne-i līne ideler de ṭabīʿatı telyīn eyleyeler. Baʿde müshil içeler ve vācibdir ki (8) müshil içen kişiniñ miʿdesini ve ayaḳlarını ḳızmış bez ile veyā sāʾir ṣūretle (9) teshīn eyleyeler ve müshil içdikden ṣoñra bir miḳdār ṭura. Baʿde ḳālife (10) biraz ḥareket eyleye. Zīrā ḥareket müshiliñ eserini tīzce iẓhārına (11) müstaʿiddir. Ve lāyıḳ olan budur ki müshil içdikden ṣoñra ḥammāma girmeyeler (12) ammā irtesi gün girmekde beʾis yoḳdur. Ve ḫafīf müshil içdikden ṣoñra (13) uyumaḳ yā ḥareket eylemek veyā ṭaʿām yemek ʿamelin ḳaṭʿ eyler ammā müshil-i ḳavīden (14) evvel uyumaḳ ʿamelin güzel eyler ammā sürmege başladıkdan ṣoñra (15) uyumaḳ veyā ḥareket eylemek veyā ṭaʿām yemek ʿamelin ḳaṭʿ eyler ve lāyıḳ (16) olan budur ki müshil ziyāde ṭatlu olmaya. Zīrā ṭatlu olıcaḳ miʿde (17) hażm eyler ve bedene ġıdā olur. Pes aḫlāṭı sürmez (18) ve maḳṣūd ḥāṣıl olmaz. Eger şerbet içdikden ṣoñra ġaseyān gelürse (19) defʿ eyleyeler. Ayvayı çekinyüp ṣuyunı ṣuvarmaġla yā elma veyāḫud (20) lüffān narı ṣuyunı ṣuvarmaġla gül ṣuyunı sirke ile ḳarışdırup (21) ḳoḳlamaḳla ve ṣandal ile kil-i ermenī ḳavıralar üzerine gül ṣuyı ile sirke (22) ṣaçalar ve ḳoḳlayalar. Mizācı ḥār olan kişiye muvāfiḳdır. Ammā mizācı (23) bārid olan kişiye maʿdenüs ve kerefs ve naʿnā ḳoḳlamaḳ ve bazuların (24) bir şerid baġ ile baġlamaḳ nāfiʿdir ve ṣoġan ḳoḳlamaḳ daḫı ġaseyānı defʿ eyler (25) ve müshil rāyiḥasını giderir ve müshil içmegi geriye gören kimesne (26) evvel ṭarḫūn çekine veyāḫud ʿunnāb yapraġı çekinyüp içe. Eger (27) müshiliñ ʿameli baṭī olursa bir dirhem maṣṭakī dögüp ve bir dirhem nevbet (28) şekeri ile tenāvül eyleyeler. Yā ayva şarābından biraz içeler veyā

[44]

(1) ayvadan birazcıḳ yiyeler. Zīrā ḳuvvet virir ve müshiliñ ʿameli tīzce (2) ḥāṣıl olur ve müshil içen kimesneniñ göbegi bürlese ayva çekirdegi (3) luʿābını şeker ile ve azıcıḳ gül-ābla ṣıcaḳ içmek ve mizācı ḥār olana (4) münāsibdir. Ammā mizācı bārid olanlar āynesün ṣuyı içeler veyāḫud (5) semiz pilic ṣuyundan bir fincān içeler. Eger müshil içen kimesne göbek (6) buruntusundan ve sancıdan ḳorḳsa evvelā ḳarabaş çiçegini bir miḳdār (7) saʿter ile ve kerefs ṭoḫumı ile ḳaynadup müshiliñ üstüne içeler. Yürek (8) bürmesini defʿ ider. Ḫuṣūṣā ki mizācı bārid olanlara (9) ve miʿdesinde ve baġırsaḳda ġalīż yeller olana ġāyet münāsibdir ve müshil (10) içen kimse ziyāde örtünmeye ve ġażab ve ġam vehm gibi infiʿālāt-ı nefsāniyeden (11) ṣaḳına. Lāyıḳ olan budur ki müshil içmezden evvel ve içdikden ṣoñra (12) cimāʿdan ve ṣaḳīl ḥareketden ṣaḳınalar ve müshil içdigi gün ziyāde (13) ṣu içmekden ṣaḳınalar. Zīrā istisḳāya ve emrāż-ı ʿaṣabiyeden (14) fālic ve raʿşe ve uyuşuḳluḳ ve baġırsaḳ ṣıyrıntısı gibi ʿilletlere (15) ve marażlara dūçār olur ve müshiliñ ʿameli tamām olduḳdan ṣoñra (16) laṭīf ġıdālar yiyeler. Pilic eti gibi ve çoḳ yemeyüp açlıġı defʿ idecek (17) ḳadar yiyeler ve müshilden bir gün evvel ḥammāma girmek müshile muʿīndir (18) ve müshil tamām olduḳdan ṣoñra irtesi gün ḥammāma girmek ve eṭrāf-ı (19) cilde bāḳī ḳalan aḫlāṭı taḥlīl eyler ve bu didigimiz şol kimesne (20) içündür ki ḥammāma girmesi cāʾiz ola ve ḥammāma girmekden ḥaẕẕ ide. (21) Eger müshilden ṣoñra sıtma ṭutarsa ve ḥarāret gelürse arpa ṣuyı içmek (22) ġāyet münāsibdir.

(23) (Fuṣūl-ı Erbaʿada Tedbīr-i Ḥıfẓ-ı Ṣıḥḥat-ı Beden)

(24) (Ne Güne Oldıġı Beyān Olunur)

(25) (Maʿlūm ola ki) fuṣūl-ı erbaʿanıñ eşref ve aʿdeli bahār faṣlıdır.

[45]

(1) lākin ḳış günlerinde cemʿ olan bir nice yeñi māddeler ḳışıñ ṣoġuġuyla (2) müncemid olup ḥareket eylemez. Bahār faṣlı gelince bahārıñ ḥarāretiyle ol (3) māddeler çözilüp aʿżā-ı żaʿifeye dökülür. Herkes istiʿdādına (4) göre baʿż kimesneleriñ gözlerine iner. Göz aġrısı ḥāṣıl olur (5) ve baʿżısınıñ dişlerine iner. Diş aġrısı ḥāṣıl olur. Eger boġaza (6) inerse ḫunnāḳ olur ve eger akcigere inerse öksürük (7) veyā żıyḳ-ı nefes veyā sill olur. Eger yanlarına inerse diz aġrısı (8) ve ʿırḳu'n-nisā zaḥmeti olur. Eger arḳaya inerse arḳa aġrısı olur. (9) Eger bile inerse bil aġrısı olur

ve eger dizlere inerse diz aġrısı (10) olur ve ayaḳ parmaḳlarına inerse nıḳrīs ḥāṣıl olur ve eger (11) siñirlere inerse ve dökülürse yā felc veyā laḳve veyā teşennüc (12) marażları ẓuhūr ider. Ḥāṣıl-ı kelām ve netīce-i merām budur ki her kişiniñ (13) māddesi çoḳluġuna ve azlıġına göre ve aʿżālarınıñ żaʿfına ve ḳuvvetine göre (14) dürlü dürlü marażlar ẓuhūr ider ve gāhice ḳış günlerinde daḫı (15) havalar ışınmasıyla veyāḫūd sebeb-i āḫir ile māddeler dökülüp emrāz-ı (16) mezkūreden baʿżısı ẓuhūr eyler. İmdi ʿāḳıl olan kimesneye lāzımdır ki (17) ol ḳış gününde cemʿ olunan mādde aʿżāya dökülmezden evvel tedāriken (18) görüp mevāddı taḳlīle ve tenḳıye-i dimāġ ve tenḳıye-i beden itmege saʿy eyleyeler. (19) Gāhice dimāġı tenḳıye eyler. Ḥabblar ve maʿcūnlardan istiʿmāl eyleyeler. Meṣelā (20) ḥabb-ı ayāric ve ḥabb-ı ḳuḳiyā ve ḥabbuʾẕ-ẕeheb ve maʿcūn-ı ıṭrāfil (21) ve ḳarabaş maʿcūnı gibi. Ammā lāyıḳ olan budur ki bu tedbīrleri (22) bir ḥekīm-i ḥāzıḳ müşāveresiyle eyleyeler ki herkesiñ mizācına (23) ve māddesine göre olan her ḳanġı ise ol ḥekīm taʿlīm eyleyüp istiʿmāl (24) eyleyeler ve kendü reʿyi ile eylemeyeler. Zīrā ḫavf ve ḫaṭar ziyāde (25) muḳarrerdir. Ammā bahār faṣlınıñ ṭabīʿatı ḫār ve raṭbdır. Bu faṣlda bedene ḳan (26) ġālib olur. Pes, bu faṣlda tedbīr eger ḳan ġālib ise ḳan aldırmaḳdır.

[46]

(1) Eger ḳan ġālib degil ise ḳayʿ yaʿnī ḳuṣmaḳ tedbīrin ideler. Zīrā ḳuṣmaḳla (2) ḳış gününde cemʿ olan balġamlar çıḳup beden pāk olur ve ṭaʿāmı (3) ḳışın az yiyeler ve yemekden evvel bir miḳdār riyāżet idüp ḥareket ideler. (4) Ammā ziyāde ṣıcaḳ ḥammāma girmeyeler ve ṣıcaḳ ziyāde ṭuzlu ve acı (5) nesnelerden perhīz ideler ve ol bahārda sincāb kürk giymek ve cüzʾī (6) pamuḳlı elbise giymek münāsibdir. Ammā yaz faṣlınıñ ṭabīʿatı ḫār ve yābisdir. (7) Bu faṣlda bedene ṣafrā ġālib olup ṣafrāyı kesici bārid ġıdālar (8) ve şerbetler istiʿmāl ideler ve ṭaʿāmlarını ḳoruḳ ṣuyı ve nār (9) ve limon veyā turunc ṣularıyla istiʿmāl eyleyeler ve ṭaʿāmı az erik (10) ve ḫıyār ve ḳarpuz gibi yemişlerden ziyāde yiyeler. Zīrā bunlar ḥarāreti (11) teskīn eyler ve ḥarāret virici şeylerde ṣaḳınalar ve riyāżeti (12) ve cimāʿı az eyleyeler ve çoḳ ḥareket itmeyeler ve sākin (13) ve rāḥat olup oturalar. Ḳuṣmaġa ḳādir olan kişi birḳac kere (14) ḳuṣmaḳ münāsibdir ve ḳuvvetli müshil içmeyeler. Maṭbūʿ fākihe ve ḫıyār (15) şenbe ve gül-i mükerrer ve şarāb-ı benefşe kifāyet eyler. Ammā güz faṣlınıñ (16) ṭabīʿatı bārid ve yābisdir. Bu faṣlda bedene sevdā ġālib olur. (17) Bu faṣlda ṭabīʿatı ḫār ve raṭb ġıdālar yiyeler ve yubūset viren şeylerden (18) ve keṣret-i cimāʿdan

ṣaḳınalar ve öyle vaḳtinde olan ṣıcaḳdan ve ṣabāḥ (19) ṣoġuġundan ṣaḳınalar. Bu faṣlıñ āḫirinde müshil içmek münāsibdir (20) ḳayʿ itmek eyü degildir. Ammā ḳış faṣlınıñ ṭabīʿatı bārid ve raṭbdır. Bu faṣlda (21) bedene balġam ġālib olur. Bu zamānda riyāżeti çoḳ ideler ve ġıdāları ziyāde (22) yiyeler. Zīrā hażmı ḳavī olur ve ṭabīʿatı ṣıcaḳ ṭaʿāmlar ile besleyeler. (23) Üzerine dārçīn eküp ve kebāblar yiyeler ve ṭabīʿatı ṣoġuḳ ṭaʿāmlardan (24) ṣaḳınalar ve herkesi ki ḳış gününde ḫasta ola tīzcek istifrāʿ (25) tedbīren ideler. Andan içün ki bir ḳavī sebeb olmayınca ḳış gününde zaḥmet (26) ʿārıż olmaz ve ḳış gününde ḳayʿ ile tedbīr itmeden istifrāġı (27) ishāl ile itmek yegrekdir. İkinci maḳāle iki bābı müştemeldir.

[47]

(1) Bāb-ı Evvel Müfredāt Beyānındadır

(2) (Maʿlūm ola ki) insānıñ istiʿmāl eyledigi ġıdālar yā ġıdādır (3) yā devādır. Beden-i insāna ḳıyās ile yā muʿtedildir yā ġayr-ı muʿtedildir. Muʿtedil (4) oldur ki baʿde'l-istiʿmāl bedende bir keyfiyet-i zāʾide iḥdāṯ eylemeye. Yaʿnī (5) ḥarāretden ve bürūdetden ve ruṭūbetden ve yubūsetden bir şey (6) artırmaya ve ġayr-ı muʿtedil oldur ki bedende bir ḥarāret yā bir bürūdet (7) veyā ruṭūbet veyā yubūset artura. Eger ol keyfiyetiñ bedende ḥudūṯı ẓāhir (8) olur. Ve olmaz ise yaʿnī teʾṯīri ziyāde olmayup pek az maḥsūs (9) olursa eṭıbbā-ı ışṭılāḥında ol mertebeye dereceʿ-i evlā tesmiye iderler. (10) Eger bedende teʾṯīri maḥsūs olup lākin bedene żarar eyleyecek mertebeye (11) yetişmez ise dereceʿ-i ṯāniye tesmiye iderler. Eger bedene żarar eyleyüp (12) lākin żararı ḳatl mertebesine yetişmez ise dereceʿ-i ṯāliṯe tesmiye iderler. (13) Eger żararı ḳatl mertebesine yetişir ise aña dereceʿ-i rābiʿa tesmiye (14) iderler ve bu dereceʿ-i rābiʿada olan devālar semm gibi ḳatl eyledigiçün (15) edviyeʿ-i semmiye dirler. (Maʿlūm ola ki) ḥükemā-ı müteḳaddimīniñ kitāblarında (16) meşhūr ve müstaʿmel olan müfredātı ḥurūf-ı tehci üzerine tertīb ve menāfiʿi (17) ẕikr ve beyān olunup ve ḥükemānıñ beyān itdigi müfredātdan fażla olaraḳ ḥükemānıñ (18) kitāblarında bulunmayan nice biñ menāfiʿ-i keṯīreyi ḫādi müfredāt zikr (19) olunmuşdur (ve men yetevekkel alā'llāhi fe huve hasbuhu[19]) ṣadaḳaʾllahü'l-ʿaẓīm.

(20) Bāb-ı Elif

(21) (İncīr Beyānındadır)

[19] "ve kim tevekkül eder Allah'a, O, ona yeter…" Talak/3

(22) İncire ʿArabca tīn dirler. Ṭabīʿatı ve fā'idesi sā'ir meyvelerden ziyādedir. (23) Beden-i insānı semirdir. Öksürüge ve ṣarʿaya nāfiʿdir. Ciger ve ṭalaḳ (24) seddelerini açar ve bevli idrār ider ve yüregi ve bögregi ve meşāneyi pāk (25) eyler ve ġıdānıñ mecrālarını açar. Bā-ḫuṣūṣ cevz ve bādem ile

[48]

(1) ekl ve istiʿmāl olunursa dahā enfaʿ olur. Ve incīr aġacınıñ südi (2) ʿaḳreb ṣoḳdığı yere yāḫud örümcege beñzer bir nevʿ ḥayvānıñ ve arınıñ ṣoḳdığı (3) yere yā ḳuduz kelpiñ ışırdığı yere sürseler ġāyet nāfiʿdir (4) ve zehirlerini defʿ eyler. Lākin ṣafrāvī mizāca żarardır. Üzerine (5) sikencübīn içeler. Żararın defʿ ider ve incīri çoḳ yiyüp (6) müdāvemet iden ādemde kehle çoḳ olur ve çoḳ çıban çıḳarır. (7) Ebūe'd-Derdā Raḍiya'llāhu ʿanh Ḥażretlerinden rivāyet olunur ki Ḥażret-i Resūl-ı (8) Ekrem ve Nebiyy-i muḥterem ṣalla'llāhu ʿaleyhi vesellem Efendimiz Ḥażretleriniñ ḥużūr-ı sāʿdetlerine (9) bir ṭabāḳ derūnunda incīr hediye itdiler.) Ol ekl buyurup aṣḥāb-ı güzīne ḫiṭāb (10) itdiler ki (külli felev ḳultu innā fākiheten nezelet mine'l-cenne ḳultu haẕā lina fākihete (11) 'l-cenneti bilā ʿacemin fekulu minhā feinnaḥa taḳṭaʿu'l-bevāsīr ve tenfaʿu'n-nıḳrīs[20]) ṣādır olmuşdur.

(12) Me'āl-i Ḥadīṯ-i Şerīf

(13) Yaʿnī bu incīrden siz yiyiñ. Eger ben cennetden fākihe indi diyerem ol inan (14) fākihe bu incīrdir dirdim. Zīrā cennetiñ meyvalarınıñ çekirdegi yokdur. (15) Bu incīrden ekl ideñ bevāsīri keser ve nıḳrīse nāfiʿdir. Zīrā bu incīr (16) bi'l-cümle fākiheniñ aṭyebidir. Ġıdāsı keşīr ve nefḥ ve rīḥi ḳalīl (17) ve cāẕib ve muhallil, sedde-i kebedī ve ṭıḥāli meftaḥ ve melyendir ve mevādd-ı ġuṣneyi (18) ṭaraf-ı cilde dāfiʿ olmaġla olur.

(19) Ḫāṣṣa-ı Enār ʿArabca Rümmān Dirler

(20) Ṭatlusunuñ ṭabīʿatı ḥār ve raṭbdır. Miʿdeye ve ceriye ḳuvvet virir. Boġaza (21) ve gögüse ve aḳcigere nāfiʿdir ve ṭaʿām üzerine yeseler ṭaʿāmı (22) fesāddan menʿ ider. Ekşi nārıñ ṭabīʿatı ṣoġuḳdur ve ḳurıdır. Miʿde ḥarāretine (23) nāfiʿdir ve ṣafrāyı teskīn eyler ve ḳayʿı menʿ eyler ve ḥarāreti giderir (24) ve ḫafaḳān-ı ṣafrāvīyeyi defʿ ider (ammā lüffān nārınıñ) ṭabīʿat ve fiʿli (25) ṭatlu ile ekşi ortasındadır. ʿİbn-i

[20] İncir yiyiniz. Eğer cennetten inen bir meyve vardır dersem, onun incir olduğunu söylerim. Çünkü basuru iyileştirir, nikris hastalığına da iyi gelir. (Münâvî, Feyzu'l-kadîr, V, 43) (no: 6393)

ʿAbbās Aʿlemi'n-nās Raḍiya'llāhu ʿanhdan (26) rivāyet olunur ki Ḥażret-i Resūl-ı Kibriyā ṣalla'llāhu ʿaleyhi vesellem Efendimiz (27) buyurmuşdur ki (mā min rummān min rummānkum haẕā illā ve huva muleḳḳiḥu ḥabbetehu min rummāni'l-cenneti[21])

[49]

(1) Ḥadīṯ-i Meẕkūruñ Meʾāl-i Laṭīfi Budur Ki

(2) Siziñ nārıñızdan bir nār yoḳdur ki illā ol nār cennet nārından bir ḥabbeʾ-i ḥāmildir. (3) Ḥażret-i ʿAlī Kerema'llāhu vechehū ve Raḍiya'llāhu ʿanhdan mervīdir ki Resūl-ı Ekrem (4) Efendimiz buyurmuşlardır ki "küllu'r-rummāne bişeḥmihi fe innehu dibāġu'l-maʿideti[22]". Yaʿnī nārı (5) içindeki ṣarı zārıyla biñ taḥḳīḳ ol miʿdeyi pāk idüp dibāġat

(6) Ḫāṣṣa-ı Ayva Beyān Olunur

(7) ider. Ayva ʿArabca sefercel dirler. Ṭatlusunuñ ṭabīʿatı ṣoġuḳdur (8) yaşdır ve ekşisiniñ ṭabīʿatı ṣoġuḳdur ve ḳurıdır. Miʿdeye ḳuvvet (9) virir ve ḳayʿ menʿ ider ve ṭaʿāmı hażm ider. Eger ṭaʿāmdan evvel (10) yeseler ḳabż eyler ve eger ṭaʿāmdan ṣoñra yeseler ishāl eyler ve ḳoḳlaması (11) nefise sürūr virir ve tāze çiçegi baş aġrısını teskīn eyler ve ḳalbe (12) ve dimāġa ḳuvvet virir. Ammā çoḳ yemek ḳulunca żarardır. Iṣlāḥı bal ile (13) veyā şeker ile terbiye eylemekdir. Ṭalḥa bin ʿAbdullāh'dan mervīdir ki bir gün (14) Resūl-ı Ekrem ṣalla'llāhu Teʿālā ʿAleyhi vesellem Efendimiz ṣaḥābe-i güzīnden bir cemāʿatla (15) oṭurmuşlar idi) Yed-i mübārek-i ʿulyālarında bir ayva var idi. Oynadır idi. (16) Ben oṭurıcaḳ ayvayı baña yuvarladı. "Baʿde dunekihā iyyāke Muḥammed (17) feinnehu yeşvi'l-ḳalbe ve yeṭıbü'n-nefse ve yeẕhibu baṭʾa'ṣ-ṣadr[23]" deyü buyurdı.

(18) Meʾāl-i Laṭīfleri Budur Ki

(19) Al bu ayvayı taḥḳīḳ Bu ayva ḳalbe ḳuvvet virir. Nefesi güzel eyler. (20) Gögüs ṣıḳletin defʿ eyler ve diger ḥadīṯ-i şerīfde (aṭʿimū ḥamālākum es-sefercel (21) feinnehu yaḥmi'l-fūʿāda ve yuḥsinü'l-veled[24]) Yaʿnī meʾāl-i şerīfleri budur ki ḥāmile olan (22) ḫātūnlarıñıza ayva yediriñiz. Zīrā bu ayva ḳalbe ḳuvvet virir ve rāḥat (23)

[21] "Sizin narlarınızdan bir nar yoktur ki içinde cennet narından bir tane bulunmasın." İbn Cevzî, Mevzûât, II, 189
[22] "Narı içindeki zarı ile beraber yiyiniz, çünkü mideyi temizler." Ahmed b Hanbel, Müsned, XXXVIII, 273 no: 23237
[23] "Bunu (ayvayı) al ye. Bu göğüsteki üzüntü ve sıkıntıyı giderir, yüreği parlatır." Hâkim, Müstedrek, III, 454
[24] "Gebe olanlarınıza ayva yediriniz, çünkü o kalbe kuvvet verir ve çocuğu güzelleştirir." Zehebî, et-Tıbbu'n-nebevî, s. 130

virüp ṣıḳılmaġı defʿ eyler ve bāṭınında olan evlādını güzel eyler. Yaʿnī (24) ṭoġan evlād güzel yüzlü olur.

[50]

(1) Ḫāṣṣa-ı Aġac Ḳavunı

(2) ʿArabca ötrece dirler. İçiniñ ekşisi ṣoġuḳdur ve ḳurıdır. Üçünci (3) derecede miʿdeniñ ve cigeriñ ḥarāretini defʿ eyleyüp ḳuvvet virir (4) ve ṣafrāyı ḳaṭʿ eyler ve ṣafrādan olan ḳayʿı defʿ eyler ve ḫafaḳān-ı (5) ḥārreye nāfiʿdir. Ṭaʿāma iştaha getürir ve ṣafrādan olan ishāli (6) ḳaṭʿ eyler ve ḳanı ṣāfī ḳılar ve ḳalbe ḳuvvet virir ve müferriḥdir. (7) Vebā günlerinde ḳoḳlamaḳ ʿufūneti defʿ eyler. Eger çekirdegi ṣoyup (8) üc dirhem miḳdārını zehirli canavār ṣoḳan ādeme içürseler zehriñ żararını (9) defʿ eyler ve tiryāḳ-ı ekber ḳadar nefʿ virir. Resūl-ı Ekrem ṣalla'llāhu ʿaleyhi vesellem (10) Efendimiz aġac ḳavuna loḳmasın severdi. Levninde feraḥ oldıġından içün (11) saʿādetle buyurdı (meṣelu'l mu'mini ellezī yaḳrāu'l-Ḳurʿān ke meṣeli'l-atrecet ṭaʿmuhā ṭayyib (12) ve rīḥuhā ṭayyib[25]) ṣādır olmuşdur.

(13) Me'āl-i Şerīfi Budur

(14) Ḳur'ān-ı şerīfi tilāvet iden mü'miniñ miṣāli ve ḥāl-i şānı aġac ḳavını gibidir. (15) Ṭaʿāmı güzel ve rāyiḥası güzeldir teşbihi ehliniñ maʿlūmıdır.

(16) Ḫāṣṣa-ı Üzüm Yaşına ʿArabca ʿUnnab Ve Ḳurısına Bīb Dirler

(17) Ṭabīʿatı issidir. Yaşdır. Ġıdāsı güzeldir. Bedene ḳuvvet virir. (18) Eyüsi kemāliyle olup olup ve birḳaç gün ṭurandır. Ḳabuġı yeli artırır (19) ve çekirdegi ḳabżdır ve miʿdesi żaʿīf olup yelli olan kimesneye (20) eyü degildir. Eger ekl iderlerse üzerine rāziyāne ve kimyon (21) yiyeler. Żararını defʿ eyler ve ḳulunc rīḥine mübtelā olanlara żarardır (22) ve parmaḳ üzümünüñ envāʿı laṭīfdir. Nefḥi azdır. Ġıdāsı laṭīfdir (23) ve yaş üzüm üzerine ṣu içmek żarardır. Zīrā miʿdeyi ifsād idüp (24) ṭabīʿatı taġayyür eyler ve gic hażm itdirir. Ammā ḳurı üzüm öksürüge (25) ve ḳabżetü'l-rīhiye nāfiʿdir ve bögreklere ve meṣāneye fā'idesi vardır.

[51]

(1) Eger çekirdek ile yerlerse bağırsaḳda olan yaralara nāfiʿdir. Miʿdeye (2) ve bağırsaḳlara cilā virir ve bedeni semirdir. Ammāa mizācı āsi olana żarardır. (3)

[25] "Kur'an okuyan mü'minin misali portakal gibidir; kokusu güzel tadı hoştur." Buhârî, Et'ime, 30

Bunuñ ıṣlaḥı üzerine sikencübīn içe ve ekşi yemişler ṣuyunı (4) ṣoralar. Ammā mizācı bārid olana ıṣlāḥa muḥtāc degildir belki cimāʿa (5) ḳuvveti ziyāde eyler. Efendimiz ṣalla'llāhu ʿaleyhi vesellem ḥażretleri buyurur ki (6) (niʿme'ṭ-ṭaʿāmu ez-zebībe yaṭīību'n-nekhete ve yenbuẓu'l-balgam[26]) Yaʿnī ḳurı üzüm ne güzel (7) ṭaʿāmdır. Aġız ḳoḳusın güzel eyler ve balgamı giderir.

(8) Ḫāṣṣa-ı Elma ʿArabca Tüffaḥ Dirler

(9) Ṭabīʿatı ṣoġuḳdur ve yaşdır. Yürege ve miʿdeye ḳuvvet virir (10) ve ekşi elma ṣafrādan olan ṣusuzluġı keser ve göñül dönmesini menʿ (11) eyler ve şeker ile yapılan şurūbı ṣafrādan olan ḳayʿı defʿ eyler. Lākin (12) dāʾimā yemek ẕātü'r-riye īrāṣ ider ve nisyān getürür ve ḥummāya istiʿdād (13) virir.

(14) Ḫāṣṣa-ı Erik ʿArabca İccāṣ Dirler

(15) Ṭabīʿatı ṣoġuḳdur ve yaşdır. May-ḫoşı yürek ḥarāretin teskīn eyler (16) ve ṣafrāyı keser ve ṭabīʿatı ishāl eyler. Ammā ṭatlusı miʿdeyi gevşek (17) eyler ve ḳurısını ışladup şeker ile içeler. Terleme ḫastalıġına nāfiʿdir. (18) Ṣusuzluġunı ve yanıḳlıġını defʿ eyler ḥattā bunuñ ḥaḳḳında Kābil rumı dirler.

(19) Ḫāṣṣa-ı Amrūd ʿArabca Kümeşra Dirler

(20) Ṭabīʿatı ṣoġuḳdur ve ḳurıdır. Ṣusuzluġı ve ṣafrāyı teskīn eyler (21) ve miʿdeye ḳuvvet virir ve ṭabīʿatı ḳabż eyler. Baʿde'ṭ-ṭaʿām yeseler (22) dimāġa buḫār çıḳmaġı menʿ eyler. Maʿlūm-ı şerīfiñiz ola ki ṭatlu (23) amrūd raṭbdır ve iʿtidāle meyldir ve ne ḳadar ṭatlu olsa o denlü ḥarārete (24) meyli ziyāde olur ve bir nevʿ amrud vardır ki aña beg armudı dirler. (25) Ḳalbe, miʿdeye ḳuvvet virir ve nefese feraḥ ve ṭabīʿatı telyīn eyler ve iʿtidāle (26) ḳarībdir ve şol bir amrūd ki ekşi ola ki ṭabīʿatı bāriddir ve ḳabż eyler.

[52]

(1) Ḫāṣṣa-ı Alıc ʿArabca Zaʿrūr Dirler

(2) Ṣafrānıñ ġalebesini ve ḳanıñ şiddetini defʿ eyler. Miʿdeye ḳuvvet virir ve mizācı (3) āsi olanlara taḳviyet virir. Daḫı muşmula ve üvez alıc envāʿındandır.

(4) Ḫāṣṣa-ı İgde ʿArabca ʿAbīrā Dirler

[26] "Kuru üzüm ne güzel bir yiyecektir. Ağız kokusunu güzelleştirir ve balgamı da giderir." İbn Cevzi, el-ʿİlelü'l-mütenâhiye, II, 658

(5) Ṭabīʿatı ṣoġuḳdur ḳurıdır. Selesü'l-bevle ve öksürüge nāfiʿdir. (6) İshali ve ḳuṣmaġı defʿ eyler. Çiçegini ḳoḳlamaḳ ve yemek cimāʿa (7) ḳuvvet virir. Ammā hazma żaʿf virir. Iṣlāḥı iledir. (8) Oġul otı, eṭıbbā hernecyüye dirler. Ṭabīʿatı ṣıcaḳdır ve ḳurıdır. (9) İkinci derecede cemīʿ emrāżlara ve balgama ve sevdāya nāfiʿdir. (10) Ḫuṣūṣā sevdādan olan uyuzı giderir ve aġız ḳoḳısın defʿ eyler (11) ve dimāġın seddelerin açar ve ḥafaḳānı giderir ve yapraġından beş (12) dirhemden on dirheme varınca içseler ḳuṭuz kelp ışırdıġında (13) ve ʿaḳreb ṣoḳdıġına nāfiʿdir ve toḫumundan nıṣf miṣḳal sefūf eyleseler (14) dimāġa ḳuvvet virir yerü aġır başmaġı defʿ eyler.

(15) Ḫāṣṣa-ı Emlec Meşhūrdur Beyān Olunur

(16) Ṭabīʿatı ṣoġuḳdur. Evvelki derecede ḳurıdır. İkinci derecede ḳalbe (17) ḳuvvet virir ve ḳanıñ ḥarāretini teskīn eyler ve fehmi arturır ve göze (18) ḳuvvet virir ve miʿdeyi pāk ider ve iştaha getürir ve ḳuvvet-i cimāʿı (19) ziyāde ider ve güzel nūrın arturır ve bevāṣıra nāfiʿdir.

(20) Ḫāṣṣa-ı Anison Meşhūrdur Beyān Olunur

(21) Ṭabīʿatı issidir ve ḳurıdır. Üçünci derecede yelleri ṭaġıdır (22) ve balgamdan olan ṣusuzluġı giderir ve südi menīyi ziyāde ider (23) ve zehirleriñ żararını defʿ eyler. Cigeriñ ve ṭalaġıñ ve bögregiñ (24) ve meṣāneniñ ve raḥmiñ seddeleriñ açar. Yüzde ve elde ve ayaḳda (25) olan şişleri giderir. Göze kuḥl idüp çekseler gözden seyli (26) giderir.

[53]

(1) Ḫāṣṣa-ı Eġir Otı Meşhūrdur Beyān Olunur

(2) Egir otuna ʿArabca vec dirler. İssidir, ḳurıdır. İkinci derecede (3) yan aġrısına ve gögüs ağrısına ve göbek buruntusına nāfiʿdir. (4) Ṭalaḳ giderir. Bevli ve ḥayżı idrār eyler. Aḫlāṭ-ı ġalīzeyi (5) taltīf eyler ve beyāż behaḳa ġāyetle nāfiʿdir. Bā-ḫuṣūṣ ḳırḳ gün (6) müdāvemet iderlerse her gün bir miṣḳāl ʿale'r-rīḳ tenāvül eyleseler (7) ʿaḳreb ṣoḳdıġına nāfiʿdir ve diş sızısını çeynemek ile defʿ ider.

(8) Ḫāṣṣa-ı Ispanaḳ Meşhūrdur Beyān Olunur

(9) Ispanaḳ ʿArabca isfanaḫ dirler. Ṭabīʿatı ṣoġuḳdur ve yaşdır. (10) Derece-i evvelīde ġıdāsı laṭīfdir. Bāṭını telyīn eyler. Gögüse ve ḳızıl (11) cigere nāfiʿdir ve arḳa aġrısına nāfiʿdir.

(12) Ḫāṣṣa-ı Ebegümeci Meşhūrdur Beyān Olunur

(13) ʿArabca ḫayāzi dirler. Ṭabīʿatı ṣoġuḳdur ve yaşdır. Boġazı (14) ve gögsi yumşadır. Ṭabīʿatı telyīn eyler ve bögrekleri ve meṣāneyi güzel (15) eyler ve ḳurı öksürügi ve ṣıcaḳdan olan öksürügi giderir (16) ve arı ṣoḳdığı yere yaḳı eyleseler nāfiʿdir ve büyü ṣoḳdığına muvāfıḳdır.

(17) Ḫāṣṣa-ı Aftimun Meşhūrdur Beyān Olunur

(18) Ṭabīʿatı üçüncü derecede issidir. Evvelki derecede ḳurıdır. Balġamı (19) ve sevdāyı sürer ve ṣarʿa ve ḥülyāyı defʿ ider ve ṣoġulcanı (20) çıḳarır ve şişleri taḥlīl ider ve ışladup ṣuyını aç ḳarnına (21) birḳaç gün içseler siyāh behaḳı izāle ider.

(22) Ḫāṣṣa-ı Işırġan Otı Meşhūrdır Beyān Olunur

(23) Işırġan dikeni ʿArabca encīre dirler. Ṭabīʿatı ḥār ve yābisdir. (24) Derece-i ṣāniyede cimāʿa ḳuvvet virir ve gögüsde ve ḳızıl ciğerde (25) olan faẓalātı çıḳarır ve ṭabīʿatı telyīn eyler ve yapraġını dökseler

[54]

(1) ve burun ḳanı dinmeyen kimesneniñ burnuna üfürseler ḳanı dindirir (2) ve yapraġını toḫumı ile dögüp añlaya ekseler defʿ eyler ve kelp ışırdığı (3) yere yapraġını yaḳı itseler nāfiʿdir.

(4) Ḫāṣṣa-ı Afyon Meşhūrdur Beyān Olunur

(5) Ṭabīʿatı derece-i rābiʿada ṣoġuḳdur ve üçünci derecede ḳurıdır. (6) Eski öksürügi giderir. Aġrıları sākin eyler. Gül yaġıyla (7) ezüp başa sürseler aġrısını teskīn eyler belki cemīʿ aġrıları (8) sākin eyler ve ishāli ṭutar ve uyudıcıdır ve ʿavret (9) südüyle ve zaġferān ile ḳarışdırup nıḳrīse sürseler aġrısın (10) teskīn ider. Lākin hazmı ibṭāl ider. Muṣliḥi, ḳunduz ḥayāsıdır (11) ve iki dirhemin ʿömründe afyon istiʿmāl itmemiş ādem yerse helāk eyler. Bunuñ (12) ʿilācı şurūb ile ṣıcaḳ yaġ içürüp ḳuşduralar ve keskin (13) ḥuḳneler ideler.

(14) Ḫāṣṣa-ı Ebu Cehil Ḳarpuzı Meşhūrdur Beyān Olunur

(15) ʿArabca ḥanẓal dirler. Ṭabīʿatı üçünci derecede issidir. İkinci (16) derecede ḳurıdır vecaʿ-ı mefāṣıla ırḳu'n-nisaya (ve nıḳrīs ʿilletine) (17) ve siñir aġrısına nāfiʿdir (ve cüzām ve dāʿ-el-fīl) marazına sürseler nāfiʿdir (18) ve balgamı ishāl eyler ve siñirlerden ve mefāṣıldan (ve bedeniñ ʿamıḳından) aḫlāṭı (19) çeküp alup sürer çıḳarur ve sevdāyı daḫı defʿ ider ve baş (20) marażlarına fā'ide-i ʿaẓīmi vardır ve ṣarʿa ve şaḳīḳiyye ve baş (21) aġrısına ve nisyāna ve fālice ve yüz ve aġız egildiğine (22) yaʿnī laḳveye (ve ġalīẓ nezlelere) ve eski öksürüğe nāfiʿdir. Ammā çekirdegini (23) (ve ḳabuġunı istiʿmāl eylemeyeler) şerbeti nıṣf dirhemdir. Keşīrā muṣlihidir.

(24) Ḫāṣṣa-ı Ebrişim Meşhūrdur

(25) Ṭabīʿatı evvelki derecede issidir (ḳurıdır). Eyü ve aʿlāsı ince ve ḥām ola.

[55]

(1) Ḳalbe ġāyet feraḥ virir ve ḳuvvet virir ve ḫafaḳānı izāle eyler (2) ve bedeni semirdir. Sevdāyı giderir ve ḥüzni defʿ eyler ve zihni (3) tīz eyler. Bedene ḳuvvet virir ve kuhl olunsa göze ḳuvvet virir (4) ve ḥarīr giymek bit tevellüdünden ḫalāṣ olur. Enes İbn-i Mālikden (5) mervīdir ki (ʿAbdurraḥmān bin ʿavf) ve zebīr ḥażretlerine gicik ʿārıż (6) oldı. Ḥażret-i Faḫr-ı Risālet Efendimize gelüp ḥallerini beyān ve ifāde (7) buyurup ol ḥażret daḫı ḥarīr giymeġe ruḫṣat virdi (ve bir rivāyetde) (8) ġazada bit peydā oldı. Anda ḥarīrden gömlek giymege ruḫṣat virildi.

(9) Ḫāṣṣa-ı İncü ʿArabca Lüʿlü Dirler

(10) Ṭabīʿatı ṣoġuḳdur ḳurıdır. Ḫafaḳāna nāfiʿdir. Feraḥda altuna (11) muʿādildir ve ġamı izāle ider ve aʿżāya ḳuvvet virir. Vecaʿ-ı ḳalbi (12) giderir ve sevdādan olan ḫavfı giderir ve cünūn vesvesesin (13) izāle eyler ve zehirleri defʿ ider ve aġızda ṭutmaḳ veyā getürmek (14) żaʿf-ı ḳalbe nāfiʿdir.

(15) Ḫāṣṣa-ı Elmās Meşhūrdur

(16) Ṭabīʿatı ṣoġuḳdur ve ḳurıdır. Baʿżıları issidir dimişler. (17) Bu elmās (cemīʿ-i ṭaşları ḳazar) ve kendüyi bir şey kesmez. Alā ḳurşun (18) keser (ve bu elmās semm-i ḳātildir) nıṣf dirhem ḳatl eyler ve bunuñ (19) ʿilācı ılıcaḳ ṣu ile ve yaġla ḳuṣduralar veyāḫūd ṣıcaḳ ṣıcaḳ (20) ṣıġır südi içüreler (ve elmāsı) aġza almayalar.

(21) Ḫāṣṣa-ı Iṣfaḥanı Sürmesi ʿArabca Āṣmed Dirler

(22) Ṭabīʿatı evvelki derecede ṣoġuḳdur. İkinci derecede ḳurıdır. (23) Göze ġāyet nāfiʿdir ve ḳuvvet virir ve gözüñ siñirlerine ḳuvvet virir (24) ve gözüñ ṣıḥḥatini ḥıfẓ eyler ve żaʿfını giderir. Bā-ḫuṣūṣ bir miḳdār (25) misk ile ḫılt idüp çekeler ve pīrlere ġāyet münāsibdir. İbn-i

[56]

(1) Abbasdan mervīdir ki Ḥażret-i Resūl-ı Ekrem ṣalla'llāhu ʿaleyhi vesellem (2) Efendimiz buyurmuşlardır (ḫayru'l-kahli el-eṣmed yeclu-l-baṣara ve yünbitu'ş-şaʿra[27]) yaʿnī (3) siziñ sürmeleriñiziñ ḫayırlusı baṣara cilā virir. (4) Kirpikleri bitürir.

(5) Ḫāṣṣa-ı Oġlaḳ ʿArabca Cedīdir

(6) Eti ġāyetle laṭīfdir. Bedene ḳuvvet virir ve ḫastalıḳdan ḳalġmış kimselere (7) münāsibdir ve oġlaġıñ ödüni göze çekseler gözüñ perdesini giderir (8) ve cigerini yemek gice gözi görmeyen ādeme münāsibdir ve cigerini (9) kebāb idüp üzerine azacıḳ zencebīl ve darü'l-fülfül eküp (10) ḳaynayup çıḳan köpügüni şeb-i kör olan ādemler gözine çekseler (11) ġāyetde nāfiʿdir.

(12) Ḫāṣṣa-ı Ördek ʿArabca Buṭ Dirler

(13) Eti ġāyet giç hażm olur. Miʿdeye żarardır. Ammā ṣavtı ṣāfī (14) eyler ve levni güzel eyler ve cimāʿa ḳuvvet virir ve bedeni semirdir.

(15) Ḫāṣṣa-ı Arpa ʿArabca Şaʿīr Dirler Beyān Olunur

(16) Ṭabīʿatı bārid ve yābisdir, ġıdāʾiyyeti buġdaydan azdır. Arpa etmegi (17) ḳābıżdır. Ammā ṣuyı melyendir. Ḥarāreti defʿ eyler. Öksürüge (18) nāfiʿdir ve boġazıñ ḫuşunetini giderir ve bevli idrār eyler (19) Maḥmūmlara ġāyet münāsibdir.

(20) Ḫāṣṣa-ı Enciyār Meşhūr Ḳırmızı Bir Kökdür

(21) Ṭabīʿatı ḳurı ve ṣoġuḳdur. Her ne yerde olursa aḳan ḳanı keser. Meṣelā (22) tükürük ile gelen ḳanı ve bevāsīr ḳanını ve cigerden gelen ḳanı keser (23) ve bağırsaḳların yarasın oñuldur. Eski ishāle nāfiʿdir ve bağırsaḳlara ḳuvvet (24) virir ve yüregi ḳabż eyler ve akcigerde olan yaraları eyü ider (25) ve ḳan işine nāfiʿdir ve ḳuşmaġı ve ḳayʿı menʿ eyler ḳırıḳ ḳemikleri

[57]

[27] "Sürmelerinizin en iyisi ismid (denilen sürme) dir. Gözü parlatır, kirpikleri uzatır." İbn Mâce, Tıb, 25

(1) eyü ider. Eger iḥmekle ve yaḳı ile ve cerāḥatlara oñuldur ve ḳanı keser. Yapraġını (2) dögüp üstüne ekeler.

(3) Ḫāṣṣa-ı Andız ʿArabca Rāsen Dirler

(4) Ṭabīʿatı āsi ve ḳurıdır. Üçünci derecede bevli ve ḥayżı idrār eyler (5) ve māliḫulyāya nāfiʿdir. Arḳa ve mefāṣıl aġrılarına nāfiʿdir ve ciger (6) ve ṭalaḳ seddelerini feṭḥ ider ve ḳalbe ḳuvvet virir. Eger şeker ile veyā (7) bal ile ḳaynadup gāhice yeseler żıyḳu'n-nefese nāfiʿdir.

(8) Ḫāṣṣa-ı Egrelti Otı ʿArabca Serḫes Dirler

(9) Ṭabīʿatı derece-i s̱āniyede issidir. Evvelīde ḳurıdır. Seddeleri açar (10) ve ḳarnında namāzbūrı ḳurdını ve ṣoġulcanı çıḳarır. Eger ʿavretler (11) içseler ḥāmile olmadan menʿ eyler. Eger ḥāmile ise düşürür. Eger (12) ḳurudup dögüp oñulmaz yaralara ekseler oñuldur.

(13) Ḫāṣṣa-ı İki Ḳardaşḳanı ʿArabca Demü'l-aḫaveyn Dirler

(14) Ṭabīʿatı üçünci derecede ṣoġuḳdur. İkinci derecede ḳurıdır. Ġāyetle (15) ḳabżdır. Ḳılıc ve oḳ yaralarından aḳan ḳanı keser ve eyü ider ve her nereden (16) giderse ḳanı keser. Cigeriñ ve miʿdeniñ ḥarāretini giderir ve baġırsaḳ (17) yaralarına nāfiʿdir. Eger bundan nıṣf dirhem ḳadarın bir miṣḳāle ḳadar nīm birişt (18) yumurṭa ile istiʿmāl eyleseler miʿdeye ḳuvvet virir ve maḳʿad kenārında olan (19) çātlaḳlara nāfiʿdir.

(20) Ḫāṣṣa-ı Anz̤erūt Meşhūrdur

(21) Ṭabīʿatı üçüncü derecede issidir. İkinci derecede ḳurıdır. Göze inen (22) ṣuları menʿ eyler. Eger içine ekseler yaraların bitürür. Et bitürici (23) merhemlere ḳatsalar et bitürür ve balġamı ishāl eyler. Eger bal ile fitil (24) eyleyüp iriñ aḳan ḳulaḳa ṣoḳṣalar birḳaç gün içinde oñuldur.

[58]

(1) Ḫāṣṣa-ı Esped Yaġı Frenkler Dühn-i Espikü Dirler

(2) Rengi ḳırmızı ile göke māʾildir. Açıḳ benefşe rengine beñzer. Andan taḳṭīr (3) ve inbıḳla çıḳarırlar. Ṭabīʿatı issidir ve ḳurıdır. Üçünci derecede (4) ṣoġuḳ ve miʿde cigere nāfiʿdir. İçmekle ve sürmekle ʿusr-ı bevle nāfiʿdir (5) ve yellerden ʿarıż olan

miʿde aġrısına nāfiʿdir ve baġırsaḳları eyü ider. Ṣoġuḳ (6) nezleye nāfiʿdir. Ḳoḳması ve sürmesi ve içmesi ve nezleniñ gögüse (7) inmesini menʿ ider.

(8) Ḫāṣṣa-ı Efrāciye Beyānındadır

(9) Bu bir otdur ki yapraḳları küçükdür. Ḳarabaldır yapraġına beñzer lākin bunuñ (10) yapraġı ḫaşīndir, pekdir ve ṭadı acıdır ve küçük çiçekleri olur. (11) Beyāż ḳızıla māʾil olur, ekşeri ṣaḥrālarda ve çayırlarda laḥmām mertebede biter. (12) Bu bir mübārek otdur. Göze ḳuvvet virir. Naẓīri yoḳdur. Żaʿf başara (13) ḳuvvet virir nāfiʿdir ve maʿcūn idüp yā şekere ile sefūf idüp istiʿmāl (14) ideler veyā ḳaynadup ṣuyun içeler ve göze sürme idüp çekmek (15) gözüñ cemīʿ marażlarına nāfiʿdir. Ḫāṣıyyetiyle bu otuñ bir dürlüsi daḫı (16) vardır ve küçükdür. Kiras gibi gibi yemişi olur. Çekirdegi olmaz.

(17) Ḫāṣṣa-ı Çilek Beyānındadır

(18) Ṭabīʿatı muʿtedildir. Gözüñ żaʿfını giderir. Evvelki nevʿi gibi. Lākin (19) bunuñ evvelki nevʿi üzerine ziyādesi vardır. Zīrā idrār eyler ve seddeleri (20) feṭḥ eyler ve ciger şişine nāfiʿdir ve ḳanġı ʿużuvda olursa ḳanı keser (21) ve dişleri pekişdirir ve nāzleleri menʿ eyler. Bu bir güzel yemişdir.

(22) Ḥurūf-ı Hicādan Ḥarfü'l-bāʿ

(23) Ḫāṣṣa-ı Pirinc ʿArabca Erez Dirler

(24) Ṭabīʿatı muʿtedildir. Beñzi gökcek eyler. Miʿdeye ḳuvvet virir ve yüregi

[59]

(1) gidene nāfiʿdir ve eger süd ile bişürseler bedeni semirdir ve menīʾ ziyāde eyler. (2) Nefʿi çoḳdur. Lākin seddesi olanıñ seddesini arturur ve muṣliḥi şekerdir (3) veyā ʿaseldir. Ḥażreti ʿAli Kerimu'llāh veche Efendimizden mervīdir ki Resūl-ı (4) Kerim ṣalla'llāhu ʿaleyhi vesellem Efendimiz buyurmuşlardır (Küllü şeyʾin ṭuḫrīcuhu'l-arż (5) fihi dāʾ ve şifāʾillā'l-arz fe innehu şifāʾun lā dāʾ fihi[28]) vārid olmuşdur.

(6) Ḥadīṯ-i Meẕkūruñ Meʾāl-i Laṭīfi Budur Ki

(7) Her şey ki yer anı çıḳarır ve biter. Anda hem derd vardır ve hem devā vardır. (8) Ala pirinçde de degil. Zīrā pirinc şifā-i maḫżdır. Anda derd yoḳdur buyurmuşlar.

[28] Bulunamadı.

(9) Ḫāṣṣa-ı Buġday ʿArabca Ḫınṭa Dirler

(10) Ṭabīʿatı muʿtedildir. Buġday ġalīẓ ve neffāḫdır. Limon ile yiyeler nefḫini defʿ eyler. (11) Buġday etmegi ādemi semirdir ve ten-dürüst eyler. Ḫāṣ etmek muʿtedildir. Tīz (12) haẓm olur ammā yaġlı çörek ġalīẓdir. Gic haẓm olur.

(13) Ḫāṣṣa-ı Baḳla Meşhūrdur

(14) Ṭabīʿatı ṣoġuḳdur ḳurıdır ammā iʿtidāle ḳarībdir. Neffāḫdır, gögüse (15) eyüdür ve öksürügi defʿ ider. Ḳanı diñmeyen yaralara baḳlayı iki pāre (16) idüp yapışdırsalar ḳanı ṭutar. Çoḳ yemek zihni ifsād eyler ve müşevveş (17) vāḳıʿalar gösterir. Işlāḥı pirinc ile yemekdir. Bu sebebden ʿAcem diyārında baḳla (18) pirinc ile pilāv yapup yerler ve andan içün baḳla pilavı dirler. Pirinc ile (19) ekl iderlerse güzel vāḳıʿalar gösterir ve ikisiniñ cemʿ ile muʿtedil olur.

(20) Ḫāṣṣa-ı Bögrülce ʿArabca Lubiyā

(21) Ṭabīʿatı issidir, ḳurıdır. Gögüs ve aḳcigere nāfiʿdir ve ḥayżı idrār eyler. (22) Lākin yelli ve neffāḫdır ve şehvet-i cimāʿı ziyāde ider ve zükkāmı olana mażardır.

(23) Ḫāṣṣa-ı Benefşe ʿArabca Benefsec Dirler

(24) Ṭabīʿatı evvelki derecede ṣoġuḳdur, yaşdır. İssidir ve baş aġrısını

[60]

(1) ḳoḳmaġla izāle ider. Benefşe şarābı z̲ātü'l-cenbe ve z̲ātü'r-riyeye (2) ve bögrekler aġrısına ve ḳurı öksürüge nāfiʿdir. Lākin miʿdeyi gevşek (3) eyler ve miʿde ḥarāretini defʿ ider ve gögsi yumşadır ve miʿdede olan (4) ṣafrāyı ishāl eyler.

(5) Ḫāṣṣa-ı Bıldırçın Ḳuşı ʿArabca Semāni Dirler

(6) Eyüsi semiz olandır. Vecaʿ-ı mefāṣıla eyüdür ammā mizācı ḥār olan kimesne (7) çoḳ yemeye ve maṣrūʿ kimesne ödünden her gün bir ḥabbe ḳadar bal ile yalasa (8) nāfiʿdir. Etini yemek me̲sānede olan ṭaşları pāreler ve çıḳarır ve bevli (9) idrār eyler ve cimāʿa ḳuvvet virir.

(10) Ḫāṣṣa-ı Bādıncān Meşhūrdur

(11) Ṭabīʿatı ḥārdır ve baʿżılar ikinci derecede issidir ve ḳurıdır dirler. (12) Sevdāyı ziyāde eyler ve sedde eyler ve baş dönmek ve göz ḳararmaḳ īrā̲s̲ (13) eyler ve cereb, bevāsīr ve cüz̲z̲ām marażını ziyāde ider ve levni ifsād eyler. (14) Aġızda sivilceler

peydā ider. Bunuñ ıṣlāḥı semiz ḳuzı etiyle yā oġlaḳ (15) etiyle terbiye ideler ve üzerine nār ṣuyı içmek ve nār ekşisiyle (16) bişürmek żararın defʿ ider. Ḫāṣılü'l-kelām nefʿinden żararı çoḳdur dirler. (17) Lākine fāʾidesi çoḳ olup żararı olmadıġı bu eṣer-i şerīfler ile istidlāl (18) olunur. Ẕāten ʿalīle ṭabīʿatınca olmadıḳca her şeyʾ mużırdır. Anıñçün (19) Resūlu'llāh ṣalla'llāhu ʿaleyhi vesellem Efendimiz buyurmuşlardır (külū mine'l-bāzincān (20) fe-innehā evvelu şeceretin āmentū bi'llāhi Teʿālā[29])

(21) Meʾāl-i Ḥadīṣ-i Şerīf

(22) Ey Ümmet-i Aṣḥābım Siz bādıncāndan yiyiñiz. Zīrā bu bādıncān her aġacdan evvel cenāb-ı (23) Bā-riyeyi taṣdīḳ itdi. (Caʿfer-i ṣādıḳ buyurdı ki) biz bir velime cemʿiyetinde (24) bulunduḳ. Enṣārdan bir ẕāt içinde bādıncān ṭaʿāmıyla geldi ve o ṭaʿāmdan (25) (Resūl-ı Kerem Efendimiz) ekl buyurdı ve nuṭuḳ buyurdılar ki (inneme'l

[61]

(1) bāzincān şifāʾun min külli dāʾin ille'l-mevt[30]). Yaʿnī hemān ancaḳ bādıncān her bir (2) emrāża şifādır. Lākin mevte degil buyurdılar. Anıñçün bādıncān her bir (3) ġıdādan enfaʿ oldıġında şübe yoḳdur.

(4) Ḫāṣṣa-ı Paça ʿArabca Kerāʿ Dirler

(5) Āsi ve eyüdür ve öksürüge nāfiʿdir ve hażma ṣāliḥdir ve bedene ḳuvvetdir.

(6) Ḫāṣṣa-ı Bögrek ʿArabca Kelbe Dirler

(7) Muʿtedildir ammā ḫılṭ-ı reddīdir. Giç hażm olur. Eyüsi oġlaḳ (8) bögregidir.

(9) Ḫāṣṣa-ı Balıḳ ʿArabca Semek Dirler Envāʿı Çoḳdur

(10) Ṭabīʿatı ṣoġuḳdur ve yaşdır. Miʿdede her ḳanġı ḫılṭı bulursa (11) aña tūce ider ve bāliġ olur. Ṣarılıġa nāfiʿdir. Ḳaya ve pisi (12) balıḳları, sāʾir balıḳlara nisbetle iʿtidāle ḳarībdir. Aʿlāsı ḫārda olanıdır. (13) Żararı sāʾir balıḳlardan azdır. Pisi ve ḳalḳan balıḳları cümle balıḳlardan (14) efżaldir. Yılan balıġı, sāʾire balıḳlara nisbet ile issidir. Kebābı cimāʿa (15) ḳuvvet virir ve cimāʿ leẕẕetini arturır ve sazan balıġı

[29] "Patlıcan yiyiniz: zira o, Allah'a iman eden ilk bitkidir." İbn Arrâk Tenzîhu'ş-şerî'a, II, 238
[30] "Patlıcan, ölüm hariç her derde devadır." İbn Cevzî, Mevzûât, II, 203

ḥarārete (16) yaḳındır. Süti güzel eyler ve cimāʿa ḳuvvet virir ammā baṭīʿü'l (17) hażmdır. Dimāġa żarardır.

(18) Ḫāṣṣa-ı Ṭuna Balığı

(19) Ṭabīʿatı ṣoġuḳdur, yaşdır. Miʿdede gic hażm olur. Siñirlere (20) żarardır. Muṣliḥi zaʿferāndır.

(21) Ḫāṣṣa-ı Bal ʿArabca ʿAsel Dirler

(22) Ṭabīʿatı ikinci derecede issidir. Ḳurıdır. Miʿdeye ḳuvvet virir (23) ve iştihāyı açar ve bāṭını ishāl eyler. Eger ṭuraḳ otuyla (24) ḳaynadup temregüye sürseler giderir. Eger bal şerbetiyle ġarġara

[62]

(1) itseler boġaz indügüne nāfiʿdir. Bevli idrār eyler. Ṣalla'llāhu ʿaleyhi (2) vesellem Efendimiz buyurmuşdur ki (ʿaleykum bi'ş-şifā' ni'l-ʿasel ve'l-ḳurāni[31]) Yaʿnī (3) siz iki şifāya mülāzemet ve müdāvemet idiñ eniñde. Birisi bal ve birisi Ḳurʿān-ı (4) ʿaẓīmü'ş-şāndır.

(5) Ḫāṣṣa-ı Peynīr ʿArabca Cübīn Dirler

(6) Tāzesi ṣoġuḳdur, yaşdır. Latīf ve keşīrü'l-ġıdādır. Ādemi semirdir. (7) Lākin seddeler īrāş ider ve dā'imā çoḳ yemekde ḳavuḳda ve bögrekde (8) taş ḥāṣıl ider ve cevz ve bal żararını defʿ ider ammā (9) ḳurı peyniri zehirli ḥayvān ṣoḳdığı ve ışırdığı yere yaḳı eyleseler (10) żararını defʿ idüp aġrısın sākin eyler.

(11) Ḫāṣṣa-ı Peyġamber Çiçegi Kökine Ṭabībler Ānetle Dirler

(12) Ṭabīʿatı ikinci derecede issidir ve ḳurıdır. Eger dögüp bal ile maʿcūn (13) eyleyüp istiʿmāl olunsa her ne yerden ḳan aḳarsa ṭutar ve gerek ḥayż ḳanı (14) ve burun ve ciger ve bağırsaḳ ve bevāṣır ḳanlarını kesse gerek. (15) Ḳaynadup ṣuyunı şeker ile içseler yine bu fā'ide müşāhede olunur (16) ve ḫınāzīr içün yevmiye dört dirhem ḳadarı bal ile veyāḫūd yumurṭa ile (17) veyāḫūd ṭaʿāma eküp yeseler ve bir ḳac gün müdāvemet eyleseler (18) yigirmi otuz yıllıḳ daḫı olursa da defʿ ider. Peyġamber ağacı bu ağac (19) Frenkler lisānında ġayāḳu ve paluṣantu dirler. Mübārek ağac (20) dimekdir. Yeñi dünyāda ziyāde çoḳ biter. Ağacı lisānü'l-aṣfūr

[31] "Şu şifalı iki şeye devam ediniz: Bal ve Kur'ân" İbn Mâce, Tıb, 7

aġacı (21) gibidir. Cümle vilāyetlere andan getürmüşlerdir. Ḥattā İstanbul'a bile (22) gelmişdir. Andan bıçaḳ ṣapları ve ṭaraḳlar yaparlar. Meşhūr olmuşdur. (23) Ṭabīʿatı ikinci dereceniñ āḫirinde issidir ve ḳurıdır. Bir ḳatı aġacdır. (24) Ṭaşrası ṣarıya māʾildir. İçerüsi siyāha māʾildir. Ḥattā baʿżılar (25) evvel diyerek ābnūsidir dimişler. Pek eyüsi bu vaṣf üzre olandır (26) ve içi yaġlı olur. Çıra gibi yanar ve ḳabuġı issidir ve ḳurıdır.

[63]

(1) Ammā yubūseti üçünci derecededir. Ṭadı bir miḳdār acıdır. Ṭuṭaḳ (2) ve dimāġı bir miḳdār yaḳar. Līneti vardır ve ḳurudıcıdır ve ġalīẓ (3) ḫılṭları ince eyler ve ḳaynadup ṣuyun içmek bevli idrār eyler. (4) Ādemi terledir ve emrāż-ı bārideniñ eḳserine nāfiʿdir. Żıyḳ-ı nefes gibi (5) daḫı mefāṣıl ve nıḳrīs-i bārid ve yan aġrısı ve felc ve teşennüc (6) ve vecaʿ-ı esnāna ve ṣarʿa ve bel aġrılarına, nisyāna ve göze (7) inen ṣulara ve başıñ damlalarına ve aġzıñ fenā rāyiḥasına nāfiʿdir (8) ve cigeriñ ve ṭalaġıñ eski seddelerin açar ve seddeden ḥāṣıl olan (9) marażları giderir ve miʿdeye ve baġırsaḳlara ḳuvvet virir ve bārid (10) marażları bişürür ve ol diyārıñ eḳseri emrāżı Frenk marażı olmaġla (11) bu mübārek aġacdan ḳaynadup içerler. Ol zaḥmetden ḫalāṣ bulurlar (12) ve bu mübārek aġac eski yaraları ḳurıdır ve eski uyuzlara nāfiʿdir (13) ve ṭuzlu balġamı giderir. Mücerreb kerrātle tecrübe olunmuşdur.

(14) Ḫāṣṣa-ı Büber ʿArabca Fülfül Dirler

(15) İssidir, ḳurıdır. Miʿdede ve baġırsaḳlarda olan ġalīẓ yelleri (16) ṭaġıdır ve lezc ḫılṭları ḳaṭʿ eyler ve siñirleri ve fażılāṭı teshīn (17) eyler ve ṣoġuḳ zehirlere ve ṣoġuḳ zehirli canavārlarıñ ṣoḳduġuna nāfiʿdir (18) ve öksürüge ve gögüs aġrısına nāfiʿdir ve ṭaʿāmı hażm itdirir. (19) Eger ziftle ḳarışdırup ḫanāzīre ursalar taḥlīl eyler ve yelleri ṭaġıdır (20) ve mizācı bārid olanlara münāsibdir ve mizācı ḥār olanlara mażardır ve ıṣlāḥı (21) sirkedir ve ekşi yemişler yemekdir.

(22) Ḫāṣṣa-ı Bādem ʿArabca Luz Dirler

(23) Ṭatlu ve muʿtedildir. Acısı issidir ve ḳurıdır. Ḥayżı idrār ider ve ṭatlusı (24) bedeni semirdir. Öksürüge nāfiʿdir ve cigeriñ ve ṭalaġıñ seddelerin açar. (25) Daḫı Acıbādem bögrekde olan ṭaşları pāreleyüp pāk ider. Tāze badem (26) ġalīẓdir ve

neffāḥdır. Üstünüñ yeşil ḳabuġı ṣafrāyı ḳaṭʿ idüp (27) içerse ṣafrāyı taḥrīk ider. Buḥūr-ı meryem meşhūrdur.

[64]

(1) Ṭabīʿatı issidir ve ḳurıdır. Ṭalaġa yaḳı eyleseler nāfiʿdir ve bal ile (2) göze çekseler göze inen ṣuya nāfiʿdir ve ṣarılıġı defʿ eyler ve ciger (3) seddelerini açar ve ṣolġanlıġa nāfiʿdir.

(4) Ḫāṣṣa-ı Balıḳ Otı ʿArabca Merzencüş Dirler

(5) Ṭabīʿatı issidir, ḳurıdır ve miʿdeye ḳuvvet virir ve fuāḳı defʿ eyler (6) ve sirkede ḳaynadup ağızda ṭutsalar diş ağrısın sākin eyler (7) ve maṭbūḫundan her gün on dirhem ḳadar içseler istisḳāya nāfiʿdir ve ʿaḳreb (8) ṣoḳduġuna sirke ile yaḳu eyleseler defʿ eyler ve ṣoġuḳdan olan baş (9) ağrısına ḳaynadup ṣuyunı başına dökeler ağrısın defʿ eyler ve şaḳīḳiyye (10) nāfiʿdir. Enes İbn-i Mālik Ḥażretleri Peyġamberimiz ṣalla'llāhu ʿaleyhi vesellem Efendimiz (11) Ḥażretlerinden rivāyet buyururlar ki (ʿaleykum bi'l-maraznecūş fe-innehū ceyyed li'l-ḥuşām[32]) (12) Yaʿnī balıḳ otuna siz mülāzemet idiñ. Zīrā zükkāma nāfiʿdir.

(13) Ḫāṣṣa-ı Besfāyic Beyān Olunur

(14) Ṭabīʿatı ikinci derecede issidir. Üçünci derecede ḳurıdır. (15) Sevdāyı ve balġamı ve yürekde olan ṣuyı ishāl eyler ve yürek (16) şişin giderir ve ḳuluncı taḥlīl eyler ve cümle maraż-ı sevdāvīyeyi (16) giderir nāfiʿdir. Eger ḳoca ḫorūsı besfāyic ile pişürüp içseler (18) bir miḳdār tāze rāziyāne yapraġı bile ḳatsalar ḳoḳusunı taṭyīb içün baʿde (19) ṣuyunı süzüp içseler laṭīf ishāl eyler ve māliḫulyāyı defʿ eyler.

(20) Ḫāṣṣa-ı Papadya ʿarabca Papunç Dirler

(21) Ṭabīʿatı issi ve ḳurıdır. İkinci derecede ṣafrāyı ishāl eyler. (22) Bevli ve ḥayżı idrār eyler. Ṣarılıġa nāfiʿdir ve miʿdeye ve cigere (23) ḳuvvet virir ve bevāṣıra nāfiʿdir ve eski sıtmaları giderir (24) ve ṣoġulcanı ve namāz-būrı ḳurdını çıḳarır.

(25) Ḫāṣṣa-ı Belīle ʿArabca Bilic Dirler

(26) Ṭabīʿatı evvelki derecede ṣoġuḳdur. İkinci derecede ḳurıdır. Miʿdeye

[65]

[32] "Mercanköşk (bitkisini) kullanınız, çünkü o burun hastalıklarına iyi gelir." Münâvî, Feyzü'l-kadîr, IV, 346 no:5549

(1) ḳuvvet virir ve miʿdeniñ ruṭūbetini menʿ eyler. Sevdāyı izāle eyler. (2) Eger nıṣf dirhem ḳadarını dögüp eleyüp miṣli ḳadar şeker ile her ṣabāḥ istiʿmāl (3) eyleseler ağızdan aḳan ṣuyu keser ve gözüñ nūrın arturır.

(4) Ḫāṣṣa-ı Bellūṭ ʿArabca Eşne Dirler

(5) Ṭabīʿatı evvelki derecede issidir ve ḳurıdır. Yürege ve cigere (6) ve miʿdeye ḳuvvet virir ve miʿdeniñ ruṭūbetini defʿ eyler ve ciger (7) aġrısını giderir ve rūḥ-ı ḥayvānīyeye ḳuvvet virir ve ḫafaḳanı izāle (8) eyler ve meṣānede olan ṭaşı eridir ve göze çekseler ḳuvvet virir.

(9) Ḫāṣṣa-ı Behmen Meşhūrdur

(10) İki nevʿden ikisi ḳuvvet ve ṭabīʿatda birdir. Biri ḳızıl ve biri (11) beyāżdır. Ṭabīʿatları ikinci derecede ḳurıdır, issidir. Ḳalbe ḳuvvet (12) virir. Ḫafaḳānı izāle eyler ve menīyi ziyāde eyler ve cimāʿa ḳuvvet (13) virir. Bedeni semirdir ve meṣānede olan vecaʿı giderir.

(14) Ḫāṣṣa-ı Bezr-i Ḳaṭunā Ḳarnıyarıḳ Dimekdir Meşhūrdur

(15) Ṭabīʿatı evvelki derecede ṣoġuḳdur. İkinci derecede yaşdır. Luʿābı (16) ṣusuzluġı keser. Ḥamallarıñ ḥarāretini defʿ eyler. Ṭabīʿatı telyīn eyler. Eger (17) yaḳı eyleseler ṣıcaḳdan olan baş aġrısına nāfiʿdir ve sirke (18) ile evrām-ı ḥariyye yaḳı itseler nāfiʿdir. Eger ḳavırsalar gül yaġıyla istiʿmāl (19) itseler ṭabīʿatı ḳabż ider ve bağırsaḳlar ṣıyrıntısını defʿ eyler.

(20) Ḫāṣṣa-ı Bellūṭ Meşhūrdur

(21) Ṭabīʿatı evvelki derecede ṣoġuḳdur ve ikinci derece ḳurıdır. (22) Bağırsaḳlarda olan yaralara ve bağırsaḳ ṣıyrıntısına nāfiʿdir. İshāli ḳabż (23) eyler ve ḳan tükürmegi menʿ eyler ve miʿdeniñ ruṭūbetini giderir.

(24) Ḫāṣṣa-ı Baldırıḳara Eṭıbbā Lisanında Persiyāvşān Dirler

(25) Meṣānede olan ṭaşları pāreler ve gögüsde ve aḳcigerde olan

[66]

(1) aḫlāṭ-ı ġalīẓe çıḳarır. Ṣarılıġa ve ṣolġanlıġa nāfiʿdir ve bevli (2) idrār eyler ve miʿde ve bağırsaḳlarda olan sevdāyı ishāl eyler.

(3) Ḫāṣṣa-ı Pirūze ʿArabca Firūzec Dirler

(4) Ṭabīʿatı ṣoġuḳ ve ḳurıdır. ʿAḳreb ṣoḳan ādeme bir miḳdār saḥḳ idüp (5) içirseler zehrini defʿ ider. Pirūze için kimesneye zehr teʾṯīr eylemez. (6) Pirūzeli ādem ḫaṣmına muḳābele itse ḫaṣmına ġālib olur.

(7) Ḫāṣṣa-ı Pazı ʿArabca Silḳ Dirler

(8) Ṭabīʿatı issidir, yaşdır. Cimāʿa ḳuvvet virir. Öksürüge nāfiʿdir (9) ve müfettiḥ ve muḥalliddir.

(10) Ḫāṣṣa-ı Büberiyye Eṭıbbā Lisanında İklīlü'l-cebel Dirler

(11) Ṭabīʿatı ikinci derecede issidir, ḳurıdır ve ḳurudıcıdır ve laṭīfdir. (12) Ḳalbe feraḥ ve cigere ve dimāġa ve miʿdeye ḳuvvet virir. Bevli (13) ve ḥayżı idrār eyler ve ṣarılıġa nāfiʿdir ve seddeleri açar. Miʿde (14) ve bağırsaḳlardan yelleri sürer ve bal ile ḫılṭ idüp ḳurūḥ üzerine (15) ḳosalar pāk eyler ve ḳurıdır ve oñuldur ve eger ḳaynadup ṣuyun (16) alup bal ile ḫılṭ idüp yaraları yıḳasalar yine bu fāʾideleri ifāde eyler (17) ve pek şişleri taḥlīl eyler. Ḫınāzīr gibi ve ʿuṣāresini göze çekseler (18) göze ḳuvvet virir. Eger baş altına ḳoyup uyusalar ḳorḳulu (19) düş görmeden emīn olur ve bundan yaġ çıḳarırlar. Taḳṭīr ile (20) Frenk vilāyetlerinden İstanbul'a getürirler. Ol yaġ ṣoġuḳdan olan mefāṣıl (21) aġrısına ve felce nāfiʿdir. İçürüp ṭılā ideler ve başda olan (22) ṣoġuḳ nezlelere sürseler giderir.

(23) Ḫāṣṣa-ı Pād-zehir

(24) Bu bir ṭaşdır ki cemīʿ semūmuñ żıddıdır. Bu ṭaş Ḫıṭā ve Ḫatin (25) şehrlerinden gelür. Lākin aʿlā ve efżaldir

[67]

(1) ve tecrübe olunmuşdur. Ol civarda ṭaġ keçileri olur. Anlarıñ dilince (2) pazım dirler. Büyüklügi muʿtedildir. Levni ṣarı ile ḳızıl beyninde olıcıdır. (3) Bu ṭaş ol ḥayvānıñ miʿdesinde olur. Ol ḥayvān genc ise (4) çıḳan ṭaş küçük olur. Eger yaşlu ise ol ṭaş büyük (5) olur ve bu ṭaşıñ içinde bir ince çöp pāresi bulunur. Bu ṭaş (6) ol çöpüñ üstünde ḳat ḳat olur. Baʿżısı zeytūn şeklindedir (7) ve baʿżısı ṭaşrası mücellā bir aḳ olur. Levni yeşil ile siyāh beyninde olur. (8) Zeytūn renginde büyük mütevellid beş dirhem ḳadarı olur. Frenk (9) ḥekīmlerinden Vaḳıryev ḥekīm der ki biz ol ḥayvānı boġazladıḳ. Ol (10) ṭaşı miʿdesinden çıḳardıḳ. Anıñ içinde bir çöp pāresi gördük deyü (11) ṭaşıñ ismi ol ḥayvānıñ isminden meʾḫūẕdır deyü ḥikāyet itdi.

(Ehl-i Hindden (12) bir ḥekīm.) Ol ṭaşı zehirlü canavārlar şoḳdığında zehrini defʿ eylemek içün (13) istiʿmāl iderler ve sevdādan olan cemīʿ emrāżlara nāfiʿdir. (14) Tenḳıye-i dimāġ itdikden şoñra her gün ol ṭaşdan ḥabbe ḳadarın gül (15) şuyı ile ezüp istiʿmāl ide ve tecrübe olmuşdur emrāż-ı sevdāvīyeden (16) tenḳıye-i beden itdikden şoñra müdāvemet olunursa ʿayn-ı şifā ve bā-ḫuṣūs (17) uyuz ve gicik ve cüẕẕām ve ṭuzlu balġama ve Frenk çiçegine (18) ḥummā-ı rubʿa bir güzel ʿilācdır ve bu ṭaş cemīʿ semūmāya (19) ve ṭāʿūna ve ḥamiyyāt ve bāʾiyyeye fāʾide ider. Ter ile māddeniñ zehrini çıḳarır. (20) Zīrā ziyāde muʿarrıḳdır. Yaʿnī ter getüricidir. Zehri ter ile (21) yā idrār ile veyā līnet ile defʿ eyler. Ekṣeriyā ter ile defʿ eyler ve ṭaşdan (22) saḥḳ idüp zehirli canavārlar şoḳdığı yerde ḳosalar zehrini (23) defʿ eyler. Eger zehirli ṭāʿūn yaḳması üstüne veyāḫūd ṭāʿūnuñ (24) kendi üstüne ursalar ġāyetle nāfiʿdir. (Eger şıġır) ve kebīr bu ṭaşdan (25) içseler ḳarnından şoġulcanı defʿ ider ve cümle sıtmaları keser.

(26) Ḫāṣṣa-ı Belesān

(27) Maʿlūm ola ki belesān aġacınıñ ḥālā vücūdı yoḳdur. Zīrā Mışır'da ʿAyn

[68]

(1) ü'ş-şems dedikleri yerde biter imiş. Andan ġayrı yerde bitdigi maʿlūm (2) degildir. Ḥālā ol yerde ol aġac yoḳdur ve dühn-i belesānga tiryāḳ-ı (3) ekberiñ rekin-i aʿẓamıdır. Ḥālā bulunmamaġla tiryāḳ-ı ekber nāḳış ḳalmışdır. (4) Pes, dühn-i belesān aġacınıñ maḳāmına ḳāʾim olur bir şey aradılar. İki dünyāda (5) bir aġac buldılar. Elma aġacına yaḳın, yapraġı şarmaşıḳ yapraġına beñzer (6) Anı çizerler. Andan bir yapışıḳ şey aḳar. Anıñ ḫāṣṣası belesān yaġınıñ (7) ʿamelini işler. Meṣelā ol aġacıñ budaḳların ṭoġrarlar. Baʿde şu (8) ile ḳaynadup şuyuñ üstüne kalan yaġı alup ḥıfẓ iderler. Bu yaġ siyāh (9) māʾil bir şarı yaġdır. Yapışıḳdır. Bir güzel ḳoḳusı vardır. İki (10) dünyādan Frenk vilāyetine gelüp andan İstanbul'a bu bir güzel ve şerīf (11) yaġdır ve cemīʿ emrāż-ı bārideye nāfiʿdir. Ḫuṣūṣā şolıġan (12) ve eski öksürüge ve miʿdeye ve dimāġa ḳuvve virir ve ciger ve ṭalaḳ (13) seddelerin feṭḥ ider. Bevli ve ḥayżı idrār eyler. İçmek ve sürmekle (14) ve eski mefāṣıllar aġrısına nāfiʿdir. Zīrā mefāṣılıñ şişlerini taḥlīl (15) eyler ve terlerini muḥkem eyler ve pekligini giderir ve aña mādde dökülmeden (16) menʿ ider ve bārid bögrekler aġrısına sürmek ve içmek nāfiʿdir (17) ve miḳdār-ı şerbeti rubʿdır, hāmdır ve ʿillete münāsib şerbetler ile visl

(18) marażına ve iḥtināḳ-ı raḥme daḫı nāfiʿdir ve yumşaḳ balġamı ve şişleri (19) taḥlīl eyler ve miʿdeye ṭaşradan sürseler yellerini ṭaġıdır ve fālice (20) nāfiʿdir ve siñirler bitdügi yere ṭılāʿ eyleseler teşennüc raṭba ve ʿırḳuʾn (21) nisāya nāfiʿdir ve bu dühni bulmaḳ ile tiryāḳ-ı ekber tamām oldı (22) ve bu yaġ täze yaraları tīz bitürir. Uzun ve eski sıtmalara nāfiʿdir. (23) Eger sıtma ṭutmazdan yarım sāʿat evvel marīżiñ uyluḳlarına sürseler (24) ditremesi ve üşütmesi sākin olur. Baʿde azacıḳ gül şuyı ile içeler maṭlūb ḥāṣıl olur.

(25) Ḫāṣṣa-ı Yaban Güli ʿArabca ʿIrḳüʾs-süsen Dirler

(26) Ṭabīʿatı ḥarārete māʾildir. Ruṭūbetde ve yubūsetde muʿtedildir. Işladup

[69]

(1) şuyun içseler miʿdeniñ ateşini teskīn ider ve öksürüge nāfiʿdir. (2) Gerek ruṭūbetden ve gerek yubūsetden olsun ve gögüse ve cigere ve (3) nāfiʿ ve aʿżā-ı bāṭını ġasl ider. Eger nıṣf dirhem bundan (4) ve rubʿ dirhem şeker ve rāziyāne taḫmīl her gün müdāvemet olunsa bedeniñ (5) cemīʿ mecrālarını cilā ider ve rīḥlerini giderir ve levni gökçek (6) ider ve beşereyi kızardır ve eski marażlara nāfiʿdir.

(7) Ḥurūf-ı Hicādan Ḥarfüʾt-tāʾ Beyān Olunur

(8) Ḫāṣṣa-ı Turunc ʿArabca Nārenc Dirler

(9) İçiniñ ṭabīʿatı bārid ve yābisdir. Ṣafrāyı ḳaṭʿ ider. Mizācı ḥār olanlara (10) nāfiʿdir. Ḳabuġınıñ ṭabīʿatı ḥār ve yābisdir. Ṣoġuḳdan aġrıyan dişiñ (11) üstüne ḳosalar aġrısın sākin eyler ve ḳabuġın ḳurudup dögüp (12) bir buçuḳ dirhem ḳadar yani sıcaḳ şu ile içseler yürek sancusına nāfiʿdir. (13) Eger zeyt yaġıyla sıcaḳ şu ile içseler yürekden ṣoġulcanı iḫrāc ider (14) ve çiçegini ḳoḳmaḳ dimāġa ḳuvvet virir ve yelleri taḥlīl ider zükkāmı defʿ (15) eyler. Ḫātūn kişiler getürse ḥayżı idrār eyler ve ʿaḳreb ṣoḳan (16) ādem ḳaynadup şuyun içse nāfiʿdir ve çiçeginden gül şuyı gibi şu (17) çıḳarırlar. Çiçek şuyı dirler. Meşhūrdur. Ṣoġuḳdan olan baş (18) aġrısına sürseler defʿ eyler ve nezlelere nāfiʿ ve ṣoġuḳdan olan (19) ḫafaḳānı defʿ eyler ve miʿdeye ḳuvvet virir ve şehvet-i cimāʿı arturır.

(20) Ḫāṣṣa-ı Timurhindi Meşhūrdur

(21) Ṭabīʿatı üçünci derecede bārid ve ikinci derecede yābisdir. Ṣafrāyı (22) sürer ve ḳan ġaleyānını teskīn ider ve ṣusuzluġı keser. Ḫuṣūṣā (23) sıtmalara ġāyet nāfiʿdir.

Ṣıcaḳdan ḥāṣıl olan ḫafaḳānı giderir (24) ve ḳayʿ menʿ eyler ve ṣafrādan ḥāṣıl olan ġaṣeyānı defʿ eyler. Sıtmalara (25) ve ṣıḳılmağı ve yanġını defʿ eyler ve feraḥ virir.

[70]

(1) Ḫāṣṣa-ı Terāc ʿArabca Dürrāced Dirler

(2) Ṭabīʿatı ḥarāretde iʿtidāle yaḳındır. Menīyi ziyāde ider. Cimāʿa ḳuvvet (3) virir. Eti keklik etinde laṭīfdir. Ḫastalıkdan ḳalḳan ādemlere münāsibdir (4) ve dimāġı ve fehmi ve zihni arturır.

(5) Ḫāṣṣa-ı Ṭavuḳ ʿArabca Dücāc Dirler

(6) Eti muʿtedildir ve ḳuvvāya ḳuvvet virir. Eyüsi oldur ki yumurṭlamamış ola (7) yāḫūd ötmemiş ḫorūs ola. İnsanıñ āvāzın güzel eyler ve tīz (8) haẓm olur. Lākin buṭlarınıñ etini ve gögsünüñ etini çoḳ yemek sedde getürir. (9) Ablaḳ ġāyet nāfiʿdir ve tīz haẓm olur ve andan ḥāṣıl olan ġıdā (10) bedene ziyāde ḳuvvet virir. Eger bir ḳoca ḫorūsı vāfir ṣu ile pişürseler (11) ve içine besfāyic ḳatsalar biraz pişse baʿde süzüp ṣuyunı içseler (12) bir ḫoş ishāl eyler ve sevdāyı sürer çıḳarır.

(13) Ḫāṣṣa-ı Tut Beyān Olunur ʿArabca Daḫı Tut Ve Firṣād Daḫı Dirler

(14) Beyāżınıñ ṭabīʿatı encīr ṭabīʿatına yaḳındır. Lākin bunuñ ġıdāʾiyyeti incīrden (15) azdır. Ekşisi ki ḳara tut dirler. Ṭabīʿatı bārid ve raṭbdır. Bir miḳdār (16) ḳabż ider. Ḫunnāḳa nāfiʿdir. Ġarġara ideler ve ṭaʿāma iştihā getürir. (17) Ḫāmınıñ ṭabīʿatı sumāḳ gibidir ve ṭutuñ kökünüñ ḳabuġunı ḳaynadup (18) içseler ishāl eyler. Eger yapraġıyla ḳaynadup mażmaża itseler diş (19) aġrısın teskīn eyler.

(20) Ḫāṣṣa-ı Ṭurb ʿArabca Fucl Dirler

(21) Ṭabīʿatı ḥār ve yābisdir. Ṭaʿāmı tīz haẓm itdirir ve miʿdeye ḳuvvet virir (22) pişirüp yeseler eski öksürügi giderir ve ṭalaġa yaḳu eyleseler (23) muvāfiḳdır ve ṭurb toḫumı bevli idrār eyler ve ṭalaḳ şişin giderir (24) ve iki dirhem ṭurb toḫumı ılıcaḳ bal ṣuyı ile içseler balġamı (25) ve ṣafrāyı miʿdeden iḫrāc ider. Ḳayʿ ile ve sıtma ṭutmazdan evvel bir sāʿat (26) evvel sikencübīn ile içseler ziyāde fāʾide ider ḫılṭı iḫrāc itdigiçün.

[71]

(1) Ḫāṣṣa-ı Tere ʿArabca Ḫarḳ Dirler Reşāʿ Daḫı Dirler

(2) Ṭabīʿatı ḥār ve yābisdir. Miʿdeden gic çıḳar ve ḳarın içinde olan (3) ḳurtları öldürür ve yelleri taḥlīl eyler ve balġamı ḳaṭʿ eyler. Lākin (4) miʿdeye ve meşāneye mażardır. Taḳṭīr bol īrāş eyler. Muṣliḥi (5) hindibā ile sirkedir. İbn-i ʿAbbās aʿlemü'n-nās raḍiya'llāhu ʿanh Peyġamberimiz (6) ṣalla'llāhu ʿaleyhi vesellem Efendimiz Ḥażretlerinden rivāyet buyurur ki (7) (mā-ẕā fī'l-emreyn-mine'ş-şifāʾ eṣ-ṣabru ve'ş-şifā'[33]) Yaʿnī meʾāl-i şerīfi budur ki (8) Ṣabr ile tereniñ virdigi şifāyı bir şey virmez. Şifādan murād teredir.

(9) Ḫāṣṣa-ı Tarḫūn ʿArabca Ṭarḫūn Dirler

(10) Ṭabīʿatı üçünci derecede ḥār ve ve yābisdir. İştihā getürir ve gegirdir (11) ve aġız ḳoḳusun güzel eyler ve üzerine ṣu içmek leẕīẕ gelür. (12) Lākin gic hażm olur. Ruṭūbeti ḳurıdır. Aġız aġrısına nāfiʿdir. (13) Lāyıḳ olan budur ki bundan çoḳ yemeyeler. Zīrā ḳanı yaḳar ve cimāʿ şehvetini (14) keser ve levni ifsād eyler.

(15) Ḥarf-i Hicādan Ḥarfü'l-cim

(16) Ḫāṣṣa-ı Çörek Otı ʿArabca Şevinīr Dirler

(17) Ṭabīʿatı üçünci derecede ḥār ve yābisdir. Balġamı ḳaṭʿ eyler ve yelleri (18) ve yürek şişini taḥlīl eyler. Bal şerbetiyle ḳaynadup içseler bögrekde (19) ve meşānede olan ṭaşları eridir ve çıḳarır. Balġamdan (20) ve sevdādan ḥāṣıl olan ḥummāya nāfiʿdir. Ḳaçan ḳavurup bir bez içinde (21) ḳoyup dāʾimā ḳoḳlasalar zükkāma nāfiʿdir. Eger yeseler yāḫūd ḳarna yaḳı (22) eyleseler ḳarın içinde olan ṣoġulcanı ḳırar ve telef ider (23) ve ḥayżı idrār eyler. İçmekle buḫūr itmekle ve ṣoġuḳdan olan baş (24) aġrısına yaḳı eyleseler defʿ eyler. Eger sirke ile ḳaynadup aġızda mażmaża (25) itseler diş vecaʿın teskīn eyler. Ebū Harīre raḍiya'llāhu ʿanh ol ḥażret

[72]

(1) faḫr-i risālet Efendimizden rivāyet buyurur ki Ṣalla'llāhu ʿaleyhi vesellem Efendimiz (2) buyurmuşlar ki (ʿaleykum bi-haẕihi'l-ḥabbetu's-sevdāʿ fe-innehu min külli daʾin illā's-sām[34]) (3) Yaʿnī bu çörek otuna mülāzemet eyleñ. Zīrā anda her derde şifā vardır illā ecele degil.

(4) Ḫāṣṣa-ı Cevz-i Rūmī Meşhūrdur

[33] "İki şeyde ne kadar da şifa vardır: Sabır ve süfa (otu) da." Elbânî, Silsiletü'l-ehâdîsi'z-zaîfe, IX, 434 no: 4270
[34] "Çörek otunu kullanmaya devam edin; çünkü onda ölümden başka her hastalığa şifa vardır." Tirmizî, Tıb, 5

(5) Ṭabīʿatı derece-i s̱āniyede ḥārdır ve derece-i evvelīde yābisdir. Eger cevizi (6) encīr ile ve sevdā ile yeseler zehr kār eylemez. Cevz yemek yürekde ġaz böri (7) ḳurdunı öldürür. Tāze cevz daḫı ḫārda iken bal ile terbiye olunsa cimāʿa (8) ḳuvvet virir ve bevāṣıra ġāyet nāfiʿdir.

(9) Ḫāṣṣa-ı Cevz-i Bevvā Meşhūrdur

(10) Ṭabīʿatı ikinci derecede ḫār ve yābisdir. Dimāġa ve miʿdeye (11) ve cigere ḳuvvet virir ve aġız ḳoḳusunı güzel eyler. Laḳveye (12) ve fālice nāfiʿdir. Ṭalaḳ aġrısına ve ḳuşmaġı giderir ve seyl marażına (13) nāfiʿdir. Eger cevizi saḥḳ idüp ḥayżdan ṣoñra ḫatunlar getürse (14) gebe olmaġla muʿīn olur. Eger maʿcūn idüp yeseler cimāʿa ḳuvvet virüp (15) ẕekeri ziyāde ḳavī eyler. Eger kuḥl idüp göze çekseler göze (16) ḳuvvet virir ve miʿdeniñ ruṭūbetini giderir ve baġırsıḳ ṣıyrıntısına (17) ve yüregi sürene nāfiʿdir ve istisḳā-ı laḥmiyeye nāfiʿdir.

(18) Ḫāṣṣa-ı Cevz-i Hindī Meşhūrdur Büyük Cevzdir

(19) Ṭabīʿatı ikinci derecede ḫārdır. Evvelki derecede raṭbdır. Menī'i (20) ziyāde eyler ve cimāʿa ḳuvvet virir ve tīz ṣu dökmegi menʿ ider. (21) Ġıdā'iyyeti çoḳdur ve eski arḳa aġrısına nāfiʿdir ve aġız ḳoḳusın (22) giderir velākin miʿdeden gic haẓm olur. Ṣadra ḫuşūnet virir. (23) Iṣlāḥı şeker iledir. Mizācı bārid olanlar muṣliḥe muḥtac degildir. Lākin (24) mizācı ḥār olanlar üzerine may-ḫoş yemişler ṣuyunı içseler. Yā ekşi (25) bārid şeyler içeler limon ve ḳoruḳ şerbetleri gibi.

[73]

(1) Ḫāṣṣa-ı Çalapa Bu Bir Şerīf Kökdür

(2) Ḥükemā-ı müteḳaddimīn bunı yazmadılar görmediler. Zīrā bulmamışlardır. Bu kök (3) yeñi dünyādan gelür. Ol diyārda Çalapa dirler. Bir şehr vardır andan (4) gelür. Ṭabīʿatı ikinci derecededir. Ḥār ve yābisdir. Bunuñ fiʿli ve (5) menāfiʿi mecūḳān didikleri köküñ fiʿline menāfiʿine beñzer. Lākin (6) muḳavvīdir. Bunuñ daḫı şerbeti nıṣf dirhemden iki dirheme ḳadar ṭabībiñ reʾyiyle içeler (7) ve menāfiʿi ṣarılıġa ve baş aġrısına ve ḫınāzīre ve ṣarʿaya (8) nāfiʿdir ve eski nezleye vecaʿ-ı mefāṣıla ve ʿırḳu'n-nisāya (9) ve bögrek aġrılarına ve ḳulunc ve eski öksürüge ve sıtmaya (10) frengi marażlarına nāfiʿdir ve balġamı ve māʾiyetini ishāl eyler. (11) İstisḳāya eyü ʿilācdır. Ḥükemā-ı müteḳaddimīn istisḳāya māzır yöni laṭīfdir deyü

(12) istiʿmāl iderler ammā çalapa māzeryūndan laṭīfdir. Māzeryūn istiʿmāli (13) ḫaṭardan ḫāli degildir.

(14) Ḫāṣṣa-ı Çūp Çīnī

(15) Bunı daḫı Ḥükemā-ı müteḳaddimīn yazmamışlardır ve ṣoñradan bulunan eczānıñ (16) şerīfindendir. Bu ot Çin Maçin ve Ḫaṭ ve Ḫotan vilāyetlerinden (17) gelür ve ekşeriyā portaḳal gemileri getürür ve ḳaradan ʿAcem bezirganları (18) getürür. Bu bir otdur ki ṣu kenārında biter. Ḳamışa beñzer. Ḥattā baʿżılar ol (19) diyārıñ ḳamışıdır dirler. Bunuñ ṭabīʿatı muʿtedildir. Seddeleri açar ve terkturur. (20) Bu bir ʿacāyib devādır ki cemīʿ-i emrāż-ı mizāciyeye yarar ve ḳanıñ ʿufūnetini (21) giderir. Seddeleri açar. Frenk zaḥmetine ġāyet nāfiʿdir ve eski sıtmalara (22) nāfiʿdir ve mefāṣıl aġrılarını ve nıḳrīsi giderir ve miʿde żaʿīfligine ziyade (23) nāfiʿdir ve eski göz aġrılarını giderir ve yaramaz çıbanlar ki (24) şīrpençe ve bāduşnām ve yanıḳara gibi ismi cerebe (25) ve ṭuzlu balġama ve cüẕẕāma ve bedende olan oñulmaz yaralara ve istisḳānıñ (26) envāʿına ġāyet nāfiʿdir ve cigeriñ mizācını taʿdīl idüp bedeni semirdir.

[74]

(1) Bunuñ ṭarīḳ-i istiʿmāli budur ki bundan yigirmi dört dirhem alup on raṭl (2) ṣu ile ḳaynadalar. Lākin içine bir miḳdār buyan köki ve bir miḳdār siyāh (3) ḳurı üzüm ḳatsalar güzel olur. Nıṣfı ḳalınca ḳaynadup ellişer dirhem (4) ḳadar her gün istiʿmāl iderler. Ṣıcaḳ yerde oturup terleyeler.

(5) Ḫāṣṣa-ı Çil Ḳuşı ʿArabca Ṭayhüc Dirler

(6) Ṭabīʿatı ḥār ve raṭbdır. Cimāʿa ḳuvvet virir. Ādemi semirdir. Miʿdesi (7) żaʿīf olanlara ve ḫastalıkdan ḳalḳanlara münāsibdir. Lākin emrāż-ı ḥārreden (8) ḳalḳanlara münāsib degildir. Pilic bundan eyüdür.

(9) Ḫāṣṣa-ı Çalḳafa Meşhūr Bir Canavārdır Ve Kürki Meşhūrdur

(10) Ṭabīʿatı ḥār yabisdir. Çalḳafa giymek vecaʿ-ı mefāṣıl defʿ ider ve rīḥ-i (11) bevāṣīri taḥlīl eyler. Yigitlere çaḳafa giymek żarardır ve ammā pīrlere ġāyet (12) münāsibdir.

(13) Ḫāṣṣa-ı Çanṭıyana Meşhūrdur

(14) Ṭabīʿatı üçünci derecede ḥār yabisdir. Cigere ve miʿdeye ve yan (15) aġrılarına nāfiʿdir ve dögüp sirke ile ışladup behaḳa ṭılā eyleseler (16) nāfiʿdir. Bu kök tiryāḳ-ı erbaʿanıñ cez-i aʿẓamıdır. Bu kökde tiryāḳat (17) vardır. Zehirleriñ żararın defʿ eyler ve ḥayżı idrār eyler ve ḳarında (18) olan evlādı düşürür.

(19) Ḫāṣṣa-ı Çadır Uşaġı Meşhūrdur ʿArabca Āşen Dirler

(20) Ṭabīʿatı ikinci derecede ḥārdır. Evvelki derecede yābisdir. Bir miṣḳālini (21) sirke ile içseler ṭalaġa nāfiʿdir ve yelleri taḥlīl eyler ve arḳa (22) aġrısına ve felce ve uyuşuḳluġa nāfiʿdir.

(23) Ḫāṣṣa-ı Çavşir Meşhūrdur

(24) Ṭabīʿatı üçünci derecede ḥār yābisdir. Öksürüge ve göbek buruntusuna (25) ve bevliñ ṭamla ṭamla gelmelerin defʿ eyler ve meşāne uyuzına ve ṣarʿa

[75]

(1) ve ümmü'ṣ-ṣıbyāna nāfiʿdir ve ṣoġuḳdan olan aġrılara nāfiʿdir. Eger (2) ʿavretler bal ile ezüp getürseler ḥayżı idrār eyler ve ḳarında olan (3) veledi saḳaṭ olur.

(4) Ḫāṣṣa-ı Çay Ve Tafṣīli Beyānındadır

(5) Ey ʿazīz çay lafẓı sene-i nāsede dürlü dürlü istiʿmāl olunup zīrde (6) beyān olur.

(7) Çayıñ ḥāṣıl oldıġı maḥaller maḥzen-i edviye ve elfāẓ-ı edviye ve müfredāt-ı tıb (8) ve baʿż ẕevātıñ virdiġi varaḳaya naẓaran (Çīn) (ve Ḫıṭā) (9) (ve Hindistān) evvelkilerinde (Nipal) ve bunuñ ḳurb-ı şimālinde bulunan (10) (Bihtenet)-nām ṭaġda ḥāṣıl olan bir aġacıñ yapraġıdır. Ḥālbuki āsitāne-i (11) ʿalīyye civarında degirmen deresi-nām cibalde daḫı ẓuhūr idüp faḳīr müşāhede (12) itdim. Ḳırım muhācirleri buldılar (ve Çāpunya) ḳıṭʿasında altı metrüden (13) on metrüye ḳadar irtifāʿı var imiş ve tüysüz olur imiş ve ḳatı ve serd aġac (14) imiş. Çiçekleri beyāż ve üçi ve dördi bir arada olaraḳ yapraḳlarınıñ (15) ḳoltuḳları maḳāmında olan diblerinde ẓuhūr eyler ve yemişleri ve ṣemreleri üc (16) parça ḳışrdan mürekkeb bir muḥāfaẓa derūnunda naṭıġaya beñzer. Bir veyā iki toḫumdan (17) ʿibāretdir ve çayıñ ne güne divşirilmesi zamānı geldikde ʿamele çay (18) aġaclarınıñ bulunduġı maḥalle gidüp bir derece sürʿatle ṭoplarlar ki insān (19) ḥayretde ḳalmaḳ mümkün degildir. Ol derece mehāret kesb itmişlerdir. Her bir (20) ʿamele on sekiz ve yigri ḳaya miḳdārı çay ṭoplarlar. Aġacları yapraḳsız (21) ḳalur. Baʿde yapraḳları sepetler içine ḳoyup bir dakika

miḳdārı ḳaynar ṣuya (22) ṭaldırup çıḳarup ṣuyun süzerler. Baʿde ṣıcaḳ timür ṣac (23) üzerinde bir daḳiḳa el ile sürʿatle ḳarışdırılup, baʿde ḥaṣırlar üzerine (24) serilür ve bir ṭarafdan ṣoġumaḳ içün yalpazelenür ve diger ṭarafdan (25) yumşamaḳ içün el ile ışladılur ve birer birer veyāḫūd birkacı (26) bir arada olaraḳ yuvarlanılur. Baʿde fırunlara vażʿ ile āheste āheste (27) ḳurıdılup başḳılara ḳonılur. Bir kac gün başḳıda ṭurup baʿde

[76]

(1) fürūḫta mübāşeret olunur ve bu çay ʿameliyatında dürlü dürlü muḫaṭara vardır (2) ve çay yeni iken afyon gibi uyuşdırıcıdır. Anıñ içün bir müddet zenbil (3) ve ṣandıḳlar içinde teʾḫīr iderler. Mażarratı defʿ olur.

(4) Çay lafẓı birkaç dürlü istiʿmāl olunur çay-ı Ḫıṭāʿī, ṣāy-ı Ḫıṭāʿī (5) şay-ı şāhī, maġrib lisānında itāʿ ve itay ʿibāreleriyle ḳullanur.

(6) Çayıñ Envāʿı Maḫzen-i Edviye-i Ḳulunca Birkaç Dürlüdür

(7) Beyāż çay ve yeşil ve benefşe gibi mürr çay ve boz çay ve siyāh çay. (8) Beyāż çay her çaylarıñ aʿlā ve ʿazīz ve nādirü'l-vücūddur. Bu çay maḥalinden (9) çoḳ çıḳarmazlar ve Hindīye gönderirler. İkincisi yeşil çaydır. Baʿde mürr (10) ile ve siyāh çaylar, boz çaydan aḳvādır.

(11) Çayıñ Ḫāṣṣası

(12) Çay derece-i s̱āniyede ḥār ve raṭbdır. Çay muḥallil ve müsaḫḫin ve müzevveb (13) hāżım ve muḳavvīdir ve mürevveḥ-i ervaḥdır. Çaya müdāvemet iden ẕātıñ (14) beñzine ḥumret-i laṭīfe virir ve bedeni yumuşaḳ ider ve ḳalb ve dimāġı (15) miʿde ile cigere ḳuvvet baḫş ider ve ṭaʿāma iştaha getürdigi gibi haẓm daḫı (16) itdirir ve ḥayża ki rīḥ-i aṣferdir. Elsine-i efrenciyede ḳolira dinür. Bu maraża (17) bir güzel ʿilācdır ve bevāsīr ve ḳulunc ve sill ve sürfe ve żıyḳ-ı nefes (18) nām-ı ʿilletleriñ defʿine muʿavemet ider ve bir ḫāṣṣası daḫı eyüce ṣuda (19) ḳaynadılup arslan vesā'ir ḥayvānāt yaraladığı maḥaller yıḳanur ve içirilür ise (20) zehrini izāle idüp ışlāḥa vesīle olur.

(21) Maḫzen-i Edviyeniñ Beyānına Göre

(22) İşbu çayıñ aʿlā nevʿi merātib-i s̱elās̱esinde ḥardır. Yaʿnī istiʿmāl idenlere (23) ḥarāret virir. Baʿde yubūset virmek muḳteżā-yı ṭabiʿīdir. Her ḥālde (24) eyü ṭabḫ

oldığı vaḳtde çay balġamları ve aḫlaṭ-ı lezceyi ve muʿṭaşa-ı (25) mültehibeyi teskīn ve şarābdan ḥāṣıl olan ruṭūbatı defʿe sebebdir.

[77]

(1) Diger Çayıñ Efʿāl Ve Ḫavāṣṣı Beyānındadır

(2) Eṭıbbā-yı müteḳaddimīn buyurlar ki çay ḳuvvā ve ervāḥ ve miʿdeye ve ṭabīʿatı mebrūr veyā (3) merṭūb olanıñ bāhine taḳviyet virir ve müneşşīṭ ve münaġġaṭ ve mülaṭṭıf ve maḳṭaʿ (4) ve müfettiḥ ve munżic oldığı gibi mevāddı terḳīḳ ider ve maʿraḳ ve bevli (5) midrār ve ʿaṭş-ı kāẕibi ve ṣudaʿ-yı bāridi ve iltihāb-ı miʿdeyi ve ceşā-yı (6) deḥānīyi teskīn ider. Ṣūret-i insānda ḳan renginde görünen ḥumreti (7) izāle ider ve edviyeyi, ḳaʿr-ı miʿdeye ve ʿumḳ-ı bedene indirir ve miʿde, dimāġı münaḳḳīdir (8) ve necārātıñ ve aġzında ḥāṣıl olan fenā ḳoḳunuñ ve şarāb ve sarımsaḳ (9) ḳoḳularınıñ izālesi ve güzel ḳoḳularıñ taḳviyesi ḫuṣūṣunda be-gāyet müfīddir (10) Daḫı ḫafaḳān ve emrāż-ı ḳalb ve inbisāṭ-ı nefes ve intişāb-ı nefes ve izāle-i ġam. (11) vehm ve yereḳān ve sūʿi'l-ḳınye-i istisḳā ve emrāż-ı seddī ve bevāsīr ve bürūdetden ḥāṣıl (12) olan ḥabs ve teḳāṭur-ı bevl ḫuṣūṣlarında ve böbrek żaʿfı emrinde çayıñ müfreda veyāḫūd (13) edʿiyye-i münāsib ile istiʿmāli daḫı fāʾide-i müʿessire-yi cāmiʿ bir devādır daḫı çay ṣuyı (14) poṣasıyla berāber evrām-ı ṣālibe ve bevāsīre sürilürse teskīn ider. Ġāyet (15) ṣıcaḳ içilmeyüp ṣıcaḳ ṭaʿām üzerine ṣıcaḳ çay cāʾiz degildir. Eger (16) bir miḳdār ṣabāḥleyin ḳahvealtı idüp üzerine muʿtedil içerse nefʿi çoḳdur.

(17) Çayıñ muṣlıḥleri Beyān Olunur

(18) Füfel ve keçi südi ve mebrūdü'l-mizāc olanlara göre (ḳaranfil) ve (bādiyān-ı Ḫıṭāyī) (19) (ve zencebīl), (dārçīn), (ve ʿūd-ı hindī) ve ʿanber), (ve zaġferān), (dārçīnī) gibi (20) edviyeler istiʿmāl olunursa baha ḳuvvet virir. (Daḫı ḥāṣıyete) es-saʿleb (21) (ve dārçīnī), (ʿanber) (ve süd) bunlar ḳuvvā-yı bāhiyyedendir.

(22) Türbid, gevan otı ve rāvend-i çīnī eger çay ile ḳaynadılup içilür ise ṣafrā (23) ve balġam-ı lezc dinilen aḫlaṭı iḫrāc ider.

(24) Eger çay, benefşe ve persiyāvşān ve aṣlu's-sūs ve gül-i ḫatmī ve bābunec (25) ve sināmekī ile ḳaynadılup ṭuruldurulur ve içine ṭaʿām ṭuzı ve ḫām (26) şeker ve revġan-ı gül ḳatılur da añla iḫtiḳān idilür ise suhūletle fużūl-ı lezce-i (27) bārideden emʿāyı tenḳıye ider ve temmet.

[78]

(1) Aḳ ʿanber ḥaḳḳında ḥükemā-ı müteḳaddimīn ve ʿArab ve ʿAcem menāfiʿ-i keşīre

(2) (Beyān Buyurmuşlardır)

(3) ʿAnber ṭabīʿatda birinci derecede yābis ikinci mertebede ḥār oldığı bālāda (4) ẕikr olundı. Nezd-i ḥükemāda ervaḥ dinilen cevāhiriñ ve ḥayvān-ı nefsānī (5) ve ṭabīʿī ḳuvvetleriniñ ḥāfiẓıdır.

(6) Ve ḫavāṣṣ-ı ḫamse-i ẓāhire ve bāṭınayı ḳuvvetlendirir ve bah ve ṭaʿām ḫaḳlarında (7) olan iştihāyı taḫrīk ider ve ishāl ve ḳabż gibi ḥālāta ve keşret-i evcāʿa (8) ve süst-i endāmlıġa virilecek edviyeniñ şerbetden ḥāṣıl olan teʾşīrātını (9) tezyīd ider ve seddeleri infitāḥ virir ve iḳtiżāsına göre semūma muḳāvim (10) olmaḳda bād-zehr gibidir. Çünki aḳ ʿanber maʿācīn ve terākibden ārzu olunan (11) efʿāle ḳuvvet virir ve ʿumūma emrāż-ı bāridīyeyi ve ḫuṣūṣā emrāż-ı bāride-i (12) dimāġiyye ve ḳalebeyi defʿ eyler ve ʿaġız ḳoḳusunı defʿ eyler ve bā-ḫuṣūṣ (13) emrāż-ı ḥārre-i ḳalbiyye ve dimāġiyyeniñ defʿinde bāhirü'l-eşerdir. Ḥarāret-i ʿazīziyeyi (14) uyandırup münʿaş ve merfūʿ ve mesen olunanlarıñ reʾs ve ṣadr ve ḳalb (15) miʿde ve kebedū ve ṭıḥāl ve ḳalebe ve meşānelerinde ḥudūṯ iden emrāża ziyāde (16) muvāfiḳdır. Daḫı ve fālic ve laḳve ve raʿşe ve kezāz ve ḫadr ve ṣudāʿ, bārid (17) ve şaḳīḳa ve cünūn ve nezelāt-ı müzmine ve evcāʿ ve güş ve teclīl-i riyāḥ-ı güş (18) ve emrāż-ı beyni ve sīne ve eski sürfe ve rebū ve ḳarḥā-ı şeş żaʿf-ı ḳalb (19) ve ḥafaḳān ve ġaşy ve żaʿf-ı miʿde ve żaʿf-ı kebed ve istisḳā ve yereḳān ve evcāʿ-ı (20) miʿde ve ṭıḥāl ve ger ve nām-ı ʿalīl ve emrāżıñ cümlesine nāfiʿdir.

(21) (Ḫavāṣṣ-ı Ḫamse İki Ḳısma Münḳasım Olup Birine Bāṭına)

(22) (Ve Birine Ẓāhire Dirler)

(23) Bāṭına olanlar bunlardır ki ḥiss-i müşretek ve ḫayāl-i vehm ve ḥāfiẓa-ı (24) mutaṣṣarıfa dirler.

[79]

(1) Ḫavāṣṣ-ı Ẓāhire Olanlar

(2) Ḳuvva-ı sāmiʿa, ḳuvva-ı başıra, ḳuvva-ı şāmme, ḳuvva-ı ẕāʿiḳa ve ḳuvva-ı lāmise-nām ḳuvvetleridir. (3) Ehliniñ maʿlūmı.

(4) Ḥarfü'l-ḥā beyānındadır. Ḥabbü'l-ʿazīz meşhūrdur. ʿArabca ḥabbü'z-zelm dirler.

(5) Ṭabīʿatı ḥār yābisdir. Menī ziyāde ider. Cimāʿa ḳuvvet virir. Cürmi (6) ve ḳabuġı ġalīẓdir. Miʿdede gic hażm olur. Eger çeyneyüp (7) yüzde olan eşerlere sürseler giderir.

(8) Ḫāṣṣa-ı Ḥabbü'n-nīl Çivid Toḫumıdır

(9) Ṭabīʿatı üçünci derecede ḥār yābisīdir. Bedeni balġamdan pāk eyler. (10) Evcāʿ-ı mefāṣıla ve baraṣa nāfiʿdir ve ḳarın içinde olan ṣoġulcanı (11) ve namāz-būrı ḳurdını çıḳarır. Lākin göbegi bürer. Işlāḥı ziyāde (12) saḥḳ idüp bādem yaġıyla cerb ideler. Baʿde istiʿmāl ideler. Şerbeti (13) bir dirheme ḳadardır.

(14) Ḫāṣṣa-ı Ḥażaż Meşhūrdur

(15) Ṭabīʿatı muʿtedildir. Ḳuṭuz kelp ṭalayana içürseler ve şişlere sürseler (16) nāfiʿdir ve gözüñ ẓulmetini giderir ve gözüñ uyuzına, gicişmesine (17) ve gözden aḳan yaşları ve ruṭūbeti giderir ve ḥunnāḳa yaḳı eyleseler nāfiʿdir.

(18) Ḥarfü'l-ḥā Ḫıyārşenbe Meşhūrdur

(19) ṭabīʿatı muʿtedildir. Muḥarriḳ safrayı ishāl eyler ve ḳanıñ ḥiddetini defʿ eyler. (20) İçerüde ve ṭaşrada olan issi veremleri taḥlīl eyler ve gögsi yumşadır. (21) Yüz şişini defʿ eyler ve ciger aġrısını giderir ve hindibā ṣuyuyla (22) içseler yereḳāna nāfiʿdir. Eger nıḳrīse ve vecaʿ-ı mefāṣıla (23) sürseler nāfiʿdir. Eger pullarını aġızda ṭutup eridikçe yutdıralar. Ḫunnāḳı (24) defʿ eyler ve eger temürhindī ṣuyuyla içseler yereḳāna nāfiʿ. Eger (25) nıḳrīse ve vecaʿ-ı mefāṣıla sürseler nāfiʿdir. Eger tirīd ile

[80]

(1) içseler balġamı ziyāde sürer. Lākin göbek buruntusı peydā eyler. (2) Işlāḥı badem yaġıyladır. Lākin Frenk ṭabībleri dārçīn ile ıṣlāḥ iderler. (3) Daha güzel olur.

(4) Ḫāṣṣa-ı Ḫıyār Meşhūrdur

(5) Ṭabīʿatı ikinci derecede bārid ve raṭbdır ve ġıdāsından ġalīẓ balġam tevellüd (6) ider. Lākin miʿde ḥarāretini defʿ ider ammā cigerdeki iḫrāḳ-ı ṣafrāya (7) eyüdür ve cigeriñ ve ṭalaġıñ demlerini defʿ eyler ve aḳcigeriñ (8) aġrılarına ve yaralarına münāsib ve bevli idrār ider.

(9) Ḫāṣṣa-ı Ḫurma ʿArabca Temr Dirler meşhūrdur

(10) Ṭabīʿatı ikinci derecede ḥārdır. Evvelki derecede raṭbdır (11) ve ġıdāsı redī ve muṣaddıʿdır. Ṭalaġa mażarratı vardır. Bedeni ḳızdırır (12) ve gögüse ve aḳcigere eyüdür. Göz ve baş aġrılarını (13) arturur ve lāyıḳ olan budur ki maḥrūrü'l-mizāc olan kimesne yemeye. (14) Eger yerse üzerine sikencübīn veyā ekşi nār ṣuyı içe. Ḫatta żararını (15) defʿ eyleye. Ammā mizācı bārid olanlara nāfiʿdir ve cimāʿa ḳuvveti ziyāde (16) olur ve arḳa aġrısına nāfiʿdir. (Peyġamberimiz ṣalla'llāhu Teʿālā ʿaleyhi vesellem (17) Efendimizden) mervīdir ki (men ekele sebʿe temrāt ʿale'r-rīḳi lem yeżurruhu (18) ẕālike'l-yevm semmun[35]) Yaʿnī meʾal-i şerīfi bir kimesne ac ḳarnına yedi dāne ḫurma yese (19) ol gün aña zehr teʾṯīr itmez.

(20) Ḫāṣṣa-ı Ḫaşḫāş Meşhūrdur

(21) Ṭabīʿatı üçünci derecede ṣoġuḳdur, yaşdır. Yapraġıyla başlarını ḳaynadup (22) giceyle uyḳusı gelmeyen ādemiñ başına dökseler uyḳusunı getürüp eyüdür (23) ve içseler daḫı eyüdür. Eger başlarını ḳaynatsalar ḳöti ṣuya çıḳup (24) baʿde süzüp tekrār bal ile ḳaynatsalar ḳoyu olunca bu baldan yiyeler (25) öksürüge ve eski ishāle nāfiʿdir. Eger toḫumundan on dirhem ḳadar dögüp

[81]

(1) baʿde eleyüp şeker ile yiyeler. Münevvim yaʿnī uyudıcıdır. Böyle yerler ise (2) eyüdür daḫı öksürügi giderir ve eger sāde ḳabını dögüp ṣabāḥ (3) ve aḫşam nıṣf dirhem ḳadar ṣoġuḳ ṣuyla istiʿmāl eyleseler ḥarāreti (4) ve yanıḳlığı olan ishāli keser ve yürekden ḳan gidene daḫı nāfiʿdir.

(5) Ḫāṣṣaü'ṣ-ṣaʿleb Meşhūrdur

(6) İkinci derecede issidir, yaşdır. Cimāʿa ġāyet ḳuvvet virir. ʿAcem diyārında (7) ġāyet muʿteberdir. Zerʿ iderler. Bal ile yā şeker ile bālūde gibi bişürüp ṣıcaḳ (8) ṣıcaḳ ḳahve gibi içerler.

(9) Ḫāṣṣa-ı Ḫardal Meşhūrdur

(10) Ṭabīʿatı dördünci dereceniñ ibtidāsında issidir. Ḳurıdır. Nıḳrīse yaḳı (11) eyleseler nāfiʿdir. Eger incīr ile ḳarışdırup yan aġrılarına ve ṭalaġa (12) yaḳı eyleseler nāfiʿdir. Zīrā her aġrıya fāʾide ider ve eger bal ile yeseler (13) yaşlıḳdan olan ṣolġanlıġa ve öksürüge nāfiʿdir. Eger diş aġrısına (14) ve dişiñ üzerine ḳosalar vecaʿ

[35] "Kim aç karnına yedi tane (acve) hurması yerse, o gün içinde o kimseye zehir zarar vermez." Buhârî, Et'ime, 43

teskīn ider ve lāyıḳ olan budur ki (15) dāʾimā yemeyeler ve az yiyeler. Zīrā dāʾimā yemek ṭabīʿat-ı s̱āni olur ve ġalīẓ (16) ġıdāyı hażma muʿīn ola.

(17) Ḫāṣṣa-ı Ḫaṭmī Meşhūrdur

(18) Ṭabīʿatı mürekkebdir. İssi ile ṣoġuḳdan ḥāṣıl olan aġrılara yaḳı itseler (19) aġrısın sākin eyler ve toḫumunı içseler bögrekden ḥāṣıl olan ṭaşları (20) eridir. Eger sirke ile ḳaynadup aġızda mażmaża eyleseler diş aġrısın (21) sākin eyler. Eger toḫumunı dögseler sirkeyle ḳarışdırup güneşde (22) behaḳa sürseler behaḳı giderir. Eger yapraġını dögüp zeyt ile (23) ḳarışdırup ateş yaḳdıġı ve zehirli canavārlar ṣoḳdıġı yerlere yaḳı eyleseler (24) ġāyet fāʾide ider.

(25) Ḫāṣṣa-ı Ḫarbaḳ Meşhūrdur

(26) İki dürlü olur. Birisi siyāh ve birisi beyāż. Siyāhında

[82]

(1)ʿavām-ı nās lisānınca çöpleme dirler. Ṭabīʿatı üçünci derecede issidir. (2) Ḳurıdır. Temregüye ve uyuza ve gicige nāfiʿdir. İçmekle yā sirke ile (3) sürmekle defʿeyler. Eger nıṣf miṣḳālini içseler balġamı ve sevdāyı sürer. (4) Lākin ḳavī yigitlere içireler ve żaʿīf olanlara içürmeyeler ve gāhice (5) mercimek ile veyā ġayrı şorbalar ile bişürüp içüreler. Ṣarʿa (6) mālīḫulyāya ve divāne ve cünūna ve mefāṣıl aġrılarına (7) ve fālice fāʾide ider.

(8) Ḫāṣṣa-ı Beyāż Ḫarīḳ

(9) Ṭabīʿatı üçünci derecede issidir ve ḳurıdır. Ziyādesiyle ḳuṣdurur. (10) Eger ḳoḳlasa aġırdır. Eger un ile ḳarışdırup ḥamır idüp ol bucaḳlara (11) ve kūşeklere yaʿnī fāre deliklerine ḳoysalar yiyen fāreleri vesāʾir ḥayvānlar, cümle (12) helāk olurlar. Eger saḥḳ olup sirke ile ḫamīr idüp temregüye (13) ve baraṣa ve behaḳa sürseler giderir. Eger çürük diş üzerine (14) ḳosalar dişi ḳoparır ve çıḳarır.

(15) Ḫāṣṣa-ı Ḥavlicān Meşhūrdur

(16) İkinci derecede issidir ve ḳurıdır. Miʿdeye güzeldir ve aġız ḳoḳusın (17) güzel eyler ve ṭaʿāmı hażm eyler ve yelleri ṭaġıdır ve dāʾimā ḳulunca (18) mübtelā olanlara ve ekşi ekşi geñirene nāfiʿdir ve cimāʿa ġāyet ḳuvvet (19) virir ve balġamı olanlara nāfiʿdir. Eger bir dirhemini dögüp eleyüp (20) on dirhem ḳadar ṣığır ṣüdünüñ üstüne

eküp ac ḳarnına içeler. Ġāyet cimāʿa (21) ḳuvvet virir ve ṣoġuḳ cigere, miʿdeye nāfiʿdir ve bevlini ṭutamayan ādeme (22) ve döşege işeyene fāʾide ider.

(23) Ḥarf-i Ḥīcān Ḥarfü'd-dāl. Dārçīn Meşhūrdur

(24) Ṭabīʿatı üçünci derecede issidir ḳurıdır. Seddeleri açar ve istisḳā-ı

[83]

(1) laḥmiyeye ve zıḳīye nāfiʿdir ve ḳalbe feraḥ virir ve miʿdeyi ḳurı (2) eyler ve her ʿufūneti ıṣlāḥ eyler ve başdan ve gögüsden yaşlıḳları (3) defʿ eyler ve öksürüge nāfiʿdir. Ḫuṣūṣā kāblī ile istiʿmāl oluna (4) ve yelleri taḥlīl eyler. Eger kuhl idüp göze çekseler güzel (5) nūrını ziyāde ider ve ẕekāyı arturur ve yüzde olan eṡerlere sürseler (6) giderir.

(7) Ḫāṣṣa-ı Dar-ı Fülfül Meşhūrdur

(8) Ṭabīʿatı üçünci derecede issidir, ḳurıdır ve ṭaʿāmı tīz hażm itdirir (9) ve miʿdeyi ḳurı eyler ve menī ziyāde eyler ve cimāʿa ḳuvvet virir ve aġız (10) ḳoḳusın güzel eyler ve ḳuşmaġı defʿ eyler ve ʿaḳreb ve büyü ṣoḳduġuna (11) nāfiʿdir. Yiyeler ve süreler.

(12) Ḫāṣṣa-ı Diş Otı Meşhūrdur Frenkler Sālebīye Dirler

(13) Ṭabīʿatı üçünci derecede issidir, ḳurıdır. Yaraları bitürür eger (14) üzerine ekseler ve eger ḳaynadup içseler ve yapraġını çeyneseler (15) dil aġırlıġını giderir. Eger ḳaynadup ṣuyuyla ḫınnābı ḳarup ṣaça (16) ve ṣaḳala sürseler ḳılları siyāh eyler. Eger çeyneseler diş sızısın (17) defʿ eyleye.

(18) Ḫāṣṣa-ı Dilkü ʿArabca Ṣaʿleb Dirler

(19) Kürki ġāyetle ṣıcaḳdır. Ḳocalara ve mizācı ṣoġuḳ olanlara münāsibdir. (20) Eger dilküyi ṣuda bişürseler ve mefāṣıl aġrılarına yaḳı eyleseler (21) aġrısın sākin eyler. Eger zeyt yaġı ile bişürüp ol yaġı mefāṣıllara (22) sürseler yumşadup pekligi defʿ eyler. Eger aḳcigerin ḳurudup (23) saḥḳ eyleyüp bir miṣḳālini bal ṣuyuyla içseler ṣolġanlıġa (24) ve öksürüge nāfiʿdir. Eger dilkünüñ ic yaġıyla ellerin ve ayaḳlarını (25) bağlarsalar seferlerde ṣoġuḳ teʾṯīr eylemez.

[84]

(1) Ḫāṣṣa-ı Temur Dikeni ʿArabca Ḥask Dirler

(2) Ṭabīʿatı issidir. Anda ḳuruluḳ ve yaşlıḳ daḫı vardır. Āsi şişlere yaḳı (3) eyleseler şişleri giderir. Eger ṣuyundan içseler yürek (4) ve bögrekleriñ ṭaşların eridir ve muḳavvīdir. Eger ḳaynadup ṣuyunı pire (5) olan yere ṣaçsalar cümle pireler ġāʾib olur.

(6) Ḥurūf-i Hicādan Ḥarfü'r-rāʾ Rāziyāne

(7) Ḫāṣṣa-ı Rāzīyāne ʿArabca Rāziyānec Dirler

(8) Ṭabīʿatı ikinci derecede issidir. Evvelki derecede ḳurıdır. Südi (9) arturır ve müfettiḥdir. Bevli idrār eyler. Ṣoġuḳdan olan bögrek ve meşāne (10) aġrılarına nāfiʿdir ve canavār ṣoġuḳduġuna eyüdür. Eger köküni bal ile (11) pişirüp ḳuṭuz kelb ışırdığı yere yaḳı itseler nāfiʿdir. Eger yapraġını (12) dögüp ṣıḳup göze ḳoysalar gözi keskin eyler ve ṭalaġıñ (13) seddelerin açar ve ġalīẓ yelleri ṭaġıdır. Yaʿnī yemesi daḫı göze fāʾide ider (14) ve ekli daḫı gözi keskin eyler ve yan aġrılarına daḫı nāfiʿdir.

(15) Ḫāṣṣa-ı Rāvend Meşhūrdur

(16) Aʿlāsı çıtı olandır. İki cevherden mürekkebdir hem issiden (17) hem ṣoġuḳdan. Bu iki cevherden mürekkeb oldığından ötüri baʿżıları (18) ḥārdır dimişler ve baʿżılar bārid dimişler. Bundan pād-zehir vardır. Zehirlere (19) nāfiʿdir. Ḫuṣūṣā ʿaḳreb ṣoḳdığına ve bundan müshillik daḫı vardır. (20) Ġalīẓ ḫılṭları sürer. Bārid miʿdeye ve cigere ġāyet fāʾide ider. (21) Fażlaların giderir ve taḥallülü'l-rīḥdir ve istisḳānıñ cemīʿ-i envāʿına (22) nāfiʿdir ve ṣarılığı giderir ve sikencübīn ile içseler ṭalaġa nāfiʿdir (23) ve ıncıḳrığı ekşi geñirmegi defʿ eyler. Eger ḳarışdurup

[85]

(1) temregüye ve berelenmiş yerlere sürseler eşerlerin giderir. Eger (2) ḳabż şeyler ile istiʿmāl eyleseler ishāli ḳabż ider.

(3) Ḫāṣṣa-ı Dibās Meşhūrdur

(4) Ṭabīʿatı ikinci derecede ṣoġuḳdur ve ḳurıdır. Ḳabżdır. Miʿdeye (5) ḳuvvet virir. Ṣusuzluġı kesüp ve ḳayʿı defʿ eyler ve ṣafrādan olan ḫafaḳāna (6) nāfiʿdir ve ṭaʿāma iştihā getürür. Yemesi bevāṣıra nāfiʿ. Çiçege (7) ve ḳızamıġa ve ṭāʿūna nāfiʿdir. Dāʾimā yemek çıban çıḳarmaġı defʿ ider (8) ve ḳanıñ ḥiddetini giderir.

(9) Ḥarfü'z-zā Zaʿferān

(10) Ḫāṣṣa-ı Zaʿferān Meşhūrdur

(11) Ṭabīʿatı ikinci derecede issidir. Evvelki derecede ḳurıdır. Seddeleri (12) açar ve yelleri ṭaġıdır ve ṭabīʿatı ḳabż eyler ve ḫılṭları bişürür (13) ve levni gökcek eyler ve uyḳu getürür ve ḳalbe ḳuvvet virir, (14) feraḥdır. Eger göze çekseler göze cilā virir ve bevli ve ḥayżı (15) idrār eyler. Lākin ṭaʿāma iştihāyı isḳāṭ eyler. Eger zaʿferān saḥḳ (16) idüp cevz ḳadar bir ṭob idüp ve delüp ṭoġurmada zaḥmet çeken (17) ḫātūnuñ boynuna aṣsalar, āsan ile ṭoġura ve oġlan [...] fi'l-ḥāl (18) çıḳara. Eger bir miśḳālin börüsi ṭutan ḫātūna içürseler sāʿatinde ṭoġura.

(19) Ḫāṣṣa-ı Zencebīl Meşhūr Dirler

(20) Ṭabīʿatı üçünci derecede issidir. İkinci derecede ḳurıdır. Ḥıfẓı (21) arturır. Miʿdeniñ ve cigeriñ ṣoġuḳluġunı giderüp ıṣlāḥ eyler. Balġamı (22) eridüp ishāl eyler. Miʿdede ve baġırsaḳlarda olan ġalīẓ yelleri sürer (23) ve ṭaʿāmı haẓma muʿīn olur ve miʿdede yaş meyvalardan ḥāṣıl olan balġamı

[86]

(1) defʿ ider ve ruṭūbeti izāle ider. Baş ve boġazda olan yaşlıġı defʿ (2) ider ve eger zencebīli maṣṭakī ile çeyneseler dimāġda olan balġamı izāle (3) eyler ve eger sürme idüp göze çekseler gözüñ nūrını ziyāde eyler.

(4) Ḫāṣṣa-ı Zeytūn Beyān Olunur

(5) Ṭabīʿatı issidir ve ḳurıdır ve miʿdeyi ḳavī eyler ve iştaha getürir (6) ammā sevdāyı arturır ve uyḳusuzluḳ ve baş aġrısı getürir. Yapraġını (7) aġızda çeyneseler aġız aġrısın giderir. Eger yapraġını ḳaynadup ṣuyunı (8) aġızda ṭutsalar dişler yanmasına nāfiʿdir ve dişlere ḳuvvet virir.

(9) Ḫāṣṣa-ı Zeytūn Yaġı ʿArabca Zeyt Dirler

(10) Ṣoġuḳdur, ḳurıdır. Ebu Hureyre raḍiya'llāhu ʿanh (Peyġamberimiz ṣalla'llāhu ʿaleyhi vesellem Efendimizden) (11) bu ḥadīṯ-i şerīfi istimāʿbuyurmuşlar (külu'z-zeyte dahinū bihi fe-innehu min şeceretin mübāreketin[36]) (12) Yaʿnī zeytūn yaġını yiyiñ ve anıñla yaġlanıñ. Zīrā ol yaġ mübārek aġacdandır ve diger (13) eṯer-i şerīfde (ʿaleykum bi-zeyti'z-zeytūni fe-kuluhu ve ud hinū bihi fe-innehu yenfaʿ (14) mine'l-

[36] "Zeytinyağını yiyiniz ve onunla yağlanınız, çünkü o bereketli bir ağaçtandır." Tirmizî, Et'ime, 43

bevāsīri[37]) Yaʿnī zeytūn yaġına mülāzemet eyleñ ve yiyiñ ve anıñla yaġlanıñ. (15) Zīrā ol yaġ bevāsīre nāfiʿdir eger ḥām zeytūndan ise. Ammā (16) olmuşdan olursa ṭabīʿatı issidir. Ṭatlu zeyt yaġı ḥārdır ve raṭbdır. (17) Eger ṭatlu zeyt yaġından elli dirhem ḳadar arpa ṣuyuyla yā ṣıcaḳ ṣu ile (18) içseler yüregi sürer. Eger eski zeyt yaġını göze ısıdup sürseler (19) fī'l-ḥāl aġrısın giderir. Eger yaban zeytūnunuñ yapraġını yaḳup keskin (20) sirke ile ḫamīr idüp yan aġrısına mübtelā olan kimesneler dizinden dört (21) parmaḳ yuḳarı ṭaşra cānibinden yaḳı eyleseler üstünde ṭursa ta düken gibi (22) yara idince ol yaveden mādde aḳup ol marażdan ḫalāṣ olur.

(23) Ḫāṣṣa-ı Zürinbāt Beyān Olunur Zürnibāt Meşhūrdur

(24) Ṭabīʿatı ikinci derecede issidir, ḳurıdır. Ḳalbe ḳuvvet virir. (25) Müferriḥdir. Yürek oynamasın giderir ve ḫuşūneti defʿ eyler ve yelleri (26) ṭaġıdır. Ḳuşmaġı menʿ eyler ve zehirlü canavārlar ṣoḳduġuna nāfiʿdir.

[87]

(1) Ḥattā cedvār-ı hindīye muʿādildir dirler ve cigere ḳuvvet virir ve bevli (2) ve ḥayżı idrār ider ve cimāʿa ḳuvvet virir. Eger zürnibātdan bir müdevver pāresini (3) delüp getürseler cimāʿdan ḳalanlarıñ cimāʿ ḳuvvetini artırır. (Eger aġızda (4) alup ziyāde ṭutsalar diş aġrısını defʿ eyler.

(5) Ḫāṣṣa-ı Zeberced Meşhūrdur

(6) Ṣoġuḳdur, ḳurıdır. Şeklde zümrüde beñzer ammā levni bir miḳdār beyāża (7) māʾildir. Eger zebercedden bir dāneḳ ḳadar saḥḳ idüp içseler ḳalbe ḳuvvet (8) virir. Eger göze sürme gibi çekseler göze ḳuvvet virir. Eger (9) saḥḳ idüp her gün nıṣf dirhem ḳadar içseler cüẕẕāma nāfiʿdir.

(10) Ḫāṣṣa-ı Zümrüd Beyān Olunur Zümrüd Meşhūr Ṭaşdır

(11) Ṭabīʿatı ṣoġuḳdurur, ḳurıdır. Eger bir dengini ezüp zehr içmiş ādeme (12) yāḫūd zehirli ḥayvān ṣoḳmuş ādeme içürseler zehriñ żararın defʿ (13) eyler. Eger bir kimesne zümrüd ṭaşından ḫātem ṭaḳınsa yā getürse ṣarʿa (14) marażından emīn olur. Ḥekīm Arisṭo'dan rivāyet iderler ki (15) zamānlarında ḫidmetinde oldığı pādişāha vaṣiyyet idüp dir idi ki, şāh- (16) zādlara ṭoġduġı zamān boyunlarına zümrüd aṣalar, tā kim ṣarʿa zaḥmetinden (17) emīn olalar ve ṭāʿūn eylemeye ve zehirli ḥayvān aña

[37] "Zeytin yağını kullanınız, yiyiniz ve onunla yağlanınız, zira o basura iyi gelir." Münâvî, Feyzü'l-kadîr, IV, 349 no:5567

ẓafer bulmaya. (18) Zīrā zümrüd-i ḫātem getüren kimesneniñ zehirli ḥayvān gelmez (19) ve baʿżıları dirler ki (eger yılan zümrüdi görse gözleri görmez olur (20) ve zümrüd ḳanı ḳaçana nāfiʿdir, içseler ve getürseler.

(21) Ḫāṣṣa-ı Zanbaḳ Beyān Olunur Meşhūr Çiçekdir

(22) Ṭabīʿatı yābisdir, ḳurıdır. Ḳoḳmaḳ ile dimāġı pāk eyler ve dimāġıñ yaşlığını (23) giderir. Eger zanbaḳ ile yüzi yusalar yüzde olan lekeleri giderir (24) ve yüze cilā virir.

[88]

(1) Ḫāṣṣa-ı Zerrin-i Ḳadeḥ ʿArabca Nercis Dirler

(2) Ṭabīʿatı ikinci derecede issidir, ḳurıdır. Ḳoḳsalar yaşlıḳdan (3) ve sevdādan olan baş aġrısın giderir. Bā-ḫuṣūṣ ḥammāmdan (4) çıḳdıḳdan ṣoñra ḳoḳsalar dimāġıñ seddelerin açar ve ṣoġuḳ nezleleri (5) defʿ eyler. Ammā mizācı āsī olan kimesne ḳoḳsa başı aġrır. Eger (6) maʿdenüs ṣuyuyla ve sirke ile ḳarışdırup behaḳa sürseler izāle ider. (7) Nergis ḳoḳmaḳ maʿṣūmlarıñ ṣarʿanı giderir. Nergis ḳoḳmada olan fevāʾid (8) (Cālinusuñ ʿūdü'ṣ-ṣalībinde yazdıġı fāʾideleri ifāde ider. Enes İbn-i Mālik (9) Resūl-ı Ekrem ṣalla'llāhu ʿaleyhi vesellem Efendimizden rivāyet buyururlar ki (10) (ʿaleykum bişemmi'n-nercisi feinnehu fī'l-ḳalbi ḥabbete'l-cünūn ve'l-cüzzām ve'l baraṣ (11) lā yaḳʿṭaʿuhā illā şemmu'n-nercisi[38])

(12) Meʾāl-i Ḥadīṯ-i Şerīf Budur Ki

(13) Yaʿnī nergis çiçegini ḳoḳmaġa mülāzemet eyleñ. Zīrā ḳalbde olan cünūndan ve cüzzāmdan (14) ve baraṣdan olan bir ḥabbecik vardır anları gidermez. İllā nergis ḳırḳlamaḳ giderir.

(15) Ḫāṣṣa-ı Zūfā Beyān Olunur Meşhūr Bir Otdur

(16) Ṭabīʿatı üçünci derecede issidir ve ḳurıdır. Eger ṣuyuyla (17) incīr ve senzāb ve bal ḳatup ḳaynatsa baʿde süzüp ṣuyunı içeler. (18) Eski öksürüge ve aḳcigerde olan şişlere ve ṣolġanlıġa (19) ve başdan gögüsüñ eṭrāfına inan nāzlelere nāfiʿdir ve nefesini gücle alup (20) virene ġāyet nāfiʿdir ve ḳarında olan ḳurtları ḳırar. Eger sirke ile ḳaynadup (21) mażmaża eylerseler diş aġrısına nāfiʿdir.

[38] "Nergis koklamaya devam ediniz, çünkü kalpte delilik, cüzzam ve baras çekirdeği bulunur. Onu ancak nergis koklama keser." İbn Cevzî, el-Mevzûʿât, II, 256

(22) Ḥurūf-ı Hicādan Ḥarfü'ş-şīn Sūrincān Meşhūrdur

(23) Ṭabīʿatı üçünci dereceniñ ibtidāsında issidir. İkinci derecede ḳurıdır. (24) Balġamı ishāl ider. Iraḳ yerlerden yapışıḳ ḫılṭları çeker çıḳarır ve cimāʿı

[89]

(1) ve şehveti ziyāde ider. Lākin miʿdeye żarar ider. Muṣliḥi şeker iledir. (2) Yā zencebīl yā maṣṭakī veyā kimyon ve ekşeriyā dögüp şarāb ile veyā sirke (3) ile ḳarışdırup mafṣallara süreler, aġrısını sākin eyler.

(4) Ḫāṣṣa-ı Sināmekī Meşhūrdur

(5) Eyüsi Mekkī olandır. Yaʿnī Mekke'den gelendir. Ṭabīʿatı evvelki derecede (6) issidir, ḳurıdır. Lākin ḥarāreti ve yubūseti çoḳ degildir. Cemīʿ ḫılṭları (7) sürer çıḳarır. Tefrīse ve yan aġrısına ve mafṣallar aġrısına nāfiʿdir (8) ve sevdādan olan vesvese giderir ve cemīʿ sevdādan olan marażlara nāfiʿdir. (9) Uyuz ve gicige ve sivilcilere nāfiʿdir ve ṣarʿaya fā'ide ider. Kendüsüni (10) yemekden ṣuyunı içmek eyüdür. (Resūl-ı Ekrem ṣalla'llāhu ʿaleyhi vesellem) (11) Efendimiz buyurmuşlardır ki (velev kāne şeyʾun li-şeyʾin mine'l-mevti kānet senā[39]) Yaʿnī (12) eger ölmeden ḳurtarır bir şey olaydı ol şey sināmekī olurdı.

(13) Ḫāṣṣa-ı Sünbül-i Hindī Beyān Olunur Meşhūrdur

(14) Ṭabīʿatı issidir, ḳurıdır. Evvelki derecede cigere nāfiʿdir ve cigeriñ (15) marażlarını defʿ ider ve ṣarılığı giderir. Eger ṣoġuḳ ṣu ile (16) içerlerse ġaşeyānı defʿ ve ḥafaḳāna ve ṣoġuḳ bögrege nāfiʿdir. Miʿdeniñ (17) ḳuvvetini ḳavī eyler ve bevli idrār eyler ve gögüs ve dimāġıñ yaşlıḳlarını izāle eyler.

(18) Ḫāṣṣa-ı Semiz Otı ʿArabca Baḳlatü'l-Ḥamaḳā Dirler

(19) Ṭabīʿatı yaşdır, ṣoġuḳdur. Eger ṣuyundan on dirhem ḳadar, iki dirhem nevbet (20) şekeri ile içseler ṣafrāyı keser ve ḥarāreti sākin eyler ve çeyneseler (21) diş aġrısın sākin eyler. İssiden olan baş aġrısına ve göz aġrısına (22) yaḳı itseler defʿ eyler. Mizācı ḥār olanlara ve maḥmūmlara pişirüp yemek (23) nāfiʿdir. Ḫuṣūṣan issi şehrlerde ve issi köylerde. Ammā mizācı ṣoġuḳ (24) olanlara münāsib degildir.

(25) Ḫāṣṣa-ı Siñirli Yapraġı ʿArabca Lisānü'l-ḥamel Dirler

[39] Bulunamadı.

(26) Ṭabīʿatı şoġuḳdur, ḳurıdır. Eger yapraġın çigneseler ṣıcaḳdan ḥāṣıl olan

[90]

(1) diş aġrısın sākin eyler. Eger yapraġın dögüp ṣıḳup ṣuyun (2) alup içseler ḥarāretden ḥāṣıl olan ishāli keser ve toḫumunuñ ṣuyı (3) cigeriñ ve bögregiñ seddelerini açar ve yapraġını dögüp ṣuyunı ṣıḳup (4) alup dāʾimā aġza mażmaża etseler aġızda olan yaraları eyü ider. İçerüsünden (5) ḳan gidene münāsibdir. Her nereden giderse ṭutar ve issi şişlere nāfiʿdir.

(6) Ḫāṣṣa-ı Sirke ʿArabca Ḫal Dirler

(7) İki muḫtelif cevherden mürekkebdir. Yaʿnī issiden ve ṣoġuḳdan ve ḥarāretli (8) miʿdeye nāfiʿdir. Her ḳanġı ʿużuvdan olursa ḳan gitmegi keser. Ṭaʿāma (9) iştaha getürir ve ṭaʿāmı hażm eyler ve ṣafrāyı keser. Aġızda mażmaża (10) eyleseler diş diblerini muḥkem eyler. Eger bedeni sirke ile yıḳasalar gicigi (11) giderir ve āsi zehirli ḥayvānātıñ ṣoḳdıġı yere sürseler nāfiʿdir. (12) Eger ṣıcaḳ ile içüp ḳuṣsalar fenā şeyleriñ żararın defʿ eyler. (13) Bu sirke ḥaḳḳında (Resūl-ı Ekrem ṣalla'llāhu ʿaleyhi vesellem Efendimiz) buyurmuşlar ki (14) (niʿmel-ādemü'l-ḫal) Yaʿnī ne güzel ḳatıḳ olur sirke yemek.

(15) Ḫāṣṣa-ı Sünnetlüce Otı Beyān Olunur

(16) Baʿżılar bu ota ṭopuzlu otı dimişler. Zīrā toḫumı ṭopuz gibidir. Eger dögüp (17) maʿcūn idüp yeseler dem-i bāsura nāfiʿdir. Ol fāside sürer (18) çıḳarır. Baʿde ṭutar. Bu ḫāṣṣa degme bir otda bulunmaz ve bedende (19) olan sigilleri düşürir ve eger anadan bile ṭoġma olsa.

(20) Ḫāṣṣa-ı Sezāb Meşhūrdur

(21) Ṭabīʿatı üçünci derecede issidir, ḳurıdır. (Eger ṭuraḳ otuyla ḳaynadup (22) içseler göbek buruntusunı defʿ eyler ve yan aġrısını ve vecaʿ-ı mefāṣılları (23) giderir ve gögüs aġrısını ve öksürügi defʿ eyler. Eger mefāṣıla bal (24) ile yaḳı eyleseler aġrısın giderir ve eger buruna ṣoḳsalar (25) burun ḳanın keser. Eger bundan her gün bir dirhem ḳadar içseler ve el ditremesine (26) ve fālice ve siñir bozuldıġına nāfiʿdir. Eger maʿṣūmlarıñ burnı içine

[91]

(1) bunuñ ṣuyunı sürseler ümmü'ṣ-ṣıbyān marażını def' eyler. Eger toḫumundan (2) iki dirhem ḳadar içseler ʿaḳreb ve büyi ṣoḳdığına nāfiʿdir.

(3) Ḫāṣṣa-ı Sumāḳ Meşhūrdur

(4) Ṭabīʿatı ṣoġuḳdur, ḳurıdır. Eski ishāli keser ve ṭaʿāma iştaha (5) getürür. Eger çiçek çıḳaran kimesneniñ gözüne bunuñ ṣuyundan (6) ṭamlatsalar gözde çiçek çıḳmaġı menʿ eyler. Eger ṣuyuyla aġızda mażmaża (7) etseler aġız aġrısını def' eyler. Eger yapraġın maʿṣūmların ḳarnına (8) yaḳı eyleseler yüreklerin ṭutar. Eger sumāḳ ile eti pişürüp yeseler ishāli (9) keser ve eger gül-abla ışladup ṣuyunı issiden olan göz aġrısına (10) ibtidāsında göze ṭamlatsalar nāfiʿdir ve gözüñ gicişini def' eyler.

(11) Ḫāṣṣa-ı Sarımsaḳ ʿArabca Ṣūm Dirler

(12) Ṭabīʿatı üçünci derecede issidir, ḳurıdır. Eger yeseler namāz-būrı (13) ḳurdını izāle ider ve bevli idrār ider. Yılan ve büyü ṣoḳduġuna (14) ve ḳuṭuz kelb ṭaladığına nāfiʿdir ve ṣuların żararın def' ider. (15) Eger çig ve eger pişürüp yeseler eski öksürügi keser. (16) Eger ḳış günlerinde yeseler ʿaẓīm menfaʿatı vardır. Bedeni ḳızdırır ve ġalīẓ (17) ḫılṭları keser ve nıḳrīse ve mefāṣıl aġrılarına nāfiʿdir ve zehr ṣoġuḳ (18) ḥayvānlarıñ ṣoḳdığına tiryāḳdan aʿlādır. Ḫuṣūṣā ʿaḳreb ṣoḳdığına (19) nāfiʿdir. Lākin göze żaʿf virir ve mizācı issi olanlara ve bevāṣıra (20) ve zaḫīre ve yüregi sürene ve ḫınāzīre ve ḥāmile ḫātūnlara (21) ve evlād emziren ḫātūnlara żarardır.

(22) Ḫāṣṣa-ı Süd Meşhūrdur ʿArabca Leben Dirler

(23) Üç cevherden mürekkebdir. Ṣu ve yaġ ve peynir ṣuyunuñ ṭabīʿatı issidir (24) ve yaşdır, müshildir ve yaġı muʿtedildir ve peyniri ṣoġuḳdur, (25) ḳurıdır, ḳābıżdır. Südleriñ eyüsi insān südidir. Baʿde keci

[92]

(1) südidir, baʿde sığır südidir, baʿde ḳoyun südidir. Mādemki (2) süd miʿdede fāsid olmaya ġıdāsı eyüdür. Dimāġı ziyāde ider (3) ve cimāʿa ḳuvvet virir. Lākin südi çoḳ içmek dişlere ve siñirlere (4) żarardır. Işlāḥı şeker ile ve bal ile bişürmekdir. Süd ġāyet laṭīf (5) oldığından miʿdede buldığı ḫılṭa döner. İbn-i Mesʿūd ḥażretleri (6) (Peyġamberimiz ṣalla'llāhu Teʿālā ʿaleyhi vesellem Efendimizden) rivāyet iderler)

(7) (ʿAleykum bi'l-bāni'l-baḳari fe-innehu şifāʾun min külli dāʾin[40]) Yaʿnī ṣıġır südüne mülāzemet (8) eyleñ. Zīrā ṣıġır südi her derde şifādır ve diger ḥadīṯ-i şerīfde daḥı (9) buyurmuşlardır (ʿaleykum bilebeni el-baḳar feinnehu şifāʾun ve semnuhu devāʾ[41]) Yaʿnī ṣıġır (10) südüne mülāzemet eyleñ. Zīrā ṣıġır südi şifā ve yaġı devādır. Ammā aġız (11) didikleri süd ki ibtidā ṣaġılan südidir. Südden ġalīẓ ve gec hażm (12) olur ve miʿdeyi incidir ve aġzı çoḳ yemekden bedende yaramaz ḫılṭlar (13) ḥāṣıl ider. Bal veyā şeker ile yiyeler ki żararını defʿ eyleye. Südi (14) ve aġzı çoḳ yiyen ādemde bit çoḳ olur dimişler.

(15) Ḫāṣṣa-ı Sülün Meşhūrdur ʿArabca Ṭuranc Dirler

(16) Ṭabīʿatı issidir, ḳurıdır. Eti sāʾir ḳuşlarıñ etinden eyüdür. (17) Dimāġa ḳuvvet virir ve ʿaḳlı ziyāde eyler. Eger ödüni cünūna (18) ve vesvesesi olan kişiniñ burnuna çekseler defʿ eyler. Eger etinden pişirüp (19) üç dört gün ʿale't-tevālī yeseler cinneti ve vesvesesini defʿ eyler.

(20) Ḫāṣṣa-ı Serçe ʿArabca ʿUṣfūr Dirler

(21) Ṭabīʿatı issidir, ḳurıdır. Menīyi ziyāde ider. Cimāʿa ḳuvvet virir. (22) Ḫuṣūṣā beynini badem yaġı ile ve baʿż muḳavvī devālar ile pişirüp yiyeler. (23) Yavrıları cimāʿı taḥrīkde ḳurıdır. Güzel ġıdādır. Mizācı ṣoġuḳdur (24) ve yaş olanlara ve yellerden şikāyet idenlere ammā mizācı issi olanlara (25) żarardır. Pes, mizācı issi olanlar yedikden ṣoñra üstüne nār ṣuyı (26) veyāḫūd ḳoruḳ ṣuyı içeler. Lākin kemigini yemekden iḥtirāz ideler, żarardır.

[93]

(1) Ḫāṣṣa-ı Susam ʿArabca Simsim Dirler

(2) Ṭabīʿatı issidir ve yaşdır. Gic hażm olur. Aġız ḳoḳusı (3) peydā eyler. Ateş yaḳdığı yere sürseler nāfiʿdir. Eger ḳavurup yeseler (4) sevdāya nāfiʿdir. Miʿdesi żaʿīf olanlara yaramaz.

(5) Ḫāṣṣa-ı Sincāb Beyān Olunur Meşhūr Kürkdür

(6) Ṭabīʿatı muʿtedildir. Ḳāḳumdan issidir. Yigitlere münāsibdir. Çiçek çıḳaranlara (7) sincab kürk giydirmek nāfiʿdir. Semmūr-ı meşhūr kürkde ṭabīʿatı cümle (8)

[40] İnek sütü kullanınız; zira o her derde şifadır. (Hâkim, Müstedrek, IV, 560) (no:8293)
[41] İnek sütü kullanınız; zira onda şifa yağında da deva vardır. (Hâkim, Müstedrek, IV, 562) (no:8301)

kürklerden issidir. Ḥārü'l-mizāc olanlara ve eyyām-ı vebāda ve yaz günlerinde (9) münāsib degildir. Zīrā ḳızdırır, ḳanları yaḳar ammā pīrlere ve ṣoġuḳ ṭabīʿatı (10) olanlara ḳış eyyāmında nāfiʿdir. Balġamdan ḥāṣıl olan nıḳrīsi defʿ (11) eyler ve ayaḳda olan marażlarıñ cümlesine nāfiʿdir ve mizācı ruṭūbet (12) üzre olanları cimāʿa ḳuvvet virir.

(13) Ḫāṣṣa-ı Serkile Beyān Olunur ʿArabca Şaṭaranc Dirler.

(14) Üçünci derecede issidir, ḳurıdır. Eger yapraġını yan aġrısına yaḳı eyleseler (15) nāfiʿdir. Ṭalaġa yaḳı eyleseler ṭalaġı defʿ ider. Lākin tīz ḳaldıralar. (16) Zīrā cildi yaḳar. Eger köküni sirke ile beyāż (behaḳa) (ve baraṣa) (17) sürseler nāfiʿdir. Baʿżılar dimişlerdir ki (Eger köküni dişi sızlayan ādem (18) boyununa aṣa ḳosalar diş sızısı defʿ olur.

(19) Ḫāṣṣa-ı Semiz Ḳabaḳ ʿArabca Fāşir Dirler

(20) Üçünci derecede issidir. İkinci derecede ḳurıdır. Eger köküni (21) incīr ile ṭalaġa yaḳı eyleseler ṭalaġı eridir. Eger sirke ile uyuza (22) sürseler uyuzı defʿ ider. Eger bal ile yeseler eski öksürügi defʿ (23) eyler ve yan aġrısın giderir. Eger her gün bir miṣḳāl ḳadar istiʿmāl (24) eyleseler ṣarʿa ve fālice ve aʿżā uyuşduġuna nāfiʿdir. Eger yılan (25) ṣoḳan kimesne iki miṣḳālini yese zehrini defʿ ider.

[94]

(1) Ḥurūf-ı Hicādan Ḥarfü'ş-şīn Şalġam

(2) Ḫāṣṣa-ı Şalġam ʿArabca Şalcam Dirler

(3) Ṭabīʿatı ikinci derecede issidir. Evvelki derecede yaşdır. Ġıdāsı çoḳdur. (4) Menī'i ziyāde eyler. Gic hażm olur ve yeller ḥāṣıl ider. Üzerine kimyon (5) yiyeler, yellerin defʿ eyler. Turşısı ṭaʿāma iştihā getürür. Eger ḳaynadup ṣuyuyla (6) yarılan yerlere ve nıḳrīse yaḳı eyleseler nāfiʿdir. Toḫumı ziyāde cimāʿa ḳuvvet virir.

(7) Ḫāṣṣa-ı Şāhtere Meşhūrdur ʿArabca Şāhterīc Dirler

(8) Ṭabīʿatı mürekkebdir. Ṣoġuḳla ṣıcaḳdan ikinci derecede yābisdir. Seddeleri açar. (9) Ṣafrāyı bevl yolundan sürer çıḳarır. Cigeri żaʿīf olana nāfiʿdir (10) ve yanmış olan ḫılṭları çıḳarır ve sevdādan olan marażlara ziyāde (11) nāfiʿdir. Ṭaʿāma iştihāya muʿīndir ve ḳanı ṣāfī eyler ve ṣuyı (12) yanmış ṣafrāyı giderir ve ṭuzlu balġamdan

yāḫūd ḳanıñ yanmasından (13) ve ṣafrādan olan gicige ve uyuza nāfiʿdir. Eger ṣuyuyla ḫınnābı (14) ḳaynadup ḥammāmda sürseler uyuzı ve gicigi giderir. Eger (15) dögüp, ṣıḳup, ṣuyunı alup timürhindīyi ol ṣuda ışladup baʿde (16) içseler uyuza ve gicige ziyāde nāfiʿdir ve miʿdeyi ḳavī eyler ve seddeleri açar.

(17) Ḫāṣṣa-ı Şeftālü Beyān Olunur ʿArabca Ḫuc Dirler

(18) Ṭabīʿatı ṣoġuḳdur, yaşdır ammā ġalīẓ ʿufūnete istiʿdād virir. Ṭaʿāmdan ṣoñra yemeyeler. (19) Ṭaʿāmı fāsid eyler. Eger yapraġın dögüp ṣuyunı ḳulaḳ içine ṭamlatsalar (20) ḳulaḳ içinde olan ḳurtları öldirir ve eger maʿṣūmlarıñ göbegi üstüne (21) yaḳı eyleseler ḳarnı içinde olan ṣoġulcanı ḳırar. Eger çiçeginden gül-be-şeker (22) gibi maʿcūn idüp yāḫūd gül-i mükerrer gibi şerbetin idüp içseler aʿlā şerbetdir. (23) Bir ḫoşca sürer ve ṣoġulcanı ḳırar, çıḳarır ve çekirdeginden yaġını ḳulaġa (24) ṭamlatsalar aġrısın sākin eyler ve eger çekirdeginiñ ḳabını dögüp bir dirhem (25) içseler ishāli ḳabż eyler.

[95]

(1) Ḫāṣṣa-ı Şeker ʿArabca Sükker Dirler

(2) Ṭabīʿatı issidir, yaşdır. Boġazı ve gögsi yumşadır ve Ḫuşūneti giderir (3) ve seddeleri açar. Miʿdeye muvāfiḳdır. Lākin ṣafrāya münāsib degildir. Zīrā (4) safraya döner ve balgamı izale ider ve yüregi yumşadır ve sevdāyı (5) mülāyemetle iḫrāc ider. Bir ādem dāʾimā yemekde ve içmekde şeker istiʿmāl eylese (6) gic ḳocar ve siñirlere ḳuvvet virir ve ḥıfẓ eyler. Eger sāde yaġıyla (7) içseler ḥabs-i bevli açar. Eger ṣıcaḳ ṣu ile içseler öksürüge (8) nāfiʿdir. Eger ẕükkām içün buḫūr idüp tütününi burnuna çekseler ẕükkāmı (9) defʿ eyler ammā nebātı aġızda ḳoyup ṣuyunı yutsalar ṣavta cilā virir (10) ve ḫuşūnetini giderir ve gögsi yumşadır. Öksürüge nāfiʿdir.

(11) Ḫāṣṣa-ı Şaḳāyıḳ Meşhūrdur

(12) Ṭabīʿatı üçünci derecede issidir, ḳurıdır. Eger çigneseler balġamı başdan ceẕb (13) ider ve öksürüge ve ẕātü'l-cenbe ġāyetle nāfiʿdir. Bi'l-ḥaṣṣa fāʾide ider (14) ve ḫātūnlar ṭutunsalar ḥayżları aḳıdır. Eger çiçegini yaş cevziñ yeşil (15) ḳabuġuyla dögüp ḳıllara sürseler siyāh ider. Eger temregüye sürseler (16) defʿ ider. Eger çiçegini ḳabuġuyla dögüp ṣuyunı ṣıḳup göze (17) ṭamlatsalar gözde olan beyāżı giderir. Ḫuṣūṣā māṣumlarda ola.

(18) Ḫāṣṣa-ı Şābboy ʿArabca Menşur Ve Ḫayri Daḫı Dirler

(19) Ṭabīʿatı issidir, ḳurıdır. Eger ṣıcaḳ olunup göze çekseler gözde olan (20) eşeri inceldir. Eger üç dirhem ḳadar ḫatunlara içürseler ḥayżlarını aḳıdır (21) ve ḳarnında olan ölü oġlanı çıḳarır.

(22) Ḥarfü'ṣ-ṣād

(23) Ḫāṣṣa-ı Ṣaʿter Meşhūrdur Siʿter Daḫı Dirler

(24) Ṭabīʿatı ikinci derecede issidir. Eger bal ile yeseler ruṭūbetden olan öksürüge (25) fāʾide ider. Eger ḳaynadup ṣuyunı ḥammāmda istiʿmāl eyleseler gicige

[96]

(1) ve uyuza ve ṣarılıġa nāfiʿdir. Eger miʿdesinde ṭaʿām fāsid olan kimesneler (2) yāḫūd ġaşeyān iden zātlar istiʿmāl iderler ise defʿ ider ve ṭaʿāmı haẓm (3) ider ve ṭaʿāma iştihā getürir ve miʿdeyi ġalīẓ balġamdan pāk eyler ve yelleri (4) çıḳarır ve göbek buruntısını giderir. Eger ḳaynadup ṣuyunı bal ile (5) içseler ṣoġulcanı çıḳarır ve ḳırar. Cigeriñ ve miʿdeniñ ve gögsüñ ve aḳcigeriñ (6) yaşlıḳların giderir. Eger encīr ile yeseler levni gökcek eyler. Eger iki (7) miśḳālini ṭuz ile veyā sirke ile içseler ʿaḳreb ṣoḳduġuna nāfiʿdir (9) ve zihni ve levni pāk eyler ve yürek aġrısını ve ḳuluncı defʿ eyler. (10) (Enes İbn-i Mālik raḍiya'llāhu ʿanhadan mervīdir ki) Bir gün ol Resūl-ı (11) Ekrem ve Nebiyy-i muḥterem ṣalla'llāhu ʿaleyhi vesellem Efendimiz bir diyāra uġradı. Anda (12) saʿter bitmiş idi. Ol saʿter Allāhu ʿaẓīmü'ş-şānıñ emriyle yer nidā eyledi. (13) Ol nidā budur ki (ḫuẕni yā Resūlu'llāh feva'llāhi'llezī baʿaşeke bi'l-ḥaḳḳi mā enzelaʾllāhu (14) ʿazze ve cell min dāʾin illā ve fī minhu devāʾun)

(15) Yaʿnī Meʾāl-i Şerīfi

(16) (Yā Resūla'llāh) Beni al, seni Peyġamber gönderen Allāh ḥaḳḳıçün bir derd indirmedi (17) illā ol derde bende devā vardır didi ve bu saʿter bir güzel ḳoḳulı otdur. (18) ʿArabistan'da ġāyet muʿteberdir ve anı ṭuz ile ḳarışdırup etmek içine ḳatıḳ (19) iderler ve çoḳ yerler.

(20) Ḫāṣṣa-ı Ṣığır ʿArabca Baḳar Dirler

(21) Ṭabīʿatı ṣoġuḳdur, ḳurıdır. Sevdāyı arturır ve sevdāvī marażları ziyāde (22) ider ve ṭalaġı büyüdir. Eyüsi buzaġı itidir. Ġıdāsı çoḳdur. Şehveti (23) ziyāde ider ve cimāʿa ḳuvvet virir. Eger inciginden dörpüleyüp bir miṣḳāl (24) ḳadar ṣoġuḳ ṣu ile içseler burun ḳanını ṭutar. Eger ṭırnaġını yaḳup (25) iki miṣḳāl ḳadar bal ile içseler namāz-būrı ḳurdını ḳırar. Eger

[97]

(1) ödüni boġaz aġrısına bal ile ṭaşradan yaḳı eylerse nāfiʿdir. Eger (2) necāsetini arı ṣoḳdıġı yere sürseler zehrini alur ve müsteskī olanlarıñ (3) beden· iniñ cemīʿsine sürseler eger içine ḳuyumcı buresi daḫı ḳatarlar ise (4) eyüdür. İstisḳāyı defʿ eyler ammā birḳaç kere ideler. Hem bahār faṣlında (5) olan necāsetidir nāfiʿ olan. Zīrā ol mevsimde her nebātātdan yemekle nafʿī (6) ziyāde olur. Eger ḳanını ḳurudup saḫḳ idüp ḳanı diñmeyen yaralara (7) ekseler ḳanını fī'l-ḥāl ṭutar.

(8) Ḫāṣṣa-ı Ṣaḳız ʿArabca Maṣṭakī Dirler

(9) Ṭabīʿatı ikinci derecede issidir, ḳurıdır. Miʿdeye nāfiʿdir. Hażma ḳuvvet virir (10) ve ceyyīddir. Ṣoġuḳ miʿdeye nāfiʿdir ve ṣoġuḳ cigere ḳuvvet virir (11) ve miʿdeniñ yellerini ve ruṭūbetini taḥlīl eyler. Eger miʿde üzerine yaḳı eyleseler (12) ḳuṣmaġı menʿ eyler. Eger çeyneseler başdan balġamı indirir. Beñzi güzel eyler. (13) Eger ḳan kesici devālar ile istiʿmāl olunsa ḳan ṭutmada yardım ider.

(14) Ḫāṣṣa-ı Ṣandal Beyān Olunur Meşhūrdur

(15) Üç dürlüdür. Biri beyāż ve biri ṣarı ve biri ḳırmızıdır. (16) Aʿlāsı ṣarı ve beyāżdır. Ṭabīʿatı üçünci derecede ṣoġuḳdur. (17) İkinci derecede ḳurıdır. Mizācı āsi olanlara ve yanġını olanlara münāsibdir. (18) Ṣafrādan olan ḫafaḳānı giderir. İçmek ve sürmek ile ve issiden (19) baş aġrısına sürseler giderir. Eger ḳaya ḳorıġı ṣuyı ile yāḫūd (20) semiz otı ṣuyuyla ḫamīr idüp isside olan nıḳrīse ve ḥarāretli şişlere (21) yaḳı itseler nāfiʿdir.

(22) Ḫāṣṣa-ı Ṣamġ-ı ʿArabī Meşhūrdur

(23) İssilikde yaʿnī ḥarāretde muʿtedildir. İkinci derecede ḳurıdır. (24) Öksürügi sākin eyler ve aḳcigeriñ yaralarına nāfiʿdir ve ṣavtı açar (25) ve miʿdeye ḳuvvet virir. Eger gül yaġı içinde ḳavursalar ve yeseler gögüsden

[98]

(1) ve akcigerden gelen ḳanı keser. Eger gül-ābla ḥāl idüp göze ṭamlatsalar (2) göz aġrısına nāfiʿdir ve gözüñ ḳapaḳlarınıñ ḫuşūnetini giderir ve gözüñ (3) yanmasını sākin eyler.

(4) Ḫāṣṣa-ı Ṣıġır Ḳuyruġı ʿArabca Buḥīrā Dirler

(5) Envāʿı çoḳdur. Ṭabīʿatı issidir, ḳurıdır. Eger sirke ile cerāḥatlara (6) yaḳı eyleseler eyü ider ve ʿaḳreb ṣoḳduġı yere ursalar nāfiʿdir. (7) Eger yapraġını pişürüp balġamı şişlere yaḳı eyleseler giderir ve göze daḫı (8) yaḳı münāsibdir. Aġrısını defʿ ider. Eger tāze yapraġın ateş yaḳdıġı yere (9) yaḳı eyleseler nāfiʿdir.

(10) Ḫāṣṣa-ı Ṣāṣḳırās

(11) Bu bir şerīf aġacdır ki ḥükemā-i müteḳaddimīn kitāblarında yoḳdur. Zīrā (12) bulmamışlardır. Bu bir aġacdır ki ḳoḳusı rāziyāne beñzer. Aṣlı (13) bir aġacdır ki yeñi dünyāda florya dirler. Bu yerde biter. Ol (14) vilāyetiñ ʿarżı yigirmi beş derece dirler. Bu aġac olan ol vilāyetden (15) İstanbul'a gelür vesā'ir vilāyetlere de gider. Ol cānibiñ ādemleri iʿtiḳād (16) iderler ki bu aġacıñ envāʿ-ı muḫtelifeye nefʿi vardır. Tecrübe ile ẕikr (17) eyledikleri nefʿi bulundı ve ol cānibde bu aġaca (bevāmiye dirler) (18) ve Fransız ḥekīmleri (ṣāṣferās dirler) bu aġac çam aġacına müşābihdir. (19) Ḳadd ve ḳāmetde muʿtedildir ve bu aġacıñ ḳabuġı var. Baʿżısı ḳalıñ (20) ve baʿżısı incedir. Dārçīna beñzer ve güzel ḳoḳusı var. Lavanda gibi (21) rāziyān ḳoḳusuna beñzer. Lākin bunuñ ḳoḳusı ḳavīdir. Eger (22) bu meẕkūr aġacdan bir maḥalde bulunsa ḳoḳusı ortalıġı ṭutardı. (23) Bu rāyiḥa ḳabuġundadır ammā çiçegi ve yemişi maʿlūm degildir ammā ḳabuġı (24) üçünci derecede seddeleri açar ve idrār idicidir ve ġalīẓ ḫılṭları (25) yumşadıcıdır. İçerüde olan aʿżāya ḳuvvet virir. Ṣoġuḳ ve yaşlıḳdan (26) ḥāṣıl olan emrāżıñ cümlesine nāfiʿdir. Ḫuṣūṣā ṣolġana, eski

[99]

(1) öksürüge ve nezlelere ve yürek aġrılarına ve bögrekde olan (2) ṭaşlara ve yelleri taḥlīl eyler ve raḥmi ışlāḥa getürir ve ḥayżı (3) aḳıdır ve ḥāmile olmaġa yardım ider ve miʿdeye ḳuvvet virir ve miʿdeyi (4) ḳurıdır ve miʿde hażmına yardım ider ve ḳuşmaġı menʿ ider (5) ve ıçḳırıġı giderir ve ṭabīʿata līnet virir. Vebā ve ṭāʿūn (6) günlerinde bir pāresini aġızda ṭutmaḳ havānıñ ʿufūnetini defʿ eyler ve mizācı (7) yaşlıḳ üzre olanlara nāfiʿdir ammā bunı çoḳ istiʿmāl eylemek mizācı āsi (8) ve ḳurı olanlara ve żaʿīf tenlülere żarardır. Meger baʿżı muṣliḥātla ve semirdici (9) şeyler ile

istiʿmāl oluna. Zīrā semirdici şeylere muʿīn olup bedeniñ ġūruna (10) yetişdirir. (Bu mübārek aġacıñ keyfīyet-i istiʿmāli böyledir ki) bu aġac, (11) ḳabuġuyla beş altı dirhem ḳadar alup bıçaġıyla yumşaḳ ṭoġrayalar ve yüz (12) dirhem ḳadar ṣāfī ile ṣu ile bir çölmekde bir gice ṭura. Baʿde, aġzını (13) muḥkem ṣıvayıp ve ateş üzerine ḳoyup üç bölükde iki bölügi gide, ḳaynada. (14) Baʿde süzüp ṣuyun alalar. Dibinde ḳalan şeyiñ üstüne yine evvelki ḳadar (15) ṣu ḳoyup nıṣfı ḳalınca ḳaynadalar ve süzeler ve ṣu yerine dāʾim (16) bu ṣudan içeler. Evvelki ṣudan her gün rubʿı miḳdārı ṣıcaḳ ile (17) içeler ve örtünüp yatalar. Ḥattā tamām terleye. Baʿde terini sile (18) ġayrı eṣvāb giyeler ve yine döşege girüp pek saḳınmaġa ḥācet yoḳdur. (19) Ammā (çūp çīnī) de ve (ṣaparna) da pek ṣaḳınmaḳ lāzımdır ammā bunda (20) lāzım degildir. Ṭaʿāmı daḫı ṣabāḥla yarım pişmiş ṭavuḳ yumurṭası ola. (21) Bir miḳdār ḳurı etmekle daḫı ḳızıl üzüm ve ḳavrulmuş bādem yiye ve aḫşam olʿillete (22) münāsib baʿż murabbālar istiʿmāl eyleyeler ve bu ṭarīḳle istiʿmāl eyleseler şedīd (23) mafṣallar aġrısına ve Frenk çiçeklerine fāʾide ider ve aġacıñ fiʿli (24) ve menāfiʿi çūp çīnīnden ve peyġamber aġacından ziyāde ve az degildir. (25) Eger bu aġacdan bir pāresini aġızda aġrıyan diş cānibinde ṭutsalar (26) aġrısın sākin eyler.

[100]

(1) Ḥāṣṣa-ı Ṣıġın Kiki ʿArabca Eyl Dirler

(2) Ṭabīʿatı ṣoġuḳdur, ḳurıdır. Etini yemek sevdā arturır. Eger boynuzundan (3) bir miṣḳāl ḳadar ekeleyüp maṣrūʿa yedirseler ṣarʿası zāʾil ola. (4) Eger boynuzundan bir miṣḳāl yandıḳdan ṣoñra keṣīrā ile berāber içseler (5) eski ishāli ḳaṭʿ eyler ve ṣarılıġı giderir ve baġırsaḳlar yarasına (6) nāfiʿdir ve ḳan tükürene münāsibdir. Eger dişe sürseler dişleri aġardır (7) ve muḥkem eyler. Eger derisinden bir pāre getürseler mażar canavār aña yaḳın (8) olmaya. Eger ḳanını ḳavursalar ve bir miṣḳāl ḳadar içseler eski ishāli (9) keser ve baġırsaḳ yaralarını eyü eyler. Eger ẕekerini ḳurudup içseler (10) yılan ṣoḳduġuna nāfiʿdir. Eger sirke ile içseler cimāʿa ḳuvvet virir. (11) Eger bir ādem bāzūsuna baġlayup getürse ol ādeme yılan yaḳın olmaya.

(12) Ḥarfü'ż-żād

(13) (Żāʾn) ġatm ismidir. (Żabb) Türkīde keler didikleri ḥaşerātdan ḥayvān ismidir. (14) Fārsīde süsmār dirler. Bu ḥayvān ṣu içmez idi. Yüz sene miḳdārı taʿyiş (15) ider dirler ve her ḳırḳ günde tebevvül ider ve insānı ḳaṭʿ olmaz ve esnānı birdir. (16)

Dişiniñ iki ferci vardır ve erkeginiñ iki zekeri vardır ve dişisi (17) yetmişden ziyāde yumurṭa vażʿ ider. Yumurṭası gügerçin yumurṭasına (18) müşabihdir. Yumurṭasını yere gömer ve üstüni örter. Ḳırḳ günde yavrısı (19) çıḳar. Yavrısı çıḳıncaya ḳadar her gün gider yoḳlar (ve żabb) çıḳdıḳda (20) gözsüz olur ve güneşe muḳābil ṭutmaġla cilā virir. ʿAḳreb ile (21) bu ḥayvān beyninde muvāneset vardır. ʿAḳrebi kendü deligüne getürir (22) ve bu ḥayvāniñ ḫāṣṣası (eger bir kimesne bu ḥayvāniñ yaġını eridüp ḳażaya ṭılā (23) olunsa şehvet-i cimāʿı teheyyüc ider ve şaḥmından ekl olunsa nice zamān (24) ṣu içmek istemez ve ḫaṣıyyesini getüren ādemiñ ḫadimesi aña muḥabbet-i şedīde (25) ider ve Kaʿbeni vech-i ferse rabṭ itseler anı sebḳat iden bir at olmaz. (26) Cümlesini geçmez ve cildini ḳılıc ḳabżasına ḳaplasalar seyf şecīʿ ola

[101]

(1) ve eger cildinden bal ṭulumı yapup anıñ içinde olan baldan ekl iden (2) kimesneye teheyyüc-i şehvet-i cimāʿ var. Saʿāẕ ider ve dilini baraṣa ve kelefe ṭılā itmek ġāyet (3) nāfidir ve iktiḥāl ile nüzūl demʿa ve beyāż ʿaysını izāle ider. (4) Ṣāḥib-i nezihe dir ki eger ṭıḥālini vecaʿ-ı ṭıḥāle mübtelā olan ekl itse (5) müfiddir ve demini buġday otı ile behaḳa ṭılā itseler izāle ider (6) ve göze taḳaṭṭur olunsa rūşen ider. Şerbān cimāʿa ḳuvvet ve bedene rāḥat (7) virir. Żabʿ-ı ʿarcā, Türkīde Sırtlan Fārsīde keftār dirler (8) ve ʿarcā ile mevṣūf oldıġı ṣol eli ḳaṣīr oldıġıçündür.

(9) Ġāyet żaʿīfü'l-ḳalb ve ḫāif ve keṣīrü'l-cimāʿdır ve laḥmı derece-i ṣāniye āḫirinde (10) ḥār ve ölende yābisdir ve ḫāṣṣası ḥayy iken ṣayd olunup yedin ve riclini (11) bend ve mā-i ṣāfī ve rūġan-ı zeyt ve şebṣ ile muḥarrā olunca ṭabḫ olunup maṭbūḫunı (12) āb-zen itseler cemīʿ nıḳrīs ve vecaʿ-ı mefāṣıl emṣāline nāfiʿdir.

(13) Ḥarfü'ṭ-ṭā

(14) Ḫāṣṣa-ı Ṭavşan Beyān Olunur

(15) ʿArabca erneb, Farsīde ḫargūş dirler. Beyāż, siyāhından eyüdir. (16) Baʿżılar dirler ki bir yıl erkek ve bir yıl dişi olur dirler. Lākin (17) bu faḳīr-i pür-taḳṣīriñiziñ ṣayd ve şikārda pek meraḳım var idi ve çoḳ ṭavşan avlar (18) idim. Erkegi erkek ve dişisi dişidir. Aṣlı yoḳdur ve bu ḥayvānıñ ṭabīʿatı (19) issi ve ḳurudur. Eger dimāġını bişirüp yeseler ḫastalıkdan ṣoñra ʿārıż (20) olan el ve ayaḳ ditremesini defʿ ider. Eger ṭavşanıñ māyesini sirke ile (21) maṣrūʿa içirseler ṣarʿayı menʿ eyler ve ekṣeri edviyelere pād-zehir gibidir. Ḫuṣūṣā (22) yılan ṣoḳduġuna nāfiʿdir. Eger ṭavşan

māyesini bir ʿavret ḥayżdan pāk (23) olduḳdan ṣoñra üç güne dek yarımşar dirhem içse ḥāmile olmaya. (24) Eger ḳanını (behaḳa) sürseler behaḳı giderir. Eger başınıñ cümlesini (25) yaḳsalar ayvanıñ iç yaġı ve sirke ile ḳarışdırup ṣac ve ṣaḳal dökülen (26) yerlere sürseler ol maraż gider. Eger ṭavşanıñ cümlesin yaḳsalar

[102]

(1) andan bögreklerinde ṭaş olan kimesneye içirseler üç miṣḳāl (2) ḳadar pāreleyüp çıḳarır. (Eger ṭavşanı) bişirüp nıḳrīs ve evcāʿ-ı (3) mefāṣılı olan kimesne ṣuyını süzüp ve içine girüp otursa ġāyet (4) nāfiʿdir. Eger ṭavşanıñ necāsetinden yarım dirhemden bir dirheme varınca (5) döşege işegen ādeme içirseler işemez ola. Eger etini yemege müdāvemet (6) eyleseler yine döşege işemeden ḫalāṣ eyler. Eger ṭavşanıñ ṣaġ (7) gözini bir kimse kendü de getürse ḫalḳ gözine heybetli görine. (8) Eger ṭavşanıñ ḳanını ḳavırsalar ve zehirlü oḳ yarasına ekseler (9) zehrini defʿ idüp eyü ider. Ammā ṭavşanıñ etin yemeden ġalīẓ ḳan (10) tevellüd ider. Iṣlāḥı yaġlar ile bişirmekdir. Mizācı āsi olan ṭavşan (11) etin yedikden ṣonra üstüne may-ḫoş enār ṣuyını içeler.

(12) Ḫāṣṣa-ı Ṭīn-i Maḫtūm Meşhūrdur

(13) Ṭabīʿatı ṣoġuḳdur ve ḳurıdır. Elimiyye aṭasından gelür. Ol aṭaya (14) maḫṣūṣdur. Cemīʿ vilāyete andan gider. Cemīʿ zehirleriñ tiryākıdır ve cemīʿ (15) zehirli cānvārlarıñ zehrini defʿ eyler ve zehri ṣoġuḳdur. Ḳalbe ḳuvvet virir. (16) Müferriḥdir ve taḳvīt-i ḳalb içün gülabla istiʿmāl eyleyeler (17) ve zehirleri defʿ içün ṣıcaḳ ṣu ile ve ṭuraḳ otı ṣuyuyla istiʿmāl (18) eyleyeler ve hem ṣoḳdığı yere ṭılā iderler ve ḳuṭuz kelb ısırdığına (19) daḫı nāfiʿdir ve yaramaz yaralarıñ üstüne bal ile ḳarışdırup yaḳu eyleseler (20) nāfiʿdir ve eski oñulmaz yaraları bitürür.

(21) Ḫāṣṣa-ı Ṭuraḳ Otı Beyān Olunur ʿArabca Şebs Dirler

(22) Ṭabīʿatı ikinci derecede issidir. Evvelki derecede ḳurıdır. Yelleri taḥlīl (23) eyler. Bişürür ve ṭabīʿatı telyīn eyler. Eger zeytle ḳaynadup aġrılara (24) sürseler giderir ve eyü idicidir. Eger yaḳup ẕekerde olan oñulmaz (25) yaralara sürseler bitürür. Eger ḳaynadup ṣuyını içseler bevli idrār (26) eyler ve ṣancuyı defʿ eyler ve şişlerine eyüdür, giderir ve yürek

[103]

(1) ve meşāne aġrılarına eyüdür ve tāzesini dögüp ṣıḳup ṣuyunı (2) alup ḳulaḳ aġrısına ṭamlatsalar aġrısın giderir ammā dāʾimā yemeyeler. Zīrā (3) göze żaʿf virir ve menī ḳaṭʿ eyler.

(4) Ḫāṣṣa-ı Ṭuz ʿArabca Melḥ Dirler

(5) Ṭabīʿatı issidir, ḳurıdır. Yelleri ṭaġıdır. Yaşlıḳları ḳurıdup (6) ve cilā virir ve ṭoñmuş ḫılṭları eridir. Ṭuzı iʿtidāl ile istiʿmāl (7) eylemek levni güzel eyler ammā ziyāde istiʿmāl olunsa ḳanı yaḳar. Beñzi (8) ṣarardır. Fażalātıñ çıḳmasın āsān eyler. Miʿdeden ṭaʿāmı indirir. (9) Eger ṭuzı sirke ile ḥall idüp mażmaża idüp diş etleriniñ ḳanamasın (10) defʿ ider. Eger ġarġara etseler balġamı kese ve dimāġı pāk eyler. (11) Eger añla yaralarını ṭuzla sirke ile yıḳasalar eyü olur. Enes İbn-i Mālik (12) ḥażretleri (Resūl-ı Ekrem ṣalla'llāhu Teʿālā ʿaleyhi vesellem Efendimiz ḥażretlerinden (13) rivāyet ider. Buyurmuşlar ki (seyyidu taʾāmikum el-milḥ) Yaʿnī siziñ ḳatıḳlarıñızıñ (14) ulusı ṭuzdur ve ḥażret-i ʿAli Efendimizden mervīdir ki (min ibtidā-ı ġıdāda (15) bā el-meliḥ eẕheb Allāh ʿana sebʿīn nev ʿāmin el-belā) Yaʿnī şol kimse ki ṭaʿāma başladıḳda (16) ṭuz ile başlasa Ḥaḳḳ Teʿālā ḥażretleri andan yetmiş dürlü belāyı giderir (17) buyurmuşlar. (ʿAleyhi'ṣ-ṣalavāt ve es-selām Efendimiz yine buyurur ki) (iẕa ḳadima beyne yedey (18) aḥadikum ṭaʿāmen felyebdāʾ bi'l-milḥ feinnehu yezidu fī'd-dimāġ ve'd-dimāġu yezidu fī'l-ʿaḳl[42]) (19) Diger ḥadīṯ-i şerīfde ʿaleyhi's-selām Efendimiz buyurur ki Ḥażret-i ʿAlī raḍiya'llāhu (20) Teʿālā ʿanh içün (iftaḥu ṭaʿāmekum bi'l-milḥ vaḫtimu bihi ʿufiye min iṯnā ve sebʿīne neven (21) min envāʿi'-l-belāyā minḥa'l-cüzzamu ve'l-baraṣ[43]) Yaʿnī ey ümmet-i aṣḥābım Sizlerden (22) biriñiz ṭaʿāma eliñizi taḳdīm itdirdiñiz vaḳtde ṭuz ile başlasın. Zīrā ṭuz (23) dimāġda ziyāde olıcıdır daḫı dimāġ ʿaḳılda ziyāde ḳılar. (Diger meʾāl-i ḥadīṯ) (24) Yaġlı ṭaʿāmıñı ṭuz ile feṭḥ idüp ṭuz ile ḥatim ile Allāh Teʿālā envāʿ-ı belāyadan (25) yetmiş iki beliyyeyi ʿafv ider. Beliyyeden baʿż olaraḳ cüẕẕām ve baras (26) ʿilletlerini de ʿafv ider.

[104]

(1) Ḥarfü'ẓ-ẓā

(2) Ẓaby Türkīde Geyik ʿArabīde Ġazel Tesmiye Olunur

---

[42] Bulunamadı.

[43] "Yemeğinize tuz ile başlayın ve tuz ile bitiriniz. Yetmiş iki beladan kurtulursunuz, cüzzam ve baras (cilt hastalığı) onlardandır." İbn Cevzî, Mevzûât, II, 192

(3) Ṭabīʿatı ḥār ve yābisdir ve baʿżılar derece-i evvelīde bārid ve s̱āniyede yābisdir dirler. (4) Ḫāṣesi bunuñ eti laḥumlarıñ ziyāde ışlāḥıdır. Ḳulunc ve fālice nāfiʿdir (5) velākin aʿżāyı tecfīf ider ve şitāda ekli ışlāḥdır ve ẓaby bir mekāna (6) tebḫīr olunsa hevamı ṭard ve izāle ider ve eger merāresini üz̲ne taḳṭīr (7) itseler vecaʿ-ı üz̲n izāle ider. Ẓühūra Türkīde yaban kedisidir.

(8) Ḥarfü'l-ʿayn

(9) Ḫāṣṣa-ı ʿAnber Beyān Olunur Meşhūrdur

(10) Eyüsi eşheb olandır. Ṭabīʿatı ikinci derecede issidir. Evvelki derecede (11) ḳurıdır. Ḳoca kişilere nāfiʿdir. Dimāġa ġāyetle ḳuvvet virir ve ḫavāṣṣa (12) nāfiʿdir. Ṣoġuḳ miʿde aġrısına nāfiʿdir ve ġalīẓ yelleri sürer (13) ve seddeleri açar. Ṣoġuḳ bāṭın aġrısına ve şaḳīḳiyye buḫūr eyleseler nāfiʿdir (14) ve nezleleri giderir ve vebā günlerinde ḳoḳmaḳ ve buḫūr itmek ve içmek havanıñ (15) ʿufūnetini defʿ eyler. Eger ʿanber şemāmesin fālic olan ve aġzı egilen daʿimā (16) ḳoḳsa ol maraẓlarından ḳurtula ve ke̲sret-i istiʿmāl, ḳana ġaleyān virir. (17) Işlāḥı sikencübīn ve ekşi ayva iledir.

(18) Ḫāṣṣa-ı ʿAnber Menāfiʿi Beyān Olunur

(19) İşbu ʿanberiñ z̲ātında ve ṣıfatında daḫı ʿArab ve ʿAcem ve Hind ḥükemā-ı (20) müteḳaddimīn ve muʿtaḫḫirīni birçoḳ menāfiʿ z̲ikr ve beyān eylemişlerdir. Maḫzen-i (21) edviye ṣāḥibi beyān buyurur ki (ʿanber ḥükemāʿındanda) ervāḥ dinilen cevāhiriñ (22) ve anlarıñ ḥayvānī ve nefsānī ve ṭabīʿī ḳuvvetleriniñ ḥāfiẓıdır. (23) (ve mebrü'l-mizāc olanlara) ziyāde feraḥ virir ve ḫavāṣṣ-ı ḫamse-i ẓāhire (24) ve bāṭınayı ḳuvvetlendirir (ve bah) ve ṭaʿām ḥaḳlarında olan iştihāyı taḥrīk ider

[105]

(1) ve ishāle ve ḳabż gibi ḥālāta ve ke̲sret-i evcāʿa ve süst-i endāmlıġa (2) virilecek edviyeniñ şarābından ḥāṣıl olan te's̲īrātı tezyīd ider (3) ve seddelere infitāḥ virir ve iḳtiżāsına göre semūma muḳavim olmaḳda bād-zehr (4) maḳāmına ḳā'im olur. Çünki (aḳ ʿanber) maʿācīn ve terākīyeden arzu (5) olunan efʿāle ḳuvvet virir ve ʿumūma emrāż-ı bāride bā-ḫuṣūṣ (6) emrāż-ı bāride-i dimāġiyye ve ḳalbiyyeyi defʿ eyler (ve ağız ḳoḳusunı) taṭyīb (7) ider ve daḫı emrāż-ı ḥārre-i ḳalbiyye ve dimāġiyyeniñ defʿinde bāhirü'l-e̲serdir (8) ve ḥarāret-i ġarīziyeyi uyandırup münʿeş ve merfūʿ eyler

ve mesen ve yaşlı (9) olan ẕātlarıñ (reʾs) ve (ṣadr) ve (ḳalb) ve (miʿde) ve (kebed) (10) ve (ṭıḥāl) ve (kilye) ve meṣānelerinde ḥudūṯ iden emrāża ziyāde muvāfiḳdır (11) ve (fālic) ve (laḳve) ve (raʿşe) ve (kezāz) ve (ḥadr) ve (ṣadaʿ-ı (12) bāride) ve (şaḳīḳa) ve (cenuh) ve (nezelāt-ı müzmine) ve (evcāʿ-ı guş) (13) ve (taḥlīl-i riyāḥ-gūş) ve (emrāż-ı beynī ve sine) ve eski sürfe yaʿnī (14) öksürüge ve (reyv) ve (ḳarḥa-ı şiş) ve (żaʿf-ı ḳalb) ve (ḫafaḳān) (15) ve (ʿaşā) ve (żaʿf-ı miʿde) ve (żaʿf-ı kebed) ve (istisḳā) ve (yereḳān) (16) ve (evcāʿ-ı miʿde) ve (gurve) nām-ı ʿalīl ve emrāżda ve miʿde ve emʿāda müctemiʿ-i reyaḥ (17) mefāṣıl ve aʿṣābda ḥādiṯ olan evcāʿ ḫuṣūṣunda gerek şarāb (18) ve gerek seʿūṭ ve gerek tedhīn ve gerek buḫūr cihetleriyle istiʿmāli (19) nāfiʿdir. Ey ʿazīz ẕikr olunan (ʿanber) mā-i ʿüsl yaʿnī bal şerbeti (20) ile dāʾimā içilmesi bahden meʿyūs olanlarıñ iāde-i bāhine ḫidmet eyler. (21) (Ey aḫillāʾ) İşbu (ʿanber-i ġaliyye) veyāḫūd edhān-ı ḥārre ile aʿżā-yı (22) tenāsüle ṭılā olunur ise tenāsüli ḳavī ve bāhi taḥrīk ider (ve iḥlil-i (23) ẕekere) ṭılā olunur ise cimāʿdan ṭarafınıñ ḥāṣıl idecegi leẕẕeti Ḥüdā fürata (24) eblaġ eyler. İşbu (ʿanber) den üç gün devām itmek üzre beher gün (25) bir dek yaʿnī rubʿ dirhem içilür ise miʿdeniñ aġzında olan derdi gerek (26) eski ve gerek yeñi olsun defʿ ider ve işbu (ʿanber) eyyām-ı vebā (27) ve semūmda içilür ise vebā ve semūmı defʿ ider ve tebḫir olunur ise

[106]

(1) havā-ı vebāyı ıṣlāḥ eyler ve ḥayvānāt-ı mażarranıñ firarına sebeb olur. (2) Ẕikr olunan emürde (ʿanberi) ḳoḳlamaḳ ḳavī'l-eṯerdir. Faḳaṭ ʿanberiñ (3) ṭabīʿatı bālāda yazıldıġı ve cümle mertebe-i evvelīde ḫuşk ve mertebe-i ṯāniyede (4) germ yaʿnī ṣıcaḳ oldıġından demek ġaleyān ve raḳṣına baʿiṯ ve sebeb olur (5) ve bināberīn maḥrūrü'l-mizāc olanlarıñ mizācında fenālıḳ tevellüd eyler. Bunı defʿ içün (6) (kāfūr) ve (serd) ve tāze meyve ile ıṣlāḥ lāzımdır. ʿAnberi edhān-ı (7) ḥārre ile berāber seʿūd yaʿnī buruna çekmek, emrāż-ı bāride ve dimāġiyyeyi defʿ ider (8) ve dimāġıñ seddelerini teneffuḥ eyler. Eger (ʿanberi) pamuġa sürerek ṭaşınması berd (9) ve żaʿf miʿdeden ḥādiṯ olan istiṭlāḳ-ı bāṭını defʿ ider. Baʿż eṭıbbā (10) buyurmuşlardır ki ʿanberiñ ekṯeri muṣliḥi kāfūr ve ḫıyār ḳoḳlamaḳdır. (11) Şu ḫuṣūṣda eger dikkat olunacaḳ şey (ʿanber) içildigi vaḳt rubʿ (12) dirhemden ziyāde içilmemelidir. Herkesiñ maʿlūmudur ki (ʿanber) envāʿ-ı ṭayyibeniñ (13) sulṭānı bir ʿaẕīmü'ş-şān müfreddir. Eṭıbbānıñ ittifāḳı üzre her ne ḳadar cevāḥir-i (14) cāmiʿ-i

maʿācīn-i kibar ve terākib-i müfīde var ise içinde ʿanber bulunmadığı ḥālde (15) o maʿcūn żaʿīfdir. Bundan murād kendü tecrübemizi iṯbāt ile ʿanber (16) istiʿmāline meyl iden aḥbāba ifāde ve tenbīhdir. Ey birāder maʿlūmuñuz ola ki (17) (ʿanber) demi ġaleyāna getürür ve esved-i māşera iḥdaṯ ider. Ṣaḳınmaḳ (18) lāzımdır. Ḥāṣıl-ı kelām ḳırḳ yaşından evvel ʿanber istiʿmāline muḥtāc olanlar içine (19) rubʿ miḳdār yā benefşe veyā żamġ-ı ʿarabī iżāfe ile istiʿmāl itmegi (20) eṭıbbā-ı kemālin münāsib görmüşlerdir. Ey birader ẕī-ḳudret olan kimesneler aḳ (21) ʿanber istiʿmālinde ġaflet itmeyeler.

(22) (ʿAnber-i ṭayyibeniñ aṣliyesi bir dābbe-i baḥriyeniñ revṯ ve fażlasıdır. (23) Yāḫūd deryāda kāʾin bir peykārdan zift ve saḳız gibi ḳaynayup çıḳar (24) ve bu māddeyi balıḳlara maẓar oldığından ekl iden balıḳlar helāk olup (25) żarb-ı emvācla sāḥile çıḳarırlar. Bu ḥālde bulanlar ḳarnını yarup (26) çıḳarırlar. Bu (ʿanber) ḥaḳḳında ṭıbb-ı ḳadīmde iḫtilāf çoḳdur.

[107]

(1) Ekṯeri kitāb-ı mafṣalada ve ez-cümle ve ḳāmusda meṣṭūrdur. Meraḳ idenler (2) olursa mürācaʿat ideler.

(3) Ḫāṣṣa-ı ʿŪd Meşhūrdur

(4) Ṭabīʿatı ikinci derecede issidir, ḳurıdır. Seddeleri feṭḥ eyler ve yelleri (5) ṭaġıdup giderir ve siñirlere ḳuvvet virir ve dimāġa ziyāde nāfiʿdir (6) ve ḳalbe ve ḥavāsa ḳuvvet virir nāfiʿdir ve feraḥı arturur. Buḫūr itseler (7) başdan balġamı indirir. Ṣoġuḳdan olan idrār-ı bevli defʿ eyler ve miʿdeniñ (8) ʿufūnetini defʿ eyler ve yaşlığı giderir ve miʿdeye ʿaẓīm ḳuvvet virir.

(9) Ḫāṣṣa-ı ʿUnnāb Meşhūrdur

(10) Ṭabīʿatı muʿtedildir. Ḳanıñ ġalebesin ve ḥiddetin defʿ eyler. Yemesinden güzel ḳan (11) ḥāṣıl olur. Öksürüge ve ṣolġanlıġa nāfiʿ ve bögrekler aġrısına (12) ve meṯāneye ve gögüs aġrısına nāfiʿdir. Yaşından ziyāde ḳurusunuñ nefʿi gögüse (13) nāfiʿdir ve ḥāmını yemek ṭabīʿatı ḳabż ider ammā olmuşı ishāl ider (14) ve ḥarāreti söndürür ve ḳurteşen didikleri ʿilleti defʿ ider. (15) Ḫuṣūṣā ʿunnāb ṣuyunı sikencübīn ile içeler. Eger yapraġın dögüp (16) añla üstüne yaʿnī yiyici ve fenā yaralar üstüne

ekilse nāfiʿdir ammā ibtidā (17) añlanıñ bal sürüp baʿde ekeler. Eger yapraġın birḳaç gün (18) ḳaynadup içseler gicige nāfiʿdir.

(19) Ḫāṣṣa-ı ʿŪdü'ṣ-Ṣalīb Meşhūrdur Ḳadanya Daḫı Dirler

(20) Ṭabīʿatı issidir, ḳurıdır. Ṭaşıması ṣarʿaya nāfiʿdir ve miʿde aġrısın (21) giderir ve nıḳrīse ve yaralara nāfiʿdir ve yemişini buḫūr eylemek ṣarʿa (22) ve cünūna nāfiʿdir. Eger yemişinden maʿṣūmlarıñ boynuna ṭaḳsalar aġlamalarını (23) defʿ eyler ve yemişinden düzilen yaġ misk ve zaġferān ve sezāb ṣuları (24) ile ḳarışdırup ṣarʿa ṭutan ādemiñ burnuna çekseler ḫalāṣ olur. (25) Eger köküni dögüp beze baġlayup maṣrūʿ olan daʿima ḳoḳlasa nāfiʿdir. (26) Baʿżılar dirler "Köküni ve yemişini buḫūr eyleñ. Her maraża nāfiʿdir." didiler. Eger (27) yabanlarda gezen ādem, kökünden yanında bile getürse cemīʿ āfetden emīn ola.

[108]

(1) Eger kökünden bir dirhem ḳadar bal ṣuyuyla ḫatunlar içseler ḥayżların açar.

(2) Ḫāṣṣa-ı ʿŪdü'l-ḳahr ʿArabca ʿĀḳır-ı Ḳarḥā Dirler

(3) Ṭabīʿatı üçünci derecede issidir, ḳurıdır. Ṣoġuḳdan ḥāṣıl olan diş (4) aġrısın sākin eyler. Ḫuṣūṣā sirkede ışladup baʿde ol aġrıyan (5) diş ile ışırıla. Eger çigneseler ziyāde balġam çeker. Eger dögüp başa (6) ursalar dimāġı ḳızdırır ve nezleleri defʿ eyler ve ġalīẓ ḫılṭdan olan (7) ṣarʿaya nāfiʿdir ve çignenmesi ṣarʿayı defʿ ider. Ḫuṣūṣā saḳız ile (8) çigneseler miʿdeden balġamı giderir ve cimāʿa ḳuvvet virir. Ḫuṣūṣā (9) mizācı ṣoġuḳ ve yaşlı olanlara eger sirke ile ḳaynadup mażmaża etseler (10) gücmek düşdügüne nāfiʿdir ve balġamī mizācı olanlarıñ dilleri gevşekligini (11) izāle eyler.

(12) Ḫāṣṣa-ı ʿAbdü's-selām ʿArabca Yebrūḥü's-sanem Dirler

(13) Ḫalḳ içinde meşhūr olan lüffāḥ nevʿindendir. Ṭabīʿatı ṣoġuḳdur, (14) ḳurıdır. Aḳvası kökünüñ ḳabuġıdır ammā yemişi gice ile uyumaġa (15) ḳādir olmayanlara nāfiʿdir. Ṣafrāvī olanlara ḳoḳusı nāfiʿdir. Yemesi (16) eyü degil ve uyuşdırıcıdır ve uyudıcıdır ve ġaṣeyān getürür yaʿnī ve ḳuṣdurur (17) ve toḫumın yeseler bedeni şişirir ve yüzi semirdir ve ḳızdırır. Ḥattā görenler ḥammāmdan (18) çıḳmış ṣanurlar ammā çoġı ḳātildir. Miḳdār-ı istiʿmāli, nıṣf dirhemi (19) ile yenmeye ve kökünüñ ḳabuġundan daḫı istiʿmāl olunca nıṣf dirhemi geçmeye. (20) Eger altı ḳıraṭ ḳadar bal

ṣuyuyla içseler balġamı ve ṣafrāyı ḳuṣdurur (21) ve göz aġrılarını gidermek içün istiʿmāl olunur. Zīrā uyuşdırıcıdır. (22) Bālāda ẕikr olunan ʿabdü's-selām, lüffāḥ bezi didikleri köküñ ismidir. (23) İnsan ṣūretinde şebīhdir. Beyne'l-ṭıbba yebrūḥü's-ṣanemdir. Birbirine (24) müteʿānıḳ iki insān ṣūretindedir. Ẕekur ve inaṯı olur. (25) (Maʿlūm ola ki) fil dişini anıñla altı sāʿat miḳdārı ateş üzre

[109]

(1) ḳaynatsalar telyīn ider ve yapraġıyla baras zaḥmetini oġuşdursalar yara (2) itmeksizin izāle ider. Yebrūḥ, lafẓ-ı süryāni olup ẕevü'ṣ-ṣūretin (3) muʿnāsenedir. İḫrāc iden kimse helāk oldığı cihetle maḥallerde kelbe (4) iḫrāc itdirirler.

(5) Ḫāṣṣa-ı ʿAḳīḳ Meşhūr Ṭaşdır

(6) Ṭabīʿatı ṣoġuḳdur, ḳurıdır. Envāʿı çoḳdur. Aʿlāsı Yemen'den gelür. (7) ʿAḳīḳden ḫātim ṭaşımaḳ faḳīri izāle eyler. Ḳalbe ḳuvvet virir. (Nitekim (8) Resūl-ı Ekrem Efendimiz buyurmuşlar) (taḥatmü bal ʿaḳīḳ fāne yefni'l-faḳr) (9) Yaʿnī ʿaḳīḳī yüzük ṭaḳınıñ. Zīrā ʿaḳīḳ faḳiri ifnā eyler. ʿAḳīḳde üç ḫāṣṣa (10) vardır evvelkisi ʿaḳīḳ ṭaşıyan kimesne ḫaṣmına cevāb virirken (11) ʿāciz olup elzem olmaz. İkincisi ḫāṣṣası her ḳanġı ʿuẕuvdan ḳan (12) aḳsa aḳmaz olur. Üçünci ḫāṣesi, ṭaşıyan ādemiñ dişleri (13) ʿilletden emīn olur. ʿAḳīḳ yaḳsalar ta kül olsa laṭīf olur (14) ve ḳurılıġı ziyāde olur. İki dāneḳ ḳadar içseler ḳalbe ḳuvvet virir. (15) Ḫafaḳānı giderir. Eger göz öñlerine ḳosalar göze ḳuvvet virir (16) ve kirpiklerin güzel eyler ammā yaġduġı her nereden olursa ḳanı ṭutar. (17) Eger ẓāhir-i bedende ise ekeler. Eger dāḫil-i bedende ise içseler (18) bir miṣḳāle dek içmesi cāʾizdir.

(19) Ḥarfü'l-ġayın

(20) Ḫāṣṣa-ı Ġavtaġına

(21) Ḥükemā-ı müteḳaddimīniñ kitāblarında ẕikr olunmayan eczālarıñ birisi daḫı budur. (22) Bu Çin vilāyetinden gelür. Bir ṣarı żamḳdır. Ṣarı ṣabra (23) beñzer. Ḳoḳusı ve ṭadı yoḳdur. Ṭabīʿatı evvelki derecede issidir (24) ve ḳurıdır. Baʿżılar bunı rāvendiñ ʿuṣāresi ṣanmışlardır. Öyle (25) degildir. Bekle bu bir şerīf-i devādır. Muḫtelif ḫılṭları çıḳarmaḳda ʿacāyib

[110]

(1) fiʿli vardır. Ḳuşmaḳ ile çıḳarır ve suhūletler tīz sürer ve eski (2) marażlardan ḳurtarır ve istiʿmāli daḫı āsāndır. Ḫuşūşā nāzik (3) mizāclulara ve oġlancıḳlara ve Ḥattā ḥāmile ḫātūnlara bile żarar elemez. Mizācı ḳavī (4) olmayanlara miḳdār-ı şerbeti dört ḥabbedir. Altı ḥabbeye dek żarar itmez. (5) Ammā mizācı ḳavī olanlara on iki ḥabbeye dek istiʿmāli cāʾizdir. (6) Gül-be-şeker ile istiʿmāl ideler. Ḫuşūşā nefeslerin gücle alup virenlere (7) ve muḳaddime-i istisḳāya daḫı ziyāde fāʾide ider. Zīrā ḳanıñ ṣuyunı ishāl ider (8) ve ince ruṭūbetiñ māʾiyetini sürer. Ḳuşmaġla ve sürmekle ve yapışıḳ (9) balġamları miʿdeden çıḳarır ve istisḳāya nāfiʿdir ve ṣoġuḳ dimāġıñ (10) marażlarına ve cigeriñ ve miʿdeniñ pekligine ve seddelerine ve ġayr-ı marażlarına daḫı (11) nāfiʿdir ve ṣarılıġı giderir ve ṣoġuḳ gögüs marażlarına nāfiʿdir (12) ve bevli ve ḥayżı idrār ider ve mafṣallar ve göz aġrılarına nāfiʿdir (13) ve göze ṣu inmesini defʿ eyler ve ḳulaḳ çıñlamasına ve ötmesine ve ḳulaḳ (14) ṣaġırlıġına ve ḥafaḳāna ve envāʿı cünūna nāfiʿdir. Ḥāṣıl-ı kelām eski māddesi (15) olan maraż yoḳdur ki bu anı izāle itmeye ve gidermeye. Cümlesini giderir.

(16) Ḫāṣṣa-ı Ġārīḳūn Meşhūrdur

(17) Eyüsi beyāż olup ve ḫafīf olandır. Ṭabīʿatı ikinci derecede issidir, (18) ḳurıdır. Ġalīẓ ḫılṭları keser ve defʿ ider ve ciger seddelerini açar (19) ve ṣarılıġı giderir ve ṣarʿaya nāfiʿdir ve ʿaḳreb ve yılan ṣoḳana nāfiʿdir. (20) Üstüne yaḳı eyleseler ve ʿaḳreb ṣoḳuġuna şarābla bir miṣḳāl içürseler (21) ve dāḫil-i bedende olan aġrılarıñ cümlesine nāfiʿdir. Ḳalbe ḳuvvet virir (22) ve feraḥ virir. Balġamı ve sevdāyı sürer. Eger bir ayrı asārūn ile balı (23) maʿcūn eyleyüp müdāvemet olunsa istisḳā-ı laḥmiyeye ve daḳḳıyeye nāfiʿdir. (24) Eger bir ayrı beyān bal ile istiʿmāl olunsa eski balġamı ve öksürügi (25) giderir. Rāvend ile istiʿmāl olunsa bögrekde olan ṭaşı (26) pāreler ve çıḳarır ve arḳa aġrısını defʿ eyler.

[111]

(1) Ḫāṣṣa-ı Ġāfeṣ Beyān Olunur

(2) Baʿżılar ḳoyun otı dirler. Ṭabīʿatı ḥarārete māʾildir. Evvelki derecede (3) ḳurıdır ve laṭīfdir. Cigeriñ seddelerin açar. Mecrālarını pāk ider. (4) Miʿdeye ve cigere ḳuvvet virir. Eger ḫınzırıñ iç yaġıyla ḳarışdırup (5) oñulmaz yaralara ursalar eyü ider ve seddeden olan sıtmalara ʿaẓīm nāfiʿdir.

(6) Ḥarfü'l-fā

(7) Ḫāṣṣa-ı Fericmüşk Beyān Olunur

(8) Felencmüşk daḫı dirler. Ṭabīʿatı üçünci dercede issidir, ḳurıdır. (9) Dimāġıñ seddelerini açar. Ḳoḳlamaḳ ve yemekle ve sürmekle balġamdan (10) ve sevdādan olan ḫafaḳānı defʿ eyler ve dişleri ve dibiniñ etlerini (11) ḳoyulaşdırır ve ṣoġuḳ miʿdeye ve ḳalbe ḳuvvet virir ve ġalīẓ ṭaʿāmı (12) hażm eyler ve güzel geñirdir ve vesveseleri defʿ eyler. Ġāyet enfāʿ (13) bir otdur.

(14) Ḫāṣṣa-ı Ferāsiyūn Beyān Olunur

(15) Ferāsiyūn, baʿż diyārda it sebegi dirler. Ṭabīʿatı ikinci derecede (16) issidir, ḳurıdır. Cigeriñ ve ṭalaġıñ seddelerini açar ve aḳcigeri (17) pāk ider. Eger ḳaynadup ṣuyunı şeker ile yā bal ile yā incīr ile (18) içseler ṣolġana ve gögüs aġrısına ve öksürüge nāfiʿdir ve dāḫil-i (19) bedende olan aʿżāyı pāk ider ve ḳuvvet virir.

(20) Ḫāṣṣa-ı Fındıḳ ʿArabca Bındıḳ Dirler

(21) Ṭabīʿatı evvelki derece issidir, ḳurıdır ve miʿdeye yaramaz ve ṣaḳīldir. (22) Eger ḳabuġunı ḳaynadup içseler balġamı defʿ eyler ve nevāzili menʿ eyler (23) ve nezleden ḥāṣıl olan öksürügi giderir ve ġāyet nāfiʿdir. Eger (24) fındıḳ içini dögseler on iki dirhem miḳdārını bal ṣuyuyla içseler

[112]

(1) eski öksürügi giderir. Eger fındıḳ içini ḳavurup ve dögüp (2) azacıḳ büber ile ḳarışdırup yeseler ṣoġuḳ nezleleri pişürür ve dimāġıñ (3) cevherin arturur ve cimāʿa ḳuvvet virir. Eger fındıġı incīr ile (4) yā sez̲āb ile dögüp bal ile ḳarışdırup yeseler ṣoġuḳ zehirlerin żararın (5) defʿ eyler. Ḫuṣūṣā ʿaḳreb ṣoḳan ādem yese ġāyet nāfiʿdir.

(6) Ḫāṣṣa-ı Fıstıḳ Beyān Olunur

(7) Ṭabīʿatı ikinci derecede ḥārdır. Rutūbetde, yubūsetde muʿtedildir. (8) Fıstıḳ yemek ṣoġuḳ zehirleri ve ṣoġuḳ zehirlü canavārlarıñ ṣoḳduġuna (9) nāfiʿdir ve ḳalbe ḳuvvet virir ve göbek buruntusunı izāle eyler ve cimāʿa (10) ḳuvvet virir. Öksürüge nāfiʿdir. Evset ḳabuġı miʿdeye ḳuvvet virir (11) ve ishāli ḥabs eyler. Eger evset ḳabuġunı aġızda çigneseler aġız ḳoḳusın (12) güzel eyler. Eger üst ḳabuġunı şeker ile şerbet yapup içseler vebā (13) günlerinde havanıñ fesādını ıṣlāḥ eyler.

(14) Ḫāṣṣa-ı Feslegen Beyān Olunur ʿArabca Reyḥān Dirler

(15) Ṭabīʿatı issidir, ḳurıdır. Ḳoḳlasalar ḳalbe ve dimāġa ḳuvvet virilir. Eger (16) üzerine ṣu ṣaçup baʿde ḳoḳlasalar uyḳu getürür. Eger (17) toḥumundan içseler ṣafrāyı ve ishāli keser. Göbek buruntusunı ve sevdā (18) marażlarını defʿ eyler. Buḫarī-i şerīf ḥadīṯlerinden olaraḳ Peyġamber (19) ʿaleyhi's-selam buyurmuşlar (men ʿuriża ʿaleyhi reyḥān felā yeruddehu feinnehu ḫafīfü' (20) l-maḫmeli ṭayyibu'r-raʾiḥati[44]) Yaʿnī şol kimesne ki aña reyḥān dirler. Anı redd eylemesün. (21) Zīrā reyḥān ṭaşıması ḫafīfdir ve güzel ḳoḳulıdır.

(22) Ḥarfü'l-ḳāf

(23) Ḫāṣṣa-ı Ḳahve Beyān Olunur

(24) Yemen diyārında biter. Cemīʿ diyāra Yemen'den gelür ve istiʿmāli şāyiʿ olup (25) ekṯeriyā nās buña mübtelādır. Yanmaḳ mertebesine varınca ḳavururlar baʿde

[113]

(1) ṣoġudup dökerler ve ṣuyuyla pişürüp fincān ile içerler (2) şeker ile veyā şekersiz. Bunuñ ṭabīʿatı ẓāhiren eyüdür ki taḥmīn-i iʿtidāl (3) ile ṣoġuḳ ola. Zīrā anda ḳabż vardır. Bir cüz'ī ḥār ve müfteḥ (4) daḫı vardır. Pes, mürekkebü'l-ḳuvvādır ammā yubūseti derece-i (5) ṯāniyededir. Ḳavrulduḳdan ṣoñra biraz ḥarāret kesb eyler. Eger ʿādet-i (6) meşhūre üzerine pişirüp ṣuyunı içseler ḳandan ve balġamdan olan ruṭūbetli (7) marażlara nāfiʿdir. Zīrā ḳurıdıcıdır. Aḫlaṭı ʿufūnet ḳabūlünden menʿ (8) eyler ve miʿdeye ḳuvvet virir ve cigeriñ seddelerini açar ve bevli idrār (9) eyler ve vecaʿ-ı mefāṣıla ve fālice nāfiʿdir. Ḫuṣūṣā ʿūd ve ʿanber ile (10) istiʿmāl ideler ve fikri ḳavī eyler ve zihni ṣāfī eyler ve nāzlelere (11) ve ruṭūbetden olan öksürüge nāfiʿdir. Lākin ḳahve çoḳ içmek (12) sevdā arturır ve baş aġrısı getürir ve bevāṣīrli kimesnelere (13) żarardır. Iṣlāḥı şeker ile yā bādem yaġıyladır. Ḳahve içmezden ol (14) şeker ile ḳaymaḳ yā bādem yā fistıḳ yiyeler. Baʿde içeler (15) żarar eylemez ammā lāyıḳ olan budur ki ṣavravī olanlar ve sevdāvī (16) ve arıḳ kişiler az içeler, çoḳ içmeyeler.

(17) Ḫāṣṣa-ı Ḳaṭır Ḳuyruġı ʿArabca Retme Dirler

(18) Çiçegi ṣarı olur ve güzel ḳoḳar. Ṭabīʿatı ikinci derecede (19) issidir, ḳurıdır. Çiçeginde ruṭūbet vardır. Göñül bulandırıcıdır. (20) Seddeleri açıcıdır. Ġalīẓ ḫılṭları ḳaṭʿ eyler ve idrārı açar (21) ve miʿdeye ġaṣeyān getürir. Iṣlāḥı gül balıdır yā ṣaḳız yā

[44] "Bir kimseye reyhan takdim edilirse onu reddetmesin. Zira reyhanın taşınması hafif kokusu güzeldir." Müslim, el-Elfāz mine'l-edeb, 20

anison (22) yā rāziyānedir. Murabbāsından şerbetiniñ miḳdārı iki dirhemden beş dirheme (23) ḳadardır ammā toḫumundan bir dirhemden iki dirheme ḳadardır. Ġalīẓ (24) balġamları ve mefāṣılda olan fażalātı çıḳarır ve bögreklerde ve meşānede olan (25) ṭaşları pāreleyüp eridir ve bir daḫı tevellüd itmegi menʿ eyler. Eger ḳurı (26) çiçeginden rufadan pişmiş yumurṭa ṣarusuyla istiʿmāl eyleseler ḫanāzīri

[114]

(1) taḫlīl eyler ve bunuñla yapılan sirkencübīn ṭalaġıñ seddelerin ve pekligin (2) giderir, ekşeri ḳayʿ iden kimesneleriñ istiʿmāline fāʾide ider. Bunuñla (3) istifrā itseler yan aġrılarını ve nıḳrīsi ve bögrek marażlarını defʿ eyler.

(4) Ḫāṣṣa-ı Ḳaraca Cīrān Envāʿındandır

(5) Lākin bu ḳaraca Rumuñ cīrānıdır. ʿArabī cīrānla ʿArabī küḥeylan at sāʾir (6) bargirler farḳı gibidir. Eti ṣaġīn geyigi etinden eyüdür. Ġalīẓ ḳan ḥāṣıl olur. (7) Sevdāvī ṭabīʿatlara münāsib degildir, mizācı bārid ve raṭb olanlara münāsibdir.

(8) Ḫāṣṣa-ı Ḳarabaş Meşhūrdur ʿArabca Üstuḫudüs Dirler

(9) Ṭabīʿatı ikinci derecede issidir, ḳurıdır. Eger ḳaynadup ṣuyun içseler (10) gögüs aġrısın giderir. Sevdāyı ve balġamı maḥv eyler ve ishāl (11) eyler. Eger bunuñla ishāle müdāvemet itseler ṣarʿadan ve māliḫulyādan (12) ḳurtarır. Şerbeti iki dirhemden beş dirheme ḳadardır. Işlāḥı keşīrā (13) iledir. Eger sikencübīn ile içseler ıṣlāḥa ḥācet yoḳdur. Bu ot (14) ḫāṣıyyetle dimāġdan ve ḳalbden sevdāyı sürer ve ḳalbe ḳuvvet virir (15) ve aḫlaṭı ʿufūnetden menʿ eyler ve ālāt-ı bevle ḳuvvet virir. Eger çiçegini (16) şeker ile yā bal ile gül-be-şeker gibi pişürseler dört beş dirhem (17) ḳadar her gün istiʿmāl eyleseler sevdāyı giderir ve feraḥ virir (18) ve ṣoġuḳdan ḥāṣıl olan şeyleriñ cümlesini giderir.

(19) Ḫāṣṣa-ı Ḳaranfil Meşhūrdur Hindistan'dan Gelür

(20) Ṭabīʿatı üçünci derecede issidir, ḳurıdır. Aġız ḳoḳusın güzel eyler (21) ve selesü'l-bevli ve bevliñ yaʿnī ẕeker ṭamla ṭamla geldügüni giderir (22) eger ṣoġuḳdan ḥāṣıl olduysa. Eger ḳaranfilden nıṣf dirhem ḳadar saḥḳ (23) idüp tāze süd ile aç ḳarnına içseler cimāʿa ʿaẓīm ḳuvvet virir (24) ve istisḳā-ı laḥmiyeye ziyāde nāfiʿdir. Zīrā ṣoġuḳ cigeri ḳızdırır ve ḳuvvet (25) virir ve tāzeleriñ inmesin menʿ eyler ve emrāż-ı sevdāvīyeye nāfiʿdir.

[115]

(1) Ḥāṣıl-ı kelām aʿżā-ı reʾsiyeye ḳuvvet virir ve cimāʿı ziyāde ider (2) ne aṣıl istiʿmāl olunursa.

(3) Ḫāṣṣa-ı Ḳāḳule Beyān Olunur

(4) İki dürlüdür. Biri kebīr ve biri ṣaġīrdir. Ṭabīʿatları ikisiñde üçünci (5) derecede issidir, ḳurıdır. Hāżımdır. Yelleri taḥlīl eyler. Miʿdeyi (6) ḳızdırır. Ḳalbe feraḥ virir ve ġaṣeyānı ve ḳuşmaġı menʿ eyler (7) ammā ṣaġīriniñ ṭabīʿatı derece-i evvelīde issidir. İkinci derecede ḳurıdır. (8) Cigere ve miʿdeye ḳuvvet virir. Hażımlığı kebīrinden ziyādedir. Gögüsde (9) ve boġazda ve miʿdede olan yaşlıḳları giderir.

(10) Ḫāṣṣa-ı Ḳanṭariyyūn Beyān Olunur

(11) İki dürlüdür. Biri ṣaġīr ve biri daḫı kebīrdir. Ṭabīʿatları ikisiniñde (12) üçünci derecede issidir, ḳurıdır. Eger kebīrini ḳaynadup şeker ile (13) içseler żıyḳu'n-nefesi ve eski öksürügi giderir. Ḥayżı idrār eyler (14) ve ḳarında olan öli oġlanı çıḳarır ve derisini ifsād eyler. (15) İçmekle ve aşaġadan getürmekle ve ḳan tükürene nāfiʿdir ammā ṣaġīriniñ (16) tāzesi eski oñulmaz yaraları bitürür. Ḳurısını melhemlere ḳatup istiʿmāl (17) olunsa yaraları birürür. Eger iki miśḳālini ḳaynadup şeker ile içseler (18) balġamla ḳarışıḳ sevdāyı sürer ve ṣarʿaya nāfiʿdir ve ṣarı ṣuyı (19) ishāl eyler.

(20) Ḫāṣṣa-ı Ḳına ʿArabca Ḫınnā Dirler

(21) Ṭabīʿatı muʿtedildir. Eger ṣu ile ḳaynadup ateş yaḳan yere ekseler (22) nāfiʿdir. Aġızda olan yaralara mażmaża etseler giderir. Eger (23) maʿṣūmlar çiçek çıḳarmaġa başladıḳda ḳınayı ṣu ile ḫamīr idüp (24) ayaḳlarınıñ ṭabanına yaḳalar. Gözde çiçek çıḳmagı menʿ eyler. Eger (25) maʿṣūmlarıñ alnına yaḳı eyleseler gözlerine mādde inmeden menʿ eyler.

[116]

(1) Ḫuṣūṣā yaş kişnic ṣuyı ile ḫamīr idüp uralar. Kişnic ṣuyuyla (2) ḫamīr olan ḳınayı ateş yaḳdığı yere ursalar ziyāde nāfiʿdir.

(3) Ḫāṣṣa-ı Ḳarpuz Meşhūrdur ʿArabca Baṭıḫ Dirler

(4) Ṣoġuḳdur, yaşdır. Ḥummā-ı maḥruḳaya ve gün aşurı ṭutan sıtmaya nāfiʿdir (5) ve miʿdesinde ve cigerinde ṣafrā tevellüdüni menʿ eyler. Bevli idrār eyler. (6) Meşāneyi yaḳar. Eger rāvendi ḳarpuz ṣuyunda ışladup içseler (7) istisḳāya nāfiʿdir.

(8) Ḫāṣṣa-ı Ḳavun Meşhūrdur ʿArabca Baṭıḫ-ı Aṣfer Dirler

(9) Ṭabīʿatı ṣoġuḳdur, yaşdır ammā ṭatlusı ḥarāta māʾildir ve bevli idrār (10) eyler ve ḳarında bögrekde olan ṭaşa nāfiʿdir. Beñzi ṣāfī eyler (11) ve çoḳ yemek miʿdeyi gevşek eyler ve miʿdede ḳanġı ḫılṭı bulursa (12) aña teveccüh ider. Miʿdeyi ifsād eyler. Eger ḳavun miʿdede fesād (13) olursa zehr gibi olur. Pes, sikencübīn içüp ḳuşmaḳ gerek. (14) Lāyıḳ olan budur ki iki ṭaʿām aralığında yiyeler. Ṭaʿāmlar ile bile yemeyeler (15) ve eyyām ve bāde ḳavun yemek cāʾiz degildir. Zīrā baʿż ẕevātıñ iʿtiḳādına ḫalel (16) gelür. Ḫalel gelmesün içün öyle bir zamānda baʿż maʿḳūlāt ve meşrubāt (17) terk evlādır. Eger kökünüñ ḳurusundan bir miśḳālini bal suyuyla içseler (18) nāfiʿdir. Miʿdeye olan aḫlaṭı kayʿ ile giderir. Eger çekirdegini (19) dögüp ṣu ile eẕüp ṣuyunı süzüp içseler āsi öksürüge (20) ve gögüs aġrısına nāfiʿdir. Eger ṣoġuḳ ṣu ile içseler ṣusuzluġı (21) giderir ve ḥummā-ı maḥruḳa ve ḥummā-ı ṣafrāvīyeye nāfiʿdir ve cigeriñ (22) seddelerini açar.

(23) Ḫāṣṣa-ı Ḳabaḳ ʿArabca Ḳarʿ Dirler

(24) Ṭabīʿatı ṣoġuḳdur yaşdır eger bişirüp yalıñız yeseler her ḳanġı ḫılṭı

[117]

(1) bulursa aña tābiʿ olur. Eger ḫılṭ bulunmazsa andan ḥāṣıl olan (2) ḫılṭ balġamī olur. Ṣāliḥ olur. Eger ġıdā ile yerlerse aġlebene (3) döner. Eger ḳabaġı bişürüp ṣuyunı ṣıḳup alup bal ile azacıḳ (4) içseler muʿtedil ishāl eyler. Eger şeker ile terbiye olunursa ṭatlularıñ (5) ışlāḥı olur ve dimāġa ve emrāż-ı sevdāvīyeye ziyāde nāfiʿdir. Sevdāyı (6) izāle eyler ve güzel ḳan ḥāṣıl ider. Bu ḳabaḳ ṭabīʿatı āsi olanlarıñ (7) ṭaʿāmıdır. Ṣusuzluġı ve ḥarāreti teskīn eyler ve sıtmalara nāfiʿdir (8) ve ḥarārete nāfiʿdir. (Enes raḍia'llāhü anh Ḥażretlerinden mervīdir ki (9) Peyġamberimiz ṣalla'llāhu ʿaleyhi vesellem Efendimiz ḳabaḳ ḥaḳḳında buyurmuşlardır idi ki (10) (inneha tuḳsiru'ẕ-ẕimāġa ve tezīdu fī'l-ʿaḳl[45]) Yaʿnī ḳabaḳ dimāġı çoġaldır ve ʿaḳıl (11) ziyāde eyler ve Efendimiz ḳabaġı çoḳ yerler idi.

[45] Bulunamadı.

(12) Ḫāṣṣa-ı Ḳaya Ḳoruġı ʿArabca Elʿālem Dirler

(13) Ṭabīʿatı bārid, raṭbdır. Āsi şişlere yaḳı eyleseler nāfiʿdir ve ateş yaḳdığı (14) yerlere sürseler fāʾide ider. Temregüye içmek ve ṭılā itmekle eyü ider. (15) ʿAleʾr-rīḳ iki üç gün istiʿmāl olunsa cerebe ve uyuza içmekle (16) ve ṭılā itmekle ʿaẓīm fāʾidesi vardır. Eger gül yaġıyla ḳarışdırup issiden (17) olan baş aġrılarına sürseler giderir. Eger ṣıcaḳdan göz aġrısınıñ (18) ibtidāsında ṣuyundan göze çekseler nāfiʿdir.

(19) Ḫāṣṣa-ı Ḳaymaḳ ʿArabca Zebede Dirler

(20) Ṭabīʿatı ḥār ve raṭbdır. Eger şeker ile yeseler ṣavtı güzel eyler. Eger (21) bal ile yeseler ẕātü'l-cenbe ve ẕātü'r-riyeye nāfiʿdir ve māddeleri bişirmege (22) muʿayyindir ve ādemi semirdir ve eger yılan ṣoḳdığı yerlere sürseler nāfiʿdir (23) ve eger şeker ve bādem ile yeseler öksürügi defʿ eyler ve boġaz ḫuşunetini (24) giderir.

(25) Ḫāṣṣa-ı ḳaz ʿArabca Üvez dirler

(26) Ṭabīʿatı ördek ṭabīʿatı gibidir. Sevdāyı taḥrīk eyler. Eyüsi yavrı iken

[118]

(1) istiʿmāl olunmaḳdır. Mizācı bārid olanlarıñ menīsini arturır ve cimāʿa (2) ḳuvvet virir.

(3) Ḫāṣṣa-ı Ḳayısı ʿArabca Mışmış Dirler

(4) Ṭabīʿatı bārid ve raṭbdır. Tāzesi ṣafrāyı arturır. Ḳurısı ṣafrāyı (5) ḳaṭʿ ider ve ḳanıñ ḥiddetini teskīn eyler ve miʿdede her ḳanġı ḫılṭı bulur (6) ise aña döner. Tāzesiniñ ve ḳurısınıñ żararını şeker ve anison defʿ eyler. (7) Eger çekirdeginden bir dirhem içseler ṣoġulcanı ḳırar ve sürer.

(8) Ḫāṣṣa-ı Ḳızılcıḳ ʿArabca Ḳaranya Dirler

(9) Ṭabīʿatı muʿtedildir, ḳabızdır. Eger yemişinden yeseler ishāl ve baġırsaḳ yaralarına (10) münāsibdir. Ṣafrāyı keser ve miʿdeye ḳuvvet virir ve buḫārı menʿ (11) ider ve ciger ḥarāretini söyündürir. Ḥarārete māʾildir. Eger yapraġını (12) dögüp cerāḥatlara ekseler bitürir.

(13) Ḫāṣṣa-ı Ḳoruḳ ʿArabca Ḥaṣram Dirler

(14) Ṭabīʿatı şoġuḳdur, ḳurıdır. Ṣafrāyı keser. İshāli ṭutar. Ḳanıñ ḥarāretini (15) teskīn eyler. Ṣusuzluġı ḳaṭʿ ider. Ṣafrāyı sürer ve sıtmalar (16) ḥarāretini söyündürür ve miʿde ʿalevini giderir ve cigere (17) ḳuvvet virir.

(18) Ḫāṣṣa-ı Ḳızıl Boya ʿArabca Füvve Dirler

(19) Ṭabīʿatı ikinci derecede āsi ḳurıdır. Cigeri ve ṭalaġı pāk eyler (20) ve seddeleri açar ve bevli ve ḥayżı idrār eyler. Eger sirke ile ḳaynadup (21) beyāż behaḳa sürseler giderir. Eger bal ile ṣuyı ile içseler ṣarılıġa (22) nāfiʿdir.

(23) Ḫāṣṣa-ı Ḳablunbaġa ʿArabca Seḥʿāt Dirler

(24) Ṭabīʿatı raṭbdır. Eger etinden yeseler arḳaya ve cimāʿa ḳuvvet virir ve menī (25) ziyāde eyler ve sille ve ḥummā-ı daḳḳa nāfiʿdir.

[119]

(1) Ḫāṣṣa-ı Ḳunduz Ḥayāsı ʿArabca Cünd-i Bīdester Dirler

(2) Üçünci derecede issidir, ḳurıdır. Ṣoġuḳ zehirlü canavārlar ṣoḳduġuna (3) nāfiʿdir. Eger ʿaḳreb ṣoḳduġuna sürseler nāfiʿdir. Eger burunuñ deliklerine (4) sürseler em ṣıbyāna nāfiʿdir ve mizācı bārid olanlara ġāyet münāsibdir. (5) Balġamı giderir ve ṣoġuḳdan olan ḫafaḳānı izāle eyler ve ṣoġuḳdan (6) olan ḳuluncı ve balġamı ve rīḥi içmekle ve sürmekle giderir.

(7) Ḫāṣṣa-ı Ḳudret Ḥelvāsı ʿArabca Bece Şeyr-i Ḫaşat Dirler

(8) ve bir nevʿine daḫı terānkebīn dirler. Muʿtedildir. Ḥarāreti olan kimseniñ (9) öksürügüne nāfiʿdir ve mizācı āsi olanlara münāsibdir. Miḳdār-ı şerbeti (10) yigirmi dirhemdir. Eger arpa ṣuyuyla sıtma ṭutanlara içürseler ġāyet (11) nāfiʿdir.

(12) Ḫāṣṣa-ı Ḳanṭaron Frenkler Betonika Dirler

(13) Ṭabīʿatı üçünci derecede issidir, ḳurıdır. Bevli idrār eyler ve müshildir. (14) Ṣarʿa ṭutan kimesneleri ṣarʿadan ve cünūndan ḫalāṣ eyler ve ṣoġuḳ (15) cigerden olan aġrısını giderir. Bir miṣḳāli bal ve sirke ile içseler (16) ṭalaḳ aġrısını giderir. Baʿde'ṭ-ṭaʿām baḳla ḳadarını bal ile ḳarışdurup (17) yeseler ṭaʿāmı haẓm eyler ve ekşi geñirmegi defʿ eyler. Eger bal ile (18) yeseler aḳcigerde olan eski yaralara nāfiʿdir. Eger ḳaynadup ṣuyunı (19) alup aġrıyan gözi anıñla yıḳasalar göz aġrısını giderir ve ḳulaḳ (20) aġrısına meşhūrdur. Dögüp ṣıḳup ṣuyunı alup ṭamladalar nāfiʿdir.

(21) Ḫāṣṣa-ı Ḳalye-i Misk Meşhūrdur ʿArabca Zebād Dirler

(22) Maġrib diyārında yaban kedisine beñzer bir ḥayvān vardır. Göbek ile dübüri (23) arasında bir çuḳur yeri vardır. Ol mevżiʿde ḥāṣıl olur. Ḳaşıġla (24) ṣıyırup alurlar. İbtidāü'l-daḳḳda aġır ḳoḳar. Biraz ṭurduḳdan ṣoñra güzel (25) ḳoḳar. Ṭabīʿatı üçünci derecede ḥārdır. Evvelki derecede raṭbdır

[120]

(1) yā muʿtedildir. Eger zaʿferān ile içse vesveseyi ve cünūn ve māli (2) ḫulyāyı giderir ve ziyāde feraḥ virir ve ḥavāsa ve zihne ḳuvvet virir. (3) Eger naʿnā ṣuyuyla içseler ġaṣeyānı ve ḫafaḳānı giderir ve miʿde aġrısını (4) defʿ ider ve evlād getürmekde ḫātūnlar güc çekmeyüp asānlıġla (5) ṭoġurur. Eger şişlere ve çıbanlara sürseler bişirir. Eski yaraları (6) giderir ve oñuldur. Eger acıbādem yaġıyla ḳarışdırup ṣaġır ḳulaġa (7) ṭamlatsalar ḳulaġı açar ve semʿi ḳavī eyler ve ḳulaġıñ ṣaḥtın ḥıfẓ (8) eyler ve göze çekseler gözde ḳıl bitmeye ve ḳapaḳları ḳavī eyler ammā mizācı (9) ḥar olana münāsib degildir. Zīrā baş aġrısı virir ve sūʿ-i ḫulḳa (10) sebebdir. Iṣlāḥı ṣandal ve kāfūrdur. Eger ṣaḳal yerine yāḫūd bıyıḳ (11) yerine sürseler ḳılları tīz bitürmege sebeb olur. Miḳdār-ı şerbeti bir danekdir.

(12) Ḥarfü'l-ḳaf

(13) Ḫāṣṣa-ı Kehribā Beyān Olunur Meşhūrdır

(14) Ḥükemā-ı müteḳaddimīn cevz-i rumī didikleri aġacıñ żamġı olmaḳ üzre taḥḳīḳ (15) eylemişlerdir. ʿAşabīniñ üstadı olan ve Yeskur-ı Yedves'den daḫı böyle (16) menḳūldür. Cālinūs'dan daḫı menḳūl olan böyledir ve baʿż nas daḫı (17) bunı düzme ṣandılar. Ṣıġır siñiri ile derisinden ṭutḳal yabdıḳları (18) gibi yaparlar dimişler. Bu meẕkūrātıñ cümlesi ḫilāf-ı ṣavabdır. Ammā bizim (19) ʿandımız müteḥaḳḳıḳ olan (Ḥekīm Setaḳavs'ıñ) ʿilm-i ṭıbda olan kitābında naḳl (20) itdigidir. Kitābında der ki (kehribā) deryāya ḳarīb bir peykārdan çıḳar. (21) (ʿAnber) (ve zift) (ve neft) ḳaynadup çıḳardığı gibi ol peykārdan (22) aḳar çıḳar. Hava ṭoḳınacaḳ bulundığı ṣūret üzre ṭoñar. Eger ṭoñmazdan (23) evvel içine ne düşerse ṭaşdan, aġacdan ḥayvāndan bile ṭoñar, (24) içinde ḳalur. Bu (kehribā) üç nevʿdir. Biri beyāż, ikincisi (25) ṣarı, üçüncüsi ḳızıldır. Frenkce aña emir aġrısa dirler. Yaʿnī

[121]

(1) ʿanber-i ẕehebī dimek olur. Siyāhı daḫı bulunur. Ammā yaramazdır. Maʿlūm (2) olsun ki bu kehribānıñ maʿdeni, neft yaġı maʿdeni gibidir. Yaʿnī aḳıcıdır lākin (3) ol belātda da ol maʿdende zāceyet yā şebīyet bulunur. Biz ẓann ideriz ki (4) anıñ ṭoñması ol yeriñ ve ol baḳʿanıñ havasından ola. Kehribānıñ ekṣeri (5) çıḳması aḳalim-i sabʿededir. Meṣela (Namçe) ve (İsvic) ve (Flemenk) (6) ve (Fransa) vilāyetleriniñ baʿż yerlerinde olur. Eyüsi İsvic vilāyetinden (7) Bervesya dirler bir ḳalʿa vardır ve andan gelendir. Bu kehribā ile sāʾir aña (8) beñzerin żamḳlar beyninde farḳ oldur ki ḳaçan bu kehribāyı bir şeye sürseler ḥattā (9) ḳızınca baʿde ṣamana veyāḫūd ḳıla yaḳın etseler ṣamanı ḳılı ḳapar. Ḳapıcı (10) dimek olur. Zīrā ki ve gah Farsīce ṣamana dirler. Riyā ḳapıcı (11) dimekdir ve envāʿınıñ eyüsi ṣarı olanıdır ve şeffāf ve bir aḳ (12) olandır ve bu kehribānıñ maʿdeni ṭabīʿatda (neft) yaġına ve (zifte) (13) ḳarīb olup kāne bu ikisinden mürekkeb oldıġına delīl budur ki ḳaçan (14) inbıḳla taḳṭīr olunsa inbıḳdan gecüp ṭamlayan neft yaġı gibidir. Ḳoḳuda (15) neft gibi ṭutuşmaḳda ḳarʿanıñ dibinde ḳalan zift gibidir. Cemīʿ nezlelere (16) ve ṣarʿa ve sekteye ve felce ve ḫunnāḳa ve iḫtinaḳ-ı raḥme (17) nāfiʿdir ve ḳanı keser. Her ne yerden aḳarsa ve seyl marażına nāfiʿdir (18) ve menī ziyāde ider ve meẕi-i vūdi aḳdıġını keser ve ʿusr-ı bevle (19) ʿusr-ı delādene nāfiʿdir. Eger bir yerde kehribārı buḫūr eyleseler ol yerden (20) canavārlar ḳaçar. (Şeyḫ Ebu ʿAli sīnā) aydır eger kehribādan nıṣf dirhem ḳadarını (21) dögüp ṣoġuḳ ṣuyuyla içseler ḥafaḳānı giderir ve ḳan tükürigi (22) defʿ eyler ve ḳuşmaġı izāle eyler ve miʿdeden redī ḫılṭları menʿ eyler. (23) Maṣṭakī ile istiʿmāl olunsa miʿdeye ḳuvvet virir ve zaḫīre nāfiʿdir.

(24) Ḫāṣṣa-ı Gül Beyān Olunur ʿArabca Verd Dirler

(25) Ṭabīʿatı evvel derecede bāriddir. İkinci derecede yābisdir. Ṣuyı (26) bayılmaġı defʿ eyler. Ḥarāretden olan baş aġrısına sürseler giderir

[122]

(1) ve sürünseler bedeniñ rāyiḥasını gökcek eyler. Maʿcūnı miʿdeye ḳuvvet virir (2) ve cigere ḳuvvet virir ve ṭaʿāmı haẓm itdirir ve göñüle feraḥ (3) virir ve ḳalbe ḳuvvet virir ve ḥarāretden olan ḫafaḳāna ziyāde nāfiʿdir (4) ve balġamı ve ṣafrāyı ishāl ider. Eger ḳurı güli dögüp aġız aġrısına (5) sürseler defʿ eyler ve çiçek ve ḳızamıḳ çıḳaranlarıñ çıḳan yerlerine dögüp (6) ekseler ziyāde nāfiʿdir. Gül ḥaḳḳında (ṣalla'llāhu ʿaleyhi vesellem Efendimiz) (7) buyururlar ki (innallah teʿālā ḫalaḳa'l-

verde min behāʾihi ve ceʿale lehu rīḥa enbiyaʾihi men arade (8) en yanẓur ila bahāi'llāhi ve yeşumme rīḥa enbiyaʾihi felyenẓur ile'l-verdi ve yeşummehu[46]) YaʿnÎ meʾāl-i (9) laṭīfi maʿnā-yı menfī budur ki (Resūl-ı Ekrem ṣalla'llāhu ʿaleyhi vesellem Efendimiz) (10) buyurur ki taḥḳīḳā Allāh sübḥāna ve teʿālā Ḥażretleriniñ külli kendi ʿizzetinden ve ḥüsn-i (11) zinetinden ḫulḳ idüp Peyġamberleriñ ṣalavatu'llāh ʿalī nebiyāne ve ʿaleyhimü's-selam (12) ḳoḳusunı güle verdi. Her kimse kim Allāh secāne ve Ṭeʿālā ḥażretleriniñ ʿizzet (13) ile ol nesneye naẓar idüp enbiyā-i ʿaleyhimü's-selam ḳoḳusunı ḳoḳulamaḳ (14) dilese idi güle naẓar idüp güli ḳoḳlasun. Güli ḳoḳlamaḳ añlasa (15) ve beşeriye istiʿmāl eylemek ḳalbe ve dimāġa ḳuvvet virüp seddeleri açar.

(16) Ḫāṣṣa-ı Kāfūr Meşhūrdur

(17) Ṭabīʿatı üçünci derecede bārid, yābisdir. Eger dögüp buruna çekseler (18) burun ḳanını keser. Eger ḥarāretden olan baş aġrısına gül-ābla sürseler (19) aġrısın defʿ ider. Eger aġız aġrısına sürseler giderir ve āsi (20) şişlere sürseler nāfiʿdir. Lākin çoḳ ḳoḳması seher īrāş ider (21) ve cimāʿa żaʿf virir ve maḥrūrü'l-mizāc olanlarıñ ḥavasına ḳuvvet ve āsi (22) zehirleriñ tiryāḳıdır.

(23) Ḫāṣṣa-ı Kerefs Meşhūrdur

(24) Envāʿı çoḳdur. Cümlesiniñ ṭabīʿatı ḥār, yābisdir. Eger yeseler aġız ḳoḳusın (25) güzel eyler ve seddeleri açar ve terledir ve aġrıları sākin eyler ve yelleri (26) taḥlīl eyler ve öksürügi giderir. Cigere ve ṭalaġa ve bögreklere

[123]

(1) ve meşāneye ziyāde nāfiʿdir. Eger ḳaynadup ṣuyun içseler istisḳāya ve ʿusr-ı (2) bevle nāfiʿdir ve meşānede olan ṭaşları pāreler çıḳarır ve cimāʿı (3) ve şehveti ziyāde eyler ammā maṣrūʿa żarardır. Ṣarʿanı taḥrīk eyler (4) ve ʿaḳreb ṣoḳan ādeme kerefs yemek ġāyet żarardır ve toḥumunı yemek yan (5) aġrılarına nāfiʿdir. Ḥıcḳırıġı defʿ eyler. Lākin ḥāmile ḫātūnlar kerefsden (6) çoḳ yemeyeler. Zīrā ṭoġan evlādı yā maṣrūʿ olur veyāḫūd (7) mecnūn olur dimişler. Ġāyet iḥtirāz ideler.

(8) Ḫāṣṣa-ı Kiras ʿArabca Ḳaraṣyā Dirler

[46] "Allah gülü güzelliğinden yarattı, kokusunu da nebilerin kokusu kıldı. Kim yüce Allah'ın güzelliğine bakmak ve nebilerin kokusunu koklamak isterse güle baksın ki onu tanısın." Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, 230

(9) Ṭabīʿatı ḥārdır ve raṭbdır. Miʿdede eglenmez tīz iner, ekṣeri zamānda çoḳ (10) yemek imtilā eyler. Pes, ṭaʿām üstüne yemeyeler, żarardır. İmtilā eyler. Miʿdede (11) her ḳanġı ḫılṭı bulursa anıñla imtizāc idüp aña döner ve ṭabīʿatı (12) ishāl eyler. Ḫuṣūṣā çekirdegiyle yiyeler.

(13) Ḫāṣṣa-ı Güneyik Meşhūrdur ʿArabca Hindibā Dirler

(14) Yabanīsi olur ve büstānisi olur. Ṭabīʿatı bārid, raṭbdır. Seddeleri (15) açar. Miʿdeye ve cigere ḳuvvet virir. Mizācı āsi olanlara bi'l-keyfīye (16) fā'ide ider. Mizācı bārid olanlara bi'l-ḥaṣṣa nāfiʿdir. Eger issiden olan (17) ḫafaḳāna yaḳı itseler defʿ eyler ve ḳalbe ziyāde ḳuvvet virir. Göz aġrısına (18) nāfiʿdir ve südüni göze ṭamlatsalar gözde olan beyāżı izāle ider. (19) Eger köküni ışladup içseler yılan ṣoḳdıġına ve ʿaḳreb ve arı ṣoḳdıġına (20) nāfiʿdir. (Peyġamberimiz ṣalla'llāhu ʿaleyhi vesellem Efendimiz buyurmuşlar ki) (21) (külu mine'l-hindibāi velā tenḳiṣu feinnehu leyse yevme mine'l-eyyāmi illā ve ḳaṭarātun mine'l-cenneti yaḳṭurna (22) ʿaleyhi[47])

(23) Yaʿnī me'āl-i şerīfi budur ki

(24) Hindibāyı siz yiyiñ daḫı ṭozunı silmeñ. Zīrā günlerde bir gün yoḳdur illā ol (25) hindibānıñ üstüne cennet ḳaṭrelerinden ḳaṭreler ṭamlamaya. Yaʿnī dā'imā ṭamlar dimekdir.

[124]

(1) Ḫāṣṣa-ı Kimyon ʿArabca Kemūn Dirler

(2) Ṭabīʿatı issidir, ḳurıdır. Yelleri taḥlīl eyler ve ruṭūbatı ḳurudur, defʿ (3) ider. Ḳabżdır ve ʿusr-ı bevle nāfiʿdir ve meṣānede olan ṭaşı pāreler (4) ve bevli idrār eyler ve yelden olan ṭalaḳ şişini giderir yemekle ve yaḳı (5) eylemekle. Eger şarābla içseler ʿaḳreb ṣoḳdıġına nāfiʿdir.

(6) Ḫāṣṣa-ı Kestāne ʿArabca Şah-ı Bellūṭ Dirler

(7) Ṭabīʿatı muʿtedildir. Eger yeseler selesü'l-bevli giderir ve ġıdāsı çoḳdur. (8) Cimāʿa ḳuvvet virir ve ṭabīʿatı ḳabż eyler. Zehirlere nāfiʿdir. Levni güzel (9) eyler ammā istisḳāya żarardır ve rīḥe muvāfiḳ degildir.

(10) Ḫāṣṣa-ı Kemāderyüs Yaʿnī Ḳışacıḳ Maḥmūd

[47] "Hindibayı silkmeden yiyiniz, zira cennetten üzerine damla düşmediği bir gün yoktur." İbn Arrâk, Tenzîhu'ş-şerî'a, II, 247

(11) Ṭabīʿatı ikinci derecede issidir, ḳurıdır. Eski öksürüge nāfiʿdir. (12) İstisḳānıñ ibtidāsında istiʿmāl olunsa fāʾide eyler. Ḳarında ölmüş oġlanı (13) çıḳarır ve bevli ve ḥayżı idrār eyler. Eger ḳaynadup içseler sebebi (14) seddelerden olan ṣarılıġı giderir ve meşānede olan ṭaşı pāreler.

(15) Ḫāṣṣa-ı Kemāfiṭūs Meşhūrdur

(16) Ṭabīʿatı ikinci derecede ḥār, yābisdir. Üçünci derecede ṣarılıġa (17) ziyāde nāfiʿdir ve cigeriñ seddelerini açar ve ḥayżı ve bevli idrār (18) eyler. Eger bal ṣuyuyla ḳaynadup içseler yanbaşı aġrısını giderir. (19) Eger arḳa ve yan aġrısına yaḳı eyleseler defʿ eyler.

(20) Ḫāṣṣa-ı Kil-i Ermenī Meşhūrdur ʿArabca Ṭīn-i Ermenī Dirler

(21) Ṭabīʿatı bārid yābisdir. Yürek ishālini ṭutar ve ḳan geçene ve ḳan tükürene (22) ve raḥmden aḳan ḳanı keser ve gögse inen nezleleri defʿ eyler. Eger kabīle (23) veyā şarābla veyā sirke ile içseler vebāya ʿaẓīm nāfiʿdir ve żıyḳu'n-nefese ve seyle (24) ve ṭāʿūn çıḳaran kimesneler içse nāfiʿdir.

[125]

(1) Ḫāṣṣa-ı Köknar İçi Meşhūrdur

(2) Yaʿnī Çam Fıstıġı ʿArabca Ḥabbu'ṣ-ṣanavber Dirler

(3) Ṭabīʿatı ḥār, yābisdir, yalındır. Ḫılṭları bişirir ve yelleri taḥlīl eyler (4) ve ġıdāʾiyyeti çoḳdur. Menī ziyāde eyler. Eger bal ile istiʿmāl eyleseler (5) cimāʿa ziyāde ḳuvvet virir ve öksürügi giderir ve aḳcigeri (6) ruṭūbatdan pāk eyler ve bögrekden ve ḳavuḳdan ḳumları çıḳarır. Eger dāʾimā (7) yeseler aʿżāyı ḳavī eyler ve gevşek bedeni muḥkem eyler.

(8) Ḫāṣṣa-ı Günlük Meşhūrdur ʿArabca Kendir Dirler

(9) Ṭabīʿatı ikinci derecede issidir. Evvelki derecede ḳurıdır ve żaʿīf (10) miʿdeye ḳuvvet virir ve ṣoġuḳ ḫafaḳānı giderir ve ḳuşmaġı menʿ (11) ider. Eger çiyneseler başdan balġamı çeker. Eger mevzek ile çiyneseler (12) dil aġırlıġını defʿ eyler ve balġamı ziyāde çeker ve ṭāʿūn zamānında buḫūr (13) itmek vebāyı defʿ eyler ve eger çiyneseler ruṭūbetden olan eski öksürügi (14) giderir ve dişleriñ diplerin muḥkem

pekişdirir ve ḳalbe ḳuvvet virir (15) dimāġıñ rāḥatını ziyāde eyler ammā çoḳ istiʿmāl eyleseler. Zīrā yā cüẕẕam (16) veyā behaḳ īrāṣ ider.

(17) Ḫāṣṣa-ı Kedi Otı Meşhūrdur ʿArabca Asārun Dirler

(18) Kedi otı didiklerine sebeb eger kediniñ öñüne ḳosalar yüzüni ve gözüni (19) sürer. Üstüne yuvarlanur ġāyetle meftūnīdir. Andan içün kedi otudur. (20) Ṭabīʿatı ikinci derecede issidir, ḳurıdır. Eger bir dirhemden üç (21) dirheme varınca pişürüp kil eyleseler mizācı bārid raṭb olan kimesneniñ (22) menīsini ziyāde eyler ve cimāʿa ḳuvvet virir ve miʿde ve cigeri ḳızdırır. (23) İshāl ile faẓla ruṭūbetleri çıḳarır. Bevli ve ḥayżı idrār eyler (24) ve bögreklere ve meṣāneye ḳuvvet virir ve bögrekleriñ ṭaşını pāreler ve bevl yolını (25) ḫılṭlarından pāk ider.

[126]

(1) Ḫāṣṣa-ı Gügercin Meşhūrdur ʿArabca Ḥamāme Dirler

(2) Ṭabīʿatı ḥār yābisdir. Cimāʿa ḳuvvet virir. Ḫuṣūṣā yavrısı pilicden (3) ḫafīfdir. Lākin mizācı ḥār olanlar ḳoruḳ ṣuyuyla yiyeler. Eger (4) gügercin yavrısını diri iken ḳarnını yaḳup yılan ve ʿaḳreb ṣoḳdıġı yere (5) ursalar zehrini çeker alur.

(6) Ḫāṣṣa-ı Keklik Meşhūrdur ʿArabca Ḥacal Dirler

(7) Ṭabīʿatı ḥār, raṭbdır. Ādemi semirdir ve cimāʿa ḳuvvet virir. Lākin giç hażm (8) olur. Keklik ödüni bir kimesne misk ile ḳarışdırıp yanında getürse ḫalḳıñ (9) gözine şirin görine. Eger cigerinden sıcaḳ ile yarım miṣḳāl ḳadar (10) maṣrūʿ olan ādeme yutdurursalar ġāyet nāfiʿdir. Eger ödüni göze (11) çekseler gözüñ nūrını arturur. Ẓulmetini defʿ eyler.

(12) Ḫāṣṣa-ı Keçi Meşhūrdur ʿArabca Maġaz Dirler

(13) Eti ġalīẓdir. Sevdā arturur. Eger ṭırnaġını eve buḫūr eyleseler yılanlar (14) ḳaçar. Eger tekeniñ ṭırnaġını yaḳup bal ile ḳarışdırup ṣuyuyla döşege (15) işegen ādeme içürseler işemez ola.

(16) Ḫāṣṣa-ı Kene Toḫumı Meşhūrdur ʿArabca Ḫuruʿ Dirler

(17) Ṭabīʿatı ikinci derecede issidir, ḳurıdır. Eger toḫumundan on dānesini (18) saḥḳ idüp bal şerbetiyle icseler balġam ishāl eyler ve miʿdeyi gevşek eyler. (19) Ġaṣeyān getürür ve iştihāyı giderir. Eger dögüp sülüklere ursalar (20) giderir ve yüzde olan

lekelere sürseler giderir. Eger yapraġını (21) dögüp arpa unuyla ḳarışdırup balġamı şişlere yaḳı eyleseler taḥlīl eyler (22) ve aġrısın sākin eyler.

(23) Ḫāṣṣa-ı Kebere Meşhūrdur ʿArabca Kebere Dirler

(24) Eger kökünüñ ḳabuġunı sirke ile içseler ṭalaġı giderir ve cigeriñ (25) seddelerin açar. Eger bal ile yaḳı eyleseler ṭalaġı giderir. Eger

[127]

(1) çiçeginden açılmadan ṭoplayup sirke ile terbiye eyleseler, yeseler şehveti (2) taḥrīk eyler ve miʿdeden balġamı sürer.

(3) Ḫāṣṣa-ı Keşīrā Meşhūrdur

(4) Ṭabīʿatı muʿtedildir. Öksürüge nāfiʿdir ve aḳcigeriñ ḫuşūnetini (5) giderir. Eger bal ile ḳarışdup aġızda ḳayup eriyenini yutsalar ṣavtı (6) ṭutulan kimesneniñ ṣavtını açar. Eger ışladup göz aġrısına (7) ṭamlatsalar nāfiʿdir.

(8) Ḫāṣṣa-ı Keçiboynuzı ʿArabca Ḫarbūb Dirler

(9) Ṭabīʿatı ḥarāretde bürūdetde muʿtedildir. İkinci derecede yābisdir. (10) Tāzesi ishāl eyler. Ḳurısı ishāl ḳabż eyler. Eger başını (11) dögüp sigillere sürseler giderir. Çekirdegini dögüp ṣu ile (12) ḳaynadup bertik yerlere sürseler ġāyet nāfiʿdir.

(13) Ḥarfü'l-lām

(14) Ḫāṣṣa-ı Lisān-ı Ṣevr Meşhūrdur

(15) Ṭabīʿatı derece-i evvelīde ḥār raṭbdır. Ḳalbe ġāyet ḳuvvet ve feraḥ virir. (16) Ṭabīʿatı yumşaḳdır. Telyīn ider ve sevdāyı ve yanmış ḫılṭları sürer (17) çıḳarır, vesveseleri giderir ve yürek oynamasını defʿ eyler. Eger (18) ḳaynadup ṣuyunı şeker ile içseler öksürügi giderir ve gögüsde (19) olan ḫuşūneti defʿ eyler. Eger yapraġını yaḳup külüni maʿṣūmlarıñ (20) aġzı aġrısına sürseler aġız aġrısın defʿ eyler.

(21) Ḫāṣṣa-ı Limon Meşhūrdur

(22) Ṭabīʿatı ḥār yābisdir. Miʿdeye ḳuvvet virir ve limonuñ içi bārid yābisdir (23) ve ṭaʿāmı haẓma muʿīn olur ve aġız ḳoḳusın güzel eyler ve zehirleriñ

[128]

(1) żararın defʿ eyler. Eger behaḳa ve temregüye sürseler (2) giderir ve ġalīẓ ḫılṭları keser ve balġamı taḥlīl eyler ve çiçegi ṣoġuḳdan (3) olan ẕükkāmı defʿ eyler ve seddeleri açar ve çekirdeginden ṭabīʿatı (4) ḥār ve yābisdir. Çigneseler diş aġrısın giderir. Eger ekşisini (5) içseler ṣafrādan olan ḳuṣmaġı ve ġaṣeyānı giderir ve baş aġrısın (6) ve baş dönmesini ve göz ḳararmasını defʿ eyler ve sevdādan olan ḫafaḳānı (7) yaʿnī yürek oynamasını izāle eyler. Sıtmalu kişilere ġāyet münāsibdir (8) ve zehirlü cānavarlarıñ zehirlerini defʿ eyler.

(9) Ḫāṣṣa-ı Lahana Meşhūrdur ʿArabca Kerteb Dirler

(10) Ṭabīʿatı ḥār ve yābisdir. Ġalīẓdir, neffāḫdır. Sevdā arturır. Iṣlāḥı (11) yaġla yā kimyon yā semiz otı ile pişirmekdir. Menīyi çoġaldır ve cimāʿa (12) iştihā getürir. Eski öksürügi giderir. Yüregi ishāl eyler. Eger (13) münāsib şerbetler ile ḳarışdırup yılan ṣoḳan ādeme içseler nāfiʿdir. Eger (14) ṣuyunı burna çekseler yaşını tenḳıye eyler ve raʿşei izāle eyler. Eger (15) çig yapraġını sirke ile yeseler ṭalaġı giderir. Eger toḫumundan iki miṣḳāl (16) içseler ḳarnında olan ṣoġulcanı ḳırar çıḳarır.

(17) Ḫāṣṣa-ı Laʿl Meşhūr Ṭaşdır

(18) Ṭabīʿatı muʿtedildir. Eyüsi Bedḫaşān vilāyetinden gelendir. Eger bir kimesne (19) parmaġında yigirmi arpa aġrı laʿldan yüzük ṭaşı idüp kendüde (20) getürse ol kimesne ḳorḳulu düş görmeye. Laʿl getürmek cimāʿ (21) şehvetini taḥrīk eyler dimişler.

(22) Ḫāṣṣa-ı Lāciverd Ṭaşı Meşhūrdur

(23) Ṭabīʿatı ḥār yābisdir. Sevdāyı sürer çıḳarır. Ḳana ḳarışan ġalīẓ (24) ḫılṭları sürer. Ḳanı ṣāfī eyler. Levni güzel eyler. Ġam ve ḳasāveti (25) giderir. Ḳalbe ḳuvvet virir ve māliḫulyāya ve sevdāvīlere nāfiʿdir

[129]

(1) ve ḥayżı idrār eyler. Eger sigillere sirke ile sürseler giderir. (2) Şerbeti bir miṣḳāldir.

(3) Ḫāṣṣa-ı Ladin Meşhūrdur

(4) Ṭabīʿatı ḥār yābisdir. Eger gül yaġıyla ḥall idüp ḳulaġa ṭamlatsalar aġrısın (5) giderir. Eger papadya yaġıyla ḥall idüp her aġrılara sürseler teskīn (6) eyler ve

öksürügi giderir. Eger maʿṣūmlarıñ başına sürseler nezlelerini (7) defʿ eyler ve öksürüklerin giderir. Eger başına yaḳı eyleseler nezlelere (8) nāfiʿdir. Eger miʿde üstüne yaḳı eyleseler miʿdeye ḳuvvet virir ve ġaṣeyānı (9) giderir ve miʿdeniñ yaşlığını izāle eyler.

(10) Ḥarf-i Hicādan Ḥarfü'l-mīm

(11) Ḫāṣṣa-ı Mecūḳān Meşhūrdur

(12) Ḥükemā-ı müteḳaddimīn kitāblarında yazılmayan şerīf-i eczālardan biri daḫı (13) bu eczādır. Bu bir beyāż kökdür ve żararı yoḳdur. Azacıḳ yaḳması (14) vardır. Yeñi dünyāda mecūḳān dirler. Bir şehrden gelür. Bu kök yeñi (15) dünyādan çıḳup bizim diyārlarımızda şöhret bulalı otuz yıl ḳadar vardır. (16) Bu bir otdur ki kökleri çoḳ olur ve budaḳları yer üstüne döşenür (17) ve yapraġı müdevverdir ve yapraġında ṭamarları vardır. Kişnic gibi (18) yemişleri olur. Salḳım salḳım temmuz ayında yetişür. Semiz ḳabaḳ köki gibi (19) ve köki ḳalın olur. Sā'ir kökleri terbiye etdikleri gibi (20) bu köki bal ile yā şeker ile terbiye eyleseler ṭabīʿatı ikinci derecede (21) issidir, ḳurıdır. Anda hem ḳuvvet-i müshil vardır ve hem ḳuvvet-i ḳābıża (22) vardır. Balġamı ve ṣafrāyı ishāl eyler. Rıfḳla ḫafaḳāna ve ṣarılıġa (23) nāfiʿdir ve baş aġrısın giderir ve ḫınāz yere ve ṣarʿaya nāfiʿdir (24) ve eski nezleleri keser. Binā-ı ʿāleyh mafṣallar aġrısına ve yan aġrısına (25) nāfiʿdir ve bögrekler aġrısını ve ḳuluncı defʿ eyler ve ṣolġana ve eski

[130]

(1) öksürüge nāfiʿdir ve eski sıtmaları ve Frenk marażını giderir. Bunuñ (2) miḳdār-ı şerbeti oġulcuḳlara yarım dirhem ve büyüklere bir dirhem ve genc (3) yigitlere iki dirhemdir. Māddeyi bişürir. Ṭabīʿatı telyīn eyleyüp ve mecrālarını (4) açdıḳdan ṣoñra ʿillete münāsib şerbetler vireler. Rāziyāne ṣuyuyla (5) yā ineson ṣuyuyla yā dārçīn ṣuyuyla her ḳanġısı ile (6) olursa olur. İsterlerse sefūf idüp yiyeler. İsterlerse (7) ışladup ṣuyunı içeler. Eger müshili gül şerbetiyle içerlerse ziyāde (8) muvāfiḳdır. Ḫuṣūṣā āsi olanlara ve dimişlerdir ki yedikden ṣoñra yarım sāʿat (9) ḳadar uyusalar güzel ishāl eyler ve göñül dönmegi menʿ eyler. Ḫuṣūṣā (10) müshil içmegi geriye görüp nefret idenlere ġāyet münāsibdir. Işlāḥı (11) rāvend ışlāḥı gibidir ve cigerde ve ince ṭamarlarda ve raḥmde olan (12) seddeleri açar. İḥtiḳān-ı raḥme nāfiʿdir ammā Ḥekīm-i Rāketū şerbeti (13) iki dirhemden üç dirheme ḳadar deberdir. Bunuñ bir

nevʿi daḫı vardır. (14) Çalapa dirler. Ṭabīʿatda ve menāfiʿde bunuñ gibidir. Cīm baḥsinde mürūr itdi. (15) Ḫāṣṣası ondan ḳurıdır.

(16) Ḫāṣṣa-ı Maḥmūde ʿArabca Saḳmunyā Dirler

(17) Ṭabīʿatı üçünci derecede issidir, ḳurıdır. Ṣafrāyı ziyāde sürer (18) ve bedeni ṣafrādan pāk eyler. Lāyıḳ olan budur ki mizācı ḥār olanlara (19) ve ṣabılara ve pīrlere ve ḳalbi żaʿīf ve ḫafaḳānı olanlar istiʿmāl itmeyeler (20) ve ziyāde āsi günlerde ve ziyāde ṣoġuḳ günlerde istiʿmāl itmeyeler ve ışlāḥı (21) eylemedikce istiʿmāl eylemeyeler ve tiryāḳ ışlāḥı budur ki bir elmanıñ yā (22) ayvanıñ başını kesüp ve içini oyup içine maḥmūde ṭolduralar. Baʿde (23) ḳapaġını ḳapayup aġacdan çiviler ile çivileyeler. Üstüni ḫamīr ile (24) ḳaplayup firunda ḫamīr pişinceye ḳadar ṭura. Baʿde, çıḳarup ṣuya (25) ḳoyalar ve andan ṣoñra istiʿmāl eyleyeler. Miḳdār-ı şerbeti bir danekdir. İki (26) dānege varıncadır ve daḫı miʿdeye ḳuvvet virir ve bağırsaḳlardan żararını

[131]

(1) defʿ eyler. Ṣıcaḳ şeyler ile istiʿmāl oluna ṣaḳız gibi ve kemeṣrā gibi. (2) Lāyıḳ olan budur ki ziyāde ṣıcaḳ saḥḳ eylemeyeler. Zīrā ʿameli (3) żaʿf olur ve ʿaḳreb ṣoḳana sürmesi ve içmesi nāfiʿdir ammā (4) ḥāmile ḫātūnlara içürmeyeler. Zīrā cenīni düşürür veyāḫūd ḳarnında öldürür.

(5) Ḫāṣṣa-ı Misk Meşhūrdur

(6) Ṭabīʿatı üçünci derecede ḥārdır. İkinci derecede yābisdir. Eger (7) mizācı ḥār olanlar tāze ḫāliṣ miski ḳoḳlasa burun ḳanını aḳıdır. (8) Eskidikce ḥarāreti az olur. Sevdādan żaʿīf olmuş ḳalbe ziyāde ḳuvvet virir (9) ve ādemiñ bedenini güzel eyler ve ẓāhir ve bāṭında olan aʿżālara ḳuvvet virir. (10) Ḫuṣūṣā aʿżā-ı reʾsiyeye ḳuvvet virir. Eger azacıḳ zaʿferān ile (11) burna çekseler ṣoġuḳdan olan baş aġrısını defʿ eyler. Dimāġa ḳuvvet (12) virir. Mālīḫulyāyı giderir. Pīrlere ve mizācı ruṭūbet üzre olanlara (13) ḫuṣūṣā ṣoġuḳ vilāyetlerde ve ṣoġuḳ zamānlarda nāfiʿdir ammā mizācı ḥarāret (14) üzre olanlara ve āsi şehrlerde, āsi günlerde żarardır ve sevdādan (15) olan ḫafaḳānı giderir ve fikri güzel eyler ve felc marażına mübtelā olanlara (16) sekteye nāfiʿdir.

(17) Ḫāṣṣa-ı Marul ʿArabca Ḫis Dirler

(18) Ṭabīʿatı derece-i s̱āniyede ṣoġuḳdur, yaşdır. Eger bişürüp yeseler ġıdāsı (19) ziyāde olur. Eger ḳoparup yıḳamadan yeseler miʿdeniñ elemine nāfiʿdir (20) ve yüregi yumşadır ve bevli idrār eyler. Eger toḥumundan iki dirhem (21) ḳadar içseler imtilāyı keser ve cimāʿı ve şehveti keser. Żaʿīf eyler. (22) Dāʾimā çoḳ yemek göze żarardır ve ṣusuzluġı keser. Gice uyumayan (23) ādemlere münāsibdir. Ġāyet münevvimdir ve baʿżılar dir ki ṣularıñ iḫtilāfına devādır. (24) Eger ṣuyuyla arpa ununı ḫamīr idüp aġrıyan göze yaḳı eyleseler aġrısın (25) sākin eyler. Eger sirke ile ışladup yeseler ṣafrā buḫārından olan

[132]

(1) baş aġrısını defʿ ammā ṣolġan kimesneye gögsünde balġam olan ẕātlara (2) yedirmeyeler. Zīrā żarardır.

(3) Ḫāṣṣa-ı Mers̱īn ʿArabca Ās Dirler

(4) Ṭabīʿatı ṣoġuḳdur, ḳurıdır ve yemişi ḳan tükürene eyüdür ve mes̱ānesinde (5) iḫtirāḳ olana eyüdür ve miʿdeye ḳuvvet virir ve bevli idrār eyler (6) ve ʿaḳreb ṣoḳana nāfiʿdir. Öksürügi giderir ve ḳuṣmaġı menʿ (7) eyler ve ṣusuzluġı keser. Eger yemişini ḳaynadup ṣaça yaḳı eyleseler (8) ṣaçı ḳarardır. Eger içseler eski ishāli keser ve ḳoltuḳ ḳoḳusunı (9) giderir ve ḳalbe ḳuvvet virir ve ḥafaḳānı defʿ eyler. Eger arpa unuyla (10) göz aġrısına yaḳı eyleseler nāfiʿdir ve yapraġınıñ ʿuṣāresi, ṣaçı mübālāġa (11) ile ḳarardır. Eger yapraġınıñ ʿuṣāresinden beş dirhem içseler ziyāde (12) derlemegi defʿ ider. Eger yapraġınıñ ṣuyunı göbek altına sürseler (13) ṣafrādan olan ishāli keser.

(14) Ḫāṣṣa-ı Mekke Ayrıġı ʿArabca Duḫer Dirler

(15) Ṭabīʿatı ikinci derecede ḥār, yābisdir. Bevli ve ḥayżı idrār eyler ve ciger (16) veremlerine nāfiʿdir. Seddelerini açar ve aḫlāṭı pişürür ve mes̱ānede olan (17) ṭaşları pāreler ve istisḳāya nāfiʿdir ve bögreklere ve aḳcigere nāfiʿdir. (18) Eger ḳaynadup ṣuyunı ağızda mażmasa etseler ṣoġuḳdan ḥāṣıl olan diş (19) aġrısın giderir.

(20) Ḫāṣṣa-ı Mercān Meşhūrdur

(21) Ṭabīʿatı ikinci derecede ṣoġuḳdur, ḳurıdır, ḳabżdır. Ḳan żaʿīfligine nāfiʿdir. (22) Ḳanı ṭutar ve ḥāṣıyyetle feraḥ virir. Eger dişe sürseler cilā virir (23) ve ḳuvvet virir

ve baʿżılar eger cin ṭutanıñ ve nıḳrīs marażına (24) mübtelā olanıñ boynuna aṣa ḳosalar ḫalāṣ olur dimişler.

[133]

(1) Ḫāṣṣa-ı Mışır Baḳlası ʿArabca Türmüs Dirler

(2) Ṭabīʿatı derece-i evvelīde ḥārdır. Derece-i ṯāniyede yābisdir. Eger dögseler (3) göbek üstüne yaḳı eyleseler veyā yeseler veyā ḳaynadup içseler ḳarnında olan (4) ṣoġulcanı çıḳarır. Eger ḳaynadup behaḳa sürseler nāfiʿdir. Eger uyuza (5) sürseler giderir. Eger azacıḳ büber ile yā şarābla içseler cigeriñ ve ṭalaġıñ (6) seddelerini açar ve ḥayżı aḳıdır. Eger aşaġıdan māzu ile veyā bal ile (7) götürseler ḳarnında olan ölmüş veledi düşürür. Eger ḳaynadup ṣuyını (8) divarlara ṣaçsalar taḫta bitini ḳırar.

(9) Ḫāṣṣa-ı Mercimek ʿArabca ʿAdese Dirler

(10) Ṭabīʿatı ḥarāretde ve bürūdetde muʿtedildir. İkinci derecede yābisdir. Çoḳ (11) yemeyeler. Zīrā sevdā arturur ve yaramaz ḫabiṯ marażlar ẓuhūruna sebeb (12) olur cüẕẕam gibi şīrpençe gibi ve ḳanı ḳuvvetlendirir ve bevli izāle (13) ider ve ḥayżı ḥabs eyler. Çiçek çıḳaranlara ve āsi veremi olanlara (14) sirke ile yā ḳoruḳ ṣuyı ile pişirüp yemek nāfiʿdir. Emrāż-ı sevdā- (15) vīyeye ve mālīḫulyāya ʿārıż olanlara lāyıḳ olan budur ki yemeyeler ve dāʾimā (16) yemesine iʿtiyād idenler gāhice maṭbūḫ aftimun içmekle żararın defʿ eyleyeler.

(17) Ḫāṣṣa-ı Māzu ʿArabca ʿUfṣ Dirler

(18) Ṭabīʿatı ikinci derecede ṣoġuḳdur. Üçünci derecede ḳurıdır. (19) Eger sirke ile pişirüp saḫḳ idüp maḳʿad şişlerine ve maḳʿad çıḳdıġına (20) yaḳı eyleseler nāfiʿdir. Eger laḥm-i zāyid üzerine ekseler giderir. Eger diş (21) etlerine ve diblerine sürseler diş diblerin muḥkem eyler. Oynamış dişi (22) pekişdirir. Eger çürimiş diş içine māzunuñ içinden bir pāre ḳosalar (23) aġrısın sākin eyler. Eger sirkede ışladup ṣaça sürseler ṣaçı (24) ḳarardır. Eger saḫḳ idüp ṣuyuñ üzerine eküp içseler ishāli (25) keser ve baġırsaḳ yaraların oñuldur. Eger sirke ile saḫḳ idüp (26) temregüye sürseler giderir.

[134]

(1) Ḫāṣṣa-ı Māzeryun

(2) Ṭabīʿatı derece-i rābiʿde issidir, ḳurıdır. Baʿż yerlerde ḳulapa dirler. (3) Küçüklere ve żaʿīflere ve pīrlere ve maḥrūrü'l-mizāc olanlara virmeyeler. (4) Işlāḥı yapraġını keskin sirke ile iki gün iki gice ışladalar. Baʿde (5) sirkesini dögüp iki kere ṭatlu ṣu ile yıḳayalar. Baʿde gölgede (6) ḳurıdalar. Andan ṣoñra dögüp bādem yaġıyla ovalar. Baʿde istiʿmāl (7) ideler. Eger sevdā veyā balġam ishāl eylemek murād olunsa (8) ishāline muʿīn olur. Eczālar ile istiʿmāl eyleyeler türbid gibi (9) (ve aftimun) (ve milḥ-i hindi gibi). Eger ṣarı ṣu ishāl eylemek murād (10) olunsa helīlec-i aṣfer ile (ve ġāfeṣ) ve afsentin ile istiʿmāl eyleyeler. (11) Şerbeti nıṣf dirhemdir.

(12) Ḫāṣṣa-ı Maʿdenus Meşhūrdur

(13) Kerefs envāʿından bir nevʿidir. Ṭabīʿatı ḥār yābisdir. Kerefsden laṭīfdir. (14) Ṭaʿāmı tīz haẓm itdirir. Aġız ḳoḳusın giderir ve şişleri taḥlīl (15) eyler. Bevli idrār eyler ve köki ḳavuḳda olan ṭaşı çıḳarır (16) ve ḥayż mecrāsın açar.

(17) Ḥurūf-ı Hicādan Ḥarfü'n-nūn

(18) Ḫāṣṣa-ı Naʿnaʿ Meşhūrdur

(19) Naʿnaʿ ikinci derecede ḥār yābisdir. Eger yeseler cimāʿa ḳuvvet virir. Ḳarın (20) içinde olan ṣoġulcanı çıḳarır. Eger ṣuyunı sirke ḳarışdırup (21) içseler ḳan tükürügi keser ve ıncıḳrıġı defʿ eyler ve ḳuṣmaġı (22) menʿ eyler ve miʿdeye ġāyet nāfiʿdir. Ṣoġuḳdan ve yelden olan baş aġrısına (23) yaḳı eyleseler aġrısın sākin eyler. Ḳuṭuz kelb ışırdıġı yerlere ursalar (24) ve ṭuz ile yaḳı eyleseler nāfiʿdir. Eger çigneseler ve diş sızısın sākin eyler (25) ve çigneyüp ʿaḳrep ṣoḳdıġı yere ursalar ziyāde nāfiʿdir.

[135]

(1) Ḫāṣṣa-ı Naḫve-i Hindī Meşhūrdur

(2) Fārsīde nānḫuvāh dirler. Maʿnāsı etmek isteyici dimekdir. Yaʿnī ṭaʿāma (3) iştihā getürici dimekdir. Ḫuṣūṣā etmek ḥamīrine ḳarışdırup çörekler (4) bişürürler. ʿArabca kemūnü'l-melūki dirler. Üçünci derecede issidir, (5) ḳurıdır. Göbek burusun defʿ eyler ve ʿusr-ı bevli giderir (6) ve zehirlü cānavarlar ṣoḳdıġına nāfiʿdir. Eger ḳaynadup ʿaḳreb ṣoḳdıġına (7) ursalar aġrısın sākin eyler ve ṭaʿāmı haẓm itdirir ve ḳarın aġrısın (8) giderir ve göñül dönmesin defʿ eyler ve ṣoġuḳ cigeri ḳızdırır (9) ammā miʿdesi ḥār olanlara żarardır. Megerki sirke ile ışladup baʿde (10) azacıḳ

istiʿmāl eyleyeler ve bögrekde olan ṣoġulcanı ve tatar ḳurdını (11) düşürür. Eger bal ile yerlerse ziyāde ider.

(12) Ḫāṣṣa-ı Nevruz Otı Meşhūrdur ʿArabca Muḫallasa Dirler

(13) Eger bir kimesne bir dirhemini iki dirheme dek içseler ol kimesneyi zehirli cānavar (14) ṣoḳsa aña kār ḳılmaya. Eger ṣoḳduḳdan ṣoñra içseler zehrini defʿ eyler. (15) İḫtiyārāt-ı bedīʿi ṣāḫib buyurur ki eger güneş ḥamal-ı berūcene (16) nāzil oldıġı gün yaʿnī nevruz gününde üç güne dek her gün birer miṣḳāl (17) muḥallaṣa dögüp içseler ol yıl içinde aña ne ḳadar zehr virseler kār eylemeye. (18) Bu ota muḫallaṣa didikleri andan içindir ki zehirlerden ḫalāṣ eyler ve böyle (19) oldıġından nevruz günlerinde ekṣeri ḫalḳ mıṣır ile bu otdan yerler. Andan (20) ötüri buña nevruz otı dirler.

(21) Ḫāṣṣa-ı Nīlüfer Meşhūrdur

(22) Ṭabīʿatı evvelki derecede ṣoġuḳdur, yaşdır. Çiçegini ḳoḳmaḳ uyḳu getürür. (23) Dimāġı ṣoġuḳ olanlar çoḳ ḳoḳmayalar. Zīrā dimāġlarını fāsid eyler ammā dimāġı (24) ḥār olanlara nāfiʿdir. Müferriḥdir. Ḳalbe ḳuvvet virir. Ḳoḳmaḳ ile ve ḥarāretden (25) olan ḫafaḳānı zāʾil eyler. Dimāġ ve gögsünde ḥarāreti olanlara ġāyet (26) nāfiʿdir ve ḥarāretli sıtmalara ve ziyāde yubūsete nāfiʿdir. ḥarāretden uyḳusı (27) gelmeyenlere uyḳu getürür ḳoḳmaġıyla ve içmekle.

[136]

(1) Ḫāṣṣa-ı Noḫūd Meşhūrdur Noḫūd ʿArabca Ḥumuṣ Dirler

(2) Ṭabīʿatı evvelki derecede issidir, ḳurıdır. Südi ve menī ziyāde ider. (3) Ciger ve ṭalaġınıñ ve bögrekleriñ seddelerini açar ve cimāʿ şehvetini ziyāde (4) ider ve bevli idrār eyler. Siyāh noḫūd idrārda beyāżından ḳavīdir. Eger (5) noḫūd ṣuyuyla uyuzı ve temregüyi yusalar nāfiʿdir. Eger ḫaṣatın şişlerine (6) yaḳı eyleseler giderir ve ḳulaḳ ardında olan şişlere daḫı yaḳı (7) nāfiʿdir. Noḫūd yemek rīyeye güzel ġıdā ḥāṣıl olur. Rīyeniñ yaralarına (8) nāfiʿdir. Eger noḫūdı ışladup çigle ac ḳarnına yeseler ve ṣuyunı üstüne (9) içseler ẕekere ziyāde ḳuvvet virir. Şehveti ziyāde eyler.

(10) Ḥarf-i Hicādan Ḥarfü'l-vav

(11) Ḫāṣṣa-ı Vişne ʿArabca Ṣayā-i Ḥāmıż Dirler

(12) Ṭabīʿatı bārid ve yābisdir. Miʿdeye ḳuvvet virir. Ṣafrāyı keser (13) ve ḥarāreti teskīn eyler. Ṣusuzluġı defʿ eyler ve ishāli keser. (14) Ḫuṣūṣā ḳurusı ḳābızdır. Ḫafaḳānı menʿ eyler ve żamġı öksürüge münāsibdir. (15) Eger göze çekseler nūrını ziyāde eyler.

(16) Ḫāṣṣa-ı Vaşaḳ Meşhūr Kökdür

(17) Ṭabīʿatı ḥār ve yābisdir. Lākin ḥarāreti semaverden azdır. Arḳa aġrısına (18) eyüdür. Bögrek ve meṣānede ṣoġuḳ olan ʿilletleri dāfiʿdir. Cimāʿa ḳuvvet (19) virir. Bedeni ḳızdırır. Pīrlere münāsibdir. Mizācı ḥār olanlara żarardır. (20) Vaşaḳ kürk giymek ʿādet idenin ādemler bevāṣır ve nıḳrīs zaḥmetinden (21) emīn olurlar.

(22) Hicādan Ḥarfü'l-hā

(23) Ḥāṣṣa-ı Helīle Meşhūrdur

(24) Üç dürlüdür. Cümlesiniñ ṭabīʿatı evvelki derecede bāriddir. Ṣāniyesinde

[137]

(1) yābisdir. Birisi kāblī helīledir. Ḥavāsı ḥıfẓ eyler ve ʿaḳlı ziyāde (2) eyler ve zihni ṣāfī ḳılar ve baş aġrısını defʿ eyler ve sevdāvī (3) balġamı ishāl eyler. Bevāsire ve rīḥ-i bāsura nāfiʿdir. Birisi daḫı ṣarı (4) helīledir. Ṣafrāyı ve raḳīḳ balġamı ishāl eyler. Eger ışladup ṣuyunı (5) içseler ishāli ḳavī olur ammā pişürseler ishāli żaʿīf olur. (6) Miʿdeyi pāk idüp ḳuvvet virir. Birisi daḫı ḳara helīledir. Sevdāyı (7) ishāl eyler. Bedeniñ levnini ve ervāḥ-ı bedeni ṣāfī eyler ve ḳanı pāk eyler (8) ve cüẕẕāma nāfiʿdir ve miʿdeniñ yaşlığını alur.

(9) Ḫāṣṣa-ı Helyūn Meşhūrdur

(10) Ṭabīʿatı issidir, yaşdır. Seddeleri açar ve bögregi tenḳıye eyler ve bevli (11) idrār eyler ve meṣānede olan ṭaşı çıḳarır. Cimāʿa ḳuvvet virir (12) ve büyü ṣoḳduġuna münāsibdir. Şerbetler ile içirseler nāfiʿdir. Aġızda (13) mażmaża eyleseler diş aġrısın giderir.

(14) Ḫāṣṣa-ı Havuc ʿArabca Cezer Dirler

(15) Ṭabīʿatı ḥār ve yābisdir. Cimāʿ şehvetin taḥrīk ider. Ḥayżı idrār eyler. (16) Eger bal ile terbiye eyleseler hażmı güzel olur. Cimāʿa ḳuvvet virir (17) ve menīyi ziyāde eyler. Turşusı cigere ve miʿdeye nāfiʿdir. Ṭalaġı arıdır. (18) Mizācı ḥār olanlara

münāsib degildir. Meger sirke ile istiʿmāl eyleyeler ammā (19) mizācı ṣoġuḳ olanlara nāfiʿdir. Ḫuṣūṣā ḥār eczālar ile istiʿmāl (20) oluna. Eger miʿdede yaşlıḳ var ise miʿdeye ḳuvvet virüp ruṭūbetini (21) giderir.

(22) Ḫāṣṣa-ı Ḳārıḳun Bir Ṣarı Çiçekli Otdur

(23) Ṭabīʿatı üçünci derecede ḥār, yābisdir. Ḳızdırıcıdır. Ḥayżı idrār (24) eyler. Yapraġı yaraları bitürir. Eger çiçeginden düşürüp zeytle (25) bir şişeye ḳoyup güneşe aṣalar. Bir ḳırmızı güzel yaġ olur. Yaralara (26) sürseler bitürir. Derin yaralarınıñ içine aḳsalar bitürir. Ḳaynadup

[138]

(1) ṣuyunı içseler yan ve baş aġrılarına nāfiʿdir. Eger toḫumundan biraz alup (2) yarısı ḳadar sezāb toḫumı ile içseler ḥummā-ı rubʿı giderir. Eger (3) her gün nıṣf dirhem ḳadarı alup dögüp bal ṣuyuyla içseler yan (4) aġrılarını defʿ eyler.

(5) Ḥarf-i Hicādan Ḥarfü'l-yā

(6) Ḫāṣṣa-ı Yumurṭa ʿArabca Beyż Dirler

(7) Efżalı ṭavuḳ yumurṭasınıñ rafadan pişmiş ṣarusıdır. Bedene tīz teʾṯir ider. (8) Keṯirü'l-ġıdādır ve güzel ḳan ḥāṣıl olur ammā pek pişen eyü degildir. (9) Çoḳ yese menī ziyāde baḫār tevellüd ider. Eger beyāżını yüze sürseler güneş (10) teʾṯīrini menʿ ider ve ateş yaḳdıġı yere sürseler defʿ eyler. Eger göze (11) yaḳı eyleseler göz aġrısın giderir ve öksürüge nāfiʿdir. Ḫuṣūṣā (12) ṣarısı ḫuşūnet-i ṣadrı giderir ve āvāz boġulduġuna nāfiʿdir ve sille (13) münāsibdir ve żıyḳu'n-nefese ve ḳan tükürene ziyāde nāfiʿdir. (14) Ḫuṣūṣā ṣarısı issidir, içeler. Eger zehirlenmiş olan ādemiñ (15) ḥanḳasına ḳatup iḥtiḳan eyleseler fī'l-ḥāl ṭutar ve vecaʿları sākin (16) eyler. (nāfi min ʿÖmer raḍiyaʾllāhu Teʿālā ʿanh) Peyġamberimiz ʿaleyhü'l-ve'ṣ-sellimden (17) rivāyet eyler. Enbiyādan birisi Ḥaḳḳ-ı sübḥān ve Teʿālāya żaʿfından şikāyet (18) eyledi. Ḥaḳḳ-ı sübḥān ve Teʿālā Ḥażretleri yumurta yemekle emr eyledi.

(19) Ḫāṣṣa-ı Yāḳūt Meşhūrdur

(20) Ṭaşdır. Üç dürlü olur (ḳızıl) ve (ṣarı) ve (gök). Eyüsi (21) nār dānesi gibi ḳızıl olandır. Aña yāḳūt-ı ramānī dirler ve yāḳūt (22) cemīʿ ṭaşlardan aġırdır. Yeseler ḳalbe ziyāde ḳuvvet virir ve yürek oynamasını (23) defʿ ider. Eger maʿcūn idüp yeseler cemīʿ zehirleriñ żararın defʿ ider. (24) Ziyāde feraḥ virir. Ḥekīm-i Arisṭo

buyurur ki yāḳūt-ı ḫātem getüren (25) veyā boynuna āṣān ādeme ṭāʿūn aṣābet eylemez. Ateşe yanmaz ve ḫalkıñ

[139]

(1) gözine heybetlü görinür ve yıldırım urmaz ve ṣuya ġarḳ olmaz. (2) Parmaġında yāḳūt-ı ḫātem olan kimesneniñ ṣuya ġarḳ oldığı vāḳiʿ olmamışdır (3) (ve ehl-i Hindden mervīdir ki) bir ādemiñ yanında yāḳūt olsa ol ādem ġayrı zamānda (4) çekmege ḳādir olmadığı yayı yanında yāḳūt oldığı zamānda çeker ve ġāyet (5) ṣuṣamış kimesne yāḳūtı aġzına ḳosa ṣusuzluġı geçer. Ġāyet ile feraḥ-nāk (6) olur.

(7) Ḫāṣṣa-ı Yeşim Meşhūrdur

(8) Ṭabīʿatı ṣoġuḳdur, ḳurıdır. Yeşim getüren ādeme yıldırım ṭoḳanmaz. Eger bir (9) şehre çoḳ yıldırım düşse ol şehrde bir yüksek meyl yapup üstüne yeşim (10) ḳosalar bāmer Allāhu Teʿālā ol şehre ṣāʿḳa inmeye. Eger miʿdesi aġrıyan (11) kimesne miʿdesi üstüne yeşim aṣsa aġrısın giderir ve hem getüren ādeme (12) yaramaz göz degmeye ve siḥri menʿ ider ve ḳan tüküren ādeme ve yüreginden ḳan (13) geçen ādeme içürseler defʿ eyler ve ḫafaḳānı izāle ider ve ḫunnāḳı defʿ eyler (14) getürmekle.

(15) Ḫāṣṣa-ı Yaġ ʿArabca Semen Dirler

(16) Ṭabīʿatı issidir, yaşdır. Ḫılṭları bişürür. Gögsi ve boġazı yumşadır (17) ve gögsüñ ḫılṭlarını pişirür. Ḫuṣūṣā bal yā bādem ile ola ve zehr (18) içirse tiryāḳ ḳadar nefʿi vardır. Ḥattā bir kimesneyi yılan ṣoḳmuş yanında (19) eski ṣığır yaġı var imiş. Andan içmiş, zehri defʿ eylemiş. Eger ḥabs-i (20) bevl içün beş altı dirhem ḳadar alup yarı şeker ile arıdup içirseler (21) fī'l-ḥāl idrār eyler. Eger eski yaġı ḳına ile ḫılṭ idüp eski uyuza (22) sürseler giderir.

(23) Ḫāṣṣa-ı Yasemin Meşhūrdur

(24) Ṭabīʿatı ḥār, yābisdir. İkinci derecede ḳoḳlaması pīrlere ve dimāġı ṣoġuḳ (25) olanlara nāfiʿdir ve ġalīẓ yelleri ṭaġıdır. Eger başa sürseler ṣoġuḳdan (26) olan baş aġrısın defʿ eyler ammā çoḳ ḳoḳlamaḳ beñzi ṣarardır.

[140]

(1) Iṣlāḥı gül ṣuyuna batırup ḳoḳlamaḳ gerek. Yaġı ṣoġuḳdan olan (2) marażlara nāfiʿdir. Ḫuṣūṣā felce ve ṣarʿa ve yarım baş aġrısına süreler. (3) Dirildicidir ve mefāṣıl aġrısına nāfiʿdir.

(4) Ḫāṣṣa-ı Yarpuz ʿArabca Fūdenc Dirler

(5) Ṭabīʿatı issi, ḳurıdır. Eger ḳaynadup içseler zehirlü canavār ṣoḳduḳda (6) zehrin defʿ eyler. Eger sirke ile ḳaynadup ṭalaġa ursalar giderir. (7) Eger içseler ḳarnında ölmüş olan oġlanı çıḳarır. Eger ṭuz ile ve bal (8) içseler miʿdede olan aḫlaṭı çıḳarır ve sevdāyı ishāl eyler. (9) Eger ḳurıdup baʿde yaḳup diş diblerine sürseler dişleri çekişdirir.

(10) Ḫāṣṣa-ı Yılḳun ʿArabca Ṭarfa Dirler

(11) Eger ḳaynadup aġızda mażmaża itseler diş ṣıyrısın giderir. İçseler ṭalaġı (12) giderir. Eger yılḳun aġacından bir çanaḳ yapup ṣuyı andan içseler (13) ṭalaġa nāfiʿdir ve eski ishāli keser ve ṣarılıġı defʿ eyler. (14) Eger köküni zeytle ḳaynadup cüzzām marażına mübtelā olan kimesneye içürseler (15) ġāyetle nāfiʿdir. Eger budaḳlarını çiçek çıḳaranlara tütsi eyleseler (16) ʿacāyib nefʿi vardır. Eger yapraġını boġaza yapışan sülüge tutsalar (17) fi'l-ḥāl düşirir.

(18) Ḫāṣṣa-ı Yaban Feslegeni ʿArabca Ḥelyub Dirler

(19) Ṭabīʿatı ikinci derecede issi, ḳurıdır. Frenkler merḳulyās dirler. (20) İki dürlüdür biri erkek ve biri dişidir. Eger ḳaynadup (21) ṣuyundan otuz miṣḳāl içseler ṣafrāyı ve yürekde olan ṣuyı sürer. (22) Baʿżılar buña raġm itdiler ki ḫātūnlar ḥayżdan pāk olduḳdan ṣoñra erkeginiñ (23) yapraġından dögüp ṣāf gibi getürseler erkek oġlana ḥāmile ola (24) ve eger dişisini eyleseler dişiye ḥāmile ola.

[141]

(1) Diger Müfredāt

(2) Ey İḫvān Dīn-i Sālik Rāh-ı Mübīn Maʿlūm Ola Ki

(3) Müfred ġıdālarını beyān idelimke her ġıdānıñ derecelerin ve mürettibin bilüp maṭlūb (4) ġıdā-ı müfrid mizācına göre istiʿmāl idüp fāʾidelerin müşāhede ideler. Bālāda (5) maḥallerinde bu müfredātlar ẕikr olundı. Faḳaṭ lāyıḳıyla ṭabīʿatları ve ġıdāʾiyyetleri tafṣīl (6) olunmadığından tekrāren bi'l-münāsibe ẕikr olundı.

Cümleden biri buġdaydır. Evvel (7) derecede issidir ammā yaşlıḳda ve ḳuruluḳda muʿtedildir. Cemīʿ dānelerden (8) ṭatluraḳdır. Muʿtedil mizāclu kişilere muvāfıḳdır. Daḫı etmek ki iki (9) buġdaydan ideler. Çoḳ ġıdā virir ve semirdir ammā ṣāfī un ṣoġuḳdur. Kepegi (10) issidir, ḳurıdır, ḳābıżdır ve eger unı eski ola ṭalaḳ ider. (11) Fāmā tabīʿat insāna mülāyim ve muvāfiḳ ve muṣaffī-i dem ve levni ḫoş (12) ve aʿżā-ı reʾsiyeye ḳuvvet viren nan ki tebur etmegidir ve iʿtidāl üzre pişmiş ola (13) ve ne ḳalın ve ne ince ola ve ḫamırı ṭatlu ve ṭuzı yerince ola. Eger (14) bir kişi ʿömründe etmekden ġayrı nesne yemese hicbir maraza mübtelā olmaya. Zīrā (15) cemīʿ emrāż ve esḳām-ı iḫtilāf ṭaʿamdan ve bu etmekle maḫrā pişen ḳoyun eti ġāyet (16) laṭīf ve iḥsān ġıdādır.

(17) Ḫaṣṣā-i Nişāsta Meşhūrdur

(18) Ṭabīʿatı ḳurı ve ṣoġuḳdur. Ḳaçan bādem yaġı ile ḳarışdırup yeseler öksürüge (19) ve gögüs aġrısına nāfīʿdir ve baġırṣaġıñ ḥārını giderir (20) ve ṣafrāyı sākin ve ishāli ḳabż ider ammā arpa ṣoġuḳdur, yaşdır. Ḥarāretlü (21) gögüsden ṣafrānıñ ḥarāretini defʿ ider ve arpanıñ ḳavrılmışı ṣafrādan (22) olan ishāli sākin ider ve ġıdāsı buġdaydan azdır ve baġarsaḳ (23) aġrısına nāfīʿdir.

(24) Ḫāṣṣa-ı Pirinç Meşhūrdur

(25) Ṭabīʿatı āsi ve ḳurıdır. Ol derecede ḳaçan sevdā ile pişürseler muʿtedil

[142]

(1) olur ve bedeni semirdir ve cimāʿa ḳuvvet virir ve yüzünüñ rengini güzel (2) ider. Pirinc yiyen kişi ḳuş uyḫulu olur ve baġırsaḳlara ḳuvvet (3) virir ve daḫı tīz haẓm olur. Südli pirinc aşını çoḳ yemekden seddeler (4) tevellüd ider. Zīrā ṭamarları baġlar. Balġamı ġalīẓ ider ve sevdāyı ḥāmile (5) olup ıṣlāḥı şeker ve bal iledir.

(6) Ḫāṣṣa-ı Ḫumuṣ Yaʿnī Noḫūd

(7) Ṭabīʿatı evvel derecede issidir ve yaşdır. Anda iki cevher olup (8) cevher-i evvel pişürüp yeseler ṭuzlu balġamı izāle ider. Cevher-i (9) ṯāni oldur ki noḫūddan bir ḳuvvet peydā olup cimāʿa ḳuvvet virüp (10) beñzi ḥūb ider. Öykene ġıdā virüp āvāzı ṣāfī ḳılar. (11) Vālideleriñ südini ziyāde ider ve menī arturır ve cümle seddeleri açar (12) ve bāṭını yumşadır.

(13) Diger Cemīʿ Laḫumāt

(14) Cemīʿ laḥum āsidir ve yaşdır. Daḫı tevellüd-i veremdir ve muḳavvī-i bedendir (15) ve etlerin aʿlāsı genc ḳoyun etidir. Tāzesinden bayadı daḫı aʿlādır. (16) İstegi giderir. Tīz haẓm olur ve ne semiz ve ne żaʿīf ola. (Ḫayrü'l (17) emür üsṭahā) buyurulmuşdur. Ṣıdḳ-ı Resūlu'llāh ṣalla'llāhu ʿaleyhi vesellem (18) yaʿnī her emürüñ ḫayırlısı orta olandır. Ḳoyun eti issidir ammā oġlaḳ (19) eti issi ile ṣoġuḳluḳ arasında muʿtedildir. Tīz haẓm olur ammā teke (20) eti ve keçi eti ṣoġuḳdur. Haẓmı güç olur ve sevdāyı arturır ammā (21) ṭavşan eti issi ḳurıdır. Ḳarnı baġlar, bevli sürer. Bedeni arıḳladır. (22) Uyḳu getürir ve sevdā tevellüd ider. Fāmā at ve deve ve geyik etleri issi (23) ve yaşdır. Cimāʿa ḳuvvet virir. Gic haẓm olur. İssi ve ḳurıdır. (24) Balġamı ādemlere ve ruṭūbeti ġālib olan kişilere yarar ammā baş eti (25) issi ve yaşdır. Ādemi semirdir ve şehveti arturır ammā kerāʿ muʿtedildir.

[143]

(1) Tīz haẓm olur. Öksürüge nāfiʿdir ammā öküz eti issidir ve yaşdır. (2) Şehveti arturır ve bedeni semirdir ve lākin göñül döndürür. Beyni (3) ṣoġuḳdır, yaşdır. Līneti arturır ve iḫtiyārī gögsi yumşaḳ eyler (4) ve süti açar. İştihāyı kerem eyler ammā meme issi ve yaşdır. (5) Ṣāliḥ ġıdā virir. Lākin balġam tevellüd ider. Öyken issi ve yaşdır. Balġama (6) māʾildir ammā yürek issi, ḳurıdır. Gic haẓm olur ammā ciger issi (7) ḳurıdır. Ḳaçan haẓm olsa çoḳ ṣāliḥ ġıdādır ve lākin ġalīẓliġi (8) cihetinden ṭamarlarda gic yürir.

(9) Ḫāṣṣa-ı Bögrek

(10) Ṣoġuḳdur, ḳurudur. Ḳarnı baġlar. Gic haẓm olur ammā yavuz aḫlaṭ (11) ṭoġar. Iṣlāḥı sirke iledir.

(12) Ḫāṣṣa-ı Ṭalaḳ

(13) Ṣoġuḳ ve ḳurıdır. Sevdā tevellüd ider. Iṣlāḥı yaġ iledir ammā ḳuyruḳ (14) issi ve yaşdır. Ruṭūbeti artuḳdur. Ṣoġan ile ḳavurup yeseler (15) öksürügi ve āvāz ṭutulduġuna nāfiʿdir ve daḫı gögüs ve boġazı (16) yumşadır ve ḳavuġa ve miʿdeyi āsi ider. Gic haẓm olur ammā maḫ (17) yaʿnī ilik issidir, yaşdır. İnsanı semirdir. Gögüs ve çencere (18) yumşadır.

(19) Ḫāṣṣa-ı Şaḥm

(20) Ṣoġuḳdur, yaşdır ammā dücāc muʿtedildir. Dimāġı ve ʿaḳlı ziyāde ider. (21) Żaʿīf miʿdeye muvāfiḳdır ammā feruḥ ki yaʿnī ṭavuḳ yavrısı issidir. (22) Anıñ ġıdāsı cemīʿ ṭabīʿata muvāfiḳdır ammā dürrāc muʿtedildir ammā ḳurılıġa (23) māʾildir. Şehvet arturır. Ṭabīʿatı ḳabż ider ammā selca yaʿnī bıldırçın (24) issi ve yaşdır. Cimāʿa ḳuvvet virir ammā keklik issi ve ḳurıdır. (25) Hażm gücdür. Ṣafrā mütevelliddir ammā ḳaz yaġı ve ṭavuḳ yaġı ve eti

[144]

(1) Ṣāfī ışlāḥ ider. Derūnı yumşadır. Ṭavuḳ yumurtası aḳı (2) yaʿnī beyāżı ṣoġuḳluġa ve ṣarısı issilige māʾildir. Ammā ikisi muʿtedildir. (3) Cimāʿı arturır. Ḫuṣūṣā ṣarı rafadan ola ammā aġından ṣarısı (4) eyüdür. Balıḳ ṣoġuḳdur, yaşdır. Balġam tevellüd ider. Ḳaçan sirke ile yeseler āsi (5) mizāclı kişilere fāʾide ider. Ammā ṣoġuḳ mizāclu ādemlere fülfül ve saʿter birle (6) yiyeler fāʾide ider.

(7) Bir dürlü müfredāt daḫı beyān olunur ki Ḥaḳḳ-ı Sübḥān ve Teʿālā ḥażretleri (8) yeryüzünde biten nebātātıñ her birinde ne ḥikmet ve ne ḳuvvet iḥsān itmişdir.

(9) Bundan istidlāl olunup ḥālıḳ-ı ʿālemiñ kemāl-i ḳudretin bu bābda müşāhede ḳalesiñe (10) cümle eşyāda hic görükmez nesne yaradılmamışdır. Cümlesi insān içün ḫulḳ (11) olunmuşdur. ʿAzīzim tefekkür idüp Rabbimiz Teʿālā ḥażretlerine niçe biñ kere (12) teşekkürler itmeliyiz.

(13) Şeyḫ Saʿdi Ḥażretleri kitāb-ı Gülistānında buyur ki

(14) Beyt

(15) Ebr u bād u ma u ḫurşīd u felek der-kār ned

(16) Tā tutanı bekef ārı ve baġfelet naḫuri

(17) Heme az bahar tev serkeşte u fermān berdār

(18) Şarṭ inṣāf nebāşed ki tev fermān neberi

(19) Maḥṣūl-i Beyt

(20) Beyt-i evvelde meẕkūr olan eşyānıñ cemīʿi seniñçün serkeşte ve dāʾir fermān-ı (21) peẕirdir ve ḫidmetiñde bī-ḳarar ve bī-ṣebatdır. Yaʿnī Ḫüdā bunları saña ḫidmetkār (22) eylemişdir ki sen anıñ ḫidmetinde ṣābit ve ḳāʾim olasın. Pes, şarṭ-ı inṣāf (23) degildir ki sen buyuruḳ ṭutmayup fermān-ı peẕir olmayasın. Ḥāṣıl-ı kelām

[145]

(1) eflākı kevākible ve arżı ḥayvānāt ve nebātāt maʿādene saña ṭafîl-i ḫulḳ (2) eylemişdir. İmdi bu maʿnāyı ʿaẓîm niʿmet bilüp ḫālıḳıñ emrine imtiṯāl (3) idüp meʿmūruñla ʿāmil olmaḳ gereksin. Ḥāṣılı bunları (4) devr-i endiş ile tefekkür idüp Ḥaḳḳ celle ve ʿalā ḥużurına lā-yuadd velā yuḥṣā (5) teşekkür bābından ayrılmamalıyız.

(6) Ez-cümle Beden-i İnsāna Menfaʿatı Keṯîr-i Sermayesi Ḳalîl Olan Ṭurb

(7) Ṭurpuñ ṣuyun merāre ile ḳarışdırup ḳulaġa ṭamlatsalar ḳulaḳdan (8) gelen çirki ḳaṭʿ ider. Üç günde bir ṭutan sıtma keser. Ammā ṭurpı (9) bal ile ḳarışdırup yeseler göbek ve ḳasıḳ yellerin giderir. Eger ṭurp ṣuyun (10) behaḳa sürseler giderir ve dört günde bir ṭutan sıtmaya nāfiʿdir ve her kim (11) ḥammāmda bir ḳadeḥ ṭurp ṣuyun içse balġamdan ḳayʿ ider ve aġzından (12) gelen ḳara ṣuyı ṭurdurur. Eger ṭurp ṣuyuyla şab ṣuyun bala (13) ḳarışdırup yeseler ve hem ṭılā etseler on yıllıḳ behaḳı giderir. Eger (14) ṭurpı aç iken yeseler miʿdeyi ḳavî eyleye ve balġamın giderüp ḳuvvet (15) hāżıma getüre ve avazı açıla. Eger ṭurpı uyuyacaḳ vaḳt yeyüp (16) yatsalar mizācın ḳavî eyleye ve balġamın giderüp aġız ḳoḳusın ḫūb (17) eyleye. Eger ṭurpı sevdāyla pişürüp yese ẕekerin süstlügün gidere. (18) Eger bir kişi cimāʿa ḳādir olmasa iki dirhem ṭurp toḫumı saḥḳ idüp yaġla (19) ḳaynadup ẕekerine ṭılā ide. Sıḫḫat ve ḳāʾim ola. Eger ṭurb toḫumı yese miʿdeden (20) muḫālif yelleri sākin ide. Sevdāyı izāle eyler ammā her kim muttaṣıl günde içer (21) dirhem ṭurp yese cimāʿa öyle ḳavî ola ki gicede onar kere etmege (22) ḳanāʿat etmeye. Eger suʿāl buyurulur ise ṭurbdan menfaʿatlu (23) nesne yoḳ mıdır ki ol ṭurpı ẕikr eyledik. Cevāb oldur ki çavuşlar (24) cümle ʿaskerin öñünce yürür. Merḫūm ve maġfūr (Sulṭan Selim ḫān bin (25) Bayazıd ḫān) (ʿaleyhiʾr-raḥmetu veʾl-ġufran ḥażretleriniñ) ṭabʿ-ı nāzikānelerinden (26) böylece ṣādır olmuş ki bu çavuşlar ṭurpa beñzer ve meydān ve ġāden

[146]

(1) ḫalḳı sürer ve kendüleri ortada servi gibi ḳalurlar diyü nuṭuḳ buyurmuşlar. (2) Ḥaḳiḳatü'l-ḥāl ṭurb cemîʿ taʿāmı haẓm itdirir ve alā kendü baṭî'l-haẓmdır.

(3) Ḫāṣṣa-ı Şalġam Beyān Olunur

(4) Pişmiş şalġamı ac ḳarnına yeseler gögsi şoġuḳluġın giderir. Diger fā'idesi (5) eger bir kimesne elin ayaġın şoġuḳ urmuş olsa pişmiş şalġamı üzerine (6) yaḳı ideler. Fā'idesi müşāhede olunur. Diger nef'i pişmiş şalġamı ḥammāmda bir (7) kimesne gövdesine sürse yumşadır. Diger şalġamıñ şuyı ile başını (8) yusa saçı ve şaḳalı aġarmaya ve başın ḳuruluġın giderir.

(9) Ḫāṣṣa-ı İsfenāḫ Beyān Olunur

(10) Toḫumı gül yaġı ile ḳavurup yeseler ḥarāreti giderüp ishāli sākin (11) ider. Mücerrebdir.

(12) Ḫāṣṣa-ı Kerefs Beyān Olunur

(13) Kerefs şuyunı ḳaynadup nişādırla aġzına ġarġara iderse ṭutulmuş āvāzı (14) açup şāfī eyleye. Diger kerefs toḫumunı şeker ile yeseler erligi (15) ḳavī ḳılar.

(16) Ḫāṣṣa-ı Sarımsaḳ Beyān Olunur

(17) Bir şaḫıṣ sarımsaġı yese mi'desin pāk eyleye ve el ayaḳ ditremesin (18) gidere ve laḳve-i rencine daḫı nāfi'dir ve süst-i endāmlıġı zā'il eyleye. (19) Diger fā'idesi sarımsaġı yaġla ḳavurup yese bevāṣır rencin (20) ve ḳasıḳ aġrısın zā'il eyleye. Diger sarımsaḳ şuyunı ḳoyun ödi ile (21) ḳaynadup ḳulaġa ṭamlatsalar şaġırlıġın giderir. Diger ḳızılca sarımsaġıñ (22) ḳabını şara' olan tütseler rencin zā'il ider. Diger sarımsaġı bir kimse çoḳ (23) yese 'aẓīm fā'ide göre ve süstlügi zā'il idüp erligi ziyāde ider. Diger (24) sarımsaġı yedigi gün yılan şoḳsa zehri kār ḳılmaya diger sarımsaġı (25) yaġ ile biryan idüp yese ne ḳadar yelleri var ise gidere diger sarımsaḳ

[147]

(1) yaġını ẕekere ṭılā iderseler ġāyet sıḥḥat eyleye. Pişmiş sarımsaġı (2) yeseler ḳarın içindeki ḥarāreti def ider. Diger bir kimesneniñ şacı (3) ve şaḳalı dökülse sarımsaġı ḳabuġı ile dögüp zeyt yaġına ḳarışdırup (4) şaçı ve şaḳalına eyüce ṭılā iderse girü 'avdet ide.

(5) Ḫāṣṣa-ı Şoġan Beyān Olunur

(6) Bir kimse şoġanı bal ile ḳarışdırup ḳıl dökülen yere birḳaç kere sürse (7) girü ḳılları bite. Diger şoġanı her dem etle ḳavurup yeseler şehvetin artırır. (8) Diger şoġanı et içinde pişürseler acı yaġla ḫılṭ idüp nāṣura (9) ursalar on yıllıḳ olsa bitürür.

Diger ḥām ṣoġanı sirke ile ḳavursalar (10) ḥammāmda tenine sürseler uyuz rencin giderir. Ḥayāda olan yele ṣoġanı (11) yaġla biryan idüp ve şeker ḳatup süreler defʿ eyleye.

(12) Ḫāṣṣa-ı Havıc Beyānındadır

(13) Ac ḳarnına pişmiş havıc yeseler āvāzı açar. Havıc ile üzümi ḳaynadup (14) ve ṣuyun ṣāf eyleyüp içseler bevāṣır ṭamarların kesüp yellerini sürer (15) ve giderir. Diger havıc toḫumunı yükli ʿavret altında tütsi etseler ḳarnı (16) içindeki ölmüş oġlanı düşe.

(17) Ḫāṣṣa-ı Gelincik Çiçegi Meşhūrdur

(18) Ṣuyun sirkeye ḳatup başa sürseler aġrısın giderir ve çiçegini (19) ḳaynatsalar ṣaça ve ṣaḳala sürseler ġāyet siyāh eyleye ve bunuñ yapraġını (20) dögüp ṣuyunı burnı ḳanı ṭurmayan ādemiñ alnına dürtseler ḳanı ṭura (21) ve bunuñ ʿuṣāresin ṣarābla her kime içirseler bī-hoş ola.

(22) Ḫāṣṣa-ı Kişnic Ve Kendene Beyān Olunur

(23) Kişnic ve kendene birer miṣḳāl dögüp oġlana yedirseler döşege işemeye. (24) Diger kişnici dögüp berāber şeker ḳatup her ṣabāḥ yeseler baş çevirmesin (25) giderir. Diger kişnic toḫumunuñ yedi dirhemine üc dirhem maṣṭakī ḳatup

[148]

(1) iki elbiseye tütsi itseler bir daḫı bit düşmeye. Diger ḳızıl behmen ḳaynadup (2) istisḳāya ṣu yerine içürseler şişini sākin ide. Lākin etmek yemeyüp (3) etmek yerine encīr yiyeler ve bunuñ ṣuyı yürek oynamasına içürseler (4) sākin ola. Temregüye ve uyuz ve ribʿ-i sıtma ve dürlü sevdā aġrılarına (5) nāfiʿdir ve seddiñ yolun pāk ider. Diger māżar yöni sıtma ṭutana ṭutmadığı gün (6) ṭırnaḳ ḳadar yedirseler üstüne ṣu içürseler ḳuṣdurur ve sıtmasını defʿ ider. Mücerrebdir.

(7) Ḫāṣṣa-ı Pelin Beyān Olunur

(8) Ḫorasānī yerine içürseler ṣoġulcanı ve namāz-būrı ḳurdını düşürür (9) ve ṭalaġa yaḳı itseler zāʾil ider. Diger penc encebār köküni dögüp (10) ṣuyuyla içseler ṣoġulcanı düşürür. Çigine tiryāḳ-ı kem (11) ve kemāteryüs dirler. Ḳulunca ve sancuya ve bel aġrısına ve tatar ḳurdı (12) ṭutana ve ishāle bal ile veyāḫūd rafadan

yumurṭa ile istiʿmāl (13) ideler. Diger hābdüten kim aña daḫı kemāteryüs dirler. İshāl ve ḳana (14) żura yumurṭa ile ve bal ile yedüreler ve daḫı yanlarında ve budlarında (15) ḳollarında şiş olsa yoġurda ḳatup üstüne żımād veyā ṭılā (16) ideler. Faʿide ider. Diger ayvayı yürek şişine ve ṭalaġa (17) ve istisḳāya ḳara üzüm ile ḳaynadup ṣuyun içüreler. Diger sigil (18) otı dirler ḳumsal yerlerde olur. Ufacıḳ yābeser aḳça çiçegi olur. (19) Yere yayılur. Sigili olan kimseye yumurṭa veyā şorba ile birḳac gün yedüreler. (20) Ḫalāṣ ola.

(21) Ḫāṣṣa-ı Ḳar Çiçegi Beyān Olunur

(22) Evvel baharda olur. Aġı ve benefşesi olur. Köki serçe parmaḳ (23) ḳadar olur. Saçaḳludur. Diş aġrısına anıñ gibi güzel devā olmaz, mücerrebdir.

(24) Ḫāṣṣa-ı Rāvend-i Ṭavil Meşhūrdur

(25) Yapraġını ḳalm-i jengār ile ḳarışdırup aġız aġrısına ve nāṣırdan olmuş yaralara

[149]

(1) eyüdür ve elması olur. Oġlu ve ḳızı olmayan ḫātūnlara (2) dögüp bal ile yedireler daḫı üzerine ṣıcaḳ ṣu içeler. (3) Köki tiryāḳa girer. Diger encebār köküni bal ile ḳaynadup ṣuyunı (4) içüreler. Tā ki ḳanı ve nāṣurı zāʾil ider. Şerbeti (5) daḫı meşhūrdur.

(6) Ḫāṣṣa-ı ʿAbduṣṣalīb Beyān Olunur

(7) Bevāṣır, bevāṣıra ve mayaṣıla dögüp bal ile ve yumurṭa ile (8) yedireler ve sirācelü ādeme bal ile maʿcūn idüp her gün yedireler. (9) Şifā bula. Diger saʿter eczāya girer yaʿnī keklik otı dimekdir. Ṣoġuḳdan ḥareket (10) iden nezleye ḫınnā ile ḳarışdırup başa yaḳı ideler. Diger eyhāʾl-ġārīḳūn bir ṣarı (11) çiçeklü otdur. İshāle irüce yedireler.

(12) Ḫāṣṣa-ı Hindibā Meşhūrdur

(13) Kökün ṣu ile ḳaynadup istisḳāya ṣu yerine içüreler, şifā bula (14) ve şerbeti bevāṣıra nāfiʿdir. Cedvar-ı rūmi Türkce Peyġamber dügmesi dirler. (15) Yapraġını dögüp ḳurtlanmış yaralara ursalar ḳurdın ḳırar ve köküni (16) maṭhūne ve sirācelü kimesneye maʿcūn idüp yedirseler nāfiʿdir. (17) Ḫāṣṣa-ı maḥlaṣa bir mübārek otdur. Nevruz güni yedi dānesin yiyin, bir yıl (18) maraż görmeye. Maʿcūn idüp yemek

eyüdür. Diger yapışḳan çiçeginiñ (19) toḫumunı ḳavuġı yarılan ādeme yigirmi gün yidirüp arḳası üzerine (20) yatursalar yaġın bitüre. Faġlaġan dikenin toḫumunı dögüp bal ile yedirseler (21) bevāṣır rencin zā'il ide ammā yılan yaṣdıġı ile berāber idüp iki (22) eczā aġrı bal ile maʿcūn idüp yemek eyüdür. Diger uşaḳ otı (23) siñirleri ve parmaḳları ve siñir aġrısına ḳaynadup ṣuyun (24) içüreler ve sayıḳlayan ve bevli ile ḳan gelene ḳaynadup ṣuyun içüreler (25) nāfiʿdir daḫı ṭalaġa yaḳı ideler yegdir. Diger bir kimse dā'imā anison yese (26) uyḳudan emīn ola ve ṣusuzluġı keser ve ḳarında olan yeli sürer ve ʿavretleriñ

[150]

(1) südin ve erleriñ şehvetin ziyāde ider. Eger baş aġrısına sürseler (2) ḫoş ider. Ġārīḳūn yaʿnī ḳaṭrān köpügi balġamı öykenden ayırır (3) ve nefes ṭarlıġına ve sidügi ṭurmayana dögüp bir miṣḳāl içüreler (4) daḫı ṭalaḳ rīḥine bal ile veyā sirke ile içüreler. Eski (5) öksürüge nāfiʿdir.

(6) Ḫāṣṣa-ı Ardıc Yemişi

(7) Eger ekşi ḫamīr ile ḳaynadup içürseler içerüde olan ʿilletleri aşaġıdan (8) sürüp ḫalāṣ ide ve eger yüklü ʿavrete tütsi itseler ḳarnında (9) olan oġlanı düşüre. Eger ḳurı güli ḫamīr ile pişürüp (10) ṭutulsa aġız ḳoḳusundan ḫalāṣ ola. Diger lisānü'l-ṣevr ṣuyı ile (11) balı ḳaynadup öksürükli ādeme içüreler şifā bula. Diger itkeseri (12) yaʿnī yaban pıraṣası istisḳāya fā'ide ider. Bal ile ḳaynadup gövdesine (13) sürseler şişler sākin ide ve terleyen ādeme fülfül ile berāber (14) dögeler, gövdesine süreler. Şifā bula. Diger bögürtlen yapraġı aġzı (15) şişen kişi çignese ḫoş ola ve ḳavuḳda ṭaş olsa köküni (16) ṣuyuyla ḳaynadup içürseler ṭaşını eridir ve idrār yolun açar ve bir kişiyi (17) yılan ṣoḳsa yapraġın ḳaynadup yılan ṣoḳan yere baġlasalar zehrini çeküp (18) alur. Ol dem ḫalāṣ olur. Ḫāṣṣa-ı ḥacerü'l-fār bir ʿavret ṭoġurmasa (19) bunuñ kökünden bir dirhem dögüp ḫamīr ile ḳarışdırup içürseler (20) āsānlıġa ḫalāṣ olur ve sidigi ṭutulana bu günā içüreler.

(21) Ḫāṣṣa-ı Yılan Yaṣdıġı

(22) Öksürüge ve nezleye fā'ide ider. Dögüp bal ile yedüreler ve bevāṣıra maʿcūn (23) idüp yedüreler ve cimāʿdan ḳalan ẕāta dögüp ṣarābla içüreler daḫı (24) yarım baş aġrısı ṣıcaḳdan oldı ise sirke ile ve eger ṣoġuġdan ḥāṣıl (25) olduysa dögüp bal

ile başa ṭılā ideler ve gözde aḳ benek olsa (26) bu meẕkūr otı pişürüp göz üstüne uralar ve gözde ḥāṣıl olan aḳ

[151]

(1) ve ḳara benekleri giderir ve bir kişi eger żaʿīf olup yani ṣaġlam (2) ve ten-dürüst olmayup ṣaġlam ādem gibi buldığını yese ve semirmese bu meẕkūr (3) otuñ dibini pişürüp ekl ide veyā çigini dāʾimā yedirseler ṣıḥḥat bula bi-iẕni'llahi Teʿālā

(4) Ḫāṣṣa-ı Ḳızıl Boya Meşhūrdur

(5) Bu boya bir kökdür ki keşreti Ḳonya Eregli'sinden ziyāde çıḳar vesā'ir maḥallerde de (6) olur. Ḫāṣṣası idrārı yüridir ve yereḳān rencine nāfiʿdir. (7) Bal ve ṣuyuyla ḳaynadup içüreler ammā anı içen kişi her gün ṣuya (8) girmek gerekdir ve kötürüm olana her gün birer ḳaşıḳ içüreler ki bir haftada (9) içe ve eskiden ṭalaġı olana anıñ yemişinden bal ile veyā sirke ile içüreler (10) daḫı iki ṭarafa gezine ve gezdireler. Ekşiler yemeyeler ve temregüye (11) ve yüzünde aḳ benek olana dibinden dögüp sirke ile ḫılṭ idüp süreler. (12) Beş ve altı gün içinde hicbir eşeri ḳalmaya bi-iẕni'llāhi Teʿālā.

(13) Ḫāṣṣa-ı Naʿneʿ Meşhūrdur

(14) Nāne ġalaṭ meşhūresidir. Cümle ʿālem istiʿmāl ider ve ḳan ḳuṣan kimesneye (15) sirke ile ḳarışdırup içüreler ve dögüp ṣuyunı içseler (16) ve içirseler ḳarında olan ṣoġulcanı gidere ve erligi ziyāde ider (17) ve ıncıḳrıġı defʿ ve çoḳ ḳayʿ idene dögüp ḳaynadup üç gün aç (18) ḳarnına her gün birer filcan içüreler nāfiʿdir ve bir kişiniñ ṣafrādan beñzi (19) ṣararırsa veyā sıtmalu olsa bunuñ ṣuyunı nār ṣuyuyla berāber (20) içüreler ve baş aġrısına ṣuyundan süreler ve bir kimseyi köpek dalasa (21) yapraġın dögüp ṭuzla birlikde ol yara üzerine ṣaralar. Tīz vaḳtde eyü (22) olur. Ḳulaḳ aġrısına ṣuyun ṭamlatsalar ḫoş ola.

(23) Ḫāṣṣa-ı Marul Meşhūrdur

(24) Marul uyḳu getürür. Eger çocuḳlar uyumasa dögüp ṣuyun anası (25) südüyle ḳarışdırup içüreler. Rāḥat uyuya ve hem aġlamaz ola (26) ve semirdicidir ve yüzi ṣāfī ider ve ḥammāmda gövdesine ṣuyun

[152]

(1) dürtseler sertligini giderüp yumşada ve ʿavretleriñ südin (2) getürür ve menī ziyāde ider ve ḥarāreti defʿ ider. Zīrā bārid raṭbdır. (3) Ṣafrāvī ādemler çoḳ yese fāʾide ider.

(4) Ḫāṣṣa-ı Yaban Marulı Meşhūrdur

(5) Ḳabż ider. Ṣuyun bal ve sirke ile ḳarışdırup içürseler fāʾide-i (6) keşīresi müşāhede oluna. ʿAvretler pişürüp yese idrār yolun açar.

(7) Ḫāṣṣa-ı İtkiri Meşhūrdur

(8) Erligi arturup ve it ışırdıġı yere uralar nāfiʿdir.

(9) Ḫāṣṣa-ı Reyḥān Yaġı Meşhūrdur

(10) Ḳulaġa ṭamlatsalar ṣaġırlıġı giderir. Dögüp ṣuyunı sancısı olan (11) ādeme içürseler defʿ ider. Bi-iẕni'llāhi Teʿālā.

(12) Ḫāṣṣa-ı Ḫüsn-i Yusuf Meşhūrdur

(13) Bir kökdür. Yaġıyla melhem idüp temregüye sürseler giderir. (14) Diger temregüye ḫardalı dögüp sirke ile ḳarışdırup ve temregüyi eyüce (15) ḳazıyup süreler defʿ ider ve diz aġrısına sirke ile yaḳı ideler ḫoş ola.

(16) Ḫāṣṣa-ı Buḫūr-ı Meryem Meşhūrdur

(17) Her kimiñ ki ṣafrādan başı aġrısa veyā başı dönse veyā gözleri (18) ḳararsa veyā göñül dönse veyā incikleri büküli büküli virse (19) ve aġzı acı olsa ol otuñ dibini dögüp bal veyāḫūd sirke ile (20) içüreler ḫoş ola ve ḫatunlar oġlan ṭoġururken bunı delüp boynuna (21) daḳsalar tīz ṭoġura ve aġulu canavār ṣoḳdıġına dögüp ḫamīr ile içüreler (22) daḫı yereḳān rīḥine dögüp bal ile ḳarışdırup tenine dürteler daḫı (23) örtünüp yata ve terleye. Ṣıḥḥat bula bi-iẕni'llāhi Teʿālā ve başda olan nezleye ve balġama (24) bunuñ köküni dögüp bal ile ḳarışdırup burnuna ponpa ile fitil idüp (25) ṣoḳalar. Nezleyi ve balġamı aġızdan burundan çeküp indire ve aġrıyan

[153]

(1) göz görmez olsa muḥkem dögüp bal ile ḳarışdırup göze çekeler (2) ve ḳorḳaḳ çocuḳlara dögüp bal ile gövdesine sürseler ve kel başa (3) ve ṣaçı ve ṣaḳalı dökülene sürseler şifā bula. Diger namāz-būrısı (4) ḳurdı olana ekşi nār köküni ḳaynadup ṣuyunı ac ḳarnına içüreler. Defʿ (5) ide düşüre.

(6) Ḫāṣṣa-ı Isırġan Beyān Olunur

(7) Isırġan dikeni boġaz aġrısına ve ṭalaḳ zaḥmetine eyüdür ve erklik erligin (8) ziyāde ider ve şehveti arturur ve maʿḳadda olan bevāṣıra maʿcūn (9) idüp yedireler defʿ ider ve ṭalaġı yapraġın dögüp zeyt yaġıyla yaḳı ideler. (10) Birḳaç gün üzerine uralar. Çoḳdan olan boġaz aġrısına ṣuyı ile (11) ġarġara ideler şifā bulalar.

(12) Ḫāṣṣa-ı Yaban Ṭurpı Beyān Olunur

(13) Ṭalaġa ve gövdede yaş ve bürūdet olana ve balġamdan gögsi ḫarlayana dögüp (14) bal ile ṭılā ideler ve hem içüreler ve gövdesinde yaş ve bürūdet olana (15) süreler ve bunuñ yapraġından toḫumı ḳuvvetlüdür.

(16) Ḫāṣṣa-ı Zaġferān Beyānındadır

(17) Evvel derecede feraḥ virir. Erlige fāʾide ider. İkinci derecede bedeni (18) uyuşdurır. Eger bir kişiyi canavār ṣoḳsa veyā ḳuluncı olsa (19) ve sidügü ṭutulsa veyā sancusı olsa bunı içüreler defʿ ola.

(20) Ḫāṣṣa-ı Dārçīn Beyān Olunur

(21) Dārçīnı miʿdesinde yel olana veyā sancusı olana veyā ṭalaġı veyā aġız (22) aġrısına veyā sıtması olsa bunlarıñ her ḳanġısına olursa ikişer (23) dirhem içüreler ve eger ṭabīʿatı ṣoġuḳ ise ḥamır ile yaʿnī şarāb ile (24) içüreler ve eger mizācı āsi ise ṣu ile içeler. Eger eskiden öksürük (25) olsa tükürdükce aġzından ḳan gelse bal ile içüreler ve dögüp (26) sirke ḳarışdırup temregü üzerine süreler dāfiʿdir.

[154]

(1) Ḫāṣṣa-ı Ṭuraḳ Otı Beyān Olunur

(2) Uyumayan ādemiñ başına yaġ ile ḳarışdırup süreler şifā bula ve uyuya (3) ve daḫı idrār yolını açar ve sevdā arturur ve ḳulunc ve sancuyı giderir.

(4) Ḫāṣṣa-ı Yarpuz Beyān Olunur

(5) Öykeninde renc olsa öksürüge ve żıyḳ-ı nefes ve vereme ve ṣolımaḳ (6) gibi renclere bal ile ve ṭuz ile içüreler şifā bula. Mücerrebdir.

(7) Ḫāṣṣa-ı Labaṭa Beyān Olunur

(8) Ḳarın yumşadır ve uyuza ve temregüye ve behaḳa ve baraṣa ve içinden (9) ḳan gidene ve sancuya ve ḳarın ḳatısına yaḳı ideler ve ḳaynadup içüreler.

(10) Ḫāṣṣa-ı Sarımsaḳ Beyān Olunur

(11) Baş aġrısına dögüp ṣuyun burnuna ṭamlatsalar başda olan cümle zaḥmeti (12) gidere ve öksürüge bişürüp yedüreler.

(13) Ḫāṣṣa-ı Nīlüfer Şerbeti Fāʾidelüdür Meşhūrdur

(14) Ammā şiş aġrısına dögüp ṣuyun içüreler ve ʿavretler baş aġrısına (15) köküni dögüp ḫınnā ile başına yaḳalar nāfiʿdir.

(16) Ḫāṣṣa-ı Burçaḳ Beyān Olunur

(17) Purçaḳ incik ve ḳulaḳ şişine ve ḫınāzīre selesü'l-bevle ve ḳarın (18) aġrısına ve ḳana ve żavra dögüp sirke ile ṭılā ideler ammā zinhār (19) tedbīr ḥükemādan ġāfil olmayasın.

(20) Ḫāṣṣa-ı Turunc Beyān Olunur

(21) Ḳabını tatar ḳurduna dögüp ṣıcaḳ ṣu ile içüreler şifā bula. Diger (22) kamḫa yapraġını dögüp sirace üzerine ursalar ḳurdın ḳıra. Tāze et bitüre (23) ammā ṣoġuḳdan ẕeker süstlügüne ḫareket olsa yaban ḳaranfiliniñ kökün yunup (24) şāf gibi idüp ẕekerin delügüne ṣoḳup gice yata, ʿacāyib göre.

[155]

(1) Ḫāṣṣa-ı Rāziyāne

(2) İki dürlüdür. Biri büstānī, biri yabanīdir. Bu ot baġır (3) ṭamarların seddesin defʿ idüp bevlini açar. Balġamdan olan sıtmaları defʿ (4) ider. Emzikli ʿavret yapraġın yerse südi ziyāde olur ve ṣuyunı (5) göze çekseler göze ṣu inmegi menʿ ider. Her görmedik gözi eyü ider (6) ve ḥabsü'l-bevl olan kimesne yerse açılur ve yazın yılanlar çıḳdıġı vaḳt (7) gözleri görmeyüp ve rāziyān köküne sürdigi vaḳt açılup o yana (8) bu yana gezerler.

(9) Ḫāṣṣa-ı Kene Toḫumı

(10) Bu kene toḫumunı dögüp sigil üzerine ursalar sigili düşüre. Diger (11) günlük ile çıñ balı ḳarışdırup żıyḳ-ı nefes olan kimesne ḳırḳ gün yiye (12) fāʾide ider ve öksürüge daḫı nāfiʿdir. Diger bir kişiniñ ṣaçı dökülse (13) çörek otunı sināmekī ile

ḳaynada başına ura. Diger żıyḳ-ı nefes ḫatmi (14) çiçegin gül-be-şeker gibi idüp cevz ḳadar yeseler ḳayʿ ide. Bir gicede (15) ḳurtula bi-iẕni'llāhi Teʿālā. Diger yer kişiniñ dizleri ṭutulsa yāḫūd gövdesinde (16) gezer yeli olsa hevāye-yi andızı ḳaynadup ṣıcaḳ ile içirüp terleyeler. Diger (17) nāzle içün daḫliyūn depeye felūri ḳadar ḳazılup üzerine uralar şifā (18) bula. Diger nān-ı ġarāb yaʿnī eyreti otı dimekdir. Ḳurdaşenine (19) tütsi ideler. Diger teryās ḳasıḳ yeline ve bel aġrısına (20) ve bel ṣoġuḳluġuna ve selesü'l-bevle ve dizler aġrısına ve ṣoġuḳdan (21) olan emrāżlara maʿcūn idüp yiyeler, şifā bula.

(22) Ḫāṣṣa-ı Buyan köki

(23) Buyan köki muḳavvīdir. Bir kişi her gün bir dirhem yeseler ḳocalıġı (24) tāze civān gibi ider ve eger buyan köküni on dört dirhem ṭurp (25) toḫumunı beş dirhem bal ile maʿcūn idüp istiʿmāl iderse ʿacāib (26) göre. Mücerrebdir.

[156]

(1) Baʿż Eşcārıñ

(2) Ḫāṣṣa-ı Keşīresi Beyān Olunur

(3) Bir kimse süci içse yaʿnī şarāb içse veyā ṣarımsaḳ veyā ṣoġan (4) yese aġzı ḳoḳusı gitmek içün turunc yapraġı çiynese defʿ olur (5) gider. Diger turuncı arpa ve buġday arasına bıraḳsalar bit düşmeye. (6) Diger ḫāṣṣası bir kişiyi yılan ve ʿaḳreb ṣoḳsa (7) ol maḥale turunc ṣuyunı ursalar ḫoş olup marażı defʿ olur. (8) Diger Ḫāṣṣası turunc ṣuyunı bir ʿavret göbegine sürseler oġlan (9) ṭoġurmaya. Diger ḫāṣṣa ḫām turunc ṣuyunı yazıya sürseler bellüsüz olur. (10) Ammā turunc aġacınıñ dibinde penbe yaḳsalar turuncı çoḳ ola ammā (11) külüni güherçile ḳarışdırup turunc aġacına sürseler bir yıldan bir yıla yemişi (12) dökülmeye. Diger elma aġacınıñ yapraġını aġu içmiş ve yılan (13) ve ʿaḳreb ve çıyan ṣoḳmuş ādemlere içürseler ḫoş ola ammā fidanını (14) eker iken bal sürseler ḳurt yemeye ve ḳızıl gül ṣuyunı bile ṣaçsalar (15) elması ḳızıl ola.

(16) Ḫāṣṣa-ı Tīn Yaʿnī İncīr Bu Muḳaddim Sebḳat İtdi

(17) İncir aġacınıñ ṣuyunı çürümüş dişlere sürseler ḫoş ola. (18) Diger ḫāṣṣası incīr aġacınıñ külüni bostan vesā'ir ḳarnıbahar ve laḥana (19) üzerine ekseler ḳurtlarını defʿ ider. Diger ḫāṣṣası bir kimse kelp (20) ışırsa incīr yapraġın dögüp üzerine

ursalar ḫoş ola daḫı (21) maṣrūʿa incīr ekl itdirseler şifā bula. (Bir kimse dāʾimā) incīr ekl (22) itseler levni güzel ola ve semirde ve hem içseler şehveti ḳaṭʿ (23) ider. Diger ḫāṣṣası incīr aġacını zeytūn ṣuyı ile ṣıvarsalar incīri (24) ṭatlu olur dökülmeye.

[157]

(1) Ḫāṣṣa-ı Nār Aġacı

(2) nār aġacını bir yerde ḳosalar ol yerden canavārlar ḳaçalar. Diger (3) nār ḳabını arpa ve buġday arasına ḳosalar bit düşmeye.

(4) Ḫāṣṣa-ı Servi

(5) Aġacından tütsi itseler evde sinekler ḳırıla. Diger servi aġcını (6) sirke ile pişürüp diş aġrısına ḳosalar ḫoş ola. Diger servi (7) ḳozalaġın dögüp ṣu ile ḳaynadup aġrıyan ayaġı ol ṣuya (8) doyar doymaz ṣıcaḳla ṣoḳarlarsa aġrısı sākin ola. Eger ol (9) ḥālde sākin olmadan ṣoġursa altına bir miḳdār ateş ḳoyalar. Tā ki aġrısı (10) sākin olunca ṭura. Diger ayvanıñ yapraġın yaḳup kül olmadan siyāh (11) iken söndürüp saḥḳ idüp göze çekseler ġāyet nāfiʿdir. Eger (12) çiçegin yeseler yürege ḳuvvet virir. Diger ayvayı bal ile pişürüp bir ʿavret (13) memesine ursalar südi çoḳ olur. Diger bir gebe ʿavret üçünci ayda (14) ayva yese oġlanı güzel ola.

(15) Ḫāṣṣa-ı Fındıḳ

(16) Aġacını üzerinde getürseler anı yılan ve ʿaḳreb ṣoḳmaya. Diger bir kişiniñ (17) ṣaçı ve ṣaḳalı dökülse fındıġı dögüp ḳıl dökülen yerlere sürseler (18) ḳıl bitürir. Diger bir oġlanıñ ṣaḳalı tīz bitsün dirseñiz fındıḳ (19) süreler. Diger fındıḳ ḳabuġunı yaḳup zeyt yaġıyla ḳarışdırup gök gözli (20) oġlana sürme çekseler gözleri ḳara ola.

(21) Ey ʿāḳıl-ı kāmil ve inṣāfa māʾil, ḥaḳḳaniyete şāmil olan ẕevāt-ı kirām

(22) Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Ola Ki

(23) Reviyy arżda temekkün iden ḥayvānāt-ı vaḥşī ve ehlisinden olan menāfiʿi (24) keşīrā ve ḫāṣṣa-ı ʿadīdelerinden birer nebẕe beyān olundı ki bunları bilüp

[158]

(1) iḳtiżā itdikce ʿamel olunup menfaʿat görüldükce ṣıḥḥat ve ʿāfiyet bulduḳca (2) bu faḳīr ve ṭaḳṣīri ḫayr duʿā ile yād ve teẕkār buyurmaları temennī ve niyāz olunur. (3) Ez-cümle atıñ dilini ṭuzlayup ḳurudup başı altına ḳosa (4) ḫorultusı kesilüp rüyada

ḳorḳmaya ve belkilmez ola. Diger ḫāṣṣası (5) bir kimse verem zaḥmetine mübtelā olsa aç ḳarnına bir ḳadeḥ at yaġı içse (6) ḫalāṣ ola bi-iẕni'llāhi Teʿālā. Diger oġlancıḳların dişi sühūletiyle (7) bitsün dir iseñ ṣabınıñ gerdanına bir at dişi aṣa. Zaḥmetsizce biter. (8) Diger evde sivrisinek çoḳ olsa ol eviñ (9) ḳapusuna at ḳuyruġundan bir iki tel aṣa ḳoyalar. Sinek sürüsi defʿ ola. Diger (10) bir ʿavretiñ ḳarnında ölü oġlan olup düşüremeseler ḳışraḳ (11) ṭırnaġından tütsi ideler düşüre. Diger bir atıñ ṭırnaġından pilicler (12) ṣu icseler dülengec anları ṣoḳmaya. Diger bir atıñ ṭırnaġından tütsi (13) etseler ol evde sıçan ḳalmaya. Diger bir ʿavret ṭoġuramasa ḳurı (14) tersini tütsi ideler. Ol saʿāt ṭoġura.

(15) Ḫāṣṣa-ı Ḳaṭır Beyān Olunur

(16) Ḳaṭır ṭırnaġınıñ yaġını veyā terini bir ʿavret içse aṣlā ṭoġurmaya. (17) Diger bir kişiye öksürük ġalebe etse ḳaṭır tersini alup (18) üzerine tüküre ve yabana ata. Öksürügi gide. Diger (19) bir kişide bevāṣır olsa ḳaṭır sinegin yaḳup tütsi eylese ḫoş ola.

(20) Ḫāṣṣa-ı Ḫimār Beyān Olunur

(21) Ḫimārıñ ḳulaġı baġlansa añıramaz. Diger etini aġu içmiş ādeme (22) ve cüẕẕām olmuş kişiye yedirseler fāʾide ide. Diger bir çocuḳ dāʾimā (23) aġlasa ḫimārıñ südin içürseler aġlamaz ola. Diger altınıñ derisin (24) bir divāne bu yanuna baġlasalar ḫoş ola. Diger südünden elli dirhem (25) żıyḳu'n-nefese içürseler ḫoş ola.

[159]

(1) Ḫāṣṣa-ı Ebl Yaʿnī Deve Beyān Olunur

(2) Deveniñ aġzı ṭaġarcıġı köpügünde alup aḳ düşen göze çekseler (3) perdesini giderüp eyü ola ve misk ile ḳarışdırup divāneniñ (4) başına ṭılā etseler ḫoş ola. Diger deveniñ örgüci yaġını bevāṣıra (5) sürseler eyü ola. Diger bir kişi selesü'l-bevl olsa veyā döşege (6) işegen olsa deveniñ ḳılından alup ṣol ḳoluna baġlayalar, mücerrebdir. (7) İşemez olur. Ṣarılıḳ olan kimesneye süd ile bevlini ḳarışdırup (8) içireler şifā bula. Diger deve baġırḳan olsa ḳuyrıġına (9) delükli ṭaş baġlasalar artuḳ baġırmaya.

(10) Ḫāṣṣa-ı Öküz Boynuzı Beyān Olunur

(11) Boynuzı yaḳup üc günde bir ṭutan sıtmaya çorba ile yedirseler (12) ṭutmaz ola ve hem ol güni burnı ḳanı ṭurmayan ādemiñ burnuna (13) üfürseler sākin ola. Diger bir kişiniñ ḳulaġı aġrısa beynini zeyt yaġıyla (14) ḥall idüp ḳulaġa ṭamlatsalar ḫoş ola. Diger dilini bir yemiş (15) aġacına sürseler ḳurt düşmeye. Diger ödünden göze çekseler nūrın (16) ziyāde ider. Bu ödün yaġa ḳarışdırup bir çanaġa sürseler (17) ol evde ne ḳadar pire var ise ol çanaġa cemʿ ola. Diger bevlini ādem bevliyle (18) ḳarışdırup üç günde bir ṭutan sıtma içün eline ve ayaġına sürseler (19) ḫoş ola. Diger ṣıġırıñ başında bir ḳurtcaġız olur. Ol ḳurdı (20) bir kimse başında getürse hergiz uyumaya. Diger yaġını ṭuzuyla (21) ḳarışdırup temregüye ve uyuza ve baraṣa ve behaḳa sürseler (22) eyü ola.

(23) Ḫāṣṣa-ı Ġanam Yaʿnī Ḳoyun

(24) Ḳoyunuñ cemīʿ aʿżāsı fāʾidelüdür. Eger bir ādem ziyāde terlese ḳanını (25) ṣıcaḳ iken cemīʿ gövdesine süre. Ḳuruduḳdan ṣoñra yusa terlemez ola. (26) Diger tersini yaḳup ḳor oldığı gibi ayaḳ altında çıḳan

[160]

(1) sigile baṣalar fāʾide göre defʿ ola. Diger ḳafasını yaḳup (2) külüni acı yaġıyla ḳarışdırup kel başa yaḳı ideler ḫoş ola. (3) Diger beyāż keçiniñ boynuzını yaḳsalar uyur kişiniñ başı altında ḳosalar (4) tā anı ḳaldırmayınca uyanmaya.

(5) Ḫāṣṣa-ı Teke Beyān Olunur

(6) Teke ödi ile ṣıġır ödüni ḳarışdırup aġrıyan ḳulaġa ṭamlatsalar (7) ḫoş ola. Diger ṭalaġı olan ādeme teke ödini alup ṭuzlayup (8) kendüde getürse ol ḳuruduḳça kendi ṭalaġı daḫı ḳurıya daḫı (9) teke ḳanını mıḳnaṭıs ṭaşına sürseler pāre pāre eyleye. Diger bir ʿavretiñ (10) ḳanı ṭurmasa teke ḳanından bir azacıḳ getürse ṭura.

(11) Ḫāṣṣa-ı Āhū Yaʿnī Geyik Beyān Olunur

(12) Geyik boynuzın yaḳup kül idüp ve sigili olan ādeme yalatsalar sigilin (13) giderir. Diger geyik ödini aġrıyan ḳulaġa ṭamlatsalar ḫoş ola. (14) Diger geyik boynuzını dörpiden çeküp bir miṣḳāline biraz şeker ḳatup divāneye (15) yedürseler ḫoş ola. Diger ʿavret ṭoġurmasa geyik boynuzından bir (16) miḳdār getürse āsān ṭoġura. Diger aġu içmiş kişiye boġa (17) ödünden içürseler ölümden ḫalāṣ ola. Diger geyik ḥayālarını bevli (18) ile ezüp ḳuluncı olan ādeme içürseler ḳuluncı zāʾil olur.

Diger (19) cigerin pişürüp ḳara inmiş göze ursalar ḫoş ola. Diger derisinden (20) ṣofra itseler ol ṣofradan ṣıcaḳ etmek yemeye.

(21) Ḫāṣṣa-ı Çaḳal Beyān Olunur

(22) Çaḳalıñ dilini eve ḳosalar ol evde ʿadavet eksik olmaya. (23) Diger ṭalaġı olan kişi bir bucuḳ dirhem ödünden issi ṣu ile ḫılṭ idüp (24) üç gün içe ṭalaġı zāʾil ola. Diger bir kişi deli olsa çaḳal eti (25) yedirseler ḫoş ola. Diger aġac gelinciginiñ beynini ḳara ṣu inmiş göze (26) sürme idüp çekseler defʿ ola. Diger ḳanını ḫınāz yere sürseler eyüdür

[161]

(1) ve yaġını aġrısına sürseler eyü ola. Diger bir ʿavret yükli olayım dirse (2) ṭavşan beynini yiye ve bir miḳdār getüre ḥāmile ola bi-iẕni'llāhi Teʿālā. Diger (3) ṭavşan beynini aġrıyan dişe ḳosalar ḫoş ola. Diger ödini bir kişiye (4) içürseler uyuya. Hergiz uyanmaya. Eger sirke içürseler uyana. Diger (5) ḳanını temregüye ve behaḳa sürseler ḫoş ola. Diger māyesin süd ile (6) ḳarışdırup ḳuluncı olana sürseler eyü ola.

(7) Ḫāṣṣa-ı Arslan Beyān Olunur

(8) Arslan dişini aġrıyan diş üzerine sürseler ṣızı ve aġrısı kesile. (9) Ḫoş ola. Diger ödini bir muḥānet ve ḳorḳaḳ kişiye içürse bahadır ola. (10) Diger yaġını bevāṣıra sürseler ḫoş ola. Diger bir evde arslan yaġı (11) olsa ol evde sıçan ve ʿaḳreb ṭurmaya. Diger yaġını ṣu kenārına (12) bir yere aḳsalar ol ṣudan canavārlar içmeyeler. Diger kişi ḳatı çoḳ (13) sıtma ṭutsa arslan derisi üstünde uyursa sıtma ṭutmaya.

(14) Ḫāṣṣa-ı Dilkü Beyān Olunur

(15) Dilkünüñ ödini başa ṭılā itseler ḫoş ola. Diger göze ḳara ṣu (16) inse dilkü ödin sirke ile ḳarışdırup göze çekseler defʿ ola. Diger (17) etini cüẕẕāma yedirseler eyü ola. Diger yaġını bir nār aġacına sürseler eve (18) ḳosalar cemīʿi pireler aña uşa. Diger derisini semiz kişi yese arıḳ ola. (19) Diger ḳuyruġın bir kişi getürse insān mükerrerinden ḫalāṣ ola āmin.

(20) Ḫāṣṣa-ı Ḫınzır Meşhūrdur

(21) Ḫınzır dişisini bir kimse getürse cemīʿ ḫalāyıḳ aña ḥürmet (22) ider. Diger dişisini bir hafta gül yaġına bıraḳsalar daḫı ol yaġı başa (23) sürseler ṣaçı gic aġarda.

Diger ödini bevāṣıra sürseler eyü ide (24) ve yaġını pārelenmiş kemüge sürseler ḫoş ola. Diger bir kişiniñ (25) dişi çatlasa ḫınzır dişini üzerine ḳosalar ḫoş ola. Kemigini

[162]

(1) yaḳup külüni ekin ve çeltik yoluna gömseler bir daḫı o yoldan ḫınzır gelmeye. (2) Diger dişini deñiz köpügüyle berāber saḫḳ idüp aḳ düşen göze (3) ekeler aġı gide eyü ola.

(4) Ḫāṣṣa-ı Ayu Ödi Meşhūrdur

(5) Ödin sancusı olana bir miṣḳāl içirseler eyü ola. Żaʿīfü'l-mizāc olanlara (6) bir miḳdār yaʿnī bir miṣḳāl içirseler semire ve ḳaviyyü'l-mizāc ola. Diger ayu derisini (7) bir oġlan getürse ḫulḳı güzel ola. Diger ayu ödin göze çekseler (8) gözüñ yaşını ṭurdura. Diger bir ʿavret ayu tersin getürse (9) ḥāmile ola.

(10) Ḫāṣṣa-ı Ḳurt Meşhūrdur

(11) Ḳurt ödini aḳ düşen göze birḳaç kere çekseler aḳın giderir. (12) Diger ḳurdın diliniñ yaġını aġrıyan dişe sürseler aṣlā bir daḫı aġrımaya. (13) Diger ḳurdın öykenin ḳurutsalar tāze süd ile yāḫūd bala ḳatup (14) ve ḳaynadup içseler ṣolumaḳ ʿilletin zāʾil eyleye. Diger ḳurt dişin (15) getürenleri hic canavār ışırmaya. Diger ḳurdın ödini bala ḳarışdırup (16) ẕekere sürseler her ḳanġı ʿavrete cimāʿ ḳılsa hergiz andan ayrılmaya.

(17) Ḫāṣṣa-ı Kedi Meşhūrdur

(18) Kediniñ azı dişini bir ʿavret getürse hergiz hāmile olmaya. (19) Bir kişi ödini getürse vaḳtinde göze çekse giceyi gündüz gibi (20) göre. Diger ḳara kediniñ ödüni bir kişi yese hergiz aña cazuluḳ ḳār (21) ḳılmaya. Diger ḥayāsını gölgede ḳurutsalar ve muḥkem dögseler ve yaġ ile (22) yoġurup cimāʿ vaḳtinde ẕekere sürseler ol ʿavret artıḳ andan ġayrı (23) kimseyi sevmeye. Diger dişin getürseler gice ḳorḳmaya. (24) Diger ḳanını ẕekere ṭılā idüp kimiñ ile cimāʿ eylese andan ġayrısın (25) sevmeye. Diger bir kişi on gün maymun ile muṣāḥabet eylese hergiz

[163]

(1) göñlünde melālet ḳalmaya. Diger dişini getürseler uyḳu żaʿīf (2) ola. Diger maymun dişini yaḳup kül eyleseler aḳ düşmüş göze (3) çekseler ḫoş ola. Diger bir

kişiyi ḳuduz kelb ışıranlar dişini (4) çıḳarup getürseler żarar itmeye. Diger kelbe ṭaş atsalar (5) kelb ol ṭareşi ḳırsa ol ṭaşı her ḳanġı evde ḳosalar ol eve (6) gügerçin ḳonmaya. Diger kelbiñ gözlerini bir eve gömseler ol (7) ev ḥarab ola. Diger bir kelbiñ dişini yavuz kelbiñ boynuna ṭaḳsalar (8) sākin ola. Diger bir ḳara kelbiñ dilini ḳurudup eviñ içinde (9) getürseler aṣlā kelb anı ışırmaya. (Diger) bir kişi ḳaplan derisin (10) getürseler ḫalḳ içinde ḥürmetlü ola. (Diger kirpi) ödüni (11) ḳurıdup getürmek dil baġıdır. Kimse anıñ ḥaḳḳında yaramaz söz söylemeye. (12) (Diger kirpi) başını kemigi ile pişirüp yaġını ṭaban altına sürseler (13) ʿacāyib göre. (Diger) derisini yaḳup külüni sigil üzerine yaḳı ideler (14) defʿ idüp düşüre.

(15) Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Ola Ki Ṭayur Ve Ḥoşda

(16) İnsana elvirişli ve yarayışlı niçe niçe menāfiʿ-i keşīre mevcūd oldıġından kitāb-ı (17) ʿācizīde bir nebẕecik beyān olundı ki Ḥaḳ Teʿālā ḥażretleri her birinde nice (18) ḫāṣıyyet ḫulḳ itmişdir. Ez-cümle hüdhüd ḳuşunuñ her bir aʿżāsında (19) bir ḫāṣṣa vardır. Hüdhüd tācını başı aġrıyan kişi başında getürse (20) başınıñ aġrısı gidüp aġrımaya. Diger gözlerini başı altında ḳosalar (21) gözlerine uyḳu gelmeye. (Diger) gözlerini cüẕẕām getürse şifā bula. (22) Diger dilini bir kişi getürse düşman aña ziyān idemeye ve dilini (23) getüren kişiniñ ʿaḳlı ve fehmi ziyāde ola. Diger cenk gününde bir tügüni (24) ḳulaġa ṣoḳsalar düşmana ġālib ola. Diger ṭırnaḳların yaḳup bir ʿavrete (25) içürseler gebe ola. Diger baġlu kişi ve siḥr şerrine uġramış ādem (26) etden tütsi itse ḫalāṣ ola. Diger bedende sancı ḳarar itse hüdhüdün

[164]

(1) burnunı dögüp içse şifā bula. (Diger) gözini ḳurudup yaġ içine (2) bıraġup ol yaġdan yüzine süren ḫalḳ içinde sevgili ola (3) ve gören anı seve. Diger yüregin uyur ādemiñ ḳoluna baġlasalar ʿömründe (4) her ne işledi ise işini ide. (Diger iki ḥalāl) barışmasa beynini (5) ṭaʿāma ḳatup yeseler dostluḳ ziyāde ola.

(6) Ḫāṣṣa-ı Ṭoġan Meşhūrdur

(7) Ṭoġanıñ ödünden ḳaraṣu inmiş göze bir ḥabbe ṭamlatsalar gözi açıla. (8) Ödünden ḳulaġı işitmez kişiniñ ḳulaġına ṭamlatsalar bi-iẕni'llāhi Teʿālā açıla.

(9) Ḫāṣṣa-ı Ördek Meşhūrdur

(10) Ḳanını bevli aḳan ādeme yedirseler aḳmaz ola ve illā vaḳtinde aḳar. Diger beynini bir divāneniñ (11) başına ursalar eyü ola. (Diger) bir kişiniñ çeñeleri aġrısa ödini benefşe (12) yaġıyla ḳarışdırup ṭılā ideler ḫoş ola.

(13) Ḫāṣṣa-ı Ṭuṭu Ḳuşı Meşhūrdur

(14) Ṭuṭunuñ dilini her kim yerse faṣīḥ ola. Diger bir miṣḳāl bayḳuş ḳanını (15) işitmeyen ādemiñ ḳulaġına ṭamlatsalar işide. Diger yumurṭasınıñ biriniñ (16) içi sarı ve biriniñ ḳara olur. Eger ḳarasını başa ve yüze sürseler (17) ḳara ḳılı bitürür. Ṣarısını sürseler ṣarı ḳıl bitürür.

(18) Ḫāṣṣa-ı Gügerçin Meşhūrdur

(19) Etin yiyen ādem zeyrek olur. Diger ateş-i yanġına kemiklerin yaḳup külün (20) ekseler eyü ola.

(21) Ḫāṣṣa-ı ḳırlanġıc meşhūrdur.

(22) Beynini yaġıyla ḳarışdırup başında çoḳ bit olanıñ başına sürseler biti (23) ḳalmaya.

[165]

(1) Ḫāṣṣa-ı Ṣaḳsaġan Ḳuşı Meşhūrdur

(2) Beynini şeker ile ḳarışdırup oġlancıḳlara yedirseler faṣīḥ-i zebān ola (3) ve hem ḥāfıẓ-ı kelām ola.

(4) Ḫāṣṣa-ı Yarasa Meşhūrdur

(5) Yarasa bir ʿacāyib ḳuşdur. Ḳaçan bir yere çekirge gelse ol maḥale (6) aġac üzerine bir yarasa aṣa ḳoysalar ol maḥale çekirge ziyān itmeye. (7) Diger başını bir kişiniñ başı altına ḳosalar hergiz uyumaya. Diger bir yere (8) ḳarınça üşse yarasa necisini ol maḥale sürseler ḳarıncalar ḳırıla. (9) (Diger bednūs) ibigin döşegine işegen yān ādeme ḳurıdup (10) ve dögüp içüreler bir daḫı işemeye. Diger bir kişi dāʾimā ac ḳarnına (11) bednūs etin yese tīz günde ṣaçı, ṣaḳalı döküle. Diger ḥadīṯ-i (12) şerīfede vārid olmuşdur ki aḳ bednūs boġazlasalar ehl-i ʿıyāline (13) ve çoluġa ve çocuġuna ziyān irişe.

(14) Ḫāṣṣa-ı Ṭavuḳ Beyān Olunur

(15) Ṭavuḳ etini ekṣeri ḥālde çoḳ yiyen kişi nāṣur rencine mübtelā (16) olur. Diger yaġını ḳızıl temregüye sürseler ḫoş ola. Diger ḫāṣṣası (17) ḳırḳ ṭavuḳ yumurṭasını (bir ẓālim kişiniñ) ḳapusuna sürseler ol evde şerr (18) ve fesād eksik olmaya. Diger (ḳartal ödi) ile yaġını ḳarışdırup (19) ṣaġır ḳulaġa ṭamlatsalar eyü ola. Diger ḳarġa dilini ḳurudup yeseler (20) ṣusuzluġı gidere ve yüregi daḫı böyledir. Diger ödini ḳılları aḳ olan (21) yere sürseler ḳara ḳıl bitüre.

(22) Ḫāṣṣa-ı Serçe Beyān Olunur

(23) Serçeniñ yumurṭasını mezbeleye gömüp baʿde çıḳarup nāṣır rencine sürseler (24) ḫoş ola. Diger ḳırḳ serçe beynini cemʿ idüp maʿcūna ḳosalar cimāʿa (25) ḳuvvet vire. Diger ṭurna beynini yaban ṣoġanıyla ḳarışdırup ḥammāmdan (26) çıḳınca içseler ṭalaḳ zaḥmetinden ḫalāṣ ola.

[166]

(1) Ey Aḫillāʾ ʿAḳıl Ve Kemāl Ṣaffātıyla Muttaṣıf Ve Muttaṣıl Olan Ẕāt-ı Cenāb

(2) Perverdigāriñ Aḥcār Ve Maʿādine İḥsān Buyurmuş Oldıġı Ḫavāṣṣ-I Keṣīre

(3) Ve Menāfiʿ-i ʿadīdeden Bir Miḳdārı Ber-Vech-i Ātī Beyān Olunur

(4) Ez-cümle mıḳnaṭıs ki muḳābelesine igne ḳosalar kendine ceẕb ider. (5) Ḳaçan ki bir kişi zehr içmiş olsa mıḳnaṭısı süd ile ezüp (6) içürseler şifā bula. Diger ḳaçan bir ʿavret ṭoġuramasa bundan bir miḳdār ṣaġ (7) ayaġınıñ baş parmaġına bağlasalar āsān ṭoġura. Diger bir pāresini bir kişi (8) boynunda getürse zeyrek ola. Hic nesne unutmaya. Diger içinden (9) ḳan giden kişi dögüp maḳʿadına ursalar ḫoş ola. Diger yanmış yere (10) ursalar ḫoş ola. Diger dögüp ev içine ṣaçsalar ol evde (11) pire olmaz. Bir kişiyi kendine rām etmek isteyen kimseye iki dirhem (12) mıḳnaṭısı baʿde'l-vezn pāreleyüp yaʿnī nıṣf yapup bir dirhemden ziyādesini kendinde (13) getüre ve ḳalan mıḳnaṭısı da dögüp bir ṭaʿāmla ol kişiye yedirseler bir an (14) kendüsünden ayrılmaya, mücerrebdir. Diger bir kişi ṣarʿa rencine mübtelā olsa boynunda (15) bir miḳdārını getürse ḫoş ola. Diger her kim cānīler mażarratından (16) ḳorḳsa bir miḳdārını getürse emīn ola. Diger bir ʿavret ḳarnında (17) olan oġlanı düşer deyü ḳorḳsa bir dirhemden ziyārecesin başında (18) getürse ammā ʿadet tamām olıcaḳ ḳaldıra. Tā kim āsān ṭoġura. Diger bir (19) ʿavret ṭoġurmayayım dirse bir miḳdārın başında getüre. Kendinde (20) ṭurduḳça ḥāmile olmaya. Diger bir ādem

teninde temren bādesi çıḳmasa (21) üzerine bağlayalar. Bir gice ṭursa çeküp çıḳarır. Diger ḳasıḳ yeline (22) ve bevāṣıra ve ṭalaġa bal ile uralar şifā bula. Diger bir kişi aña bir ḳatında (23) bir ḫidmet içün yāḫūd bir ḥācet içün gidecek olursa mıḳnaṭısı (24) ṣuya bıraġup ol ṣu ile elin ve yüzün yuya. Hem yiyüp içe ḥużuruna (25) gire maṭlūbı ḥāṣıl ola bi-iẕni'llāhi Teʿālā. Bir kişiniñ ḫalḳ içinde (26) ḥürmeti olmasa ve hem rāḥat bulmasa māliḫulyā ġalebe eylese yüzük (27) yapup getüre defʿ ola.

[167]

(1) Ḫāṣṣa-ı Kehribāryes Beyān Olunur

(2) Vereme ve ḫunnāḳa ve ḫafaḳāna ve yereḳāna dögüp içüreler ġāyet nāfiʿdir.

(3) Ḫāṣṣa-ı ʿAḳīḳ Beyān Olunur

(4) ʿAḳīḳi getüren ḥalīmü'l-nefes olup ve tekebbürlügi gide. Diger bir miḳdār ḳaz yiyüp (5) dişlere sürseler aġzıñ rāyiḥasın gidere ve ḳanını kese ve dişleri aġarda.

(6) Ḫāṣṣa-ı Ṣedef Beyān Olunur

(7) Ṣedefi sirke ile ezüp burun ḳanını ursalar ḳanını kese. Diger bir kişiniñ (8) gözünde ḳıl bitse ol ḳılı çeküp yerine ṣedef ekseler bir daḫı bitmeye. (9) Diger her pāresini delüp oġlancıḳların boynuna ṭaḳsalar dişleri tīz bite. (10) Diger bir kişiden ḳan gelse şabı dögüp ursalar sākin ola. Diger (11) ḳuluncı olan kişiye ḳalaylı çanaḳdan şab ṣuyun içürseler ḫoş ola. (12) Diger bir evde buḫūr eyleseler sinekler ḳırıla. Diger birinci zeytle (13) ḳarışdırup bit düşen ādeme sürseler biti ḳalmaya. Diger gül yaġıyla (14) ḳarışdırup nāṣura ursalar ḫoş ola. Diger bir ṭatlu nesneye (15) ḳarışdırsalar ekl iden sinekler fi'l-ḥāl ḳırıla. Diger zāc yaġı uyuza (16) ve çıbana ve nāṣura ve burun ḳanına ursalar ḫoş ola. (17) Bir ev içinde zācı tütsi etseler ol evden sinekler ve sıçanlar firar ider. (18) Diger bir ʿavret ṭoġuramasa deñiz köpügünden bir dirhem ezüp içe (19) āsān ṭoġura. Diger ṣırçayı dögüp dişe sürseler dişleri (20) pāk ola. Diger sürme idüp aḳ düşen göze ursalar aġını giderir. (21) Diger dögüp uyuza sürseler şifā bula. Diger dühn-ı Frengi zehr-i aġu (22) içen ādeme bir dirhem ezüp içüreler ḫalāṣ ola. Diger sirke ile ezüp (23) baraṣa sürseler ḫoş ola. Diger bir delikli ṭaşı bir aġaca aṣa ḳoysalar (24) yemişi çoḳ ola. Diger ḳırlanḳıç yuvasında iki ṭaş olur.

[168]

(1) Biri ḳızıl biri aḳ. Eger ḳızıl ṭaşı bir kimse getürse nefesinde olan (2) zaḥmeti gider. Eger aḳ ṭaş getürse ṣarʿa rencin zāʾil eyleye. (3) Diger ṭavuḳ gögsünde ṭaş olur. Ol ṭaşı bir maṣrūʿ kişi (4) getürse ḫoş ola daḫı gözine ṣu inen, ol ṭaşı getürse (5) eyü ola. Diger daḫı ol ṭaşı oġlancıḳlar başı altında ḳosalar (6) düşünde belkilmeye. Diger degirmeniñ ālet ṭaşından bir paresini oġlan (7) düşüren ḫātūn başında getürse ḳarnında olan oġlan (8) düşmeye. Diger billur parçasını aġrıyan başa ḳosalar bi-iẕni'llāhi Teʿālā (9) ḫoş ola.

(10) Ey Aḫillāʾ Bir Miḳdār Daḫı Kitāb-ı ʿĀcizānemizde Zehirlü

(11) Ve Aġulu Olan Eşyālar Beyān Olunmuşdur

(12) Maʿlūm ola ki jive ve jengār ve zernīḫ ve kerāḥ ve bambul (13) ḳurdı ve ṣābūn ṣuyı ve zāc ve şab ve ferfiyūn (14) ve südlegen ve ḳara maḥmūde ve ġārīḳūna ve esved-i aṣġar ve türbüb (15) ve aġu aġacı ve ḳara ṣabr ve belāṭūr ve ḳara ḫarbaḳ ve nişādır (16) ve yaramaz ṭomalan ve yeşil ḳurbaġa, cevizin iç ḳabuġı ve ṣoġan (17) ve afyon ve ac ḳarnına şarāb içmek ve tatula ve tatre ve ḳaryanıñ (18) toḫumunı ve lüffaḥ ve fenā manṭar ve it üzümünüñ siyāhı ve yılan ödi (19) ve permis ödi ve at derisi ve ḳaplan beyni ve ḳaplan ödi ve ṭavşan ödi (20) ve ḳunduz ödi ve ṣıġın boynuzı ve ḫarab olmuş ḳan ve fenā bolmuş (21) süd. İşte bu maʿdūd olan cümle eşyā zehirlü olan ḳısımdandır. (22) Ġaflet olunmaya. (Birḳaç eşyā daḫı tiryāḳlar) ḳısmından olup ātīde (23) beyān olunur. Turunc çekirdeginiñ iki miṣḳāli tiryākdır ve it (24) toḫumı ve pelesenk yaġı ve cevz ile incīr yemek, fındıḳ ve çınṭayan ve defne yemişi (25) ve bu taʿdad olunan eşyālarda tiryāk, ḥakīm-i cāri olup aṣlā ḫavf olmaz.

[169]

(1) Bismillāhirrāḥmānirrāḥīm

(2) İḳtibās

(3a) Ey ḥakīm ve ḥalīm ve lem yezelī (3b) ʿİlim ve ḥikmetde kāmili ezelī

(4a) Ḥikmetiñ baḥri ṭolu gevher-i ḫāṣ (4b) Nice loḳmanı eylediñ ġavvaṣ

(5a) Ṣanʿatı ḥikmetle Eflāṭun (5b) İki eczādan itdi bir maʿcūn

(6a) Birisi ʿacz iḳrār olur anıñ (6b) Biri ḫulḳunda żaʿfi insānıñ

(7a) Yaʿnī ʿaczine iʿtiraf itmiş (7b) Derdine çāre bulmayup gitmiş

(8a) ʿÖmriñ olursa nice yüz biñ yıl (8b) Ṭālibi ḥikmet olasıñ el-ḥāṣıl

(9a) Şemsden zerre deñlü yılmayasın (9b) Buḥūrdan ḳaṭre deñlü almayasın

(10a) Çünki bu ʿilme hiç bihayat yoḳ (10b) Cümlesin bilmege liyāḳat yoḳ

(11a) Yā ilahī bu ʿilm-i ḥikmetden (11b) Ḳıl ʿināyet bize bu niʿmetden

(12a) Zerreden āfitāb bildüreyin (12b) Ḥikmetiñle kitāb ṭoldurayın

(13a) Çünki nāmıñla ibtidā itdim (13b) ʿAcz ve noḳṣan ile nidā itdim

(14a) Sen tamāma erişdir āḫir kār (14b) Eyle gün gibi ḳudretiñ iẓhār

(15a) Işıgım ile gözüm ḳarasın ezem (15b) Bunda cümle mücerrebātı yazam

(16a) Kāmil olup bilen cemīʿ dili (16b) Diye kim Türkī bu kitāba bili

(17a) Ol Ḥabibiñ ḥaḳḳı ki mefḫar-ı nās (17b) Ḳıl kitābım maḳbūl ʿamme-i nās

(18a) Bulunsa anda bir ṣıḥḥat iden (18b) Degil lāzım ṭıbbīye itmek iḥsān

(19) Ol Ḥaḳḳ-ı sübḥāna ve Teʿālā celle şāne ḥażretlerine ḥamd ve ṣenā ve Resūluna (20) iḳtidā (ve ḥażret-i pādişah) duʿa ve ṣenā itdikten ṣoñra iẓhār (21) mine'ş-şems der ki benī-ādem zebede-i kāʾināt ve eşref-i mevcūdātdan (22) olup ol sebebden (Ḥaḳḳ-ı celle ve ʿalā ḥażretleri) cemīʿ eşyānıñ mümtāzın (23) ve münafıḳlusın insāna ġıdā ḳılup ḥelāl eyledi ve ḫun (24) daʿvetine ṣalā idüp kelām-ı ḳadīminde ve furḳan-ı kerīminde buyurdı ki

[170]

(1) İsteiʿẕbi'llāh (kulū veşrebū ve lā tusrifū, innehu lā yuḥıbbul musrifīn[48]) (2) deyü ḳullarına yeyüp içmek ādābını taʿlīm idüp ʿibādete emr eyledi ve buyurdı ki (3) (vemā ḫalaḳtü'l-cinne ve'l-insa illā liyaʿbudūn[49]) pes, öyle olduysa ehl-i (4) İslāma lāyıḳ ve sezā olan budur ki ḫālıḳ ʿālimiñ ḥaram iddügi nesnelerden (5) ictināb idüp ḥelāl niʿmetlerinden cismiñe ġıdā virüp ʿibādete ḳavī (6) olasın. Zīrā ʿibādet nūr-ı ḳalbiñi rūşen ve naẓargāhı gülşen idüp (7) göñlü ki ḥikmet ve ʿaḳlu ki ʿibret ve cān ki ḳudret ve nefes ki (8) leẕẕet ḥāṣıl idüp ol ḳādir ḳayyūm bir kemāliñ ḳudret ve ḳuvvetin her (9) eşyāda ve cemīʿ mevcūdātda müşāhede ḳılup deryā-ı ḫayrāta müstaġraḳ (10) olasın. Daḫı fikr ve ẕikriñ ol ḫālıḳ gününüñ ʿaẓamet (11) şānında

[48] "Yiyiniz ve içiniz ve israf etmeyiniz. Muhakkak ki O, müsrifler sevmez…" A'raf/31
[49] "Ben ins'i ve cinni ancak kulluk etmeleri için yarattım…" Zariyat/56

olup (feẕkurūni eẕ-kürkum) ḥikmetinde dāḫil olup (12) (feşkurū lī) emrinde tekāsül idilmeyüp gice ve gündüz ṭaġda ve bayırda (13) ve derede ve tepede ve her ḳanġı maḥalde olursañ ol cān tende oldıġı ḥālde (14) Rabbimiz Teʿālā ḥażretlerine ẕikr ile ve şükre borclu oldıġımız iẓhār mine'l-şems ve ebīn (15) mine'l-müsedder. Zīrā cümle maḫlūkātını ketm-i ʿademden ṣaḥrā-yı vücūda getürüp her bir (16) maḫlūkātına güne gün iltifāt idüp benī-ādeme daḫı (ve leḳad kerremnā benī-ādem[50]) (17) deyüp ḳasm idüp (leḳad ḫalāḳne'l-insāne fī ahsen-i taḳvīm[51]) deyü ẓāhiriñi (18) yed ḳudretiyle maṣūr ve bāṭınıñı nūr-ı Muḥammedī ile münevver eyledi. (fesubḥana'llāh el-melikü'l-ḫallaḳ)

(19) Beyt

(20) Ḳalurduḳ dalāletde ol olmasa, olmazdı Ḥaḳḳa o yol bulmasa (21) (ṣalla'llāhu ʿaleyhi ve ʿalā ālihi veṣaḥbihi) zīrā Ḥażret-i Muḥammed eşref-i (22) kāʾināt ve ḫulāṣa-ı mevcūdātdan olup Ḥaḳḳ Teʿālā anı kendi nūrundan (23) ḫulḳ idüp on sekiz biñ ʿālemi anıñ muḥabbetine yaratdı ve ʿulūmü'l-evvelīn (24) ve āḫirini aña virdi. (Beyt)

(25) ʿAlemden laṭīf olsa ʿālemde kār) Nebīler ḳılurdı anı iḫtiyār (26) ve el-fāẓdurır bārlarından bu ḥadīṯ-i şerīf vārid oldı kim (ıṭlub el-ʿilme mine'l-mehī ile'l-laḥidi[52]) (27) pes, vācib oldı kim Ḥaḳḳ Teʿālā ḥażretleriniñ ʿilim ve maʿrifeti ṭalibinden şid-i mesāġ (28) ve saʿy-ı belīġ idüp dünyā ve āḫiret saʿādetlerinden maḥrūm ve maḥzūn olmayasın.

171

(1) Zīrā ʿaleyhi's-selām (ʿaleykum bimucaleseti el-ʿulemā ve'stimāʾ el-hükemā liennaʾllāhi Teʿālā (2) yuḥyi'l-ḳalbe'l meyyiti binūri'l-ʿilmi ve'l-ḥikmeti kemā yuḥyi arża'l-meytete bimāi'l-maṭari[53].

(3) Meʾāl-i Laṭīfi Ve Maʿnā-yı Şerīfi Budur Ki

(4) İmdi bir kişi ʿaḳlım ziyāde olsun ve emr-i nahi fehm idüp din-i mübīn bābında (5) evvelā müşkilātı ḥall idüp ʿālim-i ʿilm-i rabbānī olam dir ise ʿulemā meclisine (6)

[50] "Andolsun, biz insanoğlunu şerefli kıldık …" İsrā/70
[51] "Biz, gerçekten insanı en güzel bir biçimde yarattık…." Tîn/4
[52] "Beşikten mezara kadar ilim öğreniniz" Abdülfettâh Ebû Gudde, Kıymetu'z-zaman, s. 29
[53] "Alimlerle beraber olun ve bilginleri dinleyiniz, çünkü Allah, yağmurla ölü toprağı dirilttiği gibi ölü kalpleri de ilim ve hikmet nuru ile diriltir." Ramehurmuzi, Emsâlü'l-hadis, s.138

varsun ve mülāzemet eylesün. İnsana maraż-ı beden ḥāṣıl olur. Ṣıḥḥat (7) ne ile olur dirse ḥükemā-ı kitābın ve kelāmın istimāʿ eylesün. (8) Tā kim beden-i insān beden-i terkīb olur. Ẓāhir ve bāṭınī neniñ gibi ṭılsımü'l-haydır. (9) İdrāk eylesün, zīrā Allāh ʿaẓīmü'ş-şān ḥażretleri ölmüş olan ḳalbi ʿilim (10) ve ḥikmet nūruyla iḥyā ider. Nitekim yaġmur ṣuyuyla rūy-ı arżı iḥyā itdigi gibi (11) bu mahalle münāsib. (Resūl-ı kibriyā Ḥabībü'r-raḥmāndan vārid olmuşdur ki (12) (el-ʿilmu ilmen el-bedān s̱ümme ʿilmü'l-edyān[54]) ve muḳaddim-i dibāce deyü ḥadīs̱-i şerīf (13) bir tafṣīl ẕikr olunmuş ise bal-ı münāsibe yine beyān olundı.

(14) Meʾāl-i Ḥadīs̱-i Şerīfi

(15) Zīrā ʿilim iki ḳısım üzre olup biri beden ʿilmi ve biri daḫı dīn ʿilmi. (16) Ammā beden ʿilmini evvel ẕikr eyledi. Anıñçün kim bir kişi ḫasta olsa (17) ʿaḳlı beste ve şikeste olup bedeni żaʿīf ve süst-i endām olursa (18) din ʿilmi taḥṣīl olamaz. Anıñçün beden ʿilmini dīn ʿilmi üzerine taḳdīm (19) itdi ki vücūd ṣıḥḥatde olmadıḳca ʿibādet ve inḳıyād, iṭāʿat (20) ve cümle ḫayr ve şerr ve ʿāfiyet beden ile olur. (Ey oġul) ʿilm-i (21) ṭıb ġāyet laṭīf ve şerīf bir ʿilim olup herkese lāzım bir ʿilimdir. Zīrā (22) (faḫr-i ʿālem ve Resūl-ı Ekrem ṣalla'llāhu Teʿālā ʿaleyhi vesellem Efendimiz buyurmuşlardır ki (23) (beledu lā fīhā ṭabīb sekennuha ḥarcu la yeṣuḥ dīnehu ḥattā yeṣaḥ bedenehu[55]) vārid olmuşdur.

(24) Meʾāl-i Şerīfi Ve Maʿnā-yı Laṭīfi Budur Ki

(25) Bir vilāyetde ṭabīb-i ḥāẕıḳ olmasa anda sākin olmaḳ ḥaramdır. Zīrā

[172]

(1) dīn ṣaḥīḥ olmaz ḥattā beden ṣaġ olmayınca ammā vārid olmuşdur ki (2) (ve inne likulli dāʾin devā feizā aṣabet devāuʾd-dāʾi beria bi-iẕni'llāhi[56]) ṣadaḳ-ı ḥīballah.

(3) Meʾāl-i Ḥadīs̱-i Şerīf

(4) Daḫı taḥḳīḳā-i cenāb-ı kibriyā her bir derd içün devā ve şifā ḫulḳ (5) itmişdir. İmdi derdiñ devāsı iṣābet itdigi vaḳtinde Allāhu Teʿālā'nıñ iẕn-i (6) şerīfle biri ve ʿāfiyet bulur. Eger Allāhu Teʿālā ve taḳaddüs ḥażretleriniñ iẕnü (7) 'l-hayyesi olmasa

[54] "İlim ikidir: beden ve din ilmi." Ebû Nuaym el-İsfahânî, Hilyetü'l-evliyâ, IX, 142
[55] Bulunamadı.
[56] "Her derdin bir devası vardır. Eğer o derdin ilacı bulunursa Allah'ın izniyle o iyileşir." Müslim, Selâm, 49

yüz biñ loḳman gelüp şifā ḫazinesinden şifā-ı şerbe (8) içürseler dermān olmaz. (lā mānīʿa liʾaṭāihi velā rādde liḳażāʾihi[57]) vārid olmuşdur.

(9) Meʾāl-i Şerīfi

(10) Derdi viren Allāhu Teʿālāʾdır, girü dermān anıñdır. Lākin ʿulemā daḫı mābeyninde (11) bir sebebdir. Hic sebebsiz nesne yoḳdur. Bu maḥalde bu āyet-i kerīme delīldir ki (12) (ve leḳad āteynā loḳmānü'l-ḥikmete[58]) yaʿnī bir ʿilim ḥikmeti loḳmana virdik, ḳullarımıñ (13) derdine devā ve iʿṭā idiñ dimek ola. Rivāyet olunur ki Ḥażret-i Musa (14) ʿaleyhi's-selāmıñ reʾs saʿādetlerine ṣadaʿ ʿarıż oldı yaʿnī bir baş aġrısına (15) mübtelā oldı. Benī-İsrail'den bir çoḳ cemāʿat gelüp ḫatırın istifsār (16) itdiler ki falan devāyı istiʿmāl idiñ şifā bulursañız Ḥażret-i Musa (17) ʿaleyhi's-selām aytdı ki devā itmezem. Belki Ḥaḳḳ Teʿālā ḥażretlerine tevekkül (18) iderim dimesini meşʿur bu ḥadīṯ-i ḳuddūsi vārid oldı. Ol sāʿatde ḫiṭāb-ı (19) ʿizzet ẓuhūr eyledi ve buyurdı.

(20) Ḥadīṯ-i Ḳuddūsi

(21) (Eter yedān tebaṭṭal ḥikmeti bitüklek yā Musa) maʿna-yı laṭīfi ey benim kelimim (22) olan Musa Ḥikmetimi tevekkülüñ tasabbī ile ibṭāl etmegimi murād iderseñ yaʿnī (23) ben ʿaẓīmü'ş-şān ʿaẓamet-i şānım ve ʿalū ḳudret-i ḫāñ-ı yezdānım ile eṣmār. İşencāre ve nebātāt-ı (24) izhāra bu ḳadar ḫavāṣṣ-ı keṣīre iʿṭā itdim. Anlarıñ menāfiʿini ibṭāl etmegimi murād (25) iderseñ yā Musa itme. Anlar ile kendü ṣudāʿña tedāvī it buyurdı dimek.

[173]

(1) Olur ki Allāh ʿilm ʿāfiyet ol devāyı itmeyince şifā bulmadı. Ey ʿazīzler (2) Cenāb-ı Perverdigār ʿabeṣ ve gerekmez nesne ḫulḳ itdi. Cümle eşyāyı ḥikmet- (3) ü'l-hayesi üzre ḫulḳ itdi ve her şeyde ne ḥāṣıyyet ḳomuşdur ve ṭabīʿatları (4) ne yüzdendir ve ne içün ẓuhūra gelmişdir Ḥaḳḳ Teʿālā ḥażretleri (5) ʿālemiñ ısrārını ḥükemāya bildirmişdir. Pes, ḥükemā daḫı Ḥaḳḳ Teʿālā ḥażretleriniñ (6) ḫazinedarlarıdır. Bunlar ḫayrü'n-nās men yenfeʿu'n-nās ḳabilindendir daḫı Ḥaḳḳ Teʿālā (7) ḥażretleri buyurmuşdur ḳavle teʿālā (yuʿti'l-ḥikmete men yaşa ve men

[57] Bulunamadı.
[58] "Andolsun, biz Lokmân'a 'Allah'a şükret' diye hikmet verdik …" Lokman/12

yevʿte'l-ḥikmete faḳad (8) utiya ḫayran keŝīra vemā yezzkkeru illā ulu'l-elbāb[59]) ṣadaḳü'l-ʿaẓīm. (9) Bu delīl ile erbāb-ı eṭıbbā pādişāhlarıñ ve vezīrānıñ ve aña bür ve aġnayanıñ (10) vācibü'r-riʿāyeleri gereklüleridir. Zīrā şedāid rüzgārdan beden mülküne (11) emrāż-ı muḫtelife ġalebe eylese ḥükemā muʿālece ile anı menʿ iderler. Nitekim (12) vezīrā-ı medbūr tedbīr ile memleket üzerine ḫurūc iden ʿadüvv ʿaskerin (13) defʿ itdigi gibi (pes imdi her vilāyetde bir ṭabīb-i ḫāzıḳ lāzımdır ki (14) ey benim ʿömrüm ḥāṣılı oġlum ḫastalara devā ve şifā ide. Zīrā şerīʿat (15) ü'l-İslāmda yazar ki

(16) (lā tedḫal beleden leyseflīhā sulṭān velā sāīs ey aṣḥābü's-siyāseti mine'l-vulet (17) ve ḳīle velā ṭabīb-i ḥāzıḳ) vārid olmuşdur.

(18) Yaʿnī bir belde ki kendüsünden sulṭān-ı ʿādil ve vālilerden aṣḥāb-ı siyāset (19) veyāḫūd ḥekīm-i ḥāzıḳ bulunmaya o memlekete girmek ve anda temekkün etmek lāyıḳ (20) ve cāʾiz degildir. Zīrā ḫavāb ve rāḥat ve ṣıḥḥat ve ʿāfiyet güc (21) olur ve kenār yerlerde de ṭabīb az bulunup ṭabīb-i ḥāzıḳa muḥtāclarıñ (22) nihāyeti yoḳdur. Nice vilāyetler vardır ki ṭabīb bulunmadıġından ġayrı (23) ṭabībe müteʿallik bir risāle daḫı bulunmaz. Şāyed bulunsa daḫı āŝar-ı ʿatīḳadan ḳalup (24) köşede ve bucaḳda çürümüş, kimisi ʿArabī ve kimisi Farsī oldıġından (25) ḫulḳ istiḫrācından ʿāciz olup ḳalmışdır. Ol sebebe mebnī iḫvānıma ḫidmet (26) ve ḫayr duʿā ile yād olunmaḳ içün her ıḫlānıñ ve ehl-i inṣāfiñ ferāset

[174]

(1) ve dirāyetine göre bu kitāb-ı müsteṭāyı tertīb idüp bir ʿillet ve bir emrāż (2) içün fihristine mürācāʿat olunup elbette maṭlūb ve maḳṣūda muvāfiḳ bir devā (3) ve şifā bulunur. Ġaflet olunmayup diḳḳat oluna.

(4) Ey müʾmin-i muvaḥḥid olup Cenāb-ı Ḥaḳḳıñ vāḥdetini ḳalbleriyle taṣdīḳ (5) ve dilleri ile iḳrār iden ṭālib-i esrārü'l-hay bunı biliñiz ki

(6) ol ulūhiyet-i ẕāt-ı pākında maḳṣūra ve rubūbiyet-i ṣaffāt-ı semāñına (7) maḫṣūre olan ẕāt-ı ecel aʿlā ve celle ŝenā ḥażretleri maḫlūḳ olan benī-ādemi (8) bir ḳaṭre menīden ẓuhūra getürüp ṣūret-i ẓāhirin ʿanāṣır-ı erbaʿadan iḥsan-ı (9) ṣūretde ḫulḳ idüp nefes-i nāṭıḳa anda sākin ve temekkün eyledi ve daḫı (10) ʿanāṣır-ı erbaʿadan (āb) (ve hava) (ve ḫāk) (ve nār) dır. (11) ʿAnāṣır-ı erbaʿadan (evvelkisi ateşdir (cān)

[59] "Allah hikmeti dilediğine verir. Kime hikmet verilirse ona pek çok hayır verilmiş demektir. Ancak akıl sahipleri düşünüp ibret alırlar." Bakara, 269

gibi ʿulvīdir. (12) Ṭabīʿatda ḥār ve yābisdir. Beden-i insānda aña ṣaġrī dinür. İkincisi (13) (havadır) aña (göñül dirler) dāʾimā vücūd-ı insānda bī-ḳarardır. (14) Ṭabīʿatda ḥār ve raṭbdır ve beden-i insānda aña (ḳan dirler. Üçüncisi (15) (ābdır) ʿāḳıl gibi meskenet ravʿını terden getürmez. Ṭabīʿatı bārid (16) ve raṭbdır. İnsanıñ bedeninde aña balġam dirler.

(17) ʿAnāṣır-ı Erbaʿadan Dördüncisi Ḥākdır

(18) Nefes gibi süflīdir. Ṭabīʿatı bārid ve yābisdir. Beden-i insānda aña (sevdā) (19) dinür. Pes, ḫālıḳ-ı mevcūdāt bu dört ażdādı bir yerde cemʿ idüp (20) cism-i insānı ḫulḳ ve mükemmel eylemişdir.

(21) Ammā kemāl-i ḳudretinden bu ʿanāṣır-ı erbaʿayı yigirmi sekiz ḳısma taḳsīm eylemişdir

(22) evvelkisi (ḳan), ikincisi (ṣafrā), üçüncisi (balġam), dördüncisi (sevdā), (23) beşincisi (deri), altıncısı (et), yedincisi (siñir), sekizincisi (24) (ṭamar), ṭoḳuzuncı (yaġ), onuncısı (ilik), on birincisi (seng)

[175]

(1) on ikincisi (seçnāḳ), on üçüncisi (kibrik), on dördüncisi (2) (ṭırnaḳ), on beşincisi (ḳıl), on altıncısı (bağırsaḳdır), on yedincisi (3) (beyin), on sekizincisi (yürek), on ṭoḳuzuncısı (bağır), yigirmincisi (4) (öyken), yigirmi birinci (böbrek), yigirmi ikincisi (ṭalaḳ), yigirmi üçüncisi (5) (üküк). Yigirmi dördüncisi (boġartlaḳ), yigirmi beşincisi (kemürtek), (6) yigirmi altıncısı (meşāne), yigirmi yedincisi (ḫāya), yigirmi sekizincisi (7) (raḥimdir.)

(8) Ey ʿAzīzler Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Ola Ki

(9) Ol ḫālıḳ-ı heft-āsmān olan Rabbimiz Teʿālā ḥażretleri cümle maḫlūḳātını ketm-i ʿademden (10) saḥrāyı vücūda getüren Perverdigārımız beden-i insānı bu yigirmi sekiz nevʿ (11) eşyā ile āreste ḳılup bāṭını cān-ı göñül, ʿaḳıl-ı nefs birle müşerref (12) eyleyüp bu çār-ı ʿunṣurı bunlara ḫidmetkār eyledi. Bu dördi berāber (13) olursa yaʿnī muʿtedil olursa beden-i insān dāʾimā ṣıḥḥat üzre olur (14) ve (eger bu dört) muʿtedil olmayup erkānından biri artıḳ veyā eksik olursa (15) bedene zelzele vāḳiʿ olup ḫarābe-i müteveccih olur. Zīrā ḫāric-i ʿitidāl olup (16) beden żaʿīf ve süst olup ʿamelden ḳalur. Pes, tende ṣıḥḥat olmasa cānda (17) ḳudret ve bedende ḳuvvet ve

dimāġda leẕẕet olmaz. İmdi bunlarıñ iʿtidāli (18) perhīz-i iʿtidāl iledir. Yoḫsa bütün bütüne perhīz ile degildir ve zevāli (19) muḫālif ġıdālardandır. Bu maḥale münāsib bu ḥadīṯ-i şerīf vārid olupdur ki (20) Ḳāle Resūlu'llāh ṣalli ʿaleyhi vesellem (el-miʿdetü beytü'n külli dā'in ve'l-ḥimmetü reʾs'i (21) külli devā'i) vārid olmuşdur.

(22) Meʾāl-i Ḥadīṯ-i Şerīf

(23) Miʿde cemīʿ-i emrāżıñ ve her bir renciñ evidir ve ṣınamaḳlıḳ ve perhīzkār (24) olmaḳ her bir ṣaġlıġıñ ve ʿāfiyetiñ başıdır.

[176]

(1) İmdi Ḥükemā Buyurmuşlardır Ki

(2) İştihāʿ-ı kerem olmayınca ṭaʿāma el ṣunmayasız ve daḫı iştihā var iken (3) eliñ ṭaʿāmdan çekesiz. Allāhu Teʿālā ve taḳaddes ḥażretleri buyurur ki

(4) (ve kulū veşrebū velā tusrifū lūyuhibbü'l-müsrifīn[60])

(5) Maʿlūm ola ki velā tusrifū vā beyānından murād bu ola ki ṭaʿām üzerine ṭaʿām (6) yemeyesiz. Tā ki bedeniñiz ṣıḥḥat üzre ola ve illā isrāf üzre yinen (7) ṭaʿāmdan toḫuma olup niçe ʿilletler ẓuhūr ider. Zīrā büyükler buyurmuşlardır ki

(8) Beyt-i Laṭīf

(9) Ger gül-şeker ḫor be-tekellüf ziyān būd, ve nān-ı ḫuşk dīr ḫurī gül-şeker būd.

(10) Maḥṣūl-i Beyt

(11) Gül-be-şeker yesen ṭoḳ iken ulu ziyān olur ve eger ḳurı etmek ʿacele (12) itmeyüp aġır aġır ekl ider iseñ o saña gül-be-şeker olur. İmdi (13) bu ḫulāṣadan murād budur ki ḳarın ṭoyduḳdan ṣoñra ekl olunan ṭaʿāmlar (14) ṣafrāya müteʿalliḳ olursa ṣafrāvī marażlar ẓuhūr idüp beñizleri (15) ṣarı olur. Ḥummā-ı muḥteriḳ ve ḥummā-ı ʿunuf ve ṣarılıḳ gibi ve daḫı bunlara beñzer ʿilletlere (16) mübtelā olur ve eger ekl itdiġi balġama müteʿalliḳ ġıdālardan ise (17) aḳ behaḳ ve baraṣ ve uyuz ve frengi zaḥmeti ve dāü'ṣ-ṣaʿleb ve dāü'l-ḫāye (18) ve öksürük ve żıyḳ-ı nefes ve verem ve bunlara beñzer elemlerle ḥāli mükedder olur (19) ve eger ġıdāsı sevdāya müteʿalliḳ olursa mālīḫulyā ve ḳara behaḳ ve ḳara (20) ḳura düşler görmek, unutsaḳlıḳ ve ḥicāb ve bunlarıñ emṡāli ʿilletlere (21) mübtelā olur.

[60] "Yiyiniz, içiniz fakat israf etmeyiniz. Muhakkak ki Allah, israf edenleri sevmez." A'raf, 31

(22) Eger Ekl Olunan Ġıdālar Ḳana Müteʿallik İse

(23) Fāsid ḳan çıbanları ẓuhūr idüp ve burun ḳanı ṭurmamaḳ gibi zaḥmetlere

[177]

(1) dūçār olurlar. Bu ẕikr olunan emrāżlar dāʾimā oturup işi ve güci (2) olmayup evden ṭaşra çıḳmayan ve ḳomşiden ḳomşiye yayan gitmeyen ẕevāt-ı kirām (3) ḥaḳḳındadır. Lākin bedeni ṣıḥḥat ve ʿāfiyetde ve miʿdesi ḳuvvetde olmadıḳca (4) ve gündüz işde ve gücde ḳoşup yelan-ı ẕevāt içün degildir. Zīrā (5) anlar ne ḳadar ekl ve şarāb itseler ol ḳadar ḳuvvet ḥāṣıl olur ve bizim mücerrebimizdir. (6) Ṭarsus ve Aṭana ṭaraflarında ekin ve oraḳ vaḳtleri yevmiye beş defʿa yemek yemeyince (7) işlemezler ve ḫasta olup bayılırlar. Herkesiñ maʿlūmıdır. Temmet.

(8) Bu Maḥale Münāsib Ḥekīm-i Eflāṭun Buyurmuşlardır Ki

(9) El-cuʿ saḥāb yumṭiru'l-ʿilme ve's el-feṣāḥete eş-şebʿau saḥāb yumṭiru'l-cehle ve'l-ġafle meʾāli (10) ʿibāre budur ki

(11) aclıḳ bir seḥāb-ı raḥmetdir. Andan yaġan ʿilm ve faṣaḥatdır ve ṭoḳluḳ seḥāb-ı ẓulmetdir. (12) Andan yaġan cehl ve ġafletdir dimişlerdir.

(13) Bu faṣl fuṣūl-ı erbaʿada ne istiʿmāl itmek lāzım olur ve neden ṣaḳınmaḳ (14) gerekdir. Tā ki beden-i insān emrāż-ı muḫtelifeden müberrā ola. Evvelā ol (15) bahar faṣlında bārid ve yābis ġıdālar yemek gerekdir ve yaz vaḳtinde bārid (16) ve raṭb ġıdālar ekl gerekdir ve ḳış faṣlında ḥār ve yābisdir. Aña göre (17) ġıdālar yemek gerekdir. Zīrā cism bir baġa beñzer. Baġban tımār ider ise (18) maʿmur olup neşv ve nemā bulup meyve virir. Eger baḳılmaz ise ḫarāb (19) olup istediğiñ gibi maṭlūb ḥāṣıl olmaz. Zīrā cemīʿ maḫbūkdan cismiñ (20) saña yaḳındır. Ḥaḳḳ Teʿālā ḥażretlerine ʿibādāt ve ṭāʿat vücūduñ ṣıḥḥatiyle (21) olur ve ṣıḥḥat daḫı perhīz ile olur. İmdi nelerden perhīz eylemek (22) gerekdir. Ḥükemā-ı müteḳaddimīnden ṣāhib o alā'l-bābda buyurmuşlardır ki

(23) etefḳavvā eṭıbbā'l-Fārisi ve el-Rūm ve el-Hindiyān cemīʿü'l-emrāż yetevellüd min setet eşyā (24) keşretü'l-cimāʿ ve ḳaletü'n-nevm fī'l-leyl ve keşretü'n-nevm fī'l-bahār (25) ve ḥabsü'l-bevl ve şarābü'l-mā fī cevfe'l-leyl ve idḫālü'ṭ-ṭaʿām ʿale'ṭ-ṭaʿām

[178]

(1) Meʾāl-i Şerīfi Budur Ki

(2) Hindiñ ve Rumuñ ve ʿAcemiñ ṭabībleri ittifāḳ idüp buyurdılar ki (3) taḥḳīḳā cemīʿ marażlar insānıñ bedenine altı nesneden ẓuhūr ider. (4) Evvelkisi keṩret-i cimāʿ, ikincisi gice uyḳusunı az uyumaḳ, (5) üçüncisi gündüz çoḳ uyumaḳ, dördüncisi bevl-i ḥabs idüp (6) ṣaḳlamaḳ, beşincisi gice yarısında ṣu içmek, altıncısı ḳarnı ṭoyduḳdan (7) ṣoñra üzerine faẓla ṭaʿām idḫām itmek. İşte emrāż-ı muḫtelife bu maʿdūd (8) olan altı nesneden ḥāṣıl olup bunları bilüp ʿamel idüp ṣaḳınmaḳ (9) gerekdir. Ebyāt-ı ātiye meʾāl-i bālāyı muʾeyyid ve müʾekkiddir.

(10) Naẓm

(11) Cemʿ kerdem bahar tevāyen yād kār ez-duʿā-i ḫayr mārā yād dār.

(12a) Eṭıbbānıñ budur pend-i kelāmı (12b) Ṣaḳın ifrāṭıyla yeme ṭaʿāmı

(13a) Ki her emrāżıñ aṣlı çoḳ yemekdir (13b) Gice bīdār gündüz uyumaḳdır

(14a) Ṣaḳınġıl çoḳ yemekden her yemişi (14b) Żarardır çoḳ yemek beñze ve dişe

(15a) Yer iseñ nola işte ġālibken (15b) Eliñ çekgil ki miʿdeñ ṭālibken

(16a) Uyanup donla ṣu içmek ḫaṭardır (16b) Tenü ki ḥabsü'l-bevl itmek żarardır

(17a) Aḳar ṣu şarḳı ola yaşamalı (17b) O ṣudan içmegil ḫoş ola ḫālī

(18a) Su aḥalde ṭutarsa kemigi mülküñ (18b) Olur evvel kendiniñ cānına düşman

(19a) Cihānıñ varlıġı āb havadır (19b) Hava ü āb-ı bed bir bir ḫaṭādır

(20a) Olur evvel ʿavretiñ nūşı saña nīş (20b) Ki senden sāl ü māhile ola bīş

(21a) Ḫuẕu pīre zenāndan eyle zinhār (21b) Ki bunlardır esās ʿömre ġaddār

(22a) Münāsib genc ṭoġuru olur saʿādet (22b) Ayagü kebā girsene ve laʿnet

(23a) Anıñ egrisine tez vir ṭalaḳı (23b) Bir eyüsüne cehd-i āyet ol ṭalaḳı

(24a) ʿÖmr cariḥ itmegil inṣāfa gelmez (24b) Ayagü cehdle hic ṭoġrı olmaz

(25) Bu beytiñ manẓūmunı zīrde tafṣīl ve beyān olunur.

[179]

(1) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm Ola Ki Bir Ākil Ḳaçan Vezni İle

(2) Ve Vaḳti İle Ekl Ṭaʿām İtse

(3) Ḳırḳ ḫāṣ loḳmadan bir ḳaṭre ḳan ḥāṣıl olur. Ḳırḳ ḳaṭre ḳandan bir (4) miṣḳāl rūḥ ḳanı ḥāṣıl olur ki ḥükemā aña māddetü'l-ḥayāt taʿbīr iderler. (5) Yaʿnī ṣaġlıḳ sermāyesi dimek olur ve burun içinde maḳām (6) itmişdir ki aña keylūs daḫı dirler. Anıñçün hażm-ı ṭaʿāmdır. (7) Allāhu Teʿālā ve taḳaddüs ḥażretleri aña bir ḥarāret virmişdir ki yiyüp (8) içdigi ġıdālarıñ ḥarāretinden ḳaynar şol ḳazan ḳaynar gibi ki eriyüp (9) bulamaca döner. Ḳaçan kim kemālin bula. Māsārıḳā ṭamarlarından baġıra ve arḳaya (10) redd olunur daḫı anı ḳabūl ider. Tekrār anda daḫı ḳaynar. Tamām kemāl bulur. (11) Anıñ revāḳı ṣāfī ḳan olur ve köpügünden ṣafrā olur ve ṣıḳlından (12) sevdā ḥāṣıl olur ve evvelki ḥarāretden bāḳī ḳalan ḫām ve pişmemiş taḳṣīrden (13) balġam olur. Pes, bu ʿanāṣır-ı erbaʿadan insānda bu vechle kemālin bulur.

(14) Bu Faṣl Aḫlāṭıñ Mürettib Ve Aḥkāmını Beyān İder

(15) Maʿlūmuñuz ola ki bu aḫlāṭ-ı erbaʿanıñ ṭabīʿīsi vardır ki cümleden biri ḳandır. (16) Evvelā ḳanıñ ṭabīʿīsi oldur ki rengi al kendi ṣāfī ṭaʿāmı ṭatlu (17) olur ve rāyiḥası güzel olur ammā ġayrı ṭabīʿīsiniñ rengi ḳoyu (18) maturaḳ olup ṭaʿāmı ṭatsız olur ammā ṣafrānıñ ṭabīʿīsi ḳanıñ (19) köpügünden olur ve alā ġayrı ṭabīʿsi dört nevʿdir. Dört nevʿiden nevʿi (20) ola merī dirler. Buña balġamdan bir miḳdār ruṭūbet ḳarışır. Bir raḳīḳ ṣu (21) olur. Nevʿ-i ṯāniye, merī meci dirler. Buña daḫı balġamdan biraz ġalīẓ ḫılṭ (22) ḳarışur. Yumurṭa ṣarısı gibi ḳıvraḳ ṣarı olur. Bunuñ ḥarāreti (23) evvelki ḥarāretden ziyāde olur. Nevʿ-i ṯālise güzārı dirler. Sincābī (24) olur. Bu sincābī, iki nevʿiden peydā ve ẓāhir olur. Ekṯeri miʿdeden

[180]

(1) ḳopar. Bunuñ ḥarāreti ol iki nevʿden ziyādedir. Nevʿ-i rābiʿe zencārī (2) dirler. Rengi yeşil olur. Bunuñ ṭabīʿīsi aġuya ḳarībdir ammā balġamıñ (3) ṭabīʿatı ḥarāretiñ taḳṣīrinden tamām müsteḥaḳında pişmiş idi. Bunuñ ḳan almaġa imkānı (4) vardır. Bā-ḫuṣūṣ aṣlında ḳan idi ve alā ġayr-ı ṭabīʿsi beş nevʿ (5) üzerine olup evvelki nevʿine balġam-ı halvī dirler. Buña biraz ḳanıñ (6) ruṭūbetinden ḳarışur. Ṭaʿāmı ṭatluraḳ olur.

(7) Beş Nevʿden Nevʿ-i Ṯāniye Balġam-ı Ṣāliḥ Dirler

(8) Buña bir miḳdār küyünmüş ṣafrā ḳarışur. Ṭaʿāmı ṭuzlu olur. Bu balġamıñ (9) envāʿından issidir ve üçünci nevʿine balġamı-ı ḥāmıż dirler. Bu nevʿ balġam (10) ḥulvidendir ammā ḥarāret azlığından tamām ḳaynamamışdır. Ekşiligi bu sebebdendir. (11) Dördünci nevʿine balġam-ı afs dirler. Buña biraz ekşi sevdā ḳarışmışdır. (12) Anıñçün ṭaʿāmı kükürde ve māzu leẕẕetine beñzer ve beşinci nevʿine balġam-ı nefed (13) dirler. Zīrā ṭaʿāmı yoḳdur. Bu nevʿe ruṭūbet ve bürūdet ġālib olur. (14) Bu balġamıñ envāʿı nevʿinden ṣoġuḳ olur ammā sevdā-yı ṭabʿı ḳanıñ ṣıḳlından (15) idi ve alā ġayrı ṭabīʿsi aḫlāṭıñ küyünmesinden olur. Yaʿnī ḳan (16) yansa sevdā olur ve ṣafrā yansa sevdā olur ve balġam yansa sevdā (17) olur ve sevdā yansa sevā-yı ġayrı ṭabīʿi olur. Aḫlāṭıñ iʿtibārınca taḳsīm (18) gerekdir. İmdi bilgil kim bu aḫlāṭıñ her birisiniñ sebeb-i fāʿlisi (19) ve sebeb-i māddesi ve ʿillete ṣūriyesi ve sebeb-i māddesi ṣāliḥ ve muʿtedil (20) aġdiye ve eşribedir ve sebeb-i ṣūriyesi nażc-ı fāżıldır. Yaʿnī lāyıḳ (21) üzre pişmekdir. ʿİllete ġāyesi bedeniñ naḳdīsi ve hem tertībidir. (22) Ammā ṣafrā ṭabīʿatıñ ʿillet-i fāʿliyesi ve muʿtedil ḥarāretdir ve ġayrı ṭabīʿsi (23) ifrāṭ-ı ḥarātdır. ʿİllet-i māddiyesi ṭatlu ve yaġlu ve tīz ve āsi ġıdālardır (24) ve ʿillet-i ġāyesi ifrāṭ-ı nażcdır yaʿnī çoḳ pişmekdir ve aʿżālarda (25) ʿużuv var ki anıñ naḳdiyyesinde ṣafrādan bir miḳdār gerekdir tā kim ḳanı

[181]

(1) raḳīḳ ve talṭīf idüp ṭāirlerden āṣānlıġla geçe ve sebeb-i ġāyesi (2) bu talṭīf ile aʿżāya ġıdā virmekdir ammā sevdā-yı ṭabīʿniñ sebeb-i (3) fāʿlisi muʿtedil nażcdır ve ġayrı ṭabīʿsi ifrāṭ ġıdālardır ve sebeb-i (4) ṣurisi ṣıḳl olup seyelānı ve taḥlīl az olmaḳdır ve aʿżālarda (5) ʿuzvlar vardır kim anıñ naḳdiyyesinde sevdādan bir miḳdār mā gerekdir.

(6) Bu Faṣl Aʿżānıñ Mütevellid Etini Ve Aʿżāya ʿĀrıż

(7) Olan Şeyleri Bildirir

(8) Ey ehl-i kemāl Maʿlūmuñuz ola ki aʿżā didikleri şey şol cismlerdir ki (9) anıñ tevellüdi aḫlāṭ-ı mizācıñ olandandır. Nitekim aḫlāṭ daḫı cismlerdir ki (10) tevellüdi erkān-ı mizācıñ ibtidāsındandır (ammā aʿżā didigimiz) dört ḳısım (11) üzre olıcıdır. Pes, bu aʿżānıñ bir ḳısmına aʿżā-ı reʾsiye dirler.

(12) Daḫı Maʿlūm Ola Ki Aʿżā-ı Reʾsiyede

(13) Dört Ḳısım Üzre Olıcıdır

(14) Üçi beḳā-yı leşḫus içündür ve biri daḫı beḳā-ı nevʿ içündür. Ṭabīʿī (15) ḳuvvā bunlara muḥtācdır ammā evvelki bekā-yı şaḥsdır. Elbetde ḳuvvāyı (16) aña muḥtācdır. Anıñ biri yürekdir. Zīrā ḳuvvet-i ḥayvānīsiniñ mebdeʾidir (17) (ve birisi bağırdır) Bu hem naḳdiyye ḳuvvetiniñ dimāġıdır ve ḥis ve ḥareket (18) mebdeʾdir (ammā evvelki) dabuḳā-i nevʿ içündür. Ḥayālar ve ẕekerlerdir.

(19) Maʿlūm Ola Ki İmdi Aʿżānıñ Bir Ḳısmı Daḫı Aʿżā-ı

(20) Reʾsiñ Ḫidmetkārıdır

(21) Bunlar daḫı dört ḳısma münaḳḳımdır. (Ḳısm-ı evvel) ʿurūḳ-ı żavārid yaʿnī (22) müteḥarrık-ı şerāʿindir. (Ḳısm-ı ṯānī) ḳātne-i ruṭūbiye-i zeccāciye dirler. Ādemiñ (23) yüzi içinde görinür. Āyine gibidir. (Üçünci ḳısmı) ḳātne-i (24) cildiye dirler. Ol zeccāciyeyi ḳablamışdır. (Dördünci ḳısmı) ḳātne-i (25) ʿankebudiye dirler. (Beşinci ḳısmı) ḳātne-i ruṭūbiye-i beyżiyye dirler. (Altıncı

[182]

(1) ḳısmı) ḳātne-i ṭabaḳa-ı ḳarniye dirler. (Yedinci ḳısmı) ḳātne-i ṭıbba-ı (2) mülteḥamad dirler. Ġāyet beyāż olur ve dimāġıñ ṣaġ cānibinde ṣol (3) göze bir mücevvef siñir gibidir ve ṣol yanından ṣaġ göze bir siñir gibidir. (4) İki ḳaş arasında birleşirler göz her ḳanġı ṭarafına bir āfet irişse (5) anuñ nurı evvel bir gözine gider. Pes, dimāġda göze ol siñirler (6) içinden irişür. Beden-i insānda bu iki siñirden ġayrı mücevvef siñir (7) yoḳdur ammā cenāb-ı kibriyā dimāġı üç bölük ḳıldı ve aralarında ṣoġan (8) żārı gibi perdeler çekdi. Biri alnından yaña) göze nūr virir (9) (ve biri tebeniñ ortasındandır) (ol maʿden ʿaḳıldır) (ve biri daḫı (10) eñseden yañadır) ol aʿżāda olan siñirlere ḳuvvet virir.

(11) Ey Ādem ʿAleyhiʾs-selām Ḥażretleriniñ Evlādları Biliñiz Ki

(12) Ḥaḳ Teʿālā Ḥażretleri Ḳullarınıñ Vücūdını

(13) Üç yüz on sekiz pāre kemükler ile (ve üç yüz altmış altı munfaṣıl) ve dört yüz (14) ḳırḳ dört parça ṭamarlardan ḫulḳ itmişdir ve bunlara ālet olaraḳ (15) niçe biñ muʿīn ḫulḳ itmişdir. Ez-cümle (eller yaratdı ki) menfaʿatlu nesneleri (16) ṭutup ḳaldırup getürmek içün (ayaḳlar yaratdı ki) ḳıyāma ṭurmak (17) ve ḫayr işlere gitmek içün (ve şekl-i ṣūret ve cemāl) (ve kemāl) (18) (ve ʿaḳl) vesāʾir ferāsetler virüp

mükemmel eylemişdir. Fetebāreke'llāh aḥsene'l (19) ḫālıḳīn[61] zehi Rabbimiz Teʿālā ḥażretleri ṣanʿatında noḳṣān itmemişdir. (20) Öyle ise şarṭ-ı inṣāf mıdır ki biz de ḳulluġı yerine getürmeyelim (21) yaʿnī dāʾimā şükr idelim ḳulluġı yerine getürüp ʿibādet-i ṭāʿat idelim. Zīrā (22) bu dünyā serīʿü'z-zevāldir. Az vaḳt içinde ḥużur-ı Perverdigārımıza cümlemiz (23) rücūʿ idecegiz. Şekksiz ve şübhesiz.

(24) Şu Faṣl İnsānıñ Ṣūretine Naẓar Olundıġı Ḥālde

(25) Ādemiñ Ḥālini ʿAnāṣır-ı Erbaʿanıñ Ḥükmüni Bildirir

(26) Ey aḫillāʾ maʿlūmuñuz ola ki imdi demevī ādemiñ ʿalāmeti oldur ki (27) yüzi ḳızıl ola ve boynu ṭamarları ṭolu ve ṣalyārı ṭatlu ve faṣd

[183]

(1) ve ḥacāmet yerleri giciye ve bedeni ḥummā çekmiş ādem bedeni gibi issi ola (2) ve eger bedeninde nā-ḫoşluḳ veyā ḥummā gibi nesneler olursa ṣoġuḳ havadan (3) ḥaẕẕ ider ve bevli rengi al ola. (Ammā ṣafrāvī ādemiñ beñzi ṣarı (4) ve aġzı acı ve ḳurı, ṭarafi ġālib ola. Gözleri ṣudan gitmeye. Dāʾimā (5) ṣu arzu ide ve ṭamarları tīz tīz ata ve ḥummā zaḥmetleri ʿārız olsa (6) ditrede. Ṣoñra ḳızdıra ve bevli rengi ṣarı ola ve daḫı balġamı ādemiñ (7) ʿalāmeti oldur ki beñzi aḳ ola ve ṭamarları āheste ḥareket ide ve kāhil ve tenbel (8) ola ve ḫoş olmasa çoḳ uyuya ve bedeni aḳ ve gözleri gök ola (9) ve bevliniñ rengi aḳ ola

(10) Maʿlūm Ola Ki Sevdāvī Ola Ādemiñ ʿAlāmeti

(11) Oldur ki levni ṭonuḳ ve beñzi ṣoluḳ ve bedeni ḳırıḳ ola ve dāʾimā (12) tefekkürde ola ve dāʾimā ġam-gīn ve ġuṣṣalı ola ammā pīrlik zamānında sevdāsı (13) ġālib hem güz faṣlında ziyāde ola ve bevli rengi siyāh ola ammā bu dört (14) cevher ki vardır. Beden-i insān bunlar ile ḳāʾimdir ve her birisi bir faṣlıñ (15) mizācın ṭutar (nitekim bir yıl dört faṣl oldıġı gibi) (ḳan) evvel (16) bahārda maḫṣūṣ ve (ṣafrā) yaz yāḫūd yay faṣlına maḫṣūṣ oldıġı gibi (17) ve (sevdā) güz faṣlında ve (balġam) daḫı ḳış vaḳtine maḫṣūṣdur.

(18) Ey Aḫillāʾ Benī-ādem Evlādlarınıñ ʿÖmri Daḫı

(19) Dört Faṣl Üzre Olıcıdır

[61] "Yapıp yaratanların en güzeli olan Allah pek yücedir…" Mu'minûn/14

(20) Faṣl-ı Evvel Sinn-i Ṭufūliyyet Beyānındadır

(21) Yedi yaşından on beşine ḳadar bu eṣnāda bedeni ve ḳuvveti ve ḥüsni artar. (22) Bunda ḥarāret ve ruṭūbet ziyāde olur.

[184]

(1) İkinci Faṣl Sinn-i Temyīz Beyānındadır

(2) On beşinden otuz beşine varıncaya ḳadar. Beden bu faṣlda (3) ʿaḳl ve kemāl ve hüner ṣāḥibi olup her şey fehm ve idrāk ider. (4) Bunda ḥarāret ve yubūset ve ġayret ġālib olur.

(5) Üçünci Faṣl Sinn-i Vuḳūf Beyānındadır

(6) O da otuz yaşından ḳırḳ yaşına varıncaya ḳadar. Gice ile gündüzüñ (7) bir olması gibi yaʿnī seni ḳırk seneye başdığı anda neşv ü nemā bulmaz. Bir müddet anda (8) tevaḳḳuf ider. Ḳırḳ yıllıḳ ʿālimdir. Bu senede ādem gerüye döner ve bu yaşda ādeme bürūdet (9) ve yubūset ġālib olur.

(10) Ve ʿÖmrüñ Dördünci Faṣlı Sinn-i İnḫiṭāṭ-ı Ḫafī Dirler

(11) Altmışına ḳadar ve sinnü'ş-şuyūḫ da dirler. Pīrlik ve naçarlık vaḳt-i zamānıdır. (12) Bu yaşda ʿaḳılda ve fikrde vesā'ir ḳuvvālarda noḳṣān eṣerleri (13) ẓāhir ve āşikār olur. Nitekim ḳış faṣlıdır. Sinnü't-temeşşe bāliġ olunca (14) ḳışa müşābihdir. Her şey noḳṣān buldığı gibi altmış yaşına girince her şey (15) noḳṣān bulur. Bürūdet ve hem ġarīb ruṭūbet peydā olur.

(16) Beşinci Faṣl Sinn-i İnḫiṭāṭ-ı Celīdir

(17) ʿÖmrüñ intihāsına ḳadar ve ʿömrüñ nihāyeti dimekdir. Dördünci faṣl da dāḫildir ammā semiz (18) olmaḳ, et cihetinden ise ḥarāret ve ruṭūbet ġālib olur ve alā arıḳlıḳıñda yüzi (19) ḳızıl ise ḥarāret ve yubūset ġālib olur ve eger beñzi aḳ olur ise (20) bürūdet ve yubūset ġālib olur ammā erkek ile dişi mābeyninde farḳ (21) budur ki erkekiñ ḥarāreti ve yubūseti ġālibdir ve bürūdeti dişiniñ (22) artıḳ olur.

[185]

(1) Bu Aḥvālde Taṣarruf-ı ʿaḳliye Lāzımdır Vallāhu Aʿlem Bi'ṣ-Ṣavāb

(2) Ey Aḫillāʾ Mükerrer Ola Ki Ṭabāyiʿ-i Nabż Ne Keyfiyetde

(3) Ve Ne Ḥāletde Ḥareket İder Beyān Olunur

(4) El-nabż yaʿnī nabż-ı şerāyin ṭamarlarıñ ḳabżı ve besṭā ḥareketiniñ (5) ʿalāmeti budur ki bunuñ ḥareketi cānıñ ve cismiñ ṣıḥḥati ʿalāmetidir (6) şol bir nefes ki alur virirsin. Rūḥuñ fużūlātı anıñ ile defʿ olur. (7) İmdi bu ḥareket on nevʿ üzre olup

(8) Yedi Ḳısma Münḳasımdır Birisi Ṭavīl 2 Ḳaṣır 3 Muʿtedil

(9) 4 ʿĀrıż 5 İʿtidāl İle ṭar olmaḳ, 6 Müşterif Yaʿnī

(10) Baḳmaḳ 7 Yapışmaḳdır Ammā Kitāb-ı Ḳānunda

(11) Yigirmi yediye taḳsīm itmişdir. O ḳadar tafṣīliñ lüzūmı yoḳdur ve bu ḳadar (12) kifāyet ider. Zīrā ol tafṣīl bu yedi içinde mündericdir ammā ṭamarlarıñ (13) ḥareketi üç ḳısım üzre olıcıdır. Evvelkisi ḳatı żarbdır. 2 (14) Yumşaḳdır. 3 Mutavassıṭdır ammā ol zamān kim görürsin ki nabżıñ ḥareketi (15) yā serīʿdir veyā baṭī yaʿnī gic ḥareket ider veyāḫūd mutavassıṭdır (16) veyā ṣayb yaʿnī yumşaḳ veyā orta ḥareket ider ve biri sükūndur. (17) Bunuñ ʿalāmeti birbiri ardınca artar ve biraz ṭurur ve yine dāʾimā (18) atar. Böyledir ve illā bu gelişleriñ her biri bir dürlüdür ve birisi daḫı (19) issi veyā ṣoġuḳ veyā muʿtedildir ve biri daḫı ṭamarıñ ḥareketi berāber olmaḳdır (20) veyā muḫtelif olmaḳdır ve biriniñ niẓāmı yoḳdur ve muḫtelifdir. Her zamānda (21) bunda niẓām bulunmaz ve biriniñ ʿalāmeti muḫtelif ve muntaẓam veyā ġayrı muntaẓamdır.

(22) Üçünci Ḥareket Evzān Üzerinedir

(23) Bu daḫı yā muʿtedil veyā muṣliḥdir veyā ġayrı muṣliḥdir ammā bunuñ (24) cinsi üçdür. Yigid ve çoçuḳuñ ve iḫtiyār ādemleriñ

[186]

(1) nabżınıñ vaḳt-i ḥareketi oldur ki bunlarıñ zamānınıñ ḥareketi taġayyür olur (2) ve birbirine beñzemez. Ḥareketi ḫāric olur. İmdi dilerseñ kim nabża (3) maʿlūmāt kesb itmek keyfsiziñ ṣaġ yanına oturup nabża el urasın. (4) Eger o ʿalīliñ ṭamarı sende yaña varup gelürse ʿalāmeti (5) ṣıḥḥatdir. ʿAlīl gerekse bir ḥālden bir ḥāle varsın gelsün yine ḫasta eyü ḥāldir.

(6) Eger ʿAlīliñ Nabżı Senden Yaña Gelüp Gitmezse Ḥāmdır

(7) Birḳac gün ṣabr idüp muʿtedil ġıdālar ve laṭīf eşribeler ekl ide ki mizācına (8) muvāfıḳ ola ve istiʿmāl itdüreler ve eger nabż seniñ ḳarşuña gidüp (9) gelmese vallāhu aʿlem ḥastanıñ ḥāli ʿalāmet-i mevtdir ve eger ele żarb ile (10) ṭoḳunursa ḫasta ıżṭırābda cān ʿalāmetindedir ve eger bir kere (11) ṭoḳunup bir zamān ṭurursa ʿalāmet-i helākdır. Eger nabżı ṭamarın (12) yaṣdıḳ altında yaña yaʿnī içine atarsa helāka ʿalāmetdir.

(13) Eger Nabżı ʿalīliñ Gah Elinden Yaña Ve Gāh Gövdesinden Yaña

(14) Atarsa ʿAlāmet-i Helākdır

(15) Ve eger elde ṭamar ditrerse yürek żaʿīfdir. Buña bedeviyetü'l-ḳalbiye dirler. (16) Buña gerekdir ki ḳalbe ḳuvvet virir. Güzel maʿcūnlar ve ġıdālar ve şarāblar (17) tertīb idüp vireler. İnşāʾa'llāhu Teʿālā bunlara dā'ir devālar ve şarāblar (18) maḥallerinde ve bāblarında beyān olunmuşdur. Ġaflet olunmaya. Eger ḥastanıñ (19) nabżınıñ ḥareketi ṣıḥḥat ʿalāmeti gösterüp ḫasta ıżṭırābda olsa (20) ḳārūresin görüp aña göre ʿilāc idesin. Vallāhu aʿlem bi'ṣ-ṣavāb.

(21) Maʿlūm Ola Ki Ḳārūre Nedir Ḫastalıgı Ne Dimekdir

(22) Veyā balġamī midir veyā ṣafrāvī midir veyā sevdāvī midir ve zaḥmeti (23) ve muʿālecesi ne ile olmaḳ gerekdir Tamām izʿān ve fehm idüp aña göre (24) cevāb viresin.

[187]

(1) Maʿlūm Ola Ki Ḳārereniñ Beş Dürlü Ṭabīʿatı Vardır

(2) Biri ṣarılıḳ ve biri ḳızıllıḳ ve biri yeşillik ve biri ḳaralıḳ (3) ve biri aḳlıḳdır ammā ṣarı bevliñ āleti mürettibesi vardır. Biri tīnī (4) yaʿnī ṣaman ṣuyunuñ rengine beñzer ve biri (al) ve biri (nārencī) (5) ve biri (nārīdir yaʿnī ateş rengine beñzer ve biri (zaʿferānīdir) ve bunlarıñ (6) her birisi merātib iʿtibārınca nisbetine göre ḥarāretiñ ziyādesine (7) delālet ider.

(8) Ammā Ḳızıl Bevliñ Daḫı Dört Mertebesi Vardır

(9) Evvelkisi (aṣhib) yaʿnī ḳoyu al. Bu ḳanıñ ez-ġalebe etdügüne delālet (10) ider. İkincisi (verdīdir) yaʿnī gül rengine beñzer ve biri (11) (aḥmer ḳanı) yaʿnī ġāyetde

ḳızıl ve biri (aḥmer-i aftim) yaʿnī ḳoyu ḳızıl (12) ve bunlarıñ her birisi merātib iʿtibārınca ḳanıñ ziyādesine delāletdir.

(13) Ammā Yeşil Bevliñ Beş Mertebesi Vardır

(14) Birisi (festaġī) bürūdete delālet ider ve birisi (asmānīdir) (15) (ve birisi dīlī) yaʿnī cevz rengine beñzer ve her birisi merātib (16) iʿtibārınca bürūdetiñ ziyādesine delālet ider (ve biri kirānī yaʿnī kene rengine (17) beñzer. Bu ḫılṭıñ ziyāde küyünmüşlügüne delālet ider.

(18) Ammā Ḳara Bevliñ Dört Mertebesi Vardır

(19) Birisi (ḳaradır) ammā ṣarılıġa meyl ider. Bu bevliñ ṣafrādan dönmüş (20) sevdānıñ ġalebesine delālet ider ve birisi ḳaradır.) Lākin yeşillige meyl ider. (21) Bu balġama dönmüş sevdāya delālet ider ammā aḳ bevl (ṣoġuḳluġa (ve balġama) (22) delālet ider.

(23) Ammā Bevliñ Ḳıvāmı Üç Ḳısım Üzre Olıcıdır

(24) Biri (raḳīḳ) ve biri (ġalīẓ) ve biri muʿtedildir) Lākin raḳīḳ ḥāmlıġa

[188]

(1) ve pişmemişlige yā seddelere delālet ider veyā bögrek żaʿīfliġine (2) veyā çoḳ ṣu içmeklige delālet ider veyāḫūd bürūdete veyā yubūsete (3) veyāḫūd mādde ṣu yollarında munṣarif oldıġına delālet ider. Lākin bevliñ (4) iʿdāli müsteḥaḳında pişmekligine delālet ider.

(5) Ammā Bevliñ Rayiḥası Dört Ḳısma Münḳasımdır

(6) (Biri ḳalīlü'l-rayiḥa) yaʿnī nażc yoḳluġuna veyā (mizāc ṣoḳluġuna (7) veyā ḥarāret-i ġarīziyeniñ żaʿfına delīldir ve (biri ḥulvü'l-rāyiḥa) yaʿnī (8) ḳoḳusı ṭatludur. Bu, ḳan ġalebesine delālet ider ve biri ḫāmıżü'l-rāyiḥa (9) yaʿnī ḳoḳusı ekşidir. Cevheri ṣāf olan ḫılṭları küflendirmişdir (10) ve (biri metinü'r-rāyiḥa) yaʿnī ḳoḳusı fenā ḳoḳar. Ol şu ki delīldir ki (11) aḥlāṭda ʿufūnet vardır veyā bevl yolunda ṭaş belürmüşdür ammā bevl (12) yolunda olan sebeb budur ki ṣu yolunda beyāż veyāḫūd behbās-ı (13) ṣıḳl ṭaġılur yel ile bile ammā ṭururluġı bunuñ ḫilāfcadır. Lākin (14) ṭuruluḳ ile bulanıḳlıḳ beyninde muʿtedil olan ḫūd maʿlūmdur ki bögrek (15) żaʿfına veyā taḥlīl çoḳluġuna veyā mādde bir ṭarafa daḫı müteveccih ola (16) ammā bevliñ

çoḳluġı bedensiz olduġuna veyā bedende çoḳ ḳuṣūr var idügine delālet (17) ider. Pes, ṭabīʿat onı defʿ ider ve muʿtedil ikisiniñ arasında miyānedir. (18) Daḫı köpügi bile delīldir ammā rüsūb didikleri bevliñ şu ġalīẓ cevheridir ki (19) ṣudan ḥāṣıl olur. Gāh vaḳt yuḳaru ḳalḳar gāhi vaḳt bevliñ (20) dibine çöker ammā rüsūbuñ ṭabīʿatı oldur ki aḳ ola ve hem (21) laṭīf ola. Ḥattā çalḳandıḳça ḳārūre dibinde yayıla ve ḳārūreniñ dibine (22) tīzcecik çöke. Baʿde ḳızıl olur, baʿde ṣarı olur.

(23) Ammā Rüsūbuñ Ġayrı Ṭabīʿīsi On İki Ḳısma Münḳasımdır

(24) Evvelkisine (ḥarāṭī) dirler. Bu şol ṣıyrıntıya beñzer. Bu nevʿ ṣaḥīfeler (25) olur. Bu, meşāne ṣıyrıldığına delālet ider. (İkinci alalı) (ve ḳızıllı) (26) olur. Bu bögrek ṣıyrıldığına delālet ider. Üçünci (ḳaramturaḳ

[189]

(1) ṣaḥīfeler olur.) Bu, aʿżā-ı aṣlīye ṣıyrıldığına delīldir yaʿnī aʿżā-ı aṣīlden (2) murād (ṭamarlar) (ve siñirler) ve bunlarıñ ġayrı olan āletler gibi (dördünci (3) nevʿi) (küçirek) (ve degirmi) ḳızıl yaralar olur. Levnde burçaġa (4) beñzer ve bu, bağrıñ baʿż eczālarında iḫrāḳ oldığına delālet ider. (5) (Beşinci nevʿ) köpüge beñzer. Bu, meşānede uyuz oldığına delālet (6) ider. (Altıncı nevʿ) dişisini dirler. Bunuñ ʿalāmeti yazmaya beñzer ve levni (7) ḳızıl zerriniñ levnine beñzer. Bu, ḳan ḳüynetdügüne ve aʿżā eridigine (8) ve meşānede uyuz oldığına delālet ider. (Yedinci ḳısmına) daḫı (laḥm) dirler. (9) Levnde burçaġa beñzer. Et yaraları gibi olur. Bu, aʿżālarda deveyān (10) yaʿnī erimekligine delālet ider. (Sekizinci ḳısmına) deymī dirler. Bu daḫı zebāna (11) delīldir. (Ṭoḳuzuncı ḳısmına) medī dirler. Eriklü yaʿnī cerāḥatlü bevldir. (12) Bu daḫı bevl yollarında başları deşildigine delālet ider. (Onuncı ḳısmına) (13) şaʿri dirler. Sebebi ruṭūbetdir. Til til muʿtedil olur (ve on birinci ḳısmına) (14) ḥamīrī dirler. Bu şol ṣuda ışlanmış ḥamır pārelerine beñzer. (15) Bu, miʿdeniñ żaʿīfliğine delālet ider (ve on ikinci ḳısmına) remlī dirler. (16) Ḳuma beñzer. Bu şol ṣu yolunda ṭaş bağlanduğuna delālet ider (17) ve bir nevʿine daḫı ramādī dirler. Rengi kül gibi olur. Balġama ve iriñe (18) delālet ider kim çoḳ eklenmekden taġayyür olmuşdur ve (bir nevʿine) daḫı ʿaḳlī (19) dirler. Uyuşmuş ḳan pāreleridir ki sülüge beñzer. Bir nevʿine (20) demevī dirler. Bevli ḳan rengi gibidir. Ḳanıñ ġalebesine delālet ider. (21) Eger bevli ile ḳarışıḳ ise bağrıñ żaʿfına delālet ider ve eger ḳarışıḳ (22) degil ise bevl yolunda baş var idügüne delālet ider. Eger bevliñ (23) rüsūbı yaʿnī ġalīẓi mekān

iʿtibārınca üç ḳısım üzre olıcıdır. (Ḳısm-ı (24) evvele ġamām) tesmiye iderler. Buluṭa beñzer ve ḳārūreniñ yüzünde olur. (25) Bu, pişmek azlığına ve bevliñ çoḳluġuna delālet iderler. Ḳısm-ı s̱āniye müteʿallik̇ dirler. (26) Ḳarūreniñ ortasında müteʿallik̇ ṭurur. Bu, nażcıñ ve biliñ tavassuṭuna delālet (27) ider. (Ḳısm-ı s̱āniye rāsib dirler) yaʿnī ḳārūre dibine çökmüş olur.

[190]

(1) Bu, ṭabīʿīsinde nażcıñ tamāmlığına delālet ider ve ġayrı ṭabīʿīsinde yaramazdır (2) ḳarūre beyānında bu ḳadar kāfidir ve söz yoḳdur ʿazīzim.

(3) Şu Faṣl-ı Buḥrānlar Beyānında Olıcıdır

(4) Buḥrān Yunan lisānında bir ḫaṣım bir ḫaṣımla uġraşmaġa dirler. (Ḥarb) (5) (ve cenk) vaḳtinde şöyle kim iki ḫaṣım bir müddet birbiriyle cenk ideler. (6) Tā kim birisi birisine fırṣat bulup ḥaḳḳından gelüp ġālib ola ve mühlet (7) daḫı virmeye. Beyne ḫastalık̇ bu mez̲kūr buḫrāna teşbīh olunmuşdur. İnceleyin (8) ḫastalık̇ kim māddesi ṭabīʿatla iki ḫaṣım gibidir kim biri biriyle cenk (9) iderler. Ol müddetde (eger mādde nażc bulup bişe) ṭabīʿat ġālib ola. (10) Allāhü'l-ʿaẕīmü'ş-şānıñ fermānıyla ve ṭabīʿat ḳuvvetiniñ ʿalāmeti peydā ola (11) ve güzel buḫrān eyleye ve eger mādde mesʿūli ola. Ṭabīʿat ʿāciz ola. (12) Ol vaḳt ṭabīʿatıñ ʿāciz ḳalmasınıñ ʿalāmeti ẓāhir ola. Pes, maʿlūm (13) oldı ki buḫrān ḫastalık̇ ḫāliniñ taġayyürdir. Bir ḥālden bir ḥāle yāḫūd (14) eyü ḥālde veyā yaramaz ḥālde ola. Ḥaḳ Teʿālā ḥażretleri ḥıfẓ-ı emānetde (15) eyleye. Āmīn.

(16) Maʿlūm Ola Ki Buḥrān Daḫı Altı Ḳısım Üzerinedir

(17) (Ḳısm-ı evvel oldur ki) ṭabīʿat bir uġrıdan ḫastalığı defʿ eyleye. Buña buḥrān-ı (18) tamām dirler. Güzel buḥrāndır. (Ḳısm-ı s̱āni oldur ki) ṭabīʿat bir uġrıdan (19) ʿāciz olup defʿ idemeyüp ʿāciz ola. Bunda ḫasta helāk olur (20) ve bu iki buḥrān āsi ḫastalıḳlarda olıcıdır. (Ḳısm-ı s̱āliṣ̱) oldur kim ṭabīʿat (21) mādde az az bişürüp defʿ eyler. Buña taḫlīl dirler. (Ḳısm-ı rubʿ) oldur ki (22) ṭabīʿat tedrīciyle żaʿīf olur ve mādde ḫām olup bir nice müddetden ṣoñra (23) ṭabīʿatıñ ʿaczi ẓāhir olur ve o ḫasta helāk olur. Buña z̲ebūl (24) ve kāhiş daḫı dirler yaʿnī beden erir dimek. Bedende et (25) ve yaġ ḳalmaz, helāk olur dimekdir. Bu üçünci ve dördünci ḳısım ki bunlar (26) uzun ḫastalıḳlarda olur kim añā maraż-ı müzmin dirler. (Ḳısm-ı ḫāmis)

[191]

(1) oldur ki buḥrān mürekkeb ola ve āḫir selāmet ola. Bu şeyler evvelā kim (2) ol buḥrān ide. Lākin nāḳış ola ve bāḳī ḳalan bir müddet içinde tamām (3) ola. Bu daḫı eyü buḥrāndır. (Ḳısm-ı sādis) mürekkeb ola. Ol buḥrān (4) yaramaz ola ve nāḳış ve ḳuvvet andan ṣoñra sāḳıṭ ola ve beşinci (5) ve altıncı buḥrān ne emrāż-ı ḥārreden ola ve ne de emrāż-ı müzminden ola (6) ve on günle tamām-ı buḥrān olsa gerek. Ḫastada ḳatı ıżṭırāb ola (7) ve endişe ve tasa yaʿnī düşünmek ziyāde ola. Ḳaçan ki buḥrān nāḳış ola. (8) Iżṭırāb eksik ola, ıżṭırāb eksik ola ve ıżṭırāb ziyāde (9) oldıġına sebeb-i ṭabīʿat saʿy ve güşeş idigiçündür. Ḫastalıḳ māddesiyle (10) her zamān ṭabīʿat ḫastalıġı bir ṭarafdan defʿ eyleyemeyecek evvelā ki mādde aʿżā-ı (11) isiden defʿ ide ve ġayrı aʿżādan defʿ idemeye. Buña buḥrān-ı intiḳāl (12) dirler. Anıñ miṯāli bir pādişāh gibidir kim ve şehri ṣaḳlar ve nāḥiyeleri (13) düşmandan ḳorur yaʿnī ṣaḳlar ve buña buḥrān-ı intiḳāl dirler. Bunlar günā gün (14) ve dürlü dürlü olur. Baʿżısı eyü baʿżısı yaramazdır. Evvelki (15) eyüdür yereḳān) ve uyuz ve temregü ve behaḳdır ve evvelki yaramazdır. (16) Şişler ve cerāḥatlar ve yeller ve ṭāʿūndur. Ḳabarcıḳ ateş pāresidir. (17) Çiçekdir, ḥūredir, ṣāḳdır, ṣadr-ı dāʿü'l-fildir ve yanbaşları (18) aġrısıdır. Egerçe ḫastalıḳ bu ʿilletler ile az yil ola. Bu ʿilletler (19) buḥrān-ı intiḳāl ile ola ki ḫastalıḳ gide, bir müddet bu ʿilletler de ḳala. Evvelā kim (20) müzmin ola ve buḥrān ḳatı ḳuvvetden ve raḳīḳ ḫılṭdan tevaḳḳuʿ (21) itmek gerek. Eger ḳuvvet ḳavī olmasa ve ḫılṭ raḳīḳ olmasa (22) intiḳāli tevaḳḳuʿ itmek gerek. Raḳīḳ māddeniñ buḥrān-ı ʿuruḳla ola (23) ve buḥrān-ı muʿtedil burun ḳanamaġla ola yāḫūd idrār-ı bevliyle ola veyā ishāl (24) veyā yaḳı ile ola ve baş zaḥmetleriniñ buḥrānı burun sümügüyle ola yāḫūd (25) gözyaşıyla yā ḳulaḳdan çirk gelmegiyle ola ve nefes virmek āletleriniñ zaḥmetleriniñ (26) buḥrānı tekrārıyla ola. Aġızdan geñirmekle gele. ʿArabca aña tefet dirler (27) ve bevāṣır ḳanı aḳdıḳca ʿilletler de eyü buḥrāndır yaʿnī burun ḳanamaġı baʿde

[192]

(1) ishāl, baʿde ḳay, baʿde idrār-ı bevl, ṣoñraʿurḳ yaʿnī ter.

(2) Ve Daḫı Maʿlūm Ola Ki Ḫastalıḳlarıñ İbtidāsı

(3) Ve Ziyāde Olup Artması Var Kim

(4) aña vaḳt-i tezāyüd dirler. Ġāyet tamāmlıġına erişmesi var. Añā vaḳt-i intihā (5) dirler. Ve noḳṣān olup eksilmesi var. Aña vaḳt-i inḫiṭāṭ dirler. (6) Buḥrān-ı tamām vaḳt-i intihādan artıḳ vaḳtde olmaz. Ölüm daḫı hem ibtidāda (7) olur ve hem vaḳt-i intihāda olur hem vaḳt-i tezayüdde olur (8) ve hergīz inḫiṭāṭ vaḳtinde ne buḥrān olur ve ne ölüm olur. (9) Her buḥrān ki ḫastalıġıñ ibtidāsında ola. Helāk idici olur ve evvelki (10) tezāyüd vaḳtinde ola. Eger eyü ola, nāḳış ola ve eger yaramaz ola, ḫasta ola (11) buḥrānda ḳatı bed-ḥāl ola ve evvelki vaḳt-i intihāda ola, tamām ola. Bu (12) uġurdan, ḫaṭardan ḳurtula veyāḫūd bir ṭarafdan ṭabīʿat ʿāciz ola. (13) Ümīd daḫı vardır ki eyü ola ve evvelki buḥrān günlerinden ilerü (14) ola ve tīz ola, yaramaz ola ve anıñ ʿalāmeti ḫastalıḳ māddesi (15) ḳatı yaramazdır. Yā ḳatı çoḳdur. Ṭabīʿat aġırlığından ve māʾide yaramazlıġından (16) mużṭarib olmuşdur ve bundan ötüri kim her gāh anıñ ʿalāmeti. (17) Bunlar ki on dördinci gün buḥrān olsa gerek. Pes, (18) andan tīzrek buḥrān ide. Eger ol gün buḥrān ḥareketi belüre, (19) buḥrān günleri cümlesinden ola on birinci gün gibi. Āyeniñ ʿalāmeti (20) evvelki buḥrān olsa gerek eyü ola. Anıñçün ki ḥareketi tīz olması (21) sebeb-i ṭabīʿat ıżṭırāb ve bī-ṭāḳatlıġı ola. Bu sebebden içün selāmetlü (22) ḫastalıḳlarda buḥrān kendü vaḳtiyle ola. Andan içün ṭabīʿat bī-ṭāḳat (23) ve mużṭarib olmaya.

(24) Eger Ḫastalıġı Vaḳti İssi Ola Ve Ḥareket Tīz Ola

(25) Buḥrān üçünci gün ola. Eger ḥareketi issi ve āheste ola, tīz olmaya.

[193]

(1) Buḥrān beşinci gün ola ve eger niẕār dördünci gün ola (2) ve āsi ḫastalıḳ ola. Buḥrān yedinci gün ola ve yavaşraḳ ola. (3) ṭoḳuzuncı gün ola. Eger enẕār dördünci gün ola ve yaramaz nişānlar (4) göstere. Buḥrān altıncı gün ola. Enẕār yedinci gün ola. (5) Buḥrān on birinci gün ola yāḫūd on dördünci gün ola (6) ve eger yedinci gün nöbet tīzrek gele ve istimā issi ola ve nażc (7) eṣeri daḫı belüre. Buḥrān on dördünci gün ola ve nażc on (8) dördünci gün ola. Buḥrān on yedinci ola yāḫūd on sekizinde (9) yā yigirmincide yā yigirmi birincide, ekṣeri yigirmi beşincide olur. Şöyle ki (10) dördünci gün olacaḳ enẕār, yedinci günde icrā ider. On birincide (11) olacaḳ enẕār, on yedincide yā yigirminci günde yā yigirmi birincide enẕār (12) ider ve on yedinci ve yigirmi ve yigirmi birinciyi enẕār ider (13) ve ola ki nażc eṣeri on on yedincide belüre ve żaʿīf ola. Buḥrān yigirmi biri (14) gice ḳırḳıncı güne vāṣıl ola ve yigirminci

gün ḳırḳıncı güni enẕār (15) ider ve eyyāmü'l-vāḳiʿa fī'l-vasaṭdan ḳaçan nişānlardan üçünci günde belürse (16) yaramaz ola. Buḥrān altıncı ve beşinci ve ṭoḳuzuncı güni enẕār ider. (17) Eger yaramaz nişānlar ẓāhir olursa buḥrānı sekizinci güñ ide ve şol (18) günler ki anda buḥrān ola eyü. Yaramaz yā tamām veyā nāḳış cümlesi yigirmi (19) beş gündür ve üçünci ve on dördünci ve yigirminci ve yigirmi (20) birinci ve yigirmi dördünci ve 27 ve 28 ve 30 ve 34 (21) ve 37 ve ḳırḳıncı ve baʿżılar evvelki güni buḥrān günlerinden ṣaymışlardır. (22) Anıñçün ki ḥummā ol gün yā ikinci günde geçer ve andan içün kim (23) anıñ geçmesi bir taġayyür-i ḥāldir. Aña buḥrān dimişler ve baʿż kimse (24) dimişdir ki ḳırḳ günden ṣoñra buḥrān olmaya ve lākin ḫastalıḳ taḥlīle (25) münḳalib olur ve yigirminci günden tamām ḳırḳ güne ḳadar on üç (26) gündür kim andan buḥrān olmaya ve yigirminci ve yigirmi üçünci gün (27) ve 25 ve 26 ve 28 ve 29 günler ve 30 ve 32

[194]

(1) ve 33 ve 35 ve 36 ve 38 ve 39 buḥrān günleriniñ (2) ṣıfātlarını beyān itme içün bir şecere tertīb olunup zīrde gösterildi. (3) Eyü buḥrān olanlar ve yaramaz buḥrān olanlar ve gāh zamān buḥrān olup (4) ve gāh zamān olmayanlar derūn-ı cedvelde nümāyān olup ehl-i kemāliñ diḳḳatine ḥavāle (5) olundı.

Dördünci gün eyü buḥrāndır tamām.	Yedinci gün eyü buḥrāndır tamām.	On dördinci gün iyü buḥrāndır tamām.
Yigirminci gün eyü buḥrāndır tamām.	Yigirmi birinci gün iyü buḥrāndır tamām.	Yigirmi dördünci gün iyü buḥrāndır tamām.
Yigirmi yedinci gün iyü buḥrāndır tamām.	Otuzuncı gün iyü buḥrāndır tamām.	Otuz dördünci gün iyü buḥrāndır tamām.
Otuz yedinci gün iyü buḥrāndır tamām.	Ḳırḳıncı gün eyü buḥrāndır tamām.	Üçünci gün gāh ola gāh olmaya.

Beşinci gün buḥrān gāh ola gāh olmaya.	Ṭoḳuzuncı gün buḥrān gāh ola gāh olmaya.	On birinci gün buḥrān gāh ola gāh olmaya.
On üçünci gün buḥrān gāh ola gāh olmaya.	On yedinci gün buḥrān gāh olur ve gāh olmaz.	Altıncı güni buḥrān yā nāḳış ḫaṭırlu yaramaz ola.
Sekizinci gün yā nāḳış yā yaramaz ḫaṭırlu olur.	On üçinci gün yā nāḳış yaramaz ḫaṭırludır.	On ikinci gün yā nāḳış yaramaz ḫaṭırlu ola.
On beşinci gün yā nāḳış yā yaramaz ḫaṭırlu olur.	On altıncı gün yā nāḳış yaramaz ḫaṭırlu ola.	On sekizinci gün yā nāḳış yaramaz ḫaṭırlu ola.

[195]

Yigirmi üçünci gün buḥrān olmaya.	On ṭoḳuzuncı gün yā nāḳış yā yaramaz ḫaṭırlu ola.	Yigirmi ikinci gün buḥrān olmaya.
Yigirmi beşinci gün buḥrān olmaya.	Yigirmi altıncı gün buḥrān olmaya.	Yigirmi sekizinci gün buḫrān olmaya.
Otuz ikinci gün buḫrān olmaya.	Yigirmi ṭoḳuzuncı gün buḫrān olmaya.	Otuz ikinci gün buḫrān olmaya.
Otuz altıncı gün buḫrān olmaya.	Otuz üçünci gün buḫrān olmaya.	Otuzuncı gün buḫrān olmaya.

	Otuz ṭoḳuzuncı gün kez̲ā yaʿnī buḫrān olmaya.	Otuz beşinci gün kez̲ā.	

(1) Keyfsiz olanlarıñ ol günlerini baʿżılar buḥrān dimişler. Vallāhu'l aʿlem bi'ṣ-ṣavāb (2) Ḥāṣıl-ı kelām ve ẕübde-i merām bālāda gösterilen baḥişlere naẓar olundığı (3) ḥālde keyfsiz olan ẕevat-ı kirāmıñ ḥāli ḫaṭarda ve ġayrı ḫaṭarda (4) oldığı maʿlūm olur. Ḫasta ḥāline ıṭlāʿ kesb olunacaḳ (5) ve nice keşfiyāt var ise de ıṭnāb-ı kelāmdan ḥarf-i naẓar olunup (6) ṣırf bālāda nemāyān cedvel ile iktifā olundı. (ḫayrü'l-kelāmi ḳallehu ve dellehu) (7) ziyādece diḳḳat olunup buḥrān ve (nāḳıṣ) ve (ġayrı) buḥrān günlerini (8) güzelce ḥesāb iderse maṭlūba vāṣıl olur.

(9) Bismillāhirrāḥmānirrāḥīm

(10) El-İḳtibās Mine'r-Reyḫānī Letenşīṭi'l-Ḳulub

(11a) Gülidir besmele gülzār-ı ʿilmiñ (11b) Zevācı, revnāḳı, bāzār-ı ʿilmiñ

(12a) Ṣadāret ḫaṣleti naẓmı ilāhī (12b) Ekālim-i kelāmıñ pādişāhı

(13a) Şerīfü'ş-şān emre ibtidādır (13b) Şenā-yı müştemil müşkil-i keşādır.

[196]

(1a) Ṣenā-i sulṭānīdir el-ḥamdüliʾllāh (1b) Ṭurur divānı her-şām seḥergāh

(2a) Ne zībā efżal ḫalkıñ ṣalavātı (2b) İki ʿālemde müstelzim-i necātı

(3a) ʿAceb tuḥfe-i ṣalavāt erbāb-ı ḥāle (3b) Resūlu'llāh tebʿiyyetle āle

(4) Vaṣiyyetnāme

(5a) İşit Mürşid-i Ḫayriden naṣīḥat (5b) Sözi dürr-i cevāhirdir ḥaḳīḳat

(6a) Ṭabīb olana birḳac nesne lāzım (6b) Bunları bilmege ola mülāzım

(7a) Biri üstāze ḫidmet eylemekdir (7b) Emekden ṣoñra hem daḫı yemekdir

(8a) Ṭabāyiʿ bilmedir teşḫīṣ-i emrāż (8b) Tekāsül eyleme feyż ide feyyāż

(9a) Oḳumaḳ bile hem olmaya cāhil (9b) Ola her vech ile ʿilminde ʿāmil

(10a) Bu ʿilim içinde aġarda saḳalı (10b) Sebīl-i dest ola ʿİsa duʿālı

(11a) Ḥelāl ile ḥaramı eyleye farḳ (11b) Daḫı ḳalbinde olmaya riyā zerḳ

(12a) Devā kim eyleye şāyed gelürse (12b) Ḫüdādan bile ger ṣıḥḥat bulursa

(13a) Dimeye kim saġlatdım ben filānı (13b) Eger iderse gerçekdir yalanı

(14a) Virān derdi Ḫüdā dermān anıñdır (14b) Ne dilerse ider fermān anıñdır

(15a) Bu ʿilmi saña ḥaḳ eylerse iʿṭā (15b) Saʿādetdir yerin cennetde meʾva

(16a) Bir eliñ ḫayr içün eyle güşāda (16b) Gözet her ḳanda var kem bir fütāda

(17a) Faḳīr ü derdmend ü ger gedādır (17b) Marīż olsa devā etmek revādır

(18a) Olursuñ böyle ḫayrüʾn-nāsdan sen (18b) Muḳarrerdir mesīḥ-i enfāsdan sen

(19a) Ṭamahkār olma, ol ḥaḳkıña ḳāʾil (19b) Ṣaḳın olma fenā dünyāya māʾil

(20a) Varacaḳ yeriñi fikr eyle zinhār (20b) Ḥaḳīḳat üzre olmayasın zār

(21a) Ḫüdānıñ virdigi iḥsānı fehm it (21b) Hemīşe eyleme noḳṣān fehm it

(22a) Ḥekīm-i cāhil ü kāẕib didirme (22b) Bu ʿilm içinde kāmil ol ki ṭurma

(23a) Dilersen olasın Loḳmān-ı ṯānī (23b) Kitābım yazdır elden ḳoma anı

(24a) Ne kim yazdım içinde ʿavn-ı Ḥaḳdır (24b) Ḥabīb ḥażret-i Ḥaḳdan sebaḳdır

(25a) Ḳıyās itmeye bunı ġayrı kitāba (25b) Bedel olur mı encüm āfitāba

(26a) Nedir budur iseñ Ḥaḳḳıñ ʿaṭāsı (26b) Resūluñ remzidir pīrim duʿāsı

[197]

(1a) Ḳamu emrāża bu seyfī ʿalīdir (1b) Bunuñ sırrına kim irse velīdir

(2a) Olursun ger bu ʿilmi ile ki ʿāmil (2b) Diyeler adına üstād-ı kāmil

(3a) Saña yol gösterir bir böyle mürşid (3b) Bulunmaz şöyle bil ey rūy-ı mürşid

(4a) Ne deñlü var ise emrāż ü esḳām (4b) Devāsı ve ʿilācın etdim iʿlām

(5a) Ölümden ġayrıya var bunda dermān (5b) Eger dāḫil olursa iẕn-i raḥmān

(6a) Ne yerde ola ey pīr ve pederler (6b) Ṭabībe ġayrı muḥtāc olmayalar

(7a) İlāhi sen bilürsün kiẕb ü ṣıdḳım (7b) Seniñ emriñledir hep bunca nuṭḳum

(8a) Çüverdin bāṭınımda bu kitābı (8b) Keremden eyledik bu feṯḥ-i bābı

(9a) Murādım ḥażretinden bu ki yā Rabb (9b) Devā it derde bu yazdıḳlarım hep

(10a) Kimiñ adına yazdım bu kitābı (10b) Aña vir bu kitāb içün ṯevābı

(11a) Anıñ şevḳiyle cūş etdi bu derdā (11b) İki ʿālem de olsun ṣadr-ı aʿlā

(12a) Devāmı devleti olsun ziyāde (12b) İki ʿālim de irsün ʿizz ü şāda

(13) Temmet

(14) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Ola Ki

(15) Dibācede beyān olundığı üzre ʿilm-i ṭıb üç faṣla taḳsīm olunup (16) Faṣl-ı evvel maḳṭūʿbih, faṣl-ı s̱āni maẓnūnāt, (17) beyānında faṣl-ı s̱āliṣ ruḳye beyānında olup ruḳye daḫı iki ḳısma (18) münḫāṣır olup dibācede tafṣīl olunup zīrde daḫı maṭlūb-ı vech üzre (19) beyān olunmuşdur. Ġaflet olunmaya aḫter-i māşʾit (ḫuz mā-ṣafā daʿ mā keder)

(20) Maḳṭūʿbih Olan

(21) Faṣl-ı Evvel

(22) 17 bābı müştemil olup (bāb-ı evvel) beden-i insāna müfīd ve nice nice (23) menāfiʿ-i adīdeleri müşāhede olunan mürekkebāt-ı ġıdāları ve edviyeleri beyānında (24) olıcıdır. (Maʿlūmuñuz ola ki) beden ile ṭaʿām beyninde hem muvāfaḳat

[198]

(1) ve hem muḫālefet olup ṭabīb olan z̄ātda ḥaz̄āḳat ve maʿlūmāt olup (2) ve her şaḫṣıñ ṭabīʿat ve mizācını ʿanāṣır-ı erbāʿaya taṭbīḳ iderek (3) añlayup ve diñleyüp aña göre ġıdālar ve eşribeler ve ʿilāclar tertīb (4) idüp ḫalḳıñ suʿāllerinde vāḳıʿa muṭābıḳ cevāb-ı bā-ṣavāb iʿṭā olunup (5) ḥikmete muḫālif ve beyhūde cevāb virilmeyüp başīret üzre uygun ve laṭīf (6) olalar ki ʿamelleri bāṭıl ve bī-fāʾide olmaya gerekdir ki kişi dāʾimā mizācına (7) ġıdālar ve eşribeler istiʿmāl ideler. Tā kim her zamān beden vücūdı, ṣıḥḥat (8) üzre olup ten-dürüst ola.

(9) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Ola Ki Her ʿİlletiñ Sebebi Ve Mebdeʿi Baş İle

(10) Ayaḳ Oldığından Evvelā Başa ʿĀrıż Olan ʿİlletler Ve Aña Münāsib

(11) Olan Muʿālece Ve Edviyeler Ve Eşribeler Beyān Olunmuşdur

(12) El-Bābü'l-Evvel Eṣ-Ṣudāʿ Bi-ḳavl-i Küllī

(13) Yaʿnī baş aġrısı dimekdir. Fārsīce (derd-i ser) dirler. Yunanıyān (14) ıṣṭılāḥında (kifālāḫyā) taʿbīr olunur. Edviye-i ḥāriciye ki ḥayü'l-ʿālem (15) ve aşma yapraġı ve lisānü'l-ḥamel ve sirke ve dühnü'l-verd ve dühn-i (16) āsan ve dühnü'l-ḳarʿ ve mersīn yapraġı ve nīlüfer ve ṭaḥleb (17) ve bezr-i ḳaṭūnā ve ḫaşḫāş ve ʿannabu's̱-

ṣaʿleb gibi nesnelerden żımādları (18) ve ṭılāları bunlar ile memzūca ideler ve eger ḥarāret-i şemsden (19) veyā ḥarāret-i nārdan oldı ise bu ṭılāyı ideler, mücerrebdir.

(20) Terkīb-i Ṭılā Bu Gūnedir

(21) (Dühnü'l-verd) dirhem/8, (bezr-i ḳaṭūnā luʿābı) ve (bezr-i sefercel luʿābı) yarmışar vaḳıyye (22) aḫẕ olunup bir buçuḳ dirhem şemʿ ile mezc idüp reʾse ṭılā ideler (23) ve eşribelerden (benefşe) ve (nīlüfer şerbeti) vireler ve eger sihri (24) olup vecaʿ-ı şedīd olursa ṣudāʿ-ı ḥārreniñ cemīʿ envāʿına mücerrebdir.

[199]

(1) terkībi budur (leb-i bezrü'l-ḳarʿ) nıṣf vaḳıyye (marul toḫumı) (2) (ḫaşḫāş toḫumı), (dühn-ı levzü'l-ḥulv her birinden üçer dirhem (arpa (3) unı) on dirhem aḫẕ olunup bir (beyāżü'l-beyż) ve (gül-āb ile ḫamīr olunup (4) bir beze sürüp başa yaḳı ideler.

(5) Maddī Olmayup Yalıñız Sūʿ-i Mizāc-ı Bārideden

(6) Olan Ṣudāʿa ʿİlāc

(7) Reʿy-i ṭabīb ile istiʿmāl olunan ʿilāclar bunlardır meṣelā (aṣl-ı fāvānya) (8) (ve şarāb-ı ḥavlicān) ve (nebīẕ-i boḳrāṭī) ve (ḥamıre-i zehr-i ḳeṣṭaran) (9) ve (merzencüş) ve (üṣṭuḫudüs) ve (zehr-i ḳaranfil büstānī) ve (zehr-i (10) bādrencuye) ve (cevz-i bevvā) (ve kāblī) ve (ḳışr-ı etrec ḫamīrelerinden (11) ḳanġısı olursa münāsibdir ve daḫı (siñir-i müdhen) ve (anison) ve (siñir-i (12) müdhen-i rāziyānec) ve (siñir-i dühn ḳaranfilī) ve (siñir-i dühn dārçīnī) gibiler (13) münāsibdir.

(14) Daḫı ʿİlāc-ı Ṣudāʿ Olan Sefūflar

(15) (sefūf devā-ı ʿanber) ve sefūf devā-ı misk ve (āfavyāʿ-ı bālurd) (ve sefūf (16) cevārişü'l-ʿanber) ve (sefūf cevārişü'l-ʿūd) gibiler münāsibdir.

(17) Ve Bu Sefūf Daḫı Ġāyet Mücerrebdir

(18) Hem vecaʿ-ı reʾsi izāle ider ve hem ḳaṭʿ-ı nevāzil idüp dimāġa ḳuvvet virmede (19) ʿaṭıye-i ilāhiye ve mevhibe-i Rabbāniyedendir.

(20) Terkībi Budur

(21) (cevz-i bevvā) dirhem/2 (ve besbāse) dirhem/2 ve (kezbere-i müdebbere-i bī'l-ḫāl) dirhem/2 (ve rāziyānec) (22) (ve kendir-i ebyāż) dirhem/2 ve (dārçīn-ı seylānī) dirhem/2 her birinden ikişer dirhem (23) (kehribā) nıṣf dirhem (siñir-i ṭabrajdan

ebyāż) beş vaḳıyye aḫẕ olunup ṣanʿat (24) üzre sefūf oluna. Miḳdār-ı istiʿmāli üc dirhemdir.

[200]

(1) Ve Daḫı Baş Aġrısına Ṭılā İdecek Yaġlar

(2) (Edhan-ı ḥārreden olaraḳ) (dühn-i sünbül) ve (dühn-i ḳıṣṭ) ve dühn-i merzecüş) (3) ve (dühn-i cünd) ve (dühn-i felāsfe) ve (dühn-i kehribā) ve (dühn-i ḫuzāmā) ve (dühn-i irsā) (4) ve (dühn-i ʿūdü'l-ġayyaḳ) ve (dühn-i cevz-i bevvā) ve (dühn-i belesān) gibi bu meẕkūr (5) yaġlardan ḳanḳısı olursa ṭılā istiʿmāl ideler.

(6) Ve Daḫı Münāsib Olan Yaḳılar Beyān Olunur

(7) Ez-cümle medḳuḳ (türmüs) dirhem/8 (ve buy toḫumı) dirhem/8 ve (raḳḳu'l-fār) dirhem/4 (8) aḫẕ olunup mā-i ʿasel ile ṭabḫ idüp baʿde miḳdārü'l-kifāye (dühn-i irsā) (9) ve (dühn-i merzencüş) żamıyla ṣanʿat üzre żımād ideler.

(10) Cemīʿ Ṣudāʿ-ı Bārideye Żımād Nāfiʿ Ṣıfatı Budur

(11) (Żamġ-ı ʿarabī) (ve ışṭırāk-ı ḳāṭır) (ve kendir) her birinden (12) birer dirhem ḫayrü'l-ḫamām iki vaḳıyye (şevnīz) dirhem/1 (cevz-i bevvā) (13) (ve ḳaranfil) her birinden śāliś dirhem (ve sünbül dirhem/2) (ve nemām dirhem/2) (14) (ve üṣṭuḫudüs) dirhem/2 (ve merzencüş) dirhem/2 (teḳāmmaḳa) dirhem/1 (15) kifāyet miḳdārı (şemʿ) ve (dühn-i nārdīn) ile żımād ideler.

(16) Ve Daḫı Ṣudāʿ-ı Küllī İçün Buḫūrāt

(17) Ez-cümle (ışṭırāk) (ve ʿaselbend cāvi) (ve ladin aḳrıṭı) her birinden (18) altışar dirhem (ḥabb-ı ʿarʿar dirhem/2) (ve żamġ-ı ʿarʿar dirhem/2) (ve kendir-i (19) ebyāż dirhem/1) bu meẕkūrāt aḫẕ olunup kifāyet miḳdārı luʿābı keśīrā ile (20) ḳurṣlar olunup istiʿmāl ideler.

(21) Ṣafrādan Olan Baş Aġrısına ʿİlāc

(22) Bu sefūfı istiʿmāl ideler (rāvend) bir buçuḳ dirhem (dārçīn) śülüś dirhem izhār-ı (23) ḳalbiye anıñ her birinde birer miḳdār aḫẕ olunup ḳadar-ı kifāye hindibā ṣuyı ile

[201]

(1) ṭabḫ ve taṣfiyeden ṣoñra ʿacu (temirhindī) iki dirhem (şarāb-ı benefşiḫ-i (2) mükerrer) dört dirhem żamm olunup istiʿmāl oluna.

(3) Ṣudāʿ-ı Ṣafrāvîye İbn-i Māsūyeniñ ʿİlācı

(4) (Maʿcūn-ı afaviyā bālurdi) bir dirhem/1 (leb-i ḫıyārşenber) beş dirhem (sünbül-i hindī) (5) altı ḥabbe (rāvend-i çînī) sülüs dirhem aḫz olunup baʿde-l-mezc istiʿmāl oluna.

(6) Diger Ṣudāʿ İçün ʿİlāc-ı Āḫir

(7) (Ḫamīr ile melḥ) (ve sezāb) memzūcā vażʿ oluna ve reʾsine (māʾüʿl-verd) yāḫūd) ḥall ile (8) dühnü'l-verd) ve (dühnü'n-nīlüfer) ve (hene'l-es) memzūcā bir bezi ṭerṭīb idüp reʾse (9) vażʿ ideler. Yāḫūd (aġac ḳavunı ekşisi) ile ḫamīrü'l-verd siñiri (10) mezc olunup istiʿmāl oluna. Encire daḫı menʿ ve defʿ ider veyāḫūd (şarāb-ı (11) ramānîn) ve (maʿcūn-ı lüʿlü) bāride sefūf istiʿmāl oluna.

(12) Eger ġalebesi müşāhede olunursa terencübîn ve (leb-i ḫıyārşenber) ve (gül-i mükerrer) ile (13) ṣafrāyı ishāl itdüreler. Baʿde (şarāb-ı ḥummāż) ve (etrec) ve (şarāb-ı ramānîn) ile (14) miʿdeye taḳviyet vireler.

(15) Eger Miʿdede Balġam Ḥis Olunursa

(16) (ʿaselü'l-verdü'l-müshil ile) (ayāric-i fayḳarā) (ve diyāḳātilikūn) istiʿmāl ideler ve muḥallilü (17) 'l-reyāḥ ve muḳavviyāt miʿde olan devālar istiʿmāl oluna. Meselā (maʿcūn-ı ḥavlicān) (18) ve ḳısr-ı etrec ve (cevāriş-i naʿne) gibileri istiʿmāl ideler.

(19) Daḫı

(20) Riyāḥ miʿdeyi taḥlîl ve ḫılṭ-ı redi ishāl idüp miʿdeye ḳuvvet virmek içün (21) (ḥabb-ı zehen) ve (ḥabb-ı afāviyā) ve (ḥabb-ı maṣṭakī) istiʿmāl oluna ve buḫārı defʿ (22) ve menʿ idüp miʿdeye ḳuvvet virmek içün ḳable'ṭ-ṭaʿām ve baʿde'ṭ-ṭaʿām (23) istiʿmāl ideler.

(24) Ṣıfat-ı Terkîbi Bu Gūnadır

(25) (kezbere-i müdebber) bāḫal yigirmi dirhem (dārçîn) ve anison her birinden dörder

[202]

(1) dirhem (bezr-i rāziyānec) bir buçuḳ dirhem (radd-ı yābis) dirhem/1 (kemūn-ı müdebber bi'l-ḫal) (2) (ve kerāviyā) her birinden nıṣf dirhem (maṣṭakī) sülüs dirhem mecmūʿ-ı eczā (3) miḳdārı şeker ile sefūf ideler.

(4) Ve Buḫār-ı Reddiyeden Olan Baş Aġrısına ʿİlāc Budur

(5) Bābunec ve ṭuraḳ otı ve kemūn ve sezāb ve varaḳü'l-fār ve iklīlü'l-melik ve rāziyānec (6) miśilli devālardan reʾse yaḳu ideler ve merzencüş ve biberiye ve cünd-i bīdester semm itmek (7) ġāyet nāfiʿdir veyāḫūd bunlarıñ dühnlerini raʿse ṭılā ve üzne taḳṭīr etmek (8) nāfiʿdir. Böyle baş aġrısına mübtelā olan zevātıñ ġıdāsı marul, semiz otı (9) ve isnefāḫ ve maluḫyā ve ḫıyār miśāli yaş ġıdāları ekşi nār ṣuyı ile (10) yāḫūd ḳoruḳ ṣuyuyla istiʿmāl ideler.

(11) Şaḳīḳa Baş Aġrısı Envāʿındandır

(12) Aña Yarım Baş Aġrısı Dirler

(13) Lisān-ı Fārisīde (derdinīm) ve (lisān-ı Yunanīde) imiḳrāniye tesmiye iderler. (14) Bunuñ ʿilācı (ḥabb-ı fāşira) bu maraża ġāyet nāfiʿdir ve sināmekī, māʾü'l-cübn (15) ile içirmek ġāyet mücerrebdir ve baʿż vaḳt ġāyet şedīd olursa (16) şu tertīb ile ʿamel oluna. Ṣıfat-ı tertīb budur ḫaṭmī ve bābunec (17) ve ḫıyāzī ve iklīlü'l-melik ve nīlüfer çiçegi ve ḳısr-ı ḫaşḫāş aḫz olunup (18) kifāyet miḳdārı māʾü'l-ḳarāḥıyla ṭabḫ idüp üzerine ṭatlu bādem yaġı vaż (19) idüp baʿde ateşden indireler. Baʿde içine sünger batırup birazacıḳ (20) ṣıḳup başa żımād eyleyeler. İki ʿaded sünger eyleyüp birin ḳaldırup (21) ve birin ḳoyalar. Tā ki sākin oluncaya ḳadar. Eger şaḳīḳa müzmin ve ʿatīḳ (22) nice müddet ʿilāc teʾsīr itmezse (çūp çīnī) ve (ṣaparina) (23) (ve ʿūdü'l-ġayāḳ) ve (ṣaṣferās) bu dört eczādan her birini veyāḫūd (24) mecmūʿunı reʿy-i ṭabīn ile ṭabḫ idüp maṭbūḫunı içeler. Ḥattā ter gelüp marażı (25) defʿ ola ammā şartıyla istiʿmāl olunmaḳ gerekdir daḫı maʿcūn-ı ḳırmızı ve ġayrılar (26) daḫı eyüdür. Bālāda kerāren zikr olundı.

[203]

(1) Başa ve dimāġa ʿārıż olandan biri mālīḫulyādır ki (2) dimāġa mürtefiʿ olur yaʿnī sevdā-yı ḫılṭdır. Bu ʿillet iki nevʿ (3) üzeredir. Nevʿ-i evvel ṣafrā veyā ḳanıñ güvāsı ḫılṭı küyündürdügünden (4) olur. Nevʿ-i sāni balġam veyā sevdā küyünmesinden olur. Ḫılṭ ṣoġuḳ (5) olur. Bu ʿillet bir sevdāvī buḫārdır ki dimāġa mürtefiʿ ve çıḳıcıdır (6) ve dimāġı ḳarardır. Pes, dimāġ ẓulmet içinde ḳalur. Nitekim ṣāfī hava (7) ṭuman içinde ḳaldıġı gibi bu ʿilāc oldur ki ṭavuḳ yaġını dört (8) beş kere ṣıcaḳla başa dürteler yaʿnī süreler. Mālīḫulyāyı (9) ve sevdā ʿilletlerini defʿ ider bi-iẕni'llāhi Teʿālā. Diger muʿālecesi (10) (ḳaranfili) yumşaḳı dögüp ṣüde ışladup ḳuvveti ṣuya

çıḳa. (11) Baʿde ṣıḳup ṣuyuna şeker ḳatup şerbet idüp içeler bi-iẕni'llāhi Teʿālā. (12) Defʿ ola, mücerrebdir. Ġaflet olunmaya ve's-selām.

(13) Ḥikāyet-i Loḳmān

(14) (Loḳman Ḥekīm) eşnā-yı vefātında ve bir ẓarf içinde esrārım bundadır (ve enfās) (15) maʿdudum ḫatām buldığı zamān bu maẕrūf olan esrārımı ḥükemā-ı miyānında (16) vażʿ idüp müzāyede idesiz ve her ḳac kīse aḳçeye bāliġ olursa ol (17) meblaġı evlād ve ʿayālime nafaḳa taʿyīn buyurmalarıñızı meclis-i şerīf ve melāik-i (18) enisiñizden tażarruʿ ve niyāz iderim deyü vaṣiyyet idüp irtiḥāl-i dār-ı beḳā (19) buyurup teslīm-i cān-ı fedā itdi. Abḳā kim Allāhu Teʿālā baʿde meẕkūr kelām üzre (20) ẓarfi açup gördüler ki bunı yazmış

(21) Beyt

(22) Ayaġ ki ṣıcaḳ ṭut baş ki serin

(23) Kendüñe bir iş bul düşünme derin

[204]

(1) Diyüp ḫatem-i kelām eylemişdir. Her ḥālde bu kelām ḥikmet-i şāmil ve çoḳ kāmil (2) vücūd-ı insāna elvirişli oldığından bī'l-münāsibe kitāb-ı ʿācizīye derc (3) olundı ve laṭīf ve ḥikmet-i āmir bir kelāmdır. Ṣaḥīḥü'l-ḥāl her ʿillet evvelā ayaḳdan (4) alup dimāġa seʿūd ider. Lākin benī-ādem çoḳ farḳ idemez. Zīrā nebātātıñ (5) kökleri oldığı gibi ayaḳ daḫı nebātāt köki meşābesindedir. Bi'l-ḫuṣūṣ (6) ḳış günlerinde ziyāde diḳḳat lāzımdır lākin her şaḫṣa göre degildir. Nāzik beden (7) ve nārin ten olanlara elzem ve alaḳdır ve vücūdını ḥıfẓ etmek.

(8) Temmet

(9) Diger Muʿālece Māliḥulyā Ġalebe Eylese ʿİlācı Budur Ki

(10) Lāciverdden bir yüzük yapup parmaġuna ṭaḳa ve getüre. Sevdādan (11) olan baş aġrısına aña zaʿferān ile gül-āb ezüp başına süreler. (12) Diger ʿilāc afyonı ince yaşşılayup depesine yapışdıralar. (13) Aġrısı defʿ oluncaya ḳadar ṭura. Diger ʿilāc ṣandal ve ʿanberi (14) gül-ābıyla ḳarışdırup başına dökeler. Bir gün ve bir gice ṭurduḳdan ṣoñra ḥammāma (15) girüp yıḳana. Çoḳ ṭurmayup çıḳa. Diger ʿilāc eger baş (16) aġrısı āsi olursa sirke ile gül-ābı ḳarışdırup başına süreler. (17) Diger ʿilāc

kāfūrīyi ṣu ile ezüp başa sürseler āsi baş (18) aġrısına nāfiʿdir. Diger ʿilāc eger baş aġrısı ṣoġuḳdan (19) olur ise issi devālar gerekdir. Eger āsiden oldı ise bu zamān (20) nāfiʿdir. Sezāb toḫumı yaʿnī pelīd aġacınıñ toḫumı ve rāziyān toḫumı irice döge (21) ḫınnā ile yoġurup beze dürtesin. Ayaḳlarına, tapuġuna dek dürtesin. Şifā bula. (22) Diger baş aġrısına hüdhüdüñ tācını getürse mücerrebdir. Diger (23) baş aġrısına ṣafrādan ise ḳabaḳ yaġın sürseler ḫoş ola. Diger (24) başı ṭāhir ve temiz ve pāk ider. Ṣabr-ı usḳuṭuri yaʿnī ayva uṣāresi (25) murād olur. Suḳūṭīn ceziresinde ṣabr-ı süḳūṭīn dirler ġāyetde ġacı (26) bir aġacdır (bir dirhem) (zaʿferān iki dirhem) (murṣāfī) bir aġac

[205]

(1) sināmekīdir. Bir dirhem ayruca saḥḳ idüp cümle kerefs ṣuyuyla noḫūd (2) miḳdārı ḥabblar idüp gicede beşer dāne yiyüp yatalar. Eseri ḳalmaya. (3) Diger baş aġrısına ʿilāc (gelincik çiçeginiñ ṣuyun) sirke ile (4) ḳarışdırup başına uralar defʿ ider. Diger eger baş aġrısı alnından (5) yaña olursa ḳan ġalebesindendir. Bunuñ ʿilācı baş ṭamarlarından ḳan (6) alduralar. Tā kim aña yāḳuc dirler veyā faṣd-ı ḥacamat itdireler. (7) Fī'l-ḥāl sākin ola veyā afyon ḳoḳuladalar ve hem (8) ṣu ile ezüp burnı deliklerine süreler ve ʿunnāb şarābı ve ʿunnābı (9) yemek daḫı eyüdür ve mercimek şorbası ve ḳurı kişnic yemek daḫı (10) nāfiʿdir. Diger baş aġrısına ʿilāc ṣafrādan olup başı āsi (11) olsa ketān bezini gül yaġına ışladup aġrıyan yere ursalar sākin (12) ola. Diger baş aġrısı ḳafadan yaña olursa balġamīdir. Terengübīn (13) ṭurp ṣuyı birle içüp ḳuṣmaḳ gerekdir. Ṣoñra ṭuraḳ otı (14) ṣuyun içüp bāḳıyesin ḳomaya ammā cehd idüp issi ṣu içinde (15) oturup ṣabr ide eser ḳalmaya. Ammā ayāric-i ḳıḳır birle ġarġara iderse (16) derḥāl sākin ola. Terengübīn yaʿnī ḳudret ḥelvāsı bala beñzer (17) bir nesnedir. Gökden aġaclar üzerine yaġar (Farsīde) kezengübīn ve (Türkīde) etrengübīn (18) dirler. Diger baş aġrısına ʿilāc, ṭuluñ aġırlıġından olursa (19) bir avıc arpayı ṣu küpi altına ṣoyup ışlana. Ṣoñra ol (20) arpayı ṣıḳup ṣuyundan yarım raṭl miḳdārı alup bir danek (vaşaḳ) (21) ve bir danek (çāvşīr) ḳoya daḫı nefes ile dimāġa çeke nāfiʿdir. (22) Diger yarım baş aġrısına hemān sarımsaġı dögüp ṣuyun (23) ṣıḳup burnuna ṭamladalar, şifā bula. Diger bu ʿilāc da baş (24) aġrısı ḥāṣıl olsa başına ṣoġuḳ ṣu ḳoyalar. Derḥāl sākin ola.

(25) Diger Çoḳ Yemekden Baş Aġrısı Getüren Ġıdālar Bunlardır

(26) Fındıḳ ve ḫurma ve ḳavun ve buy ve tere ve fülfül (27) ve ḳara zeytūn ve zaʿferān ve peluṭ ve kendüne kerefs

206

(1) ve kebere ve uyḳusuzluḳ ve çoḳ söylemek ve ḳaḳmaḳ ve çaġırmaḳ (2) ve taṣalanmaḳ. Diger baş aġrısına ferfiyūn yaġı sürseler derḥāl (3) sākin ola. Diger baş aġrısına ḳurı ḳaranfili enfiye gibi yevmiye iki defʿa (4) istişmām oluna. Nefʿi oldıġı mesmūʿdur ammā enfiyeye ḳarışdırup (5) çekseler daha münāsib olur. Diger yarım baş aġrısına ṣıcaḳdan olursa (6) noḫūd ḳadar kāfūrī yarım fincān gül ṣuyı ile ezüp burun deliklerine (7) sürmek mücerrebdir.

(8) Bu Daḫı Baş Aġrısına Mücerreb Berüʾs-sāʿa Bir ʿİlāc-ı Ruḥānīdir Ki

(9) Taḫallüf itmez ve itdigi yoḳdur ki güzel vefḳdir. Vefḳ ṣudır meṣelā (10) yarım baş aġrısına mübtelā olanıñ ṣaġ cānibine oturup eline bir (11) igne alup işbu müṣelleṣiñ müfettāḥında olan ḥarfe batırup (12) maʿüʾl-besmele-i fātiḥa-i şerīfe-i ḳıraat ve baʿde (femen kāne minküm (13) meriżan ev bihi eẕā min reʿsihī fe fidyetün min ṣıyāmin ev ṣadeḳat ev nisk iskun (14) iskun iskun ve lehū mā sekene fīʾl-leyli vennehār vehve es-semiʿül-ʿalīm) deyüp ve ḥayn-ı ḳırāʾatda (15) ʿalīliñ elini ol ṭarafa ḥareket itdirmek gerekdir. Eger gitmez ise igneyi (16) çıḳarup ikinci ʿadede batırup maʿüʾl-besmele iki fātiḥa ḳırāʾat itdikden (17) ṣoñra āyetleri bir kere vech-i meşrūḥ üzre oḳuyup ḥareket ider. Yine (18) sākin olmaz ise üçünci ḫānedeki ʿadede batırup üç fātiḥa ve āyetleri (19) bir defʿa oḳuyup dördünci ḫānede dört beşinci ḫānede beş (20) nihāyeti ṭoḳuz ʿaded ve ṭoḳuz fātiḥa-ı şerīfe oḳunur ammā yine āyet-i kerīme (21) bir minvāl muḥarrer bir defʿa oḳunur. İbtidāsında defʿ oldıġı çoḳdur. (22) Ḳanġı ḫāneden aġrı sākin olursa igneyi o ḫāneden çıḳarmayup bir maḥale (23) ṣoḳup vefḳ ile terk eyleyeler. Aġrıyan dişiniñ ṭarafina ṣaġ elini ḳoyup (24) besmele ile yedi Fātiḥa oḳuyalar. Berüʾs-sāʿadır. (Diger ʿilāc-ı ruḥānī) (25) baş aġrısı devā ile gitmedigi ḥālde bu duʿā yazup başında getüre. (26) Aġrısı sākin ola. Bi-iẕniʾllāhi Teʿālā. (Bismillāhirrāḥmānirrāḥīm)

4	9	2
3	5	7
8	1	6

[207]

(1) (femen kāne minküm meriżan ev bihi eẕā min reʿsihī fe fidyetün min ṣıyāmin ev ṣadaḳatin (2) ev nüskin iskun billāhi tebāreke ve Teʿālā ve ʿalā ve ālihi[62]) ve daḫı limon ve ḳoruḳ ṣularıyla (3) isfanāḫ veyā semiz otı veyāḫūd (ḳabaḳ). Bunları bişürüp yedüreler. (4) Eger baş aġrısı ṣoġuḳdan olursa ʿalāmeti baş ṣoġuḳ olup (5) sıcaḳ şeylerden ḥaẕẕ eyleye. Ṭabīʿatı süst olup kesel üzerine ola (6) ve ṣoġuḳdan ḥaẕẕ eylemeye ve aġrısı eñse cānibine māʾil ola. Bunuñ sebebi (7) yā ḫāric-i bedenden olur. Ḳış günlerinde ṣoġuḳ havada gezmeden olur. (8) Yā dāḫil-i bedenden olur, meṣelā balġam ziyāde olmaḳ gibi, yā ṭabīʿatı ziyāde (9) ṣoġuḳ şeyler istiʿmāl eylemek gibi. Ez-cümle ḳarlu ve çoḳ żurar ṣular (10) ve buzlu ṣular içmek gibi. Bu ṣoġuḳdan olan baş aġrısınıñ ekṣeri (11) zükkama ve nezleye müʾeddī olur. Bu mezkūr baş aġrısınıñ ʿalāmeti (12) evvelā başı ḳızdırmaḳ gerek. Meṣelā kepek veyā derüyi ḳızdırup bir kīseye (13) ḳoyup başına uralar. Şerbetlerden ḳarabaş şerbeti ve ayāric maʿcūnı istiʿmāl (14) eyleyeler ve bu sefūf ġāyetle mücerrebdir ve hem baş aġrısın giderir (15) ve hem nezle keser ve dimāġa ḳuvvet virir.

(16) Ṣıfat-ı Sefūf Budur

(17) (cevz-i bevvā) (ve besbāse) sirke ile tedbīr olunmuş (kişnic) (ve rāziyāne) (18) ve (günlük) ve (dārçīn) her birinden ikişer dirhem (kehribā) nıṣf (19) dirhem (şeker ḳırḳ dirhem) bunları dögüp sefūf eyleyüp üçer dirhem (20) istiʿmāl eyleyeler ve eger balġamdan ʿalāmet ẓāhir olursa meṣelā başı ziyāde (21) aġır ola ve ziyāde uyḳuya vara. Bunuñ içün ḳaç gün ḳarabaş şerbeti (22) içüp ve baʿde balġam izāle eyleyecek ḥabblar istiʿmāl ideler.

(23) Ḥabblarıñ Ṣıfat-ı Tertībi Bunlardır

(24) (terementi) dört dirhem, (ṣabr) üç dirhem, (ġārīḳūn) buçuḳ dirhem (25) ḥabblar eyleyüp bir dirhemden iki dirheme ḳadar istiʿmāl ideler ve yaḳıyı daḫı (26) daḫı başına ḳoyalar.

[208]

(1) Ṣıfat-ı Yaḳı Budur

(2) (Ḳaranfil) ve (günlük) ve (besbāse) her birinden ikişer dirhem (mercān) (3) ve (ʿanber) her birinden bir birbuçuḳ dirhem (servi ḳozalaġı) üç dirhem (4) ve (iṣṭırāk)

[62] "Sizden her kim hasta olursa yahut başından bir rahatsızlığı varsa, oruç veya sadaka veya kurban olmak üzere fidye gerekir." Bakara, 196

(ve sedürs) her birinden dört buçuḳ dirhem (ladin) on sekiz dirhem (5) terementi) yigirmi dört dirhem. Bu eczāları güzelce dögüp istırāk (6) ile (terementiyi) ve (ladini) mülāyim ateşde eridüp sāʿd dögülmüş (7) eczālar daḫı ḳarışdırup bir bez üzerine yāḫūd ince deri yāḫūd bir aṭles (8) pāresi üzerine sürüp aġrıyan yere yapışdıralar. Bu güzel (9) mücerreb yaḳudır ki dimāġıñ yaşlığını ḳurıdır ve eski nezle (10) menʿ eyler ve eger sevdā ʿalāmeti var ise daḫı defʿ ve izāle ider. Uyḳu gelmemek (11) ve beñzi ṭonuḳ olmaḳ ve başınıñ aġrısı göze muttaṣıl olmaḳ ve aġrısı (12) aḫşama ḳarşu ziyāde olup giceniñ üç sāʿatinden ziyāde olmaḳdır ve ʿilācı (13) eger ḳan ġalebesiniñ ʿalāmeti var ise (ve ṭamarlar ṭolu ise ḳan alalar.)

(14) Ve Ṭabīʿatı Dāʾim Mülāyim Ṭutalar

(15) Ṭabīʿatı mülāyim idecek şeyler bunlardır beş dirhem (diyāḳātiliḳūn) (16) ve bir dirhem (ḳırmız maʿcūnı) ile ḳarışdırup vireler. Ġāyet mücerrebdir. (17) Ḫuṣūṣā bunuñ üzerine mā-i cübīni içireler. Ziyāde nāfiʿdir ve şerbetlerden (18) daḫı lisān-ı s̱evr ve misk elması şerbetleri ve benefşe ḫamīresi (19) ve lisān-ı s̱evr çiçeğiniñ ḫamīresi ve ebegümeci çiçegi ḫamīresi ve ḳırmız (20) ve cevāhir maʿcūnları bu cümle ġāyet nāfiʿdir ve başı bādem yaġıyla (21) ve ṭuraḳ otı yaġıyla yaġlayalar. Ḳarabaş ve ıḫlamur yapraḳları (22) ve oġul otı ve sināmekī ve ebegümeci ve ḫaṭmī. Bunları ḳaynadup (23) ṣuyunı başa dökeler. Bu ṣudāʿ-ı sevdāvīyedir biliñ. Zīrā cemīʿ sevdādan olan (24) marażlara pād-zehir gibi ʿilācdır. Bunuñ üzerine ʿilāc olmaz ve bu maʿcūn (24) ġāyet mücerrebdir. Baş aġrısına ve ḫafaḳāna ve cemīʿ sevdādan olan (26) marażlara ḫuṣūṣā mülūk-ı ʿaẓāma münāsib ve alīḳdır. Ġaflet olunmaya.

[209]

(1) Ṣıfat Ve Tertībi Budur

(2) Lisān-ı s̱evr çiçeginiñ ḫamīresi ve benefşe ḫamīresi her birinden yetmiş (3) iki dirhem, oġul otı ve aġac ḳavunı ḳābı her birinden yigirmi dört (4) dirhem ve eyü ʿanber ve saḥḳ olunmuş encü her birinden üçer dirhem (5) pād-zehir bir dirhem bunları ḳarışdırup elma şerbetiyle maʿcūn eyleyüp (6) ṣabāḥ ve aḫşam üçer dirhem ḳadar istiʿmāl eyleyeler ve ṭaʿāmlardan semiz ṭavuḳ (7) ve (piliç) ve lisān-ı s̱evr boranısıyla yā (ebegümeci) boranısı yā (ḫıyār) (8) boranısı veyā (rafadan yumurṭa) yiyeler ġāyet nāfiʿdir.

(9) Eger Baş Aġrısı Buḫārdan Ve Yelden Olursa

(10) ʿAlāmeti aġrısı bir yerde ḳarar itmeyüp geziñmedir ve ḳulaḳları gürler. (11) Ekṣeri bu ṣudāʿ ḥammāmlardan ṣoñra olur ve (ḥayż ve dem) bevāṣīriñ (12) ʿādeti üzerine cereyān itmesinden ḥāṣıl olur. Bunuñ ʿilācı ḳan (13) almaḳdır ve (ḥabb-ı ḳuḳiyā) veyāḫūd (ayāric) istiʿmāl eylemekdir ve eger (14) ḥummā ile bir eyü ẓuhūr ider ise (ebegümeci) ve (papadya) ve (benefşe yapraġı) (15) ve (arpa) ḳaynadup ṣuyunuñ içine ayaḳların ṣoḳup oġalar ve sirke (16) ile gül-ābı ṣıcaḳ ṣuyuyla ḳarışdırup burna çekeler ve yüzini yıḳayalar. (17) Buḫārı menʿ eylemek içün (kāblī murabbāsı) istiʿmāl eyleyeler. Bu ṣıfatla kāblī (18) murabbāsın alup ṣıcaḳ ṣuda yıḳayalar. Gül ṣuyı ile benefşe şerbetini (19) ezüp kāblīyi ol şerbetde bir gice ışladalar. Baʿde kāblīden iki (20) dānesini her ṣabāḥ veyā her aḫşam istiʿmāl eyleyeler ve şerbetinden birzca (21) içineler. Bu, cemīʿ dimāġda olan marażlara nāfiʿdir. (Baş) ve (göz) (22) aġrılarına ziyāde nāfiʿdir. Eger mülāzemet iderlerse ḫavāṣṣ-ı ẓāhiriye (23) ve bāṭıniyeye ziyāde ḳuvvet virir. Eger bu tedbīr ile (emlec murabbāsın) istiʿmāl (24) eyleyeler. Bu daḫı ziyāde nāfiʿdir.

(25) Ve Baş Aġrısından Bir Nevʿ Baş Aġrısı Daḫı Vardır

(26) Aña şaḳīḳa dirler. Bir yaramaz marażdır. Gāh gelür ve gāh gider.

[210]

(1) ḥummā gibi nöbeti vardır. Gāhice ayıñ ḳursu ziyāde olduḳça ol maraż (2) daḫı ziyāde olur. Ay eksildikce eksilür. Bunuñ ʿilācı māddesini (3) göreler. Her ḳanġı ḫılṭ ġālib ise ol ḫılṭı ishāl eyleyeler. (4) Bu (ḥabb) şaḳīḳaya ve cemīʿ envāʿ-ı ṣudāʿa nāfiʿdir. (5) Buña ḥabb-ı fāşira dirler.

(6) Tertīb-i Ṣıfat Budur

(7) (Ṣabr) on iki dirhem, (fāşirā) yaʿnī semiz ḳabaḳ ve (maṣṭakī) (8) her birinden 4 dirhem. Bunlar dögüp ḳarabaş şerbetiyle ḫamīr idüp (9) ḥabblar düzeler ve (sināmekī) ve (mā-i cübn) ile içürmek mücerrebdir (10) ve baʿż maḥalde bu şaḳīḳa ziyāde müştedd olur. Ol vaḳtde aġrıyı teskīn (11) eyleyecek şeyler ile ʿilāc eyleyeler. Meṣelā (ḫaṭmī) ve (papadya) (12) ve (ebegümeci) (ve iklīlü'l-melik) ve (nīlüfer çiçegi) (13) ḫaşḫāş ḳabuġı) bunları ḳaynadalar. Ḳaynarken üstüne ṭatlu bādem yaġı (14) ḳoyalar. Baʿde endirüp bu yaġıyla ṣuya süngeri batırup biraz ṣıḳup (15) başa yaḳu eyleye. İki sünger ḫāżır idüp birin ḳaldırup (16) ve birin ḳoya ki sākin olunca (eger baş aġrısı (ve şaḳīḳa) (17) eski olup çoḳ zamān ʿilāc teʾṯīr eylemez ise (çüp

çīnī) (18) ve (ṣaparna) ve peyġamber aġacı) (ve ṣāṣferās) bu dört eczādan (19) her birisi dürlü dürlü ḳaynadup ṣuyunı ṣıcaḳ yerde (20) içüreler, terledir, marażı defʿ eyler. Bu dört eczā ne ḳadar müşkil (21) marażlar var ise defʿ eyler ammā şerāṭı ile istiʿmāl olunmaḳ gerek. Maḥalinde (22) tafṣīl olur. İnşāʾa'llāhu Teʿālā (defne yaġı) aġrıyan başa sürülse (23) fāʾide ide. (Acıbādem yaġı) baş aġrısına fāʾide ider. (Bādem yaġı) (24) baş aġrısına eyüdür. (Eger ṭaʿāmına veyā şarābına ḳatup içirseler (25) (eger rāvend-i kāblīyle) içseler baş aġrısın kim ṣoġuḳdan ola (26) ve balġamdan ola buḫārdan giderir ve hem şaḳīḳa aġrısın daḫı giderir

[211]

(1) (eger) zerrīniñ ṣuyun benefşe yaġıyla ṭamzırsalar baş aġrısı kim (2) ṣoġuḳdan ve derlemekden olmuş ola, giderir.

(3) Eger Seẕāb Sirkeyle Ve (Gül) Yaġıyla İstiʿmāl Etseler

(4) Baş aġrısın defʿ ider. (Sināmekī) istiʿmāl etseler eski baş (5) aġrısın giderir. (Eger seviḳ) kim (buġday) ve (arpa) dan (6) yaparlar yaʿnī buġdayı ṣacda ḳavırırlar baʿde dübekde dögerler. Baʿż (7) susam ve menenginc ḳatup yerler. İşte seviḳ budur. Ḳaçan ekṣeri nār (8) ṣuyuyla içseler baş aġrısın giderir ve ādeme ḳuvvet daḫı virir. (9) (Eger çörek otunı) baş aġrısına yaḳu etseler defʿ ider. (Eger ṣandalı) (10) ṣuyuyla saḥḳ etseler ṭaşradan başa dürtseler aġrısına fāʾide ide (11) ve hem gül ṣuyuyla saḥḳ idüp başa ursalar issiden olan baş (12) aġrısın defʿ ider. Burun deliklerine süreler, ziyāde fāʾide ider. (13) (Eger aḳ ṣandaldan ve bir miḳdār anzerūt bu iki eczāyı yumurṭa aġıyla (14) yaḳu idüp iki yañaġa yaʿnī iki ṭelüge dürtseler issiden olan baş aġrısına (15) fāʾide ider. (Eger endaġıñ ikisin şaḳīḳası aġrıyan kişi başına ḳosa (16) ḫalāṣ ola. (ʿAnber) şaḳīḳa aġrısına ṭaşradan yaḳu idüp ursalar (17) nāfiʿdir. Nafiʿen, balīġan ve hem boyun baş aġrısına kim ṣoġuḳ ḫıltdan ḥāṣıl (18) olmuşdur. Ḳaçan kim tütsi eyleseler defʿ ider. (Eger ḳarḳa dülegin) burna (19) ṭamzırsalar eski baş aġrısına fāʾide ider. (Eger kāfūrī) issiden (20) olan baş aġrısına gül yaġıyla ezip dürtseler fāʾide ider. Eger acı (21) bādem yaġını sirkeyle ḳarışdırup ellerine ursalar baş aġrısın defʿ ider. (22) (Eger gelincik çiçegini) dögüp ṣuyun alsalar küyi ḳatsalar eline dürtseler (23) baş aġrısın giderir. Ẕeker ṣuyı baş aġrısına eyüdür ve baş aġrısın (24) defʿ ider. (Maṣṭakī) ṣoġuḳdan olan baş aġrısın defʿ ider. (25) (Eger mūmiyānıñ)

bir ḥabb aġrın merzencüş yaġıyla buruna ṭamzıralar. (26) Ṣoġuḳdan olan baş aġrısın giderir ve hem şaḳīḳa aġrısına nāfiʿdir

[212]

(1) ve hem baş döñmesin giderir. (Nīlüfer çiçegi) baş aġrısına nāfiʿdir. (2) Ḳurı gül şarāb ile pişirüp ṣuyun içseler baş aġrısın giderir (3) ve hem ṣuyun ve yaġın başda olan ḥarārete ursalar defʿ ider. (Yāsemin (4) ḳoḳusı) balġamdan ve sevdādan ve yelden olan baş aġrısın defʿ ider. (5) (Ammā maḥrūrü'l-mizāc olan kişiniñ başın aġrıdır ve hem yarım baş (6) aġrısın gidere. (Ḳoyun tersin) ʿūd ile başa ursalar baş aġrısın (7) giderir. (Ṭavşan yaġın) her kim başa tütsi eylese baş aġrısın giderir. (8) Ḳızıl boyayı başa baġlasa ḫāṣıyyetlüdür. (Eger ḳabaḳ ṣuyun ādem burnuna çekse (9) baş aġrısın giderir (ve şaḳīḳa aġrısın defʿ ider.)

(10) Ḥabbu'z-zeheb Göz Ve Baş Aġrılarına Fā'ide İder

(11) (Ṣabr on dirhem), (ṣarı helīle ḳabuġı (beş dirhem (maṣṭakī) (12) ve keşīrā ve maḥmūde her birinde birer miṣḳāl, ḳızıl gül) iki dirhem (zaʿferān) (13) bir miṣḳāl. Bunları dögeler, eleyeler, ḥabblar iderler. Şöyle ki (ṣaru helīle ḳabuġı (14) (kasnī toḫum) her birinden ikişer miṣḳāl (aḳ türbid mücevvef ḳabı) (15) yunulmuş yedi miṣḳāl şerbet iki buçuḳ dirhem içüreler defʿ ola.

(16) Daḫı Ḥabb-ı Ḳuḳāyā

(17) Baş aġrısına ve göz aġrısına ve zükkāma ve nezleye fā'ide ider. (18) (Āyāzım-ı fayḳarā) on dirhem (toḫum-ı ḥanẓal) üç dirhem (maḥmūde) iki buçuḳ dirhem (19) (türbid) beş dirhem (üsṭuḥdüs). Bu terkīb on şerbet (20) olup ḳuḳāyā yaʿnī (maṣṭakī), (afsentīn) yaʿnī pelīn Rumīcedir. Maḥmūde (21) ṣabr toḫumı dimekdir.

(22) Bāb-ı Ṣāni Başdan İnen Nāzle Beyānında Olıcıdır

(23) Nezle dimek ol şeydir ki yemegi ṣoḳ yese buḫārı başa mürtefiʿ olur veyā başına (24) ve gāh ṣoġuḳ ṭutmadan olur. Eger nezle göze ʿārıż olursa göz eleme ve derde

[213]

(1) mübtelā olur ve ḳulaġa inerse ḳulaġı ṣaġır ider ve aġza iner ise dişleri (2) helāk ider ve eger boġaza inerse mādde olur ve ḳollara inse meflūç ider. Meflūç (3) dimek

vücūdunuñ nıṣfi his ḥareketden ḳalur dimek, Türkce ṭamla didikleri (4) ʿilletdir. El ve ayaḳ ṭutmaz olur.

(5) Meṣelā Bu Fālic Didikleri ʿillet

(6) Ve bu ʿillet sebeb yā su-i mizācdandır. Māddesiz veyāḫūd māddeniñ ʿużva dökülmesinden (7) rūḥuñ menfeẕleri münsedd olup rūḥ-ı nefsānī nüfūẕ eylemez veyāḫud siñir kesilmekden (8) olur ve eṭıbbā-ı müteʾaḫḫirīn dirler ki felc marażı aḫlāṭ-ı erbaʿānıñ yaʿnī ʿanāṣır-ı (9) erbaʿānıñ her birinden ḥāṣıl olur. Dirilir ve rūḥuñ yollarını ḳapar veyāḫūd (10) siñirleri ṣıḳar, rūḥuñ geçecek yerleri ṭar olur. Rūḥ-ı nefsānī aşaġı (11) geçmez olur. (Nitekim) bir ʿużvı muḥkem-i beden etseler rūḥuñ menfeẕleri (12) ṣaḳlamaġla aṣġa nüfūẕ eyleyemez, uyuşur, ḥis ve ḥareketden ḳalur. (13) (Ḥükemā-ı müteḳaddimīn) (ṣafrādan) olmasına ẕāhib olmuşlardır.

(14) Maʿlūmuñuz Ola Ki İskender Yunānī Buyurur Ki

(15) Bir ḫılṭ-ı ṣafrāvīden meflūc kimesneler gördüm. Ol zamānıñ eṭıbbāsı (16) meşhūr olan felc ʿilāclarını eylediler. Fāʾide virmedi. (Ben aña) ayāricden (17) bir şerbet içürdüm. Birḳaç defʿa ṣafrāyı ishāl eyledi (ve bārid) (18) ve raṭb ġıdālar ve şarāblar içürdüm. O marażdan ḫalāṣ oldı dir (19) (ve Yunus ṭabīb daḫı böylece ẕikr eyledi) yaʿnī ishāl-i ṣafrā ile ve müberrid (20) ve müreṭṭib ġıdālar ve şerbetler ile (fālice) ʿilāc eyleyüp ḫalāṣ oldı dir.

(21) Ammā Bu Faḳīr-i Ḥaḳīr Dir Ki Gerçek Biz Daḫı Gördük

(22) (Ṣafrādan olduġun amā) ḫāliṣ ṣafrādan degildir. Biraz balġam-ı raḳīḳ (23) muḫteliṭ olmuşdur ammā bu maraża sebeb sābıḳ pek ṣoġuḳ havalarda yola çıḳmaḳ (24) ve çoḳ şarāb içmek ve ṣular kenārında ve ruṭūbetli yerlerde uyumaḳ

[214]

(1) (daḫı) bu ḳābildendir ki yapılup ruṭūbeti gitmemiş evde de yatup (2) ḳalḳmaḳ ve mehtāb aydınında uyumaḳ ve çoḳ cimāʿ eylemek ve çoḳ yemek (3) içmekdir. Ekṣeri meflūc

(4) Ve Bu Damla Fālic Getüren ʿİlletleriñ ʿilācı

(5) Evvelā ḥuḳne-i līne ideler. (Baʿde) ḥuḳne-i mütevesṭa (baʿde) ḥuḳne-i ḥārre eyleyeler. (6) (Eger ḳan ġalebesi) ve ʿalāmeti varsa ḳan alduralar (baʿde) balġamı (7) bişürecek muġlāblar vireler. Bu muġlābıñ eyüsi kemāfiṭūs şerbetidir.

(8) Kemāfiṭūs Denilen Şerbetiñ Ṣıfatı Budur

(9) (İki ṭutam merzencüş) ve (biberiye) (ve caʿde) ve (yarpuz) (10) (ve kekik) (ve zūfā) ve (beyān) ve (tebünka) ve mezkūrātıñ (11) her birinden birer ṭutam (eger zürnibāt) ve (semiz ḳabaḳ) (ve çınṭayāne) (12) ve (meşekṭar-ı emşīʿ) ve (ʿūdü'l-ḳahr) her birinden dörder dirhem (13) ve (rāziyāne köki) ve (baṭrāsāliyun köki) ve (helyūn) ve (kerefs) (14) ve her dem bahār kökleri her birinden sekiz dirhem (ḳarabaş) ve (anison) (15) ve (rāziyāne toḫumları) ve (naḫve-i hindī) ve (kerevyā) ve (sisalyus) (16) her birinden üçer dirhem ve (çekirdegi çıḳmış ḳızıl üzüm) yigirmi dirhem (17) bu cümle eczānıñ on iki aġrı ḳadar ṣuyla ḳaynadalar tā ki ṣunuñ şülüşi (18) gidince bāḳī ḳalan ṣuya berāberi bal ḳoyup ḳıvama getüreler. (19) Ṣabāḥ ac ḳarnına iki ḳaşıḳ biberiye ṣuyla ezüp içüreler. Bu muġlāb (20) balġamı bişirir cemīʿ emrāż-ı dimāġiyeye (ve ʿaṣabiyeye) ṣaraʿ) ve (sekene) (21) ve (laḳve) ve (felc) gibi emrāżlara ġāyet şifā ve nāfiʿdir ve seddeleri (22) mādde nażc bulduḳdan ṣoñra müshil vireler.

(23) Müshil Virecek Ḥabblar Bunlardır Beyān Olunur

(24) Ġārīḳūn ḥabbı ve rencān ḥabbları gibi ve ḳuḳiyā ḥabbı daḫı münāsibdir (25) ve (diyāfenīkūn maʿcūnı) yaʿnī maʿcūn-ı temri ḫuṣūṣā anda biraz ṣafrā

[215]

(1) oldıġı ḥis olunursa bu maʿcūndan vireler ve bu ḥabb ġāyetle (2) nāfiʿdir ve mücerrebdir.

(3) Bu Ḥabbıñ Ṣıfatı Ve Tertībi Budur

(4) (Ayāric-ı fayḳarā) yedi dirhem, (ġārīḳūn) ve (mecūḳan) her birinden (5) üçer dirhem ve (ḥanezlik içinde) bir buçuḳ dirhem ve (zencebīl) (6) ve (dārçīn) ve (maḥmūde) bir buçuḳ dirhem, (ḳaranfil) (7) ve (anison) yarım dirhem. Bu cümle' saḥḳ idüp bir dirhem maḳālı ḳarabaş (8) şerbetiyle maḥlūl ve bu eczālar ile ḳarışdırup ḥabblar eyleyeler. (9) Haftada iki defʿa bu ḥabbdan iki miṣḳāl ol marīże vireler ve maṭbūḫı (10) üstüne içüreler.

(11) Ṣıfat-ı Maṭbūʿ-ı Maṭbūḫ Beyān Olunur

(12) (Sinemeki) dört dirhem, (türbid) ve (sürincān) her birinden birer buçuḳ dirhem (13) (peyġamber aġacı) ve (ṣaparina) her birinden birer dirhem (dārçīn) nıṣf (14) dirhem (ḳaranfil) ve (anison) her birinden birer danek bunları ṣıcaḳ ṣu (15) ile bir gün ve bir gice ışladup ṭura. Baʿde ḳaynadalar. Bir miḳdār (16) ḳaynadıḳdan ṣoñra indirüp süzüp bu mağlaba biraz şeker ve benefşe (17) şerbeti ḳatup içeler. Ol ḥabbdan temcīd vaḳtinde yiyeler. Ṣabāḥ yine (18) bu maṭbūḫdan içeler. ʿAmel tamām olduḳdan ṣoñra semiz bellic ṣuyuna (19) birazcık (dārçīn) eküp içüreler. Beden tamām tenḳıye olduḳdan ṣoñra (20) yine bu şerbetlerden vireler ve (biberiyeyi) ḳaynadup ṣuyunı içmege (21) mülāzemet eyleye yāḫūd ṣuyunı taḳṭīr eyleyüp içüreler. Eger bu maraż (22) eski ise bu ʿilāclar ile bi'l-külliye defʿ eylemez ise bu edviye-i şerīfe (23) ile terledeler. ʿİnāyet-i Ḥaḳḳ ile şifā bulacağından şübhe yoḳdur.

(24) Ṣıfat-ı Maṭbūḫ-ı Muarrıḳ Budur Yaʿnī Terledecek Edviye

(25) (Peyġamber aġacı) altmış dört dirhem ve (peyġamber aġacı ḳabuġı) ve (ʿūdü'ṣ-ṣalīb) (26) ve (aġac ḳavunı ḳabuġı) ve (göksüsen köki) ve (anẕer köki) bunları

[216]

(1) havan içinde ḳıralar. Biñ dirhem ṣu içinde bir gün bir gice ışladalar. (2) Ṣıcaḳ olmalı. Baʿde ḳaynadalar, ṣuyuñ s̱ülüs̱den ziyādesi gidince (3) baʿde süze. Marażı bir pāk ṣıcaḳ yerde veyā ḥammāmda oturdalar ki hava (4) ṭoḳunmaya. Bu ṣudan altmış dirhem miḳdārın biraz şeker ile ve biraz (5) dārçīn ḳatup içüreler, terledeler. Eger ḥammām olmaz ise ḳalınca (6) ve ziyādece esbāb örteler. Yigirmi dirhem (çūp çīnī) biñ dirhem ṣuyuyla (7) ḳaynadalar ve ṣuyunı ṣu yerine içüreler ve bu maʿcūn bi'l-ḫaṣṣa (8) bu maraża nāfiʿdir.

(9) Tertīb-i Ṣıfatı Maʿcūndur

(10) Elli dirhem pişmiş (ṭavşan beyni) ve (kemāfiṭūs) ve (tebünka) bunlarıñ (11) her birinden yigirmi dört dirhem ve (dārçīn) ve (ḳaranfil) ve (biberiye) her (12) birinden birer dirhem (terementi) yigirmi dört dirhem (şeker) yāḫūd (ṣāfī (13) bal) üç eczā aġrı ola ve ḳıvāma getürüp maʿcūn eyleyeler ve her (14) ṣabāḥ dörder dirhemden altışar dirheme ḳadar istiʿmāl eyleyeler. Üç sāʿat (15) geçmedikce üzerine ṭaʿām yemeyeler ve bu yaġ ʿacāyib bir nāfiʿdir. Ġaflet olunmaya.

(16) Ṣıfat-ı Yaġ Budur

(17) Elli dirhem (ṣoġulcanı) alup pāk yıḳayalar. Baʿde ḳunıdalar (18) ve (ḥavlicān) ve (zencebīl) her birinden dört dirhem ola. Cümlesini saḥḳ (19) idüp (zanbaḳ yaġıyla) ḫılṭ eyleyüp vücūduna ol emrāż ṣāḥibiniñ (20) süreler. Ġāyet nāfiʿdir ve yaġlardan (biberiye yaġı) ve (kehribā yaġı) (21) ve (beyāż neft yaġı) ve (esped yaġı) ġāyet nāfiʿdir ve (kimyāvī (22) eṭıbbāsı) s̱ülüs̱ dirhem ḳadar encü nūzeni biberiyeniñ muḳaṭṭar ṣuyuyla veyā (23) esped yaġı ile veyāḫūd kehribā yaġıyla vireler. ʿAẓīm fāʾide eyler. (24) Taḳṭīr ile çıḳmış ḳaṣnī yaġını meflūc olmuş yere sürseler ġāyet (25) nāfiʿdir ve eger fālic ṣafrādan ve emrāż-ı muḥallādan ṣoñra ʿārıż (26) olursa issi edviyelerde ʿilāc buña żarardır. Lākin vācib

[217]

(1) olan budur ki evlā-ı mülāyim ḥuḳneler eyleyüp ṣafrāyı izāle eyleyeler. (2) Baʿde bu melyen ile ishāl eyleyeler. Şifā müşāhede olunur.

(3) Ṣıfat-ı Melyen Budur

(4) İki dirhem rāvendi ufaḳ ṭoġrayalar içine bir iki çekirdek (5) dārçīn) ḳarışdıralar. İki fincān hindibā ṣuyunda ışladup ṣıcaḳ (6) yerde ḳoyalar. Baʿde ṣuyunı süzüp on iki dirhem terencübīn (7) on altı dirhem gül-i mükerrer şerbeti bu ṣuyla ezüp içüreler. Bunı (8) birḳac kere içüreler. Tā ṣafrāyı süzüp beden pāk ola. Baʿde (9) rūḥüʾz-zācdan dört çekirdek lisān-ı s̱evr ṣuyuyla içüreler. (10) Baʿde ter getürmek içün kehribā yaġından s̱ülüs̱ ḳadar (11) içüreler. Baʿde ṣāṣferās ve peyġamber aġacı ve lisān-ı s̱evr (12) ve hindibā yapraġı bunları ḳaynadup ṣuyunı üstüne içüreler. Bir ṣıcaḳ yerde (13) oṭurdalar terleye ve bu maḳbūl yaġlar ile ṣoñra yaġlayalar. Papadya yaġı (14) ve zanbaḳ yaġı ve ṭuraḳ otı yaġı gibi ammā fālicge bedeniñ (15) imtilāsından ola. Yā bir yerde düşmeden ola, yā bir żarb doḳunmadan ola. (16) Anıñ ʿilācı evvelā ḳan almaḳ gerek. Baʿde ḥukne-i mütevesṭa ile ḥuḳne eyleyeler (17) baʿde muʿtedil yaġlar ile yaġlayalar.

(18) Et-teşennüc Bu Bir Marażdır Ki Siñirler Bozılur

(19) Ve marīż aʿżāsını uzatmaġa ve çekmege ḳādir olamaz. Bu daḫı (20) iki dürlüdür birisi yubūsetden olup ekṣeriyā ḥummā-ı ḥārreden ṣoñra (21) ʿārıż olur ve çoḳ asmāndan ve çoḳ istifrāġından ṣoñra (22) ḥāṣıl olur. Siñirler gerilür, ḳayışa döner.

Marīż aʿżāsını (23) istedigi gibi tahrik eyleyemez ve biri daḫı ruṭūbetden ḥāṣıl olur. (24) Siñirler ve balıḳ etlerine balġamdan veyā sevdādan veyāḫūd ki (25) ḳandan mürekkeb ḫılṭ dökilüp siñirler yüzilür ve aʿżāsını (26) uzatmaġa ḳādir olamazlar ve bir cins teşennüc daḫı vardır. Ekṣeri

[218]

(1) yaramaz yaralardan ḥāṣıl olur ve cins-i teşennüc-i ḳıtāldır. Bi'l-ḫuṣūṣ ki (2) ol yara siñir üstünde veyā siñire yaḳın yerde olur. Eṭıbbā-ı müteḳaddimīn (3) teşennüc imtilāyı ḫılṭ-ı ṣafrāvīden olmasına ḳāʿil olmamışlardır ammā ḥükemā-ı (4) müteaḫḫirīn ḫılṭ-ı ṣafrāvīde olmasını taḥḳīḳ eylemişlerdir ve bu faḳīr daḫı (5) dir ki eger ṣafrā ḫılṭ-ı ṣafrāvīden olursa teşennüc imtilāıdan (6) olmaz. Belki semmīyāt maḳūlesinden olan teşennüc envāʿından olur. Eger (7) ṣafrāvī ledāġadan olmayup ḥiddetli ruṭūbeti ile münkesir ṣafrādan (8) olursa teşennüc imtilā'ından olur lākin ṣırf ṣafrādan olmamış (9) olur ve gāhice teşennüc rīḥden olur. Siñirlere girer. Aġrı ile (10) aʿżā bozılur. Çekmege ve uzatmaġa ḳādir olmaz. Aġrır biraz. (11) Oġuşdurmaġla tīz münḥal olup defʿ olur ve ḫalḳ içinde buña (12) ḳulunc dirler ki arḳadan bir aġrıdır. Bu teşennüc, rīḥ envāʿıdan olur.

(13) Ve Bunuñ ʿİlācı Ḫılṭ-ı Ġālibi İshāl Eylemekdir

(14) Ve dimişlerdir ki eger ḳan aldırmaḳ maʿḳūldur dirlerse. Zīrā māddeye biraz (15) taḫfīf gelmekle ṭabīʿat marażı defʿe ḳavī olur ve fālic marażında ẕikr (16) olunan müshilāt-ı ḥuḳneler bu maraża nāfiʿdir ve bu marażıñ müshilātına (17) ḳunduz ḥayāsı ḳatalar. Zīrā bu maraża ġāyet nāfiʿdir ve zanbaḳ (18) ve dilki yaġları ve kedi yaġı bu yaġlar bu maraża nāfiʿdir ve bu yaġlar (19) mücerreb ve naẓīri yoḳdur.

(20) Meẕkūr Yaġıñ Ṣıfatı Budur

(21) Terementi ve ṣoġulcan yaġı her birinden on ikişer dirhem (22) ve insān yaġı sekiz dirhem ve kelb yaġı dört dirhem bunları (23) cemʿ eyleyüp merhem eyleyeler ve bu maʿcūnlardan meṣir ve tiryāḳ (24) ve cevāhir maʿcūnı istiʿmāl eyleyeler.

[219]

(1) Yunus Ḥekīm Der Ki Deve Dikenini Ḳaynadup Ṣuyunı

(2) içmek isterler ise köküni dögüp maʿcūn eyleyeler. Bu maraża (3) ġāyet nāfiʿdir ve ḳanṭarīyūn, ṣaġır daḫı böyle nāfiʿdir. Eger ṣafrādan (4) olursa ṣafrāyı sürer.

Şerbetler ve ḥuḳneler istiʿmāl eyleyeler. Fālic (5) ṣafrāda ẕikr olunan devāları istiʿmāl ide ve mıḳnaṭıs ṭaşı ve mercān (6) getürmek bu maraża bi'l-ḥaṣṣa nāfiʿdir.

(7) Er-raʿşe Yaʿnī El Ve Ayaḳ Ditremesine Dirler

(8) Bunuñ sebebi (siñirleriñ) żaʿfindan ḥāṣıl olur ve ṣarābı ve gicelerden (9) çoḳ ṣu içmekden ʿārıż olur ve ziyāde ḫavfdan olur ve zencefre- (10) niñ ve zeyveniñ buḫārından olur. Bunuñ ʿilācı meẕkūr olan ʿilāclar (11) bu daḫı kāfidir.

(12) ve ḳarabaş maʿcūnı (ve şerbeti) bu maraża bi'l-ḥaṣṣa nāfiʿdir ve (vec (13) maʿcūnı) daḫı nāfiʿdir.

(14) Ḥikāye iderler ki altmış yaşında bir ḫātūna baş ditremesi ʿārıż oldı. (15) Zamānınıñ eṭıbbāsı çoḳ ʿilāc eylediler, defʿ olmadı. Bir ṭabīb (16) bayḳuş eti yedirmekle ʿilāç eylemiş ve bu marażdan ḫalāṣ olmuş didiler (17) (ve ṣoġulcan yaġı (ve terementi yaġı) ve neft yaġı) sürünseler ġāyet nāfiʿdir.

(18) Maʿlūm Ola Ki Çam Fıstığı Bal İle Yā Üzüm İle

(19) ekline devām olunursa cemīʿ emrāża nāfiʿdir ve nefʿinde iştibāh (20) yoḳdur. (El-ḥaẕer) yaʿnī aʿżā uyuşmaġa dirler) Bunuñ sebebi ve ʿilācı hemān (21) fāliciñ sebebi ve ʿilācı gibidir. Bu meẕkūr fāliciñ żaʿfıdır. Ḥattā dirler ki (22) (eger) ziyāde olursa fālic olur dirler ve bu maraż hem bu maraża ġāyet (23) nāfiʿdir. Ṣıfatı budur (ṣābūn) elli dirhem (defne yaġıyla) mülāyim ateş üstünde

[220]

(1) ḫal eyleyeler. Altı dirhem (ṣu teresi toḫumı) ve bir dirhem (zencebīl) bunları (2) saḥḳ idüp ol ṣābūnla ḳarışdırup merhem eyleyeler (ve esped (3) yaġı) ve (biberiye yaġı) nāfiʿdir.

(4) El-İḫtilāc Yaʿnī Aʿżā Segirmesine Dirler

(5) Gözde vesā'ir aʿżālarda olur. (Eger) bütün bedende olursa sekte (6) olur ve sekte marażınıñ muḳaddimesidir. Bunuñ sebebi bir rīḥ-i baḫārdır. (7) Et ile ve deri arasında muḥtebes olur. Çaḳmaḳ ister çaḳmadığından segirmek (8) ʿārıż olur. Bunuñ ʿilācı (fālic ve teşennüc ʿilācı gibidir) ve papadya) (9) (ve iklīlü'l-melik) ve (merzencüş) ḳaynadup buġuna siñirin ve aʿżāsın (10) ṭutalar defʿ eyler.

(11) Daḫı Diger Nezle Beyān Olunur

(12) Bu nezle marażı ekşeri göz aġrısı vesā'ir marażlar ekşeri nezleden olmaġla (13) taḳdīm (eyledik. Maʿlūm ola ki) eger bu nezleniñ muḳaddim dimāġa zükkām olur (14) ve eger göze inerse göz aġrısı ḥāṣıl olur ve eger ḳulaġa (15) inerse ḳulaḳ aġrısı ve ṣaġırlıḳ ve gürüldi peydā olur. (16) Eger boġaza inerse ḫunnāḳ olur ki aña boġaz dirler (17) ve eger ṣadra rīyeye inerse öksürük ḥāṣıl olur ve ḳan (18) tükürmege müʾeddī olur. Bir nezleniñ dāʾimā inmesiniñ ḥaẓẓı yoḳdur. (19) Zīrā sill ve żıyḳ-ı nefes marażları ekşeriyā ḥāṣıl olur ve'l-ḥāṣıl (20) miʿde emrāżıyla ciger emrāżı ekşeriyā bu nezleniñ dökülmesinden ḥāṣıl (21) olur ve bu sebebden üstād Boḳraṭ dimişdir ki (el-dimāġ medinetu mebdei'l- (22) emrāż) deyü mū-i luġātinde taḥḳīḳ itmişdir. Yaʿnī me'āli budur ki dimāġ (23) bir şehrdir ki sā'ir memālike marażlar ol şehrden yayılur ve nezleniñ sebebi (24) dimāġıñ haẓmı żaʿīf oldıġından ve buḫār çoḳ ṣuʿūd eyledigindendir.

[221]

(1) ve dimāġıñ ṣoġuḳ olmasından ve ruṭūbetindendir ve çoḳ yaġmurlar yaġup (2) ve ṣular kenārında oturup ḳalmaḳ muʿtādı olmayanlar ve mekānıñ ruṭūbeti (3) ve gündüzlerde uyumaḳ ve ṭaʿām üstüne ṣu içüp yatmaḳ ve ḥammāmdan (4) çıḳup ṣoġuḳ havaya ṭoḳunmaḳ. Bu cümlesi nāzleniñ ẓuhūruna sebebdir (5) ve lodos rüzgārı birḳac gün esüp baʿde poyraz ese. Nezle (6) nüzūlüne sebebdir (ve gāhice) havanıñ fesādından ḥāṣıl olur ve cemīʿ (7) ḫalḳa sirāyet eyler. Cümlesi öksürük olur. Nitekim biñ altmış (8) yedi senesinde boġaz ḥişārı seferinde yalılarda (küffār-ı bi'd-defʿāli) (9) ve āfer ḳırdılar leşgeri müteʿaffin olup lodos havasıyla ʿufūneti İstanbul'a (10) ve Edirne'ye varıp andan cemīʿ vilāyete yayıldı. Ḫalḳa nāzle (11) ve öksürük ve ḥummā ʿārıż oldı. Ol sene ol ḫastalıġa (12) uġramadıḳ ḳalmadı (ve Şeyḫ Ebū ʿAli sīnā) aydır gāhice ḳan (13) aldırdıḳdan ṣoñra bir gevşekiñ ʿārıż olur. Beden āsi ve ṣoġuḳ (14) ḳabūlüne müstaʿīd olup ve nezle ḥādiṯ olur. Ḫuṣūṣā çoḳ ḳan (15) aḳtıḳdan ṣoñra maʿlūm ola ki (nezleniñ) sebebi yā ḥarāretden olur ki (16) (ʿalāmeti) yüzi ve gözi ḳararmaḳ ve bedeni āsi olmaḳ (ve gāhice) (17) ḥummā daḫı ʿārıż olur ve ṣoġuḳ şeylerden müntefiʿ olup ḥaẓẓ eylemekdir (18) ve ṣuṣar ve bürūdetden olanıñ ʿalāmeti (aḳan şey) ṣoġuḳ ṣoġuḳ (19) olmaḳ ve āsi şeylerden müntefiʿ ola ve bedende ḥarāret ḥis olunmaya (20) ve ṣuṣamaya.

(21) Bu Meẕkūrāta ʿİlāc Eger Ḫarāretden İse

(22) Evvelā ṭabīʿatı telyīn eyleyeler ammā siyāh erigi ʿunnābla ḳaynadup ṣuyunı (23) süzüp benefşe şerbeti veyā ḥamıresi veyā ḳudret ḥevlāsını ol (24) ṣuda ezüp içüreler. Baʿde ḳan alalar, baʿde ʿunnāb şerbeti ve nīlüfer (25) şerbeti ve lisān-ı s̱evr şerbeti her ḳanġısı bulunursa istiʿmāl (26) eyleyeler. (Eger) aḳan mādde ince ise māddesin ḳoyuldurmaḳ gerek.

[222]

(1) (Ḫaşḫāş şerbeti) istiʿmāl eylemekle yā ʿunnāb şerbeti içeler ve bu cüllāb (2) ve mücerrebdir.

(3) Ṣıfat-ı Tertībi Budur

(4) İki dāne ḫaşḫāş başını, yigirmi dāne (ʿunnāb) bunları ḳaynadup bir dāne (5) (ayva çekirdegini) bu ṣuya ışladalar ṭā luʿābı çıḳa, baʿde süzüp (6) nebāt ile veyā gül ṣuyı ile ḳaynadup içüreler. Ġāyet nāfiʿdir. Zīrā (7) māddeyi ḳoyuldur ve hem nezleyi menʿ ider ve bu ḥabbı aġzına ḳoyup eridikçe (8) yudalar. Buña kil-i ermenī ḥabbı dirler. Öksürükle olan nezleye bu ḥabb (9) ġāyet nāfiʿdir.

(10) Ṣıfatı Budur

(11) Kil-i ermenī ve (żamġ-ı ʿarabī) ve (keş̱īrā) her birinden ikişer dirhem (cevz-i bevvā) (12) birbuçuḳ dirhem nebāt (şekeri) on iki dirhem bunları saḥḳ idüp (13) ayva çekirdegi luʿābıyla ḫamīr idüp ḥabblar eyleyeler. Baʿde istiʿmāl eyleyeler (14) ve arpa cülābı içüreler ve (ḳavun) ve (ḳarpuz) ve (ḳabaḳ) ve (ḫıyār) (15) çekirdegini (beyāż ḫaşḫāş toḫumı ile dögüp südini çıḳarup (16) ve bunlara nīlüfer şerbeti ezüp içüreler, ziyāde nāfiʿdir.

(17) Eger Müshil İçmek Lāzım Olursa

(18) ve (yā vāmıḳ maʿcūnundan) sekiz dirhem istiʿmāl ideler üzerine erik (19) ṣuyı içeler yāḫūd devāü'l-verdü'l-müshilden ki (Frenkler aña armanikimü'l (20) rūzātem) dirler. Andan dört dirhem istiʿmāl eyleyeler. (Ḥabbu'z̲-z̲eheb) (21) daḫı buña nāfiʿdir ve mādde tenḳıye bulduḳdan ṣoñra dimāġa ḳuvvet virmek (22) içün (gül-be-şeker) ve (diyārdūn) sefūfı ve (diyasneta maʿcūnı) ve (incü) (23) sefūfi ġāyet nāfiʿdir ve başına ve dimāġa ḳuvvet virecek yaḳular ḳoyalar. (24) Bu yaḳu dimāġa ġāyet ḳuvvet virir ve nezle-i ḥareye nāfiʿdir.

(25) Ṣıfat Ve Tertībi Budur

(26) (Ṣandal) ve (mercān) ve (gül ḳurısı) ve (mersīn yapraġı)

[223]

(1) ve (ḳırmızı nār çiçegi) ve (nar ḳabuġı) her birinden birer dirhem/1 (ṣaḳız) (2) ve (günlük) ve (sendüs) her birinden yarım dirhem ve (ladin) beş dirhem, (3) (bal mumı) beş dirhem, (mersīn yaġı) beş dirhem. Bu eczāları dögüp (4) baʿde merhem idüp başını traş idüp başa yaḳu eyleyeler. Eger nezle (5) ṣoġuḳdan olacak olursa bedeni mümtelī ise ve ṭamarlar ṭolu ise (6) ol zamān ḳan almaḳ lā-beʾisdir. Baʿde melyen ḥuḳneler ile ve müshiller ile bedeni (7) telyīn eyleyeler ve (şarāb-ı zūfā) içüreler ve maġlab yerine eger balġam (8) ziyāde lezc ise (aṭa ṣoġanı) ve (sirkencübīn), ʿunnāb şerbetiyle vireler (9) ve bu muġlab ġāyet mücerrebdir. Ġalīẓ balġamı bişürür ve öksürügi defʿ eyler (10) ve ṭabīʿatı mülāyim ṭutar. İshālden evvel ve ṣoñra cāʾizdir ve dimāġa mülāzemet (11) eyleye, mücerrebdir.

(12) Ṣıfat-ı Tertībi Budur

(13) (İncir yedi dāne) ve (buyan köki) ve (zūfa) ve her birinde beşer dirhem (14) (baldırıḳara) bir ṭutam (rāziyāne toḫumı) iki dirhem, (göksüsen köki) (15) ve (ḳarabaş çiçegi). Her birinden birer dirhem bunları beşyüz dirhem ḳadar (16) ṣuyuyla ḳaynadalar. S̱ülüs̱i gidince baʿde süzüp şeker ile istiʿmāl (17) eyleyeler. Ṣıcaḳ ṣıcaḳ ve bunuñ müshilātı (ḥabb-ı ḳuḳiyā) ve (ġārīḳūn) (18) ḥabbı gibi ola. Baʿdeʾt-tenḳıye dimāġa ḳuvvet virecek şeyler istiʿmāl eyleyeler. (19) (Ḳırmızı maʿcūnı) ve (cevāhir maʿcūnı) ve (devāüʾl-misk maʿcūnı) vireler. (20) Eger māddesi ziyāde aḳarsa (merzencüş) sekiz dirhem, (misk) iki (ḥabbe) (21) ve (ʿanber) iki (ḥabbe) bunları dögüp pāzū ṣuyuyla ezüp burnuna (22) çekeler ve bir mücerreb ṣu vardır. Ġāyetle fāʾide eyler. (Peyġamber aġacı) (23) sekiz dirhem, yüz dirhem ṣu ile ḳaynadup elli dirhem ḳala, baʿde inecek (24) bir dirhem (merzencüş) dögüp içine ḳatalar. Baʿde süzeler. Bu ṣu (25) ile ġarġara eyleyeler ve burnuna çekeler. Ġāyet nāfiʿdir. Başa ve dimāġa ġāyet (26) ḳuvvet virecek yaḳular ḳoyalar ve bu yaḳu ġāyet nāfiʿdir.

[224]

(1) Ṣıfat-ı Tertībi Budur

(2) (Maṣṭakī) ve (senderūs) ve (cevz-i bevvā) ve (ḳaranfil) her birinden s̱ülüs̱ (3) dirhem (ladin), on altı dirhem ṣıcaḳ havan içinde azacıḳ ṣaḳız yaġıyla (4)

ḳarışduralar, merhem gibi ola. Baʿde başına yaḳu eyleyeler. Bir āḫir yaḳı (5) daḫı var ki dimāġa ḳuvvet virmede naẓīri yoḳdur ve ṣoġuḳdan ḥāṣıl olan (6) baş aġrısına nāfiʿdir. Nisyānı daḫı defʿ eyler ve ḥıfẓı arturur.

(7) Ṣıfatı Budur

(8) (Kehribā) (ve senderūs) (ve maṣṭakī) (ve ʿaselbend) her birinden (9) birer dirhem (ʿanber üç dirhem), (ḳaranfil iki dirhem), (ıṣṭırāk) (10) bir buçuḳ dirhem (sünbül-i hindī bir dirhem), (ladin on altı dirhem) (11) (terementi on iki dirhem) bu meẕkūr eczāları dögüp mülāyim ateş (12) üstünde bir bir ḫılṭ eyleyeler. Merhem gibi olup başına eyleyeler. (13) Eger nezle eski olursa ve ʿilāclar ile müntefiʿ olmaz ise (14) keskin ḥuḳneler eyleyüp baʿde iki ḳollarına yaḳı yaḳup noḫūd ile (15) işledeler. Lākin şimdiki zamānda nezle ḥār olmadıġı ṣūretde (16) (çūp çīnī) (ve ṣaṣferās) (ve ṣaparna) (ve peyġamber aġacı ile) (17) bu güzel devālarıñ mecmūʿın ḳaynadup ṣuyuyla terledeler ve birḳaç (18) kere istiʿmāl eyleyeler defʿ olur ve nezleye mübtelā olan ādemlere (19) lāzımdır ki çoḳ ṣu içmeyeler ve ḳarlu ve buzlı şerbetlerden (20) ṣaḳınalar ve gündüz uyḳu uyumayalar ve yaş meyvalar yemeyeler. Meger ki (21) incīr yiyeler ve amrūdı baʿdeʾṭ-ṭaʿām yemek nāfiʿdir. Ekṣeriyā yiyecekleri (22) fındıḳ ile üzüm ve gügerçin kebābı ve keklik ve piliç kebabları (23) münāsibdir. Diger nezle içün devā (ladin) dört dirhem, (bal mumı) (24) dört dirhem, (kāfūrī) dört dirhem kifāyet miḳdārı zeyt yaġı (25) içinde ḫılṭ idüp ketān bez üzerine ṣıvayup depesini (26) eyüce tıraş itdirüp üzerine yapışdırup yigirmi dört sāʿat

[225]

(1) ṭura. Çeker alur, ġaflet olunmaya. Diger nezle içün gözlerine (2) ḳan gelse ve aġrısına ʿilācı budur ve mücerrebdir. (Mercimek) ʿaded-i yedi (3) (siyāh noḫūd) ʿaded-i yedi (üzerlik toḫumı) bir dirhem bunları güzelce (4) dögüp yumurṭa aġıyla lapa idüp ve tepesini eyüce tıraş itdirüp (5) üzerine uralar. Kendüsi ḳopuncaya degin ṭura. Ḳanı ve göz aġrısını (6) çeker alur. Eger nezle bile itse ādemi iki ḳat ider veyā ne itse (7) (ʿırḳuʾn-nisā) olur. ʿIrḳuʾn-nisā bir ṭamardır ki başdan ṭırnaġa (8) ulaşır. Eger nezle dize iner ise diz bükülüp açılmaz olur. Eger (9) ṭopuḳlardan baş parmaġa inerse nıḳrīs olur.

(10) İmdi Maʿlūmuñuz Olsun Ki

(11) Nezle başda iken güzel tedbīr idüp çāresine baḳup defʿine ġayret itmeli. (12) Diger nezle başa dāʾim elem ve keder virse anıñ ʿilācı (marażı) (13) ve (çirişi) (ṣıġır) ödüyle yoġurup yaḳı ideler ve depesini tıraş idüp (14) bir bez ile uralar. Üç gün ṭura. Böylece üç kere ide nezle bir daḫı görmeye. (Diger (15) tedāvī) keklik otunı bir çölmege ḳoyup ve aġzını ḫamīr ile ṣıvayup āheste āheste (16) ateş ile lepeler ḳaynadup (baʿde) ol ḳaynayan ṣu ile ḥayālī ezüp başa yaḳı idüp (17) bir gice ṭura. İrtesi güni yıḳaya. Artıḳ nezle olmaya. (Diger nezle içün ʿilāc (18) yarpuzı dögüp ṣıḳa. Ṣuyun ala. (Dört beş ḳaşıḳ bu ṣudan ve bir (19) ḳaşıḳ içine sirke ḳatup ḫınnā ile ḳarışdırup ḥammāmdan çıḳdıġı gibi başına (20) yaḳa daḫı bürünüp yata. Tā ki terleye andan nezle depeye yumurṭa gibi (21) yumrulana. Ol yerden şişe çeke. Artıḳ bir daḫı nezle görmeye. (22) Diger nezle içün ʿilāc depesine felūri ḳadar tıraş idüp daḫı daḫliyūn yaʿnī (23) ġalaṭ-ı meşhūr ṭāliyun yaḳısı ḳoyalar, mücerrebdir.

(24) Üçünci Bāb Emrāżü'l-ʿayn Beyānındadır Yaʿnī Göz Aġrısı

(25) Ve Gözde Olan ʿİlletlere Dāʾirdir Olıcıdır

[226]

(1) maʿlūm ola ki gözüñ marażları pek çoḳdur. Faḳaṭ ıṭnāb-ı kelāmdan ṣırf (2) naẓar idüp işe yarayup ve fāʾide virecek edviyeleri cemʿ ve aḫẕ olunup (3) kitāb-ı ʿacizānemize derc olundı. Eger tafṣīl olunmuş olsa idi birçoḳ (4) cism kitāblar ḥāṣıl olup meʾāl iden iḫvāna melālet gelür idi. Binā-i ʿaleyh (5) anıñ içün iḫtiṣār ḳılındı.

(6) Er-remed Yaʿnī Göz Aġrısı Didikleri Aġrıdır

(7) Gözüñ aġı ḳaradır ve şişdir. Ḳapaḳları daḫı gāhice şişmez. Bunlar (8) ekṣeri ḳandan ve ḳan ile ṣafrādan ve gāhice ḳanla balġamdan ve ḳan ile sevdādan (9) ḥāṣıl olur ve bu remed didikleri aġrı ekṣeri başdan iner. Nezleden (10) olur. Ekṣeri bu marażıñ muḳaddimesi göz ḳararır ve yaşarır ve bulanır. (11) Baʿde şişlerden remed ḥāṣıl olur. Bunuñ sebebleri çoḳdur. Güneşde (12) çoḳ gezmek veyā ateş ḳarşusunda çoḳ ṭurmaḳ gibi ve duḫān ve buḫār (13) gibi şeylerden ve ḥammāmdan çıḳdıḳdan ṣoñra ve baʿde'ṭ-ṭaʿām göze rüzgār (14) ṭoḳunmaḳdan ḥāṣıl olur.

(15) Bunuñ ʿİlācı Ve Devāları Beyān Olunur

(16) Evvelā ṭabīʿatı telyīn eyleyeler ve mükerrer benefşe şerbeti ve mārdīn erigi (17) ṣuyuyla içeler. Baʿde ḳan alalar. Eger bedeni mümtelī ise evvelā baş (18) ṭamarından

bir miḳdār ḳan alalar. Baʿde ḳifālden alalar. Eger ḳan almaḳdan menʿ (19) eyler māniʿ olursa kürekleri altından ḥacamat eyleyeler. (Cālinūs Ḥekīm) (20) dimişdir ki bu maraża ḳan ʿilācı kāfidir. Ḫuṣūṣā ṣırf demden ola. (21) Ḳan aldırdıḳdan ṣoñra eger ṣafrā ʿalāmeti ẓāhir ise meṣelā gözüñ ḳızıllığı (22) ṣarıya māʾil olur ise sancu ziyāde olup ve gözüñ çapaġı az ola. (23) Ol zamān ṣafrāyı ishāl eyleyici şeyler vireler.

(24) Ṣūret-i Tertībi Budur

(25) On beş dirhem (ḳudret ḥelvāsı) ve on beş dirhem (benefşe mükerreri)

[227]

(1) ve yigirmi dirhem (timürhindī) ṣuyuyla ezüp içüreler. Eger balġam (2) ʿalāmeti olursa meṣelā aġırlıḳ ki ve gözüñ ḳapaḳları şişmek, göz aġrısıyla berāber (3) ve çapaġı çoḳ olmaḳ ve gözüñ aġrısı az olmaḳ ve levni beyāża māʾil olmaḳ (4) bu ṣūretde balġamı sürecek şerbetler vireler. Ḳuḳiyā ḥabbını benefşe şerbetiyle vireler. (5) Veyā (ayāric-i fayḳarā) vireler ve (diyāḳatiliḳūn) maʿcūnundan sekiz dirhem vireler. (6) Bir dirhem rāvend ile hem balġamı ve hem ṣafrāyı ve sevdāyı sürer. Müşterek (7) ʿilācdır ve bu müshil göz aġrısına ġāyet nāfiʿ ve mücerreb ilācdır.

(8) Diger Mükerrer Göz Aġrısına ʿİlācıñ Ṣūret-i Tertībi Budur

(9) (Ḫıyārşenbe balı) sekiz dirhem, (temürhindī balı) dört dirhem, (rāvend) (10) bir buçuḳ dirhem, (diyārdūn sefūfı) buçuḳ dirhem. Bunları ḳarışdırup (11) ṣabāḥ aç ḳarnına yiyeler ve üzerine benefşe şerbeti ve erik ṣuyı (12) içeler. Baʿde birḳaç defʿa ʿamel eyledikden ṣoñra arpa ṣuyı (13) ve nīlüfer şerbetiyle berāber bir fincān ṭuzsuz pirinç yā piliç ṣuyı içeler. (14) Miʿdeyi pāk eyler ve göz aġrısına keskin şerbetler virmeyeler. Zīrā (15) aġrısını arturur. Melyānātla olan ishāl kifāyet ider.

(16) Ve Maʿlūm Ola Ki İshāl İle Ve Faṣd İle Tenḳıyeden Ṣoñra

(17) Göz üstüne yaḳı eylemek cāʾizdir. Eger gözüñ ḥarāreti var ise ve tenḳıyeden (18) evvel itmeyeler. Evvelā gül ṣuyı ile yumurṭa aġını çalḳayalar veyā gül (19) ṣuyuyla siñirli yapraġı ṣuyunı ḳarışdırup göze yaḳı ideler. (Baʿde) (20) elmayı pişirüp gül ṣuyuyla ḳarışdırup göze yaḳı ideler ve bu yaḳı (21) ʿacāib bir yaḳıdır ki gözüñ hem ḥarāretini ve hem aġrısını teskīn eyler.

(22) Diger Göz Aġrısına Fāʾideli Ve Güzelce Yaḳı

(23) Kül içinde pişmiş (elmadan) (ve ayvadan) her birisinden sekiz dirhem (24) alalar. Havanda muḥkem dögeler ve sekiz dirhem arpa unı ḳarışdıralar (25) ve merhem gibi ola. (Sumāḳ) ve (gülnār) ve (gül ḳurısı) her birinden (26) nıṣf dirhem alup ve dögüp ol merhemle ḳarışdıralar.

[228]

(1) Biraz gül ṣuyı ve siñirli yapraġı ṣuyı ḳarışdırup göze (2) yaḳı eyleyeler. (Eger) bunuñla sākin olmazsa içine biraz (gül yaġı) (3) ve (yumurṭa aġı) ḳarışdıralar. (Baʿde) yaḳı eyleyeler ve göze (4) ḳız südi ṭamzırmaḳ daḫı aġrısın teskīn eyler lākin yine tīz yıḳayalar (5) ve aġrısı şedīd oldığı zamān teskīn içün tāze peyniri gül (6) ṣuyı ile ḳarışdırup göz üstüne yaḳı eyleyeler. Aġrısın giderüp fāʾide (7) eyler ve şāf ebyaż gül ṣuyuyla yāḫūd yumurṭa aġıyla ezüp (8) bu ḳuṭūrı göze ṭamladalar. Gözüñ aġrısın teskīn eyler, mücerrebdir. (9) Gözüñ ḳapaḳlarına yaḳı eyleyeler.

(10) Bu Daḫı Göz Aġrısıçün Bir Güzel ʿİlācdır Ṣūret-i Tertībi Budur

(11) (Ayva çekirdeginiñ luʿābı) ve (beyāż ḫaşḫāş südi) her birinden (12) sekiz dirhem, pişmiş yumurṭa aġı beş dirhem, (zaġferān) ve (kāfūrī) (13) her birinden altı buġday aġrı bunları ḳarışdırup süzeler. Işıcaḳça (14) göze ṭamladalar ve ḳapaḳlarına süreler. Bu ʿilāclar (bāde't-tenḳıye) (15) marażıñ ibtidāsında olur. (Ammā) marażıñ ziyādeligi zamānda şiyāf-ı (16) ebyażı (rāziyāne ṣuyuyla ezüp ṭılāʿ eyleyeler. (ve maraż biraz aşaġa (17) tezle meyl itdigi zamān da

(18) Bu Ḳuṭūrı Göze Ṭamladalar Ṣūret Ve Tertībi Budur

(19) (Papadya) ve (gül) her birinden üçer dirhem, yüz dirhem (lisānü'l-ḥamel) (20) ṣuyı ile mülāyim ateş üstünde ḳaynadalar. S̱ülūs̱ gide. (Baʿde) ṣudan (21) yigirmi dirhem ṣu alalar. İçine saḥḳ olunmuş anẕerūt ve bir dirhem (22) yıḳanmış (tūtiyāyı marażı) ḳatup ve saḥḳ eyleyüp göze ılıcaḳ ṭamladalar (23) ve bu daḫı eyüdür. On dirhem (efrāciyā) ṣuyı ve on dirhem (rāziyāne) (24) ṣuyı ve bir dirhem (zaʿferān) maʿdeni bir baḳır havanda saḥḳ eyleyüp (25) bu ṣudan göze ṭamladalar. Ġāyet nāfiʿdir ve bu şiyāf göz aġrısınıñ (26) āḫirinde ʿacāib devālardandır.

[229]

(1) Diger Göze Güzelce Muʿālece Ṣūret-i Tertībi Budur

(2) (Anzerūt) altı dirhem, (rāziyāne) ṣuyuyla yıḳanmış (ṣabr) üç dirhem, (keşīrā) bir dirhem, (zaġferān) sülüş dirhem bunları saḥḳ eyleyüp (4) ve (efrāciyā ṣuyuyla yāḫūd (rāziyāne) ṣuyuyla ḥall eyleyüp göze (5) ḳoyalar ve göz aġrısınıñ āḫirinde şiyāf-ı aḥmer ġāyet nāfiʿdir. (Eger) (6) māddesi ġalīẓ olup balġamı ziyāde olursa ibtidāsında bu şāfı (7) ideler.

(8) Ṣıfat-ı Şāf Budur

(9) (Ṣabr) ve (ḥavelān) (ve gül) (ve zaġferān) bunlardan saḥḳ eyleyüp (10) şiyāf düzeler. (Baʿde) gül ṣuyuyla ezüp göze ḳoyalar. (Eger) (11) göz şişi bu yaḳı ile ḫoş olursa bir daḫı ḳoyalar. Ġāyet nāfiʿdir.

(12) Diger Göz Aġrısıçün ʿİlāc Tertībi

(13) (Papadya çiçegi) ve (buy toḫumunuñ otı) ve (iklīlü'l-melik) her birinden (14) ikişer dirhem (aḳ anzerūt) (ve çeşmezen) her birinden birer dirhem (15) (gül yaġı) on dirhem, (bal mumı) üç dirhem. Bal mumunı gül yaġıyla (16) eridüp vesā'ir eczāları dögüp içine ekeler. (Baʿde) yaḳı eyleyeler. (17) Aġrısın teskīn eyler ve şişini daḫı giderir. (Eger) göz māddesi (18) başdan inerse nezlede zikr olunan ʿilāclar ile ʿilāc eyleyeler. (Eger) sebebi (19) ḥarāretden olursa bunı başa yaḳı eyleyeler. Ġāyet nāfiʿdir. (20) (kil-i ermenī) dört dirhem, (gül ḳurısı) ve (iki ḳardaşḳanı) (21) her birinden ikişer dirhem (maṣṭakī) ve (nār ḳabuġı) her birinden birer dirhem. (22) Bunları saḥḳ idüp yumurṭa aġıyla ḫamīr idüp başa yaḳı eyleyeler.

[230]

(1) (Eger) ruṭūbet ziyāde olup balġam var ise bu yaḳıyı eyleyeler. (2) (Günlük) ve (ṣabr) ve (saḳız) her birinden beşer dirhem, (ḳaranfil) (3) iki dirhem yumurṭa aġıyla ḫamīr eyleyüp başa yaḳı eyleyeler. (Lākin) (4) şimdi Frenkler bir żamġ bulmuşlardır. Aña (tekāmāgā ġavtā ġīnā) dirler. Cemīʿ (5) nezlelere ve baş aġrısına ve şaḳīḳiyye ġāyet nāfiʿdir. Bu żamġa saḥḳ (6) eyleyüp yumurṭa aġıyla ḳarışdırup biraz ateşde ışıdup (7) başa yaḳı eyleyeler. Ġāyet mücerrebdir (ve gözi aġrıyan kimesne) gerek ṭuzdan (8) ve gerek buḫārdan yazuya ve naḳışlı şeylere ve aydınlıġa ve āyineye (9) baḳmayalar ve gözlerine siyāh pūş örtüp feyżden ṣaḳınalar. (10) Ṭabīʿatı dā'imā mülāyim ṭutalar ve erik ṣuyuyla benefşe şerbeti aḳlı her gün (11) içeler ve ġıdāsı muʿtedil ġıdālar olmaḳ gerek. Meselā (malühyā) (12) ve (ebegümeci) ve (ḳabaḳ) boranısı ve (piliç) etleri ve gāhice (13) (nīm-birşit) rafadan yumurṭa yemek nāfiʿdir

ve ṭaʿāmına ekşi az ḳatalar. (14) Zīrā ekşi göze żarardır. Bu ġıdālar marażıñ ibtidāsındadır ammā (marażıñ (15) āḫirinde) (bu ġuvātı) ve (piliç) ve (ḳoyun) eti żarar eylemez.

(16) Daḫı Bunuñ ʿİlācı

(17) Remedde ẕikr olunan devālar ile bedeni tenḳıye eylemek gerekdir. Baʿde (hindibā) (18) yapraġı ve (marul) yapraġı ve (nīlüfer) çiçegi ve (vāyet) üzümi (19) ve (gül) her birinde birer ṭutam, (buy toḫumı) on altı dirhem, (ḫaṭmī (20) köki) on iki dirhem. Bunuñ üstüni dört parmaḳ ḳadar örtünce şu ḳoyup (21) taḳṭīr eyleyeler. Bu muḳaṭṭar şu ile gözi yıḳayalar ve içine ṭamladalar ve bir de (22) (ṭuzsuz ve tāze tereyaġı) ṭuzsuz ve (tāze gül yaġı) her birinden ikişer dirhem, (23) (ṣabr) iki dirhem, (mürdesenk) bir dirhem, (kāfūrī) buçuḳ dirhem. (24) Bu eczāları saḥḳ idüp yaġıyla merhem yapup göze ṭılā eyleyeler. Gözüñ (25) cerebini giderir ve göze ġāyet nāfiʿdir. Kerrātle tecrübe olunmuşdur.

[231]

(1) Gözüñ Cerebi Beyānındadır

(2) Maʿlūm ola ki göz aġrısınıñ ṣoñunda gāhice göze cereb (3) ʿārıż olur. (Gözüñ) ḳapaḳlarınıñ içi ḳızarır ve ufacıḳ yumrılar (4) ḥāṣıl olur (ve göz) de gāhice remed ṭuzlı balġamdan ve ṣafrādan (5) daḫı olur. Bunuñ ʿilācı evvelā bedeni tenḳıye eyleyeler. Şāhtere şerbeti ve ḥabbı (6) daḫı eyüdür (ve eger) ḳan ziyādeligi var ise faṣd eyleyeler. (Baʿde) gözi (7) yumşadıcı (er gümeci) (ve buy toḫumı) (ve ḫaṭmī) bunları ḳaynadup buḫārına (8) gözi ṭutalar ve süngeri batırup gözüñ üstüne ḳoyalar. Bu ṣu (9) gözüñ cerebine mücerrebdir ve nūrını arturur (ve göze) ʿilāc bundan aʿlā (10) ʿilāc olmaz. Göze cilā virir.

(11) Diger ʿİlācıñ Tertībi Ṣūret Beyānındadır

(12) (Seẕāb yapraġı) ve (hilāliye) ve (hindibā) her birinden birer ṭutam ve (zāc) (13) ve (şab) her birinden dörder dirhem bunları rāziyāne ṣuyuyla ışladalar. (14) (Baʿde) ḳarʿa ve inbıḳla ṣuyunı çıḳaralar ve ḥıfẓ eyleyeler ve bu ṣu gözüñ (15) çoḳ marażlarına nāfiʿdir. Vaḳt-i ḥācetde göze ṭamladalar ve eger gözüñ (16) aġrısı ve ḥarāreti var ise böyle keskin şeyler ḳomayalar. Belki (ṣabrı) (17) gül ṣuyuyla ezüp ṭamladalar veyāḫūd (anẕerūtı) (ḳız südüyle) ezüp (18) göze ṭamladalar ve (eger) aġrı

pek eski olursa ḳapaġınıñ içerisin (19) gül ṣuyı ile yıḳayalar ammā şimdi Frenkler bu maraża lābadayı çoḳ istiʿmāl (20) eylerler. (Meṣelā) lābṭa köküni ḳaynadırlar ve ṣuyunı göze ṭamladırlar (21) ve şifāyāt olurlar ve bu ẕikr olunacaḳ merhem güzel bir merhemdir.

(22) Ṣūret-i Tertīb-i Merhem Budur

(23) (tāze ṭuzsuz tereyaġı) sekiz dirhem, (gül ṣuyı) iki dirhem ve (terementi) (24) bir dirhem ve bir dāne (yumurṭa aġı) bunı bir mülāyim ateş üstünde ḳarışdıralar. (25) Ḥattā cümlesi bir merhem ola. Vaḳt-i ḥācetde gözüñ üstüne yaḳı eyleyeler.

[232]

(1) Ẓafra Ve Ẓafranıñ ʿilācı Beyānındadır

(2) Ve gāhice göz aġrısınıñ ṣoñunda ve gözüñ peykārında bir yerde ẓāhir ve peydā olur. (3) Yab yab siyāhını örter. (Aña ẓafra) dirler. Bu perdeniñ rengi (4) gāhi ṣarı olur ve gāh ḳızıl ve gāh ṭonuḳ renkli olur.

(5) Bunuñ ʿİlācı Ve Devāsı Cerebde Ẕikr Olunan ʿİlāc Gibidir

(6) Evvelā bedeni faṣd ve ishāl ile tenḳıye ideler. (Baʿde) (iklīlü'l-melik) (7) ve (bābunec (ve (ḫaṭmī) ve (arpa) ve (ṭuraḳ) otı ve (ebegümeci) (8) bunları ḳaynadup gözi bunlarıñ buḫārına ṭutalar ve süngeri bu ṣuya baturup (9) gözüñ üstüne ḳoyalar. (Baʿde) nebāt şekerini (günlük) ve (rāziyāne) (10) ṣuyuyla ḳarışdırup ve ḥıll eyleyüp göze ṭamladalar ve bu ẕikr idecegimiz (11) bizim tertībimizdir ve ġāyet mücerrebdir.

(12) Ṣūret-i Tertībi Budur

(13) (Rastıḳ ṭaşı) bir dirhem ve (yanmış şab) bir dirhem ve (nebāt şekeri) (14) üç dirhem. Bunları güzelce saḥḳ eyleyüp ẓafranıñ üstüne ekeler. Yabça (15) yabça giderir ve cerebde ẕikr olunan ṣu bu maraża ġāyet nāfiʿdir. (16) İçine nebāt şekeri ḳoyup (baʿde) taḳṭīr eyleyeler. Keskin olur.

(17) Göze Aḳ Düşdigi Ḥālde Anıñ ʿİlācı Nedir Beyān Olunur

(18) Göze aḳ düşdükde lāzım olan ʿilāclar budur (ḳanṭarīyun ṣaġīr) (rāziyāne). (19) Her birisini dögüp ve ṣuyunı ṣıḳup her birisiniñ ṣuyundan altışar (20) dirhem alalar. (Bal) on iki dirhem ve (yanmış incü ḳanı ve yanmış (21) (geyik boynuzı) her birisinden birer dirhem ve yanmış (şab) buçuḳ dirhem (22) cümlesini saḥḳ eyleyüp

gözi sıcaḳ suyun buḫārına ṭutduḳdan soñra (23) yā ḥammāmdan çıḳup göze çekeler veyāḫūd bir hava ṭoḳunmadıḳ maḥalde göze (24) istiʿmāl eyler. Ġāyet nāfiʿdir.

[233]

(1) Diger ʿİlācıñ Ṣıfatı Ve Tertībi Budur

(2) (Marażı) ve (mercān) (ve gök yāḳūt) her birinden bir dirhem (ve deliksiz (3) incü) s̱ülüs̱ dirhem (kāfūrī) (ve aḳ zāc) her birinden on buġday aġrı (4) bunları muḥkem saḫḳ eyleyüp ḥammāmdan çıḳdıḳdan soñra göze ḳoyalar (5) ve göze bir şey ṭoḳunmadan ḥāṣıl olan maraż ki aña (ṭarfa) dirler. Anıñ (6) ʿilācı evvel iḳtiżā eylerse ḳan alalar (ve gül suyı (ve siñirli) yapraġınıñ (7) ṣuyunı mezc idüp göz içinde birḳaç kere ṭamladalar. Tā ki ḥarāreti ala (8) yāḫūd gide (veyāḫūd) bir tāze findıġı yedi dāne (rāziyāne) toḫumuyla aġızda (9) muḥkem çiyneyüp (baʿde) bir beze ḳoyup ṣıḳalar. Çıḳan ṣudan göze (10) ṭamladalar (ve gügerçin ḳanını sıcaḳ ile gözüñ üstüne ve içine aḳıtmaḳ (11) bi'l-ḥaṣṣa ġāyet nāfiʿdir.

(12) Bu Baḥs̱ Żaʿfü'l-Baṣar Beyānında Olıcıdır

(13) Yaʿnī göz görmede żaʿīf olur. Bu marażıñ esbābı çoḳdur. ʿİlācı (14) daḫı bunlardır. Evvelā bedeni pāk eyledikden soñra (ḥabbu'ẕ-ẕeheb) (ve ıṭrāfil (15) maʿcūnı) istiʿmāl eyleyeler (ve kāblī murabbāsına) müdāvemet eyleyeler ve bu maʿcūn (16) żaʿf başarıñ cemīʿ envāʿına ġāyetle nāfiʿdir ve (bu maʿcūn) (İbn-i Māsūyeniñ (17) terkībidir. Buña maʿcūnü'l-ʿemyā dirler yaʿnī gözlere bile nāfiʿdir. fāʾidesi ġāyet (18) müʿess̱ir ve çoḳdur.

(19) Ṣıfat-ı Maʿcūn Budur Beyān Olunur

(20) (Efrāciyā) On Altı Dirhem

(21) (ve rāziyāne toḫumı) beş dirhem, (besbāse) (ve kebābe) ve dārçīn) ve dār-ı fülfül) (22) (ve ḳaranfil) bunlarıñ her birinden birer dirhem saḫḳ eyleyüp (baʿde yüz dirhem (23) (bal) ve (rāziyāne ʿuṣāresi) her birinden onar dirhem bunlar ile balı ḳaynadalar (24) ve ḳıvāma getüreler ve eczāyı ḳatup maʿcūn eyleyeler ve bundan üç dirhem (25) ḳadar aç ḳarnına istiʿmāl eyleyeler (veyā hilāliye ʿuṣāresi (ve rāziyāne) ʿuṣāresi (26) her birinden sekizer dirhem alalar (ve bal on altı dirhem) kekik otı, dört

[234]

(1) dirhem. Bunları bir mülāyim ateş üstünde ḳarışdıralar ve göze çekeler. Göze (2) ġāyet cilā ve ḳuvvet virir ve bu ṣu daḫı żaʿf başara ġāyet nāfiʿdir ve cilā (3) eyler. Bu bizim mücerrebātımızdandır.

(4) Ve Ṣıfatı Daḫı Budur

(5) (Bal) (ve rāziyāne) ṣuyı (ve seẕāb) ʿuṣāresi (ve hilāliye ṣuyı (6) her birinden otuz dirhem, (göz ṭaşı) beş dirhem, (ve turunç) çiçegi (ve gelincik) çiçegi. (7) Her birinden onar dirhem muḥkem saḥḳ olunmuş (marażī) beş dirhem. Bunları yere cemʿ (8) eyleyüp bir ṣıcaḳ yere ḳoyalar. Bir hafta ṭura. Tā ḳarışa. (Baʿde) ḳarʿa (9) inbıḳla ṣuyunı çıḳaralar ve ḥıfẓ eyleyeler. Vaḳt-i ḥācetde göze ṭamladalar. (10) Gözüñ marażlarınıñ ekṣerine nāfiʿdir ve żaʿf başara ve gözüñ cerebine ve seyline (11) ve beyāżına defʿaātle tecrübe olunmuşdur. Ġaflet olunmaya, ġāyet nāfiʿdir.

(12) Maʿlūm Ola Ki Göze Ṣu İnmiş Olsa ʿİlācı Nedir Beyān Olunur

(13) Bu bir marażdır ki göze bir ṣu iner. Bunuñ ekṣeriyā sebebi beden (14) mümtelī olmaḳdan ve çoḳ zamān bedeni tenḳıye itmediginden ve çoḳ ṭaʿāmı (15) yiyüp ṭoḳ ḳarınla yatmaḳdan ve yatacaġı vaḳtin buḫār virici şeyler (16) yemekden ve ziyāde ḥareketden ve ṭaʿām hażm olmazdan evvel cimāʿ (17) eylemekden ve bedeni mümtelī iken başına pek ṣıcaḳ ṣu dökmekden olur (18) (ve göze) ṣu inmesiniñ ʿalāmeti gözünüñ dāʾimā öñünde sinekler uçar gibi (19) şeyler görür ve gözi ṭonuḳ olmaḳ ve başını ardına çevirdigi vaḳt (20) gözi rūşen olmaḳ ve gözünüñ birisini yummaḳ da aḫar göziniñ ḫalḳası (21) büyük olmaḳ. (Bunuñ) ʿilācı tamām indikden ṣoñra milden ġayrı tedbīr olmaz. (22) Ammā yeñi iken ʿilācı gücdür ammā mümkündür lākin ġāyet müşkildir. (Eger) (23) ṭamarları ṭolu ise ve āḫir ṣu inmeden ḫavf iderler ise ḳan alalar. (24) (Eger) mizācı bārid ise ḳan almayalar. (Baʿde) (ḥabbuʾz-zeheb) (ve ḳuḳiyā ḥabbı) (25) vireler ve maʿcūn-ı efrāciyā ki) (maʿcūnüʾl-ʿemyā dirler. İstiʿmāl eyleyeler (26) ve bu maṭbūḫ ġāyet nāfiʿ ve mücerrebdir. Maʿcūn ḳaynadup içüreler.

[235]

(1) Ṣıfat Ve Tertībi Budur

(2) (Çūp çīnī) iki dirhem, (ṣaparna) üç dirhem ve ikiyüz dirhem ṣu ile (3) ḳaynadalar. İndirecek zamānda içine efrāciyāüʾl-ḥamām yaʿnī (Frenkler) birbirine (4) didikleri

(ve hilāliye) her birinden birer ṭutam ve iki dirhem kişnic) bunları (5) içine ḳoyup bir iki defʿa ḳaynadıḳdan ṣoñra indirüp süzeler ve bu maṭbūḫdan (6) her gün aç ḳarnına ellişer dirhem içeler.

(7) (İlmaryus ḥekīm Frenk ḥekīmlerinden muʿteber ḥekīmdir.) (Ol ḥekīm buyurur ki) (8) bu ṣuyı gözüne ṣu inen kimesnelerde tecrübe eyledim. Defʿ oldı, (9) dir ve hem mücerrebdir.

(10) Ṣıfat Ve Tertībi Budur

(11) (Hilāliye ʿuṣāresi) elli dirhem, (aḳ zāc) (ve marażī) her birinden birer (12) dirhem, (ıḳtimunga) bişürüp ṣırça gibi olmuş ola. Andan nıṣf (13) dirhem alup saḥḳ eyleyeler. Nebāt şekeri iki dirhem. Bunları bir şişe (14) içine ḳoyup yedi gün güneşde aṣalar ve gāhice çalḳayalar. (Baʿde) (15) süzüp göze ṭamladalar. Ġāyet aʿlā ve mücerrebdir (ve Cālinūs ḥekīm) (16) buyurur ki ben bunı tecrübe eyledim, nāfiʿ buldum, dir. (Fāre ḳātı) iki dirhem (17) (ve ḫorūs) ödi 4 dirhem, ḳız südi ile ḳarışdırup göze ṭamladalar. (18) İki gözüñ yanında ve baldırlarından ḥacāmet eyleyeler ve ṭabībiñ reʿyiyle anıñsa (19) çuḳurundan mı olur veyāḫūd ḳollarından mı olur çeşme açup noḫūd (20) ile işledeler ve yaş şeyler ve yemişlerden perhīz eyleyeler ve nebātātdan da (21) perhīz ideler. Dāʾimā yābis ve ḳurı şeyler istiʿmāl eyleyeler. Ḳuşlar kebābı gibi (22) (ve gügercin) (ve keklik) (ve çil ḳuşı) kebābı istiʿmāl eyleyeler (23) ve yiyeceklerinde biraz) (dārçīn) ve kişnic) istiʿmāl eyleye (ve saʿteri) (24) daḫı yiyeceklerine ḳatalar ve sefūf eyleyüp gāhice istiʿmāl eyleyeler.

(25) Göze Ṣu İnmiş Oldıġı Ḥālde Ṣıfat-ı Āḫiri İle Tedāvīsi Beyān Olunur

(26) Ṣu inmiş olan gözde eskimeden yaʿnī üç beş aylıḳ iken (27) şu ʿilācı yapalar.

[236]

(1) Ṣıfat-ı ʿİlācı Budur

(2) (Ferfiyūn) altı dirhem (ve anẕerūt) on sekiz dirhem başḳa başḳa dögüp (3) otuz dirhem eyüce ḫınnā ile ḳarışdırup üç bölük idüp bir bölügün (4) mirāre ile yuġura ve bir gice ṭura. İrtesi gün ḥammāma gide. (5) Başın eyüce tıraş itdirüp meẕkūr ʿilācı bir ṣaġlam bez üzerine (6) sürüp başına yaḳu ideler. (Eger) ḫātūn ise ṣaçı üstünden ol yaḳuyı (7) bir bez üzerine ṣıvayup ṣıcaḳ başınıñ altından depesini ḳaplayup uralar. (8) Üç günden ṣoñra birin daḫı evvelki üslūp üzre üç bölügin üçer gün (9) yaḳı

ideler. Bi-iẕni'llāhi Teʿālā göze inen ṣuyı çeker alur ve gözi rūşen (10) ider ammā yıl geçdikden ṣoñra mile muḥtāc olur. Bir güzel keḥḥāl olmayınca el (11) urmayalar. Evvelkisi şirnāḳdır. Yaʿnī göz ḳapaġı aġrısı dimekdir (12) veyā ẓafradır. Ẓafra dimek bālāda mürūr itdi yaʿnī gözüñ aḳ ve ḳarasını (13) ḳaplar dimekdir.

(14) Diger Muʿāleceniñ Ṣıfat-ı Āḫirisi

(15) Bir göz kim aḳ düşe veyāḫūd ḫafīf perde çekile. Bir mücerreb kim hiç miṣli (16) yoḳdur. Bir haftaya ḳomaz eyü ider ve mücerrebimizdir. Ġaflet olunmaya, ṣanʿatı budur. (17) (Nişādır) ve (marażī) yaʿnī tūtiyā daḫı dirler. İkisini bir yerde saḥḳ (18) ve daḳḳ idüp ve elekden geçürüp andan ṣoñra iki parmaḳ arasında her ṣabāḥ (19) göze çekeler ve ekeler. Mücerreb ʿilācdır.

(20) Diger ʿİlāc Ki Göze Ḳan Ve Yaşlı Ve Gicişi Ve Ẓulmātı Olsa

(21) ʿİlāc budur ki (marażī) yaʿnī tūtiyā on dirhem ve (zencebīl) bir dirhem (22) bunları bir yerde saḥḳ balīġ idüp göze sürme gibi çekeler ve üç dört (23) gün içinde gözi rūşen ider. Bi-iẕni'llāhi Teʿālā. Ġāyet maḳbūldür. Diger ʿilācı (24) kirpigi bitürür. Göz aġrısına nāfiʿdir. (Lāciverd) ve (sürme-i ışfahānı) (25) ve (sünbül) ve (duḫāni günlük) berāber dögüp eleyüp göze istiʿmāl ideler. (26) Diger ʿilāc gözüñ seylesin ve ḳapaġınıñ uyuzın giderir ve iki dirhem

[237]

(1) (żamġ-ı ʿarabi) ve (sumāḳ) ṣuyuna ışladasın daḫı on dirhem (2) (sumāḳ), iki dirhem (ʿanzerūt) cümlesin cemʿ idüp şāflar idüp (3) gölgede ḳurudasın. Ḳurusun ṣu ile belgü ṭaşında ezüp göze ṭamladasın. (4) Diger ʿilāc gözde ḳıl biterse üst ḳapaḳdan ḳamış ile baġlayalar ammā el (5) degirmeyeler ve üstaddan görmeyince ??? itmeyeler. Diger ḳıl biten (6) gözin ḳılını çeküp yirine şol kene kim devābbe ve ṭuvārek budı arasına (7) yapışur. Anıñ ḳanını süresin, artıḳ bir daḫı bitmeye. Diger ʿilāc kirpi (8) ödi ve ḳunduz ḥayāsı ile berāber yumşaḳ daḳḳ idüp baʿde gügerçin ḳanı (9) ile yoġurasın ve balıḳ pulı gibi ince ḳurşlar ideler. Ḥācet vaḳtinde (10) ḳurşlardan birini tükürük ile ezüp gözünden ḳopardığı ḳılıñ yerine (11) süreler ve yarım sāʿat ḳadar gözünüñ ḳapanmamasına ṣabr ideler. Tā ki (12) acımıya bu ʿillete bundan aʿlā ʿilāç olmaz. Diger ʿilāc ḳılı çeküp ikisine (13) ucuyla ṭaġlamaḳ daḫı eyüdür. Diger ḳıl biten göze hüdhüd ve yeşil ḳurbaġa (14) ḳanını ḳılı çekdikleri yere ṭamladalar, artıḳ bitmeye. Diger göz kim nezleden (15) şişüp ḳan ṭolup ʿaḳīḳ gibi

olup gice ve gündüz ıżṭırāb çekse (16) dünyāyı görmez olsa (ḳaranfil) ve (zencebīl) ve (çörek otı) (17) her birinden ikişer dirhem berāber eyüce saḥḳ idüp baʿde bir ḳaşıḳçık (18) bal alup ḥammāma varup başını tıraş ve perdāh itdirüp alnına bir dest-māl bağlayup (19) ol balı başına sürüp evvel dögülmüş eczāları üstüne eke ve ḥammāmda (20) sıcaḳ maḥalde ṭayanacaġı ḳadar otura. Ṣoñra yıḳana. Baʿde çıḳa (21) ol gün ṣızı sākin olup rāḥat ide ve güzel uyuya. Üç gün (22) içinde gözünde ḳan ve şiş ve aġrı ḳalmaya, mücerrebdir. Buḫārdan tāze aġrıyan (23) göze bu ʿameli idesin, zinhār ot ekmeyesin ve aḳ düşmekden ḥaẕer idesiz. (24) Diger ʿilāc göz aġrısına. Eger aġrı güneşden yürümekde olursa (afyon) sürmek (25) ve hem afyonu ḳoḳlamaḳ eyüdür. Diger aġrı eger ateşe ḳarşu oturmaḳdan olursa (26) şalġamlı ṭaʿām yiyeler veyā balġam arturur nesnelerden yemek gerekdir veyā (27) (kāblī helīle) sürmek nāfiʿdir. Diger ʿilāc (dārçīnı) dögüp

[238]

(1) ince dülbentden birḳaç kere eleyüp sürme gibi göze çekseler gözüñ ẓulmātını (2) ve żaʿfını giderüp tīz eyü ider. Diger gözüñ ḳaynaġından ḳan gelse (3) ṭulumlarından sülük ursalar ḳanı sākin ide. Bi-iẕni'llāhi Teʿālā. (Eger nānḫuvāhı) (4) bal ile ḳarışdırup göze yaḳı itseler gözüñ ḳapaġı altında ḳanı giderir (5) ve göze cilā virir ve ġalīẓ ḫılṭları izāle ider. Diger ʿilāc (egir) (6) ṣuyunı göze ṭamlatsalar ẓulmātını giderir ve ol ṣudan alnına ursalar (7) göze inen ṣuyı kese. Bi-iẕni'llāhi Teʿālā. Diger devā (eger çevgāndan) (8) mercimek ḳadarın dögüp benefşe yaġına ḳarışdırup göze ṭamlatsalar gice (9) körlügüni giderir. Bu faḳīr pīrimden ayrıldığım zamānda bir ẕāt-ı şerīfiñ altı (10) aydır ki gözi ṭavıḳ ḳarañısı olmuş. ʿĀcizāne bize geldi ve devā ṭaleb (11) itdi. Yanımızda benefşe yaġı ile çevgān bulunmadı. Ferfiyūn yaġı buña (12) ṣıḥḥat virir diyüp hilāl ucuyla anıñ gözüne üç ṣabāḥ (ferfiyūn yaġı) (13) çekdim. Gice, gündüz gibi görür oldı. El-ḥamdüli'llāhi Teʿālā. Her kim ki (14) keçi ödini göze çekseler hergiz aġrı görmeye. Eger bir kimse nergis (15) ṣuyunı ṭavuḳ ḳarañusı olan göze çekseler şifā bula. Eger bir kimse (16) (ṣarı buyāḳ ṣuyun) göze çekseler gözüñ aġın giderir. Her kim ki (17) (maʿdenüsi) dögüp ṣuyun alup ḫātūn südüyle gözüne birḳaç defʿa aḳıda. (18) Bi-iẕn-i Ḫüdā aġrısı gide, mücerrebdir. Diger ʿilāc gözi aġrıyup ḳan (19) gelse yedi ʿaded siyāh noḫūd ve yedi noḫūd aġrınca üzerlik toḫumı (20) ve bir yumurṭa aġıyla üçüni yaḳı idüp depesini eyüce perdāḥ itdirüp (21) uralar. Yigirmi dört sāʿat ṭura. Ḳanını çeker alur ve eyü olur. Bi-iẕni'llāhi (22)

Teʿālā. Eger gözünden yaş gelse ṭurmasa (ṭavşan) ödin ve ḳurd (23) (siñirin) yumşaḳ dögüp gözüne birḳaç kere sürme gibi çekeler. Yaşı (24) giderir ve ḫoş olur. Diger göze aḳ düşse (yengeci) yaḳup (25) külüni birḳaç kez göze ekeler, şifā bula. Diger ʿilāc ṭılā kim göz aġrısına (26) (şeyṭarancı) yaʿnī serküleyi ṣu ile ḳaynadup ol ṣu ile ḫınnāyı

[239]

(1) eẕüp başa dürteler. Bir nice gün dura ḥattā açıla ve hem baş (2) aġrısın giderir.

(3) Maʿlūm ola ki bu bir eczādır ki gözüñ ḳanını ve yaşını (4) ve gicisini keser.

(5) (Ḳoyun ödi) on dirhem, (ʿırāḳī ṣābūnı) yigirmi dirhem, (rūġan-ı künci) (6) yaʿnī suṣam yaġı iki dirhem. Cümlesini ḫavanda dögüp melhem idesin daḫı (7) şāf gibi uzunca yuvarlayasın ve ḳurudasın. Vaḳt-i ḥācetinde dil ile (8) yalayup göze çekesin. Ġāyet nāfiʿdir. Diger sumāġıñ ṣuyunı aġrıyan (9) göze ṭamlatsalar aġrısın giderüp göze cilā vire ve ḳaranlıġın giderir.

(10) Ve Daḫı Göz İçün Güzel Bir Maʿcūndur

(11) Gözüñ buḫārıñ ve ẓulmātın giderir. Beş altı günde eẕeri müşāhede olur. (12) Çoḳ istiʿmāl olunmuşdur. Buḫārı başa çıḳmaġa ḳomaz ve sancuya tiryākdır (13) ve ḳasıḳ yellerin ve bevāṣīr yellerin ve ḳulunc yellerin defʿ ider. Tecrübe olmuşdur.

(14) Bunuñ Ṣıfatı

(15) (Rāziyāne) ve (zencebīl) ve (egir) berāber eyüce saḥḳ idüp (16) üc aġrı (bal ile) maʿcūn idüp vaḳt-i ḥācetde ṣabāḥ (17) ve aḫşam birer miṣḳāl yiyeler. (Diger) ʿilāc ṭaġ keçisiniñ cigerin (18) bişürüp ḳara ṣu inen göze üstüne ḳoyalar, ḫoş ola. (Bir kimse kedi (19) ödini) gözüne çekse giceyi gündüz gibi göre. (Diger) ḳara ṣu inen (20) göze ṭoġan ödini ṭamladalar. Eyü ola. (Diger) ayu ödini (21) göze çekseler yaşını izāle ide. (Diger) ʿilāc (buḫūr-u meryemi) (22) yumşaḳ dögüp bala ḳatup göze çekseler göze inen ṣuyı (23) kese. Gözin nūrın ziyāde ide. (Diger) bu daḫı maḳbūl yaġdır ki

[240]

(1) gözde olan yeli ve raḳīḳ-i perde ve şişi ve eski ve yeñi göz (2) aġrıların giderir.

(3) Ṣıfatı Budur

(4) (Marażī) on dirhem, (rāstıḫ) on iki dirhem, (keler necisi) (5) beş dirhem bir miḳdār (zeyt yaġı) ve sirke ile ḳarışdura melhem gibi ide. (6) Ṣabāḥda ve aḫşamda mil ide göze çekeler, mücerrebdir. (Diger) (7) bu bir yaġdır ki gözüñ aġrıların sākin ider. (Zeyt yaġı) (8) iki yüz dirhem, (marażī) yaʿnī tūtiyā on iki dirhem ve (sirke) (9) yüz dirhem. Bu cümleyi eyüce ḳarışdırup ince mendilden süzüp bir pāk (10) şişeye ḳoyup birḳac gün göze ʿale'l-ṣabāḥ ṭamladalar. (Diger) (11) ʿilāc eger göz baḳarkör olsa ve görmese (mersīn yapraġın) (12) çiyneyüp üç dört kere ʿalīliñ gözüne üfüreler. Gözi (13) açıla. Bi-iẕni'llāhi Teʿālā. (Diger) bir kişiniñ gözi yaşarsa paça kemügi (14) yaġın birḳaç kere göze süreler, fā'ide ide. (Diger) göze ufacıḳ (15) nesneler görünse andan ṭuman gibi ḳararup gözi örtse (şab) (16) (ve māzu) (ve çörek otı) berāber saḥḳ idüp başınıñ altından ṭarafina (17) depeye varınca yaḳı ideler. Üç gün ṭura fā'ide ide ve eyü ola. (18) Mücerrebdir. (Diger ʿilāc) göz baḳarken görmez olsa dest-māl baġlayalar (19) daḫı elenmiş baḳla unını aña baġlayalar ve üç gün ṭura. Nāzleyi çeküp (20) ala ve göz açıla ve rūşen ola. (Diger tedbīr) göz aġrıyup ḳanla (21) ṭolsa ve gözin peykārı içinde iki ṭamar vardır. Anlara sāḳü'l-ayn (22) dirler. Anlardan ḳan aldırsa üç günde ḳalmaz ṣıḥḥat bulur. (Diger tedbīr) (23) ḫātūnlar yüze sürdügi ḳızılca bezi aġzına alup tükürükle ışladup (24) daḫı sarımsaġıñ bir dişi bir baş olur. Anı orta yerinden kesüp (25) ve ol ḳızılca beziñ ṣuyunı ucuna tükürüp ve kesdigiñ sarımsaġı (26) aña sürüp ḥāṣıl olan ṣuyı ṭamladalar. Gözüñ aġını giderir. (27) Aḳ kedence ideler.

[241]

(1) Maʿlūmuñuz Ola Ki Göz Aġrısına ʿArabca Remed Dirler

(2) Eger ḳan ʿalāmeti ẓāhir olursa baş ṭamarından ḳan aldıralar. Evvel göz (3) ol cānibde ola. (Eger iki gözi aġrısa iki elinden bile ḳan alalar (4) (Pes) ṭabīʿat telyīn eyleyeler. Yemişler ṣu bile veyāḫūd benefşe şurubuyla (5) yā (ḥabb-ı şebiyārıyla veyā (ayāric-i fayḳarā ile) veyāḫūd (ḥabb-ı ḳuḳiyā) (6) ile veyā (ḥabbu'z-zeheb) ile (ve eger) ṣafrā ġālib olsa ṭabīʿat ekşi (7) ve ṭatlu nār ṣuyuyla (ve şīr-i ḫaşetle) telyīn eyleyeler ve maṭbūḫ (8) (temürhindī) şurubı ile daḫı ol göze (ḳız oġlan) südini (9) yumurṭa aġıyla ṭamzıralar. Baʿde (şiyāf-ı ebyaż) veyā (şiyāf-ı kāfūr) (10) ve (tāze peynir kim ṭuzsuz ola) gül-ābla göze yaḳı ideler. (Yāḫūd) tāze ete (11) gül-āb ḳatup göze yaḳı ideler. Yumurṭa ṣarısını ılıcaḳ (12) idüp gül yaġıyla ḳarışdırup göz üzerine

yaḳu idüp bağlayalar. (13) Ağrısın giderüp fāʾide ider. (Eger) mādde balġamī olursa (14) (yāḫūd) sevdāvī ola. Māddeden tenḳıye ideler ve (şiyāfiñ rūzegi) (15) vireler. (Bu) Yunan lisānınca beryumā dirler. Yaʿnī gözi bir günde (16) eyü ider dimek olur. Göze ḳuvvet virir ve ağrısın giderir (17) ve bir günde ḫoş eyler.

(18) Ṣıfat-ı Tertībi Budur

(19) Şiyāf-ı beryumā (ḳızıl gül) on beş dirhem, (zaġferān) sekiz dirhem, (afyona) (20) (ve sünbül) her birinden ikişer dirhem, (żamġ-ı ʿarabī) sekiz dirhem, yaġmur (21) ṣuyuyla ḳarışdıralar, ṣāf eyleyeler.

(22) Diger Şiyāf Ki Göze Bir ʿāfiyet Virir Ṣıfatı Budur

(23) (Ebyaż-ı māyeşā) ve (anzerūt) her birinden sekiz dirhem, (zaġferān) iki dirhem, (24) (keşīrā) bir dirhem, (afyon) buçuḳ dirhem yaġmur ṣuyuyla ḳarışdırup ṣāflar (25) ideler. Ḳadın südüyle yumurṭa ağıyla ezeler. Göze bir günde

[242]

(1) üç defʿa çekeler. Bir daḫı çekmege ḥācet ḳalmaz.

(2) Diger Güne Ṣıfat-ı Şiyāf

(3) (Ebyāż yunmuş ḳalʿı isfidācı) sekiz dirhem, (żamġ) dört dirhem, (afyon) (4) bir dirhem, (keşīrā) bir dirhem bunları dögüp eleyeler. Yumurṭa ağıyla (5) ḳarışdırup ṣāf ideler.

(6) Diger Ṣıfat-ı Şiyāf

(7) (Yunmuş isfidācı) beş dirhem, (anzerūt) üç, (nişā) (ve keşīrā) (8) birer dirhem, (afyon) buçuḳ dirhem. Ḳız oġlan südüyle ḳarışdıralar. Ṣāf yapalar.

(9) Maʿlūmuñuz Ola Ki Şiyāf Ne Dimekdir Kitāb-ı Vezninde

(10) Göz Maḳūlesi ʿUżva Maḫṣūṣ Devā Ve Dārūya Dirler

(11) İsm-i cinsdir. Cilā maʿnāsındandır. Ḥālā eṭıbbānıñ ṣāf taʿbīr itdikleri ki (12) ʿayn süflī devāsıdır. Şiyāf-ı muḥarrifdir. İzaleyi ḳabż içün istiʿmāl olunur. (13) Cilā menzilindedir. (Ṣāf) sürmek maʿnāsına da istiʿmāl olunur.

(14) Ve Zerūr-ı Aṣfer Göz Ağrısınıñ Āḫirinde Fāʾide İder

(15) (Sādencʿadesi maḳtūl) on dirhem, (rāsḫat) sekiz dirhem, (żamġ) (16) (ve keşīrā) (ve murṣāfī) her birinden ikişer dirhem, (ḳardaşḳanı) (17) (ve zaġferān) her birinden birer dirhem, (ṣarf şarābıyla ḳarışdırup şāf (18) ideler. (Ṣıfat-ı zerūr-ı aṣfer) göz aġrısı āḫirinde fāʾide ider.

(19) Ve Bu Zerūr-ı Aṣferiñ Terkībi

(20) (Zerūr-ı aṣfer) ve (anzerūt) eşek südi ile eyüce ḳarışdırup (21) baʿde sekiz dirhem (māmişā), iki dirhem (afyon) ve (nişāsta) ve (gül toḫumı) (22) her birinden buçuḳ dirhem, (zaġferān) üç dirhem, (murṣāfī) buçuḳ danek

[243]

(1) dögüp ibrişim elekden yāḫūd ince dülbendden eleyeler. Göze (2) çekeler. Gözüñ aġrısın defʿ ider. (Diger) göz içün tedbīr-i devā (3) ve gözüñ (tozun) ve (aġrısın gidere ve (ḳanın) kese ve ġāyet mücerrebdir.

(4) Ṣıfat-ı Devā Budur

(5) (Kāfūrī) (ḳalī-i pūş-ı isfidāc) sekiz dirhem, (żamġ) (ve keşīrā) (6) her birinden yedişer dirhem, (iḳlimyāü'l-fiżża) üç dirhem, (deñiz köpügi) (7) ve (anzerūt) her birinden dörder dirhem (keler necisi) bir dirhem, (8) (kāfūrī) buçuḳ dirhem şāflar idüp göze uralar. Şifā ide. Bi-iẕni'llāhi Teʿālā.

(9) Ṣūret-i Yaḳı Kim Remediñ Evvelinde Olur Ve Fāʾide İder

(10) Ḫıfż kim Türkçe (cevelān-ı hindī) dirler ve (ṣandal) ve (afāḳiyā) (11) ve (ḳızıl gül) ve (ʿazabü's-saʿleb) ki yaʿnī itüzümi dirler. Şāflar (12) idüp yā (şekinc) ṣuyuyla ve gözüñ üzerine yaḳu ideler.

(13) Bir Dürlü Yaḳı Daḫı Beyān Olunur Kim

(14) Göz aġrısınıñ āḫirinde eyüdür. (Yumurṭa ṣarısı) ve (arpa unı) (15) ve (pābunc çiçegi) ve (benefşe ḳaynadup yaḳu ideler. Ṣıfat-ı rūz-ı ebyaż (16) ḫātūn südüyle perverde olmuş (anzerūt) 1 dirhem, (māmişā) 2 dirhem, (17) (keşīrā) 2 dirhem, (nişāsta) 2 dirhem bunları dögüp eleyeler (18) ve (eger) göz aġrısından müddeti az ise ve ḳızıllıġı eksilmese (19) eller tūtiyādan maġsūl yaʿnī yunmuş. (Maraz) ve (nişā) ve (isfidāc) (20) berāber dögeler. İnce bezden eleyeler. Göze çekeler ve hiç ġayrı ʿilāc istemez. (21) Ġāyet mücerrebdir. Ġaflet olunmaya vesselām.

(22) Diger ʿİlāc Tedbīri Ve Ṣıfatı Beyān Olunur Ṣāf Sumāḳ

(23) (Göz cereb içün) (ve gicigi içün) ve göz ṭaşraya ḫurūcı içün (24) bu ʿilāc fāʾide ider. Yüz dirhem ḳadar (sumāġı) alup ḳaynadalar.

[244]

(1) Tā ḳıvāma gele, andan bir cüz (ve ḳalī isfidācın) alalar ve anıñ rubʿı ḳadar kāfūrü (2) ʿl-melc ve südüs ḳadarı ve (keşīrā) alalar.

(3) Ve Baʿż Nasiḫlerde Kāfūr Südüs-i İsfidācdır

(4) Ve (keşīrā ḳadarı) ḳarışduralar ṣāflar düzeler. Ḥācet vaḳtinde gül ile (5) ezeler, göze çekeler ve bu ṣāf ḥacāmetden ṣoñra ve ḳan aldırmaḳdan ṣoñra (6) ve ishālden ṣoñra göze çeker. Ṣaʿīr Türkçe at derisi dirler. Eger ḥarāretden (7) olursa ṣāf-ı (māmīşā) ve kil-i ermenī) (ve kāsnī) ṣuyuyla ezeler, (8) dürteler ve esi ṣuyuyla yuyalar ve sogan başını keseler gövdesin aṭ derisiniñ (9) üzerine dürteler. Bir nice gün fāʾide ide ve issi etmegi göz üzerine ṭutmaḳ (10) fāʾide ider. Tekrār tekrār arpa unuyla dāne çadırı ḳarışdırup dürteler (11) ve (arpa ḳabın) giderüp ḳaynadalar ve ṣuyuyla gözi yıḳayalar. Rāḥat (12) idüp fāʾide ider.

(13) Diger Devā-ı Mücerreb Tertībi Budur

(14) (Zaġferān) 1 miṣḳāl, (kāfūr reyaḥı) bir buçuḳ danek dögeler, eleyeler. Göze (15) çekeler. Diger göze devā biryān olmuş. (Helīle) bir danek, (zaġferān) bir miṣḳāl (16) dögeler, ince dülbendde eleyeler, göze birḳaç defʿa çekeler. Zāʾil olur. (17) Keçiniñ baġrınıñ ḳalbi yaḳup buḫārına gözini açup ṭuta. Buġı aġzına (18) ve burnuna gire, fāʾide ider.

(19) Diger ʿİlāc

(20) Daḫı (keçiniñ cigerini) kebāb idüp kebābdan ṭamlayan ṣuyuna mille (21) göze çekeler. Ziyāde fāʾide ider ve (dār-ı fülfül) dögüp ṣuya (22) ḳoyalar, göze çekeler ve dār-ı fülfül ol ṣuya ḳoyalar ve ḳurudalar. (23) Göze çekeler nāfiʿdir ve (dār-ı fülfül) ve (ḳabnil ṭāyığı) ki Yemen'den (24) ve Ṭāʾif'den gelür. Üçi berāber ola. Dögeler, eleyeler ve göze (25) ṣu inmek ibtidāsı ʿilāc-ı intişār-ı tenḳıyedir. (Ḥabb-ı ḳuḳiyā) ile (26) (daḫı) aña mümāṣil şiyāf-ı merāreb göze çekiñ. İkisine daḫı muvāfıḳ ola.

[245]

(1) (Eger) intişār zaḥmetden vāḳiʿ olacaḳ olursa baḳla unuyla (papadya) (2) ve (ḫaṭmī ile) göze yaḳı ideler. Ziyāde fāʾide görür.

(3) Bu Ẕikr Olunacaḳ Şey Bir Maʿcūndur Ki İki ʿillete Fāʾide İder Ṣıfatı Budur

(4) (Zencebīl) ve (egir otı) ve (ayāric-i fayḳarā) her birinden birer cüz ve (ḳaṣnī) (5) rubʿ cüzʾī dögeler. (Rāziyāne) ṣuyuyla balla cüllāb düzeler. Tā ḳıvāma gele. (6) (Pes) otları ol cüllāba ḳarışdıralar. Her ṣabāḥ fındıḳ ḳadarını şerbet (7) idüp içeler. Şifā bula. (Diger) bāselīḳūn göze ve seyl (8) gözden yaş aḳdıġına fāʾide ider. (Fülfül) ve (dār-ı fülfül) ve (zencebīl) (9) ve (ṣarı helīle) ve (ḳara helīle) her birinden beşer dirhem, (ṣabr) bir dirhem, (10) ve (deñiz köpügi) altı dirhem, (zencefre) beş dirhem, (selīḫa) ve (ḳaranfil) (11) her birinden dörder dirhem (nişādır) bir dirhem dögeler ve ince dülbendden (12) eleyeler, göze çekeler. Güzel göze ʿilācdır.

(13) Diger Göz Emrāżı Ki Ṣıfatı Budur

(14) Perverde-i ḥaṣīrım yaʿnī ḳoruḳ perverdesi selāḳ kim göz ḳapaḳlarınıñ (15) kenārında ḳızıl olur ve ḳalıñ olur kim ḳatı dura ve göz (16) yaşardıġına ve göze ve seyle fāʾide ider. 10 dirhem (marāzī), 10 ve dirhem (17) (zerdeçūp), 5 dirhem (ṣarı helīle), 5 dirhem (zencebil), 2 miṣḳāl (18) (dār-ı fülfül), 2 miṣḳāl (māmirān), 1 dirhem (ḳaraduz) cümlesini dögeler (19) ve eleyeler. Ḳoruḳ ṣuyuyla perverde eyleyeler ve birḳaç kez tāze ḳoruḳ ṣuyuyla (20) tekrār üzerine ḳoyup havan içinde eyüce dögüp (baʿde) çıḳarup (21) tekrār ḳurudalar ve ince dülbendde eleyüp ḥıfẓ idüp iḳtiżā itdikçe (22) gözüñ ḳapaḳlarında ve kenārında olan ufacıḳ ḳızıl nesne üzerine ekeler. (23) Ḳurudur, defʿ ider.

(24) Bu Diger Bir Sürmedir Ki Kibrik Dökülmesini Ḥıfẓ İder Ṣıfatı Budur

(25) Ḫurma çekirdegi alup bir çölmege ḳoyalar. Aġzını kil ve çamur ile eyüce (26) muḥkem ṣıvayup ateş içine ḳoyalar. Orada birḳaç sāʿatler ṭura.

[246]

(1) Yāḫūd fırın içinde olan ateş içine bıraḳalar. Eyüce çölmek içinde yana. (2) Baʿde çıḳarup çekirdegi dögüp ince dülbendden 5 dirhem bu aḫraḳ (3) olan çekirdekden 14 dirhem (sünbül-i hindī) 3 dirhem (ḥabbü'l-belesān) (4) ve 14 dirhem lācüverd bu meẕkūrātı güzelce dögeler ve ince (5) dülbendde eleyeler. Göze mil ile çekeler. Ziyāde fāʾide müşāhede idüp (6) gözi rūşen idüp ıṣlāḥ ider, mücerrebdir.

(7) Bu Göze Güzel Yaḳı Oldıġından İşbu Maḥale Derc Olundı Ṣıfatı Budur

(8) Gözüñ gicişine ve eṭrāflarınıñ aġrısına ve sancısını ġāyet nāfiʿ ʿilācdır. (9) Ḳabuġı ṣoyulmuş (mercimek) ve (ekşi nār dāneleri) ve (ḳızıl gül) (10) ṣuyu içinde pişürüp dögeler ve yine pişüreler. Eyüce dögüp göz (11) üzerine yaḳı idüp baġlayalar. (Diger) nişāsta ve (yumurṭa) aġıyla (12) (ve gül-ābla) ḳarışdırup göze yaḳı ideler.

(13) Maʿlūmuñuz Ola Ki Dördünci Bāb Ḳulaġa ʿĀrıż Olan (14) ʿİlletler Beyānında Olıcıdır

(15) vecaʿü'l-üẕn lisān-ı ʿArabda (luṣ) ve (zebān-ı Fārsīde

(16) (derdgūş) ve (lisān-ı Yunānīde) uṭalḥaya tesmiye olunur. (Bu vecaʿıñ sebebi (17) üç ḳısım üzre münḳasımdır.)

(18) Ḳısm-ı Evvel

(19) Ziyāde ḥār ve (yaz yā da) bārid olan (hava) ve riyāḥ ittiṣālındandır veyāḫūd (20) (miyāh-ı ḥārre) veyā (bāride-i şedīde ile iġtisalinden ve (yāḫūd) eyyām-ı şitāda (21) bir mevżiʿden mevżiʿ-i baʿideye irtiḥālden ḥādiṯ olan sūʿ-i mizāc-ı sādecdir.

(22) Ḳısm-ı Ṯāni

(23) Aḫlāṭ-ı bedenīyeniñ mecmūʿından ḥāṣıl olan sūʿ-i mizāc-ı māddīdir.

[247]

(1) Ḳısm-ı Ṯālis

(2) Ṣımāḥında ḳurūḥ) ve (ṯabūr) ve (evrām) ḥudūṯundan ve (yāḫūd) (3) ziyāde temeddüd idici riyāḥ-ı ġalīẓe ve (yāḫūd) ḍarba ve saḳaṭa ve ḳavʿından (4) ḥāṣıl olan tefrīḳü'l-ittiṣāldır.

(5) El-ʿālāmāt

(6) (Eger vecaʿ-ı üẕn) sūʿ-i mizāc ḥārısā-ı ẕecden neşāt iderse ʿalāmeti esbāb-ı (7) muḳaddimesine naẓar ile maʿlūm olunur ve (reʾs) ve (üẕnde) ṯıḳl (8) ve (temeddüd) ve (verem) ḥis olunmayup vecaʿ-ı iltihābī olmaḳdır ve (eger) (9) sūʿ-i mizāc demden neşāt iderse ʿalāmeti eşyā-yı bārideden ġalebe-i demm (10) ve ḥumret-i vech ve ḥarāret ve ṯıḳl-i reʾs ile ṣudāʿ ve (demʿa) (11) ve (eşyā-yı muḥammere) taḥayyül itmekdir.

(12) Eger Sūʿ-i Mizāc Ṣafrādan Neşāt İderse

(13) ʿAlāmeti vecaʿ-ı nāḫis ile iltihāb-ı şedīde ve ṣafrā-ı levn ve (vech) (14) ve (cild-i reʾsde) ḥarāret-i şedīde ile ʿaṭş olup (edviye-i bāride) (15) (eşribe-i müberrideden) müntefiʿ olmaḳdır. (Eger) (sūʿ-i mizāc-ı bārid) balġamīden (16) neşāt iderse) ʿalāmeti (sıḳl-ı reʾs) ve (ḫumret-i vech) ve (iltihābī) (17) olmayup münḫarīnde (ruṭūbet) ve (keşret-i büzāḳ) olup ve kemādāt-ı müsaḥḥine (18) ile sükūnet gelmekdir ve (daḫı tedābir-i müberrideniñ taḳdīmiyle daḫı maʿlūm olur. (19) (Eger sūʿ-i mizāc-ı bārid ile meān-ı mādde-i sevdāviyeden neşāt iderse (ʿalāmeti (20) hemān balġamīde olan ʿalāmetler gibidir.) (Lākin bundan sıḳl-ı reʾs) olmayup (21) münḫarīnde cefāf olmaḳdır ve (eger evrām) ve (sabūrdan nāşi) (22) tefrīḳü'l-ittiṣāldan olursa ʿalāmeti ḫumret-i leheb-i vech ve şirret-i vecaʿ (23) ve ḳalaḳ ve kerb ve (ıżṭırāb ile) sıḳl-ı reʾs) ve (ceyhe) ve gāhice (24) demʿa-ı ʿaynın ile münḫarīnde ve remedde ruṭūbet seyelān idüp ḥummā ārıż (25) olmaḳdır.

[248]

(1) Eger Ṣımāḫda Veyāḫūd Üznde Verem Rücū Vāḳiʿ Olursa

(2) (ʿAlāmeti) ḍarabān-ı şıddīġın ve (ṣudāʿ) ve (vecaʿ-ı şedīde olmaḳsızın) (3) sıḳl-ı reʾs ile temeddüd olmaḳdır ve (eger bu) (verem) ḥār olursa ʿalāmeti (4) vecaʿ-ı şedīd ve ḍarabān-ı şıdġıyn ve sikal-ı reʾs ve temeddüd ve iltihāb (5) ve ḫumret-i vech ve ʿayn olmaḳdır ve (eger ṣımāḫda) vāḳiʿ-i ḳarḥa sebīlet-i (6) mādde-i müteaffineden tevellüd iden didāndan nāşi olursa ʿalāmeti ḫike-i (7) şedīde ile dudak ḥareketini ḥis etmekdir ve (gāh) ve (bī-gāh) üznden (8) ḫārice-i didānıñ ḫurūcunı müşāhede etmekdir.

(9) Ve Eger Riyāḥ-ı Ġalīżeden Nāşi Olursa

(10) Reʾsde sıḳlet olmayup vecaʿ-ı şedīde ile (ṭanīn) ve (deviyy) ve (sıḳl-ı semʿ) (11) vāḳiʿ olurken lāzıma olmayup nöbet ile gelür yāḫūd bir miḳdār noḳṣān (12) yine ʿavdet ider.

(13) Eger Bu Riyāḥ Mürtefiʿe Ḥār Olursa

(14) Vecaʿ-ı nāḫis) ve (ḫumret-i ʿayn ile iltihāb-ı reʾs ve cefāf-ı iltihāb vāḳiʿ olur.

(15) Ve Eger Miʿdeden Mürtefiʿ Olursa

(16) Ḥareket-i fem-i miʿde ve ʿatş-ı şedīde ve (ʿaynda) ve (demevī) ve (şarāb-ı (17) mā-i bāride ile müsteriḥ olur.

(18) Ammā eger bu riyāḥ bārid olursa miʿdeden

(19) Müteşāʿid ve (şımāḫda sākin olup ġaşeyān ve imtilā ile ruṭūbet-i (20) fem ve ṣudāʿ vāḳiʿ olursa ve (üẕne mā-i ḥārre) ṣabb olunmaġla (21) müsteriḥ olur.

(22) El-ʿİlāc Eger Sūʿ-i Mizāc-ı Bāridden Nāşi Olan Vecaʿ-I Üznüñ

(23) ʿİlācında Senarṭus Ḥekīm Cermāni Der Ki

(24) Bu ʿilletde incīre ve müsaḫḫanāt ve edḫāna ve māiʿāt ve (kemādāt)

[249]

(1) ve (ḳuṭūrāt) gibiler ile ʿilāc ideler yaʿnī eşyā-yı ḫāreyi (2) yā ḳuṭūran yāḫūd maṭbūḫ-ı ḫāreniñ buḫārını ḳamʿ ile ve (üẕne daḫül (3) itdirmekle (yāḫūd) o maṭbūḫa (isfanaḫ) ve (ṣūf) (4) ve (kirbās ve ketān) gibileri ilḳā idüp meblūle ḫāric-i üẕne (5) ilṣāḳ itmekle ʿilāc ideler. Meşelā (seẕāb) ve (ṣaʿter biri) ve (bābunec) (6) ve (afsentīn) maṭbūḫlarını ḳamʿ ile üẕne tebaḫḫur ideler yāḫūd (isfanaḫ) ve (ṣūf) (7) ve kirbās-ı ketān gibileri bu maṭbūḫa ġams idüp ḫāricden üẕne ilṣāḳ ideler.

(8) Yāḫūd Dühn-i Seẕāb

(9) Ve (dühn-i cünd-i bīdester) ve (dühn-i levzü'l-mür) ve (dühn-i nārdīn) ve (dühn-i (10) irsa) ve dühn-i merzencüş gibiler münferide ʿilāc kāfidir.

(11) Veyāḫūd Mürekkeben Üẕne Taḳṭīr İdeler

(12) Yāḫūd (ʿaşīrü'l-baṣal ile) baʿż māyiāt-ı münāsibeyi maḫlūṭa ḳuṭūr (13) ideler. (Gizlik (dühn-i bezr-i ḳanab) ve (dühn-i ṣafarü'l-beyż) daḫı (14) ḳuṭūra nāfiʿdir.

(15) Eger Bu ʿİllet Sūʿ-i Mizācdan Olursa

(16) (Leben-i cevāri) ve (uṣārāt-ı ḥaşāiş-i müberrideden) ġāfil olmayalar. (17) Meşelā (ʿuṣāre-i ḫas) ve (ʿannabu's-saʿleb) gibileri (beyāżü'l-beyż) ve (dühnü (18) 'l-verd) yāḫūd (dühn-i benefşenec) veyāḫūd (dühnü'l-ḳarʿ) veyāḫūd (dühn-i (19) ḫilāf) ile memzūce istiʿmāl ideler. (destūr u sīm)

(20) Eger Bu ʿillet Riyāḥ-ı Nefḫiyeden Nāşi Olursa

(21) Evvelā tenḳıye lāzımdır. Zīrā nefḫ mādde-i taḫtında mevżūʿdur. Baʿde (22) ol nefḫi izāle idecek şeyler bunlardır. Meşelā (çāvres) (23) ve (niḫāletü'l-ḳamaḫ) ve (melḥ) her birinden birer ḳabża (anison) ve (bezr-i rāziyānec) (24) ve (ḥabbü'l-ġār) her birinden üç dirhem aḫz ve bir tāne de tesḫīn (25) olunup ve bir kīseye vażʿ ve fem-i kīseyi sedd idüp müsaḫḫana

[250]

(1) ḫāric-i üzne ilṣāḳ ideler ve eger bu devāya ḥamr-ı ṣarf-ı (2) fātir-i raş olunup baʿde (ilṣāḳ olunursa) ġāyet ḳavī olur.

(3) Bir Güzel Tedbīr Daḫı Beyān Olunur

(4) Ṣıfat-ı eczā (betoniḳa) ve (seżāb) ve (merzencüş) ve (şebis) (5) ve (zehr-i iklīlü'l-melik) ve (bezr-i kemūn) ve (bezr-i kerāvyā) ve (cünd-i bīdester) (6) buġ iderlerse ġāyet münāsibdir.

(7) Yāḫūd Diger Tedbīr Beyān Olunur

(8) Bir faṣl-ı aḫz ve bir miḳdār içini iḫrāc idüp ve ḫāli olan (9) mevżiʿne (dühn-i bābunec) ve (dühn-i seżāb) ikişer dirhem dögülmüş (10) olaraḳ (kemūn) ve (anison) ve (fülfül) her birinden sülüş dirhem aḫz (11) olunup vażʿ olunduḳdan ṣoñra ol başalı etmekci fırununda ve (yāḫūd) (12) issi kül içinde yaġlar maḥv oluncaya ḳadar ṭabḥ oluna. Baʿde muḥkem daḳḳ) (13) ve (maʿṣaradan) (ʿuṣr olunup (ʿuṣāresini) üzne taḳṭīr ideler. (14) Ġāyet nāfiʿdir.

(15) Bu Baḥṣ Ṭareş) Ve (Vaḳr) Ve (Ṣamem) Beyānında Olıcıdır.) 77 Destūr.

(16) (Ṭareş) ḳulaḳ bir miḳdār aġır işitmek ve (vaḳr) ḳulaḳ ziyāde (17) aġır olmaḳdır ve (ṣamem) ḳulaḳ delügi ḳapanmaġla ṣaġır olana dirler ki (18) işitmeniñ muṭlaḳā fıḳdānından ʿibāretdir. (Seddetü'l-üzne) ve (ṣalaḥ) daḫı dirler.

(19) Ḳarāṭun Nām-ı Ṭabīb) Bu Meżkūrāta ʿİlāc

(20) (Māʿ-i şevketü'l-mübāreke) cüdā medḥ ider ve (diger ṣıfat-ı ʿilāc beyān olunur.) (21) (Dühnü'l-kerrāş) ve (dühnü'n-nārdīn) birer vaḳıyye, cünd-i bīdester) nıṣf vaḳıyye, (22) (rūḥü'ş-şarāb) üç vaḳıyye, (merāretü'l-şevr) iki dirhem, (aṣl-ı ḥarbaḳ-ı (23) esved) nıṣf dirhem ve (cevz-i bevvā) ve (meliḥü'l-bārut) birer dirhem, aḫz (24)

olunup bir miḳdār ṭabḫ ve ḥıfẓ ideler. Vaḳt-i ḥācetde bu dühnden üç (25) ḳaṭresini üẕne taḳṭīr idüp (üẕni besbāse) ile buḫūrlanmış penye ile sedd

[251]

(1) ideler ve ol üẕnüñ üzerine (milḥ) ve (kemūn) ve (ve çāvres) den (2) maṣnūʿ kīse vażʿ ideler.

(3) Ve (Teryūs nām ḥekīm) eti el-beyān olan (dühni) ġāyet medḥ ider.

(4) Ṣıfat-ı Dühn Budur

(5) ve (raḳḳ-ı serpillüs) ve (ve raḳḳu'l-seẕāb) üçer ḳabża, (ṣaʿter-i aḳrīṭī) (6) (ferfiyūn) (merāretü'l-ḫayzīrü'l-berī) el-müceffef fī kise s̱ülüs̱ dirhem, (ferfiyūn) (7) ve (ḫarāṭīn) ve (şaḥmü'l-ḫınẓıl) yarımşar dirhem, (aṣl-ı ḥarbaḳ-ı ebyaż) (8) ve (cünd-i bīdester) birer dirhem, (naḫl-ı müceffef) yaʿnī (zenbūr-ı yābis) ve (zāc-ı (9) müdebber) her birinden s̱ülüs̱ dirhem aḫẕ olunup bunları ḥārda ṭoġrayup (10) ve cer yaşadıḳdan ṣoñra üzerlerine (dühn-i levzü'l-mür) iki buçuḳ vaḳıyye ve (dühnü (11) 'l-verd) bir vaḳıyye ve (dühnü'l-ġār) iki buçuḳ dirhem ve on vaḳıyye (ṣāʿadü (12) 'ş-şarāb) vażʿ olunup mevżiʿ-i fātirde iki üç gün naḳʿ ideler. (13) Baʿde nārlīn ile ruṭūbeti maḥv olunca ḳaynadup baʿde't-tasfiye (dühn-i muṣaffāyı) (14) ḥıfẓ ideler. Vaḳt-i ḥācetde üç ṭamla üẕne taḳṭīr ideler. ʿİnāyet-i (15) Ḥaḳḳla birḳaç defʿada ḫalāṣ bula.

(16) Ḥāṣırü'n-nefʿ Bir Mā-ı Muḳaṭṭardır Ṣıfatı Budur

(17) Ve (el-fecelü'l-kebīr) ve (aṣlü'l-kirās̱) ve (baṣal-ı mā-i gül) ikişer vaḳıyye (18) ve (aṣlü'l-ʿarṭanīşā) bir vaḳıyye yaʿnī altı buçuḳ dirhem, (aṣl-ı ḥarbaḳ-ı ebyaż) (19) ve (ve raḳḳ-ı ṣaʿter-i berī) ve (seẕāb-ı büstānī) ve (merzencüş) yarımşar vaḳıyye (20) (zehr-i iklīlü'l-cebel) ve (zehrü'l-ḫazāmā) ve (zehrü's-selīme) ikişer dirhem, (21) (bezr-i kemūn) ve (bezrü'r-rāziyānec) üçer dirhem, (ḥabbü'l-ġār) otuz ʿaded (22) aḫẕ ve çerīşā-ı daḳḳ idüp içine bir buçuḳ vaḳıyye (merāretü'l-ḳaralāneş̱ī) (23) iżāfe idüp cümlesi miʿā kifāyet miḳdārı şarāb-ı cīd ile ġamr idüp (24) baʿde't-tehẓīm ve el-taʿfīn-i ḳānun üzre taḳṭīr ideler. Ġāyet nāfiʿdir.

(25) Diger ʿAlil-i Üẕnden Olan İsimler Beyān Olunur

(26) (El-ṭanīn) ve (el-deviyy) ve (el-ṣafar), (ṭanīn) yaʿnī āvāz ve gürüldüye dirler.

[252]

(1) (Deviyy) yaʿnī rüzgār-ı ḫafīf āvāzı ve (el-ṣafar) yaʿnī ışlık (2) ve ṣatlık didikleri ṣadādan ʿibāretdir. Bunlara sebeb riyāḥ-ı ġalīẓ veyā (3) encire-i müteṣāʿidedir.

(4) Bunlarıñ ʿİlācı Bunlardır

(5) Eger bu ʿillet (sūʿ-i mizācdan) ve (yā keṯret-i demmden) veyā (şiddetü'l-iltihābdan) (6) veyā (süḫūnet-i rūhdan) neşāt itmiş ise müberridāt ve müreṭṭibāt (7) istiʿmāl ideler. (Şaʿīr) ve (benefşenic) ve (nīlüfer) meṯelā ve (ḫas) (8) ve (ḫaşḫāş-ı ebyaż) maṭbūḫları gibileri (kemāda) istiʿmāl ideler (9) ve (buġ içün) (ʿuṣāretü'l-zacla) ve (lüffāḥ) ve (ḫaşḫāş) (10) gibiler istiʿmāl eylerler.

(11) Cālinūs Erkiġānīs Nām Ḥekīmden Rivāyet İderler Ki

(12) (Cünd-i bīdester) (ve bezr-i şevkerānı) ḫall ile saḥḳ idüp üẕne idḫāl (13) iderlerse ġāyet nāfiʿdir ve baʿżılar (bezr-i şevkerānı) ḫall ile ṭabḫ ve buġunı (14) üẕne taḳrīb ve işāl itmek nāfiʿdir.

(15) Eger Ḳulaġa Şu Girerse Tedbīri

(16) (Şu ḳaçan ḳulaġı cānibindeki ayaġı üzerinde ḥareket eyleyüp ve reʿyini (17) daḫı ol cānibe meyl itdirerek ḳālġıya ḫattā dāḫil olan şu ḫārice (18) ḫurūc ide.

(19) Eger Ḥarekete İḳtidārı Olmaz İse Tedbīri Budur Ki

(20) (Rāziyānec) yāḫūd (şebs) şāḫlarından bir ḳarış miḳdārında çöp aḫẕ (21) idüp ve ol çöpüñ sülüsi miḳdārına penye ṣarup baʿde rūġan-ı zeyt (22) ile alūde itdikden ṣoñra ol çöpüñ ṭaraf-ı āḫirini ʿalīliñ üẕnüne (23) vażʿ ve penyeli ṭarafını iḥrāḳ ideler. Ol çöpüñ yanmasıyla derūn-ı (24) üẕnde vāḳiʿ olan mā-i ḫārice münceẕib olur. Bir iki defʿa böylece ʿamel (25) ideler. Tamāmā tenḳıye bulunur.

[253]

(1) Üẕne Ḥayvānāt Girüp Anda Tevellüd İtse

(2) (Senarṭus cirmanī ḥekīm dir ki) baʿż kere ḫāricden ḳulaġa (pire) (ve bit) (3) (ve ḳarınca) (ve zebāb) (ve ḳışāc) miṯilli ḥayvān dāḫül idüp eziyet (4) virir ve gāh olur ki üẕnde ḳurūḥ-ı ʿufūniyet ḥudūṯundan nāṣi cevf-i üẕnlere (5) dīdān tevellüd ider. Egerçe ol feraḥa bir ve tām ḥāṣıl idüp oñulduḳda (6) ol dūd daḫı zāʾil olur. Ḳarḥanıñ zamān-ı yesīrde bürʾ ve mümkün (7) olmazsa ʿilācına müteṣaddī olunmaḳ lāzımdır.

(8) Eger ḳulaḳ içinde ḥayvānāt yavrılamış ise baʿż kere ṭaşra çıḳar. (9) Bunuñ ʿilācı ancaḳ ḳatl ve iḫrācdır. İmdi bu ḳuṭūr ġāyet mücerrebdir.

(10) Bunuñ Ṣıfatı

(11) (Dühnü'l-mevzü'l-mür) (ve ʿuṣāretü'l-kerefs) ve ʿuṣāretü'l-ḳanṭariyon) her birinden (12) iki vaḳıyye (daḫı ḫal-i ḫamr) iki dirhem aḫz ve miḳdār-ı ṭabḫdan ṣoñra içine (13) (ṣabr) (ve murṣāfī) her birinden sülüs dirhem ve muḥkem saḥḳ ve ilḥāḳ ideler.

(14) Ve Eger Daha Ḳuvvetlü Olmaḳ İster İse

(15) Südüs dirhem (şaḥm-ı ḥanẓal) ilḥāḳ idüp fātiran üzne ḳuṭūr ideler.

(16) Ve Senarṭus Nām Ḥekīm Buyurur Ki

(17) Üzne gerek ḫāricden dāḫül idüp tevellüd itsün (ve gerek) dāḫilde (18) olup da tevellüd itsün şu ʿilāc ol ḳulaḳ içinde olan ḳurtlarıñ (19) cümlesini helāk ider, mücerrebdir. (Merāre-i ḥayvānāt ġayr-ı semmiyedir ve bu iki (20) ṣūretde daḫı ḳaṭre ḳadar devā-i tām ve ʿilāc mā-lā-i kelām olmaz. Üzne (21) ṭaḳṭīr itmekle fī'l-ḥāl ḥareketlerini helāk ider yāḫūd (ʿuṣāre-i (fecel (22) (ve ʿuṣāre-i baṣal) ṭaḳṭīr ideler. Ġāyet serīʿā helāk ider ve bu ḫuṣūṣda (23) ḥükemā-ı efrenciyede muʿtemed ve nām-ı dār olan Oliyus ṭabīb dir ki ḫāricden (24) rūḥü'l-bevl bi'l-ḫaṣṣa ṣūret-i nevʿiyesiyle dīdānı ḳatl ider.

[254]

(1) Maʿlūm Ola Ki Baʿżı Kere İnsānıñ İki Ḳulaġında

(2) Leben Gibi Beyāż Bir Ruṭūbet Ve Ḳayḥ-ı Seyelān İder

(3) (Bunuñ sebebi dāḫil-i üzne (erām) veyāḫūd (4) (ṣabūr) veyāḫūd (remel) (4) veyāḫūd (ḳurūḥ) ḥādiṯ olmasındandır. Bunuñ ʿilācı ekṣeri vaḳtinde edviye-i (5) müshile-i münāsib ile bedeni tenḳıyedir. Diger ʿilācı (seʿūṭāt) ve (ʿaṭūsāt) (6) (ve ġaraġar) ve (mażmażalar) ile (taḳviyet vireler.

(7) Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Ola Ki Bir Kişiniñ Ḳulaġı Cerīḥdār Olup Aḳarsa

(8) Ġāyet ṣarb sirke ışıdup ḳulaḳ ṭuyar ṭuymaz indirüp (9) ḳulaġa ṭamladalar. Ḳurdın ḳırar ve aḳmaz olur. (Diger) ḳulaḳ aġrısına (10) (teke ödi ile) (öküz ödini) ḳarışdırup ḳulaġa ṭamladalar. (11) Eyü ola. (Āhu ödin) daḫı aġrıyan ḳulaġa ṭamladalar, ḫoş ola.

(Diger) (12) bir kimesneniñ ḳulaġı aġrısa ḥattā işitmez olsa kediniñ (ödünden) (13) bir miṯḳāl ḳulaġa ṭamladalar, ḫoş ola. (Diger) ḳulaḳ gürüldisine eyü (14) ḫālis afyonı süd ile ezüp birḳaç ṭamla ḳulaġa ṭamladalar eyü (15) ola mücerrebdir. (Diger) işitmayen ḳulaġa ṭurp yaġın ṭamlatmaḳ eyüdür. (Diger) (16) eger bir kimesneniñ ḳulaġı işitmez olsa ṣıġır tevīn küyündüre yaʿnī yaḳa. (17) Baʿde (nār ṣuyuyla) ḳulaġa ṭamzıralar, ḫoş ola. (Diger) ʿilāc eger (18) her kim ki) ṣaḳṣaġān beynini) aḳ bal ile) işitmez ḳulaġa ḳoyalar açıla. (19) (Bir kişi eger) ḳırlanġıç ḳanın (ḳulaġa) ṭamladalar aġrısın giderir. (20) (Bir kim ki ḳaraḳuş ödin) ṭurp ṣuyuyla) berāber işitmez ḳulaġa ṭamzırsalar (21) açıla. (Diger) her kim ki) ḳulaġı sancısına (buzaġı sidigün) ṭamzırsa (22) ḫoş ola ve sancısı defʿ ola. Her kim ki (sarımsaḳ ṣuyun) ḳoyun ödüyle (23) ḳaynadup ḳulaġa ṭamladalar. On yıllıḳ ṣaġırlıġın giderir.

(24) Maʿlūm-ı şerīfiñiz ola ki ḳulaḳ aġrısı baʿż kere ṣoġuḳdan olur. ʿAlāmeti (25) hava ṣoġuḳ olduḳda aġrısı artar ve ṣoġuḳ şeylerden aġrısı ziyāde olur (26) ve issi şeylerden ḥaẕẕ ider.

[255]

(1) Bunuñ ʿilācı ḳulaġına seẕāb yaġı veyā acıbādem yaġı ışıcaḳla ṭamladalar (2) ve gāhice ḳulaḳ aġrısı ışıcaḳdan olur. (ʿAlāmeti) ḳulaġı ziyāde (3) ṣancır ve ḳulaġı yanar ve ṣoġuḳ şeylerden ḥaẕẕ ider ve issi şeylerden (4) aġrısı artar. Bunuñ ʿilācı (ḳız südi) (ve marul ṣuyı) ile (5) ḳulaġına ṭamladalar veyā yaġlardan (gül yaġı) (ve benefşe yaġı) bunları (6) ṭamladalar (ve gāhice) ḳulaḳ aġrısı yelden olur ve daḫı necādan olur. (7) Yā içerüden veyāḫūd ṭaşradan olur. (ʿAlāmeti) ḳulaġınıñ gürüldisi (8) olur. (ʿİlācı) yeli ṭaġıdıcı şeyler ile ʿilāc eyleyeler. (Meṣelā) papadyayı (9) (ṭuraḳ) otuyla ḳaynadup ḳulaġını anıñ buḫārına ṭutalar ve ḳulaġına (10) seẕāb yaġı ṭamladalar yāḫūd bir danek ḳalye-i misk, beş dirhem (11) (acıbādem yaġı) ile ḳarışdırup ṭamladalar ve ḳulaḳ aġrısından envāʿına (12) nāfiʿdir. Ḫuṣūṣā yelden ve ṣudan olanlara ziyāde fāʾide ider (ve gāhice) (13) ḳulaḳ aġrısı şişde olur. (ʿAlāmeti) aġrısı şedīd olup (14) ve sıtması ve yanġını ola (ve gāhice) yapılup ʿaḳlı gider. Perişān olur. (15) (ʿİlācı) ḳifālden faṣd eyleye. (Baʿde ṭabīʿatı telyīn eyleyeler. Müshil virir (16) ḥabblar ve şarāblar vireler. Ġāyet mücerrebdir. (Ṣūreti budur.) (Nīlüfer) yedi dāne, (17) (ʿunnāb) yigirmi dāne, (ṭatlu erik) yigirmi dāne, (timürhindī) beş dirhem, (18) (gül-be-şeker müshil) on dirhem (benefşe ḫamīresi) on dirhem bunları altı sāʿat (19)

ḳadar ısıcaḳ ṣu ile ışladalar. (Baʿde) süzüp içüreler. (Baʿde) (20) aġrısın teskīn eyleyecek şeyler ḳulaġa ḳoyalar. (Meşelā) ayva çekirdegini (21) gül-ābla ışladup ḳulaġa ṭamladalar veyā (ḳız südi) ṭamladalar. (Baʿde) (22) etmek içine süd ile pişürüp bulamac gibi ola, ḳulaġa yaḳı eyleyeler. Bu yaḳı (23) bir ʿacāyib yaḳıdır. Aġrısın teskīn eyler ve hem māddesini pişürür, mücerrebdir.

(24) Diger ʿİlāc-ı Tertīb Ve Ṣıfatı Budur

(25) (Ebegümeci yapraġı) ve (marul yapraġı) ve (benefşe yapraġı) her birinden (26) yarım ḳabża (ayva çekirdegi ve (ebegümeci toḫumı) her birinden ikişer (27) dirhem. Bunları ḳaynadalar. Merhem gibi ola. Andan yaḳı eyleyeler ve (eger) şişi

[256]

(1) deşilüp içinden iriñ aḳarsa içine gül balı ṭamladalar veyā (ḳanṭaron) (2) ve (ferāsiyūn ʿusārelerini) balla ḳarışdırup ḳulaġa ṭamladalar ve (Pelini (3) dögüp) ṣuyunı ṣıḳup ol ṣuyı balla ḳarışdırup ḳulaġa (4) ṭamladalar nāfiʿdir. Yāḫūd (anzerūtı) balla ḳarışdırup ve bir fitili aña bulaşdurup (5) ḳulaġa ṣoḳalar nāfiʿdir. (Eger) ḳulaġıñ cerāḥatını eski olursa (6) mıṣır merhemi sirkeyle ḥıll eyleyüp yā maʿṣūm sidügi ile ḥall eyleyüp (7) ḳulaġa ṭamladalar.

(8) Ḳulaḳ Aġrısı Sākin Olmaḳ İçün Mücerrebdir

(9) Beyāż ṣoġan üç dāne (zaʿferān) ve (ḳunduz ḥayāsı) birer dirhem, (10) bādem yaġı) üç dirhem. (Ṣoġanı) kül içinde pişirüp havan içinde (11) cümle merhem miṣāli olur. Ṣoñra bādem yaġıyla ṭavada pişirüp bir bez (12) üstüne yayup ḳulaḳ üzerine üzerine ḳoyalar. (Diger devā) ḳulaḳ (13) aġırlıġına (ayāric-i fayḳarā ile) (ḳuḳiyā) ile tenḳıye ideler ve (sezāb) yaġıyla (14) (acıbādem yaġını) ṣıġır ödüyle) ḳarışdırup ılıcaḳ idüp bir bir ḳaṭre (15) idüp ḳulaġa ṭamzıralar. (Diger ʿilāc) (Ebū Cehil karpuzını) ve (acı (16) bādem) yaġıyla ḳarışdırup ol yaġdan ḳulaġına ılıcaḳ ılıcaḳ ṭamzıralar. (17) Ġāyet nāfiʿdir. (Diger ʿilāc) ve eyü etlü (incīri) alup çekirdegini (18) çıḳarup ve (maṣṭakī) ve (ḫardal) ve ḳuyumcı buresi bunları iri (19) iri dögüp birbirine ḫılṭ idüp yoġuralar. İncīr etiyle fitil eyleyüp (20) ḳulaġına ṣoḳa. Ḥammāma gidüp ḳulaġından fitili çıḳardıḳdan ṣoñra ol (21) ʿalīl ḳulaġını issi mermer ṭaş üzerine ḳoyalar. Tā kim içinden (22) muzāḫrefāt aḳar. Ḫalāṣ olur. Bi-izn-i Ḫüdā.

(23) Diger Eger Ḳulaḳ Aġrısı Ḥarāretden Olursa

(24) Baş ṭamarlarından ḳan alalar. Otuz dirhem (sirke) ve on dirhem (gül yaġı) (25) ikisini bir güzel ḳab içinde ḳaynadalar. Sirke maḥv olup gül yaġı ḳala.

[257]

(1) Andan ṣoñra ḳulaġa ṭamzıralar ve (eger) aġrısı tezāyüd iderse bir ḥabbe (2) afyon ile gül yaġı içinde ezeler ve ḳulaġa ṭamzıralar. Aġrısın (3) giderir. Bi-iẕni'llāhi Teʿālā. Şāyed aġrısı sākin olmazsa bil ki (4) içinde böcek var. (Buña ʿilāc bālāda ẕikr olunmuşdur.) Faḳaṭ ġaflet (5) olunmasun içün teʿkīd olundı. (ʿİlāc budur) Ḳaz yaġıyla ṭavuḳ yaġını (6) şīrlaġan yaġı içinde eridüp her sāʿat bir ṭamla ılıcaḳ ḳulaġına (7) ṭamzıralar. Yine ziyādece ıżṭırāb virirse (ḳaṭūnā luʿābı) yāḫūd (8) (ayva çekirdegi luʿābı) ve (merutḫam luʿābı) bunlardan birini āmāde idüp (9) ılıcaḳ ḳulaġına ṭamzıralar. Biʿināyet-i Teʿālā defʿ ola. Mücerrebdir.

(10) Maʿlūmuñuz Ola Ki Ḳulaḳ Gürüldisi Ve Ṭutulması ʿİlācı Beyānındadır

(11) Bu bir marażdır ki ekṣeri yelden ve (yāḫūd) bir ġalīẓ ḫılṭıñ buḫārından ḥāṣıl (12) olur. (ʿİlācı) budur ki bedeni ve dimāġı tenḳıye eylemekdir. (Ḥabb-ı ḳuḳiyā) (13) ve (ayāric-ı fayḳarāyı) (ġārīḳūn) ile istiʿmāl eyleyeler. Baʿde (seḏāb (14) yaġı) içinde cüzʾī ziyāde ḥıll eyleyüp ḳulaġa ṭamladalar ve bu ʿilācı (15) müşterekdir. (Her ḳanġı) sebebden olursa defʿ ider.

(16) Bunuñ Ṣūret-İ Tertībi Budur

(17) (Ḳunduz ḥayāsı) ve (baldıran toḫumı) her birinden berāber alup saḥḳ eyleyüp (18) sirke ile bir miḳdārca ḳaynadup ılıcaḳ ḳulaġa ṭamzıralar ve (murṣame (19) yapraġınıñ) ṣuyunı (ḳız südüyle) veyāḫūd yalıñız ılıcaḳ idüp ḳulaġa (20) ṭamladalar. Ḳulaḳ aġrılarınıñ cümlesine fāʾide ider. Dört beş yıllıḳ (21) aġrısın ve işitmezligi ve gürüldisini giderir ve mücerrebdir ve (eger) (22) murṣame ṣuyunı (ḳara ḳoyun) ödüyle ve (sarımsaḳ) ṣuyunı bu üçüni (23) bir yerde ḳarışdırup ḳulaġa ṭamladalar. Gürüldisini giderir ve ṣaġırlıġını (24) açar ve ḳulaḳ gürüldüsüne bir mücerreb şey daḫı (pıraṣa toḫumı) ve (ḳaranfil) (25) her birinden birer dirhem, (misk bir çekirdek) on beş dirhem, (merzencüş) (26) ṣuyuyla ḥall eyleyüp ılıcaḳ ḳulaġa ṭamzıralar.

[258]

(1) Eger Gürüldüsi Eski İse

(2) (terementi yaġı) ve (kerāviyā yaġı) ve (acıbādem yaġı) ve (anison yaġı) (3) ammā her birinden taḳṭīr ile çıḳmış ola. Ḳulaġa ṭamzıralar ve (ḳaranfil (4) yaġı) ve (kehribā yaġı) bu maraża ġāyet nāfiʿdir ve seẕāb yaġı) (5) ve (acıbādem yaġı) (ṣıġır ödüyle ḳarışdırup ḳulaġa ṭamladalar. Gürüldüsüni (6) ve aġrısını giderir ve ḳulaḳ ṭutuldığını açar. (Eger) ḳulaḳ içine (7) ḥayvān girse ve pire gibi ve ġayr-ı ḥayvānātdan birisi girse veyāḫūd (8) ḳulaḳ içinde ḳurt peydā olsa ʿilācı (ḳarġadüleginiñ) ṣuyunı (9) ṣıḳup ḳulaġa ṭamzıralar yāḫūd yā zeyt yaġını ṣıcaḳla ṭamladalar. (10) Ḳulaḳda olan ḳurdı öldürür.

(11) Maʿlūmuñuz Ola Ki Ayāric-i Fayḳarāndan Mürekkebdir

(12) (Dārçīn) 3 dirhem, (sünbül) 3 dirhem (ve mekke ayrığı) 3 dirhem (13) (ve selīḫā) 3 dirhem (ve asārūn) 3 dirhem, (ʿūd) 3 dirhem, (kebābe) 3 dirhem, (14) (benefşe) ve (aftimūn) ve (afsentīn) ve (ġārīḳūn) ve (gül ḳurusı) (15) ve (türbid) ve (şaḫm-ı ḥanẓal) ve (maṣṭaḳī) ve (ṣabr). Bu meẕkūrātıñ (16) cümlesi üçer dirhem olup yalıñız maḥmūde iki buçuḳ dirhemdir. (17) Emrāż-ı dimāġa nāfiʿdir ve ḥavāsa ġāyet ḳuvvet virir ve emrāż-ı (18) ṣadra ve miʿdeye ve kebede ve ṭıḥāla ġāyet münāsibdir ve rūḥuñ (19) seddelerini açar. Bālāda ẕikr olunan eczāları güzelce dögüp eleyüp (20) ve iki miṣli aʿlā bal ile maʿcūn idüp aḫşam ve ṣabāḥ cevz ḳadar ekl (21) idüp ṣuya ṣabr ide. Nice nice fāʾide-i ʿaẓīmiye ve menāfiʿ görecekdir.

(22) Eger kediniñ ödin zeyt yaġıyla ḳarışdırup

(23) aġrıyan ḳulaġa ṭamzıralar. Sākin olur ve işitmez ise işidir. (Eger) (24) (bayḳuş) ḳanın aġrıyan ḳulaġa ṭamlatsalar ḫoş ola. Aġrıyan ve ṣaġır (25) olan ḳulaġa (ḫorūs ödin) tereyaġıyla eyüce ḳarışdırup ṭamzıralar

[259]

(1) ḫoş ola. Ṣaġır ḳulaġa gelincik çiçeginiñ dibin ḳaynadup (2) ṣuyun alalar. Ḳulaġa ṭamzıralar, açıla.

(3) Beşinci Bāb Burun Ṭutulması Beyānında Olıcıdır

(4) Bunuñ ʿilācı (ġārīḳūn) ve (yarpuz) ve (merzencüş). Bu üçüni dögüp (5) baḳır ḳabda ṣu ile ezüp ṣıcaḳla buruna çekeler.

(6) Burun İçinde Olan Yaralara ʿİlāc Beyānında Olıcıdır

(7) Eger iḳtiżā iderse faṣd ideler ve ishāl ile bedeni tenḳıye eyleyeler. Baʿde (8) (mercān) ve (ṣandal) ve (gül ḳurusı) bu üçüni muḥkem dögüp eleyeler (9) ve bu merhem daḫı ġāyet mücerrebdir ve (İskender Yunānīniñ mücerrebātındandır.

(10) Ṣūret-i Tertīb-i Merhem Budur

(11) (Murṣāfi) ve (günlük) her birinden ikişer dirhem (sümükli böcek) (12) ḳabıyla ve içiyle beş ʿaded bu cümlesini muḥkem saḥḳ eyleyeler. Baʿde (bal mumı) (13) üç dirhem, on iki dirhem (mersīn yaġıyla) ateş üstünde ḥall eyleye. (14) Baʿde eczāları dögüp ḳarışduralar. Ateşden indürüp içine bir dāne yumurṭa (15) aġı ḳarışduralar ve bu merhemden ṭılā iderler. Eger aġrısı var ise beyāż (16) merhem-i (kāfūrī) veyā (gül merhemi) süreler.

(17) Burun Ḳoḳu Almadığı Vaḳtde Diger Güzel Bir Muʿālecedir

(18) Eger ḳoḳu almamaḳ anadan ṭoġma ise aña çāre yoḳ ve eger ṣoñradan bunuñ (19) ʿilācı ola tenḳıye ideler. İkinci (ḥabb-ı ayāricle) veyāḫūd (ḥabb-ı ḳuḳiyā) (20) ile (çörek otunı) alup ve (ḳızıl gül) ve (rezenic) ve (yarpuz) (21) bunları bir araya cemʿ idüp ve ḳarışdırup ḳor üzerine ḳoyup başına bir (22) avli örtüp tütsi idüp tütüni burnuna gide ve tekrār tekrār tütsi (23) ide. Ziyāde fāʾide ider. Eger burunda yara yoḳsa şarāb-ı reyḥāni ile yıḳayalar (24) nāfiʿdir. Daha aʿlāsı eski sirke ile yuyalar, burnunuñ içini baʿde pāk

[260]

(1) ṣuyuyla yıḳayalar. Baʿde (ṭopalaḳ) ve (gül-i nesrīn) ve (edḫar-ı mekkī) (2) bunları dögüp enfiye gibi burununa çekeler. Eger burunda cerāḥat olur (3) ise (benefşe yaġıyla ṣıġır iligi) ve (mum yaġı) bunları birbirine ḥall (4) idüp burun içinde olan yaralara bir cöp yāḫūd hilāl ucına pamuḳ (5) ṭolayup ẕikr olunan yaġa bulayup burun içinde olan yaralara süreler (6) ve devām ideler. Şifā bula mücerrebdir. Diger ʿilāc (ṣarı helīle) ve (māzu) (7) dögülmüş (ṭavuḳ yaġıyla) ve (gül yaġıyla) ḳarışdırup üslūb-ı sābıḳ (8) üzre süreler.

(9) Diger ʿİlāc Ṣūret-i Tertībi Budur

(10) Eger cerāḥat ziyāde fenā olursa ʿilācı dāʾimā ṣābūn ile yıḳayup (11) bu ʿilācları güzelce enfiye gibi idüp burnuna devām üzre çeke. ʿİlāc budur (12) (ṭopalaḳ) ve

(zaġferān) ve (mermāre) ve (şab) ve (zernīḫ) bunları (13) dögüp bir yere cemʿ idüp burnuna çeke.

(14) Eger burunda sigiller olursa tā ki ekşi ḫām nārı alalar, ḳapuġuyla dögeler

(15) ve ṣuyun ḳaynadalar. Tā ki ḳoyula ve bir gün ve bir gice bir baḳır ṭas içinde (16) ṭura. Yine tekrār dögeler. Enfiye gibi ola ve ṣıḳılmış ṣuyuna bulayup penye (17) ile burun içine süre. Dögülmüş enfiye gibi çeke faḳaṭ ṣoġuġa (18) çıḳmaya ki tīz oñula. Mücerrebdir.

(19) Diger Ṣıfat-ı Yaḳı

(20) (isfidāc) bir dirhem, (mürdāsenc) on dirhem, (köki yenmiş ḳurşun) on (21) dirhem, (şarāb-ı rayḥāni) ve (mersīn) yaġıyla ezeler süreler. Ziyāde fāʾide ider.

(22) Maʿlūm Ola Ki Burun Ziyāde Ḳanayup Diñmeme, Bunuñ İlācı

(23) Budur ki eger bedeni mümtelī ise ḳan alalar. Baʿde bu müshili vireler, mücerrebdir.

(24) Ṣıfatı Budur

(25) (Ṣarı helīle ḳabuġı) iki dirhem, (timürhindī) beş dirhem, (ʿunnāb) (26) on dāne, (nīlüfer çiçegi) beş dāne, iki fincān ḳadar sirkeyi siñirli

[261]

(1) yapraḳ ṣuyuyla) mülāyim ateşde altı sāʿat ḳadar ḳoyalar. Baʿde süzüp (2) bu ṣuya yigirmi dört dirhem ḳadar gül-i mükerrer şerbeti ḳatup içüreler. (3) Eger iḳtiżā ider ise bu şerbeti birḳaç kere içüreler eger ziyāde aḳup (4) gelmez ve ṭurmaz ise bir dirhem felūniya-yı fārsī ḫaşḫāş şerbetiyle (5) vireler) ve bu şerbet bizim mücerrebimizdir. Bizim mücerrebimiz beş altı sene ḳadar (6) burun ḳanına mübtelā oldı. Yevmiye bir iki defʿa ḳanardı. Dürlü dürlü ve günā (7) gün ʿilāclar eyledik, defʿ idemedim, temeddüd oldı. ʿĀḳıbet bu şerbetle (8) ʿilāc eyledim defʿ oldı ve bu şerbet hem burun ḳanını keser ve hem (9) cemīʿ ḳanıñ ġaleyānını teskīn eyler ve ḥarāretini söyündirir.

(10) Ṣıfat-ı Şerīf Budur

(11) (Ḫaşḫāş ḳabuġı) ve (nīlüfer çiçegi) her birinden on beş dāne, (ḳızıl (12) ṣandal), (ṣarı ṣandal) her birinden dörder dirhem (encibār köki) yedi (13) dirhem, (siñirli

yapraġı) iki ṭutam, (ʿunnāb) yüz dāne, ḳabuġı çıḳmış (14) (mercimek) on dirhem, (marul ṭoḫumı) beş dirhem, (gül ḳurusı) üç (15) dirhem. Bu meẕkūrātı altı yüz dirhem ṣıcaḳ ṣu ile ışladalar. Yigirmi dört (16) sāʿat ḳadar ṭura. Baʿde sülüsi gidince ḳaynadalar. Baʿde süzüp üç (17) yüz dirhem şeker ile şerbet ḳıvāmı vireler. İsterlerse her gün ṣabāḥ (18) aç ḳarnına birer fincan ḳadar bu ṣudan şeker ḳatup içeler ve başına ṣoġuḳ (19) şeyler ḳoyalar. Gül ṣuyı ve siñirli yapraġı ṣuyı ve biraz daḫı sirke ile (20) kil-i ermenī ḳarışdırup başına süreler ve biraz (kāfūrī) ve (marul) (21) ṣuyuyla ḥıll eyleyüp buruna çekeler ve (gergedan boynuzı) büradesi (22) münāsib şey ile buruna ḳomaḳ mücerrebdir ve naḳl iderler ki sedef tāze ola (23) dögüp ve ṣıḳup buruna çekse mücerrebdir. Cerebini bile buruna ḳosalar gene (24) kanı keser diyü naḳl olundı.

(25) Maʿlūm Ola Ki ʿAcāyib Ve Ġarāyib Burun Ḳanı İçün

(26) Mücerreb Bir Devādır) Südāmen Çocuġuñ Necisi Alup Bir Ḳab İçinde Ateş

[262]

(1) üzerinde ḳurudup eyüce oġup enfiye gibi burnuna çeke der-ʿaḳab (2) sākin ola ve bizim mücerrebimizdendir. (Örümcek) aġından bir fitil yapup (3) mürekkebe baturup üstüne biraz kāfūrī eküp buruna ṣoḳalar, (4) ġāyet mücerrebdir.

(5) Maʿlūm Ola Ki Işırġan Otı

(6) bi'l-ḫaṣṣa ġāyet nāfiʿdir.) Ḥattā dimişler ki elinde ṭutmaġla bile defʿ olur (7) ve (eger) ḳurısın dögüp buruna çekseler yaşını dögüp (8) ṣuyunı buruna çekseler burun ḳanını defʿ eyler. Ġayrı ʿilāca ḥācet ḳalmaz.

(9) Ve Şerbetlerden Münāsib Olan Şerbet

(10) (Ribās şerbeti) ve (ḳuzı ḳulaġı şerbeti) ve (ḳoruḳ) ve (ʿunnāb (11) şerbetleri) bu şerbetlerde misk olmamaḳ gerek ve burun ḳanına mübtelā olanlar (12) ġuṣṣa gelmekden ve ṭaralmaḳdan ve ṣıḳılmaḳdan ṣaḳınalar ve ateş ḳarşusunda (13) ve güneşde oturmaḳdan ṣaḳınalar ve (yeşim ṭaşın) ve (mercānı) (14) getürmek bi'l-ḫaṣṣa nāfiʿdir ve (et) çoḳ yemeyeler ve (sumāḳ aşı) (15) ve (ḳoruḳlu çorba) ve (sirkeli mercimek) aşı yiyeler ve cümle ekşi (16) çorbalar eyüdür. (Diger ʿilāc) burun ḳanı içün burun ḳanı ne ḳadar (17) şiddetlü olursa olsun bir arşun ḳadar incīr çubuġunuñ üstündeki (18) ḳabuġunı ṣoyup atdıḳdan ṣoñra beyāż çubuġı bir miḳdār ḳazıyup (19)

burnunuñ deliklerine ṣoḳsalar fi'l-ḥāl ḳaṭʿ ider. Diger tedbīr bir dirhem (20) senderūs dögilüp enfiye gibi çekeler fā'ide ider. Diger ʿilāc kāfūrī buḫūr (21) eylemek. Burun ḳanını ḳaṭʿ ider (daḫı) at zibilini buruna çekseler ruʿāf-ı ḳıṭāl (22) ṣāḥibiniñ ʿilletini fi'l-ḥāl ḳaṭʿ ider. (Ḳulaḳ ʿilletinde) tāze at zibili ile (23) olan ve ḳurısıyla bu meẕkūr ḫāṣṣa (Cābir ḥażretleriniñ) ḫavāṣṣ-ı kibrindendir deyü (24) İbn-i Bayṭar tenbīh eyledi.

(25) Altıncı Bāb Diliñ Yarılması Ve Yara Olması Ve Paslanması

[263]

(1) Ve Ḫuşūnetiñ ʿİlācları Beyānındadır

(2) Bunuñ sebebi ekṣeriyā müteʿaffin issi buḫārıñ ṣoġudıġından olur ve ḥummā-ı (3) maḥruḳa eṣnāsında ciger-i veremden olur. Bunuñ ʿilācı ayva çekirdegi (4) luʿābı beẕr-i ḳaṭūnā luʿābını) dile süreler ve bu devā ile mażmaża eylemek nāfiʿdir.

(5) Diger Ḳulaḳ Aġrısı

(6) Ḳulaḳ ṣaġır olmaḳ yā nezledendir veyāḫūd ṣu gidüp yolı baġlanmaḳdandır (7) veyāḫūd yil gidüp duṭulmaḳdandır. (Eger) (ḳulaḳ) işitmez olsa (8) bir baş sarımsaġı ḳabuġı ile berāber dögüp bir ḳoyun ödi ve bir (9) ḳaşıḳ sirke ve dört beş ḳaşık ḳadar ṣu. Bu cümleʾ bir çölmege ḳoyup (10) ḳaynadalar. Tā ki ṣu gidüp sirke ile öd ḳala daḫı çıḳarup ḫıltını (11) giderüp ṣāfī ḳılanı ṣaḳlayup şol ṣaġır olan ḳulaġa sıcaḳ (12) ile üç dört ṭamla ṭamladup bir miḳdār yata. Birḳaç kere ide. Yigirmi (13) otuz yıllıḳ olsa yine açar. Bi-iẕni'llāhi Teʿālā.

(14) (Ḳulaḳ Gürüldüsüne Ve Çıñlamasına)

(15) (Ve Ṣaġırlıġınıñ Defʿine ʿİlāc)

(16) Sirkeniñ ġāyet eyüsin bir memeli ibrıġa ḳoyup boġazına ḳadar ṭoldura. (17) Aġzını ḫamīr ile eyüce ṣıvaya. Emzigi açar ola daḫı ateşe ḳoyup (18) ḳaynada. Ḳulaġını emzikden gelen buġuna ṭuta. Tā ki buġı eyüce (19) ḳulaġa gide. (Eger) açılmaz ise tekrār ateşe ḳoyup bir daḫı ide (20) ve'l-ḥāṣıl birḳaç defʿa ide, mücerrebdir.

(21) Ṣūreti Budur

(22) (Nīlüfer çiçegi) yedi dāne, (benefşe çiçegi) bir miḳdār, (arpa) sekiz dirhem, (23) (semiz otı yarım avıc, (ayva çekirdegi dört dirhem. Bunları ḳaynadup ṣuyunı (24) ṭut şarābıyla ḳarışdırup mażmaża eyleyeler.

[264]

(1) Maʿlūm Ola Ki Dilaltı Didikleri Maraż ʿArabca Żafdaʿ Dirler

(2) Bu bir degirmice şişdir. Dil altında olur. Ekşeriyā yeşile mā'ildir. Eger (3) neşter ile delse içinden yumurṭa beyāżı gibi yāḫūd ṣarımtıraḳ yapışıḳ şeyler (4) çıḳar. (Gāhice) ufaḳ ṭaşlar çıḳar. Sebebi başdan inme nezle ile ḳarışuḳ demdir (5) ve balġam-ı ġalīẓdir. (ʿİlācı) eger bedeni mümtelī ise ḳan alalar. Ṭabīʿatını telyīn (6) eyleyeler (ve ʿūdü'l-ḳahr) (ve saʿter ve ṭuz) bunları saḥḳ eyleyüp üstüne (7) başalar. (Cālinūs ḥekīm buyurur ki (māzu) (ve nār ḳabuġı) (ve şab bunları (8) dögüp üstüne başmaḳ kāfidir (ve Nemçe ḥekīmlerinden muʿteber olan Sertus ḥekīm) (9) buyurur ki) bir cevizi ḳabuġuyla yaḳup ve on iki dāne biber (ve levc), dört (10) buġday aġırlığı ḳadar (günlük) bunları dögüp bal ile ḳarışdırup dil (11) altına süreler. (Eger kendüsi deşilmez ise nişter ile deşeler. (Baʿde ʿilāc eyleyeler.

(12) Maʿlūm Ola Ki Dil Ṭutulduḳda ʿİlāc Ne Güne Olur Beyān Olunur

(13) Bunuñ ekşeriyā sebebi yalıñız mizācıñ ṣoġuḳlıġıdır veyāḫūd fālicde ve sektede (14) oldıġı gibi māddeden ḥāṣıl olur. (Ammā pelteklik) ekşeriyā ḥār veyāḫūd (15) bārid ruṭūbetden olur. Maʿṣūmlarda ve sarḫoşlarda oldıġı gibi (bunuñ (16) ʿilācı) sektede ve fālicde olan ʿilāclar ve iḫtiḳānlar ve ġarġaralarda (17) ve bu mażmaża daḫı mücerrebdir.

(18) Ṣūreti Budur

(19) (Ḳarabaş) (ve zūfa) (ve saʿter (ve kebere köki (ve zencebīl) (ve ʿūdü'l-ḳahr) (20) ve çörek otı). Bunlarıñ her birinden birer miḳdār alup ve ḳaynadup ṣuy ile (21) mażmaża eyleyeler (ve ḥavlicān maʿcūnı) veyāḫūd (meşir) veyā (tiryāḳ) (22) her ḳanġısı ḥāżır ise baḳla ḳadar dil üstüne ḳoyalar. Biraz dursun (23) baʿde (aṭa ṣoġanını) sirke ile mażmaża eyleyeler ve eñse siñirlerini (24) ve ḳafasını ısıdır. Yaġıyla veyāḫūd ḳıṣṭ yaġıyla veyāḫūd sünbül yaġıyla (25) yaġlayalar. (Eger bi'l-gāye defʿ olmaz ise ki el-ḥamṣa ideler.

[265]

(1) Yaʿnī noḫūd yaḳısı ideler. Eñsesine veyāḫūd bāzūlarına (2) çeşme açup noḫūd ile işledeler.

(3) Ṭuṭaḳ Çatlamasınıñ ʿİlācı Beyānındadır

(4) Ṭudaḳ çatlaması (gāhice) sıtmadan olur ve (gāh) ṣoġuḳ havadan (5) ola ve (gāh) buḫārdan olur. (Bunuñ ʿilācı) baʿde't-tenḳıye, (6) bu merhemi süreler.

(7) Ṣıfat-ı Merhem Budur

(8) On beş dirhem (ṭavıḳ yaġıyla) iki dirhem (bal mumı) eridip baʿde gül ile (9) birḳaç defʿa yıḳayup (baʿde) dudaġa süreler ve ḥarāretden olan (10) bir miḳdār gül ṣuyunı żamġ-ı ʿarabīyle ḥall eyleyüp süreler. Defʿ-i refʿ ola. (11) Bunlar mücerrebdir.

(12) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Ola Ki Diş Aġrısına ʿİlāc Ġāyet Az Bulunur

(13) İse De Ḥamduʾllāhi Teʿālā Bu Faḳīr Diş Aġrısınıñ ʿİlācına Muvaffaḳ Olduḳ

(14) Vecaʿü'l-esnān (yaʿnī lisān-ı Türkīde diş aġrısı) ve ıṣṭılāḥ-ı ʿArabda (15) (şavṣ) ve zebān-ı Fārsīde (derd-i dendān) ve etıbbā-ı Yunanīde (ödüntalciya) (16) tesmiye iderler. Vecaʿ-ı esnānıñ sebebi dimāġdan nāzil ve aṣul esnāna vāṣıl (17) olan şiʿbe ve ʿaṣabiyeniñ sūʿ-i mizācındandır ve bu sūʿ-i mizāc (ya ḥār veyā bārid) (18) yāḫūd esnāna bir mādde-i mevziyeniñ enṣābı ile olur. El-ʿalāmāt.

(19) Vecaʿ-ı Esnān Eger Sūʿ-i Mizāc-ı Ḥārreden Olursa

(20) eşyā-yı bārideden mütelezziz olup vecaʿı sākin ve eczā-ı ḥārreden şiddet bulup (21) elem ve zaḥmeti mütemekkin olup verem-i lesse vech-i ʿalīlde iltihāb ve ḥumret ve elem-i vecaʿı (22) żarbān ve ṣıḳlet ile olmaḳdır.

[266]

(1) Eger Vecaʿ-ı Esnān Sūʿ-i Mizāc-ı Bārideden Olursa

(2) Ḥumret ve iltihāb vechle evram-ı lesse nābuddur. ʿAlāmeti ve eşyā-yı bārideden (3) mutażavvır ve ḥārdan mütelezziz sākin olmaġla maṭrūḥ olmaḳdır.

(4) Eger Yubūsetden Nāşi Olursa

(5) ʿAlāmeti ḳalaḳ ve żımūd-ı esnāndır ve eger iştirāk-ı miʿde ile olursa ʿalāmeti (6) (ekşeri eşnā-yı ṭaʿāmda vecaʿı ẓāhir ve bedīd ve imtilā-i miʿde vuḳūʿyla gitdikçe (7) zāʾil ve şedīd olur.

(8) Eger Māddesi Esāfil-i Bedende İse

(9) Bāseliḳden yāḫūd ekḥelden faṣd veyāḫūd ḥacāmet ideler baʿde ruṭūbat-ı (10) fāsideyi ishāl ile bedeni ve reʾsi tenḳıye ve taṭhīr baʿde dimāġda taḳviyet ve nevāzili (11) menʿ itmekle tedbīr ideler. Meşelā (ḥabb-ı ḳuḳiyā) (ve ayāric-i fayḳarā) yāḫūd (mecūḳan (12) (ve ġārīḳūn) ve ġutaġmiya ile tenḳıye ideler ve nevāzil menʿ ve dimāġa taḳviyet (13) içün bu żımādı istiʿmāl ideler.

(14) Ṣūret-i Tertībi Budur

(15) Tegamegā (ve mercān-ı aḥmer (ve maṣṭakī) (ve żamġ-ı zeytūn) her birinden birer (16) vaḳıyye aḫz olunup ṣanʿat üzre żımād olunup (reʾs-i ʿalīle vażʿ ideler. (17) Sākin olur, mücerrebdir.

(18) Veyāḫūd Maṭbūḫ-ı Fevāke Ve Mā-i Remānın Helīle İle İshāl İdüp

(19) Baʿde māʾü'l-verd ile ḫal-i ḥāẕıḳ mezc olunup (femde imsāk ideler yāḫūd (20) (sumāḳ), zerre'l-verd (ve şebī-i ḫalü'l-verd) ile ṭabḫ idüp aġızda ṭutalar (ve eger (21) vecaʿı şedīd olursa) (bir cüzʾī kāfūrī) (dühnü'l-verd) ile aġızda misk (22) olunmaġla vecaʿı ḳaṭ veyāḫūd ḳıraṭ miḳdārı (levd-i ānuyı) aṣl-ı esnāna vażʿ (23) itmekle taḥdīr ve defʿ ideler yāḫūd ḫal-ı ḥāẕıḳ ile (ʿuṣāre-i benc) veyāḫūd (24) bu mażmażayı istiʿmāl ideler.

[267]

(1) Ṣūret Ve Tertībi Budur

(2) Varaḳü'l-ābis (ve varaḳü'l-verd) ve bezü'l-bīḫ ve ḫas (ve lisānü'l-ḥamel ve varaḳü'l-bellūṭ (3) ve ṭurmantilā ʿale's-seviye aḫz olunup māü'l-ḳarāḥıyla ṭabḫ ve içine bir miḳdār (4) (rūḥüʾz-zāc) ve bir miḳdār ʿannabu's-saʿleb żamm idüp mażmaża ideler. (5) Bi-iẕn-i Ḫüdā-i Teʿālā defʿ ola.

(6) Diş aġrısına evvelā deve dişi alup bir miḳdār firunda ḳurudup lākin yanmaya baʿde (7) eyüce ḥavanda yā (ḫūd) mışır çarşusunda büyük ṭaş dübeklerinde (8) dögdürüp (baʿde) alup ḥıfẓ idüp dişi ṣızılayan kimesneler çubuḳ (9) lülesiniñ dibine

bir miḳdārca tütün ḳoyup üzerine ol ṭuzdan bir nebẕeciḳ ḳoya (10) daha üzerine bir miḳdārca tütün ḳoyup ḳuvvetlü ateş ḳoyup hızlı hızlı (11) çeke. Zīrā ödi gelmiş deve dişi aġır yanar. Anıñçün ḳuvvetlü çeküp aġzını (12) āyeniñ ṭumanıyla eyü ṭoldurup aġzını bir müddet yumup ṣabr ide. Defʿ ola. (13) Bir daha çeküp yine ṭumanı ḥabs ide. Aġzından biraz ṣu aḳar ve iki sāʿat ḳadar (14) ṣuya ṣabr eylemeli. Bir şeyi ḳalmaz. Ġāyet mücerrebdir. Taḫallüf itmez.

(15) Ey Oġul Diş Aġrısı İki Nevʿdir

(16) (Biri) ṣıcaḳdan ve (birisi) daḫı ṣoġuḳdan olur.) İssiden olanıñ (17) ʿalāmeti ṣoġuḳ hava yāḫūd ṣoġuḳ ṣu döḳünse ḥaẕẕ ider. İssi şeylerden (18) vecaʿı artar ve ṣoḳdan olanıñ ʿalāmeti ısıcaḳ hava ve ısıcaḳ ṣu (19) dökünmeden ve issi şeylerden vecaʿı sākin olur ve bārid şeylerden ziyāde olur. (20) (Bunlarıñ diger ʿilācları) (eger aġrı) ṣıcaḳdan ise ve bedeni mümtelī ise (21) bedeni tenḳıye eyleyeler. (Sirke ile gül-ābdan) biraz sumāḳ ıṣladup aġızda ṭutalar. (22) (Eger aġrısı) ziyāde ise içine bir miḳdār kāfūrī daḫı ḳatalar ve (bu ġarġara) (23) ġāyet mücerrebdir ve vecaʿını teskīn ider. (Ṣıfat budur.) (Bāñ toḫumı) (24) ve (ḫaşḫāş toḫumı) her birinden iki dirhem, (ḫaṭmī köki) ve (papadya) (25) ve (gül) her birinden üçer dirhem, (sirke) ve ṣu ile ḳaynadup mażmaża eyleyeler. (26) Eger ṣoġuḳdan olduysa bunuñla mażmaża eyleyeler, mücerrebdir.

[268]

(1) Ṣıfat Ve Tertībi Budur

(2) (Saʿter) ve diş otı (ve merzencüş) ve (biberiye) ve (ḳarabaş) her birinden (3) nıṣf ḳabża, (çörek otı) ve (ʿūdü'l-ḳahr) her birinden iki dirhem. Bunları (4) (elli dirhem) sirke ve (elli dirhem ṣu ile) s̱ülüs̱i gidince ḳaynadalar. Baʿde (5) ol ṣu ile mażmaża eyleyeler ve bu ḳurṣ ki (ʿūdü'l-ḳahr ḳurṣı) dirler. Ġāyet (6) mücerrebdir. Aġrısını teskīn ider.

(7) Ṣıfatı Ḳurṣ Budur

(8) (ʿŪdü'l-ḳahr) sekiz dirhem, (ḳızıl behmen) ve (bāñ toḫumı) dörder dirhem, (yanmış (9) şab) (ve keş̱īra) her birinden iki dirhem. Bunları dögüp sirke ile ḳurṣlar (10) eyleyeler. Vaḳt-i ḥācetde yine sirke ile ezüp aġrıyan diş üzerine ḳoyalar. Vecaʿını (11) teskīn ider ve yaġlardan (esped yaġı) ve (cevz-i bevvā yaġı) ve

(ḳaranfil yaġı) (12) süreler. (Müşekṭar-ı emşiʿ ve (hilāliye) didikleri bi'l-ḫāṣṣa nāfiʿlerdir. Üstüne (13) ḳosalar aġrısın teskīn ider. (Diger) (mevzek) ve (ʿūdü'l-ḳahr) ve (dār-ı fülfül) (14) ve (māzu) ve (şab-ı ebyāż) her birinden ikişer dirhem ʿādet üzre ḥall (15) idüp dişlere süreler. Aġrısın defʿ ider, mücerrebdir.

(16) Diger Ġarġara Ṣūret Budur

(17) (Ṣarb sirke yarım ḳoya, (ṭuz) elli dirhem, (şab) yigirmi beş dirhem, (18) (çıra) yigirmi beş dirhem. Bu meẕkūrātı bir ṣaḳṣı içinde ḳaynadup birḳaç (19) ufacıḳ şişe içine ḳoyup diş aġrıdığı vaḳt aġzında bir miḳdārca ṭuta (20) ve birḳaç kere çalḳalaya, mücerrebimizdir. Ġaflet olunmaya.

(21) Diger Muʿālece Diş Aġrısı İçün

(22) (Gelincik yaġını) diş aġrısına sürseler ḫoş ola, mücerrebdir. (Diger) (23) ʿilāc davşanıñ öñ dişini (aġrıyan diş üstüne ṭutsalar vecaʿı defʿ ider. (24) Diger arslan dişini aġrıyan diş üzerine ṭutsalar fī'l-ḥāl diş vecaʿı

[269]

(1) sākin ola. (Diger) muʿālece çınar yapraġını (ṣarb sirke ile) ḳaynadup (2) aġzında bir miḳdārca dutup ve çalḳalarsa yavaş yavaş aġrısı teskīn olur. (3) Bi-iẕni'llāhi Teʿālā ve hem bu tertīb dişlere żiyā ve cilā virir (4) ve diş etlerin çürütmez. Eger aġrıyan dişiñ ve ḳurd delügü var ise (ḳara (5) zifti) delügüne yapışdıra. Eger delügü yoḳ ise aġrıyan dişe yapışdıralar. (6) Fī'l-ḥāl diş aġrısı sākin ola. (Diger ʿilāc (maʿdenüs) dögüp (7) aġrıyan dişine dürte, ḫoş ola. (Diger) ʿilāc (ḫatmī yapraġını) yaḳup (8) kül idüp ol küli aġrıyan dişe sürseler ḳurdı var ise (9) fī'l-ḥāl düşürir. Diş aġrısı sākin olur. (Diger) ʿilāc (10) (ṣarımsaġı) muḥkem dögüp süd ile ḳaynadup aġrıyan diş üzerine (11) ḳosalar şifā bula. (Diger ʿilāc) bir pāk beyāż mermeri ateşe ḳoyalar. (12) Eyüce ḳızdıralar. Ṣoñra (ṣarb sirke) içine ḳızmış mermeri ḳoyup (13) aġzın açup buġuna aġzını ṭuta. Bir, iki, üç defʿa böylece yapalar ve ol (14) sirkede aġzına ala, bir miḳdār ṭuta. Bir iki defʿa böyle ide. ʿİnāyet-i (15) Ḥaḳḳla aġrısı sākin ola. (Diger diş aġrısına ʿilāc) aġacında ḳurumuş (16) (sögüt çubuġunı) alup başıaşaġa çıra gibi yaḳup içinden ṣarıca (17) ṣu çıḳar. Ol ṣuyı penye ile alup aġrıyan dişine ḳoyalar. (18) Fī'l-ḥāl defʿ ola. (Diş aġrısıçün) küyünmüş (geyik boynuzı) (19) (ve māzu) (ve suʿd) yaʿnī ṭopalaḳ, (sünbül) her birinden berāber ola daḫı (Ḥācı (20) Bekdaş ṭuzı) bunlarıñ rubʿunca ola. Bunları dögüp birbirine ḳatup (21) diş diblerine

süreler. Bi-iẕn-i Teʿālā defʿ ola. (Diger) ʿilāc (22) (ṣıġır ödini) (ṣarımsaġa) ḳarışdırup eyüce ḥall ideler. Diş (23) etine süreler, ḫoş ola.

(24) Ey Aḫillāʾ Maʿlūmuñuz Ola Ki Dişe Bu Taʿrīf Olunacaḳ Muʿālece

(25) İksīr Gibidir Ve Mücerrebdir Pīrim Gösterdi Bir Güzel Otdur

(26) (Bir an içinde aġrısın teskīn ider.) Ol otı çiyneyüp diş dibine uralar.

[270]

(1) Fī'l-ḥāl sākin olur. Ol çiçek ismine (ḳar çiçegi dirler.) (2) İstanbul'da ekṣeri baġçelerde çoḳ olur. Baġcıvanlar bilür. Yapraġı (3) yaṣṣı olur. Çadır çiçegi gibi aġınıñ içi ve yüzi ṣarıya meyyāldir (4) ve mürrī daḫı olur. Ammā ol ʿunnābıñ köki ṣaçaḳlı olur. (5) Ziyāde büyügi serçe parmaḳ ḳadar olur. Ġaflet olunmaya. (Diger ʿilāc (6) diş aġrısıçün) servi aġacından alup (sirke) ile pişürseler (7) aġrıyan dişe ursalar ḫoş ola. (Diger aġrıyan dişe) (8) (eyü sirke) ṭuta. Aġrısı sākin ola. (Diger arslan dişin) aġrıyan (9) dişin üzerine sürseler sākin ola. (Diger sezāb yapraġın) dögüp) (10) aġrıyan dişler dibine sürseler nāzlesin çeküp aġrısın defʿ ider. (Diger (11) ʿilāc) (ḳurt ḳulaġı yapraġını) dögüp dişler dibine sürseler nāzle- (12) sin çeküp diş aġrısın defʿ ider. (Diger ʿilāc) (zerküleyi) dögüp (13) ucuna baġlayalar. Faḳaṭ aġrıyan diş ṣolda ise ṣaġ ucuna (14) ṣaġda ise ṣol ucuna baġlayalar. Bir gice ṭura, derḥāl aġrısı sākin (15) ola. (Diger ḳurı kişnic) toḫumın dögüp) sirkeyle ḳaynadup aġzına (16) alup mażmaża ide. Sākin olur. (Diger ʿilāc) (eger) (ḳara zerniḫ) (17) ve (ḳalye ṭaşı) onar dirhem (ḳalm-i jengārı) bir dirhem ve (iki ʿaded yumurṭa (18) aġı ile) ḳarışdırup dişleri dibine süreler ve (diş ḳoḳusın giderir. (19) (Diger aġrıyan dişlere) (tarḥūn çiynemek eyüdür.

(20) Eger Aġrıyan Diş Soġuḳdan İncünür İse

(21) (Zencebīl) ve ʿūdü'l-ḳahr) ve (mevzek) berāber dögüp dişlere süreler, (22) nāfiʿdir. (Diger) ʿalīl aġızda ṣu ala. (Eger aġrısı ziyāde olursa (23) (kişnic) ve (ʿūdü'l-ḳahr) ve berāber (kāfūrī) cümlesin saḥḳ idüp (24) dişler dibine süreler. Şifā bula. Bi-iẕn'illāhi Teʿālā.

(25) Diş Çıḳarmaḳ Murād İder İsek

(26) Ey aḫillāʾ āletsiz diş çıḳarmanıñ ṭarīḳini eṭıbbā-ı müteḳaddimīn ekṣeri kütüb-i

[271]

(1) muʿteberlerinde ẕikr ve taḥrīr ve taṣrīḥ ve tasṭīr eylemişlerdir ki laḥm-ı dıfdaʿı (2) (remād-ı dıfdaʿı) aḫẕ idüp ḳalʿı murād olunan dişiñ dibine vażʿ itseler (3) bilā-zaḥmet ḳalʿ iderse ve līn-i yaʿḳuāt ve rūḥ-ı nūşadır daḫı bu fiʿli icra ider. (4) (Diger) tedbīr beyān olunur ve eger ʿūdü'l-ḳarḥı ḫal-i ḥāẕıḳ ile ḳırḳ gün ḥammām-ı ḥārrede (5) taʿaffün olunup baʿde'l-taṣfiye ṣabġını aḫẕ ve istiʿmāl itseler bu daḫı faʿl-i meẕkūreyi (6) cāmiʿdir ve daḫı ḫall ile aḫẕ olunan ṣabġ ḳıssaü'l-ḥımārı aṣl-ı penç meshūḳ (7) ve bezrü'l-benc, el-medḳūḳ-ı vaşaḳ, ṣāfī ʿale's-seviye aḫẕ olunup ḫal-i maṣbuġ ile (8) maḫrūca dişe vażʿ itse

(9) (Ūdü'l-ḳahrı) eyü sirkede ḳırḳ gün ışlada ḥamıra döner. (Baʿde) murād (10) itdigiñ diş üzerine ḳonuldıġı ḥālde fī'l-ḥāl dişi çeküp ala. (11) Bir ser ʿacībdir. (Diger ʿilāc) (ḥarbak ki) (aña ḳaraca ot dirler. (12) Eger çürimiş kök üzerine ḳosalar ḳolayca çeküp ala. (Diger diş aġrıtmaḳ) (13) isterseñ (şabı yaḳup) dişler dibine sürseler ṣararmış olan (14) ve ḳararmış olan dişleri aḳ eyler. (Diger diş içün ʿilāc) laṭurun (15) ṭuzunı dögüp dişler dibine sürseler dişleri aġardır ve sızısın (16) giderir. (Diger dişe ʿilāc) dişler ḳararsa (sirke ile şabı (17) ḳarışdurup baʿde dişlerine penye ile tīz-āb süre ve sirke ile yıḳaya. (18) Fī'l-ḥāl aġara. (Dühn-i ʿaḳreb daḫı dişleri aġardır. (Dühn-i ʿaḳreb) (19) yaʿnī kükürd yaġı.

(20) Eger Dişiñ Ve Gözüñ Ḳurdını Düşürmek Murād İderseñ

(21) (Bir ṭas ṣu ḳoyup) ṣuyuñ yanına bir miḳdār ḳor ḳoyup yaşını bir bez ile (22) örtüp ḳor üzerine biraz (benc) ḳoyup tütsi ide ve aġzını (23) aça ṭura. Dişiñ ḳurdı cümlesi ṣuya döküle. (Diş ḳanasa) (24) dudaḳ içinde iki ṭamar vardır. (Aña ʿırḳü'ş-şefeteyn dirler.) Andan ḳan (25) alsalar diş eti ḳanaması ve dudaḳ yarılması vesā'ir ʿilletlerin giderir. (26) (Diger) dil altında iki ṭamar vardır. (Aña ʿırḳü'l-lisān dirler.) Andan ḳan (27) alsalar dil aġırlıġın ve aġız içinde olan yaşı ve bāridi giderir.

[272]

(1) (eger ki dişiñ aġrısı ʿilācla gitmez ise çekdirmekdir ammā aşaġa (2) çeñe iki pare kemikdir. Ṣaḳınaraḳ ṭuta kim çeñe çıḳmaya.

(3) Diş Çekmeniñ Aṣulı Çeñeden Eyüce Ṭutup Avıcına Ala

(4) Daḫı çeñeyi baş parmaġıyla üstünden muḥkem ṭuta daḫı kelpediniñ dişi çeke. (5) Kemügüne ire daḫı muḥkem ṭutup ṭoġrusuna çeke. Kelpeden ṭutan ẕāt elini daḫı (6) ḥareketlendire ammā dişi ḳañırmayup uzluḳ ile ṭuta. Zīrā diş (7) çekmeden çeñe çıḳar. Ġaflet olunmaya veyā deşmekden çıḳsa veyā ayrılsa çeñe (8) yerine gelmese aġzından ṣular aḳsa (tedbīr oldur ki) evvelā ʿalīliñ başını (9) ḳutlu ṭuta. Baʿde ḳarşusundan iki parmaġıyla iki azu dişleriniñ (10) dibinden ḳoya. Muḥkem dişleri aşaġa başıvire. Fī'l-ḥāl yerine gele ammā (11) ālet çeñe düşmekden veyā uzamaḳdan ayrılsa aña tīz yaḳı uralar. (12) Çeñeden yā şaḳaġına varınca içerüden ve ṭaşrudan teneke parçasıyla bağlayalar. (13) Yaṣdıḳları ḫoş kemend ideler. On gün çözmeyeler. Ṣoñra bir yaḳı (14) didiaḫı ideler. On gün ṭura. Eger dişlere ḫaṭā geldiyse çıḳaralar. (15) Biriñ baġlayalar. Ṣıḥḥat bula. Bi-iẕni'llāhi Teʿālā.

(16) Maʿlūm Ola Ki Dişler Ḳarardıḳda Ve Dibleri Ḳanadıḳda ʿİlāclarınıñ

(17) Ṣıfatı Ne Yoldadır Bilesiz

(18) Bu ḫuṣūṣda ʿilāclar çoḳdur faḳaṭ biz birisini yapdıḳ, ġāyet güzeldir

(19) Ṣıfatı Budur

(20) (İncü) ve (maṣṭakī) ve (göksüsen köki) her birinden birer dirhem (21) ve (mercan) ve (yanmış geyik boynuzı) her birinden nıṣf dirhem ve (dört (22) buġday aġrı misk) Bu cümleyi saḥḳ eyleyüp her ṣabāḥ misvakıñ (23) ucunı bu eczāya baturup dişlere süreler ve (busenun) didikleri (24) ot daḫı dişlere ġāyet cilā virir ve hem ḳuvvet virir, mücerrebdir.

(25) Tertīb Ve Ṣıfatı Budur

(26) (Billur maʿdeni) iki dirhem, (mercān) ve (geyik boynuzı) her birinden birer

[273]

(1) dirhem. Bunları saḥḳ idüp dişlere sürseler dişleri aġardır ve ḳanını (2) ḳaṭʿ ider ve ḳuvvet virir ve bizim daḫı bir muḫtaṣar mücerrebimiz vardır. (3) Dişleri ġāyet beyāż ider (ve müreṭṭibātı) budur. (Ḫardal) üç dirhem, (ʿūd) (ve kemūn) (4) iki dirhem, (eflak ṭuzı) bir buçuḳ dirhem, (ṭopalaḳ) bir buçuḳ dirhem. Bunları (5) saḥḳ idüp dişe sürseler ġāyet nāfiʿdir.

(6) Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Ola Ki Diş Etleri Şişüp Aġrıdıḳda

(7) ʿİlācları Beyān Olunur

(8) Eger şişleri ve aġrısı ziyāde olacaḳ olursa iḳtiżā eylerse ḳaṣd (9) eyleyeler ve ṭabīʿatı ishāl eyleyüp tenḳıye-i beden ideler ve bu edviye ile (10) ġarġara eyleyeler.

(11) Ṣıfatı Budur

(12) Yigirmi dört dirhem (siñirli yapraġınıñ ṣuyı) ve on iki dirhem (gül-āb) (13) ve (tūt-i merbī) altı dirhem, (gül yaġı) üç dirhem, (ṣelcü'l-ḥükemā) nıṣf (14) dirhem mecmūʿnı bir yerde ḥall eyleyüp bunuñla mażmaża eyleyeler veyāḫūd bu devā ile (15) mażmaża eyleyeler, fā'ide ider.

(16) Ṣıfat-ı Devā Budur

(17) (Arpa) ve (mercimek unı) ve (ebemgümeci) ve (siñirli yapraġı) bunlarıñ (18) her birinden birer ḳabża alup ḳaynadup ve bu ḳaynanan ṣuyuyla biraz (tut rubbı) (19) ezüp mażmaża eyleyeler, ġāyet diş etlerin ve şişlerin aʿlā ider ve tecrübe (20) olunmuşdur. Ġaflet olunmaya.

(21) Ey Aḫillā' Maʿlūmuñuz Ola Ki Aġız Aġrısına Ve Yarasına Ve Şişlerine

(22) Nāfiʿ Olan ʿilāclar Beyān Olunur

(23) Bunlar ekṣeri ḳan ile ṣafrānıñ ḳarışmasından yāḫūd ṭuzlı balġamıñ ḳarışmasından (24) veyāḫūd jivalı ḥabbı istiʿmālinden olur ve (gāhice) aġır ḫastalıgından (25) ve sıtmalardan daḫı olur. Bunuñ (ʿalāmeti) (bögürtlen yapraġı) (26) ḳaynadup ṣuyuyla mażmaża eyleyeler yāḫūd (siñir yapraġı)

[274]

(1) ve (mercimegi) ve (ʿunnābı) ḳaynadup (ṭut) şurubuyla ġarġara ideler (2) ve bu devā daḫı aġızda ve diş diblerinde olan yaralara nāfiʿdir.

(3) Ṣıfatı Budur

(4) (Zerāvend-i müdebber) ve (ḳadmar-ı anar çiçegi) ve (gül ḳurusı) her birinden (5) dört dirhem ve (murṣāfī) ve (ṣab) her birinden ikişer dirhem, (dārçīn) (6) ve (sünbül) her birinden birer dirhem. Bunları saḥḳ eyleyüp aġza süreler (7) ve (Sertus ḥekīm buyurur ki) burunda ve aġızda yaramaz yaralara bu ṣuyı (8) tecrübe eyledik. Ġāyet nāfiʿ bulduḳ.

(9) Ṣıfatı Budur

(10) (Ḳalm-i jengār) ve (gül sirkesi) yigirmi dört dirhem, (gül-āb) ve (it (11) üzümi ṣuyı) her birinden on iki dirhem. Bunları bir miḳdār ḳaynadalar. (12) Baʿde süzeler. Ṣuyuna penye batırup baʿde penyeyi ağızda olan yaralara (13) süreler ve (eger burun içinde) ise bir fitil yapup bu ṣuya (14) batırup buruna ṣoḳalar. (Daḫı cerrāḥlar) bu ṣuya biraz kil-i ermenī (15) ʿilāve idüp cerāḥatlara ve envāʿ yaralarda istiʿmāl iderler. Vāḳiʿde nefʿi ẓāhirdir.

(16) Ey Aḫillāʾ Maʿlūmuñuz Ola Ki Dudaḳda Yalama Ve Yarıḳ

(17) Olsa Ve Ağız İçinde Yaralar Olsa

(18) (Aña ağız ağrısı dirler. Aña ʿilāc bir miḳdār (şabı) iki bölük (19) idüp yaḳup bir miḳdār ṭuz ile havanda dögüp iki parmaḳ (20) arasında ağza alup üç dört daḳiḳa yāḫūd on daḳiḳa ḳadar ağzında (21) ṭuta. Baʿde tüküre. Her gün bir kere iki üç defʿa yapa. Yaraları bitürür, (22) mücerrebdir ammā çocuḳlara bal ile ḳarışdurup bir parmağıyla ağzına sürteler (23) ve hem tebāşir nāfiʿdir. (Diger ağız ağrısıçün kendü mücerrebimizdir. Bir miḳdārca (24) (ḳurṣ), bir azıcıḳ (zernīḫ) ikisini bir arada eyüce dögüp (25) ağzına ekeler. İki üç defʿa ideler. Bir şeyi ḳalmaz, mücerrebimizdir.

[275]

(1) Diş Dibleri Yansa Ağzı Ḳoḳusı Ve Diş Dibi

(2) Ḳanasa Aña ʿilāc Budur Ki Dili Altında

(3) İki ṭamardan ḳan alalar. Andan ağzında sirke ṭuta. Andan ṣoñra ağzını (4) issi ṣu ile yıḳaya. Andan bu otları istiʿmāl ide. Şifā bula. Bi-iẕni'llāhi Teʿālā. (5) (ʿĀḳır-ı ḳarḥā maġribi) ve (ṣarı helīle) ve (küyünmüş şab) her birinden (6) berāber alalar ve yumşaḳ dögeler. Andan ṣoñra istiʿmāl eyleyeler yaʿnī (7) ağzında ṭuta. ʿAẕīm fāʾidesini göreler.

(8) Ağız Ḳoḳusuna Diger ʿİlāc Nāfiʿ Beyān Olunur

(9) Ağız ḳoḳusına ʿArabca (baḫr) dirler. Vāḳiʿ ve nāfiʿ olan ḥabblar budur. (10) Ağız ḳoḳusunı güzel eyler ve (dişlere) ḳuvvet virir ve nāzleyi defʿ ider.

(11) Ṣıfat-ı Ḥabb Budur

(12) (Ḳaranfil) ve cevz-i bevva) her birinden üçer dirhem, (gül) altı dirhem ve (kök (13) süsen köki) bir buçuḳ dirhem, (ḳāḳule) ve (ʿūd ağacı) ve (darçīn) (14) her

birinden birer dirhem, (ḳurṣ-ı ġāliyye) nıṣf dirhem. Bunları saḥḳ eyleyüp gül-ābla (15) ḥall olmuş keşīra ile ḳarışduralar ve ḥabblar eyleyüp birer dāne aġza alup (16) eridikçe yudalar. Bir daḫı aġız aġrısı görmez. Mücerreb ḥabbdır.

(17) Aġız Ḳoḳusı İçün Ṣıfat-ı Sefūf

(18) (Turunc ḳabı) ve (ṭopalaḳ) ve (sünbül) sefūf olup aḫşam (19) ve ṣabāḥ birer dirhem yiyeler. Diger (darçīn) ve ḳāḳule) ve (ḳaranfil) (20) ve (maṣṭakī) cümlesi berāber ve (bir danek miski) daḫı gül-ābla ezeler (21) ve żamġ-ı ʿarabī) anıñla ışladalar ve meẕkūr eczāyı başḳa başḳa dögüp (22) cemʿ ide ve yaṣṣı aḳçe gibi ḳurṣlar ideler. Gice yataca ḳ vaḳt bir dānesin (23) tamām ezüp yāḫūd ezilinceye ḳadar aġızda ṭuta. Ezildikce yudalar. (24) Ġāyet laṭīf ve mücerrebdir. (Eger żamġ) ḳatmayup şeker ile sefūf idüp (25) dişler dibine dürte daḫı bir miḳdār aġızda ṭuta ve aġzı ṣulandıḳca

[276]

(1) yudalar. (Diger ʿilāc) (ṭurpı) bal ile bişürüp yese aġız ḳoḳusın (2) giderir ve (kerefs çiynemek) daḫı aġız ḳoḳusın giderir. (Ṭopalaḳ) (3) daḫı iki üç gün birer dirhem ekl itmek aġız ḳoḳusın giderir. (4) (Diger ʿilāc) aġız ḳoḳusıçün (tarḫūn) çiynemek eyüdür. (Bögürtlen) (5) yapraġı çiynemek daḫı aġız ḳoḳusın giderir. (diger ʿilāc) aġız ḳoḳusın biraz (6) ḳuru siyāh üzümi alup (mersīn yapraġı) ile dögüp ḥabblar yapup aḫşam (7) ve ṣabāḥ üçer dāne yudalar, nāfiʿdir.

(8) Maʿlūm Ola Ki Boġazda Nāzle İle Dilcik İnse

(9) (Isırġan dikeni) ṣu ile maḥrā ḳaynada daḫı ol ṣu ile mercimek aşı (10) pişürüp yiye ve yedüreler. Defʿ ola. Diger boġaz içinde) delikler olsa (11) (küyki otı) ve (maṣṭakī) berāber dögüp maṣra ile boġazına (12) üfüreler. Birḳaç defʿa ideler, şifā bula, mücerrebdir. (Diger) boġaz aġrısına (13) (ṭutı) ṣıḳup ṣuyı ile at necesini ezüp ġarġara ide. (14) Yāḫūd aġzında ṭutup ezildikce ṣuyun yuda. (Diger ʿilāc) bir kimseniñ (15) boġazına (nāzle inse) ve (mādde ḥāṣıl olsa (dühn-i ferfiyūnı) (16) merhem gibi idüp bir bez parçasıyla üzerinden baġlaya. Tā kim yumşadup cerāḥatını (17) bişüre. Ṣoñra nişter ile deşeler veyāḫūd kendü deşile ṣoñra melhem ile (18) oñulda.

(19) Maʿlūm Ola Ki Eger Bir Kimesneniñ Boġazına Sülük Gitse

(20) Bunuñ ʿilācı (baḳla) dögüp un idüp (şarāb sirkesi ile (21) ḳarışdurup ġarġara ide. Sülük ṭaşra gele. Bi-iẕni'llāhi Teʿālā. (Diger bir yerine (22) sülük yapışa enfiye ekeler. Fī'l-ḥāl yerinden ḳopa yāḫūd söyenmedik kirac (23) ekeler. O anda yerinden ḳopar defʿ olur.

[277]

(1) Diger Sülük İçün ʿilāc Beyān Olunur

(2) Ḫardalı sirkeyle ḳaynadup ġarġara eyleyeler veyāḫūd (pelini sirkeyle) (3) ḳaynadup ġarġara eyleyeler veyāḫūd imigine ḳaṭrān yaḳısı eyleye fī'l-ḥāl (4) düşürür (ve eger) sülük düşdükden ṣoñra ḳanı diñmese biraz (gülnār) (5) ve (günlük) ve (iki ḳardaşḳanı) bunları dögüp boġazına maṣra (6) ile üfüreler. (Eger ṭaʿām yerken boġazına yedügi loḳma dursa eñsesine (7) yumruḳ ile birḳaç yumruḳ uralar. Üzerine az az ṣu içeler yāḫūd (8) ḳayʿ itdireler. (Eger bir kimseniñ boġazına kemük) ve (yāḫūd) ḳılçıḳ (9) gitse ve dursa (bunuñ ʿilācı) birbiri ardınca birḳaç büyüḳ loḳmalar (10) yudalar. (Eger defʿ olmazsa ḥammāma gireler ve zeyt yaġı içireler. Birḳaç kere (11) böyle ideler. Baʿde (ṣıġır etinden) bir büyük loḳma yudalar veyāḫūd (12) (incīri) berāber şeym ile baġlayup yudalar. Ol beyān (kemügüñ) öte yüzüne (13) geçicek bir uġrudan çekeler veyāḫūd bir ḳurı (sünger) paresini (14) baġlayup yuda. Tā sünger ol kemügüñ altı yanına geçe. Baʿde üstüne ṣu içe. (15) Baʿde tīzcecik çıḳar. ʿİnāyet-i Ḥaḳḳla defʿ ve ḫalāṣ olur.

(16) Maʿlūm Ola Ki Bir Kimseniñ Dili Düşdükde Aña

(17) Münāsib Ve Maʿḳūl ʿilācları Beyān Olunur

(18) (Eger ḥarāreti) ve ḳan ʿalāmeti var ise ḳan alalar ve ḥacāmet eyleyeler. (19) Baʿde (mersīn yapraġını) ve (gül ḳurusını) ve (siñirli yapraġını) ḳaynadup (20) bu ṣu ile (ṭut şarābını) ezüp ġarġara eyleseler ve (eger ḫarāreti) (21) yoġise bunuñla ġarġara eyleyeler. (Diş otı) ve (zūfa) her birinden (22) bir ṭutam bunları üç yüz dirhem ṣu ile ḳaynadalar. Nıṣfi ḳalıncaya ḳadar (23) (baʿde) sekiz dirhem (gül balını) ve sekiz dirhem, (ḳaraṭut rubbı) ve buçuḳ dirhem (24) (şabı) ol ṣu ile ḥall eyleyüp ġarġara eyleyeler. (Ammā Cālinūs (25) ḥekīm aydır ki) bu tertīb daḫı ġāyet mücerrebdir.

[278]

(1) Ṣıfatı Budur

(2) (Ḥām māzu) ve (nişādır) ve (şab) her birinden berāber alup saḥḳ (3) eyleyüp baʿde boġazına üfüreler ve (yāḫūd) bir küçük ḳaşıġa ḳoyup (4) veyāḫūd parmaġıyla küçük dile başalar ve bir mücerreb şey daḫı vardır yaʿnī (5) (kehribāyı) saḥḳ ideler. Ekşi ḥamīr ile yoġurup imigine (6) yaḳı eyleyeler.

(7) Eger Küçük Dilde Şiş Olursa

(8) Yaḳandan olur. Bunuñ ʿalāmeti issi olur ve issi şeylerden ḥaẕẕ eyler. (ʿİlācı (9) kifālden) ḳan almaḳ ve eger faṣddan māniʿ var ise eñseden veyā arḳadan (10) iki kürek ortasından ḥacamat eyleyeler. Baʿde bir melyen ḥuḳne ile iḫtiḳān (11) eyleyeler ve ellerini ve ayaḳlarını muḥkem oġalar ve baġlayalar. Baʿde (bögürtlen (12) filizinden) ve (siñirli yapraḳ) ve (gül) ve (sumāḳ) her birinden birer avıç (13) bunları ḳaynadup ve ṣuyunı alup ṭut rubbı ile veyāḫūd ekşi nār (14) rubbı ile ezüp ġarġara eyleyeler. Eger içine biraz ṣelc-i ḥükemādan ḳatup (15) baʿde ġarġara eyleseler ġāyet maʿḳūldur.

(16) Maʿlūm Ola Ki Dudaḳ Yarıldıḳda ʿilācı Beyān Olunur

(17) (Ṭavuḳ yaġın) (şarlığın yaġı) içinde erideler. (Nişāsta) ve (keṣīra) (18) ve (māzu) bunları dögeler, eleyeler ve (yaġlar) ile havanda ḳarışduralar. (19) Şöyle kim ġāyet yumşaḳ ola. Merhem gibi ola. Andan ṣoñra süreler (20) ve ṭavuḳ yumurṭasınıñ içinde olan ṣaru żārından yapışdıralar. Gice gice (21) maḳʿadına (benefşe yaġıyla) baġlayalar. fāʾide ider.

(22) Diger Aġız Aġrısına ʿilāc Beyān Olunur

(23) Baş ṭamarlarından ḳan alalar yāḫūd boynundan ḥacāmet ideler yāḫūd (24) çehār reg dirler yaʿnī dört ṭamar dimekdir. Dil altından ḳan alalar (25) ve (nāne ṣuyuyla) ve (şīr-i ḫaşetle) ishāl ideler ve (sumāḳ)

[279]

(1) (ve mercimek) ve (gülnār) ve (mersīn yemişi) ve ṣarı helīle) (2) bunları (gül) ṣuyuyla ḳaynadup süzeler ve aġızda ġarġara ideler (3) ve (ḫavelān-ı hindī) sirkede ḳaynadalar. Aġızda dutalar. Mażmaża (4) ideler. (Ṭopalaḳ), (kebābe), (fülfül) ve (ʿāḳır-ı ḳarḥā) dögeler, (5) eleyeler. Sirke ile mażmaża ideler ve eger (ḳara zerniḫ) ve (ḳızıl zerniḫ) (6) ve (ṣarı zernīḫ) ve (zac) ve (afāḳiyā) ve (māzu) ve (nar ḳabuġı) (7) bunlarıñ cümlesin dögüp bal ile ḳarışdurup bir çölmege ḳoyup aġzını (8) muḥkem

şıvayup ateşe ḳoyup eyüce pişe. Baʿde indirüp ṣudan (9) çıḳarup güzelce dögeler. Gül yaġıyla aġızda ve dudaḳlarda olan yaralara (10) süreler. Tīz eyü olur, mücerrebimizdir. Ġaflet olunmaya.

(11) Diger Çocuḳlarda Olan Aġız Aġrısına ʿilāc

(12) (Ṣıġır) dilini yaḳup kül idüp oġlancılarıñ aġzına ekeler. Aġızlarınıñ (13) ḥarāretini alur ve aġzı ḫoş eyler yāḫūd ḳurudup dögseler (14) iḳṭiżā itdikce oġlancıḳlarıñ aġzı aġrısına ursalar aġızlarında ṭutsalar (15) ġāyet fāʾide ider. Bu ota ekṣeri diyārlarda lisān-ı ṣevr tesmiye ider. (16) (Farsīde) kāvizbān dirler. Diger ʿilāc bir miḳdār (fülfül), (ʿanber) (17) bunları yumşaḳ dögeler ve bir miḳdār çivit daḫı dögüp şeker ile (18) ḳarışdurup ammā çivit bir miḳdār ziyādece ola. (Fülfül) ile ʿanber az ola. (19) Çocuḳları dili üzerine ekeler. Baʿde anası kendü ṣaçını şehādet (20) parmaġına ṭolayup ol saclı parmaġıyla çocuġuñ dili üstünde olan (21) ekdigi ṭuzı ḳazır gibi uzca uzca sile bir defʿa veyā iki defʿa böylece (22) yapa, ḫalāṣ ola. Diger ʿilāc aġız içinde veyāḫūd diş diblerinde yansa (23) ve bütün oyulsa delik delik olsa ve etleri çürüse (ʿArabca) aña (24) ekle dirler. (Fārsīde) ḫūre dirler. Ṭavıḳ yelekleriyle ol yarayı pāk (25) ideler. Üzerine ʿunnāb yapraġın yumşaḳ dögüp eleyüp üzerine (26) ekeler. İki üç defʿa istiʿmāl ideler. Şifā bula. ʿİnāyet-i Ḥaḳḳla ammā elbetde (27) ol sirāce ot yapraġın dögüp ṣuyun alalar. Ol yarayı siñirli

[280]

(1) yapraġı ṣuyuyla yıḳayalar. Andan ṣoñra bal ile ʿunnāb yapraġın ekeler. (2) ʿAcāyib mücerreb devālardır.

(3) Eger Dişler Süst Olup Eyreti Gibi Olup Dāʾimā

(4) Ḥareket İderse ʿİlācı Budur

(5) (Ardıç yemişi) ve (māzu) ve (şab) ve (ʿūdü'l-ḳahr) ve (gülnār) (6) ve (yılġun yemişi) ve (sumāḳ) ve (ṣaru helīle) ve (ṭopalaḳ) ve (kebere (7) köki ḳabuġı) ve (servi ḳozalaġı) ve (fülfül) ve (zencebīl) ve (küyünmüş (8) ʿūd-ı hindī) bunlardan üçer dirhem miḳdārı alup saḥḳ idüp eleyüp (9) diş diblerine birḳaç defʿa süreler. Bir daḫı ṣallanmaya. Mücerrebdir. Diş dibleri (10) ziyādece ḳabarsa ʿilācı beyān olunur.) (Nār ḳabuġı) 30 dirhem, (māzu) (11) ve (şab) ve (ʿāḳır-ı ḳarḥā) ve (gülnār) her birinden onar dirhem, (sumāḳ) 15 (12) dirhem, (ḳara ṭuz) 5, (mersīn yemişi) 10 dirhem.

Bunlarıñ cümlesini güzelce (13) dögüp eleyüp dişler dibine sürmede devām ideler. Mücerrebdir. Diger (14) muʿālece (gülnār), (ḳızıl gül) ve (ḳurumuş mercimek) ve (şab-ı yemānī). (15) Bunlarıñ birinden birer dirhem alup cümlesini dögüp sirke ile ışladup (16) 2 dirhem (ṭuz) (ve zāc), 1 dirhem (ḳalḳand) 2, (ʿāḳır-ı ḳarḥā) 1 dirhem, (17) yılġun yemişi) 1 dirhem dögeler, eleyeler. Diş diblerine süreler. Mücerrebdir.

(18) Diger ʿİlāc Diş Dibleriniñ Eti Yinmek Ve Ḫavra Olmaḳ ʿİlācı

(19) Ḳalyeyi yumşaḳ dögüp bal ile ḳarışdıralar. Eti yenmiş diş diblerine (20) süreler. Pāk ide ve aʿlā et bitüre. Diger ʿilāc (zerāvend-i müdaḫrac) (21) ve (demü'l-aḫaveyn) ve (burçaḳ) otı ve (süsen köki) her birinden berāber (22) alalar, dögeler, eleyeler ve sikencübīn ʿunṣula ḳarışduralar ve dāʾimā sürmede (23) devām ideler. Eger sikencübīn ele girmezse sirke ile ḳarışdırup (24) sürse münāsibdir.

(25) Maʿlūm Ola Ki Aġız Ḳoḳusı Günā Gün Olup Bir Nevʿ

(26) Bālāda Ẕikr Olunmuş İse De

[281]

(1) Diger birḳac nevʿi daḫı beyān olunur. Yaramaz oldığınıñ ʿilācı eger (2) miʿdeden olursa ıṭrāfil ṣaġīr) ve (şarāb) ve (afsentīn) yaʿnī pelīn (3) ve (ayāric-i fayḳarā) ve (zerdelevī ḫām) ve pişmiş ve (mā-i lefvāke) bunları ʿilāc (4) ideler ve (eger dişden olursa (ḥelāl) ve (misvak) ile dāʾimā (5) ṣūret-i muṭahhīr itmek gerek.

(6) Aġız Ḳoḳusın Defʿ İder Maʿcūn Beyān Olunur

(7) Ṣūret-i maʿcūn budur (yaş mersīn yapraġı) ve (çekirdeksiz ḳızıl üzüm) (8) her birinden berāber alup dögeler. Birbirine ḳarışdurup maʿcūn ideler. Cevz (9) ḳadar ḥabblar idüp aḫşam ve ṣabāḥ birer dāne yiyeler. Şifā bula.

(10) Diger Aġız Ḳoḳusuna ʿİlāc

(11) Eger ṣoġuḳ ṣuyuyla olursa ḳan aldıralar ve ḥacāmet ideler ve (nār (12) ṣuyuyla) ve (ḥabbü'ş-şebāyerle) ṭabīʿat ishāl ideler ve (sirke ile) (13) ve (gül-ābla) mażmaża ideler ve çehār reg dirler. Aġızda olur, andan (14) ḳan alalar. Çehār reg yaʿnī dört ṭamar dimekdir ve (ʿāḳır-ı ḳarḥāyı) dögüp (15) (kāfūr ile bile) penye içine ḳoyup diş üzerine ve diblerine ḳoyalar (16) ve eger issi ṣu ile rāḥat olursa (ayāric-i fayḳarā)

vireler ve şaḥm-ı ḫanẓal ile (17) (ve gülnār) ve (zürnibādı) dögüp sirke ile ḳaynadalar. Mażmaża ideler. Diş (18) aġrısın giderir.

(19) Maʿlūmuñuz Ola Ki Dil Şişmiş Olsa ʿİlācı Aġız Aġrısı

(20) ʿİlācları Gibidir Ġaflet Olunmaya

(21) Diliñ derisi yarıldıḳda sibistān aġızda dutalar ve süreler ve bir miḳdār (22) (ḳaṭūnā luʿābı) ṭamla ṭamla dil üzerine süreler ve aġzında ṭutalar.

(23) Dilde Aġırlıḳ Oldıġı Ḥālde ʿİlācı Beyān Olunur

(24) (Nūşādır), (ʿāḳır-ı ḳarḥā), (ḳaranfil), (ḫardal) berāber dögüp eleyeler ve dil (25) üstüne ve altına süreler ve bir miḳdār (ḳaṭūnā) luʿābı cerʿa cerʿa içeler.

[282]

(1) Daḫı ṣıfat-ı edviye kim anıñla ġarġara ideler. Diliñ aġırlıġını giderüp aġız (2) leẕẕeti ʿavdet ider diger ʿilaç ki ġāyet aʿlā ve mücerrebdir. (Nişādır), (zencebīl), (3) (ʿāḳır-ı ḳarḥā), (mübernic), (ḫardal), (būre), (saʿtere), (ṭuz), (çörek otı), (4) (merzengüş) bu meẕkūrlarıñ her birinden iki üç dirhem alup ṣuyuyla (5) ḳaynadup ve ġarġara ideler. Lākin boġazdan içerüye gitmeye. (Eger dimāġ (6) pāk olmuş olursa yaḳı ideler. Tertīb-i bāḳī (cünd-i dester bir miḳdār) (7) yaʿnī ḳunduz ḥayāsı (ve yarpuz) (ve ḥāṣā-ı ʿunṣul) sirkeyle (ve bal) ile (8) ḳarışdıralar ve başa yaḳı ideler. Ġāyet nāfiʿdir.

(9) Diger Ṣūret-i Edviye Kim

(10) Çiyneyeler. Ġalīẓ ruṭūbetleri laṭīf ide ve başdan aşaġı indire (11) ve (ṭaġ yarpuzı) ve (merzengüş) ve (meʿizzec) ve (ḫardal) bunları (12) dögüp sirke ile ḳarışduralar ve sumaġıyla ḳaynadup ġarġara ideler. (13) Eger ḥarāret olursa (itüzümi) ve (ekşi nār ṣuyı) ve (sumāḳ) (14) ve (ḳızıl gül) ve (keçiboynuzı) ve (māzu) ve (nar ḳabuġı) ve (mersīn (15) yemişi) ve (ılġun yemişi) ḳaynadup süzeler. Ṣuyun aġızda ṭutalar. (16) Eger ḥarāret yoġise rāmek dirler. Bir terkībdir. (Ṣıfatı budur) nişādır (17) ve (şab) bu ikisini) dögüp ḳarışdurup boġaza ġarġara ideler. (18) Şifā bula.

(19) Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Ola Ki Ḫunnāḳ Didikleri Şeyi Boġaza

(20) ʿİlletleri Beyninde Yutġunġı ʿusretlü Veyāḫūd Vecaʿlü

(21) veyāḫūd külliya menʿ eyleyen ʿārıża vesāʾirlerinden bir muʿtād farḳ ve temiz olunurlar. (22) (Zīrā) bu ʿārıża ve sebebleriñ envāʿ-ı ʿadīdesi vardır. Bu (bir şişdir ki) insānıñ (23) boġazında olur ve ṭaʿāmı gücle ve zor ile yudar. Belki gücle teneffüs (24) ider yāḫūd hem nefesi hem ṭaʿāmı gücle yudalar.

[283]

(1) Ve Bir Nevʿ Daḫı Vardır Ki

(2) Ol mürettibe müştedd olur ki hic ṭaʿāmı yudamaz. Bunlarıñ biri mümkün olmaz. (3) Bu derecesine ḫunnāḳ-ı kelbī dirler. Ġāyet yaramazdır. Bunuñ sebebi yā ṣarf-ı (4) demden ḥāṣıl olur ve (yāḫūd) ṣafrā ile ḳarışmış demden ḥāṣıl olur (5) ve (yāḫūd) balġam ile maḫlūṭ demdir. Ekṣeriyā başdan inmek ṭarīḳiyle ḥāṣıl (6) olur. Ṣarf-ı demden olursa anıñ ʿalāmeti yüzi ve gözleri ḳızarup (7) ve ṭamarları ḳalın ḳalın olur. Ṣafrā ile maḫlūṭ olursa ʿalāmeti (8) ḥarāreti ziyāde olup vecaʿı müştedd olur (ve dili ṣarı) olup (9) aġzı ziyāde acı ola. (Eger balġam ile) maḫlūṭ olursa (ʿalāmeti) dili (10) beyāża māʾil olup vecaʿı ve ḥarāreti ḫafīf üzre ola. (Bunuñ ʿilācı) (11) evvelā fīʾl-ḥāl ḳan alalar. Aṣlā tevaḳḳuf itmeyeler, nāfiʿdir. (Sertus ḥekīm (12) buyurur ki) evvelā ḳifālden ḳan alalar veyāḫūd müşterek ṭamarlardan ḳan alalar. (13) (Eger ṭamarlar) kemāl-i mürettibe ṭolu ise ikisinden daḫı ḳan alalar.

(14) Maʿlūm Ola Ki

(15) Eger aġrı bir ṭarafda ise) ḳanı ḫilāfından alalar. (Baʿde) yine aġrı cānibinden (16) alalar ve (eger aġrı) iki cānibde ise evvelā ṣaġ ṭarafdan alalar. (Zīrā (17) menbaʿ-ı dem) cigerdir ki ṣaġ ṭarafında olur. (Cālinūs ḥekīm buyurur ki) (18) Bu marażdan ḳanı ol derecede aḳıdalar ki marīż bī-ḫuş ola.

(19) Ḥükemā-ı Yunānīden cümleten Cālinūs'a tābiʿ olup

(20) minvāl-i meşrūḥ üzre tenbīh itmişlerdir. (Ammā ḥükemā-ı müteʾaḫḫirīn ḳaṭba) yaʿnī (21) (İslāmiyūn) ve (kefere) bu ḳavle rāżı olmayup buyurdılar ki (bu marażdan (22) ḳan) tedrīciyle alınmaḳ gerek yaʿnī birḳac kere alalar. Lākin her aldıḳca onı (23) mertebe beş sāʿat tevaḳḳuf idüp (baʿde) yine alalar. Ṣem-i feṣm iḫtiżā itdikce (24) alalar. (Eger marīż) üzerine ḫavf yoġise faṣdıñ beyninde bir iki (25) gün geçmek daḫı maʿḳūldur deyü ittifāḳ itmişlerdir (ḥattā) mādde nażc (26) buluncaya degin teʾḫīr eyleyeler. (Eger) teʾḫīr mümkün ise ammā biz diriz ki

[284]

(1) (eger) mādde ṣarf-ı dem ve (ya ṣafrā ile) ḳandan olursa (2) ve (yāḫūd) ṣarf-ı ṣafrā olursa nażca teʾḫīriñ maʿnası yoḳdur. (3) (Nuʿm eger dem) ġalīẓ ise (yāḫūd) ġalīẓ ḫılṭlar ile maḫlūṭ ise (4) balġam gibi sevdā gibi ve marīżden ḫavf olunmazsa mādde nażc (5) oluncaya ḳadar teʾḫīr itmek lā-beʾisdir ve ve şeyḫiñ teʾḫīrden murādı bu nevʿidedir, (6) her nevʿide degildir ve teʾḫīrden muṭlaḳ teʾḫīr degildir. Belki vücūh ile (7) muḳayyiʿdir ve (eger faṣda) māniʿ var ise didigimiz gibi arḳadan iki kürek (8) beyninde ve (yāḫūd) baldırlardan ve (yāḫūd) iki ḳollarıñ iç yanından (9) ḥacāmet eyleyeler. (Ammā müshil) virmede eṭıbbā-ı müteḳaddimīn ile müteʾaḫḫirīn (10) beyninde iḫtilāf vardır. (Ve el-müteḳaddimūn) ve (İslāmiyūndan) baʿż kimesneler (11) ẕāhib oldılar ki eger ḳanda ḫılṭ-ı reddī var ise ibtidāsında müshil virile.

(12) Cālinūs Ḥalbetü'l-Ber'-i Nām Kitābınıñ

(13) On dördünci maḳālesiniñ sekizinci maḳalesinde dir ki bir ḥunnāḳa mübtelā olmuş (14) kimesneden ṣabāḥ ile ḳan aldım (baʿde) gördüm ki dilinde şiş var. (15) Aġzından ṭaşra çıḳmış. Bundan bildim ki ḳanda ḳarışıḳ ḫılṭ var. (16) Aḫşam vaḳtinde müshil virdim. Marażına ḫaft gelüp şifā buldı.

(17) Ḥekīm-i İskender Yunanī Buyurur Ki Bir Ḥunnāḳ Olmuş Ādeme Vardım

(18) Eliden ḳan aldım. (Baʿde) dilinden ḳan aldım. Maraż ḫaft bulmadı. Maḥmūdeden arpa (19) ṣuyuyla bir şerbetlik içirdim. Birḳaç meclis icābet eylemiş. Ṣabāḥ (20) gördüm marīżi ḫaft bulmuş. Bir daḫı ḳan aldım. Ol marażdan (21) ḫalāṣ oldı dir.

(22) Yine Ḥekīm-i İskender Buyurur Ki

(23) Bu ʿilāc ile çoḳ kimesneye ʿilāc itdim. Cümlesi ifāḳat buldı. (Pes) (24) bu ʿilācı ḳānūn ve muʿtad ḳıldım ve (kibār-ı eṭıbbā-ı İslāmiyūn) ve (müteʾaḫḫirīniñ) (25) itdikleri ve (Frenk ṭabīblerініñ ekserileri) bu marażıñ ibtidāsında

[285]

(1) müshil virmegi cāʾiz görmediler ve mādde nażc bulmadıḳca müshil verilmeye (2) didiler. (Bu faḳīr-i pür-ṭaḳṣīr dir ki) Eger maraż ġāyet de şedīd ise ve mādde (3) ḥareketde olup aʿżā-ı reʾsiyeye dökülmek ḫavfı olursa müshil virmek (4) gerekdir. Māddeniñ nażcına munṭazır olmaḳ ʿabesdir. Her ne mertebe-i muḫaṭara (5) var ise

marīżi helāka teslīmden evvelidir ve eṭıbbānıñ ʿādeti müshil (6) ṣabāḥla viregelmişlerdir. (Ammā bu marażda) vaḳt-ı muʿīn yoḳdur. Muḳteẓā (7) olduḳda belā tevaḳḳuf virmek gerekdir. Aḫşamlarda ve eṣnā-ı alīlde (8) cāʾizdir. Hiçbir vaḳte iḫtişāṣı yoḳdur ve bu maraża keskin müshil (9) virilmez. (Belki) ḫafīf müshiller virilür. Ne gibi (rāvend) (10) ve (ḫıyārşenbe) ve (gül-i mükerrer) şerbeti ve (benefşe) mükerreri gibi daḫı (11) ve (diyaḳatiliḳūn) maʿcūnı ġāyet nāfiʿdir ve (eger ṣafrā) ġālib ise (12) otuz iki dirhem (gül-i mükerreri) hindibā ṣuyuyla vireler. (Yāḫūd) (13) on altı dirhem (terencübīni) erik ṣuyuyla vireler ve (eger balġam) ġālib ise (14) on dört dirhem (ḫıyārşenbe balı) ve bir dirhem (ġārīḳūn) ḳarışdurup vireler (15) ve biraz (dārçīn) daḫı ḳatup vireler ve (eger sevdā) ḳanla ḳarışıḳ (16) olsa (sināmekī ile (terencübīn) vireler. (Eger marīżiñ) boġazında (17) bir şey geçmez ise ḥuḳne-i mütevesṭa ile iḫtiḳān eyleyeler.

(18) Ḥuḳne-i Mütevesṭanıñ Taʿrīf Ve Tertībi Bu Gūnadır

(19) (Ebegümeci yapraġı), (yapışḳan) ve (ḳanṭarīyūn ṣıġır) ve (yaban feslegeni) (20) her birinden bir ṭutam alup iki yüz dirhem ṣu içinde nıṣfi gidinceye ḳadar (21) ḳaynadalar. (Baʿde) yüz dirhem bu ṣudan alup içine ermanikimü'l-rūzaim maʿcūnı (22) dört dirhem ve (diyāḳatiliḳūn maʿcūnı) dört dirhem, (gül balı) (23) sekiz dirhem, (benefşe yaġı) on altı dirhem ve biraz (ṭuz) daḫı ḳatup iḫtiḳān (24) eyleyeler (daḫı) ve ġarġaralardan arpa ṣuyuyla ṭut rubbını ezüp ve içine (25) bir miḳdārcıḳ şab ḳoyup ġarġara eyleyeler ve (tāze cevziñ yeşil ḳabını) (26) ḳaynadup yarımını ezüp ġarġara eyleyeler. Ġāyet nāfiʿdir. (Ṣıfat

[286]

(1) ġarġara) ibtidā-ı ḥunnāḳda ġāyet nāfiʿ olan şeydendir. (Ṣıfatı budur) (ḫaṭmī (2) köki) 4 dirhem, yanmış (şab) 2 dirhem, (bögürtlen yapraġı) 1 ḳabża. (3) Bunları ṣu ile ḳaynadup süzeler ve (bu ṣudan) 80 dirhem miḳdārı (4) alup 7 dirhem (mersīn şerbeti), 21 dirhem (gül balı) ezüp ġarġara (5) eyleyeler. (Lākin) ṣoġuḳ olmaya. Belki bir miḳdār ılıcaḳ ola ve bu ẕikr (6) idecegimiz vecaʿı ziyāde oldıġı zamān nāfiʿdir. Zīrā teskīn-i vecaʿ ider.

(7) Ṣūret Ve Tertībi Budur

(8) (Mercimek) (ve arpa her birinden bir avıc (beyan köki) 10 dirhem, (ʿunnāb) (9) on dāne, (nīlüfer çiçegi) beş dāne (ve ḳızıl üzüm) beş dirhem (ve siñirli (10) yapraġı)

bir ḳabża. Bunları ḳaynadup ṣuyuyla ġarġara itmegi cāʾiz görmüşlerdir. (11) (Ḫuṣūṣā maraż) günden güne arıtmaḳ üzre iken süd ile ġarġara (12) itmek nāfiʿdir. (Lākin) süd ziyāde ṣıcaḳ olmaya ve ġāyet ṣoġuḳ da olmaya. (13) (Veʾl-ḥāṣıl) ılıcaḳ ola ve aralıḳda muḳaddem ẕikr olunan ġarġarayı teskīn-i vecaʿ (14) içün istiʿmāl ideler. (Baʿde) (arpa unı) (ve üzüm balı) on altı dirhem (15) (ve ḫaṭmī köki) sekiz dirhem. Bunları dögüp biraz ṭatlu bādem yaġıyla (16) ḳarışdırup boġaza ṭaşradan yaḳı eyleyeler (daḫı) ve balina merhemini baḳla (17) unuyla ḳarışdırup yaḳı eyleyeler ve bu maḥallerde (ḫıyārşenbe) balı ile (papadya) (18) yaġı münāsibdir. Yaḳı eyleyeler, yumşadır. (Eger ṭaġılmaġa istiʿdadı yoġise (19) bu ġarġara ile ġarġara eyleyeler (yaʿnī) südi ḫıyārşenbe balı ile (veyāḫūd) (20) incīr ile ḳaynadup içine cüziʿce zaʿferān ḳatup birḳaç defʿa bunuñla (21) ġarġara eyleyeler ve ṭaşradan bu yaḳıyı daḫı ḳoyalar.

(22) Ṣūreti Budur

(23) (Ebegümeci) (ve ketān toḫumı (ve buy toḫumı) (ve zanbaḳ köki) bunları süd (24) ile ḳaynadup merhem gibi boġaza yaḳı eyleyeler. (Bu ḫuṣūṣda bizim mücerrebimizdir. (25) (Ḳoyunuñ) buṭları arasında olan yaġlı yapaġı alup yalıñız (26) (papadya) yaġıyla üstüne yaḳı eyleyeler. Hem yumşadır ve hem vecaʿın teskīn

[287]

(1) ġāyet mücerrebdir.) Eger yumşamayup dişlese bal ṣuyunı azacıḳ ḫardal (2) ile ḳaynadup ġarġara eyleyeler. Fīʾl-ḥāl deşer dişledikden ṣoñra (3) gül balı ile arpa ṣuyunı ezüp ġarġara eyleyeler. (Baʿde) ġāfeṣi ḳaynadup (4) ṣuyunı ġarġara eyleyeler. Eger ṣarmaşıḳ aġacından bir ḳaşıḳ yapup ṭaʿāmı (5) anıñla yeseler biʾl-ḫaṣṣa ḫunnāḳ taḥlīl eyler ve bir daḫı ḫunnāḳ olmaz ve ḳurduñ (6) ḳabżetüʾr-rīhiyyesini yaʿnī boġutlaġanı ḳurudup azacıḳ bal ṣuyı ile içürmek (7) biʾl-ḫaṣṣa ḫunnāḳa nāfiʿdir (ve ḫavāṣṣda dimişlerdir ki) bir kimesne (ḳırlanġıc) (8) yavrusunuñ bir dānesin yese bir seneye degin ḫunnāḳ görmez. (Yengec) külünden (9) bir pāreciġin bal ṣuyı ile ezüp içüreler biʾl-ḫaṣṣa ḫunnāḳa nāfiʿdir (ve ḳunduz) (10) dişini getürmek biʾl-ḫaṣṣa ḫunnāḳa nāfiʿdir. Ġıdālardan arpa ṣuyunı şeker ile (11) istiʿmal eyleseler veyā çekirdekler südini şeker ile yiyeler (ve pilic ṣuyı) (12) (ve rafadan yumurṭa ṣarısını) yeseler münāsibdir. Şerbetlerden benefşe şerbeti vireler. (13) (Eger balġamiyet) ġālib ise bal şerbeti vireler. (Eger) boġazdan ṭaʿām (14) ve şarāb gecmez ise (pilic) ṣuyı

vireler (ve eger geçer ise) yumurṭa (15) ṣarısını şeker ile yāḫūd bal ile iḥtiḳān eyleyeler. Bedene ġıdā olur (16) (ve rūḥlara) ḳuvvet virir şeylerden meşelā (ḳırmaz maʿcūnı) (ve incü sefūfı) (17) bir miḳdār iḥtiḳāna ḳarışdırsalar iḥtiḳān itseler bedene ziyāde ḳuvvet virir.

(18) Ey Aḫı Ḥunnāḳ Olursa

(19) Dil altında ḳan aldıralar veyāḫūd baş ṭamarından ḳan alalar ve baldırdan (20) ḥacamat ideler ve eger aġrısı ġāyet ziyāde olursa tāze süd ile (21) veyā benefşe şarābıyla ġarġara ideler. İkinci yaş kişnic ṣuyı veyā (22) itüzümi ṣuyı ḳanġısı ḥāżır olursa meypaḫte ile ġarġara ideler. (23) Eger mādde balġamī olursa (buy toḫumı) ve (incīr toḫumı) ḳaynadup ekşi (24) şarāb içinde ezeler. Anıñla ġarġara ideler ve eger anıñla saye yaġın (25) erideler ġarġara ideler nāfiʿdir. Eger gic dişilüp ve eyü olmaḳ (26) var ise (māzu) ve (nār ḳabuġı) ve (gülnār) ve (şab) bunları (27) dögüp eleyeler. Boġazına üfüreler. Eger deşilür ise issi ṣu ile

[288]

(1) sāde yaġıyla ġarġara ideler. Ta pāk ola ve eger ḥuḳne iderler ise iki (2) elinden ḳan alsalar ve dil altında ḳan alınsa ve daḫı eñseden ve ekikden şişe (3) çekmiş olsalar fāʾide itmezse ve deşilmezse ṣıġır ödüye (ḳışā'ü'l-ḥımār) (4) ʿuṣāresini ve ʿuṣāre-i ḳanṭaron bu ikisini ḳaynadup ṣuyuyla ġarġara ideler.

(5) Daḫı Bu Ḥunnāḳ ʿİlletine Ḳırlanġıcı

(6) yaḳup külüni sirke ile ḳarışdurup boġazı altından yaḳu iderlerse ziyāde (7) fāʾide ider ve (devāü'l-ḥaṭāṭıf) vireler ve it necīsi kim kemik yedirmişler (8) ola ve ol it necīsi kim kemik yemiş ola, aḳ olur. Boġazına (9) püfkereler yaʿnī üfüreler, ġāyet nāfiʿdir. ʿAcāyib fāʾidesi (10) görülür, mücerrebdir. (Daḫı it necīsi) bal ile ḳarışdırup ṭaşradan (11) bir bez ile boġazına yaḳı ideler. Derḥāl açıla ve (ādem necisi) ve (ḳırlangıc (12) boḳı) ikisini ḳarışdırup ṭaşradan boġazına yaḳı ideler. Derḥāl boġazı (13) deline ve eger gic delinecek olursa (ḫardal) ve (nişādır) (14) ve (ʿaḳır-ı ḳarḥā) ve (ḳaṣnī) ve (fülfül) ve (būre) bunları bal şerbetiyle (15) ezüp ġarġara ideler ve (devāü'l-ḥazmal) yüzerlik toḫumı) ve (turb toḫumı) (16) ve (ḳaṣnī) ve (merv-i būre) ve (nişādır) bunlarıñ cümlesin dögüp eleyeler. (17) Boġazına üfüreler, şifā bula ve eger bal ile ḳarışdurup virseler nāfiʿdir. (18) Eger mādde sevdāvī olursa kelem yapraġınıñ ṣuyuyla bişürüp ġarġara ideler. (19) Nāfiʿdir. Kelem demek laḥana

dimekdir. Ekşi ḫamīr daḫı nāfiʿdir. ʿAdesi (20) yaʿnī (mercimek) (kipak) ve (bādem yaġı) ile ḳaynadup boġaza yaḳı ideler (21) nāfiʿdir.

(22) Temmet

(23) Maʿlūmuñuz Ola Ki Baḥte'ṣ-Ṣavt TaʿbīR Olunur Yaʿnī Ses Ṭutulmasına

(24) Iṭlāḳ Olunur Ses Ṭutulmasına Ḳatı Çoḳ Sebebler Oldığından

(25) İşbu maḥalde bir tafṣīl beyān oldı. Ol nezledendir veyāḫūd ġāyet ṣoġuḳ (26) ṣu içmedendir veyāḫūd şiddet ṣavt ile çağırup bağırmaḳdandır (27) veyāḫūd ġāyet de ekşi şeyler yemekdendir. Ve'l-ḥāṣıl bu meẕkūrlardan her biri

[289]

(1) baḥte'ṣ-ṣavta müʿeddīdir. (Eger) nāzleden ise ʿilācı evvelā bir melyen vireler. (2) Meṣelā (ḫıyārşenbe) balından on dirhem miḳdārı münāsibdir.

(3) Ṣūret-i Tertībi Budur

(4) (Mecūḳān) bir dirhem, (ġārīḳūn) buçuḳ dirhem, (zencebīl) (ve göksüsen (5) köki) (ve ḥavlicān) her birinden iki çekirdek bunları dögüp sefūf (6) idüp yiyeler ve üstüne nevbet şekeri şerbeti (yāḫūd (pilic) (7) ṣuyı içeler ve baʿde't-tenḳıye bu maʿcūnı istiʿmāl ideler. Żıyḳu'n-nefese (8) ġāyet nāfiʿ ve mücerrebdir. (Ṣıfatı) budur (göksüsen köki) ve (andız köki) her birinden (9) dört dirhem (ve ḫurma) ve ḳızıl üzüm) ki çekirdekleri çıḳmış ola. (10) Üç dirhem (turunc ḳabuġı) (ve aġaç ḳavunı) her birinden iki dirhem, (ʿaselbend) (11) bir dirhem, (zaġferān) nıṣf dirhem. Bunları dögüp kifāyet miḳdārı bal ile (12) ḳıvāma getürüp maʿcūn ideler. (İki dirhemden üç dirheme ḳadar istiʿmāl (13) ideler (ve müteʾaḫḫirūn) bu ʿillete iki dirhem (terementi) ve dört dirhem benefşe (14) şerbeti) ve bir dirhem (bādem yaġı) bir yerde ḳarışdırup istiʿmāl ideler. Ġāyet (15) nāfiʿdir ve mücerrebdir.

(16) Maʿlūm Ola Ki Sevdā Buḫārından Olan Żıyḳu'n-Nefese Sevdā-yı Merāḳiyede

(17) Ẕikr Olunan ʿİlāclar İle ʿilāc Eyleyeler

(18) ve (rīḥ-i bevāsīrden) ḥāṣıl olan żıyḳu'n-nefese rīḥ-i bevāsīrde ẕikr (19) olunacaḳ ʿilāclar ile ʿilāc eyleyeler ve bu maraż ṣāḥibine müreṭṭib (20) meyveler ve ṭaʿāmı çoḳ yemekden ve içmekden ve gündüzlerde uyumadan (21) ve ḳavī ḥareketden ve cimāʿından ġāyet iḥtirāz itmek vācibdir ve ġıdālardan (22) (keklik eti) ve (terac eti)

ve (çil ḳuşı eti) münāsibdir ve ṭatlu (23) (bādem) ile üzüm yeme münāsibdir. Şu yerine peyġamber aġacı ḳaynadup şuyunı (24) içeler.

(25) Żıyḳu'n-Nefes Zaḥmetine Diger ʿilāc Beyān Olunur

(26) (Evvelā balġam) defʿine muġlab şerbetler vireler (Baʿde) ḳırḳ gün istiʿmāl idüp (27) şoġuḳ şu içmek ve şoġuḳ ġıdālar yemeden perhīz ideler. (Diger ʿilāc)

[290]

(1) żıyḳ-ı nefes içün (kirmīd yaġı) şarāb-ı zūfā ile ḳarışdırup içüreler (2) ve (öykende) olan aġrıyı giderir. (Diger ʿilāc) servi ḳozalaġın (3) saḥḳ idüp şarābla içürseler şifā bula. (Diger żıyḳ-ı nefes içün mücerreb) (4) (ketān toḫumunı) tavada ḳavurup dögesin daḫı (maḳşūr bādem) ve (şeker) (5) cümlesini berāber ellişer dirhem ve bir ḳadeḥ gül-āb bu meẕkūrı cemʿ (6) idüp tavaya ḳoyup āheste āheste ḳaynadup ḳıvāma getüre. (Baʿde) (7) bir ḳaba ḳoyup ṣıḳıla. Vaḳt-i ḥācetde ve aḫşamda ve ṣabāḥda ʿalīle ḳırḳ (8) gün istiʿmāl ide. İnşāʾa'llāhu Teʿālā şifā bula.

(9) Maʿlūm Ola Ki Yedinci Bāb Āvāzı Açmaḳ İçün Sefūf Ve Diger

(10) Żıyḳ-ı Nefes ʿİlācları Beyānındadır

(11) Yevmiye iki üç defʿa ishāl ider. Bedenine şifā virir. İçerüsine yumşaḳlıḳ (12) virir ve marażlarını defʿ ider. Yetmiş dürlü derde devādır.

(13) Ṣıfatı Budur

(14) (Anison) 2 dirhem, (rāziyāne) 2 dirhem, (kişnic) 2 dirhem, (günlük) (15) 2 dirhem, (ṣaḳız) 2 dirhem, (ḳāḳule) 2 dirhem, (sināmekī) 2 dirhem. Bu (16) meẕkūr eczāları dögüp eleyüp dögülmüşi ve elenmişi ikişer dirhem ola. (17) Sināmekī daḫı dögülmüş elenmiş altı dirhem ola daḫı sināmekīniñ tāzesi (18) ve yeşil yapraḳlısı ola. Çöplerini ayıtlayalar ve ṭamarlarını daḫı çıḳaralar. (19) Ṣāfī yapraḳları ḳala, dögüp, eleyüp birbirine ḳatup ḳırḳ dirhem şeker ile ḥall (20) idüp ṣabāḥ ile aç ḳarnına üç dirhem yiyeler ve hem olur olmaz şeyler (21) istiʿmāl itmeyeler. On beş gün böylece yerseler her ne ḳadar ʿilletleri (22) olursa defʿ olur inşāʾa'llāhu Teʿālā. (Diger ʿilāc) eger nefes ṭutulup (23) āvāz çıḳmasa (bunuñ ʿilācı) (fülfül) 1 dirhem, (çam ṣaḳızı) 2 dirhem, (24) (günlük) 6 altı dirhem, (ḳara ṣığır südi) 105 dirhem ve (yarım ḳaşıḳ (25) bal) bu meẕkūruñ cümlesini bir çölmege ḳoyup aġzını ḫamīr ile ṣıvayup (26) āheste āheste ateşde ḳaynadup ta ki rubʿı ḳala. Ol ḳaynayan südi bir gice

[291]

(1) ayażda ṭura. ʿAle’ṣ-ṣabāḥ aç ḳarnına içe daḫı örtünüp yata. Tā kim (2) terleye andan terin alışdırup ḳarıġ ola ve āvāzı açılup öksürügi (3) gide. Bi-iẕni’llāhi Teʿālā. Diger ʿilāc āvāz ṭutulmasına (beyāż ṣoġanı) (4) (ḳuyruḳ yaġıyla) pişürüp yese āvāzı açıla, mücerrebdir. İki üç defʿa (5) aç ḳarnına istiʿmāl ide. fā’ide göre. (Diger) öksürüge (benefşe) yapraġını (6) dögüp (ṣu ile) ḳaynadup (şeker) ve (bal) ḳatup ṣu yerine içeler, (7) şifā bula, mücerrebdir. (Diger żıyḳu’n-nefes içün) elli dirhem, (eşek südi) (8) içirseler şifā bula. (Diger żıyḳu’n-nefes ve öksürük) olunan kişi (günlük) (9) (ile çıñ balı) ḳarışdırup ḳırḳ gün istiʿmāl ide, ammā öksürügi dört (10) beş ay içinde keser. (Diger żıyḳu’n-nefes) ve (öksürük) içün (ḫatmī (11) çiçegi) ile (balı) ḳarışdırup istiʿmāl ideler nāfiʿdir. (Diger) (buḫūr-ı (12) meryemi) ṭoḳuz dāne alup ve mumlı bal ve ṣu birle ḳaynadup maḥrā (13) pişürüp her gice üç dāne yiyüp üzerine ṣuyundan içeler, mücerrebdir. (14) (Diger) bu daḫı (öksürüge) ve (żıyḳu’n-nefes içün) ġāyet eyüdür. (15) Gögüs yumşadır. (Ṣıfatı) (ḳabaḳ) (ve ḳavun) çekirdeginiñ içleri (16) ve (nişāsta) ve (żamġ-ı Arabī) ve (ḫaşḫāş) ve (bādem) ve (kitre) (17) ve (buyan) ve (şeker) ve (benefşe) üçer dirhem ve (afyon) yarım dirhem (18) ve (ayva çekirdegi luʿābı) yoġurup ḥabblar idüp aḫşam yatacaġı (19) vaḳt üç ʿaded ʿale’ṣ-ṣabāḥ keẕālik üç dāne ekl ide. ʿİnāyet-i Ḥaḳḳla (20) şifā bula. (Diger żıyḳu’n-nefes içün) ve (öksürük içün ʿilāc) (żamġ-ı (21) ʿarabī) ve (buyan balı) ve (nişāsta) her birinden onar dirhem ve (afyon) (22) iki dirhem ve (ḥarbak) beş dirhem cümlesini güzelce dögüp ḳarışdırup (23) noḫūd ḳadar ḥabblar yapup yine aḫşam ve ṣabāḥ üçer ʿaded istiʿmāl ideler (24) ve (rem zaḥmetine) at yaġı mücerrebdir. Ḳavī olan mizāca yüz dirhem (25) içüreler. Öykende olan balġamı söker atar.

[292]

(1) Maʿlūm Ola Ki Ḥunnāḳ Marażınıñ Nöbeti Vaḳtinde Marażıñ Bedeninden Maraż

(2) Ve Nöbetleriñ Defʿi İçün Şu ʿİlācları Yapalar

(3) Pir ve İnciyale kitābındaki dört ḫırsız sirkesinden ve burnuna ḳoḳlada. (Diger) geyik (4) boynuzı rūḥı iki dirhem istiʿmāl oluna. (Daḫı ḳunduz) ḥayāsı tentüresi (5) iki dirhem istiʿmāl oluna (yaʿnī) bu ʿilāclar birḳaç ḳaṭre bir ḳaşıḳ ṣuya (6) ṭamladup virmek daḫı ḳābil olur. (Eger bu ʿilāclar) kifāyet itmezlerse (7) diger şu ʿilācları istiʿmāl ide. (ʿİlāc budur) (ṣıdḳ otı) 32 (8) dirhem, (nāne şurubı) 8 dirhem, (ḳunduz

ḥayāsı tentüresi) ṭamla 20, (9) (afyon rūḥı) 20 ṭamla. Bunları birbirine ḳarışdırup her çeyrekde bir (10) andan bir yā iki ḳaşıḳ istiʿmāl oluna. Bu ʿilāc ile az vaḳtde marīż (11) olan ẕātıñ ṣavlet ve şiddeti defʿ olur. (Diger) ve afyonu papad maṭbūḫuyla (12) biraz şeker ve bir miḳdār zeyt yaġında yapılmış iḥtiḳānlar daḫı ġāyet ʿacāyib teʾsīri (13) vardır. (Keẕālik) şu tertīb ḥuḳne daḫı ʿacāyibü't-teʾsīrdir. (Arniḳa çiçegi) (14) 1 dirhem, (papadya çiçegi) 1 ḳabża yetecek ḳadar ḳaynar ṣu ile çāryek sāʿat (15) naḳuʿ olunup süzülüp ḳırḳ sekiz dirhem ile bir iḥtiḳān oluna. (16) Küllī fāʾidesi görile. Diger ʿilāc (kāfūrī) 20 buġday eridilmiş (żamġ-ı (17) ʿarabī) 4 dirhem mermer havanda güzelce dögilüp birbirine ḳarışdıḳdan (18) ṣoñra papadya çiçegi ṣuyı 48 dirhem birbirine ḳatılup bir iḥtiḳān (19) oluna. Ziyāde fāʾide müşāhede olunur.

(20) Ve Eger Nöbet Ve Ṣavletleriñ Tekrārlarından İḥtirāz İçün Marīżiñ

(21) Çoḳ Müddet Rütbede Ẕikr Olunacaḳ

(22) ḥabbları istiʿmāl eylemesi lāzım gelür. İşbu tertīb-i ḥabb budur (çadır uşaġı) (23) 1 dirhem, (ḳaṣnī) 1 dirhem, (ḳunduz ḥayāsı) 15 buġday, (kāfūrī) (24) 15 buġday, (raʿūf ḥabbı) terkībinde dirhem yetecek ḳadar kehribār tentüresi (25) ile yoġurup üçer buġday miḳdārı ḥabblar idüp günde üçer dāne üç (26) kere istiʿmāl ide ve üzerine daḫı ṣedef otı bir ḳabża, (oġul otı)

[293]

(1) bir ḳabża, (saʿter otı) bir ḳabża. Bu meẕkūrları ṭoġrayup pişürüp her (2) ḥabb istiʿmālinde biraz miḳdār üzerine ekl ide şifā bula. Bi-iẕni'llāhi Teʿālā. (Diger (3) ḥabb tertībi) ince ṭoġranmış tāze (aṭa ṣoġanı) 6 dirhem, cüzʾīce (4) dögülmüş (rāziyāne toḫumı) 4 dirhem, (ekşice iv eşrabı) 144 dirhem. (5) Bu meẕkūr cümleyi bir ḳapalu ḳaba vażʿ ve ḫafīf ateş üzerinde yigirmi (6) dört sāʿat taʿaffün olunduḳdan ṣoñra süzilüp ibtidā her üç (7) sāʿatde bir andan birer ḳaşıḳ istiʿmāl olunaraḳ yavaş yavaş bir miḳdār istiʿmālini (8) artıra ve şifā bula.

(9) Maʿlūm Ola Ki Baʿż Kimseler Vardır Ki Ẓāhir Ḥalleri Ṣaġ

(10) Ve Sālim Görinürler Lākin Hava Bulutlandıġı Gibi

(11) (yāḫūd) ruṭūbetlendiġi gibi. Derḥāl ṣadrlarında bir ṣıḳındı peydā olup (12) ʿusretiyle nefes almaġa başlarlar ve bu ʿillet ekẕeriyā aḳcigeriñ żaʿf ve reḥāvetinden (13) gelür ve ḥāṣıl olur ve (bunuñ ʿilācı) (aḳ günlük) bir dirhem (14) (saḳız) 1

dirhem, (meyān balı) 4 dirhem, yetecek ḳadar (terementi) ile (15) yoġurup dörder buġday miḳdārı ḥabblar olunalar ve her üç sāʿatde bir anlarıñ (16) iki dānesi istiʿmāl üzerlerine bunuñ ālet yanındaki naḳuʿlarıñ birinden bir (17) yā iki fincān içeler. (Diger ʿilāc) (aḳ günlük) 2 dirhem, (ṣaḳız) (18) 2 dirhem, (murṣāfī) 1 dirhem, yetecek ḳadar (terementi) ile üçer buġday (19) miḳdārı ḥabblar olup günde üç kere anlardan dörder ḥabb istiʿmāl oluna.

(20) Bu Ḫastalar Külliya Bītāb Ve Nā-Tevān Düşüp Yaturlar Ve ʿusretiyle

(21) Nefes Alurlar Bunuñ Çehreleri

(22) ve gözleri şişkin olur. Elleri ve ayaḳları ṣoġuḳ beniżleri muḫtelif (23) olur. (Bu ṣūretde) yalıñız bir defʿa ḳan alınmaḳ marażı külliyān defʿ ve izāle (24) ekṣeriyā kāfi olur ve bundan defʿ oldıġı taḳdīrde tekrār faṣd olmaḳ (25) münāsib olur (ve bundan) marīże beʿinhā ẕātü'r-riyedeki gibi iḥtiḳānlarla (26) ve ellerini ve ayaḳlarını ṣıcaḳ bez parçalarıyla ve oġuşdurmalarla böylece

[294]

(1) meder-i aḫlaṭ ve maṭarī şerbetler daḫı vireler (ve bunuñla marīżiñ) (2) serbest ve āsān olsa bile yene. Lā-aḳall biraz eyyām şu ẕikr olunacaḳ (3) ʿilācları istiʿmāl eylemeleri münāsibdir. Ḥattā bir nebẕe nāzikāne taḫliye ve tenḳıye (4) oluna. (ʿİlāclar bunlardır) (ḳurı erik) 16 dirhem, (ḥām arpa) 16 (5) dirhem, (ḳırim ṭarṭir) 2 dirhem, yetecek ḳadar ṣu ile yarım sāʿat ḳaynadılup (6) sözüyle (baʿde) yüz ḳırḳ dirhemine yıḳanmış 1 dirhem (güherçile) (7) ve (beyan şerbetden) on iki dirhem żamm olunup her iki sāʿatde bir (8) andan bir fincān istiʿmāl olunur.

(9) Diger Aʿlā ʿİlācdır

(10) (Ḳırim ṭarṭir) 2 dirhem, (erik ici) yaʿnī süzmesi 16 dirhem, (aġaç (11) mürveri çiçegi murabbāsı) 16 dirhem. Bunlarıñ cümlesi ḳarışdırılup günde (12) üç yāḫūd dört defʿa andan birer ḳaşıḳ istiʿmāl idüp üzerine bir ḳabża (13) aġac mürveri bir ḳabża, (ebegümeci) bunları ṭoġrayup ḳaynadup (14) ṣuyundan istiʿmāl oluna. Ġāyet mücerrebdir. (Diger ʿilāc) (temürhindī) 16 (15) dirhem, (ḫātem köki) 8 dirhem. Bunları ṭoġrayup yetecek ḳadar ṣu ile (16) çāryek sāʿat ḳaynadıla ve süzilüp yüz ḳırḳ dört dirhemine yıḳanmış (17) (güherçile) 1 dirhem, aʿlā ḳudret ḥelvāsı) 12 dirhem,

(Emīrbāris (18) şurubı) 8 dirhem żamm olunup her sāʿatde (yāḫūd) her iki sāʿatde (19) bir andan bir fincān istiʿmāl oluna.

(20) Maʿlūm Ola Ki Hemān İbtidā-ı Emirde Bāsur Yerleri Şişerlerse

(21) ol vaḳt ḳan alınmaġa bedel sülükler yapışdırmaḳ daḫı aʿlā olur ve bu ḫuṣūṣ (22) baʿīne ḳanında dıbḳıyyet ve muḫāṭabat olanlarda (daḫı) vuḳūʿ bulur ki ḳanıñ lezc (23) ve muḫāṭī eczāsı aḳcigerde terāküm idüp ḳalmaġla müzmin ve lezc ve muḫāṭī (24) bir żıyḳ-ı nefese bāʿiṣ olup marīż çoḳ öksürür (lākin) ṣıḳındı ile (25) baʿżān bir vāfir lezc ve muḫāṭī mādde tükürür.

[295]

(1) Bu Bābda Bunuñ ʿİlācı Şunlardır

(2) (Pulıḳırset ṭuzı) 1 dirhem sefūf olunup cümlesi birden istiʿmāl (3) oluna. Her üç sāʿatde bir yene. Bu miḳdār istiʿmāl oluna. (Diger tertīb) (4) (pulıḳırset ṭuzı) 3 dirhem dögülmüş (çalapa köki) - dirhem, şāhtere (5) reçeli) 12 dirhem, yetecek ḳadar beş müfettiḥ kökler şurubuyla cümlesi (6) ḳarışdırılup her üç sāʿatde bir andan bir ḳahve ḳaşıġı istiʿmāl oluna.

(7) Diger ʿİlāc

(8) (Yumurṭa) ṣarusunda ḥall olunmuş (çadır uşaġı) 2 dirhem, (āṭa (9) ṣoġanı sirkencübīn) 16 dirhem, (pulıḳırset ṭuzı) 1 dirhem ve (rāziyāne (10) ṣuyı) 64 dirhem ḳarışdırup her iki sāʿatde bir andan iki ḳaşıḳ istiʿmāl (11) oluna.

(12) Diger Tertīb

(13) ve İnciyāle kitābındaki (ṭatlu gögüs iksirinden) 24 dirhem yevmiye üç (14) ve dört defʿa andan birer ḳaşıḳ içilüp üzerine (rufah otı) naḳuʿndan (15) birer fincān içeler. Böylece istiʿmāl oluna. (Diger ʿilāc) (mercangüş (16) otı ṣuyı) 64 dirhem, (it boġan otı sirkencübīni) 24 dirhem, (māʿ-i (17) türāb murıḳ ṭarṭīr) 2 dirhem, (ḳaşıḳ otı rūḥı) 2 dirhem. Bu meẕkūrlar (18) güzelce ḳarışup her üç sāʿatde bir andan iki ḳaşıḳ istiʿmāl oluna.

(19) Maʿlūm Ola Ki Baʿż Ẕevatıñ Başlarından Gögüslerine ʿAle'd-Devām Mā'iyetlü

(20) Ve Ḥarāfetlü Bir Mādde Cereyān İdüp Yaramaz Öksürüge

(21) ve ṣadrda şiddetle bir ḥarāfet iḥdāṯ ve teneffüse zaḥmet ve żıyḳ icāb (22) eylediginden ekṯeriyā şikāyet iderler. Böylece kimselere (ʿilāc) (ḫātem köki) (23) 1 dirhem, (ḫātem yapraġı) 1 ḳabża. Bunları ṭoġrayup bir miḳdār ṣu ile (24) çāryek sāʿat ḳaynadalar. (Baʿde) (ḫātem çiçegi) 1 ḳabża, rendelenmiş (meyān (25) köki) 8 dirhem. Ateşden indirir iken içine naḳuʿ olunup çāryek sāʿat

[296]

(1) terk oluna ve süzilüp ṭoḳsan iki dirhem aḫz ve her iki (2) sāʿatde bir fincān içilerek ılıcaḳ ṣu ile istiʿmāl oluna. (Diger ʿilāc) (3) ḫātem köki) 24 dirhem, (ḫātem yapraġı) 2 ḳabża, (meyān köki) 8 dirhem (4) bunları ṭoġrayup ḳarışdırup yuḳaruki gibi istiʿmāl oluna.

(5) Maʿlūm Ola Ki Bu Gögse Munṣabb Olan Mādde İfrāṭla Çoḳ

(6) Ve Mütemādi İse Bu Ṣūretde Eñse Çuḳurına

(7) pehlivan yaḳısı açılmaḳ münāsib olur (ve mādde-i ḥarīfeniñ) başdan ise (8) cereyānı ḳaṭʿ olunduḳdan ṣoñra bir ḳurı öksürük ḥurḳatı yine bāḳī (9) olursa izāle idecek ʿilāclar bunlardır. (Bārid kitre sefūfı) terkībinden (10) 2 dirhem, (ḫaşḫāş şurubı) 12 dirhem, (gelincik çiçegi ṣuyı) 12 (11) 32 dirhem. Bu meẕkūrlar güzelce dögülüp ince dülbendden elenüp (12) birbirine eyüce ḳarışdırup her bir sāʿatde (yāḫūd) iki sāʿatde bir (13) iki ḳahve ḳaşıġı istiʿmāl ide. (Diger ʿilāc) (tāze şıḳılmış ṭatlu bādem (14) yaġı) 4 dirhem, (yumurṭa ṣarısı ʿaded) 1, mermer havanda güzelce (15) ḳarışdırıldıḳdan ṣoñra (ḫaşḫāş) şurubı 12 dirhem żamm olunup laʿūḳ (16) oluna yaʿnī maʿcūn oluna. ʿAle'ṣ-ṣabāḥ iki dirhem yatacaġı vaḳt daḫı (17) iki üç dirhem ekl ideler. ʿİnāyet-i Ḥaḳḳla şifā bula, ġaflet olunmaya.

(18) Diger ʿİlāc

(19) (Afyon ḫulāṣası) 1 buġday, (ıḫlamur çiçegi ṣuyundan) 32 dirhem. (20) Bu ṣu ile ḥall olunduḳdan ṣoñra (gelincik çiçegi şurubı) 8 dirhem (21) żamm olunup her sāʿatde (yāḫūd) iki sāʿatde bir iki ḳaşıḳ istiʿmāl oluna. (22) (Diger ʿilāc) (yıḳanmış güherçile) 40 buġday, (ḫaşḫāş şurubı 12 (23) (dirhem), (ıḫlamur çiçegi ṣuyı) 56 dirhem. Bunları birbirleriyle eyüce (24) ḳarışdırup her sāʿatde bir iki ḳaşıḳ içe, mücerrebdir.

[297]

(1) Maʿlūm Ola Ki Baʿż Kere Nıḳrīs Ve Ḥummā-ı Nevāzil Ve Evcāʿ-ı Mefāṣıl

(2) Mādde-i Ḥarifesiniñ Nāgāh Ṣadra Müntaḳil Olup

(3) (bir żıyḳ-ı nefese bāʿiṣ oldığı vardır.) Böyle oldığı ṣūretde beyān (4) olunacaḳ ʿilāclar ġāyet midrār ve aḳıdıcı ve aḫlaṭ-ı midrār ve melyen (5) ve bevl aḳıdıcı ʿilāclarıñ vüsʿat ile istiʿmālleri muḳteżādır ve bunlara afaḳan (6) gelinceye ḳadar müdāvemet oluna. ʿİlaclar bunlardır (bārid ana köki) yaʿnī (7) (ṭul ʿavret yapraġı köki) 16 dirhem ṭoġrayup yetecek ḳadar ṣu (8) ile çāryek sāʿat ḳaynadalar ve ateşden indirüp içine (rāziyāne köki) (9) 8 dirhem idüp yine çāyrek sāʿat bıraġalar ve süzüp iki (10) yüz ḳırḳ dirhemine (şāhtere şurubı) 20 dirhem, (māyi-i türab), (mırıḳ (11) ṭarṭīr) 3 dirhem żamm idüp her iki sāʿatde bir andan bir fincān istiʿmāl (12) ideler.

(13) Diger ʿİlāc

(14) (Beş miftaḥ kökleri) her birinden 3 dirhem ṭoġrayup yetecek ḳadar ḳaynar (15) ṣuda yarım sāʿat naḳuʿ oluna ve süzilüp yüz ṭoḳsan iki dirhemine (16) (māyi-i türab murıḳ ṭarṭīr) 3 dirhem, (rāziyāne şurubı) 16 dirhem (17) żamm olunup her iki yā üç sāʿatde bir andan ılıcaḳ ṣu ile berāber (18) bir fincān istiʿmāl oluna.

(19) Eger Żıyḳ-ı Nefes Muḫālif Tedbīr Olunmuş Yāḫūd Ki İçerüye

(20) Ricʿat Eylemiş Gicikden Ve Uyuzdan Nāşi İse

(21) bu meṣelelere ʿilāc melyen ve müdrir aḫlaṭ ve dem-i taṣfiyeye muḳtedir ʿilāclar (22) virmek lāzımdır ki andan ṣoñra marīże ziyādece tükürme ʿārıż olup (23) marażı külliyen münḳaṭıʿ olur. (Gerek bunda) ve (gerek sā'ir buña müşābih aḳcigere) (24) (aḳrimunya) yaʿnī bir mādde-i ḥarīfe naḳlinden nāşi olan żıyḳ-ı ṣadra

[298]

(1) ve ḳollara ve (yāḫūd) bacaḳlara çeşmeler açup çoḳ zamān (2) işletmek bir müʿeṣṣir devādır.

(3) Baʿż Kere Żıyḳ-ı Ṣadrıñ Sebebi

(4) (Aḳcigerde) sill çıbanları (yāḫūd) muḥtebes cerāḥatlar ve (yāḫūd) (5) baʿż ṣalābetler oldığı daḫı olur ve bu (neviʿnden) öksürük muʿtad (6) üzre ḳurı ḫırıldılı olur. (Żıyḳ-ı nefes) çoḳ kere miʿdeniñ ifrāṭla (7) ṭolġunluġundan olur. (Daḫı rīḥden) olur. Buña müshiller nāfiʿdir. (ʿİlācı (8) budur) (nāne ṣuyı) 56 dirhem, (nāne şurubı)

12 dirhem, (nāne rūḥı) (9) 2 dirhem. Bunları birbirlerine ḳarışdırup her iki veyā üç sāʿatde bir (10) andan iki ḳaşıḳ istiʿmāl oluna. Ġāyet nāfiʿdir.

(11) Diger ʿİlācı

(12) (Pulıḳırset ṭuzı) 2 dirhem, (güherçile ḳıymığı) 2 dirhem, (ʿayn-ı seraṭān) (13) 2 dirhem, (nāne şurubı) 16 dirhem, (nāne ṣuyı) 64 dirhem. Bunları birbirlerine (14) ḳarışdırup her iki ḳaşıḳ içile, şifā bula mücerrebdir.

(15) Ey Aḫillāʾ Maʿlūmuñuz Ola Ki Yedinci Bāb Ẕātü'l-Cenb

(16) Didikleri Emrāż-ı Şeda Beyānında Olıcıdır

(17) Ẕātü'l-cenb Türkīde yan aġrısı dimekle maʿrūfdur. (Kitāb-ı tuḥfe ṣaḥibi (18) dir ki) bu marażdan baʿde'l-faṣd dört gün (dühn-i levz ḥulv ile) (şarāb-ı (19) benefşic) istiʿmāl oluna ve ḳıtā ki suʿāl ile meʿā-ı balġam gelmege şürūʿ ideler (20) ve bu maṭbūḫı istiʿmāl ideler.

(21) Ṣıfatı Maṭbūḥ Budur

(22) (Sibistān) ve (ʿunnāb) yigirmişer ʿaded, (tīnü'l-ḥam), (zebīb-i menrūʿü'l-ʿAcem)

[299]

(1) on beşer dirhem, (zehr-i benefşic) ve (irsa) 5 dirhem aḫẕ olunup (2) māʾü'l-ḳarāḥıyla yaʿnī ṭatlu ṣu ile ṭabḫ ve taṣfiyeden ṣoñra istiʿmāl oluna.

(3) Boḳraṭ-ı Fażılıñ Ḳavli

(4) (Eger) vecaʿ użv-ı ʿāliyede olsa vecaʿ ṭarafından faṣd olunur. (5) (Zebr) şol ṭamar ki ḳalbe ḳarīb mürūr iderek ṣaġ cānibe gelür. (6) Ṣolundan faṣd olur didi.

(7) Şeyḫ İbn-i Sinā Didi Ki

(8) İbtidā ki ṣāfineden faṣd olunur. (Baʿde) ʿarżan muḫālif-i bāseliḳūn (baʿde) (9) (āḫir ṭarafından) faṣd ideler deyü emr itmişdir. Bu ẕātü'l-cenb ḥaḳḳında (10) (ḥükemā-ı müteḳaddimīn uzun uzadı maḳāleler itmişdir. (Ḥükemādan murād) (11) (Merfes Anṭoniyos), (Şeyḫ İbn-i Sinā), (Cālinūs), (Urinos), (12) (Murḳadüs), (Palaṭarus), (Salpos ṭabīblerdir.) (Ḥāṣıl-ı kelām enfaʿ (13) ve efżal olan marīżiñ ḥālinden añlayup ve keşf idüp şu sefūfları (14) ve şu ʿilācları tertīb üzre vireler.

(15) Ṣıfat-ı Sefūf Budur

(16) (Şevketü'l-mübāreke yaʿnī ḳuşḳonmaz dikeni) 1 dirhem ve (ḳışr-ı fındıḳ) 1 dirhem ve (remād-ı (17) sereṭānü'l-bahrī) 1 dirhem ve (mercān-ı aḥmer) bunlardan birer dirhem aḫz (18) ve saḥḳ olunup aḫşam ve ṣabāḥ istiʿmāl oluna yaʿnī iki dirhem (19) aḫşam ve iki dirhem ʿale'ṣ-ṣabāḥ istiʿmāl oluna. ʿİnāyet-i Ḥaḳḳ ile defʿ (20) ola. (Diger) ʿilāc (şarāb-ı zūfā) 6 dirhem ve (şarāb-ı benefşenc) 6 (21) dirhem birer vaḳıyye (māʿü'ş-şaḳāyıḳ anınʿamāni) 6 dirhem ve (māʿ-i şevketü'l-mübāreke) (22) 13 dirhem, (lüʿlüʿ-i meshūḳ) ve (kehribā) 15 ḥabbe aḫz ve mezc olunup (23) cüllāb oluna. İstiʿmāl ʿalīüʿl-ṣabāḥ ac ḳarnına bir ḳaşıḳ ve yatacaġı vaḳt (24) bir ḳaşıḳ istiʿmāl oluna. Luʿāblar istiʿmāli daḫı nāfiʿdir. (Meşelā) (luʿāb-ı

[300]

(1) ḫaṭmī) ve (luʿāb-ı ayva) ve (luʿāb-ı bezr-i ḳaṭūnā) gibileri (şeker (2) ile) istiʿmāl ideler.

(3) (Bu ẕātü'l-cenb) didikleri bir marażdır ki gögüs içinde (yāḫūd) (4) ḥicābda çıban gibi bir āsi şişden olur. Anıñ da beş ʿalāmeti vardır. (5) Sıtması olur ve (ḥarāreti dāʾim olur) ve (sancusı olur) (6) ve (nefes ṭarlıġı olur) ve (ṣolur) ve (nabżı) münşāri olur) (7) yaʿnī (dāʾim destere gibi nabżı muḫtelif olur.)

(8) Buña ʿİlāc Budur

(9) (Eger ṭamarlar ṭolu ise) ve mādde ḥālā dökülmede ise de ṭaraf-ı muḫālifinden (10) ḳan alalar yaʿnī eger aġrı gögsüñ ṣaġ ṭarafında ise ṣol ḳoluñ (11) bāseliḳinden yā müşthereginden ḳan alalar. (Eger gögsüñ ṣol ṭarafında ise (12) ṣaġ ṭarafından ḳan alalar.) Eger mādde tamām inmiş ise aġrı ṭarafından ḳan (13) alalar.) Eger ḳan siyāh rengi dönüp ḳırmızı oluncaya ḳadar aḳıdalar) ve eger (14) ḳan ḳırmızı ise tā ḳanıñ siyāhı çıḳıncaya ḳadar aḳıdalar.) Zīrā bu marażda (15) gāh olur ki ḳırmızısı evvel çıḳup siyāhı ṣoñradan çıḳar. (Baʿde) (16) iḫtiḳān eyleyeler. Ḥuḳne-i līne ile (yāḫūd) melyen şerbetler ile telyīn ideler. (17) (Meşelā) ḫıyārşenbe balı gibi ve (yāḫūd) (gül-i mükerrer şerbeti) (yāḫūd) (ḳudret (18) ḥelvāsı gibi şeyler vireler ve (eger māddesi ġalīẓ ise veyā ḳatiliḳūn (19) maʿcūnı vireler. (Baʿde) arpa ṣuyuyla benefşe şerbeti vireler. (Eger sancu (20) sākin olmazsa) tekrār ḳan alalar veyā (papadya çiçeginiñ) ḳarʿa ve (inbıḳla) (21) çıḳan muḳaṭṭar ṣuyundan otuz iki dirhemini şeker ile içeler. Sancusı (22) teskīn olur ve terledir ve ʿillete ḫaft getürür, mücerrebdir ve eger (ṭavuḳ (23) yaġını) ṭatlu bādem yaġıyla ılıcaḳ ılıcaḳ gögse birḳaç kere süreler (24) (ve

baʿde) tāze tereyaġıyla yaġlayalar (ve baʿde) diyālītā merhemini ṭatlu bādem yaġıyla (25) ḳarışdırıp gögse sürseler (baʿde) (papadya yaġı) ve (ṭuraḳ otı (26) yaġını) süreler. Bunlar ġāyet nāfiʿlerdir.

[301]

(1) Ve Eger Uyḳusuzluḳ ʿĀrıż Olursa

(2) (ḫaşḫāş şerbetini) vireler (veyāḫūd) çekirdekler müstaḥlebin vireler. (3) (Yaʿnī) müstaḥlebin dimek (ḳavın), (ḫıyār), (ḳarpuz), (ḳabaḳ) çekirdekleriniñ (4) südi dimekdir. (Benefşe şerbetiyle) vireler. (Eger mādde deşilmezse sill (5) marażında ẕikr olunacaḳ ʿilāclarla ʿilāc eyleyeler. (Sill dimek) sıtmalı (6) öksürük ve (arıḳlıḳ) uyḳusuzluḳ dimekdir.)

(7) Maʿlūm Ola Ki Marīże Żaʿf Ve Fütūr Gelmeye Deyü Kemāl Derece

(8) Diḳḳat Olunmaḳ Lāzımdır Zīrā Ṣoñra Ṭabīʿatıñ Mādde-i Mimrażeye

(9) teftīḥ virüp bedenden ṭard ve defʿe kāfi ḳuvveti ḳalmamaġla yā marażıñ müzmin ve mümted (10) olmasına ve (yāḫūd) mühlik olmasına sebeb olur. Binā-ıʿaleyh her defʿa ḳan (11) alışdan muḳaddim nabżı ve (aʿrażı) ve (ṭabīʿatıñ ḳuvvāsını) ve (ḫoşca teʾemmül) (12) ve mülāḥaẓa) ve birbirleriyle muḳābele eyledikden ṣoñra aña göre icrā-ı ʿamel (13) olunmaludur ve daḫilā-ı sāʾir her güne iltihāblardaki miṣillü melyen ve muḥallil ve muṭarrā (14) çoḳ şerbetler ve ʿilāclar istiʿmāli münāsibdir.

(15) ʿİlācları Bunlardır

(16) (ʿAyn-ı seraṭān) 20 buġday, (yıḳanmış güherçile) 10 buġday birbirine (17) ḳarışdırup sefūf oluna ve birden istiʿmāl oluna.

(18) Diger ʿİlāc

(19) (Yıḳanmış güherçile) 1 dirhem, (ribās şurubı) 8 dirhem aġac mürveri (20) çiçegi ṣuyı) 48 dirhem cümlesi ḳarışup her iki sāʿatde (21) iki ḳaşıḳ istiʿmāl oluna.

(22) Diger ʿİlāc

(23) (Ḫām arpa) 24 dirhem, (ṣāfī ṣu) 384 dirhem yarım sāʿat ḳaynadup (24) süzüldükden ṣoñra (yıḳanmış güherçile) 1 dirhem, (sirkencübīn sāde) (25) yāḫūd (ṣāfī bal) 16 dirhem żamm olunup istiʿmāl oluna.

[302]

(1) Diger ʿİlāc

(2) (Ayrıḳ köki) 38 dirhem ṭoġrayup yetecek ḳadar ṣu ile yarım sāʿat (3) ḳaynadalar. Baʿde süzüp 192 dirhemine yıḳanmış (güherçile) 1 dirhem, (4) (ribas şurubı) 16 dirhem żamm idüp her iki sāʿatde bir fincān istiʿmāl (5) ideler. (Eger bu z̲ātü'l-cenbe diger ʿilāc tertīb oluna.) Egerçe miʿdede ṭolġunluḳ (6) ʿalāmeti ḥis olunur ise

(7) Bu ʿİlācları Tertīb İtmeli

(8) (Ḳırim ṭarṭir) 3 buġday, (sermeżāʿaf) 30 dirhem, bu ikisi ḳarışdırılup (9) sefūf oluna. (Diger ʿilāc) (pulıḳırset ṭuzı) 3 dirhem, (Bec şehriniñ (10) melyen içme ṣuyundan) 28 dirhem bunlar ḳarışup birden içile, ziyāde fā'ide ider. (11) (Diger ʿilāc (sedef otı ṣuyı) 64 (beş kök ṣu şurubı) 16 dirhem (12) (ḳunter-i yerevā tentūresi) 2 dirhem ḳarışdırılup her iki sāʿatde bir andan iki (13) ḳaşıḳ istiʿmāl oluna.

(14) Maʿlūm Ola Ki Z̲ātü'l-Cenb Marażı Ekşeriyā Tükürmekle Defʿ Olur

(15) Bu marażıñ yedi günden ziyāde mümted oldıġı nādirdir. Dördünci günde defʿ (16) oldıġı vardır.

(17) Lākin Şu ʿİlāclar Daḫı Münāsibdir

(18) Yıḳanmış (güherçile) 6 dirhem) yıḳanmış terledici demürbozan) 1 dirhem, (19) (sirkencübīn) sāde 12 dirhem, (gelincik çiçegi şurubı) 12 dirhem, (aġac (20) mürveri çiçegi ṣuyı) 64 dirhem cümlesi ḳarışdırılup her iki (21) sāʿatde bir andan birer ve ikişer ḳaşıḳ istiʿmāl oluna.

(22) Ve Z̲ātü'l-Cenbe Mübtelā Olanlar Gündüz Aralıḳda Yā Gāh Bir Şedīd

(23) Üşümek Ve Şedīd Ṣuṣamaḳ Ve Öksürügi Ṣıḳ Ṣıḳ

(24) ve uyḳusuzluḳ ʿārıż oldıġı vaḳtinde ḳan almaḳ icāb itmeyüp mülāyim (25) şurublar vireler. (Binā-ı ʿaleyh) yumşadıcı ʿilāclar tükürdici devālar

[303]

(1) istiʿmāl itdirmek münāsibdir. (Devālar budur) (afyon ḫulāṣası) 1 (2) buġday (tāze bādem yaġı) yāḫūd (tāze bezīr yaġı) 8 dirhem. Bu ikisi (3) ḳarışup aḫşam cümlesi birden içile, şifā bula.

(4) Z̲ātü'l-Cenb İçün Mücerreb Bir ʿilāc Daḫı Budur

(5) (Aḳ günlük) 1 dirhem, (saḳız) 1 dirhem, (meyān balı) 4 dirhem (6) kefāf miḳdārı (teramenti ile yoġurılup dörder buġday miḳdārı ḥabblar (7) yapılup üç sāʿatde bir anlarıñ iki dānesi istiʿmāl ve üzerine bunuñ (8) alt yanındaki şerbetleriñ birinden bir iki fincān içile.

(9) Diger ʿİlāc Eger Öksürükle Balġam Giderse

(10) bu ʿilācı tertīb ideler. (Arpa) 24 dirhem, (sibistān) ve (ʿunnāb) (11) ve (süsen köki) ve (incīr) ve çekirdeksiz (ḳızıl üzüm) ve (benefşe) (12) bunları güzelce ḳaynadup her iki sāʿatde bir fincān içe. Birḳaç (13) gün evvel yedikleri ṭaʿāmdan ḫafīf ṭaʿām yiyeler, mücerrebdir. Şifā bula. (eger balġam (14) zaḥmetiyle olursa) (şarāb-ı zūfa) vireler ve (ġıdāsı kepek ṣuyuyla) bulamac (15) pişüreler. Bādem yaġıyla şeker ḳatalar, içüreler. Bu maṭbūḫuyla tenḳıye ideler. (16) (Benefşe) ve (lisānpür) her birinden beşer dirhem, (sibistān) otuz dāne, (17) (ḫıyārşenber felüs) on beş dirhem baʿż kişiye yigirmi dirhem vireler. (18) (Şeker) otuz dirhem.

(19) Bir Kimseniñ Āvāzı Ṭutulsa ʿİlācı Budur

(20) (Çekirdeksiz ḳızıl üzüm), (incīr) ṭoġrayup (bādem yaġıyla) ışladalar. (21) Her ṣabāḥ ol ışlanmış üzümden yigirmi dāne (baʿde) (incīrden) bir miḳdār (22) yiyüp aġzında kebābe dutalar nāfiʿdir. Yumurṭayı (rafadan pişürüp) (23) ṣarısın (şeker) ile yiyeler ve (südi) ve (şeker) ile yiyeler ve (kepek) (24) ṣuyuyla bulamacı şeker ile yiyeler daḫı (ketān toḫumı) ḳavırup (şeker) (25) ile ekl ideler. Küllī fāʾidesi görilür ve (baḳla) ṣuyı içeler (26) ol daḫı nāfiʿdir.

[304]

(1) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm Ola Ki Sekizinci Bāb Ẕātü'r-Riye Taʿbīr

(2) Olunan Āsi Şişler Beyānında Olıcıdır

(3) Bu bir āsi şişdir ki ekṣeriyā (aḳcigerde) olur ve sıtması olur (4) ve öksürür ve nefesini gücle alur virir. (Bunuñ sebebi) ekṣeriyā ḳandan (5) olur ve gāhice balġamdan daḫı olur. (Bu ʿilletiñ ʿalāmeti) yañaḳları ḳızıl (6) ve nefesi ṭar olur ve nefes almaḳda zaḥmet çeker. Dili siyāh olur (7) ve gāhice ṣarı olur.

(8) Maʿlūm Ola Ki Ẕātü'l-cenb İle Bu Ẕātü'r-riye Beyninde Farḳ

(9) budur ki egerçe ikisinde daḫı öksürük olur ve (sıtma) ve nefesi ṭar (10) olur ammā ẕātü'l-cenbde ṣancı olur ve ẕātü'r-riyede aġrı ve aġırlıḳ ḥis (11) olunur (ve ẕātü'r-riyede) ne ḳadar ṣu içse ṣusuzluġı defʿ olmaz. (Ammā (12) ṣoġuḳ havada ḥarāreti ḫaft bulur. (Bu ʿillete ʿilāc) evvelā ḳan alalar (13) ve ḫuḳne-i līne ile iḫtiḳān eyleyeler ve ḫıyārşenbe balın ṭatlu bādem yaġıyla (14) ḳarışdırup vireler. (Eger aġrı) gögsüñ iki ṭarafında olursa iki (15) ḳoluñ bāseliḳlerinden ḳan alalar. (Baʿde) münżacāt vireler. Meşelā (zūfā) ve (beyan (16) köki) ve (incīri bal) şerbetiyle vireler (ve bu terkīb ẕātü'r-riyeye ġāyet (17) nāfiʿdir. Her ḳanġı sebebden olursa olsun.

(18) Ṣıfat Ve Tertībi Budur

(19) Dört dirhem (baldırıḳara) ve (zūfa) ve isḳābeyūza ve (gelincik çiçegi) (20) her birinden birer ṭutam (sibistān) ve (ʿunnāb) her birinden on bir dāne ve (incīr) (21) dört dāne, (ebegümeci toḫumı) ve (ḳavun çekirdegi) her birinden iki dirhem, (22) (ḳızıl üzüm) sekiz dirhem. Bunları güzelce ḳaynadup süzeler ve (nebat (23) şekerini) ezüp cümlesini ḳatup içeler. Menāfiʿ-i keşīresi müşāhede olunur, (24) ġaflet olunmaya.

[305]

(1) Ẕātü'r-riyeye Mübtelā Olanlara

(2) Öksürük ṣıḳ ṣıḳ geldigi vaḳtde şu tertīb olan melyen şerbetleri (3) içürürler ise ziyāde nefʿ görürler. Tertīb-i şerbet bunlardır (ḫātem köki) (4) sekiz dirhem, (ḫātem yapraġı) iki ṭutam. Bunları ṭoġrayup yarım sāʿat (5) ḳaynadalar ve süzüp yüz ḳırḳ dirhemine yıḳanmış bir dirhem (güherçile) ve (sirkencübīn) (6) sāde on altı dirhem żamm idüp her iki sāʿatde bir andan bir fincān (7) ılıcaḳ ṣu ile içeler, mücerrebdir. (Diger ʿilāc) aġac mürveri çiçegi bir buçuḳ (8) ḳabża, (ebegümeci yapraġı) bir buçuḳ ṭutam ṭoġrayup ḳaynadup istiʿmāl (9) oluna. (Diger ʿilāc) bu ẕikr olunan şerbetler ile bu ʿillet külliyā defʿ olmaḳ (10) mümkündür ʿazīzim bi-iẕni'llāhi Teʿālā. (Bu maraż pek çoḳ kere selāmetle nihāyet bulur (11) ve lā-aḳall baʿżā ṣıḳ ṣıḳ gelüp az vaḳtde ḳārūre dibinde ḳızımtıraḳ cerāḥatlü (12) bir posa peydā ider. İdrār vāsıṭasıyla ve līnet ve ishāl ṭarīḳiyle daḫı (13) defʿ ve zāʾil olur ve (vüsʿatlu) burun ḳanı ẓuhūrı hemān ekşeriyā pek (14) serīʿ bir ifāḳat getürür. (Kifāyet) idecek ḳadar ḳanlar alına.

(15) Eger Marīżiñ Başında Bir Seme Ve Sersemlik Var İse

(16) ve ṣayıḳlama (yāḫūd) ḥareket-i teşennüciye ḥis olunursa derʿaḳab (17) ṭabanlarına şu tertīb olunan māyei urmaḳ münāsib ve elyaḳ olur. Ġaflet (18) olunmaya. Bi-iẕn-i Ḫüdā defʿ olur. (Keskin etmek mayesi) ṭoḳsan altı (19) dirhem yetecek ḳadar sirkeyle yoġurılup ṭabanı altına evrile. (Şāyed) (20) bunuñla teskīn olmazsa bacaḳlarıñ ḳaba etlerine pehlivan yaḳıları acımaḳ (21) sezādır.

(22) Maʿlūm Ola Ki Eger Marīż Gicelerde Şedīd Ve Ḳurı

(23) Öksürükden Rāḥatsız İse

(24) (Afyon ḳarışmış) şu ʿilācları tertīb idüp istiʿmāl itdirmek lāzımdır (25) ʿilāc bunlardır (ṭatlu bādem) on iki dirhem seviye alınup süzile

[306]

(1) ve ṭoḳsan altı dirhemine aḳ ḫaşḫāş şurubı sekiz dirhem żamm olunup (2) yuḳaruki gibi istiʿmāl oluna. (Diger) ʿilāc (afyon ḫulāṣası) (3) bir buġday, (ṣıḳılmış ṭatlu bādem yaġı) yāḫūd (bezir yaġı) sekiz dirhem (4) ḳarışdurup aḫşam cümlesi birden içile. (Diger) (afyon ḫulāṣası) (5) bir buġday, (ʿayn-ı seraṭān) on beş buġday. Bunlar birbirine ḳarışup sefūf (6) olunup birden istiʿmāl oluna. (Eger) öksürük bütün gice pek şedīd (7) ise ẕekeri ānfā sebḳat iden (afyonı) ʿilāclardan aḫşam virilmek (8) münāsib olur. (Baʿż kere) daḫı ẕātü'r-riyeden ṣoñra aḳcigerde bir güne (9) ḳalur ki bu ṣalābet eger büyük ise ḫasta ṣırtında bir aġırlıḳ ḥis (10) ider ve ʿusretle teneffüs ider ve her güne ḥareketle der-ʿaḳab bīṭāb olur (11) ve yataḳda yalıñız arḳası üzerine yatabilür. (Bu miṯillü ʿilāc) melyen şerbetler (12) vireler. (Baldıran ḫulāṣası) dört dirhem üçer buġday miḳdārı (13) ḥabblar ideler ve günde üç kere anlar ikişer dānelerini istiʿmāle başlayup (14) giddikce ṣūret-i miḳdārını artıralar. (Diger) (venedik ṣābūnı) 4 dirhem, (15) (baldıran ḫulāṣası) 4 dirhem birbirine ḳarışdurup üçer buġday miḳdārı (16) ḥabblar olunalar. Günde üçer ḥabb istiʿmāl ideler. (Diger) ve (nedik (17) ṣābūnı) 1 dirhem, (çadır uşaġı) 1 dirhem, (raʿūf ḥabbı) 2 dirhem, (18) yetecek ḳadar (iksīr-i ẕevāü'l-ḥāṣṣa) ile üçer buġday miḳdārı ḥabblar yapılup (19) yuḳaruki gibi istiʿmāl ideler.

(20) Ḥafaẓan Allāh Ve Ekṯeri Bu ʿİlletleriñ Ṣāḥiblerinde

(21) gögsi üzerinde vesāʾir yerlerinde siyāh lekeler ẓāhir olursa) (22) eyü maʿnā olmayup mūcib esefdir. (Keẕālik) bu ẕātü'r-riye marażı kendüden (23) muḳaddem

ṭabīʿata fütūr ve aḫlaṭın ifrāṭla ġılẓet yāḫūd inḥilāl (24) ve ḥarāfet ve ʿufūnet getürmüş bir ḥummā-ı ʿufūniye (yāḫūd) iltihābiyeden (25) neşʿet eyledik de hemān daʿimā mehlekedir. (Anıñçün) bu maḳūle iltihāb veyā (26) (maraż-ı frengide) usḳurbuṭda dāʾimā pek ḫıẓırludur.

[307]

(1) Ey Aḫı Böylece Ẕikr Olunan Ḫastalara

(2) ekṯeriyā çoḳ çoḳ derletmek lāzım gelüp şu ʿilācı tedāvī ideler. (3) (Yıḳanmış güherçile) 1 dirhem, (aġac mürveri çiçegi murabbāsı) 16 dirhem, (4) (emīrbāris şurubı) 8 dirhem, (aġac mürveri çiçegi ṣuyı) 64 (5) dirhem.) Bunlar ḳarışdırılup her sāʿatde bir andan iki ḳaşıḳ istiʿmāl oluna. (6) (Diger) ʿilāc (yıḳanmış güherçile) 1 dirhem, (yıḳanmamış) ve terledici (7) demürbozan) 1 dirhem, (aṭa ṣoġanı sirkencübīn) 16 dirhem, (gelincik (8) çiçegi şurubı) 8 dirhem, (rāziyāne ṣuyı) 64 dirhem bunları bir yerde (9) ḳarışdurup her iki sāʿatde bir andan bir fincān istiʿmāl oluna.

(10) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Ola Ki Ṭoḳuzuncı Bāb Sill

(11) Taʿbīr Olunan ʿİllet Beyānında Olıcıdır

(12) ve bu sill ḫalḳ içinde verem dirler, meşhūrdur. (Daḫı) sıtmalı öksürük (13) ve (arıḳlıḳ) ve (uyḳusuzluḳ) ile de taʿbīr olunur. (Bu bir marażdır ki) (14) aḳcigerde olur ve buña bir ḥummā-ı daḳḳ ʿārıż olur. Dāʾimā ḥarāreti (15) aḳcigerden gitmez ve aḳcigerde olan yara ekṯeriyā başdan iner. Bir ḫılṭ-ı (16) ṣafrāvīden ve (yāḫūd) bir ṭuzlı ḫılṭdan ṣoñra ḥāṣıl olur (17) ve gāhice ḳan tükürmekden ṣoñra olur.

(18) Ve Gāhice Ẕātü'l-cenbden Ve Ẕātü'r-riyeden Ṣoñra

(19) İntiḳāl ṭarīḳiyle ʿārıż olur. Bu maraż ṣāḥibiyle muḫteliṭ olan ādemlere (20) evvelā sor ve bu maraż ekṯeriyā on sekiz yaşından otuz beş yaşına (21) varıncaya ḳadar ʿārıż olur ve bu marażıñ ʿalāmeti ibtidā bir ince (22) ḥafīf ḥummā olur ve ḳurı öksürügi olur ve ṭaʿāmdan ṣoñra (23) ḥarāreti ziyāde olur ve gitdikçe ḥarāret müşted olup beden arıḳlamaġa (24) başlar ve nefesi ṭar olur. (Ammā bu marażıñ) āḫirinde öksürmekle (25) müdevver beyāż iriñ çıḳmaġa başlar ve fenā rāyiḥası olur. Çıḳan şey ile

[308]

(1) balġamıñ farḳı budur ki balġam ṣuyuñ dibine batmaz alā bu çıḳan şey ile (2) batar. (Ḥaḳḳ-ı Sübḥāna ve Teʿālā ḥażretleri şāfīdir.) Eṭıbbāyı sebeb ḫalḳ (3) itmişdir. (Bu maraża ʿilāc) ġāyetle müşkildir. Ḥattā bu marażıñ ʿilācında ḥekīmler (4) ʿāciz ḳalmışlardır ve baʿżılar luṭf-ı Ḥaḳḳa iʿtimād ve istinād idüp ʿilāc iderler (5) ve eger ʿalīl żaʿīf bulmazdan evvel henüz ḳuvveti bāḳī ve yerinde iken (6) biʿināyetuʾllāh Teʿālā ʿazze ve celle ʿilāc mümkündür. (Ammā ṭabīʿata żaʿf geldikden ṣoñra) (7) ʿilāc mümkün degildir diseler baʿīd degildir. Evvelā bu marażıñ ʿilācı (8) bedeni ḳavī ise tenḳıye eyleyeler. Müshilātdan olaraḳ (ḳudret ḥelvāsı) (9) on beş dirhem alup (ve piliç ṣuyuyla) ḥall eyleyüp içeler ammā (10) müteʾaḫḫirīn (ḫıyārşenbe balını) (beyan balıyla) ve (nebāt şekeriyle) virirler (11) ve (Efrenc eṭıbbāsınıñ müteʾaḫḫirīni) bu maraża (rāvend virmegi) tecvīz eylediler. (12) (Meşelā) iki dirhem (rāvend), altmış dirhem (mā-i cübn ile) ışladalar (13) ve bir pārecik (sünbül-i hindī) ḳoyalar. (Baʿde) süzüp vireler (14) ve (yāḫūd) bir miḳdār (gül meker şerbeti) ve (yāḫūd) (ḳudret ḥelvāsı) (15) veyāḫūd (benefşe şerbeti) vireler ammā bu zamānda Frenkler ḳaplumbaġadan bir şerbet (16) iḥdaṣ itmişler. Vāḳiʿü'l-ḥāl ġāyet nāfiʿdir.

(17) Verem İçün Şu Maʿcūnı Daḫı Tertīb İdeler Nāfiʿdir

(18) (Deliksiz incü) 2 dirhem ve (deliksiz mercan) 2 dirhem, (ḳızıl köpek (19) başınıñ küli) 7 dirhem, (ḳız ṭoġuran ḳadın südi) 3 dirhem, (çıñ balı) (20) 14 dirhem. Bunları güzelce maʿcūn idüp birer dirhem ekl ideler.

(21) Maʿlūm Ola Ki Ṣıfat-ı Şerbet Budur

(22) (Ḳavrulmuş arpa) 24 dirhem ve (ırmaḳ yengecinden) on iki dāne pak (23) yıḳayalar ve ḳaplunbaġa etinden yıḳanmış ola. On altı dirhem (baldırıḳaranıñ (24) iki dürlüsünden yarımşar ṭutam ve yapışḳan otı ve zūfā ve andız köki

[309]

(1) ve reʿyü'l-ḥammāme ki Frenkler aña bir binā ile taʿbīr iderler ve (ṣıġırḳuyruġı) (2) didikleri ot ve (ışırġan dikeni yapraġı) her birinden birer ṭutam, (defne (3) yemişi) ve (beyāż ḫaşḫāş toḫumı) her birinden 4 dirhem, (ʿunnāb) (4) ve (sibistān) ve (ḳuru üzüm) her birinden sekiz dirhem. Bunları ṣu ile (5) ḳaynadup (baʿde) süzeler ve kifāyet miḳdārı şeker ile ḳaynadup ḳıvāma (6) getüreler. Kifāyet miḳdārı şerbeti on altı dirhemdir. Ṣabāḥ vaḳtinde (7) içeler ve bu maraża (ḳız emzirir ḳadın südi) ve (eşek südi) ġāyet (8) münāsibdir. Eger bunlar bulunmazsa (tāze keçi südi içireler

münāsibdir. (9) Eger bu südleri (ḳaplunbaġa) şerbetiyle vireler daḫı münāsibdir lākin (10) süd içirmek herkesiñ kārı degildir. Belki eṭıbbā-ı ḥaẕāḳ kārıdır ki (11) marīżi göre (eger) ʿufūnetden ḥummāsı yoġise virmeyeler. Zīrā süd (12) ʿufūnete imdād ider. Bu taḳdīrce ḥarāreti ziyāde olur. ʿAlīliñ telefine (13) bāʿiṩ olur. Baʿż eṭıbbā muṭlaḳ südi nāfiʿ iʿtiḳād idüp mizāc-ı (14) marīżi tefaḳḳud itmedin ġaflet idüp süd içirirler. Bu terṭīb ile (15) ʿillet-i ʿalīli ziyāde idüp helākına sebeb olur. (Ammā mā-i cübn) bu marażıñ (16) ibtidāsında ve āḫirinde nāfiʿdir. Żararı yoḳdur. Bedeni terṭīb idüp (17) semirdir ve māddeleri taṭhīr ider. Pāk eyler, ġāyet münāsibdir. (Efrenc ṭabīblerinden (18) Alḳus ḥekīm der ki bir kişiye bu seyl marażı ʿārıż oldı. (19) Günā gün ʿilāclar eylediler fāʾide eylemedi. Biz (bu maʿcūnı) terkīb eyleyüp (20) virdim. Şifā buldı. Bu maʿcūn ġāyet nāfiʿ bir maʿcūndur.

(21) Ṣıfat-ı Maʿcūn Budur

(22) Mesḫūḳ (mercān) ve (kehribā) ve (ḫavelān) ve (ṭīn-i maḫtūm) (23) ve (teke ṣaḳalı) ve (beyan köki) ve (beyan balı) ve (ṭebāşīr) (24) ve (ve çekirdekler) ve (żamġ-ı ʿarabī) ve (keṩīra) ve (gül ḳurusı) (25) her birinden birer dirhem (ve çam fıstıġı) ve (ṭatlu şam fıstıġı) (ve bādem) (26) her birinden ikişer dirhem bu meẕkūrātı saḥḳ idüp ve kifāyet miḳdārı

[310]

(1) gül-be-şeker ile ḳarışdırup maʿcūn eyleyeler. Ṣabāḥ ve aḫşam üçer (2) dirhem ḳadar istiʿmāl ideler ve (dāʾimā) bu marażıñ ṣāḥibi bu marażda (3) (iki gül-be-şekeri) ṭaʿām yer gibi etmek ile yiye ve ḳādir oldıġı mertebeyi (4) deriġ etmeyüp her gün yiyeler.

(5) Ġıdālardan Münāsib Olan

(6) oġlaḳ eti ve piliç eti ve paça yiyeler ve siñiri pālūze ve erişte aşı (7) yemek münāsibdir. (Bādem) herizesi ġāyet nāfiʿdir. (Eger) nāzlesi var ise (8) bādem ile (beyāż ḫaşḫāşı) dögüp ve südin çıḳarup ve nebat (9) şekeri ḳatup içüreler ve ṣu yerine arpa ṣuyunı içüreler. (Eger (10) ṭabīʿat) arpa ṣuyunı ḳabūl eylemezse lisan-ı ṩevr ṣuyunı içeler. (Eger) (11) andan daḫı tenfīr iderse nīsān ṣuyı içeler ve (ġam) (12) ve (ġuṣṣadan) ve (yaş yerlerde oturmadan iḥtirāz ideler. Vallāhu aʿlem (13) biʿl-ṣavāb.

(14) Diger Öksürügi Ḳaṭʿ İder Sefūf

(15) (Afyon ḫulāṣası) 1 buġday, (ʿayn-ı sereṭān) 15 buġday. Bunlar (16) ḳarışdırılup sefūf olunup istiʿmāl oluna, mücerrebdir.

(17) Fī-Cemūdü'ṣ-Ṣadr Yaʿnī Ṣadrıñ Ṭöñmesidir Ki Berdü'ṣ-Ṣadr

(18) İle De Taʿrīf İderler

(19) Bu ʿilletiñ sebebleri hava-ı bārideniñ müṣādesinden ve (yāḫūd) (20) ṣadra dāḫilen veyā ḫāricen ṣelc vuḳūʿundan ve (yāḫūd) miyāh-ı (21) bāridede ṣenā ve relik itmekden ʿużlet-i ṣadr ve ḥicāb-ı retiyeye (22) bürūdet-i keṣīre vāḳiʿ olmaġla mecrā-ı ṭabīʿi üzre inḳıbāż ve inbisāṭı (23) mümkün olmadığındandır ve eṭıbbā-ı müteḳaddimīn (afyon istiʿmālinden daḫı ḥāṣıl (24) olur didiler daḫı (ḳurşun eriden üstelerde) daḫı çoḳ olur (25) didiler.

[311]

(1) Bu ʿİlleti Ẓevb İtmeniñ ʿİlācınıñ Ṣıfatı Budur

(2) (Dühnü'l-ḳıst) ve (dühnü's-süsen) ve (dühnü'l-cünd-i sebīdester) gibi edhān-ı (3) müsenḥaneyi cemʿ idüp memez ve cāṭılā ve (yāḫūd) (seẓāb) (4) ve (saʿter) ve (ḳutenec bir nevʿ papadyadır) ve (ḫaltīt yaʿnī ḳaṣnī) ve (afsentīn) (5) ve (cünd-i bidester yaʿnī ḳunduz ḥayāsı) gibi edviye-i ḥārreyi (ʿasel) (6) ve (cevz-i bevvā) żımād idüp istiʿmāl ideler ve bu ʿilletden (7) şarāb-ı ʿatiḳa) miḳdār-ı ḳalīl ḫaltīt-i żamm) ve ḥall olunup tecerruʿ (8) oluna. Bu bir ʿilāc-ı lānaẓīr ve devā-ı serīʿü't-teʾṣīr olur.

(9) Diger Emrāżü'l-ḳalb

(10) Maʿlūm ola ki ekṣeriyā ʿārıż olan sūʾ-i mizāc-ı ḥār olur. Nitekim (11) ḥamiyātda keṣīrü'l-vuḳūʿdur. Mādemki ḳalbe suʾiyye gelmeye ḥummā ʿārıż olmaz. (12) Sūʿ-i mizāc-ı ḥārıñ sebebi (yā bādi) (yāḫūd) (bedenīdir.) Ammā sebeb-i (13) bādisi ḥareket-i müfrite ve meşī ve keṣret-i (şitāb) ile zaḥmet (14) ve (taʿab) ve infiʿālāt-ı nefsāniyeden ifrāṭ-ı sürūr ve (ġam) ve (ġażab viren) (15) nesnelerden ḥādiṣ olur.

(16) Ve Sebeb-i Bedenīsi

(17) Aḫlaṭ-ı müteaffine-i reddiye ve (ḥamiyāt-ı ġażabiye-i bāiye) (yāḫūd) bir (nicār-ı ḫāre-i (18) mażarranıñ) irtifāʿı bāʿiṣ olur. (Bu ʿilletiñ ʿalāmeti) ʿalīliñ nefes (19) ve

nabżı ʿaẕīm ve serīʿ ve mütevātir olup ṣadrında şiddet-i (20) ḥarāret ve ifrāṭ-ı ʿaṭş ve hava-ı bārideden istirāḥat itmekdir (21) ve emkine-i bāridede sükūnet bulup bir sebeb-i āḫir ġayr-ı mevcūd iken (22) mecmūʿı bedeni mahzūl olmaḳ ve (serīʿü'l-ġazab) olup (şefeteyn) (23) ve lisān ḳurumaḳdır.

(24) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm Ola Ki

(25) Bunuñ ʿilācı eger mādde olup ġalebe-i demm müşāhede olunursa evvelā

[312]

(1) yā sülūḳden faṣd ideler ve eger ṣafrā ġālib ise (şarābü'l-verdü'l-mükerrer) (2) veyā (terencübīn) ve (temirhindī) ile yāḫūd (Aḳrabādin'de ẕikr olunan) (3) edviye-i müshileʾ ṣafrā ile ishāl ideler. (Baʿde) ḥarāret-i ḳalbi (4) teskīn ve tefrīḥ içün edviye-i ḳalbiye-i müberride ve müferriḥe istiʿmāl ideler. (5) (Ya ḥarāret-i ġarīziye) ʿalīli muḥāfaẓa içün baʿż devālar ve edviye-i (6) ḥārre daḫı żamm ideler ve (edviye-i ḳalbiyeden) keşīr-i alā istiʿmāl olanlar (7) (mercān) ve (lüʿlüʿ) ve (ṭīn-i ermenī) ve (ṭīn-i maḥtūm) ve (ḳaranü'l-aylü (8) 'l-müdebber) bıṭrıḳü'l-felāsefe ve (ṣandal) ve (ʿanberbāris) ve (ribās) (9) ve (ḥummāżü'l-ebraḥ) ve (lisānü'ş-şevr) ve (benefşec) ve (el-verd) ve ḥummāż (10) gibilerdir.

(11) Ve Mürekkebātdan İstiʿmāl Olunan Maʿcūnlar Beyān Olunur

(12) ve (maʿcūnü'l-lüʿlüʿ) ve müferriḥ (ṣandaleyn) gibi ve emyāh-ı muḳaṭṭarlardan mā-i (13) muḳaṭṭar-ı ıḫlamur. Ez-cümle mā-i muḳaṭṭa ki emrāż-ı ḳalbiyede ġāyet münāsibdir.

(14) Ṣıfatı Budur Ki Ceydā Taṭhīr Olunmuş

(15) (ḫorūsı) yāḫūd (emlaġı) ḳıṭāʿ ḳıṭāʿ idüp bir ḳarʿaya vażʿ baʿde (16) (zehr-i lisānü'ş-şevrü'l-berī) ve (zehr-i lisānü'ş-şevrü'l-büstāni) ve (zehr-i benefşic) (17) ve (verd-i aḥmer) ve (zehr-i nīlüfer) ve (ḳışr-ı ebraḥ) her birinden ikişer vaḳıyye (18) (ḥabb-ı etrec) ve (ḥabbü's-sefercel) ve (bezr-i ḥumaż) her birinden nıṣf (19) vaḳıyye (marul toḫumı) ve (hindibā toḫumı) sefūf (devāü'l-lüʿlüʾü'l-bārid) ve (ʿanber-i eşhereb) (20) ve zaġferān her birinden bir buçuḳ dirhem hindibā ve (marul) ve ḳuzı ḳulaġı ve semiz (21) otı varaḳlarından yarımşar ḳabża ve bezūrāt-ı erbaʿa-ı bārideden her birinden sülüş (22) dirhem (ʿuṣāre-i ḥumāż) ve (ʿuṣāreü'l-ebraḥ) birer buçuḳ vaḳıyye māʾü'l-verd (23) ve mā-i lisānü'ş-şevr ve mā-i bādir-i baḫbuye her birinden

birer raṭl aḫẕ olunup emlaḳ-ı (24) meẕkūruñ üzerine ilḳā olunup taḳṭīr ideler. Miḳdār-ı istiʿmāli bir vaḳıyyeden bir (25) buçuḳ vaḳıyyeye varıncadır ve maḥal-i ḳalbe baʿż naṭūlāt ve ḳayrūṭı ve merāhim-i (26) bāride vażʿ ideler. Ez-cümle ṣandal ve gül-āb ve ḫall gibi merhem-i ṣandaleyn (27) ve (dühnü'l-verd) ve (dühn-i nīlüfer) ve (dühn-i benefşic) ve bunlar miṯillü edviye-i (28) mebrūde istiʿmāl oluna.

[313]

(1) Ey Aḫı Daḫı Ḳalbe Gāh Bir Bürūdet ʿĀrıż Olup ʿAlīl

(2) Żaʿīf Ve Ḫavfnāk İder

(3) Bu ʿilletiñ sebeb-i bādiyesi zaḥmet ve ḫavf çekmekden ve istinṣāḳ- edviye-i (4) bāride ve eşyā-yı müberride istiʿmāl itmekden ḥāṣıl olur ve sebeb-i maddiyesi (5) ḫılṭ-ı balġamiye-i bāride ile ḫılṭ-ı sevdāvīye ve gāhice incīre-i bāride-i reddiyeden (6) ḥādiṯ olur. Bu sūʿi'l-mizācıñ ḳalbde olan ʿalāmeti nabżı ṣaġīr ve baṭī (7) mütefāvit olur. Nefesi, ḳuvveti żaʿīf olmaḳdır ve bu ʿillete mübtelā olan ġāyet (8) ʿiḳām ve aʿṣal-ı merḥamet ve ṣāḥib-i şefḳat olur. Eşyāyı ḥārdan (9) istirāḥat bulmaḳdır.

(10) Bu ʿİlletiñ ʿİlācı

(11) Edviye-i ḥārre-i ḳalbiye ile ḳalbi teshīn ideler ammā lāyıḳ olan budur ki ʿalīliñ

(12) istiʿmāl-ı devāyı tedrīcle olmaḳ üzre taʿyīn ideler.

(13) Ḥükemānıñ İttifāḳı ʿAlīl-i Bāride-i Ḳalbiyeye ʿİlāc Bunlardır

(14) (Bārid-i rencbūye) ve (reyḥān) ve (iklīlü'l-cebel) ve (şevketü'l-mübāreke) (15) ve (inciliḳā) ve (ḳışr-ı nārenc) ve (ḫurāma) ve (dārçīn) ve (ḳaranfil) (16) ve zürnibāt) ve (besbāse) ve (ʿanber) ve (misk) ve ḳırmız (17) gibilerdir. Bunlardan ṭabīb-i ḥāzıḳ muṭābıḫ ve maʿācīn veyā sefūf idüp (18) istiʿmāl ideler.

(19) Ammā Mürekkebātdan Olan Maʿcūnuñ Ṣanʿatı Budur

(20) (Dārçīn) altı vaḳıyye yaʿnī 29 dirhem, 1 (ḳaranfil) ʿaded 12 (ṣandal) (21) 2 aṣġar dirhem (cevz-i bevva) 1 (ve besbāse) 1 dirhem bu aḫẕ ve daḳḳ olunup (22) bir şişeye ve vażʿ ve üzerine sekiz rıṭl ve rıṭl 44 dirhem ve rūḥü'l-şarābü'l-ḥālış (23) alḳā ve şehr aña melā-yı ḥamām-ı māriyede terk olunup baʿde't-taṣfiye içine şarāb ḳışrü'l (24) -etrec bir buçuḳ rıṭl, (misk) (ve ʿanber) südüs dirhem żamm ve ḥıfẓ-ı miḳdār-ı istiʿmāli

[314]

(1) ṭabībiñ reʿyine menūṭ bir keyfiyeddir. Bu maʿcūn ḳalbe ḳuvvet virmekde eṭıbba-ı ilhiye (2) ve mevhibe-i rabbāniyedendir.

(3) Diger Maʿcūn Ṣıfatı Budur

(4) Ḫamīre-i lisānü'l-ṣevr 6 dirhem, (ḫamīre-i verd) 3 dirhem, (etrec-i merbī) (5) 6 dirhem, (cevz-i bevva) 1 dirhem, (ḳaranfil) südüs dirhem. Bunlar aḫẕ olunup (6) on ṭoḳuz buçuḳ dirhem beyāż şeker ve miḳdār-ı kāfi gül ṣuyı ile maʿcūn ideler. (7) (Eger) bu ʿillet müstesḳīlerde vāḳiʿ oldıġı vaḳt tecfīf idici devālara (8) müracaʿat oluna. Meṣelā (mercān-ı aḥmer), (lüʿlüʿ, ġayr-ı meṣḳub) ve ḳaranü'l-aylü'l (9) - müdebber ve ṭīn-i maḫtūm gibi.

(10) On Beş Faṣldan Dördüncisi

(11) Sūʿi'l-mizācü'l-yābis fi'l-ḳalb gāh olur ki ḳalbe yubūset ʿārıż olmaġla (12) ʿalīl ġāyet naḥīfü'l-beden olur. Bu marażıñ sebebi ziyāde kedūreṭʿab ve zaḥmet (13) ve taḳlīl-i aġdiye ve eşribeye muvāẓabet ider yāḫūd keṣret-i tenāvül aġdiye-i yābise (14) veyā eşyāyı yābiseye mülāḳat veyā ġam ve ḥüzün ve seher ile keṣret-i istifrāġātdır (15) ve gāhice ḥummā-ı daḳḳiye ve teḫāfüt-i bedenden daḫı ḥādiṣ olur.

(16) Bu Gūna Olan Marażıñ ʿİlācı

(17) Eger marīżiñ (ġaşy ġālib olursa) cüllābü'ş-şaʿīrü'l-ḳıṣr ve bādem yaġı ṭatlu (18) ve (arpa ṣuyı) (ve lebenü'l-ḥalīb) (ve lebenü'l-eṣen) yaʿnī dişi merkeb südi yāḫūd (19) lebenü'l-māġidü eṭ-ṭarī eṣ-ṣen aʿṭā ideler ve eger lebenü'n-nisā olursa ʿilāc ve devā (20) mā-lā-kelāmdır ve eger ḥarāret-i şedīdesi olursa māʾü'ş-şaʿīr ile müstaḫric (21) luʿāb-ı bezr-i ḳaṭūnā ve şarābü'l-benefşenc ve şarāb-ı nīlüfer istiʿmāl ideler ve ġıdālardan (22) semek-i ḳarʿ ile şorbāc ideler ve ferāric ve asġīd-ı bāc memdūḥ ve müstaʿmeldir (23) ve terṭīb içün ʿalīli ḥammām-ı raṭbiyeye daḫudli ġāyet münāsibdir ve ʿalīliñ ṣadrına (24) benefşe ve bādem yaġları ile ṭılā ideler.

[315]

(1) Zīrā ḳalb aʿżā-ı reʾsiyeniñ eşrefidir ve bedende ibtidā ḥareket iden (2) ḳalbdir. (Āḫir sākin olan daḫı ḳalbdir) ve ana raḥminde aʿżālardan (3) evvel emrde ẓuhūr ve peydā olan ḳalbdir ve (bu ḳalb) rūḥ-ı ḥayvānīniñ (4) maḥalidir ve ḥarāret-i ġarīziyeniñ menbaʿıdır. Şekli ṣanavberi şeklidir. (5) Maḥali gögsüñ ortasındadır.

(Lākin) aşağı ince ucı şol ṭarafa (6) māʾildir ve (aḳciger) ḳalbi ḳaplamışdır ve ḳalbiñ yelpazesi aḳcigerdir (7) ve döşegi gibidir. Her ne cānibe yatsa ḳalb aḳcigere ṭayanur. Eya kemüklerine (8) ṭoḳunmadan ḥıfẓ ider.

(9) Maʿlūm Ola Ki Bu Emrāż-ı Ḳalb Çoḳ Vuḳūʿ Bulur

(10) Ammā cümlesiniñ ḫafaḳān lāzımıdır yaʿnī her biriyle miʿā ʿārıż olur. (El-ḥāṣıl) (11) ḳalbe bir maraż işābet itmez alā anıñla ḫafaḳān daḫı bulunur. (Pes) lāzım (12) oldığı bu ki lāzım cümle muʿāleceyi beyān idelim ve aḥfaẓ ve lā-teġafül (13) ey ṣāḥib-i ʿirfān.

(14) Maʿlūm Ola Ki Ḫafaḳān Deyü Yürek Ditremesine Dirler Daḫı Bu Ḫafaḳān İki

(15) Nevʿidir Biri Ḥarāretden Ve Biri Daḫı Bürūdetden Olur

(16) Bunlardan her biri yā mādde ile olur veyā māddesiz olur. (Sebebi bir şeydir ki) (17) ḳalbe elem virir ve ḳalb daḫı andan müteʿalim olup ḳaçar ve ditrer (18) ve gāhice yelden ve (yāḫud) yaramaz buḫārdan ḥādiṯ olur. Ol ḳalbe (elem viren (19) şey ki) sebeb ḫafaḳāndır. Yā biʾz-ẕāt nefes ḳalbe elem virir ve (yāḫūd) (20) ḳalbiñ perdesine elem virir. (Yāḫūd) ḳalbe yaḳın olan aʿżādan bir ʿużva (21) elem virir ve ol elem ḳalbe işābet ider. Naçar yürek daḫı anı defʿ-i (22) ṣadında olur ditrer ve (bu ḫafaḳān) aḫlāṭ-ı erbaʿanıñ her birinden (23) daḫı olur ve ḳalbe deverān demek ve rūḥuñ mecrālarında sedde (24) ḥāṣıl olmadan daḫı olur ve (baʿżā) aʿżādan yaramaz buḫār ḳalbe

[316]

(1) ṣuʿūd ider. (Meṯelā) miʿde gibi ve (ṭalaḳ) gibi ve (ālā temeni) (2) gibi bu taḳrīble daḫı (ḫafaḳān) ḥādiṯ olur ve (gāh olur ki) (3) cemīʿsiniñ müşāreketiyle olur. Sıtmalarda oldığı gibi (ḫuṣūṣā) (4) ḫummā ve bāʾiyede oldığı gibi ve (gāh olur ki) yaḳınında bir şiş peydā olur (5) ve (yāḫūd) perde-i ḳalbde bir ḳurd tekevvün idüp ʿillet-i meẕkūreye sebeb (6) olur (ve çoḳ) vāḳiʿ olur ki miʿdede yapışıḳ ḫılṭdan ve ḥiddetli ḫılṭdan (7) ḥāṣıl olur. (Gāhice) aḳcigerde cānib-i ḳalbde sedde vaḳiʿ olup (8) o sebebden nefes ḳalbe vāṣıl olmaz. Andan olur ve (bu nevʿi ḫafaḳān) cümleden yaramaz (9) ve muḫāṭaralıdır ve (gāh olur ki) ʿalīl düşüp helāk olur. (Gāh semūmdan) (10) ve (gāh ḳarın içinde ṣoġulcanlardan daḫı ḥāṣıl olur.

(11) İmdi Maʿlūm Ola Ki Eger Ḫafaḳān Ḥarāretden Olursa

(12) (ʿAlāmeti) bu ṣusuzluḳdur ki ḥarāreti ve ṣusuzluġı bir defʿa (13) murād üzre ṣu içmekle defʿ olmaz (ve ṣoġuḳ) hava istinşāḳıyla ziyāde (14) olur. Nabżı sürʿat ile olup nefesini daḫı tīz tīz alup virir (15) ve maġmūd olur ve ṣıḳılup ṭaralur ve sebebsiz (ġam) ve (ġuṣṣa) (16) peydā ider. (Eger) ṣoġuḳdan olursa nabżı baṭī olur ve nefesini (17) daḫı gic gic alup virir ve merḥametli olur ve ḫāif olur (18) ve ṣıcaḳ şeylerden ḥaẕẕ eyler. (Eger ḫafaḳān) yubūsetden olursa (19) nabżı pek olur ve bedeni ḳurı olur. (Eger ḫafaḳān) ruṭūbetden (20) olduysa nabżı yumşaḳ olur ve bedeni gevşek olur ve ṭabīʿatı cüzʾī (21) şeyden münfaʿil olur (ve'l-ḥāṣıl) el-eşyā-ı tenkeşiff-i bāżdaha ḳāʿidesi (22) üzre her şey żıddıyla münkeşif olur daḫı her mizācıñ ʿilācı (23) żıddıyla şifā bulur. (Yaʿnī ʿillet) ışıcaḳdan olduysa ṣoġuḳ (24) aġdiyeler ile tedāvī olunur. Ṣoġuḳdan olduysa ısıcaḳ ve ḳızdıracak (25) aġdiyeler ile tedāvī olunur. (Ruṭūbetden ise) yābisler ile yubūsetden

[317]

(1) ise muraṭṭıblar ile ʿilāc olunur. (Ḫafaḳān-ı ḥārre) ve issiden olan (2) cemīʿ emrāż-ı ḳalbe nāfiʿ olan edviye-i bāride bunlardır

(3) Maʿlūmuñuz Ola Ki Edviye-i Bārideden Evvelkisi İncü

(4) ve (mercān) ve (ṭīn-i maḫtūm) ve (ve kil-i ermenī ve (ṣandal) (5) ve (geyik boynuzı) ve (ʿanberbāris) ve (ve ḳuzı ḳulaġı) (6) ve (ribās) ve (turunc) ve (lisān-ı ṣevr) ve (aġac ḳavunı (7) ekşisi) ve (tebāşir) ve (kāfūrī) ve (nīlüfer) ve (ekşi elma) (8) Bu meẕkūrātıñ cümlesi ḫafaḳān-ı ḥārreye nāfiʿdir.

(9) Ve Ḫafaḳān-I Bāride Ve Ṣoġuḳdan Olan Cemīʿ Emrāż-ı Ḳalbe Nāfiʿ Olan

(10) Edviye-i Ḫārre Bunlardır

(11) (Oġul otı), (feslegen) ve (büberiye) ve (andız) ve (inciliḳā) (12) ve (turunc ḳabuġı) ve (aġac ḳavunı ḳabuġı) ve (ʿūd) ve (dārçīn) (13) ve (ḳaranfil) ve (zürnibāt) ve (zaġferān) (ve ʿunnāb) (ve misk) ve (ḳırmız) (14) Bu meẕkūrāt ḫafaḳan-ı bārideye nāfiʿdir.

(15) Ḳalbiñ Ve Yüreginñ Ṣoġuḳdan Ve Isıcaḳdan

(16) olan cemīʿ emrāża bi'l-ḫāṣṣa nāfiʿ olan bunlardır (yāḳūtuñ) cümle envaʿı ve (altun) (17) ve (gümüş) ve (mercān) ve (laʿl) ve (pirūze) ve (seyelān) ve (zümrüd) (18) ve (pād-zehir) ḫafaḳān-ı yābisde bu ẕikr olunan edviye-i ḳalbiyeleri müreṭṭib

şeyler (19) ile vireler. (Meşelā) (semiz otı toḫumı) ve (ḫıyār) ve (ḳabaḳ) (20) ve (ḳavun) ve (ḳarpuz) çekirdekleriniñ müstaḥlebi ile vireler ve (lisān-ı (21) şevriñ kendüsi) ve (çiçegi) (ḫafaḳāna) nāfiʿdir ve (devāü'l-misk) (22) ve (devāü'l-ʿanber) nāfiʿdir ve (ḳırmız) maʿcūnunı ḫafaḳān-ı bāridede) dārçīn (23) ṣuyuyla istiʿmāl eyleyeler. Ġāyet nāfiʿdir ve āsi cevāhir maʿcūnı (24) bārid-i ḫafaḳāna nāfiʿdir. (Nitekim bārid cevāhir maʿcūnı) ḫafaḳān-ı ḫāre nāfiʿ

[318]

(1) oldıġı gibi (eger ḫafaḳān ile) aḫlatdan dem ġālib ise bāseliḳden (2) ḳan alalar. (Eger ṣafrā) ġālib ise ṣafrāyı gül-i mükerrer şerbetiyle (3) yāḫūd temürhindī ile ḳudret ḥelvāsı virüp sürdüreler (4) ve eger balġam ġālib ise balġamı (ġārīḳūn ile) ve (mecūḳān) virüp (5) ishāl ideler.

(6) Eger Sevdā Ġālib İse

(7) (Ḥabbü'l-acurda muʿādil nāfiʿ ḥabb olmaz ve bedeni tenḳıye itdikden (8) ṣoñra ol meẕkūr olan edviye-i ḳalbiye istiʿmāl eyleyeler ve bu (9) ṣu daḫı ḫafaḳān-ı ḥārreye ve issiden olan emrāż-ı ḳalbiyeniñ cümlesine (10) ġāyet mücerrebdir ve hem yürege ġāyet ḳuvvet virir.

(11) Tertīb Ve Ṣıfatı Budur

(12) (yabānī lisan-ı şevr) ve bu büstāniniñ çiçekleri ve (benefşe) ve (gül) (13) ve (nīlüfer) ve (aġac ḳavunı) her birinden altı dirhem, (ayva çekirdegi) (14) ve (aġac ḳavunı çekirdegi) ve (ḳuzı ḳulaġı toḫumı) her birinden birer (15) dirhem, (zaġferān) bir buçuḳ dirhem, (marul yapraġı) ve (ḳuzı ḳulaġı (16) yapraġı) ve (semiz ot) ve (tāze hindibā yapraġı) her birinden yarım ṭutam (17) ve (ḳavun) ve (ḳarpuz) ve (ḫıyār çekirdekleri) her birinden şülüş dirhem (18) ve (ḳuzı ḳulaġı) ve (aġac ḳavunı ekşisi) ve (lüffān nārı ekşisi) (19) her birinden on iki dirhem (gül-āb) ve (lisan-ı şevr ṣuyı) (oġul (20) otı ṣuyı) her birinden yüzer dirhem (baʿde) bir semiz emlaḳ olup pāk (21) itdikden ṣoñra pāre pāre idüp bu eczālar ile bir ḳaba ḳoyup (22) inbıḳ ile ṣuyunı taḳṭīr eyleyeler ve bu ṣuyı ḥıfẓ idüp vaḳt-i (23) ḥācetde sekiz dirhem ḳadarını içeler, ġāyet nāfiʿdir ve (bu ṣuya māʾü'l-ḥayāt (24) dirler.) Ṣoġuḳdan olan ḫafaḳāna ve ṣoġuḳdan olan emrāż-ı ḳalbiyeniñ (25) cümlesine nāfiʿdir.

[319]

(1) Ṣıfatı Ve Tertībi Budur Maʿlūm Ola Ki

(2) (Oġul otı) iki ṭutam, (feslegen) ve (biberiye) ve (gül) ve (benefşe) (3) ve (lisān-ı s̲evr büstāni çiçegi) her birinden yarım ṭutam, (aġac ḳavunı ḳabuġı) (4) dört dirhem ve (aġac ḳavunı çekirdegi) iki dirhem ve (ḳaranfil) üç dirhem, (5) (dārçīn) sekiz dirhem, (ʿūd) ve (besbāse) ve (zürnibāt) her birinden (6) bir dirhem, (zaġferān) buçuḳ dirhem, (misk) ve (ʿanber) her birinden on buġday (7) aġrı. Bunlarıñ üzerini örtecek ḳadar gül ṣuyuyla ışladalar. (Baʿde) (8) taḳṭīr eyleyeler. Bu (māʿ-i muḳaṭṭardan) dört dirhemden sekiz dirheme varınca içeler. (9) Ġāyet nāfiʿdir ve mücerrebdir, ġaflet olunmaya.

(10) Ve Bu Maʿcūn Daḫı Sertus Ḥekīmiñ Terkībindendir Ḫafaḳānıñ Ḥārına

(11) Bāridine Ġāyet Nāfiʿdir

(12) Ṣanʿatı ve tertībi budur (ḳırmız maʿcūnı) dört dirhem, (pād-zehir) ve (incü) (13) her birinden s̲ülüs̲ dirhem, (aġac ḳavununuñ) ṭaḳṭīr ile çıḳmış yaġından altı (14) ḳaṭre miḳdārı bunları ḳarışdurup maʿcūn gibi olduḳda s̲ülüs̲ dirhem (15) ḳadar (lisan-ı s̲evr) ṣuyuyla vireler. Ġāyet mücerrebdir.

(16) Maʿlūmuñuz Olsun Ki Pād-Zehir Ḫafaḳānıñ Cemīʿ Envāʿına Ve Ḳalbiñ Cemīʿ

(17) Maraż̲larına Ġāyet Nāfiʿdir

(18) Ve ġıdālardan ḳalbe ḳuvvet virüp ve rūḥuñ cevherini arturur ġıdālar vireler. (19) (Me̲selā) ḥayvānātdan et ṣuyı gibi ve (sülün) ve keklik etleri (20) gibi ve (ḳuzı) ve (çil eti) ve (pilic ṣuyı) gibi ve (rafadan (21) yumurṭa ṣarusı gibi.) Bu me̲zkūrlar yürege ġāyet ḳuvvet virir ve andan güzel ḳan (22) ḥāṣıl olur ve (yengec eti) daḫı nāfiʿdir ve (ve tekfūr balıġı) (23) ve (pisi balıġı) daḫı münāsib ve (lisān-ı s̲evr boranısı). Yalıñız (24) (yāḫūd) (oġul otı) ile pişmiş ola. Bu ṣalata daḫı ḫafaḳāna ve böbrek (25) maraż̲larına ġāyet nāfiʿdir.

[320]

(1) Ṣıfatı Ve Tertībi Budur

(2) (Oġul otunuñ tāze yapraġı) bir miḳdār, (nāne yapraġı) bir miḳdār, (lisan-ı (3) s̲evr çiçegi) bir miḳdār, (acı marul) bir miḳdār. Mecmūʿundan ṣalata yapup (4) gül sirkesiyle ve gül yaġıyla (baʿde) istiʿmāl eyleyeler ve meyvelerden (5) (aġac ḳavunı)

ve (armud) (ve ṭatlu misk elması) ve (şām fistığı) (6) ve (nār). Bunları eklde devām ideler. Bu maraża ġāyet nāfiʿdir.

(7) Āsi Ḫafaḳāna Bu ʿilāc Daḫı Ġāyet Aʿlā Bir ʿİlācdır

(8) Ḫafaḳānıñ issiden oldığına ʿalāmet budur ki ṣoġuḳ havadan rāḥat ve ṣoġuḳ (9) şeylerden ḥaẕẕ ider. Bu ʿilāc (elma şurubı) ve (aġac ḳavunı ekşisi), (10) (şarāb-ı ṣandal) ve (şarāb-ı ʿunnābü'ş-şaʿleb) ve (ḳurṣ-ı kāfūrī) (11) ve (ṣandal) ve (ve gül-āb) ve (kāfūr) ve (elma ṣuyı) ve (ayva (12) ṣuyı) gögsüne ṭılā ideler.

(13) Maʿlūm Ola Ki Ḫafaḳānıñ Ṣoġuḳdan Ḥāṣıl Oldığına ʿAlāmet Oldur ki

(14) Yüzünüñ Rengi Ḳurşun Rengi Gibi Ola

(15) (Süst) ve (kāhil) ve (aġır ola) ve ṣoġuḳ havadan ve ṣoġuḳ (16) ṣudan zaḥmet çeke. Buña ʿilāc evvelā bir ot vardır ki Bilacik (17) ve Kütahya şehrlerinde meşhūrdur. Bir ḥāṣṣalı otdur ki ismine (cetik otı) (18) dirler. Taḥḳīḳini degme bir kişi bilemez. Ġāyet müferriḥ bir otdur. Ḳaynadup (19) içilse çay gibi ġāyet nāfiʿdir.

(20) Diger ʿİlāc

(21) 5 dirhem (mercān), 15 dirhem (deliksiz incü), 8 dirhem (emlec), (22) 6 dirhem (ḳaṣnī toḫumı), 5 dirhem (ibrişim), 5 dirhem (kāfūr), (23) 3 dirhem (turunc toḫumı), 2 dirhem (aftimūn), (3 dirhem (kil-i ermenī), (24) 2 dirhem (sādec-i hindī), (4 dirhem (benefşe), 2 dirhem (zürnibād),

[321]

(1) 3 dirhem (sināmekī), 5 dirhem (sünbül-i hindī), 4 dirhem (tebāşir), 5 dirhem (2) ḳızıl gül), 10 dirhem (ḳuvava otı yapraġı) kim (bādrencbūyeden) (3) 5 dirhem ve (bādrencbūye toḫumı) 4 dirhem ve (şeker) cümle edviye aġrından (4) ola. Cümlesi ḳarışup güzel şerbet ola. İki miṣḳāl devām üzre vireler. (5) Ziyāde muḳavvā ve marīże şifā virüp eyü ider. Bi-iẕni'llāhi Teʿālā mücerreb. (6) Eger ḫafaḳān yine kemākān ṣābit olup marīżiñ daḫı ṭaʿāma iştihāsı (7) yoġise ve mezbūr ʿaẕīm şekvā iderse ol vaḳt aña (8) muḳavvī beden olacaḳ ʿilāclar vireler.

(9) Anlar Da İşbu ʿİlācdır

(10) Pek aʿlā (ḳınaḳına) 12 dirhem ḳabaca dögilüp yetecek ḳadar ṣu ile (11) bir sāʿat ḳaynadıla ve süzilüp yüz ḳırḳ dört dirhemine aʿlā (12) (ṭoz şekeri) 12 dirhem sāde

(dārçīn ṣuyı) 12 dirhem (13) żamm olunup her sāʿatde yāḫūd her iki sāʿatde bir andan ılıcaḳ (14) bir fincān içile.

(15) Ey Aḫı Diger Ḫafaḳān İçün ʿilāc

(16) Paslanmamış (demür ṭalaşı) 4 dirhem, (pek aʿlā ḳınaḳına) 6 dirhem, (17) (dārçīn) 3 dirhem, (cedvar köki) 1 buçuḳ dirhem. Bunlar birbirine (18) eyüce ḳarışdurulup sefūf olunduḳdan ṣoñra eyü (nemçe şarābı) (19) yāḫūd anıñ gibi eski bir şarāb 144 dirhem żamm olunup aralıḳ aralıḳ (20) çalḳayaraḳ yigirmi dört sāʿat terk oluna ve ṣoñra süzilüp her üç (21) sāʿatde bir andan iki ḳaşıḳ içilerek istiʿmāl oluna ve iḳtiżā iderse yavaş (22) yavaş miḳdār istiʿmāl eritile. (Diger aʿlā ʿilāc paslanmamış demür ṭalaşı 4 (23) dirhem) dögülmüş ḳınaḳına 4 dirhem, (murṣāfī 1 dirhem), nāne reçeli 16 dirhem, (24) yetecek ḳadar nāne şurubuyla (yoġurup maʿcūn ideler) ve her üç sāʿatde bir andan (25) bir hindistancevizi ḳadar istiʿmāl idüp (üzerine) sedef otı, oġul otı

[322]

(1) ve saʿter bunlardan birer ḳabża alup ṭoġrayup ḳaynadup bir fincān üzerine (2) içeler, şifā bula.

(3) Maʿlūm Ola Ki Ḫafaḳān Baʿż Kere Ġażabdan Ve Ḫavfdan Ve Sürūrdan Ve Baʿżā Ḫafīf (4) İnfiʿālāt-ı Nefsāniyeden Nāşi Olur Ve Müteyaḳḳıẓ Olan Rūḥ-ı Ḥayvānīniñ Ḫilāf

(5) Muʿtad Ṣudūr İder Bu Gūna Ẓuhūr İden Ḫafaḳānıñ ʿilāc Müʿeşşirleri

(6) Bu Tertīblerden Maʿlūm Ola

(7) (Kāfūr) 8 buġday, (ṭatlu bādem) 8 dirhem, (ḳavun çekirdegi) 8 dirhem, (8) (kāfūr) 8 buġday, (ṭatlu bādem) 8 dirhem, (ḳavun çekirdegi) 8 dirhem, (9) bayaġı (ṣu ile) ṣeviye olduḳdan ṣoñra süzilüp yüz ḳırḳ dört (10) dirhemine aʿlā ve beyāż (toz şekeri) 8 dirhem żamm olunup her iki sāʿatde bir andan bir fincān (11) ṭolusı istiʿmāl oluna.

(12) Maʿlūm Ola Ki Ḫafaḳān Baʿż Kere Daḫı Ḳanıñ Keşretinden Ve ʿurūḳuñ

(13) İmtilāsından Neşʿet İder

(14) Ve bunuñ eñ aʿlā ve muʿtemed ʿilācı ḳan almaḳdır ki marīżiñ (15) ḳuvvāsına münāsib miḳdār ile ola. (Lākin) kifāyet derecesi mükerrerā ḳanlar (16) alınmış iken

yine ḳaṭʿ olmazsa ol vaḳt şu edviyeleri ve ʿilācları (17) tertīb ve istiʿmāl itmek lāzımdır. ʿİlac bunlardır ġaflet olunmaya. (18) (Ḳurı erik) 16 dirhem, (ḥām arpa) 16 dirhem, (ḳırim ṭarṭir) (19) 2 dirhem, yetecek ḳadar bayaġı şu ile yarım sāʿat ḳaynadılup baʿde süzile (20) ve yüz ḳırḳ dört dirhemine yıḳanmış güherçile 1 dirhem, (ribās şurubı) (21) 12 dirhem żamm olunup her iki sāʿatde bir andan bir fincān istiʿmāl oluna. (22) Diger ʿilāc (ḳırim ṭarṭir) 2 dirhem, (erik süzmesi) 16 dirhem, (23) (aġac mürveri çiçegi murabbāsı) 2 dirhem. Bunlar ḳarışdırılup (24) günde üç yāḫūd dört defʿa andan birer ḳaşıḳ istiʿmāl ve üzerine

[323]

(1) (aġac mürveri çiçeginden) bir ḳabża, ebegümeci yapraġından (2) bir ḳabża alup ḳaynadup bir fincān üzerine içe.

(3) Diger ʿİlāc

(4) (temürhindī) 16 dirhem, (ḫātem köki) 8 dirhem ṭoġrayup yetecek (5) ḳadar şu ile çāryek sāʿat ḳaynadıla ve süzüp ḳırḳ dört dirhemine (6) yıḳanmış (güherçile 1 dirhem, aʿlā (ḳudret ḥelvāsı) 12 dirhem, (7) (emīrbāris) şurubı 8 dirhem żamm olunup her sāʿatde yāḫūd (8) her iki sāʿatde bir andan bir fincān istiʿmāl oluna.

(9) Maʿlūm Ola Ki Ḫafaḳān Yaʿnī Yürek Oynamasından Nāşi

(10) Uyuyamazsa Aña Dāʾimā Aḫşam Vaḳtleri

(11) şu miṯillü ki yaʿnī nevm virici ʿilāclar virmek lāzım olur. (Ṣıfatı ve tertībi (12) budur senavlüza ḥabbı terkībinden 6 buġday, iki dāne ḥabblar yapılup (13) aḫşam ve ṣabāḥ iki dāne birden istiʿmāl ideler. (Diger) (afyon (14) ḫulāṣası) 1 buġday, (ʿayn-ı seraṭān) 15 buġday, (ikisi eyüce (15) ḳarışdırılup sefūf olunup birden istiʿmāl oluna.

(16) Eger Bu ʿilāclar İle Teskīn-i Ḫafaḳān Şiddet Bulursa

(17) buña şu ʿilācı vireler. ʿİlac budur (afyon ḫulāṣası) 1 buġday (18) otuz iki dirhem (ıḫlamur çiçegi) ṣuyundan ḥall olunduḳdan ṣoñra (19) gelincik şurubı 8 dirhem żamm olunup her sāʿatde (yāḫūd) her iki (20) sāʿatde bir andan iki ḳaşıḳ istiʿmāl oluna. (Diger ʿilāc) (ḫaşḫāş (21) şurubı) 8 dirhem, (gelincik çiçegi ṣuyı) 32 dirhem, (afyon ruḫı (22) 10 ṭamla ḳarışdırıla. Bir fincān her iki sāʿatde bir içile. (Diger) (sīnū (23) ġalusa ḥabbı) 1 buġday 32 dirhem, (ıḫlamur çiçegi) ṣuyundan (24) azaldıḳdan

şoñra (gelincik çiçegi şurubı) 8 dirhem żamm olunup ḳarışdırıla. (25) Baʿde bir fincān her iki sāʿatde içile.

[324]

(1) Ey iḫvān maʿlūmuñuz ola ki ḫafaḳān bir şedīd ḥareket-i bedeniyeden yāḫūd (2) (żarba) ve (saḳaṭ) ve (bir aġır yük ḳaldırma) gibi ve (yāḫūd) pek (3) ṣuʿūbetli bir yoḳuş (bir şedīd sebeb) ḫāricīden nāşi olan ḫastalara (4) daḫı yine beyne bu ḳāʿide üzerine tedbīr ve müdāvāt olunmaḳ gerekdir.

(5) Ġaflet olunmaya.

(6) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm Ola Ki On Birinci Bāb Ḳalb Marażlarından

(7) Bir Maraż Daḫı Vardır Ki Ekşeri Ṣabılarda ʿĀrıż Olur

(8) ve (gāhice) bāliġ olanlara daḫı ʿārıż olur. (ʿAlāmeti) ibtidā ḫafaḳān (9) ārıż olur ve (bayılur) elleri ve ayaḳları ṣoġuḳ olur. Nefesini (10) gücle alup virir. Ḥāli bir zamān meyyit ḥāline beñzer. Kendüden (11) gider. Bī-hoş olur baʿde maṣrūʿ ṣarʿadan ayılur gibi ʿaḳlı başına (12) gelüp ayılur ve bu maraż (gāhice) nöbetle gelür ve (gāhice) (13) nöbetsiz gelür. (Gāh ayda bir olur ve beş günde bir olur. Bunuñ sebebi (14) muḥīṭ ḳalb olan ġılāfda bir ḳurd peydā ve ẓāhir olur buḫārı ḳalbe (15) ṣuʿūd eyler. Bu marażı eṭıbbā-ı müteḳaddimīn yazmışlardır (ve İslāmiyūndan) (16) olan müteʾaḫḫirīn daḫı yazmışlardır. (Daḫı Frenk eṭıbbāsınıñ müteʾaḫḫirīni (17) bilüp taḥḳīḳ eylemişlerdir. Bilmege sebeb budur ki) bu maraż bir kimseneye (18) ʿārıż olmuş. Meşelā baʿż vaḳtde ḫafaḳān ve bayılmaḳ ʿārıż olur imiş ve meyyit (19) gibi düşüp ḳalur imiş. Nöbetle gelür imiş. Bu marīże edviye-i ḳalbiye eyle.

(20) Ve Ḫafaḳān Żaʿf Ḳalb Ve Bayılmaḳ ʿilācların Eylemiş Fāʾide İtmemiş

(21) ʿĀḳıbet Ol Marażdan Telef Olmuş

(22) Eṭıbbā cemīʿ olup ittifāḳ ile ḳarnını, gögsüni yarmışlar. Bir ʿillet (23) bulmamışlar. (Baʿde) yüregine baḳup ḳalbi muḥīṭ olan ġılāfda bir ḳurd (24) bulmuşlar. (Ḥekīm-i ḥāẕıḳlar) bu maraża sebeb ol ḳurd oldıġını imtiḥān (25) ve tecrübe idüp ḳurduñ üzerine dürlü dürlü şeyler ṭamlatmışlar.

[325]

(1) müteʿessir olmamış ʿāḳıbet ṣarımsaḳ ṣuyı ṭamlatmışlar. Fī'l-ḥāl helāk (2) olmuş. Bundan ṣoñra bu marażıñ ʿilācında ṣarımsaḳ ṣuyı (3) ḳatmışlardır. Ġāyet nefʿin görüp istiʿmāl eylemişler. (Baʿde) (turb) ṣuyunuñ (4) ve (ḫardal) ṣuyunuñ daḫı naḳʿını bulmuşlardır ve (ḳuzu bir necāsaḳdan) ki (5) ḫalḳ içinde kāfūrīye dimekle maʿrūfdur.

(6) Üç Dirhem İçerseler Burun İçinde Olan Ḳurdı

(7) helāk ider nāfiʿdir. mücerrebdir, ġaflet olunmaya ʿazīzim. Bu sefūf daḫı (8) bu maraża iksīrdir. Tekrār-be-tekrār tecrübe olunmuşdur ve çoḳ iḫvān (9) ḫalāṣ buldı.

(10) Tertīb-i Sefūf Budur

(11) (çınṭayāne) ve (ʿūdü'ṣ-ṣalīb) her birinden iki dirhem, (murṣāfī) bir dirhem (12) bunları dögüp güzelce seḳānḳurdan geçürüp sefūf eyleyüp (13) bu sefūfdan bir miḳdārca ṣu ile bir dirhem içeler (el-ġaşy) emrāż-ı ḳalbiñ (14) biri daḫı ġaşydır ki bayılmaḳdır. Ṣoġuḳdan ise misk ve (ʿanber) (15) ve ḳalye-i misk) yedüreler. (Sebebi) ḥarāret ise (gül-āb) ve (gül) (16) ve (sirke), (ṣandal) ile ḳoḳladalar ve ḫıyārı iki yarup ḳoḳladalar. (17) Ammā aġac ḳavunı yaġını içmek ve ḳoḳlamaḳ ve sürünmek ġaşyınıñ cemīʿ envāʿına (18) nāfiʿdir. (Bu terkīb daḫı ġaşyınıñ envāʿına ġāyet nāfiʿdir.) Hic naẓīri yoḳdur, (19) mücerrebdir, ġaflet olunmaya.

(20) Ṣıfat-ı Terkīb Budur

(21) (miskü'l-māsi ṣuyı) ve (şeftāli ṣuyı) ve (gül-āb) ve (sekud (22) ṣuyı) her birinden on dirhem, (ʿanber) beş buġday aġrı, (nebat şekeri) on (23) dirhem ġāyet saḫḳ olunmuş ʿūd sefūfı yiyüp (baʿde) üzerine (24) bu ṣudan içeler. (Davud Anṭāki dir ki) bu meẕkūr terkīb ile ol (25) maraż defʿ olunmazsa meʿyūs ölsün ki ġayrı ʿilāc ile defʿ olmaḳ muḫāldır.

[326]

(1) Daḫı Şu Terkīb Yürek Oynamasın Giderüp Ve Yelleri Ṭağıdır

(2) Ebū ʿAlī Seybānıñ Terkībidir

(3) (ʿūd-ı hindī) 3 dirhem, (miṣḳ) 2 danek, (kāfūr) 1 danek, (4) (rāziyāne toḫumı), (kerefs toḫumı) ve (sünbül) her birinden üçer dirhem, (5) (besbāse), (nār-ı müşk), (ṭopalaḳ), (felencmüşk), (zerneb) ve (zürnibāt) (6) her birinden birer miṣḳāl (dārçīn)

ve (maṣṭakī) ve (zencebīl) ve (fülfül) (7) ve (ḳaranfil) her birinden ikişer dirhem (lisān-ı ṣevr) üç dirhem eleyeler balıyla (8) ḳarışdıralar, şerbet vireler.

(9) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm Ola Ki Miʿdeniñ Ve Ḳızıl Üküküñ Emrāżınıñ

(10) ʿİlācları Beyānında Olıcıdır

(11) Maʿlūm ola ki insānıñ boġazından aşaġa iki yol vardır. (Birisi) (12) nefes yolıdır. (ʿArabca ḳaṣabe'r-rīa) dirler. Türkce bu ġırtlaḳ dirler. (13) Yuḳarı ucı boġaza muttaṣıldır ve aşaġı ucı aḳcigere muttaṣıldır (14) ve nefes inüp aḳcigere varır. Andan yürege varır. Iṭʿamadan (15) (yāḫūd) eşribeden azacıḳ anıñ içine düşse ṣıḳılup bayılur. (16) (Ḫalḳ) geñzine ṣıçradı dirler. Öksürmekle defʿ olur. (Birisi) (17) daḫı ıṭʿama ve eşribe yolıdır. (ʿArabca merī) dirler. Türkce ḳızıl (18) ükük dirler. Yuḳarı ucı boġaza muttaṣıldır. Gitdikce aşaġısı (19) ʿarıż ve vāsiʿ olmaḳ üzredir. (Tā miʿdeye) varınca ve aşaġı (20) ucı miʿdeye muttaṣıldır ve miʿde ile ḳızıl ükük, ṣırācı ḳabaḳ (21) şeklindedir. Ṭaʿām ve ṣu andan gider ve miʿdeye varır ve miʿdeniñ (22) ṣaġ cānibinde ḳızıl ciger vardır ve ṣol cānibinde ṭalaḳ vardır (23) ve miʿde aşaġısında bir delik vardır. (Eṣni ʿaşriye) didikleri baġırsaġa (24) muttaṣıldır. Ṭaʿām ḳaçan miʿdeyi tamām inse bi-iẕni'llāhi Teʿālā hażm olmayınca (25) içilmez. (Ammā ḳaçan tamām hażm olsa) bir deligi içilür. Ṭaʿāmıñ (26) keṣīfi baġırṣaḳlara iner gider.

[327]

(1) Maʿlūm Ola Ki Ciger İle Miʿde Beyninde İnce Ṭamar Vardır

(2) O ṭamarlara sārıḳā dirler. Hażm olan ṭaʿāmıñ miʿde ṣāḳısı ki aña (3) keylūs dirler. Ol ṭamarlardan cigere varır. Cigerde bir daḫı ṭabḫ (4) olur. Aña (keymūs) dirler. Aḫlāṭ-ı erbāʿa yaʿnī (dem), (balġam), (ṣafrā) (5) ve (sevdā) andan ḥāṣıl olur. Ḳan ṭamarlarından aʿżāya yayılur (6) ġıdā olur ve (ṣafrā) öd ṭarafina çekilür. Zīrā öd ṣafrānıñ (7) yataġıdır ve ḫazinesidir. Lāzım olduḳda ṭabīʿat ṣafrāyı andan alup (8) istiʿmāl ider ammā (balġamıñ) maḫṣūṣ mekānı yoḳdur. Aʿżāya ḳanıyla böyle (9) yayılur. (Ṭabīʿat) ġıdā bulmadıġı vaḳt (balġamı) bişirüp ḳanıyla baʿż (10) aʿżāya ġıdā olur. (Meṣelā) dimāġa ve murdār ilige ġıdā olur.

(11) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Ola Ki Merī Didikleri Ḳızıl Ükükdür

(12) Aña ʿārıż olan emrāż miʿdeye daḫı ʿārıż olur. (Pes) miʿde (13) emrāżından ẕikr olunacaḳ ʿilāclar buña daḫı ʿilāc olur.

(14) Ey ʿAzīzler Maʿlūm Ola Ki Emrāżü'l-Miʿde Miʿde Ṣoḳluġı Dimek

(15) Ṭabīʿatı Bārid Ve Ṣoġuḳ Şeyler Yemekden ʿārıż Olur

(16) Meşelā çoḳ (ḫıyār) ve çoḳ (ḳabaḳ) yemek ḫuṣūṣā üstüne ṣu daḫı (17) içile ve ziyāde pek ṣoġuḳ ṣu daḫı miʿdeyi ṣoġudur ve ḥarāret-i (18) ʿazīziyeniñ żaʿfından daḫı olur ve ekşeri miʿdeye ve dimāġdan nāzle (19) dökülmekden olur ve (gāhice) cigerden ve ṭalaḳdan daḫı olur. (ʿAlāmeti) (20) ṣuya raġbet ve iḳbāl itmez yaʿnī kendüye ṣususluḳ ʿārıż olmaz (21) ve aġzından ṣu aḳar ve hażmı żaʿīf olur ve ısıcaḳ ṣıcaḳ (22) şeylerde ḥaẓẓ ider ve ekşi ekşi geñirir ve ṭaʿām yedikden ṣoñra (23) miʿdesi ṣaḳīl olur. (Miʿdede) rīḥler peydā olur ve ḳuruldar. Bu cümle (24) meẕkūrāt cümle miʿde ṣoġuḳluġuna dāldır. (ʿİlācı eger) mādde-i balġamiye var ise (25) ṭurb ṭabḫıyla sirkencübīni ḳarışdurup içeler ve ḳuṣalar. (Eger) mizācı (26) ḳavī ise buçuḳ dirhem beyāż (zācı) yaġlı et ṣuyuyla içeler.

[328]

(1) Ḳuṣdurup balġamı iḫrāc ider ve (yāḫūd) gül balı ile bu melyeni (2) vireler, balġamı sürer.

(3) Ṣıfatı Budur

(4) On altı dirhem müshil (gül balı) ve (ḳudret ḥelvāsı), sekiz dirhem (5) (betonikayı) ḳaynadup ṣuyunı alup bu ṣu ile anları ezüp içüreler. (6) (Eger balġam) pek ġalīẓ ise zūfā şerbetini muġlāb yerine vireler (7) ve (bal ṣuyı) ve (sikencübīn ʿunṣulı) daḫı münāsibdir. (Baʿde) (8) (ayāric-i fayḳarā) ve (ḥabbü'l-afāviyā) ve (ḥabb-ı ışṭamcaḳūn) ve ḥabbü'l (9) afāviye'ṣ-ṣaġīr vireler.

(10) Ṣıfatı Ve Tertīb-i Ḥabb Budur

(11) (Ṣabr) 8 dirhem, (ḳaranfil) ve (cevz-i bevvā) her birinden 1 dirhem, (12) (zencebīl) ve (maṣṭakī) her birinden buçuḳ dirhem, (zaġferān) şülüş (13) dirhem bunları saḥḳ idüp (nāne) (yāḫūd) (pelīn) ṣuyı ile (14) ufaḳ ḥabblar eyleyüp bir dirhemden iki dirheme ḳadar istiʿmāl eyleyeler. (15) (Miʿde) pāk olduḳdan ṣoñra ve (miʿdeyi) ḳızdıracaḳ şeyler vireler. (16) (Meşelā) (devāü'l-ʿanber) gibi ve (ḳırmız maʿcūnı) gibi ve (ʿūd (17) ü'l-cevāriş) gibi ve (ḳaranfil-i cevāriş) gibi ve bu sefūf daḫı (18) ġāyet mücerrebdir.

(19) Ṣıfatı Budur

(20) (ʿŪd) 2 dirhem, (ḳaranfil) ve (maṣṭakī) her birinden birer dirhem, (21) (zencebīl) ve (ḥavlicān) her birinden nıṣf dirhem, (ʿanber) bir danek, (22) (misk) bir ḥabbe bunları saḥḳ eyleyüp bir aġrı ḳadar (şeker) (23) ḳatup ʿale'ṣ-ṣabāḥ iki dirhem ḳadar istiʿmāl eyleyeler ve bu maʿcūn ġāyet (24) nāfiʿ ve laṭīf maʿcūndur.

(25) Ṣıfatı Budur

(26) (Dārçīn) 16 dirhem, (ḥavlicān) bir buçuḳ dirhem, (ḳaranfil)

[329]

(1) ve (aġac ḳavununuñ ḳabuġı) ve (besbāse) ve (mercān) her birinden (2) bir dirhem, (ṣaḳız) 2 dirhem, (gül-be-şeker) 20 dirhem bunları saḥḳ (3) idüp ve (gül-be-şeker) ile ḳarışdurup (ayva şerbeti) ile maʿcūn (4) olacaḳ ḳadar ola. Ḳarışdurup ḥıfẓ eleyeler ve bu ṣu daḫı (bir ʿacāyib) (5) ve (ġarīb) ṣudur. Ḥattā iksirü'l-miʿde dirler. (Miʿdeye ḳuvvet virir.) (6) Miʿdeyi ḳızdırır, iştihāyı açar, yeli taḥlīl ider ve seddeleri feṭḥ (7) ider ve yürege feraḥ virir.

(8) Ṣıfat Ve Tertībi Budur

(9) (Cevz-i bevvā), (ḳaranfil) ve (kebābe) her birinden on iki dirhem, (dārçīn) (10) ve (besbāse) ve (zürinbāt) ve (ḳāḳule) her birinden sekiz dirhem, (11) (ḥavlicān) üç dirhem, (fülfül) ve (dār-ı fülfül) her birinden altı (12) dirhem, (ḳaranfil), (büstān çiçegi) ve (gül) ve (lisān-ı s̱evr çiçegi) (13) ve (nāne) ve (yarpuz) ve (pelīn) her birinden (yarım ṭutam) (14) ḫāṣ etmek içi seksan dirhem bunları bir çinī kāseye ḳoyup (15) üzerini örtecek ḳadar dört parmaḳ (dārçīn) ṣuyı ḳoyalar. (16) Aġzını örtüp sekiz gün ḳadar bir ısıcaḳ yerde ḳoyalar. (Baʿde) altı (17) dirhem (bādem) ve (gül-āb) ve (lisān-ı s̱evr) ṣuyı her birinden (18) yüzer dirhem bādemi dögüp ṣu içinde ḥall eyleyüp (baʿde) (19) üzerine otuz dirhem aṭne balı ḳoyalar. (Baʿde) evvelki (20) ışlanmış eczā ile ḳarışdurup ḳarʿaya ḳoyalar ve inbıḳıyla taḳṭīr eyleyüp (21) ṣuyunı alalar ve bu ṣudan bir ḳaşıḳ vireler. (Miʿdeniñ) ṣoġuḳdan (22) olan cemīʿ marażlarına ġāyet nāfiʿdir. Hic naẓīri yoḳdur ve bu yaġı (23) daḫı (miʿdeniñ) üzerine süreler. (Miʿdeyi) ḳızdırır ve yelleri (24) taḥlīl ider, ġāyet mücerrebdir.

(25) Ṣıfat Ve Tertībi Budur

(26) (pelīn yaġı) (ve sünbül yaġı) ve (ṣaḳız) ve (nāne yaġı) her birinden

[330]

(1) onar dirhem, (ʿanber) buçuḳ dirhem, (bal) mumı 5 dirhem, (cevz-i bevvā) (2) ve (nāne) ve (ʿūd) ve (ḳaranfil) ve (pelīn) ve (maṣṭakī) (3) her birinden birer dirhem bal mumunı yaġlar ile eridüp (baʿde) eczāları (4) dögüp içine ḳarışduralar ve ḥıfẓ idüp vaḳt-i ḥācetde (miʿde) (5) üstüne süreler. Biz çoḳ tecrübe itdik. Yalıñız (ṣaḳız) yaġıyla (6) (pelīn yaġı) miʿdeye sürmek ḳuvvet virir lākin (cevz-i bevvā yaġı) (7) cümleye ġālibdir.

(8) Eger Miʿdeniñ Bozulması Ṣıcaḳdan Olursa

(9) sebebi ziyāde issi şeyler istiʿmāl eylemekden olur. (Meşelā) (ḫardal) (10) yemek gibi ve (ṣoġan) ve (ṣarımsaḳ) (ve büber) yemek gibi ve ziyāde (11) issi havada gezmeden de miʿde bozulur ve gāhi ḥammāmlardan olur. (12) (ʿAlāmeti) geñirdigi zamān miʿdeden tütün gibi şeyler çıḳar ve ḳuşmaḳ (13) aġzı ve ṭudaġı ḳurı olmaḳ ve ṣu içmege ziyāde ṭālib ve ġālib (14) olmaḳ (daḫı) ṭudaġı ḳızdırmaḳ gibi ve ṣoġuḳ şeylerden ḥaẓẓ ider (15) ve issi şeylerden teneffür ider. (Bunuñ ʿilācı) eger miʿdede ṣafrā (16) var ise sikencübīni türt ṣuyuyla ve (yāḫūd) (arpa) (17) ṣuyuyla içirüp ḳuṣduralar. (Baʿde) ṣafrāyı sürer. Melyen şerbetler virüp (18) ṣafrāyı sürdüreler. (Meşelā) (ḳudret ḥelvāsı) gibi ve (temirhindī) (19) gibi ve (ḫıyārşenbe balı) ve (gül-i mükerrer şerbeti) gibi bunlar ile (20) ṣafrāyı sürdüreler ve bu melyen daḫı ṣafrāyı sürer ve miʿdeye ḳuvvet (21) virir.

(22) Ṣıfatı Budur

(23) (Pelīn bir demet), (mārdīn erigi) yigirmi beş dāne, (temirhindī) 5 dirhem (24) mecmūʿunı hindibā ṣuyuyla ḳaynadup süzeler. (Baʿde) içine 2 dirhem (rāvendi) (25) ḫurda ḫurda ṭoġrayup ve beş altı buġday aġrı (sünbül-i hindī) (26) ḳatup ol ṣuda ışladalar. Bir gün ve bir gice ṭura. (Baʿde)

[331]

(1) süzüp 25 dirhem gül-i mükerrer şerbetiyle vireler. Ṣafrāyı ġāyet güzel (2) çıḳarup miʿdeyi pāk eyler. Baʿde bu maṭbūḫı vireler. Ġāyet (3) mücerrebdir. Miʿdeniñ ḥarāretini söyündürür.

(4) Ṣıfatı Budur

(5) (küyek köki) ve (temirhindī) her birinden dörder dirhem, (arpa (6) ṣuyuyla) ḳaynadalar. (Baʿde) süzüp içinde sekiz dirhem (gül-be-şeker) ezüp (7) yine süzeler.

Üzerine dört ḳaṭre rūḥ-ı zācdan ṭamladup içireler. (8) Miʿdeniñ ḥarāretini defʿ itmede buña naẓīr olmaz.

(9) Maʿlūm Ola Ki Bu Maraża Eşribelerden Ribās Ve Ḳoruḳ Şerbetleri Münāsibdir

(10) ve maʿcūnlardan ṣunūf-ı (encü) maʿcūnı (ve cevāriş) (ve ṣandaleyn) (11) münāsibdir. (Baʿde) üstüne (żımādü'ṣ-ṣandaleyn) ve (gül yaġı) ve (benefşe yaġı) (12) süreler ve bu merhem daḫı ġāyet münāsibdir ve mücerrebdir. (Miʿdeye) ḳuvvet (13) virüp ḥarāretini söyündürür. (Ṣıfatı budur.) Gül ḳurusı, (beyāż ṣandal) (14) ve (ḳızıl ṣandal) her birinden iki dirhem, (nār çiçegi) ve (mersīn yemişi) (15) ve (mercān) meshūḳ her birinden birer dirhem (baʿde) otuz dirhem (gül yaġı) (16) beş dirhem (bal mumı) ibtidā cemīʿ eczāyı saḥḳ idüp (baʿde) gül yaġıyla (17) bal mumunı eridüp saḥḳ olunan eczā içine ḳoyup ve ḳarışdırup (18) miʿdeye dürteler ve ġıdālardan ṭabīʿatı bārid şeyler yiyeler. (Semiz ot) (19) ve (marul) gibi ve (limon ṣuyı) ve (yāḫūd) ḳoruḳ ṣuyuyla (20) ve ḳabaḳ ile pişmiş piliç yiyeler ve meyve maḳulesinden (ayva) ve (lüffān (21) nārı) ve (may-ḫoş elma) münāsibdir.

(22) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Ola Ki Miʿdede Olan Şiş Ve Rīḥ

(23) Olduḳda Aña Münāsib Ve Mücerreb ʿİlāclar Beyānında Olıcıdır

(24) Beyānında olıcıdır. (Bu sefūf) miʿde şişine ġāyet nāfiʿdir. (Ṣıfatı budur) (25) (anison) ve (rāziyāne) ve (kerāviyā) her birinden 2 dirhem, (zencebīl) (26) ve (ḫavlicān) her birinden 1 dirhem, (ḳaranfil) ve (besbāse) ve (ḳāfurī)

[332]

(1) ve (zürnibād) her birinden sülüs dirhem, (şeker) 4 dirhem bunları dögüp (2) sefūf ideler ve bu sefūfdan buçuḳ dirhem alup anison ṣuyuyla (3) vireler ve sezāb yaġıyla ve papadya yaġını ve biraz ḳunduz ḥayāsıyla (4) ḳarışdurup miʿde üstüne süreler ve dārūyı ḳavurup ısıcaḳla (5) bir kīse içine ḳoyup miʿde üstüne ḳoyalar ve bu ʿameli mükerrer ideler (6) ve yelleri ziyāde ider şeylerden baḳla ve mercimek gibi bunlardan iḥtirāz (7) ideler ve ṣuyı az içeler ve ṣu yerine ṣaḳız ṣuyı içeler (8) ve (miʿde şişi) aḫlāṭ-ı erbaʿanıñ birisinden olmuş ise ol ḫılṭ-ı (9) ḥārreden ise (ʿalāmeti) oldur ki ḥarāreti olup vecaʿı ziyāde olup (10) ṣuya raġbet ve iḳbāli artuḳ olur ve yüregi yanar. (Eger dimāġıñ) (11) müşāreketiyle olmuş ise perişān olup meşūş olur ve (eger) (12) yürek müşāreketiyle olursa bayılmaḳ ʿārıż olur. (ʿİlācı) budur ki (13)

(eger) bedeni ziyāde mümtelī olup ḳan ġālip ise bir azacıḳ ḳan alalar (14) ve ziyāde aḳıtmayalar. Zīrā bir ʿużv-ı şerīfdir. Çoḳ ḳan çıḳmaġa taḥammül (15) yoḳdur. (Zīrā) bu ʿużuv siñirden ḳanı çoḳ degildir. (Eger ḳan) çoḳ (16) aḳacaḳ olursa hażma żaʿf gelür ve mādde çoġalmaġa bāʿiṯ olur (17) ve bu marażda ayaḳları oġmaḳ ġāyet nāfiʿdir ve baldırlarına ḳuru şişe (18) çekmek ġāyet nāfiʿdir (ve eṭıbbā-ı müteʾaḫḫirīn) bu marażda ḳuṣmaġı ve ishāli (19) cāʾiz görmediler. (Zīrā) māddeniñ miʿdeye varınca inciẕābına sebeb olur. (20) Belki ḫuḳne-i līne ile iḫtiḳān eyleyeler.

(21) Ṣıfat Ve Tertībi Budur

(22) (Benefşe yapraġı) ve (ebegümeci yapraġı) ve (yapışḳan) ve (arpa) her (23) birinden bir ṭutam, (erik yigirmi dāne) bunları ḳaynadup ṣuyun süzüp (24) ve bu ṣudan yüz dirhem alup on iki dirhem ḫıyārşenbe balını (25) ve on beş dirhem (benefşe şerbeti) ve yigirmi dirhem (ṭatlu bādem yaġı) (26) ḳatup ḫuḳne eyleyeler. (Ṭabīʿatı mülāyim) olduḳdan ṣoñra (müteḳaddimīn ve baʿż (27) müteʾaḫḫirīn ḥükemāları) ḫıyārşenbe ile ishāli tecvīz itdiler. (Zīrā)

[333]

(1) ḫıyārşenbe veremlere (yaʿnī şişlere) ve (benefşe şerbeti), (bādem) (2) yaġıyla içmegi daḫı cāʾiz görile. (Zīrā) ishāli ziyāde degildir. (Baʿde) (3) ḳabaġı rendeleyüp ve (ʿannabu'ṣ-ṣaʿleb) ve (ḳaya ḳoruġı) ve (arpa unı) (4) ve gül-āb mecmūʿunı bir yerine ḫılṭ idüp miʿde üstüne yaḳı eyleyeler ve bu żımād (5) daḫı ibtidāda ġāyet nāfiʿdir. (Ṣanʿatı) (arpa unı) sekiz dirhem, (ḳızıl ṣandal) (6) iki dirhem, (kil-i ermenī) buçuḳ dirhem. Bunları ṣu ile pişirüp (7) biraz (gül yaġı) ḳatup ḳaynadup (miʿde) üstüne yaḳı eyleyeler. (Baʿde) (8) (bu yaḳuyı daḫı ḳoyalar.)

(9) Ṣıfatı Ve Tertībi Budur

(10) (Arpa unı) 4 dirhem, (ketān toḫumı) ve (gül ḳurusı) ve (papadya) (11) her birerlerinden 2 dirhem, (kāfūrī) buçuḳ dirhem bunları saḥḳ idüp (12) biraz (gül yaġıyla) ve (gül-āb) ile ḳaynadup merhem gibi olduḳda (13) (miʿde) üstüne yaḳı eyleyeler ve (eger aġrısı) ziyāde ise bu yaḳı ile (14) biraz (ṭavuḳ yaġı) ve (zanbaḳ yaġı) ḳatalar (baʿde) bizür-i bāride müstaḥlebin (15) biraz (şeker) ve (gül-āb) ile içeler baʿde (afsentīn) şurūb ṣuyunı (16) alup buçuḳ dirhem ḳadar ḳurṣu'l-verd ile içireler ve marażıñ āḫirinde (17) bu yaḳıyı uralar.

(18) Ṣūret Ve Tertībi Budur

(19) (Ḫaṭmī köki) ve (bābunec) ve (afsentīn) yaʿnī pelīn ve (iklīlü'l-melik) (20) her birinden sekiz dirhem, (sünbül-i hindī) ve (ṣandal) her birinden iki dirhem, (21) (zaġferān) buçuḳ dirhem ve (gül yaġı) ve (bābunec yaġı) her birinde ḳırḳ dirhem (22) (bal mumı on iki dirhem (bal mumunı yaġlar ile eridüp sā'ir eczāyı (23) ḳarışdırup merhem eyleyeler ve (miʿde) üstüne süreler ve bu merhem (24) ġāyet laṭīfdir. Kifāyet ider. (Eger miʿdede) olan şiş zikr olunan (25) ʿilāclar ile taḥlīl olup gitmez ise belki dişilmege meyl eylemezse (26) üzerine bişirici şeyleri yaḳı eyleyeler. (Meselā) bu yaḳı ġāyet eyüdür. (Ṣıfatı)

[334]

(1) budur (ṣığır inciginiñ iligi) ve (ördek yaġı) her birinden üçer dirhem, (2) (maṣṭakī) bir dirhem, (çadır uşaġı) ve (muḳl) her birinden sülüs dirhem, (3) (ḫaṭmī toḫumunuñ luʿābı) ve (ketān toḫumı luʿābı) her birinden buçuḳ dirhem (4) kifāyet miḳdārı (papadya yaġıyla) merhem pişirüp miʿde üzerine ṭılā (5) eyleyeler ve dişilmek içün (encīr) ve (ḳızıl üzüm) ve (beyan köki) (6) bunları ḳaynadup içüreler ve (bādem) ḥarīresini daḫı şeker ile içirmek (7) münāsibdir (ve eger dişilmezlerse) bu yaḳıyı ḳoyalar, ebette dişilür.

(8) Ṣıfatı Budur

(9) (buy toḫumı unı) yigirmi dört dirhem ve (etmek māyesi ḫamīriden) sekiz (10) dirhem, (gügercin necāseti) dört dirhem, (papadya yaġı) on altı dirhem, (11) (bal) sekiz dirhem bunları ḫılṭ idüp (miʿde) üstüne yaḳı eyleyeler. Şişin (12) dişer ve ġayrı yerlerde olan şişlere daḫı yaḳı eyleyeler dişer, ġāyet (13) laṭīfdir ve dişildikden ṣoñra bal ṣuyı içireler. Arpa ṣuyuyla (14) ve ġāfesi ḳaynadup ol ṣu ile balı şerbet idüp içireler. Ġāyet (15) nāfiʿdir ve bu maʿcūndan gāhice vireler. Zīrā bu maʿcūn içerde olan (16) yaralarıñ cümlesine nāfiʿdir. Herm yarayı pāk ider ve hem oñuldur.

(17) Ṣanʿat Ve Tertībi Budur

(18) İki dirhem (günlük) ve (maṣṭakī) ve (mūmiyā) ve (kesīrā (19) maʿdeni) ve (kil-i ermenī) ve (ḳızıl behmen) ve (yanmış geyik boynuzı) (20) ve (kehribā) ve (kesīrā) ve (żamġ-ı ʿarabī) her birinden birer dirhem, (cevz-i bevvā) (21) ve (besbāse) her birinden nıṣf dirhem, (gül-be-şeker) sekiz dirhem kifāyet (22) miḳdārı (gül)

şerbetiyle yāḫūd (mersīn) şerbetiyle maʿcūn eyleyüp iki (23) dirhem istiʿmāl eyleyeler.

(24) Ve Lāzımdır Ki Ekşilerden Ve Ṭuzlulardan Ve Ḥiddetli

(25) Şeylerden İḥtirāz Eyleyeler

(26) ve (arpa) ṣuyı içireler ve ġıdālardan (mārul) ve (hindibā) ve (lisān-ı

[335]

(1) ṣevr) ve (pilic) ṣuyı, (ḳabaḳ) ile ve (semiz ot) ile pişmiş ola. (2) İbtidā-ı ʿilletde ṭaʿāmıñ içine (ayva) bıraġalar ve (lüffān nārı) ṣuyı ḳoyalar. (3) (Ammā) ṣoñra ekşilerden iḥtirāz ideler ve ṭaʿām içine biraz (dārçīn) (4) ḳatalar münāsibdir.

(5) Ve Eger Miʿdeniñ Şişi Ṣoġuḳdan Olursa

(6) ʿAlāmeti budur ki aġrısı az ola ve ḥarāretle olmaya ve hażmı (7) żaʿīf ola. Aġırlıḳ ola ve şişi bedende ẓāhir ola. İbtidāsında (8) bu yaḳı uralar. (Ṣanʿatı) budur. (Arpa unı), (baḳla unı) ve dögülmüş (9) (ketān toḫumı) ve (iklīlü'l-melik) her birinden birer dirhem ve (afsentīn) (10) ve (edḫar) her birinden iki dirhem, (gül ḳurusı) ve (mersīn) yemişi (11) ve (ṣabr) her birinden buçuḳ dirhem, (gül yaġıyla) ve (ṭavuḳ) yaġıyla (12) ḳar yedirüp yaḳı eyleyeler. Miʿdeyi nāne yaġıyla ve gül yaġıyla baġlayalar (13) ve (afsentīn) ve (nāneyi) bir münāsib şurūb ile içüreler (baʿde) ḳavī muḥalliller (14) ḳoyalar ve bu muḥallil münāsibdir.

(15) Ṣūret-i Tertībi Budur

(16) (Afsentīn yaġı) ve (papadya yaġı) her birinden on iki dirhem, (terementi) (17) üç dirhem, (maṣṭakī) bir buçuḳ dirhem, (ḳaranfil) bir dirhem, (ḫaṭmī toḫumı) (18) ve (buy toḫumı) her birinden buçuḳ dirhem, (bal mumı) üç dirhem bal (19) mumunı yaġlar ile eridüp ve sā'ir eczāyı ḳatup merhem eyleyeler (20) ve istiʿmāl eyleyeler ve yaḳı ʿilācı ṣıcaḳdan olan şişleriñ āḫirinde olan (21) ʿilāclar ile ʿilāc eyleyeler.

(22) Diger Ḫafaḳān Ḳalb Beyān Olunur Ki Ḫafaḳān Yürek Oynamaḳ Ve Ditremek Maʿnāsınadır

(23) Lisān-ı Fārsīde küftendil ve cestendil tesmiye olunur

(24) ve lisān-ı Yunanīde Pālmus dirler ṭabīb ıṣṭılāḥında iḫtilācü'l-ḳalb (25) daḫı taʿbīr iderler ve bu maraż ḥarāret ve bürūdetde ve māddī ve ġayr-ı māddī (26) olup ḳalbe ziyāde elem ve ıżṭırāb virdiginden ḳalb daḫı andan iḫtirāz (27) idüp ditrer.

[336]

(1) Ve Ḫafaḳān-ı Ḥārreniñ ʿAlāmeti Ḳalbde ʿAṭş Ve Ḥarāret

(2) Ve Edviye-i Bārideden Rāḥat Etmekdir

(3) Zīrā ḫafaḳān aṣḥābında bir mertebe ʿaṭş vāḳiʿ olur ki her ne ḳadar mā-i bārid şarāb (4) iderse ḥarāretine sükūnet gelmez ammā istinşāḳ-ı edviye-i bāride ile istirāḥat (5) ider ve nabżı ṣalt ve serīʿ ve mütevātir olup belā sebeb ġam ve ḳasāvet (6) çekmek ile tevātür nefes ve ṣıḳılmaḳ ġuṣṣa ve ġażab ḥāṣıl olmaḳdır. Eger (7) ḫafaḳān-ı bārid olursa) ʿalāmeti ʿalīliñ levn-i vechi esrebī olup süst (ve kāhil) (8) ve ṣaḳīl ve emyāh ve edviye-i bāride müteżarar olup benżi ʿaẓīm ve ṣaġır ve ḳavī (9) żaʿīf ve muḫtelif baṭī olur. Nefesini gec gec alup şefḳat ve merḥameti ziyāde (10) ve ṭabīʿatı ḳorḳaḳ ve eşyā-yı ḥārrede müteleẕẕiẕ ve istifāde etmekdir.

(11) Eger Ḫafaḳān Yubūsetden Olursa

(12) ʿalāmeti seher ve ʿaṭş ve yubūset ve ġam (ve ḥışt ve ġubār ve duḫān-ı ḳelīleden (13) müteżarar olunup elem ve kederden bedeni yābis olup nabżında ṣalābet (14) olmaḳdır.

(15) Eger Ḫafaḳān Ruṭūbetden Olursa

(16) ʿalāmeti nabżı līn ve bedeni gevşek ve ṭabīʿatı ednā nesneden münfaʿil olur. ʿAlīl (17) ḳalbini bir yaşlıḳ içinden ḥüsn ider.

(18) ve eger ḫafaḳān riyāḥdan olursa

(19) ʿalāmeti serīʿā mürūr idüp nabżıñ iḫtilāfı ḳalīl olur.

(20) Ve Eger Ḫafaḳān Seddeden Olursa

(21) ʿalāmeti bedende imtilā yoġiken nabż serīʿ ve baṭī ve ṣıġır ve ḳavī ve żaʿīf (22) olmaḳdır.

(23) Bu Meẕkūrātlara ʿİlāc Kāfi Bālāda

(24) Ẕikr Ve Beyān Olundı

[337]

(1) yaʿnī mā-i tüffāḥ şiyāmı ve mā-i ḫuc, mā-i verd āh ʿayn şifā virir temmet.

(2) Maraż-ı ḳalb olur. Nabżı ʿaẓīm ve ṣaġīr ve ḳuvveti ve żaʿīf ve muḫtelif baṭī olur (3) ve nefesini gec gec alup şefḳat ve merḥameti ziyāde, ṭabīʿatı ḳorḳaḳ ve eşyā-yı ḥārreden (4) müteleẕẕiẕ ve istifāde etmekdir (ve eger ḫafaḳān ruṭūbetden olursa)

(5) ʿalāmeti nabżı līn ve bedeni gevşek ve ṭabīʿatı ednā-ı nesneden münfaʿil olur. (6) ʿAlīl ḳalbini bir yaşlıḳ içinde ḥis ider.

(7) Eger Ḫafaḳān Riyāḥdan Olursa

(8) ʿalāmeti serīʿā mürūr idüp nabżıñ iḫtilāfı ḳalīl olur

(9) Ve Eger Ḫafaḳān Seddede Olursa

(10) ʿalāmeti bedende imtilā yoġiken nabż serīʿ ve baṭī ve ṣaġīr ve ḳavī ve żaʿīf olmaḳdır.

(11) Ve Eger Ḫafaḳān Ḳalbiñ Keṯret Ḥissinden Olursa

(12) ʿalāmeti nabżıñ ḳuvvetini ve nefesiñ ṣıḥḥatini ve aʿżā-ı sāʾireniñ selāmetidir. (13) Eger ḫafaḳān ḥamiyyāt-ı reddiye veyāḫūd şarāb-ı semūm veyāḫūd ḥayvānāt-ı semiye lesʿ (14) ve lezʿinden olursa ʿalāmeti ẓāhirdir.

(15) Ve Eger Ḫafaḳān Dīdāndan Olursa

(16) ḥarāret ve ʿaṭşı ġālib olup gāhice bāṭın-ı ʿalīlde dīdānıñ ḫurūc (17) etmesidir.

(18) Bu Ẕikr Olunan Sebebleriñ ʿİlācları

(19) Evvelā faṣd baʿde ishāl ile mādde-i iḫrāc ve sūʿ-i mizāc-ı ḳalbde ẕikr olunan (20) tedābir ve devālar ile taʿdīl-i mizāc ideler. Eger bir ʿużuvda olan māddeleriñ mürtefiʿ (21) riyāḥ ve buḫārından ḥādiṯ olmuş ise ol ʿużvı mādde-i meẕkūreden taḥliye ideler. (22) Meṯelā raḥmde ise ṣāfineden faṣd ile ve sāfinden ḥacāmet ile iḫrāc-ı dem etmekle (23) tenḳıye ideler. (Baʿde) bāzūlarını ve uyluḳlarını muḥkem ovalar ve şedd ideler (24) ḥattā ṣuʿūd-ı encireye māniʿ ola baʿde mesken-i encire ve muḫallilü'r-reyāḥ

[338]

(1) olan edviye-i ḳalbiyyeden olan aḥcār-ı nefîse ve pād-zehir ve ṭîn-i maḫtūm gibi (2) devālar istiʿmāl ideler ki ḳalbe ḳuvvet virüp buḫārı ḳāṭıʿ ve riyāḥı dāfiʿ (3) ola ve s̱ülüs̱ dirhem (rāvend-i rūmî meshūḳı) mā-i muḳaṭṭar-ı ebraḥ ile istiʿmāl (4) itseler mücerrebdir ve (maʿcūn-ı cevāhirü'l-ḥār) ve (maʿcūn-ı cevāhirü'l-bārid) (5) ve (maʿcūn-ı ḳırmız) ve (devāü'l-lüʿlüʿ) ve (devāü'l-misk) ve bunlara müşābih (6) maʿācîn ve eşribe-i müferriḥeden ḳanġısı mevcūd ise istiʿmāline müdāvemet ideler. (7) Ez-cümle etıbbā-ı cirmānyānıñ bu ʿilletde bi't-tecrübe muḫtārları olan devālardan (8) bu iki maʿcūn ġāyet mücerrebdir.

(9) Ṣıfatı Maʿcūn Budur

(10) (ḳırmız) 2 dirhem, (bād-zehr südüs), (dühn-i etrec-i muḳaṭṭar) üç ḳaṭre (11) aḫz olunup mezce olunsa miḳdār-ı istiʿmāli s̱ülüs̱ dirhemdir. Mā-i lisānü's̱-s̱evr (12) ile istiʿmāl oluna.

(13) Maʿcūn-ı Āḫir

(14) (ḫamîre-i lisānü's̱-s̱evr) ve (ḫamîretü'l-verd) (birer vaḳıyye) yaʿnî altışar buçuḳ (15) dirhem, (maʿcūn-ı ḳırmız) ve (tiryāḳ-ı ender) ve (māces) ve (sefūf) (16) ve (aḳāviyā-i bālure) her birinden s̱ülüs̱ dirhem aḫz olunup (ḳıs̱r-ı etrec) (17) ve (şarāb-ı lisānü's̱-s̱evr) ile maʿcūn ideler ve ḫāricden mevżiʿ-i ḳalbe (18) bu devāyı ṭılā ideler.

(19) Ṣıfatı Budur

(20) (ladin aḳrıṭı) nıṣf vaḳıyye ve (ıṣṭırāk-ı ḳāṭır) ve (terementîn) (21) (maṣṭakī) her birinden ikişer dirhem, (dühn-i etrec-i muḳaṭṭar) ve (dühn-i (22) ḳaranfil) ve (dühn-i dārçîn) her birinden altışar dirhem, (ḳaṭre-i misk) (23) ve (ʿanber) üçer buġday aḫz olunup bir havan-ı ḥārreye vażʿ idüp (24) daḳḳ ve muḥkem mezc ideler. Vaḳt-i ḥācetde maḥal-i ḳalbe ṭılā ide. Bu ʿilletde (25) iḥtiḳānāt maḥalletü'r-reyāḥ gibi devā olmaz.

[339]

(1) Senarṭus Nām-ı Ṭabîb Bu ʿİlletde Ḳaṣdî Tecvîz İtmedi

(2) ve ṭabîʿatı telyîn eylemek ġāyet münāsibdir. Baʿde't-telyîn ʿalîle edviye-i ḳalbiye aʿṭā (3) ideler. Meselā (maʿcūn-ı ḳırmız) ve (maʿcūn-ı ʿanber) ve (devāü'l-misk) (4) ve (tiryāḳ-ı enderūmāces ve mısırdıṭus gibi.)

(5) ve eger ḫafaḳān sevdā-yı merāḳiyā ve balġam-ı lezceden nāşi olursa (Adgel nām ḥekīmiñ) (6) mücerrebi olan maʿcūn ġāyet münāsibdir. (Ṣıfat-ı maʿcūn budur) (7) (bādrencüye) ve (reyḥān) ve (lisānü'ş-şevr) ve (betoniḳa) ve (ḳoyun (8) otı) ve (fūtenec) her birinden birer ḳabża (ḳışr-ı etrec) nıṣf vaḳıyye (9) ve (ḥabb-ı etrec) bir vaḳıyye, (ḳaranfil) (ve ʿūd) ve (dārçīn) (10) ve (besbāse) her birinden birer dirhem, (sināmekī) 48 dirhem, (aftimūn) (11) 32 dirhem ve (besfāyic) 32 dirhem ve (kāblī) 62 ve (helīlec-i aṣfer) 6 (12) dirhem, (zebīn-i menzūʿü'l-ʿacem) bir rıṭl aḫż olunup baʿde'd-daḳḳ üç miṣli mā'ü'l-ḳarāḥ ile (13) dört gün naḳʿ olunup baʿde nıṣfı ḳalınca ṭabḫ ve ṭaṣfiyeden ṣoñra miḳdārü'l-kifāyete (14) siñir iżāfesiyle ḳıvām-ı münāsibe getüreler. Baʿde bir rıṭl rubb-ı iccāṣ ve (bir vaḳıyye (15) dārçīn-ı meshūḳ) żamm olunup istiʿmāl oluna. (Ey ʿazīz muḥterem olan iḫvān) (16) maʿlūmuñuz ola ki ve ḫoş ve ṭīvrek ḳalbleri emrāż-ı ḳalbiyede ġāyet (17) müʿessirdir. Ḫuṣūṣā baʿż edviye-i ḳalbiye ile taḳṭīr olunup mā-ı muḳaṭṭarını istiʿmāl (18) etmekle cemīʿ emrāż-ı ḳalbiyeden ḫalāṣ mümkün oldığını erbāb-ı tecrübe ʿindinde (19) müsellimdir. Ez-cümle Senarṭus nām-ı ṭabībiñ muḫtārı olan mā'ü'l-ḳulūb ki (20) envāʿı ḫafaḳāna serīʿü't-teʾşīr bir devāü'n-naẓīrdir.

(21) Ṣıfatı Budur

(22) (ḳalbü'l-ibl) (yāḫūd ḳalbü'l-baḳar) bir dāne bādrencbūye, bir ḳabża (zehr-i (23) lisānü'ş-şevr) ve (zehr-i benefşenic) ve (verd-i aḥmer) her birinden nıṣf ḳabża (24) (ḳışr-ı etrec) nıṣf vaḳıyye, (bezr-i reyḥān) iki dirhem, (ḳaranfil) 1 dirhem, (25) ve (dārçīn) 1 dirhem ve (ṣandal) 1 dirhem, (zaʿferān) nıṣf dirhem

[340]

(1) aḫż olunup bir ḳarʿaya vażʿ ve üzerine dört parmaḳ miḳdārı ḥamr-ı ebyaż (2) vażʿ idüp fem-i ḳarʿaya inbıḳdan geçirüp taḳṭīr ideler lākin ḥandek-i inbıḳa (3) sülüş dirhem misk ve sülüş dirhem ʿanber ḳoyalar. Ḥattā böyle taḳṭīr oluna. Dīdāndan (4) nāşi ḫafaḳāna bād-zehr istiʿmāli ġāyet mücerrebdir ve cemīʿ ḫafaḳāna pāzūlarından yaʿnī (5) yaḳı idüp noḫūd ile işletmek nāfiʿdir.

(6) Ve Ġıdāları

(7) ṭavuḳ kebābı ve laḥm-ı dürrāc ve keklik ve süñülün ve çil laḥmları münāsibdir.

(8) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Ola Ki İltihāb-ı Miʿde

(9) Ve İltihāb-ı Miʿdeniñ ʿAlāmetleri Beyānındadır

(10) Marīż-i balā fāṣıla-ı şiddet birle iḥrāḳ ve taḫs ider. Bir miʿde aġrısından şikāyet (11) ider ve yedigi şeyleriñ cümlesini taḥammül olunmaz bir aġrı ve ıncḳırıḳ ile ḳayʿ (12) ider ve pek mużṭarib olur ve anda bir şedīd ʿaṭş olur ve (nabż) (13) ṣalābetlü ve sürʿatlü ḥareket ider ve baʿż kimselerde aġrı ol ḳadar (14) ṣaʿb ve şedīd ve cānevi didikleri miʿde üzeri çuḳurunda zaḥmet (15) ve ıżṭırāb medīd olur ki marīż tamāmā ṣararur ve anıñ cümle bedeni (16) terler ve aʿżā-ı ẓāhiresiniñ cümlesi ṣoġur.

(17) Bunuñ Tedbīr Ve ʿİlācı

(18) Yıḳanmış (güherçile) 1 dirhem, (aġac mürveri çiçegi) murabbāsı 16 (19) dirhem, (emīrbāris şurubı) 8 dirhem, (aġac mürveri çiçegi ṣuyı) (20) 64 dirhem. (Bunlar birbirine ḳarışdurulup her sāʿatde bir andan iki (21) ḳaşıḳ istiʿmāl oluna. (Diger) ʿilāc (afyon) ḫulāṣası (buġday) (22) 32 dirhem, (ıḫlamur çiçegi) ṣuyunda ḥall olunduḳdan ṣoñra (23) (gelincik çiçegi) şurubı 8 dirhem żamm olunup her sāʿatde (24) yāḫūd her iki sāʿatde bir andan iki ḳaşıḳ istiʿmāl oluna.

[341]

(1) Teşennüc-i Miʿde Ve Vecaʿ-ı Ḳalb Beyānında Olıcıdır

(2) Baʿżılar Devāü'l-Ḳalb Tesmiye İtdiler

(3) Bālāda bir tafṣīl ẕikr olundı ve teşrīḥ daḫı beyān ḳılındı. Oraya (4) mürācaʿat oluna. Bu teşennüc miʿdede çoḳ zamān mümted olur. (Baʿżān pek ʿaẕīm) (5) sürʿatle ʿilāc peẕīr olur. Żaʿf aʿṣābdan nāṣi olur (ʿİlācı) (6) (ṣıdḳ otı ṣuyı) 32 dirhem, (nāne şurubı) 8 dirhem, (ḳunduz (7) ḥāyası tentüresi) 20 ṭamla, (afyon rūḥı) 15 ṭamla. Bunlar birbirine eyüce (8) ḳarışdırılup her çāryekde bir andan bir yā iki ḳaşıḳ istiʿmāl oluna.

(9) Maʿlūm Ola Ki Baʿżān Miʿdede Dāʾimī Ṣūretde Ditretmeklik

(10) Ve Yanmaḳlıḳ Oldıġından Şekvā İderler

(11) Buña ʿale'l-ıṭlāḳ (ḥareketü'l-miʿde dinür.) (Ḳırīm ṭarṭir) 30 buġday, (ser (12) mużāʿaf) 35 dirhem. Bu ikisi ḳarışup sefūf oluna, istiʿmāl oluna.

(13) Diger ʿİlāc

(14) (Ḳırim ṭarṭir) 2 dirhem, (erik süzmesi) 16 dirhem, (aġac mürveri (15) çiçegi murabbāsı) 16 dirhem. Bunlar güzelce birbirine ḳarılup (16) günde üç defʿa (yāḫūd) dört defʿa birer ḳaşıḳ istiʿmāl olunup (17) üzerine aġac mürveri çiçeginden ve ebegümecinden birer ḳabża alup (18) ḳaynadup ṣuyundan ikişer fincān içeler. (Diger ʿilāc) (arpa maṭbūḫı) (19) 240 dirhem, (şarāb sirkesi) 16 dirhem, (aʿlā ṭoz şekeri) 8 dirhem. (20) Bunlar ḳarışdırılup birer fincān her iki sāʿatde bir istiʿmāl ideler. Ġāyet aʿlī (21) bir tedāvīdir.

(22) Diger ʿİlāc-ı Şifā

(23) (Iṭrāfil-i ṣaġīr), (helīle-i kāblī ḳabuġı) ve (ṣarı helīle ḳabuġı) (24) ve (belīle ḳabuġı) ve (emlec) ve (ḳara helīle) her birinden berāber olaraḳ

[342]

(1) alup dögeler eleyeler. Bādem yaġıyla ḳarışdırup ḳuruluġı göreler (2) ve üç edviyeler ḳadar siñir ezüp ḳıvāma getürüp vesāʾir (3) dögülen edviyeleri ḳarışdırup maʿcūn idüp aḫşam ve ṣabāḥ cevz (4) ḳadar istiʿmāl ideler.

(5) Miʿde Fesādına Ve Miʿde Üzerine Sürilecek Dühn Budur

(6) Ṣıfat-ı dühn (maṣṭakī) 5 dirhem, (zeyt yaġı) on beş dirhem, (7) (maṣṭakī) yi zeydyaġına ḳarışdıralar ve bir şişe içine ḳoyalar (8) ve bir çölmek (yāḫūd) şişe içine ṣu ḳoyup ol muʿālece olan (9) şişei ol çölmek içinde olan ṣuya ışladalar. Ol çölmegi (10) ateş üzerine ḳoyalar, ḳaynadalar ve ʿilāc olan şişe içine ṣu (11) girmeye. Maṣṭakī yaġ içinde (eriye (baʿde çıḳarup saḥḳ idüp (12) miʿde üzerine oġa oġa süreler. Miʿdeye ġāyet ḳuvvet virir. (13) Ṣıfat-ı kimyon beyān (ṣıfat-ı kimyon sirkede üç gün ışladup) (14) (baʿde) ḳurudup dögeler. İnce elekden eleyeler (baʿde) 20 dirhem (15) (zencebīl) ve (sezāb yapraġı) ve (etmek büresi) her birinden onar dirhem (16) bunları dögüp eleyeler. Balıyla ḳarışdıralar. (Miʿde) üzere uralar. (17) Miʿdede ṭaʿām ekşir olsa fāʾide ide. (Diger ʿilāc) sirkede (18) ışlanmış (kimyon) 200 dirhem, (zencebīl) 20 dirhem, (ḳara fülfül) 10 (19) dirhem, (afyon) 30 dirhem, (etmek büresi) 20 dirhem, (bāl ile ḳarışdıralar. (20) (Eger) etmek büresi yerine naṭrūn aşlar ḳuluncı olan kişiye fāʾide (21) ziyāde ider. (Daḫı) tuḫme ve ṣoġuḳ yelleri gidere ve yemek segirmesine (22) yardım ide. (Diger ʿilāc) (aḳ fülfül) ve (ḳara fülfül) her birinden (23) 10 dirhem (eger ṭabīʿatı) ishāl etmek dileseler burayı 10 dirhem idüp (24) istiʿmāl ideler.

[343]

(1) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm Ola Ki On Üçünci Bāb Ḳavaḳ Beyānında Olıcıdır

(2) Yaʿnī Incḳırıḳ

(3) (Eger miʿdede) balġam var ise bir dirhem (ġārīḳūnı) (sikencübīn) ile (4) virüp ḳuṣduralar. (Baʿde) baḳla ḳadar (felūniyā-ı) Farsīden yāḫūd (5) Rumīden vireler ve (yāḫūd) bir baḳla ḳadarını tiryāḳdan vireler (ve eger (6) miʿdede) ṣafrā var ise ṣafrāyı ḳuṣduralar ve (yāḫūd) erik (7) ṣuyı vireler. (Yāḫūd) (erik) ṣuyı ile (mükerrer benefşe) (8) şerbeti vireler ve ṣafrāyı sürer.

(9) Eger İshālden Ṣoñra Incḳırıḳ Ziyāde Olursa

(10) eyü ʿalāmet degildir. Ekşeri ʿilāc peẕīr olmaz. (Eger ʿilāc) olunursa (11) beẕür-i bāride müstaḥlebi) vireler (ve ṭatlu bādem yaġı) ve pilic ṣuyı) (12) içüreler ve (müreṭṭibāt vireler) ve (gāhice) ḥiddetli maʿcūn (13) ve (yāḫūd) ḥiddetli eczā yemekden ḫāṣıl olursa (meşelā) (biber) (14) ve (yāḫūd) (ḫardal) ve (yā zencebīl) yemekden olur. (Buña ʿilāc) (15) (tereyaġı) yalamaḳ (yāḫūd) (damaġ) altına ḳıymıḳ ḳoyup tedrīcle (16) yutmaḳdır. Şifā virir mücerrebdir ve (ammā eger sebebi) maʿlūm olmazsa (17) (bu maʿcūn) ʿacāyibdir. Incḳırığıñ cemīʿ envāʿına nāfiʿdir.

(18) Ṣıfat-ı Maʿcūn Budur

(19) (Ṭuraḳ otı toḫumı) ve (ṭāruḳ) ve (şeyṭarā toḫumı) yaʿnī (20) (şevketü'l-mübāreke) didikleri otuñ toḫumı ve (aġac ḳavunı) (21) ve (ḫıyār çekirdegi) ve (geyik boynuzı) ve (pād-zehir) her birinden (22) birer dirhem, (oġul otı) ve (aġac ḳavunı ḳabuġı) her birinden bir buçuḳ (23) dirhem, (zümrüd) ve (incü) her birinden altı çekirdek bunları saḥḳ (24) eyleyüp kifāyet miḳdārı şeker ile maʿcūn eyleyeler ve bir miḳdār ki birer dirhem (25) olmaḳ özine istiʿmāl eyleyeler.

[344]

(1) Maʿlūm Ola Ki Bu Incḳırıḳ ʿİlletine Ḳayʿ İtdirmek Münāsibdir Ve ʿİlācları

(2) Beyānında Olıcıdır

(3) Eger inḳıbāżı var ise ḫuḳne-i līne eyleyeler ve (ellerini) ve (ayaḳlarını) (4) oġalar ve pāzūlarını muḥkem baġlayup boġalar. (Baʿde) ekşi (5) nār ṣuyunı (nāne) ile

ḳaynadup ve ol ṣudan birer ḳaşıḳ vireler. Ġāyet (6) mücerrebdir ve (bu ḳurṣ) daḫı ḳayʿ menʿ eylemekde mücerrebdir.

(7) Ṣıfat-ı Ḳurṣ Bu Günedir

(8) (Gül ḳurusı) ve (tebāşir) sirke içinde ışlanup ḳurudulmuş kimyon (9) her birinden birer dirhem, (ṣıḥāḳ) üç dirhem, ve ḳavrulmuş (nār çekirdegi) (10) ve (sirkede) ışlanmış ve (ḳavrulmuş kişnic) her birinden iki dirhem, (11) ve (fıstıġıñ eñ ṭaşra ḳabuġı) ve (maṣṭakī) her birinden buçuḳ dirhem (12) bunları saḥḳ eyleyüp (ayva rubbuyla ḳavurṣalar, düzeler vaḳt-i ḥācetde (13) istiʿmāl eyleyeler ve (gül-be-şekere) rūḥ-ı zācdan üç dört ḳaṭre ṭamladalar (14) ve vireler ve bu yaḳı daḫı ḳuṣmaġı giderir, ġāyet mücerrebdir.

(15) Ṣanʿat-ı Bāḳī Budur

(16) (Etmegi sirke içinde ışladalar ve on altı dirhemini alalar ve (ṭebāşīr) ve (maṣṭakī) (17) ve (nāne) ve (mercān) ve (ḳızıl ṣandal) ve (beyāż ṣandal) her birinden (18) birer dirhem, (maṣṭakī yaġı) (ve ayva yaġı) her birinden dörder dirhem, (19) kifāyet miḳdārı (arpa unuyla) ḫılṭ eyleyüp (miʿde) üstüne yaḳı (20) eyleyeler (ve eger miʿdede) ġalīẓ balġam ʿalāmeti var ise gül-be-şeker ile (21) (nāne) vireler ve (maṣṭakī) ve (ve günlük) ve (tiryāḳ) ve (mışır) (22) bunlar daḫı ġāyet nāfiʿdir ve ayva ṣuyuyla ışlanmış dārçīn taḳṭīr eyleyüp (23) içeler ve (afsentīn) ve (maṣṭakī) ve (nāne) ve (ḳaranfil) bunları (24) dögüp (gül-be-şeker) ile ḳarışdurup ve biraz sirke daḫı ḳatup miʿde üstüne (25) yaḳı eyleyeler.

[345]

(1) Ḳavaḳ ʿİlleti Ki Incḳırıḳ Dimekdir Diger ʿİlāc Tertībi Budur

(2) İki ʿaded (arpa), iki dirhem (bādem yaġı) ve üç dirhem (nīlüfer şarābı), (3) mercimek ḳadar (afyon) ezüp içüreler. (Baʿde) (el-ḳażā ve'l-ḳader) (4) (eger) (ıncḳırıḳ) ẓuhūr iderse bundan aʿlā ʿilāc olmaz. (Eger) (5) ıncḳırıḳ ziyādeleşirse bir miḳdār (mersīn yapraġı) ḳaynadıp ṣuyun içüreler (6) defʿ ola. (Eger) bundan sükūn bulmazsa ḳırḳ dirhem (ḳaymaġı) tedrīcle (7) parmaġıyla yalamaḳ şifā-yı maḥżdır, ġaflet olunmaya.

(8) Miʿdede Şiş Olmaḳ Ol

(9) gül-be-şekeri issi gül-āb içinde ezeler ve süzeler ve ve içüreler. (Eger ḥarāret (10) ġālib olursa bir danek civā vireler. (Nār ṣuyuyla) (ayva yaġın) dürteler ve yaḳı ideler. (11) (Mersīn ṣuyı) ve (elma ṣuyı) ve (ayva ṣuyı) ve (gül-āb) (12) ve (ṣandal), (mumla) ve (gül yaġıyla) bunlardan yaḳı ideler ve (miʿde) (13) üzerine uralar ve yaġlayalar ve yaş ḳabaḳ çinteler ve (ayva dögeler (14) ve (semiz otı yapraġı) dögüp bele cemʿ ideler. (Miʿde) üzerine (15) baġlayalar ve dört günden ṣoñra her ṣabāḥ otuz dirhem ḳadar kāsnī (16) ṣuyı veyā at üzümi ṣuyı ḳaynadalar kefin alalar ve beş (17) dirhem (ḫıyār) şenber felüs ezüp içüreler ve yedi günden ṣoñra (18) (kerefs ṣuyı) ve (rāziyāne) ṣuyı bile ḳarışdıralar ve ġıdā arasında (19) gāh (arpa), civā ve (gāh māş-ı maḳşur merūresin) vireler (20) ve ṣuyı cüllābla vireler ve ḳurṣ-ı gül vireler yaʿnī bunları içmede (21) ʿināyet-i Ḥaḳḳla şifā bula.

(22) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Ola Ki Miʿdeniñ Şekli Ḳabaḳ

(23) Şekli Gibi Lifden Ṭoḳunmuşdur

(24) ve anıñ lifleri siñirdendir ki ʿArabca ʿaṣab taʿbīr iderler ve bu lifleriñ (25) baʿżısı üzerine ve baʿżısı derūnuna vażʿ olunmuşdur ve (miʿdeniñ)

[346]

(1) işleri bu liflerledir ve (baʿde) ḫastalıḳlarında andan eşedd ḫastalıḳlar olmaz. (2) Buña ʿilāc muvāfiḳ şerbetler ile ve perhīz ile muʿālece oluna. Buña istifrāġ (3) daḫı fāʾide ider. Ekṣeri bunuñ ʿilācı (dārçīn) ve (kimyon) (4) ve (zaʿferān) bunlarıñ her birinden ikişer dirhem alup birbirine ḳatup sefūf (5) yapup üç gün yataca ḳ vaḳt bir dirhem ʿale’ṣ-ṣabāḥ ac ḳarnına yiyeler. (6) Mücerreb ʿilācdır.

(7) Ey ʿAzīzler Maʿlūm-ı ŞErīfiñiz Ola Ki On Dördünci Bāb

(8) Bir Ẕāt-ı Maʿlūl Ḳan Ḳuṣduḳda Aña Münāsib

(9) ʿilāclar beyān olunur. Pes (eger) ḳan ġalebesi var ise ḳuvveti ḳadar ciger (10) ṭamarından ḳan alalar. (Baʿde siñirli yapraḳ) şerbetini ve (mersīn şerbetini) içüreler (11) ve bu sefūf daḫı ḳan ḳuṣana ve ḳan tükürene nāfiʿdir. Bu bir sefūfdur ki (12) Fransa vilāyetinde çoḳ istiʿmāl eylerler, mücerrebdir.

(13) Ṣıfatı Budur

(14) (Ṭebāşīr) ve (gül) ve (kil-i ermenī) ve (ṭīn-i maḫtūm) ve (sādenc) (15) her birinden dörder dirhem (żamġ-ı ʿArabī) ve (keşīrā) her birinden (16) ikişer dirhem, (beyāż ḫaşḫāş toḫumı) ve (semiz otı toḫumı) (17) ve (siñirli yapraġı toḫumı) ve (yanmış geyik boynuzı) ve ḳavrulmuş (18) (nişāsta) her birinden üçer dirhem ve bu meshūḳdan iki dirhem miḳdārı (19) alup (mersīn yapraġıyla) içüreler, ġāyet mücerrebdir

(20) Ve Bu Ḳan Ḳuşmaḳ ʿİlletine

(21) (kehribā ḳurşı) ve (ṭebāşīr ḳurşı) (ve ṭīn-i maḫtūm ḳurşı) münāsibdir (22) ve bizim daḫı mücerrebimizdir. Ḳardaşḳanından iki ṭamla alup saḥḳ eyleyüp (23) siñirli yapraġı şuyuyla içüreler, ġāyet mücerrebdir.

[347]

(1) Maʿlūm Ola Ki Eger Ḳan Marīżi İfrāṭla Bī-ṭāb

(2) Ve Bī-Ḳudret İdecek Ḳadar Çoḳ Gelürse

(3) ve bunuñ ʿilācı (gelincik çiçegi şuyı) 64 dirhem, (ḫaşḫāş şurubı) (4) 12 dirhem, (zāc rūḥı) 15 ṭamla bunlar birbirine ḳarışdırılup (5) her sāʿatde bir andan iki ḳaşıḳ içile. (Diger ʿilāc) (kil-i ermenī) (6) 2 dirhem saḥḳ olunmuş (ḳatgu ṭopraġı) - dirhem, (ḫaşḫāş (7) şurubı) 12 dirhem, (gelincik çiçegi şuyı) 56 dirhem. Bu meẕkūrlar (8) birbirine ḳarışdırılup her sāʿatde bir andan bir fincān içireler. (9) (Daḫı şoġuḳ) sirkeye yāḫūd ḳarlı ve buzlu şuya ışladılmış (10) bez parçalarını ol maḥale vażʿ idilürse menfaʿatı çoḳ olur (11) daḫı (mʿde) eṭrāfina ḳuru şişeler çekmek daḫı ḳābil olur. (Eger) (12) bu ʿilāclardan şoñra yine kemāfi's-sābıḳ (ġaṣeyān) ve baʿż infiʿāl-ı ruḥānīden nāşi (13) gice uyḳusuzluḳ var ise aña ḥuşūşā aḫşam vaḳti bu ḫafīf (14) münevvim yaʿnī uyḳu getürici ʿilāclardan vireler. (ʿİlāc bunlardır) (15) ṭatlu bādem) 100 dirhem seviye olunup süzile ve ṭoḳsan altı dirhemine (16) (aḳ ḫaşḫāş şurubı) żamm olunup ve her iki sāʿatde bir fincān (17) içilüp üzerine bir miḳdārca ılıcaḳ şu ile ġāyet nāfiʿdir. (18) (Diger ʿilāc) yıḳanmış (güherçile) 40 buġday, (ḫaşḫāş (19) şurubı) 12 dirhem, (ıḫlamur çiçegi şuyı) 56 dirhem (20) bunlar birbirine ḳarışdırılup her sāʿatde bir andan iki ḳaşıḳ içile, (21) ġāyet aʿlā devādır.

(22) Maʿlūm Ola Ki Laṭīf Ve Ḫafīfü'l-Ġıdā Ṭaʿāmlarla Ġıdālandıralar Ve Her Üç

(23) Sāʿatde Bir Miḳdār Süd İle Maḥluṭ Şu ʿilācdan Bir Fincān Vireler

(24) ʿİlāc budur (aʿlā ḳınaḳına) 12 dirhem ḳabaca dögülüp yetecek ḳadar (25) ṣu ile yarım sāʿat ḳaynadalar ve süzilüp yüz ḳırḳ dört dirhemine aʿlā

[348]

(1) (ṭoz şekeri) 75 dirhem, sāde (dārçīn ṣuyı) 65 dirhem żamm (2) olunup her sāʿatde yāḫūd her iki sāʿatde bir andan ılıcaḳ bir fincān içile. (3) (Eger bu ʿilāc) daḫı kifāyet derecesinde teʾşīr itmezse ol vaḳt (4) şu ʿilācları istiʿmāl ideler paslanmış (demür ṭalaşı) 4 dirhem, pek (5) (aʿlā ḳınaḳına) 6 dirhem, (dārçīn) 3 dirhem, (aḳ dārçīn) 3 dirhem, (cedvār (6) köki) 1 dirhem ḳarışdırılup sefūf olduḳdan ṣoñra eyü nemçe (7) şarābı (yāḫūd) anıñ gibi (eski bir şarāb) 134 dirhem żamm olunup (8) aralıḳ aralıḳ çalḳayaraḳ yigirmi dört sāʿat terk oluna ve ṣoñra (9) süzilüp her üç sāʿatde bir andan iki ḳaşıḳ içilerek istiʿmāl (10) oluna ve iḳtiżā iderse yavaş yavaş miḳdār-ı istiʿmāli artdırıla.

(11) Eger Bu ʿilāclar Külliyān ʿİlleti Defʿ-i Refʿ İtmeyüp Siñirlere Żaʿf

(12) Ve Gevşeklik ʿĀrıż Olurṣa

(13) bu ʿilācı etmek lāzımdır. (Yıḳanmış güherçile) 1 dirhem, (mürver (14) çiçeği) murabbāsı 32 dirhem, (ḫaşḫāş şurubı) 12 dirhem inbıḳdan (15) çekilmiş bayāġı süd 12 dirhem bunlar birbirine eyüce ḳarışdırılup (16) her iki sāʿatde bir andan bir fincān ṭolusu ḳadar istiʿmāl oluna.

(17) Diger ʿİlāc Tertībi

(18) (Yıḳanmış güherçile) 12 dirhem, (aġac mürveri çiçegi murabbāsı) 24 dirhem (19) bu ikisi eyüce ḳarışdırılup günde dört kere andan birer ḳaşıḳ (20) istiʿmāl olunup üzerine yine aġac (mürveri çiçegi) ve (ebegümeci (21) çiçeklerinden birer ḳabża alup ḳaynadup ṣoġudup bir fincān miḳdār içeler.

(22) Maʿlūm Ola Ki ʿAṭş ʿArabcadır Türkce Ṣuṣamaḳdır

(23) Bunuñ ʿilācı (eger) ṣusuzluḳ ʿārıż olursa ḫuṣūṣā sıtmalarda (24) birḳaç ḳaṭre rūḥ-ı zācdan beẕür-i bāride müstaḥlebi üstüne ṭamladup içireler.

[349]

(1) ḥarāret defʿine ʿacāyib bī-bedeldir yāḫūd (nīlüfer) şerbeti ile (ṣelc-i (2) ḥükemādan) bir danek miḳdārını meẕkūr şerbete ḳatup içireler ve (eger) (3) bu ḥabbı

ağızda ṭutsalar ḥarāretini defʿ ider ve ṣusuzluġı giderir. (4) Ṣıfat-ı ḥabb budur (marul toḫumı) ve (ḫıyār çekirdegi içi) ve (ṣāن (5) ḫıyār çekirdegi içi) her birinden beşer dirhem, (semiz ot toḫumı) on (6) dirhem cümlesini dögüp bezr-i ḳaṭūnā luʿābıyla ḳarışdırup ḥabblar ideler.

(7) Ve Ḥarāret Ġalebe İtdikce Biraz Aġızda Ṭutalar Fāʾide İder

(8) Żaʿfü'l-Hażm Ṭaʿām Miʿdede Bir Ḫoş Hażm Olmadıġı

(9) Vaḳtde Münāsib Olan ʿilāclar Beyānındadır

(10) (Eger) mādde ile ise (māddei) istifrāġ etdireler ve hażma muʿīn (11) şeyler ile istiʿmāl eyleyeler. (Meşelā) ez-cümle (dārçīn) ve (ayva ʿuṣāresinden) (12) taḳṭīr eyleyüp ol muḳaṭṭar ṣudan istiʿmāl eylemek hażma ġāyet ḳuvvet virir (13) ve (bu sefūf) gerek ḳable'ṭ-ṭaʿām ve gerek baʿde'ṭ-ṭaʿām istiʿmāl olunur ise (14) hażma ġāyet muʿīndir.

(15) Ṣıfat Ve Tertīb Sefūf Budur

(16) Güzel hażm içün sefūf (gül ḳurusı) 4 dirhem, (dārçīn) 8 dirhem, (17) zencebīl) ve (ḳaranfil) ve (cevz-i bevvā) ve (ḥavlicān) her birinden ikişer (18) dirhem (sirke) ile (müberred kişnic) üç dirhem, (ʿūd) bir buçuḳ dirhem. (19) Bunları saḥḳ idüp ṣoñra mecmūʿı aġrı şeker ile sefūf eyleyüp (20) bir miṣḳāl ḳable'ṭ-ṭaʿām ve bir miṣḳāl daḫı (baʿde'ṭ-ṭaʿām) istiʿmāl eyleyeler ve (eger (21) miʿdede) ḥarāret var ise rūḥ-ı zācdan ġāyet ġāyet münāsibdir ve iştihāyı (22) getürür ve ḥarāreti defʿ ider ve hāżımdır ve (miʿdeye) (23) ḳuvvet virir. Gül şerbetine birḳac ṭamla ṭamladup içüreler ġāyet (24) nāfiʿdir. Ġaflet olunmaya, mücerrebdir.

[350]

(1) Maʿlūmuñuz ola ki ḥayża taʿbīr olunan şey bir marażdır ki hem ziyāde ḳuṣar

(2) ve hem ziyāde yüregi sürer.

(3) Bunuñ sebebi miʿdede ṭaʿām fāsid olup ṭabīʿat raḳīḳini ḳayʿ etmekle (4) defʿ ider ve keşīfini sürmekle defʿ eyler ve (gāhice) miʿdede (5) olup ve ṣıḳılup muẓṭarib olur ve burnı incelenür ve eli (6) ve ayaġı ṣoġuḳ olur.

(7) El-Ḥāṣıl Bu Maraż Maḫūf Marażdır

(8) (Bunuñ ʿilācı) ol gün ṭaʿām yemeyüp birḳaç yudum ısıcaḳ ṣu içeler ki (9) (miʿdeyi) ve bağırsaḳları yıḳayalar ve (eger) ḫılṭ yoġise bir ishāl vireler. (10) (Baʿde) bağırsaḳlara ḳuvvet virüp yine ḳabż eyleye. (Meṣelā) bu müshil.

(11) Altıncısı Ġaşydır Yaʿnī Türkce Bayılmaḳ Dirler

(12) Bunuñ sebebleri keṣīrdir. O keṣreti ile rūḥı boġıcı mādde imtilāsından olur. (13) Ṣāniyā-ı sedde ḥuṣūlundan ṣāliṣā-i rūḥı taḥlīl iden envāʿ-ı istifrāġından olur ki (14) rūḥ ekṣeri müteḥallil olup yedel mā-ı taḥallül bulunmadığı ṣūretde miʿdenin de (15) mevcūd bulunan rūḥ-ı aʿżāya vefā etmez ki miʿdeden murād (ḳalbdir.) Keẕālik (16) aʿrāż-ı nefsāniyeden feraḥ-ı müferriṭde daḫı ervāḥ ṭaşra gitmekle miʿdeni ḫāli (17) ḳalur. Vecaʿ-ı şedīdeden ḥāṣıl olan istifrāġ ve żaʿf daḫı anlarıñ (18) gibidir.

(19) Ṭabīb-i Ḫāzıḳa Lāzım Olan Budur Ki

(20) Evvelā nöbet vaḳtinde ʿalīliñ yüzine ṣoġuḳ ṣu (yā gül ṣuyı) yā ḫilāf ṣuyı (21) ṣacalar. Tā ki rūḥ-ı ḥayvānīyi ve ḳanı ve ḥarāret-i ʿazīziyeyi ṭaşra taḥrīk (22) eyleye. Ol cihetden aʿżā-ı ḫāricede ḥarāret çoġalup taḳviyet ve taʿdīl (23) ḥāṣıl olan istifrāġ ve żaʿf daḫı anlar gibidir.

[351]

(1) Maʿlūm Ola Ki Bu Maraż Emrāż-ı Maḫūfeden Olmaġla

(2) Ebū'l-Eṭıbbā-ı Boḳrāṭ Dir Ki

(3) (min yaṣībe murāren keṣīrā ġaşy şedīd min ġayr-i sebeb ẓāhir fehv yemüt fecāet) (4) Bu ʿillete devā (Dāvūd-ı anṭā żarīr) anṭākīniñ tertīb itdigi ʿilāc-ı (5) aʿlādır. Ṣıfatı budur ki ġaşyıñ cemīʿ envāʿına bir ʿilāc-ı tāmdır. Tertīb-i (6) ʿilāc (şāmü'l-māseniñ ṣuyı) 5 dirhem ve (ve zerdāli ṣuyı 5 (7) dirhem, (gül ṣuyı) 5 dirhem, (ıḫlamur ṣuyı) 5 dirhem, (8) sögüd yapraġı ṣuyı) 5 dirhem, (ʿanber-i eşheb) (ve misk-i Tibetī) (9) (ve bād-zehr-i mārı) her birinden beş şaʿīre aḫẕ olunup miḳdārü'l-kifāyet (10) nebāt-ı şāmī ile mezc ve ḥıfẓ oluna vaḳt-i ḥācetde bir dirhem ʿūd-ı ḥāliṣi (11) muḥkem saḥḳ idüp ṣāḥib-i ġaşye virüp üzerine ḥıfẓ olunan māyı (12) istiʿmāl itdüreler, mücerrebdir.

(13) Yedincisi Veremü'l-Üẕnü'l-Ḳalb

(14) Yaʿnī gāh vaḳt olur ki ḳalbiñ ḳulaḳlarında aʿżā gibi verem ḥāṣıl olur. (15) Bu ʿilletiñ ʿilācı evvelā riyāżeti terkdir. Zīrā riyāżet taḥlīl-i rūḥı tezyīd (16) ve żaʿf-ı ḳuvvet-i ḳalbiye ile ġaşyı şedīd ider baʿde hāżımaya ḳuvvet ve evrāḥa (17) taḳviyet viren eşyāyı istiʿmāl ve dāʾimā feraḥ ve sürūr ile ferīḥü'l-ḥāl olmaġla (18) istiḳbāl ideler ve ṣadrına miyāh-ı melṭafa-ı münāsibe ṣabb oluna. Meşelā (bābunec) (19) ve (iklīlü'l-cebel) ve (berrisiyā) (ve şān) (ve niḥāle) ṣuları gibi (20) (ṣarı helīleniñ ḳabuġundan) 2 dirhem, (rāvend) 2 dirhem, (sünbül-i (21) hindī) 2 çekirdek. Bunları (siñirli yapraġı) ṣuyuyla ışladup (22) ṣıcaḳ kül üstünde (yāḫūd) mülāyim ateş üstünde bir zamān ṭura. (23) (Baʿde) süzeler ve icine 16 dirhem (gül-i mükerrer şerbeti) ḳoyup (24) içireler ve iḥtiyāc olunursa bu ḥuḳne ile iḥtiḳān eyleyeler. (25) Bağırsaḳları temizleyüp pāk eyler. (Ṣıfatı budur) Ḫatmī yapraġı) ve (ebe (26) gümeci yapraġı) her birinden birer ṭuṭam ve (papadya) nıṣf ṭuṭam

[352]

(1) bunları (arpa) ṣuyla ḳaynadalar. (Baʿde) bu ṣudan yüz dirhem alup (2) yigirmi dirhem (şeker) ve yigirmi dirhem (benefşe yaġı) ve bir dāne (3) (yumurṭa ṣarısı) ḳarışdurup iḥtiḳān eyleyeler ve (eger) (4) aġrısı ziyāde olursa yaʿnī (göbegi) ziyāde burarsa iḥtiḳānıñ (5) içine bir fincān ḳadar (semiz otı ṣuyı) ḳatup (baʿde) iḥtiḳān eyleyeler. (6) (Tenḳıyeden ṣoñra) miʿdeye ḳuvvet virüp (ishāli ḳaṭʿ idecek şeyler (7) vireler.

(8) Ve Eger Ṣafrā ʿalāmeti Var İse

(9) (gül) ve (limon şarābı) ve (ḳoruḳ şarābı) ve (ribās şarābı) (10) içireler (ve ayva perverdesi) (ve ḳızılcıḳ perverdesi) vireler (ve eger (11) rīḥler) olup balġam ʿalāmeti var ise bu maʿcūnı vireler.

(12) Ṣıfat-ı Maʿcūn Ve Tertībi Budur

(13) (ʿūd) ve (maṣṭakī) her birinden 2 dirhem, (cevz-i bevvā) 1 dirhem, (14) ḳavrulmuş (anison) 3 dirhem (sirke ile) (müberred kişnic) bir buçuḳ (15) dirhem ve (ḳurı nāne) 1 dirhem cümlesini saḥḳ idüp (eski (16) gül-be-şeker ile) ve (yāḫūd) (ayva) rubbuyla ve (yāḫūd) (mersīn rubbuyla) (17) ḳarışdurup maʿcūn eyleyeler bir miṣḳālden iki miṣḳāle ḳadar baʿde (18) tenāvül eyleyeler. Hem miʿdeye ḳuvvet virir ve hem ḥarāreti daḫı azdır, (19) çoḳ degildir. (Baʿde) ḥarāret mündefiʿ olduḳda laṭīf ġıdālar vireler. (20) (Meşelā) ḳoruḳ ṣuyuyla) pişmiş (pilic) vireler baʿde (eger)

ḥarāret (21) münḳaṭıʿ ise ḥammāma girmek nāfiʿdir. Muʿtedil ṣudan vāfir döküne (22) (baʿde) ḥammāmdan çıḳdıḳda yatup uyuya. (Zīrā) uyḳu uyumaḳ (23) bu maraża ġāyet nāfiʿdir.

(24) Ve Eger Göbek Börüsi Ziyāde Olup Defʿ Olmazsa

(25) ve uyḳu uyumazsa felūniyā-ı farsīden nıṣf dirhemden bir dirheme varınca (26) istiʿmāli tecvīz olunmuşdur.

[353]

(1) Felūniyā-ı farsīden nıṣf dirhemden bir dirheme varınca istiʿmāli tecvīz (2) olunmuşdur.

(3) Ey Aḫillāʾ Maʿlūmuñuz Ola Ki On Beşinci Bāb Emrāżı Emʿā Yaʿnī

(4) Baġırṣaḳlara ʿĀrıż Olan Emrāż Beyānındadır

(5) ve bu emrāżıñ muʿāleceleri daḫı beyān olunur. (Maʿlūm ola ki) insānda (6) olan baġırṣaḳlar (altı) ʿadeddir. Altıdan (üçi) ġāyet ince (7) ve (üçi) ġāyet bu ġūnadır ve ol ince baġırsaġıñ birisine (8) (iṣney ʿaşerīye) derler. (Zīrā) uzunluġı on iki parmaġı (9) birbirine manżam olsa ol uzunluġı ḳadar olur. (Anıñçün) (10) iṣney ʿaşeriye dirler. Yuḳarı ucı miʿdeniñ ḳaʿrına muttaṣıldır ve aşaġı (11) ucı ikinci baġırṣaġa muttaṣıldır ve (ikinci baġırsaġa) ṣāim dirler (12) ekṣer zamānda fażalātdan ḫāli oldığından içün. Zīrā ondan aña (13) ṣafrā dökülmekle ṣiḳāldan yaḳar. Ṣiḳalı anda iletmege ḳomaz aşaġı ucı (14) (üçünci baġırṣaġa) muttaṣıldır. (Üçinci) baġırṣaḳ dolaşıḳ dolaşıḳ (15) bir baġırṣaḳdır. (Aña lefāyet) dirler ve (miʿāü'd-daḳīḳ) daḫı dirler. Bunuñ (16) aşaġı ucı dördünci baġırṣaḳ ki ġalīẓ baġırṣaḳlarıñ evvelkisidir. Aña (17) muttaṣıldır ve bu (dördünci) baġırṣaġa (aʿver) dirler. (Zīrā) anıñ bir aġzı (18) vardır ki miʿdeden inen ṣıḳl andan çıḳar.

(19) Ey Aḫı Ve Beşinci Baġırṣaġa Ḳolon Dirler

(20) Anıñ yuḳarı ucı (aʿveriñ) aġzına muttaṣıldır. Bu ḳolonuñ aʿlāsı (21) miʿā-ı daḳāḳıñ esfeli ile meʿā-ı (aʿveriñ) aġzında iştirākla muttaṣıldır. (22) Bu ḳolonuñ ṭaraf-ı esfeli altıncı baġırṣaġıñ ṭaraf-ı aʿlīsine muttaṣıldır (23) (ve bu baġırṣaġa) miʿā-ı müstaḳīm dirler. (Zīrā) ṭaraf-ı esfeli maḳʿada muttaṣıldır.

(24) Maʿlūm Ola Ki

(25) miʿdeye ʿārıż olan marażlarıñ ekserisi daḫı bağırṣaḳlara ʿārıż olur.

[354]

(1) (ʿİlācları) birbirine yaḳındır. Zīrā ikisi daḫı (siñirden) mürekkebdir. (2) (Lākin) miʿdede baʿż marażlar vardır ki bağırṣaḳ marażları beyninde ẕikr (3) ide gelmişlerdir. Biz daḫı aña tabʿīt idüp emrāż-ı emʿā beyninde ẕikr (4) itdik. (Meṯelā) ishāl gibi, (zīrā) ishāl miʿdede oldığı gibi bağırṣaḳlarda (5) daḫı olur.

(6) Ey Aḫı (Pes) İshāliñ ʿilācını Bir Miḳdārcıḳ Beyān

(7) İdelim Maʿlūm Ola Ki

(8) (İshāl) iki dürlüdür (evvelkisi) ḳan ile maḫlūṭ, (ikincisi) (9) ḳansız olur. (Eger) ḳansız olursa (aña) Yunan lisānında rināreyā (10) dirler. (Eger) ḳan ile olursa (züsettāriyā) dirler ve (ḳansız) (11) olan ishāl (yā miʿdeden) ve (yāḫūd) bağırṣaḳlardan ve (yāḫūd) (12) (cigerden) ve (yāḫūd) ṭalaḳdan ve (yāḫūd) dimāġdan ve (yāḫūd) cemīʿ (13) aʿżālardan olur. Bunlarıñ (sebebi) ḫılṭ ziyāde olmaġla ṭabīʿat anı (14) ṭaşra defʿ ider ve ishāl ile defʿ eyler ve (ishāl) ile çıḳan ḫılṭ (15) günā gün çıḳar (yaʿnī) (gāh) ṣafrā ile ve (gāh) balġam ile çıḳar (16) ve (gāh) sevdā ile çıḳar ve (gāh) yaġ gibi çıḳar.

(17) Ve Daḫı Maʿlūm Ola Ki Eger İshāl Marażıñ Āḫirinde Olursa

(18) Aña İshāl Buḫrānı Dirler

(19) Bu cins ishāldir, ʿaḳab kesmeyeler. Belki ṭabīʿatıñ ishālde ḳuṣūrı var (20) ise imdād idecek şeyler virüp ve māddei sürüp baʿde imsāk (21) eyleyeler. Bu maṭbūḫı bu güne ishālde istiʿmāl eylemek ġāyet münāsibdir.

(22) Ṣıfat-ı Maṭbūḫ Budur

(23) (Hindibā köki) üç dirhem, (lisān-ı ṯevr çiçegi) ve (nīlüfer çiçegi) (24) ve (benefşe çiçegi) her birinden birer dirhem, (temirhindī) dört dirhem,

[355]

(1) (ṣarı helīle ḳabuġı) iki (rāvend) bir dirhem, (dārçīn) ve (mekke (2) eriġi) her birinden ṯülüṯ dirhem, (sünbül-i hindī) on buġday aġrı (3) bunları ḳaynadup süzeler ve içine dört dirhem (ḳudret ḥelvası), (4) ve dört dirhem (gül megrir şerbeti) ḳarışdurup içireler ve (eger (5) ishāl) ile meʿā-ı balġam var ise (ṣarı helīle ḳabuġı)

yerine (6) (kāblī ḳabı) ḳoyalar ve (eger) mādde ḥiddetli ise müshil içmege (7) taḥammüli yoġise ol zamān iḥtiḳān eyleyeler.

(8) Ṣanʿatı Ḥuḳne Budur

(9) Yüz dirhem (arpa ṣuyı), (ḳızıl şeker) ve (gül balı) her birinden sekiz (10) dirhem, (gül yaġı) on iki dirhem mecmūʿunı ḳarışdurup iḥtiḳān eyleye (11) ve (baʿde't-tenḳıye gül-be-şeker) ve (mersīn şerbeti) ve (ribās) ve (ayva (12) şerbeti) vireler ve (eger ishāl baġırṣaḳlardan ise) sebebi baġırṣaḳlarıñ (13) ḳuvvet-i māsikesi żaʿīf oldıġındandır ve (yāḫūd) baġırṣaḳlarda (14) ṣıyrıncaḳ ḫılṭ-ı balġam oldıġıdır. (Aña zelḳü'l-emʿā derler ve (yāḫūd) (15) ḳuvvet-i dāfiʿanıñ ḥiddet-i ziyāde tecāvüzi olmaḳdır. (Eger ṣıyrıncaḳ) balġamdan (16) ise (ʿilācı (pelīn) şerbeti muġlāb yerine vireler. (Diş otı), (17) (rāziyāne) ṣuyuyla ḳarışdurup içireler (baʿde) bu maṭbūḫı vireler. (18) Bir ḫoşca pāk eyler.

(19) Ṣūret-i Maṭbūḫ Budur

(20) (Kāblī ḳabı) iki dirhem, (ġārīḳūn) bir dirhem, (rāziyāne) sülüs dirhem (21) (zencebīl) on buġday aġrı, (gül ḳurusı) ve (pelīn) üç parmaġıyla (22) alacaḳ miḳdārı bunları ḳaynadup ve on iki dirhem ḳadar ṣuyundan alup (23) ve bu ṣu ile sekiz dirhem (gül balını) şerbet idüp içireler ve (maṣṭakī (24) ḥabbı) ve (ḥabbü'l-afāviyā) bu marażlarda müstamildir (ve baʿde't-tenḳıye) bu maʿcūnı (25) vireler ki ishāle ve zelḳ-i emʿāya ġāyet mücerrebdir.

[356]

(1) Ṣıfat Ve Tertīb-i Maʿcūn Budur

(2) (emlec) ve (ayva murabbāsı) ve (aġac ḳavunı ḳabuġı) her birinden sekiz dirhem, (3) (buhārlı gül sefūfı) iki dirhem, (mercān ve ṭavuġuñ ḳātısı içinde) (4) ki ṣarı zār her birisinden birer dirhem, (tiryāḳ) iki dirhem bunları (5) cemʿ eyleyüp (mersīn şerbetiyle) ḳarışdurup maʿcūn eyleyeler ve iki (6) dirhemden üç dirheme ḳadar vireler ve (ṣaḳız yaġı) ve (pelīn yaġı) (7) ve (sünbül yaġı) ve (cevz-i bevvā yaġı) ḳarnına süzeler ve (eger) ḳuvvet-i (8) māsikeniñ ṣaġından olup ṣoġuḳ ile böyle olursa (tiryāḳ) (9) ve (yāḫūd) mısır vireler ve (felūniyā-ı Fārsī) ishāliñ cemīʿ envāʿına (10) ḳaṭʿ ider. Bu (ḥabb) daḫı ishāl-i balġamiyeye ve zelḳü'l-emʿāya (11) ve ṣoġuḳdan ḥāṣıl ishāle ve ḳuvvet-i māsike żaʿfından ḥāṣıl olan ishāle (12) ġāyet nāfiʿdir.

(Afyon) ve (senderūs) ve (murṣāfī) ve (günlük) (13) ve (zaʿferān) ve ḳavrulmuş (żamġ-ı ʿarabī) ve (cevz-i bevvā) berāber ola. (14) Cümleyi dögüp ḥabblar ideler ve istiʿmāl ideler. (Ġıdālardan) (15) serçe etiniñ) ḳavırması ve (keklik eti ve sülün eti ki (16) ḳavrulmuş ola ve (ḳavrulmuş kimyon ile piliç eti) ve sumāḳ ile ġıdālanalar (17) ve (eger) ḳuvvet-i māsikeniñ żaʿfı ḥarāretle olursa (ayva perverdesi) (18) ve (muşmula) ve (ḳızılcıḳ perverdesi) münāsibdir ve (gül ve limon) (19) şerbeti eyüdür ve (kehribā ḳurṣı) ġāyet eyüdür ve (gāh olur ki) (20) bu nevʿ ishāli bir ḥiddetli ḫılṭdan ḥāṣıl olmaġla baġırṣaḳları yara eyler. (21) (ʿAlāmeti) oldur ki baġırṣaḳlarıñ aġrısı ziyāde olur. (ʿİlācı) (22) (ṣarı helīle ḳabuġı) bir dirhem, (rāvend) buçuḳ dirhem, (arpa ṣuyuyla) (23) ḳaynadup sekiz dirhem (gül şerbeti) ol ṣu ile içüreler ve mādde (24) tamām tenḳıye olduḳdan ṣoñra bu dārūyı vireler.

(25) Ṣıfat-ı Dārū Budur

(26) (Eski gül-be-şeker) on altı dirhem, (mercān) ve (kil-i ermenī) ve (kişnic)

[357]

(1) ve (ṭīn-i maḫtūm) her birinden birer dirhem, (sünbül-i hindī) bir danek bunları maʿcūn (2) eyleyüp vireler (ve eger) ishāl ḳuvvet-i dāfiʿanıñ ziyāde defʿinden olup (3) ḥarāreti daḫı var ise mersīn şerbetiyle vireler ve (ḫaşḫāş (4) şerbeti) vireler. (Ekşi şeyler) virmeyeler ve (felūniyā-ı Fārsī) böyle (5) maḥalde ġāyet nāfiʿdir ve (eger ishāl) miʿdeden ise (ʿalāmeti) oldur ki (6) ṭaʿām hażm olmadın ishāl idüp çıḳar.

(7) Bunuñ ʿİlācı

(8) Eger miʿdede ruṭūbet var ise) evvelā ruṭūbeti müshil ile çıḳaralar. (9) Yuḳaruda ẕikr olunan ʿilāclar baʿīne buña daḫı nāfiʿdir lākin anda ẕikr (10) olunan yaḳıyı bunda miʿde üzerine ḳoyalar ve bu yaḳı daḫı ġāyet mücerrebdir. (11) Ṣıfatı budur (mersīn yapraġı) ve (maṣṭakī) her birinden iki (12) dirhem, (ladin) üç dirhem, (nār ḳabuġı), (cevz-i bevvā) ve (günlük) (13) her birinden birer dirhem, (gül yaġı) ve (ṣaḳız yaġı) her birinden on dirhem, (14) (bal mumı) iki dirhem bunları merhem gibi idüp miʿde üstüne yaḳı (15) eyleyeler ve (ishāl) cemīʿ bedenden ise çıḳan ḫılṭı göreler. (16) (Eger) fāsid ḫılṭ var ise tā ol ḫılṭ-ı fāsidden beden pāk olmadıḳça ḥabs (17) itmeyeler. (Eger dem-i bevāsīriñ) yāḫūd (dem-i ḥayżıñ iḥtibāresi var ise (18) ṭabīʿata imdād idecek şeyler vireler. (Eger balġam olursa (müshil-i balġam) (19) vireler. (Eger ṣafrā) var ise müshil-i ṣafrā vireler. (Eger sevdā var ise) (20) müshil-i

sevdā vireler lākin bu maḳūle müshilātda ʿużva ḳuvvet virecek şeyler (21) vireler ve ḳuvvet-i ḳābıża aʿṭā ider şeyler daḫı olmaḳ gerek.

(22) Meṣelā Bu Meẕkūrātlara ʿİlāc

(23) (Rāvend) gibi ve (helīlecāt) gibi ve (gül balı) ve (gül-be-şeker) gibi (24) baʿde't-tenḳıye) ḳābıż şeyler istiʿmāl eyleyeler. (Eski gül-be-şeker) gibi (25) ve (ḳavrulmuş rāvend) ile muşmula perverdesi ve ayva perverdesi (26) münāsibdir ve bu (ḥabb ġāyet) nāfiʿdir.

[358]

(1) Ṣıfatı Budur

(2) (Gülnār) ve (ekşi nār ḳabuġı) her birinden birer dirhem, (sumāḳ) ve ḳavrulmuş (3) (żamġ-ı ʿArabī) her birinden birer dirhem, (mercān) buçuḳ dirhem bunları saḥḳ (4) eyleyüp ḳoruḳ ṣuyı ile ḳarışdırup ḥabblar idüp ṭaʿāmlardan evvel (5) beş altı dāne istiʿmāl ideler ve ṣu yerine (ṣaḳız ṣuyı) içeler (6) ve (yāḫūd) demür ṣuyı içeler ġāyet nāfiʿdir ve (eger) ishāliñ defʿi içün (7) (altun) ve (gümüş) ḳızdırup birḳaç kere ṣuya ḳosalar ve ol (8) ṣuyı içseler ġāyet nāfiʿdir ve (eger ishāl) cigerden olursa (9) bunuñ ishāli ekṣeri gice ile ziyāde olur ve (ekṣeriyā) ḥarāret ile (10) bile gelür ve levni müteġayyır olur ve beñzi ṣarı olur. (11) (Bunuñ ʿilācı) (eger) mādde var ise māddeyi tenḳıye eyleyeler ve (eger) (12) sedde var ise müfettiḥ sedde olan şeylerden vireler ve cigere ḳuvvet virir (13) şeylerden istiʿmāl eyleyeler ve bunlarıñ sā'ir ʿilācı ciger-i emrāż yazıldığı (14) yerde (beyān olunmuşdur. Ol maḥale mürācaʿat oluna. (Lākin) bunda daḫı (15) bir miḳdārın beyān idelim.

(16) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm Ola Ki Bu Müshil Üçüne Daḫı

(17) Nāfiʿdir Seddeleri Feṭḥ İder

(18) ve ḫılṭları defʿ ider ve cigere ḳuvvet virir. (Ṣıfatı budur) ṣarı (19) helīle ḳabuġı iki dirhem, (rāvend) bir dirhem, (sünbül-i hindī) on buġday (20) aġrı ve (ve siñirli yapraḳ) ṣuyı her birinden otuz iki dirhem (21) bu ṣularıñ içinde ẕikr olunan eczāları mülāyim ateş üzerine ḳaynadup (22) (baʿde) süzeler ve ol ṣuyuñ içine on dirhem (gül şerbeti) ḳatup (23) içireler ve (bu maʿcūn) daḫı ishāl-i kebediyeye ġāyet nāfiʿdir. Ḳabż ider.

(24) Ṣūret-i Tertībi Budur

(25) (Eski gül-be-şeker) sekiz dirhem, ḳavrulmuş (rāvend) bir dirhem, (mercān)

[359]

(1) nıṣf dirhem, (kil-i ermenī), (ṭīn-i maḥtūm) ḳavrulmuş olalar her birinden (2) rubʿ dirhem, dört dirhem (ribās) rubbuyla bunları ḳarışdurup (ṣabāḥ) (3) ve (aḫşam) üç dört dirhem miḳdārı istiʿmāl eyleyeler. (Gül-be-şeker) (4) ve (azacıḳ) (dārçīn) ile (rāvend) istiʿmāl olunsa münāsibdir (5) ve bu (ḥabb) ġāyet nāfiʿdir. Ḥuṣūṣā (ishāl-i kebedī) ḳan ile maḫlūṭ ola.)

(6) Ṣıfat Ve Tertībi Budur

(7) (Kehribā) ve (rāvend) ve cülnār ve ḳarılmış kil-i ermenī ve (iki ḳardaşḳanı) (8) ve (ḳavrulmuş żamġ-ı ʿArabī) bunları berāber alup ve dögüp baʿde siñirli (9) yapraḳ ṣuyuyla ḫamīr idüp ḥabblar idüp bu ḥabblardan iki dirhem ḳadarını (10) alup ḳābıż gül şerbetiyle veyāḫūd mersīn şerbetiyle vireler ve bu meẕkūr (11) ʿilāclar eger ḥarāret ile olursa münāsibdir ammā eger bürūdetiyle olursa (12) bu sefūf ol vaḳt ġāyet nāfiʿdir. Zīrā hem cigere ḳuvvet virir ve hem ishāli (13) ḳaṭʿ ider.

(14) Tertīb Ve Ṣıfat-ı Sefūf Budur

(15) (Ḳavrulmuş rāvend) ve (sünbül-i hindī) her birinden altı dirhem, (pelīn) üç (16) dirhem, (dārçīn) ve (cevz-i bevvā) her birinden bir buçuḳ dirhem, (gül ḳurusı) (17) üç dirhem, (ṣandal) bir dirhem bunları muḥkem saḥḳ eyleyüp ve sefūf (18) idüp aḫşam ve ṣabāḥ birer dirhem vireler ve eger ishāl żalẕa ise (19) bunuñ sebebi sevdānıñ çoḳlıġıdır ve ʿalāmeti ṣol ṭarafda cigeriñ altında bir aġrı (20) ḥis olur ve hem aşaġıdan çıḳan siyāh olur. Bu ishāl yaramaz ishālden (21) (eger) der-ʿakab ʿilāc olmazsa sūʿi'l-ḳınye veyā istisḳāya müʾeddī olur. Bunuñ (22) ʿilācı seddeleri feth itmekdir ve eger ciger ḥarātī ise cigeriñ mizācını (23) taʿdīl itmekdir ve eger ḳuvveti var ise ṣol elde islīm ṭamarından ḳan alalar (24) ve sevdāyı bir melyen ile ishāl eyleyeler. İmdi bu müshil herm seddeleri ve hem (25) ṭalaġı tenḳıye eyler ve hem ṭalaġa ḳuvvet virir ve hem ishāli ṭutar.

[360]

(1) Ṣıfatı Budur

(2) (Pelīn) ve (altun otı) her birinden 2 dirhem, (baldırıḳara ve şāhtere) her birinden birer (3) miḳdārca fālic ve ḳara helīle her birinden üç dirhem bunları siñirli yapraḳ

(4) ṣuyuyla) yāḫūd hindibā veyāḫūd (şāhtere) ṣuyuyla ḳaynadup süzeler (5) ve bu ṣu ile on dirhem (gül megrer) şerbeti ezüp içüreler ṭalaġı (6) bir ḫoşca tenḳıye eyler. Laṭīf şeydir ve eşribeden (elma) şurubı (ve lisān-ı) (7) şevr şarābı münāsibdir. Tenḳıye idüp teftīḥ-i sedde itdikden ṣoñra ḳābıż devālar (8) vireler ve bu sefūf daḫı ġāyet aʿlādır.

(9) Tertīb-i Sefūf Budur

(10) Ḳavrulmuş (rāvend) 6 dirhem, (dārçīn) ve (helīle) ḳābı ki gül (11) yaġıyla ḳavrulmuş ola her birinden 1 dirhem, (kehribā) buçuḳ dirhem bunları (12) saḥḳ idüp bir dirhemden bir buçuḳ dirheme varınca bunları alup gül-be-şeker ile (13) ḫılṭ idüp vireler ġāyet mücerrebdir ve bu sefūf evvelki sefūfdan (14) ḳavīdir.

(15) Diger Tertīb-i Sefūf

(16) (Kehribā) bir buçuḳ dirhem, (şādenec) bir dirhem, (yanmış geyik boynuzı) (17) (ve ḳavrulmuş kil-i ermenī) her birinden buçuḳ dirhem bunları dögüp (18) ve bu sefūfdan bir dirhem alup ḳızıl behmen ṣuyuyla (veyāḫūd) siñirli (19) yapraġı ṣuyuyla vireler ve yaḳı tedbīri māliḫulyā ve merāḳīye tedbīri gibidir (20) (ve eger ishāli dimāġdan ise) bunuñ sebebi dimāġda ruṭūbet-i balġamīye (21) çoḳlıġıdır. Ḫuṣūṣā ṭuzlu balġam keşretinden nārle ṭarīḳiyle miʿdede ve andan (22) baġırsaḳlara dökilüp miʿdeye żaʿf ṭāri olur ve ol żaʿflıḳ sebebiyle (23) ishāl ʿārıż olur. Ekşeriyā gicelerde ve (yāḫūd) uyḳudan uyanuḳ (24) ḳalḳdıḳda birḳaç meclis icābet idüp münḳaṭıʿ olur. Aşağıdan (25) çıḳan beyāż köpük gibi çıḳar. (ʿİlācı nāzle) baḫşinde meẕkūr

[361]

(1) olan ʿilāclardır.) Cümlesi buña nāfiʿdir. Eger ishāl miʿdeden ise (2) (temirhindī) ve (ṣarı helīle ḳabuġı) ve (gül şurubı) ve rāvend (3) vireler. (Ġāyetü'l-ittiḳān) (eger māddesi) āsi ise ḫaşḫāş şarābı) (4) vireler. (Baʿde) bu ṣu ile ġarġara ideler.

(5) Ṣıfat Ve Tertībi Budur

(6) (Mercimek) ve (ḳızıl gül) ve (mersīn yemişi) ve (kişnic) (7) ve (ʿunnāb) ve (ḫaşḫāş ḳabuġı) bunları ḳaynadalar ve ġarġara (8) eyleyeler (ve eger) māddesi ṣoġuḳ olur ise (tiryāḳ) (9) ve (mışır gibi) nāfiʿ şeyler olmaz. (Baʿde't-tenḳıye) istiʿmāl eyleyeler (10) (ve eger) bu maraż defʿ olmayup ḳalursa iki ḳollarına çeşmeler açup (11) noḫūd ile işletmekden özge ʿilāc olmaz, ġāyet nāfiʿdir.

(12) Eger İshāl İle Ḳan Çıḳarsa

(13) ve bağırṣaḳ ṣıyrındısı ile bile olursa (aña) zisetṭāryā ve (yāḫūd) (14) secḥü'l-emʿā vireler (ve eger) bağırṣaḳ ṣıyrındısı olmayup (15) ṭamarlarıñ aġzı açılduġundan olursa (aña) ishāl-i dem dirler (16) ve zisetṭāryā (yaʿnī secḥü'l-emʿāya) sebeb bir ḫām ḫılṭdır ki bağırṣaḳları (17) ṣıyırır, giderek yara ḥāṣıl eyler. (Bu) yā (ṣafrādan) ve (yāḫūd) (18) (ṭuzlu balġamdan) olur (yāḫūd) ekşi sevdādan olur (19) (veyāḫūd) muḥteriḳ ṣafrādan olur (yā semmī) ḫılṭdan olur. (20) Eyyām ve baʿde olduġı gibi ve ḥummā-ı maḥruḳa ʿaḳībinde daḫı olur (21) (veyāḫūd) bağırṣaḳlarda ṣabūr veyā şiş olmaġla yara olmaḳdan olur. (22) (ʿAlāmeti) tīz tīz ḳalḳar ve ishāl ile bağırṣaḳ ṣıyrındısı ile ḳan (23) çıḳar. Göbek burru aşaġıdan çıḳan fenā rāyiḥası olur ve aġzı bed ḳoḳar (24) ve geñirmesi çoḳ olur. Ḳanġı ḫılṭdan idügi çıḳan şeyden maʿlūm (25) olur. İshāl-i kebedīden bunuñ farḳı budur ki kebedīden çıḳan ḫāliṣ (26) olur ve göbek börüsi olmaz ve çıḳan şey bed rāyiḥalı olmaz.

[362]

(1) Daḫı çoḳ farḳ vardır. (Bunuñ ʿilācı) evvelā vecaʿını teskīn eylemekdir (2) ve ḫılṭıñ ḥiddetini taʿdīl eylemekden ve yaralarını oñuldıcı şeyler istiʿmāl (3) eylemekdir ve devā-ı semīyeden olana pād-zehir vireler. (Lākin) bu marażda (4) faṣd eylemekde eṭıbbānıñ iḫtilāfi vardır. Baʿżılar ḳan alınmamaḳ gerek dirler. (5) (Zīrā) bu marażıñ sebebi aḫlāṭ-ı sülüşedendir ve ḳandan degildir dirler.

(6) Maʿlūm Ola Ki Cālinūs Ve İskender Yunānī

(7) Ḳan Almaġı Tecvīz Eylemişlerdir

(8) ve maʿḳūl görüp didiler ki zīrā ḳan alınmada üç fāʾide vardır. Evvelā (9) cigeriñ ḥarāreti taʿdīl olur ve ḥummānıñ ḥarāretini teskīn eyler ve (sāniyen) (10) faṣd-ı istifrāġ küllīdir. Zīrā ḳan çıḳdıḳda cemīʿ aḫlāṭ bile çıḳar (11) ve (sāliṣen) bedeniñ imtilāsı defʿ olur. Ḫuṣūṣā bevāsīr ve ḥayż ḳanları (12) maḥbūs oldıġı zamānda bu faḳīr daḫı dir ki faṣd eylemek, ḫilāfa ceẕb (13) eylemek fāʾidesi daḫı vardır. (Eger) vaḳti müsāʿid ise bāseliḳden (14) ve (yāḫūd) islimden ḳan alalar ve ḳanı az az birḳaç defʿada çıḳaralar (15) ve (eger) ḳuvveti az ise arḳada iki kürek ortasından ḥacāmet (16) eyleyeler (ammā müshil virmegi) ḫılṭ olduḳda kimesne mānīʿ olmadı. (17) Ḫuṣūṣā rāvend ile ishāl eylemek ġāyet münāsibdir. (Zīrā) rāvend (18) ḳuvvet-i ishāliyesiyle māddeyi tenḳıye eyler ve ḳuvvet-i ḳābıżasıyla ʿużva (19) ḳuvvet virir ve

yaralarına münāsibdir ve (rāvend) fā'idesini ifāde (20) eyler ve bu ʿaṣrda Frenkleriñ yeñi dünyāda buldıġı ki (aña) mecūḳān (21) dirler. Belki rāvend-i çīnīden daḫı aʿlādır. (Zīrā) rāvendiñ rāyiḥası (22) aġır olmaġla nāzik mizāc olanlar istiʿmālinde istikrāh eyler ammā (mecūḳānıñ) (23) rāyiḥası yoḳdur, istiʿmāli āsāndır ve (helīlecāt) maṭbūḫı münāsibdir. (24) Baʿde't-tenḳıye bir ḥuḳne ile iḥtiḳān eyleyeler ki anda cilā ola ve aḫlāṭıñ (25) ḥiddetini teskīn idici ola ve ġassāl ola bu ḥuḳne gibi.

[363]

(1) Ṣıfatı Tertībi Budur

(2) (Arpa ṣuyı) 100 dirhem, (ḫām şeker) 16 dirhem, (gül megrer (3) şerbeti) 8 dirhem bunları birbiriyle ḳarışdurup iḥtiḳān eyleyeler (4) ve bu ḥuḳne'i ben tecrübe eyledim. teskīn-i vecaʿda ġāyet nāfiʿdir.

(5) Ṣıfat-ı Ḥuḳne Budur

(6) (Arpa ṣuyı) 50 dirhem, (semiz ṭavuḳ ṣuyı) 50 dirhem, (gül balı) (7) 16 dirhem, (yumurṭa ṣāarısı) iki dāne ḳarışdurup iḥtiḳān eyleyeler. (8) (Baʿde) (sevde temüri) (yāḫūd) çaġıl ṭaşını ḳızdurup bir defʿa (9) südüñ içine ṣoḳalar. (Baʿde) ol südüñ içine iki dāne yumurṭa (10) ṣarısını ḳoyup iḥtiḳān eyleyeler ve teskīn-i vecaʿ içün yuḳarudan (11) baʿż maḫẓūrāt vireler. Ḫaşḫāş şarābı gibi ve yarım dirhem (12) (felūniyā) Farsīden alup iki buġday ḳadar pānzehir ile vireler ġāyet (13) nāfiʿdir. (Baʿde) bu iḥtiḳānı eyleyeler. Hem vecaʿı teskīn ider ve hem (14) yaralarını oñuldur.

(15) Ṣıfat-ı Ḥuḳne Budur

(16) Ḳavrulmuş (arpa) ve ḳavrulmuş (pirinc) her birinden bir ḳabża, (mersīn yapraġı) (17) ve (gül ḳurusı) her birinden miḳdār alup bunları ḳaynadup yüz dirhem ḳadar ṣuyundan (18) alalar ve içine sekiz dirhem (keçiniñ) (yürek yaġını) ve on altı (19) dirhem (gül yaġından) ḳoyup iḥtiḳān eyleyeler ve iḳtiżā ḥasebiyle bu (20) iḥtiḳān (żamġ-ı ʿArabī) ve (keçiboynuzı) didikleri yemişden ve (iki (21) ḳardaşḳanından) ḳoyalar.

(22) Ey Aḫillā' Maʿlūm Ola Ki İbtidā Ḳābız Şeyler Virmek

(23) Żararḍır Mādāmki Tenḳıye Olup Ḥarāreti Teskīn Olmadıḳça

(24) (Eger) virirlerse marīżiñ helākına sebeb olur. Bu terkīb bizimdir. Ḳan geçene (25) ve secḥü'l-emʿāya nāfiʿdir.

[364]

(1) Ṣıfatı Budur

(2) (İki ḳardaşḳanı) ki ṭamla ola iki dirhem, (yanmış geyik boynuzı) (3) ve (ḳavrulmuş żamġ-ı ʿarabī) her birinden bir dirhem bunları sefūf ideler (4) ve (yāḫūd) (siñirli yapraḳ) ʿuṣāresiyle ve (yāḫūd) (ḳuzı ḳulaġı) (5) ʿuṣāresiyle ḥabblar eyleyüp istiʿmāl eyleyeler ve tenḳıyeden ṣoñra bu sefūf (6) ġāyet mücerrebdir.

(7) Ṣıfatı Budur

(8) (Ṭīn-i maḫtūm) ve yanmış (geyik boynuzı) her birinden üç dirhem, (ḳızıl (9) mercān) bir buçuḳ dirhem ve (incü) ve (kil-i ermenī) her birinden birer dirhem, (10) palā (pād-zehir) ve (zümrüd) ve (suʿd-ı hindī) her birinden birer dirhem (11) bunları ġāyet saḥḳ idüp ġubār eyleyüp (eski gül-be-şeker) ile (12) nıṣf dirhemden bir dirheme varınca vireler, ġāyet mücerrebdir. Hem ḳanı (13) ḳaṭʿ ider. Gerek bağırṣaḳlardan ve gerek cigerden ve ġayrı yerlerden (14) daḫı ḳaṭʿ ider ve aʿżā-ı reʾsiyeye ḳuvvet virir ve ḥarāret-i ʿazīziyeye (15) imdād eyler. Ḫuṣūṣā ṭāʿūndan ṣoñra ve ḥummā-ı maḥruḳe ʿaḳībinde (16) olana ġāyet nāfiʿdir ve ṭaşradan gül yaġı ve ayva yaġı ve (mersīn (17) yaġı) bunlardan her ḳanġısı olursa sürünmek münāsibdir ve bādem ve (cevāhir (18) maʿcūnı) (gül-be-şeker) ile virilürse ġāyet nāfiʿdir ve (eger secḥü'l- (19) emʿāya) uzanup ve iriñ çıḳarsa ve ol zamān bağırṣaḳları yıḳamaḳ (20) lāzımdır.

(21) Pes İmdi Bal Ṣuyunı İçmek Ve İḥtiḳān Eylemek Ve Bal

(22) Ṣuyunı Ġāfeḷ Ṣuyı İle İçmek Münāsibdir

(23) Ammā (yaġlı) ve ṭuzlu ve ruṭūbetli meyvelerden iḥtirāz vācibdir. (24) Ġıdālardan ḳavrulmuş (fındıḳ) ve (süd) ile pişmiş pirinc lepesi ve (yāḫūd) (25) sumāḳ ile lepe tenāvül eyleyeler ve ḳavrulmuş (fındıḳ) ve ḳavrulmuş (bādem)

[365]

(1) ve pek pişmiş (yumurṭa ṣarusunı) daḫı sumāḳla yemek münāsibdir (ve ḳabuġı (2) çıḳmış mercimek) ḳaynadup birḳaç kere ṣuyunı döküp (baʿde) lepe gibi (3) pişirüp

ḳoruḳ ṣuyuyla (yāḫūd) sumāḳ ile yemek daḫı münāsibdir ve bu (4) marīżiñ ṭaʿāmlarına sāde yaġı ḳomayalar. Belki (ayva yaġı) veyāḫūd (5) (mersīn yaġı) ḳoyalar ve (bādem südi) ile veyā fındıḳ südi ile (6) pişirüp virmek lā-beʿīsdir (ve eger ishāl ile) gelen ṣāfī ḳan (7) olup baġırṣaḳ ṣıyrındısı olmazsa bu ishāl ṭamarıñ aġzı (8) açılduġundan olur ve bu dem yā cigerden (yāḫūd) baġırṣaḳlardan gelür (9) ve (gāh cemīʿ) bedenden gelür ve (cemīʿ bedenden) geldiginiñ (ʿalāmeti) yaʿnī emlā-ı (10) bedenden gelen ḳanıñ ʿalāmeti devr ile gelmekdir yaʿnī ayda bir gelür (yāḫūd) (11) on beş günde bir gelür bevāsīr gibi bu maraża çoḳ kimesne mübtelā olur (12) ve bevāsīr marażı ẓan iderler (ammā bevāsīr degildir.)

(13) Müteʾaḫḫirīnden Şeyḫ Dāvūd-ı Anṭākī Bu Maraża

(14) Maraż-ı Efvāh-ı ʿurūḳ Deyü Tesmiye Eylemişlerdir

(15) (ve eger) çıḳan ḳan cigerden ise ʿalāmeti çig etiñ yıḳandı ṣuyı (16) gibi bir ḳızıl ṣu olur ve hem marīżiñ beñzi beyāż olur ve hem (17) göziniñ ḳapaḳları şiş olur (ve gāhice) sıtma ve ṣusuzluḳ ve yanġunluḳ (18) ʿārıż olur ve ol vaḳt ki ishāl-i kebedī ola ve āḫirinde müncemid ḳanla (19) ciger pāreleri çıḳar. Bundan ḫavf olur.

(20) Maʿlūm Ola Ki Bir Mülāyim Ateş Üstünde Ḳoyalar

(21) (eger) erirse müncemid ḳandır (ve eger) eriyüp kebāb gibi bişerse (22) ciger parçalarıdır. (Eger) bu ʿalāmetler olmayup belki ḳara ḳara olursa (23) ishāl-i dem baġırṣaḳlarındandır. (ʿİlācı) eger imtilā-ı bedenden ise ḳanı ḳaṭʿ (24) itmeyeler. (Eger) faṣd iderlerse münāsibdir. (Baʿde) ḳanı ḳaṭʿ idecek (25) şeyler vireler ve bu ṣuyı virmek münāsibdir. (Ḳızıl ṣandal) iki dirhem, (26) (encebār) üç dirhem, (siñirli yapraġı) bir ṭutam bunları yüz dirhem ṣuyuyla

[366]

(1) ḳaynadup elli dirhem ḳaldıḳda (baʿde) süzüp ṣoġuḳ idüp (2) içüreler ve ṣu yerine ḳavrulmuş arpa ṣuyun ve siñirli yapraḳ ṣuyun (3) içüreler ve encebār şerbeti ve ḳızıl gül şerbeti buña münāsibdir ve kehribā-ı (4) ḳurṣ nāfiʿdir.

(5) ve bu maʿcūn ḳanı ḳaṭʿ ider.

(6) Gerek cigerden olsun (ve gerek) baġırṣaḳlardan olsun (ve gerek) sāʾir (7) aʿżādan olsun

(8) Tertīb-i Maʿcūn Budur

(9) (Ṣarı ṣandal) (ve ṭebāşīr) (ve ṣaḳız) (ve iki ḳardaşḳanı) (10) bunları saḥḳ eyleyüp (eski gül-be-şeker ile) ḳarışdırup vireler (ve eger) (11) çıḳan ḳan cigerden ise ḳavrulmuş (fındıġı) şām (üzümüyle) (12) yemek bi'l-ḫaṣṣa nāfiʿdir ve ṭavuḳ cigerini kebāb eyleyüp yiyeler (ve rāvendi) (13) ḳavurup bir miḳdārca (dārçīn) ḳatup (eski gül-be-şeker ile) (14) ḳarışdırup vireler.

(15) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm Ola Ki Zaḫīr Bu Maraż

(16) Emʿā-i Müstaḳīmden Olur

(17) Fażalātı defʿ itmek ister, müsterāḥa vardıḳda ḳanıyla ḳarışıḳ (veyāḫūd) (18) ḳansız baġırsaḳ ṣıyrındıları çıḳar. (Sebebi) ḥār-ı ṣafrā baġırsaġa gelür (19) ve baġırsaġı içindir. (Ṭabīʿat anı defʿ eylemek ister ve teḳāżasını eyler (20) (yāḫūd) ṭuzlu balġam (veyāḫūd) ḥār-ı sevdā inüp baġırsaġa dökülür (21) (ve yāḫūd) baġırsaḳda şiş olduġundan olur (ve gāh) olur ki (22) ḳabżdan olur. (Aña) zaḫīr-i kāẕib dirler. Muḳaddemā ẕikr olunanlara (23) ẕaḫīr-i ṣādıḳ) dirler. (Eger) ishāl ʿaḳībinde olursa bu iḥtiḳān (24) ġāyet münāsibdir. Vecaʿın teskīn eyler.

[367]

(1) Ṣıfat Ve Tertībi Budur

(2) Ḳavrulmuş (arpa) (ve ṣıġırḳuyrıġı) her birinden bir ṭutam (ve gül) yarım (3) avıç (ve ṣoġulcan) sekiz dirhem, (bezr-i ḳaṭūnā) (ve buy toḫumı) (ve ayva çekirdegi) (4) her birinden birer dirhem bunları süd ḳaynadup süreler ve elli dirhem ḳadar (5) bu südden alup içine on altı dirhem (gül yaġı) (ve berdāne) (yumurṭa) (6) ṣarusı ḳoyup iḥtiḳān eyleyeler (ve eger) ishāl ile bile iriñ (7) çıḳarsa baġırsaḳları yıḳayup pāk idecek iḥtiḳān eyleyeler.

(8) Ṣıfat-ı İḥtiḳān Budur

(9) (Arpa) ve (ḳara ḳoz) her birinden on altı dirhem, (siñirli yapraḳ) (10) (ve gül) her birinden yarım ḳabża bunları ṣu ile ḳaynadup ve elli (11) dirhem bu ṣudan alup içine on altı dirhem (gül balı) ve iki dāne (12) (yumurṭa ṣarısı) ḳoyup iḥtiḳān eyleyeler. (Eger) zaḫīr-i ḳabżdan (13) ise (ʿalāmeti) oldur ki birḳaç dāne keçiboynuzı çekirdegi (14) yutduralar. (Eger) aşaġıdan tīz çıḳarsa (zaḫīr-i ṣādıḳdır) ve (15) (eger) çıḳmazsa

(zaḫīr-i kāẕibdir) ḳabżdan olur. Baʿż kimesneler (16) ḫaṭā idüp zaḫīr-i kāẕibe ḳābıż şeyler virüp ḫastayı helāk iderler. (17) Anıñ (ʿilācı) tabīʿatı telyīn ideler.

(18) Ṣıfat-ı Tertībi Beyān Olunur

(19) (Meṣelā) (ḫaṭmī köki) ḳaynadalar ve ṣuyuyla (benefşe şerbetini) ve (20) (yāḫūd) (benefşe ḥamīresini) ezüp içireler, ṭabīʿatı telyīn eyler ve (21) (yāḫūd) (ḫıyārşenbe balından) altı dirhem yā sekiz dirhem yā on (22) dirhem ḫastanıñ ḳuvvetine göre bādem yaġıyla vireler.

(23) Eger Bunuñla Bi'l-külliye Defʿ Olmayup Bāḳiye Ḳalur İse

(24) (Encebār şerbeti) (ya siñirli yaprak şerbeti) (ya mersīn şerbeti) (25) vireler (ve eger şişden) olursa (ʿalāmeti oldur ki) ḫasta (26) baġırṣaḳlarda muḥtebes faẓalāt var ṣanup ḳalḳar ve defʿ itmek teḳāżāsın

[368]

(1) eyler. Yeni bir şey çıḳmazsa ve bir (ʿalāmeti) daḫı ḫasta miʿā-ı (2) müstaḳīmde bir aġırlıḳ ḥis ider. (ʿİlācı) faṣd eyleyeler. Bir iki gün (3) ġıdā yemeyüp piliç ṣuyuyla iktifā eyleyeler ve bu eczāyı ḳaynadup içine girüp (4) oturalar.

(5) Tertīb Ve Ṣıfatı Budur

(6) (Ebemgümeci yapraġı) (ve benefşe yapraġı) ve (yapışḳan) ve (arpa) (7) ve (ḫaṭmī) bunları ḳaynadalar ve bunlarıñ ṣuyuyla istincā eyleyeler (8) ve bu ṣunuñ içine daḫı girüp oturalar ve (eger) mümkün ise (9) teskīn-i vecaʿ içün (gül yaġı) ve (yumurṭa ṣarusını) ve (zaġferān) (10) ve (süd) bunları zürrāḳa ile dübüründen içeri ḳoyalar. (Eger zaḫīr) (11) ṣoġuḳdan ve (yāḫūd) ṣoġuḳ ṭaş üstünde oturmaḳdan oldı (12) ise maḳʿadını ısıcaḳ yaġıyla yaġlayalar. Seẕāb yaġı ve papadya (13) yaġı gibi yaġlardır ve maḳʿadına buḫūr ideler. (Günlük) ve (saḳız) (14) ve (muḳl) ile.

(15) Ve Eger Teḳāżā Çoḳ Çoḳ Olursa

(16) (Kükürt) ve (muḳl) her birinden iki dirhem ve biraz (iç yaġıyla) (17) ḳarışdurup (baʿde) ḥammām legeni içine ateş ḳoya ve bundan ateş (18) üzerine ḳoyup duḫānına dübürüni ṭuta. Eṭrāfını muḥkem örte. Aṣlā (19) duḫān ṭaşra çıḳmaya ve daḫı ṭaruyı ve (yāḫūd) (kepegi ḳavurup) (20) ısıcaḳla maḳʿadına ḳoyup üstüne otura ve ısıcaḳ şeyler üstüne oturmaḳ (21) ṣoġuḳdan ḥāṣıl olan (zaḫīriñ) cümlesine nāfiʿdir.

(22) Ve Eger Zaḫīriñ Sebebi Yilden Ve Ṣoġuḳdan İse

(23) (Cevz-i rūmi) üç dirhem (ve naḫve-i hindī) ve (günlük) her birinden (24) nıṣf dirhem mecmūʿunı dögüp istiʿmāl eylemek ġāyet nāfiʿdir (ve bu terkīb (25) daḫı baʿde't-tenḳıye) yelden ve ṣoġuḳdan ḥāṣıl olanlara vesā'ir envāʿ-ı

[369]

(1) ẕaḫīre ġāyet nāfiʿdir. Yelleri defʿ ider ve maḳʿada ḳuvvet virir. Kendi (2) mücerrebimizdir.)

(3) Ṣıfat-ı Terkībi Budur

(4) (ḳısṭ) ve (defne yemişi) ve (ṭoparlaḳ) her birinden iki dirhem ve (sünbül) (5) ve (maṣṭakī) ve (muḳl-ı arzaḳ) her birinden iki dirhem, (seẕāb) ve (kemük) (6) ve (senderūs) ve (kehribā) ve (ʿūd) her birinden birer dirhem bunları saḥḳ (7) idüp üç aġrı bal ile maʿcūn eyleyeler.

(8) (Ve ʿAnber Maʿcūnı Ve Ḥavlicān Maʿcūnı Yilden Ḥāṣıl Olan Zaḫīre)

(9) (Ġāyet Münāsibdir)

(10) Ġıdāları eger ḳabż var ise pilic şorbası isfanāḫ ile (ya isfanāḫ (11) boranısı) ile ve (yāḫūd) (nīm-birşit tāze yumurṭa) ile bunlara münāsibdir (12) (ve eger) ishāli var ise pişmiş ayva ve (ḳavrulmuş fındıḳ) ve (pirinc lepesi) (13) (sumāḳla) maʿḳūl ve münāsibdir ve (bu şāf-ı zaḫīr ki) (añā) şāf-ı İskenderī (14) dirler. Ġāyet münāsibdir.)

(15) Ṣıfat-ı Şāf Budur

(16) (Günlük) ve (zaʿferān) ve (żamġ-ı ʿArabī) ve (dem-i aḥaveyn) ve (murṣāfī) (17) bunları dögüp (yumurṭa aġıyla) ḳarışdurup şāflar düzeler ve içine pekçe (18) iplik ḳoyup andan şāf eyleyeler. İpligiñ fā'idesi budur ki ḳażā-yı ḥācet (19) maḥalinde ol ipligi ol dem çeküp çıḳarup (baʿde) büyük ādemlere ḫurma (20) çekirdegi ḳadar ve maʿṣūmlara (arpa ḳadar ideler ve (bu şāfi) her zamān itmeyeler. (21) Belki aġrısı şedīd olup elem virirse tez tez müsterāḥa ḳalḳarsa ol zamān (22) eyleyeler ve żaʿīf kimesneye eylemeyeler.

(23) Ey Aḫillā' Maʿlūm Ola Ki Ekşeri Ḳan Ḳuşmaḳ Nedendir Bevāsīriñ Ve Ḥayżıñ

(24) İḫtibāsından Olur

(25) İmdi eger nabż mümtelī ve ṣulb ise bilā-yı teʾḫīr bir defʿa (yāḫūd)

[370]

(1) bi-ḥasebi'l-aḥvāl birḳaç kere faṣd olunup marīżden ḳadar-ı kifāye ḳan alalar (2) ve marīżi ziyāde istirāḥat üzre ṭutalar ve (aña) mükerrer melyen iḥtiḳānlar ideler (3) ve (şu ḫafīf müshil) ve ḫāmıż ve muḥallil ʿilāclarla taḥlīl ve ṭarīḳ-i esfel-i (4) bāṭından defʿ ve ifrāġa cehd ideler.

(5) Ṣıfatı Tertībi Budur

(6) Yıḳanmış (güherçile) 1 dirhem, (ribās şurubı) 8 dirhem, (aġac mürveri (7) çiçegi ṣuyı) 48 dirhem (cümlesi ḳarışdırıla ve her iki sāʿatde bir andan (8) ikişer ḳaşıḳ istiʿmāl ideler. (Diger ʿilāc) ḫām arpa 24 dirhem, (bayaġı (9) ṣu) 384 dirhem, (yarım sāʿat ḳaynadup süzüldükden ṣoñra (yıḳanmış (10) güherçile 1 dirhem, (sirkencübīn sāde) yāḫūd) ṣāfī bal) 16 dirhem (11) żamm olunup istiʿmāl oluna. (Diger ʿilāc) (temirhindī) 16 dirhem, (ḫātem (12) köki) 8 dirhem ṭoġranup yetecek ḳadar ṣu ile cāryek sāʿat ḳaynadıla (13) ve süzilüp yüz ḳırḳ dört dirhemine yıḳanmış (güherçile) 16 dirhem, (aʿlā (14) ḳudret ḥelvāsı) 16 dirhem, (emīrbāris) şurubı 8 dirhem żamm (15) olunup her sāʿatde (yāḫūd) her iki sāʿatde bir andan bir fincān (16) istiʿmāl oluna. (Eger ḳan marīżi bī-tāb idecek ḳadar çoḳ (17) gelürse (şu ʿilācları) virmek iḳtiżā ider ʿilac bunlardır (18) (yıḳanmış güherçile) 40 buġday, (ḫaşḫāş şurubı) 16 dirhem, (19) ıḫlamur çiçegi ṣuyı) 56 dirhem ḳarışdırılup her sāʿatde (20) bir andan iki ḳaşıḳ içile.

(21) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Ola Ki Ḳan Ḳuşmanıñ

(22) Eñ Ziyāde Fenā Nevʿi Aḥlāṭ-ı Ḥarīfeden

(23) ve miʿdeniñ ve (yāḫūd) sāʾir aḫşānıñ biriniñ teʿġanından olanıdır. (24) Bite ki eskimiş isḳurbuṭ marażında ve (fenā çiçekde) ve sāʾir bunlara (25) beñiz emrāż-ı ʿafīnede bu çoḳ vāḳiʿ olur ki (ḳan ḳuşmanıñ) (26) hemān muṭlaḳā mühlik gibi olanı bu ṭarzdadır. (Keẕālik saḳṭa) ve (żarba) (27) ve (emṣāli gibi bir sebeb-i ḫāricīden nāşi olan ḳayʿ demek daḫı netīceleri

[371]

(1) fenādır. (Bu miṣillü) marīżlerden vüsʿatlu ḳanlar alınmaḳ ve melyen iḥtiḳānlar (2) olunmaḳ lāzım olup ve (şu) müdirr-i aḫlaṭ ve muḥallil ʿilāclardan vesʿatlu (3) istiʿmāl

itdirmek muvāfiḳdır ve her dürlü zaḥmet ve eẕiyet münḳaṭıʿ olup (4) marīż kemālle eyü oluncaya ḳadar müdāvāta bu minvāl üzre devām oluna.

(5) ʿİlāc Bunlardır

(6) (Yıḳanmış güherçile) 1 dirhem, (ağac mürveri çiçegi merbāsı) 16 (7) dirhem, (emīrbāris şurubı) 8 dirhem ve (ağac mürveri çiçegi ṣuyı (8) 64 dirhem ḳarışdurulup her sāʿatde bir andan iki ḳaşıḳ istiʿmāl oluna. (9) (Diger ʿilāc) (yıḳanmış güherçile) 1 dirhem, (mürver çiçegi murabbāsı) (10) 32 dirhem, (ḫaşḫāş şarābı) 12 dirhem inbıḳdan çekilmiş (bayağı şu) (11) 12 dirhem ḳarışdırılup her iki sāʿatde bir andan bir fincān ṭolusı ḳadar (12) istiʿmāl oluna. Bundan ṣoñra bir hafta ḳadar cevz ve (yāḫūd) (ṣaḳızlıḳ (13) tāze yapraġıyla) bāniye ideler, ziyāde şifā bula.

(14) Maʿlūm Ola Ki Eger Bu Marīż Dühn İstiʿmāline Taḥammül

(15) İdebilürse Ṣabāḥ Ve Aḫşam Yāḫūd Günde

(16) Üç Kere Yigirmi Dört Yā Otuz İki Dirhem Ḳadar

(17) (bezir yaġı) yā (ḫūd) sāʾir güzel yaġlardan içseler pek çoḳ fāʾide (18) ider. (Zīrā) bu bāṭını ḳadar kifāye melyen ṭutmadan başḳa vecaʿları (19) teskīn daḫı ider (ve eger maraż) taḫmir eylemiş nāpuḫte eşribe içmekden (20) (yāḫūd) (ḫām) meyvalar yemekden nāşi olmuş ise ibtidā der-ʿaḳab (21) şu ẕikr olunan yaġlara mübāderet olunup ṣoñra çoḳ müddet şu şerbete (22) devām oluna ki bu vesīle ile ḫasta bir muʿtād ḥüsn-i ṣūretle şifā bula.

(23) Ṣıfat-ı Şerbet Budur

(24) (Gelincik çiçegi ṣuyı) 64 dirhem, ḫaşḫāş şurubı 12 dirhem, (25) (zāc rūḥı ṭamla) on beş. Bunlar ḳarışdırılup her sāʿatde bir andan (26) iki ḳaşıḳ içeler. Şifā-yāb ola. Bi-iẕn-i Ḫüdā.

[372]

(1) Diger ʿİlāc Şurūbı

(2) (Venedik ṣābūnı) 1 dirhem, (çadır uşağı) 1 dirhem, (baldıran ḫulāṣası) (3) 1 dirhem, (raʿuf ḥabbı) yarım dirhem, yetecek ḳadar iksīr-i ẕevāü'l-ḥāṣṣa ile (4) üçer buġday ḥabblar yapılup yuḳaruki gibi istiʿmāl olunalar. (Diger (5) şerbet) (bārid ana köki) yaʿnī (ṭul ʿavret) (yāḫūd) (ḳoca ḳarı (6) yapraġı köki) 48 dirhem, (meyān köki)

8 dirhem ṭoġrayup birbirine (7) ḳarışdırup ḳaynadalar ṣuyun alup şerbet gibi yarım sāʿatde bir fincān (8) istiʿmāl ideler.

(9) Ey Aḫillāʾ Maʿlūmuñuz Ola Ki On Altıncı Bāb Göbek Düşmesi

(10) Ve ʿİlācları Beyānında Olıcıdır

(11) ʿArabca aña (seḳūṭü's-sere) dirler ve bu maraż ḫalḳ içinde meşhūrdur. (12) (Lākin) bu marażı müteḳaddimīn yazmadılar. (Ammā şifā ṣāḥibi) yazmışdır. Biz daḫı (13) aña ṣubʿān yazdıḳ. Vāḳiʿü'l-ḥāl (göbek düşmesi) yoḳdur. Ġaliba iḥtimāl budur ki (14) ḳarīb bir yerde ṣu ile rīḥ-i muḥtebes olup ḳalur. (Baʿde) göbekde ve eṭrāfında (15) aġrı peydā olur. Göbek burusı gibi. Ḫalḳ aña göbek düşmesi (16) dirler. Bunuñ sebebi cigeriñ muḥaddebinde sedde olup ol cānibde nüfūẕ (17) idemez. (Bögüre) cigeriñ muḳʿarine iner, cigeriñ muḳʿarinden göbege bir yol (18) vardır. Ādem ana raḥminde iken ḥayż ḳanını göbeginden ġıdā eyleyüp ol (19) yoldan cigere varup ve cigerde bedene yayılur idi. Ol ādem dünyāya (20) gelüp ṭoġduḳdan ṣoñra göbegini keserler. Ol yol müfsid olup ḳalur. (21) (Pes) ol yola māʾiyet inüp dökülür. Bir miḳdār rīḥ daḫı ḳarışır. (22) Göbege vardıḳda çıḳacaḳ menfeẕ bulmaz. Anda ṭayanup ḳalur, ıżṭırāb virir (23) (ve göbek) burusı ḥāṣıl olur. Pes ol zamān ḫalḳ aña göbegi (24) düşmüş dirler. (Eger bu maraża) ʿilāc olunmayup eskir ise

[373]

(1) istisḳāya müʾeddī olur. (ʿİlācı) evvelā cigeriñ seddesini açarlar. Şarāb-ı (2) uṣūl ile (yāḫūd) (afsentīn şerbetiyle) ve bu marażda mücerrebdir. (3) Üç güne degin her gün (baldırıḳara) ṣuyuyla bir dirhem (ḳırīm ṭarṭır) (4) vireler. (Baʿde) bu müshili vireler. Mücerrebdir, ġaflet olunmaya.

(5) Tertīb-i Müshil Budur

(6) (rāvend) 1 dirhem, (mecūḳan) 1 dirhem bunları ṣıcaḳ (hindibā (7) ṣuyuyla) ışladalar ve bir azacıḳ (sünbül-i hindī) ve (zencebīl) (8) ḳoyalar. (Baʿde) süzüp ol ṣu ile 8 dirhem ḳadar (ḳudret ḥelvāsı) (9) ve 12 dirhem (gül-i mükerrer şerbeti) ezüp içireler. (Baʿde) yine (10) muġlāb virüp ve birḳaç kere müshil vireler (veyāḫūd) (ḳatiliḳūn) (11) yaʿnī temürhindī maʿcūnundan 5 dirhem vireler (ve baʿde't-tenḳıye) müdirrāt (12) istiʿmāl eyleyeler.

(13) Ve Maʿcūn-ı Ḥavlicān Ve Cevārişü'l-ʿūd

(14) vireler. Rīḥi taḥlīl ider (ve eger sedde) pek ḳavī ise ve içilmez (15) ise (çilek maʿcūnundan) muḥtāc olur (ve baʿżılar) göbek üstüne birḳaç (16) kere çölmek ururlar yaʿnī çölmek içine üstübi ḳoyup ve ateş (17) virüp ṭutuşdururlar. (Baʿde) göbek üstüne ḳorlar. Göbegi çeküp (18) içeri alur ve çıḳar ve bir taḳrīble ol maḥbes olan ṣu ve rīḥ taḥlīl olup (19) rāḥat bulur ve meshūn ve muḥallil yaġlarla yaġlamaḳ ve oġmaḳ daḫı nāfiʿdir. (Meşelā) (20) (seẕāb yaġı) ve (zanbaḳ yaġı) ve (papadya yaġı) bunlar maʿḳūl (21) ve münāsibdir. (Lākin) şulu miʿdelerden ve rīḥi ziyāde ider şeylerden (baḳla) (22) ve (bögrülce) gibilerden ziyāde iḥtirāz lāzımdır. (Maġş-ı ʿArabī dirler) (23) Türkçe göbek burusı müʿnāsene. Bu bir aġrıdır ki baġırṣaḳlarda olur (24) ve (göbegi) burur. Göbek düşmesiyle bunuñ farḳı oldur ki göbek (25) düşmede aġrı bir yerde ṭurur, ṣābit olur. Gezemez (ammā göbek) (26) burmada vecaʿ ṣābit olmaz ve bir yerde ṭurmaz gezer. Mekr-i ḫılṭ-ı sevdā

[374]

(1) virān olmuş ola. Ol zamān bir yerde ṣābit olur. (Ammā iḥtiḳānlar ile) (2) yine yerinden ayrılur. (Ammā göbek düşmede) iḥtiḳān daḫı itseler (3) tīz yerinden ayrılmaz. (Egerçe) bunuñ sebebi çoḳdur. (Lākin) ekṣeriyā (4) yelden olur ve ṣafrādan daḫı olur ve sevdādan ve ṣoġuḳdan (5) daḫı olur. ʿAle'r-rīḳ ṣoġuḳ ṣu içmekden olur. (Eger yelden) (6) olur ise (ʿalāmeti) ḳarnı şişer ve gürilder ve rīḥ çıḳdıḳca (7) rāḥat bulur.

(8) Bu ʿAlāmetlü Olan Maraża ʿİlāc

(9) Rīḥi taḥlīl idici şeylerden vireler. (Kimyon maʿcūnı gibi) ve (ḥavlicān (10) maʿcūnı gibi) ve (ṣaḳız sefūfı) ġāyet münāsibdir ve bu (ḥabb) daḫı (11) ġāyet eyüdür. Ḫuṣūṣā ḳabż rīḥ oldığı zamānda bu (ḥabb-ı afāviyā) (12) dirler.

(13) Ṣıfatı Ve Tertībi Budur

(14) (fülfül), (zencebīl), (dārçīn) ve (ḳaranfil) (ve maṣṭakī) ve (anison) (15) bunlarıñ her birinden birer dirhem, maḥmūde yedi dirhem bunları saḥḳ eyleyüp (16) (ḫıyārşenbe balı) ile (ya benefşe) şerbetiyle (noḫūd) ḳadar ḥabblar eyleyeler. (17) Bir (ḥabb), bir meclis icābet eyler. İki (ḥabb), iki meclis icābet ider. (18) Bu bir mübārek ḥabbdır. (Ṣafrāyı) ve (balġamı) sürer ve (rīḥleri) taḥlīl eyler (19) ve (iştaha) getürür (ve ḳulunca daḫı nāfiʿdir ve (daḫı) göbeginiñ üzerine (20) ṭarı ḳavurup ḳoyalar ve daḫı bizleri ḳızdırup göbek üstüne (21) ḳoyalar ve (yāḫūd) issi yaġlar süreler. (Seẕāb

yaġı) ol yaġ olmazsa (22) (papadya yaġı) süreler. Bunlar issi yaġlardan bu ʿillete eyüdür) ve (eger ṣafrādan) (23) olursa (ʿilācını) ayva çekirdeginiñ luʿābı) yāḫūd) (beẕr-i ḳaṭūnā) (24) luʿābıyla (pālūde) bişirüp gül yaġıyla yā ṭatlı bādem yaġıyla vireler.

(25) Ṣafrādan Oldıġına ʿAlāmet

(26) Göbek dāʾimā pek ziyāde yorar ve yanġını ziyāde olur. Ṣuya raġbet ider

[375]

(1) ve esfelden ṣafrā çıḳar ve (eger ṣafrā) çoġise bu melyen ile çıḳarmaḳ (2) münāsibdir. (Meşelā) (ḳudret ḥelvāsını) (erik) ṣuyuyla (yāḫūd) (3) (ḫıyārşenbe balı) ile vireler, ṣafrāyı sürer, çıḳar ve göbegi (4) gül yaġıyla yaġlayalar (yāḫūd) (ṭavuḳ yaġıyla yaġlayalar ve sevdā çıḳarır (5) ve göbegi gül yaġıyla yaġlayalar yāḫūd (ṭavuḳ) yaġıyla yaġlayalar ve sevdādan (6) besfāyic ile bir miḳdār (ṭuraḳ otı) ile ḳaynadup pişirüp (7) ṣuyunı içirseler ġāyet münāsibdir.

(8) Maʿlūm Ola Ki Kerāviyā Didikleri Toḫum

(9) insānıñ ḳarnında olan gürültiyi defʿ ve izāle itmede naẓiri yoḳdur. (Zīrā) (10) bu ḳaraḳīr) (gāhice) istisḳā muḳaddimesi olup ʿilācsız mündefiʿ oldıġı (11) vardır veyā (ḥayālarda (yāḫūd) (ayaḳlarda) şiş ẓuhūr ider ve miʿdeye ġāyet (12) ḳuvvet virir ve raḫsalarda ḳelt-i cereyān-ı demden ʿārıż olan āfāt daḫı (13) icrā itmekle defʿ ve maḥbūs olan dem-i başurı iḫrāc idüp açar. (14) (Eger) aç ḳarnına yarım dirhem dögüp bir fincān ṣu ile içmekle (15) (ve loḫuşa şerbetini) (anison) yerine (bu māye-i toḫum ile ḳaynatsa (16) ve içse ʿaẓīm rāḥat ider.

(17) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Ola Ki On Yedinci Bāb Ḳulunc Didikleri

(18) Bağırṣaḳlar Marażı Beyānında Olıcıdır

(19) (Ḳulunc) bu bir aġrıdır ki bağırṣaḳlarda olur. Ziyāde pek aġrır (20) (ve ṭabīʿatı) ḥabs olup (rīḥ) ve ġayrı şey çıḳmaz ve bu aġrı (21) ḳolon didikleri beşinci bağırṣaḳda olur ol sebebden (buña ḳulunc) (22) dirler. Bunuñ sebebleri çoḳdur. Yapışıḳ balġamdan olur veyā balġam-ı recācīden (23) olur veyā ġalīẓ yelden olur. (Bağırṣağıñ) içinde veyā ṭabaḳalarınıñ (24) içinde muḥtebes olur, ṣancar (veyāḫūd) ciger ḥarāretinden ṣıḳla yubūset

[376]

(1) ʿārıż olup taḥaccür ider. (Ṭaş) gibi olur (veyāḫūd) bağırsağıñ (2) kendi de ḥarāret olup s̱ıḳlıñ ruṭūbatı taḥlīl olup ḳurur (3) (veyāḫūd) havanıñ ziyāde issiliginden s̱ıḳl yubūset ḥāṣıl olur (4) (veyāḫūd) müceffif ḳābıż ġıdālar tenāvül eylemekden ḥāṣıl olur (ve ṣoġulcandan (5) olur (veyāḫūd) āsi şeylerden olur. (Muṭlaḳ ḳuluncuñ ʿalāmeti) (6) eks̱eriyā göbek altında bir aġrı olur. (Gāh) s̱ābit olup (ve gāh) (7) ḥareket ider (ve gāhice) ṣaġ cānibde ciger altında olur (ve gāhice) (8) ṣol cānibde ṭalaḳ altında olur (ve gāhice) bütün bel ḳuşağı gibi (9) ḳaplar (ve gāhi) aġrı miʿdeye yaḳın olmaġla (balġam ḳuṣar) ve s̱ıḳl rīḥi (10) muḥtebes olur. (Eger) aşaġıdān bir şey çıḳarsa ḳuru fındıḳ gibi şeyler (11) çıḳar. (Bu ḳulunc marażı) vecaʿ-ı küllī ile vecaʿü'r-raḥime müşābihdir.) (Farḳı (12) budur ki) vecaʿ-ı küllīde aġrı bir yerde olur. Ġayrı yere olmaz ve girmez. (13) Vecaʿ-ı rahim ḳasıḳda olur ve gezmez ve raḥmde iḥtibās-i s̱uḳl daḫı olmaz.

(14) Maʿlūm Ola Ki Evvelā Bunuñ ʿİlācı

(15) Lāzım Olan Vecaʿını Teskīn Eyleyüp

(16) (baʿde) iḥtiḳān eyleyeler (ve gāh) olur ki (baʿde'l-iḥtiḳān) vecaʿı ziyāde (17) olur. Andan ḫavf itmeyüp tekrār iḥtiḳān lāzımdır. (Maʿlūm ola ki) (eger) (18) ḳulunc ṣoġuḳdan ise ibtidā ḥuḳne-i līne ile iḥtiḳān eyleyeler. (Baʿde) (19) ḥuḳne-i ḥārre ile iḥtiḳān eyleyeler ve (bu ḥuḳne) ṣoġuḳdan ve balġamdan ve rīḥden (20) olan ḳulunca nāfiʿdir.

(21) Ṣūret Ve Tertībi Budur

(22) (Yapışḳan) ve ṭuraḳ otı) her birinden iki ḳabża (ve mürver yapraġı) (23) bir ṭutam, (papadya çiçegi) yarım ṭutam, (rāziyāne toḫumı) üç dirhem, (24) bunları ḳaynadup on altı dirhem şeker içinde ḥall eyleyeler ve iki dirhem ṣabr) (25) ve on dirhem (bādem yaġı) bunlar ile iḥtiḳān eyleyeler. Şifā ṣaḥibi iḥtiḳānlarda

[377]

(1) (ṣabr) ḳatmaġı menʿ eylemişdir. (Ammā Frenkler) istiʿmāl iderler ve biz daḫı istiʿmāl (2) eyledik. Żararıñ görmedik (lākin) bevāsīre mübtelā olan kimesne (gerek) (3) yuḳarudan (ve gerek) aşaġıdan istiʿmāl cāʾiz degildir. Meger ki muṣliḥiyle (4)

istiʿmāl oluna. (Meşelā) iḥtiḳānda yaġlar ziyāde ḳonıla ve (muḳl-ı ezraḳ) (5) istiʿmāl oluna. Żarar eylemez ve aralıḳda teskīn-i vecaʿ içün bu ḫuḳne (6) istiʿmāl eyleyeler.

(7) Maʿlūm Ola Ki Ṣıfat-ı Ḥuḳne Budur

(8) (Yapışḳan) ve (ebegümeci) ve (papadya) ve (ṭuraḳ otı) her birinden (9) sekizer dirhem, (ketān toḫumı) ve (deve dikeni toḫumı) her birinden dört dirhem (10) bunları ḳaynadup süzeler ve ṣuyundan yüz dirhem alup (ṭatlu bādem yaġı) (11) on altı dirhem, sekiz dirhem (ṭavuḳ yaġını) ol ṣuya ḳoyup iḥtiḳān eyleyeler (12) ve (papadya) ve (ṭuraḳ otı) ve (iklīlü'l-melik) ve (ebegümeci yapraġı) (13) mecmūʿunı ḳaynadup ve biraz daḫı içine (zeyt yaġı) veyāḫūd (bezir yaġı) (14) ḳatup ve sünger pārecigini bu ṣuya baturup ve aġrı olan yere ṣıcaḳ (15) ile birḳac defʿa uralar. Vecaʿını teskīn ider ve bu ḫuḳne-i ḥārredir ki (16) (eger ḳulunc) (balġamdan) ve (ve rīḥden) olursa bu ḫuḳne kifāyet ider.

(17) Diger Ṣıfat Ve Tertīb-i Ḥuḳne Budur

(18) (Yaban feslegeni) ve (yapışġan) ve (ebegümeci yapraġı) ve (ḫaṭmī yapraġı) (19) ve (benefşe yapraġı) her birinden birer ṭutam (seẕāb yaġı ve (papadya ve (iklīl (20) ü'l-melik) her birinden yarım ṭutam, (besfāyic) on iki dirhem, (incīr) (21) yedi dāne, (ṭuraḳ otı toḫumı) ve (kereviyā) ve (defne yemişi) her birinden (22) iki dirhem bunları ḳaynadup ve süzüp ṣuyundan yüz dirhem alup (23) (cevāriş-i temerīden) altı dirhem ve (ayāric-i fayḳarā) maʿcūnundan dört dirhem (24) (seẕāb yaġı) ve (papadya yaġı) her birinden on iki dirhem bunları (25) ol ṣuya ḳatup iḥtiḳān eyleyeler. Bu ḫuḳne güzel ḫuḳnedir. (Balġamı (26) sürer) ve (rīḥleri taḥlīl ider ve (gāh) olur ki her ne ḳadar

[378]

(1) iḥtiḳān eyleseler fāʾide itmez. Ol zamān yuḳarudan müshil şey virmek gerek (2) ishāl eyleye.

(3) Sirḳos Ḥekīm Buyurur Ki

(4) Bir kimesne var idi. Ḥabs-i rīḥden ḳulunc ḥāṣıl olmuş idi. Otuz kere (5) iḥtiḳān eyledim fāʾide itmedi. ʿAḳıbet ḳudret ḥelvāsından on iki dirhem (6) miḳdārını pilic ṣuyuyla ve ṭatlu bādem yaġıyla virdim, sürdi. Ol ʿilletden (7) ḫalāṣ oldı.

(8) Maʿlūm Ola Ki Taḥlīl-i Rīḥ İçün Papadya Ṣuyı Mücerrebdir

(9) ḳaynadup içüreler. (Ammā nāzik) mizāc olanlara gül-āb gibi taḳṭīr ile çıḳaralar (10) içireler. Bu ṭarīḳ ile olıcaḳ nefʿi ziyāde olur. Rīḥ taḥlīl eyler. (11) Rāyiḥası daḫı āsān olur ve (eger ḳulunc) yalıñız ḳabżdan olursa buña (12) ḳulunc s̱aḳili dirler.

(13) ʿAlāmeti Budur Ki Ṭabīʿatı Ḳabż Olur Ve Vecaʿı Ḳalīl Olur

(14) (Bunuñ ʿilācı) ḥuḳne-i līne ile iḥtiḳān eyleyeler ammā yaġları çoḳ ḳoyalar. (15) Yaġlı, cerb şeyler eyleyeler ve bir ḳoca ḫorūs alup birḳac gün kepek ile (16) rāziyāne toḫumı) ḳarışdurup yedüreler. (Baʿde) ḫorūsı yorulup düşünceye (17) degin ḳovalayalar ve düşdükde ṭutup ve boġazlayup ṭuraḳ otuyla (18) ve (aşpur toḫumı ile (ve besfāyic ile) bişirüp azacıḳ ṭuz ḳatup (19) (baʿde) ṣuyunı süzeler ve içüreler. Ḳabż söküldükden ṣoñra göreler. (20) (Eger) ḥarāreti var ise ciger ḥarāretini söyündürüp defʿ ideler. (Eger ḳan) (21) iḳtiżā iderse ḳan alalar ve birḳac günden ṣoñra beş altı dirhem (22) (ḫıyārşenbe balını) ve birazcıḳ (dārçīn) ve (bādem) yaġıyla (23) istiʿmāl eyleyeler (ve eger ḳulunc) ṣafrādan ise ve (ʿalāmeti) (24) esbāb-ı müteḳaddimeden maʿlūm olur. (Me̱selā) tāze yigit olmaḳ ve āsi (25) şehrlerde olmaḳ ve āsi faṣllarda bulunmaḳ gibi ve ḥarāreti olup (26) sıtması olmaḳ gibi ve (gāhice) ṣafrā ḳuṣmaḳ gibi)

[379]

(1) Bunuñ ʿİlācı Evvelā Ḥuḳne-i Līne İle İḥtiḳān Eyleyeler

(2) Me̱selā Bu Ḥuḳne İle İḥtiḳān Eyleyeler

(3) Ṣıfatı budur (ebegümeci yapraġı) ve (benefşe yapraġı) ve (nīlüfer çiçegi) (4) her birinden bir avıc bunları ḳaynadup ṣuyundan yüz dirhem alalar ve içine (5) on dirhem (gül balı) ve yigirmi dirhem (benefşe şerbeti) ḳoyalar ve yigirmi (6) dört dirhem (benefşe yaġı) ḳoyup iḥtiḳān eyleyeler. Yuḳarıdan (7) (ḳudret ḥelvāsını) ve (papadya) ṣuyuyla ḥall eyleyüp ve biraz (8) bādem yaġı ḳoyup içireler ve (temirhindī ṣuyuyla) ve (yāḫūd) (9) mā-i cübnle yaʿnī peynir ṣuyuyla (gül-i mükerrer şerbetini) yigirmi dört dirhem (10) ezüp içireler ve (gāhice) muṭlaḳ ḳuluncda maḥẕūra muḥtāc olunur. (11) (Ḥuḳneler ile) yā içirmekle veyā yaḳu etmek ile (yaʿnī) maḥẕūr (12) ḥuḳnelere ve maḥẕūr müshilāta ve maḥẕūr yaḳılara muḥtāc olunur. (Me̱selā) (13) iki tiryāḳ gibi ve (felūniya-yı rūmī) gibi ve (mıs̱ır) gibi. Ammā pek (14) żarūret olursa istiʿmāl eyleyeler. Żarūret olmadıḳça maḥẕūr (15) istiʿmāl eylemeyeler. Maḥẕūrı yuḳarudan virmekden aşaġıdan iḥtiḳān eylemek (16) münāsibdir. (Me̱selā) (felūniya-

yı rūmīden) 1 dirhem alup 100 dirhem (17) ḳadar (papadya) ṣuyuyla ḥall eyleyüp on iki dirhem (bādem yaġı) (18) ḳatup iḥtiḳān eyleyeler. Aġrılarını teskīn eyler. Bu cümleden aʿlādır ve bi'l-ḫāṣṣa (19) ḳuluncuñ vecaʿını teskīn eyleyenler bunlardır. (Meşelā ḳurd) tersinden bir dirhemini (20) azacıḳ (ṭuz) ile ve (biber) ile vireler ve (yāḫūd) ḳurduñ (21) bağırṣaḳlarını ḳurıdup bir dirhem miḳdārını dögüp (papadya) ṣuyuyla (22) içireler.)

(23) Maʿlūmuñuz Ola Ki Şeyḫ Ebū İbn-i Sīnā Ve İmām-ı Rāzī Dirler Ki

(24) Geyik Boynuzından

(25) bir dirhem saḥḳ idüp içireler (ammā müteʾaḫḫirīn) anıñ ḳurımış ḫaşebesinden (26) 1 dirhem ḳadar dögüp içüreler fī'l-ḥāl defʿ olur dirler.

[380]

(1) (İlādus) ḳulunc envāʿından bir marażdır. (Eṭıbbā-ı İslāmīyūn) (2) ilādus lafẓınıñ Türkcesi rabb-ı raḥm dimekdir (yaʿnī) bu marażdan (3) ḫalāṣ olmaḳ. Çünki emr-i muḥāldir. Hemān Allāh raḥmet ve merḥamet eyleye (4) dimekdir ammā ġalaṭ-ı tercüme eylemişlerdir.

(5) Maʿlūm Ola Ki Bu Maraż İnce Bağırṣaḳlarda Olur

(6) (Aña) Yunanīce (ilyākā) dirler. Bu maraż bağırṣaḳlarda olmaġla (7) ilādus dimişler. Nitekim ḳolon bağırṣağında olan maraża ḳulunc (8) didikleri gibi. Bu maraż bir şedīd muḫāṭaralı bir marażdır. Zīrā bu marażıñ (9) sebebi ḳuvvet-i dāfiʿanıñ żaʿfı ve fiʿliniñ teşvīşidir (ve ʿalāmeti) pek (10) ḳuşmaḳ ve nefesi ṭar olmaḳ ve göbek üstünde aġrı olmaḳ (11) ve ḳabż olup aşağıdan bir şey çıḳmamaḳ ṣıḳlı yuḳarıdan çıḳmaḳ (ve gāh) (12) sıtma ʿārıż olup eli ve ayaġı ṣoġuḳ olmaḳ ve ṣoġuḳ ṣoġuḳ (13) terlemekdir. El-ḥāṣıl bu marażıñ elem ve ıżṭırābı ḳuluncdan ziyādedir.

(14) Bunuñ ʿİlācı

(15) Melyen yaġlar ile yaġlayalar ve melyen naṭullar eyleyeler ve ābzen içine girüp (16) oturalar ve yuḳarıdan melyen yaġlar içeler. (Meşelā) yigirmi dört dirhem (17) (ṭatlu bādem yaġını) şeker şerbetiyle ki (ḫaṭmī) veyāḫūd (ebemgümeci (18) ṣuyuyla) vireler. 24 dirhem (ṭatlu bādem yaġı) içireler ve ḳuvvetine (19) göre (40 dirhem) (bezir yaġı) içireler ammā (ebemgümeci) (20) veyāḫūd (ḫaṭmī) ṣuyuyla maḫlūṭ olmuş ola. (Şırlaġan yaġı) (21) daḫı fāʾide eyler ve (tereyaġı) bu ḫāṣṣayı ifāde eyler

ve (ḫıyārşenbe balından) (22) 15 dirhem alup (bādem yaġıyla) vireler ve üstüne (ebemgümeci (23) ṣuyunı) veyāḫūd (ḫaṭmī) ṣuyunı içireler ve baʿżılar didiler ki (24) 10 dirhem diri (jiva virseler) maʿḳūldur. Zīrā baġırṣaḳlardan tīz (25) aşaġı iner ve açar ve ḫalāṣ olur.

[381]

(1) İbn-i Şerīf Aydır Berūse Şehrinde Maʿcūnüʾr-rāḥe İle Ve Ḥabb-ı

(2) Afāviyā İle Ve Ḫuḳne İle Çoḳ Kişilere ʿİlāc Eyledim

(3) Cümlesine fāʾide idüp ḳulunclaı açıldı. (Jivaya) ḥācet ḳalmadı dir (4) ve biz ḥabb-ı afāviyāyı maġṣ marażında ẕikr itmiş idik ve (ṣıfatını) (5) daḫı beyān itmiş idik. Ol maḥale mürācaʿat oluna.

(6) Ṣıfat-ı Maʿcūnüʾr-rāḥe Budur

(7) (Maṣṭakī) ve (ḳaranfil) ve (zencebīl) ve (fülfül) ve (dār-ı fülfül) (8) ve (cevz-i bevvā) her birinden iki dirhem, (maḥmūde) 12 dirhem mecmūʿunı (9) dögüp eleyeler ve ḳoyu cüllāb ile ve (ayva çekirdegi) ṣuyuyla ve (şeker) (10) ile ve (gül-āb) yapılmış ve pişmiş ḳoyu cüllābla ḳarışduralar. (11) Şerbeti 2 dirhem yāḫūd 3 dirhem ola.

(12) Maʿlūm Ola Ki Ḳulunc Marażlarınıñ Mecmūʿunda

(13) Şāf İle Veyāḫūd Ḫuḳne İle Aşaġıdan

(14) feṭḥ olmadıḳca yuḳarıdan müshil virmek ʿayn ḫaṭādır virmeyeler. (15) (Dīdān) yaʿnī vücūd içinde olan ḳurtlar, bu ʿilletler bir ʿilletdir ki (16) bu ḳurtlar da dört nevʿ üzre olıcıdır. (Nevʿ-i evvel) (ṣoġulcandır.) (17) Yuḳarıki baġırṣaḳlarda mütevellid olur ve (uzun) (uzun) olur. (18) Ḫattā (baʿżısı) bezr-i rāʿ belki daḫı aṭvel olur. Bunlara ḥayāt (19) daḫı dilerler. (Nevʿ-i s̱āniye) ḳolon ve aʿver didikleri baġırṣaḳlardır. (20) Anlara ʿārıż olur. Aña da (ḥayātüʾl-ḳarʿ) tesmiye iderler ve (bu nevʿ (21) ʿillet) (ḳabaḳ çekirdegi gibi (yaṣṣı yaṣṣı) olur (ve gāhice) (22) çıḳdıġı zamān kīsesiyle bile çıḳar. Uzun olur ve (gāhice) (23) ḳabaḳ çekirdegi gibi kīsesiz çıḳar. (Ufaḳ ufaḳ yaṣṣı (24) yaṣṣı çıḳar. Ḫalḳ buña namāz-burı ḳurdı dirler ve (tatar ḳurdı daḫı) dirler. (25) (Nevʿ-i s̱āliṣede) olan ʿillet müdevver olur. Bu ḳurdlardan (gāhice vecaʿ) (26) peydā olur. Ḳulunc gibi elem virir. (Nevʿ-i rābiʿ) maḳʿada muttaṣıl olan

[382]

(1) emʿā-ı müstaḳīmden olup sirke ḳurdı gibi ufaḳ ufaḳ olur. (2) Bu ʿillete sebeb ekşeriyā żaʿf hażm ve imtilā olmaḳdır ve müteʿaffin yaş balġamdan (3) daḫı ḥāṣıl olur ve (ṭaʿāmlardan) (buġday aşı) ve (bögrülce) (4) (ve baḳla) ve (mercimek) ve (çig et) ve südler ve yaş meyvalardan (5) daḫı ḥāṣıl olur. Baʿde'ṭ-ṭaʿām ḥammāma girmeden ve ṭoḳ ḳarınla cimāʿ (6) eylemekden daḫı olur. (ʿAlāmeti) gice yatup uyuduḳda aġzınıñ ṣuyı (7) aḳar. Gündüz ṭudaḳları ḳurur ve dişlerini uyurken ḳıcırdadır (8) ve uyḳu arasında ṣıçrar ve ḳorḳar ve çaġırır. Muẓṭarib olur (9) ve uyandıranlara ġażab ider.

(10) Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Ola Ki Bunuñ ʿilācı Ḳurtları

(11) Helāk İdici Otlar İstiʿmāl Eyleyeler

(12) Şimdi Frenkler eṭıbbāsı arasında meşhūr olanlardan bir ot vardır. (13) Yā içinde ve kenārlarında biter, vişneye beñzer. Frenkler arasında ḳoralinā dirler. (14) Bu otdan bir dirhem miḳdārı dögüp süd ile (yāḫūd) bal ile (15) ve (yā gül-be-şeker ile vireler. Sürüp ve ḳırup çıḳarır ve ḫarā-ı sāniden (16) ve kāfūrīye ve pelīn ve (ferāsiyūn) ve (seḳurdiyūn) ve (zürnibād) (17) çınṭayāne) ve (laḥana toḫumı) ve (aġac ḳavunı cekirdegi) bunlardan (18) her ḳanġısı istiʿmāl olunsa ḳurdları çıḳarır (ve eger) ḥarāreti (19) var ise yanmış (geyik boynuzı) ve (semiz ot) ve (siñirli (20) yapraḳ) (ve hindibā) ve (zāc-ı rūmī) ve (kükürd yaġı) bunlarıñ (21) mecmūʿı nāfiʿdir ve (eyreti köki) daḫı gerek ḳaynadalar ve gerek dögüp (22) sefūf ideler, ḳurdları çıḳar.

(23) Ve Mürekkebātdan

(24) Tiryāḳ-ı kebīri limon ṣuyuyla veyāḫūd (sirke ile) ezüp içireler. Ḳurdları (25) ḳırar (ve müshilātdan) (ayāric-i) (fayḳarā) ve ḥabbü'l-hey nāfiʿdir ve (türbid

[383]

(1) maʿcūnı) bunlarıñ cümlesi mücerrebdir ve ḳurdı sürüp çıḳarır (2) (ve maʿṣūmlara) (ḳudret ḥelvāsıyla (aġac ḳavunı) ekşisini şerbet gibi (3) ezüp içireler ve (şeftālü çiçeginden) şerbet idüp içüreler. (4) Hem sürer ve hem ḳurdları ḳırup çıḳarır ve bu ḥabb daḫı hem sürer (5) ve hem ḳurdları sürüp ḳırup çıḳarırır.

(6) Ṣıfatı Ḥabb Budur

(7) (Ṣabr) 2 dirhem, (ḳoralinā) 1 dirhem, (rāvend) 1 dirhem, (murṣāfī) (8) 1 dirhem, (şaḥm-ı ḫanẓal) 9 buġday aġrı bunları saḥḳ eyleyüp (9) (pelīn ʿuṣāresiyle ḥabblar eyleyüp 1 dirhem vireler. Ḳurdları ḳırup (10) çıḳarır ve (bu sefūf) daḫı ġāyet mücerrebdir.

(11) Ṣıfatı Budur

(12) Ḳurımış (ṣoġulcan) 2 dirhem ve (yanmış geyik boynuzı) ve (eşne-i (13) baḥriye) ki Frenkler ḳoralinā dirler ve (müşekṭar-ı emşīʿ yaʿnī panbuḳ otı) (14) ve (ḫorasānī) her birinden bir dirhem bunları saḥḳ eyleyüp yarım dirhemden (15) bir iki dirheme degin vireler veyāḫūd iki dirhem (ḫorasānī) ve bir dirhem (16) yere dögülmüş (şeftalü yapraġı) bunları yiyüp üstüne şarāb-ı bezentīn vireler (17) yāḫūd ṣoġuḳ ṣu içüreler (baʿde) ḳuḳiyā ḥabbı ki melyendir andan (18) yiyeler, sürüp çıḳarır (ve eger) semiz ot toḫumunı dögüp ve bir bez (19) içine ḳoyup südüni oġa oġa çıḳarup oġlancıḳlara (20) içireler ve (yāḫūd) dögüp ṭaʿāmına ḳatup maʿṣūmlara yedüreler. (21) Namāz-būrınını zaḥmetsiz çıḳarır.

(22) Maʿlūm Ola Ki Ḳurtları Çıḳarmada Ḳāʿide Budur Ki

(23) evvelā birḳaç gün süd içeler (baʿde) bir miḳdār eti kebāb eyleyüp ol gün (24) birazcıḳ oturalar. Andan kebābı aġzına alup çiyneyeler. Ol maḥalde cümle (25) ṣoġulcanlar aġzını açup ṭaʿāma muntaẓır olurlar. Ol ḥaynda ol

[384]

(1) ṣu ṣoġulcanları ḳıracaḳ devāyı bir ġayrı mekānda ḥāżırlayalar ve ḳoḳusı burnuna (2) girmeye. Fī'l-ḥāl getürüp burnını ṭutup ʿalīü'l-ġafle içmek gerek. Devā (3) ṣu ṣoġulcanlarıñ aġzına girüp helāk ider ve sürüp çıḳarır. (Eger) ḥileyi (4) itmezler ise) ṣu ṣoġulcanlar devānıñ rāyiḥasını alurlar ve aġızlarını ḳaparlar. (5) Bu kere) devā żāyiʿ olup fāʾide itmez.

(6) Pes, Maʿlūm Oldı Ki Fāʾide-i Meẕkūr Üzre İçirseler

(7) Fāʾidesini Görürler

(8) Ve alā görmezler (ve eger) maḥmūde) den rubʿ dirhem alup bir dirhem (türbid) (9) ile miʿā saḥḳ idüp ve (süd ile) ḳarışdırup ʿale'r-rīḳ içeler. Ḳurtlarıñ (10) cümlesini ḳırar çıḳarır.

(11) Ve yaḳılardan daḫı bu yaḳıyı maʿṣūmlarıñ göbegi üstüne ḳoyalar. Ḳurdları ḳırar, çıḳarır.

(12) Ṣıfatı Budur

(13) (Pelīn) (ve şeftalü yapraġı) ve (ṣıġır ödi) her birinden dört dirhem (14) (kişnic) ve (ṣabr) her birinden bir dirhem bunları saḥḳ eyleyüp (bal) ile (15) ve (sirke) ile ḳarışdırup göbege yaḳı eyleyeler ve çörek otunı daḫı (16) dögüp ve sirke ile ḳarışdurup maʿṣūmlarıñ göbegine yaḳı eylemek ġāyet nāfiʿdir. (17) (Ṣoġulcanları) ḳırar, bu daḫı mücerrebdir. (Fayḳarā ʿilācıdır.) Sarımsaġıñ (18) ḳabuġunı ṣoyup ne miḳdār olursa ol deñlü üzüm ile dögüp ṣabāḥ ac (19) ḳarnına cevz ḳadar ikişer yuvarlaḳ yudalar. Ṣu ṣoġulcanı ḳırar çıḳarır ve ẕikr (20) olunan edviyeleri yuḳarıda istiʿmāle ḳādir olmayan nāzik mizāclara süd ile (21) iḫtiḳān eyleye. Ṣu ṣoġulcanlar südüñ rāyiḥasını duyup aşaġa inseler gerekdir. (22) (Baʿde) bu ḥuḳne ile iḫtiḳān eyleyeler.

(23) Ṣıfatı Budur

(24) (Pelīn) bir ṭutam, (ekşi enār kökünüñ ḳabuġı) ve (ṭut aġacınıñ

[385]

(1) ḳabuġı) her birinden dört dirhem, (eyreti köki) beş dirhem bunları ḳaynadup (2) ṣuyundan elli dirhem alup içine otuz dirhem şeftālü yapraġınıñ) (3) ʿuṣāresinden alup ḳarışduralar ve bir dirhem (ṭuz) daḫı ḳatalar yāḫūd (4) deryā ṣuyundan) yigirmi dirhem veyāḫūd (ṭuzlu zeytūn ṣuyundan) (5) ḳatup ḥuḳne eyleyeler ve içinde olan ufacıḳ ḳurdcaġızlar içün (6) (ṣabr) ve (ṣıġır) ödi ve (yarpuz) bu üçüni berāber ḳarışdurup (7) pambuġa bulaşduralar ve aşaġıdan getüreler ve (yarpuz ṣuyı) yerine (8) (şeftālü yapraġı ṣuyunı) ḳarışdırsalar daḫı aʿlādır.

(9) Ġıdālardan Etleri Ve Ṭuzlu Başdırma (Ve Gügerçin Eti)

(10) Ve Ṭuzlu Noḫūd Ṣuyı

(11) ve dimişdir ki (şırlaġan ile ve pekmez ile pişmiş un ḥelvāsını yemek ġāyet (12) mücerrebdir ve issi şeyler ve acı şeyler münāsibdir. Meṣelā) ṭurb gibi ve ḫardal) gibi (13) ve (seẕāb yemek) daḫı münāsibdir ve (ḫār toḫumlar daḫı nāfiʿdir ve yalıñız ḫār keskin (14) sirke daḫı maʿḳūldur ve (cevz-i rūmī) ve (hindistāncevizi) ḫuṣūṣā (15) (anison) ile istiʿmāl eyleyeler ve (ṭuzlu ṣu) ve (kibrītli içmek) (16) daḫı nāfiʿdir ve

(dögülmüş anison) ile (ḳaranfil ṣuyı) mücerrebdir (17) ve cemīʿā ṭuzlu şeyler ve acı şeyler nāfiʿdir. (Zīrā) ḳurtları ḳırup helāk (18) ider ve (bārid) ve (raṭb) olan şeylerden iḥtirāz vācibdir. Zīrā (19) balġamı ziyāde ider ve yaġlılardan ve (lebeniyyātdan) ve (balıḳlardan) (20) iḥtirāz itmek şarṭdır ve lāzımdır.

(21) Ey İḫvān Maʿlūmuñuz Ola ki Ṣoġulcan Vesāʾir Ḳurtlar İçün Bālāda

(22) Pek Çoḳ Devālar Beyān Olunmuşdur

(23) Faḳaṭ bu maḥalde ṣoġulcanıñ ḥālātı içerice beyānına şüruʿ olundı. (Çünki) (24) ṣoġulcan ekṣeriyā bir muḫāṭī-i lezc içinde müstaġraḳ ve baġırṣaġa şiddet-i (25) etṣāl ile mülāṣıḳdırlar. (Binā-ı ʿaleyh) ḫılṭ-ı muḫāṭī ḥall eylemeden başḳa

[386]

(1) ṣu ṣoġulcanları ḳatl ve bedenden ṭard ve defʿ daḫı idecek ʿilācları (2) istiʿmāl münāsib olur ve (çoḳ kere) ṣoġulcanıñ her nevʿinde şu ẕikr (3) olunacaḳ gibi (merāretlü) (ve müntin) ve (ṭuzlu) ʿilāclar bu bābda (4) ʿaẓīmüʾn-nefʿ devālar olmaġla bu maḥalde beyān olundı. Aḥvāle muvāfiḳlarını (5) intiḫāb ve istiʿmāl ideler.

(6) ʿİlāc Nāfiʿ Ve Müʿeṩṩir Budur

(7) (Pulıḳırsat ṭuzı) 1 dirhem, (dögülmüş çalapa köki) 1 dirhem, (8) (dögülmüş yabānī veʾl-reyānā köki) 1 dirhem, (aṭa ṣoġanı sirkencübīni) (9) 32 dirhem ḳarışdırulup andan büyük ādemler günde dört kere birer ḳaşıḳ (10) istiʿmāl ve çocuḳlar her iki sāʿatde bir küçük ḳahve ḳaşıġı nūş ideler. (11) (Diger ʿilāc) zāc-ı ḥadīd ʿameli 1 dirhem, 56 dirhem (çivan perçemi (12) otı ṣuyunda) ḥall olunduḳdan ṣoñra şāhtere şurubı) 16 dirhem (13) ḳarışdırılup her üc sāʿatde bir andan iki ḳaşıḳ istiʿmāl oluna.

(14) Diger ʿİlāc-ı Müʿeṩṩir

(15) (Ġaraçyula otı) 8 dirhem, (sināmekī yapraġı) 8 dirhem, (16) (meyān köki) 8 dirhem ṭoġranup çoḳ eyyām aç ḳarnına andan ikişer (17) fincān içürerek istiʿmāl itdirile.

(18) Diger ʿİlāc-ı Aʿlā

(19) (Dögülmüş müşk-i ṭarameşiʿ köki) (yaʿnī aḳ yarpuz köki) 6 dirhem (20) (dögülmüş çalapa) köki 3 dirhem, (pelīn otı reçeli) 16 dirhem, (21) yetecek ḳadar (şāhtere şurubuyla yoġurılup maʿcūn oluna ve günde dört kere (22) andan birer ḳahve ḳaşığı istiʿmāl itdirile.

(23) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Ola Ki On Sekizinci Bāb Bir Kimse Ḳarnına

(24) Yılan Gelirse Aña Tedbīri Ve Münāsib Olan ʿilāclarından Beyān Olunur

(25) Maʿlūm Ola Ki Bu Bābda Yılan Aġızdan Ḳarna Girmede İḫtilāf Eylemişlerdir

[387]

(1) Baʿżılar mümkün degildir dirler. (Zīrā) ḳarna giricek elbetde miʿdeye iner. (2) (Miʿdeniñ ḥarāreti) anı bişirüp ifnā eyler. Ṣaġ ḳalmaḳ iḥtimāli yoḳdur dirler. (3) (Lākin biz buña) cevābı bu vechle viririz ki içeri giren yılan ḥay (4) olmaġla anıñ ḥarāret-i ġarīziyesi ḥarāret-i miʿdeye ġālib olmaġın (5) müteʿessir olup helāk olmaz. (Nitekim) ṣoġulcanları bişirmeyüp (6) ifnā idemedigi gibi. (Zīrā) diri olmaġla miʿdeniñ ḥarāreti aña teʾsīr eylemez. (7) Eger dirse ki ṣoġulcan içeride ḥa1 olmaġla miʿde ḥarāretiyle (8) meʾlūf olmuşdur. Teʾsīr itdiginiñ sebebi budur. (Ammā) ṭaşradan ḥāṣıl (9) olan böyle degildir. (Pes) ülfet olmayacaḳ elbetde helāk olur. Diri (10) ḳalmaḳ emr-i muḥāldir dirlerse (biz daḫı cevāb olaraḳ diriz ki) ḥayā ṭaşradan (11) içeri girdigi eyyāmda cāʾizdir ki miʿdeniñ ḥarāretinden bir miḳdār müteʿessir (12) olup ḫasta şeklinde ola. (Lākin) Vücūdunda ḥarāret-i ġarīziye (13) mevcūd olmaġla helāk olmayup birḳac güne dek bu daḫı meʾlūf (14) olup ṣoġulcan gibi ola. (Zīrā kendi mādemki) ḥayātdadır ḥarāret-i (15) ġarīziyesi kendüyi ḥıfẓ eyler, müteʿessir olmaz (ammā baʿżılar) taḥḳīḳ (16) eyleyüp ḳarnına yılan girdigini biz gördük ve çıḳdıġını daḫı gördük deyü (17) ḥikāyet eylediler.)

(18) Bu Daḫı Maʿlūm Ola Ki Baʿż Kimesneleriñ

(19) sevdāsı ḥareket idüp ol sevdādan bir rīḥ tevellüd ider ve (miʿdede) (20) gezer. (Ol kimesne anı yılan ẓan ider ve aġzımdan girmişdir deyü ḫayāl (21) ider ve aḥbāsına taḥḳīḳ eyler. (Biz daḫı) bu güne ādemler gördük (ve sevdā) (22) izāle idici şerbetler içirdik. Sevdāsı defʿ olıcaḳ ol vehmden (23) ḫalāṣ eylediler. (Ammā baʿż kimesneleriñ ḳuvvet-i vāhimesi ziyāde olmaġla (24) vehmini defʿ içün şerbet içirdikden ṣoñra bir yılan bulurlar ve birḳac (25) pāre idüp ḥıfẓ iderler. ʿAlīle

göstermezler. Şerbet yüregi sürdügi (26) zamān āb-rīziñ içine ʿalīl görmeden bıraġurlar (baʿde) gösterüp

[388]

(1) yılanı şerbet pāreledi ve cümlesini çıḳardı. Bi-ḥamdüliʾllāhi Teʿālā ḫalāṣlar (2) eyledik deyü tebşīr iderler. Ḫasta daḫı göricek kendüden çıḳdı ẓan (3) idüp hezar şeker ile vehmini defʿ idüp ve ol emrāżdan ḫalāṣ (4) olur. (Fakīr daḫı bunı taṣdīḳ iderim ki vaṭan-ı aṣlımız Ṭarsus olup (5) envāʿ-ı ḥayāt anda mevcūd olup evler üstünde ve divarlar içinde pek çoḳdur (6) ve bağlar ve bağçe içinde keşret üzre dirler. Bağlar ve bağceler içinde yatan ādemleriñ (7) ḳoynuna ve yatağına girdigi pek çoḳdur. Ağızdan girdigi hic işidilme- (8) mişdir. Evāʿilde baʿż ḥükemānıñ laʿle ṣāniʿi oldığı bī-iştibāhdır.

(9) Ḥikāye Olunur ki Sulṭān Maḥmūd Cennet-mekān

(10) Tābsirāh Efendimiz ḥażretleriniñ evāʿil sulṭānlarında estāne-i ʿalīye civarında (11) bir ẕāt ziyādesiyle kendüsüne vehm ʿārıż olup ḳarnımda yılan var deyü (12) gice ve gündüz ḫuvāb-ı rāḥatı terk idüp muʿālece ile meşġul (13) olup ḳarnında olan vecaʿı ve gürüldiyi ve gezindüyi aṣlā defʿ ide- (14) mediginden ḳarnında yılan oldığına ḳarar virmişler ve Sulṭān Maḥmūd tābsirāh (15) Efendimiz ḥażretine ʿarż-ı ḥāl idüp ve ḥükemāya emr idüp şu ādemiñ (16) çaresine baḳıñız deyü fermān itdi ve ḥükemā bu ādeme ey kişi sende yılan (17) yoḳ. Ḳarnıñdaki olan rīḥ-i ṭayyārdır didiler ise de yine ḳāniʿ olmadı. Tekrār (18) ʿarż-ı ḥāl ve ḥükemādan teşekkī itmesiyle berāber ḥükemā cemʿ olup merḳumı (19) iḳnāʿ içün bir tedbīr düşündüler.

(20) Cevāb buyurdılar ki inşāʾa'llāh yarınki gün Frenkde olan ʿilleti defʿ (21) ideriz deyü cevāb virdiler. İrtesi gün ḫāricden bir yılan mahya (22) idüp bu ādemiñ yanına geldiler ve ziyādesiyle müshiller virüp aşağıdan (23) ve yuḳarudan ʿameller ẓuhūrunda lākin içine ol ḥayāyı buraġup defʿ ve yılanı (24) kendüye gösterüp görmesiyle berāber ey ḥāżırūn gördüñüz mi ben (25) yalan mı söylerim işte ḥamd olsun. Ḳurṭuldum. Allāh şevkatlü ve ḳudretlü (26) Efendimizden ve cümleñizden rāżı olsun diyü memnūna ve mesrūra

[389]

(1) evce gezine gidüp çoḳ vaḳt yaşamaḳ oldıġı tevātüre naḳl ve beyān iderler (2) idi. Ḥāṣıl-ı kelām bu miṯillü ʿilletlerde ekṯeri vehme tābiʿ olup vehm (3) defʿ oldıġı ḥālde keyfsiz ekṯeri taṣayuḥ mizāc ider.

(4) Maʿlūm Ola Ki Ṣaḥīḥan Yılan Girmiş Olsa Bunuñ ʿalāmeti

(5) marīżiñ miʿdesinde aġrı olup eli ve ayaġı ṣoġuḳ olmaḳdır. (ʿİlācı) (6) daḫı budur (ṣoġulcan çıḳarmada beyān olunan ʿilāclardır. (Lākin) bunda (7) tiryāḳ yedirmek gerekdir ki yılanıñ zehrinden bedeni maḥfūẓ ola (8) ve (mıṯır daḫı nāfiʿdir) ve bu ṣu daḫı ġāyet nāfiʿdir.

(9) Ṣıfatı Budur

(10) (Ḫorasānī) 56 dirhem, (geyik boynuzınıñ ekelenmişi) 24 dirhem, (11) şeftālü çiçegi) 8 dirhem, (ṣabr) 4 dirhem, (pelīn) ve (şeftālü (12) yapraġı) (ve eyrelti yapraġı) cümleyi dögüp ve ṣıḳup ṣuyunı alup (13) ve iki yüz dirhem ṣunuñ içinde muḳaddim ẕikr olunan eczāları dögdükde (14) ṣoñra üç gün ve üç gice ışladup bir ısıcaḳ yere ḳoyup (15) (baʿde) dördünci gün ḳarʿa inbıḳla taḳṭīr eyleyeler ve ol mā-ı muḳaṭṭardan (16) sekiz dirhemden on altı dirheme ḳadar içireler. Hem ṣoġulcanı (17) ḳırar ve hem yılanı öldürür ve çıḳarır ve bir mücerreb daḫı vardır. (Ekşi (18) nār aġacınıñ ḳabuġunı) ḳaynadup (baʿde) süzüp (ṣuyunı alup) ve bir dirhem (19) (seẕāb toḫumunı) dögüp sefūf gibi yedikden ṣoñra üzerine ol ṣudan (20) içeler ve (baʿż eṭıbbā ḫastayı yıldırırlar) ve (ḳoşdururlar ol (21) mürettibe ki düşüp bayılur ve (baʿde) ayaġından aṣarlar ve aġzınıñ muḳābilinde (22) südi ḳaynadup ḳorlar. Tā kim südüñ buḫārı aġzına gide. Yılan südüñ (23) buḫārına ṭoġrı inerek ṭaşra çıḳar. Bir şey ile ʿalīü'l-ġażla çeküp (24) alalar. (Eger ḫardalı) ḳaynadup ṣuyuna azacıḳ nişādır ve azacıḳ (25) kibrīt ḳatup iḥtiḳān eyleyeler elbetde aġız cānibine ḳaçar. Bundan ṣoñra (26) ḳuṣmaġla çıḳması āsān olur.

[390]

(1) Diger ʿİlāc Ey Aḫillāʾ Maʿlūm Ola Ki Bir Kimseniñ

(2) Ḳarnında Yılan Veyā ʿAḳreb Veyā Ṣoġulcan Olsa

(3) ve girse ve (yāḫūd) ġayrı canavārlar olsa (bunlara aʿlā ʿilāc (4) ḳurd ödüyle yetmiş dirhem (ṣarı inek südi) ve (ḳırḳ dirhem) (5) (ṣarmaşıḳ yapraġın) dögüp ḳırḳ dirhem miḳdārı ṣu çıḳarup (6) ṣuyun ḳatsalar üç gün ac ḳarnına içeler. Ḳarnında her

ne dürlü (7) canavārlar var ise ṭuz gibi pāre pāre idüp düşüre. Cümle (8) dertlerden ḫalāṣ ola. Bi-iẕni'llāhi Teʿālā.

(9) Maʿlūm Ola Ki Bir Kimseyi Yılan Ṣoḳsa

(10) maʿdenüs yapraġını dögüp ṣuyun içireler, ḫoş ola. (Eger ʿaḳreb) (11) ṣoḳarsa incīr yemek ġāyet eyüdür. (Eger) tāzesi olursa iksīr (12) gibidir, ziyādece yiyeler ve hem ṣoḳduġı yere uralar (ve eger yapraġınıñ (13) südi bulunursa süreler. (Eger) bulunmazsa ḳurı incīr çoḳ yiyeler. (14) Zehr ve maẕarratın defʿ ider. (Eger ʿaḳreb) ṣoḳarsa (rāvend-i müdḫarac) (15) (ve kibridīniñ ḳabuġunı) bunları berāber dögüp (eski şarāb) ile içüreler. (16) Zehri eṣer itmeye. Cemīʿ canavārlar ṣoḳduġuna tiryāk-ı fāruḳ vireler. (17) Ġāyet nāfiʿdir.

(18) Eger Yılan Ṣoḳarsa

(19) yine tiryāḳ-ı fāruḳ vireler. Zehriñ maẕarratını defʿ ider. (Eger) iki dirhem (20) (aġac ḳavunı toḫumı) cümle canavārlar içün tiryākdır. Hemān çeynenyüp (21) yuddıġı anda zehrin giderir ve defʿ ider. (Diger ʿilāc) çavuşlar dibi (22) didikleri ot daḫı ziyāde (aʿlā ʿilācdır) yılan ṣoḳdıġı anda hemān (23) ḳurı bir yeri ḳazup içini ṣıġırıñ mayıs teresi ṭoldurup ol ṣoḳdıġı (24) yeri içine ṣoḳalar. Bir zamān ṭura. Zehrin maẕarratını defʿ ider. Żarar (25) getürmez. (Eger) yer olmazsa bir ḳab içine ḳoyup ol ḳaba ṣoḳalar.

[391]

(1) (Eger mayıs) teresi zamānı olmazsa ġayr-ı zamān teresi olsun, o da olur. (2) Bunı tecrübe itdim diyenden yazdıḳ, mücerrebdir. (Eger) yavız yılan ṣoḳsa (3) mümkün ise ṣoḳdıġı yeriñ üst ṭarafina (4) ḳaṭʿ ideler.

(5) Eger Kesmekle Mümkün Olmazsa

(6) ve pāre ise ḥacāmet āleti ile cizeler ve üzerine sarımsaḳ ile şarāb uralar (7) ve süd içürüp ḳuṣduralar. Fī'l-ḥāl tiryāḳ-ı fāruḳ (veyāḫūd) (8) tiryāḳ-ı erbaʿa veyā tiryāk-ı maṣardirüs şarābı ḥamāṣla içüreler. Ġıdālardan (9) (semiz ot) ve (fındıḳ) ve (zeyt yaġı) ve (ve seẕāb) ve (ve sarımsaḳ) (10) yedüreler ve (ʿasel) daḫı nāfiʿdir (ve eger) ziyāde ṣoḳarsa) (erik ṣuyun) (11) (şeker) ile içüreler (ve yılan) ṣoḳdıġı yeri çizeler ve üzerine (12) (seẕāb) ve (sarımsaḳ) ve (zift ve (ferfiyūn) ve (oġlan aşı) (13) ve (yaban

ṣoġanı) bunları mesāvī olaraḳ cemʿ idüp ve eyüce saḥḳ (14) idüp üzerine uralar ve hem işledeler yaʿnī boynuz çekeler ʿināyet-i (15) Ḥaḳḳla şifā bula.

(16) Maʿlūm Ola Ki Baʿż Kere İnsāna Ziyādesiyle Iżṭırāb

(17) Bir Sancu Ve Bir Vecaʿ ʿĀrıż Olur Ve Tatar Ḳurdı

(18) Taʿbīr Olunan Canavārdan

(19) ḥāṣıl oldıġı maẓnūn oldıġı ḥālde buña ʿilāc (afyon) yemek eyüdür (20) (yāḫūd) ısıcaḳla ṭuzlu ṣu içmek nāfiʿdir. (Diger ʿilāc) kepegi ṭuz (21) ile bir ṭavada ḳurudup yüregi üzerine āsi āsi birḳac defʿa uralar (22) defʿ ola. (Diger ʿilāc) üç ʿaded at siñegiyle aña Türkce uz dirler (23) başların kesüp yutduralar, derḥāl sākin ola. (Diger ʿilāc) anıñ öñ (24) ayaḳlarınıñ iç yanında ḳabuḳ gibi boynuza beñzer bir ḳatı ḳabuġı olur. (25) Anı alup, ezüp tatar ḳurdı ṭutana içüreler. Fī'l-ḥāl Allāh keremiyle sancu

[392]

(1) ve tatar ḳurdını defʿ eyler, mücerrebdir. Tatar ḳurdı ekṣeri yürek üstünden de (2) ẓāhir olur (yāḫūd) bir baş sarımsaḳ yedüreler ʿaynı şifādır.

(3) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm Ola Ki Diger Yılan Ṣoḳan

(4) Kimesnelere ʿİlāc-ı Şāfi

(5) İbtidā yılanıñ ışırdıġı yeri çizüp ḥacāmet ideler. (Baʿde) tiryāḳı (6) sirke ile ḥall eyleyüp ol mevżiʿi yıḳayalar. (Baʿde) bir pilici diri (7) iken ḳarnını yarup ol yılanıñ ışırdıġı maḥaliñ üstüne ḳoyalar (8) ve (yāḫūd) aṭa ṣoġanını sirke ile pişirüp ol mevżiʿiñ üstüne (9) ṭılāʿ eyleyeler ve (yāḫūd) (keçiniñ iç yaġını) (zift) ile (10) (ve kibrīt) ile ḳarışdurup ol maḥale ṭılāʿ eyleyeler (ve içeriden) (11) tiryāḳ vireler ve (yāḫūd) (ayıd toḫumunı) yedireler. Ziyāde fāʾide ider (12) (ve tiryāḳ-ı erbaʿadan) bir nice kere vireler. Bi-iẕn-i Ḫüdā nāfiʿdir.

(13) Bir Kimseyi ʿAḳreb Ṣoḳsa Tedbīr Ve ʿİlācı Nedir Beyān Olunur

(14) İbtidā ṣoḳdıġı yeri çizeler ve ḥacāmet eyleyeler ve ol ṣoḳan ʿaḳrebi (15) dögüp ṣoḳdıġı yere uralar ve (yāḫūd) sümükli böcegi dögüp (16) üzerine oralar ve (yāḫūd) ṣarımsāġı seẕāb ile dögüp üstüne (17) yaḳı eyleyeler ve (yāḫūd) (kibrīti zeyt yaġıyla ṭılā ideler ve (afsentīn) (18) yaʿnī pelīn ḳaynadup içireler ve (çıntıyāne) (yāḫud) ṭurb

(19) toḫumunı dögüp ḳaynadup ayaġa ḳoyup aḫşam ve ṣabāḥ iki fincān (20) içireler ve tiryāḳ-ı erbaʿanıñ daḫı fāʾidesi çoḳdur, yedireler.

(21) Bir Kimseyi Çıyan Ṣoḳsa Anıñ ʿİlācı

(22) ṣoḳdıġı maḥali gül-āb ile yıḳayup ve sirke ile yıḳayup aṭa ṣoġanını (23) (zift) ile ṭılā eyleyeler ve (yāḫūd) (ṣarımsaġı) incīr aġacı (24) yapraġıyla dögüp ṭılā ideler ve (zerāvend) (ve seẕāb) (ve rāvend) (25) içireler.

[393]

(1) Ey Aḫillāʾ Örümcek Veyā Nevʿi Böcegi Ṣoḳsa Anıñ ʿilācı

(2) evvelā ḳuṣduralar ve tiryāḳ içireler ve (ya sirke ile kil-i ermenī) (3) içireler ve üzerine daḫı süreler.

(4) Eger Arı Ṣoḳsa Anıñ ʿilācı

(5) (zeyt yaġıyla) (kil-i ermenī) süreler ve ṭuzlu ṣu ile yuyalar (6) (ve ebemgümeci) (ve arpa unı) ile ve (sirke) ile ṭılā eyleyeler (7) ve (yāḫūd) tāze hindibāyı saḥḳ eyleyüp üstüne ṭılā ideler.

(8) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Ola Ki On Ṭoḳuzuncı Bāb Evcāʿ-ı Ḳulunc

(9) Ve Envāʿ-ı Ḫabīṯası Beyānında Olıcıdır

(10) Ekṯeri yaz eyyāmı gündüzleri ṣıcaḳ olup giceleri serin olduḳda (11) ve ifrāṭla ṣoġuḳ şerbetler ve ṣular içildikde ve şiddet-i şitāda muḳteżā (12) olan eṣvāb giyilmeyüp beden ḥıfẓ olunmadıḳda ve bā-ḫuṣūṣ yalıñ ayaḳ (13) ṣoġuḳ ṭaş döşeme üstünde çoḳ zamān gezildikde vāḳiʿ olur. (14) Bu ṣūretde aġrı mütemādi olmayup (gāh gelür) ve (gāh gider) hemān göbek (15) eṭrāfında olur ve baʿżā oldur. Şiddet ve ıżṭırābla olur ki marīż (16) hemān yayılur gibi olur ve cümle bedenden bir ṣoġuḳ ter gelür ve aġrı (17) ḳaṭʿ olduḳda ḫoş ḥāl olup anıñ ne ʿaṭş ve ḥarāreti (18) ve ne ṭaʿāmdan istikrāhi olur ve nabż münbasiṭ ve ṭabīʿī bir ḥālet (19) ḥis olunmayaraḳ ṭoḳınılmaḳ ve el ile ḳuvvetlü başılmaḳ bile ḳābil olur. (20) (Böyle) oldıġı ḥālde (marīż kendüyi ṣıcaḳ ṭutmaḳ (21) gerekdir. (Aña ṣıḳ ṣıḳ şu sefūfi (ya şu maṭbūḫlardan birer veyā (22) ikişer fincān virile ve ḳarnınıñ aġrıyan maḥaline ʿale'd-devām (besbāse) (23) ve (ve rāziyāne ve (yāḫūd) (kemūn) ile oġulmuş ṣıcaḳ ketān

bezi (24) parçaları vażʿ olunalar (ve nışfiyet üzere) biraz yağıyla (papadya) (25) maṭbūḥundan mürekkeb iḥtiḳānlar daḫı ʿaẓīm ifāḳat getürürler. (Sefūf budur)

[394]

(1) (ʿayn-ı seraṭān) 20 buġday, yıḳanmış (güherçile) 10 buġday (2) ḳarışdırılup sefūf oluna ve birden istiʿmāl oluna (ʿİlāc-ı maṭbūḥ) (3) (sedef otı) 1 ḳabża, (oğul otı) 1 ḳabża, (saʿter otı) (4) 1 ḳabża ṭoġrayup bir ḳapalu ḳabda yetecek ḳadar ḳaynar ṣu içinde (5) yarım sāʿat ḳadar ṭura. Baʿde süzüp sāʿatde bir fincān içeler, (6) şifā bula.

(7) Ey Aḫillāʾ Eger Ḳulunc-ı Müterākim Yā Fāṣid Ṣafrādan Yāḫūd Aḳrimunya

(8) Müteʿaffine Yā Ḫāmıżeden Veyāḫūd Lerc

(9) ve ġalīẓ ve ṣalābetlü ve (neffāḫ) ṭaʿāmlardan ve (yāḫūd ki) maḫmūr (10) eylemiş baʿż eşribeden nāşi ile bu ṣūretde melyen şerbetler virerler, (11) şifādır.

(12) Maʿlūmuñuz Ola Ki Ḳulunclarıñ Eñ Ziyāde Fenāsı

(13) (ḳulunc-ı baṭūnī) didikleri ḳuluncdur ki Fransa memleketiniñ baʿż ḫalḳında (14) çoḳ ẓuhūr ider ve (bu ḳulunc) bir muʿtād miʿde eṭrāfında ve göbegiñ (15) yuḳaru semtlerinden başlar ve ibtidāsında aġrılar baṭī olup ifrāṭla şedīd (16) olmazlar ve çoḳ mümted daḫı olmazlar. Lākin derece-i bedrce şiddet (17) ve imtidād ve ışrār bulduḳca marīżiñ iştihāsı sāḳıṭ olur ve rīḥden (18) ve şişliginden şikāyet olur. Baʿżā ḳarnı ve göbegi şiddetle çekülür (19) ve marīże żaʿf geldikce marażı artar ve idrār ḥabs olur. (Bunuñ (20) ʿilācı) (ḳırim ṭarṭir) 20 buġday, (çalapa) 40 buġday ḳarışdurup (21) sefūf idüp ʿale'ṣ-ṣabāḥ ve yatacaḳ vaḳt yiyeler. Bi-iẕni'llāhi Teʿālā (22) fāʾide görür.

(23) Maʿlūmuñuz Ola Ki Ekẕeri Yüküdede Olan Yeller Aḫlāṭıñ

(24) Bir Yerine Ażdādındandır

(25) yaʿnī bir yerine muḫālefetindendir. Envāʿ-ı ufūnet bedende ẓāhir olup bunuñ

[395]

(1) (kimisi rīḥ-i ṭayyār) olup bedende gezer ve kimi rīḥ-i mādde olup) (2) yumrılanur (ve kimi rīḥ-i ḳulunc) ve (kimi rīḥ-i bevāṣīr) ve (kimi (3) rīḥ-i ḳāṣıḳ) ve (kimi mefāṣıllarda dökülür (ve kimi) ilikden sürilür. (4) ʿAle'l-infirād anları bildürelim.

(5) Diger Rīḥ-i Ṭayyār Kim Gövdede Olur

(6) ve gezer yeller ve mādde gibi ve yumrulanan yeller ve mefāṣıllara ṭaġılan (7) yeller, sızı yelleriniñ cümlesi birdir.

(8) Bu Dört ʿAlāmetle Ẓuhūr İden Yellerin Tımārı İnsāndır

(9) Bunlarıñ her ḳanġısı olursa on beş güne varmayup gidermek mümkündür. (10) Her zamānda böylece ʿilāc iderek çūp çīnī içün riyāżatlar çeküp (11) ṣıḥḥat bulmayanlara itmiş oldığımız muʿālecedir. Evvelā beş gün veya üç gün (12) mizācına göre ḥabblar virüp (baʿde) ṭabīʿatına göre şerbetler ile ishāl (13) itdirüp (baʿde) birer veyā ikişer ve (yā üçer dāne) frenk (14) ḥabblarından gice yatacaḳ vaḳt istiʿmāl ide. Ṣabāḥ yemegine ḳadar şifā bula. (15) Bi-iẕni'llāhi Teʿālā (hiẕā mücerrebnā).

(16) Diger Ḳulunc Yeline Tiryākı Ki Aña Kemāteryüs Dirler

(17) Dögüp bal ile maʿcūn idüp ac ḳarnına bir cüz'ī miḳdārı yiyüp (18) bürünüp yata. Tā ki terleye ḫalāṣ bulur, mücerrebdir. (Diger at (19) kestānesini) dögüp (bal) ile ḳarışdurup yese gider. (Diger ḳulunc (20) içün ʿilāc) arḳada olursa aña (dühn-i mübārek) ve (ferfiyūn) (21) yaġını bir (ādem ḳulunc) olan maḥalde güneşe (yāḫūd) ateşe ḳarşu (22) şöyle süre ki bürüle. ʿAlīliñ baġırup çaġırdığına baḳmayaraḳ bürülünceye (23) ḳadar süreler. Bi-iẕni'llāhi Teʿālā defʿ ola. Bir daḫı sürmege muḥtāc olmaya.

(24) Eger Ḳulunc Yanda Ve Belde Ve Dizde Ve İliklerde Olursa

(25) anlarıñ ʿilācı oldur ki (ferfiyūn) yaġı (yāḫūd (pābunc) yaġı ve (yā

[396]

(1) kirmīd) yaġı veyāḫūd (dühn-i mübārek) süreler. Üç günde bir kere (2) süreler, ḥattā gide.

(3) Ve Eger Yaġlar İle Gitmezse Ḥażret-i Aḳ Şemseddīn Maʿcūnunı

(4) yedüreler. On yedi eczādır. (Diger bil aġrısına) ılġun yemişi bal ile (5) maʿcūn idüp yeseler nāfiʿdir. (Diger bil aġrısına) siyāh ṭurbı rendeden (6) geçürüp yaʿnī bir ḳaya siyāh ṭurb yarım ḳaya eflāk ṭuzı kifāyet (7) miḳdārı arpa unı eyüce bir lapa idüp bir ṣaġlam bez üzerine yatup (8) yaḳar yaḳmaz beline baġlaya. Yigirmi dört sāʿat ṭura, ġāyet mücerrebdir. Altı (9) yedi senelik bil aġrısından bir ṭarafdan bir ṭarafa

dönemeyen z̲āt ifāḳat (10) buldı. (Diger bil aġrısı içün) bir maʿcūndur. Bu maʿcūnı her kim yapup yerse (11) ṣapaṣaġlam olmuşlardır. Allāh ʿaẕīmu'ş-şān keremiyle. (Eczālar bunlardır) (12) (çörek otı) 20 dirhem, (sināmekī) 20 dirhem, (üzerlik toḫumı) (13) 50 dirhem, yigirmi ʿaded (acılanmış bādem) bu cümleʾ fürāde fürāde dögüp (14) eleyüp yüz yigirmi dirhem köpügi (alınmış bal) ile ḳarışdurup maʿcūn idüp (15) bir ḳaba ḳoyup iki dirhem miḳdārı aḫşam ve ṣabāḥ ac ḳarnına (16) yiyeler. Balġama (ve bil aġrısına) ve cemīʿ emrāża fāʾide ider. Üç defʿa (17) bu vechle etseler bir daḫı bil aġrısı görmeye. Tekrār tekrār tecrübe olunmuşdur. (18) (Diger diz ve bil aġrısıçün)

(19) Kefe Begi Ḥamīd Beginden Menḳūldür Ki Ey ḳarındaş Ben

(20) Ebḥarda İken Sulṭan Bāyazıd Ḥażretleri

(21) Ṭābe pürah merḥūm kendü eliyle bu nüsḫaı bize virdi ki bir gün olur (22) size gerek olur ey aḥvām gerçi eczāları azdır faḳaṭ nefʿi (23) ġāyet çoḳdur diyü buyurdı. Ve'l-ḥāṣıl insānıñ belinden aşaġa ne ḳadar (24) marażları olursa cümlesine nāfiʿdir. Tekrār tekrār tecrübe olunmuşdur (25) ve hem maʿcūndur ve hem şerbetdir. Ḳış ve yazda żarar itmez. Çoḳ (26) güzel maʿcūndur. Nefsimde daḫı tecrübe itdim. (Eczā ve maʿcūn bunlardır)

[397]

(1) (zencebīl) 10 dirhem, (çörek otı) 10 dirhem, (anison) 10 dirhem, (2) (bādem içi) 20 dirhem, (sināmekī) 20 dirhem bu cümleʾ ziyādesiyle saḥḳ (3) idüp ayrı ayrı eleyüp iki yüz yetmiş dirhem ḳıvāma gelmiş ve köpügi (4) alınmış aʿlā ʿasel ile maʿcūn idüp bir sirli ḳaba ḳoyup aḫşam (5) ve ṣabāḥ üc cevz miḳdārı ekl idüp ḳaba ḳuşluġa ḳadar bir şey yemeyüp (6) ve ekşilerden perhīz idüp (baʿde) pirinc şorbası içeler, ġāyet (7) aʿlādır. ʿAcāyibler göre. Ḳışda ve yazda żarar virmez faḳaṭ (8) ṣoġuḳdan kendüyi ḥıfẓ ide.

(9) Ey ʿAzīzler Maʿlūmuñuz Olsun Ki Ekşeri Bil Aġrısı

(10) Ṣoġuḳdan Ḥāṣıl Olur Anıñ ʿAlāmeti

(11) oldur ki azacıḳ yürimeyle ve ḳuşaḳsız ḳalıcaḳ ve giceler açıḳ (12) ḳalıcaḳ ve ṣoġuḳ ṣu içmekle ve ekşi şeyler ve ṣoġuḳ yemişler yiyecek (13) aġrısı ziyāde olur.

(Zīrā ol maraż) ṣoġuḳdan ḥāṣıl olduysa (14) yine ṣoġuḳdan yaʿnī ṣoġuḳ nesneler ile ẓāhir olur.

(15) Diger Bil Aġrısıçün Maʿcūn

(16) nice kimseleri eyü idüp yataḳdan ḳaldırmışdır. Maʿcūnuñ eczāları (17) bunlardır (sināmekī) 7 dirhem ġāyet aʿlāsı ola ve çöpi ayıtlana (18) ve dögüle, (üzerlik toḫumı) 7 dirhem, (çörek otı) 7 dirhem, (ṭatlu (19) bādem içi) 20 ʿaded bu cümleʾ güzelce eleyüp (yetmiş beş dirhem) (20) (çıñ bal ile) maʿcūn idüp iki bölük idüp bir bölügün (21) yatacaḳ vaḳt yiyüp yata ve bir bölügün daḫı vaḳt-i seḥerde yiyüp öyle (22) vaḳtine ḳadar bir şey yemeyeler. Öyleden ṣoñra erişte şorbası yiye. Ṭaʿām (23) yedikce sürer. Gör ki neler çıḳar. Ġāyet mücerrebdir. Maʿcūn tekrār tekrār (24) tecrübe olunmuşdur. Ġāfil olmayasız.

(25) Ẕikr Olunacaḳ Maʿcūn Bil Aġrısına Ve Bil Ṣoġuġa

(26) Ve Iṣlāḥ-ı Meşāneye Müfīd Ve Mücerreb Maʿcūndır

[398]

(1) Mıṣır vālisi İbrahim Paşa merḥumuñ mücerrebātındandır. Ġaflet olunmaya. (2) Bir miḳdār şāh dāne (günlük) ve onuñ aġırlıġında (zencebīl) bunları (3) dögüp birbirine ḳarışdurup iki miṣli (bal) ḳıvāma getürüp (4) ṣoġudup bu meẕkūr edviyeleri ḳatup maʿcūn ideler. Aḫşam (5) ve ṣabāḥda cevz ḳadar istiʿmāl ideler. ʿAcāyib göreler, ġāyet de mücerrebdir.

(6) Maʿlūm Ola Ki Şifā-Nām Kitābında Bil Aġrısı İçün

(7) Güzel Bir Yaġ Tertīb İder Eski Bil

(8) aġrısına daḫı nāfiʿdir. Tertīb ve ṣıfatı budur (birer ṭal acı zeyt (9) yaġınıñ) içine bir ḳaya ḳadar (aġı aġacı yabraġın) ṭoġrayup böyle ḳaynadalar. (10) Yabraġıñ ḳuvveti yaġa çıḳa. Andan indirüp bir ṣırça ḳaba ḳoyup (11) ṣaḳlayalar. Vaḳt-i ḥācetde ısıcaḳ idüp ateşe ḳarşu eyüce ova (12) ova süreler. (Ammā belini) ateşde eyüce ısıdalar. Öylece süreler ki (13) ol marīż ʿācizlik getüre. İrtesi gün ṣabāḥla ḥammāma gide, ḥammāmdan (14) çıḳup eve gelüp noḫūd ile pişmiş ḳoyun eti daḫı ḳonulmuş şorba (15) içireler ve belini ġāyet ısıcaḳ ṭutalar. Bir, iki, üç defʿa bunı ideler, (16) ḫalāṣ olur. ʿİnāyet-i Ḥaḳḳla ġaflet olunmaya.

(17) Diger ʿİlāc Aḳ Şemseddīn Ḥażretleri Raḥmetullāh-ı ʿAlīyeden Menḳūldür Ki

(18) (ṭuz) 10 dirhem, (biber) 3 dirhem bu ikisini yumşaḳ dögeler (19) ḥammāma gidüp çoḳ ṣu döküneler. Andan ol ṭuzı ve biberi ikisini (20) birden biline yaḳı idüp dürteler. Bir miḳdār daḫı ḥammāmda otura eyüce (21) ol ʿilāc ḥammām ışıcaġıyla biline teʾs̱īr ide. (Baʿde) ṣu dökünmeye. (22) İnşallāh şifā bula.

(23) Diger Bil Aġrısıçün ʿİlāc

(24) (Aḳ ḫardal) ve (zencebīl) bu ikileri dögüp ve eleyüp böyle (25) ekerler, şifā bulalar (ve diger) daḫı bil aġrısıçün ḥammāma girüp

[399]

(1) terledikden ṣoñra biline çıñ bal sürüp üzerine (dārçīn eküp (2) bir müddet ḥammām içinde otura ve eyüce terleye. (Baʿde) yıḳaya, çıḳa ve bilin (3) eyüce ṣara.

(4) Diger Bil Aġrısı İçün ʿİlāc-ı Nāfiʿ

(5) (Zencebīl) 10 dirhem, (ḳaranfil) 5 dirhem, edviye miḳdārı (ʿasel) (6) ile maʿcūn idüp aḫşam ve ṣabāḥda birer miṣḳāl yiye. Ziyāde nāfiʿdir. (7) (Diger ʿilāc) (sinemeki) 20 dirhem, (maṣṭakī) 5 dirhem, 20 (8) (şeker) (yāḫūd bal) kifāyet miḳdārı alup maʿcūn idüp istiʿmāl (9) ideler. ʿAcāyib göreler, ġāyet mücerrebdir.

(10) Ey Aḫillāʾ Maʿlūmuñuz Ola Ki Eger Bir Kimesnede Bil Aġrısı Zaḥmeti Olsa

(11) (ayu yaġını) (papadya yaġıyla) ḳarışdurup ateşe ḳarşu yāḫūd (12) güneşe ḳarşu eyüce aġrıyan maḥale ova ova süreler. Bi-iẕni'llāhi Teʿālā (13) şifā bula.

(14) Maʿlūmuñuz Ola Ki Şişler Ve Sızılar İçün Ve Kötürüm Olmuş Olsa

(15) Aña ʿİlāc

(16) (rāziyāne toḫumı) ve (anison toḫumı) ellişer dirhem bu ikisini

(17) bir çölmek içinde ḳaynadup tā üc bölükde biri ḳulunca tekrār çölmegi (18) yine ṭoldurup yine ḳaynada. Bir bölügi ḳulunca. Ve'l-ḥāṣıl üc defʿa (19) ṭoldurup ḳaynada, bir bölügi ḳulunca ol bir bölügüñ ḳalan (20) ṣuyı acla ṭoḳla dimeyüp içeler. Allāh'ıñ keremiyle ḫalāṣ ola (21) ammā on defʿa içeler. Cümle marażlardan ḫalāṣ olur.

(22) Eger bir kimseniñ bir yeri aġrısa yā sızlasa ḥammāma varup

(23) muḥkem terleyüp

(24) (ʿūdü'l-ḳahrı) muḥkem saḥḳ idüp ḥammāmda ol aġrıyan yerlerine (25) ve sızlayan yerlerine ekeler. Allāh'ıñ emriyle defʿ olup gider.

[400]

(1) Diger ʿİlāc Bir Kimsede Yeller Ve Sızılar Olsa

(2) ol kimse yüz dirhem ġāyet (acı zeyt yaġını) bir çölmege ḳoyup ḳor (3) üzerine ḳoyup ebil ebil ḳaynadup ve elli dirhem (acılanmış ṣarımsaġı) (4) muḥkem dögüp yaġ ḳaynamaġa başladığı gibi (ṣarımsaġı) ḳoyalar. (5) Böyle ḳaynadalar. (Baʿde) indirüp bir bezden süzüp ṣāfī yaġın alup (6) (tekrār) çölmege ḳoyup yigirmi beş dirhem (bu biberi) yumşaḳ (7) dögüp ince elekden geçürüp on beş dirhem (aḳ günlük) (8) daḫı dögüp ol biber ile ol sarımsaḳ ḳaynayan yaġıyla (9) ol çölmekde āheste āheste ḳaynadup tā nıṣfı ḳala andan çıḳarup (10) bir güzel ẓarf içinde ḥıfẓ ve aġzını muḥkem idüp ṣaḳlayalar. Ḥācet (11) vaḳtinde her ḳanġı maḥal aġrır ve sızlar ise ateşe ḳarşu muḥkem ova ova (12) süre yaʿnī yarım sāʿat miḳdārı ovup birḳaç defʿa yaġı emdire. ʿİnāyet-i Ḥaḳḳla (13) şifā bula, mücerrebdir. İki üç gün minvāl-i meẕkūr üzre idüp (14) üzerini bir pāk bez ile ṣaralar. Ġaflet olunmaya ʿazīzim, mücerreb yaġlardandır.

(15) Bu Yaġ Daḫı Sızı İçün Bir Güzel ʿİlāc Olup

(16) her ḳanġı maḥalde olursa olsun ḳurı sızılara ġāyet nāfiʿ bir ʿilācdır. (17) (Tertīb-i ʿilāc budur) (ladin), (ḳunduz ḳuyruġı), (ferfiyūn) (18) bunları yumşaḳ dögüp elekden geçürüp ammā (ferfiyūnı) (19) dögerken burnunı ḳapaya. Burnuna ve aġzına ṭuzı gitmiye. Saḥḳ itdikden ṣoñra (20) birbirine ḳarışdurup tekrār dögeler. (Baʿde) altmış dirhem (acı (21) zeyt yaġıyla) yigirmi dirhem (bal mumunı) ısıcaḳ ḳor üzerine ḳoyup (22) meẕkūr dögülmüş ve birbirine ḳarışmış eczāları el duyar duymaz zeyt (23) yaġıyla bal mumı olan şey ḳarışdurup bir ḳaba ḳoyup ṣaḳlayalar. (24) Ḥācet vaḳtinde aġrıyup sızlayan yerlerine ateşe ḳarşu süreler, (25) nāfiʿdir ve fāʾidesini görür. (Yaġlarıñ ne güne sürülecegi ānfā beyān olundı.) (26) Ġaflet olunmaya.

[401]

(1) Maʿlūmuñuz Olsun Ki Sızı İçün Diger Tertīb

(2) (siyāh biber) 10 dirhem, (ḳaranfil) 10 dirhem, (ṣaḳız) 1 dirhem, (3) (zeyt yaġı) 100 dirhem, (ispirto) 200 dirhem. Meẕkūr (4) eczāları bir çölmek içinde buġunı çıḳarmayaraḳ ḳaynadup indirüp (5) bir ẓarf içine ḳoyup berāber ḥammāma getürüp sızı olan maḥale (6) sürüp eyüce ova. Tekrār bir daḫı sürüp üzerine yaş tāze ṭavşan (7) derisini eyüce ṣara. İki üç defʿa bu minvāl üzre ʿamel ide. (8) ʿİnāyet-i Ḥaḳḳla defʿ olup gide.

(9) Diger Sızı İçün Tertīb-i ʿİlāc

(10) (ḳarġadülegi kökün) muḥkem dögüp (baʿde) ṣıḳup ṣuyun (11) alup ol ṣu ile kefe kilini ışladup eyüce ḳarışdurup (12) ḥattā merhem gibi ola alup ḥammāma gide. Sızı olan yere süreler. (13) Āsi ḥalvetde ziyādece ṭuralar ki sürilen ʿilāc sızı olan maḥale (14) teʾsīr ide. (Baʿde). İki (15) üç defʿa bu ʿameli ide. ʿİnāyet-i Ḥaḳḳla şifā bula.

(16) Sızı İçün ʿİlāc Tertībi

(17) Güneşe ḳarşu birḳac ḳaṭre neft yaġıyla sızı olan maḥali ova defʿ ola. (18) (Diger) bil aġrısı ve ḳulunc içün (ḫardalı) muḥkem dögüp ekşi (19) yoġurd birle ḳarışdurup aġrıyan yerlere uralar, defʿ ola. Bi-iẕni'llāhi (20) Teʿālā.

(21) Diger Gövdede Olan Sızı Ve Sancu İçün ʿİlāc

(22) (dişi ḳaṣnī) 10 dirhem ve (şeker) 30 dirhem birbirine ḳatup (23) ḳaynadup bir deri üzerine sürüp sızı olan yere yāḫūd sancu (24) olan maḥale yapışdıralar, defʿ ola. Bi-iẕn-i ḥüdā.

[402]

(1) Eger Bir Kimse Köskötürüm Olsa Sızıya Mübtelā Olsa

(2) (misk ḳarteliniñ yaġını) ateşe ḳarşu sızlayan yere üç dört (3) defʿa süre, şifā bula. Bi-iẕn-i Ḫüdā. (eger bir kimseniñ dizine veyā (4) incügüne veyāḫūd beline veyāḫūd ḳollarına yil girerse (5) her neresinde olursa olsun bu duʿā yazıp içireler ve hem getüreler, (6) ġāyet mücerrebdir.

(7) Duʿā Budur

(8) Bismillāhirrāḥmānirrāḥīm

(9) Allāhu nūruhu ḥikme vaḳʿahu ve burhān ve ḳudre ve sulṭān (10) lāilāhe illa'llāh İbrahim ḫalīlu'llah lāilāhe illa'llāh Musa kelīmuʾllāh (11) lāilāhe illa'llāh ʿİsa

ruḥu'llāh lāilāhe illa'llāh (Muḥammed resūlu'llāh) iskun (12) eyyuhe'r-ruveyh sebʿa sikek ellezī fesayekfikuhumu'llāh ve huve's-semiu'l-ʿalīm (13) (bunı yazup) başında yedi ḳat müşme ile başında getüre (14) mücerrebdir.

(15) Bir Kimseniñ Bir Yeri Şişüp Ve Sızı Olsa ʿİlācı Budur

(16) Bir iki çölmege bir miḳdār kepek ve bir miḳdār ṣarımsaḳ ḳabı ve bir miḳdār (17) papadya yaġı ve bunları ḳaynadacaḳdır. Ḫāṣ ṣarāb bu zikr (18) olunanları çölmek içinde muḥkem ḳaynadup eyüce bişürüp (baʿde) (19) bir ṣaġlam bez üzerine yaḳı idüp ol şiş olan yeriñ üzerine ṣaralar. (20) Allāh zū'l-celāl ḥażretleriniñ emriyle şifā bula.

(21) Diger Bir Kimseniñ Bir Yerinde Şişleri Olsa Gitmese

(22) baḳla ışladup andan maḥrā bişürüp indürüp el duyar duymaz miḳdārı (23) ṣoġudup ılıcaḳ ılıcaḳ ol şiş olan yerine bir gice ile (24) ol şiş olan yeriñ üstüne baḳla ṣuyı ṣoġuncaya ḳadar döke. Yine

[403]

(1) yine ḳaynadup ṣoġuyuncaya ḳadar döge ve o şiş olan yerini ol baḳla (2) ḳaynayan ḳabıñ buġı üzerine ṭuta. Ve'l-ḥāṣıl bir baḳla ṣuyun iki defʿa (3) istiʿmāl ide ve bir defʿa daḫı diger baḳla ṣuyı ile kemā fī's-sābıḳ ʿamel ide. (4) Bir şey ḳalmaz ve'l-ḥāṣıl üç dört defʿa bu tertīb üzre devām ideler. (5) Allāh'ıñ keremiyle şişden eser ḳalmayup defʿ olup gide. Be-ġāyet (6) mücerrebdir.

(7) Diger Şişler Ve Ṣızılar İçün ʿİlāc

(8) Bedende olan şişlere ʿilāc (biber) 3 dirhem, (üzerlik toḫumı) 6 dirhem, (9) ṣırlaġan yaġı) 200 dirhem ve iki ḳaşıḳ ṣu ile ḳaynadup ve süzüp (10) yaġın alup dibinde ola poṣasın ısıcaḳla ol sızı olan yere (11) uralar. Ol gice dura, andan ol yaġı ateşe ḳarşu o yaġ tükeninceye (12) ḳadar sürüp ve her gice bir buçuḳ dirhem (üzerlik toḫumı ṣu ile yuda. (13) ʿİnāyet-i Ḥaḳḳla şifā bula, mücerrebdir. (Diger ʿilāc) (çügündür yapraġını) (14) ḳaynadup şişmiş olan yere ursalar şişi defʿ ider.

(15) Diger Bil Aġrısıçün Ve Ruṭūbeti Kemiklerden Çıḳarır

(16) Ve Çoḳ Zevāt-ı Kiramda Tecrübe Olunmuşdur

(17) ve baş ağrısın daḫı fī'l-ḥāl keser ider, mücerrebdir. Ġaflet olunmaya. (18) (Sināmekī) 5 dirhem, (maṣṭakī) 5 dirhem, (aḳ günlük) 3 dirhem, (19) (şeker) 35 dirhem. Bunuñ cümlesini dögüp eleyüp güzelce sefūf (20) olur. Aḫşam ve ṣabāḥ iki üç dirhem ḳadar ṣu ile istiʿmāl (21) olunduḳda bir iki ʿamelden ṣoñra bel ağrısından ve ṣudāʿdan yaʿnī baş (22) ağrısından eṣer ḳalmaz ve ḥavāle gelen maʿṣūmlar sevdāsına yaʿnī ʿilletine (23) virilürse anlara daḫı fāʾide ider. Tecrübe eyledim.

[404]

(1) Ey ʿAzīzler Maʿlūmuñuz Olsun Ki

(2) (ışırġan yapraġını) ṣuda ḫaşlayup ḳulaḳ dibinde olan şişe (3) yaḳı etseler maḥż şifādır. (Diger ʿilāc) (aḳ anẓerūt) ḳulaḳda (4) rīḥ ve mādde olsa dülbendin bir fitili ʿasele bulaşdırup üzerine (5) anẓerūtı eküp gicelerde ḳulaġa ṣoḳalar. Birḳaç gicede cümle (6) ʿilleti ceẓb ider. Şifā muḥaḳḳaḳdır. (Diger ʿilāc) at zibiliniñ tāzesini estār (7) içine ḳoyup ṣıḳup bir dirhem gül yaġı ḳoyup beş on ṭamla (8) aḳıtdıḳdan ṣoñra ḳarışdırup saḥḳ olmaḳ üzre ʿilletlü ḳulaġa ṭamzıralar. (9) Fī'l-ḥāl ʿilleti defʿ ider. Lākin ednāsı ʿilletiñ ẓuhūrunda bir gün ṣoñra ola. (10) İbtidāsında olmaya.

(11) Maʿlūm Ola Ki Tiryāk Bir Şeʿīşāh-ı Kebīr Bu tiryāga

(12) Tiryāk-ı Fārġıyās Daḫı Dirler

(13) Yürek zaḥmetlerine fāʾide ider ve belden olan ağrıları giderir. Veremleri (14) ibtidādan ṭaġıdır ve intihāda yumşadır ve pişirir ve bögrekde ve ḳavuḳda (15) olan ṭaşı pāreler ve çıḳarır ve ṭalaḳ ağrısına fāʾide ider ve yelin (16) ve şişin giderir ve gögüs ağrısına nāfiʿdir ve şişe fāʾide ider (17) ṣoġuḳdan ve ṣıcaḳdan ve yelden olan baş ağrisina fāʾide ider ve yürege (18) ġāyet ḳuvvet virir ve göz ağrısına fāʾide ider kim ṣoġuḳdan ve yelden (19) ola.

(20) Ey Aḫı Ve Ḳuvvet-i Ḥayvāniye Kim Ḳalbdir

(21) Ġāyet ḳuvvet virir ve sıtmalara fāʾide ider ve ḳulunca fāʾide ider ve mefāṣıla (22) ve nıḳrīse ve bevāṣıra ve ağız ḳoḳusuna ve ağızlardan ṣalya aḳdığına (23) ve vecaʿ-ı ṣadra ve istemeye fāʾide ider ve sürʿat-ı enzāle cimāʿ vaḳtinde (24) fāʾide ider ve diş etlerin ḳavī ider ve beden etlerin muḥkem ider.

[405]

(1) ve ḳalbe ṣafā virir ve ḥıfẓ ziyāde ider ve ḥicāblığı defʿ ider. Balġamı (2) yaʿnī ṭaġıdır. Neşf ider ve ḫunnāḳa fāʾide ider. Ḳanı ṣāfī eyler (3) ve uyḳusuzluġı giderir ve göbek buruntusunı defʿ ider ve yetmiş yedi (4) dürlü derde devādır.

(5) Ṣıfat Ve Tertībi Budur

(6) (fülfül-i ebyaż) 10, (fāşrāyābāt ḳabuġı) 10 ve (zengil) daḫı dirler. (7) (Felencmüşk) 10, (daḳv) 10, (bezrü'l-bīḥü'l-ebyāż) 10, (zerāvend-i (8) ṭavīl) 10, (çınṭayāne) 10, (cedvār kim) 4. Farsīce māh-ı pervir dirler. (9) (Baṣal-ı ʿunṣul meşvī) ḫamīre ḳaplayup ocaḳda yāḫūd fırunda (10) eyü pişmiş ola. (Baʿde) ḳurudup dögeler, eleyeler. Her birinden (11) dört dirhem (ḥabbü'l-ġār), (afyon-ı ḫāliṣ), (murṣāfī) 7, (cevz-i bevva) (12) 7, (ʿāḳır-ı ḳarḥā), (sünbül-i rūmī) (ve çetük otı) ki ḳoḳusı sünbül-i (13) rūmīye beñzer. Kedi ġāyet sever. (Sünbül-i hindī) 2, (helīle) 5, (zaġferān) (14) 5 dirhem. Bu meẕkūrātıñ cümlesin saḥḳ ve ince elekden eleyüp iki (15) edviye miṡli ʿasel ile ḳarışdurup maʿcūn olur (ve baʿde) yatacaḳ vaḳt (16) cevz-i rumī ḳadar ʿale'ṣ-ṣabāḥ ekl ide. Keẕālik ekline derece nefʿi (17) görür. Taʿbīr ḳabūl itmez. Min lem yazḳ lem yaʿref.

(18) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Ola Ki Yigirminci Bāb Şişler

(19) Ve Ṣabūrlar Ve Frengi ʿilleti Ve Cüẕẕām Ve Gicik

(20) Ve Uyuz Ve Temregi Ve Ṭuzlu Balġam Ve Baʿż

(21) Emrāż-ı Ġaribeniñ ʿİlācları Beyānında Olıcıdır

(22) (asi şişler içün) ʿilāc, (eger şiş ḳandan olursa) (23) (aña falaḳmuni dirler. ʿAlāmeti ḥarāretdir ve ḳızıllıḳ ve aġrı (24) olmaḳ ve şiş ziyāde olmaḳdır. (Eger beden mümtelī ise) faṣd

[406]

(1) eyleyeler. (Eger ḫastanıñ ḥarāreti var ise arpa ṣuyı (ve ḳuzı ḳulaġı (2) şerbeti içireler (ve şişiñ) üstüne ibtidāda rādiʿ şeyler ḳoyalar. (3) (Siñirli yapraġı) gibi ve (semiz ot) gibi. Arpa unuyla yaḳı eyleye (4) (ve gāhice) şişe yaḳın yerden ceẕb-i mādde içün ḥacāmet ideler ki (5) şiş artmaya (ve efger) defʿ olmazsa bişirici şeyler ḳoyalar. (Ketān (6) toḫumı) gibi. Sevdā ile ḳaynadup yaḳı eyleyeler (ve eger) açmaġa iḥtiyāc (7) olursa nişter ile açalar (veyāḫūd) (açıcı) şeyler ile açalar. (8) Ṭuz ile ḫamīri ve gügerçin necisini ḳarışdurup yaḳı eyleyeler. (9) Deler ve açar (ve

açıldıḳdan ṣoñra (terementīni) yumurṭa ṣarısıyla ḳarışdurup (10) fitil ile işledeler. (Baʿde) sāʾir yaralar gibi bāseliḳūn ile ve saḳız (11) merhemiyle veyā kāfūr merhemi ile eyü ideler.

(12) Ey ʿAzīzler Āsi Şişleriñ Birisi Daḫı Yanıḳaradır

(13) (Buña sirpençe dirler) ve (nar-ı fariṣī) dirler. Bu daḫı yanmış (14) ṣafrāyı ḳandan olur. Ḫuṣūṣā mizācı āsi olanlar dāʾimā ḳanı (15) yaḳıcı āsi şeyler ki ṣoġan ve ṣarımsaḳ gibileri istiʿmāl idenlerden (16) olur ve ekṣeriyā ṭāʿūn zamānlarında çoḳ ʿārıż olur. (ʿAlāmeti) (17) bunuñ ḥarāreti falaḳmuniden ziyāde ola ve levni ḳaraya māʾil ola (ve gāhice) (18) üzeri fiṣḳa fiṣḳa ḳabara. (Bunuñ ʿilācı) faṣd eyleyüp ḥacāmet eylemekdir (19) ve (aġac ḳavunı ekşisiniñ şerbetini içeler) ve (hindibā şerbetiyle) (20) ve (cevāhir maʿcūnı) yiyeler (ve ḳabarcıḳ üzerine (siñirli yapraġı) (21) ve (mercimek) ve (ve etmek içini) (berāber ḳarışdurup üstüne yaḳı (22) ideler (yāḫūd) (burçaḳ ununı) sikencübīn ile uralar (ve gāhice) (23) yaḳmaġa muḥtāc olur ve (yaḳı ʿilācı) falaḳmūn ʿilācı gibidir (24) ve bir dürlüsi daḫı vardır ki

[407]

(1) Ve Bu Şīrpençeniñ Dürlüsi Daḫı Semmī Olmayup

(2) Ṣafrādan Ḥāṣıl Olur

(3) (ʿİlācı meẕkūr) ʿilāclar gibidir. Lākin bunda ṣafrāyı ishāl eylemek (4) gerekdir ve üzerine kil-i ermenī veyā ṭīn-i maḥṭūm ḳoyalar. Sirke ile (5) (ve eger) defʿ olmazsa falaḳmuni gibidir. ʿİlāc eyleyeler.

(6) Maʿlūm Ola Ki Şīrpençeniñ Diger ʿAlāmeti Oldur Ki

(7) çıḳdıġı yerde ḳırmızı uzun ṭamarlar ẓāhir olur ve ateş gibi yanar (8) ve (ʿilācı) budur ki (ʿavret südi) (ve gül-āb) ve (nevbet şekeri). Bu (9) üçüni ḳarışdırup (arpa ununda ḫamīr yapup yaranıñ cürmi ḳadar (10) meẕkūr ḫamīri maḫlūṭ olan ʿilāc ki (süd) (ve gül-āb) (ve nebāt) (11) bunları ışladup hemān o anda yaranıñ üzerine uralar. (Eger) yaz güni (12) olursa ṣuḳabaġınıñ toḫumınıñ oldıġı yerde olan zārını alup (13) ışladup yaraya tāze tāze uralar, şifā bula. (Eger) ḳış gününde (14) olursa meẕkūr arpa ununda olan ḫamīri ışladup tāze (15) tāze uralar. (Ṣuḳabaġı) bulunmazsa ṣarımsaḳ daḫı eyüdür, (16) anı uralar.

(17) Diger Bil Aġrısı İçün Bu Şāfi ʿAmel İdüp Getüreler

(18) Bī-emriʾllāhi Teʿālā Defʿ İder Ṭarīḳi Budur

(19) (ʿĀḳır-ı ḳarḥā) 5 dirhem, (sinemeki) 12 dirhem daḳḳ ve saḥḳ idüp (20) ḳıvāma gelmiş ʿasel ile yoġurup barmaḳ ḳadar şiyāh idüp beli (21) aġrıyan kimesne getüreler, mücerrebdir.

(22) Diger Ḳulunc İçün ʿİlāc

(23) (Maṣṭakī), (aḳ günlük) (ve servi yapraġı) ve (ḳoruġı) ve (anẕerūt) (24) ve balıḳ yelimi ve (ḫāṣ çiriş) ve (ṣarı bellūṭ) cümlesi bir

[408]

(1) ve zinde olup yelimi eridüp ve (yaḳı otları) dögüp eleyeler (2) ve ol yelimiyle yoġuralar ve bir pāre bez üstüne dürteler. Ḳulunc olan (3) yere yapışdıralar ve baġlayalar, şifā bula. Bīiẕn-i ḫüdā-yı Teʿālā.

(4) Maʿlūm Ola Ki Ḳasıḳ Yeline Maʿcūn-ı Cemcem Ġāyet

(5) Mücerreb Ve Güzel Bir Maʿcūndur

(6) (İstanbul'da) bir ḫātūn altı ay ṣāḥib-i firāş idi. Ol maʿcūndan (7) üç gün birer cevz miḳdārı virdim. Ṣıḥḥat buldı. Bīiẕn-i ḫüdā.

(8) Ṣıfat-ı Maʿcūn Budur Cemcem Ki Aña Ḳavız Dirler

(9) (Ḳavızdan) 60 dirhem ve (maṣṭakī) 5 dirhem ve (buyan balı) 5 dirhem (10) ve (günlük) 5 dirhem ve cünd-i bidester 2 dirhem, (ʿasel) 200 (11) dirhem. ʿAsel ḳıvāma getürüp meẕkūr eczāları güzelce dögüp eleyüp (12) ʿasele ḳatup maʿcūn idüp aḫşam ve ṣabāḥ cevz ḳadar (13) istiʿmāl oluna. Mücerreb bir maʿcūndur.

(14) Diger Ḳasıḳ Yeline Egir Otı Ve Ḳavız Ve Encebār

(15) Ve Günlük Berāber Ola

(16) Yaʿnī cümlesi bir ve zinde olaraḳ ve iki eczā-ı meẕkūreler, aġrı bal (17) ile maʿcūn idüp ḳırḳ gün ʿale'd-devām aḫşam (ve ṣabāḥ) istiʿmāl (18) ideler. İstiʿmāli cevz-i rūmī ḳadar ola.

(19) (Ve bu ḳasıḳ yeli kim) vāḳiʿ olup yarılup ḫāyalara inse buña (20) fıtıḳ ıṭlāḳ iderler. (Eger ol yarıḳdan) yil inüp ḫayāya girse (21) ḫayālar şişerse (aña) debbe

dirler. (Eger) yatacaḳ vaḳt içerü (22) çekilmese anı deşerler veyā ṣoyup alurlar. (Aña ḳulunc dirler.)

(23) Ve eger ḳuruldayup içerü çekilirse bunlarıñ sebebi yā aġır eşyālar getürmekden (24) ve (yāḫūd) (alçaḳ) ve (yüksek) maḥallerden ṣıçramaḳdan (veyāḫūd)

[409]

(1) ṭoḳ ḳarna cimāʿ itmekden ve (yāḫūd) ziyāde ḳatı çaġırup baġırmaḳdan (2) ḥāṣıl olur. (Pes) ol yarıḳdan yā yil veyā baġırṣaḳ veyā yaġ (3) iner. (Anıñ ʿilācı) budur ki anı rıfḳla ol yarıġa ḳoyasın. (4) (Eger) girmese issi ṣuya ḳoyasın, yumşaya. Andan ṣoñra (5) uṣul uṣul ol yarıġa ṣoḳasın. (Baʿde) bu ʿilācı yapasın. (6) (Günlük ḳabı) (ve maṣṭakī) (ve servi yemişi) (ve yapraġı) (ve murṣafī) (7) (ve daḫı anẕerūt) (ve çiriş) (ve balıḳ yelimi) (ve bellūṭ ẓārı) (8) bu cümlesini berāber ve yelimi sirke ile ezesin (vesāʾir eczāları) (9) dögüp cemʿ idesin ve yoġurup merhem gibi idesin. Andan bir (10) bez üzerine ḳoyup ol yarıġıñ üstüne yaḳı idesin (ve aña) (11) münāsib bir baġ düzesin, muḥkem baġlayasın. Üç veyā yedi gün (12) ṭura. Andan ṣoñra ʿalīli arḳası üzerine yaturup çözesin. (13) Tāze birin daḫı yaḳı idesin. Birḳac defʿa bu uṣūl üzre ʿamel idesin, (14) ḫalāṣ olur. Bi-iẕni'llāhi Teʿālā.

(15) (Diger) ḳasıḳ zaḥmetine ebegümecini şarābla ezüp içürseler (16) fāʾide ider ve yarıḳda olan (vereme) ebegümecini yaḳı etseler fāʾide (17) ider.

(18) (Eger) servi yapraġınıñ ḳozalaġın dögüp ḳasıḳ yarıġına yaḳı etseler (19) nāfiʿdir.

(20) (Diger ʿilāc) ḳaplumbaġanıñ kendüyi ṣu içinde bişürüp ḳasıġı (21) yarılan oġlanı ol ṣuya oturdup bir ḥaylü müddet ṭurduḳda (22) yarıġı biter.

(23) (Diger) ḳasıḳ yeline ṣoġanı tāze tereyaġıyla ḳavurup dögeler. Biraz (24) aḳ şeker ḳatalar. ʿAlīle vireler. Birḳac gün yiye, ġāyet mücerrebdir. Bī-iẕn-i (25) ḫüdā nāfiʿdir.

[410]

(1) (Diger ʿilāc) susam köküni gül yaġıyla saḥḳ idüp ḥayā şişine (2) uralar nāfiʿdir.

(3) (Diger ʿilāc) şab ile ṭuzı berāber dögseler ḥayā aġrısına ursalar (4) fāʾide ider.

(5) (Diger ʿilāc) baḳla unını sirke ile ve bal ile ve ṣarı yaġ ile (6) bişürüp bulama gibi ola. Lākin bir miḳdār ḳatıca ola. Yevmiye iki (7) defʿa uralar. Ḥayāda olan şişleri zāʾil ider. Yelleri olan ekşi (8) şeylerden ṣaḳınalar.

(9) (Diger ʿilāc) (tuz) (ve kepek) (ve ṣarı yaġ) cümlesini bulamac gibi (10) idüp ḥayā şişine yaḳı ideler.

(11) (Diger ʿilāc) ḫāyede olan şişlere maʿdenüsi bişirüp uralar. (12) (Diger) ḥayā şişse ṭāvile dönse yaʿnī şiş ziyāde büyük olsa (13) anı ḳalınca nişter ile deşeler. Ḳorḳmaya tā ki ṣarı ṣu olup aḳa. (14) Niçelerin eyü itmişdir, ġaflet olunmaya. Tīzcek ḫalāṣ ola. Bi-iẕni'llāhi (15) Teʿālā.

(16) (Diger) ʿırḳu'n-nisā zaḥmetine ters kim (aña) delüce baḳla dirler. (17) Dögüp sirke ile ḳarışdurup yaḳı itseler şifā bula.

(18) (Diger ʿilāc) bir buçuḳ dirhem (üzerlik toḫumı), dögülmemiş ola, (19) ṣu ile yutsa ʿırḳu'n-nisāyı giderir ve vecaʿ-ı mefāṣıla on iki gice (20) istiʿmāl ideler, mücerrebdir.

(21) (Diger) ṣoġuḳdan olan ʿırḳu'n-nisāya issi yaġlar gerekdir, (22) ġaflet olunmaya.

(23) (Diger) ḳasıḳda ʿaẓīm şiş olmuş olsa (ʿilācı budur ki) (24) bir iki ḳaşıḳ ḳuyruḳ yaġı) (ve iki baş ḳadar ṣoġan çintmeli) (25) (ve yarım ḳalıb ḳadar ṣābūn kirācsız olaraḳ) bu cümleyi lapa idüp

[411]

(1) ḳullanılmadıḳ bir bez üzerine serüp şiş üzerine birḳac defʿa uralar. (2) Bir şeyi ḳalmaz. Birḳac defʿa tecrübe olunmuş.

(3) Elde Ve Ayaḳda Olan Sızılar İçün Ġāyet Mücerrebimizdir

(4) (Kemikler içinde) ve insānıñ her ne ṭarafında vāḳiʿ olursa olsun bi-iẕn-i (5) ḫüdā defʿ olur. (Keskin sirke) 200 dirhem, (siyāh ḳurı üzüm) (6) 200 dirhem ve bunları sirke içinde şol ḳadar ḳaynadalar ki ḥall ola (7) ve ḳarışduralar. Pālūze gibi ola. (Baʿde) ol sızlayan aʿżāya ḳına gibi (8) üzerine ṣıvayalar. İnşāʾa'llāhu Teʿālā bir defʿada aġrısı sākin olur.

(9) Diger Bil Aġrısıçün ʿİlāc

(10) Ayrıḳ köküni ḳurudup baʿde muḥkem dögüp bir çölmek içinde (11) ḳaynadup yil oldığı yere ṣıcaḳ ṣıcaḳ üc defʿa uralar. (12) Mücerrebdir, defʿ ola.

(13) Maʿlūm Ola Ki Ẕeker Ve Ḥayā Şişi Gibi Eger

(14) Ḥarāretden Olursa

(15) Bāseliḳ ṭamarından ḳan alalar. (Baʿde) bu ʿilācı yaḳı ideler. (ʿİlāc budur) (16) (Kişnic) ṣuyı (ve ḳaṣnī) ṣuyı (ve arpa) unı (ve buy toḫumı) (17) cümlesi berāber olup buy toḫumı dögülmüş ola. Ḳaz yaġıyla ḳarışdurup (18) yaḳı idüp üzerine uralar. (Eger şehvet) ġālib olursa cimāʿ ideler (19) ve (zencefire) merhemin bu ʿillete sürmek fāʾide ider ve cemīʿ şişlere eyüdür. (20) (Ṣıfat-ı merhem-i zencefir) (mürdāsenc) 5 dirhem (ve dāne çadır 5 dirhem, (21) (bal mumı) 8 dirhem, (zeyt yaġı 10 dirhem), kifāyet miḳdārı (günlük) (22) (ve menegüş ṣaḳızı) 6 dirhem (ve şaḳḳ-ı sirkede ezeler) (ve dāne çadırı) (23) mumla zeyt yaġı içinde erideler ve edviyeleri bile ḳarışduralar. Ḥācet (24) vaḳtinde istiʿmāl ideler.

[412]

(1) Diger Yaḳı Ḥayānıñ Şişine Fāʾide İder Ve Ġāyet Mücerrebdir

(2) arpa unı) ve (baḳla unı) ve (buy toḫumı) ve papadya çiçegi) ve (3) (kemnūn) ve (çekirdeksiz ḳızıl üzüm) bunları dögüp güzelce eleyeler. Kefāf (4) miḳdārı şırluġun yaġıyla ḳarışdırup yaḳı ideler. Ziyāde fāʾide görür, mücerrebdir.

(5) Maʿlūm Ola Ki Ẕekerde Ve Ḥayāda Ziyāde Yaralar Olup Cerāḥat

(6) Çoḳ Olsa

(7) ḳayʿ itmege ġayret idüp (baʿde) bāseliḳ ṭamarından ḳan aldıralar. (Baʿde) iki (8) uyluḳ üstünden ḥacāmet ideler ve ḥarāret virir āsi şeylerden perhīz ideler. (9) Bu terkībi düzüp istiʿmāl ideler. Bu bābda naẓīrsiz bir ʿilācdır. (Sirkede (10) ışlanmış kene) ve ḳavrulmuş rastıḫ ṭaşı) māzu ve şab ve (nār (11) ḳabuġı) ve (mersīn yapraġı) bunlarıñ cümlesini dögüp eleyüp (12) ol yaralarıñ üzerine her gün iki defʿa ekeler. Ziyāde fāʾide görür ve eyü (13) olur, mücerrebdir. Ġaflet olunmaya.

(14) Diger ʿİlāc Tertīb Ve Terkībi Budur

(15) (Ṣabr) (ve günlük) ve (anẕerūt) (ve gülnār) yaʿnī nār çiçegi (16) ve (mürdesenc) bunları dögüp eleyüp yaralarıñ üzerine ekeler, şifā bula (17) şübhesiz.

(18) Diger Terkīb Her Ḳangı Maḥalde Olursa Tāze Ve Eski Yara Cümlesine

(19) Fāʾide İder

(20) (Ḳardaşḳanı) yaʿnī dem-i aḫaveyn daḫı dirler. (Günlük) ve (murṣāfī) ve (21) (anẕerūt) bu meẕkūr edviyeleri alup cümlesi bir ve zinde olup dögülüp (22) elenüp cerāḥatlar üzerine ekeler nāfiʿdir. (Eger ḥayā) gicişirse ḳaya ḳoruġunı

[413]

(1) dögüp ṣuyun ṣıḳup alup ḥayāya bir nice defʿalar sürüp dögülmüş (2) poṣasını üzerine yaḳı ideler. Tekrār yapmaḳ gerekdir.

(3) (Diger ʿilāc nāfiʿdir) (Ferfiyūn yaġını) ḳaṣıġa ve ẕekere süreler. Cimāʿa (4) ḳuvvet virir daḫı (ferfiyūn) ve (fülfül) ve (ḫardal) (5) ve (ḳunduz ṭaşağı) (ve ʿūdü'l-ḳahr) ve (naṭrūn) her birinden birer dirhem alalar (6) (daḫı meşk bir danek) bunları güzelce dögüp eleyüp ve ḳıṣṭ yaġıyla (7) ḳarışdurup ḳasıġa ve ẕekere dürteler nāfiʿdir.

(8) Ey ʿAzīzler Maʿlūmuñuz Ola Ki Ve Āsi Ve Ḥarāreti Şeylerden Biri

(9) Daḫı Ḳan Çıḳanıdır

(10) Bu daḫı fāsid ve ġalīẓ ḳandan olur ve etlü yerde olur. Bunuñ daḫı ʿilācı (11) üzerine münżacāt ḳoyalar yaʿnī münżacāt (buġday unı gibi) yāḫūd (ḳuru (12) üzüm) ile çiynenmiş buġday gibi yāḫūd (incīr) gibi ve (dāḫliyūn merhemi (13) gibi.) (Eger bir kimse ḳan çıbanı çıḳarmaġa mübtelā olsa evvelā bedenini tenḳıye eylemek (14) gerek. Faṣd ile ve ishāl ile ve şarāb-ı şāhtere içmek ile taṣfiye eyleyeler (15) ve (daḫı) issi ve (ḥarāretli) veremleriñ (birisi) daḫı (aḫassdır ki) (16) aña Türkce (ṭanaburnı) dirler. Bu daḫı muḥteriḳ ṣafrāvī ḳandan olur. Elleriñ (17) ve ayaḳlarıñ parmaḳları ucunda bir kücük veremdir ammā vecaʿı şedīd olur. Bunuñ (18) ʿilācı ḳan alalar ve (ṣafrāyı) ishāl ideler ve üstüne vecaʿını teskīn idici (19) şeyler ḳoyalar. Ne gibi (baḳla unı) ve (arpa unı) ve bir azacıḳ (kāfūrī) (20) ḳatup (bezr-i ḳaṭūnā ile) ve (sirke ile) ḳarışdırup yaḳı eyleyeler (veyāḫūd) (21) bezr-i ḳaṭūnā luʿābını kil-i ermenī ile yaḳı ideler. (Eger) yaḳı ile sākin olmazsa (22) ḫuṣūṣā birḳaç gün mürūr idüp vaḳti geçmiş ola. Bārid şeyler ḳomayalar. (23) Belki maḫfūf ve muḥallil şeyler yaḳı ideler. Ẓāhirde olan ḥarāretine baḳmayalar. (Egerçe) (24) ateş gibi issi ise de (eger) bunuñ ile defʿ olmayup iriñ bağlamaġa meyl (25) eylerse üzerine pişirici şeyler yaḳı ideler.

(Ketān toḫumı) gibi (ve yumurṭa) (26) ṣarısıyla ve açıldıḳdan ṣoñra daḫı bu merhemi ḳoyalar. (Ṣabr 3 dirhem),

[414]

(1) (murṣafī) 1 dirhem, (günlük 1 dirhem) ve (anẕerūt 1 dirhem), (terementi (2) 8 dirhem, (gül balı 2 dirhem) bunları merhem idüp üzerine ḳoyalar ve tūtiyā (3) merhemi daḫı münāsibdir.

(4) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm Ola Ki Diger Oñulmaz Çıbanlara Ġāyet Fāʾideli Merhemlerdir

(5) (Her dürlü yaralara) be-ġāyet aʿlā merhemdir ki hic bunuñ gibi merhem olmaz. (6) Yaranıñ eski çürük etlerin giderir ve yeñi etler bitürür ve hem oñuldur. Be-ġāyet (7) meşhūrdur. Eczāları bunlardır (zeyt yaġı 10 dirhem), (bal mumı 5 dirhem) (8) ve (üstübec 2 dirhem) ve (maṣṭakī 2 dirhem) (ve günlük 2 dirhem) (9) ve (çam saḳızı 2 dirhem) ve ḳızıl (keçiniñ bögrek yaġı 2 dirhem) (10) (ve ḳara zift 2 dirhem) bunları cemʿ idüp bal mumunı zeyt ile ateş üzerinde (11) eridüp keçi yaġıyla zifti daḫı eridüp meẕkūr eczālarıñ cümlesini cemʿ (12) idüp merhem idüp bir maḥalde ḥıfẓ idüp her bir yaraya ġāyet eyüdür. İstiʿmāl (13) ideler. Bundan aʿlā merhem olmaz. Buña aṣıl ḳaṣab merhemi dirler.

(14) (Eger) bir kimsede yaḳma çıḳsa buġday unun üç kez eleyeler. Baʿde yumurṭa (15) ṣarısıyla ḳarışdırup ḫamīr eyleyeler ve iki bölük eyleye. Siz bir bölügün yaṣṣı (16) idüp üzerine şeker birle uralar. ʿİnāyet-i Ḥaḳḳla ṣöyüne (eger) sönmezse (17) bir daḫı şeker birle uralar. Allāh emriyle defʿ ola daḫı sündükden ṣoñra ḳarpuz (18) ḳabuġunı yaḳup kül idüp üzerine ekeler, defʿ olup gider (19) ʿavn-ı ḫüdā ile.

(20) (Eger) ayvayı iki pāre idüp cerāḥat üzerine ursalar fāʾide ider. (21) (Eger) ol cerāḥatıñ içinde dümret ḳalmış olsa çeküp çıḳara. Ġāyet (22) mücerrebdir. (ʿİlācı) budur (yıḳanmış eski ketān bezini havanda yumşaḳ (23) dögüp bir miḳdār (zeyt) yaġıyla (dāne çādır cederi alup ikisini (24) ḳaynadup süzüp dögülmüş ketān bezini ḳatup ḳarışdurup oñulmaz yaralara (25) süreler. Ġāyet nāfiʿdir.

(26) (Ḳaçan ki) zeyt yaġıyla ṭuzı ḳarışdırup çıbana yaḳı ideler. Ġāyet yumşadır,

[415]

(1) ıṣlāḥ ider. İki üç defʿa uralar. (Diger) oñulmaz yara içün sögüt (2) aġacınıñ küli ġāyet mücerrebdir.

(3) Maʿlūm Ola Ki Çıban Çıḳarup Etini Yese Gerekdir Ki O Çıban Miḳdārı

(4) Ḫamīrden Bir Fitil İdüp

(5) o fitili çıbanıñ cürmi miḳdārı ḫalḳa idüp çıbanıñ eṭrāfına dāʾire idüp (6) yaʿnī çıbanıñ eṭrāfını çevirüp andan sögüt çubuġunuñ ḳabuġunı ṣoyup (7) ol ḳanı bir yerde yaḳup ol küli alup ḫamīrden yapılmış ḫalḳanıñ içine ol (8) küli ṭoldıra ve üzerine vāfir tüküre yāḫūd küli ḳoymazdan evvel çıban (9) üzerine tükürüp küli tükürük üzerine ṭoldırup üzerini bir bez ile (10) bāġlayalar. Bir nice gün ṭura. Çıbanıñ çürük etlerin yiyüp giderüp yerine (11) ṣaġ et bitüre. Bu da ġāyet mücerrebdir.

(12) Maʿlūm Ola Ki Ḳanı Diñmeyen Yaralar İçün Diger Ḳanı Ḳaṭʿ İtmek İçün

(13) Mücerreb Ṣu Tertībi Budur

(14) Yüz dirhem keẕẕab ṣuyunuñ içine otuz dirhem iksīr ḳoyup on beş gün (15) ḳadar ḳaldıḳda kāmilā-ı iksir maḥv olur. Baʿde ṣuyı taṣfiye idüp bir eyüce şişe (16) içinde ḥıfẓ ide. Eger bir maḥal kesilüp ḳanı ṭurmadıġı ḥālde bezi anıñ (17) ile bir cüzʾī ıṣladup üzerine ḳodıġı anda ḳanı ḳaṭʿ ider. Eger burundan (18) veyāḫūd boġazdan ḳan gelürse iki üç ṭamla ṣuya ṭamladup içe. (19) Burnundan gelürse burnuna çeke. Fīʾl-ḥāl kesile, mücerrebdir.

(20) Maʿlūm Ola Ki Ḳanı Diñmeyen Yaralar İçün

(21) (Ṣarı zācı) aña ekeler. Fīʾl-ḥāl ṭura veyāḫūd yumurṭanıñ (22) aġını giderüp içine vāfir ṭuz ḳoyup ol yara üzerine pamuḳ ile uralar. (23) Fīʾl-ḥāl ḳanı diñe, mücerrebdir.

(24) (Eger) bir kimseniñ bir yerine demren ve (yāḫūd) aġac ve (yāḫūd)

[416]

(1) bunuñ gibi şeyler batmış olup çıḳmasa ṣığır yaġıyla (necisin) berāber (2) ḳaynadup ol yara üzerine uralar. Fīʾl-ḥāl çıḳarır. (Diger) (3) ḳanı ṭurmayan cerāḥata (şab-ı yemenī) dögüp üzerine ekeler. (4) Ḳanın ṭutar ve etini berkişdirir.

(5) (Ḳabarcıḳ) içün devā (bir miḳdār gügercin necisin) (benefşe yapraġıyla) (6) dögüp ve bir miḳdār şeker daḫı ʿilāve idüp üzerine uralar. (7) Baʿūn-ı ḫüdā defʿ ola.

(8) Ateş-i yanġına devā bādem yaġı süreler yāḫūd (ebegümeci) (9) ile zeyt yaġını dögüp üzerine ḳoyalar. Fī'l-ḥāl vecaʿını teskīn (10) ider. (Diger) ateş-i yanġına ʿilāc (yumurṭanıñ aġıyla) żamġ-ı (11) ʿArabī) (ḳarışdurup üzerine ursalar fāʾide idüp ḳabartmaya ve havasın (12) ala. (Diger ʿilāc) (eger) (zeyt yaġına ṭuz ḳatup) ateş-i yanġına (13) ursalar teskīn idüp ḳabartmaya. (Diger ḳabarcıḳ içün) (eflāk (14) ṭuzı) (ʿırāḳ ṣābūnı) ve (üç diş ṣarımsaġı) muḥkem dögüp (15) üzerine uralar. Havalanup söyünmemiş ḳabarcıġa nāfiʿdir. Ol gün (16) söyündirir. (Diger ḳabarcıḳ içün) devā (ḫıyārıñ) yapraġıyla (17) ḳabuġunı dögüp sirkede ḳaynadup ateş yanıġı üzerine ursalar (18) ziyāde fāʾide ider.

(19) Diger Yaranıñ Ḳanı Ṭurmasa Ṭamar Ve Siñir Kesilse Ḳanıñ

(20) Ṭurmasına ʿİlāc

(21) (Kiremidi ziyāde ḳızdırup keskin sirke içine bıraġup çıḳara. (22) Defʿa bir daḫı ve'l-ḥāṣıl üç dört daḳiḳa böylece ide. (Baʿde) (23) yumşaḳ dögüp bir güzel yerde ḥıfẓ ide ve iḳtiżā itdikce yaranıñ aġzını (24) ṣu ile güzelce yıḳayup üstüne bolca yaʿnī ziyādece bu ṭuzdan eke. (25) Fī'l-ḥāl keser.

[417]

(1) (Diger ʿİlācıñ Ṣıfat Ve Tertībi

(2) (zebedü'l-baḥr) 10 dirhem, (temür ṭozı) ʿArabca ġubār-ı ḥadīd dirler) (3) 10 dirhem birbirine ḳarışdırup ṭamar üzerine uralar. Fī'l-ḥāl kesile. (4) Yara tīz eyü olmaḳ içün ʿilāc (māzu) 10 dirhem, (incü) bir danek (5) ve (ḳardaşḳanı) 5 dirhem. Bu cümle berāberce dögülüp üzerine uralar. (6) Mücerrebdir, tīz oñuldur.

(7) (Diger) ḳan sākin olmaḳ içün (ādem ṣaçın yaḳup) (isfidāc) ile (8) üzerine uralar, ġāyet nāfiʿdir. Ġaflet olunmaya.

(9) Havalanmış yaraya (zift) ve (çam ṣaḳızı) ve (zeyt yaġı) ve (biraz (10) bal mumı) bunları bir yerde eridüp üstüne uralar nāfiʿ ve mücerrebdir.

(11) (Diger ʿilāc) yaranıñ ṣancısı içün (issi etmek) daḫı fāʾide ider. (12) (Diger) ṣoġanı biryān idüp ṣığır yaġıyla merhem idüp yaraya (13) süreler.

(14) Ṣulı Ve Oñulmaz Yaralar İçün Mücerrebdir

(15) (Cevz-i rūmi) ʿaded 2, (mürdesenk) 3 dirhem, (āzvāy ṣaḳızı) 3 dirhem, (16) (gök ṭaş) 2 dirhem, (bal mumı) 5 dirhem, (çam ṣaḳızı) 3 dirhem (17) (ve zift) 2 dirhem. Bu meẕkūrı zeyt yaġı yāḫūd (inek yaġında) (18) pişirüp ol yara üzerine üç dört defʿa uralar. Ġāyet nāfiʿ ve mücerrebdir. (19) (Eger çıban deşilmezse) (gerdeme toḫumunı) ṭuz ile ve bir miḳdārca (ṣu) (20) bunları yaḳı idüp üzerine uralar. Fī'l-ḥāl deşile nāfiʿdir.

(21) (Eger deşilmeyen çıban) üzerine (ḫıyārşenbe) urulsa çıbanı ġāyet yumşadır. (22) (Eger bir kimsede) bir yara peydā olup deşilmese gügerçin ġāyṭı ile (23) zaʿferānı bir yerde ḫılṭ idüp ekşi māye ile yoġurup ġāyet de (24) berk olan yaranıñ üzerine üç gün üç defʿa uralar. Yarayı ġāyet de (25) yumşaḳ ider. Her naṣıl yara olursa olsun ġāyet mücerrebimizdir.

[418]

(1) (Eger bir kimse) (ḳara zifte) bal ḳatup merhem idüp cerāḥatlar (2) ve çıbanlar üzerine yaḳı itseler cerāḥatın ve çirkin ṭaşra çıḳup aḳıda. (3) (Eger ṭopalaġı) dögüp oñulmaz çıbana ve yaralar ekseler ṭīz oñuldur (4) ve nāfiʿdir. (Eger sayaġın) pamuġa dürtüp oñulmaz çıbana ursalar içinde (5) olan çürük etin ve çirkin giderir ve tāze etler bitürür, mücerrebdir.

(6) (Eger) yara ki ḳanı aḳup diñmezse öyle yaraya (ṭīn-i maḫdūm) ekeler. (7) (Diger frengi zaḥmetine ʿilāc (būre) 5 dirhem ve (çörek otı) 5 dirhem, (8) (üzerlik toḫumı) 5 dirhem, (zaʿferān) 22 dirhem, (ʿasel-i muṣaffī) 372. (9) Bu eczāları havanda saḥḳ idüp birbirine ḳarışdırup ve ʿaseli (10) ḳıvāma getürüp maʿcūn idüp aḫşam ve ṣabāḥ cevz-i rumī ḳadar (11) istiʿmāl ideler, mücerrebdir.

(12) (Eger çam ṣaḳızın) eridüp biraz (ṭīn-i maḫdūm ile) (isfidāc) (13) ʿilāve idüp merhem ideler ve cerāḥatlara urulursa çürük (14) etlerin maḥv idüp yeñiden etler bitürür. Güzel bir merhemdir.

(15) (Eger ṭuzı) ṣarb sirke ile ḥall idüp içine bir miḳdār bez ḳoyup (16) bir müddet ot üzerine ḳoyup ṭuz ile sirkeyi beze içirüp bir maḥalde (17) ḥıfẓ idüp ve ḳanı aḳup diñmeyen tāze yaralara uralar. Fī'l-ḥāl ḳanı (18) sākin ola.

(19) (Eger) bir yaranıñ ḳanı ṭurmazsa hemān merkeb tersini yaḳup kül idüp (20) eleyüp ol yara üzerine ekeler. Fī'l-ḥāl ṭura, mücerrebdir.

(21) (Eger bekmezi) pelte idüp deşilmeyen çıbana ursalar hem deşer ve hem olmamış (22) ḳan çıbanını yumşadır ve hem üzerini çeker çıḳardır. (Eger) bekmez (23) olmaz ise baldan ideler. İki üç defʿa uralar, mücerrebdir.

(24) (Bir çıban) deşilmek isterse bir dilinmedik incīri bal ile yumşaḳ dögüp (25) ol çıban üzerine ura. Fī'l-ḥāl çıban deşile, mücerrebdir.

[419]

(1) Ey ʿAzīzler Eger Bir Kimseniñ Vücūdı Ateşden Yāḫūd İssi Ṣudan

(2) Ve Ṣıcaḳ Yaġdan Ve Ġayrılardan Yanarsa

(3) aña ʿilāc budur ki o anda ṣoġuḳ ṣuya ṣoḳalar ve yumşaḳ ṭuz (4) üzerine ekeler daḫı yaş kişnic ṣuyun ve yumurṭa aġın ve tere- (5) yaġı ve şırlaġan yaġı veyāḫūd (isfanāḫ) ve (kāfūrī) uralar. (6) (Eger ḳan) ġālib ise faṣd ideler ve (yāḫūd) baldırlarından ḥacāmet (7) ideler, şifā bula.

(8) (Diger) ve od yanġına (gül yaġıyla) yumurṭa aġın ḳarışdurup dürteler, (9) ġāyet nāfiʿdir.

(10) (Diger) od yanıġına on dirhem (kāfūrīyi) bal mumı ḳırḳ dirhem, (11) (gül ṣuyı ve yaġı) içinde erideler. Bir miḳdār (isfanāḫ) ilāve (12) ideler ve bir miḳdār yumurṭa aġı ḳatalar. Bir ḳabda ḥıfẓ idüp ol (13) yanan yerlere süreler oñuldur.

(14) Maʿlūmuñuz Ola Ki Ateş Yanġınından Ḥāṣıl Olan Yaralarıñ

(15) Eyü Olmasına ʿİlāc

(16) (Eger) yanma az ise ṣoġanı ṭuz ile (yāḫūd) süngeri (17) āsi ṣuya baturup üstüne ḳoyalar. (Eger) ziyāde ise ṣābūnı gül (18) yaġıyla ḳarışdurup üstüne ḳoyalar. (Baʿde) ḳabuġunı ḳaldırmaḳ içün (19) gül yaġını yumurṭa aġıyla ve bir miḳdār kāfūr ile ḳarışdurup üstüne (20) ḳoyalar. Ḳabuġı ḳaldıḳdan ṣoñra bāseliḳūn merhemini bādem yaġıyla veyāḫūd (21) zanbaḳ yaġıyla ḳoyalar.

(22) (Ve eger) aġrısı var ise gül yaġıyla kil-i ermenī süreler.

(23) (Ve eger) od yanġına bevli bādem yaġıyla ḳarışdurup sürseler (24) ġāyet fāʾide ider.

(25) (eger) yarada cerāḥat olursa (zift) ve (arpa unı)

[420]

(1) çocuḳ bevliyle yoġurup ve bir miḳdār dögülmüş (günlük) ḳatsalar (2) eski yaralar ki eti yanmışdır, eyü ider ve et bitürür, mücerrebdir.

(3) (ve eger) ḳoca keleri yumşaḳ dögüp temrān ve şiş batan yeriñ (4) üzerine ursalar çıḳarır. Ḥāṣıl-ı kelām ādem bedenine batan nesneleriñ cümlesini (5) çıḳarır. Ol yaranıñ aġzına ḳondıġı anda çeker çıḳarır.

(6) (Diger demren) için ʿilāc (eger) ṣarımsaġıñ yaş yapraġın (7) alup gül ile dögüp demrān batan yeriñ aġzına ḳonulduḳda (8) derḥāl çıḳarır, mücerrebdir.

(9) (Diger) ādem ḳılın yaḳup saḥḳ idüp kesilmiş siñirler üzerine ursalar (10) çoḳ fāʾide ider.

(11) (Eger ṣedef) azmış ve havalanmış cerāḥata ekseler tīz oñuldur gider. (12) (Eger kimseye) demren veyāḫūd aġac veyā ġayrı nesne batup çıḳmasa (13) ṣıġır yaġıyla ādem necisin ḳaynadup üzerine uralar. Fī'l-ḥāl çıḳarırlar, (14) mücerrebdir.

(15) (Eger Lisānü'l-Ḥameli) Ḳanı Ṭurmayan Tāze Yaraya Uralar Fī'l-ḥāl Ḳanı Ṭura

(16) Ey ʿAzīzler Fāralmar Dirler Bir Otdur Şu Üzerlerinde Olur Köki Olmaz

(17) Ufacıḳ olur, birbirine yapışur. (Anı dögüp) (felc) (ve pıçaḳ) (18) yaraları üzerine ursalar tīz oñuldur, mücerrebdir.

(19) (Eger ḳamış dibin) yaban ṣoġanıyla dögüp demrān yāḫūd diken (20) (yāḫūd) ġayrı nesneler batmış yeriñ üzerine ursalar çeker çıḳarır (21) (ve daḫı) yengec dirler deñizlerde ve ṣularda olur ve meşhūrdur. (22) Anı bulup, dögüp batmış olan nesne üzerine ursalar ʿavn-ı ḫüdā (23) ile çıḳarır. (Eger yengec) bulunmaz ise kerāvīz didikleri ot aña (24) muḳayyiʿdir. O da yengec ḥükmüni icrā ider.

[421]

(1) (Eger yaradan) (yāḫūd) (çıbandan) (yāḫūd) od yanıġından (2) nāṣırātı baġlasa gerekdir. Ṣāfı 1 dirhem bişürüp eyüce dögüp (3) andan (kelbiñ) aḳ boḳun 2 dirhem dögüp elekden geçürüp (4) iki bundan bir ṣabdan ḳarışdurup nāṣırātı biten yaranıñ üzerine ekeler. (5) Ol nāṣırātı ġāʾib olur gider. Bi-iẕn-i Ḫüdā.

(6) (Ḳabarcıḳ) defʿ etmege ʿilāc (ırāḳī ṣābūnunı) gügerçin boḳuyla (7) ḳarışdurup üzerine uralar. ʿİnāyet-i Ḥaḳḳla söyünür gider. (8) (Eger) ufaḳ yeşil ḳurbaġanıñ

ḳarnın yarup ḳabarcıḳ olan yere (9) ursalar fi'l-ḥāl defʿ-i mażarrat ider. Lākin aḫşamdan ṣabāḥa (10) ḳadar ṭura. (Eger) ʿırāḳī ṣābūnını kirāc ile ḳarışdurup (11) tükürük ile yoġurup ḳabarcıḳ üzerine uralar fi'l-ḥāl defʿ ola.

(12) (daḫı itüzümi yapraġını) dögüp ḳabarcıḳ üzerine uralar (13) söyündürür. (daḫı) siñirli yapraġını) ḳat ḳat idüp ḳabarcıḳ (14) üzerine ursalar fi'l-ḥāl söyündürür ve hem deşer.

(15) (Eer) ʿırāḳī ṣābūnı ve (ṣarımsaḳ) ve (biber) ve ḳazanḳarası) (16) bunları cemʿ idüp ve (nişādır) ve (ekşi ḫamīr) ve (zeyt yaġı) (17) bunlarıñ her birerlerinden birer miḳdār alup dögülecek olanları havanda (18) dögüp cümlesi bir merhem oldıġı vaḳtde kifāf miḳdārı üzerine (19) uralar. Hem söyündürür ve hem acısını defʿ ider, mücerrebdir.

(20) (Diger) ḳabarcıḳ içün ʿilāc (ṭuz), (ʿırāḳī ṣābūnı) ve (sarımsaḳ). (21) Bu üçüni dögüp havalanmış olan ḳabarcıḳ üzerine uralar. (22) Ol gün söyündürür.

(23) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm Ola Ki Bir Dürlü Daḫı Eski

(24) Ve Yeñi Yaralara Yaʿnī Ḳılıc Ve Tüfenk Yaralarına

(25) (Ve Kemük Ḳırılup) ve (Kemük Çıḳmaḳ Vāḳiʿ Olsa) Anlara Münāsib ʿilāclar

[422]

(1) beyān olunur. (Eski yaralar) ibtidā başlanıldıġı vaḳt bedeni (2) aḫlāṭdan tenḳıye etmek lāzımdır (ve eger) ḳan ziyāde ise ḳan alalar (3) ve ġıdāda daḫı tedbīr-i perhīz lāzımdır. (Yaʿnī) etlerden ve yaş meyvalardan (4) iḫtirāz idüp (baʿde) yaranıñ ʿilācına mübāşeret ideler. (Pes) evvelā (5) yarayı yıḳayalar. (Eger) nāsurātı var ise merhem maṣrı ḳoyalar (6) (yāḫūd) (pirinci) balıḳ ile ḥall idüp anı ḳoyalar. (Eger) (7) yara iriñlendiyse bişürici şeyler ḳoyalar. (Meşelā) (terementi) yumurṭa (8) ṣarısıyla ve bir miḳdār gül yaġıyla ḳarışdurup merhem idüp üzerine (9) ḳoyalar (ve eger) yaranıñ ḥarāreti yoġise merhem-i bāselikūn ḳoyalar (10) (ve eger) yaranıñ ḥarāreti var ise pişmiş ayva ile (mersīn (11) yapraġını) ḳarışdup yaḳı ideler (yāḫūd) (arpa) (ve baḳla) (ve mercimek) (12) unlarını alup bir yerde cemʿ idüp ve sirkencübīn ile ḳarışdurup (13) yaḳı eyleyeler.

(14) (Yāḫūd) baḳla ununı (ve papadya çiçegiyle) ḳaynadup üstüne uralar (15) ve (eger) şiş pek ise ḫaṭmī köküni ketān toḫumı ile (16) ḳaynadup üstüne uralar.

(17) Ve (yāḫūd) (buy toḫumı), (bādem yaġıyla) ḳaynadup uralar ve (dāḫliyūnı) (18) (ṭavuḳ yaġıyla) (idüp üstüne uralar) (ve eger) aġrısı şedīd (19) olursa (yumurṭa ṣarısını) (gül yaġıyla) ḳoyalar (veyāḫūd) (terementi (20) ile) (yumurṭa ṣarısı ve biraz (zaġferān) ḳarışdurup üstüne ḳoyalar. (21) (Ammā tāze yaralarıñ ʿilācı) (eger) yara yufḳa ise üstüne (zerūr) (22) ekeler ve (dem-i aḫaveyn) (ve anẕerūt) ve (günlük) gibi şeyler ekeler (23) ve (eger) yara büyük ve derin ise ol yaranıñ içini temizleyeler (24) ve yoḳlayalar (eger) ki (ḳurşundan) veyā (temirinden) vesā'ir şeylerden (25) bir nesne var ise çıḳaralar ve dikilme iḳtiżā iderse dikeler. (Baʿde)

[423]

(1) üzerine bişirici şeyler ḳoyalar ve (eger) yaranıñ ḳanı diñmezse (2) üzerine yumurṭa aġını bir miḳdār ṭuz ile ḳarışdurup üstübü üzerine (3) yaʿnī ṣarılacaḳ olan bez üzerine döşeyüp (baʿde) yaranıñ üstüne (4) ḳoyalar ve (yāḫūd) (günlügi) ve (ṣabrı) berāber alup (5) ve dögüp yumurṭa aġıyla ḳarışdurup (baʿde) ṭavşan tüyi ile (6) yaranıñ üstüne ḳoyalar, ḳanını keser. (Baʿde) üstüne bişirici şeyler (7) ḳoyalar. (Meşelā yumurṭa) ṣarısını (ve arpa ununı) (terementi) ile (8) ḳarışdırup üstüne uralar veyā (terementi) sāde yaġıyla biraz (günlük) (9) ve (bir miḳdār maṣṭakī) ḳarışdurup üstüne uralar ve irinlendikden (10) ṣoñra bu merhemi ḳoyalar.

(11) Ṣıfat-ı Merhem Budur

(12) (Çam ṣaḳızı) ve (bal mumı) ve (terementi) ve (gül yaġı) her birisinden (13) (on altışar dirhem) ve (günlük) ve (murṣāfī) ve (ṣaḳız) (14) her birinden ikişer dirhem bunları merhem eyleyüp yaranıñ üstüne (15) ḳoyalar, mücerrebdir.

(16) Diger Yaralar İçün ʿİlāc Nāfiʿdir

(17) (Çam ṣaḳızı) ve (bal mumı) (ve zift) (ve zāc) ve (isfidāc) ve (günlük) (18) her birinden otuzar dirhem (terementi) elli dirhem, (murṣāfī) ve (yumurṭa yaġı) (19) her birinden ikişer dirhem, (kāfūrī) bir buçuḳ dirhem, kifāyet (20) miḳdārı (gül yaġı) merhem idüp istiʿmāl ideler. ʿAcāib (21) bişirici merhemdir. (Diger nevʿ) siñir üzerine olan yaralara (22) nāfiʿdir ve bişirici merhem budur.

(23) Tertīb-i Merhem

(24) (Zift yaġı) dirhem 16 ve bal mumı dirhem 24, (çam ṣaḳızı)

[424]

(1) dirhem 16 (ve zift) dirhem 16, (ketān toḫumı) dirhem 16 (2) ve (luʿābı) dirhem 16 ve (benefşe köki) 16. Bunları ḳaynadup (3) āḫir ṭabḫda (günlük) dirhem 8 (ve ṣaḳız) dirhem 8 (ve terementi) (4) dirhem 8 alup bunları da ḳatalar ve merhem idüp istiʿmāl ideler. (Eger) (5) mecrūḥuñ ḳabżı var ise gül-i mükerrer ve ḳudret ḥelvāsı ve ḫıyārşenbe (6) vireler (daḫı ʿufūneti) menʿ idici şeyler vireler ve içireler. Meşelā (ḳuzı (7) ḳulaġı şerbeti) ve (siñirli yapraġı şerbeti) ve (ṣandal şerbetleri) (8) gibi şeyler vireler. Zīrā bu meẕkūrātda ġāyet ḫāṣṣa-ı keşīre oldıġından (9) fāʾide ider. Mücerreb şeylerdir. (Daḫı) (encebār şerbeti) ve (rāvend) (10) (ve mūmiyā) ve (kil-i ermenī) ve (peyġamber aġacı) ve (hayufārīḳūn şerbeti) (11) içmek eyüdür. Bu meẕkūrātdan her ḳanġısı ḥāżır olursa ḳaynadup (12) münāsib şerbetler ile içirmek eyüdür.

(13) Ey Aḫillāʾ Maʿlūmuñuz Ola Ki Daḥliyun Didikleri Bir Güzel

(14) Merhemdir Ḳatı Veremlere Ve Ḫınāzīre Ve Oñulmayan Çıbanlara

(15) Ġāyet Mücerrebdir Ṣūret-i Tertībi Budur

(16) Evvelā ketān (toḫumunı) ve (buy toḫumunı) ve (ḫatmī dibi) birer miḳdār (17) alup ḳaynadup (luʿabın alup) (ṣıḳıla) (baʿde) (mürdesenk) (18) saḥḳ olunmuş 20 dirhem, (zeyt yaġı) 40 dirhem bunları ḳarışdırup (19) tencerede āheste āheste ateşde ḳaynadup (daḫı) ol luʿābdan alup (20) az az üzerine ḳoyup ḳarışdurup tā ki ḳoyalar yaʿnī ġalīẓ ola. Andan (21) indirüp süzüp bir ṭaraf içinde ḥıfẓ ideler. Yaralara süreler. ʿİnāyet-i Ḥaḳḳla (22) tīz oñuldur.

(23) Aḳ Merhem Dimekle Meşhūrdur Ve Fāʾidesi Çoḳdur

(24) Oñulmaz Yaraları Oñuldur Ṣıfatı Budur

(25) (Acıbādem yaġı) dirhem 30, (bal mumı) dirhem 10, (çam ṣaḳızı

[425]

(1) ʿaḳıdesi) 10 dirhem bunları bir yerde eridüp süzüp (baʿde) (isfīdāc (2) 10 dirhem) eyüce dögülüp elene (ve maṣṭakī) 5 dirhem. Bu daḫı (3) eyüce dögülüp bir yerine ḳarışdırılup bālāsında olan üç (4) eczānıñ içine ṣıcaḳ ḳatup ṣoġuḳ oluncaya ḳadar ḳarışdırup (5) bir yere ḳoyup ḥıfẓ ide. Oñulmaz yaralara süreler. Tīzcecik bitürür.

(6) Ḳara Merhem Dimekle Maʿrūf Cerāḥatı Çeküp

(7) Tīz Oñuldur Ve Mücerrebdir

(8) (Zift) 30 dirhem, (acı zeyt yaġı) 20 dirhem, (bal mumı) (9) 20 dirhem, (iç yaġı) 10, (acı inek yaġı) 50 dirhem. Bu cümleʾ (10) birbirine ḳarışdurup ateş üzerinde eridüp ḳıvāma getürüp (11) bir ṭaraf içinde ṣaḳlayup her gün oñulmaz yaraları aḫşam (12) ve ṣabāḥ temizleyüp (baʿde) üzerine eyüce süreler. ʿİnāyet-i Ḥaḳḳla (13) tīz vaḳt içinde oñuldur. Latīf ve güzel bir melhemdir, ġaflet olunmaya. (14) Diger güzel bir merhem daḫı budur. Cerāḥatları eyü ider. Buña (15) (ṭatlu merhem) dirler. (Yumurṭa aġı ve ṣarısı) ve (bir ḳaşıḳ (16) zeyt yaġı) ve (bir ḳaşıḳ ʿasel) (ve bir miḳdār buġday unı) bunları (17) bir yerde ḳarışdurup bir miḳdārca ateş üzerine ḳoyup indireler. (18) (Baʿde) ṣoġudup bir maḥalde ḥıfẓ ideler. (Eger yaraya) fitil iḳtiżā (19) iderse ketān tiftiginden fitil idüp bu merheme bulayup (20) yara içine ṣoḳalar ve (sünnet yerine) daḫı ġāyet münāsibdir. (21) Tīz oñuldur.

(22) (Diger) merhem (zeyt yaġı) 10 dirhem, (bal mumı) 5 dirhem, (23) maṣṭakī) 2 dirhem, (çam ṣaḳızı) 2 dirhem. Evvelā zeyt ile (24) mumı eridüp indire ve ṣoġuyacaġına yaḳın ṣaḳızları ḳatup eyüce (25) ḳarışdurup bir ṭarafda ḥıfẓ idüp iḳtiżā vaḳtinde istiʿmāl oluna. (26) Ġayet mücerrebdir.

[426]

(1) (Diger) merhem (yumurṭa ṣarısını) (bellūṭ küli) ve (ḳaṭrān) (2) ile berāber merhem idüp cerāḥata uralar. (Daḫı sünnet yarasına) (3) ġāyet latīfdir. (Diger) nāṣır olmuş cerāḥata yeşil (4) tūtiyādan üzerine ṣaçalar. Derḥāl iriñin defʿ idüp sākin ide. (5) (Diger) merhem (bāseliḳūn) 20 dirhem, (bal mumı) 60 dirhem, (6) (çam ṣaḳızınıñ) ʿaḳidesi ve (günlük) 20 dirhem, (murṣāfi) (7) 15 dirhem, (acı yaġ) 30 dirhem, (zeyt yaġı) 200 dirhem. (8) Bunları güzelce ḳarışdurup ateş üzerine ḳoyup āheste āheste (9) bişireler. İndirüp ṣoġudup bir ṭaraf içine ḳoyup ṣaḳlayup iḳtiżā (10) itdikce ketān tiftik üzerine ṣıvayup istiʿmāl ideler, mücerrebdir. (11) Oñulmaz yaraları tīz oñuldur.

(12) Diger Merhem Bu Daḫı Ġāyet Aʿlā Merhemdir Ve Mücerrebdir Ṣıfatı Budur

(13) (maraż̄ī) 10 dirhem yaʿnī tūtiyā ve (çam ʿaḳıdesi) ve (kāt-ı hindī) (14) 3 dirhem ve (zift-i rūmī) 20 dirhem ve (bal mumı) 25 dirhem. (15) Bu cümleʾ bir ḳab içine ḳoyup bu meẕkūrāt aġrınca ṣırlaġan yaġı ḳatup (16) bir miḳdār ateş üzerine ḳoyup

ḳarışdurup bir ṭarafa ḳoyup vaḳt-i ḥācetde (17) istiʿmāl idüp oñulmaz yaraları tīz elde eyü ider.

(18) Diger Sirke Merhemi Dimekle Meşhūrdur Yaralara Nāfiʿdir Et Bitürür

(19) Cerāḥatları ḳurudur. Ṣıfatı budur (mürdesenk) 10 dirhem, (zeyt yaġı) (20) 40 dirhem, (kil-i ermenī) 5 dirhem, (mürdesenk ile kil-i ermenī muḥkem saḥḳ (21) idüp cümlesini birbirine eyüce ḳarışdurup merhem ideler. (Baʿde) (22) her iltiyām ḳabūl itmez yaralara süreler, oñuldur, mücerrebdir.

(23) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm Ola Ki Yigirmi Birinci Bāb Āsi Veremlerden

(24) Birisi Daḫı Seraṭān Taʿbīr Olunan Marażdır

[427]

(1) Bu seraṭānıñ māddesi yanmış ḳan ile sevdādan ḥāṣıl olan bir ʿillet-i (2) muḥşedir. (Eger mādde pek yanmış ise açalar, yara olur. (ʿAlāmeti) (3) fındıḳ gibi (yāḫu) daḫı küçük yumrı bir veremdir. Aġrıyla ẓuhūr eyler (4) ve eṭrāfında çoḳ ṭamarlar olur. Anıñçün seraṭān tesmiye iderler (5) ve büyüdükce aġrısı ziyāde olur ve levni siyāh māʾil olur. (Eger) (6) açılup yara olursa bir rāyiḥa-i kirye çıḳar. Bunuñ (ʿalāmeti) gücdür (7) (ammā) ʿilāca mübāşeret olunursa evvelā bedeni yanmış ḫıltlardan tenḳıye (8) eylemekdir. (Aftimūn) şerbetiyle veyā (āmıḳ maʿcūnuyla) veyā (şāhtere) (9) ḥabbıyla ve mizācını şāhtere şerbetiyle iʿtidāle getüreler (ve cevāhir (10) maʿcūnı) ve (yāḫūd) pānzehir istiʿmāl eyleyeler. (Daḫı o verem (11) üzerine tāze (hindibā yapraġı) ḳoyalar ve yanmış (yengenc) küli ve (sümükli (12) böcegini) yaḳı iderler ve bu ʿillete (ḳurşun) merhemi ve (tūtiyā (13) merhemi) daḫı münāsibdir.

(14) Maʿlūm Ola Ki Āsi Veremleriñ Biri Daḫı

(15) Ḫıyārcıkdır Bu ʿillet Ekṣeri Ḳaṣıḳda Çıḳar

(16) Uzunca olur, ḫıyār gibi ve (gāh) vaḳt müstedīr olur. Bu bir āsi (17) veremdir ki buḥrān ṭarīḳiyle ve (yāḫūd) baʿż aʿżā-ı reʾsiyeniñ ol (18) mevziʿe defʿinden ḥāṣıl olur. Māddesi yalıñız ḳandan olur (19) ve (ṣafrā) ile ve (yā balġam) ile ve (yā sevdā) ile muḫteliṭ ḳandan olur (20) ve bu ḫıyārcık nevʿinden olur. (Ḳoltuḳlarda) ve (ḳulaḳ) ardlarında (21) çıḳan veremler ʿArabca evrām-ı ġıdād dirler. Bunlar daḫı aʿżā-ı (22) reʾseniñ defʿinden olur.

(23) Bunuñ ʿİlācı Üstüne Çekici ʿİlāclar Ḳoyalar

(24) (Meşelā) (ṣābūn) ve (çam ṣaḳızı) gibi ve (dāḫliyūn) merhemi gibi (25) ve (eger) ol verem buḥrān ṭarīḳiyle olmazsa belki bedeniñ imtilāsından

[428]

(1) olursa ḳan alalar ve müshil vireler ve deşilden ṣoñra ʿilācı (2) süd ile ebegümeci ve ketān ve ketān toḫumı bu üç eczā ile (3) güzelce lepe yapılup ṣıḳ ṣıḳ ol yara üzerine uralar. ʿİnāyet-i (4) Ḥaḳḳla şifā bulur, mücerrebdir.

(5) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Ola Ki Yigirmi İkinci Bāb

(6) Ṣoġuḳ Ve Ḳatı Şişler Beyānında Olıcıdır

(7) Ṣoġuḳ şişleriñ birisi daḫı (rūdimādır). Türkce (yumşaḳ verem dimek (8) olur ve bu bir şişdir ki ḥarāreti yoḳdur. (Eger) māddesi ince (9) ise ziyāde yumşaḳ olur. Parmaḳ ile başılsa ḫamīr gibi olur. (10) (Eger) māddesi ġalīẓe ise ṣalābete māʾil olur. (Pes imdi) (11) bunuñ ʿilācı bedeni, balġamı ḫılṭdan pāk eyleyeler. Ġārīḳūn ile (12) ve (mecūḳan ile) veyā (türbid ile) balġamı ziyāde ider. Ġıdālardan (13) ve yaş meyvalardan perhīz eylemekdir. (Baʿde) verem üstüne ḳurıdıcı (14) ve ṭaġıdıcı şeyler ḳoyalar ve (süngeri ṣıcaḳ ṣuya batırup (15) üstüne ḳoyalar (yāḫūd) gül ṣuyunı batırup üstüne ḳoyalar (16) (veyāḫūd) ṣıcaḳ (zeyt yaġını ṭuz ile) ḳarışdurup üstüne (17) süreler ve (yāḫūd) ṣabı sirke ile ezüp üstüne süreler (18) ve (yāḫūd) kibrīti bal ile dögüp sirke ile ḳarışdurup (19) üstüne süreler ve (yāḫūd) ḳarġadülegi köküni yaġıyla (20) ḳaynadup üstüne süreler. (Eger) deşilürse sāʾir veremler (21) gibi ʿilāc eyleyeler.

(22) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm Ola Ki Ṣoġuḳ Şişlerden Birine Daḫı

(23) Frenkler Sıḳrüs Yāḫūd Sifrüs Sıḳurüs

(24) (yāḫūd) sıḳterus tesmiye iderler. Bu daḫı (ġalīẓ balġamdan) veyā (25) sevdādan veyā ikisinden bile olur. (ʿAlāmeti) bir ḳatı şeydir. Vecaʿı

[429]

(1) yoḳdur. Bunuñ (ʿilācı) aḫlāṭ-ı ġalīẓden bedeni pāk idüp (baʿde) (2) üzerine yumşadıcı şeyler ḳoyalar. (Bādem yaġı), (papadya yaġı), (3) (zeytūn yaġı) süreler. (Ṭavuḳ) (ve ḳaz) yaġları daḫı eyüdür süreler (4) (ve ḫaṭmī köki) ve (zanbaḳ) ve (deve dikeni köki) incīr ile ḳaynadup (5) üzerine yaḳı ideler yāḫūd bu yaḳıyı ḳoyalar.

(6) Tertīb-i Yaḳı Budur

(7) (muḳl-ı ezraḳ) ve (ḳaṣnī) ve (ve çāvşīr) ve (istaṭrāk) ve (uşaḳ) (8) her birinden sekiz dirhem ve (mürdesenk) on dirhem, żamġları sirke (9) ile ışladup (baʿde) kifāyet miḳdārı bal mumı (ve zanbaḳ yaġı) (10) ḳoyup ḳaynadalar ve (ʿūdü'l-ḳahr) ve (kibrīt) dört dirhem dögüp (11) ḳarışdırup üzerine uralar.

(12) Maʿlūm Ola Ki Soġuḳ Şeylerden Biri Daḫı Verem-i Māʿydır

(13) Yaʿnī şu veremidir. Bu daḫı bir ruṭūbetdir. Bir ʿużuvda cemʿ olur. (14) Anıñçün bir ʿużvuñ istisḳāsıdır didiler. Bunuñ (ʿilācı) şulı (15) balġamı istifrāġ idüp (baʿde) üzerine ḳurıdıcı şeyler ḳoyalar. (16) (Meşelā) sezāb gibi ve (ṭuraḳ otı) gibi şeyleri ḳaynadup (17) üstüne uralar ve (baḳla unını) ṭuz ile ve (kibrīt ile) (18) ve (sirke ile) ḳarışdırup yaḳı eyleyeler.

(19) Ve Daḫı Maʿlūm Ola Ki Şiş Envāʿından Ḳabarcıḳlar Ki İçi Ṭolu Şu Olur

(20) Bunuñ ʿalāmeti bedeni aḫlāṭdan tenḳıye eyleyeler. Üzerine (nar ḳabuġunı) (21) ḳaynadup süreler ve (yā mercimek) ve (yā mersīn yapraġını) ḳaynadup (22) üstüne ḳoyalar ve (yāḫūd) bu merhemi ḳoyalar.

(23) Ṣıfat-ı Merhemi Budur

(24) (Mürdesenk) (ve mersīn) (ve kibrīt) yapraḳlarından beşer dirhem alup

[430]

(1) cümlesini dögüp güzelce eleyüp (baʿde) sirke ve (zeyt yaġıyla) (2) merhem idüp üzerine ḳoyalar. ʿİnāyet-i Ḥaḳḳla şişler defʿ olur.

(3) Maʿlūm Ola Ki Şişlerden Biri Daḫı Ḫınāzīrdir

(4) Yaʿnī Türkce buña (sirace dirler.) Ekşeriyā boyunda ẓāhir olur. (Sebebi) (5) balġam veyā (sevdā) dir (ve baʿż kere de) ḳanda ḥāṣıl olur ammā ekşeriyā (6) bu maraż babadan ve (anadan) mīraṣ olur. Ġalīẓ yemekler yemege muʿtād (7) olanlarda ve (ḳarlı ṣuyun) çoḳ içmege muʿtād olanlara ʿārıż (8) olur. Bunuñ (ʿilācı) (bedeni) (ve dimāġı) aḫlāṭ-ı ġalīẓden pāk (9) ideler. (Eger) ḳan ġalebesi var ise ḳan almaḳdır. (Baʿde) ḫāṣıyyet (10) ile fāʾide iden devālar ile ʿilāc eyleyeler.

(11) (Meşelā peyġamber aġacı çiçegin) ve (kökin) dögüp (bal ile ḳarışdırup) (12) istiʿmāl eyleyeler (veyāḫūd) ısırġan dikeni köküni dögüp (bal (13) ile ḳarışdırup

yiyeler (veyāḫūd) ḫām süngeri bal ṣuyuyla (14) ḳaynadup ve ol ṣuyı içeler. (Bāḳī ʿilācları) (sifīr ve seddede) (15) yazdığımız ʿilāclar gibi. Lākin mücerrebātımızdan olaraḳ kitāb-ı ʿācizānemize ḫayli (16) muʿāleceler iżāfe olundı.

(17) (Sirace içün) merhem-i (mürdesenk) 20 dirhem (ve şemü'l-fār) 10 dirhem (18) (ve ḳalm-i jenġār) 5 dirhem. Bunları yumşaḳ dögüp eleyüp merhem (19) idüp tiftik ile fitil idüp yara içine ṣoḳalar ve yara (20) üzerine de ekeler (ammā) yufḳa olan yerlere ziyāde ekeler. Ziyāde (21) nāfiʿdir.

(22) (Diger ʿilāc) siraceye yedi gün öyken (yaʿnī) ciger ursalar (23) ḳurdın öldirir. (Diger ʿilāc) siñirlice yapraġını ṭuz ile (24) dögüp ḫınāzīre ursalar fā'ide ider ve mücerrebdir, ġaflet olunmaya.

[431]

(1) (Diger ʿilāc) 12 dirhem (şabı) saḥḳ idüp her ṣabāḥ birer (2) dirhem yedüreler. (Eger) aḫşam (ṣabāḥ) devām iderse daha (3) aʿlā olur, mücerrebdir. İhmāl itmeyeler. (Diger ʿilāc çubuḳ (4) içinde olan tütün (sifirini) alup ketān tiftigi ile fitil (5) idüp yaranıñ içine ṣoḳalar. Ziyādece ṣoḳalar ve yarasına da (6) süreler. Baʿde labada köküni ṭoġrayup güzelce dögüp (7) ṭoprak tencere içinde pişirüp lepe idüp üzerine birḳaç gün urmaḳda (8) devām ideler. Bu daḫı mücerrebdir ve te'ṯīri müşāhede olunur.

(9) (Diger ʿilāc) aṭa ṣoġanı bir ʿaded alup iki ḳaya ḳadar ṣu (10) ḳoyup ziyāde ḳaynadup melāme gibi olur. Bir memeli ṭoprak ibrīġa (11) ḳoyup aġzını ḳapadup (aḫşam) ve (ṣabāḥ) ġarġara ideler. (12) Arada ve ṣırada iki yüksük ṭolusu içeler ve (ḳayʿ itdikce) (13) boġazı içinden lāb lāb fenā müzaḫrefāt ẓuhūr ider, defʿ olur gider (14) mücerrebdir. İçmede ġāyet az ve tedrīc ile içeler. Nefʿi görüldükce (15) ziyāde ide. Ve'l-ḥāṣıl nihāyeti bir fincān ḳadar içeler. Ġāyet diḳḳat lāzımdır (16) ʿazīzim. (Diger) sirace içün ʿilāc deñiz ḳablumbaġasınıñ (17) teknesini alup yaḳup saḥḳ eyleyüp bir miḳdār istāre-i revġan ile (18) merhem idüp bu ʿillete vażʿ ideler ve cümle cerāḥatını taṯhīr ider, (19) ḳapadır bir daḫı çıḳmaz. (Diger) şirace ʿilletiñe ekṣeriyā ādemiñ (20) gerdanında olur. Cevz gibi dügümler olur ve birbiri ardınca ẓuhūr (21) ider. (Eger) bu ḥāletde açılmamış dügüm iken ṭavşan māyesini (22) şiruġan ile ezüp sürseler bi'l-külliye maḥv ider (ve eger) açılmış (23) ise (ẕikr olunan) ḳablumbaġa ʿilācını ideler.

(24) (Ey Aḫillāʾ) Kelb başı daḫı eyüce beyāż oluncaya ḳadar yanup eyüce (25) dögüp ve eleyüp yarayı ṣarb sirke ile yıḳayup üzerine bu meẕkūr

[432]

(1) ṭuzdan eyüce eküp üzerini ince dülbend ile yaġlayalar. Birḳac (2) defʿa böylece ideler. ʿİnāyet-i Ḥaḳḳla şifā bulalar.

(3) (ʿİllet-i ḫabıṯa) cinsinden baʿż kimesneniñ bedeninde temregü miṯillü (4) ḫuşūnetlü parça parça yaralar ẓuhūr idüp ʿilācında müteḥayyir (5) olurlar. (Bu ʿillet içün) ʿilāc (ʿāḳır-ı ḳarhā) 2 dirhem ve kibrīt (6) 2 dirhem. Bu ikisi muḥkem saḥḳ olunup güzelce ʿasel ile ḥelvā gibi (7) yoġurup ṣoñra bir fincān sirke ḳatılup bu ḫabıṯ yaraya birḳaç defʿa (8) sürüle. ʿİnāyet-i Ḥaḳḳla teʾṯīrini müşāhede ide. (Diger şiş) çıbanlara (9) ʿilāc (zeyt yaġı), 15 dirhem (meshūḳ mürdesenk) ile bir demir (10) ẓarfda ṭabḥ olunsa (zift gibi) bir merhem olur. Her ḳanda bir ḳatı (11) (şiş olsa üzerine ṭılā olunsa az vaḳt içinde ḥall ider. Bir ḳutlu merhemdir. (12) Diger ʿilāc köknār ṣaḳızı ne dürlü çıbana rabṭ olunsa (13) eyü ider. Deşilmege müstaʿid olan çıbanları işletmege ve deşmege (14) ve ḳapatmaġa kāfidir.

(15) Diger Çıban İçün ʿİlāc

(16) (Mürdesenk) 100 dirhem, (selüken) 100 dirhem, (kāfūrī) (17) 4 dirhem, (zeyt yaġı) 200 dirhem. Bu eczāları saḥḳ idüp (18) zeyt yaġını bir ḳab içinde ḳaynadup ḳıvāma geldikde cümlesini birden (19) ḳarışdurup tekrār tekrār ḳaynadup tā ḳıvām bulduḳda ḥıfẓ oluna. (20) Ḥācet vaḳtinde bir bez üzerine dürtüp çıban üzerine yapışdıralar (21) eyü ider mücerrebdir.

(22) (Diger ʿilāc) (ṭut ḳurusunı) (şiş olan maḥale lepe gibi idüp (23) ursalar şişi taḫlīl ider.

(24) (Diger) ḳan çıbanına (ḳara ṣaḳız) ve (bal mumıyı) berāberce eridüp

[433]

(1) berāber üzerine yaḳı idüp üzerine sürüp çıban üstüne (2) baġlasalar eyü olduḳca ḳopmaz mücerreb yaḳıdır.

(3) Diger Bu Ḫabıṯ-ı ʿİllete Bir Fāʾideli Güzel Bir ʿilācdır

(4) (Rasḫat ṭaşı) üç dirhem, (kebere) üç dirhem, (zerdālü çekirdeginiñ (5) içi) üç dirhem, (raḫnā) altı dirhem. Bu meẕkūr eczāları ġāyet (6) şarb sirke ile ḳarışdurup üç gün ḳala ve ḫamīr gibi ola. (7) Eger sirke eksilür ise yine sirke ḳoyup merhem gibi ḳıvāma gele. (8) Baʿde ḥammāma gidüp anda süreler (yāḫūd şıcaḳ bir maḥalde süreler. (9) Üç gün bu minvāl üzre ideler. Andan şoñra yıḳayalar. ʿİnāyet-i Ḥaḳḳla yarayı (10) bitürür ve oñuldur.

(11) Diger Cerāḥatı Tīz Oñuldur Ve Ḳanı Ṭutar

(12) (Ṣabr) 1 dirhem (ve günlük) bir dirhem, (anzerūt) yarım dirhem, (demü'l-aḫaveyn) (13) yarım dirhem. Bunları dögüp eliyle cerāḥat üzerine ekeler. Ġāyet (14) nāfiʿdir. Ḳanın ṭutar ve hem tīzcek bitürür. (Diger ʿilāc) (eşek ve at) (15) terslerini yumşaḳ dögüp eleyüp oñulmamış yara üzerine ekeler. (16) Hem eyü ider ve hem ḳanın ṭutar. Mücerreb bir ʿilācdır.

(17) Cerāḥat Ḥaḳḳında İksir Gibi Bir Terkībdir Ṣıfatı Budur

(18) Tāze ve eski cerāḥatleri tīz vaḳt içinde ıṣlāḥ ider. (Günlük) iki dirhem, (19) (demü'l-aḫaveyn) dört dirhem ve (anzerūt) dört dirhem ve ṣāfī ve bu dördi (20) berāber dögüp eleyeler. İnce eleyeler, yaralarıñ üzerine birḳac defʿa ekeler (21) ziyāde nāfiʿdir.

(22) (Bālāda birḳac nesne demren ḥaḳḳında ẕikr olunmuşdur.) Faḳaṭ fā'ideleri ziyāde (23) olanları daḫı bu maḥalde bi'l-münāsibe beyān olundı. (Eger demrān) bir ʿużva (24) batarsa ve çıḳmaz ise (zerāvend-i müdaḥrac) dögüp eleyeler. Bal ile (25) ḳarışdurup üzerine baġlayalar, iḫrāc ider.

[434]

(1) Diger ʿİlāc

(2) Diger ʿilāc ḳamış kökin dögüp eleyüp bal ile ḳarışdurup diken ve demrān (3) ve aġac baṭup çıḳmasa üzerine ursalar çıḳarır. (Diger) ḳurbaġa (4) daḫı dögülüp urulsa bu ḥükmi icrā ider. Bi-iẕn-i Ḫüdā (ekile) (5) yaʿnī ḫavra siyāh bir yaradır. Vücūduñ eṭrāfına ṭaġılur. (Bunuñ ʿilācı) (6) (kil-i ermenī) ile sirkeyi ezüp üzerine süreler.

(7) Ve (diger ʿilāc) yara içün (ceviz yabraġını) (ḳara kelem) bişirüp (8) üzerine baġlayalar ve sāde yaġı daḫı bir miḳdār ısıdup üzerine süreler. (9) Tā kim siyāhlıḳ defʿ ola ve sirke ile yıḳayalar. Yine uralar. Bi-iẕn-i Ḫüdā (10) defʿ ola gide.

(11) Diger Fenā Yara İçün Ṣıfat-ı Merhem Budur

(12) (zencār) iki dirhem, (bal mumı) beş dirhem, (çam ṣaḳızı) beş dirhem, (13) (zeyt yaġı) yigirmi dirhem. Bunları birbirine ḳarışdurup zeyt yaġını (14) ateş üzerine ḳoyup eczāları zeyt yaġı içine ḳoyup ḳarışduralar. (15) Güzelce bir merhem olur. Oñulmaz yaralar üzerine her gün aḫşam (16) ve ṣabāḥ süreler ve devām ideler. Iṣlāḥ ider ve oñuldur.

(17) Diger Ṣıfat-ı Merhem

(18) (Ferfiyūn kim bu bābda nāfiʿdir.) Diger (afaḳiyā) on iki dirhem, (ḳızıl zerniḫ) (19) altı dirhem, (ṣarı zernīḫ) altı dirhem (ve şab) altı dirhem, (kirāc) (20) üç dirhem, (sirke) sekiz dirhem. Bunları sirkeyle ḳarışdurup ḳurṣlar (21) yapup güneşde ḳurudup (siyāhımsı yarası olan aḫşam ve ṣabāḥ (22) yaralarına buḫūr ideler. Eger yara aġzında ise anıñla mażmaża ide. (23) Bizim tecrübemiz iki üç defʿa ol yara üzerine ḳurṣları dögüp (24) ekeler mücerrebdir eyü ider. Ġayrı devāya ḥācet olmaya. (25) (Daḫı diger ʿilāc) ol ḫavra üzerine bal süreler daḫı üzerine (26) dögüp elenmiş ʿunnāb yapraġınıñ ṭuzını ekeler. (Daḫı diger ʿilāc)

[435]

(1) (siñirlice yapraġını) ḳaynadup ṣoġudup ṣuyuyla yaraları yıḳayup (2) eyüce ḳurudup (baʿde) bal ile dögülmüş ʿunnāb yapraġınıñ (3) dögülmüşüni ol yara üzerine uralar, ziyāde nāfiʿdir.

(4) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm Ola Ki Şişler Envāʿından Birine Daḫı

(5) bīlād Tesmiye İderler Bu Daḫı Üç Ḳısım Üzredir

(6) Ḳısm-ı evvele şıḫı tesmiye iderler (yaʿnī) içi ṭoñ yaġı gibidir. (İkinci ḳısma (7) ʿaselī tesmiye iderler) yaʿnī içinde bal şeyler olur. (Üçünci ḳısma (8) daḫı küllī tesmiye iderler) yaʿnī içinde beyāż kirāc gibi şeyler olur. (9) Bunlarıñ sebebi mādde-i balġamiyedir. (Bunlara ʿilāc) bedeni yaramaz ḫılṭdan pāk (10) eyleyeler. (Baʿde) verem üstüne ṭaġıdıcı ve bişirici şeyler ḳoyalar (11) ve bu merhemi daḫı marażıñ ʿilācına kāfidir.

(12) Ṣıfat-ı Merhem Budur

(13) (ladin) ve (ḳaranfil) ve (muḳl) ve (ḳaṣnī) ve (vaşaḳ) ve (gömec (14) ṣıḳındısı) ve (terementi) cümlesi berāber olup ve merhem düzüp üstüne (15) ḳoyalar ve kirācı iç yaġıyla ve zeyt yaġıyla merhem eyleyüp (16) üstüne uralar.

(17) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm Ola Ki Yigirmi İkinci Bāb Yaramaz

(18) Ve Zehirli Marażlar Ki Cilde Ẓāhir Olur

(19) (Anı beyān ider) bunlardan biri semā-ı cüẕẕamdır ki) aña (dāü'l-esed) daḫı dirler. Zīrā (20) bu maraż ṣāḥibiniñ yüzi ol ḳadar bed olur ki gören ādem aslāndan (21) ḳorḳduġı ḳadar ḳorḳalar ve (yāḫūd) bu maraż ṣāḥibiniñ üzerine (22) arslan gibi hücūm ider. Anıñçün bu isim ile tesmiye olundı. (Bunuñ (23) sebebi) muḥteriḳ sevdāvī ḫılṭdır ve (yāḫūd) sevdāvī ḳandır (24) (ve gāhice) (anadan) ve (pederden) mīrāṯ olur. Birbirine sirāyet (25) ider ve (ekṯeriyā) bu maraż şol kimesneye ʿārıż olur ki

[436]

(1) ḳan yaḳıcı şeyler istiʿmāl eylemege muʿtād oluna. (Meṯelā ṭuzlı) başdırma (2) ve ṣoġan ve ṣarımsaḳ ve mercimek ve ḫardal gibilere māʾil (3) olup ekṯeri tenāvül eyleyeler ve ziyāde issi olan ve (yāḫūd) ziyāde (4) ṣoġuḳ olan vilāyetlerde daḫı ʿārıż olur

(5) Ve Bunuñ ʿalāmeti Bedeni Siyāha Māʾil Olur

(6) ve yüzi ḳızarır ve gözиniñ eṭrāfı göklüge māʾil olur ve ṭabīʿatı (7) ḳabż olur ve cemīʿ bedeninde rāyiḥa olur ve gitdikçe ṣaçları (8) dökülmege başlar ve ṭırnaḳları kör olur ve āvāzı boġulur ve burunda vesāʾir (9) bedeninde yaramaz çıbanlar ẓuhūr ider

(10) Ve Eṭıbbādan Baʿżılar Tecrübe Eylemişlerdir Ki Cüẕẕām Marażına

(11) mübtelā olan ādemden ḳan alurlar. (Baʿde) ḳanı ṣu içine aḳıdalar. (12) (Eger) ḳan ṣuyuñ dibine inerse ʿilāc mümkündür. (Eger) inmeyüp ṣuyuñ (13) üstünde ḳalursa aña ʿilāc olmaz. (El-ḫāṣıl) ʿilāc ḳabūl itdigi (14) taḳdīrce ola. Bedeni muʿtedil ġıdālar ile ıṣlāḥ ideler. (Baʿde ḳan ıṣlāḥ (15) idici şerbetler vireler. (Meṯelā) (lisān-ı ṯevr) ve (ḳuzı ḳulaġı) şerbetleri (16) ve (aġac ḳavunı şerbeti) içeler (baʿde) ḳan alalar (baʿde) bedeni tenḳıye (17) ideler. (Vāmıḳ maʿcūnı) ve (diyār-ı ḳatiliḳūn maʿcūnı) vireler ve (yāḫūd) (18) (aftimūn) şerbetiyle ve (māʿ-i cübn) ile tāze tere şerbeti içireler (baʿde) (19) bi'l-ḫāṣṣa fā'ide iden şeyleri istiʿmāl eyleye.

(20) (Meşelā) ez-cümle geyik boynuzını ḳaynadup şuyunı şeker ile içireler (21) veyāḫūd) yanmış geyik boynuzını tiryāḳ ile ve lisān-ı şevr ḫamīresiyle (22) ḳarışdurup vireler veyāḫūd (tiryāḳ) ve (sefūf-ı diyārdun) (23) (ve elma) şerbetiyle ḳarışdurup ac ḳarınla cevz ḳadar vireler. (Baʿde) (24) ḥammāma getüreler ve münāsib ṭılālar süreler.

(25) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Olsun Ki Yigirmi Üçünci Bāb Frengi

(26) Zaḥmeti Māddesi Zehirli Olan Emrāş Beyānında Olıcıdır

[437]

(1) Ḥikāye olunur ki ve bu emrāż yeñi ẓuhūr iden marażlardandır. (2) (Eṭıbbā-ı müreḳaddimīn) kitāblarında yazmamışlardır. Bunuñ ibtidā-ı ẓuhūrı tārīḫ-i (3) hicretiñ ṭoḳuz yüz yıla yaḳın zamānda ẓuhūr eylemişdir. Zīrā ol zamānda (4) İspanya ḳralı yeñi dünyā ṭarafına ʿasker sevḳ idüp ol cezireniñ (5) baʿż yerlerini żabṭ eylediler ve ol diyārıñ ādemleriyle iḫtilāṭ itdiler (6) ve bu maraż ol cezireye maḫṣūṣ idi. Bu eṣnāda bunlara (7) daḫı sirāyet itdi. Giderek vilāyetlerine yayıldı. Belki ekṣeri (8) memālike ḫuṣūṣā İstanbul'da ve Mıṣır'da vesāʾir vilāyetlerde şāyiʿ (9) oldı. Bu maraż bir sāri marażdır. Ekṣeri cimāʿ ile sirāyet ider. (10) Pedrev Mādir'den mīrāṣ olur ve baʿżılar didiler ki ṭāʿūn gibi baʿż (11) diyāra düşer, birbirinden sirāyet ider ve (bu marażıñ sebebi) bir yaramaz (12) zehirli keyfiyetdir. Aḫlāṭ ifsād ider. Anıñçün maḫṣūs ʿilāclar yoḳdur. (13) (Lākin) ʿalāmetlerinden ʿad olunur ki marīżiñ kemiklerinde sızı olur (14) ve (baʿż) yaramaz çıbanlar ve yaramaz yaralar (ve baʿżısınıñ) şaçı (15) ve şaḳalı dökülür (ve baʿż ādemiñ bedeninde) yaramaz ḳoḳu olur ve bil (16) şoḳluġı olur. (Baʿżısınıñ) bedeninde ḳatı veremler ẓāhir olur (17) ve bu marażıñ ibtidāda ʿilācı āsāndır ammā bu maraż eskidikden şoñra (18) ʿilācı müşkildir.

(19) (El-ḥāṣıl) ʿilāca mübāşeret olunduḳda evvelā bedeni aḫlāṭdan tenḳıye eyleyeler. (20) (Eger ḳan) ġalebesi var ise ḳan alalar ve ḳan aldıḳdan şoñra (21) bu maraża ḫāṣıyyet ile fāʾide eyleyen şeyleri istiʿmāl eyleyeler. (Meşelā (22) şaparina) ve çūp çīnī ve peyġamber aġacı ve (şāşferās) gibileri (23) ḳaynadup şuyunı içireler ve derledeler ve bu ʿilācıñ ve ḳaynatmasınıñ (24) ṭarīḳi budur ki (peyġamber) aġacı ve (şaparina) ve (çūp çīnī) her birinden (25) on ikişer dirhem alup on iki rıṭl şu ile

bunları (26) ḳaynadup yarısı ḳalıncaya ḳadar (baʿde) her gün altmış dirhem ḳadar (27) içüreler ve āsi yerde oṭuralar ve derledeler ve eger marīżiñ

[438]

(1) mizācı ḥarāret üzerine ise bunları ḳaynadırken içine ṣandal ve nīlüfer ḳoyalar.

(2) Eger Marīżiñ Mizācı Bārid İse

(3) içine (ḳurı üzüm) ve buyan köki ḳoyalar (ve gāhice) ṣaparinayı (4) sefūf eyleyüp yiyeler ve bir ʿilāc vardır ki jiva ile iderler (5) (ya habb) idüp yiyeler ve (yāḫūd) tütsi ideler (yāḫūd) (6) ṭılā idüp sürünürler. Lākin bu güne ʿilāclar muḫāṭaralı olmaġla

(7) Bir Ṭabīb-i Ḥāẕıḳa Muḥtāclardır

(8) Böyle oldıġıçün tafṣīl üzre beyān olunmadı ve bu marażda ġāyet de perhīz (9) lāzımdır. Beksimāṭ ile ḳuru üzüm yiye ve pilic ṣuyı içeler (10) (ve eger) żaʿf ʿārıż olursa pilic kebābı vireler.

(11) Maʿlūm Ola Ki Cüẕẕām İçün Diger Muʿālece Vardır

(12) Bir aʿlā mücerreb ʿilāc kim kirecdir. Ḳan aldıḳdan ṣoñra ayu inciginiñ (13) mayesi tamām yedireler. Allāh fermānıyla cüẕẕām ʿilletinden eṣer ḳalmaya.

(14) (Eger peynir mayası bulunmaz ise ufaḳ bir ayı börisini boġazlayup etini (15) yedireler. Ol cüẕẕām ʿilletinden ḫalāṣ olur.

(16) (Diger mücerreb ʿilāc ol cüẕẕām ṣāḥibi olan ẕāt eliniñ, (17) ayaġınıñ, ṭırnaḳlarınıñ dibinden etiyle berāber keseler. Her ṭırnaḳlarıñ ayrı ayrı (18) ince bez ile eyüce ṣaralar. (Baʿde) bir ev içine ḳoyup ṭaşra çıḳarmayalar. (19) Yevmiye üç defʿa tāze ṣarı inek südün içireler. Ṣabāḥ ve öyle (20) ve aḫşam südden ġayrı bir şey yedirmeyeler. Ve'l-ḥāṣıl yemek (21) ve ṣu daḫı içirmeyeler ve ḳırḳ gün südden ġayrı bir şey yedirmeyeler. (22) Ḳırk günden ṣoñra çıḳaralar. Bir şey ḳalmaya Ḫüdānıñ iẕniyle.

(23) (Diger ʿilāc) eger yılanıñ şorbasın içse yāḫūd başdan (24) ve ḳuyrıġından kesüp gövdesin pişirüp yeseler cüẕẕām ʿilletinden (25) ḫalāṣ olur. Engerek yılanı, keẕālik yene, böylecedir. Ṣusuz

[439]

(1) yerden ṭutup bunı daḫı üst ṭarafindaki gibi ʿamel ideler, yiyeler. (2) (Faḳaṭ bir çölmek içine ḳoyup üzerine ṭuz ve bir miḳdār ṭuraḳ otı (3) ve bir miḳdār ḥavlicān ve biraz zeyt yaġı ve ṣu ḳoyalar, ḳaynadalar. (4) Ḳaynadup şorbasın yapup içireler ve etinden yedireler defʿ olur. (5) (Diger ʿilāc) timsāḥ balġamı ḳanından üç gün her günde üç dirhem (6) (yāḫūd) günde on iki dirhem yedireler. Andan ṣoñra (bir miṣḳāl) (7) yaġından erideler. Dögülmüş bir dirhem (kāfūrī) ḳarışdırup ḳaşına (8) ve kiprigine süreler. Ḳaş ve kibrik bitürür. Evvelki ola.

(9) Bāduşnām Bu Bir ʿilletdir Ki Yüzi Ḳızarır

(10) ve iki yanaḳları ḳırmızı olur ve bāṭnıcān rengi gibi olur. Ekṣeri (11) şarābı çoḳ içen kişide çoḳ olur. Baʿż şarāb içmeyen kişilerde de (12) olur. Aña da cüẕẕām dirler. ʿİlācı ḳan aldıralar ve eñseden ḥacāmet (13) ideler ve ibtidādan cüẕẕām ʿilācın ideler.

(14) Ṣıfatı Budur

(15) (Sināmekī) 7 dirhem ḳaynadup ṣuyuna 10 dirhem (fülūs-ı ḫıyārşenbe) (16) ḳatup içeler ve baʿż vaḳt sevdāyla ḫıyārşenber ezüp içireler, (17) fāʾide ider.

(18) (Diger kükürdi) yoġurd ile ḳarışdup yemek fāʾide ider ve biz tecrübe (19) itdik, ifāḳat buldı. Her gün iki dirhem miḳdārı yer idi. Sīnleri (20) seksān idi. Yatsuda bir uyur idi. Yigirmi gün devām idüp (21) bāduşnām ol kişiden zāʾil oldı (ammā) her kişi yemek olmaz. Zīrā (22) sarḫoş gibi ider. Ġāyet nāzik kişi yemeyeler. Bir de (baʿż şeylerden perhīz) (23) ideler. (Meṣelā) (ḳuru balıḳ) ve (mercimek) ve (ṣıġır eti) (ve keçi eti) (24) (ve ḳırva ot) ve (bādılcān) ve (ḳaz eti) ve (ṭavşan eti) ve (geyik (25) eti) ve (ṭuzlu nesne) ve (keskin) nesneler yemeyeler. Bāduşnām ʿilletine fāʾide (26) ider ve giderir ve (bevlde) olan ḳızıllıġa ve (kel başa) ve bedende

[440]

(1) olan yaramaz (temregüye) ve bedende ḳızıl cüẕẕām şekillü ve (yarıḳları) (2) ve (sevdā ʿilletlerine) fāʾide ider. Cümlesini defʿ ve refʿ ider. Ḥattā başı (3) kel olup saç ḳılları ziyāde sert ve çivi gibi olsa bu ẕikr (4) olacaḳ. Ġāyet aʿlā bir ʿilācdır. Ḳılları yumşadır ve dökülen ṣacları (5) bitürür ve güzel ider. Bu ʿilācıñ naẓīri yoḳdur. Eczāsı azdır. (6) Fāʾidesi çoḳdur ve fāʾidede ʿacāibdir.

(7) Ṣıfatı Budur

(8) (Rāsenic ṭaşı) 3 dirhem, (kebere) 3 dirhem, (zerdālü çekirdegi içi) (9) 3 dirhem, (ḫınnā) başparmaġı ucuyla bir ṭutam bu meẕkūrları ġāyet ṣarb (10) sirke ile ḳarışdurup üç gün ve üç gice terk oluna. Ḫamīrlene yaʿnī (11) ḫamīr gibi ola. (Eger sirkesi) kesilir ise tekrār bir miḳdār daḫı sirke (12) ḳoya. Tā kim merhem gibi ḳıvāma gele. (Baʿde) ḥammāma gireler, çoḳ ṭurmaya, hemān (13) ʿilācı vücūdunda olan ʿillet her ne ise üzerine sürüp çıḳa. (14) Üç gün üç gice ʿillet üzerinde o sürülen ʿilāc ṭura. (15) Üç günden ṣoñra taṭhīr ideler. Ḫüdā keremiyle bir şeyi ḳalmaz. Şāyed bir miḳdār (16) ʿilletden ḳalursa tekrār süreler. Lākin sirke ġāyet de keskin ola.

(17) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Ola Ki Yigirmi Dördünci Bāb Yaramaz

(18) Ve Zehirli Marażlarıñ Biri Daḫı Uskurpuṭdur

(19) (ve bu maraż) yeñi ẓuhūr iden marażlardandır. Eṭıbbā-ı İslāmiyūn kitāblarında (20) yoḳdur. Bu marażıñ sebebi zehirli ḫılṭ-ı sevdāvīdir ki cemīʿ bedene (21) yayılur ve māsārıḳā ṭamarlarında sedde olur. (ʿAlāmeti) budur ki marīż (22) ṣıḳılup gāhi nefesi ṭar olur ve bedeniniñ levni ḳaraya māʾil olur (23) ve baldırlarında oñulmaz yaraları olur ve dişiniñ etleri yenmekde ve ṭalaġı (24) şişmekde olur (ve gāhice) sıtması olur. Devri niẓāmsız yaʿnī (25) gāh her gün gelür ve gāh gün aşurı gelür ve gāh iki gün aşırı

[441]

(1) ṭutar. Bundan çoḳ yaramaz marażlar ḥāṣıl olur. (Meṣelā) ishāl gibi, (2) ṣarʿa gibi ve bu maraż ekṣeriyā Nemçe ve Flemenk ve Yemen ve Ḥicaz (3) ṭaraflarında çoḳ olur ve ġāyet muẓṭarib olur.

(4) Ve bu marażıñ (ʿalāmeti) ol emrde müşkildir ve āḫirinde mehlekedir. (ʿİlācı (5) olunmaz.) Ve'l-ḥāṣıl ʿilāc ḳabūl idici ise evvelā aḫlāṭ-ı sevdāvīyeyi (6) pişirici ve seddeleri açıcı edviyeler tertīb (baʿde) aḫlāṭı tenḳıye (7) eyleyici şerbetler vireler. (Baʿde) bāseliḳūn (yāḫūd) islimden ḳan alalar (8) (ve eger) (bevāsīr ḳanı) veyā ḥayż ḳanı ṭutulmuş olsa ayaḳda ṣāfin (9) ṭamarından ḳan alalar. (Baʿde) maṭbūḫ aṣvel vireler (veyāḫūd) hindibā (10) şerbeti (veyāḫūd) (besfāyic şerbeti) vireler. (Baʿde) müshilātdan (11) (maʿcūn-ı āmıḳ) fāʾide ider veyā (maʿcūn-ı senā) vireler veyāḫūd (12) bu müshili vireler. Bu maraża ḫāṣıyyetle fāʾide eyler, mücerrebdir.

(13) Maʿcūn Ṣıfatı Budur

(14) (Çalapa) (ve ḳırim ṭarṭır) her birinden birer dirhem (ve ḫardal toḫumı) (15) ve (tere toḫumı) her birinden üçer ḳıraṭ bunları dögüp sengencübīn ile (16) ḥabblar eyleyeler. Cümlesi bir şerbetdir. Tamām tenḳıye olduḳdan ṣoñra bu edviyeleri (17) istiʿmāl ideler ki bi'l-ḥāṣṣa fā'ide eyler.

(18) (Diger ʿilāc) (tāze ḫardal yapraġı) (ve tāze tere yapraġı) (ve turb (19) yapraġı) ve (māmīrān) (ve yılan yaṣdıġı) bunları alup cümlesini (20) ḳaynadup ṣuyunı şeker ile şerbet gibi idüp içireler.

(21) (Diger) (kibrīt ṣuyı) ve (zāc ṣuyı) yaʿnī rūḥı (limon (22) şerbetiyle içireler ve bu maṭbūḫ ġāyet mücerrebdir. (Bir ḳabża ḫardal yapraġı) (23) ve (ḳuzı ḳulaġı) bir ṭutam ve mā-i cübn 8 rıṭl. Bunları ḳaynadup (24) ṣuyundan altmış dirhem içireler.

(25) Ve Bu Sefūf Ġāyet Mücerrebdir

(26) (Ḥardal toḫumı 4 dirhem, (dārçīn) ve (besbāye) ve (ḳaranfil) her birinden

[442]

(1) birer dirhem her ṣabāḥ iki üç dirhem vireler. (Ṣaparna) ve (çūp (2) çīnī) ve (peyġamber aġacı) bunları ḳaynadup ve içirüp derledeler (3) ve (tiryāḳ) ve (meṣrediṭus) ve (cevāhir maʿcūnı) bu ʿillete ġāyet nāfiʿdir (4) ve zehirli marażlardan birisi daḫı belikādır.

(5) Ey Aḫillā' Maʿlūm-ı şerīfiñiz ola ki zehirli marażlardan birisi daḫı belīkādır.

(6) Ve bu maraż daḫı yeñi ẓuhūr iden marażlardandır. Eṭıbbā-ı İslāmiyūn kitāblarında (7) yoḳdur ve bu maraż ibtidā Redüs diyārında ẓāhir oldı ve (bu marażıñ (8) sebebi) ḳanıñ ve aḫlāṭıñ fesādındandır ve çoḳ zamān anadan ve babadan (9) mīrāṯ ḳalur. ʿAlāmetleri ṣaçları ġalīẓ olur. Birbiriyle bükilüp (10) dolaşıḳ olur. (Eger) ol ḳılları keseler, andan ṣulu ḳan aḳup (11) diñmez. Ḥattā ölünceye degin aḳar. (Eger) ol zehirli fāsid mādde bedene (12) yapılursa bedende ziyāde yaramaz marażlar ẓuhūr eyler (ve eger) başa (13) var ise başda şiş olur ve (eger) siñirlere dökülürse felīc (14) olur ve laḳve ve teşennüc gibi marażlar ʿārıż olur (ve eger) ṭamarlara (15) dökülür ise cigerde ve ṭalaḳda şiş olur ve sūʿi'l-ḳınye (16) marażı peydā olur.

(17) Ve Eger Ṭabīʿat Ḳuvvetde Olursa Māddei Ṭaşra Def' İderse Bedende

(18) Yaramaz Çıbanlar Ḥāṣıl Olur

(19) ve dimişlerdir ki (eger) bu maraż ṣāḥibiniñ ṭırnaġı uzanup ḳırarsa (20) ve keçiboynuzı gibi olursa ol kimesne ol marażdan ḫalāṣ olmaz. (21) Bu marażıñ ibtidāsında ʿilāc olmaz ve āḫirinde daḫı ʿilāc mümkün (22) degildir. (El-ḥāṣıl) bu marażıñ ʿilācın mübāşeret olunduḳda evvelā (23) melyenāt ile ṭabīʿatı telyīn eyleyeler. (Baʿde) maʿcūn-ı mübārek ile (veyāḫūd) (24) (ḳurṭum maʿcūnı ile) ve (yāḫūd) ḳırim ṭarṭır ve (yā sināmekī) ve (şāhtere) (25) şerbetiniñ müdebberesiyle içüreler ve bu sefūf bu maraża pānzehir gibidir.

[443]

(1) Ṣıfat-ı Sefūf Budur

(2) (Benefşir köki) yaʿnī (göksüsen köki) ve (ḫardal toḫumı) ve (egir (3) otı) ve (ṣu teresi toḫumı) ve (zaġferān) her birinden bir danek, (dārçīn) (4) bir dirhem, (ḳırim ṭarṭır) iki dirhem. Bunları dögüp eleyüp birbirine (5) ḳarışdurup sefūf eyleyüp her ṣabāḥ birer dirhem ḳadar istiʿmāl eyleyeler (6) ve (ḳırmız maʿcūnı), (cevāhir maʿcūnı) bu maraża ġāyet nāfiʿdir ve (kirpi eti) (7) yemek daḫı bu maraża ġāyet nāfiʿdir ve nefʿi mücerrebdir (ve bu marażıñ) (8) bāḳī ʿilācları uskurpuṭ ʿilācları gibidir. Mürācaʿat oluna.

(9) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Ola Ki Yigirmi Dördinci

(10) Bāb Bedende Ẓuhūr İden Marażlarıñ ʿİlācını

(11) beyān ider. (Gicik) ve (uyuz) ve (temrekür) ve (ḳurdaşeni) gibi (12) şeyleri ki buña Türkce ḳurdaşeni dirler. Bu bir marażdır ki insānıñ (13) bedeninde defʿaten çıḳar ḳızıl olur. Baḳla gibi daḫı ḳızıl ḳabarır ve ġāyet (14) gicüşür. (Bunuñ sebebi) issi buḫārdır. Ḥiddetli ṣafrāvī ḳandan olur. (15) (Yā sevdāvī) ḳandan yā (ṭuzlı balġamdan) ḥāṣıl olur. Ḳandan (16) olanıñ ekṣeri ṣabāḥlarda olur (ve sevdādan olanıñ ẓuhūrı (17) gün āḫirinde olur ve (ṭuzlu balġamdan) olan gece ile ẓuhūr (18) eyler ve bu marażlarıñ (baʿżısı) mümted olur. Beş ay gitmez. (19) Ḫuṣūṣā māddesi balġamī olur ve (ya sevdāvī) olur. Çoḳ zamān gitmez. (20) (El-ʿilāc) evvelā ḳan alalar ve ṣafrāyı sürdüreler ve rāvend ile (21) helīlecāt ile ve (ṣafrānıñ) ḥiddetini teskīn eyleyeler. Ḳoruḳ şerbetiyle (22) ve müstaḥlebü'n-nedver ile ve mā-i cübn vireler (ve eger māddesi) ġalīẓ sevdāvī (23) olursa ve (yāḫūd) (ṭuzlu balġam) olursa (aftimūnı) (24) (māʿ-i cübn) ile vireler ve (yā āmıḳ maʿcūnı) ve (şāhtereniñ müdebber şerbetinden) (25) tekrār tekrār vireler (ve eger) bunlardan gitmez ise lisān-

ı s̲evr (26) ve hindibā şerbetlerinden iʿtidāle getüreler vireler ve (eger) bunlardan da gitmez ise

[444]

(1) ise (ṣaparina) ve (çūp çīnīyi) (arpa) ṣuyuyla içireler (2) ve terledeler. (Perhīzi) (ekşi) ve (ṭuzlı) ve (başdırma) ve (peynir) (3) yemeyeler ve (marul) ile (semiz ot) ile piliçi bişirüp ve ṣuya (4) limon ṣuyı ḳatup içeler. Bi'l-ḥāṣṣa nāfiʿdir ve nāfiʿ olanlardan (gelincik (5) çiçek) ḳaynadup ṣuyunı içmekdir. Ḫāṣıyyetle nāfiʿdir.

(6) (Gicik) ve (ṭuzlu balġam) bunlarıñ sebeb-i ẓāhirisi ḳanıñ fesādıdır (7) (yāḫūd) yanmış ṣafrā ve (yā sevdā) ve (yāḫūd) (ṭuzlı balġamdır.) (8) Bu daḫı iki nevʿdir.

(9) Evvelā Maʿlūm Ola Ki Bunuñ ʿilācı Ġıdālardır

(10) Iṣlāḥ İdüp Ṭuzlı Ve Ekşilerden Perhīz İdeler

(11) (Baʿde) melyen şerbetler vireler. (Me̲selā) (sinemeki) ve (diyāḳatiliḳūn) gibi (12) ve birḳaç kere ḳan alalar ḳuvvetine göre. (Baʿde) aḫlāṭı pişirici şeyler (13) vireler. (Eger ṣulu ise) (hindibā şerbeti) ve (hemīl şerbeti) (14) ve (baldırıḳara) ve (buyan köki) ve (ṣāṣferās) bunlarıñ maṭbūḫunı (15) vireler. (Baʿde) müshil vireler. (Ġārīḳūn) ve (rāvend) ve sināmekī ile) (16) müshil vireler münāsibdir (ve eger) ḳuru ise (lisān-ı s̲evr şerbeti) (17) ve (şāhtere şerbeti) ve (benefşe şerbeti) vireler (ammā) (amıḳ maʿcūnı) (18) ve (şāhtere şerbeti) ve (şāhtere ḥabbı) gicik ḫastalığına (gerek ḳurı) (19) ve (gerek ṣulu) olsun nāfiʿdir ve (ṭuzlu balġama) daḫı nāfiʿdir (20) ve (māʿ-i cübni) (gül-i mükerrer) şerbetiyle ve şāhtere şerbetiyle tekrār tekrār (21) istiʿmāl ideler. Tamām tenḳıye itdikden ṣoñra ṭaşradan ṭılālar süreler. (22) Bu merhem (cerebe) ve (ṭuzlı balġama) fā'ide ider.

(23) Ṣıfatı Ve Tertībi Budur

(24) (Lābṭa ṣuyı) ve (andız ʿuṣāresi), (limon ṣuyı) her birinden (25) on ikişer dirhem, terementi on altı dirhem, (mürdesenk) sekiz dirhem, (26) (üstübec) dört dirhem, (ṭuz) bir dirhem, kifāyet miḳdārı (gül yaġıyla)

[445]

(1) merhem eyleyüp bedenine süreler. (Ṭılāʿ-ı āḫir) (terementi) 8 dirhem, (2) gül ṣuyuyla yıḳayalar ve (turunc ṣuyı) 6 dirhem (ve yumurṭa ṣarısı) (3) bir dāne, (sāde yaġı) ve (gül yaġı) kifāyet ḳadar olur. Merhem eyleyüp (4) ṭılā eleyeler.

(5) (Ṭılāʿ-ı āḫir), (terementi) 32 dirhem, (kibrīt) 4 dirhem, (andız) (6) ve (mıḳnaṭıs) her birinden yarım dirhem, (melḥ-i enderāni) 3 dirhem, (şab) (7) 2 dirhem, (mürdesenk) 2 dirhem (ve üstübec) 2 dirhem, (iki dāne yumurṭa) (8) ṣarısıyla ve kifāyet miḳdārı (sirke ile) ve gül yaġıyla merhem eyleyüp (9) ṭılāʿ eyleyeler, nāfiʿdir.

(10) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Ola Ki Yigirmi Beşinci Bāb

(11) Giçik Ve Uyuz Beyānında Olıcıdır

(12) ve bu uyuz ʿilleti iki nevʿ üzre olıcıdır. (Birisi) balġam ruṭūbetinden (13) gelüp ṣulanır (ve birisi) daḫı balġamıñ yubūsetinden olup ḳumlanur. (14) (Eger elde) ve ayaḳlar ve parmaḳlar aralarında olursa ṣıcaḳ ṣuya (15) (Ṭuz ḳatup gicik olan ʿuẕvını ṭuzlu olan ṣu içine (16) bir ḥayli müddet buraġup ḳala ve ṭura. İki üç defʿa bu üslūp üzre (17) ʿamel ide defʿ olur.

(18) (Diger gicik içün ʿilāc) (acı inek yaġı) 100 dirhem (veyāḫūd (19) rumī) 50 dirhem (ve kükürd) 50 dirhem cevizi dögüp (20) (çiriş gibi ola ve kükürd daḫı dögüp yaġa ḳatup böyle ḳaynaya. (21) Tā kim zeytūnī bir renk kesb ider. Ateşden indirüp ṣoġuyuncaya ḳadar (22) ḳarışdurasın. (Baʿde ʿalīlü'r-reyn) issi ṣu ile ve ṣābūn ile (23) eyüce yıḳaya. Ṣuyunı sile (baʿde) ateşe ḳarşu şu tertīb olunan (24) merhemi ellerine ve ḳollarına ve bileklerine eyüce ova ova süre. Her ḳanġı (25) maḥalinde var ise sür. Yufḳa maḥallerine sürmeye. Ellerin iki budı arasından (26) gidermeye daḫı üç günden ṣoñra ḥammāma gire, yıḳana. Bi-iẕn-i Ḫüdā defʿ (27) ola gide.

[446]

(1) (Diger ʿilāc) (ṣarı zernīḫ) 5 dirhem ve (ḥācılar kükürdi) (2) 5 dirhem, (zerdeçūb) 5 dirhem ve (zāc) yaʿnī ḳara boya 5 dirhem, (3) (acı zeyt yaġı) 40 dirhem. Bunları eyüce dögüp (zeyt yaġı) (4) içine ḳarışdurup ateş üzerinde eyüce ḳaynadup merhem idüp (5) üç gün ṭura. (Baʿde) ḥammāma gidüp yāḫūd bir issi maḥalde yıḳana. (6) Şāyed eṣeri ḳalursa bir daḫı süreler defʿ ola.

(7) (Diger gicige ʿilāc) (Acı zeyt yaġı) 50 dirhem, (semmü'l-fār) yaʿnī (8) sıcan otı yarım dirhem birbirine ḳatup süreler. İki üç defʿa sürüp (9) iki üç gün ṭura defʿ ola.

(10) (Diger gicik içün ʿilāc) (acı inek yaġı) 15 dirhem, (acı zeyt (11) yaġı) 12 dirhem, (güherçile) 10 dirhem, (kükürt) 12 dirhem, (12) (ṭuz) 10 dirhem, (cevz-i rumī) altı ʿaded bunları güzelce (13) bir yere cemʿ eyleyüp yaġları birbirine ḳatup āteş üzerine ḳoyup cümle (14) eczāları daḫı yaġlara ḳatup bir miḳdār ateş üzerinde ḳaynadup indirüp (15) ṣoġuyuncaya ḳadar ḳarışdırup ilişdürüp aʿlā bir merhem alur (baʿde) (16) (gicik olan yerlere) eyüce ova ova süreler. Üç gün üç (17) gice ṭura. Tekrār tekrār süreler. ʿİnāyeti Ḥaḳḳla eṣer ḳalmaya, mücerreb (18) ʿilācdır.

(19) (Diger) Ṣoġanı sirke ile ḳavırsa ḥammāmda tenine sürse gicigi (20) zāʾil olur.

(21) (Diger ʿilāc) Ḳara çalınıñ köküni ḳaynadup ḳaṭrān gibi olur. (Baʿde) (22) alup vücūduna birḳac defʿa sürseler ʿināyet-i Ḥaḳḳla eṣer ider ve (ḳara çalınıñ (23) toḫumunı) felūri gibidir. Anıñ içinde olan çekirdegini üç gün üçer (24) dāne yudsa uyuzdan ḳurṭula.

(25) Diger Mücerrebimiz Olan Merhem Ṣıfatı Budur

(26) (Ṣarı inek yaġı) 200 dirhem, (selmen) 6 dirhem, (jiva) 6 dirhem

[447]

(1) ol emrde zanbaḳ ile selmeni bir ḳaba ḳoyup ve bir ḳaşıḳ yaġ ḳoyup (2) ḳarışdırup jiva eṣeri ḳalmaya. (Baʿde) yaġdan bir ḳaşıḳ ḳoyup ilişdüreler, (3) ḳarışdurdukça aḳ alur. Tamām yaġı yedire, bir güzel melhem olur. Bir yerde ḥıfẓ (4) idüp vaḳt-i ḥācetde ʿalīl ḥammāma gidüp eyüce yıḳanup baʿde gelüp (5) yatacagı vaḳt ateşe ḳarşu ellerine ve bileklerine ve ḳanġı maḥalde var ise (6) ġāyet vaḳt üzre süreler. İki üç defʿa ider defʿ ola, (7) mücerrebdir.

(8) Ey Aḫillāʾ Maʿlūmuñuz Ola Ki Gicik İçün ʿilāc Ve Merhem Budur

(9) (Güherçile) 7 dirhem, (kükürt) 7 dirhem, (nişādır) 8 dirhem. (10) Bu eczāları havanda güzelce dögüp eleyüp 20 dirhem acı zeyt (11) yaġıyla ḳarışdurup (baʿde) ḥammāma girüp eyüce yıḳanup (baʿde) (12) çıḳacaḳ vaḳt ova ova eyüce sürünüp giyinüp gele. Bi-iẕn-i Ḫüdā (13) defʿ ola. (Şāyet gitmez ise) bir daḫı sürüne.

(14) (Diger ʿilāc) Gicik ve ṭuzlu balġam içün bir miḳdār (arpa unı) (ve ḳarġa (15) dülegi köküni) dögüp ṣuyun alup (arpa unun) ḳarışdurup noḫūd (16) ḳadar ḥabblar idüp aḫşam ve ṣabāḥ ac ḳarnına ikişer dāne yudalar. (17) Bi-iẕni'llāhi Teʿālā defʿ ola (ammā ekşi ve ṭuzluya) ṣabr ider.

(18) (Diger ʿilāc) (kükürd) 300 dirhem, (jiva) 96 dirhem, (sıçan (19) otı) 6 dirhem, (jiva oldurup) bu eczāları kifāyet miḳdārı acı (20) zeyt yaġıyla ḳarışdurup melhem idüp gicik olan kimesne ḥammāma girüp (21) derledikce (gicik) olan yerlerini eyüce ḳaşıyup ḳanada ve ḥammāmdan ṣoñra (22) tāze iken bu merhemi eyüce sürüp üç gün ṭura. Üç günden (23) ṣoñra yine ḥammāma girüp yıḳayup temiz ideler. Gicikden aṣlā eṯer ḳalmaya. (24) Şāyed bir eṯer ḳalursa bir daḫı süreler. Bi-iẕn-i Ḫüdā defʿ olur. Bu meẕkūr (25) merhem yigirmi kişiyi mütecāviz tecrübe olundı.

[448]

(1) (Diger melhem) (defne yaġı) 50 dirhem (ve jiva) 50 dirhem (2) ve (kükürt) 25 dirhem, defne yaġıyla jivayı havanda ḳoyup (3) sürte sürte havan içinde oldurup kükürdi daḫı eyüce dögüp (4) bir yerde ḳarışdurup bir güzel melhem olur. Gicigi olan ẕāt bālāda (5) olunan taʿrīf üzre ḥammāma gide yāḫūd issi bir maḥalde yıḳana. (Baʿde) (6) sürüne eli āḫire. (Lākin) jivayı oldururken defne yaġından sekiz dirhem ḳadar (7) ḳoyup bāḳiyesini ṣoñra ḳoya.

(8) (Diger mücerreb merhem) (kükürd) 25 dirhem saḥḳ olunup ince (9) elekden eleyüp 33 dirhem acı sā yaġ ile yāḫūd türte ile (10) ḳarışdurup merhem idüp ayaza ḳoyup ṣabāḥa ḳadar ṭura. (Baʿde) (11) gicige muḥkem ṣābūn ile veyā gül ṣuyı ile yuyup ḳızıl et (12) idüp ṣoñra bu merhemi süreler. Üç dört defʿa bu vechle ideler. (13) ʿİnāyet-i Ḥaḳḳla defʿ ola.

(14) (Diger gicik içün ʿilāc) (ḳara boya) 15 dirhem, (kükürt) 15 dirhem, (15) (şab) 10 dirhem, (jiva) 1 dirhem. Bunları dögüp ve jiva (16) oldurup cümlesin birbirine ḳatup kefāf miḳdārı acı sā yaġıyla (17) merhem idüp ḥammāma gidüp gicigi muḥkem yıḳayup ḳızıl et idüp (18) bu merhemi ḥammāmda gicik üzerine süreler. Yigirmi dört sāʿat ṭura. (19) Baʿde yıḳaya tekrār bir daḫı süreler. Gicikden eṯer ḳalmaya.

(20) (Diger giçik) içün ʿilāc (kükürd) 2 dirhem, (güherçile) 6 (21) dirhem, (jiva) 6 dirhem. Eger ziyāde yanmaḳ isterlerse eczāları onar (22) dirhem ṭutarlar. Her ne miḳdār isterler ise ḳıyās üzerine vezn ideler. (23) (Kükürd ile) (güherçileyi) yumşaḳ dögüp ṣoñra jivayı (24) oldurup cümlesin acı yaġa yāḫūd ḳuyruḳ yaġıyla ḳarışdurup (25) merhem idüp ḥammāma gidüp (gicigi) eyüce yıḳayup ḥammāmdan (26) çıḳup bu merhemi eyüce süreler (ammā) ḥayālarına ve nāzik maḥallerine sürmeyeler. (27) Ṣaḳınalar ve üç gün ṭura ve dördünci gün yine ḥammāma gidüp

[449]

(1) yıḳanalar. (Şāyed) birde defʿ olmazsa iki üç defʿa minvāl-i meẕkūr üzre (2) istiʿmāl ve ʿamel ide. ʿİnāyet-i Ḥaḳḳla defʿ olur.

(3) (Diger gicik içün) (5 kükürt), (4 ve şab), (3 ve bāñ toḫumı). (4) Bu üc edviyeyi ayrı ayrı dögüp birbirine ḳatup (5) acı zeyt yaġıyla yāḫūd ḳuyruḳ yaġıyla ḳarışdurup merhem idüp (6) elleri ve ayaḳları ve parmaḳları aralarına ve her ḳanġı maḥalde var ise eyüce (7) sürüp yatalar. Birḳaç defʿa böylece ʿamel ideler (ammā) üc günde (8) bir süre. Ṣoñra ḥammāma gideler. Gicikden eṣer ḳalmaya.

(9) (Diger ʿilāc) lābada köküni muḥkem dögüp bir miḳdār yoġurd ḳarışdurup (10) minvāl-i meşrūḥ üzre giçik üzerine tekrār-be-tekrār süreler, teʾṯīr ider. (11) Hem (diger gicik içün) (bögrek yaġı) bir miḳdār şarābla muḥkem (12) ḳaynadup indirüp ṣoġudalar. Üzerine gülān yaġı alup (13) bir miḳdārın içe ve bir miḳdārın daḫı kükürdi içine eleyüp ol yaġa (14) ḳatup ḥammāma gidüp ol kükürd ḳatılan yaġı baʿdeʾt-taṯhīr vücūduna (15) eyüce ova ova süreler. fāʾidesi ol gün müşāhede olunur.

(16) (Diger gicik içün ʿilāc) (jengār) 1 dirhem, (4 kükürd), (jiva) (17) 2 dirhem, (30 defne yaġı), (sıçan otı) 1 dirhem. Bu cümleʾ saḥḳ (18) idüp defne yaġıyla ḳarışdurup giçigi eyüce yıḳayup ḥammāmda (19) minvāl-i meẕkūr üzre istiʿmāl ideler. (Diger merhem) 10 (cevz içi), (20) 3 (kükürd), 2 (jiva) cevz içi ile jiva oldurup kükürd (21) dögüp cümlesini ḳarışdurup (baʿde) ḳuyruḳ yaġına ḳarışdurup (22) güzelce bir merhem olur. Ḥammāma gidüp eyüce yıḳanup eyüce kīse (23) sürünüp (baʿde) silinüp bu merhemi yuḳarularda ẕikr olunan tertīb (24) üzre eyüce birḳaç defʿa sürüne. Her sürüṅdükde üç gün üç (25) gice ṭura. Bi-iẕn-i Ḫüdā defʿ ola.

(26) (Diger giçik içün) (aḳ neft) 3 dirhem, (ṣarı zernīḫ) 7 dirhem, (27) (nişāṭır) 1 dirhem, (eflāk ṭuzı) 1 dirhem. Bu cümleʾ ayrı ayrı

[450]

(1) dögüp eleyüp ve daḫı (jiva) 3 dirhem, (şırulıġın) 5 dirhem içine (2) meẕkūr eczāları āheste āheste bişüreler. Bir güzel merhem (3) olur. Bālāda ẕikr olundıġı gibi bileklerine, parmaḳları aralarına her ne (4) maḥalde olursa olsun süreler. Birḳaç defʿa ʿamel ideler defʿ ola. (5) Bi-iẕn-i Ḫüdā mücerrebdir. (Diger ʿilāc) ve çıbanlarıñ

taʿrīfleri ve yaralarıñ (6) renkleri ve ne eşkāl kesb idüp ʿilācı ne güne olacaġını şānı (7) zādeden bu maḥalde bir miḳdār beyān olundı.

(8) Diger uyuz ve giçik içün tertīb ʿilāc (tefne yaġı) 10 dirhem, (ḳara (9) günlük yaġı) 10 dirhem, (maġrib ṭopraġı) 10 dirhem, (kükürd çiçegi) (10) 20 dirhem, (revġan-ı zeytūn) bir miḳdār, (ardıç ḳaṭrānı) 5 dirhem ve bir ʿaded (11) (ekşi limon) bu meẕkūrāt güzelce birbirine ḳarışdırılup minvāl-i meẕkūr (12) üzre uyuz ve giçilik olan maḥallere sürile, mücerrebdir.

(13) (Uyuz bir müstekreh) ve (mümted) ve (sarı bir maraż-ı cildīdir ki ekṣeriyā (14) ellerden başlayup parmaḳlarda ḥarāfetlü ve ḥakkāk bir mādde-i māʿye ile memlū, biraz (15) küçük sivilciler ẓāhir ve şöyle bir rāḥatsızlıga bāʿiṯ olurlar ki (16) ḳaşınmadan ġāyet rāḥatsız var. Āmm idemez ve (bedeniñ) ekṣeri mütenevīʿ (17) maḥallerinde ẓuhūr ider. İnsan ʿale'd-devām rāḫatsız olur ve baʿż (18) kere bedeniñ cümlesini aṭa ider.

(19) Ekṣeriyā Bu Cānānlar

(20) ʿamıḳ (yāḫūd) ʿazīz cānānlara mübeddel olur. (Ekṣeri) üzeri (21) ḳabuḳlanır. Bu çıbanlar ne ḳadar ziyāde ʿumḳa ṭoġrı leẕʿ ve nüfuẕ iderlerse (22) ol ḳadar telāş ziyāde olur ve gicelerde ḥarāret ve rāḥatsızlık (23) ve uyḳusuzluġa bāʿiṯ olur ve (ḳabarcıḳlarıñ) (yāḫūd) ḳabuḳlarıñ (24) aralarındaki deri baʿż kere bir ṣūretde gerilür ki iltihāblanup ḳızarır. (25) Ol zamān marīż aṭeşden şekvā ider.

[451]

(1) Diger Bir Nevʿ Uyuz Daḫı Evvelki Gibi Sāridir

(2) Berāber Yatmaḳ Ve Gömlegini Giymek Cāʾiz Degildir

(3) Sāri bir ʿilletdir. (Eger) marīżde ḥarāret ve aṭeş var ise (4) ve beniż ḥamvī ve cildi gergin ve iltihāblı ise marīże bu ʿilācı tedāvī (5) ideler. (Ayrıḳ köki) 16 dirhem, (ḳuzı ḳulaġı köki) 4 (6) dirhem ṭoġrayup yetecek ḳadar ṣu ile yarım sāʿat ḳaynadalar ve süzüp (7) (196) dirhemine yıḳanmış (güherçile) 1 dirhem, (ribās şurubı) (8) 16 dirhem żamm idüp her iki sāʿatde bir fincān istiʿmāl ideler. (9) (Diger ʿilāc) yıḳanmış (güherçile) 1 dirhem, (aġac mürveri çiçegi (10) murabbāsı) 24 dirhem. Bunları ḳarışdurup günde dört defʿa (11) andan birer ḳaşıḳ istiʿmāl idüp üzerine aġac mürveri çiçegi ile (12) ebegümeci yapraġından birer ḳabża alup ḳaynadup ṣuyundan bir (13)

yā iki fincān içeler. ʿİnāyet-i Ḥaḳḳla defʿ olur. Bu ʿilāca ḥarāreti (14) ḳaṭʿ oluncaya ḳadar devām ideler.

(15) Baʿż Kere Daḫı Ḳabuḳlar Yabışmaḳla Gerçi Ḥarāret

(16) Ve Ḥummā Ḳaṭʿ Olup Lākin Ḳabuḳlarıñ Altında Olan

(17) Maḥbūs mādde-i ḥarīfe dāʾimā leẕʿ iderek marīże taḥammül-güdāẕ ḥırḳat (18) ve eziyet virir. Bu ṣūretde şu şerbetler ile ve şu ʿilācları yapalar. (19) (Tertīb-i şerbet budur) bir dana köki (yaʿnī ṭul ʿavret yabraġı köki) (20) 48 dirhem, (meyān köki) 8 dirhem ṭoġranup ḳaynadup (21) ṣoġudup ayaża ḳoyup sāʿatde iki üç fincān içeler. (22) Çoḳ fāʾidesini daḫı görürler.

(23) (Ve şu ʿilācları vireler sāde (sirkencübīn) 13 dirhem, (ḫaşḫāş (24) şurubı) 16 dirhem ḳarışdurup andan biʾd-defaʿāt bir küçük ḳaşıḳla (25) istiʿmāl oluna. (Şu şerbet) daḫı ziyādesiyle ḳanı taṭhīr ider. (Şerbet (26) budur) her gün (südi) (ḳırım ṭarṭır ile) kesdirüp yeşile

[452]

(1) māʾil ṣuyun içeler ve devām ideler. (Diger ʿilāc gicik içün) (2) bir pāre bez içine ve bir miḳdār (ṭuz) (ve keler yaġını) içinde (3) muḥkem ḫılṭ idüp ḥammāma gidüp (uyuz) ve (gicik) olan (4) kişi eyüce yıḳandıḳdan ṣoñra eyüce süre. Üc gün ṭura. (5) Tekrār-be-tekrār sürüne. Bir eser uyuzdan ḳalmaz.

(6) Ey Aḫillāʾ Maʿlūmuñuz Ola Ki Meşeli Ve Naẕīri

(7) Bulunmayan Bir Güzel Ḥabbdır Ġāyet Diḳḳat Lāzımdır

(8) ve her ne ḳadar uyuz ve (gicik) olursa şifā bulur. Ġaflet (9) olunmaya. (Ṣıfat-ı tertībi budur) ne yaġlamak ve ne tütsi lāzımdır. (10) Hemān perhīz ideler. (Frengi) ve (gicik) zaḥmetlerine birebirdir. (11) ʿAmeli budur, istiʿmāl oluna sināmekī 10 dirhem, (zerāvend-i çīnī) (12) 10 dirhem (ve günlük) 10, (üsḫudüs) 8 dirhem, (saḳmūnyā) (13) 8 dirhem (ve çindibi) 8 dirhem, (dester) 8 dirhem (ve selmen) 8 dirhem (14) (ve zībaḳ) 8 dirhem ve (kükürd) 8 dirhem (ve barut) 8 dirhem (15) ve (nişādır) mükerrer 8, (zāc ḳabrisi) 5 dirhem (ve maṣṭakī) (16) 5 dirhem ve (fülfül-i ebyaż) mükerrer 5 dirhem (ve isfidāc) 5 dirhem (17) ve (ḥabbü's-sevdā) 10 dirhem, (żamġ-ı arabī) 15 dirhem, (şaḫm-ı ḫanẓal) (18) 8 dirhem. Bu cümleʾ saḥḳ idüp

yumurṭa aġıyla yoġurup (19) fülfül miṣāli ḥabblar idüp ṣabāḥ aḫşam dirhem miḳdārı ve (yāḫūd) (20) ikişer dāne istiʿmāl ideler. Ziyāde teʾṣīri görilür. Mücerrebdir.

(21) Oñulmaz Yaralara Diger Merhem Tertībi Budur

(22) (Acı zeyt yaġı) 4 dirhem ve (şab) 3 dirhem (ve bal) 3 dirhem. (23) Bunları birbirine ḳatup merhem idüp yaralara birḳac defʿa ṭılāʿ (24) ideler. (Diger ʿilāc) (rasṭıḳ ṭaşı) 3 dirhem, (çam ṣaḳızı)

[453]

(1) 3 dirhem, (ṭuz), (mersīn yapraġı) 2 dirhem, (mum) 2 dirhem, (2) (rūġan-ı sāde) 10. Bu cümleyi ḳarışdurup bir güzel merhem idüp (3) bir güzel merhem idüp oñulmaz yaralara birḳac defʿa üstüne sürüp (4) keraṣla temüzleyüp yine uralar, şifā bula. Mücerrebdir.

(5) (Diger gicik içün ʿilāc) (ḫaşḫāş toḫumı) 30 dirhem, (sirke (6) ile) merhem gibi oluncaya ḳadar dögüp baʿde ḥammāma gidüp (7) eyüce vücūdını ova ova kīse ile yıḳayup ḳızıl et ola. (8) (Baʿde) ol ʿilācı eyüce sürte. (Baʿde) bir sāʿat ḳadar ḥammām (9) içinde otura. Ṣoñra birḳac ṭas ṣu döküp eṣeri ḳalmaz. (10) Şāyed eṣeri ḳalur ise bir daḫı yapa. ʿİnāyet-i Ḥaḳḳla eṣer ḳalmaz.

(11) (Diger uyuz içün ʿilāc) (terementi) 15 dirhem, (ṣoġuḳ ṣu (12) ile parmaḳ ucuyla ḳarışdıra. Üç defʿa yıḳayup ve ṣuyun (13) süzüp (baʿde) yumurṭa aġını üzerine ḳoyup bir ḳaşıḳ ṣapıyla vāfir (14) ḳarışdurup ziyāde köpüklenür. Ol zamān içine dögülmüş iki dirhem (15) selīmāni ḳatup ḳarışdıralar ki köpügi gide. Ol vaḳt bir dirhem (16) (zeyt yaġı) ḳoyup yine ḳarışdıra. Bir güzel merhem olur. Cümle (17) bedenine aḫşamdan süre (baʿde) ṣabāḥdan ḥammāma gire. Bir ṣābūn (18) sürünüp çıḳa, bir şey ḳalmaz. Şāyed ḳalursa bir daḫı bir sürüne. (19) ʿİnāyet-i Ḥaḳḳla bir eṣer ḳalmaz. Tecrübe olunmuşdur. Ġaflet olunmaya.

(20) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Ola Ki Yigirmi Altıncı Bāb Baraṣ Ve Behaḳ

(21) Beyānında Olıcıdır

(22) (Bu baraṣ ʿilleti) birḳac dürlü olur. (Siyāhı olur) (ve beyāżı

[454]

(1) olur.) (Baraṣ ile behaḳıñ farḳı) behaḳıñ māddesi ve ḥāl-i keyfiyeti deridedir (2) ve bedeniñ ẓāhirinde ve ṭaşrasında olur (ammā baraṣ) bedeniñ içinde (3) olur. Yaʿnī deriniñ içinde olur. (Buña ʿilāc) evvelā aḫlāṭı (4) bişirici şeyler ile mizācını iʿtidāle getüreler ve miʿdesine ve cigerlerine (5) ḳuvvet vireler.

(6) Maʿlūm Ola Ki Ammā Beyāż Baraṣda Ve Beyāż Behaḳda Ḳan Almayalar

(7) Ammā Müshil Vireler

(8) (Mecūḳān) (ve türbid) (ve ġārīḳūn) (ve ḥanẓal) gibi şerbetler ile müshil (9) vireler. (Baʿde) ẓāhirinde ḳan çekici edviyeler ile ṭılā eyleyeler. (10) (Ferfiyūn) gibi (ve ḳarġadülegi köki) gibi (ve acıbādem) (ve ʿāḳır (11) ḳarḥā) (ve kibrīt) (ve naṭrūn.) Bunlardan her ḳanġısı bulunur ise sirke (12) ile (veyāḫūd) lābṭa ṣuyuyla (veyāḫūd) limon ṣuyuyla ḳarışdurup (13) ṭılā eyleyeler. (Baraṣa) bir mücerreb devā vardır ki naẓīri yoḳdur. (Bir miḳdār (14) aṭne balı, bir buçuḳ dirhem (ʿūdü'l-ḳahr ile) dögüp (bal ile) (15) ḳarışdurup yedireler. (Baʿde) ol baraṣ yerlerini açup güneşe ḳarşı (16) oturup iki sāʿat ḳadar güneşde dura. Tā ki terleye, ol baraṣ (17) yerleri fisḳa fisḳa ḳabararaḳ ve ṣarı ṣular aḳar. Ol maraż defʿ olur. (18) (Baʿżılarından) bir iki kere yedirmekle gider (ve baʿżılarına) çoḳ zamān (19) yedirmek gerek. Ḥattā defʿ ola. (El-ḥāṣıl ʿilāc) māddeye göredir. Lākin (20) bunı istiʿmālde günler ġāyet issi olmaḳ gerekdir. Oturdıġı vaḳt terleye (21) (ve ḳara behaḳa) (ḫardal ile) (ṣābūn) süreler (daḫı diger bir taʿbīr ile) (22) ıṭrilāl-i ricl-i cerād ve ricl-i ġurāb daḫı dirler. Ḫalāl toḫumıdır. (23) Bu ota ḳuzġun ayaġı dirler. Her vechle ṭuraḳ otuna beñzer. Alā bu ḳadar (24) vardır ki bunuñ çiçegi aḳ olur. Mizācı issidir ve ḳurıdır. İstiʿmāl (25) olunan toḫumıdır. (Behaḳıñ her nevʿini) (ve baraṣı) daḫı defʿ ider. İçmekle (26) ṣūreti budur ki (bir dirhemine) rubʿ dirhem (ʿāḳır-ı ḳarḥā) ile yumşaḳ

[455]

(1) dögeler. Yetecek ḳadar bal ḳatalar. (Behaḳı) (yā baraṣı) olan kişi yatsa (2) güneşe ḳarşu otursa iki sāʿate dek zaḥmeti olan yerleri yarıla, (3) ṣuları aḳa. Ol zaḥmet gide.

(4) (Diger baraṣ içün) keçi bögregini kebāb idüp ṣulandıġı vaḳt (5) üzerine dögülmüş kükürd sepüp çevirüp ṭamlayan ṣuyun cemʿ (6) idüp bir maḥalde ḥıfẓ ideler. Baraṣ üzerine tekrār tekrār süreler (7) defʿ ola. Mücerrebdir. Lākin sürdükce ovalar.

(8) (Diger ʿilāc) (Gügerçin necisin) yumşaḳ dögüp eleyeler. (Arpa) (9) unuyla ḳarışdurup şu ile çalḳayalar. Bulamac gibi ola. (Baʿde) (10) bir miḳdār ḳaṭūnā ḳarışdurup saḥḳ ideler. Merhem gibi ola. (Baʿde) (11) bir ketān bezi üzerine sürüp (baraṣ) üzerine yaḳı idüp baġlayalar. (12) Üç gün ṭura. (Baʿde) yıḳayup tekrār süre. Üç defʿa ide defʿ (13) ola.

(14) Diger Baraṣ İçün Yaḳı Ġāyet Mücerrebdir

(15) (Şeyṭarac) (ve sürme) (ve māzu) (ve balıḳ kemigi) yanmış ola (ve ḳızıl (16) zāc) dögüp eleyeler ve birbirine ḳarışdurup ṭılā ideler yaʿnī üç gün (17) yaḳı ideler. Tekrār tekrār mücerrebdir, ġaflet olunmaya.

(18) Maʿlūm Ola Ki Aḳ Behaḳıñ ʿİlācı Evvelā Balġamı İzāle İdeler

(19) Ṣıfatı Budur

(20) (Kāblī helīle) 2 dirhem, (tirīd) 1 dirhem bal ile yoġurup (21) istiʿmāl ideler.

(22) (Diger) (ıṭrāfil-i ṣaġīr) 2 dirhem (ve tirīd) 1 dirhem (ve şaḫm-ı (23) ḫanẓal) 1 danek. Bunuñ cümlesi bir güzel şerbet olur. Bu şerbetden (24) dört defʿa içmek gerekdir.

(25) (Daḫı balġam) arturur ġıdālardan berhīz eylemek gerekdir ve eṭrāfıyla mülāzemet

[456]

(1) ve müdāvemet ideler. (Baʿde) (şeyṭarac) (ve yā ḳızıl boyayı) dögüp sirke ile (2) sürmek gerekdir.

(3) Diger Bir ʿİlāc Behaḳı Defʿ İder

(4) (Şeyṭaranc) (ve ṭurb toḫumı) (ve ḳızıl boya) (ve kündüs) yaʿnī (çoġan) (5) (ve ḫardal) berāber olaraḳ her birin saḥḳ idüp (şarb sirke ile) (6) ḳarışdurup ve güneşe oturup ova ova sürüne. Birḳac defʿa (7) böylece ʿamel ideler, defʿ olur ʿināyet-i Ḥaḳḳla.

(8) Maʿlūm Ola Ki Ḳara Beḥaḳıñ ʿİlācı

(9) (Aftimūn) maṭbūḥın birḳac defʿa içireler. (Baʿde) bu maʿcūna mülāzemet (10) itdiresin. (Tertīb-i maʿcūn budur) (kāblī helīle) (ve ḳara helīle) ve daḫı (11) (aftimūn) muḥkem dögeler. Her gün (ḳızıl üzüm) ile yoġurasın (12) ve her gün birer cevz ḳadar

viresiz ve sevdā arturur nesnelerden perhīz (13) ideler. Ġıdāları laṭīf ola. Ḥammāma mülāzemet ideler. Çoḳ (14) terlemek gerekdir (ve aḳ behaḳa ṭılā olunan şey bu ki) daḫı ṭılā ideler. (15) fāʾide müşāhede olunur (yāḫūd) şu tertīb yapılup ṭılā oluna

(16) Ṣıfatı Budur

(17) (Şeyṭarac) yaʿnī (zerküle) 30 dirhem (ve ḳızıl boya) 30 dirhem (18) (ve mürdesenk) 5 dirhem (ve zāc) 5 dirhem. Bunları dögüp sirke (19) ile yoġurup süresin. Lākin sirke içine ışıcaḳ temür ḳızdırup (20) birḳaç defʿa şoḳalar ve rengi ḳarara. (Baʿde) eczāları ḳarışdurup (21) şoñra ṭılā idesin. Bi-iẕn-i Ḫüdā şifā bula.

(22) (Diger baraṣa ʿilāc) budur ki ol emrde eyüce ḳayʿ itdiresin (23) ve ishāl daḫı itdiresin ve bu ḥabbları tertīb idesin. (Ṣıfatı budur) (24) (aḳ türbid) 2 dirhem, (ṣabr-ı usḳuṭuri) 1 dirhem (ve ḥabbü'n-nil) (25) yaʿnī (aḳ çivit toḫumı) 1 dirhem, (şaḫm-ı ḫanẓal) 2 dirhem, (maḥmūde)

[457]

(1) (Diger) (ṭurb toḫumı), şab ṣuyı birle bala ḳarışdurup yiye. (2) On yıllıḳ behaḳ eyü idüp giderir dimişlerdir.

(3) (Diger) bir mücerreb kim her zamānda istiʿmāl itdigimiz ʿameldir. (Aḳ behaḳ) (4) ve (yā) (ḳara behaḳ) zāʾil olur. (Eger bu ʿilletler tīz zāʾil olsun (5) dir isek evvelā birḳaç nöbet-i mülāyemet vireler. (Baʿde) ḥammāma varup (6) tamām terledikden şoñra çıḳup ḥarāretle behaḳ olan yerleri eyüce (7) ḳuvvetlüce sürtüne, ḳızıl et ola. (Daḫı) (kündüsi) yaʿnī (8) (çoġanı) (ferfiyūn) yaġıyla ḳarışdırup eyüce ova ova (9) süreler. Üc gün ṭura (baʿde) ḥammāma gide. (Baʿde) yine süre. (10) (Yine üç gün ṭura ve'l-ḥāṣıl tekrār ideler defʿ ola.)

(11) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Ola Ki Yigirmi Yedinci Bāb

(12) Temregünüñ Envāʿı Beyānında Olıcıdır

(13) (Temregü didikleri ʿillet) bir şeydir ki yā (balġamdan) ve (yāḫūd) (14) (balġama) sevdānıñ ictimāʿından ve (yāḫūd) (ṣafrā ile balġamıñ) ictimāʿından (15) ḥāṣıl olur. (Ol ʿillet) deri yüzünden çıḳup insānıñ gövdesine (16) yapılur. (Eger) bedeni ḳābilse cüẕẕāmıñ ol ʿalāmetidir. Ḥaẕer etmek (17) gerek. (Eger) temregü başından ayaġa ḳadar iḫāṭa iderse (anıñ ʿilācı) (18) oldur ki ol ḳulaġı ardında iki ṭamar vardır. (Aña) ḫılfü'l-üẕn (19) dirler. Ol ṭamarları cize (yaʿnī kese) ve (iki) bilek

üzerinde (20) (ḥaylü’z-zerāʿ) dirler. Ol iki ṭamar bilege gelince iki bölük olur. (21) Anıñ yuḳarusunda ol ṭamarları kesesin ve (iki ṭamar) daḫı ic (22) ṭopuḳ üzerinde olıcıdır. (Aña) (ʿırḳü’s-sāḳın) dirler. Ol ṭamarları (23) ṭopuġuñ yuḳarusundan keseler daḫı ʿalīliñ damaġınıñ ortasından (24) ve dibinden dişiniñ dibine diken cizesin ve iki çizi daḫı iki

[458]

(1) 3 cekirdek. Bunları yumşaḳ dögüp ṣu ile yoġurup ḥabblar (2) idesin ve gölgede ḳurudasın şerbeti 2 dirhem. Andan ṣoñra (3) (bu maʿcūnı) günde 2 dirhem viresin. (Ṣıfat-ı maʿcūn budur) (egir) (4) (ve fülfül) ve ḳara helīle (ve çam ṣaḳızınıñ ʿaḳidesi) (ve günlük) (ve zerāvend) (5) ve ḥabbü’l-ġār cümlesi veznde berāber olacaḳ. Bal ile maʿcūn idüp (6) istiʿmāl idesin ve üstünden bu ʿilācı idesin.

(7) ʿİlāc Budur

(8) (Kār ṭaşı), (şeyṭarac) ve zernīḫ (ve kirāc veznde berāber olalar (9) ve oġlan sidigi ile yāḫūd sirke ile yoġurasın (10) ve dört gün güneşde ḳoyasın. Sirkesi eksildikce bitüresin. (11) Andan ʿalīli sidik ile veyā sirke ile yıḳayasın daḫı bu otı (12) süresin ve ṭaʿāmdan ḥār ve yābis nesneler yedüresin.

(13) (Diger baraṣa ʿilāc) ve (behaḳa daḫı ʿilāc) limon ṣuyunı ve kendüsini (14) etmek içiyle ısladup ve ʿalīli güneşe ḳarşu döndürüp baraṣ olan (15) yerlerine yaḳı idüp ḳoyuncaya ḳadar güneşde otura. Birḳaç defʿa (16) bu minvāl üzre ideler. (Baraṣ) ve (behaḳ) defʿ olur. Bi-iẕn-i Ḫüdā.

(17) (Diger ʿilāc) (incir yapraġını) dögüp (aḳ behaḳa) yaḳı etseler giderir, (18) bi-iẕn-i Ḫüdā. (Diger) (kükürd) 5 dirhem, (jengār) 5 dirhem, (toḫum-ı (19) ṭurb) 5 dirhem, (cevz içi) 2 dirhem ve (zernīḫ) 4, (acı zeyt yaġı) (20) dirhem-i 10. Bu eczāları cemʿ idüp. (zeyt yaġıyla ḳarışdurup (21) merhem idüp sābıḳları gibi (baraṣ) üzerine ṭılā ideler.)

(22) (Diger behaḳa ṭılā içün ʿilāc) (kündüs) yaʿnī (çoġan) ve (kebere dibiniñ (23) ḳabı) ve (ʿūdü’l-ḳahr) ve (şeyṭaranc) yaʿnī zerküle ve (turb toḫumı) (24) cümlesini bir veznde olup berāber dögülüp eleyüp sirke ile ḫamīr (25) idüp ṭılā ideler. (Diger) fīl ödini baraṣa ṭılā etseler (26) şifā bula. Bi-iẕn-i Ḫüdā.

[459]

(1) Yanına çizesin. Bu cümle ṭamarlardan aḳan ḳanı cemʿ idüp (2) ʿalīliñ temregüsüne sürsin. Üç gün ṭura. Ṣoñra yıḳana (3) daḫı günden güne ʿillet zāʾil olur. Tamām ḳırḳ günde ḳaṭʿā (4) eṣeri ḳalmaya. Bi-iẕni'llāhi Teʿālā.

(5) (Diger) ṣu ṣığırınıñ yaġını (ṭuz) ile ḳarışdurup temregüye (6) süreler, giderir. (Diger) ṭavşan ḳanını (temregüye) sürseler (7) nāfiʿdir ve mücerrebdir.

(8) (Diger temregü içün) (ḫardal) dögüp (ṣarb sirke ile eze (9) daḫı temregüyi ḳazıyup ḳaynadalar daḫı ṭılā ideler, şifā bula. (10) (Diger temregüye) sögüt külüni sirke ile ḳarışdurup sürseler (11) giderir.

(12) (Diger temregü) içün ʿilāc (żamġ-ı ʿarabī) sirkede ezüp tāze (13) temregüye sürseler defʿ ider.

(14) (Diger) (ferfiyūn yaġı) temregüye nāfiʿdir ve (mücerrebdir.) Bi-iẕn-i Ḫüdā (15) şifā bula. (Diger temregü içün (terementi) ve (kükürd) berāber ola. Muḥkem (16) saḥḳ idüp merhem gibi olduḳda (ṭılā olunsa bedeniñ ʿumḳuna teʾṯīr (17) itmeksizin bi'l-külliye izāle ider. Bir ʿaẓīmü'ş-şān ʿilācdır.

(18) (Diger ʿilāc) her gün iki üç defʿa temregü olan maḥallere kibrīt (19) ṣuyı sürseler kökünden giderir. Tecrübe olundı, ġaflet olunmaya. (20) (Zāc-ı rumī) (daḫı) bu fiʿli icrā ider diyü yazmışlardır. Tecrübe (21) oluna. (Diger ʿilāc temregü içün) yumurṭa ḳabuġunı yaḳup dögüp (22) eleyeler. Yumurṭa miḳdārı ḫınnā ve ʿūd ve keskin sirke bunları (23) idüp eyüce ḫılṭ idüp temregüye defʿaātle süreler, nāfiʿdir. (24) Defʿ ider.

[460]

(1) (Diger temregüye ʿilāc) bādem bosasını kil ile ışladup birḳaç (2) defʿa uralar defʿ olur. Birinci kere tecrübe olunmuşdur.

(3) (Diger ʿilāc) (fülfül) ve nişāṭır dögeler, birbirine ḳatalar ve temregüyi (4) çizeler. Andan üstüne birḳaç kere uralar nāfiʿdir ve mücerrebdir.

(5) Maʿlūm Ola Ki Ḳızıl Temregiçün ʿİlāc

(6) (Bir miḳdār keçi yaġını) eridüp ve (bir miḳdār (bellūṭ aġacı köki) ve biraz (7) (ḳaṭrān) ve (biraz şeyṭaranc) yaʿnī zerküle birbirine ḳarışdurup (8) temregüye birḳaç defʿa süreler mücerreb ve nāfiʿdir.

(9) (Nevʿi diger temregüye ʿilāc) (ṣābūnı) dögüp ḥall ideler. Bir miḳdār (10) kirāc ḳatup berāber ḥıll idüp (baʿde) sürüp (baʿde) ve zerrīne (11) (kāfūrī) dürteler. (Diger ʿilāc) (ṣıġır südi ile) (māzuyı) (12) (ḥal idüp) süreler nāfiʿdir. (Nevʿi diger temregiçün) yedi dāne (13) māzu yeşil ola ve nār ḳabuġı) 5 dirhem, (ḫınnā) 10 dirhem, (ḳara ṣaḳız) (14) 10 dirhem, (żamġ-ı ʿArabī) 10 dirhem, (şamnān) 5 dirhem ve bir miḳdār (15) şeftālü yapraġı ḳatalar ve (elli dirhem) ḳuyruḳ yaġı) ve jengār) (16) 3 dirhem, (senmeḥdāk) 3 dirhem, (anẕerūt) 3 dirhem, (bīʿa) 5 dirhem (17) ve bu mecmūʿ dögüp eleyüp (ḳara ṣaḳız) yaġıyla ḳarışdurup (18) bir bez üzerine ḳoyun. Yaḳı ideler, mücerrebdir.

(19) Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Ola Ki (Temregi) (İki Nevʿ Olup Biri

(20) (Yaş) Ve (Biri) Daḫı Ḳurıdır

(21) (Bunuñ sebebi) (ṭuzlu balġamdır) ve (yāḫūd) yanmış sevdādır (22) ve (yāḫūd) (ġalīẓ balġam ile ḳarışdırır.) Ekṣeriyā ṭuzlu şeyler ve ṭuzlu (23) balıḳ ve zeytūn ve (başdırma) ve (ṣarımsaḳ) ve (ṣoġan) gibi

[461]

(1) şeyleri yemege muʿtādı olan kimesnelere ʿārıż olur ve çoḳ ḥareket (2) idüp ve çoḳ (ġuṣṣa) çekenlere mestūli olur.

(3) (Bunuñ ʿilācı) evvelā aḫlāṭı bişirici şeyler vireler. (Baʿde) ḳan alalar (4) ve şerbet virüp ishāl eyleyeler. (Baʿde) (lābaṭa ṣuyunı) sirke ile (5) ve żamġla süreler ve (yāḫūd) yumurṭa yaġını ṭarṭir yaġıyla süreler (6) ve (yāḫūd) (noḫūd ununı) (şab) ve (bal) ile süreler ve (nişādırı) (7) yumşaḳ dögüp (sirke ile eyüce ḳarışdurup süreler defʿ ider.

(8) (Diger birinc yaġı) ve buġday yaġı) daḫı mücerrebdir ve (hilāliye ṣuyunı) (9) daḫı temregüye) sürmek nāfiʿdir ve mücerrebdir, giderir.

(10) Ey ʿAzīz Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Olsun Ki Sefʿa Taʿbīr Olunur

(11) Bu Bir ʿİlletdir Ki Ekṣeriyā Başda Olur

(12) (Ḳuru olur) ve (yaş olur.) (Ṣulanur) ve (irinlenür) ve (birbirine) (13) ulaşur (ve şişer) ve (ziyāde olup yaramaz olıcaḳ kele ḳarīb (14) olur. (Oġlancıḳlarda) çoḳ olur ve büyük kişide daḫı olur. (15) (Bunuñ ʿilācı) (eger) ḳuru olursa ḳulaḳdan ḥacamat

ideler (16) ve ol ḳandan alalar. Başına süreler. (Baʿde) merhem-i aḥmer süreler. (17) (Merhem-i aḥmer budur) (mürdesenk) ve (zerdeçūp) ikisini (18) ayru ayru dögüp miḳdārınca (sirkeyle) ve (zeyt yaġıyla) ḳarışdurup (19) süreler nāfiʿ ola ve (yaş olana) ve (ḳuruya nāfiʿdir) ve (ʿilāc (20) müşterekdir) ve (maʿşūmlara) (şāhtere şerbeti) içireler. (Eger süd emr (21) maʿşūm ise yine emziren ḫatuna içireler. (Meṣelā) (āmıḳ maʿcūnı) (22) gibi ve (diyāḳatilikūn) ve (şāhtere) ḥabbı ve (şerbeti) gibi. (Eger) büyük (23) ādem ise evvelā baş ṭamarından ḳan alalar. (Baʿde) bu meẕkūr müshillerden (24) içireler ve bu maraża (sināmekī) ve (şarı helīleyi) (māʿ-i cübn) ile (25) içirmek ġāyet nāfiʿdir. Baʿde (ebegümeci) ve (arpa) ve (labaṭa köki) (26) ve (şāhtere) bunları ḳaynadup ve ol şu ile başını yıḳayalar (ve baʿde) (27) bu merhemi süreler.

[462]

(1) Ṣıfat-ı Merhem Budur Şāhtere ʿUṣāresi

(2) (ve laḥana ʿuṣāresi) ve (lābṭa ʿuṣāresi) ve (andız ʿuṣāresi) (3) her birinden on iki dirhem, (mürdesenk) dört dirhem bunları (4) kifāyet miḳdārı alalar ve (seẕāb yaġı) ve (ṭavuḳ yaġı) ve (bal mumı (5) ile) merhem eyleyeler ve başa süreler ve (oġlancıḳlara) bu (merhemden) (6) süreler, ġāyet mücerrebdir. (Diger) çūb çīnī ve (ḫınnā) ve (zerāvende) (7) ve (mürdesenk) ve (nār ḳapuġı) berāber alalar ve dögüp eleyeler. Sirke (8) ile ve (gül yaġıyla) ḳarışdurup başa süreler. (Nevʿi) diger) āsānca (9) ve ḳolayca olur ve mücerrebdir. (Kükürd) ve (şab) ikisini dögüp (10) ḳuyruḳ yaġıyla ve yoġurt ile ḳarışdurup süreler ve (bu terkīb) (11) temregüye ve (kel başa) ġāyet nāfiʿdir.

(12) (Diger ʿilāc) (rastıḫ ṭaşı) 3 dirhem, (zerdālü çekirdeginiñ içi) (13) 3 dirhem, başparmaḳ ucuyla (ḳına) bunları ġāyet güzel saḥḳ idüp (14) keskin sirke ile bir şişe içinde ol ḳadar çalḳaya kim merhem gibi ola. (15) Ḥammāma gidüp kel başlı olan kimse başını ṣābūn ile eyüce (16) yıḳayalar. (Baʿde) (merhemi) başına süreler nāfiʿdir.

(17) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Olsun Ki Yigirmi Sekizinci Bāb

(18) Sigilleriñ Envāʿı Beyānında Olıcıdır

(19) (Sebebi sevdāvī) ve balġamī māddelerdir. (ʿİlācı) evvelā tenḳıye idüp (20) (eger ḳan) ʿalāmeti var ise ḳan alalar. (Baʿde) sögüt yapraġını (21) dögüp sirke ile ḳarışdurup sigil üzerine yaḳı gibi ḳoyup bağlayalar. (22) (Diger ʿilāc) yılan yaṣdığını dögüp üstüne uralar. (Yılan yaṣdığı) (23) didikleri ot ekşeri ḳabristān içinde çoḳ olur. Enlü enlü yapraḳları (24) olur. Mışır buġdayı gibi ḳoçanı olur. Kemāle irdigi (25) vaḳtde ḳoçanı ġāyet ḳırmızı olur. Köküni dögüp sigile yaḳı gibi

[463]

(1) uralar. Yigirmi dört sāʿat ṭura ve (yāḫūd) necür-i meryem süreler (2) ve (yāḫūd) (helīle) (yāḫūd) hindibāyı dögüp üstüne ḳoya (3) ve (yāḫūd) (südlüce) otunı dögüp bal ile ḳarışdurup beş (4) on ṣabāḥ aç ḳarnına yiyeler. Bedende ne ḳadar sigiller var ise cümlesin dögüp (5) defʿ ider ʿināyet-i Ḥaḳḳla.

(6) (Maʿlūm ola ki) ḳaya ḳoruġınıñ büyecek dānelerinden beş on gün (7) her ṣabāḥ üçer dānesin yeseler bedende ne ḳadar sigiller var ise (8) cümlesini dögüp giderir. (Eger) birḳaç ḳaşıḳ ḳaya ḳoruġı ṣuyundan üçer (9) ḳaşıḳ içüp ve sigiller üzerine sürseler ne ḳadar sigil var ise cümlesi (10) dögülüp izāle ider. (Ḥattā) anadan ṭoġmuş olsa bile giderir.

(11) (Diger) (ṣāmır yumā ki) Türkce (günebaḳan dirler) anıñ toḫumundan bir (12) avıç ḳadar alup dögüp yumurṭa ile ḳarışdıralar. Üç dört gün (13) ḳadar yiyeler. Ne ḳadar sigil var ise cümlesi zāʾil olur.

(14) Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Ola Ki Eger Sigil

(15) Balġamıñ Ḫılṭ ʿİlleṭinden Ẓuhūr İderse

(16) ʿilācı budur ki ḥarbak ve (yılan yaṣdığı) ve (muḳl) ve (nişāsta) (17) ve (żamġ-ı ʿarabī) berāber ḥabblar idüp iki gice ve iki ṣabāḥ ʿalīl (18) olan kimse on beş gün istiʿmāl ide (ammā yılan yaṣdığı) bir miḳdār (19) eksik ola.

(20) (Diger) (sigil içün) ʿilāc sigili eyüce ḳazıyup üzerine (21) ṭavşan beynini sürseler üç güne varmaz maḥv ider. Bi-iẕni'llāhi (22) Teʿālā. (Diger sigil içün) ve (ḳulunc içün) içi çıḳmış (çörek (23) otı) daḫı teryās) 20 (ve bellūṭ) yigirmişer dirhem, (zencebīl) 10 (24) dirhem ve (kerefs) 10 dirhem, (ʿasel) 240 dirhem maʿcūn idüp

[464]

(1) aḫşam ve ṣabāḥ beş dirhem ḳadar istiʿmāl ideler. Sigilden eṯer ḳalmaz. (2) (Diger ʿilāc) (şab-ı yemānī) ve (maẕu) ve (tere toḫumı) her birinden (3) berāber saḥḳ idüp eleyüp (ṣıġır ödüyle yoġurup sigil (4) üzerine yaḳı ideler ve yigirmi dört sāʿat ṭura. (Baʿde) ṣābūn ile (5) ova ova yıḳayup (tekrār) yine ova. El-ḥāṣıl üç defʿa bu minvāl (6) üzre ṭura.

(7) (Diger ʿilāc) (inciri) pişirüp (arpa unı ile) yoġurup sigile (8) ursalar ḫoş ola, mücerrebdir.

(9) (Diger) tedbīr (Oġlan sidügi) ile (ḳara çörek) otunı ḳarışdurup (10) sigil üzerine ursalar şifā bula. Bi-iẕn-i Ḫüdā.

(11) (Diger ḫavāṣṣ) budur ki (bögürdlen dikeniniñ) bir ṭalın güneş ṭulūʿ (12) itmeksizin varup bir dalını alup birḳaç defʿa bürüp büyücek (13) ṭaş altına başdırup diye ki bu sigil benden gitsün. Seni bu ṭaş (14) altından ḫalāṣ iderim. (Eger) gitmez ise seni bunda ḥabs idüp (15) burakırım diyüp arḳa ṭarafina baḳmayaraḳ dönüp gele. Bir haftaya (16) ḳadar iẕn-i Ḫüdā ile bir şey ḳalmaz. Ġāyet mücerrebdir. Ġaflet olunmaya ʿazīzim. (17) Sigil gitdikden ṣoñra gidüp ol ṭaşı ata.

(18) (Diger sigil içün) bir ṣūretinden bir miḳdār çıḳarup (19) sigil üzerine sürivire, giderüp eṯer ḳalmaz.

(20) (Diger) (ṭut yapraġınıñ südini sigile sürseler defʿ olup gide, mücerreb. (21) (Diger sigil içün) ʿilāc Deveniñ yaş boḳunı) sigile sürseler (22) yaʿnī yaḳı gibi idüp üzerine ḳoyup yigirmi dört sāʿat durdursalar (23) sigil ve (temregi) defʿ olur.

(24) (Diger ʿilāc) it üzümünüñ ṣuyun sigile sürüp bir bez ile sigile (25) ṣaralar. Bir gün bir gice ṭura. (Eger) gitmez ise tekrār ide. Üç (26) defʿa sürüp baġlaya. Bi-iẕn-i Ḫüdā defʿ olur.

[465]

(1) (Diger sigil içün) (ḫātūnlarıñ ḥayż ḳanını) süreler, mücerrebdir. (2) Defʿ olur.

(3) (Diger sigili) olan kimesne ol sigilleriñ depelerin kesüp (4) ḳanadup andan sıcan otun dögüp üzerine ekeler. Fī'l-ḥāl (5) ḳurudup gider. Bu daḫı mücerrebdir.

(6) (Diger sigil içün) (serce boḳun) yaʿnī zibilin (ādem) tükürügü (7) ile ḳarışdurup (sigil) olan yerlere sürüp eyüce ovalar.

(8) (İbn-i Sinā) buyurur ki eger bir kimse küli sigil üzre sirke ile ursalar (9) sigili defʿ-i refʿ ider ve ḳurıdır, mücerrebdir.

(10) (Diger) burçaġı dögüp sirke ile ḥall idüp oġlancıḳlarıñ başında (11) olan çıbanlara birḳac kere ursalar defʿ ola.

(12) (Diger) temregi içün) erik bosasın ṣarb sirke ile ışladup (13) üç gün ṣoñra temregü üzerine sürseler on yıllıḳ olsa (14) giderir.

(15) Ey ʿAzīz Maʿlūmuñuz Ola Ki Saʿfe Ve Şirīne Didikleri

(16) Bir ʿillet Olup Ekṣeri Maʿṣūmlarda Olur

(17) Bir tafṣīl bālāda mürūr itdi. Bu ʿillet-i meẕkūre ekṣeri bāṣed olup (18) ṣulanup ve iriñlenüp ve birbirine muttaṣıl olup şişer. Ziyāde olur. (19) Ṣıbyānlarda çoḳ olur. Bu miṣillü yaralarda ekṣeri ḳurd olur. (20) Ḳulaḳdan ḥacāmet ideler ve ol ḳandan başına süreler yaʿnī başda olan (21) yaralara süreler. (Baʿde) bu merhemi iʿmāl idüp başına süreler.

(22) Ṣıfat-ı Ḳızıl Merhem Budur

(23) (Mürdāsenc) ve (zerdeçūp) ikisinden beşer dirhem alup ayrı (24) ayrı dögüp eleyüp ṣarb sirkeyle ve zeyt yaġıyla ḳarışdurup (25) güzel bir merhem olur. Başında ve yüzlerinde olan yaralara birḳaç (26) defʿa süreler. Ġāyet nāfiʿdir.

[466]

(1) (Eger bu meẕkūr yaralar) büyük ādemde olursa baş ṭamarlarından ḳan (2) alalar ve eñsesinden ḥacāmet ideler, fāʾide ider. (Eger yaş olursa) (3) yaʿnī yara ṣulu olursa ḳan ve ḥacāmet yarar yaʿnī eyü gelir ve müshil (4) daḫı içirilse eyüdür. Meṣelā maṭbūḫ-ı helīle ve ḥabb-ı ḳuḳiyā bunlar (5) içildigi ḥālde nāfiʿdir.

(6) Ve Bu Terkīb Daḫı Ġāyet Güzel ʿİlācdır

(7) Terkīb budur (baḳr-ı tuvmaz) 2 dirhem ve (ḳanbīl-i ṭāʿifi) 2 dirhem, (8) (günlük) 4 dirhem (ve şab) 4 dirhem, (zerāvend-i ṭavīl) 1 dirhem (9) ve (zāc) 1 dirhem, (ṣabr) 1 dirhem bunları dögüp eleyüp (10) keskin (sirke) ve (gül yaġıyla) ḳarışdurup yaralara süreler (11) ve (aġı aġacı yabraġını) ḳaynadup ṣuyuyla ol yaraları eyüce ova (12) ova yıḳayalar ve ṭuġla parçasını ṣarb sirke içine birḳaç (13) defʿa ḳızdırup ṣoḳalar, dögeler, eleyeler. 6 dirhem ṭuġla ṭozuna üç (14) dirhem ṭuz ḳatup bir

miḳdārını sirke ile ezüp başa ve yüzünde olan (15) yaralarına uralar. Ziyāde nāfiʿdir ve mücerrebdir.

(16) Diger Terkīb-i Merhem Budur ʿAcāyib Müfīddir

(17) (Şab) 5 dirhem, (kükürd) 5 dirhem ve (bāñ toḫumı) 5 dirhem. (18) Bunları berāber dögüp eleyüp zeyt yaġı (yāḫūd) sayaġla ḳarışdurup (19) başda ve yüzde vesāʾir yerlerde olan yaralara süreler. Birḳaç defʿa (20) ideler nāfiʿdir.

(21) Diger ʿİllet Ki Saʿfe-i Kedre Taʿbīr Olunur Bir Yaradır

(22) ʿİlācı budur (serküle) (ʿArabca) şeyṭaranc dirler 3 dirhem, iki (23) ḳabża (baldırıḳara), beş ʿaded (turunc) ʿArabca nārenc dirler. Bunları (24) eyüce ṭoġrayup serküleyi dögüp eleyüp (iki yüz dirhem) (25) (zeyt yaġı ḳatup) ve (bir miḳdār sirke) bunları bir tencereye ḳoyup

[467]

(1) aġzını ṣıvayup buġı çıḳmaya ve şöyle ḳaynada ki sirke maḥv (2) ola. (Zeyt yaġı) ḳala. (Baʿde) çıḳarup bir bezden süze. Boṣasını (3) ol yara üzerine uralar. Yigirmi dört sāʿat ṭura. (Baʿde) ḥammāma (4) gide. Eyüce yıḳaya ve (ol ṣıḳılan yaġdan (her gün ol yaraya süreler. (5) (Yaġ tamām) oluncaya ḳadar ol yaralardan ḫālāṣ olur. Bi-iẕn-i Ḫüdā-i (6) Teʿālā mücerrebdir. (Diger ʿilāc) (kükürd) ve (şab). Bu ikisini dögüp (7) eleyüp ḳuyruḳ yaġıyla ḳarışdurup merhem idüp yaraya süreler (8) ve (yāḫūd) yoġurd ile ḳarışdurup süreler. Mücerreb bir merhemdir.

(9) (Diger) sigil içün merhem (şekli ṣābūn) ile yıḳayalar. (Yaş keciboynuzı (10) yemişiyle ve yaş mersīnle ovalar ve (kelem yapraġını) dögüp (11) üzerine baġlayalar ve (at sidügünüñ) köpügüni dürteler ve boḳunı (12) bile ḳoyalar. Defʿ ider, mücerrebdir.

(13) Diger Ḳaba Temregüye ʿİlāc Bu Güne Olur

(14) (Ẕamġ-ı ʿarabī) 7 dirhem, (keṣīrā) 5 dirhem ve (helīle) 4 dirhem. Bunları (15) dögüp eleyeler. (Sirke ile) ḳarışdurup süreler, şifā bula. Birḳaç (16) defʿa yapalar.

(17) (Diger ʿilāc) (māzu) 5 dirhem (ve keṣīrā) 3 dirhem. Bunları (18) dögüp eleyüp sirke ile ḥall idüp temregüye süreler. Birḳac (19) defʿa ideler defʿ ola. (Diger ʿilāc) (deliksiz māzuyı) dögüp (20) (sirke ile) ve (ṣıġır sidügi ile) ḳaynadup ve ḳoyu olunca

dürteler (21) yaʿnī süreler. Ol maṭbūḫ olan aftimūnı içireler. Andan ṣoñra (22) yaḳılardan istiʿmāl ideler. (Eger) yaramaz temregü olursa) (erik) (23) żamġını yaʿnī posunı sirke ile ışladalar. (Baʿde) eyüce maʿcūn (24) gibi idüp temregüye birḳac defʿa süreler. (Kücük oġlancıḳlardan) (25) (ve büyük kişilerden) cümlesinden giderir. (Temregi içün nişādırı)

[468]

(1) dögüp sirke ile ezeler ve temregüye süreler. Birḳac defʿa ideler giderir. (2) (Diger temregiçün) (lābada köküni) yumşaḳ dögüp eleyeler. Ṣarb (3) sirke ile ḳarışdurup (temregüye) ve (baraṣa) birḳac defʿa süreler. (4) İkisine de fāʾide ider ve (noḫūd yaġı) (temregüye) ġāyet nāfiʿdir. (5) Birḳac defʿa süreler.

(6) Ey Aḫillāʾ Ġuded Türkce Bez Didikleri Bir ʿİlletdir İnsanıñ

(7) Vücūdunda Ve Ḳulaḳ Arḳalarında Vesāʾir Maḥallerde Olan Şeydir

(8) (Bu bezi) ḳatı ḳatı ovalar. Tā kim ṭaġıla. (Baʿde) (ṣabr-ı ḥażaż kim) (9) (cevelān-ı hindi) dirler. Afaḳiyā dirler. Bunları dögüp çirişle (10) ḳarışdurup kāġıd üzerine sürüp ol yere baġlayalar. Kendü (11) düşünceye ḳadar ṭura. Nāfiʿdir ve (ḳurşunı) yufḳa dögüp (12) üzerine baġlayalar. Üç gün ṭura, fāʾide ide ve (ṭavuḳ yaġını) (13) süreler tekrār tekrār nāfiʿdir. (Ḳaz yaġı) daḫı nāfiʿdir.)

(14) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm Ola Ki Seʿla Bir Marażdır

(15) (Türkce ur didikleri ʿilletdir.) Buña ʿilāc (vaşaḳı) sirke ile ezüp (16) üzerine yaḳı ideler. Tekrār tekrār ideler, şifā bula.

(17) Ve bāseliḳūn didikleri merhemin üzerine uralar nāfiʿdir ve ṣıfat-ı (18) merhemi budur (bāseliḳūn), (bal mumı) (ve çam ṣaḳızı), (ṣığır iç (19) yaġı), (zift). Bunları eyüce dögüp ḳarışdurup yaḳı idüp (20) üzerine uralar.

(21) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm Ola Ki ʿİllet-i Rişte Yaʿnī İlik

(22) Çıbanı Didikler ʿİlletdir Ki

(23) (bu ʿillet) Hindistān diyārında çoḳ olur ve ol ṭaraflarıñ (āb (24) havasından olur. Ekṣeri ayaḳlarda ẓuhūr ider. İbtidā baş virüp

[469]

(1) beyāż iblik gibi ẓāhir olur ve gövdesinde de ẓuhūr ider (2) çekdikce çıḳar. Bir şey ṣarup uzcacıḳ yine çıḳdıġı yeriñ üzerine (3) baġlayalar, çıḳdıḳca ṣaralar. Uzamayalar ve üzerine gice ṣaralar. (4) (Ol yara yanına baġlayalar, üzülmeye. Zīrā üzülür ise kişi ziyāde (5) fenā olur.)

(6) (Buña ʿilāc) maṭbūḫ (helīle) ve (yāḫūd) maṭbūḫ (aftimūn) içireler (7) ve tenḳıye ola. (Diger ẓuhūrunda) evvelā ʿırḳ-ı medenī yiyeler ve merhem süreler. (8) Fāʾide idüp bāṭıl ider (yāḫūd) buçuḳ dirhem (ṣabr yiyeler.) İkinci gün (9) bir dirhem ṣabr üçinci gün bir buçuḳ dirhem (ṣabr yiyeler. Hem daḫı (10) ṣabrı üzerine ḳoyalar fāʾide ide. Reis Balḫı dir ki) ḳan (11) aldırmaḳda fāʾide ider dir (ve ishāl ideler. (Ḳoruḳ) (ve limon) (12) şarābı) vireler. Ḳars-ı kāfūrī ve (merhem-i isfidāc nāfiʿdir.

(13) Ey ʿAzīz Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Olsun Ki Maḳʿad Marażları

(14) Ḳatı Çoḳdur Cümleden Biri Bevāṣır ʿilletidir

(15) ve (bevāsīriñ nevʿleri daḫı ġāyet çoḳdur. (ʿAvn-ı ḫüdā ile) bunlarıñ her (16) birerlerine (dürlü dürlü) muʿāleceler beyān idelim ve iḫvānıñ ḫayrı (17) ve duʿāların alalım. El-şifā min Allāh ez-cümle (bevāsīriñ envāʿından (evvelkisi) (18) sülülīdir yaʿnī sigil gibidir ve (baʿżısı küçükdür 3 (ve baʿżısı (19) büyükdür.) 4 (ve baʿżısı tīnīdir yaʿnī incīr gibidir ve baʿżısı (20) ʿunnābīdir yaʿnī üzüm gibidir. 6 (Baʿżısı tut gibidir). 7 baʿżısı (21) (maḳʿadıñ) içindedir. 8 (ve baʿżısı) maḳʿadıñ ṭaşrasındadır. 9 ve baʿż (22) kere cereyān ider. (Aña) siyāle dirler ve baʿż kere cereyān itmez. (23) (Aña) 10 ʿumyā dirler. 11 (serṭānīdir) yaʿnī yaramaz eziyeti çoḳdur. (24) 12 (selīmdir) yaʿnī żararsızdır ve gāhice devr ile gelür yaʿnī (25) ḥayż ḳanı gibi (ve baʿżısı) açılup ayda bir kere aḳar (ve baʿżısı)

[470]

(1) daḫı yılda bir kere (yā) daha ziyāde seyelān ider. Bunuñ sebebi yā sevdādır (2) veyāḫūd dem-i sevdādır ki ciger ḥarāretinden ḥāṣıl olur (veyāḫūd) (3) ṭalaġıñ fāsid mizācından ḥāṣıl olur (ve gāh) olur ki balġamdan (4) daḫı ḥāṣıl olur.)

(5) Ve (bunuñ) ʿalāmetleri ṭudaḳları beyāż olur yā beyāża māʾil olur (6) (ve beñzi) ṣarı ve ḥafaḳānı olur ve dili siyāh olur ve ḳuvvetsiz (7) ve żaʿīf olur ve esfelden saḳīl az az ḫurūc ider ve (ekseriyā) (8) bevāsīre mübtelā olan kimesneniñ (beñzi ṣarı ile yeşil beyninde olur (9) ve (gāhice) ḳılları dibinde gicik ʿārıż olur.)

(10) Eger Bevāsīrden ʿUmyā Olup Aḳmayan Olur İse

(11) Ve Ḳan Ġalebesi Var İse

(12) bunuñ ʿilācı (bāseliḳ ṭamarlarından ḳan alalar. (Baʿde) eger aġrı defʿ olmaz (13) ise üstüne sülük yapışdıralar ve dem-i fāsidi çeküp alup ve dāʾimā (14) ṭabīʿatı bu maʿcūn ile yumşaḳ ve melyen ṭutalar.

(15) Ṣıfat-ı Maʿcūn Budur

(16) (Ḳara helīle) ve (muḳl-ı ezraḳ) ve (mürver toḫumı) her birinden (on dirhem) (17) Bunları dögüp azacıḳ (bādem) yaġıyla yubūsetini alup üç (18) aġrı bal ile maʿcūn eyleyüp her gün bundan üç dört dirhem istiʿmāl (19) eyleyeler, ġāyet mücerrebdir.

(20) (Diger) eger bevāsīr siyāle olup aḳarsa kesmeyeler. Zīrā anıñ aḳmasından (21) çoḳ fāʾide vardır.

(22) (Meşelā) māliḫulyā ve şarʿa gibi marażlardan emīn olur (ammā) ziyāde (23) ifrāṭla aḳarsa ve aḳmadan vücūduna żaʿf ṭāri olursa ol zamān (24) ḳanı kesmek lāzımdır. (Zīrā) ifrāṭı istisḳāya veyāḫūd (sūʿi'l-ḳınyeye) (25) müʾeddī olur. İmdi evvelā ṣol eliniñ isliminden ḳan alalar ve arḳaya

[471]

(1) ḳurı şişeler uralar (ve eger ḳan) raḳīḳ ve ḥiddetli ise ḳanı ṭur- (2) durup ve ḥiddetini izāle idecek şeyler istiʿmāl eyleyeler. (Meşelā) ḳuzı (3) ḳulaġı şerbeti (ve gül şerbeti) ve (mersīn şerbeti) bunları (4) istiʿmāl ideler, ġāyet nāfiʿdir. (Eger bedende raḳīḳ aḫlāṭ (veyāḫūd) (5) ṣafrā var ise ol bedeni müshil ile tenḳıye eleyeler. Ṣıfat-ı müshil (6) budur (gül) ve (ṣarı helīle ḳabuġı), bir buçuḳ dirhem ḳadar (ḳara helīle), (7) (bir buçuḳ dirhem rāvend-i çīnī). Bunları dögüp ṣıcaḳ (hindibā ṣuyunda) (8) sekiz ṭoḳuz sāʿat miḳdārı ışladup (baʿde) süzeler ve ol (9) ṣu ile on iki dirhem (gül-i mükerrer şerbeti) ve (on iki dirhem) (10) ḳudret ḥelvāsını ḥall idüp ve üstüne azacıḳ dārçīn eküp (11) içeler ve bu merhemi daḫı ṭılā eyleyeler. Ḳanı keser, ġāyet de mücerrebdir.

(12) Ṣıfat-ı Merhem Budur

(13) (Günlük) ve (ṣabr) ve (kil-i emenī) her birinden buçuḳ dirhem ve demü'l-aḫaveyn) (14) iki dirhem. Bunları saḥḳ eyleyüp yumurṭa aġıyla ḳarışdurup ṭavşan (15) yüñüni batırup maḳʿadına yaḳı ideler ve (eger) maḳʿad şiş olursa (16) ebegümeci yapraġı) ve (papadya) ve (ṣıġırḳuyruġı) ve (ketān toḫumı) (17) bunlardan birar miḳdār alup bişirüp maḳʿada yaḳı eyleyeler.)

(18) Ve (eger aġrısı) ziyāde ise ol yaḳınıñ üzeriniñ (ḫaşḫāş) yaġı (19) süreler ve (yāḫūd) (beẕr-i benc yapraġı) ḳoyalar ġāyet nāfiʿdir ve (bu (20) merhem) daḫı nāfiʿdir. Bā-ḫuṣūṣ maḳʿadda şiş ola. (Ṣıfatı budur tereyaġı) (21) 8 dirhem ve (gül yaġı) 8 dirhem, (yıḳanmış üstübec) 4 dirhem. Bunları (22) ḳarışdurup maḳʿada süreler ve ṣoġanı kül içinde bişirüp (23) (yumurṭa ṣarısıyla) dögüp (gül yaġıyla ḳarışdurup maḳʿada süreler (24) ġāyet mücerrebdir ve (muḳl merhemi) daḫı bevāsīre ve şişine eyüdür (25) ve giderir ve aġrısın teskīn eyler, mücerrebdir

[472]

(1) ve (ṣıġırḳuyruġunı) Frenkler bevāsīr içün istiʿmāl eylerler ve hem daḫı (2) yedi-virirler ve hem yapraġını ve (çiçegini) ḳaynadup bevāsīre yaḳı (3) eylerler. (Aġrısını) ve (şişini) giderir. Ḥattā buḫūr eylemede bile (4) menfaʿat vardır. (Ḥāṣıl-ı kelām) içerüden ve ṭaşrudan (5) istiʿmāli bevāsīre ġāyet nāfiʿdir. Anıñ içün bu ota baʿż diyārlarda (6) (bevāsīr) otı dirler. Ṭarsus ve Adana ve Edirne şehri ve İstanbul (7) şehrleriniñ eṭrāflarında ḳatı çoḳ biter. (Daḫı yaban) lisān-ı ṣevr köki ile (8) ve yabraġıyla ḳaynadup birḳaç zamān içüp müdāvemet eylemek veyāḫūd (9) ḳurusunı yaḳup kül eyleyeler. Bal ile ḳarışdurup maʿcūn gibi (10) istiʿmāl eylemek bevāsīri yürekden keser ve memelerini giderir (11) ve ġāyet nāfiʿ ve mücerrebdir.

(12) Ve (diger bevāsīr içün ʿilāc) yılan yaṣdıġı didikleri otuñ köküni (13) güzelce yıḳayup ḳurudup dögüp eleyüp bir ayrı muḳl-ı ezrāḳ (14) ile yaʿnī muḳl, aḳ günlük didikleri dārūdur daḫı bir nevʿ żamġ ismidir. Muḳl-ı (15) ezrāḳ dimekle maʿrūfdur. Yahudi ṭāʾifesi ekṣeri teyḫīr iderler. Ḳarışdurup (16) ḥabblar yapup (aḫşam) ve (ṣabāḥ) istiʿmāl eylemek bevāsīriñ (17) envāʿına nāfiʿdir.

(18) (Diger bevāsīr içün ʿilāc) (sünnetlüce otunı) daḫı dögüp bal ile (19) maʿcūn eyleyüp birer miṣḳāl istiʿmāl eylemek dem-i bevāsīre ġāyet nāfiʿdir (20) ve (sigillerini daḫı düşürür.

(21) (İbn-i Şerīf buyurur ki) sigilleriñ her nevʿini izāle eyler. Ḥattā anadan (22) böyle doġmuş olsa giderir. Hiç eṯeri ḳalmaz, vaḳt olur ki (23) üç gün yemekle fāʾide ider ve ḳan ishāline ʿacāyib fāʾide ider (24) ve ḳanı keser giderir. (Zūra) daḫı fāʾide eyler ve (bevāsīr ḳanını) hic (25) bir ot kesemese (bu otı birḳaç gün istiʿmāl eyleseler ol yaramaz

[473]

(1) ḳanın sürer. (Baʿde) ṭutar. (Bu bir ġarīb otdur.) Bu ḫāṣṣa degme bir otda (2) bulunmaz. Hem bevāsīri giderir hem ḳanın ṭutar ve (hem zeḫīri) (3) giderir. (Ānetler yaʿnī (peyġamber çiçegi demek köküni) dögüp bal ile (4) birḳaç gün istiʿmāl eyleyeler. Bevāsīre ġāyet nāfiʿdir ve ḳanını keser bī (5) naẓīrdir.

(6) (Diger bevāsīr içün) (ḳara bındıḳ köküni) şu ile şöldüklü ḳaynadalar kim (7) üç bölükde bir bölügi ḳala. (Baʿde) ayażladalar. Ṣabāḥla ac ḳarnına (8) içeler. Mücerrebdir, şifā bula.

(9) (Diger bevāsīr içün) ḳalye ṭaşı kim frenkī ola. Temür ṭavalı (10) ḳalm-i jengār. Bunları yumşaḳ dögüp ġubār idüp elekden geçürüp (11) (eger bevāsīr) ṣafrānıñ ṭaşrasında olursa bal ile yoġuralar. (12) Sigilleriniñ üzerine uralar. İki üç defʿa uralar defʿ olur (13) gider. (Eger içerüde) olursa ḥulvi ile ḳara üzümle şāf (14) ideler, içeri ṣoḳalar. Birḳaç defʿa ideler ve sigilleri düşürür. (15) Ḫaṭāsız bi-iẕni'llāh.

(16) (Diger bevāsīr içün) (deve dikeniniñ toḫumunı) alup ol ḳadar daḫı (çörek (17) otı alup dögüp birbirine ḳarışdurup balı ḳıvāma getürüp (18) bunları ḳatup ḫurma çekirdegi ḳadar şāflar idüp getüre. Bevāsīri (19) ḳurudup defʿ ider. Bi-iẕn-i Ḫüdā.

(20) (Diger bevāsīr içün) (dühn-i nişābur) aġrısını ve sızısını defʿ ider. (21) (Zerdālü cekirdegi içi) 10 dirhem, (mayʿa) 3 dirhem, (ışlanmış (22) muḳl) yaʿnī günlük 3 dirhem. Bunları dögüp birbirine ḳarışdurup (23) maḳʿada yaḳı ideler, şifā bula. (Diger bevāsīr içün) it burnı dirler. (24) Yaban gülünüñ toḫumıdır, vaḳtinde düşürüp ve şu ile bir ḳabda ḳaynadup (25) ṣuyun içeler. Muḫālif ṭaʿāmlardan perhīz ideler. Bevāsīr zaḥmetine be-ġāyet (26) nāfiʿdir. Defʿaātle tecrübe olunmuşdur.

[474]

(1) (Diger ʿilāc) ṭoñuzlan böcegin zeyt yaġında ḳavırup tā ki (2) ḳuvveti zeyt yaġına çıḳa. Ol yaġdan dürteler. ʿAcāyib fāʾideler görür. (Eger (3) dāʾim dürtseler hic nesne

ḳalmaya. (Eger) ayıñ yigirmi altısında ṭutup (4) bir ḳab içine ḳoyup üzerine zeyt yaġı ḳoyup aġzını baġlayup (5) tāze iken ḳuvvetin ala. Bu yaġdan bevāsīre dürtseler ḳuruda gide. (6) (Diger bevāsīr içün ey aḫi) ṭoñuz ödün alup ḳurudup (7) ḥācet olıcaḳ aġız ṣuyuyla ışladup pamuḳ üzerine ḳoyup andan (8) maḳʿada ḳoyalar. Maḳʿatda olan (sigilleri gidere. Bir daḫı zaḥmet görmeye. (9) (Diger bevāsīr içün) bir yeri bir miḳdār ḳazup çuḳur idüp (10) içine bir miḳdār ateş ḳoyup üzerine ṭoñuz ödünden bir miḳdār ḳoyup (11) ḳor üzerine bir çanaḳ ḳapayup çanaġıñ dibin delüp bir maṣra (12) ṣoḳup maṣranıñ ucun dübürüne ṣoḳup üzerine apışup (13) otura. Tā kim ol ödüñ buġı dübüründen içeri gire. Bevāsīr (14) ḳaṭʿ olur. (Ġāyet mücerrebdir. Allāh keremiyle şifā bulur.

(15) (Diger bevāsīr içün) bañ toḫumunı alup külekde kurudup (baʿde) (16) dögüp (17) (diger bevasir içün) żufrada ve baġırṣaḳlarda yelleri olsa (18) ve hem bura bura gelse (dāne çadır) dirler bir toḫumdur. Anı alup (19) şāh dānelerin seçüp yevmiye iki buçuḳ dirhemin ışladup (20) ayaza ḳoyup üc gün ac ḳarnına içeler. İçerde olan burundı (21) ve yeller cümlesi defʿ olur gider. Ġāyet de mücerrebdir.)

(22) (Eger bevāsīr) olup dübüründe sigilleri olsa ziyāde zaḥmet virse (23) bu devā şeftālü çekirdegini içi ile ayruca dögüp bir pāk (24) çölmege ḳoyup üzerine köz atup hemān buġı üzerine oturup (25) buġ dübüründen içeri gire ve ziyādece buġ üzerinde otura

[475]

(1) ve buġ içerü girdigini ḥis ide. Tekrār bir daḫı eke. Yine tütsi (2) vire. Üc dört defʿa ʿale'ṣ-ṣabāḥ taʿrīf-i vech üzre ideler. (3) ʿAvn-ı ḫüdā ile defʿ ola. (Eşeri) ve (aġrısı) (ve (sızı) ḳalmaya. (4) (Sigilleri) var ise ḳurudup gidere. Tekrār tekrār tecrübe olunmuşdur. (5) (Diger ʿilāc) Sinob iskelesinde ve civar köylerde bir diken (6) vardır. Anıñla ekşeri ocaḳları süpürürler, meşhūrdur. Anda aña (7) ocaḳ süpürgesi dirler. Ol dikeniñ kökün alup yıḳayup (8) ḳurudup bir ṭaş havanda dögüp bir çölmek içine vāfir ṣu (9) ḳoyup ve aġzını ḫamīr ile ṣıvayup vāfir ḳaynadup ve aġzınıñ (10) ḫamīri açıldıḳca yine ṣıvayup ve'l-ḥāṣıl ve köküñ ḳuvveti (11) ṣuya çıḳmış ola. (Baʿde) (ol ṣuyı) bir temiz şişeye (12) ḳoyup aḫşam ve ṣabāḥ yedi gün bu kökden devām ide. İçinden (13) ḳan kesilüp anadan ṭoġma gibi olur mücerrebdir.

(14) (Diger bevāsīr içün) bevāsīr zaḥmetine birḳaç kere sülük uralar. Yaramaz (15) ḳanların şüre gidere.

(16) (Diger ṭoġuz yaġı) bevāsīre eyüdür. Maḳʿaddan bir maṣra ile buġunı (17) içerüye ṣalalar. Buġ ne güne içerüye gidecegini üst ṭarafında ẕikr (18) itdik. Oraya ḳıyāsen istiʿmāl ideler.

(19) (Diger bevāsīr içün ʿilāc) (mersīn yapraġın) (ve yılan ḳavın) dögüp (20) (ve biraz balıḳ kemügüni) daḫı dögüp bu üçün birbirine ḳarışdurup (21) bir ṣaḳsıya ḳor ḳoyup buġuna oturalar. Tā ki defʿ oluncaya ḳadar istiʿmāl (22) oluna. Bu daḫı ġāyet mücerrebdir.

(23) (Diger raḥmde olan bevāsīr içün) ve raḥm aġrısına eyü bir ʿilācdır. (24) Tertīb-i ʿilāc budur (ketān toḫumı) 5 dirhem, (rafadan yumurṭa ṣarısıyla) (25) (zaġferān) 1 dirhem, (afyon) 1 dirhem, (bañ toḫumı) 1 dirhem.

[476]

(1) bu meẕkūrları güzelce dögüp eleyüp ṭavuḳ yaġıyla ḳarışdırup (2) bir miḳdārca ateşe göstereler. Yoġurup yaḳı gibi ola. Aġrıyan yerlere süreler. (3) Şifā bula, bi-iẕn-i Ḫüdā.

(4) (Eger bevāsīri olan kimesne) 1 dirhem (kendene toḫumı) üç bölük (5) idüp üç kere yese (eṣeri) ḳalmaya gide ve ḳanın keser. Bu daḫı mücerrebdir.

(6) (Diger ʿilāc) (aġı aġacı yabraġı) 5 dirhem dögüp tencereye ḳoyup (7) 30 dirhem (zeyt yaġı) ḳoyup ḳaynadup süzeler. Ṣāfī yaġ ḳala. (8) Andan bir fitil idüp ol yaġa bandırup şāf gibi idüp götürene (9) idḫāl ideler.

(10) (Eger bevāsīr) maḳʿadıñ ṭaşrasında ise ol yaġdan süreler. Tekrār (11) tekrār ideler. Şifā bula, bi-iẕn-i Ḫüdā.

(12) (Diger bevāsīr içün buḫūr) ḫardal ile aşaġıdan buḫūr olunsa ādemiñ (13) bevāsīrin ḳurıdır, giderir.

(14) (Alfun) aġacıyla buḫūr olunsa (bevāsīri) ḳurıdır giderir. Allāh (15) keremiyle.

(16) (Bevāsīr içün) şeftālü çekirdeginiñ ḳabuġunı buḫūr idüp buġunda (17) oturalar. Birḳaç defʿa tekrār ideler, ġāyet nāfiʿdir. Bu uṣūl üzre (18) meşġul mülāzemet ideler.

Tā ki bevāsīriñ sigilleri dökülüp gidinceye dek (19) devām ideler. Allāh iẕniyle ḫalāṣ ola.

(20) (Diger bevāsīr içün) 3 dirhem (kendene toḫumı) bir ṣaḳṣıya ḳoyup (21) üzerine ḳor ḳoyup maḳʿadı buġuna duta. Bu da nāfiʿdir.

(22) (Şifā-nām kitābda buyurur ki) bir kimse (arslan derisi üstüne otursa (23) bevāsīri ḳaṭʿ ider. Zīrā bu ḫāṣṣa, arslan derisinde bāḳīdir ve meşhūrdur.

(24) (Diger bevāsīr içün) şab-ı yemenī eyüce dögüp ince bezden geçürüp (25) it üzümünüñ toḫumı daḫı dögüp eyüce birbirine ḫılṭ idüp ḥabblar

[477]

(1) ide. Aḫşam ve ṣabāḥ üçer dāne yiyeler. Ḳırḳ yıllıḳ (bevāsīre) (2) ve mayasıla (ve temregüye) ve (ṭuzlu balġama) ġāyet de nāfiʿdir ve mücerrebdir. (3) (Diger maḳʿadında) mayasılı olup idrārı sıḳ sıḳ gelen ẕāta (4) Çiñ kiremidi muḥkem dögüp ḳızdurup (ṣarb sirke içine ḳoyup buġuna (5) otura. (Baʿde) (çörek otını) buḫūr ide, ġāyet nāfiʿdir.)

(6) (Diger) (bevāsīre) ḫınzır ödüni birḳaç defʿa süreler defʿ ider.

(7) Diger Bevāsīr Ve (Mayasıl İçün) Müşterek ʿİlācı

(8) (Arġuvan çiçegini) cemʿ idüp bıçaḳ ile eyüce ṭoġrayup (9) daḫı ḳaya ḳoruġunı dögüp ṣuyun alup birbirine ḳarışdurup balı (10) ḳıvāma getürüp köpügüni alup tamām ḳıvāmda iken maʿcūn (11) idüp ḳırḳ gün aḫşam ve ṣabāḥ yiyeler faḳaṭ ekşilerden perhīz (12) ideler. Ġāyet nāfiʿ ve mücerrebdir.

(13) (Eger bir kimse) yedi ʿaded (ḳırlanġıcı kebab idüp yeseler ẕekerinde (14) olan (ḳumı) ve (ṭaşı) eridir giderir. (Selesü'l-bevli) daḫı (15) defʿ ider.

(16) (Diger bevāsīr ile mayasıl beyninde müşterek ʿilāc) ḳurşunı dör- (17) püleyüp ince elekden geçürüp (bal) 80 dirhem, (sināmekī) (18) 30 dirhem, (ṣaḳız) 30 dirhem, (ḳurşun) 30 dirhem, (şeker) 30 (19) dirhem. Bu cümle eczāları eyüce dögüp birbirine ḳarışdurup (20) bir ṭarafda ḥıfẓ idüp aḫşam ve ṣabāḥ cevz ḳadar ekl ideler. (21) Şifā bulalar. Bi-iẕn-i Ḫüdā.

(22) Diger Müşterek ʿİlāc Bevāsīr İçün Ḳanatlu Cigeriniñ

(23) ayaḳların dögüp üzerine uralar. Maḳʿadda olan (sigilleri) döküp (24) ve ḳurıdır giderir.

[478]

(1) Ey ʿAzīz Maʿlūmuñuz Ola Ki Ḥācı Ṣādıḳ Begiñ

(2) Bevāsīr Ve İshāl İçün Mücerreb Ḥabb Tertībi

(3) (Naḫve-i hindī) 2 dirhem, (ḳaranfil) 2 dirhem, (ḳarabiber) 2 dirhem, (4) (günlük) 2 dirhem (ve ḳaṣnī) 2 dirhem ve (ḫaşḫāş toḫumı) 2 (5) dirhem, (żamġ-ı ʿarabī) 2 dirhem, (zencebīl) 2 dirhem, (dār-ı fülfül) 2 (6) dirhem. Bunları eyüce saḥḳ idüp (baʿde) (afyon) 3 dirhem, (ṣarı (7) bal mumı) 6 dirhem (ve 10 dirhem bādem yaġı) içinde bal mumunı eridüp (8) (baʿde) afyonı daḫı ḳarışdurup eyüce ḥall olduḳda bālāda beyān (9) olunan eczāları ḳarışdurup (baʿde) bunuñ bir dirhemi altmış ʿaded ḥabb (10) yapalar. Aḫşam ve ṣabāḥ ikişer dāne ekl ideler. Lākin ṣuya taḥammül (11) ve ṣabr ideler, ġāyet mücerrebdir.)

(12) (Ḳanlı bevāsīr içün) yumurṭayı pişirüp (ṣarı helīle) üzerine (13) eküp göbegine uralar. Ġāyet nāfiʿdir ve mücerrebdir.

(14) (Diger bevāsīr içün) cevz içiniñ aralarında olan ḳırmızı ḳabuḳları (15) ḳaynadup aḫşam ve ṣabāḥ birer fincān içeler, nāfiʿ ve mücerrebdir.

(16) (Diger ḳanlı bevāsīr içün) (samerce köki) yaʿnī Fransızca sime rupa dirler (17) 12 dirhem, (ekşi nār bir ʿaded ḳabuġuyla berāber, (yumurṭa ḳadar etmek içi (18) (żamġ-ı) ʿarabī 12 dirhem. Bu cümleʾ bir ṭoprak tencere içine yarım ḳaya ṣu (19) ḳoyup ḳaynadup yüz dirhem ḳalıncaya ḳadar ḳaynadup aḫşam ve ṣabāḥ (20) birer fincān içeler. ʿİnāyet-i Ḥaḳḳla şifā bula, mücerrebdir.

(21) (Diger bevāsīr) ve (yelleri içün) (ḳırmızı ḳanṭarīyūn) 2 dirhem, (2 dirhem (22) ḳınaḳına), (ṭurunc ḳabuġı) 1 dirhem. Mezkūr eczāları bir kāse içine ḳoyup (23) üzerine üç beş fincān ṣu ḳoyar. Ṣu ṣıcaḳ olmaḳ lāzımdır. (24) Ayaza ḳoyup ʿale'ṣ-ṣabāḥ bir fincān her ṭaʿām üstüne birer fincān (25) içeler. Ġāyet haẓm-ı ṭaʿām ider ve daḫı vücūdda olan bevāsīr yellerini (26) izāle ider. Mücerreb bir devādır.

[479]

(1) Bevāsīr İçün Ġāyet Mücerreb Devādır

(2) Beş ʿaded ḳırmızı biberi menḳāl kenārında yā (ḫūd) yaḳmayaraḳ maşa (3) üstünde ḳurudup içiniñ çekirdegini ḳatmayaraḳ ġāyet ince dögüp (4) dülbedde eleyüp yüz dirhem aʿlā çıñ bal içine ḳatup eyüce (5) ḳarışdurup aḫşam ve ṣabāḥ bir ḳahve ḳaşığı ekl ide ve yemek (6) üzerine daḫı yerse hażm-ı ṭaʿām olur. ʿİnāyet-i Ḥaḳḳla bevāsīrden (7) bir eṣer ḳalmaz.

(8) Diger Bevāsīr İçün

(9) birḳaç baş ṣarımsaġı tereyaġ içinde ḳavırup aḫşam ve ṣabāḥ (10) ekline devām olunsa bevāsīr yelin ve ḳasıḳ rencin zāʾil ider.

(11) Diger Bevāsīr İçün ʿİlāc Tertībi Ölüm Ḥaddine

(12) Varsa Ve Ḳarnı Şişmiş Olsa Defʿ İder Tertībi Budur

(13) (Bir ḳaşıḳ aʿlā bal) (ve bir ḳaşıḳ şırlaġan yaġı) üç dört dirhem (14) (fāre necisi). Bu cümleʾ ḳıvāma getürüp şāflar düzüp aşaġıdan (15) getüreler.

(16) (Rīḥ-i Bevāsīr İçün) Ve (Vesāʾir Balġamdan) Ḥāṣıl Olan Emrāżıñ

(17) Küllīsi İçün Ġaflet Olunmaya

(18) (Sināmekī 100 dirhem), (anison 80 dirhem), (çörek otı 80 dirhem), (19) (zencebīl 12 dirhem), (ʿasel-i muṣaffī 600 dirhem). Bu cümleʾ saḥḳ idüp (20) birbirine ḫılṭ idüp (baʿde) ʿaseli ḳıvāma getürüp maʿcūn idüp (21) ṣabāḥ ve aḫşam rumi cevz ḳadar istiʿmāl ideler. (Küllī fāʾidesi (22) müşāhede oluna ve cümleden biri muḳavviyātdandır.

(23) (Diger bevāsīre devā) aşaġıdan bir danek nişādır tütüne emīn ola.

[480]

(1) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Ola Ki (Tekrār Tekrār) Bevāsīr İçün

(2) Niçe Dürlü ʿİlāclar Beyān Olundı Ki Ġāfil Olmayalar

(3) (Zīrā bevāsīr içün) nice ʿalāmetler ve nice dürlü ʿilāclar beyān (4) olundı. (Bevāsīr) on dürlüdür. (Bunuñ) (dördi) yürekde (5) olur ve (yürekde) olanlar (birisi ḳabż-ı bevāsīr) ve (birine daḫı (6) ishāl-i bevāsīr) ve (birine) dem-i bevāsīr) ve (birine daḫı) rīḫ-i bevāsīr (7) tesmiye iderler.

(8) Ve (altısı daḫı) (maḳʿad olur.) Ez-cümle (evvelkisine) zenbūr-ı (9) bevāsīr) tesmiye iderler. Uzunca arı gibi oldıġıçün ve (birine daḫı) (10) bevt-i bevāsīr) tesmiye iderler. (Dāne dāne) oldıġıçün) ve (birisine) (11) daḫı) (ʿannab-ı bevāsīr tesmiye iderler. (Degirmi) ḳaraca üzüm (12) dānesi gibi) olur.

(13) Ve (birisine daḫı) (şaḳāḳ-ı bevāsīr) tesmiye iderler. Gāh (yarılur) (14) ḳanar ve (birisine) daḫı (nefḫ-i bevāsīrdir.) (Şişer,) balıḳ ḳurşaġına (15) döner (ve birisine) daḫı (nāṣur-ı bevāsīr) tesmiye iderler. (16) (Boynuz) gibi ḳatı olup ṣulanur. Buña da raḥne-i bevāsīr) (17) tesmiye iderler. (Bunuñ) ortası delik olur. Bunuñ içinde (18) (iriñ var) ve (necāset gelür) ve (bu maḳadıñ altından gelür. Bunı (19) ʿilācla ṣaġlatmaḳ müteʿazzirdir ve bunuñ āleti vardır, yararlar. (Fāmā) (20) (bunuñ cümlesine rīḫ-i bevāsīr dirler ve (bevāsīr ḳanınıñ) ziyādesinden (21) ʿibāretdir.) (Pes bilmiş olasın ki (bevāsīr ḳanın ġayrı) ṭabīʿatdan (22) olur kim (aña sevdā dirler) yaʿnī (sevdāvī ḳandır. (Eger sevdā) (23) balġamdan mütevellid olursa (bevāsīr balıḳ ḳurşaġı gibi olur (ammā (24) evvelki) (tūt-ı bevāsīr) dirler. Anıñ māddesi sevdāya yaḳın ḳandandır. (25) (Alā (ʿannāb-ı bevāsīr) beyne beyne dir. Bu bābda söz çoḳdur.

[481]

(1) Bevāsīr içün tedbīr (ḳardaşḳanı) 5 dirhem, (erkek ḳaṣnī) 5 dirhem, (2) (afyon) 1 dirhem. Bu üçüni dögüp ġāyet ince eleyüp birbirine (3) ḳatup bir miḳdār ateş üzerinde üçüni bir miḳdār bişirüp (baʿde) (4) indirüp mercimek ḳadar ḥabblar yapup üç dāne aç ḳarnına yuda. (5) Üzerine ṣu içmeye ve ṣabr ide ve yatacaḳ vaḳt kezālik ġāyet mücerrebdir. (6) İhmāl olunmaya.

(7) Ey Aḫı Aṣıl Bevāsīre Sebeb Ṣoġuḳdandır

(8) (Ammā) bevāsīrli olan ādemiñ rengi yeşillik ile ṣarılıḳ arasında (9) olur.) (Daḫı maʿlūmuñuz ola ki) ekṣeri (aṣḥāb-ı bevāsīrde) ḳabż (10) ziyāde olur. (Baʿżā) ifrāṭla ishāl olmaḳ gerek. Lākin çoḳ (11) ishāl yaramaz. Zīrā ishāl yerine mādde dökülür.

(12) (Ve eger bevāsīr ḳana) ve eger ifrāṭla ʿurūḳ-ı ḳanı kendinden aḳup (13) bedene żaʿf virmezse ol aḳan ḳanı ṭutmayalar (ve eger) żaʿf (14) ve yedirse menʿ ideler (ammā) ifrāṭa erişmeyüp ḥiddetce aḳarsa (15) şol marażlardan emīn ola ki sevdā-yı cünūn) ve (māliḫulyā) (16) ve (cereb) ve (behaḳ) (ve temregü) ve (ṣarʿa) ve (cüzzam) (17) ve (ḥummā-ı rubʿ) ve (yarım baş aġrısı) ve (raḥim aġrısı) ve (sersām) (18) ve (zātü'l-cenb) ve (ākile) ve (cemre) yaʿnī yaḳaca ve (seraṭān) (19) ve bu cümle

meẕkūr marażlardan emīn ola.) (Eger) aḳan ḥiddetce aḳarken (20) ḳaṭʿ eyleseler veyā vaḳtsiz kendülügünden ṭutulsa bu ẕikr (21) olunan emrāż-ı muḫtelife ẓuhūr ider ve istisḳā marażına bādi olur. (22) (İmdi ey iḫvān) her maraża muṭṭaliʿ olup ʿilācın ve tedbīrin (23) aña göre idesiz.

(24) Ey ʿAzīz Eger Bevāsīrden Maḳʿad Ṭaşra Uġrasa

(25) ḳoyunuñ baġanığın veyā boynuzın yaḳup kül idüp (baʿde)

[482]

(1) (kestāne) ve (ṣarı nār çiçegi) ve (şab) ve (māzu) ve bu cümleʾ (2) yumşaḳ dögülmüş ve nāzik ḳabuġı ve (yaş mersīn) her birinden berāber (3) alup küle ḳatup biraz ṣu ile ḳaynadalar (daḫı maḳʿadı girü (4) yerine vardıḳdan ṣoñra ol kül ile ḳaynanmış sıcaḳ ṣu üzerine (5) bir zamān oṭuralar. Artıḳ andan ṣoñra maḳʿad ṭaşra çıḳmaz ola. Bi-iẕn-i Ḫüdā.

(6) Diger Eger Maḳʿad Ṭaşra Çıḳsa Bir Avıc (Māzu) Ve (Bir Avıc

(7) Bellūṭuñ Yaşı Ve Bir Miḳdār Zāc

(8) bunları bir çölmek içinde ḳaynadalar. Tā bunları maḥrā ola daḫı ısıcaḳla (9) ʿalīl ol ṣuyun içine otura. Tā ki ṣoġumaġa başlaya, andan ḳalḳa (10) lāzım olursa girü ol ṣuyı ışıdup girü otura, mücerrebdir.

(11) (Diger) buḫūr-ı meryemi) dögüp sirke ile ḳarışdurup çıḳan maḳʿad (12) üzerine sürseler bir daḫı çıḳmaya.) Mücerrebdir.

(13) (Diger) maḳʿadıñ veremine (bābunec yaġı sürseler şifā bula. Bi-izn-i (14) ḫüdā. (Diger) (ḳuzı yaġın) bevāsīre sürseler nāfiʿdir. (15) Diger (kirmid yaġını) yüñ ile maḳʿada sürseler ufacıḳ ḳurdını (16) ḳırar giderir. (Diger bāñ köküni) gölgede ḳurudup aşaġıdan (17) tütsi etseler ʿaẕīm fāʾide göre.

(18) (Diger ʿilāc) it boncuġı ki seyyīd mehre dirler, ṣoġuḳdur, ḳurıdır. Eger anı (19) ezüp içirseler bevāsīr fāʾide ider. (Ammā bevāsīr ṣāḥibine ṣoġuḳ (20) ṣu virmeyeler. Ziyāde ziyāndır.

(21) (Diger bevāsīr içün) (kükürd) 10 dirhem, (ḫınzır yaġı) 10 dirhem, (22) ḳarışdurup bir ḳullanılmadıḳ çölmek içine ḳoyup altına ateş yaḳalar. Eyüce (23) ḳaynaya ve bevāsīri olan ẕāt dübürüni ol çölmek aġzına (24) ḳoya. Buġı yabana

gidmeyüp çıḳmaya. Şol ḳadar ṭura kim terleye (25) (Gerek bevāsīri yürekde) ve (gerek maḳʿadda) olsun giderir, mücerrebdir.

[483]

(1) Diger bir ʿilācdır ki nāṣur cerāḥatlarına ve (bevāṣıra) (2) (ve temregüye) ve (baraṣa) ve (behaḳa) ve (ḫınāzīre) ve (sigillere) süreler.

(3) Ġāyet aʿlā bir ʿilācdır. Eridir, giderir. Ṣıfat budur (kirec) (4) 30 dirhem ve (sögüt küli) 15 dirhem ve (bellūṭ) 25 dirhem, (5) (ḳalye) 40 dirhem. Bu meẕkūrları ṣu içine ışladasın. Birḳac gün (6) ṭura daḫı ol ṣuda ḳaynadasın. Ḥattā ḳoyu ola. (Baʿde) (7) ḳurşun ḥoḳḳa içinde ṣaḳlayasın. İḳṭiżā itdikce meẕkūr marażlara (8) süresiz. ʿİnāyet-i Ḥaḳḳla şifā bula.

(9) (Diger) maḳʿadda olan (temregüye) (ve gicige) ġāyet nāfiʿdir. (10) (Pişmiş şab) 10 dirhem ve (ḳaṭrān) 5 dirhem. Cümlesin sirke (11) ile ḳarışdurup ṭılā idesiz. (Diger) dem-i bevāsīre devā oldur ki (12) (anison) ve (kimyon) ve (çörek otı) ve (naʿne) ve (kişnic) (13) ve (ve maʿdenüns) ve (kerefs). Bunlardan ʿale't-taḥmīn birer miḳdār alup (14) cümlesini bir tencerede ḳaynadup aḫşam ve ṣabāḥ ṣuyun içireler. (15) ʿİnāyet-i Ḥaḳḳla şifā bula.

(16) (Diger) bevāsīre (ḳaṭır sināgın) yaḳup tütsi idine nāfiʿdir (17) ve mücerrebdir.

(18) (Diger) deveniñ (örgüci yaġını) bevāṣıra ṭılā etseler nāfiʿdir (19) ve mücerrebdir.

(20) (Diger aslanıñ) yaġını bevāsīre sürseler ḫoş ola.

(21) (Diger) maḳʿadda ḳurtcaġızlar olur. Ṣafrāı gicidir. Ol rence (22) dirler. (Bunuñ ʿilācı) (ısırġan toḫumı) ve (ḳoz ici) berāber (23) dögüp birbirine ḳatasın. Havanda muḥkem döge melhem gibi ola. (24) Baʿde on ḳısım idüp aç ḳarnına on gün yiyeler. (Diger) yelli (25) bevāsīre yaʿnī (ḳabż ve yil ile ḳarnı ṭolsa ölüm ḥaddine

[484]

(1) varsa ʿasel ve şırlaġan birer ḳaşıḳ ve biraz fāre necisi cümleʾ (2) ḳıvāma getürüp ḫurma çekirdeginden ayrıca ṣāflar idüp aşaġıdan (3) getürene nāfiʿdir.

(4) Diger) ẓūr ile içinden ḳan gelene ve (göbegi burana) (günlük) (5) ve (maṣṭakī) ve (it necīsini) saḥḳ idüp ḳaṭrān ile ḳarışdurup (6) göbege yaḳı ideler. Ḳanını ve burusunı keser.

(7) (Diger) ḳana ve (ʿuẕva) kiremidi ḳızdırup üzerine sirke döküp (8) buġuna oturalar nāfiʿdir. (Diger bir buçuḳ miṣḳāl üzerlik toḫumunı) (9) dögmedin ṣuyuyla yudarsa bağırsaḳda olan yelleri dağıdır. (10) Hem balġamı ve sevdāyı ve ṣafrāyı daḫı dağıdır mücerrebdir.

(11) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Ola Ki Eger Ādemiñ Gövdesi

(12) İçinde Et Kesilmiş Olsa Ve Üzülmüş Olsa

(13) ve (yāḫūd) eyagüsi aġrırı olsa (zerāvendiñ) dişisinden (14) bir dirhem saḥḳ idüp ṣu ile içireler nāfiʿdir ve mücerrebdir.

(15) (Diger) (tartar ḳurdı kim) aña göbek börüsi dirler. Aña ʿilāc (16) bir avıc (kişnic) ve (azacıḳ kemük) ve (küyki otı) ve (bir avıc) (17) nār dānesi cümlesin bir yerde ḳaynadalar. Andan içeler. Andan yarım (18) rıṭl miḳdārı ol ṣudan alup ayaza buraġalar daḫı çalḳayalar ve daḫı (19) içireler. Ol böri gide. Bi-iẕni'llāhi Teʿālā.

(20) (Diger) bevāsīr içün (maṣṭakī) 3 dirhem ve (günlük) 3 (21) dirhem ve (ḥarbak) 3 dirhem ve (cevz-i bevvā) ve (māzu) birer dāne. (22) Bunları saḥḳ idüp cemʿ ideler. Bal ile maʿcūn idüp dört (23) gün (aḫşam) ve (ṣabāḥ) zeytūn dānesi miḳdārı istiʿmāl ideler. (24) (Baʿde) dört dirhem ḥarbakı dögüp bir noḫūd miḳdārı semmü'l-fār (25) ḳarışdurup felūri ḳadar penbe üzerine bu otı ekeler. Ṣufresinde

[485]

(1) ḳoyalar. (Ammā maʿcūna) ibtidā etdigi günden buna daḫı başlayalar. Ṣufreden (2) dāneler çıḳsa gerek. Sekiz yāḫūd ṭoḳuz günde mi ḳararır? Bu otı (3) urmaḳ gerek. (Ammā beş güne dek) gice ve gündüz uralar. (Ṣoñra (4) ġāyet açar. Hemān gündüz uralar. Ol çıḳan dāneleri ḳuruduḳdan ṣoñra (5) ebegümeci yapraġını ḫınzır yaġıyla pişüreler. Āsi āsi ol dāneleriñ (6) üzerine uralar. Her gün üc defʿa uralar. Ol dāneler defʿ olur (7) gider. (Baʿde) bir miḳdār (günlük) ve bir miḳdār (ṣaḳız) ve bir miḳdār (zeyt (8) yaġıyla) (ḫınzır yaġıyla) bu cümleʾ merhem idüp ol düşen (9) dāneleriñ yerleri üzerine uralar eyü oluncaya degin gerçi biraz (10) zaḥmet çekilür (ammā mücerrebdir.)

(11) Ey Aḫillāʾ Maʿlūmuñuz Olsun Ki Bir Kimse Bevāsīrden

(12) Ölüm Ḥaddine Varsa Bu Ẕikr Olınacaḳ Devāyı

(13) yapup istiʿmāl iderseler ʿināyet-i Ḥaḳḳla o anda ṣıḥḥat bulur ve çoḳ (14) ẕevāt-ı kirāma devā itdik. Bunuñla ṣıḥḥat buldı mücerrebimizdir. Ṣıfatı (15) ve tertībi budur. Bir baş (sarımsaḳ) ḳabuġuyla berāber ve ḳırḳ dāne (16) ḳara üzüm çekirdegi ile berāber havanda dögüp merhem gibi ola (17) ve bir bez içine ḳoyup bağlayasın. Ol bevāsīrli olan ʿalīli ol bağlu (18) olan bez üzerine oturdup iki ṭarafını yorġan ile eyüce başdırup (19) tā terleyinceye ḳadar ṣabr idüp her ne ḳadar acırsa acısına baḳmayup (20) ṣabr ide. (Terledikden ṣoñra) yüzün açup terin alışdıra. (21) ġāyet mücerrebdir.

(22) Diger İshāl-i Bevāsīre Hic Dermān Bulunmazsa

(23) (Bu maʿcūnı) beş on gün birer cevz miḳdārı istiʿmāl ideler. (Tertībi budur.) (24) (Māzı) ve (turunc ḳabuġı) ve (çörek otı) ve (behmen-i serc) cümlesi (25) veznde berāber olaraḳ üç edviye ġarı bal ile maʿcūn idüp

[486]

(1) aḫşam (ve ṣabāḥ) cevz ḳadar istiʿmāl ideler. Teskīn olur. Bi-iẕn-i Ḫüdā.

(2) Ey ʿAzīz Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Ola Ki Hażm-ı Ṭaʿām

(3) İçün Bir Güzel Sefūf Ki Naẓīri Yoḳdur

(4) (ve tīz ṭaʿāmı hażm itdirir. Beñze ḫumret ve cimāʿa ḳuvvet virir (5) ve semirdir ve aña bire ġāyet münāsibdir. (Ṣıfat ve tertībi budur.) (Buyan (6) köki) 8 dirhem, (kişnic) 8 dirhem, (rāziyāne) 8 dirhem, (anison) (7) 8 dirhem, (ḳāḳule) 10 dirhem, (maṣṭakī) 3 dirhem, (cevz-i bevvā) bir ʿaded, (8) (besbāse) 1 dirhem (ve ḥavlicān) 1 dirhem ve (fülfül) 1 dirhem (9) ve (ṣandal) 1 dirhem. Bu cümleʾ ayrı ayrı dögüp eleyüp bir yerine (10) ḳatup edviyeniñ nıṣfı miḳdārı şeker daḫı yaʿnī (yigirmi beş) (11) dirhem şekeri daḫı ḫılṭ idüp birer dirhem yatacaḳ vaḳt ve yemekden (12) evvelce ve yemek üstüne daḫı istiʿmāl ideler ve devām şarṭdır. (13) Ṣoñra her dürlü menāfiʿ müşāhid ideler.

(14) Maʿlūm Ola Ki Aṣḥāb-ı Bevāsīre Lāzım Olan Budur Ki

(15) dāʾimā kendüyi gözedüp muvāfiḳ ve muṭābıḳ ġıdālar ve yemekler yiyeler (16) ve münāsib şerbetler içeler ve muḫālif ġıdālardan ve devālardan perhīz (17) ideler ve muḥallil buḫūrlar istiʿmāl idüp ve senede birḳac defʿa müshil (18) içüp münāsib şerbetler içirüp bedeni ve dimāġı tenḳıye ideler ve arada (19) ḥammāma gidüp

muʿtedilce bedeni ova. Durmaḳ ve iştihā-ı ṣādıḳa (20) bulunmadıḳca ṭaʿām ve şarāb yemeyeler ve (ṭaʿāmdan) iştihāları var iken (21) girü çekileler. Zīrā ġalīẓ marażlar ve ʿilletler çoḳ yiyüp ve çoḳ içüp (22) ve muḫālif ġıdālardan ḥāṣıl olur. (Ammā şol ġıdālar ki) ʿillet-i bevāsīre (23) nāfiʿ ve alaḳdır. (Aña devām lāzımdır. Zīrā ḳanları ṣāfī ḳılup iʿtidāl (24) virir. (Meşelā) (ḳuzı ve (oġlaḳ) ve (ṭavuḳ) ve ehvā biri etleri (25) ḥarāreti ġālib oluna. Bunlar gibi etler münāsibdir (ve ṭabīʿatı) bārid ve ṭaʿāmlar

[487]

(1) yiyeler. Tāze balıḳ ve zerdālü ve erik ve (şeftalü) ve aşlarda (2) ol etler ile pişen çorbaları yiyeler. (Ammā ṭuzlu) ve (tiz ṭaʿāmlardan) (3) ḥaẕer ideler ve alā anlarıñ ki (ṭabīʿatı ṣoġuḳ) ve (balġamīdir.) Hem (aña (4) perhīz münāsibdir. Anlarıñ gibilere aġdiye nefīs ḳılalar ve (kebāblar) (5) (ve büryan) ve (aña ṭaʿāmdan ol (gül-be-şeker) ve maṣṭakī ve (anison) (6) yiye ve (ayda) üç ve dört defʿa ḳayʿ ide. Ammā gözin ve yüregin berk (7) bağlayup andan ḳuṣa ve (alā) uzun boylı ve orta boylı ādem yılda bir (8) iki kere ḳuşmaḳ kifāyet ider ammā miʿde arınmasınıñ ʿalāmeti ḳayʿda (9) ekşiler gelmelidir.

(10) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm Ola Ki Bevāsīrden İfrāṭ

(11) Ḳan Gidüp Ḳaṭʿ İtmek Lāzım Gelse Ḫıyār

(12) (çekirdegi müstaḥlebi) fiʾl-ḥāl ḳaṭʿ ider. Müʿessir bir ʿilācdır ve lākin ibtidā-ı (13) emrde ḳanı ḳaṭʿ itdirmek muḫātırlı oldıġından tedrīcle ḳaṭʿ (14) idecek ʿilāclar tedārik etmek gerekdir. (Meşelā) sünnetlüce otı başurı (15) biʾl-külliye ḳaṭʿ ider ve vücūd-ı insānda olan sigilleri (māderzād) (16) olsa daḫı tīz zamānda defʿ ide. Ḳan ishāline bundan aʿlā ʿilāc (17) yoḳdur. Ṣıfatı budur bir miḳdār bu otdan tedārik idüp güzelce (18) çöbleriyle ṭoġrayup muḥkem dögüp yigirmi dirhem olur ise (19) ol ot ḳırḳ dirhem bal kesdirüp ḳıvāma geldikde baʿdeʾt-tedbīr (20) bu otı ḳarışdurup her gice yaturken bir cevz ḳadar istiʿmāl ide. (21) Eger bāsur demevī ise dört ve beş gün ṣoñra bir siyāh ḳan (22) getürür. Ṣoñra memeleri düşürür ve bevāsīr ġāʾib olur. (Bu ʿillete) (23) iksir gibi müʾessir otdur

(24) Maʿlūm Ola Ki Bevāsīr ʿİlleti

(25) (Sirke) ve (ekşi) ve (yoġurt) ve (süd) gibi şeylerden ḥaẓẓ itmez.

[488]

(1) Bu ʿillet ṣaḥibi żarar viren şeylerden perhīz lāzımdır. Ġaflet olunmaya. (2) (İshāl-i bevāsīr (yarım dirhem) (tiryāḳ-ı ḥāliş) ḳable'n-nevm ekl ide. (3) İshāli ḳaṭʿ ider ve mücerrebdir ve afyonuñ kesdigi ishāli daḫı keser.

(4) Nāsur Didikleri ʿİllet Oñulmaz Cerāḥat Maʿnāsınadır

(5) Maḳʿad eṭrāfinda ẓuhūr ider ve ʿilāc ḳabūl itmez. Gerekdir ki iki dirhem (6) (havıc toḫumunı) dögüp iki dirhem ṣarı (bal mumunı) imtizāc (7) itdirüp (bāsuruñ) deligine münāsib fitiller düzüp tekrār tekrār (8) ṣoḳup istirāḥat ideler. Lākin üşenmeyüp tekrār tekrār (9) bu ʿamele mülāzemet ideler. Elbetde giderir. Eger ṣāḥib-i bevāsīriñ nabżı (10) ṭolġın ve gergin ise (yāḫūd) demevī'l-mizāc ise andan (11) derʿ-aḳab ḳan almaḳ ve iḥtiḳānlarla (yāḫūd) şu melyen ʿilāclar ile (12) bāṭını ḫafifce telyīn eylemek mümkün olur ve bu tedbīr ekṣeriyā vaḳt-i yesīrede (13) çoḳ ifāḳat getürür. (ʿİlāc budur) (ḳurı erik) 16 dirhem, (ḥām (14) arpa) 16 dirhem, (ḳırım ṭarṭir) 2 dirhem, yetecek ḳadar bayaġı şu ile (15) yarım sāʿat ḳaynadılup süzüle ve yüz ḳırḳ dört dirhemine yıḳanmış (16) (güherçile) 1 dirhem, (ribās) şurubı 12 dirhem żamm olunup (17) her iki sāʿatde bir andan bir fincān istiʿmāl oluna. ʿİnāyet-i Ḥaḳḳla (18) defʿ oluna.

(19) Yāḫūd Bevāsīre Şu Tedbīri Yapa

(20) (temirhindī) 16 dirhem, (ḫātem köki) 8 dirhem. Bunlar ṭoġranup (21) yetecek ḳadar şu ile yarım sāʿat ḳaynadıla ve süzilüp yüz ḳırḳ (22) dört dirhemine yıḳanmış (güherçile) 2 dirhem, (aʿlī ḳudret ḥelvāsı) (23) 12 dirhem, emīrbāris şurubı 8 dirhem żamm olunup her sāʿatde (24) (yāḫūd) her iki sāʿatde bir andan bir andan bir fincān istiʿmāl oluna.

[489]

(1) Yāḫūd Bevāsīr İçün Şu Tedbīri Ḳullana

(2) (Ḫātem köki) 16 dirhem ṭoġranup yetecek ḳadar şu ile (3) yarım sāʿat ḳaynadıla ve süzilüp yüz ḳırḳ dört dirhemine aʿlī (4) (ḳudret ḥelvāsı) 16 dirhem, (pulıḳırset ṭuzı yaʿnī ulāh ṭuzı (5) 3 dirhem ḳarışdurup her iki sāʿatde bir andan bir fincān içile. (6) şifā bula. Bi-iẕn-i Ḫüdā-i Teʿālā.

(7) Eger Bu Tedbīrlerden İfāḳat Ḥāṣıl Olmazsa

(8) Marīżi Ṣıcaḳ Şu Buġuna Oṭurdalar

(9) ve anlarıñ dem taḳṭīr itmeksizin bir şişkinlikleri ẓāhir oldıġı gibi der-ʿaḳab (10) sülükler yapışdırmaġla boşadılmaları mümkün olur. Bununla böyle vāsiʿ (11) ve melyen şerbetler daḫı virilürse güzel olur. (Tedbīr-i şerbetler bunlardır) (12) (ḫātem köki) 8 dirhem ve (ḫātem yapraġı) 2 ḳabża ṭoġranup (13) ve (yarım sāʿat ḳaynadup süzeler. Yüz ḳırḳ dört dirhemine yıḳanmış (14) (güherçile) 1 dirhem, (sirkencübīn) sāde 16 żamm olunup (15) her iki sāʿatde bir andan bir fincān mā-ı ılıcaḳ şu ile içeler. Şifā bula.

(16) Bu Sefūf Daḫı Bevāsīre Güzel Tedbīrdir Sefūf Budur

(17) (Beyāż güherçile ḳaymaġı) buġday 40, (yıḳanmış güherçile) buġday 10 (18) Venedik būresi buġday 50. Bu üçüni güzelce dögüp eleyüp (19) birbirine ḳarışdurup ʿale'ṣ-ṣabāḥ bir iki dirhem ve yatacaḳ vaḳt keẕālik (20) ekl oluna. Çoḳ fā'idesi görile.

(21) Marīż Olan Kimsede Żaʿf Müşāhede Olunur İse

(22) Şu ʿilāclar aña lāzım olur. (Ṣıfat-ı ʿilāc budur) (kil-i ermenī) 7 (23) dirhem saḥḳ olunmuş (ḳatuḳuṭu yapraġı) 5 dirhem, ḫaşḫāş şurubı (24) 25 dirhem, gelincik çiçegi ṣuyı 30 dirhem. Bunlar birbirine ḳarışdurulup (25) her iki sāʿatde bir andan bir fincān nūş oluna, şifā bula bi-iẕn-i Ḫüdā.

(26) (Diger ʿilāc) (ṣab) buġday 10, (gelincik çiçegi) 64 dirhem

[490]

(1) ṣuyundan ḥall olunduḳdan ṣoñra (ḫaşḫāş şurubı) 12 dirhem żamm (2) olunup bālāda olanlar gibi istiʿmāl oluna.

(3) Eger Seyelān Mütemādi Ve Şedīd İfrāṭla Olursa

(4) (Buña tedbīr) şu ʿilācdır (dögülmüş) ṣarı (ṭopuzluḳ köki) (5) 10 dirhem, (ḫaşḫāş) şurubı 12 dirhem, (gelincik çiçegi) (6) ṣuyı 14 dirhem. Bunlar birbiriyle ḳarışdırılup bālāda olan tertīb (7) üzre istiʿmāl oluna. Bi-iẕn-i Ḫüdā şifā bula. (Ḫāricden) baʿż tedbīr (8) vardır. Evde (ġārīḳūn) manṭarını bevāsīr fırçalarına lāyıḳ-ı vech (9) üzre ilṣāḳ olunursa eṣeri müşāhede olunur.

(10) Eger Bevāsīrden Şiş Ve Bir Fenālıḳ Ve Mażar Ve Muḫālif

(11) Müşāhede Olursa Tedbīri İstiʿmāl İdeler

(12) Tedbīr budur (pelīn) 2 ḳabża, (yaban ṣarımsaġı) 2 ḳabża, (arniḳa (13) otı) 2 ḳabża. Bunları ṭoġrayup yarım sāʿat ḳadar yetecek ṣu ile (14) ḳaynadup her iki sāʿatde bir fincān (yāḫūd) iki fincān (15) istiʿmāl ideler, şifā bula. Bi-iẕn-i Ḫüdā.

(16) Maʿlūm Ola Ki Eger Şiş Bir Ālā-yı Memeler Ṭarzında İse

(17) Ve Eskimiş İse Ve Anlarıñ İçinde Hicbir Güne

(18) melyen żımād ile ḥali ḳābil olmayacaḳ rütbede ṣalābetlü ve müteḥaccir bir ḳan (19) var ise bunuñ eñ efżal ʿilācı ol ṭamarcıḳları nişter ile delüp (20) müncemid ḳanı çıḳarmaḳdır ki bu ṭarīḳiyle anlar suhūlet ve sürʿatle taḥlīl (21) ve ifrāġ olunur.

(22) Eger Marīżden Gelen Dem Bevāsīrden Oldığı Taḥḳīḳ

(23) İderse Bunda Hicbir Ḫavf İdecek Nesne Yoḳdur

(24) Belki hemān derḥāl buña ʿilāc budur ki (ḫātem köki) 1 dirhem, (25) (ḫātem yapraġı) 1 ḳabża ṭoġrayup yetecek ḳadar ṣu ile çāryek (26) sāʿat ḳaynadıla ve ṣoñra (ḫātem çiçegi) bir buçuḳ ḳabża,

[491]

(1) rendelenmiş (meyān köki) 8 dirhem, (ateşden indirir iken içine (2) naḳuʿ olunup çāryek sāʿat daḫı terk oluna ve süzilüp (3) (yüz ṭoḳsan iki dirhemini) aḫz ve her iki sāʿatde bir fincān içilerek (4) ılıcaḳ istiʿmāl oluna. ʿİnāyet-i Ḥaḳḳla şifā bulur.

(5) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm Ola Ki Baʿż Kere Dāḫil

(6) Şişüp Anda Uzun Memeler İḥdāṯ

(7) itmeli. Anlarıñ biri baʿżā ḳażā-yı ḥācet eṯnāsında bir vecaʿ-ı temadī ile maḳʿaddan ṭaşra (8) çıḳup ṣarḳabilür. (Ammā ṣoñra) yavaş yavaş taḫliṣ idüp içerüye (9) çekilerek yine evvelki maḥaline rücūʿ ider. (Eger bu marīżlerde) emtilā-yı (10) ʿurūḳ yaʿnī ḳan çoḳluġı var ise anlar aralıḳ aralıḳ faṣdlarla böyle (11) (şu şerbetleriñ virilmeleri münāsib olur.) (Tertīb-i şerbet) yıḳanmış (güherçile) (12) 1 dirhem, (ribās şurubı) 8 dirhem, (aġac mürver çiçegi ṣuyı) (13) 48 dirhem. Cümlesi ḳarışdırıla ve her iki sāʿatde bir andan ikişer ḳaşıḳ (14) istiʿmāl oluna.

(15) (Diger bevāsīr içün ʿilāc) (ḫām arpa) 24 dirhem, (bayaġı ṣu) 284 (16) dirhem, yarım sāʿat ḳaynadılup süzüldükden ṣoñra yıḳanmış (güherçile) (17) 1 dirhem, (sirkencübīn sāde) (yāḫūd) (ṣāfī bal) 20 dirhem żamm (18) olunup istiʿmāl oluna.

(19) (Ve baʿżā melyen) iḫtiḳānlar bāṭını ifraġa saʿy daḫı olunur ki (bu ṭarīḳ ile) (20) maraż ekṣeriyā kendülügünden bi'l-külliye zāʾil olur. (Ammā baʿż (21) kere) ṣıḳl ile bevāsīr memeleriniñ biri ẓuhūr itdikden ṣoñra miʿā-i müstaḳīmiñ (22) ucı şöyle pek ṣıḳışup ḳapanur ki meme ṭaşru ḳalur. Andan bir şedīd ḥummā (23) ve ḥarāret ḥudūṯ ider. Bu ṣūretde ḳan almaġa ve ʿale'd-devām melyen (24) żımādlar urmaġa ve ḥamiyāt-ı iltihābīyeye müteʿalliḳ tedbīri icrā itmege mübāderet (25) oluna. (Ammā çoḳ kere) bu devālarıñ cümlesi hicbir fāʾide itmeyüp aġrı (26) münḳaṭıʿ olmaz ve şiş şöyle morarır ki ġanġırandan ḫavf olunur. (Bundan

[492]

(1) iḫtirāza evrām-ı mezburı) nişterle deşüp ṣoñra üzerine ḥall idecek (2) żımādlar ilṣāḳıyla ve sālifü'ẕ-ẕikr şerbetleriñ istiʿmāline müdāvemetle andan miḳdār-ı (3) kifāye ḳan cereyān itdirmek münāsib olur ki (bu ṭarz ile) maraż-ı meẕbur (4) ekṣeriyā ḥüsn-i ṣūretle az vaḳtde ʿilāc-pezīr alur.

(5) Ey Aḫı Baʿż Kimse Bāsur Şişleri Gelmek Muʿtādları Olan Yerlerde

(6) ṣıḳ ṣıḳ temeddüdī (yāḫūd) nāḫis idüp bir vecaʿ ḥis idüp lākin (7) ne dāḫilā ve ne de ḫāricā bir şiş eklenür. (Ammā ṣoñra) eñse kökünden (8) ve arḳada gerginliklerden ve ṣıḳ ṣıḳ baş dönmelerinden şekvā iderler (ve bu (9) aʿrāż) anlara müddet-i sitteniñ ancaḳ baʿż evḳātında ʿārıż olur (ve anlar (10) günde iki üç kere) şu sefūfı yāḫūd şu ʿilācı istiʿmāl idüp ʿamel ide.

(11) Sefūf Ve ʿİlāc Bunlardır

(12) (ʿAyn-ı şirṭā) buġday 20 ve yıḳanmış (güherçile) buġday 1. Bunları ḳarışdurup (13) sefūf oluna ve birden istiʿmāl oluna ve ʿilāc budur yıḳanmış (güherçile) 2 (14) dirhem, (ribās şurubı) 25 dirhem, (aġac mürveri çiçegi ṣuyı 64 (15) dirhem. Cümlesi ḳarışup ve her iki sāʿatde bir anda ikişer ḳaşıḳ istiʿmāl (16) olunalar ve's-selām.

(17) (Diger ʿilāc bevāsīr içün) papadya çiçegi 2 ḳabża alınup (18) istiʿmāl oluna. Bu maṭbūḫdan bir iki fincān nūş itmekle bunlardan (19) ekṣeriyā ḫalāṣ olurlar ve rāḥatla uyumadıḳları ṣūretde aḫşam (20) şu ʿilācı istiʿmāl eyleyeler. (ʿİlāc budur) (ṭatlu bādem) 12 dirhem (21) seviye alınup süzile (ve ṭoḳsan altı dirhemine (aḳ ḫaşḫāş (22) şurubı 8 dirhem żamm olunup her iki sāʿatde bir fincān nūş (23) ideler, şifā bula.

(24) (Eger marīżde) bunlarla böyle ispazmular ve ḥareket-i teşennüce daḫı (25) var ise şu devā tercīḥ olunmaḳ lāzım gelür. Devā budur yıḳanmış (güherçile) (26) buġday 40, (ḫaşḫāż şurubı) 12 dirhem, (ıḫlamur çiçegi

[493]

(1) ṣuyı) 56 dirhem. Bunları birbirine ḳarışdurup her sāʿatde bir andan (2) iki ḳaşıḳ içile.

(3) Ve her gün bāṭın vācibi üzre mülāyim ṭurmazsa baʿż kere bir melyen (4) iḥtiḳān ideler. (Biraz kimseler daḫı) vardır ki anlar miʿā-ı müstaḳīmiñ ucunda (5) yaʿnī maḳʿad aġzında taḥammül olunmaz. Bir yanmadan ve gicişmeden şekvā (6) iderler ve ol esnāda maḥal-i mezkūrda bir ḳızıllıḳ ve ḥarāret (7) ve ḫarāfetlü ve ṣulu bir mādde teşennüci peydā olur ki mādde-i mezkūre (8) ol aḫvāliyi lezʿ itmekle oralarda ufacıḳ ḳabarcıḳlar ve taḥammülünden (9) ziyāde gicişmeye bāʿiş olur.

(10) İmdi Bunlara ʿİlāc Ṣıfatı Budur

(11) (Pulıḳırsat ṭuzı) 2 dirhem, (güherçile ḳabuġı) 2 dirhem. Bunlar birbiriyle (12) ḳarışdırulup (sefūf oluna.) Ṣabāḥ ve aḫşam andan birer ḳahve ḳaşığı (13) istiʿmāl oluna. ʿİnāyet-i Ḥaḳḳla şifā bula. (Bu bir ḫafīf müshildir) (yāḫūd) (14) şu şerbet verilüp yevmiye maḥal-i meʾlūfı biʾd-defaʿāt şu ʿilācla tedāvī (15) ideler. (ʿİlāc budur) ṭoḳsan altı dirhem (ṣu) ve (mürdesenk (16) sirkesi) bu ikisi ḳarışdırılup ol maḥal yıḳanup (sirkeli (17) mürdesenk merhemi) 4 dirhem popoleyüm merhemi yaʿnī ḳavaḳ merhemi (18) 4 dirhem ḳarışdırılup merhem oluna. Ṭılāʿ daḫı olur ki bunuñla (19) az vaḳtde çoḳ ifāḳat bulunup maraż-ı āḫirkār biʾl-külliye zāʾil ve müntehī (20) olur.

(21) Ey Aḫillāʾ Maʿlūmuñuz Ola Ki Nisvān Ṭāʾifesinden

(22) Baʿżılarında ʿĀdet-i Şehriyelerinden Birḳaç Gün Muḳaddim

(23) bāsur yerlerinde temeddüdī (yāḫūd) nāḫis bir aġrı ẓuhūr idüp (24) ekṣer kere bāṭına ḳadar ve ḫuṣūṣā maḥal-i ʿavrete ḳadar ve maḥal-i ʿavrete (25) ṭoġrı mümted olmaġla ol ṭarafda daḫı nāḫis vecaʿlar ve bir taḳayyuż teşennüci

[494]

(1) iḳāẓıyla baʿżā ḥabs bula (yāḫūd) ʿusret-i idrāra bāʿiṣ daḫı (2) oldığından şikāyet ider ve ol eṣnāda ʿaẓim-i ʿacezde (yāḫūd) (3) ʿaẓim-i ʿaṣʿaṣda yaʿnī ḳuyruḳ ṣoḳumunda (yāḫūd) (pardem kemiginde) aġrıyla (4) ve ṣol ṭarafiñ mezāḳında gerginlik daḫı olur. (Böyle ḫātūnlar) (5) ḳāʿide üzre ekl ve şarāb ve taʿyiş idüp rūḥiyetlü eşrebeyi (6) ve bu ṭabīʿatda olan ġıdāları terk itmek gereklidir ve inḳıbāż-ı baṭn (7) olduḳda melyen iḥtiḳānlar ideler ve dāʾimā ṣabāḥ ve aḫşam (bu sefūfi) (8) istiʿmāl ideler ve günde bi'd-defaʿāt yıḳanmış güherçile 10 buġday, (9) (müdebber kehribār) 10 buġday, (ʿayn-ı seraṭān) 20 buġday. Bunları (10) eyüce dögüp birbirine ḳarışup sefūf olunup birden istiʿmāl (11) oluna ve (şu edviyeden) daḫı üzerine bir (yāḫūd) iki fincān nūş (12) oluna. (Ṣıfat-ı edviye budur ḫātem köki 1 dirhem, ḫātem yapraġı 1 ḳabża. (13) Bunları ṭoġrayup yetecek ḳadar ṣu ile çāryek sāʿat ḳaynadup ve ṣoñra (14) (ḫātem çiçegi) ḳabża-i 22, rendelenmiş meyān köki dirhem-i 8 ateşden (15) indirir iken içine naḳuʿolunup çāryek sāʿat daḫı terk oluna (16) süzilüp yüz ṭoḳsan (iki dirhem) aḫz ve her iki sāʿatde bir fincān (17) içilerek ılıcaḳ istiʿmāl oluna. ʿİnāyet-i Ḥaḳḳla şifā bula. Mücerreb (18) devālardandır.

(19) Ey Aḫı Eger Keṣret-i Demm Var İse

(20) ḳan aldırmaḳ muḳteżā olur ve aġrılar ifrāṭla şedīd ve mütemādi (21) iseler bir melyen āb-zen tertīb ideler (yāḫūd) ol ḥallere melyen (22) żımādlar uralar. (Ḥayż ẓuhūra başladığı) gibi bir muʿtād der-ʿaḳab tamāmen (23) ifāḳat gelür. (Demevī) ve ʿurūḳı mümtelī olanlar ṣıḳ ḳan aldırmaġla (24) ve (şu ʿilācları daḫı istiʿmāl ile bu marażdan sühūletle iḫtirāz (25) ve tevaḳḳi idebilürler.

[495]

(1) Ṣıfat-ı ʿİlāc Budur

(2) Ayrıḳ köki 16 dirhem, (ḳuzı ḳulaġı köki) 4 dirhem ṭoġrayup (3) yetecek ḳadar ṣu ile yarım sāʿat ḳaynadalar ve süzüp yüz ṭoḳsan iki dirhemine (4) yıḳanmış güherçile 2 dirhem, (ribās şurubı 25 dirhem żamm (5) ve ʿilāve idüp her iki sāʿatde bir fincānını istiʿmāl ideler ve (baʿż (6) ḥükemā buyurur ki) birḳaç ṣabāḥ ve aḫşam (şu ʿilāca devām ideler.) (7) (Ḫātem köki) 24 dirhem, (ḫātem yapraġı) 2 ḳabża. Bunları (8) ṭoġrayup yetecek miḳdārı ṣu ḳoyup yarım sāʿat ḳaynadup (9) aḫşam ve ṣabāḥ bir ve iki fincān istiʿmāl ideler. Ziyāde nāfiʿdir.

(10) Sevdāvī Ve Merāḳi Ādemlere Bevāsīriñ

(11) ʿĀdet Üzerine Seyelānı Ekşer Kere ʿAẓīm Nefʿ Virir

(12) Ḫuṣūṣā ki ẓuhūr iden ḳan siyāh ve ġalīẓ ve lezc olanlara (şu şerbeti (13) birḳaç hafta nūş ve ḳadar-ı kifāye ḥareket-i bedeniye eylemek giẕlilik nāfiʿdir.

(14) Ve Ṣıfat-ı Şerbet Budur

(15) Ṣıdḳ otı ṣuyı 64 dirhem, dört hırsız sirkesi 12 dirhem, (16) aġac ḳavunı ḳabuġı şurubı 16 dirhem. Bunlar ḳarışdırılup (17) her sāʿatde (yāḫūd) her iki sāʿatde andan iki ḳaşıḳ istiʿmāl olundı. (18) Şifā bula. Bi-iẕn-i Ḫüdā.

(19) Ey ʿAzīzler Maʿlūmuñuz Ola Ki Yigirmi Ṭoḳuzuncı Bāb

(20) Maḳʿad Yanıldığı Vaḳtde Anıñ ʿilācı Beyānındadır

(21) Ekşeriyā bu ʿillet inḳıbażdan ve (yā yubūsetden ve (yāḫūd) ṭuzlı (22) balġamdan ḥāṣıl olur ve bu merhem ġāyet nāfiʿ ve mücerrebdir. (Ṣıfatı budur) (23) (ṣıġır iligi) ve ṭavuḳ yaġı ve ḳaz yaġı ve ṭatlu bādem (24) yaġı ve susam yaġı (ve ḫaşḫāş yaġı) her birisinden (üçer (25) dirhem, keşīrā bir dirhem, (mürdesenk) yarım dirhem kifāyet miḳdārı

[496]

(1) (bal mumuyla) merhem eyleyüp dürteler ve gül merhemi ġāyet nāfiʿdir (2) ve (kāfūrī merhemi) daḫı eyüdür. (Eger ḥarāretle olursa) ve bizim tecrübemiz (3) olan yaġıñ ṣıfatı budur) (keçiniñ iç yaġı) 10 dirhem, (gül yaġı) (4) 5 dirhem, (ṭavuḳ yaġı) 5 dirhem. Bunları ḥall eyleyüp bu edviyeleri (5) üstüne ḳoyalar. (Marażī) muḥkem saḥḳ olunmuş 3 dirhem, (isfidāc) (6) 2 dirhem, (günlük) ve (ḥaṣalbān) her birisinden 1 dirhem. Bunları (7) merhem eyleyüp bunuñla yaġlayalar ve ḳabż virecek şeylerden ṣaḳınalar.

(8) Ey Aḫı (Maḳʿad Şiş) Oldığı Ḥālde Aña ʿİlāc

(9) Evvelā (biraz zaʿferān ile yumurṭa ṣarısı) ve (gül yaġı) ile ḳarışdurup (10) süreler ve (ebegümeci) ve (ḫaṭmī) ve (iklīlü'l-melik) ḳaynadup (11) bunuñ ṣuyuyla istincā eyleyeler. (Eger) maḳʿadıñ (şişi) ḳatı pek olursa (12) (merhem-i bāseliḳūn), (yumurṭa ṣarısıyla) yā (gül merhemi) ile ḳarışdurup (13) dürteler. (Eger) acırsa maḳʿad yaralarına bu merhem maḳʿadıñ yaraların (14) oñuldur. Ġāyet mücerrebdir.

(15) Ṣıfat-ı Merhem Budur

(16) (İsfidāc) 4 dirhem ve (mürdesenc) 4 dirhem, (günlük) 3 dirhem (17) ve (şab) 3 dirhem, (ṣabr) 1 dirhem, (zaʿferān) nışf dirhem, (18) kifāyet miḳdārı (bal mumuyla) ve (mersīn yaġıyla) merhem eyleyeler. (19) ʿİnāyet-i Ḥaḳḳla şifā bula.

(20) Maʿlūm Ola Ki Maḳʿada Nāsur Olduḳda

(21) Fāʾide Virecek ʿİlāclar Beyān Olunur

(22) Nāsur didikleri ʿillet bir delikdir ki maḳʿadıñ kenārında olur ve iriñ (23) aḳar. Şişiñ deşilmesinden veyāḫūd bir yaradan ḥāṣıl olur (ve gāh (24) olur ki (nāsur miʿā-i müstaḳīmden olur ve (gāhice) meşāne cānibinde (25) olur ve bu marażıñ (ʿilācı müşkildir.) Evvelā bedeni tenḳıye eyleyeler.

[497]

(1) Tā ki aḫlāṭ-ı fāsideden pāk ola (baʿde) ol deligüñ aġzı küçük (2) ise büyük ideler. Çıntayāne ḳomaḳla (baʿde) ġāfeşi ve (zeytūnı) (3) ḳaynadup ve ṣuyuna azacıḳ şab ḳatup ve zürrāḳa ile ol delikden (4) bu ṣuyı idḫāl eyleyüp (yıḳayalar. Baʿde) delügüne mürr ve şab ḳoyalar (5) ve (bu şāf) daḫı Muḥammed bin Ẕekeriyā'nıñdır. Ġāyet nāfiʿdir. (Bunları şāf (6) idüp istiʿmāl eyleyeler. (Ṣıfatı budur) (ṣabr) ve günlük) (7) ve (anẕerūt) ve (dem-i aḫaveyn) ve (cülnār) ve (eşmed) ve (şab) (8) her birinden birer cüz, (cenġār) beş cüz. Bunları şāf idüp istiʿmāl ideler.

(9) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Ola Maḳʿad Çıḳdıḳda

(10) Maʿḳūl Ve Münāsib Ve Mücerreb Olan ʿİlāclar Beyān Olunur

(11) Bu marażıñ sebebi ve maḳʿadıñ ʿadalātına ziyāde ruṭūbet ʿārıż olmadan (12) olur (yāḫūd) ziyāde ṣoġuḳ (veyāḫūd) ṣoġuḳ ṭaş üstüne (13) oturmaḳdan olur veyāḫūd zeḫīr ṭarīḳle zūrdan ve yaşdan (14) ḥāṣıl olur. Pes ʿilāca mübāşeret olunduḳda evvelā melyen şeyler ile (15) yaḳı eyleyeler. (Meşelā) ebemgümeci yapraġı ve ḫaṭmī yapraġı ve (papadya) (16) ve (ketān toḫumı) ve (buy toḫumı). Bunları ḳaynadup tereyaġıyla (17) bunları ḳarışdurup yaḳı eyleyeler. Şiş olan yeriñ üstüne (18) birḳac defʿa uralar. Ġāyet münāsibdir. (Zīrā yumşadır. (Baʿde) (19) maḳʿadı içeri ḳoyalar. (Baʿde) üzerine ḳābıż şeyler ḳoyalar. Bunuñ gibi (20) yaʿnī günlük ve (demü'l-aḫaveyn) ve (ṣaḳız) ve (gülnār) ve (māzu) (21) ve (mersīn). Bunları dögüp üstüne ekeler (ve eger) zeḫīrden (22) olmuş ise ibtidā iḫtiḳān eyleyeler. Māddeyi istifrāġ eyleyüp (baʿde) (23) ẕikr olunan ʿilācı ideler. (Eger) irtiḫā-ı ʿadalātdan olmuş ise (24)

(Günlük) ve (çam ṣaḳızı) ve (maṣṭakī) ve (ladin) bunları buḫūr (25) eyleyeler (veyāḫūd) (muḳl) yaʿnī buḫūr-ı meryem yāḫūd cevz-i bevvā (veyāḫūd)

[498]

(1) ḳaranfil) veyāḫūd (besbāseyi) buḫūr eyleyeler (ve ḳuzı ḳulaġı) ve (2) yaġı ve (ḳarabaşı) bişirüp yaḳı eyleyeler. Sāluya Frenkce diş üstüne dirler. (3) (Baʿde) sünbül yaġıyla ve (yāḫūd) (defne yaġıyla) (yā ḳısṭ yaġıyla) yaġlayalar. (4) Şifā bula, ʿināyet-i Ḥaḳḳla.

(5) Ey ʿAzīz Maʿlūm Ola Ki Cigerde Olan Ḫastalıklar Beyān Olunur

(6) Maʿlūm ola ki (ciger) ṣaġ eyagılarıñ altında olur. Ṭaraf-ı muḥaddebi (7) yaʿnī yumrı cānibi ekekīler cānibindedir ve (maḳʿadı) yaʿnī çuḳur (8) cānibi miʿde ṭarafında vāḳiʿdir. (Miʿdede) hażm olan ṭaʿāmıñ ṣāfīsi (9) māsārıḳā ṭamarlarından çekilür. (Cigere) gelür. Cigerde bir daḫı bişer (10) (aḫlāṭ-ı erbaʿa) bu cigerde ḥāṣıl olur. (Dem) ṭamarlar vāsıṭasıyla (11) aʿżāya yayılur ve bedene ġıdā olur. Ṣafrā daḫı varup cigeriñ (12) çuḳur cānibine ki maḳʿarata muttaṣıldır. (Sevdā daḫı) ṭalaġa varır (13) ve (balġam) ḳanla maḫlūṭ ve maḫrūc ṭamarlarda olur (ve maʿlūm ola ki)

(14) Ciger Emrāżından Çoḳ Maraż Ḥāṣıl Olur

(15) ve hażm cigerde olur. Ciger marīż olmaġla sā'ir aʿżāda (16) daḫı çoḳ maraż ḥāṣıl olur. (Lākin) bez cigere ʿārıż olan (17) emrāż-ı meşhūrelerinde baʿżısını beyān eyledik. (İmdi maʿlūm ola ki) (18) cigeriñ sūʿ-i mizācı ekşeriyā māddeye olur. (Zīrā) kendü mādde tevellüdüne (19) maḥal vāḳiʿ olmuşdur. Yine kim muḳaddemā beyān olundı. (Pes) imdi iḳtiżā (20) ider ki sūʿ-i mizāc māddeden ḫāli olmaya. Zīrā sūʿ-i mizāc (21) ṣafrā tevellüdini mūcibdir. (Eger) bārid olursa (balġam) tevellidini (22) icāb eyler. El-ḥāṣıl (cigere) bir mādde muḳarrin olur. (Pes) cigeriñ (23) sūʿ-i mizāc ḥār olsa sebebi ḥarāretdir (yaʿnī) yüreginiñ ḥarāretinden (24) ḥāṣıl olmuşdur (veyāḫūd) ḥār şeylerden ḥāṣıl olmuşdur (veyāḫūd) (25) buhārlı şeyler yemekde ḥāṣıl olmuşdur.

[499]

(1) Meşelā (ḳaranfilli) şeyler gibi ve ziyāde ṭuzlı şeyler yemekden (2) olur ve issi havada çoḳ gezmekden olur. (ʿAlāmeti) ṣuṣamaḳ (3) ve ṭaʿāma iştihāsı az olmaḳ ve bevli ziyāde ṣarı olmaḳ ve nabżı serīʿ (4) olmaḳ ve dili ḳuru olmaḳ ve eli ve ayaġı yanmaḳ issi şeylerden mütenāfir (5) olup ṣoġuḳ şeylerden münḳaṭıʿ olmamaḳdır.

İmdi bu ʿalīliñ (ʿilācı) (6) eger ḳuvveti var ise ḳan alalar. (Zīrā) ḳan almaḳ ḥarāreti teskīn (7) eyler ve hem māddei taḳlīl ider. (Baʿde) hindibā ṣuyuyla temirhindīyi (8) ışladup ve ol ṣu ile ṣabāḥ ṣabāḥ (nīlüfer şerbeti ezüp) (9) içeler. Ġāyet nāfiʿdir (ve ribās şerbeti) ve (remānin şerbeti). Bunlar (10) daḫı nāfiʿdir (ve ṣandal şerbeti) daḫı mücerrebdir ve bu maṭbūḫ daḫı (11) ciger ḥarāretine ziyāde mücerrebdir.

(12) Ṣıfat Ve Tertīb-i Maṭbūḫ Budur

(13) (Acı marul yapraġı) ve (lisān-ı ṣevr yapraġı) ve (ḳuzı ḳulaġı (14) yapraġı) her birisinden bir avıç (nīlüfer çiçegi) yedi dāne, (mārdīn (15) erigi) on beş dāne. Bunları ṣuyuyla bişirüp (baʿde) içine (16) ekelenmiş iki dirhem ṣarı ṣandal ve bir dirhem (gül dökeler. Alup (17) bir yere ḳoyalar. Baʿde süzüp ṣuyunu benefşe şerbetiyle içireler. (Eger) (18) içine rūḥ-ı zācdan birḳaç ṭamla ṭamlatsalar baʿde içirseler ziyāde (19) nāfiʿ olur ve ciger üstüne żımādü'ṣ-ṣandaleyn ḳoyalar ve itüzümi (20) ve marul ʿuṣāresi ḳoyalar ve ḳabaġı rendeleyüp içine birḳaç (21) ṭamla gül sirkesi ḳoyup ciger üstüne yaḳı eyleyeler ve ġıdāsı acı (22) marul yāḫūd acı marul ṣalatası piliç ile bişirüp yedüreler (23) ve ḳabaġı daḫı piliç ile pişirüp yiyeler ve maʿlūm ola ki māʾü'l-cübn ve arpa (24) ṣuyı ġāyet nāfiʿdir ve ḫıyārıñ içini yemek ġāyet nāfiʿdir. (25) Ḫuṣūṣā siñiri sikencübīn ile ola.

[500]

(1) Maʿlūm Ola Ki Sūʿ-i Mizāc-ı Bārid ʿAlāmeti

(2) Ekşeri ruṭūbetle olur ve sebebi ṣoġuḳ şeyler tenāvül eylemekden olur. (3) Ḳabaḳ gibi, yoġurt gibi ve ṣoġuḳ ṣuyı çoḳ içmek gibi (4) ve ḳanı çoḳ aḳıtmaḳ gibi ve gāhice iḥtibās-ı demden olur. ʿAlāmeti (5) ṭudaḳları ve dili beyāż olur ve ṣusuzluġı az ola ve ṭaʿāma (6) iştihāsı ziyāde ola ve bevli beyāż ola ve nabżı gic gic ḥareket (7) eyleye ve bu maraż tīz tedāvī olunmazsa istisḳāya müʾeddī olur.

(8) Bu Maraża Tedbīr Ve ʿİlāc Budur Ki

(9) (Eger balġam) var ise balġamı çıḳarup bedeni tenḳıye eyleyeler. (10) Eger ḳan iḥtibāsı var ise ḳan alalar ve maʿcūnlardan münāsib (11) olan maʿcūn (dārçīn) ve (devāü'l-melik) ve (devāü'l-kerem) (12) ve (aḳrażdan ġāfeş ḳurṣı) ve bu ḳurṣ ġāyet mücerrebdir. Cālinūs'un (13) terkībindendir.

(14) Tedbīr Ve Eczāsı Budur

(15) (Anison) ve (kerefs toḫumı) ve (asārūn) ve (pelīn) ve (acı (16) bādem). Bunlardan berāber alup saḥḳ eyleyüp (beyan balı ile) ḳurṣlar (17) düzüp bir dirhem bundan bal ṣuyuyla vireler. (Baʿde) ṣıcaḳ (18) yaġlar ile yaġlayalar. (Afsentin) yaġı gibi (ve sünbül yaġı) ve bu merhem (19) daḫı ġāyet mücerrebdir ve ciger bürūdetine ve bizim terkimizdir. (Ṣıfatı budur) (20) (sünbül yaġı) 10 dirhem (ve afsentin yaġı) 10 dirhem yaʿnī pelin (21) yaġı ve (maṣṭakī) yaġı 10 dirhem ve (ġāfeṣ yaġı) 1 dirhem, (sünbül) (22) 2 dirhem (ve ʿūd) 2 dirhem (ve ḳaranfil 2 dirhem, (maṣṭakī) (23) 1 dirhem ve (zaʿferān) 1 dirhem. Bunları kifāyet miḳdārı bal mumı ile (24) merhem eyleyeler ve (cigere) ṭılā ideler ve ġıdālarıñ bāridlerinden (25) yaʿnī ḳabaḳ ve ḫıyār bunlar gibi bārid şeylerden iḥtirāz ideler ve muḳaṭṭar

[501]

(1) dārçīn ṣuyı) içmek ġāyet münāsibdir ve (gügerçin kebābı) (2) ve (keklik kebābı) münāsibdir.

(3) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm Ola Ki İçinde Sedde Didikleri Cigeriñ Seddesidir

(4) Bundan çoḳ marażlar ḥāṣıl olur ve (ciger seddesiniñ) ʿalāmeti (5) ṣaġ cānibinde bir şiş ẓuhūr olur ki bir aġırlıḳ ḥis olunur ve bir vecaʿ (6) olup nefesi ṭar olur ve levni müteġayyir olur ve żaʿīfler ve arıḳlar. Zīrā (7) ṭamarlar mümted olmaġla aʿżāya ġıdā ḥāṣıl olmaz ve aşaġıdan ṣıḳl çoḳ çıḳar (8) ammā bevli az olur ve gāhice ḥummāsı bile olur. (Bunuñ ʿilācı) oldur ki (9) (eger) ḳan ziyāde ise bāseliḳden ḳan alalar ve (yāḫūd) ṣaġ (10) eliñ isliminden ḳan alalar ve (eger) bevāsīr ḳanı ve ḥayż ḳanı (11) iḥtibāsından ise ṣafin ṭamarından ḳan alalar (yāḫūd) bevāsīr üzerine (12) sülük yapışdıralar (ve eger) ḥarāret var ise hindibā şerbeti (13) ve bezentin şerbeti vireler ve bezr-i bāride müstaḥlebi içireler ve dinār (14) şerbetini müstaḥleb ile içireler. (Eger) bürūdeti var ise aṣvel (15) şerbeti içireler. (Pelīn) ve (ġāfeṣ) şerbetlerin içireler ve bezentīn (16) şerbetini) rāvend ile içireler münāsibdir.

(17) Ey aḫı Maʿlūm Ola Ki Bu Meẕkūr ʿİlāclar Eski ʿilāclardır

(18) Ṭıb kitāblarında cümleʾ meẕkūrdur. Bu ʿaṣrda bu ʿilāclarıñ içine rūḥ-ı (19) zācdan bir iki ḳaṭre (yāḫūd) ḳırım ṭarṭırden bir dirhem ḳadar (20) ḳatup içirseler ġāyet aʿlā tedbīr itmiş olurlar (ve eger) ʿillet eski (21) olmaġla ʿilāclar teʾṣīr eylemez ise çilek maʿcūnı ve (yāḫūd) çilek (22) şerbeti virmek gerekdir ve bu çilek coraşı mücerrebdir.

(23) Çilek Şerbetiniñ Şūret Ve Tertībi Budur

(24) Saḥḳ olunmuş (müdebber çilek) 8 dirhem, (şeker 50 dirhem). Bunları

[502]

(1) (ġāfeṣ) ṣuyuyla ḥall idüp dört ḳaṭre ḳaranfil yaġı ḳatup (2) ḳıvāma getürdükden ṣoñra bir mermer ṭaş üstüne ḳoyup güzelce (3) anda dögüp parça parça keseler ve ḥıfẓ ideler. Vaḳt-i ḥācetde (4) üç dirhemden dört dirheme ḳadar istiʿmāl eyleyeler. ʿAḳabinde (5) devirmeyüp yaturmayup ṭāḳını ṭāḳ oluncaya degin gezmek gerek (6) ve ġalīẓ ṭaʿāmlardan yaʿnī pirinc pilāvı ve lapa ve her yese ve penāyir (7) ve başdırma gibi şeylerden perhīz ideler ve (üzüm ile şām fıstıġı) (8) veyāḫūd) fındıḳ yiyeler ve yemeklerinde maʿdenüs köküyle (veyāḫūd) (9) (kerefs) köküyle (piliç) veyāḫūd) keklik bişirüp yiyeler.

(10) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Ola Ki Ciger Şişdikde

(11) Aña ʿİlāc Tedbīri Ne Güne Olur Beyān Olunur

(12) Eger cigerde āsi şiş ẓāhir olsa yā ṣāfī ḳandan olur veyā (13) ṣafrā ile maḫlūṭ olan ḳandan olur (ve bu marażıñ) sebebi cigeriñ ḥarāretinden (14) olur ki (cigeriñ ḥarāreti ziyāde aḫlāṭ cigere çekildiginden olur (15) (yāḫūd ciger) żaʿīf olmaġla kendüye dökülen māddeyi defʿ idemeyüp (16) ḳabūl eylediginden ḥāṣıl olur.

(17) Bunuñ ʿAlāmeti Oldur Ki

(18) Ṣaġ cānibinde aġrı olur ve sıtması olur ve ḳurı öksürük ile (19) nefesi ṭar olur ve ziyāde ḥarāreti olur ve sıtması gece ile ziyāde (20) olur (ve ṣaġ ṭarafina) yatdıḳda vecaʿı ziyāde olur (ve nabżı) (21) tīz ve ziyāde olur ve ṣuṣayup dili ḳurur ve gāhice siyāh olur (22) (ve ṭabīʿatı) ḳabż üzerine olur ve bu maraż ẕātü'l-cenbe müşābihdir. (23) Lākin ḥāzıḳ ṭabībler ʿandında ḫafī degildir. (Nabżından) ve öksürügünden maʿlūmdur.

(24) Cālinūs Ḥekīm Buyurur Ki

(25) Ṣaġ eliñ bāseliḳinden faṣd eyleyeler. Tā bayılmaḳ mertebesine varınca

[503]

(1) (Ammā bizim) yanımızda ḳuvveti miḳdārı aḳıdup (baʿde) ṭutup yine almaḳ (2) (yaʿnī) tedrīcle az az aḳıtmaḳ rāciḥdir. (Lākin) der-ʿaḳab ḳan almaḳ (3) vācibdir.

Teʾḫīri ḳaṭʿā cāʾiz degildir. (Eger) verem-i muḥaddeb kebedde ise (4) ḥuḳne-i līne münāsibdir (ve eger) maḳʿadında ise müshil ensebdir. (Gül-i (5) mükerrer şarābı ve (mükerrer benefşe şarābı) ve (ḳudret ḥelvāsı ve (ḫıyār (6) şenbe) ve (temürhindī) gibi ve (mürekkebātdan) ve (yā ḳatilikūn maʿcūnı) gibi (7) şeyler istiʿmāl oluna. (Eger balġam ʿalāmeti) var ise (ġārīḳūn) ile (8) (mecūḳan ile) istiʿmāl eyleyeler (ve eger) sevdā ʿalāmeti olur ise (9) müshiline (aftimūn) (ve besbāyec) ve (senā) ḳatalar (ve ciger) üstüne (10) ayva yaġı (ve ṣandal) ve (gül sirkesi) maʿcūnunı birbirine ḳarışdırup (11) ḳoyalar ve (yāḫūd) işbu żımādı ḳoyalar.

(12) Ṣıfat-ı Żımād Budur

(13) (Marul) ve (hindibā yapraġı ve (itüzümi) ve (siñirli yapraġı) (14) bunları dögüp ve azacıḳ sirke ile ḳarışdurup ciger üstüne yaḳı (15) eyleyeler ve żımād-ı ṣandaleyn yaḳı eylemek münāsibdir. Bu ẕikr olunan yaḳılar ibtidāsında (16) olur. (Baʿde) bu yaḳıyı ḳoyalar.

(17) Yaḳı Tertībi Budur

(18) (Gül yaġı) 4 dirhem, (ayva yaġı) 4 dirhem, (papadya yaġı) 2 dirhem, (19) (afsentīn yaġı) 2 dirhem ve (ṭuraḳ otı yaġı), (gül sirkesi) (20) 3 dirhem, kifāyet miḳdārı bal mumı ile merhem eyleyüp yaḳı ideler (21) ve marażıñ tez idi. Zamānında bu yaḳıyı ḳoyalar.

(22) Ṣıfat-ı Yaḳı Budur

(23) (Papadya) ve (buy toḫumı) ve (göksüsen yaġı) ve (eski zeyt yaġı) (24) (ve zūfā) ve (yarpuz) ṭabḫları ḳatalar. Güzelce yaḳı olur. Marīżleriñ

[504]

(1) intihāsında ol maraż üzerine uralar (daḫı ġalīẓ) ṭaʿāmlardan perhīz ideler. (2) (Meşelā) ḥelvā gibi herīse gibi ve (marul) ve (hindibā ile) (3) veyā (liṣān-ı ṣevr) ile (pilici bişirüp ṣuyun içeler ve gāhice (4) cigeriñ şişi pek olur. (Aña ṣalābetü'l-kebed dirler.) Bunuñ ʿilācı biraz kūcedir. (5) Bu şişiñ üstüne yumşadıcı ve taḥlīl idici şeyler ḳoyalar.

(6) Tedbīr Ve Tertīb-i Merhem Budur

(7) (Cādır uşaġı 16 dirhem) 16 ve maḳāl sirke ile ḥall olmuş ola. (8) Ḳaz yaġı 16 dirhem veyā bunları kifāyet miḳdārı bal mumuyla (9) merhem idüp cigeriñ üstüne ḳoyalar. Ġāyet eyüdür ve içeriden (10) ṣaḳız ile çadır uşaġını ḥabb eyleyüp dā'imā isti'māl itdüreler. (Eger) (11) bu maraż eski ise 'ilāc gec te'ŝīr eyler. (Meŝelā) ṣaparna ile (12) eyreti köküni ḳaynadup içireler ve bundan ḳavīdir. Bu marażlara (13) çilek ma'cūnı ve çilek şerbeti içireler.

(14) Ma'lūm Ola Ki Ciger Ḫastalıġına Diger 'ilāc Ve Ḳurṣ-ı Ṭebāşīr

(15) (ṭebāşīr) ve (kil-i ermenī) ve (kestāne) (ve lābaṭa toḫumı) ve (pāk) (16) olmuş ḳunduz ṭozluġı) ve (kızıl gül) ve dögülmüş (żamġ-ı 'arabī) (17) ve (ḳurumuş yengec) berāber dögeler, eleyeler. Şerbet üç dirhem ayva (18) rubbuyla vireler ve yaḳı ideler ve çırpılmış yaş ḳabaḳ ve (itüzümi) (19) ṣuyı ve (marul) ṣuyı ve (mersīn yapraġı) ṣuyı ve bir miḳdārca (20) (maṣṭakī) ve (dārçīn) bunları ḳarışdurup yaḳı ideler. Nāfi' ola, (21) mücerrebdir. Ġaflet olunmaya.

(22) Ṣoġuḳ Ciger Ḫastalıḳlarınıñ 'Alāmeti Oldur Ki Dili Aḳ Olur

(23) ve yüzünüñ rengi ṣarı ola. Bevli ġalīẓ ola ve ṭa'āma iştihāsı (24) ola velīkin haẓmı gic ola. Buña 'ilāc mā'ü'l-aṣvel vireler (25) ve şām fistıġı yaġıyla ve acıbādem yaġıyla ve iki danek ḳurd cigeri

[505]

(1) ḳavrulmuş dögülmüş ola ve biraz gül-be-şekerle ḳarışdurup üç (2) gün biri biri ardınca vireler nāfi'dir.

(3) Diger Ziyāde Ciger Ḫastalıgına Güzel Ḳurṣ

(4) (rāvend-i çīnī) 8 dirhem, (ḳızıl boya) 3 dirhem (ve yunmuş lük) 3 (5) dögeler, eleyeler ve (sikencübīn ile) ḳarışdıralar ve ḳurṣlar ideler. Şerbet (6) bir miŝḳāl gül-be-şekerle vireler ve bu ḳurṣ balġami ḫastalarda ve balġamı olan (7) sıtmalara fā'ide ider.

(8) Ġāyet A'lā Bir Ma'cūndur

(9) Cigere ve ṭalaġa ve (istisḳānıñ) ibtidāsında fā'ide ider ve seddeleri (10) açar ve bögrekde ve ḳavuḳda olan ṭaşları uvadup (11) cümlesin çıḳarır. (Ṣıfata mu'ālece budur) (yaban keşūri toḫumı) (12) ve (kemnūn) ve ('ūd-ı belesān) ve (seliḫa) ve

(ḳarmānā) (ve kerefs toḫumı) (13) ve (edḫar) her birinden birer dirhem ve (dār-ı fülfül) ve (ḳısṭ) ve (fülfül) (14) ve (üzerlik toḫumı) her birinden buçuḳ dirhem, (murṣafī) üç dirhem, (15) (defne yemişi) on dāne, zaʿferān iki dirhem, kifāyet miḳdār balıyla (16) ḳarışdurup āsi ṣu ile fındıḳ ḳadar şerbet idüp istiʿmāl (17) ideler.

(18) Diger Ciger Ḫastalıġına ʿAẓīm Fāʾide İdecek ʿilāc Ve Daḫı

(19) içerüde olan ġalīẓ yellere ve raḥmde olan ve baġırṣaḳlarda olan (20) yaralara, ṭuzlu balġama ve ḳayh ve żıyḳ-ı nefese ve ḳan gitmesine (21) ve ḥayż ḳanına ve ishāl-i balġamiyeye ve bögrek aġrısına ve ḳavuḳ aġrısına (22) daḫı fāʾide ider. Felūniyā didikleri maʿcūnuñ menfaʿatı bunda mevcūddur.

(23) Ṣıfat-ı Maʿcūn Budur

(24) (Murṣafī), (zaʿferān), (afyon) ve (ḳunduz ṭaşaġı) ve (bañ toḫumı)

[506]

(1) ve (ḳısṭ) ve (ḳaramānā) ve (ḫaşḫāş toḫumı) ve (sünbül) ve (ġāfeş) (2) ve (keçiniñ ṣaġ boynuzı ve küyünmüş (ḳuzu cigeri) (dögülmüş ḳoz) (3) bu meẕkūrātıñ her birinden ikişer dirhem alup dögüp eleyüp (4) kifāyet miḳdār bal ile eyüce ḳarışdurup altı ay arpa içine gömeler. (5) Altı aydan ṣoñra çıḳarup yara olan cigere ṭaşradan süreler. (6) Yarım dirhemden bir dirheme ḳadar da elma ṣuyuyla şerbet idüp içireler. (7) ʿİnāyet-i Ḥaḳḳla şifā bula. Faḳaṭ her üç sāʿatde bir fincān vireler. (8) Eger ḫasta ziyāde rāḥat itdi ise yatacaḳ vaḳt daḫı vireler.

(9) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Ola Ki Otuzuncı Bāb Sūʿi'l-ʿAniye

(10) Beyānında Olıcıdır Bu Bir Marażdır Ki Ciger Żaʿfindandır

(11) veyā seddesinden veyāḫūd ṭalaḳ şişinden ḥāṣıl (ve gāhice) (12) miʿdeden ve dimāġdan daḫı olur ammā dimāġdan olması nādirdir (13) ve gāhi uzun ḫastalıklar ʿaḳabinde ʿārıż olur ve gāhi dem-i (14) bevāsīriñ ve ḥayżıñ ifrāṭıyla iḥtibāsından olur. El ve ayaḳ (15) ve yüz ve göz şişer, muḳaddime-i istisḳādır. Bunuñ ʿilācı sebebini izāle (16) eylemekdir. Bu marażdan faṣdı menʿ eylemişlerdir.

(17) Ey ʿAzīz İbn-i Sinā Buyurur Ki İḥtibās-ı Ḥayżdan

(18) ve (yāḫūd) dem-i basuruñ iḫtibāsından olursa faṣd olunur dimiş. (Yaḳı (19) ʿilācı cigeriñ sūʿ-i mizāc-ı bāridede ẕikr olunan ʿilāclar buña daḫı ʿilācdır (20) ve bu ḥabb bu maraża ġāyet münāsibdir ve mücerrebdir dimiş.

(21) Ṣıfat Ve Tertīb-i Ḥabb Budur

(22) (Rāvend) 2 dirhem, (sünbül-i hindī) bir danek. Bunları saḥḳ eyleyüp (pelīn (23) şerbetiyle ḥabblar eyleyeler. Her gün bu ḥabbdan nıṣf dirhemden bir dirheme ḳadar istiʿmāl (24) eyleyeler, ġāyet nāfiʿdir.

(25) Ve bu sefūf daḫı Frenk ṭabībleri ḳatında meşhūrdur. Bu maraża istiʿmāl eylerler.

[507]

(1) Ġāyet nāfiʿdir. (Ṣıfat-ı sefūf budur) pelīn ṣuyuyla ve sirke ile tekrār yıḳanmış (2) ve ḳurumuş ṭavuḳ ḳurṣağı 24 dirhem, ḥavlicān 3 ve dārçīn 3 her (3) birinden üçer dirhem, ḳaranfil 12 dirhem, zaġferān 1 dirhem, ḳurumuş ḳurd (4) cigeri 16 dirhem, gül şekeri 24 dirhem. Bunları saḥḳ idüp iki dirhemden (5) üç dirheme dek istiʿmāl eyleyeler.

(6) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Ola Ki Otuz Birinci Bāb

(7) İstisḳā Marażınıñ Envāʿı Beyānındadır

(8) (İstisḳā marażı üç nevʿ üzre olıcıdır. (Evvelkisi zıḳī, ikincisi ṭablī, (9) üçüncüsi laḥmīdir. İstisḳā-ı zıḳ ʿArabca ṭuluma dirler. Bu ādemiñ daḫı ḳarnı (10) ṭolu ṣu ile ṭuluma beñzedigiçün buña zıḳī dirler ve bu marīżiñ ḳarnı ṭolar. (11) Ḥattā bağırṣaḳlar ṣu içinde yüẕer gibi olur.

(12) Bunuñ Tedbīr Ve ʿİlācı Budur Ki

(13) Evvelā ṣuyı çıḳarmaḳdır. Münāsib şerbetler ile zamān evāʿilde ḳulapa istiʿmāl (14) eylerler idi. Bu ḳulapa muḫāṭırlı olmaġla şimdiki zamānda yeñi dünyāda bulmuşlardır. (15) İsmine ḳulapa dirler. Bu, istisḳā marażına ġāyet münāsibdir. Marīżiñ ṣuyunı sürer, çıḳarır. (16) Żararsızdır. Bir dirhem andan virirler. Birazcıḳ zencebīl ile bundan ḫafīfdir. (17) Mecūḳāndan bir dirhem ḳadarını azacıḳ zencebīl ile vireler (ammā bir żamġ vardır. Adına (18) (ġūtāġaynā) dirler. Maraża ġāyet nāfiʿdir. Bundan bir danek yāḫūd nıṣf (19) danek rūḥ-ı zācla vireler. Müshilinden ṣoñra cigere ḳuvvet virecek şeyler istiʿmāl (20) eyleyeler. (Meẕelā ḳurṣ-ı afsentīn) gibi ve ḳurṣ-ı

ġāfeṣ gibi ve ḳırım ṭarṭırden (21) bir dirhem ḳadar baldırıḳara ṣuyuyla ve ġāfeṣ ṣuyuyla vireler. Hem idrār eyler (22) ve hem telyīn eyler ve seddeleri açar ve idrār içün ve taḫfīf içün ve ḳuvvet virmek (23) içün (yeñi dünyāda bulduḳları ṣāṣferās ġāyet nāfiʿdir. Ḳaynadup ṣuyun (24) içireler. Ġayrı devāya ḥācet bıraḳmaz. İsterler ise sefūf eyleyüp istiʿmāl (25) eyleyüp yiyeler. Her ne ṭarīḳle istiʿmāl itseler cāʾizdir.

[508]

(1) Diger ʿilāc ḳarnı üzerine ṭaruyı ṭuz ile ḳavırup kīseye ḳoyup yaḳı (2) ideler. Maʿḳūldur ve bu żımād bizim mücerrebimizdir. Ṭaşradan ḳorlar ṣuyun (3) ishāl ile çıḳarır.

(4) Ṣıfat-ı Żımād Budur

(5) (Ḳarġadülegi köki), (semiz ḳabaḳ) her birinden 8 dirhem. Bunları zeyt yaġıyla (6) muḥkem bişireler. Ol mertebe ki merhem gibi ola. (Baʿde) içine (şaḫm-ı ḫanẓal) (7) (ve ġārīḳūn yaʿnī ḳaṭrān köpügi ḳoyalar (ve her birinden iki dirhem ve (mürver (8) yemişi) (ve maḥmūde) her birinden birer dirhem (ve ḫarbaḳ-ı esved) ve (demirbozan) (9) her birinden buçuḳ dirhem bunları eyüce ḳarışdurup bal mumuyla merhem eyleyüp (10) ḳarnına yaḳı eyleyeler.

(11) Diger ʿilāc çilek maʿcūnı ve çilek sefūfı bu maraża ġāyet nāfiʿdir (12) ve ḫastaya vācib ve lāzım olan budur ki ṣu içmeden ve yaş meyveler (13) ve yaş ṭaʿāmlardan kemāl derece iḥtirāz eyleyeler ve ḳurudıcı şeyler istiʿmāl idüp (14) (keklik ve gügercin ve serçe) etleri yiyeler (ve beksimāt ve fıstıḳ) ile (15) (üzüm) yiye ve ṣu yerine ṣāṣferās ṣuyunı içseler nāfiʿdir.

(16) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm Ola Ki Bu ʿİlāc İstisḳānıñ Envāʿına

(17) Muvāfıḳdır Gerek Laḥmi Ve Gerek Ṭablī Ve Gerek Zıḳī Olsun

(18) faḳīr olan kimse bu terkībi istiʿmāl eylese be-ġāyet nāfiʿdir. ʿİnāyet-i Ḥaḳḳla şifā budur. (19) Ṣıfat-ı ʿilāc budur (eẕḫar-ı sünbül) ve ġāfeṣ) yaʿnī ġāfeṣ ḳuzı (20) ḳulaġıdır. Ṣār çiçegi olur. Yapraġı kendir yapraġı gibidir (21) (ve hamāderyūs) ve (kemāfiṭūs) ve (pelīn) mükerrer üçer dirhem, emīrbāris (22) 10 dirhem daḳḳ ve saḥḳ idüp bir miḳdār maʿcūn idüp istiʿmāl ideler (23) ve bir miḳdārın ṣu ile ḳaynadup ve süzüp ṣuyuna ʿasel ḳatup istiʿmāl ideler (24) defʿ ola. Bi-iẕn-i Ḫüdā.

[509]

(1) diger ʿilāc kirpi etini ḳurudup sikencübīn ile içirseler yürek aġrısına (2) ve istisḳāya ve bevlini ṭutamayana ġāyet nāfiʿdir.

(3) İkincisi İstisḳā-ı Ṭablīdir

(4) Zīrā müstesḳīniñ bedeninde çoḳ rīḥ olmaḳ ile bir derece ve bir mertebe şişer ki (5) eger ḳarnına ovsalar ṭablī gibi öter daḫı bunuñ ʿalāmeti göbegi yanında vecaʿı olur (6) ve beli daḫı aġrır ve ṭabīʿatı ḳabż üzre olur ve bu marażlara ʿilāc taḥlīl (7) rīḥ idecek şeyler virmekdir. Meşelā (ayāric-i fayḳarā) ile ġārīḳūn) ġāyet (8) münāsibdir. (Baʿde) bu sefūfı vireler ki rīḥleri ṭaġıdır ve miʿdeyi ḳızdırır (9) ve cigere ḳuvvet virir.

(10) Ṣıfat-ı Sefūf Budur

(11) (Ḫavlicān) 12 dirhem ve (ve dārçīn) 12 dirhem ve (aġac ḳavunı (12) ḳabuġı) 1 dirhem ve (ʿūd aġacı) 1 dirhem (ve cevz-i bevvā) 1 dirhem, (13) (anison 2 dirhem ve kerāviyā 2 dirhem, şeker 10 dirhem. Bunları güzelce (14) dögüp birbirine ḳatup sefūf idüp aḫşam ve ṣabāḥ bir iki dirhem (15) ekl idüp ve ḳarnı üzerine daḫı rīḥ ṭaġıdıcı şu ʿilācları süreler. (16) Meşelā dārūyı ṭuz ile ḳavurup ḳoyalar ve seẕāb yaġı ve defne yaġı (17) sürüldigi vaḳt ġāyet nāfiʿdir ve fayḳarā içün mücerreb bir ʿilācdır. Ṣıġır tersin (18) kükürd ile ve ṣıbyān bevli ile ḳarışdurup yaḳı eyleyeler.

(19) Ve marīż mümkün oldıġı ḳadar etmek yemeden iḫtirāz eyleyeler ve keklik eti (20) münāsibdir ve şu yerine ṣaḳız ṣuyı veyā ṣafrā ṣuyı içeler nāfiʿdir. (Diger (21) ʿilāc) çūp çīnī istisḳānıñ envāʿına nāfiʿdir. Ḳaynadup ṣuyunı nūş ideler. (22) Üçüncüsi (istisḳā-ı laḥmī) dir. Zīrā (sūʿi'l-ḳınyeniñ nihāyeti budur (23) yaʿnī sūʿi'l-ʿaniye muḳaddime-i istisḳādır didikleri muṭlaḳ degildir. Belki istisḳā (24) envāʿından istisḳā-ı laḥmīniñ muḳaddimesidir ve bunuñla sūʿi'l-ḳınyeniñ (25) farḳı budur ki bunda olan maraż ziyāde olup ḳuvveti sūʿi'l- (26) ḳınyede olandan ziyādedir daḫı bundan müstaḥkimdir.

[510]

(1) İstisḳā-ı Laḥmīniñ ʿAlāmeti Oldur Ki

(2) cemīʿ bedeni şişer. (Eger) bir yere parmaḳla başalar ḫamīre batırır gibi (3) batar ve ḳaldırdıḳda bir zamāna degin parmaḳ yeri çuḳur ḳalur (4) ve (bir ʿalāmeti daḫı oldur ki) (levni beyāż olur) ve azacıḳ (5) ve bir miḳdār gizlüce sıtması olur ve (nefesi

ṭar olur) (6) ve (bu marażıñ) (ʿilācı budur ki) (mecūḳān) ile ve (ġārīḳūn) (7) ile māddeden bedeni tenḳıye eylemekdir ve (devāü'l-ḳarṭam) ile ve (yer (8) mürūrınıñ) ʿuṣāresi bu maraża ġāyet nāfiʿdir. Bu (marażıñ) (9) edviyelerine ve müshillerine sünbülden (ve pelind) biraz ḳatmaḳ (10) lāzımdır elbetde fāʾide olur ve (müstesḳīniñ aʿżāsını dāʾimā ovalar (11) ve üzerine kükürt ve şab ve (günlük) saḥḳ idüp (12) ve (sirke ile) ḳarışdurup bedenine ve ḳarnına süreler fāʾide ider, (13) mücerrebdir.

(14) Ve Bir Mücerreb Devā Daḫı Beyān İdelim

(15) (ḳurbaġaları) zeyt yaġı içinde ḳaynadup bedenine sürseler (16) şişleri ṭaġıdır. Çoḳ tecrübe olunmuşdur. Bi'l-ḥāṣṣa nāfiʿdir. (17) Şu yerine peyġamber aġacı ve (ṣāṣferāsı) ḳaynadup içireler (18) ve lāzım geldikce derledeler ġāyet nāfiʿdir. Yiyecek ṭaʿāmları (serçe (19) ḳuşı) ve yaban gügerçini ve keklik (ve çil) ve (turac) (20) gibiler ġāyet nāfiʿdir. Eger bunlar bulunursa pek aʿlādır. (Keskin (21) sirke) istisḳā-ı laḥmiye ṭılāʿ oluna. fāʾide ḥāṣıl ider, mücerrebdir. (22) (Diger ʿilāc) bu maraża birḳac kere (dārçīn) ḳaynadup ṣuyun (23) içireler. Kezālik, (ḳaranfil) de böylecedir. Şu yerine noḫūd ṣuyı (24) daḫı münāsibdir. (Kezālik), (ḳızıl behmen) ḳaynadup şu yerine içireler (25) eyüdür. Etmek yerine incīr yedireler müfīddir.

[511]

(1) Ey Aḫillāʾ Maʿlūmuñuz Ola Cālinūs Ḥekīm Buyurur Ki

(2) (emrāż-ı ḥārreniñ) tedbīrinde (eger) istisḳā-ı laḥmīniñ sebebi (3) ḥayż ḳanınıñ ve (yā muʿtād olmuş burun ḳanınıñ iḫtibāslarından (4) olursa veyā (ṭamarlarıñ) mübtelāsından olursa taḥlīl azalmaġla (5) ve (yā ḳan) artırıcı şeyler tenāvül eylemekle ol zamān ṣaḳınaraḳ tecerri (6) idüp ḳan alalar. Mādde noḳṣān etmek içün ve (ḥarāret-i (7) ʿazīziyeyi) kesmek içün imtilādan olana müşterekden ḳan alalar (8) veyāḫūd bāseliḳ ṭamarlarından ḳan alalar. İḫtibās-ı ḥayżdan veyā (9) (dem-i bevāsīrden) olan (ṣāfine ṭamarından) ḳan alalar ve haftada (10) bir kere ḳayʿ etme gibi ʿādet ideler. Ṭurb toḫumı sikencübīn ile içireler, (11) ḳuṣalar ve şerbetlerinden (bezentīn) ve şarāb-ı uṣūl ve (sikencübīn (12) ʿunṣulı ola.

(13) Bu İstisḳā Marażına Güzel Bir Sefūfdur Ṣıfatı Budur

(14) (Kāfūrī) buġday 1, (ʿayn-ı seraṭān) buġday 20. Bu ikiyi (15) eyüce birbirine ḳarışdurup bir sefūf olur. Her iki sāʿatde (16) bu sefūfdan bir miḳdār virülüp üzerine

şu otlardan ḥāṣıl (17) olan maṭbūḥ şulardan bir fincān vireler. Otlar bunlardır (18) (sedef otı) ḳabża 1, (oğul otı) ḳabża 1, (ṣaʿtere otı) ḳabża 1 (19) ṭoğrayup ḳaynadup taʿrīf vech üzre vireler.

(20) (Diger ʿilāclar beyān olunur ki) bu ʿilāclarıñ fiʿl ve eṯeri az vaḳt içinde (21) ifāḳat bulur. Ekṯeriyā gerek idrār ve gerek ṣıḳl ile marīże żaʿf (22) gelmeyüp rāḥat gelerek çoḳ şu çıḳar ve şiş yumşaḳ olur (23) ve küçilüp bu ṣūretde (üç) yā (dört günde) bir defʿa tekrār (24) bu müshilleriñ birini istiʿmāl ideler. Şişler zāʾil oluncaya ḳadar böylece (25) devām lāzımdır.

[512]

(1) Ey Aḫillāʾ Şu ʿİlāc İle Şiş Olan Maḥaller Güzelce Tekrār Tekrār Ovula

(2) ʿİlāc budur (ḫām kehribār) 4 dirhem, (ardıç yemişi) 8 dirhem ḳarışdurup (3) ova ova sürüle. (Diger) istisḳā olan kişiye (ʿilāc) (sirke) (4) ḳaynadup buğına otura ve (sirke) şiş yerlerine ursalar ḫoş (5) ola. (Diger) çügündür yapraġını şiş üzerine ursalar ḫoş ola. (6) (Diger ʿilāc) kişnici dögüp şiş üzerine ursalar şifā bula. (7) (Diger) ṣıġır tersini ısıcaḳla şişe ursalar şifā bula. Bi-iẕn-i Ḫüdā. (8) (Diger) itkeseri yaʿnī arġuvan köküni eyü dögüp istisḳā rencine (9) ve gövde şişe (ve el) ve (ayaḳ) ve (yüz) ve (göz) şişlerine ursalar (10) fāʾide ide. (Diger) nergis yaġını āsi şişlere ṭılā etseler nāfiʿdir. (11) Bi-iẕn-i Ḫüdā. (Diger) (ferfiyūn) yaġını (şişlere ursalar ḫoş ola. (12) (Diger) ṭebāşīri āsi şişlere sürseler ḫoş ola. Bi-iẕni'llāhi Teʿālā. (13) (Diger) ḳaṭrānı istisḳāya birḳaç kere yaḳı etseler fāʾide ider ve sevdādan (14) olan şişleri daḫı giderir. (Diger) istisḳā içün (nāne) (15) ve (rāziyāne) toḫumları 6 dirhem ve (maṣṭakī) 5 dirhem. Bunları (16) saḫḳ idüp bal ile maʿcūn idüp ṣabāḥ ve aḫşam cevz-i rūmi ḳadar (17) ekl ideler. Şifā bula. Bi-iẕni'llāhi Teʿālā.

(18) (Diger) istisḳā içün çınar yapraġınıñ ṣuyunı ṣıḳup bir gice (19) ayaza ḳoya. (Baʿde) aḫşam ve ṣabāḥ birer ḳaşıḳ içeler (ve yapraġını) (20) ḳaynadup şiş olan yerlere uralar ve (eger tāzesi bulunmaz ise ḳurı (21) yapraġını bal ile maʿcūn idüp aḫşam ve ṣabāḥ istiʿmāl ideler.

(22) (Diger) istisḳā içün ṣabāḥ ve aḫşam birer parmaḳ fülāsefe vireler. (23) Maʿācīn bābında inşāʾa'llāh yazarız (ve gülengübīn) ve (ṣaḳızı) ḳaynadup (24) ṣuyun vireler. Şifā bula. Bi-iẕn-i Ḫüdā. (Diger) ʿilāc türbid bir miṣḳāl, (25) (zencebīl) bir danek dögüp eleyüp bal ile yoğurup vireler.

[513]

(1) Eger bir dirhem ayāric ḳatarlarsa münāsibdir daḫı (rāvend-i çinī) vireler, (2) münāsibdir.

(3) (Diger istisḳāya) ve (ṭalaḳ şişine) ve (yürek şişine) (ayvayı) (4) (ḳara üzümle) ve ṣu ile ḳaynadup süzüp ṣuyun içireler, şifā bula. (5) Diger içinde ve ṭaşrasında şişleri olana ḳabaġı pişürüp yaḳı (6) ideler. Bi-iẕn-i Ḫüdā şifā bula. (Diger) deñiz ṣuyuna ve maʿdenler ṣuyuna (7) oṭurmaḳ ve yatmaḳ fāʾide ider. Meṣelā kükürdlü ṣu gibi ḳaplucalar (8) ve içme ṣuları gibi. Diger ʿilāc istisḳā içün (māzeryūn müdebber) (9) (ve ṣarı helīle ḳabuġı) ve (ġārīḳūn her birinden beşer dirhem pelīn (10) ʿuṣāresi üç dirhem, (göksüsen) dibi ve ḳızıl gül (11) (ve kasnī toḫumı) ve (ḫıyār çekirdeginiñ içi) ve (beyan balı) her birinden (12) ikişer dirhem dögeler, eleyeler. On beş dirhem pāk olmuş (terengübīn) (13) ve on beş dirhem fülūs-ı ḫıyārşenber ve on beş dirhem (fānidşeker) (14) bu üçüni ṣu ile ezeler. Ḳıvāma getüreler ve edviyeleri ḳarışdurup (15) şerbetini iki dirhemden dört dirheme ḳadar istiʿmāl ideler, şifā bula.

(16) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm Ola Ki Otuz İkinci Bāb Ṭalaḳda Şiş

(17) Olduḳda Mücerreb Olan ʿİlāclar Beyānında Olıcıdır

(18) ʿİlāclar beyānında olıcıdır. (Maʿlūm ola ki) (ṭalaḳ ṣol ṭarafda iki (19) altında olur ve sevdānıñ ṭalaḳ maḥalidir. Nitekim öd ṣafrānıñ mekānı (20) oldıġı gibi ve cigere ʿārıż olan emrāżıñ mecmūʿı ṭalaḳa daḫı ʿārıż (21) olur. Pes imdi añа ʿilāclar budur ki daḫı münāsibdir. Lākin bunuñ (22) ʿilācı andan ḳavī olmaḳ lāzım olur.

(23) Ey ʿAzīz Ṭalaḳda Sedde Olduḳda Münāsib Olan

(24) ʿİlāclar Beyān Olunur

(25) Bu marażıñ sebebi ekṣeri yā sevdāvī bir ġalīẓ ḫılṭdan ḥāṣıl olur

[514]

(1) ve (dem ve bevāsīr) ve (dem-i ḥayż muḥtebes olmadan ḥāṣıl olur veyāḫūd (2) ṭalaġıñ ḥarāretinden olur. Keylūs haẓm olmadın kendüye çeker (3) ve (yāḫūd) miʿdeniñ żaʿīf oldıġından olur. (ʿAlāmeti oldur ki) (4) ṣol cānibinden bir aġrı olur. Bedeniñ levni bulanıḳ olur ve (baʿż (5) kimesneler ḫafaḳān ve ḳurı öksürük ve żıyḳu'n-nefes ve (māliḫulyā-yı (6) merāḳī) ʿārıż olur ve (bu maraż) eskidikçe çoḳ

marażlar (7) müʾeddī olur. (İstisḳā) ve (cüẕẕām) gibi ve (uyuz) ve (gicik) miṯillü. (8) (Bunuñ ʿilācı) evvelā māddeden tenḳıye itmekdir. (Baʿde) seddelerini açalar (9) ve bu muġlāb daḫı mücerrebdir.

(10) Ṣıfat-ı muġlāb budur (eyrelti köki) ve (besfāyic) ve (ılġın) aġacınıñ (11) ḳabuġı her birinden dörder dirhem, (kemāderyüs) ve (altun otı) her birinden (12) bir ḳabża ve (çekirdeksiz üzüm) sekiz dirhem. Bunları cemʿ idüp (13) ḳaynadup ṣuyundan (elli dirhem alup nıṣf dirhem ḳırim ṭarṭır (14) ḳatup (baldırıḳara) şerbetiyle içeler (ve gāhice līnet içün şāhtere (15) ḥabbı münāsibdir ve (daḫı) āmıḳ maʿcūnı münāsibdir. (Eger) bunlar teʾṯīr eylemez (16) ise (çilek maʿcūnı) vireler ve ṭalaġıñ üstüne kebere yaġıyla yāḫūd (17) (bādem yaġıyla yaġlayalar ve (ḳurṣ-ı kebere) ve (ḳurṣ-ı irsā) ġāyet nāfiʿ ve mücerrebdir (18) ve (ġalīẓ ġıdālardan ki (pirinç) ve (herīse) gibilerden iḥtirāz ideler. (19) Yedigi ṭaʿāmlarda ḳuşḳonmaz ve (rāziyāne) ve (ḫardal) ḳatup (20) yiyeler ve (turb) ve (şalġam) yiyeler ve (ılġın) aġacı ṣuyunı içeler (21) (ve ılġın aġacından) bir ẓarf yapar. Dāʾimā ṣuyı andan içeler. (22) Biʾl-ḥāṣṣa nāfiʿdir.

(23) Ey Aḫillāʾ Ṭalaḳ Şişiniñ ʿİlācı Beyānındadır

(24) (Eger şiş) ḳandan olursa ṣol ṭarafda aġrı ziyāde olur ve cümle beden (25) aġrı olur. (Eger ṣafrādan olursa aġrısı ṣancu gibi ṣancar

[515]

(1) ve ṣusuzluḳ olur ve (aġzı) acı olur ve uyḳu uyumaz (2) ve (gāhice) hezeyān söyler ve (gāhice) esrar sıtması olur ve (eger (3) balġamdan) olursa bedeni arıḳ olur ve aġrısı az olur (4) ve ṣusuzluġı olmaz ve (eger sevdādan) olursa beñzi ḳızımtıraḳ olur (5) ve (gāhice) üç günde bir sıtması olur.

(6) ʿİlācı Budur Ki Ṣol Eliñ Bāseliḳinden Ḳan Alalar Ve Eger Kişi Ḥayżıñ

(7) (veyā dem-i bevāsīriñ) iḫtāsından olursa ṣāfineden ḳan alalar ve ḳanı aḳıtmaġa saʿy (8) eyleyeler. (Baʿde) üzerine ibtidāda sirke ile gül yaġı ḳoyalar. (Baʿde) muġlāb (9) virüp (baʿde) müshil vireler. Bu şerbetler ile bişireler. (Bezentīn) ve benefşe (10) şerbeti gibiler ve (hindibā) ṣuyı gibi (ve ṭabīʿatı) ishāl eyleyeler (11) veyā diyāḳatiliḳūn, şāhtere ṣuyuyla hindibā ṣuyuyla ezüp içine (12) yigirmi dirhem gül-i mükerrer şerbeti ḳatup içireler. Benefşeden ṣoñra bu yaḳıyı (13) ḳoyalar.

(14) Tedbīr-i Yaḳı Budur

(15) (Arpa) ve baḳla unları ve (gül ḳurusı) ve (pelīn) ve (papadya) her birisinden (16) dörder dirhem alup bunları dögüp gül yaġı ile yā (kebere yaġıyla) (17) ve biraz (zaʿferān) ḳarışdurup yā eyleyeler. (Baʿde) ol mevżūʿı (18) (kebere yaġı) ve (zeytūn) ve (papadya yaġıyla yaġlayalar. Aġrısı ve ḥarāreti (19) sākin olduḳdan ṣoñra (eger) bir peklik ḳalursa bu yaḳuyı ḳoyalar.

(20) Tedbīr-i Yaḳı Budur

(21) (Ketān toḫumunuñ unı) ve (arpanıñ unı) her birisinden sekizer dirhem (22) altı ʿaded sirke içinde ışlanmış incīr ve (ḳaz yaġı) ve (göksüsen yaġı) (23) ve (kebere yaġı) bu üçünden kifāyet ḳadar alup meẕkūr eczālar ile ḳarışdurup (24) merhem gibi eyleyeler. Üstüne süreler. Hem yumşadır ve hem şişini ṭaġıdır.

[516]

(1) Ey ʿAzīz Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Ola Ki Ṭalaḳ Pekliginiñ ʿİlācı Beyān Olunur

(2) Bunuñ ṣāḥibiniñ ṭalaġı büyük olur ve pek olur. Ḫalḳ aña ṭalaḳlı (3) dirler. (Bunuñ ʿalāmeti) budur ki ṣol ṭarafda ekekīler altında (4) bir ḳatılıḳ olur ve büyük olur ve beden żaʿīf olur ve bedeniñ rengi (5) ḳırmızraḳ olur ve ṭaʿām yedikden ṣoñra aġırlıḳ düşer ve tīz tīz (6) ṣolur.

(7) Buna (ʿilāc) (acıbādem) yaġıyla (aṣvel şerbeti) vireler. Birḳac gün (8) altun otuyla pişmiş sikencübīn vireler. Birḳac gün (bezentīn şerbeti ve ġāfeṣ (9) şerbeti daḫı münāsibdir vireler. (Baʿde) müshil vireler ve bu maʿcūn ġāyet (10) münāsibdir. Kendi mücerrebimizdir ve hem seddelerini açar (ve hem şişini giderir. (11) Hic naẓīri yoḳdur ve ġāyet nefīs ʿilācdandır.

(12) Ṣıfatı Ve Tertībi Budur

(13) (Kebere kökünüñ ḳabuġı) ve (aftimūn kirīdi ve (sināmekī) her birinden (14) beşer dirhem, (ḳırım ṭarṭir) üc dirhem, (anison) bir dirhem, (ḳaranfil) (15) nıṣf dirhem. Bunları saḥḳ eyleyüp sikencübīn ile maʿcūn eyleyeler (16) ve dört beş dirhem ḳadar bundan vireler (ve gāhice) (māʿü'l-cübn) ile virseler (17) münāsibdir ve bu maʿcūn gün aşırı ve iki gün aşırı mülāzemet (18) ideler. Üzerine māʾü'l-cübn içeler. Ġāyet münāsibdir.

(19) Ve Frenk Ḥekīmleriniñ Ġāyet Muʿtemed Olan Ḥabblarındandır Ġaflet Olunmaya

(20) Ṣıfat-ı Ḥabb Budur

(21) (Sirke ile ḥall olmuş çadır uşaġı 3 dirhem, (ṣabr 6 dirhem, (22) (rāvend) 1 dirhem ve (ġārīḳūn) 1 dirhem (ve ṣaḳız) 1 dirhem (23) ve (pelīn ṭuzı) 1 dirhem, (anison yaġı) ki taḳṭīr ile çıḳmış ola. (24) Frenkistānda çıḳarırlar ve İstanbul'a gelür ve biz çoḳ istiʿmāl eyledik.

[517]

(1) On ṭamla ḳatup ḥabblar idüp yarım dirhem ḳadar içeler. Üstüne (2) eyrelti köküni ḳaynadup ṣuyundan içeler.

(3) Maʿlūm ola ki şimdiki zamānede ʿilāclar fāʾide virmedigi ṭalaḳlar şişine (4) ve seddelerine (çilek maʿcūnı) ve şerbeti ḳadar aʿlā ʿilāc olmaz. Hem seddelerini (5) açar ve hem pekligini giderir. Ġāyet nāfiʿdir ve üzerine (dāḫliyūn) (6) merhemin yaḳu eyleyeler ve (acıbādem yaġı) ve (kebere yaġı) süreler (7) ve bu merhem ġāyet nāfiʿdir.

(8) Ṣıfat-ı merhem budur (papadya) yaġı dört dirhem, (kebere yaġı) 6 dirhem, (9) (ṣıġır iligi) 3 dirhem, (seẕāb yaġı) 2 dirhem (ve sirke 2 dirhem (10) zaʿferān 10 buġday aġrı. Bunları bal mumuyla merhem idüp (11) süreler. Ḫavāṣṣda meẕkūrdur ki buzaġı ṭalaġını ḳurıdup ve bir dirhem (12) miḳdārını dögüp içeler. Ṭalaġı eridir (İbn-i Şerīf buyurur ki) (13) cemīʿ ṭalaḳ otlarından fāʾidelidir. Her ne ḳadar eski de olursa yine (14) giderüp defʿ ider.

(15) Diger ṭalaḳ içün ʿilāc (gül) ve (süsen kökünde) bir miṣḳāl (16) dögüp ve eleyüp on dirhem sikencübīni siñir ile ḳarışdurup (17) ḳatalar (ammā) ol şarṭla ki sirkencübīn sirkesi ġāye keskin ola. (18) Üç gün ʿale't-tevāli ṣabāḥ ṣabāḥ istiʿmāl eyleyeler ve üzerine der-ʿaḳab (19) ṭaʿām yemeyeler. Belki birḳaç sāʿat gecdikden ṣoñra yiyeler. Ṭalaġı (20) eridüp giderir.

(21) (Nevʿ diger ṭalaḳ içün) üç ʿaded incīri sirke içinde ışlanmış ola (22) her ṣabāḥ yoḳuşa ḳarşu segirde (baʿde) üc dāne incīri yuda. (23) Biraz vaḳt istiʿmāl ide. Beġāyet nāfiʿdir. (Diger) ḳavaḳ yapraġını (24) ḳurudup on dirhem ḳadar ʿale'ṣ-ṣabāḥ ekl ide. Öyleye ḳadar (25) bir şey ḳalmaz.

(26) (Diger ṭalaḳ içün) arpa unını sirke ile ḳaynadup (kebere) dibini (27) ayıd toḫumı ve gügerçin boḳunı bunları birbirine ḳatup biraz bezir yaġı

[518]

(1) ḳatalar, ḳaynadalar. Biraz ḳatı ola. Ol vaḳt bir bez üzerine ḳoyup (2) ṭalaḳ üzerine yaḳı ideler. Bir iki defʿa uralar. Bi-iẕn-i Ḫüdā. Bir şey ḳalmaz. (3) (Diger ṭalaġa ʿilāc) ṭavşan ṭalaġın bütün bişürüp yarısın yiyüp (4) yarısın üstüne uralar. Ṭalaḳ defʿ olur. (Diger ṣıġırıñ ṣaġ aşıġını) (5) ateşe yaḳup havanda eyüce dögüp yarısını bala ḳatup yā üç (6) ʿaded yuvarlaḳ idüp üç ṣabāḥ birerini yiyeler, şifā bula. (7) (Diger ṭalaġa ʿilāc) bir kişiyi çoḳ sıtma ṭutmadan ṭalaḳ ḥāṣıl (8) olsa aña bundan aʿlā ʿilāc olmaz. (Sögüdüñ yapraġını) (9) ṭoblayup havanda dögüp bir miḳdār üzerine dökerken sirke (10) sepüp muḥkem dögüp çıḳarup bir bez içine ḳoyup ṣıḳup (11) ṣuyun ḥıfẓ idüp her ṣabāḥ ac ḳarnına üc gün içer ḳaşıḳ (12) içeler. Aṣlā ṭalaḳdan eṣer ḳalmaya, mücerrebdir.

(13) (Diger) ṣıġırdili dirler ve lisān-ı ṣevr taʿbīr iderler. Meşhūr bir (14) otdur. Anıñ yapraġını ṭoblayup ḳurudup dögüp çıñ bal ile (15) maʿcūn idüp üc gün yiyeler. (Eger bal) sız yerlerse (16) daḫı aʿlā olur.

(17) (Oġlancıḳlara) daḫı yedirseler ḫoş olur. Ġāyet nāfiʿdir (18) ve mücerrebdir.

(19) Cālinūs Ḥekīm Buyurur Ki

(20) (Seẕābıñ) yapraġını dögüp ṣuyun alup ṣarb sirke ile (21) ḳarışdurup bir bez üzerine ḳoyup yaḳı idüp ṭalaḳ üzerine uralar. (22) Aṣlā ṭalaḳdan eṣer ḳalmaya.

(23) (Diger tedbīr) ṭalaġı şiş olan ẕāta mercānı ġāyet ince dögüp (24) bir miḳdār ṣu ile içirseler ṭalaḳdan eṣer ḳalmaya.

(25) (Diger ṭalaġa ʿilāc) eklepiñ aḳ boḳun havanda dögüp ḥammāma

[519]

(1) gidüp sā yaġıyla ṭalaġı muḥkem ovdıralar. Ḥammāmdan çıḳup (2) ol it necīsin üzerine ḳoyup ṭalaḳ üstünde bir gün bir gice (3) ṭura. Andan ṣoñra temizleye. Bi-iẕn-i Ḫüdā ṭalaḳdan eṣer ḳalmaya.

(4) (Diger ṭalaġa ʿilāc) (eger) sıtmadan ṭalaḳ baġlayan kimesne olursa (5) pirinci ḳadar içine ḳoyup ṣarb sirke daḫı üç ḳaşıḳ miḳdārı ola (6) ve üc ʿaded ḳatır boncuġı alup anı daḫı ol sirke içine ḳoyalar. (7) Aġzını ḳapayup üç gün ṭura. Ol boncuḳdan eṣer ḳalmaya. Eger eṣer ḳalmış (8) ise keskin degil imiş. Yeñiden sirke ḳoyup eṣer

ḳalmaya. Ol (9) üç ḳaşıḳ sirkeyi ac ḳarnına üç ṣabāḥ içeler. Ṭalaḳdan eṣer ḳalmaz. (10) (Diger ʿilāc ṭalaḳ içün) üç dirhem (yüzerlik toḫumunı) yumşaḳ (11) dögüp ḳoyun ödüyle sirke ile ḳarışdurup ṭalaḳ üzerine yaḳı (12) ideler, mücerrebdir.

(13) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Ola Ki Yereḳān Didikleri

(14) Bir ʿİlletdir Türkce Ṣarılıḳ Taʿbīr İderler

(15) Bu ʿilletde iki nevʿ üzerine olup birine (ṣarı yaraḳān dirler.) (16) (Ṣafrādan) ḥāṣıl olur. (Birine daḫı (ḳara yaraḳan dirler.) (17) Sevdādan ḥāṣıl olur. (Bir nevʿi) daḫı vardır. (Sevdā ile) (18) ṣafrādan ḥāṣıl olur. Yeşil renk olur. Zīrā (ṣafrā ile) (19) (sevdā) iḫtilāṭından olur. Yereḳān-ı aṣferiñ sebebi çoḳdur. (20) Kimisi ciger ile ödüñ beynindesinde peydā olmaġla ṣafrā öde varmayup (21) bedene yayılur ve gāh olur ki eşek arısınıñ veyā ʿaḳrebiñ (22) veyāḫūd bunlar gibi bir zehirli canavārlarıñ ṣoḳmasından ḥāṣıl olur. (23) (ʿAlāmeti oldur ki) Cümle beden ṣarı olur. (Ḥattā) gözünüñ beyāżı daḫı (24) ṣarı olur. Bevli ḫūd ziyāde ṣarı olur. (Ḥattā) bir penbe (25) ol bevl ile ışlatsalar (baʿde) ḳurutsalar ol penbe gūyā ṣarıya (26) boyanmış gibi olur.

[520]

(1) Bunuñ ʿİlācı Oldur Ki

(2) (Eger) sedde var ise bezentīn şerbeti içireler ve dīnār şarābı (3) daḫı münāsibdir (ve ṣafrāyı) sürmek içün bu müshili vireler. (4) (Ṣıfat-ı müshil budur) bir buçuḳ dirhem (ravānd-i çīnī) ve (azacıḳ sünbül-i (5) hindī) ile ısıcaḳ hindibā ṣuyunda ışladalar. Dört beş sāʿat (6) ḳadar ṭura. (Baʿde) süzeler. İçine Frenkī ḳudret ḥelvāsından ve gül-i (7) mükerrer şerbetinden on ikişer dirhem ḳatalar, ezeler. ʿAle'ṣ-ṣabāḥ (8) içeler ve diyāḳātiliḳūn maʿcūnundan sekiz dirhem alup bir dirhem (9) ḳırım ṭarṭirden ḳatup içeler. Hem seddeleri açar ve hem aḫlaṭ-ı (10) muḫteriḳi defʿ eyler. Ġāyet mücerrebdir (veyā iki dirhem (rāvendi) peynir ṣuyı (11) ile ışladalar. Bir azacıḳ dārçīn ḳatup (baʿde) süzüp (12) içeler. (Eger ṭamarlar) ṭolu olup ḳan ʿalāmeti var ise faṣd (13) eyleyeler ve tenḳıyeden ṣoñra hilāliye toḫumundan bir bucuḳ dirhem saḥḳ (14) eyleyüp gül-be-şeker ile yiyeler. Ġāyet mücerrebdir ve bi'l-ḫāṣṣa nāfiʿdir. (15) Ḥarzeden (iki çekirdek saḥḳ eyleyüp sikencübīn ile ezüp (16) içireler (ammā kimyā eṭıbbāsı bu maraża şimdi ḳırım ṭarṭir ve ṭuz- (17) rūḥı istiʿmāl eylerler (ve eger) ciger ḥarāretinden olursa (bunuñ ʿilācı) (18) eli ve ayaġı yanar ve sıtması olur ve bevli ve aşaġıdan çıḳan şey ṣarı (19) olur.

(20) Bu Miṣillü Ṣarılıġa ʿİlāc

(21) Ḳan alalar ve māddei tenḳıye eyleyeler ve bizür-i bārideyi müstaḥleb idüp (22) vireler.

(23) Ammā Zehirli Ḥayvān Iṣırdıġından

(24) ḥāṣıl olan ṣarılıġıñ ʿilācı pād-zehirli şeyler vireler. (25) (Meṣelā) aġac ḳavunı ekşisi gibi ve (ekşi) elma ṣuyı gibi

[521]

(1) ve (ḳuzı ḳulaġı) şerbeti gibi. (Hindibā) ṣuyuyla içireler (2) (ammā ḳabaḳ) ṣuyuyla pād-zehiri ezüp içirmek ġāyet nāfiʿdir (3) ve (zümrüdden) sekiz buġday ḳadar ezüp ḳarpuz ṣuyuyla içireler (4) ve (hilāliye) didikleri otı ṣuyuyla ḳaynadup üç ṣabāḥ içseler (5) veyā dögüp ṣıḳup ṣuyun içseler ṣarılıġıñ envāʿına nāfiʿdir.

(6) Ve Bir Dürlü Daḫı Mücerrebdir

(7) Ṭatlu ṣudan bir balığı ṭutup bir yeşil çanaġa ṣu ḳoyup o (balığı) (8) ol çanaġıñ içine ṣalıvireler. (Baʿde) ṣarılığı olan kişi (9) başına bir nesne buraḳup ol çanaḳ üstüne egilüp iki gözün (10) ol balıḳdan hic ayırmaya. Ol balıcaḳ ṣuda dona. Ṣabṣarı (11) olup ḳarnı üstüne gele. Ol ṣarılıḳ ol kişiden zāʾil olur. (12) (Bir dürlü mücerreb devā-ı ṣarılıḳ içün) sögüt aġacınıñ yapraġını dögüp (13) ṣuyunı ṣıḳup her ṣabāḥ ṣuyundan bir ḳaşıḳ veyā iki ḳaşıḳ içeler. (14) İki defʿada veyā üç defʿada ṣarılığı defʿ ola

(15) (ve bir dürlü ṣarılıḳ içün mücerreb devā) (noḫūd ḳadar çividi) ezüp (16) süzülmüş yoġurt ile yā sikencübīn ile içireler (ṣarılığı) defʿ ider (17) ve (erik ṣuyı) (ve ḳarpuz) ve (nār ṣuları) bunları daḫı içmek (18) ṣarılıġa ġāyet nāfiʿdir. (Diger ḳırlanġıç) yavrusunı zaʿferānla yuyap yine (19) yuvasına ḳoyalar. Anası gelüp anı göricek ṣarılıḳ oldı ṣanup (20) fiʾl-ḥāl gider ve erir. Ṣarılıḳ ṭaşını bulup getürür. Yavrısı yanına ḳor. (21) Ḳoḳlayup ol ṭaşı alalar. Ṣarılıḳ olan kişi ol ṭaşı getüre, (22) ṣarılığı gide.

(23) (Diger ṣarılıḳ içün ʿilāc) deyü aralarda olan ṣarmaşığı ṭoplayup (24) dögüp ṣuyun ṣıḳup üç ṣabāḥ birer ḳaşıḳ yāḫūd ikişer (25) ḳaşıḳ içeler. İkide veyā ücde ṣarılıḳ defʿ olur, mücerrebdir.

[522]

(1) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Ola Ki Siyāh

(2) Ṣarılıġıñ Sebebi Oldur Ki Ṭalaġıñ

(3) yā żaʿfindan veyā seddesinden olur. (ʿAlāmeti) bedeni siyāh ola ve ṣol (4) cānibinde bir aġırlıḳ ola. (Bunuñ ʿilācı) seddelerinde yazılan ʿilāclar ile ʿilāc (5) eyleyeler (ve āmıḳ maʿcūnı) sekiz dirhem olup bir dirhem (ḳırim ṭarṭirden (6) ḳatup yedüreler. (Ḥabb-ı lācüverd) ve ḥabb-ı şāhtere) daḫı ġāyet nāfiʿlerdir (7) ve tenḳıyeden ṣoñra (ḳurṣu'l-ġāfeṣ) ve (ḳurṣu'l-kebīrden) (sikencübīn) (8) vireler (ve çilek maʿcūnı) (ve çilek şerbeti) ġāyet nāfiʿlerdir (ve envāʿ-ı) (9) ṣarılıġa nāfiʿdir. Ḥammāma girüp terlemek (ve ṣarı) yaraḳana ter eyü geldigi (10) tecrübe olundı. (Baldırıḳara) ve (ḳızıl boya) (ve nāne) bunları ḳaynadup (11) içeler. Terledir, ṣarılıġı giderir, mücerrebdir.

(12) (Ve ḳara yaraḳana) (papadyayı) (rāziyāne) ile ḳaynadup içirmek ter getürür. (13) eyüdür ve ḥammāmda sirkeyle gül-ābı buruna çekeler ve gözi anıñla yıḳayalar. (14) Gözden ṣarılıġı giderir.

(15) (Diger ʿilāc) bir mücerreb ʿilācdır. Lākin nāzik mizāclara el virmez. (16) Zīrā zordur, taḥammül eyleyemezler (ammā ḳavī mizāclulara) itseler fi'l-ḥāl (17) defʿ eyler. Ḳarġa dülegünüñ ṣuyunı bir iki ṭamla ḳadar buruna çekeler. (18) Burundan vāfir ṣarı ṣular aḳıdır. Ṣarılıḳ gider (ve buḫūr-ı meryemiñ (19) köküni daḫı dögüp ṣuyunı buruna çekseler ṣarılıġı defʿ eyler. (20) (Lākin ḳurı mizāca ideler.) Żaʿīfe itmeyeler (ve ama) bunlardan ḫafīf (21) ve żararsızdır ve mücerrebdir. Pāzūyı dögüp ṣıḳup ṣuyun biraz (22) sirke ile ḳarışdurup buruna çekseler ṣarılıġı giderir. Ġıdāları ḫafīf (23) olup teftīḥ-i sedde eyleyenlerden ola.

(24) (Meṣelā ḳaya balıġı veyā ṭatlu ṣularda olan balıḳlar gibi ki sirke ile ve maʿde-(25) nüs ile bişirüp ṣuyunı içeler ve pilic ṣuyunı maʿdenüs ile (26) yiyeler ve maʿdenüs ṣalatası ve (kebere) turşusı münāsibdir.

[523]

(1) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Ola Ki Otuz Üçünci Bāb

(2) Bögrek Marażları Ve ʿİlācları Beyānındadır

(3) Bögrekler şişi eger issiden ḥāṣıl olursa arḳada aġrı olur (4) ve hem aġırlıḳ olur ve bögrek yerleri issi olur ve ḳanġı bögrekden (5) olursa ol cānibde olana ayaḳ uyuşuḳ olur ve sıtması olur (6) ve gāhice ṣafrā ḳuṣar ve bevli baʿż vaḳtde ṭutılur ve bevli ibtidāda (7) raḳīḳ ve beyāż olur. (Baʿde) ġalīẓ olup ḳızıl olur. (8) (ʿİlācı budur ki) ol bāselikden ḳan alalar. (Baʿde) ṣaġından ḳan alalar. (9) (Eger) faṣda māniʿ var ise baldırına ḥacāmet eyleyeler. (Baʿde melyen ḫuḳne (10) ile iḥtiḳān eyleyeler.

(11) Ṣıfat-ı Ḫuḳne Budur

(12) (Yabışḳan) ve (ebegümeci) ve (papadiya çiçegi) her birinden iki dirhem, (13) (arpa ṣuyuyla mecmūʿunı ḳaynadalar. (Baʿde) bu ṣudan elli dirhem miḳdārı (14) alup içine dört dirhem (ḫıyārşenbe) balı ve on altı dirhem (15) gül-i mükerrer şerbeti ḳoyup ezeler ve on iki dirhem benefşe yaġı ve bir ʿaded (16) yumurṭa ṣarısını daḫı ḳatup ve cümleʾ ḳarışdurup iḥtiḳān eyleyeler (17) ve eger ṣafrā ġālib ise gül-i mükerrer şerbetini temirhindī ṣuyuyla (18) ezüp içireler ve diyāḳātiliḳūn maʿcūnundan ve (yā erik) maʿcūnundan (19) veyāḫūd rāvend ile (ḫıyārşenbe) balı vireler. Tebrīd içün bezr-i bāride (20) müstaḥlebi benefşe şerbetiyle vireler ve beliniñ üzerine bu yaḳıyı ḳoyalar.

(21) Ṣıfat-ı Yaḳı Budur

(22) (Gül-āb) dirhem-i 32, marul ʿuṣāresi) ve siñirli yapraġı ʿuṣāresi (23) ve (nīlüfer ṣuyı) ve (gül yaġı) her birinden on altı dirhem, (gül (24) sirkesi on iki dirhem, (ḳızıl ṣandal) sekiz dirhem. Cümlesini (25) ḳarışdırup bir bezi ve (yāḫūd) bir süngeri ıṣladup beline (26) yaḳı eyleyeler ve bu yaḳı ibtidā-ı marażda olur.

[524]

(1) Ammā Azdiyād Zamānında

(2) ḫaṭmī yapraġı) ve (ketān toḫumı) ve (baḳla unı) ve (papadya) ve buy (3) toḫumı) bu eczālardan kifāyet miḳdārı ol meẕkūr yaḳıya ziyāde eyleye (4) ve intihā-ı marażda bu meẕkūr eczāları yalıñız yaḳı eyleyeler. (Baʿde muʿtedil (5) ve müdebber şerbetler vireler. Bezentīn şerbeti (pür-siyāh) ve (şān) şerbeti gibi (6) ve (yapışḳan) ve (ayrıḳ köki) ve (baldırıḳara) ve (rāziyāne yapraġı) (7) ve (helyūn) bunları ḳaynadup ṣuyunı içireler ve eger şiş ṭaġılmayup (8) belki deşilmege meyl iderse (ʿalāmeti) ṣancımaḳdır ve sıtması ḫafīf olmaḳdır. (9) Ol vaḳt bişirici şeyler uralar. (Ḫaṭmī) ve (yapışḳan) ve

(buyan köki) (10) ve (ebegümeci çiçeginden ḫamīre yapsalar ve yedirseler bu bābda naẓīri (11) yoḳdur ve bu yaḳı daḫı nāfiʿdir.

(12) Ṣıfat-ı Yaḳı Budur

(13) (Ebemgümeci yapraġı) ve (yapışḳan) ve (zanbaḳ köki) ve (incīr) ve buy toḫumı (14) bunları süd ile pişirüp yaḳı eyleyeler ve süd ile iḥtiḳān eyleyeler. (15) Ġāyet nāfiʿdir. (Rāziyāne ṣuyı) ve (göksüsen dibi ve (persiyāvşān) (16) (beyan köküni) ḳaynadup şeker ile bal ile içireler ve keskin şeylerden (17) vireler. (Ḫardal gibi) ve (biber gibi) ve (ṭuzlu eşyālardan ve ḳavī midrārlardan (18) ṣaḳınalar ve (arpa ṣuyı) ve (piliç ṣuyı) ve (hindibā ile ve ḥāṣ etmek (19) içi ile pişmiş ola. İçeler ve (arpa ṣuyundan ve (buyan köki (20) ṣuyundan ayırmamaḳ gerek.

(21) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Olsun Ki Otuz Dördünci Bāb

(22) Bögreklerde Ḳum Ve Ṭaş Olsa

(23) anıñ ʿilācı beyānında olıcıdır. Bunuñ sebebi miʿdeniñ ve cigeriñ sūʿ-i (24) hażmından olur ve ġalīẓ ṭaʿāmlar tenāvülünden olur. (Meṣelā) her yese (25) ve (pek pişmiş) yumurṭa ve (peynir) ve (baṣdırma gibi) ve (az ḥareket (26) eyleyüp dāʾimā oturmaḳdan ve bulanıḳ ṣudan daḫı olur ve (ayva)

[525]

(1) ve (armud ḥām iken tenāvülünden olur ve alıc ve (muşmula) çoḳ yemekden (2) olur.

(3) Bu ʿİlletiñ ʿAlāmeti Arḳada Bir Aġrı Olur

(4) Uzun olur. Tā ḫaṣıyyelerine erince ve bevli az olup muḥtebes ola (5) ve ḳabż ola (ve gāhice) bevlde ḳırmızı ḳum ẓāhir ola.

(6) Bunuñ ʿİlācı Evvelā Perhīz Eyleyeler Ġalīẓ Ṭaʿāmlardan

(7) ve (gāhice) (acıbādem) ve (çam fıstıġı) ve (buṭʿum) bunları ekṣeri (8) cebinde çerez idene ve ḳavun çekirdegi ve ḳarpuz çekirdegi yemek münāsibdir (9) ve müshil yerine ḫıyārşenbe balını terementi ile vireler ve (ḳırim ṭarṭırden) (10) bal ṣuyuyla (veyā helyūn) ṣuyuyla içireler ve (terementīniñ) bu maraża (11) ʿaẓīm fāʾidesi vardır. Zīrā mecrālarını yaḳar ve ṭaşlarını pāre pāre ider (12) (ve ṭabīʿatı) mülāyim ṭutar ve bu ḥabb ġāyet mücerrebdir.

(13) Ṣıfat-ı Ḥabb Budur

(14) (Terementi) on iki dirhem, (rāvend) üç dirhem, (dārçīn) bir dirhem, (15) kehribā) (ve buyan köki) ve (altun) otı köki her birinden buçuḳ dirhem (16) bunları ḥabblar eyleyüp haftada bir kere bu ḥabblardan bir dirhemden iki (17) dirheme ḳadar istiʿmāl eyleyeler. Ġāyet mücerreb ve nāfiʿdir (ve ṭabīʿatı) (18) tenḳıyeden ṣoñra (eger) ḳandan ziyādelik var ise bāseliḳden ḳan alalar. (19) (Baʿde) ṭaş pāreleyici şeyler vireler. (Meṣelā) ʿaḳreb maʿcūnı gibi ḫuṣūṣā (20) bu ʿaṣrda serāʿ-yı ʿālide yayılan ʿaḳreb maʿcūnı ġāyet aʿlādır. Nihāyet (21) buçuḳ danek miḳdārı istiʿmāl ideler, ziyāde itmeyeler. (Zīrā biz çoḳ gördük ki (22) ol maʿcūnı çok istiʿmāl idenler ġāyet selesü'l-bevle mübtelā olup (23) çoḳ zaḥmetler çekdiler ve bu ḫuṣūṣda ġāyet mücerrebimizdir ve (żararı daḫı (24) yoḳdur. Yıḳanmış (terementiden) cevz ḳadar (şeker ile) ve (yāḫūd) benefşe (25) şerbetiyle istiʿmāl eyleyeler. Ġāyet nāfiʿdir (ve bu daḫı) yine bu kabīledendir. (26) Ḫaṭmī köküni) üzüm ile ḳaynadup içireler. (Hem ṭabīʿatı) mülāyim ṭutar

[526]

(1) ġāyetle nāfiʿdir ve mücerrebdir ve (yigirmi dört dirhem miḳdārı) acıbādem yaġını (2) içireler. Ġāyet nāfiʿdir. (Ṭaşları çıḳarır) ve (ṣaṣferās ṭaşları ḳırar (3) (ve rāziyāne) (ve anṭula) ve (taşkesen ṭārisi) ve (altun otı) ve (ḳarabaldır) (4) ve (yapışḳan) ve (ḳara noḫūd) ve (ḳırim ṭarṭir) ve (rūḥü'z-zāc) ve (ṭuzruḫı) (5) ve (aġac ḳavunı ekşisi) ve (limon ekşisi) hep bunları istiʿmāl eylemek (6) ṭaşı eridir.

(7) Ey ʿAzīz Maʿlūmuñuz Ola Ki Aġrı Ziyāde Olursa Vecaʿını Teskīn Eyleyeler

(8) Ḥuḳneler eyleyeler ve yaḳılar ideler. Yā eşribeler ile (ve gāhi) aġrıyı (9) teskīn içün felūniyā istiʿmāl eylemek cā'izdir ve (yapışḳanı) süd ile ḳaynadup (10) bögrekler üstüne yaḳı eyleseler nāfiʿdir. Ṭaşları çıḳarır.

(11) (Diger dühn-i ʿaḳreb) yaʿnī çiva yaġı ile ṣoġanı bişirüp yaḳı eylemek daḫı (12) nāfiʿdir. (Zīrā) hem vecaʿını teskīn eyler ve hem ṭaşını pāreleyüp çıḳarır (13) ve (ḫavāṣṣda) naḳl ve ḥikāye eylemişlerdir ki (ṭaʿām arasında ṣu içmek (14) ve ac ḳarınla ṣu içmek ṭaş tevellüdini menʿ ider. Ketān bezinden çarşaf (15) üstüne yatmaḳ daḫı bi'l-ḫaṣṣa nāfiʿdir.

(16) (Maʿlūm ola ki) bu maraża mübtelā olan kimesne dāʾimā ṭabīʿatı telyīn eylemek (17) gerekdir ve ḳabżdan ṣaḳına. (Cālinūs ḥekīm buyurur ki) (timürden) bir kimse (18) yüzük yapdırup parmaġına getürse ve giydügi mest veyāḫūd papucı altına (19) (temür mıḫlar ḳaḳdırup dāʾimā giyse bögreklerde olan ṭaşlar pārelenüp (20) çıḳa ve ġayrı yerde daḫı peydā olmaya dir.

(21) Meşāne Ve Ḳavuḳda Ṭaş Oldıġı Vaḳtde ʿAlāmeti Oldur Ki

(22) (Ḳasıḳ ḳatı aġrır ve bevl ṣu gibi aḳ olur. Kesilü kesilü ve ṭamlayu (23) ṭamlayu gelür. (Gāh) gerilür ve (gāh) süst olur ve şāyed kim (24) bevl yolı ġāyet açar vaḳt olur ki ekinmekden ṣufre ṭaşra çıḳar (25) ve ʿalīl dāʾimā ẕekerin ve ḫāyesin ovar. (İmdi) sidigi ṭutulan kimse (26) doluca baḳla külün ṣu ile ḳaynadup içirse sidigi yolı açıla. (Diger)

[527]

(1) (eger) ḳavuḳda ṭaş olursa helyūn şarābından her gün içireler. (2) (Tedbīr ve ṣıfatı budur) (helyūnı) dögeler daḫı ṣu ṣaçalar. (3) Eyüce ışlana. (Baʿde) ṣıḳalar. Elli dirhemine yigirmi beş dirhem şeker (4) ḳatalar. Ḳıvāma getüreler daḫı (rāziyāne) ṣuyı ile (ḳavun çekirdeginiñ (5) için helyūn ṭuncla içireler ve helyūn şerbeti ile şarābı uṣulca (6) virip ġāyet eyüdür.

(7) (Diger) meşāne içün ʿilāc (kerefs dibi) ve (rāziyāne dibini) beşer (8) dirhem ve (azḫīr) ve (nānḫuvāh) beşer dirhem, (gül) ve (sünbül) üçer (9) dirhem, üç edviye ḳadar bal veyā şeker birle ḳıvāma getüreler. (Otuz (10) döröt dirhemine biraz ılıcaḳ ṣu ḳatalar ve içeler (ammā helyūn) (11) ve (rāziyāne) dibin (ve timür dikeni) cümleʾ ḳaynada daḫı ılıcaḳ ṣuyunda girüp (12) otura mücerrebdir.

(13) (Diger) bevli yolunda ṭaş olana (kündüsi) didikleri otı dögüp (14) (şeker) ḳatup üç gün içe birer dirhem. Ṭaşını ḳum gibi idüp (15) dökeler. (Meşāne) yolları açılup idrār ide mücerrebdir.

(16) (Diger) nāgāh bir kişiniñ sidügi ṭutulsa bir dirhem gügerçin necisin (17) şeker ile dögüp sefūf idüp yedirseler derḥāl açıla.

(18) (Diger) bögrekde olan ṭaşı (timur dikeni eyüdür. Ḳaynadup dāmā ṣuyun (19) içeler. (Diger) ṭobalaḳ sidik yolun açar ve ṭuraḳ otı daḫı öyledir. (20) (Diger) bir kişiniñ sidügi yolunda ḳum olsa bevli acı acı gelse (21) ve bir bir ṭamlasa ṭurpı süd

ile pişürüp ac ḳarnına yedirseler şifā bula. (22) (Diger) ḳavuḳdaki ṭaşı eridir. O ale'l-lesin (kāküsenc) ve (23) (kerefs) ve (ʿırḳü's-sūs) ve (fülfül) ve (ḥabbü'l-fār) her birinden (24) bir cüzʿ, gügerçin necisi bir buçuḳ cüzʿ bu otları ayruca dögüp (25) bir yere cemʿ idesin. Bal ile maʿcūn idüp ḳavī mizāca iki (26) miṣḳāl ve (oğlancıḳlara) miḳdārınca viresin. (Diger) iḫtibās-ı bevl

[528]

(1) içün yumurṭa ḳabuğunı pāk yıḳayasın. (Baʿde) eyüce dögüp (2) eleyüp şeker ḳatup viresin. Şerbeti iki dirhemden dört (3) dirheme degindir. (Diger ʿilāc) (ẕeker egildigine) ve yoruldugına fāʾide (4) ider. (ʿİlāc budur) (murṣāfī) ve (ḳıṣṭ) (iki dirhem, rāvend-i çīnī) ve (5) (ḳaranfil) ve (zaʿferān) üçer dirhem (ʿalikü'l-enyār) ve (zift) ve (mayʿa) (6) beşer dirhem ammā ʿaliki ve zifti ve mayʿayı gül yaġı ile ḥall idüp (7) zaġferān şarābla ışladup daḫı yoğurup ẕekere żımād idesin (8) (Diger) ẕekere ʿilāc (eger ẕekerinden ḳan gelirse dört buçuḳ dirhem (9) (ḥāvıc) toḫumın üç gün yedüreler ve eger gitmese tekrār ide. (10) Bil ṣoḳluğunı daḫı giderir, mücerrebdir. Ġaflet olunmaya.

(11) (Diger sidügi ṭurmayan kimse (ördek dilini yese ḫoş ola, (12) mücerrebdir. (Diger) döşege işegan ẕāta kişnic ve kendene birer (13) miṣḳāl döge, yaġ ḳatup yedüreler, artıḳ işemeye. Diger ʿilāc (14) bednus iken ḳurudup içürseler ḫoş ola. Diger selesü'l-bevl (15) içün (bellūṭ) ve (murṣafi) ve (günlük) ve (ṭopalaḳ) ve (16) (isḳaṭus) berāber dögeler ve eleyeler. Şeker ile ḳarışdurup ḳavī (17) mizāca iki dirhem ve żaʿīf mizāca bir miḳdār vireler, şifā bula. (18) (Diger) selāsel-i bevl içün (bellūṭı sirkede ışladalar. Dört (19) dirhem andan ve (eger) ve (günlük) ve (mersīn yemişi) ve (helīlec-i (20) kābli) ve (belīlec) ve (emlec) bunlarıñ her birinden üçer dirhem (ṭopalaḳ) (21) beş dirhem. Cümleʾ muḥkem saḥḳ idüp altmış dirhem bal ile ḳarışdurup (22) bir miṣḳāl istiʿmāl ideler.

(23) Diger Bir Kişiniñ Sidigi Ṭutulsa Ṭamla Ṭamla Gelse

(24) veyā ṭaş olsa ādem südi ve ateş görmedik bal ve ḫāliṣ (25) şarāb her birinden berāber cümlesin ḳarışdurup iki ṣabāḥ ve bir aḫşam

[529]

(1) üçer ḳaşıḳ ʿalīle viresin. Tā kim ʿilletinden ḫalāṣ bula ve eger ʿilletinden (2) ḫalāṣ bulup ḳurtulduḳdan ṣoñra sidügi ṭurmasa (pelīn yemişin) (3) dögüp zeyt yaġıyla ḳarışdurup viresin. Ḳararca açalar.

(4) (Diger sidigi ṭutulan ādeme) şāhin necisin içüreler şifā bula, mücerrebdir. (5) (Diger selesü'l-bevl ṭamla ṭamla gelse ʿilācı budur (egir otı) (6) 1 dirhem, (günlük) 2 dirhem, (ḳara çörek otı) 4 dört dirhem (7) bal ile ḳarışdurup aḫşam ve ṣabāḥ cevz ḳadar ekl ideler.

(8) (Diger selesü'l-bevl içün) (anzerūt) ve (żamġ) ve (ṭopalaḳ) ve (kemūn) (9) ve (günlük) ve (ṭebāşīr) ve (bellūṭ) ve (mersīn toḫumı) beşer dirhem ve ḳara (10) (ḳuru üzüm) 50 dirhem, (zeyt) 20 dirhem dögüp cemʿ idüp (11) maʿcūn gibi idüp her gice üçer fındıḳ ḳadar istiʿmāl ideler.

(12) (Diger ʿilāc) sidügi ṭutulana ṣaḳṣaġan beynini mercimek ḳadar ezüp (13) içüreler, şifā bula.

(14) (Diger sidügi ṭutulana) eski şarābı sarımsaḳ ṣapı ile ḳaynadup (15) ṣıcaġla ḳasıġına ve fercine yaḳı ideler, şifā bula.

(16) (Diger sidügi ṭutulana) ṭavıḳ necisin ṣuyla ḳaynadup ḳasıḳına ḳablayu (17) uralar, mücerrebdir.

(18) (Diger sidügi ṭutulana) bu āyet-i celīlei yazup ṣu ile ezüp içireler.

(19) Bismillāhirrāḥmānirrāḥīm

(20) Ṭā mā enzelnā ʿaleyke'l-ḳur'āne li teşḳā ṣadaḳallāhü'l-ʿazīm[63]

(21) (Eger davşanıñ şırdanıñ kebāb idüp döşege işegan oġlana yedirseler (22) bir daḫı işemez olur.

(23) (Eger bir miṣḳāl kişnici) bir miḳdār (kendene) ile dögüp sāde yaġa (24) ḳatup çocuḳlara yedirseler döşege işemez olur.

(25) (Diger bayḳuş ödini) pelīd külüne ḳarışdurup işegen kimesneye yedirseler (26) işemez ola, mücerrebdir.

[530]

[63] "Kur'ân'ı sana meşakkat (güçlük) olsun diye indirmedik." Tâhâ/1-2

(1) (Eger deveniñ) ḳuyrıġı ḳılından birḳaç ḳıl alup oġlanıñ ṣol buduna (2) baġlayalar. Tā münḳaṭıʿ oluncaya ḳadar ṭura mücerrebdir.

(3) (Eger) ḫorūsuñ ibigin ḳurudup dögüp işeyen oġlana yedirseler bir daḫı (4) işemez olur, mücerrebdir.

(5) (Diger) eger kendü bilmeden sıçanı kebāb idüp yedirseler bu da ġāyet mücerreb, (6) işemez ola.

(7) (Eger ḫām) ibrişimi yaḳup külünden her gün bir dirhem bala ḳatup yedirseler (8) aṣlā işemez ola.

(9) (Diger) bir dirhem ḥavlicānı dögüp eleyeler, ṣoġuḳ ṣu ile içüreler. (10) Üç dört defʿada defʿ ola.

(11) Yāḫūd günde bir dirhem ibrişim küyündürüp ṭaʿāmla yedireler. Aṣlā işemez ola. (12) (Bir kişi) ṣeleṣ-i bevl olsa sidügüni ṭutamayup her vaḳt aḳsa anıñ (13) devāsı budur ki (bellūṭı) bir miḳdār ḳurudup havanda dögüp unun çıñ (14) balı ile maʿcūn idüp her ṣabāḥ aç ḳarnına yiyeler. ʿİnāyet-i Ḥaḳḳla şifā bula. (15) Ġāyet mücerrebdir.

(16) (Diger oġlancıḳlar) döşege işese (bir miḳdār günlügi dögüp) tere (17) yaġa ḳatup yedireler, şifā bulur. Bi-iẕn-i Ḫüdā.

(18) (Diger ʿilāc) bir miṣḳāl ṭuraḳ otı ṣuyun ṭaʿāmına ḳatup yedireler, (19) ʿayn şifādır. İşemez ola, mücerrebdir.

(20) (Diger tedbīr) oġlanıñ baldırına deveniñ ḳuyruġı ḳılından ḳırḳ bir ḳıl (21) alup baġlasalar hergiz işemez ola, ġāyet mücerrebdir. Ġaflet olunmaya. Bi-iẕn-i Ḫüdā.

(22) (Diger) deveniñ terinden bir kişiye içürseler divāne ola.

(23) Eger zeytūn ṣuyuna etmek ışladup ol etmegi fāreye virseler yedigi (24) anda helāk olur. Ġāyet meşhūrdur.

(25) (Diger) sidügi ṭurmayana ve ṣıḳ ṣıḳ sidügi gelene, işerken (26) bevl yolı acıyana ve idrār yolunda ṭaş ve ḳum olana ʿilāc şāfi budur.

[531]

(1) Bi-iẕn-i Ḫüdā. (Bellūṭ) 15 dirhem, (ḳurı kişnir) 10 ve (żamġ-ı ʿarabī) (2) 10 ve (kil-i ermenī) 10 dirhem. Bunları dögüp eleyeler. Kifāyet miḳdārı (3) çıñ bal ile maʿcūn idüp aḫşam ve ṣabāḥ beşer dirhem istiʿmāl ideler. (4) Ġāyet mücerrebdir.

(5) (Diger) sidügi ṭamla ṭamla gelene fā'ide ider. Tedbīri budur (bellūṭ) (6) 100 dirhem ve (günlük) 100, (ḥabb-ı maḥleb) ve (ānẕer) 5 (ve su'd) (7) 5 ve (ḥavlicān) 5 ve (ḳarfe) ve (egir) 5. Bunları dögüp (8) ma'cūn ideler. Balıyla aḫşam ve ṣabāḥ dört dirhem ekl ideler.

(9) (Diger 'ilāc) sidügi ṭutulana ve ḳum ve ṭaş olana benī İsrāil (10) ḳarbuzı dirler. Zeytūna beñzer bir ṭaş vardır. Ṣuya burakınca yumşaḳ olur. (11) Noḫūd miḳdārı gül ṣuyuyla (bilāgü ṭaşı) üzerinde muḥkem ezüp (12) sidügi ṭutulana ve meṣānede ṭaş olan kimesneye içireler, mücerrebdir.

(13) (Diger) bir kimesneniñ sidügi ṭutulsa veyā ṭaş olsa tesbiḥ böcegi dirler. (14) Bir böcekdir. Yaz günleri çoḳ olur. Ṭoḳunsañ hemān tesbīḥ gibi olur. (15) Anıñ üç dānesini bir ḳaşıḳ içinde zeyt yaġıyla ezüp ba'de içeler. Bir sā'at (16) ḳadar ṣabr ider. Ḥaḳḳ Te'ālā ḥażretleriniñ iẕn-i şerīfle feṭḥ ola. Tecrübe iden (17) kimesneden alınmışdır.

(18) Ey Aḫillā' Ma'lūm-ı Şerīfiñiz Ola Ki Otuz Dördünci Bāb

(19) Bögrege Ve Meṣāneye Ve Ḳavuġa Müteallik Ve Bevl Yolın Açan

(20) Nesneler Beyānında Olıcıdır

(21) Eger bir kimseniñ sidügi ṭutulup işeyemese 'ilācı (ḳızıl boya otunı (22) ṣu ile ışladup muḥkem ḳaynadup ışıcaḳ iken ẕekerin için (23) ṣoḳa. Tā kim ṣoġuyuncaya ḳadar ṭura. Ṣoġuyuncaḳ yine issi ṣoḳa (24) birḳaç def'a bu minvāl üzre ide. Bi-iẕn-i Ḫüdā def' ola.

(25) (Diger) bir kimse bevl idemeyüp ṭamla ṭamla gelse ve hem bevl yolı acır (26) olsa (aña 'ilāc) (kāfūrī) 2 dirhem (ve şeker) 2 dirhem

[532]

(1) ḳatup ṣabāḥ ve aḫşam ac ḳarnına yiyeler. Vaḳt-i ẓuhūra ḳadar bir şey yemeyeler. (2) Ġāyet nāfi'dir.

(3) Boḳraṭ Ḥekīm Buyurur Ki Bir Kişiniñ Bevli Yolunda

(4) Ḳum Ve Ṭaş Olsa Bevl Yolı Açsa Bir Bir Ṭamlasa

(5) (bayır ṭurpunı) süd ile bişürüp üç dört def'a yedüreler. 'Avn-ı ḫüdā (6) ile bevli açıla, şifā bula.

(7) (Diger) tertīb sidügi ṭutulana (anison toḫumı) ve (rāziyāne (8) toḫumı) ve (ḳızıl boya) ve (şeker) bunları birbirlerine ḳarışdurup yedüreler, (9) bevli açılur.

(10) (Ve eger) bevl yolundan ḳan gelse aşaġı ince fā'ideler göre. Ḫıyār toḫumunı dögüp (11) ılıcaḳ şu ile ezüp bir bezden süzüp sidügi ṭutulan ādeme içireler. (12) (Bi-ʿavni'llāhi Teʿālā ḫalāṣ ola.

(13) Diger ʿİlāc

(14) ve (timür dikenini bal ḳaynadup bal ile içeler. Fī'l-ḥāl şifā bula. (15) (Ekşeri bevl ṭutulmasınıñ sebebi ḳum olmadandır. (Egir otunı) ḳaynadup (16) şuyun içeler, şifā bulalar. (Diger) yarpuzı ʿasel ile ḳaynadup (17) içeler, şifā bula. Bi-iẕni'llāhi Teʿālā. (Diger) sidik ṭutulsa çiriş otunuñ (18) köküni dögüp bir dirhem miḳdārı şarābla içeler. Sidügi (ve ḥayżı idrār (19) ider.) (Diger ʿilāc) ayrığı ḳaynadup ayaża ḳoyup ḳavuḳda taş (20) olan kimesnelere birḳaç defʿa içirseler ṭaşı eridüp giderir.

(21) (Diger ʿilāc) ḳaraçalı dikeniniñ toḫumunı yumşaḳ dögüp şu ile (22) ezüp içirseler hem sidügi açar ve hem şarılıḳ ʿilletini defʿ ider.

(23) (Diger güzel ʿilāc) sidügi ṭutulan ẕāta on dirhem ṣāfī inek yaġına (24) beş dirhem (şeker) ḳarışdurup içireler. Derḥāl sidügi açıla, şifā bula. (25) (Diger) taḫamkān yaʿnī semiz otı ve süd bu ücüni ḳaynadup

[533]

(1) içirseler bi-ʿavni'llāhi Teʿālā şifā bula. (Eger) bir kimse her gün taḫamkān toḫumundan (2) üç dāne yutsalar bögrekde ve ḳavuḳda olan ṭaşları eridir ve çıḳarır. (3) (Diger ʿilāc) bir dirhem nānḫuvāh ve dört dirhem ḫıyār çekirdegi içi (4) bunları dögüp eyüce şu ile ḳarışdurup içireler. Sidügi açıla (5) ve bögregi ḳavuġı yelden ve ḳumdan ve ġalīẓ bunlar gibilerden ve balġamdan pāk (6) ider. İdrār yolunuñ acıması defʿ olur. Lākin birḳac kere içireler. (7) (Diger ʿilāc) bir miṣḳāl ʿaselbendi bir gice ıṣladup irtesi gice içe. (8) Allāh keremiyle sidügi açıla. (Diger ʿilāc) şāhtere yemek sidigi yüridir. (9) (Eger) ḳaynadup şuyun içseler meşāne ve bögrek aġrıların giderir (10) ve çoḳ fā'ide ider. (Diger) gügerçin boḳuna berāber şeker ḳaynadup içseler (11) bevl yolunda olan ṭaşı eridir, giderir. (Oġlancıḳlara) buçuḳ dirhem (12) büyüklere bir dirhem içireler. (Diger) Bir kimse bādem yaġını birḳac defʿa içseler (13) sidügi ṭutulana ve meşānesinde ṭaş olana ve ḳasıḳ aġrılarına fā'ide (14) idüp giderir,

mücerrebdir. (Diger) pelesānıñ ṭabīʿatı issidir, ḳurıdır. Sidük (15) yolunda olan marażları giderir ve sidügi işledir. Ḳuvvet ṭamam olmuş olan (16) miʿdede tīz haẓm olur ve hem sidügi yolun açar. (Diger) çoġana (17) ʿArabca kündüs dirler. İssidir, ḳurıdır. Sidük yolun işledir. (18) Bevl yolunda ṭaş var ise çıḳarır ve anıñ yemesi bir danekden dirheme (19) ḳadardır. Ziyāde yerler ise insāna żarar ider. Anıñ ıṣlāḥı keşīrā iledir. (20) (Diger ʿilāc) deñiz köpügi issidir ve ḳurıdır. Bevl yolunda ḳum ve ḳırıḳ (21) olsa bir danek içireler. Eridüp giderir. (Rāziyāne) issidir, ḳurıdır. (22) Bevl yolun yaḳar ve açar ve ḳumı ve ṭaş eridir (ve şeleşü'l-bevl) ki ṣoġuḳdan (23) olmuş ola. Anı daḫı giderir. Toḫumı daḫı bevli sürer ve (ḥayżı açar.) (24) Eger at südin içseler bevl yolun açar. (Diger ʿilāc) sidük yolunda (25) ṭaş ṭursa ṭavıġıñ ḳarnında bir ḳatı vardır ki içinde ḳum olur. (26) Aña ṭavıḳ ḳatısı dirler. Anı alup pāk idüp ḳum olan başın ṣoyup

[534]

(1) ḳurudup muḥkem dögüp ekl ideler ḫalāṣ ola. (Diger ʿilāc) (2) eger sidük yolunda ḳum ve ṭaş bulunsa ḳara ṭurpı alup incecik (3) rendeleyüp bir iki çölmege ḳoyup kifāyet miḳdārı ṣu ḳoyup aġzın (4) ṣıvayup bir miḳdār ḳaynadup indirüp bir temiz ḳaba ḳoyup andan üç (5) dört gün ṣuṣadıḳca ol ṣudan içe. Ol ṭaşları pāre pāre ide. (6) Bi-iẕn-i Ḫüdā. (Eger) sidik yolunda iriñ ve bunuñ gibi müzaḫrefāt olsa (7) (ʿilācı budur) ḳavın (toḫumı ve (ḫıyār toḫumı) ve (ḳabaḳ toḫumı) bu cümlesiniñ (8) ici yigirmi beş dirhem ola. (Żamġ-ı ʿarabī) ve (kil-i ermenī) kendir toḫumı) (9) ve (demü'l-aḫaveyn yigirmi 25 dirhem, afyon 3 dirhem, (kerefs toḫumı) (10) 3 dirhem. Bunları güzelce dögüp eleyüp ḫaşḫāş şerbetiyle üçer (11) dirhem günde aç ḳarnına içeler, şifā bula.

(12) (Diger ʿilāc) eger bir kimesneniñ sidügi yolunda ṭaş olsa tāze maʿde- (13) nüsi ṣuda ḫaşlayup bir bez içine ḳoyup ısıcaġına ṭayanabildigi ḳadar (14) ḳasıġına yaḳı idüp dübürüne varınca ṣoġuyuncaya ḳadar dura baʿde bir daḫı (15) yaḳı ide ve'l-ḥāṣıl ṣoġuduḳca yaḳıyı tekrār ide. (Altı) ve (yedi) gün (16) devām ide. Ḳavuḳda olan ṭaş çıḳar.

(17) (Eger bir kimse şāhtere) ṣuyuyla mażma etseler diş diblerin etin berkide. (18) Ḳaçan kim ḥammām içinde şāhtere dögüp ṣuyun alup uyuz ve gicige (19) sürseler defʿ ider. (Diger) ḥabs-i bevl içün ʿilāc ve bu tertīb (20) Ḥekīm İsḥāḳ Efendi

tertībidir, mücerrebdir. Üç dirhem (rāziyāne toḫumı) (21) anı alup bir miḳdār şu ḳoyup vāfir ḳaynadup bir içim şu ḳala. (Baʿde) (22) şuyun süzeler, alalar. (Baʿde) beş dirhem ayıtlanmış ḫıyār çekirdegi (23) dögüp köpük gibi ola. (Baʿde) bir beze ḳoyalar, şıḳup süzeler. (24) (Rāziyāne) şuyuyla berāber eyüce ḳarışdurup (baʿde) on beş dirhem şeker (25) ilāve idüp sidügi ṭutulan ādemlere ve oġlancıḳlara ve ḥayvānāta (26) vireler defʿ ola. Bi-iẕn-i Ḫüdā.

[535]

(1) Diger Ṭut Şurubunuñ Terkīb Ve Ḫāṣṣası Beyān Olunur

(2) Yetmiş Yedi Dürlü Derde Devādır

(3) (Tedbīr-i şurub) ziyāde kemāle irmiş ṭutı ṭoblayup bir şey içinde (4) dögüp şuyun şıḳup alup ṭarṭalar. Şunuñ dört bölügünden (5) bir bölügi aġrında (şeker) ḳatalar. Ateşe ḳoyup āheste āheste ḳıvāma getürüp (6) indirüp şoġudup şirace içine ḳoyup ḫıfẓ ideler. Aʿlā ve raʿnā (7) ṭut şurubı olur. Aḫşam ve ṣabāḥ birer miḳdār içeler. Ziyāde nāfiʿdir. (8) Ġāyet güzeldir. Seddeleri açar, mücerrebdir. Devām iden kimse şifā bula. Bi-iẕn-i Ḫüdā. (9) Ḥikāye ʿAlī beg nāmında bir ẕāt var idi. Ḥayāsı yumurṭasında bir şiş ẓāhir (10) oldı. Feryād ve fiġānı göge çıḳardı. Bir kimse geldi. Yılġun yapraġını (11) ṭoblayup ḳaynatdı. ʿAli begi anıñ buġuna oturtdı. Tā bayılıncaya ḳadar (12) andan yatdı. Her ṭarafına eyüce örtdüler defʿ oldı. Bi-iẕn-i Ḫüdā.

(13) (Diger tedbīr) ẕekerinde ṭaş olan ādem bir maṣra ile ẕekeriniñ ucundan (14) nefḫ ideler. Ṭaş yolı kepkiş ola. Çıḳmaġa vüsʿat bulur. (Baʿde) (15) yavaş yavaş şıḳup ẕekeriñ ucuna getüre. (Baʿde) ẕekeriñ ortasından (16) ucı ṭarafına ṭoġrı şıḳa. Nefḫ itdigi yel ile berāber fındıḳ ḳadar ṭaş ol (17) nefḫ itdigi yel ile bile çıḳar. Eger ṭaş ziyāde büyük olursa (18) ucundan çıḳmaḳ mümkün olamaz ise yarup çıḳaralar.

(19) (Eger bir kimseniñ) ẕekerinde cerāḥat vāḳiʿ olsa ʿilācı budur (20) (çöp hindi) alup (sā yaġıyla) merhem gibi idüp üzerine (21) uralar. Belki iki defʿaya ḥācet ḳalmaz. Mücerrebdir, ġaflet olunmaya.

(22) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm Ola Ki Bir Kişiniñ Ḳaṣıġı Yarılmış

(23) Olsa Yāḫūd Ḫayāsı Büyük Olsa Aña ʿİlāc

(24) Şeftalü çiçeginiñ yapraḳlarını ṭoplayup balı ḳıvāma getürüp (25) maʿcūn idüp ṣabāḥ ve aḫşam aç ḳarnına yatacaḳ vaḳt baḳla miḳdārı on

[536]

(1) on iki gün ḳadar istiʿmāl ideler. Ṣuḥḥat bula. (Eger) yürekde ḳurd (2) daḫı olsa cümlesi ḳırılup iḫrāc ola. Bi-iẕni'llāhi Teʿālā. (Zīrā) (3) tekrār tekrār tecrübe olunmuşdur. (Diger ʿilāc) ḥayā büyüklügüne baḳla unun (4) zeyt ve bal ve ḫurma bunları birbiriyle eyüce yoġurup ʿādetā ḥelvā gibi (5) ola. Pişüreler ısıcaḳ ısıcaḳ ḥayā ve ḳasıġı üzerine birḳaç kere (6) uralar. Aḫşamdan ṣabāḥa ḳadar ṭura, ṣıḥḥat bula ve aġrısı ḳalmaya. (7) (Diger) küçük oġlancıḳlara noḫūdı ezüp içüreler. Ṣu ile çoḳ (8) fāʾide göre ve (yāḫūd) ḫıyār çekirdegini süd ile ezüp içüreler, (9) şifā bula ve çoḳ fāʾide ider.

(10) Maʿlūm Ola Ki Ṣu Yolundan Ṭaş Gele Çıḳmaya

(11) Zaḥmet Vire Ṣaḳṣaġan Beynini Bir Arpa Miḳdārı

(12) ezüp içüreler. Hemān ol sāʿatde feṭḥ olup işeye. (Eger ṭaş) (13) var ise ṭuz gibi eride. Be-ġāyet mücerrebdir. Tecrübe iden ādemden yazdıḳ. (14) Niçeler tecrübe itmişdir. (Diger) ḳızıl boyayı yumşaḳ dögüp (15) bir ṭas içinde yoġurup muḥkem ḳarışduralar. Andan ẕekeri içine ḳoyalar. (16) Bir laḥẓa ṭura, derḥāl feṭḥ olup tebevvül ideler. (Diger) yaban nānesini yaʿnī (17) yaban teresini bir miḳdār ṭoplayup ḫalḳa idüp ẕekere geçüreler. Fī'l-ḥāl (18) bevl yolı açıla.

(19) (Diger) ʿilāc ḳablu sülügi ṭoplayup ḳabı ile dögüp bir beze yaḳı (20) idüp beline uralar. Birḳac gün ṭura. Allāh keremiyle fī'l-ḥāl feṭḥ ola, (21) işeye. (Diger ʿilāc) Bir kimseniñ meṣānesinden bevl acı acı gelse aña (22) ʿilāc bir miḳdār (ḳarpuz çekirdegi ve bir miḳdār (ḫıyār çekirdegi) ve beş dāne (23) (ḳabaḳ çekirdegi) bunlarıñ cümlesini dögüp ve ḳabuḳların çıḳarup elekden (24) geçürüp ḳara inek südi ile ḳarışdurup bir miḳdār şeker ḳatup ṣabāḥ (25) ṣabāḥ aç ḳarnına içeler. Bu da mücerrebdir. (Eger) bir kimseniñ sidügi

[537]

(1) ṭutulsa yigirmi beş dāne (kiras çekirdegin dögüp) ḥall idüp ṣuya (2) ışladup ol ṣuyı ḥarīrden geçürüp içüreler. Allāh emriyle defʿ ola. (3) Be-ġāyet mücerrebdir.

Eger çekirdek elli ʿaded olursa daḫı aʿlā olur. (4) (Diger) eger beş veyā on dirhem (sā yaġına) on dirhem (şekeri) ḳatup (5) içeler. Allāh keremiyle sidügi açıla.

(6) (Diger) seleşü'l-bevl içün ʿilāc yaş seẕāb yapraġını alup (7) şu ile ḳaynadup ṣıḳup ṣuyun alalar. Dört bölügünden bir bölügü (8) ḳadar (zeyt yaġı) ḳatup ḳaynadalar. Tā şu gide, zeyt yaġı ḳala. (Baʿde) (9) (ḳunduz ḥayāsı) 3 dirhem ve (ferfiyūn) 2 dirhem, (ṭopalaḳ) (10) 2 dirhem (ve ḳıṣṭ) 2 dirhem) (ve fülfül) 2 dirhem (ve dar-ı fülfül) (11) 2 dirhem. Bu otları ṭoplayup dögüp eleyüp bu cümleʾ seẕāb ile ḳaynamış (12) zeyt yaġı içine ḳarışdıralar. (Baʿde) bir ṭarafda ḥıfẓ idüp iḳtiẓā itdigi (13) vaḳt issi idüp ḳasıġa eyüce birḳac defʿa süreler (ve eger) iki (14) danek ḫāliṣ misk ḳatılur ise daha nāfiʿdir.

(15) (Diger) bir dirhem ḥavlicānı dögüp eleyüp ṣoġuḳ ṣu ile birḳac defʿa (16) içireler, ġāyet mücerrebdir.

(17) (Diger) çoḳ döşege işemegi giderir. Ḫorūs ibigini bişürüp yiyeler (18) ve ḳavuġunı bişürüp yemek daḫı ġāyet nāfiʿdir.

(19) (Diger seleşü'l-bevl içün maʿcūn (günlük) (ve mersīn yemişi) (20) ve (maḥleb) toḫumı, benefşe ve (ṭopalaḳ) ve (ḥavlicān) (ve ḳurfa) (21) ve (egir) (ve anduz) berāber alup dögüp eleyeler. Münefḫata ile ḳarışdurup (22) aḫşam yatacaḳ vaḳt üç dirhem ṣabāḥ ve üç dirhem aḫşam ekl (23) ideler. Ziyāde nāfiʿdir.

(24) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Ola Ki

(25) ʿUsrü'l-Bevl Derler Sidük Ṭutulmasına

(26) Bunuñ ʿilācı (saye yaġı) 10, (şeker) 5 dirhem. Bunları dögüp yaġa (27) ḳarışdurup yedireler. Derḥāl sidigi açıla ve idrār ide.

[538]

(1) (Ey ʿazīz maʿlūm-ı şerīfiñiz ola ki) idrār ekşeriyā ʿusret ve ḥarāfetiyle (2) ve baʿżān hemān ḳaṭre ve pek vecaʿla gelüp ve çoḳ vaḳt anıñ hiç (3) ẓuhūr eylemedigi olur. Böyle olduḳca ḥarāfetü'l-bevl zaḥmeti de olmaz (4) (ve baʿż kere) idrār serbest ve süsʿatlu gelüp lākin marīż tebevvül (5) idüp ṭururken nāgāh bir şedīd vecaʿla birden münḳaṭıʿ ve muḥtebes olur. (Çoḳ (6) kimseler) bu ʿilletinden bevlini żabṭ idemeyüp ve bevl dāʾimā tefāṭṭur ider (7) (ve erkeklerde) ṣıḳ ṣıḳ ẕekerde ve ḫuṣūṣā kemerde yaʿnī belde de nāḫis (8) bir aġrı ve baʿżā defʿa bir zaḥmetlü gicişme olur (ve

bevl) ekṣeriyā (9) ḳan ile ve ḥiddetlü ve muḥarriḳ ve muḫāṭī ve lezḳ bir mādde ile maḫlūṭ gelür (10) ve (yāḫūd) ḳarūre dibine posa ḳoması yaʿnī ḳoması bir posa çöker (11) (ve baʿżā) bevl ṣarımtıraḳ olup üzerinde zār gibi muḫāṭī (12) eczācıḳlar yüzerler ve baʿżā bulanıḳ ve (ekṣeriyā) daḫı pek münten (13) ve müteʿaffin olur ve marīż meṣānesi mevḳiʿnde yaʿnī sidik ḳavuġı (14) mevżūʿunda bir aġırlıḳ ḥis idüp bunuñla bile ṣıḳ ṣıḳ bevāsīr (15) aġrıları ve baʿż kere daḫı bir zaḥmetlü dāʾimī buruntu çeke. (Lākin) (16) her ne ḳadar bu ʿalāmetler ḳavuḳda ṭaşlar olduḳlarında daḫı gāh pek şedīde (ve gāh) (17) pek ḫafīf olaraḳ hemān dāʾimā mevcūda olurlar ise de bunlar ile (18) (meṣānede ṭaşlar) olmaḳ üzre yine kemāl-i taḥḳīḳle ḥekīm olunamaz. (Zīrā) (19) aġraż-ı meẕkūre çoḳ kere daḫı sāʾir buña külliyā muḫālif sebeblerden meṣelā (20) çıbanlardan ve ṣalābetlerden ve yaralardan ve biʾẕ-ẕāt (bevāsīrden) ve bunlara (21) beñzer şeylerden daḫı ḥudūṣ iderler (ve meṣānede) ṭaşlar oldıġı (22) taḳdīrde şāyed icāb iderse sebbābe parmaġını mümkün ise erkeklerde (23) maḳʿada ve (nisvānda) ʿanḳ-ı raḥme idḫāl meṣāne semtine imāle ile (24) ol ṭarafda ṭaş parmaġa ḥis olunaraḳ ṭoḳunur ise taḥḳīḳ idilmiş (25) olur (yāḫūd) bir taḳrīb ile şırıngayı nāzikāne idḫāl ile keşf

[539]

(1) olunur. Nisvāna maḫṣūṣ egri boġazlı bir nevʿ şırıngа vardır ki (2) bu ḫuṣūṣ içün erkeklere daḫı ḳullanıyor. (Bu ʿalāmetler) baʿż kere (3) daḫı şöyle müşekkek olur ki celb-i ḥaṣiyyāt eñ ziyāde müteʿaffin (4) ve māhir cerrāḥlar bu bābda müteḥayyir ve müteʿaccib ḳalurlar.

(5) Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Ola Ki Bögrekde Baʿż Ṭaş

(6) Oldıġı Baḳderü'l-İmkān Taḥḳīḳ Olunduḳda

(7) münāsib devālar ile anıñ gerek büyümesini menʿe (ve gerek) ḥall ve tiftik ile (8) ufaldup bedenden ṭard ve defʿine ʿale'l-imkān cüdd ve saʿy olunmaḳ (9) gerekdir. İmdi bu ḫastalar ṭaşıñ büyümesine muʿīn ola. Bilin ki aġdiye (10) ve eşribeniñ vesāʾir şeyleriñ cümlesinden ġāyetü'l-ġāye iḥtimāʿ ve pedhīz eyleyeler. (11) (Laḥẓa) anlara ʿale'd-devām bir ḫafīf ḥareket-i bedeniyye ve ʿuṣārelü (12) ve ruṭūbetlü tāze nebātatdan yapılmış ṭaʿāmlar ve (baʿż) nebāt kökleri (13) ve güzel ve uyġun ve olġın meyveler yemek ḫāṣṣa nāfiʿ olurlar (14) ve (demevī) olanlara bir münāsib miḳdār ile

ḳan alındıḳdan ṣoñra şu ẕikr (15) olunacaḳ ʿilācları ve melyen ve maḥal ve ḥuḳneyle müshil ve issi şerbetler vireler.

(16) Melyen Ve Muḥallil Güzel Şerbet Bunlardır

(17) (Ḫātem köki) 8 dirhem, (ḫātem yapraġı) 1 ḳabża. Bunları ṭoġrayup (18) yarım sāʿat ḳaynadalar ve süzüp yüz ḳırḳ dört dirhemine yıḳanmış (19) (güherçile) 10 dirhem, (sirkencübīn) 16 dirhem żamm ve ʿilāve idüp (20) her iki sāʿatde bir andan bir fincān ılıcaḳ içeler.

(21) Diger Güzel ʿİlāc

(22) (Temirhindī) 16 dirhem, (ḫātem köki) 8 dirhem ṭoġranup yetecek ḳadar (23) ṣu ile çāryek sāʿat ḳaynadup ve süzilüp yüz ḳırḳ dört dirhemine (24) yıḳanmaż güherçile 1 dirhem, (aʿlī ḳudret ḥelvāsı) 12 dirhem, emīr (25) bāris şurubı) 8 dirhem żamm olunup (her sāʿatde) yāḫūd her iki (26) sāʿatde bir andan bir fincān istiʿmāl oluna.

[540]

(1) Diger Meşānede Ṭaş Oldıġı Vaḳt Güzel Tedbīr

(2) (Ẕekeri) dibinde olan mevżūʿda aġrı olur ve bevli ḳaṭre ḳaṭre (3) gelür ve güçle gelür (ve baʿż kimesneniñ) bevli beyāża māʾil olur (4) ve bevli ile ṭaş ve ḳum çıḳar ve (ẕekeriniñ dibi gicişir gibi olur. (5) ʿAlīliñ eli ol mevżūʿdan münfek olmaz ve arḳası üzre yatup tebevvül (6) eylese bevli bir ḫoşca çıḳar. (Zīrā ṭaş) meşāneniñ aġzından (7) ayrılmaġa mecrā-ı yol açılur. (Bunuñ ʿilācı) vecaʿını teskīn eyleyüp ṭaşı (8) çıḳarmaḳdır. Pes, imdi bögreklerde ṭaş olduḳda ẕikr olunan müfīd (9) ʿilāclar bu maraża daḫı müfīddir. (Lākin) meşāne ṭaşını eridici maḫṣūṣ (10) devālar vardır. (Ez-cümle) meşelā sünger ṭaşı ve yumurṭa ḳabuġı insānıñ (11) meşānesinde ve ṣıġırıñ meşānesinde bulunan ṭaşı eridir ve ṭurna ṭuzı bunları (12) kerefs ṣuyuyla içmek ve billur maʿdeni ve ḳarʿa inbıḳla çıḳan baḳla ṣuyı (13) ve ṭavşan küli ve ʿaḳreb küli (ve gügerçin tersi) ve rūḥüʾz-zāc) (14) ve rūḥüʾl-milḥ. Bunlarıñ mecmūʿı nāfiʿdir ve ʿaḳreb maʿcūnı ġāyet nāfiʿdir. Eger (15) ḳara çalı toḫumunı) dögüp ḳaynadup ṣuyun içseler yedi sekiz gün miḳdārı (16) müdāvemet itseler ṭaşı kirāç gibi idüp çıḳarır, mücerrebdir.

(17) Bālāda Kirār-ı İmrāra Mürūr İtmişdir Faḳaṭ Ẕikr

(18) Olan Muʿālece Ve Terkībāt

(19) Her birisi günā günadır, ġaflet olunmaya. (Meşānede) cerāḥat çıḳmasınıñ (20) ʿilācları beyān olunur. (Bunuñ aʿlāmeti) bevl ile iriñ çıḳup ve çirkin (21) ḳoḳmaḳdır ve ḳasıḳda aġrı olmaḳdır. (ʿİlācı) benefşe şerbeti vireler (22) arpa şuyuyla ve daḫı ḫaṭmī köki ve sebtān ve ʿunnāb bu üçüni ḳaynadup (23) ve şuyını alup nīlüfer şerbetiyle vireler (veyāḫūd) bu meẕkūrları zürrāḳa (24) ile ẕekerden meşāne içine aḳıdalar. Ḥattā yarayı bir ḫoşca yıḳayup iriñden (25) pāk ider ve müshilātdan (ḫıyārşenbe) balını sekiz dirhem alup iki dirhem

[541]

(1) (terementi) ile ḳarışdurup gün aşırı vireler ve rāziyān köküni ḳaynadup (2) şuyuyla balı şerbet idüp içüreler (ve meşāneyi bir ḫoşca yaḳar ve aṣvel (3) şerbeti daḫı istiʿmāl olunsa münāsibdir. (Zīrā) hem meşāneyi yaḳar ve hem (4) iriñden pāk eyler (ve diyālitā şerbeti) bu bir şerbetdir ki Frenk ḥekīmleri (5) yeñi peydā olmuşlardır. Ġāyetle nāfiʿdir. Hem vecaʿını teskīn ider ve hem ṭaşları (6) pāreleyüp çıḳarır ve iriñi yaḳar ve yarayı oñuldur. Ġāyet nāfiʿdir ve mücerrebdir (7) ve (bu şerbetiñ eczāsı) çoḳ olmaġla bu kitābımıza taḥrīr olunmadı ve muḥtāc (8) olan kimesne eṭıbbāya mürācaʿat eylesün. (Zīrā) biz bu ḳadarca iḫtār eyledik (9) ve bu ḥabb bizim mücerrebimizdir. Hem irinler ve hem yaraları oñuldur.

(10) Ṣıfat-ı Ḥabb Budur

(11) (Göksüsen köki) 2 dirhem ve (rāvend-i ṭavil) 1 dirhem (ve rāvend-i çīnī) (12) 12 dirhem, (maṣṭakī) 2 dirhem (ve yaban balı) 2 dirhem, (kāfūrī) 2 dirhem (13) ḥabbe bunları (terementi) ile ḥabblar idüp beşer ḥabb istiʿmāl eyledikden ṣoñra (14) üstüne baldırıḳara şerbeti içeler ve bu maʿcūn daḫı (meşānede) olan (15) cerāḥata mücerrebdir.

(16) Ṣıfat-ı maʿcūn budur (gül-be-şeker) 8 dirhem, (kil-i ermenī) 1 dirhem ve ṣaḳız (17) 1 dirhem (ve ṭīn-i maḫtūm 1 dirhem, nişāsta 2 dirhem. Bunları dögüp ve eleyüp (18) ḳaraḳus şerbetiyle maʿcūn eyleyeler. Aḫşam ve ṣabāḥ ekl ideler, şifā bula (19) (ve bir ġarīb ḳıṣṣadır ki taʿbīr olunmaz fayḳarāya ġāyet münāsibdir. Bir miḳdār leblebi (20) ununı yine ol miḳdār şey pekmez ile ḳarışdurup maʿcūn gibi istiʿmāl (21) eyleyeler. Ġāyet mücerrebdir (ve daḫı) meşāne gicişine süd ile balı ezüp (22) içine bir miḳdār mūmiyā ḳatup (zürrāḳa) ile ẕekerinden iḫtiḳān eyleyeler (23) ve ṭaşradan

bu yaḳıyı ḳoyalar. (Ṣanʿat-ı yaḳı budur) (maṣṭakī) (ve tīn-i (24) maḥtūm) ve (kil-i ermenī) ve (liḥyetü't-teys) ve (mersīn yemişi) her birinden (25) 2 dirhem, (arpa otı) iki dirhem ve (yāḫūd) on iki

[542]

(1) dirhem arpa ṣuyuyla bunları cemʿ eyleyüp bir miḳdār mersīn yaġıyla (2) ve gül yaġıyla ḳarışdurup yaḳı eyleyeler.

(3) Ey ʿAzīz Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Ola Ki Ḥareketü'l-bevl Taʿbīr

(4) Olunur Yara Yoġiken Bevliñ Mecrāsını Yaḳaraḳ Çıḳar

(5) (Eger) ihmāl idüp ʿilāc olunmaz ise giderek yara eyler ve fenā-yı (6) menc olur. Buña süd içireler ve yeẕür-i bāride müstaḥlebi içireler (7) ve benefşe yaġıyla ḳız südini ẕekerinden içeri zürrāḳa eyleyeler. Nıṣf dirhem (8) (maṣṭakī) rubʿ dirhem (günlük) ʿale'r-rīḳ istiʿmāl eyleyeler. (9) Bunlarıñ mecrāsını açup defʿ eyler.

(10) (Diger) ve şāf-ı ebyāżı arpa ṣuyuyla (yāḫūd) siñirli yapraġı ṣuyuyla (11) ḥall eyleyüp ẕekerinden içeri zürrāḳa eyleyeler ve (ḫaṭmī köküni) (12) ḳaynadup dāʾimen içmek nāfiʿdir ve ayva çekirdegi luʿābından pālūze (13) bişirüp yemege mülāzemet eyleyeler ve südlü aş ve şekerden pālūze (14) ve erişte şorbası ve semiz otı borasını istiʿmāl ideler.

(15) (Ḥabs-i bevl) bevl ṭutulup aḳmadığınıñ sebebi çoḳdur. (Eger) sedde (16) cihetinden ise bevl yolunda ṭaş ṭurmadan (veyāḫūd) balġam durmadan (17) olur. (Bunlarıñ ʿilācı) ṭaş çıḳaran edviyeler ki ẕikr olundı. (18) Anlar ile ʿilāc olunmaḳ kāfidir. (Daḫı) ḳuvvet-i dāfiʿanıñ żaʿfından (19) veyā ḫaşebeniñ żaʿfından daḫı olur. (ʿAlāmeti) meşāne şiş olur (20) ve gergin olur (ammā) vecaʿı olmaz (ve eger) ḳuvvet-i dāfiʿanıñ żaʿfından (21) olursa (ʿalāmeti) iki eliyle meşāneyi iki cānibinden ṣıḳasalar (22) bevl çıḳar (ve eger meşāne) ʿażalatınıñ istirḫāsıyla bile olursa bevl (23) ḳuvvet ile çıḳmayup (gevşek gevşek çıḳar) ve (eger) ʿażalatıñ teşennücüyle (24) bile olursa bevl az az çıḳar (ammā) ṣıçramaġla çıḳar. (ʿİlācı) (25) ḳuvvetlü iḫtiḳānlar itmekdir. Ḫaşebeye ḳuvvet vire. (Meşelā) (kerefs) ve (26) (seẕāb) ve (yarpuz) bunları ḳaynadalar ve biraz ferfiyūn yaġıyla ḳarışdurup

[543]

(1) ẕekerden iḥtiḳān eyleyeler (ve hem ḫaşebeye) ḳuvvet virir. Eger ḳabż (2) var ise bal ṣuyı ile biraz būre ve (zeyt yaġı) ḳarışdurup (3) iḥtiḳān eyleyeler.

(4) (Frenkistan'dan) bir ince bal mumundan fitil gelür. Ġalaṭa'da ṣatarlar. (5) Anı yaġlayup bevliñ mecrāsına ṣoḳalar (yāḫūd) bevli aḳıdır (6) (ve meṣāneyi) zanbaḳ yaġıyla ve sünbül ve (seẕāb yaġlarıyla yaġlayalar (7) ve kāfūrī) ve (ṭuraḳ otunı ve (papadya) ve (biberiye) ve (diş (8) otunı ḳaynadup ve ṣuyunuñ içine girüp oturalar ve (süngeri) (9) bu ṣuya baturup (meṣāneye) ḳoyalar, ġāyet nāfiʿdir ve (ẕekeriñ) (10) delügünden içi ve diri kehleyi ṣalıvireler ve ẕekeriñ deligine biraz (11) zaġferān teli ṣoḳalar ve (yāḫūd) (bal ile) (ṭuz ile) yapılmış (12) bir şāfi maḳʿadında getüre. Bevl yolunı açar ve aḳıdır ve (ʿaḳreb (13) yaġını) ẕekerden içeri aḳıtmaḳ daḫı bevli açup bevli aḳıdır.

(14) (Maʿlūm ola ki) bu sebebden olan iḥtibās-ı bevle yaʿnī żaʿf-ı dāfiʿden żaʿf-ı (15) ḫaşbeden iḥbās-ı bevle yuḳarudan midrār şeyler içirseler żarardır (diyince (16) cāhil ṭabībler yılmayup yuḳarudan midrār şeyler içirirler. (Belki ḫastanıñ) helākına (17) sebebdir. Ġāyet ile iḥtirāz vācibdir.

(18) (İbn-i Şerīf buyurur ki) eger ḥabs-i bevl ġalīẓ yelden olursa mā-i (19) aṣvel vireler. (Acıbādem yaġıyla eger sebebi ḳuvvet-i meṣāne żaʿīf olursa (20) kükürtli ṣuya girüp oturalar ve būreyi ṭatlu ve ṭuzlu ṣu ile (21) ḳarışdurup içine girüp oturdalar nāfiʿdir (ve bu merhem yelden (22) ve ṣoġuḳdan olan ḥabs-i bevle mücerrebdir.

(23) Tedbīr-i Merhem Budur

(24) (Diyālitā merhemi) ve (ʿaḳreb yaġı) ve (acıbādem yaġı) her birinden sekizer (25) dirhem ve (tereyaġı) ve (terementi) her birisinden 4 dirhem, (zaġferān) buçuḳ (26) dirhem idüp süreler.

[544]

(1) Taḳṭīrü'l-bevl Bu Marażda Bevl Ḳaṭre Ḳaṭre Çıḳar

(2) Vecaʿ İle Gāhi Selesü'l-Bevl Gibi

(3) kendü kendüne aḳar ve gāhice ḥabs-i bevl gibi zūr ile çıḳar. Kāne (4) bu aġrı bağırṣaḳlarıñ zaḫīri gibidir. (Sebebi) bevliñ ḳuvvetidir. Meṣāneyi (5) incidir ve meṣāne bevli aşaġı defʿ eyler. Mecrāya gelincek mecrāyı yaḳar (6) ve mecrā-ı bevli

ṭutar. Aşaġı ṣalıvirmez. Eṭıbbānıñ baʿż meşāneniñ żaʿfından (7) ve bürūdetinden daḫı olur dimişlerdir.

(8) (Ammā bu ḥabs) az vāḳiʿ olur (ve gāhice) şarābı çoḳı içmeden (9) veyāḫūd ṣuyı çoḳ içmeden ḥāṣıl olur.

(10) (Bunuñ ʿilācı) eger aḫlaṭıñ ḥiddetinden olursa ʿalāmeti bevl yaḳaraḳ (11) çıḳar. (Gül-i mükerrer şerbeti) vireler ve (ḳudret ḥelvāsını) levend ile veyāḫūd (12) (erik maʿcūnı) ve (yāḫūd) azacıḳ terementi ile ḫıyārşenbe balı vireler (13) ve benefşe ve nīlüfer şerbetleri ve ḫaşḫāş şerbeti içüreler (ve ḫaṭmī (14) köki) ve (beyan köki) bunları ḳaynadup içireler ve mā-i cübni (15) beẕür-i bāride müstaḥlebiyle içireler. (Eger ṣoġuḳdan olursa ʿalāmeti (bevl-i beyāż (16) olup aġrı az ola ve ḥareket olmaya.

(17) Ey ʿazīz bunuñ ʿilācı issi maʿcūnlar vireler. Ḥavlicān maʿcūnı gibi (18) ve cevāriş, ḥavlicān gibi (ve tiryāḳ) ve (maṣr gibi mesāneyi (papadya) (19) yaġıyla ve ısıcaḳ (seẕāb yaġıyla) yaġlayalar ve bu yaḳıyı ḳoyalar. Hem (20) meşāneyi ḳızdırır ve hem ḳuvvet virir.

(21) Ṣıfatı Yaḳı Budur

(22) (Ladin) 12 dirhem, (maṣṭakī) 2 ve (günlük) 2 (ve ḳaranfil) 2, (nāne) 1 (23) (ve pelin) 1 dirhem. Bunları saḥḳ idüp azacıḳ seẕāb yaġı ḳatup yaḳı eyleyeler (24) ve ṭadı keskin olan şeylerden iḥtirāz ideler. (Meşelā ṭatlu) ve (ekşi) (25) (ve acı) şeylerden ṣaḳınalar, yemeyeler. Ġıdālardan nīm-birişt yumurṭa

[545]

(1) ṣarısı ve (bādem) ḥarīresi (ve üzüm ḫoşābı) vireler daḫı (2) çoḳ ḥareket itmekden ve ṣıḳılmaḳdan ve ġażabdan ve ġamdan iḥtirāz (3) ideler.

(4) Selesü'l-Bevl Döşege İşemege Mübtelā Olanlardır

(5) ve bunuñ ʿilācları beyānındadır. Bī-iḫtiyār bevliñ çıḳmasına selesü'l-bevl dirler. (6) Ekşeriyā bu ʿillet ṣoġuḳdan ḥāṣıl olur ve döşege işemeniñ sebebi daḫı (7) (ekşeriyā ṣoġuḳdandır. Ḫuṣūṣā pek uyuduḳda vāḳiʿ olur. ʿAlāmeti (8) meşāneye ḳuvvet virecek şeyleri istiʿmāl eylemekdir. Meşelā (kimyon maʿcūnı gibi (9) ve cevāriş ve günlük gibi ve ıṭrāfil maʿcūnı gibi. Bu maʿcūn selesü (10) 'l-bevl ve döşege işeyene ġāyet nāfiʿdir.

(11) Tertīb Ve Ṣıfat-ı Maʿcūn Budur

(12) (Günlük) dirhem 2 (ve maṣṭakī) 2 (ve tebāşir) 2 (ve mercān) 2, (kebābe) 1, (13) (ḳaranfil) 6 (ve besbāse) 1 (ve ḳāḳule) 1 (ve ṭopalaḳ) 1 (ve dar-ı fülfül) (14) (ve zencebīl) (ve ḳurumuş ṭavıḳ ḳatığı) içinde olan ṣarı zāc bir dirhem. (15) Bu meẕkūr cümleʾ saḥḳ eyleyüp (ayva) veyā mersīn şerbetleriyle maʿcūn (16) eyleye. Aḫşam ve ṣabāḥ cevz-i rūmi ḳadar istiʿmāl ideler.

(17) (Daḫı şu sefūf) Efrenc kitāblarından yazdıḳ. Anlar çoḳ istiʿmāl iderler, (18) mücerrebdir ve beyinlerinde maḳbūl ve muʿteberdir.

(19) Daḫı Ṣıfat-ı Sefūf Budur

(20) (Ṭavuḳ ḳatısı zarı) 4 dirhem ḳurumuş ola (ve ġāfeṣ ki) ḳoyun otı (21) dimekle maʿrūf (kirpi küli) 3 dirhem, (günlük) 3 dirhem. Bunları saḥḳ (22) eyleyüp sefūf idüp ṭaʿām yemeẕden bir dirhem miḳdārını pilic ṣuyuyla (23) vireler.

(24) Ṣıfat-ı Yaḳı Budur

(25) (Günlük dirhem 8, ladin 1 ve maṣṭakī 1 ve tebāşir 1 ve palamuduñ

[546]

(1) iç ḳabuġı) 1, (ʿūd) ve (dārçīn) ve (ıṣṭırāk) yaʿnī ḳara günlük 2 (2) ṭamlası ve ṣaḳız dirhem 2 (ve nāne) ʿuṣāresi 4 dirhem, (bal mumı) (3) kifāyet miḳdārı bunları bir yere cemʿ eyleyüp ḳasıḳ üstüne ve beyneʾ (4) l-sebeleyn yaḳı ideler.

(5) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Ola Ki Ẕekerde Veyāḫūd

(6) Ḫāyesinde Şiş Olduḳda

(7) Mücerreb olan ʿilāclar beyānındadır. (Bu maraż gāhice) ḳan ile maḫlūṭ (8) ḫılṭdan ḥāṣıl olur ve bir şey ṭoḳunmadan ve düşmekden ve ata (9) binüp ziyāde pek şeker yemekden olur daḫı olur. Eger başı āsi olursa vecaʿı (10) olursa ve sıtması olursa ve ḳızıl olursa bu miṣillülere (11) ʿilāc ol bāseliḳden ḳan alalar. (Lākin eger) şiş ṣaġda ise (12) ṣaġdan alalar (ve eger ṣolda ise ṣolundan alalar ve iki ṭarafda daḫı şiş (13) ise iki ḳoldan daḫı alalar. (Eger ḫılṭ) var ise ṭabīʿatı telyīn eyleyüp (14) ve ṣafrāyı ishāl idüp ve ṭaʿāmı az yiyeler ve taʿdīl-i mizāc içün arpa ṣuyı (15) ve nīlüfer şerbeti ve (benefşe şerbeti içeler ve ibtidāda üstüne şiş artmamaḳ (16) içün ṣoġuḳ şeyler ḳoyalar. (Meṣelā) arpa unı ve baḳla unı ve gül ḳurusunı (17) bunları saḥḳ eyleyüp

biraz sirke ve biraz lisanü'l-ḥamel ʿuṣāresi ile ḳarışdurup (18) yaḳı eyleyeler ve tāze kişniş ve arpa unını itüzümi ṣuyuyla yaḳı eylemek ġāyet (19) nāfiʿdir. (Baʿde) vecaʿını teskīn idici şeyler ḳoyalar. (Meşelā) (20) ebegümeci ve (yapışḳan) ve (papadya) bunları ḳaynadup (21) ṣuyunı üstüne dökeler ve sıḳlete biraz gül yaġı ve yumurṭa ṣarısını (22) ḳarışdurup yaḳı eyleyeler ve bu żımād ġāyet nāfiʿdir.

(23) (Ṣıfat-ı yaḳı budur) (arpa unı) 16 dirhem, (ketān toḫumı) (24) 8 dirhem ve (buy toḫumı) 8 dirhem, (ḫaṭmī yapraġı) ve (ebegümeci (25) yapraġı her birinden birer ṭutam. Bunları ṣu ile ḳaynadup ve içine (26) biraz (benefşe yaġı) ḳatup yaḳı eyleyeler

[547]

(1) ve eger şiş balġamdan ise rengi beyāż ve aġrısı az olur (2) ve yumşaḳ olur. (Bunuñ ʿilācı ḳuşmaḳdır. Balġam çıḳarıcı (3) şeyler ile (meşelā) üç dört dirhem (ṭurb toḫumunı) alup bal ile (4) ve sirke ile ḳarışdurup ṣıcaḳ ṣu ile vireler. (Eger iḳtiżā ider ise) (5) balġamı ishāl idici şeyler vireler. Ġārīḳūn ḥabbı gibi (ve baʿde) (6) üzerine (ḫaṭmī köki) ve (ketān toḫumı) ve (buy toḫumı) ve (7) (papadya) ve (baḳla unı) bunları dögüp sikencübīn ile ḳarışdurup (8) yaḳı eyleyeler ve (eger şiş pek ise ve anda sevdā ʿalāmeti (9) var ise müshil şeyler vireler ve üzerine yumşadıcı ve melyen (10) yaġlar ile yaḳı eyleyeler. Ördek yaġı ve ḳaz yaġı ve bir dirhem (daḫliyūn) (11) ve (papadya yaġı) ile ḥıll eyleyüp üstüne süreler ve bu yaḳı daḫı (12) ġāyet nāfiʿdir. her ne ḳadar eski olursa yine pekligini izāle idüp (13) yumşadır.

(14) (Ṣıfat-ı yaḳı budur) (ḫaṭmī köki) ve (ḫaṭmī yapraġı) ve (papadya (15) yapraġı) ve (kākenc yapraġı) her birinden birer ṭutam aṣl-ı lüffāḥ (16) elli dirhem. Bunları ṣu ile ve bekmez ile ḳaynadalar. Tā ki ola (17) (baʿde) elekden süzeler (baʿde) (çāvşīr) ve (muḳl), (ışḳ). (18) Her birinden altı dirhem alup sirke ile ḥall eyleyüp ve ıṣṭırākdan (19) üç dirhem alalar. Bunları mülāyim ateş üstünde ḳarışduralar ve kifāyet (20) miḳdārı (bal) mumuyla ve (papadya) yaġıyla ḳarışdurup merhem idüp (21) yaḳı eyleyeler. Bundan aʿlā yaḳı olmaz.

(22) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Ola Ki Ẕekerde

(23) Ve Ḥayāda Bed-Cerāḥat Olduḳda Münāsib Olan ʿİlāclar

(24) (Beyān olunur) evvelā cerāḥatıñ ʿilācı müşkildir. Ḥuṣūṣā Frenk (25) zaḥmetinden olan ḳatı yaramazdır. (ʿİlācı) evvelā tenḳıye eyleyeler. (26) Ḳan almaġla ve ishāl eylemek ile ibtidā bāseliḳ ṭamarından faṣd eyleyeler. (Baʿde)

[548]

(1) ṣāfineden faṣd eyleyeler. (Baʿde) müshil vireler. Tenḳıye-i beden (2) itdikden ṣoñra (eger) vecaʿı bulunursa vecaʿını teskīn idici şeyler (3) ḳoyalar (ve eger) şişi olursa def idici şeyler ḳoyalar (yaʿnī) sekiz (4) dirhem terementi ki gül-ābla yıḳanmış olursa (gül yaġı) dört dirhem, (5) bir dāne (yumurṭa) ṣarusuyla ḳarışduralar (ve baʿde) ketān tiftik (6) üzerine sürüp yaranıñ üstüne ḳoyalar. (Eger yine) bāḳī şiş (7) ḳalursa bunuñ üstüne otlar yaḳısını ḳoyalar yaʿnī (arpa unı) (8) ve (baḳla unı) ve (mercimek unı) bunları sikencübīn ile ḳarışdurup (9) yaḳı eyleyeler. Şiş gitdikden ṣoñra bu eczānıñ ṣuyuyla yıḳayalar. (Gül (10) ḳurusı) ve (siñirli yapraḳ) ve (mersīn yapraġını) bunları ḳaynadup (11) ṣuyuyla yıḳayalar. (Baʿde) (gül balını) arpa unuyla ḳarışdurup yaralarıñ (12) üstüne ḳoyalar (baʿde) (eger ḥarāreti var ise) (kāfūrī merhemi) (13) ve (yāḫūd) (ṣaḳız merhemini) ḳoyalar ve bu merhem ẕekerde (14) ve ḥayāda olan cemīʿ yaralara nāfiʿdir.

(15) Ṣıfat-ı Merhem Budur

(16) (tūtiyā marażī) ve (sülügün) ve (yanmış ḳurşun) ve (aftimūn) (17) yaʿnī timürbozan. Her birinden iki dirhem, (mersīn) ve (bal mumı) (18) kifāyet miḳdārı. Bunları merhem eyleyüp istiʿmāl eyleyeler.

(19) Ey ʿAzīz Bu Daḫı Bir Güzel Terkībdir Nārü'l-emṣāldir Ṣıfat-ı Tertīb Budur

(20) (rastıḳ ṭaşını) yedi sekiz kere sirke içinde ışladup yine (21) ḳurıdalar. (Māzu) ve (şab) ve (nār ḳabuġı) ve (mersīn (22) yapraġı) şabı yaḳup her birisini ayru ayru dögüp eleyeler (23) ve ẕekerde olan cerāḥata ekeler. Ġāyet nāfiʿdir ve ḳurudur ve bitürür (24) ve lāzımdır ki ḫasta olan kimesne muʿtedil bir yerde otura ve ṣuyı çoḳ (25) içmeye ve ṣu içmek isterse (arpa ṣuyı içeler) yaʿnī arpayı (26) ḳaynadup ayazladup bir sürāḫiye ḳoyup aña devām ideler. Çoḳ

[549]

(1) fāʾide müşāhede ider ve ṭuzlı şeylerden ḥaẕer ideler (ve şerbetlerden) (2) hindibā şerbeti ve (benefşe şerbeti) münāsibdir ve (ġāfeṣi) encebār (3) ile ḳaynadup arpa

ṣuyuyla içirseler ġāyet nāfiʿdir (ve yaranıñ tīz eyü (4) olmasına muʿāveneti vardır. Bi-iẕn-i Ḫüdā-i Teʿālā, ġaflet olunmaya.

(5) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Ola Ki Otuz Beşinci Bāb

(6) Diyāniṭus Didikleri Maraż Beyānında Olıcıdır

(7) Bu maraża ʿArabca devār dirler. Türkce dülab dimekle maʿrūfdur. (Iṣṭılāḥ-ı (8) eṭıbbāda) zelḳü'l-külliye ile meşhūrdur. (Bu maraż ṣaḥibi olan kimesne) (9) ḥafaẓanallāh içdigi ṣu bevl yolundan gelür. Zelḳü'l-emʿāda yedügi ṭaʿām (10) ṭurmayup çıḳdığı gibi ve dāʾimā ṣu içer ve tebevvül eyler ve ṣusuzluġı (11) mündefiʿ olmaz. (Bu maraża sebeb) cigeriñ ve ṭalaġın ḥarāretidir. (Daḫı (12) bögrekleri de żaʿīf olup defʿe ḳādir olmayup cigeriñ redd ve defʿ (13) eyledigi gibi. Fī'l-ḥāl ḳabūl idüp bevl yolundan defʿ ve redd ider. Pes, (14) (bunuñ ʿilācı) cigeriñ ve ṭalaġıñ ḥarāretini defʿ eyleyüp iʿtidāle (15) getürmekdir. (Bu taḳdīrce) ciger ḥarāretinde ve ṭalaḳ ḥarāretinde ẕikr (16) olunan ʿilāclar buña daḫı ʿilācdır. (eger) ḳan ġalebesi var ise (17) ḳan alalar (ve eger) ḥiddetli aḫlaṭ ʿalāmeti var ise (meṣelā) ṣafrā gibi (18) ḳuṣdurmaḳ maʿḳūldur. (Baʿde) bögreklere ḳuvvet virecek şeyler vireler. (19) (Bu maʿcūn gibi) ṣıfat-ı maʿcūn budur (eski gül-be-şeker) (20) on altı dirhem, (ṣandal) iki dirhem, (yanmış geyik boynuzı) (21) ve (kil-i ermenī) ve (mercān) her birinden mecmūʿunı bir ḳāʿide maʿcūn idüp (22) iki dirheme degin istiʿmāl ideler ve bu sefūf daḫı mücerrebdir. (Ṣıfat-ı (23) sefūf budur) (gül ḳurusı) 12 dirhem, (ḳara ḳoz) 2 dirhem, (24) (gülnār) 1 dirhem, (kil-i ermenī) 1 dirhem (ve cevz-i bevva bir danek) (25) bunları saḥḳ idüp sefūf eyleyeler ve istiʿmāl itdikce üzerine siñirli

[550]

(1) ṣuyunı içeler ve gāhice baʿż muḥaẕarāt virilmege iḥtiyāc vardır. İmdi (2) (yeñi tiryāḳ) (ve felūniyā-ı Farsī) vireler (ve bögrek ve ciger) üstüne ṣoġuḳ (3) yaḳı ḳoyalar. (Żımād-ı ṣandaleyn) gibi ki itüzümi ṣuyuyla veyāḫūd semiz (4) otı ṣuyuyla.

(5) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Olsun Ki Ḳurūḥü'l-Külli Didikleri

(6) Bir Marażdır Ki Bögrekler İçinde Yaralar Olur

(7) (ve iriñ aḳar.) ʿAlāmeti oldur ki belde aġırlıḳ olur ve vecaʿ olur ve bevli ile (8) iriñ çıḳar ve gāhice bevli yaḳaraḳ çıḳar.

(9) (Bunuñ ʿilācı) eger ḳandan ziyādelik ʿalāmeti var ise ḳan ala. (Baʿde) (10) māddeyi taʿdīl eyleyeler. (Benefşe şerbeti) (ve nīlüfer şerbeti) içireler (ve daḫı) (11) bezür-i bāride müstaḥlebi içireler ve bundan keskin şerbetler virmeyeler. Belki melyen (12) vireler. Meşelā (ḫıyārşenbe balını) veyāḫūd (gül-i mükerrer şerbetini) veyā benefşe (13) şerbeti vireler (ve tenḳıyeden ṣoñra) ḳurūḥ içün bir mücerreb daḫı vardır. (14) (Meşelā terementiyi) (yumurṭa ṣarusuyla) ve (beyan köki ile) vireler. Ġāyet (15) nāfiʿdir. (Baʿde) (arpa ṣuyını) bal ile vireler ki bir ḫoşca münāsibdir. (16) Ol daḫı yıḳayup pāk ider ve keçi südini şeker ile aç ḳarnına virmek ġāyet (17) münāsibdir. (Baʿde) yaraları oñuldup bitürici şeyler vireler. (Meşelā) (18) (ḳurṣ-ı ḳākenc) ve ḳara ṭebāşīr ve (ḳurṣ-ı kehribā gibi) ve bu sefūf daḫı (19) ġāyet nāfiʿdir ve mücerrebdir.

(20) Ṣıfat-ı Sefūf Budur

(21) (Ṭīn-i maḫtūm) ve (kil-i ermenī) ve (behmen-i aḥmer) ve (maṣṭakī) ve (ṭebāşīr) (22) (ve keşīrā) her birinden birer dirhem, (dem-i aḫaveyn) nıṣf dirhem. Cümleʾ saḥḳ (23) idüp (ve gül-be-şeker) ile ḳarışdurup ikişer dirhem istiʿmāl eyleyeler.

(24) Ey ʿAzīz Maʿlūm Ola Ki

(25) (Peyġamber aġacı didikleri köki) baʿż münāsib şeyler ile ḳaynadup istiʿmāl

[551]

(1) eylemek ġāyet nāfiʿdir. (Ḫuṣūṣan) frenk marażından ʿārıż olmuş ola (2) ve marīż olan kimesneye ṭuzlu şeylerden ve keskin şeylerden iḥtirāz eylemek (3) vācibdir ve pirinc ile pişmiş pilic şorbası ve siñiri pālūze ve südli aş (4) ve oġlaḳ eti ve nīm-birşit yumurṭa yiyeler ve ata binmekden ve ṣu içmekden (5) ḥaẕer ideler.

(6) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm-ı şerīfiñiz Ola Ki Otuz Altıncı Bāb

(7) Fıtıḳ Yaʿnī Ḳaşıḳ Yarıldıḳda Nāfiʿ Ve Müfīd Olan ʿİlāclar

(8) Beyānında Olıcıdır

(9) Bu yarıḳ gāh ḳasıḳda ve gāh göbek altında olur ve gāhice göbek üstünde (10) olur (ve ol yarıḳdan) çıḳan bağırṣaḳdır veyāḫūd iç yağıdır veyā bir ġalīẓ (11) yelden veyāḫūd ṣudur.

(12) Bunuñ ʿİlācı Melyen Ḥuḳneler Eyleyeler

(13) ve yelleri taḥallül eyleyecek şeyler istiʿmāl ideler. (Anison) gibi ve (rāziyāne) (14) gibi (ve defne yapraġı) gibi ve bunları ḥuḳnesine daḫı idḫāl eyleyeler.

(15) Ve maʿcūnlardan ḫavlicān maʿcūnı ve (cevāş-ı kemnūn) gibi ve (tiryāḳ-ı fāruḳ) (16) ve (maṣr) ve (taḳṭīr ile çıḳmış zürnibāt ṣuyı ve papadya ṣuyı ġāyet (17) nāfiʿdir. (Eger aġrısı) var ise (papadya yaġı) ve (ṭavuḳ yaġı) (18) ve (sedef) ve (defne yaġı) bu yaġlardan süreler. İbtidādan bu yaḳı (19) ḳoyalar.

(20) Tedbīr-i Yaḳı Budur

(21) (Baḳla unı) ve (kemūn) ve (papadya) bunları bal ile ḳarışdurup (22) defne yaġıyla yaġlayalar ve ṭaşra çıḳan şey içeri redd eyleyüp üstüne bu yaḳıyı (23) ḳoyalar. Ġāyet de nāfiʿdir ve mücerrebdir.

(24) Tedbīr-i Yaḳı Budur

(25) Servi ḳozalaġı ve (ṭopalaḳ) ve (māzu) ve (nār ḳabuġı) (ve günlük)

[552]

(1) ve (çiriş) ve (merzencüş) ve (nānḫuvāh). Bunları bir bir dögeler (2) ve eleyeler (ve balıḳ ṭutḳalıyla ḳarışdurup bir pāre eski penbe üstüne (3) sürüp ol yere yaḳı eyleyeler. Muḥkem yaġlayalar. Tā kendü düşünceye (4) ḳadar ṭura ve bu ʿameli birḳaç defʿa ideler. Ġāyet nāfiʿdir ve maʿṣūmlarıñ fıtıḳına (5) çirişi arpa unuyla (ve bir pāre sirke ile) ḳarışdurup yaḳı eyleyeler ve eṭıbbā-ı (6) müteḳaddimīn bu fıtıḳ marażına çoḳ yaḳılar yazmışlardır ammā bu zamānda Frenkleriñ (7) ḳatında meşhūr olan (ḳara ḳozı) hem içireler ve hem yaḳı eyleyeler. Ġāyet nāfiʿdir (8) ve bu maʿcūn fıtıḳ içün mücerrebdir.

(9) Ṣıfat-ı Maʿcūn Budur

(10) (Gül-be-şeker) 16 dirhem ve (ḳara ḳoz) ve (encebār) ve (ḳızıl behmen) ve (egir) (11) her birinden sekizer dirhem, (diş otı) dört dirhem, (dārçīn) iki (12) dirhem. Bunları dögüp mersīn şerbeti ile maʿcūn eyleyeler. Ṣabāḥ ve aḫşam (13) üç dirhemden beş dirheme varınca istiʿmāl eyleyeler.

(14) Ve Cermāniye Ḥekīmi Senartus Buyurur Ki Bir Kimesne Gördüm

(15) Fıtıḳına Bir Ġarīb ʿilāc itdiler ʿİlāc Bu İdi Ki

(16) Bir pāre mıḳnaṭıs saḥḳ idüp mübtelāya içireler. (Baʿde) demir bürādesini (17) bal ile ḳarışdurup (fıtıḳ üzerine yaḳılar eyleyeler ve bu ʿilācı birḳac kere tekrār (18) ile ve bu ʿilāc ile çoḳ kimesneler ḫalāṣ oldı deyü naḳl ider.

(19) İbn-i Şerīf fıtıḳ İçün ʿİlāc İderken Bir Parça

(20) Mıḳnaṭıs Ṭaşını Marīżiñ Taḳıyesine Dikeler

(21) (ve başında dāʾim getüre. ʿAcāyib müfīd oldı, mücerrebdir diyü naḳl ve teʾlīfinde taḥḳīḳ (22) ider (ve fıtıḳa bir mücerreb daḫı vardır.) Ne ḳadar eski olursa olsun nāfiʿdir. (23) Anıñla yaʿnī (peyġamber aġacı) yaʿnī peyġamber çiçegi köküni dögeler ve (bal) (24) ile maʿcūn eyleyüp ve her ṣabāḥ çoḳ çoḳ yiyeler. Fıtıḳı bitürür.

(25) (Ve bu bābda naẓīri yoḳdur) ve bir mücerreb nesne daḫı vardır ki maʿṣūmlarıñ ḫāyesine

[553]

(1) inen ile fāʾide idüp defʿ ider. İsterse anasından bile ṭoġmuş olsun (2) ḥattā biz bile tecrübe itdik. İbtidāsında defʿ oldı.

(3) (Tedbīri budur) (ḳaraçalı toḫumunuñ içini) çeşmezene beñiz diger meyce olur. (4) Ol çeşmezen ṣūretlü toḫumunuñ ḳabını ṣoyup içindekini yedi dāne defʿa-i (5) evvalāda ṭoḳuz dāne defʿa-ı ṯāniyede yedüreler. Bi-iẕn-i Ḫüdā hiç eṯerini ḳomaz, (6) izāle ider. (Eger meme) āmir maʿṣūmda olursa vālidesi süd ile ezüp (7) içüreler. (Eger) büyük oġlancıḳ olursa ṭoḳuz dāne yedüreler (8) nāfiʿdir ve muḥaḳḳaḳdır. Yedi gün ḳadar yiyeler. Daha ziyāde yerse daḫı (9) fāʾide görür. (Eger fıtıḳ) laḥmel olup et pāresi gibi olursa sebebi (10) ḳanla ḳarışıḳ ḫılṭ ve (yāḫūd) ġalīẓ balġam (veyāḫūd) bir ġalīẓ ḫılṭdır ki (11) dögilüp ol maʿṣūmda et gibi münʿaḳid olmuşdur (ve gāh) (düşmeden) (12) ve (yāḫūd) ziyāde aġır ḳaldırmadan (yāḫūd) bir şey ṭoḳunmadan daḫı olur. (13) Bunuñ ʿilācı cemīʿ bedeni tenḳıye eyleyeler ve ol mevżiʿi yarup (14) ol müteḥaccir olan şeyi çıḳaralar (ammā ḫaṭırlıdır) (veyāḫūd) üzerine (15) yaḳı ḳoyalar. (Lākin) yaḳı ile defʿ müteʿessirdir ve bu bābda bu yaḳı (16) nāfiʿdir.

(17) Ṣıfat-ı Yaḳı Budur

(18) (Ebemgümeci) ve (yapışḳan) ve (iklīlü'l-melik) her birinden birer ṭutam, (19) (pelīn yarım ṭutam. Bunları ṣu ile ḳaynadalar. Lapa gibi olunca (20) (baʿde) baḳla unı ve (burçaḳ unı) her birinden otuz iki dirhem, (21) (ketān toḫumı) ve (kimyon) her

birinden sekizer dirhem, kifāyet ḳadar (22) laḥana ʿuṣāresi ve bal ḳatup yaḳı eyleyeler.

(23) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Ola Ki Otuz Yedinci Bāb

(24) Żaʿfü'l-Bāh Beyānında Olıcıdır

(25) Yaʿnī ḳuvvet-i cimāʿ żaʿīf olduḳda lāzım ve müfīd olan (ʿilācları)

[554]

(1) beyān ider. (Żaʿf-ı ḳuvvet-i cimāʿnıñ esbābına ḥad ve ḥaṣr yoḳdur. (Gāhice) (2) (nefs-i menīniñ fesādından olur (ve gāh) ālāt-ı menīniñ yaʿnī ẕeker ve ḥayā (3) ve bögrekleriñ żaʿfından olur (ve gāh) aʿżā-ı reʾsiyeniñ żaʿfından (4) olur. (Yaʿnī) dimāġıñ) ve yüreğiñ ve cigeriñ żaʿfından olur (5) (ve gāhice) ġāyet semizlikden daḫı olur ve arıḳlıḳdan olur ve nice (6) zamān cimāʿ terk itmeden olur (ve gāh) zamān olur ki ḳuvvet-i vāhimeniñ ġalebe- (7) sinden olur (ve kendüsüni baġlu ṣanur ve taḳrīb-i murād eyledikde kendüye (8) baġluluḳ vehmi ġalebe idüp ālet-i cimāʿ süst yaʿnī gevşek olup (9) ʿamele ḳādir olmaz.

(10) Ey ʿAzīz Maʿlūm Olsun Ki Bunlara ʿİlāc

(11) Evvelā ḳırmız maʿcūnı ve devāü'l-ʿanber ṣabāḥla bir miṣḳāl yiyüp ve üstüne bir (12) iki fincān şekerli süd içeler ve (nıṣf dirhem) (ḳaranfil) saḥḳ (13) eyleyüp ṣabāḥlarda yemek ġāyet ḳuvvet virir (ve şām) ve çam fıstıḳları (14) ḳızıl üzüm ile ṣabāḥla yemek ġāyet ḳuvvet virir ve bu maʿcūn bizim mücerrebimizdir. (15) Ġāyet ḳuvvet virir.

(16) Ṣıfat-ı Maʿcūn Budur

(17) (Ḥaṣıyyetü'l-teʿleb) 20 dirhem, (dārçīn) 5 dirhem ve (ḳaranfil) 5 (18) dirhem (ve ḫavlicān) 5 dirhem ve (ʿanber miṣḳāl) 1 bunları saḥḳ (19) eyleyüp ʿasel-i muṣaffī 110 dirhem ile maʿcūn idüp ṣabāḥlarda (20) ve aḫşam yatacaḳ vaḳtde cevz-i rumī ḳadar istiʿmāl eyleyeler ve bu sefūf (21) daḫı ġāyet muḳavvīdir.

(22) Ṣıfat-ı Sefūf Budur

(23) Ḫorūsuñ ḥayālarını ḳurıdup 8 dirhem ḳadar ḥıfẓ ideler. (Kebābe) (24) 2 dirhem ve (ḫavlicān) 2 dirhem (baʿde) üçüni daḫı saḥḳ (25) eyleyüp ve bir miḳdār şeker ḳatup ve sefūf eyleyüp ṣabāḥlarda

[555]

(1) bir dirhem miḳdār istiʿmāl idüp üstüne biraz süd içeler. Daḫı (2) (nīm-birşit yumurṭa ṣarısını) (dārçīn) ile istiʿmāl eyleyeler (3) ve (zencebīl ile) daḫı ṭarīḳ-i istiʿmāli oldur ki üç ʿaded yumurṭayı (4) alup bir ṭarafını biraz delüp beyāżını çıḳarup ṣarısı içinde ḳalup (5) bir miḳdār ḳabuġı içinde olan ṣarıyı ısıdup (baʿde) bir miṣḳāl (6) (dārçīn) yāḫūd (zencebīl) ol ṣarı içine ḳatup ḳarışdup (7) birden içeler ve birḳaç gün aḫşam ve ṣabāḥ devām ideler. Göreler ki (8) ne ḳadar ḳuvvet ḥāṣıl olur.

(9) Diger ʿİlāclar Buzaġı Etiniñ Kebābı Ve Semiz Ṭavıḳ

(10) Ve Keklik Ve Gügerçin Yavrusı Eti Ve Ester Diye

(11) baḳla aşı ve (noḫūd ṣuyı), (bögürülce aşı) ve (hāvıc) ve (12) (ḳuşḳonmazı) et ile bişürüp yiyeler (ve mücerrebimiz daḫı vardır ki) (13) kitāblarımızda cümle yazılmışlardır ki (saḳanḳur taʿbīr olunan balıḳ) muḳavvīdir. Hic (14) naẓīri yoḳdur. (Ṣaydāda bir ḳayvā vardır ki içinde ufaḳ balıḳlar vardır. (15) Semekü'ṣ-ṣaydā dirler. Erkekleriniñ ʿalāmeti oldur ki (16) çeñesi altında noḳṭalar vardır (ve ayaḳları) birbirine bitişikdir ve çiftlendügi (17) zamān dişiniñ üzerine biner. Ol zamānlarda erkeklerinde ulayup (18) ve ṭuzlayup ḳurıdırlar. (Baʿde) nıṣf dirhem ḳadarını dökerler. (Ya dar- (19) çın) ile (yāḫūd) (nīm-birşit yumurṭaya) ḳatup istiʿmāl ideler. (20) Ġāyet de muḳavvīdir (ve bu yaġı ṭaşradan sürseler ġāyet nāfiʿdir.

(21) Ṣıfat Ve Tertībi Budur

(22) Cevz-i bevvā yaġı) 4 dirhem, (biber yaġı) 2 dirhem, (sünbül ve (ḳaranfil) (23) her birinden on buġday aġrı, misk 4 dirhem buġday aġrı. Bunları (24) bir yerde ḥall idüp ẕekerdeve ḳaṣıġa ve ḥayāya ve bögreklere (25) süreler ve bu yaġ bizim mücerrebimizdir. (Zerrīn-i ḳadaḥ ṣoġanınıñ yaġı) ve (26) (hindistānceviziniñ yaġı) her birinden sekizer dirhem, (ferfiyūn) (27) iki dirhem, (ḳurṣ-ı ġāliyye) nıṣf dirhem, (misk) ṣülüṣ dirhem, kifāyet

[556]

(1) miḳdārı (bal mumı) ile merhem gibi idüp ẕekerde ve ḥayālara ve ḳaṣıġa (2) ve bögreklere süreler nāfiʿdir.

(3) Ḳaryalimūs Bu Bir Marażdır Ki Ādemiñ Ẕekeri Dāʾimā

(4) Ḳalḳıḳ Ṭurur Hic İnmez Ve Hem Uzun Olur

(5) Sebebi menīniñ keşretidir veyāḫūd ḥiddetidir veyāḫūd yelleriñ keşretidir (6) (ve ʿalāmeti) menī dāʾimā seyelān ider. (ʿİlācı) eger ḳan ġalebesi ʿalāmeti (7) var ise ḳan alalar. (Eger) aḫlāṭıñ ḥareketi var ise aḫlāṭı ishāl (8) idecek müshil vireler ve bu maʿcūn ol maraża mücerrebdir.

(9) Ṣıfatı budur (nāne) (ve nīlüfer çiçegi) her birinden on iki dirhem (ve ma- (10) rul toḫumı) sekiz dirhem, (ayıd toḫumı) iki dirhem, (mercān) bir dirhem. (11) Bunları saḥḳ eyleyüp nīlüfer şerbetiyle maʿcūn eyleyüp istiʿmāl ideler (12) ve kendir toḫumı bir dirhem ḳadar istiʿmāl eylemek mücerrebdir (ve maʿden-i billurdan) (13) yarım dirhem istiʿmāl eylemek ġāyet nāfiʿdir. Seyelān-ı menīyi defʿ eyler.

(14) Ey ʿazīz maʿlūm ola ki seyelān-ı menīyi envāʿından bir maraż daḫı vardır ki ḫalḳ (15) aña bil ṣoḳluġı dirler. (Dāʾimā ẕekerinde) bir yapışıḳ şey aḳar. Eşvābını melūş (16) eyler. Kimisi aġrıyla gelür (ve kimisi) aġrısız gelür ve kimi bedeni ġāyet (17) arıḳladır ve kimi arıḳlatmaz. Bunuñ sebebi gāhice ṣoġuḳdan olur. Meşelā (18) ṣoġuḳ ṭaş üzerine oturmaḳdan veyā ṣoġuḳ ṣuya girmekden olur (19) veyā keşret-i cimāʿdan ḳuvvet-i māsikeye żaʿf gelüp menī aḳmaġa başlar. (ʿAlāmeti) (20) aḳan şeyiñ ḥiddeti olmaz ve gāhi bir ḥiddetli yaramaz ḫılṭıñ ālāt-ı menīye (21) dökülmesinden olur. Menīyi ifsād eyleyüp ṭabīʿat ṭaşra defʿ eylemek (22) ister. Żeker yolundan defʿ eyler.

(23) ʿAlāmeti Budur Ki Meşāneyi Yaḳaraḳ Çıḳar

(24) Ve Bedeni Arıḳlar Ve Beyāż Olur

(25) ve gözleri çuḳurlanır ve bu mādde aḳaraḳ yolını yara eyler ve (gāhi)

[557]

(1) bundan bevl çıḳmayup ṭamla ṭamla çıḳmaḳ ʿārıż olur. Pes, imdi bunuñ (2) ʿalāmeti ālāt-ı menīye ḳuvvet virecek şeyler istiʿmāl eylemekdir. İmdi eger (3) ṣoġuḳdan ise (ḫavlicān maʿcūnı) (ve meşir) istiʿmāl eylemek lāzımdır (4) ve nāfiʿdir (ve gāhice günlük) ve (ṣaḳız) istiʿmāl olunması lāzımdır. Eger (5) ḥiddetli ḫılṭdan ise miʿdeyi tenḳıye eylemek vācibdir. (Rāvend) ve helīlcāt ile (6) (ve mükerrer gül şerbetiyle) ve (ḫıyārşenbe balını) terementiyle ve (rāvend) ile (7) istiʿmāl eyleyeler. (Baʿde) (beẕür-i bāride müstaḥlebi) (hindibā) şerbetiyle ve (nīlüfer (8) şerbetiyle)

vireler ve bu ḳurṣ bu maraża mücerrebdir. (Bil) ṣoġuḳluġuna ve (meṣānede) (9) bevl yolunda olan yaraları oñuldur pāk ider.

(10) Ṣıfat-ı Ḳurṣ Budur

(11) (Ayıd toḫumı) (ve marul toḫumı) ve (gül ḳurusı) ve (gülnār ḳurusı) her (12) birinden üç dirhem, (ṭebāşīr) ve (kehribā) her birinden dört buçuḳ dirhem, (kil-i ermenī) (13) altı dirhem, (siñirli yapraḳlıḳ toḫumı) dört dirhem, (ṣaḳız özi) iki dirhem. (14) Bunları saḥḳ idüp (nīlüfer) ṣuyuyla yā (ayva çekirdegini) ışladup (15) ve luʿābın alup ve saḥḳ olunan eczāyı bu luʿābıyla ḫamīr eyleyüp (ḳurṣlar yapalar.) (16) Her gün bu ḳurṣdan bir dirhem miḳdārı istiʿmāl eyleyüp üstüne (ḳavun) (17) çekirdegini) ve (ḫaşḫāş müstaḥlebi) içeler. Eger seyelān-ı menī frenk zaḥmetinden ise (18) ḳavī devālar itmek lāzımdır. (Meṣelā peyġamber aġacını ḳaynadup ṣuyunı içmege (19) müdāvemet lāzımdır ve tenḳıye-i beden itdikden ṣoñra frenk marażında) ẕikr olunacaḳ (20) ʿilāclar ile ʿilāc eyleyeler.

(21) (Diger bil ṣoḳluġı içün) iki dirhem (pelesenk yaġı) ve (bir miḳdār) (22) üstübec. Bu ikisini ṣu ile eyüce ezüp ayaża ḳoyup ṣabāḥa ḳadar durup (23) (baʿde) ʿale'ṣ-ṣabāḥ içe. Ḥammāma gide, ḥammām içinde (issi ḥalvetde bir müddet (24) ekilse ve anda tebevvül ide. Bi-iẕn-i Ḫüdā defʿ ola, mücerrebdir.

(25) Diger bil ṣoḳluġı içün ebegümeci çiçegi yigirmi beş dirhem, (26) (pelesenk yaġı) 3 dirhem, (yıldız böcegi) bir danek. Bunları ḳaynadup güzelce

[558]

(1) süzüp ayaża ḳoyup ʿale'ṣ-ṣabāḥ ḥammāma gidüp anda nūş ide. Yuḳarudaki (2) gibi ʿamel ideler. Bi-iẕn-i Ḫüdā defʿ ola, mücerrebdir.

(3) (Diger ʿilāc) (aḳ günlük) 24 dirhem, (terementi) 42 dirhem, (4) (fındıḳ içi) 25 dirhem, (süd) yarım ḳaya. Bunları güzelce dögüp süd içinde (5) bişürüp süzüp ac ḳarnına içe. Bir iki üç defʿa böylece ʿamel ide yaʿnī (6) nūş ide. Bi-iẕn-i Ḫüdā defʿ ola mücerrebdir. Şifā bula.

(7) (Diger ʿilāc) bel ṣoġuḳluġı içün yüz dirhem kāġıddan süzülmüş zeytūn (8) yaġı, elli dirhem (ʿırḳī), bir dirhem (zencebīl) yāḫūd (belesenk) yaġı) (9) bu üçüni bir şişe içine ḳoyup yarım sāʿat yāḫūd bir sāʿat miḳdārı (10) çalḳayup (baʿde) aḫşam ve

ṣabāḥ birer fincān içeler. Bi-iẕn-i Ḫüdā def‘ ola. (11) Def‘aātle tecrübe olunmuşdur. Ġaflet olunmaya.

(12) (Diger bel ṣoġuḳluġı içün (leblebi unı) ve (çiriş unı) veznleri berāber (13) olaraḳ bekmez ile ḥelvā gibi ḳarışdurup her gice yaturken bir ḳaşıḳ istiʿmāl (14) ideler. Ol istiʿmālinde yanmasını keser ve yaralarını eyü ider. Müdāvemetler bi’l-külliye (15) ḫalāṣ olur.

(16) (Diger bel ṣoġuḳluġı içün ʿilāc) ibtidā bu ʿillet ẓuhūr itdikde tebevvülde (17) ateş gibi yaḳar. (Buña ʿilāc) iki dirhem (beyāż kitre) muḥkem dögüp (18) bir kāse içinde üzerine üç parmaḳ ḳadar ṣıcaḳ ṣu ḳoyup tamām pelte gibi (19) olduḳda üstüne bir miḳdār (şeker) eküp iki dirhem yatacaġı vaḳt (20) ve iki dirhem daḫı ʿale’ṣ-ṣabāḥ ac ḳarnına ekl idüp bu ʿilletden ḫalāṣ olur. (21) Diger ʿilāca muḥtāc olmaz.

(22) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Ola Ki Otuz Sekizinci Bāb

(23) Ṣalābetü’r-Raḥm Beyānında Olıcıdır

(24) Yaʿnī raḥmde pek şiş olduḳda münāsib ʿilāclar beyānındadır. (Bu maraż) (25) ekṣeriyā verem-i ḥārıñ ʿilācında taḳṣīrāt olup ve çoḳ ṣoġuḳ şeyler yaḳı (26) eylemekden verem olur (ve gāhice) bir ġalīẓ ḫılṭdan (yaʿnī balġamdan)

[559]

(1) (ve sevdādan) olur (ve gāhice ṣafrā ḳan ile ḳarışıḳlığından olur. (ʿAlāmeti) (2) ḳaşıḳda peklik olur ve aġrı olur ve ḥayż ḳanı az olur. ʿİlācı bedeni (3) ḫılṭ-ı ġāliyyeden tenḳıye eylemekdir. Eger ḳan ʿalāmeti var ise ḳan alalar ve bu yaḳıyı (4) üzerine ḳoyalar.

(5) Ṣıfat-ı Yaḳı Budur

(6) (Muḳl-ı ezraḳ) (ve çadır uşaġı) (ve ḳaṣnī) her birinden berāber alalar. (7) (Ban yaġıyla) ve (zanbaḳ) yaġıyla ḥall eyleyeler. (Baʿde) ketān toḫumı luʿābı (ve incīr balı) (8) bunlardan berāber alup muḳaddemā ḥall olunan eşyā ile mülāyim ateş üstünde (9) ḳarışdıralar. (Ṣoñra) yaḳı eyleyeler. Muḳlı sirke ile ve kāfūrī ṣuyuyla (10) ḥall eyleyüp ve ṭatlu bādem yaġı ḳatup raḥme iḫtiḳān eyleyeler. Şiş (11) yumşadıḳdan ṣoñra muḥallil şeyler ḳoyalar. (Meṣelā) (yarpuz ve semiz ḳabaḳ) (ve papadya) (12) gibi ve ṭalaḳ pekliginde ẕikr olunan devāları içireler. Cümlesi nāfiʿdir.

(13) Emrāż-ı Raḥm Raḥmde Olan Şişleriñ ʿilācını Bildirir Bu Şiş

(14) Yā Ḥayżiñ Muḥtebes Oldığından Yaʿnī Ḥayżiñ Aḳmadığından Olur

(15) ve (gāhi) güc ile ṭoġurmaḳdan veyā evlādı düşmekden veyā bir şey ṭoḳunmadan (16) veyā bir yerden düşmekden olur. Bunuñ ʿalāmeti raḥm aġır olur ve aġrısı olur (17) ve sıtması olur.

(18) Cālinūs Abīdimyā Şerḥiniñ Altıncı Maḳālesinde Buyurur Ki

(19) (Şol ḫātūnlar ki) raḥmlerinde āsi şiş olur ve anlarıñ başları aġrır (20) ve aġrısı gözüñ yaʿnī çeşmiñ dibine ḳadar varır ve uyluḳlarına ve inciklerine (21) varınca aġrı olur ve żıyḳu'n-nefes ʿārıż olur ve göbegi ḳaşıġa (22) varınca şiş olur (ve göñül dönmek) ve (ḳuşmaḳ) (ve ıncḳırmaḳ) (23) ʿārız olur ve ibtidāda nabż żaʿīf ve muḥtelif olur ve eli ve ayaġı (24) ṣoġur ve bayılmaḳ ʿārıż olur (ve ṭabīʿatı ḳabż olur) ve bevli muḥtebes (25) olur. (El-ʿilāc) eger bu şiş evlād düşürmekden olmazsa evvelā

[560]

(1) bāseliḳden ḳan alalar. (Baʿde) ṣāfineden ḳan alalar. (Ḫuṣūṣā ki) iḥtibās-ı (2) ḥayż daḫı ola. (Baʿde) bir müshil melyen vireler. (Ḫıyārşenbe gibi) (3) (ve gül-i mükerrer) ve (benefşe şerbeti) ve (diyāḳātiliḳūn) maʿcūnı gibi vireler. (4) (Ebu ʿAli seynā) bu ʿillete ḳuṣdurmaġı tecvīz eyledi (ammā) biz cāʾiz görmeziz. (5) (Baʿde) aġrısı teskīn eyleyüp uyḳu getürecek şeyler vireler. (6) (Meṣelā) (ḫaşḫāş şerbeti), (beẕür-i bāride müstaḥlebi) ile vireler. (7) İbtidāda ḳaşıġına ve beline ve (ṣandal merhemi) ve (ayva yaġı) ve (arpa (8) ununı) ve (ketān toḫumı), (gül yaġıyla yaḳu eyleyeler. Bu ḥuḳne ile (9) iḥtiḳān eyleyeler.

(10) Ṣıfat-ı İḥtiḳān Budur

(11) Siñirli yapraḳ ve (ḳaya ḳoruġı) (ve marul yapraġı) her birinden birer ṭutam, (12) (gül ḳurusı) nıṣf ṭutam. Bunları ṣu ile ḳaynadup (baʿde) (13) süzeler. Bu ṣuyuñ içine sekiz dirhem (mersīn yapraġı) ḳatalar. Dört dirhem (14) sirke ḳatup raḥmine iḥtiḳān eyleyeler. Vecaʿını teskīn içün etmek (15) içini süd ile ḳaynadup ve içine biraz zaʿferān ḳatup ṭaşradan (16) süreler ve biraz daḫı getüreler. (Baʿde) üzerine (papadya) ve (buy (17) toḫumı) ve (iklīlü'l-melik) ve (kafuriye otı) bunları yaḳı ideler (18) ve ṭuraḳ otı yaġı) ve (zanbaḳ yaġı) süreler (ve eger şiş) gitmezse (19)

belki deşilmege yüz ṭutarsa daḫliyūn merhemi ve (diyālitā merhemi) (20) ḳoyalar ve bu yaḳıyı daḫı ḳomaḳ ġāyet eyüdür.

(21) Ṣıfat-ı Yaḳı Budur

(22) (Ḫaṭmī köki) ve (papadya) ve (iklīlü'l-melik) (ve ketān toḫumı) (23) ve (buy toḫumı) her birinden sekiz dirhem, (incīr sekiz dāne. Bunları (24) mahrā olunca ḳaynadalar. Baʿde içine dört dāne (yumurṭa ṣarusı) ve sekiz dirhem

[561]

(1) (zanbaḳ yaġı) bunlar birbirine eyüce ḳarışdurup yaḳı eyleyeler. (Eger) (2) deşilmezse) bunı aşaġıdan bir pāre yük ile getüreler.

(3) Ṣıfat-ı yaḳı budur) (ḳaz yaġı) sekiz dirhem, (terementi) iki dirhem, (4) (seẕāb) ve (būre) ve (zanbaḳ köki) her birinden nıṣf dirhem. (5) Bunları saḥḳ eyleyüp ve bir yere cemʿ idüp yük ile aşaġıdan getüreler (6) ve (deşildikden ṣoñra) aşaġıda fürūcda ẕikr olunacaḳ ʿilāclar ile (7) ʿilāc ider ve ġıdāsı (piliç ṣuyı) (ve arpa cüllābı) ve (nār (8) ṣuyı) ve (acı marul) ve (ṭatlu marul) gibi laṭīf ola (9) ve ḥarekāt-ı bedeniyye ve nefsāniyeden iḫtirāz ideler (ve ṭabīʿatı) iḫtiḳān-i līne ile (10) dāʾimā mülāyim ṭuta.

(11) Maʿlūm Ola Ki Ḳuruʾr-Raḥim Yaʿnī Bu Bir Marażdır Ki

(12) Raḥm-i Nisāda Olan Pārelere Derler

(13) ve aña nāfiʿ olan ʿilāclar beyānındadır. (Raḥimde gāhice) yaralar olup iriñ (14) aḳar ve (gāhi) bu maraż şişleriñ deşilmesinden olur (ve gāhice) (15) frengi zaḥmetinden olur. (ʿAlāmeti) ḳaşıḳda aġrı biter ve iriñ (16) aḳar ve ol aġrı ṣancar ve çıḳan şey bed ḳoḳar ve sıtması (17) olur ve daḫı bel aġrısı olur. (ʿİlācı) evvelā ṭabīʿatı (18) mülāyim eyleyeler ve iḫtiḳān ile māddeyi tenḳıye eyleyeler (19) ve aġrısını teskīn ideler. (Meṣelā) timüri ḳızdırup süd içine birḳaç kere (20) ṣoḳalar ve ol süd ile iḫtiḳān ideler ve arpa ṣuyı ile (gül (21) balını) ezüp ısıcaḳ iḫtiḳān eyleyeler ve (burçaḳ unı) (ve gök (22) süsen köki) her birinden berāber alup ve dögüp bal ile ḳarışdurup (23) yük ile getüreler ve bu merhem daḫı yaraların oñuldur. Ġāyet mücerrebdir.

(24) Tertīb-i Merhem Budur

(25) (Yıḳanmış marażı) dört dirhem, (mürdesenk) ve (üstübec)

[562]

(1) ve anzerūt her birinden iki dirhem, (gül yaġı) ve kifāyet ḳadar (bal mumı). (2) Bunları merhem eyleyüp istiʿmāl eyleyeler. Eger frengi zaḥmetinden ise (3) (günlük) ve (murṣāfī) ve (zencefre) berāber alup aşaġıdan buḫūr (4) ideler ve 1 dirhem (rāvend-i rūmīden) ve (yā ḳanṭarīyūndan) her gün (5) istiʿmāl itdüreler ve (çūp çīnīyi) (ḳızıl üzüm) ile ḳaynadup (6) her gün içireler, ġāyet nāfiʿdir.

(7) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Ola Ki İḥtibās-ı Ḥayż

(8) Yaʿnī Ḥayż Ḳanı Aḳmamaḳ Yā Ḳanıñ Azlıġından Olur

(9) (ʿİlācı keşīrü'l-ġıdā) ḳan artırıcı ġıdālar yemekdir. (Meşelā) (rafadan (10) yumurṭa) gibi (ve gāhi) (ġam) ve (ḳasāvet) ve (ḥazāndan) olur. (11) (Bunuñ ʿilācı) tesliye eylemek ve müferriḥ maʿcūnlar istiʿmāl eylemekdir. (Ḳırmız (12) maʿcūnı) ve (cevāhir maʿcūnı) gibi ve müferriḥ şerbetler içeler. (Elma (13) şarābı) gibi ve baġçelerde gezmekdir (ve ekşeriyā) raḥmde sedde olmaḳdan (14) olur. (Raḥmiñ ṭamarları) ṭutılur. Aḫlāṭ-ı ġalīẓden ve semizlikden (15) iç yaġı ṭamarlarıñ yolını ḳapar ve bu dem-i ḫayżıñ iḥbāsından (16) dürlü dürlü ḫastalıḳlar ʿārıż olur. Baş aġrısı ve baş (17) dönmek ve göz ḳararmaḳ ve ḳuşmaḳ ve göñli bulanmaḳ gibi (ve gāhi) (18) sūʿi'l-ḳınye ve istisḳā ʿārıż olur ve cigeriñ ve ṭalaġıñ (19) ve (miʿdeniñ) şişleri ʿārıż olur ve ṭaʿāma iştihā azlıġı ve żaʿf-ı (20) haẓm ʿārıż olur ve ḫunnāḳ ve vecaʿ-ı mefāṣıl ve nāzle ve öksürük (21) ʿārıż olur ve (uyuz) ve (gicik) ve (ḳurdaşeni) ve (22) sevdā) ve (ḫafaḳān) ve şaraʿ ʿārıż olur. (Ḥāṣıl-ı kelām (23) ve netīce-i murād) nisā ṭāʾifesiniñ ekşeri marażları (bu dem-i ḫayżıñ) (24) iḥtibāsından ʿārıż olur.

(25) El-ʿİlāc Ol Eger Beden Pek Mümtelī ise

(26) ḳoldan ḳan alalar. (Baʿde) ṣāfineden ḳan alalar. (Baʿde) melyen iḥtiḳānlar ve melyen

[563]

(1) iḥtiḳānlar ve melyen müshiller ile ṭabīʿatı telyīn eyleyeler ve (Frenk ḥekīmleri ittifāḳ (2) eylediler ki) bu marażda dört dirhem ayāric-i fayḳara içirmek ġāyet nāfiʿdir. (3) Hem raḥmi tenḳıye eyler ve hem seddesini açar ve hem ḫayżı aḳıdır (4) ve şarāb-ı uṣūl) ve (bezentīn şerbeti) vireler. İnżāc içün ve teftiḥ-i (5) sedde içün eger

marīżiñ semizligi ziyāde ise peyġamber aġacı ve ṣāṣferās (6) ve (müşekkaṭra müşbiʿ) ḳaynadup on on beş gün içireler ve müshil (7) çilek maʿcūnı bu bābda ġāyet nāfiʿdir.

(8) Çilek Maʿcūnunuñ Ṣıfat Ve Tertībi Bu Günedir

(9) (Türbid sefūfı) dirhem-i 4, (mecūḳān) dirhem-i 2, (ġārīḳūn) dirhem-i 1, (10) (sefūf-ı diyārdun) dirhem-i 2 ve (dārçīn) dirhem-i buçuḳ, (ḥall olunmuş) (11) (çilek) dirhem-i 8. Bunları dögüp üzüm balıyla maʿcūn eyleyüp yevmiye (12) beş dirhem istiʿmāl eyleyeler.

(13) Tedbīr-i Maʿcūn Bu Güne Olıcıdır

(14) (Ġārīḳūn) dirhem-i 2, (ḳızıl boya köki) dirhem-i 1. Bunları eyüce dögüp (15) kāfūrīye ṣuyuyla ḳarışdurup ḥabblar eyleyüp cümlesini birden vireler. Bir şerbetdir (16) ve ḥayż ḳanı) gelecegi vaḳt yaḳın olıcaḳ müshil virmeyeler. Belki (17) üç dört gün ol ṣāfineden ḳan alalar (ve ḥayż ḳanını) aḳıdıcı şeyler (18) vireler ve baldırlarından ḳuru şişe çekeler. (Baʿde) bu muġlābı vireler. Ḫayżı (19) aḳıdır, mücerrebdir.

(20) Ṣıfat-ı Muġlāb Budur

(21) (Ḳızıl boya köki) dirhem-i 5, (kāfūrīye) ve (baldırıḳara) her birisinden (22) bir ṭutam ve (ḫıyārşenbe ḳabuġı) dirhem-i 3. Bunları ḳaynadup ṣuyunı (23) şeker ile yā bal ile içireler. Fī'l-ḥāl ḥayż ḳanını aḳıdır ve mürekkebātından (24) (ḳurṣ-ı mürr) ve (tiryāḳ-ı erbaʿa) istiʿmāl eylemek ġāyet nāfiʿlerdir ve bundan (25) keskindir. Buḫūr-ı meryem) veyā semiz ḳabaġı ḳaynadup ṣuyunı bal ile

[564]

(1) içireler ve ḫamīr māyesinden her gün fındıḳ ḳadar istiʿmāl eylemek nāfiʿdir. (2) Yapışḳanı ḳaynadup iki gün, üç gün içmek ḥayżı açar, mücerrebdir (3) ve baʿżılar dirler ki ḳaynadup ayazladup üstüni gök bez ile örtmek (4) şarṭındandır dirler. Böyle olsa fāʾidesi daḫı ziyāde olur ve ḥālā (5) İstanbul'da ve Rum'da selīḫe deyü meşhūr olan kökden birer miṣḳāl istiʿmāl (6) eyleseler ḥayżı açar, mücerrebdir.

(7) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Ola Ki İḥtināḳü'r-Raḥim

(8) Bu Bir Marażdır Ki Nisā Ṭāʾifesine ʿĀrıż Olur

(9) Ṣaraʿ ṭutar gibi olur. Nöbeti daḫı ṣaraʿ gibi gelür yaʿnī yā ayda yā bir (10) ḳaç ayda bir gelür ve (gāhi) māddesine göre ṣıḳ ṣıḳ gelür veyā her gün (11) veyā gün aşırı veyā daḫı ziyāde nöbetle gelür. Bu, bir buḥārdır. Semmiyetli (12) raḥmden ṭamarlar vāsıṭasıyla dimāġa çıḳar ve ḳuvvet-i muḥarrikeyi ibṭāl (13) eyler ve bu buḫāriñ sebebi raḥmde ve raḥmiñ ṭamarlarında bir yaramaz ḫılṭ (14) muḥtebes olur. Ḥayż ḳanı aḳmadıġından bunuñ ʿilācı muḳaddemā geçen (15) ḥayż ḳanı muḥtebes olduḳda yazılan ʿilāclar ile ʿilāc eyleyeler. Faṣd (16) ve ishāl gibi ḥayż aḳıdıcı şeyler istiʿmāl eylemek gibi veyā menīniñ iḥtibāsından (17) olur. Menī fāsid olup semmīyyet keyfiyetiyle mütekeyyif olur. Bu, ekṣeriyā genc (18) olup zevci olmayan nisā ṭāʾifesine ʿārıż olur. (Anıñ ʿilācı) (19) ḳocaya varmaḳdır. Ḫuṣūṣā ḳız oġlan ḳız ola. Ere virmekden eyü ʿilāc (20) olmaz ve nöbeti geldigi vaḳtde iḥtiḳān-ı raḥmde ẕikr olunan ʿilāclar ile (21) ʿilāc ider ve iki ḳollarından ve iki baldırlarını ovalar ve acıyıncaya (22) ḳadar ṣıḳalar ve pek pek ellerin ve ayaḳların oġalar ve ḳılların çeküp ḳoparalar (23) ve ayaḳlarına ḥacāmet eyleyeler ve çirkin ḳoḳulu şeyler ḳoḳladalar. (Meṣelā) ḳıl (24) ve yük gibi nāmaʿḳūl şeyler yaḳup burnuna yaḳın ṭutalar (ve ḳunduz ḥayāsı) (25) (ve ḥaltīt) (ve ḳāṣnī) (ve kehribā yaġı). Bunları ḳoḳlatmaḳ nāfiʿdir (ve geyik (26) tersini) yaḳup tütmek biʾl-ḥaṣṣa nāfiʿdir (ve aşaġıdan) (misk) (ve ġāliyye-i

[565]

(1) misk) getüreler (ve ḥaṣalübān) (ve ḳaranfil) daḫı aşaġıdan getürmek nāfiʿdir. (2) (Ammā nöbeti) oldıġı zamānlarda (ʿilāc) bedenini tenḳıye ideler (ve eger faṣd (3) lāzım gelürse faṣd ideler ve eger ishāl lāzım gelürse müshil şerbetler vireler. (4) Baʿde biʾl-ḫāṣṣa nāfiʿ olan şeyleri istiʿmāl eyleyeler. (Meṣelā) şimdi (5) bu ʿaṣrda Frenkistān'dan gelür iki kök vardır, incecikdir ve keskin (6) köklerdir (ve bu iḥtiḳānü'r-raḥim biʾl-ḫāṣṣa nāfiʿlerdir. Belki ṭāʿūna vesāʾir (7) sıtmalara ve zehirli şeylere nāfiʿdir ve maẓarratlarını defʿ ider. Ekṣeriyā Frenkler anı (8) istiʿmāl iderler (ve keṣīrü'l-fāʾide) oldıġıçün bu zamānda anları tiryāḳ-ı ekber (9) ḳāterlerdir, ġāyet nāfiʿ şeylerdir (ve birine incilīḳā dirler) (ve birine ibrānürya) (10) dirler. Ḥālā bu kökleri Frenkistān'dan İstanbul'a getürürler. (Ġalaṭa'da şerbetcilerde (11) bulunur. Biz alup çoḳ istiʿmāl eyledik ve çoḳ nefʿini gördük (ve lākin) semiz (12) ḳabaḳ didikleri kök ḳadar nāfiʿ şey yoḳdur. Bir sene miḳdārı istiʿmāline mülāzemet (13) eyleyeler ve günde bir miṣḳāl ḳadar yiyeler ve gāh bu maraż müştedd olup (14)

ṣaraʿa mütebeddil olur. Ol vaḳt maraż-ı ṣaraʿda beyān olunacaḳ ʿilāclar (15) ile ʿilāc eyleyeler. (Bu marażıñ ṣarʿadan farḳı budur ki ṣarʿada (16) el ve ayaḳ büzilüp aġız köpürür. (Ammā) bu marażda bunlar olmaz (17) (ve bu marażda) bir kimesneye cağırsa ḥis ider. (Lākin) cevāb viremez. (18) (Ammā) ṣarʿada ḥis ve şuʿūr olmaz.

(19) Ey Aḫillāʾ Maʿlūmuñuz Ola Ki Ḥayż Ḳanı Aḳup Kesilmedikde

(20) Güne Güne ʿİlāc Gerekdir Anı Beyān İdelim

(21) İmdi (eger) bedeni mümtelī ise ve ḳuvvetlü ise bāseliḳ ṭamarından ḳan alalar (22) (ve eger) ḳuvveti yoġise memeleri altında cigeriñ veyā ṭopalaġıñ üstünde ḳurı (23) şişe çekeler (veyāḫūd) ḥacāmet idüp (baʿde) çekeler ve pāzūlarını (24) yaġlayalar ve ellerini muḥkem ovalar. (Eger ḳan ile aḫlāṭ var ise) müshiller (25) vireler. Aḫlāṭı ishāl eyleyeler. (Gül-i mükerrer şerbeti) (ve ḳudret ḥelvāsını) (26) (ve sināmekī) (ve rāvend-i çīnī) gibi ʿale'l-ḫuṣūṣ ṣafrānıñ ḥiddetinden

[566]

(1) ve eger ḳanda ruṭūbet var ise iki dirhem mecūḳān içireler. (Baʿde) ḳanı (2) taġlīẓ idici şeyler vireler ki ruʿāf baḥsinde ẕikr eyledik. Aña mürācaʿat (3) ideler (ve ʿuṣāru'r-raʿi) ʿuṣāresinde (ve siñirli yapraḳ) (4) ʿuṣāresinden (ve biraz żamġ-ı ʿarabī) ḥall eyleyüp raḥmine iḫtiḳān (5) eyleyeler ve (ḳurṣu'l-kehribā) vireler ve encebār şerbeti içireler ve (bu ḥabb) (6) ġāyet nāfiʿdir ve bizim terkībimizdir.

(7) Ṣıfat Ve Tertīb Budur

(8) (Dem-i aḫaveyn) (ve mercān) (ve kil-i ermenī) her birisinden iki dirhem, (kehribā) (9) (ve zümrüd) (ve żamġ-ı ʿarabī) her birisinden bir dirhem, (ṣandalü'l-ḥadīdi) (10) (ve zaʿferānu'l-ḥadīd) her birinden nıṣf dirhem. Bunları saḥḳ eyleyüp ısırġan (11) dikeni ʿuṣāresi ile ḥamīr eyleyüp ḥabblar eyleyeler. Bu ḥabblardan buçuḳ dirhem (12) ḳadarını (siñirli yapraġı) ṣuyuyla (ve encebār) ṣuyuyla istiʿmāl eyleyeler (13) ve bi'l-ḫāṣṣa ḥayż ḳanını keser. (Ānetlerden) bir dirhem ḳadarını yumurṭa ṣarusuyla (14) istiʿmāl eyleyeler, ġāyet mücerrebdir (ve hilāliye) ʿuṣāresini ṭaşradan memesi (15) üstüne yaḳı eyleseler bi'l-ḫāṣṣa nāfiʿdir ve ġıdālardan (pece) (ve pilic) (ve pirinc) (16) ve tāze peynirler ve yemişlerden (ayva) (ve armud) (ve alıc) yiyeler ve ṣu yerine (17) demür ṣuyı içeler veyā içinde ṣaḳız veyā baldırıḳara ḳaynamış ṣuyun (18) içeler ve ḥareketden ve cimāʿdan ṣaḳınalar ve ṭuzlu ve acı şeylerden

ṣaḳınalar (19) ve cemīʿ müfettaḥātdan ve müdirrātdan ṣaḳınalar ve gāhice raḥmden baʿż ruṭūbāt (20) fāside aḳar. Anıñ ʿilācı (mecūḳān) (ve rāvend) virüp bedeni ruṭūbetden pāk (21) eylemekdir ve bu farzca raḥmiñ ruṭūbetinden ḥāṣıl olan emrāżıñ cemīʿyesine (22) nāfiʿdir.

(23) Tertīb-i ʿİlāc Budur

(24) (Çadır uşaġı) (ve ḳunduz ḥayāsı) her birinden bir dirhem (ve dārçīn) (25) (zaʿferān) her birinden buçuḳ dirhem, (ʿanber iki ḥabbe). Bunları saḥḳ eyleyüp

[567]

(1) seẕāb ṣuyuyla ḳarışdurup bir yük pāresiyle aşaġıdan getüreler, mücerrebdir (2) ve ġāyet nāfiʿdir.

(3) Maʿlūm Ola Ki El-ʿAḳar Bu Bir Marażdır Ki

(4) ḫātūnlara ʿārıż olur ve ḳışır ḳalur. Ḥāmile olmazlar. Bu ḥāmile olmamaḳ gāhice (5) ḳoca cānibinden olur. (Meṣelā) eriñ menīsiniñ fesādından veyā ḳılletinden olur (6) veyā sarḫoşla cimāʿ eylemekden veyā eriñ küçüklügünden olur veyā ziyāde (7) ḳocalmasından olur veyā keṣret-i cimāʿdan veyā aʿżāsında bir āfet olmaḳdan olur (8) ve ekṣeriyā raḥmlerine sūʿ-i mizāc-ı bārid ʿārıż olmaḳdan olur ve gāhice ḫātūnuñ (9) ziyāde semiz olmasından olur (ve gāhi) ḥarekāt-ı nefsāniyeden olur. (Meṣelā) (10) ziyāde (ġam ve ḳasāvet) çekmek gibi. (Ḥāṣıl-ı kelām) bu marażıñ sebebleri ḳatı (11) çoḳdur. Cümlesini bu muḫtaṣarda yazmaḳ lüzūmı yoḳdur.

(12) Mütevkelā ʿAlī Allāh Hemān Cümlesine Şāmil ʿİlāc Müşterek

(13) Yazalım Cenāb-ı Bāri Şifāsını İḥsān İder

(14) (El-ʿilāc) eger ḫātūn cānibinden olursa eger sebebi bürūdetden ise (15) ḳızdırıcı şeyler ile ḳızdıralar. (Eger) ısıcaḳdan ise ṣoġuḳ şeyler ile ʿilāc (16) eyleyeler. (Eger) semizlikden ise arıḳladıcı şeyler vireler (ve eger) seddelerden (17) ise teftīḥ-i sedde eyleyici şeyler vireler. Ḥāṣıl-ı kelām her sebebiñ izālesinden (18) ʿilāc eyleyeler. (Baʿde) bi'l-ḫāṣṣa ḥāmile olmaġa muʿīn olan şeyler istiʿmāl eyleyeler. (19) (Meṣelā) ḳalye-i misgi cimāʿdan evvel süreler ve buḫūr eyleyeler ve ḳurumuş (20) dilkü ḥayāsını dögüp ere virmek ve ṭavşanıñ ḳurumuş raḥminden dögüp (21) ḫātūna virmek bi'l-ḫāṣṣa ḥāmile olmaġa sebebdir ve yaban feslegenini dögüp balıyla (22) ḳarışdurup aşaġadan getürmek ḥamle muʿīndir ve bu farzca bizim mücerrebimizdir.

(23) Raḥme muʿīndir ve hem raḥmiñ ruṭūbetini defʿ eyler ve mizācını ıṣlāḥ eyler. (24) Bir ayvayı alup kül içinde bişüreler. (Baʿde) papadya yaġı (ve şebboy) (25) yaġından on dirhem ḳadar alalar. Evvelā bir tava içinde ayvayı bu yaġıyla bişüreler.

[568]

(1) (Baʿde) içine on dāne (ḳaranfil) ve iki çekirdek (sünbül-i hindī) (2) (ve zaġferān) (ve ʿanber) (ve ḳalye-i misk) her birinden bir çekirdek alup bunlarıñ (3) cümlesini bir yere ḳarışdurup aşaġadan getüreler. Ġāyet nāfiʿdir ve Kaʿbe'den gelen (4) ʿabīrānı) dögüp bal ile ḳarışdırup aşaġıdan getürmek ḥamle muʿīndir (5) (ve feyl kemügi) bürādesinden maʿcūn eyleyüp zevc ve zevce istiʿmāl eylemek (6) ġāyet nāfiʿdir. (Zevc dāʾimā bir miḳdārca (meṣir) (ve tiryāḳ istiʿmāl eylemek (7) ve cimāʿa fāṣıla virüp gec gec cimāʿ eylemek ḥamle muʿīndir ve ḥamliñ ereklik (8) olmasına sebebdir dimişler ve bu cevāriş ḥamle muʿīndir ve cimāʿa ḳuvvet virir. (9) Ġāyet nāfiʿdir ve tecrübe olunmuşdur.

(10) Ṣıfat-ı Cevāriş Budur

(11) (Bādem) 8 dirhem ve (şām fıstıġı) (ve çam fıstıġı) 8 dirhem, (fındıḳ) (12) 8 dirhem, (aġac ḳavunı ḳabuġı) 4 dirhem, (zencebīl) 4 dirhem (ve ḳaranfil) (13) 4 dirhem (ve dārçīn) 4 dirhem (ve ṣu teresi toḫumı) 2 dirhem, (14) kifāyet miḳdārı (siñiri) merzencüş ṣuyuyla ḥall eyleyüp ḳıvāma (15) getürüp bu eczāyı ḳarışdurup maʿcūn eyleyüp istiʿmāl ideler.

(16) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Olsun Ki El-Rica Bu Bir Marażdır Ki

(17) Nisā Ṭāʾifesine ʿĀrıż Olur Ḥāmile Ḫātūnlar Gibi

(18) ḳarnı şiş ve kendüyi gebe ẓan ider ve dem-i ḥayż münḳaṭıʿ olur ve ġaṣeyān (19) ʿārıż olur. Ekşiye ve ṭuzluya meyl ider. Ḥattā baʿżılar ḳarnında (20) oldıġı gibi (ve gāhi) oġlan ṭoġurmaḳ burusı ṭutar ve kendüyi (21) ṭoġurur, ḳıyās ider (ve gāh) olur ki bir et pāresi ṭoġar ṣūretsiz (22) ve gāh ṣūret-i ġarībeden bir ṣūretle ṭoġar. (Meṣelā) ḫorūs ṣūreti gibi (23) ve yılan ve balıḳ ṣūreti gibi ve eksik insān ṣūreti gibi. Yaʿnī dürlü (24) dürlü ṣūretler ile ṭoġurur. (Eger) ol ḫātūnuñ eri var ise bunuñ (25) sebebi ḳuvvet-i meṣūreniñ żaʿfı ve teşvişidir. Pes, imdi (eger) ol

[569]

(1) ḫātūnuñ eri yoġise bunuñ (sebebi) ḫātūnuñ menīsi fāsid oldıġıdır (2) deyü taḥḳīḳ itmişlerdir (ve baʿżılar) dem-i ḥayżıñ iḫtibāsıdır dimişler (ve bu maraż) (3) dört aya degin ḥāmileden farḳ olunmaz. (Baʿde) ḥareketden farḳ olunur. (4) Zīrā bu marażda olan ḥareket cenīn ḥareketi gibi degildir (5) (ve hem bu marażda) memelerde süd olmaz (ammā) ḥāmilede süd olur. (6) Daḫı bu marażda istisḳā ve sūʿi'l-ḳınye ʿalāmetinden baʿż ʿalāmet olur (7) (ve sūʿi'l-ḳınye) ʿalāmetinden ʿalāmet oldur ki bel aġrısı olur.

(8) Ey ʿAzīz Baʿż Eṭıbbā Dirler Ki Ḥaml İle Recā On

(9) Ay Tamām Gecdikce Bir Ḫoşca Farḳ Olunmaz Dimişler

(10) (ʿİlācı) eger beden ṭolı ise bāseliḳ ṭamarından ve ṣāfin ṭamarından (11) ḳan alalar. (Baʿde) der-ʿaḳab ḥuḳneler ile iḫtiḳān eyleyeler ve doġurıcı (12) ve ḳuvvetlü köpürici şeyler içireler. Zerāvend gibi ve (semiz ḳabaḳ (13) köki gibi) ve ġayrı bunlara beñzer şeyler gibi (ve eger) sedde ʿalāmeti (14) var ise (şarāb-ı uṣūl içireler) ve (tiryāḳ-ı erbaʿa) o (ayāric-i (15) fayḳarā) istiʿmāli daḫı münāsibdir ve (iḫtināḳ-ı raḥmde) ẕikr olunan (16) ʿilāclar bunda daḫı nāfiʿdir ve bu ḥabb iḫtiḳān-ı raḥme ve hem recā marażına (17) ġāyet nāfiʿdir.

(18) Ziyāde Enfaʿ ʿİlāclardan Biriniñ Ṣıfatı Budur

(19) (cünd-i bīdester) ve (murṣāfī) ve (çadır uşaġı) her birinden birer dirhem, (20) ḥelīt nıṣf dirhem. Bunları yumşaḳ dögeler ve yaban fıstıġı ṣuyuyla (21) ḳarışdurup ḥabblar eyleyüp her gün ṣülüṯ dirhem miḳdārı istiʿmāl ideler. (22) (Ey ʿazīz maʿlūmuñuz olsun ki) oġlı ve ḳızı olmaz ʿavretlere ve oġlan (23) getürmeyene ṭaraḳlıḳ içinde bir ḳurdcaġız olur. Yaz ḳış anıñ içinde (24) diri ṭurur. Anıñ birini bulup ḥayż kesildigi ḥālde mezbūr (25) ḳurdı bir incīr ve (yāḫūd) ḳızıl üzüm içine ḳoyup dirice yudalar. (26) Fī'l-ḥāl cimāʿ eyleye. Bi-fażlı'llāh-i Teʿālā ol sāʿat ḥāmile ḳala.

[570]

(1) (Diger ʿilāc) oġlı uşaġı olmaz ḫātūnlara be-ġāyet nāfiʿdir. (2) Ṭoġurmaz ḫātūnlara ve ḥayżdan ḳalana ve ḳaşıġında yeller ve yüreginde yelleri (3) olana vesā'ir emrāżlara ġāyet nāfiʿdir. Evvelā bu şāfi idüp kendüde (4) olan emrāżlar defʿ olup ṭuz gibi eriye. Ḥayż ve ḥayż (5) yellerin aça.

(6) (Ṣıfatı budur) (buġday ḳaramuġı) 3, (uşaḳ) 3, (ḳaṣnī), (dāne (7) çadır) 3 (ve çāvşīr) 3, (ṭopalaḳ) 3, (egir) 2, (çörek otı) 3, (8) (zift) 3 üçer dirhem alup ve bunlarıñ cümlesini berāber dögeler. Çekirdegi (9) çıḳmış ḳara üzüm ile ḥall idüp eyüce yine dögüp ḥabblar yapup (10) her gice birin yiyeler. Tā kim ḳarnında olan zevā'id etleri eridir giderir. (11) (Baʿde) (ayu ödin) bir baḳla miḳdārı ezüp içireler. Fī'l-ḥāl cimāʿ (12) ideler. Ol sāʿat ḥāmile ḳala ve hem erkek ṭoġura. Tekrār tekrār (13) tecrübe olunmuşdur.

(14) (Nevʿ diger) oġlu ḳızı olmayan ḳadına ṣıġır ödini alup igde (15) çiçegini alup yumşaḳ dögüp birbirine ḳatup şāflar idüp (16) ʿavret fercinde getürüp ve bir miḳdārın kendüde getürse ḥāmile ḳala. (17) (Diger ḥayż) görmeyene (mürr-i uşāḳ), (çāvşīr), (ḳanṭarīyūn). Bunları (18) ayrı ayrı muḥkem dögüp ṣıġır ödüyle ḳarışdurup ḫurma çekirdegi (19) miḳdārı ḥabblar yapup ḥayż getürmeyen ʿavretlere yedüreler. Be-ġāyet nāfiʿdir. (20) (Diger ḳadınlarıñ ḥayżı baġlı olsa) oġlı ve ḳızı olmasa veyā çoḳ (21) düşürse ve (yāḫūd) yaşamaz olsa ve yürekde, ḳaṣıḳda yelleri (22) olsa ve balġam ziyāde olsa ve (fercinde) ve medresinde zevā'id etleri (23) olsa cemīʿsine be-ġāyet mücerrebdir ve nāfiʿdir (ve ṣıfat-ı tertībi budur) (24) (mürr-i uşāḳ) ve (çāvşīr) 7 dirhem, (ḳanṭarīyūn) 7. Bunları eyüce (25) muḥkem dögüp berāber bal ile maʿcūn idüp aḫşam ve ṣabāḥ cevz (26) ḳadar istiʿmāl ideler. Ġāyet mücerrebdir.

(27) (Diger ʿilāc) baġlı yellerini açar. (Ḳızıl boya toḫumı), (būzine

[571]

(1) ve ḫasek) ve ṭopalaḳ ve küyki otı, (tīz-āb yapraġı) her birinden birer buçuḳ (2) dirhem alup (baʿde) (kerefs toḫumı) ve (muḳl) bir dirhem. Bunları (3) güzelce dögüp eleyüp şāflar idüp fercde ve kendüde getüre, (4) mücerrebdir.

(5) (Maʿlūm ola ki) eger ḫātūnlarıñ ḥayż ḳanı ṭurmasa (naẓar ideler.) (6) (Eger ḳuvvet) ġālib ise ve hem imtilā olsa kesmek gerek. (Eger (7) żaʿīf ise) baġlayalar. Bu otlar birle (aḳ ʿanzerūt), (demü'l-aḫaveyn), (8) (māzu), (kehribār), (ṣandalüsi) ve (gülnār güli), (ṭīn-i maḫtūm) (9) cümlesinden ikişer dirhem eyü dögeler. (Rafadan pişmiş yumurṭa ile (10) içireler. Günde iki defʿa ve pāzūlarını dülbentde ile (baġlayalar) (11) ġıdāsı ḳuruca yunmadıḳ pirinc aşın sumāḳıyla yiyeler. ʿAle'ṣ-ṣabāḥ (encebār) (12) yā (şarābü'l-es) içe mücerrebdir, ġaflet olunmaya.

(13) (Diger ʿilāc) oġlı ve ḳızı olmayan ādeme (ḳırḳ bir ʿaded yumurṭa aġın (14) cemʿ idüp ve bir miḳdārca ısıdup cümlesin birden içeler. Bir sāʿat (15) ṣabr idüp (baʿde) helāliyle cemʿ ola. Hemān ol ḥāmile ola.

(16) Maʿlūmuñuz Olsun Ki Raḥm Aġrısına Baldırıḳara Eyüdür

(17) Ḳaynadup ṣuyuna otursalar raḥm aġrısını giderir. (Dārçīn (18) yemek raḥm aġrısın giderir. (Aḳ süsen bunuñ naẓīri yoḳdur. Ne ḳadar (19) raḥmde zaḥmet olursa fāʾide ider. (Diger) gül yaġı ile ḥuḳne itseler (20) raḥm aġrısını giderir. (Acıbādem yaġı) raḥm aġrısına fāʾide ider (21) ve cemīʿ aʿżālara ḳuvvet virir. (Diger ṭuraḳ otını) bişürüp (22) raḥmi aġrıyan ḫātūn ṣuyuna girüp otursa aġrısın defʿ ider.

(23) (Diger ʿilāc) egir otını ḳaynadup ṣuyuna girseler raḥm aġrısın (24) giderir.

(25) (Diger ʿilāc) (üzerlik toḫumı) ḥayżı giderir yaʿnī yüridir. (26) (Diger) (egir otı) ḥayż yolun açar.

[572]

(1) (Diger) (Ḳırlanḳıç gözin) zanbaḳ yaġıyla saḥḳ idüp ḫātūn (2) kişi göbegine dürtse nifāsdan ḫalāṣ ola. (Dārçīn yese) ḥayżı (3) ṭuran ʿavretiñ ḥayżı yürüye. (Diger) (kirāmīt yaġı) raḥmde (4) olan ḥayżı yüridir. (Ṭopalaḳ) içse ḥayżı yüridir. (Çörek (5) otını) ḳarnına yaḳı itseler ḥayż ḳanın yüridir. (Yarpuzı içseler) (6) ḫayż ḳanın yüridir. (Ḥekīm Eflāṭun aydır her kim

(7) Nuḥ Sūresin Yazup

(8) nifās gören ʿavretiñ ṭaʿāmına ḳatsalar pāk ola ve (daḫı südden) (9) kesilmiş oġlancıḳlar boynuna aṣalar fāʾide ider. (Diger ʿilāc) (10) sisalyus adlu bir ot vardır. Yalıñız biter, ṭuraḳ otuna beñzer. (11) Bundan alup ḳurıdup dögüp ḥıfẓ ideler. İḳtiżā itdigi vaḳt bir buçuḳ (12) dirhemine iki dirhem şeker ḳatup ḫātūn kişiye içirseler oġlı (13) ve ḳızı ola.

(14) (Bālāda ẕikr olunmuşdur. Faḳaṭ diger ṣūretle istiʿmāli beyān ve mücerrebdir.) (Mürr-i (15) uşāḳ) ve (çāvşīr) ve ḳanṭarīyūn) her birinden berāberce alup cümlesini (16) dögüp eleyüp öd ile yoġurup ḥurma çekirdegi ḳadar şāflar idüp (17) ʿādet günlerinde getürene (lākin ḥāmile olan ḫātūn) getürmeye. Zīrā (18) oğlanın düşürür. (Ammā ḫātūnuñ) ḳarnında oğlan olan düşmeyüp (19) ölmüş olsa getürene fi'l-ḥāl düşüre. Zinhār düşüreyim (20) diyen ʿavretlere virmeyeler.

(21) (Diger ʿilāc mücerrebdir) ḥayż görmeyen ʿavretler (cebelheng) ve (ḳara (22) üzüm) ve (arpa unı) berāber şāflar idüp ḫurma çekirdegi gibi (23) ve orṭasına eylicek ḳoyasın vaḳtinde getürene ve noḫūd miḳdārı ḥabblar (24) idüp günde birer dāne ikide, üçde çeküp ḥayż ḳanını indüre. (25) (Diger) yedi bağlu olsa ḥayż yüridir. Tedbīr (ve ṣanʿatı budur.)

[573]

(1) (Murṣāfī) ve buzīne-i kūhi kim (aña nāne) dirler yaʿnī ṭaġ nānesi (2) her birinden dörder dirhem, (ebhel) sekiz dirhem, (zūfā şerbeti) on (3) dirhem, (çekirdegi çıḳmış ḳurı üzüm) yigirmi dirhem. Cümlesini dögüp (4) eleyüp ṣığır ödüyle yoġurup şāflar idüp evvelki ʿādeti (5) zamānında getüre. (Diger ʿilāc) āmrud aġacından olan (ḳarıncadan) ṭoḳuz (6) dānesin şarābla ezüp (ac ḳarnına içirseler ḥayż aḳıdır. (Diger) (7) ʿavretiñ oğlanı eşi düşmese kükürdi buḫūr ideler düşürür, mücerrebdir. (8) (Dāʾimā çocuḳ düşüren ḫātūn degirmeniñ altındaġı ṭaşdan bir pāre (9) başında getürse oğlanı düşmez ola.

(10) (Diger) bir ḫātūn ṣarplanup ṭoġuramasa bir dirhem (deñiz (11) köpügini) ezüp ṣu ile içirseler āsān ṭoġura.

(12) (Diger) ṭoġurmayan ḫātūn ṣol ayaġınıñ baş parmaġına bir miḳdār (13) mıḳnaṭış bağlayalar. Āsān ṭoġura.

(14) (Diger) ʿilāc bir ʿavretiñ ḳanı ṭurmasa teke ḳanından bir miḳdārca getürene (15) ḫoş ola. (Diger) ḥayż ḳanı ve nifāsı veyā ġayrı ḳanı öñünden ifrāṭla (16) getürse hic dermān bulunmasa bu ʿilācı ideler, mücerrebdir. (17) Tecrübe itmişüz. (Ḥattā bir ḫātūn) yedi yelden ziyāde olmuş ki muttaṣıl (18) içinde ḳan gidermiş. (Bu ʿilācı) etdim. Ol ʿilletden ḫalāṣ oldı. (19) Bi-iẕni'llāhi Teʿālā.

(20) Ṣanʿatı Budur

(21) Bir ṭutam (yaş kerefs) ve bir ol ḳadar (maʿdenevis). Bunları ṣu ile (22) bir çölmege ḳoyalar, ḳaynadalar. Daḫı süzüp ṣuyunı ayaza ḳoyup ve yıldıza (23) göstereler. (Baʿde) üç ṣabāḥ ac ḳarnına birer fincān içireler, mücerrebdir. (24) (Diger bir ḫātūnuñ) istibrā ḳanı ṭurmasa ḥammāma girüp ḥalvetde ucı içine

[574]

(1) içine ve ṭabanı altına bal sürüp daḫı üzerine söyünmedik kirāc (2) ekeler. Bir sāʿat ṭura. Andan yıḳanup çıḳa mücerrebdir.

(3) (Diger) ḳanı ifrāṭla gören ḫātūn beline bal sürüp üzerine çiriş (4) ekeler baġlayalar. Tā ki ḥaddini tecāvüz itmeye.

(5) Diger bu daḫı ġāyet mücerrebdir. İçinden ḳan çoḳ giden ḫātūn maṣṭakī (6) dögüp ṣu ile içeler defʿ ola, mücerrebdir.

(7) (Diger) bir ḫātūn ḥāmile olmaḳ dilese (ʿūd-ı hindī) (ve lük) ve (8) (ḫarb yapraġı) ve (ḫām ḫurma) bunlardan yarımşar dirhem ve (misk) (9) bir danek bunları havanda dögüp ince beze baġlayalar, bir çölmege bir miḳdār (10) şarāb ḳoyalar, ḳaynadalar. Bu otları üstüne döke. Tā ki ḳuvveti (11) çıḳıncaya degin ḳaynadalar. Andan süzüp bir şişeye ḳoyup ḥıfẓ ide. (12) Deminde yük ile getürüne.

(13) (Diger gibi ola.) ʿİlāc ḳuvvetinden raḥme ḳuvvet-i cāzibe ḥāṣıl olur. (14) Seddesi açıla. Menī ṭoġrı raḥme vara. Derḥāl ḥāmile ola.

(15) (Diger māzı) ve (azḫīr) ikişer dirhem, (ḫām ḫurma) bir dirhem. (16) Bunları şarābla ḳaynada tā ki ḳuvveti şarāba çıḳa. Evvelki gibi ola. (Bikrden) (17) farḳ olmaya ve ḥāmile ola.

(18) (Diger ʿilāc) (fülfül) ve (ʿanżerūt) (ve ʿūd-ı hindī) birer buçuḳ (19) dirhem (ve ʿanber) iki danek (ve ṭopalaḳ) (ve ḥām ḫurma) (ve ḳāḳule) birer (20) buçuḳ danek hab saḥḳ idüp eski şarābla ḳaynadalar ve süzeler. (21) Evvelki gibi eyleyeler. Hergiz bikrden farḳ olmaya, ḥāmile ola. ʿÖmründe (22) ṭoġurmamış olursa daḫı bi-iẕni'llāhi Teʿālā.

(23) (Diger ʿilāc) ḳāḳule ve (kehl-i ışfahānı) yarımşar dirhem (ve żamġ-ı ʿarabi) (24) ve çörek otı birer danek (ve turunc ḳabuġı) bir dirhem. Cümlesi saḥḳ

[575]

(1) olunup ḳuvveti çıḳıncaya ḳadar şarābla ḳaynadup getürene yanına (2) ḳoca girmemiş gibi ola.

(3) (Diger ʿilāc) ḳız gibi olmaḳ isteyen ḫātūn içün (fülfül), (ʿanber) (4) ve (ʿūd-ı hindī) ikişer danek habb muḥkem saḥḳ ide. Daḫı ṣırf (5) şarābla ḳaynadup ṭuruldup (ṣoñra bir pāre yük ile getürene) iki (6) sāʿatden ṣoñra bekr ola, issi ola, evlāda ḳala.

(7) (Diger ḫātūnlarıñ) ḥayż ḳanı ṭurmasa ʿilāc) yā bākire ḳızlarıñ bekā- (8) retleri ḳanı aḳup diñmese aña ʿilāc budur ki (keçi ṭırnaġını) (9) küyündürüp külün alup daḫı eşek necisin alup dögüp eleyüp (10) bir yerine ḳarışdup ḳanı diñmeyen ʿavretiñ ve ḳızıñ fercine buḫūr ideler. (11) Eger merkeb boḳu bulunmaz ise at boḳı daḫı münāsibdir.

(12) (Eger buḫūr itmeyüp bir bez pāresiyle yaḳı idüp ferclerine ursalar (13) ol daḫı nāfiʿdir. Fī'l-ḥāl ḳanı diñe. Be-ġāyet mücerrebdir.

(14) (Eger) bir kimseniñ içinden ḳan gelse bir miḳdār żamġ-ı ʿarabi ve berāberi şeker (15) dögüp ḳatalar, ekl ideler şifā bula. Bi-iẕni'llāh.

(16) (Eger ḫātūn) kişiniñ içinden ḳan gelse diñmese (tekeniñ) ḳılından (17) bir miḳdār ḳıl alup kendü de getüre ve bir miḳdārın tütüne. Ḳanı (18) diñüp ḫoş ola. (Eger bir kimse) ġammāz ḳarġanıñ necisini sirke ile (19) ḳarışdup muḥkem dögüp ṭalaḳ üzerine yaḳu idüp baġlayalar. Ġāyetle (20) mücerrebdir ve tecrübe olmuşdur.

(21) Ey ʿAzīz Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Ola Ki Eger İsterseñ ʿAvret

(22) Senden Ḳacmaya Ve Senden Ġayrı İle Cimāʿ İtmeye

(23) (Ḳara ṭavuḳ) ödini ve (ġarāb ödüni) ikisini birbirine ḳatup ezeler. (24) Ẕekerine süreler. (Baʿde) cimāʿ ideler. Andan ġayrıya aṣlā meyl ve muḥabbet (25) itmeye. (Diger) ferc ṭar olup ḳız gibi olmaḳ dilersen serçe boḳun (26) yumşaḳ dögüp ṣoñra bir dülbend arasına ḳoyup bir sāʿat miḳdārı

[576]

(1) ʿavret fercinde getüre. Şöyle ṭar ola ki hemān sidügi yolı ṭutulmaya (2) be-ġāyet mücerrebdir. (Diger) ṭavuḳ ödüni ẕekere sürseler ʿavrete cimāʿ (3) eyleseler erini şöyle süre ki hicbir āḫire meyl itmeye.

(4) (Diger ʿilāc) yüz ʿaded incīri ṣığır südü ile ışlada. Her gün yatacaḳ (5) vaḳt beş ʿaded ve ʿale'ṣ-ṣabāḥ keẕālik beş ʿaded ekl idüp üzerine (6) südünden bir miḳdār içeler. Şol mertebe ḳuvvet virir ki şehvetin ziyāde ider. (7) Ġāyetle büyük ider ammā ekşi yemeyeler. (Diger) bir kişi iki dirhem (8) dögülmüş ṭurb toḫumunı bal ile ac ḳarnına yeseler ẕekeriniñ süst-i endāmlıġını (9) giderüp ḳā'im ider.

(10) (Diger) oġlu ve ḳızı olmaz ḫātūnlara nergisi dögeler, fitil idüp (11) cimāʿ vaḳtinden evvel fercinde birḳac sāʿat getüre. Baʿde cimāʿ ide, ḥāmile (12) ḳala. Oġlı ḳızı ola. (Diger) bir ḫātūnuñ ḳarnında uşaġı ölmüş ise (13) düşmese (kişür toḫumun) tütsi ide. Alnı ṭarafından fī'l-ḥāl ẓuhūr ide. (14) (Diger) bir ḫātūnuñ ḳarnındaki çocuḳ erkek midir, dişi midir bilmek (15) dilerseñ evvel o yüklü ḫātūnuñ südüni bir çanaġa alalar ve içine (16) ṣu ḳoyalar. Eger ṣu dibine giderse erkekdir, eger dibine gitmeyüp üstüne (17) gelürse dişidir.

(18) (Diger) eger bir ḫātūn gebe olsa üzerlik toḫumun yese ḳarnında (19) olan çocuḳ saḳaṭ olur.

(20) (Her kime ki) ṭavuḳ ödin ẕekerin başına sürse ve cimāʿ etse ol ʿavret (21) anı şöyle süre ki bir daḫı andan ayrılmaya ve ẕekere ġāyet ḳuvvet virir ve mücerrebdir. (22) (Diger) ʿavreti ḳız gibi eylemek ve ḳızıñ ḳızlıġını örtmek sulṭānı sükūt (23) yapraġın aḳ ṭurb yapraġın ve ufacıḳ yeşil cevz ve yarım dirhem (24) (şab) ve ceviziñ içinde olan ufacıḳ perdeleri ve māżı daḫı ẕikr (25) olunan eczālar ile berāber idüp dögeler. İnce elekden geçüreler. Andan (26) ḥammāma varup her yıḳandıḳca yapılan ʿilācdan fercine ḳoyalar. Bitürüp ḳız gibi (27) ola (ve eger) ḳızlıġı alınmış ḳız ise bir günde üc kez ḳoya. Yine ḳızıl ola.

[577]

(1) mücerrebdir ve eger ʿavretler yedi kerre ḳorsa ḳız gibi ola, bitişe ġāyet mücerrebdir. (2) (Diger) ḫorūsuñ ṭaşaġın ḳurutsalar, dögseler, zeyt yaġıyla ḳarışdırsalar (3) cimāʿ vaḳtinde ẕekere sürseler ʿavretine bir mertebe leẕẕet ḥāṣıl ola ki (4) kendi erinden ġayrıyı ḫarīṣ olmaya.

(5) (Diger) eger dilerseñ ʿavretiñ fercin küçük olmaḳlıġını bir miḳdār (6) zācı ḳabarısı ola ḥall idüp birbirine ḳatup (baʿde) ʿavret tamām mertebe (7) kendüyi pāk idüp yuya. Ṣoñra ferciniñ içine ḳoya. Be-ġāyet küçük (8) ola. (Diger) bir kimesne aḳ keçiniñ boynuzın yaḳup uyur kişiniñ başı (9) altında ḳosalar hergiz uyanmaya. Ḥattā başı altından almayınca.

(10) (Diger) ḳoyun sidigün ṣıġır sidigü ile ḳaruşdurup ʿavret ḥāmile ḳala. (11) (Diger) ḳara ḳarġanıñ ödini sürme gibi göze çekseler baş gelmesini (12) defʿ ider. Bi-iẕn-i Ḫüdā.

(13) (Diger) bağlu ẕekere ḳara ḳuzḳunuñ ödüni yasemin yağıyla ẕekere dürtseler (14) bağlu ise açıla (ve cigerini) ḳurutsalar kendüler getürseler sefere (15) gitseler hergiz seferde ṣuṣamaya. Ṣıcaḳ aña kār itmeye. (Yağını) bir kimesne (16) yüzine sürse ḫalḳ arasında heybetlü ola. (Eger) üç ṭamla ḳanını (17) ağrıyan ḳulaġa ṭamzırsalar ağrısın ve ṣağırlığın giderir.

(18) (Diger ʿilāc ʿavret fercin ṭar ider. (Gülnār) ve (nār ḳabuġı), (şab), (19) (ḳaranfil), (māzu), (ṭopalaḳ), (sumāḳ), (żamġ-ı ʿarabī) ikişer dirhem, (20) (mersīn yapraġı) bunları güzelce dögüp çiynenmiş buġday ile yoġuralar. (21) Baʿde şāflar ideler. Fercinde getürene hemān ḳız gibi ola. (22) (Diger ḫātunlarıñ fercin issi ider.) (Zencebīl), (ʿūdü'l-ḳahr), (ḫavlicān), (23) (kebābe), (fülfül) berāber dögeler ve siyāh üzüm ile ḳarışdurup dülbed beze (24) ḳoyup fercine ṣoḳa ve hem ekl ide. Ġāyet mücerrebdir. Ġaflet (25) olunmaya. Bi-iẕn-i Ḫüdā.

[578]

(1) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Ola Ki Baʿż Faḳīrler Olur Ki

(2) Ḳızı Oġlı Çoḳ Oldığından Ve Beslemesine ʿĀciz Getürir

(3) (Anıñçün) bu muʿālecelerden birini tertīb ider ki evlādım olmasun deyü (4) ṣıfat ve tertībi budur) ayu ödini rızḳı üzüm ṣuyı ile bir danek (misk) (5) ḳarışdıra ve bir pāre yükle evvelki gibi aşağıdan ḳoya. Bekr gibi ola (6) ve ḥāmile olmaya.

(7) Ḥükemā-ı Müteḳaddimīnden Menḳūldür Ki Cimāʿdan Evvel

(8) Fercine Veyā Ẕekerine Şırlaġan Sürüp

(9) cimāʿ ide ḥāmile olmaya meger kim eẕeri ve rāyiḥası ḳalmamış ola. Mücerrebdir. (10) Diger bir ay bikriyyet içün pişmiş (şab) ve (māzı) ve (nār ḳabuġı) (11) (ve zāc) yaʿnī ḳara boya. Cümlesini berāber saḥḳ idüp cemʿ ide. Daḫı (12) ḥelāli ile cemʿ olmadan bir sāʿat evvel orta parmağını ışladup eczāya (13) bulayup ferci içine ṭılā ide. Bir laḥẓadan ṣoñra fercini ṣu ile yıḳaya. (14) Ṣoñra yaḳın ola, ʿacāyib göre.

(15) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm Ola Ki Diger Raḥm Ḫastalığına ʿİlāc

(16) (Eger ḥayż ḳanı çoḳ gelürse bedende ḳan çoḳ olmaḳdan neşʿet ider.) (17) Ol vaḳt bāseliḳ ṭamarından ḳan aldıralar ve ġıdāları da (sumāḳ) ve (ḳızılcıḳ) (18) issi yiyeler. Pür-necl ve (mercimek aşın (ʿunnābla) ve (siñirli yapraġıyla (19) pişüreler ve

murṣamayāşla dögeler. Dögülmüşle ʿavret fercinden getürene (20) derḥāl sākin ola. Eger ṣuyun ṣıḳup ṭamzırsalar ḳanı ṭuta. Mücerrebdir, bi-iẕn-i Ḫüdā (21) (ve ḳurṣ-ı kehribā) vireler ve (māzuyı) dögüp ḳaynadalar. Ṣuyuna (22) bir pāre ebrişim ışladalar ve dögülmüş sermiye bulaşdıralar. Ḥamul ideler (23) yaʿnī getürenler (eger) sebeb ḳan tāzeliginden ve issilikden ola ve ten (24) daḫı żaʿīf ola (ve ḳan) daḫı raḳīḳ ola. Böyle olunca ol ḫātūnuñ (25) ġıdāsına (sumāḳ) vireler veyāḫūd (paça) yapup ziyādece sumāḳ

[579]

(1) üzerine eküp ekl ideler. Ġāyet nāfiʿdir daḫı (ʿunnāb şarābı) (2) (ṣandal) ve (mersīn) ve (encebār) şarābları münāsibdir ve (siñirli (3) yapraġını) ḳavurup yemek ve başını dögüp ṣuyunı ṣıḳup ʿavret fercine (4) dürtmek ḥayż ḳanın ḳaṭʿ ider ve (peyġamber çiçegi) dirler ṭopalaġa beñzer (5) bir otdur. Anı dögüp pirinc aşıyla ve bal ile ḳarışdurup yemek ḥayż ḳanını (6) ḳaṭʿ ider. (Eger) ḳan cigerden ve gerek bağırsaḳdan ve her ne yerden olursa (7) olsun ve ḳuşmaḳla daḫı olursa da üç defʿa yemekle keser. Bi-iẕn-i Ḫüdā. (8) (Eger) dögüp ṣuyun alup şeker ile şurūb bişüreler, içireler, ġāyet nāfiʿdir. (9) (Eger) kil-i ermenī gül ṣuyuyla içirseler ḥayż ḳanını ḳaṭʿ ider. (Eger) (10) çınṭayānı yumşaḳ dögeler, eleyeler, ḳına ile yoġuralar. Ḫātūn kişi iki ellerini (11) dürteler. Ḥayż ḳanı kesile, mücerrebdir. (Eger) hic ḫilāf itmez. Eger sebeb (12) raḥmde yara ve cerāḥat olsa gelen ḳan ḳoḳar olsa yaramaz rāyiḥası ola. (13) Bāseliḳden ve nabż ṭamarından ḳan alalar (ve buy toḫumunı) ḳaynadup ṣuyuyla (14) yıḳanalar. (Eger) żaʿīf ise semizlik tedbīrini düşünmekdir. (Meşelā) et (15) ṣuyı içmekdir. Daḫı rafadan yumurṭa ekl itmek münāsibdir. Daḫı bir miḳdār (16) selīḫa dögüp balıyla ḳarışdıralar. Bir nice gün yedireler. Ḥayż ḳanını açar. (17) Diger ʿilāc) kāfūrī ve (ṣandal) ve (nīlüfer) ḳoḳudalar, fāʾide ider.

(18) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Ola Ki Tekrār-be-Tekrār Nisvāna Maḫṣūṣ

(19) Maraż̇lar Beyān Olunmaḳdadır

(20) Çünki bā-emr-i Ḫüdā ḥākim-i ṭabīʿat-ı nisvānī ḥāmile olup cenīni raḥmde (21) ṭaşımaġa beslemege ve nihāyet ekşeriyā ṭoḳuzuncı ayıñ āḫirine ṭoġrı vaż̇ʿ-ı (22) ḥaml itmege taʿyīn ve taḫṣīṣ eylemişdir. (İmdi) mezbūreleriñ bu efʿāli (23) ṭabīʿīlerinden ve emr-i tenāsüle muḳteżā ve elzem bir ḫilḳat-i maḫṣūṣlarından nāşi anlar da daḫı

(24) baʿż emrāż-ı maḫṣūṣe müşāhede olunur ki emrāż-ı mezbūreden ricāl (25) bi'l-külliye beri ve azādedirler.

(26) Ey ʿazīz (Ḳızcağızlar) ber-muʿtād on üçünci, on dördünci veyāḫūd on

[580]

(1) beşinci senesinde ḥad-i büluġa yaʿnī sinn-i maḫīża resīde olurlar. Zīrā sinn-i (2) merḳūmda aʿżā-ı tenāsül olmaġla anlar gebe ḳalmaġa müstaʿde olurlar (3) (ve bu ḫuṣūṣ-ı dem) ṭamsıñ ẓuhūrunda maʿlūm olur ki (dem-i mezbūr) hic (4) bir ḳuvvet-i ḫāriciyye yaʿnī bir cebr ẓāhirī olmayaraḳ anlarıñ aʿżā-ı tenāsüllerinden (5) her ayda teḳāṭur eylemege başlar (ve bu cereyān) ber-muʿṭād iki üç yāḫūd dört (6) yāḫūd beş yāḫūd baʿżılarda ṭoḳuz gün daḫı mümted olup bunlardan ṣoñra (7) gerçi münḳaṭıʿ olur. (Lākin yine) dört hafta mürūrunda tekrār ẓuhūr ider (8) ve bu ʿaded ḳırḳ yaşına ḳadar ve ṭabīʿat bu istifrāġı baʿżılarda bir müddet daḫı temdīd (9) ve icrāya meyl iderse elli yaşına ḳadar her māh vuḳūʿ bulur ki bu istifrāġ-ı (10) deme ʿale'l-ıṭlāḳ ḥayż ve baʿżılar istifrāġ şehri ve ʿādet-i şehriyye daḫı dirler. (11) (Baʿżılarda) keṣret ve süsʿatlu (ve baʿżılarda) az olur. (Lākin ṣıḥḥat-i kāmile (12) derkār oldığı ṣūretde bunlarıñ ikisine de (yaʿnī) keṣret ve ḳılletine daḫı (13) maraż dinilemez. (Bu istifrāġlar) her ne ḳadar aḳdem ẓuhūra başlarlarsa ol ḳadar (14) aḳdem münḳaṭıʿ daḫı olurlar. Şöyle ki baʿżı ḫātūnlarda (otuz sekizinci) (15) yā (ḳırḳıncı) senede tamām olup (baʿżılarda ise) niẓām üzre elli seneye (16) ve daḫı ziyādeye ḳadar mütemādi olurlar. Bu mücerreb ve muʿtāddır.

(17) (Ve bu istifrāġ) mütemādi olup bir mümānaʿat ẕātiyye olmaḳsızın ʿādet üzre (18) teḳāṭur ide. Geldikçe anlar daḫı vardır ki gebe ḳalmaġa müstaʿde dirler. Ol ʿādet münḳaṭıʿ (19) olursa anlar daḫı ʿāḳır yaʿnī ṭoġurmaz olup ḳısır ḳalurlar.

(20) (Lākin) biraz ḫātūnlar daḫı vardır ki anlar ḥayż görmege maẓhar degillerdir. (21) (Egerçe) ber-muʿtād ḳısır taṣavvur olana gelürler ammā bunlarıñ daḫı gebe ḳalup (22) ṣūret-i müstaḥsene ile ṭoġurmaları ḥaḳḳında bize ʿibret olur çoḳ numūne (23) ve emṯāl vardır. Binā'enʿaleyh böyle bu dā'imā şübhelü ve meşkūk bir mādde olmaġla (24) ḫuṣūṣ-ı meẕkūr-ı ʿaḳır ḥaḳḳında bir aṣıl muḥaḳḳaḳ degildir (ve keẕālik) nisvānıñ ʿādet-i (25) şehriyelerini görmezden muḳaddem daḫı gebe ḳalmaları mümkün oldığıçün ẓuhūr-ı (26) ḥayża muntaẓır olunup anlarıñ tezvīclerini ol vaḳte ḳadar te'ḫīr eylemek pek

[581]

(1) ʿāḳılāne bir tedbīr olur. Tā ki ṣaġīr ḳızlar ḥāmile ḳalmaġa ṣalābet kesb (2) eylemeden ḳaṭʿ-ı naẓar cenīni güzel besleyüp (baʿde) ṭoġurmaġa (kez̲ālik) (3) istiʿdād-ı tām taḥṣīl eyleyeler. (Zīrā) ifrāṭla tāze ve żaʿīfe ve nevcivān-ı (4) istiʿdād ḳavī olmaz yaʿnī veled-i ḳāmil getürmege henüz istiʿdād-ı tām bulmaz. (5) Bundan başḳa ibtidāki ṭoġuşlarında (baʿżā) anlara pek çoḳ żaʿf geldigi (6) ve baʿż kere anlarıñ vażʿ-ı ḥaml iderken ṣaḳatlandıḳları (yāḫūd) vażʿ (7) ḥamlden ṣoñra āfetzede ve ʿalīle ḳaldıḳları vardur.

(8) (Ṣaġ ve ten-dürüst) ceyyide'l-beniyye ḳızlarıñ ibtidāki ʿādet-i şehriyeleri ek̲seriyā (9) hicbir zaḥmet olmayaraḳ nāgāh ẓuhūr idüp andan taḳrīben bir ay ṣoñra yine (10) ke'l-evvel ḥüsn-i ḥāl ile tekrār ẓuhūr (baʿde) z̲alik ol ʿādetler ıṭṭırādlarına (11) riʿāyet ve niẓām-ı müstaḥsenlerini ḥıfẓ iderek böyle māh-be-māh vürūd iderler.

(12) (Ammā kesel ve reḫāvetle) imrār-ı vaḳt idenler ve ṣalābetlü ve ḥażmı ʿusretlü (13) ṭaʿāmlarla taġaddi eyleyenler (yāḫūd) çoḳ eşribe-ı ḥārre içmekden nāşi żaʿīfe (14) olanlar ve muḳaddemā ʿalīle olanlar ve siñirleriniñ ḫilḳat ve inşāsı ifrāṭla żaʿīf (15) ve müteʿes̲sir ve muḥtemel ki ispazmulara yaʿnī teşennüclerde mübtelā olanlar veyāḫūd ḳanları ifrāṭla (16) ġalīẓ ve evʿiyyesi pek ke̲sāfetlü ve gergin ve bunlara dāʾir ṣūretlerde olanlar (17) ber-muʿtād (şehriyeniñ) müddetinde ifrāṭla ḥüsn-i ḥāl üzre olamazlar. (18) (Bunuñ içün) müddet-i ḥayżında inḥirāf-ı mizācı görülmeyen ḫātūnlar (19) az dirler.

(20) (Baʿżıları daḫı) vardır ki hemān evāʿilde bir müddet ʿādetlerini çoḳ ilerice (21) güzel ve intisāḳ ve intiẓām üzerine görüp ammā ṣoñra çoḳ aylarca daḫı (22) ʿādetlerinden külliye münḳaṭıʿ ve maḥrūm olurlar.

(23) (Ve eger) bu ṣūretde kāmilen ṣaġ ve sālim ve güzel beñizlü ve sehlü'l-ḥareke (24) iseler ve hicbir güne inḥirāfdan müteşekkī daḫı degiller ise anlara ḳaṭʿā bir şey (25) iḳtiżā itmez (ve maṣlaḥat yalıñız ṭabīʿata tefvīż ve iḥāle olunur.

(26) (Ve ammā eger) ʿādet-i şehriyeleriñ ḳuṣūrlarıyla anlara bir mizācsızlıḳ gelürse

[582]

(1) anıñ sebebi dem-i ṭamsıñ iḥtibāsı mıdır yoḳsa bedeniñ bir başḳa marażı mıdır (2) deyü ʿalā ḳaderi'l-imkān vaḳt ve tecessüs itmek muḳteżā olur.

(3) (Zīrā) bütün tedābir ve müdāvemet bu ṭarza diḳḳat ve müşāhededen ve farḳ ve temizden (4) tevellüd ider. (Gerçi) pek çoḳ kere emrāż-ı keşīre ʿadet-i şehriyeniñ (5) ḳuṣūrına ḥaml ve isnād olunurlar. (Lākin) baʿżān daḫı emrāż andan (6) sudūr itmeyüp belki bedeniñ böyle nice iḫtilāllerine marażlar bāʿiş olurlar (7) (yāḫūd) emrāż bedeni ol ḳadar iżʿāf iderler ki ṭabīʿat icrā-ı (8) ʿamelinden memnūʿ ḳalur (yāḫūd) anıñ böylece dem-i ṭamṣı taḥrīk ve icrāya (9) kāfī ḳuvvāsı ḳalmaz. Bināberīn bu güne aḥvālde muḥtebes olmuş ḥayżı) (10) daʿvet ve isāle murād olunmaḳdan bir fāʾide ḥāṣıla olmadığı şöyle ṭursun (11) belki çoḳ żarar olur. İmdi bunda münāsib olan ibtidā iḳtiżā iden (12) devālar ile mezbūr marażları defʿ eylemekdir. (Zīrā) böyle oldığı (13) ṣūretde ekṣeriyā ʿadet-i şehriyeler kendülüklerinden ʿavdet ve tekrār ẓuhūra (14) mübāderet idebilürler. (Çoḳluḳda) müzmin ve aġır marażlara mübtelā olmuş (15) olan (yāḫūd ki) bünyeleri żaʿīfe ve mizācları inḥirāf üzre olan (16) ḳızcaġızlar ʿādetlerini ber muʿtād ve sāʾirlerden gic görmege başlarlar. (Lākin) (17) ekṣeriyā bundan anlara ziyāde ekmel ve ṣābit bir ṣıḥḥat gelür.

(18) Ḳızcaġızlar ḥad-i büluġa vāṣıl olup henüz ʿādetlerini görmek (19) üzre iken ber muʿtād bir ġayrı maʿhūd żaʿf (yāḫūd) bir ġaleyān-ı dem (20) ḥis idüp anlarıñ nāgehān gāh bedenleri ḳızar ve gāh çehreleriniñ (21) levni müteġayyir olur. Uyḳuları rāḥatsız olur ve baş dönmeleri (22) ve başları aġrır ve yürek oynamaları olur (ve baʿżılarına) (23) miʿde bulanması (yāḫūd) buṭlān-ı iştihā ʿārıż olur. (Baʿżılarınıñ) (24) daḫı baṭınlarında inḳıbāż (yāḫūd) bi'l-ʿakis bir ḫafīf ishāl ile (25) mülāyemet olur ve nihāyet bögreklerde ve ʿacezede yaʿnī ḳuyruḳ (26) ṣoḳumunda ve ḳarnıñ aşaġı ṭaraflarında zaḥmetlü ṣıḳılmalarla bile baʿż

[583]

(1) gerginlikler ḥis olurlar (ve ṣoñra) çoḳ geçmeyüp aʿżā-ı tenāsülden (2) birḳaç ḳaṭre ḳan teḳāṭur eylediklerinde (yāḫūd) bir kāmil ʿādet-i şehriye teʿāḳub (3) itdikde ẕikr olunan müzʿic aʿrāżıñ cümlesi fī'l-ḥāl münḳaṭıʿ olurlar. (4) (Lākin) baʿż kere ḳan fenā ola. Yine ifāḳat-ı mezbūreyi īrāṣ iderek beyāżrak (5) bir ḫılṭ-ı muḫāṭī teḳāṭur eyleme daḫı vāḳiʿ olur. (Ammā baʿżā daḫı) sālif (6) ü'ẕ-ẕikr ʿārıżalar. Gerçi çoḳ aylarca mütevāliye olup (lākin) ṣoñra (7) hicbir istifrāġ-ı muʿayyen teʿāḳub itmeksizin zāʾile ve münḳaṭıʿ olurlar (8) ve bu ḫuṣūṣā ṭabīʿatıñ kendü ḳuvvānīsi mūcibince derkār olmaġa gerçi (9) mübāşeret ve ibtidār itmiş olup (lākin) istifrāġāt-ı

şehriyesiniñ tamāmen (10) ḥükmüni icrāya kāfi ḳuvvāsı henüz maʿdūm idügüne ʿalāmetdir.

(11) (Ve baʿżılarda) bunuñ ḫilāfına ibtidāki ʿādet nāgāh şöyle bir suhūletle (12) ẓuhūr ider ki anda bir aḳall-ı ḳalīl zaḥmet bile ḥis ve idrāk olunmaz. (Meẕkūr (13) ʿārıżalar) ne pek şedīd ve ne mümted ve medīd olup cevdet-i ṣıḥḥate bir ḫalel (14) virmez. Ṣūretlerde (daḫı) olduḳlarında hicbir tedbīr iḳtiżā itmez. (Ammā eger) (15) nabż ifrāṭla ġaleyānlu eklenüp bunuñla bile ʿaẓīm ve mütemādi ḥarāret ve başda (16) aġırlıḳ ve çehrede ḳızıllıḳ var ise ve günde iki yā üç defʿa (şu (17) sefūf) virülüp üzerine aşaġıda tertīb olunan maṭbūḫdan bir yā iki (18) fincān içireler. Ziyāde fāʾide görür.

(19) Ey ʿazīz tertīb-i sefūf budur (ʿayn-ı seraṭān buġday) 20, (yıḳanmış (20) güherçile buġday 10. Bu ikisi eyüce birbirine ḳarışdurulup sefūf (21) oluna. Birden ekl ve istiʿmāl oluna. ʿAyn-ı seraṭān, dıbḳ toḫumı

(22) Sefūf Üzerine İçilecek Maṭbūḫ Budur

(23) (Ḫātem köki) 24 dirhem, (ḫātem yapraġı ḳabża) 2, (meyān köki) (24) dirhem 58. Bunları ṭoġrayup birbirine ḳarışdurup güzelce (25) ḳaynadup süzüp ṣoġudup üzerine birden içeler. ʿİnāyet-i Ḥaḳḳla (26) şifā bula

[584]

(1) (yāḫūd) şu ʿilāclar daḫı ẕikr olunan ʿilāca bedel ve (daḫı) enfaʿdır. (2) Ġaflet olunmaya. (Ḫātem köki) 8 dirhem ve (ḫātem yapraġı ḳabża) 2 (3) ṭoġrayup yarım sāʿat ḳaynadalar

(4) ve süzüp yüz ḳırḳ dört dirhemine yıḳanmış (güherçile) 1 dirhem, (5) (sirkencübīn sāde) 16 dirhem żamm idüp her iki sāʿatde bir andan (6) bir fincān ılıcaḳ ṣu ile içeler.

(7) (Diger ʿilāc) (yıḳanmış güherçile) 1 dirhem, (aġac mürveri çiçegi (8) murabbāsı) 16 dirhem, (emīrbāris şurubı) 8 dirhem, (aġac mürveri (9) çiçegi ṣuyı 64 dirhem. Bunlar güzelce birbirine ḳarışdırılup (10) her sāʿatde bir andan iki ḳaşıḳ istiʿmāl oluna.

(11) (Daḫı şu ʿilācı istiʿmāl ġāyet enfāʿdır. (Ḫātem köki) 1 dirhem, (12) ḫātem yapraġı) 1 ḳabża ṭoġrayup yetecek ḳadar ṣu ile çāryek sāʿat (13) ḳaynadıla ve ṣoñra (ḫātem çiçegi) 1 ḳabża, rendelenmiş meyān köki) (14) 8 dirhem ateşden indirir iken

içine naḳuʿ olunup çāryek sāʿat (15) daḫı terk olunur. Fī ve süzilüp yüz ṭoḳsan iki dirhemi aḫz ve her iki (16) sāʿatde bir fincān içeler ve ılıcaḳ istiʿmāl oluna.

(17) (Beher gün marīżiñ) ayaḳların ılıcaḳ ṣuya ṣoḳalar (ve baʿż) (18) ʿayn iḫtiḳān ile bāṭınını telyīn eyleyeler. (Ḳanda ʿaẓīm keṣret olmadıḳça aṣlā (19) ḳan almayalar. (Eger żaʿfa) ve teşennücāta mübtelā tāze ḳızlarda aʿrāż-ı (20) meẕkūre görilürlerse anlara der-ʿaḳab şu ʿilāclar istiʿmāl oluna.

(21) (Yıḳanmış güherçile) buġday 40, (ḫaşḫāş şurubı) 12 dirhem, (ıḫlamur (22) çiçegi ṣuyı) 56 dirhem ḳarışdırılup her sāʿatde bir andan iki ḳaşıḳ (23) içile, şifā bula. (Diger ʿilāc) (ḳınaḳına ḫulāṣası) 4 dirhem, (papadya çiçegi (24) ṣuyı 64 dirhem, (papadya şarābı) 16 dirhem. Bunlar birbirine ḳarışdırılup (25) sāʿatde bir fincān istiʿmāl oluna. (Diger ʿilāc) pulıḳırset ṭuzı yaʿnī ulāh ṭuzı)

[585]

(1) 3 dirhem, (perāv inçiyāle) kebābında taḥrīr olunmuş olan (āneti ḳibril-i nām (2) maʿcūndan 20 dirhem ḳarışdırılup her iki sāʿatde bir andan (3) bir ḳahve ḳaşıġı istiʿmāl oluna ve üzerine şu naḳuʿdan bir fincān nūş (4) ideler. (Ḳanṭarīyūn-ı ṣaġīr filizi) 1 ḳabża, (şevket yapraġı) 1 (5) ḳabża, (papadya çiçegi) 1 ḳabża, (meyān köki) 8 dirhem (6) ṭoġranup ḳarışdırılup naḳʿ olunup (yaʿnī) birḳaç sāʿat ṣulanup (7) ve bu ṣudan sāʿatde iki ve yarım fincān nūş oluna, şifā bula.

(8) Eger Dem-i Ḥayż ʿĀdet-i Şehriyelerinden Birḳac Gün

(9) Evvel Ẓuhūr İdüp Münḥarifü'l-Mizāc Ve Rāḥatsız Olurlarsa

(10) Şu melyen şerbetlerde istiʿmāl ideler. (Ḫām arpa) 24 dirhem, (bayaġı ṣu) (11) 384 dirhem yarım sāʿat ḳaynadup süzüldükden ṣoñra yıḳanmış (12) güherçile 1 dirhem, sirkencübīn sāde yāḫūd bal ṣāfī 16 dirhem (13) żamm olunup istiʿmāl olunur.

(14) Ve Mezbūre Marīżalara Günde İki Yā Üç Defʿa Şu Gibi

(15) Sefūflardan Virmek Yāḫūd Melyen Ḥuḳnelerle İʿānet

(16) itmek daḫı mümkündür. (Tertīb-i sefūf) (ʿayn-ı seraṭān) 20 buġday, (17) (yıḳanmış güherçile) 10 buġday ḳarışdırılup sefūf oluna (18) ve birden istiʿmāl oluna.

(19) Eger Ḳanda Ġāyetü'l-Ġāye Keşret Ve ʿUrūḳda İfrāṭ İmtilā Olursa

(20) Ḳolda Ḳan Almaḳ Lāzım Gelür Ḳanıñ Keşretini Taḳlīl İçün

(21) (baʿde) şu ʿilācları istiʿmāl eyleyeler (ḳurı erik) 16 dirhem, (22) ḫām arpa) 16 dirhem, (ḳırim ṭarṭir) 2 dirhem yetecek ḳadar şu ile (23) yarım sāʿat ḳaynadılup süzile ve yüz ḳırḳ dört dirhemine yıḳanmış güherçile (24) 1 dirhem ve ribās şurubı 22 dirhem żamm olunup her iki (25) sāʿatde bir andan bir fincān istiʿmāl oluna. Diger ʿilāc) timürhindī

[586]

(1) 16 dirhem (ve ḫātem köki) 8 dirhem ṭoġranup yetecek ḳadar şu ile (2) çāryek sāʿat ḳaynadıla ve süzilüp yüz ḳırḳ dört dirhemine (3) (güherçile 16 dirhem, (aʿlī ḳudret ḥelvāsı) 12 dirhem, (emīrbāris (4) şurubı) 8 dirhem żamm olunup her sāʿatde (yāḫūd) her iki (5) sāʿatde bir andan bir fincān istiʿmāl oluna (yāḫūd) birḳaç māh ʿādetlerden (6) birer ḥuḳne muḳaddim beher gün ṣabāḥ ve aḫşam şu sefūfdan istiʿmāl oluna (7) (ḳırim ṭarṭir) 30 buġday, sirmużāʿaf 30 buġday ḳarışdırılup (8) sefūf oluna, istiʿmāl idile ve üzerine şu maṭbūḫdan içeler. (9) (Ḫātem köki) 24 dirhem, (ḫātem yapraġı) 2 ḳabża, (meyān köki) (10) 8 dirhem ṭoġrayup ḳarışdırup her sāʿatde bir andan iki fincān istiʿmāl (11) ideler.

(12) Ey ʿAzīzler Maʿlūm Ola Ki Baʿżılara Daḫı ʿĀdetiñ Ẓuhūrunda

(13) Birḳaç Gün Evvel Şu Müshilleri İki Fincān

(14) içmekle mümkün olur ve çoḳ fāʾide ider. (Sināmekī) 4 dirhem, yapraḳ (15) 12 dirhem, (aʿlī ḳudret ḥelvāsı), (ḳırim ṭarṭir) 2 dirhem. Bir ḳalaylu (16) ḳabda ḳırḳ sekiz dirhem ḳaynar ṣu içinde yarım sāʿat naḳuʿ olundular (17) ve süzilüp birden içeler. (Baʿż kere) marīżiñ cümle bedenlerinde ṣulı (18) bir şiş ve bunuñla bile nefes almalarında ʿusret olur ve yürek oynamaları (19) olur ve her güne ednā bir ḥareketle bile anlara fī'l-ḥāl çoḳ żaʿf ve fütūr (20) gelür. Bu ṣūretde mādde-i meẕkūreyi müshil ʿilāclarla idrār ve isāle (21) ve bundan āheste āheste ṭard ve refʿ eylemek müfteṭīdir. (ʿİlāc-ı müshil (22) şu tertībdir) şāhtere şurubı 20 dirhem, ḳaşıḳ otı ṣuyı (23) 16 dirhem, (mürver çiçegi ṣuyı) 56 dirhem, (māiʿ terāb murḳ (24) ṭırṭır) 12 dirhem. Bunları ḳarışdurup her iki sāʿatde bir andan (25) ikişer ḳaşıḳı istiʿmāl oluna.

[587]

(1) (Diger ʿilāc) paslanmamış ve demür ṭalaşı 4 dirhem, dögülmüş ḳınaḳına (2) 4 dirhem, (diyātesrun tiryāḳı) 16 dirhem, yetecek ḳadar nāne şurubuyla yoġurup (3) maʿcūn ideler ve her üç sāʿatde bir andan bir ḳahve ḳaşıġı istiʿmāl oluna.

(4) Baʿż Kere Bāṭında Raḥm Ḥavālisinde Biraz Ṣalābetler Peydā

(5) Olup Zaḥmetlü Ve Vecaʿlü ʿādetlere Bāʿiṩe Olurlar

(6) Ve bu ṣūretde şu ʿilāclar ṭūl müddet devām üzre istiʿmāl olunduḳlarında (7) ve miʿā ṣalābetlü yerleriñ daḫı ṣabāḥ ve aḫşam 28 mervaḫa ile (8) oġuşdurulduḳlarında pek nāfiʿ bulunmuşlardır.

(9) Ḫātem köki 12 dirhem, (ḫātem yapraġı ḳabża 1 ṭoġrayup yetecek ḳadar (10) ṣu ile çāryek sāʿat ḳaynadıla ve ṣoñra (ḫātem çiçegi ḳabża 1, (11) rendelenmiş (meyān köki) 8 dirhem. Ateşden indirir iken içine naḳuʿ (12) olunup çāryek sāʿat terk oluna ve süzilüp (yüz ṭoḳsan (13) iki dirhemi) aḫz ve her iki sāʿatde bir fincān içilerek (14) ılıcaḳ istiʿmāl oluna. (Diger) baldıran ḫulāṣası 4 dirhem, üçer buġday (15) miḳdārı ḥabblar ideler ve günde üç kere anlarıñ ikişer dānelerini istiʿmāle (16) başlayup giderek miḳdār istiʿmāli artıralar.

(17) (Diger ʿilāc) venedik ṣābūnı 2 dirhem, (çadır uşaġı) 2 dirhem, (18) raʿūf ḥabbı 40 buġday, (murṣāfī) 30 buġday, yetecek ḳadar (kehribār) (19) tentüresi ile üçer buġday ḥabblar yapılup günde üç defʿa anlardan üçer (20) ḥabb istiʿmāl olunalar. (Baʿde) şiş olan maḥalleri şu yaġla tekrār tekrār (21) ovalar. Yaġ tertībi budur (kāfūrī) 1 dirhem, yetecek ḳadar (bezr-i bīḫ yaġında) (22) ḥall olunduḳdan ṣoñra (ḫātem yaġı) 8 dirhem ḳarışdırılup güzel bir merhem (23) olur. Hemān şiş olan maḥallere süreler.

(24) Ey ʿAzīz Maʿlūm Ola Ki Baʿż Kere Anlarıñ ʿādet-i Şehriyelerini

(25) Tenḳīṣ Yāḫūd Ḥabs İder Bir Muʿīn Sebeb-i Ẓāhiri

(26) Teferrüs Olunamaz Ve Bu Maḳule Aḫvālde Hicbir Müdāvemet-İ Maḫṣūṣa Daḫı

[588]

(1) taʿyīn olunamaz. Şu ḳadar ki bu ʿilāclara çoḳ haftalarca devām ideler, (2) şifā bula.

(3) Tertīb-i ʿİlāc Bunlardır

(4) (Çadır uşağı) 3 dirhem, (ḳaṣnī) 12, (kāfūrī) 15 buġday, (ḳunduz (5) ḥayāsı) 15 buġday, (raʿūf ḥabbı) terkībinden yarım dirhem yetecek ḳadar (6) (kehribā tentūresiyle) yoġurup üçer buġday miḳdārı ḥabblar ideler (7) ve günde üç kere anlardan üçer dāne istiʿmāl ve üzerlerine yigirmi birinci (8) maṭbūḫdan birer fincān nūş ideler. 21'rinci maṭbūḫuñ (ṣıfatı budur) (9) (sedef otı) 1 ḳabża, (oġul otı) 1 ḳabża, (ṣaʿter otı) (10) ḳabża 1. Bunları ṭoġrayup yarım sāʿat miḳdārı ḳaynadup süzüp sāʿatde (11) birer fincān nūş ideler.

(12) Diger Tertīb Budur

(13) (Venedik ṣābūnı) 4 dirhem, (baldıran ḫulāṣası) 4 dirhem. Bunlar birbiriyle (14) ḳarışdurup üçer buġday miḳdārı ḥabblar olunalar ve günde üç kere üçer (15) ḥabb istiʿmāl ideler (ve baʿż) şu ḫafīf müdrir aḫlāṭ şerbetler) daḫı (16) virilürse ziyāde enfaʿdır. (Ṣıfat-ı şerbet budur) (bārid ana köki) yaʿnī ṭul (17) ʿavret yapraġı köki) 16 dirhem ṭoġrayup yetecek ḳadar ṣu ile çāryek (18) sāʿat ḳaynadalar ve ateşden indirüp içine (rāziyāne köki) 8 dirhem (19) naḳuʿ idüp yaʿnī ıṣladup yine çāryek sāʿat bıraġalar ve süzüp iki yüz (20) ḳırḳ dirhemine şāhtere şurubı) 20 dirhem, (māʿi türāb), (umuraḳ (21) ṭırṭır) 3 dirhem żamm idüp her iki sāʿatde bir anda bir fincān istiʿmāl (22) ideler.

(23) Ṭāʾife-i Nisvān'ıñ Baʿż Kere ʿĀdet Şehriyelerinde Biraz

(24) Ṣadr Ṣıḳındısı Ve Yürek Oynaması Ve Başı Aġrısı

(25) ve cümle bedende ḳırıḳlıḳ ve dermānsızlıḳ ve nabżda iḫtilāf

[589]

(1) ve żaʿf ve çehrede renksizlik ve bedende mütemādi ṣoġluḳ gibi şeyler (2) ẓuhūr ider. Bu aḥvāle münāsib devālar (şu ṣıfatlardır) ġaflet olunmaya. (3) (Venedik būresi) 30 buġday, (ḫātem şurubı) 12 dirhem, (sedef (4) otı ṣuyı 64 dirhem. Bunlar ḳarışdırılup her iki sāʿatde bir andan iki ḳaşıḳ (5) istiʿmāl idüp ve üzerlerine şu naḳuʿdan bir fincān istiʿmāl nūş oluna. (6) (Ṣıfat-ı naḳuʿ budur) (ḫātem yapraġı) 3 ḳabża, (meyān köki) 8 (7) dirhem ṭoġrayup yetecek ḳadar ṣu ḳoyup yarım sāʿat ḳadar ḳaynadup süzüp (8) iki sāʿatde bir fincān üzerine nūş ideler.

(9) Ey ʿAzīz Maʿlūm-ı Şerīfiñiz Olsun Ki Dem-i Ḥayż Yerine Baʿżan

(10) Muḫāṭī Ve Ṣulı Ve Fenā Renkleri Bir Nevʿ Mādde Aḳar

(11) ve bu gerçi ḳalīlü'l-miḳdār olup (lākin) yine sālifü'z-zikr zaḥmetlerle böylece (12) olur ve bunda daḫı mārrü'l-beyān ḫaftla muḥarrik devāları istiʿmāl mümkün (13) olur. (Aġır ve müzmin) ḫastalıklardan ṣoñra ve ḥaddan, bīrūn-ı (14) istifrāġlardan, nazīf demlerden ṣoñra ve iḳtiżāsız mükerrer faṣdlardan ṣoñra baʿżan (15) çoḳ vaḳt ʿādet-i şehriyeler münḳaṭıʿ olur (ve bu aḫlāṭıñ) ḳılletinden yāḫūd (16) bedeniñ żaʿfından lāzım gelür. Bu ṣūretde aḫlāṭıñ żāyiʿātını leṭāfet ve ḥaḳḳla (17) besleyici ṭaʿāmlarla yerlerine getürmek ve laṭīf oġuşdurmalarla ve ṣaḥrā yerleriñ (18) pāk ve güzel ve havadār yerlere getürüp vücūd ḳuvvetlendürmek iḳtiżā ider ve bunlar (19) kifāyet itmezse şu muḳavvī beden ʿilācları istiʿmāl olunur. (Ṣıfatı budur) (20) (Paslanmamış demür ṭalaşı) 4 dirhem, (dögülmüş ḳınaḳına) 4 dirhem, (murṣāfī) (21) 1 dirhem, (nāne reçeli 16, yetecek ḳadar nāne şurubuyla yoġurup maʿcūn ideler (22) ve her üç sāʿatde bir andan, bir hindistāncevizi ḳadar istiʿmāl idüp üzerine (şu (23) naḳuʿdan) nūş ide (sedef otı) ḳabża 1, (oġul otı ḳabża 1, (24) ṣaʿter otı ḳabża 1. Bunlar ṭoġranup maṭbūḫ oluna, süzüp ṣuda (25) (baʿde) sāʿatde bir fincān nūş ideler. Şifā bula. Bi-iẕn-i Ḫüdā.

[590]

(1) Baʿż Kere Ṣaġ Ve Ṣıḥḥatü'l-Mizāc Ḫātūnlarda Bile Birḳaç Ay

(2) ʿĀdetler Münḳaṭıʿ Olup Lākin Ṣoñra Pek Keṣret Ve

(3) vüsʿatla ẓuhūr ider ve bu, taʿcib getürecek bir şey degildir ve der-ʿaḳab (4) ḥābis ʿilāclar istiʿmāline mübāşeret daḫı icāb eylemez ancaḳ şu ḳadar (5) lāzımdır ki mezbūreler cereyān eṣnāsında rāḥat ve ārām üzre ṭuralar (6) ve her dürlü ṣoġulmaḳdan ve ḥarekāt-ı nefsāniye ve enfaʿālātdan ifrāṭla (7) ṣaḳınalar) ve eger bu vüsʿatla her yan mümted olursa ve żaʿfa (8) ve dizlerde titremek ve telāş ve ıṣṭırāba ve ṣıḳındılara ve ḫafaḳāna (9) ve böyle şeylere bāʿiṣ olursa ol vaḳt (şu ʿilācları vireler) (10) senfiṭıs yaʿnī büyük (ḳara ḳāvaz köki) 32 dirhem, (ḫātem köki) 16 (11) dirhem, (meyān köki) 8 dirhem. Bunlar ṭoġranup ḳarışdurup yarım sāʿat (12) ḳaynadup süzüp sāʿatde bir fincān nūş ideler. Şifā bula. (13) Bi-iẕn-i Ḫüdā.

(14) (Eger bu ʿilāc kāfī olmazsa şu ḳuvvetlülerini istiʿmāl ideler. (Dögül- (15) müş ṣarı ṭopuzluḳ köki) 1 dirhem, (ḫaşḫāş şurubı) 12 dirhem, (16) gelincik çiçegi ṣuyı) 64 dirhem ḳarışdırulup bālāda yazılan (17) gibi istiʿmāl oluna. (Daḫı teʾṣīr itmezse) şu ḳuvvetlü ʿilācı vireler (18) (ḫaşḫāş şurubı) 8 dirhem, (nāne ṣuyı) 64 dirhem,

(terāḳatkü (19) ṭobrağı tenüresi) 12 dirhem. Bunları cemʿ idüp iki sāʿatde (20) bir fincān nūş ideler.

(21) Ey ʿAzīz Baʿżā ʿĀdetler Bir Ḳararda Mümted Ve Mütemādi

(22) Ḳan Cereyānıyla Geçer Ve Bu Ekşeriyā Demevī Ḫātūnlarda

(23) (ve baʿżā) evʿiyesi pek yumşaḳ ve żaʿīfe ve müsteriḥiyye olanlarda vuḳūʿ (24) bulur (ve demevī) olanlarıñ beñizleri güzel ve nabżları ṭolġın (25) ve gergin ve ḳuvvāları kāmil olur. (Bu miṣillü ḥāllerde olanlardan ḳan

[591]

(1) aldırmaḳ lāzım olur. (Aḫşam ve ṣabāḥ) şu ḫafīf müshili içirmek lāzım (2) olur. (Ṣıfat-ı müshil budur) (pulıḳırset ṭuzı) 3 dirhem, (Bec (3) şehriniñ) melyen içme ṣuyundan 27 dirhem ḳarışdırılup birden içile.

(4) Şu Sefūf Daḫı Aḫşam Ve Ṣabāḥ Ekl Oluna

(5) Bir dirhem (ḳırim ṭarṭır) ekl oluna ve ʿamel getürünceye ḳadar yemesine (6) devām oluna ve şu ḳaynalanmış ṣudan bu sefūf üzerine iki fincān (7) nūş ide. (Maṭbūḫ budur) (büyük ḳara ḳavaz köki) 32 dirhem, (ḫātem (8) köki) 16 dirhem, meyān köki 8 dirhem. Bunlar ḳaynayup süzilüp (9) iki sāʿatde iki fincān içireler.

(10) Ey ʿAzīz Evʿiyesi Pek Żaʿīfe Ve Reḫāvetlü Olanlar Beñizsiz

(11) ve żaʿīfe olup bürādını ḥareket-i cismāniye (yāḫūd) nefsāniye sebebiyle (12) daḫı yürek oynamasından ve bayġınlıḳ gelmeden veyā ʿusret-i teneffüs (13) ʿārıża olmadan şekvā ider. Bunlara şu ṣıfatla olan sefūf muvāfiḳdır. (14) (Dögülmüş aʿlā rāvend) 48 buġday, (ʿayn-ı seraṭān) 24 buġday. (15) Bunları ḳarışdırup dögülüp sefūf oluna ve birden istiʿmāl oluna. (16) (Baʿde) aʿżā-ı żaʿīfeyi ḳuvvetlendürmek ve marażıñ tekrār ʿavvetini menʿ eylemek (17) içün şu devāları ṭūl müddet istiʿmāl ideler.

(18) Ṣıfat-ı Devā Budur

(19) (Paslanmamış pek ince) demür ṭalaşı) 3 dirhem, (ḳınaḳına ḫulāṣası) (20) 2 dirhem, (çadır uşağı) 1 dirhem, (murṣafi) 1 dirhem, yetecek ḳadar (21) (terementi ile) üçer buġday ḥabblar yapalar ve her üç sāʿatde bir anlardan (22) üçer dāne istiʿmāl olunup üzerine oğul otunı ḳaynadup (23) ṣuyundan bir fincān ṭolusı içeler.

[592]

(1) Ey Aḫillāʾ Maʿlūm Ola Ki Bu Seyelān-ı Raḥm Baʿżı Ḫātūnlarıñ

(2) ʿUżv-ı Tenāsüllerini Ṣıḳ Ṣıḳ Yıḳamaḳda Tekāsül İdüp

(3) ṭahāretsiz ṭutduḳlarından neşʿet ider. (Zīrā) bulaşup ḳalan ḳan (yāḫūd) (4) muḫāṭī ḥarāfet kesb idüp ol maḥalleri lezʿ itmekle bir mütemādi seyelāna (5) bāʿiṣ olur. (Kezālik) seyelān-ı raḥme mübtelā olanlarıñ baʿżısı beñizsiz (6) olur. Anlarıñ ʿumūmā bedenleri şişkin ve ḥamur gibi olur (ve ekṣeri) (7) haẓm daḫı idemezler. Çoḳ ḳayʿ iderler ve idrārı renksiz olur (8) ve ḳolayca uyurlar. İbtidādan bu miṣillü ʿalāmetler olan nisāya şu ʿilācı (9) tedbīr ideler

(10) Ṣıfat-ı ʿİlāc Budur

(11) (Pulıḳırset ṭuzı) 3 dirhem, (şāhtere reçeli) 12 dirhem, (ṣu teresi (12) reçeli) 12 dirhem. Her birerlerin eyüce ḳarışdurup her iki sāʿatde (13) bir andan bir ḳahve ḳaşıġı istiʿmāl oluna.

(14) Eger Bunlarıñ Cümlesine Muḳābil Birle Seyelān-ı

(15) Raḥm Mütemādi Daḫı Olursa Ol Zamān

(16) Şu ʿilāc tertīb oluna (ʿayn-ı seraṭān) 4 dirhem, (şarāb sirkesi) (17) 4 dirhem, (ḫātem şurubı) 8 dirhem, (rāziyāne ṣuyı) 64 dirhem, (māiʿ-i (18) türāb murıḳ ṭırṭır) 2 dirhem, (güherçileniñ ṭatlu rūḥı ṭamla) 15. (19) Bu cümle ḳarışdurup her iki sāʿatde bir andan iki ḳaşıḳ içile (20) ve üzerine defʿa yigirmi dört dirhem rāziyāne köküyle on (21) iki dirhem (meyān köküni) ḳaynadup süzüp birer fincān bundan da içireler. (22) Şifā bulalar.

(23) Ey ʿazīz eger öksürük mütemādiyen ifrāṭla olursa ol vaḳt şu (24) ʿilāc tertīb oluna. Pek çoḳ fāʾide ider. (Aḳ günlük) 2 dirhem, (ṣaḳız)

[593]

(1) 2 dirhem, (murṣafi) 1 dirhem, yetecek ḳadar terementi ile üçer buġday (2) miḳdārı ḥabblar olunup üç kere anlardan dörder ḥabb istiʿmāl (3) ve üzerine diş otı naḳuʿndan birer fincān nūş oluna.

(4) Ey ʿAzīz Eger Seyelān İden Mādde Ḫarāfetlü

(5) Ve Lezaʿ Ve Bed Rāyiḥalı İse Veyā Esfel-i Bāṭında

(6) ṣalābetler (veyāḫūd) fenā çıbanlar var ise (şu ʿilāc) tertīb idüp taʿrif-i (7) vech üzerine istiʿmāl ideler. (ʿİlāc-ı evvel) baldıran ḫulāṣası 4 dirhem, (8) üçer buġday miḳdārı ḥabblar ideler ve günde üç kere anlarıñ ikişer dānelerini (9) istiʿmāle başlayup giderek miḳdār-ı istiʿmāli eritirler. (ʿİlāc-ı ṯāni) ḳalamur (10) yaʿnī yaban yasemini dirhem-i 8, (meyān köki dirhem-i 8. Bu ikilerin ṭoġrayup (11) yetecek ḳadar ṣu ḳoyup yarım sāʿatde ḳaynadup süzüp ṣoġudup sāʿatde (12) iki fincān miḳdārı nūş ideler.

(13) Ve her gün aʿżā-ı tenāsüli ılıcaḳ ṣu ile veyā süd ile (veyāḫūd) (14) şu ʿilāc ile ṣıḳ ṣıḳ yıḳamaḳ münāsibdir. (Lākin) seyelān-ı raḥmiñ her ḥālinde (15) ve ʿale'l-ḫuṣūṣ ṣalābetleri oldıġı ṣūretde ḳuvvetle ḥabs ve sedd iden (16) ʿilāclarıñ cümlesi mażardır. (Yapılacaḳ ʿilāc budur) bayaġı ṣu ile (17) mürdesenk sirkesini ḳarışdurup yıḳayalar.

(18) Ey ʿAzīzler Maʿlūm Ola Ki Baʿż Kere ʿĀdet-i Şehriyeler

(19) Böyle Suhūletle Ve Ḥüsn-i Ṣūretle Münḳaṭıʿ Olmayup

(20) Belki pek çoḳ kere fāʾide nāgehānı ġaleyānlara gelüp geçer. Ḥarāretlere ve ıṣṭırāba (21) ve ṣadrdan ṣıḳındılara ve ʿaczede ve ḳuyruḳ ṣoḳumunda ve bögreklerde (22) temeddüdler ve ḳarında ḳulunclara ve yürek oynamalarına ve ġaşy (23) ve ıṣṭırāblara, baş dönmelerine ve baş aġrılarına ve bunlara beñzer şeylere (24) sebeb olur. Bu ʿārıża baʿż kere pek şedīd olur ve baʿżı daḫı hemān (25) gelüp geçerler (yāḫūd) öyle pek ifrāṭla mümted olmazlar. Eger bu ḫātūnlarda

[594]

(1) keṣret-i dem var ise ol vaḳt ayaḳdan ḳan alamaġa münāsib olur ve iḳtiżā (2) iderse birḳac gün ṣoñra faṣd idüp baʿde ṣıḳ ṣıḳ şu müshili (3) vireler. Ayıtlanmış sināmekī yapraġı 4 dirhem, (aʿlā ḳudret ḥelvāsı 12 dirhem, (4) (ḳırım ṭarṭır) 2 dirhem bir ḳapalu ḳabda 48 dirhem ḳaynar ṣu içinde (5) yarım sāʿat ışlana ve baʿde süzilüp birden içile. Bi-iẕn-i Ḫüdā şifā (6) bula yāḫūd şu sefūf daḫı aʿlādır. ʿAyn-ı seraṭān 20 buġday, (7) yıḳanmış güherçile 10 buġday. Bu ikiler ḳarışdırup sefūf oluna (8) ve birden istiʿmāl oluna.

(9) Ey ʿAzīz Nāzik ü Naḥīfe Ve Ziyādece Müteʿeṣṣire Ve Teşennücāta

(10) Mübtelā Olan Ḥātunlara Şu Ṣıfatla Olan

(11) ʿilāclar ġāyet aʿlādır. (ʿİlāc budur) (venedik ṣābūnı) 2 dirhem, (çadır (12) uşaġı) 3 dirhem, (raʾūf ḥabbı) 40 buġday, (murṣafī) 30 buġday, (13) yetecek ḳadar (kehribār) tentūresiyle üçer buġday ḥabblar yapılup günde üc (14) defʿa anlardan üçer ḥabb istiʿmāl oluna. Bi-iẕn-i Ḫüdā defʿ olup çoḳ (15) fāʾide müşāhede olunur.

(16) (Ammā baʿż kere niẓām ve ıṭṭırād olmayaraḳ ʿavdet idüp biʾl-külliye ḳaṭʿ oluncaya (17) ḳadar beyinlerde gāh az vaḳt mürūr ve gāh çoḳ zamān güzerān iderek (18) devr iderler (ve eger) bu ṣūretlerde ṣıḥḥati ıżrār yāḫūd izʿāc ider bir ḥālet-i (19) maḫṣūṣa yoġise hicbir ʿilāc istiʿmāline mübāderet iḳtiżā itmeyüp belki (20) ṭabīʿatı kendü maṣlaḥatını itmāma terk münāsib olur.

(21) Cild-i s̱ānide aʿrāż-ı ḥāmileden ve ahkām-ı vażʿ-ı ḥamlden ibtidā bedʾ olunmuşdur, (22) aña mürācaʿat oluna. Cild-i s̱āniniñ daḫı ṭabʿına mübāşeret olunmuşdur.

(23) İşbu kitāb ḥikāyet-i ʿatīḳa-yı ṭıbbiyeye dāʾir olup müṭālaʿaya şāyan (24) olacaġı encümen-i teftīş-i maʿārifden 340 numaralı 12 ḥazīrān (25) sene 98 tārīḫlü ruḫṣatnāmede ṭabʿına müsāʿade buyuruldıġından birinci (26) defʿa olaraḳ Maṭbaʿa-ı ʿOs̱māniyede ṭabʿ olunmuşdur.

KENZÜ'S-SIHHATÜ'L-EBDÂNİYYE ESER-İ MÜRŞİD-İ OSMÂNİYYE İNCELEME-METİN-GRAMATİKAL DİZİN-TIPKIBASIM (CİLT 2)

Burak TELLİ

DOKTORA TEZİ

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Danışman: Prof. Dr. İbrahim Halil TUĞLUK

Adıyaman
Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Nisan, 2017

4. Gramatikal Dizin

A, Ā

āb Far. Su

ā. 174/10, 178/19a, 468/23

ā.+dır 174/15

ā.-ı bed Temiz olmayan kötü su

ā. 178/19b

āb u havā Su ve hava

ā. 18/10

abça yabça Yavaş yavaş

a. 232/14-15

ʿAbdurraḥman bin ʿavf ve zebīr ö.i. Peygamber Efendimiz zamanında yaşamış bir sahabe

ʿA. 55/5

ʿabdü's-selām Ar. Lüfah bezi denilen bitki kökünün adı

ʿa. 108/22

ʿabeş Ar. Gerekmez, saçma

ʿa. 173/2

ʿa.+dir 285/4

ʿabīrān Ar. Kabe'den getirilen ve ilaç terkibinde kullanılan bir madde

ʿa.+ı (Belirtme hal eki) 568/4

Abīdimyā ö.i. Calinus hekime ait bir eser adı

a. 559/18

ʿabīr Ar. Turunç, iğde, gül, amber, misk gibi çeşitli ot, kök ve maddelerin karıştırılması ile elde edilen güzel koku

ʿa. şarābları Bu terkipten yapılan içecek

ʿa. 36/6

ʿabīrā Ar. İğde bitkisi

ʿa. 52/4

ablaḳ Ar. Siyahlı beyazlı, alaca

a. 70/9

ābnūsī Fr. Sert ve siyah yapılı abanoz ağacı, abanozdan yapılmış, abanoza benzeyen

ā.+dir 62/25

āb-rīz Far. İbrik, lazımlık, su akıtan

ā.+iñ 387/26

āb-zen Far. İlaçlı banyo suyu, birtakım faydalı otlarla kaynatılan ve içine şifa amaçlı girilen su

ā. 380/15, 494/21

ā. itseler 101/12

ac bk. aç

a. 15/14, 27/14, 27/18, 80/18, 82/20, 136/8, 146/4, 147/13, 153/4, 165/10,

168/17, 214/19, 299/23, 346/5, 384/18, 390/6, 395/17, 396/15, 436/23, 447/16, 473/7, 474/20, 518/11, 519/9, 526/14, 527/21, 532/1, 558/20, 558/5, 573/23, 573/6, 576/8

a.+la 399/20

ʿ**acāyib** Ar. Garip, tuhaf, alışmışın dışında

ʿa. 73/20, 109/25, 140/16, 154/24, 155/25, 163/13, 165/5, 216/15, 22/20, 22/25, 227/21, 228/26, 255/23, 261/25, 280/2, 288/9, 292/12, 329/4, 349/1, 398/5, 399/9, 423/20, 466/16, 472/23, 474/2, 552/21, 578/14

ʿa.+dir 343/17, 440/6

ʿa.+ler 397/7

ʿa.+'l-teʿsirdir Fazlaca etkili

ʿa. 292/13

ʿ**aceb** Ar. Garip, tuhaf, acayip

ʿa. 196/3a

ʿ**acele** Ar. Çabuk, çabukluk

ʿa. itmeyüp 176/11-12

ʿ**Acem** ö.i. İranlılar

ʿa. 12/19, 59/17, 73/17, 78/1, 81/6, 104/19

ʿa.+iñ 178/2

ʿ**aceze** Ar. Vücudun kuyruk sokumu tarafı

ʿa.+de 582/25, 593/21

acı Ağrı, sızı

a.+sı 63/23

a.+sına 485/19

a.+sını 421/19

acı- Vücudun herhangi bir yerinde hissedilen ağrı, sızı

a.-ması 533/6

a.-r 531/25

a.-rsa 485/19, 496/13

a.-yana 530/26

a.-yıncaya 564/21

acı Tadı ağızda yakıcı bir etki bırakan, tatlının karşıtı

a. 14/19, 14/20, 14/22, 46/4, 147/8, 152/19, 160/2, 183/4, 320/3, 385/12, 385/17, 398/8, 400/2, 400/20, 425/8, 426/7, 446/3, 446/7, 446/10, 447/10, 447/19, 448/24, 449/5, 499/21, 452/22, 458/19, 515/1, 544/25, 561/8, 566/18

a.+dır 63/1, 58/10

a. ola 283/9

acı- Acımak, ağızdaki tadın acı bir hal alması, acılaşması

a.-mıya 237/12

acılan- Acılanmak, tadın acıya dönmesi

a.-mış 396/13, 400/3

acı acı Acı acı

a. 527/20, 536/21

acıbādem Gülgillerden bir meyve ağacı ve bu ağcın acımtırak sert kokulu mervesi

a. 454/10, 500/15-16, 525/7, 63/25

a. yaġı Acı bademden elde edilen yağ

a. 210/23, 255/1, 255/11, 258/2, 258/5, 424/25, 517/6, 543/24, 571/20

a.+nı 211/20-21, 256/14, 526/1

a.+ yaġıyla 120/6, 256/15-16, 504/25, 516/7, 543/19

acı inek yaġı Acı inek yağı

a. 425/9, 445/18, 446/10

acı sā yaġ Acı tereyağ

a. 448/9

a.+ıyla 448/16

acıḳ- Acıkmak

a.-dıġı 13/15

a.-dıḳca 13/14

a.-dırır 25/8

ʿāciz Ar. Gücü bir işe yetmez olanın durumu, güçsüzlük

ʿā. 192/12, 578/2

ʿā. ḳalmasınıñ 190/12

ʿā. ḳalmışlardır 308/4

ʿā. ola 190/11, 190/19

ʿā. olup 109/11, 173/25, 190/19

ʿācizāne Ar. Söz söyleyen kimsenin, kendi yaptıklarını abartmamak için kullandığı acizlere yakışacak biçimde anlamında kullanılan bir nezaket sözü

ʿā. 238/10

ʿācizlik Düşkünlük, zayıflık

ʿā. 398/13

aclıḳ bk. açlıġ

a.+ 15/5, 15/2, 177/11

a.+a 15/20, 15/20

ʿacu bk. acı

ʿa. 201/1

ʿacz Ar. Beceriksizlik

ʿa. 169/6a

ʿa.+i (3. Tekil iyelik eki) 190/23

ʿa.+ine 169/7a

aç Yemek yeme ihtiyacı olan

30/15, 53/20, 114/23, 151/17, 158/5, 227/11, 233/25, 235/6, 261/18, 290/20, 291/1, 291/5, 375/14, 386/16, 463/4, 481/4, 483/24, 530/14, 534/11, 535/25, 536/25, 550/16

a.+iken 145/14

aç- Yarmak

a.-alar 406/7

a.-maġa 406/6

aç- Kapalı, örtülü, kilitli veya bağlı durumdan çıkarmak

a.-a 570/5

a.-a tura 271/23

a.-alar 406/7, 427/2, 514/8, 529/3

a.-an 531/19

a.-ar 17/12, 47/24, 47/25, 52/11, 52/24, 57/9, 61/23, 63/24, 63/8, 64/3, 66/13 73/19, 73/21, 82/24, 84/13, 85/12, 88/4, 90/3, 94/16, 94/8, 95/3, 95/6, 97/24, 98/24, 104/13, 110/18, 111/16, 111/3, 111/9, 113/20, 113/8, 116/22, 118/20, 120/7, 122/15, 122/25, 123/15, 124/17, 126/25 127/6, 128/3, 130/12, 132/16, 133/6, 134/16, 136/3, 137/10, 142/11, 143/4, 147/13, 150/16, 152/6, 154/3, 155/3, 257/24, 258/19, 258/6, 263/13, 329/6, 375/13, 380/25, 406/9, 485/4, 505/10, 507/22, 516/10, 517/5, 520/9, 526/24, 527/19, 532/22, 533/16, 533/22, 533/23, 533/24, 535/8, 543/12, 563/3, 564/2, 564/6, 570/27, 571/26, 579/16

a.-arlar 373/1

a.-ar ola 263/17

a.-dıḳdan 130/4

a.-maḳ 290/9

a.-sa 532/4

a.-up 146/14, 203/20, 235/19, 244/17, 265/2, 269/13, 298/1, 383/25, 454/15, 485/20, 542/9, 543/13

açıcı Açma işlemini yapan, yerine getiren

a. 406/7, 441/6

a.+dır 113/20

açıḳ Kapalı, örtülü, bağlı, katlı veya kilitli durumda olmayan, açılmış

a. 17/21, 58/2, 397/11

açıl- Kapalı, örtülü, kilitli, bağlı, toplu, veya katlı durumdan çıkarmak

a. 145/15, 164/7, 164/8, 239/1, 240/13, 240/20, 254/18, 254/21, 259/2, 288/11, 526/26, 527/17, 532/24, 532/6, 533/4, 533/8, 536/18, 537/27, 537/5, 574/14, 577/14

a.-dı 381/3

a.-dıḳca 475/10

a.-dıḳdan 406/9, 413/26

a.-duġundan 361/15, 365/8

a.-madan 127/1

a.-maḳ 296/7

a.-mamış 431/21

a.-maz ise 263/19

a.-maz olur 225/8

a.-mış ise 431/22-23

a.-up 155/7, 427/6, 469/25, 527/15

a.-ur 155/6, 532/9, 540/7

açlıġ Aç olma, acıkma durumu

a.+ı (yükleme) 44/16

ʿad Ar. Adetler

ʿa. olunur 437/13

ādāb Ar. Usul, yol, kaide

ā.+ını 170/2

ʿadalāt Ar. Adeleler, kaslar

ʿa.+ına 497/11

Adana ö.i. Adana şehri

a. 472/6

ʿādāt Ar. Adetler, göreneler, usuller

ʿā. 15/26

ʿadavet Ar. Husumet, düşmanlık

ʿa. 160/22

ʿaded bk. ʿādet

ʿa. 580/8

ʿaded Ar. Tane, adet

ʿa. 202/20, 206/20, 238/19, 251/21, 259/12, 270/17, 291/19, 291/23, 296/14, 298/22, 313/20, 391/22, 396/13, 397/19, 417/15, 431/9, 446/12, 450/10, 466/23, 477/13, 478/17, 478/9, 479/2, 486/7, 515/22, 517/21, 518/6 519/6, 523/15, 537/3, 555/3, 571/13, 576/4, 576/5, 576/5

ʿa.+dir 353/6

ʿa.+e 206/16, 206/18

ʿa.-i ḥasene İyiliklerinin sayısı

ʿa+sidir 24/18

ʿa.-i yedi Yedi adet

ʿa. 225/2, 225/3

aʿdel Ar. Adaletli, doğru

a.+i (3. Teklik iyelik) 44/25

ādem Ar. Kişi, kimse, şahıs

ā. 7/6, 16/5, 20/15, 22/10, 31/4, 66/6 69/16, 93/17, 95/4, 100/11, 107/27, 112/5, 139/3, 151/2, 159/17, 159/24, 163/25, 164/19, 166/20, 182/11, 183/1, 184/8, 212/8, 372/18, 372/19, 395/21417/7 420/4, 420/9, 435/20, 461/23, 487/7, 528/24, 535/13, 54/11

ā.+de 466/1, 48/6, 92/14

ā.+den 436/11, 536/13

ā.+e 15/8, 30/9, 42/11, 50/8, 56/8, 66/4, 82/21, 87/11, 87/12, 100/11, 102/5, 123/4, 126/10, 126/15, 128/13, 138/25, 139/11, 139/12, 139/13, 139/8, 149/19, 149/8, 150/11, 150/13, 152/11, 158/21, 160/12, 160/18, 160/7, 164/10, 165/9, 167/13, 167/22, 184/8, 211/8, 284/17, 388/16, 529/4, 532/11, 571/13

ā.+i (Yükleme hali) 59/11, 62/6, 63/4, 74/6, 117/22, 126/7, 142/25, 225/6

ā.+iñ 30/13, 80/22, 100/24, 107/24, 109/12, 131/9, 138/14, 139/3, 147/20, 154/2, 159/12, 164/15, 164/3, 181/22, 182/25, 182/26, 183/10, 183/3, 183/6, 388/15, 388/22, 431/19, 437/15, 476/12, 481/8, 484/11, 507/9, 556/3

ā.+isinin 40/13

ā.+ler 56/10, 136/20, 152/3, 386/9, 387/21

ā.+lerden 34/23, 34/24

ā.+lere 10/14 20/9 26/8 70/3 131/23 142/24 144/5 156/13 224/18 307/19 369/19 495/10 534/25

ā.+leri 98/15

ā.+leriñ 185/24, 388/6

ā.+leriyle 437/5

ā. necisi İnsan dışkısı

ā. 288/11

ā.+n 420/13

ā. tükürügü İnsan tükürüğü

ā. 465/6

ā. südi İnsan sütü

ā. 528/24

ʿ**adese** Ar. Mercimek

ʿa. 133/9

ʿ**adesi** bk. ʿadese

ʿa. 242/15, 288/19

ʿ**ādet** Ar. Usul, tabiat, alışkanlık haline getirmek

ʿā. 42/21, 268/14, 495/11, 580/17

ʿā+e 16/10

ʿā.+i (3. tekil iyelik eki) 16/6, 209/12, 285/5

ʿā. ideler 511/10

ʿā. idenin 136/20

ʿā.+idir 35/7

ʿā.-i meşhūre Meşhur, bilindik şekil

ʿā. 113/5-6

ʿ**adet** bk. ʿādet

ʿa. 166/18

ʿ**ādet** Ar. Kadınların belirli zamanlardaki hayz durumu

ʿā. 572/17, 580/18, 583/11

ʿā.+i 573/4

ʿā.+iñ 586/12

ʿā.+ler 581/10, 590/2, 590/21

ʿā.+lerden 586/5

ʿā.+lere 587/5

ʿā.+lerinden 581/22

ʿā.+lerini 581/20, 582/16, 582/18

ʿā.-i şehriye Kadınların bir aylık zaman dilimindeki hayz durumu

ʿā. 583/2

ʿa.-i şehriyeler 582/13, 589/15, 593/18

ʿā.-i şehriyeleri 581/8

ʿā.-i şehriyeleriñ 581/26

ʿā.-i şehriyelerinde 588/23

ʿā-i şehriyelerinden 493/22, 585/8

ʿā.-i şehriyelerini 580/24-25, 587/24

ʿa.-i şehriyeniñ 582/4

ʿā.-i şehriyye 580/10

ʿādetā Ar. Düpedüz, neredeyse

ʿā. 536/4

Adgel ö. i. Eski dönemde yaşamış bir hekim

a. 339/5

ad Ad, isim

a.+ına 197/10a, 197/2b, 507/17

adlu Adı olan, ad sahibi

a. 572/10

ʿadüvv Ar. Düşman

ʿa. 173/12

afaḳan Ar. Kalp çarpıntısı durumu

a. 297/5

afāḳiyā Ar. Mugaylan nevinden karaz, selem, sürt, Mısır dikeni, ve senet ağacı dedikleri demerin yemişinden henüz hamken alınan usare.

a. 243/10, 279/6, 434/18, 468/9

āfāt Ar. Musibetler, belalar

a. 375/12

āfer ?

ā. 221/9

āfet Ar. Afet

ā. 182/4, 567/7

ā.+den 107/27

āfetzede Ar.+Far. Afete uğramış kişi

ā. 581/7

āfitāb Far. Güneş

ā. 169/12a

ā.+a 196/25b

ʿāfiyet Ar. Sağlık ve esenlikte olma

ʿā. 158/1, 171/20, 172/6, 173/1, 173/20, 241/22

ʿā.+de 8/9, 177/3

ʿā.+de olurlar 12/17

ʿā.+iñ 175/24

afsentīn Yun. Pelin otu, yavşan otu, Anadolu'da yirmi dört kadar türü bilinen ve veronika olarak da adlandırılan bir bitki (Artemisia absinthum)

a. 134/10, 212/20, 249/6, 258/14, 281/2, 311/4, 333/19, 335/13, 335/9, 344/23, 392/17

a. şerbetiyle 373/2

a. şurūb ṣuyunı Afsentin şurubunun suyu

a. 333/15

a. yaġı 335/16, 503/19

a. yaġı 500/18, 500/20

aftimūn Yun. Bağboğan, serende, fesleğen saçı (Cuscuta epythimum)

a. 133/16, 134/9, 258/14, 320/23, 339/10, 456/11, 456/9, 469/6, 503/9, 548/16

a.+ı 443/23, 467/21

a. kirīdi 516/13

a. şerbeti Aftimun bitkisinden yapılan şerbet

a.+yle 427/8, 436/18

ʿ**afv** Ar. İyileştirmek, çare olmak, bağışlamak

ʿa. ider 103/25, 103/26

afyon Far. Kef otu, adam ağusu (Opium)

a. 54/11, 76/2, 168/17, 205/7, 237/24, 241/24, 242/21, 242/3, 242/8, 257/2, 291/17, 291/21, 305/24, 310/23, 342/19, 345/3, 356/12, 391/19, 475/25, 478/6, 481/2, 505/24, 534/9

a.+a 241/19

a.+ı (Belirtme hal eki) 204/12, 254/14, 306/7, 478/8

a.+u (Belirtme hal eki) 237/25, 292/11

a.+uñ 488/3

a. ḫulāṣası Afyon bitkisinin özü

a. 296/19, 303/1, 306/2, 306/4, 310/15, 323/13-14, 323/17, 340/21

a. ruḥı Afyon bitkisinin özü

292/9, 323/21, 341/7

a.-ı ḫāliṣ Halis, saf afyon

a. 405/11

aġac Kökü toprak altında kalan, kereste veya odun olmaya elverişli uzun ömürlü bitki

a. 62/18, 62/19, 63/12, 68/2, 68/5, 98/14, 98/18, 99/10, 165/6, 204/26, 415/24, 420/12, 434/3

a.+a 98/17, 167/23

a.+dan 60/22, 63/11, 98/22, 99/25, 120/23, 130/23

a.+dandır 86/12

a.+dır 62/23, 98/11, 98/12, 98/13, 204/26

a.+ı 62/20, 62/20

a.+ıñ 68/7, 75/10, 98/16, 98/19, 99/10, 99/23, 120/14

a.+ına 68/5, 159/15

a.+ında 269/15

a.+ından 157/5

a.+ını 157/16

a.+ınıñ 48/1, 68/4

a+lar 205/17

a.+ları (3. çokluk iyelik) 75/20

a.+larınıñ 75/18

a. imiş 75/13-14

a. ḳavunı Taç yaprakları mavimsi pembe, küçük bir ağaç ve bu ağacın iri bir limon görünüşündeki buruşuk kabuklu yemişi

a. 50/10, 50/14, 289/10, 318/13, 320/5, 343/20

a.+nuñ 319/13

a.+nuñ ḳabuġı 329/1

a. ḳavunı cekirdegi Ağaç kavunu çekirdeği

a. 318/14, 319/4, 382/17

a. ḳavunı ekşisi Ağaç kavunu ekşisi

a. 201/9, 317/6-7, 318/18, 320/9, 520/25, 526/5

a.+ni 383/2

a.+niñ 406/19

a. ḳavunı ḳabı Ağaç kavunu kabuğu

a. 209/3

a. ḳavunı ḳabuġı Ağaç kavunu kabuğu

a. 215/26, 317/12, 319/3, 343/22, 356/2, 509/11-12, 568/12

a. ḳavunı ḳabuġı şurubı Ağaç kavunu kabuğu şurubu

a. 495/16

a. ḳavunı şarābları Ağaç kavunu şarabı

a.+dır 11/7

a. ḳavunı şerbeti Ağaç kavunu şerbeti

a. 436/16

a. ḳavunı toḫumı Ağaç kavunu tohumu

a. 390/20

a. ḳavunı yaġı Ağaç kavunu yağı

a.+nı 325/17

a. mürveri Ağaç mürveri

a. 294/13, 301/19

a. mürveri çiçegi Ağaç mürveri çiçeği

a. 305/7, 348/20, 451/11

a.+nden 323/1, 341/17

a. mürveri çiçegi merbāsı Ağaç mürveri çiçeği merbası

a. 294/10-11, 307/3, 340/18, 341/14-15, 348/18, 371/6, 451/9-10, 584/7-8

a. mürveri çiçegi şuyı Ağaç mürveri çiçeğinin suyu

a. 301/19-20, 302/19-20, 307/4, 340/19, 370/6-7, 371/7, 491/12, 492/14, 584/8-9

a. gelinciginiñ beyni 160/25

aġaç bk. aġac

a. ḳavunı bk. aġac ḳavunı

a. 289/10

a. mürveri bk. aġac mürveri

a. 294/10

aġar- Beyazlaşmak

a.-a 271/18

a.-maya 146/8

aġard- Beyazlaştırmak

a.-a 161/23, 167/5, 196/10a

a.-ır 100/6, 271/15, 271/18, 273/1

aġdiye Ar. Yenip içilecek gıdalar

a. 180/20, 487/4, 539/9

a.+ler 316/24, 316/25

a.-i yābise Kuru gıdalar

a. 314/13

aġı aġacı yabraġı Zakkum ağacının yaprağı

a. 476/6

a.+ın 398/9

a.+nı 466/11

aġır Tartıda çok çeken

a. 52/14, 207/21, 324/2, 408/23, 553/12, 559/16

a.+dır 138/22

aġır Keskin, pis

a. 119/24, 362/22

a.+dır 82/10

aġır Yavaş, az

a. 250/16, 250/17, 267/11

aġır Tehlikeli, korkulu, vahim

a. 273/24, 320/15, 582/14, 589/13

aġır aġır Yavaş yavaş

a. 176/12

aġırlıḳ Uyuşukluk ve gevşeklik durumu

227/2, 304/10, 306/9, 335/7, 368/2, 501/5, 516/5, 522/4, 523/4, 538/14, 550/7, 583/16

a.+ı 39/9

a.+ına 38/26

a.+ından 192/15, 205/18

a.+ını 83/15

aġırlıḳ Ağır olma durumu

a.+ı 264/10

a.+ında 398/2

ağırlıḳ Az, yavaş

a.+ına 256/13

ağız Ağız

a. 54/21,71/12, 86/7, 91/7, 122/19, 122/4, 127/20, 148/25, 153/21, 271/27, 273/21, 274/17, 274/18, 274/23, 275/16, 278/22, 279/11, 279/22, 281/19, 389/25, 565/16

a.+a 55/20 90/4 213/1 274/20 274/6 275/15

a.+ı (Belirtme hal eki) 104/15

a.+ı (3. Tekil iyelik eki) 127/20, 150/14, 152/19, 159/2, 183/4, 275/25, 279/13, 279/14, 283/9, 330/13, 361/15, 361/23, 515/1

a.+ımdan 387/20

a.+ıñ 63/7, 167/5

a.+ın 269/13, 534/3

a.+ına 139/5, 146/13, 222/7, 240/23, 244/17, 269/14, 270/15, 274/22, 274/25, 279/12, 353/20, 383/24, 384/3, 389/22, 400/19, 420/5, 420/7, 482/23

a.+ında 77/8, 105/25, 268/19, 269/2, 274/20, 275/3, 276/14, 275/7, 281/22, 303/22, 493/5

a.+ında ise 434/22

a.+ından 145/11 153/25 267/13 272/8 284/15 327/21 540/6

a.+ını 99/12, 245/25, 267/11, 267/12, 269/3, 271/22, 275/3, 279/7, 290/25, 383/25, 416/23

a.+ınıñ 18/20, 382/6, 389/21, 475/9

a.+da 55/13, 60/14, 64/6, 71/24, 79/23, 81/20, 86/7, 86/8, 87/3, 90/4, 90/9, 91/6, 95/9, 99/25, 99/6, 112/11, 115/22, 127/5, 132/18, 137/12, 140/11, 233/8, 266/20, 266/21, 267/21, 270/22, 274/12, 274/2, 274/7, 275/23, 275/25, 279/2, 279/3, 279/9, 281/13, 281/21, 282/15, 349/3, 349/7

a.+dan 65/3, 152/25, 191/26, 386/25, 388/7

a.+lardan 404/22

a.+larında 279/14

a.+larını 384/4

a.+larınıñ 279/12

a. ḳoḳusı Ağızda oluşan kötü koku

a. 93/2, 275/17, 280/25

a. ḳoḳusıçün 276/4

a. ḳoḳusın 51/7, 52/10, 72/21, 82/16, 83/9-10, 112/11, 114/20, 122/24, 127/23, 134/14, 145/16, 276/12, 76/2 276/3 276/5 276/5 281/6

a. ḳoḳusına 275/9

a. ḳoḳusun 71/11

a. ḳoḳusuna 40/19, 275/8, 281/10, 404/22

a. ḳoḳusundan 150/10

a. ḳoḳusunı 72/11, 78/12, 105/6, 275/10

a.+ı ḳoḳusı 156/4, 275/1

a. leẕẕeti Ağız tadı

a. 282/1-2

a. ṣuyu Tükürük

a.+yla 474/7

aġız Yeni doğurmuş memelilerin ilk sütü

a. 92/10

a.+ı (Yükleme hal eki) 92/12

a.+ı (Yükleme hal eki) 92/14

aġız Uç, kenar, bir nesnenin giriş kısmı

a.+ı (3. Teklik iyelik) 353/17, 365/7, 497/1

a.+ında 353/21

a.+ını 225/15, 263/17, 329/16, 400/10, 431/11, 474/4, 467/1, 519/7

aġla- Ağlamak

a.-malarını 107/22

a.-maz 151/25

a.-maz ola 158/23

a.-sa 158/23

aġlamaḳ Ağlamak

a. 22/12, 22/13, 22/15, 22/16, 22/18

a.+a 22/13

aġleben ?

a.+e 117/2

aġnayan ?

a.+ıñ 173/9

aġraż-ı meẕkūre Zikredilen amaçlar, gayeler

a. 538/19

aġrı Bir ölçü birimi, ağırlığı

a. 128/19, 149/22, 214/17, 216/13, 228/13, 233/3, 239/16, 272/22, 319/7, 325/22, 328/22, 330/25, 349/19, 355/2, 358/20, 369/7, 383/8, 408/16, 470/18, 517/10, 555/23, 555/23

a.+n 211/25

a.+nca 238/19, 426/15

a.+nda 535/5

a.+ndan 321/3

aġrı Vücudun herhangi bir yeinde derinden ve yaygın bir şekilde hissedilen sürekli acı ve ıstırap, sızı

a. 206/22, 218/9, 226/9, 231/18, 237/22, 237/24, 237/25, 238/14, 267/20, 283/15, 283/15, 283/16,

300/10, 300/12, 304/10, 304/14, 340/11, 340/13, 359/19, 372/15, 373/25, 375/20, 376/12, 376/6, 376/9, 377/14, 380/10, 389/5, 393/14, 393/16, 405/23, 470/12, 491/25, 493/23, 502/18, 514/24, 514/25, 514/4, 523/3, 525/3, 526/7, 538/8, 540/2, 540/21, 544/16, 544/4, 559/2, 559/21, 561/15, 561/16

a.+dır 218/12, 226/6, 373/23, 375/19

a.+lar 394/15, 494/20

a.+lara 75/1, 81/18, 102/23, 129/5

a.+ları 13/21, 20/17, 20/18, 41/6, 54/6, 54/7, 122/25, 404/13, 538/15

a.+larıñ 110/21, 240/2, 240/7, 533/9

a.+larına 30/24, 39/1, 40/25, 57/5, 63/6, 73/9, 80/8, 82/6, 83/20, 84/10, 91/17, 99/1, 103/1, 110/12, 117/17, 148/4, 209/22, 212/10, 533/13, 593/23

a.+larını 41/11, 73/22, 73/23, 80/12, 108/21, 379/18

a.+larınıñ 257/20

a.+sı 9/6, 24/25, 24/25, 36/23, 36/23, 45/4, 45/5, 45/7, 45/8, 45/9, 45/9, 86/6, 113/12, 120/9, 150/24, 157/8, 157/9, 161/8, 163/20, 198/13, 202/11, 202/12, 204/13, 204/16, 204/18, 205/12, 205/24, 205/25, 205/4, 206/25, 206/26, 207/4, 207/6, 208/11, 208/11, 209/10, 209/25, 209/9, 210/16, 211/1, 220/12, 220/14, 220/15, 225/24, 226/6, 227/3, 228/5, 231/16, 236/11, 238/18, 242/18, 254/24, 254/25, 254/25, 255/13, 255/13, 255/2, 255/4, 255/6, 256/23, 256/8, 257/1, 257/3, 259/15, 263/5, 265/14, 267/15, 267/22, 268/21, 269/15, 269/2, 269/6, 269/9, 270/14, 270/22, 270/8, 272/1, 273/8, 274/18, 275/16, 281/19, 287/20, 333/13, 335/6, 352/4, 356/21, 369/21, 396/10, 396/17, 397/13, 397/9, 398/6, 399/10, 399/4, 401/18, 407/17, 411/8, 419/22, 422/18, 427/5, 471/18, 475/3, 481/17, 481/17, 514/25, 515/18, 515/3, 536/6, 547/1, 551/17, 559/16, 559/20, 560/5, 562/16, 569/7, 588/24

a.+sıçün 228/10, 229/12, 269/18, 270/6, 274/23, 396/18, 397/15, 398/23, 398/25, 403/15, 411/9

a.+sıdır 191/18

a.+sın 54/9, 62/10, 64/6, 69/11, 70/19, 81/19, 81/20, 83/21, 86/19, 86/7, 88/3, 89/21, 90/1, 90/24, 94/24, 99/26, 103/2, 107/20, 108/4, 114/10, 122/19, 126/22, 127/20, 128/4, 128/5, 129/23, 129/4, 131/24, 132/19, 133/23, 134/23, 135/7, 135/7, 137/13, 138/11, 139/11, 139/26, 146/20, 147/18, 207/14, 210/25, 210/26, 211/12, 211/21, 211/23, 211/23, 211/24, 211/26, 211/4, 211/5, 211/8, 212/2, 212/4, 212/6,

212/6, 212/7, 212/9, 212/9, 228/4, 228/6, 228/8, 229/17, 239/2, 239/9, 241/13, 241/16, 243/2, 243/3, 254/19, 255/20, 255/23, 257/2, 257/21, 268/13, 268/15, 269/26, 270/10, 270/12, 281/18, 403/17, 471/25, 571/18, 571/22, 571/23, 577/17

a.+sına 28/4, 38/12, 38/12, 38/22, 38/26, 40/17, 40/21, 40/21, 53/3, 53/11, 54/17, 54/21, 58/5, 60/2, 63/18, 65/17, 66/21, 68/14, 68/16, 69/18, 71/12, 71/24, 72/12, 72/21, 73/7, 74/22, 80/16, 81/13, 88/21, 89/21, 89/21, 89/7, 89/7, 91/9, 97/1, 97/19, 98/2, 99/23, 103/2, 104/12, 104/13, 107/11, 107/12, 111/18, 116/20, 119/20, 121/26, 122/18, 122/19, 122/4, 123/17, 127/20, 127/6, 129/24, 132/10, 134/22, 136/17, 140/2, 140/3, 141/19, 141/23, 148/11, 148/23, 148/25, 149/23, 150/1, 151/20, 151/22, 152/15 153/10 153/22 153/7 154/11 154/14 154/14 154/18 155/19 155/20 157/6 161/1, 172/14, 200/1, 200/21, 202/4, 202/8, 204/11, 204/18, 204/22, 204/23, 205/10, 205/18, 205/22, 205/3, 206/10, 206/2, 206/3, 206/5, 206/8, 208/25, 210/23, 210/24, 211/9, 211/10, 211/14, 211/16, 211/17, 211/19, 211/20, 211/23, 211/26, 212/1, 212/17, 212/17, 224/6, 225/2, 227/14, 227/22, 227/7, 227/8, 230/5, 236/24, 237/24, 238/25, 241/1, 246/8, 254/9, 265/12, 267/6, 268/22, 269/15, 273/21, 276/12, 278/22, 279/11, 279/14, 396/16, 396/4, 396/5, 397/25, 398/8, 404/15, 404/16, 404/17, 404/18, 410/3, 475/23, 505/21, 505/21, 509/1, 571/16, 571/20

a.+sından 209/25, 243/18, 255/11, 340/10, 396/9, 403/21, 403/22

a.+sını 49/11, 54/7, 59/24, 65/7, 79/21, 87/4, 89/3, 90/23, 91/7, 96/9, 98/8, 110/26, 119/15, 119/16, 119/19, 120/3, 129/25, 131/11, 132/1, 137/2, 225/5, 227/15, 227/21, 258/6, 268/6, 472/3, 473/20, 561/19, 571/17, 571/20

a.+sınıñ 117/17 207/10 207/11 228/25 229/5 231/2 232/2 242/14243/14 265/13

a.+sıyla 227/2

a.+ya 81/12

a.+yı 210/10, 290/2, 526/8

a.+yla 427/3, 494/3, 556/16

aġrı- Ağrımak

a.-dığı 268/19

a.-dıḳda 273/6

a.-dır 212/5

a.-maya 162/12, 163/20

a.-ır 88/5, 218/10, 375/19, 400/11, 509/6, 526/22, 559/19, 582/22

a.-sa 120/25 152/17 159/13 164/11 241/3 254/12 399/22

a.-yan 69/10, 99/25, 108/4, 119/19, 131/24, 139/10, 152/25, 157/7, 160/13, 160/6, 161/3, 161/8, 162/12, 163/19, 168/8, 205/11, 206/23, 208/8, 210/22, 211/15, 230/7, 237/22, 239/8, 254/11, 258/23, 258/24, 258/24, 268/10, 268/23, 268/24, 269/10, 269/17, 269/4, 269/5, 269/7, 269/8, 270/7, 270/7, 270/8, 270/10, 270/13, 270/19, 270/20, 393/22, 399/12, 399/24, 401/19, 407/21, 476/2, 571/22, 577/17

a.-yup 238/18, 240/20, 400/24

a.-rı olsa Ağrıyan bir yeri olmak

a. 484/13

aġrısız Ağrısı olmayan

a. 556/16

aġrıtmaḳ Ağrımasına yol açmak

a. 271/12

aġu Zehir

a. 156/12, 158/21, 160/16

a.+ya 180/2

aġulu Zehirli

152/21, 168/11

a. aġacı Zakkum ağacı

a. 168/15

aḥādīṯ-i şerīfe Mübarek hadisler

a.+ler 39/11

a.+niñ 39/23

ahāli Ar. Halk, umum

a.+siniñ 24/18

aḫass ? Bir çeşit verem

a.+dır 413/15

aḥbāb Ar. Eş, dost

a.+a 106/16

aḥbā Ar. Saray adamları

a.+sına 387/21

aḥcār Ar. Taşlar

a. 166/2

aḥcār-ı nefīse Hastalıkların tedavisinde kullanılan taş

a. 338/1

āheste Far. Yavaş, ağır, sakin

ā. 183/7

ā. ola 192/25

āheste āheste Yavaş yavaş

ā. 75/26, 225/15, 290/26, 290/6, 400/9, 424/19, 426/8, 450/2, 535/5, 586/21

aḥfaẓ Ar. Alçakgönülülük, mütevazılık anlamında bir söz

a. 315/12

aḫı Ar. Ahiliğe, ahilik ocağına mensup olan kimse, kardeş

a. 287/18, 307/1, 313/1, 321/15, 353/19, 354/6, 404/20, 474/6, 481/7, 492/5, 494/19, 496/8, 501/17

aḫillāʾ Ar. Dostlar, eş dost

a. 7/12, 105/21, 166/1, 168/10, 179/1, 182/26, 183/18, 185/2, 197/14, 198/9, 265/12, 269/24, 270/26, 273/21, 274/16, 298/15, 304/1, 307/10, 311/24, 324/6, 326/9, 327/11, 331/22, 340/8, 343/1, 345/22, 353/3, 358/16, 363/22, 366/15, 369/23, 370/21, 372/9, 375/17, 386/23, 390/1, 392/3, 393/1, 393/8, 394/7, 399/10, 405/18, 414/4, 421/23, 424/13, 426/23, 428/22, 428/5, 431/24, 435/17, 435/4, 436/25, 440/17, 442/5, 443/9, 445/10, 447/8, 452/6, 453/20, 457/11, 462/17, 468/14, 468/21, 468/6, 480/1, 484/11, 485/11, 487/10, 491/5, 493/21, 497/9, 501/3, 502/10, 506/9, 507/6, 508/16, 511/1, 512/1, 513/16, 514/23, 519/13, 522/1, 523/1, 524/21, 531/18, 535/22, 537/24, 546/5, 547/22, 549/5, 550/5, 551/6, 553/23, 558/22, 562/7, 564/7, 565/19, 568/16, 578/1, 578/15 579/18, 592/1

āḫir Ar. En son, sonraki, başka

ā. 15/22, 169/14a, 191/1, 224/4, 234/20, 234/23, 299/9, 315/2, 424/3

ā.+e 448/6, 576/3

ā.+inde 10/2, 40/5, 46/19, 62/23, 101/9, 228/26, 229/5, 230/15, 242/14, 242/18, 243/14, 307/24, 309/16, 333/16, 335/20, 354/17, 365/18, 441/4, 442/21, 443/17, 579/21

ā.+ini 170/24

ā.-i delīl İspatın sonu, neticelendirme

ā. 34/3

ā.-i faṣd Kan almanın sonu, tamamlanması

ā.+da 33/8

āḫiret Ar. Bu dünyadan sonra gideceğimiz ebedi alem

ā. 170/28

aḥkām Ar. Hükümler, kanunlar, kurallar

ā.+ına 42/18

ā.+ını 179/14

a.-ı vażʿ-ı ḥaml Hamile kalma hükümleri

a.+den 594/21

aḫlāṭ Ar. Eski tıpta insan vücudunu ve mizacını meydana getirdiği ve insan sağlığının bunların dengesine bağlı bulunduğu kabul edilen unsurlar (Kan, balgam, sevda ve safra)

a. 32/14, 36/15, 40/4, 40/5, 143/10, 181/9, 297/21, 362/10, 437/12, 471/4, 502/14, 549/17, 565/24, 588/15

a.+da 188/11

a.+dan 318/1 422/2 429/20 437/19

a.+ı 9/16, 19/13, 29/17, 32/25, 34/15, 43/2, 43/17, 44/19, 54/18, 77/23, 113/7, 114/15, 116/18, 132/16, 140/8, 441/6, 444/12, 454/3, 461/3, 556/7, 565/25

a.+ıñ 9/5, 30/1, 36/16, 40/6, 40/7, 179/14, 180/15, 180/17, 180/18, 306/23, 362/24, 394/23, 442/8, 544/10, 556/7, 589/15, 589/16

a.-ı bedenīyeniñ 246/23

a.-ı erbaʿa 327/4, 498/10

a.-ı erbaʿanıñ 179/15, 213/8, 315/22, 332/8

a.-ı fāsideden 497/1

a.-ı ġalīẓden 429/1, 430/8, 562/14

a.-ı ġalīẓe 66/1

a.-ı ġalīzeden 32/17

a.-ı ġalīzeyi 53/4

a.-ı ḫāreden 40/25

a.-ı lezceyi 76/24

a.-ı midrār 297/4

a.-ı mizācıñ 181/9

a.-ı muḥteriḳi 520/9-10

a.-ı müteaffine-i reddiye 311/17

a.-ı sevdāviyeyi 441/5

a.-ı sülüsedendir 362/5

aḥmer Ar. Kırmızı, kızıl

a. 187/11

a.-i aftim Koyu kızıl

a. 187/11

aḫraḳ Miskin, hareketsiz, sakin

a. olan 246/2-3

aḥsenü'l-ḫālıḳīn Ar. Yaratılış güzelliği

a. 182/18-19

aḫşā Ar. Vücuttaki bağırsak, ciğer gibi organlar

a.+nıñ 370/23

aḫşam Akşam

a. 15/17, 15/17, 81/3, 99/21, 209/20, 209/6, 239/17, 258/20, 275/18, 276/6, 281/9, 284/16, 291/18, 291/23, 299/18, 299/19, 303/3, 306/4, 306/7, 310/1, 323/10, 323/13, 342/3, 347/13, 359/18, 359/3, 371/15, 392/19, 396/15, 397/4, 398/4, 399/6, 403/20, 408/12, 408/17, 418/10, 425/11, 431/11, 431/2, 434/15, 434/21, 438/20, 447/16, 452/19, 464/1, 472/16, 475/12, 477/1, 477/11, 477/20, 478/10, 478/15, 478/19, 479/21, 479/5, 479/9, 483/14, 484/23, 486/1, 492/19, 493/12, 494/7, 495/6 495/9, 509/14, 512/16, 512/19, 512/21, 512/22, 528/25, 529/7, 531/3, 531/8, 532/1, 535/25, 535/7, 537/22, 537/22, 541/18,

545/16, 552/12, 554/20, 555/7, 558/10, 570/25, 586/6, 587/7, 591/1, 591/4

a.+a 208/12

a.+da 240/6, 290/7, 421/9, 453/17, 536/6

a.+larda 285/7

ahu ödi Ahu ödü

a.+n 254/11

aḥvāl Ar. Haller

a.+de 185/1, 582/9, 587/26

a.+e 386/4, 589/2

a.+iñ 18/16

a.+iyi 493/8

aḥvām Ar. Ahali, topluluk

a. 396/22

aḫz Ar. Alma, alış

a. 249/24, 251/22, 253/12, 271/5, 296/1, 299/17, 299/22, 313/21, 491/3, 494/16, 584/15, 587/13

a. idüp 252/20-21, 271/2

a. olunan 271/6

a. olunup 198/22, 199/23, 199/3, 200/19, 200/23, 200/8, 201/5, 202/17, 226/2, 250/10-11, 250/23-24, 251/9, 266/16 267/3, 271/7, 299/1, 312/23, 314/5, 338/11, 338/16, 338/23, 339/12, 340/1, 351/9

aḳ- Akmak

a.-a 17/20, 17/21, 410/13, 455/3

a.-an 41/9, 42/3, 56/21, 57/15, 57/24, 65/3, 79/17, 124/22, 164/10, 221/18, 221/26, 459/1, 481/13, 481/19, 556/20

a.-ar 22/15, 41/13, 68/6, 120/22, 164/10, 178/17a, 256/22, 267/13, 327/21, 382/7, 442/11, 454/17, 469/25, 496/23, 544/3, 550/7, 556/15, 561/14, 561/16, 566/20, 589/10

a.-araḳ 556/25

a.-ar iken 24/27

a.-arken 481/19

a.-arsa 62/13, 121/17, 223/20, 254/7, 256/1, 470/20, 470/23, 481/14

a.-acaḳ olursa 332/16

a.-dığına 245/8, 404/22

a.-dığını 121/18

a.-dıḳca 191/27

a.-madan 470/23

a.-madığından 559/14, 564/14

a.-madığınıñ 542/15

a.-mağa 556/19

a.-mamaḳ 562/8

a.-masından 470/20

a.-mayan 470/10

a.-maz 109/12

a.-maz ola 164/10

a.-maz olur 254/9

a.-sa 109/12, 272/8, 530/12

a.-salar 137/26, 161/12

a.-tıḳdan 221/15

a.-up 86/22, 261/3, 418/17, 418/6, 442/10, 481/12, 565/19, 575/8

aḳ Beyaz

a. 10/15, 57/18, 78/1, 78/10, 105/4, 106/20-21, 121/11, 150/25, 150/26, 151/11, 168/1, 168/2, 176/17, 183/8, 187/21, 188/20, 233/3, 211/13, 212/14, 229/14, 235/11, 236/12, 240/27, 254/18, 293/13, 293/17, 303/5, 306/1, 342/22, 348/5, 376/23, 386/19, 398/24, 400/7, 403/18, 404/3, 407/23, 409/24, 421/3, 424/23, 449/26, 455/18, 456/14, 456/24, 457/3, 458/17, 472/14, 526/22, 558/3, 571/7, 592/24

a.+ı (3. Teklil iyelik) 148/22, 162/3, 226/7

a.+ın 162/11, 238/16

a.+ından 144/3

a.+ını 167/20, 240/26

a.+ınıñ 270/3

a. eyler 271/14

a. ola 183/7, 183/9

a. olan 165/20

a. olur 67/7, 288/8, 454/24, 504/22

a. olur ise 184/19

aḳ düş- Vücudun herhangi bir yerine beyaz lekeler düşmesi, beyazlaşmaya başlaması

a.-digi 232/17

a.-dükde 232/18

a.-e 236/15

a.-en 159/2, 162/11, 162/2, 167/20

a.-mekden 237/23

a.-müş 163/2

a.-se 238/24

Aḳ Şemseddīn ö. i. Tıp alanında bilgisi olan Türk alimi, Fatih Sultan Mehmet Han'ın hocası

a. 398/17

aḳciger Göğüs kafesinin büyük bir bölümünü içten kaplayan, kanı temizleyen, sağlı sollu iki parçadan oluşan solunum organı

a. 315/6

a.+de 56/24, 65/25, 88/18, 119/18, 294/23, 298/4, 304/3, 306/8, 307/14, 307/15, 316/7

a.+den 98/1, 307/15

a.+dir 315/6

a.+e 45/6, 48/21, 59/21, 80/12, 132/17, 297/23, 315/7, 326/13, 326/14

a.+i (Belirtme hal eki) 111/16, 125/5

a.+iñ 80/7, 83/22, 96/5, 97/24, 127/4, 293/12

ʿaḳab Ar. Bir şeyin hemen sonrası

ʿa. 354/19

ʿa.+inde 502/4, 506/13

ʿa.+ince 14/15

aḳalim-i sabʿe Zorlu, çetin iklimler, coğrafyalar

a.+dedir 121/5

aḳall-ı ḳalīl En az, en küçük

a. 583/12

aḳıt- Akmasını sağlamak

a.-a 238/17, 418/2

a.-alar 283/18, 300/13, 300/14, 436/11, 540/24

a.-dıḳdan 404/8

a.-maġa 515/7

a.-maḳ 39/10, 233/10, 500/4, 503/2, 543/13

a.-mayalar 332/14

a.-ır 95/12, 95/18, 99/3, 131/7, 133/6, 522/18, 543/12, 543/13, 543/5, 563/19, 563/23, 563/3, 573/6

a.-up 503/1

aḳça çiçeği Akça çiçeği

a. 148/18

aḳçe Eskiden para ölçüsü olarak kullanılan küçük gümüş sikke

a. 275/22

a.+ye 203/16

aḳdem Ar. Daha önce, daha ileri, daha mühim

a. 580/13, 580/14

ʿāḳıbet Ar. Bir şeyin sonu, neticesi

ʿā. 261/7, 324/21, 325/1, 378/5

aḳıcı Akma özelliği olan

a.+dır 121/2

ʿaḳıde Ar. Bir tür şeker

ʿa. 26/18

ʿa.+si 425/1

aḳıdıcı Akmasını sağlayan

a. 297/4, 563/17, 564/16

ʿaḳl Ar. Düşünme, anlama ve kavrama gücü, us

ʿa. 45/16, 117/10, 166/1, 174/15, 175/11, 182/18, 184/3

ʿa.+da 103/23, 184/12

ʿa.+dır 182/9

ʿa.+ı (Belirtme hal eki) 137/1, 143/20, 163/23, 171/17, 255/14, 92/17

ʿa.+ım 171/4

ʿa.+u (3. Teklik iyelik) 170/7

ʿāḳılāne Akıllı kimseye yakışır surette, akıl ve idrakle

ʿā. 581/1

ʿāḳıl-ı kāmil Olgun kimsei olgunluk sahibi

ʿā. 157/21

ʿāḳır Doğuramaz olma durumu, doğuramama, kısır kalma

ʿā. 580/19, 580/24

ʿāḳır-ı ḳarḥā Yapışkan otu, pireotu, nezle otu (Anayciclus pyrethrum)

ʿā. 108/2, 288/14, 279/4, 280/11, 280/16, 281/24, 282/3, 405/12, 407/19, 432/5, 454/10-11, 454/26

ʿā.+yı 281/14

ʿā. maġribi 275/5

ʿaḳīb bk. ʿaḳab

ʿa.+inde 361/20, 364/15, 366/23

ʿaḳīḳ Ar. Yarı saydam, parlak, değerli bir taş, genellikle kırmızı renkte olur.

ʿa. 109/9, 109/10, 109/13, 237/15

ʿa.+i (Belirtme hal eki) 167/4

ʿa.+de 109/9

ʿa.+den 109/7

ʿaḳīḳī Ar. Akik taşı

ʿa. 109/9

ākil Ar. Akıllı kimse

ā. 179/1

ākile Ar. Bir hastalık türü

ā. 481/18

ʿaḳlı başına gel- Akıllanmak

ʿa. üp 324/11-12

aḳlıḳ Beyazlık

a.+dır 187/3

Aḳrabādin ö. i. Bir eser ismi. Yunancadan Arapça ve Farsçaya geçen sözcük ilaç hazırlama biçimlerini anlatan kitap demektir. Bu sebeple bu isimle pek çok eser olusturulmustur.

a.+de 312/2

aḳraż ? İlaç yapımında kullanılan bir bitki türü

a.+dan 500/12

ʿaḳreb Ar. Akrep

ʿa. 48/2, 52/13, 53/7, 64/7, 66/4, 69/15, 83/10, 84/19, 91/18, 91/2, 96/8, 98/6, 100/20, 110/19, 110/20, 112/5, 119/3, 123/19, 123/4, 124/5, 126/4, 131/3, 132/6, 134/25, 135/6, 156/13, 156/6, 157/16, 161/11, 390/10, 390/14, 390/2, 392/13

ʿa.+i 100/21, 392/14

ʿa.+iñ 519/21

ʿa. küli 540/13

ʿa. maʿcūnı 525/19, 525/20, 540/14

ʿa. yaġı 543/24

ʿa. yaġını 543/12-13

aḳrimunya ?

a. 297/24, 394/7

ʿ**akis** Ar. Zıddı, tam tersi

ʿa. 14/10

ʿa.+i (3. Teklik iyelik) 9/1

aḳvā Ar. Daha kuvvetli, en kuvvetli

a.+dır 76/10

a.+sı 108/14

al Kırmızı

a. 49/19, 179/16, 183/3, 187/4

alaḳ Zahmet, meşakkat gideren

a. dır 204/7, 486/23

ʿ**alāmet** Ar. İz, belirti

ʿa. 207/20, 320/13, 320/8, 343/10, 374/25, 569/6, 569/7

ʿa.+dir 10/6, 186/12, 583/10

ʿa.+i (3. Teklik iyelik) 35/20, 182/26, 183/10, 183/7, 185/17, 185/21, 185/5, 186/19, 186/4, 189/6, 190/10, 190/12, 192/14, 192/16, 192/19, 207/11, 207/4, 208/10, 208/13, 209/10, 214/6, 221/16, 221/18, 226/21, 227/2, 234/18, 241/2, 247/13, 247/16, 247/19, 247/22, 247/6, 247/9, 248/2, 248/3, 248/6, 254/24, 255/13, 255/2, 255/7, 266/2, 266/5, 266/5, 267/17, 267/18, 273/25, 278/8, 283/6, 283/7, 283/9, 300/4, 302/6, 304/5, 307/21, 311/18, 313/6, 316/12, 324/8, 327/19, 330/12, 332/9, 335/6, 336/1, 336/12, 336/16, 336/19, 336/21, 336/7, 337/10, 337/12, 337/14, 337/5, 337/8, 344/20, 352/11, 352/8, 356/21, 357/5, 359/19, 361/22, 365/10, 365/15, 365/9, 367/13, 367/25, 368/1, 374/6, 376/5, 378/13, 378/23, 380/9, 382/6, 389/4, 397/10, 405/23, 406/16, 407/6, 427/2, 427/6, 428/25, 429/20, 436/5, 440/21, 441/4, 462/20, 487/8, 499/2, 500/1, 500/4, 501/4, 502/17, 503/7, 503/8, 504/22, 509/5, 510/1, 510/4, 514/3, 516/3, 519/23, 520/12, 522/3, 524/8, 525/3, 526/21, 542/19, 542/21, 544/10, 544/15, 545/7, 547/8, 549/17, 550/7, 550/9, 540/20, 555/15, 556/19, 556/23, 556/6, 556/6, 557/2, 559/1, 559/16, 559/3, 561/15, 569/13

ʿa.+idir 185/5, 457/16

ʿa.+indedir 186/10

ʿa.+inden 569/6, 569/7

ʿa.+le 395/8

ʿa.+ler 10/6, 18/21, 247/20, 365/22, 480/3, 538/16, 539/2, 592/8

ʿa.+leri (3. Çokluk şahıs iyelik) 340/9, 442/9, 470/5

ʿa.+lerinden 437/13

ʿa.-i helāk Yok olma belirtisi

ʿa.+dır 186/11, 186/14

ʿa.-i mevt Ölüm belirtisi

ʿa.+dir 186/9

ʿalāmetlü Belirtisi olan

ʿa. 374/8

aʿlī Ar. Üstün, yüce

a. 341/20, 488/22, 489/3, 539/24, 586/15, 586/3

ʿalī bk. aʿlī

ʿa. 23/7, 582/2

ʿa.+dir 197/1a

ʿalīl Ar. Hasta, hastalık sahibi

ʿa. 186/5, 256/21, 270/22, 308/5, 313/1, 314/12, 316/9, 336/16, 337/6, 387/26, 447/4, 482/9, 526/25

ʿa.+e 63/18, 290/7, 339/2, 387/25, 409/24, 529/1, 581/7

ʿa.+i (Belirtme hal eki) 312/5, 314/23, 409/12, 458/11, 458/14, 485/17

ʿa.+iñ 186/13, 186/4, 186/6, 206/15, 240/12, 252/22, 272/8, 309/12, 311/18, 313/11, 314/23, 336/7, 350/20, 395/22, 457/23, 459/2, 499/5, 540/5

ʿa. olan 463/17-18

alā Ar. Üstelik

a. 25/10, 55/17, 96/17, 123/24, 146/2, 179/19, 180/15, 180/4, 184/18, 185/18, 308/1, 315/11, 384/8, 480/25, 454/23, 487/3, 487/7

al- Almak

a.-a 41/26, 59/8, 225/18, 233/7, 240/20, 269/14, 271/10, 271/12, 272/3, 416/12, 474/5

a.-acaḳ 36/19, 38/4, 355/22

a.-alar

38/16, 38/7, 38/15, 39/3, 41/13, 41/14, 99/14, 208/13, 221/24, 226/17, 226/18, 226/18, 227/24, 228/21, 232/20, 233/26, 233/6, 234/23, 244/1, 244/2, 259/2, 260/14, 275/6, 279/27, 280/22, 283/15, 283/16, 283/16, 283/22, 283/23, 283/24, 329/21, 344/16, 345/16, 363/18, 379/4, 389/24, 413/5, 461/16, 462/4, 462/7, 521/21, 534/22, 537/7, 546/12, 546/12, 546/13, 547/19, 559/6, 567/25, 576/15

a.-alım 469/17

a.-dıḳca 283/22

a.-maġa 36/17, 293/12

a.-maḳ 38/12, 503/1

a.-maḳda 304/6

a.-malarında 586/18

a.-mayalar 55/20

a.-salar 211/22

a.-up 54/19, 66/16, 68/8, 74/1, 87/4, 88/19, 9/18, 90/2, 90/4, 94/15, 99/11, 103/2, 110/6, 117/3, 119/19, 119/20, 138/1, 138/3, 139/20, 158/17, 159/2, 159/6, 160/7, 204/4, 205/20, 206/11, 209/18, 216/17, 227/26, 235/13, 237/18, 238/17, 240/23, 243/24, 245/25, 256/17, 257/17, 259/20, 26/14, 261/26, 264/20, 267/6, 267/8, 269/16, 269/17, 270/16, 270/6, 273/18, 274/20, 275/15, 276/6, 278/13, 278/2, 280/15, 280/8, 281/8, 282/4, 285/20, 285/21, 286/25, 286/4, 308/9, 316/14, 316/17, 322/1, 323/2, 324/10, 327/7, 328/5, 332/2, 332/24, 333/16, 336/9, 337/3, 341/17, 342/1, 346/19, 346/22, 346/4, 348/21, 352/1, 355/22, 359/10, 359/8, 360/12, 360/18, 363/12, 363/17, 367/11, 367/5, 372/7, 377/10, 377/22, 378/15, 379/16, 380/22, 383/24, 384/8, 385/2, 385/3, 389/12, 389/18, 391/25, 399/8, 400/5, 401/11, 401/12, 403/10, 407/12, 412/21, 413/1, 414/23, 415/7, 420/7, 421/17, 422/12, 423/4, 424/17, 424/17, 424/19, 424/4, 429/24, 431/17, 431/4, 431/9, 437/25, 441/19, 446/22, 447/15, 449/12, 451/12, 463/12, 464/12, 465/23, 470/13, 470/17, 471/17, 473/16, 473/17, 474/15, 474/18, 474/6, 475/7, 477/10, 477/9, 482/3, 483/13, 484/18, 499/16, 500/16, 506/3, 514/13, 515/16, 515/23, 518/20, 519/6, 520/8, 523/14, 530/1, 530/21, 533/26, 534/18, 534/2, 534/21, 535/20, 535/4, 537/21, 537/6, 540/23, 540/25, 547/18, 547/3, 555/4, 557/15, 559/8, 561/22, 562/3, 565/11, 567/24, 568/2, 570/14, 570/15, 570/8, 571/2, 572/11, 572/15, 575/17, 575/9, 575/9, 579/8

a.-ur 97/2, 126/5, 137/8, 150/18, 185/6, 225/1, 225/6, 236/9, 238/21, 279/13, 304/4, 373/18, 446/15, 492/4

a.-urlar 39/7, 39/9, 119/24, 384/4, 408/22

aʿlā Ar. Yüce, pek iyi

a. 12/18, 26/7, 29/24, 66/25, 76/8, 76/22, 94/22, 174/7, 231/9, 235/15, 237/12, 258/20, 280/20, 282/2, 294/17, 294/21, 294/9, 320/7, 321/10, 321/11, 321/16, 321/22, 322/10, 322/14, 323/6, 341/19, 345/4, 347/21, 347/24, 347/25, 348/5, 370/13, 390/3, 390/22, 414/5, 414/13, 426/12, 438/12, 440/4, 446/15, 479/4, 479/13, 483/3, 487/16, 501/20, 505/8, 517/4, 518/8, 535/6, 537/3, 547/21, 591/14, 594/3

a.+dır 10/10, 91/18, 142/15, 360/8, 362/21, 379/18, 385/8, 397/7, 510/20, 525/20, 594/11, 594/6

a.+sı 54/25 61/12 84/16 97/16 109/6 142/15 259/24 353/20 397/17

a.+sından 38/24

a.+sınıñ 37/4

a. ider 273/19

a. olur 431/3, 518/16

ālāt-ı bevl İdrarı atmaya yarayan organlar

ā.+e 114/15

ālāt-ı ḥis Duyu organları

ā. 23/25

ā.-ı ḥiss-i ẓāhiri Bilinen duyu organları

ā. 24/1

ālāt-ı menī Meni ile alakalı organlar

a.+niñ 554/2

ā.+ye 556/20, 557/2

ālaü'l-lesin Fazlaca alışkın olma

ā. 527/22

ālā-yı meme Basur sonucu makatta oluşan irice memeler

ā.+ler 490/16

alçaḳ Yerden uzaklığı az olan, yüksek karşıtı

a. 408/24

alalı Karışık renli

a. 188/25

aldır- Alma işini yaptırmak

a.-alar 10/7

a.-an 36/8

a.-dıḳdan 221/13, 226/21

a.-ırsa 35/8

a.-maḳ 35/7, 40/14, 218/14

a.-maḳdır 45/26

a.-mayalar 40/5

aldur- bk. aldır-

a.-alar 205/6

a.-alar 214/6

ʿale'd-devām Devamlı, düzenli olarak, durmadan

ʿa. 295/19, 393/22, 408/17, 450/17, 491/23, 539/11

ʿale'l-ḫuṣūṣ Özellikle, bilhassa

ʿa. 565/26, 593/15

ʿale'l-imkān Uygun koşullar, imkanlar

ʿa. 539/8

ʿale'l-infirād Birer birer, tek tek

ʿa. 395/4

ʿālem Ar. Bütün dünya, kâinat

ʿā. 197/11b

ʿa.+de 170/25, 196/2b

ʿa.+den 170/25

ʿā.+i (Belirtme) 170/23

ʿā.+iñ 23/7, 173/5

ʿ**ale'l-ıṭlāḳ** Genellikle, ayırım yapmadan

ʿa. 341/11, 580/10

ʿ**ale'r-rīḳ** Aç karnına

ʿa. 53/6, 117/15, 374/5, 384/9, 542/8

ʿ**ale'ṣ-ṣabāḥ** Her sabah

ʿa. 240/10, 291/1, 291/19, 296/16, 299/19, 299/23, 328/23, 346/5, 394/21, 405/16, 475/2, 478/24, 489/19, 517/24, 520/7, 557/23, 558/1, 558/20, 571/11, 576/5

ʿ**ale's-seviye** Belirli, uygun seviye

ʿa. 267/3, 271/7

ʿ**ale'ṭ-ṭaʿām** Her yemekte, her öğünde

ʿa. 177/25

ʿ**ale't-taḫmīn** Aşağı yukarı, tahmini olarak

ʿa. 483/13

ʿ**ale't-tevāli** Birbiri ardınca devam eder biçimde

ʿa. 92/19, 517/18

ālet Ar. Bir el işini veya mekanik bir işi gerçekleştirmek için özel olarak yapılmış nesne

ā. 168/6 182/14 272/11 293/16

ā.+i (3. teklik iyelik) 187/3, 480/19

ā.+ler 189/2

ā.+leriniñ 191/25

ā.-i cimāʿ Erkeklik organı

ā. 554/8

āletsiz Aletle yapılmayan

ā. 270/26

ʿ**alev** Hararet, yangın

ʿa.+ini 118/16

ʿ**aleyhi's-selām** Selam onun üzerine olsun anlamında bir dua sözü

ʿa. 171/1, 172/17, 182/11

ʿa.+ıñ 172/14

alıc Hünnapgillerden, kırlarda kendiliğinden yetişen, hekimlikte ve boyacılıkta kullanılan, sert odunlu bir ağaç, gövem eriği, geyik dikeni, akdiken

a. 52/3, 525/1, 566/16

alın- Alma işi yapılmak

a.-dıġı 36/3

a.-maḳ 371/1

a.-mış 576/27

a.-mışdır 531/17

a.-up 305/25

a.-492/17, 492/21

a.-ursa 8/6, 8/7

alış- Alışmak

a.-dıḳdan 24/13

a.-dıra 485/20

ʿalīlü'r-reyn Kir, leke

ʿa. 445/22

ʿālim Ar. Bilen, bilgili

ʿā. 151/14, 197/12b

ʿā.+dir 184/8

ʿā.+iñ 170/4

ʿā.-i ʿilm-i rabbānī İlmiyle amel eden alim

ʿā. 171/5

Alḳus ö.i. Eski dönemlerde yaşamış Efrenc hekimi

a. 309/18

Allāh Bütün varlıkların yaratıcısı

A. 49/3, 96/16, 122/10, 122/12, 171/9, 173/1, 380/3, 388/25, 391/25, 396/11, 414/17, 438/13, 474/14, 476/14, 476/19, 533/8, 536/20, 537/2, 537/5

A.+ıñ 399/20, 399/25, 403/5

A.+ü'l-ʿaẓīmü'ş-şān Pek değerli Allah'ım anlamında bir söz

A.+ıñ 190/10

ʿaẓīmu'ş-şān Pek değrli, çok muhterem

ʿa. 396/11

Allāhu Teʿālā Yüce Allah

A. 139/10 172/6 179/7 203/19 407/18

A.+dır 172/10

A.+nıñ 172/5

alın Yüzün kaşlarla saçlar arasındaki bölümü

a.+ı (3. Teklik iyelik) 576/13

a.+ına 115/25, 147/20, 237/18, 238/6

a.+ından 182/8, 205/4

alt Bir şeyin yere bakan yanı, karşıtı üst.

a. 303/8

a.+ı (3. teklik iyelik) 277/14

a.ına 17/2, 66/18, 132/12, 157/9, 158/3, 163/12, 165/7, 205/19, 264/2, 281/25, 287/19, 288/2, 305/19, 343/15, 464/13, 482/22, 526/18, 574/1

a.+ında 37/2, 37/7, 39/6, 39/8, 45/20, 147/15, 159/26, 160/3, 163/20, 168/5, 186/12, 238/4, 271/26, 275/2, 359/19, 376/6, 376/7, 376/8, 451/16, 498/6

a.+ında 513/19, 516/3, 551/9, 555/16, 565/22, 577/9

a.+ındadır 37/19

a.+ındağı 573/8

a.+ından 226/19, 236/7, 240/16, 278/24, 288/6, 464/14, 480/18, 577/9

a.+ınıñ 158/23

altı Altı sayısı

a. 8/11, 75/12, 108/20, 108/25, 110/4, 139/20, 151/12, 178/3, 178/8, 190/16, 201/5, 220/1, 228/13, 229/2, 236/2, 238/9, 245/10, 255/18, 261/1, 273/13, 275/12, 290/17, 290/24, 313/20, 318/13, 319/13, 329/11, 329/16, 343/23, 353/6, 359/15, 367/21, 377/23, 408/6, 433/5, 434/19, 434/19, 434/19, 446/12, 506/4, 506/5, 515/22, 534/15, 547/18, 557/13

a.+dan 37/1, 37/5, 353/6

a.+dır 8/10, 36/19

a.+sı 480/8

altı buçuḳ Altı buçuk sayısı

a. 251/18

altı yedi Altı yedi ikilemesi

a. 396/8-9

altı yüz Altı yüz sayısı

a. 261/15

altıncı Altıncı, altıncı sıradaki

a. 25/13, 181/25, 189/6, 191/5, 193/16, 193/4, 262/25, 353/22, 559/18

a.+sı 8/16, 42/13, 174/23, 178/6, 350/11, 37/22

altışar Altı sayısının üleştirme sayı sıfatı olarak kullanımı

a. 200/18, 216/14, 232/19, 338/22

altışar buçuḳ Altışar buşuk

a. 338/14

altmış Altmış sayısı

a. 35/11, 184/14, 216/4, 219/14, 308/12, 400/20, 437/26, 441/24, 478/9, 528/21

a.+ına 184/11

altmış dört Altmış dört sayısı

a. 215/25

altun Atom sayısı 79, atom ağırlığı 196,9 olan, 1064 °C'de eriyen, kolay işlenen, yüksek değerli, paslanmaz element

a. 317/16, 358/7

a.+a 55/10

altun otı Altın otu, mayasıl otu

a. 360/2, 514/11, 526/3

a.+yla 516/8

a. köki Altun otunun kökü

a. 525/15

alūde Far. Bulaşmak, bulaşan

a. itdikden 252/22

ammā Ar. Ama

a. 10/4, 11/15, 13/5, 13/22, 13/22, 14/4, 14/9, 15/25, 16/15, 16/19, 17/1, 17/13, 17/15, 18/7, 19/12, 20/5, 20/11, 20/12, 20/14, 20/19, 20/25, 21/17,

21/21, 21/23, 21/26, 22/2, 22/2, 22/4, 22/10, 22/11, 23/2, 23/24, 24/3, 24/4, 24/9, 24/14, 24/23, 25/1, 25/7, 25/9, 25/18, 25/24, 28/25, 29/1, 30/8, 30/13, 30/14, 30/17, 30/19, 30/26, 31/5, 31/19, 31/24, 32/21, 33/2, 33/19, 34/6, 35/26, 36/5, 36/7, 38/4, 40/14, 42/19, 42/24, 43/1, 43/3, 43/12, 43/13, 43/14, 43/22, 44/4, 45/21, 45/25, 46/4, 46/6, 46/15, 46/20, 48/24, 49/12, 50/24, 51/2, 51/4, 51/16, 52/7, 54/22, 56/13, 56/17, 59/12, 59/14, 60/6, 61/7, 61/16, 62/8, 63/1, 73/12, 74/11, 80/6, 80/15, 86/6, 86/15, 87/6, 88/5, 89/23, 92/10, 92/24, 93/9, 94/18, 97/4, 98/23, 98/23, 99/7, 99/19, 99/19, 102/9, 103/2, 103/7, 107/13, 107/16, 108/14, 108/18, 109/16, 110/5, 113/4, 113/15, 113/23, 115/7, 115/15, 116/9, 120/8, 120/18, 121/1, 123/3, 124/9, 125/15, 130/12, 131/13, 131/3, 132/1, 135/9, 135/23, 137/5, 137/18, 138/8, 139/26, 141/7, 141/9, 141/20, 142/18, 142/19, 142/20, 142/24, 142/25, 143/1, 143/10, 143/13, 143/16, 143/20, 143/21, 143/22, 143/22, 143/4, 143/6, 143/6, 143/23, 143/24, 143/25, 144/2, 144/3, 144/5, 145/20, 145/8, 149/21, 151/7, 154/14, 154/18, 154/23, 156/10, 156/10, 156/13, 166/18, 171/16, 172/1, 174/21, 179/17, 179/18, 180/2, 180/10, 180/14, 180/22, 181/2, 181/10, 181/15, 181/18, 182/7, 183/3, 183/12, 183/13, 184/17, 184/20, 185/10, 185/12, 185/14, 185/23, 187/3, 187/8, 187/13, 187/18, 187/19, 187/21, 187/23, 188/5, 188/11, 188/13, 188/16, 188/18, 188/20, 188/23, 202/25, 205/14, 205/15, 206/4, 206/20, 210/21, 212/5, 213/21, 213/22, 213/23, 217/14, 218/3, 221/22, 228/15, 230/14, 231/19, 234/22, 234/22, 236/10, 237/4, 248/18, 258/3, 264/14, 270/4, 272/1, 272/6, 272/10, 274/22, 277/24, 279/18, 279/26, 283/20, 283/26, 284/9, 285/6, 291/9, 304/10, 304/11, 307/24, 308/6, 308/9 , 308/15, 309/15, 311/12, 313/11, 313/19, 315/10, 325/17, 326/25, 327/8, 335/3, 336/4, 343/16, 359/11, 362/16, 362/22, 364/23, 365/12, 372/12, 373/25, 374/1, 374/2, 377/1, 378/14, 378/9, 379/13, 379/25, 380/4, 380/19, 387/8, 387/15, 387/23, 398/12, 399/21, 400/18, 413/17, 422/21, 427/7, 430/5, 430/20, 437/17, 439/21, 444/17, 447/17, 448/26, 449/7, 454/2, 454/6, 454/7, 463/18, 470/22, 480/23, 481/8, 481/14, 482/19, 485/1, 485/3, 485/10, 486/22, 487/2, 487/6, 487/8, 491/20, 491/25, 491/8, 492/7, 501/8, 503/1, 506/12, 507/17, 517/17, 520/16, 520/23, 521/2, 522/16, 522/20, 524/1, 527/10, 528/6, 542/20, 542/24, 544/8, 552/6, 553/14, 560/4, 565/2, 565/16, 565/18, 569/5,

572/18, 576/7, 580/21, 581/12, 581/21, 581/26, 583/14, 583/5, 594/16

āmāde Far. Hazır olmak, hazır etmek

ā. idüp 257/8

ʿamel Ar. Yapılan iş, uygulama

ʿa. 12/20, 215/18

ʿa.+e 75/17, 75/20, 488/9, 554/9

ʿa.+den 175/16, 403/21

ʿa.+dir 457/3

ʿa.+i (Belirtme hal eki) 237/23, 332/5, 401/15, 552/4

ʿa.+i (3. Tekil iyelik eki) 452/11

ʿa.+inde 34/7

ʿa.+ini 68/7

ʿa.+ler 388/23

ʿa.+leri 198/6

ʿa. eyledikden 227/12

ʿa. ide 401/7, 403/3, 445/17, 449/2, 492/10, 558/5

ʿa. ideler 252/24-25, 439/1, 449/7, 450/4, 456/7, 558/2

ʿa. idesin 409/13

ʿa. idüp 178/8, 407/17

ʿa. oluna 202/16

ʿa. olunup 158/1

ʿamel Ar. İshal

ʿa. 591/5

ʿa.+i 43/27, 44/1, 44/15, 131/2

ʿa.+in 43/13, 43/14, 43/15

ameliyāt Ar. Hasta üzerinde tedavi amacıyla uygulanan kesme ve dikme işlemi, cerrahi müdahale, operasyon

ʿa.+ıdır 8/5

ʿa.+ında 76/1

āmıḳ maʿcūnı Bir macun türü

ā. 443/24 444/17 461/21 514/15 522/5

ā.+yla 427/8

ʿamıḳ Derin

ʿa. 450/20

ʿa.+ından 54/18

ʿāmil Ar. Yapan, işleyen

ʿā. 196/9b, 197/2a

ʿā. olalar 10/20

ʿā. olmaḳ 145/3

āmīn Ar. Kabul olsun, öyle olsun anlamındadır

ā. 161/19, 190/15

āmir Ar. Emreden

ā. 553/6

āmm Ar. Herkese ait, umuma mahsus,

ā. idemez 450/16

amrūd Far. Armut

a. 14/5, 51/23, 51/26

a.+ı 224/21

a. aġacı Armut ağacı

a.+ndan 573/5

aña Ona

a. 10/2, 24/3, 36/21, 36/23, 47/13, 61/11, 68/15, 80/19, 87/17, 100/24, 100/7, 112/20, 116/12, 117/1, 118/6, 120/25, 121/7, 123/11, 135/14, 135/17, 138/21, 148/13, 161/18, 161/21, 162/20, 163/22, 166/22, 170/24, 173/9, 174/12, 174/13, 174/14, 174/16, 174/18, 177/16, 179/4, 179/6, 179/7, 181/16, 186/20, 186/23, 190/26, 191/26, 192/4, 192/4, 192/5, 193/23, 197/10b, 198/10, 198/3, 202/12, 204/11, 205/6, 209/26, 213/16, 220/16, 222/19, 230/4, 232/3, 233/5, 240/19, 240/26, 244/26, 256/4, 259/18, 271/11, 271/24, 271/26, 272/11, 274/18, 274/18, 275/2, 277/16, 279/23, 301/12, 309/1, 313/23, 321/7, 323/10, 327/12, 327/2, 327/4, 331/23, 346/8, 347/13, 353/12, 353/15, 353/16, 354/18, 354/3, 354/9, 355/14, 361/13, 361/15, 362/20, 366/22, 369/13, 370/2, 372/11, 372/13, 372/15, 372/23, 380/6, 381/20, 386/24, 387/6, 391/22, 393/21, 395/16, 395/20, 399/15, 405/23, 408/21, 408/22, 408/8, 409/10, 410/16, 413/16, 415/21, 419/3, 420/23, 435/19, 436/13, 439/12, 457/18, 457/22, 469/22, 469/23, 475/6, 480/22, 481/23, 484/15, 484/15, 486/23, 486/5, 487/3, 487/5, 489/22, 496/8, 502/11, 504/4, 51/24, 513/21, 516/2, 518/8, 531/26, 533/26, 535/23, 536/21, 548/26, 556/15, 561/13, 566/2, 573/1, 575/8, 577/15

ana Anne

a.+dan 90/19, 430/6, 435/24, 442/8, 472/21

a.+sı 151/24, 279/19, 521/19

a.+sından 553/1

a. raḥmi Annenin rahmi

a.+nde 315/2

a.+nde iken 372/18

anadan ṭoġma Doğuştan

a. 475/13

a. ise 259/18

ʿanāṣır-ı erbaʿa Dört unsur: ateş, su, hava, toprak

ʿa. 18/10

ʿa.+dan 18/10, 18/11, 174/10, 174/11, 174/17, 174/8, 179/13

ʿa.+nıñ 182/25, 213/8-9

ʿa.+ya 198/2

ʿa.+yı 174/21

ʿanber Ar. Kolay eriyen bal mumu kıvamında yandığı zaman parlak bir alev çıkaran güzel kokulu nesne

ʿa. 9/22, 12/4, 13/2, 19/24, 30/8, 77/19, 77/21, 78/3, 104/15, 104/21, 105/19, 105/26, 106/11, 106/12, 106/14, 106/15, 106/17, 106/18, 106/26, 113/9, 120/21, 208/3, 209/4, 211/16, 223/21, 224/9, 279/16, 279/18, 313/16, 313/24, 319/6, 325/14, 325/22, 328/21, 330/1, 338/23, 340/3, 554/18, 566/25, 568/2, 574/19, 575/3

ʿa.+den 105/24

ʿa.+i (Belirtme) 106/2, 106/6, 106/8, 204/13

ʿa.+iñ 104/19, 106/10, 106/2

ʿa. maʿcūnı Anber macunu

ʿa. 369/8

ʿa.-i ṭayyibe Anberin bir türü

ʿa.+niñ 106/22

ʿanber Ar. Amber çiçeği

ʿa. 78/1, 78/10, 105/4, 106/20-21

ʿa.-i eşheb Anber çiçeğinin bir türü

ʿa. 351/8

ʿa.-i eşhereb Anber çiçeğinin bir türü

ʿa. 312/19

ʿa.-i ġaliyye Anber çiçeğinin bir türü

ʿa. 105/21

ʿa.-i ẕehebī Sarı renkli anber çiçeği

ʿa. 121/1

ʿanberbāris Yun. Sarı çalı, çoban tuzluğu denen ağaççık (Berberis vulgaris)

ʿa. 312/8 317/5

ʿanberli limon şerbeti Anber katılmış limon şerbeti

ʿa. 13/12

ʿanberli lisān-pūr şerbeti Anber katılmış lisan pür şerbeti

ʿa. 23/4

ancaḳ Ancak

a. 8/12, 61/1, 253/9, 492/9, 590/4

anda Orada, onda

a. 24/2, 55/8, 59/7, 59/8, 72/3, 84/2, 96/11, 113/3, 129/21, 142/7, 169/18a, 171/25, 173/19, 174/9, 179/10, 184/7, 184/7, 193/18, 214/25, 253/1, 276/23, 340/12, 353/13, 357/9, 362/24, 372/22, 388/5, 390/21, 390/22, 407/11, 415/17, 419/3, 420/5, 433/8, 475/6, 485/13, 491/6, 492/15, 502/3, 530/24, 547/8, 557/24, 558/1, 583/12, 588/21

andan Ondan, oradan

a. 25/24, 37/19, 37/22, 38/8, 39/7, 39/9, 58/2, 59/18, 62/21, 62/22, 68/1, 68/10, 68/6, 70/9, 73/3, 102/14, 103/16, 117/1, 121/7, 125/19, 130/25,

134/6, 135/18, 135/19, 139/19, 140/12, 162/16, 162/22, 162/24, 177/11, 177/12, 191/4, 192/18, 192/22, 193/22, 193/26, 221/10, 222/20, 235/12, 236/18, 240/15, 244/1, 255/27, 257/1, 271/24, 271/26, 275/6, 278/19, 280/1, 281/13, 292/10, 293/7, 294/12, 294/19, 294/8, 295/10, 295/14, 295/18, 295/6, 297/11, 297/17, 297/22, 298/10, 302/12, 302/21, 305/6, 307/5, 307/9, 310/11, 315/17, 316/8, 319/21, 321/13, 321/21, 321/24, 322/10, 322/21, 322/24, 323/20, 323/8, 326/14, 326/21, 327/5, 327/7, 335/26, 340/20, 340/24, 341/8, 346/1, 347/20, 347/5, 347/8, 348/16, 348/19, 348/2, 348/9, 353/18, 360/21, 369/18, 370/15, 370/20, 370/7, 371/11, 371/25, 371/8, 376/17, 383/17, 386/13, 386/16, 386/22, 386/9, 398/10, 398/19, 409/12, 409/4, 415/6, 421/3, 433/9, 439/6, 451/11, 451/24, 458/2, 46/25, 463/10, 465/4, 467/21, 476/8, 482/5, 482/9, 484/17, 484/17, 487/7, 488/10, 488/17, 488/24, 488/24, 489/15, 489/25, 489/5, 491/13, 491/22, 492/2, 493/1, 493/12, 495/17, 507/16, 513/22, 514/21, 519/3, 528/19, 534/4, 535/12, 539/20, 539/26, 574/11, 576/21, 581/9, 582/5, 584/10, 584/22, 584/5, 585/2, 585/25, 586/10, 586/24, 586/5, 587/3, 589/22, 589/4, 592/13, 592/19

andan Sonra, ondan sonra

a. 102/1, 225/20, 275/3, 275/3, 275/4, 291/2, 383/24, 400/9, 402/22, 403/11, 409/9, 424/20, 442/10, 458/11, 460/4, 474/7, 536/15, 574/2, 575/24, 576/25

ant Tıp alanında kendilerine rehber edinilen ilkeler

ʿa.+ımız 120/19

ʿa.+ında 502/23

andız Nemli yerlerde yetisen,parlak sarı veya turuncu çiçekli, halktarafından ev ilacı olarak kullanılan sert kokulu, uzun ömürlü her mevsime dayanıklı otsu bitki (inula helenium)

a. 317/11, 445/5

a. köki 289/8, 308/24

a. ʿuṣāresi 444/24, 462/2

anduz bk. andız

a. 537/21

ānet Ar. Peygamber çiçeği kökü

ā.+i 585/1

ā.+le 62/11

ā.+lerden 566/13

ā.+ler 473/3

ānfā ? Önceden, daha evvel

ā. 306/7, 400/25

anı onu

a. 10/10, 13/22, 16/3, 34/13, 59/7, 68/6, 96/18, 100/25, 110/15, 112/20, 151/7, 157/16, 160/4, 163/9, 164/3, 170/22, 170/25, 173/11, 179/10, 196/23b, 240/24, 315/21, 354/13, 366/19, 387/2, 387/20, 391/25, 407/16, 408/22, 409/3, 410/13, 420/17, 420/22, 422/6, 435/19, 474/18, 482/18, 519/6, 521/19, 533/23, 533/26, 534/21, 543/5, 565/20, 565/7, 576/21, 579/5

anıñ onun

a. 21/14, 21/15, 25/6, 28/9, 24/14, 67/10, 68/6, 76/2, 101/1, 121/4, 143/22, 144/22, 148/23, 151/9, 163/11, 169/6a, 170/23, 178/23a, 179/11, 180/25, 181/16, 181/5, 181/9, 185/6, 191/12, 192/14, 192/16, 193/23, 197/11a, 200/23, 217/16, 225/12, 226/5, 232/17, 233/5, 237/7, 238/12, 244/1, 255/9, 283/6, 300/4, 321/19, 326/15, 340/15, 345/24, 348/7, 353/17, 353/20, 367/17, 379/25, 387/4, 391/23, 392/21, 393/1, 393/17, 393/4, 397/10, 409/3, 415/16, 446/23, 457/17, 457/21, 463/11, 470/20, 472/5, 480/24, 495/20, 518/14, 524/23, 530/12, 531/15, 533/18, 533/19, 535/11, 538/2, 539/7, 564/18, 566/20, 569/23, 569/24, 582/1, 582/8

a.+çün 12/17, 60/18, 61/2, 171/16, 171/18, 179/6, 180/12, 192/20, 193/22, 267/11, 306/25, 353/9, 427/4, 429/14, 435/22, 437/12, 578/3

a.+dır 172/10, 196/14a, 196/14b

a.+la 86/12, 86/14, 108/25, 119/19, 123/11, 275/21, 282/1, 287/24, 287/24, 287/5, 315/11, 434/22, 475/6, 522/13, 552/23

añır- Eşeklerin çıkardığı ses

a.-amaz 158/21

anison Ar. Anason, maydanozgiller familyasından bir yıllık otsu bitki (pimpinella anisum)

a. 113/21, 118/6, 149/25, 199/11, 201/25, 214/14, 215/14, 215/7, 249/23, 250/10, 290/14, 331/25, 352/14, 374/14, 375/15, 385/15, 397/1, 479/18, 483/12, 486/6, 487/5, 500/15, 509/13, 516/14, 551/13

a. şuyu Anason bitkisinden elde edilen su

a.+yla 332/2

a. toḫumı Anason bitkisi tohumu

a. 399/16, 532/7

a. yağı Anason bitkisinden elde edilen yağ

a. 258/2, 516/23

ʿanḳ-ı raḥm Rahim ağzı

ʿa.+e 538/23

añla onunla

a. 77/26, 103/11, 107/16

a.+nıñ 107/17

anlar onlar

a. 9/21, 10/8, 12/14, 12/14, 12/17, 19/4, 22/11, 23/2, 172/25, 177/5, 306/13, 321/9, 350/23, 490/20, 491/10, 492/9, 493/4, 542/18, 545/17, 579/23, 580/18, 580/19, 580/2, 580/20

a.+a 240/21, 381/20, 403/23, 421/25, 492/9, 539/11, 581/24, 581/26, 581/5, 582/17, 584/20, 586/19

a.+dan 240/22, 293/19, 587/19, 588/7, 591/21, 593/2, 594/14

a.+ı (Belirtme) 19/4, 88/14, 158/12, 328/5, 395/4, 565/8

a.+ıñ 67/1, 104/22, 172/24, 293/15, 303/7, 350/17, 395/25, 487/3, 487/4, 489/9, 490/17, 491/7, 559/19, 580/26, 580/4, 581/6, 582/20, 587/15, 587/24, 592/6, 593/8

añla- Anlamak

a.-sa 122/14

a.-ya 54/2

a.-yup 198/3, 299/13

ʿ**annab-ı bevāsīr** Basur hastalığının bir türü

ʿa. 480/11, 480/25

ʿ**annabu'ş-şaʿleb** Bir üzüm türü

ʿa. 198/17, 249/17, 267/4, 333/3

anṭula ? İlaç terkibinde kullanılan bir bitki türü

a. 526/3

anuñ bk. anıñ

a. 182/5

anẕer Andız otu (inila helenium)

a. 531/6

a. köki Anzer bitkisinin kökü

a. 215/26

anẕerūt Ar. Sıcak memleketlerde yetişen, aynı addaki ağaçtan çıkarılan ve yara tedavisinde kullanılan bir reçine

a. 211/13, 229/14, 236/2, 228/21, 229/2, 237/2, 241/23, 242/20, 242/7, 243/16, 243/7, 404/3, 407/23, 409/7, 412/15, 412/21, 414/1, 422/22, 433/12, 433/19, 460/16, 497/7, 529/8, 562/1, 571/7, 574/18

a.+ı (Belirtme hâli eki) 231/17, 256/4, 404/5

apış- Oturmak, bacakları ayırarak oturmak

a.-up 474/12

ʿ**Arab** ö.i. Arap

ʿa. 78/1 104/19

ʿ**araba** Tekerlekli, motorlu veya motorsuz her türlü kara taşıtı

ʿa.+ya 20/17

ʿ**Arabca** ö.i. Arap dili

ʿa. 47/22, 48/19, 49/7, 50/16, 50/2, 51/14, 51/19, 51/8, 52/1, 52/4, 53/13, 53/2, 53/23, 53/9, 54/15, 55/21, 55/9, 56/12, 56/15, 56/5, 57/13, 57/3, 57/8, 58/23, 59/20, 59/23, 59/9, 60/5, 61/21, 61/4, 61/6, 61/9, 62/5, 63/14, 63/22, 64/19, 64/24, 64/4, 65/4, 66/3, 66/7, 68/25, 69/8, 70/1, 70/13, 70/20, 70/5, 71/1, 71/16, 71/9, 74/19, 74/5, 79/4, 80/9, 83/18, 84/1, 84/7, 86/9, 88/1, 89/18, 89/25, 90/6, 91/11, 91/22, 92/15, 92/20, 93/1, 93/13, 93/19, 94/17, 94/2, 94/7, 95/1, 95/16, 96/20, 97/8, 98/4, 100/1, 101/15, 102/21, 103/4, 108/12, 108/2, 111/20, 112/14, 113/17, 114/8, 115/20, 116/23, 116/3, 116/8, 117/12, 117/19, 117/25, 118/13, 118/18, 118/23, 118/3, 118/8, 119/1, 119/21, 119/7, 121/24, 123/13, 123/8, 124/1, 124/20, 124/6, 125/17, 125/2, 125/8, 126/1, 126/12, 126/16, 126/23, 126/6, 127/8, 128/9, 130/16, 131/17, 132/14, 132/3, 133/1, 133/17, 133/9, 135/12, 135/4, 136/1, 136/11, 137/14, 138/6, 139/15, 140/10, 140/18, 140/4, 191/26, 241/1, 264/1, 275/9, 279/23, 326/12, 326/17, 345/24, 372/11, 417/2, 427/21, 466/22, 466/23, 549/7, 507/9, 533/17

ʿa.+dır 348/22

ʿ**Arabî** Ar. Araplarla ilgili, Araplara özgü olan

ʿa. 114/5, 114/5, 173/24

ʿa.+de 104/2

ʿ**Arabistan** ö.i. Arabistan ülkesi

ʿa.+da 96/18

ara Aralık, boşluk, yer, mesafe

a.+da 75/14, 75/26, 274/24, 486/18

a.+larda 521/23

a.+larına 449/6, 450/3

a.+larında 182/7, 445/14, 478/14

a.+larındaki 450/24

a.+sına 156/5, 157/3, 237/6, 575/26

a.+sında 119/23, 142/19, 182/4, 188/17, 220/7, 236/18, 274/20, 286/25, 345/18, 382/12, 382/13, 382/8, 481/8, 526/13, 577/16

a.+sındadır 37/21

a.+sından 40/22, 445/25

a.+ya 259/21

ara- Aramak

a.-dılar 68/4

aralıḳ Aralık, mesafe, belirli boş zaman

a.+da 286/13, 302/22, 377/5

a.+ında 116/14

aralıḳ aralıḳ Ara ara, belirli aralıklı zaman dilimi

a. 321/19, 348/8, 491/10

ārām Far. Durma, dinlenme

ā. 590/5

aʿrāż 492/9

aʿrażı 301/11

ara şıra Bazen, seyrekçe

a.+da431/12

aʿrāż Ar. İşaret, alâmet, hastalık belirtileri

a.-ı ḥāmile Hamilelik belirtileri

a.+den 594/21

a.-ı meẕkūre Sözü geçen, zikredilen belirtiler

a. 584/19-20

a.-ı nefsāniye Hastalık hâli

a.+den 350/16

ʿ**arcā** Topal, aksak

ʿa. 101/8

ardıç Servigillerden, güzel kokulu yapraklarını kışın da dökmeyen, yuvarlak kara yemişleri ilaç olarak kullanılan bir ağaççık (Juniperus)

a. ḳaṭranı Ardıç ağacından elde edilen koyu kıvamlı sıvı

a. 450/10

a. yemişi Ardıç ağacı meyvesi

a. 280/5, 512/2

art Arka taraf, arka

a.+ına 234/19

a.+ınca 14/22, 185/17, 277/9, 431/20, 505/2

a.+ında 136/6, 457/18

a.+larında 427/20

āreste Far. Süslenmiş, bezenmiş

ā. 175/11

arġuvan Erguvan, Baklagillerden, eflatunla kırmızı arası renkte çiçek açan, güzel bir süs ağacı, deliboynuz (Cercis siliquastrum)

a. çiçegi Erguvan bitkisi çiçeği

a.+ni 477/8

a. kökü Erguvan bitkisi kökü

a.+nü 512/8

arı Arı

a. 53/16, 97/2, 123/19, 393/4, 480/9

a.+nıñ 48/2

arıḳ Zayıf

a. 31/5, 34/23, 42/10, 113/16, 515/3

a. ola 161/18

arıḳla- Zayıflamak

a.-r 501/6, 556/24

arıḳladıcı Zayıflatıcı

a. 567/16

arıḳlat- Zayıflatmak

a-ır 20/5, 21/1, 27/19, 27/26, 142/21, 556/17

a.-maz 556/17

arıḳlıḳ Zayıflık

a. 301/6, 307/13

a.+dan 554/5

a.+ıñda 184/18

arıt- Temizlemek, temiz duruma getirmek

a.-ır 137/17

a.-up 139/20

a.-maḳ 286/11

ʿārıż Ar. Sonradan ortaya çıkan

ʿā. 35/9, 185/9, 181/6, 203/1, 326/19, 559/21

ʿā. olan 58/5, 101/19-20, 198/10, 246/13, 311/10, 327/12, 353/25, 353/4, 375/12, 498/16, 513/20

ʿā. olanlara 133/15

ʿa. oldı 172/14, 219/14, 221/11, 309/18, 55/5-6

ʿā. oldığı 302/24

ʿā. oldığından 25/22

ʿā. olmadan 497/11

ʿā. olmaġla 314/11

ʿā. olmaḳdan 567/8

ʿā. olmaz 46/26, 311/11, 327/20

ʿā. olmuş 324/18

ʿā. olmuş ola 551/1

ʿā. olsa 36/3, 183/5

ʿā. olup 297/22, 313/1, 376/1, 380/12, 388/11

ʿā. olur 14/27, 16/9, 22/16, 25/23, 219/9, 217/21, 220/8, 221/13, 221/17, 231/3, 307/14, 307/19, 307/21, 315/10, 324/7, 324/8, 324/9, 327/12, 327/15, 332/12, 353/25, 360/23, 365/18, 381/20, 391/17, 406/16, 430/7-8, 435/25, 436/4, 442/14, 461/1, 470/9, 492/9, 506/13, 513/20-21, 514/6, 557/1, 559/23, 559/24, 562/16, 562/18, 562/19, 562/20, 562/21, 562/22, 562/24, 564/18, 564/8, 567/4, 568/17, 568/19

ʿā. olur imiş 324/18

ʿā. olursa 35/24, 212/24, 216/25-26, 301/1, 348/12, 348/23, 438/10

ʿārıża Ar. Bozukluk

ʿā. 282/21, 282/22, 591/13, 593/24

ʿā+lar 583/13, 583/6

Arisṭo ö.i. Aristo

a. 28/24

a.+dan 87/14

ʿāriż olur 9/6

arḳa Vücudun belden boyuna kadar olan kısmı

a. 24/5, 25/2, 45/8, 53/11, 57/5, 72/21, 80/16, 110/26, 124/19, 136/17

a+da 362/15, 395/20, 492/8, 523/3, 525/3

a.+dan 218/12, 278/9, 284/7

a.+sı 149/19, 306/11, 409/12, 540/5

a.+sında 41/15

a.+ya 45/8, 118/24, 179/9, 470/25

arḳa Bir şeyin temel tutulan yüzünün tam ters yanı

a.+larında 468/7

armanikimü'l-rūzātem bk. Devāü'l-verdü'l-müshil

a. 222/20

armud Far. Armut

a. 320/5, 525/1, 566/16

arniḳa İtl. Birleşikgillerden, sarı renkte, papatyayı andırır bir çiçek ve onun bitkisi, öküzgözü

a. çiçegi Arnika çiçeği

a. 292/13

a. otı Arnika otu

a. 490/12-13

arpa Arpa (Hordeum vulgare)

a. 128/19, 141/20, 156/5, 157/3, 209/15, 232/7, 263/22, 273/17, 286/8, 301/23, 303/10, 308/22, 322/18, 332/22, 345/19, 345/2, 363/16, 367/2, 367/9, 368/6, 369/20, 370/8, 422/11, 461/25, 491/15, 506/4, 515/15, 536/11, 585/10, 585/22

a.+dan 211/5

a.+nıñ 141/21

a.+nıñ unı 515/21

a.+yı 205/19, 205/20, 548/25

a. cülābı Arpadan yapılan ishal veren şerbet

a. 222/14, 561/7

a. etmegi Arpa ekmeği

a. 56/16

a. ḳabın Arpa kabuğu

a. 244/11

a. maṭbūḫı Pişirilmiş ya da haşlanmış arpa

a. 341/18

a. otı Arpa otu

a. 541/25

a. şuyı Arpa suyu

a. 44/21, 227/12, 314/18, 334/26, 355/9, 363/2, 363/6, 406/1, 499/23-24, 524/18, 546/14, 548/25, 561/20

a.+n 366/2

a.+ndan 524/19

a.+nı 287/10, 287/3, 310/10, 310/9, 550/15

a.+yla 86/17, 119/10, 284/18-19, 285/24, 300/19, 330/16-17, 331/5-6, 334/13, 352/1, 356/22, 444/1, 523/13, 540/22, 542/1, 542/10, 549/3

a. unı Arpa unu

a. 199/2-3, 227/24, 243/14, 286/14, 333/10, 333/3, 333/5, 335/8, 393/6, 396/7, 411/16, 412/2, 413/19, 419/25, 447/14, 464/7, 546/16, 546/23, 548/7, 572/22

a.+n 447/15

a.+ndan 407/14, 407/9

a.+nı 131/24, 423/7, 517/26, 546/18, 560/7-8

a.+yla 126/21, 132/9, 244/10, 344/19, 406/3, 455/8-9, 548/11, 552/5

arslan Arslan

a. 76/19, 161/8, 435/22

a. derisi Arslanın derisi

a. 161/13, 476/22

a.+nde 476/23

a. dişi Arslan dişi

a.+n 270/8

a.+ni 268/24

a. yaġı Arslan yağı

a. 161/10

arşun Yaklaşık 68 santimetreye eşit olan uzunluk ölçüsü

a. 262/17

art- Artmak

a.-ar 28/25, 183/21, 185/17, 254/25, 255/4, 267/18, 394/19

a.-mamaḳ 546/15

a.-ması 192/3

a.-maya 406/5

artdırıl- Arttırma işi yapılmak

a.-a 348/10

artıḳ Fazla

a. 175/14, 184/22, 192/6

artıḳ Bundan sonra

a. 162/22, 225/17, 225/21, 237/14, 237/7, 482/5, 528/13

artır- Artırmak

a.-a 293/8

a.-alar 306/14, 587/16

a.-ır 31/2, 50/18, 147/7

a.-maya 47/6

artırıcı Artırma yapan, sebep olan

a. 511/5, 562/9

artuḳ bk. artıḳ (162/22)

a. 159/9

a. olur 332/10

artuḳ bk. artıḳ (175/14)

a.+dur 143/14

artur- bk. artır-

a.-a 47/7

a.-alar 21/4

a.-ır 25/7, 52/17, 52/19, 61/15, 65/3, 69/19, 70/4, 84/9, 85/21, 86/6, 87/3, 96/21, 100/2, 113/12, 118/1, 118/4, 128/10, 142/11, 142/20, 142/25, 143/2, 143/23, 143/3, 144/3

a.-up 152/8

a.-ur 16/11, 17/10, 59/2, 80/13, 83/5, 107/6, 112/3, 126/11, 126/13, 133/11, 153/8, 154/3, 224/6, 227/15, 231/9, 237/26, 319/18, 455/25, 456/12

arturıcı bk. artırıcı

a. 31/25

arż Ar. Yeryüzü, dünya

a.+da 157/23

a.+ı (Belirtme hal eki) 145/1

ʿarż Ar. Sunmak

ʿa. 12/13

ʿa.-ı ḥāl Halin ifâdesi

ʿa. 388/18

ʿa.-ı ḥāl idüp 388/15

ʿarż Ar. Enlem

ʿa.+ı (3. Tekil iyelik eki) 98/14

arzu Far. İstek, dilek

a. ide 183/5

a. olunan 78/10, 105/4-5

ās Ar. Mersin bitkisi

ā. 132/3

aṣ- Asmak

a.-a 158/7

a.-alar 87/16, 137/25, 235/14, 572/9

a.-arlar 389/21

a.-sa 139/11

ʿaṣab Ar. Sinir, damar

ʿa. 345/24

aʿṣāb Ar. Sinirler, damarlar

a.+da 105/17

a.+dan 341/5

aṣābet Ar. Sinir

a. eylemez 138/25

ʿaṣabiye Ar. Sinir

ʿa.+niñ 265/17

ʿa.+ye 214/20

aṣa ḳo- Asadurmak, bir süre asmak

a.-ṣalar 93/18, 132/24

a.-yalar 158/9

a.-ysalar 165/6, 167/23

āṣān Far. Kolay, zahmetsiz

ā. 38/11

38/3, 38/8, 85/17, 138/25, 160/16, 166/18, 166/7, 167/19, 573/11, 573/13

ā.+ca 462/8

ā.+dır 110/2, 362/23, 437/17

ā. eyler 103/8

ā. olsa 294/2

ā. olur 19/4, 378/11, 389/26

āṣar-ı ʿatīḳa Eski dönemlerden kalma eserler

ā.dan 173/23

āsānlıġ Kolaylık

ā.+a 150/20

ā.+la 120/4, 181/1

asarūn Kedi otu

a. 110/22, 125/17, 258/13, 500/15

ʿ**asel** Ar. Bal

ʿa. 61/21, 311/5, 391/10, 399/5, 405/15, 407/20, 408/10, 408/11, 425/16, 432/6, 463/24, 484/1, 508/23, 532/16

ʿa.+dir 59/3

ʿa.+e 404/4, 408/12

ʿa.+i (Belirtme hâl eki) 26/18, 418/9, 479/20

ʿa.-i muṣaffī Saf bal

ʿa. 418/8, 479/19, 554/19

ʿa.+ü'l-verdü'l-müshil Gül balı müshili

ʿa. 201/16

ʿ**aselbend** Hekimlikte ve koku yapımında kullanılan aselbent ağacından gövdesi çizilerek elde edilen bir tür reçine

ʿa. 200/17, 224/8, 289/10

ʿa.i (Belirtme hâl eki) 533/7

ʿ**aselī** Ar. Balımsı, bala benzer, bal gibi

ʿa. 435/7

aṣfer Ar. Sarı, sarımsı

a. 10/8

aṣfūr Ar. Bahçelerde yetiştirilen, sarı çiçekli, yemeklerde kullanılan bir bitki

a. toḫumu Asfur bitkisi tohumu

a.+nı 26/7-8

aṣġar Ar. En küçük, en az

a. 313/21

aṣḥāb Ar. Sahip olanlar

a.-ı bevāsīr

a.+de 481/9

a.+e 486/14

a.+ında 336/3

a.-ı güzīn Güzide olanlar

a.+e 48/9

a.+niñ 12/12

a.-ı kemāl Olgun olanlar

a.+iñ 7/19

a.-ı siyāset Siyaset sahibi olanlar

a. 173/18

aṣhib Koyu kırmızı kan

a. 187/9

aṣıl Ar. Esas, temel

a. 414/13, 481/7, 580/24

a.+ı (3. Teklik iyelik) 98/12, 101/18, 178/13a

a.+ında 180/4

āsi Ar. Şiddetli, hırçın, etkili, kuvvetli

ā. 19/25, 64/20, 88/5, 90/11, 91/19, 97/17, 99/7, 102/10, 116/19, 117/13, 117/6, 118/19, 119/9, 122/19, 122/21, 123/15, 130/20, 130/8, 131/14, 131/14, 133/13, 143/16, 144/4, 180/23, 190/20, 204/16 204/17, 221/13, 221/16, 221/19, 300/4, 304/2, 304/3, 320/7, 378/24, 378/25, 401/13, 405/22, 406/12, 406/14, 406/15, 413/8, 419/17, 426/23, 427/14, 502/12, 512/10, 512/12, 559/19

ā.+dir 142/14

ā. ise 153/24 361/3

ʿasīr-i bevl İdrar etme zorluğu

ʿa.+e 28/5

ʿaṣīrü'l-baṣal Soğan ve benzeri köklerin özsuları

ʿa. 249/12

Āsitāne-i ʿalīyye Yüce başkent

ā. 75/10-11

ʿasker Ar. Asker

ʿa. 437/4

ʿa+in 145/24, 173/12

aṣlā Ar. Hiçbir zaman, hiçbir biçimde

a. 158/16, 162/12, 163/9, 168/25, 283/11, 368/18, 388/13, 447/23, 518/12, 518/22, 530/11, 530/8, 575/24, 584/18

aslan bk. arslan

a.+ıñ yaġını 483/20

aṣl Ar. Kök

a.-ı esnān Diş kökü

a.+a 266/22

a.-ı fāvānya Şakayık, ayı gülü otu kökü

a. 199/7

a.-ı ḥarbaḳ-ı ebyaż Beyaz harbak kökü (Veratrum album)

a. 251/18, 251/7

a.-ı ḥarbaḳ-ı esved Siyah boynuz otu kökü (Helleborus niger)

a. 250/22-23

a.-ı ʿilāc İlaç kökü

a. 23/7

a.-ı lüffāḥ Kan kurutan otu kökü (Mandragore autumnalis)

a. 547/15

a.-ı penç Ban otu kökü

a. 271/6

a.'l-ʿarṭanīşā Deve tabanı otu kökü

a. 251/18

a.'l-kirāş Kiraz kökü

a. 251/17

a.'s-sūs Yabani meyan kökü (Radix astragali)

a. 77/24

aṣliye Ar. Temel, esas

a.+si 106/22

aṣma yapraġı Asma ağacı yaprağı

a. 198/15

asmān Far. Gökyüzü, sema

a.+dan 217/21

asmānī Far. Açık mavi

a.+dir 187/14

āṣmed Ar. Isfahanı sürmesi, ısfahanı bitkisinden elde edilen sürmenin Arapça karşılığı

ā. 55/21

aṣpur toḫumı Yalancı safran bitkisi tohumu

a. 378/18

ʿ**aṣr** Yüzyıl, asır

ʿa.+da 362/20, 501/18, 525/20, 565/5

aṣul bk. aṣıl

a. 265/16

a.+ı (3. Teklik iyelik eki) 272/3

aṣvel ? Tedavide kullanılan bir bitki türü

a. 441/9

a. şerbeti Asvel bitkisinden yapılan şerbet

a. 501/14-15, 516/7, 541/2-3

ʿaşā ? Bir tür hastalık

ʿa. 105/15

aşaġa bk. aşağı

a. 17/4, 213/12, 228/16, 272/1, 272/10, 326/11, 384/21, 396/23

a.+dan 26/17, 115/15, 567/22, 568/3

aşağı Aşağı

a. 11/14, 213/10, 282/10, 315/5, 326/13, 326/19, 353/10, 353/13, 353/16, 380/25, 532/10, 544/5, 544/6, 582/26

a.+da 561/6, 583/17

a.+dan 133/6, 150/7, 359/20, 360/24 361/23, 367/14, 376/10, 377/3, 379/15, 380/11, 381/13, 385/7, 388/22, 476/12, 479/14, 479/23, 482/16, 484/2, 501/7, 520/18, 561/2, 561/5, 562/3, 564/26, 565/1, 567/1, 578/5, 568/4

a.+sı 326/18

a.+sında 37/7, 37/10, 326/23

āşen Ar. Çadır uşağı bitkisinin Arapça karşılığı

ā. 74/19

āşikār Far. Açık, apaçık, meydanda olan

ā. olur 184/13

aş Yemek

a.+larda 487/1

at- Atmak

a.-a 20/6, 158/18, 183/5, 464/17

a.-ar 185/18, 291/25

a.-arsa 186/12, 186/14

a.-dıḳdan 262/18

a.-maḳla 18/23

a.-salar 163/4

at At

a. 20/12, 100/25, 114/5, 142/22

a.+a 546/8, 551/4

a.+ı (Belirtme hâl eki) 20/11

a.+ıñ 158/3, 158/11, 158/12, 158/13

a. boḳı At dışkısı

a. 575/11

a. derisi At derisi

a. 168/19, 244/6

a.+niñ 244/8

a. ḳuyruġu At kuyruğu

a.+ndan 158/9

a. necesi At dışkısı

a.+ni 276/13

a. sidügü At idrarı

a.+nüñ köpügü At idrarı köpüğü

a.+ni 467/11

a. südi At sütü

a.+n 533/24

a. tersleri At dışkısı

a.+ni 433/14-15

a. yaġı At yağı

a. 158/5, 291/24

a. zibili At pisliği

a. 262/22

a.+ni 262/21

a.+niñ 404/6

aʿṭā bk. ʿaṭā

a. ideler 314/19, 339/2-3

a. ider 357/21

aṭa bk. ʿaṭā

a. ider 458/18

aṭa ṣoġanı Ada soğanı

a. 223/8, 293/3, 295/8-9, 307/7, 431/9

a.+nı 264/23, 392/22, 392/8

a. sirkencübīni 386/9

Aṭana ö.i. Adana

a. 177/6

ʿ**aṭā** Ar. Vermek, bağışlamak

ʿa.+sı 196/26a

aṭa Ata, cet, baba, dede

a.+sından 102/13

a.+ya 102/13

ateş Ateş

a. 81/23, 93/3, 98/8, 99/13, 108/25, 115/21, 116/2, 117/13, 138/10, 157/9, 191/16, 219/23, 224/11, 225/16, 226/12, 228/20, 231/24, 234/1, 245/26, 246/1, 259/13, 261/26, 262/12, 267/10, 342/10, 351/22, 358/21, 368/17, 368/17, 373/16, 407/7, 413/24, 414/10, 416/17, 419/14, 425/10, 425/17, 426/16, 426/8, 434/14, 446/13, 446/14, 446/4, 451/3, 474/10, 481/3, 482/22, 528/24, 547/19, 558/17, 559/8

a.+de 208/6, 230/6, 261/1, 290/26, 398/12, 424/19

a.+den 202/19, 259/14, 295/25, 297/8, 419/1, 445/21, 450/25, 491/1, 494/14, 584/14, 587/11, 588/18

a.+dir 174/11

a.+e 138/25, 237/25, 263/17, 263/19, 269/11, 279/8, 395/21, 398/11, 399/11, 400/11, 400/24, 402/2, 403/11, 445/23, 447/5, 476/2, 518/5, 535/5

a.+ini 69/1

a. rengi Ateş rengi

a.+ne 187/5

a.-i yanġın Yangın ateşi

a.+a 164/19, 416/10, 416/12, 416/8

ateşle- Tutuşturmak, yakmak

a.-yerek 41/5

ʿatīḳ Ar. Eski

ʿa. 202/21

ʿaṭıye-i ilāhiye İlahi istikbal

ʿa. 199/19

ʿatiḳa-ı ṭıbbiyeye Eski dönem tıp bilgisi

ʿa. 594/23

atkestānesi Atkestanesi

a. ni 395/18-19

atsiñegi Atsineği

a.+yle 391/22

ʿaṭş Ar. Hararet, susama, susuzluk

ʿa. 336/1, 336/12, 336/3, 340/12, 348/22, 393/17

ʿa.+ı (3. teklik iyelik eki) 337/16

ʿa. olup 247/14

ʿa.-ı kāẕibi Yanıltıcı, aslı olmayan ateş

ʿa. 77/5

ʿa.-ı şedīde Şiddetli ateş

ʿa. 248/16

atüzümi şuyı At üzümü suyu

a. 345/16

ātī Ar. Gelecek zaman

ā.+de 168/22

aṭles Ar. Yıpranmış bez parçası

a. 208/7

aṭne balı Bir çeşit bal

a. 329/19, 454/14

ʿaṭūsāt Ar. Aksırtıcı, enfiye

ʿa. 254/5

aṭvel Ar. Uzun

a. olur 381/18

ʿavām-ı nās İnsanların avam kesimi

ʿa. 82/1

ʿavārıż Ar. Arızalar, eksiklikler

ʿa. 42/16

āvāz Ar. Ses, sada

ā. 138/12, 143/15, 251/26

ā.+ı (Belirtme hâl eki) 142/10, 145/15, 146/13, 147/13, 252/1, 290/9, 291/2, 291/4

ā.ın 70/7

ā.+lar 19/23

ā. çıḳmasa Sesi çıkmaz olmak

ā. 290/23

ā.+ı boġulur Sesi çıkmaz olmak

ā. 436/8

ā.+ı ṭutulsa Sesi çıkmaz olmak

ā. 303/19

ā. ṭutulmasına 291/3

ʿavdet 582/13

ʿavdet ide 147/4

ʿavdet ider 248/12

ʿavdet Ar. Geri gelme, dönme

ʿa. ider 282/2

ʿa. idüp 594/16

aʿver Ar. Bağırsağın dördüncü bölümü, kör bağırsak

a. 353/17, 381/19

a.+iñ 353/20

avıc bk. avıç

a. 205/19, 263/23, 286/8, 379/4, 482/6, 482/6, 484/16, 484/16

a.+ına 272/3

avıç Elif hafifçe kapatılmasıyla meydana gelen çukurun alabileceği miktar

a. 278/12, 367/3, 463/12, 499/14

avla- Avlamak

a.-r idim 101/17-18

avli Havlu

a. 259/22

ʿavn-ı Ḥaḳ Allah'ın yardımı

ʿa.+dır 196/24a

ʿavn-ı Ḫüdā bk. ʿavn-ı Ḥaḳ

ʿa. 414/19, 420/22, 469/15, 475/3, 532/5

ʿavret Ar. Avrat, kadın

ʿa. 101/22, 147/15, 150/18, 156/8, 157/12, 157/13, 158/13, 158/16, 160/15, 161/1, 162/18, 162/22, 162/8, 166/16, 166/19, 166/6, 167/18, 570/16, 575/21, 576/1, 576/20, 577/10, 577/18, 577/6, 578/19, 579/3

ʿa.+e 150/8, 162/16, 163/24, 576/2

ʿa.+i (Belirtme hâl eki) 576/22

ʿa.+iñ 158/10, 160/9, 178/20a, 572/3, 572/8, 573/14, 573/7, 575/10, 577/5

ʿa.+ine 577/3

ʿa.+ler 57/10, 75/2, 152/6, 154/14, 572/21, 577/1

ʿa+lere 569/22, 570/19, 572/20

ʿa.+leriñ 149/26, 152/1

ʿa. südi Kadın sütü

ʿa. 407/8

ʿa.+yle 54/8-9

ʿavvet ? Geri dönme, tekrar etme, nüksetme

ʿa.+ini 591/16

ay Ay, yılı on ikide bir

a. 40/4, 210/2, 291/10, 408/6, 443/18, 506/4, 569/9 ,578/10, 581/9, 590/1

a.+a 569/3

a.+da 8/6, 157/13, 324/13, 365/10, 469/25, 487/6, 564/10, 564/9, 580/5

a.+dan 506/5

a.+dır 238/10

a.+ıñ 40/6, 40/8, 210/1, 474/3, 579/21

a.+ında 129/18

a.+larca 581/21, 583/6

ayaġ bk. ayaḳ

a. 203/22

a.+a 392/19, 457/17

a.+ı (Belirtme hâl eki) 157/7

a.+ı (3. teklik iyelik eki) 252/16, 350/6, 380/12, 389/5, 499/4, 520/18, 559/23

a.+ın 146/5

a.+ına 159/18

a.+ından 389/21

a.+ınıñ 166/7, 438/17, 573/12

a.+ü 178/22b, 178/24b

ayaḳ Bacakların bilekten aşağıda bulunan ve yere basan bölümü

a. 9/19, 37/14, 38/12, 45/10, 146/17, 159/26, 198/10, 204/5, 213/4, 219/7, 506/14, 512/9, 523/5, 565/16

a.+da 52/24, 93/11, 411/3, 441/8

a.+dan 38/4, 204/3, 594/1

a.+lar 182/16, 445/14

a.+larda 40/26, 375/11, 468/24

a.+ları 293/22, 324/9, 332/17, 449/6, 555/16

a.+ların 9/8, 9/19, 209/15, 413/17, 477/23, 564/22, 584/17

a.+larına 204/21, 564/23

a.+larını 43/8, 83/24, 278/11, 293/26, 344/3

a.+larınıñ 115/24, 391/24

ʿ**ayāl** Ar. Bir adamın üzerine nafakasını vermek vacip olan, kendilerini geçindirdiği kimseler

ʿa. ime 203/17

ayāric Yun. İlaç olarak kullanılan bir grup macuna verilen ad

a. 513/1

a.+den 213/16

a. maʿcūnı Ayaric macunu

a. 207/13

a.-i fayḳarā Değişik maddelerden yapılan br tür ilaç, acı müshil olarak da bilinir.

a. 215/4, 201/16, 227/5, 241/5, 245/4, 256/13, 266/11, 281/16, 281/3, 328/8, 382/25, 509/7, 563/2, 569/14-15

a.+yı 257/13

a.+ndan 258/11

a. maʿcūnundan 377/23

a.-i ḳıḳır Değişik maddelerden yapılan bir tür ilaç

a. 205/15

ayaz Duru, sakin havada çıkan kuru soğuk

a.+a 448/10, 451/21, 474/20, 478/24, 484/18, 512/19, 532/19, 557/22, 558/1, 573/22

a.+da 291/1

ayażlat- Ayazlatmak, ayazda bırakmak

a.-alar 473/7

a.-up 548/26, 564/3

āyāzım-ı fayḳarā Yun. Değişik maddelerde yapılan bir tür ilaç

ā. 212/18

ayıd Acı ayıt, hayıt, beş parmak otu

a. toḫumı Ayıd bitkisi tohumu

a. 517/27, 556/10, 557/11

a.+nı 392/11

aydın ışık

a.+ında 214/2

aydınlıḳ Aydınlık, bol ışıklı

a.+a 230/8

āyen ?

ā.+iñ 192/19, 267/12

āyet Ar. Kur'anı-ı kerim'deki her bir cümle

ā.+leri 206/17, 206/18

ā.-i celīle 529/18

ā.-i kerīme 172/11

ā.-i kerīme 206/20

ayı börisini 438/14

ayıl- Ayılmak, kendine gelmek

a.-ur 324/11, 324/12

ayır- Ayırmak, ayrı tutmak

a.-mamaḳ 524/20

a.-maya 521/10

a.-ır 150/2

ay(ı)t- Söylemek

a.-ır 121/20, 221/12, 277/25, 32/27, 381/1, 572/6

ayıtla- Ayıklamak

a.-yalar 290/18

ayıtlan- Ayıklanmak

a.-mış 534/22, 594/3

a.-a 397/17

āyine Far. Ayna

ā. 181/23

ā.+ye 230/8

aylıḳ Bir ay içinde olan, otuz günlük zaman dilimi

a.+iken 235/26

ʿayn Ar. Aynı

ʿa. 242/12, 337/1, 381/14, 530/19, 584/18

ʿa. olmaḳdır 248/5

ʿa.-ı şifā Şifa yönteminin benzerliği

ʿa. 67/16

ʿaynı Ar. bk. ʿayn

ʿa. 392/2

ʿayn Ar. Göz

ʿa.+da 248/16

ʿa.-ı seraṭān Yengeç gözü

ʿa. 298/12, 301/16, 306/5, 310/15, 323/14, 394/1, 494/9, 511/14, 583/19, 583/21, 585/16, 591/14, 592/16, 594/6

ʿayn-ı şirṭā İlaç terkibinde kullanılan bir bitki türü

ʿa. 492/12

ʿAynü'ş-şems ö.i. Mısır'da bir yer adı

ʿa. 68/1

ayrı Ayrı, başka

a. 110/22, 110/24, 472/13

ayrı ayrı Ayrı ayrı

a. 27/7, 397/3, 438/17, 449/27, 449/4, 465/23-24, 486/9, 570/18

ayrıca Ayrıca, ilave olarak

a. 484/2

ayrıḳ Ayrıkotu, buğdaygillerden, kökü idrar söktürücü olarak kullanılan yabani bir bitki

a.+ı (3. Teklik iyelik eki) 532/19

a. köki Ayrık otu kökü

a. 302/2, 451/5, 495/2, 524/6

a.+ni 411/10

ayrıl- Ayrılmak

a.-dığım 238/9

a.-maġa 540/7

a.-mamalıyız 145/5

a.-maya 162/16, 166/14, 576/21

a.-maz 374/3

a.-sa 272/11, 272/7

a.-ur 17/3, 374/2

ayru ayru bk. ayrı ayrı

a. 461/18, 548/22

ayruca bk. ayrıca

a. 205/1, 474/23, 527/24

ayu Ayı (Ursus arctos)

a. derisi Ayı derisi

a.+ni 162/6

a. inciginiñ mayesi Ayı inciğinin iliği

a. 438/12-13

a. ödi Ayı ödü

a.+n 162/7, 570/11

a.+ni 239/20, 578/4

a. tersi Ayı pisliği

a.+n 162/8

a. yaġı Ayı yağı

a.+nı 399/11

ayva Ayva ağacının büyük, sarı renkte, tüylü, mayhoş, dokusu sertçe, ufak çekirdekli meyvesi

a. 14/5, 27/2, 36/4, 36/6, 49/15, 49/19, 49/22, 49/22, 49/7, 104/17, 157/14, 331/20, 335/2, 345/13, 422/10, 524/26, 545/15, 566/16

a.+dan 44/1, 227/23

a.+nıñ 101/25, 130/22, 157/10

a.+yı 27/5, 43/19, 49/16, 49/19, 148/16, 157/12, 414/20, 513/3, 567/24, 567/25

a. çekirdegi Ayva çekirdeği

a. 255/26, 263/23, 318/13, 367/3

a.+ni 222/5, 255/20, 557/14

a.+niñ 228/11

a. çekirdegi luʿābı Ayva çekirdeğinden yapılan bir tür yapışkan sıvı

a. 257/8, 263/3-4, 291/18

a.+ndan 542/12

a.+nı 44/2-3

a.+yla 222/13

a.+niñ luʿābı 374/23

a. çekirdegi ṣuyu Ayva çekirdeği suyu

a.+yla 381/9

a. murabbāsı Ayvanın kaynatılıp kıvama getirilip dondurulması ile yapılmış tatlı

a. 27/4, 356/2

a. perverdesi Olgunlaşmış ayva

a. 352/10, 356/17, 357/25

a. rubbu Ayva özü

a.+yla 344/12, 352/16, 504/17-18

a. ṣuyı Ayva suyu

a. 320/11-12, 345/11

a.+yla 344/22

a. şarābı Ayva şarabı

a.+ndan 43/28

a. şerbeti Ayva şerbeti

a. 329/3, 355/11-12

a. uṣāresi Ayvanın öz suyu

a. 204/24

a.+nden 349/11

a. yaġı Ayva yağı

a. 344/18, 364/16, 365/4, 503/10, 503/18, 560/7

a.+n 345/10

az Az

a. 11/20, 12/15, 13/6, 13/22, 15/16, 17/16, 17/5, 22/11, 27/6, 32/2, 33/20, 34/24, 34/11, 34/16, 38/8, 46/12, 46/3, 46/9, 47/8, 81/15, 99/24, 113/16, 131/8, 173/21, 178/4, 181/4, 182/22, 226/22, 227/3, 230/13, 265/12, 292/10, 305/11, 332/7, 419/16, 431/14, 432/11, 492/4, 493/19, 511/20, 515/3, 524/1, 524/25, 525/4, 544/16, 544/8, 546/14, 547/1, 559/2, 580/11, 581/19, 594/17

a.+dır 40/3, 50/22, 56/16, 61/13, 70/15, 136/17, 141/22, 352/18, 396/22, 440/5

a. ise 243/18, 362/15

a. ola 279/18, 335/6, 500/5

a. olmaḳ 499/3

a. olur 34/18, 501/80

az- Yara, hastalığın tehlikeli duruma gelmesi

a.-mış 420/11

az az Az az, yavaş yavaş

a. 190/21, 277/7, 362/14, 424/20, 470/7, 503/2, 542/24

aʿżā Ar. Bedenin her bir uzvu

a. 93/24, 181/10, 181/8, 189/7, 218/10, 219/20, 351/14

a.+da 182/10, 498/15

a.+dan 191/11, 315/20, 315/24, 366/7

a.+lara 131/9, 571/21

a.+larda 180/24, 181/4, 189/9, 220/5

a.+lardan 315/2, 354/13

a.+larınıñ 45/13

a.+nıñ 36/16, 181/11, 181/19, 181/6

a.+sı 159/24

a.+sın 220/9

a.+sında 28/8, 163/18, 567/7

a.+sını 217/19, 217/22, 217/25, 510/10

a.+ya 30/27, 45/17, 55/11, 98/25, 104/5, 181/2, 181/6, 327/10, 327/5, 327/8, 411/7, 498/11, 501/7

a.+yı 19/3, 19/7, 20/25, 20/27, 21/7, 111/19, 125/7

a.-ı aṣlī Temel, esas organlar bk. aʿżā-ı reʿs

a.+den 189/1

a.-ı aṣlīye bk. aʿżā-ı reʿs

a. 189/1

a.-ı bāṭın İç organlar

a.+ı (Belirtme hal eki) 69/3

a.-ı ḫārice Dışarıda, görülebilen organlar

a.+de 350/22

a.-ı insān İnsanın uzuvları, organları

a.+dır 18/9

a.-ı isiden

a. 191/10-11

aʿżā-ı reʿs Yedi temel organ (Beyin, kalp, akciğer, karaciğer, safra, dalak ve üreme organı)

a.+iñ 181/19-20

a.+eniñ 427/21-22

a.+iye 181/11

a.+iyede 181/12

a.+iyeye 39/25-26

a.+iyeniñ 315/1, 427/17, 554/3

a.+iyeye 115/1, 131/10, 141/12, 285/3, 364/14

aʿżā-ı sāire Diğer organlar

a.+niñ 337/12

a.-ı tenāsül Üreme organı

a.+den 583/1

a.+e 105/21-22

a.+i 593/13

a.+lerinden 580/4

a.-ı żaʿīfe Zayıf, hastalıklı organ

a.+yi 20/26, 591/16

a.+ye 45/3

aʿżā-ı ẓāhire Açıkta, görünen organlar

a.+siniñ 340/16

ʿazabü'ş-şaʿleb Ar. İtüzümü

ʿa. 243/11

azacıḳ bk. azıcıḳ

a. 20/8, 26/21, 27/5, 32/22, 34/27, 56/9, 68/24, 112/2, 117/3, 129/13, 131/10, 133/5, 135/10, 160/10, 224/3, 287/1, 287/6, 326/15, 332/13, 359/4, 373/7, 378/18, 379/20, 389/24, 389/24, 397/11, 413/19, 470/17, 471/10, 484/16, 497/3, 503/14, 507/17, 510/4, 520/11, 520/4, 544/12, 544/23

azāde Far. Bağlarından kurtuluş, serbest

a.+dirler 579/25

ʿ**ażalat** Ar. Adeleler

ʿa.+ıñ 542/23

ʿa.+ınıñ 542/22

azal- Azalmak, eksilmek

a.-dıḳdan 323/24

a.-maġla 511/4

azalt- Azaltmak, eksiltmek

a.-araḳ 32/6

a.-maġa 32/4

ʿ**aẓamet** Ar. Büyüklük

ʿa. 170/10

ʿa.-i şān Büyüklük şanı

ʿa.+ım 172/23

azıcıḳ Azıcık, çok az

a. 10/14, 15/23, 44/3, 274/24

ʿ**aẓīm** Ar. Çok fazla

ʿa. 11/1, 11/8, 21/6, 34/2, 38/19, 42/15, 91/16, 107/8, 111/5, 114/23, 117/16, 124/23, 145/2, 146/23, 216/23, 275/7, 311/19, 321/7, 336/8, 337/2, 341/4, 375/16, 393/25, 410/23, 482/17, 495/11, 505/18, 525/11, 583/15, 584/18

ʿa.'l-nefʿ Faydası çok

ʿa. 386/4

ʿa.'ş-şān Pek muhterem, çok saygıdeğer

ʿa. 62/4, 106/13, 171/9, 172/23, 459/17

ʿ**azīmet** Ar. Gitmek, gidiş, yola çıkmak

ʿa. itmişdir 12/19

ʿ**azīz** Ar. İzzetli, değerli, kıymetli

ʿa. 75/5, 76/8, 105/19, 339/15, 450/20, 461/10, 465/15, 469/13, 478/1, 481/24, 486/2, 498/5, 506/17, 513/23, 516/1, 526/7, 538/1, 542/3, 544/17, 548/19, 550/24, 554/10, 556/14, 569/22, 569/8, 575/21, 579/26, 583/19, 587/24, 589/9, 590/21, 591/10, 592/23, 593/4, 594/9

ʿa.+im 144/11, 190/2, 305/10, 325/7, 400/14, 431/16, 464/16

ʿa.+ler 173/1, 175/8, 327/14, 346/7, 397/9, 404/1, 406/12, 413/8, 419/1, 420/16, 495/19, 586/12, 593/18

aẓdād Ar. Zıtlar, muhalifler

a.+ı (Belirtme hâl eki) 174/19

a.+ındandır 394/24

azḫīr ? İlaç terkibinde kullanılan bir bitki türü

a. 527/8, 574/15

ʿ**aẓim-i** ʿ**aş**ʿ**aş** Kuyruk sokumu

ʿa.+da 494/3

azlıḳ Az olma durumu

a.+ı (3. Teklik iyelik eki) 562/19

a.+ına 189/25, 45/13

a.+ından 180/10, 562/8

azu Azı diş, öğütücü diş

a. dişleriniñ 272/9

azvay Sarı sabır bitkisi, acı bir bitkidir

ā. ṣaḳızı Sarı sabır bitkisi sakızı

ā. 417/15

B

bāb Ar. Bir kitabın bölümlerinden her biri, husus, mesele

b. 18/15, 21/11, 23/20, 25/13, 27/9, 29/9, 31/12, 42/5, 225/24, 246/13, 259/3, 262/25, 290/9, 298/15, 304/1, 307/10, 324/6, 343/1, 346/7, 353/3, 372/9, 375/17, 386/23, 393/8, 405/18, 426/23, 428/5, 435/17, 436/25, 440/17, 443/10, 445/10, 453/20, 457/11, 462/17, 495/19, 506/9 507/6, 513/16 523/1, 524/21, 531/18, 549/5, 551/6, 553/23, 558/22

b.+da 23/5, 27/8, 144/9, 295/1, 386/25, 386/3, 412/9, 434/18, 480/25, 524/10, 539/4, 552/25, 553/15, 563/7

b.+ı (Belirtme hâl eki) 46/27, 197/22

b.+ında 171/4, 512/23

b.+ından 145/5

b.+larında 186/18

b.-ı s̱ānī İkinci bölüm

b. 11/12, 212/22

b.-ı elif bk. bāb-ı evvel

b. 47/20

b.-ı evvel İlk, birinci bölüm

b. 47/1, 197/22

baba Baba

b+dan 430/6, 442/8

bābunec Far. Papatya çiçeği (Matricia chamomilla)

b. 77/24, 202/16, 202/5, 232/7, 249/5, 333/19, 351/18

b. yaġı 333/21, 482/13

bacaḳ Far. Vücudun kasıktan tabana kadar olan bölümü

b.+lara 298/1

b.+larıñ 305/20

baġçe Far. Bahçe

b+lerde 562/13

baʿde Ar. Sonra

b. 11/7, 13/25, 14/1, 15/20, 15/24, 18/11, 25/23, 36/2, 41/18, 41/6, 42/17, 43/7 43/9, 64/17, 68/24, 68/7, 70/11, 75/21, 75/22, 75/23, 75/26, 75/27, 76/23, 76/9, 79/12, 80/24, 81/1, 88/17, 88/22, 90/18, 91/25, 92/1, 92/1, 93/8, 94/15, 99/12, 99/14, 99/17, 107/17, 108/4, 112/16, 112/25, 113/14, 116/15, 121/9, 130/22, 130/24, 134/4, 134/5, 134/6, 135/9, 140/9, 165/23, 188/22, 191/27, 192/1, 192/1, 200/8, 201/13, 202/19, 202/19, 203/11, 203/19, 206/12, 207/22, 209/19, 210/14, 211/6, 214/5, 214/5, 214/6, 215/15, 216/17, 216/2, 216/3, 217/10, 217/11, 217/16, 217/17, 217/2, 217/6, 217/8, 221/24, 221/24, 221/5, 222/13, 222/5, 223/16, 223/23, 223/24, 223/4, 223/6, 224/14,

224/4, 225/16, 226/11, 226/17, 226/18, 227/12, 227/19, 228/20, 228/3, 229/10, 229/16, 230/17, 231/14, 231/6, 232/16, 232/6, 232/9, 233/22, 233/9, 234/24, 234/8, 235/14, 237/17, 237/20, 237/8, 241/9, 242/21, 245/20, 246/2, 249/21, 250/12, 250/2, 251/13, 252/21, 254/17, 255/15, 255/19, 255/19, 255/21, 257/13, 259/12, 259/14, 259/24, 259/7, 260/1, 260/23, 261/1, 261/16, 261/16, 264/11, 264/23, 265/8, 265/9, 266/10, 266/19, 266/9, 267/6, 267/8, 268/4, 271/17, 271/9, 272/9, 274/12, 274/12, 274/21, 277/11, 277/14, 277/15, 277/19, 277/23, 278/10, 278/11, 278/15, 278/3, 279/19, 279/8, 283/15, 283/23, 284/14, 284/18, 285/21, 286/14, 287/3, 289/26, 290/6, 294/6, 295/24, 299/8, 299/8, 300/15, 300/19, 300/24, 300/24, 300/25, 302/3 303/21, 304/15, 308/13, 309/5, 312/15, 312/3, 318/20, 319/7, 320/4, 322/19, 323/25, 324/11, 324/23, 325/23, 325/3, 328/7, 329/16, 329/18 329/19, 330/17, 330/24, 330/26, 330/3, 331/11, 331/15, 331/16, 331/2, 331/6, 333/14, 333/15, 333/2, 333/7, 335/13, 337/19, 337/23, 337/24, 339/13, 339/14, 342/11, 342/14, 342/14, 343/4, 344/4, 345/3, 346/1, 346/10, 350/10, 351/16, 351/23, 352/1, 352/17, 352/19, 352/20, 352/22, 352/5, 354/20, 355/17, 358/22, 359/8, 361/20, 361/4, 363/13, 363/8, 363/9, 365/2, 365/24, 366/1, 368/17, 369/19, 372/14, 373/17, 373/4, 373/8, 373/9, 376/16, 376/18, 378/16, 378/19, 383/17, 383/23, 384/22, 387/26, 389/15, 389/18, 389/21, 392/5, 392/6, 394/5, 395/12, 395/13, 397/6, 398/21, 399/2, 400/20, 400/5, 401/10, 401/14, 402/18, 405/10, 405/15, 406/10, 409/5, 411/10, 411/15, 411/7, 412/7, 412/7, 414/14, 415/15, 416/22, 419/18, 422/25, 422/4, 423/3, 423/5, 423/6, 424/17, 425/1, 425/12, 425/18, 426/21, 428/13, 429/1, 429/15, 429/9, 430/1, 430/9, 431/6, 433/8, 435/10, 435/2, 436/11, 436/14, 436/16, 436/16, 436/18, 436/23, 437/26, 438/18, 440/12, 441/10, 441/6, 441/7, 441/9, 442/23, 444/11, 444/12, 444/15, 445/22, 445/23, 446/15, 446/21, 446/5, 447/11, 447/11, 447/2, 447/4, 448/10, 448/19, 448/5, 449/21, 449/23, 453/13, 453/17, 453/6, 453/8, 453/8, 454/15, 454/9, 455/10, 455/12, 455/9, 456/1, 456/20, 456/9, 457/5, 457/9, 457/9, 460/10, 460/10, 461/16, 461/23, 461/25, 461/26, 461/3, 461/4, 462/16, 462/20, 464/4, 465/21, 467/2, 467/23, 467/3, 468/8, 470/12, 471/8, 473/1, 473/7, 474/15, 475/11, 477/5, 478/6, 478/8, 478/9, 479/20, 481/25, 481/3, 483/24, 483/6, 484/24, 485/7, 497/1,

497/18, 497/19, 497/2, 497/22, 497/4, 498/3, 499/15, 499/17, 499/18, 499/7, 500/17, 503/1, 503/16, 508/6, 509/8, 512/19, 514/8, 515/17, 515/8, 515/8, 515/9, 516/9, 517/22, 519/25, 520/11, 520/6, 521/8, 523/13, 523/7, 523/8, 523/9, 524/4, 525/19, 527/3, 528/1, 531/15, 534/14, 534/21, 534/22, 534/23, 534/24, 535/14, 535/15, 537/12, 537/8, 546/19, 547/17, 547/17, 547/26, 547/5, 548/1, 548/11, 548/12, 548/5, 549/18, 550/15, 550/17, 550/9, 552/16, 553/20, 554/24, 555/18, 555/5, 557/23, 557/7, 558/10, 559/7, 560/1, 560/12, 560/16, 560/2, 560/24, 560/5, 562/26, 562/26, 563/18, 565/23, 565/4, 566/1, 567/18, 567/24, 568/1, 569/11, 569/3, 570/11, 571/15, 571/2, 573/23, 575/24, 576/11, 577/21, 577/6, 581/10, 581/2, 585/21, 587/20, 589/25, 591/16, 594/2, 594/5

b.'d-daḳḳ Vücudun ağırlaşmasından, rehavetten sonra

b. 339/12

b.'l-faṣd Kan almadan sonra

b. 298/18

b.'l-hażm Sindirdikten sonra

b. 18/19

b.'l-iḥtiḳān Kan almadan sonra

b. 376/16

b.'l-istiʿmāl Yemekten sonra

b. 47/4

b.'l-mezc Karışımdan sonra

b. 201/5

b.'ṭ-ṭaʿām Yemekten sonra

b. 51/21, 119/16, 201/22, 224/21, 226/13, 349/13, 349/20, 382/5

b.'t-tasfiye Daha saf hâle getirdikten sonra

b. 251/13, 271/5, 313/23

b.'t-taṭhīr Temizledikten sonra

b. 449/14

b.'t-tedbīr Tedbir alındıktan sonra

b. 487/19

b.'t-tehżīm Maddenin özü alındıktan sonra

b. 251/24

b.'t-telyīn Kabızlıktan kurtulduktan sonra

b. 339/2

b.'t-tenḳıye Vücudun herhangi bir bölgesinin zararlı maddelerden temizlenmesi öncesi

b. 223/18, 228/14, 265/5, 289/7, 355/11, 355/24, 357/24, 361/9, 362/24, 368/25, 373/11

b.'l-vezn Ölçtükten, hesapladıktan sonra

b. 166/12

bādem Far. Badem (Amygdalus communis)

b. 47/25, 63/25, 99/21, 113/14, 117/23, 139/17, 290/4, 291/16, 309/25, 310/8, 329/17, 364/17, 396/13, 568/11

b.+i 329/18

b. bosası Bademin suyu alındıktan sonra kalan kısmı

b+nı 460/1

b. ḥarīresi Bademli harire tatlısı

b. 545/1

b.+ni 334/6

b. herizesi bk. bādem ḥariresi

b. 310/7

b. içi Bademiçi

b. 397/2

b. südi Bademsütü

b. 365/5

b.yağı Olgun bademtohumlarından elde edilen yağ

b. 92/22, 141/18, 210/23, 256/10, 288/20, 289/14, 296/13-14, 303/2, 314/17, 345/2, 376/25, 379/17, 379/8, 416/8, 429/2, 478/7

b.+nı 533/12

b.+yla 79/12, 134/6, 208/20, 256/11, 303/15, 303/20, 333/1-2, 342/1, 367/22, 378/22, 380/22, 419/20, 419/23, 422/17, 470/17, 514/17

b.+dır 80/2, 113/13

b.+ları 314/24

bādılcān bk. bādıncān

b. 439/24

bādıncān Ar. Patlıcan

b. 60/22, 60/24, 61/1, 61/2

b.+dan 60/22

bādi Far. Geçici, esas olmayan

b. 311/12

b. olur 481/21

bādiyān-ı Ḫıṭāyī Bir tür bitki

b. 77/18

bādrencbūye Far. Melisa, oğul otu

b. 339/22

b.+den 321/2

bādrencüye bk. bādrencbūye

b. 339/7

b. toḫumı 321/3

bāduşnām Far. İnsanın yüzünde meydana gelen kızıllığa denir.

b. 73/24, 439/9, 439/21, 439/25

bād-zehr Far. Panzehir taşı

b. 78/10, 105/3, 338/10, 340/4

b.-i ḥayvānī Canlılar için yaşama panzehir taşı

b.+den 11/7

b. mārı Yılan panzehiri

b. 351/9

baġ Far. Üzüm kütüklerinin dikili olduğu yer

b. 43/24, 409/11

b.+a 177/17

b.+lar 388/6, 388/6

baġarsaḳ bk. bağırsaḳ

b. 141/22

baġban Far. Bağlık yer

b. 177/17

baġçe Far. Bahçe

b. 388/6

b.+ler 388/6

b.+lerde 270/2

baġcıvan Far. Bahçıvan

b.+lar 270/2

baġır Göğüs, sine

b. 175/3

b.+a 179/9

b.+dır 181/17

b.+ıñ 189/21, 189/4

b.ṭamarların 155/2-3

baġır- Bağırmak

b.-maḳdan 409/1

b.-maḳdandır 288/26

b.-maya 159/9

baġırḳan Çok bağıran

b. olsa 159/8

baġırsaḳ Bağırsak

b. 57/16, 62/14, 65/22, 100/9, 118/9, 133/25, 353/14, 353/16, 354/2, 409/2

b.+a 326/23, 353/11, 353/11, 353/14, 353/17, 353/19, 353/23, 366/18, 366/20, 385/24

b.+ı (3. Teklik iyelik) 366/19

b.+ıñ 141/19, 353/22, 353/7, 375/23, 376/1

b.+da 44/9, 51/1, 366/21, 375/21, 484/9

b.+dan 579/6

b.+dır 175/2, 353/15, 551/10

b.+lar 65/19, 100/5, 353/6, 375/18, 507/11

b.+lara 51/2, 56/23, 63/9, 142/2, 326/26, 350/10, 353/25, 353/4, 360/22

b.+larda 63/15, 65/22, 66/2, 85/22, 354/4, 355/13, 361/21, 367/26, 373/23, 375/19, 380/6, 381/17, 474/17, 505/19

b.+lardan 66/14, 130/26, 354/11, 364/13, 365/8, 366/6, 380/24

b.+lardan ise 355/12

b.+lardır 381/19

b.+ları 42/22, 58/5, 350/9, 351/25, 356/20, 361/16, 364/19, 367/7

b.+larıñ 56/23, 353/16, 355/12, 356/21, 544/4

b.+larındandır 365/23

b. şıyrındıları 366/18

b. şıyrındısı İshal

b. 44/14, 361/13, 361/14, 361/22, 365/7

b. şıyrıntısı bk. bağırsaḳ şıyrındısı

b.+na 72/16

bağırup çağır- Bağırıp çağırmak

b.-dığına 395/22

bağla- Tıkamak

b.-r 142/4, 142/21, 143/10

b.-yan 519/4

bağla- Bir şeyi bir yere veya bir şeye tutturmak

b.-maḳ 43/24

b.-rsalar 83/25

b.-sa 212/8

b.-salar 150/17, 158/24, 159/9, 164/3, 166/7, 433/2, 530/21

b.-ya 276/16, 396/8, 464/26

b.-yalar 159/6, 166/21, 237/4, 240/18, 240/19, 241/12, 246/11, 270/13, 270/14, 272/12, 272/15, 278/11, 278/21, 335/12, 345/15, 408/3, 415/10, 433/25, 434/8, 455/11, 462/21, 467/11, 468/10, 468/12, 469/3, 469/4, 530/2, 571/10, 571/7, 573/13, 574/4, 574/9, 575/19

b.-yasın 409/11, 485/17

b.-yup 100/11, 107/25, 237/18, 277/12, 277/14, 344/4, 474/4, 487/7

bağlan- Tıkanmak

b.-duġuna 189/16

bağlan- Bağlama işine konu olmak

b.-sa 158/21

bağlı Tıkalı olma durumu

b. 570/27, 577/13, 554/7

b. ise 577/14

b. olsa 570/20

bağlu bk. bağlı

b. 163/25

bağlu Bağlı olma durumu

b. 485/17

bağluluḳ Tıkalı şekilde olma durumu

b. 554/8

buġu ? Buğu

b.+na 269/13

bāh Ar. Şehvet

b. 78/6, 104/24

b.+a 77/20

b.+den 105/20

b.+i (Belirtme hal eki) 105/22

b.+ine 77/3

baḥṣ Ar. Söz, konu, mevzu

b. 233/12

b.+inde 130/14, 360/25, 566/2

b.+lere 195/2

bahadır Far. Kahraman, yiğit, cesur

b. ola 161/9

bāḫal ? Bir bitki türü

b. 201/25

baḫār Ar. Güzellik

b. 138/9

bahar Ar. Kışla yaz arasındaki mevsim

b. 44/25, 45/2, 45/25, 97/4, 177/15

b.+da 46/5, 183/16

b.+ıñ 45/2

buḫār Ar. Isı etkisiyle sıvıların ve bazı katıların dönüştükleri gaz durumu

b. 8/21, 22/21, 24/15, 220/24, 226/12

b.+dan 209/9, 210/26 , 230/8

b.+dır 203/5

b.+ı (Belirtme hal eki) 118/10, 201/21, 209/17

b.+ı (3. Teklik iyelik eki) 212/23

b.+ından 219/10

b.+ları 29/5

b.-ı ḫār Sıcak buhar

b. 34/2

b.-ı reddiye Nem azlığı, fazla kuruluk

b. den 202/4

bahār Ar. Papatya, sığırgözü, sarı papatya, sığır papatyası bitkileri

b. kökleri 214/14

baḫr Ar. Arapça ağız kokusu anlamına gelen söz

b. 275/9

baḥr Ar. Deniz

b.+i 169/4a

bāhirü'l-eṣer Ar. Bilinen, açık bir eser

b.+dir 78/13, 105/7

bā-ḫuṣūṣ Far.+Ar. Özellikle, bihassa

b. 12/23, 26/8, 30/10, 35/22, 47/25, 53/5, 55/24, 67/16, 78/12, 88/3, 105/5, 180/4, 393/12, 471/20

baḫş Far. Bağış, ihsan, pay

b. ider 76/15

baḫte'ṣ-ṣavt Ar. Ses tutulması

b. 288/23

b.+a 289/1

bāʿiş Ar. Sebep olan şey, sebep

b. 106/4, 494/1

b. oldığı 297/3

b. olup 294/24

b. olur 309/13, 311/18, 332/16, 450/23, 493/9, 592/5

b. olurlar 450/15, 582/6, 587/5

b. olursa 590/9

bāʾiye ? Bir hastalık türü

b.+de 316/4

b.+niñ 10/11

b.+ye 67/19

baḳʿa Ar. Belde

b.+nıñ 121/4

baḳar Ar. Sığır kelimesinin Arapça karşılığı

b. 96/20

baḳarkör Bakıp ama görememe durumu

b. olsa 240/11

bāḳī Ar. Kalan kısım, mevcut

b. 15/4, 15/7, 18/17, 20/9, 21/9, 179/12, 191/2, 214/18, 308/5, 430/14, 443/8, 548/6

b.+dir 476/23

b. olursa 296/8-9

b. ḳalan 44/19

baḳ- Bakmak

b.-arken 240/18

b.-ıñız 388/16

b.-maḳ 19/20, 19/20, 23/3, 185/10

b.-mayalar 230/9, 413/23

b.-mayaraḳ 395/22, 464/15

b.-mayup 485/19

b.-up 23/9, 225/11, 324/23

baḳıl- Bakılmak

b.-maz ise 177/18

baḳderü'l-imkān Bakteri olması durumu

b. 539/6

baḳır Bakır

b. 228/24, 259/5, 260/15

bāḳiye Ar. Artık, kalan, geri kalan şey

b. 11/14, 18/19, 367/23

b.+sidir 15/5

b.+sin 205/14

b.+sini 448/7

bākire Ar. Kızoğlan kız

b. 575/7

baḳla Ar. Bakla

b. 59/17, 119/16, 264/22, 276/20, 332/6, 343/4, 343/5, 373/21, 382/4, 402/22, 403/1, 422/11, 443/13, 535/25, 570/11

b.+yı 59/15

b. aşı Bakla aşı

b. 555/11

b. külü Bakla külü

b.+n 526/26

b. pilavı Bakla pilavı

b. 59/18

b. ṣuyı Bakla suyu

b. 303/25, 402/24, 403/3, 540/12

b.+n 403/2

b. unı Bakla unu

b. 335/8, 412/2, 413/19, 524/2, 546/16, 547/7, 548/8, 553/20

b.+n 536/3

b.+nı 240/19, 410/5, 422/14, 429/17

b.+yla 245/1, 286/16-17

baḳlatü'l-ḥamaḳā Ar. Semiz otu

b. 89/18

baḳr-ı tuvmaz İlaç terkibinde kullanılan bir madde

b. 466/7

bal Bal, asel

b. 26/21, 57/7, 57/23, 60/7, 62/12, 62/16, 62/3, 62/8, 64/1, 66/14, 66/16, 72/7, 75/2, 80/24, 81/12, 81/7, 84/10, 88/17, 90/23, 92/13, 92/4, 93/22, 95/22, 96/25, 96/4, 96/8, 97/1, 101/1, 102/19, 107/17, 110/24, 111/17, 112/4, 114/16, 117/21, 117/3, 118/21, 119/15, 119/16, 119/17, 125/4, 126/14, 126/25, 127/5, 129/20, 133/6, 135/11, 137/16, 139/17, 140/7, 142/5, 145/9, 147/6, 148/12, 148/14, 149/2, 149/20, 149/22, 149/3, 149/7, 149/8, 150/12, 150/22, 150/25, 150/4, 151/7, 151/9, 152/19, 152/22, 152/24, 152/5, 153/1, 153/14, 153/2, 153/25, 154/6, 155/25, 156/14, 157/12, 166/22, 214/18, 216/13, 219/18, 232/20, 233/23, 233/26, 234/5, 237/18, 238/4, 239/16, 254/18, 258/20, 264/10, 274/22, 276/1, 279/7, 280/1, 280/19, 282/7, 287/15, 288/10, 288/17, 289/11, 290/25, 291/6, 301/25, 334/11, 342/19, 369/7, 370/10, 382/14, 384/14, 395/17, 395/19, 396/4, 398/3, 399/8, 408/16, 410/5, 418/1, 418/24, 428/18,

430/11, 430/12, 433/24, 434/2, 434/25, 435/2, 435/7, 452/22, 454/14, 455/1, 455/20, 458/5, 461/6, 463/3, 470/18, 472/18, 472/9, 473/11, 473/3, 477/17, 479/13, 484/22, 485/25, 487/19, 49/12, 491/17, 506/4, 512/16, 512/21, 512/25, 524/16, 527/25, 527/9, 528/21, 528/24, 529/7, 532/14, 532/14, 536/4, 543/11, 547/3, 550/15, 551/21, 552/17, 552/23, 553/22, 561/22, 563/23, 563/25, 568/4, 570/25, 574/1, 574/3, 576/8, 579/5, 585/12

b.+a 145/12, 162/13, 162/15, 205/16, 239/22, 457/1, 518/5, 530/7

b.+dan 80/24, 101/1,418/23

b.+ı (Belirtme hal eki) 110/22, 150/11, 233/23, 237/19, 291/11, 334/14, 473/17, 477/9, 535/24, 541/2, 541/21

b.+ıyla 326/7, 342/16, 505/15, 531/8, 567/21, 579/16

b.+la 245/5, 256/2, 256/3, 256/4

b. mumı Arıların, karın halkalarının altında bulunan deri altı bezlerinden çıkardıkları ve bununla peteklerini yaptıkları yumuşak, sarımsı madde

b. 223/3, 224/23, 229/15, 259/12, 265/8, 330/1, 331/16, 333/22, 335/18, 357/14, 400/23, 411/21, 414/7, 417/10, 417/16, 419/10, 423/12, 423/17, 423/24, 424/25, 425/22, 425/8, 426/14, 426/5, 429/9, 434/12, 462/4, 468/18, 478/7, 500/23, 503/20, 546/2, 548/17, 556/1, 562/1

b.+ndan 543/4

b.+nı 229/15, 330/3, 331/17, 333/22, 335/18-19, 400/21, 414/10, 478/7, 488/6

b.+yı 432/24

b.+yla 496/1, 496/18, 504/8, 508/9, 517/10, 547/20

b. şuyı Bal suyu

b. 70/24, 287/6, 287/9, 328/7, 334/13, 543/2

b.+nı 287/1, 364/21, 364/21-22

b.+yla 83/23, 108/1, 108/20, 111/24, 116/17, 124/18, 138/3, 430/13, 500/17, 525/10

b. şerbeti Bal şerbeti

b. 105/19, 287/13

b.+yle 61/24, 71/18, 126/18, 288/14, 304/16

b.-ı münāsibe Yenmeye uygun bal

b. 171/13

balīġan Ar. Ziyadesiyle, bol bol

b. 211/17

bālā Far. Yukarı

b.+da 78/3, 106/3, 108/22, 141/4, 195/2, 195/6, 202/26, 236/12, 257/4, 258/19, 280/26, 336/23, 341/3, 385/21, 433/22, 448/4, 450/3, 465/17, 478/8, 490/2, 490/6, 540/17, 572/14, 590/16

b.+sında 425/3

baldıran Nemli yerlerde yetisen, tohumları hekimlikte ve eczacılıkta kullanılan maydanoz cinsinden zehirli bir bitki

b. ḫulāṣası

b. 306/12, 306/15, 372/2, 587/14, 588/13, 593/7

b. toḫumı 257/17

baldır Bacağın dizden ayak bileğine kadar olan bölümü

b.+dan 287/19

b.+ına 523/9, 530/20

b.+lardan 284/8

b.+larına 332/17

b.+larında 440/23

b.+larından 235/18, 419/6, 563/18

b.+larını 564/21

baldırıḳara Eğrelti otu cinsinden, nemli yerlerde, taslar arasında biten yapraklarının sapları saça benzer bir bitki

b. 223/14, 304/19, 360/2, 444/14, 466/23, 522/10, 524/6, 563/21, 566/17, 571/16

b.+nıñ 308/23

b. ṣuyu Baldırıkara bitkisinin suyu

b.+yla 373/3, 507/21

b. şerbeti Baldırıkara şerbeti

b. 541/14

b.+yle 514/14

balġam Ar. Eski tıp anlayışına göre bünyeyi meydana getiren dört unsurdan biri

b. 31/15, 38/10, 46/21, 80/5, 108/5, 126/18, 132/1, 134/7, 143/5, 143/5, 144/4, 152/23, 174/16, 174/22, 179/13, 180/16, 180/9, 183/17, 201/15, 203/4, 207/22, 207/8, 223/7, 227/1, 230/1, 237/26, 283/5, 283/9, 284/4, 285/13, 289/26, 303/13, 303/9, 308/1, 318/4, 327/4, 328/6, 343/3, 344/20, 352/11, 354/15, 357/18, 376/9, 427/19, 430/5, 445/12, 455/25, 460/22, 498/13, 498/21, 500/9, 503/7, 542/16, 547/2, 553/10, 570/22

b.+a 52/9, 176/16, 187/21, 187/21, 189/17, 396/16, 457/14

b.+dan 52/22, 71/19, 79/9, 93/10, 96/3, 111/9, 113/6, 145/11, 153/13, 155/3, 179/20, 179/21, 207/20, 210/26,

212/4, 217/24, 226/8, 304/5, 375/22, 376/19, 377/16, 382/2, 428/24, 457/13, 470/3, 479/16, 480/23, 515/3, 533/5, 558/26

b. ise 355/15-16, 547/1

b.+ı (Belirtme hal eki) 38/11, 51/7, 53/18, 54/18, 57/23, 64/15, 68/18, 70/24, 71/3, 71/17, 73/10, 80/1, 82/3, 82/19, 85/21, 85/23, 86/2, 88/24, 95/10, 96/7, 97/12, 98/7, 103/10, 107/7, 108/8, 108/20, 110/22, 110/24, 111/22, 114/10, 119/5, 119/6, 122/4, 125/11, 125/12, 126/21, 127/2, 128/2, 129/22, 137/3, 137/4, 142/24, 142/4, 150/2, 152/25, 183/6, 214/20, 214/6, 223/9, 227/4, 227/6, 229/6, 291/25, 318/4, 327/9, 328/1, 328/2, 36/14, 374/18, 377/25, 385/19, 405/1, 428/11, 428/12, 429/15, 455/18, 484/10, 500/9, 505/6, 547/5

b.+ın 145/14, 145/16

b.+ıñ 180/2, 180/8, 180/14, 308/1, 327/8, 445/13, 457/14, 463/15

b.+la 115/18

b.+lar 46/2

b.+ları 76/24, 110/9, 113/24

b.-ı afs Tadı kükürde benzeyen, içine hafif ekşi sevda karışmış olan bir tür balgamdır

b. 180/11

b.-ı ġalīẓ Yoğun kıvamlı, kötü kokulu balgam

b.+dir 264/5

b.-ı halvī İçine biraz kanın rutubetinin karıştığı balgam türü

b. 180/5

b.-ı lezc Yapışık balgam

b. 77/23

b.+den 339/5

b.-ı nefed Bir tür balgam

b. 180/12

b.-ı raḳīḳ Bir tür balgam

b. 213/22

b.-ı recācī Bir tür balgam

b.+den 375/22

b.-ı ṣāliḥ İçine hafif safra karışmış, hafif tuzlu bir balgam türü

b. 180/7

b.-ı ḥāmıż Hafif ekşimsi tadı olan bir tür balgamdır

b. 180/9

balġamī Ar. Balgamla ilgili

b. 108/10, 241/13, 462/19, 505/6

b.+de 247/20

b.+den 247/15

b.+dir 205/12, 487/3

b. olur 443/19

b. olursa 13/3, 287/23

balġamīye bk. balġamī

b. 42/24

b. midir 186/22

balıḳ Balık

b. 16/22, 27/21, 31/7, 144/4, 422/6, 460/23, 487/1, 555/13, 568/23

b.+dan 521/10

b.+ı 61/15, 521/7, 521/7

b.+lar 106/24, 522/24, 555/14

b.+lara 61/12, 61/14, 106/24

b.+lardan 61/13, 61/13, 385/19

b.+ları 61/12, 61/13

b. etlerine 217/24

b. kemigi Balık kılçığı

b. 455/15

b. kemügü bk. balıḳ kemigi

b.+ni 475/20

b. ḳurṣaġı Balığın kursağı

b. 480/23

b.+na 480/14

b. otu Sığırkuyruğu, balıkağusu

b.+na 64/12

b. pulı Balık pulu

b. 237/9

b. ṭutḳalı Balıktan elde edilen bir tür yapışkan

b.+yla 552/2

b. yelimi bk. balıḳ ṭutḳalı

b. 407/24, 409/7

balıcaḳ Balıkcık

b. 521/10

bāliġ Ar. Yetişmek, ulaşmak

b. 203/16

bāliġ Ar. Yetişkin, olgun çağına gelmiş

b. 61/11

b. olanlara 324/8

b. olunca 184/13

balīġ ?

b. 236/22

balina merhemi Balinadan elde edilen bir merhem türü

b.+ni 286/16

balsız Bal olmadan

b. 518/15

bālūde ? Bir bitki türü

b. 81/7

bambul ḳurdı Zehirli, bitkilere zarar veren bir tür haşere

b. 168/12-13

bāñ Ar. Sorkun ağacı ve bu ağacın yemişi

b. kökü Ban ağacı kökü

b.+ni 482/16

b. toḫumı Ban tohumu

b. 267/23, 268/8, 449/3, 466/17, 475/25, 505/24

b.+nı 474/15

b. yaġı Ban bitkisinden elde edile yağ

b.+yla 559/7

bandır- Bandırmak

b-up 476/8

bāniyye Ar. Yapıp meydana getirmek

b. ideler 371/13

baras Ar. Vücutta yer yer lekeler şeklinde görülen hastalık, abraşlık, alaca hastalığı

b. 103/25, 109/1, 176/17, 453/20, 453/22, 454/1, 454/15, 454/16, 454/2, 455/11, 455/14, 455/4, 455/6, 458/16, 458/21, 458/14

b.+a 79/10, 82/13, 93/16, 101/2, 154/8, 159/21, 167/23, 454/13, 456/22, 458/13, 458/25, 468/3, 483/2

b.+dan 88/14

b.ı (Belirtme hal eki) 454/25, 455/1

bargir Far. Beygir

b.+ler 114/6

barış- Barışmak

b.-masa 164/4

bāri Far. Hiç olmazsa, en azından

b. 567/13

bārid Ar. Soğuk

b. 11/6, 12/22, 17/14, 22/23, 22/24, 22/25, 25/20, 34/22, 34/22, 46/16, 46/20, 46/7, 51/4, 56/16, 63/20, 63/9, 68/16, 69/21, 69/9, 70/15, 72/23, 72/25, 78/16, 80/5, 84/18, 84/20, 104/3, 114/7, 117/13, 118/1, 118/4, 119/4, 122/17, 123/14, 123/16, 124/21, 125/21, 127/22, 136/12, 152/2, 16/24, 174/15, 174/18, 177/15, 177/15, 213/17, 264/15, 265/17, 267/19, 317/24, 327/15, 331/18, 385/18, 413/22, 486/25, 500/25

b.+dir 51/26, 121/25, 136/24

b.+i (Belirtme hal eki) 271/27

b.+iken 27/15

b.+ine 319/11

b.+lerinden 500/24

b. ana köki Dul avrat yaprağı bitkisi kökü

b. 297/6, 372/5, 588/16

b. ise 27/3, 234/24, 438/2

b. kitre sefūfi Bir tür ilaç karışımı

b. 296/9

b. olan 13/5, 43/23, 246/19

b. olanlar 30/8, 44/4

b. olanlara 21/23, 44/8, 80/15

b. olursa 248/18, 498/21

b.-i şedīde Şiddetli soğuk

b. 246/20

b.-i ḫafaḳāna 317/24

b.-i rencbūye 313/14

barmaḳ Parmak

b. 407/20

barut Far. Barut

b. 452/14

başīret Ar. Anlayış, kavrayış, vizyon

b. 198/5

basīṭ Ar. Basit

b.+dir 18/8

baş- Vücudun ağırlığını verecek bir biçimde ayak tabanını bir yere veya bir şeyin üzerine koymak

b.-alar 160/1, 264/7, 278/4, 510/2

b.-ıvire 272/10

b.-maġı 52/14

b.-maḳ 264/8

baş- Ulaşmak, erişmek

b.-dığı 184/7

başal Ar. Soğan ve bnezeri kökler

b.+ı (Belirtme hal eki) 250/11

b.-ı mā-i gül Gül suyu kökü

b. 251/17

b.-ı ʿunṣul meşvī Soğan kökü

b. 405/9

başar Ar. Görme duyusu, yeteneği

b.+a 14/7, 17/16, 19/21, 56/3, 58/12, 234/10, 234/2

b.+ıñ 233/16

başdırma Tuz, çemen, kırmızıbiber karışımının et üzerine sürülerek güneşte veya iste kurutulması yoluyla yapılan yiyecek

b. 385/9, 436/1, 444/2, 460/23, 502/7, 524/25

başdır- Bastırmak

b.-up 464/13, 485/18

bāseliḳ Yun. Saş damarı

b. 38/15, 411/15, 412/7, 470/12, 511/8, 547/26, 565/21, 569/10, 578/17

b.+den 34/16, 37/6, 37/10, 266/9, 318/1, 362/13, 501/9, 523/8, 525/18, 546/11, 560/1, 579/13

b.+iñ 37/19

b.+inden 37/5, 37/9, 300/11, 502/25, 515/6

b.+lerinden 304/15

b.-i ebṭīne Bir damar adı

b.+dir 37/18

b.-i muḳaddem Bir damar adı

b.+iñ 37/20

bāseliḳūn Yun. Fesleğen, reyhan (Ocimum basilicum)

b. 245/7, 406/10, 426/5, 441/7, 468/17, 468/18

b. merhemi Baselikun merhemi

b.+ni 419/20

başıl- Baskı uygulamak

b.-maḳ 393/19

b.-sa 428/9

başḳı Bir maddeyi sıkıp ezen alet

b.+da 75/27

b.+lara 75/27

bāsur Ar. Kalın bağırsağın alt bölümünde ve anüste toplardamarların genişlemesiyle oluşan varis, hemoroit

b. 294/20, 487/21, 492/5, 493/23

b.+ı (Belirtme hal eki) 487/14

b.+uñ 488/7

baş İnsan ve hayvanlarda beyin, göz, kulak, burun, ağız vb. organları kapsayan, vücudun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa

b. 9/6, 16/18, 16/20, 20/17, 20/18, 36/21, 36/23, 37/21, 39/1, 40/21, 49/11, 54/19, 54/20, 59/24, 65/17, 66/18, 69/17, 71/23, 73/7, 80/12, 86/1, 86/6, 88/3, 89/21, 97/19, 113/12, 117/17, 120/9, 121/26, 122/18, 128/5, 129/23, 131/11, 132/1, 134/22, 137/2, 138/1, 139/26, 140/2, 147/24, 150/1, 150/24, 151/20, 154/11, 154/14, 172/14, 189/22, 191/24, 198/9, 198/13, 200/1, 200/21, 202/11, 202/4, 202/8, 202/12, 203/22, 204/11, 204/15, 204/17, 204/18, 204/22, 204/23, 205/10, 205/12, 205/18, 205/22, 205/23, 205/25, 205/3, 205/4, 205/5, 206/10, 206/2, 206/3, 206/5, 206/8, 206/25, 207/10, 207/11, 207/14, 207/4, 207/4, 208/25, 209/9, 209/21, 209/25, 209/25, 210/16, 210/23, 210/24, 210/25, 211/1, 211/4,211/4, 211/8, 211/9, 211/11, 211/14, 211/17, 211/19, 211/20, 211/21, 211/23, 211/23, 211/23, 211/24, 211/26, 212/1, 212/1, 212/2, 212/4, 212/5, 212/6, 212/7, 212/9,212/10, 212/17, 219/14, 224/6, 226/17, 230/5, 239/1, 240/24, 241/2, 256/24, 278/23, 287/19, 392/2, 403/17, 403/21, 404/17, 410/24, 461/23, 466/1,

481/17, 562/16, 562/16, 582/21, 593/23

b.+a 54/7, 108/5, 139/25, 147/18, 149/10, 150/25, 153/2, 160/2, 161/15, 161/22, 164/16, 168/8, 198/10, 199/4, 202/20, 203/1, 203/8, 204/17, 208/23, 210/15, 210/22, 211/10, 211/11, 212/23, 212/6, 212/7, 212/8, 223/25, 223/4, 225/12, 225/16, 229/19, 229/22, 230/3, 230/7, 239/1, 239/12, 282/8, 439/26, 442/12, 462/11, 462/5, 462/8, 466/14

b.+da 66/10, 152/23, 154/11, 212/3, 442/13, 461/11, 465/20, 466/19, 583/15

b.+da iken 225/11

b.+dan 83/2, 88/19, 95/10, 97/12, 107/7, 125/11, 212/22, 225/7, 226/9, 229/18, 282/10, 283/5, 307/15, 438/23

b.+dan ise 296/7

b.+dan inme nezle Baş tarafından yakalanan nezle

b. 264/4

b.+ı (3. Tekil iyelik) 41/14, 88/5, 152/17, 152/17, 158/3, 160/3, 163/19, 163/20, 165/7, 168/5, 205/10, 207/20, 440/2, 546/9, 577/8, 577/9, 588/24

b.+ı (Belirtme hal eki) 204/24, 207/12, 208/20

b.+ıdır 175/24

b.+ın 146/8, 212/5, 236/5, 533/26

b.+ıñ 38/24, 38/26, 63/7

b.+ına 80/22, 129/6, 129/7, 154/15, 154/2, 155/13, 159/4, 164/11, 164/22, 204/11, 204/14, 204/16, 205/24, 205/4, 207/13, 207/26, 211/15, 212/23, 222/23, 224/12, 224/4, 225/19, 234/17, 236/6, 237/19, 259/21, 261/18, 261/20, 461/16, 462/16, 465/20, 465/21, 521/9, 576/20

b.+ında 159/19, 159/20, 163/19, 164/22, 166/17, 166/19, 168/7, 206/25, 305/15, 402/13, 402/13, 465/10, 465/25, 552/21, 573/9

b.+ından 457/17

b.+ını 127/10, 130/22, 146/7, 165/7, 223/4, 234/19, 237/18, 272/8, 461/26, 462/15, 579/3

b.+ınıñ 101/24, 163/20, 208/11, 236/7, 240/16

b.+ları 559/19, 582/22

b.+ların 391/23

b.+larından 295/19

b. marazları Başta meydana gelen hastalıklar

b.+na 54/19-20

baş Bir şeyin genellikle toparlak ucu

b.+ları 189/12

b.+larını 80/21, 80/23

b. dön- İnsana, eşyanın dönmesi, ayağının altından yerin çekilmesi vb. bir duygu gelmek

b.-mek 60/12

b.-melerinden 492/8

b.-melerine 593/23

b.-mesini 128/6

b. eti Baş eti

b. 142/24

baş gel- Baş gelmek

b.-mesini 577/11

başparmaḳ El ve ayağın en başta bulunan en kalın parmağı

b.+a 225/9

b.+ına 166/7, 573/12

b.+ıyla 272/4

b. ucu Başparmağın ucu

b.+yla 440/9, 462/13

başṣarımsaḳ Başsarımsak

b.+ı 479/9

b.+ı ḳabuġı Başsarımsak kabuğu

b. 263/8

b.+yla 485/15

baş ṭamarı Dirseğin iç büklümünde olan damarların üstte olanıdır, inanışa göre bu damardan kan almak akıl hastalıklarına iyi gelmektedir.

b. 36/21-22

baş vir- Peyda olmak

b.-üp 468/24

bāşed Far. olsun, olur, ola

b. olup 465/17

başḳa Bilinenden ayrı, değişik, farklı

b. 371/18, 385/25, 581/5, 582/1

başḳa başḳa Ayrı ayrı, ayrı şekilde

b. 236/2, 275/21

başla- Başlamak

b.-dıġı 400/4, 494/22

b.-dıḳda 103/15, 115/23

b.-dıkdan 43/14

b.-mazdan 26/5

b.-r 11/18, 16/9, 307/24, 307/25, 394/15, 436/8, 556/19, 580/5

b.-rlar 293/12, 582/16

b.-rlarsa 580/13

b.-sa 103/16

b.-sın 103/22

b.-ya 19/11, 482/9

b.-yalar 21/3, 485/1

b.-yup 306/13, 450/14, 587/16, 593/9

başlanıl- Başlanılmak, batmak, girmek

b.-dığı 422/1

bat- Saplanmak

b. 420/3, 420/4, 420/7

b.-ar 308/2, 510/3

b.-arsa 433/24

b.-ırır 510/2

b.-ırup 140/1, 202/19, 210/14, 231/8, 274/12, 274/14, 428/14, 428/15, 471/15

b.-mış 416/1, 420/20

b.-mış olan 420/22

b.-up 420/12, 434/3

bat- Bir sıvının üstündeyken içine gömülmek

b.-maz 308/1

batıḫ Ar. karpuz

b. 116/3

b.-ı aṣfer Sarı karpuz

b. 116/8

bāṭıl Ar. Hakikatsiz, Hak ve doğru olmayan

b. 198/6

b. ider 469/8

bāṭın Ar. İç, karın

b. 104/13, 493/3

b.+a 23/23, 78/21, 78/23, 493/24

b.+da 24/5, 131/9, 587/4

b.+ı (Belirtme hal eki) 53/10 61/23 142/12 175/11 488/12 491/19

b.+ı (3. Teklik iyelik eki)

29/21, 371/18

b.+ımda 49/23, 197/8a

b.+ıñı 170/18, 584/18

b.+larında 582/24

b.-ı ʿalīl Hastanın karın bölgesi

b.+de 337/16

bāṭına Ar. bk. bāṭın

b.+yı 78/6, 104/24

bāṭınī Ar. bk. bāṭıniye

b. 171/8

bāṭıniye Ar. İçte, karında olan, karın bölgesine ait olan

b.+ye 209/23

batır- Sivri bir şeyi yumuşak bir şeye saplamak

b.-up 206/11, 206/16, 206/18

baṭī Ar. Yavaş, ağır

b. 185/15, 313/6, 336/21, 337/10

b. olur 316/16

b.'l-haẓm Geç sindirim olması

b.+dır 61/16-17, 146/2

b. olup 394/15

b. olur 336/9, 337/2

b. olursa 43/27

bāṭnıcān Ar. Patlıcan

b. 439/10

baṭrāsāliyun Yun. maydanoz

b. köki Maydanoz kökü

b. 214/13

baṭrikü'l-felāsife Önde gelen felsefeciler

b. 312/8

batur- bk. batır-

b.-up 232/8, 262/3, 272/23, 377/14, 419/17, 543/9

bayat Ar. Bayat, taze olmayan

b.+ı (3. Teklik iyelik eki) 142/15

bayaġı Eski

b. 322/9, 322/19, 348/15, 370/8, 371/10, 488/14, 491/15, 585/10, 593/16

bayıl- Bayılmak

b.-ıncaya 535/11

b.-ırlar 177/7

b.-mağı 121/26

b.-maḳ 36/3, 36/8, 324/18, 324/20, 332/12, 350/11, 502/25, 559/24

b.-maḳdır 325/14

b.-ur 324/9, 326/15, 389/21

bayır Ar. Az inişli olan yer, fazla yokuş olmayan

b.+da 170/12

bayır ṭurpu Bir turp çeşidi

b.+nı 532/5

bayġınlıḳ Baygın olma durumu

b. 591/12

bayḳuş Başında, kulak yerinde iki sorgucu bulunan, yırtıcı gece kuşlarının genel ad

b. eti 219/16

b. ḳanı Baykuş kanı

b.+n 258/24

b.+nı 164/14

b. ödi Baykuş ödü

b.+ni 529/25

baʿż Ar. Bazı

b. 19/6, 21/25, 22/16, 34/13, 35/9, 45/4, 75/8, 92/22, 99/22, 103/25, 106/9, 111/15, 116/15, 116/16, 120/16, 121/6, 134/2, 156/1, 189/4, 193/23, 202/15, 210/10, 211/6, 244/3, 249/12, 253/2, 253/8, 254/24, 284/10, 293/9,

295/19, 297/1, 298/3, 298/5, 303/17, 306/8, 309/13, 312/25, 312/5, 322/12, 322/3, 324/18, 327/9, 332/26, 339/17, 340/13, 347/12, 354/2, 363/11, 367/15, 387/18, 387/23, 388/8, 389/20, 391/16, 394/10, 394/13, 405/20, 427/17, 430/5, 432/3, 437/10, 437/14, 437/15, 437/5, 439/11, 439/16, 439/22, 450/17, 450/24, 451/15, 469/21, 469/22, 472/5, 490/7, 491/20, 491/5, 492/5, 492/9, 493/3, 495/5, 514/4, 523/6, 538/15, 538/4, 539/12, 539/2, 539/5, 540/3, 544/6, 550/1, 550/25, 566/19, 569/6, 569/8, 578/1, 579/24, 581/6, 582/26, 583/4, 584/17, 586/17, 587/24, 587/4, 588/15588/23, 590/1, 593/18, 593/24, 594/16

b.+dā 14/26

baʿżā Ar. bk. baʿż

b. 305/11, 322/3, 393/15, 394/18, 481/10, 491/19, 491/7, 494/1, 538/11, 538/12, 538/8, 581/5, 583/5, 590/21, 590/23

baʿżān Ar. Ara sıra, vakit vakit

b. 294/25, 315/24, 341/4, 341/9, 538/2, 582/5, 589/14, 589/9

bāzār-ı ʿilm Far.+Ar. İlim pazarı

b.+iñ 195/11b

baʿżı Ar. bk. baʿż

b. 15/27, 16/12, 99/8, 254/1, 580/14, 592/1, 593/24

b.+lar 31/7, 60/11, 62/24, 73/18, 84/18, 90/16, 93/17, 101/16, 104/3, 107/26, 109/24, 111/2, 131/23, 132/23, 140/22, 193/21, 195/1, 252/13, 341/2, 362/4, 373/15, 380/23, 387/1, 387/15, 436/10, 437/10, 564/3, 568/19, 569/2, 580/10

b.+lara 586/12

b.+larda 580/6, 580/8, 580/11, 580/11, 583/11

b.+larda ise 580/15

b.+ları 55/16, 84/17, 87/19, 581/20

b.+larına 454/18, 582/22

b.+larında 493/22

b.+larından 454/18

b.+larınıñ 582/23

b.+nı 15/27

b.+sı 35/16, 45/16, 67/6, 67/7, 98/19, 98/20, 191/14, 191/14, 345/25, 345/25, 381/18, 443/18, 469/18, 469/18, 469/19, 469/19, 469/20, 469/20, 469/21, 469/25, 469/25, 592/5

b.+sını 498/17

b.+sınıñ 45/5, 437/14, 437/16

bāzu Far. Bitkilerin sap kısmı

b. 26/19

b.+ların 43/23

bāzū Far. Pazı, kolun omuz ile dirsek arasında kalan kısmı

b.+larına 265/1

b.+larını 337/23

b.+suna 100/11

Bec ö.i. Viyana

b. 302/9, 591/2

bed' Ar. Başlama, başlayış

b. olunmuşdur

bed Far. Kötü, çirkin, rahatsızlık verici

b. 361/23, 561/16, 593/5

b. olur 435/20

b. rāyiḥalı Kötü kokulu

b. 361/26

b.-ı cerāḥat Kötü cerahat

b. 547/23

b.-ḥāl ol- Kötü halde olmak

b.-a 192/11

bedīd Far. Açık, meydanda

b. 266/6

bedel Ar. Bir şeyin yerini tutabilen karşılık

b. 196/25b, 294/21, 584/1

beden Ar. Vücut, gövde

b. 11/20, 15/9, 20/14, 21/19, 25/26, 27/12, 27/14, 27/15, 46/2, 47/31, 71/15, 171/16, 171/18, 171/20, 172/1, 173/10, 175/16, 184/2, 190/24, 197/24, 198/7, 204/6, 215/19, 217/8, 221/13, 234/13, 307/23, 321/8, 357/16, 393/12, 404/24, 405/24, 514/24, 516/4, 519/23, 562/25, 569/10, 589/19

b.+de 9/5, 9/15, 16/11, 21/13, 26/1, 31/1, 41/26, 47/4, 47/10, 47/6, 47/7, 73/25, 90/18, 92/12, 163/26, 175/17, 188/16, 190/24, 220/5, 221/19, 315/1, 335/7, 336/21, 337/10, 394/25, 395/1, 403/8, 439/26, 440/1, 442/12, 442/17, 443/10, 463/4, 463/7, 471/4, 578/16, 588/25, 589/1

b.+den 13/15, 20/8, 41/22, 301/9, 365/9, 365/9, 386/1, 393/16, 539/8

b.+e 16/2, 16/16, 20/7, 20/23, 22/1, 25/16, 27/25, 31/17, 36/17, 43/17, 45/25, 46/16, 46/21, 46/7, 47/10, 47/11, 50/17, 55/3, 56/6, 61/5, 70/10, 101/6, 138/7, 175/15, 287/15, 287/17, 372/19, 442/11, 481/13, 498/11, 519/21

b.+i (Belirtme hal eki) 13/21, 14/8, 17/10, 17/13, 17/15, 19/3, 19/12, 19/13, 20/4, 20/5, 20/8, 20/11, 20/23, 20/25, 20/27, 21/1, 21/2, 24/4, 24/10, 24/10, 25/19, 25/21, 27/19, 30/3, 30/12, 41/26, 51/2, 55/2, 56/14, 59/1,

63/24, 65/13, 73/26, 76/14, 79/9, 80/11, 90/10, 91/16, 108/17, 125/7, 130/18, 136/19, 142/1, 142/21, 143/2, 153/17, 183/1, 183/1, 223/6, 230/17, 231/5, 232/6, 233/14, 254/5, 257/12, 259/7, 260/23, 264/5, 266/10, 267/20, 267/21, 309/16, 311/22, 318/7, 332/13, 422/1, 427/7, 428/11, 429/1, 429/20, 430/8, 435/9, 436/14, 436/16, 436/5, 437/19, 471/5, 486/18, 486/19, 496/25, 500/9, 510/7, 553/13, 556/16, 559/2, 566/20, 582/7

b.+i (3. teklik iyelik eki) 15/12, 18/23, 25/6, 171/17, 177/3, 183/8, 183/11, 183/21, 221/16, 223/5, 226/17, 234/17, 308/8, 316/19, 316/20, 336/13, 336/16, 337/5, 340/15, 389/7, 457/16, 510/2, 515/3, 522/3, 556/24, 565/21

b.+iñ 17/9, 18/12, 18/16, 20/7, 20/12, 20/13, 20/24, 20/24, 20/6, 30/24, 31/16, 33/10, 33/3, 37/10 37/4, 40/6, 41/11, 54/18, 69/4, 99/9, 122/1 137/7, 180/21, 217/14, 362/11, 427/25, 450/16, 450/18, 454/2, 454/2, 459/16, 514/4, 516/4, 582/1, 582/6, 589/16

b.+inde 28/9, 36/15, 174/16, 183/2, 432/3, 436/7, 436/9, 437/15, 437/16, 443/13, 509/4

b.+inden 292/1

b.+ine 178/3, 290/11, 420/4, 445/1, 453/17, 510/12, 510/15

b.+ini 19/9, 14/7, 30/13, 413/13, 565/2

b.+iniñ 97/3, 440/22

b.+iñiz 176/6

b.+leri 582/20, 592/6

b.+lerinde 586/17

b.+lerinden 20/9

b.-i insan İnsan bedeni

b. 171/8, 175/13, 177/14, 183/14

b.+a 145/6, 197/22

b.+da 174/12, 174/14, 174/18, 182/6

b.+ı 47/23, 175/10

b.-i terkīb Vücudun terkibi

b. 171/8

bedenī Ar. Beden ile ilgili, bedene ait

b.+dir 311/12

bedensiz Zayıf, sıska

b. 188/16

bedeviyetü'l-ḳalbiye Ar. Eldeki damarların titremesi

b. 186/15

Bedḫaşān ö.i. Bir şehir adı

b. 128/18

bednūs Yun. Horoz

b. 165/12

b. iken 528/14

b. eti Horoz eti

b.+n 165/11

b. ibigi Horozun ibiği

b.+n 165/9

beg Bey

b. 51/24

be-ġāyet Far.+Ar. Son derece, fazlasıyla

b. 77/9, 403/5, 414/5, 414/6, 473/25, 508/18, 517/23, 536/13, 537/3, 570/1, 570/19, 570/23, 575/13, 576/2, 577/7

behaḳ Ar. İnsanın derisinde pul pul beyazlık ve alaca bir renk meydana getiren bir çeşit hastalık

b. 16/23, 125/16, 176/17, 453/20, 457/2, 458/16, 481/16, 457/3, 457/6

b.+a 53/5, 74/15, 81/22, 82/13, 88/6, 93/16, 101/24, 101/5, 118/21, 128/1, 133/4, 145/10, 154/8, 159/21, 161/5, 456/14, 458/13, 458/17, 458/22, 483/2

b.+da 454/6

b.+dır 191/15

b.+ı (Belirtme hal eki) 81/22, 101/24, 145/13, 456/3

b.+ı (3. Teklik iyelik eki) 455/1

b.+ıñ 454/1, 454/1, 454/25, 455/18

behbās-ı şuḳl Bir hastalık adı

b. 188/12-13

beher Far. Her, her bir, her birisine

b. 105/24, 584/17, 586/6

behmen Ar. Kuduzotu, kırmızı türüne kızıl behmen, beyaz türüne ak behmen adı verilir

b.-i aḥmer Kırmızı behmen

b. 550/21

b.-i serc Bir çeşit behmen otu

b. 485/24

buḫūr Ar. Tütsü

b. eyleseler 167/12

buḥūr Ar. Denizler

b.+dan 169/9b

beḳā Ar. Kalıcı olma, ebediyet

b.+sı 23/8, 31/17

b.-ı nevʿ Ar. Türün devamı

b. 181/14

b.-yı leşḫus

b. 181/14

b.-yı şaḥs

b.+dır 181/15

bekāret Ar. Kızlık

b+leri 575/7-8

bekmez Genellikle üzüm, dut vb. meyvelerin kaynatılarak koyulaştırılmış biçimi

b. 418/22, 547/16, 558/13

b.+i (Belirtme hal eki) 418/21

beksimāṭ Yun. Peksimet

b. 438/9, 508/14

bel Bel

b. 63/6, 148/11, 155/19, 403/21, 569/7, 561/17

b.+de 173/18, 395/24, 538/7, 550/7

b.+den 396/23, 404/13

b.+e 345/14

b.+i (3. teklik iyelik eki) 407/20, 509/6

b.+ine 396/8, 402/4, 523/25, 536/20, 560/7, 574/3

b.+ini 398/12, 398/15

b.+iniñ 523/20

b. ḳuşaġı 376/8

bel şoġuḳlıġı Üreme organlarının akıntılı ve bulaşıcı bir hastalığı

b. 558/7, 558/12, 558/16

b.+na 155/20

belā Ar. İnsana büyük sıkıntı veren durum, gam, keder, dert

b. 285/7

b.+yı 103/16

belāt Ar. Yer, düz yer

b.+da 121/3

belāṭūr Far. Beladur ağacı (Semercarpus anacardium)

b. 168/15

belāya Ar. Belalar, musibetler

b.+dan 103/24, 103/25

belesān Ar. Pelesenk ağacı (Commiphora opobalsamun) ve bundan elde edilen yağ

b. aġacı Pelesenk ağacı

b.+nıñ 67/27

b. yaġı Pelesenk ağacından elde edilen yağ

b. 9/20

b.+nıñ 68/6

belesenk bk belesān

b. yaġı bk. belesān yaġı

b. 558/8

belgü ṭaşı Bileği taşı, üzerinde çeşitli karışımların dövüldüğü taş

b.+nda 237/3

belīkā Zehirli bir hastalık

b.+dır 442/4, 442/5

belīle Far. Belile otu

b. ḳabuġı Belile otu kabuğu

b. 341/24

belīlec bk. belīle

b. 528/20

beliyye Ar. Bela, müşkilat

b.+yi 103/25

belki Olabilir ki, muhtemel olarak

b. 8/19, 15/5, 32/10, 35/5, 38/15, 51/4, 54/7, 172/17, 218/6, 231/16, 282/23, 284/6, 285/9, 286/5, 309/10, 332/20, 333/25, 354/19, 362/21, 365/22, 365/4, 369/21, 381/18, 413/23, 427/25, 437/7, 490/24, 509/23, 517/19, 524/8, 535/21, 543/16, 550/11, 560/19, 563/16, 565/6, 582/11, 582/6, 593/20, 594/19

belkil- Korkmak

b.-meye 168/6

b.-mez ola 158/4

bellic Far. Piliç

b. 215/18

bellūṭ Ar. Meşe ağacı

b. 463/23, 483/4, 528/15, 529/9, 531/1, 531/5

b.+ı (Belirtme hal eki) 528/18, 530/13

b.+uñ 482/7

b. aġacı köki Meşe ağacının kökü

b. 460/6

b. küli Meşe ağacı külü

b. 426/1

b. ẓārı Meşe ağacı zarı

b. 409/7

bellüsüz Silik, belli olmayan

b. 156/9

belür- Belirmek

b.-e 192/18, 193/13, 193/7

b.-müşdür 188/11

b.-se 193/15

ben Ben, teklik 1. şahıs zamiri

b. 48/13, 49/16, 172/23, 196/13a, 213/16, 235/16, 363/4, 388/24, 396/19

b.+de 96/17

b.+den 464/13

b.+im 172/21, 173/14

benī-İsrail İsrailoğlu

i.+den 172/15

benī-isrāil ḳarbuzı Zeytine benzeyen, suya girince yumşayan bir taş

b. 531/9-10

bend Far. Bağlanma, bağlı olma

b. 101/11

benc Ar. Ban otu denilen, uyku verici ve gözbebeğini açan bir ot

b. 271/22

benefşe Far. Menekşe (Viola tricolor)

b. 9/18, 30/7, 36/12, 43/5, 58/2, 76/7, 77/24, 106/19, 198/23, 226/25, 243/15, 258/14, 291/17, 303/11, 303/16, 314/24, 318/12, 319/2, 320/24, 537/20, 544/13

b.+den 515/12

b.+si 148/22

b. çiçegi Menekşe çiçeği

b. 263/22, 354/24

b. ḫamīresi Menekşe mayası

b. 208/18, 209/2, 255/18

b.+ni 367/20

b. köki Menekşe kökü

b. 424/2

b. mükerreri Menekşe şarabı

b. 226/25

b. şarābı Menekşe şarabı

b. 60/1, 503/5

b.+yla 287/21

b. şerbeti Menekşe şerbeti

b. 26/9, 215/16-17, 221/23, 226/16, 227/11, 230/10, 287/12, 289/13-14, 300/19, 308/15, 332/25, 333/1, 343/7-8, 379/5, 444/17, 515/9-10, 540/21, 546/15, 549/2, 550/10, 550/12-13, 560/3

b.+ni 209/18, 367/19

b.+yle 9/14, 227/4, 301/4, 374/16, 499/17, 523/20, 525/24-25

b. şurubu Menekşe şurubu

b.+yla 241/4

b. yağı Menekşe yağı

b. 238/11, 255/5, 285/23, 331/11, 352/2, 379/6, 523/15, 546/26

benefşe yağına 238/8

b.+yla 164/11-12, 211/1, 260/3, 278/21, 542/7

b. yapraġı Menekşe yaprağı

b. 209/14, 255/25, 332/22, 368/6, 377/19, 379/3

b.+nı 291/5

b.+yla 416/5

benefşec bk. benefşe

b. 59/23, 312/9

benefşenic bk. benefşe

b. 252/7

benefşir bk. benefşe

b. köki bk. benefşe köki

b. 443/2

benek Ben gibi ufak nokta

b. 150/25, 151/11

b.+leri 151/1

benī-ādem İnsanoğlu

b. 169/21, 183/18, 204/4

b.+e 170/16

b.+i (Belirtme hal eki) 174/7

beñiz Yüz, çehre, görünüş

b. 370/25, 451/4, 553/3

b.+i (Belirtme hal eki) 9/4, 58/24 97/12 103/7 116/10 139/26 142/10

b.+i (3. Teklik iyelik eki) 22/1, 151/18, 183/11, 183/3, 183/7, 184/19, 208/11, 336/8, 358/10, 365/16, 470/6, 470/8, 515/4

b.+ine 76/14

b.+lere 15/21

b.+leri 176/14, 293/22, 590/24

beñizlü Benzi bulunan, benze sahip

b. 581/23

beñizsiz Benzi olmayan, solgun, iyi görünmeyen

b. 591/10, 592/5

beñze- Benzemek, andırmak

b. 178/14b, 486/4

b.-digiçün 507/10

b.-mez 186/2

b.-r 14/21, 18/23, 48/2, 58/2, 58/9, 68/5, 73/18, 73/5, 75/16, 87/6, 98/12, 98/20, 98/21, 109/23, 119/22, 145/26, 176/15, 176/18, 177/17, 180/12, 187/4, 187/5, 187/10, 187/15, 187/17, 188/24, 189/14, 189/16, 189/19, 189/24, 189/4, 189/5, 189/6, 189/7, 189/9, 205/16, 324/10, 382/13, 391/24, 405/13 454/23, 531/10, 538/21, 569/13, 572/10, 579/4, 593/23

beñzer Başka bir şeyle ortak nitelikleri bulunan, başka bir şeyi andıran

b.+in 121/8

ber Far. Yemiş, meyve

b. 24/2

berāber Far. Birlikte, bir arada

b. 8/8, 77/14, 100/4, 106/7, 147/24, 149/21, 150/13, 151/19, 162/2, 175/12, 185/19, 227/13, 227/2, 236/25, 237/17, 237/8, 239/15, 240/16, 243/20, 254/20, 257/17, 263/8, 270/21, 270/23, 275/20, 275/6, 276/11, 277/12, 278/2, 280/21, 281/24, 281/8, 290/5, 297/17, 341/24, 359/8, 385/6, 388/18, 388/24, 390/15, 401/5, 406/21, 409/8, 410/3, 416/1, 423/4, 426/2, 433/1, 433/20, 438/17, 451/2, 456/5, 458/24, 460/10, 462/7, 463/17, 464/3, 466/18, 478/17, 482/2, 483/22, 485/15, 485/16, 500/16, 504/17, 528/16, 528/25, 533/10, 534/24, 535/16, 537/21, 558/12, 559/6, 559/8, 561/22, 562/3, 570/25, 570/8, 572/22, 577/23, 578/11

b.+ce 417/5, 432/24, 572/15

b.+i (3. teklik iyelik eki) 214/18, 575/14

b. idüp 576/25

b. ola 244/24, 269/19, 356/13, 408/15, 459/15

b. olacaḳ 458/5

b. olalar 458/8

b. olaraḳ 485/25

b. olup 411/17, 435/14

beraṣ bk. baraṣ

b.ʿilleti 16/23

berd Ar. Soğuk

b. 106/8, 25/11

berdü'ṣ-ṣadr Baş dönmesi

b. 310/17

berdāne Ar. Soğukça

b. 367/5

berelen- Yaralanmak, tahrip olmak

b.-miş 85/1

berhīz Far. Diyet, rejim

b. eylemek 455/25

berk Sert, sağlam, kuvvetli

b. 487/6

b. olan 417/24

berkit- Sağlamlaştırmak

b.-e 534/17

b.-üp 26/21

berkişdir- Sağlamlaştırmak

b.-ir 416/4

berrisiyā Far. Berrisiyavşan, baldırıkara,, venüssaçı (Adiantum Capillus)

b. 351/19

bertik Yara, bere

b. 127/12

Berūse ö.i. Bir şehir adı

b. 381/1

berü's-sāʿa Bir tür macun

b. 206/8

b.+dır 206/24

ber-vech-i ātī Far. Gelecekte, olduğu gibi izah edilecek anlamında bir söz

b. 166/3

Bervesya ö.i. İsveç'te bir şehir adı

b. 121/7

beryumā Yun. Yunanca gözün iyi olması anlamında bir söz

b. 241/15

beʾs Ar. Zarar, sakınca

b. 32/23, 35/4, 42/20, 43/12

besāʿir-i istifrāġāt Ar. Kusma işaretleri, delilleri

b. 34/4

besbāse Ar. Küçük Hindistan cevizi ve bu meyvenin toz haline getirilmis kabuk içi (Myristica fragrans)

b. 199/21, 207/17, 208/2, 233/21, 250/25, 313/16, 313/21, 319/5, 326/5, 326/10, 329/1, 331/26, 334/21, 339/10, 393/22, 486/8, 545/13

b.+yi 498/1

besbāye bk. besfāyic

b. 441/26

besbāyec bk. besfāyic

b. 503/9

besfāyic Ar. Kaya eğreltisi, besbaye, altın otu (Polypodium vulgare)

b. 64/16, 70/11, 339/11, 375/6, 377/20, 378/18, 514/10

b. şerbeti Besfayic şerbeti

b. 441/10

besle- Beslemek

b.-mege 579/21

b.-mesine 578/2

b.-yeler 46/22

b.-yüp 581/2

besleyici Besleyen, beslemeye yarayan, besin değeri yüksek

b. 589/17

besmele Ar. Besmele

b. 195/11a, 206/24

besṭā ? Uzunluk, bolluk, genişlik

b. 185/4

beste Far. Bağlanmış, donmuş

b. 171/17

beş Beş sayısı

b. 10/23, 52/11, 67/8 98/14, 113/22, 114/12, 132/11, 139/20, 151/12, 155/25, 177/6, 180/4, 180/7, 187/1, 187/13, 193/19, 199/23, 201/4, 203/8, 206/19, 208/15, 212/11, 212/19, 223/2, 223/3, 223/3, 228/12, 233/21, 234/6, 234/7, 240/5, 242/7, 245/10, 255/10, 255/17, 259/12, 260/25, 260/26, 261/14, 268/18, 283/23, 286/9, 286/9, 291/22, 295/5, 297/14, 300/4, 302/11, 324/13, 325/22, 331/16, 345/16, 351/9, 385/1, 395/11, 434/12, 434/12, 443/18, 464/1, 466/23, 479/2, 485/3, 487/21, 497/8, 528/21, 532/24, 534/22, 536/22, 537/4, 552/13, 563/12, 576/5, 576/5, 580/6

beş altı Beş altı

b. 99/11, 261/5, 330/25, 358/5, 378/21

beş on Beş on

b. 404/7, 463/3-4, 463/6, 485/23

beş yüz Beş yüz sayısı

b. 223/15

beşer Beş sayısının üleştirme sayı sıfatı

b. 10/12, 205/2, 223/13, 230/2, 245/9, 303/16, 349/5, 429/24, 465/23, 513/9, 516/14, 527/7, 527/8, 528/6, 529/9, 531/3, 541/13

beşere Ar. İnsan derisinin dış tabakası

b.+de 21/22

b.+si 19/11

b.+yi 69/6

beşeriye Ar. İnsana mensup, insanî

b. 122/15

beşinci Beşinci, beşinci sıradaki

b. 23/20, 180/12, 181/25, 184/16, 189/5, 191/4, 193/1, 193/16, 206/19, 259/3, 353/19, 375/21

b.+si 8/15, 37/20, 42/10, 174/23, 178/6

betoniḳa Lat. Kestere

b. 339/7, 119/12, 250/4

b.+yı 328/5

bevāmiye bk. şaṣḳırās

b. 98/17

bevāṣır bk. bevāsīr

b. 62/14, 136/20, 146/19, 147/14, 149/7, 149/21, 158/19, 191/27, 469/14

b.+a 52/19, 64/22, 72/8, 85/6, 91/19, 149/14, 150/22, 153/8, 159/4, 161/10, 161/23, 166/22, 404/22, 483/1, 483/18

b.+ıñ 209/11

bevāsīr Ar. Basurlar

b. 41/21, 56/22, 60/13, 76/17, 77/11, 362/11, 365/11, 365/12, 365/12, 441/8, 470/20, 472/1, 472/12, 472/18, 473/11, 473/16, 473/20, 473/23, 473/25, 473/6, 473/9, 474/6, 474/9, 474/13, 474/15, 474/17, 474/22, 475/14, 475/14, 475/19, 475/23, 476/10, 476/12, 476/16, 476/20, 476/24, 477/16, 477/22, 477/7, 478/12, 478/14, 478/16, 478/2, 478/21, 479/1, 479/11, 479/8, 480/1, 480/20, 480/21, 480/23, 480/3, 480/4, 481/1, 481/12, 482/19, 482/19, 482/21, 484/20, 487/22, 487/24, 489/1, 490/8, 491/15, 492/17, 501/10, 501/11, 514/1, 538/14

b.+den 470/10, 479/6, 481/24, 485/11, 487/10, 490/10, 490/22, 538/20

b.+e 77/14, 86/15, 137/3, 377/2, 470/8, 471/24, 472/2, 472/5, 473/4, 474/5, 475/16, 477/1, 477/6, 479/23, 481/7, 482/14, 483/16, 483/20, 488/19, 489/16

b.+i (Belirtme hal eki) 48/15, 472/10, 473/18, 473/2, 476/14, 476/23, 476/4, 482/23

b.+i (iyelik) 482/25

b.+iñ 369/23, 469/15, 469/17, 472/16, 476/18, 495/10

b.+in 476/13

b. ḳanı Basur kanı

b.+nı 472/24

b. memeleri Basurun makattan dışarı çıkan memesi

b.+niñ 491/21

b. otı Basura iyi gelen bir ot

b. 472/6

b. yeli Basurdan kaynaklı yel durumu

b.+n 239/13, 479/10

b.+ni 478/25

bevāsīrli Bevasiri olan

b. 481/8, 485/17

bevāṣırlı bk. bevāsīrli

b. 113/12

bevl Ar. Sidik, idrar

b. 18/14, 519/25, 526/22, 532/15, 536/21, 538/11, 538/6, 538/8, 540/20, 542/15, 542/22, 542/22, 542/24, 544/1, 544/10, 557/1

b.+de 439/26, 525/5

b.+dir 189/11

b.+i (Belirtme hal eki) 47/24, 53/4, 56/18, 57/4, 60/8, 62/1, 63/3, 64/21, 66/1, 66/12, 68/13, 70/23, 77/4, 80/8, 84/9, 85/14, 87/1, 89/17, 91/13, 102/25, 110/12, 113/8, 116/5, 116/9, 118/20, 119/13, 124/13, 124/17, 124/4, 125/23, 131/20, 132/5, 132/15, 133/12, 134/15, 136/4, 137/10, 142/21, 419/23, 543/5, 543/13, 543/13, 544/5, 533/23

b.+i (iyelik) 149/24, 160/17, 164/10, 183/3, 183/6, 183/13, 189/20, 189/21, 499/3, 500/6, 501/8, 504/23, 509/18, 519/24, 520/18, 523/6, 523/6, 525/4, 527/20, 532/6, 532/9, 540/2, 540/3, 540/4, 540/6, 550/7, 550/8, 559/24

b.+iñ 74/25, 114/21, 187/3, 187/13, 187/19, 187/18, 187/23, 188/3, 188/5, 188/16, 188/18, 188/19, 189/22, 189/25, 542/4, 543/5, 544/4, 545/5

b.+ini 82/21, 155/3, 159/7, 159/17, 509/2, 538/6

b.+iniñ 183/9

b.+iyle 159/17, 420/1

b. aḳıdıcı İdrar söktürücü

b. 297/5

b. idemeyüp 531/25

b. yolı İdrar yolu

b. 526/24, 530/26, 531/25, 532/4, 536/18

b.+n 531/19, 533/22, 533/24

b.+nda 188/11, 188/11-12, 189/22, 533/11, 533/18, 533/20, 542/16, 557/9

b.+ndan 94/9, 532/10, 549/13, 549/9

b.+nı 125/24, 543/12

b.-i beyāż Beyaz renkli idrar

b. 544/15

b.-i ḥabs İdrarın tutulması, tahliye olmaması

b. idüp 178/5

b.-i raḳīḳ İdrarın ince olması

b. 33/19, 33/22

b.+i yolunda 527/13, 532/3

bevt-i bevāsīr Ar. Bevasirin bir türü

b. 480/10

beyān Ar. Açıklama, anlatma, söyleme

b. 55/6, 104/21, 110/24, 214/10, 277/12, 342/13, 572/14

b.+ına 76/1, 385/23

b.+ında 190/2, 190/3, 197/17, 197/17, 197/23, 212/22, 233/12, 246/14, 25/10, 250/15, 259/3, 259/6, 298/16, 304/2, 307/11, 326/10, 331/23, 331/24, 341/1, 343/1, 344/2, 372/10, 375/18, 393/9, 405/21, 428/6, 436/26, 445/11, 453/21, 457/12, 462/18, 506/10, 513/17, 513/18, 524/23, 531/20, 549/6, 551/8, 553/24, 558/23

b.+ındadır 7/16, 7/18, 7/22, 8/17, 11/12, 18/16, 21/12, 23/21, 25/14, 27/10, 29/10, 31/13, 42/6, 47/1, 47/20, 58/8, 58/17, 75/4, 77/1, 79/4, 147/12, 153/16, 183/20, 184/1, 184/5, 225/24, 231/1, 231/11, 232/1, 257/10, 263/1, 265/3, 290/10, 340/9, 349/9, 353/4, 495/20, 507/7, 514/23, 523/2, 545/5, 546/7, 558/24, 561/13

b.+ından 176/5

b. buyurmuşlardır 78/2

b. eyledik 498/17

b. eylemişlerdir 104/20

b. idelim 27/8, 315/12, 354/6-7, 358/15, 469/16, 510/14, 565/20

b. idelimke 141/3

b. ider 179/14, 435/19, 443/11, 554/1

b. iderler idi 389/1

b. idüp 12/13

b. itdigi 47/17

b. itme 194/2

b. itmek 27/7

b. itmiş idik 381/5

b. ḳılındı 341/3

b. oldı 288/25

b. olunacaḳ 297/3-4, 565/14

b. olunan 389/6, 478/8-9

b. olundı 157/24, 163/17, 171/13, 336/24, 386/4, 400/25, 433/23, 450/7, 480/2, 480/3-4, 498/19

b. olundığı 197/15

b. olunmadı 438/8

b. olunmaḳdadır 579/19

b. olunmuşdur 8/8, 168/11, 186/18, 197/19, 198/11, 358/14, 385/22

b. olunup 7/13, 47/17

b. olunur 25/4 44/24, 49/6, 52/15, 52/20, 53/1, 53/12 53/17, 53/22, 53/8, 54/4, 54/14, 56/15, 64/13, 69/7, 70/13, 77/17, 86/4, 86/23, 87/10, 87/21, 88/15, 89/13, 90/15, 93/13, 93/5, 94/17, 97/14, 101/14, 102/21, 104/18, 104/9, 111/1, 111/14, 111/7, 112/14, 112/23, 112/6, 115/10, 115/3, 120/13, 121/24, 144/7, 146/12, 146/16, 146/3, 146/9, 147/22, 147/5, 148/21, 148/7, 149/6, 153/12, 153/20, 153/6, 154/1, 154/10, 154/16, 154/20, 154/4, 154/7, 156/2, 158/15, 158/20, 159/1, 159/10, 160/11, 160/21, 160/5, 161/14, 161/7, 165/14, 165/22, 166/3, 167/1, 167/3, 167/6, 168/23, 178/25, 185/3, 200/6, 214/23, 215/11, 220/11, 226/15, 232/17, 233/19, 234/12, 235/25, 243/13, 243/22, 250/20, 250/3, 250/7, 251/25, 264/12, 271/4, 273/22, 273/7, 275/8, 277/1, 277/17, 278/16, 278/22, 280/10, 281/1, 281/23, 281/6, 289/25, 312/11, 335/22, 346/9, 353/5, 367/18, 386/24, 392/13, 422/1, 496/21, 497/10, 498/5, 502/11, 511/20, 513/24, 516/1, 535/1, 540/20, 547/24

b. olur 75/6

beyan Buyan bitkisi

b. balı 309/23, 500/16, 513/11

b.+yla 308/10

b. köki Buyan bitkisi kökü

b. 286/8, 304/15-16, 309/23, 334/5, 544/14, 550/14

b.+ni 524/16

b. şerbet Buyan şerbeti

b.+den 294/7

beyaż Ar. Beyaz, ak

b. 34/24, 53/5, 58/11, 75/14, 81/26, 93/16, 97/15, 101/3, 101/15, 110/17, 118/21, 120/24, 129/13, 160/3, 182/2, 188/12, 254/2, 259/15, 262/18, 269/11, 273/3, 307/25, 314/6, 322/10, 327/26, 360/25, 365/16, 431/24, 435/8, 454/6, 469/1, 470/5, 489/17, 500/5, 500/6, 510/4, 523/7, 547/1, 556/24

b.+a 87/6, 227/3, 283/10, 470/5, 540/3

b.+dır 65/11, 97/16

b.+ı (Belirtme hal eki) 95/15, 123/18

b.+ı (iyelik) 144/2, 453/22, 519/23

b.+ına 234/11

b.+ından 136/4

b.+ını 138/9, 555/4

b.+ınıñ 70/14

beyaż çay Bir tür çay

b. 76/7, 76/8

beyaż ḫaşḫaş Ar. Haşhaş-ı ebyaz, ak haşhaş

b.+ı (Belirtme hal eki) 310/8

b. südi Ak haşhaş sütü

b. 228/11

b. toḫumı Ak haşhaş tohumu

b. 222/15, 309/3, 346/16

beyāż neft yaġı 216/21

beyāż ṣandal Ak sandal (Sandalum album)

b. 331/13, 344/17

beyaż ṣoġan Basalü'l-unsul, adasoğanı, yaban soğanı (Urginea maritima)

b. 256/9

b.+ı (Belirtme hal eki) 291/3

beyażrak Beyaz gibi, beyazımsı

b. 583/4

beyāżü'l-beyż Ar. Yumurtanın beyazı

b. 199/3, 249/17

beyhūde Far. Yararsız, anlamsız

b. 198/5

beyin Kafatasının üst bölümünde beyin zarı ile örtülü, iki yarım yuvar biçiminde sinir kütlesinden oluşan, duyum ve bilinç merkezlerinin bulunduğu organ

b. 175/3

b.+e 190/7, 324/4

b.+i (iyelik) 143/2

b.+ini 92/22, 159/13, 164/4, 164/10, 164/22, 165/2

b.+lerde 594/17

b.+lerinde 545/18

beyn Ar. Arası, arasında

b.+inde 25/10, 67/2, 67/7, 100/21, 121/8, 188/14, 197/24, 282/20, 283/24, 284/8, 284/10, 304/8, 327/1, 354/2, 354/3, 470/8, 477/16

b.+indesinde 519/20

b.+e'l-sebeleyn Bir nerhem türü

b. 546/3-4

b.+e'l-ṭıb Ar. Uluslararası tıp

b.+a 108/23

beyne beyne Ar. Ne iyi ne kötü, ikisi ortası

b. 480/25

beyt Ar. Anlam bakımından birbirine bağlı iki dizeden olusmus şiir parçası

b. 23/14, 23/15, 144/14, 170/19, 170/24, 203/21

b.+i (iyelik) 29/13, 29/13, 29/14

b.+iñ 178/25

b.+ini 23/14

b.-i evvel Önceki beyit

b.+de 144/20

b.-i laṭīf Güzel, hoş beyit

b. 176/8

beyż Ar. Yumurta

b. 138/6

bez Bez, kumaş parçası

b. 43/8, 71/20, 208/7, 224/25, 225/14, 236/5, 236/7, 256/11, 271/21, 276/16, 288/11, 293/26, 347/10, 383/18, 396/7, 400/14, 402/19, 408/2, 409/10, 411/1, 415/9, 418/15, 423/3, 432/20, 438/18, 452/2, 460/18, 464/24, 468/6, 485/17, 485/18, 498/16, 518/1, 518/10, 518/21, 534/13, 564/3, 575/12

b.+den 243/20, 400/5, 467/2, 476/24, 532/11

b.+e 107/25, 199/4, 204/21, 233/9, 418/16, 534/23, 536/19, 574/9, 577/23

b.+i (Belirtme hal eki) 201/8, 240/23, 415/16, 468/8, 523/25

b.+i (iyelik) 393/23, 455/11

b.+iñ 240/25

b.+inden 526/14

bezentīn ? Bir kısım bitkilerin karışımından yapılan şerbet

b. 511/11, 515/9

b. şerbeti Bezentin şerbeti

b. 501/13, 516/8, 520/2, 524/5, 563/4

b.+ni 501/15-16

bezir Ar. Keten tohumundan çıkan yağ

b. 303/2, 306/3, 371/17, 377/13, 380/19, 517/27

bezirgān Far. Tacir, tüccar

b.+ları 73/17

bezr Ar. Tohum

b.-i bāride Barid bitkiler tohumu

b. 501/13

b. müstaḥlebi Barid bitkiler tohumundan yapılmış ilaç

b. 523/19-20

b.-i benc yaprağı Ban otu yaprağı tohumu

b. 471/19

b.-i bīḫ Ayva tohumu

b. 587/21

b.-i ḥumaż Kuzu kulağı bitkisi tohumu

b. 312/18

b.-i ḳaṭūnā Karnıyarık otu tohumu

b. 198/17, 367/3, 413/20

b.-i ḳaṭūnā luʿābı Karnıyarık otu tohumundan elde edilen yapışkan sıvı

b. 198/21

b.+nı 263/4, 413/21

b.+yla 349/6, 374/23-24

b.-i kemmūn Kimyon tohumu

b. 251/21, 250/5

b.-i kerāvyā Karaman kimyonu tohumu

b. 250/5

b.-i rāziyānec Rezene otu tohumu

b. 202/1, 249/23

b.-i reyḥān Reyhan otu tohumu

b. 339/24

b.-i sefercel luʿābı Ayva tohumundan elde edilen yapışkan sıvı

b. 198/21

b.-i şevkerānı Şevkaranı bitkisi tohumu

b. 252/12, 252/13

b.ü'l-benc Ban otu tohumu

b. 271/7

b.ü'l-bīḥü'l-ebyāż Beyaz ayva tohumu

b. 405/7

b.ü'l-rāziyānec Rezene otu tohumu

b. 251/21

bezūrāt-ı erbaa-ı bāride Soğuk yapılı dört bitki tohumu

b.+den 312/21

bezü'l-bīḫ Ayva tohumu

b. 267/2

beẕür bk. bezr

b.-i bāride Barid bitkilerin tohumu

b. 333/14

b.+yi 520/21

b.-i bāride müstaḥlebi bk bizr-i bāride müstaḥlebi

b. 343/11, 348/24, 550/11, 557/7, 560/6

b.+yle 544/15

bıçaḳ Bıçak

b. 62/22, 477/8

b.+ıyla 99/11

bıldırçın Bıldırcın

b. 143/23

bındıḳ Ar. Fındık

b. 111/20

bıraḳ- Tutmak, bekletmek

b.-alar 297/9, 588/19

bıraḳ- Koymak

b.-alar 335/2

b.up 164/2, 166/24, 416/21

b.-urlar 387/26

b.-alar 246/1

b.-maz 507/24

b.-salar 156/5, 161/22

bıyıḳ Bıyık

b. 120/10

biʿavn-ı Ḫüdā Allah'ın yardımıyla

b. 416/7

bi-ʿavni'llāhi teʿālā Ar. Allah'ın yardımıyla

b. 532/12, 533/1

bīb Ar. Üzüm kurusunun Arapça karşılığı

b. 50/16

biber Yun. Biber (Piper)

b. 13/5, 13/8, 264/9, 343/13, 379/20, 398/18, 400/8, 403/8, 421/15, 524/17

b.+i (Belirtme hal eki) 398/19, 400/6

b.+iñ 77/12

b. yağı Biberden elde edilen yağ

b. 555/22

biberiye Yun. Akdeniz çevresinde çok yetişen, güzel kokulu yapraklarını dökmeyen, çiçekleri soluk mavi renkli, çok yıllık bir bitki

b. 202/6, 214/19, 214/9, 216/11, 268/2, 319/2, 543/7

b.+niñ 216/22

b.+yi 215/20

b. yağı 216/20, 220/3

bi'd-defaʿāt Ar. Defalarca

b. 451/24, 493/14, 494/8

bā-emr-i Ḫüdā Ar. Allah'ın emri ve izniyle

b. 579/20

bi-fażlı'llāh-ı Teʿālā Ar. Allah'ın faziletiyle

b. 569/26

bi-ḥasebi'l-aḥval Durumlar hasebiyle

b. 370/1

bi-ḥasebi'l-kem Kötü, fena olma hasebiyle

b. 31/25, 32/3

bi-ḥasebi'l-keyf Keyif hasebiyle, dolayısıyla

b. 31/19, 32/11

biʿināyet-i Teʿālā Ar. Allah'ın inayetiyle

b. 257/9

biʿināyetu'llāh teʿālā Ar. bk. biʿināyet-i Teʿālā

b. 308/6

bi-iẕn-i ḫüdā Ar. Allah'ın izniyle

b. 238/18, 256/22, 305/18, 371/26, 392/12, 401/24, 402/3, 411/4-5, 421/5, 434/4, 434/9, 445/26, 447/12, 447/24, 449/25, 450/5, 456/21, 458/16, 458/18, 458/26, 459/14, 464/10, 464/26, 473/19, 476/11, 476/3, 477/21, 482/13-14, 482/5, 486/1, 489/25, 490/15, 490/7, 495/18, 508/24, 512/11, 512/24, 512/7, 513/6, 518/2, 519/3, 530/17, 530/21, 531/1, 531/24, 534/26, 534/6, 535/12, 535/8, 553/5, 557/24, 558/10, 558/2, 558/6, 577/12, 577/25, 578/20, 579/7, 589/25, 590/13, 594/14, 594/5

bi-iẕn-i ḫüdā-i teʿālā Ar. Allahu teʿala'nın izniyle

b. 267/5, 467/5-6, 489/6, 549/4

bi-iẕn-i teʿālā Ar. Allah'ın izniyle

b. 269/21

bi-iẕni'llāh Ar. Allah'ın izniyle

b. 473/15, 575/15

bi-iẕni'llāhi Teʿālā Ar. Allāhu Teʿālā'nın izniyle

b. 151/3, 151/11, 152/12, 152/23, 155/15, 158/6, 161/2, 164/8, 166/25, 168/8, 203/11, 203/9, 206/26, 236/23, 236/9, 238/21-22, 238/3, 238/7, 240/13, 243/8, 257/3, 263/13, 269/3, 270/24, 272/15, 275/4, 276/21, 291/3, 293/2, 305/10, 321/5, 326/24, 390/8, 394/21, 395/15, 395/23, 399/12, 401/19-20, 409/14, 410/14-15, 447/17, 459/4, 463/21-22, 484/19, 512/12, 512/17, 532/17, 536/2, 573/19, 574/22

bikr Ar. Genç kız

b. 578/5

b.+den 574/16, 574/21

b. ola 575/6

bikriyyet Ar. Genç kızlık, bakirelik

b. 578/10

bil- Bilmek, anlamak

b. 197/3b, 257/3

b.-dim 284/15

b.-emez 320/18

b.-en 169/16a

b.-esiz 272/17

b.-gil 180/18

b.-iñ 208/23

b.-in 539/9

b.-iñiz 174/5, 182/11

b.-meden 530/5

b.-medir 196/8a

b.-mege 169/10b, 196/6b, 324/17

b.-mek 576/14

b.-miş olasın 480/21

b.+üp 8/11, 141/3, 145/2, 157/24, 178/8, 324/17

b.-ür 270/2

b.-ürsün 197/7a

b.-ürüz 34/5

bil bel

b. 45/9, 396/10, 396/16, 396/17, 396/18, 396/4, 396/5, 396/9, 397/15, 397/25, 397/9, 398/23, 398/25, 398/6, 398/7, 399/10, 399/4, 401/18, 403/15, 407/17, 411/9

b.+in 399/2

b.+ine 398/20, 398/21, 399/1

b.+iñ 189/26

bilād Ar. Beldeler, şehirler

b.-ı ḥārre Sıcak iklimli beldeler, şehirler

b.+de 40/12-13

bi'l-ʿakis Ar. Tam tersine

b. 582/24

bilā-yı teʾḫīr Geç kalmadan

b. 369/25

bi'l-cümle Ar. Cümleten, tamamıyla, hepsi

b. 48/16

bi'l-gāye Ar. Amaçlanan şekilde

b. 264/25

bi'l-ḫal Ar. Uygunca

b. 202/1

bi'l-ḫaṣṣa Ar. Özellikle

b. 95/11, 123/16, 216/7, 219/12, 219/6, 233/11, 253/24, 262/14, 262/6, 268/12, 287/10, 287/5, 287/7, 287/9, 317/16, 366/12, 379/18, 436/19, 441/17, 444/4, 510/16, 514/22, 520/14, 526/15, 564/26, 565/4, 565/6, 566/13, 566/15, 567/18, 567/21

bi'l-ḫuṣūṣ Ar. Özellikle

b.204/5, 218/1

bi'l-keyfiye Ar. Keyfi olarak

b. 123/15

bi'l-külliye Ar. Büsbütün

b. 32/20, 215/22, 367/23, 431/22, 459/17, 487/15, 491/20, 493/19, 558/14, 579/25, 594/16

bi'l-münāsibe Ar. Sırası geldikçe, sırasıyla

b. 141/6, 433/23

bi'ṣ-ṣavāb Ar. Sevap olarak, sevap için

b. 185/1, 186/20, 310/13

bi't-tecrübe Ar. Tecrübeli olarak

b. 338/7

bil ṣoġuḳluġu bk. bel ṣoġuḳluġı

b.+na 557/8

bil ṣoḳluġı bk. bel ṣoġuḳluġı

b. 437/15-16, 556/15, 557/21, 557/25

b.+na 397/25

b.+nı 528/10

Bilacik ö.i. Bilecik şehri

b. 320/16

bilāgü ṭaşı Bileme işinde kullanılan çok sert bir taş

b. 531/11

bilā-zaḥmet Ar. Zahmetsiz

b. 271/3

bildir- Bildirmek

b.-ir 181/7, 182/25, 559/13

b.-mişdir 173/5

bildür- bk. bildir-

b.-elim 395/4

b.-eyin 169/12a

bī'l-münāsibe Ar. Sırası gelince, sırasında

b. 204/2

bī-şebat Far.+Ar. Sadık olmama

b.+dır 144/21

bīʿa ? İlaç terkibinde kullanılan bir bitki türü

b. 460/16

bī-bedel Far.+Ar. Bedelsiz, karşılıksız

b.+dir 349/1

bīdār Far. Uyanık, uyumayan

b. 178/13b

bī-fāʿide Far.+Ar. Faydasız

b. olmaya 198/6

bī-hoş Far. Bir tuhaf, değişik

b. ola 147/21, 283/18

b. olur 324/11

bī-iḫtiyār Far.+Ar.

b. 545/5

bī-iştibāh Far.+ Ar. Şüphesiz, şüpheye yer olmamak

b.+dır 388/8

bī-iẕn-i Ḫüdā Ar. Allah'ın izniyle

b. 408/7, 409/24-25

b.-yı teʿālā 408/3

bī-kāh Far. Bazı bazı olmayan

b. 248/7

bī-ḳarar Far.+Ar. Kararsız, kararı olmayan

b. 144/21

b.+dır 174/13

bī-kār Far. Çevre, kenar

b.+ı (3. Teklik iyelik eki) 240/21

bī-ḳudret Far.+Ar. Güçsüz

b. idecek 347/2

bīlād ? Vücutta meydana gelen bir tür şiş

b. 435/5

bīmār Far. Hasta

b. 407/18

bīrūn-ı istifrāġ Ar. Midedekilerin istifra yoluyla dışarı atılması

b.+lardan 589/13-14

bile Bile, dahi

b. 31/15, 34/21, 45/9, 62/21, 64/17, 90/19, 107/27, 110/3, 116/14, 120/23, 156/14, 188/13, 188/18, 196/12b, 196/9a, 225/6, 233/17, 241/3, 241/4, 261/23, 262/6, 281/15, 294/2, 345/18, 358/10, 361/13, 362/10, 367/6, 381/22, 393/19, 411/23, 428/25, 463/10, 467/12, 472/3, 501/8, 535/17, 538/14, 542/22, 542/24, 553/1, 553/2, 582/26, 583/12, 583/15, 586/18, 586/19, 590/1

bilek Elle kolun, ayakla bacağın birleştiği bölüm

b. 457/19

b.+e 457/20

b.+lerine 445/24, 447/5, 450/3

bilic Ar. Belile bitkisi

b. 64/24

bilin- Bilinmek

b.-ür 18/20, 35/18, 35/20

billur Far. Bir maddenin atomveya moleküllerinin art arda tekrarlanmasından ve belirli bir kurala göre sıralanmasından meydana gelen, simetrik olarak birleşmiş düz satıhlar şeklindeki katı madde

b. 168/8, 272/26, 540/12

biñ Bin sayısı

b. 47/18, 49/5, 144/11, 182/15, 216/1, 216/6

biñ altmış yedi Bin altmış yedi sayısı

b. 221/7-8

binā Ar. Yapı, eser

b. 309/1

bināberīn Far. Bunu üzerine, bundan dolayı

b. 106/5

bin- Binmek

b.-dikde 20/20

b.-er 555/17

b.-mek 20/6, 20/10, 20/17

b.-mekden 551/4

b.-üp 546/9

bināberīn Ar.+Far. Bundan dolayı, bunun üzerine

b. 582/9

binā-ı ʿaleyh Ar. Ona dayanarak, ondan dolayı

b. 41/8, 129/24, 226/4, 301/10, 302/25, 385/25, 580/23

bir Bir, herhangi bir

b. 13/18, 13/18, 13/19, 13/23, 14/13, 14/15, 14/16, 15/13, 15/13, 15/14, 15/17, 15/17, 15/24, 15/25, 16/17, 16/21, 17/13, 17/23, 17/26, 18/19, 19/16, 19/18, 19/19, 20/15, 21/19, 22/20, 22/21, 22/22, 28/19, 28/25, 29/20, 29/21, 32/1, 32/16, 32/26, 33/15, 33/15, 35/8, 35/8, 35/13, 37/5, 37/5, 37/14, 37/19, 37/22, 37/23, 38/5, 38/17, 38/21, 38/25, 39/1, 39/6, 39/8, 39/14, 41/19, 43/9, 43/24, 43/27, 43/27, 44/5, 44/6, 44/17, 45/1, 45/22, 46/3, 46/25, 47/4, 47/5, 47/6, 47/6, 48/2, 48/9, 49/2, 49/2, 49/13, 49/14, 49/15, 51/24, 51/26, 53/6, 55/7, 55/17, 55/24, 56/20, 57/17, 58/9, 58/12, 58/15, 58/21, 60/7, 60/23, 60/24, 62/23, 63/1, 63/2, 66/4, 64/17, 66/24, 67/7, 67/5, 67/18, 67/12, 67/10, 68/4, 68/5, 68/6, 68/9, 68/9, 68/10, 69/12, 70/10, 70/12, 70/15, 70/25, 71/8, 71/20, 73/1, 73/3, 73/18, 73/20, 74/2, 74/2, 74/9, 74/20, 75/10, 75/14, 75/16, 75/16, 75/18, 75/21, 75/23, 75/24, 75/26, 76/2, 76/17, 76/18, 77/13, 77/16, 79/13, 80/18, 82/19, 83/23, 85/16, 85/18, 87/2, 87/6, 87/7, 87/11, 87/13, 88/14, 88/15, 89/12, 90/18, 90/25, 93/23, 94/23, 94/24, 95/4, 96/10, 96/11, 96/16, 96/17, 96/23, 98/11, 98/12, 98/13, 98/22, 99/6, 99/12, 99/12, 99/25, 99/21, 100/3, 100/4, 100/7, 100/8, 100/11, 100/22, 100/25, 101/16, 101/16, 101/22, 102/4, 102/7, 104/5, 105/25, 106/13, 106/22, 106/23, 108/1, 109/18, 109/22, 109/25, 110/20, 110/22, 110/24, 111/13, 113/3, 113/23, 113/25, 116/16, 116/17, 118/7, 119/8, 119/15, 119/22, 119/23, 121/7, 121/8, 120/11, 120/20, 121/11, 121/19, 123/24, 125/20, 126/8, 128/18, 129/2, 129/13, 129/14, 129/16, 130/2, 130/13, 130/21, 130/25, 133/22, 134/13, 135/13, 135/13, 137/22, 137/25, 137/25, 139/3, 139/8, 139/9, 139/18, 140/12, 141/14, 142/9, 144/7, 145/8, 145/10, 145/11, 145/18, 146/5, 146/6, 146/17, 146/22, 147/2, 147/6, 148/1,

149/10, 149/17, 149/17, 149/25, 150/3, 150/16, 150/18, 150/19, 151/1, 151/5, 151/8, 151/18, 151/20, 152/13, 153/18, 155/12, 155/14, 155/23, 155/23, 156/3, 156/6, 156/8, 156/11, 156/11, 156/19, 156/21, 157/2, 157/9, 157/12, 157/13, 157/16, 157/18, 158/5, 158/5, 158/7, 158/9, 158/10, 158/11, 158/12, 158/13, 158/16, 158/17, 158/19, 158/22, 158/24, 159/5, 159/11, 159/13, 159/14, 159/16, 159/18, 159/19, 159/20, 159/24, 160/9, 160/10, 160/14, 160/15, 160/24, 161/1, 161/2, 161/3, 161/9, 161/10, 161/12, 161/17, 161/19, 161/21, 161/22, 161/24, 162/1, 162/5, 162/6, 162/6, 162/7, 162/8, 162/12, 162/18, 162/19, 162/20, 162/25, 163/3, 163/6, 163/7, 163/8, 163/9, 163/17, 163/19, 163/22, 163/23, 163/24, 164/7, 164/10, 164/11, 164/14, 165/5, 165/6, 165/7, 165/7, 165/10, 165/10, 165/17, 166/3, 166/5, 166/6, 166/6, 166/7, 166/7, 166/11, 166/12, 166/13, 166/13, 166/14, 166/15, 166/16, 166/16, 166/17, 166/18, 166/19, 166/20, 166/21, 166/22, 166/22, 166/23, 166/23, 166/25, 167/4, 167/7, 167/8, 167/10, 167/12, 167/14, 167/17, 167/18, 167/18, 167/22, 167/23, 167/23, 168/1, 168/3, 168/6, 168/10, 169/18a, 169/5b, 170/8, 171/4, 171/13, 171/16, 171/21, 171/21, 171/25, 172/11, 172/12, 172/14, 173/9, 173/13, 173/23, 174/1, 174/1, 174/2, 174/8, 177/17, 178/23b, 179/1, 179/3, 179/3, 179/7, 179/20, 179/20, 180/8, 180/25, 181/5, 181/11, 181/19, 182/3, 182/4, 182/5, 183/14, 183/15, 184/7, 185/6, 186/5, 186/5, 186/10, 186/11, 188/15, 189/18, 190/4, 190/4, 190/5, 190/13, 190/13, 190/17, 190/18, 190/22, 191/2, 191/10, 191/12, 191/19, 192/12, 193/23, 194/2, 196/16a, 196/16b, 197/3a, 199/3, 199/4, 201/4, 201/8, 203/5, 203/14, 203/23, 204/3, 204/10, 204/14, 204/14, 204/26, 204/26, 204/26, 205/1, 205/17, 205/19, 205/20, 205/21, 206/8, 206/10, 206/17, 206/19, 206/21, 206/21, 206/22, 207/12, 207/25, 208/7, 208/7, 208/16, 209/5, 209/14, 209/19, 209/26, 211/13, 211/25, 213/11, 212/13, 213/15, 213/17, 215/7, 215/15, 215/15, 216/1, 216/1, 216/3, 216/15, 217/12, 217/15, 217/15, 217/18, 217/26, 218/12, 219/14, 219/15, 220/1, 220/6, 220/18, 220/23, 221/13, 222/4, 223/14, 223/22, 223/24, 224/4, 224/10, 225/3, 225/7, 225/14, 225/14, 225/15, 225/17, 225/18, 225/21, 227/6, 226/18, 227/13, 228/10, 228/21, 228/24, 228/24, 229/3, 229/11, 230/4, 230/21, 230/23, 231/21, 231/24, 231/24, 231/24, 231/25, 232/2, 232/13, 232/13, 232/23, 233/2, 233/5,

233/8, 233/9, 234/1, 234/8, 234/8, 234/13, 235/13, 236/3, 236/4, 236/5, 236/7, 236/10, 236/15, 236/15, 236/16, 236/21, 237/7, 237/17, 237/18, 238/9, 238/14, 238/15, 238/20, 239/1, 239/3, 239/10, 239/18, 240/5, 240/7, 240/9, 240/13, 240/24, 240/24, 241/15, 241/17, 241/22, 241/24, 241/25, 242/1, 242/4, 242/4, 243/7, 243/13, 244/1, 244/9, 244/15, 244/15, 245/3, 245/9, 245/11, 245/24, 245/25, 246/21, 248/11, 249/24, 249/25, 250/3, 250/8, 250/8, 250/16, 250/24, 251/11, 251/16, 251/18, 252/20, 252/24, 253/5, 253/6, 254/7, 254/12, 254/13, 254/16, 254/19, 254/20, 255/10, 255/23, 256/4, 256/11, 256/25, 257/1, 257/6, 257/11, 257/18, 257/23, 257/24, 257/25, 259/14, 259/17, 259/21, 260/4, 260/13, 260/15, 260/15, 260/15, 260/20, 261/4, 261/26, 261/26, 262/17, 262/18, 262/2, 262/19, 263/8, 263/8, 263/8, 263/9, 263/12, 263/16, 263/19, 263/22, 264/2, 264/9, 265/10, 265/18, 266/21, 267/3, 267/4, 267/6, 267/9, 267/9, 267/10, 267/12, 267/13, 267/14, 267/22, 268/18, 268/19, 269/2, 269/11, 269/13, 269/14, 269/25, 269/26, 270/14, 270/17, 271/11, 271/21, 271/21, 271/21, 272/13, 273/14, 273/2, 274/11, 274/13, 274/18, 274/19, 274/21, 274/22, 274/23, 274/24, 274/24, 274/25, 275/16, 275/20, 275/22, 275/25, 276/14, 276/16, 276/19, 276/21, 277/8, 277/11, 277/13, 277/13, 277/16, 277/22, 278/4, 278/10, 279/7, 279/16, 279/17, 279/18, 279/21, 280/9, 280/25, 281/21, 281/25, 282/6, 282/16, 282/21, 282/22, 283/1, 283/15, 284/13, 284/17, 284/19, 284/20, 285/14, 285/17, 285/20, 285/25, 286/5, 286/8, 286/10, 287/4, 287/5, 287/7, 287/8, 287/8, 287/9, 287/17, 288/11, 288/25, 289/1, 289/4, 289/11, 289/14, 289/14, 290/5, 290/7, 290/25, 290/26, 292/5, 292/9, 292/12, 292/15, 292/18, 292/26, 293/1, 293/1, 293/5, 293/7, 293/7, 293/11, 293/13, 293/15, 293/16, 293/23, 294/3, 294/7, 294/8, 294/12, 294/13, 294/19, 294/19, 294/24, 294/25, 295/3, 295/6, 295/6, 295/10, 295/18, 295/20, 295/21, 295/23, 296/2, 296/8, 297/3, 297/11, 297/11, 297/17, 297/18, 297/24, 298/2, 298/9, 299/23, 299/24, 300/3, 300/4, 302/4, 302/12, 302/21, 302/22, 303/4, 303/7, 303/12, 303/19, 303/21, 304/3, 305/5, 305/6, 305/6, 305/12, 305/14, 305/15, 306/3, 306/5, 306/8, 306/9, 306/24, 307/5, 307/8, 307/9, 307/9, 307/13, 307/14, 307/15, 307/16, 307/21, 308/13, 308/14, 308/15, 309/1, 309/18, 309/20, 311/4, 311/8, 311/17, 311/21, 312/15, 312/24, 313/1, 313/22, 314/1, 315/11, 315/16, 315/20, 316/4,

316/5, 316/12, 318/20, 318/21, 319/6, 320/2, 320/2, 320/3, 320/3, 320/7, 320/16, 320/17, 320/18, 320/18, 321/11, 321/13, 321/14, 321/19, 321/21, 321/24, 321/25, 322/1, 322/10, 322/10, 322/21, 322/21, 323/1, 323/2, 323/2, 323/8, 323/8, 323/20, 323/22, 323/22, 323/25, 324/1, 324/2, 324/3, 324/3, 324/7, 324/10, 324/13, 324/13, 324/14, 324/17, 324/22, 324/23, 325/4, 325/11, 325/13, 325/13, 326/23, 326/25, 327/3, 328/14, 328/21, 328/22, 328/22, 329/2, 329/4, 329/14, 329/16, 329/21, 330/23, 330/26, 330/26, 332/5, 332/13, 332/14, 332/23, 334/2, 335/13, 335/17, 336/3, 336/17, 337/6, 337/20, 338/23, 339/9, 339/12, 339/14, 339/14, 339/22, 339/22, 340/1, 340/10, 340/11, 340/12, 340/20, 340/24, 341/3, 341/8, 341/8, 341/20, 341/21, 342/7, 342/8, 343/3, 343/5, 343/24, 345/5, 345/10, 346/5, 346/8, 346/11, 347/5, 347/8, 347/8, 347/16, 347/17, 347/20, 347/23, 347/23, 348/2, 348/2, 348/7, 348/9, 348/16, 348/16, 348/21, 349/2, 349/8, 349/20, 349/20, 350/1, 350/9, 351/5, 351/10, 351/22, 352/2, 352/5, 352/17, 352/25, 353/1, 353/15, 353/17, 354/6, 355/1, 355/18, 355/20, 356/20, 356/22, 357/1, 358/15, 358/19, 358/25, 359/17, 359/19, 359/24, 360/6, 360/12, 360/16, 360/18, 361/16, 362/24, 363/8, 363/16, 364/3, 364/12, 365/10, 365/11, 365/16, 365/20, 365/26, 366/13, 367/2, 368/1, 368/1, 368/2, 369/25, 370/7, 370/15, 370/15, 370/20, 370/27, 371/8, 371/11, 371/11, 371/12, 371/22, 371/25, 372/7, 372/14, 372/17, 372/21, 373/3, 373/7, 373/18, 373/23, 373/25, 373/26, 374/1, 374/17, 374/17, 374/18, 375/6, 375/14, 375/19, 376/6, 376/10, 376/12, 376/23, 378/4, 378/15, 379/4, 379/19, 379/21, 379/25, 380/1, 380/8, 380/8, 380/11, 382/12, 382/14, 383/14, 383/15, 383/18, 383/23, 384/8, 384/14, 384/24, 385/3, 385/24, 386/10, 386/13, 386/23, 387/11, 387/19, 387/24, 388/11, 388/19, 388/21, 389/14, 389/17, 389/18, 389/23, 390/1, 390/9, 390/23, 390/24, 390/25, 391/17, 391/17, 391/21, 391/24, 392/2, 392/6, 392/12, 392/13, 392/21, 394/4, 394/5, 393/16, 393/18, 394/14, 394/24, 394/25, 395/17, 395/21, 395/23, 396/1, 396/6, 396/7, 396/7, 396/9, 396/9, 396/10, 396/15, 396/17, 396/21, 397/4, 397/5, 397/20, 397/21, 397/22, 398/2, 398/7, 398/9, 398/10, 398/15, 398/20, 399/2, 399/10, 399/17, 399/18, 399/19, 399/19, 399/22, 399/22, 400/1, 400/2, 400/5, 400/10, 400/14, 400/15, 400/16, 400/23, 401/4, 401/5, 401/6, 401/14, 401/23, 402/1, 402/3, 402/15, 402/15, 402/16, 402/16, 402/16, 402/19,

402/21, 402/21, 402/23, 403/2, 403/3, 403/4, 404/4, 404/7, 404/9, 406/24, 407/24, 408/13, 408/2, 408/5, 408/6, 409/9, 409/11, 409/21, 410/6, 411/1, 411/2, 411/8, 411/10, 412/9, 412/21, 413/1, 413/6, 413/13, 413/17, 413/19, 414/12, 414/14, 414/15, 414/17, 414/23, 415/4, 415/7, 415/9, 415/10, 415/15, 415/16, 415/17, 415/24, 415/24, 416/5, 416/6, 416/22, 416/23, 417/4, 417/10, 417/19, 417/22, 417/22, 417/23, 418/1, 418/14, 418/15, 418/16, 418/16, 418/19, 418/24, 418/24, 419/1, 419/11, 419/12, 419/12, 419/19, 420/1, 421/4, 421/18, 421/23, 422/8, 422/12, 422/25, 423/2, 423/9, 424/13, 424/21, 425/1, 425/3, 425/5, 425/11, 425/13, 425/14, 425/15, 425/16, 425/16, 425/17, 425/17, 425/18, 425/25, 426/9, 426/15, 426/16, 426/16, 427/1, 427/3, 427/6, 427/16, 428/8, 428/25, 429/13, 429/13, 429/14, 431/9, 431/10, 431/15, 431/17, 431/19, 432/7, 432/9, 432/10, 432/10, 432/11, 432/18, 432/20, 433/3, 433/8, 433/12, 433/16, 433/17, 433/23, 434/5, 434/8, 434/15, 437/9, 437/11, 438/4, 438/7, 438/12, 438/14, 438/18, 438/20, 438/21, 438/22, 439/2, 439/2, 439/3, 439/6, 439/7, 439/9, 439/20, 439/22, 440/4, 440/9, 440/11, 440/15, 440/15, 441/16, 441/22, 441/23, 443/3, 443/4, 443/12, 444/26, 445/3, 445/16, 445/21, 446/5, 446/6, 446/13, 446/14, 446/15, 447/1, 447/1, 447/2, 447/3, 447/3, 447/13, 447/14, 447/24, 447/24, 448/4, 448/4, 448/5, 448/19, 449/8, 449/9, 449/11, 449/13, 449/13, 449/22, 450/2, 450/7, 450/10, 450/10, 450/13, 450/14, 450/24, 451/1, 451/3, 451/8, 451/12, 451/19, 451/24, 452/2, 452/2, 452/5, 452/7, 453/2, 453/3, 453/8, 453/10, 453/13, 453/15, 453/16, 453/17, 453/18, 453/18, 453/18, 453/19, 454/13, 454/13, 454/21, 454/26, 455/6, 455/10, 455/11, 455/23, 456/3, 457/3, 457/13, 458/24, 459/17, 460/6, 460/6, 460/9, 460/14, 460/18, 461/11, 462/14, 463/11, 463/18, 464/11, 464/12, 464/15, 464/16, 464/18, 464/18, 464/24, 464/25, 464/25, 465/8, 465/16, 465/17, 465/25, 466/14, 466/25, 466/25, 467/2, 467/8, 468/6, 468/14, 469/2, 469/9, 469/25, 470/1, 472/13, 472/14, 473/1, 473/1, 473/7, 473/24, 474/4, 474/8, 474/9, 474/9, 474/10, 474/10, 474/11, 474/11, 474/18, 474/23, 475/1, 475/5, 475/8, 475/8, 475/11, 475/16, 475/21, 475/23, 476/2, 476/8, 476/20, 476/22, 477/13, 477/20, 478/9, 478/17, 478/18, 478/22, 478/24, 478/26, 479/5, 479/7, 479/13, 479/13, 479/23, 481/3, 481/3, 482/5, 482/6, 482/6, 482/7, 482/8, 482/12, 482/22, 483/1, 483/3, 483/14, 484/14,

484/16, 484/16, 484/17, 484/24, 485/7, 485/7, 485/7, 485/11, 485/15, 485/17, 486/3, 486/7, 486/9, 487/12, 487/17, 487/20, 487/21, 488/17, 488/17, 488/24, 488/24, 488/24, 489/5, 489/5, 489/9, 489/15, 489/15, 489/25, 489/25, 490/10, 490/14, 490/16, 490/18, 491/3, 491/7, 491/13, 491/22, 492/6, 492/7, 492/15, 492/22, 493/1, 493/3, 493/5, 493/6, 493/7, 493/13, 493/23, 493/25, 494/11, 494/16, 494/21, 494/22, 495/5, 495/9, 495/25, 496/22, 496/23, 498/9, 498/22, 499/14, 499/16, 499/17, 500/17, 501/19, 501/5, 501/5, 501/5, 502/2, 504/19, 505/6, 505/8, 506/6, 506/7, 506/10, 506/22, 506/23, 507/16, 507/17, 507/18, 507/21, 509/17, 508/23, 508/22, 509/4, 509/4, 510/2, 510/3, 510/4, 510/5, 510/14, 511/10, 511/13, 511/15, 511/16, 511/17, 511/23, 512/18, 512/24, 512/25, 513/1, 513/2, 514/4, 514/12, 514/21, 515/5, 515/19, 516/4, 516/14, 517/11, 517/15, 517/25, 518/1, 518/2, 518/7, 518/9, 518/10, 518/13, 518/21, 518/24, 519/2, 519/2, 519/14, 519/17, 519/22, 519/24, 520/8, 520/11, 521/6, 521/7, 521/7, 521/9, 521/12, 521/13, 521/15, 522/4, 522/5, 522/15, 523/15, 523/25, 523/25, 525/3, 525/14, 525/16, 525/16, 526/17, 527/16, 527/20, 527/24, 527/25, 527/16, 528/17, 528/22, 528/23, 528/25, 529/22, 529/23, 529/23, 530/11, 530/12, 530/13, 530/16, 530/18, 530/22, 530/3, 530/7, 530/9, 531/10, 531/13, 531/15, 531/15, 531/21, 531/25, 532/18, 532/1, 532/3, 532/11, 533/1, 533/3, 533/7, 533/7, 533/12, 533/12, 533/18, 533/21, 533/25, 534/4, 534/4, 534/12, 534/13, 534/14, 534/17, 534/21, 534/21, 534/23, 535/3, 535/5, 535/9, 535/9, 535/10, 535/13, 535/19, 535/22, 536/11, 536/15, 536/16, 536/17, 536/19, 536/21, 536/22, 536/22, 536/24, 536/25, 537/7, 537/12, 537/15, 538/5, 538/8, 538/8, 538/9, 538/10, 538/14, 538/15, 538/25, 539/1, 539/11, 539/14, 539/20, 539/20, 539/26, 539/26, 540/6, 540/24, 541/2, 541/4, 541/19, 541/19, 541/22, 542/1, 543/4, 543/12, 545/14, 545/22, 546/3, 546/8, 547/10, 548/5, 548/19, 548/24, 548/26, 549/21, 549/24, 550/6, 550/13, 550/15, 551/10, 552/2, 552/5, 552/14, 552/15, 552/16, 552/19, 552/22, 552/25, 553/10, 553/12, 554/11, 554/25, 555/1, 555/4, 555/5, 555/5, 555/14, 555/24, 556/3, 556/10, 556/12, 556/14, 556/15, 556/20, 557/16, 557/21, 557/23, 557/26, 558/5, 558/8, 558/9, 558/9, 558/13, 558/18, 558/19, 558/26, 559/15, 559/16, 560/2, 561/2, 561/5, 561/11, 563/15, 563/22, 564/8, 564/10,

564/11, 564/13, 565/12, 565/13, 565/17, 566/9, 566/13, 566/24, 567/1, 567/3, 567/7, 567/24, 567/25, 568/2, 568/3, 568/6, 568/16, 568/21, 568/22, 569/9, 569/23, 569/25, 570/11, 570/16, 571/2, 571/14, 571/14, 573/8, 573/10, 573/10, 573/12, 573/14, 573/14, 573/17, 573/21, 573/21, 573/22, 573/24, 574/2, 574/7, 574/9, 574/9, 574/9, 574/24, 575/5, 575/10, 574/11, 575/12, 574/15, 575/14, 575/14, 575/17, 575/17, 575/18, 575/26, 575/26, 576/6, 576/7, 576/12, 576/14, 576/15, 576/18, 576/21, 576/27, 577/3, 577/5, 577/8, 577/15, 578/4, 578/5, 578/10, 578/12, 578/13, 578/22, 579/15, 579/16, 579/23, 579/26, 582/24, 583/2, 583/5, 583/11, 583/12, 583/13, 584/6, 584/5, 584/25, 583/17, 584/10, 584/16, 584/22, 585/2, 585/3, 585/3, 585/25, 586/5, 586/5, 586/10, 586/15, 586/18, 586/19, 586/24, 585/25, 587/3, 587/3, 587/13, 587/22, 587/25, 588/21, 588/21, 589/4, 589/5, 589/8, 589/22, 589/22, 589/25, 590/3, 590/12, 590/20, 591/5, 591/21, 591/23, 592/4, 592/13, 592/13, 592/19, 594/4, 594/18

b.+de 449/1

bir İsim

b.+i (iyelik) 20/23, 65/10, 65/10, 97/15, 97/15, 97/15, 115/11, 115/11, 115/4, 115/4, 120/24, 129/12, 140/20, 140/20, 141/6, 155/2, 155/2, 168/1, 168/1, 169/6b, 171/15, 171/15, 175/14, 179/15, 181/14, 181/16, 182/8, 182/9, 182/9, 185/16, 185/18, 185/19, 187/10, 187/11, 187/16, 187/2, 187/2, 187/2, 187/2, 187/24, 187/24, 187/24, 187/3, 187/3, 187/4, 187/4, 187/5, 187/5, 188/10, 188/6, 188/7, 188/8, 190/8, 196/7a, 203/1, 217/23, 249/5, 267/16, 283/2, 288/27, 315/15, 315/15, 315/16, 325/14, 399/17, 413/8, 427/14, 429/12, 430/3, 435/19, 440/18, 460/19, 460/20, 469/14, 479/22, 486/24, 491/21, 491/7, 579/25

b.+in 27/8, 202/20, 202/21, 210/15, 210/16, 236/8, 409/13, 456/5, 570/10, 582/9

b.+iñ 272/15

b.+inde 144/8, 163/17, 200/23, 212/12, 223/13, 230/19, 333/21

b.+inden 280/15, 293/16, 303/8

b.+ine 78/21, 78/22, 428/22, 435/4, 480/5, 480/6, 480/6, 480/9, 519/15, 519/16, 565/9, 565/9

b.+ini 237/10, 257/8, 511/24, 569/24, 578/3

b.+iniñ 164/15, 164/16, 185/20, 185/21, 370/23, 569/18

b.+iñiz 103/22

b.+isi 38/24, 62/3, 62/3, 81/26, 81/26, 109/21, 137/1, 137/3, 137/6, 138/17, 169/6a, 181/17, 185/8, 185/18, 187/14, 187/14, 187/15, 187/19, 187/20, 190/6, 217/20, 258/7, 267/16, 272/18, 326/11, 326/16, 406/12, 413/15, 426/24, 428/7, 442/4, 442/5, 445/12, 445/13, 480/5

b.+isinden 332/8

b.+isine 190/6, 353/7, 480/10, 480/13, 480/14, 480/15

b.+isini 234/20

b.+iyle 190/8

bir Aynı

b. 156/5, 174/19, 184/7, 236/17, 259/21, 333/14, 408/16, 590/21

b.+dir 65/10, 100/15, 395/7

bir Çeşit, tür, bir

b. 165/5, 173/18, 177/11, 182/3, 185/18, 227/21, 257/11, 339/20, 381/15, 404/11, 420/16, 450/13, 450/15, 466/21, 507/17, 531/14, 572/10, 579/5, 581/1

bir Diğer, öteki

b. 189/17, 189/19, 209/25, 384/1

bir Tek, bir, sadece

b. 209/10, 234/13, 589/10

bir Etkili, çok

b. 433/3

birāder Far. Erkek kardeş, dost, yakınlık ifadesi

b. 106/16, 106/20

biraz Biraz

b. 15/6, 17/3, 19/2, 21/7, 24/12, 29/1, 32/22, 43/10, 43/28, 70/11, 113/5, 119/24, 138/1, 160/14, 179/21, 180/11, 180/5, 185/17, 210/14, 213/22, 214/25, 215/16, 216/4, 216/4, 218/10, 218/14, 228/1, 228/16, 228/2, 230/6, 235/23, 261/19, 261/20, 262/3, 264/22, 267/13, 267/21, 271/22, 273/18, 274/14, 276/5, 277/4, 278/14, 285/15, 285/23, 286/15, 292/12, 293/2, 294/2, 332/3, 333/12, 333/14, 333/15, 333/7, 335/3, 344/24, 349/7, 368/16, 377/13, 379/7, 393/24, 409/23, 417/9, 418/12, 422/20, 423/8, 439/3, 450/14, 460/6, 460/7, 475/20, 482/3, 484/1, 485/9, 493/4, 496/9, 504/4, 505/1, 510/9, 515/17, 517/23, 517/27, 518/1, 522/21, 527/10, 542/26, 543/10, 543/2, 546/17, 546/17, 546/21, 546/26, 555/1, 555/4, 560/15, 560/16, 566/4, 580/20, 587/4, 588/23

b.+ca 209/20

b.+cık 44/1, 215/19, 378/22, 383/24, 507/16

birazacık bk birazcık

b. 30/5, 202/19

birçoķ Birçok

b. 104/20, 172/15, 226/3

birden Bir seferde, birlikte, aniden

b. 295/2, 301/17, 302/10, 303/3, 306/4, 306/6, 323/13, 323/15, 394/2, 398/20, 432/18, 492/13, 494/10, 538/5, 555/7, 563/15, 571/14, 583/21, 583/25, 585/18, 586/17, 591/15, 591/3, 594/5, 594/8

birdenbire Aniden

b. 29/16

birebir Etkili, etkin

b.+dir 452/10

birer Bir sayısının üleştirme sayı sıfatı

b. 10/14, 11/9, 27/8, 135/16, 147/23, 151/18, 151/8, 157/24, 200/12, 200/23, 212/12, 214/11, 215/13, 215/14, 216/12, 223/1, 223/15, 224/9, 229/14, 229/21, 230/19, 231/12, 232/21, 233/22, 235/11, 235/4, 239/17, 242/17, 242/8, 245/4, 249/23, 250/21, 250/23, 251/8, 256/9, 257/25, 261/18, 264/20, 266/15, 272/20, 272/26, 273/18, 274/6, 275/14, 275/15, 275/19, 276/3, 278/12, 280/15, 281/9, 293/7, 294/12, 295/14, 295/15, 299/17, 299/21, 302/21, 304/20, 308/20, 309/2, 309/25, 312/23, 318/14, 322/1, 322/24, 326/6, 328/20, 330/3, 331/15, 334/20, 335/9, 338/14, 339/10, 339/8, 341/16, 341/17, 341/20, 343/22, 343/24, 344/18, 344/5, 344/9, 348/19, 348/21, 351/26, 354/24, 424/16, 471/17, 478/24, 356/4, 357/1, 357/13, 358/2, 358/3, 359/18, 360/2, 364/10, 364/9, 367/4, 369/6, 374/15, 377/19, 386/22, 386/9, 393/21, 395/13, 398/8, 399/6, 408/7, 413/5, 421/17, 431/1, 441/14, 442/1, 443/5, 451/11, 451/12, 456/12, 472/19, 478/15, 478/20, 483/13, 484/1, 484/21, 485/23, 486/11, 493/12, 497/8, 505/13, 508/8, 512/19, 512/22, 521/24, 527/14, 528/12, 535/7, 546/25, 547/15, 550/22, 553/18, 558/10, 560/11, 564/5, 569/19, 572/24, 573/23, 574/24, 586/6, 588/11, 588/8, 592/21, 593/3

b.+ini 518/6

b.+lerin 592/12

b.+lerinden 333/11, 421/17

b.+lerine 469/16

birer birer Birer birer

b. 75/25

birer buçuķ Birer buçuk

b. 215/12, 312/22, 571/1, 574/18, 574/19-20

bir bir Bir bir, tek tek

b. 178/19b, 224/12, 256/14, 527/21, 532/4, 552/1

bir birbuçuḳ Bir birbuçuk

b. 208/3

birbir(i) Birbiri

b. 185/17, 277/9, 431/20

b.+nden 437/11

b.+ne 32/14, 32/14, 108/23, 186/2, 235/3, 256/19, 260/3, 269/20, 281/8, 290/19, 292/17, 292/18, 292/9, 296/12, 301/16, 306/15, 306/5, 321/17, 340/20, 341/15, 341/7, 346/4, 347/21, 347/4, 347/8, 348/15, 353/9, 354/1, 372/6, 398/3, 400/20, 400/22, 401/22, 417/3, 418/9, 420/17, 425/10, 426/21, 434/13, 435/24, 443/4, 446/13, 446/8, 448/16, 449/4, 450/11, 452/23, 455/16, 460/3, 460/7, 461/12, 465/18, 473/17, 473/22, 475/20, 476/25, 477/19, 477/9, 479/20, 481/2, 483/23, 489/19, 489/24, 493/1, 494/10, 503/10, 509/14, 511/15, 517/27, 555/16, 561/1, 570/15, 575/23, 577/6, 583/20, 583/24, 584/24, 584/9

b.+yle 190/5, 363/3, 442/9, 490/6, 493/11, 536/4, 588/13

b.+lerine 298/13, 298/9, 532/8

b.+leriyle 296/23, 301/12

birbucuḳ Birbuçuk

b. 160/23, 198/22, 200/22, 202/1, 215/5, 215/6, 222/12, 224/10, 227/10, 244/14, 251/22, 273/4, 273/4, 275/13, 305/7, 305/8, 312/20, 312/24-25, 313/24, 318/15, 328/26, 335/17, 343/22, 349/18, 352/14, 359/16, 360/12, 360/16, 364/9, 403/12, 410/18, 423/19, 454/14, 469/9, 471/6, 471/7, 484/8, 490/26, 520/45, 20/13, 527/24, 572/11

bir iki Bir iki

b. 14/17, 14/18, 14/22, 15/19, 36/16, 217/4, 235/5, 261/6, 269/14, 283/24, 296/12-13, 296/21, 296/24, 303/8, 368/2, 383/15, 402/16, 403/21, 410/24, 454/18, 487/7-8, 489/19, 492/18, 501/19, 509/14, 518/2, 522/17, 534/3, 554/11-12

biri biri bk. birbiri

b. 505/2

birinc yaġı Pirinç yağı

b. 461/8

birinci Birinci sırada, ilk

b. 78/3, 167/12, 460/2, 594/25

birḳac bk. birḳaç

b. 36/1, 46/13, 62/17, 75/27, 148/19, 186/7, 196/6a, 217/8, 221/5, 240/10, 281/1, 283/22, 349/23, 377/15, 378/15, 378/21, 387/13, 387/24, 391/21,

401/17, 409/13, 409/24, 411/1, 411/2, 432/1, 433/20, 433/22, 446/22, 452/23, 453/22, 453/3, 453/9, 456/6, 456/9, 465/11, 467/18, 467/24, 468/1, 468/3, 468/5, 483/5, 486/17, 497/18, 510/22, 516/7, 516/8, 533/12, 533/6, 536/20, 537/13, 537/15, 552/17, 576/11, 585/8, 594/2

b.+ı (iyelik) 75/25

birḳaç Birkaç

b. 14/21, 32/23, 42/7, 50/18, 53/21, 57/24, 76/4, 76/6, 97/4, 107/17, 147/6, 153/10, 162/11, 168/22, 213/17, 224/17, 227/12, 233/7, 238/1, 238/17, 238/23, 238/25, 240/14, 244/16, 245/19, 245/26, 251/15, 254/14, 261/3, 263/12, 263/20, 265/9, 268/18, 268/20, 276/12, 277/10, 277/7, 277/9, 280/9, 284/19, 286/20, 292/5, 300/23, 303/12, 348/24, 350/8, 358/7, 360/24, 362/14, 365/2, 367/13, 370/1, 373/10, 373/15, 383/23, 400/12, 404/5, 413/22, 431/7, 432/7, 444/12, 449/24, 449/7, 450/4, 456/20, 457/5, 458/15, 460/1, 460/4, 460/8, 463/8, 464/12, 465/25, 466/12, 466/19, 467/15, 472/25, 472/8, 473/14, 473/4, 475/14, 476/17, 477/6, 479/9, 493/22, 495/13, 495/6, 499/18, 499/20, 512/13, 517/19, 530/1, 531/24, 532/20, 536/5, 552/4, 555/7, 561/19, 564/9-10, 583/2, 585/6, 586/13, 586/5, 590/1

birle İle

b. 144/5, 175/11, 205/13, 205/15, 291/12, 340/10, 401/19, 414/16, 414/17, 457/1, 527/9, 571/7, 592/14

birleş- Birleşmek

b.-irler 182/4

birlik Birlik, beraberlik

b.+de 151/21

biryān Far. Kavurmak, yakmak

b. 147/11

b. idüp 146/25, 417/12

b. olmuş 244/15

Bismillāhirrāḥmānirrāḥīm Ar. Rahman ve rahim olan Allah'ın adıyla

b. 169/1, 195/9, 206/26, 402/8, 529/19

biş- Pişmek

b.-e 190/9

b.-er 498/9

b.-erse 365/21

b.-miş 13/4, 13/10

b.-üre 276/17

b.-ürecek 214/7

b.-üreler 450/2, 567/24, 567/25, 579/8

bişir- Pişirmek

b.-dikden 42/23

b.-eler 426/9, 508/6, 515/9

b.-ir 120/5, 125/3, 214/20

b.-mege 117/21

b.-mekdir 102/10

b.-meyüp 387/5

b.-üp 101/19, 102/2, 116/24, 327/9, 374/24, 378/18, 387/2, 410/11, 434/7, 444/3, 471/17, 471/22, 481/3, 498/2, 499/15, 499/22, 502/9, 504/3, 522/25, 526/11, 542/13

bişirici Pişirici

b. 333/26, 406/5, 423/1, 423/21, 423/22, 423/6, 435/10, 454/4, 461/3, 524/9

bişür- bk. bişir-

b.-ir 130/3

b.-mek 60/16

b.-mekdir 92/4

b.-seler 59/1

b.-seler 83/20

b.-üp 27/6, 81/7, 82/5, 83/21, 117/3, 131/18, 154/12, 190/21, 207/3, 235/12, 239/18, 276/1, 288/18, 402/18, 402/22, 409/20, 410/6, 421/2, 518/3, 532/5, 537/17, 537/18, 555/12, 558/5, 571/21

b.-ür 63/10, 85/12, 102/23, 139/16, 223/9

b.-ürler 135/4

bişürici bk. bişirici

b. 422/7

bit Bit, asalak (Pediculus)

b. 55/4, 55/8, 92/14, 148/1, 157/3, 164/22, 167/13, 253/2

b.+i (iyelik) 164/22, 167/13

bit- Olmak, uzamak

b.-digi 68/1

b.-dügi 68/20

b.-e 147/7, 167/9

b.-en 144/8, 237/5, 237/13, 421/4

b.-er 58/11, 59/7, 62/20, 73/18, 98/13, 112/24, 158/7, 382/13, 472/7, 561/15, 572/10

b.-er imiş 68/1

b.-erse 237/4

b.-meye 120/8, 167/8, 237/7, 237/14

b.-miş idi 96/12

b.-se 167/8

b.-sün 157/18, 158/7

bit- Tükenmek, kalmamak

b.-er 409/22

bī-tāb Far. Yorgun, güçsüz, hareketsiz

b. 293/20, 347/1

b. idecek 370/16

b. olur 306/10

bī-ṭāḳat Far.+Ar. Tahammülsüzlük, dermanı kalmamak

b. 192/22

bī-ṭāḳatlıġ Tahammülsüzlük, dermanı kalmama durumu

b.+ı (3. Teklik iyelik eki) 192/21

bitiş- Bitişmek

b.-e 577/1

bitişik Bitişik

b.+dir 555/16

bitür- Tükenmek, kalmamak

b.-e 149/20

b.-esin 458/10

b.-ir 68722, 118/12, 137/24, 137/26, 137/26

b.-ür 57/22, 83/13, 102/20, 102/25, 115/16, 147/9, 274/21, 425/5, 433/10, 433/14, 548/23, 552/24

bitür- Olmak, meydana getirmek

b.-e 154/22, 165/21, 280/20, 415/11

b.-ir 56/4 157/18

b.-mege 120/11

b.-üp 576/26

b.-ür 57/23, 164/17, 164/17, 236/24, 414/6, 418/14, 418/5, 420/2, 426/18, 439/8, 440/5

bitürici Bitirici

b. 57/22, 550/17

biz Biz

b. 32/26, 33/16, 33/20, 34/11, 34/16, 121/3, 182/20, 213/21, 272/18, 283/26, 309/19, 330/5, 354/3, 372/12, 377/1, 381/4, 387/2, 387/10, 387/16, 387/21, 439/18, 516/24, 525/21, 525/22, 541/8, 553/2, 560/4, 565/11

b.+e 169/11b, 238/10, 396/21, 580/22

b.+im 8/13, 120/18, 129/15, 177/5, 232/11, 234/3, 261/5, 261/5, 262/2, 273/2, 286/24, 346/22, 434/23, 496/2, 500/19, 503/1, 508/2, 541/9, 554/14, 555/25, 566/6, 567/22

b.+imdir 363/24

b.+leri 374/20

bi'z-zāt Ar. Şahsen, kendi, kendisi

b. 315/19, 538/20

boġ- Boğmak, sımka, muhkem şekilde sıkıştırarak sarmak

b.-alar 344/4

b.-maya 32/5

boġa Boğa

b. ödü Boğa ödü

b.+nden 160/16-17

boġartlaḳ Anasır-ı erbaanın yirmi sekiz kısmından yirmi dördüncüsü

b. 175/5

boġaz Boyunun ön bölümü ve bu bölümü oluşturan organlar

b. 18/6, 36/24, 36/25, 39/4, 40/18, 62/1, 97/1, 117/23, 153/10, 153/7, 220/16, 276/10, 276/12

b.+a 40/18, 45/5, 48/20, 140/16, 213/2, 220/16, 282/17, 282/19, 286/16, 286/24, 288/20, 326/13, 326/18

b.+da 86/1, 115/9, 276/8

b.+dan 282/5, 287/13, 415/18

b.+ı (Belirtme hal eki) 53/13, 95/2, 139/16, 143/15, 431/13

b.+ı (iyelik) 288/6, 288/12

b.+ıñ 56/18

b.+ına 263/16, 276/11, 276/15, 276/19, 277/5, 277/6, 277/8, 278/3, 287/27, 288/11, 288/12, 288/17, 288/8

b.+ında 282/23, 285/16

b.+ından 326/11

boġaz İstanbul Boğazı

b. 221/8

boġazla- Boğazından keserek öldürmek

b.-dıḳ 67/9

b.-salar 165/12

b.-yup 378/17, 438/14

boġazlı Şırınganın ağza yakın dar bölümünün olması

b. 539/1

boġıcı Bunaltıcı

b. 350/12

boġul- Boğulmak

b.-duġuna 138/12

b.-maḳ 18/6

b.-maḳda 39/4

boġutlaġan bk. ḳabżetü'r-rīh

b.+ı (Belirtme hal eki) 287/6

Boḳraṭ ö.i. Hipokrat

b. 26/24, 220/21, 299/3, 532/3

boḳ Dışkı

b.+unı 467/11

bolca Bol miktarda, fazlaca

b. 416/24

boncuḳ İtüzümü

b.+dan 519/7

borclu Soğ. Borçlu olan

b. 170/14

boşa Suyu alınmış yiyecek maddesinin kalıntısı

b.+sını

bostan Far. Sebze bahçesi

b. 156/18

boşadıl- Boşaltılmak

b.-maları 489/10

boya Bir tür köktür

b. 151/5

boyan- Boyanmak

b.-mış 519/26

boylı Boy sahibi, uzun boylu

b.487/7, 487/7

boynuz Bazı hayvanların başında bulunan saldırma ve korunma silahı olarak kullandıkları sert, sivri çıkıntı

b. 480/16

b.+a 391/24

b.+ı (Belirtme hal eki) 159/11

b.+ın 481/25

b.+undan 100/2, 100/4

b.+unı 160/3

b. çekeler 391/14

boyun Gövdenin başla omuz arasında kalan bölgesi

b. 211/17

b.+u (3. teklik iyelik) 182/27

b.+uñ 39/2

b.+una 85/17, 107/22, 132/24, 138/25, 152/20, 163/7, 167/9, 572/9

b.+unda 166/8, 166/14

b.+undan 278/23

b.+da 430/4

b.+larına 87/16

b.+una 93/18

boz Açık toprak rengi, kül rengi olan

b. 76/7, 76/10

boz- Bozmak

b.-ar 30/24

bozıl- bk. bozul-

b.-ur 217/18, 218/10

bozul- Düzgünlüğü ve düzeni bozulmak

b.-dığına 90/26

b.-ması 330/8

b.-sa 10/5

b.-ur 330/11

böbrek Böbrek

b. 77/12, 175/4, 319/24

böcek Böcek

b. 257/4

b.+dir 531/14

b.+i (iyelik) 393/1

bögrek bk. böbrek

b. 73/9, 84/9, 114/3, 136/18, 188/1, 188/26, 505/21, 523/2, 523/4, 533/9, 550/2

b.+de 28/1, 37/11, 62/7, 63/25, 71/18, 99/1, 110/25, 116/10, 135/10, 404/14, 505/10, 527/18, 533/2, 539/5

b.+den 81/19, 125/6, 523/4

b.+e 89/16, 531/19

b.+i (Belirtme hal eki) 47/24, 137/10, 533/5

b.+idir 61/8

b.+iñ 52/23, 90/3

b.+ler 38/22, 60/2, 68/16, 107/11, 129/25, 523/3, 526/10, 550/6

b.+lerde 113/24, 524/22, 526/19, 540/8, 582/25, 593/21

b.+lere 50/25, 122/26, 125/24, 132/17, 549/18, 555/24, 556/2

b.+leri 53/14, 549/12

b.+leriñ 84/4, 125/24, 136/3, 554/3

b.+lerinde 102/1

b. yağı Böbrek yağı

b. 449/11

b. żaʿfı Böbrek zayıflığı

b.+na 188/14-15

bögrülce Fasulyeye benzer bir bitki (Vigna sinensis)

b. 373/22, 382/3

bögürdlen bk. Böğürtlen

b. dikeni Böğürtlen dikeni

b.+niñ 464/11

bögür İnsan ve hayvan vücudunun kaburga ile kalça arasındaki bölümü

b.+e 372/17

bögürtlen Böğürtlen (Rubus caesus)

b. 278/11

b. yapraġı Böğürtlen yaprağı

b. 150/14, 273/25, 276/4-5, 286/2

bögürülce bk. bögrülce

b. aşı Bögrülce aşı

b. 555/11

bölük Kısım, parça

b. 182/7, 236/3, 397/20, 457/20

b.+de 99/13, 399/17, 473/7

b.+i (iyelik) 99/13, 399/18, 399/19, 473/7, 535/5

b.+in 236/8

b.+ü (iyelik) 537/7

b.+ün 236/3, 397/20, 397/21, 414/15

b.+üñ 399/19

b.+ünden 535/4

b.+ünden 537/7

b. eyleye 414/15

b. idüp 274/18-19, 476/4-5

böri bk. börü

b. 484/19

börü Kurt

b.+si 85/18

böyle Bunun gibi, bu türlü

b. 17/20, 19/1, 26/2, 29/7, 29/23, 81/1120/15, 135/18, 196/18a, 197/3a, 202/8, 219/3, 231/16, 269/14, 277/11, 297/3, 327/8, 340/3, 356/8, 357/4, 387/9, 393/20, 398/24, 398/9, 400/5, 438/8, 445/20, 472/22, 489/10, 491/10, 492/24, 494/4, 538/3, 564/4, 578/24, 580/23, 581/11, 582/12, 582/6, 590/9, 593/19

b.+dir 99/10,120/16, 165/20, 185/18

böylece Böylece, böylelikle

b. 23/13, 145/26, 213/19, 225/14, 252/24, 269/13, 279/21, 290/21, 293/26, 295/15, 295/22, 307/1, 395/10, 416/22, 432/2, 449/7, 456/7, 511/24, 558/5, 582/8, 589/11

b.+dir 438/25, 510/23

bu Bu (işaret sıfatı)

b. 18/21, 19/21, 20/16, 21/19, 21/26, 22/18, 23/14, 24/16, 25/15, 25/15, 25/21, 25/25, 31/14, 31/16, 32/18, 32/19, 32/24, 33/2, 33/8, 33/15, 33/21, 34/27, 37/3, 37/5, 37/19, 37/21, 37/23, 38/9, 38/10, 38/11, 38/18, 38/23, 38/25, 38/26, 39/3, 39/5, 39/11, 39/23, 39/25, 45/21, 45/25, 45/26, 46/7, 46/16, 46/17, 46/19, 46/20, 46/21, 48/13, 48/14, 48/15, 48/15, 49/19, 49/19, 49/22, 55/17, 55/18, 58/15, 60/17, 60/22, 62/15, 62/18, 62/25, 63/11, 63/12, 66/16, 66/24, 67/3, 67/5, 67/5, 67/18, 67/24, 68/8, 68/21, 68/22, 72/3, 73/2, 73/16, 74/16, 74/16, 76/1, 76/8, 76/16, 80/24, 84/17, 86/11, 90/13, 90/16, 90/18, 96/17, 98/13, 98/14, 98/16, 98/17, 98/18, 98/19, 98/22, 98/23, 99/10, 99/10, 99/16, 99/22, 99/25, 100/14, 100/21, 100/22, 100/22, 101/17, 101/18, 106/24, 106/25, 106/26, 110/15, 114/13, 114/5, 117/6, 120/18, 120/24, 121/2, 121/7, 121/8, 121/12, 121/13, 129/13, 129/14, 129/20, 135/18, 135/19, 141/5, 141/15, 144/9, 145/2, 145/26, 150/20, 150/26, 151/2, 151/5, 155/2, 155/8, 155/10, 156/16, 158/2, 158/24, 159/16, 168/21, 168/25, 169/10a, 169/11a, 169/11b, 169/16b, 170/26, 171/11, 172/11, 172/11, 172/18, 172/24, 173/9, 174/1, 174/19, 174/21, 175/10, 175/12, 175/12, 175/14, 175/19, 176/13, 177/1, 177/8, 177/13, 178/25, 179/13, 179/13, 179/14, 179/15, 179/24, 180/10, 180/8, 180/9, 180/13, 180/14, 180/18, 181/2, 181/6, 181/11, 182/6, 182/22, 183/13, 183/21, 184/2, 184/8, 184/8, 184/12, 185/1, 185/7, 185/11, 185/12, 185/18, 187/17, 187/19, 187/21, 188/24, 189/26, 190/2, 190/7, 190/20, 191/1,

191/18, 191/18, 191/19, 192/11, 192/21, 196/10a, 196/15a, 196/22b, 197/2a, 197/8a, 197/8b, 197/9b, 197/10a, 197/10b, 197/11a, 198/19, 198/20, 199/17, 200/4, 200/19, 200/22, 201/24, 202/14, 202/23, 203/2, 203/5, 203/7, 203/15, 204/1, 204/19, 205/23, 206/25, 207/10, 207/11, 208/5, 208/8, 208/20, 208/24, 209/11, 209/17, 209/23, 210/4, 210/10, 210/14, 210/18, 210/20, 211/13, 212/19, 213/5, 213/6, 213/21, 213/23, 214/1, 214/4, 214/7, 214/17, 214/19, 215/1, 215/1, 215/3, 215/7, 215/8, 215/9, 215/18, 215/20, 215/21, 215/22, 215/22, 216/4, 216/7, 216/8, 216/15, 217/2, 217/7, 217/13, 218/4, 218/12, 218/16, 218/17, 218/18, 218/18, 218/18, 218/23, 219/2, 219/6, 219/11, 219/12, 219/16, 219/21, 219/22, 219/22, 220/12, 220/13, 220/20, 220/21, 221/21, 221/4, 222/1, 222/5, 222/7, 222/8, 222/24, 223/3, 223/9, 223/24, 223/26, 224/11, 224/17, 225/18, 226/10, 226/20, 227/20, 227/4, 227/7, 228/8, 228/14, 228/18, 228/25, 228/25, 229/6, 229/11, 230/1, 230/5, 230/14, 230/15, 230/21, 230/24, 231/8, 231/14, 231/19, 231/21, 232/10, 232/15, 232/3, 232/8, 233/12, 233/13, 233/15, 233/16, 234/2, 234/26, 235/5, 235/8, 237/12, 237/23, 238/9, 239/3, 240/9, 242/19, 243/24, 244/5, 246/16, 246/2, 246/4, 248/3, 248/13, 248/18, 248/24, 249/7, 249/15, 249/20, 250/1, 250/15, 250/19, 250/24, 252/5, 253/9, 253/19, 253/22, 255/22, 257/14, 258/4, 258/15, 259/9, 259/12, 259/15, 260/11, 260/23, 261/2, 261/3, 261/5, 261/7, 261/8, 261/15, 261/18, 262/11, 262/23, 263/4, 263/9, 264/17, 265/6, 265/13, 265/17, 266/13, 266/24, 267/22, 268/5, 268/18, 269/3, 269/24, 271/3, 272/18, 272/22, 272/23, 273/9, 273/14, 273/18, 274/2, 274/7, 274/13, 274/14, 275/4, 277/20, 277/25, 279/15, 282/4, 282/22, 283/3, 283/18, 283/21, 283/21, 284/5, 284/23, 284/24, 284/25, 285/18, 285/2, 285/6, 285/8, 285/21, 286/3, 286/5, 286/17, 286/19, 286/21, 286/24, 288/5, 288/27, 289/7, 289/13, 289/19, 290/5, 290/15, 290/25, 292/5, 292/6, 292/10, 293/1, 293/5, 293/12, 293/20, 293/23, 294/21, 295/1, 295/3, 295/17, 296/5, 296/6, 296/11, 296/20, 297/21, 298/5, 298/18, 298/20, 300/14, 302/5, 302/7, 302/8, 302/15, 303/10, 303/15, 304/5, 304/8, 304/12, 304/16, 305/9, 305/9, 305/10, 306/9, 306/11, 306/20, 306/22, 306/25, 307/12, 307/19, 307/20, 307/21, 307/24, 308/1, 308/3, 308/3, 308/7, 308/11, 308/15, 309/7, 309/9, 309/12, 309/14, 309/15, 309/18, 309/19, 309/20, 309/26, 310/2, 310/2, 310/19, 311/1, 311/6, 311/18, 313/3,

313/6, 313/7, 313/10, 314/1, 314/7, 314/12, 314/16, 315/3, 315/9, 315/14, 315/22, 316/2, 316/8, 317/8, 317/14, 317/18, 318/8, 318/12, 318/21, 318/22, 318/23, 319/8, 319/10, 319/21, 319/24, 320/6, 320/7, 320/9, 322/5, 322/6, 323/16, 324/4, 324/12, 324/15, 324/17, 324/19, 324/24, 325/2, 325/7, 325/8, 325/13, 325/18, 325/24, 325/24, 327/23, 328/1, 328/5, 328/17, 328/23, 329/4, 329/21, 329/22, 330/20, 331/2, 331/9, 331/12, 331/24, 332/2, 332/5, 332/15, 332/17, 332/18, 332/24, 333/4, 333/8, 333/13, 333/17, 333/23, 333/26, 334/7, 334/15, 334/15, 335/8, 335/14, 335/25, 336/23, 338/7, 338/8, 337/18, 338/18, 338/24, 339/1, 341/4, 343/17, 344/1, 344/6, 344/7, 344/14, 345/24, 346/1, 346/11, 346/11, 346/18, 346/20, 347/7, 347/12, 347/13, 348/3, 348/11, 348/13, 349/3, 349/13, 350/7, 350/10, 351/1, 351/4, 351/15, 351/24, 352/1, 352/11, 352/23, 353/5, 353/7, 353/17, 353/20, 353/22, 353/23, 354/19, 354/21, 354/21, 355/17, 355/23, 355/24, 355/24, 356/10, 356/20, 356/24, 357/10, 357/20, 357/22, 357/26, 358/16, 358/21, 358/23, 359/5, 359/9, 359/10, 359/12, 359/20, 359/24, 360/5, 360/8, 360/13, 360/18, 361/4, 361/10, 362/3, 362/5, 362/12, 362/20, 362/25, 363/4, 363/13, 363/19, 363/24, 364/5, 365/3, 365/7, 365/8, 365/11, 365/13, 365/22, 365/25, 366/5, 366/15, 366/23, 367/5, 367/11, 368/3, 368/8, 368/24, 369/13, 369/20, 371/1, 370/26, 371/4, 371/14, 371/18, 371/22, 372/11, 372/12, 372/24, 373/2, 373/4, 374/8, 374/10, 374/11, 374/22, 375/1, 375/10, 375/15, 375/20, 376/11, 376/19, 377/5, 377/14, 377/16, 377/25, 378/10, 379/2, 380/2, 380/5, 380/6, 380/8, 380/8, 380/13, 380/21, 381/15, 381/16, 381/20, 381/25, 382/2, 382/14, 383/4, 383/10, 384/5, 384/11, 384/22, 386/3, 386/4, 385/23, 386/25, 387/21, 388/16, 388/22, 389/2, 389/8, 393/14, 394/10, 394/14, 395/8, 396/10, 396/13, 396/17, 396/21, 397/2, 397/19, 398/4, 400/6, 400/15, 401/7, 401/15, 402/17, 403/4, 404/11, 405/14, 407/1, 407/17, 408/19, 409/5, 409/8, 409/13, 410/25, 411/15, 411/19, 412/9, 412/9, 412/21, 413/26, 416/24, 417/5, 417/17, 418/9, 423/10, 424/8, 424/11, 425/9, 425/19, 426/15, 426/15, 427/1, 427/12, 427/15, 428/2, 429/5, 429/13, 429/22, 430/6, 431/18, 431/21, 431/25, 432/5, 432/7, 432/17, 433/3, 433/5, 433/9, 433/23, 434/4, 434/18, 435/11, 435/20, 435/21, 435/22, 435/25, 437/1, 437/6, 437/6, 437/9, 437/11, 437/17, 437/17, 437/21, 437/23, 438/6, 438/8, 440/5, 440/9, 440/19, 440/20, 441/2, 441/4, 441/12,

441/12, 441/16, 441/22, 441/25, 442/3, 442/6, 442/7, 442/7, 442/19, 442/21, 442/22, 442/25, 442/25, 443/6, 443/7, 443/7, 443/18, 444/22, 445/12, 445/16, 447/10, 447/19, 447/22, 447/24, 448/12, 448/12, 448/18, 448/26, 449/4, 449/17, 449/23, 449/27, 450/7, 450/11, 450/19, 450/21, 451/4, 451/13, 451/18, 452/18, 453/2, 453/22, 454/23, 454/23, 455/23, 456/9, 456/23, 457/4, 458/3, 458/6, 458/11, 458/16, 458/20, 459/1, 459/20, 460/17, 461/23, 461/24, 461/27, 462/5, 462/10, 464/5, 464/13, 464/13, 465/17, 465/19, 465/21, 466/1, 466/6, 467/13, 468/8, 468/23, 470/14, 471/11, 471/19, 472/25, 472/5, 473/1, 474/5, 474/23, 475/12, 476/1, 476/17, 476/23, 477/19, 478/18, 479/14, 479/19, 480/25, 481/19, 481/20, 482/1, 483/5, 484/25, 485/2, 485/8, 485/12, 485/23, 486/9, 487/17, 487/20, 487/22, 488/1, 488/9, 488/12, 489/7, 489/16, 491/9, 490/20, 491/19, 491/23, 491/25, 492/3, 492/8, 492/18, 493/13, 494/6, 494/7, 494/24, 495/21, 495/22, 496/4, 496/13, 496/25, 497/4, 497/5, 497/11, 498/10, 499/5, 499/10, 500/7, 500/8, 500/12, 500/18, 501/17, 501/18, 501/18, 501/22, 502/13, 502/22, 503/15, 503/16, 503/21, 504/5, 504/11, 504/12, 505/6, 506/3, 506/16, 506/20, 506/20, 506/23, 506/25, 506/25, 507/10, 507/14, 508/2, 508/11, 508/16, 508/18, 509/6, 509/8, 510/6, 510/8, 510/8, 510/22, 511/13, 511/16, 511/20, 511/23, 511/24, 513/25, 514/6, 514/9, 515/9, 515/12, 515/19, 516/17, 516/9, 517/7, 519/15, 520/3, 520/16, 520/20, 523/13, 523/20, 523/26, 524/3, 524/4, 524/10, 524/11, 525/3, 525/10, 525/12, 525/16, 525/20, 525/23, 525/25, 526/16, 527/24, 529/18, 531/24, 534/7, 534/19, 537/11, 537/11, 538/6, 538/16, 539/2, 539/2, 539/4, 539/9, 540/9, 540/23, 541/7, 541/7, 541/8, 541/9, 541/14, 541/23, 543/9, 543/14, 543/21, 544/1, 544/4, 544/8, 544/19, 545/6, 545/9, 545/15, 546/7, 546/10, 546/22, 547/11, 548/9, 548/13, 549/7, 549/8, 549/11, 549/15, 549/19, 549/22, 550/18, 551/9, 551/18, 551/18, 551/22, 552/4, 552/6, 552/6, 552/8, 552/17, 552/18, 552/25, 553/15, 553/15, 554/14, 554/20, 555/20, 555/25, 556/8, 556/25, 557/8, 557/8, 557/15, 557/16, 558/16, 558/20, 558/24, 559/3, 559/13, 559/25, 560/4, 560/8, 560/13, 560/20, 561/14, 561/23, 562/15, 562/23, 563/2, 563/7, 563/8, 563/13, 563/18, 564/13, 565/5, 566/5, 565/6, 565/8, 565/10, 565/13, 565/15, 565/16, 565/17, 566/11, 566/21, 567/4, 567/10, 567/11, 567/22, 567/25, 568/8, 568/15, 569/2, 569/4, 569/5, 569/6, 569/16, 570/3,

571/7, 573/16, 573/18, 574/10, 578/3, 579/22, 580/3, 580/5, 580/8, 580/8, 580/9, 580/13, 580/16, 580/17, 581/23, 582/3, 582/9, 583/8, 585/7, 586/20, 587/6, 587/26, 588/1, 589/2, 589/15, 589/16, 590/7, 590/14, 590/25, 591/6, 592/1, 592/8, 592/19, 593/24, 593/25, 594/18

bu Bu (işaret zamiri)

b. 22/20, 34/1, 38/17, 38/20, 39/5, 58/9, 58/12, 58/21, 66/24, 68/10, 73/1, 73/18, 73/20, 98/11, 98/12, 109/22, 109/25, 129/13, 129/16, 176/5, 178/7, 188/8, 188/25, 188/26, 189/1, 189/10, 189/12, 189/14, 189/15, 189/16, 189/25, 181/17, 185/23, 187/9, 188/24, 189/4, 189/5, 189/7, 189/9, 190/1, 191/3, 190/25, 197/9a, 206/8, 208/23, 209/21, 209/24, 217/18, 217/19, 226/9, 228/10, 228/23, 234/3, 234/13, 239/23, 240/7, 241/15, 245/3, 245/24, 246/7, 257/11, 257/22, 259/4, 259/8, 264/2, 271/5, 282/17, 282/22, 288/4, 291/14, 299/9, 300/3, 303/2, 304/3, 307/13, 311/8, 313/21, 315/12, 316/12, 326/12, 341/12, 348/19, 361/17, 370/25, 373/23, 374/18, 375/19, 476/5, 377/15, 379/18, 384/17, 385/6, 387/13, 387/18, 398/18, 398/24, 399/16, 402/5, 406/13, 407/8, 413/10, 413/16, 415/11, 421/21, 425/2, 426/12, 427/16, 427/20, 428/8, 428/24, 431/8, 432/6, 433/19, 435/5, 439/9, 440/3, 443/12, 444/8, 456/14, 461/11, 465/5, 467/6, 473/1, 475/20, 475/22, 476/21, 480/18, 481/2, 489/18, 493/16, 506/10, 507/9, 507/15, 511/14, 513/14, 515/23, 525/25, 530/5, 532/25, 536/25, 540/22, 541/4, 548/19, 556/3, 557/22, 558/9, 561/11, 564/11, 564/8, 564/17, 567/3, 568/16, 574/5, 580/23, 583/20, 589/11, 590/3, 590/22, 593/10, 594/7

b.+dur 17/25, 20/14, 21/2, 23/14, 25/10, 25/18, 28/16, 28/2, 29/14, 30/20, 34/3, 35/14, 43/11, 43/16, 45/12, 45/21, 49/1, 49/18, 49/21, 50/13, 59/6, 71/7, 71/13, 74/1, 80/13, 81/14, 88/12, 96/13, 109/21, 113/15, 116/14, 121/13, 122/9, 123/23, 130/18, 130/21, 131/2, 133/15, 170/4, 171/24, 171/3, 176/13, 177/10, 178/1, 178/12a, 184/21, 185/5, 188/12, 196/26a, 199/1, 199/20, 200/10, 202/16, 202/4, 204/9, 207/16, 208/1, 209/1, 210/6, 211/7, 214/8, 215/3, 215/24, 216/16, 217/1, 217/3, 218/20, 219/23, 220/22, 222/10, 222/25, 222/3, 223/12, 224/1, 224/7, 225/2, 226/24, 227/8, 228/10, 228/18, 229/1, 229/8, 231/22, 232/12, 232/18, 233/1, 233/19, 234/4, 235/1, 235/10, 236/1, 236/16, 236/21, 240/3, 241/18, 241/22, 243/4, 244/13, 245/13, 245/3, 245/24, 246/7, 251/4, 251/16, 252/19, 255/16, 255/24, 257/5, 257/12, 257/16,

259/10, 260/11, 260/23, 260/24, 260/9, 261/10, 263/21, 264/18, 265/7, 266/14, 267/1, 267/23, 268/1, 268/16, 268/7, 272/19, 272/25, 273/11, 273/16, 273/3, 274/3, 274/9, 275/11, 275/2, 275/9, 278/1, 280/4, 281/7, 282/16, 286/1, 286/22, 286/7, 289/3, 289/8, 290/13, 292/22, 292/7, 298/8, 298/21, 299/15, 300/8, 303/1, 303/19, 303/4, 304/18, 304/9, 308/1, 308/21, 309/21, 311/1, 312/14, 313/11, 313/19, 314/3, 318/11, 319/1, 319/12, 320/1, 320/8, 323/12, 323/17, 324/17, 325/10, 325/20, 328/3, 328/10, 328/19, 328/25, 329/25, 329/8, 330/22, 331/13, 331/24, 331/4, 332/12, 332/21, 333/18, 333/9, 334/1, 334/17, 334/8, 335/15, 335/6, 335/8, 338/19, 338/9, 339/21, 339/6, 342/5, 343/18, 344/15, 346/13, 347/24, 349/15, 349/4, 350/19, 351/25, 351/5, 352/12, 354/22, 355/19, 355/8, 356/1, 356/25, 357/11, 358/1, 358/18, 358/24, 359/14, 359/6, 360/1, 360/9, 361/25, 361/5, 363/1, 363/15, 363/5, 364/1, 364/7, 366/8, 367/1, 367/8, 368/5, 369/15, 369/18, 369/3, 370/5, 371/23, 372/13, 373/5, 374/13, 376/12, 376/21, 377/17, 377/7, 378/13, 379/3, 381/6, 383/11, 383/22, 383/6, 384/12, 384/23, 386/6, 387/8, 389/6, 389/9, 393/25, 398/8, 400/17, 402/7, 402/15, 405/5, 407/8, 407/18, 408/8, 409/3, 410/23, 411/15, 412/14, 414/22, 415/13, 419/3, 423/11, 423/22, 424/15, 424/24, 425/14, 426/12, 426/19, 429/23, 429/6, 433/17, 434/11, 435/12, 437/24, 439/1, 444/11, 440/21, 440/7, 441/13, 443/1, 444/23, 446/25, 447/8, 451/19, 451/26, 452/11, 452/21, 452/9, 454/26, 455/19, 456/10, 456/16, 456/22, 456/23, 458/3, 458/7, 461/17, 462/1, 463/16, 464/11, 465/22, 466/16, 466/22, 466/7, 468/18, 470/15, 471/12, 471/20, 471/6, 475/24, 479/12, 483/3, 485/15, 485/23, 486/14, 486/5, 487/17, 488/13, 489/16, 489/22, 490/12, 490/24, 492/13, 492/20, 492/25, 493/10, 493/15, 494/12, 495/1, 495/14, 495/22, 496/15, 496/3, 497/6, 499/12, 500/8, 500/14, 500/19, 501/23, 503/12, 503/17, 503/22, 504/6, 505/11, 505/23, 506/21, 507/1, 507/12, 508/12, 508/18, 508/19, 508/4, 509/10, 509/22, 509/25, 510/6, 511/13, 512/2, 513/21, 514/10, 515/14, 515/20, 515/6, 516/12, 516/20, 516/3, 517/8, 520/4, 523/11, 523/21, 523/8, 524/12, 525/13, 527/2, 528/4, 529/5, 530/13, 530/26, 531/5, 534/7, 535/19, 541/10, 541/16, 541/23, 543/23, 544/21, 545/11, 545/19, 545/24, 546/23, 547/14, 548/15, 548/19, 549/19, 549/23, 550/20, 551/20, 551/24, 552/9, 553/17, 553/3, 554/16, 554/22, 555/21, 556/23, 556/9, 557/10, 559/5, 560/10, 560/21, 561/3,

561/24, 563/20, 565/15, 566/7, 566/23, 568/10, 569/18, 570/23, 570/6, 572/25, 573/20, 575/8, 578/4, 583/19, 583/22, 587/21, 588/12, 588/16, 588/8, 589/19, 589/6, 591/18, 591/2, 591/7, 592/10, 593/16, 594/11

b.+ña 34/7, 112/25, 135/20, 140/22, 179/20, 179/21, 180/5, 180/8, 180/11, 186/15, 186/16, 190/17, 190/21, 190/23, 191/11, 191/13, 210/5, 216/26, 218/11, 222/21, 222/8, 233/17, 238/11, 257/4, 297/23, 298/7, 300/8, 307/14, 320/16, 323/17, 327/13, 331/8, 341/11, 343/14, 346/2, 346/2, 357/9, 361/1, 366/3, 375/21, 378/11, 381/24, 387/2, 391/19, 406/13, 408/19, 414/13, 425/14, 430/4, 443/12, 454/3, 468/15, 469/6, 480/16, 490/24, 490/4, 504/24, 506/19, 507/10, 538/19, 542/6, 549/16, 558/17

b.+na 485/1, 516/7

b.+nca 197/7b

b.+nda 99/19, 169/15b, 183/22, 184/4, 185/21, 190/19, 197/5a, 297/23, 357/10, 358/14, 389/6, 407/3, 464/14, 505/22, 509/25, 569/16, 582/11, 589/12

b.+nda ise 34/9

b.+ndadır 203/14

b.+ndan 10/10, 12/18, 22/10, 25/2, 25/11, 29/24, 32/17, 33/12, 34/14, 37/19, 37/21, 38/6, 39/9, 57/17, 66/19, 69/3, 71/13, 74/1, 74/8, 84/18, 84/19, 90/25, 106/15, 144/9, 166/6, 192/16, 231/9, 233/24, 237/12, 247/20, 284/15, 293/24, 293/25, 325/2, 345/4, 345/6, 365/19, 368/17, 371/12, 389/25, 414/13, 421/4, 441/1, 470/18, 487/16, 491/26, 500/17, 501/4, 504/12, 507/16, 507/18, 509/26, 516/16, 518/8, 547/21, 550/11, 557/1, 563/24, 572/11, 581/5, 582/17, 586/21, 592/21

b.+nı 33/16, 73/2, 73/15, 99/7, 106/5, 109/24, 120/17, 152/20, 153/19, 174/5, 196/25a, 203/20, 217/7, 229/19, 231/24, 235/16, 388/4, 391/2, 398/15, 402/13, 439/1, 454/20, 480/18, 561/2

b.+nlar 14/5, 46/10, 77/21, 173/6, 181/21, 183/14, 190/25, 191/13, 192/17, 198/18, 210/8, 226/7, 233/23, 265/11, 273/23, 300/26, 302/10, 306/5, 307/5, 309/8, 310/15, 312/27, 314/5, 321/17, 322/23, 330/19, 340/20, 341/15, 341/20, 341/7, 344/22, 347/4, 347/21, 348/15, 371/25, 373/20, 374/22, 376/25, 427/21, 466/4, 486/25, 488/20, 489/24, 490/6, 493/11, 495/16, 499/9, 500/25, 510/20, 514/15, 519/22, 533/5, 538/17, 561/1, 565/16, 584/9, 584/24, 588/13, 589/18, 589/24, 589/4, 590/11, 591/8

b.+nlara 14/21, 175/12, 176/15, 176/18, 18/16, 18/23, 181/15, 182/14, 186/17, 222/16, 252/2, 28/18, 297/5, 338/5, 369/11, 370/24, 381/18, 390/3, 435/9, 437/6, 493/10, 538/20, 554/10, 569/13, 581/16, 591/13, 593/23

b.+nlardan 41/16, 229/9, 257/8, 280/8, 299/17, 313/17, 315/16, 322/1, 332/6, 345/12, 364/17, 382/17, 435/19, 443/25, 443/26, 454/11, 471/17, 483/13, 492/18, 500/16, 522/20, 559/8, 574/8, 580/6

b.+nlardır 14/20, 78/23, 178/21b, 199/7, 205/25, 207/23, 208/15, 214/23, 233/14, 249/22, 252/4, 294/4, 296/9, 297/6, 301/15, 305/25, 305/3, 313/13, 317/10, 317/16, 317/2, 322/17, 347/14, 370/17, 371/5, 379/19, 396/11, 396/26, 397/17, 414/7, 489/11, 492/11, 511/17, 539/16, 588/3

b.+nları 8/11, 10/12, 144/21, 145/3, 157/24, 178/8, 196/6b, 207/3, 207/19, 208/22, 209/5, 210/13, 212/13, 215/14, 215/26, 217/12, 218/22, 220/1, 222/4, 222/12, 223/15, 223/21, 225/3, 227/10, 228/13, 229/3, 229/22, 231/7, 231/13, 232/14, 232/8, 233/4, 234/1, 234/7, 235/4, 235/13, 236/22, 242/4, 243/17, 251/9, 255/5, 255/18, 255/27, 256/18, 259/21, 260/2, 260/3, 260/12, 263/23, 264/6, 264/7, 264/10, 268/3, 268/9, 269/20, 273/1, 273/4, 274/6, 274/11, 275/14, 277/5, 277/22, 278/13, 278/18, 279/2, 279/17, 281/3, 282/11, 286/3, 286/10, 286/15, 286/23, 287/26, 288/14, 289/5, 289/11, 292/9, 294/13, 294/15, 295/23, 296/4, 296/23, 298/13, 298/9, 303/12, 304/22, 305/4, 307/8, 308/20, 309/4, 319/14, 320/6, 325/12, 328/13, 328/22, 329/2, 329/14, 332/1, 332/23, 333/6, 333/11, 334/6, 334/11, 342/16, 343/23, 344/12, 344/23, 345/20, 349/19, 351/21, 352/1, 355/3, 355/22, 356/4, 357/1, 357/14, 358/3, 359/2, 359/8, 359/17, 360/3, 360/11, 360/12, 360/17, 361/7, 363/3, 363/17, 364/3, 364/11, 365/26, 366/10, 367/4, 367/10, 368/7, 368/10, 369/6, 369/17, 373/6, 374/15, 376/24, 377/10, 377/22, 377/24, 379/4, 383/8, 383/14, 383/16, 384/14, 385/1, 390/15, 391/13, 398/2, 400/18, 402/17, 407/11, 411/6, 412/16, 412/3, 413/6, 414/2, 414/10, 417/10, 417/20, 421/16, 423/14, 424/18, 424/2, 424/4, 425/1, 425/16, 426/8, 430/18, 433/13, 434/13, 434/20, 437/25, 438/1, 441/15, 441/19, 441/23, 442/2, 443/4, 446/12, 446/3, 448/15, 451/10, 452/23, 456/18, 458/1, 459/22, 461/26, 462/13, 462/3, 466/9, 466/18, 466/23, 466/25, 467/14, 467/17, 468/9, 468/19, 470/17, 471/3, 471/7, 471/14, 471/21, 473/10, 473/18, 473/22, 478/6, 482/8, 482/8,

484/22, 490/13, 492/12, 493/1, 494/13, 494/9, 495/7, 496/4, 496/6, 497/5, 497/8, 497/16, 497/17, 497/21, 497/24, 499/15, 500/23, 501/24503/14, 504/20, 504/8, 506/22, 507/4, 508/5, 508/9, 509/13, 512/15, 514/12, 515/16, 516/15, 517/10, 517/27, 521/17, 522/10, 524/7, 524/14, 525/16, 525/7, 526/5, 531/2, 531/7, 532/8533/4, 534/10, 536/4, 537/26, 539/17, 540/11, 541/13, 541/17, 542/1, 542/26, 544/14, 544/23, 545/21, 546/17, 546/20, 546/25, 546/3, 547/7, 547/16, 547/19, 548/8, 548/10, 548/18, 549/25, 551/14, 551/21, 552/1, 552/12, 553/19, 554/18, 555/23, 556/11, 557/14, 557/26, 558/4, 560/12, 560/17, 560/23, 561/5, 562/2, 563/11, 563/14, 563/22, 564/25, 566/10, 566/25, 569/20, 570/17, 570/24, 571/2, 573/21, 574/9, 574/16, 577/20, 583/24, 586/24, 588/10, 590/19, 591/15

b.+nlarıñ 153/22, 175/17, 176/20, 186/1, 187/12, 187/5, 189/2, 202/7, 216/10, 232/8, 233/22, 252/4, 264/20, 267/20, 269/20, 273/17, 279/7, 280/12, 280/15, 283/2, 288/16, 294/11, 319/7, 33/24, 346/4, 354/13, 358/13, 368/7, 374/15, 382/20, 383/1, 395/9, 408/23, 412/11, 421/17, 435/9, 444/14, 444/6, 469/15, 528/20, 536/23, 540/14, 542/17, 542/9, 568/2, 570/8, 580/12, 580/21, 592/14

b.+nlarla 492/24

b.+nuñ 10/24, 13/25, 24/27, 32/14, 51/3, 51/18, 54/11, 55/18, 58/9, 58/19, 60/14, 70/14, 73/19, 73/4, 73/6, 74/1, 75/9, 91/1, 91/5, 98/21, 104/4, 113/2, 130/1, 130/13, 130/14, 147/19, 147/21, 148/3, 150/19, 151/19, 152/24, 153/15, 179/22, 180/1, 180/2, 180/3, 185/5, 185/17, 185/23, 188/13, 189/6, 197/1b, 202/14, 205/5, 207/6, 207/21, 208/17, 208/24, 209/12, 210/2, 218/13, 219/10, 219/20, 219/8, 220/6, 220/8, 223/17, 226/11, 226/15, 230/16, 230/20, 231/5, 232/5, 234/13, 234/21, 239/14, 253/10, 253/9, 254/3, 254/4, 255/1, 255/4, 257/16, 259/18, 259/4, 260/22, 263/2, 263/3, 264/13, 264/15, 265/5, 273/25, 276/20, 277/9, 278/8, 283/3, 283/10, 290/23, 293/13, 293/16, 293/21, 295/1, 303/7, 304/4, 311/25, 322/14, 324/13, 330/15, 340/17, 346/3, 347/3, 348/23, 350/12, 350/3, 350/8, 353/15, 357/7, 358/9, 358/11, 359/19, 359/21, 360/20, 361/25, 362/1, 372/16, 373/24, 374/3, 375/22376/14, 378/14, 379/1, 380/14, 382/10, 389/4, 394/19, 394/25, 403/19, 406/17, 406/18, 413/10, 413/17, 413/24, 414/5, 416/1, 427/23, 427/6, 428/11, 429/1, 429/14, 429/20, 430/8, 434/5, 435/22, 436/5, 437/2, 443/14,

444/9, 454/24, 455/23, 460/21461/15, 461/3, 470/1, 470/12, 470/5, 478/9, 480/17, 480/17, 480/19, 480/20, 480/4, 483/22, 490/19, 496/11, 497/19, 501/8, 502/17, 504/4, 506/15, 507/12, 509/5, 513/21, 514/8, 516/2, 516/3, 520/1, 520/17, 522/4, 524/23, 525/6, 534/6, 537/26, 540/20, 540/7, 544/10, 544/17, 545/5, 547/2, 548/7, 549/14, 550/9, 551/12, 553/13, 556/17, 557/1, 559/16, 562/11, 564/14, 568/24, 569/1, 571/18, 581/18, 583/11

b.+nuñla 12/20, 18/20, 114/1, 114/11, 114/2, 228/2, 267/26, 273/14, 277/21, 286/20, 294/1, 305/20, 367/23, 485/14, 489/10, 493/18, 496/7, 509/24, 538/14, 583/15 586/18

b.+rayı 342/23

bucaḳ Kenar, köşe

b.+da 173/24

b.+lara 82/10

buçuḳ Buçuk, yarım

b. 207/24, 227/10, 230/23, 232/21, 241/24, 242/22, 242/22, 242/8, 243/8, 277/23, 289/4, 319/6, 321/17, 327/26, 328/12, 330/1, 332/2, 333/11, 333/16, 333/21, 333/6, 334/3, 335/11, 335/18, 344/11, 356/22, 358/3, 360/11, 360/17, 469/8, 471/13, 505/14, 508/9, 525/15, 525/21, 533/11, 543/25, 563/10, 566/11, 566/25

budaḳ Dal, budak

b.+dır 37/19

b.+ından 26/19

b.+ları 129/16

b.+ların 68/7

b.+larını 140/15

bud Bacağın dizden kalçaya kadar olan kısmı

b.+ı 445/25

b.+larında 148/14

b.+una 530/1

buġ Buğu, buhar

b. 252/9, 474/25, 474/25, 475/1, 475/17

b.+ı (iyelik) 244/17, 263/18, 403/2, 467/1, 474/13, 474/24, 482/24

b.+ına 512/4

b.+una 263/18 475/21, 476/21, 477/4, 484/8, 489/8, 535/11

b.+unda 476/16

b.+undan 17/27

b.+unı 252/13, 401/4, 475/16

b. iderlerse 250/6

buġday Buğday (Triticium)

b. 12/3 59/10 156/5 157/3 211/5 228/13 233/3 264/10 272/22 292/16 292/23 292/24 292/25 293/15 293/18 296/19 296/22 301/16 301/16 302/8 303/2 303/6 306/3 306/5 306/5 306/12 306/15 306/18 310/15 310/15 319/6 322/7 322/8 323/12 323/14 323/14 323/17 323/23 325/22 330/25 338/23 340/21 341/11 347/18 355/2 355/21 358/19 363/12 370/18 372/4 383/8 394/1 394/1 394/20 394/20 413/12 489/17 489/17 489/18 489/26 492/12 492/12 492/26 494/8 494/9 494/9 511/14 511/14 517/10 521/3 555/23 555/23 577/20 583/19 583/20 584/21 585/16 585/17 586/7 586/7 587/14 587/18 587/18 587/19 588/4 588/5 588/6 588/14 589/3 591/14 591/14 591/21 593/1 593/8 594/6 594/7 594/12 594/13 594/13

b.+dan 56/16, 141/9 141/22

b.+dır 141/6

b.+ı (Belirtme hal eki) 211/6

b. aşı 382/3

b. etmegi Buğday ekmeği

b. 59/11

b. ḳaramuġı İçi boş, gelişmemiş buğday

b. 570/6

b. otı Buğday otu

b. 101/5

b. unı Buğday unu

b. 413/11, 425/16

b.+n 414/14

b. yaġı Buğday yağı

b. 461/8

buḥīrā Ar. Sığırkuyruğu bitkisi

b. 98/4

buḫār Ar. Buhar

b. 51/22, 234/15, 315/24

b.+dan 237/22, 265/5, 315/18

b.+dır 443/14, 564/11

b.+ı (iyelik eki) 239/12, 324/14, 338/2, 389/22

b.+ıñ 263/2, 564/13

b.+ına 231/7, 232/22, 232/8, 244/17, 255/9

b.+ından 131/25, 257/11, 337/21

b.+ını 249/2

Buḫarī-i şerīf Salih-i Buhari'nin meşhur hadis kitabı

b. 112/18

buhārlı Buharlı

b. 498/25

buhārlı gül sefūfi Buharlı gül ilacı

b. 356/3

buḫrān Ar. Hastalığın en ağır zamanı, nöbet, kriz

b. 190/13, 190/16, 190/20, 190/4, 191/1, 191/2, 191/3, 191/5, 191/7, 191/20, 192/8, 192/9, 192/13, 192/17, 192/18, 192/19, 192/20, 192/22, 192/25, 193/1, 193/2, 193/4, 193/5, 193/7, 193/8, 193/13, 193/16, 193/18, 193/21, 193/23, 193/24, 194/1, 195/1, 195/7, 195/7, 427/17, 427/25

b.+a 190/7

b.+da 192/11

b.+dır 190/18, 191/3, 191/27

b.+ı (iyelik) 191/24, 191/26, 193/17, 354/18

b. eyleye 190/11

b. ide 192/18

b. olanlar 194/3, 194/3

b. olmaya 193/26

b. olup 194/3

b.-ı intiḳāl Hastalığın vücudun bir tarafından def edilip diğer tarafından def edilememesi

b. 191/11, 191/13, 191/19

b.-ı muʿtedil Hastalığın iyileşmeye başlaması, hafiflemesi

b. 191/23

b.-ı tamām Buhranın tamamlanması, sona ermesi

b. 190/17-18, 192/6

b.-ı ʿuruḳla Damarlarla ilgili buhran durumu

b. 191/22

buḫūr Ar. Tütsü

b. 71/23, 105/18, 476/12

b.+lar 486/17

b. eylemede 472/3

b. eylemek 107/21, 262/20-21

b. eyleñ 107/26

b. eyleseler 104/13, 121/13, 126/19

b. eyleyeler 497/24-25, 498/1, 567/19

b. ide 477/5

b. ideler 10/16, 368/13, 434/22, 562/3-4, 573/7, 575/10

b. idüp 30/9, 95/7, 476/16

b. itmek 104/14, 125/12-13

b. itmeyüp 575/12

b. itseler 107/6

b. olunsa 476/12, 476/14

b.-ı meryem Deve tabanı bitkisi

b. 26/23, 63/27, 497/25, 563/25

b.+i (belirtme) 239/21, 291/11-12, 482/11

b.+iñ kökü Devetabanı bitkisi kökü

b.+ni 522/18-19

buḫūrlanmış penye Tütsülenmiş penye kumaşı

b. 250/25

buḫūrāt Ar. Tütsüler

b. 200/16

bul- Bulmak

b. 203/23

b.-a 28/8, 149/13, 149/9, 150/11, 150/14, 151/3, 152/23, 153/3, 154/2, 154/21, 154/6, 155/18, 155/21, 156/21, 159/8, 163/21, 164/1, 166/22, 166/6, 167/21, 179/9, 204/21, 205/23, 238/15, 238/25, 245/7, 260/6, 269/11, 270/24, 275/4, 276/12, 279/26, 281/9, 282/18, 288/17, 290/3, 290/8, 291/20, 291/7, 291/8, 293/2, 293/8, 296/17, 298/14, 303/3, 303/13, 322/2, 345/21, 371/13, 371/22, 391/15, 394/6, 395/14, 398/22, 399/13, 400/13, 401/15, 402/20, 402/3, 403/13, 407/13, 408/3, 410/17, 412/16, 419/7, 453/4, 456/21, 458/26, 459/15, 459/9, 464/10, 467/15, 468/16, 473/23, 473/8, 476/11, 476/3, 478/20, 482/13, 483/15, 483/8, 489/15, 489/25, 489/6, 490/15, 490/7, 492/23, 493/13, 494/17, 495/18, 496/19, 498/4, 506/7, 512/6, 512/7, 512/17, 512/24, 513/15, 513/4, 513/6, 518/6, 527/21, 528/17, 529/13, 529/4, 530/14, 532/6, 532/14, 532/17, 532/24, 533/1, 534/11, 535/8, 536/9, 541/18, 558/6, 575/15, 583/26, 584/23, 585/7, 588/2, 589/25, 590/12, 594/5

b.-acağından 215/23

b.-alar 18/2, 153/11, 398/25, 432/2, 477/21, 532/6, 592/22

b.-alı 129/15

b.-anlar 106/25

b.-dı 284/16, 284/23, 309/20, 408/7

b.-ur 316/23, 428/4, 452/8, 474/14, 491/4, 530/17

b.-dığı 92/5, 184/14, 203/15, 362/20

b.-dığına 23/11

b.-dığını 151/2

b.-dılar 68/5, 75/12

b.-duḳca 158/1, 394/17

b.-duḳdan 214/22, 222/21

b.-duḳları 507/23

b.-dum 235/16

b.-ıcaḳ 38/16

b.-madı 173/1

b.-madığı 327/9

b.-madığına 23/12

b.-maḳ 32/22, 68/21

b.-mamışlar 324/23

b.-mamışlardır 73/2, 98/12

b.-masa 166/26, 170/20

b.-maya 87/17

b.mayanlara 395/11

b.-mayup 169/7b

b.-maz 184/7, 372/22, 581/4

b.-mazdan 308/5

b.-muşlar 324/24

b.-muşlardır 230/4, 325/4, 507/14

b.-up 177/18, 19/7, 190/6, 311/21, 420/22, 521/20, 569/24

b.-ur 29/4, 172/6, 179/10, 179/13, 184/15, 240/22

b.-ur ise 118/5-6

b.-urlar 63/11, 387/24

b.-urlarsa 14/2

b.-ursa 61/10, 116/11, 117/1, 123/11, 196/12b

b.-ursañız 172/16

bula- Bulamak, karıştırmak

b.-yup 26/17, 260/16, 260/5, 425/19, 578/13

bulama Bulama

b. 410/6

bulamac Belirli bir koyulukta yapılan hamur yemekleri

b. 255/22, 303/14, 410/9, 455/9

b.+a 179/9

b.+ı (Belirtme hal eki) 303/24

bulan- Bulanmak

b.-ır 226/10

b.-ması 582/23

bulandırıcı Bulandırıcı

b.+dır 113/19

bulanıḳ Bulanmış olan, duru olmayan

b. 514/4, 524/26, 538/12

bulanıḳlıḳ Bulanık olma durumu

b. 188/14

bulaş- Bulaşmak

b.-up 592/3

bulaşdır- Bulaştırmak

b.-alar 404/4, 578/22

b.-alar 385/7

b.-up 256/4

bulun- Bulunmak, mevcut olmak

b.-an 73/15, 75/9, 350/15, 540/11

b.-dı 98/17

b.-dığı 120/22

b.-duġı 75/18

b.-duḳ 60/24

b.-duḳdan 30/3

b.-madı 238/11

b.-madığı 106/14, 350/14

b.-madığından 173/22

b.-madıḳca 486/20

b.-maḳ 378/25

b.-mamaġla 68/3

b.-masa 573/16

b.-maya 173/19

b.-mayan 47/18, 452/7

b.-maz 90/18, 173/23, 185/21, 197/3b, 473/2

b.-maz ise 420/23, 438/14, 512/20, 575/11

b.-mazsa 117/1, 309/8, 390/13, 407/15, 485/22

b.-muşlardır 587/8

b.-sa 98/22, 169/18a, 173/23, 534/2

b.-up 173/21, 493/19

b.-ur 67/5, 121/1, 121/3, 174/3, 315/11, 565/11

b.-ur ise 265/12-13, 454/11

b.-ursa 39/14, 221/25, 390/13, 510/20, 548/2

buluṭ Bulut

b.+a 189/24

b.+lar 10/4

bulutlan- Bulutlanmak

b.-dığı 293/10

bur- Sancılanmak

b.-ana 484/4

b.-arsa 352/4

b.-ur 373/24

buru Sancı

b.+sı 568/20

b.+sunı 484/6

bura bura Sancı yaparak

b. 474/18

buraḳ- Bırakmak, tutmak

b.-alar 484/18

b.-up 388/23, 445/16, 521/9

b.-ınca 531/10

b.-ırım 464/15

burçaḳ Burçak (Vicia ervilia)

b.+a 189/3, 189/9

b.+ı (Belirtme) 465/10

b. otı 280/21

b. unı Burçak unu

b. 553/20, 561/21

b.+nı 406/22

būre Far. Kuyumcuların kullandığı tuza benzer bir madde, natron, nebat şekeri

b. 282/3, 288/14, 418/7, 543/2, 561/4

b.+yi 543/20

burun Burun, koklama ve solunum organı

b. 9/6, 36/24, 54/1, 62/14, 90/25, 96/24, 122/18, 131/7, 167/16, 167/7, 176/23, 179/5, 191/23 191/24 191/27 259/17 259/6 260/17 260/22 260/4 260/5 261/25, 261/6, 261/8, 262/11, 262/16, 262/16, 262/21, 274/13, 305/13, 325/6, 511/3

b.+a bur(u)na 128/14, 131/11, 209/16, 211/18

b.+a 40/17, 90/24, 106/7, 122/17, 211/25, 259/5, 261/21, 261/22, 261/23, 261/23, 262/3, 262/7, 262/8, 262/21, 274/14, 522/13, 522/17, 522/19, 522/22

b.+da 259/23, 260/14, 260/2, 274/7, 436/8

b.+dan 24/26, 152/25, 415/17, 522/18

b.+ı (iyelik) 32/7, 90/26, 147/20, 159/12, 350/5

b.+uñ 19/23, 119/3

b.+una bur(u)nuna 54/1, 92/18, 95/7, 107/24, 152/24, 154/11, 159/12, 205/23, 212/8, 223/21, 223/25, 244/18, 259/22, 260/11, 262/1, 292/3, 384/1, 400/19, 415/19, 564/24, 260/13

b.+undan bur(u)nundan 415/19

b.+unı bur(u)nunı 164/1, 384/2, 400/19

b.+unuñ bur(u)nunuñ 259/24

b. deliklerine 206/6, 211/12

b. ḳanını 262/8

b. ṭutulması Burun tıkanması

b. 259/3

b.+ı bur(u)nı deliklerine 205/8

b.+unuñ bur(u)nunuñ deliklerine 262/19

burundı Buruntu, karnın sancıması

b. 474/20

buruntu bk. burundı

b. 538/15

b.+sundan 44/6

b.+sunı 112/17

b.+sunı 112/9

busenun ? Bir tür ot

b. 272/23

buṭ bk. bud

b. 56/12

b.+larınıñ 70/8

buṭlān-ı iştihā Yeme isteinin geçiciolarak kaybolması

b. 582/23

buṭʿum Ar. Sakız ağacı, yabani fistık ağacı

b. 525/7

buy Far. Çemen otu

b. 205/26

b. toḫumı Buy bitkisi tohumu

b. 200/7, 230/19, 231/7, 286/23, 287/23, 335/18, 367/3, 411/16, 411/17, 412/2, 422/17, 497/16, 503/23, 524/13, 524/2-3, 546/24, 547/6, 560/16-17, 560/23

b.+nı 424/16, 579/13

b.+nuñ 229/13

b. unı Buy tohumundan el edilen un

b. 334/9

buyan Meyan

b. 291/17

b. balı Meyan balı

b. 291/21, 408/9

b. köki Meyan kökü

b. 74/2, 155/23, 223/13, 438/3, 444/14, 486/5-6, 524/9, 525/15

b.+ni 155/24

b. ṣuyundan 524/19-20

buyur- Buyurmak

b. 144/13

b.-dı 49/17, 50/11, 60/23, 60/25, 169/24, 170/2, 172/19, 172/25, 396/23

b.-dılar 60/25, 61/2, 178/2, 283/21, 388/20

b.-ır 28/24

b.-maları 158/2

b.-malarıñızı 203/17

b.-masıyla 12/17

b.-muşdur 48/27, 62/2, 173/7

b.-muşlar 59/8, 72/2, 86/11, 90/13, 103/13, 103/17, 109/8, 112/19, 123/20, 146/1

b.-muşlardır 15/1, 39/15, 49/4, 56/2, 59/4, 60/19, 89/11, 92/9, 106/10, 171/22, 176/1, 176/7, 177/22, 177/8

b.-muşlardır idi 117/9

b.-muş oldıġı 166/2

b.-up 48/9, 55/7, 203/19

b.-ur 10/1, 11/1, 12/14, 26/24, 41/19, 51/5, 71/6, 72/1, 103/17, 103/19, 104/21, 122/10, 138/24, 176/3, 213/14, 235/16, 235/7, 253/16, 264/7, 264/9, 274/7, 283/12, 283/17, 284/17, 284/22, 378/3, 465/8, 472/21, 476/22, 495/6, 502/24, 506/17, 511/1, 517/12, 518/19, 526/17, 532/3, 543/18, 552/14, 559/18

b.-urlar 32/13, 33/17, 64/10, 88/9, 122/7

buyurul- Buyurulmak

b.-muşdur 142/17

b.-ur ise 145/22

buyuruḳ Buyruk, emir

b. 144/23

buzīne-i kūhi Dağ nanesi

b. 573/1

buzaġı Sütten kesilmemiş inek yavrusu

b. 11/26, 96/22

b. sidigü Buzağı idrarı

b.+n 254/21

b. ṭalaġı Buzağı dalağı

b.+nı 517/11

b. etiniñ kebābı Buzağı etinden yapılmış kebap

b. 555/9

būzine bk. buzīne-i kūhi

b. 570/27

buzlı bk. buzlu

b. 224/19

buzlu Buzlu

b. 18/5, 207/10, 347/9

büber bk. biber

b. 12/3, 13/4, 112/2, 133/5, 330/10

büberiye bk. biberiye

b. 317/11

bükil- Bükülmek

b.-üp 442/9

büklüm Vücudun eklem yerleri

b.+de 36/21

büküli bükülivir- Sürekli bükülmek

b.-se 152/18

bükül- bk. bükil-

b.-üp 225/8

bünye Ar. Vücudun yapısı

b.+leri 582/15

bür' Ar. Hastalıktan kurtulma, şifa bulma

b. 12/17

bür- Kırmak, kırarak katlamak

b.-üp 464/12

bür- bk. bur-

b.-er 79/11, 361/23

bürād Ar. Törpülenen cisimden dökülen yonga, talaş

b.+ını 591/11

bürle- Sancımak

b.-se 44/2

bürūdet Ar. Soğukluk

b. 27/13, 36/5, 47/6, 153/13, 153/14, 180/13, 184/15, 184/20, 184/8, 313/1

b.+de 127/9, 133/10, 335/25

b.+den 47/5, 77/11, 221/18, 315/15

b.+den ise 567/14

b.+e 31/22, 187/14, 188/2

b.+i (İyelik) 27/21, 42/9, 184/21, 501/14

b.+iñ 187/16

b.+inden 544/7

b.+ine 500/19

b.+iyle 359/11

b.-i kẹsire Fazlaca soğukluk

b. 310/22

bürül- Sarılmak, örtmek

b.-e 395/22

bürülün- Sarılmak, örtülmek

b.-ceye 395/22

bürün- Bürünmek, sarınmak

b.-üp 225/20, 395/18

büryān Far. Bir çeşit kebap

b. 487/5

büstān Far. Büstan

b. çiçegi Büstan çiçeği

b. 329/12

büstānī bk. büstān

b. 155/2, 199/9

b.+si 123/14

b. çiçegi bk. büstān çiçeği

b. 319/3

b.+niñ çiçekleri 318/12

bütün Hepsi, tamamı

b. 33/16, 220/5, 279/23, 306/6, 376/8, 518/3, 582/3

bütün bütüne Tamı tamına, tamamen

b. 175/18

büyecek Büyükçe

b. 463/6, 464/12

büyi bk. büyü

b. 91/2

büyü İri ve zehirli örümcek

b. 53/16, 83/10, 91/13, 137/12

büyü- Büyümek

b.-dükce 427/5

b.-mesine 539/9

b.-mesini 539/7

büyük Boyutları benzerlerinden daha fazla olan küçük karşıtı

b. 10/13, 67/4, 67/8, 72/18, 234/21, 267/7, 277/11, 277/9, 369/19, 422/23, 461/14, 461/22, 516/2, 516/4, 535/17, 535/23, 590/10, 591/7

b.+dür 469/19

b.+ler 176/7

b.+lere 130/2, 533/12

b.+i (iyelik) 270/5

b. ise 306/9

b. ideler 497/2

b. ider 576/7

b. olsa 410/12

büyük Yetişkin belli bir yaşa gelmiş

b. 386/9, 466/1, 467/25, 553/7

büyüklük Büyük olma durumu

b.+i (iyelik) 67/2

b.+üne 536/3

büyüt- Büyütmek

b.-ir 96/22

büzil- Büzülmek

b.-üp 565/16

C

cīm Ar. Arap alfabesinde bir harf.

c. 130/14

Cābir ö.i. Efendimiz döneminde yaşamış bir sahabe

c. 262/23

caʿde Ar. Koyun yavşanı, meryemsaçı bitkisi (Teucrium polium)

c. 214/9

Caʿfer-i ṣādıḳ ö.i. On iki imamın altıncısıdır

c. 60/23

cāhil Ar. Cahil, bilgisiz

c. 196/9a, 543/16

cāʾiz Ar. Olabilir, olur, uygun

c. 35/7, 38/14, 77/15, 116/15, 173/20, 377/3, 451/2, 503/3

c.+dir 17/7, 34/21, 35/13, 35/15, 42/17, 43/1, 109/18, 110/5, 223/10, 227/17, 285/8, 387/11, 507/25, 526/9

c. gör- Uygun bulmak

c.-ile 333/2

c.-mediler 285/1, 332/19

c.-meziz 560/4

c.-müşlerdir 286/10

c. ola 44/20

c. olur 33/22

Cālīnūs ö.i. Antik Roma'nın en büyük hekimlerinden Galenos, Galenos, Galen

c. 11/1, 28/19, 226/19, 235/15, 252/11, 264/7, 277/24, 283/17, 284/12, 299/11,

362/6, 502/24, 511/1, 518/19, 526/17, 559/18

c+dan 120/16

c.+un 500/12

c.+a 283/19

c.+uñ 88/8

cāmiʿ Ar. Derleyen, toplayan, içine alan

c.+dir 271/6

cān Far. İnsan ve hayvanlarda yaşamayı sağlayan ve ölümle vücuttan ayrılan madde dışı varlık

c. 170/7, 170/13, 174/11, 175/11, 186/10

c.+da 175/16

c.+ıñ 185/5

c.+ına 178/18b

c.+evi Kalp ile mide arasındali çukur bölge

c. 340/14

cānān Far. Gönülden sevilen

c.+lar 450/19

c.+lara 450/20

canavār Far. Canlı, hayvan

c. 50/8, 84/10, 100/7, 135/13, 140/5, 152/21, 153/18, 162/15

c.+dan 391/18

c.+dır 74/9

c.+lar 67/12, 67/22, 81/23, 86/26, 119/2, 121/20, 135/6, 157/2, 161/12, 390/3, 390/7, 390/16, 390/20

c.+larıñ 63/18, 102/15, 112/8, 128/8, 519/22

cānī Ar. Çok gaddar, kan dökücü

c.+ler 166/15

cānib Ar. Yan, taraf, yön, cihet

c.+de 98/17, 241/3, 372/16, 376/7, 376/8, 523/5

c.+de ise 283/16

c.+den 29/6

c.+e 252/17, 299/5, 315/7

c.+i (3. tekil iyelik eki) 498/7, 498/8

c.+iñ 98/15

c.+inde 99/23, 182/2, 326/22, 326/22, 496/24, 501/5, 502/18, 522/4

c.+indedir 498/7

c.+indeki 252/16

c.+inden 38/5, 86/21, 283/15, 514/4, 542/21, 567/14, 567/5

c.+ine 17/21, 17/21, 24/22, 206/10, 207/6, 389/25, 498/12

c.+lerinde 39/2

c.-i ḳalb Kalp tarafi

c.+de 316/7

cāriye Ar. Yabancı ülkelerden kaçırılıp özgürlükten yoksun bırakılan, alınıp satılabilen, her konuda efendisinin isteklerine bağlı bulunan genç kadın

c.+lere 20/3

cāṭılā ? Bir tür bitki

c. 311/3

cāẕib Ar. Alımlı, ilgi uyandırıcı

c. 48/17

cazuluḳ Cadılık, sihir

c. 162/20

cebelheng Far. Gencemut tohumu, kusturucu bir ottur

c. 572/21

ceb Ar. Cep

c.+inde 525/8

cebr Ar. Zor, zorlayış

c. 580/4

cedī Ar. Oğlak, keçi yavrusu

c.+dir 56/5

cedvār ? Zeravende benzer bir ottur ve macun yapılır (Curcuma zedoaria nigra)

c. 405/8

c. köki 321/17, 348/5-6

c.-ı hindīye Hint cedvarı

c. 87/1

c.-ı rūmi Rum cedvarı

c. 149/14

cedvel Ar. Cetvel

c. 195/6

cefāf Ar. Kuruma, kuru olma

c. olmaḳdır 247/21

c.-ı iltihāb İltihabın kuruması

c. 248/14

cehd Ar. Azim, gayret, fedakarlık

c.+le 178/24b

c. ideler 370/4

c. idüp 205/14

cehl Ar. Cahillik, bilmemezlik

c. 177/12

cekirdek Çekirdek

c. 458/1

c.+iniñ 94/24

celb-i ḥaṣiyyāt Ar. Hususi, özel fayda getirmek, sağlamak

c. 539/3

cemʿ Ar. Toplama, toplanma, bir araya getirme

c. 59/19, 226/2

c. eylemek 13/18

c. eylemeyeler 16/17, 16/21, 16/21, 16/22, 16/23

c. eyleyüp 218/23, 234/7-8, 356/5, 446/13, 542/1, 546/3

c. ide 275/22, 578/11

c. ideler 345/14, 484/22

c. ider 17/6

c. idesin 409/9, 527/25

c. idüp 165/24, 174/19, 237/2, 259/21, 260/13, 290/5-6, 311/3, 391/13, 414/10, 414/11-12,

421/16, 422/12, 455/5-6, 458/20, 459/1, 477/8, 514/12, 529/10, 561/5, 571/14, 590/19

c. itmeyeler 16/18

c. ola 159/17, 571/15

c. olan 45/1, 46/2

c. oldığından 31/1

c. olmadan 578/12

c. olunan 45/17

c. olup 388/18

c. olur 18/1, 429/13

cemīʿ Ar. Hep, bütün, cümle

c. 17/16, 20/7, 33/3, 33/5, 41/11, 41/22, 52/9, 54/7, 55/17, 58/15, 66/24, 67/13, 67/18, 68/11, 69/5, 73/20, 84/21, 89/6, 89/8, 101/12, 102/14, 102/14, 102/14, 107/27, 112/24, 121/15, 138/22, 138/23, 141/15, 141/7, 142/13, 142/14, 143/22, 146/2, 159/24, 159/25, 161/21, 169/16a, 169/22, 170/9, 175/23, 177/19, 178/3, 198/24, 200/10, 208/23, 208/25, 209/21, 210/4, 214/20, 219/19, 221/6, 221/10, 230/4, 233/16, 261/9, 317/2, 317/9, 317/16, 319/16, 319/16, 325/17, 329/22, 331/16, 339/18, 340/4, 343/17, 351/5, 354/12, 356/9, 357/15, 362/10, 365/9, 365/9, 390/16, 396/16, 411/19, 436/7, 440/20, 510/2, 517/13, 548/14, 553/13, 566/19, 571/21

c.+i (3. tekil iyelik eki) 144/20, 161/18

c.+sine 97/3, 570/23

c.+sini 33/24

c.+siniñ 316/3

c.+yesine 566/21

c. olup 324/22

c.+ʿü-l-emrāż Bütün hastalıklar

c. 177/23

cemāʿat Ar. Topluluk, bir yere toplanmış insanlar.

c. 172/15

c.+la 49/14

cemāl Ar. Yüz, yüz güzelliği

c. 182/17

cemcem Bir tür macun

c. 408/8

cemʿiyet Ar. Topluluk

c.+inde 60/23

cemre Ar. Yakaca, bir tür hastalık

c. 481/18

Cenāb Ar. Saygı, onur ve büyüklük anlamıyla kullanılan bir söz

c. 567/13

c.-ı Ḥaḳḳ Yüce Allah

c.+ıñ 174/4

c.-ı kibriyā Allah'ın azameti, kudretinin büyüklüğü

c. 182/7

c.-ı perverdigār Yüze Allah

c. 173/2

cenāb Ar. Yön, taraf

c.+ında 36/21

c.+ından 38/18

c.+larından 29/4

cenġār Far. Jengar ,tıpta kullanılanbir tür pas

c. 497/8

cenīn Ar. Anne karnındaki bebek

c. 569/4

c.+i 131/4, 579/20, 581/2

cenk Far. Kahramanca mücadele, çarpışma, savaş

c. 163/23, 190/5

c. ideler 190/5, 190/8-9

cennet Ar. Cennet

c. 49/2, 123/25

c.+de 196/15b

c.+den 48/13

c.+iñ 48/14

cennetmekān Ar. Yeri cennet olası, mekanı cennet olan anlamında olup vefat eden insanlara hürmeten söylenir

c. 388/9

cenuh Bir tür hastalık

c. 105/12

cer Ar. Yarık, çatlak

c. 251/10

cerʿa cerʿa Ar. Yudum yudum

c. 281/25

cerāḥat Ar. Yara, irin

c. 260/2, 260/10, 412/5, 414/20, 433/13, 433/17, 488/4, 535/19, 540/19, 579/12

c.+a 416/3, 426/2, 426/3, 541/15, 420/11, 548/23

c.+ı 425/6, 433/11

c.+ıñ 414/21, 547/24

c.+ın 418/2

c.+ını 256/5, 276/16, 431/18

c.+lar 191/16, 298/4, 412/22, 418/1

c.+lara 98/5, 118/12, 274/15, 418/13

c.+ları 29/25, 57/1, 425/14, 426/19, 433/18

c.+larına 483/1

c. olursa 419/25

ceraḥatlü İrinli, yangılı

c. 189/11, 305/11

cerb Far. Yağ

c. 378/15

c. ideler 79/12

cereb Ar. Uyuz hastalığı

c. 60/13, 231/2, 243/23, 481/16

c.+de 232/5, 232/15

c.+e 73/24, 117/15, 444/22

c.+i (3. tekil iyelik eki) 231/1

c.+ine 40/16, 231/9, 234/10

c.+ini 230/25, 261/23

ceri bk. cer

c.+ye 48/20

cerīḥdār Far. Yaralı

c. olup 254/7

Cermāni ö.i. Alman

c. 248/23

Cermāniye ö.i. Almanya

c. 552/14

cerrāḥ Ar. Ameliyat yapan hekim

c.+lar 274/14, 539/4

cereyān Ar. Akma, akıntı, hareket

c. 590/5

c.+ı (3. tekil iyelik eki) 296/8

c.+ına 36/16

c.+ıyla 590/22

c. ider 469/22

c. idüp 295/20

c. itdirmek 492/3

c. itmesinden 209/12

c. itmez 469/22

cestendil Far. Fars dilinde kalp çarpıntısı ankamına gelir

c. 335/23

ceşā-yı deḥānī Bir hastalık adı

c.+yi 77/5-6

cetik otı Kütahya ve Bilecik tarafında yetişen, demlenip çay gibi içilebilen oldukça faydalı olduğuna inanılan bir ot

c. 320/17

cevāb Ar. Cevap, yanıt

c. 109/10, 145/23, 186/24, 387/10, 388/20, 388/21, 565/17

c.-ı bā-ṣavāb Doğruluk ile cevap vermek

cevāben Ar. Cevap olarak

c. 12/14

c.+ı (3. tekil iyelik eki) 387/2

cevāhir Ar. Kıymetli taş, maden ve mineraller

c.+iñ 78/4, 104/21

c. maʿcūnı Kıymetli taş, maden veya minerallerden yapılan bir tür macun

c. 218/24, 22/24-25, 223/19, 364/17-18, 406/20, 427/9-10, 442/3, 443/6, 562/12

c. maʿcūnları 208/20

c.-i cāmiʿ-i maʿācīn-i kibar Güzel, uygun macunların bütününde olan cevherler

c. 106/13-14

cevāriş Ar. Toz haline getirilmiş etkili maddenin bal, şeker veya şurupla karıştırılmasından oluşan macun kıvamında ilaç, genellikle sindirim için kullanılır.

c. 331/10, 544/19, 545/9, 568/8

c.-i naʿne 201/18

c.-i temerīden 377/23

c.ü'l-ʿanber 199/16

c.ü'l-ʿūd 199/16, 373/13

cevāş-ı kemnūn Kimyondan yapılan bir tür macun

c. 551/15

cevdet-i ṣıḥḥat Sıhhatin kusursuz olması

c.+e 583/13

cevelān-ı hindī Bir tür tıbbi bitki

c. 243/10, 468/9

cevf-i üẕn Kulak ortası, kulağın içi

c.+lere 253/4

cevher Ar. Bir şeyin özü, maden

c. 142/7, 183/14

c.+den 84/16, 84/17, 90/7, 91/23

c.+i (3. tekil iyelik eki) 188/9

c.+idir 188/18

c.+in 112/3

c.+ini 28/13, 319/18

c.-i evvel İlk sıralanan cevher

c. 142/8

c.-i ṡāni İkinci olarak sıralanan cevher

c. 142/8-9

cevz Ar. Ceviz

c. 62/8, 72/6, 47/25, 72/7, 85/16, 155/14, 168/24, 187/15, 258/20, 281/8, 342/3, 371/12, 384/19, 397/5, 398/5, 408/12, 408/7, 431/20, 436/23, 456/12, 477/20, 485/23, 486/1, 487/20, 525/24, 529/7, 570/25, 576/23

c.+dir 72/18

c.+i (Belirtme hal eki) 72/5, 72/13, 264/9, 445/19

c.+iñ 95/12, 576/24

c. ici Cevizin içi, yenecek kısmı

c. 449/19, 449/20, 458/19

c.+niñ 478/14

c. yabrağı Ceviz ağacı yaprağı

c.+nı 434/7

c.+in iç ḳabuġı Cevizin iç kısmındaki ince kabuk

c. 168/16

c.+iñ yeşil ḳabı Cevizin taze haldeyken dıştaki yeşil kabuğu

c.+nı 285/25

cevz-i bevvā Ar. Hindistancevizi (Myristica fragrans)

c. 199/10, 199/21, 200/12, 207/17, 222/11, 224/2, 250/23, 275/12, 311/6, 313/21, 314/5, 328/11, 329/9, 330/1, 334/20, 349/17, 352/13, 356/13, 357/12, 359/16, 381/8, 405/11, 484/21, 486/7, 497/25, 509/12, 549/24

c. yaġı Cevz-i bevvā yağı

c. 268/11, 330/6, 356/7, 555/22

cevz-i rumī Rum cevizi

c. 120/14, 368/23, 385/14, 405/16, 408/18, 418/10, 446/12, 417/15, 512/16, 545/16, 554/20

ceydā ?

c. 312/14

ceyhe ? Bir tür hastalık

c. 247/23

ceyyid Ar. İyi, hoş, güzel

c.+dir 97/10

c.e'l-beniyye 581/8

ceẕb Ar. Kedine doğru çekme, etki

c. eylemekle 41/8

c. eylemesi 34/18

c. ider 95/10-11, 166/4, 404/6

c. itdiginden 34/10

c.-i mādde Maddeyi kendine doğru çekmesi

c. 406/4

cezer Ar. Havuç

c. 137/14

cezire Ar. Ada, dört tarafı denizlerle çevrili kara parçası

c.+niñ 437/4

c.+sinde 204/25

c.+ye 437/6

ciger Far. Karaciğer

c. 33/7, 37/6, 37/23, 47/23, 57/5, 62/14, 64/2, 65/6, 68/12, 79/21, 110/18, 118/11, 132/15, 136/3, 143/6, 220/20, 263/3, 327/1359/22, 365/19, 365/22, 375/24, 376/7, 378/20, 430/22, 470/2, 498/14, 498/15, 498/6, 499/19, 499/21, 500/19, 501/4, 502/10, 502/15, 503/14, 503/9, 504/14, 504/22, 505/18, 505/3, 506/10, 519/20, 520/17, 549/15, 550/2

c.+de 130/11, 327/3, 372/19, 442/15, 498/10, 498/5, 498/15, 498/9, 502/12

c.+deki 80/6

c.+den 56/22, 119/15, 327/19, 354/12, 358/8, 364/13, 365/8, 365/15, 366/6, 579/6

c.+den ise 366/11

c.+dir 283/17

c.+e 58/4, 64/21, 65/5, 66/12, 69/2, 72/11, 74/14, 76/15, 82/21, 84/20, 87/1, 89/14, 97/10, 111/4, 115/8, 118/16, 122/2, 122/26, 123/15, 137/17, 327/3, 358/12, 358/18, 359/12, 372/19, 498/16, 498/22, 498/9, 500/24, 502/14, 505/9, 506/5, 507/19, 509/9, 513/20

c.+i (Belirtme hal eki) 42/22, 94/9, 114/24, 118/19, 125/22, 135/8

c.+iñ 34/17, 50/3, 52/23, 57/16, 63/24, 63/8, 73/26, 80/7, 85/21, 89/14, 90/3, 96/5, 110/10, 111/3, 111/16, 113/8, 116/21, 124/17, 126/24, 133/5, 359/19, 359/22, 362/9, 372/16, 372/17, 372/17, 373/1, 498/11, 498/18, 498/22, 501/3, 502/13, 502/14, 504/4, 504/9, 506/19, 524/23, 549/11, 549/12, 549/14, 554/4, 562/18, 565/22

c.+in 160/19, 239/17

c.+inde 116/5

c.+inden 126/9

c.+ini 56/8, 56/8, 244/20, 577/14

c.+iniñ 477/22

c.+lerine 454/4

c.+ümi 37/9

c.-i emrāż Ciğer hastalıkları

c. 358/13

c. ḥarāretine Ciğerdeki yangın

c. 499/11

c. şişine Ciğerin şişmesi

c. 58/20

c. ṭamarı Ciğerde olan bir damar

c.+ndan 346/9-10

cihān Far. Dünya

c.+ıñ 178/19a

Cihār-ı Yārgezinden 28/22

Cihet Ar. Yön, taraf, yol, istikamet

c.+den 350/22

c.+inden 21/13, 143/8

c.+inden ise 184/18, 542/16

c.+le 16/4, 109/3

c.+leriyle 105/18

cilā Ar. Parlaklık, parlama, parıltı

c. 19/21, 19/26, 51/2, 56/3, 85/14, 87/24, 95/9, 100/20, 103/6, 132/22, 231/10, 234/2, 238/5, 239/9, 242/11, 242/13, 269/3, 272/24

c. eyler 234/2-3

c. ider 69/5

c. ola 362/24

cild Ar. İnsan veya hayvan vücudunu saran deri, ten

c.+e 435/18

c.+i (Belirtme hal eki) 93/16, 451/4

c.+inden 101/1

c.+ini 100/26

c.-i reʿs İnsan başının cildi

c.+de 247/14

cild-i ṣāni İkinci cilt, kitabın ikinci cildi

c.+de 594/21

c.+niñ 594/22

cimāʿ Ar. Cinsel ilişkide bulunma, çiftleşme

c. 10/18, 17/16, 27/6, 27/20, 28/7, 29/7, 61/15, 71/13, 87/3, 128/20, 136/3, 137/15, 162/22, 404/23, 437/9, 554/6, 576/11, 577/3

c.+a 14/6, 25/1, 25/2, 29/7, 51/4, 52/6, 53/24, 56/14, 60/9, 61/14, 61/16, 65/12, 66/8, 70/2, 72/14, 72/20, 72/7, 74/6, 79/5, 80/15, 81/6, 82/18, 82/20, 83/9, 87/2, 92/21, 92/3, 93/12, 94/6, 96/23, 100/10, 101/6, 108/8, 112/3, 112/9, 114/23, 118/1, 118/24, 122/21, 124/8, 125/22, 125/5, 126/2, 126/7, 128/11, 134/19, 136/18, 137/11, 137/16, 142/1, 142/9, 142/23, 143/24, 145/18, 145/21, 165/24, 413/3, 486/4, 568/7, 568/8

c.+dan 18/3, 24/8, 26/6, 27/24, 27/25, 28/6, 28/7, 35/5, 44/12, 87/3, 105/23, 566/18, 567/19, 578/7

c+dan ḳal- Çiftleşme yapamamak

c.-an 150/23

c.+ı (Belirtme hal eki) 28/10, 46/12, 88/24, 92/23, 115/1, 123/2, 131/21, 144/3

c.+ıñ 27/10, 27/11

c.+ından 28/20, 289/21

c. etmekden 28/18

c. etse 576/20

c. eylemek 27/14, 27/16, 27/23, 28/14-15, 28/18-19, 29/3, 214/2, 568/7

c. eylemekden 28/3, 234/16-17, 382/5-6, 567/6

c. eylemeyeler 27/22

c. eylese 27/15, 28/25, 29/1, 29/2, 162/24

c. eyleseler 576/2-3

c. eyleye 569/26

c. ide 576/11, 578/9

c. ideler 411/18, 570/11-12, 575/24

c. iderse 27/18

c. itmek 28/15, 29/5

c. itmekden 409/1

c. itmeye 575/22

c. itmeyeler 28/16

c. ḳılsa 162/16

cin ṭut- Cinlerden kaynaklandığı düşünülen hastalıklara yakalanmak

c.-anıñ 132/23

cinnet Ar. Cinnet, delilik

c.+i (Belirtme hal eki) 92/19

cins Ar. Tür, çeşit

c. 15/9, 19/1, 19/21, 217/26, 354/19

c.+i (3. tekil iyelik eki) 185/24

c.+inden 432/3

c.+indendir 22/12, 22/20

c.-i teşennüc-i ḳıtāl Bir tür teşennüc

c.+dır 218/1

cirīd Ar. At koşturup birbirine değnek atarak takım hâlinde oynanan oyun, cirit oyunu

c. 18/22, 20/12, 20/14

cīrān Ar. Geyikgillerden, boynuzları küçük ve çatallı bir av hayvanı

c. 114/4

c.+ıdır 114/5

c.+la 114/5

cism Ar. Varlık, nesne, madde

c. 177/17, 226/4

c.+lerdir 181/8, 181/9

c.+iñ 177/19, 185/5

c.+iñe 170/5

c.-i insanı 174/20

civā Far. Civa

c. 345/10, 345/19

civān Far. Yakışıklı genç erkek veya güzel genç kadın

c. 155/24

civar Ar. Civar, çevre

c. 475/5

c.+da 67/1

c.+ında 75/11, 388/10

ciz- Kesmek

c.-e 457/19

c.-eler 391/6

c.-esin 457/24

c.-mek 40/20

cöp Far. Saman inceliğinde herhangi bir sap, dal veya tahta parçası

c. 260/4

cübīn Ar. Peynir

c. 62/5

cüdd Ar. Cem etmek, toplamak

c. 539/8

cüllāb Far. İshal veren şerbet, müshil

c. 245/5

c.+a 245/6

c.+la 345/20

c. oluna 299/23

c.+ü'ş-şa'īrü'l-ḳışr 314/17

cülnār Far. Yabani nar çiçeği (Punica granatum)

c. 359/7, 497/7

cümle Ar. Bir bütün meydana getirecek şekilde birbirine bağlı olan şeylerin tamamı

c. 20/7, 61/13, 62/21, 64/15, 67/25, 82/11, 93/7, 106/3, 142/11, 144/10, 145/24, 151/14, 154/11, 168/21, 169/15b, 170/15, 171/20, 173/2, 205/1, 208/20, 214/17, 256/11, 262/15, 315/12, 317/16, 321/3, 327/23, 327/24, 340/15, 383/24, 390/20, 390/7, 393/16, 399/21, 404/5, 417/5, 431/18, 446/13, 453/16, 459/1, 477/19, 481/19, 514/24, 519/23, 555/13, 586/17, 588/25, 592/19

c.+den 141/6, 179/15, 316/8, 379/18, 469/14, 479/22

c.+i 215/7, 263/9, 396/13, 397/19, 397/2, 425/9, 426/15, 449/17, 449/27, 452/18, 478/18, 479/14, 479/19, 482/1, 484/1, 485/8, 486/9, 501/18, 523/16, 527/11, 528/21, 537/11, 545/15, 550/22

c.+miz 182/22

c.+ñizden 388/26

c.+si 120/18, 144/10, 193/18, 221/4, 221/7, 231/25, 251/23, 258/16, 271/23, 275/20, 284/23, 294/11, 295/2, 295/5, 301/20, 302/20, 303/3, 306/4, 317/8, 321/4, 340/16, 361/1, 370/7, 383/1, 395/7, 407/24, 408/16, 411/17, 412/21, 421/18, 435/14, 441/16, 455/23, 458/5,

463/13, 463/9, 474/21, 485/24, 491/13, 491/25, 492/15, 536/2, 559/12, 574/24, 583/3, 593/16

c.+sin 101/26, 169/10b, 237/2, 270/23, 279/7, 288/16, 405/14, 448/16, 448/24, 463/4, 483/10, 484/17, 505/11, 528/25, 571/14

c.+sinden 25/10, 192/19, 467/25, 539/10, 571/9

c.+sine 36/26, 78/20, 110/21, 257/20, 318/25, 318/9, 334/16, 368/21, 381/3, 396/24, 412/18, 480/20, 567/12, 592/14

c.+sini 100/26, 101/24, 110/15, 114/18, 216/18, 232/22, 239/6, 245/18, 253/19, 259/12, 280/12, 280/15, 290/5, 290/25, 291/22, 304/23, 340/11, 349/6, 352/15, 384/10, 388/1, 403/19, 409/8, 410/9, 412/11, 414/11, 420/4, 426/21, 430/1, 432/18, 440/2, 441/19, 449/21, 450/18, 458/24, 463/8, 483/14, 523/24, 536/23, 563/15, 567/11, 568/3, 570/8, 572/15, 573/3, 578/11

c.+siniñ 122/24, 136/24, 315/10, 534/7

c.+ye 330/7

c.+yi 240/9, 272/22, 293/5, 356/14, 389/12, 410/25, 453/2

cümle Ar. Bütün, hep

c. 84/5, 175/9

c.+sine 93/11, 98/26,

c.+ye 26/11

cümleten Ar. Hep birlikte, beraberce

c. 283/19

cünd-i bīdester Ar. Kunduzhayası otu ve kökü

c. 119/1, 202/6, 250/5, 250/21, 251/8, 252/12, 311/5, 408/10, 569/19

cünd-i dester bk. cünd-i bīdester

c. 282/6

cünūn Ar. Delirme, çıldırma, delilik

c. 55/12, 78/17, 120/1

c.+a 82/6, 92/17, 107/22, 110/14

c.+dan 88/13, 119/14

cürm Ar. Cisim, beden

c.+i (3. tekil iyelik eki) 79/5, 407/9, 415/5

cüz Ar. Ölçü, müktar

c. 497/8, 497/8

c.-i aʿẓamī Olabilecek en fazla miktar

c.+dir 74/16

cüzʿ Ar. Kısım, parça, ölçü miktarı

c. 244/1, 527/24, 527/24

cüzʿī Az miktarda, etkisi az

c. 46/5, 113/3, 257/14, 245/4, 245/5, 266/21, 316/20, 395/17, 415/17

c.+ce 286/20, 293/3

cüẕẕām Ar. Cüzzam hastalığı

c. 39/2, 54/17, 60/13, 67/17, 103/25, 125/15, 133/12, 140/14, 163/21, 405/19, 436/10, 438/11, 438/13, 438/15, 438/16, 438/24, 439/12, 439/13, 481/16, 514/7

c.+a 73/25, 87/9, 137/8, 161/17

c.+dan 88/13

c.+ıñ 457/16

c. olmuş 158/22

Ç

Çāçin ö.i. Çin'de bir yer adı

Ç. 73/16

çadır Çadır bitkisi tohumu

ç. 411/20

ç. çiçegi Çadır çiçeği (Convolvulus arvensis)

ç. 270/3

çadır uşaġı Maydanozgillerden, öz suyu hekimlikte kullanılan bir bitki (Dorema ammoniacum)

ç. 292/22, 295/8, 306/17, 334/2, 372/2, 504/7, 516/21, 559/6, 566/24, 569/19, 587/17, 588/4 591/20, 594/11-12

ç.+nı 504/10

çaġıl ṭaşı Çakıl taşı

ç+nı 363/8

çaġır- Çağırmak

ç.-ır 382/8

ç.-maḳ 206/1

ç.-up 288/26, 409/1

çaḳal Far. Çakal, köpekgillerden yırtıcı bir hayvan

ç.+ıñ 160/22

ç. eti Çakal eti

ç. 160/24

çaḳ- Çakmak

ç.-madığından 220/7

ç.-maḳ 220/7

çalapa Bir bitki türü

ç. 73/3, 73/12, 130/14, 394/20, 441/14

ç. köki 295/4, 386/7, 386/20

çalış- Çalışmak

ç.-a 19/17

çalḳafa Kürki için avlanan bir hayvan

ç. 74/10, 74/11

çalḳala- Sulu bir şeyi sarsarak veya çırparak karıştırmak

ç.-rsa 269/2

ç.-ya 268/20

çalḳan- Çalkalanmak

ç.-dıḳça 188/21

çalḳa- Çalkalamak, çalkalayarak karıştırmak

ç.-ya 462/14

ç.-yalar 227/18, 235/14, 455/9, 484/18

ç.-yaraḳ 321/20, 348/8

ç.-yup 558/10

çam Ar. Çamgillerin dört mevsim yeşil kalabilen, iğne yapraklı bir orman ağacı

ç. ağacı Çam ağacı

ç.+na 98/18

ç. ʿaḳıdesi Çam ağacındaki reçine

ç. 426/13

ç. fıstığı Fıstık çamı ağacının kozalaklarının içinden çıkarılan, kabuğu sert, içi beyaz ve çok iri bir pirinç tanesi biçimindeki, tatlılarda ve yemeklerde kullanılan yağlı, nişastalı meyvesi

ç. 125/2, 219/18, 309/25, 525/7, 568/11

ç.ları 554/13

ç. ṣaḳızı Çam ağaçlarından sızıp toplanan reçine

ç. 290/23, 414/9, 417/16, 417/9, 423/12, 423/17, 423/24, 424/25, 425/23, 427724, 434/12, 452/24, 468/18, 497/24

ç.+ın 418/12

ç.+nıñ ʿaḳidesi Çam sakızından yapılan şeker

ç. 426/6, 458/4

çamur Çamur

ç. 245/25

çanaḳ Pişirilmiş topraktan yapılma yayvan kase

ç. 17/26, 17/27, 140/12, 474/11, 521/9

ç.+a 159/16, 159/17, 521/7, 576/15

ç.+ı (Belirtme hal eki) 18/1

ç.+ıñ 474/11, 521/8

ç.+dan 167/11

çapaḳ Göz pınarında ve kirpiklerde birikerek pıhtılaşan veya kuruyan akıntı

ç.+ı (3. tekil iyelik eki) 226/22, 227/3

Çāpunya ö.i. Bir yer adı

ç. 75/12

çāre Far. Bir sonuca varmak, ortadaki engelleri kaldırmak için tutulması gereken yol

ç. 24/17 169/7b 259/18

ç.+sine 225/11, 388/16

çār-ı ʿunṣur Far. Dört unsur (can, gönül, akıl, nefis)

ç.+ı (Belirtme hal eki) 175/12

çarşaf Far. Çarşaf

ç. 526/14

çāryek Far. Dörtte bir

ç. 292/14, 294/16, 295/24, 295/25, 297/8, 323/5, 490/25, 491/2, 494/13, 494/15, 539/23, 584/12, 584/14, 586/2, 587/10, 587/12, 588/17, 588/19

ç.+de 341/8

çatlaḳ Çatlak

ç.+lara 57/19

çatla- Çatlamak

ç.-masına 26/1

ç.-sa 161/25

çāvres ? Bir bitki türü

ç. 249/22

ç.+den 251/1

çāvşīr Ar. Cavşir otu ve bundan elde edilen tıbbi zamk

ç. 205/21, 429/7, 547/17, 570/7, 570/17, 570/24

çavuş Çeşitli askeri ve idari görevlilere verilen ad

ç.+lar 145/23, 145/26

çavuşlar dibi Türlü hastalıklara iyi geldiği düşünülen faydalı bir ot

ç. 390/21

çay Far. Çaygillerden, kokulu, beyaz ve sarımsı çiçekler açan, sert, dişli ve kısa saplı yaprakları olan bir ağaççık

ç. 75/5, 75/17, 75/20, 76/1, 76/2, 76/4, 76/7, 76/8, 76/12, 76/12, 76/24, 77/2, 77/13, 77/15, 77/22, 77/24, 320/19

ç.+a 76/13

ç.+dan 76/10

ç.+ıñ 75/7, 75/17, 76/6, 76/11, 76/22, 77/1, 77/12, 77/17

ç. ṣuyı Çay suyu

ç. 77/13

ç.-ı ḫıṭāʿī Hıtay çayı

ç. 76/4

ç.+larıñ 76/8

çayır Otluk alan

ç.+larda 58/11

çayrek bk. çāryek

ç. 297/9

çehār reg Far. Ağızda olan dört damar

ç. 278/24, 281/13, 281/14

çehre Far. Yüz, sima

ç.+de 583/16, 589/1

ç.+leri 293/21

ç.+leriniñ 582/20

çek- Solukla içine almak

ç.-e 205/21, 260/11, 260/17, 262/1, 267/11, 415/19

ç.-eler 209/16, 223/22, 223/25, 259/5, 261/21, 262/20, 522/13

ç.-mek 106/7

ç.-se 212/8, 261/23

ç.-seler 92/18, 95/7, 107/24, 122/17, 128/14, 131/11, 206/5, 262/7, 262/8, 262/21, 522/19, 522/22

ç.-üp 152/25, 267/11, 267/13, 389/23

çek- Bir şeyi tutup kendine veya başka bir yöne doğru yürütmek

ç.-e 272/5

ç.-er 139/4, 514/2

ç.-di 182/8

ç.-dikce 469/2

ç.-mege 139/4, 217/19, 218/10

ç.-üp 20/25, 42/1, 373/17

çek- Yerinden çıkarmak

ç.-e 272/2, 272/4

ç.-er 420/20

ç.-dikleri 237/14

ç.-dirmekdir 272/1

ç.-meden 272/7

ç.-üp 167/8, 237/12, 237/6, 271/10, 271/12, 369/19, 564/22

çek- Çizgi durumunda uzatmak

ç.-dim 238/13

ç.-seler 157/20, 160/26

çek- Yaşamak, hissetmek

ç.-e 538/15

ç.-mek 567/10

ç.-meyüp 120/4

ç.-miş 183/1

ç.-üp 395/10

çek- Sürmek

ç.-eler 153/1, 232/23, 234/1, 236/19, 236/22, 238/23, 240/6, 242/1, 243/2, 243/20, 244/5, 244/15, 244/16, 244/21, 244/22, 244/23, 245/12, 246/5

ç.-er 244/6

ç.-esin 239/8

ç.-iñ 244/26

ç.-mege 242/1

ç.-mek 58/14

ç.-se 162/19, 239/19, 239/21, 239/22

ç.-seler 52/25, 56/7, 56/10, 64/2, 65/8, 66/17, 72/15, 83/4, 85/14, 86/3, 87/8, 95/17, 117/18, 120/8, 126/11, 136/15, 155/5, 157/11, 159/2, 159/15, 161/16,

162/7, 162/11, 163/3, 238/1, 238/14, 238/15, 238/16, 239/21, 577/11

çek- Gidermek, bir şeyi emip dışarı çıkarmak

ç.-er 41/20, 41/22, 88/24, 108/5, 125/11, 125/12, 126/5, 225/1, 225/6, 236/9, 238/21, 418/22

ç.-üp 150/17, 166/21, 240/19, 270/1, 270/12, 414/21, 425/6, 470/13

çek- Dokunmamak, yapmaz olmak, uzak durmak

ç.-esiz 176/3

ç.-gil 178/15b

çek- Öğütmek

ç.-üp 160/14

çekil- Başka yere geçmek, yer değiştirmek

ç.-diginden 502/14

ç.-erek 491/9

ç.-irse 408/23

ç.-mese 408/22

ç.-ür 327/6, 498/9

çekil- Çekilmek, bir şeyi hareket ettirmek, sürüklemek

ç.-e 236/15

çekil- Çekilmek, dokunmamak, uzak durmak

ç.-eler 486/21

çekil- Çekilmek, inbıktan süzülmek

ç.-miş 348/15, 371/10

çekil- Döşenmek

ç.mişdir 38/6, 38/18

çekil- Geriye gitmek, geriye doğru çekilmek

ç.-üp 11/16

çekin- Çekmek, öğütmek

ç.-e 43/26

ç.-yüp 43/19, 43/26

çekici Çekici

ç. 427/23, 454/9

çekirdek Meyvelerde bulunan, sayısı bir veya daha fazla olabilen, sert kabuklu tohum

ç. 51/1, 217/4, 217/9, 257/25, 289/5, 343/23, 351/21, 520/15, 537/3, 568/1, 568/2

ç.+den 246/3

ç.+i (3. tekil iyelik eki) 48/14 50/19 214/16 570/8 573/3

ç.+i (Belirtmehal eki) 50/7, 246/2

ç.+inden 94/23, 118/7, 128/3

ç.+ini 54/22, 116/18, 127/11, 256/17, 446/23, 479/3

ç.+iyle 123/12

ç.+ler 301/2, 309/24

ç.+leri 289/9

ç.+leriniñ 301/3

ç.+ler südi Çekirdekten elde edilen süt

ç.+ni 287/11

çekirdeksiz ḳızıl üzüm Çekirdesiz kızıl üzüm

ç. 281/7, 303/11, 303/20, 412/3

çekirdeksiz üzüm Çekirdeksiz üzüm

ç. 514/12

çekirge Çekirge

ç. 165/5, 165/6

çekişdir- İki yönünden karşılıklı çekmek

ç.-ir 140/9

çekül- Sancımak, sancıyla kıvranmak

ç.-ür 394/18

çeltik Far. Pirinç

ç.162/1

çencere ?

ç. 143/17

çeñe Far. Çene

ç. 39/7, 272/2, 272/7, 272/7

ç.+den 272/3, 272/12

ç.+leri 164/11

ç.+si 555/16

ç.+yi 272/4

çeñe düşmek Çenenin yerinden çıkması

ç.+den 272/11

çerīşā-ı daḳḳ ?

ç. idüp 251/22

çerez Far. Küçük atıştırmalık

ç. idene 525/8

çerkes ḳulaġı Bir yemek adı

ç. 13/10

çeşit Far. Çeşit, tür

ç. 32/1

çeşme Far. Genellikle kol ve bacaklara açılarak kan alınmaya yarayan yer

ç. 235/19, 265/2, 361/10

ç.+ler 298/1

çeşmezen Far. Karaçalı

ç. 229/14, 553/4

ç.+e 553/3

çeşm Far. Göz

ç.+iñ 559/20

çetük otı Çetük otu, avşar otu

ç. 405/12

çevgān Far. Ucu eğri değnek

ç. 238/11

ç.+dan 238/7

çevir- Çevirmek, döndürmek

ç.-digi 234/19

ç.-mesin 147/24

çevir- Etrafını saymak, çevrelemek

ç.-üp 26/20, 415/6, 455/5

çeyne- Ağızda çğnemek, öğütmek

ç.-mek 53/7

ç.-seler 83/14, 83/16, 86/2, 86/7, 89/20, 97/12

çeyneyüp 79/6

çeynen- Çiğnenmek

ç.-yüp 390/20

çıban Vücudun herhangi bir yerinde ve deri üzerinde meydana gelen iltihaplı kabartı

ç. 29/24, 48/6, 85/7, 300/4, 415/3, 415/3, 415/8, 417/19, 417/21, 418/24, 418/25, 418/25, 432/15, 432/20, 433/1

ç.+a 167/16, 414/26, 418/3, 418/4, 418/21, 432/12

ç.+dan 421/1

ç.+ı (Belirtme hal eki) 417/21

ç.+ıñ 415/10, 415/5, 415/5, 415/6

ç.+lar 73/23, 418/2, 436/9, 437/14, 442/18, 450/21, 593/6

ç.+lara 40/24, 40/26, 120/5, 414/4, 424/14, 465/11

ç.+lardan 538/20

ç.+ları 30/1, 432/13

ç.+larıñ 450/5

çıḳ- Bulunduğu yerden ayrılmak

ç.-a 29/16, 204/15, 237/20, 399/2, 440/13, 453/18, 526/20, 574/2

ç.-an 30/9, 67/4, 354/14, 359/20, 360/25, 361/23, 361/24, 361/25, 361/26, 520/18, 561/16

ç.-ar 253/8, 277/15, 330/12, 353/18, 354/15, 354/15, 354/16, 354/16, 357/6, 360/25, 361/23, 375/3, 376/11, 381/23, 381/24, 382/22, 389/23, 501/7

ç.-dığı 29/15, 225/19

ç.-dıḳda 352/22

ç.-dıḳdan 30/6, 30/13, 30/21, 88/4, 226/13, 233/4

ç.-ınca 165/26

ç.-maḳ 213/23

ç.-maya 29/16, 260/18

ç.-mayan 177/2

ç.-maz 39/25

ç.-mış 108/18

ç.-up 221/4, 232/23, 398/14, 448/26, 457/6, 519/1

çıḳ- Bulunduğu yerden sarkmak, sarkarak görünmek

ç.-an 551/10, 551/22

ç.-dıḳca 469/3

ç.-mış 284/15

çıḳ- Bir maddenin özelliğinin başka maddeye geçmesi

ç.-a 203/10, 398/10, 474/2, 574/16

ç.-ıncaya 574/11, 575/1

ç.-mış ola 475/11

çıḳ- Oluşmak, meydana gelmek

ç.-a 222/5

ç.-an 40/24, 56/10, 122/5, 159/26, 300/21, 427/21, 482/11, 485/4, 540/12

ç.-ar 22/18, 100/19, 106/23, 120/20, 120/22, 151/5, 264/4, 264/4, 366/18, 397/23, 427/15, 443/13

ç.-dığı 381/22

ç.-dıḳda 100/19

ç.-dıysa 31/19

ç.-ıncaya 100/19

ç.-magı 91/6, 115/24

ç.-masa 166/20

ç.-ması 121/5

ç.-masınıñ 540/19

ç.-maya 482/12

ç.-maz 32/16, 375/20, 431/19

ç.-mazsa 368/1

ç.-mış 216/24, 319/13, 551/16

ç.-mış ola 258/3, 516/23

ç.-sa 414/14, 485/2

ç.-up 54/19, 129/15, 457/15

çıḳ- Hareket etmek, yerinden oynamak

ç.-acaḳ 377/22

ç.-ar 39/27, 71/2, 272/7, 564/12

ç.-dığı 155/6

ç.-maġa 239/12

ç.-maġı 51/22

ç.-maz ise 433/24

çıḳ- Akmak

ç.-acaḳ 38/10

ç.-an 32/13, 33/4, 233/9, 307/25, 308/1, 357/15, 365/15, 366/11

ç.-anıdır 413/9

ç.-ar 22/15, 31/15, 32/17, 33/8, 269/17, 300/15, 362/10, 365/19, 375/1, 511/22, 540/6, 542/4, 542/23, 542/24, 542/24, 544/1, 544/3, 544/11, 550/8, 550/8, 556/23

ç.-dığı 407/7

ç.-dıḳda 362/10

ç.-dıḳdan 33/5

ç.-ıncaya 300/14

ç.-maġa 35/17, 307/25, 332/14, 535/14

ç.-maḳ 33/6, 557/1

ç.-ması 38/3, 38/11, 39/26

ç.-masın 103/8

ç.-masına 545/5

ç.-masından 35/19

ç.-maya 536/10

ç.-mayup 542/23, 557/1

ç.-maz 33/8

ç.-sa 33/9

ç.-up 300/15, 540/20

çıḳ- İçeriden dışarıya çıkmak

ç.-ar 40/1, 469/2, 526/24, 534/16, 535/17, 540/4

ç.-dıġı 469/2, 549/10

ç.-dıġını 387/16

ç.-dıḳca 374/6

ç.-maḳ 380/11, 535/18

ç.-mamaḳ 380/11

ç.-ması 389/26

ç.-maya 368/19, 467/1, 482/24

ç.-maz 39/27

ç.-mazsa 367/15

ç.-up 25/16, 401/14, 418/2, 491/8

çıḳ- Vüvuttaki herhangi bir eklemin yerinden çıkması

ç.-dıḳda 497/9

ç.-maya 272/2

ç.-maz ola 482/5

ç.-sa 272/7, 482/6

çıḳ- Çekirdeği çıkarılmış, ayıklanmış

ç.-mış 214/16, 570/9, 573/3

ç.-mış ola 289/9

çıḳ- Temizlenmek

ç.-up 46/2

çıḳıcı Çıkıcı, çıkan

ç.+dır 203/5

çıḳar- Çıkarmak

ç.-a 85/18, 416/21

ç.-alar 231/14, 234/9, 272/14, 290/18, 34/27, 357/8, 362/14, 378/9, 422/25, 438/22, 553/14

ç.-dıḳdan 256/20

ç.-ır 40/3, 375/4, 416/2, 420/4, 420/5, 420/5, 420/8, 420/20, 420/23, 434/3

ç.-ırlar 106/25

ç.-up 18/1, 75/22, 130/24, 165/23, 206/16, 245/20, 246/2, 263/10, 279/9, 342/11, 400/9, 467/2, 506/5, 518/10

çıḳar- Yerinden çıkarmak

ç.-ır 82/14

ç.-ırlar 420/13

ç.-up 163/4, 369/19

çıḳar- Temizlemek

ç.-an 29/25, 124/24, 542/17

ç.-dıḳ 67/10

ç.-ır 53/20, 53/25, 57/10, 60/8, 66/1, 67/19, 70/12, 71/19, 79/11, 88/24, 89/7, 90/18, 94/9, 94/10, 94/23, 96/4, 96/5, 102/2, 110/9, 110/26, 113/24, 123/2, 125/6, 125/23, 127/17, 128/16, 128/23, 133/4, 134/15, 134/20, 137/11, 140/8, 166/21, 382/15, 382/18, 383/1, 383/4, 383/10, 383/18, 383/21, 384/3, 384/10, 384/11, 384/19, 403/15, 404/15, 505/11, 507/15, 526/2, 526/10, 526/12, 533/2, 533/18, 540/16, 541/6

ç.-mada 383/22, 389/6

ç.-maḳ 375/1

ç.-maḳda 109/25

ç.-maḳdır 540/8

ç.-sa 33/8, 367/7

ç.-up 32/21, 331/2, 500/9

ç.-ur 54/19

çıḳar- Meydana gelmek, olmak, elde etmek

ç.-an 91/5

ç.-anlara 93/6, 133/13, 140/15

ç.-anlarıñ 122/5

ç.-ır 48/6, 59/7

ç.-ırlar 58/3, 66/19, 69/17, 516/24

ç.-maġa 115/23, 413/13

ç.-maġı 85/7

ç.-mazlar 76/9

ç.-up 222/15, 310/8, 383/19, 390/5, 415/3, 464/18

çıḳar- Ayıklamak

ç.-up 256/18, 536/23, 555/4

çıḳar- İçeriden dışarıya çıkarmak

ç.-dı 388/1

ç.-dıġı 120/21

ç.-ır 110/1, 389/17, 508/3

ç.-ırız 34/6

ç.-ırlar 106/26

ç.-mayalar 438/18

ç.-mayaraḳ 401/4

ç.-mayup 206/22

ç.-sa 367/14, 376/10

çıḳar- Akıtmak, tahliye etmek

ç.-maḳdır 490/20, 507/13

ç.-sa 361/12, 364/19

çıḳar- Doğurmak

ç.-ır 95/19, 115/14, 124/13, 140/7

çıḳard- Sökmek, yolmak

ç.-ır 418/22

çıḳarıcı Çıkarıcı

ç. 547/2

çıñ Gerçek, doğru, hakikat

ç. 155/11, 291/9, 308/19, 397/20, 399/1, 479/4, 518/14, 531/3, 530/13-14

çınar yaprağı Çınar ağacaının yaprağı

ç.+nı 269/1

ç.+nıñ şuyu Çınar yaprağından elde edilen su

ç.+nu 512/18

çınlama Çın diye ses çıkarmak

ç.+sına 263/14

çınṭayān Far. Ceniyane, güşad (Gentiane lutae)

ç. 168/24

ç.+ı (Belirtme hal eki) 579/10

çınṭayāne bk. çınṭayān

ç. 325/11, 214/11, 382/17, 392/18, 405/8, 497/2

çıra Far. Çam vb. reçineli ağaçların yağlı ve çabuk yanmaya elverişli bölümü

ç. 62/26, 268/18, 269/16

çıtı Taze

ç. 84/16

çıyan Çıyan

ç. 156/13, 392/21

çiçek Bir bitkinin, üreme organlarını taşıyan çoğu güzel kokulu, renkli bölümü

ç. 91/5, 91/6, 93/6, 115/23, 115/24, 122/5, 133/13, 140/15, 270/1

ç.+de 370/24

ç.+dir 87/21, 191/17

ç.+e 85/6

ç.+i (3. tekil iyelik eki) 49/11, 98/23, 113/18, 128/2, 148/18, 317/21, 454/24, 508/20

ç.+in 157/12

ç.+inde 113/19

ç.+inden 69/16, 94/21, 113/26, 127/1, 137/24

ç.+ine 41/24

ç.+ini 52/6, 69/14, 88/13, 95/12, 95/14, 114/15, 135/22, 147/18, 472/2

ç.+iniñ 149/18, 205/3

ç.+leri 58/10

ç.+leri 75/14

ç.+lerine 99/23

ç. şuyı Çiçeğin suyu

ç. 69/17

çiçekli Çiçeği olan

ç. 137/22

çiçeklü bk. çiçekli

ç. 149/11

çiftlen- Aynı tür iki nesnenin yan yana getirilmesi ile bir olması

ç.-dügi 555/16

çig Çiğ, pişmemiş

ç. 91/15, 128/15, 365/15, 382/4

ç.+ini 151/3

çigle Çiğ, pişmemiş şekilde

ç. 136/8

çigne- Ağızda çiğnemek, öğütmek

ç.-se 150/15

ç.-seler 89/26, 95/10, 108/5, 108/8, 112/11, 128/4, 134/24

ç.-yüp 134/25

çignen- Çiğnenmek

ç.-mesi 108/7

çil Eti için avlanan benekli bir yaban kekliği

ç. 510/19

ç. eti Çil kuşunun eti

ç. 319/20

ç. ḳuşı Çil kuşu

ç. 11/24

ç. ḳuşı eti Çil kuşunun eti

ç. 289/22

ç. ḳuşı kebābı Çil kuşunun etinden yapılan kebap

ç. 235/22

ç. laḥmları Çil etleri

ç. 340/7

çilek Gülgillerden, sapları sürüngen, çiçekleri beyaz bir bitki ve bu bitkinin güzel kokulu, pembe, kırmızı renkli meyvesi

ç. 501/24, 563/11

ç. coraşı Çilek çorbası

ç. 501/22

ç. maʿcūnı Çilekten yapılan bir tür macun

ç. 501/21, 504/13, 508/11, 514/16, 517/4, 522/8, 563/7

ç.+ndan 373/15

ç.+nuñ 563/8

ç. sefūfi Çilekten yapılan ilaç mahiyetinde macunlar

ç. 508/11

ç. şerbeti Çilek şerbeti

ç. 501/21-22, 504/13, 522/8

ç.+niñ 501/23

Çin ö.i. Çin

ç. 73/16, 75/8, 109/22

ç. kiremidi 477/4

çindibi ?

ç. 452/13

çinī Far. Pişmiş kilden yapılmış, üstü sırlı ve süslü

ç. 329/14

çint- Bir şeyi ufak parçalara bölmek, doğramak, kesmek

ç.-eler 345/13

ç.-meli 410/24

çiriş Far. Çiriş otu

ç. 407/24, 409/7, 445/20, 552/1, 574/3

ç.+i (Belirtme hal eki) 225/13, 552/5

ç.+le 468/9

ç. otunuñ kökü Çiriş otunun kökü

ç.+ni 532/17-18

ç. unı Çiriş unu

ç. 558/12

çirk Kir, yarada olan irin ve pis kan

ç. 191/25

ç.+i (Belirtme hal eki) 145/8

ç.+in 418/2, 418/5

çirkin Çirkin, güzel karşıtı

ç. 8/21, 28/17, 540/20, 564/23

çiva yağı 526/11

çivan perçemi otı Çivan perçemi otu

ç. ṣuyu Çivan perçemi otunun suyu

ç.+nda 386/11-12

çivi Çivi

ç. 440/3

ç.+ler 130/23

çivile- Bir şeyi bir yere çivi ile tutturmak, mıhlamak

ç.-yeler 130/23

çivit Çin, Yemen ve Hindistan'da yetişen bir bitki, çivit otu, nil

ç. 279/17, 279/18

ç.+i (Belirtme hal eki) 521/15

ç. toḫumı Çivit bitkisinin tohumu

ç. 456/25

ç.+dır 79/8

çiyne- Ağızda çiğnemek, öğütmek

ç.-mek 270/19, 276/2, 276/4, 276/5

çiynen- Çiğnenmek

ç.-miş 413/12, 577/20

ç.-se 156/4

ç.-seler 125/11, 125/11, 125/13, 282/10, 383/24

ç.-yüp 233/9, 240/12, 269/26

çiz- çizmek, yarmak

ç.-eler 391/11, 392/14, 460/4

ç.-erler 68/6

ç.-esin 459/1

ç.-meden 41/4

ç.-üp 392/5

çizi Çizilmiş, çizik

ç. 457/24

çocuḳ Çocuk

ç. 158/22, 420/1, 573/8, 576/14, 576/19

ç.+lar 151/24, 386/10

ç.+lara 153/2, 274/22, 529/24

ç.+larda 279/11

ç.+ları 279/19

ç.+uñ 185/24, 261/26, 279/20

ç.+una 165/13

çoçuḳluḳ Çocukluk dönemi

ç.+da 582/14

çoğal- Artmak, çoğalmak

ç.-mağa 332/16

ç.-up 350/22

çoġald- Artırmak, çoğaltmak

ç.-ır 117/10, 128/11

çoġan Çöven, kökü ve dalları, suyu sabun katılmış gibi köpürten, kir temizleyici bir bitki, sabun otu, helvacı kökü

ç. 458/22, 456/4

ç.+a 533/16

ç.+ı (Belirtme hali eki) 457/8

çoḳ Belirli bir ölçünün, sayının üstünde olan

ç. 10/4, 10/5, 10/18, 11/4, 11/17, 15/14, 16/1, 16/2, 16/11, 16/14, 16/15, 17/13, 18/5, 18/21, 19/12, 19/14, 19/17, 19/18, 21/1, 21/1, 21/24, 27/1, 29/16, 30/25, 34/25, 33/25, 33/16, 41/13, 42/21, 44/16, 46/12, 46/21, 49/12, 48/5, 48/6, 48/6, 59/16, 60/7, 60/17, 62/7, 62/20, 70/8, 71/13, 76/9, 89/6, 92/3, 92/12, 92/14, 92/14, 96/19, 99/7, 101/17, 113/11, 113/16, 116/11, 117/11, 122/20, 123/6, 123/9, 125/15, 129/16, 131/22, 133/10, 135/23, 138/9, 139/9, 139/26, 141/9, 142/3, 143/7, 146/22, 151/17, 152/3, 156/10, 157/13, 158/8, 161/12, 164/22, 165/15, 167/24, 178/5, 178/13a, 178/14a, 178/14b, 180/24, 183/8, 188/2, 188/16, 189/18, 204/1, 204/4, 204/15, 205/25, 206/1, 207/9, 210/17, 213/24, 214/2, 214/2, 217/21, 217/21, 219/9, 219/15, 220/24, 221/1, 221/14, 224/19, 226/12, 226/12, 227/3, 231/15, 231/19, 234/14, 234/14, 239/12, 262/14, 270/2, 284/23, 288/24, 289/20, 292/21, 294/24, 296/5, 298/1, 298/6, 301/14, 305/10, 310/24, 315/9, 316/6, 325/8, 327/16, 327/16, 330/5, 332/14, 332/15, 332/15, 341/4, 346/12, 347/2, 347/10, 352/19, 361/24, 362/1, 365/11, 370/16, 370/25, 371/17,

371/21, 378/14, 381/2, 385/22, 386/16, 386/2, 389/1, 390/13, 393/13, 394/14, 394/16, 396/25, 398/19, 403/16, 406/16, 412/6, 420/10, 427/4, 430/7, 439/11, 439/11, 440/12, 441/1, 441/3, 442/8, 443/19, 451/22, 454/18, 456/13, 461/1, 461/2, 461/14, 462/23, 465/19, 468/23, 470/21, 472/7, 481/10, 485/13, 486/21, 486/21, 488/13, 489/20, 491/25, 493/19, 498/14, 498/16, 499/2, 500/3, 500/4, 501/4, 501/7, 509/4, 510/16, 511/22, 514/6, 516/24, 518/7, 525/1, 525/21, 525/22, 525/22, 525/23, 531/14, 533/10, 536/7, 536/9, 537/17, 538/2, 538/5, 538/19, 541/7, 544/9, 545/2, 545/17, 548/24, 548/26, 552/6, 552/18, 558/25, 565/11, 565/11, 570/20, 574/5, 578/2, 578/16, 578/16, 580/22, 581/5, 581/13, 581/20, 581/21, 582/4, 582/11, 583/1, 583/6, 586/14, 586/19, 588/1, 589/15, 592/7, 592/24, 593/20, 594/14, 594/17

ç.+dan 153/10

ç.+dur 59/2, 60/16, 61/9, 72/21, 77/16, 94/3, 96/22, 98/5, 106/26, 109/6, 122/24, 124/7, 125/4, 192/15, 206/21, 226/1, 226/11, 233/13, 233/18, 272/18, 374/3, 375/22, 388/5, 388/7, 392/20, 396/23, 424/23, 440/6, 469/14, 469/15, 469/23, 480/25, 519/19, 542/15, 567/11

ç.+ı (3. tekil iyelik eki) 108/18, 544/8

ç.+ise 375/1

çoḳ çoḳ Fazla fazla, çok miktarda

ç. 307/2, 368/15, 552/24

çoḳlıḳ Çokluk, çok olma durumu

ç.+ıdır 359/19, 360/21

çoḳluḳ bk. çoḳlıḳ

ç.+ı 25/6, 188/16

ç.+una 45/13, 189/25

çoluḳ Çocuk kelimesi ile birlikte kullanılarak ikilemekurulan bir söz

ç.+a 165/13

çorba Far. Sebze, tahıl, et vb. ile hazırlanan sıcak, sulu içecek

ç. 159/11

ç.+lar 262/16

ç.+ları 13/11, 487/2

çök- Tortu dibe inmek

ç.-e 188/22

ç.-er 188/20, 538/10

ç.-müş 32/16, 189/27

çölmek Toprak tencere

ç. 246/1, 342/8, 342/9, 373/16, 373/16, 399/17, 401/4, 402/18, 411/10, 439/2, 475/8, 482/22, 482/23, 482/8

ç.+de 99/12, 400/9

ç.+e 225/15, 245/25, 263/9, 279/7, 290/25, 400/2, 400/6, 402/16, 474/24, 534/3, 573/22, 574/9

ç.+i (Belirtme hal eki) 342/9, 399/17

çöp Far. Bk. cöp

ç. 67/5, 67/10, 252/20

ç.+üñ 67/6, 252/21, 252/22, 252/23

ç.+i (3. tekil iyelik eki) 397/17

ç.+lerini 290/18

çöb Bitkinin sap kısmı

ç.+leriyle 487/18

çöpleme Düğün çiçeğigillerden, kökleri iç sürdürücü olarak kullanılan, karaçöpleme, yeşilçöpleme ve sarıçöpleme gibi türleri olan bir bitki, marulcuk

ç. 82/1

çörek Az yağlı, bazen şekerli ve yumurtalı, gevrekçe bir hamur işi

ç. 59/12

ç.+ler 135/3

çörek otı Çörek otu (Nigella damascena)

ç. 237/16, 240/16, 264/20, 268/3, 282/3, 396/12, 397/1, 397/18, 418/7, 473/16-17, 479/18, 483/12, 485/24, 570/7, 574/24

ç.+na 72/3

ç.+nı 155/13, 211/9, 259/20, 384/15, 477/5, 572/4-5

ç.+ yaġı 9/20

çöz- Düğümlü, bağlı veya sarılı bir şeyi açmak

ç.-esin 409/12

ç.-meyeler 272/13

çözil- Dağılmak, parçalanmak, özelliğini kaybetmek

ç.-üp 45/3

çūp çīnī Far. Çin saparnası, çöp çini, kına kına ağacı

ç. 99/19, 202/22, 210/17, 216/6, 224/16, 235/2, 395/10, 437/22, 437/24, 442/1-2, 462/6, 509/21

ç.+nden 99/24

ç.+yi 444/1, 562/5

çūp hindī Far. Hint saparnası

ç. 535/20

çubuḳ Değnek biçiminde ince, uzun ve sert olan şey

ç. 431/3

ç. lülesi Çubuğun ucundaki püskül

ç.+niñ 267/8-9

çuḳur Çevresine göre daha aşağı çökmüş olan yer

ç. 119/23, 498/12, 498/7, 510/3

ç.+unda 340/14

ç.+undan 235/19

ç. idüp 474/9

çuḳurlan- Çukurlaşmak

ç.-ır 556/25

çügündür Far. Pancar

ç. yaprağı Pancar yaprağı

ç.+nı 403/13, 512/5

çün Çünkü

ç. 22/9

çünki Far. Çünkü

ç. 7/1, 8/19, 78/10, 105/4, 169/10a, 169/13a, 380/3, 385/23, 579/20

çünkü bk. çünki

ç. 16/5

çüri- Değişikliğe uğrayarak bozulmak

ç.-miş 133/22, 271/12

çürü- bk. Çüri-

ç.-müş 156/17, 173/24

ç.-se 279/23

çürük Bozulmuş çürümüş olan şey

ç. 82/13, 414/6, 415/10, 418/5, 418/13

çürüt- Çürütmek

ç.-mez 269/4

çüver- Başka bir dile aktarmak

ç.-din 197/8a

D

da Da bağlacı

d. 8/3, 8/11, 9/17, 9/21,10/8, 11/5, 11/22, 12/10, 18/10, 20/2, 26/16, 33/8, 35/14, 35/16, 35/6, 37/16, 62/18, 77/26, 99/19, 104/21, 121/3, 166/13, 184/6, 184/11, 184/17, 205/23, 228/17, 234/20, 235/20, 242/13, 253/18, 286/12, 300/4, 321/9, 381/16, 381/20, 391/1, 415/11, 420/24, 424/4, 431/5, 439/12, 443/26, 476/21, 480/16, 506/6, 530/5, 536/25, 578/17, 579/7, 579/23, 592/21

dīdān Ar. Vücut içinde olan kurtlar

d. 253/5, 381/15

d.+dan 337/15, 340/3

d.+ı (Belirtme hal eki) 253/24

d.+ıñ 337/16

dīlī ? İdrarın yeşil olmasının beş mertebesinden biri, ceviz renginde olanı

d. 187/15

dīnār şarābı Bir tür şarap

d. 520/2

dābbe-i baḥriye Ar. Çırpınır haldeki deniz canlısı

d.+niñ 106/22

dabuḳā-i nevʿ Pis, necis ile alakalı türler

d. 181/18

dāfiʿ Ar. Def eden, men eden, ortadan engeli kaldıran

d.+dir 136/18, 153/26

d. ola 338/2-3

d. olmaġla 48/18

daġıd- Dağıtmak

d.-ır 484/9, 484/10

daha Daha, fazladan

d. 10/10, 10/14, 13/11, 13/13, 48/1, 80/3, 206/5, 253/14, 259/24, 267/13, 267/10, 431/2, 470/1, 537/14, 553/8

daḫı Dahi, bile

d. 8/1, 8/1, 9/1, 9/9, 9/10, 9/11,11/10, 11/25, 11/26, 12/14, 12/16, 12/18, 13/18, 13/22, 14/3, 14/10, 15/17, 16/13, 16/17, 16/18, 17/15, 17/16, 18/11, 19/6, 20/2, 20/16, 20/17, 20/23, 22/12, 22/16, 22/19, 23/13, 23/24, 24/16, 25/5, 25/23, 25/26, 26/1, 26/14, 26/25, 26/26, 27/12, 27/17, 28/7, 29/15, 29/20, 31/10, 31/22, 32/6, 33/15, 34/1, 34/12, 34/26, 35/1, 35/4, 35/5, 35/9, 35/11, 35/12, 35/14, 35/16, 35/22, 35/24, 37/4, 37/14, 38/20, 39/1, 39/3, 39/6, 39/6, 39/8, 39/10, 39/26, 40/5, 41/7, 41/8, 41/11, 41/19, 43/3, 43/24, 45/14, 52/3, 54/19, 55/7, 58/15, 62/18, 63/5, 63/25, 68/18, 70/13, 70/13, 71/1, 72/7, 73/6, 73/15, 75/11, 76/15, 76/18, 77/10, 77/13, 77/13, 77/20, 78/16, 81/2, 80/23, 81/4, 84/2, 84/13, 84/14, 84/14, 84/19, 92/8, 95/16, 95/21, 97/3, 98/7, 99/20, 99/21, 102/19, 103/23, 104/19, 105/7, 107/19, 108/19, 109/21, 110/10, 110/2, 110/7, 111/8, 113/4, 113/25, 115/11, 119/8, 120/15, 120/16, 120/16, 121/1, 123/24, 129/12, 130/13, 130/26, 136/6, 137/3, 137/6, 141/8, 142/14, 142/3, 142/15, 143/15, 144/7, 146/18, 148/1, 148/13, 148/14, 149/2, 149/5, 149/25, 150/4, 150/23, 151/10, 152/22, 152/22, 154/3, 155/12, 156/20, 160/8, 160/8, 162/1, 161/22, 162/12, 165/10, 165/20, 167/8, 168/4, 168/5, 168/10, 168/22, 170/10, 170/16, 171/15, 172/4, 172/10, 173/5, 173/6, 173/23, 173/23, 174/9, 176/2, 176/15, 177/21, 179/6, 179/10, 179/10, 179/21, 181/9, 181/12, 181/14, 181/19, 181/21, 182/9, 183/6, 183/17, 183/18, 185/18, 185/19, 185/23, 187/8, 188/15, 188/18, 189/8, 189/10, 189/12, 189/17, 189/18, 190/7, 190/16, 190/24, 191/3, 192/13, 192/2, 192/6, 193/7, 196/7b, 196/11b, 197/17, 197/18, 199/11,

199/14, 199/17, 200/1, 200/6, 200/16, 201/10, 201/19, 202/25, 202/26, 204/5, 205/9, 205/9, 205/21, 206/8, 207/2, 207/25, 207/26, 208/7, 208/10, 208/18, 21/9, 209/24, 209/25, 210/2, 210/26, 211/8, 212/16, 213/19, 213/21, 214/1, 214/24, 217/19, 217/23, 217/26, 218/4, 219/11 kāfidir 219/11, 219/3, 219/13, 220/11, 221/17, 222/21, 224/5, 224/6, 225/14, 225/20, 225/21, 225/22, 226/7, 228/10, 228/4, 228/23, 229/11, 229/17, 230/16, 231/5, 231/6, 233/14, 234/2, 234/4, 235/24, 236/17, 236/8, 237/1, 237/7, 237/13, 239/6, 239/10, 239/23, 240/19, 240/24, 241/8, 242/1, 243/13, 244/20, 244/26, 244/26, 247/18, 247/18, 249/13, 250/3, 250/18, 252/17, 253/12, 253/6, 253/20, 254/11, 255/6, 257/24, 259/9, 261/19, 262/21, 263/10, 263/17, 263/19, 264/17, 267/16, 267/22, 269/19, 270/4, 271/3, 271/5, 271/6, 271/18, 272/4, 272/4, 272/5, 272/5, 272/14, 272/24, 273/2, 273/25, 274/2, 274/14, 275/16, 275/20, 275/25, 276/2, 276/3, 276/5, 276/9, 277/25, 278/4, 279/17, 280/9, 281/1, 282/1, 283/1, 283/13, 283/25, 284/20, 285/10, 285/15, 285/23, 285/24, 286/16, 286/21, 287/5, 288/2, 288/5, 288/10, 288/19, 290/4, 290/17, 290/17, 290/18, 291/1, 291/14, 292/12, 292/13, 292/4, 292/6, 292/26, 294/1, 294/21, 294/22, 296/16, 298/5, 298/7, 299/24, 302/17, 303/4, 303/24, 303/26, 304/5, 304/9, 305/12, 306/8, 307/12, 308/17, 309/9, 310/11, 310/23, 310/24, 310/24, 312/6, 313/1, 314/15, 315/2, 315/11, 315/14, 315/15, 315/17, 315/21, 315/23, 315/24, 316/2, 316/10, 316/14, 316/17, 316/22, 318/9, 319/10, 319/22, 319/23, 319/24, 320/7, 321/6, 322/12, 324/16, 324/4, 324/7, 324/8, 324/16, 325/4, 325/7, 325/14, 325/18, 326/1, 326/17, 327/12, 327/13, 327/16, 327/17, 327/18, 327/19, 327/3, 328/7, 328/17, 329/4, 329/23, 330/14, 330/20, 331/12, 333/2, 333/5, 333/8, 334/6, 334/12, 335/25, 335/26, 341/3, 342/21, 344/6, 344/14, 344/22, 344/24, 346/3, 346/11, 346/22, 347/9, 347/11, 347/11, 348/3, 349/20, 350/16, 350/17, 350/23, 352/18, 353/5, 353/15, 353/25, 354/1, 354/3, 354/5, 354/17, 356/10, 357/3, 357/9, 357/10, 357/21, 358/14, 358/16, 358/23, 360/8, 361/20, 362/1, 362/12, 362/13, 362/21, 364/14, 365/1, 365/3, 368/1, 368/8, 368/19, 368/25, 370/27, 371/19, 372/12, 372/21, 373/19, 374/10, 374/2, 374/4, 374/5, 374/19, 374/19, 374/20, 375/12, 376/13, 377/1, 377/13, 378/11, 380/21, 381/5, 381/18, 381/19, 381/24, 382/3, 382/5, 382/6, 382/21, 383/4, 383/10, 384/11, 384/15, 384/17, 385/3, 385/8, 385/13, 385/13,

385/14, 385/16, 386/1, 387/10, 387/13, 387/16, 387/18, 387/21, 388/2, 388/4, 389/6, 389/8, 389/8, 389/17, 390/22, 391/10, 392/20, 393/3, 393/2, 394/16, 395/23, 396/17, 396/26, 397/21, 398/8, 398/14, 398/20, 398/25, 400/8, 400/15, 401/6, 403/3, 403/17, 403/23, 404/12, 405/6, 406/12, 406/13, 406/24, 407/1, 407/15, 409/7, 409/13, 412/20, 413/4, 413/6, 413/9, 413/10, 413/10, 413/15, 413/15, 413/16, 413/26, 414/3, 414/11, 414/17, 414/17, 416/6, 416/22, 417/11, 419/4, 420/21, 421/12, 421/13, 421/23, 422/3, 424/6, 424/9, 424/19, 425/2, 425/14, 425/20, 426/2, 426/12, 426/24, 427/3, 427/10, 427/13, 427/14, 427/21, 428/7, 428/22, 428/24, 429/3, 429/12, 429/13, 429/19, 430/3, 431/8, 431/19, 431/24, 433/23, 434/4, 434/8, 434/25, 434/25, 434/26, 435/4, 435/5, 435/8, 435/11, 435/19, 436/4, 437/7, 438/21, 439/1, 440/11, 440/18, 442/4, 442/5, 442/6, 442/21, 443/7, 443/13, 444/8, 444/19, 445/13, 445/20, 445/26, 446/6, 446/14, 447/13, 447/24, 448/3, 448/19, 449/13, 450/1, 451/1, 451/15, 451/22, 451/25, 453/10, 453/18, 454/21, 454/21, 454/25, 455/25, 456/10, 456/14, 456/23, 457/7, 457/21, 457/23, 457/24, 458/11, 458/13, 459/3, 459/9, 459/9, 459/20, 460/20, 461/8, 461/9, 461/14, 463/23, 465/5, 466/4, 466/6, 468/13, 469/9, 469/15, 470/1, 470/4, 471/11, 471/20, 471/24, 472/1, 472/14, 472/18, 472/7, 472/20, 472/24, 473/16, 474/8, 475/1, 475/20, 475/22, 476/5, 476/25, 477/9, 477/14, 478/8, 478/25, 479/6, 480/5, 480/6, 480/8, 480/9, 480/11, 480/13, 480/14, 480/15, 481/9, 482/3, 482/8, 482/12, 483/6, 484/10, 484/18, 484/18, 485/1, 486/10, 486/11, 486/12, 487/16, 488/3, 489/11, 489/16, 491/2, 491/19, 492/24, 493/4, 493/18, 493/25, 494/1, 494/4, 494/11, 494/15, 494/24, 496/2, 497/5, 498/9, 498/11, 498/12, 498/16, 499/10, 499/10, 499/10, 499/23, 500/19, 504/1, 505/18, 505/22, 506/8, 506/12, 506/19, 506/25, 507/9, 509/5, 509/6, 509/15, 509/26 , 510/4, 510/14, 510/24, 512/14, 513/1, 513/20, 513/21, 514/9, 514/15, 516/9, 518/16, 518/17, 519/5, 519/6, 519/16, 519/17, 519/23, 520/3, 521/6, 521/17, 522/6, 522/19, 523/16, 524/11, 524/26, 525/23, 525/25, 526/11, 526/15, 526/20, 527/2, 527/4, 527/11, 527/19, 528/7, 528/10, 529/22, 530/3, 533/23, 533/23, 534/14, 536/2, 537/3, 537/18, 538/12, 538/15, 538/16, 538/19, 538/21, 539/2, 539/3, 540/9, 540/22, 541/3, 541/14, 541/21, 542/18, 542/19, 543/13, 544/7, 545/1, 545/6, 545/17, 545/19, 546/9, 546/12, 546/13, 547/11, 548/19, 549/11, 549/16, 549/22,

550/10, 550/13, 550/16, 550/18, 551/14, 552/22, 552/25, 553/8, 553/12, 554/5, 554/21, 554/24, 555/1, 555/3, 555/12, 556/14, 558/20, 560/2, 560/16, 561/17, 561/23, 564/4, 564/9, 564/11, 565/1, 569/6, 569/15, 569/16, 572/8, 573/22, 574/1, 574/5, 574/22, 575/4, 575/9, 575/11, 575/13, 576/21, 576/24, 578/11, 578/24, 578/24, 579/1, 579/7, 579/15, 579/15, 579/23, 580/6, 580/8, 580/10, 580/12, 580/14, 580/16, 580/18, 580/19, 580/20, 580/21, 580/25, 581/20, 581/21, 581/24, 582/5, 582/24, 583/5, 583/5, 583/14, 584/1, 584/1, 584/11, 584/15, 585/16, 586/12, 587/7, 587/26, 588/15, 589/12, 590/4, 590/17, 591/4, 591/12, 592/7, 592/15, 593/24, 594/6, 594/22

dāḫil Ar. İçinde, içinde bulunan

d. 21/26, 30/5, 31/1, 170/11, 197/5b, 491/5

d.+de 253/17

d.+dir 184/17

d. olan 252/17

d.-i beden Bedenin iç tarafı

d.+de 110/21, 111/18-19

d.+de ise 109/17

d.+den 207/8

d.+e 22/3

d.-i üẕn Kulağın iç tarafı

d.+e 254/3

dāḫilā Ar. İçten, iç taraftan

d. 492/7

d.-ı sā'ir İnsanın bedenini içinde yer alan diğer unsurlar

d. 301/13

dāḫilen bk. dāḫilā

d. 310/20

daḫliyūn Ar. Bir tür merhem

d. 155/17, 225/22, 424/13, 547/10

d. merhemi 413/12, 427724, 560/19

d.+n 517/5-6

dāḫliyūn bk. daḫliyūn

d.+ı (Belirtme hal eki) 422/17

dāḫūl bk. dāḫil

d. idüp 253/3, 253/17

d. itdirmekle 249/2-3

dā'im Ar. Sürekli

d. 99/15, 208/14, 225/12, 300/5, 300/7, 474/3, 552/21

dā'imā Ar. Her vakit, sürekli olarak

d. 8/10, 10/17, 11/20, 12/17, 14/6, 14/7, 14/8, 14/25, 15/2, 16/3, 25/5, 51/12, 62/7, 71/21, 81/15, 81/15, 82/17, 85/7, 90/4, 95/4, 103/2, 104/15,

105/20, 107/25, 123/25, 125/6, 131/22, 133/15, 149/25, 151/3, 156/21, 158/22, 165/10, 174/13, 175/13, 177/1, 182/21, 183/4, 183/11, 183/12, 185/17, 198/6, 220/18, 230/10, 234/18, 235/21, 260/10, 280/22, 280/3, 281/4, 306/25, 306/26, 307/14, 310/2, 323/10, 351/17, 374/26, 406/14, 451/17, 470/13, 486/15, 494/7, 504/10, 510/10, 514/21, 524/26, 526/16, 526/19, 526/25, 538/6, 538/17, 549/10, 556/3, 556/6, 556/15, 561/10, 568/6, 573/8, 580/23

dā'imen Ar. Sürekli olarak

d. 542/12

dā'imī Ar. Sürekli, devamlı

d. 39/1, 341/9, 538/15

dā'ir Ar. İlgili, ait

d. 144/20, 186/17, 581/16, 594/23

d.+dir 225/25

dā'ire Ar. Yuvarlak halka

d. idüp 415/5

daḳ- Takmak

d.-salar 152/21

daḳiḳa Ar. Bir saatlik zamanın altmışta biri

d. 75/21, 75/23, 274/20, 274/20, 416/22

daḳḳ Ar. Havanda dövmek, ezmek

d. 250/12, 338/24, 407/19, 508/22

d. idüp 236/18, 237/8

d. olunup 313/21

daḳḳ Ar. Vücudun bir sebepten dolayı ağırlaşması

d. 27/20, 27/21, 28/13

d.+ında 10/24

daḳḳıye Ar. Vücudun ağırlaşması durumu

ẕ.+ye 110/23

daḳv ? Bir tür bitki adı

d. 405/7

dal Ar. Ağacın gövdesinden ayrılan kollardan her biri

d.+ını 464/12

dala- Köpek, kurt vb. hayvanlar dişlemek, ısırmak

d.-sa 151/20

dalālet Ar. Sapkınlık, doğru yoldan ayrılma

d.+de 170/20

dāll Ar. Delalet iden, şaret eden, gösteren

d.+dır 327/24

dāmā ? Deniz

d. ṣuyu Deniz suyu

d.+n 527/18

damaġ Damak

d. 343/15

d.+ınıñ 457/23

damla Yuvarlak biçimde, çok küçük miktarda sıvı

d. 214/4

d.+larına 63/7

dana köki Dul avrat yaprağı bitkisi kökü

d. 451/19

dāne Far. Adet, tane

d. 80/18, 205/2, 222/4, 222/4, 222/4, 223/13, 231/24, 233/8, 255/16, 255/17, 255/17, 256/9, 259/14, 260/26, 260/26, 261/11, 261/13, 263/22, 264/9, 275/15, 276/7, 281/9, 286/9, 286/9, 291/12, 291/13, 291/19, 292/25, 303/16, 303/21, 304/20, 304/21, 308/22, 323/12, 323/13, 330/23, 332/23, 339/22, 352/2, , 358/5, 363/7, 363/9, 367/11, 367/13, 377/21, 395/13, 445/3, 445/7, 446/24, 447/16, 452/20, 460/12, 477/1, 478/10, 481/4, 484/21, 485/15, 499/14, 499/15, 505/15, 517/22, 533/2, 536/22, 537/1, 548/5, 553/4, 553/5, 553/7, 560/23, 560/24, 568/1, 572/24, 588/7, 591/22

d.+si 293/16, 303/7, 480/12, 484/17, 484/23

d.+sin 149/17, 275/22, 287/8, 463/7, 573/6

d.+sini 126/17, 209/20, 531/15

dāne Türlü nesnelerin parçası, kısmı

d. 398/2

d.+ler 485/2, 485/6

d.+lerden 141/7

d.+leri 485/4

d.+lerin 474/19

d.+leriñ 485/5, 485/9

d.+lerinden 463/6

d.+lerini 306/13, 587/15, 593/8

dāne çādır Far. Çadıruşağı bitkisi

d. 414/23, 474/18, 411/20, 570/6-7

d.+ı (Belirtme hal eki) 244/10, 411/22

dāne dāne Tane tane

d. 480/10

danek Ar. Bir ölçü birimi

d. 205/20, 205/21, 215/14, 242/22, 244/14, 244/15, 255/10, 275/20, 326/3, 326/3, 328/21, 345/10, 349/2, 357/1, 413/6, 417/4, 443/3, 455/23, 479/23, 504/25, 506/22, 507/18, 507/19, 512/25, 525/21, 533/21, 537/14,

549/24, 557/26, 574/9, 574/19, 574/20, 574/24, 575/4, 578/4

d.+den 533/18

d.+dir 120/11, 130/25

dāneḳ bk. danek

d. 87/7, 109/14

d.+e 130/26

ḍarabān-ı şıddīğın Vücutta meydana gelen çarpıntı

d. 248/2, 248/4

ḍarbe Ar. Vurma, çarpma, çarpış

d. 247/3

dārçīn Far. Defnegillerden, genellikle Asya'nın güneyinde yetişen ve değişik türleri bulunan bir ağaç ve bu ağacın, içinde kokulu bir yağ bulunması dolayısıyla baharat gibi kullanılan kabuğu

d. 13/4, 13/5, 13/8, 27/5, 36/6, 46/23, 77/19, 80/2, 82/23, 200/22, 201/25, 207/18, 215/13, 215/19, 215/6, 216/11, 216/5, 217/5, 233/21, 235/23, 258/12, 274/5, 275/13, 275/19, 285/15, 313/15, 313/20, 317/12, 319/5, 321/17, 326/6, 328/26, 329/9, 335/3, 339/25, 339/9, 344/22, 346/3, 348/5, 348/5, 349/11, 349/16, 355/1, 359/16, 359/4, 360/10, 366/13, 374/14, 378/22, 399/1, 441/26, 443/3, 471/10, 500/11, 504/20, 507/2, 509/11, 510/22, 520/11, 525/14, 546/1, 552/11, 554/17, 555/18-19, 555/2, 555/6, 563/10, 566/24, 568/13, 571/17, 572/2

d.+a 98/20

d.+ı 153/21, 237/27

d.-ı seylānī Seylan tarçını

d. 199/22

d.-ı meshūḳ Döğülerek toz haline getirilmiş tarçın

d. 339/15

d. şuyı Tarçın suyu

d. 321/12, 329/15, 348/1, 501/1

d.+yla 130/5, 317/22-23

dārçīnī Ar. Tarçın

d. 77/19, 77/21

dār-ı fülfül Far. Eskiden hekimlikte de kullanılan, Doğu Hint adalarında yabani olarak yetişen, tırmanıcı, meyveleri altı cm. uzunluğunda, yedi cm. çapında, koni biçiminde, açık esmer renkli, yakıcı ve keskin lezzetli, iştah açıcı, karabibere benzer bir bitki (Fructus pioeris longi)

d. 233/21, 244/21, 244/22, 244/23, 245/8, 245/18, 268/13, 329/11, 381/7, 478/5, 505/13, 537/10, 545/13

dārū Far. İlaç

d.+dur 472/14

d.+ya 242/10

d.+yı 332/4, 356/24, 509/16

darü'l-fülfül bk. dār-ı fülfül

d. 56/9

dāü'l-esed Cüzzam hastalığına denir. Bu hastalık sahibinin yüzü o kadar kötü olur ki gören aslanın hücum etmesi gibi korkudan o kişiye hücum eder, bu yüzden bu isim ile anılmıştır.

d. 435/19

dāü'ş-şaʿleb Saç ve sakal dökülmesi hastalığı

d. 176/17

dāü'l-ḫāye Deri soyulması şeklinde görülen bir hastalık

d. 176/17

daʿvet Ar. Davet, çağrı

d. 582/10

d.+ine 169/24

d. itmiş 29/2

davşan Tavşan

d.+ıñ 268/23

d.+ıñ şırdanı Tavşanın işkembesi

d.+ñ 529/21

Dāvūd Anṭākī ö.i. Eski dönemlerde yaşamış türlü ilaç terkipleri yapan alim

d. 325/24

Dāvūd-ı anṭā żarīr anṭākī bk. Davud Anṭākī

d.+niñ 351/4

de De bağlacı

d. 11/4, 11/18, 12/14, 13/19, 23/6, 33/19, 35/17, 42/7, 43/7, 59/8, 93/7, 98/15, 99/19, 102/7, 103/26, 151/5, 173/21, 182/20, 191/5, 191/19, 191/27, 195/5, 197/11b, 197/12b, 214/1, 230/21, 249/24, 265/13, 280/26, 288/27, 300/9, 306/25, 307/13, 310/18, 330/11, 350/14, 376/2, 388/17, 392/1, 398/5, 413/24, 417/23, 417/24, 430/5, 430/20, 438/8, 439/11, 439/22, 440/16, 468/4, 469/1, 471/11, 474/21, 477/2, 492/7, 510/23, 517/13, 538/3, 538/7, 538/17, 549/12, 551/23, 555/20, 575/17, 580/12

de- Söylemek, anlamına gelmek

d.-mek 106/4, 288/19, 315/23, 370/27, 473/3

d.-r 67/9, 120/20, 169/21, 219/1, 248/23, 309/18

d.-rler 353/8, 355/14, 537/25, 561/12

d.-yü 30/13, 49/17, 67/10, 67/11, 73/11, 166/17, 170/17, 170/2, 171/12, 203/18, 220/22, 262/23, 283/25, 299/9, 301/7, 315/14, 365/14, 387/16, 387/20,

388/11, 388/16, 388/2, 388/21, 521/23, 552/18, 564/5, 569/2, 578/3, 582/2

d.-yüp 170/17, 206/14

debbe Ar. Hayaların şişmesi

d. 408/21

def' Ar. Ortadan kaldırma

d. 10/15, 10/16, 26/4, 34/14, 89/16, 102/17, 106/5, 132/1, 151/17, 201/21, 208/10, 277/15, 293/23, 305/13, 370/4, 375/9, 375/13, 386/1, 387/24, 388/23, 440/2, 549/13, 553/15

d.+e 9/7, 76/25, 218/15, 301/9, 549/12

d.+i 292/2, 358/6

d.+ine 8/2, 76/18, 225/11, 263/15, 289/26, 349/1, 539/8

d.+inde 78/13, 105/7

d.+inden 357/2, 427/18, 427/22

d. etmege 421/6

d. eyledigi 21/24-25, 549/12-13

d. eylemek 9/17, 23/3, 23/6, 34/17, 67/12, 366/19, 556/21

d. eylemek ola 32/21

d. eylemekdir 582/12

d. eylemez ise 215/22

d. eylemiş 139/19

d. eyler 17/11, 17/12, 23/2, 30/20, 37/10, 41/11, 41/11, 43/24, 48/4, 49/20, 49/23, 50/4, 50/7, 50/9, 50/21, 51/11, 51/18, 52/10, 52/14, 52/2, 52/23, 52/6, 54/2, 55/2, 56/17, 59/10, 64/18, 64/2, 64/5, 64/8, 65/6, 65/16, 65/19, 67/21, 67/21, 67/23, 69/14-15, 69/18, 69/19, 69/24, 69/25, 71/24, 74/17, 74/25, 78/12, 78/12, 79/19, 79/21, 79/24, 80/7, 82/3, 83/3, 85/5, 83/10, 83/22, 84/23, 86/25, 87/12-13, 87/4, 88/5, 89/22, 90/12, 90/22, 90/23, 91/1, 91/7, 91/10, 92/18, 92/19, 93/10-11, 93/22-23, 94/5, 96/9, 97/4, 99/6, 102/15, 102/26, 104/15, 105/6, 107/7, 107/8, 107/10, 107/23, 108/6, 110/13, 110/26, 111/10, 111/12, 111/22, 112/18, 112/5, 114/3, 117/23, 118/6, 119/17, 121/22, 121/26, 122/5, 123/5, 123/17, 124/19, 124/22, 125/12, 125/13, 126/11, 127/17, 127/19, 127/20, 128/1, 128/3, 128/6, 128/8, 129/7, 129/25, 131/1, 131/11, 132/9, 134/21, 135/14, 135/5, 135/8, 136/13, 137/2, 138/4, 138/10, 139/13, 139/13, 139/26, 140/6, 140/13, 190/21, 210/20, 210/21, 220/10, 223/9, 224/6, 262/8, 350/4, 354/14, 392/1, 520/10, 522/17, 522/19, 542/9, 544/5, 556/13, 556/22, 567/23

d. eyleye 14/23, 80/15, 83/17, 92/13, 147/11, 190/17

d. eyleyecekdir 17/7

d. eyleyeler 14/11, 14/11, 14/12, 14/14, 14/16, 43/19, 133/16

d. eyleyemeyecek 191/10

d. eyleyüp 50/3, 549/14

d. ide 153/4-5, 191/11, 487/16

d. idecek 44/16

d. ideler 14/10, 266/23, 378/20

d. idemediginden 388/13-14

d. idemedim 261/7

d. idemeye 191/11

d. idemeyüp 190/19, 502/15

d. ider 9/9, 10/10, 11/4, 14/18, 21/24, 44/8, 48/5, 48/24, 53/7, 53/19, 54/19, 55/13, 59/15, 60/3, 60/16, 62/8, 62/18, 66/5, 67/25, 74/10, 80/6, 85/7, 86/1, 86/1-2, 89/15, 91/14, 93/15, 93/22, 93/25, 95/14, 96/2, 98/8, 101/20, 103/10, 105/26, 105/27, 106/7, 106/9, 107/14, 108/7, 110/18, 120/4, 122/19, 124/2-3, 132/12, 138/23, 138/23, 141/21, 147/2, 148/6, 152/11, 152/15, 152/2, 153/9, 155/3-4, 156/19, 188/17, 201/10, 203/9, 205/4, 211/4, 211/9, 211/12, 211/18, 211/21, 211/24, 211/24, 212/3, 212/4, 212/9, 239/13, 243/2, 245/23, 257/15, 268/15, 268/23, 270/10, 270/12, 275/10, 281/6, 290/12, 349/3, 349/22, 350/4, 354/14, 358/18, 369/1, 390/14, 390/19, 390/21, 390/24, 403/14, 404/9, 405/1, 405/3, 407/18, 421/19, 454/25, 456/3, 459/13, 459/24, 461/7, 463/5, 467/12, 473/19, 473/20, 477/15, 477/6, 479/12, 517/14, 521/16, 532/22, 534/19, 553/1, 565/7, 571/22, 577/12

d. ideriz 388/20-21

d. iderse 442/17

d. idici 548/3

d. idüp 62/10, 102/9, 155/3, 163/14, 388/3, 426/4

d. itdigi 173/13

d. itmede 331/8

d. itmek 366/17, 367/26

d. ola 33/16, 42/16-17, 153/19, 158/9, 160/1, 160/26, 161/16, 166/27, 202/25, 203/12, 212/15254/22, 257/9, 267/5, 267/12, 269/18, 269/21, 276/10, 299/19-20, 345/6, 391/22, 395/23, 401/17, 401/19, 401/24, 411/12, 414/17, 416/7, 421/11, 434/9, 434/10, 445/26-27, 446/6, 446/9, 447/13, 447/17, 447/6, 448/13, 449/25, 450/4, 454/19, 455/7, 455/12-13, 457/10, 465/11, 467/19, 475/3, 508/24, 521/14, 530/10, 531/24, 534/26, 537/2, 557/24, 558/10, 558/2, 558/6, 574/6

d. oldı 235/8, 261/8, 535/12, 553/2

d. oldığı 206/21, 293/24, 302/15-16, 389/3

d. olıcaḳ 387/22

d. olmadı 219/15

d. olmaġa 21/8

d. olmaḳ 305/9, 325/25

d. olmayup 361/10, 367/23, 413/24

d. olmaz 304/11, 316/13

d. olmaz ise 264/25, 470/12-13

d. olmazsa 277/10, 352/24, 406/5 407/5 449/1

d. oluna 488/18

d. oluncaya 204/13, 475/21

d. olunmazsa 325/25

d. olup 21/10, 399/25, 401/8, 403/5, 414/18, 464/20, 570/4, 594/14

d. olur 15/8, 20/18, 29/5, 76/3, 93/18, 156/4, 156/7, 185/6, 218/11, 224/18, 262/6, 276/23, 290/22, 292/11, 302/14, 305/18, 326/16, 362/11, 379/26, 411/5, 430/2, 431/13, 439/4, 445/17447/24, 449/2, 451/13, 454/17, 456/7, 458/16, 460/2, 464/23, 464/26, 465/2, 473/12, 474/21, 485/6, 518/4, 521/25, 533/6

d. olursa 33/15

d.-i fażalāt Pisliklerin ortadan kaldırılması

d. 18/14

d.-i maraż Hastalığın ortadan kalkması

d. 7/3

d.-i mażarrat Zararların ortadan kalkması

d. ider 421/9

d.-i refʿ Yok etme, ortadan kaldırma

d. ider 465/9

d. itmeyüp 348/11

d. ola 265/10

d.-i ṣadında 315/21-22

defʿa Ar. Kez, kere

d. 16/6, 16/6, 177/6, 206/19, 206/3, 206/21, 213/17, 215/9, 227/12, 235/5, 238/17, 242/1, 244/16, 252/24, 261/6, 263/20, 265/9, 269/13, 269/14, 274/21, 274/25, 276/12, 279/21, 279/21, 279/26, 280/9, 286/20, 290/11, 291/4, 293/23, 294/12, 295/14, 301/10, 316/12, 322/24, 341/16, 341/16, 363/8, 369/25, 377/15, 391/21, 396/16, 398/15, 399/18, 399/21, 400/12, 401/15, 401/7, 402/3, 403/2, 403/3, 403/4, 409/13, 410/7, 411/1, 411/11, 411/2, 412/12, 415/1, 416/22, 417/18, 417/24, 418/23, 432/2, 432/7, 433/20, 434/23, 438/19, 445/16, 446/22, 446/8, 447/6, 448/12, 449/1, 449/24, 449/7, 450/4, 451/10, 452/23, 453/12, 453/3, 455/12, 455/24, 456/6, 456/9, 456/20,

458/15, 459/18, 460/2, 460/8, 464/12, 464/26, 464/5, 465/26, 466/13, 466/19, 467/16, 467/19, 467/24, 468/1, 468/3, 468/5, 473/12, 473/14, 475/2, 476/17, 477/6, 485/6, 486/17, 487/6, 497/18, 511/23, 518/2, 531/24, 532/20, 532/5, 533/12, 537/13, 537/15, 538/8, 552/4, 558/5, 571/10, 579/7, 583/16, 585/14, 587/19, 592/20, 594/14, 594/26

d.+da 32/23, 251/15, 362/14, 411/8, 521/14, 521/14, 530/10

d.+lar 413/1

d.+ya 535/21

d.-ı s̄āniye Her saniye

d.+de 553/5

d.-ı evvelā İlk defa, ilk kez

d.+da 553/4-5

def`aāt Ar. Kereler, kezler, yollar

d.+le 34/27, 234/11, 459/23, 473/26, 558/11

def`aten Ar. Bir defada, birden

d. 21/5, 21/6, 21/18, 29/15, 33/11, 443/13

defne Yun. Defnegillerden, yaprakları güzel kokulu ve yaz kış yeşil olan bir ağaç, develik (Laurus nobilis)

d. yağı Defne bitkisinden elde edilen yağ

d. 210/22, 448/1, 449/17, 509/16, 551/18

d.+ndan 448/6

d.+yla 219/23, 448/2, 449/18, 498/3, 551/22

d. yaprağı Defne bitkisinin yaprağı

d. 551/14

d. yemişi Defne bitkisinin yemişi

d. 168/24, 309/2-3, 369/4, 377/21, 505/15

degirmi Yuvarlak

d. 189/3, 480/11

d.+ce 264/2

degil Değil

d. 59/8, 61/2, 72/3, 108/16, 169/18b

d.+dir 8/19, 15/5, 17/2, 21/15, 24/23, 29/20, 32/20, 33/14, 35/4, 35/7, 38/14, 41/25, 42/21, 46/20, 50/20, 51/4, 68/2, 72/23, 73/13, 74/8, 75/19, 77/15, 89/6, 89/24, 93/9, 95/3, 98/23, 99/20, 99/24, 109/25, 114/7, 116/15, 120/9, 124/9, 137/18, 138/8, 144/23, 173/20, 175/18, 177/4, 204/6, 213/22, 284/6, 284/6, 308/7, 308/7, 309/10, 332/15, 333/2, 343/10, 352/19, 362/5, 365/12, 377/3, 387/1, 387/9, 442/22, 451/2, 502/23, 503/3, 509/23, 569/4, 580/24, 590/3

d.+imiş 519/8

d.+ise 32/19, 38/14, 46/1, 189/22

d.+lerdir 580/20

d.+ler ise 581/24

degin -e dek, -e kadar

d. 225/5, 283/26, 287/8, 373/3, 378/17, 383/15, 442/11, 485/9, 502/5, 510/3, 549/22, 569/3, 574/11

d.+dir 528/3

degirmen Kahve, buğday, nohut vb. taneleri öüten araç veya alet

d. 75/11

d.+iñ 168/6, 573/8

degir- Değmek, dokunmak

d.-meyeler 237/5

degme Her, her bir, gelişigüzel

d. 90/18, 320/18, 473/1

dek -e kadar, -e değin

d. 34/15, 101/23, 105/25, 109/18, 110/4, 110/5, 135/13, 135/16, 204/21, 387/13, 455/2, 476/18, 485/3, 507/5

der-kār Far. Aşikar, bilinen, belli

d. oldığı 580/12

del- Üzerinde dlik açmak

d.-er 406/9

d.-se 264/3

d.-üp 85/16, 87/3, 152/20, 167/9, 474/11, 490/19, 555/4

delālet Ar. İz, işaret, kılavuzluk

d.+dir 187/12

d. ider 187/14, 187/16, 187/17, 187/20, 187/21, 187/22, 187/7, 187/9-10, 188/1, 188/2, 188/3, 188/4, 188/8, 188/16-17, 188/25, 188/26, 189/10, 189/12, 189/15, 189/16, 189/18, 189/20, 189/21, 189/22, 189/26-27, 189/4, 189/5-6, 189/8, 190/1

d. iderler 189/25

deli Aklını yitirmiş olan, mecnun

d. 160/24

delik Dar, küçük, oyuk şeklindeki açıklık

d. 326/23, 480/17

d.+den 497/3

d.+dir 496/22

d.+i (3. Tekil iyelik eki) 326/25

d.+ine 543/10

d.+ine 488/7

d.+ler 276/10

d.+lerine 119/3

d.+lerine 82/11

d.+üñ 497/1

d.+üne 100/21

delik delik Delik delik olma durumu

d. 279/23

delikli Deliği olmak

d. 167/23

deliksiz Deliği olmamak

d. 233/2-3, 308/18, 320/21, 467/19, 308/18

delīl Ar. İz, emare, kanıt

d. 121/13, 173/9

d.+dir 10/3, 10/4, 172/11, 188/7, 188/10, 188/18, 189/1, 189/11

d.-i āḫir Son delil, son kanıt

d. 33/24

delin- Üzerinde dlik peyda olmak, delik açılmak

d.-e 288/13

d.-ecek olursa 288/13

delüce baḳla Bir tür bakla, yabani bakla

d. 410/16

delük bk. delik

d.+ü (3. Tekil iyelik eki) 269/5

d.+üne 154/24, 497/4

d.+ünden 543/10

delükli bk. delikli

d. 159/9

dem Ar. Kan

d. 33/9, 147/7, 150/18, 209/11, 214/14, 284/3, 318/1, 327/4, 365/8, 369/19, 470/13, 489/9, 490/22, 498/10, 514/1

d.+den 226/20, 247/9, 283/4

d.+dir 264/4, 283/5

d.+i (Belirtme hal eki) 106/17

d.+inde 574/12

d.+ini 101/5

d.+iniñ 34/26

d.+lerden 589/14

d.+lerini 80/7

d.-i basur Basur kanı

d.+a 90/17

d.+ı 375/13

d.+uñ 506/18

d.-i bevāsīr Basur kanı

d. 480/6

d.+den 511/9

d.+e 472/19, 483/11

d.+iñ 357/17, 515/7, 506/13-14

d.-i fāsid Bozuk kan

d.+i (Belirtme hal eki) 470/13

d.-i ġaliẓ Kirli kan

d.+den 40/2

d.-i ḥayż Hayz kanı

d. 514/1, 568/18, 585/8, 589/9

d.+ıñ 357/17, 562/15, 562/23, 569/2

d.-i mezbūr İsmi geçen kan

d. 580/3

d.-i raḳīḳ Berrak, temiz kan

d.+i (3. tekil iyelik eki) 40/2

d.-i sevda Safra kanı

d.+dır 470/2

d.-i ṭamṯ Hayz kanı

d.+ı (3. tekil iyelik eki)582/8

d.+ıñ 582/1

d.-i taṣfiye Tasfiye edilen kan, kanın temizlenmesi

d.+ye 297/21

dem'a Ar. Bir damla gözyaşı

d. 101/3, 247/10

d.-ı ʿayn Gözyaşı pınarı, gözyaşı

d.+ın 247/24

demet Yun. Bağlanarak oluşturulmuş deste

d. 330/23

demevī Ar. Bünyesinde dört unsurdan biri olan kan maddesinin baskın olması

d. 11/5, 36/13, 40/22, 40/23, 182/26, 189/20, 248/16, 494/23, 539/14, 590/22, 590/24

d.+ ise 487/21

d. ola 42/25

d. olursa 13/2

d.'l-mizāc Kanlı mizaca sahip olma

d. 10/7

d.+ise 488/10

dem-i aḫaveyn Ar. İki kardeş kanı ağacı (Calamus draco)

d. 422/22, 369/16, 412/20, 497/7, 550/22, 566/8

demir Demir

d. 432/9

d. bürādesi Demir tozu

d.+ni 552/16

demrān bk. demren

d. 420/7, 420/19, 433/23, 434/2

demren Okun ucuna geçirilen demir ya da kemik parça

d. 415/24, 420/6, 420/12, 433/22

demü'l-aḫaveyn Ar. Bk. dem-i aḫaveyn

d. 57/13, 280/21, 433/12, 433/19, 471/13, 497/20, 534/9, 571/7

demür bk. demir

d. ṣuyı Demir suyu

d. 358/6, 566/17

d. ṭalaşı Demir kırıntıları

d. 321/16, 321/22, 587/1, 589/20, 591/19

demürbozan Tirfil, yabani yonca

d. 302/18, 307/7, 508/8

denk Eşdeğer

d.+ini 87/11

denil- Denilmek

d.-en 214/8

deñiz Yer kabuğunun çukur bölümlerini kaplayan, birbiriyle bağlantılı, tuzlu su kütlesi

d. 162/2

d.+lerde 420/21

d. ḳablumbaġasınıñ teknesi Deniz kaplumbağasının kabuk kısmı

d.+ni 431/16-17

d. köpügi Deniz suyunun köpüğü

d. 243/6, 245/10, 533/20

d.+nden 167/18

d.+ni 573/10-11

d. ṣuyu Deniz suyu

d.+na 513/6

deñlü Denli, kadar

d. 51/23, 169/9a, 169/9b, 197/4a, 384/18

depe Bir şeyin en üstteki bölümü

d.+lerin 465/3

d.+sine 204/12, 225/22

d.+sini 224/25, 225/13, 236/7, 238/20

d.+ye 155/17, 225/20, 240/17

der-ʿaḳab Far.+Ar. Arkasından, akabinde

d. 262/1, 305/16, 306/10, 359/21, 371/20, 488/11, 489/9, 494/22, 503/2, 517/18, 569/11, 584/20, 590/3

derc Ar. İçine almak, katmak

d. olundı 204/2-3, 226/3, 246/7

d. olunmuşdur 7/8

derd Far. Dert, sıkıntı

d. 59/7, 59/8, 96/16, 172/4

d.+e 39/14, 39/15, 72/3, 92/8, 96/17, 197/9b, 212/24, 290/12, 405/4, 535/2

d.+i (Belirtme hal eki) 105/25, 172/10, 196/14a

d.+iñ 172/5

d.+ine 169/7b, 172/13

d.-i dendān Diş ağrısı

d. 265/15

derdgūş Far. Dert çeken

d. 246/16

derdinīm Far. Baş ağrısı

d. 202/13

derdmend Far. Dertli, dert sahibi

d. 196/17a

derd-i ser Far. Baş ağrısı

d. 198/13

dere Genellikle yazın kuruyan küçük akarsu

d.+de 170/13

d.+si 75/11

derece Ar. Bir süreç içindeki durumlardan her biri, basamak, aşama, rütbe, mertebe

d. 12/13, 65/21, 75/18, 75/19, 98/14, 111/21, 301/7, 405/16, 508/13, 509/4

d.+de 50/3, 52/9, 52/16, 52/16, 52/21, 53/2, 53/18, 53/18, 54/5, 54/15, 54/16, 54/25, 55/22, 55/22, 57/4, 57/14, 57/14, 57/21, 57/21, 58/3, 59/24, 60/11, 61/22, 62/12, 64/13, 64/13, 64/20, 64/26, 64/26, 65/5, 65/11, 65/15, 65/15, 65/21, 66/11, 69/21, 69/21, 71/10, 71/17, 72/10, 72/19, 72/19, 74/14, 74/20, 74/20, 74/24, 78/3, 79/9, 80/5, 80/10, 80/10, 80/21, 81/6, 82/1, 82/9, 82/16, 82/24, 83/13, 83/8, 84/8, 84/8, 85/11, 85/11, 85/20, 85/20, 85/4, 86/24, 88/2, 88/16, 88/23, 89/5, 89/14, 90/21, 91/12, 93/14, 93/20, 93/20, 94/3, 94/3, 94/8, 95/10, 95/22, 97/9, 97/16, 97/17, 97/23, 98/24, 102/22, 110/17, 102/22, 104/10, 104/10, 107/4, 108/3, 109/23, 111/2, 111/8, 111/15, 112/7, 113/18, 114/20, 114/9, 115/12, 115/5, 115/7, 118/19, 119/2, 119/13, 119/25, 119/25, 121/25, 121/25, 122/17, 124/11, 124/16, 124/16, 125/9, 125/9, 125/20, 126/17, 127/9, 129/20, 130/17, 131/6, 131/6, 132/15, 132/21, 133/10, 133/18, 133/18, 134/19, 135/4, 135/22, 136/2, 136/24, 137/23, 139/24, 140/19, 141/25, 141/7, 142/7, 153/17, 153/17, 283/18

d.+dedir 63/1, 73/4

d.+lerin 141/3

d.+niñ 62/23, 81/10, 88/23

d.+si 322/15

d.+sinde 348/3

d.+sine 283/3

d.ʿ-i sālişe Üçüncü derece

d. 47/12

d.-i sāniye İkinci derece

d. 47/11, 101/9

d.+de 57/9, 72/5, 76/12, 131/18, 133/2

d.-i sāniye İkinci derece

d.+de 53/24

d.+dedir 113/4-5

d.-i bedr Soğuk derece

d.+ce 394/16

d.-i evlā Birinci derece

d. 47/9

d.+de 53/10, 72/5, 104/3, 115/7, 127/15, 133/2

d.ʿ-i rābiʿa Dördüncü derece

d. 47/13

d.+da 47/14, 54/5

d.-i rābiʿ Dördüncü derece

d.+de 134/2

der-ḥāl Far.+Ar. Çabucak

d. 205/16, 205/24, 206/2, 270/14, 288/11, 288/12, 293/11, 391/23, 420/8, 426/4, 490/24, 527/17, 532/24, 536/16, 537/27, 574/14, 578/20

deri İnsan ve hayvan vücudunu kaplayan tabaka

d. 174/23, 208/7, 220/7, 401/23, 450/24, 457/15

d.+dedir 454/1

d.+niñ 454/3

d.+sin 158/23

d.+sinden 100/7, 120/17, 160/19

d.+sini 20/6, 115/14, 161/18, 163/13

derig̀ Kayıp, ziyan

d. etmeyüp 310/4

derin Derin, dip, iç

d. 203/23, 137/26

d. ise 422/23

derkār Far. Malum, aşikar olan

d. olmaġa 583/8

derle- Terlemek

d.-deler 437/23, 437/27, 442/2

d.-dikce 447/21

d.-megi 132/12

d.-mek 18/13

d.-mekden 211/2

derlet- Terletmek

d.-eler 510/18

d.-mek 307/2

dermān Far. Güç, kuvvet, ilaç

d. 172/10, 196/14a, 197/5a, 485/22, 573/16

d. olmaz 172/8

dermānsızlıḳ Dermanı olmama durumu

d. 588/25

dert bk. derd

d.+lerden 390/8

derūn İç, iç taraf, dahil

d.+ı (Belirtme hal eki) 144/1

d.+una 345/25

d.+unda 75/16

d.-ı cedvel Cetvelin içinde

d.+de 194/4

d.-ı üẕn Kulağın içinde

d.+de 252/23-24

derü bk. deri

d.+yi 207/12

deryā Far. Deniz

d. 17/25

d.+da 106/23

d.+ya 120/20

d. ṣuyu Deniz suyu

d.+ndan 385/4

d.-ı ḫayrat İyilikler, hayırlar denizi

d.+a 170/9

dest-māl Far. Elbezi

d. 237/18, 240/18

destere Far. Testere

d. 300/7

destūr Far. İzin, müsaade

d. 250/15

deş- Yarmak, delmek

d.-eler 264/11, 276/17, 410/13

d.-er 287/2, 418/21, 421/14

d.-erler 408/22

d.-mege 432/13

d.-mekden 272/7

d.-üp 492/1

deşil Deşilme işi

d.+den 428/1

deşil- Yarılmak, delinmek

d.-digine 189/12

d.-dikden 561/6

d.-e 276/17, 417/20, 418/25

d.-mege 432/13, 524/8, 560/19

d.-mek 418/24

d.-mese 417/22

d.-mesinden 496/23, 561/14

d.-meyen 417/21, 418/21

d.-mez ise 264/11

d.-mezse 288/3, 301/4, 417/19, 561/2

d.-üp 256/1

d.-ür ise 287/27

d.-ürse 428/20

devā Ar. İlaç, derman, şifa

d. 29/19, 39/14, 59/7, 96/17, 148/23, 172/4, 172/13, 173/14, 174/2, 196/12a, 206/25, 224/23, 238/7, 238/10, 242/10, 244/15, 256/12, 263/4, 273/14, 274/2,

314/19, 351/4, 384/2, 384/5, 416/16, 416/5, 416/8, 454/13, 474/23, 479/23, 483/11, 492/25, 492/25, 510/14, 521/15

d.+dır 10/9, 10/24, 39/15, 47/3, 73/20, 77/13, 92/10, 131/23, 261/26, 290/12, 298/2, 347/21, 405/4, 478/26, 479/1, 535/2

d.+lar 47/14, 92/22, 97/13, 186/17, 201/17, 204/19, 230/17, 302/25, 303/1, 312/5, 337/20, 338/2, 385/22, 386/4, 430/10, 539/7, 540/10, 557/18, 582/12, 589/2

d.+lara 314/7

d.+lardan 31/21, 31/22, 202/6, 338/7, 486/16

d.+lardandır 228/26, 494/18

d.+lardır 280/2

d.+ları 219/5, 226/15, 559/12, 589/12, 591/17

d.+larıñ 224/17, 491/25

d.+nıñ 34/7, 34/8, 384/4

d.+sı 172/5, 197/4b, 232/5, 530/13

d.+sıdır 242/12

d.+ya 250/1, 434/24, 507/24

d.+yı 172/16, 173/1, 338/18, 384/1, 485/12

d. etmek 196/17b

d. it 197/9b

d. itdik 485/14

d. itmezem 172/17

d. olmaz 338/25

d.-ı ʿanber Anber maddesi kullanılarak yapılan terkip

d. 199/15

d.-ı mücerreb Denenmiş, tecrübe edilmiş deva

d. 244/13

d.-ı semīye

d.+den 362/3

d.ʿ-ı misk Misk maddesi kullanılarak yapılan terkib

d. 9/21, 199/15

d.-ı ṣarılıḳ Sarılık hastalığı için ilaç terkibi

d. 521/12

d.-ı serīʿü'l-teʿṯir Etkisi devamlı olan ilaç terkibi

d. olur 311/8

d.-i tām Eksiksiz şifa olması

d. 253/20

d.ü'l-ʿanber Anber maddesi kullanılarak yapılan terkip

d. 317/22, 328/16, 554/11

d.ü'l-ḫaṭāṭıf Hatatıf maddesi kullanılarak yapılan terkip

d. 288/7

d.ü'l-ḥazmal Hazmal maddesi kullanılarak yapılan terkip

d. 288/15

d.ü'l-ḳalb Kalp hastalığı için yapılan terkip

d. 341/2

d.ü'l-ḳarṭam Bir tür terkip

d. 510/7

d.ü'l-kerem Bir tür terkip

d. 500/11

d.ü'l-lüʿlüʿ İnci taşı kullanılarak yapılan terkip

d. 338/5

d.+ü'l-lüʿlüʿü'l-bārid Soğuk inci taşı kullanılarak yapılan terkip

d. 312/19

d.ü'l-melik Bir tür terkip

d. 500/11

d.ü'l-misk Misk maddesi kullanılarak yapılan terkip

d. 317/21, 338/5, 339/3

d. maʿcūnı Misk maddesi kullanılarak yapılan macun

d. 223/19

d.ü'n-naẓīr Bir tür terkip

d.+dir 339/20

d.ü'l-verdü'l-müshil Gül maddesi kullanılarak yapılan ve müshil olarak kullanılan bir terkip, macun

d.+den 222/19

devābbe Ar. Binek hayvanlar

d. 237/6

devām Ar. Sürme, sürüp gitme, kesilmeme, bitmeme

d. 260/11, 321/4, 486/12, 486/23, 511/25, 587/6

d.+ı (3. tekil iyelik eki) 197/12a

d. eyler 24/2

d. ide 475/12, 534/16

d. ideler 260/6, 280/13, 280/23, 320/6, 403/4, 431/8, 434/16, 451/14, 452/1, 476/19, 495/6, 548/26, 555/7, 588/1

d. iden 535/8

d. iderse 431/2

d. idüp 439/20

d. itmek 105/24

d. oluna 371/22, 371/4, 591/6

d. olunsa 479/10

d. olunursa 219/19

devār Ar. Baş dönmesi hastalığı

d. 549/7

deve Ar. Boynu uzun, sırtında bir veya iki hörgücü olan haycan (Camelus)

d. 142/22, 159/1, 159/8

d.+niñ 159/2, 159/6

d. dişi Deve dişi

d. 267/11, 267/6

d.+niñ ḳuyrıġı ḳılı Deve kuyruğunun kılı

d.+ndan 530/1, 530/20

d.+niñ örgüci yaġı Deve hörgücünün yağı

d.+nı 159/4, 483/18

d.+niñ teri Devenin teri

d.+nden 530/22

d.+niñ yaş boḳu Devenin yaş dışkısı

d.+nı 464/21

deve dikeni Deve dikeni bitkisi

d.+ni 219/1

d. köki Deve dikeni bitkisi kökü

d. 429/4

d. toḫumı Deve dikeni bitkisi tohumu

d. 377/9

d.+niñ toḫumunı 473/16

deverāc Ar. Bir kuş türü

d. 11/24

deverān Kanın vücutta devr etmesi

d. 315/23

deveyān Ar. Uzuvların erimesi hastalığı

d. 189/9

devir- Devirmek

d.-meyüp 502/5

deviyy Ar. Rüzgarın hafif ses çıkarması

d. 248/10, 252/1

devr Ar. Devir, dönme, dönüş

d. 11/19, 365/10, 469/24

d.+i (3. tekil iyelik eki) 440/24

d. iderler 594/18

devr-i endiş Ar.+Far. Devrini düşünen, mülahaza eden

d. 145/4

deymī ? Rüsubun on iki kısmından sekizinci kısmına denir

d. 189/10

dıbḳ Ar. Ökse otu

d. toḫumı Ökse otu tohumu

d. 583/21

dıbḳıyyet Ar. Ökseotugiller

d. 294/22

di- Demek, söylemek

d.-di 96/17, 299/6, 29977

d.-digimiz 21/16, 33/14, 44/19, 181/10, 284/7

d.-dikleri 13/10, 73/5, 92/11, 100/13, 107/14, 108/22, 120/14, 135/18, 181/8, 188/18, 213/3, 213/5, 226/6, 226/9, 235/4, 252/2, 264/1, 268/12, 272/23, 282/19, 298/16, 300/3, 309/2, 326/23, 327/11, 340/14, 343/20, 363/20, 375/17375/21, 375/8, 380/8, 381/19, 390/22, 394/13, 420/23, 424/13, 457/13, 462/23, 465/15, 468/15, 468/17, 468/6, 472/12, 472/14, 488/4, 496/22, 501/3, 505/22, 509/23, 519/13, 521/4, 527/13, 549/6, 550/25, 550/5, 565/12

d.-diklerine 125/18

d.-diler 31/7, 34/15, 107/26, 219/16, 285/2, 310/24, 310/25, 362/8, 380/23, 429/14, 437/10

d.-diler ise 388/17

d.-dirme 196/22a

d.-mek 8/1, 33/6, 121/1, 121/10, 172/13, 172/25, 179/5, 190/24, 212/23, 213/3, 213/3, 236/12, 241/16, 301/3, 301/5, 327/14, 428/7

d.-mekdir 8/2, 62/20, 65/14, 121/11, 123/25, 135/2, 135/3, 149/9, 155/18, 184/17, 186/21, 190/25, 198/13, 212/21, 236/11, 236/13, 242/9, 278/24, 281/14, 288/19, 301/4, 301/6, 345/1, 380/2, 380/4

d.-mekle 298/17, 325/5, 424/23, 425/6, 426/18, 472/15, 545/21, 549/7

d.-mesini 172/18

d.-meye 196/13a

d.-meyüp 399/20

d.-mez 7/1

d.-miş 10/4, 40/2, 506/18, 506/20

d.-mişdir 193/24, 220/21, 226/20, 385/11

d.-mişler 55/16, 62/25, 84/18, 84/18, 90/16, 92/14, 120/18, 123/7, 128/21, 132/24, 193/23, 195/1, 262/6, 380/7, 568/8, 569/2, 569/9

d.-mişlerdir 93/17, 130/8, 177/12, 218/14, 287/7, 442/19, 457/2, 544/7

d.-r 25/2, 26/26, 28/19, 37/24, 101/4, 131/23, 213/18, 213/20, 213/21, 218/5, 235/16, 235/9, 253/2, 253/23, 284/13, 284/21, 285/2, 298/18, 325/24, 351/2, 362/12, 381/3, 430/5, 469/10, 469/11, 480/25, 526/20

d.-rdim 48/14

d.-r idi 87/15

d.-r ise 171/5

d.-r isek 457/5

d.-r iseñ 158/7

d.-rim 41/25

d.-riz 33/20, 34/11, 34/16, 283/26, 387/10

d.-rler 10/2, 10/9, 19/11, 22/22, 25/1, 31/6, 33/20, 36/22, 36/23, 47/15, 47/22, 48/19, 49/7, 50/2, 50/16, 51/8, 51/14, 51/18, 51/19, 51/24, 52/1, 52/4, 52/8, 53/2, 53/9, 53/13, 53/23, 54/15, 55/9, 55/21, 56/12, 56/15, 57/3, 57/8, 57/13, 58/1, 58/23, 59/9, 59/18, 60/5, 60/11, 60/16, 61/4, 61/6, 61/21, 61/9, 62/5, 62/11, 62/19, 63/14, 63/22, 64/4, 64/19, 64/24, 65/4, 65/24, 66/3, 66/7, 66/10, 67/2, 68/25, 69/8, 69/17, 70/1, 70/5, 70/13, 70/15, 70/20, 71/1, 71/1, 71/9, 71/16, 73/3, 73/19, 74/5, 74/19, 78/22, 78/24, 79/4, 80/9, 82/1, 83/12, 83/18, 84/1, 84/7, 85/19, 86/9, 87/1, 87/19, 88/1, 89/18, 89/25, 90/6, 91/11, 91/22, 92/15, 92/20, 93/1, 93/13, 93/19, 94/2, 94/7, 94/17, 95/1, 95/16, 95/21, 96/20, 97/8, 98/4, 98/13, 98/14, 98/17, 98/18, 100/1, 100/14, 100/15, 101/7, 101/15, 101/16, 101/16, 102/21, 103/4, 104/3, 107/19, 107/26, 108/2, 108/12, 111/2, 111/8, 111/15, 111/20, 112/14, 112/20, 113/17, 114/8, 115/20, 116/3, 116/8, 116/23, 117/12, 117/19, 117/25, 118/3, 118/8, 118/13, 118/18, 118/23, 119/1, 119/8, 119/12, 119/21, 120/25, 121/7, 121/10, 121/24, 123/8, 123/13, 124/1, 124/6, 124/20, 125/2, 125/8, 125/17, 126/1, 126/6, 126/12, 126/16, 126/23, 127/8, 128/9, 129/14, 130/14, 130/16, 131/17, 132/3, 132/14, 133/1, 133/9, 133/17, 134/2, 135/2, 135/4, 135/12, 135/20, 136/1, 136/11, 137/14, 138/6, 138/21, 139/15, 140/4, 140/10, 140/18, 140/19, 148/11, 148/13, 148/18, 149/14, 174/13, 174/14, 174/16, 179/6, 179/20, 179/21, 179/23, 180/2, 180/5, 180/7, 180/9, 180/11, 180/13, 181/11, 181/22, 181/24, 181/25, 181/25, 182/1, 182/2, 184/10, 184/11, 186/15, 188/24, 189/6, 189/8, 189/10, 189/11, 189/13, 189/14, 189/15, 189/17, 189/19, 189/20, 189/25, 189/27, 190/4, 190/18, 190/21, 190/24, 190/26, 191/12, 191/13, 191/26, 192/4, 192/5, 192/5, 198/13, 202/12, 204/25, 205/6, 205/18, 209/26, 210/5, 213/8, 218/12, 219/7, 219/20, 219/21, 219/22, 220/4, 220/16, 222/8, 222/20, 230/4, 232/3, 233/5, 233/17, 234/25, 236/17, 240/22, 241/1, 241/15, 242/10, 243/10, 243/11, 244/6, 250/17, 250/18, 251/26, 264/1, 268/5, 270/1, 271/11, 271/24, 271/26, 274/18, 275/9, 278/24, 279/16, 279/24, 279/24, 281/13, 282/16, 283/3, 307/12, 315/14, 318/24, 320/18, 326/12, 326/12, 326/16, 326/17, 326/18, 327/2, 327/3, 327/4, 329/5, 335/24, 350/11, 353/10, 353/11, 353/15, 353/15, 353/17,

353/19, 353/23, 354/10, 354/10, 354/18, 361/15, 362/21, 362/4, 362/5, 366/22, 366/23, 369/14, 372/11, 372/16, 372/24, 373/22, 374/12, 375/22, 378/12, 379/23, 379/26, 380/6, 381/24, 381/24, 382/13, 383/13, 387/1, 387/2, 388/6, 391/22, 395/16, 404/12, 405/6, 405/8, 405/23, 406/13, 406/13, 408/8, 408/21, 408/22, 410/16, 412/20, 413/16, 414/13, 417/2, 420/16, 420/21, 425/15, 427/21, 430/4, 435/19, 439/12, 443/12, 454/21, 454/23, 457/19, 457/20, 457/22, 463/11, 466/22, 466/23, 468/9, 468/9, 469/22, 469/23, 472/6, 473/23, 474/18, 475/7, 478/16, 480/20, 480/22, 480/24, 482/18, 483/22, 484/15, 498/2, 504/4, 507/9, 507/10, 507/15, 507/18, 516/3, 518/13, 519/15, 519/16, 531/10, 531/13, 533/17, 533/26, 545/5, 549/7, 555/15, 556/15, 564/3, 564/4, 565/9, 565/10, 569/8, 579/4, 580/10, 580/18, 581/19

d.-rlerse 218/14, 387/10

d.-rse 161/1, 166/19, 171/7, 387/7

d.-rseñiz 157/18

d.-seler 308/7

d.-ye 169/16b, 464/13, 555/10

d.-yeler 197/2b

d.-yen 572/20

d.-yenden 391/2

d.-yerek 62/25

d.-yerem 48/13

d.-yince 543/15

d.-yü 39/15, 146/1, 261/24, 388/26, 396/23, 459/20, 552/21

d.-yüp 12/18, 204/1, 238/12, 464/15

dibāce Far. Mukaddime, başlangıç

d.+de 197/15, 197/18

dib Bir şeyin bulunduğu yere bitişen en alt kısmı veya yanı başı

d.+i 275/1540/4

d.+in 420/19, 474/11

d.+inde 99/14, 121/15, 156/10, 188/21, 305/11, 403/10, 404/2, 470/9, 540/2

d.+inden 272/10, 438/17, 457/24

d.+ine 32/16, 40/6, 188/20, 188/21, 189/27, 267/9, 269/26, 270/10, 270/11, 270/18, 270/24, 271/13, 271/15, 271/2, 275/25, 308/1, 436/12, 457/24, 538/10, 559/20, 576/16, 576/16

d.+iniñ 111/10

d.+leri 272/16, 275/1, 280/9

d.+lerin 133/21, 534/17

d.+lerinde 75/15, 274/2, 279/22

d.+lerine 133/21, 140/9, 269/21, 280/9, 280/17, 281/15

d.+lerini 90/10

dib Kök

d.+ini 151/3, 152/19

d.+inden 151/11

dip Bir şeyin bulunduğu yere bitişen en alt kısmı veya yanı başı

d.+lerin 125/14

didān ? Küçük solucanlar, kurtcağızlar

d.+dan 248/6

diger Far. Başka, öbür

d. 39/15, 39/16, 39/17, 39/18, 39/19, 75/24, 77/1, 86/12, 92/8, 103/19, 103/23, 141/1, 142/13, 146/4, 146/6, 146/7, 146/14, 146/19, 146/20, 146/21, 146/22, 146/23, 146/24, 146/25, 147/2, 147/7, 147/8, 147/9, 147/15, 147/24, 147/25, 148/1, 148/5, 148/9, 148/13, 148/16, 148/17, 149/3, 149/9, 149/10, 149/18, 149/22, 149/25, 150/10, 150/11, 150/14, 152/14, 153/3, 154/21, 155/10, 155/12, 155/13, 155/15, 155/16, 155/18, 155/19, 156/5, 156/6, 156/8, 156/9, 156/12, 156/18, 156/19, 156/23, 157/2, 157/5, 157/6, 157/10, 157/12, 157/13, 157/16, 157/18, 157/19, 158/4, 158/6, 158/8, 158/9, 158/11, 158/12, 158/13, 158/17, 158/18, 158/21, 158/22, 158/23, 158/24, 159/4, 159/5, 159/8, 159/13, 159/14, 159/15, 159/17, 159/19, 159/20, 159/26, 160/1, 160/3, 160/7, 160/9, 160/13, 160/14, 160/15, 160/16, 160/17, 160/18, 160/19, 160/23, 160/24, 160/25, 160/26, 161/1, 161/2, 161/4, 161/3, 161/5, 161/9, 161/10, 161/10, 161/11, 161/12, 161/15, 161/16, 161/17, 161/18, 161/19, 161/22, 161/23, 161/24, 162/2, 162/6, 162/7, 162/8, 162/12, 162/13, 162/14, 162/15, 162/20, 162/21, 162/23, 162/24, 162/25, 163/1, 163/2, 163/3, 163/4, 163/6, 163/7, 163/8, 163/9, 163/10, 163/12, 163/13, 163/20, 163/21, 163/22, 163/23, 163/24, 163/25, 163/26, 164/1, 164/3, 164/4, 164/10, 164/11, 164/14, 164/15, 164/19, 165/7, 165/7, 165/9, 165/10, 165/11, 165/16 , 165/16, 165/18, 165/19, 165/20, 165/24, 165/25, 166/6, 166/7, 166/8, 166/9, 166/10, 166/14, 166/15, 166/16, 166/18, 166/20, 166/21, 166/22, 167/4, 167/7, 167/9, 167/10, 167/10, 167/12, 167/12, 167/13, 167/14, 167/15, 167/18, 167/19, 167/20, 167/21, 167/21, 167/22, 167/23, 167/24, 168/3, 168/5, 168/6, 168/8, 201/6, 203/9, 204/9, 204/12, 204/13, 204/15, 204/17, 204/18, 204/22, 204/22, 204/23, 205/3, 205/4, 205/10, 205/12, 205/18, 205/22, 205/23, 205/25, 206/2, 206/3, 206/5, 206/24, 220/11, 224/23, 225/1, 225/12,

225/14, 225/17, 225/22, 227/8, 227/22, 229/1, 229/12, 233/1, 231/11, 236/14, 236/20, 236/23, 236/26, 237/4, 237/5, 237/7, 237/12, 237/13, 237/14, 237/24, 237/25, 237/27, 238/2, 238/5, 238/7, 239/17, 238/18, 239/19, 239/20, 238/24, 238/25, 239/8, 239/23, 240/6, 240/10, 240/13, 240/14, 240/18, 240/20, 240/22, 241/22, 242/2, 242/6, 243/2, 243/22, 244/13, 244/15, 244/19, 245/7, 245/13, 245/24, 246/11, 250/7, 250/20, 251/25, 254/5, 254/9, 254/11, 254/13, 254/15, 254/15, 254/17, 254/21, 255/24, 256/12, 256/15, 256/17, 256/23, 259/17, 260/6, 260/9, 260/19, 262/16, 262/19, 262/20, 263/5, 267/20, 268/13, 268/16, 268/21, 268/22, 268/24, 269/1, 269/6, 269/7, 269/9, 269/11, 269/15, 269/21, 270/5, 270/7, 270/8, 270/9, 270/10, 270/12, 270/15, 270/16, 270/19, 270/22, 271/4, 271/11, 271/12, 271/14, 271/16, 274/23, 275/8, 275/19, 276/1, 276/4, 276/5, 276/10, 276/12, 276/14, 276/21, 277/1, 278/22, 279/11, 279/16, 279/22, 280/13, 280/18, 280/20, 281/1, 281/10, 282/2, 282/9, 289/25, 289/27, 290/2, 290/3, 290/,9290/22, 291/3, 291/5, 291/7, 291/8, 291/10, 291/11, 291/14, 291/20, 292/3, 292/7, 292/11, 292/16, 293/2, 293/17, 294/9, 294/14, 295/3, 295/7, 295/12, 295/15, 296/2, 296/13, 296/18, 296/22, 297/13, 298/11, 301/18, 301/22, 302/1, 302/5, 302/9, 302/11, 303/9, 305/7, 305/9, 306/2, 306/4, 306/14, 306/16, 307/6, 310/14, 311/9, 314/3, 320/20, 321/15, 321/22, 322/22, 323/3, 323/13, 323/20, 323/22, 335/22, 340/21, 341/13, 341/18, 341/22, 342/17, 342/22, 345/1, 347/5, 347/18, 348/17, 360/15, 370/8, 370/11, 371/9, 372/1, 372/4, 377/17, 386/11, 386/14, 386/18, 390/1, 390/21, 391/20, 391/22, 391/23, 392/3, 395/5, 395/16, 395/18, 395/19, 396/4, 396/5, 396/10, 396/18, 397/15, 398/17, 398/23, 398/25, 399/4, 399/7, 400/1, 401/1, 401/9, 401/18, 401/21, 402/21, 403/3, 403/7, 403/13, 403/15, 404/3, 404/6, 407/6, 407/17, 407/22, 408/14, 409/15, 409/20, 409/23, 410/1, 410/3, 410/5, 410/9, 410/11, 410/12, 410/16, 410/18, 410/21, 410/23, 411/9, 412/1, 412/14, 412/18, 413/3, 414/4, 415/1, 415/12, 416/2, 416/10, 416/12, 416/13, 416/16, 416/19, 417/1, 417/7, 417/11, 417/12, 418/7, 419/8, 419/10, 420/6, 420/9, 421/20, 423/16, 423/21, 425/14, 425/22, 426/1, 426/3, 426/5, 426/12, 426/18, 430/22, 430/23, 431/1, 431/3, 431/9, 431/16, 431/19, 432/8, 432/12, 432/15, 432/22, 432/2,4433/3, 433/11, 433/14, 434/2, 434/11, 434/17, 434/18, 434/3, 434/7, 434/25, 434/26, 438/11,

438/16, 439/18, 438/23, 439/5, 441/18, 441/21, 445/18, 446/1, 446/7, 446/10, 446/19, 446/21, 446/25, 447/14, 447/18, 448/1, 448/8, 448/14, 448/20, 449/3, 449/9, 449/11, 449/16, 449/19, 449/26, 450/5, 450/8, 451/1, 451/9, 452/1, 452/21, 452/24, 453/5, 453/11, 454/21, 455/4, 455/8, 455/14, 455/22, 456/3, 456/22, 457/1, 457/3, 458/13, 458/18, 458/18, 458/22, 458/25, 459/10, 459/12, 459/14, 459/15, 459/18, 459/21, 459/5, 459/6, 459/8, 460/1, 460/3, 460/9, 460/11, 460/12, 461/8, 462/6, 462/8, 462/12, 462/22, 463/11, 463/20, 463/22, 464/2, 464/7, 464/9, 464/11, 464/18, 464/20, 464/21, 464/24, 465/1, 465/3, 465/6, 465/10, 465/12, 466/16, 466/21, 467/6, 467/9, 467/13, 467/17, 467/19, 468/2, 469/7, 470/20, 472/12, 472/18, 473/6, 473/9, 473/16, 473/20, 473/23, 474/1, 474/6, 474/9, 474/15, 474/17, 475/5, 475/14, 475/16, 475/19, 475/23, 476/6, 476/12, 476/20, 476/24, 477/3, 477/6, 478/14, 478/16, 478/21, 479/11, 479/23, 479/8, 482/11,482/13, 482/14, 482/15, 482/16, 482/18, 482/21, 482/6, 483/1, 483/11, 483/16, 483/18, 483/20, 483/21, 483/24, 483/9, 484/15, 484/20, 484/4, 484/7, 484/8, 485/22, 489/26, 49/20, 491/15, 492/17, 504/14, 505/18, 505/3, 508/1, 508/11, 509/1, 509/20, 510/22, 511/20, 512/10, 512/11, 512/12, 512/13, 512/14, 512/18, 512/22, 512/24, 512/3, 512/5, 512/6, 512/7, 512/8, 513/3, 513/5, 513/6, 513/8, 517/15, 517/21, 517/23, 517/26, 518/13, 518/23, 518/25, 518/3, 518/4, 518/7, 519/10, 519/4, 521/18, 521/23, 522/15, 526/11, 526/26, 527/13, 527/16, 527/18, 527/19, 527/20, 527/22, 527/26, 527/7, 528/11, 528/12, 528/13, 528/14, 528/18, 528/23, 528/3, 528/8, 529/12, 529/14, 529/16, 529/18, 529/25, 529/4, 529/5, 529/8, 530/16, 530/18, 530/20, 530/22, 530/25, 530/5, 530/9, 531/13, 531/25, 531/5, 531/9, 532/13, 532/16, 532/17, 532/19, 532/21, 532/23, 532/25, 532/7, 533/10, 533/12, 533/14, 533/16, 533/20, 533/24, 533/3, 533/7, 533/8, 534/1, 534/12, 534/19, 535/1, 535/13, 536/14, 536/16, 536/19, 536/21, 536/3, 536/7, 537/15, 537/17, 537/19, 537/4, 537/6, 539/21, 540/1, 542/10, 553/3, 555/9, 557/21, 557/25, 558/12, 558/16, 558/21, 558/3, 558/7, 570/1, 570/14, 570/17, 570/20, 570/27, 571/13, 571/19, 571/21, 571/23, 571/25, 571/26, 572/1, 572/14, 572/21, 572/25, 572/3, 572/9, 573/10, 573/12, 573/14, 573/15, 573/24, 573/5, 573/6, 574/13, 574/15, 574/18, 574/23, 574/3, 574/5, 574/7, 575/25, 575/3, 575/7, 576/10,

576/12, 576/14, 576/18, 576/2, 576/22, 576/4, 576/7, 577/10, 577/11, 577/13, 577/18, 577/2, 577/22, 577/5, 577/8, 578/10, 578/15, 579/17, 584/23, 584/25, 584/7, 585/25, 587/1, 587/14, 587/17, 588/12

dik- Biçilmiş veya yırtılmış kumaş, deri, yara vb.ni iğneye geçirilmiş iplikle tutturmak

d.-eler 422/25

dik- Bir cismi dik olarak durudurmak

d.-eler 552/20

diken Diken

d. 420/19, 434/2, 457/24, 475/5

d.+iñ 475/7

dikilme Dikilme işi

d. 422/25

dikḳat Ar. Duygularla düşünceyi bir şey üzerinde toplama, uyanıklık

d. 204/6, 431/15, 452/7, 582/3

d.+ine 194/4

d. eyleye 35/21

d. oluna 174/3

d. olunacaḳ 106/11

d. olunmaḳ 301/8

d. olunup 195/7

dil Dil, lisan

d.+ince 67/1

dil Ağız boşluğunda, tatmaya, yutkunmaya, sesleri boğumlamaya yarayan etli, uzun, hareketli organ, tat alma organı

d. 36/25, 39/6, 39/8, 40/18, 83/15, 239/7, 264/2, 264/22, 271/26, 278/24, 281/19, 281/22, 281/24, 287/19, 288/2

d.+de 281/23

d.+e 39/8, 263/4

d.+i (3. tekil iyelik eki) 169/16a, 275/2, 279/19, 279/20, 283/8, 283/9, 304/6, 470/6, 499/4, 500/5, 502/21, 504/22

d.+inde 284/14

d.+inden 284/18

d.+ini 101/2, 158/3, 159/14, 160/22, 163/22, 163/22, 163/8

d.+leri 108/10, 174/5

d. ağırlığı Dilin ağırlaşması, konuşmanın yavaş bir hal alması

d.+n 271/27

d.+nı 125/12

d. bağı Konuşmaya engel olan

d.+dır 163/11

d. ṭutul- Konuşamaz olmak

d.-duḳda 264/12

d.+i düşdükde 277/16

d.+iñ aġırlıġını 282/1

d.+iñ derisi Dilin derisi

d. 281/21

d.+iñ yarılması Dilde oluşan çatlaklık

d. 262/25

dilaltı Dilin alt kısmında meydana gelen hastalık

d. 264/1

d.+na 264/10-11

dilcik in- Boğazda meydana gelen bir hastalık

d.-se 276/8

dile- Dilemek, arzu etmek

d.-rler 381/19

d.-rse 196/14b

d.-rseñ 186/2, 576/15

d.-rsen 196/23a, 575/25, 577/5

d.-se 574/7

d.-se idi 122/14

d.-seler 342/23

dilinmedik Dilinmemiş

d. 418/24

dilki Tilki

d. yaġları 218/18

dilkü bk. dilki

d.+nüñ 83/24

d.+yi 83/20

d. ḥayāsı İt kasarı bitkisi

d.+nı 567/20

d. ödi Tilki ödü

d.+n 161/16

d.+ni 161/15

dimāġ Ar. Beyin

d. 20/22, 29/4, 36/22, 40/9, 103/23, 135/25, 203/6, 220/22, 282/5

d.+a 22/18, 49/12, 51/22, 52/14, 564/12, 61/17, 66/12, 68/12, 69/14, 72/10, 92/17, 104/11, 107/5, 112/15, 117/5, 122/15, 131/11, 199/18, 203/1, 203/2, 203/5, 204/4, 205/21, 207/15, 220/13, 222/21, 222/23, 222/24, 223/10, 223/18, 223/25, 224/5, 266/12, 327/10

d.+da 22/16, 86/2, 103/23, 175/17, 182/5, 209/21, 266/10, 360/20

d.+dan 114/14, 265/16, 327/18, 354/12, 506/12, 506/12

d.+dan ise 360/20

d.+ı (3. Tekil iyelik eki) 24/15, 135/23, 135/23, 139/24

d.+ı (Belirtme hal eki) 45/19, 63/2, 70/4, 76/14, 77/7, 87/22, 92/2, 103/10,

108/6, 117/10, 143/20, 182/7, 203/6, 257/12, 430/8

d.+ıdır 181/17

d.+ıñ 22/14, 52/11, 87/22, 88/4, 89/17, 106/8, 110/9, 111/9, 112/2, 125/15, 182/2, 208/9, 220/24, 221/1, 332/10, 554/4

d.+ını 101/19

d.+larını 135/23

dimāġiyye Beyinle ilgili

d.+niñ 78/13, 105/7

d.+yi 106/7

dīn Ar. Din

d. 171/15, 171/18, 171/18, 172/1

d.+e 7/1

d.-i mübīn Dininin emrettiği şekilde olmak

d. 171/4

d.-i sālik Dininin emrettiği yolda olmak

d. 141/2

din- Denmek, söylenmek

d.-ür 32/10, 76/16, 174/12, 174/19, 341/11

din- bk. diñ-

d.-meyen 54/1

diñ- Sona ermek, bitmek, durmak

d.-e 415/23, 575/13

d.-meme 260/22

d.-mese 575/16, 575/8

d.-meyen 97/6, 59/15, 415/12, 415/20, 418/17, 575/10

d.-mez 442/11

d.-mezse 418/6, 423/1

d.-üp 575/18

dinār şerbeti Bir tür şerbet

d.+ni 501/13-14

dindir- Sona erdirmek, bitirmek, durdurmak

d.-ir 54/1

dinil- Denilmek, söylenmek

d.-en 77/23, 78/4, 104/21

d.-emez 580/13

diñle- Dinlemek

d.-yüp 198/3

dirāyet Ar. Zeka, bilg, kuvvetli tecrübe sahibi olmak

d.+ine 174/1

dirhem Ar. Okkanın dört yüzde birine eşit olan, 3,207 gramlık eski bir ağırlık ölçüsü

d. 10/12, 10/14, 10/14, 10/23, 10/23, 10/23, 35/17, 43/27, 43/27, 50/8, 55/18, 57/17, 62/16, 64/7, 65/2, 67/8,

69/12, 69/3, 69/4, 70/24, 74/1, 74/3, 80/25, 81/3, 82/20, 86/17, 87/9, 89/19, 89/19, 90/25, 91/2, 94/24, 95/18, 99/11, 99/12, 101/23, 105/25, 108/1, 111/24, 114/16, 114/22, 118/7, 121/20, 130/2, 130/2, 131/20, 132/11, 138/3, 139/20, 145/18, 145/21, 147/25, 150/19, 153/23, 155/23, 155/24, 155/25, 158/24, 160/23, 166/11, 167/18, 167/22, 198/21, 198/22, 199/2, 199/21, 199/21, 199/21, 199/22, 199/22, 199/22, 199/23, 199/3, 200/12, 200/12, 200/13, 200/13, 200/13, 200/14, 200/14, 200/14, 200/18, 200/18, 200/18, 200/19, 200/22, 200/22, 200/7, 200/7, 200/7, 201/1, 201/2, 201/25, 201/4, 201/4, 201/5, 202/1, 202/1, 202/1, 202/2, 202/2, 204/26, 204/26, 205/1, 207/18, 207/19, 207/19, 207/19, 207/24, 207/24, 207/24, 208/15, 208/16, 208/2, 208/3, 208/3, 208/4, 208/4, 208/5, 209/3, 209/4, 209/4, 209/5, 209/6, 210/7, 210/8, 212/11, 212/11, 212/12, 212/15, 212/18, 212/18, 212/18, 212/19, 214/12, 214/14, 214/16, 214/16, 215/12, 215/12, 215/13, 215/14, 215/4, 215/5 ,215/5, 215/6, 215/7, 215/7, 215/25, 216/1, 216/4, 216/6, 216/6, 216/10, 216/11, 216/12, 216/12, 216/17, 216/18, 216/22, 217/4, 217/6, 217/7, 218/21, 218/22, 218/22, 219/23, 220/1, 220/1, 222/11, 222/12, 222/12, 222/18, 222/20, 223/1, 223/2, 223/2, 223/3, 223/3, 223/13, 223/14, 223/15, 223/15, 223/20, 223/23, 223/23, 223/23, 223/24, 224/3, 224/3, 224/9, 224/9, 224/9, 224/10, 224/10, 224/10, 224/11, 224/23, 224/24, 224/24, 225/3, 226/25, 226/25, 227/1, 227/5, 227/6, 227/9, 227/9, 227/10, 227/10, 227/23, 227/24, 227/26, 228/12, 228/12, 228/19, 228/19, 228/21, 228/21, 228/23, 228/23, 228/24, 229/2, 229/2, 229/3, 229/3, 229/14, 229/14, 229/15, 229/15, 229/20, 229/21, 229/21, 230/2, 230/3, 230/19, 230/20, 230/22, 230/23, 230/23, 230/23, 231/13, 231/23, 231/23, 231/24, 232/13, 232/13, 232/14, 232/20, 232/20, 232/21, 232/21, 233/2, 233/3, 233/20, 233/21, 233/22, 233/22, 233/23, 233/24, 233/26, 233/26, 234/1, 234/6, 234/6, 234/7, 234/7, 235/2, 235/2, 235/2, 235/4, 235/6, 235/11, 235/12, 235/13, 235/13, 235/16, 235/17, 236/2, 236/2, 236/3, 236/21, 236/21, 236/26, 237/1, 237/2, 237/17, 239/5, 239/5, 239/6, 240/4, 240/4, 240/5, 240/8, 240/8, 240/9, 241/19, 241/19, 241/20, 241/20, 241/23, 241/23, 241/24, 241/24, 242/3, 242/3, 242/4, 242/4, 242/7, 242/8, 242/8, 242/15, 242/15, 242/16, 242/17, 242/21, 242/21, 242/22, 242/22, 243/5,

243/6, 243/6, 243/7, 243/7, 243/8, 243/16, 243/16, 243/17, 243/17, 243/24, 245/9, 245/10, 245/10, 245/11, 245/11, 245/16, 245/16, 245/17, 245/17, 245/18, 246/2, 246/3, 246/3, 246/4, 249/24, 250/9, 250/10, 250/22, 250/23, 250/23, 251/6, 251/7, 251/8, 251/9, 251/11, 251/18, 251/20, 251/21, 253/12, 253/13, 253/15, 255/10, 255/17, 255/18, 255/18, 255/27, 256/10, 256/24, 256/24, 256/9, 257/25, 257/25, 258/12, 258/12, 258/12, 258/13, 258/13, 258/13, 258/13, 258/16, 259/11, 259/13, 259/13, 260/20, 260/20, 260/21, 260/25, 260/25, 261/2, 261/4, 261/12, 261/13, 261/14, 261/14, 261/15, 261/15, 261/17, 262/19, 263/22, 263/23, 265/8, 265/8, 267/24, 267/25, 268/3, 268/4, 268/4, 268/8, 268/8, 268/9, 268/14, 268/17, 268/17, 268/18, 270/17, 270/17, 272/20, 272/21, 272/26, 273/1, 273/3, 273/4, 273/4, 273/4, 273/12, 273/12, 273/13, 273/13, 273/14, 274/5, 274/5, 274/6, 274/10, 274/11, 275/12, 275/12, 275/13, 275/14, 275/14, 275/19, 276/3, 277/22, 277/23, 277/23, 277/23, 280/8, 280/10, 280/11, 280/12, 280/12, 280/15, 280/16, 280/16, 280/16, 280/17, 282/4, 285/12, 285/13, 285/14, 285/14, 285/20, 285/21, 285/22, 285/22, 285/23, 285/23, 286/2, 286/2, 286/3, 286/4, 286/4, 286/8, 286/9, 289/10, 289/10, 289/11,286/14, 286/15, 289/2, 289/4, 289/4, 289/9, 289/11, 289/13, 289/13, 290/5, 289/14, 290/14, 290/14, 290/14, 290/15, 290/15, 290/15, 290/15, 290/16, 290/17, 290/19, 290/20, 290/23, 290/23, 290/24, 290/24, 291/7, 291/17, 291/17, 291/21, 291/22, 291/22, 291/24, 292/14, 292/15, 292/4, 292/5, 292/7, 292/8, 292/17, 292/18, 292/23, 292/23, 292/24, 293/3, 293/4, 293/4, 293/13, 293/14, 293/14, 293/17, 293/18, 293/18, 294/4, 294/5, 294/5, 294/6, 294/7, 294/10, 294/10, 294/11, 294/15, 294/15, 294/17, 294/17, 294/18, 295/2, 295/4, 295/4, 295/5, 295/8, 295/9, 295/9, 295/10, 295/13, 295/16, 295/16, 295/17, 295/17, 295/23, 295/25, 296/1, 296/3, 296/3, 296/10, 296/10, 296/11, 296/14, 296/15, 296/16, 296/17, 296/19, 296/20, 296/23, 296/23, 297/7, 297/9, 297/10, 297/11, 297/14, 297/16, 297/16, 298/8, 298/8, 298/9, 298/12, 298/12, 298/13, 298/13, 298/13, 299/1, 299/1, 299/16, 299/16, 299/17, 299/17, 299/18, 299/19, 299/20, 299/21, 299/21, 299/22, 301/19, 301/19, 301/20, 301/23, 301/23, 301/24, 301/25, 302/2, 302/3, 302/4, 302/8, 302/9, 302/10, 302/11, 302/12, 302/18,

302/18, 302/19, 302/19, 302/20, 303/2, 303/5, 303/5, 303/5, 303/10, 303/16, 303/17, 303/17, 303/18, 304/19, 304/21, 304/22, 305/4, 305/5, 305/6, 305/19, 305/25, 306/1, 306/3, 306/12, 306/14, 306/15, 306/17, 306/17, 306/17, 307/3, 307/3, 307/4, 307/5, 307/6, 307/7, 307/7, 307/8, 307/8, 308/9, 308/12, 308/12 308/18, 308/18, 308/19, 308/19, 308/20, 308/20, 308/22, 308/23, 309/3, 309/4, 309/25, 309/26, 310/2, 312/20, 312/22, 313/20, 313/21, 313/21, 313/22, 313/24, 314/4, 314/4, 314/5, 314/5, 314/5, 314/6, 318/13, 318/15, 318/15, 318/17, 318/19, 318/20, 318/23, 319/4 ,319/4, 319/4, 319/5, 319/6, 319/6, 319/12, 319/13, 319/14, 320/21, 320/21, 320/21, 320/22, 320/22, 320/22, 320/23, 320/23, 320/23, 320/24, 320/24, 320/24, 321/1, 321/1, 321/1, 321/1, 321/2, 321/3, 321/3, 321/10, 321/12, 321/12, 321/16, 321/16, 321/17, 321/17, 321/19, 321/23, 321/23, 321/23, 321/23, 322/7, 322/7, 322/8, 322/8, 322/10, 322/18, 322/18, 322/19, 322/20, 322/21, 322/22, 322/22, 322/23, 323/4, 323/4, 323/6, 323/6, 323/7, 323/18, 323/19, 323/21, 323/21, 323/23, 323/24, 325/6, 325/11, 325/11, 325/13, 325/22, 325/23, 326/3, 326/4, 326/7, 326/7, 327/26, 328/4, 328/4, 328/11, 328/11, 328/12, 328/13, 328/20, 328/20, 328/21, 328/23, 328/26, 328/26, 329/2, 329/2, 329/2, 329/9, 329/10, 329/11, 329/12, 329/14, 329/17, 329/18, 329/19, 330/1, 330/1, 330/1, 330/3, 330/23, 330/24, 331/1, 331/5, 331/6, 331/14, 331/15, 331/15, 331/16, 331/25, 331/26, 332/1, 332/1, 332/2, 332/24, 332/24, 332/25, 332/25, 333/5, 333/6, 333/6, 333/10, 333/11, 333/11, 333/16, 333/20, 333/20, 333/21, 333/21, 333/22, 334/1, 334/2, 334/2, 334/3, 334/9, 334/10, 334/10, 334/10, 334/11, 334/18, 334/20, 334/21, 334/21, 334/23, 335/9, 335/10, 335/11, 335/16, 335/17, 335/17, 335/17, 335/18, 335/18, 338/3, 338/10, 338/15, 338/16, 338/21, 338/22, 339/10, 339/10, 339/11, 339/11, 339/12, 339/24, 339/24, 339/25, 339/25, 339/25, 340/3, 340/3, 340/18, 340/19, 340/19, 340/20, 340/22, 340/23, 341/6, 341/6, 341/12, 341/14, 341/14, 341/15, 341/19, 341/19, 341/19, 342/6, 342/6, 342/14, 342/15, 342/18, 342/18, 342/19, 342/19, 342/19, 342/23, 342/23, 343/3, 343/22, 343/23, 343/24, 344/9, 344/9, 344/10, 344/11, 344/18, 344/18, 345/2, 345/2, 345/6, 345/15, 345/17, 346/4, 346/5, 346/15, 346/16, 346/18, 346/18, 347/3, 347/4, 347/6, 347/6, 347/7, 347/7,

347/15, 347/19, 347/19, 347/24, 348/1, 348/1, 348/4, 348/5, 348/5, 348/5, 348/6, 348/7, 348/13, 348/14, 348/14, 348/15, 348/18, 348/18, 349/5, 349/6, 349/16, 349/16, 349/18, 349/18, 349/18, 351/6, 351/7, 351/7, 351/7, 351/8, 351/10, 351/20, 351/20, 351/23, 352/1, 352/2, 352/2, 352/13, 352/13, 352/14, 352/15, 352/15, 354/23, 354/24, 354/24, 355/1, 355/2, 355/3, 355/4, 355/9, 355/10, 355/10, 355/20, 355/20, 355/20, 355/22, 355/23, 356/2, 356/3, 356/4, 356/4, 356/22, 356/22, 356/23, 356/26, 357/1, 357/12, 357/12, 357/13, 357/13, 357/14, 358/2, 358/3, 358/3, 358/19, 358/19, 358/20, 358/22, 358/25, 358/25, 359/1, 359/2, 359/2, 359/3, 359/9, 359/15, 359/16, 359/16, 359/17, 359/17, 359/18, 360/2, 360/3, 360/5, 360/10, 360/11, 360/11, 360/16, 360/16, 360/17, 360/18, 363/2, 363/2, 363/3, 363/6, 363/6, 363/7, 363/11, 363/17, 363/18, 363/19, 364/2, 364/3, 364/8, 364/9, 364/9, 364/10, 365/25, 365/26, 365/26, 366/1, 367/3, 367/4, 367/4, 367/5, 367/9, 367/11, 367/11, 367/21, 367/21, 367/22, 368/16, 368/23, 368/24, 369/4, 369/5, 369/6, 370/6, 370/6, 370/7, 370/8, 370/9, 370/10, 370/10, 370/11, 370/12, 370/13, 370/14, 370/14, 370/18, 370/19, 371/6, 371/7, 371/7, 371/8, 371/9, 371/10, 371/10, 371/11, 371/16, 371/24, 371/24, 372/2, 372/2, 372/3, 372/3, 372/6, 372/6, 373/3, 373/11, 373/6, 373/6, 373/8, 373/9, 374/15, 374/15, 375/14, 376/23, 376/24, 376/24, 376/25, 377/10, 377/11, 377/11, 377/20, 377/22, 377/22, 377/23, 377/23, 377/24, 377/9, 377/9, 378/21, 378/5, 379/4, 379/5, 379/5, 379/6, 379/9, 379/16, 379/16, 379/17, 379/21, 379/25, 379/26, 380/16, 380/18, 380/19, 380/22, 380/24, 381/8, 381/8, 381/11, 381/11, 382/14, 383/7, 383/7, 383/7, 383/8, 383/9, 383/12, 383/14, 383/15, 383/15, 384/8, 384/8, 384/13, 384/14, 385/1, 385/1, 385/2, 385/2, 385/3, 385/4, 386/7, 386/7, 386/8, 386/9, 389/10, 389/10, 389/11, 389/11, 389/13, 389/18, 386/11, 386/11, 386/12, 386/15, 386/15, 386/16, 386/19, 386/20, 386/20, 390/4, 390/4, 390/5, 390/19, 396/12, 396/12, 396/13, 396/14, 396/15, 397/1, 397/1, 397/1, 397/2, 397/2, 397/3, 397/17, 397/18, 397/18, 397/19, 398/18, 398/18, 399/5, 399/5, 399/7, 399/7, 399/16, 400/2, 400/3, 400/6, 400/7, 400/20, 400/21, 401/2, 401/2, 401/2, 401/3, 401/3, , 401/3, 401/3, 403/12, 403/12, 403/18, 403/18, 403/18, 403/19, 403/20, 401/22, 401/22403/18, 403/18, 403/18, 403/19, 403/20, 403/8,

403/8, 403/9, 404/7, 405/11, 405/14, 407/19, 407/19, 408/9, 408/9, 408/9, 408/10, 408/10, 408/11, 410/18, 411/5, 411/6, 411/20, 411/20, 411/21, 411/21, 411/22, 413/5, 413/26, 414/1, 414/1, 414/1, 414/2, 414/2, 414/7, 414/7, 414/8, 414/8, 414/8, 414/9, 414/9, 414/10, 415/14, 415/14, 417/15, 417/15, 417/16, 417/16, 417/16, 417/17, 417/2, 417/3, 417/4, 417/5, 418/7, 418/7, 418/8, 418/8, 419/10, 419/10, 421/2, 421/3, 423/13, 423/14, 423/18, 423/18, 423/19, 423/19, 423/24, 423/24, 424/1, 424/1, 424/1, 424/2, 424/3, 424/3, 424/4, 424/18, 424/18, 424/25, 424/25, 425/1, 425/2, 425/2, 425/22, 425/22, 425/23, 425/23, 425/8, 425/8, 425/9, 425/9, 426/5, 426/5, 426/6, 426/7, 426/7, 426/7, 426/13, 426/14, 426/14, 426/14, 426/19, 426/20, 426/20, 429/10, 429/24, 429/8, 429/8, 430/17, 430/17, 430/18, 431/1, 431/2, 432/5, 432/6, 432/9, 432/16, 432/16, 432/17, 432/17, 433/4, 433/4, 433/5, 433/5, 433/12, 433/12, 433/12, 433/13, 433/18, 433/19, 433/19, 434/12, 434/12, 434/12, 434/13, 434/18, 434/19, 434/19, 434/19, 434/20, 434/20, 437/25, 437/26, 439/5, 439/6, 439/7, 439/15, 439/15, 439/19, 440/8, 440/8, 440/9, 441/14, 441/24, 441/26, 442/1, 442/1, 443/4, 443/4, 443/5, 444/25, 444/25, 444/25, 444/26, 444/26, 445/1, 445/5, 445/5, 445/6, 445/6, 445/7, 445/7, 445/7, 445/18, 445/19, 445/19, 445/2, 446/1, 446/2, 446/2, 446/2, 446/3, 446/7, 446/8, 446/10, 446/11, 446/11, 446/11, 446/12, 446/26, 446/26, 446/26, 447/9, 447/9, 447/9, 447/10, 447/18, 447/18, 447/19, 448/1, 448/1, 448/2, 448/6, 448/8, 448/9, 448/14, 448/14, 448/15, 448/15, 448/20, 448/21, 448/21, 448/22, 449/16, 449/17, 449/17, 449/26, 449/26, 449/27, 449/27, 450/1, 450/1, 450/8, 450/9, 450/9, 451/10, 450/10, 450/10, 451/5, 451/6, 451/7, 451/8, 451/9, 451/20, 451/20, 451/23, 451/24, 452/11, 452/12, 452/12, 452/13, 452/13, 452/13, 452/13, 452/14, 452/14, 452/14, 452/15, 452/16, 452/16, 452/16, 452/17, 452/17, 452/18, 452/19, 452/22, 452/22, 452/22, 452/24, 453/1, 453/1, 453/1, 453/5, 453/11, 453/14, 453/15, 454/14, 454/26, 455/20, 455/20, 455/22, 455/22, 456/17, 456/17, 456/18, 456/18, 456/24, 456/24, 456/25, 456/25, 458/2, 458/3, 458/18, 458/18, 458/19, 458/19, 458/20, 460/13, 460/13, 460/14, 460/14, 460/14, 460/15, 460/16, 460/16, 460/16, 460/16, 462/3, 462/3, 462/12, 462/13,

463/23, 463/24, 463/24, 463/24, 464/1, 465/23, 466/7, 466/7, 466/8, 466/8, 466/8, 466/9, 466/9, 466/13, 466/14, 466/17, 466/17, 466/17, 466/22, 466/24, 467/14, 467/14, 467/14, 467/17, 467/17, 469/8, 469/9, 469/9, 470/16, 470/18, 471/6, 471/7, 471/9, 471/9, 471/13, 471/14, 471/21, 471/21, 471/21, 473/21, 473/21, 473/22, 475/24, 475/25, 475/25, 475/25, 476/4, 476/6, 476/7, 476/20, 477/17, 477/18, 477/18, 477/18, 477/19, 478/3, 478/3, 478/3, 478/4, 478/4, 478/5, 478/5, 478/5, 478/6, 478/6, 478/7, 478/7, 479/13,478/17, 478/18, 478/19, 478/21, 478/21, 478/22, 479/4, 479/18, 479/18, 479/18, 479/19, 479/19, 481/1, 481/1, 481/2, 482/21, 482/21, 483/4, 483/4, 483/4, 483/5, 483/10, 483/10, 484/14, 484/20, 484/21, 484/21, 484/24, 486/6, 486/6, 486/6, 486/7, 486/7, 486/7, 486/8, 486/8, 486/8, 486/9, 486/11, 486/11, 487/18, 487/19, 488/2, 488/5, 488/6, 488/13, 488/14, 488/14, 488/16, 488/16, 488/20, 488/20, 488/22, 488/23, 488/23, 489/2, 489/4, 489/5, 489/12, 489/14, 489/19, 489/23, 489/23, 489/24, 489/24, 489/26, 490/1, 490/24, 490/5, 490/5, 490/6, 491/1, 491/12, 491/12, 491/13, 491/15, 491/16, 491/17, 491/17, 492/14, 492/14, 492/15, 492/20, 492/22, 492/26, 493/1, 493/11, 493/11, 493/15, 493/17, 493/18, 494/12, 494/14, 494/16, 495/2, 495/2, 495/4, 495/4, 495/7, 495/15, 495/15, 495/16, 495/25, 495/25, 495/25, 496/3, 496/4, 496/4, 496/5, 496/6, 496/6, 496/16, 496/16, 496/16, 496/17, 496/17, 496/17, 499/16, 499/16, 500/17, 500/20, 500/20, 500/21, 500/21, 500/22, 500/22, 500/22, 500/23, 500/23, 501/19, 501/24, 501/24, 503/18, 503/18, 503/18, 503/19, 503/20, 504/7, 504/8, 504/17, 505/4, 505/4, 505/13, 505/14, 505/14, 505/15, 506/3, 506/22, 507/2, 507/3, 507/3, 507/3, 507/4, 507/4, 507/16, 507/17, 507/21, 508/5, 508/7, 508/8, 508/9, 508/21, 508/22, 509/11, 509/11, 509/12, 509/12, 509/12, 509/13, 509/13, 509/13, 509/14, 512/2, 512/2, 512/15, 512/15, 513/1, 513/9, 513/10, 513/12, 513/12 513/13, 513/13, 514/11, 514/12, 514/13, 514/13, 515/12, 515/16, 515/21, 516/14, 516/14, 516/14, 516/15, 516/16, 516/21, 516/21, 516/22, 516/22, 516/22, 516/23, 517/1, 517/11, 517/16, 517/24, 517/8, 517/8, 517/9, 517/9, 517/9, 519/10, 520/4, 520/7, 520/8, 520/8, 520/10, 520/13, 522/5, 522/5, 523/12, 523/13, 523/14, 523/14, 523/15, 523/22, 523/23, 523/24,

523/24, 525/14, 525/14, 525/14, 525/15, 526/1, 527/14, 527/16, 527/3, 527/8, 527/8, 527/9, 528/4, 528/5, 528/6, 528/8, 528/17, 528/19, 528/20, 528/21, 528/21, 529/6, 529/6, 529/6, 529/9, 529/10, 529/10, 530/7, 530/9, 530/11, 531/1, 531/2, 531/3, 531/6, 531/8, 531/26, 531/26, 532/18, 532/23, 532/24, 533/3, 533/3, 533/11, 533/12, 534/10, 534/11, 534/20, 534/22, 534/24, 534/8, 534/9, 534/9, 537/4, 537/4, 537/9, 537/9, 537/10, 537/10, 537/10, 537/11, 537/15, 537/22, 537/22, 537/26, 539/17, 539/19, 539/19, 539/22, 539/22, 539/24, 539/24, 539/25, 540/25, 540/25, 541/11, 541/11, 541/12, 541/12, 541/12, 541/12, 541/16, 541/16, 541/17, 541/17, 541/17, 541/25, 541/25, 542/1, 542/7, 542/8, 543/25, 543/25, 543/26, 544/22, 544/23, 545/12, 545/14, 545/20, 545/21, 545/21, 545/22, 545/25, 546/2, 546/2, 546/23, 546/24, 546/24, 547/3, 547/10, 547/16, 547/18, 547/19, 548/4, 548/4, 548/17, 549/20, 549/20, 549/23, 549/23, 549/24, 549/24, 550/22, 550/22, 550/23, 552/10, 552/11, 552/11, 552/12, 553/20, 553/21, 554/12, 554/17, 554/17, 554/18, 554/18, 554/19, 554/23, 554/24, 554/24, 555/1, 555/18, 555/22, 555/22, 555/23, 555/26, 555/27, 555/27, 555/27, 556/9, 556/10, 556/10, 556/10, 556/12, 556/13, 557/12, 557/12, 557/13, 557/13, 557/13, 557/16, 557/21, 557/25, 557/26, 558/3, 558/3, 558/4, 558/7, 558/8, 558/8, 558/17, 558/19, 558/20, 560/13, 560/13, 560/23, 560/24, 561/3, 561/3, 561/4, 561/25, 562/1, 562/4, 563/2, 563/9, 563/9, 563/9, 563/10, 563/10, 563/11, 563/12, 563/14, 563/14, 563/21, 563/22, 566/1, 566/8, 566/9, 566/10, 566/11, 566/13, 566/24, 566/25, 567/25, 568/11, 568/11, 568/12, 568/12, 568/12, 568/13, 568/13, 568/13, 569/19, 569/20, 569/21, 570/24, 570/8, 571/2, 571/2, 571/9, 572/12, 573/2, 573/2, 573/3, 573/3, 573/10, 574/8, 574/15, 574/15, 574/19, 574/23, 574/24, 576/7, 577/19, 576/23, 583/23, 583/24, 584/2, 584/4, 584/5, 584/7, 584/8, 584/8, 584/9, 584/11, 584/14, 584/21, 584/22, 584/23, 584/24, 584/24, 585/1, 585/2, 585/5, 585/10, 585/11, 585/12, 585/12, 585/21, 585/22, 585/22, 585/24, 585/24, 586/1, 586/1, 586/3, 586/3, 586/4, 586/9, 586/10, 586/14, 586/15, 586/15, 586/16, 586/22, 586/23, 586/23, 586/24, 587/1, 587/2, 587/2, 587/11, 587/14, 587/17, 587/17, 587/21, 587/22, 587/9, 588/4, 588/5,

588/13, 588/13, 588/17, 588/18, 588/20, 588/21, 589/3, 589/4, 589/7, 589/20, 589/20, 589/21, 590/10, 590/11, 590/11, 590/15, 590/15, 590/16, 590/18, 590/18, 590/19, 591/2, 591/3, 591/5, 591/7, 591/8, 591/8, 591/19, 591/20, 591/20, 591/20, 592/11, 592/11, 592/12, 592/16, 592/17, 592/17, 592/17, 592/18, 592/20, 592/21, 592/24, 593/1, 593/1, 593/7, 593/10, 593/10, 594/3, 594/3, 594/4, 594/4, 594/11, 594/12

d.+den 52/12, 73/6, 102/4, 106/12, 113/22, 113/23, 114/12, 125/20, 130/13, 166/12, 166/17, 207/25, 216/14, 289/12, 319/8, 328/14, 352/25, 353/1, 356/6, 360/12, 364/12, 383/14, 389/16, 502/4, 506/6, 506/23, 507/4, 513/15, 525/16, 528/2, 552/13

d.+dir 54/23, 119/10, 130/3, 134/11, 199/24, 258/16, 309/6, 338/11

d.+e 52/12 73/6 79/13 102/4 113/22 113/23 114/12 125/21 130/13 135/13 207/25 216/14 289/12 319/8 328/14 352/25 353/1 356/6 360/12 364/12 383/15 389/16 502/4 506/6 506/23 507/5 513/15 525/17 528/3 533/18 549/22 552/13

d.+i (Belirtme hal eki) 108/18, 108/19

d.+i (3. tekil iyelik eki) 478/9, 584/15, 587/13

d.+in 54/11, 474/19

d.+ine 147/25, 294/6, 294/16, 297/10, 297/15, 302/3, 305/5, 306/1, 321/11, 322/10, 322/20, 323/5, 347/15, 347/25, 370/13, 451/7, 454/26, 488/15, 488/22, 489/3, 489/13, 492/21, 495/3, 527/3, 527/10, 539/18, 539/23, 572/12, 584/4, 585/23, 586/2, 588/20

d.+ini 82/19, 96/8, 135/13, 300/21, 344/16, 379/19, 491/3

diri Canlı, yaşayan

d. 380/24, 543/10, 569/24

d.+ce 569/25

d.+iken 126/4, 392/6-7

d. ḳalmaḳ 387/9-10

d. olmaġla 387/6

diril- Dirilmek, canlanmak

d.-ir 213/9

d.-irse 19/12

d.-mege 19/11

d.-mek 18/23

dirildici Diriltici, canlandırıcı

d.+dir 140/3

dirsek Kolun orta yerindeki eklemin dış tarafı

d.+iñ 36/20

diş- bk. Deş-

d.-er 334/12, 334/12

diş Çene kemikleri üstüne dizili, ısırıp koparmaya ve çiğnemeye yarayan sert, beyaz organlardan her biri

d. 36/24, 40/19, 45/5, 53/7, 64/6, 70/18, 71/25, 81/13, 81/20, 82/13, 83/16, 87/4, 88/21, 89/21, 90/1, 90/10, 93/18, 99/25, 108/3, 108/5, 128/4, 132/18, 133/20, 133/21, 133/22, 134/24, 137/13, 140/9, 148/23, 157/6, 161/8, 265/12, 265/13, 265/14, 267/15, 267/6, 268/10, 268/19, 268/21, 268/22, 268/23, 268/24, 268/24, 269/10, 269/15, 269/18, 269/6, 269/9, 269/21, 269/26, 270/6, 270/12, 270/13, 270/20, 270/25, 270/26, 271/10, 271/12, 271/14, 271/23, 272/3, 272/6, 274/2, 275/1, 275/1, 279/22, 280/9, 280/9, 280/17, 280/18, 281/15, 281/17, 416/14, 498/2, 534/17

d.+den 281/4

d.+e 100/6, 132/22, 161/3, 162/12, 167/19, 178/14b, 269/24, 269/5, 269/8, 270/7, 270/7, 271/16, 271/8, 273/5

d.+i (3. tekil iyelik eki) 93/17, 158/6, 158/7, 161/25, 240/24, 272/4

d.+i (Belirtme hal eki) 82/14 133/21 267/8 271/10 272/6

d.+iñ 69/10, 81/14, 269/4, 271/2, 271/20, 272/1

d.+iñ ḳurdı Diş çürüğü

d. 271/23

d.+in 162/23, 270/9

d.+ine 269/17, 269/7

d.+ini 161/8, 162/2, 163/1, 163/3, 268/23

d.+iniñ 206/23

d.+iniñ etleri 440/23

d.+ler 86/8, 270/10, 270/11, 270/24, 271/13, 271/15, 271/16, 272/16, 275/25, 280/3

d.+lere 86/8 92/3 156/17 167/5 268/15 269/3 270/19 270/21 272/14 272/23 272/24 273/1 275/10

d.+leri 58/21, 100/6, 109/12, 111/10, 140/9, 167/19, 167/5, 167/9, 213/1, 270/18, 271/14, 271/15, 271/18, 272/10, 273/1, 273/3

d.+leriñ 125/14

d.+lerine 45/5, 271/17

d.+lerini 382/7

d.+ler dibi Dişlerin dibi

d.+ne 280/13

d. eti Diş eti

d. 271/25

d.+ne 269/22-23

d. etleri 273/6

d.+n 269/4, 273/19, 404/24

d.+niñ 103/9

d. ḳoḳusı Diş kokusu

d.+n 270/18

d. ṣıyrısı Diş ağrısı

d.+n 140/11

dişi Yumurta oluşturan veya yavru doğuran

d. 101/16, 184/20, 314/18, 401/22, 576/14

d.+dir 101/18, 140/20, 576/17

d.+niñ 100/16, 184/21, 457/24, 555/17

d.+si 100/16, 101/18

d.+sini 140/24, 161/21, 161/22, 189/6

d.+ye 140/24

diş otı Diş otugillerden, kurak ve çorak yerlerde yetişen, çok yıllık ve otsu bir bitki, mısır anasonu

d. 268/2, 277/21, 355/16, 552/11, 593/3

d.+nı 543/7-8

dişil- bk. deşil-

d.-dikden 334/13

d.-mege 333/25

d.-mek 334/5

d.-mezlerse 334/7

d.-üp 287/25

d.-ür 334/7

dişle- Dişlemek

d.-dikden 287/2

d.-se 287/1

ditre- Titremek

d.-mek 335/22

d.-mesi 68/24, 219/14

d.-mesin 146/17

d.-mesine 90/5, 219/7

d.-r 315/17, 315/22, 335/27

d.-rse 186/15

ditred- Titretmek

d.-e 183/6

ditretmeklik Titretmelik

d. 341/9

divāne Far. Divane, kaçık

d. 82/6, 158/24

d.+niñ 159/3, 164/10

d.+ye 160/14

d. ola 530/22

divar Far. Duvar

d.+lar 388/5

d.+lara 133/8

divşiril- Derlenmek, toplanmak

d.-mesi 75/17

diyāfenīkūn ? Bir macun çeşidi

d. maʿcūnı 214/25

diyāḳātilikūn ? Bir tür macun

d. 201/16, 208/15, 444/11, 461/22, 515/11

d. maʿcūnı Diyakatilikun macunu

d. 285/11, 285/22, 560/3

d.+ndan 227/5, 520/8, 523/18

diyālītā ? Merhem yapılan bir madde

d. merhemi Diyalita merhemi

d. 543/24, 560/19

d.+ni 300/24

d. şerbeti Diyalita şerbeti

d. 541/4

diyāniṭus ? Bir hastalık adı

d. 549/6

diyār Ar. Yer, ülke

d.+a 96/11, 112/24

437/11

d.+da 73/3, 111/15

d.+ıñ 63/10, 73/19, 437/5

d.+ında 59/17, 81/6, 112/24, 119/22, 442/7, 468/23

d.+larda 279/15, 472/5

d.+larımızda 129/15

d.+larıñ 40/13

diyār-ı ḳatiliḳūn bk. diyāḳātilikūn

d. maʿcūnı Diyakatilikun macunu

d. 436/17

diyārdūn ? Aktarların imal ettiği bir ilaç. Pyramidon gibi ilaç isimlerini taklit eden uydurma bir isim

d. sefūfi Diyardun macunu

d. 227/10, 222/22

diyasneta ? Macun yapılan bir madde

d. maʿcūnı Diyasneta macunu

d. 222/22

diyātesrun ? Tiryak elde edilen bir madde

d. tiryāḳı Diyatesrun tiryakı

d. 587/2

diz Kaval, baldır ve uyluk kemiğinin birleştiği yer

d. 40/25, 40/25, 45/7, 45/9, 152/15, 225/8, 396/18

d.+de 395/24

d.+e 225/8

d.+inden 86/20

d.+ine 402/3

d.+ler 155/20

d.+lerde 590/8

d.+lere 45/9

d.+leri 155/15

doġ- Doğmak, dünyaya gelmek

d.-muş olsa 472/22

doġurıcı Dğurucu olan, doğurgan

d. 569/11

doḳun- Dokunmak, temas etmek

d.-madan 217/15

dolaşıḳ Dolaşık, karışık

d. olur 442/10

dolaşıḳ dolaşıḳ Oldukça dolaşık olma

d. 353/14

dolu Dolu, çok, fazla

d.+ca 526/26

don- Donmak, buz tutmak

d.-a 521/10

dostluḳ Dostluk, arkadaşlık, dost olma durumu

d. 164/5

doyar doymaz Doyduğu an

d. 157/8

dög- Döverek toz haline getirmek

d.-dükde 389/13

d.-dürüp 267/8

d.-e 204/20, 403/1, 483/23, 528/13

d.-eler 150/14, 212/13, 227/24, 243/20, 244/14, 244/16, 244/24, 245/11, 245/18, 245/5, 246/10, 246/4, 260/14, , 260/16, 275/6, 278/18, 279/17, 279/4, 279/9, 280/17, 280/22, 281/8, 342/1, 342/14, 345/13, 398/18, 400/20, 405/10, 409/23, 455/1, 456/11, 460/3, 466/13, 504/17, 505/5, 513/12, 527/2, 528/16, 552/1, 552/23, 569/20, 570/8, 571/9, 576/10, 576/25, 577/23, 578/19, 579/10

d.-erken 400/19

d.-erler 211/6

d.-esin 290/4

d.-medin 484/9

d.-seler 81/21, 111/24, 133/2, 162/21, 279/13, 410/3, 577/2

d.-üp 42/3, 43/27, 54/2, 57/2, 57/12, 62/12, 65/2, 69/11, 74/15, 80/25, 81/2, 81/22, 82/19, 84/12, 89/2, 90/1, 90/16, 90/3, 94/15, 94/19, 94/24, 95/13, 95/14, 107/15, 107/25, 108/5, 112/1, 112/4, 116/19, 118/12, 119/20, 121/21, 122/4, 122/5, 122/17, 126/19, 126/21, 127/11, 127/11, 134/5, 134/6, 135/17, 138/3, 140/23, 147/3, 147/20, 147/23, 147/24, 148/9, 149/2, 149/7, 149/15, 149/20, 150/3, 150/19, 150/22, 150/23, 150/25, 151/11, 151/15, 151/17, 151/21, 151/24, 152/10, 152/14, 152/19, 152/21, 152/22, 152/24, 153/1,

153/2, 153/9, 153/13, 153/25, 154/11, 154/14, 154/15, 154/18, 154/21, 154/22, 155/10, 156/20, 157/7, 157/17, 164/1, 165/10, 166/9, 166/10, 166/13, 167/2, 167/10, 167/19, 167/21, 203/10, 205/22, 207/19, 208/5, 210/8, 211/22, 219/2, 222/15, 223/3, 223/21, 223/24, 224/11, 225/4, 225/18, 227/26, 229/16, 232/19, 236/2, 236/25, 237/27, 238/8, 238/17, 238/23, 239/6, 239/22, 242/4, 243/1, 243/17, 244/21, 245/20, 246/2, 246/10, 256/3, 256/19, 258/19, 259/4, 259/8, 259/14, 260/2, 260/13, 261/23, 262/7, 262/7, 263/8, 264/8, 264/10, 268/9, 269/6, 269/10, 269/20, 270/9, 270/11, 270/12, 270/15, 270/21, 271/15, 274/19, 274/24, 275/21, 276/6, 276/11, 276/20, 277/5, 279/7, 279/17, 279/25, 279/27, 280/13, 280/15, 280/19, 281/14, 281/17, 281/24, 282/12, 282/17, 286/15, 287/27, 288/16, 289/5, 289/11, 290/16, 290/19, 291/6, 291/22, 310/8, 325/12, 329/18, 330/4, 332/1, 342/16, 344/24, 345/14, 349/6, 356/14, 359/8, 360/17, 368/24, 369/17, 375/14, 379/21, 379/26, 381/9, 382/14, 382/21, 383/18, 383/20, 384/16, 384/18, 389/12, 389/19, 390/5, 390/10, 390/15, 392/15, 392/15, 392/16, 392/19, 392/24, 395/17, 395/19, 396/13, 398/3, 398/24, 400/4, 400/7, 400/8, 400/18, 401/10, 401/18, 403/19, 408/1, 408/11, 409/9, 409/18, 410/17, 411/10, 412/3, 412/11, 412/16, 413/1, 413/6, 414/23, 416/3, 416/6, 416/9, 416/14, 416/17, 416/23, 418/3, 418/24, 420/3, 420/7, 420/17, 420/19, 420/22, 421/2, 421/3, 421/12, 421/18, 421/21, 423/5, 428/18, 429/10, 430/1, 430/11, 430/12, 430/18, 430/24, 431/6, 431/25, 433/13, 433/15, 433/20, 433/24, 434/2, 434/23, 434/26, 441/15, 443/4, 445/19, 445/20, 446/3, 447/10, 447/15, 448/3, 448/15, 448/23, 449/4, 449/9, 449/21, 450/1, 453/6, 455/8, 454/14, 455/16, 456/1, 456/18, 458/1, 458/17, 459/8, 459/21, 460/9, 460/17, 461/7, 461/18, 462/7, 462/9, 462/21, 462/22, 462/25, 463/2, 463/3, 463/4, 463/8, 463/12, 465/4, 465/10, 465/24, 466/9, 466/18, 466/24, 467/6, 467/10, 467/15, 467/18, 467/19, 468/1, 468/2, 468/9, 468/11, 468/19, 471/7, 470/17, 471/23, 472/13, 472/18, 473/3, 473/10, 473/17, 473/22, 474/16, 474/23, 475/8, 475/19, 475/20, 476/1, 476/6, 476/24, 476/25, 477/4, 477/9, 477/19, 477/23, 479/3, 481/2, 482/11, 483/23, 484/24, 485/16, 486/9, 487/18, 488/6, 489/18, 494/10, 497/21, 502/3, 503/14, 506/3, 509/14, 512/25, 512/6, 512/8, 515/16, 517/12, 517/16, 518/5, 518/9, 518/10, 518/14, 518/20, 518/23, 518/25, 519/11, 521/5, 521/12, 521/24, 522/19,

522/21, 527/13, 527/17, 527/24, 528/1, 529/3, 529/10, 529/23, 530/3, 530/9, 530/13, 530/16, 531/2, 531/7, 532/10, 532/18, 532/21, 533/4, 534/1, 534/10, 534/18, 534/23, 535/4, 536/14, 536/19, 536/23, 537/1, 537/11, 537/15, 537/21, 537/26, 540/15, 541/17, 547/7, 548/22, 552/12, 558/4, 558/17, 561/22, 563/11, 563/14, 567/20, 567/20, 567/21, 568/4, 570/9, 570/15, 570/18, 570/25, 571/3, 572/11, 572/16, 573/3, 574/6, 574/9, 575/9, 575/15, 575/19, 575/26, 577/20, 578/21, 579/3, 579/5, 579/8, 579/16

dögil- bk. dögül-

d.-üp 262/20, 292/17, 321/10, 553/11

dögül- Dövülerek toz haline getirme

d.-e 397/18

d.-ecek 421/17

d.-en 342/3

d.-memiş ola 410/18

d.-müş 208/6, 237/19, 250/9, 260/7, 260/17, 290/17, 293/4, 295/4, 321/23, 335/8, 383/16, 386/7, 386/8, 386/19, 386/20, 400/22, 413/1, 414/24, 420/1, 435/2, 439/7, 453/14, 455/5, 482/2, 490/4, 504/16, 506/2, 576/8, 578/22, 587/1, 589/20, 590/14-15, 591/14, 385/16

d.-müşi 290/16

d.-müşle 578/19

d. ola 411/17, 505/1

d.-üp 296/11, 347/24, 412/21, 417/5, 425/2, 425/3, 434/4, 458/24, 463/10, 591/15

dök- Sıvı ya da tane durumunda olan şeleri bulundukları kaptan başka bir yere boşaltmak

d.-e 402/24, 574/10

d.-eler 204/14, 208/23, 499/16, 527/15, 546/21

d.-erken 518/9

d.-erler 113/1, 555/18

d.-mede 38/14

d.-mekden 234/17

d.-seler 80/22

d.-üp 365/2, 453/9, 484/7

dök- Geçirmek, iyileştirmek

d.-üp 477/23

dök- Üstünde bulunan bir şeyi düşürmek

d.-seler 53/25

dökil- Bulunduğu yerden başka bir kaba ya da yere boşaltmak

d.-üp 217/25, 360/22

dökül- Geçirmek, iyileştirmek

d.-üp 476/18

dökül- Üstünden bir şeyi düşürmek (Kıl, tüy, yaprak vb. şeyler)

d.-e 165/11

d.-en 101/25, 147/6, 157/17, 440/4

d.-ene 153/3

d.-mege 436/8

d.-meye 156/12, 156/24

d.-se 147/3, 155/12, 157/17

d.-ür 437/15

dökül- bk. dökil-

d.-e 271/23

d.-en 502/15

d.-mede ise 300/9

d.-mede ise 38/14

d.-meden 68/15

d.-üp 45/15

d.-ür 372/21, 395/3

d.-ür 481/11

dökül- Geçmek, düşmek

d.-mek 285/3

d.-mekden 327/19

d.-mekdir 19/23, 23/1

d.-mekle 353/13

d.-mesi 38/15

d.-mesinden 213/6, 220/20, 556/21

d.-mezden 45/17

d.-üp 13/16

d.-ür 45/3, 366/20

d.-ürse 45/11, 442/13

d.-ür ise 442/15

dökün- Kendi üstüne dökmek

d.-e 352/21

d.-eler 398/19

d.-meden 267/19

d.-meye 398/21

d.-se 267/17

dön- Bir şeyi andıracak duruma girmek, benzemek

d.-er 92/5, 117/3, 118/6, 123/11, 179/9, 217/22, 480/15

d.-mesine 26/1

d.-se 410/12

d.-üp 300/13

dön- Kendi ekseni üzerinde veya başka bir şeyin dolayında hareket etmek

d.-emeyen 396/9

d.-er 184/8

d.-mek 562/17

d.-meleri 582/21

d.-mesin 212/1

d.-se 152/17 d

d.-se 20/20

d.-üp 464/15

dön- Olduğundan daha değişik bir durum almak, başka bir hale dönüşmek

d.-müş 187/19, 187/21

döndür- Yönünü başka tarafa çevirmek

d.-üp 458/14

dörder Dört sayısının üleştirme sayı sıfatı

d. 201/25, 214/12, 216/14, 231/13, 243/7, 245/11, 261/12, 268/8, 293/15, 293/19, 303/6, 331/5, 344/18, 346/15, 514/11, 515/16, 573/2, 593/2

dördünci Dördüncü sırada gelen

d. 21/11, 81/10, 180/11, 181/24, 184/10, 184/17, 189/2, 190/25, 193/1, 193/3, 193/5, 193/10, 206/19, 246/13, 302/15, 353/16, 353/17, 389/15, 448/27

d.+si 8/15, 37/18, 174/17, 174/22, 178/5, 314/10

dörpi Ağaç, kurşun, kalay vb. yumuşak metallerin kabasını almaya yarayan, dişleri uzun ve aralıklı olan eğe

d.+den 160/14

dörpüle- Törpü ile düzeltmek

d.-yüp 96/23, 477/16-17

dört Dört sayısı

d. 11/8, 62/16, 86/20, 92/19, 110/4, 145/10, 174/19, 175/14, 179/19, 179/19, 181/10, 181/13, 181/21, 183/13, 183/15, 183/19, 187/18, 187/8, 188/5, 201/2, 202/23, 203/7, 206/19, 207/24, 210/18, 210/20, 215/12, 216/18, 217/9, 218/22, 222/20, 224/23, 224/24, 224/24, 227/9, 229/20, 230/20, 233/26242/3, 261/15, 263/23, 264/9, 272/21, 274/5, 278/24, 281/14, 285/22, 285/22, 289/13, 289/9, 292/3, 294/12, 295/14, 298/18, 304/19, 304/21, 306/12, 319/12, 319/4, 319/8, 322/24, 329/15, 331/7, 334/10, 339/13, 341/16, 345/15, 348/19354/24, 355/3, 355/4, 359/2, 377/9, 377/23, 381/16, 384/13, 385/1, 386/9, 386/21, 395/8, 405/11, 429/10, 433/19, 433/19, 444/26, 451/10, 455/24, 458/10, 462/3, 484/22, 484/24, 487/21, 487/6, 502/1, 502/4, 511/23, 513/15, 517/8, 523/14, 528/18, 528/2, 529/6, 531/8, 533/3, 535/4, 537/7, 548/4, 552/11, 557/13, 560/13, 560/24, 561/25, 563/2, 569/3, 580/5, 580/7

d.+i (3. Tekil iyelik eki) 75/4, 175/12 433/19 480/4

dört beş Dört beş ikilemesi

d. 114/16, 225/18, 257/20, 263/9, 291/9-10, 516/16, 520/5

dört buçuḳ Dörtbuçuk

d. 208/4, 528/8, 557/12

dört hırsız sirkesi Bir tür sirke

d. 495/15

dört yüz ḳırḳ dört Dört yüz kırk dört sayısı

d. 182/14

döşe- Döşemek

d.-yüp 423/3

döşek Yatak

d.+e 82/22, 99/18, 102/5, 102/6, 126/14, 147/23, 159/5, 528/12, 529/21, 529/24, 530/16, 537/17, 545/10, 545/4, 545/6

d.+i (3. tekil iyelik eki) 315/7

d.+ine 165/9

d.+de 24/15

döşen- Döşenmek

d.-ür 129/16

duʿā Ar. Yakarış

d. 7/10, 158/2, 169/20, 173/26, 206/25, 402/5, 402/7

d.+ların 469/17

d.+sı 196/26b

duʿālı 196/10b

dūçār Far. Yakalanmak, mübtela olmak

d. olur 44/15

d. olurlar 177/1

dūd Ar. Kurt, böcek

d. 253/6

dudak Ağzın, dişleri örten ve dışarıya doğru az veya çok kıvrılan üst ve alt kenarlarından her biri

d. 248/7, 271/24

d.+a 265/9

d.+da 274/16

d.+larda 279/9

d. yarıl- Dudak çatlaması

d.-dıḳda 278/16

d.-ması 271/25

duḫān Ar. Duman

d. 8/21, 226/12, 368/19

d.+ına 368/18

d.-ı ḳelīle Sönmek üzere olan ateş dumanı

d.+den 336/12

duḫānī Ar. Dumanlı

d. 236/25

duḫer Ar. Mekke ayrığı bitkisi

d. 132/14

dur- Bulunduğu yerde beklemek

d.-a 239/1, 245/15, 403/11, 454/16, 534/14

d.-madan 542/16

d.-maḳ 486/19

d.-sa 277/6, 277/9

d.-sun 264/22

d.-up 557/22

durdur- Bekletmek

d.-salar 464/22

dut- Bir yöne doğru uzatmak

d.-a 476/21

dut- Bulundurmak

d.-alar 281/21, 303/22

d.-up 269/2

duṭul- Bir organ veya bir şey hareket edemez olmak

d.-maḳdandır 263/7

duy- Hissetmek

d.-up 384/21

duyar duymaz Duyduğu anda

d. 400/22

dübek İçinde kahve ve benzeri şeylerin dövüldüğü büyük havan

d.+de 211/6

d.+lerinde 267/7

dübür Ar. Kıç, makat

d.+i (3. tekil iyelik eki) 119/22

d.+ünde 474/22

d.+ünden 368/10, 474/13, 474/25

d.+üne 474/12, 534/14

d.+üni 368/18, 482/23

dücāc Ar. Tavuk, horoz cinsi

d. 70/5, 143/20

dügüm Düğüm

d.+iken 431/21

d.+ler 431/20

dühn Ar. Yağ

d. 342/5, 371/14

d.+den 250/24

d.+i (Belirtme hal eki) 68/21, 251/3

d.+lerini 202/7

d.-i ʿaḳreb Akrep yağı

d. 271/18, 271/18, 526/11

d.-i āsan Asan yağı

d. 198/15-16

d.-i bābunc Papatya yağı

d. 250/9

d.-i belesān Balsam ağacından elde edilen yağ

d. 68/4, 200/4

d.+ga 68/2

d.-i benefşenec Menekşe çiçeğinden elde edilen yağ

d. 249/18

d.-i benefşic Menekşe çiçeğinden elde edilen yağ

d. 312/27

d.-i bezr-i ḳanab Kanab tohumu yağı

d. 249/13

d.-i cevz-i bevvā Hindistancevizi yağı

d. 200/4

d.-i cünd Kunduz hayası bitkisinden ede edilen yağ

d. 200/3

d.-i cünd-i bīdester Kunduz hayası bitkisinden edilen yağ

d. 249/9

d.-i dārçīn Tarçın yağı

d. 338/22

d.-i espikü Espikü bitkisinden elde edilen yağ

d. 58/1

d.-i etrec-i maḳṭar Bir katre etrec bitkisinden elde edilen yağ

d. 338/10, 338/21

d.-i felāsfe Felasfe yağı

d. 200/3

d.-i ferfiyūn Sütleğen otundan elde edilen yağ

d.+ı 276/15

d.-i ḫilāf Hilaf yağı

d. 249/18-19

d.-i ḫuzāmā Huzama yağı

d. 200/3

d.-i irsā İrsa yağı

d. 200/3, 200/8, 249/9-10

d.-i ḳaranfil Karanfil yağı

d. 338/21-22

d.-i kehribā Kehriba yağı

d. 200/3

d.-i ḳısṭ Kıst ağacından el edilen yağ

d. 200/2

d.-i levzü'l-ḥulv Tatlı badem yağı

d. 199/2, 298/18

d.-i levzü'l-mür Acıbadem yağı

d. 249/9, 251/10

d.-i merzecüş Mercanköşk otundan el edilen yağ

d. 200/2, 249/10

d.-i merzencüş żamıyla 200/9

d.-i muṣaffā Arıtılmış saf yağ

d.+yı 251/13

d.-i mübārek Mübarek otu yağı

d. 395/20, 396/1

d.-i nārdīn Sünbül-i Rumiden elde edilen yağ

d. 200/15, 249/9

d.-i nilüfer Nilüfer bitkisinden elde edilen yağ

d. 312/27

d.-i nişābur Nişabur yağı

d. 473/20

d.-i ṣafarü'l-beyż Yumurta yağı

d. 249/13

d.-i sezāb Sezab bitkisinden elde edilen yağ

d. 249/8, 250/9

d.-i sünbül Sünbül çiçeğinden elde edilen yağ

d. 200/2

d.-i ʿudü'l-ġayyaḳ

d. 200/4

d.ü'l-cünd-i sebīdester Kunduz hayası bitkisinden edilen yağ

d. 311/2

d.ü'l-fār Far bitkisi yağı

d. 251/11

d.ü'l-ḳarʿ Kabak yağı

d. 198/16, 249/18

d.ü'l-kerrāṣ Kendane yağı

d. 250/21

d.ü'l-ḳıṣṭ Kıst ağacından el edilen yağ

d. 311/2

d.ü'l-mevzü-l'mür Acıbadem yağı

d. 253/11

d.ü'l-nārdīn Sünbül-i Rumiden elde edilen yağ

d. 250/21

d.ü'n-nilüfer Nilüfer bitkisinden elde edilen yağ

d. 201/8

d.ü's-süsen Zanbak yağı

d. 311/2

d.ü'l-verd Gül yağı

d. 198/15, 198/21, 201/8, 249/18, 251/10-11, 266/21, 312/27

düken bk. diken

d. 86/21

dülab ? Bir hastalık adı

d. 549/7

dülbed bk. dülbend

d. 577/23

d.+de 479/4

dülbend Far. Tülbent

d. 432/1, 575/26

d.+de 244/16, 245/21, 246/5

d.+den 243/1, 245/11, 246/2, 296/11

d.+in 404/4

dülbent bk. dülbend

d.+de 571/10

d.+den 238/1

dülengec Bir böcek türü

d. 158/12

dümret İltihap

d. 414/21

dünyā Ar. Dünya

d. 170/28, 182/22

d.+da 7/2, 62/20, 68/4, 129/14, 507/14, 507/23

d.+dan 68/10, 129/15

d.+nıñ 23/12, 23/18

d.+ya 196/19b, 372/19

d.+yı 237/16

dürlü Çeşitli, muhtelif

d. 24/16, 76/4, 81/26, 103/16, 138/20, 144/7, 148/4, 187/1, 243/13, 290/12, 371/3, 390/6, 405/4, 414/5, 421/23, 453/22, 480/2, 480/3, 486/13, 521/6, 521/12, 521/15, 535/2, 590/6

d.+dür 76/6, 97/15, 115/4, 115/11, 136/24, 140/20, 155/2, 185/18, 217/20, 354/8, 480/4

d.+si 58/15, 406/24, 407/1

d.+sünden 308/24

dürlü dürlü Türlü türlü

d. 9/7, 45/14, 75/5, 76/1, 191/14, 210/19, 261/6, 324/25, 469/16, 562/16, 568/23-24

dürrāc Ar. Eti gevrek, keklik cinsinden bir kuş, çil kuşu, turaç kuşu

d. 143/22

dürrāced Ar. Turaç denen kuş

d. 70/1

dürr-i cevāhir Acı cevherler

d.+dir 196/5b

dürt- Sürmek

d.-e 269/7, 275/25

d.-eler 152/22, 203/8, 239/1, 244/8, 244/9, 244/10, 331/18, 345/10, 398/20, 408/2, 413/7, 419/8, 460/11, 467/11, 467/20, 474/2, 496/1, 496/13, 579/11

d.-esin 204/21, 204/21

d.-mek 579/4

d.-se 572/2

d.-seler 147/20, 152/1, 211/10, 211/14, 211/20, 211/22, 474/3, 474/5, 577/13

d.-üp 418/4, 432/20

düş Rüya

d. 66/19, 128/20

d.+ler 176/20

d.+ünde 168/6

düşman Far. Düşman

d. 163/22,178/18b

d.+a 163/24

d.+dan 191/13

düş- Bulunduğu yerden ayrılıp yukarıdan aşağıya doğru inmek

d.-di 10/2

d.-dükde 378/17

d.-dükden 277/4

d.-e 41/20

d.-en 485/8

d.-erse 120/23

d.-irir 140/17

d.-meden 217/15, 553/11

d.-mekden 546/8, 559/15, 559/16

d.-mese 41/19, 573/7, 576/13

d.-se 139/9, 326/15

d.-ünceye 378/16, 468/11, 552/3

d.-üp 316/9, 324/19, 389/21

düş- Vakti gelmeden ölü doğmak

d.-e 147/16

d.-er 166/17

d.-meye 168/8

d.-meyüp 572/18

d.-mez ola 573/9

düş- Meydana gelmek, hasıl olmak

d.-er 437/11, 516/5

düş- Azalmak

d.-dügüne 108/10

düş- Gelmek, oluşmak

d.-meye 148/1, 156/5, 157/3, 159/15

düşün- Düşünmek

d.-düler 388/19

d.-me 203/23

d.-mek 191/7

d.-mekdir 579/14

d.-meye 33/24

düşür- Vaktinden önce ölü doğmak

d.- e 150/9, 158/11, 572/19

d.-emeseler 158/10

d.-en 168/7, 573/8

d.-eyim 572/19

d.-se 570/21

d.-ür 57/11, 74/18, 131/4, 133/7, 572/18, 573/7

düşür- Azaltmak

d.-üp 16/14

düşür- Yakalanmak

d.-ür 27/26

düşür- Düşürmek

d.-e 153/5, 155/10, 163/14, 390/7

d.-ir 90/19, 269/9

d.-mek 271/20

d.-üp 137/24, 473/24

d.-ür 135/11, 148/10, 148/8, 277/4, 472/20, 473/14, 487/22

düz- Düzmek, hazırlamak, yapmak

d.-eler 210/9, 229/10, 244/4, 245/5, 344/12, 369/17

d.-esin 409/11

d.-üp 412/9, 479/14, 488/7, 500/17

düzil- Düzülmek

d.-en 107/23

düzme Gerçek dışı, yalan

d. 120/17

E

ebdān Ar. Bedenler

e. 15/26

e.+ımızı 8/13

ebegümeci Ebemgümecigillerden, mor renkli, çiçekleri ilaç, yaprakları sebze olarak kullanılan, kendiliğinden yetişen çok yıllık bir bitki (Malva siylvestris)

e. 9/18, 208/22, 209/14, 210/12, 230/12, 232/7, 286/23, 294/13, 377/8, 416/8, 428/2, 461/25, 496/10, 523/12, 546/20

e.+nden 341/17

e.+ni 409/15, 409/16

e. boranısı Ebegümeci boranısı

e. 209/7

e. çiçegi Ebegümeci çiçeği

e. 557/25

e.+nden 524/10

ebe gümeci çiçeklerinden 348/20-21

e. ḫamīresi Ebegümeci hamıresi

e. 208/19

e. toḫumı Ebegümeci tohumu

e. 255/26, 304/21

e. yapraġı Ebegümeci yaprağı

e. 255/25, 285/19, 305/8, 332/22, 351/25-26, 377/18, 379/3, 471/16, 546/24-25

e.+ndan 323/1, 451/12

e.+nı 485/5

e. mecmūʿu Ebegümeci yaprağı mecmuu

e.+nı 377/12-13

ebemgümeci bk. ebegümeci

e. 273/17, 380/19, 393/6, 553/18

e. ṣuyu Ebegümeci bitkisi suyu

e.+nı 380/22-23

e.+yla 380/17-18

e. yaprağı Ebegümeci bitkisi yaprağı

e. 368/6, 497/15, 524/13

ebḥar Ar. Denizler

e.+da iken 396/20

ebhel Far. Ardıç tohumu

e. 573/2

ebil ebil Fokur fokur anlamında ikileme

e. 400/3

eblaġ Ar. Olgunluk derecesine çok yakın

e. eyler 105/24

ebrāş Ar. Bir hastalık adı

e. ider 14/8

ebrişim Far. Bükülmüş ipek

e. 578/22

Ebū ʿAli ö.i. İbn-i Sina

e. 326/2, 560/4

ebūcehil karpuzı Ebucehil karpuzu, acı hıyar, hanzal (citrilus colocynthis)

e.+nı 256/15

Ebū Hureyre ö.i. Ebu Hureyre

e. 71/25, 86/10

Ebū'l-eṭıbbā-ı Boḳrāṭ ö.i. Bokrat

e. 351/2

Ebū'd-Derdā ö.i. Efendimiz döneminde yaşayan bir sahabe

e. 48/7

ebyāt-ı āti Aşağıdaki beyitler

e.+ye 178/9

ebyaż Ar. Beyaz

e. 199/23, 228/7, 242/3, 252/8

e.-ı māyeşā Bir tür bitki

e. 241/23

ecel Ar. Her canlının Allah tarafından takdir edilen ölüm vakti

e. 11/2

e.+e 72/3

ecelsiz Ölümsüz

e. 11/3

eczā Ar. Kimya yoluyla elde edilen, ilaç yapımında ve sanayide çeşitli işlerde kullanılan birleşiklerin ortak adı.

e. 149/22, 210/20, 216/13, 329/20, 331/17, 396/26, 428/2

e.+dan 169/5b, 202/23, 210/18

e.+dır 129/13, 239/3, 396/4

e.+lar 134/8, 137/19, 208/7, 215/8, 318/21, 396/11, 515/23, 576/25

e.+lardan 524/3

e.+ları 208/5, 223/3, 224/11, 229/16, 230/24, 237/19, 258/19, 259/14, 290/16, 330/3, 358/21, 389/13, 396/22, 397/16, 400/22, 401/4, 408/11, 409/8, 414/7, 418/9, 432/17, 433/5, 434/14, 446/14, 447/10, 447/19, 448/21, 450/2, 456/20, 458/20, 477/19, 478/22, 478/9, 524/4

e.+larıñ 109/21, 414/11

e.+larında 189/4

e.+nıñ 73/15, 214/17, 425/4, 548/9

e.+sı 22/14, 294/23, 440/5, 500/14, 541/7

e.+ya 149/9, 272/23, 578/12

e.+yı 211/13, 233/24, 275/21, 331/16, 333/22, 335/19, 368/3, 557/15, 568/15

e. itmekle 375/13

e.-ı ḥārre Sıcak eczalar

e.+den 265/20

e.-ı meẕkūre Adı geçen eczalar

e.+ler 408/16

edẖān Ar. Sürülecek güzel kokulu yağlar

e.+a 248/24

e.-ı ḥārre Sıcak yağlar

e. 105/21, 106/6-7

e.+den 200/2

e.-ı müsenḥane

e.+yi 311/2-3

edẖar Ar. Bir bitki adı

e. 335/10, 505/13

e.-ı mekkī 260/1

Edirne ö.i. Edirne şehri

e. 472/6

e.+ye 221/10

edʿiye-i meʾşūre Ecdaddan rivayet edilen, itibarlı dualar

e.+leridir 8/3

edʿiye-i münāsib Münasip dualar

e. 77/13

ednā Ar. Basit, bayağı, pek aşağı, en az

e. 336/16, 586/19

e.+sı 404/9

e.-ı nesne Nesnelerin pek azı

e.+den 337/5

edviye Ar. Devalar, ilaçlar, çareler

e. 7/7, 34/9, 215/24, 273/9, 321/3, 399/5, 405/15, 485/25, 527/9

e.+den 494/11

e.+ler 77/20, 198/11, 342/2, 441/6, 454/9, 542/17

e.+lerde 216/26

e.+lerdir 7/20

e.+lere 101/21

e.+leri 197/23, 226/2, 322/16, 342/3, 384/20, 398/4, 411/23, 412/21, 441/16, 496/4, 513/14

e.+lerine 510/9

e.+niñ 78/8, 105/2, 486/10

e.+yi 77/7, 449/4

e.-i bāride Soğuk yapılı birtakım maddelerin oluşturduğu ilaçlar bütünü

e. 247/14, 317/2, 336/8

e.+den 317/3, 336/2

e.-i ḥārre Sıcak ilaçlar

e. 312/5-6, 317/10

e.+yi 311/5

e.-i ḳalbiye Kalp ile ilgili birtakım ilaçlar bütünü

e. 313/11

e.-i ḥāriciye Hastalık için bilinen ilaçlar dışında kalan ilaçlar

e. 198/14

e.-i ḳalbiye Kalp ile ilgili ilaçlar

e. 318/8, 324/19, 339/2, 339/17

e.+den 312/6, 338/1

e.-i müberride Soğutan ilaçlar

e. 312/4

e.-i mebrūde Soğuk ilaçlar

e. 312/27-28

e.-i müshil Müshil ilaçları

e.+e 312/3

e.-i münāsib Hastalığa uygun ilaçlar

e. 254/4-5

e.-i semmiye Zehirli ilaçlar

e. 47/15

e.-i şerīfe Mübarek ilaçlar

e. 215/22

efʿāl Ar. İşler, fiiller, ameller

e. 77/1

e.+e 78/11, 105/5

e.+i (3. tekil iyelik eki) 579/22

e.-i ʿibād Kulların amelleri

e. 7/2

Efendimiz Peygamber Efendimiz Hz. Muhammet (sav)

e. 12/6, 12/14, 48/8, 48/26, 49/4, 49/14, 50/10, 51/5, 56/2, 59/4, 60/19, , 60/25, 62/2, 64/9, 71/6, 72/1, 89/11,

90/13, 96/11, 103/12, 103/17, 103/19, 109/8, 117/11, 117/9, 122/6, 122/9, 123/20, 171/22, 388/10, 388/15

e.+den 12/19, 59/3, 72/1, 80/17, 86/10, 88/9, 92/6, 103/14, 388/26

e.+e 55/6

eflak ṭuzı Eflak tuzu

e. 273/4, 396/6, 416/13-14, 449/27

Eflāṭun ö.i. Aristo'nun hocası olan Yunan filozofu

e. 169/5a, 572/6

efrāciyā ? Göz otu

e. 233/20

e. ṣuyı Efraciya bitkisi suyu

e. 228/23

e.+yla 229/4

e.+ü'l-ḥamām Hilaliye bitkisi

e. 235/3

Efrenc ö.i. Frenk, Avrupalı, özellikle Fransız

e. 308/11, 309/17, 545/17

efsūn Far. Büyü, sihir

e. 8/2

efżal Ar. Daha faziletli, daha layık

e. 40/13, 196/2a, 490/19

e.+dir 40/15, 61/14, 66/25

e.+ı (3. tekil iyelik eki) 24/11, 24/21, 27/11, 40/10, 138/7

e. olan 299/13

egir Yun. Karın ağrısında kullanılan bir kök, andız

e. 239/15, 458/3, 531/7, 537/21, 552/10, 570/7

e. otı Egir otu

e. 245/4, 408/14, 443/2-3, 529/5, 571/26

e.+na 53/2

e.+nı 532/15, 571/23

e. ṣuyu Egir otundan elde edilen su

e.+nı 238/5-6

egerçe Far. Her ne kadar, gerçi

e. 32/23, 191/18, 253/5, 302/5, 304/9, 374/3, 413/23, 580/21

egil- Eğik duruma gelmek

e.-digine 54/21, 528/3

e.-üp 521/9

e.-en 104/15

eglen- Durmak, beklemek

e.-mek 30/26

e.-memek 11/17

e.-mez 123/9

egri Çarpık, aynı istikamette olmayan

e. 539/1

e.+sine 178/23a

ehāḳḳ Ar. Daha haklı, pek haklı, daha doğrusu

e. 36/10

ehemm Ar. Çok önemli

e. 14/24

ehl Ar. Bir işte yetkili olan, bir işi yapan, erbap

e.+iniñ 39/23, 50/15, 79/3

e.+isinden 157/23

e.-i ḫavāṣṣ Dindar ve doğruluğu ile muteber olan zatlar

e.+ıñ 8/3

e.-i hind Hintli, Hintli olan

e.+den 67/11, 139/3

e.-i ʿıyāl Kişinin bakmakla yükümlü olduğu kişiler

e.+ine 165/12

e.-i inṣāf İnsaflı, insaf sahibi

e.+ıñ 173/26

e.-i İslām İslam alimi, İslam bilgini

e.+a 170/3-4

e.-i ḳaraʿından 11/22

e.-i kemāl Olgunluk sahibi

e. 181/8

e.+iñ 194/4

e.-i ṭıbb Tıp konusunda işinin ehli

e. 7/19

ehvā Ar. Nefsin istek ve arzuları

e. 486/24

ek- Dökmek, saçmak

e.-digi 279/21

e.-e 237/19, 416/24, 475/1

e.-eler 41/19, 42/3, 57/2, 107/17, 109/17, 162/3, 229/16, 232/14, 236/19, 238/25, 245/22, 274/25, 276/22, 276/23, 279/12, 279/19, 279/26, 280/1, 399/25, 412/12, 412/16, 412/22, 414/18, 415/21, 416/3, 418/20, 418/6, 419/4, 421/4, 422/22, 422/22, 430/20, 430/20, 433/13, 433/15, 433/20434/24, 434/26, 465/4, 484/25, 497/21, 548/23, 574/2, 574/4

e.-erler 398/25

e.-meyesin 237/23

e.-seler 54/2, 57/12, 57/22, 83/14, 97/7, 102/8, 115/21, 118/12, 122/6, 133/20, 156/19, 164/19, 167/8, 418/3, 420/11

e.-üp 12/3, 13/4, 13/5, 46/23, 56/9, 62/17, 82/20, 133/24, 215/19, 262/3, 399/1, 404/5, 432/1, 471/10, 478/13, 558/19, 579/1

ek- Dikmek

e.-er iken 156/14

ekālim-i kelām Ar. Sözlerin memleketi, iklimleri

e.+ıñ 195/12b

ekele- Dökmek, saçmak

e.-yüp 100/3

ekekī ? Akciğerde bir damar adı

e. 498/7, 516/3

ekelen- Dökülmüş, saçılmış

e.-miş 499/16

e.+mişi 389/10

ekḥel ? Kolun iç kısmındaki ana damar

e.+den 266/9

e.+dir 37/1

e.+iñ 31/7

ekik Vücudun sırt tarafında bir bölge

e.+den 288/2

ekil- Ekilme işinin yapılması

e.-e 434/4

e.-se 107/16, 557/24

ekin Buğday

e. 162/1, 177/6

ekin- Ikınmak

e.-mekden 526/24

ekl Ar. Yemek yeme

e. 7/16, 48/1, 50/20, 60/25, 177/16, 177/5, 179/2, 494/5, 583/21

e.+de 320/6

e.+i (3. tekil iyelik eki) 48/9 84/14 104/5

e.+ine 219/19, 405/16, 479/10

e. ide 15/16, 151/3, 186/7, 291/19, 293/2, 405/16, 479/5, 488/2, 517/24, 577/24

e. ideler 12/3

e. ideler 13/22-23, 13/9, 13/24, 14/2-3, 296/17, 303/25, 308/20, 477/20, 478/10, 512/17, 529/7, 531/8, 534/1, 537/22-23, 541/18, 575/15, 579/1

e. iden 48/15, 101/1, 106/24, 167/15

e. ider iseñ 176/12

e. iderlerse 59/19

e. idüp 258/20-21, 397/5, 509/15, 558/20, 576/5

e. itdiği 176/16

e. itdikleri12/15

e. itdirseler 156/21

e. itmek 13/6, 276/3, 579/15

e. itse 101/4

e. itseler 156/21-22

e. oluna 489/20, 591/4, 591/5

e. olunan 11/18, 176/13, 176/22

e. olunsa 100/23

ekle Ar. Ağız ağrısı için bir ilaç

e. 279/24

eklen- eklenmek, ilave etmek

e.-mekden 189/18

e.-üp 583/15

e.-ür 492/7

eklep Ar. Köpekler

e.+iñ 518/25

ekmek Ekmek

e.+i 36/1

ekmel Ar. Mükemmel, eksiği olmayan

e. 582/17

ekşer Ar. Pek fazla, daha çok

e. 353/12, 493/24, 495/11

e.+ine 63/4, 234/10

ekşeri Ar. Çoğunlukla

e. 7/2, 10/9, 14/6, 14/9, 30/26, 33/10, 33/13, 39/22, 58/11, 63/10, 101/21, 106/10, 107/1, 114/2, 121/4, 123/9, 135/19, 165/15, 179/24, 193/9, 207/10, 209/11, 211/7, 214/3, 217/26, 220/12, 220/12, 226/10, 226/8, 226/9, 254/4, 257/11, 266/6, 270/2, 270/26, 273/23, 279/15, 306/20, 324/7, 327/18, 343/10, 346/3, 350/14, 358/9, 369/23, 389/2, 389/3, 392/1, 393/10, 394/23, 397/9, 427/15, 436/3, 437/7, 437/9, 439/10, 443/16, 450/16, 450/20, 462/23, 465/16, 465/17, 465/19, 468/24, 472/15, 475/6, 481/9, 500/2, 513/25, 525/7, 532/15, 562/23, 592/6

e.+leri 284/25

e.+si 353/25

ekşeriyā Ar. Genellikle

e. 11/8, 16/13, 67/21, 73/17, 89/2, 112/25, 217/20, 220/19, 220/20, 224/21, 234/13, 263/2, 264/13, 264/14, 264/2, 283/5, 293/12, 293/24, 295/22, 302/14, 304/3, 304/4, 305/13, 307/2, 307/15, 307/20, 311/10, 358/9, 360/23, 374/3, 376/6, 382/2, 385/24, 406/16, 430/4, 430/5, 431/19, 435/25, 441/2, 450/13, 450/19, 460/22, 461/11, 470/7, 488/12, 491/20, 492/4, 492/19, 495/21, 498/18, 511/21, 538/1, 538/8, 538/12, 545/6, 545/7, 558/25, 562/13, 564/17, 565/7, 567/8, 579/21, 581/8, 582/13, 582/17, 590/22

eksik Az, eksik

e. 17/15, 175/14, 191/8, 191/8, 568/23

e. ola 463/19

e. olmaya 160/22, 165/18

eksil- Eksilmek, azalmak

e.-dikce 210/2

e.-dikce 458/10

e.-mese 243/18

e.-mesi 192/5

e.-ür 210/2

e.-ür ise 433/7

ekşi Bu tadı veren şey

e. 14/13, 14/21, 36/1, 36/3, 48/22, 48/25, 51/3, 51/10, 51/26, 63/21, 72/24, 80/14, 84/23, 104/17, 119/17, 150/7, 153/4, 180/11, 202/9, 230/13, 230/14, 241/6, 246/9, 260/14, 260/14, 262/15, 278/5, 278/13, 282/13, 287/23, 288/19, 288/27, 317/7, 344/4, 357/4, 358/2, 361/18, 384/24, 389/17, 397/12, 401/18, 410/7, 417/23, 421/16, 444/2, 447/17, 450/11, 478/17, 487/25, 520/25, 544/24, 576/7

e.+den 14/14

e.+dir 188/9

e.+ler 14/15, 27/23, 151/10, 487/9

e.+lerden 334/24, 335/3, 397/6, 444/10, 477/11

e.+lerle 14/11

e.+si 50/2, 70/15

e.+sini 128/4

e.+siniñ 49/8

e.+ye 568/19

ekşi- Ekşimek

e.-r olsa 342/17

ekşice Ekşimsi, ekşi gibi

e. 293/4

ekşilik Ekşi olma durumu

e.+i 180/10

ekşi ekşi Ekşi ekşi

e. 16/8, 82/18, 327/22

el Kolun bilekten parmak uçlarına kadar olan, tutmaya ve iş yapmaya yarayan bölümü

e. 9/19, 20/24, 75/23, 75/25, 90/25, 101/20, 146/17, 176/2, 186/3, 213/4, 219/7, 236/10, 237/4, 393/19, 400/22, 506/14, 512/9, 565/16

e.+de 37/24, 38/1, 52/24, 186/15, 359/23, 411/3, 426/17, 445/14

e.+den 36/19, 196/23b

e.+e 186/9, 280/23

e.+i (3. tekil iyelik eki) 101/8, 350/5, 380/12, 389/5, 448/6, 499/4, 520/18, 540/5, 559/23

e.+iden 284/18

e.+in 146/5, 166/24, 176/3

e.+iñ 178/15b, 196/16a, 501/10, 502/25, 515/6

e.+iñde 17/24

e.+inde 262/6

e.+inden 186/13, 241/3, 288/2

e.+ine 159/18, 206/10, 211/22

e.+ini 38/3, 206/15, 206/23, 272/5

e.+iniñ 438/16, 470/25

e.+iñizi 103/22

e.+iyle 396/21, 433/13, 542/21

e.+ler 182/15, 243/19

e.+lerden 450/14

e.+leri 293/22, 324/9, 449/6

e.+lerin 9/8, 9/19, 12/16, 83/24, 445/25, 564/22

e.+leriñ 413/16

e.+lerine 211/21, 445/24, 447/5

e.+lerini 278/11, 293/26, 344/3, 565/24, 579/10

e. çek- Dokunmamak, uzak durmak

e.-mek 15/4

e.-üb 15/6

e. vir- Yardım etmek, faydası olmak

e. mez 522/15

el duyar duymaz Bir ölçü miktarı

e. 402/22

el-ʿaḳar Ar. Kadınlarda görülen bir hastalık

e. 567/3

el-ʿālāmāt Ar. İzler, belirtiler

e. 247/5, 265/18

elʿālem Ar. Kaya koruğu bitkisi

e. 117/12

elbetde Ar. elbette

e. 181/15, 279/26, 387/1, 387/9, 389/25, 488/9, 510/10

elbette Ar. Elbette

e. 25/15, 33/2, 174/2, 334/7

el-beyān Ar. Beyan, izah, açıklama

e. olan 251/3

elbise Ar. Giysi

e. 46/6

e.+ye 148/1

el-deviyy Ar. Nereden geldiği anlaşılamayan sesler, gürültüler

e. 251/26

ele- Elemek

e.-yeler 212/13, 242/4, 243/1, 243/17, 243/20, 244/14, 244/16, 244/24, 245/12, 245/19, 246/5, 259/8, 278/18, 279/5, 280/17, 280/22, 281/24, 287/27, 288/16, 326/7, 342/1, 342/14, 342/16, 381/9, 405/10, 408/1, 412/3, 414/14, 433/20, 433/20, 433/24, 455/8, 455/16, 459/22, 462/7, 466/13, 467/15, 468/2, 504/17, 505/5, 513/12, 528/16, 530/9, 531/2, 537/21, 548/22, 552/2, 579/10

e.-yüp 65/2, 81/1, 82/19, 472/13, 236/25, 238/1, 245/21, 258/19, 279/25,

280/13, 280/8, 290/16, 290/19, 396/14, 397/19, 397/3, 398/24, 403/19, 405/14, 408/11, 412/11, 412/16, 413/6, 418/20, 430/1, 430/18, 431/25, 433/15, 434/24, 43/4, 447/10, 448/9, 449/13, 450/1, 458/24, 460/17, 464/3, 465/24, 466/9, 466/18, 466/24, 467/7, 467/18, 476/1, 479/4, 481/2, 486/9, 489/18, 506/3, 512/25, 517/16, 528/2, 534/10, 537/11, 537/15, 541/17, 571/3, 572/16, 573/4, 575/9

elek Taneli veya un gibi toz durumunda olan şeyleri yabancı maddelerden ayıklamak veya incesini kabasından ayırmak için kullanılan, tahta bir kasnak ve tek tarafa gerilmiş, gözenekli tel, kıl, bez vb.nden oluşan araç

e.+den 236/18, 342/14, 400/18, 400/7, 405/14, 421/3, 448/9, 473/10, 477/17, 536/23, 547/17, 576/25

elem Ar. Elem, keder

e. 22/13, 22/13, 212/24, 225/12, 265/21, 315/17, 315/18, 315/19, 315/20, 315/21, 315/21, 335/26, 336/13, 369/21, 380/13, 381/26

e.+ine 131/19

e.+lerle 176/18

e.-i vecaʿ Ağrının sebep olduğu keder

e.+ı (3. tekil iyelik eki) 265/21

elen- Elenmek

e.-e 425/2

e.-miş 240/19, 290/17, 434/26

e.+mişi 290/16

e.-üp 296/11, 412/22

el-eşyā-ı tenkeşiff-i bāżdaha Ar. Her şey zıddıyla münkeşif olur anlamında bir kaide, söz

e. 14/25-26, 316/21

elfāẓ-ı edviye Ar. İlaç isimlerinin geçtiği sözler

e. 75/7

el-fecelü'l-kebīr Bir bitki adı

e. 251/17

el-ġufrān Ar. Allah'ın günahları affedip, bağışlaması

e. 7/10

el-ġaşy Ar. Bayılma, kendinden geçme

e. 325/13

elḥamdülillāh Ar. Allah'a hamd ve şükür etme

e. 196/1a, 238/13

el-ḥamṣa Ar. Nohut ile yapılan yakı

e. ideler 264/25

el-ḥāṣıl Ar. Hasılı, sözün özü

e. 169/8b, 315/10, 350/7, 380/13, 436/13, 437/19, 442/22, 454/19, 464/5, 498/22

el-ḥaẕer Ar. Herhangi bir azanın uyuşması

e. 219/20

el-Hindiyān ö.i. Hintli, Hintli olan

e. 177/23

el-iḫtilāc Ar. Aza seğirtmesi

e. 220/4

el-ʿilāc Ar. İlaç

e. 248/22, 443/20, 559/25, 562/25, 567/14

elimiyye Tin-i mahtum bitkisinin geldiği coğrafyanın adı

e. 102/13

el-ḳażā Ar. Allah'ın takdirinin ve emrinin yerine gelmesi

e. 345/3

elli Elli sayısı

e. 28/20 86/17 158/24 216/10 216/17 219/23 223/23 235/11 268/4 268/4 268/17 291/7 366/1 367/10 367/4 385/2 400/3 423/18 460/15 514/13 523/13 527/3 537/3 547/16 558/8 580/9 580/15

ellişer Elli sayısının üleştirme sayı sıfatı hali

e. 74/3, 235/6, 290/5, 399/16

elma Elma

e. 14/5, 43/19, 51/10, 68/5, 317/7

e.+dan 227/23

e.+sı 149/1, 156/15

e.+nıñ 130/21

e.+yı 227/20

e. aġacı Elma ağacı

e.+nıñ 156/12

e. ṣuyı Elma suyu

e. 320/11, 345/11, 520/25

e.+yla 506/6

e. şarābı Elma şarabı

e. 22/24, 562/12-13

e. şerbeti Elma şerbeti

e.+yle 209/5, 436/23

e. şerbetleri 36/4

e. şurubı Elmadan yapılan şurup

e. 320/9, 360/6

elmās Ar. Mücevher olarak kullanılan, saydam, değerli taş

e. 55/17, 55/18

e.+ı (Belirtme hal eki) 55/20

el-medḳūḳ-ı vaşaḳ Döğülerek toz haline getirilmiş vaşak

e. 271/7

el-müteḳaddimūn Ar. Evvelkiler, geçmiştekiler

e. 284/10

el-nabż Ar. Nabız

e. 185/4

el-nıḳris Ar. Ayak ağrısı

e. 37/14

el-raʿşe Ar. El ve ayak titremesi

e. 219/7

el-remd Ar. Göz hastalığı

e. 226/6

el-rica Ar. Kadınlarda görülen bir hastalık

e. 568/16

el-Rūm ö.i. Rum, Rum olan

e. 177/23

el-ṣafar Ar. Kulakla ilgili bir hastalık

e. 251/26, 252/1

el-taʿfīn-i ḳānun Ar. İlaç terkibinin hastaya verilme şekli

e. 251/24

el-ṭanīn Ar. Kulakla ilgili bir hastalık

e. 251/26

el-teşennüc Ar. Adalelerin gerilip büzülmesi

e. 217/18

el-verd Ar. Gül

e. 312/9

elvirişli Elverişli, uygun

e. 163/16, 204/2

elyaḳ Ar. Daha münasip, daha layık

e. olur 305/17

elzem Ar. Daha lazım, çok lazım

e. 109/11, 204/7, 579/23

e.+dir 14/24

emīn Ar. Şüphesi olmayan

e. 30/14, 66/19

e. ola 107/27, 149/26, 166/16, 479/23, 481/15, 481/19

e. olalar 87/17

e. olur 19/4-5, 87/14, 109/13, 470/22

e. olurlar 136/21

emīrbāris Bir tür bitki

e. 508/21

e. şurubı 294/17-18, 307/4, 323/7, 340/19, 370/14, 371/7, 488/23, 539/24-25, 584/8, 586/3-4

emṣāl Ar. Benzer, eş, denk

e. 580/23

e.+i 24/27, 176/20, 370/27

e.+ine 101/12

emʿā Ar. Bağırsaklar

e.+da 105/16

e.+yı 77/27

e.-ı müstaḳīm Kalın bağırsağın son kısmı

e.+den 366/16, 382/1

emdir- Emdirmek

e.-e 400/12

emek Emek

e.+den 196/7b

emkine-i bāride Soğuk mekanlar, yerler

e.+de 311/21

emlā-ı beden Bedenler topluluğu

e.+den 365/9-10

emlaġ ? Bir tür kuş

e.+ı (Belirtme hal eki) 312/15

emlaḳ Ar. Bir tür ilaç rekibi

e. 318/20

e.-ı mezkūr Sözü edilen ilaç terkibi

e.+uñ 312/23-24

emlec Ar. Amlac otu (phyllanthus emblica)

e. 320/21, 341/24, 356/2, 528/20

e. merbāsı Amlac otu merbası

e.+n 209/23

emr Ar. Buyruk, talimat, komut

e. 461/20

e.+de 315/3, 441/4, 447/1, 456/22

e.+e 195/13a

e.+inde 77/12, 170/12

e.+ine 145/2

e.+iñledir 197/7b

e.+iyle 96/12, 399/25, 402/20, 414/17, 537/2

e. eyledi 138/18, 170/2

e. idüp 388/15

e. itmişdir 299/9

e.-i muḥal İmkansız emirler

e.+dir 380/3, 387/10

e.-i nahi Önleyen, yasak eden emirler

e. 171/4

e.-i tenāsül Üremek, türemek emri

e.+e 579/23

emrāş ? Bir tür hastalık

e. 436/26

emrāż Ar. Hastalıklar

e. 19/5, 19/6, 24/18, 141/15, 174/1, 197/4a, 216/19, 327/12, 353/4, 437/1, 582/5, 582/7

e.+a 24/26, 78/15, 105/10, 197/1a, 219/19, 317/16, 396/16

e.+da 105/16

e.+dan 388/3

e.+ı (3. tekil iyelik eki) 63/10, 220/20, 245/13

e.+ıñ 8/2, 24/27, 78/20, 98/26, 175/23, 178/13a, 353/5, 479/16, 513/20, 566/21

e.+ına 37/4, 37/4

e.+ından 327/13, 498/14

e.+ınıñ 326/9

e.+ıyla 220/20

e.+lar 42/24, 570/4

e.+lara 52/9, 67/13, 155/21, 214/21, 570/3

e.+larıñ 36/26

e.-ı ʿafine Bir tür hastalık

e.+de 370/25

e.-ı ʿaṣabiye Sinir hastalıkları

e.+den 44/13

e.-ı bāridīye Soğuk ile ilgili hastalıklar

e.+yi 78/11

e.-ı bāride Soğuk hastalıklar

e. 105/5, 106/7

e.+niñ 63/4

e.+ye 68/11

e.-i dimaġiyye Akıl ile ilgili hastalıklar

e. 78/11-12, 105/6

e.-ı beynī Beyin ile ilgili hastalıklar

e. 78/18, 105/13

e.-ı dimaġ Akıl hastalıkları

e.+a 258/17

e.-ı dimaġiye Beyinle ilgili hastalıklar

e.+ye 214/20

e.-ı emʿā Bağırsak hastalıkları

e. 353/3, 354/3

e.-ı ġaribe Tuhaf, bilinmeyen hastalıklar

e.+niñ 405/21

e.-ı ḥārre-i ḳalbiyye Kalp ile ilgili bir hastalık

e. 78/13, 105/7

e.-ı ḥārre Ateşli hastalıklar

e.42/24

e.+den 74/7, 191/5

e.+niñ 511/2

e.-ı ḳalb Kalp hastalıkları

e. 77/10, 315/9

e.+e 317/2, 317/9

e.+iñ 325/13

e.-ı ḳalbiye Kalp ile ilgili hastalıklar

e.+de 312/13, 339/16

e.+den 339/18

e.+niñ 318/9, 318/24

e.-ı keŝīre Pek çok hastalık

e. 582/4

e.-ı māddiye Görünen bilindik hastalıklar

e.+den 19/4

e.-ı maḫṣūṣe Bazı hususi hastalıklar

e. 579/24

e.-ı maḫūfe Tehlikeli hastalıklar

e.+den 351/1

e.-ı meşhūre Herkesin bildiği hastalıklar

e.+lerinde 498/17

e.-ı mezbūre Adı geçen, zikredilen hastalıklar

e.+den 579/24

e.-ı mezkūre Adı geçen hastalıklar

e.+den 45/15-16

e.-ı mizāciye Mizac ile ilgili hastalıklar

e.+ye 73/20

e.-ı muḥallā Bir tür hastalık

e.+dan 216/25

e.-ı muḫtelife Çeşitli hastalıklar

e. 173/11, 178/7, 481/21

e.+den 177/14

e.-ı müzmin Üzerinden zaman geçmiş hastalıklar

e.+den 191/5

e.-ı raḥm Rahim hastalıkları

e. 559/13

e.-ı ṣadr Baş ile ikgili hastalıklar

e.+a 258/17-18

e.-ı ṣafravīye Karaciğer ile ilgili hastalıklar

e.+de 33/13

e.-ı seddī Vücutta herhangi bir yerin tıkanması ile oluşan hastalıklar

e. 77/11

e.-ı seddü bk. emrāż-ı seddī

e.+ye 27/16

e.-ı sevdāvīye Karaciğer ile ilgili hastalıklar

e.+ye 117/5, 133/14-15

e.+den 67/15

e.+ye 114/25

e.+ü'l-ʿayn Göz hastalıkları

e. 225/24

e.+ü'l-ḳalb Kalp hastalıkları

e. 311/9

e.+ü'l-miʿde Mide hastalıkları

e. 327/14

emür bk. emr

e.+de 106/2

e.+üñ 142/18

emyāh Ar. Sular

e. 336/8

e.-ı maḳṭar Damla sular

e.+lardan 312/12

emzik Süt çocuklarını oyalamak için ağızlarına verilen kauçuk meme

e.+den 263/18

e.+i 263/17

emzikli ʿavrat Emzirme dönemindeki kadın

e. 155/4

emzir- Kadın veya dişi hayvan memesinden sütü yavruya vermek

e.-en 91/21, 461/21

eñ Başına geldiği sıfatların üstün derecede olduğunu gösteren kelime

e. 322/14, 344/11, 370/22, 394/12, 490/19, 539/3

en Bir yüzeyde boy sayılan iki kenar arasındadi uzaklık, genişlik

e.+iñde 62/3

enār Far. Nar, nargillerden, yaprakları karşılıklı, çiçekleri büyük, koyu kırmızı renkte, küçük bir ağaç Punica granatum) ve bu ağacın içinde sulu taneler bulunduran yuvarlak yemişi

e. kökünüñ ḳabuġı Nar ağacı kökünün dış kabuğu

e. 384/24

e. ṣuyu Nar suyu

e.+nı 102/11

enbiyā Ar. Peygamber

e.+dan 138/17

encīr Far. İncir (Ficus carica)

e. 26/8, 70/14, 72/6, 96/6, 148/3, 334/5

encebār Ar. Beşparmak otu

e. 365/26, 408/14, 549/2, 552/10, 571/11

e. kökü Beşparmak otunun kökü

e. 261/12

e.+ni 148/9, 149/3

e. ṣuyu Beşparmak otu suyu

e.+yla 566/12

e. şarābları Beşparmak şarapları

e. 579/2

e. şerbeti Beşparmak otundan yapılan şerbet

e. 366/3, 367/24, 424/9, 566/5

encire Far. Büyük ısırgan otu

e. 53/23, 201/10

encire-i müteşāʿide Zahmet veren ısırgan otu

e.+dir 252/3

encü İnci

e. 209/4, 216/22

encüm Ar. Yıldızlar

e. 196/25b

encümen-i teftīş-i maʿārif Telif ve tercüme eserleri inceleyip basılmasına izin vermekle görevli teşkilat

e.+den 594/24

endaġ ? Tedavi amaçlı hazırlanan ilaçlardan her biri

e.+ıñ 211/15

endir- Yüksekten, sarp ve kötü yerden veya yukarıdan aşağıya inmesini sağlamak

e.-üp 210/14

endişe Far. Düşünce, vesvese

e. 191/7

Enes İbn-i Mālik ö.i. Enes İbn-i Malik

e. 64/9, 88/8, 96/10, 103/11

e.+den 55/4

enfaʿ Ar. Faydalı

e. 62/3, 111/12, 299/12, 569/18

e.+dır 38/24, 584/1, 584/11, 588/16

e.+ı (3. Tekil iyelik eki) 40/11

e. olur 48/1

enfaʿālāt Ar. Faydalılar

e.+dan 590/6

enfās-ı maʿdud Ar. İnsanın yaşamı boyunca alıp verdiği toplam nefes sayısı

e.+um 203/14-15

enfiye Ar. Buruna çekilen çürütülmüş tütün tozu

e. 41/19, 206/3, 260/11, 260/16, 260/17, 260/2, 262/1, 262/20, 276/22

e.+ye 206/4

engerek yılanı Engerek yılanı

e. 438/25

enlü enlü Enli enli olma

e. 462/23

enṣāb Ar. Soylar, nesebler

e.+ı 265/18

enṣār Ar. Hz. Muhammed'e hicret zamanında yardım eden Medineliler.

e.+dan 60/24

eñse Boynun arkası

e. 207/6

e.+den 182/10, 278/9, 288/2, 439/12

e.+sinden 466/2

e.+sine 265/1, 277/6

e. çuḳurı Ensenin çukur kısmı

e.+na 296/6

e. kökü Ensenin başladığı kısım

e.+nden 492/7

e. siñirleri Ensedeki sinirler

e.+ni 264/23

enseb Ar. En layık, çok münasip

e.+dir 503/4

envāʿ Ar. Çeşitler, türler

e. 103/24, 274/15

e.+ı (3. Tekil iyelik eki) 61/9, 98/5, 76/6, 109/6, 110/14, 122/24, 180/14, 317/16, 339/20, 457/12, 462/18, 50/22, 507/7

e.+ıdan 218/12

e.+ına 73/26, 84/21, 198/24, 233/16, 255/11, 319/16, 325/17, 325/18, 343/17, 351/5, 356/9, 472/17, 508/16, 509/21, 521/5

e.+ından 134/13, 180/9, 218/6, 380/1, 429/19, 435/4, 469/17, 509/24, 556/14

e.+ındandır 52/3, 114/4, 202/11

e.+ınıñ 121/11

e.-ı ʿadīde Çok fazla çeşitler

e.+si 282/22

e.-ı ḫabīṯa Kötü huy, kötü durum türleri

e.+sı 393/9

e.-ı ḥayāt 388/5

e.-ı istifrāġ Kusma türleri

e.+ından 350/13

e.-ı muḫtelife Çeşitli türler

e.+ye 98/16

e.-ı riyāżet Nefsi terbiye türleri

e.+den 20/23

e.-ı ṣudāʿ Baş ağrısı türleri

e.+a 210/4

e.-ı ṣarılıġ Sarılık hastalığı çeşitleri

e.+a 522/8-9

e.-ı ṭayyibe Tüm güzellikler

e.+niñ 106/12

e.-ı ufūnet İltihap türleri

e. 394/25

e.-ı ẕaḫīre Basur ve mesane iltihabunda olan ağrılı ıkıntı türleri

e. 368/25-369/1

enẕār Ar. Bakışlar, görüşler

e. 193/3, 193/4, 193/10, 193/11, 193/11

e. ider 193/12, 193/14-15, 193/16

er Er, erkek

e.+e 564/19, 567/20

e.+i (3. tekil iyelik eki) 568/24, 569/1

e.+iñ 567/5, 567/6

e.+inden 577/4

e.+ini 576/3

e.+leriñ 150/1

er- Ermek, ulaşmak

e.-ince 525/4

er gümeci bk. ebegümeci

e. 231/7

erām ? Gözdeki bir tür hastalık

e. 254/3

erbāb-ı eṭıbbā Tabipler erbabı

e. 173/9

erbāb-ı tecrübe Tecrübe sahibi erbablar

e. 339/18

ereklik Cima için hazır hale gelme

e. 568/7

erez Ar. Pirinç

e. 58/23

eri- Katı cismin ısı etkisiyle sıvı duruma gelmesi

e.-digine 189/7

e.-dikçe 79/23, 222/7, 275/16

e.-mekligine 189/10

e.-r 190/24, 521/20

e.-rse 365/21

e.-ye 342/11, 570/4

e.-yenini 127/5

e.-yüp 179/8, 365/21

erit- Erimesini sağlamak, erimesine yol açmak

e.-e 536/13

e.-eler 278/17, 287/25, 411/23, 419/11, 439/7

e.-en 310/24

e.-ile 321/22

e.-ip 265/8

e.-ir 65/8, 71/19, 81/20, 84/4, 93/21, 103/6, 113/25, 150/16, 477/14, 483/3, 517/12, 526/6, 527/22, 533/2, 533/11, 533/22, 540/11, 570/10

e.-irler 593/9

e.-üp 85/22, 100/22, 208/6, 229/16, 257/6, 330/3, 331/17, 333/22, 335/19,408/1, 414/11, 414/11, 417/10, 418/12, 425/1, 425/10, 425/24, 432/24, 460/6, 478/7, 517/20, 532/20, 533/21

eridici Eritici, eritmeye yarayan

e. 540/9

eridil- Eritme işi yapılmak

e.-miş 292/16-17

erik Erik (Prunus domestica)

e. 14/4, 26/9, 36/12, 46/9, 332/23, 487/1

e. bosası Erik posası, suyu alındıktan sonra kalan kısmı

e.+n 465/12

e. ici Eriğin içi

e. 294/10

e. maʿcūnı Erik macunu

e. 544/12

e.+ndan 523/18

e. ṣuyı Erik suyu

e. 43/5, 222/18-19, 227/11, 343/6-7, 343/7, 521/17

e.+n 391/10

e.+yla 230/10, 285/13, 375/2

e. süzmesi Erik süzmesi

e. 322/22, 341/14

e. żamġı Erikten elde edilen zamk

e.+nı 467/22-23

eriklü Erikli

e. 189/11

eriş- Erişmek, ulaşmak

e.-dir 169/14a

e.-mesi 192/4

e.-meyüp 481/14

erişte Far. İnce ince kesilip kurutulan hamur

e. aşı Erişte aşı

e. 310/6

e. şorbası Erişte çorbası

e. 397/22, 542/14

e. ṭaʿāmı Erişte yemeği

e.+nı 13/9

erkān Ar. Bir topluluğun ileri gelenleri

e.+ından 175/14

e.-ı mizāc Erkanın mizacı

e.+ıñ 181/10

erkek İnsan, hayvan ve bitkilerin dişiyi dölleyecek cinsten olanı

e. 101/16, 101/18, 140/20, 140/23, 184/20, 570/12

e.+dir 576/16

e.+i (3. Tekil iyelik eki) 101/18

e.+iniñ 100/16, 140/22

e.+iñ 184/21

e.+lerde 538/22, 538/7

e.+lere 539/2

e.+lerinde 555/17

e.+leriniñ 555/15

e. ḳaṣnī Erkek kasni bitkisi

e. 481/1

erklik Erkeklik gücü

e. 153/7

erlik Erkeklik gücü

e.+e 153/17

e.+i (Belirtme hal eki) 146/14, 146/23, 151/16, 152/8

e.+in 153/7

ermanikimü'l-rūzaim maʿcūnı Bir tür macun

e. 285/21

erneb Ar. tavşan

e. 101/15

ervāḥ Ar. Ruhlar, canlar

e. 21/21, 77/2, 78/4, 104/21, 350/16

e.+a 21/19

e.+dır 76/13

e.+ıñ 24/7

e.-ı beden Bedenin canı

e.+i 137/7

es- Esmek

e.-e 221/5

e.-erse 10/4

e.-üp 221/5

esāfil-i beden Bedenin sefalet çekmesi

e.+de ise 266/8

esās Ar. Esas, temel

e. 178/21b

esbāb Ar. Giysi

e. 8/12, 216/6

esbāb Ar. Sebep

e.+ı (3. tekil iyelik eki) 22/18, 233/13

e.+ına 554/1

e.-ı muḳaddime Başlangıç sebepleri

e.+sine 247/6-7

e.-ı müteḳaddime Önceki sebepler

e.+den 378/24

e.-ı sitte Altı sebep

e.+den 8/17

esef Ar. Hüzün, gam, nedamet

e.+dir 306/22

eseflik Bir tür hastalık

e. 37/4

eṣ-ṣaʿleb Ar. Tilkitaşağı, orkide bitkisi

e. 77/20

eṣer Ar. Etki, tesir

e. 390/16

e.+i (3. Tekil iyelik eki) 490/9, 511/20

e.+ini 43/10

e. ider 446/22

eṣer Ar. İz, işaret

e. 205/15, 403/5, 403/22, 438/13, 446/17, 447/23, 447/24, 448/19, 449/8, 452/5, 453/10, 453/19, 464/1, 464/19, 479/7, 518/12, 519/3, 519/7, 519/7, 519/8, 519/9

e.+i 151/12, 193/7, 193/13, 205/2, 239/11, 446/6, 447/2, 453/9, 453/10, 459/4, 472/22, 475/3, 476/5 578/9

e.+i (Belirtme hal eki) 95/18

e.+ini 553/5

e.+lere 79/7, 83/5

e.+leri 184/12

e.+lerin 85/1

e. ḳalmaya 518/22, 518/24

eṣer Ar. Kitap, eser

e.-i şerīf Şerefli eser

e.+ler 8/7-8, 39/21, 60/17

e.+de 86/13

esfel Ar. Alt, aşağı

e.+den 375/1, 407/7

e.+i (3. tekil iyelik eki) 353/21

e.-i baṭın Midenin alt tarafı

e.+da 593/5

eṣmār Ar. Meyveler, yemişler

e. 172/23

eṣmed ? Bir tür bitki

e. 497/7

eṣnā Ar. Bir işin yapıldığı an, sıra

e.+da 183/21, 437/6, 493/6, 494/2

e.+sında 263/3, 491/7, 590/5

e.-ı alīl Hastalık anı

e.+de 285/7

e.-yı ṭaʿām Yemek yeme anı

e.+da 266/6

e.-yı vefāt Ölüm anı

e.+ında 203/14

eṣni ʿaşriye Mide ile bağırsağın birleştiği nokta, bağırsağın ilk kısmı

e. 326/23

eṣvāb Ar. Giysi

e. 99/18, 393/12

e.+ını 556/15

esi İlaç

e. 81/18

e. ṣuyu İlaç suyu

e.+yla 244/8

eṣḳām Ar. Hastalıklar, dertler

e. 197/4a

e.-ı iḫtilaf Tam olarak bilinemeyem hastalıklar

e. 141/15

eski Çoktan beri var olan, üzerinden çok zaman geçmiş bulunan

e. 20/17, 27/4, 29/11, 30/2, 39/1, 40/26, 54/6, 54/22, 56/23, 63/8, 63/12, 63/12, 64/22, 68/12, 68/14, 68/22, 69/6, 70/22, 72/21, 73/8, 73/9, 73/21, 73/23, 78/18, 80/25, 86/18, 88/18, 91/4, 91/15, 93/22, 98/26, 100/5, 100/8, 102/20, 105/13, 105/26, 110/1, 110/14, 110/24, 112/1, 115/13, 115/16, 119/18, 120/5, 124/11, 125/13, 128/12, 129/24, 129/25, 130/1, 132/8, 139/19, 139/21, 139/21, 140/13, 141/10, 150/4, 208/9, 210/17, 211/19, 211/4, 215/22, 224/13, 231/18, 240/1, 258/1, 259/24, 321/19, 348/7, 352/15, 356/26, 357/24, 358/25, 364/11, 366/10, 366/13, 390/15, 398/7, 412/18, 414/22, 414/6, 420/2, 421/23, 422/1, 433/18, 501/17, 503/23, 504/11, 517/13, 529/14, 547/12, 549/19, 552/22, 574/20

e.+den 151/9, 153/24

e. olmağla 501/20-21

e. olursa 256/5

eski- Eskimek, eski duruma gelmek

e.-dikce 131/8, 514/6

e.-dikden 437/17

e.-meden 235/26

e.-miş 370/24

e.-miş ise 490/17

e.-r ise 372/24

eski penbe Açık pembe

e. 552/2

eslem Ar. Daha sağlam

e.+dir 40/13

esnān Ar. Dişler

e.+a 265/16, 265/18

e.+ı (3. tekil iyelik eki) 100/15

esne- Esnemek

e.-mek 35/23

esped Bir tür bitki

e. yağı 220/2-3, 216/21, 216/23, 268/11

esrār Ar. Sırlar, gizemler

e.+ım 203/14

e.+ımı 203/15

esrar sıtması Esrar maddesi bağımlılarının nöbeti

e. 515/2

esrebī Soluk, cansız

e. olup 336/7

estāne-i ʿalīye Hicaz ülkesi

e. 388/10

estār Ar. Örtüler, perdeler

e. 404/6

ester Far. Katır

e. 555/10

esved Ar. Siyah, kara

e.-i aṣġar 168/14

e.-i māşera 106/17

eşedd Ar. Dada şiddetli

e. 346/1

e.-i iḫtiyāc Çok fazla ihtiyacı olma

e.+la 8/18

eşek Eşek (Equus asinus)

e. 433/14

e. necisi Eşek dışkısı

e.+n 575/9

e. südi 291/7, 242/20, 309/7

eşek arısı Eşek arısı

e.+nıñ 519/21

eşḫāṣ Ar. Kişiler, şahıslar

e. 11/21

eşheb Ar. Anber bitkisinin bir türü

e. 104/10

eşkāl Ar. Kılık, şekiller

e. 450/6

eşne Ar. Bellut bitkisi

e. 65/4

eşne-i baḥriye Koralina

e. 383/12-13

eşribe Ar. İçecekler

e. 326/17, 371/19

e.+den 326/15, 360/6, 394/10

e.+dir 180/20

e.+ler 186/7, 198/3, 198/7, 198/11, 526/8

e.+lerden 12/25, 198/23, 331/9

e.+niñ 539/10

e.+ye 314/13

e.+yi 494/5

e.-ı ḥārre Sıcak içecekler

e. 581/13

e.-i müberride Soğutulmuş içecekler

e.+den 247/15

e.-i müferriḥe Rahatlık veren, rahatlatıcı içecekler

e.+den 338/6

eşref Ar. En şerefli, değerli

e. 44/25

e.+idir 315/1

e.-i kā'ināt Kainatın en şereflisi

e. 170/21-22

e.-i mevcūdāt Mevcudatın en şereflisi

e.+dan 169/21

eşyā Ar. Türlü amaçlarla kullanılan, insan yapısı, taşınabilir cansız nesnelerin bütünü

e. 168/21 168/22 175/11 559/8

e.+da 144/10, 170/9

e.+lar 168/11, 408/23

e.+larda 168/25

e.+lardan 524/17

e.+nıñ 26/6, 144/20, 169/22

e.+yı 173/2, 313/8, 314/14, 351/17

e.-yı bāride Soğuk eşyalar

e.+den 247/9, 265/20, 266/2

e.-yı ḥārre Sıcak eşyalar

e.+de 336/10

e.+den 337/3

e.+yi 249/1

e.-yı müberride Soğutan eşyalar

e. 313/4

e.-yı muḥammere Üzeri örtülmüş eşya

e. 247/11

et- Etmek, yapmak

e.-dim 197/4b, 573/18

e.-seler 121/9, 396/17

et İnsan ve hayvan vücudunun kas ve yağdan meydana gelen, kemikle deri arasında bulunan kısmı

e. 38/8, 57/22, 57/23, 147/8, 154/22, 174/23, 184/18, 189/9, 190/24, 220/7, 262/14, 280/20, 415/11, 420/2, 426/18, 484/12, 553/9, 553/11, 555/12, 568/21

e.+den 163/26

e.+e 241/10

e.+i (3. tekil iyelik eki) 11/24, 56/6, 56/13, 70/3, 70/6, 91/8, 92/16, 104/4, 114/6, 126/13, 143/25, 251/3, 420/2

e.+i (Belirtme hal eki) 83/23 b

e.+in 102/9, 164/19

e.+iñ 365/15

e.+inde 70/3

e.+inden 92/16, 92/18, 118/24, 439/4

e.+ini 10/21, 60/8, 70/8, 70/8, 100/2, 102/5, 158/21, 161/17, 181/6, 415/3, 416/4, 438/14

e.+iyle 438/17

e.+le 147/7

e.+ler 414/6, 418/5, 418/14, 486/25, 487/2

e.+lerden 422/3

e.+leri 11/25, 11/26, 14/1, 142/22, 279/23, 486/24, 570/10, 570/22

e.+lerin 142/15, 404/24, 414/6, 415/10, 418/14

e.+lerine 133/21

e.+lerini 111/10

e.+leriniñ 40/19

e. köftesi Etten yapılan bir yemek

e.13/8

e. ṣuyı Etin suyu

e. 579/14-15

etli Etli

e. 32/1

etlü bk. etli

e. 413/10

etlü incir Yencek kısmı çok olan incir

e.+i (Belirtme hal eki) 256/17

eṭıbbā Ar. Tabibler, doktorlar, tıp ilmini bilenler

e. 65/24, 66/10, 106/9, 309/13, 324/22, 389/20, 569/8

e.+dan 436/10

e.+nıñ 106/13, 178/12a, 242/11, 285/5, 362/4, 544/6

e.+sı 213/15, 216/22, 219/15, 382/12, 520/16

e.+sınıñ 308/11, 324/16

e.+ya 541/8

e.+yı 308/2

e.'l-Fārisi Fars hekimleri

e. 177/23

e.-ı cirmānyā Bedenin hekimleri

e.+nıñ 338/7

e.-ı ḥuẕẕāḳ İşinin ehli hekimler

e. 309/10

e.-ı ıṣṭılāḥ Tıp ilmine ait terimler

e. ında 47/9

e.-ı ilhiye 314/1

e.-ı İslāmīyūn İslam dünyası hekimleri

e. 380/1, 440/19, 442/6

e.-ı müteʾaḫḫirīn Son dönem hekimleri

e. 213/8, 332/18

e.-ı müteḳaddimīn Evvelki, geçmişteki hekimler

e. 77/2, 218/2, 270/26, 284/9, 310/23, 324/15, 437/2 552/5-6

e.-i kemalīn İşinin ehli hekimler

e. 106/20

e.-i Yunānī Yunan hekimleri

e.+de 265/15

eti yenmiş diş dibleri Diş diplerindeki etin çekilmesi

e.+ne 280/19

etmek Ekmek

e. 15/19, 17/8, 59/11, 96/18, 135/2, 135/3, 141/8, 148/2, 148/3, 160/20,

176/11, 255/22, 310/3, 348/13, 406/21, 417/11, 509/19, 510/25, 511/6, 530/23

e.+e 8/19, 145/21

e.+i (Belirtme hal eki) 12/3, 244/9, 344/16, 530/23

e.+den 141/14

e.+le 99/21, 141/15

e. büresi Ekmek püresi

e. 342/15, 342/19, 342/20

e. içi Ekmek içi

e. 329/14, 478/17, 524/19

e.+ni 560/14-15

e.+yle 458/14

e. māyesi ḫamırı Ekmek mayası hamuru

e.+ndan 334/9

etmekci Ekmek yapan, ekmek satan

e. 250/11

eṭrāf Ar. Etraf, yanlar, taraflar

e.+ı 436/6

e.+ına 41/21, 88/19, 347/11, 415/5, 434/5

e.+ında 33/7, 372/14, 393/15, 394/14, 427/4, 488/5

e.+ını 368/18, 415/6

e.+ıyla 455/25

e.+larında 472/7

e.+larınıñ 246/8

e.-ı cild Ten, tenin üzeri

e.+den 40/1

e.+e 44/18-19

etrec ? Bir tür bitki

e. 201/13

e.-i merbī Etrecin bir türü

e. 314/4

etrengübīn bk. terencübīn

e. 205/17

ev Ev

e. 163/7, 166/10, 167/17, 438/18

e.+ce 389/1

e.+de 157/5, 158/8, 158/13, 159/17, 160/22, 161/10, 161/11, 163/5, 165/17, 166/10, 167/12, 214/1, 490/8

e.+den 167/17, 177/2

e.+e 126/13, 160/22, 161/17, 163/5, 163/6, 398/14

e.+idir 175/23

e.+iñ 158/8, 163/8

e.+ler 388/5

evāʿil Ar. İlk zamanlar, başlangıç dönemleri

e. 388/10

e.+de 388/8, 507/13, 581/20

evcāʿ Ar. Ağrılar

e. 78/17, 105/17

e.-ı guş Kulak ağrıları

e. 105/12

e.-ı ḳulunc Kulnuç ağrıları

e. 393/8

e.-ı mefāṣıl 297/1 Eklem ağrıları

e.+a 28/6, 79/10

e.+ı (Belirtme hal eki) 102/2-3

e.-ı miʿde Mide ağrıları

e. 78/19-20, 105/16

evfaḳ Ar. Uygun, muvafık

e.+dır 34/20

evʿiye Ar. Damarlar

e.+si 581/16, 590/23, 591/10

evḳāt Ar. Zamanlar

e.+ında 492/9

evlā Ar. Daha uygun

e.+dır 116/17

evlād Ar. Çocuklar

e. 49/24, 91/21, 120/4, 203/17, 559/25

e.+a 575/6

e.+ı (Belirtme hal eki) 74/18

e.+ı (3. tekil iyelik eki) 123/6, 559/15

e.+ım 578/3

e.+ını 49/23

e.+ları 182/11

e.+larınıñ 183/18

evlā-ı mülāyim 217/1

evrāḥa 351/16

evrām Ar. Veremler, şişler

e. 247/2, 247/21

e.-ı ciger Ciğer şişi

e. 37/9

e.-ı ġıdād 427/21

e.-ı ḫabiṯe 27/17-18

e.-ı ḥariyye 65/18

e.-ı ḥicāb 37/8

e.-ı ḥulḳda 39/7

e.-ı kebed Karaciğer şişi

e. 37/8-9

e.-ı leṯṯ Devamlı olan şişler

e.+e 266/2

e.-ı mezbur Adı geçen şiş

e.+ı 492/1

e.-ı miʿde Mide şişi

e. 37/8

e.-ı ṣalibe Verem şüphesi

e. 77/14

evril- Bir biçimden başka bir biçime doğal olarak dönmek

e.-e 305/19

evset ? Bir tür bitki

e. ḳabuġı Evset bitkisi kabuğu

e. 112/10

e.+nı 112/11

evvel Ar. Önce, ilk, birinci

e. 11/13, 13/23, 14/3, 15/18, 18/9, 19/9, 21/7, 26/5, 26/6, 27/25, 29/6, 30/5, 34/20, 36/1, 36/3, 36/7, 36/11, 43/2, 43/14, 43/26, 44/11, 44/17, 45/17, 46/3, 49/9, 60/22, 62/25, 68/23, 70/25, 70/26, 106/18, 120/23, 141/6, 142/7, 142/8, 153/17, 171/16, 178/18b, 178/20a, 182/5183/15, 223/10, 227/18, 233/6, 234/16, 237/19, 241/2, 300/15, 303/13, 308/5, 315/3, 358/4, 415/8, 567/19, 576/11, 576/15, 578/12, 578/7, 585/9, 586/13

e.+ce 486/12

e.+i (3. tekil iyelik eki) 43/5

e.+inde 243/9

evvel bahar İlkbahar

e.+da 148/22

evvelā Ar. İlk önce, ilkin

e. 9/3, 19/12, 24/15, 24/22, 42/7, 44/6, 171/5, 177/14, 179/16, 191/1, 191/10, 191/19, 198/10, 204/3, 207/12, 214/5, 217/16, 221/22, 226/16, 226/17, 227/18, 231/5, 232/6, 233/14, 249/21, 267/6, 272/8, 283/11, 283/12, 283/16, 289/1, 289/26, 304/12, 307/20, 308/7, 311/25, 320/16, 337/19, 350/20, 351/15, 357/8, 362/1, 362/8, 373/1, 376/14, 379/1, 383/23, 393/2, 395/11, 413/13, 422/4, 424/16, 425/23, 427/7, 437/19, 441/5, 442/22, 443/20, 444/9, 454/3, 455/18, 457/5, 461/23, 461/3, 462/19, 469/7, 470/25, 496/9, 496/25, 497/14, 507/13, 514/8, 525/6, 547/24, 547/25, 554/11, 559/25, 561/17, 564/19, 567/25, 570/3

evvelī Ar. Evvele ait olan

e.+de 57/9

e.+dir 285/5

evvelki Ar. Evvelki, önceki

e. 8/17, 11/18, 15/5, 29/13, 37/19, 52/16, 53/18, 54/25, 55/22, 58/18, 58/19, 59/24, 64/26, 65/5, 65/15, 65/21, 72/19, 74/20, 80/10, 84/8, 85/11, 89/5, 89/14, 94/3, 99/14, 99/16, 180/5, 102/22, 104/10, 109/23, 111/2, 111/21, 119/25, 125/9, 135/22, 136/2, 136/24, 179/12, 179/23, 181/15, 181/18, 191/14, 191/15, 192/11, 192/13, 192/20, 192/9, 193/21, 236/8, 329/19, 360/13, 439/8, 451/1, 480/24, 491/9, 573/4, 574/16, 574/21, 578/5

e.+lerinde 75/9

e.+si 8/13, 35/18, 36/20, 38/4, 109/10, 174/11, 174/22, 178/4, 185/13, 187/9, 236/11, 317/3, 354/8, 469/17, 507/8

e.+sidir 353/16

e.+sine 188/24, 480/8

evzān Ar. Nabzın düzeni, belirli düzende olması

e. 185/22

ey Seslenme ifadesi

e. 7/5, 36/19, 60/22, 71/2, 75/5, 103/21, 105/19, 105/21, 106/16, 106/20, 141/2, 157/21, 166/1, 168/10, 169/3a, 171/20, 172/21, 173/1, 173/14, 174/4, 175/8, 179/1, 181/8, 182/11, 182/26, 183/18, 185/2, 197/3b, 197/6a, 197/14, 198/9, 265/12, 267/15, 269/24, 270/26, 273/21, 274/16, 287/18, 298/15, 304/1, 307/1, 307/10, 311/24, 313/1, 315/13, 321/15, 324/1, 324/6, 326/9, 327/11, 327/14, 331/22, 339/15, 340/8, 343/1, 345/22, 346/7, 353/3, 353/19, 354/6, 358/16, 363/22, 366/15, 369/23, 370/21, 372/9, 375/17, 385/21, 386/23, 388/16, 388/24, 390/1, 392/3, 393/1, 393/8, 394/7, 396/19, 396/22, 397/9, 399/10, 404/1, 404/20, 405/18, 406/12, 413/8, 414/4, 419/1, 420/16, 421/23, 424/13, 426/23, 428/5, 428/22, 431/24, 435/4, 435/17, 436/25, 440/17, 442/5, 443/9, 445/10, 447/8, 452/6, 453/20, 457/11, 461/10, 462/17, 465/15, 468/6, 468/14, 468/21, 469/13, 474/6, 478/1, 480/1, 481/7, 481/22, 481/24, 484/11, 485/11, 486/2, 487/10, 491/5, 492/5, 493/21, 494/19, 495/19, 496/8, 497/9, 498/5, 501/3, 501/17, 502/10, 506/9, 506/17, 507/6, 508/16, 511/1, 512/1, 513/16, 513/23, 514/23, 516/1, 519/13, 522/1, 523/1, 524/21, 526/7, 531/18, 535/22, 537/24, 538/1, 542/3, 544/17, 546/5, 547/22, 548/19, 549/5, 550/24, 550/5, 551/6, 553/23, 554/10, 556/14, 558/22, 562/7, 564/7, 565/19, 568/16, 569/8, 569/22, 575/21, 578/1, 578/15, 579/18, 579/26, 583/19, 586/12, 587/24, 589/9, 590/21, 591/10, 592/1, 592/23, 593/4, 593/18, 594/9

eya Kaburga

e. kemükleri Kaburga kemikleri

e.+ne 315/7

eyagı Kaburga kemiği

e.+larıñ 498/6

eyagü bk. eyagı

e.+si 484/13

eyhā'l-ġāriḳun Sarı çiçekli bir ottur

e. 149/10

eyl Ar. Boynuzları olan, eti yenen bir hayvan

e. 100/1

eyle- Eylemek, etmek, yapmak

e. 169/14b, 178/21a, 196/16a, 324/19

e.-digi 21/15

e.-dik 197/8b, 261/7, 388/2

e.-diler 213/16

e.-diñ 169/4b

e.-me 196/21b

e.-medikce 130/21

e.-mek 576/22

e.-mesi 7/3

e.-meyeler 28/10, 45/24, 369/22

e.-miş 324/20

e.-mişdir 204/1

e.-ñ 86/14

e.-r 14/9, 17/10, 17/13, 17/16, 21/24, 25/1, 27/20, 31/2, 31/2, 38/20, 51/17, 56/14, 56/14, 60/12, 60/3, 61/16, 63/3, 64/18, 64/20, 65/8, 68/15, 71/11, 72/11, 83/2, 83/9, 83/10, 83/16, 89/21, 97/12, 103/7, 109/16, 112/12, 114/20, 117/20, 122/25, 124/9, 127/23, 128/24, 131/15, 131/9, 134/23, 366/19, 368/1

e.-se 19/18

e.-seler 140/24

e.-ye 147/1, 147/19, 190/15, 196/11a, 196/12a, 277/3

e.-yeler 45/22, 46/12, 214/5, 215/8, 222/13, 230/1, 363/13, 369/22, 374/16, 378/15, 380/15, 506/23, 515/17, 515/24, 522/5, 526/8, 551/12, 552/17, 566/11, 567/18, 574/21

e.-yüp 7/3, 57/24, 62/13, 202/20, 217/1, 224/14, 275/15, 364/5, 383/9, 525/16, 563/15, 569/21

eyleyici Yapıcı, edici

e. 567/17

eylicek Öylece

e. 572/23

eyrelti Eyrelti bitkisi

e. köki Eyrelti otu kökü

e. 514/10

e.+ni 517/2

e. yaprağı Eyrelti bitkisi yaprağı

e. 389/12

eyreti Düzgün olmayan, çarpık

e. 280/3

eyreti bk. eyrelti

e. köki Eyrelti bitkisi kökü

e. 382/21, 385/1

e.+ni 504/12

e. otı Eyrelti otu

e. 155/18

eyü İyi, kötü olmayan

i. 16/3, 20/11, 24/23, 26/6, 41/10, 42/21, 46/20, 50/20, 54/25, 56/24, 57/1, 57/15, 58/5, 73/11, 76/24, 90/4, 98/6, 102/9, 102/24, 103/11, 108/16, 117/14, 138/8, 151/21, 159/3, 159/5, 161/1, 161/6, 161/17, 161/23, 162/3, 162/5, 164/11, 164/20, 165/19, 168/5, 186/5, 190/14, 191/14, 191/27, 191/3, 192/10, 192/13, 192/20, 193/18, 194/3, 209/14, 209/4, 238/2, 238/21, 254/13, 256/17, 267/12, 270/8, 271/9, 306/22, 321/18, 343/10, 348/6, 405/10, 412/12, 475/23, 512/8, 549/3, 564/19, 571/9

i.+ce 76/18, 147/4, 152/14, 224/26, 225/4, 236/3, 236/5, 237/17, 238/20, 239/15, 240/9, 242/20, 245/20, 245/25, 246/1, 246/10, 258/25, 262/1, 263/17, 263/18, 267/7, 269/12, 269/22, 272/3, 274/24, 279/8, 296/12, 296/23, 321/18, 323/14, 341/7, 348/15, 348/19, 391/13, 396/7, 398/11, 398/12, 398/20, 399/2, 399/12, 399/3, 401/6, 401/7, 401/11, 401/14, 402/18, 415/15, 421/2, 425/2, 425/3, 425/12, 425/24, 426/21, 431/24, 431/24, 432/1, 435/2, 438/18, 445/23, 445/24, 446/3, 446/4, 446/16, 447/4, 447/11, 447/12, 447/21, 447/22, 448/3, 448/25, 448/26, 449/6, 449/15, 449/18, 449/22, 449/22, 449/24, 452/4, 452/4, 453/7, 453/8, 456/22, 457/6, 457/8, 459/23, 461/7, 462/15, 463/20, 465/7, 466/11, 466/24, 467/4, 467/23, 468/19, 476/24, 476/25, 477/8, 477/19, 478/6, 478/8, 479/4, 482/22, 485/18, 494/10, 506/4, 508/9, 511/15, 518/5, 527/3, 528/1, 533/4, 534/24, 535/12, 536/4, 537/13, 557/22, 561/1, 563/14, 570/9, 570/24, 583/20, 592/12

i.+dür 12/1, 29/25, 59/15, 60/6, 61/5, 74/8, 80/7, 80/12, 80/22, 80/23, 81/2, 84/10, 89/10, 92/2, 92/16, 97/4, 101/15, 102/26, 103/1, 113/2, 114/6, 132/4, 132/5, 136/18, 144/4, 149/1, 149/18, 149/22, 153/7, 160/26, 191/15, 202/26, 205/9, 210/24, 211/23, 228/23, 231/6, 237/13, 237/25, 243/14, 254/15, 262/16, 270/19, 276/4, 291/14, 333/26, 356/19, 356/19, 374/11, 374/22, 390/11, 391/19, 407/15, 411/19, 414/12, 424/11, 424/12, 429/3, 466/4, 471/24, 475/16, 496/2, 504/9, 510/25, 522/13, 527/18, 527/6, 560/20, 571/16

i.+si 17/17, 30/15, 50/18, 60/6, 61/7, 62/25, 70/6, 89/5, 91/25, 96/22, 104/10, 110/17, 117/26, 121/6, 121/11, 128/18, 138/20, 214/7

i.+sin 263/16

i.+süne 178/23b

i. eyler 100/9

i. geldigi 522/9

i. gelir 466/3

i. ideler 406/11

i. ider 111/5, 155/5, 236/16, 241/16, 321/5, 420/2, 425/14, 426/17, 432/13, 432/21, 433/16, 434/24, 558/14

i. idüp 397/16, 457/2

i. itmişdir 410/14

i. ola 159/22, 239/20, 240/17, 254/11, 254/14-15

i. olduḳca 433/2

i. olmaḳ 287/25, 417/4

i. olmasına 419/15

i. oluncaya 371/4, 485/9

i. olur 279/10

eyyām Ar. Gün, zaman

e. 11/7, 93/8, 116/15, 294/2, 361/20, 386/16

e.+da 387/11

e.+ı (3. Tekil iyelik eki) 393/10

e.+ında 93/10

e.-ı şitā Kış günleri

e.+da 246/20

e.-ı veba Veba günleri

e. 105/26

e.+da 93/8

e.+ü'l-vāḳ'a Vuku bulan günler

e. 193/15

ez- Yasılanmak, çiğnenmek, ezmek

e.-e 459/8

e.-eler 241/25, 244/5, 244/7, 257/2, 260/21, 275/20, 287/24, 345/9, 411/22, 468/1, 513/14, 520/7, 523/15, 575/23

e.-em 169/15a

e.-esin 409/8

e.-ip 211/20

e.-üp 11/8, 11/9, 54/7, 67/15, 75/2, 87/11, 116/19, 160/18, 166/5, 167/7, 167/18, 167/22, 167/22, 204/11, 204/17, 205/8, 206/6, 209/19, 214/19, 217/7, 221/24, 222/16, 223/21, 225/16, 227/1, 228/7, 228/16, 229/10, 231/17, 231/17, 237/3, 237/10, 239/1, 254/14, 259/5, 268/10, 273/19, 275/23, 276/13, 277/20, 278/14, 285/24, 285/26, 286/4, 287/3, 287/9, 288/15, 304/23, 328/5, 331/6, 342/2, 345/3, 345/17, 360/5, 367/20, 373/9, 379/10, 382/24, 383/3, 391/25, 409/15, 428/17, 431/22, 434/6, 439/16, 459/12, 466/14, 468/15, 482/19, 499/8, 515/11, 520/15, 521/15, 521/2, 521/3, 523/18, 529/12, 529/18, 531/11, 531/15, 532/11, 532/22, 536/7, 536/8, 536/12, 541/21, 553/6, 557/22, 561/21, 570/11, 573/6, 573/11

ez-cümle Far.+Ar. Bu cümleden, mesela, bunun gibi

e. 17/23, 39/12, 107/1, 145/6, 158/3, 163/18, 166/4, 182/15, 200/7, 200/9, 200/17, 312/13, 312/26, 338/7, 339/19, 349/11, 436/20, 469/17, 480/8, 540/10

ezelî Ar. Öncesiz

e. 169/3b

ezil- Ezilmek

e.-dikce 275/23, 276/14

e.-inceye 275/23

ez̲iyet Ar. Zulüm, sıkıntı

e. 371/3, 451/18

e.+i (3. tekil yelik eki) 469/23

e. virir 253/3-4

ez̲h̲ar Ar. Çiçekler

e.-ı sünbül Sümbül bitkisinin çiçekleri

e. 508/19

F

faġlaġan dikeni Faglagan dikeni

f.+n 149/20

faḫr-i ʿālem Ar. Alemlerin övüncü, gururu

f. 171/22

fāʿide Ar. Fayda, yarar

f. 62/15, 146/23, 213/16, 226/2, 246/5, 292/19, 342/20, 362/8, 456/15, 470/21, 496/21, 510/21, 517/3, 549/1, 582/10, 593/20, 594/15

f.+de 440/6

f.+ler 532/10

f.+leri 66/16, 88/8, 433/22

f.+lerin 141/4

f.+si 11/9, 47/22, 50/25, 60/17, 117/16, 146/4, 146/6, 146/19, 233/17, 288/9, 292/16, 303/25, 362/13, 369/18, 392/20, 424/23, 440/6, 449/15, 479/21, 489/20, 525/11, 564/4

f.+sini 275/7, 362/19, 384/7, 400/25, 451/22

f. eylemedi 309/19

f. eyler 124/12, 216/23, 223/22, 228/6-7, 380/21, 441/12, 441/17, 472/24

f. eyleyen 437/21

f. göre 160/1, 291/5, 482/17, 536/8

f. görür 245/2, 394/22, 412/12, 412/4, 553/9, 583/18

f. ide 158/22, 210/23, 211/10, 240/14, 240/17, 244/9, 342/17, 468/12, 469/10, 512/10

f. idecek 505/18

f. iden 436/19, 430/10

f. ider 26/14, 67/19, 70/26, 81/12, 81/24, 82/22, 82/7, 84/13, 84/20, 89/9, 95/11, 95/23, 99/23, 110/7, 114/2, 117/14, 123/16, 144/5, 144/6, 148/16, 150/12, 150/22, 152/3, 153/17, 155/12, 210/23, 211/12, 211/15, 211/19, 211/20, 212/10, 212/17, 241/13, 242/14, 242/18, 243/9, 243/24, 244/10, 244/12, 244/18, 244/21, 245/3, 245/8, 245/16, 255/12, 257/20, 259/23, 260/21, 262/20, 273/15, 278/21, 279/15, 288/7, 302/10, 346/3, 349/7, 371/17-18, 392/11, 396/16, 403/23, 404/13, 404/15, 404/16, 404/17, 404/18, 404/21, 404/21, 404/23, 404/24, 405/2, 409/16, 409/16-17, 410/4, 411/19, 412/1, 412/19, 414/20, 416/18, 417/11, 419/24, 420/10, 424/9, 430/24, 439/17, 439/18, 439/25-26, 440/2, 441/11, 444/22, 466/2, 468/4, 469/11, 472/23, 472/23, 482/19, 505/7, 505/9, 505/22, 510/12, 512/13, 513/7, 528/3-4, 531/5, 533/10, 536/9, 571/19, 571/20, 572/9, 579/17, 586/14, 592/24

f. idüp 381/3, 416/11, 469/8, 533/13-14, 553/1

f. itmedi 378/5

f. itmemiş 324/20

f. itmeyüp 491/25

f. itmez 378/1, 384/5

f. itmez ise 26/23

f. itmezse 288/3

f. olur 510/10

f.-i ʿaẓīm Büyük fayda

f.+i (3. Tekil iyelik eki) 54/20

f.-i ʿaẓīmiye Çok fazla fayda

f. 258/21

f.-i keşire Çok fayda

f.+si 152/5-6

f.-i meẕkūr Sözü geçen, zükredilen faydalar

f. 384/6

f.-i müʿessere-yi cāmiʿ Bütün faydaların bir arada olması

f. 77/13

fāʿideli Faydalı

f. 227/22, 414/4, 433/3

f.+dir 517/13

fāʿidelü bk. fāʿideli

f.+dür 154/13, 159/24

faḳaṭ Ar. Ama, lakin

f. 11/3, 12/14, 35/13, 106/2, 141/5, 226/1, 257/4, 260/17, 270/13, 272/18, 385/23, 396/22, 397/7, 433/22, 439/2, 477/11, 506/7, 540/17, 572/14

fākihe Ar. Yemiş, yaş meyve

f. 46/14, 48/13, 48/14

f.+niñ 48/16

faḳīr Ar. Kişinin alçak gönüllülük göstermek için kendisine verdiği san

f. 41/24, 75/11, 101/17, 158/2, 196/17a, 218/4, 238/9, 265/13, 285/2, 362/12, 388/4

f.+i (Belirtme hal eki) 7/9

faḳīr Ar. Muhtaç, yoksul

f. olan 508/18

f.+i (Belirtme hal eki) 109/7, 109/9

f.+ler 578/1

faḳīr-i ḥaḳīr Ar. Alçak gönüllük bildiren bir söz

f. 213/21

faḳīr-i ḥaḳīr-i pür-taḳṣīr Ar. Kişinin alçak gönüllülük göstermek için kendisine verdiği san

f. 25/1

faḳīr-i pür-taḳṣīr Alçak gönüllük bildiren bir söz

f. 35/12

falan Ar. Söylenmesi istenmeyen veya gerekli görülmeyen bir özel adın yerini tutan kelime

f. 172/16

fālic Ar. Felç, sekte

f. 24/25, 27/22, 31/8, 44/14, 78/16, 105/11, 213/5, 214/4, 216/25, 218/15, 219/4, 220/8, 360/3

f.+de 264/13, 264/16

f.+e 54/21, 68/19, 72/12, 74/22, 82/7, 90/26, 93/24, 104/4, 113/9, 213/20

f.+ge 217/14

f.+iñ 219/21, 219/21

f. olan 104/15

f. olur 219/22

falḳamun Yun. Deri dokusundaki iltihaplanma

f. 406/23

falḳamūnī bk. falḳamun

f. 405/23, 407/5

f.+den 406/17

fāmā Ar. Bununla birlikte

f. 141/11, 142/22, 480/19

fānidşeker Far. Beyaz şeker, peynir şekeri

f. 513/13

fāralmar ? Su üzerlerinde olan, kökü olmayan bir ottur

f. 420/16

fāre Ar. Fare

f. 82/11

f.+leri 82/11

f.+ye 530/23

f. necāseti Fare dışkısı

f.+nden 26/16

f.+yle 26/18

f. necisi Fare dışkısı

f. 479/14, 484/1

fāriġ Ar. Rahat

f. 12/17

f. oldığı 17/6

farḳ Ar. Fark

f. 121/8, 184/20, 196/11a, 282/21, 304/8, 362/1, 582/3

f.+ı (3. tekil iyelik eki) 114/6, 308/1, 361/25, 373/24, 376/11, 454/1, 509/25, 565/15

f. idemez 204/4

f. olmaya 574/17, 574/21

f. olunmaz 569/3, 569/9

f. olunur 569/3

f. olur 38/8

Farsī ö.i. Acem, İranlı olan

f. 173/24

F.+de 100/14, 101/15, 101/7, 135/2, 205/17, 279/16, 279/24

Farsīce Farsça, Acem dili

f. 121/10, 198/13, 405/8

farz Ar. Yapmak zorunda olunulan şey

f.+ca 566/21, 567/22

faṣaḥat Ar. Doğru ve düzgün söyleyiş

f.+dır 177/11

faṣd Ar. Kan alma, hacamat

f. 27/25, 29/19, 31/14, 31/14, 32/7, 32/13, 32/27, 33/4, 33/6, 33/8, 33/9, 33/15, 33/18, 33/22, 33/22, 34/13, 34/15, 34/21, 34/26, 35/13, 36/15, 36/17, 38/14, 39/11, 40/12, 182/27, 227/16, 232/6, 266/9, 337/19, 337/22, 413/14, 564/15, 565/2

f.+a 32/27, 41/2, 284/7, 523/9

f.+dan 33/10, 33/13, 34/11, 35/24, 36/3, 36/7, 36/8, 36/11, 40/13, 278/9

f.+ı (Belirtme hal eki) 506/16

f.+ıñ 34/4, 40/2, 283/24

f.+lar 35/13

f.+lardan 589/14

f.+larla 491/10

f. eylemek 33/2, 34/16, 34/19, 41/6, 362/12

f. eylemekde 362/4

f. eylemeyeler 34/23

f. eylesek 34/4

f. eyleseler 36/15

f. eyleye 255/15

f. eyleyeler 231/6, 368/2, 405/24-406/1, 502/25, 520/12-13, 547/26, 548/1

f. eyleyüp 406/18

f. ideler 34/27, 259/7, 299/9, 312/1, 419/6, 565/3

f. iderlerse 365/24

f. idüp 594/2

f. itdikden 33/26

f. itdirmek 35/27, 36/2

f. itmek 31/9, 31/13, 34/10

f. itmeyeler 35/10, 35/10

f. itmezden 36/1

f. ola 32/20, 38/24

f. olmaḳ 293/24

f. olunan 32/14

f. olunmaḳ 39/9

f. olunmamaḳ 33/17

f. olunup 370/1

f. olunur 299/4, 299/8, 506/18

f. olur 299/6

f.-ı ḥacamat Hacamat yoluyla pis kanın alınması

f. itdireler 205/6

faṣd-ı istifrāġ Kanın vücuttan dışarı çıkması

f. 362/10

fāṣıla Ar. Bölüm, ara, durak

f. virüp 568/7

f.-ı şiddet Şiddetli bölüm

f. 340/10

fāsid Ar. Bozulmuş, bozuk

f. 176/23, 357/16, 394/7, 413/10, 442/11, 470/3

f.+den 33/12

f.+e 90/17, 566/20

f. eyler 94/19, 135/23

f. olan 96/1

f. oldıġıdır 569/1

f. olması 32/11

f. olmaya 92/2

f. olup 350/3, 564/17

f. olur 16/8

faṣīḥ Far. Açık ve güzel konuşan

f. ola 164/14

f.-i zebān Dilin doğru telaffuz edilmesi

f. ola 165/2

faṣl Ar. Fasıl, bölüm

f. 7/13, 8/17, 177/13, 179/14, 181/6, 182/24, 183/15, 183/19, 184/1, 184/5, 184/16, 184/17

f.+da 45/25, 45/26, 46/7, 46/16, 46/17, 46/20, 184/2

f.+dan 314/10

f.+larda 378/25

f.+ı (3. Tekil iyelik eki) 45/2, 184/10

f.+ıdır 44/25, 184/13

f.+ıñ 46/19, 183/14

f.+ına 183/16

f.+ında 10/2, 10/3, 13/7, 97/4, 177/15, 177/16, 183/13, 183/17

f.+ınıñ 10/2, 45/25, 46/6, 46/15, 46/20

f.-ı aḫz Kabul, tutma dönemi

f. 250/8

f.-ı buḥrān Buhran, sıkıntı dönemi

f.+lar 190/3

f.-ı evvel İlk bölüm

f. 7/14, 183/20, 197/16, 197/21

f.-ı s̱āliṣ Üçüncü bölüm

f. 7/21, 197/17

f.-ı s̱āni İkinci bölüm

f. 7/17, 197/16

fāşir Ar. bk. fāşirā

f. 93/19

fāşirā Ören gülü, ak asma, ak sarmasık. Köküne semiz kabak denir

f. 210/7

fāşrāyābāt ḳabuġı Bir tür bitki ve kabuğu

f. 405/6

fātiḥa Ar. Kuran-ı Kerim'in ilk suresi

f. 206/16, 206/18, 206/24

f.-ı şerīfe Fatiha suresi

f. 206/20

faṭīn Ar. Zihni açık, uyanık

f. 22/11

fātiran Ar. Az sıcak, ılık olan

f. 253/15

fayḳarā Yun. Acı

f. 384/17, 509/17

f.+ya 541/19

fażalāt Ar. Necasetler, pislikler

f. 21/8, 367/26

f.+dan 353/12

f.+ı (Belirtme hal eki) 18/18, 25/16, 26/4, 53/25, 63/16, 113/24, 366/17

f.+ıñ 103/8

fażīlet Ar. Erdem, meziyet

f.+i (3. tekil iyelik eki) 34/4

fażla Ar. Gereğinden, alışılmıştan çok, aşırı olan, ziyade

f. 42/1, 47/17, 125/23, 178/7

f.+ların 84/21

f.+sıdır 106/22

fehm Ar. Anlama, anlayış

f. 184/3

f.+i (Belirtme hal eki) 52/17, 70/4, 163/23

f.+inde 22/10

f. ider 22/10

f. idüp 171/4, 186/23

f. it 196/21a, 196/21b

f. olmaz 22/6

felc Ar. Vücudun bir bölümünde veya tamamında hareket ve hissetmenin kalkması, inme, nüzul

f. 36/17, 45/11, 63/5, 131/15, 213/16, 213/8, 214/21, 420/17

f.+e 30/22, 66/21, 121/16, 140/2

felencmüşk Far. Çoğunlukla Hint'ten getirilen kırmızı renkli hoş kokulu tohum, misk yaprağı tohumu

f. 111/8, 326/5, 405/7

felīc bk. felc

f. olur 442/13-14

felūniyā Ar. Felyun

f. 505/22, 526/9

f.-ı Farsī Acem feluniyası

f. 261/4, 356/9, 357/4, 550/2

f.+den 343/4, 363/12, 352/25, 353/1

f.-ı Rūmī Rum feluniyası

f. 379/13

f.+den 379/16

felūri ? Bir tür macun

f. 155/17, 225/22, 446/23, 484/25

fem Ar. Ağız

f.+de 266/19

f.-i kīse Kesenin ağzı

f.+yi 249/25

fenā Ar. Fena, kötü

f. 17/22, 63/7, 77/8, 90/12, 107/16, 188/10, 196/19b, 307/25, 361/23, 370/22, 370/24, 431/13, 434/11, 589/10, 593/6

f.+dır 371/1

f.+sı 394/12

f. bolmuş 168/20

f. ola 583/4

f. olur 469/5

f. olursa 260/10

f.-yı menc Kötü hal alma

f. olur 542/5-6

fenālıḳ Fenalık, kötülük

f. 106/5, 490/10

f.+ı (3. tekil iyelik eki) 17/23

fenā manṭar Bir tür mantar

f. 168/18

feraḥ Ar. Refah, sevinç, iç aydınlığı

f. 20/15, 29/3, 42/16, 55/1, 51/25, 66/12, 69/25, 83/1, 104/23, 110/22, 114/17, 115/6, 120/2, 122/2, 127/15, 132/22, 138/24, 153/17, 329/7, 351/17

f.+ı (Belirtme hal eki) 107/6

f.+a 253/5

f.+da 55/10

f.+dır 21/16, 85/14

f. oldıġından 50/10

f. olursa 21/25

f.-ı iʿtidāl Uygun bir ferahlık

f. 21/24

f.-ı müferriṭ Ferahlığın azalması

f.+de 350/16

f.+ü'l-ḥāl Neşeli, sevinçli durum

f. olmaġla 351/17

feraḥ-nāk Ar.+Far. Neşeli, sevinçli

f. olur 139/5-6

f. olmaya 23/11

ferāric Ar. Piliçler

f. 314/22

ferāset Ar. Anlayış, seziş, sezgi

f. 173/26

f.+ler 182/18

ferāsiyūn Far. Yabani pırasa

f. 111/15, 382/16

ferc Ar. Dişi canlılarda üreme organının dış kısmı

f. 575/25

f.+de 571/3

f.+i (3. Tekil iyelik eki) 100/16, 578/13

f.+in 577/18, 577/22, 577/5

f.+inde 570/16, 570/22, 576/1, 576/11, 577/21

f.+inden 578/19

f.+ine 529/15, 575/10, 576/26, 577/24, 578/8, 579/3

f.+ini 578/13

f.+iniñ 577/7

f.+lerine 575/12

ferd Ar. Birey

f. 12/10

ferec Ar. Sıkıntıdan sonra gelen büyük sevinç

f. 15/25

ferfiyūn Ar. Sıcak ülkelerde yetişen ve ilaç olarak kullanılan, sütlegengillerden reçineli bir bitki ve onun zamkı (Euphorbia resinifera)

f. 168/13, 236/2, 251/6, 251/6, 391/12, 400/17, 413/4, 434/18, 454/10, 537/9, 555/26

f.+ı (Belirtme hal eki) 400/18

f. yaġı 206/2, 238/11, 238/12, 395/25, 459/14

f.+nı 395/20-21, 413/3, 512/11

f.+yla 457/8, 542/26

fermān Far. Buyruk, emir

f. 196/14b

f.+ıyla 190/10, 438/13

f. itdi 388/16

f.-ı peẕir Sözü dinlenen ferman, kabul edilen, yerine getirilen buyruk

f.+dir 144/21-22

f. olmayasın 144/23

feruḥ Ar. Tavuk yavrusu

f. 143/21

feryād Far. Haykırış, çığlık

f. 535/10

fesād Ar. Bozukluk, karışıklık

f. 41/3, 116/12, 165/18

f.+dan 48/22

f.+ı (3. tekil iyelik eki) 10/16, 34/26

f.+ıdır 444/6

f.+ından 221/6, 554/2, 567/5

f.+ındandır 442/8

f.+ını 10/15, 112/13

f.+a vir- Fesada uğratmak

f.+ir 16/15

f.-ı zihne Zihnin fesada uğraması

f. 41/3

feslegen Yun. Ballıbabagillerden, Akdeniz ülkelerinde yetişen, yaprakları güzel kokulu, beyaz veya pembe çiçekli, bir yıllık ve otsu bir süs bitkisi, reyhan (Ocimum basilicum)

f. 317/11, 319/2

festaġī ? İdrarın yeşil hal almasının beş mertebesinden biri

f. 187/14

feṯḥ Ar. Açmak, bertaraf etmek

f. eyler 58/20, 107/4

f. ider 57/6, 68/13, 329/6-7, 358/17

f. idüp 103/24

f. itmekdir 359/22

f. itmek 33/23

f. ola 531/16, 536/20

f. olmadıḳca 381/14

f. olup 536/12, 536/16

f.-i bāb Bölümün feth edilmesi

f.+ı (Belirtme hal eki) 197/8b

fevā'id Ar. Faydalar, faydalı şeyler

f. 88/7

fevt Ar. Kaybetme, elden çıkarma

f.+inden 23/10

feyyāż Ar. Çok verimli

f. 196/8b

feyż Ar. Bolluk, bereket, şöhret

f.+den 230/9

f. ide 196/8b

fıḳdān Ar. Yokluk, belirsiz olmak, yitirmek

f.+ından 250/18

fındıḳ Ar. Fındık (Corylus avellana)

f. 111/24, 157/18, 157/19, 168/24, 205/26, 224/22, 245/6, 364/24, 364/25, 369/12, 391/9, 427/3, 502/8, 505/16, 529/11, 535/16, 564/1, 568/11

f.+ı (Belirtme hal eki) 112/3, 157/17, 233/8

f. içi Fındığın meyvesi

f. 558/4

f.+ni 112/1

f. südi Fındık sütü

f. 365/5

finduḳ bk. fındıḳ

f.+ı (Belirtme hal eki) 366/11

fırṣat Ar. İmkan

f. 190/6

fırun Fırın

f. 246/1

f.+da 130/24, 267/6, 405/9

f.+lara 75/26

f.+unda 250/11

fıstıḳ Ar. Fıstık

f. 112/8, 113/14, 508/14

f.+ıñ 344/11

fıtıḳ Ar. İç organlardan bir parçanın, genellikle bağırsak bölümünün karın çeperlerini geçip deri altında ur gibi bir şişkinlik yapması

f. 27/17, 408/20, 551/7, 552/6, 552/8, 552/17, 552/19, 553/9

f.+a 552/22

f.+ı (Belirtme hal eki) 552/24

f.+ına 552/4, 552/15

fī Ar. İçinde

f. 584/15

fi'l Ar. İş, amel

f.+e 19/15, 21/3, 511/20

f.+i (3. tekil iyelik eki) 48/24, 73/4, 99/23, 110/1

f.+i (Belirtme hal eki) 271/3 459/20

f.+ini 32/26

f.+ine 73/5

f.+iniñ 380/9

fîl Ar. Filgillerin hortumlular takımından, Afrika ve Asya'nın sıcak bölgelerinde yaşayan, çok iri, kalın derili hayvan

f. dişi Filin dişi

f.+ni 108/25

f. kemügi bürādesi Fil kemiğini eğeden geçirirken çıkan talaş

f.+nden 568/5

f. ödi Fil ödü

f.+ni 458/25

fî'l-bahār Ar. Baharda

f. 177/24

fî'l-ḥāl Ar. Hemen, o anda

f. 41/19, 42/3, 85/17, 86/19, 97/7, 138/15, 139/21, 140/17, 167/15, 205/7, 253/21, 262/19, 262/22, 268/24, 269/6, 269/9, 269/18, 270/1, 271/10, 271/18, 272/10, 276/22, 277/3, 283/11, 287/2, 325/1, 379/26, 384/2, 391/7, 391/25, 403/17, 404/9, 415/19, 415/21, 415/23, 416/2, 416/9, 416/25, 417/3, 417/20, 418/17, 418/20, 418/25, 420/13, 420/15, 421/9, 421/14, 421/11, 465/4, 487/12, 521/20, 522/16, 532/14, 536/17, 536/20, 549/13, 563/23, 569/26, 570/11, 572/19, 575/13, 576/13, 583/3, 586/19

fî'l-ḳalb Ar. Kalpte

f. 314/11

fî'l-leyl Ar. Gecede

f. 177/24

fî'l-sābıḳ Ar. Geçmişte

f. 403/3

fî'l-vasaṭ Ar. Ortalamada

f.+dan 193/15

fî-cemūdü'ṣ-ṣadr Ar. Baş dönmesi

f. 310/17

fidan Yun. Yeni yetişen ağaç veya ağaççık

f.+ını 156/13

fiġān Far. Bağırarak ağlama, inleme

f.+ı (3. tekil iyelik eki) 535/10

fihrist Far. İçindekiler bölümü

f.+ine 174/2

f.-i kitāb Kitabın fihrist bölümü

f.+a 7/8

fikr Ar. Düşünce

f. 170/10

f.+de 184/12

f.+e 25/4

f.+i (Belirtme hal eki) 19/18, 25/1, 42/15, 113/10, 131/15

f. eyle 196/20a

filān Ar. Falan

f.+ı 196/13a

filcan Fincan

f. 151/18

filiz Yun. Tohumdan veya tomurcuktan çıkan körpe ve küçük dal, sürgün

f.+inden 278/12

fincān Ar. Çay, kahve içmek için kullanılan, kulplu, küçük kap

f. 44/5, 113/1, 206/6, 217/5, 227/13, 260/26, 293/17, 294/8, 294/19, 295/15, 296/2, 297/11, 297/18, 302/4, 303/8, 303/12, 305/6, 307/9, 321/14, 322/1, 322/10, 322/21, 323/2, 323/8, 323/22, 323/25, 341/18, 341/20, 347/8, 347/16, 347/23, 348/2, 348/16, 348/21, 352/5, 370/15, 371/11, 372/7, 375/14, 386/17, 392/19, 393/22, 394/5, 431/15, 432/7, 451/8, 451/13, 451/21, 478/15478/20, 478/23, 478/24, 478/24, 488/17, 488/24, 489/5, 489/15, 489/25, 490/14, 490/14, 491/3, 492/18, 492/22, 494/11, 494/16, 495/9, 506/7, 511/17, 539/20, 539/26, 554/12, 558/10, 573/23, 583/18, 584/6, 584/16, 584/25, 585/3, 585/7, 585/25, 586/5, 586/10, 586/13, 587/13, 588/8, 588/11, 588/21, 589/5, 589/8, 589/25, 590/12, 590/20, 591/6, 591/9, 591/23, 592/21, 593/3, 593/12

f.+ını 495/5

firar Ar. Kaçma, kurtulma

f.+ına 106/1

f. ider 167/17

firṣād Ar. Tut

d. 70/13

firūzec Far. Firuze. Yüzük, bilezik, küpe vb. kuyumculuk işlerinde kullanılan, açık mavi renkte, şeffaf olmayan kıymetli taş, piruze

f. 66/3

fisḳa fisḳa Az az, kısım kısım

f. 406/18, 454/17

fitil Ar. Vücudun çeşitli yerlerine konulan donmuş yağ kıvamında ve koni biçiminde ilaç

f. 32/3, 57/23, 262/2, 274/13, 406/10, 425/18, 543/4

f.+i (Belirtme hal eki) 256/4, 256/20, 404/4, 415/5

f.+ler 488/7

f. eyleyüp 256/19

f. idüp 152/24, 415/4, 425/19, 430/19, 431/4-5, 476/8, 576/10

Flemenk ö.i. Avrupa'nın kuzeybatısındaki ülkelere verile isim

f. 121/5, 441/2

florya Yun. Bir ağaç

f. 98/13

Fransa ö.i. Fransa

f. 121/6, 346/12, 394/13

Fransız ö.i. Fransız olan

f. 98/18

Fransızca Fransızca, Fransız dili

f. 478/16

Frenk ö.i. Avrupa, Avrupalı, özellikle Fransız

f. 66/20, 67/8, 68/10, 80/2, 99/23, 235/7, 324/16, 395/13, 506/25, 516/19, 541/4, 563/1

f.+de 388/20

f.+ler 58/1, 62/19, 83/12, 119/12, 140/19, 222/19, 230/4, 231/19, 235/3, 308/15, 309/1, 377/1, 382/12, 382/13, 383/13, 428/23, 472/1, 565/7

f.+leriñ 362/20, 552/6

f. ṭabībleri Avrupalı tabipler

f.+niñ 284/25

frenk Far. Frengi hastalığı

f. 63/10, 73/21, 130/1, 547/24, 551/1, 557/17, 557/19

f. çiçegi Bir tür hastalık

f.+ne 67/17

Frenkce Frenk dili

f. 120/25, 498/2

frengi Genellikle cinsel birleşmelerle bulaşan, tedavi edilmediğinde inme, körlük, delilik vb. sonuçlara kadar varan, döle de geçerek vücutça ve akılca sakat bir soyun yetişmesine yol açan bir hastalık, yenirce, sifilis

f. 41/24, 73/10, 176/17, 405/19, 418/7, 436/25, 452/10, 561/15, 562/2

Frenkī Frenk olan, Frenk'e ait

f. 473/9, 520/6

Frenkistān ö.i. Far. Avrupa

f.+dan 543/4, 565/5, 565/10

f.+da 516/24

fuāḳ Ar. Hıçkırık

f.+ı 64/5

fucl Ar. Turp

f. 70/20

fūdenc Ar. bk. futenec

f. 140/4

furḳan-ı kerīm Kuran-ı Kerim

f.+inde 169/24

fuṣūl Ar. Mevsimler

f.-ı erbaʿa Dört mevsim

f.+da 44/23, 177/13

f.+nıñ 44/25

fūtenec Ar. Futenec, yarpuz

f. 339/8

fużūl Ar. Lüzumsuz, fazla şey

f.+ı (Belirtme hal eki) 22/8, 29/26

f.+ını 20/26

f.+uñ 18/13

f.-ı lezce-i bāride Bağırsaktaki bir hastalık

f.+den 77/26-27

fużūlāt Ar. Gereksiz fazlalıklar

f.+ı 185/6

fużūli Ar. Boşuna, gereksiz

f. 15/9, 15/12, 24/26, 30/22

füfel bk. fındık-ı Hindi

f. 77/18

fülāsefe ? Bir tür terkip

f. 512/22

fülfül Ar. Karabiber

f. 63/14, 144/5, 150/13, 205/26, 245/8, 250/10, 279/4, 279/16, 279/18, 280/7, 288/14, 290/23, 326/6, 329/11, 342/22, 374/14, 381/7, 413/4, 452/19, 458/4, 460/3, 486/8, 505/13, 527/23, 537/10, 574/18, 575/3, 577/23

f.-i ebyaż 405/6, 452/16

fülūs-ı ḫıyārşenbe Yun.+ Far. Hıyarşenbe bitkisinin dalı

f. 439/15

fülūs-ı ḫıyarşenber bk. felūs-ı ḫıyārşenbe

f. 513/13

fürāde fürāde Ar. Tek tek

f. 396/13

fürūc Ar. Yarık, çatlak

f.+da 561/6

fürūḫt Far. Alışveriş, satma, satış

f.+a 76/1

fütūr Ar. Bezginlik, umutsuzluk

f. 18/20, 25/25, 301/7, 306/23, 586/19

füvve Ar. Kökboya, Kızılkök (Garance)

f. 118/18

G, Ġ

ġacı ?

ġ. 204/25

ġaddār Ar. Acıması olmayan

ġ. 178/21b

ġāden ? Yarın, yarınki gün

ġ. 145/26

ġāfeş Ar. Koyunotu, kasıkotu

ġ. 134/10, 506/1, 508/19, 508/19, 545/20

ġ.+i (Belirtme hal eki) 287/3, 334/14, 497/2, 549/2

ġ. ḳurṣı Gafes bitkisinden yapılan hap

ġ. 500/12

ġ. ṣuyı Gafes suyu

ġ. 364/22

ġ.+yla 502/1, 507/21

ġ. şerbeti Gafes şerbeti

ġ. 516/8-9

ġ.+lerin 501/15

ġ. yaġı Gafes bitkisinden elde edilen yağ

ġ. 500/21

ġāfil Ar. Gaflet içinde olan, habersiz, bilgisiz

ġ. olmayalar 249/16, 480/2

ġ. olmayasın 154/19

ġ. olmayasız 397/24

ġaflet Ar. Dalgınlık, dikkatsizlik, aymazlık

ġ. 174/3

ġ.+dir 177/12

ġ. idüp 309/14

ġ. itmeyeler 106/21

ġ. olunmasun 257/4-5

ġ. olunmaya 25/12, 168/22, 186/18, 197/19, 203/12, 208/26, 216/15, 225/1, 234/11, 236/16, 243/21, 268/20, 270/5, 272/7, 273/20, 279/10, 281/20, 296/17, 304/24, 305/17-18, 319/9, 322/17, 324/5, 325/7, 325/19, 345/7, 349/24, 373/4, 398/1, 398/16, 400/14, 400/26, 403/17, 410/14, 410/22, 412/13, 417/8, 425/13, 425/26, 430/24, 452/8-9, 453/19, 455/17, 459/19, 464/16, 479/17, 488/1, 504/21, 516/19, 528/10, 530/21, 535/21, 540/19, 549/4, 558/11, 571/12, 577/24-25, 584/2, 589/2

gāh Far. Bazen, arasıra

g. 22/3, 22/3, 121/10, 186/13, 186/13, 188/19, 192/16, 194/3, 194/4, 209/26, 209/26, 212/24, 232/4, 232/4, 248/7, 253/4, 265/4, 265/5, 300/15, 302/22, 313/1, 314/11, 316/2, 316/4, 316/9, 316/9, 316/10, 324/13, 351/14, 356/19, 365/9, 366/21, 376/16, 377/26, 380/11, 427/16, 470/3, 480/13, 496/23, 519/21, 553/11, 554/2, 554/3, 554/6, 565/13, 568/21, 568/22

gāh gāh Far. Zaman zaman

g. 345/19, 354/15, 354/16, 376/6, 393/14, 526/23, 538/16, 551/9, 582/20, 594/17

gāh gāh gāh Far. Zaman zaman

g. 440/25

gāhī Far. Bazen, ara sıra

g. 16/9, 20/18, 188/19, 232/4, 376/9, 440/22, 526/8, 544/2, 556/20, 556/25, 559/15, 561/14, 562/10, 562/17, 564/10, 567/9, 568/20

gāhī gāhī Far. Zaman zaman

g. 506/13

gāhīce Bazen, arada

g. 32/11, 32/12, 32/12, 33/11, 34/10, 45/14, 45/19, 57/7, 82/4, 133/16, 210/1, 218/9, 221/6, 221/16, 221/12, 226/7, 226/8, 230/12, 231/2, 231/4, 232/2, 235/14, 235/24, 247/23, 255/2, 255/6, 255/12, 255/14, 264/4, 265/4, 273/24, 304/5, 304/7, 307/17, 307/18, 313/5, 314/15, 315/18, 316/7, 324/12, 324/12, 324/8, 327/19, 334/15, 337/16, 343/12, 350/4, 365/17, 375/10, 376/7, 376/7, 376/8, 378/26, 379/10, 381/21, 381/22, 381/25, 406/4, 406/17, 406/22, 435/24, 438/3, 440/24, 469/24, 470/9, 496/24, 500/4, 501/8, 502/21, 504/3, 506/11, 514/14, 515/2, 515/2, 515/5, 516/16, 523/6, 525/5, 525/7, 544/3, 544/8, 546/7, 550/1, 550/8, 551/9, 554/1, 554/5, 556/17, 557/4, 558/26, 559/1, 561/13, 561/14, 566/19, 567/4, 567/8

ġā'ib Ar. Kaybolma, görünmeme

ġ. olur 84/5, 421/5, 487/22

ġalaṭ Ar. Hata, yanlış

ġ. 33/24, 151/14

ġ.-ı meşhūr Meşhur, bilindik hata

ġ. 225/23

ġ.-ı tercüme Tercüme hatası

ġ. eylemişlerdir 380/4

Ġalaṭa ö.i. İstanbul'un Galata semti

ġ.+'da 543/4, 565/10

ġalaẓīt ? Bir tür hastalık

ġ. 33/19

ġalebe Ar. Üstünlük, fazlalık

ġ. 17/4

ġ.+si 201/12, 214/6, 346/9, 430/9, 437/20, 470/11, 549/16, 556/6

ġ.+sin 107/10

ġ.+sinden 554/6-7

ġ.+sindendir 205/5

ġ.+sine 187/20, 188/8, 189/20

ġ.+sini 52/2

ġ.+siniñ 208/13

ġ. etse 158/17

ġ. eylemiş ise 9/13

ġ. eylese 166/26, 173/11, 204/9

ġ. idüp 554/8

ġ. itdikce 349/7

ġ.-i demm Kan fazlalığı

ġ. 247/9, 311/25

ġaleyān Ar. Coşma, coşkunluk

ġ. 104/16, 106/4

ġ.+ını 10/25, 69/22, 261/9

ġ.+lara 593/20

ġ. idüp 16/11

ġ.+a getürür 106/17

ġ.-ı demm Kanın fazla hareketli olması

ġ. 582/19

ġaleyānlu Galeyanlı

ġ. 583/15

ġālib Ar. Üstün gelen, baskın olan

ġ. 19/2, 32/5, 36/15, 46/1, 46/7, 66/6, 142/24, 183/13, 183/4, 184/18, 184/19, 184/20

ġ.+dir 184/21, 330/7

ġ.+iken 12/15

ġ.+ise 45/26, 210/3, 285/11, 285/13, 287/13, 312/1, 318/1, 318/2, 318/4, 318/6, 332/13, 419/6, 523/17, 571/6

ġ.+ken 178/15a

ġ. ola 163/24, 190/6, 190/9

ġ. olan 25/10

ġ. olmaġın 387/4

ġ. olmaḳ 330/13-14

ġ. olsa 241/6

ġ. oluna 486/25

ġ. olup 337/16

ġ. olur 45/26, 46/16, 46/21, 180/13, 184/4, 184/9

ġ. olursa 20/15, 314/17, 345/10, 411/18

ġaliba Ar. Görünüşe göre, sanılır ki

ġ. 372/13

ġāliyye-i misk Far. Hoş kokulu madde

ġ. 564/26-565/1

ġalīẓ Ar. Yoğun, kesif

ġ. 20/18, 36/8, 38/3, 38/10, 41/6, 44/9, 54/22, 59/10, 63/2, 63/15, 80/5, 81/15, 84/13, 84/20, 85/22, 91/16, 92/11, 94/18, 96/3, 98/24, 102/9, 104/12, 108/6, 110/18, 111/11, 113/20, 113/23, 114/6, 128/2, 128/23, 139/25, 142/4, 179/21, 187/24, 188/18, 223/9, 238/5, 257/11, 282/10, 284/3, 344/20, 353/16, 375/23, 394/9, 413/10, 428/24, 430/6, 443/22, 486/21, 495/12, 502/6, 504/1, 504/23, 505/19, 513/25, 514/18, 523/7,

524/24, 525/6, 533/5, 543/18, 551/10, 553/10, 553/10, 558/26, 581/16

ġ.+i (3. tekil iyelik eki) 189/23

ġ.+dir 59/12, 63/26, 79/6, 126/13, 128/10

ġ.+inden 15/2

ġ.+ise 284/3, 300/18, 328/6

ġ.+e ise 428/10

ġ. ola 424/20

ġ. olan 22/10

ġ. olup 229/6

ġ. olur 442/9

ġ.-i sevdā‘ Vücudun dört temel unsurundan biri olan sevdanın galiz olması

ġ. 32/15

ġ.+ü’l-dem Kanın galiz olması

ġ. 40/3

ġalīẓlik Yoğunluk, koyuluk, yapışkanlık

ġ.+i 143/7

ġam Ar. Tasa, kaygı

ġ. 10/18, 21/26, 23/2, 44/10, 128/24, 310/11, 311/14, 314/14, 316/15, 336/12, 336/5, 562/10, 567/10

ġ.+dan 545/2

ġ.+dır 21/16

ġ.+ı (Belirtme hal eki) 55/11

ġamām Ar. Galiz idrarın üç kısmından biri

g. 189/24

ġam-gīn Ar. Kederli, tasalı

ġ. 183/12

ġammāz Ar. İftira ederek zarar veren

ġ. 575/18

ġamr ? Çok miktarda su

ġ. idüp 251/23

ġams ? Suya daldırmak, batırmak

ġ. idüp 249/7

ġangıran Fr. Kangren, vücudun bir yerindeki dokuların ölmesi

ġ.+dan 491/26

ġaraçyula otı Bir tür bitki

ġ. 386/15

ġaraġar bk. ġarġara

ġ. 254/6

ġarāyib Ar. Acayip şeyler, tuhaflıklar

ġ. 261/25

ġarġara Ar. Su ve içilen ilacı boğazda çalkalamak

ġ. 61/24, 70/16, 267/22, 268/16, 286/1, 286/19

ġ.+larda 264/16

ġ.+lardan 285/24

ġ.+yı 286/13

ġ. etseler 103/10

ġ. eyleseler 277/20, 278/15

ġ. eyleyeler 223/25, 273/10, 277/2, 277/3, 277/21, 277/24, 278/14, 285/25, 285/26, 286/4-5, 286/19, 286/21, 287/2, 287/3, 287/4, 361/7-8

ġ. ide 276/13, 276/21

ġ. ideler 153/11, 274/1, 279/2, 282/1, 282/5, 282/12, 282/17, 287/21, 287/22, 287/24, 287/25, 288/1, 288/4, 288/15, 288/18, 361/4, 431/11

ġ. iderse 146/13, 205/15

ġ. itmegi 286/10

ġ. itmek 286/11-12

ġarīb Ar. Acayip, tuhaf

ġ. 22/20, 22/25, 184/15, 329/5, 473/1, 541/19, 552/15

ġ.+dir 11/11

ġarīḳūn Ar. Katran köpüğü, ağaç mantarı, çayır mantarı

ġ. 150/2, 207/24, 215/4, 257/13, 258/14, 259/4, 266/12, 285/14, 289/4, 318/4, 355/20, 428/11, 444/15, 454/8, 503/7, 508/7, 509/7, 510/6, 513/9, 516/22, 563/14, 563/9

ġ.+a 168/14

ġ.+ı (Belirtme hal eki) 343/3

ġ. ḥabbı Garikun hapı

ġ. 214/24, 223/17-18, 547/5

ġ. manṭarı Garikun mantarı

ġ.+nı 490/8

ġarḳ Ar. Suya batma, batırma

ġ. oldıġı 139/2

ġ. olmaz 139/1

ġaseyān Ar. Mide bulantısı

ġ. 13/16, 29/17, 35/24, 35/26, 43/18, 108/16, 113/21, 126/19, 248/19, 347/12, 568/18

ġ.+ı (Belirtme hal eki) 43/24, 69/24, 89/16, 115/6, 120/3, 128/5, 129/8

ġ. iden 96/2

ġasl Ar. Yıkama

ġ. ider 69/3

ġassāl Ar. Yıkayıcı

ġ. ola 362/25

ġaşy Ar. Kendinden geçme, bayılma

ġ. 78/19, 314/17, 593/22

ġ.+dır 325/14, 350/11

ġ.+ı (Belirtme hal eki) 351/16

ġ.+ıñ 351/5

ġ.+ınıñ 325/17, 325/18

ġatm ?

ġ. 100/13

ġavvaş Ar. Çok gayretli, çalışkan

ġ. 169/4b

ġayāḳu Fr. Peygamber ağacı

ġ. 62/19

ġāye Ar. Amaç

ġ.+si 180/21

ġāyet Ar. Son derece, pek çok

ġ. 12/11, 13/19, 15/23, 17/1, 20/20, 44/9, 44/22, 48/3, 55/1, 55/23, 55/25, 56/13, 56/19, 69/23, 70/9, 72/8, 73/21, 73/26, 74/11, 77/14, 81/6, 81/7, 81/24, 82/18, 82/20, 84/20, 88/20, 92/4, 96/18, 101/2, 101/9, 102/3, 111/12, 111/23, 112/5, 119/10, 119/4, 123/4, 123/7, 126/10, 127/12, 127/15, 128/7, 130/10, 131/23, 134/22, 135/25, 139/4, 139/5, 141/15, 147/1, 147/19, 157/11, 167/2, 171/21, 182/2, 192/4, 199/17, 202/7, 202/14, 202/15, 202/15, 208/16, 208/20, 208/25, 209/8, 214/21, 216/20, 216/21, 216/24, 218/17, 219/3, 219/17, 219/22, 222/6, 222/9, 222/23, 222/24, 223/9, 223/25, 223/25, 223/26, 227/7, 228/25, 229/5, 229/11, 229/19, 230/5, 230/7, 230/25, 232/11, 232/15, 232/24, 233/11, 233/17, 234/2, 234/2, 234/11, 234/22, 234/26, 235/15, 236/23, 239/8, 243/3, 243/21, 246/8, 250/2, 250/6, 250/14, 251/3, 251/24, 252/13, 253/9, 253/22, 254/8, 255/16, 256/17, 258/4, 258/17, 258/18, 259/9, 262/4, 262/6, 263/16, 265/12, 267/14, 267/23, 268/5, 272/18, 272/24, 273/3, 273/5, 273/19, 274/8, 275/24, 277/25, 278/15, 278/19, 279/15, 282/2, 282/8, 283/3, 285/11, 285/26, 286/1, 286/12, 287/1, 287/20, 288/25, 288/27, 288/9, 289/8, 289/14, 289/21, 291/14, 292/12, 294/14, 297/4, 298/10, 300/26, 304/16, 308/16, 309/7, 309/17, 309/20, 310/7, 312/13, 313/7, 314/12, 314/23, 317/23, 318/10, 318/10, 318/23, 319/9, 319/11, 319/15, 319/17, 319/21, 319/25, 320/6, 320/7, 320/18, 320/19, 325/3, 325/18, 325/23, 328/18, 328/23, 329/22, 329/24, 331/1, 331/2, 331/12, 331/24, 332/17, 332/18, 333/5, 333/24, 333/26, 334/12, 334/14, 338/8, 339/2, 339/6, 339/16, 340/4, 341/20, 342/12, 344/5, 344/14, 344/22, 346/19, 346/23, 347/17, 347/21, 349/12, 349/14, 349/23, 352/23, 353/6, 353/7, 354/21, 355/25, 356/12, 356/19, 357/5, 357/10, 357/26, 358/6, 358/8, 358/23, 359/5, 359/12, 360/8, 360/13, 361/11, 362/17, 363/4, 363/12, 364/6, 364/11, 364/12, 364/16, 364/18, 366/24, 368/24, 369/1, 369/9, 369/14, 374/10, 374/11, 375/7, 375/11, 383/10, 384/16, 385/11389/8, 390/11, 390/17, 396/8, 396/23, 397/6, 397/17, 397/23, 398/15, 398/5, 399/9, 400/2, 400/16,

402/6, 404/18, 404/21, 405/13, 408/4, 409/24, 411/3, , 412/1, 414/4, 414/12, 414/21, 414/25, 414/26, 415/2, 415/11, 417/8, 417/18, 417/21, 417/23, 417/24, 417/25, 419/24, 419/9, 424/8, 424/15, 425/20, 426/3, 426/12, 431/14, 431/15, 433/5, 433/13, 438/8, 439/22, 440/4, 440/9, 440/16, 441/3, 441/22, 441/25, 442/3, 443/6, 443/7, 443/13, 447/6, 450/16, 452/7, 454/20, 455/14, 461/25, 462/6, 462/11, 462/13, 462/25, 464/16, 465/26, 466/6, 468/4, 469/15, 470/19, 471/4, 471/11, 471/19, 471/24, 472/5, 472/11, 472/19, 473/4, 474/14, 474/21, 475/22, 476/17, 477/2, 477/5, 477/12, 478/11, 478/13, 478/25, 479/1, 479/3, 481/2, 481/5, 483/3, 483/9, 485/4, 485/21, 486/5, 495/22, 496/1, 496/14, 497/5, 497/18, 499/9, 499/24, 499/24, 500/12, 500/19, 501/1, 501/20, 504/9, 505/8, 506/20, 506/24, 507/1, 507/15, 507/18, 507/23, 508/11, 509/2, 509/7, 509/17, 510/8, 510/18, 510/20, 514/17, 516/9, 516/11, 516/18, 516/19, 517/5, 517/7, 517/17, 518/17, 518/23, 520/10, 520/14, 521/2, 521/18, 522/6, 522/8, 524/15, 525/12, 525/17, 525/20, 525/23, 525/25, 526/2, 526/24, 527/6, 530/5, 530/15, 530/21, 530/24, 531/4, 532/2, 535/8, 537/16, 537/18, 540/14, 541/6, 541/19, 541/21, 543/9, 543/17, 545/10, 546/18, 546/22, 547/12, 548/23, 549/3, 550/14, 550/16, 550/19, 551/1, 551/16, 551/23, 552/4, 552/7, 554/5, 554/13, 554/14, 554/15, 554/21, 555/20, 555/20, 556/13, 556/16, 560/20, 561/23, 562/6, 563/2, 563/7, 563/24, 565/9, 566/6, 566/14, 567/2, 568/3, 568/6, 568/9, 569/17, 570/3, 570/26, 574/5, 576/21, 577/1, 577/24, 579/1, 579/8, 584/11, 594/11

ġ.+de 56/11, 187/11, 204/25, 285/2

ġ.+le 23/5, 53/5, 56/6, 57/14, 67/24, 83/19, 95/11, 104/11, 125/19, 140/15, 207/14, 215/1, 223/22, 233/16, 308/3, 526/1, 541/5, 575/19, 576/7

ġ.+ü'l-ġāye Oldukça fazla

ġ. 539/10, 585/19

ġ.+ü'l-ittiḳān Oldukça sağlam

ġ. 361/3

ġāyet ġāyet Oldukça

ġ. 349/21

ġayret Ar. Çalışma, çaba, çalışma istediği

ġ. 184/4

ġ. ideler 8/12

ġ. idüp 412/7

ġ. itmeli 225/11

ġayrı Ar. Başka, diğer

ġ. 68/1, 82/5, 99/18, 139/3, 141/14, 162/22, 173/22, 179/17, 182/6, 188/23, 189/2, 190/1, 191/11, 195/3, 195/7, 196/25a, 197/6b, 234/21, 243/20, 262/8, 325/25, 334/12, 364/13, 375/20, 376/12, 384/1, 390/3, 420/12, 420/20, 434/24, 438/20, 438/21, 480/21, 507/24, 526/20, 569/13, 573/15, 575/22, 582/19

ġ.+lar 202/25

ġ.+lardan 419/2

ġ.+sın 162/24

ġ.+ya 197/5a, 575/24

ġ.+yı 577/4

ġ.-ı ḥayvanāt Başka hayvanlar

ġ.+dan 258/7

ġ.-ı māddī Maddi olmayan

ġ. olup 335/25-26

ġ.-ı maraż Başka hastalık

ġ.+larına 110/10

ġ.-ı meṣḳub Delikli olmayan

ġ. 314/8

ġ.-ı mevcūd Mevcut olmayan

ġ.+iken 311/21

ġ. muntaẓam Muntazam olmayan

ġ.+dır 185/21

ġ. muṣliḥ Muslih olmayan

ġ.+dir 185/23

ġ.-ı muʿtedil Mutedil olmayan

ġ . 47/6

ġ.+dir 47/3

ġ.-ı semmiye Semiye olmayan

ġ.+dir 253/19

ġ. ṭabīʿsi Tabi olmayan

ġ. 179/19, 180/4, 180/15, 180/22, 181/3

ġ.-ı zaman teresi Mevsiminin dışında yetişen tere

ġ. 391/1

ġaza Ar. İlçe

ġ.+da 55/8

ġaẓab Ar. Öfke, kızgınlık, hiddet

ġ. 10/18, 15/25, 21/17, 44/10, 311/14, 336/6

ġ.+a 20/16

ġ.+dan 322/3, 545/2

ġ.+dır 21/16

ġ.+ıñ 22/23, 23/2

ġ. eylemek 21/20, 21/22

ġ. ider 382/9

ġazböri Vücutta olan bir tür kurt

ġ. 72/6

ġazel Ar. Geyik

ġ. 104/2

gebe Karnından yavru bulunan, hamile

g. 28/18, 72/14, 157/13, 568/18

g. ḳalmaġa 580/2, 580/18

g. ḳalmaları 580/25

g. ḳalup 580/21

g. ola 163/25

g. olsa 576/18

gec Belirli zamandan sonra olan

g. 15/11, 92/11, 504/11

gec- Geçmek, zamanın akıp gitmesi

g.-dikce 569/9

g.-dikden 517/19

gec- Geçip gitmek, mesafe almak

g.-mez ise 285/17, 287/14

g.-üp 121/14

geç- Aşmak, fazla gelmek

g.-meye 108/19

g.-mez 100/26

geç- Geçmek, zamanın akıp gitmesi

g.-dikden 35/8, 236/10

g.-medikce 216/15

g.-mek 283/25

g.-meyüp 583/1

g.-miş ola 413/22

geç- Bir yerden başka bir yere gitmek

g.-e 181/1, 277/14

g.-ecek 213/10

g.-en 124/21, 139/13

g.-ene 363/24

g.-er ise 287/14

g.-icek 277/13

g.-irüp 340/2

g.-mez olur 213/11

geç- Olmak, vuku bulmak

g.-er 590/22

geç- Yazılı olarak yer alan, zikredilen

g.-en 564/14

geç- Son bulmak, hükmü ortadan kalkmak

g.-er 139/5, 193/22

g.-erler 593/25

g.-mesi 193/23

gec gec Geç geç

g. 336/9, 337/3, 568/7

gece Gece

g. 443/17, 502/19

geçür- Geçme işini yaptırmak, geçmesini sağlamak

g.-eler 536/14, 576/25

g.-üp 236/18, 400/7, 400/18, 421/3, 473/10, 476/24, 477/17, 536/24, 537/2

gedā Far. Fakir, kimsesiz, dilenci

g.+dır 196/17a

gegird- Geğirtmek

g.-ir 71/10

gel- Ulaşmak, erişmek

g.-di 27/8, 60/24, 238/10, 535/10

g.-diler 388/22

g.-e 17/18, 191/26, 276/21, 447/12, 464/15

g.-en 263/18, 568/3, 579/12

g.-endir 89/5, 121/7, 128/18

g.-ince 457/20

g.-incek 544/5

g.-irse 386/24

g.-mege 298/19

g.-melidir 487/9

g.-mese 186/9

g.-meye 162/1

g.-mez 87/18, 261/4, 336/4

g.-miş 267/11

g.-mişdir 62/22

g.-se 165/5, 474/18

g.-sün 186/5

g.-üp 12/10, 12/12, 17/3, 55/6, 68/10, 172/7, 172/25, 186/6, 398/14, 447/4, 521/19

g.-ür 66/25, 73/3, 73/4, 73/17, 98/15, 102/13, 109/6, 109/22, 112/24, 114/19, 129/14, 209/26, 244/24, 299/5, 365/8, 365/9, 366/18, 498/9, 516/24, 538/9, 543/4, 565/5

g.-ürse 186/4

gel- Hasıl olmak, meydana gelmek

g.-digi 305/2, 564/20, 581/5

g.-diginiñ 365/9

g.-dikce 394/19, 510/18

g.-dikçe 580/18

g.-dikden 308/6

g.-diyse 272/14

g.-e 193/6, 536/10

g.-en 403/22

g.-erek 511/22

g.-inceye 297/6

g.-meden 591/12

g.-mek 492/5

g.-mekdir 247/18, 365/10

g.-mekle 218/15

g.-memek 208/10

g.-mesün 116/16

g.-meye 14/25, 163/21, 301/7, 311/11

g.-meyen 80/22

g.-meyenlere 135/27

g.-meyüp 511/22

g.-üp 21/8, 202/24, 305/11, 372/20, 445/13, 556/19, 593/25

g.-ür 13/21, 19/2, 19/13, 20/15, 20/16, 21/19, 22/21, 32/25, 36/17, 71/11, 116/16, 248/11, 293/13, 324/13, 324/13, 358/10, 393/14, 393/16, 440/25, 440/25, 480/18, 480/18, 494/23, 564/9, 564/10, 564/10, 564/11, 582/17

g.-ür idi 226/4

g.-ür imiş 324/19

g.-ürler 580/21

g.-ürse 43/18, 44/21, 196/12a,581/26

gel- Halini almak, poziyonda olmak

g.-e 521/11

g.-üp 32/5

gel- Akmak

g.-dügüni 114/21

g.-ecegi 563/16

g.-en 56/22, 56/22, 98/1, 145/8, 145/12, 365/6, 365/10, 477/3, 490/22

g.-ene 149/24, 484/4, 530/25, 531/5

g.-irse 528/8

g.-megiyle 191/25

g.-melerin 74/25

g.-se 153/25, 167/10, 225/2, 238/2, 238/19, 238/22, 527/20, 528/23, 529/5, 531/25, 532/10, 536/21, 575/14, 575/16, 586/20

g.-üp 538/2, 538/4

g.-ür 365/10, 365/11, 469/24, 526/23, 540/3, 540/3, 549/9, 556/16, 556/16

g.-ürse 347/2, 370/17, 415/18, 415/19, 576/17, 578/16

gel- Bir vakte erişmek, belli bir süre dolmak

g.-dikde 75/17

g.-ince 45/2

gelincik Gelincik çiçeği

g. 205/3

g. çiçegi Gelincik çiçeği

g. 234/6, 304/19, 489/26

g.+ni 211/22

g. çiçeği şuyı Gelincik çiçeği suyu

g. 296/10, 323/21, 347/3, 347/7, 371/24, 489/24, 490/5-6, 590/16

g. çiçegi şurubı Gelincik çiçeğinden elde edilen şurup

g. 296/20, 302/19, 307/7-8, 323/24, 340/23

g. şurubı Gelincik şurubu

g. 323/19

g. yaġı Gelincik çiçeğinden elde edilen yağ

g.+nı 268/22

gemi Gemi

g.+leri 73/17

genc Genç, yaşlı olmayan

g. 13/8, 130/2, 142/15, 178/22a, 564/17

g.+ise 67/3

gene Yine, tekrar

g. 261/23

geñir- Geğirmek

g.-digi 330/12

g.-dir 111/12

g.-ene 82/18

g.-ir 327/22

g.-mege 16/9

g.-megi 84/23, 119/17

g.-mekle 191/26

g.-mesi 361/24

geniş Geniş

g. 29/12

geñiz Ağız ve burun boşluğunun arka kısmı

g.+ine 326/16

ger Far. Eger

g. 78/20, 196/12b, 196/17a, 197/2a

gerçek Yalan olmayan, doğru

g. 213/21

g.+dir 196/13b

gerçi Far. Her ne kadar

g. 396/22, 451/15, 485/9, 580/7, 582/4, 583/6, 583/8, 589/11

gerdan Far. Vücudun omuzlarla baş arasında kalan ön bölümü

g.+ına 158/7

g.+ında 431/20

gerdeme Sulak yerlerde yetişen yenilir, yeşil renkli bir çeşit ot, tere

g. toḫumu Gerdeme tohumu

g.+nı 417/19

gerek- Gerek

g. 9/17, 13/14, 13/17, 13/25, 15/4, 15/16, 62/13, 62/14, 116/13, 140/1, 191/21, 191/22, 192/17, 207/12, 210/21, 217/16, 221/26, 230/11, 262/11, 281/5, 283/22, 357/21, 362/4, 378/1, 384/2, 396/22, 413/14, 454/19, 457/17, 481/10, 485/2, 485/3, 502/5, 524/20, 571/6, 579/6

g.-mez 173/2

g.-sin 145/3

gerek Gerek, lazım

g.+dir 11/18, 13/7, 13/17, 15/21, 15/24, 16/5, 16/16, 16/20, 18/2, 18/9, 18/11, 26/5, 33/18, 34/3, 34/25, 36/2, 36/7, 39/10, 42/7, 42/8, 42/22, 42/23, 151/8, 177/14, 177/15, 177/16, 177/17, 177/22, 178/9, 180/18, 180/25, 181/5, 186/16, 186/23, 198/6, 202/25, 204/19, 205/13, 206/15, 230/17, 237/26, 285/4, 285/7, 324/4, 384/21, 389/7, 393/21, 407/4, 410/21, 413/2, 415/3, 421/2, 454/20, 455/24, 455/25, 456/2, 456/14, 487/14, 488/5, 501/22, 526/17, 539/9, 565/20

g.+se 186/5

gerek gerek Gerek… gerek

g. 69/2, 105/17-18, 105/18, 105/25-26, 230/7-8, 253/17, 297/23, 349/13, 364/13, 366/6, 366/6, 377/2-3, 382/21, 444/18-19, 482/25, 508/17, 511/21, 539/7

gerekli Gerek olan

g.+dir 494/6

gereklü bk. gerekli

g.+leridir 173/10

gergedan Far. Gergedangillerden, sıcak ülkelerde yaşayan, burnunun üstünde bir veya iki boynuzu bulunan, kalın derili, saldırgan bir hayvan

g. boynuzı büradesi Geregedanın boynuzunun eğelenmesi ile talaş şeklinde dökülen parçaları

g. 261/21

gergin Gerilmiş durumda olan

g. 451/4, 542/20, 581/16, 590/25

g.+ise 488/10

gerginlik Gergin olma durumu

g. 494/4

g.+ler 583/1

g.+lerden 492/8

geri Arka, geri

g.+ye 43/25, 130/10

geril- Gerilmek

g.-ür 217/22, 450/24

gerin- Gerinmek

g.-mek 35/23

germ Far. Sıcak

g. 106/4

gerü bk. geri

g.+ye 184/8

getür- Gelmesini sağlamak

g.-e 145/15, 161/2, 166/13, 166/19, 166/27, 204/10, 206/25, 398/13,

402/13, 473/18, 521/21, 535/15, 543/12, 552/21, 571/3, 573/5, 575/17, 576/1, 576/11

g.-ecek 12/22, 560/5, 590/3

g.-eler 26/17, 26/19, 214/18, 233/24, 339/14, 385/7, 402/5, 407/17, 407/21, 436/24, 479/15, 560/16, 561/2, 561/5, 561/23, 565/1, 567/1

g.-en 87/18, 100/24, 138/24, 139/8, 139/11, 163/23, 167/4, 175/10, 205/25, 214/4

g.-ene 484/3, 572/17, 572/19, 572/23, 573/14, 575/1, 575/5, 577/21, 578/19

g.-enler 578/23

g.-enleri 162/15

g.-ir 27/19, 27/19, 29/17, 35/27, 52/18, 70/8, 70/16, 71/10, 86/5, 86/6, 90/9, 96/3, 99/2, 100/21, 113/12, 113/21, 128/12, 142/22, 578/2

g.-irler 66/20

g.-mege 581/4

g.-mek 55/13, 128/20, 163/11, 182/16, 217/10, 219/6, 262/14, 287/10, 565/1, 567/22, 589/17

g.-mekde 120/4

g.-mekden 408/23

g.-mekle 115/15, 139/14

g.-meye 42/2, 572/17

g.-meyelim 182/20

g.-meyene 569/23

g.-mez 174/15, 390/25

g.-müşlerdir 62/21

g.-se 69/15, 72/13, 87/13, 100/11, 102/7, 107/27, 126/8, 128/20, 159/20, 160/8, 160/10, 160/16, 161/19, 161/21, 162/7, 162/8, 162/18, 162/19, 163/19, 163/21, 163/22, 166/8, 166/15, 166/16, 166/18, 168/1, 168/2, 168/4, 168/4, 168/7, 204/22, 526/18, 570/16, 573/9, 573/16

g.-seler 75/2, 87/3, 87/20, 100/7, 140/23, 157/16, 162/23, 163/1, 163/4, 163/9, 163/10, 577/14

g.-ünceye 591/5

g.-üp 80/22, 170/15, 182/21, 216/13, 384/2, 401/5, 418/10, 479/14, 570/16, 589/18

g.-ür 9/6, 13/16, 14/6, 14/8, 16/16, 17/14, 18/5, 18/6, 24/20, 51/12, 73/17, 73/18, 85/6, 85/13, 94/5, 108/16, 112/16, 126/19, 135/22, 135/27, 151/24, 152/2, 300/22, 305/14, 487/22, 521/20, 522/12

g.-ürler 565/10

getürici Getirmeyi sağlayan

g. 135/3, 347/14

g.+dir 67/20

gevan otı Sakız, kitre, zamk çıkarılan ve yakacak olarak da kullanılan dikenli bir bitki

g. 77/22

gevenlik Geven bitkisi

g. 10/15

gevher-i ḫāṣ Has cevher

g. 169/4a

gevşek Sıkı veya gergin olmayan, gevşemiş olan

g. 14/9, 17/13, 25/26, 34/24, 51/16, 60/2, 125/7, 336/16, 337/5, 554/8

g.+iñ 221/13

g. eyler 24/6, 116/11, 126/18

g. olur 316/20

gevşek gevşek Gevşek gevşek

g. 542/23

gevşeklik Gevşek olma durumu

g. 348/12

g.+ini 108/10

gevşet- Gevşetmek

g.-ir 13/21

g.+ir 20/27

geyik Geyik (Cervus elaphus)

g. 104/2, 142/22, 160/11

g. boynuzı Geyik boynuzu

g. 232/21, 269/18, 272/21, 272/26, 317/5, 334/19, 343/21, 346/17, 360/16, 364/2, 364/8, 382/19, 383/12, 549/20

g.+ın 160/12

g.+ndan 379/24

g.+nı 436/20, 436/21

g.+nıñ 389/10

g.+ndan 160/15

g.+nı 160/14

g. boynuzı ruḥı Geyik boynuzu ruhu

g. 292/3-4

g. eti Geyik eti

g. 439/24-25

g. ḥayaları Geyik hayaları

g.+nı 160/17

g. ödi Geyik ödü

g.+ni 160/13

g. tersi Geyik pisliği

g.+ni 564/25-26

gez- Dolaşmak, sabit olmamak

g.-emez 373/25

g.-en 11/20, 107/27

g.-er 155/16, 373/26, 387/20, 395/1, 395/6

g.-erler 155/8

g.-me 10/18

g.-meden 207/7, 330/11

g.-mek 16/16, 226/12, 502/5

g.-mekden 499/2

g.-mekdir 562/13

g.-mez 376/13

gezdir- Dolaştırmak, sabit durdurmamak

g.-eler 151/10

gezil- Gezilmek

g.-dikde 393/13

gezin- Gezinmek

g.-e 151/10, 389/1

g.-medir 209/10

g.-mek 11/13, 15/23

gezindü Sancının sabit bir yerde olmayıp vücudun türlü yerlerinde vuku bulması

g.+yi 388/13

ġıdā Ar. Gıda

ġ. 16/1, 16/2, 18/11, 19/2, 25/6, 30/13, 43/17, 70/9, 117/2, 136/7, 141/9, 142/10, 143/5, 169/23, 170/5, 181/2, 287/15, 327/9, 345/18, 368/3, 501/7

ġ.+da 422/3

ġ.+dan 62/3

ġ.+dır 47/2, 92/23, 141/16, 143/7

ġ.+lanalar 356/16

ġ.+landıralar 347/22

ġ.+lar 11/23, 11/24, 12/22, 13/2, 14/22, 16/3, 31/24, 32/1, 35/136/9, 43/3, 44/16, 46/7, 46/17, 47/2, 176/22, 177/15, 177/16, 177/17, 186/7, 186/16, 198/3, 198/7, 205/25, 213/18, 213/20, 230/11, 230/14, 289/27, 319/18, 352/19, 376/4, 436/14, 486/15, 486/22, 562/9

ġ.+lardan 13/3, 13/6, 15/15, 16/15, 287/10, 289/21, 31/21, 31/22, 310/5, 314/21, 319/18, 331/18, 334/26, 356/14, 364/24, 385/9, 391/8, 428/12, 455/25, 486/16, 486/22, 514/18, 544/25, 566/15

ġ.+lardan ise 176/16

ġ.+lardandır 175/19

ġ.+lardır 180/23, 181/3, 444/9

ġ.+ları 16/14, 46/21, 197/23, 202/9, 340/6, 369/10, 456/13, 494/6, 522/22, 578/17

ġ.+ların 15/2

ġ.+larıñ 179/8, 500/24

ġ.+larını 141/3

ġ.+nıñ 47/25, 141/3

ġ.+sı 13/6, 48/16, 50/17, 50/22, 53/10, 80/11, 92/2, 94/3, 96/22, 124/7,

131/18, 141/22, 143/22, 176/19, 202/8, 230/11, 303/14, 499/21, 561/7, 571/11

ġ.+sına 578/25

ġ.+sından 80/5

ġ.+yı 13/22, 15/27, 18/12, 24/2, 32/6, 81/16

ġ. eyleyüp 372/18

ġ. olur 327/6, 327/10, 327/10, 498/11

ġ.-ı müfrid Müfrid gıdalar

ġ. 141/4

ġıdāiyyet Ar. Besin değeri

ġ.+i (3. Tekil iyelik eki) 18/8, 56/16, 70/14, 72/21, 125/4

ġ.+leri 141/5

ġılāf Ar. Kılıf, kın, örtü

ġ.+da 324/14, 324/23

ġılẓet Ar. Galizlik, kalınlık

ġ. 306/23

ġırtlaḳ Soluk borusunun üst bölümü, ümük, imik, hançere

ġ. 326/12

gibi Gibi

g. 9/20, 9/22, 9/23, 10/8, 11/2411/25, 11/26, 12/23, 12/24, 12/24, 14/4, 14/6, 15/3, 15/13, 17/8, 19/26, 19/26, 21/25, 22/24, 22/25, 23/12, 24/24, 24/25, 25/6, 25/6, 25/20, 27/17, 27/18, 32/1, 32/3, 32/11, 33/7, 33/14, 35/26, 35/9, 36/18, 36/8, 37/7, 37/8, 37/9, 37/11, 44/10, 44/14, 44/16, 46/10, 45/21, 47/14, 58/16, 58/18, 62/26, 63/4, 66/17, 69/16, 72/25, 73/24, 76/2, 76/7, 76/15, 77/19, 77/4, 78/7, 81/7, 81/8, 86/21, 87/8, 94/22, 94/22, 98/20, 105/1, 106/23, 114/16, 116/13, 120/18, 120/21, 121/15, 129/17, 129/18, 129/19, 131/1, 131/1, 133/12, 133/12, 134/8, 134/9, 138/21, 140/23, 146/1, 148/23, 151/2, 154/6, 154/24, 155/14, 155/24, 159/26, 162/19, 169/14b, 171/8, 171/10, 173/13, 174/11, 174/15, 174/18, 176/15, 176/23, 177/19, 179/8, 179/22, 182/8, 183/1, 183/2, 183/15, 183/16, 184/7, 184/14, 189/2, 189/9, 189/17, 192/19, 198/17, 200/4, 203/7, 204/5, 206/3, 207/8, 207/9, 207/10, 208/24, 210/1, 214/21, 214/24, 217/14, 217/23, 223/18, 224/4, 224/12, 225/19, 225/20, 226/12, 226/13, 227/25, 234/18, 235/12, 235/21, 236/22, 237/15, 237/9, 238/1, 238/13, 238/23, 239/19, 239/7, 240/15, 240/5, 254/2, 254/2254/2, 254/2, 255/22, 255/27, 258/7, 260/2, 260/11, 260/16, 260/17, 262/1, 262/20, 264/3, 264/14, 264/15, 269/16, 270/3, 275/22, 276/16, 278/19, 279/21, 280/3, 284/4, 284/4, 284/7, 285/10, 285/9, 286/24, 293/10, 293/11, 293/25, 296/4, 300/4, 300/7, 300/17,

300/18, 306/2, 306/19, 310/3, 311/2, 311/5, 312/12, 312/26, 314/9, 316/1, 316/1, 316/2, 316/3, 316/4, 318/1, 319/14, 319/19, 319/20, 319/20, 319/21, 320/14, 320/19, 321/19, 324/2, 324/11, 324/19, 328/16, 328/16, 328/17, 328/17, 330/10, 330/10, 330/12, 330/14, 330/18, 330/19, 330/19, 331/19, 332/6, 333/12, 338/1, 338/25, 339/4, 345/23, 348/7, 351/14, 351/19, 354/4, 354/4, 354/16, 357/14, 357/23, 357/23, 357/23, 357/24, 360/25, 361/9, 361/20, 362/25, 363/11, 365/2, 365/11, 365/16, 365/21, 368/13, 370/26, 370/27, 372/4, 372/7, 372/15, 374/9, 374/10, 376/1, 376/8, 376/10, 378/9, 378/25, 378/26378/26, 379/13, 379/13, 379/13, 380/8, 381/21, 381/23, 381/26, 382/1, 383/2, 385/12, 385/12, 386/3, 387/6, 387/14, 389/19, 390/7, 391/24, 393/16, 395/6, 400/4, 401/12, 406/3, 406/3, 406/6, 406/10, 407/7, 409/9, 410/6, 410/9, 411/7, 411/7, 411/13, 413/11, 413/12, 413/12, 413/13, 413/19, 413/24, 413/25, 414/5, 416/1, 422/22, 424/8, 427/3, 427/16, 427/24, 427/24, 428/9, 428/21, 429/16, 429/16, 430/15, 431/20, 432/6, 432/10, 433/17, 435/8, 435/22, 437/10, 439/1, 439/10, 439/22, 440/3, 440/12, 441/1, 441/2, 442/14, 442/20, 443/11, 443/13, 444/11, 450/3, 451/1, 453/6, 454/10, 454/10, 454/8, 458/21, 459/16, 460/23, 461/22, 461/22, 462/21, 462/24, 462/25, 467/24, 469/1, 469/25, 470/22, 472/9, 475/13, 476/2, 476/8, 480/9, 480/12, 480/16, 480/23, 483/23, 485/16, 486/25, 487/23, 487/25489/9, 490/2, 494/22, 497/19, 499/1, 500/3, 500/3, 500/3, 500/4, 500/18, 500/25, 502/7, 503/6, 503/6, 504/2, 504/2, 507/11, 507/20, 507/20, 508/6, 509/5, 510/2, 511/10, 513/20, 513/7, 513/8, 514/7, 514/25, 515/10, 515/24, 519/22, 519/26, 520/25520/25, 521/1, 522/24, 524/5, 524/17, 524/17, 524/25, 525/19, 526/22, 527/14, 529/11, 531/14, 534/6, 534/23, 535/20, 536/4, 536/13, 538/11, 540/16, 540/4, 541/20, 544/2, 544/3, 544/17, 544/18, 544/18, 545/8, 545/9, 545/9, 547/5, 549/10, 549/13, 549/17, 549/19, 550/3, 550/18, 551/13, 551/14, 551/14, 551/15, 553/9, 553/11, 553/19, 556/1, 558/2, 558/13, 558/17, 558/18, 559/12, 560/2, 560/3, 561/8, 562/10, 562/12, 562/13, 562/17, 564/9, 564/9, 564/16, 564/16, 564/24, 565/26, 567/10, 568/17568/20, 568/22, 568/23, 568/23, 569/4, 569/12, 569/13, 569/13, 570/4, 572/22, 574/13, 574/16, 574/21, 575/2, 575/3, 575/25, 576/22, 576/26, 577/1, 577/11, 577/21, 578/5, 578/5, 585/14589/1, 590/17, 592/6

g.+dir 31/17, 37/20, 41/19, 50/14, 62/21, 70/17, 78/10, 90/16, 101/21, 114/6, 117/26, 121/2, 121/14, 121/15, 130/11, 130/14, 181/23, 182/3, 182/3, 189/20, 190/8, 191/12, 219/21, 220/8, 247/20, 269/25, 281/20, 315/7, 350/18, 350/23, 360/19, 390/12, 406/23, 407/3, 407/5, 435/6, 442/25, 443/8, 446/23, 469/18, 469/19, 469/20, 469/20, 508/20, 544/4

g.+ler 199/12, 199/16, 249/1, 249/10, 252/10, 510/20, 515/10

g.+lerden 373/22, 514/18, 533/5

g.+lerdir 312/10, 313/17

g.+lere 436/2, 487/4

g.+leri 13/25, 201/18, 249/4, 249/7, 249/17, 252/8, 300/1, 406/15, 437/22

gic Belli bir zamandan sonra

g. 50/24, 59/12, 61/19, 71/2, 71/12, 72/22, 79/6, 93/2, 94/4, 95/5, 142/23, 143/6, 143/8, 143/10, 143/16, 161/23, 185/15, 287/25, 288/13, 504/24, 582/16

gic gic Geç geç

g. 316/17, 500/6

gice Gece

g. 10/5, 35/8, 56/8, 99/12, 108/14, 131/22, 134/4, 154/24, 162/23, 166/21, 170/12, 178/13b, 178/4, 184/6, 193/14, 204/14, 209/19, 215/15, 216/1, 225/17, 236/4, 237/15, 238/8, 238/13, 260/15, 270/14, 275/22, 290/26, 291/13, 306/6, 330/26, 347/13, 358/9, 382/6, 388/12, 389/14, 395/14, 402/23, 403/11, 403/12, 410/19, 440/10, 440/14, 446/17, 449/25, 463/17, 464/25, 469/3, 485/3, 487/20, 512/18, 519/2, 529/11, 533/7, 533/7, 558/13, 570/10

gice gice Gece gece

g. 278/20

g.+de 145/21, 155/14, 205/2, 404/5

g.+ler 397/11

g.+lerde 305/22, 360/23, 404/5, 450/22

g.+lerden 219/8

g.+leri 393/10

g.+niñ 27/11, 208/12

g.+yi 162/19, 239/19

g.+yle 80/22

g. yarısı Gece yarısı

g.+nda 178/6

gici Kaşıntı

g.+sini 239/4

gici- Kaşınmak

g.-ye 183/1

gicik Kaşınma, kaşıntı, uyuz hastalığı

g. 14/8, 33/12, 55/5, 67/17, 405/19, 443/11, 444/6, 444/18, 445/18, 446/10, 447/8, 447/14, 448/14, 448/18, 449/3, 449/11, 449/16, 452/1, 452/10, 453/5, 470/9, 514/7, 562/21

g.+den 297/20, 447/23, 448/19, 449/8

g.+e 41/3, 41/24, 82/2, 89/9, 94/13, 94/16, 95/23, 107/18, 446/7, 448/11, 483/9, 534/18

g.+i (Belirtme hal eki) 29/26, 30/23, 90/10, 94/14, 243/23, 446/19, 448/4, 448/17, 448/25

g. olan 445/15, 446/16, 447/20, 447/21, 452/3

g. olursa 452/8

giciş Kaşıntı

g.+i (3. Tekil iyelik eki) 236/20

g.+ine 246/8, 541/21

giciş- Kaşınmak

g.-ir 540/4

g.-irse 412/22

g.-me 538/8

g.-meden 493/5

g.-mesine 79/16

g.-meye 493/9

gicit- Kaşındırmak

g.-ir 483/21

gicüş- Kaşınmak

g.-ür 443/14

giç Belli bir zamandan sonra olan

g. 56/13, 61/7, 126/7

giçik bk. gicik

g. 445/11, 448/20, 449/10, 449/26, 450/8

g.+i (Belirtme hal eki) 449/18

giçilik Gicik olma durumu

g. 450/12

git- Sürmek, devam etmek

g.-dikce 306/14

g.-dikçe 266/6, 307/23, 436/7

git- İyileşmek

g.-e 158/18, 191/19, 238/18, 291/3, 445/27, 521/22

g.-er 20/18, 101/26, 168/2, 395/19, 521/20, 522/18

g.-medigi 206/25

g.-mese 528/9

g.-mez ise 206/15, 333/25, 443/25, 443/26, 447/13, 464/14, 464/25

g.-mezse 396/3

git- Sona ermek, tükenmek

g.-e 162/3, 167/4, 396/2, 403/5, 434/10, 455/3, 484/19

g.-er 19/5, 156/5, 209/26, 255/14, 326/26, 393/14, 399/25, 414/18, 421/5, 474/21

g.-erse 303/9

g.-üp 163/20, 263/7

g.-di 34/1

g.-dikden 548/9

g.-mek 156/4

g.-memiş 214/1

g.-mez 443/18, 443/19

g.-mez ise 272/1

git- (Vücuttaki yaralar için) İnmek, sönmek, kaybolmak

g.-e 401/8, 464/20, 474/5, 476/5

g.-er 21/10, 420/11, 421/7, 431/13, 454/18, 465/5, 476/13, 485/7

g.-dikden 464/17

g.-mese 402/21

g.-mezse 560/18

g.-sün 464/13

git- Ayrışmak, kaybolmak

g.-e 99/13, 228/20, 453/15, 537/8

g.-ince 214/18, 216/2, 223/16, 261/16, 268/4, 285/20, 476/18

g.-üp 263/10

git- Belli bir amaçla bir yere doğru devam etmek

g.-dikce 326/18

g.-e 233/8, 236/4, 398/13, 401/12, 448/5, 457/9, 467/4, 557/23

g.-ecek 166/23

g.-eler 449/8

g.-er 17/2, 98/15, 100/19, 102/14, 326/21

g.-erken 17/24

g.-mek 182/17

g.-mekle 350/16

g.-meyen 177/2

g.-meyüp 482/24

g.-üp 75/18, 186/8, 256/20, 389/1, 398/19, 433/8, 446/5, 447/4, 448/17, 448/25, 448/27, 449/14, 449/22, 452/3, 453/6, 462/15, 464/17, 486/19, 519/1, 558/1

g.-mezse 186/6

g.-seler 577/15

git- İçine girmek

g.-e 259/22, 263/19, 389/22

g.-ecegini 475/17

g.-er 182/5

g.-meye 282/5

g.-miye 400/19

g.-se 276/19, 277/9

git- Akmak

g.-en 166/9, 574/5

g.-ene 59/1, 81/4, 90/5, 154/9

g.-ermiş 573/18

g.-erse 57/16, 90/5, 576/16

g.-megi 90/8

g.-üp 263/6, 487/11

g.-mesine 505/20

g.-meyüp 576/16

g.-se 25/22

git- Ayrılmak, uzak durmak

g.-meye 183/4

g.-mez 307/15

g.-miş 169/7b

gider- Ortadan kaldırmak, yok etmek

g.-e 145/17 146/18 146/25 151/16 154/12 165/20 167/5 212/6 243/3 342/21 474/8 475/4 475/15

g.-ir 16/16, 17/11, 24/8, 29/26, 30/1, 30/2, 30/3, 30/20, 30/23, 40/23, 41/7, 41/10, 43/25, 48/23, 51/7, 52/10, 52/11, 52/22, 52/25, 52/26, 53/15, 53/4, 54/6, 55/2, 55/12, 55/12, 55/24, 56/7, 56/18, 57/16, 58/18, 61/24, 63/9, 63/13, 64/15, 64/16, 64/22, 65/7, 65/13, 65/23, 66/22, 68/15, 69/5, 69/23, 70/22, 70/23, 72/12, 72/16, 72/22, 73/21, 73/22, 73/23, 79/7, 79/16, 79/17, 79/21, 81/2, 81/22, 82/13, 83/6, 83/15, 84/3, 84/21, 84/22, 85/1, 85/8, 86/7, 86/19, 86/25, 87/23, 87/23, 88/3, 88/7, 88/14, 89/8, 89/15, 90/11, 90/23, 90/24, 93/23, 94/12, 94/14, 95/2, 95/8, 95/15, 96/4, 96/6, 97/18, 97/19, 98/2, 98/7, 99/5, 100/5, 101/24, 102/24, 102/26, 103/2, 103/16, 104/14, 107/5, 107/8, 107/21, 108/8, 109/15, 110/11, 110/15, 110/19, 110/25, 111/23, 112/1, 114/2, 114/10, 114/17, 114/18, 114/21, 115/9, 115/13, 115/22, 116/18, 116/21, 117/17, 117/24, 118/16, 118/21, 119/5, 119/6, 119/15, 119/16, 119/19, 120/2, 120/3, 120/6, 121/21, 121/26, 122/19, 122/26, 124/4, 124/7, 124/14, 124/18, 125/5, 125/10, 125/14, 126/19, 126/20, 126/20, 126/24, 126/25, 127/5, 127/11, 127/17, 127/18, 128/4, 128/5, 128/12, 128/15, 128/25, 129/1, 129/5, 129/6, 129/7, 129/9, 129/23, 130/1, 131/12, 131/15, 132/6, 132/9, 132/19, 133/5, 133/20, 133/26, 134/14, 135/5, 135/8, 136/6, 137/13, 137/21, 138/2, 138/11, 138/12, 139/11, 139/22, 140/6, 140/11, 140/12, 141/19, 142/16, 145/9, 145/10, 145/13, 146/4, 146/8, 146/21, 147/10, 147/15, 147/18, 147/25, 151/1, 152/10, 152/13, 154/3, 160/13, 162/11, 167/20,

207/14, 210/26, 210/26, 211/2, 211/5, , 211/8, 211/23, 211/26, 212/1, 212/2, 212/7, 212/7, 212/9, 229/17, 230/25, 232/15, 236/26, 238/4, 238/6, 238/9, 238/16, 238/24, 239/2, 239/9, 239/11, 240/2, 240/26, 241/16, 254/19, 254/23, 257/3, 257/21, 257/23, 258/6, 270/18, 271/16, 271/25, 271/27, 276/2, 276/2, 276/3, 276/5, 281/18, 290/2, 344/14, 349/3, 390/21, 404/13, 404/16, 405/3, 410/19, 414/6, 418/5, 439/26, 457/2, 458/17, 459/6, 459/11, , 459/19, 461/9, 463/8, 463/10, 465/14, 467/25, 468/1, 471/25, 472/3, 472/10, 472/22, 472/24, 473/2, 473/3, 476/13, 476/14, 477/14, 477/24, 482/16, 482/25, 483/3, 488/9, 512/14, 516/10, 517/20, 517/5, 522/11, 522/14, 522/22, 528/10, 532/20, 533/11, 533/14533/15, 533/21, 533/23, 533/9, 537/17, 570/10, 571/17, 571/18, 571/20, 571/24, 571/25, 577/17

g.-mek 108/21, 395/9

g.-meye 110/15, 445/26

g.-mez 88/14

g.-üp 85/21, 145/14, 145/16, 146/10, 152/1, 159/3, 228/6, 238/2, 239/9, 241/13, 244/11, 263/11, 282/1, 326/1, 415/10, 415/22, 464/19, 517/14, 576/9

gir- Dışardan içeri girmek, içine girmek, varmak, geçmek

g.-digi 387/11, 388/7, 388/7

g.-digini 387/16, 475/1

g.-e 244/18, 445/26, 453/17, 474/13, 474/25

g.-eler 277/10, 440/12

g.-erse 252/15

g.-icek 387/1

g.-mede 386/25

g.-meden 382/5

g.-mek 9/17, 29/25, 30/12, 30/14, 30/16, 30/17, 30/19, 38/9, 44/17, 44/18, 173/19, 352/21

g.-mekde 43/12

g.-mekden 44/20

g.-mese 409/4

g.-meniñ 29/10

g.-mesi 29/20, 44/20

g.-meye 29/21, 342/11, 384/2

g.-meyeler 29/19, 43/2, 43/11, 46/4

g.-mezse 280/23

g.-mişdir 387/20

g.-miş olsa 389/4

g.-se 258/7, 258/7, 390/3

g.-üp 204/15, 253/1, 384/3, 398/25, 447/11, 447/20, 447/23, 522/9, 573/24

gir- Yeni bir duruma geçmek, dönüşmek

g.-e 166/25

gir- Dalmak

g.-e 31/3

g.-en 31/3

g.-mek 30/27, 151/8

g.-mekden 556/18

g.-meyeler 31/7

g.-se 31/8

g.-seler 571/23

g.-üp 102/3, 368/3, 368/8, 380/15, 527/11, 543/8, 543/20, 543/21, 571/22

gir- Bir gruba dahil olmak

g.-er 149/3, 149/9

gir- Bulaşmak, sirayet etmek, geçmek

g.-er 218/9

g.-mez 376/12

g.-se 408/20

gir- Girişmek, başlamak

g.-meye 29/15

g.-üp 29/15

gir- Erişmek, ulaşmak

g.-ince 184/14

gir- Bürünmek, yatmak

g.-üp 99/18

giri Kalan, bakıye

g.+si 39/27

girü Geri

g. 147/4, 147/7, 172/10, 482/3, 482/10, 482/10, 486/21

giy- Örtünüp korunmak için bir şeyi vücuduna geçirmek

g.-dügi 526/18

g.-eler 99/18

g.-meğe 55/7

g.-meğe 55/8

g.-mek 20/2 20/2 20/5 46/5 46/6 55/4 74/10 74/11 136/20 451/2

g.-se 20/23, 526/19

giydir- Giydirmek

g.-mek 93/7

giyil- Giyilmek

g.-meyüp 393/12

giyin- Giyinmek

g.-üp 447/12

gizlilik Gizli olma durumu

g. 495/13

gizlüce Gizli bir şekilde, belli etmeden

g. 510/5

göbek İnsan ve memeli hayvanlarda göbek bağının düşmesinden sonra karnın ortasında bulunan çukurluk

g. 41/7, 44/5, 112/9, 112/17, 119/22, 132/12, 133/3, 145/9, 361/23, 373/15, 373/17, 374/20, 374/26, 376/6, 380/10, 393/14, 551/9, 551/9

g.+de 372/14

g.+e 372/17, 372/22, 384/15, 484/6

g.+i (Belirtme hal eki) 79/11, 352/4, 373/17, 373/24, 375/3, 375/5

g.+i (3. tekil iyelik eki) 44/2, 94/20, 384/11, 394/18, 484/4, 509/5, 559/21

g.+iñ 394/14

g.+inden 372/18

g.+ine 156/8, 384/16, 478/13, 572/2

g.+ini 26/15, 372/20

g.+iniñ 374/19

g.+lerine 26/22

g. börüsi Karın ağrısı

g. 352/24 361/26 484/15

g. bur- Karın sancısı

g.-mada 373/25-26

g. buruntısı Karın ağrısı

g. 80/1

g.+nı 96/4

g.+na 53/3, 74/24

g.+nı 90/22, 405/3

g. burusı Karın ağrısı

g. 372/15, 372/23, 373/23

g.+n 135/5

g. düş- Göbek düşmesi

g.-mede 373/24-25, 374/2

g. düşmesi Göbek düşmesi

g. 372/13, 372/15, 372/9

g.+yle 373/24

gögüs Göğüs

g. 28/4, 40/22, 53/3, 59/21, 63/18, 89/17, 90/23, 107/12, 110/11, 111/18, 114/10, 116/20, 141/19, 143/15, 143/17, 291/15, 300/3, 404/16

g.+de 53/24, 65/25, 115/8, 127/18

g.+den 83/2, 97/25, 141/21

g.+e 40/17, 48/21, 53/10, 58/6, 59/14, 69/2, 80/12, 107/12, 124/22, 296/5, 300/23, 300/25

g.+i (Belirtme hal eki) 53/14, 60/3, 79/20, 95/2, 95/8, 139/16, 143/3

g.+i (3. Tekil iyelik eki) 146/4, 153/13, 306/21

g.+lerine 295/19

g.+üñ 88/19, 96/5, 139/17, 300/10, 300/11, 304/14, 315/5

g.+ünde 132/1, 135/25

g.+üne 320/12

g.+üni 324/22

g.+ünüñ 70/8

g. ṣıḳleti Göğüs darlığı, sıkıntısı

g.+n 49/20

göġül Gönül

g. 175/11

gök Gökyüzü

g. 138/20, 183/8, 564/3

g.+e 58/2, 535/10

g.+den 205/17

g. gözli Mavi gözlü

g. 157/19

g. ṭaş Göktaşı

g. 417/16

g. yāḳut Mavi renkli yakut

g. 233/2

gökcek Güzel, hoş, görkemli

g. eyler 58/24, 85/13, 96/6, 122/1

g. ider 69/5

göksüsen Göksüsen bitkisi

g. dibi Göksüsen bitkisinin dibi

g. 513/10, 524/15

g. köki Benefşir kökü, irsa (İris lurida)

g. 26/18-19, 215/26, 223/14, 272/20, 275/12-13, 289/4-5, 289/8, 443/2, 541/11, 561/21-22

g. yaġı Göksüsen bitkisinden elde edilen yağ

g. 503/23, 515/22

gölge Gölge

g.+de 134/5, 162/21, 237/3, 458/2, 482/16

göm- Gömmek

g.-eler 506/4

g.-er 100/18

g.-seler 162/1, 163/6

g.-üp 165/23

gömlek Gömlek

g. 55/8

g.+ini 451/2

gönder- Yetki vererek gitmesini sağlamak

g.-en 96/16

g.-irler 76/9

göñül Yürek

g. 113/19, 174/13

g.+e 122/2

g.+ü 170/7

g.+ünde 163/1

göñli bulanmaḳ Midesi bulanmak

g. 562/17

göñül devinmek Midesi bulanmak

g. 13/16

göñül dön- Midesi bulunmak

g.-mek 559/22

g.-megi 130/9

g.-mesin 135/8

g.-mesini 51/10

g.-se 152/18

göñül döndür- Mide bulandırmak

g.-ür 143/2

gör- Göz yardımıyla algılamak

g. 397/23

g.-e 162/20, 239/19, 309/11

g.-dük 33/26, 33/26, 67/10, 387/16, 387/16, 387/21, 525/21, 525/22

g.-düler 203/20

g.-düm 213/15, 284/14, 284/20, 552/14

g.-eler 26/2, 210/3, 357/15

g.-en 164/3, 435/20

g.-enler 108/17

g.-icek 388/2, 521/19

g.-iriz 34/5

g.-mede 233/13

g.-meden 66/19, 387/26

g.-medik 155/5

g.-mediler 73/2

g.-mek 176/20

g.-mekle 23/4

g.-mese 240/11

g.-mesiyle 388/24

g.-meye 128/20

g.-meyen 56/8

g.-meyüp 155/7

g.-mez 87/19, 153/1, 237/16, 240/18

g.-se 87/19

g.-üp 45/18, 130/10, 581/21

g.-ür 234/19, 238/13

gör- Anlamak, fark etmek

g.-dük 213/21

g.-düñüz 388/24

g.-eler 342/1, 378/19, 555/7

g.-meyince 237/5

g.-ürsin 185/14

gör- Bulmak, olmak

g.-e 146/23, 154/24, 155/26, 163/3, 397/7, 532/10, 574/14

g.-ecegi 16/4

g.-dük 565/11

g.-eler 275/7, 398/5, 399/9

g.-en 35/3, 572/8, 574/3

g.-medik 377/2

g.-mege 580/20, 582/16

g.-mek 582/18

g.-meye 149/18

g.-meye 225/14, 225/21, 238/14, 396/17

g.-mez 275/16, 287/8

g.-mezden 580/25

g.-mezler 384/8

g.-üp 186/20, 325/3

g.-ür 400/25, 405/17

g.-ürler 451/22

gör- Kabul etmek, değerlendirmek, düşünmek

g.-en 43/25

g.-mekle 22/21

göre Bir şeye uygun olarak, bir şey uyarınca, gereğince

g. 42/8, 45/4, 45/13, 45/13, 45/23, 76/21, 77/18, 78/9, 105/3, 141/4, 174/1, 177/16, 186/20, 186/23, 187/6, 198/3, 204/6, 301/12, 367/22, 380/19, 395/12, 395/12, 444/12, 481/23, 564/10

g.+dir 454/19

göril- Görülmek

g.-ür 11/9

g.-ür 452/20

g.-ürlerse 584/20

görin- Görünmek

g.-e 102/7, 126/9

g.-ür 139/1, 181/23

g.-ürler 293/10

görül- Görülmek

g.-di 11/11

g.-dükce 158/1

g.-meyen 581/18

g.-ür 288/10

görün- Görünmek

g.-en 77/6

g.-se 240/15

göster- Göstermek, işaret etmek

g.-di 269/25

g.-e 193/4

g.-eler 476/2, 573/23

g.-ir 59/17, 59/19

g.-mezler 387/25

g.-üp 186/19, 387/26, 388/24

gösteril- Görülmesi sağlanmak

g.-di 194/2

g.-en 195/2

götür- Götürmek

g.-ene 476/8

g.-seler 133/7

gövde Gövde

g. 512/9

g.+de 153/13, 395/5, 401/21

g.+si 484/11

g.+sin 244/8, 438/24

g.+sinde 153/14, 155/15, 469/1

g.+sinden 186/13

g.+sine 146/7, 150/12, 150/14, 151/26, 153/2, 159/25, 457/15

g.+sini 9/17

göz Görme organı

g. 20/22, 28/4, 36/24, 40/16, 40/16, 45/4, 73/23, 80/12, 89/21, 91/9, 98/2, 108/21, 109/15, 110/12, 117/17, 119/19, 123/17, 127/6, 132/10, 138/11, 150/26, 153/1, 182/4, 209/21, 212/10, 212/17, 212/24, 220/12, 220/14, 225/5, 225/24, 226/6, 226/10, 227/2, 227/7, 227/8, 227/14, 227/17, 227/22, 228/6, 228/10, 228/25, 229/5, 229/11, 229/12, 229/17, 231/2, 232/2, 233/7, 233/13, 236/15, 236/24, 237/14, 237/24, 238/25, 239/10, 240/1, 240/11, 240/18, 240/20, 240/20, 241/1, 241/2, 241/12, 242/14, 242/18, 243/2, 243/14, 243/18, 243/23, 243/23, 244/9, 245/13, 246/10, 404/18, 506/15, 512/9, 562/17

g.+de 91/6, 95/15, 95/17, 115/24, 120/8, 123/18, 150/25, 150/26, 220/5, 225/25, 231/4, 235/26, 237/4, 240/1

g.+den 22/15, 52/25, 79/17, 245/8, 522/14

g.+e 27/18, 28/11, 40/17, 52/17, 52/25, 55/3, 55/23, 56/7, 57/21, 577/11, 58/12, 58/14, 63/6, 64/2, 64/2, 65/8, 66/17, 66/18, 72/15, 72/15, 83/4, 84/12, 84/13, 85/14, 85/14, 86/3, 86/18, 87/8, 87/8, 91/10, 91/19, 95/14, 95/17, 98/1, 98/7, 101/6, 103/3, 109/15, 117/18, 120/8, 123/18, 126/10, 131/22, 131/24, 136/15, 138/10, 153/1, 155/5, 155/5, 157/11, 159/2, 159/15, 160/19, 160/25, 161/15, 161/16, 162/7, 162/19, 164/7, 182/3, 182/3, 182/5, 182/8, 208/11, 212/24, 220/14, 226/13, 227/19, 227/20, 228/1, 228/3, 228/8, 228/14, 228/18, 228/22, 228/25, 229/1, 229/4, 229/10, 230/14, 230/24, 230/25, 231/2, 231/9, 231/10, 231/15, 231/18, 231/20, 232/10, 232/17, 232/18, 232/23, 232/23, 233/4, 233/5, 233/9, 234/1, 234/1, 234/9, 234/12, 234/13, 234/18, 235/15, 235/17, 235/25, 236/9, 236/19, 236/20, 236/22, 236/25, 237/3, 237/13, 237/23, 238/1, 238/4, 238/5, 238/6, 238/7, 238/8, 238/14, 238/15, 238/16, 238/24, 238/25, 239/8, 239/9, 239/9, 239/18, 239/20, 239/21, 239/22, 239/22, 240/6, 240/10, 240/14, 240/14,

241/8, 241/10, 241/11, 241/16, 241/22, 241/25, 243/1, 243/8, 243/20, 244/5, 244/6, 244/14, 244/15, 244/15, 244/16, 244/21, 244/22, 244/23, 244/26, 245/2, 245/7, 245/12, 245/12, 245/16, 246/5, 246/7, 246/12

g.+i (Belirtme hal eki) 19/22, 84/12, 84/14, 119/19, 155/5, 230/21, 231/6, 231/8, 232/8, 232/22, 236/9, 236/23, 240/15, 241/15, 244/11, 246/6, 522/13

g.+i (3. Tekil iyelik eki) 22/19, 56/8, 164/7, 221/16, 230/7, 234/19, 234/20, 238/10, 238/18, 240/12, 240/13, 241/3

g.+in 237/6, 239/23, 240/21, 487/6

g.+ine 56/10, 102/7, 126/9, 139/1, 168/4, 182/5

g.+ini 102/7, 164/1, 244/17

g.+niñ 436/6

g.+lere 233/17

g.+leri 87/19, 152/7, 155/17, 157/20, 183/4, 183/8, 283/6, 293/22, 556/25

g.+leriñ 38/26

g.+lerine 45/4, 115/25, 163/21, 225/1, 230/9

g.+lerini 163/20, 163/6, 163/21

g.+üñ 19/19, 55/23, 55/24, 56/7, 58/15, 58/18, 65/3, 79/16, 79/16, 86/3, 98/2, 98/2, 126/11, 226/1, 226/7, 226/21, 226/22, 227/2, 227/3, 227/17, 227/21, 228/8, 228/9, 230/24, 231/1, 231/3, 231/8, 231/9, 231/15, 231/15, 231/25, 232/2, 232/9, 233/10, 234/10, 234/10, 235/18, 236/12, 236/26, 238/1, 238/2, 238/16, 239/3, 240/26, 240/7, 243/2, 243/3, 243/12, 246/8, 271/20, 559/20

g.+ün 521/9

g.+ünde 167/8, 237/22

g.+ünden 237/10, 238/22

g.+üne 91/5, 235/8, 238/12, 238/17, 238/23, 239/19, 240/12

g.+üni 125/18

g.+ünüñ 234/18, 234/20, 237/11, 519/23

g.+üyle 23/9

g.+üñ buḫārıñ 239/11

g.+üñ gicişi Gözün kaşınması

g.+ni 91/10

g. ḳararmaḳ Gözün kararmasıyla göremez olmak

g. 60/12

g. ḳararması Gözün kararmasıyla göremez olmak

g.+nı 128/6

g. maḳulesi Göze özel deva ve ilaçlar

g. 242/10

g.+e ṣu inmek Bir göz hastalığı

g. 244/24-25

g.+e ṣu inme Bir göz hastalığı

g.+sini 110/13

g. ḳapaġı Göz kapağı

g. 40/21, 236/11

g. ḳapaḳlarınıñ 245/14

g.+üñ ḳapaġı 238/4

g.+üñ ḳapaḳlarında 245/22

g.+iniñ ḳapaḳları 365/17

g. yaşı Gözyaşı

g.+yla 191/25

g.+üñ yaşını 162/8

göz atup Kısaca, dikkat etmeden bakmak

g. 474/24

göz degme Nazar etme

g.+ye 139/12

gözet- Korumak, bakmak, özen göstermek

g. 196/16b

g.-üp 486/15

gözsüz Gözü olmayan

g. 100/20

ġubār Ar. Toz

ġ. 336/12

ġ. eyleyüp 364/11

ġ. idüp 473/10

ġ.-ı ḥadīd Demir tozu

ġ . 417/2

ġuded Ar. İnsan vücudunda genellikle kulak arkalarında olan bezler

ġ. 468/6

günā Far. Tarz, şekil

g. 150/20, 322/5

g.+dır 201/24, 285/18

g. olan 314/16

ġüna bk. günā

ġ.+dır 353/7

günā güna bk. güne güne

g.+dır 540/19

güne bk. günā

g. 37/14, 44/24, 75/17, 242/2, 264/12, 306/8, 306/10, 354/21, 387/21, 400/25, 438/6, 475/17, 490/17, 502/11, 563/13, 581/24, 582/9

g.+dir 198/20, 344/7, 563/8

g. olur 467/13

güne güne Çeşit çeşit, türlü türlü

g. 565/20

ġūr Far. Mezar, kabir

ġ.+una 99/9

ġ. eylemişdir 40/6

ġurāb Ar. Karga

ġ. ödü Karga ödü

ġ.+ni 575/23

gurve Ar. Burnun ucundaki yumuşak kısım, kıkırdak

g. 105/16

ġuṣṣa Ar. Keder, tasa

ġ. 262/12, 316/15, 336/6, 461/2

ġ.+dan 10/18, 310/12

ġuṣṣalı Kederli, tasalı

ġ. 183/12

gūş Far. Kulak

g. 78/17

gūşeş Far. Çabalama, uğraşma

g. idigiçündür 191/9

ġūtāġaynā Bir tür zamk

ġ. 507/18

ġutaġmiya bk. ġūtāġaynā

ġ. 266/12

ġuvāt Ar. Azgın, sapkın

ġ.+ı (Belirtme hal eki) 230/15

gūyā Far. Söylenir, sanki, güya

g. 519/25

güc Ağır ve yorucu emekle yapılan, çetin, müşkül

g. 22/10, 120/4, 173/20, 559/15

g.+de 177/4

g.+dür 143/25, 234/22, 427/6

g.+i (3. Tekil iyelik eki) 177/1

g.+le 88/19, 110/6, 282/23, 282/23, 282/24, 304/4, 324/10

güc- Gücmek

g.-mek 108/10

güç bk. güc

g. 39/10, 142/20

g.+le 540/3

gügercin Güvercin (Columba)

g. 235/22, 508/14

g. necāseti Güvercin pisliği

g. 334/10

g. necisin 416/5

g. yavrısı Güvercin yavrusu

g. yavrısını 126/4

g. yavrısıyla 16/21-22

gügerçīn bk. gügercin

g. 100/17, 163/6

g. boḳu Güvercin dışkısı

g. boḳuna 533/10

g. boḳunı 517/27

g. boḳuyla 421/6

g. eti Güvercin eti

g. 385/9

g. ġāyṭı Güvercin dışkısı

g. 417/22

g. ḳanı Güvercin kanı

g. 237/8

g.+nı 233/10

g. kebābı Güvercin etinin kebap gibi yapılması

g. 224/22, 501/1

g. ḳuşı Güvercin

g. 11/25

g. necisi Güvercin dışkısı

g. 527/24

g. necisin 455/8, 527/16

g. necisini 406/8

g. tersi Güvercin pisliği

g. 540/13

g. yavrusı eti Güvecin yavrusunun eti

g. 555/10

güherçile Far. Barut ve patlayıcı madde yapımında kullanılan potasyum nitratın yaygın adı

g. 446/11, 447/9, 156/11, 294/6, 294/17, 296/22, 301/16, 301/19, 301/24, 302/18, 302/3, 305/5, 307/3, 307/6, 322/20, 323/6, 340/18, 347/18, 348/13, 370/6, 370/10, 370/13, 370/18, 371/6, 371/9, 394/1, 448/20, 451/7, 451/9, 488/16, 488/22, 489/14, 489/17, 491/11, 491/16, 492/12, 492/13, 492/25, 494/8, 495/4, 539/19, 583/20, 584/4, 584/7, 584/21, 585/12, 585/17, 585/23, 586/3, 594/7

g.+niñ 592/18

g.+yi 448/23

g. ḳabuġı 493/11

g. ḳaymaġı 489/17

g. ḳıymığı 298/12

gül- Gülmek

g.-mek 22/19, 22/20

gül Far. Gül (Rose)

g. 22/24, 30/7, 122/6, 187/10, 189/17, 212/2, 228/19, 229/9, 230/19, 244/4, 265/8, 267/25, 275/12, 278/12, 318/12, 319/2, 325/15, 329/12, 346/14, 352/9, 356/18, 367/2, 367/10, 420/7, 471/6, 499/16, 517/15, 527/8

g.+e 122/12, 122/14

g.+i (Belirtme hal eki) 122/14, 122/14

g. balı Gülden yapılan bal

g. 256/1, 285/22, 286/4, 287/3, 328/1, 328/4, 355/9, 357/23, 363/6, 367/11, 379/5, 414/2

g. balıdır 113/21

g. balını 277/23, 355/23, 548/11, 561/20-21

g. ḳurısı Gülün kurutulmuş hali

g. 222/26, 227/25, 229/20, 258/14, 259/8, 261/14, 274/4, 309/24, 331/13, 333/10, 335/10, 344/8, 349/16, 355/21, 359/16, 363/17, 515/15, 548/9-10, 549/23, 557/11, 560/12

g. ḳurusunı 277/19, 546/16

g.-i ḫatmī Hatmi gülü

g. 77/24

g.-i nesrīn Yabani gül

g. 260/1

g.-i mükerrer şerbeti 217/7

g.-i mükerrer Tekrar tekrar kaynatılmış gül

g. 9/14, 26/10, 46/12, 94/22, 201/12, 424/5, 560/3

g. mükerreri 285/12

g.-i mükerrer şarābı Tekrar tekrar kaynatılarak yapılmış gül şarabı

g. 503/4-5

g.-i mükerrer şerbeti Tekrar tekrar kaynatılmış gül şerbeti

g. 261/2, 285/10, 300/17, 308/14, 330/19, 351/23, 355/4, 360/5, 363/2-3, 373/9, 471/9, 515/12, 523/15, 544/11, 565/25

g.-i mükerrer şerbetinden 520/6-7

g.-i mükerrer şerbetini 379/9, 523/17, 550/12

g.-i mükerrer şerbetiyle 318/2, 331/1, 444/20

g. merhemi Gül merhemi

g. 259/16, 496/1, 496/12

g. sirkesi Gül sirkesi

g. 274/10, 499/21, 503/19, 523/23-24

g. sirkesiyle 320/4

g. sirkesi maʿcūnunı Gül sirkesinden yapılan bir tür macun

g. 503/10

g. ṣuyı Kaynatılan gül yapraklarının imbikten geçirilmesi sonunda elde edilen suyun, üstündeki gül yağı alındıktan sonra kalan kısmı

g. 9/8, 10/13, 10/17, 10/23, 19/25, 30/7, 43/21, 67/14-15, 68/24, 69/16, 206/6, 209/18, 222/6, 227/18, 228/1, 228/5-6, 231/19, 231/23, 233/6, 261/19, 314/6, 350/20, 351/7, 419/11, 448/11

g. ṣuyuyla 228/7

g. ṣuyuna 140/1

g. ṣuyunı 43/20, 265/10, 428/15

g. suyuyla 11/8, 211/11, 227/18-19, 227/20, 229/10, 231/17, 279/2, 319/7, 445/2, 531/11, 579/9

g. şekeri Gül şekeri

g. 507/4

g. şerbeti Gül şerbeti

g. 356/23, 358/22, 471/3

g. şerbetine 349/23

g. şerbetiyle 9/11, 130/7, 334/22, 557/6

g. şurubı Gül şurubu

g. 361/2

g. toḫumı

g. Gül tohumu 242/21

g. yaġı Kokulu güllerin yapraklarının kaynatılıp imbikten geçirilmesi sonunda elde edilen suyun, üstünde toplanan yağ kıvamındaki keskin gül kokulu sıvı

g. 97/25, 146/10, 228/2, 229/15, 230/22, 255/5, 256/24, 256/25, 257/2, 273/13, 331/11, 331/15, 333/21, 333/7, 355/10, 357/13, 364/16, 367/5, 368/9, 404/7, 423/12, 423/20, 445/3, 471/21, 496/3, 496/9, 503/18, 515/16, 515/8, 523/23, 528/6, 546/21, 548/4, 562/1, 571/19

g. yaġına 161/22, 205/11

g. yaġından 363/19

g. yaġını 419/19

g. yaġıyla 54/6, 65/18, 444/26117/16, 129/4, 167/13, 211/3, 211/20, 229/15, 241/12, 260/7, 279/9, 320/4, 331/16, 333/12, 335/11, 335/12, 345/12, 360/10-11, 374/24, 375/4, 375/5, 410/1, 419/8, 419/17-18, 419/22, 422/8, 422/19, 445/8, 462/8, 466/10, 471/23, 542/2, 560/8

gülāb Far. Gül suyu

g. 199/3, 204/11, 241/11, 273/12, 274/10, 290/5, 312/26, 318/19, 320/11, 325/15, 325/21, 329/17, 333/4, 333/12, 333/15, 345/9, 345/11, 378/9, 381/10, 392/22, 407/8, 407/10, 523/22

g.+dan 267/21

g.+ı 204/16, 209/16, 522/13

g.+ıyla 204/14

g.+la 44/3, 91/9, 98/1, 102/16, 122/18, 241/10, 246/12, 255/21, 275/14, 275/20, 281/13, 548/4

gül-be-şeker Far. Gül yaprağından yapılan macun kıvamında tatlı

g. 11/5, 26/11, 27/4, 94/21, 110/6, 114/16, 155/14, 176/11, 176/12, 222/22, 255/18, 310/1, 329/2, 329/3, 331/6, 334/21, 344/20, 344/24, 352/16, 355/11, 356/26, 357/23, 357/24,

358/25, 359/3, 360/12, 364/11, 364/18, 366/10, 366/13, 382/15, 487/5, 520/14, 541/16, 549/19, 550/23, 552/10

g.+e 344/13

g.+i (Belirtme hal eki) 310/3, 345/9

g.+le 505/1, 505/6

gül-be-şekeriye bk. gül-beşeker

g. 15/19

gülengübīn Far. Bal ile yapılan gül murabbası

g. 512/23

gülnār Far. Nar çiçeği

g. 227/25, 277/4, 279/1, 280/5, 280/11, 280/14, 281/17, 287/26, 358/2, 412/15, 497/20, 549/24, 577/18

g. güli 571/8

g. ḳurusı 557/11

gülşen Far. Gül bahçesi

g. idüp 170/6

gülzār-ı ʿilm İlmin gül bahçesi

g.+iñ 195/11a

gümec Bal peteği

g. 435/13-14

gümüş Gümüş

g. 317/17, 358/7

gün 24 saatlik zaman dilimi

g. 10/22, 11/9, 14/13, 14/13, 14/15, 14/15, 14/16, 14/17, 14/17, 14/18, 14/21, 14/2215/17, 16/4, 18/19, 35/8, 43/12, 44/12, 44/17, 44/18, 49/13, 50/18, 53/5, 53/6, 53/21, 57/24, 60/7, 62/17, 64/7, 67/14, , 69/4, 74/4, 75/27, 80/19, 87/9, 90/25, 92/19, 93/23, 96/10, 99/16, 100/19, 105/24, 105/24, 107/17, 114/17, 117/15, 123/24, 134/4, 135/16, 135/16, 138/3, 146/24, 148/5, 148/19, 149/8, 149/19, 151/7, , 151/8, 151/12, 151/17, 151/18, , 153/10, 155/11, 155/23, 160/24, 162/25, 169/14b, 186/7, 192/17, 192/18, 192/19, 192/25, 193/1, 193/1, 193/2, 193/3, 193/3, 193/4, 193/4, 193/5, 193/5, 193/6, 193/7, 193/8, 193/10, 193/14, 193/17, 193/22, 193/26, 204/14, 207/21, 216/1, 221/5, 225/14, 230/10, 235/6, 235/14, 236/4, 236/8, 236/23, 237/21, 237/21, 239/1, 244/9, 240/10, 240/17, 240/19, 251/12, 260/15, 261/17, 271/4, 271/9, 272/13, 272/14, 274/21, 276/3, 283/25, 289/26, 290/21, 290/8, 291/9, 298/18, 303/13, 310/4, 329/16, 330/26, 339/13, 342/13, 346/5, 350/8, 368/2, 373/3, 378/15, 383/23, 383/23, 388/20, 388/21, 389/14, 389/15, 390/6, 395/11, 395/11, 396/21, 398/13, 400/13, 404/9, 408/7, 408/17, 409/11, 409/24, 412/12, 413/22, 415/10, 415/14, 417/24,

421/22, 425/11, 430/22, 431/7, 433/6, 433/9, 434/15, 437/26, 438/21, 439/5, 439/19, 439/20, 440/10, 440/14, 440/25, 443/17, 446/5, 446/9, 446/16, 446/23, 447/22, 448/27, 448/27, 449/15, 449/24, 451/26, 452/4, 455/12, 455/16, 456/11, 456/12, 457/9, 457/10, 458/10, 459/2, 459/18, 463/6, 463/12, 463/18, 464/25, 465/13, 467/4, 468/12, 469/8, 469/9, 470/18, 472/23, 472/25, 473/4, 474/20, 475/12, 477/11, 483/5, 483/24, 484/23, 485/6, 485/23, 487/21, 493/3, 493/22, 505/2, 506/23, 516/7, 516/8, 517/18, 518/11, 518/15, 519/2, 519/7, 527/1, 527/14, 528/9, 530/7, 533/1, 534/5, 534/15, 536/1, 536/20, 540/15, 553/8, 555/7, 557/16, 562/4, 562/6, 563/17, 563/6, 564/1, 564/2, 564/2, 564/10, 569/21, 576/4, 579/16, 580/6, 584/17, 585/8, 586/6, 586/13, 593/13, 594/2

g.+de 8/6, 15/16, 16/7, 100/15, 100/18, 145/8, 145/10, 145/20, 159/11, 159/18, 165/11, 193/10, 193/11, 193/15, 193/22, 239/11, 240/22, 241/15, 241/17, 241/25, 292/25, 293/19, 294/11, 302/15, 306/13, 306/16, 322/24, 324/13, 341/16, 348/19, 365/11, 371/15, 386/9, 386/21, 396/1, 439/5, 439/6, 449/7, 451/10, 458/3, 459/3, 485/2, 492/10, 494/8, 511/23, 515/5, 530/11, 534/11, 565/13, 571/10, 572/24, 576/27, 583/16, 585/14, 587/15, 587/19, 588/7, 588/14, 593/8, 594/13

g.+den 34/21, 193/24, 193/25, 236/8, 302/15, 345/15, 345/17, 378/21, 438/22, 440/15, 445/26, 447/22, 485/1

g.+dür 193/19, 193/26

g.+e 101/23, 135/16, 193/14, 193/25, 301/13, 373/3, 387/13, 395/9, 463/21, 485/3, 586/19

g.+i (3. Tekil iyelik eki) 149/17 193/14 193/16 193/21 225/17

g.+i (Belirtme hal eki) 159/12

g.+le 191/6

g.+ler 193/18, 193/27, 454/20

g.+lerde 10/9, 12/23, 123/24, 130/20, 130/20, 131/14

g.+leri 192/19, 531/14

g.+lerinde 11/10, 13/16, 13/17, 15/20, 30/5, 30/11, 31/345/1, 45/14, 50/7, 91/16, 93/8, 99/6, 104/14, 112/13, 135/19, 204/6, 207/7, 572/17

g.+lerinden 192/13, 193/21

g.+lerini 195/1, 195/7

g.+leriniñ 194/1

g.+ünde 30/8, 45/17, 46/2, 46/24, 46/25, 46/26, 135/16, 163/23

g.+ünüñ 170/10

gün aşırı Gün aşırı, bir gün arayla

g. 440/25, 516/17, 516/17, 541/1, 564/11

gün aşuı bk. gün aşırı

g. 116/4, 440/25

günā gün Gün güne, günden düne

g. 191/13, 261/6-7, 280/25, 309/19, 354/15

günden güne Günden güne

g. 286/11, 459/3

gündüz Güneşin doğuşu ile batışı arasındaki aydınlık kısım

g. 10/5, 24/17, 40/11, 162/19, 170/12, 177/4, 178/5, 178/13b, 224/20, 237/15, 238/13, 239/19, 302/22, 382/7, 388/12, 485/3, 485/4

g.+lerde 221/3, 289/20

g.+leri 393/10

g.+üñ 184/6

güne gün Güne gün

g. 170/16

günebaḳan Günebakan bitkisi

g. 463/11

güneş Güneş

g. 17/21, 135/15, 138/9, 464/11

g.+de 81/21, 226/11, 235/14, 262/13, 434/21, 454/16, 458/10, 458/15

g.+den 237/24

g.+e 100/20, 137/25, 395/21, 399/12, 401/17, 454/15, 455/2, 456/6, 458/14

günlük Günlük ağacı, günlük ağacının tütsü olarak kullanılan ve nefese rahatlık veren reçinesi

g. 155/11, 207/18, 208/2, 223/2, 230/2, 232/9, 259/11, 264/10, 277/5, 290/14, 290/24, 291/8, 293/13, 293/17, 303/5, 334/18, 344/21, 356/12, 357/12, 368/13, 368/23, 369/16, 398/2, 400/7, 403/18, 407/23, 408/10, 408/15, 411/21, 412/15, 412/20, 414/1, 414/8, 420/1, 422/22, 423/8, 423/13, 423/17, 424/3, 426/6, 433/12, 433/18, 452/12, 458/4, 466/8, 471/13, 472/14, 473/22, 478/4, 484/4, 484/20, 485/7, 496/6, 496/16, 497/6, 497/20, 497/24, 510/11, 528/15, 528/19, 529/6, 529/9, 531/6, 537/19, 542/8, 544/22, 545/9, 545/12, 545/21, 545/25, 551/25, 557/4, 558/3, 562/3, 592/24

g.+i (Belirtme hal eki) 423/4, 530/16

g. ḳabı Günlük bitkisi kabuğu

g. 409/6

gürle- Gürlemek, uğuldamak, çınlamak

g.-r 209/10

gürülde- Gürüldemek, uğuldamak

g.-r 374/6

gürüldi Uğultu, çınlama

g.+si 255/7

g.+sini 257/21, 257/23

g.+yi 388/13

gürüldü bk. gürüldi

g.+si 258/1

g.+süni 258/5

g.+ye 251/26

gürülti bk. gürüldi

g.+yi 375/9

gürültü bk. gürüldi

g.+si 24/13

güvā Far. Şahit, delil

g.+sı

g. 203/3

güz Sonbahar

g. 10/2, 13/7, 46/15, 183/13, 183/17

güzel Güzel

g. 10/9, 13/22, 17/10, 19/20, 19/22, 19/23, 21/24, 23/1, 23/3, 25/1, 26/13, 29/3, 29/23, 31/2, 31/2, 49/24, 50/15, 51/6, 52/19, 56/14, 58/21, 59/19, 61/16, 67/18, 68/9, 68/10, 71/11, 72/11, 74/3, 76/17, 77/9, 80/3, 83/4, 83/10, 90/14, 92/23, 96/17, 97/12, 98/20, 103/7, 107/10, 109/16, 111/12, 112/12, 112/21, 113/18, 114/20, 117/6, 117/20, 119/24, 122/25, 124/8, 127/23, 128/24, 130/9, 131/9, 131/15, 136/7, 137/16, 137/25, 138/8, 148/23, 156/22, 157/14, 162/7, 179/17, 186/16, 190/11, 190/18, 206/9, 208/8, 224/17, 225/11, 228/10, 231/21, 236/10, 237/21, 239/10, 245/12, 246/7, 250/3, 256/25, 259/17, 269/25, 319/21, 321/4, 331/1, 349/16, 371/17, 377/25, 396/26, 398/7, 400/10, 400/15, 408/5, 416/23, 418/14, 424/13, 425/13, 425/14, 433/3, 447/3, 448/4, 450/2, 452/7, 453/2, 453/3, 453/16, 455/23, 462/13, 465/25, 466/6, 486/3, 489/16, 505/3, 511/13, 532/23, 539/13, 539/16, 539/21, 540/1, 548/19, 581/2, 581/21, 581/23, 587/22, 589/18, 590/24

g.+ce 195/8,208/5, 225/3, 227/22, 229/1, 232/14, 246/4, 258/19, 260/11, 279/9, 280/12, 291/22, 292/17, 295/18, 296/11, 296/14, 303/12, 304/22, 308/20, 325/12, 341/15, 397/19, 403/19, 408/11, 412/3, 413/6, 416/24, 426/8, 428/3, 430/1, 431/6, 432/6, 434/15, 446/12, 447/10, 449/22, 450/11, 472/13, 476/1, 487/17, 489/18, 502/2, 503/24, 509/13, 512/1, 534/10, 557/26, 558/4, 571/3, 577/20, 583/24, 584/9

g.+dir 13/13, 50/15, 50/17, 82/16, 272/18, 535/8

g. eyler 43/14, 49/19, 49/23, 51/7, 53/14-15, 70/7, 82/17, 275/10

g. ider 142/1-2, 440/5

g. olur 489/11

güzerān Far. Geçme, geçiş

g. iderek 594/17

H, Ḥ, Ḫ

ḥabb Ar. Hap

ḥ. 210/4, 211/25, 215/1, 222/8, 293/2, 293/3, 293/19, 306/16, 356/10, 357/26, 359/5, 374/10, 374/17, 374/17, 383/4, 383/6, 478/2, 478/9, 506/20, 525/12, 541/9, 541/13, 566/5, 569/16, 574/20, 575/4, 587/20, 588/15, 593/2, 594/14

ḥ.+dan 215/9, 215/17, 506/23

ḥ.+dır 275/16, 374/18, 452/7

ḥ.+ı (Belirtme hal eki) 222/7, 349/3

ḥ.+ı (3. tekil iyelik eki) 231/5

ḥ.+ıñ 215/3

ḥ.+lar 10/13, 45/19, 205/2, 207/22, 210/9, 212/13, 214/23, 215/8, 222/13, 255/16, 275/9, 275/15, 276/6, 281/9, 291/23, 293/15, 293/19, 303/6, 306/18, 323/12, 349/6, 356/14, 358/4, 359/9, 364/5, 372/4, 374/16, 383/9, 395/12, 458/1, 463/17, 472/16, 476/25, 481/4, 506/23, 517/1, 525/16, 541/13, 563/15, 566/11, 569/21, 570/9, 570/19, 572/23, 587/15, 587/19, 588/6, 588/14, 591/21, 593/2, 593/8, 594/13

ḥ.+lardan 359/9, 525/16, 566/11

ḥ.+ları 292/22 ,456/23

ḥ.+larıñ 207/23

ḥ.+larından 395/14

ḥ.+larındandır 516/19

ḥ.+lar eyleyeler 441/16

ḥ.+lar eyleyüp 207/25, 328/14

ḥ.+lar ideler 306/13

ḥ.+lar idüp 291/18, 292/25, 447/16, 452/19

ḥ.+lar olunalar 306/16

ḥ. eyleyüp 504/10

h. idüp 438/5

ḥ. olmaz 318/7

ḥ.-ı afāviyā Kabızlık ağrısına iyi gelen bir tür terkip

ḥ. 201/21, 374/11, 381/1-2

ḥ.-ı afāviyāyı 381/4

ḥ.-ı ʿarʿar Bir tür terkip

ḥ. 200/18

ḥ.-ı ayāric Müshil hapı

ḥ. 45/20

ḥ.-ı ayāricle 259/19

ḥ.-ı etrec Bir tür terkip

ḥ. 312/18, 339/9

ḥ.-ı fāşira Baş ağrısı ve tüm ses hastalıklarına iyi gelen bir tür terkip

ḥ. 202/14, 210/5

ḥ.-ı ıṣṭamcaḳūn Bir tür terkip

ḥ. 328/8

ḥ.-ı ḳuḳāyā bk. ḥabb-ı ḳuḳiyā

ḥ. 212/16

ḥ.-ı ḳuḳiyā Bir tür terkip

ḥ. 45/20, 209/13, 223/17, 241/5, 244/25, 257/12, 259/19, 266/11, 466/4

ḥ.-ı lācüverd Laceverd süs taşından yapılan bir tür terkip

ḥ. 522/6

ḥ.-ı maḥleb İdris ağcının yemişi

ḥ. 531/6

ḥ.-ı maṣṭakī Sakız tohumu

ḥ. 201/21

ḥ.-ı şāhtere Şahtere tohumu

ḥ. 522/6

ḥ.-ı şebiyāriyla 241/5

ḥ.-ı z̲ehen Bir tür terkip

ḥ. 201/21

ḥ.+u'ṣ-ṣanavber Çam fıstığı

ḥ. 125/2

ḥ.+u'z̲-z̲eheb Bir tür terkip

ḥ. 45/20, 212/10, 222/20, 233/14, 234/24, 241/6

ḥ.+ü'l afāviye'ṣ-ṣaġīr Bir tür terkip

ḥ. 328/9

ḥ.+ü'l-acur Acur tohumu

ḥ.+da 318/7

ḥ.+ü'l-afāviyā ḥabb-ı afāviyā

ḥ. 355/24, 328/8

ḥ.+ü'l-ʿazīz Cinsel gücü artıran bir terkip

ḥ. 79/4

ḥ.+ü'l-belesān Pelesenk ağacı çekirdeği

ḥ. 246/3

ḥ.+ü'l-ġār Bir tür terkip

ḥ. 249/24, 251/21, 458/5, 527/23, 405/11

ḥ.+ü'l-hey Bir terkip adı

ḥ. 10/9, 382/25

ḥ.+niñ 10/11

ḥ.+ü'n-nil Nil çekirdeği

ḥ. 456/24

ḥ.+ü's-sefercel Ayva çekirdeği

ḥ. 312/18

ḥ.+ü’ş-şebāyerle 281/12

ḥ.+ü’z-zelm bk. ḥabbü’l-ʿazīz

ḥ. 79/4

ḥ.+ü’s-sevdā Bir tür terkip

ḥ. 452/17

ḥabbü’z-zerā Baş parmak ile işaret parmağı arasındaki damar

ḥ.+dır 37/20

ḥ.+ü’z-zerādan 38/2

ḥabbe Ar. Eskiden kullanıldığı yere ve ölçülen maddenin değerine göre değişen ağırlık ölçüsü

ḥ. 60/7 67/14 164/7 201/5 223/20 223/21 257/1 299/22 328/22 541/13 566/25

ḥ.+dir 110/4

ḥ.+ye 110/4, 110/5

ḥ.-i ḥāmil Küçük bir parça, miktar

ḥ.+dir 49/2

ḥabbecik Baras hastalığından meydana gelen deri üzerindeki tümseklik

ḥ. 88/14

hābdüten ? Kemateryüs

h. 148/13

ḥabīb Ar. Sevilen, sevgili

ḥ. 196/24b

ḥ.+iñ 169/17a

ḥ.+ü’l-raḥman Allah

ḥ.+dan 171/11

ḫabīṯ Ar. Çok tehlikeli, öldürücü

ḫ. 133/11, 432/7

ḫ.-i ʿillet Öldürcü hastalık

ḫ.+e 433/3

ḥābis Ar. Tutan, bağlayan

ḥ. 590/4

ḥabs Ar. (idrar, kan, nefes vs. için) Tutulma, bağlanma

ḥ. 77/12, 544/8, 593/15

ḥ. bula 494/1

ḥ. eylemek 35/23, 35/24

ḥ. eylemeyeler 28/1

ḥ. eyler 34/11, 112/11, 133/13

ḥ. eyleriz 34/6

ḥ. eyleyüp 26/4

ḥ. ide 267/13

ḥ. ider 587/25

ḥ. idüp 464/14

ḥ. itmeyeler 357/16-17

ḥ. olup 375/20

ḥ. olur 394/19

ḥ.-ı nefes Nefes tutma

ḥ. 8/19

ḥ.+e 41/2-3

ḥ.-i bevl İdrar tutulması

ḥ. 139/19-20, 534/19, 542/15, 543/18, 544/3

ḥ.+e 543/22

ḥ.+i 95/6

ḥ.-i rīḥ Ağrının vücuttan çıkmaması

ḥ+den 378/4

ḥ.+ü'l-bevl İdrarın akmaması, tutulması

ḥ 155/6, 177/25

ḥ. itmek 178/16b

ḥacal Ar. Keklik

ḥ. 126/6

ḥacāmat Ar. Vücudun herhangi bir yerini hafifçe çizip üzerine boynuz, bardak veya şişe oturtarak kan alma

ḥ. 8/5, 8/7, 32/7, 39/10, 39/11, 39/15, 39/21, 40/2, 40/10, 40/12, 40/14, 40/15, 41/12, 41/20, 42/1, 183/1, 337/22, 391/6, 466/3

ḥ.+dan 244/5

ḥ.+ı (Belirtme hal eki) 40/3

ḥ.+ıñ 39/24, 40/1, 40/3

ḥ.+la 39/25, 39/26

ḥ. eylemek 40/25, 40/27, 41/1, 41/25

ḥ. eylemekdir 406/18

ḥ. eyleyeler 226/19, 235/18, 277/18, 278/10, 284/9, 362/15-16, 392/14, 523/9, 564/23

ḥ. ideler 40/8, 266/9, 278/23, 281/11, 287/20, 392/5, 406/4, 412/8, 419/6-7, 439/12-13, 461/15, 465/20, 466/2

ḥ. idüp 565/23

ḥ. itmek 40/11, 40/20, 40/22, 40/23

ḥ. itmeyeler 40/4

ḥācet Ar. Gerekli olan şey, ihtiyaç

ḥ. 99/18, 114/13, 166/23, 237/9, 242/1, 262/8, 381/3, 507/24, 535/21

ḥ. olıcaḳ 474/7

ḥ. olmaya 434/24

ḥ. maḥalinde Gerektiği yer

ḥ. 369/18-19

ḥ. vaḳtinde Geretiği zaman

ḥ. 244/4, 400/10-11, 400/24, 411/23-24, 432/20

ḥācı bekdaş ṭuzı Billur renkte tıbbi bir tuz, saf tuz, Hacı Bektaş tuzu

ḥ. 269/19-20

Ḥācı Ṣādıḳ Beg ö.i. Dönemin tabiplerinden

ḥ.+iñ 478/1

ḥācılar kükürdi Bir tür kükürt

ḥ. 446/1

ḥad Ar. Sınır, son

ḥ. 554/1

ḥ.+dan 21/23, 589/13

ḥ.+ine 479/11, 483/25, 485/12

ḥ.+ini 574/4

ḥadīṯ Ar. Peygamberimizin sözü

ḥ. 39/16, 39/17

ḥ.-i ḳuddusi Mukaddes hadis

ḥ. 172/18, 172/20

ḥ.-i meẕkūruñ Zikredilen, adı geçen hadis

ḥ. 49/1, 59/6

ḥ.-i şerīf Mübarek söz

ḥ. 39/12-13, 39/16, 170/26, 171/12, 175/19

ḥ.-i şerīfde 49/20, 92/8

ḥ.-i şerīfde 39/20, 103/19

ḥ.-i şerīfede 165/11-12

ḥ.-i şerifi 86/11

ḥ.-i şeriflerden 39/23-24

ḫadime Ar. Kadın, eş

ḫ.+si 100/24

ḥādi Ar. Mürşit, hidayete ermiş

ḥ. 47/18

ḥad-i bülūġ Son hayız bezi

ḥ.+a 580/1, 582/18

ḥādis Ar. Meydana çıkan şey

ḥ. 37/16

ḥ. olan 105/17, 106/9, 246/21

ḥ. olmasındandır 254/4

ḥ. olmuş ise 337/21

ḥ. olur 33/12, 221/14, 311/15, 313/6, 314/15, 315/18, 316/2

ḥadr Ar. (Göz, deri vs.) Şişmek, şişme yapmak

ḥ. 78/16, 105/11

ḫafaḳān Ar. Çarpıntı

ḫ. 77/10, 78/19, 105/14, 25/19, 27/19, 28/12, 29/17, 30/16, 315/10, 315/11, 315/14, 315/14, 315/22, 316/2, 316/8, 316/11, 316/18, 316/19, 318/1, 321/6, 321/15, 322/12, 322/3, 323/9, 324/1, 324/8, 324/18, 324/20, 335/22, 335/22, 336/3, 336/11, 336/15, 336/18, 336/20, 337/4, 337/7, 337/9, 337/11, 337/13, 337/15, 339/5, 514/5, 562/22

ḫ.+a 41/24, 55/10, 85/5, 89/16, 110/14, 122/3, 123/17, 129/22, 167/2, 208/25, 317/21, 318/24, 319/24, 339/20, 340/4, 340/4, 590/8

ḫ.+dır 315/19

ḫ.+ı (Belirtme hal eki) 52/11, 55/1, 65/7, 65/12, 69/19, 69/23, 97/18, 109/15, 111/10, 119/5, 120/3, 121/21,

128/6, 130/19, 131/15, 132/9, 135/25, 136/14, 139/13

ḥ.+ı (3. tekil iyelik eki) 470/6

ḥ.+ıñ 319/10, 319/16, 320/8, 320/13, 322/5

ḥ.-ı bārid Soğuktan olan çarpıntı

ḥ. 336/7

ḥ.-ı bāride Soğuktan olan çarpıntı

ḥ. 317/9

ḥ.-ı bāridede 317/22

ḥ.-ı bārideye 317/14

ḥ.-ı ḥārre Sıcaktan olan çarpıntı

ḥ. 317/1, 317/24

ḥ.-ı ḥārreniñ 336/1

ḥ.-ı ḥārreye 317/8, 50/4-5

ḥ.-ı ḥāriye 318/9

ḥ.-ı ṣafrāvīyeyi Safradan olan çarpıntı

ḥ. 48/24

ḥ.-ı yābisde Kuruluktan olan çarpıntı

ḥ. 317/18

ḥafaẓana'llāh Ar. Allah saklasın, Allah korusun

ḥ. 549/9

ḥāfiẓ Ar. Saklayan, koruyan

ḥ.+ıdır 78/5, 104/22

ḥ. olup 25/17

ḥ.-ı kelam Söz hafızı

ḥ ola 165/3

Ḥāfıż-ı Şiraziye ö.i. Hafız Şiraziye

ḥ.+niñ 23/13-14

ḥāfiẓa Ar. Muhafaza eden

ḥ. 78/23

ḫafī Ar. Gizli, açıkta olmayan

ḫ. 502/23

ḫafīf Ar. Tartıda ağırlığı az gelen

ḫ. 110/17

ḫ.+dir 112/21, 126/3, 507/16

ḫafīf Ar. Şiddetli olmayan

ḫ. 15/9, 43/12, 236/15, 283/10, 285/9, 293/5, 307/22, 322/3, 347/13, 370/3, 493/13, 522/20, 522/22, 539/11, 582/24, 588/15, 591/1

ḫ.+ce 488/12

ḫ. olaraḳ 538/17

ḫ. olmaḳdır 524/8

ḫafīf Ar. Mideyi yormayan

ḫ. 303/13

ḥ. ola 17/18-19

ḫafīfü'l-ġıdā Ar. Gıdası az olan

ḫ. 347/22

ḫaft Ar. Sakin olmak

ḫ. 36/17, 284/18, 284/20, 284/16, 300/22, 304/12

hafta Far. 7 günlük zaman dilimi

h. 161/22, 234/8, 371/12, 495/13, 580/7

h.+da 151/8, 215/9, 511/9, 525/16

h.+larca 588/1

h.+ya 236/16, 464/15

ḫāif Ar. Korkak, korkan

ḫ. 101/9

ḫ. olur 316/17

ḫāʾize Ar. Akranından mümtaz olan, bir şeye sahip olan

ḫ. 28/17

Ḥaḳḳ Ar. Allāh

ḥ.+ıñ 196/26a

ḫāk Ar. Sevda

ḫ. 174/10

ḥaḳ Ar. hak

ḥ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 169/17a

ḥ.+ıña 196/19a

ḥ.+ıçün 96/16

ḥ.+la 589/16

ḥ.+larında 104/24

ḥ. eylerse 196/15a

ḥaḳ Far. Toprak

ḥ.+dır 174/17

ḫaḳ bk. ḥaḳ

ḫ.+larında 78/6

ḥaḳāret Ar. Hakaret

ḫ. 23/9

ḥaḳīḳat Ar. Hakikat, gerçek

ḫ. 196/20b, 196/5b

ḫ.+de 32/9

ḥaḳiḳatü'l-ḥāl Durumun gerçekliği

ḫ. 146/2

ḥakīm Ar. Alim, bilgin

ḫ. 169/3a

ḥākim-i ṭabīʿat-ı nisvānī Kadın tabiatının hakimi

ḫ. 579/20

ḥaḳīr-i faḳīr Ben deniz anlamında bir söz

ḥ.+dir 33/2-3

ḥakkāk Ar. Hakkeden, mühür vesair kazıyan kimse

ḫ. 450/14

ḥaḳḳaniyet Ar. Haktan ve doğruluktan ayrılmamak

ḥ.+e 157/21

ḥaḳḳında Ar. Üzerine, dair, hususunda

ḥ. 8/7, 39/11, 39/21, 42/6, 51/18, 78/1, 90/13, 106/26, 117/9, 122/6, 163/11, 299/9, 433/17, 433/22, 580/22, 580/24

ḥ.+dır 11/20, 42/19, 177/3

ḥāl Ar. Durum, vaziyet

ḥ. 16/4

ḥ.+de 76/23, 106/14, 106/25, 157/9, 165/15, 170/13, 182/24190/14, 190/14, 195/3, 204/1, 206/25, 232/17, 235/25, 271/10, 281/23, 389/3, 391/19, 393/20, 415/16, 466/5, 496/8, 569/24

ḥ.+den 186/5, 190/13

ḥ.+dir 186/5

ḥ.+e 186/5, 190/13

ḥ.+i (3. Tekil iyelik eki) 73/13, 176/18, 178/17b, 195/3, 250/8, 324/10, 350/16, 353/12, 490/18, 498/20

ḥ.+inde 9/1, 15/2, 25/10, 28/8, 593/14

ḥ.+inden 299/13

ḥ.+ine 195/4, 324/10

ḥ.+ini 12/12, 182/25

ḥ.+iniñ 190/13

ḥ.+lerde 590/25

ḥ.+lere 494/21

ḥ.+leri 293/9

ḥ.+lerini 55/6

ḥ. olup 393/17

ḥ.-i keyfiyeti Keyfiye hali

ḥ. 454/1

ḥ.-i şān Keyfiyet hali

ḥ.+ı (3. tekil iyelik eki) 50/14

ḥall Ar. Karıştırma

ḥ. 201/7, 252/12, 252/13, 271/6, 312/26, 539/7

ḥ. eylemeden 385/25

ḥ. eyleye 259/13

ḥ. eyleyeler 220/1, 376/24, 559/7

ḥ. eyleyüp 229/4, 232/10, 256/6, 256/6, 257/14, 257/26, 261/21, 265/10, 273/14, 277/24, 308/9, 329/18, 379/7, 379/17, 392/6, 496/4, 542/11, 547/11, 547/18, 56674, 568/14

ḥ. idecek 492/1

ḥ. ideler 269/22, 460/9

ḥ. ider 432/11

ḥ. idüp 103/9, 129/4, 129/5, 159/14, 171/5, 260/3-4, 268/14-15, 290/19-20, 418/15, 422/6, 460/10, 460/12, 465/10, 467/18, 471/10, 502/1, 528/6, 537/1, 555/24, 559/10, 570/9, 577/6

ḥ. ola 411/6

ḥ. olduḳda 478/8

ḥ. olmaġla 387/7

ḥ. olmuş 275/15, 516/21

ḥ. olmuş ola 504/7

ḥ. olunduḳdan 296/20, 323/18, 340/22, 386/12, 490/1, 587/22

ḥ. olunmuş 295/8, 563/10

ḥ. olunup 311/7

ḥ. olunan 559/8

ḥālā Ar. Halen, henüz

ḥ. 38/13, 67/27, 68/2, 68/3, 242/11, 300/9, 564/4, 565/10

ḥalāl Ar. Dostluk, akbaplık

ḥ. 164/4

ḫalāṣ Ar. Kurtulma , kurtuluş

ḫ. 63/11, 339/18

ḫ.+lar 388/1

ḫ. bula 251/15, 529/1

ḫ. buldı 325/9

ḫ. bulup 529/2

ḫ. bulur 395/18

ḫ. eylediler 387/23

ḫ. eyler 102/6, 119/14, 135/18

ḫ. ide 150/8

ḫ. iderim 464/14

ḫ. ola 148/20, 150/10, 158/6, 160/17, 161/19, 163/26, 165/26, 167/22, 211/16, 279/22, 390/8, 399/20, 410/14, 476/19, 532/12, 534/1, 572/2

ḫ. oldı 213/18, 213/20, 284/21, 378/7, 552/18, 573/18

ḫ. olmaḳ 380/3, 442/20

ḫ. olmuş 219/16

ḫ. olur 7/7, 55/4, 86/22, 107/24, 132/24, 150/18, 150/20, 256/22, 277/15, 380/25, 388/3-4, 398/16, 399/21, 409/14, 438/15, 438/25, 467/5, 558/15, 558/20

ḫ. olurlar 492/19

ḥālāt Ar. Haller, durumlar

ḥ.+a 78/7, 105/1

ḥ.+ı (3. tekil iyelik eki) 385/23

ḫalāyıḳ Ar. Cariye, hizmetçi

ḫ. 161/21

Ḥalbetü'l-ber'-i nām Calinus hekimin kitabının adı

ḥ. 284/12

ḥālbuki Halbuki, oysaki

ḥ. 75/10

ḫalel Ar. Zarar

ḫ. 116/15, 116/16, 583/13

ḥālet Ar. Suret, hal, keyfiyet

ḥ. 393/18

ḥ.+de 185/3, 431/21

ḥ.-i maḫṣūṣa Özel hal

ḫ. 594/18-19

ḥālıḳ bk. ḫālıḳ

ḥ.-ı ʿālemiñ Tüm yaratılmışlar

ḥ. 144/9

ḫālıḳ Ar. Yaratılmış olan

ḫ. 170/4, 170/10

ḫ.+ıñ 145/2

ḫ.-ı heft-āsmān

ḫ. 175/9

ḫ.-ı mevcūdāt Tüm yaratılmışlar

ḫ. 174/19

ḥālī Ar. Boş, tenha

ḥ. 11/14, 32/20

ḫal-i ḥāẕıḳ Mevcut usta hekimler

ḫ. 266/19, 266/23, 271/4

ḥalīm Ar. yumuşak huylu

ḥ. 169/3a

ḥ.+nnefes olup Sakin nefesli olmak

ḥ. 167/4

ḫāliṣ Ar. Saf

ḫ. 131/7, 213/22, 254/14, 528/24, 537/14

ḫ. olur 361/25-26

ḫalḳ Ar. Halk

ḫ. 36/21, 102/7, 108/13, 135/19, 163/10, 164/2, 166/25, 218/11, 307/12, 325/5, 326/16, 372/11, 372/15, 372/23, 381/24, 516/2, 556/14, 577/16

ḫ.+a 221/7, 221/10

ḫ.+ı (Belirtme hal eki) 146/1

ḫ.+ıñ 126/8, 138/25, 196/2a, 198/4

ḫ.+ında 394/13

ḫ. itmişdir 308/2-3

ḫalḳa Ar. Halka, çember

ḫ.+nıñ 415/7

ḫ. idüp 415/5, 536/17

ḫaltīt Ar. Şeytan teresi

ḫ. 311/4, 564/25

ḫ.-i żamm Fazlaca şeytan teresi

ḫ. 311/7

ḥalvet Ar. Tek başına olma, yalnız kalma

ḥ.+de 401/13, 557/23, 573/24

ḫ.+e 29/15

ḥām Far. Ham, pişmemiş, çiğ

ḥ. 54/25, 77/25, 86/15, 147/9, 156/9, 179/12, 190/22, 278/2, 281/3, 294/4, 301/23, 322/18, 361/16, 363/2, 370/8, 371/20, 430/13, 488/13-14, 491/15, 512/2, 530/7, 574/8, 574/15, 574/19, 585/10, 585/22

ḥ.+dır 68/17, 186/6

ḥ.+ını 107/13

ḫ.+ınıñ 70/17

ḫ.+iken 11/16, 525/1

hamāderyūs ? Bir tür bitki

h. 508/21

ḥamal Ar. Taşıyıcı

ḥ.+larıñ 65/16

ḥamal-ı berūcene Nevruz günü

ḥ. 135/15

ḥamām Ar. Hamam, banyo

ḥ. 10/18, 27/6, 29/23, 29/26, 216/5, 398/21, 399/2, 453/8, 534/18, 557/23,

ḥ.+a 9/17, 29/10, 29/19, 29/20, 29/20, 29/25, 30/4, 30/12, 30/14, 30/16, 30/17, 38/9, 43/2, 43/11, 44/17, 44/18, 44/20, 44/20, 46/4, 204/14, 236/4, 237/18, 256/20, 277/10, 352/21, 382/5, 398/13, 398/19, 398/25, 399/22, 401/5, 401/12, 433/8, 436/24, 440/12, 445/26, 446/5, 447/4, 447/11, 447/20, 447/23, 448/5, 448/17, 448/25, 448/27, 449/8, 449/14, 449/22, 452/3, 453/6, 453/17, 456/13, 457/5, 457/9, 462/15, 467/3, 486/19, 518/25, 522/9, 557/23, 558/1, 573/24, 576/26

ḥ.+da 9/19, 29/16, 30/6, 30/11, 94/14, 95/23, 145/11, 146/6, 147/10, 151/26, 216/3, 237/19, 398/20, 399/24, 446/19, 448/18, 449/18, 522/13

ḥ.+dan 18/2, 30/6, 30/9, 30/13, 30/21, 88/3, 108/17, 165/25, 221/3, 225/19, 226/13, 232/23, 233/4, 352/22, 398/13, 447/21, 448/25, 519/1

ḥ.+dır 29/11

ḥ.+ıñ 29/11, 30/4, 38/10

ḥ.+lardan 209/11, 330/11

ḥ.+larında 30/25

ḥ. legeni Hamam leğeni

ḥ. 368/17

ḥ.-ı ḥārre Sıcak hamam

ḥ.+de 271/4

ḥ.-ı raṭbiyeye Soğuk hamam

ḥ. 314/23

ḥamāme Ar. Güvercin

ḥ. 126/1

ḥamāş Ar. Yumuşaklık ve kolaylık

ḥ.+la 391/8

ḥamd Ar. Allah'a şükretme

ḥ. 169/19

ḥ. olsun 388/25

ḫāmıż Ar. Ekşi ve sirke gibi olan, asit

ḫ. 370/3

ḥ.+ü'l-rāyiḥa Sirke gibi kokan

ḫ. 188/8

ḫāmıża Ar. bk. ḫāmıż

ḫ.+den 394/8

ḥamīr bk. ḫamīr

ḥ. 278/5

ḫamīr Ar. Hamur, maya

ḫ. 82/10, 82/12, 86/20, 116/2, 130/23, 130/24, 131/24, 150/7, 150/9, 150/19, 152/21153/23, 189/14, 201/7, 225/15, 263/17, 288/19, 290/25, 407/9, 421/16, 428/9, 433/6, 440/11, 475/9, 564/1

ḫ.+den 415/4, 415/7

ḫ.+e 271/9, 405/9, 510/2, 524/10

ḥ.+i (Belirtme hal eki) 141/13, 406/8, 407/10, 407/14, 475/10

ḫ.+ine 135/3

ḫ. eyleyeler 414/15

ḫ. eyleyüp 230/3, 557/15, 566/11

ḫ. idüp 97/20, 115/23, 116/1, 210/8, 222/13, 229/22, 359/9, 458/24-25

ḫ. olunup 199/3

ḫ.+ü'l-verd siñiri

ḫ. 201/9

ḫamīre Ar. Hamur

ḫ.+si 208/19, 209/2, 221/23

ḫ.+lerinden 199/10

ḥ.-i zehr-i ḳeṣṭaran 199/8

ḫ.-i lisānü'l-ṣevr 314/4, 338/14

ḫ.-i verd 314/4

ḫ.+tü'l-verd 338/14

ḥamīrī Ar. Suda ıslanmış hamur parelerine benzer bir madde, doğal olmayan rüsubun on birinci kısmıdır.

ḥ. 189/14

ḫamīrlan- Hamursamak, hamura dönmek

ḫ.+a 440/10

ḥāmile Ar. Hamile, gebe

ḥ. 29/8, 35/2, 49/21, 57/11, 91/20, 99/3, 110/3, 123/5, 131/4, 142/4, 567/18, 568/17, 569/26

ḥ.+de 569/5

ḥ.+den 569/3

ḥ.+ise 57/11

ḥ. ḳala 570/12, 570/16, 576/11-12, 577/10

ḥ. ḳalmaġa 581/1

ḥ. ola 140/23, 140/24, 161/2, 162/9, 571/15, 574/14, 574/17, 574/21

ḥ. olan 572/17

ḥ. olmaġa 567/21

ḥ. olmaḳ 574/7

ḥ. olmamaḳ 567/4

ḥ. olmaya 101/23, 162/18, 166/20, 578/6, 578/9

ḥ. olmazlar 567/4

ḥ. olup 579/20

ḥamiyyāt ? Bir hastalık türü

ḥ. 67/19

ḥ.+da 311/11

ḥ.-ı ġażabiye-i bā'iyye Hamiyyatın bir türü

ḥ. 311/17

ḥ.-ı reddiye Hamiyyatın bir türü

ḥ. 337/13

ḥ.-ı iltihābiyeye Hamiyyatın iltihaplı bir türü

491/24

ḥaml Ar. Ana karnındaki çocuk

569/8, 582/5

ḥ.+e 568/4, 568/7, 568/8567/22

ḥ.+iñ 568/7

ḥāmlıḳ Ham olma durumu

ḥ.+a 187/24

ḥamr Ar. Sarhoş edecek içecek

ḥ.-ı ebyaż Beyaz içki

ḥ. 340/1

ḫ.-ı ṣarf-ı fātir-i raş olunup 250/1-2

ḥamul Ar. Sabırlı, metaneli

ḥ. ideler 578/22

ḥamur Ar. bk. ḫamīr

ḥ. 592/6

ḥamvī Ar. Sıcaklık

ḥ. 451/4

ḫān ü nār Han ve ateş

ḫ.+dır 18/10

ḫanāzīr Ar. Sıraca adı da verilen bir tür çıban

ḫ.+e 63/19

ḫ.+i (Belirtme hal eki) 113/26

ḥandek-i inbıḳ Bir tür inbik

ḥ.+a 340/2

ḥāne Far. Basamak, bölüm, göz

ḥ.+de 206/19, 206/19, 206/22

ḥ.+deki 206/18

ḫ.+den 206/22

ḥaneẓlik Mütegayyirlik

ḥ. 215/5

ḥanẓal Ar. Ebucehil karpuzu

ḥ. 54/15, 454/8

ḫār Ar. Sıcak, hararetli

ḫ.+da 61/12, 251/9

ḫ.+da iken 72/7

ḥār bk. ḫār

ḥ. 11/4, 45/25, 46/6, 46/17, 48/20, 53/23, 60/6, 63/20, 69/9, 69/10, 70/21, 71/2, 71/10, 71/17, 72/10, 72/24, 73/4,

74/6, 74/10, 74/14, 74/24, 76/12, 78/3, 79/5, 79/9, 89/22, 101/10, 104/3, 113/3, 117/20, 120/9, 122/24, 124/16, 125/3, 126/2, 126/3, 126/7, 127/15, 127/22, 128/4, 128/10, 128/23, 129/4, 130/18, 131/7, 132/15, 134/13, 134/19, 135/24, 136/17, 136/19, 137/15, 137/18, 137/19, 137/23, 139/24, 174/12, 174/14, 177/16, 246/19, 264/14, 265/17, 385/13, 385/13, 458/12, 498/24

ḥ.+dan 266/3, 313/8

ḥ.+dır 60/11, 72/5, 72/19, 74/20, 76/22, 80/10, 84/18, 86/16, 112/7, 119/25, 123/9, 131/6, 133/2

ḥ.+ına 319/10

ḥ.+ını 141/19

ḥ.+ise 27/2

ḥ. ola 31/4

ḥ. olan 12/21, 15/21, 43/22

ḥ. olana 44/3

ḥ. olanlara 135/9, 17/1, 21/22, 26/10

ḥ. olmadığı 224/15

ḥ. olsa 498/23

ḥ. olup 13/1

ḥ. olursa 248/13, 248/3

ḥ.-ı ṣafra Bağırsaktaki bir hastalık

ḥ. 366/18

ḥ.-ı sevdā Bağırsaktaki bir hastalık

ḥ. 366/20

ḥ.+ü'l-mizāc Mizacı sıcak olma

ḥ. 93/8

ḫarāb Ar. Yıkık, dökük

ḫ. 177/18

ḥ. ola 163/7

ḫ. olmuş 168/20

ḫarābe-i müteveccih Vücudun dermansiz, perişan olması

ḫ. 175/15

ḥarāfet Ar. Tadı acı, keskin

ḥ. 295/21, 306/24, 592/4

ḥ.+iyle 538/1

ḥ.+ü'l-bevl İdrarın acıması

ḥ. 538/3

ḥarāfetlü Keskin

ḥ. 295/20, 450/14, 493/7, 593/4

ḥarām Ar. Helal olmayan

ḥ.+dır 171/25

ḥ.+ı (Belirtme hal eki) 196/11a

ḥ. iddügi 170/4

ḥarāret Ar. Isı, sıcaklık

ḥ. 16/12, 22/17, 27/12, 36/5, 44/21, 46/11, 47/6, 76/23, 113/5, 131/13, 179/7, 180/10, 183/22, 184/4, 184/18,

184/19, 221/19, 247/10, 282/16, 307/23, 325/15, 335/25, 336/1, 337/16, 345/9, 349/1, 349/7, 349/21, 350/22, 352/19, 352/20, 358/9, 359/11, 412/8, 438/1, 450/22, 451/3, 451/15, 491/23, 493/6, 501/12, 583/15

ḥ.+de 70/2, 97/23, 127/9, 133/10

ḥ.+de iken 27/14

ḥ.+den 47/5, 90/2, 121/26, 122/3, 122/18, 135/24, 135/26, 179/12, 179/23, 221/15, 229/19, 244/6, 256/23, 265/9, 315/15, 316/11, 411/14

ḥ.+den ise 221/21

ḥ.+dir 180/22, 405/23, 498/23

ḥ.+e 51/23, 61/15, 68/26, 111/2, 117/8, 118/11, 212/3

ḥ.+i 13/6, 17/5, 27/20, 29/12, 42/9, 81/3, 89/6, 119/8, 131/8, 135/25, 136/17, 179/22, 180/1, 184/21, 227/17, 231/16, 277/18, 277/20, 283/8, 283/10, 300/5, 304/12, 307/14, 307/23, 309/12, 316/12, 332/9, 352/18, 357/3, 362/9, 363/23, 378/20, 378/25, 382/18, 387/2, 387/6, 393/17, 406/1, 406/17, 413/8, 422/9, 422/10, 428/8, 451/13, 486/25, 502/14, 502/19, 515/18, 548/12

ḥ.+i (Belirtme hal eki) 46/10, 48/23, 56/17, 89/20, 107/14, 117/7, 136/13, 146/10, 147/2, 152/2, 233/7, 349/22, 499/6

ḥ.+idir 549/11

ḥ.+in 18/12, 51/15

ḥ.+iñ 180/3, 187/6

ḥ.+inde 549/15, 549/15

ḥ.+inden 179/8, 375/24, 387/11, 470/2, 498/23, 502/13, 514/2, 520/17

ḥ.+ine 336/4, 413/23, 48/22

ḥ.+ini 17/11, 17/11, 34/17, 50/3, 52/17, 57/16, 60/3, 65/16, 80/6, 118/11, 118/14, 118/16, 141/21, 227/21, 261/9, 279/13, 331/3, 331/8, 331/13, 349/3, 362/9, 378/20, 549/14

ḥ.+iyle 22/7, 45/2, 387/7

ḥ.+le 335/6, 356/17, 457/6, 496/2

ḥ.+lere 593/20

ḥ. olup 376/2

ḥ. olursa 282/13

ḥ.-i ʿazīziye Büyük hararet

ḥ.+niñ 327/17-18

ḥ.-i ʿazīziyeye 78/13, 364/14

ḥ.-i ʿazīziyeyi 350/21, 511/6-7

ḥ.-i bāṭın Bedenin iç sıcaklığı

ḥ.+a 25/11

ḥ.-i ġarīziye Bedenin doğal sıcaklığı

ḥ. 23/23, 24/5, 31/1, 32/2, 32/4, 312/5, 387/12

ḥ.-i ġarīziyeniñ 25/26-26/1, 188/7, 315/4

ḥ.-i ġarīziyesi 387/4, 387/14-15

ḥ.-i ġarīziyeye 24/11, 31/16

ḥ.-i ġarīzīyeyi 9/15, 105/8

ḥ.-i ḳalbi Kalp yangını

ḥ. 312/3

ḥ.-i miʿde Mide yangını

ḥ.+ye 387/4

ḥ.-i nār Ateşin harareti

ḥ.+dan 198/19

ḥ.-i şedīde Şiddetli yangın

ḥ. 247/14

ḥ.-i şedīdesi olursa 314/20

ḥ.-i şems Güneşin harareti

ḥ.+den 198/18

ḥarāretli Hararetli

ḥ. 9/6, 15/18, 90/7, 97/20, 135/26, 413/15

ḥarāretlü bk. ḥarāretli

ḥ. 141/20

ḥarāṭī Ar. İdrar ve mesane ile alakalı bir tür hastalık

ḥ. 188/24

ḥarātī Ar. Yangın, sıcaklık

ḥ. 21/18

ḥ.+ise 359/22

ḫarāṭīn Ar. Soğulcan

ḫ. 251/7

ḥarb Ar. Savaş

ḥ. 190/4

ḫarb yapraġı Bir tür bitki

ḫ. 574/8

ḥarbak Ar. Çöpleme otu

ḥ. 271/11, 291/22, 463/16

ḥ.+ı (Belirtme hal eki) 484/24

ḫarbaḳ bk. ḥarbak

ḫ.-ı esved Kara çöpleme

508/8

ḫarbūb Ar. Keçiboynuzu

ḫ. 127/8

ḫardal Ar. Hardal, turpgillerden, sarı çiçeli, deriyi yakıcı nitelikte olan, tohumu hekimlikte kullanılantadı acı bir bitki

ḫ. 16/22, 256/18, 273/3, 281/24, 282/3, 282/11, 287/1288/13, 330/9, 343/14, 385/12, 398/24, 413/4, 436/2, 454/21, 456/5, 459/8, 476/12, 514/19, 524/17

ḫ.+ı (Belirtme hal eki) 152/14, 277/2, 389/24, 401/18

ḫ. ṣuyu Hardalın suyu

ḫ.+nuñ 325/4

ḫ. toḫumı Hardal bitkisinin tohumu

ḫ. 441/14, 441/26, 443/2

ḫ. yapraġı Hardal bitkisinin yaprağı

ḫ. 441/18, 441/22

ḥarekāt Ar. Hareketler

ḥ.-ı bedeniyye Bedenin hareketleri

ḥ. 561/9

ḥ.-ı nefsāniye Nefsin istediği davranışlar

ḥ. 21/15, 22/12, 22/19, 590/6

ḥ.-ı nefsāniyeniñ 21/13

ḥ.-ı nefsāniyeden 567/9

ḥ.-ı şedīdeden Şiddetli hareketler

ḥ. 24/7

ḥ.-ı ẓāhire Görünen davranışlar

ḥ. 23/25

ḥareket Ar. Bir şeyin bütününün veya bir kısmının yerini, konumunu, durumunu değiştirmesi, kımıldama

ḥ. 8/14, 8/15, 11/16, 18/22, 19/5, 19/12, 20/16, 21/5, 21/12, 22/7, 32/25, 34/12, 43/10, 154/23, 181/17, 185/22, 185/7, 192/24, 569/4

ḥ.+ce 19/14

ḥ.+de 19/11, 21/3, 285/3

ḥ.+dedir 20/14

ḥ.+den 19/1, 19/9, 21/6, 21/19, 44/12, 213/3, 213/12, 234/16, 289/21, 566/18, 569/3

ḥ.+e 18/18, 19/1, 19/11, 23/24, 24/3, 252/19

ḥ.+i (3. Tekil iyelik eki) 18/16, 24/3, 40/7, 185/5, 185/13, 185/14, 185/19, 186/1, 186/2, 186/19, 192/18, 192/20, 192/25, 556/7, 569/4

ḥ.+inden 33/5

ḥ.+ine 36/16

ḥ.+ini 248/7

ḥ.+iniñ 185/4

ḥ.+iyle 20/19

ḥ.+le 306/10, 586/19

ḥ.+lerini 253/21

ḥ. eyledikden 18/3

ḥ. eylemek 30/5, 43/13, 43/15

ḥ. eylemez 45/2

ḥ. eyler 22/3, 22/3, 22/22

ḥ. eyleye 43/10, 500/6-7

ḥ. eyleyeler 18/23

ḥ. eyleyüp 11/13, 15/23, 252/16, 524/25-26

ḥ. ide 183/7

ḥ. ideler 46/3

ḥ. iden 149/9-10, 315/1

ḥ. ider 185/3, 185/15, 185/16, 206/17, 340/13, 376/7

ḥ. iderse 280/4

ḥ. idüp 387/19, 461/1-2

ḥ. itdirmek 206/15

ḥ. itmekden 545/2

ḥ. itmemişdir 40/4

ḥ. itmeyeler 46/12

ḥ. olmaya 544/16

ḥ.-i bedeniyeden Bedenin hareketi

ḥ.324/1

ḥ.-i bedeniyye 539/11

ḥ.-i bedeniye eylemek 495/13

ḥ.-i cismāniye Bedensel hareket

ḥ. 591/11

ḥ.-i fem Ağız hareketi

ḥ. 248/16

ḥ.-i müfrite Ölçüsüz, taşkın hareket

ḥ. 311/13

ḥ.-i şedīdeden Şiddetli hareket

ḥ. 35/6

ḥ.-i teşennüce Adelelerin gerilerek hareket etmesi

ḥ. 492/24

ḥ.-i teşennüciye 305/16

ḥ.+ü'l-bevl İdrarın hareket etmesi

ḥ. 542/3

ḥ.+ü'l-miʿde Midede meydana gelen hareketlenmeler

ḥ. 341/11

ḥareketlendir- Harekete geçirmek

ḥ.-e 272/6

ḥarf Ar. Dildeki bir sesi gösteren ve alfabeyi oluşturan işaretlerden her biri

ḥ+e 206/11

ḥ.-i ḥīcān 82/23

ḥ.-i hicādan 84/6, 129/10, 136/10, 138/5

ḥ.-i naẓar olunup 195/5

ḥ.+ü'l-ʿayn Ayın harfi

ḥ 104/8

ḥ.+ü'l bā Be harfi

ḥ. 58/22

ḥ.+ü'l-cim Cim harfi

ḥ. 71/15

ḥ.+ü'd-dal Dal harfi

ḥ. 82/23

ḥ.+ü'l-fā Fe harfi

ḥ. 111/6

ḥ.+ü'l-ġayın Gayın harfi

ḥ. 109/19

ḥ.+ü'l-ḥā Ha harfi

ḥ. 79/4, 79/18

ḥ.+ü'l-hā He harfi

ḥ. 136/22

ḥ.+ü'l-ḳāf Kaf harfi

ḥ. 112/22, 120/12

ḥ.+ü'l-lām Lam harfi

ḥ. 127/13

ḥ.+ü'l-mīm Mim harfi

ḥ. 129/10

ḥ.+ü'n-nūn Nun harfi

ḥ. 134/17

ḥ.+ü'l-rā Ra harfi

ḥ. 84/6

ḥ.+ü's-sīn Sin harfi

ḥ. 88/22

ḥ.+ü'ṣ-ṣād Sad harfi

ḥ. 95/20

ḥ.+ü'ş-şīn Şin harfi

ḥ. 94/1

ḥ.+ü'ṭ-ṭā Ta harfi

ḥ. 69/7, 101/13

ḥ.+ü'l-vav Vav harfi

ḥ. 136/10

ḥ.+ü'l-yā Ye harfi

ḥ. 138/5

ḥ.+ü'ẓ-ẓā Zı harfi

ḥ. 104/1

ḥ.+ü'z-zā Ze harfi

ḥ. 85/9

ḥ.+ü'l-żād Dad harfi

ḥ. 100/12

ḫargūş Far. Tavşan

ḫ. 101/15

ḫārısā ? İnsanın başında veya yüzünde kan çıkmaksızın yalnızca deri yırtılmasıyla meydana gelen yara

ḥ.-ı ẕecden 247/6

ḫāric Ar. Dış, dış yüz; bir şeyin dışında kalan

ḫ. 22/21

ḫ.+de 16/12

ḫ.+den 249/7, 253/17, 253/2, 253/23, 338/17, 388/21, 490/7

ḫ.+e 252/17

ḫ. olur 186/2

ḫ.-i beden Bedenin dış tarafı

ḫ.+de 25/11, 207/7

ḥ.+e 21/18, 22/3, 33/11

ḫ.-i ʿitidāl İtidal dışı, itidal olmayan

ḫ. 175/15

ḫ.-i üẕn Kulağın dış tarafı

ḫ.+e 249/4, 250/1

ḫāricā bk. ḫāric

ḫ. 492/7

ḫārice-i didān Kurtcağızların dışarı çıkması

ḫ+ıñ 248/8

ḫāricī Ar. Dışla ilgili, dışa ait

ḫ.+den 324/3

ḫāricen Ar. Hariçten, dıştan, dışarıdan

ḫ. 310/20

ḫarīṣ Ar. Bir şeyi elde etme hususunda aşırı istekli olan, hırslı

ḫ. olmaya 577/4

ḥarīr Ar. İpek

ḥ. 20/2, 55/4, 55/7

ḥ.+den 55/8, 537/2

ḫarḳ Ar. Yanmak, yangın

ḫ. 71/1

ḥ.-ı bevle İdrarın tahliyesindeki yanma

ḫ. 28/5

ḫarla- Nefes alıp verirken göğsün hırlaması

ḫ.-yana 153/13

ḥarze ? Yaban şalgamı

ḥ.+den 520/15

ḫāṣ Ar. Özel, saf

ḫ. 12/3, 59/11, 179/3, 329/14, 402/17, 40724, 529/18

ḫas Far. Ot kırıntısı, çerçöp

ḫ. 252/7, 267/2

ḥaṣalübān Ar. Biberiye

ḥ. 496/6, 565/1

ḥaṣat Ar. Mesane, karaciğer, böbrek gibi yerlerde peyda olan taş

ḫ.+ın 136/5

ḫ.+ında 37/12

ḥasebiyle Ar. Dolayısıyla, -den ötürü

15/13, 363/19

ḫasek Ar. Demir dikeni

ḫ. 571/1

ḥāṣıl Ar. Olan, meydana çıkan

ḥ. 356/11, 506/11

ḥ. eyler 361/17

ḥ. idecegi 105/23

ḥ. ider 62/8, 92/13, 94/4, 117/6, 510/21

ḥ. idüp 170/8, 253/5

ḥ. itmeniñ 17/25

ḥ. ola 166/25, 577/3

ḥ. olan 14/14, 14/17, 24/8, 24/9, 63/8, 69/23, 69/24, 70/9, 71/20, 75/10, 76/25, 77/11-12, 77/8, 78/8, 81/18,

81/19, 85/23, 89/26, 90/2, 93/10, 98/26, 105/2, 108/3, 111/23, 114/18, 117/1, 132/18, 150/26, 224/5, 233/5, 240/26, 246/23, 247/4, 289/18, 350/17, 350/23, 356/11, 368/21, 369/8, 387/8-9, 419/14, 427/1, 479/16, 511/16-17, 520/24, 566/21

ḥ. olanlara 368/25

ḥ. oldığı 75/7, 391/19

ḥ. oldığına 320/13

ḥ. olduysa 114/22, 150/24-25, 397/13

ḥ. olmadan 315/24

ḥ. olmaġla 356/20

ḥ. olmaḳdır 336/6

ḥ. olmaya 26/3

ḥ. olmaz 14/19-20, 15/9-10, 43/18, 177/19, 501/7

ḥ. olmazsa 489/7

ḥ. olmuşdur 211/17-18, 498/24, 498/24, 498/25

ḥ. olmuş idi 378/4

ḥ. olsa 205/24, 276/15, 518/7-8

ḥ. olup 7/9, 178/8, 226/4

ḥ. olur 8/20, 13/21, 17/23, 19/9, 34/12, 44/2, 45/4, 45/5, 45/10, 68/24, 107/11, 114/6, 119/23, 136/7, 138/8, 171/6, 177/5, 179/3, 179/4, 179/12, 188/19, 209/12, 213/9, 217/22, 217/23, 218/1, 219/8, 220/14, 220/17, 220/19, 220/20-21, 221/6, 226/9, 226/11, 226/14, 231/4, 257/11-12, 264/14, 283/4, 283/4, 283/5-6, 293/13, 307/16, 310/23-24, 313/4, 316/7, 316/10, 319/22, 327/5, 351/14, 372/23, 376/3, 376/4, 382/3, 382/5, 397/10, 407/2, 409/2, 427/18, 430/5, 441/1, 442/18, 443/15, 457/15, 470/2, 470/3, 470/4486/22, 495/22, 496/23, 497/14, 498/10, 498/14, 498/16, 501/4, 502/16, 513/25, 514/1, 519/16, 519/17, 519/18, 519/22, 544/9, 545/6, 546/8, 555/8, 574/13

ḫ. olursa 343/13, 523/3

ḥāṣıl Ar. Sözün kısası, sonuç olarak

ḥ.+ı (3. tekil iyelik eki) 145/3, 173/14

ḥ.-ı kelām Sözün kısası

ḥ. 14/23, 17/6, 36/25-26, 38/23, 45/12, 106/18, 110/14, 115/1, 144/23, 195/2, 299/12, 389/2, 420/4, 472/4, 562/22, 567/10, 567/17

ḥ.+ü'l-kelām 60/16

ḥāṣıla Ar. Sonuç, netice, kazanç

ḥ. olmadığı 582/10

ḫaṣım Ar. Düşman

ḫ. 190/4, 190/5, 190/8

ḫ.+ına 66/6, 66/6, 109/10

ḫ.+la 190/4

ḥaṣır Ar. Hasır, taban örtüsü

ḥ.+lar 75/23

ḥāṣırü'n-nefˁ Ar. İnbikten geçirilmiş saf su

ḥ. 251/16

ḫāṣıyyet Ar. Özellik

ḫ. 430/9, 437/21

ḫ.+le 114/14

ḥāṣıyyet Ar. ḫāṣıyyet

ḥ. 163/18, 173/3

ḥ.+e 77/20

ḥ.+iniñ 40/24

ḫ.+iyle 58/15

ḫ.+le 132/22, 441/12, 444/5

ḥ.+ü'l-teˁleb 554/17

ḥāṣıyetlü Özellikli

ḥ.+dür 212/8

ḫaṣıyye Ar. Yumurta, haya

ḫ.+leriñ 38/20

ḫ.+lerine 525/4

ḫ.+sini 100/24

ḥask Ar. Temur dikeni

ḥ. 84/1

ḫaṣlet Ar. Huy, ahlak

ḫ.+i (3. tekil iyelik eki) 195/12a

ḥaṣr Ar. Noksan, eksik

ḥ. 554/1

ḥaṣram Ar. Üzümün olgunlaşmamış hali, koruk

ḥ. 118/13

ḫāṣṣa Ar. Bir şeye mahsus olan, yalnız onda bulunan hal, fayda ve özellikler

ḫ. 90/18, 109/9, 156/9, 163/19, 262/23, 473/1, 476/23, 539/13

ḫ.+sı 68/6, 76/18, 100/22, 104/4, 109/11, 109/12, 130/15, 151/6, 156/6, 156/8, 156/18, 156/19, 156/23, 158/4, 165/16, 535/1

ḫ.+ları 7/16

ḫ.-ı ˁabduṣṣalīb Abdussalip bitkisinin faydaları

ḫ. 149/6

ḫ.-ı ˁabdü's-selām Yebruhüssanem bitkisinin faydaları

ḫ. 108/12

ḫ.-ı aftimun Aftimun bitkisinin fayda ve özellikleri

ḫ. 53/17

ḫ.-ı afyon Afyon bitkisi fayda ve özellikleri

ḫ. 54/4

ḫ.-ı aġac ḳavunı Ağaç kavunu bitkisi fayda ve özellikleri

ḫ. 50/1

ḫ.-ı āhu Geyiğe mahsus özellikler

ḫ. 160/11

ḫ.-ı ʿaḳīḳ Akik taşına mahsus fayda ve özellikler

ḫ. 167/3, 109/5

ḫ.-ı ālıc Alış bitkisine mahsus fayda ve özellikler

ḫ. 52/1

ḫ.-ı amrud Armut meyvesinin fayda ve özellikleri

ḫ. 51/19

ḫ.-ı ʿanber Anber bitkisine mahsus fayda ve özellikler

ḫ. 104/9, 104/18

ḫ.-ı andız Andız bitkisine mahsus fayda ve özellikler

ḫ. 57/3

ḫ.-ı anison Anasona mahsus fayda ve özellikler

ḫ. 52/20

ḫ.-ı anẕerut Anzerut bitkisine mahsus fayda ve özellikler

ḫ. 57/20

ḫ.-ı ardıc yemişi Ardıç yemişine mahsus fayda ve özellikler

ḫ. 150/6

ḫ.-ı arpa Arpanın fayda ve özellikleri

ḫ. 56/15

ḫ.-ı arslan Arslanın fayda ve özellikleri

ḫ. 161/7

ḫ.-ı ayu ödi Ayı ödünün fayda ve özellikleri

ḫ. 162/4

ḫ.-ı ayva Ayvanın fayda ve özellikleri

ḫ.49/6

ḫ.-ı bādem Bademin fayda ve özellikleri

ḫ. 63/22

ḫ.-ı bādıncān Patlıcanın fayda ve özellikleri

ḫ. 60/10

ḫ.-ı baḳla Baklanın fayda ve özellikleri

ḫ. 59/13

ḫ.-ı bal Balın fayda ve özellikleri

ḫ. 61/21

ḫ.-ı baldırıḳara Baldırıkara bitkisinin fayda ve özellikleri

ḫ.65/24

ḫ.-ı balıḳ Balığın fayda ve özellikleri

ḫ.61/9

ḫ.-ı balıḳ otı Balık otu fayda ve özellikleri

ḫ.64/4

ḫ.-ı behmen Behmen bitkisi fayda ve özellikleri

ḫ.65/9

ḫ.-ı belīle Belilenin fayda ve özellikleri

ḫ. 64/25

ḫ.-ı belesān Belesan fayda ve özellikleri

ḫ. 67/26

ḫ.-ı belūṭ Belut fayda ve özellikleri

ḫ. 65/20, 65/4

ḫ.-ı benefşe Menekşe fayda ve özellikleri

ḫ. 59/23

ḫ.-ı besfāyic Besbaye bitkisi fayda ve özellikleri

ḫ. 64/13

ḫ.-ı beyāż ḫarbaḳ Beyaz çöpleme bitkisi fayda ve özellikleri

ḫ. 82/8

ḫ.-ı bezr-i ḳaṭuna Katuna tohumunun fayda ve özellikleri

ḫ. 65/14

ḫ.-ı bıldırçın Bıldırcın fayda ve özellikleri

ḫ. 60/5

ḫ.-ı bögrek Böbreğin özellikleri

ḫ. 61/6, 143/9

ḫ.-ı bögrülce Bögrülce fayda ve özellikleri

ḫ. 59/20

ḫ.-ı buġday Buğday fayda ve özellikleri

ḫ. 59/9

ḫ.-ı buḫur-ı meryem Buhur-ı meryem fayda ve özellikleri

ḫ. 152/16

ḫ.-ı burçaḳ Burçak fayda ve özellikleri

ḫ. 154/16

ḫ.-ı buyan köki Buyan bitkisi kökünün fayda ve özellikleri

ḫ. 155/22

ḫ.-ı büber Biberin fayda ve özellikleri

ḫ. 63/14

ḫ.-ı büberiyye Biberiye bitkisi fayda ve özellikleri

ḫ. 66/10

ḫ.-ı cevz-i bevvā Cevz-i bevva bitkisi fayda ve özellikleri

ḫ. 72/9

ḫ.-ı cevz-i hindī Cevz-i hindi fayda ve özellikleri

ḫ. 72/18

ḫ.-ı cevz-i rūmī Cevz-i rumi fayda ve özellikleri

ḫ. 72/4

ḫ.-ı çadır uşaġı Çadır uşağı bitkisi fayda ve özellikleri

ḫ. 74/19

ḫ.-ı çaḳal Çakalın fayda ve özellikleri

ḫ. 160/21

ḫ.-ı çalāpā Çalapa fayda ve özellikleri

ḫ. 73/1

ḫ.-ı çalḳafa Çalkafanın fayda ve özellikleri

ḫ. 74/9

ḫ.-ı çantıyana Çantayane bitkisi fayda ve özellikleri

ḫ. 74/13

ḫ.-ı çavşir Çavşirin fayda ve özellikleri

ḫ. 74/23

ḫ.-ı çay Çay fayda ve özellikleri

ḫ. 75/4

ḫ.-ı çil ḳuşı Çil kulu fayda ve özellikleri

ḫ. 74/5

ḫ.-ı çilek Çilek fayda ve özellikleri

ḫ. 58/17

ḫ.-ı çöp çini Çöpçini fayda ve özellikleri

ḫ. 73/14

ḫ.-ı çörek otı Çörek otu fayda ve özellikleri

ḫ. 71/16

ḫ.-ı darçın Tarçın fayda ve özellikleri

ḫ. 153/21

ḫ.-ı dar-ı fülfül Dar-ı fülfül bitkisi fayda ve özellikleri

ḫ. 83/7

ḫ.-ı dibās Dibasın fayda ve özellikleri

ḫ. 85/3

ḫ.-ı dilkü Tilki fayda ve özellikleri

ḫ. 83/18, 161/14

ḫ.-ı diş otı Diş otu fayda ve özellikleri

ḫ. 83/12

ḫ.-ı ebe gümeci Ebe gümeci fayda ve özellikleri

ḫ. 53/12

ḫ.-ı ebl Deve fayda ve özellikleri

ḫ. 159/1

ḫ.-ı ebrişim Ebrişim fayda ve özellikleri

ḫ. 54/24

ḫ.-ı ebucehil ḳarpuzı Ebucehil karpuzu fayda ve özellikleri

ḫ. 54/14

ḫ.-ı efrāciye Efraciye fayda ve özellikleri

ḫ. 58/8

ḫ.-ı eġir otı Egir otunun fayda ve özellikleri

ḫ. 53/1

ḫ.-ı egrelti otı Egrelti otunun fayda ve özellikleri

ḫ. 57/8

ḫ.-ı elma Elmanın fayda ve özellikleri

ḫ. 51/8

ḫ.-ı elmās Elmasın fayda ve özellikleri

ḫ. 55/15

ḫ.-ı emlec Emlecin fayda ve özellikleri

ḫ. 52/15

ḫ.-ı enār Narın fayda ve özellikleri

ḫ. 48/19

ḫ.-ı enciyār Enciyar fayda ve özellikleri

ḫ. 56/20

ḫ.-ı erik Eriğin fayda ve özellikleri

ḫ. 51/14

ḫ.-ı esped yaġı Esped yağı fayda ve özellikleri

ḫ. 58/1

ḫ.-ı ferasyun Ferasyunun fayda ve özellikleri

ḫ. 111/14

ḫ.-ı fericmüşk Fericmüşkün fayda ve özellikleri

ḫ. 111/7

ḫ.-ı feslegen Fesleğenin fayda ve özellikleri

ḫ. 112/14

ḫ.-ı fındıḳ Fındığın fayda ve özellikleri

ḫ. 111/20, 157/15

ḫ.-ı fıstıḳ Fıstığın fayda ve özellikleri

ḫ. 112/6

ḫ.-ı ġāfeṣ Gafes otunun fayda ve özellikleri

ḫ. 111/1

ḫ.-ı ġanam Koyunun fayda ve özellikleri

ḫ. 159/23

ḫ.-ı ġārikun Garikun fayda ve özellikleri

ḫ. 110/16

ḫ.-ı ġavtaġına Gavtagınanın fayda ve özellikleri

ḫ. 109/20

ḫ.-ı gelincik çiçegi Gelincik çiçeği fayda ve özellikleri

ḫ. 147/17

ḫ.-ı gügercin Güvercinin fayda ve özellikleri

ḫ. 126/1

ḫ.-ı gügerçin bk. ḫāṣṣa-ı gügercin

ḫ. 164/18

ḫ.-ı gül Gülün fayda ve özellikleri

ḫ. 121/24

ḫ.-ı güneyik Güneyik fayda ve özellikleri

ḫ. 123/13

ḫ.-ı günlük Günlük fayda ve özellikleri

ḫ. 125/8

ḫ.-ı ḥabbu'n-nīl Nil tohumu fayda ve özellikleri

ḫ. 79/8

ḫ.-ı ḥacerü'l-fār Hacerü'l-farın fayda ve özellikleri

ḫ. 150/18

ḫ.-ı ḫimār Hamarın fayda ve özellikelri

ḫ. 158/20

ḫ.-ı ḫarbaḳ Çöpleme bitkisi fayda ve özellikleri

ḫ. 81/25

ḫ.-ı ḫardal Hardalın fayda ve özellikleri

ḫ. 81/9

ḫ.-ı ḫaşḫaş Haşhaşın fayda ve özellikleri

ḫ. 80/20

ḫ.-ı ḫaṭmī Hatminin fayda ve özellikleri

ḫ. 81/17

ḫ.-ı havıc Havuç fayda ve özellikleri

ḫ. 147/12

ḫ.-ı ḥavlicān Havlicanın fayda ve özellikleri

ḫ. 82/15

ḫ.-ı havuc Havuç fayda ve özellikleri

ḫ. 137/14

ḫ.-ı ḥażaż Hazaz fayda ve özellikleri

ḫ. 79/14

ḫ.-ı helyūn Helyun fayda ve özellikleri

ḫ. 137/9

ḫ.-ı ḫınzır Hınzırın fayda ve özellikleri

ḫ. 161/20

ḫ.-ı ḫıyār Salatalık fayda ve özellikleri

ḫ. 80/4

ḫ.-ı hindibā Hindiba bitkisi fayda ve özellikleri

ḫ. 149/12

ḫ.-ı ḫurma Hurmanın fayda ve özellikleri

ḫ. 80/9

ḫ.-ı ḫüsn-i yusuf Kök halindeki bitkinin fayda ve özellikleri

ḫ. 152/12

ḫ.-ı ışfaḥanı sürmesi Isfahanı sürmesi fayda ve özellikleri

ḫ. 55/21

ḫ.-ı ısırġan Isırgan otu fayda ve özellikleri

ḫ. 153/6

ḫ.-ı ışırġan otı Isırgan otu bitkisinin fayda ve özellikleri

ḫ. 53/22

ḫ.-ı ıspanaḳ Ispanağın fayda ve özellikleri

ḫ. 53/8

ḫ.-ı iğde İğdenin fayda ve özellikleri

ḫ. 52/4

ḫ.-ı iki ḳardaş ḳanı Demü'l-ahaveyn bitkisi fayda ve özellikleri

ḫ. 57/13

ḫ.-ı incü İnci taşı fayda ve özellikleri

ḫ. 55/9

ḫ.-ı isfenāḫ İsfenahın fayda ve özellikleri

ḫ. 146/9

ḫ.-ı it kiri İtkiri otu fayda ve özellikleri

ḫ. 152/7

ḫ.-ı ḳabaḳ Kabak bitkisi fayda ve özellikleri

ḫ. 116/23

ḫ.-ı ḳablunbaġa Kaplumbağanın fayda ve özellikleri

ḫ. 118/23

ḫ.-ı kafur Kafur fayda ve özellikleri

ḫ. 122/16

ḫ.-ı ḳahve Kahve bitkisi fayda ve özellikleri

ḫ. 112/23

ḫ.-ı ḳaḳula Kakulanın fayda ve özellikleri

ḫ. 115/3

ḫ.-ı ḳalye-ı misk Kalye-i misk hayvanının fayda ve özellikleri

ḫ. 119/21

ḫ.-ı ḳanṭariyyūn Kantaron bitkisi fayda ve özellikleri

ḫ. 115/10

ḫ.-ı ḳanṭaron Kantaron bitkisi fayda ve özellikleri

ḫ. 119/12

ḫ.-ı ḳar çiçegi Karçiçeği fayda ve özellikleri

ḫ. 148/21

ḫ.-ı ḳarabaş Karabaş bitkisi fayda ve özellikleri

ḫ. 114/8

ḫ.-ı ḳaraca Karacanın fayda ve özellikleri

ḫ. 114/4

ḫ.-ı ḳaranfil Karanfilin fayda ve özellikleri

ḫ. 114/9

ḫ.-ı ḳārıḳun Karikun otunun fayda ve özellikleri

ḫ. 137/22

ḫ.-ı ḳarpuz Karpuz fayda ve özellikleri

ḫ. 116/3

ḫ.-ı ḳatır Katırın fayda ve özellikleri

ḫ. 158/15

ḫ.-ı ḳatır ḳuyruġı Katırkuyruğu bitkisi fayda ve özellikleri

ḫ. 113/17

ḫ.-ı ḳavın Kavunun fayda ve özellikleri

ḫ. 116/8

ḫ.-ı ḳaya ḳoruġı Kayakoruğu bitkisi fayda ve özellikleri

ḫ. 117/12

ḫ.-ı ḳayısı Kayısı fayda ve özellikleri

ḫ.118/3

ḫ.-ı ḳaymaḳ Kaymağın fayda ve özellikleri

ḫ. 117/19

ḫ.-ı ḳaz Kazın fayda ve özellikleri

ḫ. 117/25

ḫ.-ı keṯīrā Kesira fayda ve özellikleri

ḫ.127/3

ḫ.-ı keṯīresi Faydası çok olma durumu

ḫ. 156/2

ḫ.-ı keṯīre Faydası çok olma durumu

ḫ. 424/8

ḫ.-ı kebere Keberenin fayda ve özellikleri

ḫ. 126/23

ḫ.-ı keçi Keçinin fayda ve özellikleri

ḫ. 126/12

ḫ.-ı keçi boynuzı Keçiboynuzu bitkisi fayda ve özellikleri

ḫ. 127/8

ḫ.-ı kedi Kedinin fayda ve özellikleri

ḫ. 162/17

ḫ.-ı kedi otı Kediotunun fayda ve özellikleri

ḫ. 125/17

ḫ.-ı kehriba Kehribanın fayda ve özellikleri

ḫ. 120/13

ḫ.-ı kehribāryes Kehribaryes fayda ve özellikleri

ḫ. 167/1

ḫ.-ı keklik Keklik kuşunun fayda ve özellikleri

ḫ. 126/6

ḫ.-ı kemāderyüs Kemateryüsün fayda ve özellikleri

ḫ. 124/10

ḫ.-ı kemāfiṭus Kemafitüs fayda ve özellikleri

ḫ. 124/15

ḫ.-ı kene toḫumı Kee tohumu fayda ve özellikleri

ḫ. 126/16, 155/9

ḫ.-ı kerefes Kerefesin fayda ve özellikleri

ḫ. 122/23

ḫ.-ı kerefis Kerefesin fayda ve özellikleri

ḫ. 146/12

ḫ.-ı kestāne Kestane bitkisi fayda ve özellikleri

ḫ. 124/6

ḫ.-ı ḳına Kınanın fayda ve özellikleri

ḫ. 115/20

ḫ.-ı ḳırlanġıc Kırlangıç fayda ve özellikleri

ḫ. 164/21

ḫ.-ı ḳızıl boya Kızıl boya bitkisi fayda ve özellikleri

ḫ. 118/18, 151/4

ḫ.-ı ḳızılcıḳ Kızılcık bitkisi fayda ve özellikleri

ḫ. 118/8

ḫ.-ı kil-i ermeni Kil-i ermeni fayda ve özellikleri

ḫ. 124/20

ḫ.-ı kimyon Kimyon bitkisi fayda ve özellikleri

ḫ. 124/1

ḫ.-ı kiras Kiras fayda ve özellikleri

ḫ. 123/8

ḫ.-ı kişnic Kişnic fayda ve özellikleri

ḫ. 147/22

ḫ.-ı ḳoruḳ Koruk bitkisinin fayda ve özellikleri

ḫ. 118/13

ḫ.-ı köknar içi Köknar içi fayda ve özellikleri

ḫ. 125/1

ḫ.-ı ḳudret ḥelvası Kudret helvasının fayda ve özellikleri

ḫ. 119/7

ḫ.-ı ḳunduz ḥayası Kunduz hayası fayda ve özellikleri

ḫ. 119/1

ḫ.-ı ḳurt Kurtun fayda ve özellikleri

ḫ. 162/10

ḫ.-ı labaṭa Labatanın fayda ve özellikleri

ḫ. 154/7

ḫ.-ı lāciverd ṭaşı Laciverd taşının fayda ve özellikleri

ḫ. 128/22

ḫ.-ı ladin Ladin bitkisi fayda ve özellikleri

ḫ. 129/3

ḫ.-ı lahana Lahananın fayda ve özellikleri

ḫ. 128/9

ḫ.-ı laʿl Lal taşı fayda ve özellikleri

ḫ. 128/17

ḫ.-ı limon Limonun fayda ve özellikleri

ḫ. 127/21

ḫ.-ı lisān-ı ṣevr Lisan-ı sevr fayda ve özellikleri

ḫ. 127/14

ḫ.-ı maʿdenus Maydanoz fayda ve özellikleri

ḫ. 134/12

ḫ.-ı maḥlaṣa Mahlasa otu fayda ve özellikleri

ḫ. 149/17

ḫ.-ı maḥmūde Mahmude bitkisi fayda ve özellikleri

ḫ. 130/16

ḫ.-ı marul Marulun fayda ve özellikleri

ḫ. 131/17, 151/23

ḫ.-ı māzeryun Mazeryun fayda ve özellikleri

ḫ. 134/1

ḫ.-ı māzu Mazu bitkisi fayda ve özellikleri

ḫ. 133/17

ḫ.-ı mecūḳān Mecukan fayda ve özellikleri

ḫ. 129/11

ḫ.-ı Mekke ayrığı Mekke ayrığı bitkisi fayda ve özellikleri

ḫ. 132/14

ḫ.-ı mercimek Mercimeğin fayda ve özellikleri

ḫ. 133/9

ḫ.-ı mersīn Mersin fayda ve özellikleri

ḫ. 132/3

ḫ.-ı mışır baḳlası Mısır baklası fayda ve özellikleri

ḫ. 133/1

ḫ.-ı misk Miskin fayda ve özellikleri

ḫ. 131/5

ḫ.-ı naḫve-i hindī Nahve-i hindinin fayda ve özellikleri

ḫ. 135/1

ḫ.-ı naʿnaʿ Nane bitkisi fayda ve özellikleri

ḫ. 134/18, 151/13

ḫ.-ı nār aġacı Nar ağacının fayda ve özellikleri

ḫ. 157/1

ḫ.-ı nevruz otı Nevruz otu fayda ve özellikleri

ḫ. 135/12

ḫ.-ı nilüfer Nilüfer bitkisi fayda ve özellikleri

ḫ. 135/21

ḫ.-ı nilüfer şerbeti Nilüfer şerbeti fayda ve özellikleri

ḫ. 154/13

ḫ.-ı nişasta Nişastanın fayda ve özellikleri

ḫ. 141/17

ḫ.-ı noḫud Nohutun fayda ve özellikleri

ḫ. 136/1

ḫ.-ı oġlaḳ Oğlağın fayda ve özellikleri

ḫ. 56/5

ḫ.-ı öküz boynuzı Öküz boynuzu fayda ve özellikleri

ḫ. 159/10

ḫ.-ı ördek Ördeğin fayda ve özellikleri

ḫ.56/12, 164/9

ḫ.-ı paça Paçanın fayda ve özellikleri

ḫ. 61/4

ḫ.-ı pādzehr Padzehir taşının fayda ve özellikleri

ḫ. 66/23

ḫ.-ı papadya Papadyanın fayda ve özellikleri

ḫ. 64/19

ḫ.-ı pazı Pazı bitkisi fayda ve özellikleri

ḫ. 66/7

ḫ.-ı pelin Pelin bitkisi fayda ve özellikleri

ḫ. 148/7

ḫ.-ı peyġamber çiçegi Peygamber çiçeği fayda ve özellikleri

ḫ. 62/11

ḫ.-ı peynīr Peynir fayda ve özellikleri

ḫ. 62/5

ḫ.-ı pirinc Pirinç fayda ve özellikleri

ḫ. 58/23, 141/24

ḫ.-ı pirūze Piruzenin fayda ve özellikleri

ḫ. 66/3

ḫ.-ı rāvend Ravendin fayda ve özellikleri

ḫ. 84/15

ḫ.-ı rāvend-i ṭavil Ravend-i tavilin fayda ve özellikleri

ḫ. 148/24

ḫ.-ı rāzīyāne Raziyane fayda ve özellikleri

ḫ. 84/7, 155/1

ḫ.-ı reyḥan yaġı Reyhan yağının fayda ve özellikleri

ḫ. 152/9

ḫ.-ı ṣaḳız Sakız bitkisi fayda ve özellikleri

ḫ. 97/8

ḫ.-ı ṣaḳsaġan ḳuşı Saksağan kuşunun fayda ve özellikleri

ḫ. 165/1

ḫ.-ı zamġ-ı ʿArabī Zamg-ı Arabinin fayda ve özellikleri

ḫ. 97/22

ḫ.-ı ṣandal Sandal bitkisi fayda ve özellikleri

ḫ. 97/14

ḫ.-ı sarımsaḳ Sarımsağın fayda ve özellikleri

ḫ. 91/11, 146/16, 154/10

ḫ.-ı ṣāṣḳırās Saskırasın fayda ve özellikleri

ḫ. 98/10

ḫ.-ı ṣaʿter Sater otunun fayda ve özellikleri

ḫ. 95/21

ḫ.-ı ṣedef Sedef taşının fayda ve özellikleri

ḫ. 167/6

ḫ.-ı semiz ḳabaḳ Semiz kabağın fayda ve özellikleri

ḫ. 93/19

ḫ.-ı semiz otı Semiz otu fayda ve özellikleri

ḫ. 89/18

ḫ.-ı serçe Serçenin fayda ve özellikleri

ḫ. 92/20, 165/22

ḫ.-ı serkile Serkelenin fayda ve özellikleri

ḫ. 93/13

ḫ.-ı servi Servi bitkisi fayda ve özellikleri

ḫ. 157/4

ḫ.-ı sezāb Sezabın fayda ve özellikleri

ḫ. 90/20

ḫ.-ı ṣıġır Sığırın fayda ve özellikleri

ḫ. 96/20

ḫ.-ı ṣıġır ḳuyruġı Sığır kuyruğu fayda ve özellikleri

ḫ. 98/4

ḫ.-ı sināmeki Sinameki fayda ve özellikleri

ḫ. 89/4

ḫ.-ı sincāb Sincap fayda ve özellikleri

ḫ. 93/5

ḫ.-ı siñirli yapraġı Sinirli yaprağı fayda ve özellikleri

ḫ. 89/25

ḫ.-ı sirke Sirkenin fayda ve özellikleri

ḫ. 90/6

ḫ.-ı ṣoġan Soğanın fayda ve özellikleri

ḫ. 147/5

ḫ.-ı sumaḳ Sumağın fayda ve özellikleri

ḫ. 91/3

ḫ.-ı susam Susamın fayda ve özellikleri

ḫ. 93/1

ḫ.-ı süd Sütün fayda ve özellikleri

ḫ. 91/22

ḫ.-ı sülün Sülünün fayda ve özellikleri

ḫ. 92/15

ḫ.-ı sünbül-i hindī Sünbül-i hindinin fayda ve özellikleri

ḫ. 89/13

ḫ.-ı sünnetlüce otı Sünnetlüce otunun fayda ve özellikleri

ḫ. 90/15

ḫ.-ı şābboy Şebboy bikisi fayda ve özellikleri

ḫ. 95/16

ḫ.-ı şaḥm Şahmın fayda ve özellikleri

ḫ. 143/19

ḫ.-ı şāhtere Şahterenin fayda ve özellikleri

ḫ. 94/7

ḫ.-ı şaḳāyıḳ Şakayık bitkisi fayda ve özellikleri

ḫ. 95/9

ḫ.-ı şalġam Şalgamın fayda ve özellikleri

ḫ. 94/2, 146/3

ḫ.-ı şeftālü Şeftalinin fayda ve özellikleri

ḫ. 94/17

ḫ.-ı şeker Şekerin fayda ve özellikleri

ḫ. 95/1

ḫ.-ı tīn İncirin fayda ve özellikleri

ḫ. 156/16

ḫ.-ı ṭīn-i maḫtūm Tin-i mahtumun fayda ve özellikleri

ḫ. 102/12

ḫ.-ı ṭalaḳ Dalağın fayda ve özellikleri

ḫ. 143/12

ḫ.-ı tarḫūn Tarhunun fayda ve özellikleri

ḫ. 71/9

ḫ.-ı ṭavıḳ Tavuğun fayda ve özellikleri

ḫ. 70/5

ḫ.-ı ṭavşan Tavşanın fayda ve özellikleri

ḫ. 101/14

ḫ.-ı ṭavuḳ Tavuğun fayda ve özellikleri

ḫ. 165/14

ḫ.-ı teke Tekenin fayda ve özellikleri

ḫ. 160/5

ḫ.-ı temur dikeni Temurdikeni fayda ve özellikleri

ḫ. 84/1

ḫ.-ı terāc Terac kuşu fayda ve özellikleri

ḫ. 70/1

ḫ.-ı tere Tere bitkisi fayda ve özellikleri

ḫ. 71/1

ḫ.-ı timur hindi Demirhindi fayda ve özellikleri

ḫ. 69/20

ḫ.-ı ṭoġan Doğan kuşu fayda ve özellikleri

ḫ. 164/6

ḫ.-ı ṭuna balıġı Tuna balığı fayda ve özellikleri

ḫ. 61/18

ḫ.-ı ṭuraḳ otı Turak otu fayda ve özellikleri

ḫ. 102/21, 154/1

ḫ.-ı ṭurb Turpun fayda ve özellikleri

ḫ. 70/20

ḫ.-ı turunc Turuncun fayda ve özellikleri

ḫ. 69/8, 154/20

ḫ.-ı tut Tut bitkisi fayda ve özellikleri

ḫ. 70/13

ḫ.-ı ṭuṭu ḳuşı Tutu kuşunun fayda ve özellikleri

ḫ. 164/13

ḫ.-ı ṭuz Tuzun fayda ve özellikleri

ḫ. 103/4

ḫ.-ı ʿud Ud bitkisi fayda ve özellikleri

ḫ. 107/3

ḫ.-ı ʿudü'ṣ-ṣalīb Udüssalip bitkisi fayda ve özellikleri

ḫ. 107/19

ḫ.-ı ʿunnāb Unnabın fayda ve özellikleri

ḫ. 107/9

ḫ.-ı ʿudü'l-ḳahr Udülkahrın fayda ve özellikleri

ḫ. 108/2

ḫ.-ı üzüm Üzümün fayda ve özellikleri

ḫ. 50/16

ḫ.-ı vaşaḳ Vaşağın fayda ve özellikleri

ḫ. 136/16

ḫ.-ı vişne Vişnenin fayda ve özellikleri

ḫ. 136/11

ḫ.-ı yaban feslegeni Yaban fesleğeni fayda ve özellikleri

ḫ. 140/18

ḫ.-ı yaban güli Yaba gülü fayda ve özellikleri

ḫ. 68/25

ḫ.-ı yaban marulı Yaban marulu fayda ve özellikleri

ḫ. 152/4

ḫ.-ı yaban ṭurpı Yaban turpu fayda ve özellikleri

ḫ. 153/12

ḫ.-ı yaġ Yağın fayda ve özellikleri

ḫ. 139/15

ḫ.-ı yāḳut Yakut taşının fayda ve özellikleri

ḫ. 138/19

ḫ.-ı yarasa Yarasa kuşunun fayda ve özellikleri

ḫ. 165/4

ḫ.-ı yarpuz Yarpuz bitkisi fayda ve özellikleri

ḫ. 140/4, 154/4

ḫ.-ı yasemin Yasemin bitkisi fayda ve özellikleri

ḫ. 139/23

ḫ.-ı yeşim Yeşim taşının fayda ve özellikleri

ḫ. 139/7

ḫ.-ı yılan yaṣdığı Yılanyastığı bitkisi fayda ve özellikleri

ḫ. 150/21

ḫ.-ı yılḳun Yılkun bitkisi fayda ve özellikleri

ḫ. 140/10

ḫ.-ı yumurṭa Yumurta fayda ve özellikleri

ḫ. 138/6

ḫ.-ı zaʿferān Zağferan bitkisi fayda ve özellikleri

ḫ. 85/10

ḫ.-ı zaġferan Zağferan fayda ve özellikleri

ḫ. 153/16

ḫ.-ı zanbaḳ Zanbak bitkisi fayda ve özellikleri

ḫ. 87/21

ḫ.-ı zeberced Zeberced taşının fayda ve özellikleri

ḫ. 87/5

ḫ.-ı zencebīl Zencefilin fayda ve özellikleri

ḫ. 85/19

ḫ.-ı zerrin-i ḳadeḥ Zerrin-i kadah bitkisi fayda ve özellikleri

ḫ. 88/1

ḫ.-ı zeytūn Zeytinin fayda ve özellikleri

ḫ. 86/4

ḫ.-ı zeytūn yaġı Zeytinyağının fayda ve özellikleri

ḫ. 86/9

ḫ.-ı zūfā Zufa bitkisi fayda ve özellikleri

ḫ. 88/15

ḫ.-ı zümrüd Zümrüt taşının fayda ve özellikleri

ḫ. 87/10

ḫ.-ı zürnibāt Yaban zencefilinin fayda ve özellikleri

ḫ. 86/23

ḫ.+ü'l-s̲aʿleb Salep bitkisinin fayda ve özellikleri

ḫ. 81/5

ḫāṣṣa bk. ḫāṣṣa

ḫ.+sı 101/10

ḫ.+yı 380/21

ḥ.-ı helīle Helile bitkisinin fayda ve özellikleri

ḥ. 136/23

ḥ.-ı ḫumuṣ Nohutun fayda ve özellikleri

ḥ. 142/6

ḥ.-ı mercān Mercanın fayda ve özellikleri

ḥ. 132/20

ḥ.-ı ṣıġın kiki Sıgın kiki fayda ve özellikleri

ḥ. 100/1

ḥāṩṩā bk. ḫāṣṣa

ḥ.-ı ʿunṣul Ada soğanı

ḥ. 282/7

ḥāṣṣalı Faydalı, kendine özgü pek çok özelliğe sahip olma

ḥ. 320/17

ḫasta Far. Sağlığı bozuk olan

ḫ. 32/19, 171/16, 186/5, 186/10, 186/19, 190/19, 190/23, 195/4, 306/9, 367/25, 368/1, 371/22, 387/12, 388/2, 506/8

ḫ.+da 191/6

ḫ.+lar 293/20, 539/9

ḫ.+lara 173/14, 307/1, 324/3

ḫ.+larda 505/6

ḫ.+nıñ 186/18, 367/22, 406/1, 543/16

ḫ.+ya 508/12

ḫ.+yı 367/16, 389/20

ḫ. ola 46/24, 192/10

ḫ. olan 548/24

ḫ. olmasına 8/11

ḫ. olmuş 34/25-26

ḫ. olup 177/7

ḫastalıḳ Sağlığın bozulması durumu

ḫ. 190/7, 190/13, 191/9, 191/18, 191/19, 192/14, 193/2, 193/24

ḫ.+a 9/2, 221/11

ḫ.+dan 20/9, 20/10, 56/6, 70/3, 74/7, 101/19

ḫ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 15/2, 186/21, 192/24

ḫ.+ı (Belirtme hal eki) 190/17, 191/10

ḫ.+ıñ 186/9, 192/9

ḫ.+ına 51/17, 444/18, 504/14, 505/18, 505/3, 578/15

ḫ.+ından 273/24

ḫ.+lar 346/1, 498/5, 506/13, 562/16

ḫ.+larda 190/20, 190/26, 192/22

ḫ.+lardan 589/13

ḫ.+larıñ 192/2

ḫ.+larında 346/1

ḫ.+larınıñ 504/22

ḫaşebe Ar. Kurumuş odunsu parça

ḫ.+sinden 379/25

ḫaşebe Ar. Mesane bölgesi

ḫ.+niñ 542/19

ḫ.+ye 542/25, 543/1

ḥaşerāt Ar. Yılan, akrep vb. küçük hayvanlar, böcekler

ḥ.+dan 100/13

ḫaşḫāş Ar. Gelincikgillerden, kapsüllerinden afyon elde edilen, tohumlarından yağ çıkarılan bir yıllık ve otsu bir kültür bitkisi (Papaver somniferum)

ḫ. 198/17, 252/9, 291/16

ḫ. başını Haşhaş bitkisinin topalak, baş kısmı

ḫ. 222/4

ḫ. ḳabuġı Haşhaş bitkisinin kabuğu

ḫ. 210/13, 261/11, 361/7

ḫ. müstaḥlebi Haşhaştan yapılmış beyaz, süte benzer bir ilaç

ḫ. 557/17

ḫ. şarābı Haşhaştan yapılan şarap

ḫ. 361/3, 363/11, 371/10

ḫ. şerbeti Kaşhaştan yapılan şerbet

ḫ. 222/1, 357/3-4, 544/13, 560/6

ḫ. şerbetini 301/2

ḫ. şerbetiyle 261/4, 534/10

ḫ. şurubı Haşhaş şurubu

ḫ. 296/10, 296/15, 296/22, 306/1, 323/20-21, 347/3, 347/6-7, 347/16, 347/18-19, 492/21-22, 348/14, 370/18, 371/24, 451/23-24, 489/23, 490/1, 490/5, 492/26, 584/21, 590/15, 590/18

ḫ. toḫumı Haşhaş tohumu

ḫ. 199/2, 267/24, 453/5, 478/4, 506/1

ḫ. yaġı Haşhaş yağı

ḫ. 471/18 495/24

ḫaşīn Ar. Sert, katı

ḫ. 20/5, 20/5, 20/24

ḫ.+dir 58/10

ḫ. eyler 20/6

ḫaşla- Haşlamak

ḫ.-yup 404/2, 534/13

Ḫaṭ ö.i. Bir yer adı

ḫ. 73/16

ḫaṭā Ar. Zarar, ziyan

ḫ. 272/14

ḫaṭā Ar. Yanlış

ḫ.+dır 178/19b, 381/14

ḫ.+m 203/15

ḫ. idüp 367/16

Ḫatan ö.i. Bir yer adı

ḫ. 73/16

ḫaṭar Ar. Tehlike

ḫ. 45/24, 178/16a

ḫ.+da 195/3, 195/3

ḫ.+dan 73/13, 192/12

ḫaṭāsız Hatası olmayan

ḫ. 473/15

ḫātem Ar. Yüzük

ḫ. 87/13, 109/7

ḫātem bk. ḫaṭmī

ḫ. çiçegi Hatem bitkisi çiçeği

ḫ. 295/24, 490/26, 494/14, 584/13, 587/10

ḫ. köki Hatem bitkisi kökü

ḫ. 294/15, 295/22, 296/3, 305/3, 323/4, 370/11-12, 488/20, 489/2, 489/12, 490/24, 494/12, 495/7, 539/17, 539/22, 583/23, 584/2, 584/11, 586/1, 586/9, 587/9, 590/10, 591/7-8

ḫ. şurubı Hatem bitkisinden yapılan şurup

ḫ. 589/3, 592/17

ḫ. yağı Hatem bitkisinden elde edilen yağı

ḫ. 587/22

ḫ. yaprağı Hatem bitkisi yaprağı

ḫ. 295/23, 296/3, 305/4, 489/12, 490/25, 494/12, 495/7, 539/17, 583/23, 584/2, 584/12, 586/9, 587/9, 589/6

ḫatem Ar. Son, en son

ḫ.-i kelām Son söz

ḫ. 204/1

ḫātır Ar. Durum, hal

ḫ.+ın 172/15

ḫaṭırlı Hatırı olan, hatır sahibi

ḫ.+dır 553/14

ḫatim Ar. Kuran'ın tamamını okuma

ḫ. 103/24

Ḫatin ö.i. Bir yer adı

ḫ. 66/24

ḫaṭmī Ar. Ebegümecigillerden, bazı cinslerinin kök ve çiçekleri hekimlikte kullanılan, çok yıllık otsu bir bitki, ağaçküpesi, gülhatmi, hülhatem (Althaea officinalis)

ḫ. 202/16, 208/22, 210/11, 231/7, 232/7, 245/2, 368/7, 380/17, 496/10, 524/9

ḫ. çiçegi Hatmi çiçeği

ḫ. 291/10-11

ḫ. dibi Hatminin dip kısmı

ḫ. 424/16

ḫ. köki Hatmi kökü

ḫ. 230/19, 267/24, 286/1-2, 286/15, 333/19, 367/19, 429/4, 544/13-14, 547/6, 560/22

ḫ. köküni 422/15, 542/11

ḫ. ṣuyu Hatmi suyu

ḫ. 380/23

ḫ. ṣuyuyla 380/20

ḫ. toḫumı Hatmi tohumu

ḫ. 335/17

ḫ. toḫumunuñ luʿābı Hatmi tohumundan yapılan bir tür reçine

ḫ. 334/3

ḫ. çiçegin Hatmi çiçeği

ḫ. 155/13-14

ḫ. köki Hatmi kökü

ḫ. 540/22, 547/14

ḫ. köküni 525/26

ḫ. yapraġı Hatmi yaprağı

ḫ. 351/25, 377/18, 497/15, 524/2, 546/24, 547/14

ḫ. yapraġını 269/7

ḫaṭṭ Ar. Çizgi, şerit

ḫ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 41/15

ḥattā Ar. Hatta

ḥ. 11/13, 17/12, 18/23, 21/7, 21/9, 26/3, 32/2, 32/2, 32/4, 33/16, 33/24, 42/1, 51/18, 62/21, 62/24, 73/18, 80/14, 87/1, 99/17, 108/17, 110/3, 121/8, 139/18, 172/1, 188/21, 202/24, 219/21, 231/25, 239/1, 252/17, 254/12, 262/6, 283/25, 294/3, 308/3, 329/5, 337/24, 340/3, 381/18, 396/2, 401/12, 440/2, 442/11, 454/19, 463/10, 472/3, 472/21, 483/6, 507/11, 519/23, 519/24, 540/24, 553/2, 568/19, 573/17, 577/9

ḫātūn Far. Kadın

ḫ. 69/15, 168/7, 408/6, 567/14, 571/22, 572/1, 572/12, 572/17, 573/8, 573/10, 573/12, 573/17, 574/3, 574/5, 574/7, 575/3, 575/16, 576/18, 579/10

ḫ.+a 28/17, 28/18, 28/25, 85/18, 219/14, 461/21, 567/21

ḫ.+dan 35/3

ḫ.+ise 236/6

ḫ.+lar 72/13, 95/12, 108/1, 120/4, 123/5, 140/22, 152/20, 240/23, 494/4, 559/19, 568/17, 580/20, 581/18

ḫ.+lara 91/20, 91/21, 95/18, 110/3, 131/4, 149/1, 567/4, 570/1, 570/2, 576/10, 594/10

ḫ.+larda 580/14, 590/1, 590/22, 593/25

ḫ.+lardan 35/3

ḫ.+larıñ 465/1, 571/5, 575/7, 577/22, 592/1

ḫ.+larıñıza 49/22

ḫ.+uñ 28/20, 29/8, 85/17, 567/8, 568/24, 569/1, 569/1, 572/18, 573/24, 576/12, 576/14, 576/15, 578/24

ḫ. südüyle Kadın sütü

ḫ. 238/17, 243/16

hava Far. Hava

h. 8/20, 8/21, 9/4, 9/15, 10/5, 25/5, 29/18, 120/22, 174/10, 178/19b, 203/6, 216/3, 232/23, 246/19, 254/25, 267/17, 267/18, 293/10, 316/13

h.+da 10/16, 207/7, 304/12, 330/11, 499/2

h.+dan 183/2, 265/4, 320/8, 320/15

h.+dır 8/14, 174/13, 178/19a

h.+lar 45/15

h.+larda 213/23

h.+ların 9/9

h.+nıñ 8/17, 9/7, 9/16, 10/15, 99/6, 104/14, 112/13, 221/6, 376/3

h.+sın 416/11

h.+sından 30/4, 121/4, 468/24

h.+sıyla 221/9

h.+ya 8/18, 221/4

h.+yı 10/10

h.-ı bārideden Soğuk hava

h. 311/20

h.-ı bārideniñ 310/19

h.-ı vebayı Veba havası

h. 106/1

ḫavāb ?

ḫ. 173/20

havadār Far. Havalı

h. 589/18

ḥavādiṯ Ar. Yeni haber, yeni söz

ḥ. -i zamāniye Zamanın sözleri, haberleri

ḥ. 23/9

havalan- Temiz hava almasını sağlamak

h.-mış 417/9, 420/11

h.-mış olan 421/21

h.-up 416/15

ḥavāle Ar. Aşırı ateş sonucu insanın bilincini kaybetmesi

ḥ. 403/22

ḥ. olundı 194/4-5

havalı İyi ve temiz hava alan, havadar

h. 31/21

ḥavāli Ar. Yöre

ḥ.+sinde 587/4

havan Far. İçinde bir şey dövüp ufalamaya yarayan, tahta, taş, maden veya plastikten yapılan kap

h. 216/1, 224/3, 245/20, 256/10, 448/3

h.+da 227/24, 228/24, 274/19, 278/18, 414/22, 418/9, 421/17, 447/10, 448/2, 475/8, 483/23, 485/16, 518/5, 518/9, 518/25, 530/13, 574/9

ḫavan bk. havan

ḫ.+da 239/6

ḥavan bk. havan

ḥ.+da 267/7

h.-ı ḥārreye Sıcak havan

h. 338/23

ḥavās Ar. bk. ḫavās

ḥ-ı ṣaḳl Duyulara darlık gelmesi, sıkıntılanma

ḫavās Ar. Duyular, beş temel duyu

ḫ. 15/27

ḫ.+a 17/16, 107/6, 120/2, 258/17

ḫ.+ı (Belirtme hal eki) 137/1

ḫ.+ıñ 24/3

ḫ.+ına 122/21

ḫavāṣṣ Ar. Nitelikler, keyfiyetler, hassalar

ḫ. 464/11

ḫ.+a 104/11

ḫ.+da 287/7, 517/11, 526/13

ḫ.+ı (3. tekil iyelik eki) 23/22, 77/1

ḫ.-ı ḫamse Beş hassa

ḫ. 78/21

ḫ.-ı ḫamse-i ẓāhire Zahir olan beş hassa

ḫ. 78/6, 104/23

ḫ.-ı keşīre Fazla nitelik

ḫ. 166/2, 172/24

ḫ.-ı kibrindendir Şan, büyüklük hassaları

ḫ. 262/23

ḫ.-ı ẓāhiriye Görünen nitelikler

ḫ. 209/22

ḥavelān Far. Cehri, topalak (Rhamnus infectorius)

ḥ. 229/9, 309/22

ḥ.-ı hindī Hint havelanı

ḥ. 279/3

ḫavf Ar. Korku

ḫ. 15/25, 16/23, 45/24, 283/24

ḫ.+dan 219/9, 322/3

ḫ.+ı (Belirtme hal eki) 55/12,

ḫ.+ı (3. tekil iyelik eki) 285/3

ḫ.+ıñ 23/3

ḫ.+ından 30/14

ḫ. idecek 490/23

ḫ. iderler ise 234/23

ḫ. itmeyüp 376/17

ḫ. olmaz 168/25

ḫ. olunmazsa 284/4

ḫ. olunur 491/26

ḫ. olur 365/19

ḫavf çekmek- Korkmak

ḫ.-den 313/3

ḫavfnāk Far. Korkulu

ḫ. ider 313/2

havıc Far. Maydanozgillerden, koni biçimindeki etli kökü için sebze olarak yetiştirilen, iki yıllık otsu bir kültür bitkisi, yeregeçen (Daucus carota)

h. 147/13, 147/13, 555/11

ḫ. toḫumın Havuç tohumu

h. 528/9

h. toḫumunı 147/15, 488/6

ḥavlicān Far. Havlencan, zencefilgillerdendir, Hüsrev-daru kulunç otu, eğri kestane ve karagat da denilmektedir. Eskiden hekimlikte kullanılırdı. Kök sapları baharat olarak kullanılan ıtırlı bir bitki (Galanga officinalis)

ḥ. 216/18, 289/5, 328/21, 328/26, 329/11, 331/26, 349/17, 439/3, 486/8, 507/2, 509/11, 531/7, 537/20, 544/18, 554/18, 554/24, 577/22

ḥ.+ı (Belirtme hal eki) 530/9, 537/15

ḥ. maʿcūnı Havlican macunu

ḥ. 264/21, 369/8, 374/9-10, 544/17, 551/15, 557/3

ḫavra Ar. Siyah renkte bir yara

ḫ. 434/5, 434/25

ḫ. olmaḳ 280/18

ḥay Far. Çiğnemek

ḥ. olmaġla 387/3-4

ḥayā Far. Er bezi

ḥ. 175/6, 387/10, 410/1, 410/3, 410/10, 410/12, 411/13, 412/22, 536/3, 536/5, 554/2

ḥ.+da 147/10, 410/7, 410/11, 412/5, 547/23, 548/14

ḥ.+lar 181/18, 408/21

ḥ.+lara 408/19, 556/1

ḥ.+larda 375/11

ḥ.+larına 448/26

ḥ.+nıñ 412/1

ḫ.+sı 535/9, 535/23

ḫ.+sın 526/25

ḫ.+sına 552/25

ḫ.+sında 546/6

ḫ.+sını 162/21

ḫ.+ya 408/20, 413/1, 555/24

ḫ.+yı 388/23

ḫayāl Ar. Hayal

ḫ. ider 387/20-21

ḫ.-i vehm Korku hali

ḫ. 78/23

ḫayālī Hayala ait, hayal olarak

225/16

ḫayāt Ar. Hayat, canlılık göstergesi

ḫ. 381/18

ḫ.+da 25/15

ḫ.+dadır 387/14

ḫ.+ı 8/20

ḫ.+ında 7/3

ḫ.+ü'l-ḳarʿ Bağırsakta görülen bir tür hastalık

ḫ. 381/20

ḫayāzi Ar. Ebegümeci bitkisi

ḫ. 53/13

ḫāye Far. bk. ḫayā

ḫ. 410/11

ḫ.+sin 526/25

ḫ.+sinde 546/6

ḫ.+sine 552/25

ḫayırlı Yararı, hayrı olan

ḫ.+sı 142/18

ḫayırlu bk. ḫayırlı

ḫ.+sı 29/11, 56/3

ḫayli Far. Çok

ḫ. 430/15, 445/16

ḫaylü bk. ḫayli

ḫ. 409/21

ḫaylü'z-zerāʿ Bilek üzerindeki damarın adı

ḫ. 457/20

ḫayn ? Helak olmak

ḫ.+da 383/25

ḫayn-ı ḳırāʾat Zor şekilde

ḫ.+da 206/14

ḫayr Ar. Faydalı, hayırlı, yararlı

ḫ. 7/10, 158/2, 171/20, 173/26, 182/17, 196/16a

ḫ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 469/16

ḫ.+ü'l-emür Emirlerin hayırlısı

ḫ. 142/16-17

ḫ.+ü'l-kelām Sözün hayırlı olanı

ḫ. 195/6

ḫ.+ü'n-nās İnsanların hayırlı olanı

ḫ. 173/6

ḫ.+ü'n-nāsdan 196/18a

ḫayret Ar. Şaşkınlık, şaşırma

ḫ.+de 75/19

ḫayri Ar. Şabboy bitkisi

ḫ. 95/16

ḫayrü'l-ḫamām Ar. Bir tür bitki

ḫ. 200/12

hayufāriḳūn şerbeti Yara otu bitkisinden elde edilen şerbet

h. 424/10

ḫayü'l-ʿālem Kaya koruğu bitkisi

ḫ. 198/14

ḫayvān Ar. Hayvan

ḫ. 62/9, 67/3, 87/12, 87/17, 87/18, 100/13, 100/14, 100/21, 119/22, 253/3, 258/7, 520/23

ḫ.+dan 120/23

ḫ.+ı (Belirtme hal eki) 67/9

ḫ.+ıñ 8/20, 48/2, 67/3, 67/11, 100/22, 100/22, 101/18

ḫ.+lar 82/11

ḫ.+larıñ 91/18

ḫayvānī Ar. Hayvana ait

ḫ. 104/22

ḫayvānāt Ar. Hayvanlar

ḫ. 76/19, 145/1, 253/1, 253/8

ḫ.+a 534/25

ḫ.+dan 319/19

ḫ.+ıñ 14/1, 90/11

ḫ.-ı mażarranıñ Zararlı hayvanlar

ḫ. 106/1

ḫ.-ı semiye

ḫ. 337/13

ḫ.-ı vaḥşī Vahşi hayvanlar

ḫ. 157/23

ḫ.-ı nefsānī Eski müslüman hekimlere göre nefsi oluşturan üç birleşenden biridir

ḫ. 78/4

ḫayy Ar. Diri, canlı

ḫ.+iken 101/10

ḫayż Ar. Kadınlarda aybaşı

ḫ. 35/3, 62/13, 134/16, 209/11, 362/11, 372/18, 441/8, 465/1, 469/25, 494/22, 501/10, 505/21, 511/3, 559/2, 562/8, 563/16, 563/17, 563/23, 564/14, 564/15, 564/16, 565/19, 566/13, 569/24, 570/4, 571/5, 572/5, 572/6, 572/24, 572/25, 573/6, 573/15, 575/7, 578/16, 579/4, 579/5, 579/9, 579/11, 579/16, 580/10, 580/20

ḫ.+dan 72/13, 101/22, 140/22

ḫ.+ı (Belirtme hal eki) 38/18, 41/2, 53/4, 57/4, 59/21, 63/23, 64/21, 66/13,

68/13, 69/15, 71/23, 74/17, 75/2, 85/14, 87/2, 99/2, 110/12, 115/13, 118/20, 124/13, 124/17, 125/23, 129/1, 132/15, 133/6, 133/13, 137/15, 137/23, 532/18, 533/23, 563/18, 563/3, 564/2, 564/6, 571/25, 572/4, 572/4, 582/9

ḥ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 40/27, 570/20, 572/2, 572/3

ḥ.+ıñ 369/23, 506/14, 515/6, 559/14, 559/14

ḥ.+ları 95/12

ḥ.+ların 108/1

ḥ.+larını 95/18

ḥ. getürmeyen Hayz olmayan

ḥ. 570/19

ḥ. görmeyen Hayz olmayan

ḥ. 572/21

ḥ. görmeyene 570/17

ḥ.+dan ḳalmak Hayz olamaz olmak

ḥ. 570/2

ḥ. yellerin Hayz yelleri

ḥ. 570/5

ḥ. yolun Hayz kanının aktığı yer

ḥ. 571/26

ḥayża Ar. Şiddetli kusma ve ishal

ḥ. 76/16, 350/1

ḥaẕẕ Ar. Hoşa giden duygulanma, hoşlanma, zevk

ḥ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 220/18

ḥ. eder 316/18

ḥ. eylemekdir 221/17

ḥ. eylemeye 207/6

ḥ. eyler 278/8

ḥ. eyleye 207/5

ḥ. ide 44/20

ḥ. ider 183/3, 254/26, 255/3, 267/17, 320/9, 327/22, 330/14

ḥ. itmez 487/25

ḥaẕāḳat Ar. Üstad olmak, ihtisas

ḥ. 198/1

ḥazān Far. Hüzün

ḥ.+dan 562/10

ḥ.+dır 21/17

ḥaẕer Ar. Sakınma, çekinme

ḥ. 41/16

ḥ. etmek 457/16

ḥ. eylemek 28/6-7

ḥ. eylesün 28/20

ḥ. eyleyeler 28/7

ḥ. ideler 487/3, 549/1, 551/5

ḥ. idesiz 237/23

ḥāzıḳ Ar. İşinin ehli

ḥ. 35/20, 502/23

hāżım Ar. Hazmettirici, sindirici

h. 76/13

h.+a 145/15

h.+dır 115/5, 349/22

hāżıma bk. hāżım

h.+ya 351/16

hażımlıġ Hazmetme durumu

h.+ı (3. Tekil iyelik eki) 115/8

ḥāżır Ar. Hazır

ḥ.+ise 264/22

ḥ. idüp 210/15

ḥ. olup 23/1-2

ḥ. olursa 287/22, 424/11

ḥāżırla- Hazırlamak

ḥ.-yalar 384/1

ḫazine Ar. Değerli birçok şeyin bulunduğu yer

ḫ.+sidir 327/7

ḫ.+sinden 172/7

ḥazinedār Ar.+Far. Hazineyi bekleyen

ḥ.+larıdır 173/6

ḥazīrān Ar. Haziran ayı, yılın altıncı ayı

ḥ. 594/24

ḥāżırūn Ar. Huzurda bulunanlar

ḥ. 388/24

hażm Ar. Hazım, sindirme

h. 11/19, 15/11, 76/15, 143/25, 349/16, 382/2, 498/15, 592/7

h.+a 13/23, 17/6, 24/23, 24/7, 25/8, 52/7, 61/5, 81/16, 85/23, 97/9, 127/23, 332/16, 349/10, 349/12, 349/14

h.+dan 11/19, 15/9

h.+ı (Belirtme hal eki) 24/16, 24/19, 31/2, 54/10

h.+ı (3. Tekil iyelik eki) 46/22, 137/16, 142/20, 220/24, 327/21, 335/6, 504/24, 581/12

h.+ına 99/4

h. eylemege 24/2

h. eyler 15/8, 16/1-2, 43/17, 82/17, 90/9, 111/12, 119/17

h. eyleye 15/25

ḥ. eyleyenler 16/4

h. idüp 15/27

h. idemez 13/19, 15/11

h. ider 13/22, 49/9, 96/2-3

h. itdirir 50/24, 63/18, 70/21, 83/8, 122/2, 134/14, 135/7, 146/2, 486/4

h. itmek 23/23

h. itmeyüp 16/3

h. itmez 15/27

h. olan 327/2, 498/8

h. olmadan 15/22

h. olmadığı 349/8

h. olmadın 357/6, 514/2

h. olmaġa 15/26

h. olmaḳsızın 11/16

h. olmayınca 326/24

h. olmazdan 13/23, 234/16

h. olmuş ola 27/12

h. olsa 143/7, 326/25

h. olunduḳdan 30/15

h. olunmaġa 11/18

h. olur 56/13, 59/12, 59/12, 61/7, 61/19, 70/8, 70/9, 71/12, 72/22, 79/6, 92/11-12, 93/2, 94/4, 126/7-8, 142/3, 142/16, 142/19, 142/23, 143/1, 143/6, 143/10, 143/16, 533/16

h.-ı ṭaʿām Yemeğin hazmı

h. 18/17, 486/2

h.-ı ṭaʿām ider 478/25

h.-ı ṭaʿām olur 479/6

h.-ı ṭaʿāmdır 179/6

ḥażret Ar. Hürmet için büyüklere verilen unvan

ḥ. 55/7

ḥ.+inden 197/9a

ḥ.+ine 388/15

ḥ.+leri 51/5, 64/9, 103/12, 103/16, 169/22, 171/9, 173/4, 173/7, 174/7, 175/9, 179/7, 182/12, 182/19, 190/14

ḥ.+lerinden 48/7, 64/10, 71/6, 103/12, 117/8

ḥ.+lerine 55/5, 169/19, 170/14, 172/17, 177/20

ḥ.+leriniñ 12/6, 48/8, 122/10, 122/12, 170/27, 172/6, 173/5, 182/11, 262/23, 388/10, 402/20, 531/16

ḥ.-i Aḳ Şemseddīn maʿcūnını Hazret-i Ak Şemseddin macunu

ḥ. 396/3

ḥ.-i ʿAli Hazret-i Ali

ḥ. 49/3, 103/14, 103/19

ḥ.-i faḫr-ı risālet Peygamber Efendimiz Hz. Muhammet

ḥ. 55/6

ḥ.-i Ḥaḳdan Hazret-i Allah

ḥ. 196/24b

ḥ.-i Muḥammed Peygamber Efendimiz Hz. Muhammet

ḥ. 170/21

ḥ.-i Musa Musa peygamber

ḥ. 172/13, 172/16

ḥ.-i Resul Ekrem Peygamber Efendimiz Hz. Muhammet

ḥ. 56/1

ḥ.-i Resūl-ı Kibriyā Peygamber Efendimiz Hz. Muhammet

ḥ. 48/26

hediye Ar. Hediye

h. itdiler 48/9

heft-i āsmān Göğün yedi katı

h. 175/9

ḥekīm Ar. Doktor, tabip

ḥ. 11/1, 12/9, 12/11, 12/14, 12/18, 26/24, 28/19, 28/24, 45/23, 67/9, 67/12, 87/14, 120/19, 226/19, 235/7, 235/7, 235/15, 248/23, 251/3, 253/2, 253/16, 264/7, 264/8, 274/7, 277/25, 283/11, 283/17, 309/18, 378/3, 502/24, 511/1, 518/19, 526/17, 532/3, 534/20, 538/18, 572/6

ḥ.+den 252/11

ḥ.+dir 235/7

ḥ.+i (3. Tekil iyelik eki) 552/14

ḥ.+iñ 319/10, 339/5

ḥ.+ler 308/3

ḥ.+leri 98/18, 541/4, 563/1

ḥ.+lerinden 67/9, 235/7, 264/8

ḥ.+leriniñ 516/19

ḥ.-i Arisṭo Aristo Hekim

ḥ. 138/24

ḥ.-i Boḳrāṭ Bokrat Hekim

ḥ. 10/1

ḥ.-i cāhil Bilgisiz hekim

ḥ. 196/22a

ḥ.-i cāri Muteber hekimler

ḥ. olup 168/25

ḥ.-i Eflāṭun

ḥ. 177/8

ḥ.-i ḥāzıḳ İşinin ehli hekim

ḥ. 45/22, 173/19

ḥ.-i ḥāẕıḳlar 324/24

ḥ.-i İskender İskender Hekim

ḥ. 284/17 284/22

ḥ.-i Rāketū şerbeti Bir tür şerbet

ḥ. 130/12

ḥükemā Ar. Alimler, bilginler

ḥ. 32/13, 33/17, 173/11, 173/5, 176/1, 388/16, 388/18, 495/6

ḥ.+dan 154/19, 299/10, 388/18

ḥ.+ları 332/27

ḥ.+nıñ 47/17, 47/17, 313/13, 388/8

ḥ.+sı 33/13

ḥ.+ya 173/5, 388/15

ḥ.+ından 104/21

ḥ.-ı kitābın 171/7

ḥ.-ı müteʾaḫḫirīn Son zamanlarda yetişen alimler

ḥ. 218/3-4

ḥ.-ı müteʾaḫḫirīn Son zamanlarda yetişen alimler

ḥ. 283/20

ḥ.-i efrenciye Avrupalı, özellikle Fransız alimler

ḥ.+de 253/23

ḥ.-i Hind Hintli alimler

ḥ.+idi 41/12-13

ḥ.-i müteḳaddimīn Evvelki alimler

ḥ. 73/2, 73/11, 73/15, 78/1, 98/11, 104/19-20, 120/14, 129/12, 213/13, 299/10

ḥ.-i müteḳaddimīnden 578/7

ḥ.-ı müteḳaddimīniñ 47/15, 109/21

ḥ.-ı Yunānī Yunan alimler

ḥ.+den 283/19

helāk Ar. Helak

h. 37/16

h.+a 9/16, 21/26, 186/12, 285/5

h.+ına 309/15, 363/24, 543/16

h. eyler 54/11

h. ider 213/2, 253/19, 253/21, 253/22, 325/7, 384/3, 385/17-18

h. iderler 367/16

h. idici 192/9, 382/11

h. oldıġı 109/3

h. olmayup 387/13

h. olmaz 387/5

h. olmuş 325/1-2

h. olup 106/24

h. olur 8/19, 190/19, 190/23, 190/25, 316/9, 387/9, 530/24

h. olurlar 82/12

ḥelāl Ar. Helal, haram olmayan

ḥ. 170/5, 196/11a, 281/4

ḥ. eyledi 169/23

ḥ.+i (3. Tekil iyelik eki) 578/12

helāl Ar. ḥelāl

h.+iyle 571/15

helīle Far. Bk. helīlec

h. 244/15, 266/18, 405/13, 463/2, 467/14, 469/6

h. ḳābı Helilenin dış yüzündeki kabuğu

h. 360/10

h.-i kābli ḳabuġı Kabili helile, kara helile kabuğu

h. 341/23

helīlec Ar. Helilec otu, sarı helilec ve kara helilec gibi türleri vardır (Terminalia citrina)

h. 10/8

h.-i aṣfer Sarı helile

h. 134/10, 339/11

h.-i kābli Kabili helile, kara helile (Terminalia chebula)

h. 528/19-20

helīlecāt Ar. Helilecler

h. 357/23, 362/23, 443/21, 557/5

ḥelvā Ar. Un veya unlu maddelerle şeker ve yağdan yapılan, muhtelif şekil ve çeşitleri olan tatlı.

ḥ. 432/6, 504/2, 536/4, 558/13

ḥelyub Ar. Yaban fesleğeni

140/18

helyūn Ar. Kuşkonmaz (Asparagus officinalis)

h. 214/13, 524/7, 527/5, 527/10

h.+ı (Belirtme hal eki) 527/2

h. ṣuyuyla Helyun suyu

h. 525/10

h. şarābından Helyun şarabı

h. 527/1

h. şerbeti Helyun şerbeti

h. 527/5

hem Far. Hem, üstelik

h. 16/9, 24/4, 97/4, 102/18, 139/11, 145/13, 151/25, 153/14, 156/22, 159/12, 165/3, 166/24, 166/26, 180/21, 181/17, 183/13, 184/15, 188/20, 192/7, 196/7b, 196/9a, 205/7, 210/26, 211/11, 211/17, 211/26, 212/1, 212/3, 212/5, 219/22, 222/7, 235/9, 237/25, 239/1, 255/23, 269/3, 272/24, 274/23, 290/20, 318/10, 359/20, 364/12, 390/12, 391/14, 402/5, 414/6418/22, 421/14, 433/14, 449/11, 469/9, 474/18, 484/10, 487/3, 499/7, 523/4, 525/26, 531/25, 533/16, 543/1, 556/4, 563/3, 567/23, 569/5, 569/16, 570/12, 571/6, 577/24

hem hem Hem hem

h. 20/12-13, 59/7, 84/16-17, 129/21, 192/6-7, 197/24-198/1, 199/18, 207/14-15, 227/6, 227/21, 261/8, 282/24, 286/26, 334/16, 350/1-2, 352/18, 359/12, 359/24, 359/25, 363/13, 365/16, 383/4, 383/4-5, 389/16-17, 396/25, 418/21, 421/19, 433/16, 472/1-2, 473/2, 507/21-22, 515/25, 516/10, 517/4-5, 520/9, 526/12, 532/22, 541/3, 541/5, 541/9, 544/19-20, 552/7, 563/3

hemān Far. Hemen

h. 26/4, 32/7, 41/5, 61/1, 205/22, 219/20, 247/20, 294/20, 305/13, 306/25, 370/26, 380/3, 390/20, 390/22, 393/14, 393/16, 407/11, 418/19, 440/12, 452/10, 474/24, 485/4, 490/24, 531/14, 536/12, 538/17, 538/2, 567/12, 571/15, 576/1, 577/21, 581/20, 587/23, 593/24

hemîl şerbeti Bir tür şerbet

h. 444/13

hemîşe Far. Daima, her zaman

h. 196/21b

henüz Far. Az önce, daha şimdi, yeni

h. 11/16, 40/4, 308/5, 581/4, 582/18, 583/10

hep Hep, hepsi

h. 197/7b, 197/9b, 526/5

her Far. Her

h. 7/9, 10/22, 11/2, 11/9, 13/24, 14/2, 14/24, 16/4, 16/19, 16/20, 19/19, 21/3, 21/3, 23/19, 27/8, 45/12, 53/6, 56/21, 57/15, 59/7, 60/7, 60/18, 60/22, 61/10, 62/13, 64/7, 65/2, 67/14, 69/4, 72/3, 74/4, 76/8, 76/23, 81/12, 83/2, 87/9, 90/5, 90/8, 90/25, 92/8, 93/23, 97/5, 99/16, 100/15, 100/19, 106/13, 107/26, 109/11, 109/16, 114/17, 116/24, 118/5, 121/17, 122/12, 123/11, 129/5, 130/5, 135/16, 138/3, 141/3, 142/18, 144/8, 145/10, 145/20, 147/7, 147/21, 147/24, 149/8, 151/7, 151/8, 151/18, 152/17, 153/22, 155/5, 155/23, 163/17, 164/4, 164/14, 166/15, 167/9, 170/8, 173/3, 173/13, 173/26, 178/13a, 178/14a, 182/4, 184/3, 184/14, 184/14, 185/18, 185/20, 192/9, 191/10, 192/16, 196/1b, 196/9b, 196/16b, 198/2, 198/7, 198/9, 199/2, 199/22, 200/11, 200/13, 200/17, 200/23, 201/25, 202/2, 203/16, 204/1, 204/3, 204/6, 207/18, 208/2, 208/3, 208/4, 209/2, 209/3, 209/4, 209/20, 209/20, 210/3, 210/8, 212/7, 212/12, 212/14, 213/9, 214/11, 214/12, 214/14, 214/14, 214/16, 215/4, 215/12, 215/13, 215/14, 216/11, 216/11, 216/13, 216/18, 218/21, 221/25, 222/11, 223/1, 223/2, 223/13, 223/15, 224/2, 224/8, 227/25, 228/11, 228/13, 228/19, 229/13, 229/14, 229/21, 229/21, 230/2, 230/10, 230/19, 230/22, 231/12, 231/13, 233/2, 233/3, 233/22, 233/23, 233/26, 234/7, 234/6, 235/4, 235/6, 235/11, 236/18, 237/17, 238/13, 238/16, 241/20, 241/23, 242/16, 242/17, 242/22, 243/6, 243/7, 245/4, 245/6, 245/9, 245/11, 249/23, 249/24, 250/10, 251/9, 253/11, 253/13, 254/18, 254/21, 254/22, 255/25, 255/26, 257/6, 257/15, 257/17, 257/25, 258/3, 259/11, 261/11, 261/12, 261/17, 264/20, 264/22, 266/15, 267/24, 267/25, 268/2,

268/3, 268/9, 268/14, 269/19, 272/20, 272/21, 272/22, 272/26, 273/18, 274/4, 274/5, 274/6, 274/11, 274/21, 275/5, 275/12, 275/14, 277/21, 278/2, 278/12, 280/11, 280/21, 281/8, 282/4, 283/22, 284/6, 285/4, 285/20, 286/8, 288/27, 289/5, 289/8, 289/10, 290/21, 291/13, 291/21, 292/9, 293/1, 293/6, 293/15, 294/7, 294/18, 294/18, 295/3, 295/6, 295/10, 295/18, 296/1, 296/21, 296/24, 297/11, 297/14, 297/17, 298/9, 298/14, 301/10, 301/13, 301/20, 302/4, 302/12, 302/20, 303/12, 303/16, 303/21, 304/20, 304/20, 304/21, 305/6, 306/10, 307/5, 307/9, 309/2, 309/3, 309/4, 309/25, 309/26, 310/4, 312/17, 312/18, 312/20, 312/21, 312/23, 315/7, 315/16, 315/22, 316/22, 316/22, 318/13, 318/14, 318/16, 318/17, 318/19, 318/20, 319/3, 319/5, 319/6, 319/13, 321/13, 321/13, 321/20, 321/24, 322/10, 322/21, 323/7, 323/8, 323/19, 323/19, 323/22, 323/25, 325/11, 325/22, 326/4, 326/6, 326/7, 328/11, 328/12, 328/20, 328/21, 329/1, 329/9, 329/10, 329/11, 329/13, 329/17, 329/26, 330/3, 331/5, 331/14, 331/15, 331/25, 331/26, 332/1, 332/22, 333/11, 333/20, 333/20, 333/21, 334/1, 334/2, 334/3, 334/20, 334/21, 335/9, 335/10, 335/11, 335/16, 335/18, 336/3, 338/16, 338/21, 338/22, 339/8, 339/10, 339/23, 340/20, 340/23, 340/24, 341/8, 341/20, 341/24, 342/15, 342/22, 343/21, 343/22, 343/23, 344/9, 344/10, 344/11, 344/17, 344/18, 345/15, 346/4, 346/15, 346/15, 346/18, 347/5, 347/8, 347/16, 347/20, 347/22, 348/2, 348/2, 348/9, 348/16, 349/5, 349/17, 351/9, 351/26, 352/13, 354/24, 355/2, 355/9, 356/2, 357/1, 357/11, 357/13, 357/13, 358/2, 358/3, 358/20, 359/1, 359/15, 359/16, 360/2, 360/2, 360/3, 360/11, 360/17, 363/16, 363/17, 364/3, 364/8, 364/9, 364/10, 367/2, 367/4, 367/9, 367/10, 368/16, 368/23, 369/4, 369/5, 369/6, 369/20, 370/7, 370/15, 370/15, 370/19, 371/3, 371/8, 371/11, 371/25, 373/3, 374/15, 376/22, 379/4, 377/8, 377/9, 377/19, 377/20, 377/21, 377/24, 377/26, 381/8, 382/18, 383/14, 384/13, 385/1, 386/2, 386/10, 386/13, 390/6, 395/9, 395/10, 396/10, 402/5, 403/12, 405/10, 411/4, 412/12, 412/18, 413/5, 414/5, 417/25, 421/17, 423/14, 423/18, 423/19, 425/11, 426/22, 429/8, 431/1, 432/10, 434/15, 437/24, 437/26, 438/17, 439/5, 439/19, 439/21, 440/13, 440/25, 441/14, 441/15, 441/26, 442/1, 443/3, 443/5, 444/24, 445/6, 448/22, 449/24, 450/3, 451/8, 451/26, 452/8, 454/23, 454/25, 456/5, 456/11, 456/12, 457/3, 459/18, 462/3, 463/7, 464/2, 467/4, 469/15, 470/16, 470/18, 471/13,

472/21, 478/24, 481/22, 482/2, 485/6, 485/19, 486/13, 487/20, 488/17, 488/23, 488/24, 489/5, 489/15, 489/25, 490/14, 491/3, 491/13, 492/15, 492/22, 493/1, 493/3, 494/16, 495/5, 495/17, 495/17, 497/8, 502/6, 505/13, 505/14, 506/3, 506/7, 506/23, 507/2, 507/25, 508/5, 508/7, 508/8, 508/9, 511/15, 513/9, 513/11, 514/11, 514/11, 516/13, 517/13, 517/22, 518/11, 521/13, 523/12, 523/23, 524/24, 525/15, 527/1, 527/23, 528/20, 528/25, 529/11, 530/7, 530/12, 530/14, 533/1, 535/12, 538/16, 539/20, 539/25, 539/25, 541/24, 543/24, 546/25, 547/12, 547/15, 547/18, 548/17, 549/21, 550/22, 552/11, 552/24, 553/18, 553/20, 553/21, 555/23, 555/26, 556/9, 557/11, 557/12, 557/16, 558/13, 559/6, 560/11, 560/23, 561/4, 561/22, 562/1, 562/4, 562/6, 564/1, 564/10, 566/10, 566/24, 566/25, 567/17, 568/2, 569/19, 569/21, 570/10, 571/1, 572/6, 572/15, 573/2, 576/4, 576/20, 576/26, 579/6, 580/5, 580/9, 580/13, 585/2, 584/5, 584/10, 584/15, 584/22, 585/24, 586/4, 586/4, 586/10, 586/19, 586/24, 587/3, 587/13, 589/4, 588/21, 589/22, 590/6, 590/7, 591/21, 592/12, 592/12, 592/19, 593/13, 593/14

her bir Her bir

h. 19/14, 21/7, 61/1, 61/2, 75/19, 163/18, 170/15, 172/4, 175/23, 175/24, 296/12, 414/12

h.+inden 199/2, 199/22, 200/11, 200/13, 200/17, 201/25, 202/2, 207/18, 208/2, 208/3, 208/4, 209/2, 209/3, 209/4, 210/8, 212/14, 213/9, 214/11, 214/12, 214/14, 214/16, 215/12, 215/13, 215/14, 215/4, 216/11, 216/12, 216/18, 218/21, 222/11, 223/1, 223/15, 223/2, 224/2, 224/8, 227/25, 228/11, 228/13, 228/19, 229/13, 229/14, 229/21, 229/21, 230/2, 230/22, 231/12, 231/13, 233/2, 233/22, 233/23, 233/26, 233/3, 234/6, 234/7, 235/11, 235/4, 237/17, 241/20, 241/23, 242/16, 242/17, 242/22, 243/6, 243/7, 245/11, 245/4, 245/9, 249/23, 249/24, 250/10, 251/9, 253/11, 253/13, 255/25, 255/26, 257/17, 257/25, 258/3, 259/11, 261/11, 261/12, 264/20, 266/15, 267/24, 267/25, 268/14, 268/2, 268/3, 268/9, 269/19, 272/20, 272/21, 272/26, 273/18, 274/11, 274/4, 274/5, 274/6, 275/12, 275/14, 275/5, 277/21, 278/12, 278/2, 280/11, 280/21, 281/8, 282/4, 285/20, 286/8, 289/10, 289/5, 289/8, 291/21, 297/14, 303/16, 304/20, 304/20, 304/21, 309/2, 309/25, 309/26, 309/3, 309/4, 312/17, 312/18, 312/20, 312/21, 312/23, 315/22, 318/13, 318/14, 318/16, 318/17, 318/19,

318/20, 319/13, 319/3, 319/5, 319/6, 325/11, 325/22, 326/4, 326/6, 326/7, 328/11, 328/12, 328/20, 328/21, 329/1, 329/10, 329/11, 329/13, 329/17, 329/26, 329/9, 330/3, 331/14, 331/15, 331/25, 331/26, 331/5, 332/1, 332/23, 333/20, 333/20, 334/1, 334/2, 334/20, 334/21, 334/3, 335/10, 335/11, 335/16, 335/18, 335/9, 338/16, 338/21, 338/22, 339/10, 339/23, 339/8, 341/24, 342/15, 342/22, 343/21, 343/22, 343/23, 344/10, 344/11, 344/17, 344/18, 344/9, 346/15, 346/15, 346/18, 346/4, 349/17, 349/5, 351/26, 351/9, 352/13, 354/24, 355/2, 355/9, 356/2, 357/1, 357/11, 357/13, 357/13, 358/2, 358/20, 358/3, 359/1, 359/15, 359/16, 360/11, 360/17, 360/2, 360/2, 360/3, 363/16, 363/17, 364/10, 364/3, 364/8, 364/9, 367/10, 367/2, 367/4, 367/9, 368/16, 368/23, 369/4, 369/5, 369/6, 374/15, 376/22, 377/19, 377/20, 377/21, 377/24, 377/8, 377/9, 379/4, 381/8, 383/14, 384/13, 384/14, 385/1, 405/10, 413/5, 423/14, 423/18, 423/19, 429/8, 437/24, 441/14, 441/15, 441/26443/3, 444/24, 445/6, 462/3, 464/2, 470/16, 471/13, 482/2, 497/8, 505/13, 505/14, 506/3, 507/3, 508/5, 508/7, 508/8, 508/9, 513/11, 513/9, 514/11, 514/11, 516/13, 523/12, 523/23, 525/15, 527/23, 528/20, 528/25, 541/24, 543/24, 546/25, 547/15, 547/18, 548/17, 549/21, 550/22, 552/11, 553/18, 553/20, 553/21, 555/23, 555/26, 556/9, 557/12, 557/12, 559/6, 560/11, 560/23, 561/22, 561/4, 562/1, 566/10, 566/24, 566/25, 568/2, 569/19, 571/1, 572/15, 573/2

h.+ini 27/7, 202/23

h.+isi 183/14, 187/6, 187/12, 187/15, 210/19, 540/19

h.+isinden 227/23, 232/21, 356/4, 423/12, 495/24, 496/6, 499/14, 515/15, 515/21, 543/25, 563/21, 566/8, 566/9

h.+isini 232/19, 548/22

h.+isiniñ 180/18, 232/19

h.+iyle 315/10

her ḳanġı Herhangi

h. 162/16, 163/5, 304/17, 400/11, 400/16, 445/24, 449/6

h.+sı 170/13, 364/17, 424/11, 454/11

hergiz Far. Asla, kesinlikle, hiçbir şekilde.

h. 159/20, 161/4, 162/25, 162/16, 162/18, 162/20, 165/7, 238/14, 530/21, 574/21, 577/9, 577/15

hergīz Far. bk. hergiz

h. 192/8

herīse Ar. Dövme, buğday ve etin uzun süre kaynatılıp ezilmesiyle

yapılan macun kıvamında bir yemek, keşkek

h. 504/2, 514/18

herkes Far. Herkes

h. 45/3

h.+e 171/21

h.+i (Belirtme hal eki) 46/24

h.+iñ 35/17, 45/22, 106/12, 177/7, 309/10

hernecyüye ? Oğul otu

h. 52/8

ḥesāb Ar. Hesap

ḥ. iderse 195/8

hevāmm Ar. Haşereler, böcekler

h.+ı (Belirtme hal eki) 104/6

heybetli Görünüşü korku ve sagı uyandıran kimse

h. 102/7

heybetlü bk. heybetli

h. 139/1

h. ola 577/16

hezar Far. Pek çok

h. 388/3

heẕeyān Ar. Saçmalama

h. 515/2

ḥıcḳırıġ Hıçkırık

ḥ.+ı (Belirtme hal ei) 123/5

ḫıdām Ar. Dua, efsun

ḫ. 8/1

ḥıfẓ Ar. Koruma, saklama

ḥ. 17/9, 19/16, 35/21, 400/10, 405/1

ḥ.+ı (Belirtme hal eki) 31/17, 85/20, 224/6

ḥ. ider 315/8

ḫ. eleyeler 329/4

ḥ. etmek 204/7

ḥ. eylemege 19/17

ḥ. eyler 17/9, 55/24, 95/5, 120/7-8, 137/1, 387/15

ḥ. eyleyeler 231/14, 234/9

ḥ. ide 30/10, 397/8, 415/16, 416/23, 425/5, 574/11

ḥ. ideler 250/24, 251/14, 424/21, 425/18, 455/6, 502/3, 535/6, 554/23, 572/11

ḥ. ider 245/24

ḥ. iderek 581/11

ḥ. iderler 68/8, 387/25

ḥ. idüp 245/21, 267/8, 318/22, 330/4, 414/12, 418/17, 419/12, 425/25, 447/3-4, 477/20, 518/11, 537/12

ḥ. oluna 351/10, 432/19

ḥ. olunan 351/11

ḥ. olunmadıḳda 393/12

ḥ.-ı beden Bedenin korunması

ḥ. 7/3

ḥ.-ı emānetde Emanetin korunması

ḥ. 190/14

ḥ.-ı ṣıḥḥat Sağlığın korunması

ḥ. 8/11, 8/12, 11/23, 18/18, 28/19-20, 42/19

ḥ.-ı ṣıḥḥatde 31/9

ḫılfü'l-üẕn Kulak arkasında bulunan bir damardır

457/18

ḫıfż Ar. bk. Cevelan-ı hindi

ḫ. 243/10

ḫılṭ Ar. Eski tıpta insan vücudunu ve mizacını meydana getirdiği ve insan sağlığının bunların dengesine bağlı olduğu kabul edilen dört unsurdan (kan, balgam, safra, sevda) her biri

ḫ. 28/9, 117/1, 117/2, 179/21, 191/21, 203/4, 210/3, 217/25, 284/15, 350/9, 354/13, 354/14, 357/16, 463/15, 546/13, 553/10, 564/13

ḫ.+a 92/5

ḫ.+dan 108/6, 191/20, 211/17, 316/6, 316/6, 356/20, 361/19, 361/24, 428/11, 435/9, 513/25, 546/8, 558/26

ḫ.+dan ise 557/5

ḫ.+dır 361/16, 435/23, 553/10

ḫ.+ı (Belirtme hal eki) 61/10, 70/26, 116/11, 116/24, 118/5, 123/11, 203/3, 210/3, 357/15

ḫ.+ıñ 32/13, 187/17, 257/11, 362/2, 556/20

ḫ.+ını 263/10

ḫ.+lar 13/20, 92/12

ḫ.+ları 28/9

ḫ.+ardan 427/7

ḫ.+ları 63/3, 63/16, 84/20, 85/12, 88/24, 89/6, 91/17, 94/10, 98/24, 103/6, 109/25, 110/18, 113/20, 121/22, 125/3, 127/16, 128/2, 128/24, 139/16, 188/9, 238/5, 358/18

ḫ.+larından 125/25

ḫ+larını 139/17

ḫ. eyleyeler 224/12

ḫ. eyleyüp 216/19, 344/19

ḫ. idüp 66/14, 66/16, 139/21, 147/8, 151/11, 160/23, 224/25, 256/19, 333/4, 334/11, 360/13, 417/23, 452/3, 459/23, 476/25, 479/20, 486/11

ḫ. olduḳda 362/16

ḫ.-ı balġam Balgam hıltı

ḫ. 355/14

ḫ.-ı balġamiye-i bāride Soğuk balgam hıltı

ḫ. 313/5

ḫ.-ı fāsidden Bozuk hılt

ḫ. 41/22, 357/16

ḫ.-ı ġālibi Galip olan hıltı

ḫ. 218/13

ḫ.-ı ġāliyyeden Galebe eden hılt

ḫ. 559/3

ḫ.-ı ḥārreden Sıcak hılt

ḫ. 332/8-9

ḫ.-ı muḫāṭī Sümüğe benzeyen yapışkanlı hılt

ḫ. 385/25, 583/5

ḫ.-ı reddī Vücudu rahatsız eden hılt

ḫ. 201/20, 284/11

ḫ.-ı reddīdir 61/7

ḫ.-ı reddiyeyi 42/1

ḫ.-ı ṣafravīden Bir tür mizaç

ḫ. 213/15, 218/5, 307/15-16

ḫ.-ı ṣafravīde 218/4

ḫ.-ı sevdāvidir 440/20

ḫ.-ı sevdaviye 313/5

ḫınāz Ar. Deri üzerindeki şiş

ḫ. 129/23, 160/26

ḫınāzīr Ar. Türkçe sirace olarak da anılan deri üzerinde bir tür şiş

ḫ. 62/16, 66/17

ḫ.+dir 430/3

ḫ.+e 73/7, 91/20, 424/14, 430/24, 483/2

ḫınnā Ar. Kına

ḫ. 115/20, 149/10, 154/15, 204/21, 225/19, 236/3, 440/9, 459/22, 460/13, 462/6

ḫ.+yı 238/26

ḫınnāb Far. Bir bitki tütü

ḫ.+ı (Belirtme hal eki) 83/15, 94/13

ḫınṭa Ar. Buğday

ḫ. 59/9

ḫınzır Ar. Domuz

ḫ. 161/21, 162/1

ḫ.+ıñ 111/4

ḫ. dişini Domuz dişi

ḫ. 161/25

ḫ. ödüni Domuz ödü

ḫ. 477/6

ḫ. yağı Domuz yağı

ḫ. 482/21

ḫ. yağıyla 485/5, 485/8

ḫırıldılı Hırıltılı

ḫ. 298/6

ḫırḳat ? Hararet, sıcaklık

ḫ. 451/17

ḫışt Far. Tuğla, kerpiç

ḫ. 336/12

Ḫıṭā ö.i. Bir yer adı

ḫ. 66/24, 75/8

ḫıyār Far. Hıyar, salatalık

ḫ. 12/24, 46/10, 106/10, 202/9, 301/3, 317/19, 327/16, 427/16, 500/25

ḫ.+ı (Belirtme hal eki) 325/16

ḫ.+ıñ 499/24

ḫ.+ın 9/10

ḫ. boranısı Hıyar boranısı

ḫ. 209/7-8

ḫ. çekirdegi Hıyar çekirdeği

ḫ. 343/21, 534/22, 536/22

ḫ. çekirdegini 222/14-15, 536/8

ḫ. çekirdekleri 318/17

ḫ. çekirdegi içi Hıyar çekirdeğinin içi

ḫ. 349/4, 533/3

ḫ. çekirdeginiñ içi 513/11

ḫ. çekirdegi müstaḥlebi Hıyar çekirdeğinden yapılmış bir tür ilaç

ḫ. 487/11-12

ḫ. ṣalatası Hıyar salatası

ḫ. 12/24

ḫ. toḫumı Hıyar tohumu (Semen cucumi)

ḫ. 534/7

ḫ. toḫumunı 532/10

ḫ.+ıñ yapraġıyla Hıyar bitkisinin yaprağı

ḫ. 416/16

ḫıyārcık Kasıkta görülen bir tür verem

ḫ. 427/20

ḫ.+dır 427/15

ḫıyārşenbe Far. Hıyarşenber, hint hıyarı

ḫ. 46/14-15, 79/18, 285/10, 332/27, 333/1, 417/21, 424/5, 503/5-6, 560/2

ḫ. balı 227/9, 285/14, 286/17, 286/19, 300/17, 330/19, 374/16, 375/3, 523/14, 523/19, 544/12

ḫ. balın 304/13

ḫ. balından 289/2, 367/21, 380/21

ḫ. balını 308/10, 332/24, 378/22, 525/9, 540/25, 550/12, 557/6

ḫ. ḳabuġı Hıyarşenbenin dış kabuğu

ḫ. 563/22

ḫıyārşenber bk. ḫıyārşenbe

ḫ. 439/16

ḫ. felūs 303/17, 345/17

ḫıyāzī Ar. Bir tür bitki

ḫ. 202/17

ḫızırlu Şifalı, faydalı

ḫ.+dur 306/26

hızlı hızlı Hızlı hızlı

h. 267/10

hic Far. Hiç

h. 144/10, 162/15, 166/8, 172/11, 178/24b, 283/2, 325/18, 329/22, 388/7, 414/5, 474/3, 485/22, 516/11, 521/10, 555/13, 556/4, 573/16, 579/11

ḥicāb Bir tür hastalık

ḥ. 176/20

ḥicāb Ar. Organlar arasındaki ince zar

ḥ.+da 300/4

ḥ.-ı retiyeye 310/21

ḥicāblıġ Hicab hastalığı durumu

ḥ.+ı (Belirtme hal eki) 405/1

hicā Ar. Bilmece, bulmaca

h.+dan 136/22

Ḥicāz ö.i. Yer adı

ḥ. 441/2

hicbir Addan önce getirilerek o adın bildirdiği varlıktan bir tanesinin bile olmadığını anlatan bir söz

h. 141/14, 151/12, 472/24-25, 490/17, 490/23, 491/25, 576/3, 580/3-4, 581/9, 581/24, 583/7, 583/14, 587/26, 594/19

hiç bk. hic

h. 169/10a, 236/15, 243/20, 472/22, 538/2, 553/5

hiçbir bk. hicbir

h. 12/10, 285/8

ḥiddet Ar. Ağrı, sızının derecesini göstermek için kullanılan bir kelime, şiddet

ḥ.+i (3. Tekil iyelik eki) 556/20

ḥ.+idir 556/5

ḥ.+in 107/10

ḥ.+inden 544/10, 565/26

ḥ.+ini 30/1, 79/19, 85/8, 118/5, 362/2, 362/25, 443/21, 471/2

ḥ.-i ziyāde Hiddetin fazla olması

ḥ. 355/15

ḥiddetce Hiddetli gibi

ḥ. 481/14 481/19

ḥiddetli Hiddet sahibi

ḥ. 218/7, 316/6, 334/24, 343/12, 356/20, 443/14, 549/17, 556/20, 557/5, 343/13

ḥ.+ise 355/6, 471/1

ḥiddetlü bk. ḥiddetli

ḥ. 538/9

ḫidmet Ar. Hizmet, iş, görev

ḫ. 12/8, 166/23, 173/25

ḫ.+iñde 87/15, 144/21, 144/22

ḫ. eylemekdir 196/7a

ḫ. eyler 105/20

ḫidmetkār Ar.+Far. Hizmetkar

ḫ.+ıdır 181/20

ḫ. eyledi 175/12

ḫ. eylemişdir 144/21-22

ḥikāye Ar. Hikaye

ḥ. 12/20, 535/9

ḥ.+ler 22/25

ḥ. eylemişlerdir 526/13

ḥ. iderler 219/14

ḥ. olunur 12/5, 388/9, 437/1

ḥikāyet Ar. Anlatmak, rivayet

ḥ. 67/11

ḥ. eylediler 387/17

ḥ.-i ʿatiḳa-yı ṭıbbiye Eski tıp anlatıları

ḥ.+ye 594/23

ḥ.-i Loḳmān Lokman hekim rivayeti

ḥ. 203/13

ḥike-i şedīde Ar. Şiddetli kaşıntı

ḥ. 248/6-7

ḥikmet Ar. Hikmet

ḥ. 12/18, 144/8, 170/7, 171/10

ḥ.+de 169/3b

ḥ.+e 198/5

ḥ.+i 172/12

ḥ.+imi 172/22

ḥ.+iñ 169/4a

ḥ.+inde 170/11

ḥ.+iñle 169/12b

ḥ.+le 169/5a

ḥ. olasıñ 169/8b

ḥ.-i āmir Önemli bir hikmet

ḥ. 204/3

ḥ.-i şāmil Kapsayıcı bir hikmet

ḥ. 204/1

ḥ.-i ṭıbb Tıp ilminin hikmeti

ḥ. 14/20

ḥ.-i ṭıbbīʿyeye 12/20

ḥ.-ü'l-hayesi 173/2-3

ḫilāf Ar. Aykırı, zıt

ḫ. 322/4

ḫ.+a 34/10, 362/12

ḫ.+ına 24/27, 41/8, 583/11

ḫ.+ından 283/15

ḫ. itmez 579/11

ḫ.-ı ṣavabdır 120/18

ḫilāf Ar. Söğüt

ḫ. ṣuyı Söğüt suyu

ḫ. 350/20

ḫilāfca Aykırı gibi

ḫ.+dır 188/13

hilāl Ar. Tedavilerde kullanılan, hilal şeklinde bir alet

h. 238/12

h. ucına 260/4

hilāliye Ar. Sarı sütü olan, zaferana benzer bir ottur. Türkçe saruluk otu derler, Kastamonu'da bu ota kelse otu derler, mamişa türündendir

h. 231/12, 235/4, 268/12, 521/4

h. ṣuyı Hilaliye suyu

h. 234/5

h. ṣuyunı 461/8

h. toḫumundan Hilaliye tohumu

h. 520/13

h. ʿuṣāresi Hilaliye bitkisi öz suyu

h. 233/25, 235/11

h. ʿuṣāresini 566/14

ḥile Ar. Oyun, aldatma

ḥ.+yi 384/3

ḫilḳat Ar. Doğuştan gelen, yaratılış

ḫ.**-i** maḫṣūṣları Kişiye has, doğuştan gelen

ḫ.+ndan 579/23, 581/14

ḫimār Far. Eşek

ḫ.+ıñ 158/21, 158/23

himmet Ar. Kalp isteği ile gösterilen ciddi gayret

h.+ini 23/7

Hind ö.i. Hint

h. 104/19

h.+iñ 178/2

Hindī Hint olan, Hint memleketi

h.+ye 76/9

hindibā Ar. Birleşikgillerden, eskiden hekimlikte kullanılan, yaprakları haşlanarak yenebilen birkaç yıllık bir bitki, güneğik (Cichorium endivia)

h. 71/15, 123/13, 231/12, 312/20, 334/26, 360/4, 382/20, 504/2, 524/18

h.+nıñ 123/25

h.+yı 123/24, 393/7, 463/2

h. köki 354/23

h. ṣuyı Hindiba bitkisinden elde edilen su

h. 200/23, 515/10

h. ṣuyunda 217/5, 471/7, 520/5

h. ṣuyuyla 79/21, 285/12, 330/24, 373/6-7, 499/7, 515/11, 521/1

h. şerbeti Hindiba şerbeti

h. 441/9-10, 444/13, 501/12, 549/2

h. şerbetiyle 406/19, 557/7

h. şerbetlerinden 443/26

h. toḫumı Hindiba bitkisi tohumu

h. 312/19

h. yapraġı Hindiba bitkisinin yaprağı

h. 217/12, 230/17-18, 318/16, 427/11, 503/13

Hindistān ö.i. Hindistan ülkesi

h. 75/9, 468/23

h.+dan 114/9

hindistancevizi Hindistancevizi

h. 321/25, 385/14, 589/22

h.+niñ yaġı 555/26

ḥis Ar. Dış dünyaya ait etkileri beş duyu yoluyla idrak etmek

ḥ. 131/17, 181/17, 213/3, 213/12, 565/18, 583/12

ḥ.+inden 337/11

ḥ. etmekdir 248/7

ḥ. eyledügünden 24/5

ḥ. eylese 18/19

ḥ. ide 475/1

ḥ. ider 306/9-10, 337/6, 368/2, 565/17

ḥ. idüp 492/6, 538/14, 582/20

ḥ.-i müşretek Orta duygu

ḥ. 78/23

ḥ. olunaraḳ 538/24

ḥ. olunmaya 221/19

ḥ. olunmayaraḳ 393/19

ḥ. olunmayup 247/8

ḥ. olunur 304/10-11, 501/5, 583/1

ḥ. olunur ise 302/6

ḥ. olunursa 201/15, 215/1, 305/16

ḥ. olur 359/20

ḥiṣār Ar. Kale

ḥ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 221/8

ḫiṭāb Ar. Seslenme

ḫ. itdiler 48/9-10

ḫ.-ı ʿizzet Allah tarafından söylenen söz

ḫ. 172/18-19

ḥoḳḳa Ar. Metal, cam veya topraktan yapılmış, içine mürekkep konulan küçük kap

ḥ. 483/7

ḫorasānī Acı pelin, vermut (Artemisia cina)

ḫ. 148/8, 383/14, 383/15, 389/10

ḫorūs Far. Horoz

ḫ. 70/7, 378/15, 568/22

ḫ.+ı (Belirtme hal eki) 64/16, 70/10, 312/15, 378/16

ḫ. ibigini Horoz ibiği

ḫ. 537/17

ḫ. ödi Horoz ödü

ḫ. 235/17

ḫ. ödin 258/25

ḫ.+uñ ḥayālarını Horozun hayaları

ḫ. 554/23

ḫ.+uñ ibigin 530/3

ḫ.+uñ ṭaşağın Horozun hayası

ḫ. 577/2

ḫorultu Horultu

ḫ.+sı 158/4

ḫoş Far. Güzel, iyi

ḫ. 23/18, 70/12, 141/11, 150/2, 150/15, 151/22, 152/15, 152/20, 156/13, 156/17, 156/20, 157/6, 161/9, 161/10, 161/15, 161/24, 161/25, 165/24, 166/9, 166/10, 166/15, 167/11, 167/14, 167/16, 167/23, 168/4, 238/24, 272/13, 339/16, 349/8, 393/17

ḫ. eyler 241/17, 279/13

ḫ. ola 158/19, 158/24, 158/25, 159/4, 159/14, 159/19, 160/2, 160/7, 160/13, 160/15, 160/19, 160/25, 161/3, 161/5, 163/3, 164/12165/16, 168/9, 178/17b, 204/23, 239/18, 254/11, 254/13, 254/17, 254/22, 258/24, 259/1, 268/22, 269/7, 269/23, 270/7, 390/10, 464/8, 483/20, 512/4-5, 512/5, 512/11, 512/12, 528/11, 528/14, 573/15, 575/18

ḫ. olmasa 183/8

ḫ. olup 156/7

ḫ. olur 518/17

ḫ. olursa 229/11

ḫoşca Güzele yakın, hoş gibi

ḫ. 13/19, 15/8, 15/11, 15/25, 16/1, 16/10, 17/13, 32/26, 94/23, 301/11, 355/18, 360/6, 540/6, 540/24, 541/2, 550/15, 569/9

ḥoşda ?

ḥ. 163/15

ḥūb Far. Hoş, güzel

ḥ. eyleye 145/16-17

ḥ. ider 142/10

ḫuc Ar. Şeftali

ḫ. 94/17

ḫūd Ar. Büyüklük

ḫ. 188/14, 519/24

ḥudūş Ar. Ortaya çıkma

ḥ+ı (3. Tekil iyelik eki) 47/7

ḥ.+larıñ 24/24

ḥ.+undan 27/22, 247/2, 253/4

ḥ.+una 13/20, 24/27, 28/2

ḥ. iden 105/10, 78/15

ḥ. ider 491/23

ḥ. iderler 538/21

ḥuḳne Ar Tenkıye aleti, şırınga, lavman

ḥ. 278/10, 292/13, 351/24, 355/8, 362/24, 362/25, 376/19, 377/16, 377/25, 379/2, 381/13, 384/22, 560/8, 586/6

ḥ.+dir 377/25

ḥ.+i (Belirtme hal eki) 363/4

ḥ.+ler 54/13, 217/1, 219/4, 223/6, 224/14, 379/11, 526/8, 551/12, 569/11

ḥ.+lere 379/12

ḥ.+lerle 585/15

ḥ.+sine 551/14

ḥ.+yle 539/15

ḥ. eyleyeler 217/16, 385/5

ḥ. iderler ise 288/1

ḥ. itseler 571/19

ḥ.-i ḥārre Bir tür lavman

ḥ. 214/5, 376/19

ḥ.-i līne Bir tür lavman

ḥ. 36/11 43/7, 214/5 300/16, 376/18, 378/14, 379/1, 503/4

ḫuḳne bk. ḥuḳne

ḫ. 377/5, 381/2, 523/9

ḫ. eyleyeler 332/26

ḫ.-i ḥārredir Bir tür lavman

ḫ. 377/15

ḫ.-i līne Bir tür lavman

ḫ. 304/13, 332/20

ḫ.-i līne eyleyeler 344/3

ḥ.-i mütevesṭa Bir tür lavman

ḥ. 214/5, 217/16, 285/17

ḥ.-i mütevesṭanıñ 285/18

ḫulāṣa Ar. Sözün özü, esası

ḫ.+dan 176/13

ḫ.-ı mevcūdātdan Mevcutdatın hulasası

ḫ. 170/22

ḫulḳ Ar. Huy, tabiat

ḫ. 173/25, 174/20

ḫ.+ı (3. Tekil İyelik eki) 162/7

ḫ.+unda 169/6b

ḫ. idüp 122/11, 170/23, 174/9

ḫ. itdi 173/2, 173/3

ḫ. itmişdir 163/18, 172/4-5, 182/14, 182/15

ḫ. olunmuşdur 144/10-11

ḥulvī Ar. Tatlı olan

ḥ. 473/13

ḥ.+dendir 180/10

ḥulvü'l-rāyiḥa Tatlı, güzel koku

ḥ. 188/7

ḥummā Ar. Başta sıtma olarak üzere ateşli hastalıklara verilen genel ad

ḥ. 183/1, 183/2, 183/5, 193/22, 209/14, 210/1, 221/11, 221/17, 247/24, 311/11, 316/4, 451/16, 491/22

ḥ.+nıñ 362/9

ḥ.+sı 309/11, 501/8

ḥ.+ya 27/15, 51/12, 71/20

ḥ. olur 307/22

ḥ.-ı dıḳḳ Vücudu eritici ateşli hastalık

ḥ. 307/14

ḥ.-ı dıḳḳa 118/25

ḥ.-ı dıḳḳiye 25/19, 314/15

ḥ.-ı ḥārreden Bir tür ateşli hastalık

ḥ. 217/20

ḥ.-ı maḥruḳa Bir tür ateşli hastalık

ḥ. 116/21, 263/2-3, 361/20, 364/15

ḥ.-ı maḥruḳaya 116/4

ḥ.-ı muḥteriḳ Bir tür ateşli hastalık

ḥ. 176/15

ḥ.-ı nevāzil Bir tür ateşli hastalık

ḥ. 297/1

ḥ.-ı rubʿ Nöbet periyodu dört gün olan sıtma

ḥ. 481/17

ḥ.-ı rubʿa 67/18

ḥ.-ı rubʿı 138/2

ḥ.-ı ṣafravīyeye Bir tür ateşli hastalık

ḥ. 116/21

ḥ.-ı ʿufūniye Bir tür ateşli hastalık

ḥ. 27/16, 306/24

ḥ.-ı ʿunuf Bir tür ateşli hastalık

ḥ. 176/15

ḥ.-ı vaḳiʿ Bir tür ateşli hastalık

ḥ. 30/2

ḥ.-ı yevmiyeyi Bir tür ateşli hastalık

ḥ. 30/2

ḥummāż Ar. Kuzukulağı, ekşi kulak (Rumex acetosella)

ḥ. 312/9

ḥ.+ü'l-ebraḥ 312/9

ḥumret Ar. Kırmızılık, kızıllık

ḥ. 265/21, 266/2

ḥ.+e 33/19

ḥ.+i (Belirtme hal eki) 77/6

ḥ.-i ʿayn 248/14

ḥ.-i laṭīfe 76/14

ḥ.-i leheb-i vech 247/22

ḥ.-i vech Yüzün kırmızı olması

ḥ. 247/10, 248/5

ḫumret bk. ḥumret

ḫ. 486/4

ḫ.-i vech Yüzün kırmızı olması

ḫ. 247/16

ḥumuṣ Ar. Nohut

ḥ. 136/1

ḫun Far. Kan

ḫ. 169/23

ḥunnāḳ Ar. Boğaz ağrısı

ḥ. 45/6, 282/19, 287/5, 287/8, 288/5, 292/1

ḥ.+a 70/16, 79/17, 121/16, 284/13, 287/7, 287/9, 287/10, 405/2

ḥ. olmaz 287/5

ḥ. olmuş 284/17

ḥ. olursa 287/18

ḥ.-ı kelbī 283/3

ḫunnāḳ bk. ḥunnāḳ

ḫ. 36/25, 220/16, 562/20

ḫ.+a 167/2

ḫ.+da 39/7

ḫ.+ı (Belirtme hal eki) 79/23, 139/13

ḫ.-ı şedīdede Şiddetli boğaz ağrısı

ḫ. 39/3

ḫurāma ? Bir tür bitki

ḫ. 313/15

ḫurda ḫurda Düzensiz bir şekilde, gelişigüzel

ḫ. 330/25

ḫūre Far. Bir tür diş hastalığı

ḫ. 279/24

ḥūre bk. ḫūre

ḥ.+dir 191/17

ḥurḳat Ar. Yanma

ḥ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 296/8

ḫurma Ar. Hurma ağacı yemişi

ḫ. 80/18, 205/26, 289/9, 536/4, 574/8, 574/15, 574/19

ḫ. cekirdegi Hurma çekirdeği

ḫ. 245/25, 369/19-20, 473/18, 570/18, 572/16, 572/22

ḫ. çekirdeginden 484/2

ḫuruʿ Ar. Kene tohumu

ḫ. 126/16

ḫurūc Ar. Çıkma, dışarı çıkma

ḫ.+a 42/23

ḫ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 35/21, 243/23

ḫ.+unı 18/13, 248/8

ḫ.-ı ḥarāret Hararetin vücuttan dışarı çıkması

ḫ.+le 31/20

ḫ. etmesidir 337/16-17

ḫ. ide 252/18

ḫ. iden 173/12

ḫ. ider 470/7

ḥurūf-ı hicā Alfabe harfleri

ḥ.+dan 58/22, 69/7, 71/15, 88/22, 94/1, 134/17

ḥurūf-ı tehecci Alfabe harfleri

ḥ. 47/16

ḥuṣūl Ar. Peyda olma, ortaya çıkma

ḥ.+undan 350/13

ḫuṣūṣ Ar. Mevzu, konu, iş

ḫ. 294/21

ḫ.+da 106/11, 253/22, 286/24, 525/23

ḫ.+larında 77/12

ḫ.+unda 77/9, 105/17

ḫ.-ı demm Kan konusu

ḫ. 580/3

ḫ.-ı meẕkūr Adı geçen konu

ḫ. 580/24

ḥuṣūṣ bk. ḫuṣūṣ

ḥ.539/2

ḥ.+da 272/18

ḫuṣūṣā Ar. Bilhassa, özellikle

ḫ. 13/7, 15/20, 17/7, 17/21, 18/7, 19/15, 21/24, 26/5, 34/16, 42/19, 42/24, 44/8, 52/10, 68/11, 69/22, 78/11, 83/3, 84/19, 91/18, 92/22, 95/15, 98/26, 101/21, 107/15, 108/4, 108/7, 108/8, 110/2, 110/6, 112/5, 113/9, 116/1, 123/12, 126/2, 130/8, 130/9, 131/10, 131/13, 135/3, 136/14, 137/19, 138/11, 138/14, 139/17, 140/2, 144/3, 208/17, 208/26, 214/25, 221/14, 226/20, 255/12, 286/11, 316/3, 327/16, 339/17, 348/23, 360/21, 362/11, 362/17, 364/15, 374/11, 385/14, 406/14, 413/22, 437/8, 443/19, 493/24, 495/12, 499/25, 525/19, 538/7, 545/7, 560/1, 564/19, 583/8

ḥuṣuṣā bk. ḫuṣūṣā

ḥ. 347/13, 359/5, 547/24

ḫuṣūṣan Ar. Özellikle

ḫ. 36/9, 89/23, 551/1

ḫuşk Far. Soğuk, yabis

ḫ. 106/3

ḫuşūnet Ar. Sertleşme

ḫ. 72/22

ḫ.+i (Belirtme hal eki) 86/25, 95/2, 127/19

ḫ.+iñ 263/1

ḫ.+ini 56/18, 95/8, 98/2, 117/23, 127/4

ḫ.-i ṣadrı Başın sertleşmesi

ḫ. 138/12

ḫuşūnetlü Huşunetli

ḫ. 432/4

ḥużur Ar. Makam, kat

ḥ.+ına 145/4

ḥ.+una 166/24

ḥ.-ı perverdigārımıza 182/22

ḥ.-ı saʿādete 12/12

ḥ.-ı saʿādetlerine 12/7

ḥ.-ı sāʿdetlerine 48/8

ḥużūrāt Ar. Makamlar, katlar

ḥ.+ınıñ 12/7

hücūm Ar. Saldırı

h. ider 435/22

Ḫüdā Ar. Yüce yaratıcı, Allah

ḫ.144/21, 196/14a, 440/15

ḫ.+dan 196/12b

ḫ.+nıñ 196/21a, 438/22

hüdhüd Bir tür kuş

h. 163/18, 237/13

h.+ün 163/26

h. tācını Hüdhüd kuşunun başında taca benzer ibik

h. 163/19

h.+üñ tācını 204/22

ḥükemā Ar. Alimler

ḥ. 179/4

ḥ.-ı miyānında Alimlerin arası

203/15

ḥ.-ı müteḳaddimīnden Geçmişteki alimler

ḥ. 177/22

ḥükm Ar. Bir şeyin şöyle veya böyle olduğu hakkında verilen karar, yargı

ḥ.+i (Belirtme hal eki) 434/4

ḥ.+üni 182/25, 420/24, 583/10

ḥülyā Ar. Bir tür hastalık

ḥ.+yı 53/19

hüner Far. Beceri isteyen ustalık, beceriklilik

h. 184/3

ḥürmet Ar. Saygı

ḥ.+i (3. Tekil iyelik eki) 166/26

ḥ. ider 161/21-22

ḥürmetlü Saygılı, hürmetli

ḥ. ola 163/10

ḥüsn Ar. Güzellik

ḥ. 31/18

ḥ.+i (3. Tekil iyelik eki) 183/21

ḥ. ider 336/17

ḥ.-i ḥāl Güzel hal

ḥ. 581/10, 581/17

ḥ.-i ṣūretle Güzel çehre

ḥ. 371/22 492/4 593/19

ḥ.-i zīnetinden Güzel süs

ḥ. 122/10-11

ḫüsrān-ı mübīn Açık hüsran, hezimet

ḫ. 29/1

ḥüzün Ar. Gam, keder, sıkıntı

ḥ. 15/25, 22/13, 314/14

ḥ.+e 22/13

ḥ.+i (Belirtme hal eki) 55/2

I

ıçḳırıḳ Hıçkırık

ı.+ı (Belirtme hal eki) 99/5

ıḫlamur Yun. Ihlamurgillerden, kerestesi beğenilen, büyük bir gölge ağacı (Tilia)

ı. çiçegi ṣuyı Ihlamur çiçeği suyu

ı. 296/23, 347/19, 370/19, 492/26-493/1, 584/21-22

ı. çiçegi ṣuyunda 340/22

ı. çiçegi ṣuyundan 296/19, 323/18, 323/23

ı. ṣuyı Ihlamur suyu

ı. 351/7

ı. yapraḳları Ihlamur yaprakları

ı. 208/21

ıḳtimunga ? İlaç terkibinde kullanılan bir bitki türü

ı. 235/12

ılġın Ilgıngillerden, Akdeniz bölgesinde yetişen bir ağaç veya ağaççık cinsi (Tamarix)

ı. aġacından Ilgın ağacı

ı. 514/21

ı. aġacınıñ ḳabuġı Ilgın ağacının kabuğu

ı. 514/10-11

ı. aġacı ṣuyunı Ilgın ağacı suyu

ı. 514/20

ı. yemişi Ilgın ağacının yemişi

ı. 282/15, 396/4

ılıca Suyu sıcak olarak yerden çıkan hamam, kaplıca

ı. 30/25

ı+larda 30/22

ılıcaḳ Ilık

ı. 26/14, 55/19, 70/24, 228/22, 241/11, 257/6, 257/9, 257/18, 257/26, 296/2, 297/17, 305/7, 321/13, 347/17, 348/2, 491/4, 494/17, 527/10, 527/11, 532/11,

539/20, 584/6, 584/16, 584/17, 587/14, 593/13

ı. idüp 256/14, 257/19

ı. ola 286/5, 286/13

ılıcaḳ ılıcaḳ Ilık ılık

ı. 256/16, 300/23, 402/23

ıncḳırıḳ bk. ıçḳırıḳ

ı. 35/23, 340/11, 343/2, 343/9, 344/1, 345/1, 345/4, 345/5

ı.+ı (Belirtme hal eki) 84/23, 134/21, 151/17

ı.+ıñ 343/17

ıncḳır- Hıçkırmak

ı.-maḳ 559/22

ıraḳ Ar. Uzak

ı. 88/24

ʿırāḳ ṣabunı bk. ʿırāḳī ṣabunı

ʿı. 416/14

ʿırāḳī ṣabunı Kökten yapılmış bir tür sabun

239/5 421/15 421/20

ʿı. ṣabununı 421/6, 421/10

ʿırḳī Ar. Damar, kök

ʿı. 558/8

ʿırḳ-ı medenī Rişte

ʿı. 469/7

ʿırḳu'n-nisā Ar. Siyatik

ʿı. 38/12, 38/19, 45/8, 225/7, 225/7, 410/16

ʿı.+da 38/16

ʿı.+dır 38/5

ʿı.+ya 30/23, 37/14, 41/1, 54/16, 68/20-21, 73/8, 410/21

ʿı.+yı 410/19

ʿırḳü'l-lisān Ar. Dil altında bir damar

ʿı. 271/26

ʿırḳü'ş-şefeteyn Ar. Kulak içinde bulunan bir damar

ʿı. 271/24

ʿırḳü's-sūs Ar. Meyan kökü

ʿı. 527/23

ʿırḳü's-süsen Ar. Yaban gülü

ʿı. 68/25

ʿırḳü'l-cehā Ar. İki kaşın ortasında bulunan bir damar

ʿı.+dır 38/25

ırmaḳ Irmak

ı. ṣuları Irmak suyu

ı. 17/19

ı. yengecinden Irmak yengeci

ı. 308/22

ışıcaḳ Sıcak

ı. 255/19, 267/18, 267/18, 316/24, 329/16, 350/8, 368/12, 368/20, 389/14, 398/11, 398/15, 400/21, 456/19, 520/5, 544/19, 561/21

ı.+dan 255/2, 316/23, 317/15

ı.+dan ise 567/15

ı.+ına 534/13

ı.+ıyla 398/21

ı. iken 531/22

ı.+la 255/1, 332/4, 368/20, 391/20, 403/10, 482/8, 512/7

ışıcaḳça Sıcağa yakın

ı. 228/13

ısıcaḳ şıcaḳ Sıcak sıcak

ı. 327/21, 536/5

ısıdıcı Isıtan, ısınmaya yarayan

ı. 9/21

ısıt- Isıtmak

ı.-alar 398/12

ı.-ır 264/24

ı.-up 86/18, 230/6, 254/8, 434/8, 482/10, 555/5, 571/14

ışın- Isınmak

ı.-a 17/19

ı.-masıyla 45/15

ışır- Isırmak

ı.-anlar 163/3

ı.-dığı 48/3, 54/2, 62/9, 84/11, 134/23, 152/8, 392/5, 392/7

ı.-dığına 102/18

ı.-dığında 52/12

ı.-dığından 520/23

ı.-maya 162/15, 163/9

ı.-sa 156/20

ısırġan Her tarafı sert tüylerle kaplı, tüyleri kırıldığında karınca asidi denilen çok kaşındırıcı bir madde çıkartan bir ot

ı. dikeni Isırgan dikeni

ı. 53/23, 153/7, 276/9

ı. dikeni köküni Isırgan bitkisi kökü

ı. 430/12

ı. dikeni ʿuṣāresi Isırgan bitkisi öz suyu

ı. 566/10-11

ı. dikeni yapraġı Isırgan bikisi yaprağı

ı. 309/2

ı. otı Isırgan otu

ı. 262/5

ı. toḫumı Isırgan tohumu

ı. 483/22

ı. yapraġını Isırgan yaprağı

ı. 404/2

ışırıl- Isırılmak

ı.-a 108/5

ışlāḥ Ar. İyileştirme, düzeltme

ı. 106/6

ı.+a 51/4, 76/20, 99/2, 114/13

ı.+dır 104/5

ı.+ı (Belirtme hal eki) 49/12 51/3 52/7 59/17 60/14 63/20 72/23 79/11 80/2 92/4 102/10 104/17 113/13 113/21 114/12 117/5 120/10 128/10 130/10 130/11 130/21 134/4 140/1 142/5 143/11 143/13 533/19

ı.+ı (3. Tekil iyelik eki) 130/20

ı.+ıdır 104/4

ı. eyler 83/2, 85/21, 106/1, 112/13, 567/23

ı. ideler 436/14

ı. ider 144/1, 246/6, 415/1, 433/18, 434/16

ı. iderler 80/2

ı. idici 436/14-15

ı. idüp 444/10

ı.-ı meşāneye Mesanenin iyileştirilmesi

ı. 397/26

ışladıl- Islatılmak

ı.-mış 347/9

ı.-ur 75/25

ışlat- Islatmak

ı.-a 271/9, 576/4

ı.-alar 134/4, 209/19, 216/1, 222/5, 231/13, 255/19, 261/15, 275/21, 303/20, 308/12, 319/7, 330/26, 342/9, 344/16, 373/7, 467/23, 520/5, 520/11, 528/18, 578/22

ı.-asın 237/1, 483/5

ı.-up 36/2, 51/17, 53/20, 68/26, 74/15, 91/9, 94/15, 108/4, 116/6, 123/19, 127/6, 130/7, 131/25, 133/23, 135/9, 136/8, 137/4, 203/10, 205/11, 215/15, 217/5, 240/23, 255/21, 267/21, 280/15, 342/13, 351/21, 389/14, 401/11, 402/22, 407/11, 407/13, 407/14, 415/17, 429/9, 458/14, 460/1, 465/12, 471/8, 474/7, 474/19, 499/8, 523/25, 528/7, 530/23, 531/22, 533/7, 537/2, 548/20, 557/14, 578/12, 588/19

ışlan- Islanmak

ı.-a 205/19, 527/3, 594/5

ı.-mış 189/14, 303/21, 329/20, 342/18, 344/10, 344/22, 412/10, 473/21, 515/22

ı.-mış ola 517/21

ı.-up 344/8

ışlat- Islatmak

ı.-salar 519/25

ıṣlıḳ Islık

ı. 252/1

ıspanaḳ Yun. Ispanakgillerden, yapraklarından sebze olarak yararlanılan bir bitki (Spinacia oleracea)

ı. 53/9

ıṣrār Ar. Israr, direnme

ı. 394/17

ı.+ını 173/5

ıṣṭılāḥ Ar. Deyim, tabir

ı.+ında 198/14, 335/24

ı.-ı ʿArabda Arap deyimi

ı. 265/14

ı.-ı eṭıbbāda Tabiplerin deyimi

ı. 549/7-8

ıṣṭırāb bk. ıżtırab

ı.+a 590/8, 593/20

ı.+lara 593/23

ıṣṭırāk ? Zeytin zamkı

ı. 200/17, 224/9, 546/1

ı.+dan 547/18

ı.-ı ḳāṭır Bir tür zamk

ı. 200/11, 338/20

ışık Işık, parlaklık

ı.+ım 169/15a

ışḳ Ar. Bir tür bitki

ı. 547/17

ıṭʿama Yemek yeme

ı. 326/17

ı.+dan 326/14

ıṭlāʿ Ar. Bildirme, haberdar etme

ı. 195/4

ıṭlāḳ Serbest bırakmak, salıvermek

ı. iderler 408/20

ı. olunur 288/24

ıṭnāb-ı kelām Sözün gereksiz uzatılması

ı.+dan 7/8, 39/22, 195/5, 226/1

ıṭrāfil Ar. Su yoncası (Menyanthes trifoliata)

ı. 281/2

ı. maʿcūnı Su yoncası ile yapılan bir tür macun

ı. 233/14-15, 545/9

ı.-i ṣaġīr Küçük su yoncası

ı. 341/23, 455/22

ıṭṭırād Ar. Birbirini takip ederek düzenli bir şekilde devam etme

ı. 594/16

ı.+larına 581/10

ıżrār Ar. Zararlar, ziyanlar

a. 594/18

ıżṭırab Ar. Acı, sıkıntı

ı. 191/6, 191/8, 191/8, 191/8, 237/15, 257/7, 247/23, 335/26, 340/15, 372/22, 391/16

ı.+da 186/10, 186/19

ı.+ı 380/13

ı.+ını 12/13

ı.+la 393/15

İ

iāde-i bāh Ar. Şehvetin yeniden kazanılması

i.+ine 105/20

iʿānet Ar. Yardım

i. 32/25

i. itmek 585/15-16

ʿibādāt Ar. İbadetler

ʿi. 7/1, 177/20

ʿibādet Ar. İbadet

ʿi. 170/6, 171/19

ʿi.+e 170/2, 170/5

ʿi.-i ṭāʿat itmek İbadetleri yerine getirmek

ʿi. 182/21

ʿibāre Ar. Bir düşünceyi anlatan bir veya birkaç cümlelik söz

ʿi. 177/10

ʿibāret Ar. Oluşan, meydana gelen

ʿi.+dir 23/22, 24/1, 75/17, 250/18, 252/2, 480/21

ʿİbn-i ʿAbbās ö.i. İbn-i Abbas

ʿi. 48/25, 71/5

i.+dan 56/1

İbn-i Bayṭar ö.i. İbn-i Baytar, hekim adı

i. 262/24

İbn-i Māsūye İbn-i Masuye, hekim adı

i.+niñ 201/3, 233/16

İbn-i Mesʿūd ö.i. İbn-i Mesud. Efendimiz döneminde yaşamış bir sahabe

i. 92/5

İbn-i Sinā ö.i. İbn-i Sina, hekim adı

i. 465/8, 506/17

İbn-i Şerīf ö.i. İbn-i Şerif, hekim adı

i. 381/1, 472/21, 517/12, 543/18, 552/19

İbrahim Paşa ö.i. Mısır valisi İbrahim Paşa

i. 398/1

ibrānürya Frenkistan'dan gelen bir tür kök

i. 565/9

ʿibret Ar. Kötü bir olaydan alınması gereken ders, uyarıcı sonuç

ʿi. 170/7

ʿi. olur 580/22

ibrişim Ar. Kalınca bükülmüş ipek iplik

i. 243/1, 320/22, 530/11

i.+i (Belirtme hal eki) 530/7

ibṭāl Ar. Etkisiz kılma

i. etmegimi 172/22, 172/24

i. eyler 564/12-13

i. ider 54/10

ibtidā Ar. İlkin, en önce, başlangıç

i. 13/25, 41/12, 92/11, 107/16, 293/6, 299/8, 307/21, 315/1, 324/8, 331/16, 363/22, 371/20, 376/18, 392/14, 392/5, 422/1, 442/7, 468/24, 497/22, 547/26, 558/16, 582/11, 594/21

i.+da 21/21, 192/6, 333/5, 406/2, 437/17, 515/8, 523/6, 546/15, 559/23, 560/7

i.+dan 42/25, 404/14, 439/13, 551/18, 592/8

i.+dır 195/13a

i.+ki 581/5, 581/8, 583/11

i.+sı 192/2, 244/25

i.+sında 39/3, 81/10, 88/23, 91/10, 117/18, 124/12, 192/9, 206/21, 228/15, 229/6, 284/11, 284/25, 309/16, 335/7, 394/15, 404/10, 442/21, 503/15, 505/9, 553/2

i.+sındadır 181/10, 230/14

i. etdigi 485/1

i. itdim 169/13a

i.-ı ʿillet Hastalığın başlangıcı

i.+de 335/2

i.-ı ẓühūr Ortaya çıkmaya başlama

i.+ı 437/2

i.-ı emir Emrin başlangıcı

i.+de 294/20, 487/12-13

i.-ı ḫunnāḳ Boğaz ağrısının başında

i.+da 286/1

i.-ı maraż Harstalığın başlangıcı

i.+da 523/26

i.+ü'l-daḳḳ Çarpıntının bşlangıcı

i.+da 119/24

ibtidār Ar. Bir işe süratle başlama

i. itmiş 583/9

ic İç, içeri, içerisi

i. 38/18, 40/23, 457/21-22

ic İç, içeri, karışımın içi

i.+i (3. Tekil iyelik eki) 534/8

i.+ine 351/23

ic- İçmek

i.-seler 126/18, 158/12

icāb Ar. İcap, gerekme

i. eylediginden 295/21-22

i. eylemez 590/4

i. eyler 25/19, 28/14, 498/22

i. iderse 538/22

i. itmeyüp 302/24

icābet Ar. Bir çağrıyı yerine getirme

i. eylemiş 284/19

i. eyler 374/17

i. ider 374/17

i. idüp 360/24

icād Ar. Buluş

i. iden 41/12

iccaṣ Ar. Erik

i. 51/14

icrā Ar. Yürütme, yerine getirme

i.+ya 580/9, 582/8, 583/10

i. ider 193/10, 271/3, 420/24, 434/4, 459/20

i. itmege 491/24

i.-ı ʿamel olunmaludur 301/12-13

i.- ı ʿamelinden 582/7-8

ictimāʿ Ar. Toplanma, bir araya gelme

i. ından 457/14, 457/14

ictināb Ar. Sakınmak, uzak durmak

i. idüp 170/5

icün İçin

i. 39/22

icyaġı Geviş getiren havanların karın boşluğundan çıkarılan yağ

i.+yla 83/24

iç İç, içeri, içerisi

i.+i (3. Tekil iyelik eki) 62/26, 231/3, 429/19, 435/6, 543/10

i.+inde 12/14, 16/13, 31/16, 60/24, 67/5, 67/10, 71/20, 97/25, 101/1, 108/13, 120/24, 163/10, 164/2, 166/25, 179/5, 181/23, 182/22, 185/12, 191/2, 196/10a, 196/22b, 196/24a, 203/6, 203/7, 203/14, 205/14, 215/5, 216/1, 216/1, 218/11, 224/3224/25, 227/23, 245/20, 246/1, 246/1, 246/10, 250/12, 256/10, 256/10, 256/25, 257/2, 257/4, 257/6, 257/14, 260/15, 261/26, 268/18, 278/17, 278/20, 285/20, 287/24, 307/12, 325/5, 329/18, 331/6, 337/6, 342/11, 342/9, 344/16, 344/8, 345/9, 358/21, 372/11, 376/24, 382/13, 385/24, 388/5, 388/6, 388/6, 389/13,

394/4, 399/17, 400/10, 401/4, 402/18, 409/20, 411/6, 411/10, 411/23, 415/16, 419/11, 431/4, 431/7, 432/18, 448/3, 452/2, 462/14, 462/23, 471/22, 478/7, 479/9, 482/8, 483/7, 507/11, 510/15, 515/22, 517/21, 531/15, 533/25, 535/3, 536/15, 545/14, 548/20, 555/14, 558/4, 558/18, 566/17, 567/24, 567/25, 569/23, 586/16, 594/4

i.+indeki 356/3

i.+inden 182/6, 269/16, 336/17

i.+ine 10/22, 13/9, 17/26, 17/27, 41/5, 70/11, 74/2, 75/21, 77/25, 96/18, 102/3, 106/18, 120/23, 130/22, 164/1, 202/19, 209/15, 217/4, 223/24, 225/19, 233/10, 235/14, 245/26, 246/1, 255/22, 256/1, 268/19, 269/12, 281/15, 285/21, 332/5, 335/2, 335/3, 342/7, 342/8, 342/10, 358/22, 363/9, 363/9, 367/5, 367/11, 368/8, 368/17, 373/16, 380/15, 383/19, 385/2, 387/26, 388/23, 390/24, 390/25, 398/9, 401/5, 404/7, 415/7, 415/14, 415/22, 416/21, 426/15, 434/14, 436/11, 439/2, 445/15, 446/4, 449/13, 452/2, 456/19, 466/12, 474/4, 474/10, 475/8, 477/4, 478/18, 478/22, 479/4, 482/9, 482/22, 483/5, 485/17, 506/4, 518/10, 519/6, 521/8, 523/14, 534/13, 535/6, 536/15, 540/24, 543/8, 543/21, 558/9, 560/13, 561/19, 569/25, 573/24, 574/1, 576/15

i.+ini 390/23, 406/21

i.+lerin 10/8

iç Sürede, süresince

i.+inde 57/24, 135/17, 151/12, 236/23, 237/22, 269/26, 291/10, 316/10, 425/13, 432/11, 433/18, 511/20

iç İç, içeri, karışım içi

i.+inde 106/14, 435/7, 435/8

i.+ine 97/3, 228/2, 228/21, 229/16, 230/21, 232/16, 235/3, 235/5, 251/22, 253/12, 259/14, 267/3, 267/22, 278/14, 285/24, 286/20, 295/25, 297/8, 313/23, 326/15, 330/4, 330/24, 331/17, 352/5, 355/3, 363/18, 368/3, 369/17, 377/13, 379/4, 418/15, 425/4, 438/1, 438/3, 450/1, 453/14, 491/1, 494/15, 499/15, 499/18, 499/20, 501/18, 508/6, 515/11, 519/5, 520/6, 537/12, 541/22, 546/25, 555/6, 560/15, 560/24, 568/1, 584/14, 587/11, 588/18

iç İç, vücudun içi

i.+inde 39/7, 71/2, 71/22, 79/10, 94/20, 94/21, 233/7, 240/21, 253/8, 253/18, 258/8, 259/6, 260/4, 260/5, 271/24, 271/27, 274/17, 276/10, 279/22, 300/3, 325/6, 375/23, 375/24, 381/15, 385/5, 411/4, 414/21, 418/4, 454/2, 454/3, 480/17, 484/12, 490/17, 501/3, 513/5, 550/6, 569/23

i.+inde ise 274/13

i.+indedir 469/21

i.+indeki 147/2, 147/16

i.+inden 154/8,166/8, 256/1, 256/21, 264/3, 431/13, 475/12, 484/4, 574/5, 575/14, 575/16

i.+ine 57/22, 90/26, 94/19, 133/22, 137/26, 186/12, 258/6, 260/17, 425/20, 430/19, 431/5, 577/7, 578/13

i.+ini 259/24, 422/23

iç Herhangi bir durumun, cismin veya alanın sınırları arasında bulunan bir yer

i. 284/8, 391/24

i.+i (3. Tekil iyelik eki) 29/11, 270/3

i.+inde 147/8, 163/8, 167/17, 399/2, 424/21, 425/11, 453/9, 534/18, 557/23

i.+ine 166/10, 426/9, 438/18

i.+ini 26/20

iç Dışı olan veya dışı kabuk şeklinde olan yiteceklerde dış kısmın sardığı iç bölüm

i. 546/1

i.+i (3. Tekil iyelik eki) 127/22, 164/16, 463/22

i.+inde 446/23, 555/4, 555/5, 576/24

i.+indeki 49/5

i.+indekini 553/4

i.+inden 133/22

i.+ini 9/10, 111/24, 130/22, 250/8, 499/24

i.+iniñ 50/2, 69/9, 479/3

i.+iyle 259/12

iç- Bir sıvıyı ağza alıp içmek

i.-digi 17/2, 44/12, 179/8, 549/9

i.-dikden 35/6, 43/9, 43/11, 43/12, 43/18, 44/11

i.-e 15/20, 42/23, 43/26, 51/3, 80/14, 151/9, 160/24, 166/24, 167/18, 277/14, 291/1, 296/24, 303/12, 323/2, 415/18, 449/13, 527/14, 533/7, 534/5, 557/23, 558/5, 571/12

i.-eler 9/11, 9/15, 9/23, 10/24, 11/6, 11/10, 12/4, 17/5, 18/1, 36/4, 36/12, 36/14, 36/15, 43/6, 43/7, 43/28, 44/4, 44/5, 44/7, 48/5, 51/17, 58/14, 68/24, 72/25, 73/6, 82/20, 88/17, 92/26, 99/16, 99/17, 102/11, 107/15, 113/14, 113/16, 130/7, 138/14, 149/2, 153/24, 202/24, 203/11, 215/17, 215/18, 222/1, 222/19, 226/17, 227/12, 227/13, 230/11, 235/6, 245/7, 261/18, 277/7, 281/25, 289/7, 289/24, 291/6, 291/13, 293/17, 295/15, 300/21, 303/25, 304/23, 305/7, 308/9, 309/7, 310/10, 310/11, 318/23, 319/8, 322/2, 325/13, 325/24, 327/25, 327/26, 332/7, 332/7, 333/15, 341/18, 344/23, 348/21, 350/8,

358/5, 358/6, 371/26, 380/16, 383/23, 384/9, 389/20, 390/6, 394/5, 397/6, 399/20, 399/21, 406/19, 430/14, 431/12, 431/14, 431/15, 436/16, 438/9, 439/16, 444/4, 451/13, 451/21, 452/1, 471/11, 473/8, 473/25, 474/20, 478/15, 478/20, 478/25, 484/17, 486/16, 489/15, 499/9, 504/3, 509/20, 512/19, 514/14, 514/20, 514/21, 516/18, 517/1, 517/12, 518/12, 519/9, 520/8, 520/9, 520/12, 521/13, 521/25, 522/11, 522/25, 524/19, 527/10, 527/19, 531/15, 532/14, 532/16, 532/17, 532/18, 534/11, 535/7, 536/25, 537/5, 539/20, 541/14, 546/15, 548/25, 550/1, 554/12, 555/1, 555/7, 557/17, 558/10, 562/12, 566/17, 566/18, 571/14, 574/6, 576/6, 583/25, 584/6, 584/16, 586/8, 586/17, 591/23

i.-en 42/19, 42/22, 43/8, 44/2, 44/5, 44/10, 151/7, 167/22, 439/11

i.-er 145/20, 518/11, 549/10

i.-erler 63/11, 81/8, 113/1

i.-erlerse 89/16, 130/7

i.-erse 63/27, 77/16

i.-erseler 325/6

i.-mede 345/20, 431/14

i.-meden 508/12, 544/8, 544/9

i.-medendir 288/26

i.-mege 215/20, 330/13, 355/6, 430/7, 557/18

i.-megi 43/25, 130/10, 333/2

i.-megil 178/17b

i.-mek 11/12, 13/13, 16/17, 17/2, 17/7, 17/13, 17/15, 23/4, 23/5, 31/10, 35/25, 36/7, 42/6, 42/7, 42/21, 42/23, 44/3, 44/21, 46/19, 50/23, 60/15, 63/3, 68/13, 68/16, 71/11, 89/10, 92/3, 97/18, 100/24, 104/14, 113/11, 117/14, 168/17, 170/2, 178/6, 178/16a, 207/10, 213/24, 219/2, 222/17, 289/27, 325/17, 364/21, 364/22, 384/2, 385/15, 391/20, 413/14, 424/11, 455/24, 500/3, 501/1, 521/17, 526/13, 526/14, 540/12, 542/12, 548/25, 564/2

i.-mekde 16/5, 95/4

i.-mekden 27/24, 30/11, 44/13, 219/9, 289/20, 371/19, 374/5, 551/4, 581/13

i.-mekdir 8/14, 22/23, 214/3, 444/5, 579/15

i.-mekle 41/26, 58/4, 71/23, 82/2, 115/15, 117/15, 119/6, 133/16, 135/27, 316/13, 375/14, 397/12, 454/25, 586/14

i.-meklige 188/2

i.-mesi 58/6, 109/18, 131/3

i.-meye 481/5, 548/25

i.-meyeler 18/3, 18/4, 35/26, 46/14, 113/16, 161/12, 224/19

i.-meyen 439/11

i.-mez idi 100/14

i.-mezden 15/18, 43/2, 44/11, 113/13

i.-miş 87/11, 139/19, 156/12, 158/21, 160/16, 166/5

i.-se 69/16, 101/23, 120/1, 124/24, 145/11, 156/3, 156/3, 158/5, 158/16, 164/1, 304/11, 375/16, 438/23, 572/4

i.-seler 11/22, 13/1, 57/11, 62/15, 64/7, 64/16, 64/18, 67/25, 69/1, 69/12, 69/13, 70/11, 70/18, 70/24, 70/26, 71/18, 72/24, 74/21, 79/22, 79/24, 80/1, 80/23, 81/19, 82/3, 83/14, 83/23, 84/3, 84/22, 86/18, 87/7, 87/9, 87/20, 89/20, 90/2, 90/22, 90/25, 91/2, 94/16, 94/22, 94/25, 95/6, 95/6, 96/5, 96/7, 96/8, 96/24, 96/25, 100/4, 100/8, 100/9, 100/10, 102/25, 107/18, 108/1, 108/20, 109/14, 109/17, 111/18, 111/22, 111/24, 112/12, 112/17, 113/6, 114/9, 114/13, 114/23, 115/13, 115/17, 116/6, 116/17, 116/19, 116/20, 117/4, 118/7, 118/21, 119/15, 120/3, 121/21, 123/1, 123/19, 124/5, 124/13, 124/18, 124/23, 126/24, 127/18, 128/5, 128/13, 128/16, 131/21, 132/8, 132/11, 133/3, 133/5, 133/24, 134/21, 135/13, 135/14, 135/17136/9, 137/5, 138/1, 138/2, 138/3, 140/5, 140/7, 140/8, 140/11, 140/12, 140/21, 147/14, 148/10, 151/15, 156/22, 162/14, 165/26, 210/25, 211/8, 212/2, 358/8, 371/17, 508/15, 521/4, 521/5, 533/9, 533/10, 533/12, 533/24, 540/15, 572/5

i.-üp 90/12, 116/13, 205/13, 205/14, 207/22, 221/3, 463/9, 472/8, 486/18, 486/21

içecek İçilen her tür sıvı

i. 17/24

içeri İçte kalan yer, iç taraf, iç kısım

i. 368/10, 373/18, 387/2, 387/11, 473/14, 474/13, 474/25, 497/19, 542/7, 542/11, 543/13, 551/22

i.+de 334/15, 387/7, 474/20

i.+den 392/10, 504/9

i.+sin 231/18

içerü bk. içeri

i. 36/21, 38/17, 408/21, 408/23, 475/1

i.+de 79/20, 98/25, 150/7, 473/13, 505/19

i.+den 255/7, 272/12, 472/4

i.+si 62/24

i.+sine 290/11

i.+sünden 90/4

i.+ye 282/5, 297/19, 475/17, 475/17, 491/8

içil- İçilmek

i.-digi 106/11, 466/5

i.-dikde 393/11

i.-ile 298/14, 302/10, 303/3, 303/8, 306/4, 321/14, 323/22, 323/25, 327/17, 347/20, 347/5, 348/2, 370/20, 489/5, 493/2, 584/23, 591/3, 592/19, 594/5

i.-ilecek 583/22

i.-ilerek 296/2, 321/21, 348/9, 491/3, 494/17, 587/13

i.-ilmemelidir 106/12

i.-ilmesi 105/20

i.-ilmeyüp 77/15

i.-ilmez 326/25

i.-ilmez ise 373/14-15

i.-ilse 320/19

i.-ilüp 295/14, 347/17

i.-ilür 326/25

i.-ilür ise 77/22, 105/25, 105/27

içim İçmelik, içimlik

i. 534/21

için İçin

i. 29/20, 66/5, 420/6, 531/22

i.+dir 135/18, 366/19

için- İçmek, kendi kendine içmek

i.-eler 209/21

içir- İçirmek

i.-dik 387/22

i.-dikden 387/24

i.-dim 284/19

i.-eler 82/4, 159/8, 208/17, 277/10, 309/8, 331/7, 333/16, 334/13, 334/14, 334/26, 347/8, 348/24, 349/2, 351/24, 352/10, 355/4, 355/17, 355/23, 358/23, 367/20, 373/9, 378/10, 379/8, 379/10, 379/22, 379/25, 380/18, 380/19, 380/23, 382/24, 383/3, 383/20, 389/16, 390/10, 392/18, 392/20, 392/25, 393/2, 393/3, 398/15, 402/5, 406/2, 424/6, 436/18, 436/20, 437/23, 438/19, 439/4, 439/16, 444/1, 441/20, 441/22, 441/24, 456/9, 461/20, 461/21, 461/24, 467/21, 469/6, 483/14, 484/14, 484/19, 499/17, 501/13, 501/14, 501/15, 501/15, 501/16, 504/12, 504/13, 506/6, 507/24, 510/17, 510/23, 510/24, 511/10, 513/4, 515/12, 520/2, 520/16, 521/1, 521/3, 521/16, 523/18, 524/7, 524/16, 525/10, 525/26, 526/2, 527/1, 527/5, 529/18, 531/12, 532/11, 532/24, 533/4, 533/6, 533/12, 533/21, 537/16, 542/6, 542/6, 544/14, 544/15, 550/10, 550/11, 552/16, 552/7, 559/12, 562/6, 563/6, 563/23, 564/1, 566/1, 566/5, 569/12, 569/14, 570/11, 571/10, 573/23, 579/8, 583/18, 591/9, 592/21

i.-irler 309/14, 543/16

i.-mek 202/15, 309/10, 334/6, 424/12, 461/25, 521/2, 522/12, 563/2, 591/1

i.-mekle 379/11

i.-meyeler 438/21

i.-se 139/18, 526/26

i.-seler 66/5, 101/21, 102/1, 102/5, 137/12, 139/20, 147/21, 151/16, 162/5, 162/6, 210/24, 291/8, 375/7, 384/6, 482/19, 499/18, 501/20, 509/1, 518/24, 532/20, 532/22, 533/1, 543/15, 549/3, 572/12, 573/6, 573/11, 579/9

i.-üp 155/16, 330/17, 418/16, 442/2, 486/18

içiril- İçirilmek

i.-se 466/4

i.-ür ise 76/19

içme şuyu İçilecek su

i.+ndan 302/10, 591/3

için bk.için

i. 7/8, 10/15, 11/23, 12/11, 15/26, 18/18, 18/18, 22/10, 22/18, 23/23, 23/23, 24/5, 32/18, 33/6, 33/12, 33/15, 33/22, 33/23, 34/12, 34/15, 34/18, 38/19, 39/9, 41/7, 41/9, 42/19, 46/25, 50/10, 59/18, 62/16, 64/17, 67/12, 75/24, 75/25, 76/2, 95/7, 102/16, 102/17, 103/20, 106/5, 108/21, 116/16, 125/19, 139/20, 144/10, 155/17, 156/4, 159/18, 166/23, 166/23, 172/4, 173/26, 173/4, 174/2, 177/4, 182/16, 182/17, 192/21, 192/22, 193/22, 194/2, 196/16a, 197/10b, 200/16, 201/6, 201/20, 201/22, 207/21, 209/17, 217/10, 222/22, 224/23, 225/1, 225/17, 225/22, 226/5, 228/5, 239/10, 242/12, 243/2, 243/23, 243/23, 243/23, 252/9, 256/8, 257/5, 261/25, 262/16, 266/13, 268/21, 271/14, 275/17, 277/1, 286/14, 290/1, 290/3, 290/9, 291/7, 291/10, 291/14, 291/20, 291/20, 292/2, 292/20, 303/4, 308/17, 312/4, 312/5, 314/23, 321/15, 334/5, 349/16, 353/12, 358/6, 363/10, 368/9, 377/5, 378/8, 385/5, 385/21, 387/24, 388/19, 390/20, 395/10, 395/20, 396/10, 398/6, 399/4, 399/14, 400/15, 401/1, 401/9, 401/16, 401/18, 401/21, 403/7, 405/22, 406/4, 407/17, 407/22, 411/3, 415/1, 415/12, 415/12, 415/20, 416/5, 416/13, 416/16, 417/4, 417/7, 417/11, 417/14, 419/18, 421/20, 423/16, 430/17, 431/16, 432/5, 432/15, 434/7, 434/11, 438/11, 445/18, 446/10, 447/8, 447/14, 448/14, 448/20, 449/3, 449/11, 449/16, 449/26, 450/8, 452/1, 453/5, 453/11, 455/4, 455/14, 458/22, 459/8, 459/12, 459/15, 459/21, 463/20, 463/22, 463/22, 464/18, 464/21, 465/1, 465/6, 465/12, 467/9, 467/25, 472/1, 472/5, 472/12, 472/18, 473/6, 473/9, 473/16, 473/20, 473/23, 474/6, 474/9, 474/15, 474/17, 475/14,

475/19, 475/23, 476/12, 476/16, 476/20, 476/24, 477/7, 477/22, 478/2, 478/12, 478/14, 478/16, 478/21, 479/1, 479/8, 479/11, 479/16, 479/17, 480/1, 480/3, 481/1, 482/21, 484/20, 486/3, 489/1, 491/15, 492/17, 507/22, 507/22, 507/23, 509/17, 511/6, 511/7, 512/14, 512/18, 512/22, 513/8, 514/14, 517/15, 517/21, 517/26, 519/10, 520/3, 521/12, 521/15, 521/23, 523/19, 526/9, 527/7, 528/1, 528/15, 528/18, 529/8, 534/19, 537/6, 537/19, 539/2, 546/14, 546/16, 550/13, 552/8, 552/19, 557/21, 557/25, 558/7, 558/12, 558/16, 560/14, 563/4, 563/5, 575/3, 578/10, 581/18, 585/20, 591/17

i.+dür 18/12, 18/12, 18/13, 32/12, 32/24, 44/20, 181/14 181/14, 181/18

içür- bk. içirmek

i.-düm 213/17, 213/18

i.-eler 55/20, 148/17, 149/4, 149/13, 149/24, 149/24, 150/3, 150/4, 150/11, 150/20150/23, 151/7, 151/8, 151/9, 151/15, 151/18, 151/20, 151/25, 152/20, 152/21, 153/4, 153/14, 153/19, 153/23, 153/24, 153/25, 154/6, 154/9, 154/14, 154/21, 165/10, 167/2, 167/22, 210/20, 212/15, 214/19, 215/10215/19, 215/21, 216/5, 216/7, 217/7, 217/8, 217/9, 217/11, 217/12, 221/24, 222/6, 222/14, 222/16, 223/7, 227/1, 234/26, 255/19, 261/2, 261/3, 287/9, 290/1, 291/25, 303/15, 310/9, 310/9, 328/5, 334/6, 335/13, 343/12, 345/3, 345/5, 345/9, 345/17, 346/10, 346/19, 346/23, 349/23, 356/23, 360/5, 366/2, 366/3, 378/9, 378/19, 379/26, 383/3, 383/17, 390/15, 391/8, 391/11, 391/25, 437/27, 442/25, 529/4, 529/13, 530/9, 536/7, 536/8, 536/12, 537/2, 541/2, 544/13, 553/7

i.-erek 386/17

i.-mek 210/9, 287/6

i.-meyeler 82/4, 131/4

i.-se 161/9

i.-seler 50/8, 79/15, 85/18, 87/12, 95/18, 110/20, 119/10, 126/15, 139/13, 140/14, 148/2, 148/3, 148/6, 148/8, 150/7, 150/16, 150/19, 152/5, 152/11, 156/13, 158/23, 158/25, 160/17, 160/18, 161/4, 161/4, 163/25, 166/6, 167/11, 172/8, 290/3, 409/15, 528/14, 530/22

i.-üp 54/12 66/21 391/7

i.-ürler ise 305/3

içyağı bk. ic yağı

i. 101/25, 425/9, 562/15

i.+dır 551/10

i.+nı 392/9

i.+yla 111/4, 368/16, 435/15

iʿdāl Güç olmak, zor olmak

i.+i (3. Tekil iyelik eki) 188/4

idḫāl Ar. İçine almak, sokmak

i. 538/23, 538/25

i. eyleyeler 551/14

i. eyleyüp 497/4

i. ideler 476/9

i. iderlerse 252/12-13

idḫālü'ṭ-ṭaʿām Ar. Yenmiş yemekler

i. 177/25

idḫām Ar. İlave, fazladan

i. itmek 178/7

idici Yapıcı, edici

i. 19/26

i.+dir 102/24

idil- Edilmek, yapılmak

i.-digi 41/17

i.-e 33/16

idin- Edinmek

i.-üp 42/21

idrāk Ar. Anlayış, anlama yeteneği

i.+ı (3. Tekil iyelik eki) 20/4

i. eylesün 171/9

i. ider 184/3

i. olunmaz 583/12

idrār Ar. Böbreklerde kandan süzülerek idrar yolları aracılığıyla dışarıya atılan sıvı, sidik

i. 67/21, 305/12, 394/19, 538/1, 538/4

i.+ı (Belirtme hal eki) 151/6

i.+ı (3. Tekil iyelik eki) 592/7

i. yolu Sidik yolu, mesane

i. 150/16, 152/6

i. yolunda 530/26

i. yolını 154/3

i. yolunuñ 533/6

idrār Ar. Akıtma

i. 38/19, 507/22, 511/21, 586/20

i.+da 136/4

i.+ı /Belirtme hal eki) 113/20

i.+ı (3. Tekil iyelik eki) 477/3

i. eyler 41/2, 53/4, 56/18, 57/4, 58/19, 59/21, 60/9, 62/1, 63/3, 64/21, 66/2, 66/13, 68/13, 69/15, 70/23, 71/23, 74/17, 75/2, 84/9, 85/15, 89/17, 102/25-26, 113/8-9, 115/13, 116/5, 116/9-10, 118/20, 119/13, 124/4, 124/13, 124/17-18, 125/23, 129/1, 131/20, 132/5, 132/15, 134/15, 136/4, 137/11, 137/15, 137/23-24, 139/21, 507/21

i. ide 527/15, 537/27

i. ider 47/24, 63/23, 80/8, 87/2, 91/13, 110/12, 532/18-19

i. idicidir 98/24

i.-ı bevl Sidiğin tahliyesi

i. 192/1

i.-ı bevli 107/7

i.-ı bevliyle 191/23

idügi Olduğu

i. 361/24

i.+ne 23/8, 188/16, 583/10

ifāde Ar. Beyan, anlatma

i. 55/6, 106/16

i. eyler 66/16, 362/19-20, 380/21

i. ider 37/22, 88/8

ifāḳat Ar. Hastalıktan kalkma, iyileşme

i. 305/14, 489/7, 493/19, 494/23

i. buldı 284/23, 396/9-10, 439/19

i. bulur 511/21

i. getürür 488/13

i. getürürler 393/25

i.-ı mezbure Adı geçen iyileşme

i.+yi 583/4

ifnā Ar. Yok etme, tüketme

i. eyler 109/9, 387/2

i. idemedigi 387/6

ifrāġ Ar. Boşaltmak, akıtmak

i. olunur 490/21

i.+a 370/4, 491/19

ifrāṭ Ar. Aşırı gitme, ölçüyü kaçırma

i. 181/3, 487/10, 585/19

i.+a 481/14

i.+ı (3. Tekil iyelik eki) 22/2, 470/24

i.+ıyla 178/12b, 506/14

i.+la 11/15, 19/12, 20/25, 21/20, 21/25, 23/6, 25/18, 25/22, 25/24, 34/7, 296/5, 298/6, 306/23, 347/1, 393/11, 394/15470/23, 481/10, 481/12, 490/3, 494/20, 573/15, 574/3, 581/3, 581/14, 581/15, 581/17, 583/15, 590/6, 592/23, 593/25

i.-ı ʿaṭş Fazla ateş

i. 311/20

i.-ı ḥarāt Fazla hararet

i.+dır 180/23

i.-ı nażc Çok pişme

i.+dır 180/24

i.-ı sürūr Aşırı neşe

i. 311/14

ifsād Ar. Fesada uğratmak, bozmak

i. eyler 13/16, 24/16, 24/19-20, 28/2, 59/16, 60/13, 71/14, 115/14, 116/12

i. eyleyüp 556/21

i. ider 437/12

i. idüp 50/23

igde çiçegi İgde çiçeği

i.+ni 570/14-15

igne Dikiş dikmeye yarayan, ince, ucu sivri, bir ucunda iplik geçecek deliği bulunan çelik araç

i. 166/4, 206/11

i.+yi 206/15, 206/22

iġtisal Ar. Yıkanmak, gusl etmek

i.+inden 246/20

iḥāle Ar. Bir işi bir başkasının üzerine bırakma

i. olunur 581/25

iḥāta Ar. Sarma, kuşatma

i. ider 17/13

i. iderse 457/17

iḥbās Ar. Hapsetme

i.+ından 562/15

i.-ı bevle Sidiğin hapsolması

i. 543/15

iḥdāṯ Ar. Ortaya çıkarma, meydana getirme

i. 295/21

i. eylemeye 47/4

i. eyler 24/17, 27/15, 28/12

i. ider 106/17

i. itmeli 491/6-7

i. itmişler 308/16

iḥlil-i ẕeker Erkeklik organının deliği

i.+e 105/22-23

ihmāl Ar. Ehemmiyet vermeme

i. idüp 542/5

i. itmeyeler 431/3

i. olunmaya 481/6

iḫrāc Ar. Dışarı atma, çıkarma

i.+dır 253/9

i. eyleme 26/4-5

i. eylemek 26/4

i. iden 109/3

i. ider 69/13, 70/25, 77/23, 95/4, 328/1, 433/25

i. idüp 250/8, 375/13

i. itdigiçün 70/26

i. itdirirler 109/4

i. ola 536/2

i.-ı dem Kanın vücudun dışına çıkması

i. etmekle 337/22

iḫrāḳ Ar. Dökme, akıtma

i. 340/10

i. ideler 252/23

i. oldığına 189/4

i.-ı ṣafra Safranın akıtılması

i.+ya 80/6

iḥsān Ar. İyilik, lütuf, bağışlamak

i. 141/16, 166/2, 169/18b

i.+ı (Belirtme hal eki) 196/21a

i. ider 567/13

i. itmişdir 144/8

i.-ı ṣūretde 174/8-9

iḫṭār Ar. Hatırlatma, dikkatini çekme

i. eyledik 541/8

iḫtā Ar. Yanılma, yanlışa düşme

i.+sından 515/7

iḥtibāre Ar. Yoklama, deneme, sınama

i.+si 357/17

iḥtibās Ar. Tutulma, tutukluk

i. 25/24, 25/25

i.+dır 8/16

i.+ıdır 569/2

i.+ından 369/24, 506/14, 506/18, 562/24, 564/16

i.+ından ise 501/11

i.+ını 34/17

i.+larından 511/3

i.+ı mıdır 582/1

i.+ı (3. Tekil iyelik eki) 500/10

i.-ı s̱uḳl 376/13

i.-ı bevl Sidik tutulması

i. 527/26

i.-ı bevle 543/14

i.-ı dem Kanın tutulması

i.+den 500/4

i.-ı ḥayż Hayz tutulması

i. 560/1-2, 562/7

i.s-ı ḥayżdan 506/17, 511/8

iḥtiḳān Ar. Kan toplanması, bir uzva kan birikmesi nedeniyle uzvun şişmesi

i. 363/20, 366/23, 374/2, 376/17, 561/18, 584/18

i.+a 287/17

i.+da 377/4

i.+ı (Belirtme hal eki) 363/13

i.+ıñ 352/4

i.+lar 264/16, 292/12, 370/2, 371/1, 374/1, 393/25, 491/19, 542/25, 562/26, 563/1

i.+larda 376/25

i.+larla 293/25, 488/11

i.+lar ideler 494/7

i. eyledim 378/5

i. eyleyeler 377/11

i. eylemek 364/21, 379/15

i. eyleseler 138/15, 378/1

i. eyleye 355/10, 384/21

i. eyleyeler 278/10-11, 285/17, 285/23-24, 287/15, 300/16, 304/13, 332/20351/24, 352/3, 352/5, 355/7, 362/24, 363/3, 363/7, 363/10, 363/19, 367/6, 367/7, 367/12, 376/16, 376/18, 376/19, 376/25, 377/25, 378/14, 379/1, 379/2, 379/6, 379/18, 384/22, 389/25, 497/22, 523/10, 523/16, 524/14, 541/22, 543/1, 543/3, 559/10, 560/9, 560/14, 561/21, 566/4-5, 569/11

i. ideler 493/4, 561/20

i. idilür ise 77/26

i. itseler 287/17

i. oluna 292/15, 292/18-19

i.-ı raḥm Rahimde kan toplanması

i.+de 564/20

i.-ı raḥme 130/12

i.-ı raḥme 569/16

i.-i līne Bir tür şırınga kullanma

i. 561/9

i.+ü'r-raḥm Rahimde kan toplanması

i. 565/6

iḫtiḳānāt Ar. İhtikanlar

i. 338/25

iḫtilācü'l-ḳalb Kalp çarpıntısı

i. 335/24

iḫtilāf Ar. Uyuşmazlık, karışıklık

i. 106/26, 284/10, 588/25

i.+ı (3. Tekil iyelik eki) 34/1, 336/19, 337/8, 362/4

i.+ına 131/23

i.+ eylemişlerdir 386/25

iḫtilāl Ar. Karışıklık, düzensizlik

i.+lerine 582/6

iḫtilāṭ Ar. Karışma, katışma

i.+ından 519/19

i. itdiler 437/5

iḫtimāʿ Ar. Kaçınma, perhiz

i. 539/10

iḫtimāl Ar. Bir şeyin olabilmesi durumu

i. 16/3, 372/13

i.+i (3. Teklik iyelik eki) 387/2

iḫtināḳ Ar. Tıkanma, boğulma

i.-ı raḥm Rahim tıkanmasından ileri geldiği sanılan ve kadınlarda sık görülen asabi bir hal ve hastalık

i.+de 569/15

i.-ı raḥme 68/18, 121/16

i.+ü'r-raḥm Rahim tıkanmasından ileri geldiği sanılan ve kadınlarda sık görülen asabi bir hal ve hastalık

i. 564/7

iḫtirāḳ Ar. Yanma, tutuşma

i. 132/5

iḫtirāz Ar. Sakınma, kaçınma

i. 7/8, 15/23, 39/22, 292/20, 364/23, 373/22, 385/18, 494/24, 543/17

i.+a 492/1

i. eylemek 551/2

i. eyleyeler 334/25, 508/13, 509/19

i. ideler 92/26, 123/7, 310/12, 332/6-7, 335/3, 500/25, 514/18, 544/24, 545/2-3, 561/9

i. idüp 335/26-27

i. idüp 422/4

i. itmek 289/21, 385/20

i. oluna 25/4

iḫtiṣār Ar. Sözü kısa kesme, kısaltma

i. ḳılındı 226/5

iḫtiṣāṣ Ar. Uzmanlık, uzmanlaşma

i.+ı (3. Tekil iyelik eki) 285/8

iḫtiyāc Ar. Gereklilik

i. 12/12 32/27 550/1

i. olunursa 351/24

i. olursa 406/6-7

iḫtiyāc bk. iḥtiyāc

i. 42/2

i.+ı (3. Tekil iyelik eki) 8/18

iḫtiyār Ar. Seçmek, istek, arzu

i. 26/8, 26/25, 170/25, 185/24

İḫtiyārāt-ı bedīʿi ö.i. Ali b. Hüseyin Ensari'nin müfred ve mürekkeb ilaçlar konusundaki eseri

i. 135/15

iḫtiyārī Ar. İsteğe bağlı, seçmeli olan

i. 143/3

i.+dir 35/13, 42/18

iḫvān Ar. Yakın dostlar, arkadaşlar

i. 7/5, 36/19, 141/2, 324/1, 325/8, 339/15, 385/21, 481/22

i.+a 226/4

i.+ıma 173/25

i.+ıñ 469/16

iḥyā Ar. Yenden canlandırma, diriltme, çok iyi duruma getirme

i. ider 171/10

i. itdigi 171/10

ʿiḳām Ar. Akamete uğrayanlar, kısırlar

ʿi. 313/8

iḳāẓ Ar. Dikkati çekme, uyarma

i.+ıyla 494/1

iḳbāl Ar. İstek, arzu

i.+i (3. Tekil iyelik eki) 332/10

i. itmez 327/20

iki İki sayısı (Sıfat)

i. 8/1, 14/13, 14/14, 14/15, 14/16, 15/16, 16/6, 16/8, 20/16, 29/6, 39/2, 40/11, 40/22, 41/15, 46/27, 54/11, 59/15, 62/3, 62/20, 65/10, 68/4, 68/9, 70/24, 73/3, 73/6, 75/16, 78/21, 81/26, 84/16, 84/17, 89/19, 90/7, 91/2, 93/25, 96/6, 96/25, 98/13, 99/13, 100/16, 100/16, 108/24, 109/14, 110/5, 113/22, 113/23, 114/12, 115/4, 115/11, 115/17, 116/14, 117/15, 128/15, 130/3, 130/13, 130/25, 131/20, 134/4, 134/4, 134/5, 135/13, 140/20, 141/8, 142/7, 145/18, 148/1, 149/21, 151/10, 155/2, 158/9, 164/4, 166/11, 167/24, 168/23, 169/5b, 171/15, 179/24, 180/1, 182/4, 182/6, 190/5, 190/8, 190/20, 196/2b, 197/11b, 197/12b, 197/17, 201/1, 202/20, 203/2, 204/26, 206/3, 206/16, 207/25, 209/19, 210/15, 211/13, 211/14, 211/14, 212/12, 212/15, 214/9, 214/19, 215/9, 215/9, 217/4, 217/5, 217/20, 222/4, 223/14, 223/20, 223/21, 224/9, 224/14, 225/6, 230/3, 230/23, 231/23, 235/2, 235/4, 235/13, 235/16, 235/18, 236/18, 236/26, 237/2, 239/6, 240/21, 241/3, 241/3, 241/23, 242/21, 245/3, 250/22, 252/24, 253/12, 253/12, 253/19, 254/1, 258/20, 260/25, 260/26, 261/13, 265/8, 267/13, 267/15, 267/24, 268/3, 268/9, 269/13, 270/17, 271/24, 271/26, 272/2, 272/9, 272/9, 272/26, 273/4, 274/18, 274/19, 275/3, 278/10, 279/21, 283/16, 284/7, 284/8, 288/1, 289/5, 289/10, 289/12, 289/13, 291/22, 292/4, 292/5, 292/10, 293/16, 293/17, 294/7, 294/18, 295/10, 295/10, 295/18, 296/1, 296/12, 296/16, 296/21, 297/11, 297/17, 298/9, 298/10, 298/14, 299/18, 299/19, 301/20, 301/21, 302/4, 302/12, 302/12, 302/20, 303/7, 303/12, 304/14, 304/14, 304/21, 305/4, 305/6, 307/5, 307/9, 308/12, 308/24, 310/3, 315/14, 319/2, 319/4, 321/4, 321/13, 321/21, 322/10, 322/21, 323/8, 323/12, 323/13, 323/19, 323/20, 323/22, 323/25, 325/11, 325/16, 326/11, 328/14, 328/23, 331/14, 333/6, 333/20, 334/18, 334/22, 335/10, 338/8, 339/24, 340/20, 340/24, 340/24, 341/8, 341/20, 344/10, 345/2, 345/2, 346/18, 346/22, 347/5, 347/16, 347/20, 348/2, 348/9, 348/16, 352/17, 354/8, 355/1, 355/20, 356/3, 356/4, 356/5, 357/11, 357/14, 358/19, 359/9, 361/10, 362/15, 362/20, 363/7, 363/9, 363/12, 364/2, 365/25, 367/11, 368/16, 369/4, 369/5, 370/7, 370/15, 370/20, 371/8, 371/11, 371/26, 374/17, 374/17, 376/22, 376/24, 377/22, 379/13, 381/8,

383/15, 386/10, 386/13, 390/19, 392/19, 396/15, 397/20, 398/3, 398/15, 403/2, 403/9, 405/14, 408/16, 410/6, 410/24, 412/7, 412/12, 414/15, 414/20, 421/4, 431/9, 431/12, 433/18, 434/12, 439/10, 439/19, 440/25, 443/4, 444/8, 445/7, 445/12, 445/25, 451/8, 451/13, 453/14, 454/16, 455/2, 457/18, 457/19, 457/20, 457/20, 457/21, 457/24, 457/24, 460/19, 463/17, 463/17, 466/22, 471/14, 485/18, 488/5, 488/6, 488/17, 488/24, 489/5, 489/15, 489/25, 490/14, 490/14, 491/3, 491/13, 492/15, 492/22, 493/2, 494/11, 494/16, 495/5, 495/9, 495/17, 495/17, 499/16, 504/25, 505/15, 507/4, 508/7, 511/15, 513/15, 513/18, 516/17, 519/15, 520/10, 520/15, 521/9, 521/13, 521/14, 523/12, 525/16, 527/25, 528/2, 528/4, 528/17, 528/25, 535/21, 537/13, 539/20, 539/25, 540/25, 541/25, 542/21, 542/21, 546/12, 546/13, 548/17, 549/20, 549/22, 552/11, 555/27, 556/10, 557/13, 557/21, 558/17, 558/19, 558/20, 558/5, 561/3, 562/1, 564/2, 564/21, 564/21, 565/5, 566/1, 566/8, 566/25, 568/1, 571/10, 572/12, 574/19, 575/5, 576/7, 579/10, 580/5, 583/16, 583/17, 584/5, 584/10, 584/15, 584/22, 585/2, 585/7, 585/14, 585/24, 586/4, 586/10, 586/13, 586/24, 587/13, 588/21, 589/4, 589/4, 589/8, 590/19, 591/6, 591/9, 591/9, 592/12, 592/19, 592/19, 593/12

iki İki sayısı (isim)

i.+de 521/25, 572/24

i.+ler 594/7

i.+leri 398/24

i.+lerin 593/10

i.+si 25/15, 65/10, 144/2, 302/8, 303/2, 323/14, 341/12, 348/19, 354/1, 432/6, 493/16, 583/20

i.+sin 211/15

i.+siñde 115/4

i.+sinde 21/26, 22/2, 304/9

i.+sinden 25/15, 32/13, 121/13, 283/13, 428/25, 465/23

i.+sine 237/12, 244/26, 468/4, 580/12

i.+sini 236/17, 256/25, 274/24, 282/17, 288/4, 288/12, 398/18, 398/19, 399/16, 414/23, 461/17, 462/9, 467/6, 557/22, 575/23

i.+siniñ 22/2, 31/10, 59/19, 188/17

i.+siniñde 115/11

i.+yi 511/14

ikibuçuḳ İki buçuk

i. 212/18, 251/10, 251/11, 258/16, 474/19

ikiḳardaşḳanı İkikardeşkanı ağacı (Calamus draco)

i. 229/20, 277/5, 359/7, 364/2, 366/9

i.+ndan 363/20-21

iki üç İki üç

i. 251/12, 274/21, 274/25, 276/3, 279/26, 282/4, 290/11, 291/4, 296/17, 400/13, 401/7, 401/14-15, 403/20, 415/1, 415/18, 418/23, 434/23, 442/1, 445/16, 446/8, 446/9, 447/6, 449/1, 451/21, 459/18, 473/12, 492/10

iki yüz İki yüz sayısı

i. 240/8, 285/20, 389/13, 466/24

iki yüz ḳırḳ İki yüz kırk sayısı

i. 297/9-10, 588/19-20

iki yüz yetmiş İki yüz yetmiş sayısı

i. 397/3

ilḳā Ar. Koyma, yerleştirme

i. olunup 312/24

ikinci İkinci

i. 29/13, 46/27, 52/9, 52/16, 53/2, 54/15, 55/22, 57/14, 57/21, 60/11, 61/22, 62/12, 62/23, 64/13, 64/20, 64/26, 65/11, 65/15, 65/21, 66/11, 69/21, 72/10, 72/19, 73/4, 74/20, 78/3, 80/5, 80/10, 81/6, 82/16, 84/8, 85/11, 85/20, 85/4, 86/24, 88/2, 88/23, 93/20, 94/3, 94/8, 95/22, 97/9, 97/17, 97/23, 102/22, 104/10, 107/4, 110/17, 111/15, 112/7, 113/18, 114/9, 115/7, 118/19, 121/25, 124/11, 124/16, 125/9, 125/20, 126/17, 127/9, 129/20, 131/6, 132/15, 132/21, 133/10, 133/18, 134/19, 139/24, 140/19, 153/17, 184/1, 188/25, 193/22, 206/16, 259/19, 287/21, 353/11, 353/11, 435/6, 469/8

i.+si 8/14, 35/19, 37/1, 38/17, 42/8, 76/9, 109/11, 120/24, 174/12, 174/22, 178/4, 187/10, 354/8, 507/8, 509/3

ikişer İkişer

i. 153/22, 199/22, 207/18, 208/2, 212/14, 222/11, 229/14, 229/21, 230/22, 237/17, 241/20, 242/16, 250/9, 251/17, 251/20, 255/26, 259/11, 268/14, 274/5, 290/16, 302/21, 306/13, 309/26, 312/17, 326/7, 338/21, 341/18, 346/4, 346/16, 349/17, 370/8, 384/19, 386/16, 393/22, 395/13, 423/14, 423/19, 447/16, 452/20, 478/10, 491/13, 492/15, 506/3, 513/12, 521/24, 550/23, 571/9, 574/15, 575/4, 577/19, 586/25, 587/15, 593/8

iki yüz İki yüz sayısı

i. 235/2

iklīlü'l-cebel Ar. Biberiye

i. 66/10, 313/14, 351/19

iklīlü'l-melik Ar. Koç boynuzu olarak tabir edilen bitki, kokulu yonca (Melilotus officinalis)

i. 202/5, 202/17, 210/12, 220/9, 229/13, 232/6, 333/19, 335/9, 377/12, 377/19-20, 496/10, 553/18, 560/17, 560/22

iḳlimyāü'l-fiżża Gümüş posası

i. 243/6

iḳnāʿ Ar. Bir konuda birinin inanmasını sağlama, inandırma, kandırma

i. 388/19

iḳrār Ar. Bir konuda birinin inanmasını sağlama, inandırma, kandırma

i. iden 174/5

i. olur 169/6a

iksīr Ar. Türlü maddelerden terkip edilmiş, olağanüstü etkileri olduğuna inanılan sıvı

i. 269/25, 390/11, 415/14, 433/17, 487/23

i.+dir 325/8

i.+ü'l-miʿde Mide için hazırlanmış bir terkip

i. 329/5

i.-i ẕevāü'l-ḫāṣṣa Bir terkip adı

i. 306/18, 372/3

iksir bk. iksīr

i.+in 28/15

iḳtibās Ar. Ödünç alma, alıntı

i. 169/2

iḳtidā Ar. Uymak, tabi olmak

i. 169/20

iḳtidār Ar. Güç, kudret

i.+ı 252/19

iktifā Ar. Yeter bulmak, kafi görmek

i. eyleyeler 368/3

i. olundı 195/6

iktiḥāl Ar. Sürme çekme

i. 101/3

iḳtiżā Ar. İhtiyaç, gereklilik

i. 15/13, 35/3, 363/19 425/25

i.+sına 78/9, 105/3

i. eylerse 233/6, 273/8

i. eyleye 34/26

i. iden 42/6, 582/11

i. ider 34/17, 370/17, 498/19-20, 589/18

i. ider ise 15/15, 261/3, 547/4

i. iderse 259/7, 321/21, 348/10, 378/21, 422/25, 425/18-19, 594/1-2

i. itdigi 537/12, 572/11

i. itdikce 158/1, 279/14, 283/23, 416/23, 426/9-10, 483/7

i. itdikçe 245/21

i. itmeyüp 594/19

i. itmez 581/25, 583/14

iḳtiżāsız Gerek olmayan

i. 589/14

ʿilāc Ar. Bir hastalığı iyi etmek veya önlemek için türlü yollarla kullanılan madde, em, deva

ʿi. 29/24, 186/20, 199/6, 200/21, 202/4, 202/22, 203/7, 204/12, 204/13, 204/15, 204/17, 204/18, 205/3, 205/10, 205/18, 205/23, 208/24, 210/17, 216/26, 221/21, 225/17, 225/22, 229/12, 231/9, 231/10, 232/5, 236/20, 236/21, 236/26, 237/4, 237/7, 237/12, 237/24, 237/27, 238/5, 238/18, 238/25, 239/17, 239/21, 240/11, 240/18, 243/20, 243/22, 243/24, 244/19, 249/10, 250/19, 253/18, 253/20, 254/17, 256/15, 256/17, 257/4, 257/5, 259/6, 260/6, 260/9, 260/11, 262/16, 262/20, 263/15, 264/12, 265/12, 268/23, 269/6, 269/7, 269/9, 269/11, 269/15, 269/21, 270/5, 270/11, 270/12, 270/16, 271/11, 271/14, 271/16, 274/18, 275/2, 275/8, 276/1, 276/4, 276/5, 276/14, 277/1, 278/22, 279/11, 279/16, 279/22, 280/18, 280/20, 281/10, 284/23, 289/25, 289/27, 290/2, 290/22, 291/3, 291/20, 292/7, 292/10, 292/16, 293/17, 294/14, 295/7, 295/15, 295/22, 296/2, 296/13, 296/18, 296/22, 297/13, 297/21, 299/20, 300/8, 301/18, 301/22, 302/1, 302/5, 302/9, 302/11, 303/4, 303/9, 304/12, 305/7, 305/9, 305/25, 306/2, 306/11, 307/6, 308/3, 308/6, 308/7, 313/13, 314/19, 320/7, 320/9, 320/16, 320/20, 321/15, 321/22, 322/5, 322/17, 322/22, 323/3, 323/17, 323/20, 325/25, 336/23, 340/21, 341/5, 341/13, 341/18, 342/10, 342/17, 342/22, 343/10, 343/14, 345/1, 346/2, 347/5, 347/14, 347/18, 347/24, 348/3, 348/17, 357/22, 359/21, 361/11, 370/8, 370/11, 370/17, 371/5, 371/9, 372/1, 374/8, 386/6, 386/11, 390/1, 390/3, 390/21, 391/19, 391/20, 391/22, 391/23, 395/20, 398/17, 398/21, 398/23, 399/7, 399/15, 400/1, 401/13, 401/16, 401/21, 403/7, 403/8, 403/13, 404/3, 404/6, 405/22, 407/10, 407/22, 409/20, 410/1, 410/3, 410/5, 410/9, 410/11, 410/18, 411/9, 411/15, 412/14, 413/3, 416/10, 416/12, 416/20, 417/4, 417/11, 418/7, 419/3, 419/15, 420/6, 421/6, 421/20, 423/16, 430/22, 430/23, 431/1, 431/3, 431/9, 431/16, 432/5, 432/9, 432/12, 432/15, 432/22, 433/14, 434/1, 434/2, 434/7, 434/25, 434/26, 435/9, 436/12, 436/13, 436/13, 438/4,

438/12, 438/16, 438/23, 439/5, 440/14, 441/5, 441/18, 442/21, 442/21, 445/18, 446/1, 446/7, 446/10, 446/21, 447/8, 447/14, 447/18, 448/14, 448/20, 449/9, 449/16, 450/5, 450/8, 451/9, 452/1, 452/24, 453/5, 453/11, 454/3, 454/19, 455/8, 456/3, 456/22, 458/7, 458/13, 458/13, 458/17, 458/22, 459/12, 459/18, 459/21, 460/1, 460/3, 460/5, 460/9, 460/11, 461/19, 462/12, 462/22, 463/20, 464/2, 464/7, 464/21, 464/24, 467/6, 467/13, 467/17, 467/19, 468/15, 469/6, 472/12, 472/18, 474/1, 475/5, 475/19, 476/6, 477/16, 477/22, 479/11, 482/18, 484/15, 487/16, 488/5, 488/13, 489/26, 490/24, 491/15, 492/11, 492/13, 492/17, 492/20, 493/10, 493/15, 496/8, 500/8, 502/11, 504/11, 504/14, 504/24, 505/18, 508/1, 508/11, 508/16, 509/1, 509/6, 509/21, 510/22, 512/1, 512/2, 512/3, 512/6, 512/24, 513/8, 516/7, 517/4, 517/15, 518/3, 518/7, 518/8, 518/25, 519/4, 519/10, 520/20, 521/23, 522/4, 527/7, 522/15, 528/3, 528/4, 528/8, 528/13, 529/12, 530/18, 530/26, 531/9, 531/26, 532/13, 532/19, 532/21, 532/23, 533/3, 533/7, 533/8, 533/20, 533/24, 534/1, 534/12, 534/19, 535/23, 536/3, 536/19, 536/21, 536/22, 537/6, 539/21, 542/18, 546/11, 552/15, 552/18, 558/3, 558/7, 554/10, 558/16, 558/17, 564/19, 564/21, 565/2, 565/20, 567/12, 567/18, 570/1, 570/27, 571/13, 571/23, 571/25, 572/9, 572/21, 573/5, 573/14, 574/13, 574/18, 574/23, 575/3, 575/7, 575/8, 576/4, 577/18, 578/15, 579/17, 584/7, 584/23, 584/25, 585/25, 587/1, 587/17, 590/14, 592/16, 592/24, 593/6, 593/14, 593/16, 594/11, 594/19

ʿi.+a 262/8, 427/7, 437/19, 451/13, 495/6, 497/14, 558/21, 584/1

ʿi.+dan 347/23, 576/26

ʿi.+dandır 516/11

ʿi.+dır 29/23, 67/18, 73/11, 76/17, 208/24, , 227/7, 227/7, 228/10, 236/19, 245/12, 246/8, 294/9, 320/7, 321/9, 346/6, 390/22, 400/16, 412/9, 433/16, 433/3, 440/4, 446/18, 459/17, 466/6, 475/23, 483/1, 483/3, 487/12, 490/4, 506/19, 509/17, 522/15, 549/16

ʿi.+ı (3. Tekil iyelik eki) 54/12, 55/19, 201/3, 202/14, 204/9, 205/5, 208/12, 209/12, 210/2, 214/4, 217/16, 218/13, 219/10, 219/20, 219/21, 220/8, 220/8, 225/2, 225/12, 226/15, 226/20, 230/16, 231/5, 232/1, 232/5, 232/17, 233/6, 233/13, 234/12, 234/21, 234/22, 235/27, 236/5, 236/23, 252/4, 253/9, 254/4, 254/5, 255/1, 255/4, 255/8, 255/15, 257/10, 257/12, 257/14, 258/8, 259/4, 259/19, 260/10, 260/22, 263/3, 264/5, 264/16, 265/3, 265/5, 276/20,

277/9, 278/8, 278/16, 280/4, 280/10, 280/18, 281/1, 281/19, 281/23, 283/10, 289/1, 290/23, 293/13, 295/1, 298/7, 298/11, 303/10, 303/19, 307/2, 308/7, 311/25, 313/10, 314/16, 316/22, 322/14, 327/24, 330/15, 332/12, 335/20, 340/17, 341/5, 346/3, 347/3, 348/13, 348/23, 350/8, 351/15, 355/16, 356/21, 357/7, 358/11, 358/13, 359/22, 360/25, 362/1, 365/23, 367/17, 368/2, 373/1, 376/14, 378/14, 379/1, 380/14, 382/10, 389/5, 392/13, 392/21, 393/4, 394/20, 395/25, 402/15, 406/18, 406/23, 406/23, 407/3, 407/8, 409/3, 410/23, 413/10, 413/18, 414/22, 422/21, 427/23, 428/11, 429/1, 429/14, 430/8, 434/5, 437/17, 437/18, 439/12, 440/13, 441/4, 444/9, 450/6, 455/18, 456/8, 457/17, 461/15, 461/3, 462/19, 463/16, 466/22, 470/12, 477/7, 483/22, 490/19, 492/20, 495/20, 496/25, 499/5, 501/8, 504/4, 506/15, 506/19, 507/12, 510/6, 513/22, 514/8, 514/23, 515/6, 516/1, 520/1, 520/17, 520/24, 522/4, 523/8, 524/23, 525/6, 529/5, 531/21, 534/7, 535/19, 537/26, 540/7, 540/21, 542/17, 542/24, 544/10, 544/17, 547/2, 547/24, 547/25, 549/14, 550/9, 551/12, 552/17, 553/13, 556/6, 559/2, 561/17, 562/9, 562/11, 564/14, 564/18, 566/20, 569/10, 573/16, 573/18

ʿi.+ı (Belirtme hal eki) 284/24, 323/17, 409/5, 411/15, 428/1, 451/4, 453/8, 458/6, 492/10, 497/23, 584/11, 590/17, 592/8

ʿi.+ıdır 384/17

ʿi.+ın 197/4b, 227/8, 231/11, 233/1, 417/1, 437/23, 440/5

ʿi.+ın 439/13, 442/22, 481/22

ʿi.+ına 253/7, 265/13, 422/4, 435/11

ʿi.+ında 248/23, 308/3, 325/2, 432/4, 558/25

ʿi.+ını 354/6, 374/23, 431/23, 443/10, 559/13

ʿi.+ınıñ 311/1

ʿi.+la 272/1, 480/19, 493/14

ʿi.+lar 198/3, 199/7, 215/22, 219/10, 224/13, 228/14, 229/18, 232/18, 261/7, 264/16, 272/18, 273/22, 289/17, 289/19, 292/5, 292/6, 294/4, 296/9, 297/21, 297/4, 297/6, 301/14, 302/17, 302/25, 309/19, 321/8, 323/11, 323/16, 327/13, 331/23, 333/25, 335/21, 346/9, 348/11, 349/9, 357/9, 359/11, 386/3, 407/3, 421/25, 427/23, 430/15, 437/12, 438/6, 480/2, 480/3, 487/14, 488/11, 489/22, 496/21, 497/10, 501/17, 501/21, 506/19, 511/20, 513/17, 513/18, 513/21, 513/24, 517/3, 522/4, 540/9, 546/7, 547/23549/16, 551/7, 555/9, 557/20, 558/24, 561/6, 561/13,

564/15, 564/20, 565/14, 569/16, 584/1, 584/20, 587/6, 590/4, 594/11

ʿi.+lara 588/1

ʿi.+lardan 306/7, 347/12, 347/14, 371/2, 569/18

ʿi.+lardır 361/1, 389/6, 501/17

ʿi.+ları 260/11, 263/1, 267/20, 273/7, 277/17, 281/20, 290/10, 292/2, 292/7, 294/3, 299/14, 301/15, 302/7, 305/24, 322/16, 326/10, 337/18, 348/4, 354/1, 370/17, 372/10, 386/1, 405/21, 430/14, 443/8, 443/8, 451/18, 451/23, 494/24, 509/15, 523/2, 539/15, 540/20, 545/5, 553/25, 585/21, 589/19, 590/9

ʿi.+larıñ 297/5, 501/18, 511/20, 593/16

ʿi.+ların 324/20

ʿi.+larından 386/24

ʿi.+larını 213/16

ʿi.+larınıñ 272/16

ʿi.+larla 301/5, 370/3, 586/20

ʿi. eylediler 219/15

ʿi. eyledim 261/8, 381/2

ʿi. eyleyeler 210/11, 229/18, 255/8, 264/11, 289/17, 289/19, 301/5, 335/21, 407/5, 428/21, 430/10, 557/20, 564/15, 565/15, 567/15-16

ʿi. eyleyüp 213/20

ʿi. ideler 249/1, 249/5, 281/3-4

ʿi. ider 561/7

ʿi. iderek 395/10

ʿi. iderken 552/19

ʿi. iderler 308/4

ʿi. itdiler 552/15

ʿi. itdim 284/23

ʿi. olmaz 345/4

ʿi. olunmayup 372/24

ʿi. olunmaz ise 542/5

ʿi. olunur 317/1

ʿi. olunursa 343/10

ʿi. olup 400/15

ʿi. olur 327/13

ʿi.-ı āḫir Sonraki ilaç

ʿi. 201/6

ʿi.-ı aʿlā Güzel ilaç

ʿi. 386/18

ʿi.-ı aʿlādır 351/4-5

ʿi.-ı evvel İlk ilaç

ʿi. 593/7

ʿi.-ı intişār-ı tenḳıyedir

ʿi. 244/25

ʿi.-ı lānaẓīr Eşsiz, benzersiz bir ilaç

ʿi. 311/8

ʿi.-ı maṭbuḥ Kaynatılmış ilaç

ʿi. 394/2

ʿi.-ı müʿesser Tesir eden ilaç

ʿi. 386/14

ʿi.-ı müshil Müshil ilacı

ʿi. 586/21

ʿi.-ı nāfiʿ Faydalı ilaç

ʿi. 399/4

ʿi.-ı ruḥānī Ruhani ilaç

ʿi. 206/24

ʿi.-ı ruḥānīdir 206/8

ʿi.-ı şāni İkinci ilaç

ʿi. 593/9

ʿi.-ı ṣudāʿ Baş ağrısı ilacı

ʿi. 199/14

ʿi.-ı şāfi Şifa veren ilaç

ʿi. 392/4

ʿi.-ı şifā İyileştiren ilaç

ʿi. 341/22

ʿi.-ı tāmdır Bütünüyle faydalı bir ilaç

ʿi. 351/5

ʿi.-ı tertīb Tertip edilen ilaç

ʿi. 255/24

ʿilāc-pezīr Ar.+Far. İlaç kabul eden, çaresi bulunabilen

ʿi. 492/4

ʿilācsız İlaç olmadan

ʿi. 375/10

ʿilāç bk. ʿilāc

ʿi. 237/12, 282/2

ʿi. eylemiş 219/16

ilādus ? Kulunç türünden bir hastalık

i. 380/1, 380/2, 380/7

ilāhī Ar. Allah'tan gelen, Allah'la ilgili

i. 197/7a

iʿlām Ar. Bildirmek, anlatmak

i. 197/4b

ilāve Ar. Ekleme

i. ideler 419/11-12

i. idüp 534/25

ʿilāve bk. ilāve

i. idüp 274/15, 416/6, 418/13, 495/5, 539/19

ile ile

i. 7/1, 7/10, 8/8, 8/13, 8/20, 9/9, 9/9, 10/12, 10/13, 10/7, 10/8, 10/16, 10/20, 12/2, 12/24, 13/7, 13/8, 14/10, 14/11, 14/12, 14/14, 14/15, 14/24, 15/18, 15/19, 16/17, 16/18, 16/20, 16/21, 16/22, 17/22, 18/13, 18/14, 18/14, 20/24, 21/2, 21/7, 21/8, 21/9, 22/7, 22/10, 23/2, 24/15, 25/8, 25/9, 26/7,

26/8, 26/10, 26/11, 26/11, 26/14, 26/19, 26/22, 26/22, 27/2, 27/2, 27/3, 27/5, 27/5, 27/5, 27/6, 28/14, 28/16, 30/14, 30/19, 31/14, 31/23, 31/24, 32/1, 32/7, 32/13, 33/4, 33/24, 33/8, 33/9, 34/3, 34/9, 34/14, 35/1, 35/2, 35/2, 36/13, 36/14, 38/10, 40/8, 41/4, 42/3, 42/25, 43/2, 43/5, 43/6, 43/8, 43/20, 43/21, 43/21, 43/24, 43/28, 44/3, 44/7, 44/7, 45/15, 45/24, 46/22, 46/26, 46/27, 47/3, 47/25, 48/25, 49/12, 49/13, 51/1, 51/11, 51/17, 53/7, 54/2, 54/9, 54/12, 55/19, 55/25, 56/22, 57/1, 57/6, 57/7, 57/18, 57/23, 58/2, 58/13, 59/1, 59/10, 59/17, 59/18, 59/18, 60/7, 60/17, 61/14, 62/12, 62/15, 62/16, 62/16, 64/1, 64/8, 64/16, 65/2, 65/18, 66/14, 66/16, 66/19, 67/2, 67/7, 67/15, 67/19, 67/20, 67/21, 67/21, 67/21, 68/8, 68/17, 68/21, 68/24, 69/12, 69/13, 70/10, 70/24, 70/25, 70/26, 71/5, 71/8, 71/24, 72/6, 72/6, 72/7, 74/2, 74/15, 74/21, 75/2, 75/23, 75/25, 75/26, 76/10, 76/15, 77/13, 77/22, 77/25, 79/25, 80/2, 80/24, 81/1, 81/7, 81/7, 81/11, 81/12, 81/18, 81/20, 81/22, 82/2, 82/5, 82/5, 82/10, 82/12, 83/3, 83/21, 84/10, 84/22, 85/2, 85/17, 86/2, 86/17, 86/20, 87/22, 87/23, 88/6, 88/20, 89/2, 89/15, 89/20, 89/3, 90/10, 90/12, 90/24, 91/8, 92/4, 92/4, 92/13, 92/22, 92/22, 93/16, 93/21, 93/21, 93/22, 95/6, 95/22, 96/4, 96/6, 96/7, 96/7, 96/8, 96/18, 96/24, 96/25, 97/1, 97/13, 97/18, 97/19, 98/5, 98/16, 99/9, 99/12, 99/12, 99/16, 100/4, 100/10, 100/20, 101/3, 101/5, 101/8, 101/11, 101/20, 101/25, 102/10, 102/17, 102/19, 103/11, 103/16, 103/22, 103/24, 103/24, 103/24, 103/6, 103/9, 105/20, 105/21, 106/6, 106/7, 106/15, 106/19, 107/15, 107/24, 108/5, 108/7, 108/9, 108/14, 108/19, 110/1, 110/6, 110/22, 110/24, 110/25, 111/17, 111/17, 111/17, 112/2, 112/3, 112/4, 112/4, 112/12, 113/1, 113/2, 113/3, 113/9, 113/13, 113/14, 114/13, 114/16, 114/16, 114/23, 115/12, 115/17, 115/21, 115/23, 116/1, 116/14, 116/18, 116/19, 116/20, 117/2, 117/3, 117/4, 117/20, 117/21, 117/23, 118/20, 118/21, 118/21, 119/15, 119/16, 119/17, 119/22, 120/1, 121/7, 120/17, 121/23, 122/13, 124/23, 125/4, 125/11, 125/23, 126/8, 126/9, 126/14, 126/24, 126/25, 127/1, 127/5, 127/11, 127/18, 128/11, 128/13, 128/15, 129/1, 129/20, 129/20, 130/5, 130/23, 130/23, 131/1, 131/10, 131/25, 132/11, 133/5, 133/6, 133/6, 133/14, 133/14, 133/19, 133/25, 134/4, 134/5, 134/8, 134/10, 134/10, 134/24, 135/9, 135/11, 135/19, 135/24, 137/12, 137/16, 137/18, 137/19, 138/2, 139/5, 139/17, 139/20, 139/21, 140/6,

140/7, 141/18, 141/25, 142/19, 143/14, 144/4, 145/4, 145/7, 145/9, 146/10, 146/14, 146/20, 146/25, 147/3 147/6, 146/7, 147/9, 147/13, 148/12, 148/12, 148/14, 148/14, 148/17, 148/19, 148/25, 149/2, 149/3, 149/7, 149/7, 149/8, 149/10, 149/13, 149/20, 149/21, 149/22, 149/24, 150/4, 150/4, 150/7, 150/9, 151/9, 151/9, 150/10, 150/12, 150/13, 150/19, 150/22, 150/24, 150/25, 151/11, 151/15, 152/5, 152/14, 152/15, 152/19, 152/21, 152/22, 152/24, 152/24, 153/1, 153/2, 153/10, 153/14, 153/23, 153/23, 153/24, 153/25, 154/2, 154/6, 154/6, 154/15, 154/18, 154/21, 155/11, 155/13, 155/16, 155/25, 156/23, 157/6, 157/7, 157/12, 158/2, 159/3, 159/7, 159/11, 160/6, 160/18, 160/23, 161/5, 161/16, 162/13, 162/21, 162/24, 162/25, 163/12, 165/2, 165/18, 166/5, 166/22, 166/24, 167/7, 167/22, 168/24, 169/3b, 169/15a, 170/14, 170/18, 171/7, 171/20, 172/22, 172/23, 172/25, 173/9, 173/11, 173/12, 173/26, 174/5, 175/11, 175/18, 177/21, 179/1, 179/2, 181/2, 182/13, 183/14, 184/6, 184/20, 185/6, 185/9, 186/9, 186/23, 188/13, 188/14, 189/21, 191/18, 191/19, 191/24, 195/6, 196/11a, 197/24, 198/9, 198/18, 198/22, 199/3, 199/7, 200/8, 200/15, 200/19, 200/23, 201/7, 201/7, 201/9, 201/12, 201/13, 201/16, 202/3, 202/9, 202/15, 202/16, 202/24, 204/11, 204/16, 204/17, 204/21, 205/3, 205/8, 205/21, 206/6, 206/23, 206/24, 206/25, 207/17, 208/6, 208/16, 209/14, 209/16, 209/18, 209/23, 210/9, 210/11, 210/21, 212/2, 212/6, 213/19, 213/20, 215/8, 215/15, 215/22, 215/23, 215/23, 216/4, 216/23, 216/24, 217/2, 217/13, 217/16, 217/17, 218/7, 218/9, 219/18, 219/18, 220/7, 222/6, 222/6, 222/15, 223/6, 223/6, 223/16, 223/23, 223/25, 224/13, 224/14, 224/16, 224/22, 225/14, 225/15, 225/16, 225/16, 225/19, 226/8, 226/8, 227/6, 227/16, 227/16, 227/18, 228/6, 228/20, 229/11, 229/18, 230/17, 230/21, 231/19, 232/6, 233/10, 233/23, 235/2, 235/17, 235/20, 235/25, 236/3, 236/4, 237/3, 237/4, 237/8, 237/9 237/10, 238/4, 238/11, 238/26, 238/26, 239/7, 239/16, 240/5, 241/5, 241/6, 241/6, 241/8, 242/20, 244/4, 244/25, 245/2, 245/25, 246/5, 246/20, 247/7, 247/10, 247/13, 247/14, 247/18, 247/19, 247/23, 247/24, 248/3, 248/7, 248/10, 248/11, 248/14, 248/17, 248/19, 249/1, 249/2, 249/6, 249/12, 249/19, 250/25, 250/25, 251/13, 251/23, 252/12, 252/13, 252/22, 254/5, 254/6, 254/10, 254/14, 255/4, 255/8, 254/18, 255/11, 255/19, 255/22, 256/6, 256/13, 256/13, 257/2, 257/13, 257/18,

258/3, 258/20, 259/5, 259/7, 259/20, 259/23, 259/24, 260/10, 260/17, 261/15, 261/17, 261/19, 261/22, 262/22, 263/4, 263/8, 263/10, 263/12, 263/17, 264/3, 264/4, 264/10, 264/11, 264/20, 264/23, 265/18, 265/2, 265/8, 265/22, 266/5, 266/10, 266/12, 266/18, 266/19, 266/20, 266/21, 266/23, 267/21, 267/25, 268/4, 268/5, 268/9, 268/10, 269/1, 269/10, 269/17, 270/6, 270/18, 271/4, 271/6, 271/7, 271/16, 271/17, 271/17, 271/21, 272/6, 273/9, 273/14, 273/23, 274/19, 274/22, 275/4, 275/15, 275/24, 276/1, 276/6, 276/8, 276/9, 276/9, 276/11, 276/13, 276/17, 276/17, 276/20, 277/6, 277/7, 277/12, 277/20, 277/22, 277/24, 278/5, 278/10, 278/13, 278/14, 278/18, 279/5, 279/7, 279/17, 279/18, 280/1, 280/15, 280/19, 280/23, 281/4, 281/12, 281/15, 281/16, 281/16, 281/17, 282/7, 282/12, 282/23, 283/4, 283/5, 283/7, 283/9, 284/1, 284/3, 284/6, 284/9, 284/14, 284/23, 285/16, 285/17, 286/3, 286/11, 286/17, 286/19, 286/19, 286/20, 286/24, 287/2, 287/3, 287/6, 287/9, 287/10, 287/11, 287/15, 287/15, 287/20, 287/22, 287/27, 288/6, 288/10, 288/11, 288/17, 288/20, 288/26, 289/11, 289/17, 289/19, 289/23, 290/1, 290/19, 290/20, 290/25, 291/6, 291/9, 291/11, 292/10, 292/14, 292/15, 292/25, 293/14, 293/18, 294/5, 294/15, 294/24, 295/23, 296/2, 296/20, 297/5, 297/8, 297/17, 298/19, 299/2, 299/19, 300/2, 300/16, 300/16, 300/21, 302/2, 303/6, 303/23, 303/23, 303/24, 303/25, 304/13, 304/8, 305/7, 305/9, 306/18, 307/13, 307/25, 308/1, 308/12, 309/1, 309/4, 309/5, 309/14, 310/1, 310/3, 310/8, 310/18, 311/13, 312/2, 312/3, 313/5, 313/11, 314/6, 314/14, 314/20, 314/22, 314/24, 315/16, 316/14, 316/24, 316/25, 316/25, 317/1, 317/19, 317/20, 318/1, 318/3, 318/4, 318/21, 318/22, 319/13, 319/24, 321/10, 322/9, 322/15, 322/19, 323/16, 323/5, 324/22, 325/13, 325/16, 325/24, 325/25, 326/20, 327/1, 328/1, 328/13, 328/5, 329/3, 329/3, 329/20, 330/3, 330/19, 331/20, 332/20, 332/27, 333/12, 333/13, 333/15, 333/16, 333/22, 333/25, 333/6, 334/6, 334/14, 335/1, 335/1, 335/13, 335/19, 335/21, 336/4, 336/6, 337/19, 337/20, 337/22, 337/22, 338/3, 338/12, 338/17, 339/12, 339/17, 340/5, 340/11, 342/19, 343/3, 343/7, 343/24, 344/5, 344/20, 344/24, 346/2, 346/2, 347/17, 347/23, 347/25, 349/1, 349/10, 349/11, 349/18, 349/19, 350/12, 351/10, 351/16, 351/17, 351/24, 352/14, 352/16, 353/21, 354/8, 354/10, 354/14, 354/14, 354/15, 354/15, 354/16, 355/5, 355/23, 356/8, 356/16, 356/16, 356/23, 357/8, 357/25,

358/4, 358/9, 358/9, 359/4, 359/5, 359/11, 359/24, 360/5, 360/12, 361/4, 361/11, 361/12, 361/13, 361/22, 361/22, 362/17, 362/24, 363/12, 364/11, 364/18, 364/22, 364/24, 364/25, 365/3, 365/5, 365/5, 365/6, 365/10, 366/10, 366/13, 367/6, 367/10, 368/10, 368/14, 369/7, 369/10, 369/11, 369/11, 37/5, 37/21, 37/24, 370/12, 371/22, 372/14, 372/3, 373/2, 373/8, 374/1, 374/16, 375/1, 375/3, 375/6, 375/6, 375/14, 375/15, 376/11, 376/18, 376/19, 376/25, 377/15, 378/9, 378/10, 378/14, 378/15, 378/18, 378/18, 379/1, 379/2, 379/11, 379/11, 379/20, 379/20, 380/15, 381/1, 381/2, 381/2, 381/9, 381/10, 381/13, 381/13, 382/14, 382/14, 382/15, 382/24, 384/9, 384/9, 384/14, 384/15, 384/16, 384/18, 384/20, 384/22, 385/11, 385/11, 385/15, 385/16, 385/25, 388/3, 388/12, 389/23, 390/15, 391/6, 391/6, 391/11, 391/21, 392/6, 392/8, 392/9, 392/10, 392/16, 392/22, 392/22, 392/23, 393/2, 393/5, 393/6, 393/6, 393/19, 393/23, 394/10, 395/12, 395/17, 395/19, 396/3, 396/4 396/14, 397/4, 397/14, 397/20, 398/14, 399/6, 400/8, 400/14, 401/11, 402/13, 402/23, 403/3, 403/9, 403/12, 403/20, 405/15, 406/6, 406/7, 406/7, 406/8, 406/10, 406/10, 406/11, 406/22, 407/4, 407/20, 408/17, 409/8, 410/3, 410/5, 410/5, 410/5, 410/13, 410/17, 410/19, 413/12, 413/14, 413/14, 413/14, 413/20, 413/20, 413/21, 413/21, 413/24, 414/10, 414/19, 415/9, 415/17, 415/22, 416/9, 416/24, 417/7, 417/19, 417/22, 417/23, 418/12, 418/15, 418/16, 418/24, 419/16, 419/19, 420/7, 420/23, 421/10, 421/11, 422/6, 422/10, 422/12, 422/15, 422/20, 423/2, 423/5, 423/7, 424/12, 425/23, 426/2, 426/20, 427/1, 427/19, 427/19, 427/19, 428/2, 428/2, 428/9, 428/11, 428/12, 428/12, 428/16, 428/17, 428/18, 428/18, 429/4, 429/9, 429/17, 429/17, 429/18, 430/10, 430/10, 430/11, 430/13, 430/19, 430/23, 431/4, 431/14, 431/17, 431/22, 431/25, 432/1, 432/6, 432/9, 433/6, 433/24, 434/2, 434/6, 434/9, 435/2, 435/22, 436/14, 436/18, 436/20, 436/21, 437/9, 437/21, 437/25, 438/4, 438/9, 438/18, 439/18, 440/10, 441/15, 441/20, 442/23, 442/23, 442/24, 443/17, 443/20, 443/21, 443/22, 443/24, 444/3, 444/3, 444/15, 445/8, 445/22, 445/22, 446/19, 447/1, 448/9, 448/9, 448/11, 448/11, 448/23, 449/20, 450/14, 451/6, 451/11, 451/18, 451/26, 453/12, 453/6, 453/7, 454/1, 454/4, 454/8, 454/9, 454/12, 454/14, 454/14, 454/21, 454/21, 454/26, 455/9, 455/20, 456/1, 456/5, 456/11, 456/19, 457/14, 458/1, 458/11,

458/11, 458/24, 458/5, 458/9, 458/9, 459/5, 459/8, 459/10, 460/1, 460/11, 460/22, 461/4, 461/6, 461/7, 461/24, 461/26, 462/5, 462/8, 462/10, 462/14, 462/15, 462/21, 463/3, 463/12, 464/4, 464/7, 464/9, 464/16, 464/24, 465/7, 465/8, 465/10, 465/12, 466/14, 467/8, 467/9, 467/15, 467/18, 467/20, 467/20, 467/23, 468/1, 468/3, 468/15, 469/15, 469/24, 470/8, 470/14, 470/18, 471/5, 471/9, 472/7, 472/9, 472/14, 472/18, 473/3, 473/6, 473/11, 473/13, 473/24, 474/23, 475/3, 475/9, 475/16, 476/12, 477/16, 477/8, 481/8, 482/3, 482/4, 482/11, 482/15, 483/11, 483/25, 484/4, 484/5, 484/14, 484/22, 485/16, 485/18, 485/25, 487/2, 488/11, 488/14, 488/21, 489/2, 489/15, 490/13, 490/18, 490/19, 490/25, 491/7, 491/19, 491/21, 492/3, 494/13, 494/24, 495/3, 496/9, 496/9, 496/12, 497/3, 497/14, 499/8, 499/22, 499/23, 499/25, 500/16, 500/18, 500/23, 501/14, 501/16, 502/7, 502/13, 502/18, 502/19, 503/7, 503/8, 503/14, 503/20, 504/2, 504/3, 504/7, 504/10, 504/11, 505/5, 505/16, 506/4, 507/1, 507/10, 507/13, 507/16, 507/17, 508/1, 508/3, 508/14, 508/23, 509/1, 509/16, 509/18, 509/18, 509/4, 509/7, 510/6, 510/7, 510/7, 510/12, 511/10, 511/21, 512/1, 512/16, 512/21, 512/25, 513/4, 513/14, 515/8, 515/9, 515/16, 515/23, 516/15, 516/16, 516/21, 516/23, 517/16, 517/26, 518/14, 518/20, 518/24, 519/11, 519/17, 519/18, 519/20, 519/25, 520/5, 520/11, 520/14, 520/15, 521/16, 521/16, 522/4, 522/12, 522/22, 522/24, 522/25, 522/25, 523/10, 523/19, 524/14, 524/14, 524/16, 524/16, 524/18, 524/19, 525/9, 525/24, 525/26, 526/8, 526/9, 526/11, 526/26, 527/4, 527/5, 527/17, 527/21, 527/25, 528/6, 528/16, 528/21, 529/7, 529/14, 529/18, 529/23, 530/9, 530/14, 531/3, 531/22, 532/5, 532/6, 532/11, 532/14, 532/16, 532/21, 533/4, 535/13, 535/16, 535/17, 536/7, 536/8, 536/19, 536/24, 537/7, 537/11, 537/15, 537/21, 538/9, 538/9, 538/17, 538/23, 538/25, 538/25, 539/14, 539/7, 539/7, 539/23, 540/4, 540/20, 540/24, 541/1, 541/13, 541/20, 541/21, 541/22, 542/18, 542/23, 543/2, 543/11, 543/11, 543/17, 543/20, 544/2, 544/3, 544/11, 544/12, 546/7, 546/17, 546/25, 547/3, 547/3, 547/4, 547/4, 547/7, 547/10, 547/11, 547/16, 547/16, 547/18, 547/26, 548/8, 549/3, 549/8, 550/7, 550/14, 550/15, 550/16, 550/23, 550/25, 551/3, 551/16, 551/21, 552/5, 552/12, 552/17, 552/18, 552/18, 552/24, 553/1, 553/6, 553/15, 553/19, 554/14, 554/19, 555/2, 555/3, 555/12, 555/19, 556/1, 557/5, 557/6, 557/20, 557/22, 558/13, 559/1, 559/8,

559/9, 559/15, 560/6, 560/8, 560/12, 560/15, 561/2, 561/5, 561/6, 561/9, 561/18, 561/20, 561/20, 561/22, 561/23, 562/5, 563/1, 563/23, 563/23, 563/25, 564/3, 564/15, 564/20, 565/15, 565/24, 566/11, 567/15, 567/15, 568/4, 568/24, 569/11, 569/8, 570/9, 570/25, 571/10, 571/9, 571/19, 572/16, 573/11, 573/21, 574/6, 574/12, 575/5, 575/18, 575/22, 576/4, 576/8, 576/25, 577/10, 577/20, 577/23, 578/4, 578/12, 578/13, 579/5, 579/8, 579/10, 580/22, 581/10, 582/12, 582/24, 584/6, 584/12, 584/18, 585/22, 586/1, 587/7, 587/10, 587/19, 588/17, 591/21, 593/1, 593/13, 593/13, 593/14, 593/16

i.+dir 19/21, 31/17, 52/7, 72/23, 89/1, 104/17, 114/13, 142/5, 143/11, 143/13, 175/18, 533/19

ilerice İleri şekilde

i. 581/20

ilerü İleri

i. 192/13

ilet- İletmek

i.-mege 353/13

ilḥāḳ Ar. Katma, ekleme

i. ideler 253/13

i. idüp 253/15

ilik Kemiklerin iç boşluklarını dolduran yağlı madde

i. 143/17, 174/24

i.+den 395/3

i.+ler 40/9

i.+lerde 395/24

ilik çıbanı Bir tür hastalık

i. 468/21-22

ʿilim Ar. Bilim

ʿi. 169/3b, 170/27, 171/9, 171/15, 171/21, 172/12, 173/1, 177/11, 196/10a, 196/22b

ʿi.+dir 171/21

ʿi.+e 169/10a

ʿi.+i (3. Tekil iyelik eki) 171/15 171/15 171/18 171/18

ʿi.+i (Belirtme hal eki) 196/15a

ʿi.-i ḥikmetden 169/11a

ʿi.+inde 196/9b

ʿi.+ini 171/16, 171/18

ʿi.+iyle 197/2a

ʿi.-i ṭıb Tıp bilimi

ʿi. 7/13, 171/20-21, 197/15

ʿi.-i ṭıbba 7/2, 7/4

ʿi.-i ṭıbda 120/19

ilişdür- İlişdirmek

i.-eler 447/2

i.-üp 446/15

ilḳā Ar. Koyma, yerleştirme

i. idüp 249/4

illā Ar. Ne olursa olsun, muhakkak, mutlaka

i. 22/6, 22/7, 25/20, 32/16, 41/26, 42/16, 49/2, 72/3, 88/14

ʿ**illet** Ar. Hastalık

ʿi. 174/1, 203/2, 203/5, 204/3, 213/5, 213/6, 249/15, 249/20, 252/5, 293/12, 305/9, 307/11, 314/7, 316/23, 324/22, 381/21, 381/25, 427/15, 432/5, 440/13, 440/14, 457/13, 457/15, 459/3, 466/21, 468/23, 488/1, 488/4, 495/21, 496/22, 501/20, 545/6, 558/16

ʿi.+de 248/24, 338/24, 338/7, 339/1, 519/15

ʿi.+den 109/13, 311/6, 378/6, 440/16, 558/20, 573/18

ʿi.+dir 213/4, 381/15, 439/9, 451/3, 461/11, 468/6, 468/15, 468/22, 519/14

ʿi.+e 68/17, 99/21, 130/4, 180/19, 180/21, 237/12, 245/3, 289/13, 300/22, 304/12, 313/7, 351/4, 374/22, 382/2, 411/19, 427/12, 431/18, 442/3, 487/22, 560/4

ʿi.+i (Belirtme hal eki) 32/21 107/14 311/1 348/11 388/20 404/6404/9 453/22 487/24

ʿi.+i (3. Tekil iyelik eki) 16/23, 345/1, 405/19, 445/12

ʿ.+idir 469/14

ʿi.+in 162/14

ʿi.+iñ 198/9, 304/5, 310/19, 311/18, 313/3, 313/10, 351/15, 404/9, 525/3

ʿi.+inden 438/13, 438/15, 438/24, 463/15, 529/1, 529/1, 538/6

ʿi.+ine 38/13, 41/1, 54/16, 288/5, 344/1, 346/20, 403/22, 439/25

ʿi.+iñe 431/19

ʿi.+ini 262/22, 532/22

ʿi.+ler 176/7, 191/18, 191/18, 191/19, 191/27, 198/10, 246/14, 381/15, 457/4, 486/21

ʿi.+lerde 389/2

ʿi.+lere 44/14, 176/15, 176/20, 225/25

ʿi.+leri 136/18, 150/7, 282/20, 290/21

ʿi.+leriñ 214/4, 306/20

ʿi.+lerin 271/25

ʿi.+lerine 36/10, 37/11, 39/5, 440/2

ʿi.+lerini 103/26, 203/9

ʿi. olup 465/16

ʿi.-i ʿalīli Hastanın illeti

ʿi. 309/15

ʿi.-i bevāsīre Bevasir hastalığı

ʿi. 486/22

ʿi.-i fāʿliyesi 180/22

ʿi.-i ġāyesi 180/24

ʿi.-i ḫabışa Bir tür hastalık

ʿi. 432/3

ʿi.-i māddiyesi 180/23

ʿi.-i mezkūre Adı geçen hastalık

ʿi. 465/17

ʿi.-i mezkūreye 316/5

ʿi.-i muḫşe Bir tür hastalık

ʿi. 427/1-2

ʿi.-i rişte 468/21

ʿilletlü Hastalıklı

ʿi. 404/8

İlmaryus ö.i. Bir hekim adı

i. 235/7

ilṣāḳ Ar. Yapışmak, bitişmek

i.+ıyla 492/2

i. ideler 249/7, 250/1

i. itmekle 249/5

i. olunursa 250/2, 490/9

iltifāt Ar. İlgi gösterme, rağbet etme

i. idüp 170/16

iltihāb Ar. Vücudun herhangi bir dokusunda mikroplara veya başka zararlılara karsı şişkinlik, kızarıklık ağrı ile şekillenen koruyucu reaksiyon, yangı

i. 248/4, 265/21, 266/2, 306/25

i.+lardaki 301/13

i.-ı miʿde Midede meydana gelen iltihabı

i. 340/8

i.-ı miʿdeniñ 340/9

i.-ı miʿdeyi 77/5

i.-ı reʿs Başta meydana gelen iltihap

i. 248/14

i.-ı şedīde Şiddetli iltihap

i. 247/13

iltihābī Ar. İltihap ile ilgili

i. 247/16

iltihābīye Ar. İltihap ile ilgili

i.+den 306/24

iltihāblan- İltihaplanmak

i.-up 450/24

iltihābla İltihaplı

i.+ise 451/4

iltiyām Ar. Yararnın kapanıp iyi olması

i. 426/22

ʿilüm bk. ʿilim

ʿi. 22/9

ʿilüm ve maʿānı Sözlük ve sentaks konularıyla sözün maksada uygunluğundan bahseden ilim

ʿi. 22/9

ilyākā Yun. İnce bağısakta görülen bir hastalık

i. 380/6

iʿmāl Ar. Yapma, üretme

i. idüp 465/21

imāle Ar. Bir tarafa yatırma, eğme

i. 538/23

İmām-ı Mālik ö.i. İmam Malik

i. 39/12

imdād Ar. Tehlikede olana yapılan yardım

i. eyler 364/15

i. idecek 354/20, 357/18

i. ider 309/12

imdi Şimdi

i. 11/22, 15/11, 21/22, 27/11, 39/15, 45/16, 145/2, 171/4, 172/5, 173/13, 175/17, 176/1, 176/12, 177/21, 180/18, 181/19, 182/26, 185/7, 186/2, 225/10, 253/9, 316/11, 359/24, 364/21, 369/25, 428/10, 470/25, 481/22, 493/10, 498/17, 498/19, 499/5, 513/21, 526/25, 539/9, 540/8, 550/1, 557/1, 557/2, 565/21, 568/25, 579/22, 582/11

imik Ümük, boğaz, gırtlak

i.+ine 277/3, 278/5

imiḳrāniye Yun. Baş ağrısı

i. 202/13

imkān Ar. İmkan

i.+ı (3. Tekil iyelik eki) 180/3

imrār-ı vaḳt Vakit geçirmek

i. idenler 581/12

imsāk Ar. Kendini tutmak, bir şeyden el çekmek

i. eyleyeler 354/20-21

i. ideler 266/19

imtiṣāl Ar. Gerekeni, icap edeni yapmak

i. idüp 145/2-3

imtidād Ar. Uzanmak, uzayıp gitmek

i. 23/13, 394/17

imtiḥān Ar. Deneme, tecrübe etmek

i. 324/24

imtilā Ar. Tıka basa yemekten gelen mide dolgunluğu, hazımsızlık

i. 248/19, 336/21, 337/10

i.+dan 32/12, 511/7

i.+ından 218/8

i.+sı 31/6, 362/11

i.+sından 217/15, 322/13, 350/12, 427/25

i.+yı 131/21

i. eyler 123/10, 123/10

i. olmaḳdır 382/2

i. olsa 571/6

i. olursa 585/19

i.-yı bedene Bedenin doygun olması

i. 42/20

i.-ı bedenden ise 365/23

i.-ı ḥaḳīḳatden 32/11

i.-ı miʿde Mide dolgunluğu

i. 266/6

i.-ı ʿurūḳ Damarların tıkanması

i. 32/9, 32/10, 491/9-10

imtizāc Ar. Karışma, kaynaşma

i. idüp 123/11

i. itdirüp 488/6-7

in- Sindirmek, hazmetmek

i.-e 17/4, 17/18

i.-er 123/9

i.-en 353/18

i.-se 326/24

in- Nazil olmak

i. 48/13

in- Şişmek, rahatsızlanmak

i.-dügüne 62/1

in- İnmek, geçmek, yayılmak

i.-an 40/18, 88/19

i.-en 40/17, 45/4, 45/5, 57/21, 63/7, 64/2, 124/22, 168/4, 212/22, 226/9, 234/13, 235/8, 236/9, 238/7, 239/22, 307/15, 326/26, 372/17, 380/25, 387/1, 409/3, 553/1

i.-erse 45/6, 45/6, 45/7, 45/8, 45/9, 45/9, 45/10, 45/11, 213/1, 213/2, 220/14, 220/15, 220/16, 220/17, 225/9, 229/18

i.-er ise 213/1, 225/8

i.-meden 115/25, 234/23

i.-megi 155/5

i.-mek 283/5

i.-mesin 114/25

i.-mesini 58/7

i.-mesiniñ 220/18, 234/18

i.-miş 234/12, 235/25, 235/26

i.-miş ise 300/12

i.-se 161/16, 213/2, 408/19

i.-üp 408/20

in- Ateşin üstünden almak

i.-ecek 223/23

in- Yukarıdan aşağı doğru gelmek

i.-erek 389/23

i.-erse 436/12

i.-meyüp 436/12

i.-seler 384/21

i.-üp 11/14, 326/14, 366/20, 372/21

in- Gelmek

i.-meye 139/10

inaṣ Ar. Dişi

i.+ı (3. Tekil iyelik eki) 108/24

ʿināyet Ar. Yardım, lütuf

ʿi. 169/11b

ʿināyet-i Ḥaḳḳ Allah'ın yardımı

ʿi. 215/23, 299/19

ʿi.+la 251/14-15, 269/14-15, 277/15, 279/26, 291/19, 296/17, 345/21, 391/14-15, 398/16, 400/12, 401/8, 401/15, 403/13, 414/16, 421/7, 424/21, 425/12, 428/3-4, 430/2, 432/2, 432/8, 433/9, 446/17, 446/22, 448/13, 449/2, 451/13, 453/10, 453/19, 456/7, 463/5, 478/20, 479/6, 483/15, 483/8, 485/13, 488/17, 491/4, 493/13, 494/17, 496/19, 498/4, 506/7, 508/18, 530/14, 583/25

inbıḳ Ar. Sıvıları damıtmakta kullanılanalet, taktir aleti

i. 17/22, 318/22

i.+dan 121/14, 340/2, 348/14, 371/10

i.+ıyla 329/20

i.+la 58/3, 121/14, 231/14, 234/9, 300/20, 389/15, 540/12

inbisāṭ Ar. Genişleme, rahatlama

i. 22/21

i.+ı (3. Tekil iyelik eki) 310/22

i.-ı nefes Nefesin rahatlaması

i. 77/10

ince Etkili, tesiri fazla olma

i. 110/8

ince Kendi cinsinden olanlara göre dar ve kalınlığı az olan, kalın karşıtı

i. 41/14, 54/25, 63/3, 67/5, 130/11, 141/13, 204/12, 208/7, 237/9, 238/1, 240/9, 243/1, 243/20, 244/16, 245/11, 245/21, 246/2, 246/4, 293/3, 296/11, 307/21, 315/5, 327/1, 342/14, 353/6, 353/7, 400/7, 405/14, 432/1, 433/20, 438/18, 448/8, 476/24, 477/17, 479/3, 481/2, 518/23, 532/10, 543/4, 574/9, 576/25, 591/19

i.+dir 98/20

i.+ise 221/26, 428/8

incebaġırṣaḳ Mideden kalın bağırsağa bağlanan sindirim sistemi organı

i.+larda 380/5

incecik Çok ince

i. 534/2

i.+dir 565/5

incel- İncelmek

i.-dir 95/18

incelen- bk. incel-

i.-ür 350/5

inceleyin ḫastalıḳ İnce hastalık, verem

i. 190/7-8

incit- İncitmek, rahatsız etmek

i.-ir 92/12, 544/5

incik Diz kapağı ile topuk arası, bunun topuğa yakın olan kısmı

i. 154/17

i.+de 40/24, 40/26

i.+iñ 38/17

i.+inden 96/23

i.+lerden 41/1

i.+leri 152/18

i.+lerine 559/20

inciliḳā İtl. Ancelika, bir erik türü

i. 313/15, 317/11

incīr Far. İncir ağacı ve bu ağacın yaş veya kuru olarak yenilen etli, tatlı yemişi (Ficus carica)

i. 14/3, 47/20, 48/1, 48/9, 48/15, 81/11, 88/17, 93/21, 111/17, 112/3, 156/16, 156/20, 156/21, 156/21, 168/24, 223/13, 224/21, 286/20, 303/11, 303/20, 304/20, 377/20, 390/11, 413/12, 429/4, 469/19, 510/25, 515/22, 524/13, 560/23, 569/25

i.+den 48/13, 48/15, 70/14, 303/21

i.+dir 48/14

i.+e 47/22, 248/24

i.+i (Belirtme hal eki) 16/23, 48/5, 277/12, 304/16, 464/7, 517/21, 517/22, 576/4

i.+i (3. Tekil iyelik eki) 156/23

i. aġacı yapraġı İncir ağacı yaprağı

i.+yla 392/23-24

i. aġacı İncir ağacı

i.+nı 156/23

i. aġacınıñ 156/18

i. aġacınıñ ṣuyu İncir ağacının suyu

i.+nı 156/17

i. balı 559/7

i. çubuġu İncir ağacının dalı

i.+nuñ 262/17

i. etiyle 256/19

i. şerbetleri İncir şerbeti

i. 36/14

i. toḫumı İncir tohumu

i. 287/23

i. yaprağı İncir yaprağı

i.+nı 458/17

i.+e-i bāride-i reddiyeden 313/5

incit- İncitmek, kötü söz ya da davranışla birini kırmak

i.-me 23/18

İnciyale kitabı İlaç terkiplerinin anlatıldığı bir kitap

i.+ndaki 292/3, 295/13

inciẕāb Ar. Cezbedilme, çekilme

i.+ına 332/19

incü Çin. İstiridye gibi bazı kabuklu deniz hayvanlarının içerisinde oluşan, değerli, küçük, sert, sedef renginde süs tanesi

i. 232/20, 233/3, 272/20 308/18, 317/3, 319/12, 320/21, 343/23, 364/9, 417/4

i. sefūfi İnciden yapılan ilaçlar, macunlar

i. 287/16, 222/22-23

incük bk. incik

i.+üne 402/4

incün- Herhngi bir etkenle vücudun bir yerinin ağrı verir duruma gelmesi

i.-ürise 270/20

ʿind Ar. Kat, nezd

ʿi.+inde 339/18

indir- İnmesini sağlamak, düşürmek, atmak

i.-e 152/25, 282/10, 425/24

i.-ir 77/7, 97/12, 107/7

indir- Sindirmek, hazmetmek

i.-ir 103/8

indir- Ateşin üstünden almak

i.-ecek 235/3

i.-eler 202/19, 425/17

i.-irir iken 295/25, 491/1, 494/15, 584/14, 587/11

i.-üp 215/16, 235/5, 254/8, 279/8, 297/8, 398/10, 400/5, 401/4, 424/21, 426/9, 445/21, 446/14, 449/12, 481/4, 534/4, 535/6, 588/18

indir- Nazil olmak, vermek

i.-medi 96/16

indür- Ateşin üstünden almak

i.-üp 259/14, 402/22

ʿ**ineb** Ar. Üzüm

ʿi. 50/16

inek İnek, dişi sığır

i. südi İnek sütü

i. 390/4

i. südün 438/19

i. yağı İnek sütünden elde edilen yağ

i. 446/26

i.+na 532/23

i. yağında 417/17

ineson bk. anison

i. ṣuyu Anason suyu

i.+yla 130/5

infiʿālāt-ı nefsāniye Ar. Nefse ait her türlü teessürler, ruhun kabul ettiği her türlü değişiklikler

i. 23/6

i.+den 44/10, 311/14, 322/4

infiʿāl-ı ruḥāni Ar. Ruhla ilgili teessürler

i.+den 347/12

infitāḥ Ar. Tıkanan bir şeyin açılması

i. 78/9, 105/3

inḥibās Ar. Nefes tutulması

i. 25/14

inḥilāl Ar. Çözülüp ayrılma, dağılma

i. 306/23

inḥirāf Ar. Bozulma, değişme

i. 14/25, 582/15

i.+dan 581/24

i.-ı mizācı Sağlığın bozulması

i. 581/18

inḥiṭāṭ Ar. Azalma, düşme

i. 192/8

inḳıbāż Ar. Büzülme, toplanma

i. 310/22, 582/24

i.+dan 495/21

i.+ı (3. Tekil iyelik eki) 344/3

i.-ı batn Kabız olma durumu

i. olduḳda 494/6-7

inḳıyād Ar. Teslim olma, itaat etme

i. 171/19

iñleme İnleme, sızlanma

i.+si 22/11

inṣāf Ar. Acımaya, vicdana veya mantığa dayanan adalet

i.+a 157/21

i.+a gelmez 178/24a

insān Ar. İnsan

i. 8/18, 13/14, 18/9, 18/17, 22/4, 22/20, 23/7, 75/18, 91/25, 108/23, 108/24, 144/10, 161/19, 450/17, 568/23

i.+a 24/17, 47/3, 141/11, 163/16, 169/23, 171/6, 391/16, 533/19

i.+da 179/13, 353/5

i.+dır 395/8

i.+ı (Belirtme hal eki) 100/15, 143/17

i.+ıñ 7/2, 8/9, 8/18, 14/7, 17/9, , 47/2, 70/7, 169/6b, 174/16, 178/3, 182/24, 254/1, 282/22, 326/11, 375/9, 396/23, 411/4, 443/12, 457/15, 468/6, 540/10

i. yağı İnsan yağı

i. 218/22

inṣıbāb Ar. Dökülme, cereyan etme

i.+ından 23/25

İnşāa'llāh Ar. Allah dilerse, Allah nasip ettiyse, anlamlarında dilek ifade eden bir söz

i. 388/20, 398/22, 512/23

İnşāa'llāhu Teʿālā Ar. Yüce Allah dilerse

i. 186/17, 210/22, 290/8, 290/22, 411/8

İnşāa'llāhu'r-Raḥmān Allah'ın izniyle

i. 7/10

inşā Ar. Yapma, vücuda getirme

i.+sı 581/14

intihā Ar. Sona erme, nihayet bulma

i.+da 404/14

i.+sına 184/17

i.+sında 504/1

i.-ı maraż Hastalığın sona ermesi

i.+da 524/4

intiḫāb Ar. Seçme

i. 386/5

intiḳāl Ar. Geçme, birinden diğerine geçme

i. 307/19

i.+i (Belirtme hal eki) 191/22

intiṣāb Ar. Bir yere bağlanmak, mensup olmak

i.-ı nefes Nefes darlığı

i. 77/10

intisāḳ Ar. Düzgün olma, yerli yerine konulma

i. 581/21

intişār Ar. Yayılma, dağılma

i. 245/1

intiẓām Ar. Nizamlı, tertipli

i. 581/21

iñü Diz

i.+leri 26/15

inżāc Ar. Sindirim

i. 563/4

inzāl-ı meni Tenasül aletinden meninin çıkması

i. 27/26

iplik İplik

i. 369/18

i.+i (Belirtme hal eki) 369/19

i.+iñ 369/18

ir- Ulaşmak

i.-e 272/5

i.-se 197/1b

i.-sün 197/12b

Īrāş Ar. Sebep olma

i.+ına 26/2

i. eyler 27/16, 27/23-24, 28/15-16, 30/16, 30/18, 60/12-13, 71/4

i. eyleyen 19/22

i. ider 17/17, 18/6-7, 24/19, 30/12-13, 30/17, 30/18, 40/20, 51/12, 62/7, 122/20, 125/16

i. iderek 583/4

irāt Ar. Tehlikeye düşürmek

i. eyler 29/17

iri iri İri iri

i. 256/18-19

irice İriye yakın

i. 204/20

iriñ Cerahat

i. 57/24, 256/1, 307/25, 364/19, 367/6, 480/18, 496/22, 534/6, 540/20, 550/7, 550/8, 561/13, 561/15

i.+den 540/24, 541/4

i.+e 189/17

i.+i (Belirtme hal eki) 541/6

i.+in 426/4

i. bağlamağa 413/24

irin bk. iriñ

i.+ler 541/9

irinlen- İrinlenmek

i.-dikden 423/9

i.-ür 461/12

iriñlen- İrinlenmek

i.-diyse 422/7

i.-üp 465/18

iriş- Ulaşmak, hasıl olmak

i.-e 165/13

i.-se 182/4

i.-ür 182/6

irsa Far. Yunan zambak kökü

i. 299/1

irsāl Ar. Göndermek, yollamak

i. eyledigi 12/9

irte Ertesi, yarın

i.+si 14/17, 14/19, 15/14, 15/17, 43/12, 44/18, 225/17, 236/4, 388/21, 398/13, 533/7

irtifāʿ Ar. Yükseklik

i.+ı (3. Tekil iyelik eki) 75/13, 311/18

irtiḥā-ı ʿadalāt Kasların katılaşması

i.+dan 497/23

irtiḥāl Ar. Bir yerden başka bir yere göçmek

i.+den 246/21

i.-i dār-ı beḳā Sonsuz aleme göçmek, ölmek

i. 203/18

irüce İriye yakın

i. 149/11

iṣābet Ar. Hedefe varma

i. 172/5

i. ider 315/21

i. itmez 315/11

iṣāl Ar. Ulaştırmak, yetiştirmek

i. itmek 252/14

isāle Ar. Akıtma, dökmek

i. 582/10, 586/20

iṣbāt Ar. Kanıt göstererek bir şeyin gerçek yönünü ortaya koyma

i. 106/15

iṣney ʿaşerİye Vücuttaki altı adet bağısaktan ince olan üç tanesinden biri

i. 353/8, 353/10

isbenāc Far. Boyacılıkta kullanılan zehirli, bazik kurşun karbonat

i. 13/9

isfanāḫ Far. Ispanakgillerden, yapraklarından sebze olarak yararlanılan bir bitki (Spinica oleracea)

i. 12/23, 53/9, 207/3, 249/3, 249/6, 369/10, 419/11, 419/5

i. boranısı Ispanak boranısı

i. 369/10-11

isfidāc Ar. bk. isbenāc

i. 243/19, 260/20, 417/7, 418/12, 423/17, 425/1, 452/16, 496/5, 496/16

i.+ı (Belirtme hal eki) 242/7

i.+ın 244/1

isfināc bk. isbenāc

i. 13/24, 26/7

İsḥāḳ Efendi ö.i. Bir hekim adı

i. 534/20

ishāl Ar. Olağandan daha çok, daha sık ve sulu dışkı çıkarma

i. 31/6, 34/11, 46/27, 64/18, 64/20, 78/7, 118/9, 125/23, 127/10, 148/13,

191/23, 192/1, 227/15, 227/16, 232/6, 259/7, 266/10, 305/12, 337/19, 350/9, 354/4, 354/4, 354/8, 354/11, 354/14, 354/14, 354/17, 354/18, 355/5, 355/12, 357/2, 357/5, 357/15, 358/8, 359/18, 359/20, 360/23, 361/1, 361/12, 361/22, 365/6, 365/7, 366/23, 367/6, 413/14, 441/1, 456/23, 478/2, 481/11, 481/11, 508/3, 564/16, 565/3, 582/24

i.+de 354/19, 354/21

i.+den 24/9, 27/25, 29/19, 223/10, 244/6, 343/9, 359/20

i.+dir 354/19

i.+e 56/23, 80/25, 105/1, 114/11, 148/12, 149/11, 355/25, 356/11, 356/11

i.+i 50/5, 52/6, 54/8, 65/22, 81/4, 85/2, 90/2, 91/4, 91/8, 94/25, 100/5, 100/8, 112/11, 112/17, 118/14, 132/8, 132/13, 133/24, 136/13, 140/13, 141/20, 141/22, 146/10, 332/18, 332/27, 352/6, 356/20, 359/12, 359/25, 488/3, 488/3

i.+i (3. Tekil iyelik eki) 137/5, 137/5, 333/2, 358/9, 360/20, 369/12

i.+iñ 354/6, 356/9, 358/6

i.+ine 134/8

i. etmek 342/23

i. eyledi 213/17

i. eylemek 134/7, 134/9, 362/17, 407/3, 547/26

i. eylemekdir 218/13

i. eyler 34/14, 49/10, 51/16, 54/18, 57/23, 60/4, 61/23, 64/15, 66/270/12, 70/18, 73/10, 79/19, 85/22, 114/10-11, 115/19, 117/4, 123/12, 126/18, 127/10, 128/12, 129/22, 130/9, 137/3, 137/4, 137/7, 140/8

i. eyleye 378/2

i. eyleyeler 9/13, 210/3, 217/2, 359/24, 461/4, 515/10, 565/25

i. eyleyici 226/23

i. eyleyüp 273/9

i. idecek 556/7-8

i. ideler 278/25, 281/12, 312/3, 318/5, 413/18, 469/11

i. ider 88/24, 96/7, 107/13, 110/7, 122/4, 290/11

i. idici 547/5

i. idüp 201/20, 266/18, 357/6, 546/14

i. itdirüp 395/12-13

i. itdüreler 201/13

i. olmaḳ 481/10

i.-i balġamiyeye 356/10, 505/21

i.-i bevāsīr 480/6, 488/2

i.-i bevāsīre 485/22

i.-i dem 361/15, 365/23

i.-i kebedī 359/5

i.-i kebedīden 361/25

i.-i kebedī ola 365/18

i.-i kebediyeye 358/23

i.-i ṣafra 213/19

ism Ar. İsim, ad

i. 435/22

i.+ler 251/25

i.+leri 7/16

i.+i (3. Tekil iyelik eki) 67/11, 73/24

i.+idir 37/16, 100/13, 100/13, 108/22, 472/14

i.+inden 67/11

i.+ine 270/1, 320/17, 507/15

i.-i cins Cins isim

i.+dir 242/11

isḳābeyūza ? İlaç terkibinde kullanılan bir bitki türü

i. 304/19

isḳāṭ Ar. Düşürme, düşürülme

i. eyler 28/11, 85/15

isḳaṭus Bir tür bitki

i. 528/16

iskele İtl. İskele

i.+sinde 475/5

İskender Yunānī ö.i. Yunanlı bir hekim

i. 362/6, 213/14

i.+niñ 259/9

isḳurbuṭ Fr. C vitamini eksikliğinden ileri gelen ve dermansızlık, zayıflık, diş etlerinin iltihabı vb. belirtilerle kendini gösteren hastalık

i. 370/24

islīm Ar. Vücutta bir damar

i. 359/23

i.+den 37/23, 38/1, 38/2, 362/14, 441/7

i.+inden 470/25, 501/10

İslāmiyūn İslam dünyası

i. 283/21

i.+dan 284/10, 324/15

islān Aslan

i.+dan 435/20

isnād Ar. Bir düşünceyi, bir konuyu bir kişi veya sebebe dayandırma, yükleme, atfetme

i. olunurlar 582/5

isnefāḫ bk. isfanāḫ

i. 202/9

İspanya ö.i. İspanya

i. 437/4

ispazmu Spazm, adelelerin kasılıp büzülmesi

i.+lar 492/24

i.+lara 581/15

ispirto İtl. İçilmemesi amacıyla içine uygun katkılar eklenmiş etil alkolün halk dilindeki adı

i. 401/3

isrāf Ar. İsraf

i. 176/6

i.+la 28/10

issi Isı, sıcak, sıcaklık

i. 79/20, 89/23, 89/23, 90/5, 91/19, 101/19, 142/19, 142/21, 142/22, 142/23, 142/25, 143/4, 143/5, 143/6, 143/6, 143/14, 160/23, 185/19, 192/25, 204/19, 205/14, 216/26, 244/9, 250/12, 254/26, 255/3, 256/21, 263/2, 267/17, 267/19, 275/4, 278/8, 278/8, 281/16, 287/27, 330/9, 330/11, 330/15, 345/9, 374/21, 374/22, 385/12, 409/4, 410/21, 413/15, 417/11, 419/1, 437/27, 443/14, 445/22, 446/5, 448/5, 454/20, 499/2, 499/4, 523/4, 531/23, 539/15, 544/17, 557/23, 578/18

ı.+den 84/16, 89/21, 90/7, 91/9, 97/18, 97/20, 117/16, 123/16, 204/19, 211/11, 211/14, 211/19, 267/16, 317/1, 318/9, 320/8, 523/3

i.+dir 50/17, 52/21, 53/2, 53/18, 54/15, 54/25, 55/16, 57/9, 57/21, 58/3, 59/21, 59/24, 60/11, 61/14, 61/22, 62/12, 62/23, 62/26, 63/15, 63/23, 64/1, 64/5, 64/13, 65/5, 65/11, 66/8, 66/11, 81/6, 81/10, 82/1, 82/9, 82/16, 82/24, 83/8, 83/13, 84/2, 84/8, 85/11, 85/20, 86/5, 86/16, 86/24, 88/2, 88/16, 88/23, 89/6, 89/14, 90/21, 91/12, 91/23, 92/16, 92/21, 93/2, 93/6, 93/8, 93/14, 93/20, 94/3, 95/2, 95/10, 95/17, 95/22, 97/9, 98/5, 102/22, 103/5, 104/10, 107/4, 107/20, 108/3, 109/23, 110/17, 111/8, 111/21, 112/15, 113/19, 114/9, 114/20, 115/5, 115/7, 115/12, 119/2, 119/13, 124/2, 124/11, 125/9, 125/20, 126/17, 129/21, 130/17, 134/2, 135/4, 136/2, 137/10, 138/14, 139/16, 140/5, 140/19, 141/7, 141/10, 142/7, 142/18, 143/1, 143/17, 143/21, 180/9, 454/24, 533/14, 533/17, 533/20, 533/21

i. ider 577/22

i. idüp 537/13

i. ise 413/24

i. ola 183/1, 575/6

i. olan 436/3

issilik Sıcaklık, sıcak olma durumu

i.+e 144/2

i.+de 97/23

i.+den 578/23

i.+inden 376/3

İstānbul ö.i. İstanbul

i. 24/18, 472/6

i.+a 62/21, 66/20, 68/10, 98/15, 221/9, 516/24, 565/10

i.+da 270/2, 408/6, 437/8, 564/5

istāre-i revġan Bir tür bitki yağı

i. 431/17

istaṭrāk ? Bir tür bitki

i. 429/7

iste- İstek duymak, arzulamak,

i.-digi 217/23

i.-digimiz 34/6

i.-digiñ 177/19

i.-meye 404/23

i.-mez 100/24, 243/20

i.-r 220/7, 366/17, 366/19, 556/22

i.-r ise 253/14

i.-rler ise 219/2, 448/22, 507/24

i.-rlerse 130/6, 130/6, 261/17, 448/21

i.-rse 418/24, 548/25, 553/1

i.-rseñ 271/13, 575/21

i.-se 26/4

i.-yen 29/6, 166/11, 575/3

i.-yeniñ 35/27

istek İstek, arzu

i.+i (Belirtme hal eki) 142/16

i.+leri 12/16

isteyici İsteyen, isteyici

i. 135/2

iṣṭırāk ? Bir tür bitki

i. 208/4, 208/5

istibrā Ar. Nikahla alınan bir dulun gebe olmadığına kanaat getirmek için bir hayz görünceye kadar beklemesi

i. 573/24

isti'dād Ar. Yaratılıştan gelen veya sonradan edinilmiş yetenek

i. 21/8, 28/13, 30/25, 42/23, 51/12, 94/18

i.+ı (3. Tekil iyelik eki) 286/18

i.+ına 45/3

i.-ı tām 581/3, 581/4

istidlāl Ar. Bir konuda kanıtlara dayanarak sonuç çıkarma

i. 60/17

i. eylemek 34/3

i. olunup 144/9

istifāde Far. Faydalanmak

i. etmekdir 336/10

i. etmekdir 337/4

istifrāʿ Ar. Kusma

i. 8/16, 46/24

istifrā bk. istifrāʿ

i. itseler 114/3

istifrāġ Ar. bk. istifrāʿ

i. 25/14, 25/18, 25/21, 31/14, 346/2, 350/17, 350/23, 580/17

i.+a 25/7

i.+ı (Belirtme hal eki) 46/26, 580/8

i.+ından 217/21

i.+lar 580/13

i. etdireler 349/10

i. eyleyüp 497/22

i. idüp 429/15

i. olunan 25/20

i. şehri Kan kusma

i. 580/10

i.-ı demme Kan kusma

i. 580/9-10

i.-ı muʿayyen Hayz olma

i. 583/7

istifrāġāt-ı şehriye Kan kusmalar

i.+siniñ 583/9

istifsār Ar. İfade etme, sorma, sorup anlama

i. itdiler 172/15-16

istiġnā Ar. Aza kanaat etme, tokgözlülük

i.+sıyla 25/24

istiḫdām Ar. kullanma, hizmete kabul etme

i. olunmaḳ 12/8

istiḫrāc Ar. Sonuç çıkarma, anlam çıkarma

i.+ından 173/25

istiḳbāl Ar. Karşılama, gelen bir kimseyi karşılamaya çıkma

i. ideler 351/18

istikrāh Ar. Tiksinme, iğrenme

i. eyler 362/22

istikrāhī Ar. Tiksinmeyle ilgili

i. olur 393/18

istimāʿ Ar. Kulak verip dinleme, dinleyip kabul etme

i. 86/11

i. eylesün 171/7

istiʿmāl Ar. Kullanma

i. 293/16, 299/23, 303/7, 321/22, 322/24, 351/17, 377/3, 386/2, 386/10, 449/2, 494/24, 584/11, 588/7, 589/5, 589/12, 593/2

i.+de 454/20

i.+e 306/13, 384/20, 587/15, 593/9

i.+i (3. Tekil iyelik eki) 18/11, 73/12, 77/13, 105/18, 110/2, 110/5, 112/24, 299/24, 301/14, 340/4, 352/26, 353/1, 362/23, 408/18, 472/5, 569/15, 572/14

i.+i (Belirtme hal eki) 587/16, 593/9

i.+inde 106/21, 293/2, 362/22, 558/14

i.+inden 24/1, 273/24, 310/23

i.+ine 106/16, 106/18, 114/2, 338/6, 371/14, 492/2, 565/12, 590/4, 594/19

i.+ini 23/22, 293/7

i.+leri 297/5

i. etmekle 339/17-18

i. etseler 211/3, 211/4

i. eyledigi 47/2

i. eyledik 377/1-2, 516/24, 565/11

i. eyledikden 541/13

i. eylemege 436/1

i. eylemek 26/8, 99/7, 103/6-7, 122/15, 207/9, 349/12, 354/21, 368/24, 472/10, 472/16, 472/19, 526/5, 526/9, 550/25-551/1, 556/12, 556/13, 557/3, 563/24, 564/1, 564/16, 568/5, 568/6

i. eylemekden 330/9

i. eylemekdir 209/13, 362/2-3, 545/8, 557/2, 562/11

i. eylemekle 222/1

i. eylemeleri 294/3

i. eylemesi 292/22

i. eylemeyeler 54/23, 130/21, 379/15

i. eylemişler 325/3

i. eyler 232/24

i. eylerler 231/19-20, 252/10, 346/12, 472/1, 506/25, 520/17

i. eylerler idi 507/13-14

i. eylerlerse 30/4

i. eylese 95/4, 508/18

i. eyleseler 57/18, 65/2-3, 81/3, 85/2, 93/23-24, 95/23, 99/22, 113/26, 114/17, 125/15, 125/4, 287/11, 472/25, 564/5-6

i. eyleye 235/23, 436/19

i. eyleyeler 12/22, 45/19, 45/23-24, 46/9, 99/22, 102/16, 102/17-18, 130/25, 134/8, 134/10, 135/10, 137/18, 207/13-14, 207/20, 209/6, 209/17, 209/20, 209/23-24, 216/14, 218/24, 219/4, 221/25-26, 222/13, 222/20, 223/16-17, 223/18, 224/18, 233/15, 233/25, 234/25, 235/21, 235/22, 235/24, 257/13, 275/6, 317/23, 318/8, 320/4, 328/14, 328/23, 334/23, 335/20, 343/25, 344/13, 349/11, 349/20, 357/24, 358/13, 359/3, 361/9, 364/5, 373/12, 377/6, 378/23, 379/14, 382/11, 385/15, 427/10, 430/12, 437/21, 443/5, 470/18-19, 471/2, 473/4, 492/20,

497/6, 502/4, 503/8, 506/23-24, 507/5, 507/19-20, 517/18, 525/17, 525/25, 541/20-21, 542/8, 548/18, 550/23, 552/13, 554/20, 555/2, 557/7, 562/2, 563/12, 565/4, 566/12, 566/14, 567/18, 585/21

i. eyleyüp 507/24-25, 557/16

i. ide 67/15, 219/5, 275/4, 290/8, 291/5, 291/9, 292/7, 292/26, 296/13, 395/14, 403/3, 463/18, 487/20, 517/23

i. ideler 9/21, 10/21, 10/22, 11/5, 11/24, 30/7, 46/8, 58/13-14, 79/12, 110/6, 113/10, 134/6-7, 148/12-13, 198/7, 200/5, 200/20, 200/22, 201/16, 201/18, 201/23, 202/10, 207/22, 207/25, 222/18, 236/25, 249/19, 252/7, 252/8, 266/13, 266/24, 279/26, 286/14, 289/7, 289/12-13, 289/14, 291/11, 291/23, 297/12, 298/20, 300/2, 302/4-5, 306/16, 306/19, 310/2, 311/6, 312/4, 313/18, 314/21, 323/13, 338/2, 341/20, 342/4, 342/24, 348/4, 356/14, 358/5, 370/8, 372/8, 386/5, 398/5, 399/8-9, 408/17-18, 410/20, 411/24, 412/9, 414/12-13, 418/11, 423/20, 424/4, 426/10, 441/17, 444/21, 449/19, 451/8, 452/20, 455/21, 464/1, 467/22, 471/4, 475/18, 479/21, 484/23, 485/23, 486/1, 486/12, 490/11490/15, 494/8, 495/5, 495/9, 497/8, 505/16-17, 508/22, 508/23, 511/24, 512/21, 513/15, 525/21, 525/22, 528/22, 529/11, 531/3, 536/1, 542/14, 545/16, 549/22, 551/13, 555/19, 556/11, 558/13-14, 568/15, 569/21, 570/26, 585/10, 586/10-11, 588/15, 588/21-22, 590/14, 591/17, 593/7

i. idenler 11/2

i. idenlerden 406/15

i. idenlere 76/22

i. ider 151/14, 327/8

i. iderler 67/13, 73/12, 74/4, 274/15, 377/1, 545/17, 565/8

i. iderler ise 96/2

i. iderse 155/25

i. iderseler 485/13

i. idesin 458/6

i. idile 586/8

i. idiñ 172/16

i. idüp 141/4, 289/26, 294/12, 321/25, 426/17, 451/11, 486/17, 492/10, 508/13, 555/1, 589/5, 589/22

i. itdigimiz 457/3

i. itdikce 549/25

i. itdireler 10/14

i. itdirile 386/17, 386/22

i. itdirmek 303/1, 305/24, 371/3

i. itdüreler 186/8, 351/12, 504/10, 562/5

i. itmegi 106/19

i. itmek 10/10, 12/1, 177/13, 322/17

i. itmekden 313/4

i. itmemiş 54/11

i. itmeyeler 130/19, 130/20, 290/21

i. itseler 65/18-19, 271/5, 338/3-4, 507/25

i. olanlar 312/6

i. oluna 19/10, 83/3, 99/9, 131/1, 137/19-20, 201/2, 201/5, 201/10, 201/11, 201/17, 201/21, 292/4, 292/5, 292/10, 293/19, 294/14, 294/19, 295/2-3, 295/3, 295/6, 295/10-11, 295/15, 295/18, 296/2, 296/4, 296/21, 297/18, 298/10, 298/19, 299/2, 299/18, 299/19, 299/24, 301/17, 301/21, 301/25, 302/13, 302/21, 305/8-9, 306/2, 306/6, 307/5, 307/9, 310/16, 312/28, 321/21, 322/11, 322/21, 323/8, 323/15, 323/20, 338/12, 339/15, 340/21, 340/24, 341/8, 341/12, 348/16, 348/9-10, 370/11, 370/16, 371/8, 371/12, 377/4, 377/5, 386/13, 394/2, 408/13, 425/25, 451/25, 452/11, 475/21-22, 488/17, 488/24, 490/2, 490/7, 491/4, 491/14, 491/18, 492/13, 492/18, 493/13, 494/10-11, 494/17, 503/7, 539/26, 583/21, 584/10, 584/16, 584/20, 584/25, 585/3, 585/18, 585/25, 586/5, 586/6, 586/25, 587/14, 587/3, 590/17, 591/15, 592/13, 594/14, 594/8

i. olunalar 372/4, 492/15-16, 587/20

i. olunan 199/7, 312/11, 454/24-25

i. olunaraḳ 293/7

i. olunca 108/19

i. olundı 495/17

i. olunduḳda 403/20-21

i. olunduḳlarında 587/6

i. olunmaḳ 202/25, 210/21

i. olunmaḳdır 118/1

i. olunması 557/4

i. olunmuşdur 239/12

i. olunsa 62/13, 97/13, 103/7, 110/24, 110/25, 115/16-17, 117/15, 121/23, 124/12, 359/4, 382/18, 541/3

i. olunup 75/5, 341/16, 348/20, 591/22

i. olunur 37/16, 76/4, 108/21, 242/12, 242/13, 294/8, 585/13, 589/19

i. olunur ise 11/8, 349/13

i. olunursa 48/1, 77/20, 115/2

i.-ı devā Devayı kullanmak

i.+yı 313/12

i.-i müshilāt Müshilleri kullanmak

i.+da 42/20

istinād Ar. Dayanma, güvenme

i. idüp 308/4

istincā Ar. Pislikten temizlenme

i. eyleyeler 368/7, 496/11

istinşāḳ Ar. Buruna çekme, koklama

i. 29/18

i.+ıyla 316/13

i. edviye-i bāride 313/3-4, 336/4

istirāḥat Ar. Rahat etme, dinlenme

i. 23/22, 370/2

i. ideler 488/8

i. ider 336/4-5

i. itmekdir 311/20

istirḫā Ar. Rehavet gelme, gevşeme

i.+sıyla 542/22

istisḳā Ar. Vücudun çeşitli yerlerinde su toplanması

i. 78/19, 105/15, 375/10, 481/21, 507/15, 507/7, 507/8, 509/23, 511/13, 512/8, 512/14, 512/18, 512/22, 513/8, 514/7, 562/18, 569/6

i.+nıñ 73/25, 84/21, 124/12, 505/9, 508/16, 509/21

i.+sıdır 429/14

i.+ya 18/5, 30/26, 44/13, 64/7, 73/11, 73/11, 110/9, 116/7, 123/1, 124/9, 132/17, 148/17, 148/2, 149/13, 150/12, 359/21, 373/1, 470/24, 500/7, 509/2, 512/13, 513/3

i.+yı 97/4

i. olan 512/3

i.-ı laḥmī Siroz hastalığı

i.+dir 509/22

i.-ı laḥmīniñ 509/24, 510/1, 511/2

i.-ı laḥmiye 510/21

i.-ı laḥmiyeye 72/17, 83/1, 110/23, 114/24

i.-ı ṭablī Karın içinde su toplanması

i.+dir 509/3

i.-ı zıḳ Karın zarında sıvı toplanması

i. 507/9

istişmām Ar. Koklamak, burna çekmek

i. oluna 206/4

istiṭlāḳ-ı baṭın Mide zayıflığından kaynaklı bir hastalık

i.+ı (Belirtme hal eki) 106/9

İsvic ö.i. İsveç

i. 121/5, 121/6

iş İş, meşguliyet

i. 203/23

i.+de 177/4

i.+e 226/2

i.+i (3. Tekil iyelik eki) 177/1

i.+ine 56/25

i.+ini 164/4

i.+lere 182/17

i.+leri 346/1

işbu Bu, işte bu

i. 76/22, 104/19, 105/21, 105/24, 105/26, 206/11, 246/7, 288/25, 292/22, 321/9, 503/11, 594/23

işe- İdrar torbasında biriken sidiği dışarı atmak

i.-gan 528/12, 529/21

i.-gen 102/5, 126/15, 159/6, 165/9, 529/25

i.-meden 102/6

i.-mege 545/4

i.-megi 537/17

i.-meniñ 545/6

i.-meye 147/23, 165/10, 528/13

i.-mez 102/5, 126/15

i.-mez ola 529/26, 530/6, 530/8, 530/11, 530/19, 530/21

i.-mez olur 159/7, 529/22, 529/24, 530/4

i.-rken 530/25

i.-se 530/16

i.-ye 536/12, 536/21

i.-yemese 531/21

i.-yen 530/3

i.-yene 82/22, 545/10

işencāre ?

i. 172/23

işit Kulakla algılamak, duymak

i. 196/5a

i.-e 164/15

i.-ir 258/23

i.-mayen 254/15

i.-mek 250/16

i.-meniñ 250/18

i.-meyen 164/15

i.-mez 164/8, 254/18, 254/20

i.-mez ise 258/23

i.-mez olsa 254/12, 254/16, 263/7

i.-mezligi 257/21

işidil- İşitilmek

i.-memişdir 388/7-8

işle- İşlemek, yapmak

i.-di ise 164/4

i.-mek 19/4

i.-mezler 177/7

i.-r 19/4, 22/10, 32/26, 68/7

işlet- İşletmek, yaptırmak

i.-eler 224/15, 235/20, 265/2, 391/14, 406/10

i.-ir 533/15, 533/17

i.-mege 432/13

i.-mek 298/2, 340/5

i.-mekden 361/11

iştah Ar. Yemek yeme isteği

i.+a 52/18, 86/5, 90/9

i.+a getürdigi 76/15

i.+a getürir 50/5

i.+a getürür 91/5, 374/19

işte İşte

i. 14/20, 168/21, 178/15a, 178/7, 211/7, 388/25

iştibāh Ar. Şüphelenmek, şüphe etmek

i. 219/19

iştihā Ar. İştah, bir şeye karşı duyulan arzu, istek

i. 15/6, 15/8, 19/2, 70/16, 71/10, 85/6, 94/5, 96/3, 128/12, 135/3, 176/2, 562/19

i.+ları 12/15, 486/20

i.+nıñ 15/5

i.+sı 15/4, 15/10, 28/15, 321/6, 394/17, 499/3, 500/6, 504/23

i.+ya 94/11

i.+yı 16/16, 17/16, 61/23, 78/7, 85/15, 104/24, 126/19, 143/4, 329/6

i.+yı getürür 349/21-22

i.-ı kerem 176/2

i.-ı ṣādıḳ Kalıcı iştah

i. 11/14

i.-ı ṣādıḳa 486/19

i.-ı tām 15/4-5

iştirāk Ar. Ortak olmak

i.-ı miʿde 266/5

i.+la 353/21

it- Etmek, yapmak, kılmak, meydana getirmek, ortaya çıkarmak, ifa etmek

i.-di 67/11, 156/16, 169/5b

i.-digi 34/12, 172/5, 206/9

i.-dikden 18/17, 41/26, 67/14, 67/16

i.-dikleri 284/25

i.-dim 75/12, 169/3b

i.-dügi 23/10, 38/19

i.-düginden 29/18, 29/18

i.-e 35/3, 161/23, 164/4, 191/2, 193/17, 225/14, 240/5, 263/12, 263/19, 263/20, 269/14, 401/15, 416/22, 455/12, 477/1, 531/24

i.-ecek 386/1

i.-eler 32/8, 35/1, 41/16, 43/6, 43/7, 46/1, 46/21, 46/25, 54/13, 70/16, , 97/4, 141/9, 198/19, 214/5, 229/7, 237/9, 272/14, 275/22, 276/12, 277/11, 349/6, 356/14, 369/20, 370/2, 398/15, 418/23, 431/23, 432/2, 433/9, 439/13448/12, 458/16, 466/20, 467/19, 468/1, 468/16, 473/14, 475/2, 476/11, 497/2, 497/23, 505/5, 522/20, 526/8, 552/4, 573/16, 577/21, 587/15, 588/6, 593/8

i.-emezler 592/7

i.-er 22/17, 30/2, 49/7, 56/24, 57/1, 57/15, 58/5, 60/1, 61/11, 63/25, 69/6, 76/14, 90/4, 95/13, 98/6 101/2, 102/9, 117/14, 141/10, 141/22, 142/4, 143/16, 150/2, 155/24, 193/12, 196/14b, 238/2, 273/3, 371/19, 389/3, 439/22, 447/6, 564/21

i.-er ise 17/4

i.-erler 12/17, 41/7, 212/13, 438/4

i.-erlerse 50/20

i.-erse 34/21, 196/13b

i.-esin 186/20, 237/23, 409/9, 458/2, 458/6

i.-esiz 481/23

i.-me 172/25

i.-meden 46/26

i.-mege 45/18

i.-mek 15/3, 18/14, 28/9, 32/7, 46/27, 557/18

i.-mekden 40/14

i.-mekdir 542/25

i.-mekle 71/23

i.-meksizin 109/2

i.-meye 390/16

i-meyeler 227/18, 237/5, 369/20, 522/20

i.-meyenler 11/2

i.-meyince 173/1

i.-mez 11/5, 16/20, 35/8, 39/26, 110/4

i-mezler ise 384/4

i.-miş 395/11

i.-se 66/6, 225/6, 225/6

i.-seler 62/1, 70/18, 374/2, 522/16

i.-üp 10/12, 10/13, 19/17, 26/18, 55/25, 56/9, 58/13, 58/14, 59/16, 77/16, 82/10, 82/12, 86/3, 86/20, 94/22, 128/19, 131/24, 147/11, 149/21, 154/24, 155/14, 203/11, 205/2, 236/3, 236/22, 241/12, 243/12, 260/11, 276/16, 281/9, 297/9, 342/23, 357/14, 358/4, 359/9, 397/20, 398/11, 410/10, 422/18, 459/23, 463/17, 467/24, 476/8, 477/13, 517/1, 527/14, 529/11, 535/20, 540/16, 541/13, 543/26, 556/1, 570/3,

570/15, 571/3, 572/16, 572/22, 572/24, 573/4

it Et

i.+idir 96/22

it Köpek

i. 152/8

i. necīsi Köpek pisliği

i. 288/7 288/8 288/10

i. necīsin 519/2

i. necisini 484/5

itboġan otı İtboğan otu

i. 295/16

itboncuġı İtboncuğu, it üzümü

i. 482/18

itburnı İtburnu, yabani gül

i. 473/23

itkeseri İt kasarı (Bunium bulbocastanum)

i. 150/11, 512/8

itsebegi Ferasiyun bitkisiiit siyegi (Marrubium vulgare)

i. 111/15

ittoḫumı İttohumu

i. 168/23-24

itüzümi Patlıcangillerden, 20-50 santimetre yüksekliğinde, bazı ilaçların yapımında kullanılan bir yıllık otsu bir bitki; köpek üzümü, tilki üzümü

i. 243/11, 282/13, 499/19, 503/13

i.+nüñ 168/18

i. ṣuyı İtüzümü suyu (Solanum nigrum)

i. 274/10-11, 287/22, 504/18-19

i. ṣuyuyla 546/18, 550/3

i. yapraġı İtüzümü yaprağı

i.+nı 421/12

i.+nüñ ṣuyun 464/24

i.+nüñ toḫumı İtüzümü bitkisi tohumu

i. 476/25

iʿṭā Ar. Vermek, bahşetmek

i. 196/15a

i. idiñ 172/13

i. itdim 172/24

iṭāʿat Ar. Boyun eğme, dinleme

i. 171/19

itdir- Ettirmek, yaptırmak

i.-esin 456/23

i.-ir 76/16

itdiril- Ettirilmek, yaptırılmak

i.-mege 40/12

iʿtibār Ar. Kaide, kural, a/e göre

i.+ınca 180/17, 187/6, 187/12, 187/16, 189/23

iʿtidāl Ar. Aşırı olmama durumu, ılımlılık, ölçülülük

i. 20/7, 21/2, 30/14, 30/19, 103/6, 141/12, 185/9, 486/23

i.+den 31/19, 31/20, 31/22, 31/23, 31/25, 32/3

i.+e 11/23, 12/22, 16/5, 51/23, 51/25, 59/14, 61/12, 70/2

i.+i (3. Tekil iyelik eki) 8/20, 175/17

i.+e getüreler 427/9, 443/26, 454/4

i.+e getürmekdir 549/14-15

i.-i aḫlāṭ-ı maṣārif Sarfiyatların dengeli olması

i. 24/10

i.-i ṭarīḳle 19/10

iʿtiḳād Ar. İnanma, gönülden tasdik ederek inanma

i.+ına 116/15

i. iderler 98/15-16

i. idüp 309/13

iʿtimād Ar. Dayanma, güvenme

i. 308/4

i. idüp 23/9

i. olmadığı 23/12

iʿtirāf Ar. Suçunu veya yerinde olmayan bir davranışını saklamaktan vazgeçip söyleme

i. itmiş 169/7a

iʿtiyād Ar. Adet edinme, alışkanlık

i. idenler 133/16

itmām Ar. Bitirme, tamamlama

i.+a 594/20

ittifāḳ Ar. Birleşme, uyuşma, sözleşme

i. 324/22

i.+ı (3. Tekil iyelik eki) 106/13, 313/13

i. eylediler 563/1-2

i. idüp 178/2

i. itmişlerdir 283/25

ittiṣāl Bitişme, kavuşma

i.+ındandır 246/19

izʿāc Ar. Rahatsız eme, can sıkma

i. ider 594/18

iżʿāf Ar. Zayıflatma, kuvvetini azaltma

i. iderler 582/7

iżāfe Ar. Katma, ekleme, karıştırma

i. 106/19

i.+siyle 339/14

i. idüp 251/23

i. olundı 430/16

izāle Ar. Yok etme, giderme

i. 60/1, 65/7, 293/23

i.+si 77/9

i.+sinden 567/17

i.+yi 242/12

i. eylemekdir 506/15-16

i. eyler 9/1, 30/2, 30/3, 55/1, 55/13, 65/1, 65/12, 86/2-3, 89/17, 108/11, 109/7, 112/9, 117/6, 119/5, 121/22, 128/7, 128/14, 129/9, 145/20, 472/21

i. eyleyecek 207/22

i. eyleyeler 217/1

i. ide 239/21

i. idecek 249/22, 296/9, 471/2

i. ideler 21/4, 455/18

i. ider 10/11, 10/17, 53/21, 55/11, 77/7, 86/1, 88/6, 91/13, 101/3, 101/5, 104/6, 104/6, 109/2, 123/18, 133/12-13, 139/13, 142/8, 199/18, 208/10, 238/5, 459/17, 463/10, 478/26, 553/6

i. idici 387/22

i. idüp 76/20, 547/12

i. itmede 375/9

i. itmeye 110/15

i.-i ġam Kederin yok olması

i. 77/10

i.-i maraż Hastalığın yok olması

i. 8/12

i.-i marażda 31/9

i.-i maraż eylemeklige 8/12

izʿān Ar. Anlayış, kavrayış, itaat

i. 186/23

iẓhār Ar. Gösterme, meydana çıkarma

i. 169/14b, 169/20

i.+ına 43/10

i.-ı ḳalbiye Hisleri ortaya koyma

i. 200/22-23

iẕn Ar. İzin, müsaade

i.+iyle 438/22, 476/19

i.-i ḫüdā Allah'ın izniyle

i. 464/16

i.-i raḥmān Allah'ın izniyle

i. 197/5b

i.-i şerīfle 172/5-6, 531/16

ʿizz Ar. Yücelik, ululuk

ʿi. 197/12b

ʿizzet Ar. Değer, kıymet

ʿi. 122/12

ʿi.+inden 122/10

J

jengār Far. Bakır pası

j. 168/12, 449/16, 458/18, 460/15

jiva Far. Civa

j. 168/12, 380/24, 438/4, 446/26, 447/2, 447/18, 447/19, 448/1, 448/15, 448/15, 448/21, 449/16, 449/20, 450/1

j. oldurup 449/20

j.+ya 381/3

j.+yı 448/2, 448/6, 448/23

jivalı Civalı

j. 273/24

K, Ḳ

ḳab İçine sıvı veya herhangi bir madde konan şey

ḳ. 256/25, 261/26, 390/25, 426/15, 432/18, 474/4

ḳ.+a 290/7, 293/5, 318/21, 390/25, 396/15, 397/5, 400/23, 447/1, 467/13, 534/4

ḳ.+da 259/5, 394/4, 419/12, 473/24, 586/16, 594/4

ḳ.+ı 536/19

ḳ.+ıñ 403/2

ḳ.+ını 81/2, 94/24, 146/22, 154/21, 553/4

ḳabaca İrice, büyükçe

ḳ. 321/10, 347/24

ḳabaḳ Kabakgillerden, sürüngen gövdeli, sarı çiçekli, birçok türü olan bir bitki ve bu bitkinin meyvesi (Cucurbita)

ḳ. 13/7, 117/6, 117/9, 117/10, 207/3, 210/7, 214/11, 222/14, 291/15, 301/3, 317/19, 327/16, 331/20, 335/1, 345/13, 345/22, 500/3, 500/25, 508/5, 559/11, 565/12

ḳ.+ı (Belirtme hal eki) 117/3, 117/11, 333/3, 499/20, 499/23, 513/5, 563/25

ḳ. aşları Kabak yemekleri

ḳ. 13/25

ḳ. boranısı Kabak boranısı

ḳ. 230/12

ḳ. çekirdegi Kabak çekirdeği

ḳ. 381/21, 381/23, 536/23

ḳ. köki Kabak kökü

ḳ. 129/18, 569/12-13

ḳ. ṣuyun Kabak suyun

ḳ. 212/8

ḳ. ṣuyuyla 521/2

ḳ. ṭaʿāmı Kabak yemeği

ḳ. 12/23

ḳ. toḫumı Kabak tohumu

ḳ. 534/7

ḳ. ṭolması Kabak dolması

ḳ. 13/7

ḳ. yaġın Kabak yağı

ḳ. 204/23

ḳabar- Kabarmak, ağrılığı artmadan hacmi büyümek

ḳ.-a 406/18

ḳ.-araḳ 454/17

ḳ.-ır 443/13

ḳ.-sa 280/10

ḳabarcıḳ Deri üzerinde meydana gelen küçük sivilce gibi küçük şişkinlik

ḳ. 191/16, 406/20, 416/5, 416/13, 416/16, 421/6, 421/11, 421/12, 421/13, 421/20, 421/21

ḳ.+a 416/15

ḳ.+lar 429/19, 493/8

ḳ.+larıñ 450/23

ḳ. olan 421/8

ḳabart- Kabartmak

ḳ.-maya 416/11, 416/13

Kaʿbe Ar. Mekke'de bulunan, Müslümanlarca kıble olarak kabul edilen ve hac ibadeti yapılırken tavaf edilen kutsal yer

k.+den 568/3

k.+ni 100/25

ḳābıż Ar. Peklik veren

ḳ. 357/24, 359/10, 360/7, 363/22, 367/16, 376/4, 497/19

ḳ.+dır 56/17, 91/25, 118/9, 136/14, 141/10

ḳābil Ar. Mümkün, olabilir

ḳ.+dendir 214/1

ḳ.-se 457/16

ḳ. olmayacaḳ 490/18

ḳ. olur 292/6, 347/11, 393/19

kābil rumı Erik

k. 51/18

ḳabīl bk. kabīle

ḳ.+indendir 39/11, 173/6

kabīle Ar. Aynı türden olan

k. 124/22

k.+dendir 525/25

ḳabl Ar. Önce, evvel

ḳ.+e'n-nevm Uykudan önce

ḳ. 488/2

ḳ.+e'ṭ-ṭaʿām Yemekten önce

ḳ. 201/22, 349/13, 349/20

kāblī Ar. Helile türlerinden biri

k. 83/3, 199/10, 339/11

k.+den 209/19

k.+yi 209/19

k. helīle 237/27, 455/20, 456/10

k. helīledir 137/1

k. ḳabı Kabli kabuğu

k. 355/6, 355/20

k. murabbāsı Kabli reçeli

k. 209/17

k. murabbāsın 209/17-18

k. murabbāsına 233/15

ḳabla- Kaplamak

ḳ.-mışdır 181/24

ḳ.-yu 529/16

ḳablu Kabuklu

ḳ. 536/19

ḳabluca Kaplıca, ılıca

ḳ.+larda 30/22

ḳablumbaġa Kaplumbağa

ḳ. 431/23

ḳabnil ṭāyığı Yemen ve Taif'tene gelen bir bitki türü

ḳ. 244/23

ḳabristān Ar.+Far. Mezarlık

ḳ. 462/23

ḳabuḳ Kabuk

ḳ. 391/24

ḳ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 50/18, 62/26, 63/26, 79/6, 98/19, 98/23, 147/3, 246/9, 261/13, 344/11, 365/1, 391/24, 419/20, 482/2, 546/1, 555/5

ḳ.+ıdır 108/14

ḳ.+ın 69/11

ḳ.+ınıñ 69/10

ḳ.+uyla 260/14

ḳ.+undadır 98/23

ḳ.+undan 108/19

ḳ.+unı 54/23, 70/17, 111/22, 112/12, 126/24, 157/19, 262/18, 384/18, 390/15, 416/17, 419/18, 528/1

ḳ.+uyla 95/13, 95/14, 99/11, 264/9, 478/17

ḳ.+lanır 450/21

ḳ.+lar 451/15

ḳ.+ları 478/14

ḳ.+larıñ 450/23, 451/16

ḳ.+ların 536/23

ḳabūl Ar. Bir şeye isteyerek ya da istemeyerek razı olma

ḳ.+ünden 17/20, 113/7

ḳ.+üne 19/2, 221/14

ḳ. eylediginden 502/16

ḳ. eylemezse 310/10

ḳ. ider 179/10

ḳ. idici ise 441/5

ḳ. idüp 549/13

ḳ. itdigi 436/13

ḳ. itmez 405/17, 426/22, 488/5

ḳabż Ar. Kabız

ḳ. 14/4, 26/16, 26/25, 26/26, 35/10, 78/7, 85/2, 105/1, 113/3, 242/12, 369/10, 374/11, 378/19, 481/9, 483/25, 496/7, 502/22, 509/6, 543/1

ḳ.+dan 366/22, 367/15, 378/11, 526/17

ḳ.+dır 50/19, 57/15, 85/4, 124/3, 132/21

ḳ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 185/4, 424/5

ḳ. eyler 49/10, 51/21, 51/26, 56/24, 65/22-23, 85/12, 94/25, 124/8, 127/10

ḳ. eyleye 350/10

ḳ. ider 65/19, 70/16, 85/2, 107/13, 141/20, 143/23, 152/5, 358/23

ḳ. ola 525/5

ḳ. olup 380/11

ḳ. olur 378/13, 436/7, 559/24

ḳ.+etü'r-rīhiyye Kabızlık ağrısı

ḳ. 50/25

ḳ.+etü'r-r rīhiyyesini 287/6

ḳ.-ı bevāsīr Basurların tıkanması

ḳ. 480/5

ḳ.-ı şedīdī Şiddetli kabız

ḳ. 43/3-4-43/4-5

ḳabża Ar. Bir avuç dolusu, bir tutam miktarı

ḳ. 249/23, 251/5, 255/26, 268/3, 273/18, 286/2, 286/10, 292/14, 292/26, 293/1, 293/1, 294/12, 294/13, 295/23, 295/24, 296/3, 305/8, 312/21, 322/1, 323/1, 323/2, 339/22, 339/23, 339/8, 341/17, 348/21, 363/16, 367/10, 376/22, 394/3, 394/3, 394/4, 441/22, 451/12, 466/23, 489/12, 490/12, 490/12, 490/12, 490/13, 490/25, 490/26, 492/17, 494/12, 494/14, 495/7, 511/18, 511/18, 511/18, 514/12, 539/17, 583/23, 584/2, 584/12, 584/13, 585/4, 585/5, 585/5, 586/9, 587/9, 587/10, 588/9, 588/9, 588/10, 589/6, 589/23, 589/23, 589/24

ḳabża Ar. Silah, kılıç vb. şeylerde tutulacak yer, tutak, sap

ḳ.+sına 100/26

ḳac Herhangi bir şeyin niceliğini sormak için kullanılan soru sıfatı

ḳ. 203/16

ḳac- Bulunulması gereken noktadan uzaklaşmak

ḳ.-maya 575/22

ḳaç bk. ḳac

ḳ. 207/21

ḳ.+ına 87/20

ḳaç- bk. ḳac-

ḳ.-alar 157/2

ḳ.-ar 121/20, 126/14, 315/17, 389/25

ḳaçan Ne zaman, ne zaman ki, nasıl burada

ḳ. 10/4, 10/6, 18/18,, 25/21, 26/16, 32/21, 33/9, 33/19, 34/4, 34/19, 41/18, 71/20, 121/8, 121/13, 141/18, 141/25, 143/7, 144/4, 165/5, 166/5, 166/6, 179/1, 179/9, 191/7, 193/15, 211/7, 211/18, 252/16, 326/24, 326/25, 414/26, 534/18

ḳadd Ar. Boy, endam

ḳ. 98/19

ḳadanya ? Ayıgülü, yer şakayıkı

ḳ. 107/19

ḳadar Ölçüsünde, derecesinde

ḳ. 11/8, 11/22, 17/2, 21/4, 21/14, 30/21, 34/5, 34/6, 34/25, 35/8, 44/17, 50/9, 57/17, 60/7, 64/7, 65/2, 69/12, 73/6, 74/4, 75/13, 80/25, 81/3, 82/20, 85/16, 86/17, 87/7, 87/9, 89/19, 90/25, 91/2, 93/23, 95/18, 96/24, 96/25, 99/11, 99/12, 100/19, 100/3, 100/8, 102/2, 108/1, 108/20, 109/14, 114/17, 114/22, 126/9, 129/15, 130/9, 130/13, 130/24, 131/21, 138/2, 139/18, 139/20, 148/6, 148/23, 155/14, 155/17, 172/24, 177/5, 183/21, 184/2, 184/6, 184/11, 184/17, 185/11, 185/11, 190/2, 193/25, 202/21, 204/13, 206/6, 207/25, 209/6, 214/17, 216/14, 216/22, 217/10, 223/15, 225/22, 230/20, 233/25, 237/11, 237/20, 243/24, 244/1, 250/12, 253/20, 255/19, 258/20, 260/26, 261/1, 261/2, 261/5, 261/16, 261/18, 262/17, 263/9, 263/16, 264/10, 264/22, 267/13, 270/5, 274/20, 275/23, 277/22, 281/9, 284/5, 285/20, 289/12, 291/23, 292/14, 292/24, 293/14, 293/18, 294/5, 294/15, 295/5, 297/6, 297/7, 297/14, 300/13, 300/14, 302/2, 305/14, 305/19, 306/18, 307/21, 310/2, 319/7, 319/15, 321/10, 321/24, 321/25, 322/19, 323/5, 328/14, 328/22, 328/23, 329/4, 329/15, 329/16, 333/16, 342/2, 342/4, 343/4, 345/3, 345/15, 346/9, 347/2, 347/24, 348/16, 352/5, 352/17, 353/9, 355/22, 356/6, 363/12, 363/17, 367/4, 369/20, 369/20, 370/12, 370/16, 371/4, 371/11, 371/12, 371/16, 371/18, 372/3, 373/8, 374/16, 379/17, 379/26, 384/19, 386/21, 389/16, 394/4, 394/5, 395/14, 395/23, 397/5, 397/22, 398/5, 398/9, 402/24, 403/1, 403/12, 403/20, 405/16, 407/9, 407/20, 408/12, 408/18, 410/24, 410/25, 411/6, 415/15, 418/10, 421/10, 425/4, 431/9, 431/15, 431/24, 435/20, 435/21, 436/23, 437/26, 437/26, 443/5,

445/3, 445/21, 446/15, 447/16, 448/6, 448/10, 450/22, 451/6, 451/14, 453/6, 453/8, 454/16, 454/23, 455/1, 456/12, 457/17, 458/15, 462/14, 463/12, 463/13, 464/1, 464/16, 467/5, 468/11, 471/6, 473/16, 473/18, 475/21, 477/20, 478/17, 478/19, 479/21, 481/4, 482/24, 484/25, 485/19, 486/1, 487/20, 488/14, 488/21, 489/2, 490/13, 490/25, 493/24, 493/24, 494/13, 495/3, 501/19, 502/4, 505/16, 506/6, 506/23, 507/21, 509/19, 511/24, 512/16, 513/15, 515/23, 516/16, 517/1, 517/4, 517/24, 517/24, 519/5, 520/6, 521/3, 521/15, 522/17, 525/17, 525/24, 527/9, 529/7, 529/11, 529/12, 530/2, 531/16, 531/23, 532/1, 534/13, 534/14, 535/11, 535/16, 536/1, 536/6, 537/8, 539/22, 545/16, 552/4, 553/8, 553/21, 554/20, 554/23, 556/12, 557/22, 558/18, 559/20, 562/1, 564/1, 564/22, 565/12, 565/13, 567/25, 570/26, 572/16, 573/21, 575/1, 580/8, 580/9, 580/13, 580/16, 580/26, 582/7, 584/12, 585/22, 586/1, 587/2, 587/9, 587/18, 587/21, 588/1, 588/5, 588/17, 589/7, 589/7, 589/21, 589/22, 590/4, 591/5, 591/20, 593/1, 593/11, 594/13, 594/17

ķ.+ca 541/8

ķ.+dır 79/13, 113/23, 113/23, 114/12, 533/19

ķ.+ı (Belirtme hal eki) 62/16, 67/8, 138/3, 244/2, 244/4

ķ.+ın 57/17, 67/14, 238/8

ķ.+ını 65/2, 119/16, 121/20, 245/6, 318/23, 343/5, 359/9, 507/17, 555/18, 566/12, 566/13

ķ.-ı kifāye Yetecek kadarı

ķ. 200/23, 370/1, 495/13

ķadeḥ Ar. Kadeh, ayaklı bardak

ķ. 145/11, 158/5, 290/5

ķaderi'l-imkān Kader çizgisi yönünde

ķ. 582/2

ķadın Kadın

ķ.+a 570/14

ķ.+lara 40/27

ķ.+larıñ 570/20

ķ. südüyle Kadın sütü

ķ. 241/25

ķādir Ar. Güçlü, gücü yeter

ķ. 8/19, 21/14, 40/12, 108/15, 170/8, 218/10

ķ. olamaz 217/19

ķ. olamazlar 217/26

ķ. olan 46/13

ķ. oldığı 310/3

ķ. olmadığı 139/4

ḳ. olmasa 145/18

ḳ. olmayan 384/20

ḳ. olmayup 549/12

ḳ. olmaz 554/9

ḳ. olur 19/17-18

ḳadmar-ı anar çiçegi Bir çiçek türü

ḳ. 274/4

ḳafa Ar. Baş

ḳ.+dan 40/15, 205/12

ḳ.+sını 160/1, 264/24

kāfi Ar. Yeterli, yetecek ölçüde olan

k. 301/9, 336/23, 582/9, 583/10

k.+dir 190/2, 226/20, 249/10, 264/8, 432/14, 435/11, 542/18

k. olmazsa 590/14

k. olur 293/24

kāfūr Ar. Kafur ağacından elde edilen, hekimlikte kullanılan, beyaz ve yarı saydam, kolaylıkla parçalanabilen, güzel kokulu bir madde (Camphorosma monspeliaca)

k. 10/17, 106/6, 106/10, 244/3, 281/15, 320/11, 320/22, 322/7, 322/8, 326/3, 419/19

k.+dur 120/10

k. merhemi Kafurdan yapılan merhem

k. 406/11

k. reyaḥı Kafur kokusu

k. 244/14

kāfūrī Ar. Kafurdan yapılma

k. 9/8, 19/25, 211/19, 230/23, 243/5, 243/8, 292/23, 331/26206/6, 224/24, 228/12, 233/3, 261/20, 262/3, 262/20, 266/21, 267/22, 270/23, 292/16, 317/7, 333/11, 413/19, 419/5, 423/19, 432/16, 439/7, 460/11, 511/14, 531/26, 541/12, 543/7, 579/17, 587/21, 588/4

k. merhemi Kafur merhemi

k. 496/2, 548/12

k. ṣuyuyla Kafurdan elde edilen su

k. 559/9

kāfūrīye Kafurdan yapılma

k. 325/5, 382/16, 563/21

k.+yi 204/17, 419/10

k. otı Kafur otu

k. 560/17

k. ṣuyuyla 563/15

k.+ü'l-melc 244/1-2

kāġıd Far. Kağıt

k. 468/10

k.+dan 558/7

kāhil Ar. Tembel, güçsüz

k. 183/7, 320/15, 336/7

kāhiş ? Hastalık sonucu bedenin erimesi

k. 190/24

ḳahve Ar. Kahve

ḳ. 9/23, 15/18, 15/20, 81/8, 113/11, 113/13

ḳ. ḳaşığı Kahve kaşığı

ḳ. 295/6, 296/13, 386/10, 386/22, 479/5, 493/12, 585/3, 587/3, 592/13

ḳahvealtı Genellikle sabahları yenen hafif yemek

ḳ. 77/16

ḳāʿide Ar. Kural

ḳ. 324/4, 383/22, 494/5, 549/21

ḳ.+si 316/21

ḳ.+sine 14/26

ḳāʾil Ar. Razı olmuş, boyun eğmiş

196/19a

ḳ. olmamışlardır 218/3

ḳāʾim Ar. Birinin yerini tutan, birinin yerine geçen

ḳ.+dir 183/14

ḳ. ider 576/9

ḳ. ola 145/19

ḳ. olasın 144/22

ḳ. olur 41/12, 68/4, 105/4

kāʿin Ar. Mevcut olan, bulunan

k. 106/23

ḳaḳ- İtmek, vurmak

ḳ.-maḳ 206/1

ḳaḳdır- Çakmak, mıhlamak

k.-up 526/19

kākenc Far. Kanbel otu

k. yapraġı Kanbel otu yaprağı

k. 547/15

ḳāḳule Ar. Zencefilgillerden sıcak iklimlerde yetişen güzel kokulu bir bitki (Elettaria cardomomum) ve bu bitkinin tohumu

ḳ. 275/13, 275/19, 290/15, 329/10, 486/7, 545/13, 574/19, 574/23

ḳāḳum Far. Kürkü makbul bir cins kedi

ḳ. 20/1

ḳ.+dan 93/6

kāküsenc İtüzümü türünden kanbel ve kanbil otu dedikleridir. Bustani ve cebeli olur. Bustani türünün çiçeği ak, cebeli türünün kırmızıdır.

k. 527/22

ḳal- Zaman, uzaklık veya nicelik belirtilen miktarda bulunmak

ḳ.-a 223/23, 290/26, 400/9, 473/7, 534/21

ḳ.-an 68/8, 99/14, 166/13, 399/19, 592/3

ḳ.-dıġı 32/2

ḳ.-dıḳda 366/1, 415/15

ḳ.-dıḳdan 419/20

ḳ.-ınca 74/3, 99/15, 339/13

ḳ.-ıncaya 277/22, 437/26, 478/19

ḳal- Bir müddet beklemek

ḳ.-a 433/6, 445/16

ḳ.-maz 240/22

ḳal- Durmak

ḳ.-ur 372/14, 372/20, 372/22

ḳ.-ursa 436/13

ḳal- Olmak, bulunmak

ḳ.-an 15/4, 15/8, 18/17, 20/9, 21/9, 121/15, 179/12, 191/2, 214/18

ḳ.-dıġı 203/7

ḳ.-madı 221/12

ḳ.-maġla 294/23

ḳ.-maḳ 75/19, 221/2

ḳ.-maḳdır 25/17

ḳ.-mamaġla 301/9

ḳ.-mayup 21/5

ḳ.-maz 19/6, 582/9

ḳ.-sa 17/24

ḳ.-up 11/14, 11/19, 173/23, 555/4

ḳ.-ur 120/24, 350/17, 491/22

ḳal- Var durumda olmak

ḳ.-a 191/19, 256/25, 263/10, 290/19, 467/2, 476/7, 537/8

ḳ.-mamış 578/9

ḳ.-maya 42/1, 151/12, 158/13, 163/1, 164/23, 167/13, 205/2, 205/15, 237/22, 438/13, 438/22, 446/17, 447/2, 447/23, 448/19, 449/8, 459/4, 474/3, 475/3, 476/5, 518/12, 519/3, 519/7, 519/8, 536/6

ḳ.-mayup 403/5

ḳ.-maz 15/6, 21/22, 190/25, 267/14, 274/25, 403/4, 403/22, 411/2, 440/15, 452/5, 453/9, 453/10, 453/18, 453/19, 464/1, 464/16, 464/19, 472/22, 479/7, 517/25, 518/2, 519/9

ḳ.-mış ise 519/7-8

ḳ.-ur 306/9

ḳ.-ur ise 367/23, 453/10

ḳ.-ursa 361/10, 440/16, 446/6, 447/24, 453/18, 515/19, 548/7

ḳal- Bir işi yapamaz hale gelmek

ḳ.-anlarıñ 87/3

ḳ.-ur 175/16, 213/3, 213/12

ḳal- Herhangi bir durumda bulunmak

ḳ.-dıḳları 581/7

ḳ.-ıcaḳ 397/11, 397/12

ḳ.-mışdır 173/25

ḳ.-ur 75/21, 203/6, 510/3, 567/4, 582/8

ḳ.-ur imiş 324/19

ḳ.-urduḳ 170/20

ḳ.-urlar 146/1, 539/4, 580/19

ḳal' Ar. Yok etme

ḳ. iderse 271/3

ḳal' Kendisinden iyi kalay çıkarılan maden

ḳ+ı (Belirtme hal eki) 271/2

ḳal'a Ar. Kale

ḳ. 121/7

ḳalaḳ Can sıkıntısı

ḳ. 247/23, 266/5

ḳalamur Yaban yasemini

ḳ. 593/9

ḳalaylı Kalaylanmış, kalaylı

ḳ. 167/11

ḳalaylu bk. ḳalaylı

ḳ. 586/15

ḳalb Ar. Kalb

ḳ. 29/4, 76/14, 78/14, 105/9, 315/1, 315/3, 315/7, 315/17, 324/6, 324/14, 324/20, 335/22, 335/26

ḳ.+de 88/13, 313/6, 336/1

ḳ.+den 114/14

ḳ.+dir 315/2, 315/2, 315/3, 350/15, 404/20

ḳ.+e 22/23, 28/12, 49/11, 49/19, 49/22, 50/6, 51/25, 52/16, 55/1, 57/6, 65/11, 66/12, 83/1, 85/13, 86/24, 87/7, 102/15, 107/6, 109/7, 109/14, 110/21, 111/11, 112/9, 112/15, 114/14, 115/6, 122/3, 122/15, 123/17, 125/14, 127/15, 128/25, 131/8, 132/9, 135/24, 138/22, 186/16, 299/5, 311/11, 313/1, 314/1, 314/11, 315/11, 315/17, 315/18, 315/19, 315/20, 315/21, 315/23, 315/24, 316/8, 319/18, 324/14, 335/26, 338/2, 405/1

ḳ.+i (Belirtme hal eki) 21/25 130/19 171/9 244/17 324/23

ḳ.+i (3. Tekil iyelik eki) 313/11, 315/6

ḳ.+iñ 315/6, 315/20, 317/15, 319/16, 337/11

ḳ.+inde 196/11b

ḳ.+ini 336/17, 337/6

ḳ.+leri 339/16

ḳ.+leriyle 174/4

ḳ.+ü'l-baḳar 339/22

ḳ.+ü'l-ibl 339/22

ḳalbiyye Ar. Kalp ile ilgili

ḳ.+yi 105/6

ḳaldır- Bulunduğu yerden hareket ettirmek

ḳ.-a 166/18

ḳ.-alar 93/15

ḳ.-dıḳda 510/3

ḳ.-ma 324/2

ḳ.-madan 553/12

ḳ.-maḳ 419/18

ḳ.-mayınca 160/4

ḳ.-mışdır 397/16

ḳ.-up 182/16, 202/20, 210/15

ḳalebe bk. ġalebe

ḳ. 78/15

ḳ.+yi 78/12

ḳaletü'n-nevm Uyku bozukluğu, uyuyamama hastalığı

ḳ. 177/24

ḳalġı- Sallama

ḳ.-ya 252/17

ḳalġ- Kalkmak, iyileşmek

ḳ.-mış 56/6

ḳal'ı isfidāc Üstübeç bitkisinin bir türü

ḳ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 242/3

ḳalıb Genellikle küp ya da dikdörtgen prizma şekline verilen ad

ḳ. 410/25

ḳalın Kalın, ince karşıtı

ḳ. 129/19, 141/13

ḳ.+ca 216/5, 410/13

ḳalıñ bk. ḳalın

ḳ. 98/19, 245/15

ḳalın ḳalın Kalın kalın

ḳ. 283/7

ḳalḳ- Yukarı doğru yükselmek

ḳ.-a 482/9

ḳ.-ar 188/19, 361/22, 367/26

ḳ.-arsa 369/21

ḳ.-maḳ 214/2

ḳalḳ- İyileşmek, ayağa kalkmak

ḳ.-an 20/9, 20/11, 70/3

ḳ.-anlara 74/7, 74/8

ḳalḳan Kalkan balığı

ḳ. 61/13

ḳalḳand İlaç terkibinde kullanılan bir bitki türü

ḳ. 280/16

ḳalḳık Dik durumda, ucu yukarı doğru olan

ḳ. 556/4

ḳalm-i jengār Bakır pası

ḳ. 148/25, 274/10, 430/18 473/10

ḳ.+ı (Belirtme hal eki) 270/17

ḳalī-i pūş-ı isfīdāc Kökünden sökülmüş üstübec bitkisi

ḳ. 243/5

ḳalīl Ar. Az, çok olmayan

ḳ. 48/16

ḳ. olan 145/6

ḳ. olur 336/19, 337/8, 378/13

ḳ.+ü'l-miḳdār Az miktar

ḳ. 589/11

ḳ.+ü'l-rayiḥa Az kokulu

ḳ. 188/6

ḳalye Ar. Deniz bitkilerinin yakılmasıyla elde edilen tuz

ḳ. 483/5

ḳ.+yi 280/19

ḳ. ṭaşı Kalye taşı

ḳ. 270/17, 473/9

ḳalye-i misk Hoş kokulu bir yağ

ḳ. 255/10, 325/15, 568/2

ḳ.+i (Belirtme hal eki) 567/19

ḳam' Ar. Etkisiz hale getirme, zabdetme

ḳ. 249/2, 249/6

ḳamer Ar. Ay

ḳ.+iñ 40/7

ḳāmet Ar. Boy, endam

ḳ.+de 98/19

kamḫa yapraġı Bir tür bitki

k.+nı 154/22

ḳamış Buğdaygillerden, sulak, nemli yerlerde yetişen, boğumlu, sert gövdesi olan bitkiler (Phragnites australis)

ḳ. 237/4, 420/19

ḳ.+a 73/18

ḳ.+ıdır 73/19

ḳ. kökin Kamış kökü

ḳ. 434/2

kāmil Ar. Olgun, yetişmiş, eksiksiz kimse

k. 204/1, 583/2

k.+i 169/3b

k. ol 196/22b

k. olup 169/16a

k. olur 590/25

kāmilā bk. kāmil

k. 581/23

k.-ı iksir Olgunluk iksiri

k. 415/15

ḳamu Tüm, bütün

ḳ. 197/1a

ḳāmus Ar. Sözlük

ḳ.+da 37/17, 107/1

ḳan Atardamar ve toplardamarların içinde dolaşarak hücrelerde özümleme, yadımlama görevlerini sağlayan plazma ve yuvarlardan oluşmuş kırmızı renkli sıvı

ḳ. 8/6, 10/7, 16/13, 28/6, 31/16, 31/17, 31/17, 31/24, 31/25, 32/3, 32/6, 32/8, 33/6, 33/9, 35/7, 35/17, 36/2, 36/8, 36/16, 36/19, 38/4, 38/11, 38/11, 38/15, 38/16, 39/3, 39/5, 39/7, 39/9, 40/5, 40/14, 42/2, 45/25, 45/26, 45/26, 46/1, 56/25, 62/13, 65/23, 69/22, 77/6, 81/4, 90/5, 90/8, 97/13, 100/6, 102/9, 107/10, 109/11, 114/6, 115/15, 117/6, 121/21, 124/21, 124/21, 132/4, 132/21, 134/21, 138/8, 138/13, 139/12, 149/24, 151/14, 153/25, 154/9, 166/9, 167/10, 168/20, 174/14, 174/22, 179/3, 179/11, 180/15, 183/15, 188/8, 189/7, 189/19, 189/20, 205/5, 205/5, 208/13, 208/13, 214/6, 214/6, 218/14, 220/17, 221/12, 221/14, 221/24, 225/2, 226/8, 226/8, 226/17, 226/18, 226/20, 226/21, 231/6, 233/6, 234/23, 236/20, 237/15, 237/22, 238/2, 238/18, 241/2, 273/23, 283/22, 300/13, 300/14, 319/21, 327/5, 332/13, 332/14, 332/15, 346/9, 347/1, 354/8, 354/10, 359/5, 361/12, 361/22, 362/10, 363/24, 365/6, 365/15, 366/11, 378/20, 413/9, 415/18, 417/7, 419/6, 422/2, 427/1, 430/9, 436/1, 436/12, 436/14, 437/20, 454/9, 462/20, 466/3, 470/11, 471/1, 475/13, 484/4, 487/11, 487/21, 490/18, 491/10, 492/3, 495/12, 500/10, 501/9, 505/20, 511/5, 520/12, 528/8, 532/10, 538/9, 546/7, 549/16, 556/6, 559/1, 559/3, 562/9, 565/24, 573/18, 574/5, 575/14, 575/16, 578/16, 578/23, 578/24, 579/6, 579/12, 583/2, 583/4, 590/22, 592/3

ḳ.+a 104/16, 128/23, 148/13, 154/18, 176/22, 481/12, 484/7

ḳ.+da 196/16b, 284/11, 284/15, 430/5, 432/10, 566/1, 584/18, 585/19

ḳ.+dan 33/2, 39/8, 113/6, 179/3, 217/25, 226/8, 284/1, 304/4, 362/5, 405/22, 406/14, 413/10, 413/16, 427/18, 427/19, 443/14, 443/15, 443/15, 461/16, 465/20, 502/12, 502/13, 514/24, 525/18, 550/9

ḳ.+dandır 480/24

ḳ.+dır 38/10, 179/15, 365/21, 435/23, 480/22

ḳ.+ı (Belirtme hal eki) 20/24, 21/20, 22/10, 32/4, 32/8, 35/23, 35/24, 39/10, 41/2, 41/9, 41/20, 41/22, 41/22, 42/4, 50/6, 54/1, 56/21, 56/22, 56/22, 57/1, 57/15, 57/16, 58/20, 59/16, 71/13,

94/11, 98/1, 103/7, 109/16, 121/17, 124/22, 128/24, 132/22, 133/12, 137/7, 149/4, 160/10, 180/25, 187/11, 225/5, 238/3, 238/4, 261/24, 283/15, 283/18, 350/21, 362/14, 364/12, 365/23, 365/24, 366/5, 405/2, 406/14, 415/7, 415/12, 433/11, 436/11, 441/8, 451/25, 459/1, 470/24, 471/1, 471/11, 472/24, 481/13, 487/13, 490/20, 500/4, 515/7, 563/16, 566/1573/15, 574/3, 575/17, 578/20,

ķ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 22/11, 23/8, 26/27, 34/24, 40/14, 54/1, 59/15, 62/13, 87/20, 97/6, 147/20, 147/20, 159/12, 176/23, 191/27, 232/20, 261/25, 262/16, 262/16, 277/4, 305/13, 332/15, 415/12, 415/16, 415/17, 415/20, 415/23, 416/3, 416/19, 418/6, 418/17, 418/17, 418/19, 420/15, 420/15, 423/1, 441/8, 469/25, 501/10, 501/10, 559/2, 562/8, 564/14, 564/15, 565/19, 571/5, 573/14, 573/15, 573/24, 575/7, 575/8, 575/10, 575/13, 578/16, 579/11

ķ.+ıñ 10/25 16/11 32/10 32/15 34/5 35/18 35/19 35/21 35/21 38/3 52/2 52/17 73/20 79/19 85/8 94/12 107/10 110/7 118/5 118/14 179/16 179/18 180/5 180/14 187/9 187/12 189/20 203/3 261/9 294/22 300/14 322/12 365/10 416/19 442/8 444/6 562/8 585/20

ķ.+ın 90/25, 243/3, 416/4, 433/14, 433/16, 473/1, 473/2, 476/5, 480/21, 572/5, 572/6, 579/4

ķ.+ına 167/16 261/6, 262/11, 505/21

ķ.+ında 294/22

ķ.+ını 34/6, 56/22, 96/24, 97/6, 97/7, 100/8, 101/24, 102/8, 122/18, 131/7, 159/24, 160/26, 161/5, 162/24, 164/10, 167/5, 167/7, 167/7, 237/7, 238/21, 239/3, 261/8, 262/21, 273/1, 423/6, 465/1, 473/4, 484/6, 563/17, 563/23, 566/13, 572/24, 577/16, 579/16, 579/5, 579/9

ķ.+ınıñ 480/20, 511/3, 511/3

ķ.+ıyla 327/8, 327/9, 366/17

ķ.+idi 180/4

ķ.+la 31/15, 32/9, 33/3, 33/5, 226/8, 240/20, 285/15, 365/18, 498/13, 553/10

ķ.+ladır 31/16

ķ.+lar 371/1

ķ.+ları 93/9, 486/23, 581/15

ķ.+ların 475/15

ķ.+larını 62/14

ķ. ala 550/9

ķ. alalar 241/3, 256/24, 260/23, 264/5, 275/3, 277/18, 278/23, 278/24, 281/14, 283/11, 283/12, 283/12, 283/13,

287/19, 300/10, 300/11, 300/12, 300/12-13, 300/20, 304/12, 304/15, 318/2, 332/13, 346/10, 359/23, 362/14, 370/1, 378/21, 411/15, 413/18, 422/2, 428/1, 436/16, 437/20, 441/7, 441/9, 443/20, 444/12, 461/3, 461/23, 462/20, 466/1-2, 470/12, 470/25, 499/6, 500/10, 501/10, 501/9, 501/11, 511/6, 511/7, 511/8, 511/9, 515/6, 515/7, 520/21, 523/8, 523/8, 525/18, 546/11, 549/17, 556/7, 559/3, 560/1, 560/1, 562/26, 562/26, 563/17, 565/21, 569/11, 579/13

ḳ. ʿalāmeti 277/18

ḳ. aldıḳdan 437/20, 438/12

ḳ. aldım 284/14, 284/18, 284/18, 284/20

ḳ. aldıralar 241/2, 281/11, 287/19, 412/7, 439/12, 578/17

ḳ. aldırmaġla 494/23

ḳ. aldırmaḳ 494/20, 590/25-591/1

ḳ. aldırmaḳda 469/10-11

ḳ. aldırmaḳdan 244/5

ḳ. aldırsa 240/22

ḳ. alındıḳdan 539/14

ḳ. alınmada 362/8

ḳ. alınmaġa 294/21

ḳ. alınmaḳ 293/23

ḳ. alınmamaḳ 362/4

ḳ. alınsa 288/2

ḳ. alışdan 301/10-11

ḳ. almada 32/23

ḳ. almaġa 180/3, 491/23, 594/1

ḳ. almaġda 38/3

ḳ. almaġı 32/18, 362/7

ḳ. almaġıñ 38/19, 40/15

ḳ. almaġla 41/26, 547/26

ḳ. almaḳ 32/11, 34/16, 34/25, 35/4, 35/15, 35/7, 36/7, 36/22, 37/9, 37/10, 37/21, 37/22, 37/23, 38/1, 38/6, 38/8, 38/9, 38/18, 38/23, 38/26, 39/5, 217/16, 223/6, 278/9, 302/24, 488/11, 499/6, 503/2, 585/20

ḳ. almaḳda 35/4

ḳ. almaḳdan 33/20, 38/23, 226/18

ḳ. almaḳdır 209/12-13, 322/14, 430/9

ḳ. almanıñ 37/3, 37/19

ḳ. almayalar 34/27, 35/3, 35/5, 35/6, 35/11, 35/12, 234/24, 454/6, 584/19

ḳ. alsalar 271/24-25, 271/26-27, 288/2

ḳ. alurlar 436/11

ḳ. çıbanı Kan çıbanı

ḳ. 413/13

ḳ. çıbanına 432/24

ḳ. çıbanını 418/22

ḳ. çıbanları 176/23

ḳ. ishāline Kan ishali

ḳ. 472/23, 487/16

ḳ. kesici Kan dindirici

ḳ. 97/13

ḳ. ḳuṣana Kan kusma

ḳ. 346/11

ḳ. ḳuṣduḳda 346/8

ḳ. ḳuṣmaḳ 346/20, 369/23

ḳ. ḳuṣmanıñ 370/21, 370/25

ḳ. marīżı Kan hastalığı

ḳ. 370/16

ḳ. tüküren Kan türüren

ḳ. 139/12

ḳ. tükürene 346/11

ḳ. tükürmekden 307/17

ḳana- Kan akması

ḳ.-dıḳda 272/16

ḳ.-dup 465/4

ḳ.-maġı 191/27

ḳ.-maġla 191/23

ḳ.-ması 9/6, 271/25

ḳ.-masın 103/9

ḳ.-r 480/14

ḳ.-rdı 261/6

ḳ.-sa 271/23, 275/2

ḳ.-yup 260/22

ḳanat- Kanamasını sağlamak

ḳ.-a 447/21

ḳ.-maġla 32/7

ḳanāʿat Ar. Elindekinden hoşnut olma durumu, kanıklık, yeter bulma, yetinme, fazlasını istememe

ḳ. etmeye 145/22

ḳanatlu Kanatlı hayvanların genel adı

ḳ. 477/22

ḳanbīl-i ṭāʿifi Ar. Güveyi feneri, kandil ot, it üzümü

ḳ. 466/7

ḳandil Ar. İçinde sıvı bir yağ ve fitil bulunan kaptan oluşmuş aydınlatma aracı

ḳ. 31/16

kāne Ar. idi, oldu anlamında fiilin geçmiş zamanı

k. 121/13, 544/3

ḳanġı Hangi

ḳ. 8/6, 8/6, 8/6, 8/6, 58/20, 61/10, 90/8, 109/11, 116/11, 116/24, 118/5, 123/11, 182/4, 206/22, 210/3, 257/15, 361/24, 412/18, 447/5, 523/4

ḳ. ise 45/23

ḳ.+sı 130/5, 199/11, 221/25, 264/22, 287/22, 338/6, 382/18, 395/9

ḳ.+sına 153/22

ḳ.+sını 14/2

ḳañır- Bir şeyi eğip zorlayarak yerinden çıkarmak veya çıkarmaya çalışmak

ḳ.-mayup 272/6

ḳāni‘ Ar. İnanmış, kanmış

ḳ. ol 23/19

ḳ. olmadı 388/17

ḳanḳı bk. ḳanġı

ḳ.+sı 200/5

ḳanlı Kanlı

ḳ. 478/12, 478/16

ḳansız Kansız

ḳ. 354/9, 354/9, 354/10, 366/18

ḳanṭarīyūn Yun. Kantaron, kızılkantarongillerden, hekimlikte kullanılan, sarı çiçekli, acı köklü küçük bir bitki

ḳ. 219/3, 232/18, 285/19, 570/17, 570/24, 572/15

ḳ.+dan 562/4

ḳ.- ṣaġīr filizi Küçük kantaron bitkisinin filizi

ḳ. 585/4

ḳanṭaron bk. ḳanṭarīyūn

ḳ. 256/1

ḳānūn Ar. Kaide, kural

ḳ. 284/24

ḳap- Yakalamak

ḳ.-ar 121/9

ḳapa- Kapamak

ḳ.-r 213/9, 562/15

ḳ.-rlar 384/4

ḳ.-ya 400/19

ḳ.-yup 130/23, 474/11, 519/7

ḳapaḳ Her türlü kabın üstünü örtmeye veya bir deliği kapamaya yarayan nesne

ḳ. 17/27

ḳ.+dan 237/4

ḳ.+ını 17/26, 130/23

ḳ.+ınıñ 231/18, 236/26

ḳ.+ları 120/8, 226/7, 227/2

ḳ.+larıñ 40/16

ḳ.+larına 228/9, 228/14

ḳ.+larınıñ 98/2, 231/3

ḳapalu Kapalı

ḳ. 293/5, 394/4, 594/4

ḳapan- Kapanmak

ḳ.-maġla 250/17

ḳ.-mamasına 237/11

ḳ.-ur 491/22

ḳapat- Kapatmak

ḳ.-ır 431/19

ḳ.-maġa 432/14

ḳ.-up 431/11

ḳapıcı Kapan, yakalayan

ḳ. 121/10, 121/9

ḳapla- Kaplamak

ḳ.-mışdır 315/6

ḳ.-r 236/13, 376/9

ḳ.-salar 100/26

ḳ.-yup 130/24, 236/7, 405/9

ḳaplan Kedigillerden, enine siyah çizgili, koyu sarı postu olan, Asya'da yaşayan çevik ve yırtıcı hayvan (Felis tigris)

ḳ. beyni Kaplan beyni

ḳ. 168/19

ḳ. derisin Kaplan derisi

ḳ. 163/9

ḳ. ödi Kaplan ödü

ḳ. 168/19

ḳaplumbaġa Kaplumbağa

ḳ.+dan 308/15

ḳ.+nıñ 409/20

ḳapluca Ilıca

ḳ.+lar 513/7

ḳaplunbaġa bk. ḳaplumbaġa

ḳ. etinden Kaplumbağa eti

ḳ. 308/23

ḳ. şerbetiyle Kaplumbağdan yapılan bir tür şerbet

ḳ. 309/9

ḳapu Kapı

ḳ.+suna 158/9, 165/17

ḳaʿr Ar. Deniz, kuyu vb. şeylerin dibi, dip

ḳ.+ına 353/10

ḳ.+ından 17/3

ḳarʿ Ar. Kabak

ḳ. 116/23

ḳar Atmosferdeki su buharının yoğunlaşmasıyla oluşan ve yeryüzüne beyaz ve hafif billurlar biçiminde donarak düşen su buharı

ḳ. 335/12

ḳar- Karıştırmak, birbirine katmak

ḳ.-up 83/15

kār Far. Fayda, çıkar

k. eylemeye 135/17

k. eylemez 72/6

k. itmeye 577/15

k. ḳılmaya 135/14, 146/24, 162/20-21

kār Far. İş güç, iş, kazanç

k.+ı (3. Tekil iyelik ei) 309/10

k.+ıdır 309/10

ḳar çiçegi Çöplemeotu, yaprakları yassı, çadır çiçeği bitkisin benzer bir çiçektir

ḳ. 270/1

kār ṭaşı İlaç terkiplerinde kullanılan bir tür taş

k. 458/8

ḳara Siyah

ḳ. 145/12, 151/1, 157/20, 162/20, 163/8, 164/16, 164/17, 165/21, 187/18, 205/27, 257/22, 290/24, 536/24, 575/23, 577/11, 577/13

ḳ.+dır 187/19, 187/20, 226/7

ḳ.+sını 164/16, 236/12

ḳ.+ya 406/17, 440/22

ḳ. inmiş 160/19

ḳara ḳara Kara kara

ḳ. olursa 365/22

ḳara ḳura Kara kura

ḳ. 176/19-20

ḳara Ar. Yeryüzünün denizle örtülü olmayan bölümü, toprak

ḳ.+dan 73/17

ḳarʿa Ar. Kimyasal işlemlerde kullanılan kaplar

ḳ. 17/22, 231/14, 234/8, 300/20, 389/15, 540/12

ḳ.+nıñ 121/15

ḳ.+ya 312/15, 329/20, 340/1

ḳara behaḳ Behak hastalığının bir türü

ḳ. 176/19, 457/4

ḳ.+a 454/21

ḳ.+ıñ 456/8

ḳara bındıḳ kökü Kara fındık kökü

ḳ.+ni 473/6

ḳara boya Zac bitkisi

ḳ. 446/2, 448/14, 578/11

ḳara çalı Karaçalı bitkisi

ḳ. dikeniniñ toḫumını Karaçalı dikeninin tohumu

ḳ. 532/21

ḳ. toḫumını Karaçalı bitkisi tohumu

ḳ. 540/15

ḳ. toḫumunuñ içini Karaçalı tohumunun içi

ḳ. 553/3

ḳ.+nıñ toḫumunı 446/22-23

ḳ.+nıñ köküni Karaçalı bitkisi kökü

ḳ. 446/21

ḳara çörek otı Çörek otu

ḳ. 529/6

ḳ.+nı 464/9

ḳara fülfül Karabiber

ḳ. 342/18, 342/22

ḳara günlük Günlük ağacı

ḳ. 10/16, 546/1

ḳ. yaġı Kara günlük bitkisinden elde edilen yağ

ḳ. 450/8-9

ḳara ḫarbaḳ Kara çöpleme

ḳ. 168/15

ḳara helîle Helile-i Kābuli (Terminalia chebula)

ḳ. 245/9, 341/24, 360/3, 456/10, 458/4, 470/16, 471/6

ḳ.+dir 137/6

ḳara ḳavaz köki Kara kavaz bitkisi kökü

ḳ. 590/10, 591/7

ḳara kelem Kara lahana

ḳ. 434/7

ḳara ḳoz Siyah ceviz

ḳ. 367/9, 549/23, 552/10

ḳ.+ı (Belirtme hal eki) 552/7

ḳara maḥmude Yer pelidi, mahmude otu (Convolvulus scammonia)

ḳ. 168/14

ḳara merhem Merhem-i esved. Bir tür merhem

ḳ. 425/6

ḳara noḫud Bir tür nohut

ḳ. 526/4

ḳara ṣabr Sabır bitkisinin bir türü

ḳ. 168/15

ḳara ṣaḳız Sakız bitkisinin bir türü

ḳ. 432/24, 460/13

ḳ. yaġıyla Kara sakız bitkisinden elde edilen yağ

ḳ.. 460/17

ḳaraṣu Gözün iç basıncının artmasından ileri gelen ve körlüğe sebep olabilen göz hastalığı

ḳ. 161/15

ḳ. inen 239/18, 239/19

ḳ. inmiş 160/25, 164/7

ḳara ṭebāşir Hazeran, hint kamışı şekeri (Bambusa arundinaceae)

ḳ. 550/18

ḳara ṭurp Kara turp bitkisi

ḳ.+ı 534/2

ḳara tut Siyah tut

ḳ. 70/15

ḳara ṭuz Siyah tuz

ḳ. 280/12

ḳara üzüm Siyah üzüm

ḳ. 148/17, 570/9, 572/21-22

ḳ.+le 473/13, 513/4

ḳ. çekirdegi Kara üzüm çekirdeği

ḳ. 485/16

ḳara yaraḳan Yarakan çiçeğinin bir türü

ḳ. 519/16

ḳ.+a 522/12

ḳara zerniḫ Zernih bitkisinin bir türü

ḳ. 270/16, 279/5

ḳara zift Kara zift

ḳ. 414/10

ḳ.+e 418/1

ḳ.+i 269/4-5

ḳarabaldır Karabaldır bitkisi

ḳ. 58/9, 526/3

ḳarabaş Karabaş otu

ḳ. 208/21, 214/14, 264/19, 268/2

ḳ.+ı (Belirtme hal eki) 498/2

ḳ. çiçegi Karabaş çiçeği

ḳ. 223/15

ḳ. çiçegini 44/6

ḳ. maʿcūnı Karabaş bitkisinden yapılan bir tür macun

ḳ. 45/21, 219/12

ḳ. şerbeti Karabaş şerbeti

ḳ. 207/13, 207/21

ḳ. şerbetiyle 210/8, 215/7-8

ḳarabiber Karabiber

ḳ. 478/3

ḳaraca Geyikgillerden, boynuzları küçük ve çatallı bir av hayvanı, ahu, ceylan

ḳ. 114/5

ḳaraca ot Harbak bitkisi

ḳ. 271/11

ḳaraca üzüm Bir tür üzüm

ḳ. 480/11

ḳaraduz bk. ḳara tuz

ḳ. 245/18

ḳaraḳīr Deri üzerinde su toplanması hastalığının başlangıcı

ḳ. 375/10

ḳaraḳus şerbeti Bir tür şerbet

ḳ.+yle 541/18

ḳarakuş Bir kuş türü

ḳ. ödin Karakuşun ödü

ḳ. 254/20

ḳaralıḳ Kara olma durumu

ḳ. 187/2

ḳaramānā Karamana bitkisi

ḳ. 506/1

ḳaramturaḳ Karaya yakın, siyahımsı

ḳ. 188/26

ḳaranfil Ar. Karanfilgillerden, güzel renkli çiçekler açan bir süs bitkisi (Dianthus caryophyllus)

ḳ. 9/22, 36/6, 77/18, 200/13, 208/2, 215/6, 215/14, 216/11, 224/2, 224/9, 230/2, 233/22, 237/16, 245/10, 257/24, 275/12, 275/19, 281/24, 313/15, 313/20, 314/5, 317/13, 319/4, 326/7, 328/11, 328/20, 328/26, 329/9, 329/12, 330/2, 331/26, 335/17, 339/9, 339/24, 344/23, 349/17, 374/14, 381/7, 399/5, 401/2, 435/13, 441/26, 478/3, 498/1, 500/22, 507/3, 510/23, 516/14, 528/5, 544/22, 545/13, 554/12, 554/17, 555/22, 565/1, 568/1, 568/12, 577/19

ḳ.+den 114/22

ḳ.+i (Belirtme hal eki) 203/10

ḳ. ṣuyı 385/16

ḳ. yaġı 258/3-4, 268/11, 502/1

ḳ.-i cevāriş 328/17

ḳaranfilli Karanafilli

ḳ. 499/1

ḳaranlıḳ Karanlık olma, görememe durumu

ḳ.+ın 239/9

ḳaranü'l-aylü'l-müdebber İlaç terkibinde kullanılan kurutucu etkisi olan bir bitki türü

ḳ. 312/7-8, 314/8-9

ḳaranya Ar. Kızılcık bitkisi

ḳ. 118/8

ḳarār Ar. Tam ölçüsünde, ne az ne çok

ḳ. 38/16

ḳ.+ca 529/3

ḳ.+da 590/21

ḳ. itmeyüp 209/10

ḳ. itse 163/26

ḳarār Ar. Hüküm

ḳ. virmişler 388/14

ḳarar- Kararmak

ḳ.-a 456/20

ḳ.-dıḳda 272/16

ḳ.-ır 226/10, 485/2

ḳ.-maḳ 221/16, 562/17

ḳ.-mış 271/14

ḳ.-sa 152/18, 271/16

ḳ.-up 240/15

ḳarart- Karartmak, siyahlaştırmak

ḳ.-ır 132/8, 132/11, 133/24

ḳarart- İşlemez hale getirmek

ḳ.-ır 203/6

ḳaraşyā Ar. Kiraz

ḳ. 123/8

Ḳarāṭun ö.i. Bir hekim adı

ḳ. 250/19

ḳaraṭut Karatut meyvesi

ḳ. rubbı Karartut meyvesinden hazırlanan meyve suyu

ḳ. 277/23

ḳardaşḳanı bk. dem-i ahaveyn

ḳ. 242/16, 412/20, 417/5, 481/1

ḳ.+ndan 346/22

ḳārere bk. ḳārūre

ḳ.+niñ 187/1

ḳarfe Ar. Tarçın (Cinnamomum)

ḳ. 531/7

ḳarġa Kanatları geniş, tüyleri kara renkte, tarla ve bahçelere çok zarar veren kuş

ḳ.+nıñ 575/18

ḳ.+nıñ ödi Karganın ödü

ḳ.+ni 577/11

ḳ. dili Karga dili

ḳ.+ni 165/19

ḳarġadülegi Ebucehil karpuzu, acıhıyar, eşekhıyarı

ḳ. köki Kargadüleği bitkisi kökü

ḳ. 454/10, 508/5

ḳ. kökün 401/10

ḳ. köküni 428/19, 447/14-15

ḳ.+niñ ṣuyını Kargadüleği bitkisinin suyu

ḳ. 258/8, 522/17

ḳarḥa Ar. Yara

ḳ.+nıñ 253/6

ḳ.-ı şiş Bir tür yara

ḳ. 78/18, 105/14

ḳarıġ İyileşmek, iyi olmak

ḳ. ola 291/2

ḳarıl- Karılmış, karışık hale getirilmiş

ḳ.-mış 359/7

ḳ.-up 341/15

ḳarın Karın, gövdenin üst bölgesi

ḳ. 71/2, 71/22, 79/10, 134/19, 135/7, 147/2, 154/8, 154/9, 154/17, 176/13, 316/10

ḳ.+a 71/21, 386/25, 387/1, 409/1

ḳ.+la 234/15, 382/5, 436/23, 526/14

ḳ.+ına 291/1, 291/5

ḳ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 24/22 26/15 41/15 94/21 147/15 178/6 374/6 394/18 479/12 483/25 507/9 507/10 508/1 509/15 521/11568/18

ḳ.+ı (Belirtme hal eki) 142/21 143/10

ḳ.+ında 168/7

ḳ.+ımda 388/11

ḳ.+ıñ 582/26

ḳ.+ına 27/16, 27/18, 30/15, 30/17, 53/20, 80/18, 82/20, 91/7, 114/23, 136/8, 146/4, 147/13, 151/18, 153/4, 158/5, 165/10, 168/17, 214/19, 227/11, 233/25, 235/6, 261/18, 290/20, 346/5, 356/7, 375/14, 384/19, 386/16, 386/23, 387/16, 390/6, 395/17, 396/15, 447/16, 463/4, 473/7, 474/20, 481/4, 483/24, 508/10, 509/5, 510/12, 518/11, 519/9, 527/21, 530/14, 532/1, 534/11, 535/25, 536/25, 550/16, 558/5, 558/20, 572/5, 573/6, 573/23, 576/8

ḳ.+ında 57/10, 95/19, 128/16, 131/4, 133/3, 133/7, 140/7, 150/8, 158/10, 166/16, 375/9, 388/13, 388/14, 390/2, 390/6, 533/25, 568/19, 570/10, 572/18, 576/12, 576/18

ḳ.+ıñdaki 388/17

ḳ.+ındaki 576/14

ḳ.+ından 67/25

ḳ.+ını 26/21, 106/25, 126/4, 324/22, 392/7

ḳ.+ınıñ 393/22

ḳ. ḳatısı Karnın sert bölgesi

ḳ.+na 154/9

ḳarınca Zar kanatlılardan, toplu olarak yaşayan, yuvaları toprağın altında olan ve birçok türü bulunan böceklerin genel adı (Formica)

ḳ. 253/3

ḳ.+da 74/17, 75/2, 88/20, 115/14, 116/10, 124/12, 149/26, 151/16, 593/22

ḳ.+dan 573/5

ḳ.+lar 165/8

ḳarınça bk. ḳarınca

ḳ. 165/8

ḳarındaş Kardeş

ḳ. 396/19

ḳarış Parmaklar birbirinden uzak duracak biçimde gergin duran elde, başparmak ile serçe parmağın uçları arasındaki açıklık

ḳ. 252/20

ḳarış- İki veya daha çok şeyin bir araya gelip birbirinin içinde dağılması

ḳ.-a 234/8

ḳ.-an 128/23

ḳ.-dıḳdan 292/17

ḳ.-dup 127/5, 422/11, 439/18, 555/6, 575/10, 575/19

ḳ.-ır 179/20, 372/21

ḳ.-masından 273/23, 273/23

ḳ.-mış 8/21, 283/4, 305/24, 400/22

ḳ.-mışdır 180/11

ḳ.-up 295/18, 301/20, 302/10, 303/3, 306/5, 321/4, 341/12, 492/15, 494/10

ḳ.-ur 179/22, 180/6, 180/8

ḳarışdır- Karıştırmak, bir maddenin başka bir madde içerisinde dağılmasını sağlamak

ḳ.-a 453/12, 453/16, 578/5

ḳ.-alar 217/5, 227/24, 227/26, 228/3, 231/24, 234/1, 241/21, 242/8, 245/6, 280/19, 282/8, 326/8, 342/7, 342/16, 342/19, 345/18, 453/15, 463/12, 505/5, 537/12, 559/9, 579/16

ḳ.-ıp 126/8, 300/25

ḳ.-ır 460/22

ḳ.-salar 167/15, 287/17, 385/8, 577/2

ḳ.-up 10/17, 43/20, 54/9, 63/19, 81/11, 81/21, 81/23, 82/10, 88/6, 89/3, 96/18, 101/25, 102/19, 107/24, 111/4, 112/2, 112/4, 117/16, 120/6, 126/14, 126/21, 128/13, 134/20, 135/3, 141/18, 145/7, 145/9, 145/13, 147/3, 147/6, 148/25, 149/10, 150/19, 151/15, 151/25, 152/5, 152/14, 152/22, 152/24, 153/1, 153/26, 154/2, 155/11, 156/11, 157/19, 159/3, 159/7, 159/16, 159/18, 159/21, 160/2, 160/6, 161/6, 161/16, 162/15, 164/12, 164/22, 165/2, 165/18, 165/25, 167/13, 167/14, 204/14, 204/16, 205/4, 206/4, 208/7, 208/16, 209/5, 209/16, 211/21, 215/8, 220/2, 225/19, 227/10, 227/19, 227/20, 228/1, 228/6, 228/13, 230/6, 232/10, 235/17, 236/3, 238/4, 238/8, 240/9, 241/12, 241/24, 242/5, 242/17, 242/20, 244/10, 246/12, 254/10, 255/11, 256/2, 256/3, 256/4, 256/14, 256/16, 257/23, 258/5, 258/22, 258/25, 259/21, 260/7, 261/20, 263/24, 264/10, 269/22, 270/18, 280/23, 286/16, 286/17, 288/10, 288/12, 289/14, 290/1, 291/9, 291/11, 291/22, 292/9, 295/10, 296/4, 296/12, 296/24, 298/9, 298/14, 301/17, 304/14, 310/1, 331/17, 333/23, 342/1, 342/3, 349/6, 358/4, 366/10, 366/14, 372/7, 384/9, 384/15, 404/8, 407/9, 412/4, 413/20, 414/15, 414/26, 417/3, 418/9, 423/8, 424/18, 425/4, 429/11, 429/18, 430/11, 430/13, 439/7,

446/15, 447/2, 457/8, 476/1, 503/10, 523/25, 568/4, 586/10, 591/15, 594/7

ḳarışdırıl- Karıştırma işi yapılmak

ḳ.-a 323/22, 323/24, 370/7, 491/13

ḳ.-dıḳdan 296/15

ḳ.-up 9/11, 75/23, 294/11, 295/6, 302/8, 302/12, 302/20, 307/5, 310/16322/23, 323/15, 341/8, 341/20, 347/4, 347/8, 347/20, 348/6, 348/15, 348/19, 370/19, 371/11, 371/25, 386/13, 394/2, 425/3, 450/11, 490/6, 493/16, 493/18, 495/16, 584/9, 584/22, 584/24, 585/6, 585/17, 586/7, 587/22, 589/4, 591/3

ḳ.-up 585/2

ḳarışdırul- bk. ḳarışdırıl-

ḳ.-up 386/9, 493/12, 590/16

ḳarışdur- bk. ḳarışdır-

ḳ.-a 240/5

ḳ.-alar 224/4, 244/4, 259/14, 259/15, 275/15, 278/18, 280/22, 282/12, 330/4, 381/10, 385/3, 411/7, 411/23, 434/14, 536/15, 547/19, 548/5

ḳ.-asın 445/22

ḳ.-dukça 447/3

ḳ.-up 84/23, 119/16, 271/17, 274/22, 276/21, 279/7, 279/18, 281/8, 282/17, 285/14, 288/6, 288/17, 306/4, 306/15, 307/9, 319/14, 327/25, 329/3, 329/4, 329/20, 332/4, 344/24, 352/3, 352/17, 355/4, 355/10, 355/17, 356/5, 359/2, 363/3, 363/7, 368/17, 369/17, 378/16, 384/16, 385/6, 392/10, 394/20, 395/19, 396/14, 398/3, 399/11, 400/20, 400/23, 401/11, 401/19, 405/15, 406/8, 406/9, 406/21, 410/17, 411/17, 413/7, 414/24, 416/11, 419/8, 419/18, 419/19, 419/23, 421/4, 421/7, 421/10, 422/8, 422/12, 422/20, 423/2, 423/5, 423/9, 424/20, 425/10, 425/17, 425/25, 426/8, 426/16, 426/21, 428/16, 428/18, 432/19, 433/6, 433/25, 434/2, 434/13, 434/20, 436/22, 436/23, 440/10, 443/5, 446/4, 447/11, 447/15, 447/20, 448/4, 448/10, 448/24, 449/5, 449/9, 449/18, 449/21, 449/21, 451/10, 451/24, 453/2, 453/14, 454/12, 454/15, 455/9, 455/10, 455/16, 456/6, 456/20, 457/1, 458/20, 459/5, 459/10, 460/7, 460/17, 461/7, 461/18, 462/8, 462/10, 462/21, 463/3, 464/9, 465/7, 465/24, 466/10, 466/18, 467/7, 467/8, 467/15, 468/3, 468/10, 468/19, 471/14, 471/22, 471/23, 472/9, 472/15, 473/17, 473/22, 475/20, 477/9, 477/19, 478/8, 478/9, 479/5, 482/11, 482/22, 483/11, 484/5, 484/25, 487/20, 489/5, 489/19, 492/12, 493/1, 496/9, 496/12, 497/17, 503/14, 504/20, 505/1, 505/16, 506/4, 508/9, 509/18, 510/12, 511/15, 512/2, 513/14, 515/17, 515/23, 517/16, 518/21, 519/11, 522/22, 523/16,

528/16, 528/21, 528/25, 529/3, 529/7, 529/25, 532/8, 532/24, 533/4, 534/24, 536/24, 537/21, 537/27, 541/1, 541/20, 542/2, 542/26, 543/2, 543/21, 546/17, 546/22, 547/4, 547/7, 547/20, 548/8, 548/11, 550/23, 551/21, 552/2, 552/5, 552/17, 558/13, 561/1, 561/22, 563/15, 567/1, 567/22, 568/3, 568/15, 569/21, 570/18, 577/23, 579/5, 583/24, 586/24, 588/14, 590/11, 592/12, 592/19, 593/17

ḳarışdurul- bk. ḳarışdırıl-

ḳ.-up 340/20, 321/18, 371/8, 489/24, 583/20

ḳarışıḳ Maddelerin iç içe geçmesi, karışması

ḳ. 115/18, 189/21, 284/15, 285/15, 366/17, 553/10

ḳ.+ise 189/21

ḳarışıḳlıḳ Karışık olma durumu

ḳ.+ından 559/1

ḳarışuḳ bk. ḳarışıḳ

ḳ. 264/4

ḳarīżalı ?

ḳ. 41/13

ḳarīb Ar. Çok yakın

ḳ. 11/24, 29/22, 120/20, 299/5, 372/14

ḳ.+dir 51/26, 59/14, 61/12, 180/2

ḳ. olup 121/13

ḳ. olur 461/13-14

ḳarḳadülegi bk. ḳarġadülegi

ḳ.+n 211/18

ḳarlı Üstünde kar bulunan

ḳ 347/9, 430/7

ḳarlu bk. ḳarlı

ḳ. 18/5, 207/9, 224/19

ḳarmānā Bir tür bitki

ḳ. 505/12

ḳarnıbahar Karnabahar bitkisi

ḳ. 156/18

ḳarnıyarıḳ Pire otu ve tohumu

ḳ. 65/14

ḳarpuz Far. Karpuz (Citrullus vulgaris)

ḳ. 14/4, 46/10, 222/14, 301/3, 318/17, 521/17

ḳ. çekirdegi Karpuz çekirdeği

ḳ. 525/8, 536/22

ḳ. çekirdekleriniñ 317/20

ḳ. ḳabuġu Kapuz kabuğu

ḳ.+nı 414/17-18

ḳ. ṣuyu Karpuz suyu

ḳ.+nda 116/6

ḳ. ṣuyuyla 521/3

ḳarşı Doğru, taraf, yönelerek

ḳ. 454/15

ḳarşu bk. ḳarşı

ḳ. 208/12, 237/25, 395/21, 398/11, 399/11, 399/12, 400/11, 400/24, 401/17, 402/2, 403/11, 445/23, 447/5, 455/2, 458/14, 517/22

ḳ.+ña 186/8

ḳ.+sunda 226/12, 262/12

ḳ.+sundan 272/9

ḳartal Kartalgillerden, genellikle kızıl siyah tüylü, çok güçlü, yuvasını yüksek kayalıklar üzerinde kuran, iri, yırtıcı bir tür kuş (Aquila)

ḳ. ödi Kartal ödü

ḳ. 165/18

ḳārūre Ar. İdrar tahlili için kullanılan sırça kap

ḳ. 186/21, 188/21, 189/27, 190/2, 305/11, 538/10

ḳ.+niñ 188/21, 189/24, 189/26

ḳ.+sin 186/20

ḳaruşdur- bk. ḳarışdır-

ḳ.-up 577/10

ḳarya Bir tür bitki

ḳ.+nıñ 168/17

ḳaryalimūs ? Erkeklik organı ile ilgili bir hastalık

ḳ. 556/3

ḳaṣabe'r-rīa Ar. Gırtlak

ḳ. 326/12

ḳaṣab merhemi Çıbanlara sürülen bir tür merhem

ḳ. 414/13

ḳasāvet Ar. Üzüntü, gam, keder

ḳ. 562/10, 567/10

ḳ.+i (Belirtme hal eki) 128/24

ḳ. çekmek 336/5-6

ḳaṣd Ar. Amaç, istek

ḳ. eyleyeler 273/8-9

ḳaṣdī Ar. Kasıtlı olarak, bilerek, belli bir amaçla

ḳ. 339/1

kāse Far. Cam, çini, toprak vb.nden yapılmış derince çanak

k. 478/22, 558/18

ḳasıḳ Vücudun karın ile uyluk arasındaki bölümü

ḳ. 145/9, 146/20, 408/14, 408/19, 409/15, 409/23, 526/22, 533/13, 546/3, 551/7

ḳ.+a 413/3, 413/7, 537/13, 555/24, 556/1, 559/21

ḳ.+da 376/13, 410/23, 427/15, 540/21, 551/9, 559/2, 561/15, 570/21

ḳ.+ı (3. Tekil İyelik Eki) 409/20, 535/22, 536/5

ḳ.+ına 529/15, 529/16, 534/14, 560/7

ḳ.+ında 570/2

ḳ. renci Kasık ağrısı

ḳ.+n 479/10

ḳ. yarığı Kasık yarılması

ḳ.+na 409/18

ḳ. yeli Kasık yeli

ḳ.+ne 155/19, 166/21, 408/4

ḳ. yellerin 239/13

ḳaṣīr ? Nabız düzensizliğinin tedavisi için uygulanan nefes egzersizinin bir bölümü

ḳ. 185/8

ḳaṣīr Ar. Kısa

ḳ. 101/8

ḳasm Ar. Bölmek, ayırmak

ḳ. idüp 170/17

ḳaṣnī Far. Yaban marulu, hindiba (Cichorium endivia)

ḳ. 245/4, 288/14, 288/16, 292/23, 311/4, 429/7, 435/13, 478/4, 559/6, 564/25, 570/6, 588/4

k. ṣuyı Kani suyu

ḳ. 345/15-16, 411/16

k. ṣuyuyla 244/7

ḳ. toḫumı 320/22, 513/11

ḳ. yaġı Kasni bitkisinden elde edilen yağ

ḳ.+nı 216/24

k. toḫum Kasni tohumu

k. 212/14

ḳaş Gözlerin üzerinde kemerli birer çizgi oluşturan kısa kıllar

ḳ. 182/4, 439/8

ḳ.+ına 439/7

ḳ.+larıñ 38/25, 40/16

ḳaşı- Kaşımak

ḳ.-yup 447/21

ḳaşıḳ Sulu veya bazı ufak taneli yiyecekleri ağza götürmeye yarayan saplı sofra aracı

ḳ. 151/8, 214/19, 225/18, 225/19, 263/9, 263/9, 287/4, 290/24, 292/5, 292/10, 293/7, 294/12, 295/10, 295/14, 295/18, 296/21, 296/24, 298/10, 298/14, 299/23, 299/24, 301/21, 302/13, 302/21, 307/5, 321/21, 322/24, 323/20, 329/21, 340/21, 340/24, 341/8, 341/16, 344/5, 347/5, 347/20, 348/9, 348/19, 370/8, 370/20, 371/8, 371/26, 386/9, 386/13, 403/9, 410/24, 425/15,

425/16, 447/1, 447/2, 451/11, 463/8, 463/9, 479/13, 479/13, 484/1, 491/13, 492/15, 493/2, 495/17, 512/19, 518/11, 519/5, 519/9, 521/13, 521/13, 521/24, 521/25, 529/1, 531/15, 558/13, 584/10, 584/22, 589/4, 592/19

ḳ.+a 278/3

ḳ.+la 119/23, 451/24

ḳ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 586/25

ḳ. ṣapı Kaşığın tutacak kısmı

ḳ.+yla 453/13

ḳaşıḳçık Küçük kaşık

ḳ. 237/17

ḳaşıḳ otı Kaşık otu

ḳ. ruḥı Kaşıkotu özü

ḳ. 295/17

ḳ. ṣuyı Kaşıkotu suyu

ḳ. 586/22

ḳaşın- Kaşınmak

ḳ.-madan 450/16

ḳaṭ Kez, defa, misil

ḳ. 266/22, 402/13

ḳat ḳat Kat kat

ḳ. 67/6

ḳ. idüp 421/13

ḳaṭʿ Ar. Kesme, kesilme

ḳ. eyler 43/15, 43/15, 50/4, 50/6, 63/16, 71/17, 71/3, 100/5, 103/3, 113/20

ḳ. eyleseler 481/20

ḳ. idecek 352/6, 365/24, 487/13-14

ḳ. ideler 391/4

ḳ. ider 69/9, 118/5, 118/15, 145/8, 156/22-23, 225/6, 262/19, 262/21, 262/22, 273/2, 310/14, 356/10, 359/13, 364/13, 364/14, 366/5415/17, 476/23, 487/12, 487/15, 488/3, 579/4, 579/6, 579/9

ḳ. idüp 63/26

ḳ. itdirmek 487/13

ḳ. itmek 415/12, 487/11

ḳ. itmeyeler 365/23-24

ḳ. olduḳda 393/17

ḳ. olmaz 100/15

ḳ. olmazsa 322/16

ḳ. oluncaya 451/14

ḳ. olunduḳdan 296/8

ḳ. olunmaya 594/16

ḳ. olup 451/16

ḳ. olur 474/14

ḳ.-ı naẓar Bakışı kesme

ḳ. 581/2

ḳ.-ı nevāzil Nezleleri kesme

ḳ. idüp 199/18

ḳat Görüş, nazar

ḳ.+ında 35/14, 166/22, 506/25, 552/7

ḳat- Eklemek

ḳ.-alar 218/17, 223/24, 230/13, 235/24, 267/22, 303/15, 333/14, 335/4, 385/3, 409/24, 419/12, 424/4, 455/1, 460/3, 460/15, 503/9, 503/24, 517/17, 518/1, 520/7, 527/4, 527/10, 535/5, 560/13, 575/15

ḳ.-arlarsa 513/1

ḳ.-arlar ise 97/3

ḳ.-asın 483/23

ḳ.-mağı 377/1

ḳ.-maḳ 510/9

ḳ.-mayaraḳ 479/3

ḳ.-mayup 275/24

ḳ.-mışlardır 325/3

ḳ.-salar 57/23, 64/17, 70/11, 74/3, 211/22, 390/6, 420/1, 572/8

ḳ.-up 10/24, 13/9, 88/17, 115/16, 138/15, 147/11, 147/18, 147/24, 147/25, 148/15, 160/14, 162/13, 164/5, 203/11, 210/24, 211/7, 215/17, 216/5, 225/19, 228/22, 233/24, 239/22, 241/11, 261/2, 261/18, 269/20, 278/14, 285/15, 285/23, 286/20, 290/19, 291/6, 304/23, 310/9, 328/23, 330/26, 332/26, 333/7, 335/19, 344/24, 346/4, 349/2, 352/5, 358/22, 366/13, 377/14, 377/25, 378/18, 379/18, 383/20, 385/5, 389/25, 398/4, 401/22, 408/12, 413/20, 414/24, 416/12, 418/1, 425/4, 425/24, 426/15, 439/16, 444/4, 445/15, 445/20, 446/8, 446/13, 446/14, 448/16, 449/4, 449/14, 452/23, 453/15, 460/10, 466/14, 466/25, 473/18, 479/4, 481/3, 482/3, 486/10, 497/3, 501/20, 502/1, 508/23, 509/14, 514/14, 514/19, 515/12, 517/1, 517/27, 518/5, 520/9, 520/11, 522/6, 523/16, 527/14, 528/2, 528/13, 529/24, 530/7, 530/17, 530/18, 532/1, 536/24, 537/4, 537/8, 541/22, 544/23, 546/26, 553/22, 554/25, 555/6, 555/19, 559/10, 560/14, 560/15, 570/15, 572/12, 575/23, 577/6

ḳaṭʿā Ar. Hiçbir vakit, asla

ḳ. 459/3, 503/3, 581/24

ḳāter Ar. Katreler, damlalar

ḳ.+lerdir 565/9

ḳatgu ṭoprağı Tedavilerde kullanılan bir toprak türü

ḳ. 347/6

kāt-ı hindi İlaç terkibinde kullanılan bir bitki türü

k. 426/13

ḳatı Sert

ḳ. 20/5, 62/23, 75/13, 245/15, 391/24, 428/6, 432/10, 480/16, 496/11, 518/1, 533/25

ḳatı Şiddetli

ḳ. 161/12, 185/13, 191/6, 191/20, 192/11, 192/15, 192/15, 288/24, 409/1, 424/14, 428/25, 437/16, 469/14, 472/7, 526/22, 547/25, 567/10

ḳatı ḳatı Şiddetli bir şekilde

ḳ. 468/8

ḳāṭıʿ Ar. Kesen, durduran

ḳ. 338/2

ḳatıca Katı gibi, katıya yakın

ḳ. ola 410/6

ḳatıḳ Yemek, öğün

ḳ. 90/14

ḳ.+larıñızıñ 103/13

ḳ. iderler 96/18-19

ḳatıl- İlave edilmek

ḳ.-an 449/14

ḳ.-up 292/18, 432/7

ḳ.-ur 77/26

ḳ.-ur ise 537/14

ḳatılıḳ Sertlik

ḳ. 516/4

ḳatır boncuġı İtüzümü, itboncuğu

ḳ. 519/6

ḳaṭır sināgı Katır sineği

ḳ.+n 483/16

ḳaṭır sinegi bk. ḳaṭır sināgı

ḳ.+n 158/19

ḳaṭır tersi Katır pisliği

ḳ.+ni 158/17

ḳaṭır ṭırnaġınıñ yaġı Katır tırnağının yağı

ḳ.+nı 158/16

ḳātil Ar. Öldüren, öldürücü etkiye sahip zehir, bitki vs.

ḳ.+dir 108/18

ḳatiliḳūn ? Temirhindi

ḳ. 373/10

ḳ. maʿcūnı Temirhindi macunu

ḳ. 300/18-19, 503/6

ḳatl Ar. Öldürmek

ḳ. 47/12, 47/13, 253/9, 386/1

ḳ. eyledigiçün 47/14

ḳ. eyler 55/18

ḳ. ider 253/24

ḳātne-i ʿankebudiye İnsanın baş bölgesinde bulunan damarlardan biri

ḳ. 181/24-25

ḳātne-i cildiye İnsanın baş bölgesinde bulunan damarlardan biri

ḳ. 181/23-24

ḳātne-i ruṭūbiye-i beyżiyye İnsanın baş bölgesinde bulunan damarlardan biri

ḳ. 181/25

ḳātne-i ruṭūbiye-i zeccāciye İnsanın baş bölgesinde bulunan damarlardan biri

ḳ. 181/22

ḳātne-i ṭabaḳa-ı ḳarniye İnsanın baş bölgesinde bulunan damarlardan biri

ḳ. 182/1

ḳātne-i ṭıbba-ı mülteḥamad İnsanın baş bölgesinde bulunan damarlardan biri

ḳ. 182/1-2

ḳaṭrān Ar. Katran

ḳ. 277/3, 426/1, 446/21, 460/7, 483/10, 484/5

ḳ.+ı (Belirtme hal eki) 512/13

ḳaṭrān köpügi Garikun

ḳ. 150/2, 508/7

ḳaṭre Ar. Damla

ḳ. 169/9b, 174/8, 179/3, 179/3, 253/20, 292/5, 319/14, 331/7, 338/10, 344/13, 348/24, 401/17, 501/19, 502/1, 538/2, 583/2

ḳ.+ler 123/25

ḳ.+lerinden 123/25

ḳ.+sini 250/25

ḳ. idüp 256/14-15

ḳ.-i misk Misk damlası

ḳ.338/22

ḳaṭre ḳaṭre Damla damla

ḳ. 540/2, 544/1

ḳatuḳuṭu yapraġı Bir tür bitki

ḳ. 489/23

ḳaṭūna Ar. Karnıyarık, pireotu

ḳ. 455/10

ḳ. luʿābı Katuna bitkisi suyu

ḳ. 257/7, 281/22, 281/25

ḳavʿ Ağaçların gövdesinde veya dallarında yetişen bir tür mantardan elde edilen ve çabuk tutuşan, süngerimsi madde

ḳ.+ından 247/3

ḳavī Ar. Güçlü, kuvvetli, şiddetli

ḳ. 20/17, 21/6, 35/18, 42/14, 46/25, 82/4, 105/22, 137/5, 289/21, 335/13, 336/8, 336/21, 337/10, 522/16, 524/17, 527/25, 528/16, 557/18

ḳ.+dir 98/21, 136/4, 360/14, 504/12

ḳ.+ise 308/8, 327/26, 373/14

ḳ. eyler 19/3, 24/4, 72/15, 86/5, 89/17, 94/16, 113/10, 120/7, 120/8, 125/7

ḳ. eyleye 145/14, 145/16

ḳ. ider 20/26

ḳ. ider 404/24

ḳ. ḳılar 146/15

ḳ. ola 145/21

ḳ. olan 291/24

ḳ. olandan 35/15

ḳ. olanlara 110/5

ḳ. olasın 170/5-6

ḳ. olmaḳ 513/22

ḳ. olmasa 191/21

ḳ. olmayanlara 110 3-4

ḳ. olmaz 581/4

ḳ. olup 19/17

ḳ. olur 19/15, 19/15-16, 19/19, 22/9, 46/22, 218/15, 250/2

ḳ.+'l-eṣer Güçlü etki

ḳ.+dir 106/2

ḳavaḳ Hıçkırık

ḳ. 343/1, 345/1

ḳavaḳ Söğütgillerden, sulak bölgelerde yetişen, boyu bazı türlerinde 30-40 metreye değin çıkan, kerestesinden yararlanılan uzun boylu bir ağaç (Populus)

ḳ. yaprağı Kavak ağacı yaprağı

ḳ.+nı 517/23

ḳavaḳ merhemi Popoleyüm merhemi

ḳ. 493/17

ḳavın Kabakgillerden, sürüngen gövdeli, iri meyveli bir bitki.

ḳ. 301/3, 475/19

ḳ. toḫumı Kavun tohumu

ḳ. 534/7

ḳavır- Kavurmak

ḳ.-alar 43/21

ḳ.-ırlar 211/6

ḳ.-sa 446/19

ḳ.-salar 102/8, 65/18

ḳ.-up 303/24, 474/1, 479/9, 508/1

ḳavız Cemcem macunu

ḳ. 408/8, 408/14

ḳ.+dan 408/9

kāvizbān Far. lisān-ı sevr bitkisi

k. 279/16

ḳavl Ar. Söz

ḳ.+e 283/21

ḳ.+i (3. Tekil iyelik eki) 299/3

ḳavrıl- Kavrulmak

ḳ.-mışı 141/21

ḳavrul- bk. ḳavrıl-

ḳ.-duḳdan 113/5

ḳ.-muş 99/21, 308/22, 344/9, 344/10, 346/17, 352/14, 356/13, 356/16, 357/25, 358/2, 358/25, 359/1, 359/8, 359/15, 360/10, 360/17, 363/16, 363/16, 364/3, 364/24, 364/25, 364/25, 366/2, 366/11, 367/2, 369/12, 412/10, 505/1

ḳ.-muş ola 356/16, 360/11

ḳavuḳ Mesane, İdrar torbası

ḳ. 505/21

ḳ.+a 143/16, 531/19

ḳ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 149/19, 538/13

ḳ.+da 62/7, 134/15, 150/15, 404/14, 505/10, 526/21, 527/1, 532/19, 533/2, 534/16, 538/16

ḳ.+daki 527/22

ḳ.+dan 125/6

ḳ.+ı (Belirtme hal eki) 533/5

ḳ.+unı 537/18

ḳavun Kavun (Citrullus melo)

ḳ. 14/4, 116/12, 116/15, 205/26, 222/14, 317/20, 318/17

ḳ. çekirdegi Kavun çekirdeği

ḳ. 304/21 322/7 322/8 525/8

ḳ. çekirdegini 557/16-17

ḳ. çekirdeginiñ içi Kavun çekirdeğinin içi

ḳ.+n 527/4-5

ḳ. çekirdeginiñ içleri 291/15

ḳavur- bk. ḳavır-

ḳ.-salar 97/25, 100/8, 147/9, 344/12

ḳ.-up 71/20, 93/3, 112/1, 143/14, 146/10, 146/19, 147/7, 290/4, 332/4, 366/13, 368/19, 374/20, 409/23, 509/16, 579/3

ḳ.-urlar 112/25

ḳay- Kaygan bir yüzey üzerinde sürtünerek kolayca yer değiştirmek

ḳ.-up 127/5

ḳayʿ Ar. Kusma

ḳ. 46/1, 46/26, 49/9, 69/24, 70/25, 116/18, 192/1, 344/6, 370/27

ḳ.+da 487/8

ḳ.+ı (Belirtme hal eki) 48/23, 50/4, 51/11, 56/25, 85/5

ḳ. etme 511/10

ḳ. etmekle 350/3

ḳ. eylemek 34/6

ḳ. ide 155/14, 487/6

ḳ. iden 114/2

ḳ. idene 151/17

ḳ. ider 145/11, 340/11-12

ḳ. iderler 592/7

ḳ. itdikce 431/12

ḳ. itdireler 277/8

ḳ. itdiresin 456/22

ḳ. itdirmek 344/1

ḳ. itmege 412/7

ḳ. itmek 34/12, 46/20

ḳaya Bir ağırlık ölçü birimi

ḳ. 75/20, 396/6, 396/6, 398/9, 431/9, 478/18, 558/4

ḳaya Kaya balığı

ḳ. 61/11

ḳ. balığı Kaya balığı

ḳ. 522/24

ḳaya ḳoruġı İki çeneklileri sınıfının dam koruğugiller familyasından, etli yapraklı, süsbitkisi olarak kullanılan, kolay üreyen otsu bitki, kasirülhacer (Semperviyum)

ḳ. 333/3, 560/11

ḳ.+nıñ 463/6

ḳ.+nı 412/22, 477/9

ḳ. ṣuyı Kayakoruğu suyu

ḳ. 97/19

ḳ. ṣuyundan 463/8

ḳayh Ar. İrin

ḳ. 505/20

ḳ.-ı seyelān ider İrinin akması

ḳ. 254/2

ḳayış Bağlamak, tutmak veya sıkmak amacıyla kullanılan, dar ve uzun kösele dilimi

ḳ.+a 217/22

ḳaymaḳ Kaymak

ḳ. 12/1, 113/14

ḳ.+ı (Belirtme hal eki) 345/6

ḳayna- Kaynamak, buhar durumuna geçerek fokurdaması

ḳ.-dıḳdan 215/16, 235/5

ḳ.-maġa 400/4

ḳ.-mamışdır 180/10

ḳ.-mış 537/11

ḳ.-r 75/21, 179/8, 179/8, 179/10, 292/14, 297/14, 394/4, 586/16, 594/4

ḳ.-rken 210/13

ḳ.-ya 445/20, 482/23

ḳ.-yup 15/7, 56/10, 106/23, 591/8

ḳaynadıl- Kaynatma işi yapılmak

ḳ.-a 294/16, 321/11, 323/5, 370/12, 488/21, 489/3, 490/26, 584/13, 586/2, 587/10

ḳ.-up 76/19, 77/22, 77/25, 294/5, 322/19, 488/15, 491/16, 585/23

ḳaynaḳ Köken

ḳ.+ından 238/2

ḳaynalan- Kaynamak

ḳ.-mış 591/6

ḳaynan- Kaynatılmak

ḳ.-an 273/18

ḳ.-mış 482/4

ḳaynat- Kaynatmak

ḳ.-a 99/13, 155/13, 263/18, 276/9, 399/18, 399/19, 467/1, 527/11, 574/16

ḳ.-acaḳdır 402/17

ḳ.-alar 17/27

ḳ.-alar 74/2, 99/15, 210/13, 214/17, 215/15, 216/2, 216/7, 223/16, 228/20, 233/23, 235/3, 243/24, 244/11, 255/27, 256/25, 260/15, 261/16, 263/10, 268/4, 274/11, 277/22, 279/3, 281/17, 285/21, 295/24, 297/8, 302/3, 305/5, 331/6, 342/10, 345/16, 347/25, 352/1, 361/7, 367/19, 368/7, 372/7, 382/21, 398/9, 400/5, 411/6, 429/10, 439/3, 451/6, 459/9, 473/6, 482/3, 482/8, 484/17, 495/3, 518/1, 523/13, 537/8, 539/18, 542/26, 547/16, 553/19, 560/24, 573/22, 574/10, 574/11, 574/20, 578/21, 584/3, 588/18

ḳ.-asın 483/6

ḳ.-dı 535/11

ḳ.-ıp 345/5

ḳ.-ır 21/20

ḳ.-ırken 438/1

ḳ.-ırlar 231/20

ḳ.-masınıñ 437/23

ḳ.-sa 88/17, 375/15

ḳ.-salar 80/23, 80/24, 109/1, 147/19

ḳ.-up 9/18, 9/23, 44/7, 57/7, 58/14, 61/24, 62/15, 63/3, 63/11, 64/6, 66/15, 68/8, 69/16, 70/17, 70/18, 71/18, 71/24, 74/3, 80/21, 81/20, 83/14, 83/15, 84/4, 86/7, 88/20, 90/21, 94/5, 94/14, 95/23, 96/4, 102/23, 102/25, 107/18, 108/9, 111/17, 111/22, 114/9, 115/12, 115/17, 115/21, 118/20, 119/18, 120/21, 123/1, 124/13, 124/18, 127/12, 127/18, 132/7, 132/18, 133/3, 133/4, 133/7, 135/6, 137/26, 140/5, 140/6, 140/11, 140/14, 140/20, 145/19, 146/13, 146/21, 147/13, 148/1, 148/17, 149/3, 149/13, 149/23, 149/24, 150/7, 150/11, 150/12, 150/16, 150/17, 151/7, 151/17, 153/4, 154/9, 155/16, 157/7, 162/14, 208/22, 209/15, 210/19, 215/20, 217/12, 219/1, 220/9, 221/22,

222/4, 222/6, 223/23, 224/17, 225/16, 231/7, 232/8, 234/26, 238/26, 243/15, 251/13, 254/23, 255/9, 257/18, 259/1, 263/23, 264/20, 267/25, 268/18, 269/1, 269/10, 270/15, 273/18, 273/26, 274/1, 277/2, 277/3, 277/19, 278/13, 279/2, 282/5, 282/12, 282/15, 285/26, 286/3, 286/10, 286/20, 286/24, 287/2, 287/3, 287/23, 288/4, 288/20, 289/23, 290/6, 290/26, 291/6, 291/12, 294/13, 301/23, 303/12, 304/22, 305/8, 309/5, 309/5, 320/18, 322/1, 323/2, 328/5, 330/24, 332/23, 333/7, 333/12, 334/6, 334/14, 341/18, 344/5, 348/21, 355/3, 355/22, 356/23, 358/21, 360/4, 363/17, 365/2, 366/1, 367/4, 367/10, 368/3, 370/9, 375/6, 376/24, 377/10, 377/13, 377/22, 378/9, 379/4, 385/1, 389/18, 389/22, 389/24, 392/18, 392/19, 399/17, 400/3, 400/9, 401/4, 401/23, 402/18, 403/1, 403/9, 403/14, 406/6, 411/11, 414/24, 416/2, 416/17, 420/13, 422/14, 422/16, 422/17, 424/2, 424/11, 424/17, 424/19, 428/20, 429/4, 429/16, 429/21, 429/21, 430/14, 431/10, 432/18, 432/19, 435/1, 436/20, 437/23, 437/26, 439/4, 439/15, 441/20, 441/23, 442/2, 444/5, 446/4, 446/14, 446/21, 449/12, 451/12, 451/20, 461/26, 466/11, 467/20, 472/2, 472/8, 473/24, 475/9, 476/7, 478/15, 478/19, 478/19, 483/14, 489/13, 490/14, 494/13, 495/8, 496/10, 497/3, 497/16, 504/12, 507/23, 508/23, 509/21, 510/15, 510/17, 510/22, 510/24, 511/19, 512/4, 512/20, 512/23, 513/4, 514/13, 517/2, 517/26, 521/4, 522/10, 522/12, 524/7, 524/16, 525/26, 526/9, 526/26, 527/18, 529/14, 529/16, 531/22, 532/14, 532/15, 532/16, 532/19, 532/25, 533/9, 533/10, 534/4, 534/21, 537/7, 539/23, 540/15, 540/22, 541/1, 542/12, 543/8, 544/14, 546/20, 546/25, 548/10, 548/26, 549/3, 550/25, 557/18, 557/26, 560/12, 560/15, 562/5, 563/6, 563/22, 563/25, 564/2, 564/3, 571/17, 571/23, 575/1, 575/5, 579/13, 583/25, 585/11, 588/10, 589/7, 590/12, 591/22, 592/21, 593/11

ḳaynayan Kaynamakta olan

ḳ. 225/16, 290/26, 400/8, 403/2

ḳayrūṭı ? Vücudun kalp bölgesine uygulanan bir ilaç

ḳ. 312/25

ḳayvā ? İçinde ufak balıkların bulunduğu küçük gölet

ḳ. 555/14

ḳayyūm Ar. Başlangıç, nihayet ve yeniden oluş gibi hallerden münezzeh ve ezelden ebede kaim, dâim ve var olan Allah

ḳ. 170/8

ḳaz- Kazmak

ḳ.-ar 55/17

ḳ.-up 390/23, 474/9

ḳaz Perde ayaklılardan, suda ve karada yaşayan, uçan, yabani veya evcil kuş (Anser)

ḳ. 167/4

ḳ. eti Kaz eti

ḳ. 439/24

ḳ. yaġı Kaz yağı

ḳ. 143/25, 468/13, 495/23, 504/8, 515/22, 547/10, 561/3

ḳ. yaġıyla 257/5, 411/17

ḳ. yaġları 429/3

ḳaża Ar. Olacağı ezelden Cenab-ı Hak tarafından takdir olunan şeylerin vukua gelmesi

ḳ.+ya 100/22

ḳazan Çok miktarda yemek pişirmeye veya bir şey kaynatmaya yarayan büyük, derin kap

ḳ. 179/8

ḳazanḳarası Ebegümeci

ḳ. 421/15

ḳażā-yı ḥācet Ar. Abdest bozma

ḳ. 491/7

ḳazı- Kazımak

ḳ.-r 279/21

ḳ.-yup 152/15, 262/18, 459/9, 463/20

ḳazıl- Kazılmak

ḳ.-up 155/17

kāẕib Ar. Yalan, uydurma

k. 196/22a

keşīf Ar. Yoğun, sert

k.+i 326/26

k.+ini 350/4

keşīr Ar. Çok olan, bol

k. 48/16

k.+dir 350/12

k.+ü'l-ġıdadır 138/8

k.-i alā 312/6

k.-i sermayesi Sermaye bolluğu

k. 145/6

k.+ü'l-cimāʿ Fazla cinsel ilişki

k.+dır 101/9

k.+ü'l-fāʿide Çok fayda

k. 565/8

k.+ü'l-ġıdā Fazla gıda

k. 562/9

k.+ü'l-ġıdādır 62/6

k.+ü'l-vuḳūʿ Çokça meydana gelme

k.+dur 311/11

keşīrā Ar. Geven dikeninden çıkarılan bir tür zamk

k. 54/23, 100/4, 114/12, 157/24, 200/19, 212/12, 222/11, 229/3, 241/24, 242/4, 242/7, 242/16, 243/5, 243/17, 244/2, 244/4, 268/9, 275/15, 278/17, 309/24, 334/20, 346/15, 467/14, 467/17, 495/25, 533/19, 550/22

k. maʿdeni Kesira maddesi

k. 334/18-19

keşret Ar. Çokluk, bolluk

k. 337/11, 388/6, 580/11, 580/12, 584/18, 585/19, 590/2

k.+i (3. Tekil iyelik eki) 151/5, 350/12

k.+idir 556/5, 556/5

k.+inden 322/12, 360/21

k.+ini 585/20

k.-i büzāḳ Çok salya

k. olup 247/17

k.-i cimāʿ Çok fazla cinsel ilişki

k. 178/4

k.-i cimāʿdan 46/18, 556/19, 567/7

k.-i demm Kanın çokluğu

k. 494/19, 594/1

k.-i demmden 252/5

k.-i evcāʿa Ağrıların çocukluğu

k. 105/1

k.-i evcāʿa 78/7

k.-i istifrāġāt Kusmaların fazlalığı

k.+dır 314/14

k.-i istiʿmāl Fazlaca kullanmak, yararlanmak

k. 104/16

k.-i şitāb Fazla acele etme

k.+311/13

k.-i tenāvül Fazlaca alıp yeme

k. 314/13

k.-i verem Veremin çokluğu

k.+den 39/4

k.+ü'n-nevm Fazla uyku

k. 177/24

kebā Ar. Çobanların ve köylülerin giydikleri ya da yere serdikleri yünden kaba, aba

k. 178/22b

kebāb Ar. Kebap

k. 13/3, 17/8, 56/9, 365/21

k.+dan 244/20

k.+ı 61/14, 235/21, 383/24

k.+ında 585/1

k.+lar 46/23, 487/4

k. eyleyüp 366/12, 383/23

k. idüp 244/20, 455/4, 529/21, 530/5

kebābe Ar. Kebabe, kuyruklu biber (Piper cubeba)

k. 233/21, 258/13, 279/4, 303/22, 329/9, 545/12, 554/23, 577/23

kebed Ar. Karaciğer

k. 34/18, 105/9

k.+de ise 503/3

k.+e 258/18

kebedī Ar. Karaciğer ile ilgili

k.+den 361/25

kebedū bk. kebed

k. 78/15

kebere Yun. Gebre otu (Capparis spinosa)

k. 126/23, 206/1, 433/4, 440/8

k. dibi Kebere bitkisinin kökü

k.+ni 517/26

k. dibiniñ ḳabı Kebere kökünün kabuğu

k. 458/22-23

k. köki Kebere kökü

k. 264/19

k. köki ḳabuġı Kebere kökü kabuğu

k. 280/6-7

k. kökünüñ ḳabuġı 516/13

k. turşusı Kebre turşusu

k. 522/26

k. yaġı Kebereden elde edilen yağ

k. 515/18, 515/23, 517/6, 517/8

k. yaġıyla 514/16, 515/16

kebīr Ar. Büyük, ulu

k. 67/24, 115/4

k.+dir 115/11

k.+ini 115/12

k.+inden 115/8

keci Keçi (Capra hircus)

k. 91/25

keciboynuzı bk. keçi boynuzı

k. yemişi Keçiboynuzu bitkisi yemişi

k.+yle 467/9-10

keçi bk. keci

k.+niñ 160/3, 244/20, 392/9

k. bögregi Keçi böbreği

k.+ni 455/4

k. eti Keçi eti

k. 142/20, 439/23

k. ödi Keçi ödü

k.+ni 238/14

k. südi Keçi sütü

k. 77/18, 309/8

k. südini 550/16

k. ṭırnağı Keçi tırnağı

k.+nı 575/8

k. yağı Keçi yağı

k.+nı 460/6

k. yağıyla 414/11

k.+niñ bağrınıñ 244/17

k.+niñ bögrek yağı 414/9

k.+niñ iç yağı 496/3

k.+niñ ṣağ boynuzı 506/2

k.+niñ yürek yağını 363/18

keçiboynuzı Keçiboynuzu bitkisi

k. 282/14, 363/20, 442/20

k. çekirdegi Keçiboynuzu çekirdeği

k. 367/13

keder Ar. Acı, üzüntü, keder

k. 225/12

k.+den 336/13

k.+dir 21/17

kedi Kedigillerden, köpek dişleri iyi gelişmiş, kasları çevik ve kuvvetli evcil, küçük memeli hayvan, pisik (Felis domesticus)

k. 405/13

k.+niñ 125/18

k. ödi Kedi ödü

k.+ni 239/18-19

k.+niñ ödin 258/22

k.+niñ ödini 162/20

k. yağı Kedi yağı

k. 218/18

k.+niñ azı dişi Kedinin azı dişi

k.+ni 162/18

k.+niñ ödünden 254/12

kedi otı Kedi otu

k. 125/18

k.+dur 125/19

kef Kaynayan pekmezin, pişen etin üstünde oluşan köpük

k.+in 345/16

kefîd El çekme, uzak durma

k. ideler 12/15

kefâf Ar. Misil

k. 303/6

k. miḳdārı Misli kadar

k. 412/3-4, 448/16

Kefe ö.i. Kefe şehri

k. begi Kefe beyi

k. 396/19

k. kili Kefe kili

k.+ni 401/11

kefere Ar. Müslüman olmayanlar

k.+283/21

keftār Far. Sırtlan

k. 101/7

keḥḥāl Ar. Göze sürme çeken

k. 236/10

kehle Ar. Bit

k. 48/6

k.+yi 543/10

kehribā Far. Kehribar

k. 120/20, 120/24, 121/7, 199/23, 207/18, 224/8, 299/22, 309/22, 334/20, 359/7, 360/11, 360/16, 369/6, 525/15, 557/12, 566/8

k.+dan 121/20

k.+nıñ 121/2, 121/4, 121/12

k.+yı 121/8, 278/5

k. ḳurṣı Kehribar hapı

k. 346/21, 356/19

k. tentūresi Kehribar tenturesi

k.+yle 588/6

k. yaġı Kehribardan elde edilen yağ

k. 216/20, 258/4, 564/25

k. yaġından 217/10

k. yaġıyla 216/23

k.-ı ḳurṣ Kehribar hapı

k. 366/3-4

kehribār bk. kehribā

k. 494/9, 512/2, 571/8

k.+ı (Belirtme hal eki) 121/19

k. tentūresi Kehribar tenturesi

k. 292/24, 587/18-19

k. tentūresiyle 594/13

kekik Ballıbabagillerden, karşılıklı küçük yapraklı, beyaz, pembe, kırmızı başak durumunda çiçekleri olan ve çiçeği baharat gibi kullanılan, odunsu saplı, kokulu bir bitki (Thymus vulgaris)

k. 214/10

k. otı Kekik otu

k. 233/26

keklik Keklik (Perdrix)

k. 11/24, 70/3, 143/24, 224/22, 235/22, 340/7, 502/9, 508/14, 510/19, 555/10

k. eti 289/22, 356/15, 509/19

k. etleri 319/19

k. kebābı Keklik kebabı

k. 501/2

k. ödü keklik ödü

k.+ni 126/8

keklik otı Sater

k. 149/9

k.+nı 225/15

kel Far. Saçı olmayan

k. 153/2, 160/2, 439/26, 462/11, 462/15

k.+e 461/13

k. olup 440/3

kelām Ar. Söz

k. 203/19, 204/1, 32/19

k.+dır 204/3

k.+ın 171/7

k.-ı ḳadīm Eski söz

k.+inde 169/24

kelb Ar. Köpek

k. 84/11, 91/14, 102/18, 134/23, 163/3, 163/5, 163/9

k.+e 61/6, 109/3, 163/4

k.+iñ 163/6, 163/7, 163/8, 421/3

k. başı Köpek başı

k. 431/24

k. yaġı Köpek yağı

k. 218/22

k.+iñ dişini 163/7

ḳ.+iñ ḳulaḳlarında 351/14

kelef Ar. Yüzdeki benek

k.+e 101/2

kelem Far. Lahana (Brassica olaracea)

k. 288/19

k. yapraġı Lahana yaprağı

k.+nı 467/10

k. yapraġınıñ ṣuyu Lahana yaprağının suyu

k.+yla 288/18

keler Sürüngenlerin genel adı

k. 100/13

k.+i (Belirtme hal eki) 420/3

k. necisi Keler dışkısı

k. 240/4, 243/7

k. yaġı Keler yağı

k.+nı 452/2

kelim Ar. Söz söyleyen, konuşan

k.+im 172/21

kelp bk. kelb

k. 52/12, 54/2, 79/15, 156/19

k.+iñ 48/3

kelpeden Ar. Kerpeten

k. 272/5

kelpedeyn bk. kelpeden

k.+iñ 272/4

ḳelt-i cereyān-ı demm Kanın hareketinin durması, bir yerde toplanması

ḳ.+den 375/12

kem Far. Kötülük, bozukluk

k. 196/16b

kemā Ar. gibi anlamında bir edat

k. 403/3

kemādāt ?

k. 248/24

k.-ı müsaḫḫin Isıtan kemadat

k.+e 247/17

kemāderyüs Lat. Kısamahmut otu

k. 514/11

kemāfiṭūs Yun. Yerçamı, harptutan

k. 214/8, 216/10, 508/21

k. şerbeti Kemafitus şerbeti

k.+dir 214/7

kemāfi's-sābıḳ Mide bulantısı

k. 347/12

kemākān Ar. Eskiden olduğu gibi

k. 321/6

kemāl Ar. Olgunluk, tecrübe

k. 12/13, 166/1, 179/10, 182/17, 184/3, 301/7, 508/13

k.+iñ 23/19, 170/8

k.+in 179/9, 179/13

k.+iyle 50/18

k.-i ḳudretin 144/9

k.-i ḳudretinden 174/21

k.-i mürettibe 283/13

k.-i taḥḳīḳle 538/18

k.+e irdigi 462/24

k.+e irmiş 535/3

kemāteryüs bk. kemāderyüs

k. 395/16, 148/11, 148/13

kemeşrā ? Sıcak tabiatlı bir bitki

k. 131/1

kemend Far. Kement

k. ideler 272/13

kemer Far. Bel bölgesi

k.+de 538/7

kemik İnsanın ve omurgalı hayvanların çatısını oluşturan türlü biçimdeki sert organların genel adı

k. 288/7, 288/8

k.+dir 272/2

k.+i (3. Tekil iyelik eki) 163/12, 178/18a

k.+inde 494/3

k.+ini 92/26, 161/25

k.+ler 411/4

k.+lerden 403/15

ḳ.+leri 56/25

k.+lerin 164/19

k.+lerinde 437/13

kemūn Ar. Kimyon

k. 124/1, 202/5, 251/1, 273/3, 250/10, 393/23, 529/8, 551/21

k.-ı müdebber İşlenmiş kimyon

k. 202/1

k.+ü'l-melūki Nanhuvah bitkisi

k. 135/4

kemnūn bk. kemūn

k. 412/3, 505/12

kemük bk. kemik

k. 277/8, 369/5, 421/25, 421/25, 484/16

k.+e 161/24

k.+ler 182/13

k.+üñ 277/12, 277/14

k.+üne 272/5

kemürtek Anasır-ı erbaanın yirmi sekiz kısmından yirmi beşincisi; gudruf, kıkırdak

k. 175/5

kenar Far. Merkezden uzak olan, kuytu yer

k. 173/21

kenar Far. Kenar, yan

k.+ına 161/11

k.+ında 57/18, 73/18, 213/24, 221/2, 245/15, 245/22, 479/2, 496/22

k.+larında 382/13

kendene Far. Yabani pırasa

k. 147/22, 147/23, 528/12, 529/23

k. toḫumı Kendene tohumu

k. 476/20, 476/4

kendi Kendi

k. 67/24, 122/10 160/8 170/22 179/16 369/1 376/2 387/14 516/10 577/4

k.+nde 166/12, 166/19

k.+nden 481/12

k.+ne 166/11, 166/4

k.+niñ 178/18b

kendir Kenevir (Cannabis sativa)

k. 125/8, 200/11

k. toḫumı Kenevir tohumu

k. 534/8, 556/12

k. yapraġı Kenevir yaprağı

k. 508/20

k.-i ebyaż Beyaz kenevir

k. 199/22, 200/18-19

kendü Kendi

k. 12/12, 22/10, 45/24, 100/21, 102/7, 106/15, 146/2, 172/25, 192/22, 274/23, 276/17, 279/19, 396/21, 468/10,

498/18, 530/5, 552/3, 575/17, 583/8, 594/20

k.+de 128/19 160/8 570/3 570/16 571/3

k.+den 28/25, 28/25, 29/1, 306/22, 324/10, 388/2

k.+ler 577/14

k.+lerin 10/18

k.+leri 146/1

k.+ñe 203/23

k.+ne 205/27

k.+si 41/18, 225/5, 264/11, 317/21

k.+sin 30/10

k.+sini 458/13

k.+sünden 166/14, 173/18

k.+süne 388/11

k.+süni 554/7

k.+süni 89/9

k.+ye 29/2, 327/20, 388/24, 502/15, 514/2, 554/7

k.+yi 55/17, 387/15, 393/20, 397/8, 409/20, 486/15, 568/18, 568/20, 577/7

kendülük Kendilik, kendi kendine

k.+lerinden 582/13

k.+ünden 481/20, 491/20

kene Kene otu

k. 187/16, 237/6

k. toḫumu Kene tohumu

k.+nı 155/10

kepek Öğütülüp elenen tahıl tanelerinden eleğin üstünde kalan kabuk kırıntıları

k. 207/12, 378/15, 402/16, 410/9

k.+i (3. Tekil iyelik eki) 141/9

k.+i (Belirtme hal eki) 368/19, 391/20

k. ṣuyu Kepek suyu

k.+yla 303/14, 303/23-24

kepkiş Geniş, bol

k. ola 535/14

kerāʿ Ar. Paça

k. 61/4, 142/25

kerāḥ ? Zehir özeliği olan bir madde

k. 168/12

kerāren Ar. Defaatle

k. 202/26

keraş ? Hilyon ve marulca denilen bir tür ot

k.+la 453/4

kerāviyā Far. Karaman kimyonu

k. 202/2, 331/25, 375/8, 509/13

k. yaġı Keraviya yağı

k. 258/2

kerāvīz Ar. Kereviz

k. 420/23

kerb Ar. Gam, tasa, keder

k. 247/23

kere Ar. Kere, defa, kez

k. 16/7, 16/8, 36/16, 46/13, 97/4, 134/5, 144/11, 145/21, 147/6, 162/11, 186/10, 203/8, 206/17, 217/8, 224/18, 225/14, 233/7, 238/1, 238/23, 240/12, 240/14, 253/2, 253/8, 254/1, 254/24, 261/3, 263/12, 268/20, 274/21, 277/10, 283/22, 292/26, 293/19, 297/1, 298/3, 298/6, 300/23, 305/10, 306/8, 306/13, 322/3, 322/12, 348/19, 358/7, 365/2, 370/1, 371/16, 373/10, 373/16, 378/4, 384/5, 386/2, 386/9, 386/21, 391/16, 392/12, 396/1, 430/5, 444/12, 450/18, 450/24, 451/15, 454/18, 460/2, 460/4, 465/11, 469/22, 469/22, 469/25, 470/1, 475/14, 476/5, 487/8, 491/5, 491/21, 491/25, 492/10, 493/3, 493/24, 495/11, 510/22, 511/10, 512/13, 525/16, 533/6, 536/5, 538/4, 538/15, 538/19, 539/2, 548/20, 552/17, 561/19, 581/6, 582/4, 583/4, 586/17, 587/4, 587/15, 587/24, 588/7, 588/14, 588/23, 590/1, 593/2, 593/8, 593/18, 593/20, 593/24, 594/16

kerefs bk. kerāvīz

k. 43/23, 123/4, 134/13, 205/27, 214/13, 276/2, 463/24, 483/13, 527/23, 542/25, 573/21

k.+den 123/5, 134/13

k. dibi 527/7

k. kökü Kereviz kökü

k.+yle 502/9

k. şuyı Kereviz suyu

k. 345/18

k. şuyunı 146/13

k. şuyuyla 205/1, 540/12

k. toḫumı Kereviz tohumu

k. 44/7, 326/4, 500/15, 505/12, 534/9, 571/2

k. toḫumunı 146/14

kerem Ar. Cömertlik, lütuf, iyilik

k.+den 197/8b

k.+iyle 391/25, 396/11, 399/20, 403/5, 440/15, 474/14, 476/15, 533/8, 536/20, 537/5

k. eyler 143/4

kereviyā bk. kerāviyā

k. 214/15, 377/21

kerīm Ar. Allah'ın adlarından biri

k. 49/3

kerrāt Ar. Defalar, kereler

k.+le 63/13, 230/25

kerre bk. kere

k. 577/1

kerteb Ar. Lahana

k. 128/9

kes- Bir şeyi ikiye ayırmak, parçalamak, doğramak

k.-digiñ 240/25

k.-erler 372/20

k.-esin 457/21

k.-mez 55/17

k.-üp 130/22, 240/24, 391/23, 438/24, 465/3

kes- Son vermek

k.-digi 488/3

k.-e 103/10, 167/5, 167/7, 238/7, 239/23, 243/3, 457/19

k.-eler 244/8, 438/17, 442/10, 457/23, 502/3

k.-emese 472/25

k.-er 48/15, 51/10, 51/16, 55/18, 56/21, 56/22, 57/1, 57/15, 57/16, 58/20, 65/3, 65/16, 67/25, 69/22, 71/14, 81/4, 89/20, 90/2, 90/8, 90/9, 90/25, 91/4, 91/9, 91/15, 91/17, 98/1, 100/9, 110/18, 112/17, 118/10, 118/14, 121/17, 121/18, 122/18, 124/22, 128/2, 129/24, 131/21, 131/21, 131/22, 132/7, 132/8, 132/13, 133/25, 134/21, 136/12, 136/13, 140/13, 145/8, 149/26, 207/15, 239/4, 261/24, 261/8, 291/10, 416/25, 423/6, 471/11, 472/10, 472/24, 473/4, 476/5, 484/6, 488/3, 558/14, 566/13, 579/7

k.-er ider 403/17

k.-mek 18/12, 470/24, 511/7, 571/6

k.-mekle 391/5

k.-meyeler 354/19, 470/20

k.-se 62/14

k.-üp 85/5, 147/14

keşāfetlü Bulanıklık, berrak olmamak

k. 581/16

kesb Ar. Elde etmek, edinmek

k. eylemeden 581/1-2

k. eyler 113/5

k. ider 445/21

k. idüp 450/6, 592/4

k. itmek 186/3

k. itmişlerdir 75/19

kesdir- Kaynayan süte kırım tartir katılarak bozulmasını sağlamak

k.-üp 451/26

kesdir- Kesme işini yaptırmak

k.-üp 487/19

kesel Ar. Tembellik, uyuşukluk

k. 18/20, 24/20, 25/25, 207/5, 581/12

k.+i (Belirtme hal eki) 41/11

kesici Kesme işini yapan

k. 46/7

kesiklik Ansızın duyulan halsizlik, kırıklık, yorgunluk

k. 16/16

kesil- Sona ermek

k.-digi 569/24

k.-dikden 24/13

k.-e 161/8, 415/19, 417/3, 579/11

k.-medikde 565/19

k.-mekden 213/7

k.-miş 572/9

k.-üp 158/4, 415/16, 475/13

kesil- İkiye parçalamak, doğramak

k.-miş 420/9

k.-se 416/19

kesil- Kimyasının bozulması

k.-ir ise 440/11

k.-miş olsa 484/12

kesilü kesilü Kesik kesik, aralıklı aralıklı

k. 526/22

keskin Etkili, sert

k. 54/12, 86/19, 134/4, 224/14, 227/14, 231/16, 285/8, 385/13, 411/5, 416/21, 439/25, 459/22, 462/14, 466/10, 510/20, 517/17, 519/8, 524/16, 544/24, 550/11, 551/2, 565/5

k.+dir 563/25

k. etmek 305/18

k. ola 440/16

k. olur 232/16

k. eyler 84/12, 84/14

keşret Ar. Çok olma durumu, çokluk

k. 10/3

kestāne Yun. Kayıngillerden, ılıman iklimlerde yetişen, 25-30 metre kadar boylanabilen, kerestesi doğramacılıkta kullanılan bir orman ağacı ve bu ağacın meyvesi

k. 482/1, 504/15

keşīrü'ş-şerāyen Ar. Atardamarın çok hızlı atması

k. 29/22

keşf Ar. Keşif

k. idüp 299/13

k. itdikleri 7/20

k. olunur 538/25-539/1

keşfiyāt Ar. Keşifler

k. 195/5

ketān Ar. Ketengillerden, çiçekleri mavi renkte ve beş taç yapraklı, lifleri dokumacılıkta kullanılan bir bitki (Linumusitatissimum)

k. 20/2, 224/25, 249/4, 393/23, 428/2, 455/11, 526/14

k. bezi Keten bezi

k. 20/2

k. bezini 205/11, 414/22, 414/24

k. tiftigi Keten tiftiği

k. 431/4

k. tiftiginden 425/19

k. tiftik 426/10

k. toḫumı Keten tohumu

k. 286/23, 303/24, 333/10, 335/9, 377/9, 406/5-6, 413/25, 422/15, 424/1, 428/2, 471/16, 475/24, 497/16, 524/2, 546/23, 547/6, 553/21, 560/22, 560/8

k. toḫumunı 290/4 424/16

k. toḫumı luʿābı Keten tohumundan yapılmış reçine

k. 334/3, 559/7

k. toḫumunuñ unı Keten tohumu unu

k. 515/21

k.-ı tiftik 548/5

ketm-i ʿadem Ar. Allah'ın ruh ve cisim alemlerini yaratmayı istediği zaman bütün mahlukların ilki olan cevher-i ahzarın çıktığı yer

k.+den 170/15, 175/9

kevākib Ar. Yıldızlar

k.+le 145/1

keyf Ar. Sağlık, afiyet

k.+de 31/18

keyfiyet Ar. Bir şeyin iyi veya köyü olması yönü

k.+de 185/2

k.+dir 314/1, 437/12

k.+iñ 47/7

k.+iyle 564/17

k.-i istiʿmāli 99/10

keyfiyet-zāʿide Ar. Fazla keyfiyet

k. 47/4

keyfsiz Keyfi olmayan

k. 389/3

k.+siziñ 186/3

k. olan 195/3

k. olanlarıñ 195/1

keylūs Ar. Besinlerin sindirilmesiyle bağırsaklarda kana karışacak duruma gelmiş hali

k. 179/6, 327/3, 514/2

keymūs Ar. Sindirilen besinlerin ciğere ulaştıktan sonra tekrar orada işleme tabi tutulması

k. 327/4

keyün- Yanmak

k.-müş 269/18

kez Defa, sefer, kere

k. 238/25, 245/19, 414/14, 576/27

keẕālik Ar. Yine öyle, keza, aynı şekilde

g. 14/18, 28/3, 32/15, 33/22, 249/13, 291/19, 292/13, 306/22, 350/15, 405/16, 438/25, 481/5, 489/19, 510/23, 510/24, 576/5, 580/24, 581/2, 592/5

kezāz Ar. Nefes alamayacak derecede mide dolgunluğu

k. 78/16, 105/11

keẕāz bk. kezāz

k. 25/23

kezbere ? Baldırıkara otu

k.-i müdebber İşlenmiş baldırıkara otu

k. 201/25

k.-i müdebbere-i bī'l-ḫāl 199/21

kezengübīn bk. terencübīn

k. 205/17

keẕẕab Far. Nitrik asit

k. ṣuyu Kezzap suyu

k.+nuñ 415/14

ḳıṣṣaü'l-ḥımār Far.+ Ar. Eşek hıyarı, yaban hıyarı (Ecballium elaterium)

ḳ.+ı (Belirtme hal eki) 271/6

ḳışr Ar. Kabuk

ḳ.+dan 75/16

ḳ.-ı ebraḥ Ebrah kabuğu

ḳ. 312/17

ḳ.-ı etrec Etrec kabuğu

ḳ. 199/10, 201/18, 338/16, 339/24, 339/8

ḳ.-ı fındıḳ Fındık kabuğu

ḳ. 299/16

ḳ.-ı ḫaşḫāş Haşhaş kabuğu

ḳ. 202/17

ḳ.-ı nārenc Turunç kabuğu

ḳ. 313/15

ḳ.+ü'l-etrec Etrec kabuğu

ḳ. 313/23-24

ḳıcırdad- Gıcırdatmak

ḳ.-ır 382/7

ḳıç Kuyruk sokumu bölgesi, kaba et, kaba but, popo, makat

ḳ.+ına 20/20

ḳıl İnsan vücudunda biten sertçe ve kalınca tüy

ḳ. 120/8, 147/6, 157/17, 157/18, 164/17, 165/21, 167/8, 175/2, 237/4, 237/5, 237/13, 530/1, 530/20, 564/23, 575/17

ḳ.+a 121/9

ḳ.+ı (Belirtme hal eki) 121/9, 164/17, 167/8, 237/12, 237/14

ḳ.+ıñ 237/10

ḳ.+ın 420/9

ḳ.+ından 159/6, 575/16

ḳ.+ını 237/6

ḳ.+lara 95/13

ḳ.+ları 83/16, 120/11, 147/7, 165/20, 440/4, 442/10, 470/9

ḳ.+ların 564/22

ḳıl- Etmek, olmak

ḳ. 169/11b, 169/17b

ḳ.-ar 50/6, 137/2

ḳ.-dı 182/7

ḳ.-up 23/7, 169/23, 175/11

ḳ.-urdı 170/25

ḳılçıḳ Balıkların eti arasında bulunan diken gibi ince ve küçük kemik

ḳ. 277/8

ḳılıc Kılıç

ḳ. 57/15, 100/26 421/24

ḳıllet Ar. Azlık, az olma durumu

ḳ.+inden 567/5, 589/15

ḳ.+ine 580/12

ḳına Ar. Kına ağacının kurutulmuş yapraklarından elde edilen, saç ve elleri boyamakta kullanılan yoz

ḳ. 139/21, 411/7, 462/13, 579/10

ḳ.+yı 115/23, 116/2

ḳınaḳına Ar. Kınakına bitkisi

ḳ. 321/10, 321/16, 321/23, 347/24, 348/5, 478/22, 587/1, 589/20

ḳ. ḫulāṣası Kınakına bitkisi özü

ḳ. 584/23, 591/19

ḳır- Öldürmek, yok etmek

ḳ.-a 154/22

ḳ.-acaḳ 384/1

ḳ.-ar 71/22, 88/20, 94/21, 94/23, 96/5, 96/25118/7, 128/16, 133/8, 149/15, 254/9, 382/25, 384/10, 384/11, 384/17, 384/19, 389/17, 482/16, 526/2

ḳ.-dılar 221/9

ḳ.-up 382/15, 383/4, 383/5, 383/9, 385/17

ḳır- Sert şeyleri vurarark ve ezerek parçalamak

ḳ.-alar 216/1

ḳır- İri parçalara ayırmak

ḳ.-arsa 442/19

ḳ.-sa 163/5

ḳırā'at Ar. Okuma

ḳ. itdikden 206/16

ḳırat Ar. Bir ağırlık ölçü birimi

ḳ. 11/8, 108/20, 266/22, 441/15

ḳırık Kırılmış bir şeyden ayrılan parça

ḳ. 56/25, 183/11, 533/20

ḳırıḳlıḳ Kırık olma durumu

ḳ. 588/25

ḳırıl- Öldürmek, yok olmak

ḳ.-a 157/5, 165/8, 167/12, 167/15

ḳ.-up 536/2

ḳırıl- Bir veya birçok parçaya ayrılmak

ḳ.-up 421/25

Ḳırım ö.i. Kırım ülkesi

ḳ. 75/12

ḳırim ṭarṭir Fr. Sarap tortusundan elde edilen ve ilaç olarak kullanılan kimyevi madde

ḳ. 294/10, 294/5, 302/8, 322/18, 322/22, 341/11, 341/14, 373/3, 394/20, 441/14, 442/24, 443/4, 451/26, 488/14, 514/13, 516/14, 520/16, 526/4, 585/22, 586/7, 586/15, 591/5, 594/4

ḳ.+den 501/19, 507/20, 520/9, 522/5, 525/9

ḳırḳ Kırk sayısı

ḳ. 34/21 53/5, 100/15, 100/18, 106/18, 155/11, 165/17, 165/24, 179/3, 179/3, 184/6, 184/7, 184/8, 193/24, 193/25, 207/19, 271/4, 271/9, 289/26, 290/7, 290/19, 291/9, 333/21, 345/6, 390/4390/5, 408/17, 419/10, 438/21, 438/22, 459/3, 477/1, 477/11, 485/15, 487/19, 580/8

ḳırḳ bir Kırk bir sayısı

ḳ. 530/20, 571/13

ḳırḳ dört Kırk dört sayısı

ḳ. 323/5

ḳırḳ sekiz Kırk sekiz sayısı

ḳ. 292/15, 586/16

ḳırḳıncı Kırkıncı

ḳ. 193/14, 193/14, 193/21, 580/15

ḳırḳlamaḳ Bir şeyi kırk defa yapmak, kırk defa sudan geçirmek

ḳ. 88/14

ḳırlangıc Kırlangıç kuşu

ḳ.+ı (Belirtme hal eki) 288/5, 477/13

ḳ. boḳı Kırlangıç dışkısı

ḳ 288/11-12

ḳ. yavrusu Kırlangıç yavrusu

ḳ.+nuñ 287/7-8

ḳırlanġıç bk. ḳırlangıc

ḳ. ḳanı Kırlangıç kanı

ḳ.+n 254/19

ḳ. yavrusu Kırlangıç yavrusu

ḳ.+nı 521/18

ḳırlanḳıç bk. ḳırlangıc

ḳ. 167/24

ḳ. gözi Kırlangıç gözü

ḳ.+n 572/1

ḳırmız Ar. Kırmız böceğinden çıkarılan parlak al boya, çiçek boyası

ḳ. 208/19, 313/16, 317/13, 338/10

ḳ. maʿcūnı Kırmız macunu

ḳ. 208/16, 287/16, 319/12, 328/16, 443/6, 554/11, 562/11-12

ḳ. maʿcūnunı 317/22

ḳırmızı Ar. Kırmızı, al

ḳ. 56/20 58/2 137/25, 300/13, 407/7, 478/14, 525/5

ḳ.+dır 97/15

ḳ.+sı 300/15

ḳ. ise 300/14

ḳ. olur 439/10, 462/25

ḳırmızı biber Kırmızı biber

ḳ.+i (Belirtme hal eki) 479/2

ḳırmızı ḳanṭariyun Kırmızı kantaron bitkisi

ḳ. 478/21

ḳırmızı maʿcūnı Bir tür macun

ḳ. 23/5, 223/19

ḳırmızı nār çiçegi Kırmızı nar çiçeği

ḳ. 223/1

ḳırmızı şarāb Kırmızı şarap

ḳ.+ı (Belirtme hal eki) 23/4

ḳırmızıraḳ Kırmızımsı, kırmızıya yakın

ḳ. 516/5

ḳırva ot Bir bitki türü

ḳ. 439/24

ḳışā'ü'l-ḥımār Eşek hıyarı

ḳ. ʿuṣāresi Eşek hıyarı öz suyu

ḳ.+ni 288/3-4

ḳışāc Bir tür hayvan

ḳ. 253/3

ḳışacıḳmaḥmud Kısamahmut otu, bodurmahmut otu

ḳ. 124/10

ḳıs(ı)m Ar. Kısım, bölüm

ḳ. 171/15, 181/10, 181/13, 185/13, 187/23, 189/23, 190/16, 190/25, 246/17, 435/5

ḳ.+a 78/21, 174/21, 181/21, 185/8, 188/5, 188/23, 197/17, 435/6, 435/7

ḳ.+dandır 168/21

ḳ.+dır 8/1

ḳ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 181/19, 181/23, 181/24, 181/25, 182/1

ḳ.+ına 181/11, 189/8, 189/10, 189/11, 189/12, 189/13, 189/15

ḳ.+ından 168/22

ḳ. idüp 483/24

ḳ.-ı evvel İlk bölüm

ḳ. 181/21, 190/17, 246/18

ḳ.-ı evvele 189/23-24, 435/6

ḳ.-ı ẖāmis Beşinci bölüm

ḳ. 190/26

ḳ.-ı sādis Altıncı bölüm

ḳ. 191/3

ḳ.-ı s̱āliṯ Üçüncü bölüm

ḳ. 190/20, 247/1

ḳ.-ı s̱āni İkinci bölüm

ḳ. 8/4, 181/22, 190/18, 246/22

ḳ.-ı s̱āniye 189/25, 189/27

ḳ.-ı rābʿ Dörtte bir bölüm

ḳ. 190/21

ḳışır Üreme imkanı olmayan

ḳ. 567/4, 580/19, 580/21

ḳışrāḳ ṭırnaġı Dişi atın tırnağı

ḳ.+ndan 158/10-11

ḳıṣṣa Ar. Ders alınması gereken kısa hikaye

ḳ.+dır 541/19

ḳıṣṭ Ar. Kıst otu

ḳ. 369/4, 505/13, 506/1, 528/4, 537/10

ḳ. yaġı Kıst otundan elde edilen yağ

ḳ.+yla 264/24, 413/6, 498/3

ḳış Kış mevsimi

ḳ. 10/3, 13/17, 30/8, 30/10, 45/1, 45/14, 45/17, 46/2, 46/20, 46/24, 46/25, 46/26, 91/16, 93/10, 177/16, 183/17, 184/13, 204/6, 207/7, 396/25, 407/13, 569/23

ḳ.+a 184/14

ḳ.+da 397/7

ḳ.+ıñ 45/1

ḳ.+ın 46/3

ḳıṭʿa Ar. Kara parçası

ḳ.+sında 75/12

ḳıṭāʿ ḳıṭāʿ Kesme, kesilmiş parça

ḳ. idüp 312/15

ḳıvām Ar. En uygun durum

ḳ.+a 214/18, 216/13, 233/24, 418/10, 479/14

ḳ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 187/23

ḳ.+ı (Belirtme hal eki) 261/17

ḳ. bulduḳda 432/19

ḳ.+a geldikde 432/18, 487/19

ḳ.+a gele 244/1, 245/5, 433/7, 440/12

ḳ.+a gelmiş 397/3, 407/20

ḳ.+a getürdükden 502/2

ḳ.+a getüre 290/6

ḳ.+a getüreler 309/5-6, 513/14, 527/4, 527/9

ḳ.+a getürüp 289/12, 342/2, 398/3, 408/11, 425/10, 473/17, 477/10, 479/20, 484/2, 535/5, 535/24, 568/14-15

ḳ.+da iken 477/10

ḳ.-ı münāsibe Uygun kıvam

ḳ. 339/14

ḳıvraḳ ṣarı Yumurta sarısı anlatmak için kullanılan bir ifade

ḳ. 179/22

ḳıyām Ar. Ayağa kalkma, ayakta durma

ḳ.+a ṭurmak 182/16

ḳıyās Ar. Karşılaştırma, kıyas

ḳ. 47/3, 448/22

ḳ. ider 568/21

ḳ. itmeye 196/25a

ḳıyāsen Ar. Kıyas edilerek, kıyas yoluyla

ḳ. 475/18

ḳıymıḳ Çok küçük ve sivri tahta, demir veya kemik parçası

ḳ. 343/15

ḳız Kız

ḳ. 575/3, 575/25, 576/22, 576/26, 577/1, 577/21

ḳ.+cağızlar 579/26, 582/16, 582/18

ḳ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 149/1, 569/22, 570/14, 570/20, 571/13, 572/13, 576/10, 576/12, 578/2

ḳ.+ıñ 575/10, 576/22

ḳ.+lar 581/1

ḳ.+larda 584/19

ḳ.+larıñ 575/7, 581/8

ḳ.+ise 576/27

ḳ. südi Kız sütü

ḳ. 228/4, 235/17, 255/21, 255/4

ḳ. südini 542/7

ḳ. südüyle 231/17, 257/19

ḳız- Isınmak

ḳ.-ar 18/23, 19/11, 21/19, 582/20

ḳ.-mış 43/8, 269/12

ḳ.-ınca 121/9

ḳızamıḳ Kızamık hastalığı

ḳ. 122/5

ḳ.+a 85/7

ḳızar- Kırmızı veya ona yakın bir renk almak

ḳ.-a 41/18

ḳ.+ır 231/3, 436/6, 439/9, 450/24

ḳ.-up 283/6

ḳızart- Kızarmasına neden olmak

ḳ.-ır 21/21, 69/6

ḳızdır- Isıtmak

ḳ.-a 183/6

ḳ.-acak 316/24, 328/15

ḳ.-alar 269/12, 567/15

ḳ.-ır 9/4, 14/7, 14/8, 19/13, 20/8, 20/24, 24/11, 25/21, 29/18, 80/11, 91/16, 93/9, 108/6, 108/17, 114/24, 115/6, 125/22, 135/8, 136/19, 329/6, 329/23, 509/8, 544/20

ḳ.-maḳ 207/12, 330/14

ḳ.-up 207/12, 358/7, 363/8, 374/20, 416/21, 456/19, 466/13, 477/4, 484/7, 561/19

ḳızdırıcı Kızdırıcı

ḳ. 567/15

ḳ.+dır 137/23

ḳız emzirir ḳadın südi Kız çocuğu emziren kadının sütü

ḳ. 309/7

ḳızıl Kızıl, kırmızı

ḳ. 12/3, 41/15, 65/10, 67/2, 138/20, 138/21, 156/15, 168/1, 168/1, 182/27, 187/8, 187/11, 188/22, 189/3, 232/4, 245/15, 245/22, 304/5, 365/16, 414/9, 443/13, 523/7, 546/10, 576/27

ḳ.+a 58/11

ḳ.+dır 120/25

ḳ.+ise 184/19

ḳ. olur 443/13

ḳızıl behmen Behmen, behmen-i ahmer (Statice limonium)

ḳ. 148/1, 268/8, 334/19, 510/24, 552/10

ḳ. ṣuyu Kızıl behmen suyu

ḳ.+yla 360/18

ḳızıl boya Kök boyasıgillerden, 1-2 metre uzunluğunda, çalı görünüşünde, soluk sarı çiçekli, gövdesi sert dikenli, rizomlu, çok yıllık bir bitki (Flubia tinctorum)

ḳ. 456/17, 456/4, 505/4, 522/10, 532/8

ḳ.+yı 212/8, 456/1, 536/14

ḳ. köki Kızıl boya kökü

ḳ. 563/14, 563/21

ḳ. otu Kızıl boya otu

ḳ.+nı 531/21

ḳ. toḫumı Kızıl boya bitkisi tohumu

ḳ. 570/27

ḳızılca Kızıla çalan, az kızıl

ḳ. 146/21, 240/23, 240/25

ḳızılcıḳ Kızılcık ağacının meyvesi

ḳ. 14/5, 578/17

ḳ. murabbaʿsı Kızılcık meyvesinden elde edilen bir tür reçel

ḳ.+nın 15/19

ḳ. perverdesi Terbiyesi yapılmış, yetiştirilmiş kızılcık meyvesi

ḳ. 352/10, 356/18

ḳızıl ciger Karaciğer

ḳ. 326/22

ḳ.+de 53/24

ḳ.+e 53/10-11

ḳızıl cüẕẕām Deride kırmızılık şeklinde meydana gelen cüzzam hastalığı

ḳ. 440/1

ḳızıl et Tenin kırmızı olması

ḳ. idüp 448/11-12, 448/17

ḳ. ola 453/7, 457/7

ḳızıl gül Kırmızı gül

ḳ. 212/12, 241/19, 243/11, 259/20, 280/14, 282/14, 321/2, 361/6, 504/16, 513/10

ḳ. ṣuyu Kırmızı gül suyu

ḳ. 246/9-10

ḳ. ṣuyunı 156/14

ḳ. şerbeti Kırmızı gülden yapılan şerbet

ḳ. 366/3

ḳızıl köpek başınıñ küli Kızıl köpek başının yanmasıyla meydana gelen kül

ḳ. 308/18-19

ḳızıllı Kırmızılı

ḳ. 188/25

ḳızıllıḳ Kızıl olma durumu

ḳ. 187/2, 405/23, 493/6, 583/16

ḳ.+a 439/26

ḳ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 226/21, 243/18

ḳızıl mercān Kızıl mercan

ḳ. 364/8-9

ḳızıl ṣandal Kızıl sandal ağacı (Pterocarpus santalinus)

ḳ. 261/11-12, 331/14, 333/5, 344/17, 365/25, 523/24

ḳızıl şeker Kızıl şeker

ḳ. 355/9

ḳızıl temregüye Kızıl temregü hastalığı

ḳ. 165/16

ḳ.+çün 460/5

ḳızıl üküḳ Bir organ adı

ḳ. 326/17-18 326/20

ḳ.+dür 327/11

ḳ.+üñ 326/9

ḳızıl üzüm Bir üzüm türü

ḳ. 99/21, 214/16, 286/9, 289/9, 304/22, 334/5, 456/11, 554/14, 562/5, 569/25

ḳızıl zāc Kızıl zac bitkisi

ḳ. 455/15-16

ḳızıl zerniḫ Kızıl arsenik

ḳ. 279/5, 434/18

ḳızıl ẕerrin Kızıl zerrin bitkisi

ḳ.+iñ 189/7

ḳızımtıraḳ Kırmızımsı, kırmızıya yakın

ḳ. 305/11

ḳ. olur 515/4

ḳızlıḳ Bakire olma durumu

ḳ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 576/27

ḳ.+ını 576/22

ḳız oġlan Bakire kız

ḳ.+a 28/17

ḳ. südi Bakire kız sütü

ḳ.+ni 241/8

ḳ.+yle 242/8

ḳız oġlan ḳız Bakire kız

ḳ. 564/19

ḳız ṭoġuran ḳadın südi Kız çocuğu doğurmuş kadının sütü

ḳ. 308/19

ki ki

k. 7/5, 7/8, 8/2, 8/9, 8/13, 9/3, 10/1, 10/2, 10/6, 10/24, 11/1, 11/7, 11/13, 12/5, 12/14, 12/21, 13/14, 13/18, 13/23, 14/3, 14/8, 14/23, 14/24, 14/25, 15/3, 15/16, 15/22, 15/24, 15/26, 16/1, 16/2, 16/3, 16/5, 16/11, 16/20, 16/20, 16/23, 17/4, 17/8, 17/17, 17/22, 17/22, 17/25, 18/2, 18/5, 18/8, 18/17, 18/20, 19/8, 19/9, 19/11, 19/12, 19/14, 19/16, 19/18, 20/3, 20/6, 20/14, 21/2, 21/5, 21/6, 21/13, 21/14, 22/4, 22/12, 22/13, 22/17, 22/20, 23/5, 23/18, 24/11, 24/17, 24/21, 25/2, 25/6, 25/10, 25/24, 26/3, 26/16, 26/24, 26/24, 26/26, 27/1, 27/11, 27/12, 27/24, 28/2, 28/7 28/10, 28/16, 28/19, 28/19, 28/24, 29/3, 29/5, 29/11, 29/14, 29/19, 29/21, 29/25, 30/9, 30/11, 30/19, 31/7, 31/9, 31/14, 31/15, 32/8, 32/13, 32/20, 33/3, 33/17, 33/20, 33/24, 34/2, 34/3, 34/4, 34/11, 34/11, 34/15, 34/16, 34/22, 35/3, 35/7, 35/16, 35/20, 36/19, 36/20, 36/23,

37/15, 37/24, 38/2, 38/3, 38/5, 38/17, 38/21, 38/25, 39/6, 39/8, 42/13, 42/15, 42/18, 42/22, 42/24, 42/24, 41/9, 41/18, 41/21, 41/25, 41/26, 43/7, 43/11, 43/16, 44/8, 44/11, 44/20, 44/25, 45/12, 45/16, 45/21, 45/22, 46/24, 46/25, 47/2, 47/4, 47/6, 47/15, 48/7, 48/10, 48/26, 48/27, 49/1, 49/2, 49/3, 49/4, 49/13, 49/21, 51/5, 51/22, 51/24, 51/26, 51/26, 55/5, 56/1, 58/9, 59/3, 59/7, 60/23, 60/25, 62/2, 64/10, 66/24, 67/9, 67/27, 70/6, 70/15, 71/2, 71/6, 71/7, 71/13, 72/1, 72/2, 73/18, 73/20, 73/23, 74/1, 75/18, 76/16, 77/2, 78/23, 80/13, 80/17, 81/14, 87/14, 87/19, 88/9, 89/11, 88/12, 90/13, 92/11, 92/13, 93/17, 96/10, 96/13, 98/11, 98/12, 98/13, 98/16, 99/10, 101/4, 101/16, 103/13, 103/14, 103/15, 103/17, 103/19, 104/21, 106/10, 106/12, 106/16, 108/25, 110/15, 112/20, 113/2, 113/15, 116/14, 117/8, 117/9, 120/20, 121/2, 121/3, 121/8, 121/10, 121/13, 122/7, 122/9, 122/10, 123/20, 123/23, 129/16, 130/8, 130/18, 130/21, 131/2, 131/23, 133/15, 135/15, 135/18, 138/24, 139/3, 140/22, 141/2, 141/8, 142/9, 141/12, 143/21, 144/7, 144/13, 144/22, 144/23, 145/21, 145/23, 145/23, 145/26, 149/4, 151/5, 151/8, 152/17, 157/9, 157/22, 157/24, 163/15, 163/17, 165/12, 166/4, 166/5, 168/12, 169/17a, 169/21, 169/24, 170/2, 170/4, 170/7, 170/7, 170/7, 170/7, 171/3, 171/11, 171/19, 171/22, 171/24, 172/1, 172/11, 172/13, 172/16, 172/17, 173/1, 173/13, 173/18, 173/22, 174/5, 175/8, 175/19, 176/1, 176/3, 176/5, 176/5, 176/6, 176/7, 176/13, 177/8, 177/10, 177/14, 177/22, 178/1, 178/2, 178/13a, 178/15b, 178/16b, 178/20b, 178/21b, 179/1, 179/6, 179/7, 179/8, 179/15, 179/15, 179/16, 179/4, 180/25, 181/8, 181/8, 181/9, 181/12, 181/19, 182/11, 182/15, 182/16, 182/20, 182/26, 182/26, 183/7, 183/10, 183/11, 183/14, 184/21, 185/2, 185/5, 185/6, 185/14, 186/1, 186/7, 186/16, 186/21, 187/1, 188/10, 188/10, 188/12, 188/14, 188/18, 188/20, 189/19, 190/13, 190/16, 190/17, 190/18, 190/21, 190/25, 191/1, 191/7, 191/10, 191/19, 192/2, 192/9, 192/13, 192/17, 192/20, 193/9, 193/13, 193/18, 193/22, 193/24, 196/22b, 197/2a, 197/9a, 197/14, 197/24, 198/6, 198/6, 198/9, 198/14, 202/21, 203/1, 203/5, 203/7, 203/19, 203/20, 203/22, 203/22, 204/9, 206/8, 206/9, 208/9, 210/16, 212/13, 212/23, 213/8, 213/14, 213/14, 213/21, 214/1, 214/17, 216/3, 217/1, 217/18, 217/24, 218/1, 218/5, 218/12, 218/14, 219/1, 219/14, 219/18, 219/21, 220/13, 220/16, 220/21, 220/22, 220/23,

221/15, 221/15, 222/19, 224/5, 224/19, 224/20, 225/7, 225/10, 225/20, 226/1, 226/20, 227/2, 227/16, 227/21, 231/2, 233/5, 233/7, 234/12, 234/13, 234/25, 235/7, 235/16, 236/20, 236/21, 237/11, 238/10, 238/13, 238/16, 239/3, 239/3, 239/23, 240/7, 241/1, 241/22, 242/9, 242/11, 243/11, 244/23, 245/3, 253/4, 245/13, 245/24, 246/13, 248/23, 250/17, 252/19, 253/2, 253/16, 253/23, 254/1, 254/7, 254/18, 254/20, 254/21, 254/22, 254/24, 257/3, 257/10, 257/11, 257/12, 258/11, 260/14, 260/15, 260/18, 260/22, 260/23, 261/22, 261/25, 262/5, 262/6, 263/10, 263/18, 264/1, 264/7, 264/9, 264/12, 264/25, 268/5, 265/12, 269/24, 271/1, 271/11, 272/1, 272/8, 272/16, 273/6, 273/21, 274/7, 274/16, 275/2, 276/8, 276/19, 277/16, 277/25, 278/16, 280/25, 281/19, 282/2, 282/19, 282/22, 283/1, 283/2, 283/12, 283/14, 283/17, 283/17, 283/18, 283/21, 283/26, 284/11, 284/13, 284/14, 284/15, 284/17, 284/22, 285/2, 287/7, 288/23, 289/9, 289/16, 290/9, 290/26, 292/1, 293/9, 293/9, 294/20, 294/22, 295/19, 296/5, 297/1, 297/19, 297/22, 298/15, 298/18, 298/19, 299/5, 299/7, 299/8, 300/3, 300/15, 301/7, 302/14, 304/1, 304/3, 304/8, 304/9, 305/22, 306/9, 307/10, 307/13, 308/1, 308/21, 309/1, 309/10, 309/18, 310/17, 311/10, 311/24, 312/13, 312/14, 313/11, 314/11, 315/9, 315/12, 315/14, 315/16, 315/19, 316/2, 316/4, 316/6, 316/9, 316/11, 316/12, 317/3, 319/1, 319/16, 320/8, 320/13, 320/13, 320/16, 320/17, 322/3, 322/12, 322/14, 323/9, 323/11, 324/6, 324/7, 324/1, 324/17, 325/4, 325/14, 325/24, 325/25, 326/9, 326/11, 327/1, 327/2, 327/11, 327/14, 331/9, 331/22, 332/12, 332/9, 334/24, 335/6, 335/22, 336/3, 338/2, 339/16, 339/19, 340/8, 340/15, 341/9, 343/1, 343/24, 344/1, 345/1, 345/22, 345/24, 346/7, 346/11, 347/1, 347/22, 348/22, 350/1, 350/1, 350/8, 350/13, 350/15, 350/19, 350/21, 351/1, 351/5, 351/14, 352/2, 353/3, 353/5, 353/16, 353/18, 353/24, 354/2, 354/7, 354/17, 355/25, 356/15, 356/19, 356/21, 357/5, 358/16, 360/10, 361/16, 361/25, 362/6, 362/8, 362/12, 362/20, 362/24, 363/22, 363/23, 364/2, 365/18, 365/20, 366/15, 366/21, 367/13, 367/25, 369/13, 369/18, 369/23, 370/21, 370/25, 371/14, 372/9, 372/13, 371/22, 373/23, 373/24, 375/8, 375/17, 375/19, 376/12, 376/14, 376/16, 376/17, 377/3, 377/7, 377/15, 377/26, 378/8, 378/13, 379/23, 379/23, 380/5, 380/17, 380/23, 381/12, 381/15, 382/10, 383/13, 383/17, 383/22, 383/22, 384/6, 385/11, 385/21, 386/23,

386/25, 387/2, 387/7, 387/10, 387/11, 387/18, 388/9, 388/20, 389/4, 389/7, 389/21, 390/1, 390/9, 391/16, 392/3, 393/8, 393/15, 394/9, 394/12, 394/13, 394/23, 395/16, 395/18, 395/22, 395/25, 396/19, 396/21, 397/9, 397/11, 397/23, 398/6, 398/12, 398/17, 399/10, 399/14, 401/1, 401/13, 404/1, 404/11, 405/12, 405/18, 406/4, 406/15, 406/24, 407/6, 407/6, 407/8, 407/10, 408/4, 408/8, 409/3, 410/13, 410/23, 411/6, 411/13, 412/5, 413/8, 413/15, 414/4, 414/5, 414/26, 415/3, 415/3, 415/12, 415/20, 418/6, 419/3, 419/14, 420/2, 421/23, 422/24, 424/13, 424/20, 426/23, 427/14, 427/17, 428/5, 428/8, 428/22, 429/12, 429/19, 429/19, 430/3, 435/4, 435/17, 435/18, 435/19, 435/20, 435/25, 436/10, 436/25, 437/1, 437/10, 437/13, 437/24, 438/4, 438/11, 439/9, 440/17, 440/20, 440/21, 441/17, 442/5, 442/19, 443/9, 443/12, 443/12, 444/9, 445/10, 447/8, 450/13, 450/15, 450/24, 452/6, 453/15, 453/20, 454/6, 454/13, 454/16, 454/24, 454/26, 455/18, 456/8, 456/14, 456/22, 457/11, 457/13, 457/18, 460/5, 460/19, 461/10, 461/11, 462/17, 463/6, 463/11, 463/14, 463/16, 464/11, 464/13, 465/8, 465/15, 466/21, 467/1, 468/14, 468/21, 468/22, 469/10, 469/13, 470/2, 470/3, 472/21, 472/22, 474/1, 475/21, 476/18, 476/22, 478/1, 480/1, 480/2, 480/21, 481/9, 481/15, 482/9, 482/18, 483/1, 483/11, 484/11, 485/11, 486/2, 486/14, 486/14, 486/22, 486/3, 487/3, 487/10, 487/24, 488/5, 490/16, 490/20, 490/24, 491/5, 491/19, 491/22, 491/26, 492/3, 493/,4 493/7, 493/18, 493/21, 495/6, 495/12, 495/19, 496/20, 496/22, 496/24, 497/1, 498/5, 498/6, 498/12, 498/13, 498/17, 498/20, 499/23, 500/1, 500/8, 501/3, 501/5, 501/8, 501/17, 502/10, 502/14, 502/17, 502/24, 504/14, 504/22, 506/9, 506/10, 506/17, 507/6, 507/12, 508/6, 508/12, 508/16, 509/4, 509/8, 509/25, 510/1, 510/4, 510/6, 511/1, 511/20, 513/16, 513/18, 513/21, 514/3, 514/18, 515/6, 516/1, 516/3, 516/23, 517/3, 517/11, 517/12, 517/17, 518/19, 519/13, 519/21, 519/23, 520/1, 522/1, 522/2, 522/24, 523/1, 523/8, 524/21, 525/21, 525/22, 526/7, 526/13, 526/16, 526/17, 526/21, 526/24, 530/13, 531/18, 532/3, 533/22, 533/25, 535/22, 536/10, 537/24, 538/1, 539/1, 539/3, 539/5, 539/9, 541/4, 541/19, 542/3, 542/17, 543/14, 543/18, 545/20, 546/5, 547/16, 547/22, 548/4, 548/24, 549/5, 550/3, 550/5, 550/6, 550/7, 550/15, 550/24, 551/6, 552/14, 552/15, 552/25, 553/10, 553/23, 554/6, 554/10, 555/3, 555/7, 555/12, 555/13, 555/14, 555/15, 556/3, 556/14, 556/14, 556/23, 558/22,

559/18, 559/19, 560/1, 561/11, 561/11, 562/7, 563/2, 564/3, 564/7, 564/8, 565/15, 565/19, 566/2, 567/3, 567/3, 568/16, 568/16, 568/21, 569/7, 569/8, 569/22, 571/16, 571/5, 573/17, 574/4, 574/10, 574/16, 575/8, 575/21, 576/1, 576/3, 576/6, 576/20, 576/21, 577/3, 578/1, 578/3, 578/7, 579/18, 579/24, 580/3, 580/9, 580/14, 580/18, 580/20, 581/1, 581/15, 581/20, 582/7, 582/15, 583/12, 586/12, 587/24, 588/1, 589/9, 590/5, 592/1, 593/18

kibār-ı eṭıbbā-ı İslāmiyūn İslam aleminin büyük hekimleri

k. 284/24

kibrīt Ar. Kükürt

k. 389/25, 392/10, 429/10, 429/17, 432/5, 445/5, 454/11

k. ṣuyı 441/21, 459/18-19

k.+i (Belirtme hal eki) 392/17, 428/18

k. yaprakları Kibrit yaprakları

k.+ndan 429/24

kibridī Ar. Kibritle ilgili

k.+niñ 390/15

kibrik Kirpik, göz kapağının kenarındaki kıllar veya bu kıllardan her biri

k. 175/1, 439/8

k. dökülmesi Kirpiğin türlü nedenlerle dökülmesi

k.+ni 245/24

ḳibril-i nām Bir tür macun

ḳ. 585/1

kibritli Kükürtlü

k. 30/22, 385/15

kifāf Ar. Yetecek kadar olma

k. 421/18

ḳifal Yun. Şahdamarı

ḳ. 36/20

ḳ.+den 37/5, 37/21, 226/18, 255/15, 278/9, 283/12

ḳ.+dir 36/20

ḳ.+iñ 37/2

kifālāḫyā Yun. Baş ağrısı

k. 198/14

kifāye Ar. bk. kifāyet

k. 371/18

kifāyet Ar. Yeterli olma, yetişme

k. 200/15, 200/19, 202/18, 224/24, 289/11, 309/5, 309/6, 309/26, 322/15, 334/21, 334/4, 343/24, 344/19, 348/3, 396/6, 399/8, 411/21, 423/19, 429/9, 444/26, 445/3, 445/8, 447/19, 462/4, 495/25, 496/18, 500/23, 503/20, 504/8, 505/15, 506/4, 515/23, 524/3, 531/2,

534/3, 546/3, 547/19, 548/18, 553/21, 555/27, 562/1, 568/14

k. eyler 42/20, 46/15

k. idecek 305/14

k. ider 185/12, 227/15, 333/24, 377/16, 487/8

k. itmezlerse 292/6

k. itmezse 589/19

kil Far. Islandığı zaman kolayca biçimlendirilebilen yumuşak ve yağlı toprak

245/25, 460/1

k. eyleseler 125/21

kil-i emenī Ermeni kili denen ve ilaç olarak kullanılan bi tür kil, potasyum nitrat

k. 43/21, 222/11, 229/20, 244/7, 261/20, 274/14, 317/4, 320/23, 333/6, 334/19, 346/14, 347/5, 356/26, 359/1, 359/7, 360/17, 364/9, 393/2, 393/5, 407/4, 413/21, 419/22, 424/10, 426/20, 426/20, 434/6, 489/22, 504/15, 531/2, 534/8, 541/16, 541/24, 549/21, 549/24, 550/21, 557/12, 566/8, 579/9

k. 471/13

k. ḥabbı Kil-i ermeni hapı

k. 222/8

kilye Ar. Böbrek

k. 105/10

kim Belirsizlik zamiri

k. 145/10, 145/20, 164/14, 166/15, 197/1b, 212/7, 238/13, 238/16, 254/18, 254/20, 254/21, 254/22, 396/10

k.+e 147/21, 576/20

k.+iñ 152/17, 162/24, 197/10a

k.+si 173/24, 173/24, 395/1, 519/20, 556/16, 556/16

kim kim, ki (bağlaç)

k. 87/16, 122/12, 148/13, 166/18, 169/16b, 170/26, 170/27, 171/8, 171/16, 179/9, 180/18, 180/25, 181/5, 185/14, 186/2, 189/18, 190/5, 190/6, 190/8, 190/8, 190/20, 190/26, 191/1, 191/12, 191/19, 192/3, 192/16, 193/22, 193/26, 196/12a, 196/13a, 196/24a, 198/7, 205/6, 210/25, 211/1, 211/5, 211/17, 211/18, 236/15, 236/15, 237/6, 237/14, 238/25, 241/10, 243/9, 243/10, 243/13245/14, 245/15, 256/21, 272/2, 276/16, 278/19, 282/1, 282/9, 288/7, 288/8, 291/1, 321/2, 389/22, 395/5, 404/18, 404/20, 405/8, 408/19, 410/16, 434/18, 434/9, 438/12, 440/12, 445/21, 457/3, 462/14, 468/8, 468/8, 473/6, 473/9, 474/13, 480/22, 482/24, 484/15, 498/19, 526/23, 529/1, 531/23, 534/18, 570/10, 572/6, 573/1, 578/9

kimesne Kimse, kişi

k. 15/1, 16/7, 19/16, 19/18, 19/24, 22/11, 25/12, 28/19, 28/25, 29/2, 29/6, 29/20, 29/25, 36/2, 36/8, 42/15, 43/25, 44/5, 44/19, 60/6, 60/7, 80/13, 80/18, 87/13, 88/5, 93/25, 100/22, 102/3, 109/10, 112/20, 126/8, 128/18, 128/20, 135/13, 139/5, 139/11, 146/5, 146/7, 155/6, 155/11, 230/7, 287/7, 362/16, 365/11, 377/2, 378/4, 387/20, 407/21, 442/20, 447/20, 465/3, 476/4, 519/4, 526/16, 541/8, 548/24, 549/8, 552/14, 577/8, 577/15

k.+de 399/10

k.+den 34/22, 284/14, 531/17

k.+ler 11/23, 12/21, 13/5, 14/13, 26/24, 26/26, 28/7, 36/15, 86/20, 96/1, 106/20, 124/24, 213/15, 267/8, 284/10, 367/15, 514/5, 552/18

k.+lerde 235/8

k.+lerden 34/24

k.+lere 11/4, 20/11, 113/12, 392/4, 461/1, 532/20

k.+leri 119/14

k.+leriñ 45/4, 114/2, 387/18, 387/23

k.+niñ 18/21, 22/1, 29/20, 44/2, 54/1, 87/18, 91/5, 125/21, 127/6, 139/2, 147/2, 254/12, 254/16, 276/19, 432/3, 470/8, 531/13, 534/12, 540/3

k.+ye 42/10, 42/11, 45/16, 50/19, 66/5, 101/2, 102/1, 132/1, 140/14, 149/16, 151/14, 159/7, 284/23, 324/17, 369/22, 435/25, 529/25, 531/12, 551/2, 565/17

k.+yi 135/13, 139/18

kimi Kimisi, bazısı

k. 17/23395/1 395/2 395/2 395/2 395/3 395/3 556/16 556/17

kimse Herhangi bir kişi, herhangi biri

k. 11/3, 25/5, 31/7, 42/22, 44/10, 102/7, 103/15, 109/3, 122/12, 146/22, 147/6, 149/25, 156/3, 156/19, 156/21, 158/5, 159/20, 161/21, 163/11, 168/1, 193/23, 238/14, 238/15, 239/18, 386/23, 400/2, 402/1, 413/13, 418/1, 462/15, 463/18, 465/8, 476/22, 477/13, 485/11, 492/5, 508/18, 526/17, 526/25, 528/11, 531/25, 533/1, 533/12, 534/17, 535/8, 535/10, 575/18

k.+de 400/1, 414/14, 417/22, 489/21

k.+ler 293/9, 493/4, 538/6

k.+lerde 340/13

k.+lere 42/13, 56/6, 295/22

k.+leri 397/16

k.+niñ 27/1, 119/8, 276/14, 277/8, 277/16, 303/19, 390/1, 399/22, 402/3, 402/15, 402/21, 415/24, 419/1, 531/21, 535/19, 536/21, 536/25, 575/14

k.+ye 148/19, 166/11, 420/12

k.+yi 151/20, 162/23, 390/9, 392/13, 392/21

kimyā Ar. Kimya bilimi

k. 520/16

kimyāvī Ar. Kimya ile ilgili

k. 216/21

kimyon Ar. Maydanozgillerden, 50 santimetre yüksekliğinde, beyaz veya pembe çiçekli, bir yıllık, güzel kokulu ve otsu bir bitki (Cuminum cyminum)

k. 13/4 50/20 89/2 94/4 128/11 356/16 342/18 344/8 346/3 483/12 553/21

k. maʿcūnı Kimyondan yapılmış macun

k. 374/9, 545/8

kipak Kepek, un elendikten sonra, elek üstünde kalan kabuk kırıntıları

k. 288/20

kiprik bk. kibrik

k.+ine 439/8

kirār-ı imrār Ar. Tekrar geçmek

k.+a 540/17

kirāc Far. Kireç

k. 421/10, 434/19, 435/8, 458/8, 460/10, 574/1

k.+ı (Belirtme hal eki) 435/15

kirācsız Kireçsiz

k. 410/25

kirāç bk. kirāc

k. 540/16

kirānī Ar. Kene rengi

k. 187/16

kiras Yun. Kiraz (Cerasus avium)

k. 58/16

k. çekirdegin Kiraz meyvesinin çekirdeği

k. 537/1

kirbās Ar. Bez

k. 249/4

k.-ı ketān Keten bezi

k. 249/7

kirec bk. kirāc

k. 483/3

k.+dir 438/12

kiremit Yun. Kiremit

k.+i (Belirtme hal eki) 416/21, 484/7

kirmīd ? Ağaçların arasında biten, yenilen bir çeşit mantar

k. yaġı Kirmit yağı

k. 290/1, 396/1

k.+nı 482/15

kirpi Kirpigillerden, uzunluğu 25-30 santimetre olan, sırtı dikenlerle kaplı memeli hayvan

k. başı Kirpinin başı

k.+nı 163/12

k. eti Kirpi eti

k. 443/6

k. etini 509/1

k. küli Kirpinin yakılmasıyla elde edilen kül

k. 545/21

k. ödi Kirpi ödü

k. 237/7

k. ödini 163/10

kirpik bk. kibrik

k.+i (Belirtme hal eki) 236/24

k.+leri 56/4

k.+lerin 109/16

kĭse Far. Vücuttaki kirleri çıkarmaya yarayan bez.

k. 449/22, 453/7

kĭse Far. Kese

k. 203/16, 251/2, 332/5

k.+siyle 381/22

k.+ye 207/12, 249/25, 508/1

kisesiz Kesesiz

k. 381/23

kişi Kişi, şahıs

k. 15/13, 15/18, 18/19, 31/5, 46/13, 141/4, 141/14, 142/2, 145/18, 150/15, 151/1, 151/7, 155/23, 159/5, 160/23, 160/24, 161/12, 161/18, 161/19, 162/19, 162/20, 162/25, 163/9, 163/19, 163/22, 163/25, 165/10, 165/15, 166/14, 166/22, 166/5, 166/7, 166/9, 168/3, 171/16, 198/6, 211/15, 254/19, 291/8, 320/18, 388/16, 439/21, 439/22, 452/4, 455/1, 469/4, 515/6, 521/8, 521/21, 530/12, 572/2, 576/7, 579/10

k.+de 15/21, 158/19, 439/11, 461/14

k.+den 167/10, 439/21, 521/11

k.+ler 23/1, 31/6, 69/15, 113/16

k.+lerde 439/11

k.+lerden 467/25

k.+lere 104/11, 128/7, 141/8, 142/24, 144/5, 381/2

k.+niñ 43/8, 45/12, 92/18, 151/18, 155/12, 155/15, 157/16, 159/13, 160/3, 161/24, 163/23, 164/11, 164/8, 165/17, 165/7, 166/25, 167/7, 212/5, 240/13, 254/7, 527/16, 527/20, 528/23, 532/3, 535/22, 575/16, 577/8

k.+ye 29/3, 43/22, 43/23, 158/17, 158/22, 160/16, 161/3, 161/9, 166/13,

167/11, 303/17, 309/18, 342/20, 512/3, 530/22, 572/12

k.+yi 150/16, 153/18, 156/6, 163/3, 166/11, 447/25, 518/7

kişnic Far. Maydanozgillerden, yaprakları maydanozu andıran, 20-60 santimetre yüksekliğinde, tüysüz, bir yıllık ve otsu bir bitki (Coriandrum sativum) ve bu bitkinin baharat olarak kullanılan kurutulmuş meyvesi veya tohumu

k. 129/17, 147/23, 147/25, 207/17, 235/4, 235/23, 270/23, 290/14, 344/10, 356/26, 361/6, 384/14, 483/12, 484/16, 486/6, 528/12

k.+i (Belirtme hal eki) 147/24, 512/6, 529/23

k. ṣuyı Kişnic suyu

k. 116/1, 287/21, 411/16

k. ṣuyun 419/4

k. ṣuyuyla 116/1

kişnir İlaç terkibinde kullanılan bir bitki türü

k. 531/1

kişniş bk. kişnic

k. 546/18

kişür Bir tür bitki

k. toḫumun Kişür bitkisinin tohumu

k. 576/13

kitāb Ar. Kitap

k. 169/12b, 197/10b, 594/23

k.+a 169/16b, 196/25a

k.+da 476/22

k.+ı (Belirtme hal eki) 197/8a, 197/10a

k.+ım 169/17b, 196/23b

k.+ımıza 541/7

k.+ında 120/19, 120/20

k.+ınıñ 284/12

k.+lar 226/4

k.+larımızda 555/13

k.+larında 47/15, 47/18, 98/11, 109/21, 129/12, 437/2, 440/19, 442/6, 501/18

k.+larından 545/17

k.-ı ʿācizī Yazarın kendi kitabı (Tevavu gösterilerek söylenmiş)

k.+de 163/16-17

k.-ı ʿācizīye 7/6, 204/2

k.-ı ʿācizānemizde 168/10

k.-ı ʿacizānemize 226/3, 430/15

k.-ı gülistān Şeyh Sadi'nin eseri

k.+ında 144/13

k.-ı ḳānun Sağlık alanında yazılmış, muteber bir eser

k.+da 185/10

k.-ı mafṣala Eklemler hakkında yazılmış kitap

k.+da 107/1

k.-ı müsteṭā Güzel kitap

k.+yı 174/1

k.-ı tuḥfe Yeni, pek bilinmeyen kitap

k. 298/17

k.-ı vezn Kitaba göre

k.+inde 242/9

kitre Ar. Geven dikeninden elde edilen zamk

b. 291/16, 558/17

kiẕb ü ṣıdḳ Ar. Yalan ve doğru

k.+ım 197/7a

ḳo- Bırakmak

ḳ.-ma 196/23b

ḳ.-ması 538/10, 538/10

ḳ.-maya 205/14

ḳ.-maz 15/26, 236/16, 239/12, 353/13, 553/5

ḳ.-muşdur 173/3

ḳ.-salar 157/2, 160/22, 161/18, 163/5

ḳo- Yerleştirmek

ḳ.-maḳ 261/22

ḳ.-rlar 508/2

ḳ.-rsa 577/1

ḳ.-salar 133/22, 261/23

ḳo- Koymak

ḳ.-dıġı 415/17

ḳ.-maḳ 560/20

ḳ.-maḳla 497/2

ḳ.-mayalar 231/16, 365/4, 413/22

ḳ.-rlar 373/17, 389/22

ḳ.-sa 139/5, 158/3, 211/15

ḳ.-salar 66/15, 67/22, 69/11, 81/14, 82/14, 93/18, 109/15, 125/18, 132/24, 139/10, 157/3, 157/6, 160/3, 161/3, 161/25, 163/20, 165/7, 165/24, 166/4, 168/5, 168/8, 268/13, 269/11, 271/12, 358/7, 577/9

ḳoca Yaşlı

ḳ. 28/16, 64/16, 70/10, 104/11, 378/15, 420/3

ḳ.+lara 83/19

ḳoca Eş

ḳ. 567/5

ḳoca- Yaşlanmak

ḳ.-maḳ 30/17

ḳ.-r 95/5

ḳoca ḳarı yapraġı köki Kocakarı bitkisi yaprağının kökü

ḳ. 372/5-6

ḳocal- Yaşlanmak

ḳ.-masından 567/7

ḳocalt- Yaşlandırmak

ḳ.-ır 14/6, 17/17, 28/14, 30/17

ḳocalıḳ Yaşlılık

ḳ.+ı (Belirtme hal eki) 155/23

ḳocaya varmaḳ Evlenmek

ḳ.-dır 564/19

ḳoç Damızlık erkek koyun

ḳ.+ı (Belirtme hal eki) 20/21

ḳ.+ınıñ 20/19, 20/20

ḳ.+ıya 20/17, 20/19

ḳoçan Marul, lahana vb. sebzelerde yaprakların çıktığı sert gövde

ḳ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 462/24, 462/25

ḳoḳ- Kokmak

ḳ.-ar 16/13, 113/18 119/24 119/25 188/10 361/23 561/16

ḳ.-ar olsa 579/12

ḳ.-mada 88/7

ḳ.-maġa 88/13

ḳ.-maġıyla 135/27

ḳ.-maġla 60/1

ḳ.-maḳ 69/14, 87/22, 88/7, 104/14, 135/22, 135/24

ḳ.-maḳdır 540/21

ḳ.-ması 58/6, 122/20

ḳ.-mayalar 135/23

ḳ.-sa 88/5, 104/16

ḳ.-salar 88/2, 88/4

ḳoḳı bk. ḳoḳu

ḳ.+sın 52/10

ḳoḳla- Koklamak

ḳ.-maḳ 43/23, 43/24, 50/7, 52/6, 106/2, 111/9, 122/14, 139/26, 140/1, 237/25, 325/17

ḳ.- maġla 19/23, 19/25, 19/25

ḳ.-maḳdır 106/10

ḳ.-maḳla 9/8, 43/21

ḳ.-ması 49/10, 139/24

ḳ.-sa 82/10, 107/25, 131/7

ḳ.-salar 71/21, 112/15, 112/16

ḳ.-sun 122/14

ḳ.-yalar 30/8, 30/9, 43/22

ḳ.-yup 521/21

ḳoḳlat- Koklatmak

ḳ.-a 292/3

ḳ.-alar 325/16, 325/16, 564/23

ḳ.-maḳ 564/25

ḳoḳu Koku

ḳ. 437/15

ḳ.+da 121/14

ḳ.+lar 19/23

ḳ.+larıñ 77/9

ḳ.+larınıñ 77/9

ḳ.+larla 8/21

ḳ.+nuñ 77/8

ḳ.+sı 68/9, 98/12, 98/20, 98/21, 98/22, 108/15, 109/23, 188/8, 188/9, 188/10, 212/4, 384/1, 405/12

ḳ.+sın 51/7

ḳ.+suna 40/19, 98/21

ḳ.+sundan 150/10

ḳ.+sunı 64/17, 122/12, 122/13, 132/8, 275/10

ḳ. almadıġı 259/17

ḳ. almamaḳ 259/18

ḳoḳula- Koklamak

ḳ.-maḳ 122/13

ḳoḳulat- Koklatmak

ḳ.-alar 205/7

ḳoḳulı Kokulu

ḳ. 96/17

ḳ.+dır 112/21

ḳoḳulu bk. ḳoḳulı

ḳ. 564/23

ḳoḳut- Kokutmak

ḳ.-alar 579/17

ḳol İnsan vücudunda omuz başından parmak uçlarına kadar uzanan bölüm

ḳ.+da 36/20, 585/20

ḳ.+dan 546/13, 562/26

ḳ.+lara 213/2, 298/1

ḳ.+larıñ 284/8

ḳ.+larına 224/14, 361/10, 402/4, 445/24

ḳ.+larında 148/15

ḳ.+larından 235/19, 564/21

ḳ.+uñ 37/3, 37/7, 300/10, 304/15

ḳ.+una 159/6, 164/3

ḳolay Sıkıntı çekmeden, yorulmadan yapılabilen, emeksiz, zahmetsiz, güç ve zor karşıtı

ḳ.+ca 271/12, 462/9, 592/8

ḳolira Fr. Şiddetli ishal ve kusmalarla kendini gösteren, çok bulaşıcı, salgın ve öldürücü bir hastalık

ḳ. 76/16

ḳolon Fr. Kalın bağırsağın gödenden önceki bölümü

ḳ. 353/19, 375/21, 381/19

ḳ.+uñ 353/20, 353/22

ḳ. bağırṣaġında 380/7

ḳoltuḳ Omuz başının altında, kolun gövde ile birleştiği yer

ḳ. 132/8

ḳ.+larda 427/20

ḳ.+ları 75/15

ḳomşi Komşu

ḳ.+den 177/2

ḳ.+ye 177/2

ḳon- Koyma işi yapılmak

ḳ.-dıġı 420/5

ḳ.-up 13/3

ḳon- Kuş, kelebek, uçak, toz vb. bir yere inmek

ḳ.-maya 163/6

ḳonıl- Konulmak

ḳ.-a 377/4

ḳ.-ur 75/27

ḳonul- bk. ḳonıl-

ḳ.-dıġı 271/10

ḳ.-duḳda 420/7

ḳ.-muş 398/14

Ḳonya Ereglisi ö.i. Konya ili Ereğli ilçesi

ḳ.+nden 151/5

ḳop- Kopmak, ayrılmak

ḳ.-a 276/22

ḳ.-ar 20/19, 180/1, 276/23

ḳ.-maz 433/2

ḳ.-uncaya 225/5

ḳopar- Koparmak

ḳ.-alar 564/22

ḳ.-dıġı 237/10

ḳ.-ır 82/14

ḳ.-up 131/19

ḳor İyice yanarak ateş durumuna gelmiş kömür veya odun parçası.

ḳ. 259/21, 271/21, 271/22, 400/2, 400/21, 474/11, 475/21, 476/21, 521/20

ḳ. oldıġı 159/26

ḳoralinā Fr. Pamuk otu

ḳ. 382/13, 383/7, 383/13

ḳorḳ- Korkmak

ḳ.-a 22/5

ḳ.-acaḳ 23/9

ḳ.-alar 435/21

ḳ.-an 22/1

ḳ.-ar 382/8

ḳ.-duġı 435/21

ḳ.-mak 21/26

ḳ.-maḳdır 21/17

ḳ.-maya 23/10, 158/4, 162/23, 410/13

ḳ.-sa 44/6, 166/16, 166/17

ḳorḳaḳ Korkak

ḳ. 153/2, 161/9, 336/10, 337/3

ḳorḳul- Korkulmak

ḳ.-maz 33/5

ḳ.-ur 27/22, 30/13

ḳorḳulu Korkulu

ḳ. 66/18, 128/20

ḳoru- Korumak, muhafaza etmek

ḳ.-r 191/13

ḳoruḳ Henüz olgunlaşmamış ekşi üzüm

ḳ. 9/11, 9/12, 10/21, 72/25, 207/2, 262/10, 469/11

ḳ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 407/23

ḳ. perverdesi Terbiye edilmiş koruk

ḳ. 245/14

ḳ. ṣuyı Ekşi üzüm suyu

ḳ. 10/22, 46/8, 92/26, 133/14, 358/4

ḳ. ṣuyuyla 12/23, 126/3, 202/10, 245/19, 245/19, 331/19, 352/20, 365/3

ḳ. şarābı Koruktan yapılan şarap

ḳ. 10/22, 352/9

ḳ. şerbeti Koruk şerbeti

ḳ.+yle 443/21

ḳ. şerbetleri 35/26, 331/9

ḳ. şerbetlerinden 36/4

ḳoruḳlı Ekşi üzümlü

ḳ. 13/2

ḳoruḳlu çorba Ekşi üzümlü çorba

ḳ. 262/15

ḳoş- Binmek, koşturmak

ḳ.-maḳ 20/12

ḳoş- Bir işle çok ilgilenmek, koşuşturmak

ḳ.-up 177/4

ḳoşdır- Koşturmak

ḳ.-maḳ 20/11

ḳoşdur- bk. ḳoşdır-

ḳ.-urlar 389/20

ḳovala- Kovalamak

ḳ.-yalar 378/17

ḳoy- Bırakmak, bekletmek

ḳ.-alar 217/6, 261/1, 269/11, 329/16, 365/20, 368/10, 521/19

ḳ.-asın 458/10

ḳ.-salar 167/23

ḳ.-up 263/17, 263/19, 279/8, 389/14, 425/5, 425/17, 426/16, 426/16, 434/14, 438/18, 448/10, 451/21, 474/20, 478/24, 532/19, 535/5, 557/22, 558/1

ḳoy- Yerleştirmek

ḳ.-a 17/26

ḳ.-alar 254/18, 474/8, 497/4, 499/19, 536/15, 576/26

ḳ.-asın 409/3, 572/23

ḳ.-salar 82/11

ḳ.-up 41/5, 71/21, 343/15, 368/20, 476/20, 569/25

ḳoy- Koymak, eklemek

ḳ.-a 27/6, 205/21, 210/16, 267/9, 268/17, 272/10, 368/17, 440/12, 448/7, 463/2, 482/24, 512/19, 576/27, 577/7, 578/5

ḳ.-alar 17/26, 17/26, 130/25, 157/9, 158/9, 202/21, 205/24, 207/26, 210/14, 222/23, 223/26, 225/23, 229/5, 229/10, 229/11, 231/8, 232/9, 233/4, 234/8, 239/18, 244/22, 244/22, 245/25, 245/26255/20, 256/12, 256/21, 261/19, 264/22, 268/10, 269/17, 281/15, 286/21308/13, 329/15, 329/19, 329/20, 332/5, 333/8, 334/7, 335/2, 335/14, 340/3, 342/7, 342/10, 355/6, 357/10, 363/21, 365/5, 373/8, 374/20, 374/21, 378/14, 379/5, 384/11, 392/7, 400/4, 406/2, 406/5, 407/4, 413/11, 413/19, 413/26, 414/2, 416/9, 419/17, 419/18, 419/20, 419/21, 422/5, 422/6, 422/7, 422/9, 422/9, 422/19, 422/20, 423/1, 423/4, 423/6, 423/7, 423/10, 423/15, 424/20, 427/11, 427/23, 428/14, 428/15, 428/15, 429/2, 429/5, 429/15, 429/22, 429/22, 430/2, 435/10, 435/15, 438/1, 438/3, 439/3, 467/12, 469/10, 471/19, 485/1, 496/5, 497/19, 497/19, 499/17, 499/20, 503/11, 503/11, 503/16, 503/21, 504/5, 504/9, 508/7, 509/16, 515/8, 515/13, 515/19, 519/6, 523/20, 534/23, 541/23, 543/9, 544/19, 546/16, 546/19, 548/3, 548/3, 548/6, 548/7, 548/12, 548/13, 550/3, 551/19, 551/23, 553/15, 559/4, 559/11, 560/20, 573/22, 574/10, 576/16

ḳ.-ar 478/23

ḳ.-asın 409/4

ḳ.-mazdan 415/8

ḳ.-salar 84/12, 165/6

ḳ.-un 460/18

ḳ.-uncaya 458/15

ḳ.-up 66/18, 75/21, 99/13, 99/15, 137/25, 206/23, 207/13, 214/18, 222/7, 225/15, 230/20, 232/16, 233/9, 235/5, 235/14, 240/10, 245/20, 259/21, 263/9, 263/16, 267/9, 267/10, 267/10, 268/19, 269/12, 271/21, 271/21, 271/22, 278/3, 279/7, 281/15, 285/25, 290/6, 290/7, 290/25, 318/21, 329/14, 331/17, 332/5, 342/8, 351/23, 363/10, 363/19, 367/6, 367/12, 368/18, 369/18, 373/16, 377/11, 379/6, 379/8, 383/19, 390/25, 392/19, 396/15, 397/4, 398/10, 400/2,

400/3, 400/6, 400/21, 400/23, 401/5, 404/7, 404/7, 409/10, 415/14, 415/22, 418/15, 418/16, 424/20, 426/8, 426/9, 426/15, 429/10, 431/10, 431/11, 433/7, 434/14, 439/2, 446/13, 447/1, 447/1, 447/2, 448/2, 448/7, 453/13, 453/16, 462/21, 464/22, 466/25, 474/4, 474/4, 474/7, 474/10, 474/10, 474/24, 475/12, 475/21, 475/9, 476/6, 476/7, 476/21, 477/4, 478/19, 478/22, 482/22, 485/17, 495/8, 499/21, 502/2, 508/1, 518/1518/10, 518/21, 519/2, 519/5, 519/8, 521/7, 523/15, 534/3, 534/3, 534/4, 534/13, 534/21, 535/6, 548/26, 558/9, 558/18, 573/22, 574/11, 575/26, 577/24, 589/7, 593/11

ḳoy(u)n Kollar arası, kucak

ḳ.+una 388/7

ḳoyu Rengi açık olmayan, daha belirgin, açık karşıtı

ḳ. 179/17

ḳoyu Yoğunluğundan dolayı güç akan, sulu karşıtı

ḳ. 80/24, 381/9, 381/10, 483/6

ḳ. olunca 467/20

ḳoyu al Koyu kırmızı

ḳ. 187/9

ḳoyu ḳızıl Koyu krımızı

ḳ. 187/11

ḳoyul- Koyma işine konu olmak

ḳ.-a 260/15

ḳoyulaşdır- Koyu duruma getirmek

ḳ.-ır 111/11

ḳoyuldur- bk. ḳoyult-

ḳ.-maḳ 221/26

ḳoyult- Koyulaştırmak

ḳ.-ur 222/7

ḳoyun Geviş getirenlerden, eti, sütü, yapağısı ve derisi için yetiştirilen evcil hayvan (Ovis aries)

ḳ. 11/25, 159/23

ḳ.+uñ 159/24

ḳ.+uñ baġanıġı ?

ḳ.+n 481/25

ḳ.+uñ buṭları Koyunun butları

ḳ. 286/25

ḳ. eti Koyun eti

ḳ. 141/15 142/18 230/15 398/14

ḳ. etidir 142/15

ḳ. etiyle 13/4, 13/8

ḳ. gerdanıyla 13/10

ḳ. ödi Koyun ödü

ḳ. 26/20, 146/20, 239/5, 263/8

ḳ. ödüyle 254/22, 257/22, 519/11

ḳ. sidigü Koyun idrarı

ḳ.+n 577/10

ḳ. südi Koyun sütü

ḳ.+dir 92/1

ḳ. tersi Koyun pisliği

ḳ.+n 212/6

ḳoyun otı Kuzu pıtrağı, kasık otu (Agrimonia eupatoria)

ḳ. 111/2, 339/7-8, 545/20

ḳoz Ceviz

ḳ. 506/2

ḳ. ici Ceviz içi

ḳ. 483/22

kükürd Far. Kükürt

k. 455/5

kök Kök

k. 73/2 74/16 129/14 302/11 565/5 565/12

k.+de 74/16

k.+den 475/12, 564/5

k.+dür 56/20, 73/1, 129/13, 136/16, 151/5, 152/13

k.+i (3. Tekil iyelik eki) 129/19, 134/15, 148/22, 149/3, 260/20, 420/16

k.+i (Belirtme hal eki) 129/20, 550/25

k.+in 430/11

k.+ine 62/11

k.+lerdir 565/6

k.+leri 129/16, 129/19, 204/5, 565/10

k.+üñ 73/5, 108/22, 475/10

k.+ün 149/13, 475/7

k.+ünden 107/27, 108/1, 150/19, 459/19

k.+üni 84/10, 93/16, 93/17, 93/20, 107/25, 107/26, 123/19, 140/14, 149/15, 150/15, 152/24, 154/15, 219/2, 462/25, 472/12, 473/3

k.+ünüñ 70/17, 108/14, 108/19, 116/17, 126/24

köknār Yun. Çamgillerden, yüksek bölgelerde yetişen, iğne yaprakları kısa, yassı olan, reçineli ve kozalaklı bir orman ağacı (Abies)

k. ṣaḳızı Köknar bitkisinden elde edilen reçine

k. 432/12

köpek Köpek

k. 51/20

köpük Çalkanan, kaynatılan, mayalanan, yukarıdan dökülen sıvıların üzerinde oluşan hava kabarcıkları yığını

k. 360/25, 534/23

k.+e 189/5

k.+i (3. Tekil iyelik eki) 188/18, 397/3-4, 396/14, 453/15

k.+ünde 159/2

k.+ünden 179/11, 179/19

k.+üni 56/10, 477/10

k.+üyle 162/2

köpüklen- Köpüklenmek

k.-ür 453/14

köpürici Köpürme özelliği olan

k. 569/12

köpür- Köpürmek

k.-ür 565/16

kör Gözleri görmeyen

k. olur 436/8

körlük Kör olma durumu

k.+üni 238/9

köskötürüm Çok kötü halde olmak

k. 402/1

köşe Kimsenin kolay kolay uğramadığı yer

k.+de 173/24

ḳöti Kötü

k. 80/23

kötürüm Yaşlılık veya sakatlık sebebiyle yürüyemeyen, ayağa kalkamayan (kimse)

k. 151/8

k. olmuş olsa 399/14

köy Köy

k.+lerde 89/23, 475/5

ḳral Sırp. Kral

ḳ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 437/4

kūce ? Ciğer şişinin tedavisinde kullanılan bir ilaç

k.+dir 504/4

ḳudret Ar. Güç

ḳ. 170/7, 170/8, 175/17

ḳ.+iñ 169/14b

ḳ.+iyle 170/18

ḳudret ḥelvası Kuvvet macunu

ḳ. 355/3, 205/16, 226/25, 294/17, 300/17-18, 308/14, 308/8, 318/3, 323/6, 328/4, 330/18, 370/14, 373/8, 424/5, 488/22, 489/4, 503/5, 539/24, 586/3, 586/15, 594/3

ḳ.+ndan 378/5, 520/6

ḳ.+nı 375/2 379/7 471/10 544/11 565/25

ḳ.+yla 383/2

ḳ.+yla 9/14

ḳ.+nı 221/23

ḳudret-i ḫāñ-ı yezdān Cenab-ı Allah'ın gücü

ḳ.+ım 172/23

ḳudretlü Güçlü

ḳ. 388/25

ḳuduz Kuduz hastalığı

ḳ. 163/3 48/3

kuhl Ar. Göze sürme çekme

k. 55/3

k. idüp 52/25, 72/15, 83/4

k.-i ışfahānı Bir sürme çeşidi

k. 574/23

ḳuḳāyā Yun. Mastaki, sakız

ḳ. 212/20

ḳuḳiyā Yun. Bir terkip adı

ḳ. 256/13

ḳ. ḥabbı 214/24, 234/24, 383/17

ḳ. ḥabbını 227/4

ḳul Kul

ḳ.+larımıñ 172/12

ḳ.+larına 170/2

ḳ.+larınıñ 182/12

ḳulaḳ Kulak

ḳ. 28/4, 94/19, 94/20, 103/2, 110/13, 119/19, 136/6, 151/22, 154/17, 220/15, 250/16, 250/16, 253/8, 253/18, 254/8, 254/9, 254/24, 255/2, 255/6, 255/11, 255/13, 256/8, 256/12, 256/12, 256/23, 257/20, 258/6, 258/8, 262/22, 263/5, 263/6, 263/7, 404/2, 427/20, 468/7

ḳ.+a 94/23, 120/6, 129/4, 145/7, 146/21, 152/10, 159/14, 160/6, 160/13, 163/24, 165/19, 213/1, 220/14, 246/13, 252/15, 253/2, 254/9, 254/10, 254/11, 254/13, 254/14, 254/15, 254/17, 254/18, 254/19, 254/20, 254/23, 255/20, 255/21, 255/22, 256/2, 256/3, 256/5, 256/7, 256/15, 257/1, 257/2, 257/14, 257/18, 257/19, 257/23, 257/26, 258/3, 258/5, 258/9, 258/23, 258/24, 258/25, 259/1, 259/2, 263/11, 263/19, 404/5, 404/8, 577/17

ḳ.+a 57/24

ḳ.+da 258/10, 404/3

ḳ.+dan 145/7, 191/25, 461/15, 465/20

ḳ.+ı (Belirtme hal eki) 120/7, 213/1

ḳ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 158/21 159/13 164/8 252/16 254/7 254/12 254/16 254/21 255/2 255/3 457/18

ḳ.+ıñ 19/22, 120/7, 256/5

ḳ.+ına 164/15, 164/8, 255/1, 255/5, 255/9, 256/16, 256/20, 257/6, 257/9

ḳ.+ında 254/1

ḳ.+ından 256/20

ḳ.+ını 255/9, 256/21, 263/18

ḳ.+ınıñ 255/7

ḳ.+lara 40/20

ḳ.+ları 40/20, 209/10

ḳ. çıñlaması Kulak çınlaması

ḳ.+na 110/13

ḳ. delügi Kulak deliği

250/17

ḳ. gürüldisi Kulak çınlaması

257/10

ḳ. gürüldisine 254/13

ḳ. gürüldüsüne 257/24, 263/14

ḳ. ṭutuldıġı

ḳ.+nı 258/6

ḳulapa ? Kulapa otu

ḳ. 134/2, 507/13, 507/14, 507/15

ḳullan- Kullanmak

ḳ.-a 489/1

ḳ.-ıyor 539/2

ḳ.-ur 76/5

ḳullanıl- Kullanılmak

ḳ.-madıḳ 411/1, 482/22

ḳulluḳ Kul olma durumu

ḳ.+ı (Belirtme hal eki) 182/20, 182/21

ḳulunc Ar. Şiddetli omuz, sırt ve karın ağrısı

ḳ. 26/3, 41/7, 50/21, 73/9, 76/17, 104/4, 154/3, 218/12, 375/17, 375/19, 375/21, 376/11, 376/18, 377/16, 378/4, 378/11, 378/23, 380/1, 380/7, 381/12, 381/26, 394/14, 395/19, 395/24, 401/18, 407/22, 408/2, 408/22, 463/22

ḳ.+a 49/12, 82/17, 148/11, 374/19, 376/20, 399/17, 399/18, 399/19, 404/21

ḳ.+da 379/10

ḳ.+dan 380/13

ḳ.+dur 394/13

ḳ.+ı (Belirtme hal eki) 64/15, 96/9, 119/6, 129/25

ḳ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 153/18, 160/18, 160/18, 161/6, 167/11, 342/20

ḳ.+lara 593/22

ḳ.+ları 381/3

ḳ.+larıñ 394/12

ḳ.+uñ 376/5, 379/19

ḳ. olan 395/21

ḳ. s̱aḳili Kabızlıktan meydana gelen kulunç

ḳ. 378/12

ḳ. yeline 395/16

ḳ. yellerin 239/13

ḳ.-ı baṭūnī Bir kulunç türü

ḳ. 394/13

ḳ.-ı müterākim Birikmiş kulunç

ḳ. 394/7

ḳum Kum

ḳ. 17/20, 524/22, 525/5, 527/14, 527/20, 530/26, 531/9, 532/4, 532/15, 533/20, 533/25, 533/26, 534/2, 540/4

ḳ.+a 189/16

ḳ.+dan 533/5

ḳ.+ı (Belirtme hal eki) 477/14, 533/22

ḳ.+ları 125/6

ḳumlan- Kumlanmak

ḳ.-ur 445/13

ḳumsal Kumsal

ḳ. 148/18

ḳunduz Kemirgenlerden, kuyruğu geniş ve yassı, art ayak parmaklarının arası perdeli, ağaçları kemirerek beslenen, su kıyılarında yaşayan, yuvalar ve su setleri kuran, postu değerli bir hayvan, kastor (Castor fiber)

ḳ. dişi Kunduz dişi

ḳ.+ni 287/9-10

ḳ. ḳuyruġı Kunduz kuyruğu

ḳ. 400/17

ḳ. ödi Kunduz ödü

ḳ. 168/20

ḳ. ṭozluġı 504/16

ḳunduz ḥayāsı Cavşir otu ve bundan elde edilen zamk

ḳ. 218/17, 237/8, 256/9, 257/17, 282/7, 292/23, 311/5, 537/9, 564/24, 566/24, 588/4-5

ḳ.+dır 54/10

ḳ.+yla 332/3

ḳ. tentüresi Kunduz hayasaı tenturesi

ḳ. 292/4, 292/8, 341/6-7

ḳunduz ṭaşaġı bk. ḳunduz ḥayāsı

ḳ. 413/5, 505/24

ḳunter-i yerevā tentüresi Kunter-i yereva bitkisi tenturesi

ḳ. 302/12

Ḳurʿān Ar. Hz.Muhammed'e inen, İslam dininin kutsal kitabı

ḳ. 62/3

ḳ.-ı şerīfi 50/14

ḳurb Ar. Batı

ḳ. 12/9

ḳ.-ı şimāl Kuzeybatı

ḳ.+inden 75/19

ḳurbaġa Kurbağa

ḳ. 168/16, 434/3

ḳ.+ları 510/15

ḳ. ḳanı Kurbağa kanı

ḳ.+nı 237/13-14

ḳ.+nıñ ḳarnı Kurbağanın karnı

ḳ.+n 421/8

ḳurd Bazı böceklere veya bazı böcek kurtçuklarına verilen ad

ḳ. 316/5, 324/14, 324/23, 324/24, 465/19, 536/1

ḳ.+ını 64/24, 271/20

ḳ.+lardan 381/25

ḳ.+ları 382/18 382/22 382/24 383/4 383/5 383/9 384/11

ḳ.+uñ 287/5, 324/25

ḳ.+unı 72/7, 482/15

ḳ. delügü Kurdun çıktığı delik

ḳ. 269/4

ḳurd Köpekgillerden, Avrupa, Asya ve Kuzey Amerika'da yaşayan, postu gri sarı renkli, yırtıcı, etçil memeli hayvan (Canis lupus)

ḳ. cigeri Kurt ciğeri

ḳ. 504/25, 507/3-4

ḳ. ödü Kurt ödü

ḳ.+yle 390/4

ḳ. siñiri Kurt siniri

ḳ.+n 238/22-23

ḳ. tersi Kurt pisliği

ḳ.+nden 379/19

ḳ.+ın diliniñ yaġını 162/12

ḳ.+ın ödi Kurt ödü

ḳ.+ni 162/15

ḳ.+ın öykeni Kurdun akciğeri

ḳ.+n 162/13

ḳ.+uñ bağırsaḳlarını 379/20-21

ḳurdaşeni Kurdeşen, ürtiker

ḳ. 443/11, 443/12, 562/21

ḳ.+ne 155/18

ḳurdcağız Bazı böceklere veya bazı böcek kurtçuklarına verilen ad

ḳ. 569/23

ḳ.+lar 385/5

ḳ.+ı (Belirtme hal eki) 159/19, 258/10, 325/6, 383/1, 569/25

ḳ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 269/8

ḳ+ın 149/15, 154/22, 254/9, 430/23

ḳurfa ? İlaç terkibinde kullanılan bir bitki türü

ḳ. 537/20

ḳurı Kuru

ḳ. 17/8, 41/4, 41/8, 41/10, 53/15, 56/21, 60/2, 62/9, 83/1, 83/9, 99/8, 99/21, 113/25, 122/4, 141/18, 150/9, 158/13, 176/11, 183/4, 212/2, 235/21, 277/13, 296/8, 298/6, 305/22, 307/22,

330/13, 390/23, 400/16, 444/18, 471/1, 502/18, 512/20, 514/5, 522/20, 565/22

ḳ.+dır 48/22, 49/8, 50/2, 51/20, 52/5, 52/8, 52/16, 54/5, 55/10, 55/16, 55/22, 57/4, 57/9, 64/20, 64/26, 65/21, 66/4, 85/4, 86/10, 87/6, 87/11, 87/22, 89/26, 91/4, 91/25, 96/21, 97/17, 97/23, 100/2, 102/13, 108/14, 109/6, 118/14, 118/19, 130/15, 132/4, 132/21, 133/18, 139/8, 141/25, 142/21, 142/23, 143/6, 143/7, 143/13, 143/24, 454/24, 460/20, 465/9, 482/18

ḳ.+sı 118/4, 127/10

ḳ.+sın 262/7

ḳ.+sına 50/16

ḳ.+sını 51/17, 115/16

ḳ.+sınıñ 118/6

ḳ.+sıyla 262/23

ḳ. olur 316/19

ḳurı- Kurumak

ḳ.-mış 379/25, 383/12

ḳ.-ya 160/8

ḳurı erik Kurutulmuş erik

ḳ. 294/4, 322/18, 488/13, 585/21

ḳurı incir Kurutulmuş incir

ḳ. 390/13

ḳurı ḳaranfil Kurutulmuş karanfil

ḳ.+i 206/3

ḳurı kişnic Kurutulmuş kişnic

ḳ. 205/9

ḳ. toḫumın Kuru kişnic tohumu

ḳ. 270/15

ḳurı nāne Kurutulmuş nane

ḳ. 352/15

ḳurı üzüm Kuru üzüm

ḳ. 50/24, 51/6, 74/3, 438/3, 573/3

ḳurıd- Kurutmak

ḳ.-alar 134/6, 216/17, 548/21

ḳ.-ır 17/15, 52/21, 53/2, 53/18, 54/16, 54/25, 57/14, 57/21, 58/3, 59/14, 59/21, 60/11, 61/2262/12, 62/23, 62/26, 63/12, 63/15, 64/1, 64/5, 65/11, 63/23, 64/13, 65/5, 66/11, 66/15, 71/12, 81/10, 82/2, 82/9, 82/16, 82/24, 83/8, 83/13, 84/8, 85/11, 85/20, 86/5, 86/24, 88/2, 88/16, 88/23, 89/6, 89/14, 90/21, 91/12, 92/16, 92/21, 92/23, 93/14, 93/20, 95/10, 95/17, 97/9, 98/5, 99/4, 102/22, 103/5, 104/11, 107/4, 107/20, 108/3, 109/24, 110/18, 111/3, 111/8, 111/16, 111/21, 112/15, 113/19, 114/9114/20, 115/5, 115/7, 115/12, 119/2, 119/13, 124/2, 124/11125/9125/20, 126/17, 129/21, 130/17, 134/2, 135/5, 136/2, 140/5, 140/19141/10, 208/9, 476/13, 476/14,

477/24, 533/14, 533/17, 533/20, 533/21

ḳ.-ırlar 555/18

ḳ.-up 25/19, 103/5, 140/9, 163/11, 165/9, 379/21, 517/11, 554/23, 572/11

ḳurıdıcı Kurutma işini yapan

ḳ. 428/13, 429/15

ḳ.+dır 113/7

ḳurıdıl- Kurutulmak

ḳ.-up 75/27

ḳurılıḳ Kuru olma durumu

ḳ.+a 143/22

ḳ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 109/14

ḳurṣ Ar. Yuvarlak ve yassı daire şeklinde haplar, tablet

ḳ. 274/24, 268/5, 268/7, 344/6, 505/3, 505/6, 557/8, 500/12

ḳ.+dan 557/16

ḳ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 268/5

ḳ.+lar 200/20, 237/9, 275/22, 434/20, 500/16, 505/5, 557/15

ḳ.+lardan 237/10

ḳ.+ları 434/23

ḳ.+u (3. Tekil iyelik eki) 210/1

ḳ.+lar eyleyeler 268/9-10

ḳ.-ı gül Gül bitkisinden yapılan tablet

ḳ. 345/20

ḳ.-ı kāfuri Kafuriden yapılan tablet

ḳ. 320/10, 469/12

ḳ.-ı ṭebāşir Tebaşirden yapılan tablet

ḳ. 504/14

ḳ.+u'l-verd Gül bitkisinden yapılan tablet

ḳ. 333/16

ḳ.-ı afsentīn Afsentinden yapılan tablet

ḳ. 507/20

ḳ.-ı ġāfeṣ Gafes otundan yapılan tablet

ḳ. 507/20

ḳ.-ı ġāliyye Galiyye tableti

ḳ. 275/14, 555/27

ḳ.-ı irsā İrsa otundan yapılan tablet

ḳ. 514/17

ḳ.-ı ḳākenc Kakenc bitkisinden elde edilen tablet

ḳ. 550/18

ḳ.-ı kebere Kebereden yapılan tablet

ḳ. 514/17

ḳ.-ı kehribā Kehribadan yapılan tablet

ḳ. 550/18, 578/21

ḳ.-ı mürr Mürrden yapılan tablet

ḳ. 563/24

ḳ.+u’l-kehribā Kehribadan yapılan tablet

ḳ. 566/5

ḳ.+u’l-ġāfeṣ Gafes otundan yapılan tablet

ḳ. 522/7

ḳ.+u’l-kebīr Önemli, değerli bir kurs türü

ḳ.+den 522/7

ḳurşun Mavimtrak, esmer renkte bir element

ḳ. 55/17, 310/24, 477/18, 483/7, 548/16

ḳ.+dan 422/24

ḳ.+ı (Belirtme hal eki) 468/11, 477/16

ḳ. merhemi Kurşun merhemi

ḳ. 427/12

ḳ. rengi Kurşun rengi

ḳ. 320/14

ḳurt Bazı böceklere veya bazı böcek kurtçuklarına verilen ad

ḳ. 156/14, 159/15, 258/8

ḳ.+lar 381/15, 381/16, 385/21

ḳ.+ları 71/3, 88/20, 94/20, 382/10, 383/22, 385/17

ḳ.+larıñ 253/18, 384/9

ḳ.+larını 156/19

ḳurt Köpekgillerden, Avrupa, Asya ve Kuzey Amerika'da yaşayan, postu gri sarı renkli, yırtıcı, etçil memeli hayvan (Canis lupus)

ḳ. dişi Kurt dişi

ḳ.+n 162/14

ḳ. ödi Kurt ödü

ḳ..+ni 162/11

ḳurt ḳulaġı yapraġı Bir tür bitki

ḳ.+nı 270/11

ḳurtar- Bir canlıyı bir felaketten, tehlikeden veya zor durumdan uzaklaştırmak

ḳ.-ır 110/2, 114/12

ḳurtcaġız bk. ḳurdcaġız

ḳ. 159/19

ḳ.+lar 483/21

ḳurteşen bk. ḳurdaşeni

ḳ. 107/14

ḳurtlan- Kurtlu hale gelmek

ḳ.-mış 149/15

ḳurtul- Kurtulmak

ḳ.-a 104/16, 155/15, 192/12, 446/24

ḳ.-dı 11/2

ḳ.-duḳdan 529/2

ḳ.-dum 388/25

ḳurṭum Ar. Aspur, yalancı safran

ḳ. maʿcūnı Aspur, yalancı safran bitkisinden elde edilen macun

ḳ. 442/24

ḳuru bk. ḳurı

ḳ. 332/17, 347/11, 563/18

ḳ.+dur 16/15, 101/19, 143/10, 548/23

ḳ.+ise 444/16

ḳ.+sı 136/14

ḳ.+sun 237/3

ḳ.+sundan 116/17

ḳ.+sunı 472/9

ḳ.+sunuñ 107/12

ḳ. olmaḳ 499/4

ḳ. olur 461/12

ḳ. olursa 461/15

ḳ. balıḳ Kurutulmuş balık

ḳ. 439/23

ḳ. fındıḳ Kurutulmuş fındık

ḳ. 376/10

ḳ. siyah üzüm Kurutulmuş siyah üzüm

ḳ.+i (Belirtme hal eki) 276/6

ḳ. üzüm Kurutulmuş üzüm

ḳ. 309/4, 413/11-12, 438/9

ḳuru- bk. ḳurı-

ḳ.-dur 124/2, 245/23, 426/19

ḳ.-maḳdır 311/23

ḳ.-muş 269/15, 280/14, 504/17, 507/2, 507/3, 545/14, 545/20, 567/19, 567/20

ḳ.-r 376/2, 382/7, 502/21

ḳ.-ya 461/19

ḳuruca Kuruya yakın

ḳ. 571/11

ḳuru'r-raḥm Ar. Kadınların rahimlerinde görülen bir hastalık türü

ḳ. 561/11

ḳurud- Kurutmak

ḳ.-a 474/5

ḳ.-alar 244/22, 245/21

ḳ.-asın 237/3, 239/7, 458/2

ḳ.-duḳça 160/8

ḳ.-duḳdan 159/25, 485/4

ḳ.-dup 57/12, 69/11, 83/22, 97/6, 100/9, 158/3, 163/8, 164/1, 165/19, 262/1, 267/6, 279/13, 287/6, 342/14, 391/21, 405/10, 411/10, 434/21, 435/2, 465/5, 472/13, 473/19, 474/6, 474/15, 475/4, 475/8, 479/3, 482/16, 509/1, 517/24, 518/14, 528/14, 530/3, 530/13, 534/1

ḳurudıcı Kurutma işini yapan

ḳ. 508/13

ḳ.+dır 63/2, 66/11

ḳurudul- Kurutulmak

ḳ.-muş 344/8

ḳurūḥ Ar. Yaralar

ḳ. 66/14, 247/2, 254/4, 550/13

ḳ.-ı ʿufūniyet 253/4

ḳ.+ü'l-külli 550/5

ḳurulda- Kuruldamak

ḳ.-r 327/23

ḳ.-yup 408/23

ḳuruldu Kurultu

ḳ.+sı 24/13

ḳuruluḳ Kuru olma durumu

ḳ. 84/2

ḳ.+da 141/7

ḳ.+ı (Belirtme hal eki) 342/1

ḳ.+ın 146/8

ḳurut- Kurutmak

ḳ.-salar 162/13, 162/21, 519/25, 577/2, 577/14

ḳuş- Kusmak

ḳ.-a 487/7

ḳ.-alar 327/25, 511/11

ḳ.-an 151/14

ḳ.-ar 350/1, 376/9, 523/6

ḳ.-maġa 46/13

ḳ.-maġı 52/6, 56/25, 72/12, 83/10, 86/26, 97/12, 99/4115/6, 121/22, 125/10, 128/5, 132/6, 134/21, 332/18, 344/14

ḳ.-maġla 110/8, 389/26

ḳ.-maḳ 36/7, 46/1, 46/14, 110/1, 116/13, 205/13, 330/12, 378/26, 380/10, 487/8, 559/22, 562/17

ḳ.-maḳdır 547/2

ḳ.-maḳla 46/1, 579/7

ḳ.-salar 90/12

ḳ.-up 16/9

ḳuşdur- Kusturmak

ḳ.-alar 54/12, 55/19, 330/17, 343/4, 343/6, 391/7, 393/2

ḳ.-ır 34/14

ḳ.-maġı 560/4

ḳ.-maḳ 549/18

ḳ.-up 328/1

ḳ.-ur 82/9, 108/16, 108/20, 148/6

ḳuṣur Ar. Kusur

ḳ. 188/16

ḳ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 354/19

ḳ.+ına 582/5

ḳ.+larıyla 581/26

ḳuş Kuş

ḳ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 60/5

ḳ.+dur 165/5

ḳ.+lar 235/21

ḳ.+larıñ 92/16

ḳ.+unuñ 163/18

ḳ. etleri 14/1

ḳuşḳonmaz Zambakgillerden, uç dalları yapraksı görünüste, toprak altı kök saplarından çıkan taze sürgünleri yenen bir bitki

ḳ. 514/19

ḳ.+ı (Belirtme hal eki) 555/12

ḳ. dikeni Kuşkonmaz dikeni

ḳ. 299/16

ḳuş uyḫulu Uykusu çok hafif olan

ḳ. 142/2

ḳuşaḳsız Kuşaksız

ḳ. 397/11

kūşek Far. Köşe

k.+lere 82/11

ḳuşluḳ Günün sabahla öğle arasındaki bölümü, kuşluk vakti

ḳ.+a 397/5

kūtāh Far. Kısa, boysuz

k. eyler 22/6

ḳutenec bk. fūtenec

ḳ. 311/4

ḳutlu Mutlu

ḳ. 19/4, 432/11

ḳ. ṭuta 272/8-9

ḳuṭūr Ar. Kulak ya da buruna damlatılan ya da bir fitile bulaştırılarak adı geçen organlara sürülen bir grup ilacın adı

ḳ. 253/9

ḳ.+a 249/14

ḳ.+ı (Belirtme hal eki) 228/8, 228/18

ḳ. ideler 249/12-13, 253/15

ḳuṭūrāt Ar. Kulak ya da buruna damlatılan ya da bir fitile bulaştırılarak adı geçen organlara sürülen bir grup ilaçlar

ḳ. 249/1

ḳuṭuz Kuduz hastalığı

ḳ. 52/12, 79/15, 84/11, 91/14, 102/18, 134/23

ḳuvava otı yapraġı Kuvava otu yaprağı

ḳ. 321/2

ḳaviyyü'l-bünye Güçlü bünye, beden

ḳ. 11/21

ḳaviyyü'l-mizāc bk. ḳaviyyü'l-bünye

ḳ. 162/6

ḳuvvā Ar. Kuvveler, güçler

ḳ. 77/2, 181/15

ḳ.+lara 30/27

ḳ.+larda 184/12

ḳ.+ları 590/25

ḳ.+sı 31/16, 582/9, 583/10

ḳ.+sına 322/15

ḳ.+sını 301/11

ḳ.+ya 21/19, 70/6

ḳ.+yı 16/14, 30/19, 181/15

ḳ.-i baṣıra Görme kuvveti

ḳ. 79/2

ḳ.-i lāmise-nām Dokunma hissi kuvveti

ḳ. 79/2

ḳ.-i sāmiʿa İşitme kuvveti

ḳ. 79/2

ḳ.-i ẕāʾiḳa Tat alma kuvveti

79/2

ḳ.-yı bāhiyyedendir 77/21

ḳ.-yı nefsāniyeyi 24/5

ḳuvvet Ar. Kuvvet, güç

ḳ. 114/23

ḳ.+de 177/3, 442/17

ḳ.+den 191/20

ḳ.+dir 61/5

ḳ.+e 32/10, 32/12, 42/20, 42/21

ḳ.+i (Belirtme hal eki) 28/10, 51/5

ḳ.+i (3. Tekil iyelik eki) 16/6, 80/15, 183/21, 203/10, 301/9, 308/5, 313/7, 337/2, 346/9, 359/23, 362/15, 398/10, 474/2, 475/10, 499/6, 503/1, 509/25, 565/22, 574/10, 574/16, 575/1

ḳ.+idir 544/4

ḳ.+in 170/8, 474/5

ḳ.+inden 25/9, 574/13

ḳ.+ine 45/13, 367/22, 380/18, 444/12

ḳ.+ini 87/3, 89/17, 337/12

ḳ.+iniñ 181/17, 190/10

ḳ.+le 593/15

ḳ.+leri 9/5

ḳ.+leridir 79/2

ḳ.+leriniñ 78/5, 104/22

ḳ. virir 92/21, 258/17, 275/10, 287/16

ḳ.-i cāzibe Cazibe kuvveti

ḳ. 574/13

ḳ.-i cimāʿ Cinsel güç

ḳ. 553/25

ḳ.-i cimāʿı 52/18

ḳ.-i dāfiʿanıñ İtici, def edici kuvvet

ḳ. 355/15, 357/2, 380/9, 542/18, 542/20

ḳ.-i fikriyesi Düşünce kuvveti

ḳ. 19/18

ḳ.-i ḥāfiżāsı Hafıza kuvveti

ḳ. 19/17

ḳ.-i ḫāriciyye Harici kuvvetler

ḳ. 580/4

ḳ.-i ḫurūc Çıkış gücü

ḳ.+unı 34/5

ḳ.-i ḥayvānisiniñ 181/16

ḳ.-i ḥayvaniye Hayvan gücü

ḳ. 404/20

ḳ.-i ḥayvāniyeniñ 31/17

ḳ.-i ishāliyesiyle İshal kuvveti

ḳ. 362/18

ḳ.-i ḳābıża Oynak kemikleri birbirine yaklaştıran veya uzaklaştıran kasların kuvveti

ḳ. 129/21, 357/21

ḳ.-i ḳābıżasıyla 362/18

ḳ.-i lāmise Dokunma hissi kuvveti

ḳ. 20/4

ḳ.-i māsike Yapışma, tutma kuvveti

ḳ. 356/11

ḳ.-i māsikeniñ 356/7-8, 356/17

ḳ.-i masikesi 355/13

ḳ.-i māsikeye 556/19

ḳ.-i meṣāne Mesane kuvveti

ḳ. 543/19

ḳ.-i meṣūreniñ 568/25

ḳ.-i muḥarrikeyi Bir cismin hareketinden doğan enerji

ḳ. 564/12

ḳ.-i müshil Müshil kuvveti

ḳ. 129/21

ḳ.-i vāhime Zihinde hazır olan şeyleri tertip ve sarf etme kuvveti

ḳ.+niñ 554/6

ḳ.-i vāhimesi 387/23

ḳuvvetlendir- Güçlendirmek

ḳ.-ir 78/6, 104/24, 133/12

ḳuvvetlendür- bk. ḳuvvetlendir-

ḳ.-mek 589/18, 591/16

ḳuvvetli Güçlü

ḳ. 46/14

ḳ.+ce 20/26

ḳuvvetlü bk. ḳuvvetli

ḳ. 267/10, 267/11, 393/19, 542/25, 569/12, 590/17

ḳ.+ce 457/7

ḳ.+dür 153/15

ḳ.+ise 565/21

ḳ.+lerini 590/14

ḳ. olmaḳ 253/14

ḳuvvetsiz Güçsüz

ḳ. 470/6

ḳuyrıḳ Omurganın alt ucunun bitim yeri

ḳ.+ına 159/8

ḳ.+ından 438/24

ḳuyruḳ bk. ḳuyrıḳ

ḳ. 143/13

ḳ.+ın 161/19

ḳ. ṣoḳumunda Omurga kemiğinin son ucu

ḳ. 494/3, 582/25-26, 593/21

ḳ. yaġı Kuruk yağı

ḳ. 410/24, 460/15

ḳ. yaġına 449/21

ḳ. yaġıyla 291/4, 448/24, 449/5, 462/10, 467/7

ḳuyumcı buresi Kuyumcu talaşı

ḳ. 97/3, 256/18

ḳuzġun Ötücü kuşlar takımının kargagiller familyasından, Kuzey Amerika'nın dağlık, fundalık yerlerinde bulunan, tüyleri siyah renkte olup mavi renkte parlayan bir kuş türü, karakarga (Corvus corax)

ḳ.+uñ ödüni Kuzgunun ödü

ḳ. 577/13

ḳuzġun ayaġı Bir tür sinir otu

ḳ. 454/23

ḳuzı Koyun yavrusu

ḳ. 11/26, 319/20, 486/24

ḳ. eti Kuzu eti

ḳ.+yle 60/14

ḳ. yaġı Kuzu yağı

ḳ..+n 482/14

ḳuzı ḳulaġı Karabuğdaygillerden, nemli yerlerde yetişen, yaprakları salata olarak kullanılan, çiçekleri iki evcikli ve kırmızımtırak bir bitki, ekşi kulak

ḳ. 312/20, 317/5, 318/18, 441/23, 498/1

ḳ.+dır 508/19-20

ḳ. köki Kuzu kulağı kökü

ḳ. 451/5, 495/2

ḳ. şarābı Kuzu kulağı şarabı

ḳ. 10/22

ḳ. şerbeti Kuzu kulağından yapılan bir tür şerbet

ḳ. 262/10, 406/1-2, 424/6-7, 471/2-3, 521/1

ḳ. toḫumı Kuzu kulağının tohumu

ḳ. 318/14

ḳ. ʿuṣāresi Kuzu kulağı öz suyu

ḳ.+yle 364/4-5

ḳ. yapraġı Kuzu kulağı yaprağı

ḳ. 318/15-16, 499/13-14

ḳuzu bk. ḳuzı

ḳ. 325/4

ḳ. cigeri Kuzunun ciğeri

ḳ. 506/2

kücük Küçük

k. 413/17, 467/24

küçil- Küçülmek

k.-üp 511/23

küçirek Küçüğe yakın

k. 189/3

küçük bk. kücük

k. 28/16, 28/25, 37/24, 41/14, 58/10, 67/4, 386/10, 427/3, 450/15, 451/24, 536/7, 577/5, 577/7

k.+ise 497/1-2

k.+dür 58/16, 58/9, 469/18

k.+lere 10/14, 134/3

küçük dil Lehat

k.+de 278/7

k.+e 278/4

küçüklük Küçük olma durumu

k.+ünden 567/6

küdūrāt Ar. Bulanıklık

k.+dan 19/22

küdūretʿ-ab Ar. Bulanık, kirli su

k. 314/12

küflendir- Küflendirmek

k.-mişdir 188/9

küftendil Far. Yürek oynaması, çarpıntı

k. 335/23

küḫeylan Ar. At

k. 114/5

kükürd Far. Kükürt

k. 445/19, 445/20, 447/18, 448/8, 448/20, 448/23, 449/14, 449/16, 449/20, 449/20, 452/14, 458/18, 459/15, 462/9, 466/17, 467/6, 482/21, 509/18

k.+e 180/12

k.+i (Belirtme hal eki) 439/18, 448/3, 449/13, 573/7

k. yaġı Kükürt yağı

k. 271/19, 382/20

kükürd çiçegi Kükürt çiçeği

k. 450/9

kükürdlü Kükürtlü

k. 513/7

kükürt bk. kükürd

k. 368/16 446/11 447/9 448/14 448/2 449/3 510/11

kükürtli bk. kükürdlü

k. 543/20

kül Kül

k. 109/13, 157/10, 227/23, 256/10, 351/22, 471/22, 482/4, 567/24

k.+e 482/3

k.+i (Belirtme hal eki) 269/8, 415/7, 415/8, 415/8, 415/9, 465/8

k.+ün 164/19, 575/9

k.+ünden 530/7

k.+üni 127/19, 156/11, 156/18, 160/2, 162/1, 163/13, 238/25, 288/6

k. eyleseler 163/2

k. eyleyeler 472/9

k. idüp 160/12, 269/8, 279/12, 414/18, 418/19, 481/25

külek Bal, yağ, yoğurt vb. şeyler koymaya yarar tahta kova

k.+de 474/15

küllî Ar. Bütüne ve genele ilişkin

k. 292/16, 303/25, 435/8, 479/21

k.+dir 362/10

k.+si 479/17

k.+sidir 31/14

külliyān Ar. Tamamen, tümüyle

k. 293/23, 348/11

kümeşra Ar. Armut

k. 51/19

kündüs Ar. Aksırık otu, voynik otu (Gynandrobsis struthium)

k. 456/4, 458/22, 533/17

k.+i (Belirtme hal eki) 457/7, 527/13

kürek Vücudun sırt bölgesinde iki tarafta da bulunan bir kemik türü

k. 278/10, 284/7, 362/15

k.+leri 226/19

kürk Bazı hayvanların, giyecek yapmak için işlenmiş postu

k. 20/2, 46/5, 93/7, 93/7, 136/20

k.+dür 93/5

k.+i (3. Tekil iyelik eki) 74/9, 83/19

k.+lerden 93/8

Kütahya ö.i. Kütahya şehri

k. 320/17

kütüb-i muʿteber Ar. Önemli kitaplar

k.+lerinde 270/26-271/1

küyek köki Küyek bitkisi kökü

k. 331/5

küyün- Yakmak

k.-mesinden 180/15, 203/4

k.-müş 180/8, 275/5, 280/7, 506/2

küyündür- Yanmasını sağlamak

k.-dügünden 203/3

k.-e 254/16

k.-üp 530/11, 575/9

küyünmüşlük Yanmış olma durumu

k.+üne 187/17

küyki otı Küyki otu

k. 276/11, 484/16, 571/1

ḳüynet- Kaynatmak

k.-dügüne 189/7

L

lā-aḳall Ar. En az, hiç olmazsa

l. 294/2, 305/11

lāb lāb 431/13

lābada Ar. Sebze gibi kullanılan ekşi ve uzun yapraklı bir bitki, kuzu kulağı, efelek (Rumex petientia)

l.+yı 231/19

l. kökü Labada kökü

l.+ni 461/6, 449/9, 468/2

lā-beʿīs Ar. Sakınca yok

l.+dir 30/5, 223/6, 284/5, 365/6

lābaṭa bk. lābada

l. köki Labada kökü

l. 461/25

l. köküni 231/20

l. ṣuyı Labada suyu

l. 444/24

l. ṣuyunı 461/4

l. ṣuyuyla 454/12

l. toḫumı Labada tohumu

l. 504/15

l. ʿuṣāresi Labada öz suyu

l. 462/2

lāciverd Far. Lacivert taşı

l. 236/24

l.+den 204/10

lācüverd bk. lāciverd

l. 246/4

ladin Far. Ladengillerden, Akdeiz ülkelerinde yetişen, tüylü ve beyaz genelikle yapışkan yapraklı, beyaz ve

pembe çiçekli, reçinesi hekimlikte kullanılan bir bitki (Cistus creticus)

l. 10/15, 19/24, 30/9, 208/4, 223/2, 224/10, 224/23, 224/3, 357/12, 400/17, 435/13, 497/24, 544/22, 545/25

l.+i (Belirtme hal eki) 208/6

l. aḳrıṭı Ladin akrıtı

l. 200/17, 338/20

lafẓ Ar. Söz, kelime

l.+ı (3. Tekil iyelik eki) 75/5, 76/4

l.+ınıñ 380/2

l.-ı süryāni Süryanice kelime

l. 109/2

laḥana Yun. Turpgillerden, geniş ve kalınca kat kat yaprakları olan, güz ve kış sebzesi olarak yetiştirilen ve birçok türü olan bitki, kelem (Brassica oleracea)

l. 156/18, 288/19

l. toḫumı Lahana tohumu

l. 382/17

l. ʿuṣāresi Lahana öz suyu

l. 462/2, 553/22

laḥm Ar. Et

l. 17/10, 189/8

l.+ı (3. Tekil iyelik eki) 101/9

l.-ı dürrāc Dürrac kuşunun eti

l. 340/7

l.-ı dıfdaʿı Kurbağa eti

l. 271/1

l.-i zāyid Hastalık sonucunda vücutta çıkan fazla et

l. 133/20

laḥmī Ar. Et ile ilgili

l.+dir 507/9

laḥmel Ar. Et parçası

l. 553/9

laḥum Ar. Et

l. 142/14

l.+larıñ 104/4

laḥẓa Ar. Zamanın bölünemeyecek kadar kısa bir parçası, an

l. 536/16

l.+dan 578/13

laḫẓa bk. laḥẓa

l. 539/11

lākin Ar. Lakin, ancak

l. 11/2, 11/19, 11/21, 16/14, 24/17, 25/1, 30/24, 34/9, 39/20, 45/1, 47/10, 47/1248/4, 51/11, 54/10, 58/9, 58/18, 59/2, 59/22, 60/2, 60/17, 61/2, 62/7, 66/25, 70/8, 70/14, 71/12, 71/3, 72/23, 73/5, 74/2, 74/7, 79/11, 80/1, 80/2, 80/6, 82/4, 85/15, 89/1, 89/6, 91/19,

92/3, 92/26, 93/15, 95/3, 98/21, 101/16, 113/11, 114/5, 121/2, 122/20, 123/5, 126/3, 126/7, 136/17, 143/2, 143/5, , 143/7, 148/2, 172/10, 177/3, 187/20, 187/24, 188/3, 188/13, 191/2, 193/24, 204/4, 204/6, 216/26, 218/8, 224/15, 228/4, 230/3, 234/22, 247/20, 267/6, 282/5, 283/22, 286/5, 286/12, 293/10, 294/24, 302/17, 309/9, 315/5, 322/15, 330/6, 340/2, 354/2, 357/20, 357/9, 358/14, 362/3, 372/12, 373/21, 374/3, 377/2, 387/12, 387/2, 388/23, 389/6, 394/16, 404/9, 407/3, 410/6, 421/9, 430/15, 437/13, 438/6, 440/16, 448/6, 451/16, 454/19, 455/7, 456/19, 478/10, 481/10, 487/12, 488/8, 492/6, 498/16, 502/23, 503/2, 513/21, 522/15522/20, 533/6, 538/15, 538/4, 540/9, 546/11, 553/15, 565/11, 565/17, 572/17, 580/7, 580/11, 580/20, 582/5, 582/16, 583/4, 583/6, 583/9, 589/11, 590/2, 593/14

laḳve Ar. Yüz felci

l. 45/11, 78/16, 105/11, 214/21, 442/14

l.+ye 54/22, 72/11

l.-i renci Yüz felci zahmeti, ağrısı

l.+ne 146/18

laʿl Ar. Parlak kırmızı renkli kıymetli taş

l. 128/20, 317/17

l.+dan 128/19

l+e 388/8

laʿnet Ar. Allah'ın sevgi ve ilgisinden yoksun olma, beddua

l. 178/22b

lapa Yun. Nişastalı tanelerin, su ile kaynatılarak bulamaç kıvamına getirilmiş durumu

l. 502/6, 553/19

l. idüp 225/4, 396/7, 410/25

laṭīf Ar. Hoş, güzel

l. 10/7, 15/15, 18/1, 22/7, 22/7, 22/9, 26/13, 44/16, 62/6, 64/18, 92/4, 141/16, 170/25, 171/21, 186/7, 204/3, 275/24, 328/24, 347/22, 352/19, 360/6, 425/13, 589/17

l.+dir 50/22, 50/22, 53/10, 56/6, 66/11, 70/3, 73/11, 73/12, 111/3, 134/13, 333/24, 334/13, 426/3

l.+ini 13/24

l.+lerini 15/2

l.-i Ḥaḳḳa 308/4

l. ide 282/10

l. ola 188/21, 456/13, 561/8

l. olalar 198/5-6

l. olur 109/13

lā-teġafül Ar. Bilmez görünmemek

l. 315/12

laṭurun ṭuzu Laturun tuzu

l.+nı 271/14-15

laʿūḳ Ar. Macun

l. oluna 296/15-16

lavanda İtl. Lavanta çiçeğinden yapılan ispirtolu esans

l. 98/20

lāyıḳ Ar. Layık

l. 17/2, 21/2, 25/16, 28/2, 28/10, 28/16, 29/5, 29/14, 29/20, 30/20, 33/23, 34/3, 35/4, 41/25, 43/15, 71/13, 80/13, 81/14, 116/14, 130/18, 131/2, 133/15, 170/4, 173/19, 180/20

l.+ıyla 141/5

l. olan 43/11, 44/11, 45/21, 113/15, 313/11

l.-ı vech Layık olduğu üzere

l. 490/8

lā-yuadd velā yuḥṣā Ar. Sayısız, hesapsız, pek çok

l. 145/4

lāzım Ar. Gerek, gereli

l. 27/8, 36/11, 39/26, 99/20, 169/18b, 171/21, 196/6a, 222/17, 232/18, 315/12, 510/18, 513/22, 553/25

l.+dır 11/13, 12/21, 15/23, 16/10, 28/7, 28/9, 29/19, 30/9, 33/2, 33/25, 35/20, 35/24, 35/25, 43/1, 45/16, 99/19, 106/6, 106/18, 173/13, 185/1, 204/6, 224/19, 249/21, 253/7, 297/22, 301/8, 305/24, 322/17, 334/24, 348/13, 364/20, 373/22, 376/17, 385/20, 422/2, 422/3, 431/15, 438/9, 452/7, 452/9, 470/24, 478/23, 486/23, 488/1, 510/10, 511/25, 548/24, 557/18, 557/19, 557/3, 557/4, 590/5

l.+ıdır 315/10

l. gelse 487/11

l. gelüp 307/2

l. gelür 25/25, 292/22, 492/25, 585/20, 589/16

l. gelürse 565/3, 565/3

l. olan 350/19, 376/15, 486/14, 508/12

l. oldı 31/11

l. oldığı 315/11-12

l. olduḳda 327/7

l. olup 371/2

l. olur 177/13, 323/11, 489/22, 591/1, 591/1-2

l. olursa 482/10

l. olmayup 248/11

leben Ar. Süt

l. 91/22, 254/2

l.-i cevāri Kadın sütü

l. 249/16

l.+ü'l-eşen Dişi eşek sütü

l. 314/18

l.+ü'l-ḥalīb Taze süt

l. 314/18

l.+ü'l-māġadü'l-ṭarī Taze kurutan otu sütü

l. 314/19

l.+ü'n-nisā Kadın sütü

l. olursa 314/19

lebeniyyāt Ar. Sütlü nesneler

l. dan 385/19

leb-i bezrü'l-ḳarʿ Kabak tohumu kenarı

l. 199/1

leb-i ḫıyārşenber Hıyarşenbe bitkisinin kenar, uç kısmı

l. 201/12, 201/4

leblebi Far. Dış kabuğu çıkarıldıktan sonra fırında kavrulup çerez olarak yenen nohut.

l. unı Leblebi unu

l. 558/12

l. ununı 541/19-20

ledāġa ?

l.+dan 218/7

lefāyet ? Bağırsağın bir bölümü, miʿāü'd-daḳīḳ de denir. Dolaşık dolaşık yapıdadır.

l. 353/15

leke Far. Kirliliği gösteren iz

l.+ler 306/21

l.+lere 126/20

l.+leri 87/23

lems Ar. El ile dokunup duyma

l.+iñ 20/1

l. itmek 20/5

lepe bk. lapa

l. 364/25, 365/2, 428/3, 432/22

l.+ler 225/16

l. idüp 431/7

lerc ? Hoş olmayan, sert, kokuşmuş.

l. 394/8

lesʿ Ar. Yılan, akrep vb. şeylerin sokması

l. 337/13

leşger Far. Asker

l.+i (Belirtme hal eki) 221/9

leṭāfet Ar. Hoşlık, güzellik

l. 17/23, 589/16

l.+iyle 22/6

levc Ar. Ağız içinde lokma veya başka bir şeyi döndürüp çevirme

l. 264/9

levend Far. İlgisiz, tembel

l. 544/11

levn Ar. Renk

l.+de 189/3, 189/9

l.+i (Belirtme hal eki) 16/14, 21/20, 21/24, 24/19, 31/2, 56/14, 60/13, 69/5, 71/14, 85/13, 96/6, 96/9, 103/7, 124/8, 128/24, 141/11, 501/6, 510/4, 514/4, 582/21

l.+i (3. Tekil iyelik eki) 17/18, 35/22, 67/2, 67/7, 87/6, 156/22, 183/11, 189/6, 227/3, 358/10, 406/17, 427/5, 440/22

l.+inde 50/10

l.+ine 189/7

l.+ini 17/9, 20/24, 137/7

l.-i vech Çehresinin rengi

l.+i (3. Tekil iyelik eki) 336/7

leẕʿ Ar. Can çekişme

l. 450/21

l.+inden 337/14

l. iderek 451/17

l. itmekle 493/8, 592/4

leẕaʿ Ar. Ateşli

l. 593/5

lezc Ar. Yapışkan

l. 63/16, 294/22, 294/23, 294/25

l.+ise 223/8

l. olanlara 495/12

leẕīẕ Ar. Lezzetli

l. 17/18, 71/11

leẕẕet Ar. Lezzet

l. 170/8, 175/17, 577/3

l.+i (3. Tekil iyelik eki) 29/4

l.+i (Belirtme hal eki) 105/23

l.+ine 180/12

l.+ini 61/15

lif Ar. Her türlü maddeyi oluşturan çok ince ve uzun parça

l.+den 345/23

l.+leri 345/24

l.+leriñ 345/24

l.+lerledir 346/1

liḥyetü't-teys Ar. Keçisakalı otu

l. 541/24

limon Yun. Limon

l. 11/6, 15/18, 19/26, 35/25, 46/9, 59/10, 72/25, 207/2, 450/11

l.+uñ 127/22

l. ekşisi Limon ekşisi

l. 526/5

l. ṣuyı Limon suyu

l. 331/19, 444/4, 444/24

l. ṣuyunı 458/13

l. ṣuyuyla 10/21, 382/24, 454/12

l. şarābı Limon şarabı

l. 12/4, 12/25, 352/9, 469/11-12

l. şarābları 22/24

l. şerbeti Limon şerbeti

l. 9/11, 356/18-19

l. şerbetiyle 441/21-22

limonlı Limonu olan

l. 13/2

līn Ar. Yumuşaklık ve mülayim olmak

l. 336/16, 337/5

l.-i yaʿḳuāt 271/3

līnet Ar. Mülayimlik, yumuşaklık

l. 26/15, 26/24, 26/27, 67/21, 99/5, 305/12, 514/14

l.+i (Belirtme hal eki) 143/3

l.+i (3. Tekil iyelik eki) 63/2

lisan Ar. Tatma organı, dil

l. 311/23

lisān Ar. Dil, lisan

l.+ında 62/19, 65/24, 66/10, 76/5, 354/9

l.-ı ʿArab Arap dili

l.+da 246/15

l. Fārsī Fars dili

l.+de 202/13, 335/23

l.-ı Türkī Türk dili

l.+de 265/14

l.-ı Yunanī Yunan dili

l.+de 202/13, 246/16, 335/24

lisānpür Ar. Lisanpür bitkisi

l. 303/16

l. şarābı Lisanpür şarabı

l. 12/4

l. şerbeti Lisanpür şerbeti

l. 13/12

l. şerbetleri 36/14

liṣān-ı ṣevr Ar. Sığır bitkisi (Anchusa officinalis)

l. 504/3

lisān-ı ṣevr bk. liṣān-ı ṣevr

l. 208/18, 217/11, 279/15, 317/6, 319/3, 326/7, 334/26-335/1, 436/15, 443/25, 518/13

l.+iñ 317/20-21

l. boranısı Sığır bitkisinden yapılan bit tür yemek

l. 319/23

l. boranısıyla 209/7

l. çiçegi Sığır bitkisi çieçeği

l. 320/2-3, 329/12, 354/23

l. çiçeginiñ 209/2, 208/19

l. ḫamīresi Sığır bitkisinden yapılan bir tür maya

l.+yle 436/21

l. ṣuyı Sığır bitkisi suyu

l. 318/19, 329/17

l. ṣuyunı 310/10

l. ṣuyuyla 217/9, 319/15

l. şarābı Sığır bitkisi şarabı

l. 360/6-7

l. şerbeti Sığır bitkisi şerbeti

l. 221/25, 444/16

l. yapraġı Sığır bitkisi yaprağı

l. 499/13

lisānü'ş-şevr bk. liṣān-ı ṣevr

l. 312/9, 339/7

l. ṣuyı Sığır bitkisi suyu

l. 150/10

lisānü'l-aṣfūr Ar. Kuşdili bitkisi

l. aġacı Kuşdili bitkisi ağacı

l. 62/20

lisānü'l-ḥamel Ar. Sinirli yaprağı, sinirli ot

l. 89/25, 198/15, 267/2

l.+i (Belirtme hal eki) 420/15

l. ṣuyı Sinirli yaprağı suyu

l. 228/19-20

l. ʿuṣāresi Sinirli yaprağı bitkisi öz suyu

l. 546/17

liyāḳat Ar. Bir kimsenin, kendisine iş verilmeye uygunluk, yaraşırlık durumu, değim

l. 169/10b

lodos Yun. Güneyden veya güneybatıdan esen ve bazen de yağış getiren yerel rüzgâr, kaba yel, boz yel

l. 10/4, 221/9

l. rüzgārı Lodos rüzgarı

l. 221/5

loḫuṣa Yun. Yeni doğum yapmış kadın

l.+şerbeti Yeni doğum yapmış kadınlara içirilen şerbet

l.+ni 375/15

loḳma Ar. Ağza bir defada alınıp götürülen yiyecek parçası, sokum

l. 12/16, 15/19, 36/1, 277/6, 277/11

l.+dan 179/3

l.+lar 277/9

l.+sın 50/10

Loḳman ö.i. Lokman Hekim

l. 172/7, 203/14

l.+a 172/12

l.+ı (Belirtme hal eki) 169/4b

l.-ı ṯāni İkinci Lokman Hekim

l. 196/23a

luʿāb Ar Bitki suyu

l.+dan 424/19

l.+ı (3. Tekil iyelik eki) 65/15 222/5 228/11 424/2

l.+ı (Belirtme hal eki) 200/19

l.+ın 424/17, 557/15

l.+ıyla 557/15

l.+lar 299/24

l.-ı ayva Ayva suyu

l. 300/1

l.-ı bezr-i ḳaṭuna Karnıyarık otu suyu

l. 300/1, 314/21

l.-ı ḫaṭmī Hatmi bitkisi suyu

l. 299/24-300/1

lubiyā Ar. Börülce

l. 59/20

luş Ar. Kulak ağrısı

l. 246/15

luz Ar. Badem

l. 63/22

lüffāḥ Ar. Büyük ve geniş yapraklı, kokulu bir bitki olup evvelce büyücülükte kullanılırdı; adamotu, muhabbetotu

l. 108/13, 168/18, 252/9

l. bezi Bir tür bitki kökü

l. 108/22

lüffān nārı Ekşi nar

l. 331/20-21, 35/25-26

l.+nıñ 48/24

l. ekşisi Lüffan narı ekşisi

l. 318/18

l. ṣuyı Lüffan narı suyu

l. 335/2

l. ṣuyunı 43/20

lük Lak ağacı ve bu ağaçtan elde edilen zamk (Rhus Oxycantha)

l. 538/9

lük bk. lük

l. 505/4, 574/7

lüʿlüʿ Ar. İnci

l. 55/9, 312/7, 314/8

l.-i mesḥūḳ Döğülerek toz haline getirilmiş inci taşı

l. 299/22

lüzūm Ar. Gerek, gereklik, gereklilik

l.+dan 17/15

l.+ı (3. Tekil iyelik eki) 185/11, 567/11

M

māʾ Ar. Su

m. 181/5

m.-i ʿasel Muassel, ballı, içine bal karıştırılmış veya bal ile terbiye olunmuş

m. 200/8

m.-i aṣvel Asvel suyu

m. 543/18-19

m.-i bārid-i baḫbuye Soğuk bahbuye suyu

m. 312/23

m.-i bārid Soğuk su

b. 336/3

m.-i cübn Peynir suyu

m. 210/9, 308/12, 309/15, 436/18, 441/23, 443/22, 443/24, 461/24

m.-i cübni 444/20, 544/14

m.-i cübnle 379/9

m.-i cübīni 208/17

m.-i ḥārre Sıcak su

m. 248/20

m.-i ḫārice 252/24

m.-i ḫuc Bir tür çiçek suyu

m. 337/1

m.-i ılıcaḳ Ilık su

m. 489/15

m.-i lefvāke Lefvake suyu

m. 281/3

m.-i lisānü'ṣ-ṣevr Lisan-ı sevr bitkisi suyu

m. 312/23, 338/11

m.-i muḳaṭṭar Damla su

m. 312/13

m.-i muḳaṭṭardan 389/15, 319/8

m.-i muḳaṭṭardır 251/16

m.-i muḳaṭṭarını 339/17

m.-i muḳaṭṭar-ı ebraḥ 338/3

m.-i muḳaṭṭar-ı ıḫlamur Bir damla ıhlamur suyu

m. 312/12-13

m.-i remānın Fazlaca su

m. 266/18

m.-i ṣāfī Saf su

m. 101/11

m.-i şevketü'l-mübāreke Şevketül mübareke suyu

m. 250/20, 299/21

m.-i taḥallül Bozulmuş, ekşimiş su

m. 350/14

m.-i türāb murıḳ ṭarṭır Toprak suyu

m. 586/23-24

m.-i tüffāḥ Elma suyu

m. 337/1

m.-i türāb murıḳ ṭarṭīr 295/16- 17

m.-i ʿüsl 105/19

m.-i verd Gül suyu

m. 337/1

m.-i türāb murıḳ ṭırṭır Toprak suyu

m. 592/17-18

m.+ü'l-cübn Peynir suyu

m. 36/13, 202/14, 499/23, 516/16, 516/18

m.+l-ḥayāt Hayat suyu

m. 318/23

m.+ü'l-ḳarāḥ Tatlı su

m. 339/12

m.+ıyla 202/18, 299/2

m.+ü'l-ḳulūb Kalp çarpıntısına iyi gelen bir ilaç

m. 339/19

m.+ü'l-verd Gül suyu

m. 201/7, 266/19, 312/22

m.+ü'ş-şaḳāyıḳ Şakayık suyu

m. 299/21

m.+ü'l-aṣvel Asvel bitkisinin suyu

m. 504/24

m.+ü'ş-şaʿīr Arpa suyu

m. 314/20

maʿācīn Ar. Macun, hamur kıvamına getirilmiş, yoğurulmuş şeyler

m. 7/7, 78/10, 105/4, 313/17, 338/6, 512/23

maʿāde Far. Dişi, erkeğin zıddı

m.+si 41/16

maʿādene Ar. -den baska, baska, gayrı

m. 145/1

maʿādine Ar. Madenler

m. 166/2

maān-ı mādde-i sevdāviye Sevda maddesi ile birlikte

m.+den 247/19

mābeyn Ar. Arası, ara

m.+inde 172/10, 184/20

māces ? Macun yapımında kullanılan bir tür madde

m. 338/15

maʿcūn Ar. Macun

m. 58/13, 62/12, 106/15, 169/5b, 208/24, 216/7, 233/15, 233/16, 234/26, 281/6, 296/16, 309/20, 314/1, 314/3, 319/10, 319/14, 328/23, 334/15, 338/8, 338/9, 339/6, 343/12, 343/17, 358/23, 366/5, 396/26, 397/15, 397/23, 397/25, 441/13, 467/23, 470/14, 472/9, 500/11, 516/17, 516/9, 529/11, 537/19, 541/14, 541/20, 545/9, 549/19, 552/8, 554/14, 556/8

m.+a 165/24, 456/9, 485/1

m.+dan 215/1, 334/15, 408/6, 585/2

m.+dur 216/9, 239/10, 245/3, 309/20, 328/24, 396/10, 396/25, 396/26, 397/26, 408/5, 408/13, 505/8

m.+ı (3. Tekil iyelik eki) 122/1

m.+ı (Belirtme hal eki) 289/7, 308/17, 309/19, 352/11, 355/24, 396/10, 458/3, 485/23, 525/22

m.+lar 9/21, 13/24, 35/2, 186/16, 312/11, 544/17, 562/11

m.+lardan 45/19, 218/23, 331/10, 500/10, 551/15

m.+uñ 313/19, 397/16, 505/22

m. eyleye 545/15-16

m. eyleyeler 216/13, 219/2, 233/24, 310/1, 343/24, 352/17, 356/5, 369/7, 516/15, 541/18, 552/12

m. eyleyüp 110/23, 209/5, 334/22, 357/1-2, 470/18, 472/19, 552/24, 556/11, 563/11, 568/5, 568/15

m. ideler 281/8, 289/12, 314/6, 321/24, 338/17, 398/4, 531/8, 587/3, 589/21

m. idüp 72/14, 90/17, 94/22, 138/23, 149/8, 149/16, 149/18, 149/22, 150/22-23, 153/8-9, 155/21, 155/25, 239/16, 258/20, 308/20, 342/3, 395/17, 396/5, 396/14, 397/4, 397/20, 399/6, 399/8, 408/12, 408/17, 418/10, 458/5, 463/24, 477/10-11, 479/20, 484/22, 485/25, 508/22, 512/16, 512/21, 518/15, 527/25, 530/14, 531/3, 535/25, 549/21, 554/19, 570/25

m. olacaḳ 329/3-4

m. oluna 386/21

m. olur 405/15

m.-ı afaviyā bālurdi Afaviya balurdi macunu

m. 201/4

m.-ı āḫir Önceki, eski macun

m. 338/13

m.-ı āmıḳ Amık macunu

m. 441/11

m.-ı ʿanber Anberden yapılan macun

m. 339/3

m.-ı cemcem Bir tür macun

m. 408/4

m.-ı cevāhirü'l-bārid Soğuk cevahir macunu

m. 338/4

m.-ı cevāhirü'l-ḥār Sıcak cevahir macunu

m. 338/4

m.-ı efrāciyā Göz otu macunu

m. 234/25

m.-ı ḥavlicān Havlencan macunu

m. 201/17, 373/13

m.-ı ıṭrāfil Su yoncası macunu

m. 45/20

m.-ı ḳırmız Kırmız macunu

m. 338/15, 338/5, 339/3

m.-ı ḳırmızı 202/25

m.-ı lüʿlü İnci macunu

m. 201/11

m.-ı mübārek Bir tür macun

m. 442/23

m.-ı senā Bir tür macun

m. 441/11

m.-ı temri Diyāfenīkūn maʿcūnı, safraya iyi gelen bir tür macun

m. 214/25

m.+ü'l-ʿemyā İnb-i Masuyeye ait gözlere iyi gelen bir macun türü

m. 233/17, 234/25

m.+ü'l-lüʿlüʿ İnci macun

m. 312/12

m.+ü'r-rāḥe Bir tür macun

m. 381/1

mādāmki bk. mādemki

m. 363/23

mādde Ar. Madde, öz, maya

m. 19/5, 20/21, 32/20, 33/21, 38/13, 38/14, 42/23, 45/17, 68/15, 86/22, 115/25, 188/3, 188/15, 190/9, 190/11, 190/21, 190/22, 191/10, 192/15, 213/2, 214/22, 221/26, 222/21, 241/13, 276/15, 283/25, 284/1, 284/4, 285/1, 285/2, 287/23, 288/18, 294/25, 295/20, 296/5, 300/9, 300/12, 301/4, 315/16, 332/16, 349/10, 350/12, 355/6, 356/23, 358/11, 395/6, 404/4, 427/2, 442/11, 481/11, 493/7, 498/18, 498/22, 511/6, 538/9, 556/25, 580/23, 589/10, 593/4

m.+den 241/14, 264/14, 498/20, 510/7, 514/8

m.+i (Belirtme hal eki) 349/10, 354/20, 442/17, 499/7, 520/21

m.+ler 20/19, 21/10, 45/1, 45/3, 45/15

m.+lerden 20/18

m.+lerdir 462/19

m.+leri 20/8, 117/21, 309/17

m.+leriñ 337/20

m.+niñ 25/24, 38/15, 67/19, 191/22, 213/6, 285/4, 332/19

m.+si 29/22, 45/13, 110/14, 190/8, 192/14, 223/20, 229/6, 229/17, 266/8, 300/18, 361/3, 361/8, 427/1, 427/18, 428/8, 428/10, 436/26, 443/19, 443/22, 454/1, 480/24

m.+sin 221/26

m.+sinden 25/8

m.+sine 45/23, 564/10

m.+sini 210/2, 255/23

m.+siyle 191/9

m.+ye 218/14, 454/19, 498/18

m.+yi 29/23, 33/1, 33/1, 41/7, 106/24, 130/3, 222/7, 358/11, 362/18, 497/22, 502/15, 550/10, 561/18

m. olup 311/25

m.-i balġamiye Balgamla ilgili maddeler

m. 327/24

m.-i balġamiyedir 435/9

m.-i ḥarīfe 297/24, 451/17

m.-i ḥarīfeniñ 296/7

m.-i ḥarifesiniñ 297/2

m.-i iḫrāc İhraç edilen madde

m. 337/19

m.-i māʿye Maya maddesi

m. 450/14

m.-i mevziyeniñ 265/18

m.-i mezkūre Adı geçen madde

m. 493/7

m.-i meẕkūreden 337/21

m.-i meẕkūreyi 586/20

m.-i mimrażeye 301/8

m.-i taḫfīf Hafif madde

m. 32/21

m.-i taḫtında 249/21

m.-i taḳlīdde 32/25

m.-i ʿużuvda 38/16

m.+tü'l-ḥayāt Canlılık hayat maddesi

m. 179/4

māddesiz Maddesi olmayan

m. 213/6, 315/16

maddī Ar. Madde ile ilgili

m. 199/5, 335/25

m.+dir 246/23

mādem Ar. Madem, çünkü

m. 35/7

mādemki Ar. Madem, çünkü

m. 92/1, 311/11, 387/14

maʿden Ar. Maden

m. 182/9

m.+de 121/3

m.+i (Belirtme hal eki) 121/2, 121/12, 228/24, 272/26, 540/12

m.+ler ṣuyuna 513/6

m.-i billur Billur madeni

m.+dan 556/12

maʿdenevāz Yun. Maydanoz

m. 13/9, 14/20

maʿdenevis bk. maʿdenevāz

m. 573/21

maʿdenüns bk. maʿdenevāz

m. 483/13

maʿdenüs bk. maʿdenevāz

m. 43/23, 269/6, 522/24-25, 522/25

m.+i (Belirtme hal eki) 238/17, 410/11, 534/12-13

m. ṣalatası Maydanoz salatası

m. 522/26

m. köküyle Maydanoz kökü

m. 502/8

m. ṣuyuyla Maydanoz suyu

m. 88/6

m. yapraġını Maydanoz yaprağı

m. 390/10

māderzād Far. Anadan doğma, anadan doğduğu gibi

m. 487/15

maʿdud Ar. Sayılan, hesap edilen

m. olan 168/21, 178/7-8

maʿdūm Ar. Mevcut olmayan, yok olan

m. 583/10

mafṣal Ar. Eklem

m.+lar 89/7, 99/23, 110/12, 129/24

m.+lara 89/3

m.+ları 19/3

maġaz Ar. Keçi

m. 126/12

maġfūr Ar. Rahmetlik olmuş, günahlarının affı için kendine dua edilmiş olan

m. 145/24

maġlūb Ar. Yenilmiş, yenilen kimse

m. olursa 20/15

maġmūd Ar. Kınına, kılıfına konmuş olan

m. olur 316/15

maġrib Ar. Batı

m. 76/5, 119/22

m. ṭoprağı Magrip toprağı

m. 450/9

maġṣ Ar. Bağırsak ağrısı

m. 381/4

m.-ı ʿArabī Göbek buruntusu

m. 373/22

maġsūl Ar. Yıkanmış

m. 243/19

maḫ ? İlik

m. 143/16

māh Far. Ay

m. 580/9, 586/5

maḥal Ar. Yer

m. 400/11, 415/16, 493/16, 498/19, 539/15

m.+de 17/6, 98/22, 170/13, 172/11, 210/10, 232/23, 237/20, 288/25, 357/5, 383/24, 385/23, 386/4, 395/21, 400/16, 412/18, 414/12, 418/16, 425/18, 433/8, 433/23, 446/5, 447/5, 448/5, 449/6, 450/4, 450/7, 455/6

m.+den 8/7

m.+e 75/18, 156/7, 165/5, 165/6, 165/8, 171/11, 175/19, 177/8, 206/22, 246/7, 347/10, 358/14, 381/5, 392/10, 399/12, 401/5, 401/13, 401/24, 432/22

m.+i (3. Tekil iyelik eki) 315/5

m.+i (Belirtme hal eki) 392/22, 401/17

m.+idir 315/4, 513/19

m.+iñ 392/7

m.+inde 25/4, 210/21, 445/25

m.+inden 76/8

m.+ine 393/22, 491/9

m.+ler 75/7, 76/19, 512/1

m.+lerde 109/3, 151/5, 286/17, 468/7

m.+lerden 408/24

m.+lere 450/12, 459/18, 587/23

m.+leri 587/20, 592/4

m.+lerinde 141/5, 186/18, 450/17

m.+lerine 445/25, 448/26

m.-i ʿavret Vücudun göbek deliği ile dizkapağı arası olan kısmı

m.+e 493/24, 493/24

m.-i baʿide Uzak yerler

m.+den 17/18

m.-i ḳalb Kalp bölgesi

m.+e 312/25, 338/24

m.-i meʾlūf Alışılmış bölge

m.+ı (Belirtme hal eki) 493/14

m.-i meẕkūr Adı geçen bölge, yer

m.+da 493/6

maḥalletü'r-reyāḥ Ar. Şarap gibi kırmızılaşmış yer

m. 338/25

maḥbes Ar. Hapis olma

m. olan 373/18

maḥbūb Ar. Muhabbet edilen, sevilen

m.+lar 23/3

maḥbūbe Ar. bk. maḥbūb

m. 20/3, 23/11

m.+siyle 29/6

maḫbūk Ar. Katı, şiddetli, sert

m.+dan 177/19

maḥbūs Ar. Hapsedilmiş olan

m. 451/17

m. olan 375/13

m. oldığı 362/12

maḥcūb Ar. Utanan, utangaç

m. 23/1

maḫfūf Ar. Zarar gelmesin diye etrafı çevrili, kuşatılmış

m. 413/23

maḥfūẓ Ar. Hıfzolunmuş, korunmuş

m. ola 389/7

māh-ı pervir Far. Cedvar

m. 405/8

māhile Ar. Düşünmeye sebebiyet veren işaret

m. ola 178/20b

māhir Ar. Becerikli, hünerli

m. 539/4

m.-i dimaġa 20/22

maḫīż Ar. Ağrısı tutmuş hamile kadın

m.+a 580/1

maḥleb Ar. Gülgillerden, 6-10 metre yüksekliğinde bir ağaç, kokulu kiraz, idris ağacı (Prunus mahaleb), bu ağacın baharat olarak kullanılan, nohut büyüklüğündeki yemişi

m. toḫumı Mahleb tohumu

m. 537/20

maḫlūḳ Ar. Yaratılmış

m. 174/7

maḫlūkāt Ar. Yaratılmışlar

m.+ına 170/16

m.+ını 170/15, 175/9

maḥlūl Ar. Çözülmüş, dağılmış, erimiş

m. 215/8

maḫlūṭ Ar. Karıştırılmış, katılmış, karışık

m. 42/25, 283/5, 347/23, 354/8, 498/13, 538/9, 546/7

m.+a 249/12

m.+ise 284/3

m. ola 359/5

m. olan 407/10, 502/13

m. olmuş ola 380/20

m. olursa 283/7, 283/9

maḥmūde Ar. Çit sarmaşığıgillerden, yaprakları ok ucu biçiminde, çiçekleri soluk sarı renkte, 50-100 santimetre boyunda bir bitki ve bu bitkinin köklerinden çıkarılan, hekimlikte kullanılan, reçineye benzer bir madde

m. 212/12, 212/18, 212/20, 215/6, 258/16, 374/15, 381/8, 456/25, 508/8

m.+den 284/18, 384/8

m.+yi 130/22

maḥmūm Ar. Hummaya, sıtmaya tutulmuş sıtmalı olan, ateşli olan, Mecnun

m.+lara 56/19, 89/22

m. olanlar 28/6

maḫmūr Ar. Uyku basmış ağırlaşmış göz

m. eylemiş 394/9-10

maḫrā Ar. Uygun, münasip, elverişli

m. 141/15, 276/9, 291/12, 402/22

m. ola 482/8

m. olunca 560/24

maḫrūc Ar. Harici, başka

m. 498/13

m.+a 271/8

maḥrūm Ar. Yoksun

m. 170/28

m. olurlar 581/22

maḥrūrü'l-mizāc Ar. Ateşli, hararetl mizaç

m. 30/6, 80/13, 106/5, 122/21, 134/3, 212/5

maḫrūṭī Ar. Mahrut şeklinde olan, altı daire ve üstü sivrilerek bir noktada birleşen, huni şeklinde olan

m. 26/19

m.+ye 26/20

maḥṣūl-i beyt Ar. Beyitte hasıl olan, beytin anlamı

m. 144/19, 176/10

maḥṣūr Ar. Kuşatılmış, sarılmış

m. oldığı 33/7

maḫṣūre bk. maḥṣūr

m. 174/7

maḫṣūṣ Ar. Özgü

m. 183/16, 242/10, 327/8, 437/12, 539/1, 540/9, 579/18

m.+dur 102/14, 183/17

m.+larından 579/23

m.+idi 437/6

m. oldığı 183/16

maḥsūs bk. maḫṣūṣ

m. olup 47/10

m. olursa 47/8-9

maḫṣūṣa Ar. Mahsus, hususi

m. 19/19

maʿhūd Ar. Bilinmeyen, adı geçmemiş

m. 582/19

maḫūf Ar. Korkulu, tehlikeli

m. 350/7

maḥv Ar. Yok etme

m. eyler 114/10

m. ider 431/22, 463/21

m. idüp 418/14

m. ola 467/1-2

m. olunca 251/13

m. oluncaya 250/12

m. olup 256/25

m. olur 415/15

mahya Ar. Hayat, canlılık

m. idüp 388/21-22

maḥż Ar. Su katılmamış halis süt

m. 404/3

maḫzen Ar. İçinde eşya saklanacak yer

m.-i edviye İlaç saklanan yer

m. 75/7, 104/20-21

m.-i edviyeniñ 76/21

m.-i edviye-i ḳulunc Kulunç ilaçlarının saklandığı yer

m.+a 76/6

mahzūl Ar. Perişan

m. olmaḳ 311/22

maḥzūn Ar. Hüzünlü, tasalı

m. 12/11

m.+uñ 22/1

m. ola 22/4

m. olanıñ 22/19

m. olmaya 23/10

m. olmayasın 170/28

maḥẕūr Ar. Sakınılacak, korkulacak şey

m. 379/11, 379/12, 379/12, 379/14

m.+a 379/10

m.+ı (3. Tekil iyelik eki) 379/15

maḫẕūrāt Ar. Sakınılacak, korkulacak şeyler

m. 363/11

māʾide Ar. Üzerine yiyecek ve içecekler konmuş, hazırlanmış sofra

m. 192/15

māʾil Ar. Bir yana, bir tarafa doğru eğilmiş, meyletmiş

m. 68/9, 157/21, 196/19b, 452/1

m.+dir 58/2, 62/24, 62/24, 68/26, 87/7, 111/2, 116/9, 118/11, 143/23, 143/6, 144/2, 264/2, 315/6

m. ola 207/6, 406/17

m. olmaḳ 227/3

m. olup 283/10 ,436/2-3

m. olur 58/11, 427/5, 428/10, 436/5, 436/6, 440/22, 470/5, 540/3

m. olur ise 226/22

māʾiyet Ar. Hidrat

m. 372/21

m.+ini 73/10, 110/8

māʾiyetlü Hidratlı

m. 295/19

maḳʿad Ar. Oturak yeri, kıç, makat, anüs

m. 37/12, 41/9, 41/21, 57/18, 133/19, 469/13, 471/15, 480/8, 481/24, 482/5, 482/6, 482/11, 488/5, 493/5, 495/20, 496/8, 496/13, 497/9

m.+a 353/23, 369/1, 381/26, 471/17, 471/22, 471/23, 473/23, 474/8, 482/15, 496/20, 538/23

m.+da 153/8, 471/20, 477/23, 482/25, 483/9, 483/21

m.+dan 475/16, 491/7

m.+ı (Belirtme hal eki) 476/21, 497/19

m.+ı (3. Tekil iyelik eki) 482/3, 498/7

m.+ıñ 469/21, 469/21, 476/10, 480/18, 482/13, 496/11, 496/13, 496/22, 497/11

m.+ına 166/9, 278/21, 368/13, 368/20, 471/15

m.+ında 477/3, 543/12

m.+ında ise 503/4

m.+ını 368/12

m. çıḳdıġına Kalça çıkması

m. 133/19

maḳāl Ar. Mukl, günlük ağacı (bosvvellia carteri)

m. 504/7

m.+ı (Belirtme hal eki) 215/7

maḳāle Ar. Kitabın ayrıldığı bölümlerinden her biri

m. 46/27

m.+sinde 284/13, 559/18

m.+siniñ 284/13

m.+ler itmişdir 299/10

maḳām Ar. Yer, kat

m.+ına 68/4, 105/4

m.+ında 75/15

m. itmişdir 179/5-6

maḳʿarat ? Karaciğerin çukur kalan tarafı

m.+a 498/12

maḳʿat bk. maḳʿad

m.+da 474/8

maḳbūl Ar. Kabul edilen, beğenilen, hoş karşılanan

m. 169/17b, 217/13, 239/23, 545/18

m.+dür 236/23

maḳṣūd Ar. Kasdolunan, isteilen şey

m. 43/18

m.+a 174/2

m.+ı (3. Tekil iyelik eki) 7/9

m.+larına 21/4

maḳṣūr Ar. Kasrolunmuş, kısaltılmış

m.+a 174/6

maḳşur Ar. Soyulmuş, kabuğu çıkarılmış

m. 290/4

maḳṭaʿ Ar. Kesilen yer, kat'edilen yer, kesinti yeri

m. 77/3

muḳaṭṭar Ar. Damla, katre

m. 349/12, 500/25

m. ṣuyundan 300/21

m. ṣuyuyla 216/22

maḳṭūʿbih Ar. Mürekkib haldeki gıdalar ve ilaçlar

m. 197/16, 197/20

m.+dir 7/15

maḳtūl Ar. Öldürülmüş, katledilmiş olan

m. 242/15

maʿḳūl Ar. Akla uygun, akıllıca

m. 277/17, 369/13, 373/20, 497/10

m.+dur 218/14, 278/15, 283/25, 380/24, 385/14, 508/2, 549/18

m. görüp 362/8

maʿḳulāt Ar. Akla uygun olan şeyler

m. 116/16

maḳūle Ar. Sınıf, takım

m. 19/9, 306/25, 357/20, 587/26

m.+sidir 14/21

m.+sinden 218/6

mā-lā-i kelām Ar. Diyecek söz yok

m. 253/20

m.+dır 314/20

māliḫulyā Yun. Kara savda

m. 166/26, 360/19, 470/22

m.+dan 114/11

m.+ya 57/5

m.+yı 64/18, 120/1-2

m.-yı merāḳī 514/5-6

māliḥulyā bk. māliḫulyā

m. 176/19, 204/9, 481/15

m.+dır 203/1

m.+ya 82/6, 128/25, 133/15

m.+yı 131/12, 203/8

māliḥulyālı Kara sevda hastalığı olan

m. 41/23

maluḥyā ? Bir tür bitki

m. 202/9

maʿlūm Ar. Belli, bilinen

m. 14/3, 68/1, 98/23, 324/6

m.+dur 25/6, 188/14, 502/23

m.+ı (3. Tekil iyelik eki) 79/3

m.+ıdır 50/15, 177/7

m.+u (3. Tekil iyelik eki) 39/23

m.+udur 106/12

m.+uñuz 242/9

m. ola 712, 8/9, 9/3, 12/21, 13/18, 15/3, 15/16, 15/22, 15/26, 16/11, 16/24, 17/8, 17/22, 18/8, 18/17, 19/8, 19/14, 20/6, 21/6, 21/13, 22/12, 23/5, 26/3, 27/1, 27/11, 27/24, 29/3, 29/25, 30/11, 31/9, 31/14, 31/15, 32/8, 34/2, 35/16, 38/2, 41/21, 44/25, 47/2, 47/15, 67/27, 108/25, 141/2, 168/12, 176/5, 179/1, 181/12, 181/19, 183/10, 186/21, 187/1, 190/16, 192/2, 219/18, 220/13, 221/15, 226/1, 227/16, 231/2, 234/12, 239/3, 254/1, 260/22, 261/25, 262/5, 264/1, 264/12, 272/16, 276/19, 276/8, 277/16, 278/16, 280/25, 283/14, 289/16, 290/9, 292/1, 293/9, 294/20, 295/19, 296/5, 297/1, 301/7, 302/14, 304/1, 304/8, 305/22, 308/21, 311/10, 311/24, 315/14, 315/9, 316/11, 319/1, 320/13, 322/3, 322/6, 322/12, 323/9, 326/9, 326/11, 327/1, 327/14, 331/9, 341/9, 343/1, 344/1, 347/1, 347/22, 348/22, 351/1, 353/5, 353/24, 354/7, 354/17, 358/16, 362/6, 363/22, 365/20, 366/15, 369/23, 371/14, 375/8, 376/14, 376/17, 377/7, 378/8, 380/5, 381/12, 383/22, 386/25, 387/18, 389/4, 390/1, 390/9, 391/16, 392/3, 398/6, 404/11, 407/6, 408/4, 411/13, 412/5, 414/4, 415/3, 415/12, 415/20, 421/23, 426/23, 427/14, 428/22, 429/12, 429/19, 430/3, 435/4, 435/17, 438/11, 444/9, 454/6, 455/18, 456/8, 460/5, 463/6, 468/14, 468/21, 486/14, 487/10, 487/24, 490/16, 491/5, 496/20, 498/5, 498/6, 498/13, 498/17, 499/23, 500/1, 501/3, 501/17, 504/14, 508/16, 513/16, 513/18, 517/3, 526/16, 535/22, 536/10, 543/14, 550/24, 556/14, 561/11, 567/3, 571/5, 578/15, 586/12, 587/24, 592/1, 593/18

m. oldı 190/12-13, 384/6

m. olmazsa 343/16

m. olsun 11/7, 11/13, 42/18, 121/1-2, 554/10

m. olunur 247/7

m. olur 195/4, 247/18, 361/24-25, 378/24, 580/3

m.-ı şerīfiñiz 254/7, 254/24, 282/19

m.-ı şerīfiñiz ola 51/22, 157/22, 163/15, 197/14, 175/8, 198/9, 265/12, 273/6, 307/10, 327/11, 331/22, 340/8, 345/22, 346/7, 370/21, 375/17, 382/10, 386/23, 393/8, 405/18, 428/5, 440/17, 442/5, 443/9, 445/10, 453/20, 457/11, 460/19, 463/14, 480/1, 484/11, 486/2, 497/9, 502/10, 506/9, 507/6, 516/1, 519/13, 522/1, 523/1, 531/18, 537/24, 538/1, 539/5, 542/3, 546/5, 547/22, 549/5, 551/6, 553/23, 558/22, 562/7, 564/7, 575/21, 578/1, 579/18

m.-ı şerīfiñiz olsun 7/5, 436/25 461/10 462/17 469/13524/21 550/5 568/16 589/9

m.+ıñız olsun 36/19

m.+uñuz ola 13/14, 106/16, 179/15, 181/8, 182/26, 197/24, 213/14, 241/1, 246/13, 257/10, 258/11, 269/24, 273/21, 274/16, 281/19, 288/23, 298/15, 317/3, 324/1, 339/16, 350/1, 353/3, 372/9, 379/23, 385/21, 394/12, 394/23, 399/10, 399/14, 413/8, 419/14, 424/13, 447/8, 452/6, 465/15, 478/1, 481/9, 493/21, 495/19, 511/1, 526/7, 565/19

m.+uñuz olsun 225/10, 319/16, 397/9, 401/1, 404/1, 485/11, 569/22, 571/16

maʿlūmāt Ar. Bilinen şeyler, bilinenler

m. 186/3

m. olup 198/1

malūhyā bk. maluḥyā

m. 230/11

māmīrān Far. Kırlangıç otu (Chelidonium majus)

m. 245/18, 441/19

māmīşā Far. Boynuzlu gelincik, sarı gelincik, sarılık otu (Glaucium corniculatum)

m. 242/21, 243/16

maʿmur Ar. Bayındır, şenlikli

m.+uz 32/27

m. olup 177/18

maʿnā Ar. Anlam, mana

m.+ları 39/21, 39/22

m.+sı 23/18, 135/2, 284/2

m.+sına 37/16, 242/13

m.+sınadır 33/6, 335/22, 488/4

m.+sındandır 242/11

m.+yı 145/2

m. olmayup 306/22

m.-yı laṭīf Güzel anlam

m.+i (3. Tekil iyelik eki) 171/24, 172/21

m.-yı menfī Olumsuz anlam

m. 122/9

m.-yı şerīf Şerefli anlamı

m.+i (3. Tekil iyelik eki) 171/3

māniʿ Ar. Engel, alıkoyan

m. 278/9, 284/7, 523/9

m. ola 337/24

m. olmadı 362/16

m. olursa 226/19

manżam Ar. Sıra, dizi

m. olsa 353/9

manẓūm Ar. Vezni ve kafiyesi olan söz

m.+unı 178/25

maʿraḳ Ar. İç darlığı

m. 77/4

maraż Ar. Hastalık, illet

m. 33/16, 101/26, 110/15, 149/18, 210/1, 215/21, 219/22, 228/16, 233/5, 243/19, 264/1, 284/18, 285/2, 286/11, 289/19, 292/1305/10, 307/19, 307/20, 315/11, 324/7, 324/12, 324/17, 325/25, 335/25, 350/7, 351/1, 361/10, 366/15, 371/19, 372/11, 380/5, 380/6, 380/8, 397/13, 430/6, 435/20, 435/21, 435/25, 437/6, 437/9, 437/17, 440/19, 441/2, 442/6, 442/7, 442/19, 454/17, 491/20, 498/14, 498/16, 500/7, 502/22, 504/1, 504/11, 509/25, 514/6, 546/7, 549/6, 549/8, 556/14, 558/24, 561/14, 565/13, 569/2, 580/13

m.+a 76/16, 107/26, 141/14, 202/14, 213/23, 216/8, 216/18, 218/17, 218/18, 219/2, 219/6, 219/12, 219/22, 226/20, 231/19, 232/15, 258/4, 285/8, 308/3, 308/11, 309/7, 320/6, 324/24, 325/8, 331/9, 352/23, 365/11, 365/13, 372/24, 374/8, 380/7, 437/21, 441/12, 442/25, 443/6, 443/7, 461/24, 481/22, 500/8, 506/20, 506/25, 507/18, 508/11, 510/8, 510/22, 520/16, 525/10, 526/16, 540/9, 549/7, 549/11, 556/8, 557/8

m.+da 285/6, 300/14, 310/2, 332/17, 332/18, 362/3, 373/2, 438/8, 544/1, 563/2, 565/16, 565/17, 569/4, 569/5, 569/6

m.+dan 86/22, 213/18, 219/16, 283/18, 283/21, 284/20, 298/18, 324/21, 380/2, 442/20, 494/24, 506/16

m.+dır 209/26, 217/18, 234/13, 257/11, 300/3, 307/13, 350/1, 350/7380/1, 380/8, 426/24437/9,

443/12, 468/14, 506/10, 550/6, 556/3, 561/11, 564/8, 567/3, 568/16

m.+ı (3. Tekil iyelik eki) 27/22, 63/10, 156/7, 202/24, 213/8, 220/12, 302/14, 306/22, 309/18, 365/12, 375/18, 376/11, 394/19, 442/16, 507/8, 582/1

m.+ı (Belirtme hal eki) 9/1, 210/20, 216/3, 218/15, 225/12, 228/22, 233/2, 293/23, 297/23, 324/15, 372/12

m.+ıñ 218/16, 226/10, 228/15, 228/15, 230/14, 230/14, 233/13, 284/25, 292/1, 301/9, 302/15, 307/21, 307/24, 308/3, 308/7, 309/15, 310/2, 314/12, 314/16, 325/2, 333/16, 354/17, 362/5, 380/8, 380/13, 435/11, 437/11, 437/17, 440/20, 441/4, 442/7, 442/21, 442/22, 443/7, 496/25, 497/11, 502/13, 503/21, 510/6, 510/8, 513/25, 565/15, 567/10, 591/16

m.+ına 31/8, 36/24, 37/23, 54/17, 68/18, 72/12, 121/17, 131/15, 132/23, 140/14, 284/16, 436/10, 481/21, 507/15, 511/13, 552/6, 569/16

m.+ında 218/15, 301/5, 370/24, 381/4, 557/19

m.+ından 87/14, 551/1

m.+ını 60/13, 91/1, 130/1

m.+ınıñ 39/2, 220/6, 292/1, 507/7

m.+lar 13/20, 17/14, 24/17, 45/14, 133/11, 176/14, 177/1, 210/21, 220/12, 220/23, 354/2, 435/18, 441/1, 442/12, 442/14, 486/21, 501/4, 514/6, 579/19, 582/6

m.+lara 27/26, 36/18, 44/15, 69/6, 89/8, 94/10, 113/7, 140/2, 208/24, 208/26, 209/21, 483/7, 504/12, 509/6, 582/14

m.+larda 42/20, 355/24

m.+lardan 110/2, 399/21, 442/4, 442/5, 470/22, 481/15, 481/19

m.+lardandır 437/1, 440/19, 442/6

m.+ları 21/24, 21/24, 45/12, 63/9, 63/10, 96/21, 220/19, 226/1, 354/2, 396/24, 469/13, 523/2, 533/15, 562/23, 582/12

m.+larıñ 24/24, 28/15, 93/11, 353/25, 440/18, 443/10, 443/18

m.+larına 36/22, 36/25, 40/22, 41/23, 54/20, 58/15, 73/10, 110/10, 110/11, 231/15, 319/17, 319/25, 329/22

m.+larından 104/16, 324/6

m.+larını 89/15, 112/18 114/3 290/12

m.+larınıñ 234/10, 381/12

m.-ı āḫirkār Hastalık neticesinde

m. 493/19

m.-ı beden Beden hastalığı

m. 171/6

m.-ı cildī Ten ile ilgili hastalık

m.+dir 450/13

m.-ı efvāh-ıʿurūḳ Bir tür hastalık

m. 365/14

m.-ı frengi Frengi hastalığı

m.+de 306/26

m.-ı ḳalb Kalp hastası

m. olur 337/2

m.-ı meẕbūr Adı geçen hastalık

m. 492/3

m.-ı müzmin Geçmeyen hastalık

m. 190/26

m.-ı ṣaraʿ Sara hastalığı

m.+da 565/14

m.-ı sevdāvīye Sevdavi ile ilgili hastalık

m.+yi 64/15

marażī Ar. Tutiya

m. 234/7, 235/11, 236/17, 236/21, 240/4, 240/8, 245/16, 426/13, 496/5, 548/16

mārdin erigi Mardin eriği

m. 330/23, 499/14-15

m.+ ḫoşābı 13/1

m.+ ṣuyuyla 226/16-17

maʿrifet Ar. Ustalık, hüner

m.+i (3. Tekil iyelik eki) 170/27

marīż Ar. Hasta, hastalıklı

m. 19/6, 32/22, 217/19, 217/22, 283/18, 283/24, 294/24, 305/22, 340/15, 371/4, 371/14, 393/15, 393/20, 398/13, 440/21, 450/25, 509/19, 538/4, 538/13

m.+e 215/9, 293/25, 297/22, 301/7, 321/5, 324/19, 394/19, 451/4, 451/17, 511/21

m.+de 451/3, 492/24

m.+den 284/4, 370/1, 490/22

m.+i (Belirtme hal eki) 284/20, 285/5, 309/11, 347/1, 370/2, 489/8

m.+iñ 68/23, 292/20, 294/1, 285/16, 299/13, 305/15, 314/17, 321/6, 322/14, 363/24, 365/4, 365/16, 389/5, 394/17, 437/13, 437/27, 438/2, 507/10, 507/15, 552/20, 563/5, 584/17, 586/17

m.+lerde 491/9

m.+lerden 371/1

m.+leriñ 503/24

m. olan 292/10-11, 489/21, 551/2

m. olmaġla 498/15

m. olsa 196/17b

m.-ı balā Yukarıda adı geçen hasta

m. 340/10

maʿrūf Ar. Bilinen, malum, belli

m. 425/6, 545/21

m.+dur 298/17, 325/5, 472/15, 549/7

marul Yun. Birleşikgillerden, geniş ve uzun olan yeşil yaprakları taze olarak yenilen bir bitki (Lactucasativa)

m. 9/9, 13/25, 151/24, 202/8, 312/20, 320/3, 331/19, 334/26, 444/3, 499/21, 503/13, 504/2, 561/8

m. şalatası Marul salatası

m. 9/10, 499/22

m. yaprağı Marul yaprağı

m. 499/13

m. şuyı Marul suyu

m. 255/4, 504/19

m. şuyuyla 261/20-21

m. toḫumı Marul tohumu

m. 199/1, 261/14, 312/19, 349/4, 556/9-10, 557/11

m. ʿuṣāresi Marul öz suyu

m. 499/20, 523/22

m. yaprağı Marul yaprağı

m. 230/18, 255/25, 318/15, 560/11

mārrü'l-beyān Beyan edilmiş olan

m. 589/12

maʿṣara Ar. Üzüm ve susam gibi şeylerin sıkıldığı yer

m.+dan 250/13

māsārıḳā Yun. Bağırsakları tutan karın iç zarı, bağırsak askısı

m. 440/21, 498/9

m. ṭamarları Masarıka damarları

m.+ndan 179/9

maṣlaḥat Ar. İş, mesele, keyfiyet

m. 581/25

m.+ını 594/20

maṣnuʿ Ar. Sanatla yapılmış

m. 251/2

maṣr ? Macun karışımlarında kullanılan bir bitki türü

m. 544/18, 551/16

maṣra Yun. Üzerine iplik, şerit, fitil gibi şeyler sarılan karton, tahta maden veya plastikten yapılmış koni yahut silindir şeklindeki parça

m. 276/11, 277/5, 474/11, 475/16, 535/13

m.+nıñ 474/12

maṣrūʿ Ar. Saralı, sara hastalığına tutulmuş

m. 60/7, 126/10, 168/3, 324/11

m.+a 100/3, 101/21, 123/3, 156/21

m. olan 107/25

m. olur 123/6

maṣṭakī Ar. Sakız, sakız ağacından elde edilen bir tür reçine (Pistacia lentiscus)

m. 27/5, 43/27, 86/2, 89/2, 97/8, 121/23, 147/25, 202/2, 210/7, 211/24, 212/11, 212/20, 224/2, 224/8, 229/21, 256/18, 266/15, 258/15, 272/20, 275/20, 276/11, 326/6, 328/12, 328/20, 330/2, 334/2, 334/18, 335/17, 338/21, 342/6, 342/11, 344/11, 344/16, 344/21, 344/23, 352/13, 357/11, 369/5, 374/14, 381/7, 399/7, 403/18, 407/23, 408/9, 409/6, 414/8, 423/9, 425/2, 425/23, 452/15, 484/5, 484/20, 486/7, 487/5, 497/24, 500/22, 504/20, 512/15, 541/12, 541/23, 542/8, 544/22, 545/12, 545/25, 550/21, 574/5

m.+yi 342/7

m. ḥabbı Mastaki hapı

m. 355/23-24

m. yaġı Mastakiden elde edilen yağ

m. 344/18, 500/21

maʿṣūm Ar. Küçük çocuk

m.+da 553/6, 553/11

m.+dan 35/11

m.+ise 461/21

m.+lar 115/23, 403/22

m.+lara 42/11, 369/20, 383/2, 383/20, 461/20

m.+larda 95/15, 264/15, 465/16

m.+larıñ 26/16, 88/7, 90/26, 91/7, 94/20, 107/22, 115/25, 127/19, 129/6, 384/11, 384/16, 552/4, 552/25

m. sidügi Çocuk idrarı

m. 256/6

maṣūr Ar. Birbirine katılmış, karmaşık şey

m. 170/18

maşa Far. Ateş veya kızgın bir şey tutmaya, korları karıştırmaya yarayan iki kollu metal araç

m. 479/2

māş-ı muḳaşşer merūresi Ar. Soyulmuş bir çeşit börülce bitkisi meruresi

m.+n 345/19

maşrıḳ Ar. Güneşin doğduğu yer veya yön, doğu

m. 17/21

maṭābıḫ Ar. Pişirilmiş

m. 313/17

maṭarī şerbetler Hastalara verilen bir şerbet türü

m. 294/1

maṭbaʿa-i ʿoṡmāniye Ar. Osmaniye matbaası

m.+de 594/26

maṭbūḫ Ar. Pişirilmiş

m. 234/26, 241/7, 441/9, 441/22, 469/6, 469/6, 499/10, 583/22, 591/7

m.+a 249/3, 249/7

m.+dan 215/18, 492/18, 583/17, 588/8

m.+ı (Belirtme hal eki) 215/9, 298/20, 331/2, 354/21, 355/17

m.+ı (3. Tekil iyelik eki) 362/23

m.+lardan 393/21

m.+larını 249/6

m.+uñ 588/8

m.+unı 444/14

m.+uyla 303/15

m. olan 467/21

m. oluna 589/24

m.-ı fevāke Pişirilmiş fevake

m. 266/18

m.-ı ḫāre Pişirme sıcağı

m.+niñ 249/2

m.-ı helīle Pişmiş helile

m. 466/4

maṭbūḫ bk. maṭbūḫ

m. 46/14, 133/16, 298/21, 511/17

m.+dan 235/5, 586/8

m.+ın 456/9

m.+ları 252/8

m.+undan 64/7, 393/25

m.+unı 101/11, 202/24

maṭhūne Ar. Öğütülmüş

m. 149/16

maṭlūb Ar. Talep edilen, istenilen

m. 7/9, 68/24, 141/3, 174/2, 177/19

m.+a 195/8

m.+ı (3. Tekil iyelik eki) 166/25

m.+una 29/4

m.-ı vech İstenilen şekil

m. 197/18

maṭrūḥ Ar. Çıkarılmak, konulmak

m. olmaḳdır 266/3

maturaḳ Bir renk adı

m. 179/18

maʿü'l-besmele "O besmele ki…" anlamında bir söz

m. 206/16

m.-i fātiḥa-i şerīfe-i ḳıraat Fatiha-yı şerifenin okunması

m. 206/12

mayasıl Ar. Tende kızartı, kaşınma, sulanma, kabuk bağlama vb. doku bozukluklarıyla kendini gösteren ve

bulaşıcı olmayan bir deri hastalığı, egzama

m. 477/16, 477/7

m.+a 149/7, 477/2

m.+ı (3. Tekil iyelik eki) 477/3

māye Far. Bazı besinlerin yapımında mayalanmayı sağlamak için kullanılan madde, ferment

m. 417/23

m.+i (Belirtme hal eki) 305/17

m.+si 305/18

m.+sin 161/5

m.+sinden 564/1

m.+sini 101/20, 101/22

m.-i toḫum Tohum mayası

m. 375/15

māyiʿāt Ar. Su halinde bulunan şeyler, sıvılar

m. 248/24

may-ḫoş Far. Tadı şekerli ve az ekşi olan

m. 72/24, 102/11

m.+ı 51/15

m. elma Mayhoş elma

m. 331/21

mayıs teresi Bir tür tere

390/23, 391/1

māyiāt-ı münāsibe Ar. Uygun akıcı cisimler, sıvılar

m.+yi 249/12

māyi-i türab mırıḳ ṭarṭīr bk. māʿ-i türab mırıḳ ṭarṭīr

m. 297/10-11, 297/16

maymun Ar. Dört ayaklı, iki ayağı üzerinde de yürüyebilen, ormanda toplu olarak yaşayan, kuyruklu hayvan, primat

m. 162/25

m. dişi Maymun dişi

m.+ni 163/2

mażar Ar. Zararlar, ziyanlar

m. 100/7, 148/5, 490/10

m.+dır 13/19, 21/6, 59/22, 60/18, 63/20, 71/4, 593/16

m.+iken 16/1

m. oldığından 106/24

mażarrat Ar. Zarar

m.+ı (3. Tekil iyelik eki) 8/7 76/3 80/11

m.+ın 390/14

m.+ından 166/15

m.+ını 7/19, 9/7, 9/9, 23/3, 390/19, 390/24

m.+larını 565/7

māzeryūn Ar. Sütleğen türünden kulapa dedikleri, istiska hastalığının giderilmesinde faydalıdır, yaprağı sarı olana sarı sütleğen, siyah olana heft berg derler

m. 73/12, 513/8

m.+dan 73/12

maẓhar Ar. Bir şeyin ortaya çıktığı, göründüğü yer veya kimse

m. 580/20

māzı Far. Servigillerden, yaprakları almaşık ve küçük pullar biçiminde, gövdesi düz olan, dipten dallanan bir süs bitkisi (Thuya)

m. 485/24, 574/15, 576/24, 578/10

māzır Ar. Ekşi, hamız

m. 73/11

mażma bk. mażmaża

m. etseler 534/17

mażmasa bk. mażmaża

m. etseler 132/18

mażmaża Ar. Gargara

m. 70/13, 264/17

m.+lar 254/6

m.+yı 266/24

m. etseler 90/4, 91/6-7, 108/9, 115/22

m. eylemek 263/4

m. eylerseler 88/21

m. eyleseler 81/20, 90/9-10, 137/13

m. eyleyeler 263/24, 264/21, 264/23, 267/25, 267/26, 268/5, 273/14, 273/15, 273/19, 273/26

m. ide 270/16, 434/22

m. ideler 267/4, 279/3-4, 279/5, 281/13, 281/17

m. idüp 103/9

m. itseler 71/24-25, 140/11

maẓnūn Ar. Zannolunmuş. Zan altında bulunan, kendisinden şüphe edilen

m. oldıġı 391/19

maẓnūnāt Ar. Zannolunanlar

m. 7/18, 197/16

maẓrūf Ar. Sarılıp muhafaza edilen

m. olan 203/15

māzu Far. Bk. māzı

m. 42/3, 133/6, 180/12, 240/16, 260/6, 264/7, 268/14, 269/19, 278/18, 279/6, 280/5, 280/10, 282/14, 287/26, 412/10, 417/4, 467/19, 455/15, 460/13, 464/2, 467/17, 482/1, 482/6, 484/21, 497/20, 548/21, 551/25, 571/8, 577/19

m.+nuñ 133/22

m.+yı 460/11, 578/21

me'āl Ar. Anlam, kavram, mefhum

m.+i (3. Tekil iyelik eki) 71/7, 220/22

m. iden 226/4

m.-i bālāyı Yukarıda geçen anlam

m. 178/9

m.-i ḥadiṯ Hadisin anlamı

m. 103/23

m.-i ḥadīṯ-i şerīf Hadis-i şerifin anlamı

m. 39/14, 48/12, 60/21, 88/12, 172/3, 175/22

m.+i (Belirtme hal eki) 171/14

m.-i laṭīf Güzel, latif anlam

m.+i (3. Tekil iyelik eki) 49/1, 59/6, 122/8-9, 171/3

m.-i laṭīfleri 49/18

m.-i şerīf Şerefli anlamı

m.+i (3. Tekil iyelik eki) 50/13, 80/18, 96/15, 123/23, 171/24, 172/9, 178/1

m.-i şerīfleri 49/21

mebde' Ar. Başlama, kök, kaynak

m.+dir 181/18

m.+i (3. Tekil iyelik eki) 198/9

m.+idir 181/16

meblaġ Ar. Para miktarı, tutar

m.+ı (Belirtme hal eki) 203/17

meblūl Ar. Nemli, yaş, ıslak

m.+e 249/4

mebnī Ar. Bir şeye dayanan

m. 173/25

mebrūdü'l-mizāc Mizacın soğuk olması

m. 77/18

mebrūr Ar. Hayırlı, makbul, beğenilmiş

m. 77/2

mecāl Ar. Güç, kuvvet, derman

m. 19/6

mecārī-i meni Ar. Meninin geldiği yollar, mecralar

m.+de 28/1

meclis Ar. Meclis

m. 284/19, 360/24, 374/17, 374/17

m.+ine 23/1, 171/5

m.-i şerif 203/17

mecmū' Ar. Bütün, hep, cümle

m. 460/17

m.+ı (3. Tekil iyelik eki) 311/22, 382/21, 513/20, 540/14

m.+ı (Belirtme hal eki) 349/19

m.+ın 224/17

m.+nı 273/14

m.+unda 381/12

m.+undan 246/23, 320/3

m.+unı 202/24, 330/24, 333/4, 355/10, 368/24, 381/8, 523/13, 549/21

m.-ı eczā İlaçların bütünü

m. 202/2

mecnūn Ar. Sevdadan ötürü kendini kaybetmiş

m. olur 123/7

mecrā Ar. Vücuttaki sıvıların aktığı yollardan her biri, kanal

m.+larında 315/23

m.+larını 47/25, 69/5, 111/3, 130/3, 525/11

m.+sın 134/16

m.+sına 543/5

m.+sından 24/26

m.+sını 542/4, 542/9

m.+ya 544/5

m.+yı 544/5

m.-ı bevl İdrar yolu

m.+i 544/6

m.-ı ṭabīʿi 310/22

m.-ı yol Sıvıların akması için yol, kanal

m. 540/7

mecruḥ Ar. Yaralanmış, yaralı (kimse)

m.+uñ 424/5

mecūḳān ? Bir ot türüdür, kökü çoktur. Kişniş gibi yemişleri olan yaprakları damarlı bir btiki.

m. 73/5, 129/14, 215/4, 266/11, 289/4, 318/4, 362/20, 373/6, 428/12, 454/8, 503/8, 510/6, 563/9, 566/1, 566/20

m.+dan 507/17

m.+ıñ 362/22

medī ? İdrar yoluyla alakalı on iki hastalıktan biridir, bevlin iltihaplı olması durumudur

m. 189/11

medīd Ar. Devamlı, sürekli

m. olup 583/13

m. olur 340/15

medār Ar. Sebep, vesile

m. 24/7

m. olur 21/8

med-cezir Ar. Belirli tarihlerde deniz suyunun yükselmesi ve alçalması

m. 40/10

meder-i aḫlaṭ Ar. Kurumuş çamur karışımı

m. 294/1

medḥ Ar. Övgü

m. ider 251/3

medḳuḳ Ar. Döğülmüş, toz haline getirilmiş

m. 200/7

medre ? İnsan vücudunda bir bölge

m.+sinde 570/22

mefāṣıl Ar. Eklemler

m. 13/20, 57/5, 63/5, 66/20, 73/22, 82/6, 83/20, 91/17, 105/17, 140/3

m.+a 90/23, 404/21

m.+da 113/24

m.+dan 54/18

m.+ıñ 68/14

m.+lar 68/14

m.+lara 83/21, 395/6

m.+larda 395/3

m.+larında 37/14

mefḫar-ı nās İftihara sebep olan insanlar

m. 169/17a

meflūc Ar. Felç olmuş

m. 213/15, 214/3

m. olmuş 216/24

meflūç bk. meflūc

m. 213/2

m. ider 213/2

meftūnī Ar. Meftun ile ilgili

m.+dir 125/19

meger Far. Meğer

m. 11/5, 13/23, 25/20, 34/26, 35/3, 99/8, 137/18, 224/20, 377/2, 578/9

megerki Meğerki

m. 33/18, 135/9

mehāret Ar. Ustalık, beceriklilik

m. 75/19

mehtāb Far. Ay ışığı

m. 214/2

meʿḫūẕ Ar. Ahz olunmuş, çıkarılmış

m.+dır 67/11

meʿizzec ? İlaç terkibinde kullanılan bir bitki türü

m. 282/11

mekān Ar. Yer

m. 189/23

m.+a 104/5

m.+da 15/14, 384/1

m.+ı (3. Tekil iyelik eki) 327/8, 513/19

m.+ıñ 221/2

Mekke ö.i. Yer adı

m.+den 89/5

mekkī Ar. Mekke'ye mensup

m. 89/5

mekke ayrığı Ayrık otunun bir türü

m. 258/12

mekke eriği Mekke eriği

m. 355/1-2

mekr-i ḫılṭ-ı sevdā Sevda hıltı mekri

m. 373/26

melāʿib Ar. Oyun etmek, cilve yapmak

m. eyleyeler 29/6

melāik-i enis Ar. Melek huylu arkadaş

m.+iñizden 203/17-18

melālet Ar. Usanç, usanma, bıkma

m. 163/1, 226/4

melāme Ar. Zemmolunmuş, çekiştirilmiş

m. 431/10

melyānāt Ar. Dolu, taşkın

m.+la 227/15

melḥ Ar. Tuz

m. 103/4, 201/7, 249/23

melhem bk. merhem

m. 240/5, 276/17, 448/1, 483/23

m.+dir 425/13

m.+lere 115/16

m. idesin 239/6

m. idüp 152/13, 447/20

m. olur 447/3, 448/4

m.-i enderāni 445/6

meliḥü'l-bārut İlaç terkibinde kullanılan bir tür madde

m. 250/23

Melik-i ʿAcem ö.i. Acem hükümdarı

m. 12/6

meʾlūf Ar. Alışılmış, huy edinmiş

m. oldığından 16/1

m. olmuşdur 387/8

m. olunmamağla 16/2

m. olup 387/13-14

melūḥiye Ar. Bir tür bitki

m. 12/24

melūş ? Islanma

m. eyler 556/15-16

melyen Ar. Yumuşaklık

m. 217/2, 223/6, 278/10, 289/1, 297/4, 297/21, 301/13, 302/10, 330/20, 359/24, 370/2, 371/1, 371/18, 375/1, 380/15, 380/15, 380/16, 444/11, 470/14, 488/11, 489/11, 490/18, 491/19, 491/23, 493/3, 494/7, 494/21, 494/21, 497/14, 523/9, 539/15, 539/16, 547/9, 550/11, 551/12, 560/2,

562/26562/26, 563/1, 585/10, 585/15, 591/3

m.+dir 48/17, 56/17, 383/17

m.+i (Belirtme hal eki) 328/1

m. ola 14/3

m. şerbetler Yumuşaklık veren, rahatlatıcı şerbetler

m. 300/16 306/11 330/17 394/10

m. şerbetleri 305/2

melyenāt Ar. Melyenler

m. 442/23

memālik Ar. Memleketler, ülkeler

m.+e 220/23, 437/8

m.+ine 12/19

meme Yavrularını emzirmek için, memelilerin göğsünde türlü biçim ve sayıda bulunan, meme başı denilen çıkıntıları olan organ

m. 143/4 491/22 553/6

m.+ler 491/6

m.+lerde 569/5

m.+leri 487/22, 565/22

m.+leriñ 41/8

m.+lerini 472/10

m.+si 566/14

memeli ibrıḳ Bir tür ibrik

m.+a 263/16

memeli ṭopraḳ ibrıḳ Bir tür ibrik

m.+a 431/10

memez ? İlaç terkibinde kullanılan bir madde

m. 311/3

memleket Ar. Bir devletin egemenliği altında bulunan toprakların bütünü, ülke

m. 173/12

m.+e 173/19

m.+iniñ 394/13

memlū Ar. Doldurulmuş, dolu

m. 450/14

memnūʿ Ar. Yasak, men edilmiş

m. 582/8

memnūn Ar. Hoşnut, razı

m.+a 388/26

meʿmūr Ar. Emir almış olan kimse

m.+uñla 145/3

memzūcā Ar. Karıştırılmış, karışmış

m. 201/7, 201/8

m. ideler 198/18

memzūce bk. memzūcā

m. 249/19

menʿ Ar. Yasak etmek

m. 201/10, 266/12, 33/14

m.+e 539/7

m. eyledi 32/18

m. eylediler 33/13-14

m. eylemek 209/17, 591/16

m. eylemekde 344/6

m. eylemesi 32/19

m. eylemişdir 377/1

m. eylemişlerdir 506/16

m. eyler 24/7, 48/23, 51/10-11, 51/22, 56/25, 57/11, 57/22, 58/21, 65/1, 65/23, 69/24, 86/26, 91/6, 97/12, 101/21, 111/22, 113/7-8, 113/25, 114/15, 114/25, 115/6, 115/24, 115/25, 116/5, 121/22, 130/9, 132/6-7, 134/22, 136/14, 208/10, 226/18-19

m. eyleyeler 36/8

m. eyleyen 282/21

m. eyleyüp10/25

m. ideler 481/14

m. ider 24/9, 48/22, 49/9, 58/7, 68/16, 72/20, 99/4, 118/10-11, 125/10-11, 138/10, 139/12, 155/5, 222/7, 526/14

m. iderler 173/11

m. idüp 201/22

m. itmekle 266/11

menāfi‘ Ar. Faydalar, yararlar

m. 19/9, 104/20, 486/13

m.+de 130/14

m.+i (3. Tekil iyelik eki) 47/16, 73/5, 73/7, 99/24, 104/18, 157/23

m.+ine 73/5

m.+ini 172/24

m.-i ‘adīde Çok fazla yarar, çıkar

m.+den 166/3

m.-i adīdeleri 197/23

m.-i keşīre Fazla yarar, çıkar

m. 78/1, 163/16

m.-i keşiresi 304/23

m.-i keşreyi 47/18

m. görecekdir 258/21

menba‘ Ar. Kaynak, bir şeyın ortaya çıktığı yer

m.+ıdır 315/4

m.-ı dem Kanın kaynağı

m. 283/17

mendil Ar. Mendil

m.+den 240/9

menegüş ṣaḳızı Sakız ağacından elde edilen madde

m. 411/22

menenginc Sakız ağacı

m. 211/7

menfaʿat Ar. Fayda, yarar

m. 7/19, 158/1, 472/4

m.+ı (3. Tekil iyelik eki) 8/6, 91/16, 145/6, 347/10, 505/22

m.+ında 39/24

m.+ını 37/22

menfaʿatlu Faydalı, yararlı

m. 145/22, 182/15

menfeẕ Ar. Delik, yarık, ağız

m. 372/22

m.+leri 231/7, 213/11

meni Ar. Men, döl suyu, sperm

m. 59/1, 72/19, 79/5, 83/9, 94/4, 118/24, 121/18, 125/4, 136/2, 138/9, 142/11, 152/2, 556/6, 556/19, 564/17, 574/14

m.+den 174/8

m.+niñ 556/5, 564/16

m.+si 569/1

m.+sini 118/1, 125/22

m.+siniñ 567/5

m.+yi 27/26, 52/22, 65/12, 70/2, 92/21, 128/11, 137/17, 556/21

menḳāl Ar. Nakledecek mekan

m. 479/2

menḳūl Ar. Ağızdan ağza geçerek gelen, nakil ve rivâyet edilen

m. 120/16

m.+dür 120/16, 396/19, 398/17, 578/7

menşur Ar. Şabboy bitkisi

m. 95/16

menūṭ Ar. Bağlı, bağlantılı

m. 314/1

menzil Ar. Menzil

m.+indedir 242/13

merāhim-i bāride Ar. Soğuk merhemler

m. 312/25-26

meraḳ Ar. Merak

m.+ım 101/17

m. idenler 107/1

merāḳi Ar. Kuruntu ve vesvese içinde olan kimse

m. 495/10

merāre Ar. Öd kesesi

m. 145/7

m.+sini 104/6

m.-i ḥayvānāt Hayvanların öd kesesi

m. 253/19

merāret Ar. Acılık, tatsızlık

m.+ü’s-sevr Acı sevr bitkisi

m. 250/22

m.+ü'l-ḫayzīrü'l-berī Kurutulmuş, acı hayzir bitkisi

m. 251/6

m.+ü'l-ḳaralāneşī Acı karalanesi bitkisi

m. 251/22

merāretlü Acılı, tatsız

m. 386/3

merātib Ar. Mertebeler, basamaklar

m. 187/6, 187/12, 187/15

m.-i şelāşesinde Üçüncü mertebe

m. 76/22

mercān Ar. Mercan, ılık denizlerde yaşayan, ağaç gibi kök salarak büyüyüp gelişen kalker iskeletli hayvandan elde edilen kırmızı renkli madde

m. 208/2, 219/5, 222/26, 233/2, 259/8, 272/21, 272/26, 309/22, 312/7, 308/18, 317/4, 317/17, 320/21, 329/1, 331/15, 344/17, 356/3, 356/26, 358/3, 358/25, 545/12, 549/21, 556/10, 566/8

m.+ı (Belirtme hal eki) 262/13, 518/23

m.-ı aḥmer Kırmızı mercan

m. 266/15, 299/17, 314/8

mercāngüş otı şuyı Mercangüş otunun suyu

m. 295/15-16

mercimek Far. Mercimek

m. 10/20, 82/5, 225/2, 238/8, 279/1, 280/14, 286/8, 288/20, 332/6, 345/3, 361/6, 382/4, 406/21, 429/21, 436/2, 439/23, 481/4, 529/12

m.+i (Belirtme hal eki) 274/1

m. aşı Mercimek yemeği

m. 262/15, 276/9

m. aşın 578/18

m. şorbası Mercimek çorbası

m. 205/9

m. ṭaʿāmına Mercimek yemeği

m. 13/2-3

m. unı Mercimek unu

m. 273/17, 548/8

m. unlarını 422/11-12

Merfes Anṭoniyos ö.i. Bir hekim adı

m. 299/11

merfūʿ Ar. Terfi, yükseltme

m. eyler 105/8

merḥamet Ar. Bir kimsenin veya bir başka canlının karşılaştığı kötü durumdan dolayı duyulan üzüntü, acıma

m.+i 336/9, 337/3

m. eyleye 380/3

merḥametli Merhamet sahibi

m. olur 316/17

merhem Ar. Merhem

m. 224/12, 224/4, 227/25, 230/24, 231/21, 231/25, 255/27, 256/11, 259/9, 276/16, 278/19, 286/24, 331/12, 333/12, 333/23, 334/4, 357/14, 401/12, 409/9, 414/5, 421/18, 422/5, 423/22, 424/23425/14, 425/22, 426/1, 426/5, 426/12, 433/7, 440/12, 444/22, 446/15, 446/25, 447/8, 447/25, 448/8, 449/19, 449/22, 452/21, 453/6, 455/10, 459/16, 462/14, 465/25, 467/9, 469/7, 471/20, 485/16, 495/22, 496/13, 500/18, 508/6, 515/24, 517/7, 535/20, 543/21, 548/13, 556/1, 561/23, 587/22

m.+den 259/15, 462/5

m.+dir 231/21, 414/5, 418/14, 423/21, 424/14, 426/12, 432/11, 467/8

m.+e 425/19

m.+i (Belirtme hal eki) 265/6, 413/26, 423/10, 429/22, 435/11, 445/24, 447/22, 448/12, 448/18, 448/26, 449/23, 461/27, 462/16, 465/21, 471/11

m.+in 468/17

m.+le 227/26

m.+lerdir 414/4

m.+lere 57/23

m. düzip Merhem yapmak

m. 435/14

m. eyleyeler 218/23, 220/2, 333/23, 335/19, 462/5, 496/18, 500/24

m. eyleyüp 423/14, 435/15, 445/1, 445/3, 445/8, 496/1, 496/7, 503/20, 508/9, 548/18, 562/2

m. ideler 418/13, 426/21

m. idüp 223/4, 414/2, 414/12, 417/12, 418/1, 422/8, 423/20, 424/4, 426/2, 430/2, 430/18-19, 431/18, 446/4, 447/17, 448/10, 448/25, 449/5, 452/23, 453/2, 453/3, 458/21, 467/7, 485/8, 504/9, 517/10, 547/20

m. olmaz 414/13

m. oluna 493/18

m. olur 432/10, 434/15, 450/2-3, 453/16

m.-i aḥmer Kırmızı merhem

m. 461/16, 461/17

m.-i bāseliḳūn Basilikon merhemi

m. 422/9, 496/12

m.-i isfidāc Üstübeç merhemi

m. 469/12

m.-i kāfurī Kafuri merhemi

m. 259/15-16

m.-i mürdesenk Mürdesenk merhemi

m. 430/17

m.-i ṣandaleyn Sandaleyn merhemi

m. 312/26

merḥūm Ar. Ölmüş müslüman, rahmetli, rahmetlik

m. 145/24, 396/21

m.+uñ 398/1

merī Ar. Eski tıpta dört tür olduğuna inanılan safranın ilk türü

m. 179/20, 326/17, 327/11

merī meci Ar. Eski tıpta dört tür olduğuna inanılan safranın ikinci türü

m. 179/21

merkeb Ar. Eşek

m. boḳu Eşek dışkısı

m. 575/11

m. südi Eşek sütü

m. 314/18

m. tersini Eşek pisliği

m. 418/19

merḳūm Ar. Yazılmış, adı geçmiş, rakamla söylenmiş

m.+da 580/2

m.+ı (Belirtme hal eki) 388/18

mermāre ?

m. 260/12

mermer Yun. Mermer

m. 502/2

m.+i (Belirtme hal eki) 269/11, 269/12

m. havanda Mermer havan

m. 292/17, 296/14

m. ṭaş Mermer taş

m. 256/21

mersīn Yun. Mersingillerden, yaprakları yaz kış yeşil kalan beyaz çiçekli, güzel kokulu bir ağaç, mersin ağacı, sazak (Myrtus communis)

m. 429/24, 482/2, 497/21, 548/17, 579/2

m.+le 467/10

m. rubbuyla Mersin yemişinin suyu

m. 352/16

m. ṣuyı Mersin yemişinden elde edilen su

m. 345/11

m. şerbeti Mersin şerbeti

m. 286/4, 355/11, 367/24, 471/3, 552/12

m. şerbetini 346/10

m. şerbetiyle 334/22, 356/5, 357/3, 359/10

m. şerbetleriyle 545/15

m. toḫumı Mersin bitkisi tohumu

m. 529/9

m. yaġı Mersin bitkisinden elde edilen yağ

m. 223/3, 364/16-17, 365/5

m. yaġıyla 259/13, 260/21, 496/18, 542/1

m. yapraġı Mersin ağacı yaprağı

m. 198/16, 222/26, 276/6, 281/7, 345/5, 357/11, 363/16, 412/11, 453/1, 548/21-22, 560/13, 577/20

m. yapraġın Mersin yaprağı

m. 240/11, 475/19

m. yapraġını 277/19, 422/10-11, 429/21, 548/10

m. yapraġıyla 346/19

m. yapraġı ṣuyı Mersin yaprağının suyu

m. 504/19

m. yemişi Mersin bitkisi yemişi

m. 279/1, 280/12, 282/14-15, 331/14, 335/10, 361/6, 528/19, 537/19, 541/24

mertebe Ar. Mertebe, derece, yükseklik

m. 25/16, 283/23, 336/3, 508/6, 509/4, 576/6, 577/3, 577/6

m.+de 58/11, 78/3

m.+si 187/13, 187/8, 187/18

m.+sine 18/23, 47/13, 112/25, 502/25

m.+ye 47/9, 47/10

m.+yi 310/3

m.-i s̱āniyede İkinci mertebe

m. 106/3

m.-i evvelīde İlk mertebe

m. 106/3

m.-i muḫaṭara Tehlike ihtimali olan derece

m. 285/4

merṭūb Ar. Rutubetli, nemli

m. 77/3

merutḫam luʿābı Merutham öz suyu

m. 257/8

mervī Ar. Rivayet edilen, anlatılan

m.+dir 49/13, 49/3, 55/5, 56/1, 59/3, 80/17, 96/10, 103/14, 117/8, 139/3

mervaḫa Ar. Ova, çöl, her tarafından rüzgar esen yer

m. 587/7

meryebās ?

m. 9/12

merzencüş Ar. Mercanköşk çiçeği (Origanum majorana)

m. 64/4, 199/9, 200/14, 202/6, 214/9, 220/9, 223/20, 223/24, 250/4, 251/19, 259/4, 268/2, 552/1

m. şuyuyla Merzencüş suyu

m. 257/25-26, 568/14

m. yağıyla

m. 211/25 Merzencüş yağı

merzengüş bk. merzencüş

m. 282/11, 282/4

meşābe Ar. Derece, rütbe

m.+sindedir 204/5

mesāme Ar. Deri üzerindeki küçük deliklerden her biri, gözenek

m.+leri 19/7

meşāne Ar. Sidik torbası

m. 74/25 84/9 103/1 175/6 188/25 496/24 526/21 527/7 527/15 533/9 538/23 540/9 540/24 541/21 542/19 542/22544/5

m.+de 28/1, 37/11, 60/8, 65/8, 65/13, 65/25, 71/19, 113/24, 123/2, 124/3, 124/14, 132/16, 136/18, 137/11, 189/5, 189/8, 531/12, 538/18, 538/21, 540/1, 540/19, 541/14, 557/8

m.+lerinde 78/15, 105/10

m.+niñ 52/24, 540/6, 544/6

m.+si 538/13

m.+sinde 28/4, 132/4, 533/13, 540/11, 540/11

m.+sinden 536/21

m.+ye 50/25, 71/4, 107/12, 123/1, 125/24, 531/19, 543/9, 545/8

m.+yi 47/24, 53/14, 116/6, 541/2, 541/3, 542/21, 543/6, 544/4, 544/20, 556/23

mesāne bk. meşāne

m.+yi 544/18

meşel Ar. Benzer

m. 452/6

m.+i (3. Tekil iyelik eki) 236/15

meşelā Ar. Misal olarak, örnek olarak

m. 13/24, 14/3, 15/27, 17/23, 19/16, 19/19, 19/24, 23/7, 24/26, 25/5, 32/5, 32/10, 33/7, 40/9, 45/19, 68/7, 121/5, 199/7, 201/17, 206/9, 207/8, 207/12, 207/20, 210/11, 213/5, 226/21, 227/2, 230/11, 231/20, 249/5, 249/17, 249/22, 252/7, 255/8, 255/20, 266/11, 287/16, 289/2, 299/24, 300/17, 304/15, 308/12, 314/8, 316/1, 317/19, 319/19, 324/18, 327/10, 327/16, 328/16, 330/9, 330/18, 333/26, 337/22, 339/3, 343/13, 349/11, 350/10, 351/18, 352/20, 354/4, 357/22, 367/19, 373/19, 375/2, 377/4, 378/24, 379/2, 379/12, 379/16, 379/19, 380/16, 385/12, 422/7, 423/7, 424/6, 427/24,

429/16, 430/11, 436/1, 436/15, 436/20, 437/21, 439/23, 441/1, 444/11, 461/21, 466/4, 470/22, 471/2, 486/24, 487/14, 497/15, 499/1, 504/2, 504/11, 507/20, 509/7, 509/16, 513/7, 520/25, 522/24, 524/24, 525/19, 538/19, 540/10, 542/25, 544/24, 545/8, 546/16, 546/19, 547/3, 549/17, 550/12, 550/14, 550/17, 556/17, 557/18, 559/11, 560/6, 561/19, 562/9, 564/23, 565/4, 567/5, 567/9, 567/19, 568/22, 579/14

meṣelā bk. meşelā

m. 56/21

meşele Ar. Sorun, iş, güç

m.+lere 297/21

meşir Ar. Güç veren bir tür macun

m. 218/23, 264/21, 557/3, 568/6

merḳulyās Fr. Yaban fesleğeni

m. 140/19

mesāvī Ar. Kötülükler, fenalıklar

m. olaraḳ 391/13

mesen ? Bir kişinin bevlini tutamaması

m. 105/8

m. olunanlarıñ 78/14

mesḥūḳ Ar. Döğülüp toz haline getirilmiş

m. 271/6, 331/15, 432/9

m.+dan 346/18

m.+ı (Belirtme hal eki) 338/3

meşḫūḳ bk. mesḥūḳ

m. 309/22

mesḥūn Ar. Isıtılmış

m. 373/19

meskenet Ar. Miskinlik, fakirlik

m. 174/15

mesken-i encire Encire olan yer

m. 337/24

mesmuʿ Ar. İşitilmiş, duyulmuş

m.+dur 206/4

meşrediṭus ? Bir macun türü

m. 442/3

mesrūr Ar. Sevinçli

m.+a 388/26

mest Ar. Üzerine mesh edilebilen, kısa konçlu, hafif ve yumuşak bir tür ayakkabı

m. 526/18

mestūfī Ar. Mest olmuş bir şekilde

m. 24/12

mestūli ?

m. olur 461/2

meṣṭūr Ar. örtülü, kapalı, gizli

m.+dur 107/1

mes'ūl Ar. Sual olunmuş, kendisinden sorulmuş

m.+i (3. Tekil iyelik eki) 190/11

meşī ? Yürüyüş, gidiş

m. 311/13

meşekṭar-ı emşī' Kemafitus şerbetinin içine konulan bir tür bitki

m. 214/12

meşġul Ar. Bir işle uğraşan, iş görmekte olan

m. 476/18

m. olup 388/12-13

meşhūr Ar. Şöhretli, şöhre kazanmış

m. 47/16, 56/20, 62/22, 74/9, 85/19, 87/10, 87/21, 88/15, 93/5, 93/7, 109/5, 128/17, 136/16, 518/13, 552/7

m.+dır 53/22, 120/13

m.+dur 11/10, 52/15, 52/20, 53/1, 53/8, 53/12, 53/17, 54/4, 54/14, 54/24, 55/15, 57/20, 59/13, 60/10, 63/27, 65/9, 65/14, 65/20, 69/17, 69/20, 72/4, 72/9, 72/18, 74/9, 74/13, 74/19, 74/23, 79/4, 79/14, 79/18, 80/4, 80/9, 80/20, 81/5, 81/9, 81/17, 81/25, 82/15, 82/23, 83/7, 83/12, 84/15, 85/3, 85/10, 86/23, 87/5, 88/22, 89/4, 89/13, 90/20, 91/3, 91/22, 92/15, 94/7, 95/9, 95/21, 97/14, 97/22, 102/12, 104/9, 107/3, 107/9, 107/19, 110/16, 114/8, 114/9, 116/3, 116/8, 119/20, 119/21, 122/16, 122/23, 123/13, 124/15, 124/20, 125/1, 125/8, 125/17, 126/1, 126/6, 126/12, 126/16, 126/23, 127/3, 127/14, 127/21, 128/9, 128/22, 129/3, 129/11, 131/5, 132/20, 134/12, 134/18, 135/1, 135/12, 135/21, 136/1, 136/23, 137/9, 138/19, 139/7, 139/23, 141/17, 141/24, 147/17, 148/24, 149/5, 149/12, 151/4, 151/13, 151/23, 152/4, 152/7, 152/9, 152/12, 152/16, 154/13, 161/20, 162/4, 162/10, 162/17, 164/6, 164/9, 164/13, 164/18, 164/21, 165/1, 165/4, 307/12, 320/17, 372/11, 414/7, 420/21, 424/23, 426/18, 475/6, 476/23, 506/25, 530/24, 549/8

m. olan 108/13, 213/16, 564/5

m. olanlardan 382/12

meşhūre Ar. bk. meşhūr

m.+sidir 151/14

meşk ? İlaç terkibinde kullanılan bir madde

m. 413/6

meşkūk Ar. Şüpheli

m. 580/23

meşrubāt Ar. İçilecek şeyler

m. 116/16

m.-ı muḳavviye Güç veren içecekler

m.+ler 7/7

meşʿur Ar. Şuurlanma, şuur haline geçmiş

m. 172/18

meşūş Ar. Perişan

m. olur 332/11

metinü'r-rāyiḥa Kötü koku

m. 188/10

metrü Fr. Yer meridyen çemberinin kırk milyonda biri olarak kabul edilen, temel uzunluk ölçüsü birimi

m.+den 75/12

m.+ye 75/13

meʾva Ar. Sığınacak yer, makam, yurt, mesken

m. 196/15b

mevādd Ar. Varlıklar, cisimler

m.+ı (Belirtme hal eki) 45/18, 77/4

m.**-ı** ġuşne Damar ve sinir gibi ayrılan bedenin cüzleri

m.+yi 48/17

mevāżıʿ Ar. Mevziler, yerler

m. da 34/13

mevcūd Ar. Var olan

m. 350/15

m.+dur 505/22

m.+ise 338/6

m. oldığından 163/16

m. olmaġla 387/13

m. olup 388/5

m.+a olurlar ise 538/17

mevcūdāt Ar. Var olan şeyler

m.+da 170/9

mevhibe-i Rabbāniye Allah'ın vergisi

m.+dendir 199/19, 314/2

mevḳiʿ Ar. Yer, mahal

m.+nde 538/13

mevsim Ar Mevsim

m.+de 97/5

mevṣūf Ar. Nitelenmiş, nitelikleriyle belirlenmiş

m. oldığı 101/8

mevt Ar. Ölüm

m.+e 61/2

m.+i (Belirtme hal eki) 29/2

mevzek Far. Yaban üzümü

m. 125/11, 268/13, 270/21

mevżiʿ Ar. Yer, alan, bölge

m.+de 119/23

m.+den 246/21

m.+e 427/18

m.+i (Belirtme hal eki) 392/6, 553/13

m.+iñ 392/8

m.+ne 250/9

m.-i baʿideye Uzak yer

m. 246/21

m.-i fātirde Durgun, gevşek yer

m. 251/12

m.-i ḳalbe Kalp bölgesi

m. 338/17

mevżūʿ Ar. Vaz olunmuş, konulmuş

m.+dur 249/21

m.+ı (Belirtme hal eki) 515/17

mevżūʿ Ar. Konu

m.+da 540/2

m.+dan 540/5

m.+unda 538/14

meyʿa Ar. Karagünlük bitkisi

m. 473/21, 528/5

m.+yı 528/6

meyān ? Meyan bitkisi kökü

m. balı Meyan bitkisi kökünden yapılan şerbet

m. 293/14, 303/5

m. köki Meyan kökü

m. 295/24-25, 296/3, 372/6, 386/16, 451/20, 491/1, 494/14, 583/23, 584/13, 585/5, 586/9, 587/11, 589/6, 590/11, 591/8, 593/10

m. köküni 592/21

meyce Ekşice

m. 553/3

meydān Ar. Geniş, düzlük alan

m. 145/26

meyl Ar. Eğim, eğiklik

m. 139/9

meyl Ar. Yönelme

m. 575/24

m.+dir 51/23

m.+i (3. Tekil iyelik eki) 51/24

m. eyledigi 19/20

m. eylemezse 333/25

m. eyler 24/27

m. eylerse 413/24-25

m. eylese 31/22

m. eyleye 33/19

m. iden 106/16

m. ider 187/19, 187/20, 568/19

m. iderse 31/23-24, 524/8, 580/9

m. itdigi 228/17

m. itdirerek 252/17

m. itmeye 576/3

meypaḫte Far. Sıcak şarap

m. 287/22

meʿyūs Ar. Yeise düşmüş, ümidi kesilmiş

m. 325/25

m. olanlarıñ 105/20

meyva Far. Meyve, yemiş

m.+lar 224/20, 371/20

m.+lardan 85/23, 382/4, 422/3, 428/13

m.+larınıñ 48/14

meyve Far. Bk. meyva

m. 106/6, 177/18

m.+ler 289/20, 508/12, 539/13

m.+lerden 47/22, 320/4, 364/23

m. maḳulesinden Meyve çeşitleri

m. 331/20

meyyāl Ar. Çok meyleden, eğilen, istekli

m.+dir 270/3

meyyit Ar. Ölü

m. 324/10, 324/18

mezāḳ Ar. Damak

m.+ında 494/4

mezbele Ar. Çöplük

m.+ye 165/23

mezbūr Ar. Yukarıda adı geçen, zikredilen

m. 321/7, 569/24, 582/12

mezbūre Ar. Mezbur kelimesinin aynı manadaki müennesi

m. 585/14

m.+ler 590/5

m.+leriñ 579/22

mezc Ar. İki veya daha fazla şeyi karıştırma

m. 351/10

m. ideler 338/24

m. idüp 198/22, 233/7

m. olunup 201/10, 266/19, 299/23

mezce olun- Karıştırılmak

m.-sa 338/11

meẕi-i vūdi Erkeğin tenasül cihazında zuhur eden yapışkan renksiz akıcı cismin akması

m. 121/18

meẕkūr Ar. Zikrolan, adı geçen

m. 10/9, 12/20, 19/9, 28/15, 98/22, 150/26, 151/2, 190/7, 200/4, 203/19, 207/11, 218/20, 219/21, 224/11, 236/5, 262/23, 275/21, 290/16, 293/5, 325/24, 349/2, 359/10, 398/4, 400/22, 401/3, 407/3, 407/10, 407/14, 408/11, 412/21, 414/11, 431/25, 433/5, 447/24, 450/2,

461/23, 466/1, 478/22, 481/19, 483/7, 501/17, 515/23, 524/3, 524/4, 545/15, 583/12

m.+dur 501/18, 517/11

m.+ı (Belirtme hal eki) 290/5, 417/17

m.+lar 295/17, 296/11, 319/21, 347/7

m.+lardan 288/27

m.+ları 293/1, 440/9, 476/1, 483/5, 540/23

m.+larıñ 282/4

m.+uñ 290/25

m. olan 144/20, 219/10, 318/8, 360/25-361/1

meẕkūre bk. meẕkūr

m.+den 22/18

meẕkūrāt Ar. Adı geçmiş, anılmış şeyler

m. 10/16, 10/19, 26/23, 42/18, 200/19, 317/14, 327/24, 426/15, 450/11

m.+a 221/21, 250/19

m.+da 424/8

m.+dan 14/2, 33/15 424/11

m.+ı (Belirtme hal eki) 246/4, 261/15, 268/18, 309/26

m.+ıñ 22/10, 120/18, 214/10, 258/15, 317/8, 405/14, 506/3

m.+lara 336/23, 357/22

meẕmūm Ar. Yerilmiş, beğenilmemiş

m.+dur 22/5

mıḫ Far. Çivi

m.+lar 526/19

mıḳnaṭıs Ar. Mıknatıs

m. 160/9, 166/4, 445/6, 552/16, 552/20, 573/13

m.+ı (Belirtme hal eki) 166/5, 166/12, 166/13, 166/23

m. ṭaşı Mıknatıs taşı

m. 219/5

Mıṣır ö.i. Mısır ülkesi

m. 398/1

m.+da 67/27, 437/8

mıṣır Ar. Mısır

m. 135/19, 344/21, 356/9, 361/9, 379/13, 389/8

mışır bk. mıṣır

m. merhemi Mısır merhemi

m. 256/6

mışır buġdayı Mısır buğdayı

m. 462/24

Mışır Çarşusu İstanbul'daki tarihi Mısır Çarşısı

m.+nda 267/7

mışırdıṭus ? Bir tür terkip

m. 339/4

mışmış Ar. Kayısı

m. 118/3

miʿā Ar. Bağırsak

m. 251/23, 315/10, 384/9, 587/7

m.-ı aʿver Kör bağırsak

m.+iñ 353/21

m.-ı balġam 355/5

m.-ı daḳāḳ İnce bağırsak

m.+ıñ 353/21

m.-i müstaḳīm Bağırsağın bir bölümü

m. 353/23

m.+de 368/1-2

m.+den 496/24

m.-i müstaḳīmiñ ucı Bağırsağın uç kısmı

m. 491/21-22

m.-i müstaḳīmiñ ucunda 493/4

m.+ü'd-daḳīḳ 353/15

miʿde Ar. Mide

m. 11/14, 14/27, 15/8, 15/10, 15/24, 24/14, 37/12, 38/22, 43/16, 48/22, 58/4, 58/5, 60/3, 66/13, 73/22, 76/15, 77/7, 78/15, 80/6, 97/11, 99/4, 104/12, 105/9, 105/16, 107/20, 118/16, 120/3, 125/22, 129/8, 175/23, 201/17, 220/20, 248/16, 316/1, 326/20, 326/23, 327/1, 327/2, 327/12, 327/24, 328/15, 330/4, 330/11, 332/4, 332/5, 333/4, 333/7, 333/13, 333/23, 334/4, 334/11, 340/10, 340/14, 342/5, 342/12, 342/16, 344/19, 344/24, 345/12, 345/14, 347/11, 357/10, 357/14, 387/7, 394/14, 498/8, 582/23

m.+de 11/14, 15/7, 15/12, 15/24, 16/10, 24/12, 60/3, 61/10, 61/19, 63/15, 66/2, 79/6, 85/22, 85/23, 92/2, 92/5, 115/9, 116/11, 116/12, 118/5, 123/9, 123/10, 137/20, 140/8, 201/15, 302/5, 316/6, 327/23, 330/15, 331/22, 333/24, 341/4, 341/9, 342/17, 343/3, 343/6, 344/20, 345/8, 349/8, 349/21, 350/3, 350/4, 354/2, 354/4, 357/8, 360/21, 387/19, 498/8, 533/16

m.+den 17/4, 17/18, 70/25, 71/2, 72/22, 103/8, 106/9, 108/8, 110/9, 121/22, 127/2, 145/19, 179/24, 248/15, 248/18, 281/2, 330/12, 350/15, 353/18, 354/11, 506/12

m.+den ise 357/5, 361/1

m.+lerden 373/21

m.+ñ 178/15b

m.+ni 350/16

m.+niñ 17/2, 17/3, 50/3, 57/16, 65/1, 65/6, 65/23, 69/1, 72/16, 85/21, 89/16, 96/5, 97/11, 105/25, 107/7, 110/10, 129/9, 131/19, 137/8, 189/15, 298/6,

326/9, 326/21, 329/21, 329/23, 330/8, 331/3, 331/8, 335/5, 345/22, 345/25, 350/14, 353/10, 370/23, 387/11, 387/2, 387/6, 514/3, 524/23, 562/19

m.+si 15/18, 15/21, 31/5, 35/27, 50/19, 74/6, 93/4, 135/9, 139/10, 139/11, 177/3, 327/23

m.+sin 146/17

m.+sinde 16/8, 18/19, 25/6, 44/9, 67/3, 96/1, 116/5, 153/21, 389/5

m.+sinden 67/10

m.+sine 454/4

m.+sini 43/8

m.+ye 13/15 13/21, 26/12, 48/20, 49/8, 51/1, 51/9, 51/21, 51/25, 52/2, 56/13, 57/18, 58/24, 61/22, 63/9, 64/5, 64/21, 64/26, 65/6, 66/12, 68/12, 68/19, 69/19, 70/21, 71/4, 72/10, 74/14, 77/2, 82/16, 82/21, 84/20, 85/4, 89/1, 90/8, 95/3, 97/9, 97/10, 97/25, 99/3, 107/8, 111/4, 111/11, 111/21, 112/10, 113/8, 113/21, 115/8, 116/18, 118/10, 121/23, 122/1, 123/15, 125/10, 127/22, 129/8, 130/26, 132/5, 134/22, 136/12, 137/17, 137/20, 143/21, 201/14, 201/20, 201/22, 258/18, 326/19, 326/20, 326/21, 327/12, 327/18, 329/5, 330/6, 330/20, 331/12, 331/18, 332/19, 342/12, 349/22, 352/6, 352/18, 353/25, 360/22, 375/11, 376/9, 387/1

m.+yi 13/16, 14/9, 15/7, 17/5, 17/12, 42/22, 49/5, 50/23, 51/16, 52/18, 60/2, 83/1, 83/9, 86/5, 92/12, 94/16, 96/3, 99/3, 115/5, 116/11, 116/12, 126/18, 137/6, 143/16, 145/14, 201/20, 227/14, 326/24, 327/17, 328/15, 329/6, 329/23, 331/2, 335/12, 350/9, 509/8, 557/5

m. arınmasınıñ Mide temizlenmesi

m. 487/8

m. fesādına Mide fesadı

m. 342/5

m. şoḳlıġı Mide üşütmesi

m. 327/14

m. şişi Mide şişi

m. 332/8

m. şişine 331/24

midrār Ar. Çok su döken

m. 297/4, 543/15, 543/16

m.+lardan 524/17

miftaḥ kökleri İlaç yapımında kullanılan bir bitki ve bu bitkinin kökü

m. 297/14

miḥnet Ar. Sıkıntı

m.+ine 23/12

miḳdār Ar. Bir şeyin ölçülebilen, sayılabilen veya azalıp çoğalabilen durumu, nicelik

m. 11/13, 11/9, 12/3, 13/9, 15/24, 43/9, 44/6, 46/3, 55/24, 63/1, 63/2, 66/4, 64/17, 68/17, 70/15, 74/2, 74/2, 77/16, 87/6, 99/21, 106/19, 157/9, 160/16, 161/2, 162/6, 166/6, 167/4, 168/10, 179/20, 180/8, 180/25, 181/5, 200/23, 211/13, 215/15, 226/18, 240/5, 248/11, 250/8, 250/16, 250/24, 262/18, 263/12, 263/22, 264/20, 265/10, 267/3, 267/4, 267/6, 267/22, 269/14, 271/21, 274/11, 274/18, 274/19, 275/25, 279/16, 279/17, 279/18, 281/21, 281/25, 282/6, 286/5, 287/17, 292/12, 293/2, 293/7, 295/3, 295/23, 303/21, 308/14, 320/2, 320/2, 320/3, 320/3, 321/22, 322/15, 338/11, 343/24, 345/5, 347/23, 348/21, 363/17, 372/21, 375/6, 383/23, 387/11, 398/2, 398/20, 402/16, 402/16, 402/16, 410/6, 414/23, 416/5, 416/6, 418/15, 419/11, 419/12, 419/19, 420/1, 421/17, 422/8, 423/2, 423/9, 424/16, 425/16, 426/16, 431/17, 434/8439/2, 439/3, 440/11, 440/15, 446/14, 447/14, 449/9, 449/11, 450/7, 450/10, 452/2, 454/13, 455/10, 460/6, 460/6, 460/9, 460/14, 463/18, 464/18, 466/25, 471/17, 474/9, 474/10, 474/10, 481/3, 481/3, 482/7, 483/13, 485/7, 485/7, 485/7, 487/17, 505/15, 506/4, 508/22, 510/5, 511/16, 518/9, 518/24, 528/17, 529/23, 530/13, 530/16, 534/4, 534/21, 535/7, 536/17, 536/22, 536/22, 536/24, 539/14, 541/19, 541/20, 541/22, 542/1, 554/25, 555/1, 555/5, 557/21, 558/19, 573/12, 574/9, 575/14, 575/17, 576/6, 577/5, 579/15, 587/16, 593/9

m.+ca 257/18, 267/9, 267/10, 268/19, 269/2, 274/23, 325/13, 347/17, 360/3, 366/13, 417/19, 425/17, 476/2, 504/19, 568/6, 571/14, 573/14

m.+cıḳ 285/25, 354/6

m.+da 31/18

m.+ı (Belirtme hal eki) 355/22, 395/17

m.+ı (3. Tekil iyelik eki) 75/20, 75/21, 99/16, 100/14, 108/25, 113/22, 166/3, 200/15, 200/19, 202/3, 202/18, 205/2, 205/20, 224/24, 251/23, 266/22, 280/8, 286/3, 289/2, 289/11, 292/25, 293/15, 293/19, 303/6, 303/6, 306/12, 306/15, 306/18, 309/5, 309/6, 309/26, 319/14, 334/4, 344/19, 334/22, 343/24, 346/18, 359/3, 382/14, 390/5, 396/7, 396/15, 397/5, 399/5, 399/8, 400/12, 402/22, 408/7, 411/21, 415/3, 415/5, 421/18, 423/20, 429/9, 439/19, 444/26, 445/8, 447/19, 452/19, 459/22, 462/4, 471/8, 484/18, 484/23, 484/24, 485/23, 486/10, 495/8, 495/25, 496/18, 500/23, 503/1, 503/20, 504/8, 519/5, 523/13,

524/3, 525/21, 526/1, 531/2, 531/11, 532/18, 534/3, 535/25, 536/11, 540/15, 546/3, 547/20, 548/18, 556/1, 557/16, 558/9, 565/12, 568/14, 569/21, 570/11, 570/19, 572/23, 575/26, 587/15, 588/6, 588/10, 588/14, 593/2, 593/8, 593/12

m.+ın 166/19, 216/4, 358/15, 449/13, 449/13, 508/23, 570/16, 575/17

m.+ına 252/21

m.+ınca 461/18, 527/26

m.+ında 252/20

m.+ını 50/8, 111/24, 166/15, 166/16, 349/2, 378/6, 379/21, 466/14, 517/12, 545/22

m.-ı istiʿmāl Kullanma miktarı

m.+i (3. Tekil iyelik eki) 108/18, 199/24, 312/24, 348/10

m.-ı ḳalīl Az miktar

m. 311/7

m.-ı kifāye Yeter miktarı

m. 492/2-3

m.-ı muʿtedil Ne az ne çok miktarda

m. 24/12

m.-ı şerbet Şerbet miktarı

m.+i (3. Tekil iyelik eki) 110/4, 119/9, 120/11, 130/2, 130/25

m.-ı ṭabḫdan Pişirme miktarı

m. 253/12

m.-ı kāfi Yeter miktarı

m. 314/6

m.+ü'l-kifāye Yeter miktarı

m. 200/8

m.+ü'l-kifāyet Yeter miktarı

m. 351/9

m.+ü'l-kifāyete 339/13

mil Ar. Gözü tedavi etmek için kullanılan bir cisim

m. 246/5

m.+den 234/21

m.+e 236/10

m.+le 244/20

m. ide 240/6

milḥ Ar. Tuz

m. 251/1

m.-i hindi Hint tuzu

m. 134/9

minvāl Ar. Biçim, şekil

m. 206/21, 371/4, 401/7, 433/9, 458/16, 464/5, 531/24

m.-i meşruḥ Açıklanan şekilde

m. 283/20, 449/10

m.-i meẕkūr Zikredilen şekilde

m. 449/1, 449/19, 450/11, 400/13

mirāre ? Bir tür ot

m. 236/4

mīrāṣ Ar. Kalıtım yoluyla ana-babadan çocukalara geçme durumu

m. ḳalur 442/9

m. olur 430/6, 435/24, 437/10

misk Ar. Misk, hos kokulu bir madde

m. 10/17, 55/25, 107/23, 126/8, 159/3, 223/20, 257/25, 262/11, 272/22, 313/16, 313/24, 317/13, 319/6, 325/14, 328/22, 340/3, 537/14, 555/23, 555/27, 564/26, 574/8, 578/4

m.+i (Belirtme hal eki) 131/7, 275/20

m. ḳarteliniñ yaġını Miskten elde edilen yağ

m. 402/2

m.-i tibetī Tibet miski

m. 351/8

m.+ü'l-māsi ṣuyı Bir tür misk suyu

m. 325/21

miṣk bk. misk

m. 326/3

misk elması Bir tür elma

m. 208/18

m. ṣuyı Misk elması suyu

m. 10/13

miṣāl Ar. Örnek

m.+i (3. Tekil iyelik eki) 50/14, 191/12, 202/9, 256/11, 452/19

miṣil Ar. Eş, benzer, kat

m.+i (3. Tekil iyelik eki) 65/2, 258/20, 339/12, 398/3, 405/15

miṣilli Benzer, türlü, türünde

m. 202/6, 253/3

miṣillü bk. meṣelli

m. 24/9, 301/13, 306/11, 312/27, 323/11, 371/1, 389/2, 432/3, 465/19, 514/7, 520/20, 590/25, 592/8

m.+lerde 33/25

m.+lere 546/10

miṣḳāl Ar. 4,810 gram olan bir ağırlık, ölçü birimi

m. 52/13, 53/6, 93/23, 96/23, 96/25, 100/3, 100/4, 100/8, 102/1, 110/20, 126/9, 128/15, 135/16, 140/21, 147/23, 150/3, 162/5, 162/6, 164/14, 179/4, 212/12, 212/13, 212/14, 212/15, 215/9, 239/17, 244/14, 244/15, 245/17, 245/18, 254/13, 321/4, 326/6, 349/20, 349/20, 399/6, 439/6, 472/19, 484/8, 505/6, 512/24, 517/15, 527/26, 528/13, 528/22, 529/23, 530/18, 533/7, 554/11, 554/18, 555/5, 564/5, 565/13

m.+den 352/17

m.+dir 129/2

m.+e 57/17, 109/18, 352/17

m.+i (Belirtme hal eki) 119/15

m.+i (3. Tekil iyelik eki) 168/23

m.+in 85/18

m.+ine 160/14

m.+ini 74/20, 82/3, 83/23, 93/25, 96/7, 115/17, 116/17

misvak Ar. Misvak ağacın, ucu dövülüp fırça durumuna getirilen ve diş temizliğinde kullanılan çubuğu

m. 281/4

m.+ıñ 272/22

miyāh Ar. Sular

m. -ı bāridede Soğuk sular

m. 310/20-21

m.-ı ḥārre Sıcak sular

m. 246/20

m.-ı melṭafa-ı münāsibe Latif, güzel sular

m. 351/18

miyāne Far. Orta, vasat

m.+dir 188/17

mizāc Ar. Huy, tabiat, bünye güzelliği

m. 389/3

m.+a 48/4, 291/24, 522/20, 527/25, 528/17, 528/17

m.+ı (Belirtme hal eki) 12/22, 28/2

m.+ı (3. Tekil iyelik eki) 9/5, 11/4, 11/5, 12/21, 13/1, 13/3, 13/5, 15/1, 16/24, 17/1, 19/24, 19/25, 21/22, 21/23, 26/10, 27/2, 27/3, 28/2, 30/8, 31/4, 34/22, 35/15, 43/22, 43/22, 44/3, 44/4, 44/8, 51/2, 51/4, 52/2, 60/6, 63/20, 63/20, 69/9, 72/23, 72/24, 80/15, 83/19, 88/5, 89/22, 89/23, 91/19, 92/23, 92/24, 92/25, 93/11, 97/17, 99/6, 99/7, 102/10, 108/10, 108/9, 110/3, 110/5, 114/7, 118/1, 119/4, 119/9, 120/8, 123/15, 123/16, 125/21, 126/3, 130/18, 131/7, 131/12, 131/13, 136/19, 137/18, 137/19, 153/24, 234/24, 327/25, 406/14, 438/1, 438/2, 454/24, 581/18

m.+ın 145/16, 183/15

m.+ıñ 316/22

m.+ına 19/6, 42/8, 45/22, 141/4, 186/7, 198/6, 395/12

m.+ında 18/20, 106/5

m.+ından 470/3

m.+ını 30/24, 73/26, 198/2, 359/22, 427/9, 454/4, 567/23

m.+lara 522/15

m.+ları 36/5, 36/5, 582/15

m.-ı marīżı Hasta mizaçlı

m. 309/13-14

m.-ı rūḥı Ruh mizacı

m. 22/5

m.+ıñ ṣoġuḳlıġıdır Bedenin üşümesi

m. 264/13

m. ṣoḳluġuna 188/6

mizāclı Mizacı herhangi bir özellikte olanı

m. 144/5

mizāclu bk. mizāclı

m. 141/8, 144/5

m.+lulara 110/3, 522/16

mizācsızlıḳ Mizacı olmama durumu

m. 581/26

morar- Morarmak

m.-ır 491/26

muʿādil Ar. Eş değer, denk

m. 318/7

m.+dir 55/11, 87/1

muʿālece Ar. İlaç kullanmak, ilaçla teavi

m. 173/11, 198/11, 204/9, 229/1, 268/21, 269/1, 269/24, 280/14, 388/12, 438/11, 505/11, 540/18

m.+dir 259/17, 395/11

m.+ler 430/16 469/16

m.+lerden 578/3

m.+leri 353/5

m.+niñ 236/14

m.+si 186/23, 203/9

m.+yi 315/12

m. olan 342/8

m. oluna 346/2

muʿarrıḳ Ar Terletici

m.+dır 67/20

muʿavemet bk. muʿāvenet

m. ider 76/18

muʿāvenet Ar. Yardımcılık, yardım

m.+i (3. Tekil iyelik eki) 549/4

m.+le 32/26

m.-i ḫaḳīḳat Gerçek yardım

m. 32/24

muʿayyin Ar. Tayin eden, belirten

m.+dir 117/22

mūcib Ar. İcap eden, gereken

m. 306/22

m.+dir 498/21

m.+ince 583/8

muġlāb Ar. Bir tür şurup

m. 214/19, 223/7, 223/9, 289/26, 328/6, 355/16, 373/10, 514/9, 515/8

m.+ıñ 214/7

m.+lar 214/7

m.+ı (Belirtme hal eki) 563/18

muġtedī Ar. Gıda alan, gıdalanan

m. 18/9

m.+ise 18/9

muḥabbet Ar. Sevgi

m.+ine 170/23

m. itmeye 575/24-25

m.-i şedīde ider Fazla sevgi duymak

m. 100/24-25

muhācir Ar. Göçmen, göç eden

m.+leri 75/12

muḥaddeb Ar. Kanburlu, tümsekli

m.+inde 372/16

muḥāfaẓa Ar. Hıfzetme, koruma

m. 75/16, 312/5

muḥaḳḳaḳ Ar. Doğruluğu belli, gerçek

m. 580/24

m.+dır 404/6, 553/8

muḥāl Ar. Mümkün olmayan

m.+dır 325/25

muḫālefet Ar. bk. muḥālefet

m.+indendir 394/25

muḥālefet Ar. Uygunsuzluk, aykırılık

m. olup 198/1

muḫālif Ar. Aykırılık gösteren, uygun olmayan

m. 145/20 175/19 198/5 297/19 473/25 486/16 486/22 490/10538/19

m.+dir 34/7

muḫallasa Ar. Nevruz otu

m. 135/12, 135/17, 135/18

muḥallid Ar. Devamlı, sürekli, ebedi kılan

m.+dir 66/9

muḥallil Ar. Yumruları, şişleri veya bir iltihabı iyi eden ilaç

m. 48/17, 76/12, 301/13, 335/14, 370/3, 371/2, 373/19, 413/23, 486/17, 539/16, 559/11

m.+ler 335/13

m.+ü'r-reyāḥ Bir tür ilaç

m. 201/16-17, 337/24

Muḥammed bin Ẕekeriyā ö.i. Eski dönemde ilaç terkipleri hazırlayan bir hekim

m.+nıñdır 497/5

muḥānet Ar. Korkak

m. 161/9

muḥarrā ?

m. olunca 101/11

muḥarrer Ar. Yazılmış, yazılı

m. 206/21

muḥarrik Ar. Tahrik eden, harekete geçiren

m. 79/19, 538/9, 589/12

muḫāṭī Ar. Sümüğe benzeyen yapışkanlı nesneler

m. 294/23, 294/23, 294/25, 538/11, 538/9, 583/5, 589/10, 592/4

m.-i lezc Yapışkanlı maddenin yapışması, sıvanması

m. 385/24

muḫāṭabat Ar. Konuşmalar

m. olanlarda 294/22

muḫaṭara Ar. Tehlike

m. 76/1

muḫāṭaralı Tehlikeli

m. 380/8

m.+dır 316/9

m. olmağla 438/6

m. oldığından 487/13

m. olmağla 507/14

muḫaẓarāt Ar. Akılda tutulan faydalı bilgiler

m. 550/1

muḥīṭ Ar. Çepeçevre kuşatan, atrafını saran

m. 8/13, 324/14

m. olan 324/23

muḥkem Ar. Sağlam, sağlam duruma getirilmiş

m. 68/15, 99/13, 125/14, 153/1, 162/21, 227/24, 233/4, 233/9, 234/7, 245/26, 250/12, 253/13, 259/12, 259/8, 269/10, 272/4, 272/5, 272/10, 278/11, 279/8, 337/23, 338/24, 344/4, 351/11, 359/17, 368/18, 399/23, 399/24, 400/4, 400/11, 401/10, 401/18, 402/18, 409/11, 411/10, 416/14, 426/20, 432/6, 448/11, 448/17, 449/9, 449/11, 452/3, 456/11, 459/15, 477/4, 483/23, 487/18, 496/5, 508/6, 518/10, 519/1, 528/21, 531/11, 531/22, 534/1, 536/15, 552/3, 558/17, 565/24, 570/18, 570/25, 575/4, 575/19

m. eyler 90/10, 100/7, 125/7, 133/21

m. ider 404/24

m. idüp 400/10

m.-i beden etseler 213/11

muḥtāc Ar. İhtiyacı olan

m. 51/4, 72/23

m.+dır 18/18, 25/7, 38/3, 181/15, 181/16

m.+lardır 438/7

m.+larıñ 173/21

m. olan 541/7-8

m. olanlar 106/18

m. olmaya 395/23

m. olmayalar 197/6b

m. olmaz 558/21

m. olunur 379/10, 379/12

m. olur 236/10, 373/15, 406/23

muḫtāc bk. muḥtāc

m.+dır 25/12

muḫtār Ar. Seçilmiş, seçkin

m. 35/14

m.+ı (3. Tekil iyelik eki) 339/19

m.+ları 338/7

muḫtaṣar Ar. Kısaltılmış, kısaltma

m. 273/2

m.+da 567/11

muḥtebes Ar. Hapsedilmiş

m. 298/4, 367/26, 564/15

m.+idi 34/13

m.+ise 26/2

m. ola 525/4

m. oldığından 559/14

m. olmadan 514/1

m. olmuş 582/9

m. olur 220/7, 375/24, 376/10, 538/5, 559/24-25, 564/14

muḫtelif Ar. İhtilaf eden, birbirine uymayan, zıt

m. 13/18, 13/19, 33/26, 90/7, 109/25, 185/21, 336/9, 337/2

m.+dir 185/20

m. olmaḳdır 185/20

m. olur 293/22-23, 300/7, 559/23

muḫteliṭ Ar. Karışık, karma

m. 38/10, 427/19

m. olan 307/19

m. olmuşdur 213/23

muḥtemel Ar. İhtimali olan

m. 32/19, 581/15

muḥteriḳ Ar. tutuşup yanan, yanmış, yanık

m. 41/4, 41/22, 361/19, 413/16, 435/23

muʿīn Ar. Yardım eden

m. 13/23, 182/15, 349/10, 587/25

m.+dir 24/23, 24/7, 44/17, 94/11, 349/14, 567/22, 567/23, 568/4, 568/7, 568/8

m. ola 81/16, 539/9

m. olan 567/18

m. olup 99/9

m. olur 17/6, 72/14, 85/23, 127/23, 134/8

Mū-i Luġāt ö.i. Bokrat'ın eserde geçen sözlüğünün adı

m.+inde 220/22

muḳaʿar Ar. Ortası çukur olan

m.+ından 372/17

m.+ına 372/17

muḳābele Ar. Karşılık verme, karşılama, karşılık

m. 66/6

m.+sine 166/4

m. eyledikden 301/12

m. eyleye 14/25

muḳābil Ar. Bir şeye karşılık olarak yapılan, bir şeyin karşılığı olan

m. 100/20, 592/14

m.+inde 389/21

muḳaddem Ar. Önde olan

m. 20/22, 286/13, 306/23, 580/23

m.-i reʾs Başın önü

m.+den 20/21

muḳaddemā Ar. Önce, eskiden

m. 366/22, 498/19, 559/8, 564/14, 581/14

muḳadder Ar. Takdir olunmuş, kıymei bilinmiş

m.+dir 11/3

muḳaddim Ar. Takdim eden, sunan

m. 156/16, 220/13, 301/11, 389/13, 493/22, 586/6

m.-i dibāce Sunumun başlangıcı

m. 171/12

muḳaddime Ar. Başlangıç

m.+si 226/10, 375/10

m.+sidir 220/6, 509/24

m.-i istisḳā İstiska hastalığının başlangıcı

m.+dır 506/15, 509/23

m.-i istisḳāya 110/7

muḳarrer Ar. Kararlaşmış

m.+dir 34/10, 45/25, 196/18b

muḳarrin Ar. Birlikte bulunduran

m. olur 498/22

muḳāvim Ar. Mukavemet eden, direnen

m. 78/9

m. olmaḳda 105/3

muḳavvā Ar. Kuvvetlendirilmiş, sağlamlaştırılmış

m. 321/5

muḳavvī Ar. Kuvvet veren, kuvvetlendiren

m. 92/22, 321/8, 589/19

m.+dir 73/6, 76/13, 84/4, 155/23, 554/21, 555/13, 555/20

m.-i beden Bedeni güçlendiren

m.+dir 142/14

muḳavviyāt bk. muḳavvī

m. 201/17

m.+dandır 479/22

muḳayyed Ar. Bir şeye veya kimseye maddi yahut manevi bir bağla bağlanmış olan, bağlı, kayıtlı

m. olup 34/14

muḳayyiʿ Ar. Kusuturan, kusturucu

m.+dir 284/7, 420/24

muḳl Ar. Mekke ve Medine'de olan bir ağaç adıdır. Dum ağacı diye tabir olunur, hurma ağacına benzer. Bir söze göre Yemen'de yetişen bir ağaçtan elde edilen zamktır, buna da mukl derler. Türkçede geven derler.

m. 334/2, 368/14, 368/16, 435/13, 463/16, 472/14, 473/22, 497/25, 547/17, 571/2

m.+ı (Belirtme hal eki) 559/9

m. merhemi Mukldan yapılan merhem

m. 471/24

m.-ı ezraḳ Bir mukl türü

m. 559/6, 369/5, 377/4, 429/7, 470/16

m.-ı ezrāḳ 472/13, 472/14-15

muḳtedir Ar. Bir şeyi yapmaya, başarmaya gücü yeten

m. 297/21

muḳteżā Ar. Gerek, lazım gelen

m. 579/23

m.+dir 43/1, 297/5

m. olan 393/11-12

m. olduḳda 285/6-7

m. olur 494/20, 582/2

m.-yı ṭabʿī Doğal gereklilik

m.+dir 76/23

mum Far. Mum

m. 453/1

m.+ı (Belirtme hal eki) 425/24

m.+la 345/12, 411/23

m. yaġı Mum yağı

m. 260/3

mūmiyā Far. Mumya denilen bir tür ilaç

m. 334/18, 424/10, 541/22

m.+nıñ 211/25

mumlı bal Petekli bal

m. 291/12

munfaṣıl Ar. Birbirinden ayrılmış

m. 182/13

munṣabb Ar. Karışan, dökülen

m. olan 296/5

munṣarif Ar. Geri dönen, çekilip giden

m. 188/3

muntaẓam Ar. Düzgün, düzenli

m. 185/21

munṭazır Ar. İntizar edilmiş, beklenen

m. olmaḳ 43/1, 285/4

m. olunup 580/26

m. olurlar 383/25

munżic Ar. Hazmettiren, sindirici

m. 43/2, 77/4

murabbā Ar. Meyve suyu tatlısı

m. 26/11

m.+lar 99/22

m.+sı 9/22

m.+sından 113/22

murād Ar. Arzu, istek, dilek

m. 25/2, 32/9, 32/22, 38/6, 39/24, 41/17, 71/8, 106/15, 176/13, 176/5, 189/2, 204/25, 299/10, 316/13, 350/15

m.+ı (3. Tekil iyelik eki) 284/5

m.+ım 197/9a

m. iden 14/24

m. ider isek 270/25

m. ider 28/20

m. iderseñ 172/22, 172/24-25, 271/20

m. itdigiñ 271/9-10

m. olunan 271/2

m. olundıġı 38/9

m. olunmaz 32/9-10

m. olunsa 134/7, 134/9-10

m.-ı faṣd Kan alma isteği

m.+dan 32/20, 32/21

murāḳabe Ar. Bakma, gözetme

m.+ye 41/23

muraṭṭıb Ar. Rutubet veren

m.+lar 317/1

murdār ilik Omurilik

m.+e 327/10

Murḳadüs ö.i. Geçmiş dönemde yaşamış bir tabip

m. 299/12

murṣafi Ar. Çeşitli belsem ağaçlarından elde edilen, kaşınma giderici, uyarıcı hassalara sahip olduğu için tıpta kullanılan reçine sakızı

m. 10/12, 204/26, 242/16, 242/22, 253/13, 259/11, 274/5, 293/18, 321/23, 325/11, 356/12, 369/16, 383/7, 405/11, 409/6, 412/20, 414/1, 423/13, 423/18,

426/6, 505/14, 505/24, 528/4, 528/15, 561/25, 562/3, 569/19, 573/1, 587/18, 589/20, 591/20, 593/1, 594/12

murṣamayāş ? Bitki karışımlarını döğmeye yarayan bir tür alet

m.+la 578/19

murṣame ? Bir tür bitki

m. şuyını Mursame bitkisi suyu

m. 257/22

m. yapraġınıñ şuyını Mursame yaprağının suyu

m. 257/18-19

Mūsā ö. i. Musa peygamber

m. 172/22, 172/25

muşaddıʿ Ar. Baş ağrıtan, baş ağrıtıcı

m.+dır 80/11

muṣaffi-i dem Arıtılmış kan

m. 141/11

muṣāḥabet Ar. Sohbetler, konuşmalar

m. eylemek 23/2

m. eylese 162/25

muṣliḥ Ar. İyileştiren, iyi gelen

m.+ı (3. Tekil iyelik eki) 71/4

muṣliḥ Ar. İyileştiren, iyi eden

m.+dir 185/23

m.+e 72/23

m.+i (3. Tekil iyelik eki) 54/10, 59/2, 61/20, 89/1, 106/10

m.+idir 54/23

m.+iyle 377/3

m.+leri 77/17

muṣliḥāt Ar. Müshiller

m.+la 99/8

muşmula Yun. Gülgillerden, kışın yaprak döken ve pek çok dalı budağı olan, eğri büğrü gövdeli bir ağaççık (Mespilus germanica)

m.52/3, 356/18, 525/1

m. perverdesi Muşmula bitkisi perverdesi

m. 357/25

muṭābıḳ Ar. Uygun, muvafık

m. 198/4, 486/15

m. oldıġından 12/20

muʿtād Ar. Alışkanlık, adet

m. 282/21, 298/5, 322/5, 371/22, 394/14, 494/22, 579/26, 580/5, 580/21, 581/17, 582/16, 582/19

m.+dır 580/16

m.+ı (3. Tekil iyelik eki) 16/7, 42/13, 221/2, 461/1

m.+ları 492/5

m. ḳıldım 284/24

m. olan 24/26

m. olanlara 18/7, 430/7

m. olanlarda 430/6-7

m. olmayanlara 18/7

m. olmuş 511/3

m. oluna 436/1

m.+ü'l-mizāc Bedenin alışıldığı gibi olması

m. 11/23

muʿtādeden Ar. Alışılmış bir şekilde

m. 27/7

muṭarrā Ar. Taze

m. 301/13

muʿṭaşa-ı mültehibe ?

m.+yi 76/24-25

mutavassıṭ Ar. Orta halde olan, orta

m.+dır 185/14, 185/15

muʿteber Ar. İnanılır, güenilir, saygın

m. 235/7

m.+dir 81/7, 96/18, 545/18

m. olan 264/8

muʾtedil Ar. Orta halde, orta kararda olan

m. 11/23, 15/14, 24/10, 30/24, 43/3, 47/3, 77/16, 117/4, 141/8, 141/25, 180/19, 180/22, 181/3, 185/8, 185/23, 186/7, 188/17, 217/17, 230/11, 352/22, 436/14, 524/4, 548/24

m.+dir 47/3, 58/18, 58/24, 59/10, 59/11, 61/7, 63/23, 67/2, 68/26, 70/6, 73/19, 79/15, 79/19, 91/24, 93/6, 97/23, 98/19, 107/10, 112/7, 115/21, 118/9, 119/8, 120/1, 124/7, 127/4, 127/9, 128/18, 133/10, 141/7, 142/19, 142/25, 143/20, 143/22, 144/2, 185/19, 187/24

m. ola 8/21, 27/13, 27/14, 29/12, 31/5

m. olan 188/14, 25/15-16

m. oldı 34/1

m. olmayup 175/14

m. olur 59/19, 189/13

m. olursa 21/17, 31/18, 175/13

muʿtedilce Orta karara yakın

m. 486/19

muʿtemed Ar. Kendisine inanılıp güvenilen kimse

m. 253/23, 322/14

m. olan 516/19

muṭlaḳ Ar. Kesin, kayıtsız, şartsız

m. 284/6, 309/13, 376/5, 379/10, 509/23

muṭlaḳā Ar. Kesinlikle

m. 16/4, 25/3, 250/18, 370/26

muṭṭali‘ Ar. Haberli, bilgisi olan

m. olup 481/22

muttaṣıf Ar. Vasıflanmış, vasfı mevcut olan

m. 166/1

muttaṣıl Ar. Bağlantılı, ilişkili

m. 145/20, 573/17

m.+dır 39/8, 326/13, 326/13, 326/18, 326/20, 326/24, 353/10, 353/11, 353/14, 353/17, 353/20, 353/21, 353/22, 353/23, 498/12

m. olan 166/1, 381/26

m. olmaḳ 208/11

m. olup 465/18

muvāfaḳat Ar. Uyma, uygunluk

m. 197/24

muvaffaḳ Ar. Başarmış, amacına ulaşmış

m. olduḳ 265/13

muvāfiḳ Ar. Uygun, yerinde

m. 12/20, 43/3, 124/9, 141/11, 174/2, 346/2, 486/15

m.+dır 17/5, 43/22, 53/16, 70/23, 78/16, 95/3, 105/10, 130/8, 141/8, 143/21, 143/22, 371/3, 508/17, 591/13

m.+larını 386/4

m. ola 186/8, 244/26

muvāneset Ar. Birbirine alışıp beraber yaşama

m. 100/21

muvāẓabet Bir işle dâimâ uğraşma, çalışma

m. ider 314/13

mużā‘af Ar. Çoğaltılmış, kat kat

m. 341/12

muzāḫrefāt Ar. Pislikler, süprüntüler

m. 256/22

muẓṭarib Ar. Iztırabı, sıkıntısı olan

m. olmaya 192/23

m. olmuşdur 192/16

m. olur 340/12, 350/5, 382/8, 441/3

mübāderet Ar. Bir işe hemen girişme, başlama

m. 594/19

m. idebilürler 582/14

m. oluna 491/24-25

m. olunup 371/21

mübālāġa Ar. Abartı, abartma

m. 132/10

m.+dır 39/24

mübārek Ar. Kutlu, kutsal

m. 58/12, 62/19, 63/11, 63/12, 86/12, 99/10, 149/17, 374/18

mübāşeret Ar. Bir işe başlama, girişme

m. 583/9, 590/4

m. eyleyeler 29/7

m. ideler 11/15, 422/4

m. olunduḳda 437/19, 442/22, 497/14

m. olunmuşdur 594/22

m. olunur 76/1

m. olunursa 427/7

mübeddel Ar. Değiştirilmiş, değişmiş, değişmiş

m. olur 450/20

mübernic Bir bitki türü

m. 282/3

müberrā Ar. Arınmış, arındırılmış

m. ola 177/14

müberred Ar. Soğutulmuş

m. 349/18, 352/14

müberrid Ar. Soğutan, soğutucu

m. 29/13, 213/19

müberridāt Ar. Soğutucular

m. 252/6

m.+la 31/20

mübtelā Ar. Bağımlı

m. 140/14, 584/19

m.+dır 112/25

m.+sından 511/4

m.+ya 552/16

m. eyler 28/12

m. olan 86/20, 101/4, 202/8, 224/18, 313/7, 377/2, 436/11, 470/8, 526/16, 594/10

m. olanıñ 132/24, 206/10

m. olanlar 28/4, 28/5, 28/5, 262/11, 302/22, 581/15

m. olanlara 50/21, 82/18, 131/15, 305/1

m. olanlardır 545/4

m. olanlarıñ 592/5

m. oldı 172/15, 261/6

m. olmaya 141/14

m. olmuş 284/13

m. olmuş olan 582/14-15

m. olsa 158/5, 402/1, 413/13

m. olur 31/8, 165/15-16, 176/16, 176/21, 213/1, 365/11

müceffif Ar. Kurutucu

m. 376/4

m.+dir 29/14

mücellā Ar. Parlak

m. 67/7

m. olur 20/22

mücerreb Ar. Tecrübe olunmuş

m. 11/22, 63/13, 206/8, 208/9, 218/19, 223/22, 227/7, 236/15, 236/19, 257/24, 261/26, 275/16, 278/4, 280/2, 290/3, 303/4, 321/5, 331/23, 346/6, 389/17, 397/26, 400/14, 408/5, 408/13, 415/13, 424/9, 433/2, 433/16, 438/12, 438/16, 446/17, 448/8, 454/13, 457/3, 460/8, 464/20, 467/8, 478/2, 478/26, 479/1, 494/17, 509/17, 510/14, 521/12, 521/15, 522/15, 525/17, 530/5, 550/13, 552/22, 552/25, 580/16

m.+dir 14/19, 25/3, 146/11, 148/6, 148/23, 154/6, 155/26, 159/6, 166/14, 198/19, 198/24, 199/17, 202/15, 203/12, 204/22, 206/7, 207/14, 208/16, 208/25, 210/9, 215/2, 222/2, 223/9, 223/11, 225/2, 225/23, 228/8, 230/7, 231/9, 232/11, 234/26, 235/9, 235/15, 237/22, 238/18, 240/6, 240/18, 243/3, 243/21, 246/6, 253/9, 253/19, 254/15, 255/16, 255/23, 256/8, 257/9, 257/21, 259/9, 260/6, 260/18, 260/23, 261/22, 261/23, 262/4, 263/20, 264/17, 265/11, 266/17, 267/14, 267/23, 267/26, 268/6, 268/15, 268/22, 269/25, 272/24, 274/22, 275/24, 276/12, 277/25, 280/9, 280/13, 280/17, 282/2, 287/1, 288/10, 289/8, 289/15, 291/4, 291/7, 291/13, 291/24, 294/14, 296/24, 298/14, 300/22, 303/13, 305/7, 310/16, 318/10, 319/9, 319/15, 325/7, 325/19, 328/18, 329/24, 331/3, 331/12, 338/4, 338/8, 340/4, 343/16, 344/6, 344/6, 344/14, 346/12, 346/19, 346/23, 349/24, 351/12, 355/25, 357/10, 360/13, 364/6, 364/12, 373/2, 373/4, 378/8, 383/1, 383/10, 384/17, 385/12, 385/16, 392/1, 391/2, 395/18, 396/8, 397/23, 398/5, 399/9, 400/13, 402/6, 402/14, 403/6, 403/13, 403/17, 407/21, 409/24, 410/20, 411/12, 412/1, 412/4, 412/13, 414/22, 415/11, 415/19, 415/23, 417/6, 417/10, 417/14, 417/18, 418/5, 418/11, 418/20, 418/23, 418/25, 420/2, 420/8, 420/14, 420/18, 421/19, 423/15, 424/15, 425/7, 426/10, 426/12, 426/22, 428/4, 430/24, 431/3, 431/8, 431/14, 432/21, 434/24, 441/12, 441/22, 441/25, 443/7, 447/7, 450/5, 450/12, 452/20, 453/4, 455/7, 455/14, 455/17, 459/7, 459/14, 460/4, 460/18, 461/8, 461/9, 462/6, 462/9, 464/8, 464/16, 465/1, 465/5, 465/9, 466/15, 467/6, 467/12, 470/19, 471/11, 471/24, 471/25, 472/11, 473/8, 474/14, 474/21, 475/13, 475/22, 476/5, 477/2, 477/12, 478/11, 478/13, 478/15, 478/20, 481/5, 482/10, 482/12, 482/25, 483/17, 483/19, 484/10, 484/14, 485/10, 485/21, 488/3, 495/22, 496/14, 499/10, 499/11, 500/12, 500/19, 501/22, 504/21, 506/20, 510/13, 510/21, 514/9, 514/17, 518/12, 518/18, 519/12,

520/10, 520/14, 521/6, 521/25, 522/11, 522/21, 525/12, 526/1, 527/12, 527/15, 528/10, 528/12, 529/4, 529/17, 529/26, 530/2, 530/4, 530/15, 530/19, 531/4, 531/12, 533/14, 534/20, 535/8, 535/21, 536/13, 536/25, 537/3, 537/16, 540/16, 541/6, 541/15, 541/21, 543/22, 545/18, 549/22, 550/19, 551/23, 552/8, 552/21, 556/8, 556/12, 557/8, 557/24, 558/2, 558/6, 561/23, 563/19, 564/2, 564/6, 566/14, 567/1, 570/23, 570/26, 571/4, 571/12, 572/14, 572/21, 573/7, 573/16, 573/23, 574/2, 574/5, 574/6, 575/13, 575/20, 576/2, 576/21, 577/1, 577/1, 577/24, 578/9, 578/20, 579/11

m.+i (3. Tekil iyelik eki) 339/6

m.+imiz 261/5, 273/2, 555/12

m.+imizdendir 262/2

m.+imizdir 177/5, 236/16, 261/5, 268/20, 274/23, 274/25, 279/10, 286/24, 346/22, 369/2, 411/3, 417/25, 485/14, 508/2, 516/10, 525/23, 541/9, 554/14, 555/25, 567/22

m.+e olunmuş 411/2

m.+imiz olan 446/25

m. olan 497/10, 513/17, 546/7

mücerrebāt Ar. Tecrübe olunmuş, denenmiş şeyler

m.+ı (Belirtme hal eki) 169/15b

m.+ımızdan 430/15

m.+ımızdandır 234/3

m.+ındandır 259/9, 398/1

mücevvef Ar. Kovuk, içi boş şey, içi oyuk

m. 182/3, 182/6

m. ḳabı İçi boş kap

m. 212/14

müctemiʿ-i reyaḥ Bir araya getirilmiş bütün şaraplar

m. 105/16

müdāvāt Ar. İlaç bulma, tedavi etme

m.+a 371/4

m. olunmaḳ 324/4

müdāvemet Ar. Devamlılık

m. 557/19, 582/3

m.+le 492/2

m.+ler 558/14

m. eylemek 472/8

m. eyleseler 62/17, 102/5-6

m. eyleyeler 233/15

m. ideler 338/6, 456/1

m. iden 48/6, 76/13

m. iderlerse 53/6

m. idiñ 62/3

m. itseler 114/11, 540/16

m. oluna 297/6

m. olunsa 69/4, 110/23

m. olunursa 67/16

m.-i maḫṣūṣa Özellikle devam etme

m. 587/26

müddet Ar. Süre

m. 12/10, 17/24, 34/25, 76/2, 184/7, 190/5, 191/2, 191/19, 202/22, 267/12, 292/21, 371/21, 399/2, 409/21, 418/16, 445/16, 557/23, 580/8, 581/20, 587/6, 591/17

m.+de 190/9

m.+den 190/22

m.+i (3. Tekil iyelik eki) 243/18

m.+inde 581/17

m.-i ḥayż Hayz süresi

m.+ında 581/18

m.-i sette Tıkanıklığın süresi

m.+niñ 492/9

müdebber Ar. İşlenmis, çeşitli aşamalardan geçirilmiş, düzenlenmiş

m. 443/24, 494/9, 501/24, 513/8, 524/5

müdebbere bk. müdebber

m.+siyle 442/25

müdevver Ar. Yuvarlak

m. 87/2, 41/14, 307/25

m.+dir 129/17

m. olur 381/25

müdirrāt Ar. İdrar verici ilaçlar

m. 373/11

m.+dan 566/19

müdrir Ar. İdrar söktürücü

m. 297/21, 588/15

m.-i aḫlaṭ İdrar söktüren karışımlar

m. 371/2

müʿeddī Ar. Meydana gelmesine sebep olan, doğuran, sebebiyet veren

m.+dir 289/1

m. olur 18/5, 27/21, 207/11, 220/18, 359/21, 373/1, 470/25, 500/7, 514/7

müʾekkid Ar. Sağlamlaştıran

m.+dir 178/9

müʾeṣṣir Ar. Tesir eden, etken

m. 233/18, 298/2, 386/6, 487/12, 487/23

m.+dir 339/17

m.+leri 322/5

müʾeyyid Ar. Sağlamlaştıran

m. 178/9

müferriḥ Ar. Ferahlık veren, ferahlatıcı

m. 312/12

m.+e 312/4

müferriḥ Ar. Ferahlık veren, iç açan

m. 19/20, 35/1, 320/18, 562/11, 562/12

m.+dir 50/6, 86/25, 102/16, 135/24

müferriḥāt Ar. Ferahlık veren şeyler

m.+dan 22/25, 566/19

müfettāḥ Ar. Bir yazı stili

m.+ında 206/11

müfettiḥ Ar. Açan, açıcı

m. 48/17, 66/9, 77/4, 358/12

m.+dir 84/9

m. kökler şurubu Açıcı özelliği olan bitkilerin köklerinden yapılan şurup

m.+yla 295/5

müfīd Ar. Faydalı, yararlı

m. 197/22, 397/26, 540/8

m.+dir 77/9, 101/5, 466/16, 510/25, 540/9

m. olan 551/7, 553/25

m. oldı 552/21

müfred Ar. Tek, yalnız

m. 141/3

m.+dir 106/13

müfredāt Ar. Bir bütünü oluşturan bireyler, ayrıntılar

m. 47/1, 47/18, 141/1, 144/7

m.+dan 47/17

m.+ı (3. Tekil iyelik eki) 47/16

m.+lar 141/5

m.-ı tıb Tıp müfredatı

m. 75/7

müfsid Ar. Fenalaştıran, bozan

m. olup 372/20

müfteḥ Ar. Hazine

m. 113/3

mühlet Ar. Vade, süre

m. 190/6

mühlik Ar. Öldüren, öldürücü

m. 370/26

m. olmasına 301/10

müḥlike Ar. Tehlikeli yer veya iş

m.+dir 22/2, 306/25, 441/4

mükedder Ar. Üzgün

m. olup 12/11

m. olur 176/18

mükemmel Ar. Eksiksiz, kusursuz, tam, yetkin, şahane

m. eylemişdir 174/20, 182/18

mükerrer Ar. Tekrarlanmış, tekrar tekrar

m. 26/9, 226/16, 343/7, 370/2, 452/15, 452/16, 503/5, 508/21, 557/6, 589/14

m.+inden 161/19

m. ideler 332/5

mükerrerā bk. mükerrer

m. 322/15

mülāḥaẓa Ar. Düşünce

m. 301/12

mülāḳat Ar. Karışım, birleşim

m. 314/14

mülāṣıḳ Ar. Bitişik, yapışık

m.+dırlar 385/25

mülaṭṭaf Ar. Yumuşatıcı

m. 77/3

mülāyemet Ar. Yumuşaklık

m.+le 95/4

m. olur 582/25

mülāyim Ar. Yumuşak, uysal; yavaş, orta

m. 20/4, 141/11, 208/6, 208/14, 219/23, 223/10, 224/11, 228/20, 230/10, 231/24, 234/1, 261/1, 351/22, 358/21, 365/20, 493/3, 525/12, 525/26, 547/19, 559/8, 561/10

m. eylemek 36/11

m. eyleyeler 561/18

m. idecek 208/15

m. olduḳdan 332/26

m. olur 34/19

m. şurublar 302/24-25

mülāzemet Ar. Bir işi ısrarla yapma, devam ettirme

m. 62/3, 64/12, 86/14, 455/25

m. eyleñ 72/3, 88/13, 92/10, 92/7-8

m. eylesün 171/6

m. eyleye 215/21, 223/10-11

m. eyleyeler 542/13, 565/12-13

m. ide 14/26

m. ideler 456/13, 476/18, 488/9, 516/17-18

m. iderlerse 209/22

m. idiñ 64/12

m. itdiresin 456/9-10

mülāzım Ar. Maaşsız acemilik hizmeti

m. 196/6b

mülk Ar. Ar. Mal, mülk

m.+üñ 178/18a

m.+üne 173/10

mülūk-i ʿaẓām Büyük hükümdarlar

m.+a 208/26

mümāṯil Ar. Benzeyen, benzer

m. 244/26

mümāna'at Ar. Engel olma, önleme

m. 580/17

mü'min Ar. İnanan, inançlı

m.+iñ 50/14

m.-i muvaḥḥid 174/4

mümkün Ar. Mümkün

m. 30/21, 75/19, 308/7, 387/1, 442/21

m.+dür 18/2, 234/22, 305/10, 308/6, 395/9, 436/12, 585/16

m.+ise 391/3, 283/26, 368/8, 538/22

m. olamaz ise 535/18

m. oldığı 509/19

m. oldığıçün 580/25

m. oldığını 339/18

m. olmadığındandır 310/23

m. olmaz 34/8-9, 283/2

m. olmazsa 253/6-7, 391/5

m. olur 488/12, 489/10, 586/14, 589/12-13

mümtāz Ar. Üstün

m.+ın 169/22

mümted Sürekli, devamlı

m. 394/16, 450/13, 583/13, 590/21

m. oldığı 302/15

m. olmağla 493/25, 501/7

m. olmasına 301/9-10

m. olmazlar 593/25

m. olup 580/6

m. olur 443/18

m. olursa 590/7

m. olur 341/4

mümtelī Ar. İmtila eden, mide dolgunluğuna uğramış, dolgun

m. 234/14, 369/25

m.+dir 25/7

m.+iken 35/9, 234/17

m.+ise 223/5, 226/17, 260/23, 264/5, 267/20, 405/24, 562/25, 565/21

m. olur 34/2

m. olanlar 494/23

m. olup 332/13

münafıḳlu Kalitesiz, kötü

m.+sın 169/23

münaḳḳaṭ Ar. Tenkit edilmiş, noktalanmış

m. 77/3

münʿaḳid Ar. Düğümlenmiş, bağlanmış, bağlı

m. olmuşdur 553/11

münaḳḳī Ar. Koruyan, hıfzeden

m.+dir 77/7

münaḳḳım ? Ayrılmış, bölünmüş

m.+dır 181/21

müʿnāsene ? Göbek bölgesinde olan bir ağrı

m. 373/23

m.+dir 109/3

münāsib Ar. Uygun

m. 41/25, 68/17, 74/8, 80/8, 89/24, 93/9, 95/3, 99/22, 114/7, 120/9, 128/13, 130/4, 137/18, 171/11, 175/19, 177/8, 178/22a, 208/26, 261/22, 277/17, 305/17, 319/23, 322/15, 331/23, 335/13, 346/8, 409/11, 421/25, 424/12, 436/24, 486/16, 486/18, 488/7, 497/10, 507/13, 539/7, 539/14, 550/25, 558/24, 589/2

m.+dir 13/11, 20/9, 20/11, 26/9, 26/10, 44/4, 44/9, 44/22, 46/6, 46/14, 46/19, 55/25, 56/7, 56/8, 56/19, 63/20, 70/3, 74/7, 74/12, 83/19, 90/5, 93/6, 97/17, 98/8, 100/6, 114/7, 118/10, 119/4, 119/9, 128/7, 130/10, 131/23, 136/14, 136/19, 137/12, 138/13, 199/11, 199/13, 199/16, 214/24, 224/23, 250/6, 258/18, 280/24, 286/18, 287/12, 289/2, 289/22, 289/23, 294/3, 301/14, 302/17, 303/1, 309/8, 309/8, 309/9, 309/17, 310/7, 312/13, 314/23, 328/7, 331/9, 331/11, 331/12, 331/21, 334/7, 335/4, 335/14, 339/2, 339/6, 340/7, 344/1, 346/21, 349/21, 354/21, 356/18, 357/26, 359/4, 359/11, 360/7, 362/17, 362/19, 362/23, 364/17, 364/22, 365/1, 365/3, 365/24, 365/25, 366/3, 366/24, 369/9, 369/11, 369/13, 369/14, 373/21, 374/10, 375/2, 375/7, 379/16, 385/12, 385/13, 414/3, 425/20, 427/13, 444/16, 486/5, 486/25, 487/4, 497/18, 501/1, 501/2, 501/16, 503/4, 503/15, 506/20, 507/15, 509/8, 509/20, 510/24, 513/1, 513/2513/21, 514/15, 514/15, 516/9, 516/10, 516/17, 516/18, 520/3, 522/26, 525/8, 541/3, 541/19, 549/2, 550/15, 550/17, 569/15, 575/11, 579/2, 579/15, 593/14

m. görmüşlerdir 106/20

m. olan 13/12, 200/6, 262/9, 310/5, 349/9, 386/24, 500/10-11, 513/23, 547/23, 582/11

m. olur 206/5, 293/25, 296/7, 306/8, 386/2, 491/11, 492/3, 594/1, 594/20

münbasıṭ Ar. Yayılan, açılan

m. 22/18, 393/18

müncemid Ar. Donmuş, donan

m. 365/18, 365/21, 490/20

m. olup 45/2

müncezib Ar. İncizab eden, beriye çekilen

m. olup 20/22

m. olur 252/24

mündefiʿ Ar. Geçmiş, atlatılmış

m. oldığı 375/10

m. olduḳda 352/19

m. olmaz 549/11

m. olup 19/6

m. olur 20/19

münderic Ar. İçinde bulunan, yer almış

m.+dir 185/12

münefḫata Ar. Gaz yapan yiyecekler

m. 537/21

münʿeş ?

m. 78/14, 105/8

müneşşīṭ ?

m. 77/3

münevvim Ar. Uyutan, uyku veren

m. 81/1, 347/14

m.+dir 131/23

münevver Ar. Aydınlık, aydınlatılmış

m. eyledi 170/18

münfaʿil Ar. Etkilenen, etkilenmiş

m. olur 316/21, 336/16, 337/5

münferide Ar. Yalnız olan, tek, ayrı, kendi başına

m. 249/10

münfek Ar. Ayrı, ayrılmış

m. olmaz 540/5

münḥal Ar. Açılmış, çözülmüş

m. olup 218/11

münḫarīn Ar. Bir hastalık adı

m.+de 247/17, 247/21, 247/24

münḥarifü'l-mizāc Keyifsiz, rahatsız

m. 585/9

münḫāṣır Ar. Yalnız bir kimseye, bir şeye mahsus olan, başkasıyla ilgisi bulunmaya

m. olup 197/18

münḳabiż Ar. Sıkıntılı

m. olur 22/15

münḳalib Ar. Başka bir duruma veya şekle girmiş, dönüşmüş, değişmiş

m. olur 193/25

münḳasım Ar. Bölünen, kısım kısım ayrılan

m. 78/21

m.+dır 185/8, 188/5, 188/23, 246/17

münḳaṭıʿ Ar. Kesilen, kesilmiş

m. 38/15, 538/5, 580/14, 581/22, 583/3

m.+ise 352/21

m. olmamaḳdır 499/5

m. olmayup 593/19

m. olmaz 491/26

m. oluncaya 530/2

m. olup 371/3, 590/2

m. olur 297/23, 360/24, 568/18, 580/7, 589/15

m. olurlar 583/7

m. olursa 580/18-19

münkesir Ar. Kırılan, kırılmış, kırık

m. 218/7

münkeşif Ar. Meydana çıkmış, açık, görünen

m. olur 316/22

münsedd Ar. Kapanan, tıkanan

m. olup 213/7

münşāri ? Nabız düzensizliği

m. olur 300/6

müntaḳil Ar. İntikal eden, geçen

m. olup 297/2

müntefiʿ Ar. Yok olan

m. ola 221/19

m. olmaḳdır 247/15

m. olmaz ise 224/13

m. olup 221/17

müntehī Ar. Sona eren, biten

m. olur 493/19-20

münten Ar. Hastalık bulaşmış

m. 538/12

münteşir Ar. Yayılmış, açılmış

m.+ise 33/4

m. olur 33/10

müntin Ar. Pis kokan

m. 386/3

münżacāt Ar. Buğday unu, kuru üzüm ile çiğnenmiş buğday, incir, dahliyun merhemi gibi terkiplerin adı

m. 304/15, 413/11, 413/11

mürācaʿat Ar. Başvurmak, izin almak

m. eylesün 541/8

m. ideler 107/2, 566/2-3

m. oluna 8/8, 314/8, 341/4, 358/14, 381/5, 443/8, 594/22

m. olunup 174/2

m. olunur ise 7/9

mürdāsenc bk. mürdesenk

m. 260/20, 411/20, 465/23

mürdesenc bk. mürdesenk

m. 412/16, 496/16

mürdesenk Far. Doğal kurşun oksit

m. 230/23, 417/15, 424/17, 426/19, 426/20, 429/24, 429/8, 432/9, 432/16,

444/25, 445/7, 456/18, 461/17, 462/3, 462/7, 495/25, 561/25

m. merhemi Mürdesenk merhemi

m. 493/17

m. sirkesi Mürdesenk sirkesi

m. 493/15-16

m. sirkesini 593/17

mürekkeb Ar. Birleşik, terkip edilmiş

m. 13/20, 18/11, 75/16, 84/17, 121/13, 217/25, 393/25

m.+dir 18/10, 37/5, 81/18, 84/16, 90/7, 91/23, 94/8, 258/11, 354/1

m. ola 191/1, 191/3

m.+ü'l-ḳuvvādır Kuvvet verici bir terkip

m. 113/4

mürekkeb Ar. Yazı yazmaya mahsus boya terkibi

m.+e 262/3

mürekkebāt Ar. Birleşikler

m.+dan 312/11, 313/19, 382/23, 503/6

m.+ından 563/23

m.-ı ġıdāları Gıdaların birleşikleri, içerikleri

m. 197/23

mürekkeben Ar. Terkip edilmiş birleşikler vasıtasıyla

m. 249/11

müreṭṭib Ar.Tertip eden

m. 13/6, 29/13, 213/20, 289/19, 317/18

mürettib bk. müreṭṭib

m. 179/14

m.+in 141/3

mürettibe bk. müreṭṭib

m. 283/2, 389/21

m.+si 187/3

müreṭṭibāt Ar. Tertip edilenler

m. 252/6, 343/12

m.+ı (3. Tekil iyelik eki) 273/3

mürevveḥ Ar. Rahatlatıcı, rahatlık verici

m. 76/13

mürr Ar. Mirra adı verilen ve Arabistan'da yetişen bir ağacın zamkı ve usaresi (comiphora myrrha)

m. 76/9, 497/4

m.-i çay 76/7

m.-i uşāḳ 570/17, 570/24, 572/14-15

mürrī Mürr ile ilgili, mürre ait

m. 270/4

mürşid Ar. Doğru yolu gösteren, kılavuz

m. 197/3a

m.-i ḫayriden Hayırlı kılavuz

m. 196/5a

mürtefiʿ Ar. Yükselen, yikselmiş

m. 203/5, 337/20

m.+e 248/13

m. olur 203/2, 212/23

m. olursa 248/15

mürūr Ar. Bir yandan girip öte yandan çıkma, geçip gitme

m. 594/17

m.+unda 580/7

m. iderek 299/5

m. idüp 336/19, 337/8, 413/22

m. itdi 130/14, 236/12, 465/17

m. itmişdir 540/17

mürver ? Hanımeligillerden, yaprakları karşılıklı, demet durumundaki beyaz çiçeklerinden hekimlikte yararlanılan, meyvesi zeytine benzer bir ağaççık

m. çiçegi murabbāsı Mürver çiçeği murabbası

m. 348/13-14, 371/9

m. çiçegi şuyı Mürver çiçeği suyu

m. 586/23

m. toḫumı Mürver bitkisi tohumu

m. 470/16

m. yapraġı Mürver bitkisinin yaprağı

m. 376/22

m. yemişi Mürver bitkisinin yemişi

m. 508/7-8

müsāʿade Ar. İzin

m. 34/21

m. buyuruldıġından 594/25

m. ider ise 32/5

m. itmez ise 32/6-7

müsaḫḫan Ar. Kızdırılmış, ısıtılmış

m.+a 249/25

müsāḫḫanāt Ar. Kızdırılmış, ısıtılmış şeyler

m. 31/23

müsāʿid Ar. Elverişli, uygun

m.+ise 362/13

müşelleş Ar. Üç parçadan oluşan

m.+iñ 206/11

müsellim Ar. Teslim eden, veren

m.+dir 11/22, 339/19

müsaḫḫanāt Ar. Isıtıcılar

m. 248/24

müsaḫḫin Ar. Isıtan, ısıtıcı

m. 29/14, 76/12

m.-ı müreṭṭeb Düzenli tertipli ısıtıcı

m.+dir 29/13

müshil Ar. Kabızlığı giderici, bağırsakların çalışmasını sağlayan, dışkının kolayca dışarıya atılmasına yarayan ilaç; kabızlığın giderilmesi

m. 29/19, 31/9, 34/6, 35/6, 41/26, 42/13, 42/13, 42/14, 42/16, 42/19, 42/22, 42/25, 43/1, 43/4, 43/7, 43/8, 43/9, 43/11, 43/12, 43/16, 43/25, 43/25, 44/2, 44/5, 44/9, 44/11, 44/12, 44/18, 46/14, 46/19, 130/10, 214/22, 214/23, 222/17, 227/7, 255/15, 255/18, 284/9, 284/11, 284/16, 285/1, 285/1, 285/3, 285/5, 285/8-9, 328/4, 350/10, 355/6, 357/8, 358/16, 359/24, 362/16, 370/3, 373/10, 378/1, 381/14, 428/1, 444/15, 444/16, 454/7, 454/8, 466/3, 471/5, 486/17, 503/4, 515/9, 516/9, 525/9, 539/15, 547/9, 548/1, 556/8, 560/2, 563/6, 563/16, 565/3, 586/20

m.+den 44/17, 44/21

m.+dir 91/24, 119/13, 493/13

m.+e 44/17

m.+i (Belirtme hal eki) 42/21, 130/7, 260/23, 373/4, 441/12, 520/3, 591/1, 594/2

m.+iñ 43/10, 43/27, 44/1, 44/7, 44/15

m.+inden 507/19

m.+ine 503/9

m.+ler 10/7, 223/6, 298/7, 388/22, 563/1, 565/24

m.+lerden 461/23

m.+leri 586/13

m.+leriñ 511/24

m.+lerine 510/9

m. şerbet Kabızlık giderici şerbet

m. 42/6, 42/7

m.-i balġam Balgam söktürücü

m. 357/18

m.-i ḳavīden Etkili müshil

m. 43/13

m.-i ṣafra Safra söktürücü

m. 357/19

m.-i sevda Sevda söktürücü

m. 357/20

müshilāt Ar. İshal edici şeyler

m.+a 379/12

m.+da 357/20

m.+dan 308/8, 382/25, 441/10, 540/25

m.+ı (Belirtme hal eki) 223/17

m.+ına 218/16

m.-ı ḥuḳneler Müshil hukneleri

m. 218/16

müshillik Müshil olma durumu

m. 84/19

müstaʿidd Ar. Kabiliyetli, kabiliyeti olan

m.+dir 43/11

m. olan 432/13

m. olup 221/14

müstaʿidde bk. müstaʿidd

m. 580/18

m. olurlar 580/2

müstaġraḳ Ar. Gark olmak

m. 385/24

m. olasın 170/9-10

müstaḥkim Ar. Sağlamlaştıran

m.+dir 509/26

müstaḥleb Ar. Süt haline getirilmiş, süt gibi beyaz ve sübye tarzında yapılmış olan ilaç

m. 501/14

m.+i (3. Tekil iyelik eki) 317/20, 501/13

m.+in 301/2, 301/3, 333/14

m. idüp 520/21

m.+ü'n-nedver Bir tür müstahleb

m. 443/22

müstaḫric Ar. İstihraç eden, çıkaran

m. 314/20

müstaḥsen Ar. Güzel sayılmış, beğenilmiş

m.+lerini 581/11

müstaḳarr Ar. Yerleşilen, durulan yer

m. 38/13

müstaʿmel Ar. Kullanılmış, eski, istimal edilmiş

m.+dir 314/22

m. olan 47/16

müsteʿdi Ar. Yardım ve korunma isteyen

m. 42/14

müstedīr Ar. Daire şeklinde olan, değirmi

m. olur 427/16

müstefriġāt Gaseyan ettiren, kusturucu şeyler

m. 27/7

müsteḥaḳ Ar. Hak eden, hak etmiş

m.+ında 180/3, 188/4

m. oldığı 25/16

müstekreh Ar. Tiksinilen, iğrenilen

m. 450/13

müstelzim Ar. Gerektiren, gereken

m.-i necāt Kurtulmayı gerekli kılma

m.+ı (Belirtme hal eki) 196/2b

müsterāḥ Ar. Abdesthane

m.+a 366/17, 369/21

müsteriḥ Ar. İstirahat eden, rahat bulan

m. olur 248/17, 248/21

müstesḳī Ar. Karnı su toplamış

m.+lerde 314/7

m.+niñ 509/4, 510/10

m. olanlarıñ 97/2

müstevlī Ar. İstila eden, idaresi altına alan

m. olsa 16/12-13

müşābih Ar. Benzer, benzeyen

m. 297/23, 338/5

m.+dir 24/2, 24/3, 98/18, 100/18, 184/14, 376/11, 502/22

müşāhede Ar. Bir şeyi gözle görme, şahitlik etme

m. 75/11, 144/9

m.+den 582/3

m. etmekdir 248/8

m. ide 432/8

m. ideler 141/4

m. ider 549/1

m. idüp 246/5

m. ḳılup 152/6, 170/9

m. oluna 479/22

m. olunan 197/23

m. olunmuştur 39/25

m. olunur 62/15, 146/6, 217/2, 292/19, 304/23, 431/8, 449/15, 456/15, 490/9, 579/24, 594/15

m. olunur ise 489/21

m. olunursa 201/12, 311/25

m. olur 239/11

m. olursa 490/11

müşāhid Ar. Gören, bakan

m. ideler 486/13

müşāreket Ar. Ortaklık, birine ortak olma

m.+iyle 316/3, 332/11

m.+iyle olursa 332/12

müşāvere Ar. İstişare etme

m.+siyle 45/22

müşbiʿ Ar. Doyuran

m. 563/6

müşekkek Ar. Teşkik olunmuş, şüpheli

m. olur 539/3

müşekṭar-ı emşiʿ Panbuk otu

m. 268/12, 383/13

müşerref Ar. Kendisine şeref verilmiş, şerefli

m. eyleyüp 175/11-12

müşevveş Ar. Belirsiz, karışık

m. 59/16

müşkil Ar. Güç, zor, çetin

m. 210/20

m.+dir 234/22, 308/3, 437/18, 441/4, 496/25, 547/24

m.-i fehm 42/15

müşkilāt Ar. Güçlükler, zorluklar

m.+ı 171/5

müşkil-güşā Ar.+Far. Zorlukları giderici

m.+dır 195/13b

müşme ?

m. 402/13

müştedd Ar. Şiddetlenen, şiddetlenmiş

m. olur 210/10, 283/2, 283/8

m. olup 307/23, 565/13

müştemil Ar. Bir şeyin içinde bulunan

m.+dir 46/27

m. olup 197/22

müşterek Ar. İştirak eden, ortak

m. 40/15, 227/6, 283/12, 477/7, 477/16, 477/22, 567/12

m.+den 511/7

m.+dir 37/4, 257/15, 461/20

m.+inden 300/11

m. olan 37/2

müşk-i ṭarameşiʿ köki Ak yarpuz kökü

m. 386/19

müşterif ? Bakmak

m. 185/9

müṭālaʿa Ar. Okuma, tetkik

m.+ya 594/23

müteʿaccib Ar. Şaşakalan, şaşan

m. 539/4

müteʿaffīn Ar. Kokmuş, çürük

m. 263/2, 382/2, 539/3

m.+e 394/8

m. olur 538/13

m. olup 221/9

müteʾaḫḫirīn Ar. Son zamanlarda gelenler, yetişenler

m. 35/14, 284/9, 308/10, 324/16, 332/27, 379/25

m.+den 365/13

m.+i (Belirtme haleki) 104/20, 308/11, 324/16

m.+iñ 284/24

müteʾaḫḫirūn bk. müteʾaḫḫirīn

m. 289/13

müteʿalim Ar. İlim, bilgi öğrenen

m. olup 315/17

müteʿallik̟ Ar. İlgili, ilişiği olan

m. 7/2, 18/16, 173/23, 176/16, 189/25, 189/26, 531/19

m.+ise 176/22

m. olursa 176/14, 176/19

müteʿānik̟ Ar. Birbirinin boynuna sarılan

m. 108/24

müteʿazzir Ar. Güç, zor

m.+dir 480/19

mütebeddil Ar. Değişen, başka hale giren

m. olur 565/14

mütecāviz Ar. Aşan, geçen

m. 12/9, 447/25

müteʿessir Ar. Hüzünlü, kederli

m. 581/15

m.+dir 553/15

m. olmamış 325/1

m. olmaz 387/15

m. olup 387/11-12, 387/5

müteʿessire bk. müteʿessir

m. 594/9

mütefāvit Ar. Birbirinden faklı, çeşitli olan

m. olur 313/6-7

müteġayyir Ar. Değişen, bazulmuş

m. 35/22, 35/22, 35/22

m. olur 358/10, 501/6, 582/21

müteḥaccir Ar. Taş haline gelmiş, taşlaşmış

m. 490/18, 553/14

müteḥaḳḳık̟ Ar. Doğruluğu meydana çıkan

m. olan 120/19

müteḥallil Ar. Bozulan

m. 21/21

m. olmak̟ 25/8, 25/9

m. olup 350/14

müteḥammil Ar. Tahammül eden, dayanan

m. 34/25, 35/17

müteḥarrık-ı şerāʿin Atar damar

m.+dir 181/22

müteḥayyir Ar. Hayrette kalmış, şaşmış

m. 539/4

m. olurlar 432/4-5

müteḳaddimīn Ar. Evvelden gelip geçenler, eskiler

m. 332/26, 372/12

müteḳaddimūn-ı ʿulemā Geçmişteki alimler

m. 33/13

mütekeyyif Ar. Bir keyfiyetle vasıflandıran, keyfiyetlenen

m. olur 564/17

mütelezziẕ Ar. Lezzet bulan, tad alan

m. 266/3, 336/10, 337/4

m. olup 265/20

mütemādi Ar. Uzayan, süren, fasılasız

m. 14/13, 490/3, 583/15, 589/1, 590/21, 592/15, 592/4

m.+ise 296/6

m. iseler 494/20-21

m. olmayup 393/14

m. olup 580/17

m. olurlar 580/16

mütemādiyen Ar. Arkası kesilmeyerek, sürekli olarak

m. 592/23

mütemekkin Ar. Mekanlanan, yerleşen

m. olup 265/21

mütenāfir Ar. Birbirinden nefret eden

m. olup 499/4-5

müteneviʿ Ar. Türlü, çeşitli, çeşit çeşit

m. 450/16

müteşaddī Ar. Parçalanıp yayılan, parça parça olan, ufalanan, dağılan

m. olunmaḳ 253/7

müteşāʿid Ar. Yukarı çıkan, yükselen

m. 248/19

müteşekkī Ar. Şikayette bulunan, şikayetçi

m. 581/24

mütevaḳḳıf Ar. Bir şeye bağlı olan, ancak onunla olabilen

m.+dır 7/4

mütevāliye Ar. Art arda gelen

m. olup 583/6

mütevātir Ar. Ağızdan ağıza dolaşan

m. olup 311/19, 336/5

müteveccih Ar. Teveccüh eden

m. ola 188/15

mütevellid Ar. Doğan, meydana gelen

m.+dir 143/25

m. 67/8, 181/6

m. olur 381/17

m. olursa 480/23

müteyaḳḳıẓ Ar. Uyanık bulunan, gözü açık olan

m. olan 322/4

müzaḫrefāt Ar. Kalıntılar, pislikler

m. 431/13, 534/6

müzāyede Ar. Artırma usulü satış

m. idesiz 203/16

müzevveb Ar. Eritilmiş

m. 76/12

müzmin Ar. Üzerinden zaman geçmiş

m. 42/24, 294/23, 301/9, 582/14, 589/13

m. ola 191/20

N

nābud Far. Yok olan, bulunmayan

n.+dur 266/2

nabż Ar. Kalp atışının sağladığı kan basıncından dolayı atardamarlara ve özellikle bilekteki atardamara parmakla basıldığında duyulan kımıldama

n. 33/18, 34/2, 35/22, 186/8, 336/21, 337/10, 340/12, 369/25, 393/18, 559/23, 579/13, 583/15

n.+a 186/2, 186/3

n.+da 588/25

n.+dan 38/23

n.+dır 38/21

n.+ı (3. Tekil iyelik eki) 186/6, 186/11, 186/13, 300/6, 300/7, 301/11, 311/19, 313/6, 316/14, 316/16, 316/19, 316/20, 336/5, 336/16, 337/2, 337/5, 488/9, 499/3, 500/6, 502/20

n.+ıñ 34/1, 185/14 336/19 337/8 337/12

n.+ında 336/13

n.+ından 35/19, 502/23

n.+ınıñ 186/1, 186/19

n.+ları 590/24

n.-ı ṣaġīr Nabzın yüksek lması

n. 33/21, 33/26

n.-ı şerāyin Atardamar nabzı

n. 185/4

naçar Far. Çaresi olmayan, çaresiz

n. 315/21

naçarlık Çaresizlik

n. 184/11

nādir Ar. Seyrek, az, ender bulunur

n. dir 302/15, 506/12

n.+ü'l-vücūddur 76/8

nafaḳa Ar. Geçinmek için gerekli olan şeylerin bütünü, geçimlik

n. 203/17

nāfiʿ Ar. Yararlı

n. 69/3, 69/18, 79/24, 85/6, 97/5, 107/11, 200/10, 227/7, 234/26, 235/16, 246/8, 274/8275/8, 289/8, 309/13, 309/20, 318/7, 328/24, 361/9, 386/6, 400/16, 417/10, 417/18, 472/11, 477/12, 478/15, 486/23, 495/22, 514/17, 551/7, 565/9, 565/12, 587/8

n.+dir 9/10, 9/12, 14/19, 17/1, 20/21, 21/23, 23/5, 26/11, 30/23, 30/24, 36/22, 36/25, 36/26, 37/4, 37/11, 37/14, 37/23, 38/2, 38/12, 38/13, 38/19, 38/21, 38/23, 38/26, 39/1, 39/5, 39/6, 40/16, 40/18, 40/19, 40/21, 40/21, 40/22, 40/24, 40/25, 40/26, 40/26, 41/1, 41/3, 41/4, 41/6, 41/23, 41/24, 43/24, 47/23, 48/3, 48/15, 48/21, 48/23, 50/5, 50/25, 51/1, 51/17, 52/5, 52/9, 52/13, 52/19, 53/3, 53/5, 53/7, 53/11, 53/11, 53/16, 54/3, 54/17, 54/17, 54/22, 55/10, 55/14, 55/23, 56/11, 56/18, 56/23, 56/25, 57/5, 57/5, 57/7, 57/17, 57/19, 58/4, 58/4, 58/5, 58/6, 59/1, 59/21, 60/2, 60/8, 61/5, 61/11, 62/1, 63/4, 63/7, 63/12, 63/17, 63/18, 63/24, 64/1, 64/2, 64/3, 64/7, 64/9, 64/12, 64/16, 64/21, 64/22, 65/17, 65/18, 65/22, 66/1, 66/8, 66/13, 66/21, 67/13, 67/24, 68/11, 68/14, 68/16, 68/18, 68/20, 68/21, 68/22, 69/1, 69/6, 69/10, 69/12, 69/16, 69/23, 70/9, 70/16, 71/12, 71/20, 71/21, 72/8, 72/12, 72/13, 72/17, 72/17, 72/21, 73/8, 73/10, 73/21, 73/22, 73/23, 73/26, 74/15, 74/16, 74/21, 74/22, 75/1, 75/1, 78/20, 79/10, 79/16, 79/17, 79/22, 79/23, 79/25, 80/15, 80/16, 80/25, 81/4, 81/11, 81/12, 81/13, 82/2, 82/18, 82/19, 82/21, 83/1, 83/3, 83/11, 83/24, 84/10, 84/11, 84/14, 84/19, 84/22, 84/22, 85/6, 85/7, 86/8, 86/15, 86/26, 87/9, 87/20, 88/19, 88/20, 88/21, 89/7, 89/8, 89/9, 89/14, 89/16, 89/23, 90/5, 90/8, 90/11, 90/17, 90/26, 91/2, 91/10, 91/14, 91/17, 91/19, 93/3, 93/4, 93/7, 93/10, 93/11, 93/15, 93/17, 93/24, 94/6, 94/9, 94/11, 94/13, 94/16, 95/7, 95/8, 95/11, 96/1, 96/8, 97/1, 97/9, 97/10, 97/21, 97/24, 98/2, 98/6, 98/9, 98/26, 99/7, 100/6, 100/10, 101/3, 101/12, 101/22, 102/4, 102/19, 102/20, 104/4, 104/11, 104/12, 104/12, 104/13, 105/19, 107/5, 107/6, 107/12, 107/13, 107/16, 107/18, 107/20, 107/21, 107/22, 107/25, 107/26, 108/7, 108/10, 108/15, 108/15, 110/9, 110/11, 110/11, 110/12, 110/14, 110/19, 110/19, 110/21, 110/23, 111/5, 111/18, 111/23, 112/5, 112/9, 112/10, 113/7, 113/9, 113/11, 114/24, 114/25, 115/15,

115/18, 115/22, 116/2, 116/4, 116/7, 116/10, 116/18, 116/20, 116/21, 117/5, 117/7, 117/8, 117/13, 117/18, 117/21, 117/22, 118/22, 118/25, 119/3, 119/3, 119/4, 119/9, 119/11, 119/18, 119/20, 122/3, 122/6, 121/17, 121/17, 121/19, 121/23, 122/20, 123/1, 123/2, 123/5, 123/16, 123/18, 123/20, 124/3, 124/5, 124/8, 124/11, 124/17, 124/23, 124/24, 126/10, 127/4, 127/7, 127/12, 128/13, 128/25, 129/8, 129/23, 129/23, 129/25, 130/1, 130/12, 131/3, 131/13, 131/16, 131/19, 132/6, 132/10, 132/16, 132/17, 132/17, 132/21, 133/4, 133/14, 133/20, 134/22, 134/24, 134/25, 135/6, 135/24, 135/26, 135/26, 136/5, 136/7, 136/8, 137/3, 137/8, 137/12, 137/17, 137/19, 138/1, 138/11, 138/12, 138/13, 139/25, 140/2, 140/3, 140/13, 140/15, 141/19, 141/23, 143/1, 143/15, 145/10, 146/18, 148/5, 149/14, 149/16, 149/25, 150/5, 151/6, 151/18, 152/8, 154/15, 155/12, 157/11, 167/2, 202/7, 202/8, 202/14, 204/18, 204/20, 205/10, 205/21, 208/17, 208/20, 209/8, 209/21, 209/22, 209/24, 210/4, 211/17, 211/26, 212/1, 214/21, 215/2, 216/8, 216/15, 216/20, 216/21, 216/25, 218/16, 218/17, 218/18, 219/3, 219/3, 219/6, 219/12, 219/13, 219/17, 219/19, 219/23, 220/3, 222/6, 222/9, 222/16, 222/21, 222/23, 222/24, 223/25, 223/26, 224/6, 224/21, 228/25, 229/5, 229/11, 229/19, 230/5, 230/13, 230/25, 231/15, 232/15, 232/24, 233/11, 233/16, 233/17, 234/2, 234/10, 234/11, 236/24, 237/27, 239/8, 244/23, 249/14, 250/14, 251/24, 252/13, 252/14, 255/12, 256/4, 256/5, 256/17, 258/4, 258/17, 259/24, 262/6, 262/14, 263/4, 270/22, 273/5, 274/2, 274/23, 276/7, 282/8, 283/11, 285/11, 285/26, 286/6, 286/12, 287/7, 287/9, 287/10, 287/25, 288/9, 288/17, 288/19, 288/19, 288/21, 289/15, 291/11, 298/7, 298/10, 299/24, 303/22, 303/26, 304/17, 308/16, 308/17, 309/16, 310/7, 317/8, 317/14, 317/21, 317/22, 317/23, 317/24, 318/23, 318/25, 319/9, 319/11, 319/17, 319/22, 319/25, 320/6, 320/19, 325/7, 325/18, 325/18, 329/22, 331/24, 332/17, 332/18, 333/5, 334/15, 334/16, 340/5, 343/17, 344/22, 346/11, 347/17, 349/24, 352/21, 352/23, 356/12, 357/5, 357/9, 357/26, 358/6, 358/8, 358/17, 358/23, 359/5, 359/12, 361/1, 361/11, 363/4, 363/13, 363/25, 364/16, 364/18, 366/4, 366/12, 368/21, 368/24, 369/1, 373/19, 374/19, 376/20, 382/21, 382/25, 384/16, 385/13, 385/16, 385/17, 389/8, 389/8, 390/17, 391/10, 391/20, 392/12, 396/5, 396/24, 398/8, 399/6, 400/25, 404/16, 409/19, 409/25, 410/2, 412/22, 413/3, 413/7, 414/25, 416/15, 417/8, 417/20, 418/4, 419/9,

423/16, 423/22, 426/18, 430/21, 433/14, 433/21, 434/18, 435/3, 442/3, 443/6, 443/7, 444/4, 444/5, 445/9, 444/19, 444/19, 459/7, 459/14, 459/23, 460/4, 460/8, 460/12, 461/9, 461/19, 461/25, 462/11, 462/16, 465/26, 466/5, 466/15, 466/20, 468/4, 468/11, 468/13, 468/13, 468/17, 469/12, 471/4, 471/19, 471/20, 472/5, 472/17, 472/19, 473/4, 473/26, 476/17, 476/21, 477/2, 477/5, 478/13, 482/14, 483/9, 483/16, 483/18, 484/3, 484/8, 484/14, 495/9, 495/13, 496/1, 497/5, 499/9, 499/10, 499/24, 499/24, 505/2, 506/24, 507/1, 507/18, 507/23, 508/11, 508/15, 508/18, 509/2, 509/17, 509/20, 509/21, 510/8, 510/16, 510/18, 510/20, 512/10, 514/22, 517/5, 517/7, 517/23, 518/17, 520/14, 521/2, 521/5, 522/9, 521/18, 524/11, 524/15, 525/17, 525/25, 526/1, 526/2, 526/10, 526/12, 526/15, 532/2, 535/7, 537/14, 537/18, 537/23, 540/14, 540/14, 541/5, 541/6, 542/12, 543/9, 543/21, 545/10, 546/19, 546/22, 547/12, 548/14, 548/23, 549/3, 550/15, 550/19, 551/1, 551/17, 551/23, 552/4, 552/7, 552/22, 553/8, 553/16, 555/20, 556/2, 556/13, 557/4, 559/12, 562/6, 563/2, 563/7, 564/1, 564/25, 564/26, 565/1, 565/7, 566/6, 566/15, 566/22, 567/2, 568/3, 568/6, 568/9, 569/16, 569/17, 570/1, 570/3, 570/19, 570/23, 575/13, 579/1, 579/8

n.+iken 16/2

n.+lerdir 268/12, 300/26, 522/6, 522/8, 563/24, 565/6

n. eyler 41/8

n. ola 461/19, 504/20

n. olan 25/17, 97/5, 273/22, 275/9, 286/1, 317/16, 317/2, 317/9, 561/13, 565/4

n. olanlardan 444/4

n. oldığı 317/24-318/1

n. olur 33/22-23, 499/19

n. olurlar 539/13

nafiʿen Ar. Fayda bakımından

n. 211/17

nāgāh Far. Vakitsiz, zamansız

n. 297/2, 527/16, 538/5, 581/9, 583/11

nāgehān Far. Birdenbire, ansızın

n. 582/20

n.+ı (3. Tekil iyelik eki) 593/20

naġme Ar. Söz

n.+ler 23/1

naḥīf Ar. Zayıf, ince, çelimsiz

n.+e 594/9

n.+ü'l-beden Zayıf beden

n. 314/12

nāḫis Ar. Kuvvetli ağrı

n. 493/23, 493/25, 538/7

n. idüp 492/6

nāḥiye Ar. Bölge, bucak

n.+leri 191/12

naḫl-ı müceffef Kurumuş hurma ağacı

n. 251/8

nāḥoşluḳ Hoş olmama durumu

n. 183/2

naḫve-i hindī Nahnah (Carum copticum)

n. 214/15, 368/23, 478/3

nāʾil Ar. Muradına eren, ermiş

n. oluncaya 21/4

naḳʿ Ar. Suda ıslanma

n.+ını 325/4

n. ideler 251/12

n. olunup 339/13, 585/6

naḳdī Ar. Bedenin mevcut hali

n.+si 180/21

naḳdiyye Ar. Nakit ile ilgili

n. 181/17

n.+sinde 180/25, 181/5

nāḳış Ar. Eksik

n. 191/4, 192/10, 193/18, 195/7

n. ḳalmışdır 68/3

n. ola 191/2, 191/7

naḳışlı Nakışlı olan

n. 230/8

naḳl Ar. Anlatma, söyleme, hikaye etme

n. 389/1, 526/13, 552/21

n.+inden 297/24

n. ider 552/18

n. iderler 261/22

n. itdigidir 120/19-20

n. olundı 261/24

naḳliyat Ar. Anlatılar

n. 28/22

naḳuʿ ? Karışım, savı halde olan bir ilaç terkibi

n.+dan 585/3, 589/5, 589/23

n.+larıñ 293/16

n.+ndan 295/14, 593/3

n. idüp 588/19

n. oluna 297/15

n. olundular 586/16

n. olunup 292/15, 295/25, 491/2, 494/15, 584/14, 587/11-12

nā-maʿḳūl Far.+Ar. Makul olmayan, mantıksız

n. 564/24

namāz-būrı Far. Bir çeşit bağırsak paraziti

n. 64/23

n.+nını 383/21

n. ḳurdı 381/24

n. ḳurdını 57/10, 79/11, 91/12-13, 96/25, 148/8

n.+sı ḳurdı 153/3-4

nām Far. İsim, lakap, adres

n. 251/3, 252/11, 253/16, 339/5

n.+ında 535/9

n.+ıñla 169/13a

n.-ı ʿalīl Hastalığın adı

n. 78/20, 105/16

n.-ı dār Nam sahibi

n. olan 253/23

n.-ı ʿillet Hastalığın adı

n.+leriñ 76/18

n.-ı ḳuvvetleridir 79/2

n.-ı ṭabīb Hekimin adı

n. 250/19, 339/1

n.-ı ṭabībiñ 339/19

nā-mizāc Far.+Ar. Rahatsız, keyifsiz olma

n. 12/8

nāmizāclıġ Keyifsiz olma durumu

n.+ından 12/10

nan Far. Ekmek

n. 141/12

naʿnaʿ Ar. Nane (Mentha piperita)

n. 14/20, 134/19

naʿnā bk. naʿnaʿ

n. 43/23

n. ṣuyuyla Nane suyu

n. 120/3

naʿne bk. naʿnaʿ

n. 483/12

nāne bk. naʿnaʿ

n. 151/14, 328/13, 329/13, 330/2, 344/5, 344/17, 344/21, 344/23, 512/14, 522/10, 544/22, 556/9, 573/1

n.+yi 335/13

n. reçeli Nane reçeli

n. 321/23, 589/21

n. ruḥı Nane özü

n. 298/8

n. ṣuyı Nane suyu

n. 298/13, 298/8, 590/18

n. ṣuyuyla 278/25

n. şurubı Nane şurubu

n. 292/7, 298/8, 298/13, 341/6

n. şurubuyla 321/24, 587/2, 589/21

n. ʿuṣāresi Nane öz suyu

n. 546/2

n. yaġı Nane yağı

n. 329/26

n. yaġıyla 335/12

n. yapraġı Nane yaprağı

n. 320/2

nānḫuvāh Far. Anason (Pimpinella anisum)

n. 135/2, 527/8, 533/3, 552/1

n.+ı (Belirtme hal eki) 238/3

nān-ı ġarāb Eyreti otu

n. 155/18

nāpuḫte Far. Pişmemiş, çiğ

n. 371/19

nār Far. Nar (Punica granatum)

n. 14/5, 16/19, 46/8, 49/2, 49/2, 60/15, 320/6, 478/17, 484/17

n.+dan 16/20

n.+dır 174/10

n.+ı (Belirtme hal eki) 49/4, 260/14

n.+ıñ 48/22

n.+ından 49/2

n.+ıñızdan 49/2

n. aġacı Nar ağacı

n.+na 161/17

n. aġacını 157/2

n. aġacınıñ ḳabuġu Nar ağacının gövdesinin kabuğu

n.+nı 389/17-18

n. çekirdegi Nar çekirdeği

n. 344/9

n. çiçegi Nar meyvesinin çiçeği

n. 331/14, 412/15

n. dānesi Narın içindeki taneler

n. 138/21

n. dāneleri 246/9

n. ekşisi Nardan yapılan bir ekşi türü

n.+yle 60/15

n. ḳabı Nar kabuğu

n.+nı 157/3

n. ḳabuġı Nar kabuğu

n. 223/1, 229/21, 264/7, 279/6, 280/10, 282/14, 287/26, 357/12, 358/2, 412/10-11, 460/13, 548/21, 551/25, 577/18, 578/10

n. ḳabuġunı 429/20

n. ḳapuġı 462/7

n. kökü Nar ağacının kökü

n.+ni 153/4

n. rubbı Nar suyu

n. 278/13-14

n. şuları 521/17

n. suyı Nar suyu

n. 60/15, 80/14, 92/25, 202/9, 282/13, 561/7-8

n. şuyunı 344/4-5

n. şuyuyla 151/19, 211/7-8, 254/17, 281/11-12, 345/10

n.+ü'l-emṣāl Nara benzer, nar gibi

n.+dir 548/19

nār Far. Ateş

n.+ı (3. Tekil iyelik eki) 33/20

nār-ı fariṣī Far. Bitkilerden elde edilen bir tür zehir

n. 406/13

nār-ı müşk Beyaz ve hoş kokulu çiçekleri olan bir ağaç

n. 326/5

nārī Far. Ateş rengine benzer

n.+dir 187/5

nārenc Far. Turunç

n. 69/8, 466/23

nārencī Far. Turunç renginde

n. 187/4

nārin Far. İnce yapılı

n. 204/7

nāriyye Far. Ateşe ait, ateşle ilgili

n.+ye 26/1

nārlīn ?

n. 251/13

nārle ? Tuzlu balgamın ziyadeleğini gidermek için kullanılan bir yöntem

n. 360/21

nās Ar. İnsanlar

n. 112/25, 120/16

n.+ıñ 35/16

naṣīḥat Ar. Öğüt

n. 196/5a

naṣıl Bir işin ne biçimde, hangi yolla olduğunu belirtmek için kullanılan bir söz

n. 417/25

nāṣır Ar. Nasır, derinin tahrişolmasından meydana gelen sertlik

n. 165/23

n.+dan 148/25

n. olmuş 426/3

nāṣırāt Ar. Nasırlar

n.+ı 421/4, 421/5

n. bağlasa 421/2

nasiḫ Ar. Anlatı

n.+lerde 244/3

nāṣur Ar. bk. nāṣır

n. 165/15 483/1, 488/4, 496/22, 496/24

n.+a 147/8, 167/14, 167/16

n.+ı (Belirtme hal eki) 149/4

n. olduḳda 496/20

n.-ı bevāsīr Basur, hemoroid

n. 480/15

nāsurāt bk. nāṣırāt

n.+ı (3. Tekil iyelik eki) 422/5

nāşi Ar. Ötürü, dolayı

n. 247/21, 253/4, 323/9, 340/4, 347/12, 394/10, 579/23, 581/13

n.+ise 297/20

n. olan 248/22, 297/24, 324/3, 370/27

n. olmuş ise 371/20

n. olur 322/4, 341/5

n. olursa 248/6, 248/9, 249/20, 266/4, 339/5

nā-tevān Far. Güçsüz, kuvvetsiz

n. düşüp 293/20

naṭıġa ?

n.+ya 75/16

naṭılān ? Bir tür rahatsızlık

n. 582/23

naṭrūn Ar. Su ile birleşmiş ve billurlaşmış sodyum karbonat

n. 413/5, 454/11

n. aşlar Sodyum karbonatlı yemekler

n. 342/20

naṭul Ar. İlaçlarla kaynatıp mâlül kişinin az az başına dökülen su

n.+lar 380/15

naṭūlāt Ar. İlaçlı sular

n. 312/25

naẓar Ar. bk. naẕar

n. 247/7

n. ideler 571/5

n. idüp 122/13, 122/14, 226/2

n. olundıġı 182/24, 195/2

naẓaran Ar. Göre, oranla, kıyasla

n. 75/8

naẓargāh Ar. Nazar edilen, bakılan yer

n.+ı (Belirtme hal eki) 170/6

nażc Ar. Pişme, kıvam bulma, olgunluk

n. 30/3, 32/18, 188/6, 190/9, 193/6, 193/7, 193/13, 214/22

n.+a 43/1, 284/2

n.+dır 181/3

n.+ıñ 189/26, 190/1

n.+ına 285/4

n. bulmadıḳca 285/1

n. buluncaya 283/25-26

n. oluncaya 284/4-5

n.-ı fāżıldır 180/20

nazīf Ar. Temiz, pak

n. 589/14

naẓīr Ar. Benzer, eş

n.+dir 473/5

n.+i (3. Tekil iyelik eki) 10/25, 26/13, 58/12, 218/19, 224/5, 325/18, 329/22, 375/9, 440/5, 452/6, 454/13, 486/3, 516/11, 524/10, 552/25, 555/14, 571/18

n. olmaz 331/8

naẓīrsiz Benzeri olmayan

n. 412/9

nāzik Far. Nazik

n. 11/20 110/2 204/6 362/22 378/9 384/20 439/22 448/26 482/2 522/15 594/9

nāzikāne Far. Nazik şekilde

n. 294/3, 538/25

nāzil Ar. İnen, inmiş

n. 265/16

n. oldıġı 135/16

nāzle Ar. Nezle

n. 30/25, 155/17, 212/22, 221/10, 276/8, 327/18, 360/25, 562/20

n.+ler 13/20

n.+lere 40/17, 88/19, 113/10

n.+leri 58/21

n.+niñ 221/4

n.+si 31/6, 310/7

n.+sin 270/10, 270/11

n.+yi 240/19, 275/10

n.+den ise 289/1

n. inse Nezle olmak

n. 276/15

naẓm Ar. Şiir

n. 178/10

ne Hangi şey (zamir)

n. 23/11, 23/18, 115/2, 120/23, 164/4, 171/7, 173/4, 173/4, 177/13, 186/21, 186/23, 196/2a, 196/14b, 196/24a, 225/6, 242/9, 285/9, 413/19

n.+den 177/13

n.+dendir 369/23

n.+dir 186/21, 196/26a, 232/17, 234/12, 392/13

n.+ler 397/23

n.+lerden 177/21

n.+reden 57/15, 90/5, 109/16

n.+resinde 402/5

ne Çok (zarf)

n. 29/23, 51/6, 90/14

ne Hangi (sıfat)

n. 44/24, 56/21, 62/13, 75/17, 121/17, 173/3, 185/2, 185/3, 197/4a, 197/6a, 264/12, 272/17, 285/4, 315/7, 390/6, 400/25, 411/4, 450/3, 450/6, 450/6, 475/17, 502/11, 507/25, 579/6

ne ne Bağlaç

n. 22/4, 22/4-5, 141/13, 142/16, 144/8, 191/5, 192/8, 393/17-18, 452/9, 492/7, 583/13

ne ḳadar Ne kadar

n. 11/21, 11/21, 35/18, 51/23, 106/13, 135/17, 146/25, 159/17, 177/5, 210/20, 262/16, 290/21, 304/11, 336/3, 377/26, 396/23, 450/21, 452/8, 463/4, 463/7, 463/9, 463/13, 485/19, 517/13, 538/16, 547/12, 552/22, 555/8, 571/18, 580/13

nebāt Far. Nöbet şekeri

n. 222/6, 407/10

n.+ı (Belirtme hal eki) 95/9

n. kökleri Nöbet şekeri kökleri

n. 539/12

n. şekeri Nöbet şekeri

n. 26/11, 222/12, 232/13, 232/16, 235/13, 310/8-9, 325/22

n. şekerini 232/9, 304/22-23

n. şekeriyle 308/10

n.-ı şāmī Bir tür nöbet şekeri

n. 351/10

nebātāt Ar. Bitkiler

n. 145/1

n.+dan 97/5, 235/20, 539/12

n.+ıñ 7/16, 144/8, 204/4

n. köki Bitki kökü

n. 204/5

n.-ı izhār Gösterilmiş bitkiler

n.+a 172/23-24

nebī Ar. Peygamber

n.+ler 170/25

Nebī-i muḥterem Muhterem Peygamber Efendimiz

n. 48/8

nebīẕ-i boḳrāṭī Bir ilaç adı

n. 199/8

nebze Ar. Az şey, bir parça

n. 157/24, 294/3

n.+cik 163/17, 267/9

necā ? Göz değmesi

n.+dan 255/6

necārāt Ar. Ağız kokusu

n.+ıñ 77/8

necāsaḳ bk. kāfūrīye

n.+dan 325/4

necāset Ar. Pislik, dışkı

n. 480/18

n.+idir 97/5

n.+inden 102/4

n.+ini 97/2

necāti Ar. Kurtulmuş

n. 196/2b

necis Ar. Pislik

n.+i 261/26

n.+in 416/1

n.+ini 165/8, 575/18

necür-i meryem Sinil tedavisinde ilaç olarak kullanılan bir bitki

n. 463/1

nef' Ar. Menfaat, fayda, yarar

n. 50/9, 305/3, 495/11

n.+i (3. Tekil iyelik eki) 11/11, 21/13, 21/14, 37/3, 37/20, 37/20, 38/20, 39/24, 40/3, 59/2, 77/16, 98/16, 98/17, 107/12, 139/18, 140/16, 146/6, 206/4, 274/15, 378/10, 396/22, 405/16, 431/14, 443/7

n.+in 325/3

n.+inde 219/19

n.+inden 60/16

n.+ini 40/15, 565/11

n.-i ẓāhir Gözle görülür fayda

n. 11/10

nefes Ar. Nefes, soluk

n. 170/7, 174/18, 185/6, 191/25, 205/21, 293/12, 293/21, 304/6, 311/18, 315/19, 316/8, 326/14, 336/6, 586/18

n.+e 20/15, 51/25

n.+i (3. Tekil iyelik eki) 39/27, 304/6, 304/9, 307/24, 313/7, 380/10, 440/22, 501/6, 502/19, 510/5

n.+i (Belirtme hal eki) 35/25, 49/19, 282/24

n.+iñ 337/12

n.+inde 168/1

n.+ini 88/19, 304/4, 316/14, 316/16, 324/9, 336/9, 337/3

n.+lerin 110/6

n. ṭarlığı Nefes darlığı

n. 300/6

n. ṭarlığına 150/3

n. ṭutulup Nefes tutulması

n. 290/22

n. yolı Soluk borusu

n.+dır 326/12

n.-i nāṭıḳa Konuşmak için gerekli nefes

n. 174/9

neffāḥ Ar. Kokusu çok

n.394/9

n.+dır 59/10, 59/14, 59/22, 63/26, 128/10

nefḫ Ar. Üfürme, üfleme

n. 48/16, 249/21

n.+i (3. Tekil iyelik eki) 50/22

n.+i (Belirtme hal eki) 249/22

n.+ini 59/10

n. ideler 535/14

n. itdigi 535/16, 535/17

n.-i bevāsīrdir Basur rahatsızlığının bir evresidir

n. 480/14

nefis Ar. Hoş, hoşa giden

n. 516/11

n. ḳılalar 487/4

nefret Ar. Bir kimsenin kötülüğünü, mutsuzluğunu istemeye yönelik duygu

n. idenlere 130/10

nefs Ar. Öz varlık, kişilik

n.+e 29/3, 30/19, 49/11

n.+imde 396/26

n.+iñ 20/13, 20/14, 23/22

n.+inde 20/16

n.-i āletlerine 18/5-6

n.-i menīniñ 554/2

nefsānī Ar. Canlılığın uyandırdığı arzularla ilgili

n. 104/22

nefsāniye bk. nefsānī

n. 591/11

n.+den 561/9

nefsā Ar. Yeni doğum yapmış, lohusa

n.+ya 28/17

neft Far. Neft yağı

n. 120/21, 121/15

n. yaġı Neft yağı

n. 9/20, 121/14, 219/17

n. yaġı maʿdeni Neft yağı madeni

n. 121/2

n. yaġına 121/12

n. yaġıyla 401/17

nemā Ar. Artma, çoğalma

n. 177/18

nemām Ar. Keklik otu

n. 200/13

Nemçe Avusturya, Avusturyalı

n. 121/5, 264/8, 441/2

n. şarābı Avusturya şarabı

n. 321/18, 348/6-7

nercis Ar. bk. nergis

b. 88/1

nergis Far. Nergisgillerden, çiçekleri ayrı veya bir köksap üzerinde şemsiye vaziyestinde bulunan ve beyaz, sarı türleri de olan bir süs çiçeği (Narcissus)

n. 88/7, 88/7, 88/13, 88/14

n.+i (Belirtme hal eki) 576/10

n. ṣuyını Nergis suyu

n. 238/14-15

n. yaġını Nergis yağı

n. 512/10

nesne Nesne, bir şey

n. 14/18, 141/14, 144/10, 145/23, 166/8, 172/11, 173/2, 196/6a, 245/22, 420/12, 420/22, 422/25, 433/22, 439/25, 474/3, 490/23, 521/9, 552/25

n.+den 178/3, 178/8, 336/16

n.+dir 205/17

n.+ler 14/19, 14/20, 183/2, 240/15, 397/14, 420/20, 439/25, 458/12, 531/20

n.+lerden 46/5, 170/4, 198/17, 237/26, 311/15, 456/12

n.+leri 182/15

n.+leriñ 420/4

n.+ye 122/13, 167/14

neşāṭ Ar. Sevinç, neşe

n. 15/9, 19/2, 21/19, 29/3, 30/19, 30/27

n.+ı (3. Tekil iyelik eki) 28/25

n. iderse 247/6, 247/9, 247/12, 247/16, 247/19

n. itmiş ise 252/6

neşʿet Ar. Meydana gelme

n. eyledik 306/25

n. ider 322/13, 578/16, 592/3

neşf Ar. Suyu çekip alma

n. ider 405/2

neşter Far. Hekim bıçağı

n. 264/3

neşv Ar. Canlının büyümesi

n. 177/18

neşv ü nemā Ar. Yetişip büyüme

n. 184/7

netīce Ar. Sonuç, son

n.+leri 370/27

n.-i merām Son istek

n. 14/23, 45/12

n.-i murād Son istek

n. 562/23

nevʿ Ar. Çeşit, tür

n. 19/16, 48/2, 51/24, 175/10, 180/4, 180/9, 185/7, 188/24, 189/5, 189/6, 203/2, 209/25, 280/25, 283/1, 311/4, 356/20, 381/16, 381/20, 423/21, 445/12, 451/1, 472/14, 507/8, 517/21, 519/15, 539/1, 570/14, 589/10

n.+den 65/10, 180/1, 180/7

n.+dir 120/24, 179/19, 267/15444/8

n.+e 180/13

n.+i 58/18, 58/19, 76/22, 130/13, 179/19, 189/3, 281/1, 316/8, 370/22, 393/1, 460/9, 460/12, 462/8, 519/17

n.+ide 284/6

n.+idedir 284/5

n.+iden 179/19, 179/24

n.+idir 134/13, 315/15

n.+inde 386/2

n.+inden 180/14, 298/5, 427/20

n.+indendir 108/13

n.+ine 119/8

n.+ine 180/5, 180/9, 180/11, 180/12, 189/17, 189/18, 189/19

n.+ini 454/25, 472/21

n.+leri 469/15

n. olup 460/19

n.-i sālişe Üçüncü tür

n.+de 381/25

n.-i sālise güzārı 179/23

n.-i sāni İkinci tür

n. 203/4

n.-i sāniye 179/21, 180/7, 381/19

n.-i evvel İlk tür

n. 203/3, 381/16

n.-i rābiʿ Dördüncü tür

n. 381/26

n.-i rābiʿe 180/1

nevāşır Ar. Basur delikleri

n.+a 149/7

nevāzil Ar. Nezleler

n.+266/12

n.+i (Belirtme hal eki) 111/22, 266/10

nevbet şekeri Nevbet şekeri

n. 43/27-28, 89/19-20, 407/8

n. şerbeti Nevbet şekerinden yapılan şerbet

n. 289/6

nevcivān Far. Delikanlı, genç

n. 581/3-4

nevm Ar. Uyku

n. 25/10, 323/11

n.+den 26/6

n.+iñ 24/11, 24/21

n.-i ḳavī Güçlü, kaliteli uyku

n. 24/4

nevruz Far. Eski takvimlere göre yılın ve baharın ilk günü sayılan martın yirmi birine rastlayan gün.

n. 135/16, 135/19, 149/17

nevruz otı Nevruz otu

n. 135/20

nezd-i ḥekimā Hekimlerin nezdinde

n.+da 78/4

nezelāt-ı müzmin Geçmesi uzun süren nezleler

n.+e 78/17, 105/12

nezle Ar. Nezle

n. 18/6, 24/25, 207/15, 208/9, 212/23, 212/24, 220/11, 220/12, 221/5, 221/14, 223/4, 224/13, 224/15, 224/23, 225/1, 225/6, 225/8, 225/11, 225/12, 225/14, 225/17, 225/17, 225/20, 225/21, 225/22

n.+de 229/18

n.+den 111/23, 220/12, 226/9, 237/14

n.+dendir 263/6, 288/25

n.+lere 40/18, 54/22, 66/22, 69/18, 99/1, 121/15, 129/7, 230/5

n.+leri 24/19, 88/4, 104/14, 108/6, 124/22, 129/24

n.+lerini 129/6

n.+niñ 58/6, 220/13, 220/18, 220/20, 220/23, 221/15

n.+ye 58/6 73/8 149/10 150/22 152/23 207/11 212/17 222/8 224/18

n.+yi 24/16, 152/25 , 222/7

n.-i ḫare Bir tür nezle

n.+ye 222/24

nıḳrīs Ar. Gut hastalığı, damla hastalığı

n. 27/17, 37/16, 38/13, 41/1, 45/10, 54/16, 101/12, 102/2, 132/23, 136/20, 297/1

n.+e 37/12, 48/15, 54/9, 79/22, 79/25, 81/10, 91/17, 94/6, 97/20, 107/21, 404/22,

n.+i (Belirtme hal eki) 73/22, 93/10, 114/3

n. olur 225/9

n.-i bārid 63/5

nıṣf Ar. Yarım, yarı

n. 10/23, 52/13, 54/23, 55/18, 57/17, 65/2, 69/3, 73/6, 81/3, 82/3, 87/9, 108/18, 108/19, 114/22, 121/20, 134/11, 138/3, 166/12, 199/1, 199/23, 202/2, 207/18, 215/13, 227/26, 235/12, 250/21, 250/23, 268/3, 272/21, 273/13, 275/14, 289/11, 312/18, 328/21, 334/21, 338/20, 339/8, 339/23, 339/24, 339/25, 351/26, 352/25, 353/1, 359/1, 364/12, 368/24, 496/17, 506/23, 507/18, 514/13, 516/15, 542/7, 550/22, 554/12, 555/18, 555/27, 560/12, 561/4, 566/10, 569/20

n.+ı (3. Tekil iyelik eki) 74/3, 99/15, 213/3, 277/22, 285/20, 339/13, 400/9, 486/10

n.-ı aḫīr Diğer yarısı, sonraki yarısı

n.+inde 27/11

nıṣfiyet Ar. Yarımlık, yarı yarıya bölme

n. 393/24

nicār-ı ḫāre-i mażarra Hastalığın vücutta neden olduğu ateş

n.+nıñ 311/17-18

nice Birçok

n. 7/6, 7/6, 100/23, 11/11, 11/11, 24/16, 45/1, 47/18, 163/17, 169/4b, 169/8a, 173/22, 190/22, 195/5, 202/22, 239/1, 244/9, 392/12, 397/16, 413/1, 415/10, 480/3, 480/3, 554/5, 579/16, 582/6

nice nice Nice nice, çok çok

n. 24/14, 197/22, 258/21

niçe bk. nice

n. 144/11, 176/7, 182/15, 480/2

n.+ler 536/14

n.+lerin 410/14

niçe niçe bk. nice nice

n. 163/16

nidā Ar. Çağırma, seslenme

n. 96/13, 169/3b

n. eyledi 96/12

nifās Ar. Lohusalık

n. 572/8

n.+dan 572/2

n.+ı 573/15

niḥāle Far. Yeni taze fidan

n, 351/19

n.+tü'l-ḳamaḫ 249/23

nihāyet Ar. Son

n. 525/20, 579/21, 582/25

n.+i (3. Tekil iyelik eki) 173/22, 184/17, 206/20, 431/15, 509/22

n. bulur 305/10

nīlüfer Far. Nilüfer çiçeği

n. 9/14, 12/25, 30/7, 198/16, 252/7, 255/16, 317/7, 318/13, 438/1, 579/17

n. çiçegi Nilüfer çiçeği

n. 202/17, 210/12, 212/1, 230/18, 260/26, 261/11, 263/22, 286/9, 354/23, 379/3, 499/14, 556/9

n. ṣuyı Nilüfer çiçeğinden elde edilen suyu

n. 523/23

n. ṣuyuyla 557/14

n. şarābı Nilüfer şarabı

n. 11/6, 345/2

n. şerbeti Nilüfer şerbeti

n. 198/23, 221/24-25, 222/16, 349/1, 499/8, 546/15, 550/10

n. şerbetiyle 227/13, 540/23, 556/11, 557/7-8

n. şerbetleri 36/12

n. şerbetleri 9/12, 544/13

nīm-birşit Far. Yarı haşlanmış (Yumurta için)

n. 32/1, 57/17, 230/13, 369/11, 544/25, 551/4, 555/2, 555/19

nīş Far. İğne

n. 178/20a

niʿmet Ar. İyilik, lütuf, ihsan

n. 145/2

n.+den 169/11b

n.+ine 23/12

n.+lerinden 170/5

Nipal ö.i. Nepal, Güney Asya'da bir ülke

n. 75/9

nisā Ar. Kadın

n. 562/23, 564/8, 564/18, 568/17

n.+ya 592/8

nīsān Ar. Yılın dördüncü ayı

n. ṣuyı Nisan ayında çıkan su

n. 310/11

nisbet Ar. Oran

n. 31/16, 32/12 33/461/14

n.+i (3. Tekil iyelik eki) 32/14

n.+ine 32/15, 187/6

n.+le 32/10, 61/12

nisvān Ar. Kadın

n. 493/21

n.+a 539/1, 579/18

n.+da 538/23

n.+ıñ 580/24

nisyān Ar. Bunama, unutma

n. 40/20, 51/12

n.+a 54/21, 63/6

n.+ı (Belirtme hal eki) 224/6

nişā Far. Nişasta

n. 242/7, 243/19

nişādır Far. Amonyak tuzu, amonyum nitrat

n. 168/15, 236/17, 245/11, 278/2, 282/2, 282/16, 288/13, 288/16, 389/24, 421/16, 447/9, 452/15, 479/23

n.+ı (Belirtme hal eki) 461/6, 467/25

n.+la 146/13

nişān Far. İz, belirti

n.+lar 193/3, 193/17

n.+lardan 193/15

nişāsta Far. Tahıl tanelerinden, mercimek, bezelye vb. bakla türleri veya patates gibi birtakım yumrulardan özel yöntemlerle çıkarılan una benzer bir madde

n. 242/21, 243/17, 246/11, 278/17, 291/16, 291/21, 346/17-18, 463/16, 541/17

nişāṭır bk. nişādır

n. 449/27, 460/3

nişter Far. Kan almak, aşı yapmak veya küçük apseleri açmak için kullanılan ufak bıçak

n. 264/11, 276/17, 406/7, 410/13, 490/19

n.+le 492/1

nitekim Gerçekten, hakikaten

n. 16/12, 32/2, 35/14, 41/7, 109/7, 171/10, 173/11, 181/9, 183/15, 184/13, 203/6, 213/11, 221/7, 311/10, 317/24, 380/7, 387/5, 513/19

niyāz Far. Yalvarma, yakarma

n. iderim 203/18

n. olunur 158/2

niẓām Ar. Düzen

n. 185/21, 580/15, 594/16

n.+ı (3. Tekil iyelik eki) 185/20

n.-ı müstahsenlerini Herkesçe kabul edilmiş düzen

n. 581/11

niẓāmsız Düzensiz

n. 440/24

niẕār Far. Zayıf, arık

n. 193/1

noḫūd Far. Nohut (Cicer arietinum)

n. 136/1, 136/7, 142/6, 205/1, 206/6, 224/14, 235/19, 238/19, 265/2, 291/23, 340/5, 361/11, 374/16, 398/14, 447/15, 484/24, 521/15531/11, 572/23

n.+dan 142/9

n.+ı (Belirtme hal eki) 136/8, 536/7

n. şuyı Nohut suyu

n. 385/10, 510/23, 555/11

n. ṣuyuyla 136/5

n. ununı Nohut unu

n. 461/6

n. yaġı Nohut yağı

n. 468/4

n. yaḳısı Nohut yakısı

n. ideler 265/1

noḳṣān Ar. Eksiklik, kusur

n. 31/25 32/6 32/8 40/5 184/12 184/14 184/15 192/5 196/21b 248/11 511/6

n. gelür 25/9

n. ider 28/13

n. itmemişdir 182/19

noḳṭa Ar. Çok küçük boyutlarda işaret, benek

n.+lar 555/16

nöbet Ar. Vakit vakit ortaya çıkan aynı türden fizyolojik bozuklukların bütünü

n. 15/16, 193/6, 248/11, 292/20, 350/20

n.+de 11/17

n.+i (3. Tekil iyelik eki) 35/9, 210/1, 292/1, 564/9, 564/20, 565/2

n.+le 324/12, 324/19, 564/11

n.+leriñ 292/2

n.-i mülāyemet Hafif nöbet hali

n. 457/5

nöbetsiz Nöbetsiz

n. 324/13

Nuḥ ö.i. Nuh suresinin adı

n. 572/7

nuʿm 284/3

numaralı Belirli bir numarası olan

n. 594/24

numūne Far. Örnek

n. 580/22

nūr Ar. Aydınlık, ışık

n. 182/8

n.+ı (3. Tekil iyelik eki) 40/7, 40/8, 182/5

n.+ın 52/19, 65/3, 159/15, 239/23

n.+ını 83/5 86/3 136/15 231/9

n.+undan 170/22

n.+unı 126/11

n.+uyla 171/10

n.-ı ḳalbiñi Kalp aydınlığı

n. 170/6

n.-ı Muḥammedī Hz. Muhammet'in aydınlığı, nuru

n. 170/18

nūş Far. İçecek, içki

n. 495/13

n.+ı (3. Tekil iyelik eki) 178/20a

n. ide 558/1, 558/6, 589/23, 591/7

n. ideler 386/10, 492/22-23, 509/21, 585/3-4, 588/8, 588/11, 589/25, 589/8, 590/12, 590/20, 593/12

n. itmekle 492/18

n. oluna 489/25, 494/11-12, 585/7, 589/5, 593/3

nūşādır bk. nişādır

n. 281/24

nuṭuḳ Ar. Söz, konuşma

n. 60/25, 146/1

n.+um 197/7b

nūzen ?

n.+i (Belirtme hal eki) 216/22

nüfūz Ar. Etki etmek

n. eylemez 213/7

nüfūẕ bk. nüfūz

n. eyleyemez 213/12

n. idemez 372/16-17

n. iderlerse 450/21

nümāyān Ar. Görünen, meydanda olan

n. 195/6

n. olup 194/4

nüsẖa Ar. Birbirinin tıpkısı olan yazılı şeylerin her biri:

n.+ı (Belirtme hal eki) 396/21

nüzūl Ar. İnme

n. 101/3

n.+üne 221/6

O

o O (İşaret zamiri)

o. 8/3, 9/17, 176/12, 184/6, 391/1

o.+ndan 130/15, 353/12

o.+nı 188/17, 283/22

o.+nuñ 398/2

o O (İşaret sıfatı)

o. 51/23, 60/24, 106/15, 155/7, 162/1, 170/20, 173/19, 177/22, 178/17b, 185/11, 186/4, 190/23, 192/6, 206/22, 213/18, 249/3, 276/23, 316/8, 324/6, 327/2, 350/12, 381/5403/1, 403/11, 407/11, 415/3, 415/5, 419/3, 420/24, 427/10, 440/14, 485/13, 521/7, 527/22, 569/14, 576/15

ocaḳ Isı vererek üzerine veya içine konulan maddeleri ısıtan, pişiren, kaynatan, eriten araç veya alet

o.+da 405/9

ocaḳ Ev

o.+ları 475/6

o. süpürgesi Ev süpürgesi

o. 475/7

od Ateş

o. 419/23, 419/8

o. yanığına Ateş yanığı

o. 419/10, 421/1

oğ- Bir şeyin üzerine bastırarak el gezdirmek

o.-acaḳ 9/20

o.-alar 209/15, 278/11, 344/4, 564/22

o.-maḳ 21/9, 332/17, 373/19

o.-maḳla 9/17, 21/10

o.-up 262/1

oğa oğa Ova ova (ikileme)

o. 342/12, 383/19

oğlaḳ Keçi yavrusu

o. 61/7, 486/24

o.+ıñ 56/7

o. eti Oğlak eti

o. 142/18-19, 310/6, 551/4

o. etiyle 60/14-15

oğlan Erkek çocuk

o. 85/17, 152/20, 156/8, 158/10, 162/7, 168/6, 168/7, 568/20, 569/22, 572/18

o.+a 140/23, 147/23, 157/20, 529/21, 530/3

o.+ı (Belirtme hal eki) 95/19, 115/14, 124/12, 140/7, 150/9, 409/21

o.+ı (3. Tekil iyelik eki) 147/16, 157/14, 166/17, 573/7, 573/9

o.+ıñ 157/18, 530/1, 530/20

o.+ın 572/18

o. sidigi Erkek çocuk sidiği

o. 458/9

o. sidügi 464/9

oğlancıḳ Oğullara sevgiyle yaklaşıldığını belirten bir söz

o. 553/7

o.+lar 168/5, 530/16, 572/9

o.+lara 110/3, 165/2, 383/19, 462/5, 518/17, 527/26, 533/11, 534/25, 536/7

o.+larda 461/14

o.+lardan 467/24

o.+ların 158/6, 167/9

o.+larıñ 279/12, 279/14, 465/10

oğulcuḳ bk. oğlancıḳ

o.+lara 130/2

oğlan aşı Cavşir ağacı ve bundan elde edilen usare, macun (Ferula alaeochytris)

o. 391/12

oġul- Ovulmak

o.-muş 393/23

oġul Erkek evlat

o. 171/20, 267/15

o.+ı (3. Tekil iyelik eki) 569/22, 570/1, 570/20, 571/13, 572/12, 576/12, 578/2

o.+u (3. Tekil iyelik eki) 149/1, 570/14, 576/10

o.+um 173/14

oġul otı Ballıbabagillerden, 20-150 cm. yüksekliğinde, tıpta yapraklarından yararlanılan çok yıllık ve otsu bir bitki, kovan otu, melisa

o. 52/8, 208/22, 209/3, 292/26, 317/11, 319/2, 319/24, 321/25, 343/22, 394/3, 511/18, 588/9, 589/23

o.+nı 591/22

o.+nuñ 320/2

o. ṣuyı Oğul otu suyu

o. 318/19-20

oġuşdur- Ovuşturmak

o.+maġla 218/11

o-malarla 293/26, 589/17

o.-salar 109/1

oġuşdurul- Ovuşturulmak

o.-duḳlarında 587/8

oḳ Ok

o. 18/22, 57/15, 102/8

oḳu- Okumak

o.-maḳ 196/9a

o.-yalar 206/24

o.-yup 23/14, 206/17 206/19

oḳumaḳlıḳ Okumak işi

o.+la 8/2

oḳun- Okunmak

o.-ur 206/20, 206/21

ol O

o. (İşaret zamiri) 38/5, 38/21, 48/13, 160/8, 170/20, 188/10, 191/2, 303/26, 550/16, 562/25, 571/15, 575/13

o.+dur 17/17, 22/20, 24/11, 24/21, 28/10, 29/5, 33/24, 34/4, 47/4, 47/6, 70/6, 142/9, 145/23, 179/16, 182/26, 183/7, 183/11, 186/1, 188/20, 190/17, 190/18, 190/20, 190/21, 191/1, 203/7, 272/8, 320/13, 332/9, 356/21, 357/5, 367/13, 367/25, 373/24, 393/15, 395/25, 397/11, 407/6, 457/18, 483/11, 501/8, 502/17, 504/22, 510/1, 510/4, 514/3, 519/23, 520/1, 522/2, 526/21, 550/7, 555/3, 555/15, 569/7

ol O

o. (İşaret sıfatı) 11/6, 11/22, 15/4, 15/7, 15/16, 17/2, 17/27, 18/1, 18/9,

18/21, 19/5, 19/15, 19/15, 19/16, 21/14, 21/15, 22/15, 22/22, 23/24, 26/20, 28/9, 29/2, 32/10, 32/14, 32/16, 32/17, 33/14, 33/16, 33/26, 35/8, 36/22, 38/15, 42/1, 42/1, 45/17, 45/2, 45/23, 46/5, 47/7, 47/9, 48/9, 49/2, 49/5, 55/7, 63/10, 63/11, 66/20, 67/1, 67/3, 67/3, 67/4, 67/6, 67/9, 67/9, 67/11, 67/12, 67/14, 68/2, 68/2, 68/7, 71/2573/3, 73/18, 75/19, 80/19, 82/10, 83/21, 86/12, 86/15, 86/22, 86/22, 89/12, 90/17, 94/15, 96/10, 96/12, 96/13, 96/17, 97/5, 98/13, 98/14, 98/15, 98/17, 99/21, 100/11, 101/26, 102/13, 104/16, 108/4, 113/13, 119/23, 120/21, 121/3, 121/3, 121/4, 121/4, 121/19, 122/13, 123/24, 128/20, 135/13, 135/17, 139/3, 139/9, 139/10, 141/25, 145/23, 150/18, 151/21, 152/19, 156/7, 157/2, 157/7, 157/8, 158/13, 158/14, 158/8, 159/12, 159/17, 159/17, 159/19, 160/20, 160/22, 161/11, 161/12, 161/22, 162/22, 163/5, 163/5, 163/5, 163/6, 164/2, 165/5, 165/6, 165/8, 165/17, 166/10, 166/13, 166/24, 167/8, 167/17, 168/3, 168/4, 168/5, 169/17a, 169/19, 169/22, 170/8, 170/10, 170/13, 172/18, 173/1, 173/25, 174/6, 175/9, 177/5, 177/14, 178/23b, 180/1, 181/24, 182/5, 182/9, 182/10, 185/12, 185/14, 190/9, 190/12, 191/3, 192/18, 193/22, 195/1, 196/19a, 203/16, 205/19, 206/15, 209/19, 210/1, 210/10, 210/3, 212/23, 213/15, 215/17, 215/9, 216/19, 218/2, 220/2, 220/23, 221/11, 221/11, 221/23, 223/6, 225/16, 225/21, 226/23, 227/26, 235/7, 236/6, 237/19, 237/21, 238/6, 238/26, 240/25, 241/3, 241/8, 244/22, 245/6, 249/22, 250/11, 251/1, 252/17, 252/21, 252/22, 252/23, 253/5, 253/6, 253/18, 256/3, 256/16, 256/20, 267/9, 268/5, 269/8, 269/13, 269/17, 269/26, 270/1, 270/4, 276/9, 277/12, 277/14, 277/24, 279/20, 279/24, 279/27, 279/27, 283/2, 283/18, 284/20, 288/8, 288/25, 290/26, 294/21, 303/21, 315/18, 315/21, 318/8, 321/7, 322/16, 324/21, 324/24, 325/24, 327/3, 330/26, 332/8, 334/14, 337/21, 340/13, 342/8, 342/9, 342/9, 344/5, 345/8, 347/10, 348/3, 349/12, 350/8, 350/22, 353/7, 353/9, 355/7356/23, 357/16, 358/7, 358/14, 358/22, 359/12, 360/22, 363/9, 364/19, 365/18, 369/19, 369/19, 369/21, 372/16, 372/18, 372/19, 372/20, 372/21, 372/23, 373/18, 373/8, 374/1, 374/21, 375/21, 377/11, 377/25, 378/1, 378/6, 383/23, 383/24, 383/25, 383/25, 384/18, 387/19, 387/20, 387/22, 388/23, 388/3, 389/15, 389/19, 389/20, 390/23, 390/25, 392/6, 392/10, 392/14, 392/7, 392/8, 397/13, 398/13, 398/19, 398/21, 399/19, 399/24, 400/2, 400/8, 400/8, 400/9, 401/11, 402/19,

402/23, 402/24, 403/1, 403/10, 403/11, 403/11, 408/2, 408/20, 408/6, 409/10, 409/2, 409/21, 409/3, 409/5, 411/7, 412/12, 414/21, 415/22, 415/7, 415/7, 415/7, 416/2, 416/15, 417/18, 418/20, 418/25, 419/12, 420/5, 421/5, 421/22, 422/23, 424/19, 427/17, 427/25, 428/3, 430/14, 434/23, 434/25, 435/3, 435/20, 437/3, 437/4, 437/5, 437/6, 438/15, 438/16, 439/21, 441/4, 442/10, 442/11, 442/20, 442/20, 447/1, 449/13, 449/14, 449/15, 450/22, 450/25, 453/14, 453/15, 453/8, 454/15, 454/16, 454/17, 455/3, 456/22, 457/15, 457/16, 457/18, 457/19, 457/20, 457/21, 457/22, 461/16, 461/26, 462/14, 464/17, 465/20, 465/3, 466/11, 467/3, 467/4, 467/4, 467/5, 467/21, 468/10, 468/23, 469/4, 470/23, 471/5, 471/8, 471/18, 472/25, 473/16, 474/2, 474/13, 475/7, 475/11, 476/8, 476/10, 481/13, 482/4, 482/9, 482/10, 482/23, 483/6, 483/21, 484/18, 484/19, 485/4, 485/5, 485/6, 485/8, 485/17, 485/17, 487/2, 487/5, 487/19, 490/19, 493/6, 493/8, 493/16, 493/25, 494/2, 494/21, 497/1, 497/3, 499/8, 504/1, 508/6, 511/5, 515/17, 517/17, 518/1, 519/2, 519/6, 519/7, 519/8, 519/25, 519/25, 521/8, 521/9, 521/10, 521/10, 521/11, 521/11, 521/21, 521/21, 523/5, 523/8, 524/3, 524/9, 525/22, 530/23, 534/5, 534/5, 535/16, 536/12, 537/2, 538/24, 540/5, 541/20, 546/11, 551/10, 552/3, 553/4, 553/11, 553/13, 553/14, 555/6, 555/17, 556/8, 558/14, 561/16, 561/20, 563/17, 565/14, 568/24, 568/25, 569/26, 570/12, 573/18, 573/21, 576/20, 578/17, 578/24, 580/13580/18, 580/26, 581/10, 582/7, 590/9, 592/4, 592/15, 592/23, 594/1

ol- Olmak, bulunmak

o.-a 16/6, 17/18, 17/18, 17/22, 19/14, 19/16, 24/12, 26/25, 29/11, 29/12, 29/12, 29/13, 29/21, 29/22, 29/22, 29/23, 31/4, 32/22, 33/20, 33/20, 41/14, 41/14, 41/15, 41/15, 42/14, 42/14, 42/15, 42/16, 51/26, 54/25, 70/6, 70/7, 95/15, 99/20, 102/5, 113/3, 126/15, 141/10, 141/12, 141/13, 141/13, 142/16, 144/3, 150/15, 151/22, 151/25, 152/15, 152/20, 156/10, 156/13, 156/15, 156/17, 156/20, 156/22, 157/6, 157/8, 157/14, 157/20, 159/3, 159/5, 161/1, 161/6, 161/9, 161/10, 161/15, 161/17, 161/24, 161/25, 162/3, 162/5, 162/6, 162/7, 164/2, 164/11, 164/20, 165/19, 165/24, 166/9, 166/10, 166/15, 167/11, 167/14, 167/16, 167/23, 167/24, 168/4, 168/5, 172/13, 176/6, 178/17a, 179/20, 182/27, 183/3, 183/4, 183/6, 183/8, 183/8, 183/10, 183/11, 183/12, 183/12, 183/13, 188/20, 190/11, 190/14, 191/1,

191/3, 191/4, 191/6, 191/8, 191/8, 192/10, 192/10, 192/10, 192/11, 192/11, 192/12, 192/13, 192/14, 192/14, 192/14, 192/19, 192/20, 192/21, 193/1, 193/1, 193/2, 193/16, 197/6a, 205/12, 205/16, 206/3, 206/26, 207/5, 207/21, 216/13, 216/18, 223/18, 224/4, 226/22, 227/25, 231/25, 235/12, 241/3, 241/14, 242/9, 254/7, 254/24, 255/14, 255/22, 255/27, 259/19, 260/16, 269/20, 278/19, 279/18, 282/19, 288/8, 290/16, 290/17, 290/18, 320/14, 329/4, 335/7, 364/2, 381/11, 387/12, 387/14, 397/17, 401/12, 403/10, 408/18, 410/6, 411/7, 436/14, 439/8, 476/2, 483/6, 485/16, 504/23, 504/23, 504/24, 504/24, 508/6, 511/12, 517/17, 518/1, 519/5, 522/4, 534/8, 534/23, 536/5, 544/16, 545/20, 547/16, 572/13, 575/2, 576/1, 576/27, 576/27, 577/1, 577/6, 577/8, 577/21, 578/5, 578/9, 579/12

o.-alar 359/1

o.-an 7/2, 8/7, 8/14, 9/5, 9/16, 10/16, 11/14, 11/20, 11/21, 11/23, 14/12, 15/1, 15/18, 16/13, 17/12, 18/11, 18/16, 19/9, 19/24, 21/2, 21/3, 22/21, 25/17, 26/14, 28/2, 28/10, 28/16, 29/5, 29/14, 29/25, 30/20, 31/5, 31/6, 31/6, 31/15, 32/14, 33/17, 33/23, 34/3, 34/24, 35/14, 35/22, 36/9, 36/15, 36/21, 36/26, 37/11, 38/1, 39/1, 39/21, 39/26, 40/3, 40/10, 40/26, 40/27, 42/10, 43/5, 43/16, 45/16, 46/18, 47/14, 49/21, 49/23, 50/19, 51/1, 52/25, 53/25, 56/10, 57/18, 60/3, 60/6, 60/8, 63/15, 63/25, 64/15, 65/8, 65/13, 65/22, 65/25, 65/25, 66/2, 66/21, 69/17, 71/2, 71/13, 71/19, 71/22, 73/25, 74/18, 75/2, 75/15, 78/7, 79/7, 79/10, 79/20, 80/13, 80/13, 81/4, 81/14, 83/5, 84/5, 85/22, 86/1, 86/2, 87/23, 88/5, 88/7, 88/13, 88/18, 88/20, 90/4, 90/19, 92/18, 94/10, 94/20, 94/21, 95/15, 95/17, 95/19, 97/5, 98/14, 98/25, 99/1, 101/1, 102/1, 102/3, 102/10, 102/24, 104/24, 105/9, 105/25, 106/20, 110/15, 110/21, 110/25, 111/19, 113/24, 113/24, 115/9, 115/14, 115/22, 116/2, 116/10, 116/14, 116/18, 119/8, 119/18, 120/15, 120/16, 120/19, 123/2, 123/18, 124/3, 124/14, 125/21, 126/10, 126/20, 127/19, 128/16, 130/11, 130/18, 131/2, 131/9, 132/1, 132/16, 133/3, 133/7, 133/15, 134/15, 134/20, 135/10, 136/6, 136/18, 137/11, 138/14, 139/2, 140/7, 140/8, 140/14, 140/21, 142/24, 147/10, 148/19, 149/26, 150/7, 150/9, 151/16, 152/10, 152/23, 153/8, 153/10, 154/11, 155/6, 155/11, 157/23, 160/7, 160/12, 160/18, 160/23, 166/17, 167/11, 168/1, 168/7, 168/11, 168/21, 170/4, 171/9, 172/22, 174/7, 174/7, 175/9, 181/7,

182/10, 188/12, 189/2, 197/20, 199/14, 206/11, 209/21, 212/3, 212/5, 217/1, 225/25, 232/18, 235/26, 238/15, 240/1, 245/22, 246/1, 247/20, 250/8, 253/18, 258/10, 259/6, 260/4, 260/5, 262/23, 264/16, 271/27, 274/2, 274/12, 278/20, 279/9, 279/11, 279/20, 286/25, 290/2, 291/25, 307/15, 313/6, 313/19, 315/20, 324/14, 324/16, 325/6, 331/22, 333/24, 334/12, 334/15, 335/20, 337/20, 338/1, 338/7, 339/6, 339/19, 342/9, 342/10, 342/20, 353/6, 354/11, 358/12, 374/8, 375/9, 377/14, 380/7, 381/15, 381/25, 385/5, 388/13, 388/17, 388/20, 394/23, 400/23, 401/5, 401/12, 401/13, 401/17, 401/21, 401/23, 401/24, 402/19, 402/23, 402/24, 403/8, 403/10, 403/14, 404/2, 404/15, 407/12, 408/2, 409/16, 410/7, 410/7, 410/11, 411/3, 413/23, 418/5, 423/3, 423/21, 425/3, 431/4, 434/21, 438/16, 439/26, 440/1, 440/13, 446/23, 448/4, 450/12, 451/16, 455/1, 455/2, 459/18, 465/3, 465/7, 465/11, 465/20, 465/25, 466/14, 466/19, 468/7, 474/8, 474/20, 475/23, 476/4, 477/14, 477/23, 478/14, 478/25, 481/8, 482/23, 483/9, 484/9, 485/17, 485/18, 487/15, 490/6, 492/5, 494/6, 498/5, 505/6, 505/10, 505/19, 505/19, 505/19, 509/25, 512/1, 512/20, 521/8, 521/23, 522/24, 526/19, 527/18, 532/20, 533/2, 533/11, 533/15, 533/26, 534/16, 535/13, 540/2, 541/14, 544/24, 545/14, 548/14, 548/23, 549/8, 555/5, 557/9, 559/13, 561/12, 569/4, 570/4, 570/10, 572/4, 572/18, 573/5, 576/19, 576/24, 582/15, 587/20, 587/23, 592/8

o.-ana 35/20, 42/8, 44/9, 51/2, 51/4, 59/22, 120/9, 132/5, 151/8, 151/9, 151/11, 153/4, 153/13, 153/14, 153/21, 153/21, 161/6, 162/5, 513/5, 527/13, 530/26, 531/9, 533/13, 570/3

o.-andan 34/26, 203/1, 509/26

o.-andandır 181/9

o.-andır 27/12, 36/21, 60/6, 62/25, 84/16, 89/5, 104/10, 110/17, 121/12, 138/21, 142/18

o.-anı 370/26

o.-anıdır 61/12, 121/11

o.-anıñ 59/2, 77/3, 164/22

o.-anlar 11/5, 19/25, 28/4, 32/17, 36/13, 36/13, 36/14, 43/4, 72/23, 72/24, 78/23, 79/1, 92/25, 113/15, 126/3, 130/19, 131/7, 135/23, 406/14, 480/5, 490/2, 581/14, 581/14, 581/16, 591/10

o.-anlara 9/6, 25/15, 30/6, 43/5, 52/3, 63/20, 63/20, 69/9, 74/7, 77/18, 82/4, 82/19, 83/19, 89/22, 89/24, 91/19, 92/24, 92/24, 93/8, 93/10, 97/17, 97/17, 99/7, 99/8, 108/9, 108/15, 119/4, 119/9, 123/15, 123/16, 130/8,

130/18131/12, 131/14, 133/13, 133/15, 134/3, 135/24, 135/25, 136/19, 137/18, 137/19, 139/25, 162/5, 204/7, 539/14

o.-anlardan 34/25, 590/25

o.-anları 93/12, 421/17

o.-anlarıñ 106/5, 108/10, 117/6, 118/1, 122/21, 590/24

o.-anlarınıñ 12/8

o.-araḳ 14/10, 47/17, 75/14, 75/26, 103/25, 112/18, 182/14, 200/2, 250/10, 308/8, 341/24, 387/10, 408/16, 410/25, 430/15, 456/5, 558/13, 594/26

o.-ayım 161/1

o.-dı 68/21, 238/13

o.-dıġı 20/13, 20/14, 26/2526/27, 35/18, 40/9, 76/24, 77/4, 78/3, 87/15, 139/4, 170/13, 183/15, 195/4, 204/5, 215/1, 228/5, 235/25, 264/14, 264/15, 281/23, 297/3, 298/5, 316/3, 316/4, 389/1, 393/20, 407/12, 411/11, 421/18, 513/20, 526/21, 538/21, 539/6, 540/1, 565/2, 568/20, 593/15

o.-dıġıçün 480/9 480/10 565/8

o.-dıġıdır 355/14

o.-dıġımız 170/14, 395/11

o.-dıġına 121/13, 188/3, 189/5, 189/8, 388/14

o.-dıġından 27/7, 31/10, 36/11, 38/8, 84/17, 92/5, 106/4, 173/24, 198/10, 204/2, 288/24, 341/10, 353/12, 424/8, 494/2, 578/2

o.-dıysa 35/22

o.-duġuna 188/16

o.-duḳda 331/23, 333/12, 393/10, 459/16, 513/17, 513/23, 540/8, 546/6, 547/23, 558/19, 558/24, 564/15

o.-duḳlarında 538/16, 583/14

o.-ıcaḳ 38/16, 43/16, 378/10, 563/16

o.-ıcıdır 67/2, 103/23, 181/11, 181/13, 183/19, 185/13, 187/23, 189/23, 190/3, 190/20, 197/24, 212/22, 225/25, 233/12, 246/14, 250/15, 259/3, 259/6, 298/16, 304/2, 307/11, 326/10, 331/23, 331/24, 341/1, 343/1, 344/2, 372/10, 375/18, 381/16, 393/9, 405/21, 428/6, 436/26, 445/11, 445/12, 453/21, 457/12, 457/22, 462/18, 506/10, 507/8, 513/17, 513/18, 524/23, 531/20, 549/6, 551/8, 553/24, 558/23

o.-madan 157/9, 157/10

o.-madandır 532/15

o.-madıġı 60/17

o.-madıḳca 171/19, 177/3

o.-madıḳça 32/18, 584/18

o.-maġa 19/8, 42/14, 99/3, 567/18

o.-maġla 21/21, 63/10, 72/14, 361/21, 380/6, 386/4, 541/7, 580/23

o.-maḳ 32/24, 120/14, 175/24, 184/18, 186/23, 208/11, 221/16, 221/19, 227/3227/3, 230/11, 234/20, 234/21, 313/12, 330/13, 343/25, 345/8, 357/21, 378/25, 378/26, 380/10, 405/24, 454/20, 509/4, 538/18, 575/25, 575/3

o.-maḳda 78/10

o.-maḳdan 234/14, 562/13, 578/16

o.-maḳdır 181/4, 185/19, 355/15, 389/5, 540/21

o.-maḳlığını 577/5

o.-maḳsızın 248/2, 580/17

o.-malı 216/2

o.-masa 17/25, 25/15, 166/26, 170/20, 171/25, 172/7, 175/16, 570/20

o.-ması 184/7

o.-masına 29/8, 549/4, 568/8

o.-masından 221/1, 567/9

o.-masını 218/4

o.-mayan 149/1, 564/18, 570/14, 571/13

o.-mayana 28/15

o.-mayanlar 194/4

o.-mayanlara 40/12, 108/15

o.-mayaraḳ 594/16

o.-mayasın 196/20b

o.-mayınca 46/25, 176/2

o.-mayup 27/14, 151/2, 177/2, 199/5, 247/17, 247/20, 248/10, 361/14, 365/22

o.-maz 11/3, 11/19, 12/18, 22/7, 28/18, 29/24, 32/17, 34/7, 35/17, 58/16, 100/25, 109/11, 148/23, 166/11, 172/1, 175/17, 178/24b, 192/6, 208/24, 218/10, 231/10, 234/21, 237/12, 253/20, 346/1, 361/9, 361/11, 361/26, 361/26, 376/12, 376/13, 414/5, 420/16, 436/13, 439/21, 442/21, 515/4, 517/4, 518/8, 538/3, 542/20, 556/20, 564/20, 565/18, 569/5, 569/22, 570/1, 576/10

o.-maz ise 9/1, 29/23, 33/6, 47/8, 206/18, 216/5, 252/19, 418/23

o.-mazdan 30/5

o.-mazdı 170/20

o.-mazlar 394/16

o.-mazsa 359/21, 365/7, 374/21, 390/25, 391/1

o.-muş 238/10

o.-muş olsa 410/23

o.-muşlardır 396/11

o.-sa 10/5, 10/6, 22/9, 24/10, 26/16, 29/1, 32/16, 51/23, 90/19, 109/13, 139/3, 146/5, 147/9, 148/15, 150/15, 150/25, 151/19, 152/19, 153/1, 153/18, 153/19, 153/22, 153/25, 154/5, 154/23, 155/16, 158/8, 158/19, 159/6, 160/24,

161/11, 166/5, 170/25, 171/16, 186/19, 192/17, 205/11, 234/12, 236/20, 237/16, 263/13, 274/17, 274/17, 276/10, 281/19, 285/16, 299/4, 390/2, 390/3, 399/10, 400/1, 402/1, 402/15, 402/21, 404/4, 412/6, 432/11, 440/3, 465/13, 474/17, 474/22, 524/22, 527/20, 528/24, 531/13, 531/26, 532/4, 533/21, 534/12, 535/23, 535/23, 536/2, 570/22, 570/23, 579/12

o.-sun 105/26, 197/11b, 197/12a 262/17, 391/1, 400/16, 402/5, 417/25, 444/19, 482/25, 508/17, 579/7

o.-unca 80/24, 157/10, 210/16, 553/19

o.-uncaya 34/15, 300/13, 425/4, 453/6

o.-up 8/9, 16/13, 17/21, 18/20, 19/2, 20/4, 23/8, 25/17, 34/24, 35/15, 38/13, 46/7, 50/18, 50/19, 60/17, 78/21, 109/2, 110/17, 142/5, 142/7, 158/10, 169/22, 170/11, 170/11, 170/22, 171/15, 171/17, 171/21, 174/4, 175/15, 175/16, 177/19, 179/18, 180/5, 184/3, 185/7, 190/22, 192/5, 197/17, 198/8, 198/24, 207/4, 207/5, 210/17, 212/20, 224/12, 237/15, 253/18, 258/16, 280/3, 280/25, 285/3, 316/14, 318/20, 332/9, 350/5, 352/11, 365/7, 375/10, 393/10, 410/13, 412/5, 416/1, 458/24, 477/3, 480/16, 519/15, 520/12, 521/11, 522/5, 522/23, 523/7, 525/4, 538/11, 544/16, 553/9, 554/8, 558/25, 561/13, 564/18, 575/25, 583/9, 589/11,591/11, 594/23

o.-ur 8/7, 8/13, 10/2, 11/22, 15/9, 15/11, 18/5, 18/20, 18/21, 22/1, 22/7, 22/1022/19, 26/25, 26/27, 29/2, 30/14, 33/4, 33/20, 33/21, 34/9, 34/11, 34/16, 35/9, 37/3, 37/7, 37/7, 37/16, 37/24, 38/438/8, 38/11, 38/25, 39/2, 39/7, 39/10, 40/9, 40/12, 41/16, 43/17, 45/6, 45/7, 45/8, 45/8, 45/9, 45/10, 48/6, 49/24, 58/10, 58/16, 61/11, 62/26, 66/6, 66/19, 67/1, 67/3, 67/4, 67/5, 67/6, 67/7, 67/8, 68/24, 74/3, 75/3, 80/3, 80/16, 81/15, 81/26, 87/19, 90/14, 92/14, 100/20, 101/16, 103/11, 108/24, 109/12, 113/18, 117/2, 117/2, 117/5, 121/1, 121/6, 121/10, 123/14, 123/14, 129/16, 129/18, 129/19, 130/6, 131/8, 137/5, 137/5, 137/16, 137/25, 138/20, 142/1, 142/2, 142/20, 148/18, 148/18, 148/22, 148/23, 149/1, 151/6, 151/22, 156/9, 156/24, 157/13, 159/19, 164/16, 167/24, 168/3, 171/8, 171/20, 173/21, 175/13, 175/15, 176/12, 176/15, 178/18b, 178/20a, 178/22a, 179/5, 179/11, 179/11, 179/13, 179/17, 179/17, 179/18, 179/21, 179/22, 179/24, 180/2, 180/6, 180/8, 180/17, 180/17, 182/2, 184/18, 184/19, 184/20, 184/22, 186/1, 188/22, 188/22, 188/25, 188/26, 189/1, 189/3, 189/9, 189/17, 189/24, 189/27, 190/26, 191/14, 192/7,

192/7, 192/8, 192/9, 196/25b 203/5, 204/25, 207/8, 209/11, 213/2, 218/2, 218/9, 220/5, 220/6, 220/13, 220/16, 221/7, 225/7, 226/10, 228/15, 231/5, 232/4, 232/4, 238/21, 238/24, 240/24, 241/16, 245/15, 245/15, 253/4, 255/8, 255/13, 256/11, 260/2, 264/2, 264/12, 265/18, 270/2, 270/3, 270/4, 270/4, 270/5, 273/25, 278/8, 281/13, 282/23, 283/7, 283/17, 287/15, 294/21, 298/5, 298/6, 298/7, 300/4, 300/5, 300/5, 300/5, 300/6, 300/15, 304/3, 304/3, 304/5, 304/6, 304/7, 304/9, 304/10, 307/14, 307/22, 307/25, 310/24, 314/11, 314/12, 315/16, 315/16, 315/22, 315/23, 315/24, 324/9, 327/18, 327/19, 340/12, 347/10, 353/9, 354/5, 354/9, 358/10, 359/20, 361/20, 361/23, 361/24, 365/16, 365/16, 365/17, 373/23, 374/4, 374/5, 375/19, 375/21, 376/1, 376/6, 376/7, 376/8, 376/12, 376/13, 380/5, 381/17, 382/1, 391/1, 391/24, 393/15, 393/15, 395/5, 396/21, 396/22, 406/16, 412/13, 413/10, 420/16, 420/17, 420/21, 427/4, 427/16, 428/8, 429/19, 431/20, 431/20, 435/7, 435/8, 436/7, 437/13, 437/15, 437/16, 439/10, 439/11, 439/12, 440/23, 440/24, 440/24, 441/3, 442/15, 443/16, 443/17, 445/3, 449/22, 453/22, 453/22, 454/1, 454/2, 454/3, 454/3, 455/23, 461/11, 461/14, 461/14, 462/23, 462/24, 462/24, 465/16, 465/19, 465/19, 465/25, 468/23, 470/6, 470/8, 472/22, 475/13, 480/5, 480/8, 480/12, 480/17, 480/23, 481/9, 483/21, 493/18, 494/4, 496/22, 496/24, 496/25, 498/6, 498/13, 498/15, 498/18, 500/2, 500/5, 501/8, 502/11, 502/18, 502/18, 502/19, 502/20, 502/21, 502/22, 503/16, 506/12, 507/11, 508/20, 509/5, 509/6, 510/4, 510/5, 510/5, 511/15, 511/22, 513/19, 513/22, 514/4, 514/4, 514/25, 515/1, 515/1, 515/2, 515/3, 515/3, 515/5, 516/2, 516/2, 516/4, 516/4, 516/4, 516/5, 519/18, 519/23, 519/24, 519/24, 519/26, 520/18, 520/19, 523/3, 523/4, 523/4, 523/5, 523/7, 523/7, 523/26, 524/26, 525/3, 525/4, 526/22, 526/23, 526/24, 531/10, 531/14, 531/14, 533/25, 535/7, 537/3, 538/3, 538/8, 538/25, 540/2, 540/4, 542/17, 542/19, 542/19, 542/20, 544/7, 546/9, 547/1, 547/2, 550/6, 550/7, 550/7, 551/9, 551/10, 553/3, 553/12, 556/4, 556/24, 559/2, 559/2, 559/2, 559/14, 559/16, 559/16, 559/17, 559/19, 559/21, 559/21, 559/22, 561/17, 561/17, 564/9, 568/21, 569/5, 569/6, 569/7, 569/23, 578/1, 580/11, 581/1, 582/11, 582/22, 586/18, 586/19, 587/23, 589/12, 592/6, 592/6, 592/7

o.-urdı 89/12

o.-ur imiş 75/13

o.-ur ise 10/19, 34/8, 35/21, 361/8, 470/10, 487/18, 503/8

o.-urlar 580/14, 583/3

o.-ursa 9/4, 9/15, 15/10, 20/7, 21/24, 31/25, 32/15, 33/22, 34/21, 35/14, 35/16, 38/6, 42/3, 56/21, 58/20, 62/18, 107/2, 116/13, 153/22, 166/23, 169/8a, 171/17, 175/13, 175/14, 183/2, 197/5b, 198/24, 199/11, 200/5, 203/16, 204/16, 205/5, 205/12, 206/22, 209/9, 220/5, 222/17, 223/5, 224/13, 227/2, 231/18, 237/24, 241/13, 249/15, 256/23, 260/14, 265/19, 266/1, 266/5, 278/7, 285/3, 290/22, 303/14, 304/14, 316/11, 330/8, 335/5, 336/7, 336/11, 336/15, 336/18, 336/20, 337/4, 337/7, 337/9, 337/11, 337/15, 354/9, 354/10, 354/17, 357/18, 361/13, 364/17, 368/15, 390/11, 395/20, 395/24, 395/9, 396/24, 400/16, 402/5, 405/22, 407/12, 407/14, 412/18, 417/25, 442/17, 442/20, 443/23, 445/14, 466/1, 467/22, 473/11, 473/13, 490/3, 496/2, 517/13, 519/4, 527/1, 535/17, 537/3, 546/10, 546/10, 546/10, 546/9, 547/12, 548/3, 553/6, 553/7, 571/19, 592/15

o.-ursa olsun 411/4, 450/4, 552/22

o.-ursañ 170/13

o.-ursuñ 196/18a

o.-ursun 197/2a

ol- Olmak, meydana gelmek

o.-a 19/10, 33/18, 40/11, 42/16, 121/4, 139/17, 176/5, 191/5, 191/5, 191/19, 191/22, 191/23, 191/23, 191/24, 191/24, 191/25, 191/26, 192/9, 192/10, 192/22, 192/25, 193/2, 193/2, 193/3, 193/3, 193/4, 193/4, 193/5, 193/5, 193/7, 193/8, 193/8, 193/13, 193/18, 196/6b, 196/9b, 210/25, 210/26, 217/15, 217/15, 217/15, 226/20, 265/5, 321/4, 322/15, 404/9, 404/19, 483/23, 499/25, 522/3, 522/23, 560/2, 574/13, 574/16, 576/12, 578/23

o.-acaḳ 193/10, 193/11, 223/5, 321/8

o.-am 171/5

o.-amazlar 581/17

o.-an 10/7, 11/4, 15/5, 19/12, 20/18, 26/11, 29/7, 33/2, 39/4, 39/8, 40/25, 45/23, 50/4, 50/5, 51/10, 51/11, 52/10, 52/22, 53/15, 55/12, 65/17, 66/20, 67/13, 69/18, 71/23, 75/1, 81/13, 84/9, 85/5, 88/3, 88/14, 89/8, 89/8, 89/21, 91/9, 93/11, 94/10, 94/13, 95/22, 97/18, 97/20, 108/6, 107/7, 111/5, 111/10, 113/6, 113/11, 117/17, 119/5, 119/6, 119/15, 121/26, 122/3, 122/18, 123/16, 124/4, 124/14, 125/13, 128/3, 128/5, 128/6, 131/11, 131/15, 131/25, 132/13, 134/22, 135/25, 139/26, 140/1, 141/22, 155/3, 155/21, 199/6, 200/21, 202/4, 204/11, 207/10, 208/23, 208/25,

218/6, 222/8, 211/11, 211/14, 211/20, 211/24, 211/26, 212/4, 227/15, 251/25, 265/9, 289/16, 317/1, 317/9, 317/16, 318/9, 318/24, 318/24, 329/22, 335/20, 338/1, 376/20, 404/13, 404/17, 407/14, 410/21, 443/17, 511/9, 512/14, 543/14, 543/22, 547/25, 591/13

o.-ana 362/3, 364/16, 511/7, 523/5

o.-anda 40/4

o.-anıdır 370/23

o.-anıñ 221/18, 267/16, 267/18, 443/16, 443/16

o.-anlara 255/12

o.-asın 196/23a

o.-aydı 89/12

o.-dı ise 150/24, 198/19, 204/19, 368/11-12

o.-dığı 25/3, 44/24, 354/4, 490/22, 582/12

o.-dığıçün 438/8

o.-dığıçündür 101/8

o.-dığına320/8, 374/25

o.-dığından 135/19

o.-duğı 361/20

o.-duğun 213/22

o.-duḳca 538/3

o.-duḳda 319/14

o.-duysa 170/3, 267/26, 316/20, 316/23, 316/24

o.-ıcaḳ 17/20 18/21 26/2

o.-ıcıdır 563/13

o.-madan 57/11, 591/13

o.-madıḳca 60/18

o.-maġla 20/21, 220/12, 351/1

o.-maḳdan 567/7

o.-maḳdır265/22

o.-mamış 218/8, 418/21

o.-ması 506/12

o.-masına 213/13, 218/3

o.-masun 578/3

o.-maya 193/24, 335/6

o.-maya 32/2, 43/16, 100/8, 100/11, 192/25, 196/9a, 196/11b, 225/17, 286/12, 404/10, 498/20

o.-mayup 21/9, 218/7

o.-maz 218/6, 565/16

o.-mazdan 34/20

o.-mazsa 20/25, 427/25, 559/25

o.-muş 148/25, 573/17

o.-muş ise 332/8, 332/11, 497/22, 497/23

o.-muş ola 211/2, 533/23

o.-muşdan 86/16

o.-muşı 107/13

o.-sa 564/4

o.-sun 69/2, 366/6, 366/6, 366/7

o.-unca 578/24

o.-up 168/22, 176/7, 205/10, 217/20, 293/19, 356/8, 357/2, 382/1, 445/13

o.-ur 6/17, 7/1, 18/14, 19/24, 19/25, 19/25, 22/7, 22/11, 23/4, 32/12, 32/13, 48/18, 116/13, 148/22, 171/7, 173/1, 177/21, 177/21, 179/19, 180/15, 192/7, 192/8, 193/9, 203/4, 203/4, 207/7, 207/7, 213/8, 218/6, 218/8, 218/9, 218/12, 219/9, 219/10, 221/15, 234/17, 235/19, 235/19, 243/9, 254/24, 255/2, 255/6, 255/6, 255/7, 263/2, 263/3, 264/15, 265/4, 265/5, 267/16, 273/24, 278/8, 298/7, 304/5, 307/17, 315/15, 316/2, 316/3, 316/4, 316/8, 316/9, 324/13, 324/13, 327/19, 330/9, 330/11, 343/14, 350/12, 350/13, 354/13, 356/19, 361/18, 361/18, 361/19, 361/19, 361/21, 365/8, 366/16, 366/21, 366/21, 366/22, 367/15, 369/24, 374/4, 374/5, 375/22, 375/23, 375/23, 376/5, 376/5, 376/16, 377/26, 382/6, 393/16, 406/14, 413/10, 413/16, 427/18, 427/19, 427/20, 427/22, 428/9, 428/25, 443/14, 462/9, 468/24, 470/3, 480/22, 496/24, 497/12, 497/13, 499/2, 499/2, 500/2, 500/4, 502/12, 502/13, 502/14, 502/14, 506/14, 514/2, 514/3, 519/19, 519/21, 522/3, 524/24, 524/24, 525/1, 525/2, 546/9, 554/2, 554/3, 554/4, 554/4, 554/5, 554/5, 554/6, 554/6, 554/7, 556/17, 556/18, 556/21, 559/1, 559/1, 559/16, 561/14, 561/15, 562/8, 562/10, 562/14, 564/17, 567/5, 567/5, 567/6, 567/7, 567/7, 567/8, 567/9, 567/9

o.-ur ise 204/19 374/6

o.-ursa 25/18, 31/20, 32/23, 86/16, 90/8, 109/16, 130/6, 205/18, 206/5, 207/4, 218/5, 218/8, 219/4, 229/19, 237/25, 244/7, 247/22, 257/15, 281/2, 281/4, 281/11, 283/6, 284/1, 316/16, 316/18, 332/12, 337/14, 356/8, 356/17, 358/8, 359/11, 359/11, 361/15, 366/23, 367/25, 374/23, 377/16, 378/11, 407/10, 411/14, 428/1, 506/18, 511/4, 511/4, 514/24, 514/25, 515/3, 515/4, 515/7, 520/17, 523/5, 542/21, 542/22, 542/24, 543/18, 544/10, 544/15, 553/9, 567/14, 579/6, 579/7, 592/23

o.-ursa olsun 304/17

oldur- Olmasını sağlamak

o.-up 447/19, 448/3, 448/16, 448/24

o.-urken 448/6

olġın Yenecek duruma gelmiş, ham olmayan

o. 539/13

Oliyus ö.i. Eski dönemlerde yaşamış Frenk tabiplerindendir

o. 253/23

olun- Olma işine konu olmak

o.-a 20/21, 202/16, 296/16

o.-alar 293/15, 588/14

o.-amaz 538/18

o.-an 448/5

o.-madığından 141/6

o.-maḳ 371/2, 542/18

o.-mayup 174/3

o.-maz 441/5

o.-muşdur 39/25

o.-sa 55/3

o.-up 95/17, 200/20, 593/2

o.-ur 33/1, 60/18, 491/19

olur olmaz Rastgele, ne olduğu bilinmeyen

o. 290/20

on On sayısı

o. 10/11, 10/23, 52/12, 64/7, 74/1, 75/13, 80/25, 82/20, 89/19, 110/5, 126/17, 145/13, 147/9, 162/25, 185/7, 191/6, 199/3, 212/11, 212/18, 212/19, 228/23, 228/23, 229/15, 233/3, 236/21, 237/1, 239/5, 240/4, 242/15, 251/11, 254/23, 255/18, 255/18, 256/24, 260/20, 260/20, 260/26, 261/14, 272/13, 272/14, 274/20, 286/9, 289/2, 319/6, 325/22, 325/22, 349/5, 355/2, 355/21, 357/13, 358/19, 358/22, 360/5, 367/21, 376/25, 379/5, 399/21, 419/10, 429/8, 457/2, 465/13, 470/16, 480/4, 483/24, 483/24, 505/15, 517/1, 517/16, 517/24, 532/23, 535/25, 537/4, 537/4, 555/23, 567/25, 568/1, 569/8, 573/2

onar On sayısının üleştirme sayı sıfatı

o. 145/21, 233/23, 234/7, 270/17, 280/11, 291/21, 330/1, 342/15, 448/21

on altı On altı sayısı

o. 217/7, 224/10, 224/3, 230/19, 233/20, 233/26, 285/13, 285/23, 286/14, 305/6, 308/23, 309/6, 328/4, 334/10, 344/16, 356/26, 363/18, 367/5, 367/9, 367/11, 376/24, 377/11, 389/16, 444/25, 523/14, 523/23, 549/20

on altıncı On altı sayısının sıra sayı sıfatı

o. 372/9

o.+sı 175/2

on altışar On altı sayısının üleştirme sayı sıfatı

o. 423/13

on beş On beş sayısı

o. 226/25, 226/25, 241/19, 257/25, 261/11, 265/8, 290/21, 303/17, 306/5,

308/9, 314/10, 332/25, 342/6, 365/11, 371/25, 395/9, 400/7, 415/14, 463/18, 499/15, 513/12, 513/13, 513/13, 534/24

o.+inden 184/2

o.+ine 183/21

on beşer On beş sayısının üleştirme sayı sıfatı

o. 299/1

on beşinci On beş sayısının sıra sayı sıfatı

o. 353/3, 579/26-580/1

o.+si 175/2

on bir On bir sayısı

o. 304/20

on birinci On bir sayısının sıra sayı sıfatı

o. 189/13, 192/19, 193/5, 324/6

o.+de 193/10

o.+si 174/24

on dördünci On dört sayısının sıra sayı sıfatı

o. 192/17, 193/7, 193/7-8, 193/19, 284/13, 346/7, 579/26

o.+si 175/1

on dört On dört sayısı

o. 155/24, 285/14

on iki On iki sayısı

o. 35/11, 111/24, 188/23, 210/7, 214/17, 217/6, 222/12, 224/11, 230/20, 232/20, 240/4, 240/8, 259/13, 264/9, 273/12, 274/11, 294/7, 305/25, 308/22, 318/19, 329/9, 332/24, 333/22, 335/16, 355/10, 355/22, 377/20, 377/24, 378/5, 379/17, 410/19, 434/18, 437/25439/6, 462/3, 471/9, 471/9, 523/15, 523/24, 525/14, 536/1, 541/25, 556/9, 592/20-21

on ikinci On iki sayısının sıra sayı sıfatı

o. 189/15

o.+si 175/1

on ikişer On iki sayısının üleştirme sayı sıfatı

o. 218/21, 437/25, 444/25, 520/7

on iki parmağı 353/8

on on beş On on beş ikilemesi

o. 563/6

on sekiz On sekiz sayısı

o. 75/20, 208/4, 236/2, 307/20

o.+inde 193/8

on sekiz biñ On sekiz bin sayısı

o. 170/23

on sekizinci On sekiz sayısının sıra sayı sıfatı

o. 386/23

o.+si 175/3

on ṭoḳuz buçuḳ On dokuz buçuk sayısı

o. 314/6

on ṭoḳuzuncı On dokuz sayısının sıra sayı sıfatı

o. 393/8

o.+sı 175/3

on üçüncü On üç sayısının sıra sayı sıfatı

o. 343/1

on üç On üç sayısı

o. 193/25

on üçünci bk. on ücünci

o. 579/26

o.+si 175/1

on yedi On yedi sayısı

o. 396/4

on yedinci On yedi sayısının sıra sayı sıfatı

o. 193/8, 193/12, 375/17

o.+de 193/11, 193/13

o.+si 175/2

oñul- İyileşmek, şifa bulmak

o.-a 260/18

o.-duḳda 253/5

o.-mamış 433/15

o.-mayan 424/14

o.-maz 57/12, 73/25, 102/20, 102/24, 111/5, 115/16, 414/24, 414/4, 415/1, 417/14, 418/3, 418/4, 424/24, 425/5, 425/11, 426/11, 426/17, 434/15, 440/23, 452/21, 453/3, 488/4

oñuld- İyileştirmek

o.-a 276/18

o.-up 550/17

o.-ur 56/23, 57/1, 57/12, 57/24, 66/15, 120/6, 133/25, 334/16, 363/14, 414/6, 417/6, 418/3, 419/13, 420/11, 420/18, 424/22, 424/24, 425/7, 425/13, 425/21, 426/11, 426/22, 433/10, 433/11, 434/16, 496/14, 541/6, 541/9, 557/9, 561/23

oñuldıcı İyileştirici

o. 362/2

orada 245/26

oralar 392/16

oralarda 493/8

oraya 341/3

oraya 475/18

oraya 8/8

onuncı On sayısının sıra sayı sıfatı

o. 42/5, 189/12

o.+sı 174/24

oraḳ Ekin biçme zamanı

o. 177/6

orta Ölçülü olan

o. 142/18, 185/16

orta Bir şeyin eşit olarak ayrılabileceği bölüm

o. 240/24

orta Ne büyük ne küçük, midi

o. 487/7

orta Yer, meydan

o.+da 146/1

orta Başlangıcı ile bitimi arasında eşit uzaklıkta olan süre

o.+sında 40/6

orta İki karşıt nitelik veya durum arasında bulunan, tutarlı, ılımlı, vasat

o.+sındadır 48/25

orta Bir şeyin kenarlarından merkeze doğru yaklaşık olarak aynı uzaklıkta olan yer

o.+sı 480/17

o.+sına 572/23

o.+sında 37/3, 37/24, 38/25, 189/26

o.+sındadır 315/5

o.+sından 278/10, 362/15, 457/23, 535/15

o.+sındandır 182/9

ortalıḳ Bulunan yer, çevre

o.+ı (Belirtme hal eki) 98/22

orta parmaḳ İnsan elinde baştan üçüüncü sıradaki parmak

o.+ını 578/12

ot İlkbaharda bitip bir iki mevsim sonra kuruyan küçük bitkiler

o. 73/16, 114/13, 155/2, 237/23, 272/24, 309/2, 318/6, 320/16, 331/18, 335/1, 382/12, 382/19, 390/22, 391/9, 406/3, 418/16, 420/23, 444/3, 462/23, 472/25, 487/19, 572/10

o.+a 90/16, 135/18, 279/15, 454/23, 472/5

o.+da 90/18, 473/1

o.+dan 135/19, 382/14, 487/17

o.+dur 58/9, 58/12, 73/18, 88/15, 96/17, 111/13, 129/16, 137/22, 149/11, 149/17, 269/25, 320/17, 320/18, 420/16, 473/1, 487/23, 518/14, 579/5

o.+ı (3. Tekil iyelik eki) 229/13

o.+ı (Belirtme hal eki) 150/26, 269/26, 458/11, 472/25, 484/25, 485/2, 487/20, 521/4, 527/13

o.+lar 382/11, 511/17, 548/7, 571/7

o.+lardan 511/16

o.+ları 245/6, 275/4, 527/24, 537/11, 574/10

o.+larından 517/13

o.+uñ 58/15, 151/3, 152/19, 343/20, 472/12

o. toḫumı Ot tohumu

o. 349/5

o. toḫumunı 383/18

otur- Vücudun belden yukarısı dik duracak biçimde ağırlıüı kaba etlere vererek bir yere yerleşmek

o. 15/14

o.-a 15/15, 15/24, 237/20, 368/20, 398/20, 399/2, 453/9, 458/15, 474/13, 474/25, 477/5, 482/9, 482/10, 512/4, 527/12, 548/24

o.-alar 31/22, 46/13, 368/4, 368/8, 380/16, 383/24, 475/21, 476/17, 484/8, 543/20, 543/8

o.-dıġı 454/20

o.-madan 310/12

o.-maḳ 15/20, 368/20

o.-maḳdan 237/25, 262/13, 368/11, 497/13, 524/26, 556/18

o.-sa 102/3, 455/2, 476/22, 571/22

o.-salar 571/17

o.-up 11/20, 74/4, 177/1, 186/3, 205/15, 206/10, 221/2, 454/16, 456/6, 474/24

oṭur- bk. oturt-

o.-alar 437/27, 482/5

o.-maḳ 513/7

o.-muşlar idi 49/15

oturt- Oturma işini yaptırmak

o.-alar 216/3, 543/21

o.-dı 535/11

o.-up 409/21, 485/18

oṭurt- bk. oturt-

o.-alar 217/13

o.-alar 489/8

otuz Otuz

o. 12/16, 62/18, 129/15, 140/21, 184/6, 234/6, 236/3, 251/21, 256/24, 303/16, 303/18, 329/19, 331/15, 345/15, 378/4, 385/2, 415/14

otuz altıncı Otuz altı sayısının sıra sayı sıfatı

o. 551/6

otuz beş Otuz beş sayısı

o. 307/20

o.+ine 184/2

otuz beşinci Otuz beş sayısının sıra sayı sıfatı

o. 549/5

otuz birinci Otuz bir sayısının sıra sayı sıfatı

o. 507/6

otuz dördünci Otuz dört sayısının sıra sayı sıfatı

o. 524/21, 531/18

otuz döröt Otuz dört sayısı

o. 527/9-10

otuz iki Otuz iki sayısı

o. 285/12, 300/21, 323/18, 358/20, 371/16, 553/20

otuz ikinci Otuz iki sayısının sıra sayı sfatı

o. 513/16

otuz sekizinci Otuz sekiz sayısının sıra sayı sfatı

o. 558/22, 580/14

otuz üçünci Otuz üç sayısının sıra sayı sfatı

o. 523/1

otuz yedinci Otuz yedi sayısının sıra sayı sfatı

o. 553/23

otuzar Otuz sayısının üleştirme sayı sıfatı

o. 423/18

otuzuncı Otuz sayısının sıra sayı sıfatı

o. 506/9

ov- Elini bir şeyin üzerine bastıra bastıra gezdirmek

o.-a 401/6 401/17 464/5 486/19

o.-alar 26/15, 41/17, 134/6, 337/23, 455/7, 465/7, 467/10, 468/8, 510/10, 564/21, 565/24, 587/21

o.-ar 526/25

o.-arlarise 20/26, 20/27, 21/1, 21/2

o.-arlarsa 20/24

o.-dıralar 519/1

o.-dırmaḳdır 20/23

o.-maḳ 21/7

o.-salar 509/5

o.-up 400/12

ova ova Ova ova

o. 398/11-12, 399/12, 400/11, 445/24, 446/16, 447/12, 449/15, 453/7, 456/6, 457/8, 464/5, 466/11-12, 512/3

ovul- Ovma işine konu olmak

o.-a 512/1

oy- Keskin, sivri uçlu bir cisimle bir şeyi yontarak veya delerek çukur oluşturmak

o.-up 130/22

oyna- Sporla ilgili çalışmalara katılmak

o.-maḳ 20/12

o.-maḳla 18/22

o.-yan 20/14

oyna- Bulanmak, rahatsız olmak

o.-maları 582/22

o.-masın 86/25

o.-masını 127/17, 128/7

oyna- Gevşemek, yerinden çıkmak üzere olmak

o.-mış 133/21

oynaḳ Eklem

o. 37/15

oynat- Kımıldamasına yol açmak

o.-ır idi 49/15

oyul- Oyma işi yapılmak

o.-sa 279/23

Ö

öd Safra

ö. 263/10, 327/6, 327/6, 513/19, 572/16

ö.+e 519/20

ö.+i (3. Tekil iyelik eki) 267/11

ö.+in 162/5

ö.+ini 161/3, 161/9, 161/23, 162/19, 164/11, 165/20

ö.+ün 159/16

ö.+üñ 474/13, 519/20

ö.+ünden 60/7, 159/15, 160/23, 164/7, 164/8

ö.+üni 56/7, 92/17, 97/1, 126/10

ödüntalciya Yun. Diş ağrısı

ö. 265/15

ökce Topuğun arka bölümü

ö.+leriñ 38/12

ökçe bk. ökce

ö. 30/24

öksür- Öksürmek

ö.-mekle 307/24, 326/16

ö.-ür 294/24, 304/4

öksürük Ciğerlerdeki havanın, solunum organlarının kasılması ve zorlanmasıyla ağızdan gürültü ile çıkması

ö. 18/6, 24/24, 45/6, 153/24, 158/17, 176/18, 220/17, 221/11, 221/7, 291/10, 291/20, 296/8, 298/5, 304/9, 305/2, 306/6, 502/18, 514/5, 562/20, 592/23

ö.+den 305/23

ö.+e 47/23, 50/24, 52/5, 56/17, 60/2, 61/5, 63/18, 63/24, 66/8, 68/12, 69/1, 73/9, 74/24, 80/25, 81/13, 83/3, 83/24, 88/18, 95/6, 95/8, 95/11, 95/22, 99/1, 105/14, 107/11, 111/18, 112/10, 113/11, 116/19, 124/11, 127/4, 130/1, 136/14, 138/11, 141/18, 143/1, 150/5, 150/22, 154/5, 154/12, 155/12, 291/5, 291/14, 295/20

ö.+i (3. Tekil iyelik eki) 158/18, 291/2, 302/23, 307/22

ö.+i (Belirtme hal eki) 53/15, 53/15, 59/15, 70/22, 81/2, 90/23, 93/22, 97/24, 110/24, 111/23, 112/1, 115/13, 117/23, 122/26, 125/5, 125/13, 127/18, 128/12, 129/6, 132/6, 143/15, 223/9, 291/9, 310/14

ö.+le 222/8, 303/9

ö.+lerin 129/7

ö.+ünden 502/23

ö.+üne 119/9

ö. olunan 291/8

öksürükli Öksürüğü olan

ö. 150/11

öküz Çift sürmekte, kağnı çekmekte kullanılan, etinden yararlanılan, iğdiş edilmiş erkek sığır

ö. eti Öküz eti

ö. 143/1

ö. ödi Öküz ödü

ö.+ni 254/10

öl- Ölmek

ö.-ende 101/10

ö.-meden 89/12

ö.-müş 124/12, 133/7, 140/7, 147/16, 171/9

ö.-müşise 576/12

ö.-müş olsa 572/19

ö.-sün 325/25

ö.-ümden 197/5a

ö.-ünceye 442/11

öldir- Ölmesine sebep olmak

ö.-ir 94/20, 430/23

öldür- bk. öldir-

ö.-ür 71/3, 131/4, 258/10, 389/17

ö.-ür 72/7

öli Hayatı sona ermiş olan

ö. 115/14

ölü bk. öli

ö. 95/19, 158/10

ölüm Ölüm

ö. 192/8, 479/11, 483/25, 485/12

ö.+den 160/17

ʿ**ömr** Ar. Ömür, hayat

ʿö. 178/24a

ʿö.+e 178/21b

ʿö.+i 183/18

ʿö.+üm 173/14

ʿö.+üñ 169/8a, 184/10, 184/17, 184/17

ʿö.+ünde 54/11, 141/14, 164/3, 574/21

öñ Ön

ö. 268/23, 391/23

ö.+lerine 109/15

ö.+ünce 145/24

ö.+ünde 234/18

ö.+ünden 573/15

ö.+üne 125/18

ördek Perde ayaklılardan, evcil ve yabani türleri bulunan su kuşu (Anas)

ö. 117/26

ö. dili Ördek dili

ö.+ni 528/11

ö. yaġı Ördek yağı

ö. 334/1, 547/10

ört- Korumak, görünmez duruma getirmek veya gizlemek

ö.-düler 535/12

ö.-e 368/18

ö.-ecek 319/7, 329/15

ö.-eler 216/6

ö.-er 100/18, 232/3

ö.-mek 564/3, 576/22

ö.-se 240/15

ö.-ünce 230/20

ö.-üp 230/9, 259/22, 271/22, 329/16

örtün- Kendi üzerine bir şey örtmek

ö.-e 30/10

ö.-meye 44/10

ö.-üp 99/17, 152/23, 291/1, 401/14

örtü Herhangi bir şeyin üstüne örtmek için kullanılan araç

ö.+ye 25/12

örümcek Örümcekler takımından, ince bir ağ kurarak küçük böcekleri avlayan eklemli bir hayvan (Aranea)

ö. 393/1

ö.+e 48/2

ö. aġı Örümcek ağı

ö.+ndan 262/2

öt- Ötmek

ö.-er 509/5

ö.-memiş 70/7

ö.-mesine 110/13

öte Bulunulan yere göre karşı yanda olan

ö. 277/12

ötrece Ar. Ağaç kavunu bitkisi

ö. 50/2

ötüri Bir şeyden dolayı

ö. 24/6, 25/12, 31/1, 32/12, 34/10, 84/17, 135/20, 192/16

öyken Akciğer

ö. 143/5, 175/4, 430/22

ö.+de 290/2, 291/25

ö.+den 150/2

ö.+inde 154/5

öyle Gün ortası, öğlen, öğle vakti

ö.+den 397/22

ö.+ye 517/24

öyle Öyle

ö. 15/17, 16/13, 31/3, 46/18, 109/24, 116/16, 145/21, 170/3, 397/21, 418/6, 438/19, 593/25

ö.+dir 527/19

ö.+ise 182/20

öylece O biçimde, tam öyle

ö. 398/12

öz Kendi

ö.+ine 343/25

özge Başka

ö. 361/11

P

pābunc bk. bābunec

p. çiçegi Papatya çiçeği

p. 243/15

p. yaġı Papatya yağı

p. 395/25

paça Far. Kasaplık hayvanların kesilmiş ayağı

p. 310/6, 578/25

p. kemügi yaġın Paça kemiğinden elde edilen yağ

p. 240/13-14

pādişāh Far. Padişah

p. 169/20, 191/12

p.+a 87/15

p.+ı (3. Tekil iyelik eki) 195/12b

p.+larıñ 173/9

pādzehir Far. Bir şeyin zehirli etkisini ortadan kaldırabilme özelliğine sahip madde

p. 21/14, 84/18, 101/21, 208/24, 209/5, 317/18, 319/12, 319/16, 338/1, 343/21, 362/3, 364/10

p.+i (Belirtme hal eki) 521/2

pādzehirli Panzehirli

p. 520/24

pāk Far. Temiz

p. 17/19, 20/22, 32/17, 35/15, 63/25, 216/3, 216/17, 240/9, 259/24, 269/11, 308/22, 400/14, 474/23, 528/1, 589/18

p. eyledikden 233/14

p. eylemekdir 566/20-21

p. eyler 47/24-25, 66/15, 79/9, 87/22, 96/3, 96/9, 103/10, 118/19, 125/6, 130/18, 137/7, 227/14, 309/17, 331/2, 351/25, 355/18, 541/4

p. eyleye 146/17

p. eyleyeler 428/11, 435/9-10

p. ide 280/20

p. idecek 367/7

p. ideler 279/24-25, 430/8-9

p. ider 52/18, 111/3, 111/17, 111/19, 125/25, 148/5, 204/24, 334/16, 533/5-6, 540/25, 550/16, 557/9

p. idüp 49/5, 137/6, 429/1, 533/26, 577/7

p. itdikden 318/20-21

p. ola 167/20, 217/8, 288/1, 497/1, 572/8

p. olduḳdan 101/22-23, 140/22, 328/15

p. olmadıḳça 357/16

p. olmuş 504/15-16, 513/12

p. olmuş olursa 282/6

p. olur 46/2

palamud Yun. Yurdumuzda yetişen meşe türlerinin uzunca, fındığa benzeyen, sert ve pürüzlü, bir yüksük içinde bulunan, tanen bakımından zengin meyvesi, pelit

p.+uñ 545/25

Palaṭarus ö.i. Bir hekim adı

p. 299/12

pālmus Yun. Hafakan hastalığı

p. 335/24

pālūde Far. Bir tür tatlı

p. 374/24

paluṣantu ? Peygamber ağacı

p. 62/19

pālūze bk. palūde

p. 411/7, 542/12, 542/13

pambuḳ Far. Pamuk

p.+a 385/7

pamuḳ bk. pambuḳ

p. 41/5, 260/4, 415/22, 474/7

p.+a 106/8, 418/4

pamuḳlı Pamuğu olan

p. 46/6

panbuḳ otı Pamuk otu

p. 383/13

pānzehir Bk. pādzehir

p. 363/12, 427/10, 442/25

papad maṭbūḫu İlaç olarak kullanılmak üzere pişirilmiş papatya

p.+yla 292/11

papadiya çiçegi Papatya çiçeği

p. 523/12

papadya Yun. Papatya

p. 209/14, 210/11, 220/8, 228/19, 245/1, 267/24, 333/10, 351/26, 377/8, 377/12, 377/19, 393/24, 471/16, 497/15, 503/23, 515/15, 524/2, 543/7, 546/20, 547/7, 551/21, 559/11, 560/16, 560/22

p.+dır 311/4

p.+yı 255/8, 522/12

p. çiçegi Papatya çiçeği

p. 9/18, 229/13, 292/14, 376/23, 412/2, 492/17, 585/5

p. çiçeginiñ 300/20

p. çiçegiyle 422/14

p. çiçegi ṣuyı Papatya çieçği suyu

p. 292/18, 584/23-24

p. ṣuyı Papatyadan elde edilen su

p. 378/8, 551/16

p. ṣuyuyla 379/7, 379/17, 379/21

p. şarābı Papatya şarabı

p. 584/24

p. yağı Papatyadan elde edilen yağ

p. 217/13, 286/17-18, 300/25, 334/10, 335/16, 368/12-13, 373/20, 374/22, 377/24, 402/17, 429/2, 503/18, 517/8, 547/11, 551/17, 567/24

p. yağını 332/3

p. yağıyla 129/5, 286/26, 334/4, 399/11, 515/18, 544/18-19, 547/20

p. yapraġı Papatya yaprağı

p. 547/14-15

papuc Far. Ayakkabı

p.+ı (Belirtme hal eki) 526/18

papunç Ar. Papatya

p. 64/19

parça Far. Bir bütünden ayrılan, ayrı sayılan veya artakalan şey

p. 75/16, 182/14, 552/19

p.+ları 393/24

p.+larıdır 365/22

p.+larını 347/10

p.+larıyla 293/26

p.+sını 168/8, 466/12

p.+sıyla 272/12, 276/16

parça parça Parça parça

p. 432/4, 502/3

pardem ? İnsan vücudunda bir kemik

p. 494/3

pāre Far. Parça

p. 41/19, 59/15, 100/7, 133/22, 182/13, 272/2, 408/2, 452/2, 552/2, 552/5, 552/16, 561/2, 573/8, 575/5, 578/5, 578/22

p.+ise 391/6

p.+lere 561/12

p.+leri 365/19

p.+leridir 189/19

p.+lerine 189/14

p.+si 67/5, 67/10, 208/8, 553/9, 568/21

p.+sidir 191/16

p.+sini 87/2, 99/6, 99/25, 166/7, 167/9, 168/6, 277/13

p.+siyle 567/1, 575/12

p. idüp 387/25, 414/20

pāre pāre Parça parça

p. eyleye 160/9

p. ide 534/5

p. ider 525/11

p. idüp 318/21, 390/7

pārecik bk. pārecik

p.+in 287/9

pārecik Parçacık

p. 308/13

p.+ini 377/14

pārele- Parçalamak

p.-di 388/1

p.-r 60/8, 65/25, 110/26, 123/2, 124/3, 124/14, 125/24, 132/17, 404/15

p.-yüp 63/25, 102/2, 113/25, 166/12, 526/12, 541/6

pārelen- Parçalanmak

p.-miş 161/24

p.-üp 526/19

pāreleyici Parçalayıcı

p. 525/19

parmaḳ Parmak

p. 37/21, 37/24, 86/21, 230/20, 236/18, 274/19, 329/15, 428/9, 510/3, 512/22, 558/18

p.+ıñ 37/21, 37/24

p.+ına 526/18

p.+ında 128/19, 139/2

p.+ıyla 272/9, 274/22, 278/4, 279/20, 345/7, 355/21

p.+una 204/10

p.+la 510/2

p.+lar 445/14

p.+larda 450/14

p.+ları 149/23, 413/17, 449/6, 450/3

p.+larına 45/10

p.+larınıñ 37/15

p. ucuyla Parmak ucu

p. 453/12

parmaḳ üzümü Bir üzüm türü

p.+nüñ 50/22

paslan- Üzerinde pas oluşmak

p.-mamış 321/16, 321/22, 587/1, 589/20, 591/19

p.-ması 262/25

p.-mış demür ṭalaşı Paslı demirden dökülen demiz tozu

p. 348/4

pazım Çin. Padzehir

p. 67/2

pāzū Far. Pazı, yaban pancarı (Beta vulgaris varcicla)

p. 13/24, 26/7

p.+larından 340/4

p.+larını 344/4, 565/23

p.+larını 571/10

p.+yı 522/21

p. ṣuyu Pazı suyu

p.+yla 223/21

pece ? Bir yiyecek türü

p. 566/15

peder Far. Baba

p.+den 435/24

p.+ler 197/6a

pedhīz Far. Perhiz, diyet

p. eyleyeler 539/10

Pedrev Mādir ö. i. Bir hekim adı

p.+den 437/10

pehlivan yaḳısı Bir tür yakı

p. 296/7

p. yaḳıları 305/20

pek Sert, katı

p. 496/11, 516/2, 547/8

p.+dir 58/10

p.+ise 422/15, 547/8

p. olur 504/4

p. olursa 496/11

pek Çok, fazla

p. 13/15, 27/18, 28/16, 47/8, 62/25, 66/17, 99/18, 99/19101/17, 138/8, 213/23, 226/1, 231/18, 234/17, 305/10, 305/13, 306/6, 306/26, 321/10, 321/16, 324/2, 327/17, 328/6, 340/12, 341/4, 348/4, 365/1, 371/17, 373/14, 374/26, 375/19, 379/13, 380/9, 385/22, 388/5, 388/7, 427/2, 491/22, 510/20, 524/25,

538/2, 538/12, 538/16, 538/17, 545/7, 546/9, 558/24, 562/25, 580/26581/5, 581/16, 582/4, 583/13, 587/8, 590/2, 590/23, 591/10, 591/19, 592/24, 593/20, 593/24, 593/25

p. olur 316/19

pekçe Sertçe

p. 369/17

peklik Sertlik

p. 42/14, 515/19, 559/2

p.+i (Belirtme hal eki) 83/22

p.+in 114/1

p.+inde 559/12

p.+ine 110/10

p.+ini 68/15, 517/5, 547/12

pekiş- Sağlamlaştırmak

p.-dirir 19/3, 58/21, 125/14, 133/22

pek pek Sert sert

p. 564/22

pekmez Genellikle üzüm, dut vb. meyvelerin kaynatılarak koyulaştırılmış biçimi

p. 385/11, 541/20

pelesān Ar. bk. belesān

p.+ıñ 533/14

pelesenk Ar. Türlü bitkilerden çıkarılan kokulu bir reçine

p. yaġı 168/24, 557/21, 557/26

pelīd Ar. Meşe, pelid

p. aġācı Meşe ağacı

p.+nıñ 204/20

p. külü Meşenin yanmasıyla artakalan toz

p.+ne 529/25

pelīn Yun. Birleşikgillerden, yapraklarında ve öteki bölümlerinde çok acı, kokulu bir madde bulunan, hekimlikte kullanılan çok yıllık ve otsu bir bitki, pelin otu, acı pelin, akpelin (Artemisia absinthium)

p. 212/20, 281/2, 329/13, 330/2, 330/23, 333/19, 355/21, 359/15, 360/2, 382/16, 384/13, 384/24, 389/11, 392/18, 490/12, 500/15, 501/15, 508/21, 515/15, 553/19

p. otı reçeli Pelin otundan yapılan reçel

p. 386/20

p. ṣuyı Pelin bitkisinin suyu

p. 328/13

p. ṣuyuyla 507/1

p. şerbeti Pelin bitkisinden yapılan bir şerbet türü

p. 355/16

p. şerbetiyle 506/22-23

p. ṭuzı Pelin tuzu

p. 516/23

p. ʿuṣāresi Pelin bitkisi öz suyu

p. 513/9-10

p. ʿuṣāresiyle 383/9

p. yaġı Pelin bitkisinin yağı

p. 329/26, 330/6, 356/6

p. yemişin Pelin bitkisinin yemişi

p. 529/2

pelin bk. pelīn

p. 544/23

p.+i (Belirtme hal eki) 256/2, 277/2

p. yaġı 500/20-21

pelind bk. pelīd

p. 510/9

pelte Far. Belirli hamursu bir kıvamda olan madde

p. 558/18

p. idüp 418/21

pelteklik Peltek olma durumu, peltek konuşma

p. 264/14

pelūṭ bk. pelīd

p. 205/27

penāʿir Far. Peynir

p. 16/17

p.+i (Belirtme hal eki) 16/18

penāyir bk. penāʿir

p. 502/6

penbe Far. Pembe

p. 156/10, 484/25, 519/24, 519/25

penc Ar. Ban otu denen bitki ve bunun afyon gibi uyuşturucu, keyif verici tohumu

p. 148/9

pend-i kelām Nasihat, öğüt

p.+ı (3. Tekil iyelik eki) 178/12a

penye Fr. Dokumacılıkta özel araçla apresi yapılmış bir tür ince kumaş

p. 252/21, 260/16, 269/17, 271/17, 274/12, 281/15

p.+yi 274/12

penyeli Penyesi olan

p. 252/23

perāv inçiyāle ? Bir kebap türü

p. 585/1

perdāh Far. Parlatma, parlaklık verme

p. itdirüp 237/18, 238/20

perde Far. Perde

p. 236/15

p.+ler 182/8

p.+leri 576/24

p.+niñ 232/3

p.+sine 315/20

p.+sini 56/7, 159/3

p.-i ḳalbde 316/5

perhīz Far. Diyet, rejim

p. 175/18, 175/18, 177/21, 346/2, 487/4, 488/1, 438/8

p.+i (3. Tekil iyelik eki) 444/2

p. eylemek 177/21

p. eylemekdir 428/13

p. eyleyeler 235/20, 525/6

p. ideler 46/5, 235/21, 289/27, 412/8, 439/22-23, 444/10, 452/10, 456/12-13, 473/25, 477/11-12, 486/16-17, 502/7, 504/1

p. idüp 15/1, 397/6

p. itmek 15/2

p. itmeyüp 15/2-3

perhīzkār Far. Sürekli olarak perhiz yapan

p. 175/23

p. olursa 14/26

perişān Far. Dağınık, düzensiz, karmakarışık

p. olup 332/11

p. olur 255/14

permis ? Bir hayvan türü

p. ödi Permisin ödü

p. 168/19

persiyāvşān Far. Baldırıkara bitkisi

p. 65/24, 77/24, 524/15

perverde Far. Terbiye edilmiş, terbiye görmüş

p. eyleyeler 245/19

p. olmuş 243/16

perverde-i ḥaşīrım Terbiye edilmiş koruk

p. 245/14

perverdigār Ar. Terbiye edici, rızıklandırıcı Allah

p.+ımız 175/10

p.+ıñ 166/2

pes Far. Şu halde, öyleyse

p. 9/16, 15/8, 16/9, 21/18, 24/1, 25/11, 25/15, 26/2, 33/23, 34/3, 34/18, 35/20, 43/17, 45/26, 68/4, 92/25, 113/4, 116/13, 123/10, 144/22, 170/3, 170/27, 173/5, 173/13, 174/19, 175/16, 179/13, 181/11, 182/5, 188/17, 190/12, 192/17, 203/6, 241/4, 245/6, 284/23, 315/11, 327/12, 346/9, 354/6364/21, 372/21, 372/23, 384/6, 387/9, 409/2, 422/4, 428/10, 480/21, 497/14, 498/19,

498/22, 513/21, 540/8, 549/13, 557/1, 568/25

peydā Far. Açıkta, meydanda olan

p. 15/12, 179/24, 324/14

p. eylemek 18/2

p. eyler 80/1, 93/3

p. eyleye 16/23

p. ider 30/25, 60/14, 305/12 316/16

p. idüp 13/20

p. ola 11/15, 190/10

p. olan 315/3

p. oldı 55/8

p. olmaġla 519/20

p. olmaya 526/20

p. olmuşlardır 541/5

p. olsa 258/8

p. olup 142/9, 293/11, 417/22, 587/4-5

p. olur 22/16, 22/18, 30/26, 33/11, 184/15, 220/15, 232/2, 316/4, 327/23, 372/15, 381/26, 442/16, 493/7

Peyġamber Far. Hz. Muhammed (sav)

p. 96/16, 112/18

p.+imiz 64/9, 71/5, 80/16, 86/10, 92/6, 117/9, 123/20, 138/16

p.+leriñ 122/11

peyġamber ağacı Yabani kimyongillerden, 10-15 metre yüksekliğinde, kışın yapraklarını dökmeyen, reçinesinden gayakol çıkarılan bir ağaç

p. 62/18, 210/18, 215/13, 215/25, 217/11, 223/22, 224/16, 289/23, 424/10, 437/22, 437/24, 442/2, 510/17, 550/25, 552/23, 563/5

p.+ndan 99/24

p.+nı 557/18

p. çiçegin Peygamber ağacı çiçeği

p. 430/11

p. ḳabuġı Peygamber çiçeği kabuğu

p. 215/25

peyġamber çiçegi Peygamber çiçeği

p. 473/3, 579/4

p. köküni Peygamber çiçeği kökü

p. 552/23

peyġamber dügmesi Kafur kokulu ve zencefil cinsinden uyuşukluğu giderici bir kök, antola

p. 149/14

peykār Far. Kenar, köşe

p.+dan 106/23, 120/20, 120/21

p.+ında 232/2

peynir bk. penāʿir

p. 241/10, 444/2, 524/25

p.+i (Belirtme hal eki) 62/9, 228/5

p.+i (3. Tekil iyelik eki) 91/24

p.+ler 566/16

p. mayası Peynir mayası

p. 438/14

p. ṣuyı Peynir suyu

p. 520/10

p. ṣuyunuñ 91/23

p. ṣuyuyla 379/9

peyüsekli ? Mineralli

p. 41/13

peẕīr Far. Kabul eden, faydalı, yararlı

p. olmaz 343/10

p. olur 341/5

pıçaḳ Bıçak

p. 420/17

pıraṣa toḫumı Pırasa tohumu

p. 257/24

pilāv Far. Pirinçten, bulgurdan veya kuskustan yapılan bir yemek

p. 59/18

p.+ı (3. Tekil iyelik eki) 12/2

pilic Tavuğun küçüğü, erginleşmemiş tavuk veya horoz

p. 10/21, 12/2, 74/8, 352/20, 566/15

p.+den 126/2

p.+i (Belirtme hal eki) 392/6, 504/3

p.+ler 158/11

p. eti Piliç eti

p. 44/16

p. kebābı Piliç kebabı

p. 438/10

p. ṣuyı Piliçin kaynatılmasıyla elde edilen suyu

p. 287/11, 287/14, 289/6-7, 319/20, 335/1, 343/11, 438/9

p. ṣuyundan 44/5

p. ṣuyunı 522/25

p. ṣuyuyla 378/6, 545/22

p. şorbası Piliç çorbası

p. 369/10, 551/3

piliç bk. pilic

p. 209/7, 230/15, 499/22, 499/23, 502/9

p.+i (Belirtme hal eki) 444/3

p. eti bk. pilic eti

p. 310/6, 356/16

p. etleri 230/12

p. kebābları bk. pilic kebābı

p. 224/22

p. ṣuyı bk. pilic suyı

p. 227/13, 524/18, 561/7

p. şuyuyla 308/9, 368/3

pīr Far. Herhangi bir konuda, bir meslekte deneyim kazanmış

p. 197/6a, 26/27

p.+e 178/21a

p.+im 196/26b, 269/25

p.+imden 238/9

p.+lere 55/25, 74/11, 93/9, 130/19, 131/12, 134/3, 136/19, 139/24

pire Pireler takımından, insanın ve bazı hayvanların kanını emerek yaşayan, iyi sıçradığı için kolay yakalanamayan, küçük, asalak böcek (Pulex)

p. 84/4, 159/17, 166/11, 253/2, 258/7

p.+ler 84/5, 161/18

pirinc Far. Buğdaygillerden, kökleri bol su içinde yetişen bir bitkinin (Oryza sativa) taneleri

p. 12/2, 16/20, 59/8, 59/17, 59/18, 59/18, 142/2, 363/16, 551/3, 566/15

p.+i (Belirtme hal eki) 422/6

p.+i (3. Tekil iyelik eki) 519/5

p. aşı Pirinç yemeği

p. 12/2

p. aşın 571/11

p. aşını 142/3

p. aşıyla 579/5

p. herisesi Pirinçle yapılan keşkek yemeği

p.+n 27/3

p. lepesi Pirinç pilavının daha sulu hali

p. 364/24, 369/12

p. pilāvı Pirinç pilavı

p. 17/8, 502/6

p. pilāvını 13/4-5

p. şorbası Pirinç çorbası

p. 397/6

pirinç bk. pirinc

p. 227/13, 514/18

p.+de 59/8

pīrlik Pir olma durumu

p. 36/17, 183/12, 184/11

pirūze Far. Mavi renkli kıymetli bir taş

p. 66/5, 317/17

pirūzeli Piruze taşı olan

p. 66/6

pis Pis, temiz olmayan

p. 32/11, 38/11

pisi Yun. Bir balık türü

p. 61/11, 61/13

p. balığı Pisi balığı

p. 319/23

piş- Pişmek

p.-e 15/24, 279/8

p.-en 138/8, 141/15, 487/2

p.-inceye 130/24

p.-mek 189/25

p.-mekdir 180/21, 180/24

p.-memiş 179/12

p.-miş 12/2, 13/7, 13/9, 99/20, 113/26, 138/7, 141/12, 146/4, 146/5, 146/6, 147/1, 147/13, 216/10, 227/23, 228/12, 281/3, 331/20, 352/20, 364/24, 365/1, 369/12, 381/10, 385/11, 398/14, 422/10, 483/10, 516/8, 524/25, 551/3, 571/9, 578/10

p.-miş idi 180/3

p.-miş ola 319/24, 335/1, 405/10, 524/19

p.-se 70/11

pişir- Pişirmek

p.-ir 404/14

p.-mede 29/24

p.-mekdir 128/11

p.-üp 70/22, 84/11, 89/22, 92/18, 92/22, 113/6, 133/14, 133/19, 163/12, 212/2, 227/20, 256/10, 256/11, 333/6, 334/4, 365/3, 365/6, 375/6, 392/8, 417/18, 431/7, 438/24, 464/7, 478/12, 499/23, 524/14

p.-ür 139/17

pişür- bk. pişir-

p.-eler 43/2, 246/10, 303/15, 485/5, 536/5, 578/19

p.-mege 32/25

p.-mek 33/1

p.-seler 70/10, 114/16, 137/5, 141/25, 147/8, 270/6

p.-üp 64/16, 91/8, 91/15, 98/7, 113/1, 125/21, 142/8, 145/17, 150/9, 150/26, 151/3, 152/6, 157/6, 157/12, 160/19, 246/10, 255/22, 276/10, 291/4, 291/13, 293/1, 303/22, 513/5, 527/21

p.-ür 112/2, 132/16, 255/23

pişirici Pişirme özelliği olan

p. 413/25, 441/6, 444/12

pişmeklik Pişme durumu

p.+e 188/1

p.+ine 188/4

ponpa İtl. Pompa

p. 152/24

popoleyüm merhemi Kavak merhemi

p. 493/17

portaḳal Fr. Portakal

p. 73/17

posa Suyu alınmış her tür yiyecek maddesinin artığı

p. 305/12, 538/10, 538/10

p.+sın 403/10

p.+sını 413/2

p.+sıyla 77/14

poyraz Yun. Kuzeydoğudan esen soğuk rüzgar

p. 221/5

pulıḳırsat ṭuzı Bir tuz türü

p. 295/2, 295/4, 295/9, 298/12, 302/9, 386/7, 489/4, 493/11, 584/25, 591/2, 592/11

pul Küçük ve ince tabakacıklar

p.+larını 79/23

purçaḳ bk. burçaḳ

b. 154/17

pūş Far. Örtü

p. 230/9

püfker- Üfürmek

p.-eler 288/9

pür-necl ? Bir yemek adı

p. 578/18

pür-siyāh Far.+Ar. Koyu siyah

p. 524/5

pür-taḳṣīr Far.+Ar. Çok kusuru olan

p. 25/2, 35/12, 41/25, 285/2

p.+iñiziñ 101/17

R

Rabb Ar. Allah

r. 197/9a

r.+imiz 144/11, 170/14, 175/9,

r.+imiz teʿālā 182/19

rabb-ı raḥm Kulunç hastalığının bir türü

r. 380/2

rabṭ Ar. Bağlamak, düzen vermek

r. itseler 100/25

r. olunsa 432/12

rāciḥ Ar. Faziletli, itibarı fazla olan

r.+dir 503/2

radd Ar. Süt ile pişmiş hurma

r-ı yābis 202/1

rādiʿ Ar. Caydırıcı, engelleyici

r. 406/2

rafadan Yun. Kaynar suda kabuğu ile az pişirilmiş yumurta

r. 11/26, 13/11, 138/7, 144/3, 148/12, 209/8, 230/13, 287/12, 303/22, 319/20, 475/24, 562/9, 571/9, 579/15

raġbet Ar. Beğenme, itibar

r. 23/10, 327/20, 332/10

r. ider 374/26

raġm Ar. Aksine yapma, inadına, zıddına davranma

r. itdiler 140/22

rāḥat Ar. Üzüntüsüz, sıkıntısız olma durumu

r. 24/2, 32/22, 33/23, 49/22, 101/6, 151/25, 166/26, 173/20, 320/8, 511/22, 590/5

r.+ını 125/15

r.+la 7/3, 492/19

r. bulur 373/19, 374/7

r. etmekdir 336/2

r. ide 237/21

r. ider 375/16

r. idüp 244/11-12

r. itdi ise 506/8

r. olup 15/15, 46/13

r. olursa 281/16

rāḥatsız Rahatı olmayan

r. 450/16

r.+ise 305/23

r. olur 582/21

r. olurlarsa 585/9

rāḥatsız bk. rāḥatsız

r. olur 450/17

rāḥatsızlık Rahatsız olma durumu

r. 450/22

r.+a 450/15

rāh-ı mübin Doğru yolu bulma

r. 141/2

raḥm Ar. Rahim

r. 37/12, 475/23, 481/17, 559/16, 571/16, 571/17, 571/18, 571/20, 571/20, 571/23, 578/15, 587/4

r.+de 130/11, 376/13, 475/23, 505/19, 558/24, 559/13, 561/13, 562/13, 564/13, 571/19, 572/3, 579/12, 579/20

r.+de ise 337/22

r.+den 41/9, 124/22, 564/12, 566/19

r.+dir 175/7

r.+e 559/10, 567/23, 574/13, 574/14

r.+i (Belirtme hal eki) 99/2, 563/3

r.+i (3. Tekil iyelik eki) 571/22

r.+iñ 38/20, 52/24, 562/14, 564/13, 566/21, 567/23

r.+inden 567/20

r.+ine 560/14, 566/4

r.+lerinde 559/19

r.+lerine 567/8

r.-i nisā Kadın rahmi

r.+da 561/12

raḥmet Ar. Birinin suçunu bağışlama, yarlıgama, merhamet etme

r. 380/3

raḫnā ? İlaç terkibinde kullanılan bir madde

r. 433/5

raḥne-i bevāsīr Basur hastalığının bir türü

r. 480/16

raḫsa ? İnsan bedeinde bir bölüm

r.+larda 375/12

reʿy Ar. Görüş, fikir

r.+iyle 235/18

raḳīḳ Ar. İnce, nazik

r. 32/16, 137/4, 179/20, 181/1, 187/24, 187/24, 191/20, 191/22, 471/1, 471/4, 523/7

r.+dir 40/14

r.+ini 350/3

r. ola 578/24

r. olan 22/11

r. olmasa 191/21

r.-i perde Bir tür göz rahatsızlığı

r. 240/1

raḳḳ ?

r.-ı ṣaʿter-i berī Sater rakkı

r. 251/19

r.-ı serpillüs Serpillüs rakkı

r. 251/5

r.+u'l-fār Far rakkı

r. 200/7

r.+u'l-seẕāb Sezab rakkı

r. 251/5

raḳş Ar. Nakşetme, süsleme

r.+ına 106/4

rām Far. İtaat etmek, boyun eğmek

r. etmek 166/11

ramādī Ar. İdrarın bir türü, idrarda balgam ve irin olduğuna işaret eder

r. 189/17

rümmān Ar. Nar

r. 36/3, 48/19

rāmek Far. Bir tür macun adıdır, ishali gidermek için yapılır

r. 282/16

raʿnā Ar. Güzel, latif, hoş görünen

r. 535/6

rāsẖat ? Tedavilerde kullanılan bir tür taş

r. 242/15

r. ṭaşı Rashat taşı

r. 433/4

rāsen Far. Andız otu (Juniperus drupacea)

r. 57/3

rāsenic ṭaşı Tedavide kullanılan bir tür taş

r. 440/8

rāsib Ar. Tortunun şişenin dibine çökmüş olması

r. 189/27

rast Far. Doğru, düzgün

r. gelmek 15/13

rastıẖ Far. Yanmış bakırdan meydana gelen bir tür taş

r. 240/4

r. ṭaşı 412/10, 462/12

rastıḳ bk. rastıẖ

r. 232/13 452/24

r. ṭaşı bk. rastıẖ ṭaşı

r.+nı 548/20

raʿşe Ar. Titreme, titreyiş

r. 17/14, 18/4, 27/15, 27/23, 28/11, 30/16, 44/14, 78/16, 105/11

r.+i (Belirtme hal eki) 128/14

r.+ye 30/23

raṭb Ar. Yaş, ıslak

r. 46/17, 125/21, 177/16, 213/18

r.+dır 45/25, 46/20, 48/20, 51/23, 70/15, 72/19, 74/6, 76/12, 80/5, 80/10, 86/16, 119/25, 117/13, 117/20, 118/4, 118/24, 123/14, 123/9, 126/7, 127/15, 152/2, 174/14, 174/16

r. olan 385/18

r. olanlar 16/24

r. olanlara 114/7

raʿūf ḥabbı İlaç terkiplerinde kullanılan bir tür madde

r. 292/24, 306/17, 372/3, 587/18, 588/5, 594/12

ravānd Far. Ravend, karabuğdaygiller familyasından, büyük yapraklı, çok yıllık bir bitki ve bitkinin kökü, ışgın

r.-i çīnī bk. ravānd

r. 520/4

rāvend bk. ravānd

r. 10/8, 110/25, 130/11, 200/22, 227/6, 227/9, 285/9, 308/11, 308/12, 351/20, 355/1, 356/22, 357/23, 357/25, 358/19, 358/25, 359/4, 359/7, 359/15,

360/10, 361/2, 362/17, 362/17, 362/19, 373/6, 383/7, 392/24, 424/9, 443/20, 444/15, 501/16, 506/22, 516/22, 523/19, 525/14, 557/5, 557/6, 566/20, 591/14

r.+i (Belirtme hal eki) 116/6, 217/4, 330/24, 366/12, 520/10

r.+iñ 109/24, 362/21

r.-i çīnī bk. ravānd

r. 77/22, 201/5, 471/7, 505/4, 513/1, 528/4, 541/11, 565/26

r.-i çīnīden 362/21

r.-i kāblī Ravendin bir türü

r.+yle 210/25

r.-i müdḫarac Ravendin bir türü

r. 390/14

r.-i rūmī Labada ağacı (kökü) (Rumex alpinus)

r. 338/3

r.-i rūmīden 562/4

r.-i ṭavil Ravendin bir türü

r. 541/11

rav‘ Ar. Ürkmek, korku, heyecan

r.+ını 174/15

rāyiḥa Ar. Koku

r. 98/23, 436/7

r.+sı 50/15, 179/17, 188/5, 307/25, 362/21, 362/23, 378/11, 578/9, 579/12

r.+sın 167/5

r.+sına 63/7

r.+sını 43/25, 122/1, 384/4, 384/21

r.-i kerih Kötü koku

r. 427/6

r.-i kerīhe bk. rāyiḥa-ı kerih

r. 28/8

rāyiḥalı Kokulu

r.+ise 593/5

rāżı Ar. Uygun bulan, benimseyen, isteyen, kabul eden

r. olmayup 283/21

r. olsun 388/26

rāziyān bk. rāziyāne

r. 98/21

r. kökü Rezene kökü

r.+ne 155/7

r. köküni 541/1

r. toḫumı Rezene tohumu

r. 204/20

rāziyāne Far. Rezene denen bitki (Foeniculum vulgare)

r. 50/20, 69/4, 84/6, 98/12, 207/17, 232/18, 239/15, 290/14, 331/25,

355/20, 393/23, 486/6, 514/19, 522/12, 526/3, 533/21, 551/13

r.+dir 113/22

r. dibi Rezene bitkisinin dibi

r.+n 527/11

r. dibini 527/7

r. köki Rezene kökü

r. 214/13, 297/8, 588/18

r. köküyle 592/20

r. şuyı Rezene suyu

r. 228/23-24, 234/5, 295/9-10, 307/8, 345/18, 524/15, 527/4, 592/17

r. şuyuyla 130/4, 228/16, 229/2, 229/4, 231/13, 232/9-10, 245/5, 355/17, 534/24

r. şurubı Rezene şurubu

r. 297/16

r. toḫumı Rezene tohumu

r. 223/14, 233/21, 293/4, 326/4, 376/23, 378/16, 399/16, 532/7-8, 534/20

r. toḫumları 214/15

r. toḫumları 512/15

r. toḫumuyla 233/8

r. ʿuṣāresi Rezenenin öz suyu

r. 233/23, 233/25

r. yaprağı Rezenenin yaprağı

r. 64/17, 524/6

rāziyānec Ar. bk. rāziyāne

r. 84/7, 199/21, 202/5, 252/20

rebū ? Bir hastalık adı

r. 78/18

recā Ar. Rahimde meydana gelen bir hastalık türü

r. 569/8, 569/16

redd Ar. Reddetme, geri çevirme

r. 549/12

r. eylemesün 112/20

r. eyleyüp 551/22

r. ider 549/13

r. olunur 179/10

r.+ü'l-keymus Yiyecek ve içeceklerin hazmıyla oluşup kana karışan sıvının reddedilmesi

r. 36/9

redī Ar. Kötü, fena

r. 80/11, 121/22

Redüs ö.i. Bir yer adı

r. 442/7

refʿ Ar. Lağvetme, hükümsüz bırakma

r. eylemek 586/21

r. ider 440/2

reḫāvet Ar. Vücutta görülen gevşeklik, ağırlık, tembellik

r.+inden 293/12

reḫāvetlü Rehavet sahibi

r. 591/10

Reʿis Balḫı ö.i. Bir hekim adı

r. 469/10

rekin Ar. Yüce, yüksek

r.-i ʿaẓīm Yüceler yücesi

r. 31/10

r.-i aʿẓam Büyükler büyüğü, yücesi

r.+ıdır 68/3

relik ?

r. itmekden 310/21

rem Far. Kemik çürümesi

r. zaḥmeti Titreme hastalığı

r.+ne 291/24

remād Ar. Kül

r.-ı dıfdaʿ Kurbağa külü

r.+ı (Belirtme hal eki) 271/2

r-ı sereṭānü'l-bahrī Deniz yengecinin külü

r. 299/16-17

remānin şerbeti Ciğer hastalığının tedavisinde içilen bir şerbet türü

r. 499/9

remed Ar. Göz ağrısı

r. 226/11, 226/9, 231/4, 241/1

r.+de 230/17, 247/24

r.+iñ 243/9

remel Ar. Kulakta meydana gelen bir tür hastalık

r. 254/4

remlī Ar. İdrar ile ilgili böbrekte kum ve taş olduğuna işaret eden tahlil sonucudur.

r. 189/15

remz Ar. İşaret

r.+idir 196/26b

renc Far. Ağrı, sızı, hastalık

r. 154/5

r.+e 483/21

r.+in 146/19, 146/22, 147/10, 149/21, 168/2

r.+iñ 175/23

r.+ine 151/6, 165/15, 165/23, 166/14, 512/8

r.+lere 154/6

rencān ḥabbları Hastalıklar için kullanılan haplar

r. 214/24

rende Far. Üzerinde küçük delik ve kesici çıkıntıları bulunan, peynir,

soğan vb. küçük parçalara ayırmak için kullanılan mutfak aleti

r.+den geçürüp 396/5-6

rendele- Rende ile ufak parçalara ayırmak

r.-yüp 333/3, 499/20, 534/3

rendelen- Rendeleme işi yapılmak

r.-miş 295/24, 491/1, 494/14, 584/13, 587/11

renk Far. Renk

r. 445/21, 519/18

r.+i (3. Tekil iyelik eki) 58/2, 179/16, 179/17, 180/2, 183/3, 183/6, 183/9, 183/13, 189/17, 232/3, 300/13, 320/14, 439/10, 456/20, 481/8, 504/23, 516/4, 547/1

r.+inde 67/8, 77/6

r.+inden 35/19

r.+ine 58/2, 187/10, 187/15, 187/16, 187/4

r.+ini 34/5, 142/1

r.+leri 450/6, 589/10

renkli Renkli

r. 232/4

renksiz Renksiz

r. 592/7

renksizlik Renksiz olma durumu

r. 589/1

reʿs Ar. Baş, kafa

r. 78/14, 105/9, 172/14, 247/7

r.+de 248/10

r.+e 198/22, 201/8, 202/6, 202/7

r.+i (Belirtme hal eki) 266/10

r.+ine 29/22, 201/7

r.-i ʿalīl Hastanın başı

r.+e 266/16

resīde Far. Erişmiş, ulaşmış

r. olurlar 580/1

Resūl Ar. Hz. Muhammet (sav)

r.+una 169/19

r.+uñ 196/26b

r.-ı ekrem bk. resūl

r. 49/3, 49/14, 50/9, 171/22

r.-ı kerim bk. resūl

r. 59/3-4, 60/25

r.-ı kibriyā bk. resūl

r. 12/18, 171/11

r.+da 12/9

reşāʿ Ar. Tere

r. 71/1

retme Ar. Katır kuyruğu bitkisi

r. 113/17

revā Far. Layık, uygun

r.+dır 196/17b

revāḳ Ar. (Sıvı için) af, arı olmak

r.+ı (3. Tekil iyelik eki) 179/11

revġan Far. Yağ

r.-ı gül Gül yağı

r. 77/26

r.-ı künci Susam yağı

r. 239/5

r.-ı zeyt Zeytin yağı

r. 101/11, 252/21

r.-ı zeytun Zeytin yağı

r. 450/10

r.-ı sāde Sade yağ

r. 453/2

reviyy Ar. Kafiye olan kelimenin son harfi

r. 157/23

revnāḳ Far. Parlaklık, göz alıcılık

r. 21/22, 31/18

r.+ı (3. Tekil iyelik eki) 195/11b

revş ? Sabit olmak

r. 106/22

reʾy Ar. Görüş, izin

r.+i (3. Tekil iyelik eki) 45/24

r.+iyle 73/6

r.+ine 314/1

r.+ini 252/16

r.-i ṭabīb Hekimin görüşü

r. 199/7

reʿyü'l-ḥammāme Bir bitki türü

r. 309/1

reʿy-i ṭabīn İlaç terkibinde kullanılan bir bitki türü

r. 202/24

reyḥān Ar. Fesleğen (Ocimum basicilum)

r. 112/14, 112/20, 112/21, 339/7

reyḫān bk. reyḥān

r. 313/14

reyv ? Bir hastalık türü

r. 105/14

rezenic Far. bk. rāziyāne

r. 259/20

rıfḳ Ar. Tatlılık, nezaket

r.+la 129/22, 409/3

rıṭl Ar. Eskiden kullanılan sıvı ölçüsü olup yüz otuz dirhem karşılığıdır

r. 74/1, 205/20, 312/23, 313/22, 313/22, 313/24, 339/12, 339/14, 437/25, 441/23, 484/18

rızḳ Ar. Yiyecek, içecek; azık

r.+ı (Belirtme hal eki) 578/4

riʿāyet Ar. Gütme, gözetme

r. 16/5, 16/10, 42/18, 42/20, 42/7, 581/11

r.+le 35/1

r. idüp 14/2

ribās ? Işgın ağacı (Rheum ribes)

r. 312/8, 317/6, 331/9, 355/11

r. rubbu Ayrık otu öz suyu

r.+yla 359/2

r. şarābı Ayrık otundan yapılan şarap

r. 11/6, 352/9

r. şerbeti Ayrık otundan yapılan bir şerbet türü

r. 262/10, 499/9

r. şurubı Ayrık otundan yapılan bir şurup türü

r. 301/19, 302/4, 322/20, 370/6, 451/7, 488/16, 491/12, 492/14, 495/4, 585/24

ribʿ-i sıtma Sıtmanın bir gün tutup iki gün tutmaması ve dördüncü gün yine tutması.

r. 148/4

ricāl Ar. Erkekler

r. 579/24

ricʿat Ar. Geri dönme, çekilme

r. eylemiş 297/20

ricl Ar. Ayak, kadem

r.+ini 101/10

r-i ġarāb Kuzgun ayağı otu

r. 454/22

rīḥ Ar. Ağrı, yel

r. 218/12, 331/22, 372/21, 373/18, 374/6, 375/20, 378/10, 387/19, 404/4, 509/4, 509/15

r.+den 218/9, 298/7, 376/19, 377/16, 394/17

r.+e 124/9

r.+i (Belirtme hal eki) 119/6, 373/14, 373/21, 374/9

r.+i (3. Tekil iyelik eki) 376/9, 48/16

r.+ine 50/21, 150/4, 152/22

r.+ler 327/23, 352/11

r.+leri 374/18, 377/26, 509/8

r.+lerini 69/5

r. idecek 509/7

r. oldıġı 374/11

r.-i aṣfer Rahatlatıcı

r.+dir 76/16

r.-i baḫār Bahar yeli

r.+dır 220/6

r.-i bāsur Basur ağrısı

r.+a 137/3

r.-i bevāsīr Basur ağrısı

r. 479/16

r.-i bevāsīrde 289/18

r.-i bevāsīrden 289/18

r.-i bevāṣır bk. rīḥ-i bevāsīr

r. 395/2

r.-i bevāṣırı 74/10-11

r.-i ḥār Sıcak yel

r. 34/2

r.-i ḳāṣıḳ Kasık ağrısı

r. 395/3

r.-i ḳulunc Kulunç ağrısı

r. 395/2

r.-i mādde olup Ağrının vücutta yumrulanması

r. 395/1

r.-i muḥtebes olup Ağrının yok olması

r. 372/14

r.-i ṭayyār Ağrının vücutta gezmesi

r. 395/5

r.-i ṭayyārdır 388/17

r.-i ṭayyār olup 395/1

rīḫ bk. rīḥ

r.-i bevāsīr 480/6, 480/20

rināreyā Yun. Kansız ishal

r. 354/9

risāle Ar. Kısa yazılmış küçük kitap

r. 173/23

rivāyet Ar. Söylenti, haber

r. 64/10, 71/6, 72/1, 88/9

r.+de 55/7

r. eyler 138/17

r. ider 103/13

r. iderler 87/14, 92/6, 252/11

r. olunan 39/12

r. olunur 48/7, 48/26, 172/13

riyā Ar. İkiyüzlülük

r. 121/10, 196/11b

r.+dan 22/22

riyāḥ Ar. Vücutta duyulan sızılar, yeller, ağrılar; bazı organların (mide, bağırsak vb.) içinde biriken gazlar

r. 201/20, 246/19, 248/13, 248/18, 337/21

r.+dan 336/18, 337/7

r.+ı (3. Tekil iyelik eki) 338/2

r.-ı ġalīẓ Kötü, kokulu gaz

r. 252/2

r.-ı ġalīẓe 247/3

r.-ı ġalīẓeden 248/9

r.-ı nefḫiye Vücutta şişkinlik veren gaz

r.+den 249/20

riyāżāt Ar. Riyazetler, nefsi kırmalar

r.+dandır 20/3

r.+lar 395/10

riyāżet Ar. Nefsi kırma, dünya lezzetlerinden ve rahatınan sakınma, perhizle, kanatle yaşama

r. 19/19, 19/21, 21/7, 21/8, 21/9, 26/5, 351/15

r.+de 21/3

r.+den 19/8, 21/7, 21/9

r.+dir 20/17

r.+i (3. Tekil iyelik eki) 19/14, 19/16, 19/20, 19/22, 19/23, 19/26, 20/1, 20/13, 20/14

r.+i (Belirtm hal eki) 46/11, 46/21, 351/15

r.+idir 20/7, 20/13

r. eylemek 18/22

r. eyleyeler 43/3

r. idüp 46/3

r.-i muʿtedil Dengeli ve sağlıklı beslenme

r.+e 19/10

rīye ?

r.+niñ 136/7

r.+ye 136/7, 220/17

ruʿāf Ar. Burun kanaması

r. 566/2

r.-ı ḳıṭāl Burnun yoğun şekilde kanaması

r. 262/21

rubʿ Ar. Dörtte bir, çeyrek

r. 69/4, 105/25, 106/11, 106/19, 245/5, 359/2, 384/8, 454/26, 542/8

r.+dır 68/17

r.+ı (3. Tekil iyelik eki) 99/16, 244/1, 290/26

r.+ınca 269/20

rubb Ar. Bitkilerden elde edilen öz su

r.-ı iccāṣ Erik öz suyu

r. 339/14

rūdimā ? Türkçe karşılığı yumuşak verem demek olan ve vücuttaki soğuk şişlere verilen ad

r.+dır 428/7

rufadan bk. rafadan

r. 113/26

rufah otı Bir bitki türü

r. 295/14

rūḥ Ar. Bitki ve cisimlerden damıtılma sonucu elde edilen uçucu madde, esans

r.+ı (3. Tekil iyelik eki) 441/21, 592/18

r.-ı nūşadır Amonyak özü

r. 271/3

r.-ı zāc Eter, lokmanruhu

r.+dan 331/7 344/13 348/24 349/21 499/18 501/18-19

r.-ı zācla 507/19

r.+ü'l-bevl İdrarın kokusu

r. 253/24

r.+ü'l-milḥ Tuz ruhu

r. 540/14

r.+ü'l-şarāb

r. 250/22 Şarap ruhu

r.+ü'l-şarābü'l-ḥālış 313/22

r.+ü'z-zāc bk. rūḥ-ı zāc

r. 267/4, 526/4

r.+ü'z-zācdan 217/9

r. 540/13

rūḥ Ar. Can, nefes; canlılık, his

r. 21/18, 21/26, 22/3, 22/8, 22/9, 39/25, 350/14

r.+a 22/21

r.+ı (3. Tekil iyelik eki) 350/12

r.+ı (Belirtme hal eki) 22/18

r.+ise 22/7

r.+lara 287/16

r.+ları 29/18

r.+uñ 22/6, 185/6, 213/10, 213/11, 213/7, 213/9, 258/18, 315/23, 319/18

r.-ı aʿżā Organların canlılığı

r.+ya 350/15

r.-ı ḥayvānī Nefsin kalpte bulunan ve buhar gibi sıcak ve latif bileşeni

r. 22/14

r.+ niñ 28/13, 315/3, 322/4

r.- ḥayvānīyi 350/21

r.-ı ḥayvānīyeye 65/7

r.-ı nefsānī İnsanın akıllı ruhu

r. 23/24, 213/7, 213/10

r.-ı nefsānīyeniñ 23/25, 24/6

ruḥ ḳanı Hayat maddesi anlamında kullanılan ve kırk lokmadan bir katre kan, kırk katre miktarı kandan da bir miskal miktarı elde edildiğine inanılan vücuttaki bir sıvı

r. 179/4

rūḥānī Ar. Ruhla ilgili

r.+dir 23/7

ruḥiyetlü Esanslı, kokulu

r. 494/5

ruḫṣat Ar. İzin, müsaade

r. 55/7, 55/8

ruḫṣatnāme Ar.+Far. İzin kağıdı

r.+de 594/25

ruḳye Ar. Dua, efsun

r. 7/22, 8/1, 8/1, 8/2, 197/17, 197/17

Rum ö.i. Rum

r.+da 564/5

r.+uñ 114/5, 178/2

Rumī Rum ile ilgili olan, Rum'a ait

r. 445/19

r.+den 343/5

rumi ceviz Bir ceviz türü

r. 479/21

Rumīce Rum dili, Yunanca

r.+dir 212/20

rūşen Far. Parlaklık

r. 170/6, 234/20

r. ider 101/6, 236/9-10, 236/23

r. idüp 246/6

r. ola 240/20

ruṭūbāt Ar. Yaşlıklar, nemler

r. 566/19

r.+dan 125/6

r.+ı (Belirtme hal eki) 19/7, 76/25, 124/2, 376/2

r.+ını 34/18

r.-ı ʿālem Dünyanın nemi

r.+iñ 40/8

r.-ı aṣliyeyi 17/9

r.-ı fāsideyi 266/9-10

ruṭūbet Ar. Nem

r. 16/13, 24/18, 27/13, 31/24, 47/7, 93/11, 113/19, 131/12, 179/20, 180/13, 183/22, 184/15, 184/18, 230/1, 247/17, 247/24, 254/2, 357/8, 497/11, 566/1

r.+de 68/26, 112/7

r.+den 47/5, 69/2, 95/22, 113/11, 125/13, 217/23, 316/19 336/15 337/4 566/20

r.+den ise 316/25

r.+dir 189/13, 429/13

r.+i (Belirtme hal eki) 71/12, 79/17, 86/1, 218/7, 357/8, 403/15

t.+i (3. Tekil iyelik eki) 142/24, 143/14, 214/1, 221/2, 251/13

r.+inden 180/6, 566/21

r.+indendir 221/1

r.+ini 65/1, 65/23, 65/6, 72/16, 97/11, 137/20, 567/23

r.+le 500/2

r.+ler 13/15

r.+leri 125/23, 282/10

r.-i balġamiye Balgamın nemli olması

r. 360/20

r.-i fem Ağzın yaşlığı

r. 248/19-20

r.-i māiyye 22/15

ruṭūbetlen- nemlenmek

r.-diġi 293/11

ruṭūbetli Nemli

r. 113/6, 213/24, 364/23

ruṭūbetlü bk. ruṭūbetli

r. 539/12

rūy Far. Tunç

r.-ı arżı Gökyüzü

r. 171/10

r.-ı mürşid Yol gösterici

r. 197/3b

rücū Ar. Dönme, geri dönme

r. 248/1

rücūʿ bk. rücū

r. idecegiz 182/23

r. ider 491/9

rüsūb Ar. Duran bir sıvının dibinde meydana gelen tortu, birikinti

r. 188/18

r.+ı (3. Tekil iyelik eki) 189/23

r.+uñ 188/20, 188/23

rütbe Ar. Sıra, derece, basamak

r.+de 292/21, 490/18

rüyā Ar. Düş

r.+da 158/4

rüzgār Far. Rüzgar, yel

r. 226/13

r.+dan 173/10

r.+ı 10/4

r.-ı ḥafīf Şiddeti az olan rüzgar

r. 252/1

S, Ṣ, Ş

sā yaġı Tere yağı

s.+na 537/4

s.+yla 519/1, 535/20

saʿādet Ar. Mutluluk

s. 178/22a

s.+dir 196/15b

s.+le 50/11

s.+lerinden 170/28

s.+lerine 172/14

s.-i ḥāl Mutlu olma durumu

s. 7/3

ṣāʿadü'ş-şarāb Ar. İlaç terkibinde kullanılan bir tür içecek

ṣ. 251/11-12

sāʿat Ar. Saat, vakit, zaman

s. 8/18, 40/11, 68/23, 70/25, 108/25, 130/8, 158/14, 216/14, 224/26, 237/11, 238/21, 255/18, 257/6, 261/1, 261/16, 267/13, 283/23, 292/14, 293/6, 294/5, 294/16, 295/24, 295/25, 297/8, 297/9, 297/15, 301/23, 302/2, 305/4, 321/11, 321/20, 322/19, 323/5, 347/25, 348/8, 370/9, 370/12, 394/5, 396/8, 400/12, 448/18, 451/6, 453/8, 454/16, 463/1, 464/4, 464/22, 467/3, 471/8, 488/15, 488/21, 489/3, 489/13, 490/13, 490/26, 491/2, 491/16, 494/13, 494/15, 495/3, 495/8, 517/19, 520/5, 531/15, 539/18, 539/23, 558/9, 558/9, 569/26, 570/12, 571/14, 574/2, 575/26, 576/11, 578/12, 584/3, 584/12, 584/14, 585/6, 585/11, 585/23, 586/2, 586/16, 587/10, 587/12, 588/10, 588/18, 588/19, 589/7, 590/11, 594/5

s.+de 172/18, 293/7, 293/15, 294/7, 294/18, 294/18, 295/3, 295/6, 295/18, 296/2, 296/12, 296/12, 296/21, 296/21, 296/24, 297/11, 297/17, 298/9, 301/20, 302/4, 302/12, 302/21, 303/7, 303/12, 305/6, 307/5, 307/9, 321/13, 321/13, 321/21, 321/24, 322/10, 322/21, 323/7, 323/8, 323/19, 323/20, 323/22, 323/25, 340/20, 340/23, 340/24, 341/20, 347/5, 347/8, 347/16, 347/20, 347/23, 348/2, 348/2, 348/9, 348/16, 370/7, 370/15, 370/15, 370/19, 371/8, 371/11, 371/25, 372/7, 386/10, 386/13, 394/5, 451/8, 451/21, 488/17, 488/23, 488/24, 489/5, 489/15, 489/25, 490/14, 491/3, 491/13, 492/15, 492/22, 493/1, 494/16, 495/5, 495/17, 495/17, 506/7, 511/15, 536/12, 539/20, 539/25, 539/26, 584/5, 584/10, 584/16, 584/22, 584/25, 585/2, 585/7, 585/25, 586/4, 586/5, 586/10, 586/24, 587/3, 587/13, 588/10, 588/21, 589/4, 589/8, 589/22, 589/25, 590/12, 590/19, 591/9, 591/21, 592/12, 592/19, 593/11, 593/11

s.+den 575/6

s.+e 455/2

s.+inde 85/18

s.+inden 208/12

s.+ler 245/26

s̲aʿāẓ ?

s̲. 101/2

ṣaʿb Ar. Çetin, zor, müşkül

ṣ. 340/14

ṣabb Ar. Dökme, dökülme; boşaltma, boşaltılma

ṣ. oluna 351/18

ṣ. olunmaġla 248/20

ṣabāḥ Ar. Sabah

ṣ. 46/18, 65/2, 81/2, 147/24, 209/6, 209/20, 214/19, 215/17, 216/14, 227/11, 236/18, 238/12, 239/16, 245/6, 258/20, 261/17, 272/22, 275/19, 276/7, 281/9, 284/14, 284/19, 290/20, 291/23, 299/18, 303/21, 309/6, 310/1, 323/13, 342/3, 345/15, 359/2, 359/18, 371/15, 384/18, 392/19, 395/14, 396/15, 397/5, 403/20, 408/12, 408/17, 418/10, 425/12, 431/1, 431/2, 431/11, 434/16, 434/21, 438/19, 442/1, 443/5, 447/16, 452/19, 463/4, 463/7, 463/17, 464/1, 472/16, 475/12, 477/1, 477/11, 477/20, 478/10, 478/15, 478/19, 479/5, 479/9, 479/21, 483/14, 484/23, 486/1, 493/12, 494/7, 495/6, 495/9, 509/14, 512/16, 512/19, 512/21, 512/22, 517/22, 518/6, 518/11, 519/9, 521/4, 521/13, 521/24, 528/25, 529/7, 530/14, 531/3, 531/8, 532/1, 535/7, 535/25, 537/22, 541/18, 545/16, 552/12, 552/24, 555/7, 558/10, 570/25, 573/23, 586/6, 587/7, 591/1, 591/4

ṣ.+a 421/9, 448/10, 536/6, 557/22

ṣ.+da 240/6, 290/7, 398/5, 399/6

ṣ.+dan 453/17

ṣ.+la 15/17, 99/20, 285/6, 398/13, 473/7, 554/11, 554/14

ṣ.+larda 443/16, 554/13, 554/19, 554/25

ṣabāḥleyin Günün başlangıcı, günün ilk saatleri

ṣ. 77/16

ṣabāḥ ṣabāḥ Sabah sabah

ṣ. 499/8, 517/18, 536/25

ṣabġ Ar. Bazı bitki köklerine ispirto, eter gibi şeyler karıştırılarak yapılan ilaç

ṣ. 271/6

ṣ.+ını 271/5

sābıḳ Ar. Konusu geçen, geçmiş

s. 213/23

s.+ları 458/21

ṣabı Ar. Bir yaşından küçük çocuk, bebek

ṣ.+lara 130/19

ṣ.+larda 324/7

ṣ.+nıñ 158/7

ṣabıyāne Ar. Çocuksu, çocukça

ṣ. 40/12

ṣābit Ar. Sabit

ş. 144/22, 582/17

ş. olmaz 373/26

ş. olup 321/6, 376/6

ş. olur 373/25, 374/1

şabr Ar. Sabır, dayanma

ṣ. eylemeli 267/14

ṣ. eyleye 17/4

ṣ. eyleyler 30/21

ṣ. eyleyüp 15/20, 16/24

ṣ. ide 205/15, 258/21, 267/12, 481/5, 485/20

ṣ. ideler 237/11, 478/11

ṣ. ider 447/17, 531/16

ṣ. idüp 10/19, 186/7, 485/19, 571/15

ṣ. itmez ise 35/8-9

ṣ. olunsa 15/6

şabr Ar. Zambakgiller familyasından, tropikal bölgelerde yetişen, küçüklü büyüklü birçok türü bulunan, özellikle sarı sabır denen türü tıpta kullanılan bir bitki

ṣ. 10/8, 71/8, 207/24, 210/7, 212/11, 229/2, 229/9, 230/2, 230/23, 245/9, 253/13, 258/15, 328/11, 335/11, 376/24, 377/1, 383/7, 384/14, 385/6, 389/11, 412/15, 413/26, 433/12, 466/9, 469/8, 469/9, 469/9, 471/13, 496/17, 497/6, 516/21

ṣ.+ı (Belirtme hal eki) 231/16, 423/4, 469/10

ṣ. toḫumı Sabr bitkisi tohumu

ṣ. 212/21

ṣ.-ı usḳuṭuri Yemen sahilindeki Sukuter adasında yetişen sabr (Aloe vera)

ṣ. 10/11, 204/24, 456/24

ṣ.-ı ḥażaż Bir sabır türü

ṣ. 468/8

ṣ.-ı suḳūṭīn bk. ṣabr-ı usḳuṭuri

ṣ. 204/25

şabşarı Her yanı sarı, çok sarı

ṣ. 521/10

ṣābūn Ar. Sabun

ṣ. 219/23 260/10 410/25 427/24 445/22 448/11 453/17 454/21 462/15 464/4

ṣ.+ı (Belirtme hal eki) 419/17, 460/9

ṣ.+la 220/2

ṣ. ṣuyı Sabun suyu

ṣ. 168/13

şabūr Ar. Kulak ve bağırsaklarda görülen katılık, şiddet

ş. 247/2, 254/3, 361/21

ş.+dan 247/21

ṣ.+lar 405/19

ṣac Saç

ṣ. 101/25

ṣ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 147/2

ṣ.+ları 440/4

ṣac İnce demir levha

ṣ. 75/22

ṣ.+da 211/6

ṣac- Bir şeyi ortalığa dağıtmak, dökmek

ṣ.-alar 350/21

saclı Saçı olan

s. 279/20

saç bk. sac

s. 440/3

ṣaç bk. sac

ṣ.+a 83/15, 132/7, 133/23, 147/19

ṣ.+ı (Belirtme hal eki) 132/8, 132/10, 133/23, 146/8, 161/23

ṣ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 147/4, 153/3, 155/12, 157/17, 165/11, 236/6, 437/14

ṣ.+ın 417/7

ṣ.+ını 279/19

ṣ.+ları 436/7, 442/9

ṣaçaḳlı Saçağı olan

ṣ. 270/4

saçaḳlu bk. ṣaçaḳlı

s.+dur 148/23

ṣaç- bk. ṣac-

ṣ.-alar 10/17, 43/22, 426/4, 527/2

ṣ.-salar 84/5, 133/8, 156/14, 166/10

ṣ.-up 112/16

ṣadā Ar. Ses

ṣ.+dan 252/2

ṣadāret Ar. Öne geçme, başta bulunma

ṣ. 195/12a

sāde Far. İçine bir şey katılmamış

s. 81/2, 26/21, 301/24, 302/19, 305/6, 321/12, 348/1, 370/10, 451/23, 489/14, 491/17, 529/23, 584/5, 585/12

sāde yaġı Tereyağı

s. 365/4, 434/8, 445/3

s.+ıyla 95/5, 288/1, 423/8

sādece Yalnız, tek başına

s. 9/11

sādec-i hindī Bir bitki türü

s. 320/24

sādenc bk. sāde

s. 346/14, 242/15

ṣādır Ar. Ortaya çıkan

ṣ. olmuş 145/26

ṣ. olmuşdur 48/11, 50/12

ṣadr Ar. Göğüs

ṣ. 78/14, 105/9, 588/24

ṣ.+a 72/22, 220/17, 297/2, 310/20

ṣ.+da 295/21

ṣ.+dan 593/21

ṣ.+ıñ 310/17

ṣ.+ına 314/23, 351/18

ṣ.+ında 311/19

ṣ.+larında 293/11

ṣ.-ı dāʿü'l-fil Bir tür göğüs ağrısı

ṣ.+dir 191/17

ṣadr Ar. Baş, bir şeyin başı

ṣ.-ı aʿlā 197/11b

ṣāf Ar. Katıksız, arı, katışıksız, halis

ṣ. eyleyüp 147/14

ṣ. olan 188/9

ṣafā Ar. Saflık, berraklık, neşe

ṣ. 405/1

ṣāfī Ar. Katışıksız

ṣ. 17/18, 137/2, 179/11, 179/16, 365/6

ṣ. eyler 41/2, 41/22, 137/7

saʿfe Ar. Saç dökülmesi hastalığı

s. 465/15

s.-i kedre Bir tür yara

s. 466/21

ṣaffāt Ar. Saf olanlar, saf yapanlar

ṣ.+ıyla 166/1

ṣāfī Ar. Ar. Saf, katışıksız

ṣ. 50/6, 56/13, 99/12, 141/9, 144/1, 203/6, 216/12, 271/7, 290/19, 301/23, 301/25, 370/10, 400/5, 433/19, 476/7, 491/17, 502/12, 532/23, 585/12

ṣ.+si 498/8

ṣ. eyler 94/11, 113/10, 116/10, 128/24, 405/2

ṣ. eyleye 146/14

ṣ. ider 151/26

ṣ. ḳılanı 263/11

ṣ. ḳılar 142/10

ṣ. ḳılup 486/23

ṣāfin ? İç aşık kemiğinden topuğa kadar giden büyük damar

ṣ. 441/8, 501/11, 569/10

ṣāfine bk. ṣāfin

ṣ. 511/9

ṣ.+den 38/18, 38/23, 299/8, 337/22, 337/22, 515/7, 548/1, 560/1, 562/26, 563/17

ṣ.+dir 38/17

ṣafrā Ar. Öd, merare, dört vücut sıvısından biri

ṣ. 9/13, 31/15, 33/3, 33/5, 34/12, 42/25, 46/7, 77/22, 116/5, 131/25, 143/25, 174/22, 179/11, 180/8, 180/16, 180/22, 183/16, 203/3, 214/25, 218/5, 226/21, 241/6, 283/4, 283/7, 284/1, 285/11, 312/1, 312/3, 318/2, 327/4, 327/6, 330/15, 343/6, 352/8, 353/13, 354/15, 357/19, 375/1, 375/1, 378/26, 427/19, 457/14, 471/5, 498/11, 498/21, 502/13, 519/18, 519/20, 523/17, 523/6, 549/17, 559/1

ṣ.+da 219/5

ṣ.+dan 50/4, 50/5, 51/10, 51/11, 69/24, 85/5, 94/13, 97/18, 128/5, 130/18, 132/13, 141/21, 151/18, 152/17, 180/25, 187/19, 200/21, 205/10, 213/13, 213/22, 213/22, 216/25, 218/7, 218/8, 219/3, 226/8, 231/4, 247/12, 361/17, 361/19, 374/22, 374/25, 374/4, 394/7, 407/2, 514/25, 519/16, 519/18

ṣ.+dan ise 204/23, 378/23

ṣ.+ı (Belirtme hal eki) 483/21

ṣ.+nıñ 52/2, 141/21, 179/18, 273/23, 327/6, 443/21, 473/11, 513/19, 565/26

ṣ.+ya 95/3, 176/14

ṣ.+yı 21/20, 33/9, 46/7, 48/23, 50/4, 51/16, 51/20, 60/4, 63/26, 63/27, 64/20, 69/9, 69/21, 70/25, 79/19, 89/20, 90/9, 94/12, 94/9, 108/20, 112/17, 118/4, 118/4, 118/10, 118/14, 118/15, 122/4, 129/22, 130/17, 136/12, 137/4, 140/21, 141/20, 201/13, 213/17, 217/1, 217/8, 219/4, 226/23, 227/6, 318/2, 327/7, 330/17, 330/18, 330/20, 330/20, 331/1, 343/6, 343/8, 374/18, 375/3, 406/14, 407/3, 413/18, 443/20, 484/10, 520/3, 546/14

ṣ.-ı levn Safranın rengi

ṣ. 247/13

ṣafravī Ar. Karaciğerin diğer organlardan fazla çalışmasından dolayı hırçın, zayıf bir bünye ve mizaca sahip kimse

ṣ. 33/10, 36/13, 48/4, 108/15, 152/3, 176/14, 183/3, 218/7, 413/16, 443/14

ṣ.ise 12/21, 36/1

ṣ. ola 42/25

ṣ. olan 15/21

ṣaġ Sol tarafın karşıtı

ṣ. 24/22, 37/24, 102/6, 166/6, 182/2, 182/3, 186/3, 206/10, 206/23, 270/13, 283/16, 283/17, 293/9, 299/5, 300/10, 300/12, 326/22, 376/7, 498/6, 501/5, 501/9, 502/18, 502/20, 502/25, 581/8

ṣ.+da ise 270/14, 546/11

ṣ.+dan 546/12

ṣ.+ından 356/8, 523/8

ṣaġ Sağlam, canlı

ṣ. 415/11, 581/23, 590/1

ṣ. ḳalmaḳ 387/2

ṣ. olmayınca 172/1

ṣaġīr Ar. Küçük

ṣ. 67/24, 115/11, 232/18, 281/2, 285/19, 313/6, 337/2, 337/10, 581/1, 585/4

ṣ.+dir 115/4

ṣ.+iniñ 115/7, 115/15

ṣaġıl- Sağılmak

ṣ.-an 92/11

ṣaġīn geyigi Bir geyik türü

ṣ. eti Sagin geyiğinin eti

ṣ.+nden 114/6

ṣaġır İşitme duyusundan yoksun, işitmeyen kimse

ṣ. 120/6 165/19 219/3 259/1 336/8 336/21

ṣ. ider 213/1

ṣ. olan 258/24-25, 263/11

ṣ. olana 250/17

ṣ. olmaḳ 263/6

ṣaġırlıḳ Sağır olma durumu

ṣ. 220/15

ṣ.+ı (Belirtme hal eki) 152/10

ṣ.+ın 146/21, 254/23, 577/17

ṣ.+ına 110/14

ṣ.+ını 257/23

ṣ.+ınıñ 263/15

ṣaġīriyet Ar. Küçüklük

ṣ.+i (3. Tekil iyelik eki) 34/1

ṣaġlam Far. Dayanıklı, kolay bozulmaz, yıkılmaz

ṣ. 151/1, 151/2, 236/5, 396/7, 402/19

saġlat- Sağlama işini yaptırmak

ṣ.-dım 196/13a, 480/19

ṣaġlıḳ Vücudun hasta olmaması durumu

ṣ. 179/5

ṣ.+ıñ 175/24

ṣaġrī İnsan yaratılışındaki dört unsurdan ilki olan ateşin insan bedenindeki adıdır. (KSE)

ṣ. 174/12

ṣaḥābe Ar. Hz. Muhammed'i görmüş ve onun sohbetinde bulunmuş Müslümanlar, ashap

ṣ.-i güzīn Seçkin sahabeler anlamında övgü sözü

ṣ.+den 49/14

ṣāhib Ar. Herhangi bir şey üstünde mülkiyeti olan, onu yasaya uygun bir

biçimde dilediği gibi kullanabilen kimse, iye, malik

ṣ. 177/22

ṣ.+i (3. Tekil iyelik eki) 40/10, 104/21, 184/3, 310/2, 372/12, 376/25, 438/16, 488/1, 549/8

ṣ.+ine 289/19, 482/19

ṣ.+iniñ 216/19, 262/22, 435/20, 435/21, 442/19, 516/2

ṣ.+iyle 307/19

ṣ.+lerinde 306/20

ṣ.-i bevāsīr Basur hastası

ṣ.+iñ 488/9

ṣ.-i ehl-i ḫavāṣṣ Keyfiyet sahibi

ṣ. 8/1

ṣ.-i firāş Yatağa bağlı olmak

ṣ.+idi 408/6

ṣ.-i ġaşy Bayılan kimse

ṣ.+e 351/11

ṣ.-i ʿirfān İrfan sahibi

ṣ. 315/13

ṣ.-i nezihe Temiz, pak kimse

ṣ. 101/4

ṣ.-i şefḳat ol- Şefkat sahibi

ṣ. 313/8

ṣaḥīfe Ar. Sayfa

ṣ.+ler 188/24, 189/1

ṣaḥīḥ Ar. Gerçek, hakikat

ṣ. 172/1

ṣaḥīḥan Ar. Cidden, gerçek olarak

ṣ. 389/4

ṣaḥīḥü'l-mizāc Ar. Mizacın kusursuz olması

ṣ. 14/12

ṣaḥīḥü'l-ḥāl Ar. Anlaşılmaz hal, hastalık

ṣ. 204/3

sāḥil Ar. Sahil

s.+den 17/24

s.+e 106/25

saḥḳ Ar. Döverek ezme, dövme

s. 236/17, 236/22, 253/13, 405/14, 574/24

s. etseler 211/10

s. eylemeyeler 131/2

s. eyleyeler 235/13, 259/12

s. eyleyüp 83/23, 228/22, 228/24, 229/3, 229/9, 230/5-6, 232/14, 232/22, 233/4, 233/22, 257/17, 264/6, 272/22, 274/6, 275/14, 278/2-3, 328/22, 343/23-24, 344/12, 346/22, 358/3-4, 359/17, 366/10, 374/15, 383/8, 383/14, 384/14, 393/7, 431/17, 471/14, 500/16,

506/22, 516/15, 520/13-14, 520/15, 545/15, 545/21-22, 546/17, 554/12-13, 554/18-19, 554/24-25, 556/11, 561/5, 566/10, 566/25

s. ide 575/4

s. ideler 278/5, 455/10

s. idüp 66/4, 67/22, 72/13, 79/12, 85/15-16, 87/7, 87/9, 97/6, 114/22-23, 126/18, 133/19, 133/24, 133/25, 145/18, 157/11, 162/2, 205/1, 211/11, 215/7, 216/18-19, 220/2, 222/12, 229/22, 230/24, 237/17, 239/15, 240/16, 252/12, 270/23, 273/1, 273/5, 280/8, 290/3, 309/26, 328/13, 329/2-3, 331/16, 333/11, 342/11, 349/19, 351/11, 352/15, 360/12, 364/11, 369/6-7, 379/25, 384/9, 391/13-14, 397/2-3, 399/24, 407/19, 410/1, 418/9, 420/9, 426/20-21, 431/1, 432/17, 449/17-18, 452/18, 456/5, 459/16, 462/13, 464/3, 478/6, 479/19, 484/5, 484/14, 484/22, 507/4, 508/22, 510/11, 512/16, 528/21, 544/23, 549/25, 550/22-23, 552/16, 557/14, 572/1, 574/20, 578/11

s. itdikden 400/19

s. olmaḳ 404/8

s. olunan 331/17, 557/15

s. olunmuş 209/4, 228/21, 234/7, 325/23, 347/6, 424/18, 489/23, 496/5, 501/24

s. olunup 299/18, 432/6, 448/8

s. olup 82/12

ṣaḥrā Ar. Kır, çöl, yazı

ṣ. 589/17

ṣ.+larda 58/11

s.+yı 175/10

ṣ.-yı vücūd Beden

ṣ.+a 170/15

ṣaḥt Far. Sert, şiddetli

ṣ.+ın 120/7

ṣāim Ar. Bağırsak

353/11

sāʿir Ar. Başka, diğer

s. 14/1, 43/8, 47/22, 61/12, 61/13, 92/16, 114/5, 121/7, 129/19, 220/23, 297/23, 333/22, 335/19, 358/13, 366/6, 370/23, 370/24, 371/17, 406/10, 428/20, 498/15, 538/19

s.+lerden 582/16

sāʿire bk. sāʿir

s. 61/14

ṣāḳ Ar. Sap

ṣ.+dır 191/17

ṣāʿḳa Ar. Bayılma, baygınlık

ṣ. 139/10

ṣaḳal Sakal

ṣ. 101/25, 120/10

ṣ.+a 83/16, 147/19

ṣ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 146/8, 147/3, 153/3, 157/17, 157/18, 165/11, 196/10a, 437/15

ṣ.+ına 147/4

saḳankur ? Kum balığı

s. 555/13

saḳaṭ Ar. Engelli, özürlü

s. 75/3, 324/2

s.+a 247/3

s. olur 576/19

ṣaḳatlan- Sakatlanmak

ṣ.-dıḳları 581/6

ṣaḳın- Herhangi bir korku veya düşünce ile bir şeyi yapmaktan uzak durmak, içtinap etmek

178/12b, 196/19b

ṣ.-a 44/11, 526/17

ṣ.-alar 9/19, 10/19, 27/24, 27/25, 28/3, 28/18, 30/11, 31/6, 36/9, 36/10, 43/4, 44/12, 44/13, 46/11, 46/18, 46/19, 46/24, 224/20, 230/9, 262/12, 262/13, 410/8, 448/27, 496/7, 524/18, 544/25, 566/18, 566/18, 566/19, 590/7

ṣ.-araḳ 272/2, 511/5

ṣ.-asız 33/20

ṣ.-ġıl 178/14a

s.-maġa 99/18

ṣ.-maḳ 99/19, 106/17, 177/13, 178/8

ṣāḳı ? Keylus denen bir damar

ṣ.+sı 327/2

sāḳıṭ Ar. Düşen, düşmüş

s. ola 191/4

s. olmaḳ 25/25-26

s. olunca 15/10

s. olup 30/16

s. olur 25/18-19, 394/17

saḳız Sakız

s. 106/23, 108/7, 230/2, 293/14, 368/13

s. merhemi Sakız ağacından elde edilen merhem

s.+yle 406/10-11

ṣaḳız bk. saḳız

ṣ. 113/21, 131/1, 223/1, 290/15, 293/17, 303/5, 329/2, 329/26, 366/9, 401/2, 423/13, 424/3, 477/18, 485/7, 497/20, 504/10, 516/22, 541/16, 546/2, 557/4, 566/17, 592/24

ṣ.+ı (Belirtme hal eki) 512/23

ṣ.+ları 425/24

ṣ. merhemi bk. saḳız merhemi

ṣ.+ni 548/13

ṣ. özi Sakız bitkisinin özü

ṣ. 557/13

ṣ. sefūfi Sakızdan yapılan ilaç

ṣ. 374/10

ṣ. ṣuyı Sakız suyu

ṣ. 332/7, 358/5, 509/20

ṣ. yaġı Sakız yağı

ṣ. 356/6, 357/13

ṣ. yaġıyla 224/3, 330/5

ṣaḳīl Ar. Ağır

ṣ. 44/12, 336/8, 470/7

ṣ.+dir 111/21

ṣ. olmak 25/26

ṣ. olur 327/23

ṣ. olup 33/21

sākin Ar. Sakin, hareketsiz, durgun

s. 30/1, 32/2, 34/15, 46/12, 68/24, 89/21, 134/23, 141/20, 141/22, 157/8, 157/9, 157/10, 174/9, 205/11, 205/16, 206/18, 206/22, 206/26, 206/3, 210/16, 265/20

s. eyler 54/6, 54/8, 62/10, 64/6, 69/11, 81/19, 81/21, 83/21, 89/3, 89/20, 90/1, 94/24, 97/24, 98/3, 99/26, 108/4, 122/25, 126/22, 131/25, 133/23, 134/24, 135/7, 138/15-16

s. ide 145/20, 148/2, 150/13, 238/3, 426/4

s. ider 146/10-11, 240/7

s. ola 15/24, 148/4, 159/13, 163/8, 167/10, 205/7, 205/24, 262/2, 269/1, 269/6, 269/15, 270/14-15, 270/8, 270/9, 391/23, 418/18, 578/20

s. olan 315/2

s. olduḳdan 515/19

s. olmaġla 266/3

s. olmaḳ 171/25, 256/8, 417/7

s. olmazsa 228/2, 257/3, 300/20, 413/21

s. oluncaya 202/21

s. olup 237/21, 248/19

s. olur 258/23, 266/17, 267/19, 269/9, 270/1, 270/16, 411/8

ṣaḳla- Saklamak

ṣ.-maġla 213/12

ṣ.-maḳ 178/6

ṣ.-r 191/12, 191/13

ṣ.-yalar 398/11, 400/10, 400/23

ṣ.-yasın 483/7

ṣ.-yup 263/11, 425/11, 426/9

saḳmunyā Lat. Mahmude, bingöz otu

s. 130/16, 452/12

ṣaḳṣaġan İng. Kargagillerden, karnı beyaz, kanatları ve kuyruğu kül rengi diğer yerleri parlak, kara, uzun kuyruklu kuş, alacakarga, alakarga (Pica pica)

ṣ. beyni Saksağan beyni

ṣ.+ni 254/18, 529/12, 536/11

ṣaḳṣı Saksı

ṣ. 268/18

ṣ.+ya 475/21, 476/20

sāḳü'l-ayn Ar. Gözün kenarında olan bir çift damar

s. 240/21

ṣal- Göndermek, yollamak

ṣ.-alar 475/17

ṣ.-ıvireler 521/8, 543/10

ṣ.-ıvirmez 544/6

ṣalā Ar. Çağrı, bildiri

ṣ. idüp 169/24

ṣalābet Ar. Katılık, sağlamlık

ṣ. 306/9, 581/1

ṣ.+e 428/10

ṣ.+ler 298/5, 587/4, 593/6

ṣ.+lerden 538/20

ṣ.+leri 593/15

ṣ. olmaḳdır 336/13-14

ṣalābetlü Katı, sağlam

ṣ. 340/13, 394/9, 490/18, 581/12, 587/7

ṣ.+ü'l-kebed Ciğerin şiş nedeniyle sert olması

ṣ. 504/4

ṣ.+ü'r-raḥm Rahmin şiş nedeniyle sert olması

ṣ. 558/23

ṣalaḥ Kulağın tıkalı olması

250/18

ṣalata İtl. Salata

ṣ. 319/24, 320/3

ṣalavāt Ar. Hz. Muhammed'e saygı bildirmek için okunan dua

ṣ+ı (3. Tekil iyelik eki) 196/2a

ṣ. parmaġıñ İşaret parmağı

ṣ. 37/21

ṣaʿleb Ar. Tilki

ṣ. 83/18

sālebīye Fr. Diş otu

s. 83/12

ṣalın- Sallanmak

ṣ.-maḳ 20/10

ṣalıncaḳ Salıncak

ṣ.+a 20/10

sālifü'z-zikr Ar. Daha önce zikredilen, söz edilmiş

s. 492/2, 583/5-6, 589/11

ṣāliḥ Ar. Elverişli, uygun

ṣ. 25/16, 40/12, 117/2, 143/5, 143/7, 180/19

ṣ.+dir 61/5

sālim Ar. Sağlam, eksiksiz

s. 293/10, 581/23

sāliş Ar. Üçüncü

ṣ. 200/13

sāliṣā Ar. Üçüncü

ṣ.-i rūḥı 350/13

sāliṣen Ar. Üçüncü olarak

ṣ. 362/11

salḳım salḳım Salkım salkım

s. 129/18

ṣallan- Sallanmak,

ṣ.-maya 280/9

Salpos ö.i. Bir hekim adı

s. 299/12

ṣalt Moğ. Sadece

ṣ. 336/5

sāluya Fr. Diş üstü

s. 498/2

ṣalya Yun. Ağızdan akan tükürük

ṣ. 404/22

ṣalyār bk. ṣalya

ṣ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 182/27

ṣaman Saman

ṣ.+a 121/9, 121/10

ṣ.+ı (Belirtme hal eki) 121/9

ṣ. ṣuyunuñ Saman suyu

ṣ. 187/4

ṣamem Ar. Kulak deliği kapanıp sağır olma

ṣ. 250/15, 250/17

samerce köki Basur tedavisinde kullanılan bir bitki türü

s. 478/16

ṣāmır yumā Günebakan bitkisi

ṣ. 463/11

samur Ar. Kuzey Avrupa'da yaşayan, çok yumuşak ve ince tüyleri olan, postu için avlanan küçük hayvan (Martes zibelilina)

s. 20/1

ṣan- Sanmak, zannetmek

ṣ.-dılar 120/17

ṣ.-mışlardır 109/24

ṣ.-up 367/26, 521/19

ṣ.-ur 554/7

ṣ.-urlar 108/18

saña Sana

s. 144/21, 145/1, 176/12, 177/20, 178/20a, 196/15a, 197/3a

ṣanʿat Ar. Sanat

ṣ. 199/23, 200/9, 266/16, 334/17

ṣ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 169/5a, 236/16, 313/19, 319/12, 333/5, 335/8, 355/8, 572/25, 573/20

ṣ.+ında 182/19

ṣ.-ı bāḳī Sonsuz faydası

ṣ. 344/15

ṣ.-ı yaḳı Yakının uygulanışı

ṣ. 541/23

ṣanavberi Ar. Çam fıstığı ağacı

ṣ. 315/4

ṣanca- Sancımak

ṣ.-r 375/24, 514/25, 561/16

sancı Sancı

s. 163/26

s.+dan 44/6

s.+sı 152/10, 254/22

s.+sına 254/21

s.+sını 246/8

ṣancı bk. sancı

ṣ. 304/10

ṣ.+sı 417/11

ṣancı- bk. ṣanca-

ṣ.-maḳdır 524/8

ṣ.-r 255/3

sancu bk. sancı

s. 226/22, 300/19, 391/17, 391/25, 401/21, 401/23, 514/25

s.+sı 153/19, 153/21, 162/5, 300/5, 300/21

s.+sına 69/12

s.+ya 148/11, 154/9, 239/12

ṣ.+yı 102/26, 154/3

ṣandal Ar. Sandal ağacı (Sanatalum albüm)

ṣ. 9/8, 10/17, 19/25, 30/7, 43/21, 120/10, 204/13, 222/26, 243/10, 259/8, 312/8, 312/26, 313/20, 317/4, 320/11, 325/16, 333/20, 339/25, 345/12, 359/17, 438/1, 486/9, 503/10, 549/20, 579/2, 579/17

ṣ.+ı (Belirtme hal eki) 211/9

ṣ. merhemi Sandal merhemi

ṣ. 560/7

ṣ. şerbeti Sandal şerbeti

ṣ. 499/10

ṣ. şerbetleri 424/7

ṣ.+ü'l-ḥadīdi Bi sandal türü

ṣ. 566/9

ṣandaleyn Ar. Sandal bitkisinden yapılan macun

ṣ. 331/10

ṣandalüsi ? Bir sandal türü

ṣ. 571/8

ṣandıḳ Ar. Sandık

ṣ.+lar 76/3

ṣāniyā bk. ṣāniye

ṣ. 19/13

ṣ.-ı sedde 350/13

ṣāniye Ar. İkinci

ṣ.+de 104/3

ṣ.+sinde 136/24

ṣāniyen Ar. İkinci olarak, ikinci derece

ṣ. 362/9

ṣap Ar. Bitkinin dal, yaprak, çiçek vb. bölümlerini taşıyan, ağaçlarda odunlaşarak gövde durumunu alan bölüm

ṣ.+ları 62/22

ṣaparina Fr. Saparna bitkisi (smilax)

ṣ. 202/22, 437/22, 437/24, 444/1

ṣ.+yı 438/3

ṣaparna bk. ṣaparina

ṣ. 9/19, 210/18, 215/13, 224/16, 235/2, 442/1, 504/11

ṣapaṣağlam Çok sağlam, her yanı sağlam

ṣ. 396/11

ṣār Bir çiçek türü

ṣ. 508/20

ṣar- Sarmak

ṣ.-a 399/3, 401/7

ṣ.-alar 151/21, 400/14, 402/19, 438/18, 464/25, 469/3, 469/3

ṣ.-up 252/21, 469/2

ṣarʿa Ar. Sara hastalığı, epilepsi

ṣ. 53/19, 54/20, 63/6, 74/25, 82/5, 87/13, 87/16, 93/24, 107/21, 107/24, 119/14, 121/16, 140/2, 166/14, 168/2, 441/2, 470/22, 481/16

ṣ.+da 565/15, 565/18

ṣ.+dan 114/11, 119/14, 324/11, 565/15

ṣ.+nı 88/7, 123/3

ṣ.+sı 100/3

ṣ.+ya 47/23, 73/7, 89/9, 107/20, 108/7, 110/19, 115/18, 129/23

ṣ.+yı 101/21, 108/7

şaraʿ bk. şarʿa

ş. 146/22, 214/20, 562/22, 564/9 564/9

ş.+a 565/14

şarar- Sararmak, sarı renge dönmek

ş.-ırsa 151/19

ş.-ur 340/15

ş.-mış olan 271/13

şarart- Rengini sarıya çevirmek, sararmasına yol açmak

ş.-ır 103/8

ş.-ır 139/26

şarb Sert, keskin

ş. 254/8, 268/17, 269/1, 269/12, 418/15, 431/25, 433/6, 440/9, 456/5, 459/8, 465/12, 465/24, 466/12, 468/2, 477/4, 518/20, 519/5

şarf şarābı Bir şarap türü

ş.+yla 242/17

şarf Ar. Tüketim, kullanma

ş-ı dem Kan sarfiyatı

ş. 284/1

ş.-ı demden 283/3-4, 283/6

ş.-ı şafra olursa Safranın sarf olması

ş. 284/2

sarḫoş Far. Alkollü içki veya keyif verici bir madde sebebiyle kendini bilmeyecek durumda olan kimse

s. 439/22

s.+la 567/6

s.+larda 264/15

şarı Sarı

ş. 22/1, 34/24, 49/5, 67/2, 68/9, 97/15, 97/16, 113/18, 115/18, 120/25, 121/11, 134/9, 137/22, 138/20, 144/3, 149/10, 164/16, 164/17, 176/15, 183/3, 183/6, 187/3, 188/22, 232/4, 304/7, 356/4, 358/10, 390/4, 410/13, 438/19, 450/13, 470/6, 470/8, 478/6, 504/23, 519/23, 519/24, 519/24, 520/18, 555/6

ş.+ca 269/16

ş.+sı 138/12, 138/14, 144/2, 144/3, 425/15, 545/1, 555/4

ş.+sın 303/23

ş.+sını 164/17

ş.+ya 62/24, 226/22, 270/3, 519/25

ş.+yı 555/5

ş. eyler 9/4

ş. olmaḳ 499/3

ş. olup 283/8

şarı belūṭ Bir belut türü

ş. 407/24

ṣarı buyāḳ ṣuyu Sarı buyak bitkisi suyu

ṣ.+n 238/16

ṣarı helīle Helile bitkisinin bir türü

ṣ. 245/9, 245/17, 260/6, 275/5, 279/1, 478/12

ṣ.+dir 137/3-4

ṣ.+yi 461/24

ṣ. ḳabuġı Sarı helile bitkisinin kabuğu

ṣ. 212/11 260/25 341/23 355/1 355/5 356/22 358/18-19 361/2 471/6 513/9

ṣ.+niñ ḳabuġundan 351/20

ṣarı nār çiçegi Sarı nar çiçeği

ṣ. 482/1

ṣarı ṣabır Sabır bitkisi türü

ṣ.+a 109/22

ṣarı ṣandal Bir sandal türü

ṣ. 261/12, 366/9, 499/16

ṣarı ṣu İrin

ṣ.+lar 454/17, 522/18

ṣ.+yı 115/18

ṣarı ṭopuzluḳ köki Sarı topuzluk bitkisi kökü

ṣ. 490/4, 590/15

ṣarı yaġ Sarı yağ

ṣ. 410/5, 410/9

ṣarı yereḳān Sarılık hastalığı

ṣ. 519/15

ṣ.a 522/9

ṣarı zāc Zac bitkisinin bir türü

ṣ. 545/14

ṣ.+ı 415/21

ṣarı żamḳ Sarı zamk

ṣ.+dır 109/22

ṣarı zernīḫ Sarı zernih bitkisi

ṣ. 279/6, 434/19, 446/1, 449/26

sārıḳā Mide ile ciğer arasındaki ince damarın adı

s. 327/2

s.+da 33/7

ṣarıl- Sarılmak, örtmek

ṣ.-acaḳ 423/3

ṣarılıḳ Kanda safra maddesinin artması sonucu cildin ve bazı vücut sıvılarının sarı renk almasıyla beliren hastalık

ṣ. 27/19, 30/26, 176/15, 187/2, 481/8, 519/14, 521/11, 521/15, 521/23, 521/25, 522/18, 532/22

ṣ.+a 61/11, 64/21, 66/1, 66/13, 73/7, 96/1, 118/21, 124/16, 129/22, 187/19, 520/20, 521/18

ṣ.+ı (Belirtme hal eki) 64/2 89/15 100/5 110/11 110/19 124/14 140/13 521/8 521/16 522/11 522/14 522/19 522/22

ṣ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 521/14, 521/22

ṣ.+ıñ 520/24, 521/5, 522/2

ṣ. olan 159/7, 521/21

ṣ. oldı 521/19

ṣ. ṭaşı Sarılık hastalığının tedavisinde kullanılan bir tür taş

ṣ.+nı 521/20

sarımsaḳ Sarımsak

s. 146/25

s. ṣapı Sarımsak sapı

s. 529/14

s. ṣuyu Sarımsak suyu

s.+n 254/22

s. ṣuyunı 146/20, 257/22

şarımsaḳ bk. sarımsaḳ

ṣ. 16/22, 77/8, 156/3, 330/10, 391/12, 391/6, 391/9, 392/2, 400/8, 406/15, 407/15, 421/15, 421/20, 436/2, 460/23

ṣ.+a 269/22

s.+ı (Belirtme hal eki) 146/17, 146/19, 146/22, 146/24, 146/24, 147/1, 147/3, 205/22, 240/25, 269/10, 392/16, 392/23, 400/3, 400/4, 416/14

s.+ıñ 146/21, 240/24, 384/17, 420/6

ṣ. ḳabı Sarımsak kabuğu

ṣ. 402/16

ṣ. ṣuyı bk. sarımsaḳ ṣuyu

ṣ. 325/1, 325/2

ṣarımtıraḳ Sarımsı

ṣ. 264/3, 538/11

sāri Ar. Bulaşıcı, sirayet eden

s. 437/9, 451/3

s.+dir 451/1

ṣarḳabil- Sarkma imkanı veya olasılığı olmak

ṣ.-ür 491/8

ṣarmaşıḳ Sarmaşıkgillerden, koyu yeşil renkli, değişik biçimli yaprakları olan, sap ve dallarından çıkan küçük ek köklerle dik, düz yerlere yapışarak tırmanan bitki (Hedera helix)

ṣ. 68/5

ṣ.+ı (Belirtme hal eki) 521/23

ṣ. aġacı Sarmaşık yaprağı

ṣ.+ndan 287/4

ṣ. yapraġı Sarmaşık yaprağı

ṣ.+n 390/5

şarplan- Sancılanmak

ş.-up 573/10

şarşıla- Sarsılmak, etkilenmek

ş.-yup 20/12

şaru bk. şarı

ş.+sıdır 138/7

ş.+suyla 113/26

şaru helīle bk. şarı helīle

ş. 280/6

ş. ḳabuġı bk. şaru helīle ḳabuġı

ş. 212/13

şāşferās Fr. Çam ağacına bezeyen, kabuğu olan, ince ya da kalın gövdeli olabilen bir ağaç

ş. 98/18,202/23, 210/18, 217/11, 224/16, 437/22, 444/14, 507/23, 510/17, 526/2, 563/5

ş. şuyu Sasferas suyu

ş.+nı 508/15

şat- Bir değer karşılığında bir malı alıcıya vermek

ş.-arlar 543/4

saʿter Ar. Kekik cinsinden güzel kokulu bir ot, güveyi otu (Origanum vulgare)

s. 44/7, 96/12, 96/12, 96/17, 144/5, 149/9, 249/5, 264/6, 264/19, 268/2, 311/4, 322/1

s.+e 282/3

s.+i (Belirtme hal eki) 235/23

s. otı Sater otu

s. 293/1, 394/3, 588/9, 589/24

şaʿter bk. saʿter

ş.-i aḳrīṭī Bir sater türü

ş. 251/5

şaʿtere bk. saʿter

ş. otı bk. saʿter otı

ş. 511/18

şaṭlıḳ ? Kulak rahatsızlığında görülen bir ses türü

ş. 252/2

şavlet Ar. Şiddetli saldırı

ş. 292/11

ş.+leriñ 292/20

şavravī Ar. Safraya ait, safrayla ilgili

ş. 113/15

şavt Ar. Ses, seda

ş. 288/26

ş.+a 22/23, 95/9

ş.+ı (Belirtme hal eki) 56/13, 97/24, 117/20

ṣ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 127/5

ṣ.+ını 127/6

ṣay- Kabul etmek

ṣ.-mışlardır 193/21

saʿy Ar. Çabalama, gayret, emek

s. 8/12, 191/9, 491/19

s. eyleyeler 45/18, 515/7-8

s. ideler 32/4

s. olunmaḳ 539/8

s.-ı belīġ idüp Emek harcayıp gereği gibi çalışmak

s. 170/28

sayaġ Sadeyağ, tereyağı

s.+ın 418/4

s.+la 466/18

ṣayā-i ḥāmıż Ar. Vişne

ṣ. 136/11

ṣayb Yumşak, dengeli hareket etmek

ṣ. 185/16

ṣayd Ar. Av, avlanma

ṣ. 101/17

ṣ. olunup 101/10

saye yaġı bk. sayaġ

s. 537/26

s.+n 287/24

ṣāy-ı ḫıṭāʿī Çay

ṣ. 76/4

ṣayıḳla- Sayıklamak

ṣ.-dıġından 33/21

ṣ.-ma 305/16

s.-yan 149/24

sazan Sazangillerden, Avrupa, Asya ve Amerika'nın tatlı sularında yaşayan, sırt yüzgeci uzun, eti beğenilen kılçıklı bir balık (Cyprinus carpio)

s. 61/15

sebaḳ Ar. Ders

s.+dır 196/24b

sebbābe parmaġı Şehadet parmağı, sağ elin baştan ikinci parmağı

s.+nı 538/22

sebeb Ar. Bir şeyin olmasına veya belli bir hâlde bulunmasına yol açan şey

s. 9/7, 8/10, 8/11, 46/25, 125/18, 188/12, 213/6, 213/23, 252/2, 308/2, 315/19, 324/3, 324/17, 324/24, 336/5, 361/16, 382/2, 481/7, 549/11, 578/23, 579/11

s.+den 22/1, 59/17, 169/22, 192/21, 220/21, 257/15, 304/17, 316/8, 375/21, 543/14

s.+dendir 180/10

s.+dir 24/21, 24/21, 24/26, 26/2, 28/2, 29/8, 30/26, 76/25, 120/10, 172/11, 221/4, 221/6, 543/17, 567/21, 568/8

s.+e 173/25

s.+i (3. Tekil iyelik eki) 22/17, 22/20, 25/5, 25/8, 124/13, 189/13, 198/9, 207/6, 219/8, 219/20, 219/21, 220/6, 220/23, 221/15, 229/18, 234/13, 246/16, 254/3, 263/2, 264/4, 264/13, 265/16, 283/3, 298/3, 304/4, 311/12, 314/12, 315/16, 324/13, 325/15, 330/9, 343/16, 350/3, 354/13, 355/12, 359/19, 360/20, 362/5, 366/18, 368/22, 372/16, 374/3, 380/9, 387/8, 408/23, 430/4, 435/9, 435/23, 437/11, 440/20, 442/8, 443/14, 460/21, 462/19, 470/1, 497/11, 498/23, 500/2, 502/13, 511/2, 513/25, 519/19, 522/2, 524/23, 532/15, 542/15, 543/19, 544/4, 545/6, 553/9, 556/5, 556/17, 564/13, 567/14, 568/25, 569/1, 582/1

s.+idir 24/24

s.+iñ 567/17

s.+ini 506/15

s.+iyle 19/5, 22/14, 22/15, 23/24, 25/9, 29/4, 33/2, 34/2, 360/22, 591/11

s.+ler 25/4, 288/24

s.+lerden 538/19

s.+leri 226/11, 310/19, 350/12, 375/22, 567/10

s.+leriñ 282/22, 337/18

s. olup 9/2, 9/5, 9/7, 9/16, 11/17, 13/20, 16/12, 16/14, 17/14, 19/3, 19/8, 21/26, 22/13, 24/27, 27/15, 36/11, 36/16, 36/17, 36/18, 106/1, 106/4, 120/11, 133/11-12, 301/10, 309/15, 316/5-6, 332/19, 363/24, 593/24

s.-i āḫir Sonraki sebep

s. 45/15, 311/21

s.-i bādi Geçici sebep

s.+si 311/12-13

s.-i bādiyesi 313/3

s.-i bedenī Varlık sebebi

s.+si 311/16

s.-i fāʿli Yapan sebep

s.+si 180/18, 181/2-3

s.-i ġāye Amaca yönelik sebepler

s.+si 181/1

s.-i ḫāricī Dış sebepler

s.+den 370/27

s.-i mādde Madde sebebi

s.+si 180/19, 180/19

s.-i maddiyesi 313/4

s.-i ṣūri Görünürdeki sebep

s.+si 181/3-4

s.-i ṣūriyesi 180/20

s.-i ṭabīʿat Tabiat sebebi

s. 191/9, 192/21

s.-i ẓāhiri Bilinen, görünen sebep

s. 587/25

s.-i ẓāhirisi 444/6

sebebsiz Sebebi olmayan

s. 172/11, 316/15

sebḳat Ar. Geçme, ilerleme

s. 156/16

s. iden 100/25, 306/7

sebtān ? Bir bitki türü

s. 540/22

secḳü'l-emʿā Bağırsak sıyrıntısı

s. 361/14

s.+ya 361/16, 363/25, 364/18-19

seç- Benzerleri arasında hoşa gideni seçip almak veya yararlanmak için ayırmak

s.-üp 474/19

seçil- Tespit edilmek, bulmak

s.- ür 38/7

seçnāḳ ? Anasır-ı erbaanın yirmi sekiz bölümünden on ikincisi

s. 175/1

sedd Ar. Tıkama, tıkanma, kapanma

s.+iñ 148/5

s. ideler 250/25-251/1

s. iden 593/15

s. idüp 249/25

sedde bk. sedd

s. 25/22, 30/12, 30/14, 30/18, 60/12, 70/8, 315/23, 316/7, 358/12, 358/12, 373/14, 501/3, 513/23, 520/2, 542/15, 562/13, 569/13

s.+de 337/9, 430/14

s.+den 63/8, 111/5, 336/20

s.+ler 62/7, 142/3

s.+lerden 124/14, 567/16

s.+lere 25/25, 105/3, 188/1

s.+leri 33/23, 57/9, 58/19, 66/13, 73/19, 73/21, 78/9, 82/24, 85/11, 94/16, 94/8, 95/3, 98/24, 104/13, 107/4, 113/20, 118/20, 122/15, 122/25, 123/14, 128/3, 130/12, 137/10, 142/11, 214/21, 329/6, 358/17, 359/22, 359/24, 441/6, 505/9, 507/22, 520/9, 535/8

s.+lerin 52/11, 63/8, 63/24, 68/13, 84/13, 88/4, 111/3, 114/1, 126/25

s.+leriñ 52/24

s.+lerinde 522/4

s.+lerine 110/10, 517/4

s.+lerini 37/10, 47/24, 57/6, 64/3, 90/3, 106/8, 110/18, 111/9, 111/16,

113/8, 116/22, 124/17, 132/16, 133/6, 136/3, 258/19, 514/8, 516/10, 517/4

s.+si 37/9, 59/2, 574/14

s.+sidir 501/3

s.+sin 155/3

s.+sinden 506/11, 522/3

s.+sine 38/2

s.+sini 59/2, 373/1, 563/3

s.+siniñ 501/4

s.+ye 11/17, 37/23

s. olup 372/16

s. olur 440/21

s.-i kebedī Karaciğer tıkanması

s. 48/17

s.+ü'l-üẕn Kulak tıkanıklığı

s.+e 250/18

ṣedef Ar. Sedefotu (Ruto graveolens)

ṣ. 167/8, 420/11

ṣ.+i (Belirtme hal eki) 167/7

ṣ. otı Sedef otu

ṣ. 292/26

sedef bk. ṣedef

s. 261/22, 551/18

s. otı bk. ṣedef otu

s. 321/25, 394/3, 511/18, 588/9, 589/23

s. otı ṣuyı Sedef otu suyu

s. 302/11, 589/3-4

sedürs ? Bir bitki türü

s. 208/4

sef'a ? İnsanın baş bölgesinde görünen bir hastalık

s. 461/10

sefercel Ar. Ayva (Cydonia vulgaris)

s. 49/7

sefer Ar. Kuşatma

s.+inde 221/8

sefer Ar. Yolculuk

s. 577/14

s.+de 577/15

s+lerde 83/25

sefillik Yoksulluk

s. 34/18

sefūf Ar. Toz halindeki ilaç

s. 199/15, 199/15, 199/15, 199/16, 199/17, 201/11, 207/14, 290/9, 310/14, 312/19, 325/7, 328/17, 331/24, 338/15, 346/4, 346/11, 349/13, 349/15, 349/16, 359/12, 360/8, 360/13, 364/5, 383/10, 389/19, 393/25, 441/25, 442/25, 486/3, 489/16, 489/16, 492/11, 506/25, 511/15, 545/17, 549/22, 550/18,

554/20, 583/17, 583/22, 591/4, 591/6, 594/6, 591/13

s.+dan 325/13, 332/2, 360/13, 360/18, 511/16, 586/6

s.+dur 346/11, 511/13

s.+ı (Belirtme hal eki) 200/22, 393/21, 492/10, 494/7, 509/8

s.+lar 199/14

s.+lardan 585/15

s.+ları 299/13

s. eyleseler 52/13

s. eyleyeler 549/25

s. eyleyüp 207/19, 235/24, 325/12, 349/19, 438/4, 443/5, 507/24, 554/25

s. ideler 202/3, 332/2, 364/3, 382/22

s. idüp 58/13, 130/6, 275/24, 289/5-6, 313/17, 359/17-18, 394/21, 509/14, 527/17, 545/22

s. olduḳdan 348/6

s. oluna 199/24, 301/17, 302/9, 341/12, 394/2, 492/13, 493/12, 583/20-21, 585/17, 586/8, 591/15, 594/7

s. olunduḳdan 321/18

s. olunup 295/2, 306/5-6, 310/16, 323/15, 494/10

s. olup 275/18

s. olur 403/19-20

sefūfāt Ar. Toz haline getirilmiş ilaçlar

s. 7/7

s.-ı diyārdun Toz halinde bir tür ilaç

s. 436/22, 563/10

segir- Genellikle vücudun bir yerinde deri ile birlikte derinin hemen altındaki kaslar hafifçe oynamak

s.-mesine 220/4

s.-mek 220/7

segirt- Seğirtmek

s.e 517/22

seḥāb Ar. Bulut

s.-ı raḥmet Rahmet bulutu

s.+dir 177/11

s.-ı ẓulmet Gaflet bulutu

s.+dir 177/11

seḥ ʿāt Ar. Kaplumbağa

s. 118/23

seher Ar. Şafağın sökmek üzere olduğu vakit

s. 25/7, 28/14, 122/20, 314/14, 336/12

seher Ar. Gece uyuyamama hastalığı

s.+i (Belirtme hal eki)

sehlü'l-ḥareke Ar. Kolay hareket edebilme

s.+iseler 581/23-24

seḳānḳur ? İlaçları toz haline getirmek için kullanılan alet

s.+dan geçürüp 325/12

sekene ? Bir hastalık adı

s. 214/20

sekiz Sekiz sayısı

s. 214/14, 218/22, 222/18, 223/20, 223/23, 227/5, 227/9, 227/23, 227/24, 228/12, 231/23, 241/19, 241/20, 241/23, 242/3, 242/15, 242/21, 243/5, 263/22, 268/8, 277/23, 277/23, 285/23, 286/15, 304/22, 305/4, 306/1, 306/3, 309/4, 313/22, 318/23, 319/5, 319/8, 328/4, 329/10, 329/16, 331/6, 333/20, 333/5, 334/9, 334/11, 334/21, 355/9, 355/23, 356/2, 356/23, 358/25, 363/18, 367/3, 367/21, 377/11, 389/16, 429/8, 434/20, 444/25, 448/6, 485/2, 514/12, 520/8, 521/3, 522/5, 523/24, 540/25, 548/3, 556/10, 560/13, 560/23, 560/23, 560/24, 561/3, 573/2

sekizer Sekiz sayısının üleştirme sayı sıfatı

s. 233/26, 377/9, 515/21, 543/24, 552/11, 553/21, 555/26

sekizinci Sekiz sayısının sıra sayı sıfatı

s. 29/9, 189/10, 193/17, 284/13, 304/1

s.+si 174/23

sekiz ṭoḳuz Sekiz dokuz

s. 471/8

seksan Seksen sayısı

s. 35/16, 329/14

s.+idi 439/20

sekte Ar. İnme, felç

s. 24/24, 36/17, 220/5, 220/6

s.+de 264/13, 264/16

s.+ye 121/16, 131/16

sekud ? Bir bitki türü

s. ṣuyı Sekud bitkisinin suyu

s. 325/21-22

seḳurdiyūn ? Bir bitki türü

s. 382/16

seḳūṭü's-sere Ar. Göbek düşmesi denilen bir tür hastalık

s. 372/11

seʿla Ar. Ur

s. 468/14

selāḳ Ar. Dil ya da diş etleri üzerinde oluşan şişlik

s. 245/14

selāmet Ar. Esen olma durumu, esenlik

s. 191/1

s.+idir 337/12

s.+le 305/10

selāmetlü Selametli

s. 192/21

selāsel-i bevl Ar. İdrar kaçırma, idrarı tutamama

s. 528/18

şelc Ar. Kar

ş. 310/20

ş.-i ḥükemā 278/14, 349/1-2

ş.+ü'l-ḥükemā 273/13

selca Ar. Bıldırcın

s. 143/23

selesü'l-bevl bk. selāsel-i bevl

s. 528/14, 529/5, 529/8, 544/2, 545/4, 545/5, 545/9-10

s.+e 28/5, 52/5, 154/17, 155/20

s.+i (Belirtme hal eki) 114/21, 124/7, 477/14

s. olsa 159/5

şeleşü'l-bevl bk. selāsel-i bevl

ş. 533/22, 537/6, 537/19

ş. olsa 530/12

selīḫa Ar. Tarçın ağacı

s. 245/10, 258/13, 505/12, 579/16

selīḫe Ar. Katırkuyruğu denilen otun kökü

s. 564/5

selīm Ar. Sağlam, kusursuz, doğru

s.+den 34/16

s.+dir 469/24

selīmāni Ar. Merhem terkibinde kullanılan bir bitki türü

s. 453/15

selmen ? İlaç terkibinde kullanılan bir bitki türü

s. 452/13, 446/26

s.+i (Belirtme hal eki) 447/1

selüken Far. Silikon denilen kırmızı boya

s. 432/16

semʿ Ar. Duyma, işitme

s.+i (Belirtme hal eki) 120/7

semā-ı cüẕẕam Zehirli bir cilt hastalığı

s.+dır 435/19

semāni Ar. Bıldırcın

s. 60/5

semaver Rus. Özellikle çay demlemekte kullanılan, içinde kömür yakacak ocağı bulunan, elektrikle de çalışabilen, bakır, pirinç vb. metallerden yapılmış musluklu kap

s.+den 136/17

seme ? Hastalık durumu, nahoşluk

s. 305/15

semek Ar. Balık

s. 61/9

s.-i ḳarʿ Denizin dip bölgelerinde yaşayan balıklar

s. 314/22

s.+ü'ṣ-ṣaydā Küçük yapılı bir balık türü

s. 555/15

semir- Şişmanlamak

s.-e 162/6

s.+ir 20/4

s.-mese 151/2

semirt- Şişmanlatmak

s.-e 156/22

s.-ir 20/25, 21/2, 21/24, 30/12, 30/14, 51/2, 55/2, 56/14, 59/1, 59/11, 62/6, 63/24, 65/13, 73/26, 74/6, 47/23, 108/17, 117/22, 126/7, 141/9, 142/1, 142/25, 143/17, 143/2, 309/17, 486/5

semirdici Şişmanlatıcı

s. 99/8, 99/9

s.+dir 151/26

semīyyet Ar. Zehirli olma, zehirlilik

s.+ini 10/11

semiz Besili, etli, yağlı

s. 13/10, 34/23, 42/11, 44/5, 60/6, 60/14, 129/18, 142/16, 161/18, 184/17, 209/6, 210/7, 214/11, 215/18, 318/16, 318/20, 331/18, 335/1, 349/5, 363/6, 382/19, 383/18, 508/5, 555/9, 391/9, 406/3, 444/3, 559/11, 563/25, 565/11, 567/9, 569/12

s.+lerde 40/3

semiz otı Semiz otu (Portulaca oleracea)

s. 128/11, 202/8, 207/3, 263/23, 532/25

s. borası Semiz otu boranisi

s.+nı 542/14

s. ṣuyı Semiz otunun suyu

s. 352/5

s. ṣuyuyla 97/20, 550/3-4

s. toḫumı Semiz otu tohumu

s. 317/19, 346/16

s. varaḳları Semiz otunun yaprağı

s.+ndan 312/20-21

s. yapraġı bk. semiz otu varaḳları

s. 345/14

semizlik Semiz olma durumu

s. 579/14

s.+i (3. Teki iyelik eki) 563/5

s.+de 31/4

s.+den 554/5, 562/14

s.+den ise 567/16

semm Ar. Zehir

s. 47/14

s. itmek 202/6

s.-i ḳātil Öldürücü etkiye sahip zehir

s.+dir 28/21, 55/18

s.-i ḳātildir 55/18

semmī Ar. Zehirle ilgili, zehirli

s. 361/19

s. olmayup 407/1

semmīyāt Ar. Zehirli nesneler

s. 218/6

semmīyyet Ar. Zehirlilik

s. 564/17

semmiyetli Zehirli

s. 564/11

semmü'l-fār Ar. Sıçanotu

s. 446/7, 484/24

semn Ar. Yağ

s. 139/15

şemre ?

ş.+leri 75/15

semt Ar. Taraf, yön, bölge

s.+ine 538/23

s.+lerinden 394/15

semūm Ar. Zehirli şey

s.+a 105/3

s.+a 78/9

s.+da 105/27

s.+dan 316/9

s.+ı (Belirtme hal eki) 105/27

s.+uñ 66/24

semūmā Ar. Tüm zehirli şeyler

s.+ya 67/18

semmūr Ar. Samur ve bu hayvanın kürkü

s.- meşhūr Meşhur samur kürkü

s. 93/7

sen Sen (2. Tekil şahıs eki)

s. 144/22, 144/23, 169/14a, 196/18a, 196/18b, 197/7a

s.+de 186/4, 388/16

s.+den 178/20b, 186/6, 575/22, 575/22

s.+i (Belirtme hal eki) 96/16, 184/7, 464/13, 464/14

s.+iñ 186/8, 197/7b

s.+iñçün 144/20

senā Ar. Safra ve balgamı söktüren ve yaprağı müshil olarak kullanılan bir cins ot

s. 503/9

şenā Ar. Övme

ş. 169/19, 310/21

ş. itdikten 169/20

ş.-yı müştemil Bütün övgüler

ş. 195/13b

şenā-i sulṭānī Hazreti Muhammet (sav)

ş.+dir 196/1a

senavlüza ḥabbı Tedavide kullanılan bir hap

s. 323/12

senderūs Far. Kehribara benzeyen bir tür zamk

s. 224/2, 224/8, 262/20, 356/12, 369/6

sendüs Ar. İlaç terkibinde kullanılan bir bitki türü

s. 223/2

sene Ar. Yıl

s.100/14, 221/11, 261/5, 565/12, 594/25

s.+de 184/8, 486/17, 580/15

s.+sinde 221/8, 580/1

s.+ye 184/7, 287/8, 580/15

s.+yi 12/9

s.-i nāsede 75/5

senelik Yıllık

s. 396/9

senfiṭıs ? Büyük kara kavaz kökü bitkisi

s. 590/10

seng Far. Anasır-ı erbaanın yirmi sekiz kısmından on birincisi

s. 174/24

sengencübīn bk. Sikencübīn

s. 441/15

senmeḥdāk ? Temregü tedavisinde kullanılan ilaç terkibinde kullanılan bir bitki türü

s. 460/16

sep- Serpmek

s.-üp 455/5, 518/10

sepet Far. Sepet

s.+ler 75/21

ser Far. Baş, esas

s. 10/20, 271/11

ser- Sermek

s.-üp 411/1

seraṭān Ar. Yenirce denen hastalık, kanser, yengeç

s. 426/24, 427/4, 481/18

s.+ıñ 427/1

serāʿ-yı ʿāli Büyük kurdeşen

s.+de 525/20

serbest Far. Serbest

s. 294/2, 538/4

serce Serçegillerden, insanlara yakın yerlerde yaşayan, kışın göçmeyen, koyu boz renkli, ötücü küçük bir kuş (Passer domesticus)

s.+niñ 165/23

s. beyni Serçe beyni

s.+ni 165/24

s. boḳu Serçe dışkısı

s.+n 465/6

s. boḳun 575/25

s. etleri Serçe eti

s. 508/14

s. etiniñ ḳavırması Serçe etinin kavurması

s. 356/15

s. ḳuşı Serçe kuşu

s. 510/18-19

serçe parmaḳ El parmaklarından en dışta olanlarıdır

s. 148/22, 270/5

serd Far. Yumuşak karşıtı

s. 75/13, 106/6

serḫes Far. Kuzgun otu

s. 57/8

serīʿ Ar. Hızlı

s. 305/14, 311/19, 336/21, 337/10

s.+dir 185/15

s. olmaḳ 499/3-4

s.+ü'l-ġazab Kızgın, hiddetli

s. olup 311/22

s.+ü't-teʿṯīr Hızlı etki

s. 339/20

s.+ü'z-zevāl Çabuk kaybolan

s. 23/8

s.+ü'z-zevāldir 182/22

s.+ü'l-ḥareke Hızlı hareket eden

s. 11/21

serīʿā Ar. Süratle, çabuk

s. 253/22, 336/19, 337/8

serin Az soğuk, ılık ile soğuk arası

s. 203/22, 393/10

seril- Serilmek

s.-ür 75/24

serkeşte Far. Sersem, başı dönmüş

s. 144/20

serküle Serküle otu (plumbago zeylanica) ve kökünden elde edilen ilaç

s. 466/22

s.+yi 238/26, 466/24

sermāye Far. Varlık

s.+si 179/5

sermeżāʿaf Ar. Bir bitki türü

s. 302/8, 586/7

sermiye ? Rahim hastalığının tedavisinde kullanılan ilaç terkibinde kullanılan bir madde

s. 578/22

sersām Far. Menenjit hastalığı

s. 36/23, 481/17

sersemlik Sersem olma durumu

s. 305/15

sert bk. serd

s. 440/3

serṭānī Basur hastalığının zahmetli türü

s.+dir 469/23

sertlik Sert, katı olma durumu

a.+ini 152/1

Sertus ö.i. Bir hekim adı

s. 264/8, 274/7, 283/11, 319/10

servi Far. Servi, selvi ağacı (Cupressus)

s. 146/1

s. aġacı Servi ağacı

s.+ndan 270/6

s. aġacını 157/5

s. ḳozalaġı Servi kozalağı

s. 208/3, 280/7, 551/25

s. ḳozalaġın 157/6-7, 290/2

s. yapraġı Servi yaprağı

s. 407/23

s. yapraġınıñ ḳozalaġı Servi yaprağının kozalağı

s.+n 409/18

s. yemişi Servi yemişi

s. 409/6

ses ṭutulması Ses kısılması

s.+na 288/23, 288/24

Setaḳavs ö.i. Bir hekim adı.

s.+ıñ 120/19

seʿūd Ar. Buruna (su, ilaç vs.) çekmek

s. 106/7

s. ider 204/4

seʿūṭ bk. seʿūd

s. 105/18

seʿūṭāt Ar. Buruna (su, ilaç vs.) çekme işi

s. 254/5

sev- Sevmek

s.-digi 13/22

s.-e 164/3

s.-er 405/13

s.-erdi 50/10

s.-erse 27/1

s.-meye 162/23, 162/25

ṣevāb Ar. Sevap

ṣ.+dan 32/19

şevāb bk. ṣevāb

ş.+ı (Belirtme hal eki) 197/10b

sevdā Ar. İnsan vücudunda var olduğu kabul edilen dört hılttan biri

s. 31/15, 46/16, 72/6, 100/2, 112/17, 113/12, 126/13, 128/10, 133/11, 134/7, 141/25, 142/22, 143/13, 148/4, 154/3, 174/18, 174/22, 179/12, 180/11, 180/16, 180/16, 180/16, 180/17, 183/17, 203/4, 203/9, 208/10, 284/4, 285/15, 318/6, 327/5, 354/16, 357/19, 375/4, 387/21, 406/6, 427/19, 430/5, 440/2, 444/7, 456/12, 480/22, 480/22, 498/12, 503/8, 519/17, 519/19, 547/8, 562/22

s.+dan 32/16, 52/10, 55/12, 67/13, 71/20, 88/3, 89/8, 89/8, 94/10, 111/10, 128/6, 131/8, 131/14, 181/5, 204/10, 208/23, 208/25, 212/4, 217/24, 226/8, 361/18, 374/4, 375/5, 387/19, 427/1, 428/25, 443/16, 512/13, 515/4, 519/17, 559/1

s.+dır 460/21, 470/1

s.+nıñ 187/20, 359/19, 457/14, 513/19

s.+sı 183/12, 387/19, 387/22

s.+sına 403/22

s.+ya 52/9, 93/4, 176/19, 187/21, 480/24

s.+yı 41/4, 53/19, 54/19, 55/2, 60/12, 64/15, 65/1, 66/2, 70/12, 82/3, 86/6, 96/7, 96/21, 110/22, 114/10, 114/14, 114/17, 115/18, 117/5, 117/26, 127/16, 128/23, 137/6, 140/8, 142/4, 142/20, 145/20, 227/6, 359/24, 484/10

s.+yla 145/17, 439/16

s. buḫarı Sevda buharı

s.+ndan 289/16

s.-yı ḫılṭ Sevda hıltı

s.+dır 203/2

s.-yı cünūn 481/15

s.-yı merāḳiyā Bir balgam türü

s. 339/5

s.-yı merāḳiyede 289/16

s.-yı ṭabīʿ Bir sevda türü

s.+niñ 181/2

s.-yı ṭabʿı Bir sevda türü

s. 180/14

sevdavī Ar. Sevda ile ilgili, sevdaya ait

s. 21/24, 36/13, 96/21, 113/15, 114/7, 137/2, 183/10, 203/5, 241/14, 435/23, 435/23, 443/15, 462/19, 480/22, 495/10, 513/25

s.+lere 128/25

s.+midir 186/22

s. olur 443/19

s. olursa 13/6, 288/18, 443/22-23

sevdāvīye bk. sevdavī

s. 42/24

sevde temüri Bir demir türü

s. 363/8

sevgili Sevgi ve bağlılık duyulan

s. 164/2

seviḳ Baş ağrısına iyi gelen, buğday ve arpanın döğülüp susam ve menengiş katılarak yenen bir yemek

s. 211/5, 211/7

sevin- Sevinmek

s.-e 22/4, 23/11

s.-mek 22/17

s.-mekden 22/16

sevindir- Sevindirmek

s.-ir 9/15

seviye Ar. Düzey, miktar

s. 305/25, 492/21

ṣ. olduḳdan 322/9

s. olunup 347/15

sevḳ Ar. Gönderme, götürme

s. idüp 437/4

seyelān Ar. Akma, akıntı

s. 317/17, 490/3

s.+a 592/4

s.+ı (3. Tekil iyelik eki) 181/4, 495/11

s. iden 593/4

s. ider 470/1, 556/6

s. idüp 247/24

s.-ı meni Meni akması

s. 557/17

s.-ı meniyi 556/13, 556/14

s.-ı raḥm Rahimden sıvı akması

s. 592/1, 592/14-15

s.-ı raḥme 592/5

s.-ı raḥmiñ 593/14

seyf Ar. Kılıç

s. 100/26

seyl Ar. Sel

s. 72/12, 121/17, 245/7, 309/18

s.+e 124/23, 245/16

s.+esin 236/26

s.+i (Belirtme hal eki) 52/25

s.+ine 234/10

seyyid mehre İtboncuğu bitkisi

s. 482/18

sezā Far. Uygun, bir şeye değer

s. 29/5, 33/14, 170/4

s.+dır 305/21

seẕāb Ar. Sedef otu

s. 9/20, 88/17, 112/4, 201/7, 202/5, 211/3, 249/5, 250/4, 311/3, 369/5, 385/13, 391/9, 391/12, 392/16, 392/24, 429/16, 537/11, 542/26, 561/4

s. şuları Sedef otu suyu

s. 107/23

s. şuyuyla 567/1

s. toḫumı Sedef otu tohumu

s. 138/2, 204/20

s. toḫumunı 389/19

s. ʿuṣāresi Sedef otu öz suyu

s. 234/5

s. yaġı Sedef otu yağı

s. 255/1, 255/10, 257/13-14, 258/4, 368/12, 373/20, 374/21, 377/19, 377/24, 462/4, 509/16, 517/9, 544/23

s. yaġıyla 256/13, 332/3, 544/19

s. yaġlarıyla 543/6

s. yapraġı Sedef otu yaprağı

s. 231/12, 342/15

s. yapraġın 270/9

s. yapraġını 537/6

s.-ı büstānī 251/19

s.+ıñ yapraġını 518/20

ṣıbyān Ar. Küçük çocuklar

ṣ. 509/18

ṣ.+a 119/4

ṣ.+larda 465/19

ṣıcaḳ Sıcak

ṣ. 9/4, 9/7, 9/9, 9/19, 9/23, 10/5, 10/12, 12/23, 13/17, 22/19, 29/14, 29/18, 38/3, 38/10, 40/13, 42/12, 42/12, 44/3, 46/4, 46/4, 46/22, 54/12, 69/12, 69/13, 74/4, 75/22, 77/15, 77/15, 77/15, 86/17, 90/12, 95/6, 95/17, 99/16, 102/17, 106/4, 126/9, 131/1, 131/2, 149/2, 154/21, 155/16, 160/20, 203/22, 207/5, 209/16, 209/18, 210/19, 215/14, 216/2, 216/3, 217/5, 217/12, 224/3, 232/22, 233/10, 234/17, 234/8, 236/7, 237/20, 261/15, 263/11, 293/26, 316/18, 351/22, 373/6, 377/14, 393/10, 393/20, 393/23, 419/2, 425/4, 428/14, 428/16, 433/8, 445/14, 471/7, 482/4, 489/8, 500/17, 547/4, 558/18, 577/15

ṣ.+dan 46/18, 53/15, 65/17, 69/23, 89/26, 94/8, 117/17, 150/24, 206/5, 267/16, 330/8, 335/20, 404/17

ṣ.+dan ise 267/20

ṣ.+dır 52/8, 83/19

ṣ.+iken 159/25

ṣ.+la 157/8, 203/8, 258/9, 259/5, 529/15

ṣ. olmaḳ 478/23

ṣ. olmaya 286/12

ṣıcaḳ ṣıcaḳ Sıcak sıcak

ṣ. 55/19, 81/8, 223/17, 411/11

sıcan otu Arsenik

s. 446/8

s.+n 465/4

ṣıcḳaḳlıḳ Sıcaklık

ṣ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 25/6

sıçan Sıçan (Rattus)

s. 158/13, 161/11

s.+ı (Belirtme hal eki) 530/5

s.+lar 167/17

sıçan otı Farekulağı, sıçankulağı (Anagallis arvensis)

s. 447/18-19, 449/17

ṣıçra- İleriye doğru atlamak

ṣ.-dı 326/16

ṣ.-maġla 542/24

ṣ.-maḳdan 408/24

ṣ.-r 382/8

ṣıdḳ otı Sıdk otu

ṣ. 292/7

ṣ. ṣuyı Sıdk otunun suyu

ṣ. 341/6, 495/15

ṣıfat Ar. Nitelik, ona ait olan özellik, hal ve vasıf

ṣ. 201/24, 209/1, 222/25, 235/1, 235/10, 268/1, 285/26, 304/18, 329/25, 329/8, 332/21, 349/15, 356/1, 359/6, 361/5, 367/1, 377/17, 405/5, 417/1, 483/3, 486/5, 499/12, 506/21, 555/21, 563/8, 566/7, 578/4

ṣ.+e 505/11

ṣ.+i (3. Tekil iyelik eki) 10/11, 200/10, 214/8, 215/3, 218/20, 219/23, 222/10, 224/7, 233/1, 234/4, 239/14, 240/3, 241/22, 243/22, 245/3, 245/13, 245/24, 246/7, 251/16, 253/10, 255/24, 260/24, 267/23, 268/7, 272/17, 272/19, 272/25, 273/11, 274/3, 274/9, 278/1, 282/16, 286/1, 289/8, 290/13, 291/15, 298/21, 311/1, 312/14, 314/3, 318/11, 319/1, 320/1, 323/11, 328/3, 328/10, 328/19, 328/25, 330/22, 331/4, 331/13, 331/24, 333/9, 333/26, 334/8, 338/9, 338/19, 339/21, 346/13, 351/5, 351/25, 357/11, 358/1, 358/18, 360/1, 363/1, 364/1, 364/7, 368/5, 370/5, 374/13, 379/3, 383/6, 383/11, 384/12, 384/23, 389/9, 398/8, 424/24, 426/12, 426/19, 433/17,

439/14, 440/7, 441/13, 444/23, 446/25, 455/19, 456/16, 456/23, 471/20, 485/14, 487/17, 493/10, 495/22, 496/3, 497/6, 500/19, 511/13, 516/12, 527/2, 544/21, 556/9, 569/18, 570/6, 588/8, 589/19

ṣ.+ında 104/19

ṣ.+ını 381/4

ṣ.+la 209/17, 591/13, 594/10

ṣ.+lardır 589/2

ṣ.-ı aḫiri 235/25

ṣ.-ı aḫirisi 236/14

ṣ.-ı cevāriş 568/10

ṣ.-ı dārū 356/25

ṣ.-ı devā 243/4, 273/16, 591/18

ṣ.-ı dühn 251/4, 342/6

ṣ.-ı eczā 250/4

ṣ.-ı edviye 282/1, 494/12

ṣ.-ı ḥabb 275/11, 349/4, 516/20, 525/13, 541/10

ṣ.-ı ḥuḳne 363/15, 363/5, 377/7, 523/11

ṣ.-ı iḥtiḳān 367/8, 560/10

ṣ.-ı ʿilāc 250/20, 489/22, 495/1, 508/19, 592/10

ṣ.-ı ʿilācı 236/1

ṣ.-ı ḳızıl merhem 465/22

ṣ.-ı kimyon 342/13, 342/13

ṣ.-ı ḳurṣ 344/7, 557/10

ṣ.-ı maʿcūn 233/19, 309/21, 339/6, 343/18, 352/12, 408/8, 458/3, 470/15, 505/23, 541/16, 545/11, 549/19, 552/9, 554/16

ṣ.-ı maʿcūnü'r-rāḥe 381/6

ṣ.-ı maṭbūḫ 354/22

ṣ.-ı maṭbūḫ-ı muarrıḳ 215/24

ṣ.-ı maṭbuʿ-ı maṭbūḫ 215/11

ṣ.-ı melyen 217/3

ṣ.-ı merhem 265/7, 434/11, 423/11, 434/17, 435/12, 462/1, 471/12, 496/15, 517/8, 548/15

ṣ.-ı merhemi 429/23, 468/17-18

ṣ.-ı merhem-i zencefir 411/20

ṣ.-ı muġlāb 514/10, 563/20

ṣ.-ı müshil 471/5, 520/4, 591/2

ṣ.-ı naḳuʿ 589/6

ṣ.-ı rūz-ı ebyaż 243/15

ṣ.-ı sefūf 207/16, 275/17, 299/15, 359/14, 443/1, 507/1, 509/10, 545/19, 549/22-23, 550/20, 554/22

ṣ.-ı şāf 229/8, 369/15

ṣ.-ı şerīf 261/10

ṣ.-ı şerbet 308/21, 371/23, 495/14, 588/16

ṣ.-ı şiyāf 242/2, 242/6

ṣ.-ı terkīb 325/20

ṣ.-ı terkībi 207/23, 222/3, 224/1, 241/18, 367/18, 369/3, 452/9

ṣ.-ı tertīb 202/16, 548/19

ṣ.-ı tertibi 223/12, 570/23

ṣ.-ı yaġ 216/16

ṣ.-ı yaḳı 208/1, 260/19, 547/14, 503/22, 523/21, 524/12, 545/24, 546/23, 553/17, 559/5, 560/21, 561/3

ṣ.-ı zerūr-ı aṣfer 242/18

ṣ.-ı żımād 503/12, 508/4

ṣıġa- Okşamak, sıvamak

ṣ.-salar 542/21

ṣıġın boynuzı Sıgın boynuzu

ṣ. 168/20

ṣıġır Geviş getirenlerden manda, öküz, inek vb. evcil büyükbaş hayvanların ortak adı

ṣ. 55/20

ṣ.+ıñ 159/19, 390/23, 540/11

ṣ. eti Sığır eti

ṣ. 439/23

ṣ. etinden 277/11

ṣ. iç yaġı Sığırın içyağı

ṣ. 468/18-19

ṣ. iligi Sığır iliği

ṣ. 260/3, 495/23, 517/9

ṣ. inciginiñ iligi Sığırın incik kemiğinin iliği

ṣ. 334/1

ṣ. ödi Sığır ödü

ṣ. 26/22, 384/13, 385/6

ṣ. ödini 160/6, 269/22, 570/14

ṣ. ödüye 288/3

ṣ. ödüyle 225/13, 256/14, 258/5, 464/3, 570/18, 573/4

ṣ. sidigü Sığır idrarı

ṣ. 577/10

ṣ. sidügi bk. ṣıġır sidigü

ṣ. 467/20

ṣ. siñiri Sığır siniri

ṣ. 120/17

ṣ. südi Sığır sütü

ṣ. 55/20, 92/8, 92/10, 290/24, 460/11

s. südidir 92/1

ṣ. südü 576/4

ṣ. südüne 92/7, 92/9-10

ṣ. ṣüdünüñ 82/20

ṣ. tersi Sığır derisi

ṣ.+n 509/17

ṣ. tersini 512/7

ṣ. tevīn 254/16

ṣ. yaġı Sığır yağı

ṣ. 139/19

ṣ. yaġıyla 416/1, 417/12, 420/13

ṣ.+ıñ ṣaġ aşıġını Sığırın sağ ayağının aşık kemiği

ṣ.518/4

ṣıġırdili Sığırdili bitkisi

ṣ. 518/13

ṣ.+ni 279/12

ṣıġırḳuyrıġı Sığırkuyruğu bitkisi, labada (Verbascum)

ṣ. 367/2

ṣıġırḳuyruġı bk. ṣıġırḳuyrıġı

ṣ. 309/1, 471/16

ṣ.+nı 472/1

ṣıḥāḳ ? Bir bitki türü

ṣ. 344/9

ṣıḩḥat Ar. Sağlık, esenlik

s. 145/19 147/1

ṣıḥḥat bk. sıḩḥat

ṣ. 19/7, 151/3, 152/23, 158/1, 171/6, 173/20, 175/13, 175/16, 176/6, 177/3, 177/21, 186/19, 196/12b, 198/7, 238/12, 240/22, 395/11, 408/7, 582/17

ṣ.+de 15/1, 171/19

ṣ.+de ise 35/17

ṣ.+dir 186/5

ṣ.+i (3. Tekil iyelik eki) 8/9, 25/17, 185/5

ṣ.+i (Belirtme hal eki) 594/18

ṣ.+ini 17/9, 55/24, 337/12

ṣ.+iyle 177/20

ṣ. bula İyileşmek

ṣ. 272/15, 536/6

ṣ. buldı 485/14

ṣ. bulur 485/13

ṣ. iden 169/18a

ṣ.-i beden Beden sağlığı

ṣ. 7/1

ṣ.-i ḥıfẓ idüp Sağlığı korumak

ṣ. 9/1

ṣ.-i kāmil Noksansız sağlık

ṣ.+e 580/11

ṣ.+ü'l-mizāc Sağlıklı olmak

ṣ. 590/1

ṣıḳ- Sıkıştırıp suyunu veya yağını çıkarmak

ṣ.-a 225/18

ṣ.-alar 233/9, 527/3

ṣ.-up 84/12, 90/1, 90/3, 94/15, 95/14, 103/1, 117/3, 119/20, 202/20, 203/11,

205/20, 205/23, 210/14, 232/19, 256/3, 258/9, 261/23, 276/13, 389/12, 401/10, 404/7, 413/1, 512/18, 518/10, 521/5, 521/13, 521/24, 522/21, 534/23, 535/4, 537/7, 578/20, 579/3

şıḳ- Sımsıkı kavramak, üzerine basınç uygulamak

ṣ.-a 535/16

ṣ.-alar 564/22

ṣ.-ar 213/10

ṣ.-up 535/15

şıḳ Aralıksız olarak, aralarında az aralık bırakarak

ṣ. 494/23

şıḳ şıḳ Sürekli, sık aralıklarla

ṣ. 302/23, 305/2, 305/11, 393/21, 428/3, 477/3, 492/6, 492/8, 530/25, 538/7, 538/14, 564/10, 592/2, 593/14, 594/2

şıḳıl- Sıkmak işine konu olmak

ṣ.-a 290/7, 424/17

ṣ.-an 467/4

ṣ.-maġı 49/23, 69/25

ṣ.-maḳ 22/15, 336/6

ṣ.-maḳdan 262/12, 545/2

ṣ.-malarla 582/26

ṣ.-mış 260/16 306/3

ṣ.-up 26/1, 316/15, 326/15, 350/5, 440/22

ṣ.-ur 22/14

şıḳındı Sıkıntı

ṣ. 293/11, 294/24

ṣ.+lara 590/8, 593/21

ṣ.+sı 588/24

şıḳış- Sıkışmak

ṣ.-up 491/22

s̲ıḳl Ar. Ağırlık, yük

s̲. 247/7, 353/18, 376/3, 376/9, 491/21, 501/7, 511/21

s̲.+a 375/24

s̲.+ı (3. Tekil iyelik eki) 353/13, 380/11

s̲.+ıñ 376/2

s̲.+ından 179/11

s̲.+ından idi 180/14-15

s̲. olup 181/4

s̲.-ı reʿs Başın ağırlaşması

s̲. 248/3, 248/4, 247/10, 247/16, 247/23

s̲.-ı semʿ İşitmenin ağırlaşması

s̲. 248/10

s̲ıḳlet bk. s̲ıḳl

s̲. 248/10, 265/22

ṣ.+e 546/21

ṣ.+ine 40/16

sıḳrüs Fr. Belirtisi şiş olan bir tür hastalık

s. 428/23

sıḳterus bk. sıḳrüs

s. 428/24

ṣımāḫ Ar. Kulak, kulak deliği

ṣ.+da 248/1, 248/19

ṣımāḫ bk. ṣımāḫ

ṣ.+da 248/5

ṣ.+ında 247/2

ṣınamaḳlıḳ Beslenme konusunda dengeli olmak, kendini kontrol altında tutmak

ṣ. 175/23

ṣırācı ḳabaḳ Bir kabak türü

ṣ. 326/20

ṣırça Cam, camdan yapılmış eşya

ṣ. 235/12

ṣ.+yı 167/19

ṣ. ḳap Cam kap

ṣ.+a 398/10

ṣırf Ar. Sade, halis, safi

ṣ. 195/6, 218/8, 226/1, 226/20, 575/4

sır Ar. Gizli tutulan şey

s.+ına 197/1b

ṣırt Sırt

ṣ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 24/23, 36/7

ṣ.+ında 306/9

sırtlan Etçil, leşle beslenen, postu benekli bir hayvan (Hyaena)

s. 101/7

sıtma Sıtma, bazı ateşli hastalıkların ortak adı

s. 17/11, 35/9, 68/23, 70/25, 119/10, 145/8, 148/5, 159/18, 161/13, 161/13, 304/9, 365/17, 380/12, 518/7

s.+da 33/2

s.+dan 265/4, 519/4

s.+lar 33/11, 118/15

s.+lara 9/7, 16/14, 24/21, 33/17, 68/22, 69/23, 69/24, 73/21, 111/5, 117/7, 135/26, 404/21, 505/7, 565/7

s.+larda 32/27, 34/19, 316/3, 348/23

s.+lardan 273/25

s.+ları 30/2, 64/22, 67/25, 130/1, 155/3

s.+nıñ 33/18

s.+sı 153/22, 255/14, 300/5, 304/3, 378/26, 440/24, 502/18, 502/19, 510/5, 515/5, 520/18, 523/5, 524/8, 546/10, 559/17, 561/16

s.+sını 148/6

s.+ya 73/9, 116/4, 145/10, 159/11

s. ṭutarsa Sıtma hastalığına yakalanmak

s. 44/21

sıtmalı öksürük Ateşli öksürük

s. 301/5-6, 307/12

sıtmalu Sıtma hastalığı olan

s. 128/7, 151/19

şıva- Sıvamak

ş.-rsalar 156/23

ş.-ya 263/17

ş.-yalar 411/8

ş.-yıp 99/13

ş.-yup 224/25, 225/15, 236/7, 245/26, 279/8, 290/25, 426/10, 467/1, 475/9, 475/10, 534/4

şıyır- Sıyırmak

ş.-ır 361/17

ş.-up 119/24

şıyrıl- Sıyırmak işine konu olmak

ş.-dığına 188/25, 188/26, 189/1

şıyrıncaḳ bk. şıyrıntı

ş. 355/14, 355/15

şıyrıntı Sancı, bağırsaktaki mukoza denilen tabakanın erimesi, yüzülmesi

ş.+sına 65/22

ş.+sını 65/19

ş.+ya 188/24

şızı İnce ve hafif ağzrı

ş. 161/8, 237/21

ş.+lar 403/7

sızı bk. şızı

s. 395/7, 400/15, 401/1, 401/5, 401/9, 401/12, 401/13, 401/16, 401/17, 401/21, 401/23, 402/15, 403/10, 437/13, 475/3

s.+lar 399/14, 400/1, 411/3

s.+lara 400/16

s.+sı 93/18

s.+sın 83/16, 134/24, 271/15

s.+sını 83/7, 473/20

s.+ya 402/1

şızıla- Sızlamak

ş.-yan 267/8

sızla- bk. şızıla-

s.-r ise 400/11

s.-sa 399/22

s.-yan 93/17, 399/25, 400/24, 402/2, 411/7

sibistān Far. Sibistan ağacı ve meyvesi (Cordia mixa)

s. 281/21, 298/22, 303/10, 303/16, 304/20, 309/4

sidik Sidik

s. 458/11, 532/17, 538/13

s.+i (3. Tekil iyelik eki) 150/20, 526/25, 526/26, 528/23, 529/4, 533/8, 537/27

s. yolu İdrar yolu

s.+n 527/19

s. yolunda 534/6

sidük bk. sidik

s.+i (3. Tekil iyelik eki) 150/3, 527/16, 527/20, 528/11, 529/2, 529/12, 529/14, 529/16, 529/18, 530/25, 530/25, 531/5, 531/9, 531/12, 531/13, 531/21, 532/7, 532/11, 532/23, 532/24, 533/4, 533/8, 533/13, 533/16, 534/25, 536/25, 537/5

s.+i (Belirtme hal eki) 532/18, 532/22, 533/15

s.+ü (3. Tekil iyelik eki) 153/19

s.+üni 530/12

s. ṭutulması İdrar yapma güçlüğü

s.+na 537/25

s. yolu bk. sidik yolu

s.+n 533/17

s. yolunda 533/14-15, 533/24, 534/2

s.+i yolı 576/1

s.+i yolunda 534/12

sifîr ? Bir hastalık türü

s. 430/14

sifrüs sıḳurüs bk. sıḳrüs

s. 428/23

sigil Siğil, deride, özellikle ellerde oluşan zararsız, pürtüklü küçük ur

s. 155/10, 163/13, 462/21, 463/9, 463/13, 463/14, 463/20, 463/22, 464/3, 464/10, 464/13, 464/17, 464/18, 464/19, 464/21, 464/23, 465/1, 465/6, 465/7, 465/8, 467/9, 469/18

s.+den 464/1

s.+e 160/1, 464/7, 462/25, 464/20, 464/21, 464/24, 464/24

s.+i (3. Tekil iyelik eki) 148/19 160/12 463/20 465/3

s.+i (Belirtme hal eki) 155/10, 465/9

s.+in 160/12

s.+ler 260/14, 463/4, 463/7, 463/9

s.+lere 127/11, 129/1, 483/2

s.+leri 90/19, 473/14, 474/8, 474/22, 475/4, 476/18, 477/23, 487/15

s.+leriñ 462/18, 465/3, 472/21

s.+lerini 472/20

s.+leriniñ 473/12

sigil otı Kumsal yerlerde yetişen bir ot türü

s. 148/17-18

sihil ? Bir hastalık adı

s. 24/24

siḥr Ar. Büyü

s. 163/25

s.+i (Belirtme hal eki) 139/12

sihr Ar. Güçlü etki

s. 17/17

s.+i (3. Tekil iyelik eki) 198/23

şiḳāl Ar. Ağır şeyler

ş.+dan 353/13

sikencübīn Far. Bal ile sirkenin karışımı olan, harareti kesen, safrayı söndüren ekşi şerbet

s. 35/26, 48/5, 51/3, 70/26, 80/14, 84/22, 104/17, 107/15, 114/13, 116/13, 280/22, 280/23, 343/3, 406/22, 499/25, 505/5, 509/1, 511/10, 516/8, 516/15, 520/15, 521/16, 522/7, 547/7, 548/8

s.+i (Belirtme hal eki) 330/16, 517/16

s. ʿunṣulı Ada soğanından yapılan şerbet

s. 328/7, 511/11-12

sil- Silmek

s.-e 99/17, 279/21, 445/23

s.meñ 123/24

silin- Silme işine konu olmak

s.-üp 449/23

silḳ Ar. Pazu bitkisi

s. 66/7

silkme Ani bir hareketle sarsmak

s.+si 20/21

sill Ar. Verem

s. 27/20, 45/7, 76/17, 220/19, 301/4, 301/5, 307/10, 307/12

s. çıbanları Sill çıbanları

s. 298/4

s.e 118/25, 138/12

sime rupa Fr. bk. samerce kökü

s. 478/16

simsim Ar. Susam

s. 93/1

sīn Ar. Doğumdan itibaren yaşanılan süre, yaş

s.+leri 439/19

sināmekī Ar. Baklagillerden, sıcak bölgelerde yetişen, yaprağı müshil olarak kullanılan bir bitki (Cassia officinalis)

s. 10/8, 77/25 89/12, 155/13, 202/14, 208/22, 210/9, 211/4, 285/16, 290/15, 290/17, 321/1, 339/10, 396/12, 397/2,

397/17, 403/18, 439/15, 442/24, 444/15, 452/11, 461/24, 477/17, 479/18, 516/13, 565/26, 586/14

s.+dir 205/1

s.+niñ 290/17

s. yaprağı Sinamei bitkisi yaprağı

s. 386/15, 594/3

Sinārṭus ö.i. Bir hekim adı

s. 248/23, 253/16, 339/1, 339/19, 552/14

Sinarṭūs cirmanī bk. Sinārṭus

s. 253/2

sincāb Far. Sincap

s. 46/5, 93/7

sincābī Sincapla ilgili, sincaba ait

s. 179/23, 179/24

sine Far. Göğüs, bağır

s. 78/18, 105/13

sinek Sinek

s. 158/9

s.+ler 157/5, 167/12, 167/15, 167/17, 234/18

sinemekī bk. sināmekī

s. 215/12, 399/7, 407/19, 444/11

siñir Sinir

s. 54/17, 90/26, 149/23, 174/23, 182/3, 182/3, 182/6, 213/7, 218/2, 339/14, 416/19, 423/21

s.+den 182/6, 332/15, 354/1

s.+dendir 345/24

s.+e 218/2

s.+i (3. Tekil iyelik eki) 499/25

s.+in 220/9

s.+ler 24/25, 68/20, 182/5, 189/2, 217/18, 217/22, 217/24, 217/25, 420/9

s.+lerden 54/18

s.+lere 14/6, 14/9, 14/27, 18/4, 18/6, 27/23, 28/11, 45/11, 61/19, 92/3, 95/5, 107/5, 182/10, 218/9, 348/11, 442/13

s.+leri 13/21, 17/14, 63/16, 149/23, 213/10

s.+leriñ 219/8

s.+lerine 55/23

s.+leriniñ 581/14

s. bozulmaḳ Asab bozulması

s. 25/23

s. ḳurulmaḳ Bir tür sinirsel rahatsızlık

s. 25/23

siñir Sinir otu, tıpta ve eczacılıkta kullanılan bir bitki (Plantago)

s. 342/2, 517/16

s.+i pālūze Bir bitki türü

s. 310/6, 551/3

s.+i (Belirtme hal eki) 568/14

s. yapraġı bk. siñir

s. 273/26

siñir-i dühn darçīnī Bir tür ilaç

s. 199/12

siñir-i dühn ḳaranfilī Bir tür ilaç

s. 199/12

siñir-i müdhen Bir tür ilaç

s. 199/11

s.-i rāziyānec

s. 199/11-12

siñir-i ṭabrajdan ebyāż Bir tür ilaç

s. 199/23

siñirli bk. siñir

s. ṣuyunı Sinir otunun suyu

s. 549/25-550/1

s. yapraḳ bk. siñir

s. 278/12, 367/9, 382/19-20, 548/10, 560/11

s. yapraḳ ṣuyı Sinir otu suyu

s. 358/20

s. yapraḳ ṣuyun 366/2

s. yapraḳ ṣuyuyla 260/26-261/1, 359/8-9, 360/3-4

s. yapraḳ şerbeti Sinir otundan yapılan şerbet

s. 367/24

s. yapraḳ şerbetini 346/10

s. yapraḳ ʿuṣāresi Sinir otu öz suyu

s.+nden 566/3-4

s. yapraḳ ʿuṣāresiyle 364/4

s. yapraḳlıḳ toḫumı Sinir otu tohumu

s. 557/13

s. yapraġı 261/13, 273/17, 286/9-10, 365/26, 406/3, 406/20, 503/13

s. yapraġı ṣuyı bk. siñirli yapraḳ ṣuyı

s. 228/1, 261/19

s. yapraġı ṣuyunı 227/19

s. yapraġı ṣuyuyla 279/27-280/1, 346/23, 351/21, 360/18-19, 542/10, 566/12

s. yapraġı şerbeti bk. siñirli yapraḳ şerbeti

s. 424/7

s. yapraġı toḫumı bk. siñirli yapraḳlıḳ toḫumı

s. 346/17

s. yapraġı ʿuṣāresi bk. siñirli yapraḳ ʿuṣāresi

s. 523/22

s. yapraġını 277/19, 421/13, 579/2-3

s. yapraġınıñ 233/6, 273/12

s. yapraġıyla 578/18

siñirlice bk. siñir

s. yapraġı bk. siñir

s.+nı 430/23, 435/1

sinn-i inḫiṭāṭ-ı celī Ömrün sonu anlamında bir söz

s.+dir 184/16

sinn-i inḫiṭāṭ-ı ḫafī Ömrün ilk altmış yıllık kısmını ifade eder

s. 184/10

sinn-i maḫīż Sancısı tutan hamile kadınnın yaşı

s. 580/1

sinn-i merḳum Anılan, zikredilen yaş

s. 580/1-2

sinn-i temyīz Ömrün on beş ile otuz beş yaş arası olan kısmını ifade eder

s. 184/1

sinn-i ṭufūliyyet Ömrün yedi ile on beş yaş arası olan kısmını ifade eder

s. 183/20

sinn-i vuḳūf Ömrün otuz ile kırk yaş arası olan kısmını ifade eder

s. 184/5

sinnü'ş-şuyūḫ bk. sinn-i inḫiṭāṭ-ı ḫafī

s. 184/11

sinnü't-temeşşe bk. sinn-i inḫiṭāṭ-ı ḫafī, Ömrün kış faslı olarak da adlandırılır

s. 184/13

Sinob ö.i. Sinop şehri

s. 475/5

sīnū ġalusa ḥabbı Bir hap türü

s. 323/22-23

sirace Ar. Genellikle boyun bölgesinde çıkan bir şiş

s. 154/22, 430/4, 430/17, 431/16

s.+ye 430/22

şirace bk. sirace

ṣ. 431/19, 535/6

sirāce ot Sirace otu

s. yapraġı Sirace otu yapraġı

s.+n 279/27

sirācelü Siracesi olan

s. 149/8, 149/16

sirāyet Ar. Geçme, bulaşma

s. eyler 221/7

s. ider 435/24-25, 437/9, 437/11

s. itdi 437/7

sirke Sirke

s. 12/24, 13/3, 16/17, 43/20, 43/21, 64/8, 65/17, 71/24, 74/15, 74/21,

81/20, 82/2, 82/12, 86/20, 88/6, 88/20, 89/2, 90/10, 90/13, 90/14, 93/16, 93/21, 96/7, 98/5, 100/10, 101/20, 101/25, 103/9, 103/11, 108/9, 118/20, 119/15, 124/23, 126/24, 127/1, 128/15, 129/1, 131/25, 133/14, 133/19, 133/25, 134/4, 134/20, 135/9, 137/18, 140/6, 143/11, 144/4, 147/9, 150/4, 150/24, 151/9, 151/11, 151/15, 152/5, 152/14, 152/15, 152/19, 153/26, 154/18, 157/6, 161/4, 161/16, 167/7, 167/22, 198/15, 204/16, 205/3, 207/17, 209/15, 225/19, 240/5, 240/8, 254/8, 256/24, 256/25, 257/18, 261/19, 263/9, 263/10, 264/23, 267/21, 267/25, 268/4, 268/9, 268/10, 268/17, 269/1, 269/12, 270/6, 270/8, 271/16, 271/17, 275/3, 279/5, 280/15, 280/23, 281/12, 281/17, 282/12, 288/6, 325/16, 344/8, 344/16, 344/24, 349/18, 352/14, 382/24, 384/15, 384/16, 392/6, 392/8, 392/22, 393/2, 393/6, 407/4, 409/8, 410/5, 410/17, 411/6, 413/20, 416/21, 418/15, 428/17, 428/18, 429/8, 429/18, 430/1, 431/25, 432/7, 433/6, 433/7, 433/7, 434/9, 434/20, 440/10, 440/11, 440/16, 445/8, 446/19, 453/5, 454/11, 456/1, 456/5, 456/18, 456/19, 458/9, 458/11, 458/24, 459/8, 459/10, 459/22, 461/4, 461/7, 462/7, 462/14, 462/21, 465/8, 465/10, 465/12, 467/1, 466/10, 466/12, 466/14, 466/25, 467/15, 467/18, 467/20, 467/23, 468/1, 468/3, 468/15, 477/4, 482/11, 483/10, 484/7, 487/25, 503/14, 504/7, 507/1, 510/12, 512/3, 512/4, 515/8, 515/22, 516/21, 517/9, 517/21, 517/26, 518/9, 518/20, 519/5, 519/6, 519/8, 519/11, 522/22, 522/24, 546/17, 547/4, 547/18, 548/20, 552/5, 559/9, 560/14, 575/18

s.+de 64/6, 108/4, 133/23, 269/14, 271/9, 279/3, 342/13, 342/17, 344/10, 412/9, 416/17, 459/12, 528/18

s.+dir 63/21, 71/5

s.+niñ 263/16

s.+si 440/11, 458/10

s.+sini 134/5

s.+ye 147/18, 347/9

s.+yi 16/20, 260/26, 418/16, 434/6, 519/9

s.+yle 81/21, 211/3, 211/21, 256/6, 270/15, 277/2, 277/2, 282/7, 305/19, 434/20, 461/18, 465/24, 522/13

s. merhemi Sirke merhemi

s. 426/18

s. ḳurdı Sirke kurdu

s. 382/1

sirkeli Sirkesi olan

s. 10/20, 262/15, 493/16

sirkencübīn bk. sikencübīn

s. 114/1, 223/8, 295/9, 301/24, 302/19, 305/5, 307/7, 370/10, 422/12, 451/23, 489/14, 491/17, 539/19, 584/5, 585/12

s.+i (3. Tekil iyelik eki) 295/16

s.+i (Belirtme hal eki) 327/25

s. sirkesi Sikencübin sirkesi

s. 517/17

Sirḳos ö.i. Bir hekim adı

s. 378/3

sirli ḳap Ağzı geniş, dibi dar, sırlı, bir çeşit toprak kap

s.+a 397/4

sirpençe Far. Diğer adı yanıkara olan vücutta meydana gelen şiş

s. 406/13

sisalyus Sür. Encudan, baldıran, hiltit ağacı; horozgözü bitkisi

s. 214/15, 572/10

siʿter bk. ṣaʿter

s. 95/21

sivilce Sivilce

s.+ler 60/14, 450/15

s.+leri 29/26

sivilci bk. sivilce

s.+lere 89/9

sivrisinek Sivrisinek

s. 158/8

siyāh Far. Kara, beyaz karşıtı

s. 67/7, 68/8, 74/2, 81/26, 83/16, 95/13, 147/19, 183/13, 230/9, 300/13, 304/6, 306/21, 359/20, 427/5, 434/5, 487/21, 495/12, 502/21, 522/1, 522/3

s.+a 62/24, 436/5

s.+ı (3. Tekil iyelik eki) 121/1, 168/18, 300/14, 300/15, 453/22

s.+ında 81/26

s.+ından 101/15

s.+ını 232/3

s.+iken 157/10-11

s. olur 470/6

siyāhımsı Siyaha yakın, siyah gibi

s. 434/21

siyāh behaḳ bk. ḳara behaḳ

s.+ı (Belirtme hal eki) 53/21

siyāh biber Bir biber türü

s. 401/2

siyāh çay Bir çay türü

s. 76/7

s.+lar 76/10

siyāh erik Bir erik türü

s.+i (Belirtme hal eki) 221/22

siyāh ḳurı üzüm Siyah üzümün kurusu

s. 411/5

siyāh noḫud Bir nohut türü

s. 136/4, 225/3, 238/19

siyāh ṭurb Bir turp türü

s. 396/6

s.+ı (Belirtme hal eki) 396/5

siyāh üzüm Bir üzüm türü

s. 577/23

siyāhlıḳ Siyah olma durumu

s. 434/9

siyāle ? Basur hastalığının bir türü olup basur memesinin bazen olup bazen olmaaması durumudur

s. 469/22

s. olup 470/20

siz Siz (2. tekil şahıs zamiri)

s. 48/13, 60/22, 62/3, 64/12, 123/24, 414/15

s.+e 396/22

s.+iñ 49/2 56/3 103/13

s.+lerden 103/21

şofra Far. Masa, sini vb. şeylerin, yemek yemek üzere hazırlanmış durumu

ş.+dan 160/20

ş. itseler 160/20

şoġan Soğan (Alium cepa)

ş. 16/22, 43/24, 143/14, 156/3, 168/16, 330/10, 406/15, 410/24, 436/2, 460/23

ş.+ı (Belirtme hal eki) 147/6, 147/7, 147/8, 147/9, 147/10, 256/10, 409/23, 417/12, 419/16, 446/19, 471/22, 526/11

ş. żārı Soğanın zarı

ş. 182/7-8

sogan bk. şoġan

s. başını Soğanın baş bölgesi

s. 244/8

şoġluḳ Soğukluk

ş. 589/1

şoġu- Soğumak

ş.-dıġından 263/2

ş.-duḳca 534/15

ş.-maġa 482/9

ş.-maḳ 75/24

ş.-ncaya 402/24

ş.-r 340/16, 559/24

ş.-rsa 157/9

ş.-ya 17/19

ş.-yacaġına 425/24

ş.-yuncaḳ 531/23

ṣ.-yuncaya 445/21, 403/1, 446/15, 531/23, 534/14

ṣoġuġ bk. ṣoġuḳ

ṣ.+dan 150/24

ṣoġuḳ Soğuk

ṣ. 9/9, 9/15, 9/16, 10/6, 17/5, 17/5, 17/8, 19/24, 30/26, 31/3, 31/7, 31/8, 31/21, 40/14, 42/11, 42/12, 46/23, 58/4, 58/5, 63/17, 63/17, 66/4, 66/22, 81/3, 82/21, 83/19, 83/25, 88/4, 89/15, 89/16, 89/23, 91/17, 93/9, 96/24, 97/10, 97/10, 98/25, 104/12, 104/13, 108/9, 110/9, 110/11, 111/11, 112/4, 112/8, 112/8, 113/3, 114/24, 116/20, 119/2, 119/14, 121/21, 130/20, 131/13, 131/13, 135/8, 135/23, 136/18, 137/19, 139/24, 143/13, 144/5, 153/23, 183/2, 185/19, 203/4, 205/24, 207/4, 207/7, 207/9, 211/17, 213/23, 221/1, 221/4, 221/13, 221/17, 254/25, 255/3, 261/18, 265/4, 267/17, 267/17, 281/11, 286/12, 288/25, 289/27, 289/27, 293/22, 304/12, 316/13, 316/23, 320/8, 320/8, 320/15, 320/15, 324/9, 327/15, 327/17, 330/14, 347/9, 350/20, 356/8, 361/8, 368/11, 374/5, 383/17, 389/5, 393/11, 393/13, 393/16, 397/12, 397/12, 397/14, 419/3, 425/4, 428/6, 428/7, 428/22, 429/12, 453/11, 482/19, 487/3, 497/12, 497/12, 499/5, 500/2, 500/3, 504/22, 530/9, 537/15, 546/16, 550/2, 556/18, 556/18, 558/25, 567/15

ṣ.+a 260/17

ṣ.+dan 66/20 69/10 69/17 69/18 71/23 75/1 81/18 84/9 84/17 90/7 107/7 108/3 114/18 114/22 119/5 119/5 128/2 131/11 132/18 134/22 139/25 140/1 149/9 154/23 155/20 204/18 207/4 207/6 207/10 210/25 211/2 211/24 211/26 223/5 224/5 254/24 267/16 267/26 270/20 316/24 317/9 317/15 318/24 318/24 320/13 329/21 335/5 356/11 368/11 368/21 368/25 374/4 376/19 397/10 397/13 397/14 397/8404/17 404/18 410/21 533/22 543/22 544/15 545/6 556/17

ṣ.+dandır 481/7, 545/7

ṣ.+dan ise 325/14, 368/22, 376/18, 557/3

ṣ.+dan olursa 316/16

ṣ.+dur 48/22, 49/7, 49/8, 50/2, 51/9, 51/15, 51/20, 52/5, 52/16, 53/9, 53/13, 54/5, 55/10, 55/16, 55/22, 56/21, 57/14, 59/14, 59/24, 61/10, 61/19, 62/6, 64/26, 65/15, 65/21, 80/21, 85/4, 86/10, 87/6, 89/19, 89/26, 91/4, 91/24, 92/23, 94/18, 96/21, 97/16, 100/2, 102/13, 102/15, 108/13, 109/6, 116/4, 116/9, 116/24, 118/14, 131/18, 132/4, 132/21, 133/18, 135/22, 139/8, 141/9,

141/18, 141/20, 142/20, 143/3, 143/10, 143/20, 144/4, 482/18

ṣ.+durur 87/11

ṣ.+undan 46/19

ṣ.+uyla 45/1

ṣ.+la 94/8

ṣ. ẖafaḳān Bir hafakan türü

ṣ.+ı (Belirtme hal eki) 125/10

ṣ. idüp 366/1

ṣ. nezleleri Soğuktan ortaya çıkan nezle

ṣ. 112/2

ṣ. olan 436/4

ṣ. olduḳda 254/25

ṣ. olmaḳ 380/12

ṣ. olmaya 286/5

ṣ. olur 180/14, 350/6

ṣ. ṭut- Soğuktan etkilenmek

ṣ.-madan 212/24

ṣ. urmuş bk. ṣoġuḳ ṭutmadan

ṣ. 146/5

ṣ. yelleri Soğuktan ortaya çıkan sızı

ṣ. 342/21

ṣoġuḳ- Sokmak

ṣ.-duġuna 84/10

ṣoġuḳ ṣoġuḳ Soğuk soğuk

ṣ. 221/18, 380/12

ṣoġuḳla- Soğumak, serinlemek

ṣ.-maḳdan 9/19

ṣoġuḳluḳ Soğukluk, soğuk olma durumu

ṣ. 142/19

ṣ.+a 144/2, 187/21

ṣ.+ın 146/4

ṣ.+una 327/24

ṣ.+unı 85/21

ṣoġul- Soğuma işine konu olmak

ṣ.-maḳdan 590/6

ṣoġulcan Solucan, bağırsak paraziti

ṣ. 367/3, 385/21, 385/24, 387/7, 387/14, 389/6, 390/2

ṣ.+dan 376/4

ṣ.+dır 381/16

ṣ.+ı (Belirtme hal eki) 53/19, 57/10, 64/24, 67/25, 69/13, 71/22, 79/10, 94/21, 94/23, 96/5, 118/7, 128/16, 133/4, 134/20, 135/10, 148/8, 148/10, 151/16, 216/17, 389/16

ṣ.+ıñ 385/23, 386/2

ṣ.+lar 383/25

ṣ.+lardan 316/10

ṣ.+ları 384/17, 387/5

ṣ. yaġı Solucan yağı

ṣ. 218/21, 219/17

ṣoġut- Soğutmak

ṣ.-alar 13/17, 113/1, 348/21, 398/4, 402/23, 425/18, 426/9, 435/1, 449/12, 451/21, 535/6, 583/25, 593/11

ṣ.-ur 17/14, 19/13, 327/17

ṣoḳ bk. ṣoġuḳ

ṣ. 212/23

ṣ.+dan 267/18

ṣoḳ- İçine veya arasına girmesini sağlamak

ṣ.-a 256/20, 531/23, 531/23, 577/24

ṣ.-alar 152/25, 256/5, 262/3, 274/14, 363/9, 390/24, 390/25, 404/5, 419/3, 425/20, 430/19, 431/5, 431/5, 456/20, 466/13, 473/14, 543/5, 543/11, 561/20, 584/17

ṣ.-arlarsa 157/8

ṣ.-arsa 391/10

ṣ.-asın 409/5

ṣ.-maġa 38/3

ṣ.-salar 57/24, 90/24, 163/24, 262/19

ṣ.-up 154/24, 206/23, 209/15, 474/12, 474/12, 488/8

ṣoḳ- Böcek, zehirli hayvan iğnesini batırmak veya ısırmak, zehirlemek

ṣ.-an 50/8, 66/4, 69/15, 93/25, 112/5, 123/4, 128/13, 150/17, 392/3, 392/14

ṣ.-ana 110/19, 131/3, 132/6

ṣ.-arsa 390/11, 390/14, 390/18

ṣ.-dıġı 48/2, 48/2, 53/16, 62/9, 67/22, 81/23, 90/11, 97/2, 102/18, 117/22, 126/4, 134/25, 390/22, 390/23, 391/3, 391/11, 392/14, 392/15 392/22

ṣ.-dıġına 52/13, 53/7, 53/16, 84/19, 91/2, 91/18, 91/18, 123/19, 123/19, 124/5, 135/6, 135/6, 152/21

ṣ.-dıġında 67/12

ṣ.-duġı 98/6, 390/12

ṣ.-duġuna 63/17, 64/8, 83/10, 86/26, 91/13, 96/8, 100/10, 101/22, 112/8, 119/2, 119/3, 137/12, 390/16

ṣ.-duḳda 140/5

ṣ.-duḳdan 135/14

ṣ.-masından 519/22

ṣ.-maya 157/16, 158/12

ṣ.-muş 87/12, 139/18, 156/13

ṣ.-sa 135/14, 146/24, 150/17, 153/18, 156/6, 390/9, 391/2, 392/13, 392/21, 393/1, 393/4

ṣ.-uġuna 110/20

ṣol Sol, sol taraf

ṣ. 24/22, 38/1, 101/8, 159/6, 182/2, 182/3, 270/14, 300/10, 300/11, 315/5,

326/22, 359/19, 359/23, 376/8, 470/25, 494/4, 513/18, 514/4, 514/24, 515/6, 516/3, 522/3, 530/1, 573/12

ş.+da ise 270/13, 546/12

ş.+undan 299/6, 546/12

şolġan Solgun, hasta

ş. 132/1

ş.+a 98/26, 111/18, 129/25

şolġanlıḳ Solgun olma durumu

ş.+a 39/4, 64/3, 66/1, 81/13, 83/23, 88/18, 107/11

ş.+ı (Belirtme hal eki) 40/23

şolıġan bk. şolġan

ş. 68/11

şolımaḳ bk. şolu-

ş. 154/5

şolu- Solumak, nefes almak

ş.-maḳ 162/14

ş.-r 300/6, 516/6

şoluḳ Nefes

ş. 183/11

şoñ En son

ş.+ı (3. Tekil iyelik eki) 23/19

ş.+unda 231/2, 232/2

şoñra Sonra

ş. 11/15, 11/19, 13/19, 14/1, 14/5, 15/7, 15/23, 16/18, 16/19, 16/19, 16/20, 18/21, 18/3, 18/3, 18/3, 18/4, 18/17, 19/2, 20/22, 21/5, 21/6, 21/9, 21/21, 24/13, 24/13, 24/22, 25/3, 27/22, 27/23, 27/24, 27/25, 28/8, 29/7, 29/19, 30/3, 30/6, 30/12, 30/13, 30/21, 31/8, 31/19, 33/5, 33/12, 33/26, 34/11, 34/21, 35/5, 35/6, 35/7, 35/8, 35/25, 36/8, 36/16, 41/26, 42/23, 42/23, 43/9, 43/11, 43/12, 43/14, 43/18, 44/11, 44/15, 44/18, 44/21, 49/10, 67/14, 67/16, 72/13, 88/4, 92/25, 94/18, 100/4, 101/19, 101/23, 102/11, 113/5, 119/24, 130/4, 130/8, 130/25, 134/6, 135/14, 140/22, 159/25, 169/20, 176/13, 178/7, 183/6, 190/22, 191/4, 192/1, 193/24, 196/7b, 201/1, 204/14, 205/13, 205/19, 206/17, 209/11, 214/22, 215/16, 215/18, 215/19, 216/25, 217/13, 217/20, 217/21, 221/15, 222/21, 223/10, 226/13, 226/21, 227/12, 227/16, 233/4, 232/22, 233/14, 234/21, 235/5, 236/8, 236/10, 236/18, 237/20, 244/5, 244/5, 244/6, 250/11, 251/10, 252/22, 253/12, 256/11, 256/20, 257/1, 262/18, 269/12, 272/13, 275/3, 275/6, 276/17, 276/17, 277/4, 278/19, 280/1, 287/2, 292/18, 293/6, 296/8, 296/15, 296/20, 297/22, 299/2, 301/8, 301/12, 301/24, 306/8, 307/16, 307/17, 307/18, 307/22, 308/6,

318/8, 318/21, 321/18, 321/20, 322/9, 323/18, 323/24, 325/2, 327/22, 328/15, 332/26, 334/13, 335/3, 339/13, 340/22, 343/9, 345/15, 345/17, 347/12, 348/6, 348/8, 349/19, 352/6, 356/24, 360/7, 364/5, 364/15, 370/9, 371/12, 371/21, 372/20, 378/19, 378/21, 386/12, 387/24, 389/14, 389/19, 389/25, 397/22, 399/1, 400/19, 403/21, 404/8, 404/9, 406/9, 409/4, 409/12, 413/26, 414/17, 419/20, 423/10, 428/1, 432/7, 433/9, 437/17, 437/20, 438/12, 438/22, 439/6, 440/15, 441/16, 444/21, 445/26, 447/21, 447/23, 448/7, 448/12, 448/23, 449/8, 452/4, 453/9, 456/21, 457/6, 458/2, 459/2, 464/17, 465/13, 467/21, 482/4, 482/5, 485/3, 485/4, 485/20, 486/13, 487/21, 487/22, 490/1, 490/26, 491/8, 491/16, 491/21, 492/1, 492/7, 494/13, 502/2, 506/5, 507/19, 515/12, 515/19, 516/5, 517/19, 519/3, 520/13, 522/7, 525/18, 529/2, 539/14, 541/13, 548/2, 548/9, 550/13, 557/19, 559/9, 559/11, 561/6, 575/5, 575/6, 575/26, 577/7, 578/13, 578/14, 580/6, 581/7, 581/9, 581/21, 583/1, 583/6, 584/13, 585/11, 587/10, 587/22, 589/13, 589/14, 589/14, 590/2, 594/2

ṣ.+dan 73/15, 259/18, 300/15

ṣ.+dır 30/15

ṣor- Sormak

ṣ.-alar 51/4

ṣoy- Soymak, kabuğunu çıkarmak

ṣ.-up 50/7, 205/19, 262/18, 384/18, 408/22, 415/6, 533/26, 553/4

ṣoyulmuş mercimek Soyulmuş mercimek

ṣ. 246/9

sögüd Söğüt (Salix)

s. yapraġı ṣuyı Söğüt yaprağının suyu

s. 351/8

s.+üñ yapraġı Söğüt ağacının yaprağı

s.+nı 518/8

sögüt bk. sögüd

s. aġacınıñ küli Söğüt ağacının külü

s. 415/1-2

s. aġacınıñ yapraġı bk. sögüdüñ yapraġı

s.+nı 521/12

s. çubuġu Söğüt ağacının ince dallarından yapılan çubuk

s.+nu 269/16

s. çubuġunuñ ḳabuġunı Söğüt çubuğunun kabuğu

s. 415/6

s. küli Söğütün külü

s. 483/4

s. külüni 459/10

s. yapraġı bk. sögüdüñ yapraġı

s.+nı 462/20

sök- Balgam vb.nin çıkması, akması kolaylaşmak.

s.-er 291/25

sökül- Sökme işine konu olmak

s.-dükden 378/19

söndür- Ateşin yanmasına, aydınlatmasına son vermek

s.-üp 157/11

s.-ür 107/14

söyle- Söylemek, anlatmak

s.-mek 206/1

s.-meye 163/11

s.-r 515/2

s.-rim 388/25

söyün- Sönmek, parlaklığı gitmek

s.-dügi 32/3

s.-ür 421/7

s.-memiş 416/15

söyündir- Söndürmek

s.-ir 261/9, 416/16

söyündür- bk. söyündir-

s.-ir 118/11

s.-üp 378/20

s.-ür 118/16, 331/3, 331/13, 421/13, 421/14, 421/19, 421/22

söyünmedik Sönmemiş

s. 276/22, 574/1

söz Söz, laf, kelam

s. 19/23, 39/22, 163/11, 190/2, 480/25

s.+i (3. Tekil iyelik eki) 196/5b

s.+üyle 294/6

şu Su

ş. 9/9, 17/2, 17/2, 17/5, 17/7, 17/8, 17/22, 18/2, 18/3, 18/4, 26/14, 27/24, 44/13, 50/23, 55/19, 68/7, 69/12, 69/13, 69/16, 70/10, 71/11, 73/18, 74/2, 86/17, 89/15, 91/23, 95/6, 96/24, 99/12, 99/15, 99/15, 100/14, 100/24, 102/17, 112/16, 115/21, 115/23, 116/19, 116/20, 127/11, 134/5, 134/9, 148/2, 148/6, 149/2, 149/13, 149/13, 153/24, 154/21, 155/5, 157/7, 158/12, 160/23, 161/11, 166/24, 168/4, 178/6, 178/16a, 178/17a, 178/18a, 179/20, 183/5, 188/2, 188/3, 188/12, 204/17, 205/8, 205/24, 205/14, 215/14, 216/1, 216/7, 219/9, 221/3, 223/22, 223/23, 223/24, 224/19, 225/16, 228/21, 230/20, 230/21, 231/8, 231/14, 232/15, 234/2, 234/12, 234/13, 234/17, 234/18, 234/23, 235/2, 235/8, 235/25, 235/26, 237/3, 238/26, 238/26, 241/4, 252/15, 252/16, 252/17, 255/19, 259/5, 261/15,

263/6, 263/9, 263/10, 267/13, 267/17, 267/18, 267/25, 268/4, 268/5, 269/17, 271/21, 275/4, 276/9, 276/9, 277/7, 277/14, 277/20, 277/22, 277/24, 281/16, 285/20, 286/3, 287/27, 288/26, 289/23, 289/27, 291/6, 291/6, 291/12, 294/5, 294/15, 295/23, 296/2, 296/20, 297/7, 297/17, 301/23, 302/2, 304/11, 305/7, 309/4, 310/9, 316/13, 318/9, 321/10, 323/5, 322/9, 322/19, 325/13, 326/21, 327/16, 327/17, 327/21, 328/5, 329/4, 329/18, 330/13, 332/7, 333/6, 334/14, 342/8, 342/10, 347/17, 347/25, 350/8, 350/20, 355/23, 356/23, 358/5, 360/5, 361/4, 365/16, 366/2, 367/10, 370/9, 370/12, 371/10, 372/14, 373/8, 373/18, 374/5, 375/14, 383/17, 385/15, 389/8, 390/5, 397/12, 398/19, 398/21, 401/11, 403/9, 403/12, 403/20, 409/20, 410/13, 410/19, 415/13, 416/24, 417/19, 420/16, 429/19, 431/9, 436/11, 437/25, 438/21, 439/3, 445/15, 445/22, 451/6, 453/9, 455/9, 453/11, 458/1, 461/26, 471/9, 473/6, 473/24, 475/8, 478/18, 478/23, 478/23, 481/5, 482/3, 482/4, 482/20, 483/5, 484/14, 488/14, 488/21, 489/2, 489/8, 489/15, 490/13, 490/25, 491/15, 493/15, 494/13, 495/3, 495/8, 499/8, 505/16, 507/10, 507/11, 508/12, 508/15, 508/23, 509/20, 510/17, 510/23, 510/24, 511/22, 513/4, 513/7, 513/14, 518/24, 521/7, 526/13, 526/14, 526/22, 526/26, 527/2, 527/10, 529/18, 530/9, 531/22, 532/11, 532/21, 533/4, 534/3, 534/21, 534/21, 536/7, 537/7, 537/8, 537/15, 539/23, 543/20, 546/25, 547/4, 547/16, 548/25, 549/9, 549/10, 551/4, 553/19, 557/22, 558/18, 560/12, 566/16, 573/11, 573/21, 574/6, 576/16, 576/16, 578/13, 584/6, 584/12, 585/10, 585/22, 586/1, 586/16, 587/10, 588/17, 589/7, 593/11, 593/13, 593/16, 594/4

ṣ.+da 76/18, 83/20, 94/15, 189/14, 209/18, 221/24, 330/26, 404/2, 483/6, 521/10, 534/13, 589/24

ṣ.+dan 17/5, 41/13, 41/14, 99/16, 99/16, 161/12, 178/17b, 183/4, 188/19, 216/4, 225/18, 228/20, 228/25, 233/9, 238/6, 255/12, 261/18, 279/8, 285/21, 286/3, 320/16, 325/24, 329/21, 332/24, 344/5, 349/12, 352/1367/11, 389/19, 419/1, 484/18, 523/13, 524/26, 534/5, 585/7, 591/6

ṣ.+dur 329/5, 551/11

ṣ.+lar 11/21, 18/5, 40/10, 207/9 , 207/10, 213/24, 221/2, 272/8, 393/11

ṣ.+lara 63/7

ṣ.+larda 420/21

ṣ.+lardan 511/17

ṣ.+ları 57/22, 455/3, 513/8

ṣ.+larıñ 17/17, 131/23, 358/21

ṣ.+ların 91/14

ṣ.+larında 40/11

ṣ.+larıyla 207/2

ṣ.+nuñ 17/3, 18/11, 214/17, 368/8, 389/13, 535/4

ṣ.+ya 30/27, 31/3, 31/7, 31/8, 38/3, 64/2, 75/21, 80/23, 130/24, 139/1, 139/2, 151/7, 157/7, 166/24, 203/10, 210/14, 214/18, 222/5, 232/8, 244/21, 244/22, 258/21, 261/2, 267/14, 271/23, 274/13, 274/14, 292/5, 318/23, 327/20, 332/10, 342/9, 347/9, 358/7, 374/26, 377/11, 377/14, 377/25, 409/4, 409/21, 415/18, 419/3, 419/17, 428/14, 444/3, 445/14, 475/11, 478/10, 531/10, 537/1, 543/9, 543/20, 556/18, 584/17

ṣ.+yı (3. Tekil iyelik eki) 18/20, 29/12, 38/10, 56/17, 90/2, 94/11, 121/25, 148/3, 153/10, 273/12, 276/13, 358/8, 382/6

ṣ.+yı (Belirtme hal eki) 17/13, 17/15, 17/26, 64/15, 118/21, 140/12, 140/21, 145/12, 146/7, 235/8, 236/9, 238/7, 239/22, 240/26, 256/3, 269/17, 274/7, 318/22, 332/7, 345/20, 365/15, 365/25, 399/20, 415/15, 430/14, 475/11, 482/10, 497/4, 500/3, 507/13, 514/21, 537/2, 544/9, 548/24

ṣ.+yla 81/3, 214/17, 214/19, 217/7, 529/16

ṣ.+yu (Belirtme hal eki) 65/3

ṣ.+yun 9/18, 18/1, 58/14, 63/3, 66/15, 69/1, 69/16, 75/22, 90/1, 99/14, 114/9, 123/1, 145/7, 147/14, 147/18, 148/17, 149/23, 149/24, 151/22, 151/24, 151/26, 152/5, 154/11, 154/14, 205/3, 205/22, 211/1, 211/22, 212/2, 212/3, 225/18, 232/22, 238/17, 259/2, 260/15, 276/14, 279/27, 282/15, 332/23, 345/5, 372/7, 390/6, 390/10, 401/10, 413/1, 430/7, 447/15, 452/1, 453/12, 455/5, 473/25, 477/9, 482/9, 483/14, 504/3, 507/23, 508/2, 510/22, 512/24, 513/4, 518/11, 518/20, 521/5, 521/24, 522/21, 532/16, 533/9, 534/18, 534/22, 535/4, 537/7, 540/15, 578/20, 579/8

ṣ.+yuñ 17/27, 18/8, 68/8, 133/24, 216/2, 271/21, 308/1, 358/22, 436/12, 436/12, 560/13

ṣ.+yuna 203/11, 215/18, 244/20, 260/16, 274/12, 389/24, 414/16, 439/15, 497/3, 508/23, 571/17, 571/22, 571/23, 578/21

ṣ.+yunda 527/11

ṣ.+yundan 17/25, 84/3, 89/19, 91/5, 117/18, 140/21, 151/20, 205/20, 232/19, 291/13, 294/14, 341/18, 355/22, 363/17, 377/10, 377/22, 379/4, 385/2, 441/24, 451/12, 490/1, 514/13, 517/2, 521/13, 591/23

ṣ.+yunı 30/4, 43/19, 51/3, 53/20, 62/15, 64/18, 70/11, 72/24, 84/4, 86/7, 88/17, 89/10, 90/3, 91/1, 91/9, 94/15, 94/19, 95/14, 95/23, 96/4, 102/3, 102/25, 103/1, 110/7, 111/17, 113/6, 116/19, 117/3, 119/18, 119/20, 127/18, 128/14, 130/7, 132/12, 132/18, 133/7, 134/20, 136/8, 137/4, 138/1, 147/20, 149/3, 151/15, 151/19, 152/10, 153/4, 155/4, 208/23, 210/19, 215/20, 215/21, 216/7, 217/6, 217/12, 219/1, 221/22, 231/14, 231/20, 232/19, 233/7, 234/9, 239/8, 240/25, 256/3, 262/8, 263/23, 278/13, 287/4, 289/23, 318/22, 328/5, 329/21, 365/2, 375/7, 378/19, 389/12, 389/18, 436/20, 437/23, 441/20, 444/5, 445/23, 507/15, 509/21, 521/13, 522/19, 522/25, 524/7, 540/23, 546/21, 557/18, 563/22, 563/25, 573/22, 579/3

ṣ.+yunu 16/11, 499/17

ṣ.+yunuñ 209/15, 543/8

ṣ.+yuyla 83/15, 88/16, 91/6, 94/5, 94/13, 113/1, 121/21, 126/14, 131/24, 148/10, 150/16, 151/7, 209/16, 211/10, 216/6, 223/16, 224/17, 244/11, 260/1, 273/18, 273/26, 281/11, 282/4, 286/10, 288/4, 365/26, 367/19, 368/7, 435/1, 466/11, 484/9, 496/11, 499/15, 521/4, 541/2, 548/11, 548/9, 579/13

ṣ. küpi Su küpü

ṣ. 205/19

sūʿ Ar. Kötülük, fenalık

s.+i'l-ʿaniye Bir hastalık türü, istiskanın başlangıcıdır

s. 506/9, 509/23

s.+-i hażmından 524/23-24

s.-i ḫulḳa Ahlak kötülüğü

s. 120/9

s.+i'l-ḳınye Umumi halsizliğe yol açan, ishal ve benzerleri gibi hastalık

s. 359/21, 442/15, 562/18, 569/6, 569/7

s.+i'l-ḳınyede 509/25-26

s.+i'l-ḳınye-i istisḳā 77/11

s.+i'l-ḳınyeniñ 509/22, 509/24

s+i'l-ḳınyeye 470/24

s.-i mizāc Sağlığın yerinde olmaması

s. 246/23, 247/6, 247/9, 247/12, 265/17, 498/20, 498/20, 498/23

s.-i mizācdan 249/15, 252/5

s.-i mizācdandır 213/6

s.-i mizācı 498/18

s.-i mizācındandır 265/17

s.-i mizāc-ı bārid Soğuktan meydana gelen mizaç bozukluğu

s. 247/15, 247/19, 500/1, 567/8

s.-i mizāc-ı bāridden 248/22

s.-i mizāc-ı bārideden 506/19

s.-i mizāc-ı bārideden 199/5, 266/1

s.-i mizāc-ı ḥār olur 311/10

s.-i mizāc-ı ḥārreden Sıcaktan meydana gelen hastalık

s. 265/19

s.-i mizāc-ı ḥārıñ 311/12

s.-i mizāc-ı ḳalbde Kalp rahatsızlığı

s. 337/19

s.+i'l-mizācıñ 313/6

s.-i mizāc-ı sādec Bir tür rahatsızlık

s.+dir

s.+i'l-mizācü'l-yābisVücudun kuruluğundan meydana gelen hastalık

s. 314/11

suʿāl Ar. Soru

s. 145/22

s.+lerinde 198/4

suʿāl Ar. Öksürük

s. 298/19

şubʿān Ar. Karın bölgesinde ağrıya neden olan bir hastalık

ş. 372/13

suʿd ? Topalak bitkisi (Cyperus rotundus)

s. 269/19, 531/6

s.-ı hindī Topalak bitkisinin bir türü

s. 364/10

ṣudaʿ Ar. Bir tür baş ağrısı

ṣ. 78/16, 172/14, 201/6, 209/11, 247/10, 248/2, 248/20

ṣ.+a 199/6

ṣ.+dan 403/21

ṣ.+ña 172/25

ṣ.-ı bāride Bir tür baş ağrısı

ṣ. 105/11-12

ṣ.-ı bārideye 200/10

ṣ.-ı ḥārre Bir tür baş ağrısı

ṣ.+niñ 198/24

ṣ.-ı küllī Bütün baş ağrıları

ṣ. 200/16

ṣ.-ı sevdāvīye Baş ağrısı tedavisinde kullanılan bir tür macun

ṣ.+dir 208/23

ṣ.-ı ṣafravīye Baş ağrısı tedavisinde kullanılan bir tür macun

ṣ. 201/3

ṣu dökmek İdrara çıkmak

s.+i (Belirtme hal eki) 72/20

ṣudūr Ar. Meydana çıkma, olma

ṣ. ider 322/5

s. itmeyüp 582/6

şuḳabaġı Sukabağı

ş. 407/15

ş.+nıñ toḫumı Sukabağı tohumu

ş.+nıñ 407/12

şūm Ar. Sarımsak

ş. 91/11

şu şıġırı Manda

ş.+nıñ yaġını Manda yağı

ş. 459/5

şu şoġulcanı Su solucanı

ş. 384/19

şu şoġulcan bk. şu şoġulcanı

ş.+lar 384/4, 384/21

ş.+ları 384/1, 386/1

ş.+larıñ 384/3

şu şurubı Su şurubu

ş. 302/11

şu teresi Su teresi

ş. reçeli Su teresi reçeli

ş. 592/11-12

ş. toḫumı Su teresinin tohumu

ş. 220/1 443/3 568/13

şu veremi Bir tür hastalık

ş.+dir 429/13

şu yolu İdrar yolu

ş.+nda 189/16

ş.+ndan 536/10

ṣūf Ar. Yün, sof

ş. 249/3, 249/6

ṣufre Ar. Kıç, makat

ş. 526/24

ş.+den 485/1

ş.+sinde 484/25

suhūlet Ar. Kolaylık, yumuşaklık, naziklik

s. 490/20

s.+le 77/26, 583/11, 593/19

s.+ler 110/1

su'iyye Ar. Kötülük, fenalık

s. 311/11

şulan- Sulu duruma gelmek

ş.-dıġı 455/4

ş.-dıḳca 275/25

ş.-ır 445/13

ş.-up 465/18, 585/6

ş.-ur 461/12, 480/16

ṣulb Ar. Bel kemiği, omurga, katı

ş.+ise 369/25

şulı bk. şulu

ş. 417/14, 429/14, 586/17, 589/10

sulṭān Ar. Müslüman, özellikle Sünni hükümdarların kullandıkları unvan, padişah

s.+ı 106/13

s.+larında 388/10

s.-ı ʿādil Adil hükümdar

s. 173/18

s.-ı enbiyā Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed (sav)

s. 12/18

Sulṭan Bāyazıd ö.i. İlaç terkibiyle de ilgilenen eski dönemlerde yaşamış bir hükümdar

s. 396/20

Sulṭān Maḥmūd ö.i. Bir hükümdar adı

s. 388/9, 388/14

Sulṭan Selim Ḫān bin Bayazıd ḫān ö.i. Bir hükümdar adı

s. 145/24-25

sulṭānı sükūt Bir bitki türü

s. yapraġın Sultanı sükut bitkisinin yaprğı

s. 576/22-23

şulu Suyu olan, içinde su bulunan

ş. 16/12, 373/21, 442/10, 444/19, 493/7

ş.+ise 444/13

ş. olursa 466/3

sumāḳ Ar. Antep fıstığıgillerden, sıcak bölgelerde yetişen, kabuğu hekimlikte, yaprakları dericilikte kullanılan bir ağaç (Rhus coriaria)

s. 27/2, 27/3, 70/17, 91/8, 227/25, 237/2, 243/22, 266/20, 267/21, 278/12, 278/25, 280/11, 280/6, 282/13, 356/16, 358/2, 364/25, 365/3, 577/19, 578/17, 578/25, 578/25

s.+ı (Belirtme hal eki) 243/24

s.+ıñ 239/8

s.+ıyla 282/12, 571/11

s.+la 365/1, 369/13

s. aşı Sumak yemeği

s. 262/14

s. şuyuna Sumağın suyu

s. 237/1

sumāḳlı Sumaklı

s. 13/2

şun- Uzatmak, sürmek

ş.-mayasız 176/2

şunūf-ı encü maʿcūnı Tedavide kullanılan bir macun türü

ş. 331/10

sūre Ar. Kuran'ın yüz on dört parçasından her biri

s.+sin 572/7

ṣūret Ar. Resim, durum, vaziyet

ṣ. 120/22, 228/18, 231/11, 267/1, 268/16, 286/7, 333/18, 376/21, 501/23

ṣ.+de 20/16, 42/20, 224/15, 227/4, 253/20, 293/23, 296/6, 297/3, 341/9, 350/14, 393/14, 394/10, 450/24, 451/18, 491/23, 492/19, 511/23, 580/12, 581/23, 582/13, 586/20, 587/6, 589/16, 593/15

ṣ.+i (3. Tekil iyelik eki) 255/16, 263/21, 264/18, 286/22, 454/26, 568/22, 568/23, 568/23

ṣ.+inde 108/23

ṣ.+indedir 108/24

ṣ.+inden 464/18

ṣ.+ine 182/24

ṣ.+le 22/22, 43/8, 568/22, 572/14

ṣ.+ler 23/3, 568/24

ṣ.+lerde 581/16, 583/14, 594/18

ṣ.+lere 19/20

ṣ.-i edviye İlacın hazırlanışı

ṣ. 282/9

ṣ.-i ġarībeden Hayret verici şekilde

ṣ. 568/22

ṣ.-i insanda İnsanın görünüşü

ṣ. 77/6

ṣ.-i maʿcūn Macunun hazırlanışı

ṣ. 281/7

ṣ.-i maṭbūḫ Kaynatılma şekli

ṣ. 355/19

ṣ.-i miḳdārını Miktarının fazlalığı

ṣ. 306/14

ṣ.-i muṭahhīr itmek Temizliğini yapmak

ṣ. 281/5

ṣ.-i müstaḥsene Rahat şekilde

ṣ. 580/22

ṣ.-i nevʿiyesiyle Türün görüntüsü

ṣ. 253/24

ṣ.-i tertībi Hazırlanma şekli

ṣ. 226/24, 227/8, 228/10, 229/1, 232/12, 257/16, 260/9, 266/14, 289/3, 335/15, 358/24, 424/15

ṣ.-i tertīb-i merhem Merhemin hazırlanışı

ṣ. 231/22, 259/10

ṣ.-i yaḳı Yakının hazırlanışı

ṣ. 243/9

ṣ.-i ẓāhirin Görünüş

ṣ. 174/8

ṣūretlü Şekli, sureti olan

ṣ. 553/4

ṣūretsiz Şekli, sureti olmayan

ṣ. 568/21

sūrincān Far. Surincan ile bilinen bir darıdır, bazı yerlerde ucu eğri kestane derler (Colchicum autumnale)

s. 88/22, 215/12

ṣuṣa- Susamak

ṣ.-dıḳca 534/5

ṣ.-maḳ 302/23, 499/2

ṣ.-maḳdır 348/22

ṣ.-maya 221/20, 577/15

ṣ.-mış 139/5

ṣ.-r 221/18

ṣ.-yup 502/21

ṣuṣat- Susamasına yol açmak

ṣ.-ır 9/4

susam bk. simsim

s. 211/7

s. köküni Susam bitkisinin kökü

s. 410/1

s. yaġı Susamdan elde edilen yağ

s. 239/6, 495/24

ṣusuz Suyu olmayan, suyu bulunmayan

ṣ. 16/24, 438/25

ṣusuzluḳ Susuzluk

ṣ. 17/4, 327/20, 348/23, 365/17, 515/1

ṣ.+a 16/24, 17/3, 30/21

ṣ.+dur 316/12

ṣ.+ı (Belirtme hal eki) 17/10 18/12 51/10 51/20 52/22 65/16 69/22 85/5 116/20 117/7 118/15 131/22 132/7 136/13 149/26 165/20 349/3

ṣ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 139/5, 304/11, 316/12, 500/5, 515/4, 549/10

ṣ.+unı 51/18

ṣuʿūbetli Güçlü, zorlu

ṣ. 324/3

ṣuʿūd Ar. Genellikle kimyasal damıtma sırasında buharın yukarı çıkması, yükselmesi

ṣ. eylediğindendir 220/24

ṣ. eyler 324/15

ṣ. ider 316/1

ṣuʿūd Ar. Enfiye, keyif için buruna çekilen çürütülmüş ve içine bazı kokulu maddeler katılmış tütün tozu, burun otu

ṣ.-ı encireye Bir tür enfiye

ṣ. 337/24

ṣuvar- Sulamak, su vermek

ṣ.-ar 25/20

ṣ.-mağla 43/19, 43/20

şuy bk. şu

ş. 264/20

süci Şarap

s. 156/3

süd Süt

s. 27/21, 59/1, 77/21, 92/2, 92/4, 92/11, 114/23, 159/7, 161/5, 162/13, 166/5, 168/21, 254/14, 255/22, 269/10, 286/11, 286/12, 286/23, 287/20, 309/10, 309/11, 309/14, 347/23, 348/15, 364/24, 367/4, 368/10, 382/14, 383/23, 384/9, 384/20, 391/7, 407/10, 428/2, 461/20, 487/25, 524/14, 524/14, 526/9, 527/21, 532/2, 532/25, 536/8, 541/21, 542/6, 553/6, 554/12, 555/1, 558/4, 558/4, 560/15, 561/19, 561/20, 569/5, 569/5, 593/13

s.+den 92/11, 367/5, 438/20, 438/21, 572/8

ş.+e 203/10

s.+i (Belirtme hal eki) 16/17, 84/8 92/3 92/13 136/2 286/19 290/26 303/23 309/13 389/22 451/26

s.+i (3. Tekil iyelik eki) 155/4 157/13

s.+idir 91/25, 92/1, 92/11

s.+in 150/1, 152/1, 158/23

s.+ini 142/11

s.+ler 382/4

s.+leri 309/9

s.+leriñ 91/25

s.+üñ 363/9, 363/9, 384/21, 389/22, 389/22

s.+ünden 158/24

s.+üni 576/15

s.+üyle 151/25

süd Bazı bitkilerde bulunan beyaz renkli öz su

s.+i (3. Tekil iyelik eki) 48/1, 52/22, 301/4

s.+in 310/8

s.+ini 222/15

s.+ünden 576/6

s.+üni 123/18, 383/19

südāmen Emme çağındaki çocuk

s. 261/26

südlegen Sütleğen

s. 168/14

südli Sütü olan

s. 142/3

s. aş Sütlü yemek

s. 551/3

südlü bk. südli

s. 12/2

s. aş bk. südli aş

s. 542/13

südlüce otu Bir bitki türü

s.+nı 463/3

südüs Ar. Altıda bir

s. 244/2, 253/15, 313/24, 314/5, 338/10

s.-i isfidācdır İsfidacın altıda biri

s. 244/3

süflī Ar. Bayağı, basit, aşağıda olan

s. 242/12

s.+dir 174/18

sühūlet Ar. Kolaylık, yumuşaklık

s.+iyle 158/6

s.+le 494/24

süḫūnet Ar. Sıcaklık

s.+-i rūhdan Ruh sıcaklığı

s. 252/6

sükker Ar. Şeker

s. 95/1

sükkerī Ar. Şekerli

s. baḳlava Baklava tatlısı

s. 12/1, 13/11

s. muḥallebi Muhallebi tatlısı

s. 12/1

s. pāluza Paluza tatlısı

s. 12/2

sükūn Ar. Durma, hareketsiz kalma, durgunluk

s. 22/10

s.+a 21/5, 24/1

s.+dan 21/5

s.+dur 185/16

s.+ı (3. Tekil iyelik eki) 18/16

s. bulmazsa 345/6

s.-ı bedeniye Bedenin durgunluğu

s.+dir 8/15

s.-ı nefsānī Nefsin durgunluğu

s. 21/12, 22/4

s.-ı nefsāniyedir 8/15

sükūnet Ar. Durgunluk, dinginlik, hareketsizlik, sessizlik

s. 247/18, 311/21, 336/4

Süḳūṭİn ö.i. Bir yer adı

s. 204/25

sülük Far. Sülük

s. 32/8, 41/11, 41/12, 41/16, 41/18, 41/18, 41/20, 41/21, 41/25, 42/1, 238/3, 276/19, 276/21, 276/22, 277/1, 277/4, 470/13, 475/14, 501/12

s.+den 312/1

s.+e 140/16, 189/19

s.+i (Belirtme hal eki) 41/13, 536/19

s.+ler 294/21, 489/10

s.+lere 126/19

s.+üñ 41/14

s.+ün 548/16

şülülī ? Bevasirin makatta meme olan çeşididir

ş.+dir 469/18

sülün Sülüngillerden, kuyruğu çok uzun, eti yenilen bir kuş (Phasianus colchicus)

s. 11/25, 319/19

s. eti Sülün eti

s. 356/15

şülüş Ar. Üçte bir, üç parçadan biri

ş. 200/22, 201/5, 202/2, 216/22, 217/10, 224/2, 228/20, 229/3, 233/3, 250/10, 251/6, 251/9, 253/13, 312/21, 318/17, 319/13, 319/14, 328/12, 332/1, 334/2, 338/11, 338/16, 338/3, 340/3, 340/3, 355/2, 355/20, 555/27, 569/21

ş.+den 216/2

ş.+i (iyelik) 214/17, 223/16, 252/21, 261/16, 268/4

sümük Sümük

s.+üyle 191/24

sümükli böcek Sümüklü böcek

s.+i (Belirtme hal eki) 392/15

s.+ini 427/11-12

s. ḳabıyla Sümüklü böceğin kabuğu

s. 259/11-12

sün- Esnekliğini yitirerek gevşemek

s.-dükden 414/17

s.-mezse 414/16

sünbül Far. Sümbül

s. 200/13, 236/25, 241/20, 258/12, 269/19, 274/6, 275/18, 326/4, 369/4, 500/21, 506/1, 527/8, 543/6, 555/22

s.+den 510/9

s. yaġı Sümbül çiçeğinin yağı

s. 329/26, 356/7, 500/18, 500/20

s. yaġıyla 264/24, 498/3

s.-i hindī Hint sümbülü

s. 201/4, 224/10, 246/3, 308/13, 321/1, 330/25, 333/20, 351/20-21, 355/2, 357/1, 358/19, 359/15, 373/7, 405/13, 506/22, 520/4-5, 568/1

s.-i rūmī Rum sümbülü

s. 405/12

s.-i rūmīye 405/12-13

sünger Yun. Sünger

s. 202/19, 202/20, 210/15, 277/13, 277/14, 377/14

s.+i (Belirtme hal eki) 210/14, 231/8, 232/8, 419/16, 428/14, 523/25, 543/8

sünger ṭaşı Sünger taşı, ponza taşı

s. 540/10

süñül bk. sülün

s.+ün 340/7

sünnet Ar. Erkek çocukta, erkeklik organının ucundaki derinin çepeçevre kesilmesi

s. 425/20, 426/2

sünnetlüce otı Bir bitki türü

s. 487/14

s.+nı 472/18

süpür- Süpürmek

s.-ürler 475/6

sür- Tedavi etmek, ortadan kaldırmak

s.-ecek 227/4

sür- İshal olmak

s.-ene 72/17, 91/20

s.-mek 16/9

sür- Kovmak, uzaklaştırmak, gidermek

s.-er 53/19, 54/19, 66/14, 69/22, 70/12, 80/1, 82/3, 84/20, 85/22, 86/18, 89/7, 90/17, 94/9, 94/23, 104/12, 110/1, 110/8, 110/22, 114/14, 115/18, 118/7, 118/15, 125/19, 127/2, 127/16, 128/23, 128/24, 130/17, 140/21, 142/21, 146/1, 147/14, 149/26, 219/4, 227/6, 328/2, 330/17, 330/20, 343/8, 350/2, 374/18, 375/3, 377/26, 383/4, 383/4, 397/23, 473/1, 507/15, 520/3, 533/23

s.-mez 43/17

s.-üp 382/15, 383/1, 383/5, 383/18, 384/3

sür- Bir maddeyi bir yüzey üzerine ince bir tabaka olarak yaymak, dökmek, serpmek

s.-di 378/6

s.-digi 155/7

s.-dügi 240/23

s.-dükce 455/7

s.-e 159/25, 260/17, 271/17, 395/22, 400/12, 402/3, 445/24, 449/8, 452/4, 453/17, 455/12, 457/9, 475/15, 576/3, 576/21

s.-eler 26/22, 26/23, 83/11, 89/3, 140/2, 147/11, 150/14, 151/11, 151/20, 152/15, 153/15, 153/26, 154/2, 157/19, 203/8, 204/11, 204/16, 205/8, 211/12, 216/20, 228/14, 237/11, 240/14, 259/16, 260/5, 260/8, 260/21, 261/20, 263/4, 264/11, 265/6, 265/9, 265/10, 268/12, 268/15, 269/21, 269/23, 270/18, 270/21, 270/24, 272/23, 274/13, 274/6, 278/19, 279/10, 280/9, 280/17, 280/20, 281/21, 281/22,

281/25, 300/23, 300/26, 329/23, 330/5, 331/12, 332/4, 333/23, 342/12, 367/4, 374/21, 374/22, 390/13, 393/3, 393/5, 395/23, 396/1, 396/2, 398/12, 398/12, 399/12, 400/24, 401/12, 413/3, 414/25, 416/8, 417/13, 419/13, 419/22, 424/21, 425/12, 425/5, 426/22, 428/17, 428/17, 428/19, 428/20, 429/21, 429/3, 429/3, 431/6, 433/8, 433/8, 434/6, 434/8, 434/16, 434/25, 436/24, 439/8, 440/16, 444/21, 445/25, 446/6, 446/8, 446/16, 446/17, 447/6, 447/24, 448/12, 448/18, 448/19, 448/26, 449/10, 449/15, 450/4, 454/21, 455/6, 457/9, 459/6, 459/23, 460/8, 460/12, 461/5, 461/5, 461/6, 461/7, 461/16, 461/16, 461/19, 461/27, 462/5, 462/6, 462/8, 462/10, 462/16, 463/1, 465/1, 465/20, 465/21, 465/21, 465/26, 467/4, 467/7, 467/8, 466/10, 466/19, 467/15, 467/18, 467/21, 467/24, 468/1, 468/3, 468/5, 468/13, 469/7, 471/19, 471/22, 471/23, 476/2, 477/6, 476/10, 483/2, 496/10, 506/5, 509/15, 510/12, 515/24, 517/6, 517/11, 537/13, 543/26, 547/11, 551/18, 555/25, 556/2, 560/16, 560/18, 567/19, 575/24, 587/23

s.-en 164/2

s.-erek 106/8

s.-esin 237/7, 456/19, 458/12

s.-esiz 483/8

s.-mede 280/13, 280/22

s.-mege 43/14, 395/23

s.-mek 68/16, 97/18, 206/7, 237/24, 237/27, 242/13, 330/6, 411/19, 456/2, 461/9

s.-mekle 58/4, 68/13, 82/3, 110/8, 111/9, 119/6, 350/4

s.-mesi 58/6, 131/3

s.-meye 445/25

s.-meyeler 448/26

s.-se 146/7, 147/6, 280/24, 446/19, 576/20, 577/16

s.-seler 48/3, 54/7, 54/9, 54/17 ,61/24, 66/22, 68/19, 68/23, 69/18, 79/7, 79/15, 79/23, 79/25, 81/22, 82/13, 83/5, 83/16, 83/22, 85/1, 88/6, 86/18, 90/11, 91/1, 93/3, 93/17, 93/22, 94/14, 95/13, 95/13, 97/2, 97/3, 97/19, 100/6, 101/24, 101/26, 102/24, 102/25, 117/14, 117/17, 117/22, 118/21, 119/3, 119/4, 120/5, 120/11, 121/8, 121/26, 122/5, 122/18, 122/19, 122/20, 126/20, 127/11, 127/12, 127/20, 128/1, 129/1, 129/5, 129/6, 132/12, 132/22, 133/4, 133/5, 133/21, 133/23, 133/26, 137/26, 138/9, 138/10, 139/22, 139/25, 140/9, 145/10, 147/10, 147/18, 147/19, 150/1, 150/13, 152/13, 153/2, 153/3, 156/8, 156/9, 156/11, 156/14, 156/17, 157/17, 159/5, 159/15, 159/16, 159/18, 159/21,

160/9, 160/26, 161/1, 161/5, 161/6, 161/8, 161/10, 161/17, 161/23, 161/23, 161/24, 162/12, 162/16, 162/22, 163/12, 164/16, 164/17, 164/22, 165/8, 165/16, 165/17, 165/21, 165/23, 167/5, 167/13, 167/19, 167/21, 167/23, 204/17, 204/23, 206/2, 216/24, 268/22, 269/8, 270/9, 270/10, 270/11, 273/1, 273/5, 271/13, 271/15, 300/25, 419/23, 431/22, 446/22, 459/6, 459/10, 459/13, 459/19, 463/9, 463/21, 464/20, 464/21, 465/13, 482/12, 482/13, 482/14, 482/15, 483/20, 510/15, 512/12, 534/19, 555/20, 576/2, 577/3

s.-sin 459/2

s.-üp 107/17, 150/8, 199/4, 208/8, 236/6, 237/19, 240/26, 354/20, 399/1, 401/6, 401/6, 401/23, 403/12, 413/1, 433/1, 440/13, 446/8, 447/22, 449/7, 453/3, 455/11, 460/10, 464/24, 464/26, 465/7, 468/10, 548/6, 552/3, 574/1, 574/3, 578/8

sürāḫi Ar. Sürahi

s.+ye 548/26

sürʿat Ar. Hızlılık, çabukluk

s. 316/14

s.+le 75/18, 75/23, 341/5, 490/20

s.-ı enzāle İnme hızı

s. 404/23

sürʿatlü Hızlı

s. 340/13

sürdür- Vücuttan kovma, terk etme, uzaklaştırma işini yaptırmak

s.-eler 10/9, 318/3, 330/18, 330/20, 443/20

sürfe Ar. Öksürük

s. 76/17, 78/18, 105/13

süril- Sürme işine konu olmak (Yüzeye tabaka halinde sürmek)

s.-e 450/12

s.-ecek 342/5

s.-en 401/13

s.-ilürse 77/14

süril- Sürme işine konu olmak (Kovmak, uzaklaştırmak)

s.-ür 395/3

sürivir- Yüzeye tabaka halinde hızlıca sürmek

s.-e 464/19

sürme Far. Sürme

s. 58/14, 86/3, 87/8, 157/20, 236/22, 238/1, 238/23, 455/15, 577/11

s.+dir 245/24

s.+leriñiziñ 56/3

s. idüp 160/26, 167/20

s.-i ışfahānı Bir tür sürme

s. 236/24

sürt- Sürtmek

s.-e 453/8

s.-eler 274/22

sürtün- Sürtünme işine konu olmak

s.-e 457/7

sürte sürte Sürte sürte

s. 448/3

sürūr Ar. Neşe, mutluluk

s. 20/15, 49/11, 351/17

s.+dan 322/3

sürü Birlikte yaşayan hayvan topluluğu

s.+si 158/9

sürül- Sürme işine konu olmak (Yüzeye tabaka halinde sürmek)

s.-digi 509/17

s.-e 432/8, 512/3

s.-ecegi 400/25

s.-en 440/14

s.-se 210/22

sürün- bk. sürül-

s.-dükde 449/24

s.-e 447/13, 448/6, 449/24, 452/5, 453/18, 456/6

s.-mek 20/23, 325/17, 364/17

s.-seler 122/1, 219/17

s.-üp 447/12, 449/23, 453/18

s.-ürler 438/6

süsen köki Bir bitki türü

s. 280/21, 303/11

s.nde 517/15

süsmār Far. bk. keler

s. 100/14

süst Far. Gevşek, gevşek olma

s. 7/6, 175/16, 207/5, 320/15, 336/7, 526/23, 554/8

s. olup 280/3

s. olur 15/12

s.-i endām Bedenin gevşekliği, zayıflığı

s. 171/17

s.-i endāmlıġa 78/8, 105/1

s.-i endāmlıḳdan 7/7

s.-i endāmlığı 146/18

s.-i endāmlığını 576/8

süstlük Gevşeklik, zayıflık

s.+i 146/23

s.+ün 145/17

s.+üne 154/23

süt bk. süd

s.+i (Belirtme hal eki) 61/16, 143/4

süz- Bir sıvıyı içindeki katı addelerden ayırmak için bez veya delikli kaptan geçirmek

s.-e 216/3, 467/2

s.-eler 99/15, 223/24, 228/13, 235/5, 274/12, 279/2, 282/15, 286/3, 304/22, 309/5, 330/24, 331/7, 345/9, 351/23, 355/3, 356/7, 358/22, 360/4, 377/10, 378/19, 471/8, 476/7, 489/13, 520/6, 534/22, 534/23, 547/17, 560/13, 574/20

s.-erler 75/22

s.-üp 64/18, 70/11, 80/24, 88/17, 99/14, 102/3, 116/19, 215/16, 217/6, 217/8, 221/23, 222/5, 223/16, 235/15, 240/9, 255/19, 261/1, 261/16, 297/9, 302/3, 305/5, 308/13, 323/5, 331/1, 331/6, 332/23, 366/1, 373/8, 377/22, 389/18, 394/5, 400/5, 403/9, 414/24, 424/21, 425/1, 451/6, 453/13, 495/3, 499/17, 508/23, 513/4, 520/11, 532/11, 539/18, 558/1, 558/5, 573/22, 574/11, 583/25, 584/4, 588/10, 588/19, 589/7, 589/24, 590/12, 592/21, 593/11

süzil- Süzme işine konu olmak

s.-e 305/25, 322/19, 347/15, 492/21, 585/23

s.-üp 293/6, 294/16, 296/1, 297/15, 321/11, 321/20, 322/9, 347/25, 348/9, 370/13, 488/21, 489/3, 491/2, 494/16, 539/23, 584/15, 586/2, 586/17, 587/12, 591/8, 594/5

süzme Süzülmüş olan, süzülerek elde edilen

s.+si 294/10

süzül- Süzme işine konu olmak

s.-dükden 301/24, 370/9, 491/16, 585/11

s.-e 488/15

s.-müş 521/16, 558/7

s.-üp 292/15

Ş

şab Far. Şap

s. 168/13, 231/13, 232/13, 232/21, 240/15, 260/12, 264/7, 268/17, 268/9, 274/5, 275/5, 278/2, 280/5, 280/11, 282/17, 285/25, 287/26, 410/3, 412/10, 434/19, 445/6, 448/15, 449/3, 452/22, 461/6, 462/9, 466/8, 466/17, 467/6, 482/1, 489/26, 496/17, 497/3, 497/4, 497/7, 510/11, 548/21, 576/24, 577/18, 578/10

ş.+dan 421/4

ş.+ı (Belirtme hal eki) 42/3, 167/10, 271/13, 271/16, 274/18, 277/24, 428/17, 431/1, 548/22

ş. şuyı Şap suyu

ş. 457/1

ş. şuyun 145/12, 167/11

ş.-ı ebyāż 268/14

ş.-ı yemānī Bir şap türü

ş. 280/14 464/2

ş.-ı yemenī bk. şab-ı yemānī

ş. 416/3, 476/24

şād Far. Neşeli

ş.+a 197/12b

şādenec Far. Daha çok göz hastalıkları için hazırlanan edviyelerde kullanılan ve Hindistan'dan getirilen bir çeşit taş, kan taşı

ş. 360/16

şāf Far. Fitil

ş. 26/17, 26/19, 140/23, 154/24, 228/7, 239/7, 242/8, 242/11, 242/13, 243/22, 244/5, 381/13, 476/8, 497/5

ş.+ı (Belirtme hal eki) 229/6, 369/20 407/17 421/2 543/12 570/3

ş.+ı (3. Tekil iyelik eki) 530/26

ş.+lar 43/6, 241/24, 243/11, 244/4, 369/17, 479/14, 570/15, 571/3, 572/16, 572/22, 573/4, 577/21

ş. eyleyeler 241/21, 369/18

ş. ideler 26/21, 242/5, 242/17-18, 473/13-14

ş. idüp 497/5-6, 497/8

ş.-ı ebyāżı Beyaz şap

ş. 542/10

ş.-ı iskenderī Bir şap türü

ş. 369/13

ş.-ı māmīşā Kırmızı çiçekli kırlangıç otundan yapılan şaf

ş. 244/7

ş.-ı zaḫīr bk. şab-ı iskenderī

ş. 369/13

ş.+lar idüp 237/2, 243/8, 473/18, 484/2

şāfī Ar. Şifa veren, iyileştirici

ş.+dir 308/2

şāh Far. Benzerlerine oranla en üstün, en güzel, en iyi

ş. 87/15, 398/2, 474/19

şāh-zād Far+Ar. Üstün kişiler

ş. 87/15-16

şāḫ bk. şāh

ş.+larından 252/20

şah-ı bellūṭ Ar. Kestane

ş. 124/6

şaḫış Ar. Şahıs, kişi

ş. 146/17

ş.+a 204/6

ş.+ıñ 198/2

şaḥm Ar. Sebze ve meyvelerin etli kısmı

ş.+ından 100/23

ş.-ı ḫanẓal Ebucehil karpuzu yağı

ş. 253/15, 258/15, 281/16, 383/8, 452/17, 455/23, 456/25, 508/6

ş.+ü'l-ḫanẓal bk. şaḥm-ı ḫanẓal

ş. 251/7

şāh ṭamar Şah damarı

ş.+dan 39/5

ş.+larıdır 39/2

şāhin Far. Kartalgillerden, Avrupa ve Asya'nın dağ, orman ve çalılıklarında yaşayan, 50-55 santimetre uzunluğunda yırtıcı bir kuş (Buteo buteo)

ş. necisi Şahin dışkısı

ş.+n 529/4

şāhtere Far. Tıpla ilgili bir bitki (Fumaria officinalis)

ş. 360/2 461/26 533/8 534/18

ş.+niñ 443/24

ş. ḥabbı Şahtereden yapılan bir tür hap

ş. 444/18, 461/22, 514/14-15

ş. ḥabbıyla 427/8-9

ş. reçeli Şahtere reçeli

ş. 295/4-5, 592/11

ş. ṣuyu Şahtere suyu

ş.+yla 360/4, 515/11, 534/17

ş. şerbeti Şahtere şerbeti

ş. 231/5, 444/17, 444/18, 461/20

ş. şerbetiniñ 442/24-25

ş. şerbetiyle 427/9, 444/20

ş. şurubı Şahtere şurubı

ş. 297/10, 386/12, 586/22, 588/20

ş. şurubuyla 386/21

ş. ʿuṣāresi Şahtere bitkisinin öz suyu

ş. 462/1

şāhterīc bk. şahtere

ş. 94/7

şaʿīr Ar. Arpa

ş. 56/15, 252/7

şaʿīr Ar. At derisi

ş. 244/6

ş.+e 351/9

şaḳaḳ Moğ. Göz, alın ve yanak arasında, elmacık kemiğinin üstünde bulunan çukurumsu bölge

ş. 36/23

ş.+ına 272/12

şaḳāḳ-ı bevāsīr Basur rahatsızlığının bir türü

ş. 480/13

şaḳīḳa Ar. Baş ağrısı, migren

ş. 36/23, 78/17, 105/12, 202/11, 202/21, 209/26, 210/10, 210/16, 210/26, 211/16, 211/26, 212/9

ş.+sı 211/15

ş.+ya 210/4

şaḳīḳiyye bk. şaḳīḳa

ş. 54/20, 64/8, 104/13, 230/5

şaḳḳ-ı sirke Yarık sirke

ş.+de 411/22

şalcam bk. şalgam

ş. 94/2

şalġam Far. Şalgam (Brassica rapa)

ş. 94/1, 514/20

ş.+ı (Belirtme hal eki) 146/4, 146/5, 146/6

ş.+ıñ 146/7

şalġamlı Şalgamı olan

ş. 237/26

şām Far. Akşam

ş. 196/1b

şam fıstığı Şam fıstığı

ş. 320/5, 502/7, 568/11

ş. yaġı Şam fıstığından elde edilen yağ

ş.+yla 504/25

şām üzümü Şam üzümü

ş.+yle 366/11

şāmil Ar. İçine alan, kaplayan, kapsayan

ş. 567/12

ş. olan 157/21

şamnān ? İlaç terkibinde kullanılan bir bitki türü

ş. 460/14

şāmü'l-māseniñ ṣuyı Tedavide kullanılan bir tür bitki suyu

ş. 351/6

şān Ar. Bir bitki türü

ş. 349/4, 351/19

ş. şerbeti Şan bitkisinden yapılan şerbet

ş. 524/5

şān Ar. Ün, şöhret

ş.+ı (3. Tekil iyelik eki) 450/6

ş.+ında 170/11

şarāb Ar. Şurup, şerbet; şarap

ş. 77/8, 89/2, 105/17, 153/23, 156/3, 168/17, 212/2, 213/24, 281/2, 287/14, 287/24, 313/23, 321/19, 348/7, 390/15, 391/6, 402/17, 439/11, 486/20, 494/5, 528/25, 574/10

ş.+a 574/16

ş.+dan 76/25

ş.+ı (Belirtme hal eki) 219/8, 439/11, 527/5, 529/14, 544/8

ş.+ına 210/24

ş.+ından 105/2

ş.+la 110/20, 124/23, 124/5, 133/5, 147/21, 150/23, 290/3, 409/15, 449/11, 528/7, 532/18, 573/6, 574/16, 574/20, 575/1, 575/5

ş.+lar 186/16, 186/17, 213/18, 255/16

ş.+lardan 10/21

ş.+larıdır 9/22

ş. iderse 336/3-4

ş. itseler 177/5

ş. olunan 7/16

ş. sirkesi Şarap sirkesi

ş. 276/20, 341/19, 592/16

ş.-ı ʿatiḳa Bir şurup türü

ş. 311/7

ş.-ı benefşe Menekşe şurubu

ş. 46/15

ş.-ı benefşenc bk. şarāb-ı benefşe

ş. 299/20

ş.-ı benefşic bk. şarāb-ı benefşe

ş. 298/18-19

ş.-ı benefşiḫ-i mükerrer bk. şarāb-ı benefşe

ş. 201/1-2

ş.-ı besfāyic Besbaye bitkisi şurubu

ş. 26/8-9

ş.-ı bezentīn Bir tür şerbet

ş. 383/16

ş.-ı cīd Bir şurup türü

ş. 251/23

ş.-ı ḥummāż Kuzukulağı şurubu

ş. 201/13

ş.-ı ḥavlicān Havlencan şurubu

ş. 199/8

ş.-ı lisānü'ş-şevr Lisanü's-sevr bitkisi şurubu

ş. 338/17

ş.-ı mā-i bāride Soğuk su içeceği

ş. 248/16-17

ş.-ı nilüfer Nilüfer şurubu

ş. 314/21

ş.-ı ramānīn Nar şurubu

ş. 201/10-11, 201/13

ş.-ı rayḥāni Reyhan şurubu

ş. 260/21, 259/23

ş.-ı ṣandal Sandal şurubu

ş. 320/10

ş.-ı semūm Zehirli şurup

ş. 337/13

ş.-ı şahtere Şahtere şurubu

ş. 413/14

ş.-ı ʿunnābü’s-saʿleb Unnabü’s-salep şurubu

ş. 320/10

ş.-ı uṣūl Bir tür terkip

ş. 373/1-2, 511/11, 563/4, 569/14

ş.-ı zūfā Zufa şurubu

ş. 223/7, 290/1, 299/20, 303/14

ş.+ü’l-benefşenc Menekşe şurubu

ş. 314/21

ş.+ü’l-es Bir tür şurup

ş. 571/12

ş.+ü’l-mā Su içeceği

ş. 177/25

ş.+ü’l-verdü’l-mükerrer Gül şurubu

ş. 312/1

şaʿri Ar. Rüsubun on iki kısmından onuncusu

ş. 189/13

şarḳı Ar. Tonlama değişiklikleriyle çeşitli duygular uyandıran uyumlu, ezgili insan sesleri dizisi.

ş. 178/17a

şarṭ Ar. Şart, koşul

ş.+dır 385/20, 486/12

ş.+ındandır 564/4

ş.+ıyla 202/25

ş.+la 517/17

ş.-ı inṣāf İnsaf sınırlarında olan şart

ş. 144/22

ş.-ı inṣāf mıdır 182/20

şaṭaranc bk. şeyṭarac

ş. 93/13

şavṣ Ar. Diş ağrısı

ş. 265/15

şāyan Far. Yakışır, yaraşır, değer

ş. olacağı 594/23-24

şāyed Far. Şayet

ş. 10/19, 173/23, 196/12a, 257/3, 305/19, 440/15, 446/6, 447/24, 449/1, 453/10, 453/18, 526/23, 538/22, 447/13

şāyiʿ Ar. Duyulmuş, herkesçe bilinmiş

ş. oldı 437/8-9

ş. olup 112/24

şay-ı şāhī Çay

ş. 76/5

şebīh Far. Benzeyen

ş.+dir 108/23

şebī-i ḫalü'l-verd Gül ile yapılan bir tür ilaç terkibi

ş. 266/20

şebīyet Ar. Bir maden türü

ş. 121/3

şebş Ar. Turak otu

ş. 101/11, 102/21, 252/20

şebboy Far. Mısır benefşesi

ş. yaġı Mısır menekşesi yağı

ş.+ndan 567/24-25

şeb-i kör Gece körlüğü hastalığı

ş. 56/10

şebis Ar. Dere otu

ş. 250/4

şecīʿ Ar. Cesur, yürekli

ş. ola 100/26

şecere Ar. Soy ağacı

ş. 194/2

şedd Ar. Sıkı bağlama, sıkma

ş. ideler 337/23

şedīd Ar. Şiddetli

ş. 41/6, 42/19, 99/22, 228/5, 302/22, 302/23, 305/22, 324/1, 324/3, 340/12, 340/14, 380/8, 490/3, 491/22, 494/20, 538/5, 583/13

ş. ider 351/16

ş.+ise 285/2, 306/6-7

ş. olmazlar 394/15-16

ş. olup 255/13, 369/21

ş. olur 26/7, 413/17, 593/24

ş. olursa 202/15, 266/21, 422/18-19

şedīde Ar. Şiddetli, etkili

ş. 538/16

şedāid Ar. Şiddetli musibetler

ş. 173/10

şefeteyn Ar. İki dudak

ş. 311/22

şeffāf Ar. Saydam

ş. 121/11

şefḳat Ar. Koruma, acıma ve esirgeme duygusu ile karışık olan sevgi

ş. 336/9, 337/3

şeftāli Far. Şeftali (Persica vulgaris)

ş. ṣuyı Şeftali suyu

ş. 325/21

şeftālü bk. şeftāli

ş. 14/4, 487/1

ş. çekirdegini içi Şeftali çekirdeğinin içi

ş. 474/23

ş. çekirdeginiñ ḳabuġını Şeftali çeirdeğinin kabuğu

ş. 476/16

ş. çiçegi Şeftali ağacının çiçeği

ş. 389/11

ş. çiçeginden 383/3

ş. çiçeginiñ yapraḳları

ş.+nı 535/24

ş. yapraġı Şeftali ağacının yaprağı

ş. 383/16, 384/13, 389/11-12, 460/15

ş. yapraġı ṣuyu Şeftali yaprağından elde edilen su

ş.+nı 385/8

ş. yapraġınıñ ʿuṣāresi Şeftali yaprağının öz suyu

ş.+nden 385/2-3

şehādet parmaġı İşaret parmağı

ş.+na 279/19-20

şehr Ar. Şehir

ş. 73/3, 313/23

ş.+de 139/9

ş.+den 129/14, 220/23

ş.+dir 220/23

ş.+e 139/9, 139/10

ş.+i (Belirtme hal eki) 191/12

ş.+i (3. Tekil iyelik eki) 472/6

ş.+inde 381/1

ş.+iniñ 591/3

ş.+lerde 89/23, 131/14, 320/17, 378/25

ş.+lerinden 66/25

ş.+leriniñ 472/7

şehriye Ar. Otuz günlük zaman dilimi

ş.+niñ 581/17

şehvet Ar. Cinsel istek

ş. 25/18, 29/6, 143/23, 411/18

ş.+i (Belirtmehal eki) 25/7, 25/25, 28/10, 31/2, 89/1, 96/22, 123/3, 127/1, 131/21, 136/9, 142/25, 143/2, 153/8, 156/22

ş.+in 137/15, 147/7, 150/1, 576/6

ş.+ini 17/16, 71/13, 128/21, 136/3

ş.-i cimāʿ Cinsel istek

ş.+ı (Belirtme hal eki) 59/22 69/19 100/23

şeʿīşāh-ı kebīr Bir tür panzehir

ş. 404/11

şeker Far. Şeker

10/23, 19/26, 26/11, 43/6, 44/3, 49/13, 51/11, 51/17, 57/6, 62/15, 65/2, 69/4, 72/23, 77/26, 81/1, 81/7, 89/1, 92/4, 92/13, 95/4, 111/17, 112/12, 113/2, 113/13, 113/14, 114/16, 115/12, 115/17, 117/4, 117/20, 117/23, 118/6, 127/18, 129/20, 139/20, 142/5, 146/14, 147/11, 147/24, 160/14, 165/2, 202/3, 203/11, 207/19, 215/16, 216/12, 216/4, 223/16, 261/17, 261/18, 275/24, 279/17, 287/10, 287/11, 287/15, 290/4, 290/19, 291/6, 291/17, 292/12, 300/1, 300/21, 303/15, 303/18, 303/23, 303/23, 303/24, 303/24, 309/5, 314/6, 321/3, 328/22, 332/1, 333/15, 334/6, 343/24, 349/19, 352/2, 376/24, 381/9, 388/3, 391/11, 399/8, 401/22, 403/19, 414/16, 414/17, 416/6, 436/20, 441/20, 477/18, 486/10, 501/24, 509/13, 524/16, 525/24, 527/3, 527/9, 527/14, 527/17, 528/2, 528/16, 531/26, 532/8, 532/24, 533/10, 534/24, 535/5, 536/24, 537/26, 546/9, 550/16, 554/25, 558/19, 563/23, 572/12, 575/14, 579/8

ş.+den 542/13

ş.+dir 59/2

ş.+e 58/13, 170/14

ş.+i (Belirtme hal eki) 26/18, 486/11, 537/4

ş. şerbeti Şeker şerbeti

ş.+yle 380/17

şekerli Şekeri olan

ş. 554/12

şekersiz Şekeri olmayan

ş. 113/2

şekillü Şekli olan

ş. 440/1

şekinc şuyu Bir tür bitki suyu

ş. yla 243/12

şekksiz Şüphesiz

ş. 182/23

şekl Ar. Şekil

ş.+de 87/6

ş.+i (3. Tekil iyelik eki) 315/4, 345/22, 345/23

ş.+idir 315/4

ş.+inde 387/12

ş.+indedir 67/6, 326/21

ş.-i ṣūret Görünüş

ş. 182/17

şekli ṣabun Bir sabun türü

ş. 467/9

şekvā Ar. Şikayet, hoşnutsuzluk

ş. ider 450/25, 591/13

ş. iderler 341/10, 493/5-6

ş. iderse 321/7

ş. iderler 492/8

şemʿ Ar. Balmumu, mum

ş. 198/22, 200/15

şemāme Ar. Mutlak ıtriyattan terkip olunan, laden gibi elde kullanılan ve zaman zaman koklanan terkip

ş.+sin 104/15

şems Ar. Güneş

ş.+den 169/9a

şemü'l-fār İlaç terkibinde kullanılan bir madde

ş. 430/17

şerāṭ Ar. Usul, münasip şekil

ş.+ı (3. Tekil iyelik eki)

ş. 210/21

şerāyin Ar. Atardamarlar

ş.+dir 181/22

şerbān ? Cinsel gücü artıran ve bedene rahatlık veren bir madde

ş. 101/6

şerbet Ar. Tatlandırılmış içecek

ş. 42/8, 42/9, 42/10, 42/14, 43/18, 112/12, 203/11, 212/15, 212/19, 213/17, 261/5, 261/8, 261/17, 262/9, 308/15, 326/8, 372/5, 372/7, 383/2, 387/24, 387/25, 388/1, 451/25, 451/25, 455/23, 461/4, 493/14, 504/17, 505/5, 539/16

ş.+de 209/19

ş.+den 78/8, 455/23

ş.+dir 94/22, 396/25, 441/16, 541/4, 563/15

ş.+e 349/2, 371/21

ş.+i (3. Tekil iyelik eki) 54/23, 73/6, 79/12, 114/12, 129/2, 134/11, 149/4, 149/14, 219/12, 309/6, 381/11, 458/2, 461/22, 517/4, 528/2

ş.+i (Belirtme hal eki) 261/3, 495/12

ş.+iñ 214/8, 541/7

ş.+in 94/22

ş.+inden 209/20, 443/24

ş.+ine 42/13

ş.+ini 406/19, 513/15

ş.+iniñ 113/22

ş.+iyle 43/5

ş.+le 261/7

ş.+ler 11/6, 11/6, 12/22, 22/23, 35/2, 35/25, 43/2, 46/8, 68/17, 128/13, 130/4, 137/12, 213/20, 219/4, 227/4, 227/14, 289/26, 301/14, 305/9, 346/2, 387/22, 393/11, 395/12, 424/12, 436/15, 441/7, 444/11, 451/18, 454/8, 486/16, 486/18, 489/11, 507/13, 515/9,

524/5, 539/15, 550/11, 562/12, 565/3, 588/15

ş.+lerde 262/11, 585/10

ş.+lerden 9/10, 13/12, 31/21, 207/13, 208/17, 215/20, 224/19, 262/9, 287/12, 549/1

ş.+lere 36/1

ş.+leri 72/25, 208/18, 436/15

ş.+leriñ 303/8, 491/11, 492/2

ş.+lerinden 511/11

ş. idüp 245/6-7, 334/14, 355/23, 383/3, 505/16, 506/6, 541/2

ş. gibi idüp 441/20

ş. ola 321/4

şerbetci Şerbetçi

ş.+lerde 565/10

şerbetlik Şerbetlik

ş. 284/19

şerḥ Ar. Bir metni ayrıntılara inerek açıklama, yorumlama

ş.+iniñ 559/18

şeriʿat-ü'l-islām İslami kurallar

ş.+da 173/14-15

şerid 43/24

şerīf Ar. Şerefli, mübarek

ş. 68/10, 73/1, 98/11, 171/21

ş.+indendir 73/16

ş.-i devā Şerefli deva

ş.+dır 109/25

ş.-i eczā Şerefli ecza

ş.+lardan 129/12

ş.+ü'ş-şān Büyük şeref

ş. 195/13a

şerr Ar. Kötülük, fenalık

ş. 165/17, 171/20

ş.+ine 163/25

şevinīr Ar. Çörek otu

ş. 71/16

şevḳ Ar. Şevk

ş.+iyle 197/11a

şevkatlü Şefkatli

ş. 388/25

şevket bk. şevketü'l-mübāreke

ş. yaprağı Şevket otunun yaprağı

ş. 585/4

şevketü'l-mübāreke Ar. Şevket otu, mübarek dikeni

ş. 299/16, 313/14, 343/20

şevnīz ? Bir bitki türü

ş. 200/12

şey Ar. Şey

ş. 12/11, 13/23, 25/20, 32/16, 33/15, 39/26, 47/5, 55/17, 59/7, 60/18, 68/4, 68/6, 71/8, 89/12, 89/12, 106/11, 181/8, 184/3, 184/14, 184/14, 221/18, 233/5, 245/3, 257/24, 261/22, 278/4, 285/17, 307/25, 308/1, 315/19, 316/22, 350/1, 361/26, 368/1, 375/20, 376/10, 378/1, 380/11, 389/23, 397/5, 397/22, 400/23, 403/4, 438/20, 438/21, 438/22, 453/18, 456/14, 464/16, 469/2, 517/25, 518/2, 520/18, 532/1, 535/3, 541/20, 546/8, 551/22, 553/12, 556/15, 559/15, 561/16, 565/12, 581/24, 590/3

ş.+de 11/2, 35/18, 173/3

ş.+den 316/21, 361/24

ş.+dendir 286/1

ş.+dir 8/11, 212/23, 315/16, 360/6, 428/25, 457/13, 468/7

ş.+e 42/7, 121/8

ş.+i (3. Tekil iyelik eki) 267/14, 274/25, 411/2, 440/15

ş.+i (Belirtme hal eki) 282/19, 553/14

ş.+in 13/24

ş.+iñ 14/24, 23/10, 99/14, 556/20

ş.+ler 9/20, 10/8, 14/21, 14/22, 18/11, 19/17, 20/5, 35/9, 72/25, 85/2, 99/9, 131/1, 191/1, 207/9, 208/15, 210/11, 223/18, 226/23, 231/16, 234/15, 234/19, 235/20, 235/21, 249/22, 255/8, 255/20, 261/19, 264/3, 288/27, 290/20, 300/18, 317/18, 324/25, 327/15, 328/15, 330/9, 330/12, 331/18, 349/11, 352/6, 354/20, 357/4, 357/18, 357/20, 357/21, 357/24, 361/9, 362/2, 363/22, 365/25, 367/16, 368/20, 376/10, 378/15, 385/12, 385/12, 385/17, 385/17, 397/12, 406/2, 406/5, 406/7, 406/15, 413/19, 413/22, 413/23, 413/25, 416/1, 422/7, 422/22, 423/1, 423/6, 424/6, 424/8, 428/14, 429/2, 429/15, 435/7, 435/8, 435/10, 436/1, 444/12, 454/4, 460/22, 461/3, 471/2, 497/14, 497/19, 498/25, 499/1, 499/1, 500/2, 503/7, 504/5, 507/19, 508/13, 509/7, 511/5, 520/24, 524/9, 525/19, 543/15, 543/16, 546/16, 546/19, 547/3, 547/5, 547/9, 548/2, 548/3, 549/18, 550/17, 550/25, 551/13, 557/2, 558/25, 559/11, 560/5, 563/17, 564/16, 564/23, 564/24, 566/2, 567/15, 567/15, 567/16, 567/17, 567/18, 569/12, 569/13, 589/1

ş.+lerde 46/11, 327/22

ş.+lerden 23/9, 24/9, 46/17, 207/5, 221/17, 221/19, 226/13, 254/25, 254/26, 255/3, 255/3, 267/17, 267/19, 267/19, 278/8, 287/16, 316/18, 320/9, 330/14, 330/15, 332/6, 334/25, 358/12, 358/13, 373/21, 374/9, 376/5, 385/18, 410/8, 412/8, 413/8, 422/24, 429/12, 439/22, 487/25, 488/1, 496/7, 498/24, 499/4, 499/5, 500/25, 502/7, 524/16,

538/21, 544/24, 544/25, 549/1, 551/2, 551/2, 566/18

ş.+lerdir 424/9, 565/9

ş.+lere 16/12, 19/20, 20/1, 20/5, 99/9, 230/8, 565/7, 590/9, 593/23

ş.+leri 20/9, 36/8, 181/7, 333/26, 429/16, 436/19, 437/21, 443/12, 461/1, 545/8, 565/4

ş.+leriñ 90/12, 114/18, 340/11, 539/10

şeyḫ Ar. Şeyh

ş.+iñ 32/18, 284/5

Şeyḫ Dāvūd ö.i. Bir hekim adı

ş. 41/9

Şeyḫ Dāvūd-ı anṭākī ö.i. bk. Şeyḫ Dāvud

ş. 365/13

Şeyḫ Ebu ʿAlī Sīnā ö.i. İbn-i Sina

ş. 32/18, 32/27, 40/1, 121/20, 221/12

Şeyḫ İbn-i Sinā ö.i. İbn-i Sina

ş. 299/7, 299/11

Şeyḫ Saʿdi Ḥażretleri ö.i. Şeyh Sadi

ş. 144/13

şeyṭarā bk. şeyṭarac

ş. toḫumı Serkile otu tohumu

ş. 343/19

şeyṭarac Ar. Serkile otu ve kökünde elde edilen bir ilaç (Plumbago zeylanica)

ş. 455/15, 456/1, 456/17, 458/8

şeyṭaranc bk. şeyṭarac

ş. 456/4 458/23 460/7 466/22

ş.+ı (Belirtme hal eki) 238/26

şıḫı ? Vücutta meydana gelen bir şiş türü

ş. 435/6

şırınġa İtl. Havayı, sıvıları emmeye veya itmeye yarayan alet

ş. 539/1

ş.+yı 538/25

şırlaġan Far. Susam yağı

ş. 385/11, 484/1, 578/8

ş. yaġı Susam yağı

ş. 278/17, 380/20, 403/9, 419/5, 426/15, 479/13

şırluġun bk. şırlaġan

ş. yaġı bk. şırlaġan yaġı

ş. yla 412/4

şırulıġın bk. şırlaġan

ş. 450/1

şiʿbe ?

ş. 265/17

şiddet Ar. Şiddet

ş. 288/26, 393/15, 394/16

ş.+i (3. Tekil iyelik eki) 292/11

ş.+in 33/18

ş.+ini 23/2, 52/2

ş.+le 33/18, 295/21, 394/18

ş. bulup 265/20

ş. bulursa 323/16

ş.-i etşāl Kuvvetli şekilde

ş. 385/24-25

ş.-i ḥarāret Aşırı sıcaklık

ş. 311/19-20

ş.-i şitā Kış mevsiminin sert olması

ş.+da 393/11

ş.+ü'l-iltihāb Fazlaca iltihap

ş.+dan 252/5

şiddetlü Şiddetli

ş. olursa 262/17

şid-i mesāġ Değerli izin, müsade

ş. 170/27

şifā Ar. Hastalıktan kurtulma

ş. 72/3, 92/10, 149/13, 149/9, 150/11, 150/14, 153/3, 153/11, 154/2, 154/6, 154/21, 155/17, 155/21, 156/21, 159/8, 163/21, 164/1, 166/6, 166/22, 167/21, 172/4, 172/7, 172/16, 173/1, 174/3, 204/21, 205/23, 214/21, 215/23, 217/2, 238/15, 238/25, 245/7, 260/6, 269/11, 270/24, 275/4, 276/12, 279/26, 281/9, 282/18, 284/16, 288/17, 290/3, 290/8, 290/11, 291/7, 291/8, 291/20, 293/2, 293/8, 296/17, 298/14, 303/3, 303/13, 309/20, 316/23, 321/5, 322/2, 337/1, 343/16, 345/21, 371/13, 371/22, 372/12, 376/25, 391/15, 394/6, 395/14, 398/22, 398/25, 399/13, 400/13, 401/15, 402/3, 402/20, 403/13, 404/6, 407/13, 408/3, 410/17, 412/16, 419/7, 428/4, 432/2, 452/8, 453/4, 456/21, 458/26, 459/9, 459/15, 464/10, 467/15, 468/16, 473/8, 473/23, 474/14, 476/3, 476/11, 477/21, 478/20, 482/13, 483/8, 483/15, 489/6, 489/15, 489/25, 490/7, 490/15, 491/4, 492/23, 493/13, 494/17, 495/18, 496/9, 498/4, 506/7, 508/18, 512/6, 512/7, 512/17, 512/24, 513/4, 513/6, 513/15, 518/6, 527/21, 528/17, 529/4, 529/13, 529/15, 530/14, 530/17, 532/6, 532/14, 532/16, 532/17, 532/24, 533/1, 534/11, 535/8, 536/9, 541/18, 558/6, 575/15, 583/26, 584/23, 585/7, 588/2, 589/25, 590/12, 592/22, 594/5

ş.+dan 71/8

ş.+dır 92/8, 392/2, 394/11, 404/3, 530/19

ş.+sını 567/13

ş.+ya 62/3

ş.+yı 71/8

ş. ide 173/14, 243/8

ş.-ı şerbe 172/7

ş.-ı maḫż Halis şifa

ş.+dır 59/8, 345/7

Şifā-nām ö.i. Şifa kitabı

ş. 476/22

ş. kitabı Şifa kitabı

ş.+nda 398/6

şifāyāb Far. Şifa bulma, iyileşme

ş. ola 371/26

şifāyāt Ar. Şifalar

ş. olurlar 231/21

şihāb Ar. Yıldız kayması

ş. 10/2

şikār Far. Av, avlanma

ş.+da 101/17

şikāyet Ar. Şikayet

ş. eyledi 138/17-18

ş. idenlere 92/24

ş. ider 340/10-11, 494/2

ş. iderler 295/22

ş. olur 394/18

şikeste Far. Kırık, kırılmış

ş. 171/17

şimāl Ar. Kuzey

ş. 17/21

şimdi Şu anda

ş. 230/4, 231/19, 382/12, 520/16, 565/4

ş.+ki 224/15, 507/14, 517/3

şirin Far. Şirin, sevimli

ş. 126/9

şirīne Far. Genellikle çocuklarda görülen bir hastalık

ş. 465/15

şīrlaġan bk. şırlaġan

ş. yaġı bk. şırlaġan yaġı

ş. 257/6

şirnāḳ Far. Göz kapağı

ş.+dır 236/11

şirret-i veca' Sıkıntı veren, etkili bir ağrı

ş. 247/22

şīr-i ḫaşet Tedavide kullanılan bir madde

ş.+le 241/7, 278/25

şīrpençe Far. Tehlikeli ve öldürücü bir kan çıbanı, kızıl yara

ş. 73/24, 133/12

ş.+niñ 407/1, 407/6

şİr-i revġan Far. Süt yağı, susam yağı

ş. 26/22

şİruġan bk. şırlağan

ş. 431/22

şiş Şiş, şişmiş olan yer

ş. 148/15, 154/14, 237/22, 278/7, 284/14, 316/4, 331/22, 333/24, 345/8, 361/21, 365/17, 375/11, 402/19, 402/23, 402/24, 405/22, 405/24, 406/5, 410/12, 410/23, 411/1, 420/3, 422/15, 429/19, 432/8, 432/11, 442/15, 490/10, 490/16, 491/26, 492/7, 501/5, 502/12, 511/22, 512/1, 512/4, 512/5, 512/6, 512/20, 513/16, 514/24, 524/7, 535/9, 542/19, 546/6, 546/11, 546/15, 547/1, 547/8, 548/6, 548/9, 558/24, 559/10, 559/13, 559/19, 559/22, 559/25, 560/18, 568/18, 586/18, 587/20, 587/23

ş.+de 255/13

ş.+den 300/4, 367/25, 403/5

ş.+dir 226/7, 264/2, 282/22, 304/3, 428/8

ş.+e 404/2, 404/16, 406/4

ş.+i (3. Tekil iyelik eki) 229/11, 255/27, 335/5, 335/7, 496/11, 504/4, 523/3, 548/3

ş.+i (Belirtme hal eki) 240/1, 403/14, 432/23

ş.+in 64/15, 70/23, 334/11, 404/16

ş.+iñ 406/2, 496/23, 504/5

ş.+inden 506/11

ş.+ine 36/25, 38/13, 8/22, 38/22, 40/18, 40/18, 40/19, 41/23, 154/17, 410/1, 410/10, 412/1, 471/24 513/3, 513/3, 517/3

ş.+ini 71/18, 79/21, 124/4, 148/2, 229/17, 472/3, 515/25, 516/10

ş.+iniñ 514/23

ş.+ise 546/12-13

ş.+ler 150/13, 191/16, 304/2, 399/14, 403/7, 405/18, 405/22, 430/2, 435/4, 511/24

ş.+lerden 226/11, 428/22, 430/3

ş.+lere 79/15, 84/2, 88/18, 90/5, 97/20, 98/7, 117/13, 120/5, 122/20, 126/21, 136/6, 333/1, 334/12, 403/8, 410/11, 411/19, 512/10, 512/11, 512/12

ş.+leri 52/25, 53/20, 66/17, 68/18, 84/3, 134/14, 273/8, 402/21, 410/7, 492/5, 510/16, 512/14, 513/5, 562/19

ş.+lerin 273/19

ş.+leriñ 335/20, 406/12, 428/7, 559/13, 561/14

ş.+lerine 40/24, 102/26, 133/19, 136/5, 273/21, 512/9

ş.+lerini 68/14

ş. ola 471/20

ş. olan 403/1, 432/22, 497/17, 518/23

ş. oldığı 496/8

ş. olduğundan 366/21

ş. olur 442/13

ş. olursa 471/15

şiş- Şişmek

ş.-dikde 502/10

ş.+e 512/9

ş.-en 150/15

ş.-er 15/7, 16/8, 33/9, 374/6, 461/13, 465/18, 480/14, 506/15, 509/4, 510/2

ş.-erlerse 294/20

ş.-erse 408/21

ş.-mek 227/2

ş.-mekde 440/24

ş.-mez 226/7

ş.-miş 281/19, 403/14

ş.miş olsa 479/12

ş.-se 410/12

ş.-üp 237/15, 273/6, 402/15, 491/6

şişe Far. Şişe

ş. 41/5, 235/13, 268/19, 342/7, 342/8, 342/10, 415/15, 462/14, 558/9

ş.+i (Belirtme hal eki) 342/9

ş.+ler 471/1

ş.+sinden 41/20

ş.+ye 137/25, 240/10, 313/22, 475/11, 574/11

ş. çek- Tedavi maksadıyla içindeki ispirtolu pamuğu yakmak suretiyle havasını azaltarak bu iş için yapılmış bir şişeyi sırta yapıştırmak, vantuz çekmek

ş.-e 225/21

ş. çekeler 41/9, 563/18, 565/23

ş. çekmek 41/4-5, 41/10, 332/17-18

ş. çekmiş olsalar 288/2-3

ş.+ler çekmek 347/11

ş. ursalar bk. şişe çek-

ş. 512/7

şişir- Şişirmek

ş.-ir 108/17

şişkin Şişmesine sebep olmak

ş. 592/6

ş. olur 293/22

şişkinlik Şişkin olma durumu

ş.+leri 489/9

şişlik Şiş olma durumu

ş.+inden 394/18

şitā Ar. Kış mevsimi

ş.+da 104/5

şiyāf Ar. Hastalıklarda kullanılan fitiller

ş. 228/25, 229/5, 229/10, 241/22, 242/9

ş.+ıñ 241/14

ş.-ı beryumā Bir fitil türü

ş. 241/19

ş.-ı ebyaż Beyaz fitil

ş. 241/9

ş.-ı ebyażı 228/15-16

ş.-ı kāfūr Kafur bitkisinden yapılan fitil

ş. 241/9

ş.-ı merāreb Göze çekilen bir tür ilaç

ş. 244/26

ş.-ı muḥarrif Bir fitil türü

ş.+dir 242/12

şiyāh ?

ş. idüp 407/20

şiyām ? Yerden kazılan toprak

ş.+ı (3. Tekil iyelik eki) 337/1

şol Şu, o

ş. 16/7, 17/22, 19/9, 19/11, 26/24, 26/26, 28/7, 28/19, 29/11, 29/20, 32/20, 34/12, 36/2, 36/20, 42/13, 42/15, 44/19, 51/26, 103/15, 112/20, 179/8, 181/8, 185/6, 188/24, 189/14, 189/16, 193/17, 237/6, 263/11, 299/5, 411/6, 435/25, 481/15, 482/24, 486/22, 559/19, 576/6

şorba Çorba

ş. 148/19, 398/14

ş.+lar 26/7, 32/1, 82/5

ş.+sın 438/23, 439/4

şorbāc bk. şorba

ş. ideler 314/22

şöhret Ar. Şöhret, ün

ş. 129/15

şöldüklü Bir sıvının fokur fokur kaynatılması

ş. 473/6

şöyle Şöyle

ş. 190/5, 193/9, 197/3b, 212/13, 278/19, 395/22, 450/15, 467/1, 491/22, 491/26, 539/3, 576/1, 576/3, 576/21, 580/14, 582/10, 583/11

şu Şu (İşaret sıfatı)

ş. 106/11, 182/24, 188/18, 190/3, 202/16, 235/27, 253/18, 292/2, 292/7, 292/13, 294/2, 299/13, 299/14, 302/17, 305/2, 305/17, 305/24, 307/2, 308/17, 322/16, 323/11, 323/17, 326/1, 347/23, 348/4, 370/3, 370/17, 371/2, 371/21, 371/21, 386/2, 388/15, 393/21, 393/21, 445/23, 451/18, 451/18, 451/23,

451/25, 456/15, 488/11, 488/19, 489/1, 489/22, 490/4, 491/11, 492/10, 492/10, 492/20, 492/25, 493/14, 493/14, 494/11, 494/24, 495/6, 495/12, 509/15, 511/16, 512/1, 539/14, 545/17, 583/16, 584/1, 584/11, 584/20, 585/3, 585/10, 585/21, 586/6, 586/8, 586/13, 586/22, 587/6, 587/20, 588/1, 588/15, 589/2, 589/5, 589/19, 589/22, 590/4, 590/9, 590/14, 590/17, 591/1, 591/4, 591/6, 591/13, 591/17, 592/8, 592/16, 592/23, 593/6, 593/14, 594/2, 594/6, 594/10

şu Şu (İşaret zamiri) 188/10, 585/14

ş.+dır 206/9

ş.+nlardır 295/1

şuʿbe Ar. Dal, budak, kısım

s. 37/5

ş.+dir 37/5, 37/22

şurūb Ar. Kaynatılıp koyu hale getirilmiş şerbet

ş. 54/12, 335/13, 579/8

ş.+ı (3. Tekil iyelik eki) 51/11, 372/1

şuʿūr Ar. Bilinç

ş. 565/18

şübe bk. şüphe

ş. 61/3

şübhe Ar. Kuşku

ş. 215/23

şübhelü Şüpheli

ş. 580/23

şübhesiz Şüphesiz

ş. 182/23, 412/17

şükr Ar. Şükür

ş. idelim 182/21

şürūʿ Ar. Başlama

ş. ideler 298/19

ş. olundı 385/23

T, Ṭ

taʿab Ar. Yorgunluk

t. 311/14

taʿaffün Ar. Kokma, bozulma

t. eyleyüp 9/16

t. olunduḳdan 293/6

t. olunup 271/5

ṭaʿām Ar. Yemek, aş

ṭ. 11/14, 11/15, 11/16, 11/17, 11/18, 11/19, 11/21, 12/15, 13/10, 13/14, 13/23, 15/3, 15/7, 15/11, 15/22, 15/22, 15/24, 16/6, 16/7, 16/8, 16/10, 17/1, 17/3, 17/4, 17/7, 18/19, 24/12, 27/12, 30/15, 43/13, 43/15, 48/21, 77/15, 77/25, 78/6, 96/1104/24, 116/14, 123/10, 176/5, 176/5, 178/7, 197/24,

216/15, 221/3, 234/16, 237/26, 277/6, 287/13, 303/13, 310/3, 326/21, 326/24, 327/22, 335/3, 342/17, 349/8, 350/3, 350/8, 357/6, 397/22, 478/24, 486/20, 516/5, 517/19, 526/13, 545/22, 549/9

ṭ.+a 15/7, 16/16, 17/3, 17/15, 26/5, 50/5, 62/17, 70/16, 76/15, 85/6, 85/15, 90/8, 91/4, 94/5, 94/11, 96/3, 103/15, 103/22, 135/2, 164/5, 176/2, 321/6, 383/25, 499/3, 500/5, 504/23, 562/19

ṭ.+dan 11/13, 12/15, 12/17, 14/3, 14/5, 15/4, 15/6, 15/23, 17/6, 18/19, 30/12, 35/9, 49/9, 49/10, 60/24, 94/18, 141/15, 176/3, 176/7, 303/13, 307/22, 393/18, 458/12, 486/20, 487/5

ṭ.+dır 51/7

ṭ.+ı (Belirtme hal eki) 13/15, 13/17, 13/17, 15/8, 15/10, 15/13, 15/16, 15/18, 15/24, 15/26, 17/12, 23/23, 46/2, 46/9, 48/21, 49/9, 63/18, 70/21, 82/17, 83/8, 85/23, 90/9, 94/19, 96/2, 103/8, 111/11, 119/17, 122/2, 134/14, 135/7, 146/2, 178/12b, 179/18, 234/14, 282/23, 282/24, 283/2, 287/4, 289/20, 486/4, 546/14

ṭ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 10/20, 50/15, 99/20, 127/23, 179/16, 180/6, 180/8, 180/12, 180/13

ṭ.+ıdır 117/7

ṭ.+ıñ 17/7, 326/25, 327/2, 335/2, 498/8

ṭ.+ına 27/6, 210/24, 230/13, 383/20, 530/18, 572/8

ṭ.+ıñı 103/24

ṭ.+ıyla 60/24

ṭ.+la 166/13, 530/11

ṭ.+lar 19/26, 46/22, 116/14, 176/13, 486/25, 524/24, 539/12

ṭ.+larda 514/19

ṭ.+lardan 13/24, 36/9, 46/23, 209/6, 358/4, 382/3, 394/9, 473/25, 487/2, 502/6, 504/1, 508/13, 525/6

ṭ.+ları 13/18, 510/18

ṭ.+larına 365/4

ṭ.+larını 46/8

ṭ.+larla 347/22, 581/13, 589/17

ṭ. itse 179/2

ṭāʿat Ar. Allah'ın emirlerini yerine getirme

ṭ. 177/20

ṭāʿāt Ar. İbadetler

ṭ. 7/1

ṭabʿ Ar. Kitap basma

ṭ.+ına 594/22, 594/25

ṭ. olunmuşdur 594/26

ṭabʿ Ar. Huy, mizaç

ṭ.-ı nāzikāne Kibar huylu, nazik mizaçlı

ṭ.+lerinden 145/25

ṭabāḳ Ar. Tabak

ṭ.-ı derūnunda Tabağın içerisinde

ṭ. 48/9

ṭabaḳa Ar. Katman

ṭ.+larınıñ 375/23

ṭaban Ayağın alt yüzü

ṭ. 163/12

ṭ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 305/19, 574/1

ṭ.+ına 115/24

ṭ.+larına 305/17

ṭabāyiʿ Ar. Tabiatlar, yaratılışlar

ṭ. 196/8a

ṭ.-i nabż Normal düzeydeki nabız

ṭ. 185/2

ṭābe Ar. İyi ve temiz olsun manasında bir söz

ṭ. 396/21

ṭabḫ Ar. Pişirme, pişirilme

ṭ. 76/24, 201/1, 250/24, 252/13, 267/3, 299/2, 339/13

ṭ.+da 424/3

ṭ.+ıyla 327/25

ṭ.+ları 503/24

ṭ. idüp 200/8, 202/18, 202/24, 266/20

ṭ. oluna 250/12

ṭ. olunsa 432/10

ṭ. olunup 101/11

ṭ. olur 327/3-4

tābiʿ Ar. Birinin arkası sıra giden, ona uyan

t.+dir 22/13, 24/3

t. olup 283/19, 389/2

t. olur 23/24, 117/1

ṭabīʿat Ar. Bir varlığın tabii özelliklerinin bütünü

ṭ. 13/19, 13/22, 16/2, 19/20, 26/3, 32/23, 33/11, 33/15, 34/13, 35/10, 48/24, 188/17, 190/9, 190/10, 190/11, 190/17, 190/18, 190/20, 190/22, 191/10, 192/12, 192/15, 192/22, 198/2, 218/15, 241/4, 241/6, 281/12, 310/10, 327/7, 327/9, 350/3, 354/13, 366/19, 442/17, 556/21, 580/8, 582/7

ṭ.+a 16/1, 16/2, 19/2, 32/25, 32/26, 33/1, 99/5, 143/22, 306/23, 308/6, 357/18, 581/25

ṭ.+da 65/10, 78/3, 121/12, 130/14, 174/12, 174/14, 494/6

ṭ.+dan 480/21

ṭ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 26/16, 26/24, 26/25, 26/26, 26/27, 27/1, 33/4, 34/19,

45/25, 46/6, 46/16, 46/17, 46/20, 46/23, 47/22, 48/20, 48/22, 49/7, 49/8, 50/17, 51/9, 51/15, 51/20, 51/26, 52/5, 52/8, 52/16, 52/21, 53/9, 53/13, 53/18, 53/23, 54/5, 54/15, 54/25, 55/10, 55/16, 55/22, 56/16, 56/21, 57/4, 57/9, 57/14, 58/3, 58/18, 58/24, 59/10, 59/14, 59/21, 59/24, 60/11, 61/10, 61/19, 61/22, 62/12, 62/23, 64/1, 64/5, 64/13, 64/20, 64/26, 65/5, 65/15, 65/21, 66/4, 66/8, 66/11, 68/26, 69/9, 69/10, 69/21, 70/2, 70/14, 70/15, 70/17, 70/21, 71/2, 71/10, 71/17, 72/5, 72/10, 72/19, 73/4, 73/19, 74/6, 74/10, 74/14, 74/20, 74/24, 77/2, 79/5, 79/9, 79/15, 79/19, 80/5, 80/10, 80/21, 81/10, 81/18, 82/1, 82/9, 82/24, 83/8, 83/13, 84/2, 84/8, 85/4, 85/11, 85/20, 86/5, 86/16, 86/24, 87/11, 87/22, 88/2, 88/16, 88/23, 89/5, 89/14, 89/19, 89/26, 90/21, 91/4, 91/12, 91/23, 92/16, 92/21, 93/2, 93/6, 93/7, 93/9, 94/3, 94/8, 94/18, 95/2, 95/10, 95/17, 95/22, 96/21, 97/9, 97/16, 98/5, 100/2, 101/18, 102/13, 102/22, 103/5, 104/3, 104/10, 106/3, 107/4, 107/10, 107/20, 108/3, 108/13, 109/6, 109/23, 110/17, 111/2, 111/8, 111/15, 111/21, 112/7, 112/15, 113/2, 113/18, 114/9, 114/20, 115/7, 115/21, 116/9, 116/24, 117/6, 117/13, 117/20, 117/26, 117/26, 118/4, 118/9, 118/14, 118/19, 118/24, 119/13, 119/25, 121/25, 122/17, 122/24, 123/9, 123/14, 124/2, 124/7, 124/11, 124/16, 124/21, 125/3, 125/9, 125/20, 126/2, 126/7, 126/17, 127/4, 127/9, 127/15, 127/16, 127/22, 128/3, 128/10, 128/18, 128/23, 129/4, 129/20, 130/17, 131/6, 131/18, 132/4, 132/15, 132/21, 133/2, 133/10, 133/18, 134/2, 134/13, 135/22, 136/2, 136/12, 136/17, 136/24, 137/10, 137/15, 137/23, 139/8, 139/16, 139/24, 140/5, 140/19, 141/18, 141/25, 142/7, 153/23, 174/15, 174/18, 180/3, 187/1, 188/20, 207/5, 316/20, 327/15, 331/18, 332/26, 336/10, 336/16, 337/3, 337/5, 342/23, 375/20, 378/13, 436/6, 486/25, 487/3, 502/22, 509/6, 525/26, 533/14, 559/24, 594/20

ṭ.+ı (Belirtme hal eki) 16/15, 24/4, 26/2, 26/6, 26/13, 27/2, 34/11, 36/11, 43/7, 46/22, 50/24, 51/16, 51/21, 51/25, 53/14, 53/25, 57/21, 65/16, 65/19, 85/12, 102/23, 107/13, 123/11, 124/8, 130/3, 143/23, 207/8, 208/14, 208/15, 221/22, 223/10, 226/16, 230/10, 255/15, 273/9, 339/2, 367/17, 367/20, 442/23, 470/14, 515/10, 525/12, 525/17, 526/16, 546/13, 561/9, 561/17, 563/1

ṭ.+ıñ 25/24, 34/17, 180/22, 190/12, 190/23, 301/8, 301/11, 354/19, 583/8

ṭ.+ına 70/14, 395/12

ṭ.+ınca 60/18

ṭ.+ını 264/5

ṭ.+la 190/8

ṭ.+lara 114/7

ṭ.+ları 65/11, 115/4, 115/11, 141/5, 173/3

ṭ.+ların 10/7

ṭ.-ı kemā-yenbaġi Uygun, münasip, gereken mizaç

ṭ. 32/24

ṭ.-ı nisvān Kadınların yaratılış özellikleri

ṭ.+ı (Belirtme hal eki) 579/20

ṭabīʿat Ar. Büyük abdest yapma kolaylığı ya da zorluğu

ṭ.-ı s̱āni İkinci kez büyük abdest yapma

ṭ. 81/15

ṭabīb Ar. Hekim, doktor

ṭ. 35/20, 173/21, 173/22, 196/6a, 219/15, 253/23, 335/24

ṭ.+e 33/23, 173/23, 197/6b

ṭ.+iñ 73/6, 235/18, 314/1

ṭ.+ler 62/11, 502/23, 543/16

ṭ.+lerdir 299/12

ṭ.+leri 80/2, 178/2, 506/25

ṭ.+lerinden 309/17

ṭ. olan 198/1

ṭ.-i ḫāzıḳ İşinin ehli hekim

ṭ. 313/17

ṭ.-i ḫāz̲ıḳ 171/25

ṭ.-i ḫ̲āzıḳ 173/13

ṭ.-i ḫ̲āzıḳa 350/19

ṭ.-i ḫāz̲ıḳa 173/21, 438/7

ṭabīʿī Ar. Tabiatla ilgili, tabiat icabı olan

ṭ. 78/5, 104/22, 181/14, 393/18

ṭ.+si 179/15, 179/16, 179/18, 180/2, 188/23

ṭ.+sinde 190/1, 190/1

ṭ.+siniñ 179/17

ṭ.+lerinden 579/23

taʿbīr Ar. İfade, anlatma

t. 405/17, 454/21

t. iderler 19/1, 179/4, 309/1, 335/25, 345/24, 518/13, 519/14

t. itdikleri 242/11

t. olunan 304/1-2, 307/11, 350/1, 391/18, 426/24, 555/13

t. olunmaz 541/19

t. olunur 8/3, 198/14, 288/23, 307/13, 461/10, 466/21, 542/3-4

tabiʿiyyet Ar. Tabi olma, bağlı olma

t. idüp 354/3

ṭablī Ar. Siroz hastalığının karnın şişmesi ile ortaya çıkan bir türü

ṭ. 507/8, 508/17, 509/5

tābsirāh Ar. Tarif ve izah

t. 388/10, 388/14

taʿcib Ar. Hayrete düşürme, şaşırma

t. 590/3

ṭad Tat

ṭ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 17/17, 58/10, 63/1, 109/23, 544/24

taʿdad Ar. Sayma, birer birer söyleme

t. olunan 168/25

taʿdīl Ar. doğrultma, doğrulama

t. 8/13, 18/12, 350/22

t. eylediginden 34/17

t. eylemekden 362/2

t. eyleyeler 550/10

t. ider 30/1

t. idüp 73/26

t. itmekdir 359/23

t. olur 362/9

t.-i mizāc Hastalığın iyileşmesi

t. 546/14

t. ideler 337/20

ṭafīl-i ḫulḳ ?

t. eylemişdir 145/1-2

taʿfīn Ar. Çürüme

t. eyleyüp 9/16

tafṣīl Ar. Bir şeyi ayrıntılı açıklama

t. 141/5, 171/13, 178/25, 185/12, 288/25, 341/3, 438/8, 465/17

ṭ.+i (3. Tekil iyelik eki) 37/17, 75/4

t.+iñ 185/11

t. olunmuş 226/3

t. olunup 197/18

t. olur 210/22

ṭaġ Dağ

ṭ.+da 170/12

ṭ. keçileri Dağ keçisi

ṭ. 67/1

ṭ. keçisiniñ 239/17

ṭ. nānesi Dağ nanesi

ṭ. 573/1

ṭ. yarpuzı Dağ yarpuzu

ṭ. 282/11

taġaddi Ar. Gıdalanmak, beslenmek

t. olanlar 581/13

ṭaġarcıḳ Devenin ağzının içi, çevresi

ṭ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 159/2

taġayyür Ar. Değişme, başkalaşma; bozularak değişme

t. 186/1

t.+dir 190/13

t. eyler 50/24

t. olmuşdur 189/18

t.-i ḥāl Halin değişmesi

t.+dir 193/23

ṭaġıd- Dağıtmak, def etmek

t.-ır 52/21, 63/16, 63/19, 68/19, 82/17, 84/13, 85/12, 86/26, 103/5, 139/25, 326/1, 404/14, 405/2, 509/8, 510/16, 515/25

ṭ.-up 107/5

ṭaġıdıcı Dağıtıcı, def edici

ṭ. 255/8, 428/14, 435/10, 509/15

ṭaġıl- Dağılmak

ṭ.-a 468/8

ṭ.-an 395/6

ṭ.-maġa 286/18

ṭ.-mayup 524/7

ṭ.-mış 33/6

ṭ.-ur 188/13, 434/5

ṭaġlamaḳ Dağlamak

ṭ. 237/13

taġlīẓ Ar. Kabalaştırma

t. idici 566/2

taḥaccür Ar. Taşlaşmak, taş kesilmek

t. ider 376/1

taḫallüf Ar. geride bırakma, arkada kalma

t. itmez 206/9, 267/14

taḥallül Ar. Ayrışma, çözülme

t. eyleyecek 551/13

t.+üni 24/7

t.+ü'l-rīḥ Ağrı giderme

t.+dir 84/21

taḫamkān Semiz otu

t. 532/25

t. toḫumu Semiz otu tohumu

t.+ndan 533/1

taḫammül Ar. Dayanma, katlanma

t. 332/14, 478/10

t.+i (3. Tekil iyelik eki) 34/5, 35/18, 355/7

t.+ünden 493/8

t. eyleyemezler 522/16

t. idebilürse 371/14-15

t. olunmaz 340/11, 493/5

t.-güdāẕ Tahammülü yok eden

t. 451/17

ṭahāretsiz Tahareti olmayan

ṭ. 592/3

taḥayyül Ar. Hayale getirme, hayalde canlandırma

t. eyler 41/6

t. itmekdir 247/11

taḥdīr Ar. Sakındırma, sakındırılma

t. 266/23

taḫfīf Ar. Hafif duruma getirme, azaltma

t. 218/15, 507/22

t. eyler 24/4

ṭāhir Ar. Temiz, pak

ṭ. 204/24

taḥḳīḳ Ar. Araştırma, soruşturma

t. 49/5, 49/19

t.+ini 320/18

t. eylemişlerdir 120/14-15, 218/4, 324/17

t. eyler 387/21

t. eyleyüp 387/15-16

t. ider 552/21-22

t. iderse 490/22-23 b

t. idilmiş 538/24

t. itmişdir 220/22

t. itmişlerdir 569/2

t. olunduḳda 539/6

taḥḳīḳā Ar. Gerçekten

t. 122/10, 178/3

t.-i cenāb-ı kibriyā 172/4

ṭaḥleb ? Su üzerinde, rengi yeşilce olan bir yosun türü, kurbağa yosunu

ṭ. 198/16

taḥlīl Ar. Çözümleme

t. 18/18, 21/1, 181/4, 188/15, 201/20, 370/3, 490/20, 509/6, 511/4

t.+de 29/24

t.+e 193/24

t. eylemekde 26/13

t. eyler 115/5, 20/8, 22/8, 29/26, 30/22, 33/9, 44/19, 63/19, 64/15, 66/17, 68/14-15, 68/19, 71/18, 71/3, 74/11, 74/21, 79/20, 83/4, 97/11, 99/2, 102/22-23, 122/26, 124/2, 125/3, 126/21, 128/2, 134/14-15, 287/5, 374/18, 378/10

t. iden 350/13

t. ider 20/26-27, 53/20, 69/14, 329/6, 329/24, 373/14, 377/26, 432/23

t. idici 374/9, 504/5

t. olup 19/5, 333/25, 373/18, 376/2

t.-i rīḥ Ağrının giderilmesi

t. 378/8

t.-i riyāḥ-güş Ağrı, sızının giderilmesi

t. 105/13

t.-i rūḥ Ruhun çözümlenmesi

t.+ı 351/15

taḫlīl bk. taḥlīl

t. 19/8, 190/21

t. eyler 20/10, 114/1

taḫliṣ Ar. Kurtarmak, halas etmek

t. idüp 491/8

taḥlīṭ Ar. Karıştırma, saflığını giderme

t.-i ṭaʿām Yemeğin özelliğini kaybetmesi

t. 15/3

taḫliye Ar. Boşaltma

t. 294/3

taḥliye bk. taḫliye

t. ideler 337/21

taḥmīn Ar. Ar. Tahmin

t. -i iʿtidal Aşırı olmayan tahmin, ölçülü

t. 113/2

taḫmir Ar. Mayalandırma

t. eylemiş 371/19

taḥrīk Ar. Harekete geçirme

t. 29/17, 582/8

t.+de 92/23

t. eyledigicün 34/13

t. eyler 21/18, 21/20, 22/8, 24/16, 24/19, 30/19, 34/15, 117/26, 123/3, 127/2, 128/21

t. eyleye 350/21-22

t. eyleyemez 217/23

t. ider 63/27, 78/7, 104/24, 105/22, 137/15

t. idüp 19/13

taḥrīr Ar. Kitap yazma, bir eseri kaleme alma

t. 271/1

t. olunmadı 541/7

t. olunmuş olan 585/1

taḫs Ar. İfsad etmek, bozmak

t. ider 340/10

taḥṣīl Ar. Toplama, alma

t. eyleyeler 581/3

t. olamaz 171/18

taḫṣīṣ Ar. Bir şeyi bir kimseye veya bir yere ayırma

t.+i (3. Tekil iyelik eki) 27/10

t. eylemişdir 579/22

taḫtabiti Bir bit türü

t.+ni 133/8

Ṭāʾif ö.i. Bir yer adı

ṭ.+den 244/24

ṭā'ife Ar. Bölük, fırka, kavim

ṭ.+si 472/15

ṭ.+sinden 493/21

ṭ.+sine 564/8, 564/18, 568/17

ṭ.+siniñ 562/23

ṭ.-i nisvān Kadınlar

ṭ.+ıñ 588/23

ṭāir Ar. Uçucu, uçan

ṭ.+lerden 181/1

ṭaḳ- Bir şeyi başka bir yere uygun bir biçimde tutturmak, iliştirmek, geçirmek

ṭ.-a 204/10

ṭ.-salar 107/22, 163/7, 167/9

ṭāḳ Ar. Kubbe, kümbet

ṭ.+ını 502/5

ṭ. oluncaya 502/5

taḳaddüs Ar. Mukaddes olma

t. 172/6, 179/7

taḳaṭṭur Ar. Damlama, damla damla akma

t. olunsa 101/6

taḳayyüd Ar. Bağlanma, bağlı olma

t. 19/16

t. idüp 33/11

taḳdīm Ar. Sunma

t.+iyle 247/18

t. eyledik 220/13

t. itdi 171/18-19

t. itdirdiñiz 103/22

taḳdīr Ar. Kıymet biçme, değerini belirleme

t.+de 293/24, 538/22

taḳdīrce Takdirde

t. 25/21, 32/24, 33/21, 33/8, 34/27, 309/12, 436/14, 549/15

ṭaḳın- Takma işine konu olmak

ṭ.-ıñ 109/9

ṭ.-sa 87/13

taḳıye Far. Takye, başlık

ṭ.+sine 552/20

taḳlīl Ar. Azaltma, azaltılma

t. 33/2, 585/20

t.+e 45/18

t. ider 499/7

t.-i aġdiye Gıdaların azaltılması

t. 314/13

taḳrīb Ar. Yol, yöntem, yolunu bulma, vesile

t. 252/14, 538/25

t.+le 316/2, 373/18

t.-i murād İstenilen vesile

t. eyledikde 554/7

taḳrīben Ar. Aşağı yukarı, yaklaşık olarak

t. 581/9

taḳsīm Ar. Bölüm, parça

t. 180/17

t. eylemişdir 174/21

t. itmişdir 185/11

t. olunup 197/15

taḳṣīr Ar. Kusur, kusurda bulunma

t.+den 179/12

t.+i (3. Tekil iyelik eki) 34/8

t.+inden 180/3

t.+ine 34/8

ṭaḳṣīr bk. taḳṣīr

ṭ.+i (Belirtme hal eki) 158/2

taḳṣīrāt Ar. Kusurlar

t. 558/25

taḳṭīr Ar. Damıtma, imbikten geçirme

t. 58/2, 66/19, 71/4, 216/24, 258/3, 378/9, 516/23, 551/16

t. etmek 202/7

t. eyleyeler 230/21, 232/16, 318/22, 319/8, 389/15

t. eyleyüp 215/21, 329/20, 344/22, 349/12

t. ideler 249/11, 250/13, 251/14, 251/24, 253/22, 312/24, 340/2

t. idüp 250/25

ṭ. itmekle 253/21

t. itmeksizin 489/9

t. itseler 104/6-7

t. olsa 17/23

t. oluna 340/3

t. olunsa 121/14

t. olunup 339/17

t.+ü'l-bevl İdrarın damıtılıp süzülmesi

t. 544/1

taḳvīt Ar. Besleme

t.-i ḳalb Kalbin beslenmesi

t. 102/16

taḳviye Ar. İlave, artırma

t.+si 77/9

taḳviyet Ar. Kuvvetlendirme, kuvvetlendirilme

t. 20/7, 52/3, 77/3, 201/14, 266/10, 266/12, 350/22, 351/17

t. vireler 254/6

ṭal Dal

ṭ. 398/8

ṭ.+ın 464/11

ṭal- Dalmak

ṭ.-mışdır 40/6

ṭala- Köpek, kurt vb. hayvanlar dişlemek, ısırmak

ṭ.-dığına 91/14

ṭ.-yana 79/15

ṭalaḳ Dalak

ṭ. 39/5, 41/23, 41/23, 47/23, 53/4, 57/6, 68/12, 70/23, 72/12, 119/16, 124/4, 141/10, 150/4, 153/7, 165/26, 175/4, 316/1, 326/22, 376/8, 404/15, 506/11, 513/3, 513/18, 513/19, 514/23, 517/13, 517/15, 517/21, 517/26, 518/2, 518/4, 518/7, 518/21, 519/2, 519/4, 519/10, 519/11, 549/15, 559/12, 575/19

ṭ.+a 38/1, 64/1, 70/22, 74/21, 80/11, 81/11, 84/22, 93/15, 93/21, 122/26, 140/13, 140/6, 148/9, 148/16, 149/25, 153/13, 166/22, 359/25, 498/12, 505/9, 513/20, 518/3, 518/7, 518/25, 519/4

ṭ.+da 442/15, 513/16, 513/23

ṭ.+dan 327/19, 354/12, 518/12, 518/22, 518/24, 519/3, 519/9

ṭ.+ı (Belirtme hal eki) 93/15, 93/21, 96/22, 118/19, 126/24, 126/25, 128/15, 137/17, 140/11, 153/9, 359/25, 360/5, 517/12, 517/19, 519/1

ṭ.(ḳ)+ı (Belirtme hal eki) 178/23a, 178/23b

ṭ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 151/9, 153/21, 160/7, 160/8, 160/23, 160/24, 440/23, 516/2, 518/23

ṭ.+ıñ 52/23, 63/8, 63/24, 80/7, 84/12, 111/16, 114/1, 133/5, 470/3, 514/2, 514/16, 522/2, 549/14, 562/18

ṭ.+ın 549/11

ṭ.+ınıñ 136/3

ṭ.+lar 517/3

ṭ. marażı Dalağın hasta olması

ṭ. 24/20

ṭ. pekligi Dalak şişmesi

ṭ.+niñ 516/1

ṭalaḳlı Dalak şişmesi rahatsızlığı olan

ṭ. 516/2

ṭaldır- Daldırmak

ṭ.-up 75/22

ṭaleb Ar. İstek

ṭ. idüp 12/19

ṭ. itdi 238/10-11

ṭ. itmediklerinden 12/11

Ṭalḥa bin ʿAbdullāh ö.i. Hz. Muhammet zamanında yaşamış bir sahabe

ṭ.+dan 49/13

ṭālib Ar. İsteyen, istekli

ṭ. 330/13

ṭ.+i (3. Tekil iyelik eki) 169/8b

ṭ.+ken 178/15b

ṭ.-i esrārü'l-hay Allah'ın gizemini öğrenme isteğinde olan

ṭ. 174/5

taʿlīm Ar. Öğretme, alıştırma

t. eyleyüp 45/23

t. idüp 170/2

ṭāliyun Ar. Bir merhem türü

ṭ. 225/23

talṭīf Ar. İyilik ederek gönül alma

t. 181/2

t. eylemekle 22/9

t. eyler 53/5

t. ider 38/11

t. idüp 181/1

tām Ar. Eksiksiz

t. 253/5, 581/4

ṭamahkār Ar. Açgözlü

ṭ. olma 196/19a

tamām Ar. Tamam

t. 68/21, 99/17, 179/10, 180/3, 180/10, 186/23, 191/2, 192/11, 193/18, 193/25, 215/19, 234/21, 275/23, 300/12, 326/24, 326/25, 356/24, 438/13, 441/16, 444/21, 447/3, 457/6, 459/3, 477/10, 558/18, 569/9, 577/6

t.+a 169/14a

t. olduḳdan 44/15, 44/18, 215/18

t. olıcaḳ 166/18

ṭ. olmuş olan 533/15

t. oluncaya 467/5

t. olup 580/15

t.-ı buḥrān Buhranın sona ermesi, tamam bulması

t. 191/6

tamāmā bk. tamāmen

t. 252/25, 340/15

tamāmen Ar. Tamamen

t. 494/22, 583/9

tamāmlıḳ Tamam olma durumu

t.+ına 190/1, 192/4

ṭamar Damar

ṭ. 14/8, 31/6, 37/5, 37/19, 37/21, 37/23, 37/23, 38/4, 38/7, 39/1, 39/6, 39/8, 174/24, 186/15, 240/21, 271/24, 271/26, 299/5, 327/1, 416/19, 417/3, 457/18, 457/20, 457/21

ṭ.+da 32/14

ṭ.+ından 411/15, 412/7

ṭ.+dan 8/6, 36/22, 37/3, 38/9, 38/10, 38/11, 38/26, 275/3

ṭ.+dır 36/20, 38/5, 38/17, 38/21, 38/25, 225/7

ṭ.+ı (Belirtme hal eki) 33/6

ṭ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 186/4

ṭ.+ıñ 185/19, 365/7

ṭ.+ın 186/11

ṭ.+ına 33/7

ṭ.+ından 38/15, 38/19, 226/18, 241/2, 441/9, 501/11, 511/9, 547/26, 565/21, 569/10, 569/10, 578/17, 579/13

ṭ.+lar 26/1, 32/9, 36/19, 189/2, 208/13, 223/5, 283/13, 300/9, 407/7, 427/4, 498/10, 501/7, 520/12, 564/12

ṭ.+lara 11/16, 18/13, 33/5, 327/2, 442/14

ṭ.+larda 17/11, 31/14, 32/15, 32/17, 130/11, 143/8, 498/13

ṭ.+lardan 38/24, 39/3, 182/14, 283/12, 327/3, 459/1

ṭ.+lardır 37/2

ṭ.+ından 287/19, 461/23

ṭ.+larından 256/24, 278/23, 466/1

ṭ.+ları 35/14, 129/17, 142/4, 182/27, 183/5, 183/7, 234/23, 283/7, 457/19, 457/21, 457/22, 562/14

ṭ.+ların 147/14

ṭ.+larıñ 36/21, 185/12, 185/4, 361/15, 511/4, 562/15

ṭ.+larına 33/10

ṭ.+larında 440/21, 564/13

ṭ.+larından 40/15, 205/5, 327/5, 498/9, 511/8

ṭ.+larını 290/18

ṭamarcıḳ Küçük damarlar

ṭ.+ları 490/19

ṭamla El ve ayakların tutmaz olmasıyla ortaya çıkan bir hastalık türü

ṭ. 213/3

ṭamla Damla

ṭ. 251/14, 254/14, 257/6, 263/12, 292/8, 292/9, 323/22, 341/7, 341/7, 346/22, 347/4, 349/23, 364/2, 371/25, 404/7, 415/18, 499/18, 499/21, 517/1, 522/17, 577/16, 592/18

ṭ.+sı 546/2

ṭamla- Damlamak

ṭ.-maya 123/25

ṭ.-r 123/25

ṭ.-sa 527/21, 532/4

ṭ.-yan 121/14, 244/20, 455/5

ṭamla ṭamla Damla damla

ṭ. 74/25, 114/21, 281/22, 528/23, 529/5, 531/5, 531/25, 557/1

ṭamlat- Damlatmak

ṭ.-alar 119/20, 205/23, 228/8, 228/14, 228/18, 228/22, 228/25, 230/21, 231/15, 231/17, 231/18, 232/10, 233/7, 233/10, 234/9, 235/15, 235/17, 237/14, 239/20, 240/10, 240/26, 254/9, 254/10, 254/11, 254/13, 254/14, 254/19, 254/23, 255/1, 255/5, 255/6, 255/10, 255/11, 255/21, 255/21, 256/1, 256/2, 256/4, 256/7, 257/14, 257/20, 257/23, 258/5, 258/9, 344/13

ṭ.-asın 237/3

ṭ.-ırlar 231/20

ṭ.-up 263/12, 292/6, 331/7, 348/24, 349/23, 415/18

ṭ.-maḳ 254/15

ṭ.-mışlar 324/25, 325/1

ṭ.-salar 91/6 91/10 94/19 94/24 95/15 98/1 103/2 120/7 123/18 127/7 129/4 145/7 146/21 151/22 152/10 154/11 159/14 160/6 160/13 164/7 164/8 164/15 165/19 238/6 238/8 239/9 258/24 499/18

ṭamlayu ṭamlayu Damlaya damlaya, damlayarak

ṭ. 526/22-23

ṭamş Ar. Kadının hayız görmesi

ṭ.+ıñ 580/3

ṭamzır- Damlatmak

ṭ.-alar 211/25, 241/9, 254/17, 256/15, 256/16, 257/1, 257/2, 257/7, 257/9, 257/18, 257/26, 258/3, 258/9, 258/23, 258/25, 259/2, 404/8

ṭ.-maḳ 228/4

ṭ.-sa 254/21

ṭ.-salar 211/1, 211/19, 254/20, 577/17, 578/20

ṭanaburnı Bir verem türü

ṭ. 413/16

tāne Far. Tane, adet

t. 249/24

ṭanīn Ar. Tınlama, çınlama

ṭ. 248/10, 251/26

tapuḳ Topuk

t.+una 204/21

ṭar Dar

ṭ. 510/5, 575/25, 576/1

ṭ. ider 577/18

ṭ. olmaḳ 185/9, 380/10

ṭ. olur 213/10, 304/6, 304/9-10, 307/24, 440/22, 501/6, 502/19

ṭaraf Ar. Cihet, yön

ṭ. 424/21, 425/11, 426/9

ṭ.+a 151/10, 188/15, 206/15, 315/5, 396/9, 426/16

ṭ.+da 359/19, 425/25, 477/20, 493/25, 513/18, 514/24, 516/3, 537/12, 538/24, 546/12

ṭ.+da ise 283/15

ṭ.+dan 75/24, 75/24, 191/10, 192/12, 283/16, 396/9

ṭ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 183/4

ṭ.+ıñ 494/4

ṭ.+ına 182/4, 206/23, 240/16, 327/6, 391/3, 437/4, 464/15, 502/20, 535/12, 535/16

ṭ.+ında 283/17, 304/14, 411/4, 475/17, 498/8

ṭ.+ında ise 300/10, 300/11

ṭ.+ındaki 439/1

ṭ.+ından 299/4, 299/9, 300/12, 300/12, 576/13

ṭ.+ını 252/23, 485/18, 555/4

ṭ.+ınıñ 105/23

ṭ.+larıñ 468/23

ṭ.+larında 177/6, 441/3, 582/26

ṭ.-ı āḫir Son taraf

ṭ.+ini 252/22

ṭ.-ı aʿlī Üst taraf

ṭ.+sine 353/22

ṭ.-ı cild Cilt tarafı

ṭ.+e 48/18

ṭ.-ı esfel Alt taraf

ṭ.+i (3. Tekil iyelik eki) 353/22, 353/23

ṭ.-ı muḥaddebi Yumru taraf

ṭ. 498/6

ṭ.-ı muḫālif Zıt taraf, ters taraf

ṭ.+inden 300/9

ṭaraḳ Tarak

ṭ.+lar 62/22

ṭaraḳlıḳ Taraklık

ṭ. 569/23

ṭaral- Daralmak

ṭ.-maḳdan 262/12

ṭ.-ur 316/15

ṭard Ar. Sürme, kovama, uzaklaştırma

ṭ. 104/6, 301/9, 386/1, 539/8, 586/21

ṭareş Sağırlık

ṭ. 250/16

ṭ.+i (Belirtme hal eki) 163/5

ṭarfa Ar. Ilgun otu

ṭ. 140/10

ṭarfa Ar. Göz kenarında beliren kırmızılık

ṭ. 233/5

ṭarḫūn Ar. Hekimlikte kullanılan ıtırlı bit bitki

ṭ. 43/26, 276/4

ṭarḫūn bk. ṭarḫūn

ṭ. 71/9

tarḫūn bk. ṭarḫūn

t. 270/19

ṭarı Darı, mısır

ṭ. 374/20

ṭāri Ar. Aniden, birdenbire ortaya çıkma

ṭ. olur 360/22

ṭ. olursa 470/23

taʿrīf Ar. Tanım

t. 27/10, 285/18, 448/5,511/19

t.+leri 450/5

t. iderler 310/18

t. olunacaḳ 269/24

t.-i vech Tarif edilen şekil

t. 475/2, 593/6-7

ṭarīḳ Ar. Takip edilen yol

ṭ. 378/10, 491/19

ṭ.+i (3. Tekil iyelik eki) 17/25, 407/18, 437/24

ṭ.+ini 270/26

ṭ.+iyle 283/5, 305/12, 307/19, 360/21, 427/17, 490/20

ṭ.+le 18/2, 99/22, 497/13, 507/25

ṭ.-i esfel-i baṭın Midenin alt tarafı

ṭ.+dan 370/3-4

ṭ.-i istiʿmāl Yeme şekli

ṭ.+i (3. Tekil iyelik eki) 74/1, 555/3

tāriḫ-i hicret Hicret tarihi

t.+iñ 437/2-3

tāriḫlü Tarihli

t. 594/25

Ṭarsus ö.i. Tarsus şehri

ṭ. 177/6, 388/4, 472/6

ṭarṭ- tartmak

ṭ.-alar 535/4

tartar ḳurdı Göbek burmasına neden olan parazit

t. 484/15

ṭarṭır Demir sülfat tortusu

ṭ. yaġı Bu tortudan elde edilen yağ

ṭ.+yla 461/5

ṭaru bk. ṭarı

ṭ.+yı 368/19, 508/1

ṭāruḳ ? Bir bitki türü

ṭ. 343/19

ṭarz Ar. Biçim, şekil

ṭ. 492/3

ṭ.+a 582/3

ṭ.+dadır 370/26

ṭ.+ında ise 490/16

ṭas Ar. Genellikle içine sulu şeyler konulan metal vb.nden yapılmış kap

ṭ. 260/15, 271/21, 453/9, 536/15

tasa Far. Üzüntülü düşünce durumu, kaygı, endişe, gam

t. 191/7

tasabbī Ar. Çocukça tavır takınma

t. 172/22

taṣalan- Tasalanmak, kaygılanmak

t. maḳ 206/2

taṣarruf Ar. Bir şeyi istediği gibi kullanma

t. -ı ʿaḳliye Makul ölçüde olma

t. 185/1

taṣavvur Ar. Göz önüne getirme, hayal etme, zihinde canlandırma

t. olana 580/21

taṣayuḥ Ar. Birbirine çağırmak

t. 389/3

taṣdīḳ Ar. Onama

t. 174/4

t. itdi 60/23

t. iderimki 388/4

taṣfiye Ar. Arıtma, temiz ve pak duruma getirme

t.+den 201/1, 299/2, 339/13

t. eyleyeler 413/14

t. idüp 415/15

taṣrīḥ Ar. Belirtmek, açık açık anlatmak

t. 271/1

taṣṭīr Ar. Satır dizme, yazı yazma,

t. eylemişlerdir 271/1

ṭaş Taş

ṭ. 17/20, 28/4, 62/8, 66/24, 67/3, 67/4, 67/4, 67/5, 67/18, 102/1, 150/15, 163/4, 167/24, 168/2, 168/3, 188/11, 189/16, 267/7, 368/11, 376/1, 393/13, 464/13, 464/13, 475/8, 497/12, 502/2, 524/22, 525/19, 526/14, 526/21, 527/1, 527/13, 528/24, 530/26, 531/9, 531/10, 531/13, 532/4, 532/19, 533/13, 533/18, 533/22, 533/25, 534/2, 534/12, 534/16, 535/13, 535/14, 535/16, 535/17, 536/10, 536/12, 538/24, 539/5, 540/1, 540/4, 540/6, 540/8, 542/16, 542/17, 556/18

ṭ.+a 116/10

ṭ.+dan 67/14, 67/21, 67/24, 120/23, 573/8

ṭ.+dır 66/24, 87/10, 109/5, 128/17, 138/20

ṭ.+ı (Belirtme hal eki) 65/8, 67/10, 67/12, 110/25, 124/3, 124/14, 134/15, 137/11, 163/5, 168/1, 168/3, 168/4, 168/5, 404/15, 464/17, 477/14, 521/21, 521/21, 526/6, 527/18, 527/22, 532/20, 533/11, 540/7, 540/11, 540/16

ṭ.+ıñ 67/5, 67/11, 539/9

ṭ.+ına 160/9

ṭ.+ından 87/13, 168/6

ṭ.+ını 125/24, 150/16, 526/12, 527/14, 540/9, 552/20

ṭ.+lar 264/4, 526/19, 538/16, 538/18, 538/21

ṭ.+lara 99/2

ṭ.+lardan 138/22

ṭ.+ları 60/8, 63/25, 65/25, 71/19, 81/19, 113/25, 123/2, 132/17, 505/10, 526/2, 526/2, 526/10, 533/2, 534/5, 541/5

ṭ.+ların 84/4

ṭ.+larını 525/11

ṭ. olan 531/12

ṭaşı- Taşımak

ṭ.-mağa 579/21

ṭ.-maḳ 109/7

ṭ.-ması 107/20, 112/21

ṭ.-yan 109/10, 109/12

ṭaşın- Taşınmak

ṭ.-ması 106/8

ṭaşkesen Bir bitki türü

ṭ. 526/3

ṭaşra Dışarı

ṭ. 26/20, 38/5, 38/6, 86/21, 25/16, 177/2, 253/8, 276/21, 284/15, 344/11, 350/16, 350/21, 354/14, 368/19, 389/23, 418/2, 438/18, 442/17, 481/24, 482/5, 482/6, 491/7, 526/24, 551/22, 556/21

ṭ.+da 79/20

ṭ.+dan 68/19, 97/1, 211/10, 211/16, 255/7, 286/16, 286/21, 288/10, 288/12, 364/16, 387/8, 387/10, 444/21, 506/5, 508/2, 541/23, 555/20, 560/15, 566/14

ṭ.+sı 62/24, 67/7

ṭ.+sında 454/2, 473/11, 513/5

ṭ.+sında ise 476/10

ṭ.+sındadır 469/21

ṭ.+ya 243/23, 401/14

ṭaşru bk. ṭışra

ṭ. 491/22

ṭ.+dan 272/12, 472/4

ṭat- Tatmak

ṭ.-maḳ 19/26

tatar ḳurdı bk. tartar ḳurdı

t. 148/11, 381/24, 391/17, 391/25, 392/1

t.+nı 135/10, 392/1

t.+na 154/21

taṭbīḳ Ar. Uydurma, yakıştırma

t. iderek 198/2

taṭhīr Ar. Temizleme, paklama

t. 266/10

t. ideler 440/15

t. ider 309/17, 431/18, 451/25

ṭatlı Tatlı

ṭ. bādem yaġı Tatlı bademden elde edilen yağ

ṭ.+yla 374/24

ṭatlu bk. ṭatlı

ṭ. 14/8, 14/10, 14/13, 14/15, 14/19, 29/12, 43/16, 43/16, 48/25, 51/22, 51/23, 63/23, 86/16, 86/17, 134/5, 141/13, 156/24, 167/14, 179/16, 180/23, 182/27, 314/17, 543/20, 544/24, 592/18

ṭ.+dur 188/8

ṭ.+larıñ 117/4

ṭ.+nuñ 14/10, 14/16

ṭ.+sı 51/16, 63/23, 116/9

ṭ.+sunuñ 48/20, 49/7

ṭ. bādem Tatlı badem

ṭ. 289/22-23, 305/25, 322/7, 322/8, 347/15, 492/20

ṭ. bādem içi Tatlı bademin içi

ṭ. 397/18-19

ṭ. bādem yaġı Tatlı bademden elde edilen yağ

ṭ. 202/18, 210/13, 306/3, 332/25, 343/11, 377/10, 380/18, 495/23-24, 559/10

ṭ. bādem yāġına 26/17

ṭ. bādem yaġını 380/17

ṭ. bādem yaġıyla 286/15, 300/23, 300/24, 304/13, 378/6

ṭ. erik Tatlı erik

ṭ. 255/17

ṭ. marul Tatlı marul

ṭ. 561/8

ṭ. misk elması Tatlı misk elması

ṭ. 320/5

ṭ. nār ṣuyu Tatlı nar suyu

ṭ.+yla 241/7

ṭ. ṣu 17/25, 17/27, 18/2, 299/2

ṭ. ṣudan 521/7

ṭ. ṣularda 522/24

ṭ. ṣuları 17/25

ṭ. şam fıstıġı Tatlı Antepfıstığı

ṭ. 309/25

ṭatluraḳ Tatlımsı, tatlı gibi

ṭ. 180/6

ṭ.+dır 141/8

ṭatlu gögüs iksiri İnciyale kitabında adı geçen bir iksir

ṭ.+nden 295/13

ṭatlu merhem Yara tedavisinde kullanılan bir merhem türü

ṭ. 425/15

tatre ? Bir bitki türü

t. 168/17

ṭatsız Tadı hoş olmayan

ṭ. 14/22, 179/18

tatula Far. Zehirli ve dekoratif bir bitki

t. 168/17

taṭyīb Ar. Güzel kokulu hale getirme.

t. 64/17

t. ider 105/6-7

ṭāʿūn Ar. Taun, veba ve yumurcak da denilen salgın hastalık

ṭ. 67/23, 99/5, 124/24, 125/12, 138/25, 406/16, 437/10

ṭ.+a 67/19, 85/7, 565/6

ṭ.+dan 364/15

ṭ.+dur 191/16

ṭ.+uñ 67/23

ṭ. eylemeye 87/17

tava Far. Tava

t. 567/25

t.+da 290/4

t.+ya 290/6

ṭava bk. tava

ṭ.+da 256/11, 391/21

tavassuṭ Ar. Mutedil, mutedil olan

t.+una 189/26

tavaṭṭun Ar. Bir yere yerleşme, orayı vatan edinme

t.+un 12/10

t. idüp 12/10

ṭavıḳ bk. ṭavuk

ṭ. 555/9

ṭ.+ıñ 533/25

ṭ. ḳarañısı Göz hastalığı

ṭ. 238/10

ṭ. ḳatığı bk. ṭavıḳ ḳatısı

ṭ. 545/14

ṭ. ḳatısı Tavuğun karnında, içinde kum olan bir madde

ṭ. 533/26

ṭ. necisin Tavuk dışkısı

ṭ. 529/16

ṭ. yaġı Tavuğun yağı

ṭ.+yla 265/8

ṭ. yelekleri Tavuk yeleği

ṭ.+yle 279/24

ṭavīl Ar. Uzun

ṭ. 185/8

ṭāvil Ar. Şişin büyükçe olması

ṭ.+e 410/12

ṭavşan Tavşan (Lepus europeus)

ṭ. 101/17, 101/22

ṭ.+ı (Belirtme hal eki) 102/2

ṭ.+ıñ 101/20, 101/26, 102/4 102/6 102/8 102/9 567/20

ṭ. beyni Tavşan beyni

ṭ. 216/10

ṭ. beynini 161/2, 161/3, 463/21

ṭ. derisi Tavşan derisi

ṭ.+ni 401/6-7

ṭ. eti Tavşanın eti

ṭ. 142/21, 439/24

ṭ. etin 102/10-11

ṭ. ḳanı Tavşanın kanı

ṭ.+nı 459/6

ṭ. küli Tavşanın külü

ṭ. 540/13

ṭ. māyesi Davşanın dışkısı

ṭ.+ni 431/21

ṭ. ödi Tavşanın ödü

ṭ. 168/19

ṭ. ödin 238/22

ṭ. ṭalaġı tavşanın dalağı

ṭ.+n 518/3

ṭ. tüyi 423/5

ṭ. yaġı Tavşan yağı

ṭ.+n 212/7

ṭ. yüñü Tavşanın yünü

ṭ.+ni 471/14-15

ṭavuḳ Tavuk

ṭ. 11/24, 12/2, 138/7, 143/21, 209/6, 429/3, 486/24

ṭ. cigeri Tavuğun ciğeri

ṭ.+ni 366/12

ṭ. eti Tavuk eti

ṭ.+ni 165/15

ṭ. etiyle 13/8-9, 13/10

ṭ. gögsü Tavuğun göğüs kısmı

ṭ.+nde 168/3

ṭ. ḳarañusı Göz hastalığı

ṭ. 238/15

ṭ. ḳatısı zarı Tavuğun karnında olan ve içinde kum bulunan maddenin dış zarı

ṭ. 545/20

ṭ. kebābı Tavuk kebabı

ṭ. 340/7

ṭ. ḳurṣaġı Tavuğun kursak kısmı

ṭ. 507/2

ṭ. ödi Tavuk ödü

ṭ.+n 576/20

ṭ. ödini 575/23

ṭ. ödüni 576/2

ṭ. yaġı bk. ṭavıḳ yaġı

ṭ. 143/25, 333/14, 462/4, 495/23, 496/4, 551/17

ṭ. yaġın 278/17

ṭ. yaġını 203/7, 257/5, 300/22-23, 377/11, 468/12

ṭ. yaġıyla 260/7, 335/11, 375/4, 375/5, 422/18, 476/1

ṭ. yumurṭası Tavuk yumurtası

ṭ. 99/20

ṭ. yumurtası aḳı Tavuk yumurtasının beyaz kısmı

ṭ. 144/1

ṭ. yumurṭasını 165/17

ṭ. yumurṭasınıñ 278/20

ṭ.+uñ ḳātısı bk. ṭavıḳ ḳatısı

ṭ. 356/3

ṭayan- Dayanmak, tahammül etmek

ṭ.-abildigi 534/13

ṭ.-acaġı 237/20

ṭayan- Dayanmak, Bir yere yaslanmak, kendini dayamak

ṭ.-up 372/22

ṭ.-ur 315/7

ṭayhüc Ar. Çil kuşu

ṭ. 74/5

taʿyīn Ar. Atama, bir göreve yerleştirme

t. 203/17, 579/22

t. ideler 313/12

t. olunamaz 588/1

taʿyiş Ar. Diri tutmak

t. ider 100/14-15

t. idüp 494/5

ṭayur ?

ṭ. 163/15

tażarruʿ Ar. Kendini alçaltarak yalvarma

t. 203/18

tāze Far. Yeni

t. 8/20, 12/1, 16/22, 17/9, 26/10, 26/14, 27/2, 27/21, 30/5, 31/4, 31/7, 68/22, 114/23, 131/7, 154/22, 155/24,

162/13, 228/5, 230/22, 230/22, 231/23, 237/22, 241/10, 241/10, 262/22, 287/20, 296/13, 300/24, 303/2, 309/8, 369/11, 378/24, 401/6, 409/13, 409/23, 412/18, 418/17, 418/5, 420/15, 422/21, 433/18, 438/19, 441/18, 459/12, 487/1, 546/18, 566/16, 581/3, 584/19

t.+iken 447/22, 474/5

t.+leriñ 114/25

t.+si 62/6

t.+sinden 142/15

t.+sini 404/6

tāze Far. Toplanmasının üzerinden fazla zaman geçmemiş

t. 49/11, 63/25, 64/17, 72/7, 98/8, 106/6, 233/8, 245/19, 285/25, 293/3, 303/2, 318/16, 320/2, 393/7, 427/11, 436/18, 441/18, 534/12, 539/12

t.+si 115/16, 118/4, 127/10, 290/17, 390/11, 512/20

t.+sini 103/1

t.+siniñ 118/6

t. ola 261/22

tāze tāze Taze bir şekilde

t. 407/13, 407/14-15

tāzelik Taze olma durumu

t.+inden 578/23

teʾs̱īr Ar. Etki

t.+i (3. Tekil iyelik eki) 21/14, 47/8, 47/10, 292/12, 431/8, 452/20

t.+ini 138/10, 432/8

t. eylemez 66/5, 83/25, 387/6

t. eylemez ise 210/17, 501/21, 514/15-16

t. eyler 504/11

t. ide 398/21, 401/14

t. ider 138/7, 449/10

t. itdiginiñ 387/8

t. itmeksizin 459/16-17

t. itmez 80/19

t. itmezse 202/22, 348/3, 590/17

teʾs̱irāt Ar. Etkiler

t.+ı (Belirtme hal eki) 105/2

t.+ını 78/8

teʿāḳub Ar. Birbiri arkasına gitme, birbirini takip etme

t. itdikde 583/2-3

t. itmeksizin 583/7

tebaḫḫur Ar. Tütsüleme

t. ideler 249/6

tebāşīr Far. Bambu şekeri

t. 274/23, 309/23, 317/7, 321/1, 344/8, 344/16, 346/14, 366/9, 504/15, 529/9, 545/12, 545/25, 550/21, 557/12

ṭ.+i (Belirtme hal eki) 512/12

ṭ. ḳurşı Tebaşirden yapılan hap

ṭ. 346/21

tebe Başın üst tarafı

t.+niñ 182/9

tebevvül Ar. İşemek, idrarını yapmak

t.+de 558/16

t. eyler 549/10

t. eylese 540/5-6

t. ide 557/24

t. ideler 536/16

t. ider 100/15

t. idüp 538/4-5

tebḫīr Ar. Tütsüleme

t. olunsa 104/6

t. olunur ise 105/27

tebrīd Ar. Soğutma, soğutulma

t. 523/19

t. eyler 22/5

t. ider 17/10

tebşīr Ar. Hayırlı haber vermek, müjdelemek

t. iderler 388/2

tebur etmegi Bir ekmek türü

t.+dir 141/12

tebünka ? İlaç terkibinde kullanılan bir bitki türü

t. 214/10, 216/10

tecāvüz Ar. Sınırı aşma

t.+i (3. Tekil iyelik eki) 355/15

t. iden 28/20, 35/12

t. itmeye 574/4

t. itmeyen 35/11

tecerruʿ Ar. Yudum yudum içme

t. oluna 311/7-8

tecerru bk. tecerruʿ

t. idüp 511/5-6

tecessüs Ar. İç yüzünü araştırmak

t. itmek 582/2

tecfīf Ar. Kurutma

t. ider 104/5

t. idici 314/7

teʿcīl Ar. Erteleme

t. eylemek 34/19-20

teclīl-i riyāḥ-ı güş Kulak rahatsızlığı

t. 78/17

tecrübe Ar. Tecrübe, deneme

t. 98/16

t.+miz 434/23, 496/2

t.+mizi 106/15

t. eyledik 274/8, 33/16-17

t. eyledim 235/8, 235/16, 363/4, 403/23

t. eylemişlerdir 436/10

t. iden 531/16, 536/13

t. idüp 7/19, 324/25

t. itdik 330/5, 439/18-19, 553/2

t. itdim 391/2, 396/26

t. itmişdir 536/14

t. itmişüz 573/17

t. olmuşdur 67/15, 239/13, 575/20

t. oluna 459/20-21

t. olundı 447/25, 459/19, 522/10

t. olunmuşdur 63/13, 67/1, 230/25, 234/11, 273/19-20, 325/8, 396/17, 396/24, 397/24, 403/16, 453/19, 460/2, 473/26, 475/4, 510/16, 536/3, 558/11, 568/9, 570/13

t. olunup 11/11

tecvīz Ar. İzin verme, uygun görme

t. eyledi 560/4

t. eylediler 308/11

t. eylemişlerdir 362/7

t. itdiler 332/27

t. itmedi 339/1

t. olunmuşdur 352/26, 353/1-2

tedābir Ar. Tedbirler, çareler

t. 42/6, 337/20, 582/3

t.-i müberride Soğutmaya yarayan önlemler, çareler

t.+niñ 247/18

tedārik Ar. Sağlama, elde etme, hazırlık

t. 14/25, 34/7, 34/8

t.+i (3. Tekil iyelik eki) 22/24, 34/9

t. etmek 487/14

t. idüp 487/17

tedāriken Ar. Tedarik olarak

t. 45/17

tedāvī Ar. İyileştirme, iyi etme

t. 12/10, 225/15

t.+dir 341/21

t.+si 235/25

t.+sinde 12/8

t. ideler 307/2, 451/4-5, 493/14-15

t. it 172/25

t. olunmazsa 500/7

t. olunur 316/24, 316/25

tedbīr Ar. Önlem

t. 45/26, 46/26, 154/19, 173/12, 209/23, 234/21, 240/20, 240/22, 250/3, 250/7, 262/19, 271/4, 272/8, 324/4,

340/17, 388/19, 392/13, 464/9, 481/1, 488/12, 490/4, 490/7, 490/12, 500/8, 500/14, 504/6, 507/12, 518/23, 527/2, 530/20, 535/13, 540/1, 572/25, 581/1, 583/14

t.+dir 41/10, 489/16

t.+i (3. Tekil iyelik eki) 8/17, 18/16, 29/10, 31/13, 243/22, 252/15, 252/19, 360/19, 360/19, 386/24, 491/24, 502/11, 531/5, 553/3

t.+i (Belirtme hal eki) 488/19 489/1 490/11

t.+in 46/1, 481/22

t.+inde 511/2

t.+ini 31/10, 579/14

t.+lerden 489/7

t.+leri 45/21

t. ideler 266/11, 592/9

t. oluna 31/20, 31/23, 31/24, 32/1

t. olunmuş 207/17, 297/19

t. olunur 31/19

t.-i devā Çare olacak önlem

t. 243/2

t.-i ḥıfż-ı ṣıḥḥat-i beden Vücudun sağlığının korunması için önlem

t. 44/23

t.-i maʿcūn Macun önlemi

t. 563/13

t.-i merhem Merhem önlemi

t. 543/23

t.-i perhiz Perhiz önlemi

t. 422/3

t.-i şerbetler Şerbetler önlemi

t. 489/11

t.-i şurub Şurup önlemi

t. 535/3

t.-i yaḳı Yakı önlemi

t. 515/14, 515/20, 551/20, 551/24

t. idüp 225/11

t. itmiş olurlar 501/20

tedbīren Ar. Önlem olarak

t. 23/6, 46/25

tederrüc Ar. Derece derece, adım adım ilerleme

t.+le 9/17

tedhīn bk. tebḫīr

t. 105/18

tedrīc Ar. Azar azar, yavaş yavaş hareket etme

t. 431/14

t.+le 29/15, 29/16, 34/27

t.+iyle 21/4, 190/22

t.+le 21/3, 313/12, 343/15, 345/6, 487/13, 503/2

teʾemmül Ar. İyice, etraflıca düşünme

t. 33/25, 301/11

t. eyleye 33/24

tefaḳḳud Ar. Arayıp sorma

t. itmedin 309/14

tefāṭṭur Ar. Yarılma

t. ider 538/6

tefekkür Ar. Düşünme, düşünüş

t.+de 183/12

t. idüp 144/11, 145/4

teferrüs Ar. Sezme, anlar gibi olma

t. olunamaz 587/26

tefet Ar. Genirmekle vücudun rahatlaması

t. 191/26

tefne bk. defne

t. yağı bk. defne yağı

t. 450/8

tefrīḥ Ar. Ferahlandırma, sevindirme

t. 312/4

tefrīḳü'l-ittiṣāl Birbirine bağlı eklemlerin ayrılması

t.+dan 247/22

t.+dır 247/4

tefrīs ? Bir hastalık adı

t.+e 89/7

teftīḥ Ar. Açma, rahatlatma

t. virüp 301/9

t.-i sedde Tıkalı yerleri açma

t. 563/4-5, 567/17

t.-i sedde eyleyenlerden 522/23

t.-i sedde itdikden 360/7

tefvīż Ar. Birisine bırakma, ihale etme

t. 581/25

teʿġan ?

t.+ından 370/23

teʾḫīr Ar. Erteleme, sonraya bırakma

t. 283/26, 284/6

t.+den 284/5, 284/6

t.+i (3. Tekil iyelik eki) 503/3

t.+iñ 284/2

t. eylemek 580/26

t. eylemeyeler 13/15

t. eyleyeler 283/26

t. iderler 76/3

t. itmek 284/5

teḫāfüt Ar. Düşme, düşürme

t.-i beden Bedenin zayıf, düşkün olması

t.+den 314/15

teheyyüc Ar. Heyecanlanma

t. ider 100/23

t.-i şehvet-i cimāʿ Cinsel istek

t. 101/2

tekāmāgā ġavtā ġīnā Fr. Tüm hastalıklara iyi geldiğine inanılan bir zamk türü

t. 230/4

teḳāmaḳa bk. tekāmāgā ġavtā ġīnā

t. 200/14

tekāsül Ar. Gevşeklik, üşenme

t. eyleme 196/8b

t. idilmeyüp 170/12

t. idüp 592/2

teḳāṭur Ar. Damlama, damla damla dökülme

t. eylediklerinde 583/2

t. eyleme 583/5

t. eylemege 580/5

t. ide 580/18

t.-ı bevl İdrarın damla damla gelmesi

t. 77/12

teḳāżā Ar. Başa kakma, sıkıştırma

t. 368/15

t.+sın 367/26

t.+sından 15/5

t.+sını 366/19

t. eyleye 29/7

teke Erkek keçi

t.+niñ 126/14, 575/16

t. eti Tekenin eti

t. 142/19-20

t. ḳanı Tekenin kanı

t.+ndan 160/10, 573/14

t. ḳanını 160/9

t. ödi Tekenin ödü

t. 160/6, 254/10

t. ödini 160/7

teke şaḳalı Birleşikgillerden, kökleri sebze olarak kullanılan otsu bir bitki (Tragopogon porrifolius)

t. 309/23

tekebbürlük Ar. Kibirlenmek, kibirli olmak

t.+i 167/4

tekevvün Ar. Var olma, meydana geliş

t. idüp 316/5

tekfūr balığı Bir balık türü

t. 319/22

teʿkīd Ar. Kuvvetleştirme, sağlamlaştırma

t. olundı 257/5

teklif Ar. Yapması için birinden iş isteme

t. 28/14

tekrār Ar. Yeniden

t. 33/15, 80/24, 179/10, 245/20, 245/21, 260/16, 263/19, 293/24, 300/20, 376/17, 388/17, 399/17, 400/6, 400/20, 401/6, 413/2, 440/11, 440/16, 448/19, 455/12, 464/5, 475/1, 507/1, 511/23, 552/17, 580/7, 581/10, 582/13, 591/16

t.+ıyla 191/26

t.+larından 292/20

t. ide 464/25, 528/9, 534/15

t. ideler 457/10, 476/17

tekrār-be-tekrār Birçok defa

t. 325/8, 452/5, 449/10

tekrār tekrār Birçok defa, üst üste

t. 244/10, 259/22, 396/17, 396/24, 397/23, 432/19, 443/25, 444/20, 446/17, 455/17, 455/6, 468/13, 468/16, 475/4, 476/10-11, 480/1, 488/7, 488/8, 512/1, 536/3, 570/12, 579/18, 587/20

tekrāren Ar. Bir daha

t. 141/6

tekşīf Ar. İyice açma

t. eyler 17/12

tel Tel

t. 158/9

telāş Ar. Endişe, kaygı

t. 450/22, 590/8

telef Ar.Yok etme, boş yere harcama

t.+ine 309/12

t. ider 71/22

t. olmuş 324/21

t.-i nefes Nefesi boşa harcama

t. 33/25

te'līf Ar. Eser yazma

t.+inde 552/21

ṭelük Delik, oyuntu

ṭ.+e 211/14

telyīn Ar. Kabızlığı giderme

t.+de 29/24

t. eyleyeler 10/8

t. eylemek 339/2, 488/12, 526/16

t. eyler 19/7, 26/13, 51/25, 53/10, 53/14, 53/25, 65/16, 102/23, 367/20, 507/22

t. eyleyecek 26/6

t. eyleyeler 26/3, 43/7, 221/22, 223/7, 226/16, 241/4, 241/7, 255/15, 264/5-6, 442/23, 563/1, 584/18

t. eyleyüp 130/3, 546/13

t. ideler 300/16, 367/17

t. ider 109/1, 127/16

t. itmede 26/12

temcīd Ar. Sabah namazı vakti

t. 215/17

temdīd Ar.Uzatma

t. 580/8

temeddüd Ar. Sünüp yayılmak, sinirlerin atılması

t. 247/8, 248/4

t.+ler 593/22

t. idici 247/3

t. oldı 261/7

t. olmaḳdır 248/3

temeddüdī Ar. Temeddüde ait

t. 492/6, 493/23

temekkün Ar. Yerleşme, yer tutma

t. etmek 173/19

t. eyledi 174/9

t. iden 157/23

temennī Ar. Dileme, dilek, istek

t. 158/2

temir bk. demir

t.+inden 422/24

temirhindī Ar. Baklagillerden, sıcak klimlerde yetişen bir ağaç ve bu ağacın meyvesi (Tamarindus indica)

t. 201/1, 312/2, 330/18, 330/23, 331/5, 354/24, 361/2, 370/11, 488/20, 539/22

t.+yi 499/7

t. ṣuyu Temirhindi suyu

t.+yla 379/8, 523/17

temiz Temiz

t. 204/24, 475/11, 534/4

t.+den 582/3

t. ideler 447/23

t. olunurlar 282/21

temizle- Temizlemek

t.-ye 519/3

t.-yeler 422/23

t.-yüp 351/25, 425/12

temmet Ar. Bitti, tamam oldu anlamında kitapların ve yazıların sonuna yazılan kelime

t. 77/27, 177/7, 197/13, 204/8, 288/22, 337/1

temmuz Ar. Yılın yedinci ayı

t. 129/18

temr Ar. Hurma

t. 80/9

temrān Ar. Okun ucuna takılan sivri demir parçası

t. 420/3

temregi Elde meydana gelen çatlama

t. 405/20, 460/19, 464/23, 465/12, 467/25

t.+çün 460/12, 468/2

temregü bk. temregi

t. 36/10, 153/26, 191/15, 432/3, 457/13, 457/17, 459/8, 459/12, 459/15, 459/18, 459/21, 465/13, 467/22, 481/16

t.+nüñ 457/12

t.+süne 459/2

t.+ye 41/3, 41/24, 61/24, 82/2, 82/12, 85/1, 95/13, 117/14, 128/1, 133/26, 148/4, 151/10, 152/13, 152/14, 154/8, 159/21, 161/5, 440/1, 459/5, 459/6, 459/10, 459/13, 459/14, 459/23, 460/1, 460/8, 460/9, 461/9, 462/11, 467/13, 467/18, 467/24, 468/1, 468/3, 468/4, 477/2, 483/2, 483/9

t.+yi 136/5, 152/14, 459/9, 460/3

temrekür bk. temregi

t. 443/11

temren bk. temrān

t. bādesi Temren parçası

t. 166/20

temür bk. temir

t. 456/19

t. ṭavalı Demir tavalı olan

t. 473/9

t. ṭozı Demir talaşı

t. 417/2

temürhindī bk. temirhindi

t. 294/14, 318/3, 323/4, 503/6

t. ṣuyu Demirhindi duyu

t.+yla 79/24

t. şurubı Demirhindi şurubu

t. 241/8

t. maʿcūnu Demirhindi macunu

t.+ndan 373/11

temüzle- bk. temizle-

t.-yüp 453/4

ten Far. Ten

t. 204/7, 578/23

t.+de 170/13, 175/16

t.+i (3. Tekil iyelik eki) 31/5

t.+inde 166/20

t.+ine 147/10, 152/22, 446/19

t.+ü (Belirtme hal eki) 178/16b

tenāsül Ar. Üreme

t.+i (Belirtme hal eki) 105/22

tenāvül Ar. Yeme, içme

t.+ünden 524/24, 525/1

t. eyleler 32/1-2

t. eylemek 16/15

t. eylemekden 376/4, 500/2

t. eylemekdir 22/25

t. eylemekle 511/5

t. eyleseler 53/6

t. eyleye 15/19-20

t. eyleyeler 43/28, 352/18, 364/25, 436/3

t. ide 14/23

t. ideler 13/5

t. itmek 14/22

tenbel Far. Tembel, iş görmeyi, çalışmayı sevmeyen, çaba göstermekten, sıkıntıdan kaçan

t. 183/7

tenbīh Ar. Bir şeyin belli biçimde ve yolda yapılmasını söyleme, bunu üsteleyerek hatırlatma, uyarı, uyarma

t.+dir 106/16

t. eyledi 262/24

t. itmişlerdir 283/20

tencere Tencere

t. 17/26, 431/7

t.+de 424/19, 483/14

t.+den 18/1

t.+ye 17/26, 466/25, 476/6

tendürüst Far. Sağlıklı, sıhhatli, dinç

t. 14/25, 151/2, 581/8

t. eyler 59/11

t. ola 198/8

t. olmasına 8/10

teneffuḥ Ar. Kabarma, şişme

t. eyler 106/8

teneffuʿn-nıḳris Ayakla ilgili bir hastalık

t. 48/11

teneffür Ar. Çekinme, kaçınma

t. ider 330/15

teneffüs Ar. Solunum

t.+e 295/21

t. etmekle 8/20

t. eylemese 8/19

t. ider 282/23-24, 306/10

teneke Teneke

t. 272/12

tenfīr Ar. Nefret etme

t. iderse 310/11

tenfīẕ Ar. Nafiz kılma, hükmünü yürütme

t. 18/13

tenḳīṣ Ar. Baş aşağı etme, edilme

t. 587/25

t. ola 32/22

tenḳıye Ar. Ayıklayıp temizleme

t. 28/9, 41/26, 222/21, 249/21, 266/10

t.+den 227/16, 227/17, 352/6, 364/5, 520/13, 522/7, 525/18, 550/13

t.+dir 254/5

t.+si 40/1

t.+sinden 40/2

t. bulunur 252/25

t. eleyeler 471/5

t. etmek 422/2

t. eylemek 230/17, 413/13, 557/5

t. eylemekdir 257/12, 427/7-8, 510/7, 559/3

t. eyler 45/19, 128/14, 137/10, 359/25, 360/6, 362/18, 563/3

t. eyleyeler 231/5, 259/7, 267/21, 308/8, 358/11, 429/20, 437/19, 496/25, 500/9, 520/21, 547/25, 553/13, 561/18

t. eyleyici 441/6-7

t. ideler 232/6, 241/14, 256/13, 259/19, 266/12, 303/15, 337/23, 436/16-17, 486/18, 565/2

t. ider 77/27

t. idüp 360/7, 462/19

t. itdikden 318/7, 444/21

t. itmediginden 234/14

t. itmekdir 514/8

t. ola 469/7

t. olduḳdan 215/19, 356/24, 441/16

t. oluna 294/3-4

t. olup 363/23

t.-i beden Bedenin temizlenmesi

t. 45/18, 67/16

t.-i beden ideler 273/9

t.-i beden itdikden 548/1-2, 557/19

t.-i dimaġ Aklın temizlenmesi

t. 45/18 67/14

tenḳīh Ar. Bir şeyin fazla ve gereksiz kısımlarını çıkarıp ayıklama, arıtma

t. eyler

tenlü Tenli

t. 20/3

t.+lere 99/8

tenzevī ḫaṭāyī Vebaya iyi gelen bir ilaç terkibi

t. 11/10

tepe Tepe (Coğrafi şekil)

t.+de 170/13

tepe Başın üst bölümü

t.+sini 225/4

ter Ter

t. 67/19, 67/20, 67/20, 67/21, 192/1, 202/24, 217/10, 393/16, 522/9, 522/12

t.+den 174/15

t.+in 291/2, 485/20

t.+ini 99/17, 158/16

t.+lerini 68/15

terāc Ar. Bir kuş türü

t. eti Terac kuşunun eti

t. 289/22

terāḳatkü ṭobrağı Bir toprak türü

t. tenüresi Terakatrü toprağının tenturesi

t. 590/18-19

terākib Ar. Terkipler

t.+den 78/10

t.-i müfîde Faydalı terkipler

t. 106/14

terākīye ? Anber bitkisinden yapılan bir terkip

t.+den 105/4

terāküm Ar. Birikme, toplanma

t. idüp 294/23

terānkebīn Far. Kudret helvasının bir türüdür

t. 119/8

terbiye Ar. Bir şeyi kıvama getirmek için türlü işlemlerden geçirme

t. etdikleri 129/19

t. eylemekdir 49/13

t. eyleseler 127/1, 129/20, 137/16

t. ideler 60/15

t. olunsa 72/7

t. olunursa 117/4

tercīḥ Ar. Tercih

t. olunmaḳ 492/25

tere Far. Tere (Lepidium)

t. 14/21, 205/26

t.+dir 71/8

t.+niñ 71/8

t. şerbeti Tere şerbeti

t. 436/18

t. toḫumı Tere tohumu

t. 441/15, 464/2

t. yapraġı Tere yaprağı

t. 441/18

terementi bk. terementīn

t. 207/24, 208/5, 216/12, 218/21, 224/11, 231/23, 289/13, 293/14, 293/18, 303/6, 335/16, 414/1, 422/7, 422/19, 423/7, 423/8, 423/12, 423/18,

424/3, 435/14, 444/25, 445/1, 445/5, 453/11, 459/15, 525/9, 525/14, 541/1, 541/13, 543/25, 544/12, 548/4, 558/3, 561/3, 591/21, 593/1

t.+den 525/24

t.+yi 208/6, 550/14

t.+yle 557/6

t. yağı 219/17, 258/2

terementīn Yun. Kozalaklı ağaçlardan ağacın çizilmesiyle ya da kendi kendine akan kokulu reçine

t. 338/20

t.+i (Belirtme hal eki) 406/9

t.+iñ 525/10

terencübīn Far. Kudret helvası

t. 201/12, 217/6, 285/16, 312/2

t.+i (Belirtme hal eki) 285/13

terengübīn bk. terencübīn

t. 205/12, 205/16, 513/12

tereyaġ bk. tereyağı

t. 479/9

t.+a 530/16-17

tereyağı Tereyağı, sadeyağ

t. 230/22, 231/23, 343/15, 380/21, 419/4-5, 471/20, 543/25

t.+yla 258/25,300/24, 409/23, 497/16

terk Ar. Bırakma, ayrılma

t. 116/17, 594/20

t.+den 23/22

t.+dir 351/15

t.+imizdir 500/19

t.+turur 73/19

t. eyleyeler 206/23

t. idüp 388/12

t. itmeden 554/6

t. itmek 494/6

t. oluna 296/1, 321/20, 348/8, 440/10, 491/2, 494/15, 587/12

t. olundı 39/23

t. olunup 313/23

t. olunur 584/15

terkīb Ar. Birleşim, karışım

t. 212/19, 304/16, 325/18, 325/24, 326/1, 363/24, 368/24, 412/18, 462/10, 466/6, 466/7, 535/1

t.+dir 282/16, 433/17, 548/19

t.+i 199/1, 199/20, 201/24, 242/19, 412/14

t.+i (Belirtme hal eki) 412/9, 508/18

t.+dir 233/17, 326/2

t.+imizdir 566/6

t.+inde 292/24

t.+inden 296/9, 323/12, 588/5

t.+indendir 319/10, 500/13

t. eyleyüp 309/19

t.-i merhem Merhemin birleşimi

t. 466/16

t.-i ṭılā Tıla edilecek maddenin birleşimi

t. 198/20

terkībāt Ar. Birleşikler, karışımlar

t. 540/18

terḳīḳ Ar. İnceltme, yumuşatma

t. ider 77/4

t. idüp 18/13

terle- Terlemek

t.-dikden 399/1, 457/6, 485/20

t.-me 51/17

t.-mek 456/14, 522/9

t.-mekdir 380/13

t.-mez ola 159/25

t.-r 340/16

t.-se 25/5, 159/24

t.-ye 99/17, 152/23, 217/13, 225/20, 291/2, 395/18, 399/2, 401/14, 454/16, 454/20, 482/24

t.-yeler 74/4, 155/16

t.-yen 150/13

t.-yinceye 485/19

t.-yüp 17/27, 399/23

terledici Terletici

t.302/18, 307/6

terlet- Terletmek

t.-ecek 215/24

t.-eler 215/23, 216/5, 224/17, 444/2

t.-ir 63/4, 122/25, 210/20, 300/22, 522/11

ters Zıt

t. 410/16

t.+ine 17/26

ters ? Hayvan pisliği

t.+ini 158/14, 159/26

ṭertīb bk. tertīb

ṭ. eyler 25/21

ṭ. idüp 201/8

tertīb Ar. Düzenleme

t. 11/20, 14/2, 47/16, 202/16, 269/3, 272/25, 277/25, 292/13, 295/3, 295/12, 299/14, 318/11, 322/17, 349/15, 359/14, 368/5, 398/8, 401/1, 403/4, 412/14, 441/6, 449/23, 450/8, 456/15, 490/6, 532/7, 534/19, 545/11, 566/7, 588/12

t.+dir 586/22

t.+i (3. Tekil iyelik eki) 209/1, 215/3, 222/25, 228/18, 229/12, 231/11, 233/1, 235/1, 235/10, 244/13, 267/1, 268/1, 285/18, 286/7, 293/3, 34/18, 319/1, 319/12, 320/1, 323/11, 329/8, 329/25, 332/21, 333/9, 333/18, 334/17, 348/17, 352/12, 359/6, 361/5, 363/1, 367/1, 370/5, 374/13, 376/21, 401/16, 405/5, 415/3, 417/1, 444/23, 452/21, 478/2, 479/11, 479/12, 485/15, 485/23, 486/5, 501/23, 503/17, 516/12, 555/21, 563/8, 578/4, 587/21

t.+idir 180/21, 534/20

t.+imizdir 232/11

t.+lerden 322/6

t. ideler 303/10, 308/17, 494/21

t. ider 398/7, 578/3

t. idesin 456/23

t. idüp 174/1, 186/17, 198/3-4, 305/24, 593/6

t. itdigi 351/4

t. itmeli 302/7

t. olan 305/2

t. oluna 302/5, 592/16, 592/24

t. olunan 305/17, 445/23, 583/17

t. olunup 194/2

t.-i bāḳi En etkili terkip, karışım

t. 282/6

t.-i ḥabb Hapın karışımı

t. 292/22, 328/10, 506/21

t.-i ḥuḳne Huknenin karışımı

t. 377/17

t.-i ʿilāc İlacın karışımı

t. 351/5-6, 400/17, 401/9, 475/24, 566/23, 588/3

t.-i maʿcūn Macunun karışımı

t. 356/1, 366/8, 456/10

t.-i maṭbūḫ Matbuhun karışımı

t. 499/12

t.-i merhem Merhemin karışımı

t. 423/23, 504/6, 561/24

t.-i müshil Müshilin karışımı

t. 373/5

t.-i ṣıfat Faydalı karışımın hazırlanışı

t. 210/6

t.-i ṣıfatı 216/9

t.-i sefūf İlaçların karışımı

t. 325/10, 360/15, 360/9, 583/19, 585/16

t.-i şerbet Şerbetin karışımı

t. 305/3, 451/19, 491/11

t.-i yaḳı Yakının karışımı

t. 429/6

terṭīb bk. tertīb

t. 17/10, 309/14, 314/23

t. eylediginden 24/6

t. eyler 24/10, 30/3

t. idüp 309/16

teryās ? Fayda

t. 155/19, 463/23

Teryūs ö.i. Bir hekim adı

t. 251/3

tesbīḥ Ar. Tespih

t. 531/14

tesbīḥ böcegi Tespih böceği

t. 531/13

tesellī Ar. Avunma, avuntu

t. 23/13

t. ide 23/14

tesḥīl Ar. Kolaylaştırma

t. eyler 18/13

tesḫīn Ar. Isıtmak, soğukluğunu gidermek

t. eyler 63/16-17

t. eyleyeler 43/9

t. ideler 313/11

t. olunup 249/24-25

teskīn Ar. Yatıştırma, yatıştırıcı

t. 76/25, 228/5, 286/26, 312/4, 371/19, 526/9, 560/14

t.+de 17/5

t. eylemekdir 362/1

t. eyler 10/25, 17/11, 46/11, 48/23, 49/11, 51/15, 51/20, 52/17, 54/7, 70/19, 71/25, 117/7, 118/5, 118/15, 129/5-6, 136/13, 227/21, 228/4, 228/8, 229/17, 255/23, 261/9, 362/9, 366/24, 379/18, 471/25, 499/6-7, 526/12

t. eyleyecek 210/10-11, 255/20

t. eyleyeler 443/21, 526/7

t. eyleyenler 379/19

t. eyleyüp 376/15, 540/7, 560/5

t. ideler 561/19

t. ider 35/5, 54/10, 69/1, 69/22, 77/6, 77/14, 81/14, 267/23, 268/6, 268/11, 268/13, 269/26, 363/13, 377/15, 416/9-10, 541/5

t. idüp 416/13

t. olmadıḳça 363/23

t. olmazsa 305/20

t. olur 269/2, 300/22, 486/1

t.-i ḫafaḳān Kalp çarpıntısının düzelmesi

t. 323/16

t.-i vecaʿ Ağrının geçmesi

t. 286/13, 363/10, 368/9, 377/5

t.-i vecaʿda 363/4

t.-i vecaʿ ider 286/6

teskīn idici Yatıştırıcı, sakinleştirici

t. 35/25, 413/18, 546/19, 548/2

t. idici ola 362/25

teslīm Ar. Teslim

t.+den 285/5

t.-i cān-ı fedā itdi Vefat etmek

t. 203/19

tesliye Ar. Avutma, teselli eme

t. eylemek 562/11

tesmiye Ar. İsimlendirme, isim verme

t. iderler 47/13-14

t. eylemişlerdir 365/14

t. ider 279/15

t. iderler 47/9, 47/11, 47/12, 189/24, 202/13, 265/16, 381/20, 427/4, 428/24, 435/5, 435/6, 435/7, 435/8, 480/7, 480/9, 480/10, 480/11, 480/13, 480/15, 480/17

t. itdiler 341/2

t. olundı 435/22

t. olunur 104/2, 246/16, 335/23

teşbīh Ar. Benzeyen

t.+i (3. Tekil iyelik eki) 50/15

t. olunmuşdur 190/7

teşekkī Ar. Şikayet etme, sızlanma

t. itmesiyle 388/18

teşekkür Ar. Teşekkür

t. 145/5

t.+ler itmeliyiz 144/12

teşennüc Ar. Kasılma, spazm

t. 25/23, 45/11, 63/5, 217/26, 218/3, 218/5, 218/6, 218/8, 218/9, 218/12, 220/8, 341/4, 442/14

t.+e 28/12, 30/23

t.+i (3. Tekil iyelik eki) 493/7, 493/25

t.+lerde 581/15

t.+üyle 542/23

t.-i miʿde Mide spazmı

t. 341/1

t.-i raṭb Soğuktan meydana gelen spazm

t.+a 25/26, 68/20

teşennücāt Ar. Kasılmalar, spazmlar

t.+a 584/19, 594/9

teşḫīṣ Ar. Hastalığın hangi hastalık olduğunu bilme

t. -i emrāż Hastalıkları tanıma, teşhis etme

t. 196/8a

teşrīḥ Ar. Ayrıntılı olarak yazma, anlatma

t. 341/3

teşvīş Ar. Karışıklık

t.+idir 380/9, 568/25

tevaḳḳi Ar. Sakınma, çekinme, korunma

t. idebilürler 494/25

tevaḳḳuʿ Ar. Bekleme, umma, ümit etme

t. itmek 191/20-21, 191/22

tevaḳḳuf Ar. Bekleme, durma

t. ider 7/2, 184/8

t. idüp 283/23

t. itmeyeler 283/11

t. virmek 285/7

tevātür Ar. Bir haberin ağızdan ağıza dolaşarak yayılması

t. 336/6

t.+e 389/1

teveccüh Ar. Bir tarafa doğru yönelme, doğrulma

t. 61/11

t. eylemek 23/23-24

t. eyler 22/1, 25/11

t. ider 116/12

tevekkül Ar. Herhangi bir işte elinden geleni yapıp daha sonrasını Allah'a bırakma

t.+üñ 172/22

t. iderim 172/17-18

tevellüd Ar. Ortaya çıkma, meydana gelme

t.+i (3. Tekil iyelik eki) 181/9, 181/10

t.+ini 498/21, 498/21, 526/14

t.+ünden 55/4

t.+üne 498/18

t.+üni 116/5

t. eyler 15/12, 106/5

t. iden 248/6

t. ider 80/5-6, 102/10, 138/9, 142/4, 142/22, 143/5, 143/13, 144/4, 253/5, 387/19, 582/4

t. itmegi 113/25

t. itse 253/1

t. itsün 253/17, 253/18

t.-i verem Veremin ortaya çıkması

t.+dir 142/14

tevfīr Ar. Artırma, çoğaltma

t.+idir 25/24

teyḫīr ?

t. iderler 472/15

tez Far. Çabuk, hemen

t. 178/23a

t.+idi 503/21

t.+le 228/17

tez tez Çabuk çabuk

t. 369/21

tezāyüd Ar. Artma, çoğalma

t. 192/10

t. iderse 257/1

teẕkār Ar. Zikretme, hatırlatma

t. 158/2

tezvīc Ar. Evlenme, kocaya verme

t.+lerini 580/26

tezyīd Ar. Arttırma, artırılma

t. 351/15

t. ider 78/9, 105/2

ṭıb Ar. Tıp ilmi

ṭ. 501/18

ṭ.-ı ḳadim Eski tıp anlayışı

ṭ.+de 106/26

ṭıbbīye itmek Tıp tahsili yapmak

ṭ. 169/18b

ṭıḥāl Ar. Dalak

ṭ. 78/15, 78/20, 105/10

ṭ.+a 258/18

ṭ.+i (3. Tekil iyelik eki) 48/17

ṭ.+ini 101/4

ṭılā' bk. ṭılā

ṭ. 493/18

ṭ. eyleseler 68/20

ṭ. eyleyeler 228/16, 392/9, 392/10, 445/9

ṭ. ideler 452/23-24

ṭ. oluna 510/21

ṭ.-ı āḫir Son sürülecek ilaç

ṭ. 445/1, 445/5

ṭılā Ar. Sürülecek merhem, ilaç

ṭ. 200/5, 202/7, 238/25, 458/22

ṭ.+lar 436/24, 444/21

ṭ.+ları 198/18

ṭ.+yı 198/19

ṭ. etseler 145/13, 159/4, 458/25, 483/18, 512/10

ṭ. eyleseler 74/15

ṭ. eyleyeler 230/24, 334/4-5, 392/23, 393/6, 445/4, 454/9, 454/13, 471/11

ṭ. ide 145/19, 338/24, 578/13

ṭ. idecek 200/1

ṭ. ideler 66/21, 148/15-16, 150/25, 153/14, 154/18, 164/12, 198/22, 314/24, 320/12, 338/18, 392/17,

392/24, 393/7455/16, 456/14, 458/21, 458/25, 459/9, 500/24

ṭ. iderler 102/18, 259/15

ṭ. iderse 147/4

ṭ. iderseler 147/1

ṭ. idesin 456/21

ṭ. idesiz 483/11

ṭ. idüp 162/24, 438/6

ṭ. itmek 101/2

ṭ. itmekle 117/14, 117/16

ṭ. itseler 101/5, 161/15

ṭ. oluna 456/15

ṭ. olunan 456/14

ṭ. olunsa 100/22-23, 432/11, 459/16

ṭ. olunur ise 105/22, 105/23

ṭılsım Ar. Büyü, tılsım

ṭ.+ü'l-hay ?

ṭ.+dır 171/8

tımār Far. Bakım, iyileştirme

t.+ı (3. Tekil iyelik eki) 395/8

t. ider ise 177/17

tıraş Far. Kıl kesme işi

t. 237/18

t. idüp 223/4, 225/13, 225/22

t. itdirüp 224/26, 225/4, 236/5

ṭırnaḳ Tırnak

ṭ. 148/6, 175/2

ṭ.+a 225/7

ṭ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 442/19

ṭ.+ından 158/11, 158/12

ṭ.+ını 96/24, 126/13, 126/14

ṭ.+ları 436/8

ṭ.+ların 163/24

ṭ.+larıñ 438/17

ṭ.+larınıñ 438/17

tiftik Ar. Cisimleri küçültüp parçalamaya yarayan alet

t. 430/19, 539/7

til til Tel tel

t. 189/13

tilāvet Ar. Kur'an'ı güzel ve yüksek sesle, usulünce okuma

t. iden 50/14

timsāḥ Ar. Timsah (Crocodilos)

t. balġamı ḳanı Timsah balgamı kanı

t.+ndan 439/5

timür bk. temir

t. 75/22, 526/19

t.+den 526/17

t.+i (Belirtme hal eki) 561/19

timür dikeni Bir bitki türü

t. 527/11, 527/18

t.+ni 532/14

timürbozan bk. aftimūn

t. 548/17

timürhindī bk. temirhindī

t. 26/9, 255/17, 260/25, 585/25

t.+yi 94/15

t. balı Demirhindi balı

t. 227/9

t. ṣuyu Demirhindi suyu

t.+nı 9/14, 43/6

t. ṣuyuyla 227/1

tīn Ar. İncir

t. 47/22

t.+ü'l-ḥam Olgunlaşmamış incir

t. 298/22

tīnī Ar. İncire benzeyen, incir gibi

t.+dir 469/19

tīnī Ar. Balçık, çamur rengi

t. 187/3

ṭīn-i ermenī Ermenistan şehirlerinde bulunan siyaha yakın kırmızı renkli, biraz yumuşak, az yağlı bir çamur

ṭ. 11/9, 124/20, 312/7

ṭīn-i maḫdūm bk. ṭīn-i maḥtūm

ṭ. 418/6, 418/12

ṭīn-i maḫtūm bk. ṭīn-i maḥtūm

ṭ. 10/24, 309/22, 314/9, 317/4, 338/1, 346/14, 357/1, 364/8, 541/17, 550/21, 571/8

ṭ.+dan 11/9

ṭ. ḳarṣı Tin-i mahtūm kilinden yapılan hap

ṭ. 346/21

ṭīn-i maḥtūm Limni adasından getirilen tıbbi bir kil

ṭ. 312/7, 359/1, 541/23-24

ṭīn-i maḥṭūm bk. ṭīn-i maḥtūm

ṭ. 407/4

tirīd Far. Et suyu ya da et suyuna doğranmış ekmek

t. 13/25, 79/25, 455/20, 455/22

tiryāḳ Ar. Terkibinde birçok madde olan panzehir olarak kullanılan bir tür ilaç

t. 11/1, 11/3, 130/21, 139/18, 218/23, 264/21, 344/21, 356/4, 356/8, 361/8, 379/13, 389/7, 392/11, 393/2, 436/21, 436/22, 442/3, 544/18, 550/2, 568/6

t.+a 149/3

t.+dan 91/18, 343/5

t.+ı (3. Tekil iyelik eki) 392/5, 395/16

t.+ıdır 122/22

t.+lar 168/22

t.-ı ekber En büyük panzehir

t. 50/9, 68/3, 68/21, 565/8

t.-ı ekberiñ 68/2-3

t.-ı ender Bir tür panzehir

t. 338/15

t.-ı enderūmāces Bir tür panzehir

t. 339/4

t.-ı erbaʿa Bir tür panzehir

t. 9/22, 391/8, 563/24, 569/14

t.-ı erbaʿadan 392/12

t.-ı erbaʿanıñ 74/16, 392/20

t.-ı fāruḳ Panzehir

t. 390/19, 391/7, 551/15

t.-ı ḥāliṣ Etkili bir panzehir türü

t. 488/2

t.-ı kebīr Önemli bir panzehir

t. 9/21

t.-ı kebīri 382/24

t.-ı kem Pelin otunun çiğ haline denir, panzehir olarak da kullanılır

t. 148/10

tiryak bk. tiryāḳ

t. 168/25, 404/11

t.+a 404/11

t.+dır 168/23, 239/12, 390/20

t.+ıdır 102/14

t.-ı fārġıyās Panzehir

t. 404/12

t.-ı fāruḳ bk. tiryāḳ-ı fāruḳ

t. 390/16

t.-ı maṣardirüs şarābı Bir tür panzehir

t. 391/8

tiryāḳat bk. tiryāḳ

t. 74/16

titre- Tütremek

t.-mek 590/8

ṭīvrek ?

ṭ. 339/16

tīz Far. Tez, çabuk

t. 14/6, 15/26, 17/17, 17/18, 17/19, 17/19, 22/10, 22/11, 28/14, 30/17, 30/17, 59/11, 68/22, 70/7, 70/9, 70/21, 72/20, 83/8, 93/15, 110/1, 120/11, 123/9, 134/14, 138/7, 142/3, 142/16, 142/19, 143/1, 151/21, 152/21, 157/18, 165/11, 167/9, 180/23, 192/14, 192/25, 218/11, 228/4, 238/2, 260/18, 272/11, 279/10, 367/14, 374/3, 380/24, 417/4, 417/6, 418/3, 420/11, 420/18, 424/22, 425/7, 425/13, 425/21, 426/11, 426/17, 433/11, 433/18, 457/4, 486/4, 487/2, 487/16, 500/7, 502/21, 533/16, 549/3

t.+ce 43/10, 44/1

t.+cecik 188/22, 277/15, 425/5

t.+cek 46/24, 410/14, 433/14

t. eyler 55/3

t. ola 192/24

t. olması 192/20

tīz-āb Far.+Ar. Kezzap

t. 271/17

tīz-āb Far. Bir bitki türü

t. yaprağı Bu bitkinin yaprağı

t. 571/1

tīzrek Çabukça

t. 192/18, 193/6

tīz tīz Çabuk çabuk

t. 183/5, 316/14, 361/22 516/5

ṭob Yuvarlak biçimde olan, toparlak

ṭ. idüp 85/16

ṭobalaḳ Hunnapgillerden bir bitki (Rhamnus clorophorus globosus)

ṭ. 527/19

ṭobla- Toplamak

ṭ.-yup 518/14, 518/9, 535/11, 535/3

ṭoġ- Doğmak, dünyaya gelmek

ṭ.-an 49/24, 123/6

ṭ.-duġı 87/16

ṭ.-duḳdan 372/20

ṭ.-ma 90/19

ṭ.-muş olsa 463/10

ṭ.-muş olsun 553/1

ṭoġ- Ortaya çıkmak

ṭ.-ar 143/11, 568/21, 568/22

ṭoġan Kartalgillerden, sırtı kül rengi ve enine çizgili, küçük kuş, fare vb. ile beslenen ve alıştırılarak kuş avında kullanılan yırtıcı bir kuş (Falco peregrinus)

ṭ.+ıñ 164/7

ṭ. ödi Doğan ödü

ṭ.+ni 239/20

ṭoġra- Doğramak

ṭ.-rlar 68/7

ṭ.-yalar 99/11, 217/4

ṭ.-yup 251/9, 293/1, 294/13, 294/15, 295/23, 296/4, 297/7, 297/14, 302/2, 303/20, 305/4, 305/8, 322/1, 323/4, 330/25, 372/6, 394/4, 398/9, 431/6, 451/6, 466/24, 477/8, 487/18, 490/13, 490/25, 494/13, 495/2, 495/8, 511/19, 539/17, 583/24, 584/3, 584/12, 586/10, 587/9, 588/10, 588/17, 589/7, 593/10

ṭoġran- Doğrama işine konu olmak

ṭ.-mış 293/3

ṭ.-up 370/12, 386/16, 451/20, 488/20, 489/2, 489/12, 539/22, 585/6, 586/1, 589/24, 590/11

ṭoġrı (1) Düz, eğri olmayan

ṭ. 178/24b

ṭoġrı (2) (-e) doğru

ṭ. 389/23, 450/21, 493/25, 535/16, 579/21

ṭoġrı (3) Direkt olarak

ṭ. 574/14

ṭ.+a 12/11

ṭoġru (1) bk. ṭoġrı

ṭ+suna 272/5

ṭoġur- Doğurmak

ṭ.-a 85/17, 85/18, 152/21, 158/14, 160/16, 166/7, 166/18, 167/19, 570/12, 573/11, 573/13

ṭ.-amasa 158/13, 166/6, 167/18, 573/10

ṭ.-mada 85/16

ṭ.-maġa 581/2

ṭ.-maḳ 568/20

ṭ.-maḳdan 559/15

ṭ.-maları 580/22

ṭ.-mamış olursa 574/22

ṭ.-masa 150/18, 160/15

ṭ.-maya 156/9, 158/16

ṭ.-mayan 573/12

ṭ.-mayayım 166/19

ṭ.-maz 570/2

ṭ.-maz olup 580/19

ṭ.-u olur 178/22a

ṭ.-ur 120/5, 568/21, 568/24

ṭ.-urken 152/20

ṭoġuş Doğma, doğum

ṭ.+larında 581/5

ṭoġuz Domuz

ṭ. yaġı Domuz yağı

ṭ. 475/16

toḫum Far. Tohum

t. 375/8

t.+a 176/7

t.+dan 75/16

t.+dur 474/18

t.+ı (3. Tekil iyelik eki) 54/2, 90/16, 94/6, 153/15, 204/20, 343/20, 533/23

t.+ı (Belirtme hal eki) 146/10

t.+ıdır 454/21, 454/25

t.+ın 108/17

t.+lar 385/13

t.+undan 52/13, 80/25, 91/1, 126/17, 128/15, 138/1, 463/11

t.+unı 81/19, 81/21, 149/19, 149/20, 168/18

t.+unuñ 147/25, 553/4

t.-ı ḥanẓal Ebucehil karpuzu tohumu

t. 212/18

t.-ı ṭurb Turp tohumu

t. 458/18-19

toḫum bk. toḫum

t.+undan 112/17, 113/23, 131/20

t.+unı 123/4

t.+unuñ 90/2

ṭoḳ Aç olmayan

ṭ. 27/13, 27/16, 30/17, 234/15, 382/5, 409/1

ṭ.+iken 176/11

ṭ.+la 399/20

ṭoḳan- Sağlığını bozmak

ṭ.-maz 139/8

ṭoḳın- bk. ṭoḳan-

ṭ.-acaḳ 120/22

ṭoḳınıl- Dokunma işine konu olmak

ṭ.-maḳ 393/19

ṭoḳluḳ Tok olma durumu

ṭ. 177/11

ṭoḳsan altı Doksan altı

ṭ. 305/18, 306/1, 347/15, 492/21, 493/15

ṭoḳsan iki Doksan iki

ṭ. 296/1

ṭoḳun- Dokunmak, temas etmek

ṭ.-a 17/22

ṭ.-madan 233/5, 315/8, 546/8

ṭ.-madıḳ 232/23

ṭ.-maḳ 221/4

ṭ.-maḳdan 226/14

ṭ.-sañ 531/14

ṭ.-up 186/11

ṭ.-ursa 186/10

ṭ.-ur ise 538/24

ṭoḳun- Sağlığını bozmak

ṭ.-madan 553/12, 559/15

ṭ.-maya 216/4

ṭoḳun- Kumaş vb. maddelerin dokunması

ṭ.-muşdur 345/23

ṭoḳuz Dokuz

ṭ. 206/20, 206/20, 291/12, 485/2, 553/5, 553/7, 573/5, 580/6

ṭoḳuz yüz dokuz yüz

ṭ. 437/3

ṭoḳuzuncı Dokuz sayısının sıra sayı sıfatı

ṭ. 31/12, 174/24, 189/11, 193/3, 193/16, 307/10, 579/21

ṭol- Dolmak

ṭ.-an 39/9

ṭ.-ar 24/15, 507/10

ṭ.-maḳdır 32/9

ṭ.-sa 41/18, 240/21, 483/25

ṭ.-up 237/15

ṭola- Dolamak

ṭ.-yup 260/5, 279/20

ṭolayı Dolayı

ṭ. 32/13

ṭoldır- bk. ṭoldur-

ṭ.-a 415/8

ṭ.-ır 15/7

ṭ.-up 415/9

ṭoldur- Doldurmak

ṭ.-a 263/16

ṭ.-alar 130/22

ṭ.-ayın 169/12b

ṭ.-up 267/12, 390/23, 399/18, 399/19

ṭolġın bk. ṭolġun

ṭ. 488/10 590/24

ṭolġun Dolgun

ṭ. 35/27

ṭolġunluḳ Dolgun olma durumu

ṭ. 302/5

ṭ.+undan 298/7

ṭolı bk. ṭolu

ṭ.+iken 24/14

ṭ.+ise 569/10

ṭolu Dolu

ṭ. 169/4a, 182/27, 429/19, 507/10, 520/12

ṭ.+ise 208/13, 223/5, 234/23, 283/13, 300/9

ṭ.+sı 322/11, 371/11, 591/23

ṭ.+su 348/16, 431/12

ṭomalan Domalan, asklı mantarlardan, toprak içinde yumru biçiminde yetişen, yenilebilen bir bitki, yer mantarı, keme, karakeme (Tuber melanosporum)

ṭ. 168/16

ṭoñ- Donmak

ṭ.-ar 120/22, 120/23

ṭ.-ması 121/4

ṭ.-mazdan 120/22

ṭ.-muş 103/6

ṭoñ yaġı Bir yağ türü

ṭ. 435/6

ṭonuḳ Donuk

ṭ. 183/11, 208/11, 232/4

ṭ. olmaḳ 234/19

ṭoñuz Domuz

ṭ. ödü Domuz ödü

ṭ.+n 474/6

ṭ. ödünden 474/10

ṭoñuzlan böcegi Bir böcek türü

ṭ.+n 474/1

ṭopalaḳ Hünnapgillerden, yapraklarından yeşil boya çıkarılan bir bitki (Rhamnus clorophorus globosus)

ṭ. 260/1, 269/19, 260/12, 273/4, 275/18, 276/2, 279/4, 280/6, 326/5, 528/15, 528/20, 529/8, 537/9, 537/20, 545/13, 551/25, 570/7, 571/1, 572/4, 574/19, 577/19

ṭ.+a 579/4

ṭ.+ı (Belirtme hal eki) 418/3

ṭ.+ıñ 565/22

ṭoparlaḳ bk. ṭopalaḳ

ṭ. 369/4

ṭopla- Toplamak

ṭ.-rlar 75/18 75/20

ṭ.-yup 127/1, 521/23, 535/24, 536/17, 536/19, 537/11

ṭopraḳ Toprak

ṭ. 17/19, 431/7

ṭ. tencere Toprak tencere

ṭ. 478/18

ṭopuḳ Topuk

ṭ. 40/27

ṭ.+a 38/6, 38/7, 38/7

ṭ.+uñ 457/23

ṭ.+lardan 225/9

ṭ.+larıñ 37/15

ṭopuz Topuz

ṭ. 90/16

ṭopuzlu otı bk. sünnetlüce otı

ṭ. 90/16

ṭoy- Doymak

ṭ.-duḳdan 176/13, 178/6

ṭoz Toz

ṭ. 41/19, 41/19

ṭ.+una 466/13

ṭ.+unı 123/24

toz bk. ṭoz

t.+un 243/3

ṭoz şekeri Toz halindeki şeker

ṭ. 321/12, 341/19, 348/1

toz şekeri bk. ṭoz şekeri

ṭ. 322/10

ṭozlı Tozlu

ṭ. 17/22

ṭöñ- Dönmek

ṭ.-mesidir 310/17

ṭudak Dudak

ṭ. 36/24

ṭ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 330/13

ṭ.+ı (Belirtme hal eki) 330/14

ṭ.+ıñ 19/26

ṭ.+ları 382/7, 470/5, 500/5

ṭ. çatlaması Dudak çatlaması

ṭ. 265/4

ṭuġla Yun. Tuğla

ṭ. 466/12, 466/13

tuḫme Far. Mide dolgunluğu, hazımsızlık

t. 342/21

ṭūl Ar. Uzun müddet

ṭ. 587/6, 591/17

ṭul ʿavrat Dul avrat yaprağı bitkisi

ṭ. 372/5

ṭ. yabraġı köki Dul avrat yaprağı bitkisinin kökü

ṭ. 297/7, 451/19, 588/16-17

ṭulūʿ Ar. Doğma. doğuş

ṭ. itmeksizin 464/11-12

ṭulum Torba biçiminde deri kap

ṭ.+a 507/9, 507/10

ṭ.+ı 101/1

ṭ.+larından 238/3

ṭuluñ Şakak

ṭ. 205/18

ṭuman Duman

ṭ. 203/7, 240/15

ṭ.+ı (Belirtme hal eki) 267/13

ṭ.+ıyla 267/12

ṭunc Koyu kızıl renkte olan, bakır, çinko ve kalay alaşımı, bronz

ṭ.+la 527/5

ṭur- Durmak

ṭ.-a 43/9, 99/12, 130/24, 147/20, 157/10, 160/10, 204/13, 215/15, 225/1, 225/5, 225/14, 225/17, 234/8, 236/4, 238/21, 240/17, 240/19, 245/26, 260/16, 261/16, 270/14, 271/23, 272/14, 291/1, 330/26, 351/22, 390/24, 394/5, 396/8, 409/12, 415/10, 415/21, 418/20, 420/15, 421/10, 440/14, 445/16, 446/5, 446/9, 446/17, 447/22, 448/10, 448/18, 448/27, 449/25, 452/4, 455/12, 457/9, 457/10, 459/2, 463/1, 464/4, 464/6, 464/25, 467/3, 468/11, 468/12, 482/24, 483/6, 519/3, 519/7,

520/6, 530/2, 531/23, 536/6, 536/16, 536/20, 552/4, 574/2

ṭ.-alar 401/13, 590/5

ṭ.-an 572/3

ṭ.-andır 50/18

ṭ.-duḳça 166/20

ṭ.-duḳda 409/21

ṭ.-duḳdan 119/24, 204/14

ṭ.-ma 196/22b

ṭ.-madan 542/16

ṭ.-madığı 415/16

ṭ.-maḳ 226/12

ṭ.-mamaḳ 176/23

ṭ.-masa 160/10, 238/22, 416/19, 529/2, 571/5, 573/14, 573/24, 575/7

ṭ.-masına 416/20

ṭ.-maya 161/11, 440/12

ṭ.-mayalar 29/16

ṭ.-mayan 147/20, 159/12, 416/3, 420/15, 528/11

ṭ.-mayana 150/3, 530/25

ṭ.-mayup 204/15, 549/10

ṭ.-maz 373/26

ṭ.-maz ise 261/4

ṭ.-mazsa 418/19, 493/3

ṭ.-sa 86/21, 166/21, 533/25

ṭ.-sun 582/10

ṭ.-up 75/27

ṭ.-ur 185/17, 189/26, 196/1b, 373/25, 556/4, 569/24

ṭ.-urken 538/5

ṭ.-ursa 186/11

turac Ar. Sülüngillerden bir kuş türü, dürrac (Tetrao francolinus)

t. 510/19

ṭuraḳ otı Dere otu, rezene (Anethum graveolens)

ṭ. 202/5, 232/7, 375/6, 376/22, 377/8, 377/12, 429/16, 439/2, 527/19

ṭ.+nı 543/7, 571/21

ṭ.+na 454/23, 572/10

ṭ.+yla 61/23, 90/21, 255/9, 378/17

ṭ. ṣuyu Turak otu suyu

ṭ.+n 205/13-14, 530/18

ṭ. ṣuyuyla 102/17

ṭ. toḫumı Turak otu tohumu

ṭ. 343/19, 377/21

ṭ. yağı Turak otu yağı

ṭ. 217/14, 503/19, 560/18

ṭ. yağını 300/25-26

ṭ. yağıyla 208/21

ṭuranc bk. turac

ṭ. 92/15

ṭurb Far. Turp (Raphanus sativus)

ṭ. 16/21, 145/6, 145/21, 146/2, 327/25, 385/12, 514/20

ṭ.+a 145/26

ṭ.+dan 145/22

ṭ.+ı (Belirtme hal eki) 145/8, 145/14, 145/15, 145/17, 145/23, 276/1, 527/21

ṭ.+uñ 145/7

ṭ. ṣuyı Turp suyu

ṭ. 205/13

ṭ. ṣuyun 145/9, 145/11

ṭ. ṣuyuyla 145/12, 254/20

ṭ. toḫumı Turp tohumu

ṭ. 70/23, 70/24, 145/18, 145/19, 456/4, 457/1, 511/10

ṭ. toḫumunı 155/24-25, 392/18-19, 547/3, 576/8

ṭ. yaġı Turp yağı

ṭ.+n 254/15

ṭ. yapraġı Turp yaprağı

ṭ.+n 576/23

turb bk. ṭurb

t. ṣuyu Turp suyu

t.+nuñ 325/3

t. toḫumı bk. ṭurb toḫumı

t. 288/15, 458/23

t. yapraġı bk. ṭurb yapraġı

t. 441/18-19

ṭurdur- Durdurmak

ṭ.-a 162/8

ṭ.-up 471/1-2

ṭ.-ur 145/12

ṭurmantilā Lat. Sarı topuzluk bitkisi

ṭ. 267/3

ṭurna Turna kuşu

ṭ. beyni Turna kuşunun beyni

ṭ.+ni 165/25

ṭurna Damıtma aleti

ṭ. ṭuzı Bu damıtma aleti vasıtasıyla çıkarılan tuz

ṭ. 540/11

turşı bk. turşu

t.+sı 94/5

turşu Far. Turşu

t.+sı 137/17

ṭuruld- Durultmak

ṭ.-up 575/5

ṭ.-urulur 77/25

ṭuruluḳ Duru, berrak olma

ṭ. 188/14

turunc Far. Turunç (Citrus aurantium amara)

t. 317/6, 466/23

t.+ı (Belirtme hal eki) 156/10

t.+ı (3. Tekil iyelik eki) 156/5

t. aġacı Turunç ağacı

t.+na 156/11

t. aġacınıñ 156/10

t. çekirdegi Turuncun çekirdeği

t.+niñ 168/23

t. ḳabı Turuncun dış kabuğu

t. 275/18

t. ḳabuġı bk. turunc ḳabı

t. 289/10, 317/12, 478/22, 485/24, 574/24

t. ṣuyı Turuncun suyu

t. 445/2

t. ṣuyını 156/7, 156/8, 156/9

t. ṣularıyla 46/9

t. toḫumı Turunç tohumu

t. 320/23

t. yapraġı Turunç yaprağı

t. 156/4

turunç bk. turunc

t. çiçegi Turunç çiçeği

t. 234/6

ṭururluḳ Durma işi

ṭ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 188/13

ṭut Far. Dut (Morus)

ṭ. 14/4, 203/22

ṭ.+ı (Belirtme hal eki) 276/13, 535/3

ṭ.+uñ 70/17

ṭ. aġacı Dut ağacı

ṭ.+nıñ 384/24

ṭ. ḳurusu Dut meyvesinin kurutulmuş hali

ṭ.+nı 432/22

ṭ. rubbı Dutun suyu

ṭ. 278/13

ṭ. rubbını 285/24

ṭ. şarābı Dut şarabı

ṭ.+nı 277/20

ṭ. şarābıyla 263/24

ṭ. şurubı Duttan yapılan bir tür şurup

ṭ. 535/7

ṭ. şurubunuñ 535/1

ṭ. şurubuyla 274/1

ṭ. yapraġınıñ südi Dut yaprağından çıkarılan beyaz sıvı

ṭ.+ni 464/20

tut bk. ṭut

t. 70/13, 469/20

t. rubbı Dut suyu

t. 273/18

t.-i merbī Tut reçeli

t. 273/13

ṭut- Tutmak

ṭ.-a 27/3, 244/17, 263/18, 268/19, 269/14, 272/2, 272/4, 272/6, 274/21, 275/3, 275/7, 275/23, 275/25, 368/18, 403/2, 561/10, 578/20

ṭ.-alar 208/14, 220/10, 230/10, 231/8, 232/8, 255/9, 266/20, 267/21, 281/22, 282/15, 349/7, 370/2, 398/15, 470/14, 564/24

ṭ.-amayan 82/21

ṭ.-amayana 509/2

ṭ.-amayup 530/12

ṭ.-an 272/5

ṭ.-ar 42/4, 54/8, 59/16, 62/13, 90/5, 90/18, 91/8, 96/24, 97/7, 109/16, 118/14, 124/21, 132/22, 138/15, 183/15, 223/10, 359/25, 416/4, 433/11, 433/14, 433/16, 473/1, 473/2, 525/12, 525/26, 544/6

ṭ.-ardı 98/22

ṭ.-arlar 448/22

ṭ.-arsa 178/18a

ṭ.-duḳdan 232/22

ṭ.-duḳlarından 592/3

ṭ.-madan 371/18

ṭ.-maġa 42/2

ṭ.-maġla 100/20, 262/6

ṭ.-maḳ 41/9, 55/13, 99/6, 244/9, 393/20

ṭ.-mayup 144/23

ṭ.-maz olur 213/4

ṭ.-salar 64/6, 86/8, 87/4, 99/25, 140/16, 268/23, 268/24, 279/14, 349/3

ṭ.-up 79/23, 182/16, 272/3, 272/5, 378/17, 384/2, 439/1, 474/3, 503/1, 521/7

ṭut- (Hastalık, ağrı, ateş vs.) Yakalamak, musallat olmak

ṭ.-an 85/18, 107/24, 116/4, 119/14, 145/8, 145/10, 159/11, 159/18

ṭ.-ana 148/5, 148/12, 391/25

ṭ.-anlara 119/10

ṭ.-ar 441/1, 564/9

ṭ.-madan 518/7

ṭ.-madığı 148/5

ṭ.-maya 161/13

ṭ.-mayalar 481/13

ṭ.-mazdan 68/23, 70/25

ṭ.-maz ola 159/12

ṭ.-sa 161/13

ṭuṭaḳ bk. ṭudak

ṭ. 63/1

ṭ. çatlaması Dudakta oluşan küçük yarıklar

ṭ.+nıñ 265/3

ṭutam Avuç içi veya parmak uçlarıyla tutulabilen miktarda olan

ṭ. 214/9, 214/11, 223/14, 230/19, 231/12, 235/4, 261/13, 277/22, 285/20, 304/20, 305/4, 305/8, 308/24, 309/2, 318/16, 319/2, 319/3, 329/13, 332/23, 365/26, 367/2, 376/23, 376/23, 377/19, 377/20, 384/24, 440/9, 441/23, 546/25, 547/15, 553/18, 553/19, 560/11, 560/12, 563/22, 573/21

ṭuṭam bk. ṭutam

ṭ. 351/26, 351/26

tūt-ı bevāsīr Basur hastalığının bir türü

t. 480/24

ṭutıl- Tutulmak

ṭ.-ur 523/6, 562/14

tūtiyā Ar. Göz hastalıklarında kullanılan, çinkodan yapılan bir ilaç

t. 236/17, 236/21, 240/8, 426/13, 548/16

t.+dan 243/19, 426/4

t.+yı 228/22

t. merhemi Tutiya merhemi

t. 414/2-3, 427/12-13

ṭutḳal Tutkal

ṭ. 120/17

ṭuṭu Bir kuş türü

ṭ.+nuñ dili Tutu kuşunun dili

ṭ.+ni 164/14

ṭutul- Tutulmak

ṭ.-an 127/6, 526/25, 529/4, 532/11, 532/23, 534/25

ṭ.-ana 150/20, 529/12, 529/14, 529/16, 529/18, 531/9, 531/12, 532/7, 533/13

ṭ.-duġuna 143/15

ṭ.-ması 257/10

ṭ.-masınıñ 532/15

ṭ.-maya 576/1

ṭ.-muş 40/27, 146/13

ṭ.-muş olsa 441/8

ṭ.-sa 150/10, 153/19, 155/15, 481/20, 527/16, 528/23, 531/13, 532/17, 537/1

ṭ.-up 531/21, 542/15

ṭutun- Tutunmak

ṭ.-salar 95/12

ṭutuş- Yanmaya başlamak

ṭ.-maḳda 121/15

ṭutuşdur- Tutuşturmak

ṭ.-urlar 373/17

ṭuvārek ? Bir hayvan adı

ṭ. budı Tuvarek hayvanının ayağı

ṭ. 237/6

ṭuyar ṭuymaz Duyar duymaz

ṭ. 254/8

ṭuz Tuz

ṭ. 96/18, 103/16, 103/22, 103/22, 103/24, 103/24, 134/24, 140/7, 154/6, 264/6, 268/17, 274/19, 280/16, 282/3, 285/23, 378/18, 379/20, 385/3, 390/7, 391/20, 398/18, 406/8, 410/9, 415/22, 416/12, 417/19, 418/16, 419/3, 419/16, 421/20, 423/2, 428/16, 429/17, 430/23, 439/2, 444/26, 445/15, 446/12, 452/2, 453/1, 459/5, 466/14, 508/1, 509/16, 536/13, 543/11, 570/4

ṭ.+dan 230/7, 267/9, 416/24, 432/1

ṭ.+dur 103/14

ṭ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 77/25, 141/13, 400/19

ṭ.+ı (Belirtme hal eki) 103/6, 103/9, 279/21, 398/19, 410/3, 414/26, 418/15

ṭ.+la 103/11, 151/21

ṭ.+ların 14/12

ṭ.+uyla 159/20

ṭuzla- Üstüne tuz ekmek veya tuza yatırmak

ṭ.-yup 158/3, 160/7, 555/18

ṭuzlı Tuzlu

ṭ.-14/16, 14/17, 14/18, 436/1, 444/2, 444/10, 499/1, 549/1

ṭużlı bk. ṭuzlı

ṭ.+lardan 36/10

ṭuzlı balġam bk. ṭuzlu balġam

ṭ.+a 444/22

ṭ.+dan 231/4, 443/15, 495/21-22

ṭ.+dır 444/7

ṭ.+ıñ 273/23

ṭuzlı ḫılṭ Tuzlu hılt

ṭ.+dan 307/16

ṭuzlu Tuzlu olan

ṭ. 14/7, 46/4, 364/23, 385/9, 385/10, 385/15, 385/17, 386/3, 439/25, 460/22, 460/22, 487/2, 524/17, 543/20, 551/2, 566/18

ṭ.+lar 14/11

ṭ.+lardan 334/24

ṭ.+ya 447/17, 568/19

ṭ. olan 445/15

ṭ. şu Tuzlu su

ṭ. 391/20, 393/5

ṭ. zeytun şuyu Tuzlu zeytin suyu

ṭ.+ndan 385/4

ṭuzlu balġam Bazı deri hastalıklarının ortak adı; tuzlu balgam

ṭ. 360/21, 366/20, 405/20, 443/23, 444/6, 447/14

ṭ.+a 67/17, 73/25, 444/19, 477/2, 505/20

ṭ.+dan 94/12, 361/18, 443/17

ṭ.+dır 460/21

ṭ.+ı (Belirtme hal eki) 63/13, 142/8

ṭuzruḫı Kimyasal bir karışım

ṭ. 520/16-17

ṭuzruḫı bk. ṭuz ruḥı

ṭ. 526/4

ṭuzsuz Tuzu olmayan

ṭ. 227/13, 230/22, 230/22, 231/23

ṭ. ola 241/10

tüfenk Far. Tüfek

t. 421/24

tüffaḥ Ar. Elma

t. 51/8

tüg Tüy

t.+üni 163/23

tüken- Tükenmek

t.-inceye 403/11

tükür- Tükürmek

t.-dükce 153/25

t.-e 158/18, 274/21, 415/8

t.-ene 100/6, 115/15, 124/21, 132/4, 138/13

t.-enler 28/6

t.-me 297/22, 220/18

t.-megi 65/23

t.-mekle 302/14

t.-üp 240/25, 415/9

t.-ür 294/25

tükürdici Tükürmesini sağlayan

t. 302/25

tükürig bk. tükürük

t.+i (3. Tekil iyelik eki) 121/21

tükürük Tükürük

t. 56/22, 237/10, 415/9, 421/11

t.+i (3. Tekil iyelik eki) 134/21

t.+le 240/23

türbid Far. Türbit otu (Conculvulus turpethum)

t. 77/22, 134/8, 212/14, 212/19, 215/12, 258/15, 384/8, 428/12, 454/8, 456/24, 512/24, 563/9

t. maʿcūnı Türbit macunu

t. 382/25-383/1

türbüb ? Zehirli bir bitki türü

t. 168/14

Türkce bk. Türkçe

t. 149/14 213/3 326/12 326/17 348/22 350/11 391/22 413/16 428/7 430/4 443/12 463/11 468/6 468/15 519/14 549/7

t.+si 380/2

Türkçe Türkçe

t. 243/10, 244/6, 373/23

Türkī Türkçe, Türklerle ilgili

t. 169/16b

t.+de 100/13, 101/7, 104/2, 104/6, 205/17, 298/17

türmüs Ar. Mısır baklası

t. 133/1, 200/7

türte ? İlaç terkibinde kullanılan bir madde

t. 448/9

türt şuyu Türt bitkisi suyu

t.+yla 330/16

tüt- Tütmek

t.-mek 564/26

t.-seler 146/22

tütsi Tütsü

t. 452/9, 475/1

t. etseler 147/15, 158/12-13, 167/17, 482/17

t. eylese 158/19, 212/7

t. eyleseler 140/15, 211/18

t. ide 259/22-23, 271/22, 576/13

t. ideler 155/19, 158/11, 158/14, 438/5

t. idine 483/16

t. idüp 259/22

t. itse 163/26

t. itseler 148/1, 150/8, 157/5

tütün Duman

t. 330/12

t.+e 479/23, 575/17

t.+i (3. Tekil iyelik eki) 259/22

t.+üni 95/7

tütün Tütün

t. 267/9, 267/10

t. sifiri Tütün maddesinin artığı

t.+ni 431/4

tüysüz Tüyü olmayan

t. 75/13

U

uc Kenar, son

u.+ı (3. Tekil iyelik eki) 315/5, 326/13, 326/13, 326/18, 326/20,

353/10, 353/11, 353/13, 353/16, 353/20, 535/16, 573/24

u.+un 474/12

u.+una 240/25, 270/13, 270/13, 270/14, 535/15

u.+unda 413/17

u.+undan 535/13, 535/18

u.+unı 272/23

u.+uyla 237/13, 238/12, 440/9

uç- Uçmak

u.-ar 234/18

ʿūd Ar. Öd ağacı (Aquilaria agallocha)

ʿu. 9/22, 10/15, 19/24, 27/5, 30/8, 113/9, 212/6, 258/13, 273/3, 317/12, 319/5, 328/20, 330/2, 339/9, 349/18, 352/13, 369/6, 459/22, 500/22, 546/1

ʿū. aġacı Öd ağacı

ʿū. 275/13, 509/12

ʿū. sefūfı Öd ağacından yapılan ilaç, macun

ʿū. 325/23

ʿu. şarābı Öd ağacından hazırlanan içecek

ʿū. 36/6

ʿū.-ı belesān Öd ağacının bir türü

ʿū. 505/12

ʿū.-ı ḥāliṣ Öd ağacının bir türü

ʿū.+i (Belirtme hal eki) 351/10

ʿū.-ı hindī Hint öd ağacı türü (Aloexylon agolochum)

ʿū. 280/8 77/19, 326/3, 574/7, 574/18, 575/4

ʿū.+ü'l-cevāriş Öd ağacının bir türü

ʿū. 328/16-17

ʿū.+ü'l-ġayāḳ Öd ağacının bir türü

ʿū. 202/23

ʿūdü'l-ḳahr Ar. Pire otu, nezle otu

ʿū. 214/12, 264/6, 264/19, 268/3, 268/5, 268/8, 268/13, 270/21, 270/23, 280/5, 413/5, 429/10, 454/14, 458/23, 577/22

ʿū.+ı (Belirtme hal eki) 271/4, 271/9, 399/24

ʿūdü'ṣ-ṣalīb Ar. Şakayık diye tabir edilen bitkinin kökü

ʿū. 215/25, 325/11

ʿū.+inde 88/8

ufacıḳ Küçücük

u. 148/18, 231/3, 240/14, 245/22, 268/19, 385/5, 420/17, 482/15, 493/8, 576/23, 576/24

ufaḳ Küçük

u. 217/4, 264/4, 328/14, 421/8, 438/14, 555/14

ufaḳ ufaḳ Küçük küçük

u. 381/23, 382/1

ufald- Küçültmek

u.-up 539/8

ʿufṣ Ar. bk. māzı

ʿu. 133/17

ʿufūnāt Ar. Pis kokular, pis kokulu cerahatler, irinler

ʿu.+ı (Belirtme hal eki) 30/20

ʿufūnet Ar. Pis koku, pis kokulu cerahat, irin

ʿu. 10/24, 17/20, 113/7, 188/11

ʿu.+den 114/15, 309/11

ʿu.+e 25/25, 30/25, 94/18, 309/12

ʿu.+i (Belirtme hal eki) 10/10, 17/12, 50/7, 83/2, 424/6

ʿu.+i (3. Tekil iyelik eki) 221/9

ʿu.+ine 9/5, 16/12

ʿu.+ini 73/20, 99/6, 104/15, 107/8

ʿu. getürmüş Pis kokunun yayılması

ʿu. 306/24

uġra- Uğramak

u.-dı 96/11

u.-mış 163/25

u.-sa 481/24

uġra- Yakalanmak

u.-madıḳ 221/12

uġraşmaḳ Mücadele

u.+a 190/4

uġrı Yön, taraf

u.+dan 190/17, 190/18

uġru Yön, taraf

u.+dan 192/12, 277/13

ula- Eklemek, birleştirmek

u.-yup 555/17

ulāh ṭuzı bk. Pulıḳırset ṭuzı

u. 489/4, 584/25

ulaş- Ulaşmak, varmak

u.-ır 225/8

u.-madıḳca 16/10

ulaş- Yayılmak

u.-ur 461/13

ʿulemā Ar. Alimler, bilginler

ʿu. 171/5, 172/10

ulu Yüce, çok

u. 176/11

u.+sı 103/14

ulūhiyet-i ẕāt-ı pāk Temiz zatın yüceliği anlamında bir övgü sözü

u.+ında 174/6

ʿulūmü'l-evvelīn Önceki ilimler, bilgiler

ʿu. 170/23

ʿulvī Ar. Yüce

ʿu.+dir 174/11

ʿumḳ Ar. Derinlik

ʿu.+a 450/21

ʿu.+una 459/16

ʿu.-ı beden Bedenin içi

ʿu.+e 40/6, 77/7

ʿumūm Ar. Genel

ʿu.+a 78/11, 105/5

ʿumūmā Ar. Genellikle, genelde

ʿu. 592/6

ʿumyā ? Basur hastalığının bir türü

ʿu. 469/23

ʿu. olup 470/10

un Un

u. 82/10, 141/9

u.+da 490/23

u.+ı (3. Tekil iyelik eki) 141/10

u.+un 530/13

u. ḥelvası Un helvası

u.+nı 385/11

u. idüp 276/20

ʿunnāb Ar. Hünnapgillerden, yenilen meyvesi için özellikle Batı ve Güney Anadolu'da yetiştirilen dikenli bir ağaç, çiğde ve bu ağacın meyvesi (Zizyphus jujuba)

ʿu. 222/4, 255/17, 260/25, 261/13, 286/8, 298/22, 303/10, 304/20, 309/3, 317/13, 361/7, 540/22

ʿu.+ı (Belirtme hal eki) 205/8, 274/1

ʿu.+la 221/22, 578/18

ʿu. ṣuyu Unnab suyu

ʿu.+nı 107/15

ʿu. şarābı Unnab bitkisinden yapılan bir içecek

ʿu. 205/8, 579/1

ʿu. şerbeti Unnab bitkisinden yapılan şerbet

ʿu. 221/24, 222/1

ʿu. şerbetiyle 223/8

ʿu. şerbetleri 262/10-11

ʿu. yapraġı Unnab bitkisinin yaprağı

ʿu. 43/26

ʿu. yapraġın 279/25, 280/1

ʿu. yapraġınıñ dögülmüşü Unnab yaprağının dövülmüş hali

ʿu.+ni 435/2-3

ʿu. yapraġınıñ ṭuzı Unnab yaprağının tuzu

ʿu.+nı 434/26

ʿu.+ıñ köki Unnab bitkisinin kökü

ʿu. 270/4

ʿunnābī Ar. Unnaba benzeyen, unnab gibi

ʿu.+dir 469/20

ʿunṣul Ar. Adasoğanı (Sicilla maritima)

ʿu.+a 280/22

unut- Unutmak

u.-maya 166/8

unutsaḳlıḳ Unutma hastalığı

u. 176/20

ur Tümör, neoplazma

u. 468/15

ur- Yapmak, çarpmak, uygulamak

a 155/13, 418/25

u.-alar 116/1, 150/26, 152/8, 153/10, 155/17, 166/22, 205/4, 207/13, 225/5, 225/14, 236/7, 238/21, 243/8, 269/26, 272/11, 277/7, 333/17, 342/16, 345/13, 377/15, 390/12, 391/6, 391/14, 391/21, 392/15, 401/19, 403/11, 406/22, 407/11, 407/13, 407/15, 407/16, 410/2, 410/7, 410/11, 411/1, 411/11, 411/18, 414/16, 414/17, 415/1, 415/22, 416/2, 416/6, 416/15, 417/3, 417/5, 417/8, 417/10, 417/18, 417/20, 417/24, 418/17, 418/23, 419/5, 420/13, 420/15, 421/7, 421/11, 421/12, 421/19, 421/21, 422/14, 422/16, 422/17, 422/18, 423/8, 423/9, 426/2, 428/3, 429/11, 429/17, 434/9, 435/3, 435/16, 453/4, 460/2, 460/4, 462/22, 463/1, 466/15, 467/3, 468/17, 468/20471/1, 473/12, 473/12, 475/14, 477/23, 478/13, 485/3, 485/4, 485/6, 485/6, 485/9, 494/22, 497/18, 504/1, 512/20, 518/2, 518/4, 518/21, 524/9, 529/17, 535/21, 536/6, 536/20

u.-asın 186/3

u.-maġa 491/24

u.-maḳ 305/17, 485/3

u.-maḳda 431/7

u.-mayalar 236/11

u.-maz 139/1

u.-salar 63/19, 67/24, 98/6, 108/6, 111/5, 116/2, 126/5, 126/19, 134/23, 134/25, 135/7, 140/6, 147/9, 149/15, 154/22, 155/10, 156/7, 156/20, 157/13, 160/19, 164/11, 166/9, 166/10, 167/7, 167/10, 167/14, 167/16, 167/20, 205/11, 211/11, 211/16, 211/21, 212/3, 212/6, 238/3, 238/6, 270/7, 279/14, 403/14, 410/3, 414/20, 416/11, 416/13, 416/17, 418/4, 418/21, 420/4, 420/9, 420/18, 420/20, 420/22, 421/9, 421/14, 430/22, 430/24, 432/23, 434/3, 464/8, 464/10, 465/8, 465/11, 512/4, 512/5, 512/6, 512/7, 512/9, 512/11, 575/12

u.-urlar 373/16

Urinos ö.i. Bir hekim adı

u. 299/11

ʿurḳ Ar. Ter

ʿu. 192/1

ʿurūḳ Ar. Damarlar

ʿu. 481/12

ʿu.+da 585/19

ʿu.+ı (3. Tekil iyelik eki) 494/23

ʿu.+uñ 322/12

ʿu.+unda 33/3

ʿu.-ı żavārid bk. müteḥarrık-ı şerāʿin

ʿu. 181/21

urul- Urma işine konu olmak

u.-sa 417/21 434/4

u.-ursa 418/13

uṣārāt-ı ḥaşāiş-i müberride Soğutulmuş kuru otların özsuları

u.+den 249/16

ʿusāre Ar. Öz su

ʿu.+lerini 256/2

ʿu.+si 109/24, 132/10

ʿu.+sin 147/21

ʿu.+sinden 132/11

ʿu.+sini 66/17, 250/13

ʿu.-i baṣal Soğan özsuyu

ʿu. 253/22

ʿu.-i benc Benc otu özsuyu

ʿu. 266/23

ʿu.-i fecel Fecel özsuyu

ʿu. 253/21

ʿu.-i ḫas Ot özsuyu

ʿu. 249/17

ʿu.-i ḥumāż Kuzukulağı bitkisi özsuyu

ʿu. 312/22

ʿu.-i ḳanṭaron Kantaron bitkisi özsuyu

ʿu. 288/4

ʿu.+ü'l-ebraḥ Ebrah özsuyu

ʿu. 312/22

ʿu.tü'l-ḳanṭariyon Kantaron bitkisi özsuyu

ʿu. 253/11

ʿu.tü'l-kerefis Kereviz özsuyu

ʿu. 253/11

ʿu.tü'l-zac Zac bitkisi özsuyu

ʿu.+la 252/9

ʿuṣārelü Usareli

ʿu. 539/11

ʿuṣāru'r-raʿi Bir bitki türü

ʿu. ʿuṣāresi Usaru'r-raʿi bitkisi özsuyu

ʿu.+nde 566/3

ʿuṣfūr Ar. Serçe

ʿu. 92/20

usḳurbuṭ bk. üskürpoṭ

ü.+da 306/26

uskurpuṭ Yun. Skorbüd, C vitamini eksikliğinden kaynaklanan bir hastalık

ü. 443/8

ü.+dur 440/18

ʿ**uṣr** Ar. Zorluk, güçlük

ʿu.-ı delāden ?

ʿu.+e 121/19

ʿu.-ı bevl İdrar zorluğu

ʿu.+e 58/4, 121/18, 123/1-2, 124/3

ʿu.-ı bevli 135/5

ʿu.+ü'l-bevl İdrar zorluğu

ʿu. 537/25

ʿu. olunup 250/13

ʿ**usret** Ar. Zorluk, güçlük

ʿü. 538/1, 586/18

ʿü.+iyle 293/12, 293/20

ʿü.+le 306/10

ʿü.-i idrār İdrar zorluğu

ʿü.+a 494/1

ʿü.-i teneffüs Nefes zorluğu

ʿü. 591/12

ʿ**usretlü** Zorlu, kolay olmayan

ʿü. 282/20, 581/12

ustura Ustura

u. 41/4

uṣūl Ar. Yol, yöntem

u. 409/13, 476/17

uṣulca Yavaşça

u. 527/5

uṣul uṣul Yavaş yavaş

u. 409/5

uş- Uçmak

u.-a 161/18

uşaḳ Çocuk

u.+ı (3. Tekil iyelik eki) 570/1, 576/12

uşaḳ Çadıruşağı diye tabir edilen zamk ismidir

u. 429/7, 570/6

u. otı Çadıruşağı otu

u. 149/22

uṭalḥaya Yun. Kulak ağrısı

u. 246/16

utan- Utanmak

u.-a 22/5

u.-maḳ 22/2

u.-maḳdır 21/16

uvad- Küçültmek, ufaltmak

u.-up 505/10

uyan- Uyanmak

u.-a 161/4

u.-dıḳdan 18/4

u.-maḳlıḳ 23/21

u.-maya 160/4, 161/4, 577/9

u.-up 178/16a

uyandır- Uyandırmak

u.-anlara 382/9

u.-up 78/14, 105/8

uyanıḳlıḳ Uyanık olma durumu

u. 23/25, 24/3, 24/4, 25/7, 25/9

u.+dır 8/16

uyanuḳ Uyanık olma durumu

u. ḳalḳ- Uykusunu almış olarak uyanmak

u.-dıḳda 360/23-24

uyġun Uygun

u. 198/5, 539/13

uyḳu Uyku

u. 15/14, 24/10, 25/9, 85/13, 112/16, 135/22, 135/27, 142/22, 151/24, 163/1, 163/21, 208/10, 224/20, 347/14, 352/22, 352/25, 382/8, 515/1, 560/5

u.+dan 18/4, 149/26, 360/23

u.+ları 582/21

u.+na 142/10

u.+sı 24/17, 80/22, 135/26

u.+sını 80/22, 178/4

u.+ya 207/21

uyḳusuzluḳ Uykusuz olma durumu

u. 86/6, 206/1, 301/1, 301/6, 302/24, 307/13, 347/13

u.+a 450/23

u.+ı (Belirtme hal eki) 405/3

uyluḳ Kalçadan dize kadar olan bacak

u. 412/8

u.+da 40/24

u.+uñ 38/5, 40/23

u.+larına 68/23, 559/20

u.+larını 337/23

uyu- Uyumak

u.-duḳda 382/6, 545/7

u.-duḳdan 25/3

u.-duḳca 25/5

u.-madan 289/20

u.-madıḳları 492/19

u.-maġa 108/14

u.-maḳ 8/16, 17/1, 23/21, 23/22, 24/1, 43/13, 43/14, 43/15, 178/4, 178/5, 213/24, 214/2, 221/3, 352/22

u.-maḳdır 178/13b

u.-maḳsızın 25/2

u.-manıñ 24/14

u.-masa 151/24

u.-maya 16/10, 159/20, 165/7

u.-mayalar 224/20

u.-mayan 131/22, 154/2

u.-maz 515/1

u.-mazsa 352/25

u.-r 160/3, 164/3, 577/8

u.-r idi 439/20

u.-rken 382/7

u.-rlar 592/8

u.-rsa 161/13

u.-salar 66/18, 130/9

u.-ya 15/15, 24/12, 24/13, 151/25, 154/2, 161/4, 183/8, 237/21, 352/22

u.-yacaḳ 145/15

u.-yamaz 24/15

u.-yamazsa 323/10

u.-yan 25/12

uyudıcı Uyutucu

u.+dır 54/8, 81/1, 108/16

uyuş- Uyuşmak

u.-duġuna 93/24

u.-maġa 219/20

u.-muş 189/19

u.-ur 213/12

uyuşdırıcı Uyuşturucu

u.+dır 76/2, 108/16, 108/21

uyuşdur- Uyuşmasını sağlamak

u.-ır 153/18

uyuşuḳ Duymaz ve hareket edemez duruma gelmiş, uyuşmuş

u. olur 523/5

uyuşuḳluḳ Uyuşuk olma durumu

u. 44/14

u.+a 74/22

uyuz Uyuz hastalığı

u. 33/12, 36/10, 67/17, 89/9, 147/10, 148/4, 176/17, 189/5, 189/8, 191/15, 405/20, 443/11, 445/11, 445/12, 450/8, 450/12, 450/13, 451/1, 452/3, 452/8, 453/11, 514/7, 534/18, 562/21

u.+a 41/3, 41/23, 82/2, 93/21, 94/13, 94/16, 96/1, 117/15, 133/4, 139/21, 154/8, 159/21, 167/15, 167/21

u.+dan 297/20, 446/24, 452/5

u.+ı (Belirtme hal eki) 29/26, 30/23, 52/10, 93/22, 94/14, 136/5

u.+ın 236/26

u.+ına 74/25, 79/16

u.+lara 63/12

u.+u (Belirtme hal eki) 14/8

uz Atsineği

u. 391/22

uza- Uzamak

u.-maḳdan 272/11

u.-mayalar 469/3

uzan- Uzanmak

u.-ır 39/22

u.-up 364/19, 442/19

uzat- Uzatmak

u.-maġa 217/19, 217/26, 218/10

uzcacıḳ Yavaşca

u. 469/2

uzca uzca Yavaş bir şekilde

u. 279/21

ʿużlet-i ṣadr Bir hastalık adı

ʿu. 310/21

uzluḳ Yavaş bir şekilde, yavaşça

u. 272/6

uzun Uzun

u. 407/7, 41/15, 68/22, 190/26, 487/7, 491/6, 506/13, 525/4, 556/4

u.+ca 239/7, 427/16, 480/9

u. olur 381/22

uzun uzadı bk. uzun uzadıya

u. 299/10

uzun uzadıya Uzunca, ayrıntılı bir şekilde

u. 15/14

uzun uzun Uzun uzun

u. 381/17

uzunluḳ Bir şeyin bir uçtan öbür uca kadar olan uzaklığı

u.+ı (3. Tekil iyelik eki) 353/8, 353/9

ʿużuv Ar. Organ

ʿu. 19/15, 180/25, 332/15

ʿu.+a 42/2, 213/6, 242/10, 315/20, 357/20, 362/18, 433/23, 484/7

ʿu.+da 38/13, 58/20, 337/20, 429/13

ʿu.+daki 29/21

ʿu.+dan 39/27, 90/8, 109/11

ʿu.+ı (3. Tekil iyelik eki) 29/22

ʿu.+ı (Belirtme hal eki) 213/11, 337/21

ʿu.+ını 445/15

ʿu.+lar 181/5

ʿu.+uñ 19/14, 19/19, 429/14

u.-ı ʿāliye Baş

ʿu.+de 299/4

ʿu.-ı şerīf Kutsal organ (Kalp vs.)

ʿu.+dir 332/14

ʿu.-ı tenāsül Üreme organı

ʿu.+lerini 592/2

Ü

üc bk. üç

ü. 35/18, 35/20, 38/4, 50/8, 75/15, 147/25, 159/11, 199/24, 386/13, 397/5, 399/17, 399/18, 411/11, 449/4, 449/7, 452/4, 457/9, 474/20, 485/6, 516/14, 517/22, 518/11, 518/15, 519/6, 576/27, 594/13

ü.+de 521/25

ü.+üni 532/25

üc dört bk. üç dört

ü. 475/2

üç Üç sayısı

ü. 7/13, 12/9, 14/15, 15/16, 40/11, 91/23, 92/19, 95/18, 96/8, 97/15, 99/13, 101/23, 102/1, 105/24, 109/9, 117/15, 120/24, 125/20, 130/13, 135/16, 136/24, 138/20, 145/8, 151/17, 159/18, 160/24, 182/7, 185/13, 187/23, 189/23, 197/15, 206/18, 207/24, 208/12, 208/3, 212/18, 216/13, 216/14, 224/9, 225/14, 225/14, 229/15, 229/2, 232/14, 233/24, 235/2, 236/3, 236/8, 236/8, 237/21, 238/12, 239/16, 240/17, 240/19, 240/22, 242/1, 242/22, 242/7, 243/6, 246/17, 249/24, 250/22, 250/24, 251/14, 256/9, 256/10, 259/13, 261/14, 269/13, 273/3, 273/13, 289/10, 289/12, 290/20, 291/13, 291/19, 291/19, 292/25, 293/6, 293/15, 293/19, 294/12, 295/3, 295/6, 295/13, 295/18, 297/17, 298/9, 303/7, 306/13, 319/4, 321/20, 321/24, 322/24, 325/6, 326/7, 329/11, 335/17, 335/18, 338/10, 339/12, 341/16, 342/13, 342/2, 344/9, 345/2, 346/5, 347/22, 348/9, 349/18, 354/23, 355/21, 356/6, 357/12, 359/15, 359/17, 360/3, 362/8, 364/8, 365/26, 368/23, 369/7, 371/16, 373/3, 376/23, 389/14, 389/14, 390/6, 391/22, 395/11, 396/1, 396/16, 398/15, 408/7, 409/11, 414/14, 416/14, 417/24, 417/24, 425/3, 428/2, 433/4, 433/4, 433/5, 433/6, 433/9, 434/20, 435/5, 438/19, 439/5, 439/5, 440/10, 440/10, 440/14, 440/14, 440/15, 445/26, 446/5, 446/16, 446/16, 446/23, 447/22, 447/22, 448/27, 449/24, 449/24, 453/12, 455/12, 455/12, 455/16, 457/10, 459/2, 463/21, 464/5, 464/25, 465/13, 466/13, 468/12, 470/17, 472/23, 473/7, 476/4, 476/5, 481/4, 485/25, 487/6, 502/4, 504/17, 505/1, 505/14, 506/7, 507/5, 507/8, 511/23, 513/10, 515/5, 517/18, 517/21, 518/5, 518/6, 519/5, 519/7, 519/9, 519/9, 519/10, 521/4, 521/14, 521/24, 525/14, 527/9, 527/14, 528/9, 531/15, 533/2, 534/20, 537/22, 537/22, 547/19,

552/13, 555/3, 557/12, 558/5, 558/18, 564/2, 573/23, 577/16, 579/7, 580/5, 583/16, 585/14, 587/3, 587/15, 587/19, 588/7, 588/14, 589/22, 591/21, 593/2, 593/8

ü.+de 572/24

ü.+dür 185/24

ü.+i (3. Tekil iyelik eki) 75/14, 181/14, 244/24, 353/6, 353/7

ü.+ün 475/20

ü.+ünden 515/23

ü.+üne 358/16

ü.+üni 238/20, 257/22, 259/4, 259/8, 385/6, 407/9, 421/21, 481/2, 481/3, 489/18, 513/14, 540/22, 554/24, 558/9

üç beş Üç beş

ü. 235/26, 478/23

üç dört Üç dört

ü. 236/22, 240/12, 263/12, 274/20, 344/13, 359/3, 402/2, 403/4, 416/22, 417/18, 448/12, 463/12, 470/18, 479/13, 530/10, 532/5, 534/4-5, 547/3, 563/17

üç yüz Üç yüz sayısı

ü. 261/16-17, 277/22

üç yüz altmış altı Üç yüz altmış altı sayısı

ü. 182/13

üç yüz on sekiz Üç yüz on sekiz

ü. 182/13

üçer Üç sayısının üleştirme sayı sıfatı olarak kullanımı

ü. 199/2, 207/19, 209/4, 209/6, 214/16, 215/5, 228/19, 236/8, 251/5, 251/21, 258/16, 267/25, 275/12, 276/7, 280/8, 291/17, 291/23, 292/25, 292/25, 293/18, 306/12, 306/15, 306/16, 306/18, 310/1, 326/4, 334/1, 338/23, 346/18, 372/4, 395/13, 441/15, 446/23, 463/7, 463/8, 477/1, 495/24, 507/3, 508/21, 527/8, 528/5, 528/20, 529/1, 529/11, 534/10, 570/8, 587/14, 587/19, 587/19, 588/6, 588/7, 588/14, 588/14, 591/21, 591/22, 593/1, 593/8, 594/13, 594/14

üçüncü bk. üçüncü

ü. 14/13, 18/15, 50/2, 52/21, 54/5, 54/15, 57/4, 57/14, 58/3, 63/1, 64/13, 69/21, 71/10, 71/17, 74/14, 74/24, 79/9, 80/21, 82/1, 82/9, 82/24, 83/8, 83/13, 85/20, 88/16, 88/23, 90/21, 91/12, 93/14, 93/20, 95/10, 97/16, 98/24, 108/3, 109/12, 111/8, 114/20, 115/4, 115/12, 119/2, 119/13, 119/25, 122/17, 124/16, 130/17, 131/6, 133/18, 135/4, 137/23, 157/13, 180/9, 181/23, 184/5, 185/22, 188/26, 190/25, 192/25, 193/15, 193/19, 206/18, 225/24, 353/14, 353/14, 435/7, 469/9

ü.+si 8/14, 35/19, 37/6, 38/21, 42/9, 174/14, 174/22, 178/5

üçüncü Üç sayısının sıra sayı sıfatı

ü. 29/14, 53/18, 57/21

ü.+si 120/25, 507/9, 509/22

üfür- Üflemek

ü.-eler 240/12, 276/12, 277/6, 278/3, 287/27, 288/17, 288/9

ü.-seler 54/1, 159/13

ükük ? Anasır-ı erbaʿanın yirmi sekiz kısmından yirmi üçüncüsü

ü. 175/5

ülfet Ar. Alışma, kaynaşma

ü. olmayacaḳ 387/9

ümīd Far. Çok hasta olan

a. 192/13

ümmet-i aṣḥāb Peygamber Efendimizin ümmetinden kendi zamanında yaşamış olanlar

ü.+ım 60/22

ümmü'ṣ-ṣıbyan Ar. Çocuklarda görülen bir tür hastalık

a. 75/1, 91/1

üsḫudüs bk. üsṭuḫudüs

ü. 452/12

üslūp Ar. Tarz, biçim

ü. 236/8, 445/16

ü.-ı sābıḳ Bilinen, belirlenmiş biçim

ü. 260/7

üst Üst, üzer

ü. 112/12, 237/4, 391/3, 439/1, 475/17

ü.+i (3. Tekil iyelik eki) 17/21

ü.+ünde 36/21, 37/3, 38/17, 67/6, 86/21, 161/13, 218/2, 219/23, 224/12, 228/20, 231/24, 234/1, 259/13, 279/20, 351/22, 351/22, 365/20, 368/11, 380/10, 388/5, 393/13, 436/13, 479/3, 519/2, 547/19, 551/9, 559/8, 565/22

ü.+ündeki 262/17

ü.+ünden 17/20, 236/6, 272/4, 392/1, 412/8, 458/6

ü.+üne 12/3, 13/23, 13/23, 16/18, 16/19, 17/2, 17/3, 24/22, 41/7, 41/8, 44/7, 57/2, 67/23, 67/24, 68/8, 69/11, 82/20, 92/25, 94/20, 99/14, 102/11, 102/19, 107/16, 107/16, 110/20, 123/10, 123/25, 125/19, 129/8, 129/16, 133/3, 136/8, 139/9, 139/11, 148/6, 148/15, 150/26, 210/13, 215/10, 217/12, 221/3, 227/17, 228/6, 231/8, 231/25, 232/9, 232/14, 233/10, 237/19, 239/18, 256/12, 262/3, 264/6, 264/8, 268/12, 268/23, 277/14, 281/25, 286/26, 289/6, 327/16, 330/5, 331/11, 332/4, 332/5, 333/4, 333/7, 333/13, 333/23, 334/11, 344/19, 344/24,

348/24, 357/14, 368/20, 368/20, 373/15, 373/17, 374/20, 380/22, 383/16, 384/11, 392/7, 392/8, 392/16, 393/7, 402/24, 406/2, 406/21, 408/2, 409/10, 413/18, 416/24, 417/10, 419/17, 419/18, 419/19, 422/14, 422/16, 422/18, 422/20, 422/21, 423/3, 423/6, 423/6, 423/8, 423/9, 423/14, 427/23, 428/13, 428/15, 428/15, 428/16, 428/17, 428/19, 428/20, 429/17, 429/22, 433/1, 435/10, 435/14, 435/16, 453/3, 460/4, 462/22, 463/2, 470/13, 471/10, 476/22, 478/24, 496/5, 486/12, 497/12, 497/17, 497/21, 498/2, 499/19, 499/21, 502/2, 503/9, 503/14, 504/5, 504/9, 514/16, 515/24, 517/1518/4, 521/9, 521/11, 526/10, 526/15, 541/14, 546/3, 546/15, 546/21, 547/11, 548/6, 548/7, 548/12, 550/2, 551/22, 552/2, 554/11, 555/1, 557/16, 558/19, 566/15, 574/10, 576/16

ü.+üni 100/18, 130/23, 230/20, 564/3

ü.+ünüñ 63/26

üstād Far. Bilim veya sanat alanında üstün bilgisi olan kimse

ü. 220/21

ü.+dan 237/5

ü.+ı (3. Tekil iyelik eki) 120/15

ü.-ı kāmil Olgun, bilgili kimse

ü. 197/2b

üstāz bk. üstād

ü.+e 196/7a

üste ?

ü.+lerde 310/24

üşṭuḫdüs bk. üşṭuḫudüs

ü. 212/19

üşṭuḫudüs Yun. Karabaşotu

ü. 114/8, 199/9

üṣṭuḫudüs bk. üşṭuḫudüs

ü. 200/14

üstübec Far. Boyacılıkta kullanılan zehirli, bazik kurşun karbonat

ü. 414/8, 444/26, 445/7, 471/21, 557/22, 561/25

üstübi bk. üstübü

ü. 373/16

üstübü Yun. Üstüpü

ü. 423/2

üş- Bir yere toplanmak, üşüşmek

ü.-se 165/8

üşen- Kendinde bir gevşeklik duyarak bir işi yapmaya isteği olmamak, erinmek

ü.-meyüp 488/8

üşü- Üşümek

ü.-mek 302/23

üşüt- Üşütmek

ü.-mesi 68/24

üvez Gülgiller familyasından, çeşitli türleri bulunan orta boylu bir ağaç, bu ağacın meyvesi

ü. 52/3, 117/25

üzer Üst

ü.+i (3. Tekil iyelik eki) 340/14, 406/18, 450/20

ü.+imize 27/7

ü.+inde 17/19, 17/20, 40/27, 75/23, 157/16, 252/16, 262/1, 293/5, 306/21, 414/10, 425/10, 440/14, 446/4, 446/14, 457/19, 457/22, 474/25, 481/3, 531/11, 538/11

ü.+inden 276/16

ü.+ine 11/5, 13/4, 14/24, 15/10, 15/22, 18/21, 19/15, 19/16, 24/23, 31/25, 32/24, 33/4, 34/4, 36/7, 41/10, 41/19, 41/21, 43/21, 46/23, 47/16, 48/4, 48/21, 50/20, 50/23, 51/3, 56/9, 58/19, 60/15, 66/14, 71/11, 72/24, 75/23, 77/15, 77/16, 80/14, 81/14, 82/13, 83/14, 94/4, 97/11, 99/13, 112/16, 113/6, 133/20, 133/24, 146/5, 149/2, 149/19, 151/21, 153/10, 153/26, 154/22, 155/10, 155/17, 156/19, 156/20, 158/18, 161/8, 161/25, 163/13, 165/6, 166/21, 171/18, 173/12, 176/5, 178/7, 180/5, 202/18, 205/17, 207/5, 208/7, 208/8, 208/17, 208/24, 209/12, 216/15, 222/18, 224/25, 224/26, 225/5, 227/11, 236/5, 236/7, 241/12, 243/12, 244/9, 244/9, 245/20, 245/22, 246/11, 251/1, 256/12, 256/12, 256/21, 259/21, 267/9, 267/10, 268/10, 268/24, 269/10, 270/9, 271/10, 271/12, 271/22, 277/7, 279/19, 279/25, 279/25, 281/15, 281/22, 283/24, 291/13, 292/26, 293/2, 294/12, 295/14, 303/7, 306/11, 312/24, 313/22, 321/25, 322/1, 322/24, 323/2, 324/4, 324/25, 325/23, 329/19, 329/23, 331/7, 333/26, 334/4, 340/1, 341/17, 342/5, 342/10, 342/12, 345/13, 345/14, 345/25, 347/17, 348/20, 351/11, 357/10, 358/21, 368/18, 374/19, 389/19, 391/6, 391/11, 391/14, 391/21, 392/16, 393/3, 396/7, 399/1, 400/3, 400/21, 401/6, 401/23, 402/19, 402/19, 403/2, 404/4, 406/20, 407/4, 407/11, 409/10, 409/12, 411/1, 411/1, 411/8, 411/18, 412/12, 412/16, 412/22, 413/2, 413/11, 413/25, 414/2, 414/16, 414/18, 414/20, 415/8, 415/9, 415/9, 415/17, 415/22, 416/2, 416/3, 416/6, 416/9, 416/11, 416/15, 416/17, 417/3, 417/5, 417/8, 417/18, 417/20, 417/21, 417/24, 418/2, 418/16, 418/20, 418/25, 419/4, 420/4, 420/9, 420/13, 420/18, 420/20, 420/22, 421/4, 421/7, 421/11, 421/12, 421/14, 421/18, 421/21, 422/8, 423/1, 423/2, 423/2, 423/3, 423/21, 424/20,

425/12, 425/17, 426/4, 426/8, 426/10, 426/16, 427/11, 428/3, 429/2, 429/5, 429/11, 429/15, 429/20, 430/2, 430/20, 431/7, 431/25, 432/11, 432/20, 432/20, 433/1, 433/1, 433/13, 433/15, 433/20, 433/25, 434/3, 434/6, 434/8, 434/8, 434/14, 434/15, 434/23, 434/25, 434/25, 435/21, 435/3, 439/2, 440/13, 446/13, 448/18, 448/22, 449/10, 449/12, 451/11, 453/13, 455/5, 455/6, 455/11, 455/11, 458/21, 460/18, 462/21, 463/9, 463/20, 464/4, 464/10, 464/19, 464/22, 465/4, 465/13, 467/3, 467/11, 468/10, 468/12, 468/16, 468/17, 468/20, 469/2, 469/3, 469/10, 473/12, 474/4, 474/7, 474/10, 474/11, 474/12, 474/24, 474/24, 476/21, 477/23, 478/12, 478/23, 479/6, 481/5, 482/4, 482/12, 484/7, 484/25, 485/6, 485/9, 485/18, 492/1, 494/11, 495/11, 497/19, 501/11, 502/22, 504/1, 508/1, 509/15, 510/11, 511/16, 512/5, 512/6, 515/8, 516/18, 517/5, 517/18, 518/1, 518/2, 518/9, 518/21, 518/21, 519/2, 519/11, 519/15, 523/20, 535/20, 536/5, 547/6, 547/9, 548/6, 549/25, 552/17, 553/14, 555/17, 556/18, 558/18, 559/4, 560/16, 574/1, 574/3, 575/19, 576/5, 579/1, 581/21, 583/17, 583/22, 583/25, 585/3, 586/8, 589/8, 589/22, 591/6, 591/22, 592/20, 593/3, 593/7

ü.+inedir 185/22, 190/16

ü.+ini 319/7, 329/15, 400/14, 415/9, 418/22, 432/1

ü.+iniñ 471/18

ü.+lerinde 420/16

ü.+lerine 16/17, 251/10, 293/16, 588/7, 589/5

üzerlik Sedef otugillerden, yaprakları almaşık, çiçekleri beyaz renkte, susama benzeyen tohumları acı olan, halk hekimliğinde tedavi amaçlı, tütsü olarak kullanılan bir bitki (Peganum harmala)

ü. toḫumı Üzerlik tohumu

ü. 225/3, 238/19, 396/12, 397/18, 403/8, 403/12, 410/18, 418/8, 505/14, 571/25

ü. toḫumun 576/18

ü. toḫumunı 484/8

üẓn Ar. Kulak

ü.+de 247/7, 248/1, 253/4

ü.+den 248/7

ü.+e 104/6, 202/7, 248/20, 249/2, 249/6, 249/7, 249/11, 250/13, 250/25, 251/14, 252/12, 252/14, 253/1, 253/15, 253/20

ü.+i (Belirtme hal eki) 250/25

ü.+üñ 251/1

ü.+üne 252/22

üzre Üzere; gibi, olduğu biçimde

ü. 7/13, 10/3, 12/8, 14/2, 18/20, 20/7, 21/24, 26/25, 26/25, 26/27, 33/1, 62/25, 93/12, 99/7, 105/24, 106/13, 108/25, 120/14, 120/22, 131/12, 131/14, 141/12, 171/15, 173/3, 175/13, 176/6, 176/6, 180/21, 181/11, 181/13, 183/19, 185/7, 185/13, 187/23, 189/23, 196/20b, 197/15, 197/18, 198/5, 198/8, 199/24, 200/9, 203/19, 206/17, 236/8, 246/17, 251/24, 260/8, 260/11, 266/16, 268/14, 283/20, 298/6, 299/14, 310/22, 313/12, 316/13, 316/22, 321/4, 342/16, 370/2, 371/4, 381/16, 384/6, 388/6, 393/24, 401/7, 403/4, 404/8, 409/13, 433/9, 438/8, 445/12, 445/16, 447/6, 448/5, 449/1, 449/10, 449/19, 449/24, 450/12, 458/16, 464/6, 465/8, 475/2, 476/17, 490/7, 490/9, 493/3, 494/5, 507/8, 509/6, 511/19, 531/24, 538/18, 540/5, 580/15, 580/17, 581/17, 582/15, 587/6, 590/5

ü.+dir 26/27, 203/3, 326/19, 435/5

ü.+iken 35/10, 286/11, 582/19

ü.+ise 36/5, 36/5

ü. ola 283/10

üzül- Üzülmek

ü.-meye 469/4

ü.+müş olsa 484/12

ü.+ür ise 469/4

üzüm Üzüm (Vitis vinifera)

ü. 16/18, 50/23, 219/18, 224/22, 289/23, 384/18, 469/20, 502/7, 508/15, 525/26

ü.+den 16/19, 303/21

ü.+i (Belirtme hal eki) 147/13

ü. balı Üzüm balı

ü. 286/14

ü. balıyla 563/11

ü. ḫoşābı Üzüm hoşafı

ü. 12/4, 545/1

ü. ṣuyı Üzüm suyu

ü. 578/4

V

vācib Ar. Yapılması gerekli olan

v. 216/26, 508/12

v.+dir 21/7, 21/9, 34/22, 38/9, 42/7, 43/7, 289/21, 364/23, 385/18, 503/3, 543/17, 551/3, 557/5

v.+i (3. Tekil iyelik eki) 493/3

v. oldı 170/27

v. olsa 34/19

v. olur 18/22, 35/23

v.+ü'l-riʿāyeleri 173/10

vāfir Ar. Çok, bol

v. 18/2, 70/10, 294/25, 352/21, 415/8, 415/22, 453/13, 475/8, 475/9, 522/18, 534/21

vāḥdet Ar. Birlik, teklik

v.+ini 174/4

vāḳıʿa Ar. Olay

v. 198/4

v.+lar 59/17, 59/19

Vaḳıryev ö.i. Bir hekim adı

v. 67/9

vaḳıyye Ar. Okka, dört yüz dirhemlik tartı

v. 198/21, 199/1, 199/23, 250/21, 250/21, 250/22, 251/10, 251/11, 251/11, 251/17, 251/18, 251/19, 251/22, 253/12, 266/16, 299/21, 312/17, 312/19, 312/22, 313/20, 338/14, 338/20, 339/8, 339/9, 339/14, 339/24

v.+den 312/24

v.+ye 312/25

vāḳiʿ Ar. Olan, vuku bulan

v. 275/9, 411/4

v.+de 32/19, 274/15

v.+dir 498/8

v. olacaḳ olursa 245/1

v. olan 34/7, 252/24

v. oldığı 314/7

v. olmaġla 21/1, 21/8, 310/22

v. olmamışdır 139/2

v. olması 32/19

v. olmuşdur 498/19

v. olsa 14/15, 14/16, 14/18, 421/25, 535/19

v. olup 175/15, 316/7, 408/19

v. olur 248/14, 316/6, 336/3, 370/25, 393/13, 544/8, 545/7, 583/5

v. olurken 248/11

v. olursa 10/3, 14/22, 248/1, 248/20

v.-i ḳarḥa Yara peyda olması

v. 248/5

v.+ü'l-ḥāl Ortada olan hal

v. 308/16, 372/13

vaḳr ? Kulağın az işitmesi

v. 250/15, 250/16

vaḳt Ar. Vakit, zaman

v. 12/15, 26/26, 26/27, 32/5, 32/6, 106/11, 145/15, 155/6, 155/7, 182/22, 188/19, 188/19, 190/12, 202/15, 234/19, 268/19, 275/22, 291/19, 294/21, 296/16, 299/23, 314/7, 321/7, 322/16, 327/9, 346/5, 348/3, 359/12, 365/18, 389/1, 394/21, 395/14, 397/21,

405/15, 408/21, 422/1, 425/13, 427/16, 432/11, 433/18, 439/16, 447/5, 447/6, 447/12, 453/15, 454/20, 455/4, 472/22, 481/5486/11, 489/19, 506/8, 509/17, 511/20, 517/23, 518/1, 524/9, 526/24, 530/12, 535/25, 537/13537/22, 538/2, 540/1, 558/19, 563/16, 565/14, 572/11, 576/5, 578/17, 582/2, 589/15, 590/9, 592/23, 594/1, 594/17

v.+de 13/18, 19/9, 21/26, 76/24, 103/22, 151/21, 192/6, 210/10, 259/17, 292/10, 305/2, 305/11, 324/18, 349/9, 421/18, 462/25, 492/4, 493/19, 495/20, 523/6, 526/21, 554/20, 564/20

v.+e 285/8, 580/26

v.+inde 19/10

v.+i (3. Tekil iyelik eki) 179/2, 192/24, 347/13, 362/13, 413/22

v.+in 234/15

v.+inde 15/17, 27/26, 31/3, 35/4, 36/17, 40/7, 40/8, 46/18, 162/19, 162/22, 172/5, 177/15, 190/5, 192/8, 192/10, 215/17, 237/9, 254/4, 284/16, 292/1, 302/24, 309/6, 350/20, 425/25, 473/24, 572/23, 577/3

v.+inden 576/11

v.+ine 35/1, 183/17, 397/22

v.+iniñ 30/15

v.+iyle 192/22

v.+leri 177/6, 323/10

v. olur 351/14

v.-i ḥācet Gerektiği zaman

v.+de 231/15, 231/25, 234/9, 239/16, 250/24, 251/14, 268/10, 290/7, 318/22-23, 330/4, 338/24, 344/12, 351/10, 398/11, 426/16, 447/4, 502/3

v.-i ḥācetinde 239/7

v.-i ḥareket Hareket zamanı

v.+i (3. Tekil iyelik eki) 186/1

v.-i inḫiṭāṭ Hastalığın şiddetinin azalması

v. 192/5

v.-i intihā Son hal, son vakit

v. 192/4

v.-i intihāda 192/11, 192/7

v.-i intihādan 192/6

v.-ı muʿīn Yardımcı olacak zaman

v. 285/6

v.-i seḥer Seher vakti

v.+de 397/21

v.-i tezāyüd Çoğalma, artma zamanı

v. 192/4

v.-i tezayüdde 192/7

v.-i yesīre Kolay zaman

v.+de 488/12

v.-i zamānıdır 184/11

v.-i ẓühūr Ortaya çıkma zamanı

v.+a 532/1

vaḳtsiz Zamansız

v. 481/20

vāli Ar. Bir ilde devleti temsil eden en yetkili yönetim görevlisi

v.+lerden 173/18

v.+si 398/1

vālide Ar. Anne

v.+leriñ 142/11

v.+si 553/6

vallāhu aʿlem Ar. Allah bilir

v. 185/1, 186/9, 186/20, 195/1, 310/12

vāmıḳ maʿcūnı Tedavide kullanılan bir macun türü

v. 436/17

v.+ndan 222/18

var Var, mevcut

v. 98/19, 98/20, 101/2, 180/25, 188/16, 192/3, 192/4, 192/5, 196/16b, 197/5a, 224/5, 257/4, 284/14, 284/15, 357/19, 358/11, 367/26, 388/11, 450/16, 480/18

v.+dır 8/18, 15/27, 16/1, 16/2, 16/23, 19/19, 21/14, 24/2, 24/14, 28/9, 29/1, 32/26, 33/25, 38/4, 39/6, 39/8, 50/25, 51/24, 54/20, 58/16, 58/19, 59/7, 59/7, 63/2, 68/9, 73/3, 74/17, 76/1, 80/11, 84/2, 84/18, 84/19, 88/14, 91/16, 96/17, 98/16, 72/3, 100/16, 100/16, 100/21, 109/10, 110/1, 113/3, 113/4, 113/19, 117/16, 119/22, 119/23, 121/7, 129/14, 129/15, 129/17, 129/21, 129/22, 130/13, 139/18, 140/16, 163/19, 173/22, 179/15, 180/4, 181/5, 183/14, 187/1, 187/3, 187/8, 187/13, 187/18, 188/11, 192/13, 209/25, 210/1, 217/26, 223/22, 240/21, 271/24, 271/26, 273/2, 278/4, 282/22, 283/1, 284/10, 292/13, 293/9, 297/3, 300/4, 302/16, 320/16, 324/7, 326/11, 326/22, 326/22, 326/23, 327/1, 353/18, 354/2, 362/1, 362/4, 362/8, 362/13, 372/18, 375/11, 382/12, 389/17, 406/24, 438/11, 438/4, 454/13, 454/24, 457/18, 470/21, 472/4, 475/6, 480/19, 490/8, 493/4, 507/17, 519/17, 525/11, 531/10, 533/25, 539/1, 540/10, 549/4, 550/1, 550/13, 552/22, 552/25, 555/12, 555/14, 555/14, 555/16, 556/14, 565/5, 572/10, 580/18, 580/20, 580/23, 581/20

v.+dur 581/7

v.+idi 49/15, 378/4, 535/9

v.+idügüne 189/22

v.+iken 12/16, 15/4, 176/2, 486/20

v.+imiş 75/13, 139/19

v.+ise 27/20, 27/21, 106/14, 137/20, 146/25, 159/17, 195/5, 197/4a, 208/10, 208/13, 210/21, 227/17, 230/1, 231/6, 231/16, 259/15, 269/4, 269/8, 277/18, 278/9, 284/7, 284/11, 285/5, 287/26, 305/15, 310/7, 327/24, 330/16, 343/3, 343/6, 344/3, 344/20, 346/9, 347/13, 349/21, 352/8, 352/11, 354/19, 355/5, 357/3, 357/8, 357/16, 357/17, 357/19, 358/12, 359/23, 369/10, 369/12, 378/20, 382/19, 390/7, 406/1, 419/22, 422/5, 422/10, 422/25, 424/5, 430/9, 437/20, 442/13, 445/25, 447/5, 449/6, 451/3, 462/20, 463/4, 463/7, 463/9, 463/13, 470/11, 471/5, 475/4, 490/19, 491/10, 492/25, 494/19, 499/6, 500/9, 500/10, 501/12, 501/14, 503/7, 520/2, 520/12, 523/9, 525/18, 533/18, 536/13, 543/2, 546/13, 547/9, 548/12, 549/16, 549/17, 550/9, 551/17, 556/7, 556/7, 559/3, 565/24, 566/1, 568/24, 569/14, 583/16, 593/6, 594/1

var- Varmak, ulaşmak

v.-a 19/1, 207/21, 574/14

v.-acaḳ 196/20a

v.-dıḳda 366/17, 372/22

v.-dıḳdan 482/4

v.-dım 284/17

v.-ınca 21/5, 38/6, 38/18, 52/12, 102/4, 112/25, 125/21, 240/17, 272/12, 319/8, 326/19, 332/19, 352/25, 353/1, 360/12, 364/12, 502/25, 534/14, 552/13, 559/21, 559/22

v.-ıncadır 130/26, 312/25

v.-ıncaya 184/2, 184/6, 307/21

v.-ıp 221/10

v.-ır 326/14, 326/14, 326/21, 327/3, 498/12, 559/20

v.+idi 101/17

v.-mayup 395/9, 519/20

v.-maz 463/21

v.-sa 214/6, 479/12, 484/1, 485/12

v.-sın 186/5

v.-sun 171/6

v.-up 186/4, 237/18, 372/19, 399/22, 457/5, 464/12, 498/11, 576/26

varaḳ Ar. Yaprak

v.+ü'l-ābis

v. 267/2

v.+ü'l-belūṭ Meşe ağacı yaprağı

v. 267/2

v.+ü'l-fār Far bitkisi yaprağı

v. 202/5

v.+ü'l-verd Gül yaprağı

v. 267/2

varaḳa Ar. Bir tek yaprak

v.+ya 75/8

vārid Ar. Gelen, vasıl olan

v. oldı 170/26, 172/18

v. olmuşdur 39/11-12, 39/20, 59/5, 165/12, 171/11, 171/23, 172/1, 172/8, 173/1, 7175/21

v. olupdur 175/19

varlıḳ Var olma durumu

v.+ı (3. Tekil iyelik eki) 178/19a

v.+ına 23/18

vaṣf Ar. Nitelik

v. 62/25

vāṣıl Ar. Ulaşan, erişen

v. ola 193/14

v. olan 265/16-17

v. olmaz 316/8

v. olup 582/18

v. olur 195/8

vāsıṭa Ar. Araç

v.+sıyla 305/12, 498/10, 564/12

vāsiʿ Ar. Geniş, açık

v. 489/10

v. eyler 19/7

v. olmaḳ 326/19

vaṣiyyet Ar. Bir kimsenin ölümünden sonra yapılmasını istediği şey

v. idüp 87/15, 203/18

vaṣiyyetnāme Ar.+Far. Bir kimsenin vasiyetini yazmış olduğu belge

v. 196/4

vaşaḳ Çadıruşağı otu ve bundan elde edilen zamk

v. 136/20 205/20 435/13

v.+ı (Belirtme hal eki) 468/15

vaṭan-ı aṣl Esas vatan, memleket

v.+ımız 388/4

vāyet üzümi Bir üzüm türü

v. 230/18

vaż' Ar. Koyma, bırakma

v. 75/26, 249/25, 252/23, 293/5, 312/15, 313/22, 340/1, 579/21

v. ideler 201/9, 251/2, 266/16, 312/26, 431/18

v. ider 100/17

v. idilürse 347/10

v. idüp 202/18-19, 203/16, 338/23, 340/2

v. itmekle 266/22-23

v. itse 271/8

v. itseler 271/2

v. oluna 201/7

v. olunalar 393/24

v. olunduḳdan 250/11

v. olunmuşdur 345/25

v. olunup 251/12

v.-ı ḥaml Çocuk doğurma

v.+den 581/6-7

v.-ı ḥaml iderken 581/6

ve Ve

v. 7/1, 7/3, 7/6, 7/7, 7/7, 7/7, 7/9, 7/10, 7/10, 7/16, 7/16, 7/19, 7/19, 8/1, 8/2, 8/6, 8/6, 8/6, 8/9, 8/11, 8/12, 8/12, 8/14, 8/15, 8/15, 8/16, 8/16, 8/20, 8/21, 8/21, 9/4, 9/4, 9/5, 9/5, 9/5, 9/6, 9/7, 9/8, 9/8, 9/8, 9/9, 9/10, 9/10, 9/12, 9/14, 9/15, 9/17, 9/18, 9/18, 9/18, 9/18, 9/19, 9/19, 9/19, 9/19, 9/20, 9/21, 9/22, 9/22, 9/22, 9/22, 10/5, 10/5, 10/5, 10/7, 10/8, 10/8, 10/8, 10/10, 10/11, 10/15, 10/15, 10/15, 10/16, 10/17, 10/17, 10/17, 10/17, 10/17, 10/18, 10/18, 10/18, 10/18, 10/18, 10/21, 10/22, 10/23, 10/23, 10/25, 11/4, 11/5, 11/6, 11/6, 11/6, 11/7, 11/9, 11/9, 11/11, 11/12, 11/17, 11/20, 11/21, 11/21, 11/21, 11/22, 11/24, 11/24, 11/24, 11/25, 11/25, 11/26, 11/26, 12/1, 12/1, 12/1, 12/1, 12/2, 12/2, 12/3, 12/3, 12/4, 12/4, 12/4, 12/10, 12/11, 12/11, 12/12, 12/12, 12/13, 12/13, 12/13, 12/17, 12/20, 12/22, 12/23, 12/24, 12/24, 12/24, 12/24, 12/25, 12/25, 13/1, 13/2, 13/2, 13/2, 13/4, 13/5, 13/6, 13/7, 13/8, 13/8, 13/8, 13/9, 13/10, 13/10, 13/11, 13/11, 13/12, 13/12, 13/16, 13/16, 13/16, 13/17, 13/18, 13/20, 13/20, 13/21, 13/21, 13/21, 13/23, 13/24, 13/24, 13/25, 13/25, 13/25, 14/1, 14/3, 14/4, 14/4, 14/4, 14/4, 14/4, 14/4, 14/5, 14/5, 14/5, 14/5, 14/5, 14/6, 14/7, 14/7, 14/7, 14/8, 14/8, 14/8, 14/9, 14/9, 14/10, 14/11, 14/12, 14/16, 14/19, 14/19, 14/19, 14/20, 14/21, 14/21, 14/23, 14/24, 14/25, 14/25, 14/27, 15/2, 15/7, 15/8, 15/9, 15/11, 15/12, 15/12, 15/12, 15/13, 15/13, 15/14, 15/15, 15/17, 15/17, 15/18, 15/19, 15/19, 15/21, 15/21, 15/23, 15/25, 15/25, 15/25, 15/26, 16/2, 16/3, 16/5, 16/7, 16/8, 16/8, 16/9, 16/10, 16/11, 16/15, 16/16, 16/16, 16/16, 16/17, 16/18, 16/18, 16/19, 16/20, 16/21, 16/21, 16/22, 16/22, 16/22, 16/23, 16/24, 17/1, 17/3, 17/5, 17/6, 17/8, 17/8, 17/9, 17/9, 17/10, 17/10, 17/10, 17/10, 17/10, 17/11, 17/11, 17/11, 17/12, 17/14, 17/14, 17/14, 17/15, 17/15, 17/16, 17/16, 17/16, 17/17, 17/17, 17/17, 17/18, 17/18, 17/18, 17/19, 17/19, 17/19, 17/21, 17/21, 17/22, 17/22, 17/24, 17/26, 18/3, 18/3, 18/4, 18/5, 18/5, 18/5, 18/6, 18/6, 18/6, 18/6,

18/10, 18/11, 18/12, 18/13, 18/14, 18/14, 18/16, 18/16, 18/18, 18/20, 18/22, 18/22, 18/22, 18/23, 18/23, 19/2, 19/3, 19/3, 19/3, 19/4, 19/6, 19/7, 19/7, 19/7, 19/10, 19/10, 19/11, 19/13, 19/13, 19/14, 19/19, 19/20, 19/21, 19/22, 19/23, 19/23, 19/24, 19/24, 19/25, 19/25, 19/25, 19/26, 19/26, 20/1, 20/1, 20/1, 20/2, 20/2, 20/2, 20/2, 20/4, 20/5, 20/5, 20/6, 20/7, 20/8, 20/8, 20/10, 20/11, 20/12, 20/13, 20/13, 20/15, 20/15, 20/16, 20/17, 20/17, 20/18, 20/20, 20/23, 20/23, 20/25, 21/6, 21/9, 21/12, 21/13, 21/15, 21/16, 21/16, 21/16, 21/17, 21/17, 21/17, 21/18, 21/19, 21/19, 21/20, 21/20, 21/24, 21/24, 21/25, 21/26, 22/1, 22/2, 22/3, 22/4, 22/4, 22/5, 22/6, 22/7, 22/8, 22/8, 22/9, 22/10, 22/11, 22/11, 22/13, 22/13, 22/14, 22/16, 22/17, 22/19, 22/20, 22/20, 22/21, 22/24, 22/24, 22/24, 22/25, 22/25, 23/1, 23/1, 23/1, 23/3, 23/3, 23/4, 23/4, 23/5, 23/7, 23/10, 23/11, 23/11, 23/13, 23/13, 23/18, 23/18, 23/18, 23/19, 23/21, 23/25, 24/1, 24/2, 24/4, 24/5, 24/7, 24/7, 24/7, 24/7, 24/8, 24/8, 24/9, 24/9, 24/10, 24/11, 24/11, 24/12, 24/12, 24/13, 24/13, 24/14, 24/15, 24/16, 24/16, 24/17, 24/18, 24/19, 24/20, 24/20, 24/20, 24/21, 24/21, 24/22, 24/24, 24/24, 24/24, 24/24, 24/25, 24/25, 24/25, 24/25, 24/27, 25/5, 25/6, 25/7, 25/8, 25/8, 25/10, 25/14, 25/16, 25/16, 25/18, 25/19, 25/19, 25/19, 25/20, 25/21, 25/25, 25/25, 25/25, 25/26, 25/26, 25/26, 26/1, 26/1, 26/4, 26/5, 26/6, 26/6, 26/7, 26/7, 26/7, 26/7, 26/7, 26/7, 26/8, 26/9, 26/9, 26/10, 26/11, 26/12, 26/12, 26/13, 26/13, 26/14, 26/14, 26/15, 26/15, 26/19, 26/20, 26/21, 27/3, 27/5, 27/5, 27/6, 27/6, 27/8, 27/10, 27/12, 27/13, 27/13, 27/13, 27/13, 27/14, 27/16, 27/17, 27/17, 27/17, 27/17, 27/19, 27/19, 27/19, 27/20, 27/20, 27/20, 27/20, 27/21, 27/23, 27/23, 27/25, 27/25, 27/25, 27/26, 27/26, 27/26, 28/1, 28/1, 28/2, 28/2, 28/3, 28/4, 28/4, 28/4, 28/4, 28/5, 28/5, 28/5, 28/6, 28/6, 28/6, 28/7, 28/10, 28/10, 28/11, 28/11, 28/11, 28/12, 28/12, 28/12, 28/13, 28/13, 28/14, 28/14, 28/15, 28/16, 28/16, 28/17, 28/17, 28/18, 29/3, 29/4, 29/4, 29/4, 29/5, 29/5, 29/11, 29/12, 29/12, 29/13, 29/13, 29/14, 29/14, 29/14, 29/15, 29/17, 29/19, 29/19, 29/19, 29/19, 29/21, 29/22, 29/24, 29/24, 29/25, 29/25, 29/26, 29/26, 29/26, 30/1, 30/1, 30/2, 30/2, 30/3, 30/3, 30/4, 30/5, 30/6, 30/6, 30/7, 30/7, 30/7, 30/7, 30/8, 30/9, 30/9, 30/10, 30/11, 30/14,

30/16, 30/16, 30/18, 30/18, 30/18, 30/19, 30/19, 30/22, 30/22, 30/22, 30/22, 30/23, 30/23, 30/23, 30/23, 30/24, 30/25, 30/25, 30/25, 30/26, 30/27, 31/2, 31/2, 31/2, 31/3, 31/3, 31/4, 31/4, 31/4, 31/5, 31/6, 31/6, 31/7, 31/9, 31/9, 31/14, 31/15, 31/15, 31/17, 31/17, 31/17, 31/18, 31/18, 31/21, 31/21, 31/21, 31/22, 32/1, 32/12, 32/12, 32/15, 32/15, 32/17, 32/22, 32/22, 32/22, 33/3, 33/5, 33/7, 33/9, 33/10, 33/10, 33/11, 33/12, 33/13, 33/16, 33/17, 33/19, 33/19, 33/22, 33/23, 33/25, 33/26, 34/1, 34/2, 34/4, 34/5, 34/5, 34/6, 34/8, 34/9, 34/10, 34/12, 34/19, 34/20, 34/22, 34/23, 34/24, 34/24, 34/25, 34/27, 35/2, 35/2, 35/3, 35/5, 35/6, 35/6, 35/9, 35/10, 35/11, 35/14, 35/16, 35/17, 35/18, 35/21, 35/21, 35/22, 35/22, 35/23, 35/25, 35/26, 36/1, 36/7, 36/8, 36/9, 36/10, 36/10, b, 36/11, 36/12, 36/12, 36/13, 36/14, 36/15, 36/15, 36/16, 36/17, 36/23, 36/24, 36/24, 36/24, 36/24, 36/24, 36/25, 36/25, 36/25, 37/3, 37/3, 37/4, 37/8, 37/8, 37/8, 37/8, 37/9, 37/10, 37/10, 37/11, 37/11, 37/12, 37/12, 37/12, 37/12, 37/12, 37/13, 37/13, 37/14, 37/22, 37/22, 38/1, 38/1, 38/2, 38/9, 38/12, 38/12, 38/13, 38/16, 38/17, 38/19, 38/20, 38/20, 38/20, 38/22, 38/22, 38/24, 38/26, 39/1, 39/1, 39/3, 39/3, 39/4, 39/5, 39/6, 39/7, 39/8, 39/8, 39/9, 39/11, 39/21, 39/22, 39/22, 39/25, 39/25, 39/26, 40/2, 40/3, 40/5, 40/6, 40/6, 40/7, 40/7, 40/8, 40/9, 40/10, 40/10, 40/10, 40/11, 40/11, 40/12, 40/12, 40/13, 40/15, 40/16, 40/16, 40/16, 40/16, 40/17, 40/17, 40/17, 40/18, 40/18, 40/18, 40/19, 40/19, 40/20, 40/20, 40/21, 40/21, 40/22, 40/23, 40/23, 40/24, 40/24, 40/26, 40/26, 40/26, 40/27, 41/1, 41/1, 41/1, 41/2, 41/2, 41/2, 41/3, 41/3, 41/3, 41/3, 41/4, 41/4, 41/6, 41/7, 41/11, 41/11, 41/11, 41/13, 41/14, 41/14, 41/15, 41/16, 41/17, 41/20, 41/21, 41/23, 41/23, 41/23, 41/24, 41/24, 41/24, 41/24, 41/25, 41/25, 41/26, 42/3, 42/9, 42/11, 42/11, 42/11, 42/12, 42/12, 42/12, 42/14, 42/14, 42/20, 42/21, 42/22, 42/22, 42/22, 42/22, 42/23, 42/24, 43/1, 43/2, 43/3, 43/4, 43/5, 43/6, 43/7, 43/8, 43/9, 43/11, 43/12, 43/15, 43/17, 43/18, 43/21, 43/22, 43/23, 43/23, 43/23, 43/24, 43/25, 43/25, 43/27, 44/1, 44/2, 44/3, 44/3, 44/6, 44/7, 44/9, 44/9, 44/9, 44/10, 44/10, 44/11, 44/12, 44/12, 44/13, 44/14, 44/14, 44/14, 44/15, 44/15, 44/16, 44/17, 44/18, 44/18, 44/19, 44/20, 44/21, 44/25, 45/5, 45/6, 45/8, 45/9, 45/10, 45/10,

45/11, 45/12, 45/13, 45/13, 45/13, 45/14, 45/18, 45/18, 45/19, 45/20, 45/20, 45/20, 45/21, 45/23, 45/24, 45/24, 45/25, 46/2, 46/3, 46/4, 46/4, 46/5, 46/5, 46/6, 46/8, 46/8, 46/8, 46/9, 46/9, 46/10, 46/10, 46/11, 46/11, 46/12, 46/12, 46/12, 46/13, 46/14, 46/14, 46/15, 46/15, 46/16, 46/17, 46/17, 46/18, 46/18, 46/18, 46/20, 46/21, 46/22, 46/23, 46/23, 46/24, 46/26, 47/5, 47/5, 47/5, 47/6, 47/8, 47/14, 47/16, 47/16, 47/17, 47/17, 47/22, 47/23, 47/23, 47/24, 47/24, 47/24, 47/24, 47/25, 47/25, 48/1, 48/1, 48/2, 48/4, 48/5, 48/6, 48/8, 48/11, 48/15, 48/16, 48/16, 48/17, 48/17, 48/17, 48/17, 48/17, 48/20, 48/20, 48/21, 48/21, 48/21, 48/22, 48/23, 48/23, 48/23, 48/24, 48/24, 49/3, 49/8, 49/8, 49/9, 49/9, 49/10, 49/10, 49/11, 49/11, 49/12, 49/20, 49/22, 49/23, 50/2, 50/3, 50/4, 50/4, 50/4, 50/5, 50/6, 50/6, 50/6, 50/7, 50/9, 50/14, 50/15, 50/16, 50/18, 50/19, 50/19, 50/20, 50/21, 50/22, 50/23, 50/24, 50/25, 50/25, 50/25, 51/2, 51/2, 51/3, 51/7, 51/9, 51/9, 51/10, 51/10, 51/11, 51/12, 51/12, 51/15, 51/16, 51/16, 51/17, 51/18, 51/20, 51/20, 51/21, 51/21, 51/23, 51/23, 51/24, 51/25, 51/25, 51/25, 51/26, 51/26, 52/2, 52/2, 52/3, 52/5, 52/6, 52/6, 52/8, 52/9, 52/9, 52/10, 52/11, 52/11, 52/11, 52/13, 52/13, 52/17, 52/17, 52/17, 52/18, 52/18, 52/18, 52/19, 52/19, 52/21, 52/22, 52/22, 52/23, 52/23, 52/23, 52/24, 52/24, 52/24, 52/24, 53/3, 53/3, 53/4, 53/5, 53/7, 53/9, 53/10, 53/11, 53/13, 53/14, 53/14, 53/14, 53/15, 53/15, 53/16, 53/16, 53/19, 53/19, 53/19, 53/19, 53/20, 53/20, 53/23, 53/24, 53/24, 53/25, 53/25, 54/1, 54/2, 54/2, 54/5, 54/8, 54/8, 54/8, 54/9, 54/11, 54/12, 54/16, 54/17, 54/17, 54/17, 54/18, 54/18, 54/18, 54/18, 54/19, 54/19, 54/20, 54/20, 54/20, 54/21, 54/21, 54/21, 54/21, 54/22, 54/22, 54/23, 54/25, 54/25, 55/1, 55/1, 55/2, 55/2, 55/2, 55/3, 55/4, 55/6, 55/7, 55/11, 55/11, 55/12, 55/12, 55/13, 55/13, 55/16, 55/17, 55/18, 55/18, 55/19, 55/20, 55/23, 55/23, 55/24, 55/24, 55/25, 56/6, 56/7, 56/8, 56/8, 56/9, 56/14, 56/14, 56/14, 56/16, 56/18, 56/18, 56/21, 56/22, 56/22, 56/23, 56/23, 56/24, 56/24, 56/25, 56/25, 56/25, 57/1, 57/1, 57/1, 57/4, 57/4, 57/5, 57/5, 57/5, 57/6, 57/6, 57/10, 57/10, 57/15, 57/15, 57/15, 57/16, 57/16, 57/18, 57/23, 58/3, 58/3, 58/4, 58/4, 58/5, 58/5, 58/6, 58/6, 58/6, 58/10, 58/10, 58/11, 58/13, 58/14, 58/16, 58/19, 58/20, 58/20, 58/21, 58/21,

58/24, 59/1, 59/1, 59/2, 59/7, 59/7, 59/10, 59/11, 59/15, 59/16, 59/18, 59/19, 59/21, 59/21, 59/22, 59/22, 59/22, 59/24, 60/1, 60/2, 60/2, 60/3, 60/3, 60/3, 60/7, 60/8, 60/8, 60/9, 60/11, 60/11, 60/12, 60/12, 60/12, 60/13, 60/13, 60/13, 60/15, 60/15, 60/24, 60/25, 61/5, 61/5, 61/5, 61/5, 61/10, 61/11, 61/11, 61/13, 61/15, 61/15, 61/16, 61/23, 61/23, 62/3, 62/3, 62/6, 62/7, 62/7, 62/8, 62/8, 62/9, 62/12, 62/13, 62/14, 62/14, 62/14, 62/14, 62/16, 62/17, 62/19, 62/22, 62/23, 62/26, 62/26, 62/26, 63/2, 63/2, 63/2, 63/3, 63/4, 63/5, 63/5, 63/5, 63/5, 63/6, 63/6, 63/6, 63/6, 63/7, 63/7, 63/8, 63/8, 63/8, 63/9, 63/9, 63/9, 63/10, 63/12, 63/12, 63/13, 63/15, 63/16, 63/16, 63/16, 63/17, 63/17, 63/18, 63/18, 63/18, 63/19, 63/20, 63/20, 63/20, 63/21, 63/23, 63/23, 63/23, 63/24, 63/24, 63/26, 64/1, 64/1, 64/2, 64/2, 64/3, 64/5, 64/5, 64/6, 64/7, 64/7, 64/8, 64/15, 64/15, 64/15, 64/16, 64/16, 64/19, 64/21, 64/22, 64/22, 64/22, 64/23, 64/23, 64/24, 64/24, 65/1, 65/3, 65/5, 65/5, 65/6, 65/6, 65/6, 65/7, 65/7, 65/8, 65/8, 65/10, 65/10, 65/12, 65/12, 65/13, 65/17, 65/19, 65/21, 65/22, 65/23, 65/23, 65/25, 65/25, 66/1, 66/1, 66/2, 66/2, 66/4, 66/9, 66/9, 66/11, 66/11, 66/12, 66/12, 66/12, 66/13, 66/13, 66/13, 66/14, 66/14, 66/15, 66/15, 66/15, 66/17, 66/17, 66/19, 66/21, 66/21, 66/24, 66/25, 67/1, 67/5, 67/7, 67/13, 67/15, 67/16, 67/17, 67/17, 67/17, 67/17, 67/18, 67/19, 67/19, 67/19, 67/21, 67/24, 67/25, 68/2, 68/10, 68/11, 68/12, 68/12, 68/12, 68/12, 68/12, 68/13, 68/13, 68/14, 68/15, 68/15, 68/15, 68/16, 68/16, 68/17, 68/17, 68/18, 68/18, 68/18, 68/19, 68/19, 68/20, 68/20, 68/21, 68/22, 68/22, 68/24, 68/26, 69/1, 69/2, 69/2, 69/2, 69/2, 69/3, 69/4, 69/4, 69/5, 69/5, 69/6, 69/6, 69/9, 69/10, 69/11, 69/14, 69/14, 69/15, 69/16, 69/18, 69/18, 69/19, 69/19, 69/21, 69/22, 69/22, 69/24, 69/24, 69/25, 69/25, 69/25, 70/4, 70/4, 70/4, 70/6, 70/7, 70/8, 70/9, 70/9, 70/11, 70/12, 70/13, 70/15, 70/16, 70/17, 70/21, 70/21, 70/22, 70/23, 70/23, 70/24, 70/25, 70/25, 71/2, 71/2, 71/3, 71/3, 71/4, 71/10, 71/10, 71/11, 71/11, 71/13, 71/14, 71/17, 71/17, 71/18, 71/19, 71/19, 71/20, 71/22, 71/23, 71/23, 72/5, 72/6, 72/8, 72/10, 72/10, 72/11, 72/11, 72/12, 72/12, 72/12, 72/16, 72/16, 72/17, 72/17, 72/20, 72/20, 72/21, 72/21, 72/25, 73/4, 73/4, 73/7, 73/7, 73/7, 73/7, 73/8, 73/8, 73/9, 73/9, 73/9, 73/9,

73/10, 73/10, 73/15, 73/16, 73/16, 73/17, 73/17, 73/19, 73/20, 73/21, 73/22, 73/22, 73/22, 73/23, 73/23, 73/24, 73/24, 73/25, 73/25, 73/25, 73/25, 73/26, 74/2, 74/6, 74/7, 74/9, 74/10, 74/11, 74/14, 74/14, 74/15, 74/17, 74/17, 74/21, 74/21, 74/22, 74/22, 74/24, 74/25, 74/25, 74/25, 75/1, 75/1, 75/2, 75/4, 75/7, 75/7, 75/8, 75/8, 75/9, 75/9, 75/12, 75/13, 75/13, 75/13, 75/14, 75/14, 75/15, 75/15, 75/17, 75/20, 75/24, 75/24, 75/25, 76/1, 76/2, 76/3, 76/5, 76/7, 76/7, 76/7, 76/7, 76/8, 76/8, 76/9, 76/10, 76/12, 76/12, 76/12, 76/13, 76/13, 76/14, 76/14, 76/14, 76/15, 76/16, 76/17, 76/17, 76/17, 76/17, 76/17, 76/18, 76/19, 76/24, 76/24, 76/25, 77/1, 77/2, 77/2, 77/2, 77/3, 77/3, 77/3, 77/3, 77/4, 77/4, 77/4, 77/4, 77/5, 77/5, 77/5, 77/5, 77/7, 77/7, 77/7, 77/8, 77/8, 77/8, 77/8, 77/9, 77/10, 77/10, 77/10, 77/10, 77/11, 77/11, 77/11, 77/11, 77/11, 77/12, 77/12, 77/14, 77/18, 77/18, 77/18, 77/19, 77/19, 77/19, 77/19, 77/21, 77/21, 77/22, 77/23, 77/24, 77/24, 77/24, 77/24, 77/25, 77/25, 77/25, 77/26, 77/27, 78/1, 78/1, 78/4, 78/5, 78/6, 78/6, 78/6, 78/6, 78/7, 78/7, 78/7, 78/8, 78/9, 78/9, 78/10, 78/11, 78/11, 78/12, 78/12, 78/12, 78/13, 78/14, 78/14, 78/14, 78/14, 78/15, 78/15, 78/15, 78/15, 78/16, 78/16, 78/16, 78/16, 78/16, 78/17, 78/17, 78/17, 78/17, 78/17, 78/17, 78/18, 78/18, 78/18, 78/18, 78/18, 78/19, 78/19, 78/19, 78/19, 78/19, 78/19, 78/19, 78/20, 78/20, 78/20, 78/20, 78/20, 78/22, 78/23, 78/23, 79/2, 79/6, 79/10, 79/10, 79/11, 79/15, 79/16, 79/16, 79/17, 79/17, 79/17, 79/19, 79/20, 79/20, 79/21, 79/21, 79/22, 79/24, 79/25, 80/5, 80/5, 80/7, 80/7, 80/7, 80/8, 80/8, 80/11, 80/11, 80/12, 80/12, 80/12, 80/13, 80/15, 80/16, 80/23, 80/25, 81/2, 81/3, 81/4, 81/4, 81/11, 81/12, 81/13, 81/14, 81/14, 81/15, 81/15, 81/19, 81/23, 81/26, 82/2, 82/2, 82/3, 82/4, 82/4, 82/6, 82/6, 82/6, 82/7, 82/9, 82/11, 82/13, 82/13, 82/14, 82/16, 82/16, 82/17, 82/17, 82/17, 82/18, 82/18, 82/19, 82/21, 82/21, 82/22, 82/24, 83/1, 83/1, 83/1, 83/2, 83/2, 83/2, 83/3, 83/4, 83/5, 83/5, 83/8, 83/9, 83/9, 83/9, 83/9, 83/10, 83/10, 83/10, 83/11, 83/14, 83/14, 83/16, 83/19, 83/20, 83/24, 83/24, 84/2, 84/4, 84/4, 84/9, 84/9, 84/10, 84/12, 84/13, 84/14, 84/14, 84/18, 84/19, 84/20, 84/21, 84/21, 84/22, 84/22, 84/23, 85/1, 85/4, 85/5, 85/5, 85/6, 85/7, 85/7, 85/8, 85/12, 85/12, 85/12, 85/13, 85/13,

85/13, 85/14, 85/14, 85/16, 85/17, 85/21, 85/22, 85/23, 85/23, 86/1, 86/1, 86/2, 86/3, 86/5, 86/5, 86/5, 86/6, 86/6, 86/8, 86/12, 86/12, 86/14, 86/14, 86/16, 86/25, 86/25, 86/26, 87/1, 87/1, 87/2, 87/2, 87/17, 87/17, 87/19, 87/20, 87/20, 87/22, 87/24, 88/3, 88/4, 88/6, 88/13, 88/14, 88/16, 88/17, 88/17, 88/18, 88/18, 88/19, 88/19, 88/20, 88/24, 89/1, 89/2, 89/6, 89/7, 89/7, 89/8, 89/8, 89/9, 89/9, 89/9, 89/14, 89/15, 89/16, 89/16, 89/17, 89/17, 89/17, 89/20, 89/20, 89/21, 89/22, 89/23, 90/2, 90/3, 90/3, 90/5, 90/7, 90/7, 90/9, 90/9, 90/11, 90/18, 90/19, 90/22, 90/22, 90/23, 90/23, 90/24, 90/25, 90/26, 90/26, 91/2, 91/4, 91/9, 91/10, 91/13, 91/13, 91/14, 91/14, 91/15, 91/16, 91/17, 91/17, 91/17, 91/19, 91/19, 91/20, 91/20, 91/20, 91/20, 91/21, 91/23, 91/23, 91/24, 91/24, 91/24, 92/3, 92/3, 92/4, 92/8, 92/10, 92/11, 92/12, 92/12, 92/14, 92/17, 92/18, 92/19, 92/22, 92/24, 92/24, 93/2, 93/8, 93/8, 93/8, 93/9, 93/11, 93/11, 93/16, 93/23, 93/24, 93/24, 94/4, 94/6, 94/10, 94/10, 94/11, 94/11, 94/12, 94/13, 94/13, 94/14, 94/16, 94/16, 94/16, 94/20, 94/23, 94/23, 94/24, 95/2, 95/2, 95/3, 95/4, 95/5, 95/5, 95/8, 95/8, 95/11, 95/11, 95/12, 95/16, 95/19, 96/1, 96/1, 96/2, 96/3, 96/3, 96/3, 96/4, 96/5, 96/5, 96/5, 96/5, 96/7, 96/8, 96/9, 96/9, 96/9, 96/9, 96/11, 96/17, 96/18, 96/19, 96/21, 96/22, 96/23, 97/2, 97/10, 97/10, 97/11, 97/11, 97/15, 97/15, 97/16, 97/17, 97/18, 97/18, 97/20, 97/24, 97/24, 97/25, 97/25, 98/1, 98/2, 98/2, 98/6, 98/7, 98/17, 98/18, 98/19, 98/19, 98/20, 98/20, 98/23, 98/24, 98/24, 98/25, 99/1, 99/1, 99/1, 99/2, 99/2, 99/2, 99/3, 99/3, 99/3, 99/4, 99/4, 99/5, 99/5, 99/5, 99/6, 99/8, 99/8, 99/8, 99/11, 99/13, 99/15, 99/15, 99/17, 99/18, 99/19, 99/21, 99/21, 99/22, 99/23, 99/23, 99/24, 99/24, 99/24, 100/5, 100/5, 100/6, 100/7, 100/8, 100/9, 100/15, 100/15, 100/15, 100/16, 100/16, 100/18, 100/19, 100/20, 100/22, 100/23, 100/24, 100/25, 100/26, 101/1, 101/2, 101/2, 101/3, 101/3, 101/5, 101/6, 101/6, 101/8, 101/9, 101/9, 101/9, 101/10, 101/10, 101/10, 101/11, 101/11, 101/11, 101/12, 101/16, 101/17, 101/17, 101/18, 101/18, 101/19, 101/20, 101/21, 101/25, 101/25, 102/2, 102/3, 102/8, 102/13, 102/14, 102/15, 102/16, 102/17, 102/17, 102/18, 102/18, 102/19, 102/20, 102/23, 102/24, 102/26, 102/26, 102/26, 103/1, 103/1, 103/3, 103/6, 103/6, 103/10, 103/14, 103/25, 104/3, 104/3, 104/3,

104/4, 104/5, 104/5, 104/6, 104/6, 104/11, 104/12, 104/13, 104/13, 104/14, 104/14, 104/14, 104/14, 104/15, 104/16, 104/17, 104/19, 104/19, 104/19, 104/20, 104/20, 104/22, 104/22, 104/22, 104/23, 104/23, 104/24, 104/24, 104/24, 105/1, 105/1, 105/1, 105/1, 105/3, 105/3, 105/4, 105/5, 105/6, 105/6, 105/7, 105/7, 105/8, 105/8, 105/8, 105/8, 105/9, 105/9, 105/9, 105/9, 105/10, 105/10, 105/10, 105/10, 105/11, 105/11, 105/11, 105/11, 105/11, 105/11, 105/12, 105/12, 105/12, 105/12, 105/13, 105/13, 105/13, 105/13, 105/14, 105/14, 105/14, 105/14, 105/15, 105/15, 105/15, 105/15, 105/15, 105/16, 105/16, 105/16, 105/16, 105/16, 105/17, 105/18, 105/18, 105/18, 105/22, 105/22, 105/26, 105/26, 105/27, 105/27, 105/27, 106/1, 106/3, 106/3, 106/4, 106/4, 106/5, 106/6, 106/6, 106/7, 106/8, 106/9, 106/10, 106/14, 106/16, 106/17, 106/22, 106/23, 106/24, 107/1, 107/1, 107/4, 107/5, 107/5, 107/6, 107/6, 107/6, 107/7, 107/8, 107/8, 107/10, 107/11, 107/11, 107/12, 107/12, 107/13, 107/14, 107/14, 107/16, 107/20, 107/21, 107/21, 107/21, 107/22, 107/23, 107/23, 107/23, 107/26, 108/6, 108/6, 108/7, 108/8, 108/9, 108/10, 108/16, 108/16, 108/16, 108/16, 108/17, 108/17, 108/17, 108/19, 108/20, 108/21, 108/24, 109/1, 109/14, 109/16, 109/23, 109/24, 110/1, 110/1, 110/2, 110/3, 110/3, 110/7, 110/8, 110/8, 110/8, 110/9, 110/9, 110/10, 110/10, 110/10, 110/10, 110/11, 110/11, 110/12, 110/12, 110/12, 110/12, 110/13, 110/13, 110/13, 110/13, 110/14, 110/14, 110/15, 110/17, 110/18, 110/18, 110/19, 110/19, 110/19, 110/19, 110/20, 110/21, 110/22, 110/22, 110/23, 110/24, 110/26, 110/26, 111/3, 111/4, 111/5, 111/9, 111/9, 111/10, 111/10, 111/10, 111/11, 111/11, 111/11, 111/12, 111/12, 111/16, 111/16, 111/18, 111/18, 111/18, 111/19, 111/21, 111/21, 111/22, 111/23, 111/23, 112/1, 112/2, 112/3, 112/8, 112/9, 112/9, 112/9, 112/11, 112/15, 112/17, 112/17, 112/21, 112/24, 113/1, 113/3, 113/6, 113/8, 113/8, 113/8, 113/9, 113/9, 113/9, 113/10, 113/10, 113/10, 113/11, 113/12, 113/12, 113/15, 113/16, 113/18, 113/20, 113/21, 113/24, 113/24, 113/24, 113/25, 114/1, 114/1, 114/3, 114/3, 114/7, 114/10, 114/10, 114/11, 114/14, 114/14, 114/15, 114/15, 114/17, 114/18, 114/21, 114/21, 114/24, 114/24, 114/25,

114/25, 115/1, 115/4, 115/6, 115/6, 115/8, 115/9, 115/9, 115/11, 115/13, 115/14, 115/14, 115/15, 115/15, 115/18, 115/18, 116/4, 116/5, 116/5, 116/9, 116/10, 116/11, 116/11, 116/15, 116/15, 116/16, 116/20, 116/21, 116/21, 116/21, 116/21, 117/5, 117/5, 117/6, 117/7, 117/7, 117/8, 117/10, 117/11, 117/13, 117/14, 117/15, 117/16, 117/20, 117/21, 117/21, 117/22, 117/22, 117/23, 117/23, 117/23, 118/1, 118/4, 118/5, 118/5, 118/6, 118/6, 118/7, 118/9, 118/10, 118/10, 118/11, 118/15, 118/16, 118/16, 118/19, 118/20, 118/20, 118/20, 118/24, 118/24, 118/25, 118/25, 119/4, 119/5, 119/5, 119/6, 119/6, 119/6, 119/8, 119/9, 119/13, 119/14, 119/14, 119/15, 119/17, 119/19, 120/1, 120/1, 120/2, 120/2, 120/2, 120/3, 120/3, 120/4, 120/5, 120/6, 120/7, 120/7, 120/8, 120/8, 120/9, 120/10, 120/15, 120/16, 120/21, 120/21, 121/4, 121/5, 121/5, 121/6, 121/7, 121/10, 121/11, 121/11, 121/11, 121/12, 121/12, 121/16, 121/16, 121/16, 121/16, 121/16, 121/17, 121/17, 121/18, 121/18, 121/18, 121/21, 121/22, 121/22, 121/23, 122/1, 122/2, 122/2, 122/2, 122/3, 122/3, 122/4, 122/4, 122/5, 122/5, 122/10, 122/15, 122/15, 122/19, 122/21, 122/21, 122/21, 122/25, 122/25, 122/25, 122/25, 122/26, 122/26, 122/26, 123/1, 123/1, 123/2, 123/2, 123/3, 123/4, 123/4, 123/9, 123/11, 123/14, 123/15, 123/17, 123/18, 123/19, 123/19, 124/2, 124/3, 124/3, 124/4, 124/4, 124/4, 124/7, 124/8, 124/9, 124/13, 124/13, 124/14, 124/17, 124/17, 124/17, 124/19, 124/21, 124/21, 124/22, 124/22, 124/23, 124/23, 124/24, 125/3, 125/4, 125/5, 125/5, 125/6, 125/6, 125/7, 125/9, 125/10, 125/10, 125/12, 125/12, 125/13, 125/14, 125/14, 125/18, 125/22, 125/22, 125/22, 125/23, 125/24, 125/24, 125/24, 125/24, 126/4, 126/7, 126/18, 126/19, 126/20, 126/22, 126/24, 127/2, 127/4, 127/15, 127/16, 127/16, 127/17, 127/18, 127/22, 127/23, 127/23, 127/23, 128/1, 128/2, 128/2, 128/2, 128/3, 128/3, 128/4, 128/5, 128/5, 128/6, 128/6, 128/6, 128/8, 128/10, 128/11, 128/14, 128/24, 128/25, 128/25, 129/1, 129/6, 129/7, 129/8, 129/9, 129/13, 129/16, 129/17, 129/17, 129/19, 129/21, 129/22, 129/22, 129/23, 129/23, 129/23, 129/24, 129/24, 129/25, 129/25, 129/25, 129/25, 130/1, 130/1, 130/2, 130/2, 130/3, 130/8, 130/9, 130/11, 130/11, 130/11, 130/14, 130/18, 130/19, 130/19, 130/19, 130/19, 130/20, 130/20, 130/20, 130/21,

130/22, 130/25, 130/26, 130/26, 131/1, 131/3, 131/3, 131/9, 131/9, 131/9, 131/12, 131/13, 131/14, 131/14, 131/15, 131/15, 131/20, 131/20, 131/21, 131/21, 131/22, 131/23, 132/4, 132/4, 132/5, 132/5, 132/6, 132/6, 132/7, 132/8, 132/9, 132/9, 132/10, 132/15, 132/15, 132/16, 132/16, 132/17, 132/17, 132/17, 132/22, 132/23, 132/23, 132/23, 133/5, 133/6, 133/10, 133/11, 133/12, 133/12, 133/13, 133/13, 133/15, 133/15, 133/19, 133/21, 133/25, 134/3, 134/3, 134/3, 134/9, 134/9, 134/10, 134/10, 134/14, 134/15, 134/16, 134/21, 134/21, 134/22, 134/22, 134/24, 134/24, 135/5, 135/6, 135/7, 135/7, 135/8, 135/8, 135/10, 135/10, 135/18, 135/24, 135/25, 135/26, 135/26, 135/27, 136/2, 136/3, 136/3, 136/3, 136/4, 136/5, 136/6, 136/8, 136/12, 136/13, 136/13, 136/14, 136/17, 136/18, 136/20, 137/1, 137/2, 137/2, 137/2, 137/3, 137/4, 137/7, 137/7, 137/8, 137/8, 137/10, 137/10, 137/11, 137/12, 137/15, 137/17, 137/17, 138/1, 138/8, 138/10, 138/11, 138/12, 138/12, 138/13, 138/13, 138/15, 138/20, 138/20, 138/21, 138/22, 138/25, 139/1, 139/1, 139/3, 139/4, 139/11, 139/12, 139/12, 139/12, 139/13, 139/13, 139/16, 139/17, 139/17, 139/24, 139/25, 140/2, 140/2, 140/3, 140/7, 140/8, 140/13, 140/13, 140/20, 140/21, 140/24, 141/3, 141/5, 141/7, 141/9, 141/10, 141/11, 141/11, 141/11, 141/12, 141/12, 141/13, 141/13, 141/13, 141/13, 141/15, 141/15, 141/16, 141/18, 141/19, 141/19, 141/20, 141/20, 141/21, 141/22, 141/22, 141/25, 142/1, 142/1, 142/1, 142/2, 142/3, 142/4, 142/5, 142/7, 142/11, 142/11, 142/12, 142/14, 142/14, 142/15, 142/16, 142/16, 142/20, 142/20, 142/22, 142/22, 142/22, 142/23, 142/23, 142/24, 142/25, 142/25, 143/1, 143/2, 143/2, 143/3, 143/4, 143/4, 143/5, 143/7, 143/13, 143/14, 143/15, 143/15, 143/15, 143/16, 143/16, 143/17, 143/20, 143/24, 143/24, 143/25, 143/25, 144/2, 144/5, 144/8, 144/20, 144/21, 144/21, 144/22, 145/1, 145/1, 145/4, 145/9, 145/10, 145/10, 145/11, 145/13, 145/14, 145/15, 145/16, 145/19, 145/24, 145/26, 145/26, 146/1, 146/2, 146/8, 146/8, 146/17, 146/18, 146/18, 146/20, 146/23, 147/3, 147/4, 147/11, 147/14, 147/15, 147/18, 147/19, 147/19, 147/21, 147/22, 147/23, 148/3, 148/4, 148/4, 148/4, 148/5, 148/6, 148/8, 148/9, 148/11, 148/11, 148/11, 148/11, 148/12, 148/13, 148/14, 148/14, 148/14,

148/16, 148/17, 148/22, 148/25, 149/1, 149/1, 149/4, 149/7, 149/7, 149/8, 149/14, 149/15, 149/16, 149/23, 149/23, 149/24, 149/24, 149/26, 149/26, 149/26, 150/1, 150/3, 150/3, 150/8, 150/13, 150/15, 150/16, 150/16, 150/20, 150/22, 150/22, 150/23, 150/24, 150/25, 150/26, 151/1, 151/1, 151/2, 151/2, 151/6, 151/7, 151/8, 151/9, 151/10, 151/10, 151/11, 151/12, 151/14, 151/15, 151/16, 151/16, 151/17, 151/17, 151/18, 151/20, 151/20, 151/25, 151/26, 151/26, 151/26, 152/1, 152/2, 152/2, 152/5, 152/8, 152/14, 152/15, 152/19, 152/20, 152/21, 152/23, 152/23, 152/23, 152/25, 152/25, 153/2, 153/2, 153/3, 153/3, 153/7, 153/7, 153/8, 153/8, 153/9, 153/13, 153/13, 153/13, 153/14, 153/14, 153/14, 153/15, 153/19, 153/23, 153/24, 153/25, 154/2, 154/3, 154/3, 154/3, 154/3, 154/5, 154/5, 154/5, 154/6, 154/8, 154/8, 154/8, 154/8, 154/8, 154/9, 154/9, 154/9, 154/12, 154/14, 154/17, 154/17, 154/17, 154/18, 154/18, 155/4, 155/6, 155/6, 155/7, 155/12, 155/19, 155/20, 155/20, 155/20, 155/20, 155/24, 156/5, 156/6, 156/12, 156/13, 156/13, 156/14, 156/18, 156/22, 156/22, 157/3, 157/16, 157/17, 157/21, 157/23, 157/24, 158/1, 158/2, 158/2, 158/2, 158/4, 158/18, 158/22, 159/3, 159/12, 159/18, 159/21, 159/21, 159/21, 160/12, 161/1, 161/2, 161/5, 161/8, 161/9, 161/11, 161/24, 162/1, 162/6, 162/14, 162/21, 162/21, 163/15, 163/16, 163/22, 163/23, 163/25, 164/3, 164/10, 164/16, 164/16, 165/3, 165/10, 165/13, 165/13, 165/18, 165/20, 166/1, 166/1, 166/2, 166/3, 166/13, 166/22, 166/22, 166/24, 166/26, 167/2, 167/2, 167/2, 167/4, 167/5, 167/5, 167/16, 167/16, 167/16, 167/17, 168/11, 168/12, 168/12, 168/12, 168/12, 168/12, 168/13, 168/13, 168/13, 168/13, 168/14, 168/14, 168/14, 168/14, 168/14, 168/15, 168/15, 168/15, 168/15, 168/15, 168/16, 168/16, 168/16, 168/17, 168/17, 168/17, 168/17, 168/17, 168/18, 168/18, 168/18, 168/18, 168/19, 168/19, 168/19, 168/19, 168/19, 168/20, 168/20, 168/20, 168/23, 168/24, 168/24, 168/24, 168/24, 168/25, 169/3a, 169/3a, 169/3b, 169/3b, 169/19, 169/19, 169/19, 169/20, 169/20, 169/21, 169/22, 169/23, 169/23, 169/24, 170/2, 170/4, 170/6, 170/7, 170/7, 170/7, 170/8, 170/9, 170/10, 170/12, 170/12, 170/13, 170/13, 170/13, 170/14, 170/14, 170/18, 170/22, 170/23, 170/24, 170/26, 170/27, 170/28, 170/28, 170/28, 171/3, 171/4, 171/6,

171/7, 171/8, 171/10, 171/12, 171/15, 171/17, 171/17, 171/19, 171/20, 171/20, 171/20, 171/21, 171/22, 171/24, 172/4, 172/6, 172/6, 172/13, 172/19, 172/23, 172/23, 173/2, 173/3, 173/3, 173/4, 173/9, 173/9, 173/9, 173/10, 173/14, 173/18, 173/19, 173/20, 173/20, 173/20, 173/20, 173/21, 173/24, 173/24, 173/26, 173/26, 174/1, 174/1, 174/2, 174/3, 174/5, 174/6, 174/7, 174/9, 174/9, 174/10, 174/10, 174/10, 174/12, 174/14, 174/14, 174/16, 174/18, 174/20, 175/11, 175/14, 175/16, 175/17, 175/17, 175/18, 175/23, 175/23, 175/23, 175/24, 176/2, 176/6, 176/11, 176/15, 176/15, 176/15, 176/16, 176/17, 176/17, 176/17, 176/17, 176/17, 176/18, 176/18, 176/18, 176/18, 176/19, 176/19, 176/19, 176/20, 176/20, 176/23, 177/1, 177/2, 177/3, 177/3, 177/4, 177/4, 177/5, 177/5, 177/6, 177/6, 177/7, 177/11, 177/11, 177/12, 177/13, 177/15, 177/15, 177/16, 177/16, 177/16, 177/18, 177/20, 177/21, 177/23, 177/23, 177/24, 177/24, 177/25, 177/25, 177/25, 178/2, 178/2, 178/9, 178/14b, 178/19b, 178/20b, 178/22b, 178/25, 179/2, 179/5, 179/7, 179/9, 179/11, 179/11, 179/12, 179/12, 179/14, 179/17, 179/19, 179/24, 180/4, 180/9, 180/12, 180/12, 180/13, 180/15, 180/16, 180/16, 180/17, 180/19, 180/19, 180/19, 180/19, 180/20, 180/20, 180/21, 180/22, 180/22, 180/23, 180/23, 180/23, 180/24, 180/24, 181/1, 181/1, 181/3, 181/3, 181/4, 181/4, 181/6, 181/14, 181/17, 181/17, 181/17, 181/18, 182/2, 182/3, 182/7, 182/9, 182/9, 182/13, 182/13, 182/14, 182/17, 182/17, 182/17, 182/17, 182/18, 182/23, 182/27, 182/27, 182/27, 183/1, 183/1, 183/2, 183/3, 183/4, 183/4, 183/5, 183/5, 183/6, 183/6, 183/7, 183/7, 183/7, 183/8, 183/8, 183/8, 183/9, 183/11, 183/11, 183/11, 183/12, 183/12, 183/13, 183/14, 183/16, 183/17, 183/17, 183/21, 183/21, 183/22, 184/3, 184/3, 184/3, 184/4, 184/4, 184/8, 184/9, 184/10, 184/11, 184/11, 184/12, 184/13, 184/15, 184/17, 184/18, 184/18, 184/19, 184/19, 184/20, 184/21, 184/21, 185/3, 185/4, 185/5, 185/11, 185/16, 185/17, 185/17, 185/18, 185/18, 185/19, 185/20, 185/20, 185/21, 185/21, 185/24, 185/24, 186/2, 186/7, 186/8, 186/8, 186/9, 186/10, 186/13, 186/15, 186/16, 186/16, 186/17, 186/18, 186/22, 186/23, 186/23, 187/10, 187/11, 187/12, 187/14, 187/15, 187/15, 187/16, 187/2, 187/2, 187/2, 187/20,

187/21, 187/24, 187/24, 187/3, 187/4, 187/4, 187/5, 187/5, 187/5, 188/1, 188/7, 188/8, 188/10, 188/17, 188/20, 188/21, 188/25, 189/2, 189/2, 189/3, 189/4, 189/6, 189/7, 189/8, 189/13, 189/15, 189/17, 189/17, 189/18, 189/21, 189/24, 189/25, 189/26, 190/1, 190/2, 190/5, 190/6, 190/10, 190/11, 190/11, 190/20, 190/22, 190/23, 190/24, 190/25, 190/25, 191/1, 191/2, 191/4, 191/4, 191/4, 191/5, 191/5, 191/6, 191/7, 191/7, 191/8, 191/9, 191/11, 191/12, 191/12, 191/13, 191/14, 191/15, 191/15, 191/15, 191/15, 191/16, 191/16, 191/16, 191/17, 191/20, 191/20, 191/21, 191/23, 191/24, 191/25, 191/27, 192/2, 192/3, 192/5, 192/7, 192/8, 192/8, 192/9, 192/10, 192/11, 192/13, 192/14, 192/14, 192/15, 192/16, 192/21, 192/23, 192/24, 192/25, 193/1, 193/2, 193/2, 193/3, 193/6, 193/6, 193/6, 193/7, 193/12, 193/12, 193/12, 193/13, 193/13, 193/14, 193/15, 193/16, 193/16, 193/17, 193/19, 193/19, 193/19, 193/19, 193/20, 193/20, 193/20, 193/20, 193/20, 193/21, 193/21, 193/21, 193/22, 193/23, 193/24, 193/25, 193/26, 193/26, 193/27, 193/27, 193/27, 193/27, 193/27, 193/27, 194/1, 194/1, 194/1, 194/1, 194/1, 194/3, 194/3, 194/4, 195/2, 195/3, 195/5, 195/7, 195/7, 197/4a, 197/4b, 197/6a, 197/22, 197/23, 198/1, 198/1, 198/2, 198/2, 198/3, 198/3, 198/3, 198/5, 198/5, 198/6, 198/7, 198/9, 198/10, 198/11, 198/11, 198/15, 198/15, 198/15, 198/15, 198/15, 198/15, 198/16, 198/16, 198/16, 198/16, 198/16, 198/17, 198/17, 198/17, 198/18, 198/18, 198/21, 198/23, 198/23, 198/23, 199/3, 199/8, 199/8, 199/8, 199/9, 199/9, 199/9, 199/9, 199/10, 199/10, 199/10, 199/11, 199/11, 199/11, 199/12, 199/12, 199/15, 199/15, 199/15, 199/15, 199/16, 199/17, 199/18, 199/19, 199/21, 199/21, 199/21, 199/22, 199/22, 200/1, 200/2, 200/2, 200/3, 200/3, 200/3, 200/3, 200/3, 200/4, 200/4, 200/4, 200/6, 200/7, 200/7, 200/9, 200/11, 200/11, 200/13, 200/13, 200/13, 200/14, 200/14, 200/15, 200/16, 200/17, 200/17, 200/18, 200/18, 201/1, 201/7, 201/7, 201/8, 201/8, 201/10, 201/11, 201/12, 201/12, 201/13, 201/13, 201/16, 201/16, 201/17, 201/18, 201/18, 201/20, 201/21, 201/21, 201/21, 201/22, 201/22, 201/25, 202/2, 202/4, 202/5, 202/5, 202/5, 202/5, 202/5, 202/5, 202/6, 202/6, 202/6, 202/7, 202/9, 202/9, 202/9, 202/13, 202/14, 202/15, 202/16, 202/17, 202/17, 202/17,

202/17, 202/21, 202/21, 202/22, 202/23, 202/23, 202/25, 203/1, 203/5, 203/6, 203/9, 203/14, 203/14, 203/16, 203/17, 203/17, 203/18, 204/1, 204/3, 204/3, 204/7, 204/7, 204/7, 204/10, 204/13, 204/14, 204/20, 204/24, 204/24, 205/7, 205/8, 205/8, 205/9, 205/9, 205/17, 205/21, 205/26, 205/26, 205/26, 205/26, 205/26, 205/27, 205/27, 205/27, 205/27, 206/1, 206/1, 206/1, 206/1, 206/1, 206/2, 206/9, 206/12, 206/14, 206/18, 206/20, 207/2, 207/2, 207/6, 207/6, 207/9, 207/10, 207/11, 207/13, 207/14, 207/14, 207/15, 207/15, 207/17, 207/17, 207/18, 207/18, 207/20, 207/21, 207/22, 207/25, 208/2, 208/2, 208/3, 208/4, 208/4, 208/6, 208/9, 208/10, 208/10, 208/11, 208/11, 208/11, 208/12, 208/13, 208/14, 208/16, 208/17, 208/18, 208/18, 208/19, 208/19, 208/19, 208/20, 208/20, 208/21, 208/21, 208/22, 208/22, 208/22, 208/22, 208/24, 208/25, 208/25, 208/26, 209/1, 209/2, 209/3, 209/4, 209/4, 209/6, 209/6, 209/7, 209/7, 209/9, 209/10, 209/11, 209/11, 209/13, 209/13, 209/14, 209/14, 209/15, 209/15, 209/16, 209/20, 209/21, 209/23, 209/25, 209/26, 210/4, 210/7, 210/9, 210/9, 210/10, 210/11, 210/12, 210/12, 210/12, 210/16, 210/16, 210/18, 210/18, 210/18, 210/26, 210/26, 211/2, 211/3, 211/5, 211/7, 211/8, 211/11, 211/13, 211/17, 211/23, 211/26, 212/1, 212/3, 212/3, 212/4, 212/4, 212/5, 212/9, 212/10, 212/12, 212/12, 212/17, 212/17, 212/17, 212/24, 213/1, 213/1, 213/2, 213/2, 213/4, 213/6, 213/8, 213/9, 213/12, 213/17, 213/18, 213/18, 213/19, 213/19, 213/20, 213/20, 213/24, 213/24, 213/24, 214/2, 214/2, 214/2, 214/4, 214/6, 214/9, 214/9, 214/9, 214/10, 214/10, 214/10, 214/10, 214/10, 214/11, 214/11, 214/12, 214/12, 214/13, 214/13, 214/13, 214/13, 214/14, 214/14, 214/15, 214/15, 214/15, 214/15, 214/16, 214/20, 214/20, 214/21, 214/21, 214/21, 214/21, 214/24, 214/24, 214/25, 215/1, 215/2, 215/3, 215/4, 215/5, 215/5, 215/6, 215/6, 215/7, 215/8, 215/9, 215/12, 215/13, 215/14, 215/15, 215/16, 215/20, 215/25, 215/25, 215/26, 215/26, 215/26, 216/4, 216/6, 216/7, 216/7, 216/10, 216/10, 216/11, 216/11, 216/11, 216/13, 216/13, 216/15, 216/18, 216/18, 216/20, 216/20, 216/21, 216/21, 216/21, 216/25, 216/25, 217/11, 217/11, 217/12, 217/13, 217/14, 217/14, 217/19, 217/19, 217/21, 217/21, 217/23, 217/24, 217/25,

217/26, 218/1, 218/4, 218/9, 218/10, 218/11, 218/13, 218/14, 218/15, 218/16, 218/17, 218/18, 218/18, 218/18, 218/19, 218/21, 218/22, 218/22, 218/23, 218/23, 218/24, 219/3, 219/4, 219/5, 219/5, 219/7, 219/8, 219/8, 219/9, 219/9, 219/10, 219/12, 219/12, 219/12, 219/16, 219/17, 219/17, 219/17, 219/19, 219/20, 219/21, 219/22, 220/1, 220/2, 220/3, 220/6, 220/7, 220/8, 220/8, 220/9, 220/9, 220/9, 220/14, 220/14, 220/15, 220/15, 220/17, 220/17, 220/17, 220/19, 220/21, 220/23, 220/24, 221/1, 221/1, 221/1, 221/2, 221/2, 221/3, 221/3, 221/3, 221/5, 221/6, 221/6, 221/9, 221/10, 221/11, 221/11, 221/12, 221/13, 221/14, 221/16, 221/16, 221/16, 221/17, 221/18, 221/18, 221/19, 221/19, 221/20, 221/24, 221/25, 222/1, 222/2, 222/7, 222/7, 222/11, 222/11, 222/14, 222/14, 222/14, 222/14, 222/14, 222/16, 222/21, 222/22, 222/22, 222/22, 222/23, 222/23, 222/24, 222/25, 222/26, 222/26, 222/26, 223/1, 223/1, 223/2, 223/2, 223/2, 223/5, 223/6, 223/7, 223/7, 223/8, 223/9, 223/9, 223/10, 223/10, 223/10, 223/13, 223/13, 223/13, 223/15, 223/17, 223/17, 223/19, 223/19, 223/21, 223/22, 223/25, 223/25, 223/26, 224/2, 224/2, 224/2, 224/5, 224/6, 224/8, 224/8, 224/8, 224/13, 224/16, 224/16, 224/16, 224/17, 224/18, 224/19, 224/19, 224/20, 224/20, 224/21, 224/22, 224/22, 224/22, 225/2, 225/2, 225/4, 225/5, 225/12, 225/13, 225/13, 225/15, 225/18, 225/25, 226/2, 226/2, 226/7, 226/8, 226/8, 226/8, 226/9, 226/10, 226/10, 226/12, 226/12, 226/13, 226/13, 226/15, 226/16, 226/16, 226/22, 226/25, 227/1, 227/2, 227/3, 227/3, 227/3, 227/5, 227/6, 227/6, 227/7, 227/7, 227/11, 227/11, 227/13, 227/14, 227/16, 227/16, 227/17, 227/20, 227/21, 227/22, 227/23, 227/24, 227/25, 227/25, 227/25, 227/26, 228/1, 228/3, 228/3, 228/5, 228/7, 228/11, 228/12, 228/14, 228/16, 228/18, 228/19, 228/21, 228/22, 228/23, 228/23, 228/24, 228/25, 229/4, 229/5, 229/9, 229/9, 229/9, 229/13, 229/13, 229/14, 229/17, 229/20, 229/21, 230/2, 230/2, 230/5, 230/5, 230/7, 230/8, 230/8, 230/8, 230/8, 230/9, 230/10, 230/11, 230/12, 230/12, 230/12, 230/12, 230/13, 230/15, 230/15, 230/18, 230/18, 230/18, 230/19, 230/21, 230/21, 230/22, 230/22, 230/25, 231/3, 231/4, 231/4, 231/5, 231/6, 231/7, 231/7, 231/8, 231/9, 231/9, 231/12, 231/12, 231/12, 231/13, 231/14, 231/14,

231/14, 231/15, 231/16, 231/18, 231/20, 231/21, 231/21, 231/23, 231/24, 232/1, 232/2, 232/2, 232/2, 232/4, 232/4, 232/5, 232/6, 232/7, 232/7, 232/7, 232/7, 232/7, 232/8, 232/9, 232/10, 232/10, 232/11, 232/13, 232/13, 232/15, 232/19, 232/20, 232/20, 232/21, 233/1, 233/2, 233/2, 233/2, 233/3, 233/5, 233/6, 233/6, 233/10, 233/10, 233/14, 233/15, 233/15, 233/16, 233/18, 233/21, 233/21, 233/21, 233/21, 233/22, 233/23, 233/24, 233/24, 233/24, 233/25, 233/26, 234/1, 234/2, 234/2, 234/2, 234/4, 234/5, 234/5, 234/5, 234/6, 234/6, 234/9, 234/10, 234/10, 234/10, 234/11, 234/14, 234/14, 234/15, 234/16, 234/16, 234/17, 234/18, 234/19, 234/19, 234/20, 234/23, 234/24, 234/25, 234/26, 234/26, 235/1, 235/2, 235/4, 235/4, 235/5, 235/9, 235/10, 235/11, 235/14, 235/15, 235/15, 235/17, 235/18, 235/18, 235/20, 235/20, 235/20, 235/21, 235/22, 235/22, 235/22, 235/23, 235/23, 235/23, 235/24, 236/2, 236/4, 236/9, 236/12, 236/16, 236/17, 236/18, 236/18, 236/19, 236/20, 236/20, 236/20, 236/21, 236/22, 236/24, 236/25, 236/25, 236/26, 236/26, 237/1, 237/5, 237/6, 237/8, 237/9, 237/11, 237/13, 237/15, 237/16, 237/16, 237/18, 237/19, 237/21, 237/22, 237/22, 237/23, 237/25, 238/2, 238/5, 238/5, 238/6, 238/10, 238/19, 238/20, 238/21, 238/22, 238/24, 239/1, 239/3, 239/4, 239/7, 239/9, 239/10, 239/11, 239/12, 239/13, 239/13, 239/13, 239/15, 239/15, 239/17, 240/1, 240/1, 240/1, 240/1, 240/5, 240/6, 240/8, 240/11, 240/16, 240/16, 240/17, 240/19, 240/20, 240/20, 240/21, 240/25, 240/25, 241/6, 241/7, 241/7, 241/7, 241/10, 241/14, 241/16, 241/17, 241/20, 241/23, 242/7, 242/10, 242/14, 242/16, 242/16, 242/17, 242/19, 242/20, 242/21, 242/21, 242/24, 243/3, 243/3, 243/3, 243/3, 243/5, 243/7, 243/9, 243/10, 243/10, 243/11, 243/11, 243/12, 243/14, 243/15, 243/15, 243/18, 243/18, 243/19, 243/19, 243/20, 243/22, 243/23, 243/23, 244/1, 244/1, 244/2, 244/2, 244/3, 244/4, 244/5, 244/5, 244/6, 244/7, 244/7, 244/8, 244/8, 244/9, 244/11, 244/11, 244/18, 244/21, 244/22, 244/22, 244/23, 244/23, 244/24, 244/24, 245/2, 245/4, 245/4, 245/4, 245/7, 245/8, 245/8, 245/9, 245/9, 245/10, 245/10, 245/11, 245/15, 245/15, 245/16, 245/16, 245/16, 245/19, 245/19, 245/21, 245/22, 245/25, 246/4, 246/4, 246/8, 246/8, 246/9, 246/9, 246/10, 246/11, 246/12, 246/15, 246/16,

246/19, 246/19, 246/20, 247/2, 247/2, 247/2, 247/3, 247/3, 247/3, 247/7, 247/7, 247/8, 247/8, 247/8, 247/10, 247/10, 247/10, 247/10, 247/11, 247/13, 247/13, 247/14, 247/16, 247/16, 247/17, 247/17, 247/18, 247/21, 247/21, 247/22, 247/23, 247/23, 247/23, 247/23, 247/23, 247/24, 248/2, 248/2, 248/3, 248/4, 248/4, 248/4, 248/4, 248/5, 248/5, 248/5, 248/7, 248/7, 248/9, 248/10, 248/10, 248/14, 248/14, 248/15, 248/16, 248/16, 248/16, 248/16, 248/19, 248/19, 248/20, 248/20, 248/24, 248/24, 248/24, 248/24, 249/1, 249/2, 249/3, 249/4, 249/4, 249/5, 249/5, 249/6, 249/6, 249/7, 249/9, 249/9, 249/9, 249/9, 249/10, 249/13, 249/16, 249/17, 249/17, 249/23, 249/23, 249/23, 249/24, 249/24, 249/25, 249/25, 250/1, 250/4, 250/4, 250/4, 250/5, 250/5, 250/5, 250/5, 250/8, 250/8, 250/9, 250/10, 250/10, 250/11, 250/13, 250/15, 250/15, 250/16, 250/17, 250/18, 250/20, 250/21, 250/23, 250/23, 250/24, 251/1, 251/1, 251/1, 251/1, 251/3, 251/5, 251/5, 251/5, 251/7, 251/7, 251/8, 251/8, 251/10, 251/10, 251/11, 251/11, 251/17, 251/17, 251/17, 251/18, 251/19, 251/19, 251/19, 251/19, 251/20, 251/20, 251/21, 251/22, 251/22, 251/24, 251/26, 251/26, 251/26, 252/1, 252/2, 252/6, 252/7, 252/7, 252/7, 252/8, 252/9, 252/9, 252/9, 252/12, 252/13, 252/13, 252/14, 252/16, 252/21, 252/23, 253/2, 253/3, 253/3, 253/3, 253/4, 253/5, 253/6, 253/9, 253/11, 253/11, 253/12, 253/13, 253/13, 253/13, 253/14, 253/16, 253/17, 253/19, 253/20, 253/22, 253/22, 253/23, 254/2, 254/5, 254/6, 254/6, 254/9, 254/22, 254/25, 254/26, 255/2, 255/3, 255/3, 255/3, 255/4, 255/5, 255/6, 255/6, 255/9, 255/11, 255/12, 255/12, 255/14, 255/14, 255/14, 255/16, 255/23, 255/24, 255/25, 255/25, 255/26, 255/27, 256/2, 256/2, 256/4, 256/9, 256/13, 256/15, 256/17, 256/18, 256/18, 256/18, 256/24, 257/1, 257/2, 257/8, 257/10, 257/11, 257/12, 257/13, 257/14, 257/17, 257/18, 257/21, 257/21, 257/21, 257/21, 257/22, 257/23, 257/24, 257/24, 258/2, 258/2, 258/2, 258/3, 258/4, 258/4, 258/4, 258/6, 258/6, 258/7, 258/7, 258/12, 258/13, 258/13, 258/14, 258/14, 258/14, 258/14, 258/15, 258/15, 258/15, 258/15, 258/17, 258/17, 258/18, 258/18, 258/18, 258/18, 258/20, 258/20, 258/21, 258/23, 258/24, 259/4, 259/4, 259/7, 259/8, 259/8, 259/9, 259/9, 259/11, 259/12, 259/15, 259/18,

259/20, 259/20, 259/20, 259/21, 259/22, 260/1, 260/1, 260/3, 260/6, 260/6, 260/7, 260/12, 260/12, 260/12, 260/12, 260/15, 260/15, 260/15, 260/16, 260/21, 261/4, 261/5, 261/6, 261/8, 261/8, 261/9, 261/11, 261/18, 261/19, 261/19, 261/20, 261/20, 261/21, 261/22, 261/23, 261/25, 262/2, 262/7, 262/9, 262/10, 262/10, 262/10, 262/11, 262/12, 262/12, 262/12, 262/13, 262/13, 262/13, 262/14, 262/14, 262/15, 262/15, 262/15, 262/23, 262/25, 262/25, 263/1, 263/2, 263/4, 263/8, 263/9, 263/14, 263/15, 264/5, 264/6, 264/6, 264/6, 264/7, 264/7, 264/8, 264/9, 264/9, 264/13, 264/15, 264/16, 264/16, 264/16, 264/17, 264/19, 264/19, 264/19, 264/19, 264/19, 264/20, 264/20, 264/21, 264/23, 264/24, 265/4, 265/5, 265/9, 265/14, 265/15, 265/15, 265/16, 265/17, 265/17, 265/20, 265/21, 265/21, 265/21, 265/22, 266/2, 266/2, 266/3, 266/5, 266/5, 266/6, 266/6, 266/10, 266/10, 266/10, 266/11, 266/12, 266/12, 266/12, 266/12, 266/15, 266/15, 266/15, 266/18, 266/20, 266/20, 266/23, 267/1, 267/2, 267/2, 267/2, 267/2, 267/2, 267/3, 267/3, 267/4, 267/13, 267/16, 267/18, 267/18, 267/19, 267/19, 267/20, 267/22, 267/23, 267/24, 267/24, 267/25, 267/25, 268/1, 268/2, 268/2, 268/2, 268/2, 268/20, 268/3, 268/4, 268/5, 268/8, 268/9, 268/11, 268/11, 268/11, 268/12, 268/13, 268/13, 268/14, 268/14, 269/2, 269/3, 269/3, 269/4, 269/4, 269/13, 269/19, 269/19, 269/25, 270/3, 270/4, 270/17, 270/17, 270/18, 270/21, 270/21, 270/23, 270/23, 271/1, 271/1, 271/1, 271/3, 271/3, 271/4, 271/5, 271/6, 271/7, 271/14, 271/15, 271/17, 271/20, 271/22, 271/25, 271/27, 271/27, 272/12, 272/16, 272/20, 272/20, 272/21, 272/21, 272/21, 272/23, 272/24, 272/25, 272/26, 273/1, 273/2, 273/2, 273/3, 273/3, 273/8, 273/9, 273/9, 273/12, 273/13, 273/17, 273/17, 273/17, 273/18, 273/19, 273/19, 273/21, 273/21, 273/24, 273/25, 274/1, 274/1, 274/2, 274/2, 274/4, 274/4, 274/5, 274/5, 274/6, 274/7, 274/7, 274/10, 274/10, 274/13, 274/15, 274/16, 274/17, 274/23, 275/1, 275/5, 275/5, 275/6, 275/9, 275/10, 275/10, 275/12, 275/12, 275/13, 275/13, 275/15, 275/18, 275/18, 275/19, 275/19, 275/19, 275/20, 275/20, 275/21, 275/21, 275/22, 275/24, 275/25, 276/2, 276/7, 276/10, 276/11, 276/15, 277/4, 277/5, 277/5, 277/8, 277/9, 277/10, 277/15, 277/17, 277/18, 277/18, 277/19, 277/19, 277/20,

277/21, 277/23, 277/23, 278/2, 278/2, 278/3, 278/4, 278/8, 278/9, 278/11, 278/11, 278/11, 278/12, 278/12, 278/12, 278/13, 278/17, 278/18, 278/18, 278/20, 278/25, 278/25, 278/25, 279/1, 279/1, 279/1, 279/1, 279/2, 279/3, 279/4, 279/5, 279/5, 279/6, 279/6, 279/6, 279/6, 279/6, 279/9, 279/13, 279/17, 279/23, 279/23, 280/5, 280/5, 280/5, 280/5, 280/6, 280/6, 280/6, 280/6, 280/6, 280/7, 280/7, 280/7, 280/7, 280/11, 280/11, 280/11, 280/14, 280/14, 280/16, 280/18, 280/20, 280/21, 280/21, 280/21, 280/22, 280/22, 281/2, 281/2, 281/3, 281/3, 281/3, 281/3, 281/4, 281/4, 281/7, 281/9, 281/11, 281/11, 281/12, 281/12, 281/13, 281/13, 281/14, 281/15, 281/16, 281/16, 281/17, 281/17, 281/21, 281/21, 281/22, 281/24, 281/25, 281/25, 283/1, 282/2, 282/5, 282/7, 282/7, 282/7, 282/8, 282/10, 282/11, 282/11, 282/11, 282/11, 282/12, 282/13, 282/13, 282/14, 282/14, 282/14, 282/14, 282/14, 282/17, 282/21, 282/22, 282/23, 282/23, 283/4, 283/5, 283/6, 283/7, 283/8, 283/10, 283/16, 283/21, 284/2, 284/4, 284/5, 284/6, 284/7, 284/8, 284/8, 284/10, 284/10, 284/24, 284/24, 284/24, 284/25, 285/1, 285/2, 285/10, 285/10, 285/10, 285/11, 285/11, 285/13, 285/14, 285/15, 285/15, 285/18, 285/19, 285/19, 285/5, 285/7, 285/8, 285/22, 285/23, 285/24, 285/24, 285/25, 286/3, 286/5, 286/7, 286/8, 286/9, 286/9, 286/12, 286/13, 286/14, 286/15, 286/16, 286/17, 286/21, 286/23, 286/23, 286/23, 286/26, 287/5, 287/5, 287/7, 287/9, 287/11, 287/12, 287/14, 287/14, 287/16, 287/16, 287/19, 287/20, 287/23, 287/24, 287/25, 287/26, 287/26, 287/26, 288/1, 288/2, 288/2, 288/2, 288/3, 288/4, 288/7, 288/7, 288/8, 288/11, 288/11, 288/13, 288/13, 288/14, 288/14, 288/14, 288/14, 288/15, 288/15, 288/16, 288/16, 288/16, 288/17, 288/20, 289/4, 289/5, 289/6, 289/7, 289/8, 289/8, 289/9, 289/9, 289/10, 289/13, 289/13, 289/14, 289/15, 289/18, 289/19, 289/20, 289/20, 289/20, 289/21, 289/21, 289/21, 289/22, 289/22, 289/22, 289/27, 290/2, 290/4, 290/5, 290/7, 290/7, 290/9, 290/12, 290/16, 290/18, 290/18, 290/20, 290/24, 291/2, 291/6, 291/8, 291/10, 291/12, 291/12, 291/14, 291/15, 291/16, 291/16, 291/16, 291/16, 291/16, 291/17, 291/17, 291/17, 291/17, 291/18, 291/20, 291/21, 291/21, 291/21, 291/22, 291/23, 291/24, 292/2, 292/3, 292/3, 292/11, 292/11, 292/12, 292/20,

292/20, 292/26, 293/5, 293/8, 293/10, 293/12, 293/12, 293/13, 293/13, 293/15, 293/20, 293/20, 293/22, 293/22, 293/23, 293/24, 293/25, 293/26, 293/26, 293/26, 294/1, 294/1, 294/2, 294/3, 294/7, 294/16, 294/21, 294/22, 294/23, 294/23, 294/23, 294/25, 295/9, 295/13, 295/14, 295/20, 295/21, 295/21, 295/21, 296/1, 296/1, 296/6, 296/7, 297/1, 297/1, 297/4, 297/4, 297/4, 297/5, 297/5, 297/5, 297/8, 297/9, 297/15, 297/20, 297/21, 297/21, 297/23, 298/1, 298/1, 298/4, 298/5, 298/19, 298/20, 298/22, 299/1, 299/2, 299/13, 299/13, 299/14, 299/16, 299/16, 299/17, 299/18, 299/18, 299/19, 299/20, 299/21, 299/22, 299/22, 299/23, 300/1, 300/1, 300/5, 300/5, 300/6, 300/6, 300/6, 300/9, 300/13, 300/17, 300/18, 300/20, 300/22, 300/22, 300/22, 300/24, 300/24, 300/25, 301/1, 301/6, 301/7, 301/9, 301/9, 301/10, 301/11, 301/11, 301/11, 301/12, 301/12, 301/13, 301/13, 301/13, 301/14, 301/17, 302/21, 302/22, 302/23, 302/23, 302/24, 303/7, 303/10, 303/11, 303/11, 303/11, 303/11, 303/14, 303/16, 303/23, 303/23, 303/23, 303/25, 304/3, 304/4, 304/4, 304/5, 304/6, 304/6, 304/7, 304/9, 304/9, 304/10, 304/10, 304/11, 304/13, 304/13, 304/15, 304/16, 304/16, 304/18, 304/19, 304/19, 304/19, 304/20, 304/20, 304/21, 304/22, 305/5, 305/5, 305/11, 305/12, 305/12, 305/13, 305/13, 305/13, 305/15, 305/16, 305/17, 305/22, 306/1, 306/10, 306/10, 306/11, 306/13, 306/20, 306/23, 306/24, 306/24, 307/6, 307/12, 307/13, 307/13, 307/14, 307/15, 307/16, 307/17, 307/18, 307/18, 307/20, 307/21, 307/22, 307/22, 307/23, 307/24, 307/25, 308/4, 308/4, 308/5, 308/5, 308/9, 308/10, 308/11, 308/13, 308/14, 308/14, 308/18, 308/22, 308/23, 308/24, 308/24, 308/24, 309/1, 309/1, 309/2, 309/3, 309/4, 309/4, 309/5, 309/7, 309/7, 309/16, 309/17, 309/22, 309/22, 309/22, 309/23, 309/23, 309/23, 309/23, 309/24, 309/24, 309/24, 309/24, 309/24, 309/25, 309/25, 309/25, 309/26, 310/1, 310/2, 310/3, 310/6, 310/6, 310/6, 310/6, 310/8, 310/8, 310/9, 310/11, 310/12, 310/12, 310/19, 310/20, 310/21, 310/21, 310/22, 310/23, 311/2, 311/2, 311/3, 311/3, 311/4, 311/4, 311/4, 311/4, 311/5, 311/6, 311/6, 311/7, 311/8, 311/13, 311/13, 311/14, 311/14, 311/14, 311/14, 311/16, 311/17, 311/19, 311/19, 311/19, 311/20, 311/20, 311/21, 311/22, 311/23, 312/1, 312/2, 312/4, 312/4, 312/5, 312/6,

312/7, 312/7, 312/7, 312/7, 312/8, 312/8, 312/8, 312/9, 312/9, 312/9, 312/9, 312/9, 312/11, 312/12, 312/12, 312/12, 312/16, 312/16, 312/17, 312/17, 312/17, 312/18, 312/18, 312/19, 312/19, 312/20, 312/20, 312/20, 312/20, 312/21, 312/22, 312/23, 312/23, 312/25, 312/25, 312/25, 312/26, 312/26, 312/27, 312/27, 312/27, 312/27, 313/2, 313/3, 313/3, 313/4, 313/4, 313/5, 313/6, 313/7, 313/8, 313/8, 313/14, 313/14, 313/14, 313/15, 313/15, 313/15, 313/15, 313/15, 313/16, 313/16, 313/16, 313/16, 313/16, 313/17, 313/21, 313/21, 313/22, 313/22, 313/22, 313/22, 313/23, 313/24, 313/24, 314/2, 314/6, 314/8, 314/9, 314/12, 314/13, 314/13, 314/14, 314/14, 314/15, 314/15, 314/17, 314/18, 314/18, 314/18, 314/19, 314/19, 314/20, 314/21, 314/21, 314/21, 314/22, 314/22, 314/22, 314/23, 314/23, 314/24, 315/1, 315/3, 315/3, 315/4, 315/6, 315/6, 315/7, 315/12, 315/12, 315/15, 315/17, 315/17, 315/18, 315/18, 315/19, 315/2, 315/21, 315/22, 315/23, 315/23, 315/24, 316/1, 316/1, 316/2, 316/4, 316/4, 316/5, 316/6, 316/6, 316/8, 316/9, 316/9, 316/10, 316/12, 316/13, 316/15, 316/15, 316/15, 316/15, 316/16, 316/17, 316/17, 316/18, 316/19, 316/20, 316/20, 316/24, 317/1, 317/4, 317/4, 317/4, 317/4, 317/4, 317/5, 317/5, 317/5, 317/5, 317/6, 317/6, 317/6, 317/6, 317/7, 317/7, 317/7, 317/7, 317/9, 317/9, 317/11, 317/11, 317/11, 317/12, 317/12, 317/12, 317/12, 317/13, 317/13, 317/13, 317/13, 317/13, 317/13, 317/13, 317/15, 317/15, 317/16, 317/17, 317/17, 317/17, 317/17, 317/17, 317/17, 317/18, 317/19, 317/19, 317/20, 317/20, 317/20, 317/21, 317/21, 317/22, 317/22, 317/23, 318/4, 318/4, 318/7, 318/8, 318/9, 318/10, 318/11, 318/12, 318/12, 318/12, 318/13, 318/13, 318/14, 318/14, 318/15, 318/16, 318/16, 318/17, 318/17, 318/17, 318/18, 318/18, 318/18, 318/19, 318/22, 318/23, 318/24, 319/1, 319/2, 319/2, 319/2, 319/3, 319/4, 319/4, 319/5, 319/5, 319/6, 319/9, 319/10, 319/12, 319/12, 319/16, 319/18, 319/18, 319/19, 319/19, 319/20, 319/20, 319/20, 319/20, 319/21, 319/22, 319/22, 319/22, 319/23, 319/23, 319/24, 320/1, 320/4, 320/4, 320/5, 320/5, 320/5, 320/6, 320/8, 320/9, 320/10, 320/10, 320/11, 320/11, 320/11, 320/11, 320/11, 320/11, 320/15, 320/15, 320/15, 320/15, 320/17, 321/3, 321/3,

321/5, 321/7, 321/11, 321/20, 321/21, 321/24, 322/1, 322/3, 322/3, 322/3, 322/4, 322/10, 322/12, 322/14, 322/14, 322/16, 322/17, 322/20, 322/24, 323/5, 323/11, 323/13, 324/2, 324/2, 324/2, 324/4, 324/8, 324/9, 324/9, 324/12, 324/12, 324/13, 324/14, 324/15, 324/18, 324/18, 324/20, 324/20, 324/25, 325/4, 325/4, 325/8, 325/11, 325/14, 325/15, 325/15, 325/16, 325/16, 325/17, 325/17, 325/21, 325/21, 325/21, 326/1, 326/4, 326/5, 326/6, 326/6, 326/6, 326/7, 326/9, 326/13, 326/14, 326/17, 326/19, 326/19, 326/20, 326/21, 326/21, 326/21, 326/22, 326/23, 327/5, 327/6, 327/7, 327/10, 327/15, 327/16, 327/17, 327/17, 327/18, 327/18, 327/19, 327/19, 327/20, 327/21, 327/21, 327/21, 327/22, 327/22, 327/23, 327/25, 328/1, 328/4, 328/7, 328/7, 328/8, 328/8, 328/8, 328/10, 328/11, 328/12, 328/15, 328/16, 328/16, 328/17, 328/17, 328/20, 328/21, 328/23, 328/24, 329/1, 329/1, 329/1, 329/3, 329/4, 329/5, 329/6, 329/7, 329/8, 329/9, 329/10, 329/10, 329/10, 329/11, 329/12, 329/12, 329/13, 329/13, 329/13, 329/17, 329/17, 329/20, 329/21, 329/22, 329/23, 329/25, 329/26, 329/26, 329/26, 330/2, 330/2, 330/2, 330/2, 330/2, 330/4, 330/10, 330/10, 330/10, 330/10, 330/11, 330/12, 330/13, 330/13, 330/13, 330/14, 330/15, 330/16, 330/18, 330/19, 330/19, 330/20, 330/20, 330/25, 330/26, 331/5, 331/9, 331/10, 331/10, 331/10, 331/11, 331/11, 331/12, 331/12, 331/14, 331/14, 331/15, 331/17, 331/18, 331/19, 331/19, 331/19, 331/20, 331/20, 331/20, 331/21, 331/22, 331/23, 331/25, 331/25, 331/26, 331/26, 331/26, 332/1, 332/2, 332/3, 332/3, 332/3, 332/4, 332/5, 332/6, 332/6, 332/7, 332/7, 332/8, 332/10, 332/10, 332/11, 332/14, 332/16, 332/17, 332/17, 332/18, 332/18, 332/21, 332/22, 332/22, 332/22, 332/24, 332/25, 332/25, 332/26, 333/1, 333/3, 333/3, 333/3, 333/4, 333/4, 333/9, 333/10, 333/10, 333/12, 333/13, 333/14, 333/15, 333/16, 333/18, 333/19, 333/19, 333/19, 333/20, 333/21, 333/21, 333/23, 333/23, 334/1, 334/2, 334/3, 334/5, 334/5, 334/5, 334/6, 334/7, 334/9, 334/12, 334/13, 334/14, 334/15, 334/16, 334/17, 334/18, 334/18, 334/18, 334/19, 334/19, 334/19, 334/20, 334/20, 334/20, 334/21, 334/24, 334/24, 334/24, 334/26, 334/26, 334/26, 334/26, 335/1, 335/1, 335/2, 335/3, 335/5, 335/6, 335/6, 335/7, 335/8,

335/9, 335/9, 335/10, 335/10, 335/11, 335/11, 335/12, 335/13, 335/13, 335/14, 335/16, 335/18, 335/19, 335/20, 335/20, 335/22, 335/23, 335/24, 335/25, 335/25, 335/25, 335/25, 335/26, 336/1, 336/1, 336/2, 336/5, 336/5, 336/5, 336/5, 336/6, 336/6, 336/7, 336/8, 336/8, 336/8, 336/8, 336/8, 336/9, 336/9, 336/10, 336/10, 336/10, 336/12, 336/12, 336/12, 336/12, 336/12, 336/12, 336/12, 336/13, 336/16, 336/16, 336/18, 336/20, 336/21, 336/21, 336/21, 336/21, 336/24, 337/1, 337/2, 337/2, 337/2, 337/2, 337/3, 337/3, 337/3, 337/4, 337/4, 337/5, 337/5, 337/9, 337/10, 337/10, 337/10, 337/10, 337/11, 337/12, 337/12, 337/14, 337/15, 337/16, 337/19, 337/20, 337/21, 337/22, 337/23, 337/23, 337/24, 338/1, 338/1, 338/2, 338/3, 338/4, 338/4, 338/5, 338/5, 338/5, 338/5, 338/6, 338/14, 338/15, 338/15, 338/15, 338/16, 338/17, 338/17, 338/20, 338/20, 338/21, 338/22, 338/23, 338/24, 339/2, 339/3, 339/3, 339/4, 339/4, 339/5, 339/5, 339/7, 339/7, 339/7, 339/7, 339/8, 339/9, 339/9, 339/9, 339/10, 339/11, 339/11, 339/11, 339/13, 339/14, 339/16, 339/16, 339/23, 339/23, 339/25, 339/25, 340/1, 340/3, 340/4, 340/6, 340/7, 340/7, 340/7, 340/7, 340/9, 340/10, 340/11, 340/11, 340/12, 340/12, 340/12, 340/13, 340/13, 340/14, 340/14, 340/15, 340/15, 340/16, 340/17, 341/1, 341/3, 341/10, 341/17, 341/23, 341/24, 341/24, 341/24, 342/2, 342/3, 342/5, 342/7, 342/8, 342/10, 342/15, 342/15, 342/21, 342/21, 342/22, 343/5, 343/5, 343/6, 343/8, 343/11, 343/11, 343/12, 343/12, 343/13, 343/14, 343/16, 343/19, 343/19, 343/20, 343/21, 343/21, 343/21, 343/22, 343/23, 343/24, 344/1, 344/3, 344/3, 344/4, 344/5, 344/6, 344/8, 344/9, 344/10, 344/10, 344/11, 344/11, 344/13, 344/14, 344/14, 344/16, 344/16, 344/16, 344/17, 344/17, 344/17, 344/17, 344/18, 344/20, 344/21, 344/21, 344/21, 344/21, 344/21, 344/22, 344/23, 344/23, 344/23, 344/23, 344/24, 345/2, 345/9, 345/9, 345/9, 345/10, 345/11, 345/11, 345/11, 345/12, 345/12, 345/12, 345/13, 345/13, 345/13, 345/14, 345/15, 345/16, 345/17, 345/18, 345/18, 345/19, 345/20, 345/20, 345/24, 345/24, 345/25, 345/25, 346/1, 346/2, 346/3, 346/4, 346/10, 346/11, 346/11, 346/14, 346/14, 346/14, 346/14, 346/15, 346/16, 346/17, 346/17, 346/17, 346/18, 346/20, 346/21, 346/21,

346/22, 347/2, 347/3, 347/9, 347/12, 347/15, 347/16, 347/22, 347/22, 347/25, 348/8, 348/10, 348/12, 348/20, 349/2, 349/3, 349/4, 349/4, 349/7, 349/10, 349/11, 349/13, 349/13, 349/15, 349/17, 349/17, 349/17, 349/20, 349/20, 349/21, 349/22, 349/22, 349/22, 350/2, 350/4, 350/4, 350/5, 350/5, 350/5, 350/6, 350/9, 350/9, 350/17, 350/21, 350/21, 350/22, 350/23, 351/6, 351/6, 351/8, 351/9, 351/10, 351/16, 351/16, 351/17, 351/17, 351/18, 351/19, 351/19, 351/19, 351/19, 351/23, 351/24, 351/25, 351/26, 352/2, 352/2, 352/3, 352/8, 352/9, 352/9, 352/9, 352/10, 352/10, 352/10, 352/12, 352/13, 352/15, 352/16, 352/16, 352/18, 352/24, 352/25, 353/5, 353/7, 353/7, 353/10, 353/11, 353/15, 353/17, 353/19, 353/23, 355/1, 355/3, 355/4, 355/4, 355/6, 355/9, 354/10, 354/11, 354/11, 354/12, 354/12, 354/12, 354/14, 354/14, 354/15, 354/16, 354/16, 354/17, 354/20, 354/23, 354/24, 355/11, 355/11, 355/11, 355/11, 355/12, 355/13, 355/14, 355/21, 355/22, 355/23, 355/23, 355/24, 355/24, 355/25, 356/1, 356/2, 356/2, 356/3, 356/5, 356/6, 356/6, 356/7, 356/7, 356/7, 356/9, 356/9, 356/10, 356/11, 356/11, 356/12, 356/12, 356/12, 356/13, 356/13, 356/13, 356/14, 356/15, 356/15, 356/16, 356/16, 356/17, 356/18, 356/18, 356/18, 356/18, 356/19, 356/19, 356/23, 356/26, 356/26, 357/1, 357/2, 357/3, 357/4, 357/5, 357/10, 357/11, 357/12, 357/13, 357/15, 357/21, 357/23, 357/23, 357/23, 357/25, 357/25, 357/26, 358/2, 358/2, 358/5, 358/6, 358/6, 358/7, 358/7, 358/8, 358/9, 358/10, 358/10, 358/11, 358/12, 358/13, 358/18, 358/18, 358/20, 358/20, 358/22, 358/23, 359/3, 359/4, 359/5, 359/6, 359/7, 359/7, 359/7, 359/7, 359/8, 359/8, 359/10, 359/12, 359/14, 359/15, 359/16, 359/17, 359/18, 359/18, 359/19, 359/20, 359/22, 359/23, 359/24, 359/24, 359/25, 359/25, 360/2, 360/2, 360/3, 360/5, 360/6, 360/6, 360/8, 360/10, 360/13, 360/17, 360/18, 360/19, 360/19, 360/20, 360/21, 360/22, 360/23, 361/2, 361/2, 361/2, 361/5, 361/6, 361/6, 361/6, 361/7, 361/7, 361/7, 361/8, 361/9, 361/10, 361/13, 361/13, 361/14, 361/16, 361/17, 361/20, 361/20, 361/22, 361/23, 361/24, 361/26, 361/26, 362/2, 362/2, 362/3, 362/5, 362/6, 362/8, 362/9, 362/9, 362/11, 362/11, 362/14, 362/14, 362/15, 362/18, 362/19, 362/19, 362/20, 362/23, 362/24,

362/25, 363/4, 363/10, 363/11, 363/13, 363/16, 363/17, 363/18, 363/18, 363/19, 363/20, 363/20, 363/25, 364/3, 364/4, 364/4, 364/5, 364/8, 364/9, 364/9, 364/10, 364/10, 364/13, 364/13, 364/14, 364/14, 364/15, 364/16, 364/16, 364/16, 364/17, 364/17, 364/18, 364/19, 364/19, 364/21, 364/21, 364/23, 364/23, 364/24, 364/24, 364/25, 364/25, 365/1, 365/1, 365/3, 365/5, 365/6, 365/8, 365/9, 365/9, 365/12, 365/15, 365/16, 365/16, 365/17, 365/17, 365/17, 365/18, 365/18, 365/21, 365/25, 366/2, 366/2, 366/3, 366/3, 366/3, 366/5, 366/6, 366/6, 366/9, 366/9, 366/9, 366/10, 366/12, 366/12, 366/19, 366/19, 366/21, 366/21, 367/1, 367/2, 367/2, 367/3, 367/3, 367/3, 367/4, 367/5, 367/6, 367/9, 367/10, 367/10, 367/11, 367/14, 367/19, 367/19, 367/20, 367/25, 367/26, 368/1, 368/3, 368/5, 368/6, 368/6, 368/6, 368/7, 368/7, 368/8, 368/8, 368/9, 368/9, 368/10, 368/11, 368/12, 368/13, 368/13, 368/14, 368/15, 368/16, 368/16, 368/17, 368/19, 368/19, 368/20, 368/22, 368/22, 368/23, 368/23, 368/24, 368/25, 369/1, 369/4, 369/4, 369/4, 369/5, 369/5, 369/5, 369/6, 369/6, 369/6, 369/8, 369/8, 369/11, 369/12, 369/12, 369/12, 369/13, 369/13, 369/16, 369/16, 369/16, 369/16, 369/17, 369/20, 369/20, 369/22, 369/23, 369/25, 370/2, 370/2, 370/3, 370/3, 370/3, 370/3, 370/4, 370/7, 370/13, 370/23, 370/23, 370/24, 370/24, 370/26, 370/27, 371/1, 371/2, 371/2, 371/3, 371/3, 371/7, 371/12, 371/15, 371/19, 372/10, 372/11, 372/14, 372/19, 372/23, 373/2, 373/7, 373/7, 373/9, 373/10, 373/11, 373/13, 373/13, 373/14, 373/14, 373/15, 373/16, 373/18, 373/18, 373/18, 373/19, 373/19, 373/19, 373/20, 373/20, 373/21, 373/21, 373/22, 373/24, 373/26, 374/4, 374/4, 374/4, 374/6, 374/6, 374/9, 374/10, 374/10, 374/13, 374/14, 374/14, 374/14, 374/18, 374/18, 374/19, 374/19, 374/19, 374/20, 374/21, 374/22, 374/26, 375/1, 375/1, 375/3, 375/4, 375/5, 375/5, 375/9, 375/11, 375/12, 375/13, 375/15, 375/16, 375/20, 375/20, 375/20, 376/4, 376/6, 376/7, 376/7, 376/8, 376/9, 376/9, 376/12, 376/13, 376/13, 376/16, 376/19, 376/19, 376/19, 376/21, 376/22, 376/22, 376/24, 376/25, 377/1, 377/3, 377/4, 377/5, 377/8, 377/8, 377/8, 377/9, 377/10, 377/12, 377/12, 377/12, 377/12, 377/13, 377/14, 377/14, 377/15, 377/16, 377/16, 377/17, 377/18, 377/18, 377/18, 377/19,

377/19, 377/19, 377/21, 377/21, 377/22, 377/23, 377/24, 377/26, 377/26, 378/6, 378/11, 378/13, 378/15, 378/17, 378/17, 378/18, 378/18, 378/19, 378/21, 378/22, 378/22, 378/23, 378/23, 378/24, 378/25, 378/25, 378/26, 379/3, 379/3, 379/4, 379/5, 379/5, 379/7, 379/7, 379/8, 379/8, 379/10, 379/12, 379/12, 379/13, 379/13, 379/18, 379/20, 379/20, 380/3, 380/9, 380/9, 380/10, 380/10, 380/11, 380/11, 380/12, 380/12, 380/13, 380/15, 380/15, 380/16, 380/18, 380/21, 380/21, 380/22, 380/23, 380/25, 380/25, 381/1, 381/2, 381/4, 381/4, 381/7, 381/7, 381/7, 381/7, 381/8, 381/9, 381/9, 381/9, 381/10, 381/10, 381/17, 381/19, 381/20, 381/21, 381/22, 381/24, 382/2, 382/2, 382/3, 382/3, 382/4, 382/4, 382/4, 382/4, 382/4, 382/5, 382/7, 382/8, 382/8, 382/8, 382/9, 382/13, 382/15, 382/15, 382/16, 382/16, 382/16, 382/16, 382/16, 382/17, 382/17, 382/18, 382/19, 382/19, 382/20, 382/20, 382/20, 382/21, 382/21, 382/23, 382/25, 382/25, 382/25, 383/1, 383/2, 383/3, 383/4, 383/4, 383/5, 383/10, 383/12, 383/12, 383/13, 383/14, 383/15, 383/18, 383/18, 383/20, 384/1, 384/3, 384/4, 384/8, 384/8, 384/9, 384/11, 384/13, 384/13, 384/14, 384/15, 384/15, 384/16, 384/19, 384/24, 385/3, 385/5, 385/6, 385/6, 385/7, 385/7, 385/9, 385/9, 385/10, 385/11, 385/11, 385/12, 385/12, 385/12, 385/13, 385/13, 385/13, 385/14, 385/14, 385/15, 385/15, 385/16, 385/17, 385/17, 385/18, 385/18, 385/19, 385/19, 385/19, 385/20, 385/24, 386/1, 386/1, 386/2, 386/3, 386/3, 386/5, 386/6, 386/10, 386/21, 386/24, 387/16, 387/19, 387/20, 387/21, 387/21, 387/24, 388/1, 388/3, 388/5, 388/6, 388/6, 388/6, 388/7, 388/12, 388/13, 388/13, 388/14, 388/15, 388/16, 388/18, 388/22, 388/23, 388/23, 388/25, 388/26, 388/26, 389/1, 389/5, 389/8, 389/8, 389/11, 389/12, 389/12, 389/13, 389/14, 389/15, 389/17, 389/17, 389/17, 389/18, 389/20, 389/20, 389/21, 389/21, 389/24, 390/3, 390/3, 390/4, 390/12, 390/12, 390/14, 390/15, 390/21, 391/6, 391/6, 391/7, 391/9, 391/9, 391/9, 391/9, 391/9, 391/9, 391/10, 391/10, 391/11, 391/11, 391/12, 391/12, 391/12, 391/12, 391/13, 391/13, 391/14, 391/17, 391/17, 392/1, 392/10, 392/10, 392/12, 392/13, 392/14, 392/14, 392/17, 392/18, 392/19, 392/20, 392/22, 392/24, 392/24, 392/24, 393/2, 393/3, 393/5, 393/6, 393/6, 393/6, 393/9,

393/11, 393/11, 393/11, 393/12, 393/14, 393/15, 393/15, 393/16, 393/16, 393/17, 393/18, 393/18, 393/18, 393/19, 393/22, 393/23, 393/23, 393/23, 393/24, 394/2, 394/9, 394/9, 394/9, 394/9, 394/14, 394/14, 394/15, 394/16, 394/17, 394/17, 394/17, 394/18, 394/18, 394/19, 394/19, 394/21, 395/1, 395/2, 395/2, 395/2, 395/3, 395/3, 395/6, 395/6, 395/6, 395/6, 395/20, 395/24, 395/24, 395/24, 396/3, 396/15, 396/16, 396/16, 396/18, 396/25, 396/25, 396/25, 396/26, 397/3, 397/5, 397/6, 397/7, 397/11, 397/11, 397/12, 397/12, 397/12, 397/17, 397/18, 397/21, 397/25, 397/26, 397/26, 398/2, 398/5, 398/8, 398/15, 398/19, 398/24, 398/24, 398/25, 399/2, 399/2, 399/6, 399/14, 399/14, 399/16, 399/25, 400/1, 400/3, 400/10, 400/11, 400/19, 400/22, 400/25, 401/18, 401/21, 401/22, 402/5, 402/15, 402/16, 402/16, 402/17, 403/1, 403/3, 403/7, 403/9, 403/9, 403/12, 403/15, 403/16, 403/17, 403/20, 403/21, 403/22, 404/4, 404/13, 404/14, 404/14, 404/14, 404/14, 404/15, 404/15, 404/15, 404/16, 404/16, 404/16, 404/17, 404/17, 404/17, 404/18, 404/18, 404/20, 404/21, 404/21, 404/21, 404/22, 404/22, 404/22, 404/22, 404/23, 404/23, 404/23, 404/24, 404/24, 405/1, 405/1, 405/1, 405/2, 405/3, 405/3, 405/3, 405/5, 405/6, 405/12, 405/14, 405/15, 405/19, 405/19, 405/19, 405/19, 405/20, 405/20, 405/20, 405/20, 405/23, 405/23, 405/24, 406/1, 406/2, 406/3, 406/4, 406/5, 406/6, 406/8, 406/9, 406/9, 406/10, 406/13, 406/15, 406/16, 406/17, 406/17, 406/19, 406/19, 406/20, 406/20, 406/21, 406/21, 406/21, 406/22, 406/23, 406/24, 407/1, 407/4, 407/5, 407/7, 407/8, 407/8, 407/8, 407/10, 407/10, 407/19, 407/23, 407/23, 407/23, 407/24, 407/24, 407/24, 408/1, 408/1, 408/2, 408/2, 408/3, 408/5, 408/9, 408/9, 408/10, 408/10, 408/12, 408/14, 408/14, 408/15, 408/16, 408/16, 408/17, 408/19, 408/23, 408/24, 408/24, 409/1, 409/6, 409/6, 409/6, 409/6, 409/7, 409/7, 409/7, 409/7, 409/8, 409/9, 409/10, 409/16, 410/5, 410/5, 410/9, 410/9, 410/19, 410/24, 410/25, 411/3, 411/4, 411/6, 411/7, 411/13, 411/16, 411/16, 411/16, 411/19, 411/19, 411/20, 411/22, 411/22, 411/22, 411/23, 412/1, 412/2, 412/2, 412/2, 412/2, 412/3, 412/5, 412/8, 412/10, 412/10, 412/10, 412/11, 412/12, 412/14, 412/15, 412/15, 412/15, 412/16, 412/18, 412/20, 412/20, 412/21, 413/3, 413/4, 413/4,

413/5, 413/5, 413/5, 413/6, 413/7, 413/8, 413/8, 413/10, 413/10, 413/12, 413/14, 413/14, 413/15, 413/15, 413/17, 413/18, 413/18, 413/19, 413/19, 413/20, 413/23, 413/25, 413/26, 414/1, 414/2, 414/6, 414/6, 414/8, 414/8, 414/8, 414/9, 414/9, 414/10, 414/15, 415/8, 415/24, 415/24, 416/4, 416/6, 416/11, 416/14, 416/19, 416/23, 417/1, 417/5, 417/9, 417/9, 417/9, 417/10, 417/14, 417/17, 417/18, 417/19, 418/2, 418/2, 418/3, 418/4, 418/5, 418/5, 418/7, 418/9, 418/10, 418/13, 418/17, 418/21, 418/22, 419/2, 419/2, 419/3, 419/4, 419/4, 419/5, 419/5, 419/6, 419/8, 419/11, 419/12, 419/19, 419/22, 419/23, 419/25, 420/1, 420/2, 420/3, 420/3, 420/11, 420/17, 420/21, 420/21, 420/21, 422/2, 422/3, 422/3, 422/8, 422/9, 421/14, 421/15, 421/15, 421/15, 421/16, 421/16, 421/16, 421/19, 421/20, 421/24, 421/24, 421/25, 421/25, 422/10, 422/11, 422/11, 422/12, 422/14, 422/15, 422/17, 422/17, 422/18, 422/20, 422/22, 422/22, 422/22, 422/23, 422/23, 422/24, 422/25, 423/1, 423/4, 423/4, 423/5, 423/7, 423/9, 423/9, 423/12, 423/12, 423/12, 423/13, 423/13, 423/13, 423/17, 423/17, 423/17, 423/17, 423/17, 423/18, 423/22, 423/24, 424/1, 424/2, 424/2, 424/3, 424/3, 424/4, 424/5, 424/5, 424/6, 424/7, 424/7, 424/9, 424/10, 424/10, 424/10, 424/10, 424/14, 424/14, 424/16, 424/16, 424/23, 425/2, 425/7, 425/12, 425/13, 425/15, 425/15, 425/16, 425/16, 425/20, 425/24, 426/1, 426/6, 426/12, 426/13, 426/13, 426/14, 426/14, 427/4, 427/5, 427/5, 427/9, 427/9, 427/10, 427/11, 427/11, 427/12, 427/12, 427/16, 427/17, 427/19, 427/19, 427/19, 427/20, 427/20, 427/25, 428/1, 428/1, 428/2, 428/2, 428/6, 428/8, 428/12, 428/13, 428/14, 428/14, 428/17, 428/18, 428/19, 429/3, 429/4, 429/4, 429/4, 429/7, 429/7, 429/7, 429/7, 429/7, 429/8, 429/9, 429/10, 429/10, 429/16, 429/17, 429/17, 429/18, 429/19, 429/21, 429/21, 429/22, 429/24, 429/24, 430/1, 430/5, 430/6, 430/7, 430/8, 430/11, 430/14, 430/14, 430/17, 430/18, 430/19, 430/24, 431/5, 431/8, 431/11, 431/12, 431/12, 431/14, 431/18, 431/20, 431/22, 431/25, 432/5, 432/13, 432/14, 432/24, 433/6, 433/10, 433/11, 433/12, 433/14, 433/14, 433/16, 433/18, 433/19, 433/19, 433/19, 433/24, 434/2, 434/3, 434/7, 434/8, 434/9, 434/16, 434/16, 434/16, 434/19, 434/21, 435/10, 435/11, 435/13, 435/13, 435/13, 435/13, 435/13, 435/14, 435/14, 435/15, 435/15,

435/18, 435/21, 435/23, 435/24, 435/24, 435/25, 436/2, 436/2, 436/2, 436/2, 436/3, 436/3, 436/5, 436/6, 436/6, 436/6, 436/7, 436/7, 436/8, 436/8, 436/8, 436/10, 436/15, 436/16, 436/17, 436/17, 436/18, 436/21, 436/22, 436/23, 436/24, 437/1, 437/5, 437/6, 437/8, 437/10, 437/11, 437/14, 437/14, 437/14, 437/15, 437/15, 437/15, 437/17, 437/20, 437/22, 437/22, 437/22, 437/23, 437/23, 437/23, 437/24, 437/24, 437/27, 437/27, 437/27, 438/1, 438/3, 438/3, 438/4, 438/5, 438/8, 438/9, 438/10, 438/19, 438/20, 438/21, 438/21, 438/24, 439/2, 439/3, 439/3, 439/3, 439/4, 439/8, 439/8, 439/10, 439/10, 439/12, 439/13, 439/16, 439/18, 439/23, 439/23, 439/23, 439/24, 439/24, 439/24, 439/24, 439/24, 439/25, 439/25, 439/26, 439/26, 439/26, 439/26, 440/1, 440/1, 440/2, 440/2, 440/3, 440/4, 440/5, 440/6, 440/10, 440/18, 440/19, 440/21, 440/22, 440/23, 440/23, 440/23, 440/24, 440/25, 440/25, 441/2, 441/2, 441/2, 441/2, 441/3, 441/4, 441/4, 441/6, 441/8, 441/14, 441/14, 441/15, 441/18, 441/18, 441/19, 441/19, 441/21, 441/22, 441/23, 441/23, 441/25, 441/26, 441/26, 442/1, 442/2, 442/2, 442/3, 442/3, 442/3, 442/4, 442/6, 442/7, 442/7, 442/8, 442/8, 442/8, 442/12, 442/13, 442/14, 442/14, 442/14, 442/15, 442/15, 442/17, 442/19, 442/20, 442/21, 442/24, 442/24, 442/24, 442/25, 443/2, 443/2, 443/3, 443/3, 443/6, 443/6, 443/7, 443/7, 443/11, 443/11, 443/11, 443/13, 443/16, 443/17, 443/18, 443/19, 443/20, 443/20, 443/21, 443/22, 443/22, 443/22, 443/23, 443/24, 443/24, 443/25, 443/26, 443/26, 444/1, 444/2, 444/2, 444/2, 444/2, 444/3, 444/3, 444/4, 444/6, 444/7, 444/7, 444/10, 444/11, 444/12, 444/13, 444/14, 444/14, 444/14, 444/15, 444/15, 444/16, 444/17, 444/17, 444/18, 444/18, 444/19, 444/19, 444/20, 444/20, 444/22, 444/23, 444/24, 445/2, 445/2, 445/3, 445/6, 445/7, 445/8, 445/8, 445/11, 445/12, 445/13, 445/14, 445/14, 445/16, 445/19, 445/20, 445/22, 445/24, 445/24, 446/1, 446/2, 447/1, 447/5, 447/5, 447/8, 447/14, 447/14, 447/16, 447/17, 447/21, 448/1, 448/2, 448/15, 448/26, 448/27, 448/27, 449/2, 449/3, 449/3, 449/6, 449/6, 449/6, 449/13, 450/1, 450/5, 450/5, 450/6, 450/8, 450/10, 450/12, 450/13, 450/13, 450/14, 450/15, 450/16, 450/17, 450/21, 450/22, 450/22, 450/23, 450/23, 451/2, 451/3, 451/4, 451/4,

451/4, 451/6, 451/16, 451/18, 451/18, 451/23, 452/1, 452/2, 452/2, 452/3, 452/6, 452/8, 452/8, 452/9, 452/10, 452/12, 452/13, 452/13, 452/14, 452/14, 452/14, 452/15, 452/15, 452/16, 452/16, 452/17, 452/19, 452/22, 452/22, 453/12, 453/20, 453/22, 454/1, 454/2, 454/2, 454/4, 454/4, 454/6, 454/8, 454/8, 454/8, 454/10, 454/10, 454/10, 454/11, 454/11, 454/17, 454/18, 454/21, 454/21, 454/24, 454/25, 455/15, 455/15, 455/15, 455/15, 455/16, 455/22, 455/22, 455/25, 456/1, 456/1, 456/4, 456/4, 456/4, 456/5, 456/6, 456/10, 456/10, 456/12, 456/12, 456/14, 456/17, 456/18, 456/18, 456/20, 456/23, 456/23, 456/24, 457/4, 457/13, 457/14, 457/19, 457/21, 457/24, 457/24, 458/2, 458/4, 458/4, 458/4, 458/4, 458/4, 458/5, 458/6, 458/8, 458/8, 458/9, 458/10, 458/12, 458/12, 458/13, 458/13, 458/14, 458/16, 458/19, 458/22, 458/23, 458/23, 458/23, 459/7, 459/14, 459/15, 459/22, 459/22, 460/3, 460/3, 460/4, 460/6, 460/6, 460/7, 460/8, 460/10, 460/13, 460/14, 460/15, 460/15, 460/17, 460/20, 460/21, 460/22, 460/22, 460/23, 460/23, 460/23, 460/23, 461/1, 461/2, 461/4, 461/5, 461/5, 461/6, 461/6, 461/6, 461/8, 461/8, 461/9, 461/12, 461/12, 461/12, 461/13, 461/13, 461/14, 461/16, 461/17, 461/18, 461/19, 461/19, 461/19, 461/20, 461/22, 461/22, 461/22, 461/24, 461/24, 461/25, 461/25, 461/26, 461/26, 461/26, 462/2, 462/2, 462/2, 462/4, 462/4, 462/4, 462/5, 462/5, 462/6, 462/6, 462/7, 462/7, 462/7, 462/8, 462/9, 462/9, 462/9, 462/10, 462/10, 462/11, 462/19, 463/1, 463/2, 463/3, 463/9, 463/16, 463/16, 463/16, 463/17, 463/17, 463/22, 463/23, 463/24, 464/1, 464/2, 464/2, 464/4, 464/23, 465/9, 465/15, 465/18, 465/18, 465/20, 465/23, 465/24, 465/25, 466/2, 466/3, 466/3, 466/4, 466/6, 466/7, 466/8, 466/9, 466/10, 466/11, 466/12, 466/14, 466/15, 466/17, 466/19, 466/25, 467/1, 467/4, 467/6, 467/8, 467/10, 467/10, 467/11, 467/11, 467/14, 467/17, 467/20, 467/20, 467/25, 468/1, 468/3, 468/4, 468/7, 468/11, 468/12, 468/17, 468/17, 468/18, 468/23, 469/1, 469/3, 469/6, 469/7, 469/7, 469/11, 469/11, 469/12, 469/15, 469/16, 469/17, 469/18, 469/18, 469/19, 469/19, 469/21, 469/21, 469/22, 469/24, 469/25, 469/25, 470/3, 470/5, 470/6, 470/6, 470/6, 470/6, 470/7, 470/7, 470/7, 470/9, 470/11, 470/13, 470/13, 470/14, 470/16, 470/16, 470/22,

470/23, 470/25, 471/1, 471/1, 471/2, 471/3, 471/3, 471/6, 471/8, 471/9, 471/10, 471/11, 471/13, 471/13, 471/13, 471/15, 471/16, 471/16, 471/16, 471/18, 471/19, 471/19, 471/21, 471/22, 471/24, 471/24, 471/25, 471/25, 472/1, 472/1, 472/2, 472/2, 472/3, 472/4, 472/6, 472/6, 472/6, 472/8, 472/10, 472/11, 472/11, 472/12, 472/16, 472/20, 472/23, 472/24, 472/24, 473/2, 473/4, 473/14, 473/20, 473/24, 474/17, 474/18, 474/21, 474/25, 475/1, 475/3, 475/3, 475/5, 475/9, 475/9, 475/10, 475/12, 475/19, 475/20, 475/23, 476/5, 476/23, 477/1, 477/2, 477/2, 477/2, 477/2, 477/7, 477/11, 477/12, 477/14, 477/20, 477/24, 478/2, 478/4, 478/4, 478/7, 478/10, 478/11, 478/13, 478/15, 478/15, 478/19, 478/21, 478/25, 479/5, 479/5, 479/9, 479/10, 479/12, 479/13, 479/16, 479/21, 479/22, 480/3, 480/5, 480/5, 480/6, 480/6, 480/8, 480/9, 480/10, 480/13, 480/14, 480/15, 480/18, 480/18, 480/19, 480/20, 481/5, 481/5, 481/12, 481/12, 481/13, 481/14, 481/15, 481/16, 481/16, 481/16, 481/16, 481/16, 481/17, 481/17, 481/17, 481/17, 481/18, 481/18, 481/18, 481/18, 481/19, 481/21, 481/22, 482/1, 482/1, 482/1, 482/1, 482/2, 482/2, 482/6, 482/7, 482/23, 482/25, 483/1, 483/2, 483/2, 483/2, 483/2, 483/2, 483/4, 483/4, 483/9, 483/10, 483/12, 483/12, 483/12, 483/12, 483/13, 483/13, 483/13, 483/14, 483/17, 483/19, 483/22, 483/25, 484/1, 484/1, 484/4, 484/5, 484/5, 484/6, 484/7, 484/10, 484/10, 484/12, 484/13, 484/14, 484/16, 484/16, 484/16, 484/18, 484/20, 484/21, 484/21, 484/21, 484/23, 485/3, 485/7, 485/7, 485/13, 485/15, 485/15, 485/17, 485/24, 485/24, 485/24, 486/1, 486/4, 486/4, 486/5, 486/5, 486/5, 486/8, 486/8, 486/9, 486/11, 486/12, 486/12, 486/15, 486/15, 486/16, 486/16, 486/16, 486/17, 486/17, 486/18, 486/18, 486/18, 486/19, 486/20, 486/20, 486/21, 486/21, 486/22, 486/23, 486/24, 486/24, 486/24, 486/25, 486/25, 487/1, 487/1, 487/1, 487/1, 487/2, 487/3, 487/3, 487/4, 487/5, 487/5, 487/5, 487/5, 487/6, 487/6, 487/6, 487/7, 487/7, 487/12, 487/15, 487/21, 487/22, 487/25, 487/25, 487/25, 488/3, 488/3, 488/5, 488/10, 488/11, 488/12, 488/15, 488/21, 489/3, 489/9, 489/11, 489/12, 489/13, 489/19, 490/3, 490/10, 490/10, 490/10, 490/17, 490/17, 490/18, 490/20, 490/21, 490/26, 491/2, 491/3, 491/13, 491/19, 491/23, 491/23, 491/24, 491/26, 492/2, 492/7, 492/8,

492/8, 492/8, 492/9, 492/11, 492/12, 492/13, 492/13, 492/15, 492/19, 492/21, 492/24, 493/3, 493/5, 493/6, 493/6, 493/7, 493/7, 493/8, 493/12, 493/15, 493/19, 493/24, 493/24, 493/25, 494/2, 494/4, 494/5, 494/5, 494/6, 494/6, 494/7, 494/7, 494/8, 494/11, 494/13, 494/16, 494/20, 494/20, 494/23, 494/24, 494/25, 495/3, 495/5, 495/5, 495/6, 495/9, 495/9, 495/10, 495/12, 495/12, 495/13, 495/14, 495/21, 495/21, 495/22, 495/22, 495/23, 495/23, 495/23, 495/24, 495/24, 496/1, 496/2, 496/2, 496/6, 496/7, 496/9, 496/10, 496/10, 496/10, 496/16, 496/17, 496/18, 496/22, 496/23, 496/24, 496/25, 497/2, 497/3, 497/3, 497/4, 497/5, 497/6, 497/7, 497/7, 497/7, 497/7, 497/7, 497/10, 497/10, 497/11, 497/13, 497/15, 497/15, 497/16, 497/16, 497/20, 497/20, 497/20, 497/20, 497/21, 497/21, 497/24, 497/24, 497/24, 498/1, 498/1, 498/2, 498/3, 498/7, 498/11, 498/13, 498/13, 498/13, 498/15, 499/1, 499/2, 499/3, 499/3, 499/3, 499/4, 499/4, 499/4, 499/7, 499/8, 499/9, 499/9, 499/10, 499/10, 499/12, 499/13, 499/13, 499/16, 499/19, 499/19, 499/20, 499/20, 499/21, 499/23, 499/23, 499/23, 499/24, 500/2, 500/3, 500/4, 500/4, 500/5, 500/5, 500/5, 500/6, 500/6, 500/7, 500/8, 500/10, 500/11, 500/11, 500/12, 500/12, 500/14, 500/15, 500/15, 500/15, 500/15, 500/18, 500/18, 500/19, 500/19, 500/20, 500/21, 500/21, 500/22, 500/22, 500/23, 500/24, 500/24, 500/25, 500/25, 501/1, 501/2, 501/4, 501/5, 501/6, 501/6, 501/6, 501/7, 501/8, 501/9, 501/10, 501/10, 501/12, 501/13, 501/13, 501/13, 501/15, 501/15, 501/20, 501/21, 501/22, 501/23, 502/3, 502/6, 502/6, 502/6, 502/6, 502/7, 502/7, 502/8, 502/13, 502/18, 502/18, 502/19, 502/19, 502/20, 502/20, 502/21, 502/21, 502/21, 502/22, 502/22, 502/23, 503/4, 503/5, 503/5, 503/5, 503/6, 503/6, 503/6, 503/8, 503/9, 503/9, 503/9, 503/10, 503/10, 503/11, 503/13, 503/13, 503/13, 503/14, 503/15, 503/19, 503/21, 503/23, 503/23, 503/23, 503/24, 503/24, 504/2, 504/2, 504/3, 504/5, 504/6, 504/7, 504/9, 504/12, 504/13, 504/14, 504/15, 504/15, 504/15, 504/15, 504/16, 504/16, 504/17, 504/18, 504/18, 504/18, 504/19, 504/19, 504/19, 504/20, 504/23, 504/23, 504/25, 504/25, 504/25, 505/1, 505/4, 505/5, 505/5, 505/6, 505/6, 505/9, 505/9, 505/9, 505/10, 505/10, 505/12, 505/12, 505/12, 505/12,

505/12, 505/13, 505/13, 505/13, 505/13, 505/14, 505/18, 505/19, 505/19, 505/20, 505/20, 505/20, 505/21, 505/21, 505/21, 505/21, 505/24, 505/24, 506/1, 506/1, 506/1, 506/1, 506/1, 506/2, 506/2, 506/11, 506/12, 506/13, 506/13, 506/14, 506/14, 506/15, 506/15, 506/18, 506/20, 506/20, 506/21, 506/25, 507/1, 507/2, 507/2, 507/10, 507/12, 507/20, 507/20, 507/21, 507/22, 507/22, 507/22, 507/22, 507/22, 508/2, 508/7, 508/7, 508/7, 508/8, 508/8, 508/8, 508/11, 508/12, 508/12, 508/12, 508/13, 508/13, 508/14, 508/14, 508/14, 508/14, 508/15, 508/17, 508/17, 508/19, 508/21, 508/21, 508/21, 508/22, 508/23, 508/23, 509/2, 509/2, 509/4, 509/6, 509/6, 509/6, 509/8, 509/9, 509/11, 509/11, 509/11, 509/12, 509/12, 509/13, 509/14, 509/15, 509/16, 509/16, 509/17, 509/18, 509/19, 509/19, 509/20, 509/24, 510/3, 510/4, 510/4, 510/5, 510/5, 510/6, 510/6, 510/7, 510/7, 510/9, 510/9, 510/10, 510/11, 510/11, 510/11, 510/12, 510/12, 510/14, 510/17, 510/18, 510/19, 510/19, 510/19, 510/19, 511/3, 511/5, 511/6, 511/9, 511/11, 511/11, 511/11, 511/20, 511/21, 511/22, 511/23, 512/4, 512/9, 512/9, 512/9, 512/9, 512/9, 512/13, 512/15, 512/15, 512/16, 512/19, 512/19, 512/20, 512/21, 512/22, 512/23, 512/23, 513/3, 513/3, 513/4, 513/5, 513/6, 513/7, 513/8, 513/9, 513/9, 513/10, 513/11, 513/11, 513/11, 513/13, 513/13, 513/14, 513/19, 513/20, 514/1, 514/1, 514/1, 514/3, 514/4, 514/5, 514/5, 514/5, 514/6, 514/7, 514/7, 514/7, 514/9, 514/10, 514/10, 514/11, 514/12, 514/14, 514/15, 514/16, 514/17, 514/17, 514/17, 514/18, 514/18, 514/19, 514/19, 514/20, 514/20, 514/20, 514/21, 514/24, 515/1, 515/1, 515/1, 515/2, 515/2, 515/2, 515/3, 515/4, 515/4, 515/5, 515/6, 515/7, 515/9, 515/10, 515/10, 515/15, 515/15, 515/15, 515/15, 515/17, 515/18, 515/18, 515/18, 515/21, 515/22, 515/22, 515/23, 515/25, 516/2, 516/4, 516/4, 516/4, 516/5, 516/5, 516/8, 516/9, 516/10, 516/10, 516/11, 516/12, 516/13, 516/13, 516/16, 516/16, 516/17, 516/17, 516/19, 516/22, 516/22, 516/23, 516/24, 516/24, 517/4, 517/4, 517/5, 517/5, 517/6, 517/6, 517/7, 517/9, 517/11, 517/15, 517/16, 517/18, 517/27, 519/6, 518/13, 518/18, 519/21, 520/2, 520/3, 520/4, 520/6, 520/8, 520/9, 520/13, 520/14, 520/16, 520/17, 520/18, 520/18, 520/18, 520/18, 520/21, 520/21, 520/25, 521/1,

521/3, 521/4, 521/6, 521/15, 521/17, 521/17, 521/17, 521/20, 522/3, 522/5, 522/6, 522/7, 522/7, 522/8, 522/8, 522/8, 522/9, 522/10, 522/10, 522/12, 522/13, 522/13, 522/18, 522/20, 522/21, 522/21, 522/24, 522/25, 522/26, 522/26, 523/2, 523/4, 523/4, 523/4, 523/5, 523/6, 523/6, 523/6, 523/7, 523/12, 523/12, 523/14, 523/15, 523/15, 523/16, 523/17, 523/18, 523/20, 523/22, 523/23, 523/23, 523/25, 523/26, 524/2, 524/2, 524/2, 524/2, 524/4, 524/5, 524/5, 524/6, 524/6, 524/6, 524/6, 524/7, 524/7, 524/8, 524/9, 524/9, 524/10, 524/10, 524/11, 524/13, 524/13, 524/13, 524/13, 524/14, 524/15, 524/15, 524/15, 524/16, 524/17, 524/17, 524/17, 524/18, 524/18, 524/18, 524/18, 524/19, 524/19, 524/22, 524/23, 524/24, 524/25, 524/25, 524/25, 524/25, 524/26, 524/26, 525/1, 525/1, 525/1, 525/4, 525/5, 525/5, 525/7, 525/7, 525/7, 525/8, 525/8, 525/9, 525/9, 525/10, 525/11, 525/12, 525/12, 525/15, 525/15, 525/17, 525/17, 525/23, 525/23, 525/24, 525/25, 526/1, 526/1, 526/2, 526/3, 526/3, 526/3, 526/3, 526/3, 526/4, 526/4, 526/4, 526/4, 526/4, 526/5, 526/5, 526/8, 526/8, 526/9, 526/12, 526/13, 526/13, 526/14, 526/17, 526/18, 526/20, 526/21, 526/22, 526/22, 526/23, 526/23, 526/25, 526/25, 527/2, 527/5, 527/7, 527/8, 527/8, 527/8, 527/10, 527/11, 527/11, 527/19, 527/21, 527/22, 527/23, 527/23, 527/23, 527/26, 528/3, 528/4, 528/4, 528/5, 528/5, 528/5, 528/6, 528/6, 528/9, 528/12, 528/15, 528/15, 528/15, 528/15, 528/16, 528/17, 528/19, 528/19, 528/19, 528/19, 528/20, 528/20, 528/24, 528/24, 528/25, 529/1, 529/7, 529/8, 529/8, 529/8, 529/9, 529/9, 529/9, 529/9, 529/9, 529/15, 530/25, 530/26, 530/26, 531/1, 531/2, 531/3, 531/6, 531/6, 531/6, 531/7, 531/7, 531/7, 531/8, 531/9, 531/9, 531/12, 531/19, 531/19, 531/19, 531/25, 531/26, 532/1, 532/4, 532/7, 532/8, 532/8, 532/10, 532/14, 532/18, 532/22, 532/25, 533/2, 533/2, 533/3, 533/5, 533/5, 533/5, 533/5, 533/9, 533/10, 533/13, 533/13, 533/15, 533/16, 533/18, 533/20, 533/20, 533/22, 533/22, 533/22, 533/22, 533/23, 534/2, 534/6, 534/7, 534/7, 534/8, 534/9, 534/15, 534/18, 534/19, 534/25, 534/25, 535/1, 535/6, 535/7, 535/10, 535/25, 536/4, 536/4, 536/5, 536/6, 536/8, 536/9, 536/22, 536/22, 536/23, 537/9, 537/10, 537/10, 537/10, 537/13, 537/18, 537/19, 537/20, 537/20, 537/20, 537/20, 537/21,

537/21, 537/22, 537/27, 538/1, 538/2, 538/2, 538/2, 538/4, 538/4, 538/5, 538/6, 538/7, 538/7, 538/8, 538/8, 538/9, 538/9, 538/9, 538/9, 538/10, 538/11, 538/12, 538/12, 538/13, 538/13, 538/15, 538/16, 538/20, 538/20, 538/20, 538/20, 538/21, 538/23, 539/4, 539/4, 539/7, 539/7, 539/8, 539/8, 539/10, 539/10, 539/11, 539/12, 539/12, 539/13, 539/13, 539/13, 539/14, 539/15, 539/15, 539/15, 539/15, 539/16, 539/18, 539/19, 539/23, 540/2, 540/3, 540/3, 540/4, 540/4, 540/4, 540/5, 540/10, 540/11, 540/11, 540/12, 540/12, 540/13, 540/13, 540/13, 540/13, 540/14, 540/14, 540/20, 540/21, 540/22, 540/22, 540/22, 540/23, 540/25, 541/1, 541/2, 541/2, 541/3, 541/4, 541/5, 541/6, 541/6, 541/6, 541/7, 541/7, 541/9, 541/9, 541/11, 541/11, 541/12, 541/14, 541/16, 541/17, 541/17, 541/18, 541/19, 541/21, 541/23, 541/23, 541/24, 541/24, 541/24, 541/25, 542/2, 542/5, 542/6, 542/7, 542/10, 542/11, 542/12, 542/13, 542/13, 542/14, 542/14, 542/20, 542/20, 542/22, 542/23, 542/25, 542/26, 542/26, 543/1, 543/2, 543/6, 543/6, 543/6, 543/7, 543/7, 543/7, 543/7, 543/7, 543/8, 543/8, 543/9, 543/10, 543/10, 543/11, 543/12, 543/12, 543/20, 543/20, 543/21, 543/22, 543/24, 543/24, 543/25, 543/25, 544/3, 544/5, 544/6, 544/8, 544/11, 544/12, 544/13, 544/13, 544/13, 544/13, 544/14, 544/14, 544/16, 544/18, 544/18, 544/18, 544/19, 544/19, 544/20, 544/22, 544/22, 544/23, 544/24, 544/24, 544/25, 545/1, 545/1, 545/2, 545/2, 545/2, 545/5, 545/6, 545/9, 545/9, 545/9, 545/10, 545/11, 545/12, 545/12, 545/12, 545/13, 545/13, 545/13, 545/13, 545/14, 545/14, 545/16, 545/18, 545/18, 545/20, 545/25, 545/25, 545/25, 546/1, 546/1, 546/2, 546/2, 546/3, 546/8, 546/8, 546/8, 546/10, 546/10, 546/12, 546/12, 546/14, 546/14, 546/14, 546/15, 546/15, 546/15, 546/16, 546/16, 546/17, 546/18, 546/18, 546/20, 546/20, 546/21, 546/21, 546/22, 546/24, 546/24, 546/25, 547/1, 547/1, 547/2, 547/4, 547/5, 547/6, 547/6, 547/6, 547/7, 547/8, 547/8, 547/9, 547/9, 547/10, 547/10, 547/11, 547/11, 547/14, 547/14, 547/15, 547/16, 547/17, 547/18, 547/19, 547/20, 547/23, 547/26, 548/3, 548/5, 548/8, 548/8, 548/10, 548/10, 548/13, 548/13, 548/14, 548/16, 548/16, 548/16, 548/17, 548/21, 548/21, 548/21, 548/23, 548/23, 548/23, 548/24,

548/24, 548/25, 549/1, 549/1, 549/2, 549/2, 549/3, 549/10, 549/10, 549/10, 549/11, 549/12, 549/13, 549/14, 549/15, 549/17, 549/21, 549/21, 549/22, 549/24, 549/25, 550/1, 550/2, 550/2, 550/2, 550/7, 550/7, 550/7, 550/8, 550/10, 550/10, 550/11, 550/13, 550/14, 550/16, 550/18, 550/18, 550/18, 550/19, 550/21, 550/21, 550/21, 550/21, 550/22, 550/23, 551/2, 551/2, 551/3, 551/3, 551/3, 551/4, 551/4, 551/4, 551/4, 551/7, 551/9, 551/9, 551/10, 551/13, 551/13, 551/14, 551/14, 551/15, 551/15, 551/15, 551/16, 551/16, 551/16, 551/17, 551/18, 551/18, 551/21, 551/21, 551/22, 551/23, 551/25, 551/25, 551/25, 551/25, 552/1, 552/1, 552/1, 552/2, 552/2, 552/4, 552/4, 552/5, 552/5, 552/7, 552/8, 552/10, 552/10, 552/10, 552/10, 552/12, 552/14, 552/17, 552/18, 552/21, 552/21, 552/22, 552/23, 552/24, 552/25, 552/25, 553/8, 553/10, 553/11, 553/12, 553/13, 553/15, 553/18, 553/18, 553/20, 553/21, 553/22, 553/25, 554/1, 554/2, 554/2, 554/3, 554/3, 554/4, 554/4, 554/5, 554/5, 554/5, 554/6, 554/7, 554/7, 554/11, 554/11, 554/12, 554/13, 554/13, 554/14, 554/17, 554/18, 554/18, 554/20, 554/20, 554/24, 554/25, 554/25, 555/3, 555/7, 555/7, 555/9, 555/10, 555/10, 555/10, 555/11, 555/11, 555/11, 555/12, 555/16, 555/16, 555/18, 555/20, 555/21, 555/22, 555/24, 555/24, 555/24, 555/25, 555/25, 556/1, 556/1, 556/2, 556/4, 556/6, 556/8, 556/9, 556/9, 556/12, 556/12, 556/16, 556/16, 556/17, 556/20, 556/24, 556/24, 556/25, 556/25, 556/25, 557/3, 557/4, 557/4, 557/4, 557/5, 557/6, 557/6, 557/6, 557/7, 557/8, 557/8, 557/11, 557/11, 557/11, 557/12, 557/15, 557/15, 557/17, 557/19, 557/21, 557/24, 558/10, 558/12, 558/14, 558/20, 558/25, 558/26, 559/1, 559/1, 559/2, 559/2, 559/3, 559/6, 559/6, 559/7, 559/7, 559/9, 559/10, 559/11, 559/11, 559/12, 559/15, 559/16, 559/17, 559/19, 559/20, 559/20, 559/20, 559/21, 559/21, 559/22, 559/22, 559/22, 559/23, 559/23, 559/23, 559/23, 559/24, 559/24, 559/24, 560/3, 560/3, 560/3, 560/7, 560/7, 560/7, 560/7, 560/8, 560/11, 560/11, 560/15, 560/16, 560/16, 560/17, 560/17, 560/18, 560/18, 560/18, 560/19, 560/20, 560/22, 560/22, 560/22, 560/23, 560/24, 561/4, 561/4, 561/5, 561/6, 561/7, 561/7, 561/7, 561/8, 561/8, 561/9, 561/9, 561/9, 561/13, 561/14, 561/14, 561/15, 561/16, 561/16, 561/16, 561/17,

561/18, 561/19, 561/20, 561/20, 561/21, 561/21, 561/22, 561/23, 561/25, 562/1, 562/1, 562/3, 562/3, 562/4, 562/5, 562/10, 562/10, 562/10, 562/11, 562/12, 562/12, 562/13, 562/13, 562/14, 562/15, 562/16, 562/17, 562/17, 562/17, 562/17, 562/18, 562/18, 562/18, 562/19, 562/19, 562/19, 562/20, 562/20, 562/20, 562/20, 562/21, 562/21, 562/21, 562/21, 562/22, 562/22, 562/23, 562/26, 563/1, 563/1, 563/3, 563/3, 563/4, 563/4, 563/4, 563/5, 563/6, 563/6, 563/8, 563/10, 563/16, 563/17, 563/18, 563/21, 563/22, 563/23, 563/24, 563/24, 564/1, 564/3, 564/4, 564/5, 564/10, 564/12, 564/13, 564/13, 564/16, 564/20, 564/21, 564/21, 564/21, 564/22, 564/22, 564/22, 564/23, 564/23, 564/24, 564/24, 564/25, 564/25, 564/25, 564/25, 564/26, 564/26, 565/1, 565/1, 565/2, 565/3, 565/5, 565/6, 565/7, 565/7, 565/8, 565/9, 565/9, 565/11, 565/11, 565/13, 565/13, 565/16, 565/17, 565/18, 565/21, 565/22, 565/23, 565/24, 565/25, 565/26, 565/26, 566/1, 566/3, 566/3, 566/4, 566/5, 566/5, 566/5, 566/6, 566/7, 566/8, 566/8, 566/9, 566/9, 566/10, 566/12, 566/13, 566/14, 566/15, 566/15, 566/15, 566/16, 566/16, 566/16, 566/16, 566/18, 566/18, 566/18, 566/18, 566/19, 566/19, 566/19, 566/20, 566/21, 566/24, 566/24, 567/2, 567/4, 567/8, 567/8, 567/9, 567/10, 567/16, 567/19, 567/19, 567/20, 567/21, 567/22, 567/23, 567/23, 567/24, 568/1, 568/2, 568/2, 568/2, 568/3, 568/5, 568/5, 568/6, 568/7, 568/7, 568/8, 568/8, 568/9, 568/11, 568/11, 568/12, 568/13, 568/13, 568/18, 568/18, 568/18, 568/19, 568/20, 568/20, 568/21, 568/22, 568/23, 568/23, 568/23, 568/25, 569/2, 569/2, 569/5, 569/6, 569/7, 569/10, 569/11, 569/12, 569/12, 569/13, 569/13, 569/14, 569/15, 569/16, 569/16, 569/19, 569/19, 569/20, 569/22, 569/22, 569/25, 570/2, 570/2, 570/2, 570/4, 570/7, 570/8, 570/12, 570/16, 570/20, 570/21, 570/21, 570/22, 570/22, 570/22, 570/23, 570/23, 570/24, 570/25, 571/1, 571/1, 571/1, 571/2, 571/3, 571/6, 571/8, 571/10, 571/13, 571/14, 571/21, 572/8, 572/13, 572/14, 572/15, 572/15, 572/21, 572/22, 572/23, 572/23, 572/25, 573/1, 573/15, 573/21, 573/22, 574/1, 574/7, 574/7, 574/8, 574/8, 574/15, 574/17, 574/18, 574/18, 574/19, 574/19, 574/19, 574/19, 574/20, 574/23, 574/23, 574/24, 574/24, 575/4, 575/10, 575/14, 575/17,

575/20, 575/22, 575/23, 575/24, 576/5, 576/10, 576/15, 576/20, 576/21, 576/21, 576/22, 576/23, 576/23, 576/24, 576/24, 576/27, 577/1, 577/14, 577/17, 577/18, 577/23, 577/24, 578/2, 578/4, 578/5, 578/6, 578/9, 578/10, 578/10, 578/11, 578/17, 578/17, 578/18, 578/18, 578/19, 578/21, 578/21, 578/22, 578/23, 578/23, 578/24, 579/2, 579/2, 579/2, 579/3, 579/4, 579/5, 579/6, 579/6, 579/7, 579/12, 579/13, 579/13, 579/17, 579/17, 579/21, 579/22, 579/23, 579/23, 579/25, 580/3, 580/5, 580/8, 580/8, 580/9, 580/10, 580/10, 580/11, 580/11, 580/12, 580/16, 580/16, 580/17, 580/23, 580/23, 580/24, 581/3, 581/3, 581/6, 581/7, 581/8, 581/11, 581/12, 581/12, 581/12, 581/14, 581/14, 581/14, 581/15, 581/15, 581/16, 581/16, 581/16, 581/21, 581/21, 581/22, 581/23, 581/23, 581/23, 581/23, 581/24, 581/25, 581/25, 581/26, 582/2, 582/3, 582/3, 582/3, 582/3, 582/5, 582/8, 582/10, 582/13, 582/14, 582/15, 582/16, 582/17, 582/20, 582/21, 582/22, 582/22, 582/22, 582/25, 582/25, 582/26, 583/1, 583/7, 583/8, 583/9, 583/11, 583/12, 583/13, 583/13, 583/15, 583/15, 583/16, 583/16, 583/21, 584/1, 584/2, 584/4, 584/13, 584/15, 584/15, 584/16, 584/17, 584/19, 585/3, 585/7, 585/7, 585/9, 585/14, 585/18, 585/19, 585/23, 585/24, 586/1, 586/2, 586/6, 586/8, 586/14, 586/17, 586/18, 586/18, 586/19, 586/19, 586/20, 586/21, 586/21, 587/1, 587/3, 587/5, 587/6, 587/7, 587/7, 587/10, 587/12, 587/13, 587/15, 587/26, 588/7, 588/7, 588/14, 588/15, 588/18, 588/19, 588/24, 588/24, 588/25, 588/25, 588/25, 589/1, 589/1, 589/1, 589/5, 589/10, 589/10, 589/11, 589/12, 589/13, 589/13, 589/14, 589/15, 589/16, 589/17, 589/17, 589/18, 589/18, 589/18, 589/22, 590/1, 590/2, 590/3, 590/3, 590/5, 590/6, 590/6, 590/6, 590/7, 590/7, 590/8, 590/8, 590/8, 590/8, 590/8, 590/9, 590/21, 590/22, 590/23, 590/23, 590/23, 590/24, 590/24, 590/25, 590/25, 591/1, 591/4, 591/5, 591/6, 591/10, 591/11, 591/12, 591/15, 591/16, 591/21, 592/6, 592/6, 592/7, 592/8, 592/20, 593/3, 593/5, 593/5, 593/8, 593/13, 593/15, 593/15, 593/19, 593/20, 593/21, 593/21, 593/21, 593/21, 593/22, 593/22, 593/22, 593/23, 593/23, 593/23, 593/24, 594/1, 594/5, 594/8, 594/9, 594/9, 594/16, 594/17, 594/18, 594/21

vebā Ar. Öldürücü bir hastalık, taun

v. 10/3, 10/4, 10/6, 11/1, 11/10, 99/5, 104/14, 105/27, 112/12

v.+nıñ 10/15

v.+ya 124/23

v.+yı 125/13

vec Ar. Egirotu

v. 53/2

v. maʿcūnı Egirotundan yapılan bir macun türü

v. 219/12-13

vecaʿ Ar. Ağrı, sızı

v. 37/14, 81/14, 299/4, 299/4, 373/26, 381/25, 391/17, 492/6, 544/2, 550/7

v.+ı (Belirtme hal eki) 35/5, 65/13, 265/20, 266/6, 268/23, 268/24, 363/13, 388/13, 428/25

v.+ı (3. Tekil iyelik eki) 266/21, 266/22, 267/18, 267/19, 283/8, 283/10, 286/6, 332/9, 376/16, 378/13, 413/17, 502/20, 509/5, 542/20, 546/9, 548/2

v.+ıñ 246/16

v.+ın 71/25, 286/26, 366/24

v.+ını 267/23, 268/10, 362/1, 376/15, 377/15, 379/19, 413/18, 416/9, 526/7, 526/12, 540/7, 541/5, 546/19, 548/2, 560/14

v.+la 538/2, 538/5

v.+lar 30/1, 138/15, 371/18, 493/25,

v. olup 501/5-6

v.-ı esnān Diş ağrısı

v. 265/19, 266/1

v.-ı esnāna 63/6

v.-ı esnānıñ 265/16

v.-ı iltihābī İltihaptan kaynaklı ağrı

v. olmaḳdır 247/8

v.-ı ḳalb Kalp ağrısı

v. 341/1

v.-ı ḳalbi 55/11

v.-ı küllī Bütün ağrılar

v. 376/11

v.-ı küllīde 376/12

v.-ı mefāṣıl Eklem ağrısı

v. 24/24-25, 27/17, 30/18, 74/10, 101/12, 562/20

v.-ı mefāṣıla 54/16, 60/6, 73/8, 79/22, 79/25, 113/9, 410/19

v.-ı mefāṣılları 90/22

v.-ı nāḫis Eksiklikten kaynaklı ağrı

v. 247/13, 248/14

v.-ı rahm Rahim ağrısı

v. 376/13

v.-ı reʿs Baş ağrısı

v.+i (Belirtme hal eki) 199/18

v.-ı ṣadr Baş ağrısı

v.+a 404/23

v.-ı şedīd Şiddetli ağrı

v. 35/4, 198/24, 248/4

v.-ı şedīde 248/2, 248/10

v.-ı şedīdeden 350/17

v.-ı temadī Devam eden, bitmek bilmeyen ağrı

v. 491/7

v.-ı ṭıḥāl Dalak ağrısı

v.+e 101/4

v.-ı üẕn Kulak ağrısı

v. 104/7, 247/6

v.-ı üznüñ 248/22

v.+ü'l-üẕn 246/15

v.+ü'r-raḥme 376/11

v.+ü'l-esnān Diş ağrısı

v. 265/14

vecaʿlü Ağrılı, sızılı

v. 282/20, 587/5

vech Ar. Tarz, biçim, yol

v. 247/13, 196/9b, 511/19

v.+e 49/3

v.+le 179/13, 266/2, 387/2, 396/17, 448/12, 454/23

v.-i meşrūḥ İzah edilmiş biçim, tarz

v. 206/17

vech Ar. Yüz, çehre

v.-i ʿalīl Hastanın yüzü, çehresi

v.+de 265/21

v.-i fers Dağıtılmış yüz, çehre

v.+e 100/25

vefā Ar. Çare, deva

v. etmez 350/15

vefāt Ar. Ölüm

v. itdiler 11/2

vefḳ Ar. Uygun olma, işi rast gitme

v. 206/9, 206/23

v.+dir 206/9

vehm Ar. Gerçekte var olmayan fakat varmış gibi tasarlanan düşünce, zan

v. 22/2, 44/10, 77/11, 388/11, 389/2

v.+den 387/22

v.+dir 21/16

v.+e 389/2

v.+i (Belirtme hal eki) 554/8

v.+ini 387/24, 388/3

velākin bk. velīkin

v. 17/3, 30/12, 33/14, 40/19 72/22, 104/5

veled Ar. Çocuk

v.+i (3. Tekil iyelik eki) 75/3

v.+i (Belirtme hal eki) 133/7

v.-i ḳāmil Anne karnında gelişimini tam olarak tamamlamış çocuk

v. 581/4

ve'l-ḥāṣıl Ar. Sözün özü, kısaca

v. 220/19, 263/20, 286/13, 288/27, 316/21, 396/23, 399/18, 403/2, 403/4, 416/22, 431/15, 438/20, 441/5, 457/10, 475/10, 534/15

velī Ar. Ermiş, eren

v.+dir 197/1b

velīkin Far. Ama, fakat, lakin

v. 504/24

velime Ar. Düğüne, eğlence

v. 60/23

Venedik ö.i. Bir panzehir çeşidi

v. büresi Venedik büresi

v. 489/18, 589/3

v. ṣabunı Venedik sabunu

v. 306/14, 306/16-17, 372/2, 587/17, 588/13, 594/11

ver- Vermek

v.-di 122/12

v.-e 33/19

v.-ir 121/23

verd Ar. Gül

v. 121/24

v.-i aḥmer Kırmızı gül

v. 312/17, 339/23

verdī Ar. Renk yönünden güle benzeyen, gül gibi

v.+dir 187/10

verem Ar. Ur, çıban

v. 26/2, 29/21, 37/14, 158/5, 176/18, 247/8, 248/1, 248/3, 307/12, 308/17, 351/14, 427/10, 427/25, 428/7, 428/13, 435/10

v.+den 263/3

v.+dir 413/17, 427/3, 427/17

v.+e 26/14, 37/23, 154/5, 167/2, 409/16

v.+i (3. Tekil iyelik eki) 133/13

v.+ine 482/13

v.+ler 24/20, 37/11, 427/21, 428/20, 437/16

v.+lerden 426/23

v.+lere 333/1, 424/14

v.+leri 79/20, 404/13

v.+leriñ 413/15, 427/14

v.+lerine 37/12, 132/16

v. olur 558/26

v.-i ḫār Şişliğin sıcak olması

v.+ıñ 558/25

v.-i lesṣ Daim olan verem, veremin bir türü

v.+e 265/21

v.-i māʿy Su veremi denen bir verem türü

v.+dır 429/12

v.-i muḥaddeb Üstü tümsek, yumru olan çıban

v. 503/3

v.+ü'l-üẕnü'l-ḳalb Kalbin kulaklarında hasıl olan verem

v. 351/13

veril- Verilmek

v.-di 55/8

v.-ir 112/15

v.-meye 285/1

v.-üp 493/14

vesāʾir Ar. Bunun gibi olanlar

v. 76/19, 82/11, 98/15, 151/5, 156/18, 182/18, 184/12, 220/5, 220/12, 229/16, 271/25, 306/21, 342/2, 368/25, 385/21, 409/8, 422/24, 436/8, 437/8, 466/19, 468/7, 479/16, 539/10, 565/6, 570/3

v.+lerinden 282/21

vesīle Ar. Sebep, bahane

v. 371/22

v. olur 7/10, 76/20

ve's-selām Ar. İşte bu kadar, sözün özü budur anlamında bir söz

v. 203/12, 243/21, 492/16

vesvese Ar. Kuruntu

v. 89/8

v.+leri 111/12, 127/17

v.+si 92/18

v.+sin 55/12

v.+sini 92/19

v.+yi 120/1

veyā Far. Veya, ya da

v. 9/14, 12/2, 13/8, 17/20, 17/20, 26/10, 26/22, 27/21, 29/21, 31/6, 34/2, 34/16, 35/23, 35/24, 36/4, 36/4, 36/6, 36/6, 36/6, 36/6, 36/8, 36/23, 38/2, 42/15, 42/16, 43/8, 43/13, 43/15, 43/15, 43/28, 45/7, 45/7, 45/11, 45/11, 46/9, 47/7, 47/7, 49/13, 55/13, 57/6, 58/14, 59/3, 67/21, 75/16, 77/2, 80/14, 82/5, 89/2, 89/2, 92/13, 96/7, 106/19, 113/2, 124/23, 124/23, 125/16, 133/3, 133/3, 133/6, 134/7, 138/25, 148/15, 148/19, 151/3, 150/4, 151/19, 151/9, 152/17, 152/17, 152/18, 152/18, 153/18, 153/19, 153/21, 153/21, 153/21, 153/22, 156/3, 156/3, 158/16, 159/5, 175/14, 183/2, 185/15, 185/16, 185/16, 185/19, 185/19, 185/20, 185/21, 185/23, 185/23, 186/22,

186/22, 186/22, 188/1, 188/2, 188/2, 188/6, 188/7, 188/11, 188/15, 188/15, 188/16, 190/14, 191/23, 191/24, 193/18, 198/19, 203/3, 203/4, 205/6, 205/7, 207/12, 207/3, 209/8, 209/20, 210/24, 212/23, 216/3, 216/22, 217/24, 218/2, 221/23, 221/23, 222/6, 222/18, 225/6, 226/12, 227/18, 227/5, 233/25, 236/12, 237/26, 237/26, 241/5, 241/6, 241/9, 246/20, 252/2, 252/5, 252/5, 252/6, 255/1, 255/5, 255/21, 256/1, 259/16, 264/21, 265/17, 272/11, 272/7, 272/7, 278/9, 279/21, 284/1, 287/11, 287/21, 287/21, 298/9, 300/18, 300/20, 306/25, 310/20, 312/2, 313/17, 314/14, 314/14, 315/16, 343/14, 345/16, 359/21, 361/21, 365/5, 375/11, 375/22, 375/23, 375/23, 379/11, 382/15, 390/2, 390/2, 391/8, 393/1, 393/2, 393/21, 395/11, 395/13, 395/13, 395/25, 402/3, 406/11, 407/4, 408/22, 409/2, 409/2, 409/11, 420/12, 422/24, 423/8, 427/8, 427/8, 428/12, 428/24, 428/25, 430/5, 441/8, 441/11, 448/11, 458/11, 481/20, 481/25, 502/12, 504/3, 504/8, 506/11, 509/20, 511/4, 511/8, 515/11, 515/7, 519/21, 520/10, 521/5, 521/13, 521/14, 521/25, 522/24, 522/3, 523/18, 525/10, 527/9, 528/24, 531/13, 537/4, 542/19, 545/15, 550/12, 551/10, 556/18, 556/19, 559/15, 559/15, 559/16, 562/4, 563/25, 564/10, 564/11, 564/11, 564/16, 565/22, 566/17, 566/17, 567/5, 567/6, 567/6, 567/6, 567/7, 567/7, 570/20, 573/15, 578/8, 591/12, 593/5, 593/13

veyāḫūd Far. Veyahut

v. 13/4, 14/21, 26/23, 27/4, 27/4, 27/5, 28/8, 36/3, 36/12, 36/13, 43/19, 43/26, 44/4, 45/15, 55/19, 62/16, 62/17, 67/23, 75/25, 77/12, 92/26, 105/21, 121/9, 123/6, 131/4, 148/12, 152/19, 173/19, 188/2, 188/3, 185/15, 188/12, 192/12, 207/3, 202/7, 201/10, 202/23, 209/6, 213/6, 213/7, 213/9, 13, 216/23, 217/24, 231/17, 232/23, 233/8, 235/19, 236/15, 241/4, 241/5, 246/19, 248/1, 249/11, 249/18, 249/18, 254/3, 254/3, 254/4, 255/7, 257/19, 258/7, 259/19, 263/6, 263/7, 264/13, 264/14, 264/21, 264/24, 264/24, 265/1, 266/9, 266/18, 266/22, 266/23, 273/14, 273/24, 276/17, 277/2, 277/3, 277/11, 277/13, 278/4, 278/13, 279/22, 282/20, 282/21, 283/12, 286/19, 287/19, 288/25, 288/26, 288/27, 301/2, 308/15, 337/13, 337/13, 359/10, 360/4, 360/18, 361/19, 361/21, 365/4, 366/17, 366/20, 373/10, 375/24, 376/1, 376/3, 376/4, 376/5, 377/13, 380/17, 380/20, 380/23, 381/13, 382/24, 383/15, 385/4, 391/7, 392/8, 392/9, 392/11, 392/15, 392/16, 392/17, 392/18, 392/23, 393/7, 394/8, 396/1, 402/4, 402/4, 406/7, 408/24,

413/20, 415/18, 415/21, 419/5, 419/20, 420/12, 422/19, 428/16, 430/12, 430/13, 436/21, 436/22, 441/9, 441/10, 441/11, 442/23, 445/18, 454/12, 454/12, 470/2, 470/2, 470/24, 471/4, 472/8, 496/23, 497/12, 497/13, 497/25, 497/25, 498/1, 498/24, 498/24, 502/8, 502/8, 502/9, 506/11, 511/8, 514/1, 519/22, 523/19, 526/18, 540/23, 542/16, 544/9, 544/11, 546/5, 550/3, 550/12, 551/10, 551/11, 553/10, 553/14, 556/5, 556/5, 565/23, 578/25, 579/26, 581/15, 593/6, 593/13

vezir Ar. Yüksek rütbede bulunan "paşa" unvanını taşıyan kimse

v.-i nebāt Bitkilerin üstün olanı

v. 9/22

vezirā Ar. Yüksek rütbede bulunan "paşa" unvanını taşıyan kimseler

v.+nıñ 173/9

v.-ı medbūr Yaralı vezirler

v. 173/12

vezn Ar. Tartma, tartı

v.+de 17/18, 458/5, 458/8, 458/24, 485/25

v.+i (3. Tekil iyelik eki) 179/1

v.+leri 558/12

v. ideler 448/22

viḳāye Ar. Herhangi bir hastalık için önleyici tedbir almak

v. itmek 14/23

vilāyet Ar. İl

v.+de 171/25, 173/13

v.+den 98/14

v.+e 102/14, 221/10

v.+iñ 98/14

v.+inde 346/12

v.+inden 109/22, 121/6, 128/18

v.+ine 68/10

v.+ler 173/22

v.+lerde 34/23, 40/14, 42/12, 42/12, 131/13, 436/4, 437/8

v.+lere 62/21, 98/15

v.+lerinden 66/20, 73/16

v.+lerine 437/7

v.+leriniñ 121/6

vir- bk. ver-

v. 178/23a, 197/10b

v.-di 55/7, 170/24, 396/21

v.-digi 21/14, 71/8, 75/8, 196/21a

v.-diginden 335/26

v.-dik 172/12

v.-dikden 42/23

v.-diler 388/21

v.-dim 284/16, 309/20, 378/6, 408/7

v.-e 23/13, 165/25, 239/9, 475/2, 536/11, 542/25

v.-ecek 14/4

v.-ecek 35/1, 214/23, 222/23, 223/18, 223/26, 226/2, 357/20, 496/7, 496/21, 507/19, 545/8, 549/18, 557/2

v.-egelmişlerdir 285/6

v.-eler 35/2, 130/4, 186/17, 198/23, 201/14, 208/16, 214/7, 214/22, 215/1, 215/9, 215/20, 216/23, 223/8, 223/19, 226/23, 227/4, 227/4, 227/5, 227/5, 234/25, 241/15, 255/16, 260/23, 261/5, 261/17, 281/16, 285/12, 285/13, 285/14, 285/15, 285/16, 287/12, 287/13, 287/14, 288/7, 289/1, 289/26, 294/1, 299/14, 300/18, 300/19, 300/19, 301/2, 301/2, 301/4, 302/25, 303/14, 303/17, 304/14, 304/15, 304/16, 306/12, 308/13, 308/15, 309/9, 317/19, 317/20, 319/15, 319/18, 321/4, 321/8, 323/17, 326/8, 328/2, 328/6, 328/9, 328/15, 329/21, 331/1, 331/2, 332/3, 334/15, 343/5, 343/5, 343/7, 343/8, 343/11, 343/12, 344/5, 344/14, 344/21, 345/10, 345/19, 345/20, 345/20, 347/14, 347/23, 350/9, 352/7, 352/10, 352/11, 352/19, 352/20, 355/12, 355/16, 355/17, 355/25, 356/6, 356/9, 356/24, 357/2, 357/3, 357/4, 357/18, 357/19, 357/19, 357/20, 357/21, 358/12, 359/10, 359/18, 360/8, 360/13, 360/19, 361/3, 361/4, 361/14, 362/3, 363/11, 363/12, 364/12, 365/25, 366/10, 366/14, 367/22, 367/25, 373/4, 373/4, 373/10, 373/11, 373/14, 374/9, 374/24, 375/3, 379/20, 380/18, 380/22, 382/15, 383/9, 383/15, 383/16, 390/16, 390/19, 392/11, 392/12, 394/10, 409/24, 424/6, 424/6, 424/8, 428/1, 436/15, 436/17, 436/22, 436/23, 438/10, 441/7, 441/9, 441/10, 441/11, 441/12, 442/1, 443/22, 443/24, 443/25, 443/26, 444/11, 444/13, 444/15, 444/15, 444/16, 444/17, 451/23, 454/5, 454/7, 454/9, 457/5, 461/3, 469/12, 500/17, 501/13, 504/18, 504/24, 505/2, 505/6, 506/7, 506/8, 507/17, 507/19, 507/21509/8, 511/17, 511/19, 512/22, 512/24, 512/25, 513/1, 514/16, 515/9, 516/7, 516/8, 516/9, 516/9, 516/16, 520/3, 520/22, 520/24, 522/8, 523/19, 523/20, 524/5, 524/17, 525/9, 525/19, 528/17, 534/26, 539/15, 540/21, 540/23, 541/1, 543/19, 544/11, 544/12, 544/17, 545/1, 545/23547/4, 547/5, 547/9, 548/1, 549/18, 550/2, 550/12, 550/13, 550/14, 550/15, 550/17, 556/8, 557/8, 560/2, 560/3, 560/5, 560/6, 563/4, 563/15, 563/18, 563/18, 565/3, 565/25, 566/2, 566/5, 567/16, 567/17, 578/21, 578/25, 590/9, 590/17, 594/3

v.-emez 565/17

v.-en 46/17, 141/12, 172/10, 311/14, 315/18, 351/17, 488/1

v.-ene 88/20

v.-enlere 110/6

v.-esin 186/24, 458/3, 527/26, 528/2, 529/1, 529/3

v.-esiz 456/12

v.-ip 527/6

v.-ir 14/7, 14/9, 15/9, 17/1, 17/17, 19/21, 20/8, 24/11, 24/20, 25/1, 25/3, 25/4, 26/16, 27/18, 27/23, 27/25, 28/11, 28/12, 28/14, 28/19, 29/4, 30/19, 30/25, 30/27, 30/27, 31/1, 31/18, 33/1, 40/15, 42/22, 44/1, 48/20, 49/9, 49/11, 49/12, 49/19, 49/22, 50/3, 50/6, 50/9, 50/17, 51/2, 51/9, 51/13, 51/21, 51/25, 52/2, 52/3, 52/7, 52/7, 52/14, 52/17, 52/18, 53/24, 55/1, 55/1, 55/3, 55/3, 55/11, 55/23, 55/23, 56/3, 56/6, 56/14, 56/24, 57/6, 57/18, 58/12, 58/13, 58/24, 60/9, 61/15, 61/16, 61/22, 63/9, 64/5, 64/22, 65/1, 65/6, 65/7, 65/8, 65/12, 65/13, 66/8, 66/12, 66/18, 68/12, 69/14, 69/19, 69/2570/3, 70/6, 70/10, 70/21, 72/8, 72/11, 72/16, 72/20, 72/22, 74/6, 76/14, 76/23, 77/3, 77/20, 78/9, 78/11, 79/5, 81/6, 82/19, 82/21, 83/1, 83/9, 85/5, 85/13, 85/14, 86/8, 86/24, 87/1, 87/2, 87/8, 87/8, 87/24, 91/19, 92/3, 92/17, 93/12, , 94/18, 94/6, 95/5, 96/23, 97/9, 97/10, 97/25, 98/25, 99/3, 99/5, 100/10, 100/20, 101/7, 102/15, 103/3, 103/6, 104/11, 104/16, 104/23, 105/3, 105/5, 107/5, 107/6, 107/8, 108/8, 109/7, 109/14, 109/15, 110/21, 110/22, 111/4, 111/11, 111/19, 112/3, 112/9, 112/10, 112/10, 113/8, 114/14, 114/15, 114/17, 114/23, 114/25, 115/1, 115/6, 115/8, 118/2, 118/10, 118/17, 118/24, 120/2, 120/2, 120/9, 122/1, 122/2, 122/3, 122/3, 122/21, 123/15, 123/17, 124/8, 125/5, 125/10, 125/14, 125/22, 125/24, 126/2, 126/7, 127/15, 127/22, 128/25, 129/8, 130/26, 131/8, 131/9, 131/10, 131/12, 132/5, 132/9, 132/22, 132/22, 132/23, 134/19, 135/24, 136/9, 136/12, 136/19, 137/6, 137/11, 137/16, 138/22, 138/24, 141/9, 142/1, 142/3, 142/23, 143/24, 143/5, 153/17, 157/12, 177/18, 182/8, 182/10, 186/16, 207/15, 209/23, 211/8, 222/24, 231/10, 234/2, 238/5, 238/12, 241/16, 241/22, 255/15, 272/24, 273/2, 287/17, 290/11, 290/12, 304/4, 315/17, 315/19, 315/20, 315/21, 316/14, 316/17, 318/10, 319/21, 324/10, 329/5, 329/7, 330/6, 330/21, 337/1, 342/12, 343/16, 349/12, 349/23, 352/18, 358/12, 358/18, 359/12, 359/25, 362/19, 364/14, 369/1, 372/22, 375/12, 381/26, 404/18, 404/21, 405/1, 412/8, 413/4, 451/18, 486/4, 486/24, 495/11, 509/9, 543/1, 544/20, 554/13,

554/14, 554/15, 568/8, 571/21, 576/6, 576/21

v.-iriz 387/2

v.-irken 109/10

v.-irler 308/10, 507/16

v.-irlerse 363/24

v.-irse 369/21

v.-irsin 185/6

v.-mede 26/12, 199/18, 224/5, 284/9

v.-medi 213/16

v.-medigi 517/3

v.-mege 21/14

v.-megi 285/1, 308/11, 362/16

v.-mek 42/25, 76/23, 191/25, 201/20, 201/22, 222/21, 285/3, 292/6, 297/22, 323/11, 363/22, 365/6, 365/25, 370/17, 378/1, 381/14, 501/22, 507/22, 550/16, 567/20, 567/21, 585/15

v.-mekde 314/1

v.-mekden 379/15, 564/19

v.-mekdir 181/2, 509/7

v.-memek 42/8

v.-meye 190/7

v.-meyeler 42/9, 42/10, 42/11, 42/12, 42/13, 42/15, 42/16, 43/4, 134/3, 227/14, 309/11, 357/4, 381/14, 482/20, 550/11, 563/16, 572/20

v.-mez 71/8, 397/7, 583/14

v.-mezse 481/13

v.-mişdir 179/7

v.-se 225/12, 474/22

v.-seler 135/17, 288/17, 380/24, 516/16, 530/23

v.-üp 7/6, 49/23, 72/14, 122/15, 137/20, 142/9, 142/10, 170/5, 182/18, 318/3, 318/4, 319/18, 321/5, 330/17, 331/13, 338/2, 343/4, 350/10, 351/11, 352/6, 354/20, 367/16, 373/10, 373/17, 388/22, 395/12, 461/4, 515/9, 566/20

virān Far. Yıkık, harap

v. 196/14a

v. olmuş ola 374/1

virici Veren

v. 22/23, 31/24, 46/11, 234/15, 323/11

viril- bk. veril-

v.-e 284/11, 393/22

v.-ecek 78/8, 105/2

v.-mege 550/1

v.-mek 306/7

v.-meleri 491/11

v.-meyüp 198/5

v.-mez 285/8-9

v.-ür 285/9

v.-ürse 364/18, 403/23, 489/11, 588/16

virül- bk. viril-

v.-üp 511/16, 583/17

viṣāl Ar. Kavuşma

v.+iyle 23/11

visl ? Bir hastalık adı

v. 68/17

vişne Bul. Vişne

v.+ye 382/13

v. ḫoşābı Vişne hoşafı

v. 12/25

v. murabbaʿsı Vişne reçeli

v.+nı 15/19

vuḳūʿ Ar. Olma, oluş

v.+undan 310/20

v.+unuñ 23/6

v.+yla 266/6

v. bulur 294/22, 315/9, 580/9, 590/23-24

vücūd Ar. Vücut

v. 171/19, 381/15, 589/18

v.+a 175/10

v.+da 22/6, 478/25

v.+ı (3. Tekil iyelik eki) 67/27, 198/7, 419/1

v.+ını 182/12, 204/7, 453/7

v.+uñ 177/20, 434/5

v.+una 7/6, 14/25, 216/19, 446/22, 449/14, 470/23

v.+unda 387/12, 440/13, 468/7

v.+unı 14/23

v.+unuñ 213/3

v.-ı insan İnsan vücudu

v.+a 204/2

v.-ı insanda 174/13, 487/15

vücūh Ar. Yüzler, çehreler

v. 284/6

vürūd Ar. Gelme, ulaşma, sonraki nesillere aktarılma

v. iderler 581/11

vüsʿat Ar. Genişlik, bolluk

v. 297/5

v.+la 590/3, 590/7

v. bulur 535/14

vüsʿatlu Geniş

v. 305/13, 371/1, 371/2, 538/4 580/11

Y

yā Far. Ya

y. 9/14, 11/12, 23/22, 23/23, 26/18, 27/2, 32/7, 32/7, 34/14, 34/14, 41/14,

42/1, 42/9, 42/25, 43/6, 43/13, 43/19, 43/28, 45/11, 47/2, 47/3, 47/3, 47/3, 47/6, 48/3, 58/13, 60/14, 67/21, 72/24, 81/7, 82/2, 86/17, 87/13, 89/2, 89/2, 106/19, 111/17, 111/17, 112/4, 113/13, 113/14, 113/14, 113/21, 113/21, 113/22, 114/16, 120/1, 121/3, 123/6, 125/15, 128/11, 128/11, 129/20, 130/5, 130/5, 130/21, 133/5, 133/14, 139/17, 172/25, 185/15, 185/23, 188/1, 191/25, 192/15, 193/9, 193/9, 193/11, 193/11, 193/18, 193/22, 197/9, 207/7, 207/8, 207/8, 209/7, 209/7, 213/6, 217/15, 217/15, 219/18, 221/15, 222/1, 227/13, 232/23, 241/5, 243/12, 249/2, 255/7, 256/6, 258/9, 263/6, 265/17, 272/12, 283/3, 293/17, 297/17, 300/11, 301/9, 302/22, 312/1, 312/5, 315/16, 315/19, 341/8, 354/11, 361/17, 361/19, 365/8, 369/10, 371/16, 374/16, 374/24, 379/11, 382/13, 393/21, 399/22, 408/23, 409/2, 427/19, 427/19, 429/21, 429/21, 438/5, 442/24, 443/15, 443/15, 443/19, 443/24, 444/7, 451/13, 455/1, 456/1, 457/4, 457/13, 470/1, 470/1, 470/5, 495/21, 496/12, 498/3, 502/12, 503/6, 511/23, 511/3, 511/5, 513/25, 515/16, 515/17, 518/5, 521/16, 522/3, 526/8, 555/18, 557/14, 559/14, 562/8, 563/23, 571/12, 575/7, 580/15, 583/16, 583/17, 585/14

yā Ey anlamında seslenme ünlemi

y. 169/11a

yā da Ya da, veya

y. 7/10, 246/19

yā yā Ya… ya

y. 350/20, 367/21, 367/24, 394/7-8, 564/9

yab- Yapmak

y.-dıḳları 120/17

yab yab Yavaş yavaş, usul usul

y. 32/5-6, 232/3

yaban Far. Dışarı; uzak, ıssız yer

y.+a 158/18, 482/24

y.+larda 107/27

yaban balı Yabani bal

y. 541/12

yaban feslegeni Yabani fesleğen

y. 285/19, 377/18

y.+ni 567/21

yaban fıstığı Kendiliğinden yetişen, aşılanmamış fıstık

y. ṣuyu Yaban fıstığının suyu

y.+yla 569/20

yaban gügerçini Yaban güvercini

y. 510/19

yaban gülü Yaban gülü

y.+nüñ toḫumı Yaban gülünün tohumu

y.+dır 473/24

yaban ḳaranfili Yaban karanfili

y.+niñ kökü Yaban karanfilinin kökü

y.+n 154/23

yaban kedisi Yaban kedisi

y.+dir 104/6

y.+ne 119/22

yaban keşūri Bir tür yabani bitki

y. toḫumı Yaban keşuru bitkisinin tohumu

y. 505/11

yaban lisān-ı ṣevr Yabani sığır bitkisi

y. köki Yabani sığır bitkisinin kökü

y. 472/7

yaban nānesi Yabani nane

y.+ni 536/16

yaban pıraṣası Yabani pırasa

y. 150/12

yaban ṣarımsaġı Yabani saımsak

y. 490/12

yaban ṣoġanı Adasoğanı

y. 391/13

y.+yla 165/25, 420/19

yaban teresi Yabani tere

y.+ni 536/17

yaban yasemini Yabani yasemin

y. 593/10

yaban zeytunu Yabani zeytin

y.+nuñ 86/19

yabānī Özel bir bakım görmeden kendi kendine yetişmiş

y.+dir 155/2

y.+si 123/14

y. lisan-ı ṣevr bk. yaban lisān-ı ṣevr

y. 318/12

yābça yābça bk. yab yab

y. 21/3

yābeser ?

y. 148/18

yabış- Yapışmak

y.-maḳla 451/15

yabışḳan Yapışkan otu

y. 523/12

yābis Ar. Kuru, eski mizaç teorilerinde kuru tabiatlı karakter

y. 11/4, 16/14, 78/3, 177/15, 235/21, 458/12

y.+dir 46/6, 46/16, 53/23, 56/16, 69/9, 69/10, 69/21, 70/21, 71/2, 71/10, , 71/17, 72/5, 72/10, 73/4, 74/10, 74/14, 74/20, 74/24, 79/5, 87/22, 94/8, 101/10, 104/3, 104/3, 121/25, 122/17,

122/24, 124/16, 124/21, 125/3, 126/2, 127/9, 127/22, 127/22, 128/4, 128/10, 128/23, 129/4, 131/6, 132/15, 133/2, 133/10, 134/13, 134/19, 136/12, 136/17, 137/1, 137/15, 137/23, 139/24, 174/12, 174/18, 177/16

y.+ler 316/25

y. ola 17/8, 25/20

y. olanlar 28/3

y. olup 336/13

yābise Ar. bk. yābis

y.+ye 314/14

yābisī Ar. Yabis olan, yabise benzeyen

y.+dir 79/9

yabraḳ Bitkilerde solunum, karbon özümlenmesi, terleme vb. olayların oluştuğu, çoğu klorofilli, yeşil ve türlü biçimdeki bölümler

y.+ıñ 398/10

y.+ıyla 472/8

yād Far. Anma, hatırlama

y. 158/2

y. olunmaḳ 173/26

yaġ- Yağmak

y.-an 177/11, 177/12

y.-ar 205/17

y.-duġı 109/16

y.-masa 10/5

y.-up 221/1

yaġ Yağ

y. 26/22, 31/17, 32/2, 54/12, 66/19, 66/20, 68/8, 68/22, 86/12, 86/15, 91/23, 107/23, 137/25, 143/13, 146/25, 154/2, 162/21, 164/1, 174/24, 190/25, 216/15, 342/11, 354/16, 374/21, 398/7, 400/4, 400/15, 403/11, 409/2, 426/7, 447/1, 467/5, 476/7, 528/13, 555/25, 587/21

y.+a 159/16, 260/5, 398/10, 445/20, 448/24, 449/13, 476/8, 529/23, 537/26

y.+dan 164/2, 256/16, 419/2, 447/2, 467/4, 474/2, 474/5, 476/10

y.+dır 68/9, 68/11, 239/23, 240/7

y.+ı (Belirtme hal eki) 26/14, 27/6, 68/8, 83/21, 91/24, 139/21, 161/22, 329/22, 400/12, 403/11, 447/3, 449/14, 498/2, 555/20

y.+ı (3. Tekil iyelik eki) 92/10, 140/1, 419/11

y.+ın 149/20, 212/3, 400/5, 403/10

y.+ıñ 218/20, 496/3

y.+ında 587/21

y.+ından 319/13, 439/7

y.+ını 94/23, 100/22, 147/1, 159/20, 161/1, 161/10, 161/11, 161/17, 161/24, 163/12, 165/16, 165/18, 577/15

y.+ıyla 95/5, 152/13, 160/2, 164/22, 210/14, 230/24, 264/24, 393/24, 400/8, 428/19, 567/25

y.+la 55/19, 128/11, 145/18, 146/19, 147/8, 147/11, 587/20

y.+lar 9/20, 102/10, 200/1, 217/13, 217/17, 218/18, 218/18, 250/12, 278/18, 330/3, 333/22, 335/19, 374/21, 377/4, 380/15, 380/16, 396/3, 410/21, 500/18, 547/10

y.+lara 371/21, 446/14

y.+lardan 200/5, 216/20, 255/5, 268/11, 371/17, 374/22, 551/18

y.+lardandır 400/14

y.+lardır 368/13

y.+ları 378/14, 446/13

y.+larıñ 400/25

y.+larla 373/19

yaġla- Yağ sürmek

y.-maḳ 373/19, 452/9

y.-yalar 26/22, 208/21, 217/13, 217/17, 264/25, 300/24, 345/13, 368/12, 375/4, 375/4, 375/5, 375/5, 380/15, 432/1, 496/7, 498/3, 500/18, 514/17, 515/18, 543/6, 544/19, 551/22, 552/3, 565/24

y.-yup 543/5

yaġlan- Yağlanmak

y.-ıñ 86/12, 86/14

yaġlı Yağlı, yağı olan

y. 14/17, 14/19, 16/15, 26/7, 59/12, 103/24, 286/25, 364/23, 378/15

y.+lardan 385/19

y. et ṣuyu Yağlı etin suyu

y.+yla 327/26

yaġlu bk. yaġlı

y. 180/23

y.+lar 14/12

y.+ların 14/11

yaġmur Yağmur

y. 10/5

y.+lar 221/1

y. ṣuyu Yağmur suyu

y.+yla 171/10, 241/20-21, 241/24

yaḫni Far. Kavrulmuş soğan ve salça ile pişirilen, sade veya sebzeli et yemeği.

y. 13/7

yāḫūd Far. Yahut

y. 9/8, 9/11,10/13, 10/14, 11/23, 12/25, 13/10, 26/17, 26/18, 26/19, 26/21, 26/22, 27/2, 29/22, 32/8, 41/13, 43/6, 48/2, 70/7, 71/21, 87/12, 94/12, 94/22, 96/2, 97/19, 106/23, 120/10, 155/15, 162/13, 166/23, 183/16,

190/13, 191/23, 191/24, 193/5, 193/8, 201/7, 201/9, 202/10, 208/7, 208/7, 215/21, 216/12, 222/19, 228/7, 229/4, 233/8, 241/10, 241/14, 243/1, 246/1, 246/20, 247/2, 247/3, 248/11, 249/12, 249/18, 249/2, 249/3, 249/6, 249/8, 250/11, 250/7, 252/20, 253/21, 255/10, 256/4, 257/7, 257/11, 258/9, 260/4, 264/3, 265/18, 266/11, 266/19, 266/23, 266/9, 267/7, 267/17, 273/23, 273/26, 274/20, 275/23, 276/14, 276/22, 277/7, 277/8, 278/3, 278/23, 278/23, 279/13, 282/24, 283/4, 283/5, 284/2, 284/3, 284/8, 284/8, 285/12, 287/15, 289/6, 293/11, 294/12, 294/18, 296/12, 296/21, 297/19, 298/1, 298/4, 298/4, 300/3, 300/16, 300/17, 300/17, 301/10, 301/25, 303/2, 305/16, 306/3, 306/23, 306/24, 307/16, 308/14, 308/14, 310/19, 310/20, 311/3, 311/12, 311/17, 312/2, 312/15, 314/13, 314/18, 315/18, 315/19, 315/20, 316/5, 318/3, 319/24, 321/13, 321/19, 322/24, 323/19, 323/7, 324/1, 324/2, 326/15, 328/1, 328/13, 330/16, 331/19, 334/22, 339/22, 340/24, 341/16, 342/8, 343/4, 343/5, 343/6, 343/7, 347/9, 343/13, 343/14, 343/15, 348/2, 348/7, 349/1, 351/22, 352/16, 352/16, 354/11, 354/11, 354/12, 354/12, 354/12, 355/13, 355/14, 356/9, 357/17, 358/6, 360/23, 360/4, 361/13, 361/17, 361/18, 362/14, 363/8, 364/4, 364/4, 364/24, 365/3, 365/8, 365/10, 366/20, 366/21, 367/20, 367/21, 368/11, 368/19, 369/11, 369/25, 370/10, 370/15, 370/23, 371/12, 371/15, 371/17, 371/20, 372/5, 373/2, 374/21, 374/23, 375/2, 375/4, 375/5, 375/11, 379/8, 379/20, 381/11, 382/14, 383/17, 383/20, 385/3, 390/3, 391/20, 392/2, 393/23, 394/7, 394/9, 395/21, 395/25, 399/8, 399/11, 401/23, 405/9, 406/22, 408/24, 409/1, 413/11, 413/12, 415/8, 415/24, 415/24, 416/8, 417/17, 419/1, 419/6, 419/16, 420/19, 420/20, 421/1, 421/1, 422/6, 422/11, 422/14, 422/17, 423/4, 427/10, 427/17, 428/15, 428/17, 428/18, 428/19, 428/23, 428/24, 429/5, 429/22, 433/8, 435/21, 435/23, 436/3, 436/17, 438/5, 438/5, 438/23, 439/6, 441/7, 442/24, 443/23, 444/7, 444/7, 446/5, 448/5, 448/9, 448/24, 449/5, 450/20, 450/23, 452/19, 456/15, 457/13, 457/14, 458/9, 460/21, 460/22, 461/5, 461/6, 463/1, 463/2, 463/2, 463/3, 466/18, 467/8, 469/6, 469/8, 471/19, 479/2, 484/13, 485/2, 488/10, 488/11, 488/19, 488/24, 489/1, 490/14, 491/17, 492/6, 492/10, 493/13, 493/23, 494/1, 494/2, 494/3, 494/11, 494/21, 495/17, 495/21, 497/12, 497/25, 498/3, 499/22, 501/9, 501/11, 501/19, 501/21, 502/15, 503/11, 506/18, 507/18, 514/3, 514/16,

521/24, 523/25, 525/24, 530/11, 535/23, 536/8, 538/10, 538/25, 539/25, 541/25, 542/10, 543/5, 543/11, 544/12, 548/13, 553/10, 553/12, 553/12, 555/6, 555/19, 558/8, 558/9, 569/25, 570/21, 580/5, 580/6, 580/6, 581/6, 581/13, 582/7, 582/8, 582/15, 582/19, 582/23, 582/24, 583/2, 584/1, 586/5, 585/12, 585/15, 586/4, 587/25, 589/15, 591/11, 592/3, 593/25, 594/18, 594/6

Yahudi Ar. Hz. Musa'nın dinine bağlı olan kimse, Musevi, semitik

y. 472/15

yaḳ- (Yakı, kına vb.) uygulamak

y.-a 225/20

y.-alar 115/24, 154/15

y.-up 224/14

yaḳ- Yakmak, yanmasını sağlamak

y.-a 254/16

y.-alar 482/22

y.-an 115/21

y.-ar 63/2, 71/13, 93/9, 93/16, 558/17

y.-dığı 81/23, 93/3, 98/8, 116/2, 117/13, 138/10

y.-ması 67/23, 129/13

y.-mayaraḳ 479/2

y.-salar 101/25, 101/26, 109/13, 156/10, 160/3

y.-up 42/3, 86/19, 96/24, 102/24, 126/4, 126/14, 127/19, 140/9, 157/10, 157/19, 158/19, 159/11, 159/26, 160/1, 160/12, 162/1, 163/2, 163/13, 163/24, 164/19, 238/24, 244/17, 264/9, 269/7, 269/16, 271/13, 274/19, 279/12, 288/6, 414/18, 415/7, 417/7, 418/19, 420/9, 431/17, 459/21, 472/9, 481/25, 483/16, 518/5, 530/7, 548/22, 564/24, 564/26, 577/8

yaḳ- Vücuttaki sıvıların tahliye olurken acıtması

y.-ar 116/6, 353/13, 525/11, 533/22, 541/2, 541/3, 541/6, 544/5

y.-araḳ 542/4, 544/10, 550/8, 556/23

yaḳ- Tedavi etmek amacıyla doku, damar vs. dağlamak

y.-maġa 406/23

yaḳaca Bir hastalık adı

y. 481/18

yaḳan Küçük dilde şiş olmasına neden olan bir madde

y.+dan 278/8

yaḳar yaḳmaz Yakdığı an

y. 396/8

yaḳı Bazı hastalıkları tedavi etmek amacıyla bir bez üzerine yayılup deri üzerine uygulanan, beden ısısıyla vücuda yapışan, koyuca lapa

y. 57/1, 98/8, 136/6, 191/24, 224/4, 224/14, 227/20, 227/22, 229/11, 243/13, 255/22, 272/11, 272/13, 333/13, 333/26, 335/20, 344/14, 357/10, 360/19, 406/23, 412/1, 413/21, 455/14, 462/21, 462/25, 464/22, 476/2, 503/17, 506/18, 523/26, 524/11, 544/21, 547/11, 550/3, 551/18, 553/15, 553/15, 553/15

y.+dır 227/21, 255/23, 433/2

y.+nıñ 471/18

y.+sı 225/23, 277/3

y.+sını 548/7

y.+ya 524/3

y.+yı 207/25, 230/1, 286/21, 333/17, 334/7, 357/10, 384/11, 429/5, 503/16, 503/21, 515/12, 523/20, 534/15, 541/23, 544/19, 551/22, 559/3, 560/20

y.+lar 200/6, 503/15, 526/8, 552/6, 552/17

y.+lara 379/12

y.+lardan 384/11, 467/22

y.+ları 305/20

y. eleyeler 286/18

y. etseler 404/3, 409/16, 409/18, 458/17, 512/13

y. eylemek 227/17, 384/16, 503/15, 526/11, 546/18

y. eylemekden 558/25-26

y. eylemekle 124/4-5

y. eylerler 472/2-3

y. eylerse 97/1

y. eyleseler 53/16, 62/9, 64/1, 65/17, 71/21-22, 71/24, 79/17, 81/10-11, 81/12, 81/23, 83/20, 84/2-3, 86/21, 90/24, 91/8, 93/14, 93/15, 93/21, 94/6, 94/21, 97/11, 98/6, 98/7, 98/9, 110/20, 115/25, 117/13, 124/19, 126/21, 126/25, 129/7, 129/8, 131/24, 132/7, 132/10, 133/3, 133/20, 134/23, 134/24, 136/6, 138/11, 526/10, 566/15

y. eyleye 224/12, 228/2, 228/3, 228/6, 228/9, 229/16, 229/19, 229/22230/3, 230/7, 231/25255/22, 255/27, 278/6, 286/16, 286/17, 286/24, 286/26, 333/4, 333/7, 333/13, 333/26, 334/11, 334/12, 335/12, 344/19-20, 344/25, 357/14-15, 384/15, 392/17, 406/3, 406/6, 406/8, 413/20, 422/13, 429/18, 471/17, 497/15, 497/17, 498/2, 499/21, 503/14-15, 508/10, 509/18, 523/26, 524/4, 524/14, 542/2, 544/23, 546/18, 546/22, 546/26, 547/8, 547/10, 547/21, 548/9, 552/3, 552/5, 552/7, 553/22, 559/9, 561/1

y. ide 534/15

y. ideler 146/6, 149/10, 149/25, 152/15, 153/9, 154/9, 160/2, 163/13,

199/4, 225/13, 227/19, 227/20, 236/9, 240/17, 241/10, 241/11, 245/2, 246/12, 282/6, 282/8, 288/11, 288/12, 288/20, 345/10, 345/12, 406/21-22, 410/10, 411/15, 412/4, 413/2, 413/21, 413/23, 413/25, 414/26, 422/11, 429/5, 455/17, 460/18, 464/4, 468/16, 471/15, 473/23, 484/6, 503/20, 504/18, 504/20, 508/1-2, 513/5-6, 518/2, 519/11-12, 529/15, 546/4, 560/17

y. iderler 427/12

y. idesin 409/10, 409/13

y. idüp 225/16, 238/20, 246/11, 340/5, 398/20, 402/19, 411/18, 417/20, 433/1, 455/11, 458/15, 468/19, 518/21, 534/14, 536/19-20, 575/12

y. itseler 54/3, 65/18, 81/18, 84/11, 89/22, 97/21, 123/17, 148/9, 238/4, 410/17, 418/2, 572/5

y. oldığından 246/7

y. olmaz 547/21

y. olur 503/24

y. uralar 335/8

y. otları Yakı hazırlanmasında kullanılan otlar

y. 408/1

yaḳıcı Yakıcı

y. 406/15, 436/1

yaḳın Yakın

y. 38/7, 38/7, 68/5, 100/7, 218/2, 315/20, 406/4, 425/24, 437/3, 480/24, 563/16, 564/24

y.+dır 32/15, 41/2, 61/16, 70/2, 70/14, 177/20, 354/1

y.+ında 316/4

y. et- Bitiştirmek, yaklaştırmak

y.-seler 121/9

y. ola 578/14

y. olmağla 376/9

y. olmaya 100/11

yaḳma Bir deri hastalığı

y. 414/14

yaḳu bk. yaḳı

y. 222/24, 223/26

y.+dır 208/9

y.+lar 222/23, 223/26

y.+yı 236/6, 333/8, 515/19

y. etmek 379/11

y. etseler 211/9

y. eyleseler 64/8, 70/22, 102/19

y. eyleye 210/15

y. eyleyeler 223/4, 224/4, 517/6, 560/8

y. ideler 202/6, 236/6, 243/12, 243/15

y. iderlerse 288/6

y. idüp 211/14, 211/16, 241/12, 575/19

yāḳuc Ar. Baş damarlarından kan alma işi

y. 205/6

yāḳūt Ar. En meşhuru kırmızı olan, pembe, erguvan vb. renklerinde ve sadece elmasın çizebildiği çok değerli taş

y. 138/21, 139/3, 139/4

y.+ı (Belirtme hal eki) 139/5

y.+uñ 317/16

y.-ı ḫātem Yakutun bir türü

y. 138/24, 139/2

y.-ı ramānī Kızıl renkteki yakut

y. 138/21

yala- Yalamak

y.-maḳ 343/15, 345/7

y.-sa 60/7

y.-yup 239/8

yalama Güneşten ya da hastalıktan dudakta beliren yara, dudak yarığı

y. 274/16

yalan Yalan

y. 388/25

y.+ı (Belirtme hal eki) 196/13b

yalat- Yalatmak

y.-salar 160/12

yalı Yun. Sahil

y.+larda 221/8

yalın Alev

y.+dır 125/3

yalıñ ayaḳ Ayağın çıplak olması

y. 393/12

yalıñız Yalnız

y. 116/24, 199/5, 257/19, 258/16, 264/13, 286/25, 293/23, 306/11, 319/23, 330/5, 378/11, 385/13, 427/18, 524/4, 572/10, 581/25

yama Delik ve yırtığı uygun bir parça ile onarma, kapatma

y. 33/7

yan- Aşırı pişme sonucu yanmak

y.-a 246/1

y.-dıḳdan 100/4

y.-maḳ 112/25

y.-maya 267/6

y.-up 431/24

yan- Ateş durumuna geçmek, tutuşmak

y.-ar 62/26, 267/11, 407/7

y.-masıyla 252/23

yan- Isı sebebiyle vücutta bir yeri kızarmak, yara olmak

y.-an 419/13

y.-arsa 419/2

y.-maz 138/25

y.-mış 166/9

yan- Vücutta aşırı sıcaklık hissetmek

y.-ar 255/3, 332/10, 520/18

y.-maḳ 448/21, 499/4

yan- Bir yerinde yanığa benzer acı duymak

y.-madan 493/5

y.-masını 558/14

y.-masını 98/3

yan- Bozulmak, birtakım etmenlerin etkisiyle işe yaramaz duruma gelmek

y.-masına 86/8

y.-masından 94/12

y.-mış 94/10, 94/12, 127/16, 232/13, 232/20, 232/20, 232/21, 268/8, 272/21, 286/2, 334/19, 346/17, 360/16, 364/2, 364/8, 382/19, 383/12, 406/13, 427/1, 427/7, 427/11, 436/21, 444/7, 460/21, 548/16, 549/20

y.-mışdır 420/2

y.-mış ise 427/2

y.-mış ola 455/15

y.-sa 180/16, 180/16, 180/16, 180/17, 275/1, 279/22

yan Taraf, yön; birlikte

y. 590/7

y.+a 155/7, 155/8

y.+ımızda 238/11, 503/1

y.+ına 24/22, 186/3, 271/21, 277/14, 388/22, 459/1, 469/4, 521/20, 575/1

y.+ında 107/27, 126/8, 139/3, 139/4, 139/18, 235/18, 391/24, 509/5

y.+ındaki 37/24, 293/16, 303/8

y.+ından 182/3, 284/8

y.+una 158/24

yan Bir şeyin ön, arka, alt ve üst dışında kalan bölümü

y.+da 395/24

y.+larına 45/7

y.+larında 148/14

yaña Taraf, yön, cihet

y. 182/8, 186/4, 186/6, 186/12, 186/13, 186/13, 205/5, 205/12

y.+dır 182/10

yan aġrısı bk. ʿırḳu'n-nisā

y. 63/5, 298/17

y.+n 93/23

y.+na 53/3, 86/20, 89/7, 93/14, 124/19, 129/24

y.+nı 90/22

yan aġrıları bk. yan aġrısı

y.+na 39/5-6, 74/14-15, 81/11, 84/14, 123/4-5, 138/1

y.+nı 114/3, 138/3-4

yanbaşı aġrısı Kalça kemiğinin üst başı, uca

y.+nı 124/18

yanbaşları aġrısı bk. yanbaşı aġrısı

y.+dır 191/17

yañaḳ Yanak

y.+a 211/14

y.+ları 304/5

yanaḳ bk. yañaḳ

y.+ları 439/10

yanġın Yangın

y. 33/10

y.+a 419/8, 419/23

y.+dan 421/1

y.+ı (3. Tekil iyelik eki) 33/17, 97/17, 255/14, 374/26

y.+ı (Belirtme hal eki) 69/25

y.+ından 419/14

yanġunluḳ Hararetli olma durumu

y. 365/17

yanıḳ Yanmış yer, yanmış olan yerde kalan iz

y.+ı (3. Tekil iyelik eki) 416/17

yanıḳara Bir çıban türü

y. 73/24

y.+dır 406/12

yanıḳlıḳ Yanık olma durumu

y.+ı (3. Tekil iyelik) 81/4

y.+ını 51/18

yaʿnī Ar. Yani

y. 7/16, 7/19, 8/1, 8/6, 12/15, 12/16, 14/1, 14/20, 17/12, 19/8, 20/6, 21/3, 23/11, 23/18, 25/7, 25/23, 25/23, 27/19, 31/5, 31/6, 31/14, 34/23, 37/2, 37/14, 38/7, 39/14, 40/6, 41/5, 42/10, 42/19, 46/1, 47/4, 47/8, 48/13, 49/4, 49/21, 49/23, 51/6, 54/22, 56/2, 61/1, 62/2, 64/11, 67/20, 69/12, 71/7, 72/3, 76/22, 80/18, 81/1, 82/11, 84/13, 86/12, 86/14, 88/13, 89/5, 89/11, 90/14, 90/7, 92/7, 92/9, 96/15, 97/23, 103/13, 103/15, 103/21, 105/13, 105/19, 105/25, 106/4, 106/7, 107/16, 108/16, 109/9, 112/20, 114/21, 117/10, 120/2,5 121/2, 122/8, 123/23, 123/25, 124/10, 125/2, 128/7, 135/2, 135/16, 142/6, 142/18, 143/17, 143/21, 143/23, 144/2, 144/21, 149/9, 15/1, 15/17, 150/2, 150/12, 151/1, 153/23, 155/18, 156/3, 156/16, 159/1, 159/23, 160/11, 162/6, 166/12, 169/7, 172/12, 172/14, 172/22, 173/18, 175/13, 179/5, 180/15,

180/20, 180/24, 181/21, 182/21, 184/7, 185/4, 185/9, 185/15, 185/16, 186/12, 187/4, 187/5, 187/9, 187/10, 187/11, 187/11, 187/15, 187/16, 188/6, 188/7, 188/9, 188/10, 189/1, 189/10, 189/11, 189/23, 189/27, 190/24, 191/7, 191/13, 191/27, 192/1, 198/13, 203/2, 203/8, 204/20, 204/24, 205/16, 210/7, 211/6, 211/14, 212/20, 212/20, 213/8, 213/19, 214/25, 215/24, 219/7, 219/20, 220/4, 220/22, 225/22, 225/24, 226/6, 233/13, 233/17, 235/3, 235/26, 236/11, 236/12, 236/17, 236/21, 238/26, 239/6, 240/8, 241/15, 243/11, 243/19, 245/14, 249/1, 251/8, 251/18, 251/26, 252/1, 252/1, 254/16, 265/1, 265/14, 269/19, 271/19, 275/6, 278/4, 278/24, 281/2, 281/14, 282/7, 283/20, 283/22, 286/19, 287/6, 288/9, 288/20, 288/23, 292/5, 294/10, 296/16, 297/6, 297/24, 299/16, 299/18, 299/2, 300/7, 300/10, 301/3, 310/17, 311/4, 311/5, 313/20, 314/18, 315/10, 316/23, 323/9, 323/11, 327/4, 327/20, 333/1, 333/19, 337/1, 338/14, 340/4, 343/2, 343/19, 345/20, 347/14, 350/11, 351/14, 352/4, 353/3, 354/15, 361/16, 365/9, 365/10, 372/5, 373/11, 373/16, 379/9, 379/11, 380/2, 381/15, 383/13, 386/19, 391/14, 392/18, 394/25, 396/6, 397/14, 400/12, 403/21, 403/22, 405/2, 408/16, 410/12, 412/15, 412/20, 413/11, 415/6, 416/24, 421/24, 422/3, 423/3, 424/20, 426/13, 429/13, 430/4, 430/22, 434/5, 435/6, 435/7, 435/8, 440/10, 440/24, 441/21, 443/2, 446/2, 446/7, 451/19, 454/3, 455/16, 456/4, 456/17, 456/25, 457/19, 457/7, 458/22, 458/23, 460/7, 464/22, 465/6, 465/20, 466/3, 466/3, 467/21, 467/23, 468/21, 469/18, 469/19, 469/20, 469/23, 469/24, 469/24, 472/14, 473/3, 473/22, 478/16, 480/22, 481/18, 483/25, 486/10, 489/4, 491/10, 493/17, 493/5, 494/3, 497/20, 497/25, 498/7, 498/7, 498/23, 500/20, 500/25, 502/6, 503/2, 508/7, 508/19, 509/23, 512/8, 526/11, 532/25, 536/16, 538/7, 538/10, 538/13, 543/14, 546/1, 548/3, 548/7, 548/17, 548/25, 551/7, 552/23, 552/23, 553/25, 554/2, 554/4, 554/8, 558/5, 558/24, 558/26, 559/14, 559/20, 561/11, 562/8, 564/9, 568/23, 571/25, 573/1, 578/11, 578/23, 580/1, 580/4, 580/12, 580/19, 581/15, 581/4, 582/25, 584/25, 585/6, 588/16, 588/19, 590/10, 593/10

yanmaḳlıḳ Yanma hissi olması

y. 341/10

yap- Gerçekleştirmek, meydana getirmek, üretmek

y.-a 274/21, 279/22, 453/10, 488/19

y.-alar 235/27, 242/8, 269/13, 292/2, 451/18, 467/16, 478/10, 557/15, 591/21

y.-ar 514/21

y.-arlar 62/22 120/18, 211/6

y.-asın 409/5

y.-dık̟ 272/18

y.-mak̟ 413/2

y.-salar 524/10

y.-up 26/17, 26/19, 26/20, 59/18, 101/1, 112/12, 139/9, 166/12, 166/27, 204/10, 230/24, 262/2, 274/13, 276/6, 287/4, 291/23, 320/3, 346/5, 396/10, 407/9, 434/21, 439/4, 472/16, 481/4, 485/13, 570/9, 570/19, 578/25

yapağı Kırkılmış koyun yünü

y. 286/25

yapdır- Yapmasını sağlamak

y.-up 526/18

yapıl- Yapılmak

y.-acak̟ 593/16

y.-an 51/11, 114/1, 576/26

y.-mış 13/8, 26/12, 292/12, 381/10, 415/7, 539/12, 543/11

y.-up 214/1, 255/14, 303/7, 306/18, 323/12, 372/4, 428/3, 456/15, 587/19, 594/13

y.-ur 457/16

y.-ursa 442/12

yapış- Ayrılmayacak şekilde tutunup kalmak

y.-a 276/22

y.-an 140/16

y.-mak̟ 20/1, 20/3

y.-mak̟dır 185/10

y.-ur 237/7, 420/17

yapışdır- Yapıştırmak

y.-a 269/5

y.-acak̟ 41/17

y.-alar 41/18, 204/12, 208/8, 269/5, 278/20, 401/24, 408/3, 432/20, 470/13, 501/12

y.-mağı 41/12

y.-mağla 32/8, 489/10

y.-mak̟ 41/17, 41/21, 41/25, 59/16, 294/21

y.-salar 59/16

y.-up 41/5, 224/26

yapışġan bk. yapışk̟an

y. 377/18

yapışık̟ Yapışık

y. 68/6, 88/24, 110/8, 264/3, 316/6, 375/22, 556/15

y.+dır 68/9

yapışk̟an Yapışkan otu

y. 149/18, 285/19, 332/22, 368/6, 376/22, 377/8, 524/6, 524/9, 524/13, 526/4, 546/20, 553/18

y.+ı (Belirtme hal eki) 526/9, 564/2

y. otı Yapışkan otu

y. 308/24

yapraḳ bk. yabraḳ

y. 586/14

y.+ı (3. Tekil iyelik eki) 58/10, 68/5, 129/17, 137/24, 320/2, 409/6, 508/20

y.+ıdır 75/10

y.+ın 89/26, 90/1, 91/7, 94/19, 98/8, 107/15, 107/17, 150/17, 151/21, 153/9, 155/4, 156/20, 157/10, 420/6

y.+ına 58/9, 68/5

y.+ında 129/17

y.+ından 52/11, 140/23, 153/15

y.+ını 53/25, 54/2, 54/3, 57/1, 81/22, 83/14, 84/11, 86/6, 86/7, 86/19, 90/3, 93/14, 98/7, 118/11, 126/20, 127/19, 128/15, 134/4, 140/16, 147/19, 148/25, 149/15, 156/12, 472/2, 512/19, 512/21, 518/14

y.+ınıñ 132/10, 132/11, 132/12, 390/12

y.+ıyla 70/18, 80/21, 109/1

y.+ları 58/9, 75/21, 290/19, 462/23

y.+larınıñ 75/14

yapraḳlı Yaprağı olan

y.+sı 290/18

yapraḳsız Yaprağı olmayan

y. 75/20

yapu Yapı, tesis

y.+sı 29/11

yar- Kesip açmak, delik açmak

y.-arlar 480/19

y.-mışlar 324/22

y.-up 106/25, 392/7, 421/8, 535/18, 553/18

yar- Bölmek

y.-up 325/16

yar- Kesmek

y.-maḳ 33/6

yara Vücutta meydana gelen yarık, kesik veya çıban

y. 109/1, 151/21, 218/2, 259/23, 307/15, 361/17, 412/18, 415/1, 415/22, 416/2, 417/4, 417/18, 417/22, 417/25, 418/6, 418/20, 422/7, 422/21, 422/23, 425/20, 428/3, 430/19, 430/19, 433/15, 434/7, 434/11, 434/22, 434/23, 435/3, 466/3, 467/3, 469/4, 542/4, 579/12

y.+da 419/25

y.+dan 421/1, 496/23

y.+dır 434/5, 466/21

y.+lar 28/1, 107/16, 189/3, 274/17, 406/10, 412/5, 415/12, 415/20, 417/14, 418/3, 420/2, 422/1, 423/16, 432/4, 434/15, 437/14, 466/1, 550/6, 561/13

y.+lara 40/26, 51/1, 57/12, 59/15, 65/22, 73/25, 97/6, 102/25, 107/21, 111/5, 115/22, 119/18, 137/25, 148/25, 149/15, 259/6, 260/4, 260/5, 274/12, 274/2, 274/7, 279/9, 414/5, 414/24, 418/17, 421/24, 423/21, 424/21, 425/5, 426/18, 426/22, 452/21, 452/23, 453/3, 465/21, 465/25, 466/10, 466/19, 505/20, 548/14

y.+larda 274/15, 465/19

y.+lardan 218/1, 467/5, 538/20

y.+ları 56/24, 63/12, 66/16, 68/22, 83/13, 90/4, 102/20, 115/16, 115/17, 120/5, 137/24, 189/9, 274/21, 420/18, 424/24, 425/11, 426/11, 426/17, 435/1, 440/23, 466/11, 541/9, 550/17, 557/9

y.+larıñ 102/19, 334/16, 412/12, 412/16, 419/14, 422/21, 433/20, 450/5, 548/11

y.+ların 57/22, 133/25, 496/13, 561/23

y.+larına 38/21, 57/17, 80/8, 97/24, 118/9, 136/7, 362/19, 421/24, 434/22, 466/15, 496/13

y.+larından 57/15

y.+larını 100/9, 103/11, 362/2, 363/14, 558/14

y.+larınıñ 137/26

y.+nıñ 407/11

y.+nıñ 407/9, 414/6, 416/19, 416/23, 417/11, 417/24, 418/19, 420/5, 421/4, 422/4, 422/9, 422/10, 422/23, 423/1, 423/3, 423/6, 423/14, 431/5, 548/6, 549/3

y.+sı 434/21

y.+sın 56/23

y.+sına 100/5, 102/8, 273/21, 426/2, 431/5

y.+ya 407/13, 414/12, 417/9, 417/12, 418/6, 420/15, 425/18, 432/7, 467/4, 467/7

y.+yı 279/24, 279/27, 334/16, 417/24, 422/5, 431/25, 433/9, 540/24, 541/6

y. eyler 356/20, 542/5, 556/25

y. idince 86/22

y. olan 506/5

y. olmaḳdan 361/21

y. olması 262/25

y. olur 427/2

y. olursa 427/6

yara- Yarar sağlamak, faydalı olmak

y.-r 73/20, 142/24, 466/3

y.-yup 226/2

yaradıl- Yaratılmak

y.-mamışdır 144/10

yarala- Yara açmak

y.-dığı 76/19

yaramaz Uygunsuz, zararlı, fena, kötü

y. 16/3, 16/13, 24/17, 24/23, 27/26, 28/9, 29/23, 40/26, 41/16, 41/26, 73/23, 92/12, 93/4, 102/19, 111/21, 133/11, 139/12, 163/11, 168/16, 190/14, 191/4, 192/10, 192/14, 193/3, 193/16, 193/17, 193/18, 194/3, 209/26, 218/1, 274/7, 295/20, 315/18, 315/24, 316/8, 359/20, 435/9, 435/17, 436/9, 437/11, 437/14, 437/14, 437/15, 440/1, 440/17, 441/1, 442/12, 442/18, 467/22, 469/23, 472/25, 475/14, 481/11, 556/20, 564/13, 579/12

y.+dır 25/10, 121/1, 190/1, 191/14, 191/15, 192/15, 283/3, 547/25

y.+ ise 11/4

y. oldığınıñ 281/1

y. olıcaḳ 461/13

yaramazlıḳ Fenalık, kötülük

y.+ından 192/15

yarasa Yarasa (Vespertilio)

y. 165/5, 165/6, 165/8

yarat- Yaratmak

y.-dı 170/23, 182/15, 182/16

yarayışlı Faydalı

y. 163/16

yardım Yardım, muavenet

y. ide 342/22

y. ider 97/13, 99/3, 99/4

yarı Bir şeyin yarısı kadar olan, yarım olan:

y. 139/20

y.+sı 138/2, 437/26

y.+sın 518/3 518/4

y.+sını 518/5

yarıḳ Yarılarak açılmış veya aralık durumuna gelmiş yer, çatlak, rahme

y. 274/16, 551/9

y.+a 409/3, 409/5

y.+da 409/16

y.+dan 408/20, 409/2, 551/10

y.+ı (3. Tekil iyelik eki) 409/22

y.+ıñ 409/10

y.+ları 440/1

yarıl- Üzerine yarık veya yara açılmak

y.-a 455/2

y.-an 94/6, 149/19, 409/21

y.-dığı 495/20

y.-dıḳda 281/21, 551/7

y.-mış 535/22

y.-up 408/19

y.-ur 480/13

yarım Bütün bir şeyin ayrıldığı iki eşit parçadan her biri

y. 10/14, 68/23, 99/20, 102/4, 126/9, 130/2, 130/8, 150/24, 205/20, 205/22, 206/5, 206/6, 206/10, 212/5, 215/7, 223/2, 237/11, 255/26, 263/23, 268/17, 290/24, 291/17, 294/5, 297/15, 301/23, 302/2, 305/4, 318/16, 319/3, 322/19, 329/13, 347/25, 363/11, 367/2, 367/10, 370/9, 372/3, 372/7, 375/14, 376/23, 377/20, 383/14, 394/5, 396/6, 400/12, 410/25, 433/12, 433/13, 445/6, 446/8, 451/6, 478/18, 481/17, 484/17, 488/2, 488/15, 488/21, 489/3, 489/13, 490/13, 491/16, 495/3, 495/8, 495/25, 506/6, 517/1, 539/18, 553/19, 556/13, 558/4, 558/9, 576/23, 584/3, 585/7, 585/11, 585/23, 586/16, 588/5, 588/10, 589/7, 590/11, 593/11, 594/5

y.+ını 285/26

y. baş ağrısı Başın bir tarafında ve genellikle şakak ve göz çukuru bölgelerinde hissedilen şiddetli ağrı, migren

y. 202/12

y. baş ağrısına 140/2

yarımşar Her birine yarım olarak, her seferinde yarım

y. 101/23, 251/7, 251/19, 308/24, 312/21, 574/8, 574/23

yarın Yarın

y.+ki 388/20

yarmışar bk. yarımşar

y. 198/21

yarpuz Ballıbabagillerden, çiçkleri birbirinden ayrı halka durumunda, nane türünden, kısa saplı, az veya çok tüylü, güzel kokulu bir bitki (Mentha pulegium)

y. 214/9, 259/20, 259/4, 282/7, 329/13, 385/6, 503/24, 542/26, 559/11

y.+ı (Belirtme hal eki) 225/18, 532/16, 572/5

y. köki Yarpuz kökü

y. 386/19

y. şuyı Yarpuz suyu

y. 385/7

yaṣdıḳ Yastık

y. 186/12

y.+ları 272/13

yāsemin Far. Yasemin (Jasminum)

y. 212/3

y. yağı Yasemin bitkisinden elde edilen yağ

y.+yla 577/13

yaşşı Yayvan ve düz

y. 270/3, 275/22

y. idüp 414/15-16

yaşşı yaşşı Yassı yassı

y. 381/23-24

y. olur 381/21

yaşşıla- Yassı hale getirmek

y.-yup 204/12

yaş Taze

y. 14/3, 14/3, 16/11, 50/23, 85/23, 92/24, 95/12, 116/1, 202/9, 224/20, 235/20, 281/7, 287/21, 310/12, 345/13, 382/2, 382/4, 419/4, 420/6, 422/3, 428/13, 467/9, 467/10, 482/2, 508/12, 508/13, 537/6, 573/21

y.+ına 50/16

y.+ını 262/7

yaş Islak, nemli, kuru olmayan

y. 153/13, 153/14, 401/6, 460/20

y.+dan 497/13

y.+dır 49/8, 50/17, 51/9, 51/15, 53/9, 53/13, 59/24, 61/10, 61/19, 62/6, 65/15, 66/8, 80/21, 81/6, 89/19, 91/24, 93/2, 94/3, 94/18, 95/2116/4, 116/9, 116/24, 131/18, 135/22, 137/10, 139/16, 141/20, 142/7, 142/14, 142/23, 142/25, 143/1, 143/3, 143/4, 143/5, 143/14, 143/17, 143/20, 143/24, 144/4

y.+ı (Belirtme hal eki) 271/27

y.+ından 107/12

y.+ını 128/14, 271/21

y. olur 461/12

y. olana 461/19

y. olursa 466/2

yaş Göz yaşı

y. 238/22, 245/8

y.+ı (3. Tekil iyelik eki) 22/20

y.+ı (Belirtme hal eki) 238/23

y.+ını 239/3, 239/21

y.+ları 79/17

yaş Doğuştan beri geçen ve yıl birimi ile ölçülen zaman, sin

y.+da 184/8, 184/12

y.+ı (3. Tekil iyelik eki) 29/1

y.+ına 184/6, 184/14, 307/20, 580/8, 580/9

y.+ında 35/13, 35/16, 219/14

y.+ından 106/18, 183/21, 184/6, 307/20

y.+ını 28/20, 35/11, 35/11

yaşa- Sağ olmak, hayatta bulunmak

y.-dıḳdan 251/10

y.-maḳ 389/1

y.-malı 178/17a

y.-ması 7/3

y.-maz olsa 570/21

yaşar- (Göz için) Yaşla dolmak

y.-ır 226/10

y.-sa 240/13

yaşlı Yaşı geçmiş olan

y. 42/11, 105/8

yaşlı Nemli, ıslak

y. 108/9, 236/20

yaşlıḳ Yaş olma durumu, ıslaklık

y. 84/2, 99/7, 137/20, 336/17, 337/6

y.+da 141/7

y.+dan 81/13, 88/2, 98/25

y.+ları 83/2, 103/5, 115/9

y.+ların 96/6

y.+larını 89/17

y.+ı (Belirtme hal eki) 86/1, 107/8

y.+ını 87/22, 129/9, 137/8, 208/9

yaşlu Yaşı geçmiş olan

y.+ise 67/4

y.+ya 29/2

yat- Boylu boyunca uzanmak

y.-a 24/22, 152/23, 154/24, 225/20, 263/12, 291/1, 395/18, 397/21

y.-abilür 306/11

y.-alar 99/17, 449/7

y.-dı 535/12

y.-dıḳda 502/20

y.-maḳ 24/23, 24/23, 25/10, 221/3, 513/7, 526/15

y.-sa 315/7, 455/1

y.-up 36/7

y.-urlar 293/20

yat- Uyumak ya da dinlenmek için yatağa girmek

y.-acaġı 234/15, 291/18, 296/16, 299/23, 447/5, 558/19

y.-acaḳ 275/22, 346/5, 394/21, 395/14, 397/21, 405/15, 408/21, 481/5, 486/11, 489/19, 506/8, 535/25, 537/22, 554/20, 576/4

y.-alar 205/2

y.-an 388/6

y.-maḳ 451/2

y.-maḳdan 234/15

y.-salar 145/16

y.-up 16/10, 24/13, 214/1, 352/22, 382/6, 396/7, 540/5

yataḳ Yatak

y.+da 306/11

y.+dan 397/16

y.+ıdır 327/7

y.+ına 388/7

yatsu Yatsı, güneşin batmasından bir buçuk, iki saat sonraki vakit, yatsı vakti

y.+da 439/20

yatur- Yatırmak, yatmasını sağlamak

y.-ken 487/20, 558/13

y.-mayup 502/5

y.-sa 25/2

y.-salar 149/20

y.-up 409/12

yavaş Yavaş

y. 11/17, 11/17

yavaş yavaş Yavaş yavaş

y. 11/18, 20/10, 269/2, 293/7, 321/21-22, 348/10, 491/8, 535/15

yavaşraḳ Yavaşça, yavaşa yakın

y. 193/2

yave ? Taraf, kısım, bölge

y.+den 86/22

yavız Güçlü, çetin

y. 391/2

yavrı Yavru

y.+iken 117/26

y.+ları 92/23

y.+sı 100/18, 100/19, 126/2, 143/21, 521/20

y.+sınıñ 11/25

yavrıla- Doğurmak

y.-mış 253/8

yavuz bk. yavız

y. 143/10, 163/7

yay Yaz

y. 183/16

yay Ok atmaya yarayan, iki ucu arasına kiriş gerilmiş, eğri ağaç veya metal çubuk

y.+ı (Belirtme hal eki) 139/4

yay- Sermek, sınırı genişletmek

y.-up 256/12

yayan Yaya yürüyen

y. 177/2

yayıl- Serilmek, sınırı genişlemek

y.-a 188/21

y.-ur 148/19

yayıl- İlerlemek

y.-up 22/18

y.-ur 327/5, 327/9, 393/16, 440/21, 498/11, 519/21

y.-ur idi 372/19

yayıl- Genelleşmek

y.-an 525/20

y.-dı 221/10, 437/7

y.-ur 220/23

yaz Kuzey yarım kürede 21 Haziran 23 Eylül tarihleri arasındaki zaman dilimi, ilkbaharla sonbahar arasındaki sıcak mevsim

y. 10/2, 13/16, 15/20, 30/5, 31/3, 46/6, 93/8, 177/15, 183/16, 246/19, 393/10, 407/11, 531/14, 569/23

y.+da 396/25, 397/7

yaz- Yazmak

y.-alım 567/13

y.-am 169/15b

y.-ar 173/15

y.-arız 512/23

y.-dığı 88/8

y.-dığımız 430/15

y.-dık 372/13, 391/2, 536/13, 545/17

y.-dıklarım 197/9b

y.-dım 196/24a, 197/10a

y.-ıp 402/5

y.-madılar 73/2, 372/12

y.-mak 567/11

y.-mamışlardır 73/15, 437/2

y.-maya 189/6

y.-mış 203/20

y.-mışdır 372/12

y.-mışlardır 324/15, 324/16, 459/20, 552/6

y.-up 206/25, 402/13, 529/18, 572/7

yazdır- Yazma işini yaptırmak

y. 196/23b

yazı Yazma işi

y.+ya 156/9

yazıl- Yazma işi yapılmak

y.-an 522/4, 564/15, 590/16

y.-dığı 106/3 358/13

y.-mayan 129/12

y.-mışlardır 555/13

yazın Yaz mevsiminde

y. 12/23, 155/6

yazmaḳlıḳ Yazma durumu

y.+la 8/2

yazu bk. yazı

y.+ya 230/8

ye- Ağızda çiğneyerek yutmak

y.-di 235/14

y.-diviririler 472/2

y.-dügi 277/6, 549/9

y.-me 178/12b, 289/23

y.-meden 102/9, 289/27, 509/19

y.-mege 11/15, 12/16, 16/7, 102/5, 430/6, 461/1, 542/13

y.-mek 8/14, 9/10, 11/12, 11/18, 13/11, 13/14, 13/17, 13/17, 13/25, 14/6, 14/7, 14/8, 14/9, 14/10, 14/14, 14/15, 14/16, 14/18, 14/19, 15/15, 15/16, 16/6, 16/11, 16/14, 30/13, 30/14, 43/13, 43/15, 49/12, 51/12, 52/6, 56/8, 60/8, 70/8, 72/6, 81/15, 85/7, 89/22, 90/14, 100/2, 107/13, 112/8, 116/11, 116/15, 123/4, 123/4, 123/10, 131/22, 133/14, 136/7, 149/18, 149/22, 168/24, 177/15, 177/17, 178/14b, 205/9, 205/9, 214/2, 224/21, 230/13, 237/26, 310/7, 327/16, 330/10, 330/10, 365/1, 365/3, 366/12, 385/11, 385/13, 390/11, 391/19, 439/18, 439/21, 443/7, 499/24, 525/8, 533/8, 537/18, 539/13, 554/13, 554/14, 571/18, 579/3, 579/5

y.-mekde 62/7, 95/4, 498/25

y.-mekden 14/17, 15/23, 30/11, 89/10, 92/12, 92/26, 142/3, 178/14a, 205/25, 234/16, 289/20, 327/15, 343/13, 343/14, 371/20, 499/1, 525/1, 546/9

y.-mekdendir 288/27

y.-mekdir 59/17, 63/21, 178/13a, 196/7b, 562/9

y.-mekle 97/5, 111/9, 124/4, 138/18, 472/23, 579/7

y.-mese 141/14

y.-mesi 84/13, 85/6, 108/15, 533/18

y.-mesinden 107/10

y.-mesine 133/16, 591/5

y.-meye 15/18, 60/7, 80/13, 156/14, 160/20

y.-meyeler 13/23, 16/19, 16/19, 36/9, 71/13, 81/15, 94/18, 103/2, 116/14, 123/6, 123/10, 133/11, 133/15, 151/10, 216/15, 224/20, 262/14, 397/22, 439/22, 439/25, 444/3, 486/20, 517/19, 532/1, 544/25, 576/7

y.-meyesiz 176/6

y.-meyince 177/6

y.-meyüp 44/16, 148/2, 350/8, 368/3, 397/5

y.-mezden 545/22

y.-miş ola 288/8

y.-miş olsa 15/14

y.-r 155/15, 310/3, 439/19

y.-r idi 439/19

y.-r iseñ 178/15a

y.-rken 11/17, 15/3, 277/6

y.-rler 12/15, 59/18, 96/19, 117/11, 135/19, 211/7

y.-rler idi 117/11

y.-rler ise 81/1, 533/19

y.-rlerse 16/20, 51/1, 117/2, 135/11, 518/15

y.-rse 54/11, 80/14, 155/4, 155/6, 164/14, 396/10, 479/6, 553/8

y.-rseler 290/21

y.-se 16/19, 80/18, 93/25, 112/5, 138/9, 145/17, 145/19, 145/21, 146/17, 146/19, 146/23, 146/25, 149/25, 151/2, 152/3, 152/6, 156/4, 157/14, 161/18, 162/20, 165/11, 212/23, 276/1, 287/8, 291/4, 395/19, 415/3, 476/5, 502/6, 524/24, 528/11, 572/2, 576/18

y.-seler 16/20, 48/21, 49/10, 49/10, 51/21, 57/7, 62/17, 70/22, 71/21, 72/6, 72/14, 81/12, 90/17, 91/8, 91/12, 91/15, 91/16, 92/19, 93/3, 93/22, 95/22, 96/6, 97/25, 101/19, 108/17, 112/2, 112/4, 116/24, 117/20, 117/21, 117/23, 118/9, 118/24, 119/17, 119/18, 122/24, 124/7, 125/7, 127/1, 128/15, 131/18, 131/19, 131/25, 133/3, 134/19, 136/8, 138/22, 138/23, 141/18, 142/8, 143/14, 144/4, 145/9, 145/13, 145/14, 146/4, 146/10, 146/14, 147/2, 147/7, 147/13, 147/24, 155/14, 155/23, 157/12, 164/5, 165/19, 287/5, 287/12, 396/5, 438/24, 463/7, 477/13, 576/8

y.-sen 176/11

y.-yüp 145/15, 170/2

yebrūḥ bk. ʿabdü'ş-selām

y. 109/2

yebrūḥü'ş-sanem bk. ʿabdü'ş-selām

y. 108/12

yebrūḥü'ş-ṣanem bk. ʿabdü'ş-selām

y.+dir 108/23

yed Ar. El

y. 170/18

y.+in 101/10

y.-i mübārek-i ʿulyā Peygamber Efendimizin mübarek elleri

y.+larında 49/15

yedel ?

y. 350/14

yedi Yedi sayısı

y. 80/18, 147/25, 149/17, 183/21, 185/8, 185/12, 206/24, 212/15, 215/4, 223/13, 233/8, 238/19, 238/19, 255/16, 261/12, 263/22, 302/15, 345/17, 374/15, 377/21, 402/13, 409/11, 430/22, 460/12, 475/12, 477/13, 499/14, 534/15, 553/4, 553/8, 573/17, 577/1

y.-digi 146/24, 340/11, 514/19, 530/23

y.-diğin 23/8

y.-dikce 397/23

y.-dikden 11/15, 16/18, 16/19, 27/22, 27/23, 31/8, 92/25, 102/11, 130/8, 327/22, 389/19, 516/5

y.-dikleri 303/13

yedinci Yedi sayısının sıra sayı sıfatı

y. 27/9, 182/1, 189/8, 193/2, 193/10, 193/4, 193/6, 290/9, 298/15

y.+si 42/15, 174/23, 351/13

yedi bağlu ol- Çok güçlü şekilde tıkanık olma durumu

y.-sa 572/25

yedi sekiz Yedi sekiz ikilemesi

y. 540/15, 548/20

yedir- Yemesini sağlamak

y.-e 447/3

y.-eler 26/21, 27/3, 27/4, 27/4, 27/6, 149/2, 149/8, 149/8, 149/11, 153/9, 392/11, 392/20, 438/13, 438/15, 439/4, 439/6, 454/15, 510/25, 530/11, 530/17, 530/18, 537/27, 579/16

y.-iñiz 49/22

y.-mek 389/7, 454/19

y.-mekle 219/16, 454/18

y.-meyeler 132/2, 438/20, 438/21

y.-mişler 288/7

y.-se 481/14

y.-seler 100/3, 147/23, 148/6, 149/16, 149/20, 151/3, 158/22, 159/11, 160/25, 161/17, 164/10, 165/2, 166/13, 518/17, 524/10, 527/17, 527/21, 529/21, 529/24, 529/25, 530/3, 530/5, 530/7

y.-üp 335/12

yedişer Yedi sayısının üleştirme sayı sıfatı hali

y. 243/6

yedür- bk. yedir-

y.-eler 148/14, 148/19, 150/22, 150/23, 154/12, 207/3, 276/10, 325/15, 378/16, 383/20, 391/10, 392/2, 396/4, 431/2, 499/22, 522/6, 528/9, 528/13, 532/5, 532/8, 553/5, 553/7, 570/19

y.-esin 458/12

y.-seler 160/15

yeg Bir başkasından daha çok beğenilip tercih edilen, üstün görülen, müreccah

y.+dir 149/25

yegrek Daha iyi, daha üstün

y.+dir 46/27

yeğri Göğüs, meme

y. 40/22

yel Vücutta genellikle de bağırsakta bulunan gaz, ağrı, sızı

y. 153/21, 188/13, 535/16, 535/17

y.+e 147/10

y.+i (Belirtme hal eki) 50/18, 149/26, 240/1, 255/8, 329/6

y.+i (3. Tekil iyelik eki) 155/16, 408/19

y.+in 404/15

y.+ine 408/14, 409/23

y.+ler 15/12, 44/9, 94/4, 191/16, 394/23, 395/6, 395/6, 395/7, 400/1, 474/21, 570/2

y.+lerden 58/5, 92/24

y.+lere 505/19

y.+leri 26/12, 41/6, 52/21, 63/15, 63/19, 66/14, 69/14, 71/3, 71/17, 74/21, 82/17, 83/4, 84/13, 85/12, 85/22, 86/25, 96/3, 99/2, 102/22, 103/5, 104/12, 107/4, 115/5, 122/25, 124/2, 125/3, 139/25, 145/20, 146/25, 326/1, 329/23, 332/6, 369/1, 410/7, 474/17, 478/21, 484/9, 551/13, 570/2, 570/21

y.+lerin 94/5, 145/9, 395/8

y.+leriñ 556/5

y.+lerini 68/19, 97/11, 147/14, 570/27

y.+leriniñ 395/7

yel Rüzgar

y.+den 124/4, 134/22, 209/9, 212/4, 255/6, 255/12, 257/11, 315/18, 368/25, 374/4, 374/5, 375/23, 404/17, 404/18, 533/5, 543/18, 543/21, 551/11, 573/17

yelan Far. Çalışkan, hareketli

y.-ı ẕevāt Çalışkan kimseler

y. 177/4

yelim Tutkal, yapışkan nesne, çiriş

y.+i (Belirtme hal eki) 408/1, 409/8

y.+iyle 408/2

yelle- Gaz çıkartmak (Bağırsak için)

y.-mek 16/16

yelli Yeli olan

y. 50/19, 59/22, 483/24

yelpaze Far. Sallandığında küçük bir hava akımı yapan ve özellikle yüzü serinletmeye yarayan, küçük, katlanabilir, taşınabilir araç

y.+si 315/6

yelpazelen- Yelpaze yardımıyla serinletilmek

y.-ür 75/24

yemek Yiyecek, aş, yenilen şey

y. 16/5, 59/16, 177/6, 342/21, 438/20, 479/5, 486/12

y.-den 46/3, 486/11

y.+i (Belirtme hal eki) 212/23

y.+ine 395/14

y.+ler 430/6, 486/15

y.+lerinde 502/8

Yemen ö.i. Yemen

y. 112/24 441/2

y.+den 109/6, 112/24, 244/23

yemiş Meyve

y. 159/14

y.+den 363/20

y.+dir 58/21

y.+i (3. Tekil iyelik eki) 58/16, 98/23, 108/14, 132/4, 156/11, 167/24, 178/14a

y.+inden 107/22, 107/23, 118/9, 151/9

y.+ini 107/21, 107/26, 132/7

y.+ler 14/3, 16/11, 51/3, 63/21, 72/24, 241/4, 397/12

y.+lerden 46/10, 235/20, 566/16

y.+leri 14/5, 75/15, 129/18

yen- Yemek işine konu olmak

y.-e 294/2, 295/3, 438/25

y.-mekde 440/23

y.-meye 108/19

yengec bk. yengenc

y. 420/21, 420/23, 420/24, 504/17

y.+i (Belirtme hal eki) 238/24

y. eti Yengeç eti

y. 319/22

y. külü Yengecin yakılmasıyla ortaya çıkan külü

y.+nden 287/8

yengenc Yengeç, eklem bacaklılardan, kabuklu, birinci ayak çifti iki kıskaç olarak gelişmiş, eti için avlanan, suda yaşayan bir böcek

y. küli Yengecin yakılmasıyla meydana gelen külü

y. 427/11

yeñi Oluş veya çıkışından beri çok zaman geçmemiş olan

y. 20/8, 45/1, 105/26, 129/14, 129/14, 240/1, 414/6, 421/24, 437/1, 437/4, 440/19, 442/6, 507/14, 507/23, 541/5, 550/2

y.+den 418/14, 519/8

y.+iken 234/22

yeni bk. yeñi

y. 368/1

y.+iken 76/2

yeñi dünyā Batı, Amerika

y.+da 98/13, 362/20

y.+dan 73/3

yenil- Yeme işi yapılmak veya yeme işine konu olmak

y.-en 11/19

yer Zemin

y. 59/7, 96/12, 129/16

y.+de 197/6a

y.+e 100/18, 148/19, 234/7

y.+lerde 310/12

y.+ü 52/14

yer Mekan, mahal

y. 390/25

y.+de 8/8, 68/1, 68/1, 68/2, 74/4, 98/13, 121/19, 157/2, 174/19, 210/19, 216/3, 217/6, 217/12, 217/15, 236/17, 236/22, 257/23, 273/14, 289/14, 307/8, 329/16, 358/14, 372/14, 407/12, 415/7, 416/23, 417/10, 417/23, 422/12, 425/1, 425/17, 437/27, 447/3, 448/4, 484/17, 548/24, 555/24

y.+den 121/19, 157/2, 439/1, 559/16

y.+e 13/18, 16/17, 16/21, 17/6, 84/5, 161/12, 165/5, 165/7, 234/8, 260/13, 383/16, 389/14, 425/5, 446/13, 499/17, 527/25, 546/3, 561/5, 568/3

y.+i (Belirtme hal eki) 390/23, 474/9

y.+in 196/15b

y.+iñ 121/4, 469/2

y.+inden 240/24, 276/22, 276/23

y.+iñi 196/20a

y.+lerde 31/21, 134/2, 148/18, 173/21, 213/24

y.+lere 589/18

y.+lerinde 121/6

y.+lerinden 20/19

y.+lerini 437/5

yer Vücudun herhangi bir bölümü

y.+de 38/7, 56/21, 67/22, 209/10, 218/2, 232/2, 373/25, 373/26, 374/1, 376/12, 407/7, 413/10, 526/20

y.+den 62/13, 121/17, 225/21, 406/4, 579/6

y.+e 48/2, 48/3, 48/3, 53/16, 54/3, 62/9, 68/20, 84/11, 90/11, 93/3, 97/2, 98/6, 98/8, 102/18, 115/21, 116/2, 126/4, 129/23, 134/25, 138/10, 147/6, 150/17, 152/8, 160/26, 165/21, 166/9, 205/11, 208/8, 216/24, 237/14, 376/12, 377/14, 390/12, 392/15, 401/12, 401/23, 402/2, 403/10, 403/14, 408/3, 411/11, 421/8, 468/10, 510/2, 552/3

y.+i (Belirtme hal eki) 41/17, 390/24, 391/11, 392/5, 392/14

y.+i (3. Tekil iyelik eki) 119/23, 399/22, 402/15, 510/3

y.+iñ 391/3, 402/19, 402/24, 420/3, 420/7, 420/20, 497/17

y.+inde 402/21

y.+inden 38/7, 374/2, 374/3

y.+ine 41/12, 120/10, 120/11, 167/8, 237/10, 276/21, 333/4, 394/24, 394/25, 402/23, 415/24, 425/3, 482/4, 486/9, 575/10

y.+ini 403/1

y.+lerde 334/12, 466/19, 492/5

y.+lerden 88/24, 364/13

y.+lere 81/23, 85/1, 94/6, 101/26, 117/14, 117/22, 127/12, 134/23, 157/17, 401/19, 419/13, 430/20, 446/16, 465/7, 476/2, 512/20

y.+leri 183/1, 213/10, 294/20, 454/17, 455/2, 457/6, 485/9, 523/4

y.+leriñ 587/7, 589/17

y.+lerinde 37/16, 306/21, 493/23

y.+lerine 122/5, 399/24, 399/25, 400/24, 458/15, 512/4, 589/17

y.+lerini 447/21, 454/15

yeryüzü Yeryüzü

y.+nde 144/8

yer mürūrı Yer müruru otu

y.+niñ ʿuṣāresi Yer müruru otunun öz suyu

y. 510/7-8

yereḳān Ar. Sarılık hastalığı

y. 77/11, 78/19, 105/15, 151/6, 152/22, 191/15, 519/13

y.+a 79/22, 79/24, 167/2

y.-ı aṣfer Sarılık hastalığının bir türü, sarı sarılık

y.+ iñ 519/19

yerin- Acınmak, pişman olmak

y.-e 23/12

yerince Olması gerektiği gibi

y. 141/13

yerinde İyi, yeterli

y.+iken 308/5

yerine Bir şeyin veya bir kimsenin yerini almak üzere

y. 99/15, 148/2, 148/3, 148/8, 149/13, 182/21, 216/7, 223/7, 289/23, 291/6, 310/9, 328/6, 332/7, 342/20, 355/5, 355/16, 358/5, 366/2, 375/15, 385/7415/10, 425/20, 481/11, 508/15, 509/20, 510/17, 510/23, 510/24, 510/25, 525/9, 566/16, 589/9

yerine gel- Eski duruma dönmek

y.-e 272/10

y.-mese 272/8

Yesḳur-ı Yedves ö.i. Bir hekim adı

y.+den 120/15

yeşil Yeşil

y. 41/15, 63/26, 67/7, 76/7, 95/12, 168/16, 180/2, 187/13, 237/13, 290/18,

421/8, 426/3, 470/8, 519/18, 521/7, 576/23

y.+e 264/2, 451/26

y. ola 460/13

yeşil çay Yeşil çay

y.+dır 76/9

yeşillik Yeşil olma durumu

y. 187/2, 481/8

y.+e 187/20

yeşim Ar. Yeşim taşı

y. 139/8, 139/9, 139/11

y. ṭaşı Yeşim taşı

y.+n 262/13

yet- Yetecek miktarda olmak

y.-ecek 292/14, 292/24, 293/14, 293/18, 294/5, 294/15, 295/5, 297/7, 297/14, 302/2, 305/19, 306/18, 321/10, 321/24, 322/19, 323/4, 347/24, 370/12, 372/3, 386/21, 394/4, 451/6, 455/1, 488/14, 488/21, 489/2, 490/13, 490/25, 494/13, 495/3, 495/8, 539/22, 584/12, 585/22, 586/1, 587/2, 587/9, 587/18, 587/21, 588/5, 588/17, 589/7, 589/21, 591/20, 593/1, 593/11, 594/13

yetiş- Ulaşmak, ermek, vasıl olmak

y.-ir ise 47/13

y.-mez ise 47/11, 47/12

y.-miş 11/26

yetiş- Çare olmak

y.-ür 39/14, 39/15

yetiş- Olgunlaşmak

y.-ür 129/18

yetişdir- Sağlayıp vermek

y.-ir 99/10

yetmiş Yetmiş sayısı

y. 103/16, 290/12, 390/4

y.+den 100/17

yetmiş beş Yetmiş beş sayısı

y. 397/19

yetmiş iki Yetmiş iki sayısı

y. 103/25, 209/2-3

yetmiş yedi Yetmiş yedi sayısı

y. 405/3, 535/2

yevmiye Ar. Günlük

y. 16/6, 16/6, 62/16, 177/6, 206/3, 261/6, 290/11, 295/13, 410/6, 438/19, 474/19, 493/14, 563/11

yezür ? Bir bitki adı

y.-i bāride müstaḥlebi Soğuk yezür bitkisinden elde edilmiş süte benzeyen ilaç

y. 542/6

yıḳa- Yıkamak

y.-madan 131/19

y.-maḳ 9/9, 364/19, 593/14

y.-maḳda 592/2

yıḳan- Yıkama işi yapılmak

y.-a 204/15, 237/20, 445/26, 446/5, 448/5, 459/2

y.-alar 9/19, 449/1, 579/14

y.-dı 365/15

y.-dıḳca 576/26

y.-dıḳdan 452/4

y.-maḳ 30/22

y.-mamış 307/6

y.-maż 539/24

y.-mış 228/22, 229/2, 294/6, 294/16, 296/22, 301/16, 301/19, 301/24, 302/3, 302/18, 302/18, 305/5, 307/3, 307/6, 322/20, 323/6, 340/18, 347/18, 348/13, 370/6, 370/9, 370/13, 370/18, 371/6, 371/9, 394/1, 414/22, 451/7, 451/9, 471/21, 488/15, 488/22, 489/13, 489/17, 491/11, 491/16, 492/12, 492/13, 492/25, 494/8, 495/4, 507/1, 525/24, 539/18, 561/25, 583/19, 584/4, 584/7, 584/21, 585/11, 585/17, 585/23, 594/7

y.-mış ola 308/23

y.-mış olursa 548/4

y.-up 447/11, 447/4, 449/22, 493/16, 574/2

y.-ur 76/19

y.-salar 66/16, 90/10, 103/11, 119/19

y.-ya 225/17, 271/17, 275/4, 399/2, 445/23, 448/19, 467/4, 578/13

y.-yalar 41/17, 134/5, 209/16, 209/18, 216/17, 228/4, 230/21, 231/19, 244/11, 259/23, 260/1, 280/1, 308/23, 350/9, 392/6, 422/5, 433/9, 434/9, 445/2, 461/26, 462/16, 466/12, 467/9, 497/4, 522/13, 548/9, 548/11, 593/17

y.-yasın 458/11, 528/1

y.-yup 26/15, 260/10, 265/9, 367/7, 392/22, 392/22, 416/24, 431/25, 435/1, 447/23, 448/17, 448/25, 449/18, 453/7, 453/12, 455/12, 464/5, 472/13, 475/7, 540/24, 550/16

yıḳın- bk. yıḳan-

y.-abilüp 23/8

yıl bk. sene

y. 101/16, 101/16, 129/15, 135/17, 149/17, 169/8a, 183/15, 236/10

y.+a 156/11, 437/3

y.+da 470/1, 487/7

y.+dan 156/11

yıl- Bir işten gözü korkup vazgeçmek

y.-mayasın 169/9a

y.-mayup 543/16

yılan Yılan

y. 87/19, 91/13, 93/24, 100/10, 100/11, 101/22, 110/19, 117/22, 123/19, 126/4, 128/13, 139/18, 146/24, 150/17, 150/17, 156/6, 156/12, 157/16, 386/24, 386/25, 387/2, 387/16, 387/20, 387/24, 388/11, 388/14, 388/16, 388/21, 389/4, 389/22, 390/2, 390/9, 390/18, 390/22, 391/2, 391/11, 392/3, 475/19, 568/23

y.+ı (Belirtme hal eki) 388/1, 388/23, 389/17

y.+ıñ 389/7, 392/5, 392/7, 438/23

y.+lar 126/13, 155/6

y. ödi Yılan ödü

y. 168/18

yılan balığı Bir balık türü

y. 61/14

yılan yaşdığı Zehirli bir bitki (Dracunculus vulgaris)

y. 149/21, 441/19, 462/22, 463/16, 463/18, 472/12

y.+nı 462/22

yıldır- Üstün gelerek caydırmak, kaçırmak

y.-ırlar 389/20

yıldırım Gök gürültüsü ve şimşekle görülen, hava ile yer arasındaki elektrik boşalması, saika

y. 139/1, 139/8, 139/9

yıldız Yıldız

y. 10/2

y.+a 573/22

yıldız böcegi Bir böcek türü

y. 557/26

yılġun Ilgın ağacı

y. yapraġı Ilgın yaprağı

y.+nı 535/10

y. yemişi Ilgın yemişi

y. 280/6, 280/17

yılḳun Ilgın ağacı bk. yılġun

y. aġacı Ilgın ağacı

y.+ndan 140/12

yıllıḳ Başlangıcından itibaren üzerinden bir yıl geçmiş olan

y. 62/18, 145/13, 147/9, 184/8, 254/23, 257/20, 263/13, 457/2, 465/13, 477/1

yi- bk. ye-

y.-se 16/6, 16/8

y.-seler 14/13

y.-ye 99/21, 155/11, 161/2, 276/10, 310/3, 397/22, 399/6, 409/24, 438/9, 457/1, 487/6, 508/15

y.-yecek 15/10, 397/12

y.-yeler 10/21, 12/3, 13/3, 13/4, 13/24, 14/3, 14/5, 43/3, 44/1, 44/16, 44/17, 46/3, 46/10, 46/17, 46/22, 46/23, 50/21, 59/10, 80/24, 81/1, 81/15, 83/11, 92/13, 92/22, 94/5, 113/14, 116/14, 123/12126/3, 130/6, 144/6, 148/3, 155/21, 209/8, 215/17, 224/21, 227/11, 237/26, 239/17, 262/15, 275/19, 281/9, 287/11, 289/6, 290/20, 303/13, 303/23, 303/23, 303/24, 310/4, 310/6, 331/18, 331/20, 346/5, 366/12, 383/18, 390/12, 390/13, 394/21, 396/16, 406/20, 430/13, 438/4, 438/5, 439/1, 463/13, 463/4, 469/7, 469/8, 469/9, 477/1, 477/11, 483/24, 486/15, 487/1, 487/2, 499/23, 502/8, 502/9, 507/25, 508/14, 514/20, 514/20, 517/19, 518/15, 518/6, 520/14, 522/26, 530/14, 532/1, 537/17, 546/14, 551/4, 552/24, 553/8, 555/12, 565/13, 566/16, 570/10, 571/11, 578/18

y.-yen 82/11, 92/14, 142/2, 164/19, 165/15

y.-yerek 14/17, 36/2

y.-yiñ 48/13, 86/12, 86/14, 123/24

y.-yin 149/17

y.-yiñiz 60/22

y.-yüp 11/17, 13/18, 15/2, 15/17, 16/4, 48/5, 166/24, 167/4, 179/7, 205/2, 234/15, 291/13, 303/22, 325/23, 383/16, 395/17, 397/21, 397/21, 415/10, 486/21, 518/3, 554/11

yidir- Yedirmek

y.-üp 149/19

yigid Delikanlı, genç erkek

y. 185/24

yigirmi Yirmi sayısı

y. 12/16, 62/18, 98/14, 119/10, 128/19, 149/19, 193/12, 193/18, 201/25, 214/16, 216/6, 222/4, 227/1, 228/21, 239/5, 255/17, 255/17, 261/15, 268/18, 303/17, 303/21, 332/23, 332/25, 352/2, 352/2, 379/5, 385/4, 396/13, 400/21, 434/13, 439/20, 447/25, 487/18, 515/12, 534/9, 573/3

yigirmi altı Yirmi altı sayısı

y.+sında 474/3

yigirmi altıncı Yirmi altı sayısının sıra sayı sıfatı

y. 453/20

y.+sı 175/6

yigirmi beş Yirmi beş sayısı

y. 268/17, 330/23, 400/6, 486/10, 527/3, 534/8, 537/1, 557/25

yigirmi beşinci Yirmi beş sayısının sıra sayı sıfatı

y. 445/10

y.+de 193/9

y.+si 175/5

yigirmi bir Yirmi bir sayısı

y.+i (3. Tekil iyelik eki) 193/13

yigirmi birinci Yirmi bir sayısının sıra sayı sıfatı

y. 175/4, 193/19-20, 426/23, 588/7

y.+de 193/9, 193/11

y.+yi 193/12

yigirmi dördünci Yirmi dört sayısının sıra sayı sıfatı

y. 193/20, 440/17, 443/9

y.+si 175/5

yigirmi dört Yirmi dört sayısı

y. 74/1, 208/5, 209/3, 216/11, 216/12, 224/26, 238/21, 261/2, 273/12, 274/10, 293/5-6, 321/20, 334/9, 348/8, 371/16, 379/5-6, 379/9, 380/16, 396/8, 448/18, 463/1, 464/4, 464/22, 467/3, 526/1, 592/20

yigirmi ikinci Yirmi iki sayısının sıra sayı sıfatı

y. 428/5, 435/17

y.+si 175/4

yigirminci Yirmi sayısının sıra sayı sıfatı

y. 193/11, 193/14, 193/19, 193/25, 193/26, 405/18

y.+de 193/9

y.+si 175/3

yigirmişer Yirmi sayısının üleştirme sayı sıfatı

y. 298/22, 463/23

yigirmi otuz Yirmi otuz

y. 263/12-13

yigirmi sekiz Yirmi sekiz sayısı

y. 174/21, 175/10

yigirmi sekizinci Yirmi sekiz sayısının sıra sayı sıfatı

y. 462/17

y.+si 175/6

yigirmi ṭoḳuzuncı Yirmi dokuz sayısının sıra sayı sıfatı

y. 495/19

yigirmi üçünci Yirmi üç sayısının sıra sayı sıfatı

y. 193/26, 436/25

y.+si 175/4

yigirmi yedi Yirmi yedi sayısı

y.+ye 185/11

yigirmi yedinci Yirmi yedi sayısının sıra sayı sıfatı

y. 457/11

y.+si 175/6

yigit bk. yigid

y. 31/4

y.+iken 26/24

y.+ise 27/2

y.+lere 26/10, 30/6, 74/11, 82/4, 93/6, 130/3

y. olmaḳ 378/24

yigitlik Yiğitçe davranış, yüreklilik

y.+i (3. Tekil iyelik eki) 26/26

yigri Yirmi sayısı

y. 75/20

yil Yel, rüzgar

y. 263/7, 402/4, 408/20, 409/2, 411/11, 483/25

y.+den 368/22, 369/8

yin- Yemek işine konu olmak

y.-en 176/6

y.-mek 280/18

yine Gene, tekrar

y. 12/19, 21/4, 34/9, 35/10, 62/15, 66/16, 99/14, 99/18, 102/6, 103/17, 171/13, 185/17, 186/5, 206/17, 206/20, 215/17, 215/20, 228/4, 246/10, 248/12, 257/7, 260/16, 263/13, 267/13, 268/10, 283/15, 283/23, 284/22, 291/23, 296/8, 297/9, 321/6, 322/16, 324/4, 331/7, 347/12, 348/20, 350/10, 373/9, 374/2, 388/17390/19, 397/14, 399/18, 399/18, 402/24, 403/1, 433/7, 434/9, 447/23, 448/27, 453/4, 453/16, 457/9, 457/10, 461/21, 464/5, 469/2, 475/1, 475/10, 491/9, 498/19, 503/1, 517/13, 521/18, 525/25, 531/23, 538/18, 541/20, 547/12, 548/6, 548/20, 570/9, 576/27, 580/7, 581/9, 583/4, 588/19, 589/11

yir Yücudun herhangi bir bölümü

y.+ine 237/6

yiyecek Yemek, yenecek şeylerin tamamı

y. 510/18

y.+leri 224/21

y.+lerinde 235/23

y.+lerine 235/24

yiyici Yiyen

y. 107/16

yoġur- Yoğurmak

y.-alar 256/19, 408/2, 473/11, 577/20, 579/10

y.-asın 237/9, 456/11, 458/9

y.-up 10/13, 162/22, 204/21, 225/13, 278/5, 291/18, 292/25, 293/15, 321/24,

407/20, 409/9, 417/23, 420/1, 421/11, 432/7, 452/18, 455/20, 456/19, 458/1, 464/3, 464/7, 476/2, 512/25, 528/7, 536/4, 536/15, 572/16, 573/4, 587/2, 588/6, 589/21

yoġurd Yoğurt

y. 16/18, 401/19, 439/18, 449/9, 467/8

y.+a 148/15

y.+ı (Belirtme hal eki) 16/21

y. cacığı Yoğurt cacığı

y. 12/25

yoġurıl- Yoğurma işne konu olmak

y.-up 303/6, 305/19, 386/21

yoġurt bk. yoġurd

y. 462/10, 487/25, 500/3, 521/16

yoḫ bk. yoḳ

y.+sa 25/3, 175/18

yoḳ Bulunmayan, mevcut olmayan

y. 145/23, 169/10a, 169/10b, 259/18, 388/17

y.+dur 10/25, 12/14, 18/8, 23/13, 26/13, 32/23, 35/5, 42/21, 43/12, 48/14, 49/2, 58/12, 59/8, 62/3, 67/27, 68/2, 98/11, 99/18, 101/18, 109/23, 110/15, 114/13, 123/24, 129/13, 172/11, 173/22, 180/13, 182/7, 185/11, 185/20, 190/2, 206/9, 215/23, 218/19, 219/20, 220/18, 224/5, 236/16, 284/2, 285/6, 285/8, 309/16, 325/18, 327/8, 329/22, 332/15, 362/23, 372/13, 375/9, 387/2, 428/8, 429/1, 437/12, 440/5, 440/20, 442/7, 454/13, 486/3, 487/17, 490/23, 516/11, 524/11, 525/24, 552/25, 554/1, 555/14, 565/12, 567/11, 571/18

y.+idiġin 23/8, 32/27

y.+iken 32/27, 336/21, 337/10, 542/4

y.+ise 269/5, 277/21, 282/16, 283/24, 286/18, 309/11, 321/7, 350/9, 355/7, 422/9, 565/22, 569/1, 594/19

y.+sa 259/23, 582/1

yoḳla- Kontrol etmek

y.-r 100/19

y.-yalar 422/24

yoḳluḳ Yok olma durumu

y.+dur 23/19

y.+una 188/6

y.+unadır 23/18

yoḳuş Yokuş

y. 324/3

y.+a 517/22

yol Uyulan ilke, sistem, usul, tarz, tarik

y. 170/20

y.+dadır 272/17

y. gösterir 197/3a

yol Bir şeyin geçtiği, aktığı yer

y. 326/11, 372/17, 372/20

y.+a 372/21

y.+dan 372/19

y.+ı (3. Tekil iyelik eki) 263/6, 526/26, 535/14

y.+ıdır 326/17

y.+ları 527/15

y.+larında 188/3

y.+un 533/16

y.+unda 188/12, 527/20, 530/26

y.+unı 556/25, 562/15

yol Yolculuk

y.+a 213/23

yol Karada insanların ve hayvanların geçmesi için açılan veya kendi kendine oluşmuş, yürümeye uygun yer

y.+dan 162/1

y.+una 162/1

yol Bir yerden bir yere gitmek için aşılan uzaklık

y.+ların 24/6

y.+larını 213/9

y.+un 148/5

yor- Yormak

y.-ar 374/26

yorġan Yorgan

y. 485/18

yorġunluḳ Yorgun olma durumu

y.+ı (Belirtme hal eki) 30/20

y.+undan 24/8

yorul- Yorulmak

y.-duġuna 528/3

y.-maġı 41/10

y.-maḳ 19/13

y.-up 378/16

yön Taraf, cihet

y.+den 36/26

yön Özellik, fayda

y.+i (3. Tekil iyelik eki) 73/11, 148/5

yu- Yıkamak

y.-sa 146/8, 159/25

y.-salar 87/23, 136/5

y.-ya 166/24, 577/7

y.-yalar 244/8, 259/24, 393/5

y.-yap 521/18

y.-yup 448/11

yubūset Ar. Kuruluk

y. 25/22, 47/7, 46/17, 76/23, 184/4, 184/9, 184/19, 184/20, 314/11, 336/12, 375/24, 376/3

y.+de 27/13, 68/26, 112/7

y.+den 47/5, 69/2, 217/20, 266/4, 316/18, 316/25, 336/11, 495/21

y.+e 31/23, 135/26, 188/2

y.+i (3. Tekil iyelik eki) 42/9, 63/1, 89/6, 113/4, 184/21

y.+in 17/7

y.+inden 445/13

y.+ini 470/17

yud- Yutmak

y.-a 276/14, 277/14, 403/12, 481/4, 517/22

y.-alar 222/8, 275/16, 275/23, 276/1, 276/7, 277/10, 277/11, 277/12, 282/24, 384/19, 447/16, 569/25

y.-amaz 283/2

y.-ar 282/23

y.-arsa 484/9

y.-dığı 390/21

y.-sa 446/24

yudum Yudum

y. 350/8

yufḳa İnce

y. 445/25, 468/11

y.+ise 422/21

y. olan 430/20

yuğur- Yuğurmak

y.-a 236/4

yuḳarı Yukarı, üst

y. 36/26, 86/21, 326/13, 326/18, 353/10, 353/20

y.+da 384/20

y.+dan 379/6 380/11 380/16 381/14

y.+ki 381/17

yuḳaru bk. yuḳarı

y. 188/19, 394/15

y.+da 357/9

y.+daki 558/1

y.+dan 363/10, 377/3, 378/1, 379/15, 388/23, 543/15, 543/16

y.+ki 296/4, 306/2, 306/19, 372/4

y.+larda 449/23

y.+sunda 457/21

y.+sundan 457/23

yum- Kapamak

y.-up 267/12

y.-maḳ 234/20

yumrı Yuvarlak, şişkin madde

y. 427/3, 498/7

y.+lar 231/3

yumrılan- Yuvarlak bir hal almak

y.-ur 395/2

yumruḳ Yumruk

y. 277/7, 277/7

yumrulan- bk. yumrılan-

y.-a 225/21

y.-an 395/6

yumşa- Yumuşamak

y.-dıḳdan 559/11

y.-maḳ 75/25

y.-mayup 287/1

y.-ya 409/4

yumşad- Yumuşak duruma getirmek

y.-a 152/1

yumşad- Yumuşak duruma getirmek

y.-ır 53/14, 60/3, 79/20, 95/2, 95/8, 131/20, 139/16, 142/12, 143/16, 143/18, 144/1, 146/7, 154/8, 286/18, 286/26, 291/15, 404/14, 414/26, 417/21, 418/22, 440/4, 497/18, 515/25, 547/13

y.-up 83/22, 276/16

yumşadıcı Yumşatıcı

y. 231/7, 302/25, 429/2, 504/5, 547/9

y.+dır 98/25

yumşaḳ Yumuşak

y. 20/3, 20/27, 68/18, 99/11, 185/16, 237/8, 238/23, 239/22, 275/6, 279/17, 279/25, 280/19, 398/18, 400/6, 400/18, 414/22, 416/23, 418/24, 419/3, 420/3, 430/18, 433/15, 448/23, 454/26455/8, 458/1, 461/7, 468/2, 470/14, 473/10, 482/2, 511/22, 519/10, 531/10, 532/21, 536/14, 547/2, 569/20, 570/15, 575/26, 579/10, 590/23

y.+dır 127/16, 185/14

y. eyler 143/3

y. ider 76/14, 417/25

y. ola 278/19

y. olur 316/20, 428/9

yumşaḳ Hafif, yavaşça

y. 428/7

y.+ı (Belirtme hal eki) 203/10

yumşaḳ yumşaḳ Yumuşak yumuşak

y. 20/1

yumşaḳlıḳ Yumuşaklık

y. 290/11

yumurṭa Yumurta

y. 11/26, 13/11, 14/1, 32/1, 57/18, 62/16, 100/17, 113/26, 138/18, 148/12, 148/14, 148/19, 149/7, 209/8, 225/20, 230/13, 369/11, 459/22, 463/12, 478/17, 524/25, 528/1, 544/25, 551/4, 562/10, 571/9, 579/15

y.+sı 100/17

y.+sına 100/17

y.+sında 535/9

y.+sını 100/18, 165/23

y.+sınıñ 138/7, 164/15

y.+ya 555/19

y.+yı 303/22, 478/12, 555/3

y. aġı Yumurtanın beyazı

y. 228/12, 228/3, 231/24, 259/14-15, 270/17-18, 419/12, 425/15

y. aġın 419/4, 419/8, 571/13

y. aġını 227/18, 423/2, 453/13

y. aġıyla 211/13, 225/4, 228/7, 229/22, 230/3, 230/6, 238/20, 241/25, 241/9, 242/4, 246/11, 369/17, 419/19, 423/5, 452/18, 471/14

y. beyażı Yumurtanın beyazı

y. 264/3

y. ḳabuġı Yumurtanın kabuğu

y. 540/10

y. ḳabuġını 459/21

y. ṣarısı Yumurtanın sarısı

y. 179/22, 243/14, 296/14, 352/3, 363/7, 367/12, 422/20, 445/2, 496/9

y. ṣarısını 241/11, 287/12, 287/14-15, 363/9-10, 422/19, 423/7, 426/1, 523/16, 546/21, 555/2

y. ṣarısıyla 406/9, 413/25-26, 414/14-15, 422/7-8, 445/7-8, 471/23, 475/24, 496/12

y. ṣarısı Yumurtanın sarısı

y. 319/20-21, 367/5-6, 560/24

y. ṣarısında 295/8

y. ṣarısını 368/9

y. ṣarısıyla 548/5, 550/14, 566/13

y. yaġı Yumurta yağı

y. 423/18

y. yaġını 461/5

y.+nıñ aġını 415/21-22

y.+nıñ aġıyla 416/10

yumurṭla- Yumurta vermek

y.-mamış 70/6

yun- Yıkamak

y.-madıḳ 571/11

y.-muş 242/3, 242/7, 243/19, 505/4

y.-up 154/23

Yunan ö.i. Yunanistan halkından olan kimse

y. 354/9

y. lisanınca Yunan diline göre

y. 241/15

y. lisānında 190/4

Yunanıyān Yunanca, Yunan dili

y. 198/13

Yunanïce Yunan dili

y. 380/6

yunul- Yıkama işine konu olmak

y.-muş 212/15

Yunus ö.i. Bir hekim adı

y. 213/19, 219/1

yut- Yutmak

y.-maḳdır 343/16

y.-sa 410/19

y.-salar 95/9, 127/5, 533/2

yutdır- Yutmasını sağlamak

y.-alar 79/23

yutdur- bk. yutdır-

y.-alar 367/14, 391/23

y.-ursalar 126/10

yutġunġı Yutkuntu, yutkunma işi

y. 282/20

yuva Yuva

y.+sına 521/19

y.+sında 167/24

yuvarla- Yuvarlamak

y.-dı 49/16

y.-yasın 239/7

yuvarlaḳ Yuvarlak

y. 384/19

y. idüp 518/6

yuvarlan- Yuvarlama işine konu olmak

y.-ur 125/19

yuvarlana yuvarlana Yuvarlanarak

y. 24/15

yuvarlanıl- Yuvarlaanma işine konu olmak

y.-ur 75/26

yük Yük

y. 324/2, 561/2, 561/5, 561/23, 564/24, 567/1, 574/12, 575/5

y.+le 578/5

yükli bk. yükli

y. 147/15, 161/1

yüklü Hamile

y. 150/8, 576/15

yüksek Belli bir yere göre daha yukarda bulunan

y. 139/9, 408/24

yüksük Yüzük

y. 431/12

yüküde ? İnsan vücudunun bir bölgesi

y.+de 394/23

yün Yün

y. 482/15

yürek Yürek, kalp; mide

y. 9/21, 17/11, 51/15, 64/14, 69/12, 71/18, 84/3, 86/25, 96/9, 99/1, 102/26, 127/17, 128/7, 143/6, 175/3, 186/15, 315/21, 332/12, 392/1, 509/1, 513/3, 582/22

y.+de 26/14, 64/14, 72/6, 140/21, 480/4, 480/5, 482/25, 536/1, 570/21

y.+den 21/18, 69/13, 81/4, 472/10

y.+dir 181/16

y.+lerin 91/8

y+e 26/15, 51/9, 65/5, 157/12, 318/10, 319/21, 326/14, 329/7, 404/17

y.+i (Belirtme hal eki) 9/4, 16/9, 47/24, 56/24, 86/18, 128/12, 131/20, 350/2, 387/25

y.+i (3. Tekil iyelik eki) 16/8, 42/14, 58/24, 72/17, 91/20, 165/20, 332/10, 391/21

y.+in 164/3, 487/6

y.+iñ 317/15, 498/23, 554/4

y.+inde 570/2

y.+inden 139/12

y.+ine 324/23

y. bürmesi Mide ağrısı

y.+ni 44/7-8

y. ditremesi Kalp

y.+ne 315/14

y. ishāli Mide bulantısı

y.+ni 124/21

y. oynamaḳ Çarpıntı

y. 335/22

y. oynamaları 586/18

y. oynamalarına 593/22

y. oynaması 588/24

y. oynamasın 326/1

y. oynamasına 148/3

y. oynamasından 323/9, 591/12

y.oynamasını 138/22

y. şişi Yürek şişmesi

y.+ne 148/16

y. zaḥmetleri Kalp, mide gibi organlarla ilgili hastalıklar

y.+ne 404/13

yüri- Yürümek

y.-mekle 18/22

y.-meyle 397/11

y.-ir 143/8

yürid- Hareket ettirmek, akıtmak

y.-ir 151/6, 533/8, 571/25, 572/4, 572/4, 572/5, 572/6, 572/25

yürü- Yürümek

y.-mekde 237/24

y.-r 145/24

y.-ye 572/3

yüz Yüz sayısı

y. 35/17, 99/11, 100/14, 223/23, 228/19, 233/22, 240/9, 243/24, 261/13, 285/21, 291/24, 332/24, 352/1, 355/9, 363/17, 365/26, 377/10, 377/22, 379/4, 400/2, 415/14, 478/19, 479/4, 558/7, 576/4

yüz Yüz, surat, çehre

y. 54/21, 79/21, 506/15, 512/9

y.+de 52/24, 79/7, 83/5, 87/23, 126/20, 466/19

y.+e 87/24, 138/9 164/16 240/23

y.+i (Belirtme hal eki) 87/23, 108/17, 151/26

y.+i (3. Tekil iyelik eki) 181/23, 182/27, 184/18, 221/16, 283/6, 435/20, 436/6, 439/9

y.+in 9/8

y.+ine 23/3, 164/2, 350/20, 577/16

y.+ini 20/20, 209/16

y.+lerinde 465/25

y.+ün 166/24, 485/20

y.+ünde 151/11, 466/14

y.+üni 125/18

y.+ünüñ 142/1, 320/14, 504/23

yüz Sebep

y.+dendir 173/4

yüz Taraf, cihet

y.+i (3. Tekil iyelik eki) 270/3

y.+ünden 40/23

y.+üne 277/12

yüz Yüzey

y.+ünde 189/24

y.+ünden 457/15

yüz- Bir sıvının yüzeyinde batmadan durmak

y.-er 507/11

yüz- Bir sıvının yüzeyinde batmadan durmak

y.-erler 538/12

yüz biñ Yüz bin sayısı

y, 169/8a, 172/7

yüzer Yüz sayısının sıra sayı sıfatı

y. 318/20, 329/18

yüzerlik Üzerlik, sedefotugillerden, yaprakları almaşık, çiçekleri beyaz renkte, susama benzeyen tohumları acı olan, hekimlikte de kullanılan bir bitki (Peganum harmala)

y. toḫumı Üzerlik tohumu

y. 288/15

y. toḫumunı 519/10

yüzil- Yüzülmek

y.-ür 217/25

yüz ḳırḳ Yüz kırk sayısı

y. 294/6, 305/5

yüz ḳırḳ dört Yüz kırk dört sayısı

y. 294/16, 321/11, 322/20, 322/9, 347/25, 370/13, 488/15, 488/21-22, 489/3, 489/13, 539/18, 539/23, 584/4, 585/23, 586/2

yüzlü Çehreli, suratlı

y. 49/24

y.+lere 28/17

yüz ṭoḳsan iki Yüz doksan iki sayısı

y. 297/15, 491/3, 494/16, 495/3, 584/15, 587/12-13

yüz ṭut- Bir şey lmak üzere bulunmak

t.-arsa 560/19

yüzük Yüzük

y. 109/9, 166/26, 204/10, 526/18

y. ṭaşı Yüzükte kullanılan taş

y. 128/19

yüz yigirmi Yüz yirmi

y. 396/14

Z, Ż, Ẓ, Ẕ

żabʿa-yı ʿarcā Sırtlan

ż. 101/7

żabb Ar. Keler denen bir haşerat

ż. 100/13, 100/19

żabṭ Ar. Korumak, sıkı tutma

ż. eylediler 437/5

ż. idemeyüp 538/6

ẓaby Ar. Geyik, karaca

ẓ. 104/2, 104/5

zāc Ar. Kükürtle demir bileşimlerinden biri

z. 168/13, 231/12, 233/3, 235/11, 279/6, 280/16, 423/17, 446/2, 456/18, 466/9, 482/7, 578/11

z.+ı (Belirtme hal eki) 167/17, 327/26, 577/6

z. ḳabrisi Zac kabrisi

z. 452/15

z. rūḥı Zac özü

z. 347/4, 371/25

z. ṣuyı Zac suyu

z. 441/21

z. yaġı Zac yağı

z. 167/15

z.-ı ḥadīd Bir zac türü

z. 386/11

z.-ı müdebber Çeşitli işlemlerden geçmiş, işlenmiş zac

z. 251/8-9

z.-ı rūmī Bir zac türü

z. 382/20, 459/20

zāceyet Ar. Demir sülfatlar

z. 121/3

zād Ar. Kişi

z.+lara 87/16

zāde Far. Evlat, oğul

z.+den 450/7

żaʿf Ar. Zayıflık, kuvvetsizlik

ż. 7/6, 13/21, 14/6, 14/7, 14/27, 17/16, 27/18, 27/23, 27/25, 28/11, 28/12, 28/19, 42/21, 52/7, 58/12, 91/19, 103/3, 106/9, 122/21, 233/16, 234/2, 234/10, 293/12, 301/7, 308/6, 324/20, 341/5, 348/11, 350/17, 350/23, 360/22, 382/2, 394/19, 438/10, 470/23, 481/13, 481/13, 489/21, 511/21, 556/19, 581/5, 586/19, 589/1

ż. gelür 332/16

ż. ider 17/16

ż. olur 131/3

ż.+a 584/19, 590/7

ż.+ı (3. Tekil iyelik eki) 77/12, 169/6b, 380/9, 568/25

ż.+ı (Belirtme hal eki) 24/8, 24/9

ż.+ıdır 219/21

ż.+ına 45/13, 188/7, 189/21

ż.+ından 138/17, 219/8, 327/18, 522/3, 542/18, 542/19, 542/20, 544/6, 554/3, 554/3, 554/4, 589/16

ż.+ındandır 506/10

ż.+ını 55/24, 58/18, 238/2

ż.-ı ʿārıż Sonradan ortaya çıkan kuvvetsizlik

ż. 34/20

ż.-ı başar Uzağı görememe

ż.+a 20/20

ż.-ı dāfiʿ Güçsüz kalma, hastalık karşısında korunamama

ż.+den 543/14

ż.-ı ḫaşbe Kızamık hastalığının sebep olduğu güçsüzlük

ż.+den 543/14-15

ż.-ı hażm Hazımsızlık

ż. 36/18, 562/19-20

ż.-ı ḳalb Kalp yetmezliği

ż. 105/14, 78/18

ż.-ı ḳalbe 55/14

ż.-ı kebed Karaciğer yetmezliği

ż. 105/15, 78/19

ż.-ı ḳuvvet-i cimāʿ Cinsel güç zayıflığı

ż.+nıñ 554/1

ż.-ı ḳuvvet-i ḳalbiye Kalp gücünün zayıf olması

ż. 351/16

ż.-ı miʿde Midenin zayıf olması

ż. 78/19, 105/15

ż.+ü'l-bāh Cinsel güç zayıflığı

ż. 553/24

ż.+ü'l-baṣar Uzağı görememe

ż. 233/12

ż.+ü'l-hażm Hazım güçlüğü

ż. 349/8

żafdaʿ Ar. Dilaltı denilen bir hastalık

ż. 264/1

ẓafer Ar. Kazanma, üstün gelme

ẓ. 29/4,

ẓ. bul- Zafere erişmek, zafer kazanmak

ẓ.-maya 87/17

zaʿferān Ar. Süsengillerden, baharda çiçek açan, soğanlı bir kültür bitkisi (Crocus sativus)

z. 85/9, 85/15, 120/1, 131/10, 204/11, 204/26, 205/27, 212/12, 228/24, 256/9, 286/20, 339/25, 346/4, 356/13, 369/16, 418/8, 496/9, 496/17, 500/23, 505/15, 505/24, 515/17, 517/10, 528/5, 528/7, 560/15, 566/25

z.+dır 61/20

z.+ı (Belirtme hal eki) 417/23

z.+la 521/18

z.+u'l-ḥadīd Demir pası

z. 566/10

zaʿferānī Ar. Safran gibi, safrana benzeyen.

z.+dir 187/5

żaʿflıḳ Zayıflık, güçsüzlük

ż. 360/22

ẓafra Ar. Bir çeşit göz hastalığı

ẓ. 232/1, 232/3, 236/12

ẓ.+dır 236/12

ẓ.+nıñ 232/1, 232/14

zaġferān bk. zaʿferān

z. 54/9, 77/19, 107/23, 228/12, 229/3, 229/9, 241/19, 241/23, 242/17, 242/22, 244/14, 244/15, 260/12, 289/11, 312/20, 317/13, 318/15, 319/6, 328/12, 333/21, 368/9, 405/13, 422/20, 443/3, 475/25, 507/3, 543/25, 568/2

z.+dır 10/12

z. teli Safran bitkisinin teli

z. 543/11

ẕāhib Ar. Giden, gidici

ẕ. oldılar 284/11

ẕ. olmuşlardır 213/13

ẕaḫīr Ar. İç ağrısı

z. 366/15, 368/10

z.+e 91/20, 121/23, 369/8

z.+i (3. Tekil iyelik eki) 544/4

z.+iñ 368/21, 368/22

z.-i ḳabż Kabızlığın neden olduğu iç ağrısı

z.+dan ise 367/12-13

z.-i kāẕib Bir tür iç ağrısı

z. 366/22

z.-i kāẕibdir 367/15

z.+e 367/16

z.-i ṣādıḳ Bir tür iç ağrısı

z.+dır 367/14

ẕaḫīr bk. zaḫīr

ẕ.-i ṣādıḳ Bir tür iç ağrısı

ẕ. 366/23

ẓāhir Ar. Meydanda olan, görünen

ẓ. 23/22, 39/24, 131/9, 171/8, 184/13, 232/2, 266/6, 293/9, 450/15

ẓ.+de 413/23

ẓ.+dir 20/13, 274/15, 337/14

ẓ.+i (Belirtme hal eki) 24/1

ẓ.+idir 40/9

ẓ.+inde 454/2, 454/9

ẓ.+ine 20/24

ẓ.+ise 226/21

ẓ. ola 190/12, 335/7, 525/5

ẓ. oldı 442/7, 535/9-10

ẓ. oldıġı 489/9

ẓ. olsa 502/12

ẓ. olup 394/25

ẓ. olur 10/6, 15/12, 25/11, 25/22, 47/7-8, 179/24, 190/23, 324/14, 392/2, 397/14, 407/7, 430/4, 435/18, 437/16, 469/1

ẓ. olursa 193/17, 207/20, 241/2, 306/21

ẓ.-i beden Bedenin görünen kısmı

ẓ.+de ise 109/17

ẓ.-i iḫtā Yanlış görme

ẓ. 34/9

ẓāhire bk. ẓāhir

ẓ. 78/22

ẓ.+si 25/5

ẓāhiren Ar. Görünüş olarak

ẓ. 113/2

ẓāhirī Ar. Meydanda olan, görünen

ẓ.+si 29/21

ẓ. olmayaraḳ 580/4

zaḥmet Ar. Sıkıntı, eziyet

z. 46/25, 295/21, 311/13, 313/3, 314/12, 340/14, 371/3, 455/3, 474/22, 536/11, 571/19, 583/12

z.+den 63/11, 245/1

z.+i (3. Tekil iyelik eki) 45/8, 168/2, 176/17, 186/22, 265/21, 399/10, 436/26, 455/2, 538/3

z.+i (Belirtme hal eki) 154/11

z.+inden 87/16, 136/20, 165/26, 547/25, 561/15

z.+inden ise 557/17, 562/2

z.+ine 38/12, 73/21, 153/7, 158/5, 289/25, 409/15, 410/16, 418/7, 473/25, 475/14

z.+ini 109/1

z.+iyle 303/14

z.+lere 176/23

z.+leri 183/5

z.+lerine 452/10

z.+leriniñ 191/25

z.+lerle 589/11

z. çeke Sıkıntı çekmek

z. 320/16

z. çeken 85/16

z. çeker 16/3, 304/6

z. çekilür 485/10

z. görmeye Zahmet yaşamamak

z. 474/8

z. olmayaraḳ 581/9

z.+ler çekdiler 525/23

z.+ler çeker 15/13

zaḥmetlü Yorucu, sıkıntılı

z. 538/15, 538/8, 582/26, 587/5

zaḥmetsiz Eziyetsiz, kolay

z. 383/21

z.+ce 158/7

żaʿīf Ar. Zayıf, kuvvetsiz

ż. 31/5, 34/23, 35/18, 35/21, 35/22, 42/8, 42/10, 50/19, 74/7, 82/4, 99/8, 125/9, 130/19, 137/5, 142/16, 143/21, 171/17, 175/16, 308/5, 313/2, 336/9, 337/2, 369/22, 516/4, 528/17, 559/23, 581/14

ż.+dir 106/15, 186/15

ż.+e 522/20, 581/13, 581/3, 582/15, 590/23, 591/10, 591/11

ż.+ise 571/7, 579/14

ż.+lere 134/3

ż. eyler 9/5, 21/25, 27/19, 42/22, 131/21

ż. ola 163/1-2, 193/13, 335/7, 578/24

ż. olana 94/9

ż. olanlar 28/3, 31/5

ż. olanlara 93/4

ż. oldığından 220/24, 514/3

ż. oldığındandır 355/13

ż. olduḳda 553/25

ż. olmaġla 502/15

ż. olmaḳdır 313/7, 336/21-22, 337/10

ż. olmuş 131/8

ż. olup 151/1, 549/12

ż. olur 16/7, 190/22, 233/13, 327/21, 470/7

ż. olursa 543/19

ż.+ü'l-ḳalb Kalbin zayıf olması

ż. 101/9

ż.+ü'l-mizāc Bedenin zayıf, sağlıksız olması

ż. 162/5

żaʿīfle- Zayıflamak, kevvetsizleşmek

ż.-dir 14/7

ż.+r 501/6

żaʿīfled- Zayıflatmak, kuvvetsizleştirmek

ż.-ir 17/15, 20/6

żaʿīflik Zayıf, güçsüz olma durumu

ż.+de 31/4

ż.+ine 73/22, 132/21

żaʿīfliḳ bk. żaʿīflik

ż.+ine 188/1, 189/15

zā'il Ar. Sona eren, yok olan

z. 26/7, 493/19

z. eyler 135/25

z. eyleye 146/18, 146/20, 162/14, 168/2

z. ide 149/21

z. ider 146/22, 148/9, 149/4, 410/7, 479/10

z. idüp 146/23

z. ola 100/3, 160/24

z. oldı 439/21

z. olsun 457/4

z. oluncaya 511/24

z. olup 17/23

z. olur 160/18, 244/16, 253/6, 305/13, 446/20, 457/4, 459/3, 463/13, 491/20, 521/11

zā'ile bk. zā'il

z. 583/7

ẓālim Ar. Zulmeden

ẓ. 165/17

żalẕa Şiddetli, yaramaz

ẓ.+ise 359/18

zamān Ar. Kez, sefer

z. 204/19, 210/17, 234/14, 298/1, 341/4, 442/8, 454/18, 472/8

z.+da 185/20

zamān Ar. Zaman, vakit

z. 13/15, 15/6, 26/25, 29/15, 32/3, 36/338/9, 41/17, 87/16, 100/23, 185/14, 186/11, 191/10, 194/3, 194/4, 198/7, 203/15, 223/6, 226/23, 228/5, 228/17, 286/6, 324/10, 330/12, 351/22, 355/7, 364/19, 369/20, 369/21, 372/23, 374/1, 378/1, 381/22, 387/26, 390/24, 393/13, 443/19, 450/25, 453/14, 470/23, 482/5, 507/13, 511/5, 554/6, 554/6, 555/17, 592/15, 594/17

z.+a 510/3

z.+da 22/16, 46/21, 116/16, 123/9, 139/3, 139/4, 224/15, 228/15, 235/3, 238/9, 353/12, 362/12, 374/11, 437/3, 487/16, 507/14

z.+ında 125/12, 183/12, 503/21, 573/5

z.+ınıñ 186/1

z.+larda 555/17, 565/2

z.+larında 406/16

zamān Ar. Devir, dönem

z.+da 308/15, 395/10, 437/3, 457/3, 552/6, 565/8

z.+ı (3. Tekil iyelik eki) 75/17

z.+ımızda 11/1

z.+ıñ 213/15

z.+ında 524/1

z.+ınıñ 219/15

z.+larında 87/15

z.-ı yesīr Yesir devri, dönemi

z.+de 253/6

zaman Ar. Mevsim

z.+ı (3. Tekil iyelik eki) 391/1

z.+larda 131/13

zamāne Ar. İçinde bulunulan zaman, dönem

z.+de 517/3

żamġ Ar. Zamk, çeşitli bitkilerden elde edilen reçine

ż. 230/4, 242/3, 242/15, 243/5, 275/24, 472/14, 507/17, 529/8

ż.+a 230/5

ż.+ı (3. Tekil iyelik eki) 120/14, 136/14

ż.+la 461/5

ż.+ları 429/8

ż.-ı ʿarabī 106/19, 200/11, 222/11, 237/1, 241/20, 275/21, 291/16, 291/20-21, 309/24, 334/20, 346/15, 356/13, 358/2-3, 359/8, 363/20, 364/3, 369/16, 416/10-11, 452/17, 459/12,

460/14, 463/17, 467/14, 478/5, 478/18, 504/16, 531/1, 534/8, 566/4, 566/9, 574/23, 575/14, 577/19

ż.-ı ʿarabīyle 265/10

ż.-ı ʿarʿar Bir zamk türü

ż. 200/18

ż.-ı zeytūn Zeytin ağacından elde edilen zamk

ż. 266/15

żamḳ bk. żamġ

ż.+lar 121/8

żamm Ar. Ekleme

ż. 313/24, 495/4, 539/19

ż. idüp 297/11

ż. olunup 201/2, 296/15, 296/21

ż. ideler 312/6

ż. idüp 267/4, 302/4, 305/6, 451/8, 584/5, 588/21

ż. olunup 294/7, 294/18, 297/17, 301/25, 306/1, 321/13, 321/19, 322/10, 322/21, 323/7, 323/19, 323/24, 339/15, 340/23, 347/16, 348/1-2, 348/7, 370/11, 370/14-15, 488/16, 488/23, 489/14, 490/1-2, 491/17-18, 492/22, 539/25, 585/13, 585/24, 586/4

żāʾn ?

ż. 100/13

ẓan Ar. Düşünce, görüş, fikir

ẓ. ider 387/20, 568/18

ẓ. ideriz 121/3

ẓ. iderler 365/12

ẓ. idüp 388/2-3

zanbaḳ Ar. Zambakgillerden, güzel ve iri çiçekli, çok yıllık bir süs bitkisi (Lilium candidum)

z. 87/23, 218/17, 429/4, 447/1

z. köki Zambak kökü

z. 286/23, 524/13, 561/4

z. yaġı Zambaktan elde edilen yağ

z. 217/14, 333/14, 373/20, 429/9, 560/18, 561/1

z. yaġıyla 216/19, 419/21, 543/6, 559/7, 572/1

zār Far. Acı çeken, ağlayan

z. 196/20b

zār ? Zar, çeper, ince tabaka

z. 356/4, 538/11

z.+ını 407/12

z.+ıyla 49/5

żār bk. zār

ż.+ından 278/20

ẓarar Ar. Zarar

ẓ. 11/5, 14/19, 16/20, 17/1, 21/13, 24/14, 25/3, 35/8, 39/26, 110/4, 390/24, 397/7, 488/1, 582/11

ż.+dır 11/16, 14/6, 15/22, 16/17, 18/6, 18/7, 19/12, 21/21, 21/22, 43/4, 48/4, 49/12, 50/21, 50/23, 51/2, 56/13, 61/17, 61/20, 74/11, 91/21, 92/4, 92/25, 92/26, 99/8, 113/13, 123/3, 123/4, 123/10, 124/9, 131/14, 131/22, 132/2, 135/9, 136/19, 178/14b, 178/16b216/26, 230/14, 363/23, 543/15

ż.+ı (Belirtme hal eki) 14/14, 14/18

ż.+ı (3. Tekil iyelik eki) 21/15, 42/2, 47/12, 47/13, 60/16, 60/17, 61/13, 129/13, 309/16, 525/23

ż.+ın 11/3, 14/11, 14/12, 14/16, 14/24, 48/5, 60/16, 74/17, 87/12, 90/12, 91/14, 112/4, 128/1, 133/16, 138/23

ż.+ıñ 377/2

ż.+ını 9/17, 14/10, 14/10, 16/4, 23/6, 50/8, 50/21, 52/23, 62/8, 62/10, 80/14, 92/13, 118/6, 130/26

ż.+ınıñ 22/23

ż.+ise 14/9

ż. eylemez 110/3, 113/15, 230/15, 377/5

ż. eyleye 16/3

ż. eyleyecek 47/10

ż. eyleyüp 47/11

ż. ider 18/4, 89/1, 533/19

ż. itdigi 15/3

ż. itmeye 163/4

ż. itmez 396/25

żararsız Zararı olmayan

ż.+dır 469/24, 507/16, 522/21

żarb Ar. Çarpma, darp

ż. 186/9, 217/15

ż.+dır 185/13

ż.-ı emvāc Dalgaların itmesi, darbesi

ż.+la 106/25

żarba Ar. Darbe, itme

ż. 324/2, 370/26

żarbān Ar. Çarpma ile, darp ile

ż. 265/22

ẓarf Ar. İçine mektup veya başka kâğıtlar konulan kâğıttan kese

ẓ. 203/14

ẓ.+ı (Belirtme hal eki) 203/20

ẓarf Ar. Kap

ẓ. 400/10, 401/5, 514/21

ẓ.+da 432/10

żarīf Ar. Hoşa giden, beğenilen, zarafetli

ż. 23/1

zaʿrūr Ar. Alıç

z. 52/1

żarūret Ar. Zorunluluk

ż. 12/12

ż.+de 35/13, 42/19

ż. olmadıḳça 379/14

ż. olursa 379/14

żarūrī Ar. Zorunlu

ż.+dir 25/15

ẕāt Ar. Şahıs, kişi

ẕ. 60/24, 272/5, 388/11, 396/9, 438/16, 448/4, 482/23, 535/9

ẕ.+a 60/18, 150/23, 477/3, 518/23, 528/12, 532/23

ẕ.+da 198/1

ẕ.+ıñ 76/13, 292/11

ẕ.+ında 104/19

ẕ.+lar 10/7, 96/2

ẕ.+lara 132/1

ẕ.+larıñ 105/9

ẕ.-ı cenāb Yüce insan

ẕ. 166/1

ẕ.-ı ecel Ölümlü insan

ẕ. 174/7

ẕ.-ı maʿlūl Sakat, hasta kimse

ẕ. 346/8

ẕ.-ı şerīf Şerefli, yüce kimse

ẕ.+iñ 238/9

ẕātiyye Ar. Asla ait

ẕ. 580/17

ẕātü'l-cenb Ar. Akciğer veya göğüs zarı iltihabı

ẕ. 37/7, 298/15, 298/17, 299/9, 300/3, 302/14, 303/4, 304/8, 481/18

ẕ.+de 304/10

ẕ.+den 307/18

ẕ.+e 60/1, 95/11, 117/21, 302/5, 302/22, 502/22

ẕatü'r-riye Ar. Zatürre

ẕ. 37/8, 51/12, 304/8, 306/22

ẕ.+de 304/10, 304/11

ẕ.+deki 293/25

ẕ.+den 306/8, 307/18

ẕ.+ye 60/1, 117/21, 304/16, 305/1

żavr Ar. Acı, ağrı

ż.+a 154/18

żāyiʿ Ar. Yok olmuş, ziyan olmuş

ż. olup 384/5

żāyiʿāt Ar. Kayıplar

ż.+ını 589/16

zebīn-i menzūʿü'l-ʿAcem İlaç terkibinde kullanılan bir bitki türü

z. 339/12

zebāb Ar. Karasinek

z. 253/3

zebād bk. ḳalye-i misk

z. 119/21

zebān Far. Dil, lisan

z.+a 189/10

z.-ı Fārsī Fars dili

z.+de 246/15, 265/15

zebede Ar. Kaymak

z. 117/19

z.-i kāʾināt Kainatın en üstünü

z. 169/21

z.+ü'l-baḥr Deniz köpüğü

z. 417/2

zeberced Ar. Sarı renkte ve cam parlaklığında, doğal demir ve magnezyum silikat, krizolit

z.+den 87/7

zebīb Ar. Kuru üzüm

z.-i menrūʿü'l-ʿAcem Bir üzüm türü

z. 298/22

zebr Ar. Kalp bölgesinde bulunan bir damar

z. 299/5

ẕebūl Ar. Bedenin erimesi şeklinde görülen bir hastalık

ẕ. 190/23

zeccāciye Ar. Damar

z.+yi 181/24

zeḫīr bk. zehr

z. 497/13

z.+den 497/21

z.+i (Belirtme hal eki) 473/2

zehr Far. Zehir

z. 66/5, 72/6, 80/19, 87/11, 91/17, 116/13, 135/17, 139/17, 166/5, 390/14

z.+i (Belirtme hal eki) 67/20, 139/19

z.+i (3. Tekil iyelik eki) 102/15, 146/24, 390/16, 390/21

z.+in 11/3, 140/6, 390/24

z.+iñ 50/8, 87/12, 390/19

z.+inden 389/7

z.+ini 66/5, 67/12, 67/19, 67/22, 76/20, 93/25, 97/2, 102/9, 102/15, 126/5, 135/14, 150/17

z.+lerden 135/18

z.+lere 63/17, 84/18, 124/8

z.+leri 55/13, 102/17, 112/8

z.+leriñ 52/23, 74/17, 102/14, 122/22, 127/23, 138/23

z.+lerin 112/4

z.+lerini 48/4, 128/8

z. eylemez 21/15

z.-i aġu Bir zehir türü

z. 167/21

z.-i bādrencuye Bir zehir türü

z. 199/9-10

z.-i benefşenic Bir zehir türü

z. 339/23

z.-i benefşic Bir zehir türü

z. 299/1, 312/16

z.-i iklīlü'l-cebel Bir zehir türü

z. 251/20

z.-i iklīlü'l-melik Bir zehir türü

z. 250/5

z.-i ḳaranfil Karanfil zehri

z. 199/9

z.-i lisānü's-sevr Lisanü's-sevr zehri

z. 339/22-23

z.-i lisānü's-sevrü'l-berī 312/16

z.-i lisānü's-sevrü'l-büstāni 312/16

z.-i nilüfer Nilüfer zehri

z. 312/17

z.+ü'l-ḫazāmā Bir zehir türü

z. 251/20

z.+ü'l-selīme Bir zehir türü

z. 251/20

zehirlen- Zehirlenmek

z.-miş 138/14

zehirli Zehri olan

z. 28/23, 41/16, 50/8, 62/9, 63/17, 67/22, 67/23, 81/23, 87/12, 87/17, 87/18, 90/11, 102/15, 135/13, 435/18, 437/12, 440/18, 440/20, 442/4, 442/5, 442/11, 519/22, 520/23, 565/7

z. olan 436/26

zehirlü bk. zehirli

z. 67/12, 86/26, 102/8, 112/8, 119/2, 128/8, 135/6, 140/5, 168/10, 168/21

zekā Ar. Zeka

z. 22/6

ẕekā bk. zekā

ẕ.+yı 83/5

ẕeker Ar. Erkeklik organı

ẕ. 114/21, 154/23, 411/13, 528/3, 554/2

ẕ.+de 37/12, 102/24, 412/5, 538/7, 546/5, 547/22, 548/13, 548/23, 555/24, 556/1

ẕ.+den 540/24, 543/1, 543/13

ẕ.+e 136/9, 147/1, 162/16, 162/22, 162/24, 413/3, 413/7, 528/7, 528/8,

536/17, 576/2, 576/21, 577/3, 577/13, 577/13

z.+i (Belirtme hal eki) 72/15, 306/7, 536/15

z.+i (3. Tekil iyelik eki) 100/16, 540/2, 556/3

z.+in 145/17, 154/24, 526/25, 531/22, 576/20

z.+iñ 38/20, 535/15, 535/15, 543/9, 543/10

z.+inde 477/13, 535/13, 535/19, 556/15

z.+inden 528/8, 541/22, 542/7, 542/11

z.+ine 145/19, 575/24, 578/8

z.+ini 100/9

z.+iniñ 535/13, 540/4, 576/8

z.+lerdir 181/18

z. şuyı Meni

z. 211/23

żeker bk. zeker

ż. yolu Cinsel organ içerisinde idrar ve meninin geldiği yol

ż.+ndan 556/22

zekī Ar. Çabuk ve kolay kavrayan

z. 22/12

zekur Ar. Erkek

z. 108/24

zelk Ar. Evlad düşürme, düşük yapma

z. 581/10

zelḳ-i emʿā Ar. Hazmolabilen yiyecek ve içeceklerin hazımsız dışarı çıkması, şiddetli ishal

z.+ya 355/25

zelḳü'l-emʿā bk. zelḳ-i emʿā

z. 355/14

z.+ya 356/10

z.+da 549/9

zelḳü'l-külliye Ar. İçilen sıvıların vücutta hiç durmayıp bevl yolundan atılması

z. 549/8

zelzele Ar. Deprem, yer sarsıntısı

z. 175/15

zenān Far. Kadınlar

z.+dan 178/21a

zenbil Ar. Zembil, öteberi taşımakta, koymakta kullanılan örme, yassı sepet

z. 76/2

zenbūr-ı bevāsīr Basur hastalığının bir türü

z. 480/8-9

zenbūr-ı yābis bk. naḫl-ı müceffef

z. 251/8

zencār Ar. Jengar

z. 434/12

zencārī Ar. Jengara benzeyen, jengar gibi yeşil renkli

z. 180/1

zencebīl Ar. Zencefil

z. 56/9, 77/19, 89/2, 215/5, 216/18, 220/1, 236/21, 237/16, 239/15, 245/4, 245/8, 245/17, 264/19, 270/21, 280/7, 282/2, 289/4, 326/6, 328/12, 328/21, 331/25, 342/15, 342/18, 343/14, 349/17, 355/21, 373/7, 374/14, 381/7, 397/1, 398/2, 398/24, 399/5, 463/23, 478/5, 479/19, 507/16, 507/17, 512/25, 545/14, 555/3, 555/6, 558/8, 568/12, 577/22

z.+i (Belirtme hal eki) 86/2

zencefīre bk. zencefre

z. merhemi Zencefre merhemi

z.+n 411/19

zencefre Ar. Kırmızı renkli tabii cıva sülfür, sülüğenin eski adı, sincerf

z. 245/10, 562/3

z.+niñ 219/9

zengil bk. fāşrāyābāt ḳabuġı

z. 405/6

zerʿ Ar. Tohum ekmek

z. iderler 81/7

zerāvend Far. İlaç yapımında kullanılan bir bitki, lohusa otu, kara asma, kabakulak otu (Aristolochiarotunda)

z. 392/24 458/4 569/12

z.+de 462/6

z.+iñ dişisi Zeravendin dişisi

z.+nden 484/13

z.-i çīnī Zeravedin bir türü

z. 452/11

z.-i müdaḫrac Dişi zeravend (Aristolochia rotunda)

z. 280/20

z.-i müdaḫrac bk. zerāvend-i müdaḫrac

z. 433/24

z.-i müdebber 274/4

z.-i ṭavīl Erkek zeravend (Aristolochia longa)

z. 405/7-8, 466/8

zerdāli Far. Zerdali

z. 14/4

z. ṣuyı Zerdali suyu

z. 351/6

zerdālü bk. zerdāli

z. 487/1

z. cekirdegi içi Zerdali çekirdeğinin içi

z. 473/21, 440/8

z. çekirdeginiñ içi 433/4-5, 462/12

zerdeçūb Far. Zencefilgillerden, kök saplarından safranı andıran boyalı bir madde çıkaran, yaprakları sivri uçlu, çiçekleri sarı renkte, çok yıllık bir bitki (Curcuma longa)

z. 245/17, 446/2, 461/17, 465/23

zerdelevī Far. Bir bitki türü

z. 281/3

zerḳ Ar. Hile, riya

z. 196/11b

zerküle Far. Şeytaranc bitkisi

z. 456/17, 458/23, 460/7

z.+yi 270/12

zerneb Turunç kokusu gibi güzel kokan bir ot

z. 326/5

zernīḫ Far. Arsenik, sıçan otu

z. 168/12, 260/12, 274/24, 458/8, 458/19

zerre Ar. Çok küçük miktar

z. 169/9a

z.+den 169/12a

z.+'l-verd Çok az miktarda gül

z. 266/20

zerrīn Far. Fulya denen güzel kokulu sarı çiçek

z.+e 460/10

z.+iñ 211/1

z.-i ḳadaḥ ṣoġanınıñ yaġı Zerrin-i kadah soğanının yağı

z. 555/25

zerūr Ar. Gözotu

z. 422/21

z.-ı aṣfer bk. zerūr

z. 242/14, 242/20

z.-ı aṣferiñ 242/19

zevā'id Ar. Fazlalıklar, fazla şeyler

z. 570/10, 570/22

zevāc ?

z.+ı (3. Tekil iyelik eki) 195/11b

zevāl Ar. Yok olma, ortadan kalkma

z.+i (3. Tekil iyelik eki) 175/18

ẕevāt Ar. Kişiler, zatlar

ẕ. 11/20

ẕ.+dan 35/12

ẕ.+ıñ 14/24, 75/8, 116/15, 202/8, 295/19

ẕ.-ı kirām Değerli, soylu kişiler

ẕ. 157/21, 177/2

ẕ.-ı kirāma 485/14

ẕ.-ı kiramda 403/16

ẕ.-ı kirāmıñ 195/3

ẕevb Ar. Erime, çözünme

ẕ. itmeniñ 311/1

zevc Ar. Eş, karı-kocadan her biri

z. 568/5, 568/6

z.+e 568/5

z.+i (3. Tekil iyelik eki) 564/18

ẕevü'l-ṣūret Ar. İnsan suretinde sıkıntı, keder hali olması

ẕ.+in 109/2

zeyd bk. zeyt

z. yaġı Zeytin yağı

z.+na 342/7

zeyrek Far. Uyanık, zeki

z. ola 166/8

z. olur 164/19

zeyt Ar. Zeytin

z. 81/22, 86/9, 414/10, 425/23, 529/10, 536/4

z.+le 12/24, 102/23, 137/24, 140/14, 167/12

z. yaġı Zeytin yağı

z. 83/21, 86/16, 224/24, 240/5, 240/7, 277/10, 342/6, 377/13, 391/9, 401/3, 411/21, 411/23, 414/7, 417/9, 417/17, 421/16, 424/18, 425/8, 425/16, 425/22, 426/7, 426/19, 432/9, 432/17, 434/13, 434/14, 439/3, 446/3, 446/3, 446/7, 446/10-11, 452/22, 453/16, 458/19, 466/18, 466/25, 467/2, 474/4, 476/7, 503/23, 510/15, 537/8, 537/8, 537/12, 543/2

z. yaġına 147/3, 416/12, 474/2

z. yaġında 292/12, 474/1

z. yaġından 86/17

z. yaġını 86/18, 258/9, 400/2, 416/9, 428/16, 432/18, 434/13

z. yaġınıñ 398/8-9

z. yaġıyla 69/13, 153/9, 157/19, 159/13, 258/22, 392/17, 393/5, 400/20-21, 400/22-23, 414/23, 414/26, 430/1, 435/15, 447/10-11, 447/19-20, 449/5, 458/20, 461/18, 465/24, 485/7-8, 508/5, 529/3, 531/15, 577/2

zeytūn Ar. Zeytingillerden, Akdeniz ülkelerinde yetişen, dalları dikensiz, uzun ömürlü bir ağaç ve bu ağacın yüksek besin değeri taşıyan yağlı meyvesi (Olea europea)

z. 67/6, 67/8, 460/23, 484/23, 515/18

z.+a 531/10

z.+dan ise 86/15

z.+ı (Belirtme hal eki) 497/2

z. ṣuyı Zeytin suyu

z. 156/23

z. ṣuyuna 530/23

z. yaġı Zeytin yağı

z. 429/3, 558/7-8

z. yaġına 86/14

z. yaġını 86/12

zeytūnī Ar. Kahverengiye çalan koyu yeşil renk, zeytin regi

z. 445/21

zeyve ?

z.+niñ 219/10

żıdd Ar. Karşıt, ters

ż.+ı (3. Tekil iyelik eki) 14/24

ż.+ıdır 66/24

ż.+ını 22/10

ż.+ıyla 31/19, 316/22, 316/23

zıḳḳī Ar. Karın zarında su toplanması

z. 507/8, 507/10, 508/17

z.+ye 83/1

żımād Ar. Yakı

ż. 148/15, 200/10, 333/4, 490/18, 508/2, 546/22

ż.+ı (Belirtme hal eki) 266/13, 503/11

ż.+lar 491/24 492/2 494/22

ż.+ları 198/17

ż. eyleyeler 202/20

ż. ideler 200/9, 200/15

ż. idesin 528/7

ż. idüp 311/6

ż. olunup 266/16

ż.-ı ṣandaleyn Sandal bitkisi yakısı

ż. 503/15 550/3

ż.+ü'ṣ-ṣandaleyn bk. żımād-ı ṣandaleyn

ż. 331/11, 499/19

żımūd-ı esnān ?

ż.+dır 266/5

żiyā Ar. Işık, parlaklık

ż. 269/3

żıyḳ Ar. Darlık, sıkıntı

ż. 295/21

żıyḳ-ı nefes Nefes darlığı

ż. 45/7, 63/4, 76/17, 154/5, 155/11, 155/13, 176/18, 220/19, 290/1, 290/3, 290/10, 297/19, 298/6

ż.+e 294/24, 297/3, 505/20

żıyḳ-ı ṣadr Baş ağırlığı, sıkıntısı

ż.+a 297/24

ż.+ıñ 298/3

żıyḳu'n-nefes bk. żıyyıḳ-ı nefes

ż. 289/25, 291/7, 291/8, 291/10, 291/14, 291/20, 514/5, 559/21

ż.+de 39/3-4

ż.+e 57/7, 124/23, 138/13, 158/25, 289/7, 289/16, 289/18

ż.+i (Belirtme hal eki) 115/13

zībā Far. Güzel, süslü

z. 196/2a

zībaḳ Far. Civa

z. 452/14

zibil Ar. Dışkı

z.+in 465/6

zift Ar. Zift

z. 106/23, 120/21, 121/15, 391/12, 392/9, 392/23, 417/9, 417/17, 419/25, 423/17, 424/1, 425/8, 432/10, 468/19, 528/5, 570/8

z.+e 121/12

z.+i (Belirtme hal eki) 414/11, 528/6

z.+le 63/19

z. yaġı Zift yağı

z. 423/24

z.-i rūmī Bir zift türü

z. 426/14

zih Far. Yaratıcı, sahip

z.+i (3. Tekil iyelik eki) 182/19

zihn Ar. Zihin, bellek

z.+e 120/2

z.+i (Belirtme hal eki) 22/6, 55/2, 59/16, 70/4, 96/9, 113/10, 137/2

ẕikr Ar. Söyleme, anma

ẕ. 47/17, 104/20, 170/14, 271/1, 336/24

ẕ.+i (3. Tekil iyelik eki) 39/23

ẕ.+iñ 170/10

ẕ. eyledi 171/16, 213/19

ẕ. eyledik 145/23, 566/2

ẕ. eyledikleri 98/16-17

ẕ. eylemek 31/10

ẕ. idegelmişlerdir 354/2-3

ẕ. idecegimiz 232/10, 286/5-6

ẕ. itdik 354/3-4 475/17-18

ẕ. itmiş idik 381/4

ẕ. olacaḳ 440/3-4

ẕ. olan 540/17-18

ẕ. olınacaḳ 485/12

ẕ. olunacaḳ 231/21, 245/3, 289/17, 289/18-19, 292/21, 294/2, 301/5, 327/13, 386/2-3, 397/25, 539/14-15, 557/19, 561/6

ẕ. olunan 11/20, 35/12, 105/19, 106/2, 108/22, 177/1, 218/15-16, 219/5, 229/18, 230/17, 232/5, 232/15, 258/19,

260/5, 286/13, 305/9, 307/1, 312/2, 317/18, 333/24, 337/18, 337/19, 357/9, 357/9-10, 358/21, 371/21, 384/19-20, 389/13, 431/23, 449/23, 481/20-21, 497/23, 503/15, 506/19, 540/8, 549/15-16, 559/12, 564/20, 569/15, 576/24-25, 583/3, 584/1

z. olunanlara 366/22

z. olunanları 402/17-18

z. olundı 78/4, 141/5, 141/6, 202/26, 341/3, 542/17

z. olundığı 450/3

z. olunmayan 109/21

z. olunmuş ise 171/13, 280/26

z. olunmuş olsa 39/21

z. olunmuşdur 47/18-19, 257/4, 433/22, 572/14

zī-ḳudret Ar. Kudret sahibi

z. 106/20

zinde Far. Dinç, canlı, diri

z. 408/16

z. olur 11/22

z. olup 408/1, 412/21

zinhār Far. Asla

z. 154/18, 178/21a, 196/20a, 237/23, 572/19

zīr Far. Alt, aşağı

z.+de 8/8, 75/5, 178/25, 194/2, 197/18

zīra Ar. Çünkü, şundan dolayı

z. 7/2, 10/10, 10/16, 10/24, 11/16, 11/18, 13/15, 13/19, 15/4, 15/6, 15/9, 15/21, 16/23, 17/5, 18/4, 18/8, 19/5, 19/12, 19/21, 20/3, 20/9, 20/13, 20/18, 20/21, 20/24, 20/26, 21/5, 21/21, 22/5, 22/6, 22/8, 22/13, 23/12, 23/19, 24/2, 24/3, 24/26, 25/4, 27/14, 27/22, 27/25, 28/1, 28/8, 28/10, 28/18, 28/21, 29/17, 30/15, 31/5, 32/24, 32/25, 33/1, 33/18, 33/25, 34/7, 35/26, 36/10, 37/22, 38/7, 38/8, 38/9, 39/10, 39/24, 39/27, 40/4, 40/5, 40/13, 41/6, 42/2, 42/8, 42/21, 43/4, 43/10, 43/16, 44/1, 44/13, 45/24, 46/1, 46/10, 46/22, 48/14, 48/15, 49/22, 50/23, 58/19, 59/8, 60/22, 64/12, 67/20, 67/27, 68/14, 71/13, 72/3, 73/2, 81/12, 81/15, 86/12, 86/15, 87/18, 88/13, 90/16, 92/8, 92/10, 93/9, 93/16, 95/3, 97/5, 98/11, 99/9, 103/2, 103/22, 108/21, 109/9, 110/7, 112/21, 113/3, 113/7, 114/24, 116/15, 120/9, 121/10, 123/6, 123/24, 125/15, 131/2, 131/4, 132/2, 133/11, 135/23, 141/14, 142/4, 152/2, 170/6, 170/15, 170/21, 171/1, 171/9, 171/15, 171/21, 171/25, 173/10, 173/14, 173/20, 175/15, 176/7, 177/4, 177/17, 177/19, 180/13, 181/16, 182/21, 185/12, 204/4, 208/23, 218/14, 218/17, 220/19, 222/6, 227/14, 230/14, 249/21, 267/11, 272/6, 282/22, 283/16,

286/6, 300/14, 301/8, 309/11, 315/1, 327/6, 332/14, 332/15, 332/19, 332/27, 333/2, 334/15, 336/3, 351/15, 352/22, 353/8, 353/12, 353/17, 353/23, 354/1, 354/4, 359/12, 362/5, 362/8, 362/10, 362/17, 362/21, 371/18, 375/9, 380/8, 380/24, 385/17, 385/18, 387/1, 387/6, 387/14, 397/13, 424/8, 435/19, 437/3, 439/21, 469/4, 470/20, 470/24, 476/23, 480/3, 481/11, 486/21, 486/23, 497/18, 498/18, 498/20, 499/6, 501/6, 509/4, 509/22, 519/18, 522/16, 525/11, 525/21, 525/22, 526/12, 536/2, 538/18, 540/6, 541/3, 541/8, 569/4, 572/17, 580/1, 581/3, 582/3, 582/12, 592/3

zisetṭāriyā Ar. Dizanteri, bk. secḥü'l-emʿā

z. 361/13

ẕisetṭāriyā Ar. Dizanteri, bk. secḥü'l-emʿā

ẕ. 361/16

ziyāde Far. Fazla, çok

z. 9/4, 14/26, 15/25, 15/25, 17/24, 18/3, 18/7, 19/8, 19/15, 22/10, 25/12, 27/1, 27/13, 27/14, 28/11, 30/4, 32/3, 33/17, 33/25, 34/22, 34/22, 34/23, 34/23, 35/3, 35/20, 40/2, 40/8, 40/9, 40/10, 41/20, 42/8, 42/10, 42/11, 42/11, 42/12, 42/12, 42/12, 42/12, 42/16, 43/16, 44/10, 44/12, 45/24, 46/4, 46/4, 46/10, 46/21, 62/20, 67/20, 70/10, 70/26, 72/15, 73/22, 78/15, 79/11, 80/1, 80/15, 87/4, 94/6, 94/10, 94/16, 99/24, 100/17, 103/7, 103/23, 104/4, 104/23, 105/10, 106/12, 107/5, 107/12, 108/5, 110/7, 114/24, 116/2, 117/5, 120/2, 122/3, 122/6, 123/1, 123/17, 124/17, 125/5, 125/12, 130/7, 130/17, 130/20, 130/20, 131/2, 131/8, 132/11, 134/25, 135/26, 136/9, 138/9, 138/13, 138/22, 138/24, 151/5, 159/24, 187/17, 197/12a, 204/6, 207/8, 207/20, 207/21, 208/17, 209/22, 209/23, 209/24, 210/10, 211/12, 219/9, 222/16, 223/8, 223/20, 234/16, 244/21, 245/2, 246/5, 246/19, 247/3, 250/16, 255/2, 255/12, 257/14, 259/23, 260/10, 260/21, 260/22, 261/3, 270/5, 283/9, 286/12, 287/17, 288/6, 292/19, 302/10, 302/15, 305/3, 314/12, 321/5, 327/17, 330/9, 330/10, 330/13, 332/13, 332/14, 333/2, 335/26, 336/9, 337/3, 350/1, 350/2, 352/4, 357/2, 370/2, 370/22, 371/13, 373/22, 374/26, 375/19, 376/3, 377/4, 390/22, 391/10, 392/11, 394/12, 399/6, 409/1, 410/12, 412/4, 412/5, 412/12, 416/18, 416/21, 428/9, 430/20, 430/20, 431/10, 433/21, 435/3, 436/3, 436/3, 440/3, 442/12, 448/21, 450/21, 452/20, 453/14, 466/15, 469/4, 470/1, 470/22, 474/22, 482/20, 493/9, 495/9, 497/11, 497/12, 499/1, 499/3, 499/11, 499/18, 502/14, 502/19, 502/19, 505/3,

506/8, 519/24, 533/19, 535/3, 535/7, 535/17, 537/23, 539/3, 546/9, 553/8, 553/12, 564/11, 567/6, 567/9, 567/10, 569/18, 573/17, 582/17, 583/18, 588/16

z.+dir 40/2, 47/22, 115/8, 180/1, 380/13, 509/26

z.+ise 42/9, 42/9, 267/22, 333/13, 419/17, 422/2, 471/18, 501/9, 563/5

z.+si 58/19, 216/2

z.+sinden 480/20

z.+sine 187/6, 187/12, 187/16

z.+sini 166/12

z.+siyle 30/10, 82/9, 388/11, 388/22, 391/16, 397/2, 451/25

z.+ye 580/16

z. eyler 33/18, 51/5, 59/1, 60/12, 65/12, 72/20, 83/9, 86/3, 92/17, 94/4, 117/11, 118/25, 123/3, 125/4, 125/15, 125/22, 136/9, 136/15, 137/1-2, 137/17

z. eyleye 524/3

z. ide 239/23, 431/15

z. ider 52/19, 52/22, 59/22, 60/13, 70/2, 79/5, 83/5, 89/1, 92/2, 92/21, 96/21-22, 96/23, 115/1, 121/18, 135/11, 136/2, 136/3-4, 142/11, 143/20, 146/23, 150/1, 151/16, 152/2, 153/8, 159/16, 332/6, 342/21, 373/21, 385/19, 405/1, 428/12, 576/6

z. idüp 309/15

z. itmeyeler 525/21, 525/22

z. ḳılar 103/23

z. ola 163/23, 164/5, 183/13, 191/7, 406/17, 500/6

z. olacaḳ olursa 273/8

z. olanları 433/22-23

z. oldığı 286/6

z. oldığına 191/8-9

z. olduḳça 210/1

z. olmaġla 354/13, 387/23

z. olmaḳ 207/8

z. olmaḳdır 208/12, 405/24

z. olmayup 47/8

z. olmazsa 21/23

z. olsa 570/22

z. olsun 171/4

z. olup 192/3, 208/12, 226/22, 230/1, 283/8, 332/9, 352/24, 461/13, 509/25

z. olur 20/4, 40/9, 40/10, 42/2, 51/24, 97/6, 109/14, 131/19, 155/4, 179/23, 183/22, 210/2, 254/25, 267/19, 307/23, 309/12, 316/13-14, 356/21, 358/9, 374/26, 376/16-17, 378/10, 397/13,

427/5, 450/22, 465/18, 481/10, 502/20, 502/21, 514/24, 564/4

z. olursa 219/22, 229/6, 270/22, 287/20, 343/9, 352/4, 526/7

ziyādece Fazlaca

z. 20/11 195/7 216/6 257/7 279/18 280/10 297/22 390/12 401/13 416/24 431/5 474/25 578/25 594/9

z.+sin 166/17

ziyādeleş- Artmak, fazlalaşmak

z.-irse 345/5

ziyādelik Fazlalık

z. 525/18, 550/9

z.+i (3. Tekil iyelik eki) 40/7, 40/8, 228/15, 231/6

z.+inde 40/7

z.+inden 32/9

żiyāfet Ar. Ziyafet

ż.+e 15/13

ziyān Far. Zarar

z. 165/13

z.+dır 482/20

z.+ı (3. Tekil iyelik eki) 24/14

z. idemeye 163/22

z. ider 20/12

z. itmeye 165/6

z. olur 176/11

zor Far. Kolay olmayan

z. 282/23

z.+dur 522/16

zūfā Ar. Kuru ve nemlidir, kurusuna Arapça züfa-yı yabis, Türkçe zoka derler. Yaprağı sinameki yaprağına benzer (Hyssopus officinalis)

z. 36/14, 214/10, 223/13, 264/19, 277/21, 304/15, 304/19, 308/24, 503/24

z. şerbeti Zokadan yapılan bir tür içecek

z. 573/2

z. şerbetini 328/6

żufra Safra

ż.+da 474/17

ẓuhūr Ar. Meydana çıkma, görünme

ẓ. 315/3, 581/10

ẓ.+a 494/22 580/13 582/13

ẓ.+ı (3. Tekil iyelik eki) 305/13, 443/16

ẓ.+ına 10/3, 10/4, 10/6, 17/14, 19/6

ẓ.+una 24/21, 133/11, 221/4

ẓ.+unda 10/15, 388/23, 404/9, 469/7, 580/3, 586/12

ẓ. eyledi 172/19

ẓ. eylemedigi 538/3

ẓ. eylemişdir 437/3

ẓ. eyler 45/16, 75/15, 427/3, 442/12, 443/17-18

ẓ. ide 576/13

ẓ. idecek 10/19

ẓ. iden 322/5, 395/8, 437/1, 440/19, 442/6, 443/10, 495/12

ẓ. ider 45/12, 45/14, 176/7, 178/3, 375/11, 394/14, 431/13, 431/20-21, 436/9, 450/17, 468/24, 469/1, 481/21, 488/5, 580/7, 583/12, 589/2, 590/3

ẓ. ider ise 209/14

ẓ. iderse 345/4, 463/15

ẓ. idüp 75/11, 176/14, 176/23, 432/4, 493/23, 581/9, 585/9

ẓ. itdi 11/1

ẓ. itdikde 558/16

ẓ. itdikden 491/21

ẓ. olur 501/5

ẓ.+a gelmişdir 173/4

ẓ.+a getürüp 174/8

ẓ.-ı ḥayż Hayzın gerçekleşmesi

ẓ.+a 580/25-26

ẓulmāt Ar. Gözde meydana gelen görme aksaklığı, karartı

ẓ.+ı 236/20

ẓ.+ın 239/11

ẓ.+ını 238/1, 238/6

ẓulmet Ar. Karanlık

ẓ. 203/6

ẓ.+ini 79/16, 126/11

ẓ.-i başar Gözdeki donukluk

ẓ. 19/21

ẓ.-i başara 20/20

zūr Far. Kuvvet, güç

z. 544/3

z.+dan 497/13

ẓūr bk. zūr

ẓ. 484/4

żura ?

ż. 148/14

zūra ? Basurda meydana gelen kanamayı kesmede çok etkili olan bir ot türü

z. 472/24

żurar ?

ż. 207/9

ẕübde-i merām Sözün özü, en önemlisi

ẕ. 195/2

zükkām Ar. Nezle

z. 220/13

z.+a 64/12, 71/21

z.+ı (3. Tekil iyelik eki) 59/22

z.+ı (Belirtme hal eki) 69/14

ẕükkām bk. zükkām

ẕ. 95/8

ẕ.+a 207/11, 212/17

ẕ.+ı (Belirtme hal eki) 95/8, 128/3

zümrüd Ar. Yeşil renkte çok değerli bir taş

z. 87/10, 87/13, 87/16, 87/20, 317/17, 343/23, 364/10, 566/9

z.+den 521/3

z.+e 87/6

z.+i (Blirtme hal eki) 87/19

z.-i ḫātem Zümrüd taşlı yüzük

z. 87/18

zürnibāt Far. Yaban zencefili

z. 86/23, 214/11, 313/16, 317/13, 319/5, 326/5, 329/10

z.+dan 87/2

z. ṣuyı Yaban zencefilinin suyu

z. 551/16

zürnibād bk. zürnibāt

z. 320/24, 332/1, 382/16

z.+ı (Belirtme hal eki) 281/17

zürrāḳa ? Huni biçiminde, dar yerlerden sıvı ya da ilaçları geçirmek için kullanılan bir alet

z. 368/10, 497/3, 540/23, 541/22

z. eyleyeler Bu alet yardımıyla sıvı ya da ilaçları hastaya enjekte etmek

z. 542/7, 542/11

züsetṭāriye Ar. Dizanteri, bk. secḥü'l-emʿā

z. 354/10

5. Sonuç

Kenzü's-Sıhhatü'l-Ebdâniyye Eser-i Mürşid-i Osmâniyye M 1880/1881 yıllarında Tarsuslu Tabib Osman Hayri Mürşid Efendi tarafından yazılmış bir eserdir. Müellifin adı Milli Kütüphane kayıtlarında Tarsusî, Osman Hayri Mürşid b. Halil olarak geçmektedir. Eser bir tıp-ecza kitabı olup bitki, maden ve canlı hayvanların özellikleri ve bunlarla yapılan tedavi yöntemlerini anlatmaktadır. 19. yüzyılda tıp alanında ortaya konmuş eserler bulunmakla birlikte bunların büyük kısmı Batı kaynaklarından çevrilmiş eserlerdir. Osmanlı bu dönemde tıp alanında millileşme gayreti göstermiştir. Özellikle Hasan Mazhar, tıp dilinin Türkleşmesi yönündeki çabası ve anatomide bazı terimlerin Türkçe karşılıklarının kullanılmasını teklif etmesi millileşme çabasının ürünleridir. Bu doğrultuda tıp eğitimi müfredatında da birtakım değişiklikler yapılmıştır.

19. yüzyılın tıp anlayışını yansıtması bakımından tıp tarihine katkı sunan Kenzü's-Sıhhatü'l-Ebdâniyye Eser-i Mürşid-i Osmâniyye, müellifin ifadesine göre *ḥabb-ı efrencir* ilaç ve *maraż-ı şa'r* isimli hastalık adının ilk kez kullanıldığı eserdir. Ayrıca yine müellifin ifadesine göre *çalapa*, *çūp çīnī*, *ṣāṣḳırās*, *ġavtaġına* ve *mecūḳān* isimli bitkiler ilk kez Kenzü's-Sıhhatü'l-Ebdâniyye Eser-i Mürşid-i Osmâniyye'de zikredilmiştir. Bunlar müellif tarafından şerif eczalar olarak nitelenmiştir. Zikredilen hastalık, ecza ve bitki isimlerinin ilk kez Kenzü's-Sıhhatü'l-Ebdâniyye Eser-i Mürşid-i Osmâniyye'de geçiyor olması onu hem kendi dönemi içerisinde hem de bu alandaki eserler arasında önemli bir yere konumlandırmaktadır.

Müellif Tarsuslu Tabib Osman Hayri Mürşid Efendi'nin resmî belgelerde muallim-i evvel olarak kaydı bulunmaktadır. Tıp alanında mezkur eseri dışında bir kayıt bulunmamaktadır. Muallim-i evvel olarak Anadolu'da çeşitli vilayetlerde görev yaptığı resmi belegeler ile sabittir. Tıp alanındaki bilgisi eserin içeriği, hacmi ve müellifin eserde geçen birtakım ifadeleri dikkate alındığında bu alanda bir birikimi olduğunu göstermektedir. Hükemâ-yı mütekaddimîn diye bahsetiği Bokrat, Eflatun, Sokrat, İbn-i Sina, Calinus şahsiyetlerinin eserlerini okuduğunu, oradan öğrendiklerini kendisi de tecrübe ettikten sonra eseri yazdığını söyler. Bu

durumlarda *mücerrebdir* ifadesini sıkça kullanır. Tıp alanında bir eğitim almış olduğunu da düşünmekteyiz.

Eser incelemesine konu olan Kenzü's-Sıhhatü'l-Ebdâniyye Eser-i Mürşid-i Osmâniyye, Türk dili açısından döneminin özelliklerini göstermesi ve tıp alanındaki söz varlığının belirlenmesi açısından oldukça değerli bir eserdir. Bu sebeple eser tüm yönleriyle inclelenmiştir. Eser; giriş, inceleme, çevriyazı, dizin ve tıpkıbasım bölümlerinden oluşmaktadır.

Metinde imlâ bakımından tam bir uyum bulunmamaktadır. Eserde, esas konunun anlatıldığı kısımlarda aynı kelimenin farklı şekillerde yazıldığı çokça örnek bulunmaktadır. Bu farklı yazımlar özellikle Türkçe kelimelerde ve birtakım alıntı bitki isimlerinde görülmektedir. Bu imlâ düzensizliği, müellifin imlâ hassasiyetlerini ön planda tutmamasından kaynaklanmış olabileceği gibi tarihî Arap harfli metinlerin ortak bir özelliği olarak da değerlendirilebilir.

Kenzü's-Sıhhatü'l-Ebdâniyye Eser-i Mürşid-i Osmâniyye'de ünlü ve ünsüzlerin yazımında tam bir standart bulunmamaktadır. Aynı kelime bazen *b*'li bazen *p*'li veya *c* ve *ç* sesleri bazı kelimelerde birbiri yerine yazılabilmektedir veya aynı kelimenin aynı ekleri almış hali ünlülerin gösterilmesi bakımından farklı şekillerde yazılabilmektedir. Özellikle eserde geçen bazı yabancı bitki isimleri ve tıp terimleri ile Türkçe kelimelerin yazımında imlâ farklılıkları fazlaca bulunmaktadır. Bu farklılıkların müellifin edebî kaygıyı ön planda tutmayıp eseri öncelikle bilgi vermek amacıyla yazmasından kaynaklanmış olabileceğini düşünmekteyiz. Bununla birlikte müellifin orijinal metnin 196. sayfasında *vasiyyetnâme* başlığı altında oldukça yetkin bir manzumesi de bulunmaktadır. Bu da müellifin aslında bir edebî yönünün olduğunu göstermektedir. Osman Hayri Mürşid, *vasiyetnâme* başlıklı manzumesinde eserinin faydalı olması için dua etmekte, eseri sunduğu 2. Abdulhamid Han için bu eseri yazmasına vesile olduğundan sevap yazılmasını dilemekte, her sözünün hikmetle dolu olduğunu söylemekte ve kitabın elden düşürülmemesini temenni etmektedir.

Kenzü's-Sıhhatü'l-Ebdâniyye Eser-i Mürşid-i Osmâniyye, dil özellikleri bakımından döneminin özelliklerini genel olarak yansıtmaktadır. Ses ve şekil özellikleri bakımından dönemine uygunluk göstermektedir. Ancak yer yer Eski

Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesi dönemlerinden izler barındırmaktadır. Özellikle 19. yüzyılda gelişimini tamamlamış, dudak uyumuna girdiği kabul edilen *-Ip/-Up* eki metinde dudak uyumu konusunda fazlaca düzensizlik göstermektedir. Belirtme hâl eki, bildirme eki ve *-dIK* fiilden fiil yapma ekinin yazımında bir düzensizlik bulunmaktadır. Bu ekler eser 19. yüzyıl olmasına rağmen dudak uyumu bakımından tam değildir. Ayrıca günümüzde *d*'li şekilleri kullanılan bazı kelimelerin yazımında *t*'li şekilllerinin kullanılması Eski Türkçenin izleri olarak eserde bulunmaktadır. Bazen de bu tür kelimelerin yazımında hem *d*'li hem de *t*'li şekilleri birlikte kullanılmıştır. Eserde kapalı e (ė) sesinin yazımı farklılık göstermektedir. Bu sesin bulunduğu *de-*, *ye-*, *et-*, *yedi* gibi kelimelerin ilk hecesinde bazı kullanımlarda *ye* sesi ile *i* gösterilmiş, bazı kullanımlarda ise gösterilmemiştir. Bu sesin transkribesinde Arap harfli orijinal metne bağlı kalınarak nasıl yazılmışsa o şekilde de transkripsiyonu yapılmıştır.

Metin kip kullanımları bakımından zengindir. Tüm kip örnekleri metinde mevcuttur. Mevcut kullanımlar içerisinde en az *şimdiki zaman* ve *gelecek zaman* kullanılmıştır. Eserde haber kipleri ve tasarlama kipleri içerisinde bütün şahıs çekimlerinin olduğu *bilinen geçmiş zaman kipi* ve *istek kipi* bulunmaktadır. *Emir kipinin* Osmanlıcanın ilk dönemlerinde kullanılan *-gil* eki metinde bir örnekte geçmektedir. Bu ekin kullanılması 19. yüzyıl için dikkat çekici bir durumdur. Eserde kullanılmayan sözcük türü bulunmamaktadır. En az kullanılan sözcük türü ünlemdir. Ünlem türünde metinde sadece *ey* seslenme ünlemi bulunmaktadır.

Kenzü's-Sıhhatü'l-Ebdâniyye Eser-i Mürşid-i Osmâniyye, özel isimlerin kullanımı bakımından zengindir. Metinde geçen özel isimler aynı zamanda alanlarına göre çeşitlilik gösterir. Eserde özel isim olarak en çok hükemâ-yı mütekaddimîn olarak nitelenen, önceki devirlerde yaşamış ilim sahiplerinin isimleri geçmektedir. Eserde bu isimler başta olmak üzere yüz on sekiz farklı özel isim tespit edilmiştir. Bunlar hekim, alim, sahabe, ülke, şehir, eser isimlerinden oluşmaktadır.

Eser tıp-ecza kitabı olduğu için ve halka yararlı olmak ve bilgi vermek için yazıldığından anlatımlarda üçüncü şahıslara hitap edilmektedir. Bu sebeple metinde şahıs ekleri ve iyelik eklerinin kullanımında üçüncü şahıslar ön plandadır.

Eserin dizin bölümünde kelime grupları dışında müstakil olarak kökeni tespit edilen beş bin sekiz yüz otuz sekiz madde başı bulunmaktadır. Bunlardan iki bin altıyüz doksan yedisi Arapça, iki bin beş yüz ikisi Türkçe, beş yüz beşi Farsça, altmış dokuzu Yunanca, on dokuzu Fransızca, dördü Latince, ikisi Moğolca, biri Rusça, biri Bulgarca ve biri İngilizcedir. Eserde ayrıca on kelime Arapça+Farsça, yirmi kelime de Farsça+Arapça şeklinde kurulmuştur. Dizinde Arapça ve Farsça tamlamalar ile yabancı bir dile ait kelimelerden kurulmuş Türkçe tamlamaların kökenleri yazılmamıştır. Kelimelerin köken bakımından dağılımına bakıldığında Türkçenin ikinci sırada olması dikat çekicidir. Türkçe dışında dokuz farklı dilden oldukça çeşitli kelime kökeni karşımıza çıkmaktadır. Eserde Türkçe dışında sırasıyla en çok Arapça, Farsça ve Yunanca kökenli kelimler tespit edilmiştir. Bu, tıp literatüründe bu dillere ait kelimelerin yoğunluğuna bağlanabilir. Ayrıca eserin söz varlığında ise bitki, hayvan, maden isimleri ile tıp ve ecza terimleri sayıca ön plana çıkmaktadır.

KAYNAKÇA

Ahmet Cevdet Paşa, Fuat Paşa (2000). *Kavaid-i Osmaniyye.* (Hzrl: Nevzat Özkan). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Ahmet Cevdet Paşa (2000). *Medhal-i Kavaid.* (Hzrl: Nevzat Özkan). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Akar, A. (2014). *Türk Dili Tarihi.* İstanbul: Ötüken Neşriyat.

Akıncı, S. (1964). Kitâb-ı Düstûr-u Vesîm Fi't Tıbb'ü Cedîd Ve'l-Kadîm'in İncelemesinden Ortaya Çıkan Sonuçlar. *Yeni Tıp Âlemi, Aylık Tıp Dergis*i, C. XIII, S.146, İstanbul.

Allahverdiyeva, Ş. (2011). Azerbaycan Ağızlarında Kullanılan Arkaik Zarf-Fiiller, *Karadeniz Black Sea Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl:3, S.11, ss.70-80.

Altıntaş, A. ve Doğan, H. (2001). Osmanlıda Esnaf Tabip ve Ahilik Teşkilatı İle İlişkisi. *Türk Dünyası Araştırmaları*, S.132. ss.125-141.

Argunşah, M. (1999). Muhammed b. Mahmûd-ı Şirvanî Tuhfe-i Murâdî, İnceleme-Metin-Dizin. Ankara: TDK Yayınları.

Bakır, A. (2000). Ortaçağ İslam Dünyasında Itriyat, Gıda, İlaç Üretimi ve Tağşişi, Ankara, 264.

Banguoğlu, T. (2015). *Türkçenin Grameri.* (10. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Başdaş, C. (2007). Türkiye Türkçesinde Asli Uzunluk Belirtileri. *Turkish Studies*, 2/2, ss.89-101.

Bayat, A. H. ve Okumuş, N. (2004). *Mahmud-ı Şirvânî, Mürşid (Göz Hastalıkları).* Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.

Bayat, A. H. (2003). *Uygur Tıp Metinleri. Tıp Tarihi*, İzmir: Sade Matbaa, 211.

Bayat, A. H. (2005). *Abdülvehhab bin Yusuf İbn-i Ahmed el-Mardani-Kitabu'l-Müntehab fi't-Tıb, İnceleme-Metin-Dizin-Sadeleştirme-Tıpkıbasım*, İstanbul: Merkezefendi Geleneksel Tıp Derneği Yayını.

Bayat, A. H. (2010). *Tıp Tarihi.* İstanbul: Merkezefendi Geleneksel Tıp Derneği.

Bilgegil, M. K. (2009). *Türkçe Dilbilgisi. (3. Basım)*. Erzurum: Salkımsöğüt Yayınevi.

Buran, A. (1996). *Anadolu Ağızlarında İsim Çekim (Hal) Ekleri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Buran, A. (2015). *Türklük Bilimi Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Canpolat, M. ve Önler, Z. (2007). *İshak bin Murad, Edviye-i Müfrede*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Ceylan, İ. (2012). *Türklerde Cerrahinin Gelişimi*. Ankara: Türk Cerrahi Derneği.

Çağıran, Ö. (1992). *Ahmed-i Da'î Tıbb-ı Nebevî, İmla-Fonetik-Morfoloji-Karşılaştırmalı Metin-İndeks ve Sözlük*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Demir, H. (2002). *Zâhire-i Murâdiyye Mümin bin Mukbil Sinobî (İnceleme-Metin-1-80 Varaklar Arası Dizin)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Ankara Ünivesitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Deny, J. (2013). *Türk Dili Gramerinin Temel Kuralları*. (4. Baskı). (Çev: Oytun Şahin). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları

Develi, H. (1995). *Evliya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17. Yüzyıl Osmanlı Türkçesinde Ses Benzeşmeleri ve Uyumlar*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Devellioğlu, F. (2002). *Osmnalıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*. Ankara: Aydın Kitabevi.

Doğan, Ş. (2009). *Terceme-i Akrabadin, Sabuncuoğlu Şerafeddin, (Giriş-İnceleme-Metin-Dizin)*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Duman, M. (1995). *Evliya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17. Yüzyılda Ses Değişmeleri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Duman, M. (1999). Klasik Osmanlı Türkçesi Döneminde i/e Meselesine Dair. *İlmî Araştırmalar*, S.7, ss.65-104.

Ebû Nuaym (1996). *Ahmed b. Abdullah el-İsfahânî, Hilyetü'l-evliyâ*, Dârü'l-Fikr, I-X, Beyrût.

Ediskun, H. (2010). *Türkçe Dilbilgisi. (12. Basım).* İstanbul: Remzi Kitabevi.

Elbânî (1992). *Muhammed Nasiruddîn, Silsiletü'l-ehâdîsi'z-zaîfe, IX*, Mektebetü'l-Meârif, I-XV, Riyâd.

Ercilasun, A. B. (2013). *Türk Dili Tarihi.* Ankara: Akçağ Yayınları.

Erdağı, B. (2000). *Tuhfe-i Mübarizi, (İnceleme-Metin-Sözlük).* (Yayımlanmamaış Doktora Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Erdem, M. D. ve Kirik, E. (2011). *Kahramanmaraş ve Yöresi Ağızları (Giriş-İnceleme- Metinler).* Kahramanmaraş: Kahramanmaraş İl Özel İdaresi Yayınları.

Erdem, M. D. ve Münteha, G. (2006). Kapalı e Sesi Bağlamında Eski Anadolu Türkçesi-Anadolu Ağızları İlişkisi. *Karadeniz Araştırmaları*, S.11. (Güz 2006), ss.111-148.

Ergin, M. (1997). *Dede Korkut II, İndeks-Gramer*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Ergin, M. (2012). *Türkçe Dil Bilgisi.* İstanbul: Bayrak Basım/Yayım/Tanıtım.

Gabain, A. V. (2000). *Eski Türkçenin Gramesi.* (3. Baskı). (çev: Mehmet Akalın). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Gülensoy, T. (2010). *Türkçe El Kitabı.* (6. Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.

Gülsevin, G. (1990). Türkçede -sA Şart Gerindiumu Üzerine. *Türk Dili ve Dil ve Edebiyat Dergisi.* S.467. ss.276-279.

Gülsevin, G. (2002). Eski Türkiye Türkçesinde İstek Kipi Üzerine. *İlmi Araştırmalar Dergisi.* S.13. ss.35-50.

Gümüş, İ. (2016). Türkçede Emir-İstek Kipi ve Yabancılara Türkçe Öğretimi, *SUTAD*, S.39, ss.253-262.

Güneş, İ. (2015). Karışık Dilli Kitab-ı Ata-Dede Adlı Eserde Dikkati Çeken Ses Değişmeleri. *İnternational Journal of Language and Language Academy.* 3/2. ss.91-106.

Gürlek, M. (2011). *İbrahim Bin Abdullah'ın Cerrah-Name (Ala'im-i Cerrahin) (Giriş-Metin-Sözlük).* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.

Hacıeminoğlu, N. (2015). *Türk Dilinde Edatlar.* İstanbul: Bilge Kültür Sanat.

Hâkim (2009). *Ebû Abdullah Muhammed b. Abdullah en-Nîsâbûrî, el-Müstedrek*, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, I-V, Beyrût.

Hekim Bereket (2013). *Tuhfe-i Mübarizi Metin-Sözlük.* (Hzrl: Binnur Erdağı Doğuer). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

İbn Arrâk (1981). *Ali b. Muhammed b. Arrâk, Tenzîhu'ş-şerî'a*, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, I-II, Beyrût.

İbn Mâce (2010). *Ebû Abdullah Muhammed b. Yezîd el-Kazvînî, Sünenü İbn Mâce*, Dâru Tuveyk, Riyâd.

İbnü'l-Cevzî (2003). *Ebu'l-Ferec Abdurrahman İbnü'l-Cevzî, el-Mevdûât*, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, I-II, Beyrût.

İbnü'l-Cevzî (1983). *Ebu'l-Ferec Abdurrahman İbnü'l-Cevzî, el-'İlelü'l-mütenâhiye*, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, I-II, Beyrût.

İlhan, N. (2009). Türk Dilinde Ünsüz Düşmesi, Nedenleri ve Türleri. *Journal of World of Turks.* Volume:1, No:2. ss.43-55.

Kahya, E. (1997). *Ondokuzuncu Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nda Tıp Eğitimi Ve Türk Hekimleri.* Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.

Kahya, E. (2003). Onbeşinci Yüzyılda Osmanlılarda Bilimsel Faaliyetlerin Kısa Bir Değerlendirilmesi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14/1, 14-99.

Karaağaç, G. (2011). *Türkçenin Söz Dizimi.* (4. Baskı). İstanbul: Kesit Yayınları.

Karaağaç, G. (2012). *Türkçenin Dil Bilgisi.* Ankara: Akçağ Yayınları.

Karaağaç, G. (2015). *Türkçenin Ses Bilgisi.* İstanbul: Kesit Yayınları.

Karahan, L. (2013). Oğuzcanın Anadolu'da Yazı Dili Olma Sürecine Dair Düşünceler. *Aşık Paşa Ve Anadolu'da Türk Yazı Dilinin Oluşumu Sempozyumu, 1-2 Kasım 2013, Kırşehir*, ss.219-228.

Karahan, L. (2013). *Türkçede Söz Dizimi*. (19. Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.

Kartallıoğlu, Y. (2008). Osmanlı Türkçesindeki Ekler Dudak Uyumuna Göre Nasıl Okunmalıdır, *Turkish Studies - International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 3/6, Fall, ss.458-481.

Kılıcoğlu, V. (1956). *Cerrahiye-i İlhaniye*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Korkmaz, Z. (1995). Anadolu'da Türkçenin Yazı Dili Oluşu ve İlk Öncüleri. *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*. C.1. TDK Yay. No:629. ss.429-434.

Korkmaz, Z. (1998). Türkçede Birleşik Fiiller Ve Anlam Kaymaları. *Türk Dili*, S.559, ss.3-14.

Korkmaz, Z. (2010). *Gramer Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Korkmaz, Z. (2014). *Türkiye Türkçesi Gramesi Şekil Bilgisi. (4. Baskı)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Kurban, F. (1990). *Şirvani Mahmud Sultaniye (Giriş-Metin-Sözlük)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Küçüker, P. (1994). *Yadigar-ı İbn-i Şerif (Giriş-Metin-Dizin)*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Küçüker, P. (2010). *Mücerrebname*. İstanbul: Orhun Yayınları.

Mâlik b. Enes (1997). *Muvattâ', Dârül-Ğarbi'l-İslâmî, I-II*, Beyrût.

Münâvî (2008). *Muhammed Abdürraûf el-Münâvî, Feyzu'l-kadîr*, Dârü'l-Marife, I-VI, Beyrût.

Müslim (2009). *Ebû'l-Hüseyin Müslim b. Haccâc el-Kuşeyrî en-Nîsâbûrî, Sahîhu Müslim,* Dâru Kurtuba, Beyrut.

Ramehurmuzi (1983). *Hasan b. Abdurrahman er- Ramehurmuzi, Emsâlü'l-hadis*, Bombay.

Önler, Z. (1990). *Celalüddin Hızır Paşa, Müntahab-ı Şifa I (Giriş-Metin).* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Önler, Z. (1999). *Celalüddin Hızır Paşa, Müntahab-ı Şifa II Sözlük.* Ankara: Simurg Yayınları.

Önler, Z. (2004). XIV-XV. Yüzyıl Tıp Metinlerinde Türkçe Bitki Adları. *Kebikeç*. S.18. ss.157-168.

Önler, Z. (2006). Divanü Lugatit-Türk ve Kutadgu Bilid'de Tıp Terimleri. *Kebikeç*, S. 22, ss.135-150.

Özçelik, S. (2001). *Kitabü'l-Mühimmat.* Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.

Özkan, Abdurrahman (2013). Mehekkü'l-İlim ve'l-Ulemâ İsimli Eserde Birleşik Fiiller, *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S. 34, ss. 11-45.

Sehâvî (2002). *Muhammed b. Abdurrahman es-Sehâvî, el-Mekâsidü'l-hasene*, Dârü'l-Kitâbi'l-Arabî, Beyrût.

Selçuk, B. (2014). Divan Şiirinde Ritmik Bir Unsur: Atıf Terkipleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi.* C.24. S.1. ss.1-11.

Şahin, M. Ü. (1994). *Mü'min bin Mukbil Niftahü'n-Nur ve Hazainü's-Sürur (Dil Özellikleri-Metin-Söz Dizini).* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Şehsuvaroğlu, B. N. (1953). Şair ve Hekim Ahmedi, *İ.Ü. Tıp Fakültesi Mecmuası*, C.16, ss.418-452

Şehsuvaroğlu, B. N. (1960). *Hazainü's-saadet, Tıpkıbasım*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Taberânî (1985). *Süleyman b. Ahmed et- Taberânî, Mu'cemu's-sağîr*, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, I-II, Beyrût.

Tarsuslu Tabip Osman Hayri Mürşit Efendi (1971). *Sıhhat Hazinesi.* İstanbul: Bahar Yayınları.

Tirmizî (1999). *Ebû Îsâ Muhammed b. Îsâ et-Tirmizî, Sünenu't-Tirmizî*, Dârü's-Selâm, Riyâd.

Tuğluk, İ. H. (2007). *Abbas Vesîm Efendi; Hayatı, Eserdler, Edebî Kişiliği, Divanı'nın Tenkitli Metni ve İncelemesi.* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tuğluk, İ. H. (2015). Abbas Vesim'in Mensur Eserleri Ve Bu Eserlerdeki Şiirlerin İncelenmesi, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl:8, S.21, ss.771-821.

Tulum, M. (2014). *Osmanlı Türkçesine Giriş-I. (2. Baskı).* Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 2032.

Tulum, M. (2014). *Osmanlı Türkçesine Giriş-II.* Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 2050.

Turan, Z. (1992). *Hacı Paşa, Teshil-Dil Özellikleri, İnceleme, Söz Dizini.* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Türk Dil Kurumu. (2011). *Türkçe Sözlük.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Türk Dil Kurumu. (2009). *Tarama Sözlüğü* (4. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Türkyılmaz, F. (1999). *Tasarlama Kiplerinin İşlevleri.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Uçar, İ. (2009). *Haza Kitab-ı Hulasa-ı Tıbb, Cerrah Mes'ud (Giriş-İnceleme-Metin-Dizin).* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Unat, E. K., İhsanoğlu, E. Ve Vural, S. (2004). *Osmanlıca Tıp Terimleri Sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Uzel, İ. (1992). *Cerrâhiyyetü'l-Hâniyye. c.I, II.* Ankara: Türk Tarih Kurumu

Ünver, S. (1966). Osmanlı Türklerinde Hekimlik Ve Eczacılık. http://www.e-kutuphane.teb.org.tr/pdf/pharmacia/1966_6/12.pdf E.T.: 20.12.2016.

Üstünova, K. (2008). *Türkiye Türkçesi Ad İşletimi Biçim Bilgisi.* İstanbul: Kesit Yayınları.

Vardar, B. (1980). *Dilbilim ve Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Vural, H. ve Böler, T. (2011). *Ses Ve Şekil Bilgisi.* İstanbul: Kesit Yayınları.

Yavuz, S. (2010). *Türkiye Türkçesi Ağızlarında Bağlaçlar.* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yavuz, S. (2011). Türkiye Türkçesi Ağızlarında Bağlaçlar, *Diyalektolog Dergisi*, Kış, S.3, ss.59-107.

Yavuz, S. (2013). *Cerrâh-nâme (İnceleme-Metin-Dizin-Tıpkıbasım)*, Kesit Yayınları, Ankara.

Yavuz, Y. (1988). Batılılaşma Döneminde Osmanlı Sağlık Kuruluşları. *ODTÜ MFD*, 8/2, ss.123-142.

Yelten, M. (1997). *Şirvanlı Mahmud, Kemaliye, Giriş-İnceleme-Cümle Bilgisi-Metin-Sözlük*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları No: 3255.

Yılmaz, H. (2003). Çokluk Eki -lar/-ler Üzerine, *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, S.15, ss.125-130.

Zehebî (1990). *Muhammed b. Ahmed ez-Zehebî, et-Tıbbu'n-nebevî*, Dârü İhyâi'l-Ulûm, Beyrût.

KENZÜ'S-SIHHATÜ'L-EBDÂNİYYE ESER-İ MÜRŞİD-İ OSMÂNİYYE İNCELEME-METİN-GRAMATİKAL DİZİN-TIPKIBASIM (CİLT 3)

Burak TELLİ

DOKTORA TEZİ

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Danışman: Prof. Dr. İbrahim Halil TUĞLUK

Adıyaman
Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Nisan, 2017

TIPKIBASIM

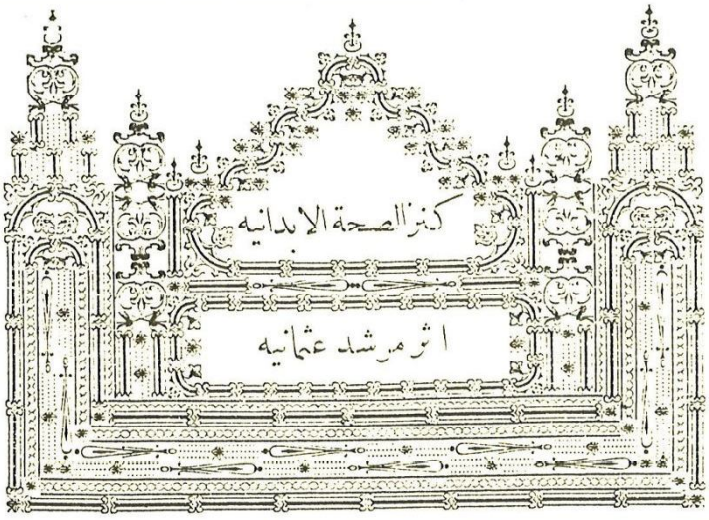

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد الله الذى ما امر والصلوات والسلام على المصطفى الذى انزل عليه الناموس وعلى آله وصحبه ذوى نفايس النفوس ماغردت عنادل الاقلام على ايك السطور فى رياض الطروس يعنى حمد وسپاس وشكر بى قياس اول حضرت الوهيته دركه ابتدا فراحى فيض ايدوب واسباب تراحى زائل ايلدى ❊ ودافع امراض بنى آدم اولان (پادشاه) حكيم چاره ساز ❊ وكريم بنده نواز ❊ جلت عظمته ❊ وعظيم قدرته جنابنه كه دار الشفاء كائنات ❊ وملجاى حاجتمندان ممكنات اولان ❊ دركاه رفيع حكمت مدار ❊ وباركاه منبع مغفرت نثارى صو بنه اهدا اولنوركه ❊ قدرت كامله ❊ وحكمت شامله سيله ❊ اركان مختلفة الطبايع ❊ واجسام متباينة الاضلاعى ❊ بر بريله مختلط ❊ ومؤتلف ايدوب بين الروح والجسد كمال بعد ومنافرت وار ايكن لطافت وكثافت جهتندن بحسب تعديل الامزجه بر بريله حسن امتزاج وحامل حمل امانت كبرى اولان ❊ انسانك بازار اعتبار واشتهارينه رواج ويروب دوش استعداد واستيهالرين طراز (ولقد كرمنا بنى آدم) ايله معلم ومطرز شان عاليشانلرين (ولقد خلقنا الانسان فى احسن تقويم) ايله مكرم ومعزز ايلدى (الحمد لله الذى اذهب عنا الحزن) ايله مشرف قلوب (ان ربنا لغفور شكور الذى احلنا دار المقامة من فضله) آية جليله سنى اعطا بيوردى ❊ ودخى دعاء بيعد وثناء لايعد

و بحد اول حضرت ربو بیته درکم ❊ قولرینك جمیع اوضاع واثمانی مکمل
قیلوب ❊ نفوس ناطقهٔ انسانیه ایله ممتاز ومواهب انعام انواع برله ❊
مملو قیلدی ومعادن خواطر ❊ حکمای جواهر بدایع حکمتنی اعلام ایتمك ایله
(ولقد آتینا لقمان الحکمة) آیة شریفه سیله ایقاظ بیوردی (زیرا) کیم
❊ روایح فرایح احسان الهی ولوایح صفایح خلان نامتناهی ❊ ایتمك قدرت
قبضنده در ❊ تکیم بیورر (وان الفضل بید الله یؤتیه من یشاء والله ذو الفضل
العظیم) ودخی اول خالق لم یزل برحکیم بی علت وشفا بخش بی بخل ومنتدر که ❊
دار الشفاء کرمندانجا ایدن عباد مذنبین ❊ وعصات مؤمنینك ❊ علل
واسقام صوریه ❊ ومعنویه لرین محو وازاله ایچون ❊ محض لطف وکرمندن ❊
داروی وعدو عیدایله شراب طهور معرفت تعبیه ایلیوب ❊ مبتلای مرض
سر سام جهل وغدائیت اولان ارباب ضلالتی ❊ تشریح قانون شریعت ❊
وتوضیح منهاج طریقت ایله صراط مستقیم صحت ابدیه یه ❊ ارشاد وهدایت
ایتمکله جنت عدندن (مالا عین رأت ولا اذن سمعت) تهیه ایلدی ولا کی وظائف
عدالی صلوات ❊ وتسلیمات اول علت غائیهٔ کائنات ❊ وتتیجهٔ بهیجهٔ موجودات
❊ تریاق سموم جهالت ❊ وعلاج برء الساعهٔ ضلالت ❊ وهدایت
اولان سلطان کونین ❊ ورسول الثقلین ❊ مخاطب خطاب (لولاك) مشرف
بتشریف (وما ارسلناك) پادشاه هردوسرا وشهنشاه سریرقاب قوسین
اوادنی (محمد مصطفی) علیه صلوات الله الادنی حضرتلرینك ❊ روضهٔ
منور ومشهد معطرلرینه ایثار ونثار اولنورکه ❊ علوم علماء قطرهٔ نهر حقیقتی ❊
وحکمت حکماء غرفهٔ بحر معرفتی اولوب ❊ کافهٔ عالم وجملهٔ بنی آدم مبتلای داء
عضای عین وضلال ❊ ومرض مزمن وخذلان ونکال اولمغله سرجمله ماسد
المزاج ❊ وبر طبیب حاذق الهینك علاجنه اشد احتیاجله محتاج ایکن ❊ برنحوهٔ
صدق احدای (ما انزل الله داء الا وانزله دواء) تمکنی غیبی ومحزن لاریبدن
کافهٔ صغیر وکبیر وشریف ووضیعی سقامندن اوج استقامته ترفیع ایچون
اعدل امزجه ایله ارسال اولنوب مشارب مختلفه وامزجهٔ متنوعه یه موافقه
وقواعد کلیهٔ معالجات صوریه ❊ ومعنویه یی حاوی ❊ ومشتمل برکتاب سماوی
دخی انزال بیورلمغله هرکسك مزاج ❊ وطبیعتنه موافق ❊ ومشربنه مطابق نوش
داروی حکمت ❊ وشراب طهور معرفت ایله ❊ ازالهٔ مرضه بامر الله تعالی
وحکمته بذل قدرت ❊ وصرف معاجین موعظه ونصیحت ایلیوب کمال درجه

اهتمام تام ایله عمل ایلیه‌لر ❊ واثر شریفده وارد اولمشدرکه (لاحکیمه الاذو التجربة) یعنی حکیم حکیمدکل ❊ انجق حکیم تجربه صاحبیدر ❊ دیکر حدیث شریفده (تربة ارضنا بریق بعضنا شفاء لمریضنا باذن ربنا) وارد اولمشدر یعنی بزم ارضمزك طوپراغی بزم بعضمزه کوزلدر و بزم خستمه مزه شفادر بزم ربمزك استعانه سیله * یعنی برذات دیار آخرده کیفسز اولسه مملکتی جانبنه تبدیل هوا ایتدیرسه‌لر البته برء وعافیت اعاده اوله جقدر ❊ لکن اجل هرشیده مقدردر ❊ اکا چاره یوقدر ❊ اجل ایریشدکده نه برساعت تأخیر ایدر نه تقدیم ایدر انفاس معدوده ختام بولدیغی آنده تسلیم فدای جان ایدر جناب پروردکار یمز جمله مزه ایمان سلامتی احسان بیور سون آمین بحرمة سید المرسلین

سبب تألیف کتاب

شویله که بیك ایکیوز طقسان سکز سنهٔ هجریه سنده زمانمزك ❊ پادشاه کردون وقار ❊ ❊ وخلیفهٔ روی زمین عالی تبارکه ❊ مدح وثانارنده * مادح ووا صف * ومثنیٔ کامل * عارف و درجهٔ اغراقه ارتقا ❊ ونصر ایجاز واطنابده ❊ وسازهٔ تعبیرات وجیزه‌یه اتکا ایله ❊ هنوز تباشیر صباح اخیر خصال حمیده‌لرندن ❊ برذره وصف اولمدین شیرازهٔ اوراق ❊ مؤلفاته ابرشیم زرتار ایام کفایت ایتمیدی حالا سریر عالم مصر سلطانی ❊ تخت آسمان بخت جهانبانی اوزره کامبین ❊ وکامران اولوب ❊ کلید هفت اقلیم ربع معمور ❊ و مقالید امور جمهور کف پرکرملرینه مسلم اولان ❊ ابر مدرار عاطفت پادشاهانه‌لری ❊ اولدیغمز ولی نعم عالمیان ❊ روح جسد جهانیان (شاه اسلام) ظل الله علی الانام ❊ نور بینش مسلمین ❊ قوة الظهر المؤمنین ❊ معز سلطنت مقوم دین و دولت ❊ ❊ خلیفهٔ روی زریعهٔ عزت ❊ دین مبین ❊ درهٔ درج جلالت ❊ غرهٔ برج نبالت ❊ ❊ نقاوهٔ ملوك جهان ❊ خلاصهٔ دودمان ❊ وخاندان آل عثمان ❊ صباحت دولت ❊ صرامت سبقت شریعت ❊ معنیٔ نص جهانبانی ❊ مفهوم آیت حکمرانی ❊ اسکندر کسری ❊ رأی ودارای فریدون ❊ فرخورشیدفلك ❊

كردون قضا فرمان نيسان باران ❊ دريای جهان لنكر ❊ السلطان
ابن السلطان ابن السلطان ❊ ناشر البر و العدل و الاحسان قاهر الكفر و الطغيان ❊
حافظ بلاد الله ❊ بارأی المنير ❊ قدر دان هنرمندان ❊ حيثيت شناس
دانشوران ❊ الكريم بن الكريم بن الكريم ❊ زيبندهٔ ملك و تاج ديهيم
❊ الغازی سلطان عبد الحميد خان ثانی ابن سلطان غازی عبدالمجيد خان ابن
السلطان الغازی محمود خان ❊ سلمه الله تعالی عن كوارث الحوارث
حضرتلری ❊ مستجمع المجد و الشرف ملوكانه لرينه خير دعا ❊ و حسب
الميسور جانب برايآدن دخی استدعا طريقنه اهم و اعتنا ❊ جمله مسلمينه
واجب ❊ و كافهٔ مؤمنينه اهم رواتب اولمغله جانب جلی المناقب خسرويلرينه
محضا مجلبهٔ دعا ❊ و ثنا اولمق عزم صادقنه مبنی ❊ نام نامی و اسم سامیلری
اكليل يافوخ اثر ❊ رقمهٔ ترتيب و تأليفنه سعی و بذل مقدرت قلنمشدر
❊ جناب افرينندهٔ كون و مكان ❊ و روزی دهندهٔ جمله انس و جان
اولان جلهشانه حضرتلری ملوك اقاليم دوران ❊ پادشاه ❊ جهان سلطان
اعظم ❊ غرة ايام الملوك ❊ و الاكارم ❊ و الا عالی ❊ اعدل سلاطين
المشرقين حضرتلرينك ❊ وجود همايون وذات هما همال مسعد تمقرون
ملوكانه لرين ❊ حدوث احداث حدثاتدن مصون ❊ و عروض ملواندن
مأمون ❊ و عمر شوكت فرخشمت خسروانه لرين افزون بيورسون آمين
يامستعان ❊ ❊ بوفقير حقير پرتقصير ❊ يعنی طرسوسی السيد عثمان خيری
مرشد بن خليل اثر عتيق علم طبی مدت كثيره مطالعه و مطالعه دن بالاستفاده
زيرده بيان اولنان نباتات و مركباتك اكثری عند عاجزانه مزده
تجربه و بعض اخوان دين مبينه تحرير ايدوب استعمالرنده عينيله
حكملرين اجرا و كلوب تشكرلر ايدوب نيجه ذوات كرامك خير دعالرينه
مظهر اولديغمدن شوق و غيرتم كون بكون مزداد اولوب ❊ و خاطر
عاجزانه مدده كاه كاه كلوروخطور ايدرديكه اخوان دين و دولتمه لاجل الخدمه
بركتاب مستطاب حكمت نصاب ياپلوب ❊ مجربات و مشهوداتمزی سائر
كتب معتبره دن يعنی ابو الحكما اولان ❊ ادريس نبی عليه السلام زمانندن
و حكمای متقدمينندن * يعنی ارسطو تليذ افلاطون * و افلاطون تليذ بقراط ❊

وبقراط ❊ تلميذسقرات ❊ وسقرات ❊ تلميذلقمان ❊ ولقمان ❊ تلميذ
داوود عليه السلامدر ❊ حكمت طبيه نك مؤسسلرى بونلر اولدقلرى ❊ ارباب
كمال ❊ واهل هنرك معلوملريدر ❊ بوذكر اولنان مؤسسلرك كتاب مستطابلرندن
نيجه نيجه ادوية مقبوله ❊ ومنافع كثيره يى جامع ❊ قوت مجموعلرى بعد التتبع اخذ
اولنوب كتاب عاجزانه مزه تبركاً درج اولندى كه ❊ اخوان بينندە مقبول وهركس
وجودينك حكيمى اولوب ❊ حكيمه وافسونجيلره محتاج اولنمسون ديو امثالى
نامسبوق ❊ نادرالوقوع اوله رق تأليف اولنوب هديه اولندى ❊ وبو تأليف
اولنان كتاب ❊ خواص مفردات ❊ ومنافع مركبات ❊ وبعض امراض محدثه كه
زمان سالفده وجودلرى بولنمديغندن ❊ متقدمين كتابلرنده تدوين اولنمامشدر
حالا عصريمزده حدوثى ووقوعى ❊ وحصولى واصل رتبهٔ شهرت اولمغله
انلرى دخى بوكتابه درج اتلكه اهتمام ودقت اولندى يعنى حب افرنجير
ومرض شعر وبونلرك امثالى مرضلركه هنوز بيان اولنمان وجه اوزره
اسامىلرى كتب سالفه ده تحرير اولنمامشدر ❊ انلر دخى تكثير الفوائد وتوفير
الزاوائد مقصديله اشبو كتاب عاجزيده تحرير ❊ وذكر اولنوب اسمى (كنز الصحة
الابدانيه ❊ اثر مرشد عثمانيه) نامىله تسميه اولندى (بو علم طبك)
شريف اولديغى ايكى طريق ايله نمايان در (برى عقلا) وبرى دخى نقلادر ❊
عقلا ثبوتى موضوعنك شريف اولمسيله اولور ❊ موضوعى ❊ اشرف
مخلوقات اولان انسانك بدنى اولمغله ❊ اشرف علومدن اولديغى ظاهردر
(نقلا ثبوتى دخى) بعض اخباردە وارد اولمشدر كه (العلم علمان علم
الابدان وعلم الاديان) وديكر حديث شريفده صلى الله عليه وسلم افنديمز
بيورركه (علم علمان علم الدين والدنيا) وارد اولمشدر ❊ حديث اولك
مأل شريفى بودركه ❊ علم ايكى قسمدر ❊ بريسى علم ابدان يعنى علم
طبدر ❊ وبرى دخى ❊ علم اديانكدر يعنى علم فقهدر ❊ علم ابدانى علم
اديان اوزرينه رسول اكرم افنديمز لفظنده تقديم ايلدى ❊ زيرا بدن انسان
صحت وعافيتده اولمدقجه ❊ جناب پروردگاره ❊ وسائر افعال خيره ❊ لايقيله
بذل مقدرت ❊ وعبادات ❊ وطاعات انقيادنده ❊ بولنه ميوب دائما علل ❊ وامراض
ايله ❊ تضييع وقت ايدوب دنياده نه اولديغنى بيله ميه جكندن اكايشامق

دیمز ❊ چونکه عبادات وطاعات صحت بدن ایله اولور ❊ دینه متعلق اولان افعال عباد ❊ اکثری علم طبه توقف ایدر ❊ زیرا انسانك دنیاده سعادت حال وحیاتنده راحتله یشامسی حفظ بدن ایلیوب دفع مرض ابلسی علم طبه متوقفدر

ای اخوان معلوم شریفکز اولسونکه

بو کتاب عاجزی یه نیجه نیجه بنی آدم وجودینه قوت و یروب ضعف وسست اندامله قدن خلاص اولور ادویه ومعاجین وسفوفات ومشربات مقویه لردرج اولنمشدر که (من لم یذق لم یعرف) اطناب کلامدن احتراز ایچون فهرست کتابه مراجعت اولنور ایسه مطلوب ومقصودی هرنه ایسه حاصل اولوب بو فقیری خیر دعا ایله یاده وسیله اولور انشاالله الرحمن وهو واهب الرحمة والغفران وصلی الله علی سیدنا محمد وعلی آله وصحبه اجمعین وسلم تسلیما دائما الی یوم الدین

ای اخلا معلوم اوله که

(علم طب) اوچ فصل اوزره بیان اولنوب

فصل اول

(مقطوع به در)

یعنی اکل وشرب اولنان نباتاتك اسملری وخاصه لری بیانده در

فصل ثانی

(مظنونات بیانندر)

یعنی اهل طب واصحاب کمالك تجربه ایدوب منفعت ومضرتنی کشف ایتدکلری ادویه لردر

فصل ثالث

(رقیه بیانده در)

رقیه دخی ایکی قسمدر ❊یعنی رقیه دیمك صاحب اهل خواص وخدام وافسون دیمکدر که ❊اوقو مقلقله یازمقلقله امراضك دفعنه رقیه تعبیر اولنور اوده اهل خواصك ادعیهٔ مأثوره لریدر

﴿ قسم ثانی ﴾

(حجامت عملیاتیدر)

یعنی قان قنغی آیده ❊وقنغی کونده ❊وقنغی طمردن النورسه منفعتی اولور ❊وقنغی محلدن آلنورسه مضرتی اولور * انشاالله تعالی حجامت حقنده اولان اثر شریفلر ایله برابر زیرده بیان اولنمشدر اورایه مراجعت اولنه

معلوم اوله که انسانك صحت وعافیتده اولوب دائما تندرست اولمسنه سبب آلتیدر

دخی خسته اولماسنه ده *سبب التی شیدر * بونلری بیلوب حفظ صحت وازالهٔ مرض ایلکلکه سعی وغیرت ایده لر بوحفظ صحت وازالهٔ مرض (انجق اسباب) ستهٔ ضروریه یی تعدیل ایله اولورکه (اولکیسی) بزم ابدانمزی محیط اولان هوادر ❊ (ایکنجیسی) یمك ویچمکدر ❊ (اوچنجیسی) حرکت وسکون بدنیه در ❊ (دردنجیسی) حرکت وسکون نفسانیه در ❊ (بشنجیسی) اویومق واویانقلقدر ❊ (التنجیسی) استفراغ واختباسدر❊

اسباب ستهدن اولکی فصل *هوانك تدبیری یانندهدر

انسانك هوایه اشد احتیاجله احتیاجی واردر ❊ انسان برساعت حبس نفس ایتمکه قادر دکلدر ❊بلکه تنفس ایلمسه هلاك اولور (چونکه) حیوانك حیاتی ❊ واعتدالی ❊ تازه تازه هوا ایله تنفس ایتمکله حاصل اولور اکر (هوا) معتدل اوله و بخار ودخان چرکین قوقولرله قارشمش

اولمز ایسه صحتی حفظ ایدوب مرضی ازاله ایلر عکسی حالنده خسته لکه سبب اولور ❊

اولا معلوم اوله که

هوا زیاده صیجاق اولورسه یوره کی قزدیرر وصوصادر و بکزی صاری ایلر وقوتلری ضعیف ایلر ❊ و بدنده اولان اخلاطك عفونتنه سبب اولور ❊ ومزاجی حرارتلی اولانلره باش اغریسی کتورر ❊ و بورون قنه مسی عارض اولور ودرلو درلو ستمله سبب اولور (صیجاق هوانك مضرتنی دفعه سبب) کافوری ❊ وصندل ❊ وکل صویی قوقتمله ❊ یاخود یوزین ❊ واللرین ❊ وایاقلرین صغوق صویله یقامق ایله صیجاق هوالرك مضرتنی دفع ایدر ❊ دخی مارول وآجی مارول صلاطه سی ❊ وخیارك ایچنی یمك دخی نافعدر (وشربتلر دندخی) لیمون شربتی ساده جه ❊ یاخود کل شربتیله قارشدیریلوب ایچه لر ❊ دخی قوروق مرباس ❊ ونیلوفر ❊ شربتلری نافعدر ❊

اکر صفرا غلبه ایلمش ایسه طبیعتی اسهال ایلیه لر

تیورهندی صویی قدرت حلواسیله یاکل مکرر ❊ ویانیلوفر ❊ و بنفشه شربتیله ایچه لر (اکر هوا صغوق اولورسه) حرارت غریزیه یی سوندررر ❊ و بدنده اولان اخلاطی تعفین ایلیوب هلاکه سبب اولور ❊ پس صغوق هوانك ضرریني دفع ایلمك کرك ❊ اوده تدریجله حامه کیرمك ❊ وکوده سنی اوغمقله وکیکی ❊ ویایادیه چیچکی ❊ وبنفشه ❊ وابه کوبجی قینادوب صویون الوب صیجاق حامده یقانه لر ❊ وال ❊ وایاق صغوقتمدن صاقنه لر ❊ واللرین ❊ وایاقلرین اوغه جق (یاغلر) بلسان یاغی ❊ وچورك اوتی یاغی ❊ سذاب ❊ ونفت یاغی کبی شیلر (ویورالك ایسیدیجی معجونلر استعمال ایده لر) آنلرده (دواءمسك) (وتریاق کبیر وتریاق اربعه) وزرنبات مرباسی کبی ❊ وعنبر ❊ وقرانفل ❊ وعود شرابلر یدر قینادوب صیجاق قهوه کبی ایچه لر

حكيم بقراط بيوردركه

يازفصلنك آخرنده ❊ وكوز فصلنده برشهاب اولوركه ❊ اكا يلدزدوشدى ديرلر كثرت اوزره واقع اولورسه (وباظهورينه دليلدر) قيش فصلنده (لدوس روزكارى چوق اسرسه ❊ وباظهورينه دليلدر ديمش) اماقچن بلوطلر چوق اولسه ياغمور ياغمسه (وهوا بوزلسه وكوندوز صيجاق) وكيجه صغوق اولسه ❊ وباظهورينه علامتدر (قچن كه) بوعلامتلر ظاهر اولور دموى المزاج اولان ذاتلر قان الديره‌لر ❊ ولطيف مسهللر ايله طبيعتلرين تليين ايليه‌لر ❊ انلرده ❊ راوند ❊ وصبر ❊ وسنامكى ❊ وهليلج اصفركبى ❊ شيلر ايله ايچلرين سوردره‌لر اكثرى بومذكور كونلرده (حب الهى) ديرلر بركوزل دوادر انى استعمال ايتمك دها اعلادر ❊ زيرا بوندن عفونتى دفع ايدر (وهواى وبائيه‌نك سميتنى ازاله ايدر (بوحب الهينك صفتى) اون درهم صبر اسقطورى ❊ بشردرهم مرصافى ايله زعفراندر ❊ بونلرى ايوجه سحق ايدوب كل صويى ❊ ياخود مسك الماسى ❊ صويى ايله يوغوروب حبلر ايدوب بيوك آدملره برردرهم (كوچكلره يارم درهم) ياخود دها ازيجق استعمال ايتديره‌لر (وبانك ظهورنده) هوانك فسادينى دفع ايچون ❊ عود ❊ ولادن ❊ وآق كونلك وقره كونلك ايله بخور ايده‌لر (زيرا بومذكورات هواده اولان فسادى دفع وازاله ايدر (ودائما) صندل ❊ وكافور ❊ ومسك وكل صويى قوقوله‌يلر وساكن اولدقلرى اولره سركه ايله كل صويى قارشديروب صاچه‌لر (وجماع وحمام ❊ وچوق كزمه ❊ وغضب ❊ وغم ❊ وغصه‌دن كندولرين صاقنه‌لر) شايد بومذكورات ظهور ايده‌جك اولورايسه ❊ صبر ايدوب (خذما صفادع ماكدر) سريله عامل اوله‌لر (سركه‌لى مرجمك طعامى) يه‌لر ❊ پليج اتنى قوروق ❊ وليمون صويله استعمال ايده‌لر ❊ شرابلردن قوروق شرابى وقوزى قولاغى شرابى استعمال ايده‌لر ❊ هركون قوروق صويى ايچنه بش درهم كل صويى قاتوب ❊ واون درهم شكر ❊ ونصف درهم طين مختوم قاتوب ايچه‌لر ❊ زيرا بوبر دوادركه ❊ عفونت دفعنده بونك نظيرى يوقدر ❊ وقانك غليانى منع ايليوب تسكين ايلر

(چالينوس)

(جالینوس حکیم بیوررکه) زمانمزده برعظیم و باظهور ایندی (تریاق) استعمال ایدنلر قور تلدی ❊ ایتمینلر وفات ایتدیلر (لکن) اجل هرشیده مقدر در اجلسز کیمسه اولمز (فقط تریاق) زهرلك ضررین دفع ایدر ❊ مزاجی حار ❊ ویابس اولان کمسنه لره چوق یارامز ایسه ده ضرر ده ایتز ❊ مکر مزاجی دموی اولنلر کلبه شکر استعمال ایده لر ❊ واوزرینه باردشر بتلر یچه لر اولشر بتلر ریاس شرابی ❊ ونیلوفر ❊ شرابی ❊ ولیمون واناج قاووفی شرابلر یدر (معلوم اولسونکه) ایام و باده ❊ بادزهر حیوانیدن درت قیراط قدر کل صو یله ازوب اکثریا استعمال اولنور ایسه عظیم فائده سی کور یلور ❊ وطین ارمنی ❊ وطین مختوم دن ❊ هرکون برر مقدار ازوب ایچه لر (دخی و باکونلرنده) تنزوی خطابی مشهوردر نفعی ظاهر وغریبدر نیچه نیچه تجربه اولنوب نفعی کورلدی ٠

باب ثانی یمك وایچمك بیانندهدر

معلوم اولسونکه طعامدن اول برمقدار حرکت ایلیوب ❊ کزمك لازمدر ❊ حتی معده ده اولان طعام بقیه سی اشاغی اینوب معده حالی قالوب اشتهای صادق پیدا اوله ❊ بعده طعام یمکه مباشرت ایده لر (اماطعام یدکدنصکره) افراطله حرکت ضرردر ❊ زیرا طعام هنوز هضم اولمقسزین حام ایکن طمرلره چکلوب سده یه سبب اولور ❊ و برنو بتده طعام برکن یواش یواش یوب ❊ چوق اکنمامك کرکدر ❊ زیرا یواش یواش یمکده اولکی اکل اولنان طعام هضم اولمغه باشلر صکره ینیلان طعام هضمدن دور قالوب هضم برقرار اولماز (لکن) بوذکر اولنان ترتیب دائما اوتوروب آزکزن ❊ ونازك بدن اولان ذوات حقنده در (ولکن) قوی البنیه وسریع الحرکه اولان اشخاص نقدر طعام ونقدر صولر ایچسه لر ❊ اولقدر زنده اولور ❊ بوایسه اهل قراعندنده مجرب و مسلمدر (ایمدی) معتدل المزاج اولان کمسنه لر حفظ صحت ایچون معتدل غدالر یاخود اعتداله قریب غدالر استعمال ایده لر ❊ طاوق اتی کبی ❊ وکککلك ❊ وچل قوشی ودوراج وسلون ❊ وکوکرچین قوشی یوریسنك اتلری کبی ❊ (دخی) قیون ویتشمش قوزی و بوزاغی اتلری کبی ❊ (دخی) رفدان یمورطه

استعمال ایتکده ایودر ❊ وتازه قیمق ❊ وسکری بقلوی ❊ وسکری محلبی ❊ وسکری پالوزه ❊ وسودلو پرنج اشی ❊ وطاوق ❊ و یاپلیجه ایله پشمش پرنج پلاوی اوستنه برمقدار بوبراکوب یه لر ❊ وخاص بغدای اتمکی اکل ایدرلر ❊ وقزل اوزوم خوشابی ❊ ولسان ثور شرابی ❊ وعنبر ❊ ولیمون شرابی ایچدلر ۰

حکایه اولنور که

ملك عجم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز حضرتلرینك حضور سعادتلرینه اصحاب کزین رضوان الله تعالی علیهم اجمعین حضراتنك نامزاج اولانلرینك خدمت تداویسنده استخدام اولنمق اوزره ارسال ایلدیکی حکیم ❊ اوچ سنه یی متجاوز قرب رسول کبریاده توطن ایدوب ❊ مدت توطننده هیچ برفرد کلوب نامزاجلغندن ❊ وتداوی ایچون برشئ طلب ایتمدکلرندن حکیم غایت محزون ومکدر اولوب ❊ وطوغریجه حضور سعادته کلوب ❊ اصحاب کزینك حالنی ❊ وکندو ضرورت واحتیاج واضطرابنی کمال درجه عرض و بیان ایدوب ❊ رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز دخی جوابنده بیورمکه ❊ انلرایچنده حکیم یوقدر فقط انلر طعام اکل ایتدکلری وقت آز یرلر ❊ یعنی اشتهالری غالب ایکن طعامدن کف ید ایدرلر ❊ یعنی یکرمی اوتوز لقمه دخی یمکه استکباری وار ایکن الدرین طعامدن فارغ ایدرلر ❊ انکچون آنلر دائما برء وعافیتده اولورلر بیورمه سیله ❊ حکیم دخی یارسول الله ❊ بوندن اعلا حکمت اولمازدیوب ❊ سلطان انبیا رسول کبریا افندیمزدن رخصت طلب ایدوب ❊ ینه عجم ممالکنه عزیمت ایتشدر بومذکور حکایه حکمت طبیعیه یه موافق ❊ ومطابق اولدیغندن ❊ بونکله عمل لازمدر (معلوم اولهکه) مزاجی حار اولانلر کسنه لر ❊ اکر صفروی ایسه مزاجی اعتداله کتوره جك بارد غدالر ❊ وشربتلر استعمال ایلیه لر باخصوص یازین صیجاق کونلرده ❊ قباق طعامی کبی قوروق صویله واسفناخ وملوحیه کبی ❊ وسرکه وزیتله خیار صلاته سی کبی ❊ وخیار ایله یوغورد جاجغی یاخود (اشربه لردن) نیلوفر ❊ ولیمون شرابی ❊ وویشنه خوشابی

وماردین اریکی خوشابی ایچه‌لر (اکر مزاجی) حار اولوب دموی اولورسه قورو قلی وسماقلی ولیمونلی وعنبر بارسلی غدالر ومرجمك طعامنه سرکه قونوب یه‌لر (اکر مزاجی بلغامی اولورسه) غدالردن کباب اوزرینه بوبر ویاخود دارچین وکیون اکوب یه‌لر وقیمون اتیله بشمش پرنج پلاوینه بیر ودارچین اکوب تناول ایده‌لر (اما مزاجی باردا اولان کمسنه‌لر) اکر سود اوی اولورسه غدالری مرطب وحرارتی آز غدالردن اکل ایتمك کرکدر (خصوصا) کوزفصلنده قباق ایله پشمش یخنی وقباق طولمه‌سی وبوبر ودارچین ایله یاپلش ات کوفته‌سی وقیمون اتیله ویا کنیج طاووق اتیله پشمش اسپناخ ایچنه برمقدار معده نوازقاتوب اکل ایده‌لر وارشته طعامی وچرکس قولاغی دیدکلری طعام وقیمون کردانیله یاخود سمز طاوق اتیله بشمش چوربالری دها مناسبدر ورفدان یمورطه وسکری بقلوا یمك (وشربتلردن مناسب اولان) لسان ثور شربتی وعنبرلی لیمون شربتی ایچمك دها کوزلدر

معلوم مکز اوله که انسان اجقدقچه طعام یمك کرك

پك اجقدیغی زمان طعامی تأخیر ایلیه‌لر (زیرا بدندن) معده‌یه رطوبتلر دوکلوب معده‌یی افسادایلر وغسیان وکوکل دونمك کتورر ویازکونلرنده طعامی صغودوب یمك کرك وقیش کونلرنده طعامی صیجاق یمك کرکدر (ودخی معلوم اوله که) مختلف طعاملری بروقتده یوب بریره جمع ایتمك غایتده مضردر زیرا طبیعت برخوشجه هضم ایده‌مز (صکره) مختلف خلطلر پیدا ایدوب مرکب مرضلر حدوثنه سبب اولور ونازله‌لر ومفصل اغریلری حاصل اولور ومعده‌یه ضعف کلور وبدنی وسکرلری کوشه‌دیر (اما) طبیعت سودیکی کوزل غدایی هضم ایدر (اما انی دخی آز اکل ایده‌لر وطعام هضم اولمازدن اول اوستنه برشئ یمیه‌لر مکر که هضمه معین معجونلر یه‌لر وهرشیئك لطیفنی اکل ایده‌لر مثلا طعام لردن (اسفناخ) وپازو وماروله وقباق آشلری وبونك کبیلری ابتدا یمك کرك بعده ترید

ويمورطه ❊ صكره قوش اتلرى ❊ بعده سائر حيوانات اتلرى ❊ يعنى
بو مذكوراتدن هر قنغيسنى بولور لرسه ❊ بو ترتيب اوزره رعايت ايدوب اكل
ايده لر ودخى معلوم كه ❊ ياش يمشلر ملين اوله طعامدن اول يه لر ❊ مثلا ياش انجير
وقاوون وقارپوز (وشفتالو) وارك ❊ وطوت ❊ وزردالى كبى ❊ اما قبض ويرد جك
يمشلرى طعامدن صكره يه لر ❊ ايو ❊ ونار ❊ والما ❊ وقزلجق ❊ وامرود ❊ وبو نلر
كبى ❊ ودائما اكثى يمك سكرلره ضرر درتير قوجالدر ❊ وجماعه ضعف كتورر ❊
ودائما طوزلو يمك انسانك بدنى قزديرر ❊ وضعيفله در ❊ وبصره ضعف ويرر
واويوزو كيجيك كتورر ❊ وتمركى ابراث ايدر ❊ ودائما طاتلو يمك بدنى قزديرر ❊
ومعده يى كوشك ايلر (اما) سكرلره قوت ويرر (واكر) اكثى يمك ضرر ايسه
ضرر ينى طاتلو يمك ايله دفع ايده لر ❊ وعكس اوله رق طاتلونك ضرر ينى دخى
اكثى لره دفع ايليه لر (ويا غلولر ين ضرر ين) طوزلولر ايله دفع ايليه لر
(وطوزلر ين ضرر ين) يا غلولر ايله دفع ايليه لر (وصحيح المزاج اولان
كسنه لر) تمادى بر ايكى كون اكثى يسه لر ❊ اوچنجى كون طاتلو
يمك ايله اكشيدن حاصل اولان ضررى دفع ايليه لر (اكر) ايكى
اوچ كون طاتلو يمك واقع اولسه عقيبنجه ❊ بر ❊ ايكى كون اكشيلر ايله
طاتلونك ضرر ين دفع ايليه لر (اكر بر وايكى كون) طوزلى يمك واقع اولسه
ايرتسى كون بر ايكى كون ❊ ياغلى يه رك ❊ طوزلى يمكدن حاصل اولان
ضررى دفع ايدر (كذلك) بر ايكى كون طوزلى نسنه يمك واقع اولسه ❊
ايرتسى آجى ❊ ويا غلو ❊ وطاتلو نسنه لر يمك انفعدر ❊ ومجر بدر ❊ ضرر حاصل
اولماز حكمت طب ايشته بو نلردر (يعنى آجى نسنه لر) معده نو از ❊ ونعنع ❊
وترد ❊ وبو نلره بكزر شيلر ❊ ويا خود اكثى مقوله سيدر (اكر) برقاچ كون
آجى شيلر تناول ايتمك واقع اولورسه ❊ آردنجه بر ايكى كون طاتسز غذالر
تناول ايده كه دفع ايليه حاصل كلام نتيجهٔ مرام (وجودنى وقايه ايتمك
مراد ايدن ذواتك) اوزر ينه لازم والزمدركه ❊ هر شيئك ضرر ين ضدى ايله
تدارك ومقابله ايليه كه ❊ تا وجودنه انحراف كامليه ❊ ودائما تندرست اوله ❊ الاشياء
تنكشف باضدادها ❊ قاعدسنه ملازمت ايده (زياده پرهيزكار اولورسه)
معده وسكرلره ضعف عارض اولور (الحمية فى الصحة كالتخليط

(فى المرض)

فی المرض) بیورمشلردر ❊ یعنی مزاجی صحتده اولان کمسنه پرهیز ایدوب دائماغدالرین لطیفلرینی یوب غلیظندن پرهیز ایتمك ❊ وخسته لکی حالنده پرهیز ایتیوب تخلیط طعام ایتمك ضرر ایتدیکی کبی (معلوم اوله که) طعام یرکن اشتهامی وار ایکن طعامدن ال چکمك کرك ❊ زیرا اول باقی قلان اشتهای تام دکلدر ❊ بلکه اولکی آجلق تقاضاسندن اولان اشتهانك بقیه سیدر (اکر طعامدن ال چکوب) براز زمان صبر اولنسه اول اشتهاقالماز ❊ زیرا طعام معده ده قینایوب شیشر ❊ ومعده یی طولدیرر (صکره) اول طعامه باقی قلان اشتها دفع اولور (پس) معده طعامی برخوشجه هضم ایلر ❊ وآدمه برنشاط ویرر ❊ و بدن خفیف اولور ❊ زیرا بو جنس هضمدن فضولی حاصل اولماز (اکر اشتهاسی) ساقط اولنجه طعامی یه جك اولورسه ❊ معده اوزرینه طعام ثقیل اولور ❊ هضم کیج اولور ❊ وخوشجه هضم ایده مز (ایمدی معده ده فضولی تولد ایلر) ویللر پیدا وظاهر اولور ❊ و بدنی سست اولور وزحتلر چکر ❊ اکر برکشی اقتضا حسبیله ❊ وبرضیافته راست کلمك کبی طعامی چوق یمش اولسه ❊ ایرتسی برمعتدل مکانده آج اوتوره ❊ واوزون اوزادیه او یقو او یویه ❊ وراحت اولوب اوتوره ❊ اکر یمك اقتضا ایدرایسه لطیف غذالردن آز اکل ایده (معلوم اوله که) اولطعامی ایکی کونده اوچ نوبت یمك کرك یعنی برکون صباحله ❊ وبردخی اخشام ❊ وایرتسی اویله وقتنده یوب اخشام طعامی یمیه ❊ ومعده سی حرارتلی اولان کشی قهوه ایچمزدن اول لیمون ایله کلبه شکریه ❊ ویشنه مربعه سنی ❊ وقزجغز مربعه سنی برایکی لقمه اتمك ایله تناول ایلیه ❊ بعده قهوه ایچه ❊ خصوصا یازکونلرنده آجلغه صبر ایلیوب اوتورمق کرکدر ❊ زیرا آجلق معده سی حار اولان ❊ وصفره وی اولان کشیده ❊ وبکزله ضرردر (معلوم اوله که) طعام هضم اولدن اوزرینه آخر طعام یمکدن غایت احتراز لازمدر ❊ وطعامدن صکره ازاجق حرکت ایلیوب کزمك کرکدر ❊ تاکه طعام معده ده برمقدار پیشه ❊ بعده ساکن اوله اوتوره تامعده طعامی برخوشجه هضم ایلیه (اما) زیاده فرح ❊ وزیاده حزن ❊ وخوف ❊ وغضب ❊ طعامی تیز هضم اولغه قومماز (معلوم اوله که) ابدان وعادات ایچون خواص واردربعض غدایی هضم ایدوب بعضی هضم ایتمز (مثلا)

چوق غذا واردرکه مضر ایکن طبیعته مألوف اولدیغندن برخوشجه هضم ایلر ❊ وچوق غذا واردرکه طبیعته ❊ و بدنه نافع ایکن مألوف اولنمغله طبیعت انی ایو هضم ایتیوب زحمت چکر ❊ واحتمالکه ضرر ایلیه دائما یرامز غذالر یوب هضم ایلیانلر برکون مطلقا ضرر ینی کوره جکی جهتله هرحالده یمك وایچمکده اعتداله رعایت کرکدر (چونکه برآدمکه) یومیه ایکی دفعه طعام یمك عادتی اوله ❊ اکر یومیه بردفعه یسه قوتی ضعیف اولور ❊ وشول کسنه که ❊ کونده برکره طعام یمکه معتادی اوله ❊ اکر ایکی کره یسه معده سنده طعام فاسد اولور ❊ ویوره کی شیشر ❊ واکشی اکشی ککیرمکه باشلار ❊ وکاهی قوصوب وهم یورکی سورمك عارض اولور (پس) عادته رعایت لازمدر ❊ ومعده ده طعام برخوشجه الشمادقجه یاتوب ایومیه (معلوم اوله که) چوق یاش یمشلر یمك قانك صوینی ارتورر ❊ وبدنده غلیان ایدوب عفونته سبب اولور ❊ نکم خارجده بعض صولو شیلره حرارت مستولی اولنه اکثر یا قوقار قان ایچنده اولان رطوبت دخی اویله اولوب یرامز ستمه لره سبب اولور (لکن یابس غذالری چوق یمك) قوایی دوشروب لونی فساده ویرر وطبیعتی قورودر (اما یاغلی غذالردن) چوق تناول ایتمك بدنه کسکلك کتورر ❊ وطعامه اشتهایی کیدررر ❊ وکزمك ❊ ویلمك کرکدر (پنائر ایله سودی بریره جمع ایلیه لر) واوزرلرینه سرکه ایچمك دخی ضرردر (ویمورطه اوستنه آیوایمیه لر) قولنج کتورر ❊ وامتلا ایلر ❊ واصحاب تجربه دیمشلردرکه ❊ بعض نسنه واردرمعده ایچنده انلرك ایکیسی جمع اولمق وجوده ضرر ویرر (مثلا سودا ایله اکشی جمع اولمق) وبالق ایله سودی جمع ایتمیه لر (ویوغورد ایله پنائری دخی جمع ایتمیه لر) وباش یدکدنصکره اوستنه اوزوم یمیه لر (وهریسه یدکدنصکره اوستنه نار یمیه لر (اما) اوزمد نصکره باش یسه لرونار دن صکره ❊ هرنه که یرلرسه ضرر ایتز ❊ کرکدرکه (پرنج ایله سرکه یی) بریره جمع ایلیه لر ویوغوردی طوروب ایله جمع ایلیه لر (وکوکرجین یاورومیله صارمساق ❊ وصوغان ❊ وخردل جمع ایلیه لر (وتازه بالق ایله انجیری جمع ایلیه لر ❊ زیرا خوف واردرکه ❊ بهق ❊ وبرص علتی پیدا ایلیه معلوم اوله مزاجی بارد ❊ ورطب اولنلر صوسز لغه صبر ایلیوب صوسز

او یوماق غایت نافعدر ❊ امامزاج حار اولنلره ضرردر ❊ وطعام اوستنه ❊ اولقدر صوایچمك لایق دکلدر ایچدیکی صو معده‌نك التنه کیدر وطعام صونك اوستنه کلوب معده‌نك قعرندن طعام آیریلور ❊ ولکن براز صوسزلغه صبر ایلیه تاکه طعام معده‌دن اشاغه اینه ❊ اکر صوسزلق غلبه ایدرایسه صغوق صودن آزایچه‌لر ❊ زیرا حرارتی تسکینده صغوق صو موافقدر ومعده‌یی بریره جمع ایدر وهضمه معین اولور ❊ حاصل کلام طعامدن فارغ اولدیغی محلده طعامك یبوسـتن دفع ایلیه جکدر صـو ایچمك جائزدر خصوصا طعام یابس اوله کباب و پرنج پلاوی وقوری اتمك کبی ❊ معلوم اوله که ❊ صغوق صو انسانك ❊ صحتنی حفظ ایلر ❊ ورطوبات اصلیه‌یی حفظ و بدنك لوننی تازه وکوزل ایلر ❊ ولحم ❊ ارتورر ❊ و بدنی ترطیب ❊ وتبرید ایدر ❊ وصوسزلغی کیده‌ریر و یورالك حرارتنی دفع ایلر ❊ وستمه حرارتنی تسکین ایلر ❊ وطمرلرده اولان عفونتی دفع ایلر ومعده‌یی تکشیف ایلر ❊ یعنی آچار ❊ حتی طعامی برخوشجه احاطه ایدر ❊ اما صو یی چوق ایچمك بدنی کوشك ایلر ❊ وسکرلری صغودر ورعشه کتورر و بارد مرضلر ظهورینه سبب اولور ❊ اما صو یی ❊ لزومدن اکسك ایچمك دخی بدنی قوریدر وضعفلدر وطعامه اشتهایی ضعیف ایدر وجماع شهوتنی دخی آزایلر و بصره وجمیع حواسه ضعف ویرر ❊ وسهر ایراث ایدر ❊ وتیز قوجالدر ❊ وصولرك ایوسی اولدرکه ❊ طادی لذیذ اوله ❊ ولونی صافی اوله ❊ ومحل بعیده‌دن کله ❊ معده‌دن تیز اینه ووزنده خفیف اوله ❊ وتیز ایصینه ❊ وتیز صغویه ❊ وایرماق صولری اوله ❊ پاك طپراق اورزنده ❊ و یاقوم اوزرنده ❊ و یاطاش اوستندن آقه ❊ بویله اولیجق عفونت قبولندن بعید اولور ❊ خصوصا شمال جانبنه ومشرق جانبنه آقه ❊ واوستی آچیق اولوب کونش طوقنه ❊ معلوم اوله که ❊ شول صوکه فناوطوزلی اوله اکر قرعه وانبیق ایله تقطیر اولسه فنالغی زائل اولوب لطافت حاصل اولور (مثلا ازجمله) برکی انکینده کیدرکن عدم روز کار ایله زیاده مدت ساحلدن بعید قالسه وایچه‌جك طاتلو صولری اولماسه طاتلو صو حاصل ایتمه‌نك طریق بودرکه دریاصو یندن تنجره‌یه قویارلر وایچنه برچناق قویه تنجره قپاغنی ترسنه قویه‌لر وصو یی قیناده‌لر واول صویك بوغندن قپاق ترلیوب طاتلو صو چناق ایچنه

جمع اولور بعده تنجره دن اول چناغی چیقاروب صو بین ایچه لر لطیف طاتلو صو بوله لر ❊ بو طریقله وافر صو پیدا اتمك ممکندر ❊ کرکدر که ❊ حامدن صکره وجاعدن صکره صو ایچمیه لر ❊ وزیاده حرکت ایلدکدن صکره اویقودن او یاندقدن صکره صو ایچمیه لر ❊ زیرا سکرلره ضرر ایدر ورعشه کتورر وچوق اولورکه استسقایه مؤدی اولور ❊ وقارلوو بوزلو صولر نفس آتلرینه وسکرلره ضرردر واوکسورك کتورر و بوغاز بوغمق ونزله ایراث ایدر خصوصا معتاد اولمیانلره ❊ اما معتاد اولانلره ❊ زیاده ضرردر ❊ معلوم اوله که ❊ صو بوك غدائیتی یوقدر ❊ زیرا بسیط در غدا ایسه مغتدی به شبیه کرکدر مغتدی ایسه اعضاء انساندر اول ایسه اول انسان ❊ عناصر ار بعه دن مرکبدر ❊ عناصر اربعه ده آب وهوا وخاك ونار در ❊ غدا اولان شیلر دخی عناصر ار بعه دن مرکب کرکدر وصونك استعمالی صوسزلغی کسمك ایچوندر ❊ بدنك ❊ حرارتن تعدیل ایچوندر ❊ وغدایی ❊ ترقیق ایدوب طمرلره تنفیذ ایچوندر وفضولك خروجنی تسهیل ایلر درلك ایله و بول ایله ودفع فضلات ایتمك ایله اولور

اوچنجی باب

(بدنك حرکتی وسکونی و بونلره متعلق اولان احوالك تدبیری بیانندهدر)

❊ معلوم اوله که ❊ انسان هضم طعام ایتدکدن صکره ❊ باقی قلان فضلاتی تحلیل ایچون وحفظ صحت ایچون حرکته محتاجدر ❊ چونکی برکشی دونکی کون طعامدن بعد الهضم معده سنده بقیه طعام حس ایلمسه ❊ بونکله بیلنور که مزاجنده فتور اولوب کسل اوزره اولور ❊ وکرینمك واسنمك پیدا اولور ❊ وطعامه اشتهاسی ازاولور ❊ واغزینك صویی چوق اولور ❊ صکره ❊ بوعلامتلر اولیحاق ❊ اولکمسنه نك اوزرینه حرکت و ریاضت ایتمك واجب اولور ❊ یورمکله وجرید او یقامقله واوق آتمقله و بونلره بکزر حرکت ایلیه لر ❊ حتی بدنی قیزدوردرلك مرتبه سنه

واره بوجنس حركته اطبار ياضت تعبير ايدرلر ❊ پس بو يله حركتدن
صكره طبيعته برنشاط كلور ❊ و براز اشتها غالب اولوب ❊ غداقبولنه
سبب اولور ❊ واعضايى ومفصللرى پكشديرر ❊ و بدنى قوى ايلر
❊ وقوتلو ايشلر اشمك آنلره آسان اولور ❊ وامراض ماديه دن امين
اولور ❊ زيرا اول حركت سببيله ماده تحليل اولوب كيدر ❊ امراض
ظهور ينه مجال قالماز و بعض امراض مزاجنه دخى مندفع اولوب مريض
صحت بولوب واعضايى تليين ايلر ❊ ومسامه لرى واسع ايلر ❊ ورطوباتى
زياده تخليل اولمغه سبب اولور ❊ معلوم اوله كه ❊ رياضتدن يعنى
بومقوله حركتدن اول مذكور اولان منافع شول وقتده حاصل اولوركه ❊
وقتنده اوله ❊ واعتدال طريقله استعمال اولنه ❊ و رياضت معتدله
شمول حركته دير لركه ❊ حركتده بشره سى قيزه ودرلمكه باشليه ❊
اما افراطله اولان حركت كه چوق درلرسه ضرردير ❊ زيرا اولا بدنى
قزديرر ❊ وثانيا بدنى صغودر واخلاطى تحريك ايدوب تعفين ايلر ❊
وخفقان ايراث ايدر و بايلق كتورير وسكرلره ضرر ايدوب يورلمق كلور ❊
❊ ومعلوم اوله كه ❊ هر برعضوك حركتجه رياضتى چوق اوله ❊
اول عضو قوى اولور ❊ خصوصا اول فعل اوزرينه زياده قوى
اولوركه ❊ رياضتى اول نوع اوزرينه اوله ❊ مثلا بركسنه حفظ تقيد
ايدوب چالشه ❊ قوت حافظه سى قوى اولوب چوق شيلر حفظ ايتمكه
قادر اولور ❊ و بركسنه كه فكرى چوق ايلسه ❊ قوت فكريه سى
قوى اولور ❊ وهرعضوك برمخصوصه رياضتى واردر ❊ مثلا كوزك
رياضتى كوزال صورتلره باقمق وطبيعت ميل ايلديكى مفرح شيلره باقمق
ايله دير ❊ زيرا بوجنس رياضت بصره جلا ويرر ❊ وظمت بصر
ايراث ايلين كدوراتدن كوزى تنقيه ايلر ❊ وقولاغك رياضتى ❊ كوزل
سوز ❊ وآوازلر دكلمكدر ❊ و بورونك رياضتى ❊ كوزال قوقولر قوقململه
اولور ❊ مثلا مزاجى صغوق اولان كسنه ❊ عنبر وعود ولادن ❊
قوقململه اولور ومزاجى اسى اولانلر كافورى وصندال وكل صوبى قوقململه اولور
وطوداغك رياضتى جلا ايدوجى طعاملر طاتمق ❊ شكر كبى وليمون كبى*

ولمسك رياضتی یومشاق بومشاق شیلره یاپشمق ❊ وسمور ❊ وقاقوم
کورك کیمك ❊ وکتان وکتان بزی ❊ وحریر کیمك ❊ ودخی بوده
ریاضاتدندرکه ❊ یومشاق تنلو محبوبه ❊ جاریه‌لره یاپشمق ❊ زیرا
قوت لامسه ملایم اولوب ❊ ادراکی زیاده اولور ❊ وبدنی سمیرر ❊
اماقتی ❊ وخشین شیلره‌لمس ایتمك ❊ وخشین شیلر کیمك بدنی اریقلادیر ❊
یعنی ضعیفله‌دیر ❊ وبدنك دریسنی خشین ایلر ❊ معلوم اوله‌که ❊ اتا بتك
اعتدال اوزره اولورسه ❊ جمیع بدنك ریاضتیدر وجمله بدنه‌تقویت
ویرر ❊ وبدندن ماده‌لری تحلیل ایلر ❊ بدنی ازاجق قزدیرر ویکی
خسته‌لکدن قلقان آدملره مناسیبدر ❊ زیرا بدنلرندن باقی قلان شیلری
تحلیل ایلر ❊ وصالنجاغه بتك یواش یواش صالنمق ❊ خسته‌لکدن
قلقان کسنه‌لره ایو ❊ ومناسیبدر ❊ اماآنی زیاده‌جه‌قوشدرمق بدنی
صارصله‌یوب زیان ایدر ❊ اما آت قوشمق وجرید اوینامق ❊ هم بدنك
وهم نفسك ریاضتیدر ❊ وبدنك ریاضتی اولدیغی ظاهردر ❊ زیرا
بدن حرکتده‌در ❊ امانفسك ریاضتی اولدیغی بودرکه ❊ جرید اویناین
آدم غالب اولورسه ❊ نفسه برفرح وسرور کلور ❊ واکر مغلوب اولورسه
غضبه کلور ❊ بوایکی صورتده دخی نفسنده حرکت وریاضت بولنور ❊
وعرابه‌یه وقوچیه بتك دخی قوی ریاضتدر ❊ اسکی باش اغریلری
کیدر ❊ وغلیظ ماده‌لردن اولان باش اغریلری دخی دفع اولور ❊ زیرا
قوچینك حرکتیله ماده‌لر یرلرندن قوپار ❊ مندفع اولور ❊ اماقوچیه
بندکده یوزینی قوچینك چینه‌دونسه ضعف بصره وظلمت بصره غایت
نافعدر ❊ زیرا قوچی سلکمه‌سی اولنه اولغله مقدم رأسدن ماده
مأخر دماغه منجذب اولوب صکره مقدم دماغ پاك اولوب کوز مجلا اولور ❊
وانواع ریاضتدن دخی بری ❊ بدنه کیسه سورتمك ❊ وبدنی اوودیرمقدر
اکر خشین الایله اووارلرسه ❊ بدنك لوننی قیزدیرر ❊ زیراقانی بدنك ظاهرنه
چکوب ❊ وبدنی سمیردیر ❊ اکرافراطله اولمازسه ❊ اما اکر اعضایی
قوتیله اووارلر ایسه ❊ اعضاء ضعیفهٔ قوی ایدر ❊ زیرا فضولنی تحلیل
ایدر ❊ اکر اعضائی یومشاق اووارلر ایسه ❊ بدنی کوشه‌در ❊

١٠ اكر چوق اووارلرايسه ❊ بدنى ار يقلادر چوق تحليل واقع اولمغله ❊ اكر اعتدال ايله اووارلرايسه ❊ بدنى سمير دير ❊ لايق اولان بودركه هرر ياضتده ❊ يعنى هرحركتده اولان فعله يانجه يانجه باشليه لر ❊ تدريجله ارتوره لر ❊ تامقصودلرينه نائل اولنجيه قدر ❊ ينه تدريجيله ازاله ايده لر ❊ تاكه حركت قالميوب سكونه وارنجه ❊ زيرا سكوندنصكره دفعة حركت قوى ❊ وحركتدنصكره ❊ دفعة سكون عظيم مضردر ❊ معلوم اوله كه ❊ هر بار رياضتدن اول اعضائى براز اوومق واجبدر ❊ حتى رياضت ايله فضلات واقع اولمغله استعداد كلوب رياضت ايله دفع اولمغه مدار اولور ❊ ورياضتدنصكره دخى اوغمق واجبدر ❊ حتى رياضت ايله اولميوب باقى قلان ماده لر اوغمقله دفع اولوب كيدر

دردنجى باب

(حركت وسكونى نفسانى بيانندەدر)

❊ معلوم اوله كه ❊ حركات نفسانيه نك بدنده نفعى ❊ وضررى جهتندن اولقدر تأثيرى واردركه ❊ پاد زهرآنك ويرديكى نفعى ويرمكه قادر دكلدر ❊ وانك ايلديكى ضررى زهر ايلز ❊ اول حركات نفسانيه ديديكمز غضبدر ❊ وفرحدر ❊ وهمدر ❊ وغمدر ❊ واوتنقدر ❊ وحزندر ❊ وكدردر ❊ وقورققدر ❊ اماغضب معتدل اولورسه ❊ حرارتى يوراكدن ❊ وروح خارج بدنه دفعة تحريك ايلر ❊ پس بوحركتدن بدن قيزار ❊ وقوايه ❊ وار وآحه ❊ برنشاط كلور ❊ افراطله غضب ايلك قانى قينادر ❊ وصفرايى تحريك ايلر ❊ ولونى ابتداده قيزاردير ❊ اما صكره ضرر در ❊ زيرا ارواح متحلل اولمغله بشره ده رونق قالمز ❊ ايمدى مزاجى حاراولنلره غضب ايلك ضرردر ❊ اما مزاجى بارد اولنلره ❊ اكر حدن زياده اولمازسه نافعدر ❊ اكر فرح اعتدال اوزره اولورسه ❊ لونى كوزل ايلر ❊ وسمير دير ❊ وچوق مرضلرى دفع ايدر ❊ خصوصا سوداوى مرضلرى دفع ايلديكى كبى اكر افراطله فرح اولورسه ❊ قلبى ضعيف ايلر ❊ وبعض وقتده هلاكه سبب اولور ❊ اماغم وقورقق ❊ بوايكسنده روح داخل

بدنه توجه ایلر بو سببدن محزونك وقورقان کسنه نك بکزی صاری اولور ❊
اما بو ایکسنك افراطی مهلکه در ❊ اما وهم ❊ واوتانمق ❊ بو ایکسنده
روح کاه داخل بدنه حرکت ایلر ❊ وکاه خارج بدنه حرکت ایلر ❊
اما سکون نفسانی که انسان نه سوینه ❊ ونه محزون اوله ❊ ونه
قورقه ❊ ونه اوتنه ❊ مذمومدر ❊ زیرا مزاج روحی تبرید ایلر ❊
وذهنی کوتاه ایلر ❊ زیرا زکا ووجوددده فهم اولماز ❊ الاروحك لطافتیله
وحرارتیله اولور ❊ روح ایسه لطیف اولماز ❊ الاحرکت ایله لطیف اولور ❊
زیرا فضولی تحلیل ایلر ❊ وحرات غریزیه یی تحریك ایلر ❊ وروحی
تلطیف ایلکله قوی اولور ❊ ثمن روح لطیف اولسه علوم ❊ ومعانی
فهمنده کوچ چکمز تیز فهم ایدر ❊ اما سکون بو مذکوراتك ضدنی ایشلر ❊
بوندن ایچون قانی غلیظ اولان آدم زیاده کندو ایله اولور ❊ وایکلمه سی
آز اولور ❊ اما قانی رقیق اولان کسنه زکی ❊ وفطین وتیز اکلر ❊
❊ معلوم اوله که ❊ اغلامقدخی حرکات نفسانیه جنسندندر ❊
زیرا اغلق الم وحزنه تابعدر ❊ واغلمغه سبب اولورکه ❊ الم وحزن
سببیله روح حیوانی منقبض اولور ❊ ودماغك اجزاسی صیقیلور ❊
اول صیقیلماق سببیله دماغده اولان رطوبت مائیه کوزدن آقر چیقار ❊ اغلامق
پیدا اولور ❊ وبعض زمانده سویمکدن دخی اغلامق عارض اولور ❊
سببی اولدرکه ❊ سویمك روحی منبسط ایدر وحرارت یایلوب دماغه
چیقار ❊ ودماغك رطوباتنی آریدر ❊ اول اریین صو ❊ کوزدن
آقر چیقار ❊ اغلامق اندن پیدا اولور بو اسباب مذکوره دن ایچون
محزون اوله نیك کوزی یاشی صیجاق اولور ❊ وکولمك دخی حرکات نفسانیه
جنسندندر ❊ وبو کولمك سببی اولدرکه ❊ انسان بر عجیب وغریب
کورمکله روحه برانبساط کاور ❊ وریه دن خارج اولان بخار شیئاً
فشیئاً برصورتله قبضهٔ ریه حرکت ایلر ❊ اولصوته ضحك دیرلر ❊
اما غضبك ضرر ینك تدارکی قلبه قوت ویریجی بارد شربتلر ایچمکدر ❊
الماشرابی ❊ وکول ❊ ولیمون ❊ شرابلری کبی ❊ وبارد جواهر
معجونی کبی ❊ وبارد مفرحاتدن تناول ایلکدر ❊ وعجیب وغریب حکایه لر

❊ وکوزل نغمه‌لر دکلمکدر ❊ وظریف ومحبوب کشیلر مجلسنه حاضر اولوب انلر ایله مصاحبت ایتمك ❊ غضبك شدتنی دفع ایلر ❊ اما غم وخوفك مضرتنی دفع ایتمك محبوبلر یوزینه باقمق وکوزل صورتلر کورمکله اولور ❊ وعنبرلی لسان ثور شربتی ایچمك ❊ وقرمز شرابی ایچمك ❊ وقرمز معجونی بو بابده غایتله نافعدر ❊ معلوم اولهکه ❊ انفعالات نفسانیه ❊ افراطله وقوعونك ضرریتی دفع ایتمك تدبیرنده اصل علاج روحانیدر ❊ مثلا انسان همتنی عالی قیلوب ❊ وبو عالمك بقاسی بوغیدیغین یقینا بیلوب ❊ فانی اولوب سریع الزوال ایدوکنه اعتماد ایدوب حوادث زمانیه حقارت کوزیله باقوب قورقاجق شیلردن قورقمیه ❊ وبر رغبت ایتدوکی شیئك فوتندن محزون اولمیه ❊ ومحبوبه وصالیله فرحناك اولمیه ❊ یعنی نه بولدیغنه سونه ❊ ونه بولمادیغنه یرینه ❊ زیرا بودنیانك نعمتنه اعتماد اولمدیغی کبی ❊ محنتنه دخی امتداد یوقدر ❊ وبو یلجه کندوکندویه تسلی ویره ❊ وحافظ شیرازینك بو بیتنی اوقویوب تسلی ایده بیت بودر

بیت

بهست ونیست مرنجان ضمیر خوش می باش
که نیستیست سر نجام هر کمال که هست

❊ یعنی معناسی ❊ دنیانك وارلغنه ویوقلغنه در ونکی انجمه وخوش وقانع اول زیرا هر کمالك صوکی یوقلقدر

بشنجی باب

(او یومق واو یانمقلق بیاننده در)

او یومق نفسك حواسی ظاهر استعمالنی ترکدن عبارتدر ❊ یااستراحت ایچون ❊ یاطعامی هضم ایتمك ایچون حرارت غریزیه ❊ باطنه توجه ایتمك سببیله ❊ روح نفسانی دخی اول حرکته تابع اولور ❊ اما او یانقلق روح نفسانینك آلات حس وحرکات ظاهره ❊ انصبابندن

وآلات حس ظاهری استعمالندن ❊ عبارتدر ❊ پس اویوق سکونه
مشابهدر ❊ زیرا انده راحت واردر ❊ وغدایی هضم ایلکه بردوام ایلر
❊ اما اویانقلق حرکته مشابهدر ❊ زیرا حواسك حرکتی اکا تابعدر
❊ وهم اویانقلق بدنی تخفیف ایلر ❊ اما نوم قوی طبیعتی قوی ایلر ❊
حرارت غزیزیه یی باطنده حس ایلدوکندن ایچون ❊ وقوای نفسانیه یی
کوشك ایلر ❊ روح نفسانینك یوللرین ترطیب ایلدیکندن اوتوری ❊
وارواحك تحللنی منع ایلر ❊ وهضمه مدارومعیندر ❊ وحرکات شدیده دن
حاصل اولان ضعفی کیدریر ❊ ویورغنلغندن ❊ وجاعدن ❊
واسهالدن ❊ وبو مثللو شیلردن ❊ حاصل اولان ضعفی منع ایدر ❊ اما
معتدل اویقو اعتدال اخلاط مصارف اولسه بدنی ترطیب ایلر ❊ وبدنی
قزدیرر وحرارت غزیزیه یه قوت ویرر ❊ ونومك افضلی اولدرکه ❊
مقدار معتدل اوله ❊ ومستوفی اویویه ❊ وطعام براز معده ده
الشدقدنصکره وکورلتی ❊ وقورلدسی کسلدکدنصکره ❊ یاتوب اویویه
❊ امامعده طولی ایکن اویومه‌نك نیجه نیجه ضرر ❊ وزیانی واردر ❊
اولادوشاکده یووارلنه ❊ یووارلنه ❊ اویویامز ❊ ودماغی بخار ایله طولار
❊ وهضمی افساد ایلر ❊ ونزله یی تحریك ایلر ❊ دخی بودرلو نیجه
مرضلر احداث ایلر ❊ وکوندز اویقوسی انسانه یرامز لکن نه چارکه
استانبول اهالیسنك عدد حسنه سیدر امراض ❊ ورطوبت
ایرآت ایدر ❊ نزله لری تحریك ایلر ❊ هضمی ❊ ولونی افساد
ایلر ❊ وطلاق مرضی کتورر ❊ وکسل ویرر ❊ وورملر
ظهورنه سببدر ❊ وستمه‌لره سببدر ❊ ونومك افضلی اولدرکه
❊ اولا صاغ جانبنه یاته ❊ صکره صول یانه ❊ وقرنی ❊ اوستنه
یاتمق هضمه معیندر ❊ اما صرتی اوزرینه یاتمق ایودکلدر یرامز
حدوثلرك ومرضلریك سببیدر ❊ سکته وسهل کبی واوکسرك ووجاع
مفاصل ❊ وسکرلر اغریسی ❊ وارقه‌اغریسی ❊ ونزله وفالج کبی
امراضه سببدر ❊ زیرا فضولی معتاد اولان مجراسندن مثلا بورندن
آقرایکن خلافنه میل ایلر ❊ وبونك امثالی امراضك حدوثنه سبب اولور

❊لكن جماعه قوت و يرر❊فكرى كوزل ايلر ديرلر❊اما بو فقير حقير پر تقصير ديركه ❊ بوندن مراد اكر او يومقسز ين ارقه اوستنده ياتورسه جماعه قوت و يرير❊ يو خسه او يودقدنصكره مطلقا ضرر اولديغى مجربدر ❊ احتراز اولنه والسلام زيرا فكره قوت و يرير سببلر محلنده بيان اولنور ❊ بركسه دائما او يودقجه ترلسه وسببى ظاهره سى دخى اولمسه ❊ مثلا هوا صيجاقلغى كبى ومعده سنده غذا چوقلغى كبى معلوم در كه ❊ انك بدنى مثليدر واستفراغه محتاجدر ❊ اما سهر يعنى او يانقلق شهوتى ارتورير ❊ واجقديرير ❊ ماده سندن متحلل اولمق سببى ايله ❊ وهضمه نقصان كلور ❊ قوتندن متحلل اولمق سببيله ❊ اما او يقوايله او يانقلق بيننده ياتمق جمله سندن يرامزدر ❊ ونوم حالنده غالب اولان بودركه ❊ حرارت باطنه توجه ايلر پس خارج بدنده برد ظاهر اولور ❊ بوندن اوتورى او يويان كمسنه زياده اورتى يه محتاجدر غفلت اولنميه

﴿ التنجى باب ﴾

(استفراغ واحتباس بيانندەدر)

بو ايكيسى حياتده اولنلره البته ضروريدر ❊ پس بو ايكيسندن معتدل اولان لايق ومستحق اولديغى مرتبه فضلاتى طشره چيقوب و بدنه صالح اولان خلط محتبس اولوب قالمقدر ❊ صحتى حافظ اولوب نافع اولان بودر ❊ اما اكر استفراغ افراطله اولورسه ❊ قوت وشهوت ساقط اولور ❊ وخفقان ❊ وحماى دقيه ايجاب ايلر ❊ وبدنى قوريدوب صورار ❊ الامكر استفراغ اولنان شئ بارد و يابس اوله ❊ سوداكبى ❊ بوتقديرجه بدنى قيزديرر ❊ وترطيب ايلر ❊ بالعرض چوق استفراغ افراطله كتسه عروقه يبوست عارض اولديغندن سده ظاهر اولور ❊ بعده تشنج يعنى سكر بوزلمق دخى كذاز يعنى سكر قورلمق عارض اولور ❊ اما افراطله احتباس كه ماده نك توفريدر ❊ طبيعتك اندن استغناسيله ❊ بو احتباس لازم كلور ❊ سده لره وعفونته فتور ❊ وكسل وشهوتى ساقط اولمق❊ و بدن كوشك وثقيل اولمق❊ تشنج رطبه❊ ودخى حرارت

غریزیه‌نك بدنده صیقاوب ناریه‌یه دونمسنه وطمرلرچاتلامسنه ❊ ودخی ورم ایراشه سبیدر ❊ پس بویله اولیجق طبیعتی کوره‌لر ❊ اکر محتبس ایسه ❊ تلیین ایلیه‌لر ❊ حتی قولنجه حاصل اولمیه ❊ معلوم اوله که ❊ طبیعت فضلاتی دفع ❊ واخراج اینك ایسته‌سه حبس ایلیوب ❊ همان اخراج ایلمك کرکدر ❊ خصوصا طعامه باشلامزدن اول ❊ وریاضت ❊ ونومدن ❊ وجماعدن اول طبیعتی تلیین ایلیه‌جك اشیانك ایو ❊ واعلا ❊ ویاغلی شوربالر ❊ وپازو ❊ واسفناخ ایله ❊ وعصفور تخمنی انجیر ایله استعمال اینك ❊ وباخصوص اختیار ادملره شراب بسفایج مناسبدر ❊ تیمور هندی ❊ وارك ومکرر بنفشه شربتی ❊ ویاکل مکرر ایله تازه یکتلره ❊ ومزاجی حار اولنلره ❊ مناسبدر ❊ شکر ایله مربا اولان کابشکر جله‌یه نافعدر ❊ ونبات شکری ایله یاپلش مصطکی سفوفی تلیین ایتمده ❊ ومعده‌یه قوت ویرمده ❊ ویللری تحلیل ایلمکده ❊ نظیری یوقدر ❊ وطبیعتی کوزل ولطیف تلیین ایلر ❊ ویورکده اولان ورمه دخی فائده ایدر ❊ وتازه یاغی الوب ایلیجق صو ایله یقایوب قارنی ❊ وایکولری ❊ وکوبکنی ❊ اوه‌لر ❊ یورکه لینت ویرر ❊ چن که معصوملرك طبیعتی قبض اولسه ده ❊ فاره نجاستندن شاف یاپوب طاتلو بادمیاغنه بولایوب ❊ اشاغه‌دن کتوره‌لر ❊ یاخود عسلی یا شکری عقیده ایدوب ❊ فاره نجاستیله ❊ یاخود کوك سوسن کوکی ایله ❊ شاف یاپوب کتوره‌لر ❊ یاخود بازوو بوداغندن مخروطی شاف یاپوب ❊ وقیون اودی ایچنی طشره چویروب ❊ اول مخروطی‌یه برکیدوب شاف ایده‌لر ❊ یاخود ازاجق بال یدیره لر ❊ وقارنی ساده یاغیله ویاشیروغن ایله یاغلیه‌لر ❊ یاخود کوبکرینه صغراودی سوره‌لر ❊ ویاخود بخور مریم سوره‌لر ❊ اکر بومذکورات فائده ایتمز ایسه ❊ بقراط حکیم بیورکه ❊ شول کسنه‌لرکه ❊ یکیت ایکن طبیعتی لینت اوزره اوله ❊ اختیار اولدیغی زمان دخی ❊ طبیعتی قبض اوزره اولور دیر ❊ دخی شول کسنه لرکه ❊ یکیتلکی وقت طبیعتی قبض اوزره در ❊ پیرفانی اولدیغی وقت طبیعتی ❊ لینت اوزره اولور

﴿ معلوم اوله که ﴾ برکسه‌نك طبیعتی زیاده چوق سورسه اکر تازه‌یکیت‌ایسه ﴿ یامزاجی حارایسه ﴿ طبیعتی ایوا ایله یاخود سماق ایله طوته ﴿ واکر مزاجی بارد ایسه ﴿ پرنج هریسه سن سماق ایله یدیره‌لر ﴿ و یاخود اسکی کابشکر یدیره لر ﴿ و یاخود ایوا مرباسی یدیره لر ﴿ و یاخود ایوایی ازاجق مصطکی ایله ﴿ وعود ایله ﴿ ودارچین ایله ﴿ پیشوروب یدیرلر ﴿ وطعامنه یاغی ازقویه ﴿ وجماع ایله حمام مستفرغات معتاده دن ﴿ اولدیغندن هربرنی آیری آیری بیان ایتمك اوزره لازم کلدی ﴿ وهربرین بربابده بیان ایده‌لم انشاء الله تعالی

﴿ یدنجی باب ﴾

(جماعك تعریف وتخصیصی بیانندر)

امدی معلوم اوله‌که ﴿ جماعك افضلی ﴿ کیجه نك نصف اخیرنده اولاندرکه ﴿ طعام هضم اولمش اوله ﴿ وبدن دخی حرارت ﴿ و برودت ﴿ ورطوبت ﴿ و یبوسته معتدل اوله ﴿ وزیاده طوق ﴿ وزیاده آج اولمیوب معتدل اوله ﴿ زیرا بدن حرارتده ایکن جماع ایتمك حایه سبب اولور ﴿ اکر بدن بارد ایکن جماع ایلسه رعشه احداث ایلر ﴿ وطوق قارننه جماع ایتمك امراض سدویه ابراث ایلر ﴿ حمای عفنیه ﴿ ووجع مفاصل ﴿ ونقریس ﴿ وفتق کبی ﴿ ودخی اورام خبیثه کبی ﴿ اکر پك اج قارنه جماع ایدرسه ﴿ کوزه ضعف و یرر ﴿ و بدنی ارقلادریعنی ضعیف ایلر وخفقان کتورر ﴿ وصار یلق کتورر ﴿ وسل ﴿ وحمای دق ابراث ایلر ﴿ واکر حرارتی وارایسه ﴿ واکر برودتی وار ایسه دق شیخوخی یه مؤدی اولور ﴿ وتازه بالغ و یاسود یدکدنصکره جماع ایتمیه لر ﴿ زیرا فالج مرضی حدوثندن قورقلور ﴿ واکشیلر یدکدنصکره جماع ایتمك سکرلره ضعف و یرر ﴿ ورعشه ابراث ایلر ﴿ معلوم اوله‌که ﴿ جماعدن نصکره صو ایچمکدن صاقنه‌لر ﴿ وجماعدن اول ﴿ وصکره فصد واسهالدن صاقنه‌لر ﴿ زیرا بدنه ضعف و یرر ﴿ وارقلادر ﴿ و یرامز مرضلره دوشزر ﴿ وانزالدن وقتنده منی بی

حبس ایلیه‌لر ❊ زیرا بوکرکده ❊ ومثانه‌ده ❊ ومجاریٔ منیده یاره‌لر حدوثنه سببدر ❊ ومزاجی افساد ایلر ❊ ولایق اولان بودرکه ❊ مزاجی یابس اولنلر جماع ایتمکدن صاقنه‌لر ❊ وکذلك سکرلری ضعیف اولنلر ❊ وکوکس وقولاق وکوز اغریسنه مبتلا اولنلر ❊ ومثانه‌سنده طاش اولنلر وسلس البوله مبتلا اولانلر ❊ وحرق بوله ❊ وعسر بوله مبتلا اولانلر ❊ واوچاع مفاصله ❊ وقان توکورنلر ❊ ومحموم اولانلر جماعدن حذر ایتمك لازمدر ❊ وشول کسنه‌لر دخی جماعدن حذر ایلیه‌لر که جماع حالنده ❊ ویاخود صکره ❊ اعضاسنده رایحهٔ کریهه بوله ❊ زیرا آنك بدننده برامز خلط واردر ❊ اول خلطلری تنقیه ایتمك لازمدر ❊ ولایق اولان اولدرکه جماعی اسرافله ایلیه‌لر ❊ زیرا قوتی ❊ وشهوتی اسقاط ایلر ❊ وسکرلره ❊ وکوزه زیاده ضعف ویرر ❊ ورعشه وتشنجه مبتلا ایلر ❊ وقلبه ضعف ویرر ❊ وخفقان احداث ایلر ❊ وروح حیوانینك جوهرینی نقصان ایدر ❊ ودق مرضلرینه استعداد ویرر ❊ وسهر ایجاب ایلر ❊ وتیز قوجالدر ❊ وتکلیف ایله جماع ایتمك ❊ واشتهاسی اولمیانه جماع ایتمك بومذکور مرضلرك اکثرین ایراث ایلر ❊ ولایق اولان بودرکه قوجا قاری ایله جماع ایتمیه‌لر ❊ وپك کوچك حائضه خاتونه ❊ ونفسایه ❊ وچرکین یوزلوره ❊ وقزاوغلانه ❊ وکبه اولماز خاتونه ❊ جماع ایتمکدن صاقنه‌لر ❊ زیرا بونلره جماع ایلك ضعف ویرر ❊ جالینوس حکیم دیرکه ❊ شول برکسه که حفظ صحت مراد ایدر اللی یاشنی تجاوز ایدن خاتونك جماعندن حذر ایلسون زیرا سم قاتلدیر ❊

❊ جهار یار کزیندن نقلیات ❊

❊ ایاك ایاك العجوز ❊ ووطئها فانها مثل العراقیم ❊ عراقیم بمعنی زهرلی یلان ❊

❊ ارسطو حکیم بیوریرکه ❊

برکسنه کندودن کوچك خاتونه جماع ایلسه نشاطی ارتار ❊ اما کندودن

یاشی برابر اولسه جماع ایلسه خسران مبین واردیر ❊ اما کندودن یاشلویه جماع ایلسه ❊ اول کمسنه کندویه موتی دعوت ایتش اولور ❊ معلوم اوله که ❊ کوزل کشیه جماع ایتمك ❊ نفسه فرح ونشاط ویرر ❊ ولذتی سبیله مضلوبنه ظفر بولور ❊ وقلب ودماغ جانبلرندن بخارلری دفع اولور ❊ ولایق وسزا اولان اولدرکه ❊ جماع ایتمك استیان کمسنه اولا محبوبه سیله ملاعبه ایلیه لر ❊ ایکی جانبدن شهوت تقاضا ایتیه ❊ صکره جماعه مباشرت ایلیه لر ❊ بویله اولان جماع خاتونك حامله اولمسنه سببدر ❊

❊ سکزنجی باب ❊

(حمامه کیرمه نك تدبیری بیاننده در)

حمامك خیرلوسی شول حمامدرکه ❊ یاپوسی اسکی اوله ❊ وایچی ککیش اوله ❊ وصوبی طاتلو اوله ❊ وحرارتی معتدل اوله ❊ اولسکی بیتی مبرد ومرطب اوله ❊ وایکنجی بیتی مسخن مرطبدر ❊ واوچنجی بیتی مسخن ومجففدر ❊ ولایق اولان بودرکه ❊ صیجاق حلوته تدریجله کیروب دفعة کیرمیه ❊ وچیقدیغی زمان دخی ❊ تدریجله چیقا بردنبره چیقمیه ❊ حمامده چوق طورمیه لر ❊ زیراغشیان ایراث ایلر ❊ وخفقان کتورر ❊ اخلاطی تحریك ایتدوکندن وصیجاق هوا استنشاف ایتدوکندن روحلری قیزدیرر ولازمدرکه ❊ فصد واسهال دنصکره حمامه کیرمیه لر ❊ ومسهل ودوا ایچن کمسنه نك حمامه کیرمسی لایق دکلدر ❊ شول برکمسنه دخی حمامه کیرمیه که ❊ ورم باطنی وظاهریسی اوله ❊ ویابرعضوده که کثیر الشرایین اوله ❊ یاخود عضوی رأسنه قریب اوله ❊ ومادهسی یرامازاوله ❊ اکر بویله اولماز ایسه حمامه کوزل علاجدر ❊ مادهیی پیشرمه ده وتلیینده ❊ وتحلیلده ❊ بوندن اعلا علاج اولماز ❊ چبان چیقاران وجراحتلری اولان کسه حمامه کیرمك ایودر ❊ ومعلوم اوله که ❊ حمام فضولی تحلیل ایلر ❊ واویوزی وکچیکی کیدیریر ❊ وسیویلجه لری

وچبانلری کیدریر ❊ واخلاطك حدتنی تعدیل ایدر ❊ وجعلری ساکن ایدر ❊ حای یومیه یی ازاله ایلر ❊ وحای وقئ کیدهریر ❊ واسکی ستمهلری کیدهریر ❊ نضج بولندقدنصکرهوسهری ازاله ایلر ❊ وبدنی ترطیب ایلر ❊ اکرحمامك صویینی هواسندن زیاده استعمال ایلرسه ❊ وحمامه داخل اولمزدن اول برازاجق حرکت اینك لابأسدر ویاز کونلرنده تازه یکیتلره ❊ ومحرورالمزاج اولانلره ❊ حمامده وحمامدن چیقدقدنصکره کل صویی استعمال ایدهلر ❊ ونیلوفر ❊ وبنفشه ❊ وکل ❊ وصندل قوقلیهلر اماقیش کونلرنده ❊ مزاجی بارد اولانلر ❊ عود ❊ وعنبر ❊ وبخور ایدوب ❊ لادن قوقلیهلر وحمامدن چیقان آدمه لازمدرکه ❊ زیادهسیله اورتونه ❊ وکندوسین حفظ ایده ❊ باخصوص قیش کونلرنده ❊ حمامده یکدن ❊ وایچمکدن صاقینه لر ❊ معلوم اوله که ❊ طعامد نصکره حمامه کیرمك بدنی سمردر ❊ ولکن سده ایراث ایدر دیو قورقولور ❊ اماحمامدن چیقدقدنصکره غدایمك آدمن بدنی سمردر ❊ واعتدال ایله یمك سده خوفندن امین اولور ❊ اماحمامه کیرمك وقتنك ایوسی ❊ طعام هضم اولندقدنصکرهدر ❊ زیرا آچ قارنه حمامه کیرمك رعشه ❊ وخفقان ایراث ایلر ❊ وقوت ساقط اولوب تیز قوجامق ایراث ایدر ❊ اماطوق قارنه حمامه کیرمك تیز قوجالدر وسده ایراث ایدر ❊ ووجع مفاصل وحواس ثقل ایراث ایلر اما اعتدال ایله کیرمك نفسه نشاط ویرر ❊ قوابی تحریك ایلر ❊ یورغونلغی کیدهریر ❊ وعفوناتی دفع ایلر ❊ ولایق اولان بودرکه حمامدن چیقدقدنصکره صوسنزلغه صبر ایلیه لر ❊ ممکن اولدیغی قدر وکبریتلی ایلیجه لرده وقابلوجه لرده یقامق فضولی تحلیل ایلر ❊ وفلجه ❊ ورعشه یه ❊ وتشنجه نافعدر ❊ واویوزی وچیکی کیدهریر ❊ وعرق النسایه واوچه آغریلرینه نافعدر ❊ لکن معتدل بدنك مزاجنی بوزار ❊ وعفونته استعداد ویرر ❊ ونازله پیدا ایدر ❊ وایلیجه حاملرنده چوق اکنمك استسقایه سبیدر ❊ واکثری صاریلق پیدا اولور ❊ اماصغوق صویه کیرمك اعضایه قوت وبرر ❊ ونشاط وبرر ❊ قوازه قوت

و یرر ❊ حرارت عزیزیه داخل بدنده جمع اولدیغندن اوتوری ❊ وشهوتی ارتیریر ❊ وهضمی کوزل ایلرولونی کوزل ایلر وصغوق صویه یاز کونلرنده اویله وقتنده کیرلر ❊ وکیرن آدم تازه یکیت اوله ❊ ومزاجی حاراوله ❊ وسمیزلکده وضعیفلکده تنی معتدل اوله اما آرق یعنی ضعیف اولان کشی ومعده‌سی ضعیف اولنلر ونازله‌سی اولان ❊ واسهال اولان ❊ ویاامتلاسی اولان کشیلر صاقنه‌لر ❊ صغوق صویه کیرمیه‌لر ❊ وبعضیلر دیدیلرکه ❊ برکسه تازه بالق یدکدنصکره صغوق صویه کیرسه ❊ فالج مرضنه مبتلا اولور ❊ معلوم اوله‌که ❊ حفظ صحتده وازالهٔ مرضده ❊ فصدایتمك ومسهل ایچمك رکن عظیم اولدیغندن ❊ بوایکیسنك تدبیر یعنی دخی ذکر ایتمك لازم اولدی ❊

طقوزنجی باب

(فصد ایتمك تدبیری بیانندەدر)

❊ معلوم اوله‌که ❊ فصد واستفراغ کلیسدر یعنی بوفصدایله طمرلرده اولان صفرا ❊ وسودا ❊ وبلغم قاتله بیله‌چیقار ❊ معلوم اوله‌که ❊ بدنك قواسی قانله‌در ❊ بوقان حرارت غریزیه یه نسبت قندیل ایچنده یاغ کبیدر ❊ وقوت حیوانیه نك بقاسی وحفظی قان ایله‌در ❊ وقان بدنه رونق وحسن ویرر ❊ اکرمقدارده ❊ وکیفده معتدل اولورسه ❊ امابحسب الکیف اعتدالدن چیقدیسه ❊ ضدیله تدبیر اولنور ❊ صکره اعتدالدن خروج حرارتله اولورسه مبرداتله تدبیر اولنه ❊ غدالردن ❊ ودوالردن ❊ وشربتلردن ❊ وصغوق هوالیرلرده ❊ اوتوره‌لر ❊ دخی اعتدالدن برودته میل ایلسه ❊ غدالردن ❊ ودوالردن ❊ مسخنات ایله تدبیر اولنه ❊ اکر اعتدالدن رطوبته میل ایلدیسه ❊ غدالردن ودوالردن ❊ مخففاتله تدبیر اولنه ❊ اکر اعتدالدن یبوسته میل ایدرسه ❊ رطوبت ویرمجی غدالر ایله تدبیر اولنه ❊ اما اکر قان بحسب الکم ❊ اعتدالدن نقصان اوزرینه اولورسه ❊ قان آرتورمجی

غدالر ايله تدبير اولنه ❊ نيم بريشت يورطه كبي ❊ واتلي شوربالر تناول ايليه‌لر ❊ حتى حرارت غريزيه ساكن اولميه ❊ تدكيم باغ آزقالديغي زمان فتيل سويندوكي كبي ❊ قان بحسب الكم ❊ اعتدالدن زياده اولور ايسه ❊ قانى ازالتمغه سعى ايده‌لر ❊ حتى حرارت غريزيه غالب كلوب بوغميه ❊ مثلا اكر وقت مساعده ايدر ايسه ❊ ياب ياب غدايى ازالده‌رق قان دخى نقصان بولور ❊ اكر وقت مساعده ايتمز ايسه همان فصد ايتمك ايله ❊ ياحجامت ايله ❊ يابورنى قناتمغله ❊ ياخود سولمك ياپشديرمغله قانى نقصان ايده‌لر ❊ معلوم اوله كه ❊ قان زياده لكندن مراد قانله طمرلر طولمقدر ❊ حقيقتده امتلاء عروق مراد اولمماز ❊ بلكه قوته نسبتله امتلاء عروق دينور ❊ مثلا اول قانك بحسب الكيف فاسد اولمسى كبي ❊ پس قان المق كاهيجه امتلاء حقيقتدن ايچوندر ❊ وكاهيجه قوته نسبت امتلادن اوتورى اولور ❊ وكاهيجه ايكسندن طولايى اولور ❊ حكما بيوررلركه ❊ فصدايله چيقان خلطك بربرينه نسبتى ❊ اول فصد اولنان طمرده اولان اخلاط اكر بونك بربرينه نسبتنه يقندر ❊ وكذلك اكر طمرلرده غليظ سودا اولورسه ❊ وقانك دبنه چوكش اولسه ❊ اول سودادن برشئ چيقمماز ❊ الا رقيق اولانلر چيقار ❊ وطمرلرده اول اخلاط غليظه‌دن پاك اولماز ❊ بوندن ايچون شيخ ابوعلى سينا نضج اولمدقجه قان المغى منع ايلدى ❊ بوشيخك منع ايتمسى اكرخسته واقع اولمسى محتمل دكل ايسه واقعده بوكلام صوابدن خالى دكلدر ❊ اكر مراد فصددن شول فصد اوله كه بالكليه مادهٔ چيقاروب علتى دفع ايتمك اوله ❊ اما مراد فصددن چقن مادهٔ تخفيف وتنقيص اوله ❊ ومريض براز راحت بولمق مراد اوله ❊ وازاجق قان المده بأس يوقدر ❊ اكرچه برقاج دفعه‌ده اولورسه ❊ طبيعت اوزرينه معاونت حقيقت اولمق ايچوندر ❊ زيرا بوتقديرجه طبيعت كاينغى اخلاطى پيشورمكه حركت كلور ❊ زيرا مادهٔ تقليددده طبيعته اعانت واردر ❊ فعلمى برخوشجه ايشلر بزايسه طبيعته معاونتله مأمورز ❊ شيخ ابوعلى سينا ايدر ستمه‌لرده فصده احتياج يوغيكن فصد

اولنور ❊ زیرا ماده‌یی پیشورمك اوزره طبیعته قوت و یرر ❊ ماده‌یی تقلیل سبیله ❊ اماقاندن اولان ستمه‌ده البته‌فصد ایتمك لازمدر ❊ وبو حقیر فقیردیرکه اکر قانله صفرا اولاجق اولورسه ❊ و بدنك جمیع عروقنده منتشر ایسه ❊ فصد ایله چیقان نسبت طبیعتی اوزرینه اولور ❊ وقانله چیقدقدنصکره صفرا حرکتندن قورقلمز ❊ اکر جمیع طمرلره طاغلمش اولمازایسه ❊ فصددیمك قان چیقمق ایچون طمری یارمق معناسنه در ❊ مثلا جکر طمرنده واطرافنده یاماسار یقاده محصور اولدیغی کبی ❊ بوتقدیرجه ❊ فصدایله چیقماز اکر چیقارسه‌ده آخر فصددده چیقار ❊ چکن فصد ایله قان چیقسه ❊ دم صفرایی تحلیل ایلر ❊ وشیشر ❊ و بدنك اکثری طمرلرینه منتشر اولور ❊ فصددن یانغن ❊ وصفراوی ستمه‌لر پیدا اولور ❊ وکاهیجه طبیعت خارج بدنه دفعة تقید ایدوب فصددن صکره کیجنیك ❊ واویوز حادث اولور ❊ بوندن ایچون متقدمون علما وحکماسی اکثری امراض صفراویه‌ده فصددن منع ایلدیلر ولکن اول منع کلی دکلدر ❊ سزه‌دیدیکمز کبی ❊ اکر بومذکوراتدن برشیٔ دفع اولورسه ❊ طبیعت ایچون تکرار بردخی فصد ایدیله ❊ حتی اول مرض بتون دفع اوله ❊ و بزبونی چوق تجربه ایلدك ❊ وحکما بیورلرکه زیاده یانغنی اولان ستمه‌لره فصد اولنماق کرکدر ❊ زیرا فصد ستمه‌نك شدتن زیاده ایلر ❊ مکرکه نبض شدتله اوله ❊ وقار وره‌ده ❊ غلظیت ❊ وجرته میل ایلیه ❊ اما چکن بول رقیق اوله ❊ ناری اوله ❊ قان المقدن صاقنه‌سز دیرلر ❊ بزدیریزکه آزاولور نبض صغیر اولور ماده ثقیل اولوب قوت صیقلدیغندن ❊ بوتقدیرجه فصد جائز اولور ❊ وکذلك بول رقیق اولورسده ایچون ❊ فصدنافع اولور سده‌لری فتح ایتمك ❊ و راحت ایچون ❊ پس طبیبه لایق اولان اولدرکه بونلرك جمیعسنی دلیل آخر ایله تأمل ایلیه ❊ حتی غلطدوشمیه ❊ زیرا بومثللو لرده تلف نفس وار دیر ❊ زیاده تأمل لازمدر ❊ وچوق نبض صغیر کوردك ❊ ومختلف کوردك ❊ فصدایتدکدنصکره ❊ اول

نبضك اختلافی و صغیر یتی کیتدی معتدل اولدی ❊ بودخی ❊ معلوم
اوله که ❊ ریح حار و یا بخار حار سببیله نبض عظیم و ممتلی اولور
پس لایق اولان بودیرکه آخر دلیل ایله استدلال ایلك کرکدر ❊
وفصدك سائر استفراغات اوزرینه فضیلتی اولدرکه ❊ چون فصد ایلسك
قانك رنکنی کوربریز ❊ وقوت خروجنی بیلوریز ❊ وتحملی قدر
چیقاریریز ❊ استدیکمز قدر قانی حبس ایلریز ❊ اما مسهل وقی ایلك
بوکا مخالفدر ❊ زیرا دوانك عملنده واقع اولان افراطی تدارك اولماز
❊ واکر ❊ دوانك تقصیری اولور ایسه ❊ تقصیرینه تدارك ممکن
اولماز ❊ لکن ینه ادویه تدارکی ایله اولور ❊ و بونده ایسه ظاهر اخطا
مقرردیر ❊ وخلافه جذب ایتدیکندن اوتوری ❊ فصد ایتمك کاهیجه
طبیعتی حبس ایلر بزدیریزکه ❊ آز اولورکه فصددن صکره اسهال
وقئ ایتمك دخی حاصل اولور ❊ شول صفراحرکت ایتدیکی ایچون ❊
بعض مواضعده محتبس ایدی فصدانی تحریك ایلدیکیچون طبیعت
انك دفعیله مقید اولوب ❊ یااسهال ایلر ❊ یاقوصدوریر ❊ بوندن
ایچون دیدیلرکه ❊ فصد اخلاطی تحریك ایلر ❊ ساکن اولنجیه دك ❊
بزدیریزکه ❊ آز اولور فصد ایلك ❊ خصوصا اسلیمدن و یاباسلیقدن قان المق
اقتضا ایدر ❊ طبیعتك احتباسنی دفع ایلك جکرك حرارتنی تعدیل ایلدیکندن
ایچون ❊ پس کبد سفلك رطوباتنی جذب ایلدیکی از اولور ❊
وطبیعت ملایم اولور ❊ چون ستمه لرده فصد ایلك واجب اولسه ❊ تعجیل
ایلك اوقدر ❊ ضعف عارض اولمازدن اول ❊ اکر قوت
مساعده ایدرسه ❊ قرق کوندن صکره یله اولورسه فصد جائزدیر ❊
وواجبدرکه ❊ مزاجی زیاده بارد کسنه دن و زیاده بارد
ولایتلرده ❊ وزیاده آرق یعنی ضعیف آدملردن فصد ایلیه لر ❊ وزیاده سمز
آدملردن ❊ و بیاض کوشك اولان کسنه لردن ❊ وصاری اولوب قانی آز
اولانلردن ❊ متحمل اولدیغی قدر قان المق کرکدر ❊ و چوق مدت خسته
اولمش اولاندن دخی قال المیه لر ❊ مکر دمنك فسادی فصد اقتضا ایلیه ❊
وبوتقدیرجه فصد ایده لر ازاجق قان چیقاره لر ❊ دفعاتله ❊ تدریجله

وقوتنه رعايتله ايده‌لر ❊ قوت ويره جك غذالر ايله دخى مفرح معجونلر ايله ❊ وشربتلر ايله ❊ حرارت عزيزيه يه قوت ويره‌لر ❊ وحامله خاتونلردن قان اميه‌لر ❊ مكركه زياده اقتضا ايده ❊ وحيض كورن خاتوندن دخى قان المق لايق دكلدر ❊ وجع شديد وقتنده قان المقده بأس يوقدر بلكه وجعى تسكين ايدر ❊ وجاعدنصكره دخى قان اميه‌لر ❊ ومسهل ايچدكدنصكره‌ده قان اميه‌لر ❊ وحركت شديده دن صكره قان المق جائز دكلدر ❊ مادامكه قان الديرمق عادتيدير ❊ بركون برگيجه گچدكدنصكره الديرسه اولقدر ضرر ايتمز ❊ اكر صبر ايتمز ايسه بعض ستمه نوبتى كبى شيئر عارض اولور ❊ وطعامدن ممتلى ايكن دخى فصد ايتيه‌لر ❊ وطبيعت قبض اوزره ايكن يه فصد ايتيه‌لر ❊ واون ايكى ياشنى تجاوز ايتميان معصومدن دخى قان اميه‌لر ❊ والتمش ياشنى تجاوز ايدن ذواتدن دخى قان اميه‌لر ❊ فقير پرتقصير ديرمكه بوذكر اولنان فصدلر اختياريدر ❊ فقط ضرورتده فصد جائزدر ❊ اكر برياشنده دخى اولورسه‌ده ❊ نتكيم متأخرين قتنده مختار اولان بودير ❊ وطمرلرى پاك اولوب ❊ مزاجى قوى اولاندن ❊ قان المق جائز دير ❊ اكر سكسان ياشنده دخى اولورسه‌ده ❊ ومعلوم اوله كه ❊ ناسك بعضيسى اكر صحتده ايسه‌ده يوز درهم قان چيقمغه متحمل اولماز ❊ وهركسك تحملى نقدر اولديغى اوج شيدن بيلنور ❊ اولكسى قانك قوى وضعيف چيقمسندن ❊ ايكنجيسى قانك رنكندن ❊ اوچنجيسى ❊ نبضندن بيلنور ❊ پس طبيب حاذق اولانه لازمدركه ❊ بواوچ علامتى زياده حفظ ودقت ايليه ❊ اكر قانك خروجى ضعيف اولورايسه ❊ وقانك لونى متغير ونبض دخى متغير اولديسه ❊ باخصوص ضعيف ومتغير اولان قانى حبس ايتمك واجب اولورا كر استمك ❊ وكرنمك ❊ ويا انجقرق ❊ ويا غشيان عارض اولورسه دخى قانى حبس ايتمك لازمدر فصددن صكره نفسى تسكين ايديجى شربتلر ايچمك لازمدر ❊ ليمون ❊ ولفان ناري ❊ وقوروق شربتلرى كبى ❊ اما سكنجبين ايچميه‌لر زيرا غشيان كتورير ❊ اكر فصد ايتديرمك استيانك معده سى طولغون

وصفراوی ایسه فصد ایتمزدن اول برقاج لقمه اکمکی اکشی شربتلره اصلادوب ییه‌رك ❊ بعده فصد ایتدیرمك کرکدر ❊ شول کمسنه که قان الندیغی زمان بایلمق عارض اولسه ❊ فصددن اول رمان ❊ ویاخود اکشی الما شربتلری ❊ ویا ایوا ❊ ویاقورق شربتلرندن ایچه‌لر ❊ اکر مزاجلری حرارت اوزره ایسه ❊ اما مزاجلری برودت اوزره ایسه ❊ ایوا ❊ ویاقرنفیل ❊ ویاعود شرابی ❊ ویا دارچین ویاعبر شرابلری ایچمك وصرتی اوزرینه یاتوب قان المق کرکدر ❊ امافصددن اول قوصمق ویابایلمق کبی شیلری منع ایلیه‌لر ❊ وقان الدیران کمسنه فصددن صکره غلیظ طعاملردن صاقنه‌لر ❊ وردی الکیموس اولان غدالری یمیه‌لر ❊ خصوصاً طوزلیلردن صاقنه‌لر ❊ زیرا اویوز ❊ وتمره کو ❊ وبهق علتلرینه سبب اولور وفصددن اول طبیعتی ملایم ایلمك لازم اولدیغندن ❊ حقنهٔ لینه ❊ ویاخود ❊ اریك [illegible] ❊ ونیلوفر شربتلری ایچه‌لر ❊ صفراوی ویاخود [illegible] دموی اولنلر وسوداوی اولنلر ❊ ماءالجبن ایله لسان ثور شر[illegible]ی ایچه‌لر ❊ وبلغمی اولانلر زفا ایله انجیر شربتلری ایچه‌لر ❊ وبدننده اخلاط غالب اولان کمسنه‌لر فصد ایلسه‌لر ❊ وفصد اخلاطك حرکتنه واعضانك جریاننه سبب اولور ❊ صکره برایکی کره قان المغه سبب اولوب بدنه خفت کلور ❊ فصد پیرلك وقتنده سکته وفلج وضعف هضم کبی ❊ مرضلره سبب اولور ❊

❊ ای اخوان معلومکز اولسونکه الدن قان اله‌جق طمرلر التیدر ❊

اولکیسی قیفالدر ❊ قیفال شول طمردیرکه ❊ قولده ❊ دیرسکك ایچروجانبنده بوکلومده اولان طمرلرك اوستنده اولاندر ❊ خلق اکاباش طمری دیرلر ❊ اول طمردن قان المق دماغ مرضلرینه نافعدر ❊ باش اغریسی ویارم شقاق اغریسی که ❊ اکاشقیقه دیرلر ❊ وسرسام مرضنه ❊ وکوز ❊ وبورون ❊ وبوغاز ❊ ودیش ❊ وطوداق ❊ ودیل ❊ وبوغازشیشنه ❊ وخناق مرضلرینه نافعدر ❊ حاصل کلام بویندن یوقاری اولان امراضلرك جمله‌سنه نافعدر

التيدن ايكنجيسى اكحلدر

يعنى مشترك اولان طمرلردير قيفالك التنده

وقولك اوستنده * واورتاسنده اولور * بوطمردن قان المنك نفعى مشتركدر * بدنك اعلاسنك امراضنه * ودخى اسفلك امراضنه نافعدر * زيرا بوطمر مركبدر قيفالدن برشعبه ايله باسليقدن برشعبه دير * التيدن اوچنجيسى * باسليقدن * يعنى جكر طمرى ديرلر بوطمر اكلك التنده اولور * قولك اشاغيسنده اولور * ذات الجنب كبى * وذات الريه كبى * واورام حجاب * واورام معده واورام كبد * واورام جكر سده‌سى كبى باسليقدن قان المق كوكس مرضلرينه نافعدر * وصول قولك باسليقندن قان المق جكرورمى وسده‌لرينى دفع ايلر * وباسليقدن قان المق بدنك اشاغيسنده اولان علتلرينه نافعدر * بوكركده ومثانه‌ده اولان ورملركبى وذكرده وخصتينده * ورحم * ومعده ومقعد * ورملرينه * ونقريسه * وعرق النسايه دخى نافعدر * النقريس * بركونه ورم ووجع اسميدركه * طوپوقلرك * واياق پرمقلرينك مفصللرنده يعنى اويناق يرلرنده حادث اولور * نقريس هلاك معناسنه‌ده استعمال اولنور * تفصيلى قاموسده مذكوردر

دردنجيسى باسلاق ابطيدير

بوطمر اولكى باسليقك التنده‌در * اندن بر بوداقدر * بوندن قان المنك نفعى باسليق مقدمك نفعى كبيدير * بشنجيسى * حبل الزراعدر * بوطمر باش پرمق ايله صلوات پرمغك اراسنده‌دير * بوندن قان المق قيفالدن قان المق منفعتنى افاده ايدر * زيرا آندن برشعبه‌دير * التنجيسى * اسليمدن قان المق جكر مرضنه * وورمه * وسده يه نافعدر * بوطمر بر طمر ديركه * كوچك پرمق ايله ياننده‌كى پرماغك اورته سنده اولور * صاغ الده

❊ وصول الده اولان اسلیمدن ❊ قان المق طلاغه ❊ وشیشنه ❊
وسده سنه نافعدر ❊ معلوم اولهکه ❊ اسلیمدن ❊ و یاحبل الزراعدن ❊
قان المقده الغی صیجاق صویه صوقفه محتاجدر ❊ تاکه غلیظ قانك چیقمسی
آسان اولور ❊ اما ایاقدن قان الهجق اوج طمرواردر ❊ اولکی
عرق النسادیر ❊ اول برطمردیرکه ❊ او یلوغك طشره جانبندن ❊
طشره طپوغه وارنجه چکلمشدر ❊ بوندن قان المق مراد اولورسه ❊
طپوغه یقین یرندن الهلر ❊ زیرا طپوغه یقین یرده طمر سچیلور یعنی
فرق اولور زیرا ات آز اولدیغندن ❊ اندن قان المق آسان اولور ❊
و بوطمردن قان المق مراد اولندیغی زمان حامه کیرمك واجبدر ❊ زیرا
بوطمردن چیقاجق غلیظ بلغم ایله مختلط قاندر ❊ حمامك صیجاق صویی
بلغمی تلطیف ایدر ❊ پس قان چیقمسی آسان اولور ❊ بوطمردن قان
المق عرق النساء زحتنه نافعدر ❊ واوجه لرك آغریسنه وایاق آغریسنه
❊ ونقریس علتنه نافعدر ❊ اکرماده عضوده مستقر اولوب حالا
دوکلمه ده ایسه ❊ اکرماده دوکمه ده دکل ایسه فصد جائز دکلدر ❊
بلکه اول باسلیق طمرندن قان الهلر ❊ بعده ماده نك دوکلمه سی منقطع
اولیجق ❊ ومادهٔ عضوده قرار بولیجق ❊ عرق النسادن قان الهلر
❊ ایکنجیسی صافیندر ❊ بو برطمردرکه اینجیکك اوستندن وایچرو
جانبندن ایچ طپوغه وارنجه چکلمشدر ❊ بوصافیندن قان المق حیضی
ادرار ایچون عظیم نافعدر ❊ وعرق النساء طمرندن قان المغك ایتدوکی
نفعی بودخی ایلر ❊ (ورحمك ❊ وخصیه لرك ❊ وذکرك ❊
یاره لرینه نافعدر ❊ اوچنجی نبضدر ❊ اول برطمردرکه ❊
دیزالتنده دیر ❊ نبضدن قان المق یورك ایچنده اولان اغریلره نافعدر ❊
وارقه اغریسنه ❊ بوکرکار اغریسنه ❊ وشیشنه ❊ ومعده شیشته
نافعدر ❊ حاصل کلام بونبضدن قان المق صافیندن قان المقدن
انفعدر ❊ وباشك) اعلاسندن فصد اولان طمرلردن بریسی ❊
عرق الجبهه دیر ❊ بو برطمردیرکه ❊ قاشلرك اورته سنده اولور ❊
بوطمردن قان المق باشك اغریسنه وکوزلرك اغرلیغنه نافعدر ❊

(ودائمی)

و دائمی اولان اسکی باش اغریلرینه نافعدر ❊ و بر طهر دخی شاه طهرلیدیر ❊ بو ینك ایکی جانبلرنده اولور ❊ جذام مرضنك ابتداسنده بوطهرلردن قان اله ❊ ودخی خناق شدیده ده ❊ وضیق النفسده ❊ و بوغاز بوغلمقده ❊ وکثرت ورمدن اولان صولغانلغه بوشاه طهردن قان نافعدر ❊ بوقان المق طلاق علتلرینه ❊ ویان اغریلرینه دخی نافعدر ❊ و بر طهر دخی واردرکه ❊ دیل التنده چکه ایچنده اولور ❊ خناقده ❊ واورام حلقده ❊ اندن قان الورلر ❊ و بر طهر دخی واردرکه ❊ دیل التنده ودیله متصلدر ❊ قاندن اولان دیل اغرلغی ایچون اندن قان الورلر ❊ و بوندن طولاً فصد اولنمق کرکدر زیرا عرضا السه زقانی اقتمق کوچ اولور ❊ حجامت دخی فصد قبیلندندیر ❊ و بوحجامت حقنده احادیث شریفه لر وارد اولمشدر ❊ ازجمله امام مالك رضی الله عنه دن روایت اولنان حدیث شریف (قال النبی صلی الله علیه وسلم) (ان کان دواء یبلغ الداء فالحجامة تبلغه) یعنی مأل حدیث شریف ❊ اکر درده یتیشور بردوا بولنورسه ❊ ایمدی حجامت درده یتیشور دوادیر ❊ دیو بیورمشلردر ❊ دیکر حدیث شریف (الحجامة تزید فی العقل وتزید الحفظ) دیکر حدیث (الحجامة تنفع من کل داء الا فاحتجموا) دیکر حدیث ❊ قال النبی صلی الله علیه وسلم ❊ (الحجامة فی نقرة الرأس تورث النسیان) دیکر اثر شریفده ❊ ❊ قال النبی صلی الله علیه وسلم ❊ (الحجامة علی الریق امثل وفیها شفاء وبرکة) دیکر حدیث شریفده (الحجامة یوم الاحد شفاء) وارد اولمشدر ❊ لکن حجامت حقنده اولان اثر شریفلر ومعناری ذکر اولنمش اولسه ❊ سوز اوزانیر ❊ واطناب کلامدن احتراز ایچون ❊ معناری واکثری احادیث شریفه نك ذکری ترك اولندی ❊ اهلنك معلومی ❊ بوحدیث شریفلردن مراد ❊ حجامتك منفعتنده مبالغه دیر ❊ زیرا نفعی ظاهر ❊ ومشاهده اولنمشدر ❊ بو حجامتله روح چیقماز ❊ واعضاء رأسیه یه دخی ضرر ایتز ❊ وحجامتله چیقمسی لازم اولان شی چیقار ❊ غیریسی چیقماز ❊ زیرا نفس عضودن

چیقار ❊ (شیخ ابوعلی سینا) حجامتك اطراف جلددن تنقیه‌سی
فصدك تنقیه سندن زیاده‌دیردیمش ❊ وحجامت دم رقیق دم غلیظدن زیاده
چیقاریر ❊ بوحجامتك نفعی غلیظ‌الدم اولان سمیزلرده آزدیر وحجامتی
آی اولنده حجامت ایتیه‌لر ❊ زیرا اخلاط هنوز حرکت ایتامشدر ❊
وایك آخرنده دخی قان الدیرمیه‌لر ❊ زیرا اخلاط نقصان بولمش ❊
وعمق بدنه غور ایلمشدر ❊ یعنی بدنك دیبنه طالمشدر وآیك اورتاسنده اخلاطك
حرکتی وقتنده وقرك نوری زیاده لکنده ❊ واخلاطك زیاده لکی
وقتنده حجامت ایده‌لر (وآیك) نوری زیاده‌لکی ایله رطوبات عالمك زیاده
اولدیغی ظاهردر ❊ مثلا دماغ زیاده اولور ❊ وایلکلر زیاده اولور ❊
ومدجزر صاحبی اولان صولر زیاده اولور ❊ وحجامتك افضلی وزیاده
انفعی کوندوز ساعت ایکی واوچ صولرنده اوله ❊ وحجامت ایتمك
صبیانه وفصد ایتدیرلمکه قادر اولمیانلره صالح اولور ❊ وبوحجامت بلاد
حاره ده ❊ فصددن افضل واسلمدر ❊ زیرا صیجاق دیارلرك آدمیسنك
قانی رقیقدر ❊ اما صغوق ولایتلرده قان الدیرمق حجامت ایتمکدن
افضلدر ❊ وقفادن حجامت مشترك طمرلرندن قان المغك نفعی وییر ❊
وقپاقلرك ❊ وقاشلرك ❊ ثقلتنه نافعدر ❊ وکوز جربنه ❊ وکوز
اغریسنه ❊ وکوزه اینن نازله‌لره ❊ وبورونه ❊ وکوکسه ❊
وبوغازه اینان نزله‌لره نافعدر ❊ وبوغاز شیشنه ❊ ودیل شیشنه ❊
ودیش اتلرینك شیشنه * واغز قوقوسنه نافعدر * ولکن
نسیان ایراث ایدر * وقولاقلره حجامت ایتمك * وقولاقلری جیرنمك
واسی باش اغریسنه نافعدر * وکوز قپاغی اغریسنه نافعدر *
وایکی یغری اراسندن حجامت ایتمك دموی کوکس مرضلرینه نافعدر ❊
ودموی صولغانلغی کیده‌رر واویلوغك ایچ یوزندن حجامت ایتمك
خصیتینك شیشلرینه نافعدر ❊ واویلقده ❊ واینجکده ❊ چیقان چبانلره
نافعدر ❊ دیزالتنده حجامت ایتمك ❊ اخلاط خاره‌دن اولان دیزاغریلرینه
نافعدر ❊ واینجکده واياقلرده اولان اسکی یاره‌لره ❊ ویرامز چبانلره نافعدر ❊
وطپوق اوزرنده حجامت ایتمك حیضی طوتمش اولان قادینلره

(وغرق)

❊ وعرق النسايه ❊ ونقريس علتنه نافعدر ❊ وانجكردن حجامت ايلك ❊ فصده يقيندر ❊ وقانى صافى ايلر ❊ وحيضى ادرار ايلر ❊ وحبس نفسه وفساد زهنه نافعدر ❊ واويوزه ❊ وكجيكه ❊ وتمره كويه ❊ نافعدر ومحترق سودايى چيقاريو ❊ واوستوره ايله چيرمه دن قورى شيشه چكمك يعنى شيشه ايچنه پموق قويوب آتشليه رك همان ياپشديرو ب بعده فصد ايلك نافعدر زيرا غليظ يللرى تحيل ايلر وشديد اغريلرى كيده ريو ❊ تنكم قولنج ايچون دخى كوبك اوستنه ايدرلر ❊ وماده بى خلافنه جذب ايتكله دخى نفع ايلر ❊ بناء عليه مدلك اوستنه قورى شيشه چكه لر ❊ رحمدن آقان قانى طوتمق ايچون شيخ داود بيوركه مقعد اوزرينه قورى شيشه چكمك ايوتدبيردير ❊ يورلمغى كيده ريو ❊ وكسلى دفع ايلر وبدنك جميع اغريلرينى دفع ايلر ❊ وسولك دخى جامت برينه قائم اولور ابتدا سولك ياپشديرمغى ايجاد ايدن حكماء هند ايدى ❊ وسولكى آقر صودن اله لر ❊ ياخود چوق قريضه لى پيوسكلى صودن اله لر ❊ وسلوكك باشى كوچك اوله ❊ ومدور اوله ❊ ياانجه اوزون اوله ❊ قارنى قزل ❊ وارقه سنده ايكى يشل خطى اوله ❊ بونلردن ماعداسى يرامماز ❊ زهرلى اولور حذر ايده لر ❊ وسولك ياپشدرمق مراد ايدلديكى زمان ❊ ياپشديره جق يرى يقايه لر واوه لر قزه ره ❊ بعده سولك ياپشديره لر ❊ چون كه سولك طولسه كندوسى دوشمه سه ❊ اوزرينه برپاره طوز اكه لرانفيه دخى طوزكبيدر ❊ فى الحال دوشه ❊ وسولك قانى حجامت شيشه سندن زياده چكر ❊

❊ معلوم اوله كه مقعد اطرافنه وبواسير اوزرينه سولك ياپشدرمق ❊

قانى جميع بدندن چكر ❊ محترق ومختلط خلط فاسد دن قانى صافى ايلر ❊ وطلاق مرضلرينه وطلاق شيشنه ومالنخوليالى مراقبه يه نافعدر ❊ واويوزه ❊ وكجيكه ❊ وتمره كويه وفرنكى چيچكنه ❊ وخفقانه نافعدر ❊ بوفقير پرتقصير ديرمكه لايق ومناسب دكادر حجامت ايلك وسولك ياپشدرمق الابدنى تنقيه ايتدكدنصكردقان المغله ومسهل ايچمكله تا كه بدنده يرامماز

فضله قانیه ❊ حتی سولك ❊ یاجامت اول خلط ردیه بی چکوب اول عضوه کتورمیه ❊ زیرا ضرری زیاده اولور ❊ اکر قان طوتمغه احتیاج اولورسه ❊ مازو ایله شابی یاقوب ❊ ودوکوب اکه لر فی الحال آقان قانی طوتار

اونجی باب

(مسهل شربت ایچمك حقنده اقتضا ایدن تدابیر بیانندر)

مسهل شربت ایچمه ده بر قاچ شیئه رعایت واجبدر ❊ اولاقوت کرکدر زیرا زیاده ضعیف اولانه شربت ویرمامك کرکدر ❊ ایکنجیسی مزاجنه کوره حرارتی و یبوستی زیاده ایسه یا برودتی زیاده ایسه شربت ویرمیه لر ❊ اوچنجیسی زیاده آریق یعنی ضعیف اولان کسنه یه شربت ویرمیه لر ❊ بشنجیسی زیاده سمز کسنه یه و یاشلی آدمه ومعصومره ویرمیه لر وزیاده صغوق وزیاده صیجاق ویرمیه لر ❊ وزیاده صیجاق ولایتلرده وزیاده صغوق ولایتلرده مسهل ویرمیه لر ❊ التنجیسی شول کیمسه لره که مسهل شربتنه معتادی اولمیه ❊ ویوره کی مسهل اولمغه مستعد اوله و پکایك اوله ❊ قوی شربت ویرمیه لر یدنجیسی شول کسنه که عظیم فکری اوله ❊ ویامشکل فهم اوله ❊ ویازیاده فرح اوله ❊ مسهل ویرمیه لر ❊ الا بو عوارض دفع اوله * بعده جائزدر

معلوم اولسون که بومذکورات احکامنه رعایت اختیاریدر

یعنی حفظ صحت ایچون مسهل ایچن حقنده در اما ضرورتده خصوصا شدید مرضلرده قوته رعایت وامتلای بدنه کفایت ایلر صورتده استعمال مسهلاتده بأس یوقدر ❊ ومسهلی عادت ایدینوب چوق ایچمك ایودکادر ❊ زیرا قوته ضعف ویرر ❊ ومعده یی وجکری و بغرسقلری ضعیف ایلر ❊ وکرکدر که مسهل ایچن کسه ماده بیشیردکدنصکره ایچه * وخروجه استعداد ویردکدنصکره ایچمك کرکدر * خصوصا مزمن امراضلرکه ❊ بلغمیه وسوداویه اوله ❊ اما امراض حاره که صفره وی اوله ❊ یاصفره ایله مخلوط دموی اوله ❊ ابتدادن مسهل ویرمك

(جائزدر)

جائزدر ❊ امانضجه ❊ منتظر اولمق مقتضيدرولا زمدر ❊ مسهل ايچمزدن اول منضج شربتلرايله اخلاطى پيشوره‌لر ❊ وحمه كيرميه‌لر ❊ ومعتدل رياضت ايليه لر ❊ دخى موافق غدالريه‌لر ❊ اما قبض شديدى اولنلر صاقنه‌لر ومسهل ويرميه‌لر ❊ زيرا ضرردر ❊ قبض شديدى اولنلره اولى اولان اريك صوبى ايله وبنفشه شربتيله ❊ وتيمور هندى صوينى شكر ايله ايچه‌لر ❊ يا شافلر ايده‌لر ❊ ياخود حقنهٔ لينه ايده‌لرده طبيعتى تليين ايليه لر ❊ بعده مسهل ايچه‌لر ❊ وواجبدركه مسهل ايچن كشينك معده سنى و اياقلرينى قزمش بزايله ويا سائر صورتله تسخين ايليه‌لر ❊ ومسهل ايچدكدنصكره برمقدار طوره ❊ بعده قالقه بر از حركت ايليه ❊ زيرا حركت مسهلك اثرينى تيزجه اظهارينه مستعيددير ولايق اولان بودركه ❊ مسهل ايچدكدنصكره ❊ حمامه كيرميه‌لر ❊ اما ايرتسى كون كيرمكده بأس يوقدر ❊ وخفيف مسهل ايچدكدنصكره اوبومق ياحركت ايلمك ويا طعام يمك عملن قطع ايلر ❊ امامسهل قويدن اول ❊ اوبوماق عملن كوزل ايلر ❊ اما سورمكه باشلادقدنصكره ❊ اوبوماق ❊ ويا حركت ايلمك ❊ ويا طعام يمك عملن قطع ايلر ❊ ولايق اولان بوديركه ❊ مسهل زياده طاتلو اوليه ❊ زيرا طاتلو اولبجق معده هضم ايلر ❊ وبدنه غدا اولور ❊ پس ❊ اخلاطى سورمز ❊ ومقصود حاصل اولماز ❊ اكر شربت ايچدكدنصكره غشيان كاورسه دفع ايليه‌لر ❊ آبوايى چكنيوب صوينى صورمغله ❊ يا الما ويا خود لفان ناريى صوينى صورمغله ❊ كل صوبونى سركه ايله قارشديروب قوقلغله ❊ وصندل ايله كل ارمنى قاويره‌لراوزرينه كل صوبى ايله سركه صاچه‌لر ❊ وقوقليه لرمزاجى حار اولان كشى يه موافقدر ❊ امامزاجى بارد اولان كشى يه معده نوس ❊ وكرفس ❊ ونعنا قوقنق وبازولرين بر شريد باغ ايله باغنق نافعدر ❊ وصوغان قوقنق دخى غشيانى دفع ايلر ❊ ومسهلك رايحه سنى كيده‌ر ير ❊ ومسهل ايچمكى كريه كوران كسنه ❊ اولا طرخون چكينه ❊ ويا خود عناب بيرانى چكينيوب ايچه اكر مسهلك عملى بطئ اولورسه ❊ بردرهم مصطكئ دوكوب ❊ وبردرهم نوبت شكرى ايله تناول ايليه لر ❊ يا ايواشرابندن ❊ براز ايچه‌لر ❊ ويا

ایوادن ❊ براز یحق یه‌لر ❊ ز براقوت و یرر ❊ ومسهلك عملی تیزجه
حاصل اولور ومسهل ایچون کسنه نك کوبکی بورلسه ایوا چکردکی
لعابنی شکر ایله واز یحق کلابه صیجاق ایچمك ومزاجی حار اولانه
مناسبدر ❊ اما مزاجی بارد اولنلر ❊ آینسون صویی ایچه‌لر ❊ ویاخود
سمیز پیلج صویندن برفنجان ایچه‌لر ❊ اکر مسهل ایچون ❊ کسنه کوبك
بورنتوسندن وسانجیدن قورقسه ❊ اولا قره باش چیچکنی برمقدار
سعتر ایله ❊ وکرفس تخمی ایله قیناتوب مسهلك اوستنه ایچه‌لر ❊ یورك
بورمه سنی دفع ایدر ❊ خصوصا که ❊ مزاجی بارد اولانلره ❊
ومعده‌سنده ❊ و بغرسقده ❊ غلیظ یلمراولانه ❊ غایت مناسبدر ❊ ومسهل
ایچون ❊ کسه زیاده اورتیه وغضب وغم وهم کبی انفعالات نفسانیه دن
صاقنه ❊ لایق اولان بودرکه ❊ مسهل ایچمزدن اول و ایچدکدن صکره
❊ جاعدن ❊ وثقیل حرکتدن صاقنه‌لر ❊ ومسهل ایچدیکی کون زیاده
صوایچمکدن صاقنه‌لر ❊ زیرا استسقایه ❊ وامراض عصبیه‌دن ❊
قالج ❊ ورعشه ❊ واو یوشغلق ❊ و بغرسق صیرتیسی کبی علتلره ❊
ومرضلره ❊ دوچار اولور ❊ و مسهلك عملی تمام اولدقدن صکره ❊
لطیف غدالر یه‌لر ❊ پلیج اتی کبی ❊ وچوق یمیوب آچلغی دفع ایده جك
قدر یه‌لر ❊ ومسهلدن برکون اول حامه کیرمك مسهله معیندر ❊
ومسهل تمام اولدقدن صکره ❊ ایرتسی کون حامه کرمك واطراف
جلدده ❊ باقی قلان اخلاطی تحلیل ایلر ❊ و بودیدیکمز شول کسنه
ایچوندرکه ❊ حامه کیرمسی جائز اوله وحامه کیرمکدك حظ ایده
اکر مسهلدن صکره ستمه طوتارسه وحرارت کلورسه ارپه صویی ایچمك
غایت مناسبدر ❊

فصول اربعه‌ده تدبیر حفظ صحت بدن

(نه کونه اولدیغی بیان اولنور)

❊ معلوم اوله که ❊ فصول اربعه‌نك اشرف ❊ واعدلی بهار فصلیدر

(لکن)

لكن قيش كونلرنده جمع اولان ❊ برنيجه كى ماده‌لر قيشك صغوغيله
منجمد اولوب حركت ايلمز ❊ بهار فصلى كلنجه بهارك حرارتيله اول
ماده‌لر چوزيلوب اعضاى ضعيفه‌يه دوكولور هركس استعدادينه
كوره بعض كمسنه‌لرك كوزلرينه اينر كوز آغريسى حاصل اولور ❊
و بعضيسنك ديشلرينه اينر ديش آغريسى حاصل اولور ❊ اكر بوغازه
اينرسه خناق اولور ❊ واكر ❊ آق جكره اينرسه ❊ اوكسرك ❊
و ياضيق نفس ❊ و ياسل اولور اكر يانه اينرسه ❊ يان اغريسى
وعرق النسا زحمتى اولور ❊ اكر ارقه‌يه اينرسه ارقه اغريسى اولور ❊
اكر بيله اينرسه بيل اغريسى اولور ❊ واكر ديزلره اينرسه ديز اغريسى
اولور ❊ واياق پرمقلرينه اينرسه نقريس حاصل اولور ❊ واكر
سكرلره اينرسه ❊ ودوكلورسه ❊ يالج ❊ ويالقوه ❊ و ياتشنج ❊
مرضلرى ظهور ايدر ❊ حاصل كلام ونتيجه مرام بوديركه ❊ هركشينك
ماده‌سى چوقلغنه ❊ وآزلغنه كوره واعضالرينك ضعفنه وقوتنه كوره
درلو درلو مرضلر ظهور ايدر ❊ وكاهيجه قيش كونلرنده دخى
❊ هوالر ايصنمه‌سيله وياخود سبب آخر ايله ماده‌لر دوكلوب امراض
مذكوره‌دن بعضيسى ظهور ايلر ❊ ايمدى عاقل اولان كمسنه‌يه لازمدركه ❊
اول قيش كوننده ❊ جمع اولنان ماده اعضايه دوكلمزدن اول تداركن
كوروب موادى تقليله ❊ وتنقيهٔ دماغ ❊ وتنقيهٔ بدن ايتمكه سعى ايليه‌لر ❊
كاهيجه دماغى تنقيه ايلر حبلر ❊ ومعجونلردن استعمال ايليه‌لر ❊ مثلا
حب ايارج ❊ وحب قوقيا ❊ وحب الذهب ❊ ومعجون اطرافيل ❊
وقره باش معجونى كبى ❊ امالايق اولان بوديركه ❊ بوتدبيرلرى
برحكيم حاذق مشاوره‌سيله ايليه‌لركه ❊ هركسك مزاجنه ❊
وماده‌سنه كوره اولان هرقنغى ايسه ❊ اولحكيم تعليم ايليوب استعمال
ايليه‌لر ❊ وكندو رأيى ايله ايليه‌لر ❊ زيرا خوف ❊ وخطر زياده
مقرردير ❊ امابهار فصلنك طبيعتى خارج طبدر ❊ بوفصلده بدنه قان
غالب اولور ❊ پس بوفصلده تدبير اكر قان غالب ايسه ❊ قان الدير مقدير ❊

اکر قان غالب دکل ایسه قی یعنی وقوصمق تدبیر ین ایده‌لر ❊ زیرا قوصمقله
قیش کونده جمع اولان باغملر چیقوب بدن پاك اولور وطعامی
قیشدین آز یه‌لر ویمکدن اول برمقدار ریاضت ایدوب حرکتا یده‌لر ❊
اما زیاده صیجاق حمامه کیرمیه‌لر وصیجاق زیاده طوزلو واجی
نسنه‌لردن پرهیز ایده‌لر ❊ واول بهارده سنجاب کورك کیمك وجزئی
پاموقلی البسه کیمك مناسبدر ❊ اما یاز فصلنك طبیعتی خار ویابسدر
بوفصلده بدنه صفرا غالب اولوب صفرایی کسیجی بارد غدالر
وشربتلر استعمال ایده‌لر وطعاملرینی قوروق صوبی ❊ ونار ❊
ولیمون ویاتورنج صولریله استعمال ایلیه‌لر وطعامی آز اریك
وخیاروقار پوزکبی یمشلردن زیاده یه‌لر زیرا بونلر حرارتی
تسکین ایلر ❊ وحرارت وبریجی شیلردن صاقنه‌لر ❊ وریاضتی ❊
وجماعی آز ایلیه‌لر ❊ وچوق حرکت ایتیه‌لر ❊ وساکن
❊ وراحت اولوب اوتوره‌لر ❊ قوصمغه قادر اولان کشی برقاچ کره
قوصمق مناسبدر ❊ وقوتلی مسهل ایچمیه‌لر ❊ مطبوع فاکهه ❊ وخیار
شنبه وکل مکرر ❊ وشراب بنفشه کفایت ایلر ❊ اما کوز فصلنك
طبیعتی بارد ویابسدر ❊ بوفصلده بدنه سودا غالب اولور ❊
بوفصلده طبیعتی خار ورطب غدالر یه‌لر ❊ ویبوست ویرن شیلردن ❊
وکثرت جماعدن صاقنه‌لر ❊ واویله وقتنده اولان صیجاقدن وصباح
صغوغندن صاقنه‌لر ❊ بوفصلك آخرنده مسهل ایچمك مناسبدر ❊
وقئ ایتمك ایو دکلدر ❊ اماقیش فصلنك طبیعتی باردو رطبدر بوفصلده
بدنه بلغم غالب اولور ❊ بوزمانده ریاضتی چوق ایده‌لر ❊ وغدالری زیاده
یه‌لر ❊ زیرا هضمی قوی اولور وطبیعتی صیجاق طعاملر ایله بسلایلر
اوزرینه دارچین اکوب وکبابلر یه‌لر وطبیعتی صغوق طعاملردن
صاقنه‌لر وهرکشی که قیش کونده خسته اوله ❊ تیزجك استفراغ
تدبیرن ایده‌لر ❊ اندن ایچون که برقوی سبب اولمایجه قیش کونده زحمت
عارض اولماز وقیش کونده قئ ایله تدبیر ایتمه‌دن استفراغی ❊
اسهال ایله ایتمك یکرکدر ❊ ایکنجی مقاله ایکی بابی مشتملدر

باب اول مفردات بیانندەدر

معلوم اولەکە انسانك استعمال ایلدیکی غذالر یاغدادیر یادوادیر بدن انسانە قیاس ایلە یامعتدلدر یاغیر معتدللدر معتدل اولدرکە بعد الاستعمال بدنده برکیفیت زائدە احداث ایلیه یعنی حرارتدن و برودتدن ورطوبتدن و یبوستدن برشی آرتمیه و غیر معتدل اولدرکە بدنده برحرارت یابرودت ویارطوبت و یایبوست ارتوره اکر اولکیفیتك بدنده حدوثی ظاهر اولور واولماز ایسه یعنی تأثیری زیادە اولیوب پك از محسوس اولورسه اطبا اصطلاحنده اول مرتبه یه درجهٔ اولی تسمیه ایدرلر اکر بدنده تأثیری محسوس اولوب لکن بدنه ضرر ایلیه جك مرتبه یه یتشمز ایسه درجهٔ ثانیه تسمیه ایدرلر اکر بدنه ضرر ایلیوب لکن ضرری قتل مرتبه سنه یتشمز ایسه درجهٔ ثالثه تسمیه ایدرلر اکر ضرری قتل مرتبه سنه یتیشیر ایسه اکا درجهٔ رابعه تسمیه ایدرلر وبو درجهٔ رابعه دەاولان دوالره سم کبی قتل ایلدیکیچون ادویهٔ سمیه دیرلر معلوم اولەکە حکماء متقدمینك کتابلرنده مشهور ومستعمل اولان مفرداتی حروف تهجی اوزرینه ترتیب ومنافعی ذکر وبیان اولنوب وحکمانك بیان ایتدیکی مفرداتدن فضله اولەرق حکمانك کتابلرنده بو لنمیان نیجه بیك منافع کثیره یی حاوی مفردات ذکر اولنمشدر (ومن یتوکل علی الله وهو حسبی) صدق الله العظیم

باب الف

(اینجیر بیانندەدیر)

اینجیره عربجه تین دیرلر طبیعتی وفائدەسی سائر میوەلردن زیادەدر بدن انسانی سمیردیر اوکسوروکە وصرعه یه نافعدر جکر وطلاق سدەلرینی آچر وبولی ادرار ایدر ویورەکی و بوکرەکی ومثانه یی پاك ایلر وغدانك مجرالرینی آچر باخصوص جویز و بادم ایله

اكل واستعمال اولنور سه دها انفع اولور ❊ وانجيراغاجنك سودى عقرب صوقديغى يره ياخود اورمجكه بكزر برنوع حيوانك وارينك صوقديغى يره يا قودوز كلپك ايصير ديغى يره سورسه لر غايت نافعدر وزهرلرينى دفع ايلر ❊ لكن صفراوى مزاجه ضرردير ❊ اوزرينه سكنجبين ايچه لر ❊ ضررين دفع ايدر ❊ وانجيرى چوق يوب مداومت ايدن آدمده كهله چوق اولور وچوق چبان چيقار ير ابوالدردا رضى الله عنه حضرتلرندن روايت اولنوركه حضرت رسول اكرم ❊ ونبى محترم صلى الله عليه وسلم افنديمز حضرتلرينك حضورسعادتلرينه برطباق درونده انجير هديه ايتديلر) اول اكل بيورب اصحاب كرينه خطاب ايتديلركه (كلوا فلو قلت ان فاكهة نزلت من الجنة قلت هذا لان فاكهة الجنة بلاعجم فكلو منها فانها تقطع البواسير وتنفع النقريس) صادر اولمشدر

﴿ مأل حديث شريف ﴾

يعنى بوانجيردن سزييمك ❊ اكر بن جنتدن فاكهه ايندى ديييم اول اينان فاكهه بوانجير ديردم زيرا جنتك ميوالرينك چكردكى يوقدر بوانجيردن اكل ايدك بواسيرى كسر ❊ ونقريسه نافعدر زيرا بوانجير بالجمله فاكهه نك اطيبيدر ❊ غذاسى كثير ونفخ و ريحى قليل وجاذب ومحلل سدهٔ كبدى وطحالى مفتح وملينلدر ❊ وموادغصنه يى طرف جلده دافع اولمغله اولور ❊

﴿ خاصهٔ انار عربجه رمان ديرلر ﴾

طاتلوسنك طبيعتى حار ورطبدر ❊ معده يه وجربه قوت ويرر ❊ بوغازه ❊ وكوكسه ❊ واق جكره نافعدر ❊ وطعام اوزرينه يسه لر طعامى فساددن منع ايدر اكشى نارك طبيعتى صفوقدر ❊ وقوريدر ❊ معده حرارتنه نافعدر وصفرايى تسكين ايلر ❊ وقيئ منع ايلر ❊ وحرارتى كيده ريرر وخفقان صفراويه يى دفع ايدر (امالفان نارينك) طبيعت وفعلى طاتلو ايله اكشى اورته سنده در ❊ ابن عباس اعلم الناس رضى الله عنه دن روايت اولنور كه حضرت رسول كبريا صلى الله عليه وسلم افندمز بيورمشدركه (مامن رمان من رمانكم هذا الاوهو ملقح حبته من رمان الجنة)

حديث مذكورك مأل لطيفي بودركه

سزك نار كزدن برنار يوقدركه * الااول نار جنت نارندن برحبه بي حاملدر حضرت علي كرم الله وجهه ورضي الله عنه دن مرويدركه رسول اكرم افنديمز بيورمشلردير * كلوالرمان بشحمه فانه دباغ المعدة * يعني ناري ايچنده كي صاري زاريله بيله بيك تحقيق اول معده بي پاك ايدوب دباغت

خاصهٔ ايوا بيان اولنور

ايدر * ايوا عر بجه سفرجل ديرلر طاتلوسنك طبيعتي صغوقدر * ياشدر * واكشيسنك طبيعتي صغوقدر وقوريدر * معده يه قوت ويرر * وقيئ منع ايدر * وطعامي هضم ايدر * اكر طعامدن اول يسه لرقبض ايلر * واكر طعامدن صكره يسه لر اسهال ايلر * وقوقلمه سي نفسه سرور ويرر * وتازه چيچكي باش اغريسني تسكين ايلر * وقلبه ودماغه قوت ويرر * اماچوق يمك قولنجه ضرردر اصلاحي بال ايله ويا شكر ايله تربيه ايلكدر * طلحه بن عبدالله دن مرويدركه * بركون رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمز صحابهٔ كزيندن برجماعتله اوطورمشلر ايدي) يدمبارك عليلرنده بر ايواوار ايدي * او يناديرايدي * بن اوطوريحق ايوايي بكا يوارلدي * بعده * دونكها ايالك محمد فانها يشو القلب ويطيب النفس ويذهب بطئ الصدر * ديو بيوردي

مأل لطيفلري بودركه

آل بوآيوايي * تحقيق بوآيوا قلبه قوت ويرر * نفسي كوزل ايلر * كوكس ثقلتن دفع ايلر وديكر حديث شريفده (اطعموا حبالا كم السفرجل فانه يحم الفؤاد ويحسن الولد) يعني مأل شريفلري بودركه * حامله اولان خاتونلر يكزه ايوا يديريكز * زيرا بو ايوا قلبه قوت ويرر * وراحت ويروب صيقلمني دفع ايلر وبطنده اولان اولادينى كوزل ايلر * يعني طوغان اولاد كوزل يوزلو اولور

❊ خاصهٔ اغاج قاوونی ❊

عربجه اوترجه دیر لر * ایچینك اکشیسی صغوقدر وقوریدیر ❊ اوچنجی درجه ده معده نك ❊ وجکرك حرارتنی دفع ایلیوب قوت ویرر ❊ وصفرایی قطع ایلر ❊ وصفرادن اولان قیئ دفع ایلر وخفقان حاره یه نافعدر ❊ طعامه اشتهاکتوریر ❊ وصفرادن اولان اسهالی قطع ایلر ❊ وقانی صافی قیلار ❊ وقلبه قوت ویریر ❊ ومفرحدر ❊ وباکونلرنده قوقلامق ❊ عفونتی دفع ایلر ❊ اکر چکردکنی صویوب اوچ درهم مقداریني زهرلی جنوار صوقان آدمه ایچورسه لرزهرك ضرریني دفع ایلر ❊ وتریاق اکبر قدرنفع ویریر ❊ رسول اکرم صلی الله علیه وسلم افندیمز ❊ اغاج قاوینه لقماسن سوردی ❊ لوننده فرح اولدیغندن ایچون ❊ سعادتله بیوردی (مثل المؤمن الذی یقرأ القرآن کمثل الاترجة طعمها طیب وریحها طیب) صادر اولمشدر

❊ مآل شریفی بودیر ❊

قرأن شریفی تلاوت ایدن مؤمینك مثالی وحال شانی اغاج قاونی کبیدر ❊ طعمی کوزل ورایحه سی کوزلدر تشبیهی اهلینك معلومیدر ❊

❊ خاصهٔ اوزوم ❊ یاشنه عربجه عنب وقوریسنه زبیب درلر ❊

طبیعتی اسیدر ❊ یاشدر ❊ غداسی کوزلدر ❊ بدنه قوت ویرر ❊ ایوسی کمالیله اولوب وبرقاج کون طوراندر ❊ قبوغی یلی آرتیریر ❊ وچکردکی قبض دیر ❊ ومعده سی ضعیف اولوب ❊ یللی اولان کسنه یه ایو دکلدر ❊ اکر اکل ایدرلرسه ❊ اوزرینه رازیانه ❊ وکمیون بیه لر ❊ ضرریني دفع ایلر ❊ وقولنج ریحنه مبتلا اولانلره ضرردیر ❊ وپارمق اوزومنك انواعی لطیفدر ❊ نفحی آزدیر ❊ غداسی لطیفدر ❊ ویاش اوزوم اوزرینه صوایچمك ضرردیر ❊ زیرا معده یی افسادایدوب طبیعتی تغییرایلر ❊ وکیج هضم ایدیریر ❊ اماقوری اوزوم اوکسروکه ❊ وقبضة الریه یه نافعدر ❊ وبوکرکاره ❊ ومثانه یه فائده سی واردیر

* اكر چكر دكيله يرلرسه بغرساقده اولان ياره لره نافعدر * معده يه و بغرساقلره جلا ويرر و بدنى سمردر * اما مزاجى اسى اولانه ضرردر * بونك اصلاحى * اوزرينه سنكنجبين ايچه * واكثى يمشلر صو يني صوره لر * اما مزاجى بارد اولانه اصلاحه محتاج دكلدر * بلكه جماعه قوتى زياده ايلر * افندمز صلى الله تعالى عليه وسلم حضرتلرى بيورركه * (نعم الطعام الذبيب يطيب النكهة وتبذ البلغم) يعنى قورى اوزم نه كوزل طعامدر اغز قوقوسين كوزل ايلر و بلغمى كيده ريز

* خاصهٔ الما * عربجه تفاح ديرلر *

طبيعتى صغوقدر * و ياشدر * يوركه ومعده يه قوت ويرير واكثى الماء صفرادن اولان صوسزلغى كسر * وكوكل دونمه سنى منع ايلر * وشكر ايله ياپيلان شربتى صفرادن اولان قيئ دفع ايلر * لكن دائما يمك ذات الريه ايراث ايدر ونسيان كتورر * وحمايه استعداد ويرر *

* خاصهٔ اريك * عربجه اجاص ديرلر *

* طبيعتى صغوقدر و ياشدر * ميخوشى يورك حرارتن تسكين ايلر * وصفرايى كسر * وطبيعتى اسهال ايلر * اما طاتلوسى معده يى كوشك ايلر * وقوريسنى اصلا دوب شكر ايله ايچه لر * ترله خسته لغنه نافعدر صوسزلغنى و يانقلغنى دفع ايلر حتى بونك حقنده كابل رومى ديرلر

* خاصهٔ آمرود * عربجه كمثرا ديرلر *

طبيعتى صغوقدر * وقوريدر * صوسزلغى وصفرايى تسكين ايلر * ومعده يه قوت ويرير * وطبيعتى قبض ايلر * بعد الطعام يسه لر دماغه بخار چيقماغى منع ايلر * معلوم شريفكز اوله كه * طاتلو آمرود رطبدر * واعتداله ميلدر ونه قدر طاتلو اولسه * اودكلو حرارته ميلى زياده اولور * و برنوع امرود واردير كه * اكا بك آرمودى ديرلر * قلبه ومعده يه * قوت ويرير * ونفسه فرح وطبيعتى تليين ايلر * واعتداله قريبدر * وشول برآمرود كه * اكثى اوله * طبيعتى باردديرو قبض ايلر *

❊ خاصهٔ آلیچ ❊ عربجه زعروردیرلر ❊

صفرانك غلبه سنی وقانك شدتنی دفع ایلر معده یه قوت ویرر ومزاجی اسی اولانلره تقویت ویرر ❊ دخی موشموله ❊ واووز ❊ آلیچ انواعندن دیر

❊ خاصهٔ ایکده ❊ عربجه عبیرادیرلر ❊

طبیعتی صفوقدیر ❊ قوریدر سلس البوله واوکسرو که نافعدر ❊ اسهالی وقوصمغی دفع ایلر ❊ چچکنی قوقلق ❊ ویمك جماعه قوت ویریر ❊ اماهضمه ضعف ویریر ❊ اصلاحی شکر ایله دیر ❊ اوغل اوتی اطبا ❊ هرنجیویه دیرلر ❊ طبیعتی صیجاقدر وقوریدر ❊ ایکنجی درجه ده جمیع امراضلره ❊ وبلغمه وسودایه نافعدر ❊ خصوصا سودادن اولان اوبوزی کیدیریر ❊ واغزقوقیسین دفع ایلر ❊ ودماغك سدلرین اچر ❊ وخفقانی کیدیریر ❊ وپراغندن بش درهمدن اون درهمه وارنجه ایچسه لر ❊ قطوز کلب اصردیغنه ❊ وعقرب وبیوصوقدیغنه نافعدر ❊ وتخمندن نصف مثقال سفوف ایلسه لر دماغه قوت ویریر واغر باصمغی دفع ایدر

❊ خاصهٔ املج ❊ مشهوردیر بیان اولنور ❊

طبیعتی صفوقدر اولکی درجه ده قوریدر ❊ ایکنجی درجه ده قلبه قوت وبریر ❊ وقانك حرارتنی تسکین ایلر ❊ وفمی آرتورر وکوزه قوت ویرر ❊ ومعدیی پاك ایدر ❊ واشتها کتوریر ❊ وقوت جماعی زیاده ایدر ❊ وکوزك نورین ارتوریر ❊ وبواصیره نافعدر

❊ خاصهٔ انیسون ❊ مشهوردیر بیان اولنور ❊

طبیعتی اسیدر ❊ وقوریدر ❊ اوچنجی درجه ده یللری طاغیدر ❊ وبلغمدن اولان صوسزلغی کیدیریر ❊ وسودی ❊ ومنی بی زیاده ایدر ❊ وزهرلك ضرریتی دفع ایلر ❊ جکرك ❊ وطلاغك ❊ وبوکرکك ومثانه نك ❊ ورحمك سدلرین اچر ❊ یوزده ❊ والده ❊ وایاقده ❊ اولان شیشلری کیدیریر ❊ کوزه کحل ایدوب چکسه لر کوزدن سلی کیدیریر

❊ خاصهٔ اکیراوتی ❊ مشهور در بیان اولنور ❊

اکیراوتنه ❊ عربجه وج درلر ❊ اسیدر قوریدر ❊ ایکنجی درجه ده یان اغریسنه ❊ وکوکس اغریسنه ❊ وکوبك بروتوسنه نافعدر ❊ طلاق کیده‌ریر ❊ بولی وحیضی ادرار ایلر ❊ اخلاط غلیظه یی تلطیف ایلر ❊ وبیاض بهقه غائله نافعدر ❊ باخصوص قرق کون مداومت ایدرلرسه ❊ هرکون برمثقال علی الریق تناول ایلسه‌لر ❊ وعقرب صوقدیغنه نافعدر ❊ ودیش سزیسنی چیقمك ایله دفع ایدر

❊ خاصهٔ اسپناق ❊ مشهوردیر بیان اولنور ❊

اسپناق ❊ عربجه اسفناخ دیرلر ❊ طبیعتی صغوقدر ❊ ویاشدر ❊ درجهٔ اولیده غداسی لطیفدر ❊ بضنی تلیین ایلر ❊ کوکسه وقزیل جکره نافعدر ❊ وارقه اغریسنه نافعدر ❊

❊ خاصهٔ اله کوبجی ❊ مشهوردیر بیان اولنور ❊

عربجه خیازی دیرلر ❊ طبیعتی صغوقدر ❊ ویاشدر ❊ بوغازی وکوکسی یومشادیر ❊ طبیعتی تلیین ایلر ❊ وبوکرکلری ومثانه یی کوزل ایلر ❊ وقوری اوکسروکی وصیچاقدن اولان اوکسروکی کیده‌ریر ❊ وآری صوقدیغی یره یاقی ایلسه‌لر نافعدر ❊ وبو یوصوقدیغنه موافقدر ❊

❊ خاصهٔ افتیمون ❊ مشهور دیر بیان اولنور ❊

طبیعتی اوچنجی درجه ده اسیدر ❊ اولکی درجه ده قوریدر ❊ بلغمی وسودایی سورر ❊ وصرعه وحولیایی دفع ایدر ❊ وصوغلجانی چیقاریر ❊ وشیشلری تحلیل ایدر ❊ واصلادوب صوینی آچ قارنه برقاچ کون ایچسه لر سیاه بهقی ازاله ایدر

❊ خاصهٔ اصیرغان ❊ مشهوردیر بیان اولنور ❊

اصیرغان دکنی عربجه انجیره دیرلر ❊ طبیعتی حار ❊ ویابسدر ❊ درجهٔ ثانیه ده جماعه قوت ویرر ❊ وکوکسده ❊ وقزل جکرده اولان فضلاتی چیقاریر ❊ وطبیعتی تلیین ایلر ❊ ویپراغنی دوکسه‌لر ❊

و بورون قانی دیکمیان کسنه نك بورنه اوفورسلر ❊ قانی دیکدیر بر ❊ و یپراغنی تخمی ایله دوکوب آکله یه اکسه لر دفع ایلر وکلب اصردیغی یره یپراغنی یاقی ایتسه لر نافعدر ❊

❊ خاصهٔ آفیون ❊ مشهور دیر بیان اولنور ❊

طبیعتی درجهٔ رابعه ده صغوقدر ❊ واوچنجی درجه ده قوریدر ❊ اسکی اوکسروکی کیده ریر ❊ اغریلری ساکن ایلر ❊ کل یاغیله ازوب باشه سورسه لر اغریسنی تسکین ایلر ❊ بلکه جمیع اغریلری ساکن ایلر ❊ واسهالی طوتار ❊ واویو دیجیدر ❊ وعورت سودیله ❊ وزغفران ایله قرشدیروب نقریسه سورسه لر اغریسین تسکین ایدر ❊ لکن هضمی ابطال ایدر ❊ مصلحی قوندوز حیاسیدر ❊ وایکی درهمین عمرنده آفیون استعمال ایتمامش آدم یرسه هلاك ایلر ❊ بونك علاجی شروب ایله صیجاق یاغ ایچوروب قوصدورملر ❊ وکسکین حقنه لر ایده لر ❊

❊ خاصهٔ ابوجهل قار پوزی ❊ مشهوردیر بیان اولنور ❊

عربجه حنظل دیرلر ❊ طبیعتی اوچنجی درجه ده اسیدر ❊ ایکنجی درجه ده قوریدر ❊ وجع مفاصله وعرق النسایه (ونقریس علتنه) وسکر اغریسنه نافعدر (وجذام وداء الفیل) مرضنه سورسه لر نافعدر ❊ ودیش صیزسینه سرکه ایله پیشروب مضمضه ایتسه لر وجعین تسکین ایلر ❊ و بلغمی اسهال ایلر ❊ وسکرلردن ❊ ومفاصلدن (و بده نك عمقندن) اخلاطی چکوب الوب سورر چیقاریر ❊ وسودایی دخی دفع ایدر ❊ وباش مرضلرینه فائدهٔ عظیمی واردیر ❊ وصرعه وشقیقیه ❊ وباش اغریسنه ❊ ونسیانه ❊ وفالجه ❊ ویوز ❊ واغزاکلدیکنه ❊ یعنی لقوه یه (وغلیظ نزله لره) واسکی اوکسروکه نافعدر ❊ اماچکردکنی (وقبوغنی استعمال ایلیه لر) شربتی نصف درهمدر ❊ کثیرا مصلحیدیر ❊

❊ خاصهٔ ابریشیم ❊ مشهوردر ❊

طبیعتی اولکی درجه ده اسیدر (قوریدیر) ایووا علاسی اینجه وحام اوله

قلبه غایت فرح ویریر ❊ وقوت ویریر ❊ وخفقانی ازاله ایلر ❊ وبدنی سمردیر ❊ سودایی کیده ریر ❊ وحزنی دفع ایلر ❊ وزهنی تیز ایلر ❊ بدنه قوت ویریر ❊ وکحل اولنسه کوزه قوت ویریر ❊ وحریر کیمك بت تولدندن خلاص اولور ❊ انس ابن مالکدن مرویدرکه (عبدالرحمن بن عوف) وزبیرحضرتلرینه بکیمك عارض اولدی حضرت فخر رسالت افندیمزه کلوب حالرینی بیان وافاده بیوروب اول حضرت دخی حریر کیمکه رخصت ویردی (وبر روایتده غزاده بت پیدا اولدی ❊ انده حریردن کوملك کیمکه رخصت ویرلدی

❊ خاصهٔ اینجو ❊ عربجه لؤلؤ دیرلر ❊

طبیعتی صغوقدر ❊ قوریدر ❊ خفقانه نافعدر ❊ فرحده التونه معادلدر ❊ وغمی ازاله ایدر واعضایه قوت ویرر ❊ وجمع قلبی کیده ریر ❊ وسودادن اولان خوفی کیدهریر ❊ وجنون وسوسه سین ازاله ایلر ❊ وزهرلری دفع ایدر ❊ واغزده طوتمق ❊ ویاکتورمك ضعف قلبه نافعدر

❊ خاصهٔ الماس ❊ مشهوردیر ❊

طبیعتی صغوقدیر ❊ وقوریدیر ❊ بعضیلری اسیدر ❊ دیمشلر ❊ بوالماس (جمیع طاشلری قزار) وکندویی برشئ کسمز) الاقورشون کسر (وبوالماس سم قاتلدر) نصف درهمی قتل ایلر ❊ وبونك علاجی ایلیجق صوایله ویاغله قوصدوره لر ❊ ویاخود صیجاق صیجاق صغیر سودی ایچوره لر (والماسی) اغزه المایه لر

❊ خاصهٔ اصفهانی سورمه سی ❊ عربجه آثمد دیرلر ❊

طبیعتی اولکی درجه ده صغوقدر ❊ ایکنجی درجه ده قوریدر ❊ کوزه غایت نافعدر ❊ وقوت ویریر وکوزك سکرلرینه قوت ویریر ❊ وکوزك صحتنی حفظ ایلر ❊ وضعفنی کیدهریر ❊ باخصوص برمقدار مسك ایله خلط ایدوب چکه لر ❊ وپیرلره غایت مناسبدر ❊ ابن

عباسدن مرویدر که ❊ حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم افندم بیورمشلردیر (خیرالحاکم الاثمد یجلو البصر و ینبت الشعر) یعنی سرمك سورمه لریکزلك خیرلوسی اثمددر ❊ بصره جلا ویریر ❊ کرپکلری بتوریر

❊ خاصهٔ اوغلاق ❊ عربجه جدی دیرلر ❊

اتی غایتله لطیفدر ❊ بدنه قوت ویریر ❊ وخسته لقدن قالمش کسه‌لره مناسبدر ❊ واوغلاغك اودنی کوزه جکسه‌لر کوزلك پرده سنی کیده‌ریر وجکرنی یمك کبجه کوزی کورمیان آدمه مناسبدیر ❊ وجکرینی کباب ایدوب اوزرینه ازاجق زنجبیل ❊ ودار فلفل اکوب ❊ قینایوب چیقان کوپوکنی شب کور اولان آدملرك کوزینه چکسه‌لر غایتده نافعدر ❊

❊ خاصهٔ اوردك ❊ عربجه بط دیرلر ❊

اتی غایت کیج هضم اولور ❊ معده‌یه ضرردیر ❊ اما صوتی صافی ایلر ❊ ولونی کوزل ایلر ❊ وجماعه قوت ویریر ❊ و بدنی سمردیر

❊ خاصهٔ آرپه ❊ عربجه شعیر دیرلر بیان اولنور ❊

طبیعتی بارد و یابسدیر ❊ غدائیتی بغدایدن ازدیر ❊ آرپه اتمکی قابضدر ❊ اما صوبی ملیندر ❊ حرارتی دفع ایلر ❊ اوکسرو که نافعدر ❊ و بوغازلك خشونتنی کیده‌ریر ❊ و بولی ادرار ایلر ❊ محمولمره غایت مناسبدر

❊ خاصهٔ انجیار ❊ مشهور قرمزی بر کوکدر ❊

طبیعتی قوری و صغوقدر ❊ هرنه یرده اولورسه آقن قانی کسر ❊ مثلا ❊ توکرلك ایله کلان قانی و بواسیر قانینی وجکردن کلان قانی کسر ❊ و بغرسقلرلك یاره سین اوکولدر ❊ اسکی اسهاله نافعدر ❊ و بغرسقلره قوت ویریر ❊ و یوره‌کی قبض ایلر ❊ وآق جکرده اولان یاره‌لری ایوایدر ❊ وقان ایشینه نافعدر ❊ وقوصمغی وقیئ منع ایلر ❊ وقیرق ککلری

ایوایدرا کرایچمکله و یاقی ایله وجراحتلری اوکولدروقانی کسر پیراغنی دوکوب اوستنه اکه‌لر

❊ خاصهٔ آندز ❊ عربجه راسن درلر ❊

طبیعتی اسی ❊ وقوریدر ❊ اوچنجی درجه ده بولی وحیضی ادرار ایلر و مانخولیایه نافعدر ❊ آرقه ومفاصل اغریلرینه نافعدر ❊ وجکر وطلاق سده لرینی فتح ایدر ❊ وقلبه قوت ویرر اکر شکر ایله ❊ ویا بال ایله ❊ قینادوب کاهجه یسه‌لر ❊ ضیق النفسه نافعدر

❊ خاصهٔ اکرالتی اوتی ❊ عربجه سرخس درلر ❊

طبیعتی درجهٔ ثانیده اسیدر ❊ اولیده قوریدر ❊ سده لری آچار وقرننده نمازبوری قوردینی ❊ وصوغلجانی چیقاریر ❊ اکر عورتلر ایچمه حامله اولمدن منع ایلر ❊ اکر حامله ایسه دوشیریر ❊ اکر قورودب دوکوب اوکلماز یاره‌لره اکسه‌لر اوکولدر ❊

❊ خاصهٔ ایکی قرداش قانی ❊ عربجه دم الاخوین درلر ❊

طبیعتی اوچنجی درجه ده صغوقدر ❊ ایکنجی درجه ده قوریدر ❊ غایتله قبض در ❊ قلیح واوق یاره‌لرندن اقان قانی کسر ❊ وایوایدر وهرزره دن کیدرسه قانی کسر ❊ جکرك ومعده‌نك حرارتنی کیده‌ریر ❊ وبغرسق یاره‌لرینه نافعدر ❊ اکر بوندن نصف درهم قدرین برمثقاله قدر نیم بریشت یمورطه ایله استعمال ایله‌سلر معده یه قوت ویرر ❊ ومتعفن کنارنده اولان چاتلقلره نافعدر

❊ خاصهٔ آندروت ❊ مشهور در ❊

طبیعتی اوچنجی درجه ده اسیدر ایکنجی درجه ده قوریدر ❊ کوزه‌ایسان صولری منع ایلر ❊ اکرایچنه اکسه‌لر یاره‌لرین بتورر ❊ ات بتوریجی مرهمله قاتسلر ات بتورر ❊ وبلغمی اسهال ایلر ❊ اکر بال ایله فتیل ایلیوب ایرین اقان قولاقه صوقسه‌لر ❊ برقاچ کون ایچنده اوکولدر

❊ خاصهٔ اسپد یاغی ❊ فرانکلر دهن اسپیکودیرلر ❊

رنکی قرمزی ایله کوکه مائلدر آچیق بنفشه رنکنه بکزر ❊ اندن تقطیر وانیقله چیقاریرلر طبیعتی امیدر ❊ وقوریدر ❊ اوچنجی درجه ده صغوق ومعده وجکره نافعدر ❊ ایچمکله وسورمکله عسر بوله نافعدر ❊ و یالدرن عارض اولان معده اغریسنه نافعدر ❊ و بغرسقلری ایوایدر صغوق نزله یه نافعدر ❊ قوقه سی وسورمه سی وایچمه سی ونزله نك کوکسه اینه سنی منع ایدر

❊ خاصهٔ افراجیا ❊ بیانده در ❊

بو بر اوتدرکه یپراقلری کوچکدر ❊ قره بالدر یپراغنه بکزر لکن بونك یپراغی خشیندیر ❊ پکدر وطادی آچیدر ❊ وکوچك چیچکلری اولور ❊ بیاض قزله مائل ❊ اکثری صحرا لرده وچایرلرده لحمام مرتبه ده بتر ❊ بو برمبارك اوتدر ❊ کوزه قوت ویرر نظیری یوقدر ❊ ضعف بصره قوت ویرر نافعدر ❊ ومجون ایدوب یاشکر ایله سفوف ایدوب استعمال ایدرلر ❊ و یا قینادوب صو یون ایچه لر ❊ وکوزه سورمه ایدوب چکمك کوزك جمیع مرضلرینه نافعدر ❊ خاصیتیله بو اوتك بردرلوسی دخی واردیر وکوچکدر کراس کبی یمشی اولور جکردکی اولماز

❊ خاصهٔ چلك ❊ بیانده در ❊

طبیعتی معتدلدر ❊ کوزك ضعفنی کیدریر ❊ اولکی نوعی کبی ❊ لکن بونك اولکی نوعی اوزرینه زیاده سی واردر ❊ زیرا ادرار ایلر وسدلری فتح ایلر وجکر شیشنه نافعدر ❊ وقبغی عضودن اولورسه قانی کسر ❊ ودیشلری پکیشدیریر ❊ ونازله لری منع ایلر ❊ بو برکوزل یمشدر

❊ حروف هیجادن حرف الباء ❊

❊ خاصهٔ پرنج ❊ عربجه ارز دیرلر ❊

طبیعتی معتدلدر ❊ بکزی کوکلك ایلر معده یه قوت ویرر ❊ ویوره کی

کیده نه نافعدر ❊ واکر سودایله بشورسه لر بدنی سمیردیرومنی ز یاده ایلر نفعی چوقدر لکن سده سی اولانك سده سنی ارتورر ومصلحی شکردر و ❊ یاعسلدر ❊ حضرت علی کرم الله وجهه افندیمزدن مرویدرکه ❊ رسول کرم صلی الله علیه وسلم افندیمز بیورمشلردر ❊ (کل شئ اخرجه الارض فقیه داء وشفاء الا الارز فانه شفاء لاداء فیه) وارد اولمشدر

❊ حدیث مذکورك مأل لطیفی بودرکه ❊

هر شئ کیرانی چیقارر ❊ و بترر آنده هم دردواردر ❊ وهم دواواردر ❊ الا پرنجده دکل ❊ زیرا پرنج شفاء مخضدر انده درد یوقدر بیورمشلر

❊ خاصهٔ بغدای ❊ عربجه خنطه دیرلر ❊

طبیعتی معتدلدر ❊ بغدای غلیظ ونفاخدر لیمون ایله بیه لر نفخنی دفع ایلر بغدای اتمکی آدمی سمیردیر ❊ وتندرست ایلر ❊ خاص اتمك معتدلدر تیز هضم اولور ❊ اما یاغلی چورك غلیظدر کیچ هضم اولور ❊

❊ خاصهٔ بقله ❊ مشهوردیر ❊

طبیعتی صغوقدر قوریدر ❊ اما اعتدالله قریبدر ❊ نفاخدر کوکسه ایودر واوکسروکی دفع ایدر ❊ قانی دکیسان یاردلره بقله یی ایکی پاره ایدوب یاپشدیرسه لر قانی طوتار چوق یمك زهنی افساد ایلر ❊ و مشوش واقعه لر کوستریر اصلاحی پرنج ایله یمکدر ❊ بوسبیدن نجم دیارنده بقلهٔ پرنج ایله پیلاو یاپوب یرلر ❊ واندن ایچون بقله پیلاوی دیرلر ❊ پرنج ایله اکل ایدرلرسه کوزال واقعه لر کوسترر * وایکیسنك جمیله معتدل اولور

❊ خاصهٔ بوکرجه ❊ عربجه لوبیا ❊

طبیعتی اسیدر ❊ قوریدر کوکس وآق جکره نافعدر ❊ وحیضی ادرار ایلر ❊ لکن یللی ونفاخدر و شهوت جماعی زیاده ایدر ❊ وزکامی اولانه مضردر

❊ خاصهٔ بنفشه ❊ عربجه بنفسج دیرلر ❊

طبیعتی اولکی درجده صغوقدر ❊ یاشدر اسیدر ❊ وباش اغریسنی

قوقغله ازاله ایدر ❊ بنفشه شرابی ذات اجنبه ❊ و ذات الریه یه ❊ و بوکرکلر اغریسنه وقوری اوکسره که نافعدر ❊ لکن معده یی کوشك ایلر ومعده حرارتنی دفع ایدر ❊ وکوکسی یومشادیر ❊ ومعده ده اولان صفرایی اسهال ایلر

❊ خاصهٔ بلدرچین قوشی ❊ عربجه سمانی دیرلر ❊

ایوسی سمیز اولاندر وجع مفاصله ایودیر ❊ اما مزاجی حار اولان کمسنه چوق یمیه ❊ ومضروع کمسنه اودوندن هرکون برحبه قدر بال ایله یلاسه نافعدر ❊ اتنی یمك متانه ده اولان طاشلری پاره لر وچیقاریر ❊ وبولی ادرار ایلر وجماعه قوت ویرر

❊ خاصهٔ بادنجان ❊ مشهوردر ❊

طبیعتی حاردر و بعضیلر ایکنجی درجه ده اسیدر ❊ وقوریدردیرلر ❊ سودایی زیاده ایلر وسده ایلر ❊ وباش دونمك وکوز قارمق ایراث ایلر ❊ وجرب بواسیر وجذام مرضنی زیاده ایدر ❊ ولونی افساد ایلر اغزده سویلجیلر پیدا ایدر ❊ بونك اصلاحی سمیز قوزی اتیله یا اوغلاق اتیله تربیه ایده لر ❊ واوزرینه نار صویی ایچمك ❊ ونارا کشیسیله بشورمك ضررین دفع ایدر حاصل الکلام نفعندن ضرری چوقدر دیرلر لکنه فائده سی چوق اولوب ضرری اولدیغی بو اثری شریفلر ایله استدلال اولنور ❊ ذاتا علیله طبیعتنجه اولدقجه هر شئ مضردر انکنچون ❊ رسول الله صلی الله علیه وسلم افندیمز بیورمشلردیر ❊ (کلو من الباذنجان فانها اول شجرة امنت بالله تعالی)

❊ مثل حدیث شریف ❊

ای امت اصحابم سز بادنجاندن یکز زیرا بو بادنجان هر اغاجدن اول جناب باریی تصدیق ایتدی (جعفر صادق بیوردیکه) بز برولیه جمعیتنده بولندق ❊ انصاردن ❊ برذات ایچنده برقاب بادنجان طعامیله کلدی واو طعامدن ❊ رسول کرم افندیمز ❊ اکل بیوردی ❊ ونطق بیوردیلرکه (انما

(الباذ)

البازجان شفاء من کل داء الاالموت) یعنی همان انجق بادنجان هر بر امراضه شفاء دیر ❊ لکن موته دکل ❊ بیوردیلر ❊ انکنجون بادنجان هر بر غدادن انفع اولدیغنده شبه یوقدر

❊ خاصهٔ پاچه ❊ عربجه کراع دیرلر ❊

اسی وایودیر واوکسروکه نافعدر ❊ وهضمه صالحدر ❊ وبدنه قوّتدر ❊

❊ خاصهٔ بوکرك ❊ عربجه کلبه دیرلر ❊

معتدلدر ❊ امّا خلطی ردیدیر ❊ کیج هضم اولور ❊ ایوسی اوغلاق بوکرکیدیر

❊ خاصهٔ بالق ❊ عربجه سمك دیرلر انواعی چوقدر ❊

طبیعتی صغوقدر ❊ ویاشدر ❊ معده ده هرقنغی خلطی بولورسه اکا توجه ایدر وبالغ اولور ❊ وصاریلغه نافعدر ❊ قیاؤپیسی بالقلری سائر بالقلره نسبتله اعتدالله قریبدیر ❊ اعلاسی خرده اولانیدیر ❊ ضرری سائر بالقلردن ازدیر ❊ پیسی وقلقان بالقلری جمله بالقلردن افضلدر ❊ یلان بالغی سائر بالقلره نسبت ایله اسّیدیر ❊ کبابی جماعه قوت وبریر ❊ وجماع لذتنی ارتوریر ❊ وسازان بلغمی ❊ حرارته یقینیدیر ❊ صوتی کوزال ایلر ❊ وجماعه قوت وبریر ❊ امابطئ الهضمدیر ❊ دماغه ضرر دیر

❊ خاصهٔ طونه بالیغی ❊

طبیعتی صغوقدر ❊ یاشدر ❊ معده ده کیج هضم اولور ❊ سکرلره ضرردیر ❊ مصلحی زعفراندیر

❊ خاصهٔ بال ❊ عربجه عسل دیرلر ❊

طبیعتی ایکنجی درجه ده اسیدیر ❊ قوریدیر ❊ معده یه قوت وبریر ❊ واشتهایی آچر ❊ وبطنی اسهال ایلر ❊ اکر طوراق اوتیله قینادوب تمره کویه سورسه لر کیده ریر ❊ اکر بال شر بتیله غرغره

ایشه‌لر بوغاز ایندوکنه نافعدیر ❊ بولی ادرارایلر ❊ صلی الله علیه وسلم افندیمز بیورمشدر که ❊ (علیکم بالشفائین العسل والقرآن) یعنی سیز ایکی شفایه ملازمت ومداومت ایدك انیکده ❊ بریسی بال ❊ و بری قرآن عظیم الشاندیر

❊ خاصهٔ پنیر ❊ عربجه جبین دیرلر ❊

تازه‌سی صغوقدیر ❊ یاشدیر ❊ لطیف وکثیر الغدادیر ❊ آدمی سمیردیر ❊ لکن سده‌لر ایراث ایدر ❊ ودائما چوق یمکده ❊ قاویقدیو بوکرکده طاش حاصل ایدر ❊ وچوبز ❊ وبال ضرریني دفع ایدر ❊ اما قوری پنیری ❊ زهرلی حیوان صوقدیغی واصیردیغی یره یاقی ایله سلر ضرریني دفع ایدوب آغریسین ساکن ایلر ❊

❊ خاصهٔ پیغمبر ❊ چیچکی کوکینه طبیبلر آنتله دیرلر ❊

طبیعتی ایکنجی درجده اسیدیر ❊ وقوریدیر ❊ اکر دوکوب بال ایله معجون ایلیوب استعمال اولنسه ❊ هرنه یردن قان آقرسه طوتار وکرك حیض قانی وبورون ❊ وجکر ❊ وبغرسق ❊ وبواصیر قانلرینی کسه کرك ❊ قینادوب صوینی شکر ایله ایچسه‌لر ینه بوفائده مشاهده اولنور ❊ وخنازیر ایچون یومیه درت درهم قدری بال ایله ❊ ویاخود یمورطه ایله ❊ ویاخود طعامه اکوب یسه‌لر ❊ وبرقاچ کون مداومت ایلسه‌لر ❊ یکرمی اوتوز یللق دخی اولورسه‌ده دفع ایدر ❊ پیغمبر اغاجی بواغاج فرنکلر لسانده ❊ غیاقو ❊ وپالوصانتو دیرلر ❊ مبارك اغاج دیمکدیر ❊ یکی دنیاده زیاده چوق بتر ❊ اغاجی لسان العصفور اغاجی کبیدیر ❊ جمله ولایتلره اندن کتورمشلردیر ❊ حتی استانبوله یله کلمشدیر ❊ اندن بحاق صاپلری وطراقلر بپارلر ❊ مشهور اولمشدیر ❊ طبیعتی ایکنجی درجه‌نك آخرنده اسیدیر ❊ وقوریدیر ❊ برقتی اغاجدیر طشره‌سی صاریه مائلدیر ❊ ایچروسی سیاهه مائلدیر حتی بعضیلر اولدیارك آبنوسیدیر ❊ دیمشلر ❊ پك ایوسی بووصف اوزره اولاندیر ❊ وایچی یاغلو اولور ❊ چرا کبی یناز ❊ وقبوغنی اسیدیر وقوریدیر ❊

اما يبوستى وچنجى درجه‌ده‌دير ❊ طادى برمقدار آجيدر ❊ طوطاق ودماغى برمقدار يقسار ❊ لينتى واردير ❊ وقوردجيدر ❊ وغليظ خلطلرى اينجه ايلر ❊ وقينسادوب صويون ايچمك بولى ادرار ايلر ❊ آدمى تراه‌دير ❊ وامراض باردەنك اكثرينه نافعدر ❊ ضيق النفس كبى دخى مفاصل ❊ ونقريس بارد ❊ ويان اغريسى ❊ وفالج ❊ وتشنج ❊ ووجع سنانه ❊ وصرعه ❊ وبل اغريلرينه ❊ ونسيانه ❊ وكوزه ايدان صولره ❊ وباشك دمه‌لرينه ❊ واغزك فنارايچه‌سنه نافعدر ❊ وجكرك ❊ وطلاغك ❊ اسكى سده‌لرين آچار ❊ وسده دن حاصل اولان مرضلرى كيدەرير ❊ ومعده‌يه وبغرسقلره قوت ويرير ❊ وبارد مرضلرى بشورر ❊ واول ديارك اكثرى امراضى فرنك مرضى اولمغله ❊ بومبارك اغاجدن قينسادوب ايچارلر ❊ اول زحمتدن خلاص بولورلر ❊ وبومبارك اغاج اسكى ياره‌لرى قورىدر ❊ واسكى اويوزلره نافعدر ❊ وطوزلو بلغمى كيدەرير ❊ مجربدر كراته تجربه اولنمشدير

❊ خاصهٔ بوير ❊ عربجه فلفل ديرلر ❊

اسيدر وقورىدر ❊ معده‌ده ❊ وبغرسقلرده ❊ اولان غليظ يللرى طاغيدر ❊ ونزج خلطلرى قطع ايلر ❊ وسكرلرى وفضلاتى تسخين ايلر ❊ وصغوق زهرلره وصغوق زهرلى جانوارلرك صوقدوغنه نافعدر ❊ واوكسروكه وكوكس اغريسنه نافعدر ❊ وطعامى هضم ايتديرر اكر زفتله قارشديروب خنازيره اورسه‌لر تحليل ايلر ❊ ويللرى طاغيدر ومزاجى باردلرى مناسبدر ❊ ومزاجى حار اولنلره مضردر ❊ واصلاحى سركه‌دير ❊ واكثى يمشلر يمكدر

❊ خاصهٔ بادم ❊ عربجه لوز ديرلر ❊

طاتلو ومعتدلدر آجيسى اسيدر ❊ وقورىدر ❊ حيضى ادرارايدر وطاتلوسى بدنى سمير در اوكسروكه نافعدر ❊ وجكرك وطلاغك سده‌لرين آچر ❊ دخى آجى بادم بوكركده اولان طاشلرى پاره ليوب پاك ليدر ❊ تازه بادم غليظدر ❊ ونفاخدر ❊ اوستنك يشل قبوغى صفراى قطع ايدوب ❊ ايچرسه صفرايى تحريك ايدر ❊ بخور مريم مشهور در ❊

طبیعتی اسیدر ❊ وقور یدر ❊ طلاغه یاقی ایلسه لر نافعدر ❊ و بال ایله کوزه چکسه لر کوزه اینان صو یه نافعدر ❊ وصاریلغی دفع ایلر ❊ وجگر سده لر ینی آچار ❊ وصولغانلغه نافعدر ❊

❊ خاصهٔ بالق اوتی ❊ عربجه مرزنجوش دیرلر ❊

طبیعتی اسیدر ❊ قوریدر ❊ ومعده یه قوت ویرر ❊ وفواقی دفع ایلر ❊ وسرکه ده قینادوب اغزده طوتسلر ❊ دیش اغریسین ساکن ایلر ❊ ومطبوخندن هرکون اون درهم قدر ایچسه لر استسقایه نافعدر ❊ وعقرب صوقدوغنه سرکه ایله یاقو ایلسه لر دفع ایلر ❊ وصغوقدن اولان باش اغریسنه قینادوب صو ینی باشنه دوکه لر اغریسین دفع ایلر ❊ وشقیقیه نافعدر ❊ انس ابن مالك حضرتلری پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم افندیمز حضرتلرندن روایت بیوررلرکه (علیکم بالمرزنجوش فانه جید للحشام) یعنی بالق اوتنه سز ملازمت ایدك ❊ زیرا زکامه نافعدر ❊

❊ خاصهٔ بسفایج ❊ بیان اولنور ❊

طبیعتی ایکنجی درجه ده اسیدر ❊ اوچنجی درجه ده قوریدر ❊ سوابی ❊ و بلغمی ❊ و یورکده اولان صو بی اسهال ایلر و یورك شیشین کیدریر ❊ وقولنجی تحلیل ایلر ❊ وجمله مراض سوداویه یی کیدریر نافعدر ❊ اکر قوجه خروسی بسفایج ایله پیشوروب ایچسه لر ❊ برمقدار تازه رازیانه بیراغی یله قاتسلر ❊ قوقسنی تطییب ایچون بعده صو ینی سوزوب ایچسه لر ❊ لطیف اسهال ایلر ❊ ومالیخولیایی دفع ایلر ❊

❊ خاصهٔ پاپدیه ❊ عربجه پاپونج دیرلر ❊

طبیعتی اسی وقوریدر ❊ ایکنجی درجه ده صفرایی اسهال ایلر ❊ بولی وحیضی ادرار ایتر ❊ صاریلغه نافعدر ❊ ومعده یه وجگره قوت ویرر ❊ و بواصره نافعدر ❊ واسکی ستمه لری کیدریر ❊ وصوغلجانی ونماز بوری قوردینی چیقاریر ❊

❊ خاصهٔ بلیله ❊ عربجه بیلیج دیرلر ❊

طبیعتی اولکی درجه ده صغوقدر ایکنجی درجه ده قوریدر ❊ معده یه

قوت ویرر ❊ ومعده نك رطوباتنی منع ایلر ❊ سودایی ازاله ایلر ❊ اکر نصف درهم قدرنی دوکوب الیوب مثلی قدر شکرایله هر صباح استعمال ایلسلر ❊ اغزدن اقان صویو کسر ❊ وکوزك نورین آرتوریر ❊

❊ خاصهٔ بلوط ❊ عربجه اشنه دیرلر ❊

طبیعتی اولکی درجه ده اسیدر ❊ وقوریدر ❊ یورکه ❊ وجکره ❊ ومعده یه ❊ قوت ویرر ❊ ومعده نك رطوباتنی دفع ایلر ❊ وجکر اغریسنی کیدهریر ❊ وروح حیوانیه یه قوت ویرر ❊ وخفقانی ازاله ایلر ❊ ومثانه ده اولان طاشی اریدر ❊ وکوزه چکسلر قوت ویرر ❊

(خاصهٔ بهمن ❊ مشهوردر ❊

ایکی نوعدر ❊ ایکسی قوت وطبیعتده بردر ❊ بری قزل ❊ وبری بیاض در ❊ طبیعتلری ایکنجی درجه ده قوریدر اسیدر ❊ قلبه قوت ویرر ❊ خفقانی ازاله ایلر ❊ ومنیئی زیاده ایلر ❊ وجاعه قوت ویرر ❊ بدنی سمیردر ❊ ومثانه ده اولان وجعی کیدهریر

❊ خاصهٔ بزرقطونا ❊ قرنی یارق دیمکدر مشهوردر ❊

طبیعتی اولکی درجه ده صغوقدر ❊ ایکنجی درجه ده یاشدر ❊ لعابی صوسزلغی کسر حمالك حرارتنی دفع ایلر ❊ طبیعتی تلیین ایلر ❊ اکر باشه یاقی ایلسه لر ❊ صیچاقدن اولان باش اغریسنه نافعدر ❊ وسرکه ایله اورام حارّه یاقی ایتسه لر نافعدر ❊ اکر قاویرسلر کل یاغیله استعمال ایتسه لر ❊ طبیعتی قبض ایدر و بغرسقلر صیرنتسنی دفع ایلر ❊

❊ خاصهٔ بلوط ❊ مشهوردر ❊

طبیعتی اولکی درجه ده صغوقدر ❊ وایکنجی درجه قوریدر ❊ بغرسقلرده اولان یاره لره ❊ و بغرسق صیرندیسنه نافعدر ❊ اسهالی قبض ایلر ❊ وقان توکورمکی منع ایلر ❊ ومعده نك رطوباتنی کیدهریر ❊

❊ خاصهٔ بالدری قره ❊ اطبا لسما نده پرسیاوشان دیرلر ❊

مثانه ده اولان طاشلری پاره لر ❊ وکوکسده ❊ وآق جکرده ❊ اولان

اخلاط غليظهٔ چيقاريرر ❊ صاريلغه وصولغا نلغه نافعدر ❊ و بولى ادرار ايلر ❊ ومعده‌ده و بغرسقلرده اولان سودايى اسهال ايلر ❊

❊ خاصهٔ پيروزه ❊ عربجه فيروزج ديرلر ❊

طبيعتى صغوق وقوريدر ❊ عقرب صوقان آدمه بر مقدار سحق ايدوب ايچرسه‌لر زهرينى دفع ايدر ❊ پيروزه ايچن كمسنه‌يه زهر تأثير ايلمز ❊ پيروزلى آدم خصمى ايله مقابله ايتسه خصمنه غالب اولور ❊

❊ خاصهٔ پازى ❊ عربجه سيلق ديرلر ❊

طبيعتى اسيدر ياشدر ❊ جماعه قوت ويرر ❊ اوكسروكه نافعدر ❊ ومفتح ومحللدر

❊ خاصهٔ بوبريّه ❊ اطبالسانده اكليل الجبل ديرلر ❊

طبيعتى ايكنجى درجه‌ده اسيدر قوريدر ❊ وقورودیجيدر ❊ ولطيفدر قلبه فرح ❊ وجكره ❊ ودماغه ❊ ومعده‌يه ❊ قوت ويرر ❊ يولى وحيضى ادرار ايلر ❊ وصاريلغه نافعدر ❊ وسّده‌لرى آچار معده و بغرسقلردن يللرى سورر ❊ و بال ايله خلط ايدوب قروح اوزرينه قوسه‌لر پاك ايلر ❊ وقوريديرواوكولدر ❊ واكر قينادوب صويون الوب ❊ بال ايله خلط ايدوب يارەلرى ييقاسه‌لرينه بوفائده‌لرى افاده ايلر ❊ وپك شيشلرى تحليل ايلر ❊ خنازيركبى ❊ وعصاره‌سنى كوزه‌جكسه‌لر كوزه قوت ويرر ❊ اكر باش التينه قيوب اويوسه‌لر ❊ قورقولو دوش كورمه‌دن امين اولور ❊ و بوندن ياغ چيقاريرلر ❊ تقطير ايله فرنك ولايتلرندن استانبوله كتوريرلر ❊ اول ياغ صغوقدن اولان مفاصل اغريسنه ❊ وفالجه نافعدر ❊ ايچوروب وطلا ايده‌لر و باشده اولان صغوق نزله‌لره سورسه‌لر كيده‌ريرر ❊

❊ خاصهٔ پادزهر ❊

بوبر طاشدركه جميع سمومك ضديدر ❊ بوطاش ❊ خطا ❊ وختن شهرلرندن كلور ❊ لكن يكى دنياده برولايتدن كلان اعلاوافضلدر

(وتجربه)

❊ وتجربه اولنمشدر ❊ اول جوارده طاغ چیلری اولور انلرك دلنجه
پازم دیرلر ❊ بیوكلكی معتدل دیر ❊ لونی صاری ایله قزل بینده اولیجیدر
بوطاش اول حیوانك معده سنده اولور ❊ اول حیوان كنج ایسه
چیقان طاش كوچك اولور ❊ اكر یاشلو ایسه ❊ اول طاش بیوك
اولور ❊ و بوطاشلك ایچنده بر اینجه چوب پاره‌سی بولنور ❊ بوطاش
اول چوپك اوستنده قات قات اولور ❊ بعضیسی زیتون شكلنده در ❊
و بعضیسی طاشره‌سی مجلا براق اولور ❊ لونی یشل ایله سیاه بینده اولور
❊ زیتون رنكنده بیوكی متولددیربش درهم قدری اولور ❊ فرنك
حكیملرندن ❊ واقیریو حكیم دیركه ❊ بز اول حیوانی بوغاز لادق اولی
طاشی معده سندن چقاردق ❊ انك ایچنده بر چوب پاره‌سی كوردك دیو
طاشك اسمی اولحیوانك اسمندن مأخوذدیر دیو حكایت ایتدی (اهل هندن
برحكیم) اول طاشی زهرلو جانورلر صوقدوغنده زهرینی دفع ایلك ایچون
استعمال ایدرلر ❊ وسودادن ❊ اولان جمیع امراضلره نافعدر ❊
تنقیهٔ دماغ ایتدكدن صكره هركون اول طاشدن اون حبه قدرین كل
صوبی ایله ازوب استعمال ایده ❊ وتجربه اولمشدر امراض سوداویه دن
تنقیهٔ بدن ایتدكدن صكره مداومت اولنورسه ❊ عین شفا ❊ و باخصوص
اویوز ❊ وچیك ❊ وجذام ❊ وطوزلو بلغمه ❊ وفرنك چیچكینه ❊
وحمای ربعه ❊ بركوزل علاجدر ❊ و بوطاش جمیع سموماته ❊
وطاعونه ❊ وحیات و بائیه یه فائده ایدر ❊ ترایله ماده‌نك زهرنی چیقاریر
❊ زیرا زیاده معرقدر ❊ یعنی ترتوریجیدر ❊ زهری ترایله ❊
یاادرار ایله ویالینت ایله دفع ایلر ❊ اكثریا ترایله دفع ایلر ❊ وطاشدن
سحق ایدوب ❊ زهرلی جنوارلر صوقدیغی یرده قوسه لر ❊ زهرینی
دفع ایلر ❊ اكر زهرلی ضاعون یاقه سی اوستنه ❊ ویاخود طاعونك
كندی اوستنه اورسه لر غایتله نافعدر (اكر صغیر) وكبیر بوطاشدن
ایچسه لر ❊ قرنندن صوغلجانی دفع ایدر ❊ وجله ستمه لری كسر ❊

❊ خاصهٔ بلسان ❊

معلوم اوله كه بلسان اغاجنك حالاوجودی یوقدر ❊ زیرا مصرده عین

الشمس دیدکاری یرده ❊ بتر ایمش ❊ اندن غیری یرده بتدیکی معلوم دکلدر ❊ حالا اول یرده اول اغاج یوقدر ❊ ودهن بلسانکه تریاق اکبرك رکن اعظمیدر ❊ حالا بو لثمامغله تریاق اکبر ناقص قالمشدر ❊ پس دهن بلسان اغاجنك مقامنه قائم اولور برشی ارادیلر یکی دنیاده براغاج بولدیلر ❊ المأ اغاجنه یقین ❊ پیراغی صرمشق پیراغنه بکزر ❊ آنی چیزارلر اندن بر یاپشق شیٔ آقار ❊ انك خاصه‌سی بلسان یاغینك عملنی ایشلر ❊ مثلا اول اغاجك بوداقلرین ❊ طوغررلر ❊ بعده صو ایله قینادوب صو یولك اوستنه کلان یاغی الوب حفظ ایدرلر بو یاغ سیاه مائل برصاری یاغدر ❊ یاپشقدر ❊ برکوزل قوقوسی واردیر یکی دنیادن فرنك ولایتنه کلوب اندن استانبوله ❊ بو برکوزل وشریف یاغدر ❊ وجمیع امراض باردیه نافعدر ❊ خصوصا صولیغان ❊ واسکی اوکسروکه ❊ ومعدیه ❊ ودماغه قوت و یرر ❊ وجکروطلاق سده‌لرین فتح ایدر ❊ بولی وحیضی ادرار ایلر ❊ ایچمك وسورمکله ❊ واسکی مفصلار اغریسنه نافعدر ❊ زیرا مفاصلك شیشلرینی تحلیل ایلر ❊ وترلرینی محکم ایلر ❊ و پکلکنی کیدیریر ❊ واکاماده دوکلمه‌دن منع ایدر ❊ و بارد بوکرکلر اغریسنه سورمك وایچمك نافعدر ❊ ومقدار شربتی ربع درهمدر ❊ وعلته مناسب شربتلرایله وسل مرضنه واحتناق رحم دخی نافعدر ❊ و یو مشاق بلغمی ❊ وشیشلری تحلیل ایلر ❊ ومعدیه طشره دن سورسدلر یلرینی طاغیدر ❊ وفالجه نافعدر ❊ وسکرلر بتدوکی یره طلاع ایلسلر ❊ تشنج رطبه ❊ وعرق النسایه نافعدر ❊ و بو دهنی بولمق ایله تریاق اکبر ترکیبی تمام اولدی ❊ و بو یاغ تازه یاره‌لری تیز بتوریر ❊ اوزون واسکی ستمه‌لره نافعدر ❊ اکر ستمه طوتمزدن یارم ساعت اول مریضك اویقتر ینه سورسلر ❊ دتره‌مه‌سی واوشتمه سی ساکن اولور ❊ بعده ازاجق کی صو یی ایله ایچه‌لر ❊ مطلوب حاصل اولور

❊ خاصهٔ بیان کولی ❊ عربجه عرق السوسن دیرلر ❊

طبیعتی حرارته مائلدر ❊ رطوبتده و یبوستده معتدلدر ❊ اصلا دوب

صو یون ایچسلر معده‌تك آتشنی تسکین ایدر ❊ واوکسرو که نافعدر ❊ کرك رطوبتدن وکرك یبوستدن اولسون ❊ وکوکسه ❊ وجگره ❊ نافع واعضاء باطنی غسل ایدر ❊ اکر نصف درهم بوندن ❊ وربع درهم شکر ❊ وراز یانه تخمیله هرکون مداومت اولنسه بدنك جمیع مجرالرینی جلا ایدر ❊ وریحلرینی کیده‌ریر ❊ ولونی کوچلك ایدر ❊ وبشره‌یی قزاردیر واسکی مرضلره نافعدر ❊

حروف هیجادن حرف التاء بیان اولنور

❊ خاصهٔ تورنج ❊ عربجه نارنج دیرلر ❊

ایچنك طبیعتی باردو یابسدر ❊ صفرایی قطع ایدر ❊ مزاجی حارا ولنلره نافعدر ❊ قبوغینك طبیعتی خارو یابسدر ❊ صغوقدن اغریان دیشك اوستنه قوسه لر اغریسین ساکن ایلر ❊ وقبوغین قورودب دوکوب بر بچق درهم قدرینی صیجاق صو ایله ایچسلر ❊ یورك سنجوسنه نافعدر اکر زیت یاغیله صیجاق صو ایله ایچسلر یورکدن صوغلجانی اخراج ایدر ❊ وچیچکنی قوقق دماغه قوت ویرر ویللری تحلیل ایدر زوکامی دفع ایلر ❊ خاتون کشیلر کتورسه ❊ حیضی ادرار ایلر ❊ وعقرب صوقان آدم قینادوب صو یون ایچسه نافعدر ❊ وچیچکندن کل صویی کبی صو چیقارلر چیچك صویی دیرلر ❊ مشهور دیر صغوقدن اولان باش اغریسنه سورسه لر ❊ دفع ایلر ❊ ونزله‌لره نافع وصغوقدن اولان خفقانی دفع ایلر ❊ ومعده‌یه قوت ویرر ❊ وشهوت جماعی ارتوریر ❊

❊ خاصهٔ تیور هندی ❊ مشهور در ❊

طبیعتی اوچنجی درجه ده بارد وایکنجی درجه ده یابسدر ❊ صفرایی سورر وقان غلیانینی تسکین ایدر ❊ وصوسزلغی کسر ❊ خصوصا ستمه‌لره غایت نافعدر ❊ صیجاقدن حاصل اولان خفقانی کیده‌ریر ❊ وقئ منع ایلر وصفرادن حاصل اولان غشیانی دفع ایلر ❊ ستمه‌لره وصیقلماغی ویانغنی دفع ایلر ❊ وفرح ویرر ❊

❋ خاصهٔ تراج ❋ عربجه درّاجددیرلر ❋

طبیعتی حرارتده اعتداله یقینـدر ❋ منیٔی زیاده ایدر ❋ جماعه قوت ویرر ❋ اتی کککلك اتندن لطیفدر ❋ خسته لکدن قلقـان آدملره مناسبدر ❋ ودماغی ❋ وفهمی ❋ وذهنی ارتوریر ❋

❋ خاصهٔ طاوق ❋ عربجه دجاج دیرلر ❋

اتی معتدلدر ❋ وقوّایه قوّت ویرر ❋ ایوسی اولدرکه یمورطلامش اوله ❋ یاخود اوتمامش خروس اوله ❋ انسانك آوازین کوزل ایلر ❋ وتیز هضم اولور لکن بوطلرینك اتنی وکوکسنك اتنی چوق یمك سـده کتوریر ❋ آبلق غایت نافعـدر وتیز هضم اولور ❋ واندن حاصـل اولان غدا بدنه زیاده قوت ویرر ❋ اکر برقوجه خروسی وافرصو ایله پیشورسه لر ❋ وایچنه بسفایج قاتسـه لر ❋ براز پیشمه بعده سوزوب صیونی ایچسلر ❋ برخوش اسهال ایلر ❋ وسودایی سورر چیقاریر ❋

❋ خاصهٔ توت بیان اولنور عربجه دخی توت ❋ وفرصاد دخی دیرلر ❋

یـاضنك طبیعتی انجـیر طبیعتنه یقینـدر ❋ لکن بونك غدائیتی انجیردن آزدر ❋ اکثیسی که قره توت دیرلر ❋ طبیعتی بارد ورطبدر ❋ برمقدار قبض ایدر ❋ حناقه نافعدر ❋ غرغره ایدرلر ❋ وطعامه اشتهاکتوریر ❋ خامنك طبیعتی سمـاق کبیدر ❋ وطوتك کوکسنك قبوغنی قینـادوب ایچسلر اسهال ایلر ❋ اکر پیراغیله قبوغنی قینادوب مضمضه ایتسلر دیش اغرسین تسکین ایلر ❋

❋ خاصهٔ طورب ❋ عربجه فُل دیرلر ❋

طبیعتی خار ویابسدر ❋ طعامی تیز هضم ایتدیرر ❋ ومعده یه قوت ویرر ❋ وپیشروب یسه لر اسکی اوکسروکی کیده ریر ❋ وطلاغه یاقو ایلسلر موافقدر ❋ وطورب تخمی بولی ادرار ایلر ❋ وطلاق شیشین کیده ریر ❋ وایکی درهم طورب تخمی الجق بال صویی ایله ایچسـلر ❋ بلغمی وصفرایی ❋ معده دن اخراج ایدر رقیٔ ایله ❋ وسمه طوتمزدن اول برساعت اول سکنجبین ایله ایچسلرزیاده فائده ایدر ❋ خلطی اخراج ایتدیکیچون

خاصهٔ تره ❊ عربجه خرق دیرلر ❊ رشاء دخی دیرلر

طبیعتی خارو یابسدر ❊ معده دن کیج چیقار ❊ وقارین ایچنده اولان قورتلری اولدورور ❊ و یللری تحلیل ایلر ❊ و بلغمی قطع ایلر ❊ لکن معدهیه ❊ ومثانهیه ❊ مضردر ❊ تقطیر بول ایراث ایلر ❊ مصلحی هندبا ایله سرکه در ❊ ابن عباس اعلم الناس رضی الله عنه پیغمبر یمز صلی الله علیه وسلم افندیمز حضرتلرندن روایت بیوررکه ❊ (ماذا فی الامرین من الشفاء الصبر والشفاء) یعنی مأل شریفی بودرکه صبر ایله تره‌نك و بردیکی شفایی برشئ و یرمز شفادن مراد تره‌در

خاصهٔ ترحون ❊ عربجه طرحون دیرلر ❊

طبیعتی اوچنجی درجه‌ده خارو یابسدر ❊ اشتها کتوریر ❊ وککیردیر واغز قوقوسون کوزل ایلر ❊ واوزرینه صو ایچمك لذیذ کلور ❊ لکن کیج هضم اولور ❊ رطوباتی قوریدر ❊ اغز اغریسنه نافعدر ❊ لایق اولان بودرکه بوندن چوق یمیه‌لر ❊ زیرا قانی یقار وجماع شهوتنی کسر ❊ ولونی افساد ایلر ❊

حروف هیجادن حرف الجیم

خاصهٔ چوراك اوتی ❊ عربجه شوینیز دیرلر ❊

طبیعتی اوچنجی درجه ده حارویابسدر ❊ بلغمی قطع ایلر ❊ و یللری و یورك شیشنی تحلیل ایلر ❊ بال شربتیله قینادوب ایچسلر بوکرکده ❊ ومثانه‌ده ❊ اولان طاشلری اریدر ❊ وچیقاریر ❊ بلغمدن ❊ وسودادن ❊ حاصل اولان حمایه نافعدیر ❊ چن قاوورب بریز ایچنه قیوب دائما قوقلاسه‌لر ذکامه نافعدیر ❊ اکریسه‌لر ❊ یاخود قرینه یاقی ایله‌سلر ❊ قرین ایچنده اولان صوغلجانی ❊ قرار ❊ وتلف ایدر وحیضی ادرار ایلر ❊ ایچمکله و بخور ایتمکله وصغوقدن اولان باش اغریسنه یاقی ایله‌سلر دفع ایدر ❊ اکرسرکه ایله قینادوب اغزده مضمضه ایتسلر ❊ دیش وجعینی تسکین ایلر ❊ ابوهریرة رضی الله عنه اول حضرت

فخر رسالت افندیمزدن روایت بیورکه ❊ صلی الله علیه وسلم افندمز بیورمشلرکه (علیکم بهذه الحبة السوداء فانه فیها شفاء من داء الا السام) یعنی بوچورك اوتنه ملازمت ایلك زیرا انده هردرده شفا واردر الا اجله دکل

❊ خاصهٔ جوز رومی ❊ مشهوردیر ❊

طبیعتی درجهٔ ثانیه ده حاردیر ❊ ودرجهٔ اولیده یابسدر ❊ اکر جوزی انجیر ایله وسودایله یسه لر زهر کار ایلز ❊ جوز یمك یورکده غاز بوری قوردنی اولدرر ❊ تازه جوز یزدخی خرده ایکن بال ایله تر بیه اولنسه جماعه قوت ویرر ❊ و بواصره غایت نافعدر

❊ خاصهٔ جوز بوا ❊ مشهوردر ❊

طبیعتی ایکنجی درجه ده خار ❊ ویابسدر ❊ دماغه ❊ ومعده یه ❊ ❊ وجکره ❊ قوت ویرر ❊ واغز قوقوسنی کوزل ایلر ❊ لقویه وفالجه ❊ نافعدر ❊ طلاق اغریسنه وقوصمغی کیده ریر ❊ وسیل مرضنه نافعدر ❊ اکر جوزی سحق ایدوب حیضدن صکره خاتونلر کتورسه کبه اولمغله معین اولور ❊ اکر معجون ایدوب یسه لر جماعه قوت و یروب ذکری زیاده قوی ایلر ❊ اکر کحل ایدوب کوزه چکسه لر کوزه قوت ویریر ❊ ومعده نك رطوبتنی کیده ریر ❊ و بفرسیق صیرنتسنه ❊ ویورکی سوره نه نافعدر ❊ واستسقایی لحمیه یه نافعدر

❊ خاصهٔ جوز هندی ❊ مشهوردیر بیوك جوز دیر ❊

طبیعتی ایکنجی درجه ده حاردیر ❊ اولکی درجه ده رطبدر ❊ منیٔ زیاده ایلر ❊ وجماعه قوت ویرر ❊ وتیرتیز صودوکمکی منع ایدر ❊ غدائیتی چوقدر ❊ واسکی ارقه اغریسنه نافعدر ❊ واغز قوقوسین کیده ریر ❊ ولکن معده دن کیج هضم اولور ❊ صدره خشونت ویرر ❊ اصلاحی شکر ایله در ❊ مزاجی بارد اولانلر مصلحه محتاج دکلدر ❊ لکن مزاجی حار اولانلر اوزرینه میخوش یمشلر صویی ایچه لر ❊ یا اکشی بارد شیلر ایچه لر ❊ لیمون وقوروق ❊ شربتلری کبی

❋ خاصهٔ چلاپا بو برشرینف کوکدر ❋

حکماء متقدمین بونی یازمدیلر ❋ وکورمدیلر ❋ زیرا بولمامشلردیر بوکوك یکی دنیادن کلور ❋ اولدیارده چلاپادیرلر ❋ برشهر واردیر اندن کلور ❋ طبیعتی ایکنجی درجه ده دیر ❋ حار و یابسدر بونك فعلی ومنافعی ❋ مجوقان دیدکاری کوکوك فعلنه ومنافعنه بکزر ❋ لکن مقویدر بونك دخی شربتی نصف درهمدن ایکی درهمه قدر طبیبك رأیله ایچه لر ❋ ومنافعی صاریلغه ❋ و باش اغریسنه ❋ وخنازیره ❋ وصرعه یه نافعدیر ❋ واسکی نزله یه ❋ وجع مفاصله ❋ وعرق النسایه ❋ و بوکرك اغریلرینه ❋ وقولنجه ❋ واسکی اوکسروکه ❋ وستمه یه ❋ وفرنکی مرضلرینه ❋ نافعدر ❋ و بلغمی ❋ ومائیتی اسهال ایلر ❋ استسقایه ایوعلاجدر ❋ حکماء متقدمین استسقایه مازریونی لطیفدر دیو استعمال ایدرلر ❋ اما چلاپا مازریوندن لطیفدر ❋ مازریون استعمالی خطردن خالی دکلدر

❋ خاصهٔ چوب چینی ❋

بونی دخی حکماء متقدمین یازمامشلردیر ❋ وصکردن بولنان اجزانك شریفندندیر ❋ بواوت چین ماچین ❋ وخطا ❋ وختن ❋ ولایتلرندن کلور ❋ واکثریا پورتقال کیلری کتورور ❋ وقره دن عجم بزرکانلری کتورور ❋ بو براوتدر که صوکنارنده بتر قامشه بکزر ❋ حتی بعضیلر اول دیارك قامشیدردیرلر ❋ بونك طبیعتی معتدلدر سده لری آچر ❋ وترکتورر ❋ بو برعجایب دوادر که جمیع امراض مزاجیه یه یارر ❋ وقانك عفونتنی کیدهریر سده لری آچر فرنك زحتنه غایت نافعدر ❋ واسکی ستمه لره نافعدر ❋ ومفاصل اغریلرینی ونقریسی کیدهریر ومعده ضعیفلغنه زیاده نافعدر ❋ واسکی کوز اغریلرینی کیدهریر ❋ و برامز چبانلر که شیر پنجه ❋ و بادشنام ❋ و یانی قره ❋ کبی واسکی جربه ❋ وطوزلو بلغمه ❋ وجذامه ❋ و بدنده اولان اوکلز یاره لره ❋ واستسقانك انواعنه غایت نافعدر ❋ وجکرك مزاجنی تعدیل ایدوب بدنی سمیردیر ❋

بونك طريق استعمالى بودركه بوندن يكرمى درت درهم الوب اون رطل صو يله قيناده‌لر ❊ لكن ايچنه برمقدار بيان كوكى ❊ و برمقدار سياه قورى اوزم قاتسه‌لر كوزل اولور ❊ نصفى قالنجه قينادوب التيشر درهم قدر هر كون استعمال ايدرلر بر صيجاق يرده اوتوروب ترليه‌لر

❊ خاصهٔ چيل قوتى ❊ عربجه طيهوج ديرلر ❊

طبيعتى حارو رطبدر ❊ جماعه قوت و برر آدمى سمير دير ❊ معده مى ضعيف اولنلره وخسته نكدن قالقانلره مناسبدر ❊ لكن امراض حاره دن قالقانلره مناسب دكلدر بليج بوندن ايودر

❊ خاصهٔ چلقفا ❊ مشهور برجناور ديرو ❊ وكوركى مشهوردير ❊

طبيعتى حار يابسدر ❊ چلقفا كيمك وجع مفاصل دفع ايدر ❊ وريح بواصرى تحليل ايلر ❊ يكنلره چقفا كيمك ضرردير ❊ واما پيرلره غايت مناسبدر

❊ خاصهٔ چنطيانا ❊ مشهوردير ❊

طبيعتى اوچنجى درجه‌ده حار يابسدر ❊ جگره و معده‌يه ويان اغريلرينه نافعدر ❊ ودوكوب سركه ايله اصلا دوب بهقه طلا ايلسه‌لر نافعدر ❊ بوكولك ترياق اربعه‌نك جزء اعظميدر ❊ بوكوكده ترياقيت واردير ❊ زهرلرك ضررين دفع ايلر ❊ وحيضى ادرار ايلر وقرينده اولان اولادى دوشورر

❊ خاصهٔ چادر اوشاغى ❊ مشهوردير ❊ عربجه آشن ديرلر ❊

طبيعتى ايكنجى درجه‌ده حاردير ❊ اولكى درجه‌ده يابسدر ❊ برمثقالنى سركه ايله ايچسه‌لر طلاغه نافعدر ❊ ويلارى تحليل ايلر ❊ وارقه اغريسنه وقاچه واويوشقلغه نافعدر

❊ خاصهٔ چاوشير ❊ مشهور دير ❊

طبيعتى اوچنجى درجه‌ده حار يابسدر ❊ اوكسروكه وكوبك برونتسنه و بوليك طامله طامله كله‌لرين دفع ايدر ❊ ومثانه اويوزينه وصرعه

وام الصبیانه نافعدر ❊ وصفوقدن اولان اغریلره نافعدر ❊ اکر عورتلر بال ایله ازوب کتورسه‌لر حیضی ادرار ایلر ❊ وقرنـده اولان ولدی ساقط اولور ❊

❊ خاصهٔ چای ❊ وتفصیلی بیانده‌دیر ❊

ای عزیز چای لفظی السنهٔ نامده ❊ درلو درلو استعمال اولنوب زیرده بیان اولور ❊

چایك حاصل اولـدیغی محلار مخزن ادویه والفاظ ادویه ومفردات طب وبعض ذوانك ویردیکی ورقدیه نظراً (چین) (و خطا) (و هندستان) اولکارنده (نیپال) و بونك قرب شمالنـده بولنان (بهتنت) نام طاغده حاصل اولان براغاجك یپراغیدر حالبوکه آستانهٔ علیه جوارنده د کرمن دره‌سی نام جبالده دخی ظهور ایدوب فقیر مشاهده ایتدم قریم مهاجرلری بولدیلر (و چاپونیا) قطعه سنده التی مترودن اون‌متر و یه‌قدر ارتفاعی وار ایمش❊وتو یسز اولور ایمش‌وقتی و سرد اغاج ایمش چیچکاری بیاض و اوچی ❊ ودردی براره‌ده اوله‌رق یپراقلرینك قولتقلری مقامنده اولان دیلرنده ظهور ایلر ❊ و یمشلری وثمره‌لری اوج پارچه قشردن مرکب بر محفظه درونده نطفه‌یه بکزر بر و یا ایکی تخمدن عبارتدر ❊ و چایك نه کونه دیوشرلمسی زمانی کلدکده عمله چای اغاجلرینك بولندیغی محلله کیدوب بر درجه سرعتله طو بلارلرکه انسان خـیرتده قالمامق ممکن دکلدر اولدرجه مشـاریت کسب ایتمشلردر هر بر عمله اون سکز و یکری قیه مقداری چای طو بلرلر ❊ اغاجلری یپراقسز قالور ❊ بعـده یپراقلری سپتلر ایچنه قیوب بردقیقه مقداری قینار صو یه طالدیروب چیقاروب صو یون سـوزرلر ❊ بعـده صیجاق تجور صـاج اوزرنده بر دقیقه ال ایله سرعتله قارشدیریلوب ❊ بعده حصیرلر اوزرینه سریلور ❊ و برطرفدن صغومق ایچون یلپـازه‌لنور ❊ و دیکر طرفدن یومشـاتمق ایچون ال ایله ایصـلادیلور ❊ و بر بر و یا خود بر قاچی براره‌ده اوله‌رق یوارلنیلور ❊ بعـده فرونده وضع ایله آهسته آهسـته قوریدیلوب باصقیله قونیلور ❊برقاچ کون باصقده طوروب❊ بعده

فروخته مباشرت اولنور ❊ و بو چای عملیاتنده درلو درلو مخاطره لر واردر وچای یکی ایکن آفیون کبی او یوشدیریجیدر ❊ انکیچون بر مدت زنبیل وصندقلر ایچنده تأخیر ایدرلر ❊ مضرتی دفع اولور چای لفظی برقاچ درلو استعمال اولنور ❊ چای خطائی ❊ صای خطائی ❊ شای شاهی ❊ مغرب لسانده ❊ اتاء ❊ واتای عبارلریله قولانلنور ❊

❊ چایك انواعی مخزن ادویه قولنجه برقاچ درلودیر ❊

بیاض چای ❊ و یشل ❊ و بنفشه کبی مور چای ❊ و بوز چای ❊ وسیاه چای ❊ بیاض چای هر چایلرك اعلا و عزیز و نادر الوجود دیر ❊ بو چای محللندن چوق چیقار مزلر وهدیه کوندریلر ❊ ایکنجیسی یشل چایدر ❊ بعده مور ایله وسیاه چایلر بوز چایدن اقوادر

❊ چایك خاصه سی ❊

چای درجهٔ ثانیه ده حار ور بطدر ❊ چای محلل ❊ ومسخن ❊ و مزوب ❊ وهاضم ❊ ومقویدر ❊ ومروح ❊ ارواحدر ❊ چایه مداومت ایدن ذاتك بکزینه حرت لطیفه ویرر ❊ و بدنی یومشاق ایدر ❊ و قلب ودماغ ومعده ایله جکره قوت بخش ایدر ❊ وطعامه اشتها کتوردیکی کبی هضم دخی ایدیرر ❊ وهیضه که ربح اصفر در السنهٔ افرنجیه ده قولیرا دینور بومرضه برکوزل علاجدر ❊ و بواسیر ❊ وقولنج ❊ و سل ❊ وسرفه ❊ و ❊ ضیق النفس ❊ نام علتلرك دفعنه معاومت ایدر ❊ و بر خاصه سی دخی ایوجه صوده قینادلوب ارسلان وسائر حیوانات یاره لدیغی محللر یقانور وایچیریلور ایسه زهرینی ازاله ایدوب اصلاحه وسیله اولور ❊

❊ مخزن ادویه نك بیانه کوره ❊

اشبو چایك اعلا نوعی مراتب ثلاثه سنده حاردر ❊ یعنی استعمال ایدنلره حرارت ویرر ❊ بعده یبوست ویرمك مقتضای طبیعدر ❊ هر حالده ایو طبخ اولدیغی وقتده چای بلغملری واخلاط لزجه یی ومعطشئه ملتهبه یی تسکین وشرابدن حاصل اولان رطوباتی دفعه سببدر

❊ دیکر چایك افعال وخواصی بیاننده در ❊

اطباء متقدمین بیورلرکه ❊ چای قوا وارواح وعضده یه وطبیعتی مبرور ویا مرطوب اولانلر باهنه تقویت ویرر ❊ و منشیط ❊ و منغط ❊ وملطف ❊ ومقطع ❊ و مفتح ❊ و منضج ❊ اولدیغی کبی موادی ترقیق ایدر ❊ ومعرق و بولی مدرر ❊ وعطش کاذبی وصداع باردی ❊ والتهاب معده بی ❊ و جشای دخانی بی تسکین ایدر ❊ صورت انسانده قان رنکینده کورنن حمرتی ازاله ایدر ❊ وادویه یی قعر معده یه وعمق بدنه ایدیرر ومعده دماغی منقیدر و نجاراتك و اغزنده حاصل اولان فنا قوقونك وشراب و سرمساق قوقولرینك ازاله سی وکوزل قوقولرك تقویه سی خصوصنده بغایت مفیددر دخی خفقان ❊ وامراض قلب ❊ وانبساط نفس ❊ وانتصاب نفس ❊ وازالهٔ غم وهم ❊ و یرقان وسوالقنیه استسقاوامراض سدی ❊ و بواسیر و برودتدن حاصل اولان حبس وتقاطر بول خصوصلرندو یرلرك ضعفی امرنده چایك مفرداو یاخود ادیهٔ مناسبه ایله استعمالی دخی فائدهٔ مؤثره یی جامع بردوادر ❊ دخی چای صوبی یوصه سیله برابر اورام صلبه و بواسیره سوریلورسه تسکین ایدر ❊ غایت صیجاق ایچیلمیوب وصیجاق طعام اوزرینه صیجاق چای جائز دکلدر ❊ اکر برمقدار صباحلین قهوه التی ایدوب اوزرینه معتدلا ایچرسه نفعی چوقدر

❊ چایك مصلحلری بیان اولنور ❊

فوفل وکچی سودی ومبرود المزاج اولنلره کوره (قرنفل) و (بادیان خطائی) (وزنجبیل)(دارچین) (وعود هندی)وعنبر) (وزعفران) (دارچینی) کبی ادویه لراستعمال اولنورسه باهه قوت ویرر ❊ (دخی حصیته) الثعلب (ودارچینی) (عنبر) (وسود) بونلر قوهٔ باهیه دندر

ترید کوان اوتی وراوندچینی اکر چای ایله قینادیلوب ایچیلور ایسه صفرا و بلغم لزج دینلان اخلاطی اخراج ایدر

اکر چای بنفشه و پرسیاوشان واصل السوس وکل خطمی وبابونه وسنامکی ایله قینادیلوب ضورلدریلور ❊ وایچنه طعام طوزی وحام شکر وروغن کل قاتیلورده انکله احتقان اولدیلور ایسه سهولتله فضول لزجهٔ بارده دن امعایی تنقیه ایدر وتمت

﴿ آق عنبر حقنده حكمای متقدمين وعرب وعجم منافع كثيره ﴾
﴿ بيان بيورمشلردر ﴾

عنبر طبيعتده برنجی درجه ده يابش ❊ ايكنجی مرتبه ده ❊ حار اولديغی بالاده ذكر اولندی ❊ نزد حكماده ارواح دينلان جواهرك وحيوانی نفسانی وطبيعی قوتلرينك حافظيدر

وخواص خمسهٔ ظاهره ❊ وباطنه يی قوتلنديرر ❊ وباء وطاعاء حقلرنده اولان اشتهايی تحريك ايدر ❊ واسهال وقبض كبی حالاته وكثرت اوجاعه وست اندامله وبريله جك ادويه نك شربتدن حاصل اولان تأثيراتنی تزييد ايدر ❊ وسده لری انفتاح ويرر ❊ واقتضاسنه كوره سمومه مقاوم اولمقده بادزهر كبيدر ❊ چونكه آق عنبر معاجين وتراكيبدن آرزو اولنان افعاله قوت ويرر ❊ وعموما امراض باردیه يی وخصوصا امراض باردهٔ دماغيه وقلبه يی دفع ايلر ❊ واغز قوقوسنی دفع ايلر ❊ وباخصوص امراض حارهٔ قلبيه ودماغيه نك دفعنده باهر الاثردر ❊ حرارت عزيزيه يی او ياندروب ❊ منعش ❊ ومرفرح ❊ ومسن اولنانلرك رأس وصدر وقلب ❊ ومعده ❊ وكبدو ❊ طحال ❊ وكليه ❊ ومثانه لرنده ❊ حدوث ايدن امراضه زياده موافقدر ❊ دخی وفالج ❊ ولقوه ❊ ورعشه ❊ وكزاز ❊ وخدر ❊ وصداع ❊ بارد وشقيقه ❊ وجنون ❊ ونزلات مزمنه ❊ واوجاع ❊ وكوش ❊ وتجليل رياح كوش وامراض بينی ❊ وسينه ❊ واسكی سرفه ❊ وربو وقرحهٔ شش ❊ وضعف قلب ❊ وخفقان ❊ وغشی ❊ وضعف معده ❊ وضعف كبد ❊ واستسقا ❊ وبرقان ❊ واوجاع معده وطحال وكرونام علل وامراضك جمله سنه نافعدر

﴿ خواص خمسه ايكی قسمه منقسم اولوب برينه باطنه ﴾
﴿ وبرينه ظاهره ديرلر ﴾

باطنه اولانلر بونلردركه ❊ حس مشترك ❊ وحيال ❊ ووهم ❊ وحافظه ❊ ومتصرفه ديرلر

❊ خواص ظاهره اولانلر ❊

قوهٔ سامعه ❊ قوهٔ باصره ❊ قوهٔ شامه ❊ قوهٔ ذائقه ❊ وقوهٔ لامسه نام قوتلردير
اهلنك معلومی

❊ حرف الحاء بيانندهدير حب العزيز ❊ مشهوردير عربجه حب الزلم ديرلر ❊

طبيعتی حار يابسدر ❊ منیٔ زياده ايدر ❊ جماعه قوت ويرر ❊ جرمی
وقبوغی غليظدر ❊ معدهده كيج هضم اولور ❊ اكر چينيوب ❊
يوزده اولان اثرلره سورسلر كيدهدير

❊ خاصهٔ حب النيل ❊ چويد تخميدر ❊

طبيعتی اوچنجی درجه ده حار يابسدر ❊ بدنی بلغمدن پاك ايلر ❊
اوجاع مفاصله ❊ وبرصه نافعدر ❊ وقرين ايچنده اولان صوغلجانی ❊
ونماز بوری قوردينی چيقارر ❊ لكن كوبكی بورر ❊ اصلاحی زياده
سحق ايدوب بادم ياغيله جرب ايدهلر ❊ بعده استعمال ايدهلر شربتی
بردرهمه قدردير

❊ خاصه حضض ❊ مشهوردير ❊

طبيعتی معتدلدر ❊ قطوز كلب طلاينه ايچورسهلر ❊ وشيشره سورسهلر
نافعدر ❊ وكوزك ظلمتنی كيدهرر ❊ وكوزك اويوزينه كچيشمه سنه
وكوزدن اقان ياشلری ورطوبتی كيدهرير وحناقه ياقی ايلسهلر نافعدر

❊ حرف الحاء ❊ خيار شنبه ❊ مشهوردير ❊

طبيعتی معتدلدر ❊ محرق صفرايی اسهال ايلر ❊ وقائك حدتن دفع ايلر
ايچروده وطشرهده اولان اسی ورملری تحليل ايلر ❊ وكوكسی يومشادير
يوز شيشنی دفع اينر ❊ وجكر اغريسنی كيدهرير ❊ وهندبا صويله
ايچسلر يرقانه نافعدر ❊ اكر نقريسه ❊ ووجع مفاصله
سورسهلر نافعدر ❊ اكر پولرينی اغزده طوتوب اريدكجه يوتديرهلر خناقی
دفع ايلر ❊ واكر تيور هندی صويله ايچسهلر يرقانه نافع ❊ اكر
نقريسه ❊ ووجع مفاصله سورسهلر نافعدر ❊ اكر ترياكله

ایچسه‌لر بلغمی زیاده سورر ❊ لکن کوبك بورونتسی پیدا ایدر ❊ اصلاحی بادم یاغیله‌دیر ❊ لکن فرنك طبیبلری دارچین ایله اصلاح ایدرلر ❊ دها کوزل اولور ❊

❊ خاصهٔ خیار ❊ مشهوردر ❊

طبیعتی ایکنجی درجه‌ده بارد ورطبدر ❊ وغداسندن غلیظ بلغم تولد ایدر ❊ لکن معده حرارتنی دفع ایدر ❊ اماجکردکی اخراق صفرایه ایودر ❊ وجکرك وطلاغك دمرینی دفع ایلر ❊ واق جکرلك اغریلرینه و یاردلرینه مناسب ❊ و بولی ادرار ایدر ❊

❊ خاصهٔ خرما ❊ عربجه تمردرلر ❊ مشهوردر ❊

طبیعتی ایکنجی درجه‌ده حاردر ❊ اولکی درجه‌ده رطبدر ❊ وغداسی ردی ومصدعدر ❊ ظلاغه مضرتی واردر ❊ بدنی قزدیرر وکوکسه واق جکره ایودیر ❊ کوز وباش اغریلرینی ارتورر ❊ ولایق اولان بودیرکه محرورالمزاج اولان کسنه یمیه ❊ اکر یرسه اوزرینه سکنجبین ویاکتی نارصوبی ایچه ❊ حتی ضررینی دفع ایلیه ❊ اما مزاجی بارد اولنلره نافعدر ❊ وجماعه قوتی زیاده اولور ❊ وارقه اغریسنه نافعدر ❊ (پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزدن) مرویدرکه (من اکل سبع تمرات علی الریق لم یضره ذلك الیوم سم) یعنی مأل شریفی برکسنه آج قرنه یدی دانه خرمایسه اول کون اکا زهر تأثیر ایتز ❊

❊ خاصهٔ خشخاش ❊ مشهوردر ❊

طبیعتی اوچنجی درجه‌ده صفوقدر یاشدیر بیراغیله باشلرینی قینادوب کیجیله اویقوسی کلمین آدمك باشنه دوکسلر اویقوسنی کتورب ایودر ❊ وایچسه‌لر دخی ایودر ❊ اکر باشلرینی قیناتسلر قوتی صویه چیقوب بعده سوزوب تکرار بال ایله قیناتسلر قیو اولنجه بو بالدن یه‌لر ❊ اوکسروکه‌واسکی اسهاله نافعدر ❊ اکر تخمندن اون درهم قدر دوکوب

بعده الیوب شکرایله یه‌لر ❊ منومدر یعنی او یودیجیدر بویله یرلر ایسه ایودیر ❊ دخی اوکسروکی کیدریر ❊ واکر ساده قابنی دوکوب صباح واخشام نصف درهم قدر صغوق صویله استعمال ایلسه‌لر حرارتی ویانقلغی اولان اسهالی کسر ❊ ویور کدن قان کیدنه دخی نافعدر ❊

❊ خاصهٔ الثعلب ❊ مشهوردیر ❊

ایکنجی درجه‌ده اسیدر یاشدیر ❊ جاعه غایت قوت ویرر ❊ عجم دیارنده غایت معتبردر زرع ایدرلر بال ایله یاشکر ایله بالوده کبی بشورب صیجاق صیجاق قهوه کبی ایچرلر ❊

❊ خاصهٔ خردل ❊ مشهوردیر ❊

طبیعتی دردنجی درجه‌نك ابتداسنده اسیدر ❊ قوریدر تقریسه یاقی ایلسه‌لر نافعدر ❊ اکر اینجیرایله قارشدیروب یان اغریلرینه ❊ وطلاغه یاقی ایلسه‌لر نافعدر ❊ زیرا هراغریه فائده ایدر ❊ واکر بال ایله یسه‌لر یاشلقدن اولان صولغانلغه ❊ واوکسروکه نافعدر ❊ اکردیش اغریسنه ودیشلك اوزرینه قوسه‌لر وجع تسکین ایدر ❊ ولایق اولان بودرکه دائما یمیه‌لر ❊ وآزیه‌لر زیرا دائما یمك طبیعت ثانی اولور ❊ وغلیظ غدابی هضمه معین اوله ❊

❊ خاصهٔ خطمی ❊ مشهوردیر ❊

طبیعتی مرکبدر ❊ اسی ایله صغوقدن حاصل اولان اغریلره یاقی ایتسه‌لر اغرسین ساکن ایلر ❊ وتخمنی ایچسه‌لر بوکرکدن حاصل اولان طاشلری اریدر ❊ اکر سیرکه ایله قینادوب اغزده مضمضه ایلسه‌لر دیش اغرسین ساکن ایلر ❊ اکر تخمنی دوکسه‌لر ❊ سرکیله قرشدیروب کونشده بهقه سورسه‌لر ❊ بهق کیدریر اکر پیراغنی دوکوب زیت ایله قارشدیروب آتش یاقدینی وزهرلی جنوارلر صوقدینی یرلره یاقی ایلسه‌لر ❊ غایت فائده ایدر ❊

❊ خاصهٔ خریق ❊ مشهوردیر ❊

ایکی دورلو اولور ❊ بریسی سیاه ❊ وبریسی بیاض ❊ سیاهنه

عوام ناس لسانجه چوپله‌دیرلر ❊ طبیعتی اوچنجی درجه‌ده اسیدر قوریدر ❊ تمره کویه واویوزه وکیجکه نافعدر ❊ ایچمکله یاسرکه ایله سورمکله دفع ایلر ❊ اکر نصف مثقالنی ایچسه‌لر بلغمی وسودایی سورر لکن قوی یکتلره ایچرملر ❊ وضعیف اولانلره ایچور میه‌لر ❊ وکاهیجه مرجك ایله ❊ ویاخیری شور بالر ایله بشورب ایچوره‌لر ❊ صرعه ❊ مالیخولیایه ❊ ودیوانه ❊ وجنونه ❊ ومفاصل اغریلرینه ❊ وفالجه فائده ایدر

❊ خاصهٔ بیاض ❊ حریق ❊

طبیعتی اوچنجی درجه‌ده اسیدر * وقوریدر * زیاده سیله قوصدرر * اکر قوقلاسه آغردر اکر اون ایله قرشدیروب حیر ایدوب اول بوجاقلره وکوشکلره یعنی فاره دلکلرینه قویسالر بیان فاره‌لری وسائر حیوانلر جملة هلاك اولورلر * اکر سحق اولوب سرکه ایله خمیر ایدوب تمره کویه ❊ وبرصه ❊ وبهقه ❊ سورسلر کیده‌ریر ❊ اکر چورك دیش اوزرینه قوسه‌لر ❊ دیشی قوپارر ❊ وچیقارر ❊

❊ خاصهٔ حولنجان ❊ مشهوردر ❊

ایکنجی درجه‌ده اسیدر وقوریدر ❊ معده‌یه کوزلدر ❊ واغز قوقسین کوزل ایلر ❊ وطعامی هضم ایلر ❊ ویللری طاغیدر ❊ ودائما قولنجه مبتلا اولنلره واکثی اکثی کیرانه نافعدر ❊ وجماعه غایت قوت ویرر ❊ وبلغمی اولنلره نافعدر ❊ اکر بردرهمی دوکوب الیوب اون درهم قدر صغرسودنك اوستنه اکوب اچ قرننه ایچه‌لر ❊ غایت جماعه قوت ویرر ❊ وصغوق جکره معده‌یه نافعدر ❊ وبولنی طوتمیان آدمه ودوشکه ایشینه فائده ایدر

❊ حرف هیجان حرف الدال دارچین مشهوردر ❊

طبیعتی اوچنجی درجه‌ده اسیدر قوریدر سده‌لری اچر ❊ واستسقای

لحمیه ❊ وزقیه ❊ نافعدر ❊ وقلبه فرح ویرر ❊ ومعده یی قوری ایلر ❊ وهرعفونتی اصلاح ایلر ❊ وباشدن وکوکسدن ❊ یاشلقلری دفع ایلر ❊ واوکسروکه نافعدر ❊ خصوصا کابلی ایله استعمال اولنه ❊ ویللری تحلیل ایلر ❊ اکر کچل ایدوب ❊ کوزه چکسلر کوزك نوری زیاده ایدر ❊ وذکایی ارتورر ❊ ویوزده اولان اثرلره سورسلر کیدهر یر

❊ خاصهٔ دار فلفل ❊ مشهوردر ❊

طبیعتی اوچنجی درجهده اسیدر قوریدر ❊ وطعامی تیز هضم ایتدیرر ❊ ومعدهیی قوری ایلر ومنیٔ زیاده ایلر ❊ وجماعه قوت ویرر ❊ واغز قوقوسین کوزل ایلر ❊ وقوصمغی دفع ایلر ❊ وعقرب وبویوصوقدوغنه نافعدر ❊ یهلر ❊ وسورهلر

❊ خاصهٔ دیش اوتی ❊ مشهوردر فرانکلر سالبیه دیرلر ❊

طبیعتی اوچنجی درجهده اسیدر ❊ وقوریدر ❊ یارهلری بتورر ❊ اکر اوزرینه اکسهلر ❊ واکر قینادوب ایچسلر ❊ وبپراغنی چینهسهلر ❊ دل اغرلغنی کیدهریر ❊ اکر قینادوب صویله خنابی قاروب صاچه وصقاله سورسهلر ❊ قللری سیاه ایلر ❊ اکر چینهسهلر دیش سزسین دفع ایلیه

❊ خاصهٔ دلکو ❊ عربجه ثعلب دیرلر ❊

کورکی غایتله صیجاقدر قوجهلره ومزاجی صغوق اولنلره مناسبدر ❊ اکر دلکویی صوده بشورسلر ❊ ومفاصل اغریلرینه یاقی ایلسلر اغریسین ساکن ایلر ❊ اکر زیت یاغی ایله بشورب اول یاغی مفاصللره سورسلر ❊ یومشادوب پکلکی دفع ایدر ❊ اکر آق جکرین قرودب سحق ایلیوب برمثقالنی بال صویله ایچسهلر ❊ صولغانلغه ❊ واکسروکه ❊ نافعدر ❊ اکر دلکونك ایج یاغیله الرین وایاقلرینی باغلرسلر ❊ سفرلرده صغوق تأثیر ایلز

❊ خاصهٔ تیموردیکنی عربجه حسك دیرلر ❊

طبیعتی اسیدر انده قورولق و یاشلق دخی واردیر ❊ اسی شیشلره یاقی ایلسه‌لر ❊ شیشلری کیده‌ریر ❊ اکر صوبندن ایچسلر ❊ یورك و بوکرکلرك طاشین اریدر ❊ ومقویدر ❊ اکر قینادوب صوینی پره اولان‌یره صاچسه‌لر ❊ جله‌پره‌لر غائب اولور

❊ حروف هیجادن حرف الراء رازیانه ❊

❊ خاصهٔ رازیانه ❊ عربجه رازیانج دیرلر ❊

طبیعتی ایکنجی‌درجه‌ده اسیدر ❊ اولکی درجه‌ده قوریدر ❊ سودی ارتورر ❊ ومفتح دیر بولی ادرارایلر ❊ صغوقدن اولان‌بوکرك ❊ ومثانه اغریلرینه نافعدر ❊ وجنور صغوقدوغنه ایودر ❊ اکر کوکنی بال ایله پیشروب قطوز کلب اصیردیغی یره یاقی ایتسه‌لر نافعدر ❊ اکر پیراغنی دوکوب صیقوب کوزه قویسلر کوزی کسکین ایلر ❊ وطلاغك سده‌لرین آچر ❊ وغلیظ یللری طاغیدر ❊ یعنی یمه‌سی دخی کوزه‌فائده ایدر واکلی دخی کوزی کسکین ایلر ❊ ویان اغریلرینه دخی نافعدر ❊

❊ خاصهٔ راوند ❊ مشهوردر ❊

اعلاسی چینی اولاندر ❊ ایکی جوهردن مرکبدر ❊ هم اسیدن هم صغوقدن بوایکی جوهردن مرکب اولدیغندن اوتری ❊ بعضلری حاردر دیمشلر ❊ وبعضیلر بارد دیمشلر ❊ بونده پادزهر واردیر زهرلره نافعدر ❊ خصوصا عقرب صوقدیغنه ❊ وبونده مسهلك دخی واردیر ❊ غلیظ خلطلری سورر ❊ بارد معده‌یه ❊ وجگره ❊ غایت فائده ایدر فضله‌لرین کیده‌ریر ❊ وتحلل الریحدر ❊ واستسقانك جمیع انواعنه نافعدر ❊ وصاریلغی کیده‌ریر ❊ وسکنجبین ایله ایچسلر طلاغه نافعدر ❊ وانجقریغی ❊ واکشی ککیرمکی ❊ دفع ایلر اکر قارشدورب

تمره کویه ❊ و بره لنمش یرلره سورسه لر ❊ اثرلرین کیده ریر ❊ اکر قبض شیلر ایله استعمال ایلسه لر ❊ اسهالی قبض ایدر ❊

❊ خاصهٔ دیباس ❊ مشهوردر ❊

طبیعتی ایکنجی درجه ده صغوقدر وقوریدر ❊ قبضدر ❊ معده یه ❊ قوت ویرر ❊ صوسزلغی کسوب وقیٔ دفع ایلر وصفرادن اولان خفقانه نافعدر ❊ وطعامه اشتها کتورر یمه سی بواصیره نافع ❊ چیچکه ❊ وقزامغه ❊ وطاعونه نافعدر ❊ دائما یمك چبان چیقرمغی دفع ایدر ❊ وقانك حدتنی کیده ریر

❊ حرف الزاء زعفران ❊

❊ خاصهٔ زعفران ❊ مشهوردر ❊

طبیعتی ایکنجی درجه ده اسیدر ❊ اولکی درجه ده قوریدر ❊ سدلری آچر ❊ ویللری طاغیدر ❊ وطبیعتی قبض ایلر ❊ وخلطلری بشورر ❊ ولونی کوکجك ایلر ❊ واویقو کتورر ❊ وقلبه قوت ویرر ❊ فرحدر ❊ اکر کوزه چکسلر کوزه جلا ویریر ❊ وبولی وحیضی ادرار ایلر ❊ لکن طعامه اشتهایی اسقاط ایلر ❊ اکر زعفرانی سحق ایدوب جویز قدر ❊ برطوب ایدوب ❊ ودلوب طوغرمده زحمت چکن خاتونك بوینه آصسه لر آسان ایله طغوره ❊ واوغلان صوکنی فی الحال چیقاره اکر برمثقالین بروسی طوتن خاتونه ایچورسلر ساعتنده طوغره

❊ خاصهٔ زنجبیل ❊ مشهوردیرلر ❊

طبیعتی اوچنجی درجه ده اسیدر ❊ ایکنجی درجه ده قوریدیر ❊ حفظی ارتوریر ❊ معده نك وجکرك صغوقلغنی کیده روب اصلاح ایلر ❊ بلغمی اریدوب اسهال ایلر ❊ معده ده و بغرسقلرده اولان غلیظ یللری سورر ❊ وطعامی هضمه معین اولور ❊ ومعده ده یاش میوالردن حاصل اولان بلغمی

دفع ایدر ❊ ورطوبتی ازاله ایدر ❊ باش و بوغازده اولان یاشلغی دفع ایدر ❊ واکر زنجبیلی مصطکی ایله چینسه‌لر دماغده اولان بلغمی ازاله ایلر ❊ واکر سورمه ایدوب کوزه چکسه‌لر کوزك نورینی زیاده ایلر

❊ خاصهٔ زیتون ❊ بیان اولنور ❊

طبیعتی اسیدر وقوریدر ❊ ومعده‌یی قوی ایلر ❊ واشتها کتوریر ❊ اماسودایی ارتوریر واویقوسزلق و باش اغرسی کتوریر ❊ بیراغنی اغزده چینسه‌لر اغز اغرسین کیده‌ریر ❊ اکر بیراغنی قینادوب صوینی اغزده طوتسه‌لر دیشلر یانمه سنه نافعدر ❊ ودیشلره قوت ویریر ❊

❊ خاصهٔ زیتون یاغی ❊ عربجه زیت دیرلر ❊

صغوقدر قوریدیر ❊ ابوهر رضی الله عنه (پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم افندیمزدن) بوحدیث شریفی استماع بیورمشلر (کلوا الزیت داهنوا به فانه من شجرة مبارکة) یعنی زیتون یاغنی ییك وانکله یاغلنك زیرا اول یاغ مبارك اغاجدندیر ودیکر اثر شریفده (علیکم بزیت الزیتون فکلوه وادهنوا به فانه ینفع من البواسیر) یعنی زیتون یاغنه ملازمت ایلك و ییك وانکله یاغلنك زیرا اول یاغ بواسیره نافعدر ❊ اکر حام زیتوندن ایسه اما اولمشدن اولورسه طبیعتی اسیدر ❊ طاتلو زیت یاغی حاردیر ❊ ورطبدر ❊ اکر طاتلو زیت یاغندن اللی درهم قدر ارپه صو بیله یاصبجاق صو ایله ایچسه‌لر یوره‌کی سورر ❊ اکر اسکی زیت یاغنی کوزه ایسیدوب سورسلر فی الحال اغریسین کیده‌ریر ❊ اکر یبان زیتوننك بیراغنی یاقوب کسکین سرکه ایله خمیر ایدوب یان اغریسنه مبتلا اولان کمسنه‌لر دیزندن درت پرمق یوقری طشره جانبندن یاقی ایلسه‌لر ❊ اوستنده طورسه تا دوکن کبی یاره ایدنجه اول یاوه‌دن ماده آقوب اولمرضدن خلاص اولور ❊

❊ خاصهٔ ذرنبات ❊ بیان اولنور ذرنبات مشهوردیر ❊

طبیعتی ایکنجی درجه‌ده اسیدیر ❊ قوریدیر ❊ قلبه قوت ویریر مفرحدر یوراك اوینامسین کیده‌ریر ❊ وخشونتی دفع ایلر ❊ ویللری طاغیدر ❊ قوصمغی منع ایلر وزهرلو جنوارلر ❊ صوقدوغنه نافعدر ❊

حتی جدوار هندی یه معادلدیردیرلر ❊ وجکره قوت ویریر ❊ وبولی وحیضی ادرارایدر ❊ وجماعه قوت ویرر ❊ اکر ذرنباتدن بر مدور پاره سنی دلوب کتورسه لر جماعدن قالنلرك جماعه قوتنی آرتوریر ❊ (اکر اغزده آلوب زیاده طوتسه لر دیش اغریسنی دفع ایلر ❊

❊ خاصهٔ زبرجد ❊ مشهوردر ❊

صغوقدیر قوریدر ❊ شکلده زومروده بکزر اما لونی بر مقدار بیاضه مائلدر ❊ اکر زبرجددن بردانق قدر سحق ایدوب ایچسلر قلبه قوت ویریر ❊ اکر کوزه سورمه کبی چکسلر کوزه قوت ویریر ❊ اکر سحق ایدوب هر کون نصف درهم قدر ایچسه لر جذامه نافعدر ❊

❊ خاصهٔ زمرد بیان اولنور ❊ زمرد مشهور طاشدر ❊

طبیعتی صغوقدیر قوریدیر ❊ اکر بردنکنی ازوب زهر ایچمش آدمه یاخود زهرلی حیوان طوقمش آدمه ایچورسه لر ❊ زهرلك ضررین دفع ایلر ❊ اکر برکسنه زمرد طاشندن خاتم طاقنسه یاکتورسه صرعه مرضندن امین اولسور ❊ حکیم ارسطودن روایت ایدرلر که ❊ زمانلرنده خدمتنده اولدیغی پادشاهه وصیت ایدوب دیر ایدیکه شاه زادلره طوغدوغی زمان بیونلرینه زمرد آصه لر تاکیم صرع زجتندن امین اولهلر ❊ وطاعون اصابت ایلیه ❊ وزهرلی حیوان اکا ظفر بولمیه ❊ زیرا زمرد خاتم کتورن کسنه نك یانینه زهرلی حیوان کلز ❊ وبعضیلری دیرلرکه (اکر یلان زمردی کورسه کوزلری کورمز اولور ❊ وزمرد قانی قاچنه نافعدر ایچسلر وکتورسلر ❊

❊ خاصهٔ زانبق ❊ بیان اولنور مشهور چیچکدر ❊

طبیعتی یابسدر قوریدر ❊ قوقق ایله دماغی پاك ایلر ودماغك یاشلغنی کیدهریر ❊ اکر زانبق ایله یوزی یوسه لر یوزده اولان لکه لری کیدهریر ❊ ویوزه جلا ویرر ❊

خاصهٔ زرّین قدح عربجه نرجس دیرلر

طبیعتی ایکنجی درجه‌ده اسیدر قوریدر قوقسه‌لر یاشلقدن وسوداسن اولان باش اغرسین کیده‌ریر با خصوص حامدن چیقدقدنصکره قوقسه دماغك سده‌لرین آچر وصغوق نزله‌لری دفع ایلر امامزاجی اسی اولان کسنه قوقسه باشی اغریر اکر معده‌نوس صویله وسرکه ایله قرشدیروب بهقه سورسه‌لر ازاله ایدر نرکس قوقق معصومدرك صرعنی کیده‌ریر نرکس قوقده اولان فوائد (جالینوسك عود الصلیبنده یازدیغی فائده‌لری افاده ایدر انس ابن مالك رسول اکرم صلی الله علیه وسلم افندیمزدن روایت بیورر لرکه

(علیکم بشم النرجس فانه فی القلب حبة من الجنون والجذام والبرص لایعطعهما الاشم النرجس)

مال حدیث شریف بودرکه

یعنی نرکس چیچکنی قوقغه ملازمت ایلك زیرا قلبده اولان جنوندن وجذامدن وبرصدن برحبه جك واردیر انلری کیدرمز الا نرکس قوقله‌مق کیده‌ریر

خاصهٔ زوفا بیان اولنور مشهور بر اوتدر

طبیعتی اوچنجی درجه‌ده اسیدر وقوریدر اکر صویله وانجیر وسنداب وبال قاتوب قینانسه بعده سوزب صویني ایچه‌لر اسکی اوکسروکه وآق جکرده اولان شیشلره وصولغانلغه وباشدن کوکسك اطرافنه اینان نازله‌لره نافعدر ونفسنی کوجله الوب ویرنه غایت نافعدر وقرنده اولان قورتلری قیرا کرسرکه ایله قینادوب مضمضه ایلرسه‌لر دیش اغریسنه نافعدر

حروف هیجادن حرف السین سورنجان مشهوردیر

طبیعتی اوچنجی درجه‌نك ابتداسنده اسیدر ایکنجی درجه‌ده قوریدر. بلغمی اسهال ایدرایراق یرلردن یاپشق خلطلری چکرچیقاریر وجامی

(وشهوتی)

وشهوتی زیاده ایدر ❊ لکن معده یه ضرر ایدر مصلحی شکر ایله در یا زنجبیل یا مصطکی و یا کیون واکثر یا دوکوب شراب ایله و یا سرکه ایله قارشدیروب مفصلاره سوره لر اغریسنی ساکن ایلر ❊

❊ خاصهٔ سنامکی ❊ مشهور در)

ایوسی مکی اولانیدر ❊ یعنی مکه دن کلانیدر ❊ طبیعتی اولکی درجه ده اسیدر قوریدیر ❊ لکن حرارتی و یبوستی چوق دکلدر جمیع خلطلری سورر چیقاریر ❊ تفریسه و یان اغریسنه ومفصلر اغریسنه نافعدر ❊ وسودادن اولان وسوسهٔ کیدیریر ❊ وجمیع سودادن اولان مرضلره نافعدر ❊ اویوز وکیکه وسو یلجیلره نافعدر ❊ وصرعه یه فائده ایدر ❊ کندوسنی یمکدن صوینی ایچمك ایودیر ❊ رسول اکرم صلی الله علیه وسلم ❊ افندیمز بیورمشلردیرکه (ولو کان شیٔ لشیٔ من الموت کانت سنا) یعنی (اکر اولمدن قورتاریر برشیٔ اولایدی اول شیٔ سنا مکی اولوردی ❊

❊ خاصهٔ سنبل هندی ❊ بیان اولنور ❊ مشهور در ❊

طبیعتی اسیدر قوریدر اولکی درجه ده جکره نافعدر ❊ وجدکرك مرضلرینی دفع ایدر وصاریلغی کیدیریر ❊ اکر صغوق صو ایله ایچرلسه غشیانی دفع وخفقانه وصغوق بوکرکه نافعدر ❊ معدهنك قوتنی قوی ایلر ❊ و بولی ادرار ایلر ❊ و کوکس ودماغك یاشلقلرینی ازاله ایلر

❊ خاصهٔ سمزاوتی ❊ عربجه بقلة الحمقا دیرلر ❊

طبیعتی یاشدر صغوقدر اکر صوینه دن اون درهم قدر ایکی درهم نوبت شکری ایله ایچسلر صفرایی کسر ❊ و حرارتی ساکن ایلر ❊ وچینه سدلر دیش اغریسینی ساکن ایلر ❊ اسیدن اولان باش اغریسنه وکوز اغریسنه یاقی ایتسدلر دفع ایلر ❊ مزاجی حار اولانلره ومحمومله پشروب یمك نافعدر ❊ خصوصاً اسی شهرلرده واسی کویلرده اما مزاجی صغوق اولانلره مناسب دکلدر ❊

❊ خاصهٔ سکیرلی پراغی ❊ عربجه لسان الحمل دیرلر ❊

طبیعتی صغوقدر قوریدر اکر پراغینی چکنه سه لر صیجاقدن حاصل اولان

دیش اغریسین ساکن ایلر ❊ اکر پیراغین دوکوب صیقوب صویون الوب ایچسه‌لر حرارتدن حاصل اولان اسهالی کسر ❊ وتخمنك صویی جکرك و یوکره کاك سده‌لرینی آچر ❊ و پیراغنی دوکوب صوینی صیقوب الوب دائما اغزه مضمضه ایتسلر اغزده اولان یاره‌لری ایو ایدر ❊ ایچروسندن قان کیده‌نه مناسبدیر ❊ هرزدن کیدرسه طوتار واسی شیشلره نافعدر ❊

❊ خاصهٔ سرکه ❊ عربجه خل دیرلر ❊

ایکی مختلف جوهردن مرکبدر ❊ یعنی اسیدن وصغوقدن وحرارتلی معده‌یه نافعدیر ❊ هرقنغی عضودن اولورسه قان کتمکی کسر ❊ طعامه اشتهاکتوریر ❊ وطعامی هضم ایلر وصفرایی کسر ❊ اغزده مضمضه ایلسه‌لر دیش دیبلرینی محکم ایلر ❊ اکر بدنی سرکه ایله یقاسه‌لر کیجیکی کیدریر ❊ واسی زهرلی حیواناتك صوقدیغی یره سورسه‌لر نافعدر ❊ اکر صیجاق ایله ایچوب قوصسه‌لر فنا شیلرك ضررین دفع انلر ❊ بو سرکه حقنده ❊ رسول اکرم صلی الله علیه وسلم افندیمز ❊ بیورمشلرکه (نعم الادام الخل) یعنی نه کوزل قاتق اولور سرکه یمك ❊

❊ خاصهٔ سنتلوجه اوتی ❊ بیان اولنور ❊

بعضیلر بواوته طپوزلواوتی دیمشلر زیرا تخمی طپوز کبیدر ❊ اکردوکوب معجون ایدوب یسلر ❊ دم باسوره نافعدر ❊ اول فاسدی سورر چیقاریر ❊ بعده طوتار بوخاصه دکه براوتده بولنمز ❊ وبدنده اولان سکیلری دوشوریر ❊ واکر انادن بیله طوغه اولسه ❊

❊ خاصهٔ سذاب ❊ مشهوردیر ❊

طبیعتی اوچنجی درجه‌ده اسیدیر قوریدیر (اکر طوراق اوتیله قینادوب ایچسه‌لر کوبك برونتسنی دفع ایلر ❊ ویان اغریسنی ووجع مفصللری کیده‌ریر وکوکس اغریسنی واوکسروکی دفع ایلر ❊ اکر مفاصله بال ایله یاقی ایلسه‌لر اغریسین کیده‌ریر ❊ واکر بورونه صوقسلر بورون قانی کسر ❊ اکر بوندن هرکون بردرهم قدر ایچسه‌لر وال دتره‌سنه وفاجه وسکر بوزولدیغنه نافعدر ❊ اکر معصوملرك بورنی ایچنه

بونك صو يني سورسه لر ❊ ام الصبيان مرضنى دفع ايلر ❊ اكر تخمندن ايكى درهم قدر ايچسه لر ❊ عقرب و بويى صوقديغنه نافعدر ❊

❊ خاصهٔ سماق ❊ مشهوردر ❊

طبيعتى صغوقدر قوريدير ❊ اسكى اسهالى كسر ❊ وطعامه اشتها كتورر ❊ اكر چيچك چيقاران كسنه نك كوزنه بونك صو يندن طملتسه لر كوزده چيچك چيقمانى منع ايلر ❊ اكر صو يله اغزه مضمضه اتسه لر اغز اغريسنى دفع ايلر ❊ اكر بيراغين معصوملرين قرننه يقى ايلسه لر يو ركلرين طوتار اكر سماق ايله اتى پشورب يسه لر اسهالى كسر ❊ واكر كلابه اصلادوب صو يني اسيدن اولان كوز اغريسنه ابتداسنده كوزه طملتسه لر نافعدير ❊ وكوزك كچيشنى دفع ايلر ❊

❊ خاصهٔ سرمساق ❊ عربجه ثوم ديرلر ❊

طبيعتى اوچنجى درجه ده اسيدير قوريدير ❊ اكر يسه لر نماز بورى قوردينى ازاله ايدر ❊ و بولى ادرار ايدر ❊ يلان و يسو صوقدوغنه وقطوز كلب طلاديغنه نافعدير ❊ وصولرين ضررين دفع ايلر ❊ اكر چيك و اكر پشورب يسه لر ❊ اسكى اوكسرو كى كسر ❊ اكر قيش كونلرنده يسه لر عظيم منفعتى واردر ❊ بدنى قزديريو وغليظ خلطلرى كسر ونقريسه ومفاصل اغريلرينه نافعدير ❊ وزهر صغوق حيوانلرك صوقديغنه تريا قدن اعلادير ❊ خصوصا عقرب صوقديغنه نافعدر ❊ لكن كوزه ضعف ويريو مزاجى اسى اولانلره ❊ و بواصره وزخيره ❊ و يوركى سورنه ❊ وخنازيره ❊ وحامله خاتونلره ❊ واولاد امزيران خاتونلره ضرردير ❊

❊ خاصهٔ سود ❊ مشهوردير ❊ عربجه لبن ديرلر ❊

اوچ جوهردن مركبدير ❊ صو و ياغ و پنير صو يناك طبيعتى اسيدير و ياشدير ❊ مسهلدر ❊ و ياغى متعدلدر ❊ و پنيرى صغوقدر ❊ قوريدر ❊ قابضدر ❊ سودلرك ايوسى انسان سوديدير ❊ بعده كجى

سودیدیر ❊ بعده صغر سودیدیر ❊ بعده قیون سودیدیر ❊ مادامکه سود معده‌ده فاسد اولیه غدامی ایودیر ❊ دماغی زیاده ایدر ❊ وجاعه قوت ویریر ❊ لکن سودی چوق ایچمك دیشلره وسکرلره ضرردیر * اصلاحی شکرایله و بال ایله بشور مکدر ❊ سود غایت لطیف اولدیغندن معده‌ده بولدیغی خلطه دونر ❊ ابن مسعود حضرتلری ❊ پیغمبر یمز صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزدن) روایت ایدرلر ❊ (علیکم بالبان البقر فانها شفاء من کل داء) یعنی صغر سودنه ملازمت ایلك زیرا صغر سودی هردرده شفادیر ❊ ودیکر حدیث شریفده دخی بیور مشلردیر (علیکم بالبان البقر فانها شفاء وسمنها دواء) یعنی صغر سودنه ملازمت ایلك زیرا صغر سودی شفاء و یاغی دوادیر ❊ اما اغز دیدکاری سود که ابتدا صاغلان سود دیر ❊ سود دن غلیظ و کج هضم اولور ❊ ومعده‌یی انجیدیر ❊ واغزی چوق یمکدن بدنده یرامز خلطلر حاصل ایدر ❊ بال و یاشکر ایله یه‌لرکه ضرریتی دفع ایلیه ❊ سودی واغزی چوق بیان آدمده بت چوق اولوردیمشلر ❊

❊ خاصهٔ سلون ❊ مشهوردیر ❊ عربجه طورانج دیرلر ❊

طبیعتی اسیدیرقوریدیر ❊ اتی سائر قوشلرك اتندن ایودیر ❊ دماغه قوت ویریر وعقلی زیاده ایلر ❊ اکر اودنی جنونه ❊ ووسوسه‌سی اولان کشینك بورننه چکسه‌لر دفع ایلر ❊ اکر اتندن پشروب اوچ درت کون علی التوالی یسه‌لر جنتی ووسوسه‌سنی دفع ایلر

❊ خاصهٔ سرچه ❊ عربجه عصفور دیرلر ❊

طبیعتی اسیدر قوریدر ❊ منی بی زیاده ایدر ❊ جماعه قوت ویریر خصوصا بینی بادم یاغی ایله و بعض مقوی دوالر ایله ❊ پیشروب یه‌لر یاور یلری جماعی تحریکده قوریدیر ❊ کوزل غدادیر مزاجی صغوقدر ویاش اولنلره ❊ و یللردن شکایت ایدنلره ❊ امامزاجی اسی اولنلره ضرردیر ❊ پس مزاجی اسی اولنلر یدکدنصکره اوستونه نار صوبی و یاخود قورق صوبی ایچه‌لر لکن کمکنی یمکدن احتراز ایده‌لر ضرردیر ❊

(خاصهٔ)

❊ خاصهٔ سوسام ❊ عربچه سمسم دیرلر ❊

طبیعتی اسیدر ❊ ویاشدر ❊ کیچ هضم اولور ❊ اغز قوقوسی پیدا ایلر ❊ آتش یاقدیغی یره سورسه‌لر نافعدر ❊ اکرقاووروب یسه‌لر سودایه نافعدر ❊ معده‌سی ضعیف اولنلره یرامز ❊

❊ خاصهٔ سنجاب بیان اولنور ❊ مشهور کورکدر ❊

طبیعتی معتدلدر ❊ قاقومدن اسیدر یکتره مناسبدر ❊ چیچك چیقارنلره سنجاب کورك کیدرمك نافعدر ❊ سمور مشهور کورکده ❊ طبیعتی جمله کورکلردن اسیدر ❊ حارالمزاج اولنلره ❊ وایامو باده ❊ ویاز کونلرنده مناسب دکلدر ❊ زیرا قزدیرر قانلری یقار ❊ اما پیرلره وصغوق طبیعتی اولنلره ❊ قیش ایامنده نافعدر ❊ بلغمدن حاصل اولان نقریسی دفع ایلر ❊ وایاقده اولان مرضلریك جمله‌سنه نافعدر ❊ ومزاجی رطوبت اوزره اولنلری جماعه قوت ویرر ❊

❊ خاصهٔ سرکله ❊ بیان اولنور عربچه شطرنج دیرلر ❊

اوچنجی درجه‌ده اسیدر قوریدر اکر بیراغنی یان اغریسنه یاقی ایلسه‌لر نافعدر ❊ طلاغه یاقی ایلسه‌لر طلاغی دفع ایدر ❊ لکن تیز قالدیره‌لر ❊ زیرا جلدی یقار ❊ اکر کوکنی سرکه ایله بیاض (بهقه) (وبرصه) سورسه‌لر نافعدر ❊ بعضیلر دیمشلردرکه (اکر کوکنی دیشی سیرلیان آدم بیوننه اصه قوسه‌لر دیش سیزیسی دفع اولور ❊

❊ خاصهٔ سمز قیق ❊ عربچه فاشر دیرلر ❊

اوچنجی درجه ده اسیدر ایکنجی درجه‌ده قوریدر ❊ اکر کوکنی انجیر ایله طلاغه یاقی ایلسه‌لر طلاغی اریدر ❊ اکر سرکه ایله اوبوزه سورسه‌لر اوبوزی دفع ایدر ❊ اکر بال ایله یسه‌لر اسکی اوکسرو کی دفع ایلر ❊ ویان اغریسین کیده‌ریر ❊ اکر هرکون برمثقال قدر استعمال ایلسه‌لر صرعه ❊ وفالجه واعضا ایوشدوغنه نافعدر ❊ اکر بیلان صوقان کسنه ایکی مثقالنی یسه زهرینی دفع ایدر

حروف هیجادن حرف الشین شلغم

خاصهٔ شائع ❊ عربجه شلجم دیرلر

طبیعتی ایکنجی درجه ده اسیدر اولکی درجه ده یاشدیر غداسی چوقدر منیٔ زیاده ایلر ❊ کیچ هضم اولور و یللر حاصل ایدر ❊ اوزرینه کیمیون یه لر یللرین دفع ایلر ❊ تورشیسی طعامه اشتها کتورر ❊ اکر قینادوب صو یله یارلان برله ونقریسه یاقی ایلسه لر نافعدر ❊ تخمی زیاده جماعه قوت و برر

خاصهٔ شاه تره ❊ مشهوردر ❊ عربجه شاه ترنج دیرلر

طبیعتی مرکبدر صغوقله صیجاقدن ایکنجی درجه ده یابسدر سده لری آچر ❊ صفرایی بول یولندن سورر چیقاریر ❊ جکری ضعیف اولانه نافعدر ❊ و یانمش اولان خلطلری چیقاریر ❊ وسودادن اولان مرضلره زیاده نافعدر ❊ طعامه اشتهایه معیندیر ❊ وقانی صافی ایلر ❊ وصو یی یانمش صفرایی کیدریر ❊ وطوزلو بلغمدن یاخود قانك یانمه سندن ❊ وصفرادن اولان کیجیکه ❊ واوبوزه نافعدر ❊ اکر صو یله خنابی قینادوب جامده سورسه لر ❊ اوبوزی وکیجیکی کیدریر ❊ اکر دوکوب صیقوب صو ینی الوب تیور هندی یی اول صوده اصلادوب بعده ایچسه لر ایوزه وکجیکه زیاده نافعدر ❊ ومعده یی قوی ایلر وسده لری آچر

خاصهٔ شفتالو ❊ بیان اولنور ❊ عربجه خوخ دیرلر

طبیعتی صغوقدر یاشدیر اماغلیظ عفونته استعداد و یریر طعامدن صکره یمه لر ضعامی فاسد ایلر ❊ اکر یپراغین دوکوب صو ینی قولاق ایچنه طملاتسلر قولاق ایچنده اولان قورتلری اولدیرر ❊ واکر معصوملرك کوبکی اوستنه یاقی ایلسه لر قرنی ایچنده اولان صوغلجانی قرر ❊ اکر چیچکندن کلبشکر کبی مجون ایدوب یاخود کل مکرر کبی شربتن ایدوب ایچسلر اعلا شربتدر ❊ بر خوشجه سورر وصوغلجانی قررچیقاریر ❊ وچکردکنك یاغنی قولاغه طملاتسلر اغریسین ساکن ایلر ❊ واکر جکردکنك قابنی دوکوب بردرهم ایچسلر اسهالی قبض ایلر ❊

خاصهٔ شکر ❊ عربجه سکر دیرلر

طبیعتی اسیدر یاشدر یوغازی وکوکسی یومشادیر وخشونتی کیدریر ❊ وسده‌لری آچر معده‌یه موافقدر ❊ لکن صفرایه مناسب دکلدر ❊ زیرا صفرایه دونر و بلغمی ازاله ایدر ویورکی یومشادیر ❊ وسودایی ملایمتله اخراج ایدر ❊ برآدم دائم یکنده وایچمکده شکر استعمال ایلسه کیچ قوجار ❊ وسکرلره قوت ویرر وحفظ ایلر ❊ اکر ساده یاغیله ایچسلر حبس بولی آچر ❊ اکر صیجاق صو ایله ایچسلر اوکسروکه نافعدر ❊ اکر ذکام ایچون بخور ایدوب توتونی بورنه جکسلر ذکامی دفع ایلر ❊ امانباتی اغزده قویوب صویني یوتسلر صوته جلاویریر ❊ وخشونتی کیدریر وکوکسی یومشادیر اوکسروکه نافعدر ❊

خاصهٔ شقایق ❊ مشهوردیر

طبیعتی اوچنجی درجه‌ده اسیدر قورید را کر چکنه‌سلر بلغمی باشدن جذب ایدر ❊ واوکسروکه وذات الجنبه غایتله نافعدر ❊ باخاصه فائده ایدر ❊ وخاتونلر طوتونسلر حیضیلری اقیدیر اکر چیچکنی یاش جویزك یشل قابوغیله دوکوب قیلاره سورسه‌لر سیاه ایدر ❊ اکر تمره کویه سورسلر دفع ایدر ❊ اکر چیچکنی قابوغیله دوکوب صویني صیقوب کوزه طملتسه‌لر کوزده اولان بیاضی کیده‌ریر ❊ خصوصا معصوملرده اوله ❊

خاصهٔ شاب‌بوی ❊ عربجه منشور وخیری دخی دیرلر

طبیعتی اسیدر قوریدر اکرسیجاق اولنوب کوزه چکسلر کوزده‌اولان اثری انجلدیر ❊ اکر اوچ درهم قدر خاتونلره‌ایچورسلر حیضلرینی اقیدر وقرننده اولان اولو اوغلانی چیقاریر ❊

حرف الصاد

خاصهٔ صعتر ❊ مشهوردیر سعتر دخی دیرلر

طبیعتی ایکنجی درجه‌ده‌اسیدر ❊ اکر بال ایله یسلر رطوبتدن اولان اوکسروکه فائده ایدر ❊ اکر قینادوب صویني حامده استعمال ایلسلر کیجیکه

واو یوزه‌وصار یلغه نافعدر ❊ اکرمعده سنده طعام‌فاسد اولان کسنه‌لر یاخود غشیان ایدن ذاتلر استعمال ایدرلرایسه دفع ایدر وطعامی هضم ایدر وطعامه اشتهاکتوریر ❊ ومعده‌بی غلیظ بلغمدن پاك ایلر و یللری چیقاریر وکوبك بورونتسنی کیده‌ریر ❊ اکر قینادوب صوینی بال ایله ایچسلر صوغلجانی چیقاریر و قرروجکرك ومعده‌نك وکوکسك وآتی جکرك یاشلقلرین کیده‌ریر ❊ اکرانجیر ایله یسلر لونی کوجلك ایلر ❊ اکرایکی مثقالنی طوز ایله و یا سرکه ایله ایچسلر سودایی و بلغمی اسهال ایدر ❊ واکر اوچ درهمنی بال ایله ایچسلر ❊ عقرب صوقدوغنه نافعدر ❊ و زهرنی ولونی پاك ایلر ❊ ویورك اغریسنی وقولنجی دفع ایلر ❊ (انس ابن مالك رضی‌الله عنه‌دن مرویدرکه) برکون اول ❊ رسول اکرم و بنی محترم صلی الله علیه وسلم افندیمز ❊ بردیاره اوغرادی انده سعتر بتمش ایدی ❊ اول سعتر الله عظیم الشانك امریله یرندا ایلدی اول ندا بودر (خذنی یا رسول الله فوالله الذی بعثك بالحق ما انزالله عزوجل من داء الا وفی منه دواء)

❊ یعنی مآل شریفی ❊

(یارسول‌الله) بنی آل سنی پیغمبر کوندرن الله حقیچون بردرداینه‌درمدی الا اول درده بنده دوا واردیر دیدی ❊ و بوسعتر برکوزل قوقولی‌اوتدر عربستانده غایت معتبردر وانی طوز ایله قارشدیروب اتمك ایچنه قتیق ایدرلر ❊ وچوق یرلر ❊

❊ خاصهٔ صغر ❊ عربجه بقردیرلر ❊

طبیعتی صغوقدیرقوریدر ❊ سودایی‌ارتوریر ❊ وسوداوی‌مرضلری زیاده ایدر ❊ وطلاغی بیودیر ایوسی بوزاغی ایتدیر غداسی چوقدر ❊ شهوتی زیاده ایدر ❊ وجماعه قوت ویریر ❊ اکر ایچیکندن دورپولیوب برمثقال قدر صغوق صو ایله ایچسلر بورون قانی طوتار ❊ اکر طرناغنی یاقوب ایکی مثقال قدر بال ایله ایچسلر ❊ نماز بوری قوردینی قیرار ❊ اکر

اودونی بوغاز اغریسنه بال ایله طشره دن یاقی ایلرسه نافعدر ❊ اکر نجاستنی آری صوقدیغی یره سورسه‌لر ❊ زهرینی آلور ومستسق اولانلرك بدننك جیعسنه سورسلر ❊ اکر ایچنه قیوجی بوراسی دخی قتارلر ایسه ایودر ❊ استسقایی دفع ایلر ❊ اما برقاچ کره ایده‌لر ❊ وهم بهار فصلنده اولان نجاستیدر نافع اولان ❊ زیرا اول موسمده هرنباتاندن یمکله نفعی زیاده اولور ❊ اکر قانینی قورودب سحق ایدوب قانی دکیان یاره‌لره اکسه‌لر قانینی فی‌الحال طوتار ❊

❊ خاصهٔ صاقز ❊ عربجه مصطکی دیرلر ❊

طبیعتی ایکنجی درجه‌ده اسیدر قوریدر معده‌یه نافعدر هضمه قوت ویریر وجیددر صفوق معده‌یه نافعدر ❊ وصفوق جکره قوت ویریر ❊ ومعده نك یالرینی ورطوبتنی تحلیل ایلر ❊ اکر معده اوزرینه یاقی ایلسلر قوصمغی منع ایلر ❊ اکر چینه‌سلر باشدن بلغمی ایندیرر بکزی کوزل ایلر ❊ اکر قان کسیجی دوالر ایله استعمال اولنسه قان طوتمه‌ده یردم ایدر ❊

❊ خاصهٔ صندل ❊ بیان اولنور ❊ مشهوردر ❊

اوچ دور لودر ❊ بری بیاض ❊ وبری صاری ❊ وبری قرمزی در ❊ اعلاسی صاری و بیاضدر ❊ طبیعتی اوچنجی درجه ده صفوقدیر ❊ ایکنجی درجه‌ده قوریدر ❊ مزاجی اسی اولنلره و یاذغنی اولانلره مناسبدر ❊ صفرادن اولان خفقانی کیدیریر ❊ ایچمك وسورمك ایله واسیدن اولان باش اغریسنه سورسلر کیدیریر ❊ اکر قیاقوریغی ❊ صو یی ایله یاخود سمز اوتی صو ییله ❊ خیر ایدوب اسیدن اولان نقریسه ❊ وحرارتلی شیشلره یاقی ایسه‌لر نافعدر ❊

❊ خاصهٔ صمغ عربی ❊ مشهوردر ❊

استیلکنده یعنی حرارتده معتدلدر ❊ ایکنجی درجه ده قوریدر ❊ اوکسروکی ساکن ایلر ❊ وآق جکرك یاره لرینه نافعدر ❊ وصوتی آچار ومعده یه قووت یریر ❊ اکر کل یاغی ایچنده قاورسلر ویسه لر کوکسدن

وآق چکردن کان قانی کسر ❊ اکر کلابله حل ایدوب کوزه طملا تسلر کوز اغر یسنه نافعدر وکوزك قپاقلرینك خشونتنی کیدهر ❊ وکوزك یانماسنی ساکن ایلر ❊

❊ خاصهٔ صغیرقوبروغی ❊ عربجه ❊ بوحیرادیرلر ❊

انواعی چوقدر ❊ طبیعتی اسیدر قوریدر ❊ اکر سرکه ایله جراحتلره یاقی ایلسلر ایو ایدر ❊ وعقرب صوقدوغی یره اورسلر نافعدر ❊ اکر پیراغنی پیشوروب بلغمی شیشلره یاقی ایلسلر کیدهر ❊ وکوزه دخی یاقی مناسبدر ❊ اغرسنی دفع ایدر ❊ اکر تازه پیراغین آتش یاقدیغی یره یاقی ایلسلر نافعدر ❊

❊ خاصهٔ صاصقراس ❊

بو بر شریف اغاجدرکه حکماء متقدمین کتابلرنده یوقدر ❊ زیرا بولماشلردیر ❊ بو بر اغاجدرکه قوقوسی رازیانه بکزر ❊ اصلی براغاجدرکه ❊ یکی دنیاده ❊ فلوریا ❊ دیرلر ❊ بریرده بتر ❊ اول ولایتك عرضی یکرمی بش درجه دیرلر ❊ بواغاج الآن اول ولایتدن استانبوله کلور ❊ وسائر ولایتلرده کیدر اول جانبك آدملری اعتقاد ایدرلرکه ❊ بو اغاجلك انواع مختلفه یه نفعی واردیر تجربه ایله ذکر ایلدکاری نفعی بولندی ❊ واوجانبده بواغاجه ❊ بوامیه دیرلر ❊ وفرانسز حکیملری ❊ صاصقراس دیرلر ❊ بواغاج چام اغاجنه مشابهدر ❊ قدوقامتده معتدلدر ❊ وبو اغاجلك قابغی وار ❊ بعضیسی قالك وبعضیسی اینجه دیر ❊ دارچنه بکزر ❊ وکوزل قوقوسی وارلونده کبی ❊ رازیان قوقوسنه بکزر ❊ لکن بونك قوقوسی قویدر ❊ اکر بومذکور اغاجدن برمحلده بولنسه ❊ قوقوسی اورتالغی طوتاردی ❊ بورایحه قبوغندهدیر ❊ اما چیچکی ❊ ویمشی معلومدکلدر ❊ اماقبوغی اوچنجی درجه ده سده لری آچار ❊ وادرار ایدیجیدر ❊ وغلیظ خلطلری یومشادیجیدر ❊ ایچروده اولان اعضایه قوت ویرر ❊ صفوق ویاشلقدن حاصل اولان امراضك جلهسنه نافعدر ❊ خصوصا صولغانه واسکی

اوکسروکه ❊ وزنله‌ره ❊ ویوکرك اغریلرینه ❊ وبوکرکده اولان طاشه ویللری تحلیل ایلر ❊ ورحمی اصلاحه کتورر ❊ وحیضی اقیدر ❊ وحامله اولغه یاردم ایدر ❊ ومعده‌یه قوت ویرر ❊ ومعده‌یی قزدیرر ❊ ومعده هضمنه یاردم ایدر ❊ وقوصمغی منع ایدر ❊ وایچتریغی کیده‌رر ❊ وطبیعته لینت ویرر ❊ وبا ❊ وطاعون ❊ کونلرنده برپاره‌سنی اغزده طوتمق هوانك عفونتنی دفع ایلر ❊ ومزاجی یاشلق اوزره اولانلره نافعدر ❊ اما بونی چوق استعمال ایتمك مزاجی اسی ❊وقوری اولانلره❊وضعیف تنلولره ضرردیر❊مکر بعضی مصلحاتله وسمردیجی شیلر ایله استعمال اولنه زیرا سمردیجی شیلره معین اولوب بدنك غورنه یتشدیرر ❊ بو مبارك اغاجك کیفیة استعمالی بویله دیرکه ❊ بو اغاج قبوغیله بش التی درهم قدر الوب❊بچاغیله یومشاق طوغرایه‌لر ❊ ویوز درهم قدر صافی صوایله برچولمکده ❊ بر کیجه طوره ❊ بعده اغزنی محکم صوایب وآتش اوزرینه قیوب اوچ بلوکده ایکی بلوکی کیده قیناده ❊ بعده سوزوب ❊ صوین الله دبنده قالان شیئك اوستنه یه اولکی قدر صوقیوب نصفی قالنجه قینادەلر ❊ وسوزه‌لر ❊ وصویرینه دائم بوصودن ایچه‌لر ❊ اولکی صودن هرکون ربعی مقداری صیجاق ایله ایچه‌لر ❊ واورتونوب یتالر ❊ حتی تمام ترلیه ❊ بعده ترینی سیله غیری اثواب کیه‌لر ❊ وینه دوشکه کیروب پك صاقلمغه حاجت یوقدر ❊ اما (چوب چینی) ده و (صپارنه) ده پك صاقلمق لازمدر ❊ اما بونده لازم دکلدر ❊ طعامی دخی صباحله یارم پیشمش طاوق یمورطه‌سی اوله❊ برمقدار قوری اتمکله دخی قزل اوزوم وقاورلمش بادم یه❊واخشام اول علته مناسب بعض مربالر استعمال ایلیه‌لر ❊ وبو طریقله استعمال ایلسلر شدید مفصللر اغریسنه ❊ وفرنك چیچکلرینه فائده ایدر ❊ بو اغاجك فعلی ❊ ومنافعی ❊ چوب چینیدن ❊ وپیغمبر اغاجندن زیاده وآز دکلدر ❊ اکر بو اغاجدن برپاره‌سنی ❊ اغزده اغریان دیش جانبنده طوتسه‌لر ❊ اغرسین ساکن ایلر ❊

❊ حاصهٔ صغین کبکی ❊ عربجه ایل دیرلر ❊

طبیعتی صغوقدر ❊ قوریدر ❊ انتی یمك سودا آرتوریر ❊ اکر بوینوزندن برمثقال قدراکه لیوب ❊ مصروعه یدرسه‌لر صرعه سی زائل اولهٔ ❊ اکر بوینوزندن برمثقال یاندقد نصکره ❊ کثیرا ایله برابر ❊ ایچسلر اسکی اسهالی قطع ایلر ❊ وصاریلغی کیدهریر ❊ و بغرسقلر یاره‌سنه نافعدر ❊ وقان توکورنه مناسبدر اکر دیشه سورسلر دیشلری اغاردیر ❊ ومحکم ایلر ❊ اکر دریسندن بر پاره کتورسلر ❊ مضر جانور اکا یقین اولمیه ❊ اکر قانی قاورسلر ❊ و برمثقال قدر ایچسلر ❊ اسکی اسهالی کسر ❊ و بغرسق یاره‌لرینی ایو ایلر ❊ اکر ذکرینی قورودب ایچسلر ❊ یلان صوقدوغنه نافعدر ❊ اکر سرکه ایله ایچسلر جماعه قوت ویرر ❊ اکر برآدم بازوسنه بغلیوب کتورسه ❊ اول آدمه یلان یقین اولمیه

حرف الضاد

(ضأن) غنم اسمیدر (ضبّ) ترکیده کلردیدکلری حشراتدن برحیوان اسمیدر ❊ فارسیده سوسمار دیرلر ❊ بوحیوان صوایچمز یدی یوز سنه مقداری تعیش ایدردیرلر ❊ وهر فرق کونده تبول ایدر واسنانی قطع اولمز واسنانی بردر دیشیسنك ایکی فرجی واردیر ❊ وارکلکینك ایکی ذکری واردیر ودیشیسی یتشدن زیاده یمورطه وضع ایدر یمورطه سی کوکرچین یمورطه‌سنه مشابهدر ❊ یمورطه سنی یره کومر واوستنی اورتر فرق کونده یوریسی چیقار ❊ یوریسی چیقنجه یه‌قدر هرکون کیدر بوقلار (وضب) چیقدقده کوزمز اولور ❊ وکونشه مقابل طوتغله جلا ویرر ❊ عقرب ایله بوحیوان بیننده موانست واردیر ❊ عقربی کندو دلکونه کتورر ❊ و بوحیوانك خاصه‌سی (اکر برکسه بوحیوانك یاغنی اریدوب قضیبه طلا اولنسه شهوات جماعی تهیج ایدر ❊ وشحمندن اکل اولنسه نیجه زمان صو ایچمك استمز وحصیه‌سنی کتورن آدمك خدمه‌سی اکا محبت شدیده ایدر ❊ وکعبنی وچه فرسه ربط ایتسه‌لر انی سبقت ایدن برآت اولماز جله‌سنی کچز ❊ وجلدینی قلیچ قبضه سنه قاپله‌سلر سیف شجیع اوله ❊

واكر جلدندن بال طولومی یاپوب انك ایچنده اولان بالدن اكل ایدن
كمسنه یه تهییج شهوت جماع وارتعاظ ایدرودیلنی برصه ❊ وكلفه طلاء ایتمك غایت
نافعدر ❊ وعینه اكتحال ایله نزول دمعه و بیاض عیسنی ازاله ایدر
❊ صاحب نزهه دیركه ❊ اكر ضحالنی ❊ وجع ضحاله مبتلا اولان اكل ایتسه
مفیددر ❊ ودمنی بغدای اوتی ایله بهقه طلا ایتسه لر ازاله ایدر ❊
وكوزه تقطیر اولنسه روشن ایدر ❊ شرباً جماعه قوت و بدنه راحت
ویریر ❊ ضبعهٔ عرجاء ❊ تركیده سر تلان فارسیده كفتار دیرلر ❊
وعرجاء ایله موصوف اولدیغی صول الی قصیر اولدیغیچوندر ❊
غایت ضعیف القلب وخائف وكثیر الجماعدر ولحمی درجهٔ ثانیه آخرنده
حار واولنده یابسدر ❊ وخاصه سی حی ایكن ❊ صید اولنوب یدین ورجلینی
بند وماء صافی وروغن زیت وشبث ایله محرّا اولنجه طبخ اولنوب مطبوخنی
آبزن ایتسلر جمیع نقریس ❊ ووجع مفاصل امثالنه دوادر ❊

حرف الطا

خاصهٔ طوشان ❊ بیان اولنور

عربجه ارنب ❊ فارسیده خركوش ❊ دیرلر ❊ بیاض سیاهندن ایودیر ❊
❊ بعضیلر دیرلركه ❊ بر ییل اركك ❊ و بر ییل دیشی اولوردیرلر ❊ لكن
بوفقیر پرتقصیریكزك صیدوشكارده پك مراقیم وارایدی وچوق طوشان اولار
ایدیم اركككی اركك ❊ ودیشیسی دیشیدر اصلی یوقدر ❊ و بوحیوانك طبیعتی
اسی وقورودیر ❊ اكر دماغنی بشروب یسلر خسته لكدن صكره عارض
اولان ال وایاق دتره مسنی دفع ایدر ❊ اكر طوشانك مایه سنی سركه ایله
مصروعه ایچرسلر صرعه یی منع ایلر ❊ واكثری ادویه لره پادزهر كبیدر خصوصا
یلان صوقدوغنه نافعدر ❊ اكر طوشان مایه سنی برعورت حیضدن پاك
اولدقدنصكره ❊ اوچ كونه دك یارمشر درهم ایچسه حامله اولمیه ❊
اكر قاننی (بهقه) سورسه لر بهقی كیده ریر ❊ اكر باشنك جمله سنی
یاقسه لر ایونك ایچ باغی وسركه ایله قارشدیروب ❊ صاج وصقال دوكلان
یرلره سورسه لر ❊ اول مرض كیدر ❊ اكر طوشانك جمله سین یاقسه لر

❊ اندن بوكركلرنده ❊ طاش اولان كسنه يه ايچرسلر ❊ اوچ مثقال قدر پارەليوب چيقارير (اكر طوشانى) بشروب نقريس واوجاع مفاصلى اولان كسنه صويني سوزوب ❊ وايچنه كيروب اوتورسه غايت نافعدر ❊ اكر طوشانك ❊ نجاستندن يارم درهمدن بردرهمه وارنجه ❊ دوشكه اشكن آدمه ايچيرسلر ايشه مزاوله ❊ اكر اتنى يمكه مداومت ايلسلر ينه دوشكه اشمه دن خلاص ايلر ❊ اكر طوشانك ❊ صاغ كوزينى ❊ بركسه كندوده كتورسه ❊ خلق كوزينه هيبتلو كورينه ❊ اكر طوشانك قانني قاويرسلر ❊ وزهرلو اوق ياره سينه اكسلر ❊ زهرينى دفع ايدوب ايوايدر ❊ اما طوشانك ❊ اتن يمه دن غليظ قان تولد ايدر ❊ اصلاحي يغلر ايله بشرمكدر ❊ مزاجى اسى اولان طوشان اتين يدكدنصكره ❊ اوستنه ميخوش انار صويني ايچه لر

❊ خاصهٔ طين مختوم ❊ مشهوردر ❊

طبيعتى صغوقدر ❊ وقوريدر ❊ التيه اطه سندن كلور ❊ اول اطه يه مخصوصدر جميع ولايته اندن كيدر ❊ جميع زهرلرك تر ياكيدر ❊ وجميع زهرلى جانوارك زهرنى دفع ايلر ❊ وزهرى صغوقدر قلبه قوت و برر ❊ مفرحدر ❊ وتقويت قلب ايچون كلابله استعمال ايليه لر ❊ وزهرلى دفع ايچون صيجاق صوايله وطوراق اوتى صويله استعمال ايليه لر ❊ وهم صوقديغى يره طلا ايده لر ❊ وقطوز كلب اصريقنه دخى نافعدر ❊ ويارامز ياره لرك اوستنه بال ايله قارشديروب يقو ايلسلر نافعدر ❊ واسكى اوكلز ياره لرى بتورر

❊ خاصهٔ طوراق اوتى ❊ بيان اولنور ❊ عربجه شبث دير لر ❊

طبيعتى ايكنجى درجه ده اسيدر ❊ اولكى درجه ده قوريدر يللرى تحليل ايلر بشورر ❊ وطبيعتى تليين ايلر ❊ اكر زيتله قينادوب ❊ اغريلره سورسلر كيده ريز ❊ وايوديجيدر ❊ اكر ياقوب ذكر ده اولان اوكلز ياره لره سورسلر بتورر ❊ اكر قينادوب صويني ايچسلر ❊ بولى ادرار ايلر ❊ وصانجويى دفع ايلر ❊ وشيشلر ينه ايوديركيده ريز ❊ ويورك

❊ ومشابه ❊ اغريلرينه ايودر ❊ وتازه سنى دوكوب وصقوب صويني الوب قولاق اغريسنه طاملتسلر اغريسين كيدەرير ❊ امادائما يپەلر زيرا كوزه ضعف ويرر ❊ ومنئ قطع ايلر

❊ خاصهٔ طوز ❊ عربجه ❊ ملح ديرلر ❊

طبيعتى اسيدر قوريدر ❊ يللرى طاغيدر ❊ ياشلقلرى قوريدوب وجلاويرر ❊ وطوكش خلطلرى اريدر ❊ طوزى اعتدال ايله استعمال ايلسك لونى كوزل ايلر ❊ اماز يادە استعمال اولنسه قانى يقر ❊ بكزى صارر دير ❊ فضلاتك چيقمسنى آسان ايلر ❊ معدەدن طعامى اينديرر اكر طوزى سركه ايله حل ايدوب مضمضه ايدوب ديش اتلرينك قنامه سين دفع ايدر ❊ اكر غرغره اتسلر بلغمى كسه ❊ ودماغى پاك ايلر ❊ اكر آكله پارەلرينى طوزله سركه ايله بيقاسه لر ايو اولور ❊ انس ابن مالك حضرتلرى (رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمز حضرتلرندن روايت ايدر بيور مشلركه (سيدا والكم الملح) يعنى سزك قانقلرى يكزك اولوسى طوزدر ❊ وحضرت على افنديمزدن مرويدركه (من ابتداء غداده بالملح اذهب الله عنه سبعين نوعامن البلاء) يعنى شول كسه كه طعامه بشلادقده طوز ايله باشله سه ❊ حق تعالى حضرتلرى اندن يتمش درلو بلابى كيدەرير بيورمشلر (عليه الصلوات والسلام افنديمز يله بيورركه) (اذاقدم بين يدى احدكم طعاما فليبدأ بالملح فانها تزيد فى الدماغ والدماغ يزيد فى العقل) ديكر حديث شريفده عليه السلام افنديمز بيوررکه حضرت على رضى الله تعالى عنه ايچون (افتح طعام بالملح واختم به عفى من اثنى وسبعين نوعامن من انواع البلا يا منها الجزام والبرص) يعنى اى امت اصحابم سزلردن بريكز طعامه اليكزى تقديم ايتديريكز وقتده طوز ايله باشله سين زيرا طوز دماغده زياده اوجيدر دخى دماغ عقلده زياده قلار (ديكر مأل حديث) ياعلى طعامكى طوز ايله فتح ايدوب طوز ايله ختم ايله الله تعالى انواع بلايادن يتمش ايكى بليه يى عفو ايدر ❊ بلايادن بعض اوله رق جزام ❊ وبرص ❊ علتلرينده عفو ايدر ❊

حرف الظاء

ظبی ترکیده کیك ❊ وعربیده ❊ غزل تسمیه اولنور

طبیعتی حار و یابسدر ❊ و بعضیلر درجهٔ اولیده بارد و ثانیده یابسدر دیرلر خاصه‌سی ❊ بونك آتی لحومنك زیاده اصلحیدر ❊ قولنج وقالیجه نافعدر ❊ ولکن اعضایی تجفیف ایدر ❊ وشتاده اکلی اصلحدر ❊ وظبی بر مکانه تبخیر اولنسه هوامی طرد وازاله ایدر ❊ واکر مراره‌سنی اذنه تقطیر ایتسه‌لر وجع اذن ازاله ایدر ❊ ظهوره ترکیده ❊ بیان کدیسیدر ❊

حرف العین

خاصهٔ عنبر ❊ بیان اولنور مشهوردیر

ایوسی اشهب اولاندر طبیعتی ایکنجی درجه‌ده اسیدر ❊ اولکی درجه‌ده قوریدر قوجه کشیلره نافعدر ❊ دماغه غایتله قوت ویرر ❊ وخواصه نافعدر ❊ صفوق دمده اغریسنه نافعدر ❊ وغلیظ یللری سورر ❊ وسده‌لری آچر صفوق باطن اغریسنه وشقیقیه بخور ایلسه‌لر نافعدر ❊ ونزله‌لری کیده‌دیر ❊ ووباکونلرنده قوقق و بخور ایتك وایچمك هوانك عفونتنی دفع ایلر ❊ اکر عنبر شمامه‌سین غالیه اولان واخری اکیلان دائما قوقی سه اول مرضلردن قورتله ❊ وکثرت استعمالی قانه غلیان ویرر ❊ اصلاحی سکنجبین واکثی ایواییله‌دیر ❊

خاصهٔ عنبر ❊ منافعی بیان اولنور

اشبو عنبرك ذاتنده و صفاتنده دخی ❊ عرب وعجم ❊ وهند حکماء متقدمین ومتأخرینی ❊ برچوق منافع ذکر و بیان ایتمشلردر ❊ مخزن ادویه صاحبی بیان بیوررکه (عنبر حکماءندنده) ارواح دینلان جواهرك و انلرك حیوانی ❊ و نفسانی ❊ و طبیعی قوتلرینك حافظیدر ❊ (و مبرو المزاج اولنلره) زیاده فرح ویرر ❊ وخواس خمسهٔ ظاهره و باطنه بی قوتلندیرر (وباه) وطعام حقلرنده اولان اشتهایی تحریك ایدر ❊

(واسهاله)

واسهاله و قبض کبی حالاته ❊ و کثرت اوجاعه ❊ وسست اندامليغه
ویریله جك ادویه‌نك شربندن حاصل اولان تأثیراتی تزیید ایدر ❊
وسده‌لره انفتاح ویرر ❊ واقتضاسنه کوره سمومه مقاوم اولمقده باد زهر
مقامنه قائم اولور ❊ چونکه (آق عنبر) معاجین وتراکیبدن آرزو
اولنان افعاله قوت ویرر ❊ وعموما امراض بارده ❊ باخصوص
امراض باردهٔ دماغیه وقلبیه‌یی دفع ایلر (واغزقوقوسنی) تطییب
ایدر ❊ ودخی امراض حارهٔ قلبیه و دماغیه‌نك دفعنده باهر الاثردر ❊
وحرارت غریزیه‌یی او یاندیروب منعش ومرفوع ایلر ❊ ومسن و یاشلی
اولان ذاتلرك (رأس) و (صدر) و (قلب) و (معده) و (کبد)
و (طحال) و (کلیه) ومثانه‌لرنده حدوث ایدن امراضه زیاده موافقدر
و (فالج) و (لقوه) و (رعشه) و (کزاز) و (خدر) و (صداع
بارده) و (شقیقه) و (جنوه) و (نزلات مزمنه) و (اوجاع کوش)
و (تحلیل ریاح کوش) و (امراض بینی وسینه) واسکی سرفه یعنی
اوکسروکه و (ربو) و (قرحهٔ شش) و (ضعف قلب) و (خفقان)
و (عشی) و (ضعف معده) و (ضعف کبد) و (استسقا) و (یرقان)
و (اوجاع معده) و (کروه) نام علل وامراضده ومعده وامعاده مجتمع ریاح
ومفاصل واعصابده حادث اولان اوجاع خصوصنده کرك شرب ❊
وکرك سعوط ❊ وکرك تدهین ❊ وکرك بخور جهتلریله استعمالی
نافعدر ❊ ای عزیز ذکر اولنان (عنبر) ماء عسل ایله یعنی بال شربتی
ایله دائما ایچلمسی باهدن مأیوس اولنلرك اعادهٔ باهنه خدمت ایلر ❊
(ای اخلاء) اشبو (عنبر غالیه) و یاخود ❊ ادهان حاره ایله اعضاء
تناسله طلا اولنور ایسه اعضاء تناسلی قوی و باهی تحریك ایدر (واحلیل
ذکره) طلا اولنورایسه جماعدن طرفینك حاصل ایده‌جکی لذتی حدافراطه
ابلاغ ایلر ❊ اشبو (عنبر) دن اوچ کون دوام ایتمك اوزره بهر کون
بردك یعنی ربع درهم ایچیلور ایسه معده‌نك اغزنده اولان دردی کرك
اسکی وکرك یکی اولسون دفع ایدر واشبو (عنبر) ایام و با
وسمومه ایچیلور ایسه ❊ و باوسمومی دفع ایدر ❊ وتبخیر اولنور ایسه

هواء و بائی یی اصلاح ایلر ❊ و حیوانات مضره‌نك فرار ینه سبب اولور
ذکر اولنان امورده (عنبری) قوقلامق قوی الاثردر ❊ فقط عنبرك
طبیعتی بالاده یازلدیغی و جهله مرتبهٔ اولی‌ده خشك و مرتبهٔ ثانیه‌ده
کرم یعنی صیجاق اولدیغندن دمك غلیان ورقشنه باعث وسبب اولور ❊
و بنابرین محرور المزاج اولنلرك مزاجنده فنالق تولدایلر بونی دفع ایچون
(کافور) و (سرد) وتازه میوه‌ایله اصلاح لازمدر ❊ عنبری ❊ ادهان
حاره‌ایله برابر سعود یعنی برونه چکمك امراض باردهٔ ودماغیه‌یی دفع ایدر ❊
ودماغك سده‌لرینی تنفیح ایلر ❊ اکر (عنبری) پاموغه سوررك طاشمسی برد
وضعف معده‌دن حادث اولان استطلاق بطنی دفع ایدر ❊ بعض اطبا
بیورمشلردرکه ❊ عنبرك اکثری مصلحی کافور ❊ وخیار ❊ قوقلامقدر
شوخصوصده اکر دقت اولنه‌جق شئ (عنبر) ایچیلدیکی وقت ❊ ربع
درهمدن زیاده ایچیلماملیدر هرکسك معلومیدرکه (عنبر) انواع طیبه‌نك
سلطانی برعظیم الشان مفرددر ❊ اطبانك اتفاقی اوزره هرنقدر جواهر
جامع معاجین کبار وتراکیب مفیده هوارایسه ایچنده عنبر بولنمدیغی حالده
او معجون ضعیفدر ❊ بوندن مراد کندو تجربه‌مزی اثبات ایله عنبر
استعمالنه میل ایدن احبابه افاده وتنبیهدر ❊ ای برادر معلومکز اولهکه
(عنبر) دمی غلیانه کتورر ❊ واسود ماشرا احداث ایدر ❊ صاقنمق
لازمدر ❊ حاصل کلام قرق یاشندن اول عنبر استعمالنه محتاج اولنلر ایچنه
ربع مقدار یا بنفشه ❊ ویا ضمع عربی ❊ اضافه ایله استعمال ایتمکی
اطباء کملین مناسب کورمشلردر ❊ ای برادر ذی قدرت اولان کسنه‌لر آق
عنبر استعمالنده غفلت ایتمه‌لر ❊

(عنبر طبیعتك مادهٔ اصلیه‌سی بردابهٔ بحریه‌نك روث وفضله سیدر)
یا خود دریاده کائن بر پیکاردن ❊ زفت وساقز کبی قینایوب چیقار
و بومادهٔ یی بالفره مضر اولدیغندن ❊ اکل ایدن بالقلر هلاك اولوب
ضرب امواجله ساحله چیقارلر ❊ بوحاله بولانلرقارنی یار وب
چیقارلر ❊ بو (عنبر) حقنده طب قدیمده اختلاف چوقدر

(اکثر)

اکثر کتب مفصله‌ده وازجمله وقاموسده مسطوردر مراق ایدنلر اولورسه مراجعت ایده‌لر ❊

❊ خاصهٔ عود ❊ مشهوردیر ❊

طبیعتی ایکنجی درجه‌ده اسیدیر ❊ قوریدر سده‌لری فتح ایلر ❊ ویللری طاغیدوب کیده‌ریر ❊ وسکرلره قوت ویرر ❊ ودماغه زیاده نافعدر ❊ وقلبه وحواسه قوت ویرر نافعدر ❊ وفرحی ارتورر ❊ بخور اتسلر باشدن بلغمی ایندیرر ❊ صغوقدن اولان ادرار بولی دفع ایلر ❊ ومعده‌نك عفونتنی دفع ایلر ❊ ویاشلغی کیده‌ریر ❊ ومعده‌یه عظیم قوت ویرر ❊

❊ خاصهٔ عناب ❊ مشهوردیر ❊

طبیعتی معتدلدر قانك غلبه سین وحدتن دفع ایلر ❊ یمه‌سندن کوزل قان حاصل اولور ❊ اوکسروکه وصولغانلغه نافع ❊ وبوکرکلر اغریسنه ومثانه‌یه وکوکس اغریسنه نافعدر ❊ یاشندن زیاده قورسنك نفعی کوکسه نافعدر ❊ وخامنی یمك طبیعتی قبض ایدر ❊ اما اولمشی اسهال ایدر ❊ وحرارتی سوندورر ❊ وقورت اشن دیدکلری علتی دفع ایدر ❊ خصوصا عناب صوینی سنکنجبین ایله ایچه‌لر ❊ اکر یپراغن دوکوب آکله اوستنه یعنی ییجی وفنا یاره‌لر اوستنه اکلسه نافعدر ❊ اما ابتدا آکله‌نك اوستنه بال سوروب بعده اکه‌لر ❊ اکر یپراغن برقاچ کون قینادوب ایچسلر کیجیکه نافعدر ❊

❊ خاصهٔ عود الصلیب ❊ مشهوردیر قادانیا دخی دیرلر ❊

طبیعتی اسیدر قوریدر طاشیمسی صرعه‌یه نافعدر ❊ ومعده اغریسین کیده‌ریر ❊ ونقریسه ویاره‌لره نافعدر ❊ ویمشنی بخور ایلمك صرعه وجنونه نافعدر ❊ اکر یمشندن معصوملرك بوینه طاقسه‌لر اغلمه‌لرینی دفع ایلر ❊ ویمشندن دوزیلن یاغ ایچنه مسك وزعفران وسذاب صولری ایله قارشدیروب صرعه طوتان آدمك بورننه چکسه‌لر خلاص اولور ❊ اکر کوکنی دوکوب بزه بغلیوب مصروع اولان دائما قوقلسه نافعدر ❊ بعضیلر دیرلر ❊ کوکنی ویمشنی بخور ایلك هرمرضه نافعدر دیدیلر ❊ اکر دیبانلرده کزن آدم کوکندن یاننده بیله کتورسه ❊ جمیع آفاتدن امین اوله

اکر کوکندن بر درهم قدر بال صو بیله خاتونلر ایچسه لر حیضلرین آچر ❊

❊ خاصهٔ عود القهر ❊ عربجه عاقرقرحا دیرلر ❊

طبیعتی اوچنجی درجه ده اسیدر قوریدر صغوقدن حاصل اولان دیش اغریسین ساکن ایلر ❊ خصوصا سرکه ده اصلادوب بمده اول اغریان دیش ایله اصیریله ❊ اکر چکنسه لر زیاده بلغم چکر ❊ اکر دوکوب باشه اورسلر دماغی قزدیرر ❊ وزله لری دفع ایلر ❊ وغلیظ خلط دن اولان صرعه یه نافعدر ❊ وچکنمه سی صرعی دفع ایدر ❊ خصوصا ساقز ایله چکنسه لر معده دن بلغمی کیده ریر ❊ وجاعه قوت ویرر ❊ خصوصا مزاجی صغوق و یاشلی اولانلره اکر سرکه ایله قینادوب مضمضه اتسلر کوجك دوشدوکنه نافعدر ❊ و بلغمی مزاج اولنلرك ❊ دلاری کوشکلکنی ازاله ایلر ❊

❊ خاصهٔ عبد السلام ❊ عربجه یروح الصنم دیرلر ❊

خلق ایچنده مشهور اولان ❊ لفاح نوعندندر ❊ طبیعتی صغوقدر قوریدر ❊ اقواسی کوکنك قبوغیدر ❊ اما یمشی کیجه ایله اویومغه قادر اولمیانلره نافعدر ❊ صفراوی اولنلره قوقسی ناقعدر ❊ یه سی ایو دکل وایوشدیریجیدر ❊ واو یو دیجیدر ❊ وغثیان کتورریعنی وقوصدرر وتخمین یسلر بدنی شیشیریر و یوزی سمردیر وقزدیریر ❊ حتی کورنلر حامدن چیقمش صانورلر ❊ اما چوغی قاتلدر ❊ مقدار استعمالی نصف درهمی ایله تلیه وکوکنك قبوغندن دخی استعمال اولنجه نصف درهمی کچمیه ❊ اکر التی قیراط قدر بال صو بیله ایچسلر ❊ بلغمی وصفرایی قوصدرور ❊ وکوز اغریلرینی کیدرمك ایچون استعمال اولنور ❊ زیرا اویوشدیریجیدر ❊ بالاده ذکر اولنان عبدالسلام ❊ لفاح بزی دیدکاری کوکك اسمیدر ❊ انسان صورتنه شبیه دیر بین الاطبا یروح الصنم دیر ❊ بربرینه متعانق ایکی انسان صورتنده دیر ❊ ذکور واناثی اولور ❊ ❊ معلوم اولهکه ❊ فیل دیشنی آنکله التی ساعت مقداری آتش اوزره

قيناتسه‌لر تليين ايدر ❊ و بپراغيله برش زحتنى اوغوشدر سه‌لر ياره ايتمكسزين ازاله ايدر ❊ يروح لفظ سريانى اولوب ذوالصورتين معناسنه‌دير ❊ اخراج ايدن كسه هلاك اولديغى جهتله محللرده كلبه اخراج ايتديرلر ❊

❊ خاصهٔ عقيق ❊ بشهور طاشدر ❊

طبيعتى صغوقدر قوريدر ❊ انواعى چوقدر اعلاسى يمندن كلور ❊ عقيقدن خاتم طاشيمق فقرى ازاله ايلر ❊ قلبه قوت و برر ❊ ❊ تكم رسول اكرم افنديمز بيورمشلر ❊ (تختموا بالعقيق فانه يفنى الفقر) يعنى عقيق يوزك طاقنك زيرا عقيق فقرى افنا ايلر ❊ عقيقده اوچ خاصه واردير ❊ اولكسى عقيق طاشيان كسنه خصمنه جواب ويرركن عاجز اولوب الزام اولماز ❊ ايكنجى خاصه‌سى هرقنغى عضودن قان آقسه آقز اولور ❊ اوچنجى خاصه‌سى طاشيان آدمك ديشلرى علتدن امين اولور ❊ عقيق ياقسه‌لر تاكل اولنجه لطيف اولور ❊ وقورلغى زياده اولور ❊ ايكى دانق قدر ايچه‌لر قلبه قوت و يرر ❊ خفقانى كيده‌ر ❊ اكر كوز اوكلرينه قوسه‌لر كوزه قوت و يرر ❊ وكر پكارين كوزل ايلر ❊ اما ياغدوغى هرنه‌دن اولورسه قانى طوتار ❊ اكر ظاهر بدنده ايسه اوستنه اكلر ❊ اكر داخل بدنده ايسه ايچسلر برمثقاله‌دك ايچمسى جائزدير ❊

حرف الغين

❊ خاصهٔ غوتاغينا ❊

حكماء متقدمينك كتابلرنده ذكر اولنيانك اجزالرك بريسى دخى بودر ❊ بوچين ولايتندن كلور ❊ برصارى ضمغدر ❊ صارى صبره بكزر ❊ قوقوسى وطادى بوقدر ❊ طبيعتى اولكى درجه‌ده اسيدر وقوريدر ❊ بعضيلر بونى راوندك عصاره‌سى صانمشلردير ❊ او يله دكلدر بكله بو برشريف دوادير ❊ مختلف خلطلرى چقارمقده عجايب

فعلی واردیر ❊ قوصمق ایله چیقارر ❊ وسهولتله تیز سورر ❊ واسکی مرضلردن قورتاریر ❊ واستعمالی دخی آساندیر ❊ خصوصا نازك مزاجلولرده واوغلانجقلرده وحتی حامله خاتونلره بیله ضرر ایتز ❊ مزاجی قوی اولمیانلره مقدار شربتی درت حبه دیر التی حبه یه دك ضرر ایتر ❊ اما مزاجی قوی اولنلره اون ایکی حبه یه دك استعمالی جائزدر ❊ کابشکر ایله استعمال ایدرلر ❊ خصوصا نفسلرین کوجله الوب ویرنلره ومقدمهٔ استسقایه دخی زیاده فائده ایدر ❊ زیراقانك صوینی اسهال ایدر ❊ وانجه رطوبتلك مائیتنی سورر ❊ قوصمغله وسور مکله وپاپشق بلغملری معده دن چیقاریر ❊ واستسقایه نافعدر ❊ وصغوق دماغك مرضلرینه وجکرك ومعدهنك پکلکنه وسده لرینه وغیر مرضلرینه دخی نافعدر ❊ وصاریلغی کیدهریر ❊ وصغوق کوکس مرضلرینه نافعدر ❊ وبولی وحیضی ادرار ایدر ❊ ومفصلار وکوز اغریلرینه نافعدر ❊ وکوزه صو اینهسنی دفع ایلر ❊ وقولاق چکلمهسنه واوتمه سنه وقولاق صاغرلغنه وخفقانه وانواع جنونه نافعدر ❊ حاصل کلام اسکی مادهسی اولان مرض یوقدرکه بوانی ازاله ایتمیه وکیدرمیه جلهسنی کیدهریر ❊

❊ خاصهٔ غاریقون ❊ مشهوردر ❊

ایوسی بیاض اولوب وخفیف اولاندر ❊ طبیعتی ایکنجی درجه ده اسیدر قوریدر ❊ غلیظ خلطلری کسر ودفع ایدر ❊ وجکر سده لرینی آچار ❊ وصاریلغی کیدهریر ❊ وصرعه یه نافعدر ❊ وعقرب ویلان صوقانه نافعدر ❊ اوستنه یاقی ایلسلر ❊ وعقرب صقوغنه شرابله برمثقال ایچورسلر ❊ وداخل بدنده اولان اغریلرك جلهسنه نافعدر ❊ قلبه قوت ویرر ❊ وفرح ویرر ❊ بلغمی وسودایی سورر ❊ اکر برایری اسارون ایله بالی معجون ایلیوب مداومت اولنسه استسقای لحمیه یه ❊ وذقیه یه نافعدر ❊ اکر برایری بیان بال ایله استعمال اولنسه اسکی بلغمی واوکسروکی کیدهریر ❊ راوند ایله استعمال اولنسه ❊ بوکرکده اولان طاشی پارهلر وچیقاریر وارقه اغریسنی دفع ایلر ❊

خاصهٔ عافث ❊ بیان اولنور

بعضیلر قیون اوتی دیرلر ❊ طبیعتی حرارته مائلدر ❊ اولکی درجه‌ده قوریدر ولطیفدر ❊ جکرك سده‌لرین آچار ❊ مجرالرینی پاك ایدر ❊ معده‌یه وجکره قوت ویرر ❊ اکر خنزیرك ایج یاغیله قارشدیروب اوکلز یاره‌زه اورسه‌لر ایو ایدر ❊ وسده‌دن اولان ستمه‌لره عظیم نافعدر ❊

حرف الفاء

خاصهٔ فریحمشك ❊ بیان اولنور

فلنجمشك دخی دیرلر ❊ طبیعتی اوچنجی درجه‌ده اسیدیر قوریدر ❊ دماغك سده‌لرینی آچر ❊ قوقلق ویمکاه وسور مکله بلغمدن وسودادن اولان خفقانی دفع ایلر ❊ ودیشلری ودیبنك اتلرینی قویلشدیرر ❊ وصغوق معده‌یه وقلبه قوت ویرر ❊ وغلیظ طعامی هضم ایلر ❊ وکوزل ککردیر ❊ ووسوسه‌لری دفع ایلر ❊ غایت انفع بر اوتدر

خاصهٔ فراسیون ❊ بیان اولنور

فراسیون ❊ بعض دیارده ایت سبه‌کی دیرلر ❊ طبیعتی ایکنجی درجه‌ده اسیدر قوریدر ❊ جکرك وطلاغك سده لرینی آچر ❊ وآق جکری پاك ایدر ❊ اکر قینادوب صویني شکرایله ❊ یا بال ایله ❊ یاانجیر ایله ایچسلر ❊ صولغانه وکوکس اغریسنه واوکسروکه نافعدر ❊ وداخل بدنده اولان اعضایی پاك ایدر ❊ وقوت ویرر ❊

خاصهٔ فندق ❊ عربجه بندق دیرلر

طبیعتی اولکی درجه اسیدر قوریدر ❊ ومعده‌یه یرامز وثقیلدر ❊ اکر قبوغنی قینادوب ایچسلر بلغمی دفع ایلر ❊ ونوازلی منع ایلر ❊ ونزله‌دن حاصل اولان اوکسروکی کیده‌ریر ❊ وغایت نافعدر ❊ اکر فندق ایچنی دوکسه‌لر ❊ اون ایکی درهم مقداریني بال صویيله ایچسه‌لر

اسکی اوکسروکی کیده‌ر بر ❊ اکر فندق ایچنی قاوو روب ودوکوب ازلجق بو برایله قارشدیروب یسه‌لر ❊ صغوق نزله لری پشورر ❊ ودماغك جوهرین ارتورر ❊ وجماعه قوت ویرر ❊ اکر فندیغی انجیر ایله ❊ یاسذاب ایله دوکوب بال ایله قارشدروب یسه‌لر صغوق زهرلرین ضررین دفع ایلر خصوصا عقرب صوقن آدم یسه غایت نافعدر ❊

❊ خاصهٔ فستق ❊ بیان اولنور ❊

طبیعتی ایکنجی درجه‌ده حاردیر ❊ رطوبتده یبوستده معتدلدر ❊ فستق یمك صغوق زهرلری وصغوق زهرلو جانوارلرك صوقدوغنه نافعدر ❊ وقلبه قوت ویرر ❊ وکوبك بورینتسنی ازاله ایلر ❊ وجماعه قوت ویرر ❊ اوکسروکه نافعدر ❊ اوست قبوغی معده‌یه قوت ویرر ❊ واسهالی حبس ایلر ❊ اکر اوست قبوغنی اغزده چیکنسه‌لر اغز قوقوسین کوزل ایلر ❊ اکر اوست قبوغنی شکر ایله شربت یاپوب ایچسلر وبا کونلرنده هوانك فسادنی اصلاح ایلر ❊

❊ خاصهٔ فسلاکن ❊ بیان اولنور عربجه ریحان دیرلر ❊

طبیعتی اسیدر قوریدر ❊ قوقلسه‌لر قلبه ودماغه قوت ویرلر ❊ اکر اوزرینه صو صاچوب بعده قوقلسه‌لر ❊ اویقو کتورر ❊ اکر تخمندن ایچسلر ❊ صفرایی واسهالی کسر کوبك بورونتیسنی وسودا مرضلرینی دفع ایلر ❊ بخاریٔ شریف حدیثلرندن اوله‌رق پیغمبر علیه السلام بیورمشلر ❊ (من عرض علیه ریحان فلا یرده فانه خفیفة المحمل طیب الرایحة) یعنی شول کمسنه که اکا ریحان دیرلر آنی رد ایلمه‌سون زیرا ریحان طاشیمسی خفیفدر ❊ وکوزل قوقولیدر ❊

حرف القاف

❊ خاصهٔ قهوه ❊ بیان اولنور ❊

یمن دیارنده بتر ❊ جمیع دیاره یمندن کلور ❊ واستعمالی شایع اولوب اکثر یاناس بوکا مبتلادیر ❊ یانمق مرتبه سنه وارنجه قاوورورلر بعده

(تخلیل)

صغودوب دوکرلر ❊ وصویله پیشورب قنجان ایله ایچرلر ❊ شکر ایله ویاشکرسز بونك طبیعتی ظاهراً ایودیرکه تحمین اعتدال ایله صغوق اوله ❊ زیرا انده قبض واردیر ❊ بر جزء حار و مفتح دخی واردیر ❊ پس مرکب القوادر ❊ امابیوستی ❊ درجهٔ ثانیده دیر ❊ قاورلد قدنصکره براز حرارت کسب ایلر ❊ اکر عادت مشهوره اوزرینه پشروب صویی ایچسلر ❊ قاندنو بلغمدن اولان رطوبتلی مرضلره نافعدر ❊ زیرا قوردیجیدر ❊ اخلاطی عفونت قبولندن منع ایلر ❊ ومعدهیه قوت ویرر ❊ وجکرك سدهلرینی آچر ❊ و بولی ادرار ایلر ❊ ووجع مفاصله وفاجه نافعدر ❊ خصوصا عود ❊ وعنبر ❊ ایله استعمال ایدهلر ❊ وفکری قوی ایلر ❊ وزهنی صافی ایلر ❊ ونازلهلره ورطوبتدن اولان اوکسروکه نافعدر ❊ لکن قهوهٔ چوق ایچمك ❊ سودا ارتوریر ❊ و باش اغرمسی کتوریر ❊ و بواصرلی کسنهلره ضرردیر ❊ اصلاحی شکر ایله یا بادم یاغیله دیر ❊ قهوه ایچمزدن اول ❊ شکر ایله قیمق ❊ یا ❊ بادم ❊ یا ❊ فستق یهلر ❊ بعده ایچهلر ضرر ایلز ❊ اما لایق اولان بودیرکه ❊ صفراوی اولنلر ❊ وسوداوی وآرق کشیلر ❊ از ایچهلر ❊ چوق ایچمیهلر ❊

❊ خاصهٔ قطر قویروغی ❊ عربجه رتمه دیرلر ❊

چیچکی صاری اولور ❊ وکوزل قوقار ❊ طبیعتی ایکنجی درجهده آسیدر قوریدر ❊ چیچکنده رطوبت واردیر ❊ کوکل بولاندریجدر سدهلری اچیجیدیر ❊ غلیظ خلطلری قطع ایلر ❊ وادراری آچر ❊ ومعدهیه غشیان کتوریر ❊ اصلاحی کل بالیدر ❊ یاصاقز ❊ یاانیسون ❊ یاراز یانه دیر ❊ مرباسندن شربتنك مقداری ایکی درهمدن بش درهمه قدردیر ❊ اما تخمندن بردرهمدن ❊ ایکی درهمه قدر دیر ❊ غلیظ بلغملری ومفاصلده اولان فضلاتی چیقاریر ❊ وبوکرکارده ❊ ومثانهده اولان طاشلری پارهلیوب اریدیر ❊ و بردخی تولد اتمکی منع ایلر ❊ اکر قوری چیچکندن ❊ روفدان پشمش بمورطه صاروسیله استعمال ایلسلر خنازیری

تخليل ايلر ❊ و بونكله ياپلان سركنجبين طلاغك سده لرين و پكلكن كيده ر ❊ اكثرى قئ ايدن كسندلرك استعمالنه فائده ايدر ❊ بونكله استفرا ايتسلر يان اغريلرينى ❊ ونقريسى و بوكرك مرضلرينى دفع ايلر ❊

❊ خاصهٔ قرجه ❊ جيران انواعندندر ❊

لكن بوقرجه رومك چيرانيدر ❊ عربى جيرانله عربى كيلان آت ايله سائر باركيرلر فرقى كبيدر اتى صغين كيكى اتندن ايودر ❊ غليظ قان حاصل اولور ❊ سوداوى طبيعتلره مناسبدكلدر ❊ مزاجى بارد ورطب اولنلره مناسبدر ❊

❊ خاصهٔ قره باش مشهوردير ❊ عربجه اسطوخودوس ديرلر ❊

طبيعتى ايكنجى درجه ده اسيدر قوريدير ❊ اكر قيناديوب صويون ايچسه لر ❊ كوكس اغريسين كيده ر ❊ سودايى و بلغمى محو ايلر ❊ واسهال ايلر اكر بونكله اسهاله مداومت ايتسلر ❊ صرعدن ❊ ومالنخوليادن ❊ قورتارير ❊ شربتى ايكى درهمدن بش درهمه قدر دير ❊ اصلاحى كثيرا ايله دير ❊ اكر سكنجبين ايله ايچسلر اصلاحه حاجت يوقدر ❊ بواوت خاصيتله دماغدن ❊ وقلبدن سودايى سورر ❊ وقلبه قوت ويرير ❊ واخلاطى عفونتدن منع ايلر ❊ وآلات بوله قوت ويرير ❊ اكر چيچكنى شكر ايله ❊ يا ❊ بال ايله ❊ كابشكركبى پيشورسلر درت بش درهم قدر ❊ هركون استعمال ايلسلر ❊ سودايى كيده ر ❊ وفرح ورير وصفوقدن حاصل اولان شيلرك جمله سنى كيده ر ❊

❊ خاصهٔ قرانفل مشهوردير ❊ هندستاندن كلور ❊

طبيعتى اوچنجى درجه ده اسيدر قوريدير ❊ اغز قوقوسين كرزل ايلر وسلس البولى ❊ و بولك يعنى ذكر طمله طملهٔ كلدوكنى كيده ر ❊ اكر صفوقدن حاصل اولديسه ❊ اكر قرانفلدن نصف درهم قدر سحق ايدوب ❊ تازه سود ايله آچ قرنه ايچسلر ❊ جماعه عظيم قوت ويرير ❊ واستسقاى لحميه يه زياده نافعدر ❊ زيرا صفوق جكرى قزديريرو قوت ويرير ❊ وتازه لرك ايخه سين منع ايلر ❊ وامراض سوداويه يه نافعدر

❊ حاصل كلام اعضائی رأسیه یه قوت ویرير ❊ وجماعی زیاده ایدر ❊ نه اصل استعمال اولنورسه ❊

❊ خاصهٔ قاقوله ❊ بیان اولنور ❊

ایکی درلودر ❊ بری کبیر ❊ و بری صغیردیر ❊ طبیعتلری ایکسنکده اوچنجی درجه ده اسیدر قوریدر ❊ هاضمدر یللری تحلیل ایلر ❊ معده یی قیزدیرر قلبه فرح ویرر ❊ وغشیانی وقوصمه غی منع ایلر ❊ اماصغیره نك طبیعتی درجهٔ اولیده اسیدر ❊ ایکنجی درجه ده قوریدر جکره ومعده یه قوت ویر ❊ هضملغی کبیرندن زیاده دیر ❊ اوکس ده و بوغازده ومعده ده اولان یاشلقلری کیدیریر ❊

❊ خاصهٔ تمرهندون ❊ بیان اولنور ❊

ایکی درلودر ❊ بری صغیر و بری دخی کبیردیر ❊ طبیعتلری ایکسنکده اوچنجی درجه ده اسیدر قوریدر ❊ اکر کبیرینی قینادوب شکر ایله ایچسلر ضیق نفسی واسکی اوکسروکی کیدیرر ❊ حیضی ادرار ایلر وقرنده اولان اولی اوغلانی چیقاریر ❊ ودریسنی افساد ایلر ❊ ایچمکله واشغه دن کتور مکله ❊ وقان توکرنه نافعدر ❊ اماصغیرینك تازه سی اسکی اوکلز یاره لری بتورر ❊ قوریسنی ملهمله قاتوب استعمال اولنسه یاره لری بتورر ❊ اکر ایکی مثقالنی قینادوب شکر ایله ایچسلر بلغمله قاریشیق سودایی سورر ❊ وصرعه یه نافعدر ❊ وصاری صویی اسهال ایلر ❊

❊ خاصهٔ قنه ❊ عربجه خنادرلر ❊

طبیعتی معتدلدر ❊ اکر صوایله قینادوب آتش یقان یره اکسه لر نافعدر ❊ اغزده اولان یاره لره مضمضه اتسه لر کیدیریر ❊ اکر معصوملر چیچك چیقارمغه باشلادقده ❊ قنه یی صوایله خمیر ایدوب ایاقلرینك طبانه یاقه لر کوزده چیچك چیقماغی منع ایلر ❊ اکر معصوملرك النه یاقی ایلسه لر ❊ کوزلرینه مادهٔ اینه دن منع ایلر ❊

خصوصاياش كشنج صو يى ايله خيرايدوب اوره‌لر ❊ بو كشنج صو بيله خير اولان قينايى ❊ آتش ياقديغى يره اورسلرز ياده نافعدر ❊

❊ خاصهٔ قارپوز ❊ مشهور در عربجه بطيخ اخضر ديرلر ❊

صغوقدر ياشدر حماى محرقه‌يه وكون اشورى طوتان ستمه‌يه نافعدر ❊ ومعدسنده وجكرنده صفرا تولدنى منع ايلر ❊ بولى ادرار ايلر ❊ مثانه‌يى يقار ❊ اكر راوندى قارپوز صوينده اصلادوب ايچسلر استسقايه نافعدر ❊

❊ خاصهٔ قاوون ❊ مشهور در عربجه بطيخ اصفر درلر ❊

طبيعتى صغوقدر ياشدر ❊ اما طاتلوسى حزاته مائلدر ❊ و بولى ادرار ايلر ❊ وقرنده و بوكركده اولان طاشه نافعدر ❊ بكزى صافى ايلر ❊ وچوق يمك معده‌يى كوشك ايلر ❊ ومعده‌ده قنغى خلطى بولورسه اكا توجهه ايدر ❊ معده‌يى افساد ايلر ❊ اكر قاوون معده‌ده فساد اولورسه ❊ زهر كبى اولور ❊ پس سكنجبين ايچوب قوصمق كرك ❊ لايق اولان بودركه ايكى طعام ارالغنده يه‌لر ❊ طعاملر ايله بله يمه‌لر ❊ وايام و باده قاون يمك جائز دكلدر ❊ زيرا بعض ذواتك اعتقادينه خلل كلور ❊ خلل كلمسون ايچون او يله برزمانده بعض مأكولات ومشروباتى ترك اولادير ❊ اكر كوكنك قورسندن برمثقالنى بال صو بيله ايچسه‌لر نافعدر ❊ معده‌يه اولان اخلاطى قئ ايله كيده‌رير ❊ اكر چكردكنى دوكوب صو ايله اذوب صوينى سوزب ايچسه‌لر اسى اوكسروكه ❊ وكوكس اغريسه نافعدر ❊ اكر صغوق صو ايله ايچسلر صوسزلغى كيده‌رير ❊ وحماى محرقه وحماى صفراويه‌يه نافعدر ❊ وجكرك سده‌لرينى آچر ❊

❊ خاصهٔ قباق ❊ عربجه قرع ديرلر ❊

طبيعتى صغوقدر ياشدر ❊ اكر بشروب يالكز يسه‌لر ❊ هر قنغى خلطى

بولورسه اکه تابع اولور ❊ اکر خلط بولغمسه اندن حاصل اولان خلط بلغمی اولور ❊ صالح اولور ❊ اکر غدا ایله برلرسه اغلبنه دوز ❊ اکر قباغی بشورب صوینی صیقوب آلوب بال ایله ازاجق ایچسلر معتدل اسهال ایلر ❊ اکرشکر ایله تربیه اولنورسه ❊ طاتلولرك اصلحی اولور ❊ ودماغه وامراض سوداویه یه زیاده نافعدر ❊ سودایی ازاله ایلر ❊ وکوزل قان حاصل ایدر ❊ بوقباق طبیعتی اسی اولنلرك طعامیدر ❊ صوسزلغی وحرارتی تسکین ایلر ❊ وستمه لره نافعدر ❊ وحرارته نافعدر ❊ انس رضی الله عنه حضرتلرندن مرویدرکه پیغمبر تمز صلی الله علیه وسلم افندیمز قباق حقنده بیورمشلر ایدیکه ❊ (انه تکثر الدماغ وتزید فی العقل) یعنی قباق دماغی چوغالدر ❊ وعقل زیاده ایلر ❊ وافندیمز قباغی چوق یرلرایدی ❊

❊ خاصهٔ قیه قوروغی ❊ عربجه العالم دیرلر ❊

طبیعتی بارد رطبدر ❊ اسی شیشلره یاقی ایلسه لرنافعدر ❊ وآتش یقدیغی یرلره سورسلر فائده ایدر ❊ تمره کویه ایچمك و طلا ایتمکله ایو ایدر ❊ علی الریق ایکی اوچ کون استعمال اولنسه ❊ جربه ❊ وایوزه ایچمکله وطلا ایتمکله عظیم فائده سی واردیر ❊ اکر کل یاغیله قارشدیروب اسیدن اولان باش اغریلرینه سورسه لر کیده ریر ❊ اکر صیجاقدن کوزاغریسنك ابتداسنده صویندن کوزه چکسلر نافعدر ❊

❊ خاصهٔ قیمق ❊ عربجه زبده دیرلر ❊

طبیعتی حار ورطبدر ❊ اکر شکر ایله یسلر صوتی کوزل ایلر ❊ اکر بال ایله یسلر ذات الجنبه ❊ وذات الریه یه نافعدر ❊ وماده لری بشرمکه معیندر ❊ وآدمی سمردیر ❊ واکر یلان صوقدیغی برلره سورسه لر نافعدر ❊ واکرشکرو بادم ایله یسلر ❊ اوکسروکی دفع ایلر ❊ و بوغازخشونتنی کیده ریر ❊

❊ خاصهٔ قاز عربجه اووز دیرلر ❊

طبیعتی اوردك طبیعتی کبیدر ❊ سودایی تحریك ایلر ❊ ایوسی یوری ایکن

استعمال اولنمقدر ❊ مزاجی بارد اولنلرك منیسنی ارتوریر ❊ وجماعه قوت ویریر ❊

❊ خاصهٔ قیسی ❊ عربجه مشمش دیرلر ❊

طبیعتی بارد ورطبدر ❊ تازه‌سی صفرایی آرتوریر ❊ قورسی صفرایی قطع ایدر ❊ وقانك حدتنی تسکین ایلر ❊ ومعده‌ده هرقنغی خلطی بولور ایسه اکا دونر ❊ تازه سنك وقوریسنك ضرریني شکر واینسون دفع ایلر ❊ اکر چکردکندن بردرهم ایچسلر صوغلجانی قیرار وسورر ❊

❊ خاصهٔ قزلجق ❊ عربجه قرانیادیرلر ❊

طبیعتی معتدلدر قابضدر ❊ اکر یمشندن یسه‌لر اسهال و بغرسق یاره‌لرینه مناسبدر ❊ صفرایی کسر ❊ ومعده یه قوت ویریر ❊ وبخاری منع ایدر ❊ وجکر حرارتنی سویندریر ❊ حرارته مائلدر ❊ اکر بپراغنی دوکوب جراحتلره اکسه‌لر بتوریر ❊

❊ خاصهٔ قورق ❊ عربجه حصرم دیرلر ❊

طبیعتی صغوقدیر قوریدیر ❊ صفرایی کسر اسهالی طوتار قانك حرارتنی تسکین ایلر ❊ صوسنزلغی قطع ایدر ❊ صفرایی سورر ❊ وستمه لر حرارتنی سویند درر ❊ ومعده علسوینی کیده‌ریر ❊ وجکره قوت ویریر ❊

❊ خاصهٔ قزل بویه ❊ عربجه فوه دیرلر ❊

طبیعتی ایکنجی درجه‌ده اسی وقوریدیر ❊ جکری وطلاغی پاك ایلر ❊ وسده‌لری آچر وبولی ❊ وحیضی ادرار ایلر ❊ اکر سرکه ایله قینادوب بیاض بهقه ❊ سورسه‌لر کیده‌ریر ❊ اکر بال صویی ایله ایچسلر صاریلغه نافعدر ❊

❊ خاصهٔ قابلونبغه ❊ عربجه سحعات دیرلر ❊

طبیعتی رطبدر ❊ اکر اتندن یسه‌لر ارقیه وجماعه قوت ویریر ❊ ومنیٔ زیاده ایلر ❊ وسله ❊ وحمایی دقه ❊ نافعدر ❊

❋ خاصهٔ قوندوزحیاسی ❋ عربجه جندبید ستر دیرلر ❋

اوچنجی درجه ده اسیدر قوریدیر ❋ صغوق زهرلو جناورلر صوقدوغنه نافعدر ❋ اکر عقرب صوقدوغنه سورسلر نافعدر اکر بورونك دلکارینه سورسه لر ام صبیانه نافعدر ❋ ومزاجی بارد اولا نلره غایت مناسبدر ❋ بلغمی کیدهریر ❋ وصغوقدن اولان خفقانی ازاله ایلر ❋ وصغوقدن اولان قولنجی و بلغمی وریحی ایچمکله وسورمکله کیدهریر ❋

❋ خاصهٔ قدرت حلواسی ❋ عربجه شیرخشت یردلر ❋

وبر نوعنه دخی ترانکبین دیرلر ❋ معتدلدر حرارتی اولان کسه نك اوکسرو کنه نافعدر ❋ ومزاجی اسی اولنلره مناسبدر ❋ مقدار شربتی یکرمی درهمدر ❋ اکر ارپه صویله ستمه طوتانلره ایچورسلر غایت نافعدر

❋ خاصهٔ قنطرون فرانکار بتونکه دیرلر ❋

طبیعتی اوچنجی درجه ده اسیدر وقوریدر ❋ بولی ادرار ایلر ❋ ومسهلدر صرعه طوتان کسنه لری صرعه دن وجنوندن خلاص ایلر ❋ وصغوق جکردن اولان اغریسنی کیدهریر ❋ بر مثقالنی بال وسرکه ایله ایچسه لر طلاق اغریسنی کیدهریر ❋ بعدالطعام بقله قدرینی بال ایله قرشدورب یسه لر طعامی هضم ایلر ❋ واکشی کاکیرمکی دفع ایلر ❋ اکر بال ایله یسه لر اق جکرده اولان اسکی یاره لره نافعدر ❋ اکر قینادوب صوینی الوب اغزیان کوزی انکله یقاسه لر کوز اغریسنی کیدهریر ❋ وقولاق اغریسنه مشهوردیر ❋ دوکوب صیقوب صوینی الوب طمله ده لر نافعدر ❋

❋ خاصهٔ قلیه مسك ❋ مشهوردیر عربجه زباد دیرلر ❋

مغرب دیارنده بیان کدیسنه بکزر برحیوان واردیر کو بکیله دیری اراسنده بر چوقوریری وار دیر ❋ اول موضعده حاصل اولور ❋ قاشغله صیروب الورلر ❋ ابتدا الدقده اغر قوقار براز طوردقدنصکره کوزل قوقار ❋ طبیعتی اوچنجی درجه ده حاردیر ❋ اولکی درجه ده رطبدر

یامعتدلدر ❊ اکر زعفران ایله ایچسه وسوسه یی ❊ وجنون ❊ ومال خولیایی کیدهریر ❊ وزیاده فرح و برر ❊ وحواسه وزهنه قوت ویرر اکر نعنا صو یله ایچسه لر غشیانی وخفقانی کیدهریر ❊ و معده اغریسنی دفع ایدر ❊ و اولاد کنورمکده خاتونلر کوح چکمیوب اسانغله طوغرر ❊ اکر شیشلره و چبانلره سورسه لر بشرر ❊ اسکی یارهلری کیدهریر ❊ واوکادر اکر اجی بادم یاغیله قارشدورب صاغر قولاغه طملتسلر قولاغی آچر ❊ وسمعی قوی ایلر ❊ وقولاغك صحتین حفظ ایلر ❊ وکوزه چکسه لر کوزده قیل بتیه ❊ وقپقلری قوی ایلر ❊ امامزاجی حار اولانه مناسب دکلدر ❊ زیرا باش اغریسی و یرر ❊ وسوء خلقه سببدر ❊ اصلاحی صندل ❊ وکافور ردر ❊ اکر صقال یرینه یاخود بیق یرینه سورسلر قیلاری تیزبیتورمکه سبب اولور مقدارشربتی بردانکدر ❊

حرف الکاف

❊ خاصهٔ کهربا ❊ بیان اولنور مشهور دیر ❊

حکماء متقدمین جوز رومی دیدکاری اغاجك ضمغی اولمق اوزره تحقیق ایلمشلردر ❊ عشابینك اوستادی اولان ویسقوریدوس دن دخی بویله منقولدر ❊ جالینوسدن دخی منقول اولان بویلهدر ❊ و بعض ناس دخی بونی دوزمه صاندیلر ❊ صغر سکری ایله دریسندن طوتقال یابدقلری کبی بپارلر دیمشلر ❊ بومذکوراتك جلهسی خلاف صوابدر ❊ اما بزم عندیمز متحقق اولان (حکیم ستاقوسك) علم طبده اولان کتابنده نقل ایتدیکیدر ❊ کتابنده درکه (کهربا) دریایه قریب بر پیکاردن چیقار (عنبر) (وزفت) (ونفت) قینایوب چیقدیغی کبی ❊ اول پیکاردن آقرچقارهوا طوقینجق بولندیغی صورت اوزره طوکر ❊ اکر طوکزدن اول ایچنه نه دوشرسه طاشدن ❊ اغاجدن ❊ حیواندن بیله طوکر ایچنده قالور ❊ بو (کهربا) اوچ نوعدر بری بیاض ❊ ایکنجیسی صاری ❊ اوچنجیسی قزلدر ❊ فرانکجه اکا امیر اغر یسادیرلر ❊ یعنی

(عنبر)

عنبر ذهبی دیمك اولور ❊ سیاهی دخی بولنور ❊ اما یرامز دیر معلوم اولسونکه بو کهربانك معدنی نفت یاغی معدنی کبیدر ❊ یعنی الجیدر لکن اول بلاتده اول معدنده زاجیت یاشبیت بولنور ❊ بز ظن ایده ریز که آنك طوکه‌سی اول یرك واول بقعه‌نك هواسندن اوله ❊ کهربانك اکثر چقماسی اقلیم سابعده در ❊ مثلا (نمچه) و (اسویچ) و (فلمنك) و (فرانسه) ولایتلرینك بعض یرلرنده اولور ❊ ایوسی اسویچ ولایتندن بروسیادیرلر برقلعه واردر ❊ واندن کلندر ❊ بو کهربا ایله سائر اکا بکزین ضمغلر بیننده فرق اولدرکه چون بو کهربایی برشیئه سورسلر حتی قزنجه بعده صمانه و یاخود قیله یقین اتسه‌لر صمانی قیلی قپار ❊ قاپیجی دیمك اولور ❊ زیراکه وکاه فارسیجه صمانه دیرلر ❊ ریا قاپیجی دیمکدر ❊ وانواعنك ایوسی صاری اولانیدر ❊ و شفاف و برآق اولاندر ❊ و بو کهربانك معده‌نی طبیعتده (نفت) یاغنه و (زفته) قریب اولوب کانه بو ایکیسندن مرکب اولدیغنه دلیل بودرکه چون انبیقله تقطیر اولنسه انبیقدن کجوب طملاین نفت یاغی کبیدر ❊ قوقوده نفت کبی طوتشمقده قزعه‌نك دبنده قلان زفت کبیدر ❊ جمیع زله‌لره وصرعه ❊ وسکته یه ❊ وفلجه ❊ وحناقه ❊ واختناق رحمه ❊ نافعدر ❊ وقانی کسر هر نه یردن آقرسه وسل مرضنه نافعدر ❊ ومنیٔ زیاده ایدر ❊ ومذیٔ وودیٔ اقدیغنی کسر ❊ وعسر بوله ❊ وعسر دلادنه نافعدر ❊ اکر بر برده کهربایی بخور ایلسه‌لر اول یردن جانورلر قاچر (شیخ ابوعلی سینا) ایدر اکر کهربادن نصف درهم قدر ینی دوکوب صغوق صویله ایچسه‌لر حفقانی کیده‌ریر ❊ وقان توکریکی دفع ایلر ❊ وقوصمغی ازاله ایلر ❊ ومعده‌دن ردی خلطلری منع ایلر ❊ مصطکی ایله استعمال اولنسه معده‌یه قوت ویرر ❊ وزخیره نافعدر ❊

❊ خاصهٔ کل ❊ بیان اولنور عربجه ورد دیرلر ❊

طبیعتی اول درجه ده بارد دیر ❊ ایکنجی درجه‌ده یابسدر ❊ صویی یاپلغی دفع ایلر ❊ حرارتدن اولان باش اغریسنه سورسه‌لر کبده‌ریر ❊

وسورنسه‌لر بدنك رایحه‌سنی کوجك ایلر ❊ معجونی معده‌یه قوت ویرر
وجگره قوت ویرر ❊ وطعامی هضم ایتدیرر ❊ وکوکله فرح
ویرر ❊ وقلبه قوت ویرر ❊ وحرارتدن اولان خفقانه زیاده نافعدر ❊
وبلغمی وصفرایی اسهال ایدر ❊ اکر قوری کلی دوکوب اغز اغریسنه
سورسلر دفع ایلر ❊ وچیچك وقزامق چیقارنلرك چیقان یرلرینه دوکوب
اکسه‌لر زیاده نافعدر ❊ کل حقنده ❊ صلی الله علیه وسلم افندیمز ❊
بیوررلرکه (ان الله تعالی خلق الورد من بهائه وجعل له ریح انبیائه من اراده
ان ینظر الی بهاء الله ویشم ریح انبیائه فلینظر الی الورد بشمه) یعنی مأل
لطیفی ومعنای منیفی بودرکه ❊ رسول اکرم صلی الله علیه وسلم افندیمز ❊
بیورورکه تحقیقا الله سبحانه وتعالی حضرتلری کلی کندی عزتندن ❊ وحسن
زینتندن خلق ایدوب ❊ پیغمبرلرك صلوات الله علی نبینا وعلیهم السلام
قوقوسنی کله ویردی هرکمسه کیم الله سبحانه وتعالی حضرتلرینك عزت
ایله اول نسنه‌یه نظر ایدوب ❊ انبیاء علیهم السلام قوقوسنی قوقولق
دلسه ایدی کله نظر ایدوب کلی قوقلسون ❊ کلی قوقلق آکلسه
وبشریه استعمال ایلك قلبه ودماغه قوت ویروب سده‌لری آچر ❊

❊ خاصهٔ کافور ❊ مشهوردر ❊

طبیعتی اوچنجی درجه‌ده بارد یابسدر ❊ اکر دوکوب برونه چکسه‌لر
برون قانی کسر ❊ اکر حرارتدن اولان باشاغریسنه کلابله سورسلر
اغریسین دفع ایدر ❊ اکر اغز اغریسنه سرسلر کیده‌ریر ❊ واسی
شیشلره سورسلر نافعدر ❊ لکن چوق قوقه‌سی سهر ایراث ایدر ❊
وجماعه ضعف ویرر ❊ ومحرور المزاج اولنلرك حواسنه قوت واسی
زهرلرك تریاقیدر ❊

❊ خاصهٔ کرفس ❊ مشهوردر ❊

انواعی چوقدر جله‌سنك طبیعتی حار یابسدر ❊ اکر یسلر اغز قوقوسین
کوزل ایلر وسده‌لری آچر وترله‌در ❊ واغریلری ساکن ایلر ❊ ویللری
تحلیل ایلر ❊ واوکسروکی کیده‌ریر ❊ جگره وطلاغه وبوکرکلره

ومثانیه زیاده نافعدر ❊ اکر قینادوب صوین ایچسلر استسقایه وعسر بوله نافعدر ❊ ومثانه‌ده اولان طاشلری پاره‌لر چیقاریر ❊ وجماعی وشهوتی زیاده ایلر ❊ اما مصروعه ضرر دیر صرعنی تحریك ایلر ❊ وعقرب صوقن آدمه کرفس یمك غایت ضرر در ❊ وتخمنی یمك یان اغریلرینه نافعدر ❊ انجقرر یغی دفع ایلر ❊ لکن حامله خاتونلر کرفسدن چوق یمه‌لر ❊ زیرا طوغن اولادی یا مصروع اولور ❊ ویاخود مجنون اولور دیمشلر ❊ غایت احتراز ایده‌لر ❊

❊ خاصهٔ کراس ❊ عربجه قراصیا دیرلر ❊

طبیعتی حار دیر ❊ ورطبدر معده‌ده اکثمز تیزاینز ❊ اکثری زمانده چوق یمك امتلا ایلر ❊ پس طعام اوستنه یمه‌لر ضرردر امتلا ایلر ❊ معده‌ده هر قنغی خلطی بولورسه انکله امتزاج ایدوب اکا دونر ❊ وطبیعتی اسهال ایلر ❊ خصوصا چکر دکیله یه‌لر ❊

❊ خاصهٔ کونیك ❊ مشهوردر عربجه هندبا دیرلر ❊

یبانسی اولور ❊ وبوستانسی اولور ❊ طبیعتی بارد رطبدر سده‌لری آچر ❊ معده‌یه وجکره قوت ویرر ❊ مزاجی امی اولنلره بالکیفیه فائده ایدر ❊ مزاجی بارد اولنلره بالخاصه نافعدر ❊ اکر اسیدن اولان خفقانه یاقی ایتسلر دفع ایلر ❊ وقلبه زیاده قوت ویرر ❊ کوزاغریسنه نافعدر ❊ وسودنی کوزه طملتسلر ❊ کوزده اولان [illegible] ❊ اکر کوکنی اصلدوب ایچسلر ❊ یلان صوقدیغنه وعقرب واری صوقدیغنه نافعدر ❊ پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم افندیمز بیورمشلرکه ❊ (کلوا من الهندباء ولاتتقصون فانه لیس یوم من الایام الا وقطرات من الجنة یقطرن علیه)

❊ یعنی مأل شریفی بودرکه ❊

هندبایی سزییك دخی طوزنی سیلك زیرا کونلرده برکون یوقدر الا اول هندبانك اوستنه جنت قطره‌لرندن قطره‌لر طاملیه یعنی دائما طملر دیمکدر

خاصهٔ کمیون ❊ عربجه کمون دیرلر

طبیعتی اسیدر قوریدر یللری تحلیل ایلر ❊ ورطوباتی قورودر ❊ دفع ایدر قابضدر ❊ وعسر بوله نافعدر ❊ ومثانه‌ده اولان طاشی پاره‌لر ❊ وبولی ادرار ایلر ❊ ویلدن اولان طلاق شیشنی کیدرر ❊ یمکله ویاقی ایلمکله ❊ اکر شرابله ایچسلر عقرب صوقدیغنه نافعدر ❊

خاصهٔ کستانه ❊ عربجه شاه بلوط درلر

طبیعتی معتدلدر اکر یسلر سلس البولی کیده‌رر ❊ وغداسی چوقدر جماعه قوب ویرر ❊ وطبیعتی قبض ایلر زهرلره نافعدر ❊ لونی کوزل ایلر ❊ امااستسقایه ضرردر ❊ وریحه موافق دکلدر ❊

خاصهٔ کمادریوس ❊ یعنی قصه‌جق محمود

طبیعتی ایکنجی درجه‌ده اسیدر قوریدر ❊ اسکی اوکسروکه نافعدر ❊ استسقانك ابتداسنده استعمال اولنسه فائده ایلر ❊ قرینده اولمش اوغلانی چیقاریر ❊ وبولی وحیضی ادرار ایلر ❊ اکر قینادوب ایچسلر سببی سده‌لردن اولان صاریلغی کیده‌رر ❊ ومثانه‌ده اولان طاشی پاره‌لر

خاصهٔ کمافیطوس ❊ مشهوردر

طبیعتی ایکنجی درجه‌ده خار یابسدر ❊ اوچنجی درجه‌ده صاریلغه زیاده نافعدر ❊ وجکرك سده‌لرینی آچر ❊ وحیضی وبولی ادرار ایلر ❊ اکر بال صوییله قینادوب ایچسلر یان باشی اغریسنی کیده‌رر ❊ اکرارقه ویان اغریسنه یاقی ایلسه‌لر دفع ایلر ❊

خاصهٔ کل ارمنی ❊ مشهوردر عربجه طین ارمنی درلر

طبیعتی بارد یابسدر ❊ یورك اسهالنی طوتار ❊ وقان کچنه وقان توکوره‌نه ورحمدن اقان قنی کسر ❊ وکوکسه اینن نزله‌لری دفع ایلر ❊ اکر کابله ویاشرابله ویاسرکه ایله ایچسلر وبایه عظیم نافعدر ❊ وضیق النفسه وسیله وطاعون چیقاران کمسنه‌لر ایچسه نافعدر ❊

(خاصهٔ)

❊ خاصهٔ کوکنار ایچی ❊ مشهوردر ❊
❊ یعنی چام فستغی عربجه حب الصنو بردیرلر ❊

طبیعتی حار یابسدر یلیندر ❊ خلطلری بشرر ❊ ویللری تحلیل ایلر وغدائیتی چوقدر ❊ منیٔ زیاده ایلر ❊ آکر بال ایله استعمال ایلسلر جماعه زیاده قوت ویرر ❊ واوکسروکی کیدیریر ❊ وآق جکری رطو باتدن پاك ایلر ❊ وبوکرکدن وقاوقدن قوملری چیقاریر ❊ اکر دائما یسلر اعضای قوی ایلر ❊ وکوشك بدنی محکم ایلر ❊

❊ خاصهٔ کونلك ❊ مشهوردر عربجه کندیر دیرلر ❊

طبیعتی ایکنجی درجه ده اسیدر اولکی درجه ده قوریدر ❊ وضعیف معدیه قوت ویرر ❊ وصغوق خفقانی کیدیریر ❊ وقوصمغی منع ایدر ❊ اکر چینسلر باشدن بلغمی چکر ❊ اکر موزك ایله چینسلر دل اغرلغنی دفع ایلر ❊ وبلغمی زیاده چکر ❊ وطاعون زماننده بخور ایتمك وبایی دفع ایلر ❊ واکر چینسلر رطو بتدن اولان اسکی اوکسروکی کیدیریر ❊ ودیشلرك دیپلرینی محکم پکشدیرر ❊ وقلبه قوت ویرر ❊ ودماغك راحتنی زیاده ایلر ❊ اماچوق استعمال ایلیه لر ❊ زیرا یاجذام ویابهق ابراث ایدر ❊

❊ خاصهٔ کدی اوتی ❊ مشهوردر عربجه اسارون دیرلر ❊

کدی اوتی دیدکلرینه سبب ❊ اکر کدینك اوکنه قوسه لر یوزنی وکوزنی سورر اوستنه یوار لنور غایتله مفتونیدر ❊ اندن ایچون کدی اوتی دیر ❊ طبیعتی ایکنجی درجه ده اسیدر قوریدر ❊ اکر بردرهمدن اوج درهمه وارنجه پیشورب اکل ایلسلر مزاجی بارد ورطب اولان کسنه نیك منی سنی زیاده ایلر ❊ وجماعه قوت ویرر ❊ ومعدهٔ وجکری قزدیرر ❊ اسهال ایله فضله رطو بتلری چیقارر ❊ بولی وحیضی ادرار ایلر ❊ وبوکرکلره ومثانیه قوت ویرر ❊ وبوکرکلرك طاشنی پاره لر وبول یولنی خلطلرندن پاك ایدر ❊

❊ خاصهٔ کوکرجین ❊ مشهوردر عربجه حامه‌دیرلر ❊

طبیعتی حار یابسدر ❊ جماعه قوت ویرر خصوصا یوریسی پلجدن خفیفدر ❊ لکن مزاجی حار اولنلر قورق صویله یه‌لر ❊ اکر کوکرچین یوریسنی دری ایکن قرنی یاروب یلان وعقرب صوقدیغی یره اورسلر زهرینی چکر الور ❊

❊ خاصهٔ ککلك ❊ مشهوردر عربجه جعل درلر ❊

طبیعتی حار رطبدر آدمی متمردر وجماعه قوت ویرر لکن کیج هضم اولور ❊ ککلك اودنی برکسه مسك ایله قرشدرب یانده کتورسه خلقك کوزینه شرین کورینه ❊ اکرجکرندن صیجاق ایله یارم مثقال قدر مصروع اولان آدمه یوتدرسلر غایت نافعدر ❊ اکر اودونی کوزه چکسلر کوزك نورنی ارتورر ❊ ظلمتنی دفع ایلر ❊

❊ خاصهٔ چکی ❊ مشوردر عربجه مغز دیرلر ❊

اتی غلیظدر ❊ سودا ارتورر ❊ اکر طرناغنی براوه بخور ایلسلر یلانلر قچار ❊ اکر تکه نیك طرناغنی یاقوب بال ایله قرشدیروب صویله دوشکه اشکن آدمه ایچورسلر ❊ ایشمز اوله ❊

❊ حاصهٔ کنه تخمی ❊ مشهوردر عربجه خروع دیرلر ❊

طبیعتی ایکنجی درجه‌ده اسیدر قوریدر ❊ اکر تخمندن اون دانه‌سنی سحق ایدوب بال شربتیله ایچسلر بلغم اسهال ایلر ❊ ومعده‌یی کوشك ایلر غشیان کتورر ❊ واشتهایی کیده‌رر ❊ اکر دوکوب سکلره اورسلر کیده‌رر ❊ ویوزده اولان لکه‌لره سورسلر کیده‌رر ❊ اکر بیراغنی دوکوب ارپه اونیله قرشدیروب بلغمی شیشره یقی ایله سلر تحلیل ایلر واغریسین ساکن ایلر ❊

❊ خاصهٔ کبره ❊ مشهوردر عربجه کبره دیرلر ❊

اکر کوکنك قبوغنی سرکه ایله ایچسلر طلاغی کیده‌رر ❊ وجکرك سده‌لرین آچر ❊ اکر بال ایله یقی ایلسلر طلاغی کیده‌رر ❊ اکر

چیچکندن آچلدن طوب لیوب سرکه ایله تر یه ایلسلر یسه‌لر شهوتی تحریك ایلر ❊ ومعده دن بلغمی سورر ❊

❊ خاصهٔ کشیرا ❊ مشهوردر ❊

طبیعتی معتدلدر ❊ اوکسروکه نافعدر ❊ وآق جکرك خشونتنی کیدررر ❊ اکر بال ایله قرشدوب اغزده قیوب اریه‌نی یوتسه‌لر صوتی طوتلان کسنه‌نك صوتنی آچر ❊ اکر اصلادوب کوز اغر یسنه طملتسلر نافعدر ❊

❊ خاصهٔ کچی بوینوزی ❊ عربجه خرنوب دیرلر ❊

طبیعتی خرارتده برودتده معتدلدر ❊ ایکنجی درجه‌ده یابسدر ❊ تازه‌سی اسهال ایلر ❊ قوریسی اسهال قبض ایلر ❊ اکر باشنی دوکوب سکلره سورسه‌لر کیدررر ❊ چکردکنی دوکوب صویله قینادوب ❊ برتیك یرلره سورسه‌لر غایت نافعدر ❊

حرف اللام

❊ خاصهٔ لسان ثور ❊ مشهوردر ❊

طبیعتی درجهٔ اولیده حار رطبدر ❊ قلبه غایت قوت وفرح ویرر ❊ طبیعتی یومشاقدر تلیین ایدر ❊ وسودایی ویانمش خلطلری سورر چقارر ❊ ووسه‌لری کیدررر ❊ ویورك اویغاسنی دفع ایلر ❊ اکر قینادوب صوینی شکر ایله ایچسلر اوکسروکی کیدررر ❊ وکوکسده اولان خشونتی دفع ایلر ❊ اکر یپراغنی یاقوب کولنی معصوملرك اغزی اغریسنه سورسلر اغز اغریسن دفع ایلر ❊

❊ خاصهٔ لیمون ❊ مشهوردر ❊

طبیعتی حار یابسدر معده‌یه قوت ویرر ❊ ولیمونك ایچی باردیابسدر ❊ وطعامی هضمه معین اولور ❊ واغز قوقوسین کوزل ایلر ❊ وزهرلریك

ضررین دفع ایلر ❊ اکر بهقه ❊ وتمره کویه ❊ سورسه‌لر کیده‌ریر ❊ وغلیظ خلطلری کسر ❊ وبلغمی تحلیل ایلر ❊ وچیچکی صغوقدن اولان ذکامی دفع ایلر ❊ وسده‌لری آچر ❊ وچکر دکنك طبیعتی خار و یابسدر ❊ چکنسه‌لر دیش اغریسین کیده ریر ❊ اکر اکثیسنی ایچسلر صفرادن اولان قوصمغی وغثیانی کیده‌ریر ❊ و باش اغریسین ❊ و باش دونمه‌سنی ❊ وکوزقررمه‌سنی دفع ایلر ❊ وسودادن اولان خفقانی یعنی بورك اویغاسنی ازاله ایلر ❊ ستمه لو کشیلره غایت مناسبدر ❊ وزهر لو جانوارلرك زهرلرینی دفع ایلر ❊

❊ خاصهٔ لاهنه مشهوردیر ❊ عربجه کرتب دیرلر ❊

طبیعتی خار و یابسدر ❊ غلیظ دررنفاخدر ❊ سودا ارتوریر ❊ اصلاحی ❊ یاغله یاکمون ایله یاسمزاوتی ایله پشرمکدر ❊ منیٔ چوغالدیر ❊ وجماعه اشتها کتوریر اسکی اوکسروکی کیده‌ریر ❊ یورکی اسهال ایلر ❊ اکر مناسب شربتلر ایله قارشدیروب یلان صوقان آدمه ایچسلر نافعدر ❊ اکر صوینی بورنه چکسلر یاشنی تنقیه ایلر ❊ ورعشهٔ ازاله ایلر ❊ اکر چیك پیراغنی سرکه ایله یسلر طلاغی کیده‌ریر ❊ اکر تخمندن ایکی مثقال ایچسلر قارنده اولان صوغلجانی قیرر چیقاریر ❊

❊ خاصهٔ لعل مشهور طاشدر ❊

طبیعتی معتدلدر ❊ ایوسی بدخشان ولایتندن کلاندر ❊ اکر برکسنه پرماغنده ❊ یکرمی ارپه اغری لعلدن یوزك طاشی ایدوب کند وده کتورسه ❊ اول کسنه قورقولو دوش کورمیه ❊ لعل کتورمك جماع شهوتنی تحریك ایلر دیمشلر ❊

❊ خاصهٔ لاجور دطاشی مشهوردیر ❊

طبیعتی حار یابسدر ❊ سودایی سورر چیقاریر ❊ قانه قاریشن غلیظ خلطلری سورر ❊ قانی صافی ایلر ❊ لونی کوزل ایلر غم وقساوتی کیده‌ریر ❊ قلبه قوت ویرر ❊ وماخولیایه ❊ وسوداویلره ❊ نافعدر

❊ وحیضی ادرار ایلر ❊ اکر سکلره ❊ سرکه ایله سورسلر کیده‌ر یر
❊ شربتی بر مثقال در ❊

❊ خاصهٔ لادن مشهوردیر ❊

طبیعتی حار یابسدر ❊ اکر کل یاغیله حل ایدوب قولاغه طمله‌سلر اغریسین کیده‌ر یر ❊ اکر پاپادیه یاغیله حل ایدوب هر اغریلره سورسلر تسکین ایلر واوکسروکی کیده‌ر یر ❊ اکر معصو ملرك باشنه سورسلر نزله‌لرینی دفع ایلر ❊ واوکسروکلرین کیده‌ر یر ❊ اکر باشنه یقی ایلسلر نزله‌لره نافعدر ❊ اکر معده اوستنه یاقی ایلسلر معده یه قوت ویر یر ❊ وغشیانی کیده‌ر یر ❊ ومعده‌نك یاشلغنی ازاله ایلر ❊

❊ حروف هجادن حرف المیم ❊

❊ خاصهٔ مجوقان مشهوردیر ❊

❊ حکماء متقدمین کتابلرنده ❊ یازلمیان شریف اجزالردن بری دخی ❊ بواجزادر ❊ بو بر بیاض کوکدر ❊ وضرری یوقدر ❊ ازاجق یقمه‌سی واردیر ❊ یکی دنیاده مجوقان دیرلر ❊ برشهردن کلور ❊ بوکوك یکی دنیادن چیقوب بزم دیارلر یمزده شهرت بولالی اوتوز یل قدر واردیر ❊ بو براوتدرکه کوکاری چوق اولور ❊ وبداقلری یر اوستنه دوشه‌نور ❊ ویپراغی مدوردیر ❊ وبپراغنده طمرلری واردیر ❊ کشنیج کبی یمشلری اولور ❊ سلقم‌سلقم تموز آینده یتشور ❊ سمزقباق کوکی کبی ❊ وکوکی قالین اولور ❊ سائر کوکلری تربه ایتدکلری کبی ❊ بوکوکی بال ایله یاشکر ایله تربیه ایلسه‌لر ❊ طبیعتی اینکنجی درجه‌ده اسیدر قوریدیر ❊ انده هم قوت مسهل واردیر ❊ وهم قوت قابضه واردیر ❊ بلغمی وصفرایی اسهال ایلر ❊ رفقله خفقانه وصاریلغه نافعدر ❊ وباش اغریسین کیده‌ر یر ❊ وخنازیره وصرعه‌یه نافعدر ❊ واسکی نزله‌لری کسر ❊ بناء علیه مفصللر اغریسنه ویان اغریسنه نافعدر ❊ وبوکرکلر اغریسنی وقولنجی دفع ایلر ❊ وصولغانه واسکی

اوکسرکه نافعدر ❊ واسکی ستمدلری وفرنك مرضنی کیدیر ❊ بونك مقدار شربتی اوغلجقلره یارم درهم ❊ وبیوکلره بر درهم ❊ وکنج یکیتلره ایکی درهمدر ❊ مادهیی پشوریر ❊ طبیعتی تلیین ایلیوب ومجرالرینی آچدقدنصکره علته مناسب شربتلر ویرلر ❊ رازیانه صویله ❊ یا اینسون صویله ❊ یا دارچین صویله ❊ هر قنغیسی ایله اولورسه اولور ❊ استرلرسه سفوف ایدوب یهلر ❊ استرلرسه اصلادوب صوینی ایچهلر ❊ اکر مسهلی کل شربتیله ایچرلرسه زیاده موافقدر ❊ خصوصا صفراسی اولنلره ❊ ودیمشلر درکه یدکدنصکره یارم ساعت قدراویوسهلر کوزل اسهال ایلر ❊ وکوکل دونمکی منع ایلر ❊ خصوصا مسهل ایچمکی کریه کوروب نفرت ایدنلره غایت مناسبدر ❊ اصلاحی راوند اصلاحی کبیدر ❊ وجکرده واینجه طمرلرده ورحمده اولان سدهلری آچر ❊ اختقان رحمه نافعدر ❊ اما حکیم راکتو شربتی ایکی درهمدن اوچ درهمه قدر دبردیر ❊ بونك برنوعی دخی واردیر ❊ چلاپادیرلر ❊ طبیعتده ومنافعده بونك کبیدر ❊ جیم بحثنده مرور ایتدی خاصهسی اوندن قوریدر ❊

❊ خاصهٔ محموده ❊ عربجه سقمونیادیرلر ❊

طبیعتی اوچنجی درجهده اسیدر قوریدر ❊ صفرایی زیاده سورر ❊ وبدنی صفرادن پاك ایلر ❊ لایق اولان بودرکه مزاجی حار اولنلره وصفیلره ❊ وپیرله وقلبی ضعیف وخفقانی اولنلر استعمال ایتمهلر ❊ وزیاده اسی کونلرده وزیاده صغوق کونلرده استعمال ایتمهلر ❊ واصلاح ایلدکجه استعمال ایلیهلر ❊ وطریق اصلاحی بودرکه ❊ برالمانك یا ایوانك باشنی کسوب وایچنی اویوب ایچنه محمودهیی طولدورهلر ❊ بعده قپاغنی قپایوب ❊ اغاجدن چیویلر ایله چیویلهیلر ❊ اوستنی خیر ایله قپلایوب فرونده خیر پشنجدیه قدر طوره ❊ بعده چیقاروب صویه قویهلر واندن صکره استعمال ایلیهلر ❊ مقدار شربتی بردنکدر ❊ ایکی دنکه وارنجه در ❊ ودخی معدهیه قوت ویرر ❊ وبغرسقزدن ضرر ینی

دفع ایلر ❊ صیجاق شیلر ایله استعمال اولنه ❊ صاقز کبی وکمثرا کبی لایق اولان بودرکه ❊ زیاده صیجاق سحق ایلمیه‌لر ❊ زیرا عملی ضعف اولور ❊ وعقرب صوقنه سورمسی وایچمسی نافعدر ❊ اما حامله خاتونلره ایچورمیه‌لر ❊ زیرا جنینی دوشرر ❊ ویاخود قرننده اولدورر ❊

❊ خاصهٔ مسك ❊ مشهور دیر ❊

طبیعتی اوچنجی درجه‌ده حاردر ❊ ایکنجی درجه‌ده یابسدر ❊ اکر مزاجی حار اولنلر تازه خالص مسکی قوقلسه بورون قاننی اقیدر ❊ اسکید کجه حرارتی ازاولور سودادن ضعیف اولمش قلبه زیاده قوت ویرر ❊ وآدمك بدننی کوزل ایلر ❊ وظاهر و باطنده اولان اعضالره قوت ویرر خصوصا اعضاء رأسیه‌یه زیاده قوت ویرر ❊ اکر ازاجق زعفران ایله بورنه چکسه‌لر صغوقدن اولان باش اغریسنی دفع ایلر ❊ دماغه قوت ویرر ❊ مالخولیایی کیده‌ریر ❊ پیرلره ومزاجی رطوبت اوزره اولنلره خصوصا صغوق ولایتلرده وصغوق زمانلرده نافعدر ❊ اما مزاجی حرارت اوزره اولنلره ❊ واسی شهرلرده اسی کونلرده ضرر دیر ❊ وسودادن اولان خفقانی کیده‌ریر ❊ وفکری کوزل ایلر ❊ وفلج مرضنه مبتلا اولنلره وسکته‌یه نافعدر ❊

خاصهٔ مارول ❊ عربجه حس دیرلر ❊

طبیعتی درجهٔ ثانیه‌ده صغوقدر یاشدر ❊ اکر پشوروب یسه‌لر غداسی زیاده اولور ❊ اکر قوپاروب ییقامدن یسه‌لر معده‌نك المنه نافعدر ❊ ویورکی یومشادیر ❊ وبولی ادرار ایلر ❊ اکر تخمندن ایکی درهم قدر ایچسه‌لر امتلایی کسر ❊ وجماعی وشهوتی کسر ❊ ضعیف ایلر ❊ دائما چوق یمك کوزه ضرردیر ❊ وصوسزلغی کسر ❊ کیجه ایومیان آدملره مناسبدر ❊ غایت منومدر وبعضیلر دیرکه صولرك اختلافنه دوادر اکر صوییله ارپه اوننی خمیر ایدوب اغریان کوزه‌یقی ایلسلر اغریسین ساکن ایلر ❊ اکر سرکه ایله اصلادوب یسه‌لر صفرا بخارندن اولان

باش اغریسنی دفع ❊ اماصولغان کسنه یه وکوکسنده بلغم اولان ذاتلره یدیرمیه‌لر زیرا ضرردیر ❊

❊ خاصهٔ مرسین ❊ عربجه آس دیرلر ❊

طبیعتی صغوقدر قوریدر ❊ ویمشی قان توکورنه ایودر ❊ ومشانه‌سنده احتراق اولنه ایودر ❊ ومعده‌یه قوت ویرر ❊ وبولی ادرار ایلر ❊ وعقرب صوقانه نافعدر ❊ اوکسروکی کیده‌زیر ❊ وقوصمغی منع ایلر ❊ وصوسزلغی کسر ❊ اکر یمشنی قینادوب صاچه یتی ایلسلر صاچی قراردیر ❊ اکر ایچسلر اسکی اسهالی کسر ❊ وقولنتق قوقوسنی کیده‌ریر ❊ وقلبه قوت ویرر ❊ وخفقانی دفع ایلر ❊ اکرار په‌اونیله کوز اغریسنه یتی ایلسلر نافعدر ❊ ویپراغنك عصاره‌سی صاچی مبالغه ایله قراردیر ❊ اکر بپراغنك عصاره سندن بش درهم ایچسلر زیاده درلکی دفع ایدر ❊ اکر یپراغنك صوینی کوبك التنه سورسلر صغرادن اولان اسهالی کسر

❊ خاصهٔ مکه آریغی ❊ عربجه دوخردیرلر ❊

طبیعتی ایکنجی درجه‌ده خار یابسدر بولی وحیضی ادرار ایلر ❊ وجکر ورملرینه نافعدر ❊ سده‌لرینی آچر واخلاطی پشوررومثانه‌ده اولان طاشلری پاره‌لر ❊ واستسقایه نافعدر ❊ وبوکرکاره وآق جکره نافعدر ❊ اکر قینادوب صوینی اغزده مضمضه اتسلر صغوقدن حاصل اولان دیش اغریسین کیده‌ریر

❊ خاصهٔ مرجان مشهوردر ❊

طبیعتی ایکنجی درجه‌ده صغوقدرقوریدرقابضدر ❊ قان ضعیفلیکنه نافعدر ❊ قانی طوتار وحاصیتله فرح ویرر ❊ اکر دیشه سورسه‌لر جلا ویرر ❊ وقوت ویرر ❊ وبعضیلر اکرجین طوتانك ونقریس مرضنه مبتلا اولانك ❊ بوینه آصه‌قوسه‌لر خلاص اولور دیمشلر ❊

خاصهٔ مصر بقله‌سی عربجه ترمس دیرلر

طبیعتی درجهٔ اولیده حاردر درجهٔ ثانیه‌ده یابسدر اکر دوکسه‌لر کوبك اوستنه یق ایلسلر و یایسلر و یاقینادوب ایچسلر قرنده اولان صوغلجانی چیقارر اکرقیندوب بهقه سورسلر نافعدر اکر اویوزه سورسلر کیده‌رر اکر ازاجق بو برایله یاشرایله ایچسلر جکرك وطلاغك سده لرینی آچر وحیضی اقیدر اکر اشاغیدن مازوایه و یابال ایله کوتورسه‌لر قرنده اولان اولمش ولدی دوشرر اکرقینادوب صوینی دیوارلره صاچسلر تخته بیتنی قرار

خاصهٔ مرجمك عربجه عدسی دیرلر

طبیعتی حرارتده و برودتده معتدللدر ایکنجی درجه‌ده یابسدر چوق یمه‌لر زیرا سودا ارتورر ویرامز خبیث مرضلر ظهورنه سبب اولور جذام کبی وشیر پنچه کبی وقانی قووتلندیرر و بولی ازاله ایدر وحیضی حبس ایلر چیچك چیقارانلره واسی ورمی اولنلره سرکه ایله یاقوروق صویی ایله پشروب یمك نافعدر امراض سودا ویه‌یه ومالخولیا عارض اولنلره لایق اولان بودرکه یمه‌لر ودائما یمه‌سنه اعتیاد ایدنلر کاهیجه مطبوخ افتیمون ایچمکله ضررین دفع ایلیه‌لر

خاصهٔ مازو عربجه عفص دیرلر

طبیعتی ایکنجی درجه‌ده صغوقدر اوچنجی درجه‌ده قوریدر اکرسرکه ایله پشروب سحق ایدوب مقعد شیشلرینه ومقعد چیقدیغنه یق ایلسلر نافعدر اکر لحم زائد اوزرینه اکسه‌لرکیده‌رر اکردیش اتلرینه ودیبلرینه سورسلر دیش دیبلرین محکم ایلر اوینامش دیشی پکشدیرر اکر چوریمش دیش ایچنه مازونك ایچندن بر پاره قوسه‌لر اغریسین ساکن ایلر اکرسرکه‌ده اصلادوب صاچه سورسلر صاچی قرار دیر اکر سحق ایدوب صویك اوزرینه اکوب ایچسلر اسهالی کسر وبغرسق یاره‌لرین اوکولدر اکر سرکه ایله سحق ایدوب تمره کویه سورسلر کیده‌رر

خاصهٔ مازریون

طبیعتی درجهٔ رابعده اسیدر قوریدر ❊ بعض برلرده ❊ قولاپه دیرلر کوچکاره وضعیفلره ❊ و پیرلره ومحرور المزاج اولنلره و یرمیه لر ❊ اصلاجی پیراغنی کسکین سرکه ایله ایکی کون ایکی کیجه اصلاده لر بعده سرکه سنی دوکوب ایکی کره طاتلو صوایله یقایه لر ❊ بعده کولکه ده قوریده لر ❊ اندن صکره دوکوب بادم یاغیله اووه لر ❊ بعده استعمال ایده لر ❊ اکر سودا ❊ و یابلغم اسهال ایلك مراد اولنسه اسهالنه معین اولور ❊ اجزالر ایله استعمال ایلیه لر ❊ تربد کبی ❊ (وافتیمون) (وملح هندی کبی) اکر صاری صو اسهال ایلك مراد اولنسه هلیلج اصفر ایله (وغافث) وافسنتین ایله استعمال ایلیه لر ❊ شربتی نصف درهمدر ❊

خاصهٔ معدنوس ❊ مشهوردر

کرفس انواعندن برنوعدر ❊ طبیعتی حار یابسدر کرفسدن لطیفدر ❊ طعامی تیز هضم ایتدیرر ❊ اغزقوسین کیده رر ❊ وشیشلری تحلیل ایلر ❊ بولی ادرار ایلر ❊ وکوکی قاوقده اولان طاشی چیقارر ❊ وحیض مجراسین آچار ❊

حروف هیجادن حرف النون

خاصهٔ نعنع ❊ مشهوردر

نعنع ایکنجی درجده حار یابسدر ❊ اکر یسه لر جماعه قوت ویرر قرین ایچنده اولان صوغلجانی چیقارر ❊ اکر صویني سرکه ایله قارشدیروب ایچسه لرقان توکورکی کسر ❊ وانجقریغی دفع ایلر ❊ وقوصمغی منع ایلر ❊ ومعده یه غایت نافعدر ❊ صغوقدن ویلدن اولان باش اغریسنه یق ایلسه لر اغریسین ساکن ایلر ❊ قطوز کلب اصردیغی یره اورسه لر وطوز ایله یاقی ایلسه لر نافعدر ❊ اکر چیکنسه لر ودیش سزیسین ساکن ایلر ❊ چیکنیوب عقرب صوقدیغی یره اورسه لر زیاده نافعدر ❊

❋ خاصهٔ نخوهٔ هندی ❋ مشهوردر ❋

فارسیده نانخواه درلر ❋ معناسی اتمك استه یجی دیمکدر ❋ یعنی طعامه اشتها کتوریجی دیمکدر ❋ خصوصا اتمك خیر ینه قرشدیروب چورکلر بشوررلر ❋ عربجه کون الملوکی درلر ❋ اوچنجی درجه ده اسیدر قوریدر ❋ کوبك بوروسن دفع ایدر ❋ وعسر بولی کیده ریر ❋ وزهرلو جانورلر صوقدیغنه نافعدر ❋ اکر قیناداوب عقرب صوقدیغنه اورسه لراغریسن ساکن ایلر ❋ وطعامی هضم ایتدیرر ❋ وقرین اغریسین کیده رر ❋ وکوکل دونمه سین دفع ایلر ❋ وصغوق جکری قزدیرر ❋ اما معده سی حار اولنلره ضرردر ❋ مکرکه سرکه ایله اصلادوب بعده ازاجق استعمال ایلیه لر ❋ وبوکرکده اولان صوغلجانی وتاتار قوردینی دوشرر ❋ اکر بال ایله یرلرسه زیاده تأثیر ایدر ❋

❋ خاصهٔ نوروز اوتی ❋ مشهوردر عربجه مخلصه درلر ❋

اکر برکسنه بردرهمنی ایکی درهمه دك ایچسلر اول کسنه یی زهرلی جانور صوقسه اکا کار قلمیه ❋ اکر صوقدقدنصکره ایچسه زهرینی دفع ایلر ❋ ❋ اختیارات بدیعی صاحب بیوررکه ❋ اکر کونش حمل بروجنه نازل اولدیغی کون یعنی نوروز کونده اوچ کونه دك هرکون برر مثقال مخلصهٔ دوکوب ایچسلر اول یل ایچنده اکانقدرزهر ویرسلر کار ایلیه ❋ بواوته مخلصه دیدکاری اندن ایچوندرکه ❋ زهرلردن خلاص ایلر ❋ وبویله اولدیغندن نوروز کونلرنده اکثری خلق مثرایله بواوتدن یرلر ❋ اندن اوتوری بوکا نوروز اوتی دیرلر ❋

❋ خاصهٔ نیلوفر ❋ مشهوردر ❋

طبیعتی اولکی درجه ده صغوقدر یاشدر چیچکنی قوقق اویقو کتورور ❋ دماغی صغوق اولنلر چوق قوقیلر زیرادماغلرینی فاسد ایلر ❋ امادماغی حار اولنلره نافعدر مفرحدر قلبه قوت ویرر ❋ قوقق ایله وحرارتدن اولان خفقانی زائل ایلر ❋ دماغ وکوکسنده حرارتی اولنلره غایت نافعدر ❋ وحرارتلی ستمدلره وزیاده یبوسته نافعدر ❋ حرارتدن اویقوسی کلمینلره اویقو کتورر ❋ قوقاغیله وایچمکله

خاصهٔ نخود مشهوردر نخود عربجه حص درلر

طبیعتی اولکی درجه‌ده اسیدر قوریدر سودی ومنیٔ زیاده ایدر جکر وطلاغنك وبوکرکلرك سده‌لرینی آچر وجماع شهوتنی زیاده ایدر وبولی ادرار ایلر سیاه‌نخود ادرارده بیاضندن قویدر اکر نخود صویله ایوزی وتمرکوبی یوسه‌لر نافعدر اکر حصتین شیشلرینه یاقی ایلسه‌لر کیده‌در وقولاق اردنده اولان شیشلره دخی یقی نافعدر نخود یمك ریه‌یه کوزل غدا حاصل اولور ریه‌نك یاره‌لرینه نافعدر اکر نخودی اصلادوب چکله اج قرنه یسلر وصویني اوستنه ایچسه‌لر ذکره زیاده قوت ویرر شهوتی زیاده ایلر

حروف هیجادن حرف الواو

خاصهٔ ویشنه عربجه صیای حامض دیرلر

طبیعتی بارد ویابسدر معده‌یه قوت ویریر صفرایی کسر وحرارتی تسکین ایلر صوسزلغی دفع ایلر واسهالی کسر خصوصاقوروسی قابضدر خفقانی منع ایلر وضمغی اوکسروکه مناسبدر اکر کوزه‌چکسلر نورینی زیاده ایلر

خاصهٔ وشق مشهور کوکدیر

طبیعتی حار ویابسدر لکن حرارتی سموردن آزدیر ارقه اغریسنه ایودیر بوکرك ومثانه‌ده صغوق اولان علتلری دافعدر جماعه قوت ویریر بدنی قیزدیرر پیرلره مناسبدر مزاجی حاراولنلره ضرردیر وشق کورك کیمك عادت ایدنن آدملر بواصیر ونقریس زحمتندن امین اولورلر

هیجادن حرف الهاء

خاصهٔ هلیله مشهوردیر

اوچ درلودر جله‌سنك طبیعتی اولکی درجه‌ده بارد دیر ثانیسنده

یابسدر ❊ بریسی کابلی هلیله‌دیر ❊ حواسی حفظ ایلر ❊ وعقلی زیاده ایلر ❊ وزهنی صافی قیلار ❊ و باش اغریسنی دفع ایلر ❊ وسوداوی بلغمی اسهال ایلر ❊ بواسیره وریح باسوره نافعدر ❊ بریسی دخی صاری هلیله‌در ❊ صفرابی ورقیق بلغمی اسهال ایلر اکر اصلادوب صوینی ایچسلر اسهالی قوی اولور ❊ اما پشور سلر اسهالی ضعیف اولور ❊ معده‌یی پاك ایدوب قوت ویریر ❊ بریسی دخی قره هلیله‌دیر ❊ سودایی اسهال ایلر ❊ بدنك لوننی وارواح بدنی صافی ایلر ❊ وقانی پاك ایلر ❊ وجذامه نافعدر ❊ ومعده‌نك یاشلغنی الور ❊

❊ خاصهٔ هلیون ❊ مشهوردیر ❊

طبیعتی اسیدر یاشدر ❊ سده‌لری آچر ❊ وبوکرکی تنقیه ایلر ❊ وبولی ادرار ایلر ❊ ومثانه‌ده اولان طاشی چیقاریر جماعه قوت ویریر ❊ وبویو صوقدوغنه مناسبدر ❊ شربتلر ایله ایچرسلر نافعدر ❊ اغزده مضمضه ایلسلر دیش اغریسین کیده‌ریر ❊

❊ خاصهٔ هاوج ❊ عربجه جزر دیرلر ❊

طبیعتی حار ویابسدر ❊ جماع شهوتنی تحریك ایدر ❊ حیضی ادرار ایلر ❊ اکر بال ایله تربیه ایلسلر هضمی کوزل اولور جماعه قوت ویریر ❊ ومنی‌یی زیاده ایلر ترشوسی جکره ومعده‌یه نافعدر ❊ طلاغی اریدیر مزاجی حار اولنلره مناسبدکلدر ❊ مکر سرکه ایله استعمال ایلیه‌لر ❊ اما مزاجی صغوق اولنلره نافعدر ❊ خصوصا حار اجزالر ایله استعمال اولنه ❊ اکر معده‌ده یاشلق وار ایسه معدیه قوت ویروب رطوبتنی کیدیریر ❊

❊ خاصهٔ قاریشون ❊ برصاری چیچکلی اوتدر ❊

طبیعتی اوچنجی درجه‌ده حار یابسدر ❊ قزدیریجیدر ❊ حیضی ادرار ایلر ❊ یپراغی یاره‌لری بتوریر ❊ اکر چیچکندن دوشروب زیتله برشیشه‌یه قیوب کونشه اصه‌لر ❊ برقرمزی کوزل یاغ اولور ❊ یاره‌لره سورسلر بتوریر ❊ درین یاره‌لرینك ایچنه آقتسلر بتوریر ❊ قیندوب

صویني ایچسلریان و باش اغریلرینه نافعدر ❊ اکر تخمندن برازآلوب یاریسی قدر سذاب تخمی ایله ایچسلر حای ربعی کیدهریر ❊ اکر هر کون نصف درهم قدری آلوب دوکوب بال صویله ایچسلر ❊ یان اغریلرینی دفع ایلر ی

حروف هیجادن حرف الیاء

خاصهٔ یمرطه ❊ عربجه بیض دیرلر

افضلی طاوق یمرطهسنك رفدان پشمش صاروسیدر ❊ بدنه تیز تأثیرایدر کثیر الغدادر ❊ وکوزل قان حاصل اولور ❊ اماپك پشن ایو دکلدر چوق یسهمنی زیاده بخار تولد ایدر ❊ اکر بیاضنی یوزه سورسلر کونش تأثیرینی منع ایدر ❊ وآتش یاقمشی یره سورسلر دفع ایلر ❊ اکر کوزه یاقی ایلسلر کوز اغریسین کیدهریر ❊ واوکسروکه نافعدر ❊ خصوصا صاریسی خشونت صدری کیدهریر وآواز پخشدیغنه نافعدر ❊ وسله مناسبدر ❊ وضیق النفسه ❊ وقان توکورنه ❊ زیاده نافعدر ❊ خصوصا صاریسی اسیدر ایچهلر ❊ اکثر زهرلنمش اولان آدمك حنقه سنه قاتوب اختقان ایلسهلر فی الحال طوتار ❊ و جعلری ساکن ایلر ❊ (نافع بن عمر رضی الله تعالی عنه) ❊ پیغمبر یمز علیه السلام دن ❊ روایت ایلر ❊ انبیادن بریسی حق سبحانه و تعالیه ضعفندن شکایت ایلدی ❊ حق سبحانه وتعالی حضرتلری ❊ یمرطه یمکله امر ایلدی ❊

خاصهٔ یاقوت ❊ مشهوردر ❊

طاشدر ❊ اوچ درلو اولور (قزل) و (صاری) و (کوك) ایوسی ناردانهسی کبی ❊ قزل اولاندر ❊ اکا یاقوت رمانی دیرلر ❊ و یاقوت جمیع طاشلردن اغردیر ❊ یسهلر قلبه زیاده قوت ویریر ❊ و یورك اوینمسنی دفع ایدر ❊ اکر معجون ایدوب یسهلر جمیع زهرلرك ضررین دفع ایدر ❊ زیاده فرح ویرر ❊ حکیم ارسطو ❊ بیورکه یاقوت خاتم کتورن ❊ و یا بوینه آصان آدمه طاعون اصابت ایلز ❊ آتشه یانمز ❊ وخلقك

کوزینه هیبتلو کورینور ❊ ویلدیرم اورمزوصویه غرق اولماز ❊ پرماغنده یاقوت خاتم اولان کسنه نك صویه غرق اولدیغی واقع اولمامشدر ❊ (واهل هندن مرویدرکه) برآدمك یانندهیاقوت اولسه اول آدم غیری زمانده چکمکه قادر اولمدیغی یابی یانسده یاقوت اولدیغی زمانده چکر ❊ وغایت صوصامش کسنه یاقوتی اغزنه قوسه صوسزلغی چکر غایت ایله فرخناك اولنور ❊

❊ خاصهٔ یشم ❊ مشهوردیر ❊

طبیعتی صوقدر قوریدر ❊ یشم کتورن آدمه یلدرم طوقنمز ❊ اکر بر شهره چوق یلدیرم دوشسه اول شهرده بر یوکسك میل یاپوب اوستنه یشم قوسهلر بامرالله تعالی اول شهره صاعقه اتمیه ❊ اکر معدهسی اغریان کسنه معدهسی اوستنه یشم آصسه اغریسین کیدهرر ❊ وهم کتورن آدمه یرامز کوزدکیه ❊ وسحری منع ایدر وقان توکورن آدمه ویورکندن قان کچن آدمه ایچورسهلر دفع ایلر ❊ وخفقانی ازاله ایدر ❊ وخناقی دفع ایلر کوترمکله ❊

❊ خاصهٔ یاغ ❊ عربجه سمن دیرلر ❊

طبیعتی اسیدر یاشدر ❊ خلطلری بشورر کوکسی و بوغازی یومشادر ❊ وکوکسك خلطلرینی پشرور ❊ خصوصا بال یا بادم ایله اوله ❊ وزهر ایچرسه تریاق قدر نفعی واردر ❊ حتی برکسنهیی یلان صوقمش یانده اسکی صفر یاغی وار ایمش اندن ایچمش زهری دفع ایلش ❊ اکر حبس بول ایچون بش التی درهم قدر الوب یاری شکر ایله اریدوب ایچرسهلر فیالحال ادرار ایلر ❊ اکر اسکی یاغی قنا ایله خلط ایدوب اسکی اویوزه سورسلر ❊ کیدهریر ❊

❊ خاصهٔ یاسمن ❊ مشهوردیر ❊

طبیعتی حار یابسدر ❊ ایکنجی درجهده قوقلهسی پیرلره و دماغی صغوق اولنلره نافعدر ❊ وغلیظ یللری طاغیدر ❊ اکر باشه سورسهلر صغوقدن اولان باش اغریسنی دفع ایلر ❊ اماچوق قوقلق بکزی صاراردر ❊

اصلاحی کل صوینه باتروب قوقلمق کرك ❊ یاغی صغوقدن اولان مرضلره نافعدر ❊ خصوصا فلجه وصرعه و یارم باش اغریسنه سورملر درلدیجیدر ومفاصل اغریسنه نافعدر ❊

❊ خاصهٔ یارپوز ❊ عربجه فودنج دیرلر ❊

طبیعتی اسیدر قوریدر اکر قینادوب ایچسلر ❊ زهرلو جانور صوقدقده زهرین دفع ایلر ❊ اکر سرکه ایله قینادوب طلاغه اورسه‌لر کیده‌ریر ❊ اکر ایچسه‌لر قرننده اولمش اولان اوغلانی چیقارر ❊ اکر طوز ایله وبال ایله ایچسه‌لر معده‌ده اولان اخلاطی چیقارر ❊ وسودایی اسپال ایلر ❊ اکر قوریدوب بعده یاقوب دیش دبلرینه سورسه‌لر دیشلری پکشدیرر ❊

❊ خاصه بیلقون ❊ عربجه طرفا دیرلر ❊

اکر قینادوب اغزده مضمضه ایتسه‌لر دیش صیریسین کیده‌ریر ایچسلر طلاغی کیده‌رر ❊ اکر بیلقون اغاجندن برچناق یاوب صوبی اندن ایچسلر * طلاغه نافعدر * واسکی اسهالی کسر * وصاریلغی دفع ایلر * اکر کوکنی زیتله قینادوب جذام مرضنه مبتلا اولان کسنه‌یه ایچورسلر غایتله نافعدر * اکر بوداقلرینی چیچك چتمارنلره توتسی ایلسلر ❊ عجایب نفعی واردر ❊ اکر پیراغنی بوغازه یاپشان سلوکه توتسلر فی الحال دوشریر

❊ خاصهٔ یبان فسلکنی ❊ عربجه حلیوب دیرلر ❊

طبیعتی ایکنجی درجه‌ده اسیدر ❊ قوریدر ❊ فرنکلر مرقولیاس دیرلر ❊ ایکی درلودر ❊ بری ارکك ❊ وبری دیشیدر ❊ اکر قینادوب صویوندن اوتوز مثقال ایچسلر صفرایی ویورکده اولان صوبی سورر بعضیلر بونه رغم ایتدیلرکه خاتونلر حیضدن پاك اولدقدن صکره ارککینك پیراغندن دوکوب شاف کبی کتورسلر ❊ ارکك اوغلانه حامله اوله ❊ واکر دیشیسنی ایلسلر دیشی یه حامله اوله

ديكر مفردات

ای اخوان دین سالك راه مبین معلوم اوله که

مفرد غدالرینی بیان ایده لیمکه هرغدانك درجه لرین ومراتبین بیلوب مطلب غدای مفرد مزاجنه کوره استعمال ایدوب فائده لرین مشاهده ایده لر بالاده محلارنده بو مفرداتلر ذکر اولندی فقط لایقیله طبیعتلری وغدائیتلری تفصیل اولنمدیغندن تکراراً بالمناسبه ذکر اولندی جمله دن بری بغدایدر ❊ اول درجده اسیدر ❊ اماياشلقده وقورولقده معتدلدر ❊ جمیع دانه لردن طاتلوراقدر ❊ معتدل مزاجلو کشیلره موافقدر ❊ دخی اتمك که یکی بغدایدن ایده لر چوق غدا ویرر وسمردر ❊ اماصافی اون صغوقدر کپکی اسیدر ❊ قوریدر قابضدر ❊ واکر اونی اسکی اوله طلاق ایدر ❊ فاما طبیعت انسانه ملایم ❊ وموافق ومصفئ دم ❊ ولونی خوش واعضاء رأسیه یه قوت ویرن نان که تنور اتمکیدر ❊ واعتدال اوزره پشمش اوله ونه قالین ونه اینجه اوله ❊ وحمیری طاتلو وطوزی یرنجه اوله ❊ اکر برکشی عمرنده اتمکدن غیری نسنه یمسه هیچ برمرضه مبتلا اولمیه ❊ زیرا جمیع امراض واسقام اختلاف طعامدن وبو اتمکله محرا پشان قیمون اتی غایت الطف واحسن غدادر

خاصهٔ نشسته ❊ مشهوردر

طبیعتی قوری وصغوقدر ❊ قیچن بادیاغی ایله قارشدیروب یسه لر اوکسروکه ❊ وکوکس اغریسنه نافعدر ❊ وبغرصفك حاریتی کیده رر ❊ وصفرایی ساکن واسهالی قبض ایدر ❊ اما آرپه صغوقدر یاشدر حرارتلو کوکسدن صفرانك حرارتنی دفع ایدر ❊ وارپه نك قوریلمشی صفرادن اولان اسهالی ساکن ایدر ❊ وغداسی بغدایدن ازدیر ❊ وبغارصق اغریسنه نافعدر

خاصهٔ پرنج ❊ مشهوردر

طبیعتی اسی وقوریدر ❊ اول درجده قیچن سودایه پشورسلر معتدل

اولور و بدنی سمردر وجاعه قوت ویرر ❊ و یوزینك رنکنی کوزل ایدر ❊ پرنج یین کشی قوش اویخولو اولور ❊ و بغرصقله قوت ویرر ❊ ودخی تیز هضم اولور ❊ سودلی پرنج آشنی چوق یمکدن سده‌لر تولدایدر ❊ زیرا طمرلری بغلر ❊ بلغمی غلیظ ایدر ❊ وسودایی حامله اولوب اصلاحی شکر و بال ایله‌در

❊ خاصهٔ خمس ❊ یعنی نخود ❊

طبیعتی اول درجه‌ده اسیدر و یاشدر ❊ انده ایکی جوهر اولوب ❊ جوهر اول ❊ پشورب یسه‌لر طوزلو بلغمی ازاله ایدر ❊ جوهر ثانی ❊ اولدرکه ❊ نخودن برقوت پیدا اولوب جماعه قوت ویروب بکزی خوب ایدر ❊ اویکنسه غدا ویروب آوازی صافی قلار ❊ والده‌لرك سودینی زیاده‌ایدر ❊ ومنئ ارتوریر ❊ وجله‌سده‌لری آچر ❊ و بطنی یومشادیر ❊

❊ دیکر جمیع لحومات ❊

جمیع لحوم اسیدر ❊ و یاشدر ❊ دخی تولد ورمدر ❊ ومقویٔ بدندر ❊ واتلرین اعلاسی کنج قیون اتیدر ❊ تازه‌سندن بیادی دخی اعلا در ❊ استکی کیده‌ر تیز هضم اولور ❊ ونه‌سمز ونه ضعیف‌اوله ❊ (خیر الامور اوسطها) بیورلمشدر ❊ صدق رسول الله صلی الله علیه وسلم یعنی هر امورك خیرلوسی اورته اولاندر قیون اتی اسیدر ❊ اما اوغلاق اتی اسی ایله صغوقلق اره‌سنده معتدلدر ❊ تیز هضم اولور ❊ اماتکه اتی وکچی اتی صغوقدیر هضمی کوچ اولور ❊ وسودایی ارتوریر ❊ اما طوشان اتی اسی‌قوریدر ❊ قرنی بغلر بولی سورر ❊ بدنی اریتلدیر ❊ او یقو کتوریر ❊ وسوداتولد ایدر ❊ فاما ❊ آت‌ودوه ❊ وکیك ❊ اتلری اسی و یاشدر ❊ جماعه‌قوت و بریر ❊ کیج‌هضم اولور ❊ اسی‌وقوریدیر ❊ بلغمی آدملره ❊ ورطوبتی غالب اولان کشیلره یرار ❊ اما باش اتی اسی‌ویاشدر ❊ آدمی سمردیر ❊ وشهوتی ارتوریر ❊ اما کراع ❊ معتدلدر

تیز هضم اولور ❊ اوکسروکه نافعدر ❊ اما اوکوز اتی اسیدرو یاشدر شهوتی ارتوریر ❊ وبدنی سمردیر ❊ ولکن کوکل دوندریر ❊ بینی صغوقدیر یاشدیرلینتی ارتوریر ❊ واختیاری کوکسی یومشاق ایلر ❊ وصوتی آچر ❊ اشتهایی کرم ایلر ❊ امامه ایسی ویاشدر ❊ صاخ غداویریر ❊ لکن بلغمی تولد ایدر ❊ اویکن اسی ویاشدیر ❊ بلغمه مائلدر ❊ اما یورك اسی قوریدیر کیج هضم اولور ❊ اما جکر اسی قوریدیر جمن هضم اولسه چوق صاخ غدادیر ❊ ولکن غلیظلغی جهتندن طمرلوده کیج یوریر ❊

❊ خصة بوکرك ❊

صغوقدیر قوریدیر ❊ قرنی بغلر کیج هضم اولور ❊ اما یاوز اخلاط طوغار اصلاحی سرکه ایله در ❊

❊ خاصهٔ طلاق ❊

صغوق وقوریدیر ❊ سودا تولد ایدر اصلاحی یاغیله در ❊ اما قویرق اسی ویاشدر ❊ رطوبتی ارتوقدیر ❊ صوغان ایله قاورب یسلر ❊ اوکسروکی ❊ وآوآز طوتلدوغنه نافعدر ❊ ودخی کوکس وبوغازی یومشادیر ❊ وقاوغه ومعدیی اسی ایدر ❊ کیج هضم اولور ❊ اما غ یعنی ایلیك اسیدر یاشدر ❊ انسانی سمردیر کوکس وچنجرهٔ یومشادیر ❊

❊ خاصهٔ شحم ❊

صغوقدیر یاشدیر ❊ اما دجاج معتدلدیر دماغی وعقلی زیاده ایدر ❊ ضعیف معدهیه موافقدر ❊ اما فروح که یعنی طاوق یاوریسی ❊ اسیدر انك غداسی جمیع طبیعته موافقدیر ❊ امادراج معتدلدیر ❊ اماقوریلیغه مائلدیر شهوت ارتوریر ❊ طبیعتی قبض ایدر ❊ اما سلوا یعنی بلدرچین ❊ اسی ویاشدر ❊ جماعه قوت ویریر ❊ اما ککلیك اسی وقوریدیر ❊ هضم کوجدر صفرا متولددیر ❊ اما قاز یاغی ❊ وطاوق یاغی ❊ واتی

صافی اصلاح ایدر ❊ درونی یومشادیر ❊ طاوق یومرطه‌سی ❊ آقی یعنی بیاضی صغوقلغه وصاریسی اسیلکه مائلدیر ❊ اما ایکیسی معتدلدر ❊ جماعی ارتوریر ❊ جصوصاصاری رفدان اوله ❊ اما اغندن صاریسی ایودیر ❊ بالق ❊ صغوقدر یاشدر بلغم تولدایدر ❊ قجن سرکه ایله یسلراسی مزاجلی کشیلره فائده ایدر ❊ اما صغوق مزاجلو آدملره فلفل وسعتر برله ییه‌لر ❊ فائده ایدر ❊

﴿ بردرلو مفردات دخی بیان اولنورکه حق سبحانه وتعالی حضرتلری ﴾

﴿ یریوزنده بیتن نباتاتك هر برنده نه حکمت ونه قوت احسان ایتمشدر ﴾

بوندن استدلال اولنوب خالق عالمك کمال قدرتن بو بابده مشاهده قله‌سنکه جمله اشیاده هیچ کرکمز نسنه یرادلمامشدر جمله‌سی انسان ایچون خلق اولنمشدر عزیزم تفکر ایدوب ربمز تعالی حضرتلرینه نیچه بیك کره تشکرلر ایتمه‌لییز ❊

﴿ شیخ سعدی حضرتلری کتاب کلستاننده بیوررکه ﴾

﴿ بیت ﴾

ابرو باد ومه وخورشید وفلك درکارند
تاتوتانی بکف آری و بغفلت نخوری
همه از بهر توسرکشته وفرمان بردار
شرط انصاف نباشد که توفرمان نبری

﴿ محصول بیت ﴾

بیت اولده مذکور اولان اشیانك جمیعی سنکچون سرکشته ودائر فرمان پذیردر ❊ وخدمتکده بی‌قرار و بی‌ثباتدر ❊ یعنی خدابونلری سکا خدمتکار ایلمشدرکه ❊ سن انك خدمتنده ثابت وقائم اولاسین پس شرط انصاف دکلدرکه ❊ سن بیورق طوتمیوب فرمان پذیر اولمیاسین ❊ حاصل کلام

(افلاکی

افلاکی کواکبله وارضی حیوانات ونباتات ومعادنه ❊ سکا طفیل خلق ایلشدر ❊ ایمدی بو معنایی عظیم نعمت بیلوب ❊ خالقك امرینه امتثال ایدوب ❊ مأمورکله عامل اولمق کرکسین ❊ حاصلی بونلری دور اندیش ایله تفکر ایدوب ❊ حق جله وعلی حضرته لایعد ولایحصی تشکر بابندن ایرلمامليين ❊

❊ ازجمله بدن انسانه منفعتی کثیر سرمایه‌سی قلیل اولان طورب ❊

طورپك صویین مراره ایله قرشدیروب ❊ قولاغه طملاتمسلر قولاقدن کلان چیرکی قطع ایدر ❊ اوچ کونده برطوتان ستمهٔ کسر ❊ اما طورپی بال ایله قرشدیروب یسلر کوبك وقاسق یللرین کیده‌رر ❊ اکر طورب صویین بهمه سورسلر کیدرر ❊ ودرت کونده برطوتان ستمیه نافعدر ❊ وهرکم حمامده برقدح طورب صویین ایچسه بلغمین قئ ایدر ❊ واغزندن کلان قره صویی طوردورر ❊ اکر طورپ صویله شاب صویین باله قرشدیروب یسه‌لر ❊ وهم طلا اتسه‌لر اون یللق بهق کیده‌رر ❊ اکر طورپی آچ ایکن یسه‌لر معده‌یی قوی ایلیه ❊ و بلغمین کیده‌روب قوت هاضمه کتوره ❊ واوازی آچله ❊ اکر طورپی اویو یاجق وقت یوب یاتسه‌لر مزاجین قوی ایلیه ❊ و بلغمین کیده‌روب اغز قوقسین خوب ایلیه ❊ اکر طوپی سود ایله پشورب یسه ذکرین سستلکین کیده‌ره ❊ اکر برکشی جماعه قادراولمه‌سه ایکی درهم طورپ تخمی سحق ایدوب یاغله قینادوب ذکرنه طلا ایده سخت وقائم اوله ❊ اکر طورب تخمی یسه معده‌دن مخالف یللری ساکن ایده ❊ سودایی ازاله ایلر اما هرکم متصل کونده اوچر درهم طورپ یسه جماعه اویله قوی اوله که ❊ کیجه‌ده اونر کره اتمکه قناعت اتیه ❊ اکر سؤال بیوریلور ایسه طوربدن منفعتلو نسنه بوقیدرکه ❊ اول طورپی ذکر ایلدك جواب اولدر که چاوشلر جله عسکرین او کنجه یورر ❊ مرحوم ومغفور (سلطان سلیم خان بن بایزید خان) (علیه الرحمة والغفران حضرتلرینك)طبع نازه کانه‌لرندن ❊ بویله جه صادر اولمشکه ❊ بوچاوشلر طورپه بکزر ❊ ومیدان وغادن

خلق سورر ❊ وکندولری اورتاده سروی کبی قالورلر دیو نطق بیورمشلر حقیقة الحال طورب جمیع طعامی هضم ایتدیرر والا کندو بطی الهضمدر ❊

❊ خاصهٔ شلغم بیان اولنور ❊

پشمش شلغمی آج قرننه یسه‌لر کوکسی صغوقلغین کیده‌ریر ❊ دیکر فائده‌سی اکر برکسنه الین وایاغین صغوق اورمش اولسه پشمش شلغمی اوزرینه یاقی ایده‌لر فائده‌سی مشاهده اولنور ❊ دیکر نفعی پشمش شلغمی حمامده بر کسنه کوده سنه سورسه یومشادیر ❊ دیکر شلغمك صویی ایله باشنی یوسه ساچی وصقالی اغارمیه و باشین قورولغین کیده‌ره ❊

❊ خاصهٔ اسفناخ ❊ بیان اولنور ❊

تخمی کل یاغی ایله قاووروب یسه‌لر حرارتی کیده‌روب اسهالی ساکن ایدر مجربدر ❊

❊ خاصهٔ کرفس ❊ بیان اولنور ❊

کرفس صوینی قینادوب نشادرله اغزینه غرغره ایدرسه طوتولمش آوازی آچوب [illegible] ایلیه ❊ دیکر کرفس تخمنی شکر ایله یسه‌لر ارلکی قوی قیله ❊

❊ خاصهٔ سرمساق ❊ بیان اولنور ❊

برشخص سرمساغی یسه معده‌سین پاك ایلیه ❊ وال وایاق ❊ دتره مسین کیده‌ره ❊ ولقوی رنجنه دخی نافعدر ❊ وسست انداملغی زائل ایلیه ❊ دیکر فائده‌سی ❊ سرمساغی یاغله قاووروب یسه ❊ بواصر رنجین ❊ وقاسق اغریسین زائل ایلیه ❊ دیکر سرمساق صوینی قیون اودی ایله قینادوب قولاغه طملتسه‌لر صاغرلغین کیده‌ریر ❊ دیکر قزلجه سرمساغك قابنی صرع اولانه تتوتسلر رنجین زائل ایدر ❊ دیکر سرمساغی برکسه چوق یسه عظیم فائده کوره وسستلکی زائل ایدوب ارلکی زیاده ایدر ❊ دیکر سرمساغی یدیکی کون ییلان صوقسه زهری کار فیلمیه ❊ دیکر سرمساغی یاغ ایله بریان ایدوب یسه نقدریللر وار ایسه کیده‌ره ❊ دیکر سرمساق

(یاغنی)

یاغنی ذکره طلاء ایدرسه‌لر غایت سخت ایلیه ❊ پشمش سرمساغی یسه‌لر قرین ایچنده‌کی حرارتی دفع ایدر ❊ دیکر برکمسنه‌نك صاجی وصقالی دوکلسه سرمساغی قبوغی ایله دوکوب زیت یاغنه قرشدیروب صاچی وصقالینه ایوجه طلاء ایدرسه کیرو عودت ایده ❊

❊ خاصهٔ صوغان ❊ بیان اولنور ❊

برکسه صوغانی بال ایله قرشدیروب قیل دوکولان یره برقاچ کره سورسه کیروقالمز بته ❊ دیکر صوغانی هردم اتله قاووروب یسه‌لر شهوتن ارتورر ❊ دیکر صوغانی ات ایچنده پشورسه‌لر آجی یاغله خلط ایدوب ناصوره اورسه‌لر اون یللق اولسه بتورر ❊ دیکر حام صوغانی سرکه ایله قاوورسه‌لر حامده تننه سورسه‌لر او یوز رنجین کیده‌ریر ❊ حایه‌ده اولان یله صوغانی یاغله بریان ایدوب وشکر قتوب سوره‌لر دفع ایلیه ❊

❊ خاصهٔ هویج ❊ پاننده در ❊

اج قرننه پشمش هویج یسه‌لر ❊ آوازی آچر ❊ هویج ایله اوزمی قینادوب وصوین صاف ایلیوب ایچسه‌لر بواصر طمرلرین کسوب یللرینی سورر وکیده‌ریر ❊ دیکر هویج تخمنی یوکلی عورت التنده توتسی اتسه‌لر قرنی ایچنده‌کی اولمش اوغلان دوشه

❊ خاصهٔ کلنجك چیچکی مشهوردر ❊

صوین سرکه یه قاتوب باشه سورسلر ❊ اغریسین کیده‌رر ❊ وچیچکنی قیناتسلر صاچه وصقاله سورسلر غایت سیاه ایلیه ❊ وبونك یپراغنی دوکوب ❊ صوینی بورنی قانی طورمیان آدمك التنه دورتسلر قانی طوره وبونك عصاره‌سن شرابله هرکه ایچرسلر بیهوش اوله

❊ خاصهٔ کشنیج وکنده‌نه بیان اولنور ❊

کشنیج وکنده‌نه برر مثقال دوکوب اوغلانه یدرسه‌لر دوشکه ایشه‌میه دیکر کشنیجی دوکوب برابر شکرقاتوب هرصباح یسه‌لر باش چویرمسین کیده‌رر ❊ دیکر کشنیج تخمنك یدی درهمنه اوج درهم مصطکی قاتوب

یکی البیسه یه توتسی ایتسه لر بردخی بیت دوشمیه ❊ دیکر قزل بهمن قینادوب استسقایه صویرینه ایچورسلر ❊ شیشنی ساکن ایده لکن اتمك یمیوب اتمك یرینه انجیر یه لر ❊ و بونك صویی یورك اوینامسنه ایچورسه لر ساکن اوله تمره کویه واویوز وربع ستمه ودورلو سودا اغریلرینه نافعدر ❊ وسدیك یولن پاك ایدر دیکر ماضر یونی ستمه طوتنه طوتمدیغی کون طرناق قدر یدرسه لر اوستنه صوایچورسه لر قوصدورروستمه سنی دفع ایدر مجربدر

❊ خاصهٔ پلین ❊ بیان اولنور ❊

خوراسانی یرینه ایچورسه لر صوغلمانی ❊ ونماز بوری قوردینی دوشورر ❊ وطلاغه یاقی ایتسه لر زائل ایدر دیکر پنج انجبار کوکنی دوکوب صویله ایچسه لر صوغلمانی دوشورر ❊ چکینه تریاق کم ❊ وکاتریوس دیرلر ❊ قولونجه وسانجویه و بل اغریسنه ❊ وتاتار قوردی طوتانه ❊ واسهاله ❊ بال ایله و یاخود رفدان یمورطه ایله استعمال ایده لر ❊ دیکر هابدوتن کم ❊ اکا دخی کاتریوس دیرلر ❊ اسهال ❊ وقانه وضوره ❊ یمورطه ایله و بال ایله یدوره لر ❊ ودخی یانلرنده ❊ و بودلرنده ❊ وقوللرنده ❊ شیش اولسه ❊ یوغورده قاتوب اوستنه ضمادو یاطلاء ایده لر ❊ فائده ایدر ❊ دیکر آیوایی یورك شیشنه ❊ وطلاغه ❊ واستسقایه ❊ قره اوزم ایله قینادوب صوین ایچوره لر دیکر سیکیل اوتی دیرلر قومسال یرلزده اولور ❊ اوفاجق یابسر آقجه چیچکی اولور ❊ یره یایلور سیکیلی اولان کسه یه یمورطه و یاشور با ایله برقاج کون یدوره لر خلاص اوله

❊ خاصهٔ قارچیچکی بیان اولنور ❊

اول بهارده اولور ❊ آغی و بنفشه سی اولور ❊ کوکی سرچه پرماق قدر اولور سچاقلودر دیش اغریسنه آنك کبی کوزل دوا اولماز مجربدر

❊ خاصهٔ راوند ❊ طویل ❊ مشهوردر ❊

پیراغنی قلم زنکار ایله قارشدیروب اغز اغرسنه وناصردن اولش یاره لره

ایودر والماسی اولور ❊ اوغلو ❊ وقزی ❊ اولمیان خاتونلره ❊ دوکوب ❊ بال ایله یدیره‌لر ❊ دخی اوزرینه صیجاق صو ایچه‌لر کوکی تریاقه کیرر دیکر ابخبار کوکنی بال ایله قینادوب صوینی ایچوره‌لر تاکه قانی ❊ وناصوری ❊ وبواصری ❊ زائل ایدر شربتی دخی مشهوردر

❊ خاصهٔ عبدالصلیب ❊ بیان اولنور ❊

بواصره ❊ ونواصره ❊ ومیاصله ❊ دوکوب بال ایله و یاخورطه ایله یدیره‌لر ❊ وسراجه‌لو آدمه بال ایله معجون ایدوب هرکون یدیره‌لر ❊ شفا بوله دیکر سعتر اجزایه کیرر یعنی کککلک اوتی دیمکدر ❊ صغوقدن حرکت ایدن نزله یه خنا ایله قوشدیروب باشه یاقی ایده‌لر دیکر ایها الفارقون برصاری چیچکلو اوتدر ❊ اسهاله ایروجه یدوره‌لر

❊ خاصهٔ هندبا ❊ مشهوردر ❊

کوکن صو ایله قینادوب استسقایه صویرینه ایچوره‌لر شفا بوله ❊ وشربتی بواصیره نافعدر ❊ جدوار رومی ترکجه پیغمبر دوکمه‌سی دیرلر ❊ پراغنی دوکوب قورتلانمش یاره‌لره اورسه‌لر قوردین قرار ❊ وکوکنی مطهونه ❊ وسراجه‌لو کسنه یه معجون ایدوب یدرسه‌لر نافعدر ❊ خاصهٔ محلصه ❊ برمبارك اوتدر ❊ نوروزکونی یدی دانه‌سین یین بریل مرض کورمیه معجون ایدوب یمك ایودیر ❊ دیکر یاپشقان چیچکنك تخمنی ❊ قاووغی یاریلان آدمه یکرمی کون یدروب ارقه‌سی اوزرینه یاتورسه‌لر یار یغین بتوره ❊ فاغلغان دکنین تخمنی دوکوب بال ایله یدرسه‌لر ❊ بواصر رنجین زائل ایده ❊ امایلان یصدیغی ایله ❊ برابر ایدوب ایکی اجزا آغری ❊ بال ایله معجون ایدوب یمك ایودر ❊ دیکر اوشق اوتی ❊ سکرلری ❊ وپرمقزی ❊ وسکر آغریسنه قینادوب صوین ایچوره‌لر ❊ وسایقلیان وبولی ایله قان کلنه قینادوب صوین ایچوره‌لر ❊ نافعدر ❊ دخی طلاغه یاقی ایده‌لر یکدر ❊ دیکر برکمسه دائما نیسون یسه او یقودن امین اوله وصوصمزلغی کسر وقرنده اولان یلی سوررو عورتلرك

سودین وارلرك شهوتین زیاده ایدر ❊ اکر باش اغریسنه سورسه‌لر خوش ایدر ❊ غاریقون یعنی قطران کوبکی بلغمی اویکندن ایریر ونفس طارلغنه ❊ وسدوکی طورماینه ❊ دوکوب برمثقال ایچوره‌لر ❊ دخی طلاق ریخنه ❊ بال ایله ❊ ویاسرکه ایله ایچوره‌لر ❊ اسکی اوکسروکه نافعدر ❊

❊ خاصهٔ اردیچ یمشی ❊

اکر اکشی خیر ایله قینادوب ایچورسه‌لر ایچروده اولان علتلری اشاغیدن سوروب خلاص ایده ❊ واکر ❊ یوکلو عورته توتسی ایتسه‌لر قرننده اولان اوغلانی دوشوره ❊ اکر قوری کلی خیر ایله پشوروب طوتلسه اغز قوقوسندن خلاص اوله ❊ دیکر لسان‌الثورصویی ایله ❊ بالی قینادوب اوکسروکلی آدمه ایچره‌لر شفابوله ❊ دیکر ایت کسری یعنی یبان پرصه‌سی ❊ استسقایه فائده ایدر ❊ بال ایله قینادوب کوده‌سنه سورسه‌لر شیشلری ساکن ایده ❊ وترلین آدمه ❊ فلفل ایله برابر ❊ دوکه‌لر کوده‌سنه سوره‌لر شفابوله ❊ دیکر ❊ بوکورتلن پیراغی اغزی شیشان کشی چیکنسه خوش اوله ❊ وقاووقده طاش اولسه ❊ کوکنی صو بیله قینادوب ایچورسه‌لر طاشنی اریدر وادرار یولن آچر وبرکشی یی یلان صوقسه پیراغین قینادوب یلان صوقان یره باغلاسه‌لر زهرینی چکوب آلور ❊ اولدم خلاص اولور ❊ خاصهٔ جرالفار ❊ برعورت طوغورمسه ❊ بونك کوکندن بردرهم دوکوب خیر ایله قارشدیروب ایچورسه‌لر ❊ اسانلغله خلاص اولور وسدیکی طوتولانه بوکونا ایچوره‌لر

❊ خاصهٔ یلان یصدیغی ❊

اوکسروکه وزلیه فائده ایدر ❊ دوکوب بال ایله یدوره‌لر وبواصره معجون ایدوب یدوره‌لر وجماعدن قلان ذاته ❊ دوکوب شراب ایله ایچوره‌لر ❊ دخی یارم باش اغریسی صیجاقدن اولدی ایسه سرکه ایله واکر صغوغدن حاصل اولدیسه دوکوب بال ایله باشه طلا ایدلر ❊ وکوزده آق بنك اولسه ❊ بومذکوراوتی بشوروب کوزاوستنه اوره‌لر ❊ وکوزده حاصل اولان آق

وقره بنکاری کیده‌رر ❊ و برکشی اکر ضعیف اولوب ❊ تنی صاغلم وتندورست اولیوب صاغلم آدم کبی بولدیغنی یسه وسمرمسه بومذکور اوتولك دیبنی پشورب اکل ایده و یاچیکنی دائم یدیرسه‌لر صحت بوله باذن الله تعالی

❊ خاصهٔ قزل بویا ❊ مشهوردر ❊

بو بویا برکوکدرکه کثرتی قونیه ارکلیسنده زیاده چیقار وسائر محللرده‌ده اولور ❊ خاصه‌سی ادراری یوریدر ❊ و یرقان رنجنه نافعدر ❊ بال وصو یيله قینادوب ایچوره‌لر ❊ اما آنی ایچن کشی هرکون صو یه کیرمك کرکدر ❊ وکوتورم اولانه هرکون برر قاشق ایچوره‌لرکه برهفته ایچه واسکی‌دن طلاغی اولانه انك یمشندن بال ایله و یاسرکه ایله ایچوره‌لر ❊ دخی ایکی طرفه کزینه وکزدیره‌لر ❊ اکشیلر یمیه‌لر ❊ وتمره کو یه و یوزنده اق بنك اولانه دیبندن دوکوب سرکه ایله خلط ایدوب سوره‌لر ❊ بش والتی کون ایچنده هیچ براثری قالمیه باذن الله تعالی

❊ خاصهٔ نعنع ❊ مشهوردر ❊

نانه غلط مشهوره‌سیدر. جمله عالم استعمال ایدر ❊ وقان قوصان کسنه‌یه سرکه ایله قرشدیروب ایچوره‌لر ❊ ودوکوب صوینی ایچسه‌لر ❊ وایچرسه‌لر قرنده اولان صوغلجانی کیده‌ره ❊ وارلکی زیاده ایدر ❊ وانجقریغی دفع ❊ وچوق قئ ایده‌نه دوکوب قینادوب اوچ کون آچ قرننه هرکون برر فلجان ایچوره‌لر نافعدر ❊ و برکشینك صفرادن بکزی صارارسه ❊ و یاستمه‌لو اولسه ❊ بونك صوینی نار صو یيله برابر ایچوره‌لر ❊ و باش اغریسنه صو یندن سوره‌لر و برکسه‌یی کوپك ضله‌سه پیراغین دوکوب طوزله برلکده اول یاره اوزرینه صاره‌لر تیز وقتده ایو اولور ❊ قولاق اغریسنه صوین طملتسه‌لر خوش اوله ❊

❊ خاصهٔ مارول ❊ مشهوردر ❊

مارول اویقو کتورر ❊ اکر چوجقلر اویومسه دوکوب صوین اناسی سودیله قرشدیروب ایچوره‌لر ❊ راحت اویو یه ❊ وهم اغلمز اوله ❊ وسمر دیکیدر ❊ و یوزی صافی ایدر ❊ وحامده کوده‌سنه صوین

درتسه‌لر سرتلکنی کیده‌روب یومشده ❊ وعورتلریك سودین آرتورر ❊ ومنئ زیاده ایدر ❊ وحرارتی دفع ایدر ❊ زیرا بارد رطبدر ❊ صفراوی آدملر چوق یسه فائده ایدر ❊

❊ خاصهٔ بیان مارولی ❊ مشهوردر ❊

قبض ایدر ❊ صوین بال وسرکه ایله قارشدیروب ایچورسه‌لر فائدهٔ کثیره‌سی مشاهده اولنه ❊ عورتلر پشورب یسه ادرار یولن آچر ❊

❊ خاصهٔ ایت کری ❊ مشهوردر ❊

ارلکی آرتورب ❊ وایت اصردیغی یره اوره‌لر نافعدر ❊

❊ خاصهٔ ریحان یاغی * مشهوردر ❊

قولاغه طملتسه‌لر صاریلغی کیده‌رر ❊ دوکوب صوینی سانجیسی اولان آدمه ایچورسه‌لر دفع ایدر * باذن‌الله تعالی

❊ خاصهٔ خسن یوسف ❊ مشهوردر ❊

برکوکدر * یاغیله ملهم ایدوب تمره کویه سورسه‌لر کیده‌رر ❊ دیکر تمره کویه خردلی دوکوب سرکه ایله قارشدیروب وتمره کویی ایوجه قاز یوب سوره‌لر دفع ایدر ❊ ودیز اغریسنه سرکه ایله یاقی ایذه‌لر خوش اوله ❊

❊ خاصهٔ بخور مریم ❊ مشهوردر ❊

هر کیمك که صفرادن باشی اغرسه ❊ و یاباشی دونسه * ویا کوزلری قرارسه * ویا کوکل دونسه * ویاانجکلری بوکلی بوکلی ویرسه * واغزی اجی اولسه اول اوتك دبنی دوکوب * بال و یاخود سرکه ایله ایچوره‌لر خوش اوله * وخاتونلر اوغلان طقوررکن بونی دلوب بوینونه داقسلر تیزطغوره وآغولو جناور صوقدیغنه دوکوب خیرایله ایچوره‌لر * دخی یرقانر یحنه دوکوب بال ایله * قاریشدیروب تننه دورته لر * دخی اورتونوب یاته وترلیه صحت بوله باذن‌الله تعالی و باشده‌اولان نزلیه و بلغمه بونك کوکنی دوکوب بال ایله قارشدیروب ❊ بورننه پنبه ایله فتیل ایدوب صوقه‌لر ❊ نزله‌یی ❊ و بلغمی اغزدن و بورندن چکوب ایندیره ❊ واغریان

کوزکورمز اولسه محکم دوکوب بال ایله قارشدیروب کوزه چکه لر ❊ و قورقاق چوجقلره ❊ دوکوب بال ایله کودسنه سوره لر ❊ وکل باشه و صاچی ❊ و صقالی دوکولنه ❊ سورسه لر شفا بوله ❊ دیکر نماز بورسی قوردی اولنه اکشی نارکوکنی قینادوب صوینی اج قرنه ایچوره لر دفع ایده دوشره ❊

❊ خاصهٔ اسرغان ❊ بیان اولنور ❊

اسرغان دکنی بوغاز اغریسنه وطلاق زحمتنه ایودر ❊ وارکلك ارلکن زیاده ایدر ❊ وشهوتی ارتورر ❊ ومعقدده اولان بواصره معجون ایدوب یده لر دفع ایدر ❊ و طلاغه پیراغین دوکوب زیت یاغیله یاقی ایده لر ❊ برقاچ کون اوزرینه اورلر ❊ چوقدن اولان بوغاز اغریسنه صوبی ایله غرغره ایده لر شفا بوله لر ❊

❊ خاصهٔ بیان طورپی ❊ بیان اولنور ❊

طلاغه وکوده ده یاش و برودت اولانه ❊ و بلغمدن کوکسی خرلاینه ❊ دوکوب بال ایله طلا ایده لر ❊ وهم ایچوره لر ❊ وکوده سنده یاش وبرودت اولنه سوره لر ❊ و بونك پیراغندن تخمی قوتلودر ❊

❊ خاصهٔ زغفران ❊ بیاننده در ❊

اول درجه ده فرح ویرر ❊ ارلکه فائده ایدر ❊ ایکنجی درجه ده بدنی ایوشدوریر ❊ اکر برکشی یی جنوار صوقسه ❊ ویا قولنجی اولسه ❊ وسدوکو طوتلسه ❊ ویا سانجوسی اولسه ❊ بونی ایچوره لر دفع اوله ❊

❊ خاصهٔ دارچین ❊ بیان اولنور ❊

دارچینی معده سنده یل اولنه ویا سانجوسی اولنه ❊ ویا طلاغی ویا اغز اغریسنه ❊ ویاستمه سی اولسه بونلرك هرقنغی سنه اولورسه ایکیشر درهم ایچوره لر ❊ واکر طبیعتی صغوق ایسه حیر ایله یعنی شراب ایله ایچوره لر ❊ واکر مزاجی ایسی ایسه صو ایله ایچه لر ❊ اکر اسکیدن اوکسرولك اولسه ❊ توکوردیکه اغزندن قان کلسه بال ایله ایچوره لر ❊ ودوکوب سرکه قارشدیروب تمره کو اوزرینه سوره لر دافعدر ❊

❊ خاصهٔ طوراق اوتی ❊ بیـان اولنور ❊

او یومیان آدمك باشـنه یاغ ایله قارشدیروب سوره‌لر شفابوله ❊ و اویو یه ودخی ادرار یولنی آچر ❊ وسودا ارتورر ❊ وقولنج و سنجو یی کیده‌رر

❊ خاصهٔ یار پوز ❊ بیان اولنور ❊

او یکنده رنج اولسه اوکسروکه و ضیق النفس ❊ وورمه ❊ و صولیمق کبی رنجلره بال ایله وطوز ایله ایچوره‌لر شفا بوله مجر بدر ❊

❊ خاصهٔ لابطه ❊ بیان اولنور ❊

قرین یومشادر واو یوزه وتمره کو یه ❊ و بهقه ❊ و برصه ❊ وایچندن قان کیده‌نه ❊ وسانجو یه وقرین قاتسنه یاقی ایده‌لر وقینادوب ایچوره‌لر ❊

❊ خاصهٔ سارماشق ❊ بیان اولنور ❊

باش اغریسنه دوکوب صوین بورنده تمتلسلر باشده اولان جمله زحمتی کیده‌ره ❊ واوکسروکه بشورب یدوره‌لر ❊

❊ خاصهٔ نیلوفرشربتی فائده‌لودیر ❊ مشهوردر ❊

اما دیش اغریسنه دوکوب صوین ایچوره‌لر ❊ وعورتلرباش اغریسنه کوکنی دوکوب حنا ایله باشنه یاقه‌لر نافعدر ❊

❊ خاصهٔ بورچاق ❊ بیان اولنور ❊

پورچاق امجك وقولاق شیشینه وخنازیره ❊ وسلسل البوله ❊ وقرین اغریسنه وقانه وضوره دوکوب ❊ سرکه ایله طلا ایده‌لر ❊ اما زینهار تدبیر حکمادن غافل اولمیه‌سین ❊

❊ خاصهٔ تورونج ❊ بیان اولنور ❊

قابنی تاتار قوردونه دوکوب صیجاق صو ایله ایچوره‌لرشفا بوله ❊ دیکر کمخایپراغینی دوکوب سراجه اوزرینه اورسه‌لرقوردین قره تازه ات بتوره اماصغوقدن ذکر سستلکنه حرکت اولسه بیان قرنفلنك کوکین یونوب ❊ شاف کبی ایدوب ❊ ذکرین دلوکنه صوقوب کیجه یاته عجایب کوره ❊

خاصهٔ رازیانه

ایکی درلودر ❊ بری بوستانی ❊ بری یبانیدر ❊ بو اوت باغر طمرلرین سده‌سین دفع ایدوب بولنی آچر ❊ بلغمدن اولان ستمه‌لری دفع ایدر ❊ امزکلی عورت یپراغن یرسه سودی زیاده اولور ❊ وصوینی کوزه چکسلر کوزه صو اینمکی منع ایدر ❊ هر کورمدك کوزی ایوایدر وحبس البول اولان کمسنه یرسه آچلور ❊ ویازین ییلانلر چقدیغی وقت کوزلری کورمیوب ورازیان کوکنه سوردیکی وقت آچلوب اویانه بویانه کزرلر ❊

خاصهٔ کنه تخمی

بوکنه تخمنی دوکوب سکیل اوزرینه اورسلر سکیلی دوشوره دیکر کونلك ایله چیك بالی قارشدیروب ضیق النفس اولان کمسنه قرق کون ییه فائده ایدر ❊ واوکسروکه دخی نافعدر ❊ دیکر برکشنك صاچی دوکلسه چوراك اوتنی سنامکی ایله قیناده باشنه اوره ❊ دیکر ضیق النفس ختمی چیچکین کلبشکر کبی ایدوب جویز قدر یسه‌لر قیٔ ایده ❊ برکیجه‌ده قورتوله باذن الله دیکر برکشنك دیزلری طوتلسه ❊ یاخود کوده سنده کزریلی اولسه هوائیه‌یی آندیزی قینادوب صیجاق ایله ایچروب ترلیه‌لر دیکر نازله ایچون دخلیون دپیه فلوری قدر قازیلوب اوزرینه اوره‌لر شفا بوله ❊ دیکر ❊ نان غراب یعنی ابره‌تی اوتی دیمکدر ❊ قورد اشننه توتسی ایده‌لر ❊ دیکر تریاس ❊ قاسق یلنه ❊ وبل اغریسنه ❊ وبل صغوقلغنه ❊ وسلسل البوله ❊ ودیزلر اغریسنه ❊ وصغوقدن اولان امراضلره معجون ایدوب ییه‌لر شفا بوله ❊

خاصهٔ بویان کوکی

بویان کوکی مقویدر ❊ برکشی هرکون بر ردرهم یسه‌لر قوجلغی تازه جوان کبی ایدر ❊ واکر بویان کوکنی اون دورت درهم طوروب تخمنی ❊ بش درهم بال ایله معجون ایدوب استعمال ایدرسه عجایب کوره مجربدر ❊

﴿ بعض اشجارك ﴾

﴿ خاصهٔ كثيره سى بيان اولنور ﴾

برکسه سوجی ایچسه یعنی شراب ایچسه ❊ و یاصارمساق و یاصوغان یسه اغزی قوقسی کتمك ایچون ❊ تورنج یپراغی چینسه دفع اولور کیدر ❊ دیکر تورنجی ❊ ارپه و بغدای اراسنه براقسلر بت دوشمیه دیکر خاصه‌سی ❊ برکشی یی یيلان ❊ وعقرب صوقسه ❊ اول محله تورنج صو ینی اورسه‌لر خوش اولوب مرضی دفع اولور ❊ دیکر خاصه‌سی ❊ تورنج صو ینی بر عورت کوبکنه سورسه اوغلان طوغرمیه ❊ دیکر خاصه ❊ خام تورنج صو ینی یازیه سور سلر بلوسز اولور ❊ اما تورنج اغاجنك ❊ دیبنده پنبه یاقسلر تورنجی چوق اوله ❊ اما کولنی کهرچله قارشدیروب تورنج اغاجنه سورسلر بر یلدن بر یله یمشی دوکلمیه ❊ دیکر اما اغاجنك یپراغنی ❊ اغو ایچمش ❊ و یلان ❊ وعقرب ❊ وچیان صوقش آدملره ایچورسلر خوش اوله ❊ اما فدافنی اکر ایکن بال سورسلر قورت یمیه وقزل کول صو ینی یيله صاچسلر الماسی قزل اوله ❊

﴿ خاصهٔ تین یعنی انجیر بومقدم سبقت ایتدی ﴾

﴿ انجیر اغاجنك صو ینی چورمش دیشلره سورسلر خوش اوله ﴾ ❊ دیکر خاصه‌سی ❊ انجیر اغاجنك کولنی بوستان وسائر قرنبهار ولخنه اوزرینه اکسلر قورتلرینی دفع ایدر ❊ دیکر خاصه‌سی ❊ برکسهٔ کلب اصرسه انجیر یپراغین دوکوب اوزرینه اورسلر خوش اوله ❊ دخی مصروعه ❊ انجیر اکل ایتدیرسلر شفا بوله (برکسه دائما) انجیر اکل اتسه‌لر لونی کوزل اوله ❊ وسمرده ❊ وهم ایچسه‌لر شهوتی قطع ایدر ❊ دیکر خاصه‌سی انجیر اغاجنی زیتون صو یی ایله صوارسلر انجیری طاتلو اولور دوکولیه ❊

خاصهٔ نار اغاجی

نار اغاجنی بریده قوسه‌لر ❊ اول یردن جنوارلر ثقه‌لر ❊ دیکر نارقینی ❊ ارپه و بغدای اره‌سنه قوسه‌لر بت دوشمیه ❊

خاصهٔ سروی

اغاجندن توتسی ایتسلر ❊ اوده سنکلر قیرله ❊ دیکر ❊ سروی اغاجنی سرکه ایله پشوروب دیش اغریسنه قوسلر خوش اوله ❊ دیکر سروی ❊ قوز الغین دوکوب صوایله قینادوب اغریان ایاغی اول صویه دو یار دو یماز صبحقله صو قارلرسه اغریسی ساکن اوله ❊ اکر اول حالده ساکن اولمادن صفورسه التنه برمقدار آتش قویه‌لر تاکه اغریسی ساکن اولنجه طوره ❊ دیکر ایوانك بیراغین یاقوب کل اولمادن سیاه ایکن سوندورب سحق ایدوب کوزه چکسلر غایت نافعدر ❊ اکر چیچکین یسلر یورکه قوت و بریر ❊ دیکر ایوائی بال ایله پشوروب برعورت مه‌سنه اورسلر سودی چوق اولور ❊ دیکر برکبه عورت اوچنجی آیده آیوایسه اوغلانی کوزل اوله ❊

خاصهٔ فندق

اغاجنی اوزرنده کتورسه انی یلان وعقرب صوقمیه ❊ دیکر برکشینك صاچی وصقالی دوکولسه فندیغی دوکوب ❊ قیل دوکولان یرلره سورسلر ❊ قیل بتوریر ❊ دیکر براوغلانك صقالی تیز بتسون دیرسکز ❊ فندق سوره‌لر ❊ دیکر فندق قبوغنی یاقوب زیت یاغیله قارشدیروب کوك کوزلی اوغلانه سورمه چکسلر کوزلری قره اوله ❊

ای عاقل کامل وانصافه مائل حقانیته شامل اولان ذوات کرام

معلوم شریفکز اوله که

روی ارضده تمکن ایدن حیوانات وحشی ❊ واهلیسنده اولان منافعی کثیره ❊ وخاصهٔ عدیده‌لرندن برنبذه بیان اولندیکه ❊ بونلری بیلوب

اقتضا ايتدكجه ❊ عمل اولنوب منفعت كورلدكجه ❊ صحت وعافيت بولدقجه
بوفقير پرتقصيرى ❊ خير دعا ايله ياد وتذكار بيورملرى تمنى ونياز اولنور
❊ ازجمله آتك دلنى ❊ طوزليوب قورو دب باشى التينه قوسه ❊
خورلتيسى كسلوب رؤ ياده قورقيه ❊ و بلكلمز اوله ❊ ديكر خاصه سى
بركسه ورم زحتنه مبتلا اولسه ❊ آچ قرنده برقدح آت ياغى ايچسه
خلاص اوله ❊ باذن الله تعالى ❊ ديكر ❊ اوغلانجقلرين ديشى سهولتيله
بتسون ديرايسك صبينك كردانه برآت ديشى آصه زحتسزجه بتر
❊ ديكر اوده ❊ سورى سنك چوق اولسه * اول اويك
قپوسنه آت قو يروغندن برايكى تل اصاقو يه لرسنك سورسى دفع اوله ❊ ديكر
برعورتك قرننده اولو اوغلان اولوب ❊ دوشوره مسلر قصيراق
طرناغندن توتسى ايده لر دوشره ❊ ديكر برآتك ❊ طرناغندن پليجلر
صوايجسلر دولنكج انلرى صوقيه ❊ ديكر ❊ برآتك طرناغندن توتسى
اتسلر اول اوده سيچان قليه ❊ ديكر ❊ برعورت طغوره مسه آتك قورى
ترسنى توتسى ايده لر اول ساعت طغوره

❊ خاصهٔ قاطر ❊ بيان اولنور ❊

قاطر طرناغنك ياغنى ❊ و ياترينى برعورت ايچسه ❊ اصلا طغورميه
❊ ديكر ❊ بركشيه اوكسروك غلبه اتسه ❊ قاطر ترسنى آلوب
اوزرينه توكره ❊ و يبانه آته ❊ اوكسروكى كيده ❊ ديكر ❊
بركشيده بواصر اولسه قاطر سنكين ياقوب ❊ توتسى ايلسه خوش اوله

❊ خاصهٔ خار ❊ بيان اولنور ❊

خارك قولاغى بغلانسه آكيرامز ❊ ديكر ❊ اتنى اغو ايچمش آدمه ❊
وجذام اولمش كشيه ❊ يدرسلر فائده ايده ❊ ديكر ❊ برچوجق دائما
اغلسه خارك سودين ايچورسلر ❊ اغلز اوله ❊ ديكر ❊ آلتنك درسين
برديوانه بوينونه بغلسلر ❊ خوش اوله ❊ ديكر سودندن ❊ الى درهم
ضيق النفسه ايچورسلر خوش اوله

❋ خاصهٔ ابل یعنی ❋ دوه بیان اولنور ❋

دوه‌نك اغزی طغارجغی کپوکندن ❋ آلوب آق دوشن کوزه جکسلر ❋ پرده‌سنی کیده‌روب ایو اوله ❋ ومسك ایله قرشدیروب ❋ دیوانه‌نك باشنه طلاء اتسلر خوش اوله ❋ دیکر دوه‌نك اورکجی یاغنی بواصره سورسلر ایو اوله ❋ دیکر ❋ برکشی سلسل البول اولسه ❋ ویادوشکه اشکن اولسه ❋ دوه‌نك قیلندن الوب صول قولنه بغلیه‌لر ❋ مجربدر ایشمز اولور ❋ صاریلق اولان کسه‌یه ❋ سود ایله بولنی قرشدیروب ایچره‌لر ❋ شفا بوله ❋ دیکر ❋ دوه باغرقان اولسه ❋ قویریغنه دلوکلی طاش بغلسلر ❋ ارتوق باغرمیه

❋ خاصهٔ اوکوز بوینوزی ❋ بیان اولنور ❋

بوینوزی یاقوب ❋ اوج کونده برطوتن ستمیه چوربا ایله یدرسلر ❋ طوتمز اوله ❋ وهم اول کونی بورنی قانی طورمیان آدمك ❋ بورننه اوفورسلرساکن اوله ❋ دیکر برکشنك قولاغنی اغرسه بینی زیت یاغیله حل‌ایدوب ❋ قولاغه طملتسلر خوش اوله ❋ دیکردلنی ❋ بریمش اغاجنه سورسلر قورت دوشمیه ❋ دیکر اودوندن ❋ کوزه چکسلر نورین زیاده ایدر ❋ بواودون یاغه قرشدیروب ❋ برچناغه سورسلر ❋ اول اوده نقدر پره وارایسه اول‌چناغه جمع اوله ❋ دیکر بولنی آدم بولیله قرشدیروب ❋ اوج کونده برطوتان ستمه ایچون الینه ❋ وایاغینه سورسلر خوش اوله ❋ دیکرصغریك ❋ باشنده برقورتجغز اولور ❋ اول‌قوردی برکسه باشنده کتورسه ❋ هرکز اویومیه ❋ دیکر یاغنی طوزیله قرشدیروب تمره کویه ❋ واویوزه ❋ وبرصه ❋ وبهقه ❋ سورسلر ایو اوله

❋ خاصهٔ غنم ❋ یعنی قیون ❋

قیونك جمیع اعضاسی فائده‌لودر ❋ اکر برآدم ❋ زیاده ترله‌سه قانی صیجاق ایکن جمیع کوده سنه سوره قورودقدن‌صکره یوسه ترلمز اوله ❋ دیکر ❋ ترسنی یاقوب قور اولدیغی کبی ❋ ایاق التنده چیقان

سکیله باصه‌لر ❊ فائده کوره دفع اوله ❊ دیکر ❊ قفاسنی یاقوب کولنی آجی یاغیله قرشدیروب ❊ کل باشه یاقی ایده‌لر خوش اوله دیکر بیاض چینك بوینوزینی ❊ یاقسلر براویورکشینك باشی التنده قوسلر تا انی قلدرمینجه اویاتمیه ❊

❊ خاصهٔ تکه ❊ بیان اولنور ❊

تکه اودی ایله صغیر اودینی قارشدیروب ❊ اغریان قولاغه طملتسلر خوش اوله ❊ دیکر طلاغی اولان آدمه تکه اودینی الوب طوزله‌یوب کندوده کتورسه ❊ اول قرودقچه کندی طلاغی دخی قوریه ❊ دخی تکه قانی مقناطیس طاشنه سورسه‌لر پاره پاره ایلیه ❊ دیکر برعورتك قانی طورمسه ❊ تکه قانندن برازاجق کتورسه طوره ❊

❊ خاصهٔ آهو ❊ یعنی کیك بیان اولنور ❊

کیك بوینوزین یاقوب کل ایدوب وسکیلی اولان آدمه یلاتسلر سکیلین کیده‌رر ❊ دیکر کیك اودینی اغریان قولاغه طاملاتسلر خوش اوله ❊ دیکر کیك بوینوزینی دور پیدن چکوب برمثقالنه براز شکر قتوب‌دیوانه‌یه یدورسه‌لر خوش اوله ❊ دیکر عورت طغورمه‌سه کیك بوینوزندن بر مقدار کتورسه ❊ آسان طغوره ❊ دیکر اغو ایچمش کشیه بوغه اودندن ایچورسه‌لر ❊ اولومدن خلاص اوله ❊ دیکر کیك حایه‌لرینی بولی ایله ازوب قولنجی اولان آدمه ایچورسه‌لر قولنجی زائل اولور ❊ دیکر جکرین پشورب قره ایتش کوزه اورسلر خوش اوله ❊ دیکر درسندن صوفرا ایتسلر اول صوفرادن صیجاق اتمك یمیه ❊

❊ خاصهٔ چقال ❊ بیان اولنور ❊

چقالیك دلنی براوه قوسه‌لر ❊ اول اوده عداوت اکسك اولیه ❊ دیکر طلاغی اولان کشی بر بجق درهم اودندن اسی صو ایله خلط ایدوب اوچ کون ایچه طلاغی زائل اوله ❊ دیکر برکشی دلی اولسه چقال اتی یدرسه‌لر خوش اوله ❊ دیکر اغاج کنجیکنك بینی قره صو ایتش کوزه سورمه‌ایدوب چکسلر دفع اوله ❊ دیکر قانی خناز یره سورسلر ایودر ❊

و یاغنی اغریسنه سورسلر ایو اوله ❊ دیکر بر عورت یوکلی اولایم دیرسه طوشسان بینی یه و برمقدار کتوره حامله اوله با ذن الله تعالی ❊ دیکر طوشان بینی اغریان دیشه قوسه‌لر خوش اوله ❊ دیکر اودینی برکشی یه ایچورسه‌لر اویویه هرکز اویانمیه اکر سرکه ایچورسلر اویانه ❊ دیکر قانی تمره کویه و بهقه سورسلر خوش اوله ❊ دیکر مایه سین سود ایله قارشدیروب قولنجی اولانه سورسلر ایو اوله ❊

❊ خاصهٔ ارسلان ❊ بیان اولنور ❊

ارسلانك دیشنی اغریان دیش اوزرینه سورسه‌لر صنری واغریسی کسیله خوش اوله ❊ دیکر اودینی برمحنت وقورقاق کشی یه ایچورسه بهادر اوله ❊ دیکر یاغنی بواصره سورسلر خوش اوله ❊ دیکر بر اوده ارسلان یاغی اولسه اول اوده سیچان وعقرب طورمیه ❊ دیکر یاغنی صوکنارنده بر یره براقسلر اول صودن جناورلر ایچمیه‌لر ❊ دیکر کشی قتی چوق ستمه طوتسه ارسلان دریسی اوستنده اویورسه بردخی ستمه طوتمیه

❊ خاصهٔ دلکو ❊ بیان اولنور ❊

دلکونك اودینی باشه طلا ایتسلر خوش اوله ❊ دیکر کوزه قره صو اینسه دلکو اودین سرکه ایله قارشدیروب کوزه جکسلر دفع اوله ❊ دیکر اتنی جزامه یدرسلر ایو اوله ❊ دیکر یاغنی برنار اغاجنه سورسلر اوه قوسه‌لر جمیع پیره‌لر آکا اوشه ❊ دیکر درسنی سمز کشی یسه اریق اوله دیکر قویروغین برکشی کتورسه انسان مکرندن خلاص اوله آمین

❊ خاصهٔ خنزیر ❊ مشهوردر ❊

خنزیر دیشنی برکسه کتورسه ❊ جمیع خلائق اکا حرمت ایدر ❊ دیکر ❊ دیشنی برهفته کل یاغنه براقسلر دخی اول یاغی باشه سورسلر صاچی کیچ اغرده ❊ دیکر اودینی ❊ بواصره سورسلر ایوایده و یاغنی پاره لنمش کوکه سورسلر خوش اوله ❊ دیکر ❊ برکشنك دیشی چاتلسه خنزیر دیشنی اوزرینه قوسلر خوش اوله ❊ کمکنی ❊

یاقوب کولنی اکین وچلتك یولنه کومسه لر بردخی او یولدن خبز برکلیه ❊ دیکر دیشنی ❊ دکز کو پوکیله برابر سحق ایدوب ❊ آق دوشن کوزه اکه لر آغی کیده ایو اوله ❊

❊ خاصهٔ آیو اودی ❊ مشهوردر ❊

اودین سانجوسی اولانه برمثقال ایچیرسلر ایواوله ❊ ضعیف المزاج اولانلره برمقدار یعنی برمثقال ایچیر سلر سمره وقوی المزاج اوله ❊ دیکرآیودر یسنی براوغلان کتورسه خلقی کوزل اوله ❊ دیکر آیو اودین کوزه چکسلر کوزلك یاشنی طوردوره ❊ دیکر برعورت ❊ آیوترسین کتورسه حامله اوله ❊

❊ خاصهٔ قورت ❊ مشهوردر ❊

قورت اودینی آق دوشن کوزه برقاچ کره چکسلر ❊ اقین کیده ریر ❊ دیکر قوردین دیلنك یاغنی اغریان دیشه سورسلر اصلا بردخی اغریمیه ❊ دیکر قوردین اویکنین قورتسه لر تازه سود ایله و یاخود باله قاتوب وقینادوب ایچسه لر صولومق علتین زائل ایلیه ❊ دیکرقورت دیشین کتورنلری هیچ جناوار ایصرمیه ❊ دیکر قوردین اودینی باله قرشدیروب ذکره سورسه لر هرقنغی عورته جماع قلسه هرکز اندن ایرلمیه ❊

❊ خاصهٔ کدی ❊ مشهوردر ❊

کدینك آزی دیشنی برعورت کتورسه ❊ هرکز حامله اولمیه ❊ دیکر برکشی اودینی کتورسه وقتنده کوزه چکسه کیجه یی کوندوز کبی کوره ❊ دیکر قره کدینك اودینی برکشی یسه هرکزاکاجاز ولق کار قلمیه ❊ دیکر حایه سنی ❊ کولکه ده قورتسه لر ومحکم دوکسه لرو یاغ ایله یوغورروب جماع وقتنده ذکره سورسه لر اول عورت ارتق اندن غیری کمسه یی سومیه ❊ دیکر دیشین کتورسلر کیجه قورقیه ❊ دیکرقانی ❊ ذکره طلاء ایدوب کیمك ایله جماع ایلسه اندن غیریسین سومیه ❊ دیکر برکشی اون کون یمون ایله مصاحبت ایسه هرکز

كوكلنده ملالت قليه ❊ ديكر ديشنى كتورسلر ❊ اويقو ضعيف اوله ❊ ديكر ميمون ديشنى ❊ ياقوب كول ايلسلر آق دوشمش كوزه چكسلر خوش اوله ❊ ديكر بركشى بى ❊ قودوز كلب اصرنلر ديشنى چيقاروب كتورسه‌لر ❊ ضرر ايتميه ❊ ديكر كلبه طاش آتسه‌لر كلب اول طارشى قيرسه اول طاشى هرقنغى اوده قوسلر اول اوه كوكرچين قونميه ❊ ديكر كلبك كوزلرينى براوه كومسلر ❊ اول اوخراب اوله ❊ ديكر بركلبك ديشنى ياوز كلبك بوينونه طاقسلر ساكن اوله ❊ ديكر برقره كلبك ديلنى قوردوب اويك ايچنده كتورسه‌لر اصلا كلب آنى اصرميه (ديكر) بركشى قپلان دريسين كتورسه خلق ايچنده حرمتلو اوله (ديكر كرپى) اودينى قوريدوب كتورمك دل باغيدر كسه انك حقنده يرامز سوز سويليه (ديكر كرپى) باشنى كمكى ايله پشيروب ❊ ياغنى طبان آلتنه سورسه‌لر عجائب كوره (ديكر) دريسنى ياقوب كولنى سيكيل اوزرينه ياقى ايده‌لر دفع ايدوب دوشوره ❊

❊ معلوم شريفكز اوله كه طيور وحوشده ❊

انسانه الويرشلى ويرايشلى نيچه نيچه منافع كثيره موجود اولديغندن كتاب عاجزيده برنبذه‌جك بيان اولنديكه حق تعالى حضرتلرى هر برنده نيچه خاصيت خلق ايتمشدر ❊ ازجمله هدهد قوشنك ❊ هر بر اعضاسنده برخاصه واردر ❊ هدهدن تاجنى باشى اغريان كشى باشنده كتورسه باشنك اغريسى كيدوب اغرميه ❊ ديكر كوزلرينى باشى آلتنده قوسلر كوزلرينه اويقو كليه (ديكر) كوزلرينى جذام كتورسه شفا بوله ❊ ديكر ديلنى بركشى كتورسه * دوشمن اكا زيان ايده‌ميه * وديلنى كتورن كشينك عقلى وفهمى زياده اوله * ديكر جنك كونده برتوكنى قولاغه صوقسه‌لر دشمنه غالب اوله * ديكر طرنقلرين ياقوب برعورته ايچورسه‌لر كبه اوله * ديكر بغلو كشى وسحرشرينه اوغرامش آدم اتندن توتسى ايتسه خلاص اوله ❊ ديكر بدنده سانجى قرار ايتسه هدهدن

بورننی دوکوب ایچسه شفا بوله (دیکر) کوزینی قورودب یاغ ایچنه براغوب اول یاغدن یوزینه سورن خلق ایچنده سوکیلی اوله وکورن انی سوه ❊ دیکر یوره کین اویور آدمك قولنه بغلسه لر عمرنده هرنه ایشلدی ایسه ایشنی ایده (دیکر ایکی حلال) بارشمه سه بینی طعامه قاتوب یسه لر دوستلق زیاده اوله

❊ خاصهٔ طوغان ❊ مشهوردر ❊

طوغانك اودوندن قره صو اینش کوزه برحبه طملتسه لر کوزی آچیله ❊ اودندن قولاغی اشتمز کشینك قولاغنه طملتسه لر باذن الله تعالی آچیله

❊ خاصهٔ اوردك ❊ مشهوردر ❊

قاننی بولی اقان آدمه یدرسه لر اقاز اوله والاوقتنده آقار دیکر بینی بردیوانه نك باشنه اورسلر ایواوله (دیکر) برکشینك چکه لری اغریسه اودینی بنفشه یاغیله قارشدیروب طلاء ایده لر خوش اوله

❊ خاصهٔ طوطو قوشی مشهوردر ❊

طوطونك دیلنی هرکیم یرسه فصیح اوله ❊ دیکر برمثقال بایقوش قاننی اشتمیان آدمك قولاغنه طملتسه لر ایشده دیکر یمورطه سنك برینك ایچی صاری و برینك ایچی قره اولور اکر قره سنی باشه و یوزه سورسه لر قره قیلی بتورر ❊ صاریسنی سورسه لر صاری قیل بتورر ❊

❊ خاصهٔ کوکرچین ❊ مشهوردر ❊

اتین بیان آدم زیرك اولور ❊ دیکر آتش یانغنه کلرکلرین یاقوب کولن اکسه لر ایواوله ❊

❊ خاصهٔ قرلنقیج ❊ مشهوردر ❊

بینی یاغیله قرشدیروب باشنده چوق بیت اولانك باشنه سورسه لر بنی قلیه کیده

❋ خاصهٔ صقسغان قوشی ❋ مشهوردر ❋

بینی شکر ایله قارشدیروب اوغلانجقلره یدرسه‌لر فصیح زبان اوله وهم حافظ کلام اوله ❋

❋ خاصهٔ یراسه ❋ مشهوردر ❋

یراسه برعجیب قوشدر ❋ قچن بریره چکرکه کلسه ❋ اول محله اناج اوزرینه بر یراسه اصاقویسلر ❋ اول محله چکرکه زیان ایتمیه ❋ دیکر باشنی برکشینك باشی التنه قوسلر هرکز اویومیه ❋ دیکر بریره قرنچه اوشسه یراسه نجسنی اول محله سورسه‌لر ❋ قرنچه‌لر قیرله ❋ (دیکر بدنوس) ایبیکین دوشکنه ایشکن یان آدمه قوریدوب ودوکوب ایچوره‌لر بردخی ایشه‌میه ❋ دیکر برکشی دائما آج قرننه بدنوس اتك یسه تیز کونده صاچی صقالی دوکوله ❋ دیکر حدیث شریفده وارد اولمشدرکه ❋ آق بدنوس بوغاز لاسلر ❋ اهل عیالنه ❋ وچولغه وچوجوغنه زیان ایریشه ❋

❋ خاصهٔ طاوق بیان اولنور ❋

طاوق اتنی اکثر حالده چوق بیان کشی ناصور رنجنه مبتلا اولوردیکر یاغنی قزل‌تمره کویه سورسه‌لر خوش اوله ❋ دیکر خاصه‌سی قرق طاوق یمورطه‌سنی (برظالم کشینك) قپوسنه سورسلر اول اوده‌شر وفساد اکسك اولیه ❋ دیکر (قرتال اودی) ایله یاغنی قارشدیروب صاغر قولاغه طاملاتسلر ایواوله دیکر قرغه دیلنی قوروبوب یسه‌لر صوسزلغی کیده‌ره ویورکی دخی بویله‌در ❋ دیکر اودینی قیلاری آق اولان یره سورسه‌لر قره قیل بتوره ❋

❋ خاصهٔ سرچه ❋ بیان اولنور ❋

سرچه‌نك یمورطه‌سنی مزبله‌یه کومویوب بعده چیقاروب ناصر رنجنه سورسلر خوش اوله ❋ دیکر قرق سرچه بینی جمع ایدوب مجونه قوسه‌لر جماعه قوت ویره ❋ دیکر طورنه بینی بیان صوغانیله قارشدیروب حامدن چیقنجه ایچسلر طلاق زحتندن خلاص اوله ❋

❊ ای اخلاء عقل وکمال صفاتیله متصف ومتصل اولان ذات جانب ❊
❊ پروردکارك احجار ومعادینه احسان پورمش اولدیغی خواص کثیره ❊
❊ ومنافع عدیده‌دن برمقداری بروجه اتی بیان اولنور ❊

از جمله مقناطیسکه مقابله‌سنه اکنه قوسه‌لر کندینه جذب ایدر ❊ چون که برکشی زهر ایچمش اولسه مقناطیسی سود ایله از وب ایچورسه‌لر شفا بوله ❊ دیکر چون برعورت طوغوره‌مسه بوندن برمقدار صاغ ایاغنك باش پرماغنه باغلسلر آسان طوغوره ❊ دیکر بر پاره‌سنی برکشی بو ینونده کتورسه زیرك اوله ❊ هیچ نسنه اونوتمیه ❊ دیکر ایچندن قان کیدن کشی دوکوب مقعدینه اورسه خوش اوله ❊ دیکر یانمش یره اورسلر خوش اوله ❊ دیکر دوکوب او ایچنه صاچسه‌لر اول اوده پیره اولماز ❊ برکشی یی کندینه رام ایتمك استیان کسه‌یه ایکی درهم مقناطیسی بعدالوزن پاره‌لیوب یعنی نصف یاپوب بردرهمدن زیاده‌سنی کندنده کتوره وقلان مقناطیسیده دوکوب برطعامله اول کشی‌یه یدرسه‌لر برآن کندوسندن آیرلمیه ❊ محر بدر ❊ دیکر برکشی صرعه رنجنه مبتلا اولسه بو یننده برمقداریني کتورسه خوش اوله ❊ دیکر هر کیم جنیلر مضر تندن قورقسه برمقداریني کتورسه امین اوله ❊ دیکر برعورت قارننده اولان اوغلانی دوشر دیو قورقسه بر درهمدن زیاده‌جه‌سین باشنده کتورسه ❊ اما عدت تمام اولیجق قالدیره تا کم آسان طوغوره ❊ دیکر بر عورت طوغورمیایم دیرسه ❊ برمقدارین باشنده کتوره کندنده طوردقجه حامله اولمیه ❊ دیکر برآدم تننده تمرن بادسه چیقمه‌سه ❊ اوزرینه بغلیه‌لر بر کیجه طورسه چکوب چیقارر ❊ دیکر قاسق یلنه و بواصره وطلاغه بال ایله اوره‌لر شفا بوله ❊ دیکر برکشی اکابر قتنده برخدمت ایچون یاخود برحاجت ایچون کیده‌جك اولورسه مقناطیسی صویه براغوب اول صو ایله الین و یوزین یو یه‌هم بیوب ایچه حضورنه کیره مطلوبی حاصل اوله ❊ باذن الله تعالی ❊ برکشینك خلق ایچنده حرمتی اولسه ❊ وهم راحت بولسه ❊ ماخولیا غلبه ایلسه بر یوزك یاپوب کتوره دفع اوله

❋ خاصهٔ کهربا ریس ❋ بیان اولنور ❋

ورمه ❋ وخناقه وخفقانه و یرقانه دوکوب ایچوره‌لر غایت نافعدر

❋ خاصهٔ عقیق ❋ بیان اولنور ❋

عقیق کتوران حلیم النفس اولوب وتکبر لکی کیده ❋ دیکر برمقدار قازیوب دیشلره سورسلر اغزك رایحه‌سین کیدره وقانی کسه ❋ ودیشلری آغرده

❋ خاصهٔ صدف ❋ بیان اولنور ❋

صدفی سرکه ایله ازوب برون قانه اورسلر ❋ قانی کسه دیکر برکشینك کوزنده قیل بتسه اول قیلی چکوب یرینه صدف اکسلر ❋ بردخی بتیه ❋ دیکر هر پاره‌سنی دلوب اوغلانجقلرین بوینونه طاقسلر دیشلری تیز بته ❋ دیکر برکشیدن قان کاسه شابی دوکوب ❋ اورسلر ساکن اوله ❋ دیکر قولنجی اولان کشی یه قلایلی چناقدن شاب صوین ایچورسلر خوش اوله ❋ دیکر براوده بخور ایلسلر سنکلر قیریله ❋ دیکر ❋ برنجی زیتله قرشدیروب ❋ بیت دوشن آدمه ❋ سورسلر بتی قلیه ❋ دیکر کل یاغیله قرشدیروب ناصوره اورسلر خوش اوله ❋ دیکر برطاتلو نسنه یه قرشدرسلر اکل ایدن سنکار فی الحال قیریله ❋ دیکر زاچ یاغی اویوزه ❋ و چبانه ❋ وناصوره ❋ وبرون قانه اورسلر خوش اوله ❋ براو ایچنه زاجی توتسی اتسه‌لر اول اودن سنکلر وسیچانلر فرارایدر ❋ دیکر برعورت طوغوره‌مسه دکز کپوکندن ❋ بردرهم ازوب ایچه ❋ آسان طوغوره ❋ دیکر صیرچه‌ئی دوکوب دیشه سورسه‌لر دیشلری پاك اوله ❋ دیکر سورمه ایدوب آق دوشن کوزه اورسلر اغنی کیده‌رر ❋ دیکر دوکوب اویوزه سورسلر شفا بوله ❋ دیکر ❋ دهن فرنکی ❋ زهیر آغو ایچن آدمه بردرهم ازوب ایچوره‌لر ❋ خلاص اوله ❋ دیکر سرکه ایله ❋ ازوب برصه سورسه‌لر خوش اوله ❋ دیکر بردلیکلی طاشی براغاجه آصه قویسه‌لر یمشی چوق اوله ❋ دیکر ❋ قرلنقیچ یواسنده ❋ ایکی طاش اولور ❋

بری قزلو بری آق اکر قزل طاشی برکسه کتورسه ❊ نفسنده اولان زحمتی کیدرا کر ❊ آق طاش کتورسه ❊ صرع رنجین زائل ایلیه ❊ دیکر طاوق کوکسنده طاش اولور ❊ اول طاشی برمصروع کشی کتورسه ❊ خوش اوله دخی کوزینه صواینن اول طاشی کتورسه ❊ ایو اوله ❊ دیکر ❊ دخی اول طاشی اوغلانجقلر باشی التنده قوسلر دوشنده بلکلمیه ❊ دیکر ❊ دکرمنك آلت طاشندن بر پاره سنی اوغلان دوشورن خاتون باشنده کتورسه ❊ قرننده اولان اوغلان دوشمیه ❊ دیکر ❊ بللور پارچه سنی اغریان باشه قوسدلر باذن الله تعالی خوش اوله

ای اخلاء برمقدار دخی کتاب عاجزانه مزده زهرلو

واغولو اولان اشیالر بیان اولنمشدر

معلوم اوله که ژیوه ❊ وژنکار ❊ وزرنیخ ❊ وکراح ❊ و بامبول قوردی ❊ وصابون صوبی ❊ وزاج ❊ وشاب ❊ و فرفیون ❊ وسودلکن ❊ وقره محموده ❊ وغاریقونا ❊ واسوداصغروتوربوب ❊ واغو اغاجی ❊ وقره صبر ❊ و بلاطور ❊ وقره خریق ونشادر ❊ و یرامز طومالان ❊ و یشل قوربغه ❊ جوزن ایچ قابوغی وصغان ❊ وآفیون ❊ وآج قارنده شراب ایچمك ❊ وتاتوله ❊ وتاتره وقرینك تخمنی ❊ ولفاح ❊ وفنامنطار ❊ وایت اوزومنك سیاهی و بیلان اودی ❊ و پرمس اودی ❊ وآت دریسی ❊ وقپلان یاغی ❊ وقپلان اودی وطوشان اودی ❊ وقوندوز اودی ❊ وصفین بو ینوزی وخراب اولمش قان ❊ وفنابولمش سود ❊ ایشته بومعدود اولان جله اشیا زهرلو اولان قسمدندر غفلت اولنمیه ❊ برقاج اشیا دخی تریاکلر ❊ قسمندن اولوب آتیده بیان اولنور ترونج چکردکنك ایکی مثقالی تریاکدر ❊ وایت تخمی ❊ و پلسك یاغی وجویزایله انجیر یمك مرء فندق وچنطیان ودفنه یمشی و بوتعداد اولنان اشیالرده تریاك حکمی جاری اولوب اصلاخوق اولماز

(بسم)

بسم الله الرحمن الرحيم

اقتباس

ای حکیم و حلیم ولم یزلی
علم وحکمتده کاملی ازلی

حکمتك بحری طلو کوهر خاص
نیجه لقمانی ایلدك غواص

صنعتی حکمتله افلاطون
ایکی اجزادن ایتدی برمعجون

بر یسی عجز اقرار اولور آنك
بری خلقنده ضعفی انسانك

یعنی عجزینه اعتراف ایتمش
دردینه چاره بولیوب کتمش

عمرك اولورسه نیجه یوز بیك یل
طالبی حکمت اولسك الحاصل

شمسدن زره دکلو بلیه سین
بحردن قطره دکلو المیه سین

چونکه بوعلمه هیچ نهایت یوق
جله سین بلکه لیاقت یوق

یاالهی بو علم حکمتدن
قیل عنایت بزه بو نعمتدن

زره دن آفتاب بلدوره ین
حکمتیکله کتاب طولدره ین

چونکه نامکله ابتدا ایتدیم
عجز ونقصان ایله ندا ایتدم

سن تمامه ارشدر آخر کار
ایله کون کبی قدرتك اظهار

اشکیله کوزم قراسین ازم
بونده جله مجربانی یزم

کامل اولوب بیلان جمیع دلی
دیمه کم ترکی بوکتابه بلی

اول حبیبك حق که مفخر ناس
قیل کتابم مقبول عمهٔ ناس

بولنسه انده برصحت ایدان
دکل لازم طبیبه ایتمك احسان

اول حق سبحانه وتعالی جله شانه حضرتلرینه حمدوثناورسولنه اقتدا وحضرت پادشاه دعا وثنا ایتدکدنصکره اظهر من الشمس درکه بنی آدم زبدهٔ کائنات واشرف موجوداتدن اولوب اولسببدن حق جل وعلی حضرتلری جمیع اشیانك ممتازین ومنفقلوسین انسانه غدا قیلوب حلال ایلدی وخون دعوتنه صلا ایدوب کلام قدیمنده وفرقان کریمنده بیوردیکه

استعذبالله ❊ وكلوا واشربوا ولاتسرفوا ان الله لايحب المسرفين ❊
ديو قوللرينه يبوب ايچمك آدابنى تعليم ايدوب عبادته امر ايلدى و بيوردىكه
(وماخلقت الجن والانس الاليعبدون) پس اويله اولديسه ❊ اهل
اسلامه لايق وسزا اولان بودركه ❊ خالق عالمك حرام ايدوكى نسنه لردن
اجتناب ايدوب ❊ حلال نعمتلرندن جسمكه غذا و يروب ❊ عبادته قوى
اوله سين ❊ زيرا عبادت نور قلبكى روشن ❊ ونظر كاهى كلشن ايدوب
❊ كوكلوكه حكمت ❊ وعقلوكه عبرت ❊ وجانكه قدرت ❊ ونفسكه
لذت ❊ حاصل ايدوب ❊ اول قادر قيوم بركمالك قدرت وقوه تين هر
اشياده وجميع موجوداتده مشاهده قلوب ❊ دريای خيرته مستغرق
اوله سين ❊ دخى فكر وذكرك ❊ اول خالق كونينك ❊ عظمة
شانندە اولوب (فاذكرونى اذكركم) حكمتنده داخل اولوب
(فاشكروالى) امرنده تكاسل ايدليوب ❊ كيجه وكوندز طاغده ❊ و بايير ده ❊
ودره ده ❊ وتپه ده ❊ وهر قنغى ❊ محلده اولورسك اول جانتنده اولديغى حالده
ربمز تعالى حضرتلرينه ذكر ايله وشكره بورجلو اولديغمز اظهر من الشمس وابين
من الامس درز يرا جمله مخلوقاتنى كتم عدمدن صحراى وجوده كتوروب هر بر
مخلوقاتنه كونه كون التفات ايدوب بنى آدمه دخى (ولقد كرمنا بنى آدم)
ديوب قسم ايدوب (لقدخلقنا الانسان فى احسن تقويم) ديو ظاهر يكى
يدقدرتيله مصور و باطنكى نور محمدى ايله منور ايلدى (فسبحان الله الملك الخلاق)

❊ بيت ❊

❊ قالو ردق ضلالتده اول اولمسه ❊ اولمزدى حقه اويول بولمسه ❊
❊ صلى الله عليه وعلى آله واصحابه ❊ زيرا حضرت محمد اشرف
❊ كائنات وخلاصهٔ موجوداتدن اولوب حق تعالى انى كندى نورندن
خلق ايدوب اون سكز بيك عالمى انك محبتنه يارتدى وعلوم الاولين
وآخرينى اكا ويردى ❊ بيت ❊
❊ علمدن لطيف اولسه عالمده كار) ❊ نيلر قيلوردى انى اختيار ❊
والفاظ درربار لرندن بوحديث شريف وارد اولديكم (اطلب العلم من المهد الى اللحد)
پس واجب اولديكم حق تعالى حضرتلرينك علم ومعرفتى طلبنده شد مساغ
وسعى بليغ ايدوب دنيا وآخرت سعادتلرندن محروم ومحزون اولميه سين

(عليكم)

زيرا عليه السلام (عليكم بالمجالسة العلماواستماع الحكماء لان الله تعالى يحيى القلب الميت بنور العلم والحكمة كما يحيى الارض الميت بماء المطر)

مأل لطيفى ومعناى شريفى بودركه

امدى بركشى عقلم زياده اولسون ❊ وامر نهى فهم ايدوب دين مبين بابنده اولا مشكلاتى حل ايدوب عالم علم ربانى اولام ديرايسه ❊ علما مجلسنه وارسون وملازمت ايلسون انسانه مرض ندن حاصل اولور ❊ صحت نه ايله اولور ديرسه ❊ حكما كتابن وكلامن استماع ايلسون ❊ تاكم بدن انسان ندن تركيب اولور ظاهر و باطنى نه نك كبى طلسم الهيدر ❊ ادراك ايلسون زيرا الله عظيم الشان حضرتلرى اولمش اولان قلبى علم وحكمت نوريله احيا ايدر تكم يغمور صويله روى ارضى احيا ايتديكى كبى ❊ بومحله مناسب ❊ رسول كبر يا حبيب الرحمن دن وارد اولمشدر كه (العلم علمان الابدان ثم علم الاديان) ومقدم ديباجه دم يوحديث شريف بر تفصيل ذكر اولنمش ايسه بالمناسبه ينه بيان اولندى

مأل حديث شريفى

زيرا علم ❊ ايكى قسم اوزره اولوب ❊ برى بدن علمى ❊ و برى دخى دين علمى ❊ اما بدن علمنى ❊ اول ذكر ايلدى انكيچون كم بركشى خسته اولسه عقلى بسته و شكسته اولوب بدنى ضعيف ❊ وسست اندام اولورسه دين علمى تحصيل اوله مز ❊ انكيچون بدن علمنى دين علمى اوزرينه تقدم ايتديكه ❊ وجود صحتده اولمدقجه عبادت ❊ وانقياد اطاعت ❊ وجمله خير و شر ❊ وعافيت بدن ايله اولور ❊ اى اوغل ❊ علم طيب غايت لطيف وشريف برعلم اولوب ❊ هر كسه لازم بر علمدر ❊ زيرا ❊ فخر عالم ورسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمز ❊ بيورمشلر دركه (لا بلد فيها طبيب سكانتها حرام لا يصح دينه حتى يصح بدنه) واردا ولمشدر ❊

مأل شريفى ومعناى لطيفى بودركه

برولايتده ❊ طبيب حاذق اولمسه ❊ انده ساكن اولمق حرامدر زيرا

دین صحیح اولماز ❊ حتی بدن صاغ اولمینجه ❊ اما وارد اولمشدرکه
(وان لکل داء دواء فاذا اصابت دواء الداء برئ باذن الله) صدق حبیب الله

❊ مأل حدیث شریف ❊

دخی تحقیقا جناب کبریا ❊ هر بر درده بچون دوا ❊ وشفا خلق ایتمشدر ❊ ایمدی دردك دواسی اصابت ایتدیکی وقتده الله تعالی نك اذن شریفله برئی وعافیت بولور ❊ اکر الله تعالی وتقدس حضرتلرینك اذن الهیه سی اولمسه یوز بیك لقمان کلوب شفا حزینه سندن شفاء شربه ایچرسه لر درمان اولماز (لامانع لعطائه ولا راد لقضائه) وارد اولمشدر

❊ مأل شریفی ❊

دردی و یران الله تعالیدر کیرو درمان آنکدر ❊ لکن علما دخی مابینده برسببدر ❊ هیچ سببسز نسنه یوقدر ❊ بومحلده بو آیة کریمه دلیلدرکه
(ولقد آتینا لقمان الحکمة) یعنی بز علم حکمتی لقمانه و یردك قوللریمك دردنه دوا وعطا ایدك دیمك اولا ❊ روایت اولنورکه حضرت موسی علیه السلامك ❊ رأس سعادتلرینه صداع ❊ عارض اولدی یعنی برباش اغریسنه مبتلا اولدی ❊ بنی اسرائلدن برچوق جماعت کلوب ❊ خاطرین استفسار ایتدیلرکه فلان دوائی استعمال ایدك شفا بولورسکز ❊ حضرت موسی علیه السلام ایتدیکه ❊ دوا ایتزم بلکه حق تعالی حضرتلرینه توکل ایدریم دیمه سنی مشعر بوحدیث قدسی وارد اولدی اول ساعتده خطاب عزت ظهور ایلدی و بیوردی

❊ حدیث قدسی ❊

(اتریدان تبطل حکمتی بتوکلك یاموسی) معنای لطیفی ای بنم کلیم اولان موسی حکمتمی توکلك تسببی ایله ابطال اتمکمی مراد ایدرسك یعنی بن عظیم الشان عظمة شانم وعلو قدرت خاك یزدانم ایله اثمار ❊ اشجاره ونباتات ازهاره ❊ بوقدر خواص کثیره اعطا ایتدم انلرك منافعنی ابطال اتمکمی مراد ایدرسك یاموسی ایته انلر ایله کندو صداعکه تداوی ایت بیوردی دیمك ❊

اولورکه الله اعلم عاقبت اول دوائی ایتمینجه شفا بولمدی ❊ ای عزیزلر ❊ جناب پروردکار عبث ❊ وکرکز نسنه خلق ایتمدی ❊ جمله اشیایی حکمت الهیه سی اوزره خلق ایتدی ❊ وهرشیده نه خاصیت قومشدر ❊ وطبیعتلری نه یوزدندیر ❊ ونه ایچون ظهوره کلمشدر ❊ حق تعالی حضرتلری ❊ علمك اسرارنی حکمایه بلدرمشدر ❊ پس حکمادخی حق تعالی حضرتلرینك حزینه دارلریدر ❊ بونلر خیر الناس من ینفع الناس قبیلندندر دخی حق تعالی ❊ حضرتلری بیورمشدر قوله تعالی (یؤتی الحکمة من یشاء ومن یؤتی الحکمة فقد اوتی خیراً کثیرا وما یذکر الا اولوا الالباب) صدق العظیم بودلیل ایله ❊ ارباب اطبا پادشاهلرك ❊ ووزرانك واکابر واغنیانك واجب الرعایلری وکرکلولریدر ❊ زیرا شدائد روزکاردن بدن ملکنه امراض مختلفه غلبه ایلسه ❊ حکما معالجه ایله انی منع ایدرلر ❊ تکم وزراء مدبر تدبیر ایله ❊ مملکت اوزرینه خروج ایدن ❊ عدوعسکرین دفع ایتدیکی کبی (پس ایمدی ❊ هرولایتده برطبیب حاذق لازمدرکه ❊ ای بنم عمرم حاصلی اوغلوم خسته لره دوا ❊ وشفاایده ❊ زیرا شرعة الاسلامده یزارکه

(لاتدخل بلده لیس فیها سلطان ولاسائیس ای اصحاب السیاسة من الولات وقیل ولاطبیب حاذق) وارد اولمشدر

یعنی بر بلده که کندو سنده سلطان عادل ❊ ووالیلردن اصحاب سیاست ❊ ویاخود ❊ حکیم حاذق بولنمیه ❊ اومملکته کیرمك ❊ واندہ تمکن اتمك ❊ لایق وجائز دکلدر ❊ زیرا خواب ❊ راحت ❊ وصحت ❊ وعافیت کوج اولور ❊ وکنارلرده طبیب از بولنوب ❊ طبیب حاذقه محتاجلریك نهایتی یوقدر ❊ نیجه ولایتلر واردرکه ❊ طبیب بولنمدیغندن غیری طبیبه متعلق برساله دخی بولنماز ❊ شاید بولنسه دخی آثار عتیقه دن قالوب کوشه ده بوجقده جورمش ❊ بکیسی عربی ❊ وبکیسی فارسی اولدیغندن ❊ خلق استخرا جندن عاجز اولوب قالمشدر ❊ اول سببه مبنی ❊ اخوانمه خدمت وخیر دعایله یاد اولنمق ایچون هر اخلائیك واهل انصافك فراست

ودرایتنه کوره بو کتاب مستطابی ترتیب ایدوب برعلت و برامراض ایچون فهرسنه مراجعت اولنوب ❊ البته مطلوب ومقصوده موافق بردواء وشفاء بولنور ❊ غفلت اولنیوب دقت اولنه

❊ ای مؤمن موحد اولوب جناب حقك واحدیتنی قلبلریله تصدیق ❊

❊ ودیللریله اقرار ایدن طالب اسرار الهی بولنی بلکزکه ❊

اول اولوهیت ذات پاکنه مقصوره ❊ وربوبیت صفات سماکنه محصوره اولان ذات اجل اعلا وجل ثنا حضرتلری ❊ مخلوق اولان بنی آدمی ❊ برقطره منیدن ظهوره کتورب ❊ صورت ظاهرین عناصرار بعه دن احسن صورتده خلق ایدوب ❊ نفس ناطقهٔ انده ساکن وتمکن ایلدی ❊ ودخی عناصرار بعه ده ❊ (آب) (وهوا) (وخاك) (ونار) دیر ❊ عناصرار بعه دن (اولکیسی ❊ آتشدر ❊ (جان) کبی علو یدر ❊ طبیعتده خار و یابسدر ❊ بدن انسانده آکا صغری دینور ❊ ایکنجیسی (هوادر) آکا (کوکل دیرلر) دائما وجود انسانده بی قراردر ❊ طبیعتده حار ورطبدر ❊ و بدن انسانده آکا (قان دیرلر ❊ اوچنجیسی (آبدر) عاقل کبی ❊ مسکنت روئینی یردن کتورمز ❊ طبیعتی بارد ورطبدر ❊ انسانك بدننده اکا بلغم دیرلر ❊

❊ عناصرار بعه دن دوردنجیسی حاکدر ❊

نفس کبی سفلیدر ❊ ❊ طبیعتی باردو یابسدر ❊ بدن انسانده اکا (سودا دینور ❊ پس خالق موجودات بودرت اضدادی بر یرده جمع ایدوب ❊ جسم انسانی خلق ❊ ومکمل ایلش دیر ❊

❊ اما کمال قدرتندن بوعناصر اربعه بی یکرمی سکز قسمه تقسیم ایلشدر ❊

اولکیسی (قان) ایکنجیسی (صفراء) اوچنجیسی (بلغم) دوردنجیسی (سودا) بشنجیسی (دری) التنجیسی (ات) یدنجیسی (سکر) سکزنجیسی (طمر) طقوزنجی (یاغ) اونجیسی (ایلك) اون برنجیسی (سکك)

اون ایکنجیسی (سچناق) اون اوچنجیسی (کبرك) اون دردنجیسی (طرناق) اون بشنجیسی (قیل) اون التنجیسی (بغرسقدر) اون یدنجیسی (بین) اون سکزنجیسی (یورك) اون طقوزنجیسی (باغر) یکرمنجینی (او یکن) یکرمی برنجی (بو براك) یکرمی ایکنجیسی (طلاق) یکرمی اوچنجیسی (اوکوك) یکرمی دردنجی (بوغرتلاق) یکرمی بشنجیسی (کمورتك) یکرمی التنجیسی (مشانه) یکرمی یدنجیسی (حایه) یکرمی سکزنجی (رحمدر ❊

﴿ ای عزیزلر معلوم شریفکز اوله که ﴾

اول خالق هفت آسمان ❊ اولان رب عزتعالی حضرتلری ❊ جله مخلوقاتنی کتم عدمدن سحرایی وجوده کتوران پروردکار یمز ❊ بدن انسانی بو یکرمی سکز نوع اشیا ایله آراسته قیلوب ❊ باطنی جان کوکل ❊ عقلو نفس برله مشرف ایلیوب ❊ بوچار عنصری ❊ بونلره خدمتکار ایلدی ❊ بودردی برابر اولورسه یعنی معتدل اولورسه ❊ بدن انسان دائما صحت اوزره اولور و (اکر بودرت) معتدل اولیوب ارکانندن بری ارتق ❊ و یا اکسك اولورسه بدنه زلزله واقع اولوب خرابه متوجه اولور ❊ زیرا خارج اعتدال اولوب بدن ضعیف وسست اولوب عملدن قالور ❊ پس تنده صحت اولمسه جانده قدرت ❊ و بدنده قوت ❊ ودماغده لذت اولماز ❊ ایمدی بونلرك اعتدالی پرهیز اعتدال ایله در ❊ یوخسه بتون بتونه پرهیز ایله دکلدر ❊ و زوالی مخالف غدالردندر ❊ بومحله مناسب یوحدیث شریف وارد اولو بدرکه ❊ قال رسول الله صلی الله علیه وسلم ❊ (المعدة بیت کل داء والحمة رأس کل دواء) وارد اولمشدر ❊

﴿ مأل حدیث شریف ﴾

معده جمیع امراضك ❊ وهر برنجك اویدر ❊ وصمقلق و پرهیز کار اولمق ❊ هر برصاغلیغك و عافیتك باشیدر ❊

ایمدی حکما بیورمشلردیرکه

اشتهاء کرم اولمیجه ❊ طعامه ال صونمیه سز ❊ ودخی اشتها وار ایکن الك طعامدن چکه سز ❊ الله تعالی وتقدس حضرتلری بیوردرکه ❊

(وکلوا واشربوا ولا تسرفوا ان الله لایحب المسرفین)

معلوم اولهکه ولاتسروا بیاندن مراد بو اولهکه ❊ طعام اوزرینه طعام یمیه سز ❊ تاکه بدنکز صحت اوزره اوله ❊ والا اسراف اوزره یینان طعامدن تخمه اولوب نیچه علتلر ظهور ایدر ❊ زیرا بیوکلر بیورمشلردرکه

بیت لطیف

کر کل شکر خور بتکلف زیان بود ❊ وار نان خشك دیر خوری کل شکر بود

محصول بیت

کابه شکر یسك طوق ایکن اولو زیان اولور ❊ واکر قوری اتمك عجله ایتیوب آغیر آغیر اکل ایدر ایسك ❊ او سکا کابه شکر اولور ❊ ایمدی بو خلاصه دن مراد بودرکه ❊ قرین طویدقدنصکره اکل اولنان طعاملر صفرایه معتلق اولور سه ❊ صفرا وی مرضلر ظهور ایدوب ❊ بکزلری صاری اولور * حمای محترق وحمای عنف وصاریلق کبی * ودخی بونلره بکزر علتلره مبتلا اولور ❊ واکر اکل ایتدیکی بلغمه متعلق غدالردن ایسه ❊ ❊اق بهق❊ و برص و❊او یوز❊وفرنکی زحمتی❊وداءالثعلب ❊ وداءالحیه❊ واوکسروك ❊ وضیق النفس و❊ورم❊و بونلره بکزر المللر حالی مکدر اولور واکر غداسی سودایه متعلق اولورسه ❊ ماخولیا ❊ وقره بهق ❊ وقره قوره دوشلر ❊ کورمك اونوتسا قلق وجباب و بونلرك امثالی علتلره مبتلا اولور ❊

اکر اکل اولنان غدالر قانه متعلق ایسه

فاسد قان چبانلری ظهور ایدوب ❊ و برون قانی طورمامق کبی زحمتلره

دوچار اولورلر ❊ بوذکر اولنان امر ضلر دائما اوتوروب ایشی وکوجی اولیوب اودن طشره چیقمیان وقومشیدن قومشی به بیان کتمیان ذوات کرام حقنده در ❊ لکن بدنی صحت وعافیتده ❊ و معده سی قوتده ❊ اولمدقجه وکوندوز ایشده وکوجده قوشوب ویلن ذوات ایچون دکلدر ❊ زیرا انلر نقدر اکل وشرب ایتسه لر اولقدر قوت حاصل اولور ❊ و بزم مجربمزدر طرسوس وآطنه طرفلرنده اکین واوراق وقتلری یومیه بش دفعه یمك یمیجه ایشلرلر وخسته اولوب بایلیرلر هرکسك معلومیدر ❊ تمت

❊ بومحله مناسب حکیم افلاطون بیورمشلردرکه ❊

الجوع سحاب یمطر العلم والفصاحة الشبع سحاب یمطر الجهل والغفلة مألی عباره بودرکه

آجلق برسحاب رحمتدر ❊ اندن یاغان علم وفصاحتدر وطوقلق سحاب ظلمتدر اندن یاغان جهل وغفلتدر دیمشلردر ❊

بوفصل فصول اربعه ده نه استعمال ایتمك لازم اولور ونه دن صاقنمق کرکدر ❊ تاکه بدن انسان امراض مختلفه دن مبرا اوله ❊ اولا اول بهار فصلنده ❊ بارد ویابس غذالر یمك کرکدر ❊ ویاز وقتنده بارد ورطب غذالر اکل کرکدر ❊ وقیش فصلنده ❊ حار ویابسدر ❊ اکا کوره غذالر یمك کرکدر ❊ زیرا جسم بر باغه بکزر ❊ باغبان تیمار ایدر ایسه معمور اولوب نشو ونما بولوب میوه ویر ❊ اکر باقیلز ایسه خراب اولوب استدیکك کبی مطلوب حاصل اولماز ❊ زیرا جمیع محبکدن جسمك سکا یقیندر ❊ حق تعالی حضرتلرینه عبادات وطاعت وجودك صحتیله اولور ❊ وصحت دخی پر هیز ایله اولور ❊ ایمدی نه لردن هیز ایلك کرکدر ❊ حکماء متقدمیندن صاحب اوالالباب بیورمشلردرکه ❊

اتفقوا اطباء الفارسی والروم والهندیان جمیع الامراض یتولدمن ستة اشیاء کثرة الجماع ❊ وقلة النوم فی اللیل ❊ وکثرة النوم فی النهار ❊ وحبس البول ❊ وشرب الماء فی جوف اللیل ❊ وادخال الطعام علی الطعام

﴿ مأل شریفی بودرکه ﴾

هندك ❊ وروملك ❊ وعجملك ❊ طبیبلری اتفاق ایدوب بیوردیلرکه ❊ تحقیقا جمیع مرضلر انسانك بدننه ❊ التی نسنه دن ظهور ایدر ❊ اولکیسی کثرت جماع ❊ ایکنجیسی کیجه او یقوسنی آز او یومق ❊ اوچنجیسی کوندوز چوق او یومق ❊ دردنجیسی بولی حبس ایدوب صقلمق ❊ بشنجیسی کیجه یاریسنده صوایچمك ❊ التنجیسی قرنی طویدقدن صکره اوزرینه فضله طعام ادخال ایتمك ❊ ایشته امراض مختلفه بومعدود اولان التی نسنه دن حاصل اولوب بونلری بیلوب عمل ایدوب صقنمق کرکدر ❊ ابیات آتیه مأل بالآیی مؤید وموکددر

﴿ نظم ﴾

❊ جمع کردم بهر تواین یادکار ❊ از دعای خیر مارا یاد دار ❊

﴿ اطبانك بودر ینديء کلامی ❊ صقن افراطیله یمه طعامی ﴾
﴿ که هر امراضك اصل چوق یمکدر ❊ کیجه بیدار کوندوز او یومقدر ﴾
﴿ صقنغل چوق یمکدن هر یمشی ❊ ضرردر چوق یمك بکزی ودیشی ﴾
﴿ بریسك نوله اشته غالبکن ❊ الك چك کل که معدك طالبکن ﴾
﴿ او یانوب دونله صوایچمك خطردر ❊ تنوکه حبس بول ایتمك ضرردر ﴾
﴿ آقر صو شرقی اوله یاشمالی ❊ اوصودن ایچمکل خوش اوله خالی ﴾
﴿ سواحلده طوترسه کبکی ملکن ❊ اولور اول کندینك جانته دشمن ﴾
﴿ جهانك وارانی آب هوادر ❊ هوا وآب بد بر بر خطادر ﴾
﴿ اولوراول عورتك نوشی سکانیش ❊ کهسندن سال وماهله اوله بیش ﴾
﴿ حذو پیره زناندن ایله زنهار ❊ که بونلر در اساس عمره غدار ﴾
﴿ مناسب کنجطوغراولورسعادت ❊ ایاکوکبا کرسنه ولعنت ﴾
﴿ انك اکریسنه تزویر طلاقی ❊ برایوسنه جهد آیت اول طلاقی ﴾
﴿ عمر جرح ایتمکل انصافه کلز ❊ ایاکوجهدله هیچ طوغری اولمز ﴾

﴿ بوبیتك منظومنی زیرده تفصیل و بیان اولنور ﴾

ای اخلاء معلوم اوله که برآ کل قچن وزنی ایله ووقتی ایله اکل طعام ایتسه

قرق خاص لقمه‌دن ❊ برقطره قان حاصل اولور ❊ قرق قطره قاندن بر مثقال روح قانی حاصل اولورکه ❊ حکما اکا مادة الحیواة تعبیر ایدرلر ❊ یعنی صاغلق سرمایه‌سی دیمك اولور ❊ وبورون ایچنده مقام ایتشدرکه ❊ اکا کیلوس دخی دیرلر ❊ انکچون هضم طعامدر ❊ الله تعالی وتقدس حضرتلری اکا برحرارت و یرمشدرکه ❊ یبوب ایچدیکی غدالرك حرارتندن قینار ❊ شول قزان قینار کبی که ❊ اریبوب بولامجه دونر ❊ قچن کم کالین بوله ❊ ماسریقه طمرلرندن ❊ باغره وارقه یه رد اولنور دخی انی قبول ایدر ❊ تکرار انده دخی قینار ❊ تمام کال بولور آنك رواقی صافی قان اولور ❊ وکپو کندن صفرا اولور ❊ وثقلندن سودا حاصل اولور ❊ واولکی حرارتدن باقی قلان خام وپشمامش تقصیردن بلغم اولور ❊ پس بوعناصر اربعه‌دن انسانده بووجهله کالین بولور ❊

بو فصل احلاطك مراتب واحکامنی بیان ایدر

معلوم اولهکه بواحلاط اربعه‌نك طبیعیسی واردرکه جمله‌دن بری قاندر اولا قانك طبیعیسی اولدرکه ❊ رنکی آل کندی صافی طعمی طتلو اولور ❊ ورایحه‌سی کوزل اولور ❊ اما غیری طبیعیسنك رنکی ❊ قیو متوراق اولوب طعمی طاتسز اولور ❊ اما صفرانك طبیعیسی قانك کپوکندن اولور ❊ والاغیر طبیعیسی درت نوعدر ❊ درت نوعدن نوع اوله ❊ مری دیرلر ❊ بوکا بلغمدن برمقدار رطوبت قارشیر برقیق صو اولور ❊ نوع ثانیه مری مجی دیرلر ❊ بوکا دخی بلغمدن برازغلیظ خلط قارشور ❊ یمورطه صارسی کبی قیوراق صاری اولور ❊ بونك حرارتی اولکی حرارتدن زیاده اولور ❊ نوع ثالثه کزاری دیرلر ❊ سنجابی اولور ❊ بوسنجابی ایکی نوعدن پیدا وظاهر اولور ❊ اکثری معده‌دن

قو پار ❊ بونك حرارتی اول ایکی نوعدن زیاده در ❊ نوع رابعه زنجاری دیرلر ❊ رنکی یشل اولور ❊ بونك طبیعیسی اغویه قریبدر ❊ اما بلغمك طبیعتی حراره تك تقصیرندن تمام مستحقنده پشمش ایدی بونك قان المغه امکانی واردر ❊ باخصوص اصلنده قان ایدی ❊ والا غیر طبیعیسی ❊ بش نوع اوزرینه اولوب ❊ اولکی نوعنه ❊ بلغم حلوی دیرلر ❊ بوکا براز قانك رطوبتندن قارشور طعمی طتلو راق اولور ❊

❊ بش نوعدن نوع ثانیه بلغم صالح دیرلر ❊

بوکا برمقدار کویونمش صفرا قارشور ❊ طعمی طوزلو اولور بو بلغمك انواعندن اسیدر ❊ واوچنجی نوعنه بلغم حامض دیرلر ❊ بونوع بلغم حلو یدندر ❊ اما حرارت ازلغندن تمام قیغامشدر ❊ اکشلکی بوسیدندر دردنجی نوعنه بلغم عفص دیرلر ❊ بوکا براز اکشی سودا قارشمشدر ❊ انکیچون طعمی کوکرده ومازوا لذتنه بکزر ❊ و بشنجی نوعنه بلغم نفد دیرلر ❊ زیرا طعمی یوقدر بونوعه ❊ رطوبت و برودت غالب اولور ❊ بو بلغمك انواع نوعندن صنوق اولور ❊ اما سوداء طبعی قانك ثقلندن ایدی ❊ والا غیری طبیعیسی اخلاطك کویونمسندن اولور ❊ یعنی قان یانسه سودا اولور ❊ وصفرا یانسه سودا اولور ❊ و بلغم یانسه سودا اولور وسودا یانسه سوای غیری طبیعی اولور ❊ اخلاطك اعتبارنجه تقسیم کرکدر ❊ ایمدی بلکل کم ❊ بو اخلاطك هر برسنك سبب فاعلیسی ❊ وسبب مادهسی ❊ وعلته صوریهسی ❊ وسبب مادهسی صالح ❊ ومعتدل ❊ اغدیه واشربه دیر ❊ وسبب صوریهسی نضیج فاضلدر ❊ یعنی لایق اوزره پشمکدر ❊ علته غائیهسی بدنك نقدیسی ❊ وهم ترتیبدر ❊ اما صفرا طبیعتك علت فاعلیهسی ❊ ومعتدل حرارتدر ❊ وغیر طبیعیسی افراط حرارتدر ❊ علت مادیهسی طتلو و یاغلو وتیز واسی غدالردر ❊ وعلت غائیهسی ❊ افراط نضجدر ❊ یعنی چوق پشمکدر ❊ واعضالرده عضو وارکه ❊ انك نقدیه سنده صفرادن برمقدار کرکدر ❊ تاکم قانی

رقیق وتلطیف ایدوب طائرلردن آسانلغله کچه ❊ وسبب غایسی ❊ بوتلطیف ایله اعضـایه غدا ویرمکدر ❊ اما سـودای طبیعتـك سبب فاعلیسی معتـدل نضجدر ❊ وغیر طبیعیسی افراط غدالردر ❊ وسبب صوریسی ثقـل اولوب سیلانی وتحلیـل آز اولمقدر ❊ واعضالرده ❊ عضولر واردرکم ❊ آنك نقدیه‌سـنده ❊ سودادن برمقدارماء کرکدر ❊ پس سبب غایه‌سی ❊ اعضـایه غدا ویرمکدر ❊

❊ بوفصل اعضانك متولداتنی واعضایه عارض ❊
❊ اولان شیلری بلدرر ❊

ای اهل کمال معلومکز اوله‌که ❊ اعضا دیدکلری شئ شول جسملر درکه ❊ انك تولدی اخلاط مزاجك اولنـدندر ❊ نتکم اخلاط دخی جسملردر ❊ تولدی ارکان مزاجك ابتدا سـندندر (اما اعضا دیدیکمز) دورت قسم اوزره اوجلیـدر ❊ پس بوّاعضانك برقسمنـه اعضـای رأسـیه درلر ❊

❊ دخی معلوم اوله که اعضاء رأسیه ده ❊
❊ دورت قسـم اوزره اوجلیـدر ❊

اوچی بقای لشخص ایچوندر ❊ وبری دخی بقـاء نوع ایچوندر ❊ طبیعی قوا بونلره محتـاجدر ❊ اما اولکی بقـای شخصدر ❊ البتده قووای اکا محتاجدر ❊ آنك بری یورکدر ❊ زیرا قوت حیوانیسنك مبدئدر ❊ (وبریسی بغردر) بوهم نقدیه قوتنك دماغیـدر ❊ وحس وحرکت مبدئدر ❊ (اما اولکی) دبقاء نوع ایچوندر ❊ حایه‌لر وذکرلردر ❊

❊ معلوم اوله که ایمدی اعضانك برقسمیدخی اعضـاء ❊
❊ رأسك خدمتکاریدرلر ❊

بونلر دخی دورت قسمـه منقسـمدر (قسـم اول) عروق ضواربد یعنی متحرك شرائندر (قسم ثانی) قاتنـهٔ رطوبیهٔ زجاجیـه دیرلر ❊ آدمك یوزی ایچنـده کورینور ❊ آیینـه کبیـدر (اوچنجی قسمی) قاتنـهٔ جلدیه دیرلر ❊ اول زجاجیهٔ قبلا مشدر (دوردنجی قسمی) قاتنهٔ عنکبودیه‌درلر (بشنجی قسمی) قاتنهٔ رطوبیهٔ بیضیه دیرلر (التنجی

قسمی) قاتنهٔ طبقهٔ قرنیه دیرلر ❊ (یدنجی قسمی) قاتنهٔ طبهٔ ملتحمه دیرلر ❊ غایت بیاض اولور ❊ ودماغك صاغ جانبنده صول کوزه برمجوف سکر کبیدر ❊ وصول یاندن صاغ کوزه برسکر کبیدر ❊ ایکی قاش اراسنده برلاشیرلر ❊ وکوز هرقنغی طرفنه برآفت ایریشسه آنوك نوری اول برکوزینه کیدر ❊ پس دماغده کوزه اول سکرلر ایچندن ایرشور ❊ بدن انسانده بوایکی سکردن غیری مجوف سکر یوقدر ❊ اما جناب کبریا دماغی اوچ بولك قلدی ❊ وارالرنده صوغان ضاری کبی پرده‌لر چکدی ❊ بری آلنندن یکا) کوزه نور ویرر (وبری تبه‌نك اورطاسندندر) (اول معدن عقلدر) (وبری دخی آکسدن یکادر) اول اعضاده اولان سکرلره قوت ویرر ❊

❊ ای آدم علیه السلام حضرتلرینك اولادلری بلکزکه ❊
❊ حق تعالی حضرتلری قوللرینك وجودینی ❊

اوچیوز اون سکز پاره کموکلر ایله (واوچیوز التمش التی منفصل)ودرت یوز قرق دورت پارچه طمرلردن خلق ایتشدر ❊ وبونلره آلت اوله‌رق ❊ نیچه بیك معین خلق ایتشدر ❊ ازجمله (اللی براتدیکه) منفعتلو نسنه‌لری طوتوب قالدیروب کتورمك ایچون ❊ (ایاقلی براتدکه) قیامه طورمق وخیر ایشلره کتمك ایچون (وشکل صورت وجمال) (وکمال) (وعقل) وسائر فراغتلر ویروب مکمل ایلشدر ❊ فتبارك الله احسن الخالقین ❊ زهی رحمت تعالی حضرتلری صنعتنده نقصان ایتمامشدر ❊ اویله ایسه شرط انصافیدرکه ❊ بزده قوللغی یرینه کتورمیه لیم ❊ یعنی دائماشکر ایده‌لیم قوللغی یرینه کتورب عبادات طاعت ایده‌لیم زیرا بودنیا سریعة الزوالدر ❊ آزوقت ایچنده حضور پرور دکاریمزه جمله‌مز رجوع ایده‌جکز ❊ شکسز وشبه‌سز ❊

❊ شوفصل انسانك صوره‌تنه نظر اولندیغی حالده ❊
❊ آدمك حالنی عناصر اربعه‌نك حکمنی بیلدرر ❊

ای اخلا معلومکز اوله‌که ❊ ایمدی دموی آدمك علامتی اولدرکه ❊ یوزی قزل اوله ❊ وبوینوطمرلری طلو ❊ وصلیاری طاتلو ❊ وفصد

(وجامت)

وجامت یرلری بکیه ❊ و بدنی حاچکمش آدم بدنی کبی ایسی اوله ❊ واکر بدننده ناحوشلق و یا حاکبی نسنه‌لر اولورسه ❊ صغوق هوادن حظ ایدر ❊ و بولی رنکی آل اوله (اما صفراوی آدمك بکزی صاری واغزی آجی ❊ وقوری طرفی غالب اوله کوزلری صودن کتیه دائما صو آریزوایده وطمرلری تیز تیز آته ❊ وحاجتلری عارض اولسه دتره‌ده ❊ صکره قیزدیره و بولی رنکی صاری اوله ❊ ودخی بلغمی آدمك علامتی اولدرکه بکزی آق اوله ❊ وطمرلری آهسته حرکت ایده وکاهل وتنبل اوله ❊ وخوش اولمسه چوق اویویه و بدنی‌اق وکوزلری کوك اوله ❊ وبولینك رنکی آق اوله ❊

﴿ معلوم اوله‌که سوداوی اولان آدمك علامتی ﴾

اولدرکه لونی طونق ❊ وبکزی صولوق ❊ و بدنی قریق اوله ❊ ودائما تفکرده اوله ❊ ودائما غمکن وغصه‌لی اوله * اماپیرلك زمانده سوداسی غالب هم کوز فصلنده زیاده اوله * و بولی رنکی سیاه اوله * اما بودورت جوهرکه واردر ❊ بدن انسان بونلر ایله قائمدر ❊ وهر بریسی برفصلك مزاجین طوتار ❊ (نتکم بر بیل درت فصل اولدیغی کبی) (قان) اول بهاره مخصوص و (صفرا) یاز یاخود یای فصلنه مخصوص اولدیغی کبی و (سودا) کوز فصلنه و (بلغم) دخی قیش وقتنه مخصوصدر ❊

﴿ ای اخلا بنی آدم اولادلرینك عمری دخی ﴾

﴿ دورت فصل اوزره اوجلیدر ﴾

﴿ فصل اول سن طفولیت بیانندەدر ﴾

یدی یاشندن اون بشنه قدر ❊ بواثناده ❊ بدنی وقوتی ❊ وحسنی آرتر ❊ بونده ❊ حرارت ❊ ورطوبت ❊ زیاده اولور

﴿ ایکنجی فصل سن تمیز بیانندەدر ﴾

﴿ اون بشندن ﴿ اوتوز یاشنه وارنجه یه قدر ﴿ بدن بوفصلده ﴿ عقل وکمال ﴿ وهنرصاحبی اولوب ﴿ هرشئ فهم وادراك ایدر ﴿ بونده حرارت ﴿ و یبوست ﴿ وغیرت غالب اولور

﴿ اوچنجی فصل سن وقوف بیانندەدر ﴾

﴿ اوده اوتوز یاشندن قرق یاشنه وارنجه یه قدر ﴿ کیجه ایله کوندوزك براولمسی کبی ﴿ یعنی سنی قرق سنه یه باصدیغی آندەنشوونمابولماز ﴿ برمدت انده توقف ایدر ﴿ قرق یللق عالمدر ﴿ بوسنده آدم کرویه دونرو بو یاشدەآدمه برودت و یبوست غالب اولور

﴿ وعمرك دوردنجی فصل سن انخطاط خفی دیرلر ﴾

﴿ التمشنه قدر ﴿ وسن الشیوخده دیرلر ﴿ پیرلك وناچارلك وقت زمانیدر ﴿ بو یاشده ﴿ عقلده ﴿ وفکرده ﴿ وسائر قوه لرده ﴿ نقصان ﴿ اثرلری ظاهر ﴿ وآشکاراولور ﴿ تکیم قیش فصلدر ﴿ سنی التمشه بالغ اولنجه قیشه مشابهدر قیشده هرشئ نقصان بولدیغی کبی ﴿ التمش یاشنه کیرنجه هرشئ نقصان بولورورودت ﴿ وهم غریب رطوبت پیدا اولور

﴿ بشنجی فصل سن انخطاط جلیدر ﴾

عمرك انتهاسنه قدر ﴿ وعمرك نهایتی دیمکدر ﴿ دردنجی فصلده داخلدراماسمز اولمق ات جهتندن ایسه ﴿ حرارت ورطوبت غالب اولور ﴿ والاارىقلقکدەیوزی قزل ایسه حرارت و یبوست غالب اولور ﴿ واکر بکزی ﴿ آق اولور ایسه برودت و یبوست غالب اولور ﴿ اما ارکك ایله دیشی مابینده فرق بودرکه ﴿ ارککك حرارتی و یبوستی غالبدر ﴿ و برودتی دیشینك ارتق اولور)

﴿ بواحوالده تصرف عقليه لازمدر والله اعلم بالصواب ﴾

﴿ ای اخلاء مکر اوله که طبایع نبض نه کیفیتده ﴾
﴿ ونه حالتده حرکت ایدر بیان اولنور ﴾

❊ النبض ❊ یعنی نبض شراین طمرلرك قبضی ❊ و بسطی حرکتنك علامتی بودر که ❊ بونك حرکتی جانك ❊ وجسمك صحتی علامتیدر ❊ وشول برنفس که ❊ آلور و یرسین روحك فضولاتی آنك ایله دفع اولور ایمدی بوحرکت اون نوع اوزره اولوب

﴿ یدی قسمه منقسمدر ❊ بریسی طویل ❊ ۲ قصیر ۳ معتدل ﴾

﴿ ٤ عریض ٥ اعتدال ایله طار اولمق ٦ مشترف یعنی ﴾
﴿ بقمق ۷ یاپشمقدر اما کتاب قانونده ﴾

یکرمی یدی یه تقسیم ایتمشدر ❊ اوقدر تفصیلك لزومی یوقدر ❊ و بوقدر کفایت ایدر ❊ زیرا اول تفصیل بو یدی ایچنده مندرجدر ❊ اماطمرلرك حرکتی ❊ اوج قسم اوزره اولجیدر ❊ اولکیسی قتی ضربدر ۲ یومشقدر ۳ متوسطدر اما اولزمانکم کوررسین که نبضك حرکتی یاسریعدر ❊ و یابطئ یعنی کیچ حرکت ایدر ❊ و یاخود متوسطدر ❊ و یاصیب یعنی یومشاق ❊ و یا اورته حرکت ایدر ❊ و بری سکوندر بونك علامتی ❊ بر بری اردنجه ارتار ❊ و براز طورر ❊ و ینه دائما اتار ❊ بویلدر ❊ والا بوکاشلرك هر بری بردورلودر ❊ و بریسی دخی اسی و یاصغوق و یامعتدلدر ❊ و بری دخی طمرك حرکتی برابر اولمقدر و یا مختلف اولمقدر و برینك نظامی یوقدر ❊ ومختلفدر ❊ هرزمانده بونده نظام بولنماز ❊ و برینك علایمی مختلف ومنتظم و یاغیری منتظمدر

﴿ اوچنجی حرکت اوزان اوزه رینه در ﴾

بودخی ❊ یامعتدل ❊ و یا مصلحدر ❊ و یاغیری مصلحدر ❊ اما بونك جنسی اوجدر ❊ یکید ❊ وچوچوغك ❊ واختیار آدملرك ❊

نبضینك وقت حركتی اولدركه ❊ بونلرك زمانلك حركتی تغییر اولور ❊ و بر برینه بكزه مز ❊ حركتی خارج اولور ❊ ایمدی دیلرسك كم نبضه معلومات كسب ایتمك ❊ كیفسزك صاغ یانه اوتورب نبضه ال اوره سین ❊ اكر اوعلیلك طمری ❊ سندن یكا واروب كلورسه ❊ علامتی صحتدر ❊ علیل كركسه برحالدن برحاله وارسین كلسون یه خسته ایوحالدر

❊ اكر علیلك نبضی سندن یكا كلوب كتمزسه حامدر ❊

برقاج كون صبر ایدوب معتدل غدالر ❊ ولطیف اشربه لرا كل ایده كه مزاجنه موافق اوله ❊ واستعمال ایتدوره لر ❊ واكر نبض سنك قرشوكه كیدوب كلسه ❊ والله اعلم حسته نك حالی علامت موتدر ❊ واكر اله ضرب ایله طقونورسه ❊ حسته اضطرابده جان علامتنده در ❊ واكر بركره طقونوب برزمان طوررسه ❊ علامت هلاكدر ❊ اكر نبضی طمرین یاصدق آلتنده یكا یعنی ایچنه آتارسه هلاكه علامتدر

❊ اكر نبضی علیلك ❊ كاه الندن یكا ❊ وكاه كوده سندن یكا ❊ اتارسه ❊ علامت هلاكدر ❊

واكر الده طمردترسه ❊ یورك ضعیفدر ❊ بوكا ❊ بدویة القلبیة دیرلر ❊ بوكا كركدركه قلبه قوت و یرر كوزل معجونلر ❊ وغدالر ❊ وشرابلر ❊ ترتیب ایدوب و یره لر ❊ انشاءالله تعالی بونلره دائر دوالر ❊ وشرابلر محللرنده ❊ و بابلرنده ❊ بیان اولنمشدر ❊ غفلت اولنمیه ❊ اكر حسته نك نبضنك حركتی صحت علامتی كوسترووب حسته اضطرابده اولسه ❊ قاروره سین كوروب اكا كوره علاج ایده سین ❊ والله اعلم بالصواب

❊ معلوم اوله كه قاروره نه درحسته لكی نه دیمد كدر ❊

و یابلغمی میدر ❊ و یا صفر و یمیدر ❊ و یاسود اویمیدر ❊ وزحتی ومعالجه سی نه ایله اولمق كركدر ❊ تمام ازعان وفهم ایدوب ❊ اكا كوره جواب و یره سین

❊ معلوم اوله که قاره رەنك بش دورلو طبیعتی واردر ❊

بری ❊ صاریلق ❊ و بری قزلق ❊ و بری یشلك ❊ و بری قره‌لق و بری اقلقدر ❊ اماصاری بولك آلتی مرتبه‌سی واردر ❊ بری تینی یعنی صمان صو یونك رنکنه بکزر و بری (آل) و بری (نار رنجی) و بری (ناریدر یعنی آتش رنکنه بکزر و بری (زعفرانیدر) و بونلرك هر بریسی مراتب اعتبارنجه نسبتنه کوره حرارەتك زیاده‌سنه دلالت ایدر ❊

❊ اماقزل بولك دخی دورت مرتبه‌سی واردر ❊

اولکسی (اصهب) یعنی قویو آل ❊ بوقانك ازغلبه اتدوکنه دلالت ایدر ❊ ایکنجیسی (وردیدر) یعنی کول رنکنه بکزر ❊ و بری (احمر قانی) یعنی غایتده قزل و بری (احمر اقتم) یعنی قیو قزل ❊ و بونلرك هر بریسی مراتب اعتبارنجه قانك زیاده‌سنه دلالت‌ایدر ❊

❊ امایشل بولك بش‌مرتبه‌سی واردر ❊

بریسی (فستغی) برودته دلالت ایدر ❊ و بریسی (آسمانیدر) (و بریسی دیلی) یعنی جوید رنکنه بکز ❊ وهر بریسی مراتب اعتبارنجه برودتك زیاده‌سنه دلالت ایدر (و بری کرانی یعنی کنه رنکنه بکزر ❊ بوخلطك زیاده کوینشلکنه دلالت ایدر ❊

❊ اما قره بولك دورت مرتبه‌سی وازدیر ❊

بریسی (قره‌در) اما صاریلغه میل ایدر ❊ بو بولك صفرادن دونمش سودانك غلبه‌سنه دلالت ایدر و بریسی قره‌در) لکن یشلیکه‌میل ایدر ❊ بو بلغمه‌دونمش سودایه دلالت‌ایدر ❊ اما آق‌بول (صغوقلغه (و بلغمه) دلالت ایدر ❊

❊ اما بولك قوامی اوچ قسم اوزره اوجیدر ❊

بری (رقیق) و بری (غلیظ) و بری معتدلدر) لکن رقیق حاملغه ❊

و پشمه مشلکه ❊ یاسده‌لره دلالت ایدر ❊ ویا بوکراك ضعیفلیغنه ❊ ویا چوق صو ایچمکلکه دلالت ایدر ❊ ویاخود برودته ❊ و یایبوسته و یاخود ماده صو یوللرنده منصرف اولدیغنه دلالت ایدر ❊ لکن بولك اعدالی مستحقنده پشمکلکنه دلالت ایدر ❊

❊ اما بولك رایحه‌سی دورت قسمه منقسمدر ❊

(بری قلیل الرایحه) یعنی نضج یوقلغنه ❊ ویا (مزاج صوقلغنه ویاحرارت غریزیه‌نك ضعفنه دلیلدیر ❊ و (بری حلو الرایحه) یعنی قوقوسی طاتلودر ❊ بوقان غلبه‌سنه دلالت ایدر ❊ و بری حامض الرایحه یعنی قوقوسی اکشیدر ❊ جوهری صاف اولان خلطلری کفلندیرمشدر و (بری متن الرایحه) یعنی قوقوسی فناقوقار ❊ اول شوکه دلیلدرکه ❊ احلاطده عفونت واردر ❊ و یابول یولنده طاش بلورمشدر ❊ امابول یولنده اولان سبب بودرکه ❊ صو یولنده بیاض ❊ و یاخود بهباس ثقل طاغلور یل ایله بیله اما طورولغی بونك خلافجه‌در ❊ لکن طورولق ایله بولانقلق بیننده معتدل اولان خود معلومدرکه ❊ بوکرك ضعفنه ❊ و یاتحلیل چوقلغنه ❊ و یاماده برطرفه دخی متوجه اوله ❊ اما بولك چوقلغی بدن‌سز اولدوغنه ویابدنده چوق قصور وارایدوکنه دلالت ایدر ❊ پس طبیعت اونی دفع ایدر ومعتدل ایکسنك اراسنده میانه‌در ❊ دخی کپوکی بله دلیلدر ❊ امارسوب دیدکاری بولك شوغلیظ جوهریدرکه ❊ صودن حاصل اولور ❊ کاه وقت یوقارو قلقار ❊ کاهی وقت بولك دبینه چوکر ❊ امارسوبك طبیعتی اولدرکه ❊ آق اوله ❊ وهم لطیف اوله ❊ حتی چالقندقجه قاروره دبنده یاییله ❊ وقاروره‌نیك دبینه تیزجه جیك چوکه ❊ بعده قزل اولور ❊ بعده صاری اولور ❊

❊ امارسوبك غیری طبیعیسی اون ایکی قسمه منقسمدر ❊

اولکیسینه (حرآطی) دیرلر بوشول صیرینتییه بکزر بونوع صحیفه‌لر اولور ❊ بومثانه صیرلدیغنه دلالت ایدر (ایکنجی آللی) (وقزللی) اولور ❊ بو بوکرك صیرلدیغنه دلالت ایدر ❊ اوچنجی (قرامتورق

(صحیفه)

صحیفه‌لر اولور) بو اعضاء اصلیه صیر لدیغنه دلیلدر یعنی اعضاء اصیلدن مراد (طمرلر) (وسکرلر) و بونلرك غیری اولان آلتلر کبی (دردنجی نوعی) (کچیرك) (ودکرمی) قزل یاره‌لر اولور ❊ لونده بور چاغه بکزر ❊ و بوبغرك بعض اجزالرنده احراق اولدیغنه دلالت ایدر ❊ (بشنجی نوع) کپوکه بکزر ❊ بو مثانه‌ده او یوز اولدیغنه دلالت ایدر (التنجی نوع) دیشی سنی دیرلر ❊ بونك علامتی یازمیه بکزر ❊ ولونی قزل ذر نخك لونه بکزر ❊ بوقان کویتدوکنه ❊ واعضا اریدیکنه ومثانه‌ده او یوز اولدیغنه دلالت ایدر (یدنجی قسمنه) دخی (لحم) دیرلر لونده بورچاغه بکزر ❊ ات پاره‌لری کبی اولور ❊ بواعضالرده دویان یعنی اریمکلیکنه دلالت ایدر (سکزنجی قسمنه) دیمی دیرلر ❊ بودخی زبانه دلیلدر (طقوزنجی قسمنه) مدی دیرلر ❊ اریکلو یعنی جراحتلو بولدر ❊ بودخی بول یوللرنده باشلری دشیلدیکنه دلالت ایدر (اونجی قسمنه) شعری دیرلر سبب رطوبتدر تیل تیل معتدل اولور ❊ (واونبرنجی قسمنه) حیری دیرلر بوشول صوده اصلنمش حیر پاره‌لرینه بکزر ❊ بومعده‌نك ضعیفلغنه دلالت ایدر (واون ایکنجی قسمنه) رملی دیرلر ❊ قومه بکزر ❊ بو شول صو یولنده طاش بغلندوغنه دلالت ایدر ❊ و برنوعنه دخی رمادی دیرلر ❊ رنکی کل کبی اولور ❊ بلغمه وابریکه دلالت ایدرکم ❊ چوق اکلنمکدن تغییر اولمشدر ❊ و (برنوعنه) دخی عقلی دیرلر ❊ او یوشمش قان پاره‌لریدرکه ❊ سلمو که بکزر ❊ برنوعنه دموی دیرلر ❊ بولی قان رنکی کبیدر ❊ قانك غلبه سنه دلالت ایدر ❊ اکر بولی ایله قارشق ایسه ❊ بغرك ضعفنه دلالت ایدر ❊ واکر قارشق دکل ایسه بول یولنده باش وار ایدوکنه دلالت ایدر ❊ اکر بولك رسوبی یعنی غلیظی مکان اعتبارنجه ❊ اوچ قسم اوزره اولجیدر (قسم اوله غمام) تسمیه ایدرلر ❊ بولوطه بکزر ❊ وقاروره نیك یوزنده اولور بو پشمك آزلغنه و بولك چوقلغنه دلالت ایدرلر ❊ قسم ثانیه متعلق دیرلر قاروره‌نك اورتاسنده متعلق طورر ❊ بونخنجك و بیلك توسطنه دلالت ایدر (قسم ثانیه راسب دیرلر) ❊ یعنی قاروره دیبنه چوکش اولور ❊

بو طبیعیسنده نضجك تماملغنه دلالت ایدر ❊ وغیر طبیعیسنده برامزدر ❊
قاروره بیانده بوقدر کافیدر ❊ وسوز یوقدر عزیزم ❊

❊ شو فصل بحرانلر بیانده اوجیدر ❊

بحران یونان لسانده ❊ برخصم برخصمله اوغراشمغه دیرلر ❊ (حرب)
(وجنك) وقتنده شویله کم ❊ ایکی خصم بر مدت بر بریله جنك ایدرلر ❊
تاکیم بریسی بریسنه فرصت بولوب حقندن کلوب غالب اوله ❊ ومهلت
دخی ویرمیه ❊ بعینه خستلق بومذکور بحرانه تشبیه اولنمشدر ❊ انجلین
خستلق کیم ❊ مادهسی طبیعتله ایکی خصم کبیدر کیم ❊ بری بریله جنك
ایدرلر ❊ اول مدتده (اکر ماده نضجیح بولوب بشه) طبیعت غالب اوله
❊ الله عظیم الشانك فرمانیله ❊ وطبیعت قوتنك علامتی پیدا اوله ❊
وکوزل بحران ایلیه ❊ واکر ماده مسئولی اوله ❊ طبیعت عاجز اوله ❊
اول وقت طبیعتك عاجز قالمهسنك علامتی ظاهر اوله ❊ پس معلوم
اولدیکه ❊ بحران خستلق خالنك تغییردیر ❊ برحالدن برحاله ❊ یاخود
ایو حالده ویا یرامز حالده اوله ❊ حق تعالی حضرتلری حفظ امانده
ایلیه آمین ❊

❊ معلوم اوله که بحران دخی التی قسم اوزرینه در ❊

(قسم اول اولدرکه) طبیعت براوغریدن خستلغی دفع ایلیه ❊ بوکا بحران
تمام دیرلر ❊ کوزل بحراندر (قسم ثانی اولدرکه) طبیعت براوغریدن
عاجز اولوب دفع ایدهمیوب عاجز اوله ❊ بونده خسته هلاك اولور ❊
وبو ایکی بحران اسی خستلقلرده اوجیدر (قسم ثالث) اولدرکم طبیعت
مادهٔ آزآز بشورب دفع ایلر ❊ بوکا تحلیل دیرلر (قسم رابع) اولدرکه
طبیعت تدریجیله ضعیف اولور ❊ وماده خام اولوب برنیجه مدتدنصکره
طبیعتك عجزی ظاهر اولور ❊ اوخسته هلاك اولور ❊ بوکا ذبول
وکاهش دخی دیرلر ❊ یعنی بدن اریردیمك ❊ بدنده أت ❊
ویاغ قلز هلاك اولور دیمکدر ❊ بو اوچنجی ودردنجی قسم که ❊ بونلر
اوزون خستلقلرده اولورکیم اکامرض مزمن دیرلر (قسم خامس)

اولدر که بحران مرکب اوله ❊ وآخر سلامت اوله ❊ بوشیلر اولا کم
اول بحران ایده ❊ لکن ناقص اوله ❊ و باقی قلان بر مدت ایچنده تمام
اوله ❊ بو دخی ایو بحراندر (قسم سادس) مرکب اوله ❊ اول بحران
یرامز اوله ❊ وناقص ❊ وقوت ❊ اندنصکره ساقط اوله ❊ و بشنجی
والتنجی بحران ❊ نه امراض حاره دن اوله ❊ ونه ده امراض مزمندن اوله ❊
واون کونله ❊ تمام بحران اولسه کرك ❊ خسته ده قتی اضطراب اوله
❊ واندیشه ❊ وتاسه یعنی دوشمك زیاده اوله ❊ قچن که بحران ناقص اوله ❊
اضطراب اکسك اوله ❊ اضطراب اکسك اوله ❊ واضطراب زیاده
اولدیغنه سبب طبیعت سعی وکوشش ایدیکیچوندر ❊ خستلق ماده سیله
هرزمان طبیعت خستلغی برطرفدن دفع ایلیه میجك اولا که ماده اعضای
ایسیدن دفع ایده ❊ وغیر اعضادن دفع ایدمیه ❊ یوکا بحران انتقال
دیرلر ❊ آنیك مثالی ❊ بر پادشاه کبیدر کیم ❊ وشهری صاقلر وناحییلری
دوشمندن قورور یعنی صاقلر ❊ وبوکا بحران انتقال دیرلر ❊ بونلر کونا کون ❊
ودورلو دورلواولور ❊ بعضیسی ایو ❊ وبعضیسی یرامزدر ❊ اولکی
ایودر ❊ یرقان) واویوز ❊ وتمرکو وبهقدر ❊ واولکی یرامزدر ❊
شیشلر ❊ وجراحتلر ❊ ویللر وطاعوندر ❊ قبرجق آتش پاره سیدر
❊ چیچکدرحوره در ❊ صاقدر ❊ برصدرداء الفیلدر ❊ و یان باشلری
اغرسیدر اکرچه خستلق بوعلتلر ایله ❊ آزییل اوله ❊ بوعلتلر
❊ بحران انتقال ایله اوله که ❊ خستلق کیده برمدت بوعلتلرده قله اولا کم
مزمن اوله ❊ و بحران ❊ قتی قوتدن ❊ ورقیق خلطدن ❊ توقع
ایتمك کرك ❊ اکر قوت قوی اولسه ❊ وخلط رقیق اولسه ❊
انتقالی توقع ایتمك کرك ❊ رقیق مادهنك بحران عرقله اوله ❊
و بحران معتدل برون قنمغله اوله ❊ یاخودادرار بولیله اوله ❊ و یااسهال
و یایاقی ایله اوله ❊ و باش زحتلرینك بحرانی برون سموکیله اوله ❊ یاخود
کوز یشیله یاقولاقدن چرك کلمکیله اوله ❊ ونفس وبرمك آلتلرینك زحتلرینك
بحرانی تکرار یله اوله ❊ اغزدن ککرمکله کله ❊ عربجه اکانفت دیرلر
و بواصیر قانی اقدقجه علتلرده ایو بحراندر ❊ یعنی بورون قنمغی ❊ بعده

اسهال ❊ بعده قئ ❊ بعده ادرار بول ❊ صکره عرق یعنی تر

❊ ودخی معلوم اوله که خستلغك ابتداسی ❊
❊ وزیاده اولوب ارتمسی وارکیم ❊

اکا وقت تزاید دیرلر ❊ غایت تمام لغنه ارشمسی وار ❊ اکا وقت انتها دیرلر ونقصان اولوب اکسلمسی وار ❊ اکا وقت انحطاط دیرلر ❊ بحران تمام وقت انتهادن ارتق وقتده اولماز ❊ اولم دخی هم ابتداده اولور ❊ وهم وقت انتهاده اولور ❊ هم وقت تزایده اولور ❊ وهرکیز انحطاط وقتنده نه بحران اولور ❊ ونه اولوم اولور ❊ هر بحرانکه خستلغك ابتداسنده اوله ❊ هلاك ایدیجی اولور ❊ واولکی تزاید وقتنده اوله ❊ اکر ایو اوله ناقص اوله ❊ واکر یرامز اوله خسته اوله بحرانده قتی بدحال اوله ❊ واولکی وقت انتهاده اوله ❊ تمام اوله بو اوغردن خطردن قورتله ❊ ویاخود برطرفدن طبیعت عاجز اوله ❊ امید دخی واردیرکه ایو اوله ❊ واولکی ❊ بحران کونلرندن ❊ ایلرو اوله ❊ وتیز اوله ❊ یرامز اوله ❊ وآنك علامتی ❊ خستلق مادهسی قتی یرامز در ❊ یاقتی چوقدر ❊ طبیعت اغرلغندن ومأده یرامز لغندن ❊ مضطرب اولمشدر ❊ وبوندن اوتوری کم ❊ هرکاه آنك علامتی بونلرکه ❊ اون دردنجی کون ❊ بحران ❊ اولسه کرك ❊ پس ❊ اندن تیزرك بحران ایده ❊ اکر اول کون ❊ بحران حرکتی بلوره ❊ بحران کونلری جمله سندن اوله ❊ اون برنجی کون کبی ❊ آینك علامتی اولکی بحران اولسه کرك ایو اوله ❊ انکیچون که ❊ حرکتی تیز اولمسی سبب طبیعتك اضطراب وبی طاقتلغی اوله ❊ بوسببدن ایچون سلامتلو خستلغلرده بحران کندو وقتیله اوله ❊ اندن ایچون طبیعت بی طاقت ومضطرب اولیه ❊

❊ اکر خستلغی وقتی اسی اوله وحرکت تیز اوله ❊

بحران اوچنجی کون اوله ❊ اکر حرکتی اسی وآهسته اوله ❊ تیز اولیه

بحران بشنجی کون اوله ❊ واکر ندار دردنجی کون اوله ❊ واسی خستلق اوله ❊ بحران یدنجی کون اوله ❊ ویو اشراق اوله ❊ طقوزنجی کون اوله اکر اندار دردنجی کون اوله ❊ و یرامز نشانلر کوسترہ ❊ بحران التنجی کون اوله ❊ اندار یدنجی کون اوله ❊ بحران اون برنجی کون اوله ❊ یاخود اون دردنجی کون اوله ❊ واکر یدنجی کون نوبت تیزرك کله ❊ و استما اسی اوله ❊ ونضبج اثری دخی بلوره ❊ بحران اون دردنجی کون اوله ❊ ونضبج اون دردنجی کون اوله ❊ بحران اون یدنجیده اوله ❊ یاخود اون سکزنده یا یکرمنجیده ❊ یا یکرمی برنجیده اکثری یکرمی بشنجیده اولور ❊ شویله که دردنجی کون اوله جق اندار ❊ یدنجی کونده اجرا ایدر ❊ اون برنجیده اوله جق اندار ❊ اون یدنجیده یا یکرمنجی کونده یا یکرمی برنجیده اندار ایدر ❊ واون یدنجی ویکرمی و یکرمی برنجی یی اندار ایدر ❊ واوله که نضبج اثری اون یدنجیده بلوره وضعیف اوله ❊ بحران یکرمی بری کیجه قرقنجی کونه واصل اوله ❊ ویکرمنجی کون قرقنجی کونی اندار ایدر ❊ وایام الواقعه فی الوسطدن چقان نشانلردن اوچنجی کونده بلورسه یرامز اوله ❊ بحران التنجی و بشنجی وطقوزنجی کونی اندار ایدر ❊ اکر یرامز نشانلر ظاهر اولورسه ❊ بحرانی سکزنجی کوك ایده ❊ وشول کونلرکه اندہ بحران اوله ایو یرامز ❊ یاتمام ویا ناقص ❊ جله سی یکرمی بش کوندر ❊ و اوچنجی ❊ واون دردنجی ❊ ویکرمنجی ❊ و یکرمی برنجی ❊ و یکرمی دردنجی ❊ و ٢٧ ❊ و ٢٨ ❊ و ٣٠ ❊ و ٣٤ و ٣٧ ❊ وقرقنجی و بعضیلر اولکی کونی بحران کونلرندن صایمشلردر ❊ انکیچونکه حمی اول کون یا ایکنجی کونده بکر ❊ وائدن ایچونکیم الك چمه سی بر تغییر حالدر ❊ اکا بحران دیمشلر ❊ و بعض کسه دیمشدر که قرق کوندنصکره بحران اولمیه ❊ ولکن خسته لق تحلیله منقلب اولور ❊ ویکرمنجی کوندن تمام قرق کونه قدر ❊ اون اوچ کوندرکیم ❊ اندن بحران اولمیه ❊ ویکرنجی و یکرمی اوچنجی کون و ٢٥ ❊ و ٢٦ ❊ و ٢٨ ❊ و ٢٩ ❊ کونلر ❊ و ٣٠ ❊ و ٣٢

و ٣٣ ❋ و ٣٥ ❋ و ٣٦ ❋ و ٣٨ ❋ و ٣٩ ❋ بحران كونلرينك صفتلرينى بيان ايتمك ايچون برشجره ترتيب اولنوب ❋ زيرده كوسترلدى ايو بحران اولانلر ❋ ويرامز بحران اولانلر وكاه زمان بحران اولوب وكاه زمان اوليانلر درون جدولده نمايان اولوب اهل كمالك دقتنه حواله اولندى ❋

دردنجى كون ايو بحراندر تمام	يدنجى كون ايو بحراندر تمام	اون دردنجى كون ايو بحراندر تمام
يكرمنجى كون ايو بحراندر تمام	يكرمى برنجى كون ايو بحراندر تمام	يكرمى دردنجى كون ايو بحراندر تمام
يكرمى يدنجى كون ايو بحراندر تمام	اوتوزنجى كون ايو بحراندر تمام	اوتوز دردنجى كون ايو بحراندر تمام
اوتوز يدنجى كون ايو بحراندر تمام	قرقنجى كون ايو بحراندر تمام	او چنجى كون كاه اوله كاه اولميه
بشنجى كون بحران كاه اوله كاه اولميه	طقوزنجى كون بحران كاه اوله كاه اولميه	اون برنجى كون بحران كاه اوله وكاه اولميه
اون اوچنجى كون بحران كاه اوله وكاه اولماز	اون يدنجى كون بحران كاه اولور وكاه اولماز	التنجى كونى بحران ياناقص خطرلو يرامز اوله
سكزنجى كون ياناقص يا يرامز خطرلو اولور	اون اوچنجى كون يا ناقص يرامز خطرلودر	اون ايكنجى كون ياناقص يرامز خطرلو اوله
اون بشنجى كون ياناقص يايرامز خطرلو اولور	اون التنجى كون ياناقص يرامز خطرلو اوله	اون سكزنجى كون ياناقص يرامز خطرلو اوله

یکرمی اوچنجی کون بحران اولمیه	اون طقوزنجی کون یا ناقص یا ایرامز خطرلو اوله	یکرمی ایکنجی کون بحران اولمیه
یکرمی بشنجی کون بحران اولمیه	یکرمی التنجی کون بحران اولمیه	یکرمی سکزنجی کون بحران اولمیه
اوتوز ایکنجی کون بحران اولمیه	یکرمی طقوزنجی کون بحران اولمیه	اوتوز سکزنجی کون بحران اولمیه
اوتوز التنجی کون بحران اولمیه	اوتوز اوچنجی کون بحران اولمیه	اوتوزنجی کون بحران اولمیه
	اوتوز طقوزنجی کون کذا یعنی بحران اولمیه	اوتوز بشنجی کون کذا

کیفسز اولانلرك اول کونلرینی بعضیلر بحران دیمشلر ❊ والله اعلم بالصواب حاصل کلام وذبدهٔ مرام ❊ بالاده کوستریلان بحثلره نظر اولندیغی حالده ❊ کیفسز اولان ذوات کرامك حالی خطرده ❊ وغیری خطرده اولدیغی ❊ معلوم اولور ❊ خسته حالنه اطلاع کسب اولنه جق ❊ ونیجه کشفیات وار ایسه ده ❊ اطناب کلامدن حرف نظر اولنوب ❊ صرف بالاده نمایان جدول ایله اکتفا اولندی (خیر الکلام قله ودله) زیاده جه دقت اولنوب ❊ بحران ❊ و(ناقص) و(غیری) بحران کونلرینی کوزلجه حساب ایدرسه مطلوبه واصل اولور

بسم الله الرحمن الرحیم

الاقتباس من الریحانی لتنشیط القلوب

کلیدر بسمله کلزار علمك	زواجی رونق بازار علمك
صدارت خصلتی نظمی الهی	اقالیم کلامك پادشاهی
شریف الشان امره ابتدادر	ثنای مشتمل مشکل کشادر

ثنا سلطانیدر الحمد الله ... طور دیوانی هرشام سحرگاه
نه زیبا افضل خلقك صلواتی ... ایکی عالمده مستلزم نجاتی
عجب تحفه صلواتار باب حاله ... رسول الله تبعیتله آله

وصیت نامه

ایشت مرشدی خیری دن نصیحت ... سوزی دری جواهر در حقیقت
طبیب اولانه برقاج نسنه لازم ... بونلری بلکه اوله ملازم
بری اوستازه خدمت ایلکدر ... امکدن صکره هم دخی یکدر
طبایع بلدر تشخیص امراض ... تکاسل ایتمه فیاض ایده
اوقومق بیله هم اولمیه جاهل ... اوله هروجهله عامل
بوعلم ایچنده آغرده سقالی ... سبیلی دست اوله عیسی دعالی
حلال ایله حرامی ایلیه فرق ... دخی قلبنده اولمیا ریازرق
دوا کم ایلیه شاید کلورسه ... خدادن بیله کر صحت بولورسه
دیمیه کم ساغلتدیم بن فلانی ... اکر ایدرسه کرجکدر یلانی
ویران دردی خدا درمان انکدر ... نه دیلرسه ایدر فرمان انکدر
بوعلمی سکا حق ایلرسه اعطا ... سعادتدر برین جنتده مأوی
برالیك خیر ایچون ایله کشاده ... کوزت هرقنده وارکم برفتاده
فقیر ودردمند وکر کدادر ... مریض اولسه دوا اتمك روادر
اولورسك بویله خیر الناسدن سن ... مقرر دیر مسیح انفاسدن سن
طمعکار اوله اول حقیکه قائل ... صقین اوله فنا دنیایه مائل
وراجق بریکی فکر ایله زنهار ... حقیقت اوزره اولمایه سین زار
خدانك و بردیکی احسانی فهم ایت ... همیشه ایله نقصان فهم ایت
حکیم جاهل وکاذب دیدیرمه ... بوعلم ایچنده کامل اول که طورمه
دیلرسن اوله سین لقمانی ثانی ... کتابم یازدیرالدن قومه انی
نه کیم یازدیم ایچنده عون حقدر ... حبیب حضرت حقدن سبقدر
قیاس ایتمه بونی غیری کتابه ... بدل اولبورمی انجم آفتابه
ندر بودرایسه‌ك حقك عطاسی ... رسولك رمزیدرپیرم دعاسی

قو امراضه بو سیفی علیدر
اولورسون کر بو علیله که عامل
سکا یول کوسترر بر بویله مرشد
نه دکلو وارایسه امراض واسقام
اولومدن غیریه وار بونده درمان
نه یرده اوله ای پیرو پدرلر
الهی سن بیلورسن کذب صدقم
چووبردین باطمده بوکتابی
مرادم حضرتندن بو که یارب
کیمك آدینه یازدم بوکتابی
انیك شوقیله جوش اتدی بودردا
دوامی دولتی اولسون زیاده

بونك سر ینه کیم ایرسه ولیدر
دیه لر آدنه اوستاد کامل
بولنمز شویله بیل ای روی مرشد
دواسی وعلاجین اتدم اعلام
اکر داخل اولورسه اذن رحمان
طبیبی غیره محتاج اولیالر
سنك امر کله در هب بونجه نطقم
کرمدن ایلدك بوفتح بابی
دوا ایت درده بو یاز دقلرم هب
اکا ویر بوکتاب ایچون ثوابی
ایکی عالمده اولسون صدر اعلا
ایکی عالمده ایرسون عز وشاده

تمت

ای اخلاء معلوم شریفکز اوله که

دیباجه ده بیان اولندیغی اوزره ❊ علم طب ❊ اوج فصله تقسیم اولنوب ❊ فصل اول ❊ مقطوع به ❊ فصل ثانی ❊ مظنونات بیانده ❊ فصل ثالث ❊ رقیه بیانده اولوب رقیه دخی ایکی قسمه منحصر اولوب دیباجه ده تفصیل اولنوب زیرده دخی مطلوب وجه اوزره بیان اولنمشدر غفلت اولنمیه اختر ماشئت (خذما صفادع ماکدر)

مقطوع به اولان

فصل اول

۱۷ بابی مشتمل اولوب ❊ باب اول ❊ بدن انسانه مفید ونیجه نیجه منافع عدیده لری مشاهده اولنان مرکبات غدالری وادویه لری بیانده اولجیدر ❊ معلومکز اوله که ❊ بدن ایله طعام یینده هم موافقت

وهم مخالفت اولوب طبیب اولان ذاتده حذاقت ومعلومات اولوب وهر شخصك طبیعت ومزاجنی عناصر اربعه یه تطبیق ایدرك اکلایوب ❊ ودیکلایوب آکا کوره غدالر واشربه لر وعلاجلر ترتیب ایدوب خلقك سؤالرنده واقعه مطابق جواب باصواب اعطا اولنوب ❊ حکمته مخالف وبیهوده جواب ویرلیوب بصیرت اوزره او یغون ولطیف اوله لرکه عملری باطل وبی فائده اولمیه ❊ کرکدرکه کشی ❊ دائما مزاجنه غدالر ❊ واشربه لر استعمال ایده لر ❊ تاکیم هرزمان بدن وجودی صحت اوزره اولوب تندرست اوله ❊

❊ ای اخلاء معلوم شریفکز اوله که هرعلتك سببی ومبدأی باش ایله ❊
❊ اياق اولدیغندن اولاباشه عارض اولان علتلر واکامناسیب ❊
❊ اولان معالجه وادویه لر واشربلر بیان اولنمشدر ❊

❊ الباب الاول الصداع بقول کلی ❊

یعنی باش اغریسی دیمکدر ❊ فارسیجه (دردسر) دیرلر ❊ یونانیان اصطلاحنده (کفالاخیا) تعبیر اولنور ❊ ادویهٔ خارجیه که ❊ حی العالم وآصمه یبراغی ❊ ولسان الحمل ❊ وسرکه ❊ ودهن الورد ❊ ودهن آسن ❊ ودهن القرع ❊ ومرسین یبراغی ❊ ونیلوفر ❊ وطحلب ❊ وبزرقطونا ❊ وخشخاش ❊ وعنب الثعلب کبی نسنه لر دن ضمادلری وطلالری بونلر ایله ممزوجا ایده لر ❊ واکر حرارت شمسدن ❊ ویاحرارت ناردن اولدی ایسه ❊ بوطلابی ایده لر مجربدر ❊

❊ ترکیب طلا بوکونا دیر ❊

(دهن الورد) درهم ۸ (بزرقطونا لعابی) و (بزرسفرجل لعابی) یارمیشر وقیه اخذ اولنوب بربچق درهم شمع ایله مزج ایدوب رأسه طلا ایده لر ❊ واشربه لردن (بنفشه) و(نیلوفر شربتی) ویره لر ❊ واکر سهری اولوب وجعی شدید اولورسه صداع حاره نك جمیع انواعنه مجربدر ❊

ترکیبی بودر (لب بزرالقرع) نصف وقیه (مارول تخمی) و(خشخاش تخمی) (دهن لوزالحلو) هر برندن اوچر درهم (ارپه اونی)اون درهم اخذاولنوب بر(بیاض البیض)و(کلاب ایله خیراولنوب بر بزه سورب باشه یاقی ایده‌لر ❊

❊ مادی اولیوب یالکز سوء مزاج بارده‌دن ❊
❊ اولان صداعه علاج ❊

رأی طبیب ایله استعمال اولنان علاجلر بونلردیر مثلا (اصل فاوانیا) (وشراب حولبجان) و (نبیذبقراطی) و(حبهٔ زهر قسطران)❊ و(مرز بخوش) و(اسطخودوس) و (زهر قرنفیل بستانی) و(زهر بادر نجویه) و (جوز بوا) (وکابلی) و(قشر اترج حبه‌لرندن ❊ قنغی‌سی اولورسه مناسبدر ❊ودخی (سکر مدهن) و (انیسون)و (سکر مدهن‌رازیانج) و (سکر دهن قرنفلی) و(سکر دهن دارچینی) کبیلر مناسبدر ❊

❊ دخی علاج صداع اولان سفوفلر ❊

(سفوف دواء عنبر) وسفوف دواء مسك ❊و(آفا و یاء بالورد)(وسفوف جوارش‌العنبر) و (سفوف جوارش‌العود) کبیلر مناسبدر ❊

❊ و بوسفوف دخی غایت مجربدر ❊

هم وجع رأسی ازاله ایدر ❊ وهم قطع نوازل ایدوب دماغه قوت ویرمده عطیهٔ الهیه وموهبهٔ ربانیه دندر ❊

❊ ترکیبی بودر ❊

(جوز بوا) $\frac{\text{درهم}}{2}$ (و بسباسه) $\frac{\text{درهم}}{2}$ و(کز برهٔ مدبرهٔ باخل) $\frac{\text{درهم}}{2}$ (وراز بانج) (وکندرابیض) $\frac{\text{درهم}}{2}$ و(دارچین سیلانی) $\frac{\text{درهم}}{2}$ هر بریندن ایکیشر درهم (کهربا)نصف درهم (سکر طبرزدان ابیض)بش وقیه اخذ اولنوب صنعت اوزره سفوف اولنه مقدار استعمالی اوچ درهمدر ❊

ودخی باش اغریسنه طلا ایده‌جك یاغلر

(ادهن حاره‌دن اوله‌رق)(دهن سنبل)و(دهن قسط) ودهن مرزجوش) و(دهن جند) و(دهن فلاسفه)و(دهن کهربا)و(دهن خزاما) و(دهن ایرسا) و(دهن عودالغیاق) ❊ و(دهن جوز بوا) ❊ و(هن بلسان) کبی بومذکور یاغلردن قنقیسی اولورسه طلا استعمال ایده‌لر

ودخی مناسب اولان یاقیلر بیان اولنور

ازجمله مدقوق(ترمس) $\frac{\text{درهم}}{8}$ (و بوی تخمی) $\frac{\text{درهم}}{8}$ و(رق الفار) $\frac{\text{درهم}}{4}$ اخذ اولنوب ماء عسل ایله طبخ ایدوب ❊ بعده مقدارالکفایه(دهن ایرسا و(دهن مرزبخوش) ضمیله صنعت اوزره ضماد ایده‌لر ❊

جمیع صداع باردیه ضماد نافع صفتی بودر

(ضمغ عربی) (واصطراك قاطر) (وکندر) هر برندن) برر درهم خبزالخمام ایکی وقیه ❊ (شونیز) $\frac{\text{درهم}}{1}$ (جوز بوا) (وقرنفل) هر برندن ثلث درهم (وسنبل $\frac{\text{درهم}}{2}$) (ونمام $\frac{\text{درهم}}{2}$) (واسطخودوس) $\frac{\text{درهم}}{2}$ (ومرزنجوش) $\frac{\text{درهم}}{2}$ (تفامقه) $\frac{\text{درهم}}{1}$ کفایت مقداری(شمع)و(دهن ناردین) ایله ضماد ایده‌لر ❊

ودخی صداع کلی ایچون بخورات

ازجمله (اصطرك) (وعسلبند جاوی) (ولادن اقریطی) هر بربدن التیشر درهم (حب عرعر $\frac{\text{درهم}}{2}$) (وضمغ عرعر $\frac{\text{درهم}}{2}$) (وکندر ابیض $\frac{\text{درهم}}{1}$) بومذکورات اخذ اولنوب کفایت مقدری لعابی کثیره ایله قرصلر اولنوب استعمال ایده‌لر ❊

صفرادن اولان باش اغریسنه علاج

بوسفوفی استعمال ایده‌لر (راوند) بر بچق درهم (دارچین) ثلث درهم ازهار قلبیه انك هر برندن برر مقدار اخذ اولنوب قدر کفایه هندباصوبی ایله

طبخ و تصفیه دن صکره عجو (تمر هندی) ایکی درهم (شراب بنفشیخ مکرر) درت درهم ضم اولنوب استعمال اولنه ❊

❊ صداع صفراویه ابن ماسویه نك علاجی ❊

(معجون افاویا، بالوردی) بر درهم (لب خیار شنبر) بش درهم (سنبل هندی) التی حبه (راوندچینی) ثلث درهم اخذ اولنوب بعد المزج استعمال اولنه ❊

❊ دیکر صداع ایچون علاج آخر ❊

(خیر ایله ملح) (وسذاب) ممزوجا وضع اولنه ورأسنه (ماء الورد) یاخود) خل ایله دهن الورد) و (دهن النیلوفر) و (هن الاس) ممزوجا بر بزی ترطیب ایدوب رأسه وضع ایده‌لر ❊ یاخود (اناخ قاونی اکشسی) ایله خیر الورد سکری مزج اولنوب استعمال اولنه ❊ انجره دخی منع ودفع ایدر ❊ و یاخود (شراب رمانین) و (معجون لؤلؤ) بارده سفوفی استعمال اولنه ❊

اکر غلبه‌سی مشاهده اولنورسه ترنجبین و (لب خیار شنبر) و (کل مکرر) ایله صفرایی اسهال ایتدوره‌لر بعده (شراب حماض) و (اترج) و (شراب رمانین) ایله معده یه تقویت ویرلر ❊

❊ اکر معده ده بلغم حس اولنورسه ❊

(عسل الورد المسهل ایله) (ایارج فیقرا) (ودیا قاتیلیقون) استعمال ایده‌لر و محلل الریاح ومقویات معده اولان دوالر استعمال اولنه مثلا (معجون حولیجان) وقشر اترج و (جوارش نعنع) کبیلری استعمال ایده‌لر ❊

دخی

ریاح معده یی تحلیل وخلط ردی اسهال ایدوب ❊ معده یه قوت ویرمك ایچون (حب ذهب) و (حب افاویا) و (حب مصطکی) استعمال اولنه ❊ و بخاری دفع و منع ایدوب معده یه قوت ویرمك ایچون قبل الطعام و بعد الطعام استعمال ایده‌لر ❊

❊ صفت ترکیبی بوکونادر ❊

(کزبره مدبر) باخل یکرمی درهم (دارچین) و انیسون هر بریندن دردر

درهم (بزرراز یانج) بر بچق درهم و (ردیا بس) درهم (کمون مدیر باخل) (وکراویا) هر برندن نصف درهم (مصطکی) ثلث درهم مجموع اجزا مقداری سکر ایله سفوف ایدهلر ❊

❊ و بخار ردیه دن اولان باش اغریسنه علاج بودر ❊

بابونج وطوراق اوتی وکمون وسذاب وورق الفار واکلیل الملك وراز یانج مثللی دوالردن رأسه یاقو ایدهلر ومرزنجوش و بیریه وجند بیدستر شم اتمك غایت نافعدر ❊ و یاخود بونلرك دهنلرینی رأسه طلا واوذنه تقطیر اتمك نافعدر ❊ بو یله باش اغریسنه مبتلا اولان ذواتك غداسی مارول سمز اوتی واسفناخ وملوحیا وخیار مثالی یاش غدالری اکثی نار صو بی ایله یاخود قورق صو بیله استعمال ایدهلر ❊

❊ شقیقه باش اغریسی انواعندندر ❊
❊ اکا یارم باش اغریسی دیرلر ❊

❊ لسان فارسیده (دردنیم) و (لسان یونانیده) ایمیقرانیا تسمیه ایدرلر ❊ بونك علاجی (حب فاشرا) بومرضه غایت نافعدر ❊ وسنامکیٔ ماء الجبن ایله ایچرمك غایت مجربدر ❊ و بعض وقت غایت شدید اولور سه شو ترتیب ایله عمل اولنه ❊ صفت ترتیب بودر ❊ خطمی و بابونج وخیازی واکلیل الملك ونیلوفر چیچی وقشر خشخاش اخذ اولنوب کفایت مقداری ماء القراحیله طبخ ایدوب اوزرینه طاتلو بادم یاغی وضع ایدوب بعده اتشدن ایندیرهلر ❊ بعده ایچنه سونکر باتروب براز اجق صیقوب باشه ضماد ایلیهلر ❊ ایکی عدد سونکر ایلیوب برین قالدیروب وبرین قویالر ❊ تاکه ساکن اولنجه یه قدر ❊ اکر شقیقه مزمن وعتیق نیجه مدت علاج تأثیر ایتز سه (چوبچینی) و (صپارینه) (وعودالغیاق) و (صاصفراس) بودرت اجزادن هر برینی ❊ ویاخود مجموعنی رأی طبیب ایله طبخ ایدوب مطبوخنی ایچهلر حتی ترکلوب مرضی دفع اوله اماشرطیله استعمال اولنمق کرکدر ❊ دخی معجون قرمز وغیریلر دخی ایودر ❊ بالاده کراراً ذکر الندی ❊

مالی حولیا اولا
علاج

❊ باشه ❊ ودماغه ❊ عارض اولاندن بری ❊ مال حولیا درکه ❊
دماغه مرتفع اولور ❊ یعنی سودای خلط در ❊ بو علت ایکی نوع
اوزره در ❊ نوع اول صفرا و یاقانك کواسی خلطی کویندر دوکوندن
اولور ❊ نوع ثانی ❊ بلغم و یاسودا کوینمسندن اولور ❊ خلط صغوق
اولور ❊ بوعلت برسوداوی بخاردیرکه دماغه مرتفع وچیقجیدر ❊
ودماغی قراردیر ❊ پس ❊ دماغ ظلمت ایچنده قالور ❊ نتکم صافی هوا
طومان ایچنده قالدیغی کبی ❊ بوعلاج اولدرکه ❊ طاوق یاغنی دورت
بش کره صیجاقله باشه درته‌لر ❊ یعنی سوره‌لر ❊ مال حولیایی ❊
وسوداعلتلرینی دفع ایدر ❊ باذن الله تعالی ❊ دیکر معالجه‌سی ❊
(قرانفلی) یومشاقی دوکوب ❊ صوده اصلادوب ❊ قوتی صویه چیقه ❊
بعده صیقوب صوینه شکر قاتوب شربت ایدوب ایچه‌لر ❊ باذن الله تعالی
دفع اوله مجربدر ❊ غفلت اولنمیه والسلام

❊ حکایت لقمان ❊

(لقمان حکیم) اثنای وفاننده و برظرف ایچنده اسرارم بونده‌دیر (وانفاس)
معدودم ختام بولدیغی زمان بومظروف اولان اسراریمی حکما میاننه
وضع ایدوب مزایده ایده‌سز وهرقاج کیسه آقچه‌یه بالغ اولورسه اول
مبلغی اولاد وعیالیمه نفقه تعیین بیورملریکزی مجلس شریف وملائك
انیسکزدن تضرع ونیاز ایدریم دیو وصیت ایدوب ارتحال دار بقا
بیوروب تسلیم جان فدا ایتدی ❊ ابقاکم الله تعالی ❊ بعده مذکور کلام اوزره
ظرفی اچوب کوردیلرکه بونی یازمش

❊ بیت ❊

❊ ایاغکی صیجاق طوت باشکی سرین ❊

❊ کندوکه برایش بول دوشنمه درین ❊

دیبوب ختم کلام ایلشدر هرحالده بو کلام حکمتی شامل وچوق کامل ووجود انسانه الو یریشلی اولدیغندن بالمناسبه کتاب عاجزی یه درج اولندی ولطیف وحکمت آمیز برکلامدر صحیح الحال هرعامت اولا ایاقدن الو ب دماغه سعود ایدر لکن بنی آدم چوق فرق ایده مز زیرا نباتانك کوکلری اولدیغی کبی ایاق دخی نباتات کوکی مثابه سنده در باخصوص قیش کونلرنده زیاده دقت لازمدر لکن هرشخصه کوره دکلدر نازك بدن ونازین تن اولانلره الزم والیقدروجودینی حفظ اتمك

تمت

دیکر معالجه مال حولیا غلبه ایلسه علاجی بودرکه

لاجوردن بریوزك یاپوب پرماغونه طاقه وکتوره سودادن اولان باش اغرسنه اکا زعفران ایله کلاب ازوب باشنه سوره‌لر دیکر علاج افیونی اینجه یصی لایوب دپه سینه یاپشدیره‌لر اغریسی دفع اولنجه یه قدر طوره دیکر علاج صندل وعنبری کلابیله قرشدیروب باشنه دوته‌لر برکون وبرکیجه طوردقدنصکره حمامه کیروب یقانه چوق طورمیوب چیقه دیکر علاج اکرباش اغریسی اسی اولورسه سرکه ایله کلابی قرشدیروب باشنه سوره‌لر دیکر علاج کافوری بی صوایله ازوب باشه سورسلر اسی باش اغریسنه نافعدر دیکر علاج اکرباش اغریسی صغوقدن اولور ایسه اسی دوالر کرکدر اکر اسیدن اولدی ایسه بوزمان نافعدر سذاب تخمی یعنی پلید اغاجنك تخمی وراز یان تخمی اریجه دوکه حنا ایله یغوروب بزه دورته‌سین ایاقلرینه تاطپوغنه‌دك دورته‌سین شفا بوله دیکر باش اغریسنه هدهدك تاجنی کتورسه مجربدر دیکر باش اغریسنه صفرادن ایسه قباق یاغن سورسلر حوش اوله دیکر باشی طاهر وتمیز وپاك ایدر صبراسقطوری یعنی ایوه اعصاره‌سی مراد اولور سقوطین جزیره سنده صبر سقوطین دیرلر غایتده غاجی براغاجدر (بردرهم) (زعفران ایکی درهم) (مرصافی) براغاج

(سنامکیدر)

سینامکیدر ❊ بردرهم ایروجه سحق ایدوب جمله کرفس صو یله نخود
مقداری حابلر ایدوب کچیرده بشردانه بیوب یاتمه لر ❊ اثری قالمیه
❊ دیکر باش اغریسنه علاج ❊ (کانجك چیچکینك صوین) سرکه ایله
قرشدیروب باشنه اوره لر دفع ایدر ❊ دیکر اکر باش اغریسی ❊ النندن
یکا اولور سه قان غلبه سندندر ❊ بونك علاجی باش طمرلرندن قان
الدوره لر ❊ تا کم اکا یاقوج دیرلر ❊ ویا فصد حجامت ایتدیره لر
❊ فی الحال ساکن اوله ❊ ویا آفیون قوقوله ده لر ❊ وهم
صوایله ازوب بورنی دلکلرینه سوره لر ❊ وعناب شرابی ❊ وعنابی
یمك دخی ایودر ❊ ومرجمك شوربامی ❊ وقوری کشنیج یمك دخی
نافعدر ❊ دیکر باش اغریسنه علاج ❊ صفرادن اولوب باشی اسی
اولسه ❊ کتان بزینی کول یاغنه اصلادوب اغریان یره اورسلر ساکن
اوله ❊ دیکر باش اغرسی ❊ قفادن یکا اولورسه بلغمیدر ❊ ترنکبین
طوربصو بی برله ایچوب ❊ قوصمق کرکدر ❊ صکره طوراق اوتی
صویین ایچوب ❊ باقیه سن قومیه ❊ اماجهد ایدوب اسی صو ایچنده
اوتورب صبر ایده اثر قالمیه ❊ اما ایارج قیقرله غرغره ایدرسه
درحال ساکن اوله ❊ ترنکبین ❊ یعنی قودرت حلواسی باله بکزر
برنسنه در کوکدن اغاجلر اوزرینه یاغر (فارسیده) کزنکبین و (ترکیده) اترنکبین
دیرلر ❊ دیکر باش اغریسنه علاج ❊ طوللك اغرلقندن اولورسه
❊ بر اویج ارپایی صوکوبی التنه قویوب اصلنه ❊ صکره اول
ارپایی صیقوب ❊ صیوندن یارم رطل مقداری الوب ❊ بردنك (وشق)
❊ و بردنك (چاوشیر) قویه ❊ دخی نفس ایله دماغه چکه نافعدر
❊ دیکر یارم باش اغریسنه ❊ همان سرمساغی دوکوب صویون
صیقوب ❊ بورنونه طمله ده لر شفا بوله ❊ دیکر ❊ بو علاجده باش
اغرسی حاصل اولسه ❊ باشنه صغوق صوقویه لر ❊ درحال ساکن اوله

❊ دیکر چوق یمکدن باش اغرسی کتوران غدالر بونلردر ❊

فندیق ❊ و خرما ❊ وقاون ❊ وبوی ❊ وتره ❊ وفلفل ❊
وقره زیتون ❊ وزعفران ❊ و بلوط ❊ وکندونه ❊ وکرفس ❊

وكبره ❊ واويقوسزلق ❊ وچوق سويلمك ❊ وقاقق ❊ وچاغرمق ❊ وتصالمق ❊ ديكر باش اغريسنه ❊ فرفيون ياغى سورسلر درحال ساكن اوله ❊ ديكر باش اغرسنه قورى قرانفلى انفيه كبى يوميه ايكى دفعه استشمام اولنه ❊ نفعى اولديغى مسموعدر ❊ اما انفيه يه قرشديروب چكسه لر دها مناسب اولور ❊ ديكر يارم باش اغريسنه صيچاقدن اولورسه نخود قدر ❊ كافورى يارم فنجان كل صويى ايله ازوب بورون دلكلرينه سورمك بجر بدر ❊

❊ بودخى باش اغريسنه مجرب براء الساعه برعلاج روحانيدر كه ❊

تخلف ايتمز ❊ وايتديكى يوقدر وكوزل وفقدر ❊ وفق شودير ❊ مثلا يارم باش اغريسنه مبتلا اولانيك ❊ صاغ جانبنه اوتوروب ❊ الينه بر ايكنه الوب اشبو مثلثك مفتاحنده اولان حرفه باتروب ❊ مع البسمله فاتحهٔ شريفهٔ قرائت وبعده (فمن كان منكم مريضا او به اذى من رأسه ففدية من صيام او صدقة او نسك اسكن اسكن اسكن وله ما سكن فى الليل والنهار وهو السميع العليم) ديوب وحين قرأتده عليلك الى اولطرفه حركت ايتديرمك كركدر ❊ اكر كتمز ايسه ايكنه يى چيقاروب ايكنجى عدده باتروب ❊ مع البسمله ايكى فاتحه قرائت ايتدكدن صكره آيتلرى بركره وجه مشروح اوزره اوقويوب حركت ايدر ❊ ينه ساكن اولماز ايسه ❊ اوچنجى خانه ده كى عدده باتروب ❊ اوچ فاتحه وآيتلرى بر دفعه اوقويوب ❊ دردنجى خانه ده درت ❊ بشنجى خانه ده بش ❊ نهايتى طقوز عدد ❊ وطقوز فاتحهٔ شريفه اوقونور ❊ اما بنه آية كريمه برمنوال محرر ❊ بردفعه اوقنور ❊ ابتداسنده دفع اولديغى چوقدر ❊ قنغى خانه ده اغرى ساكن اولورسه ايكنه يى اوخانه دن چيقارميوب برمحله صوقوب وفق ايله ترك ايليه لر ❊ اغريان ديشنك طرفنه صاغ آلنى قيوب بسمله ايله يدى فاتحه اوقيه لر ❊ برء الساعه در (ديكر علاج روحانى) باش اغريسى دوا ايله كتمه ديكى حالده ❊ بودعاء يازوب باشنده كتوره اغريسى ساكن اوله ❊ باذن الله تعالى ❊ بسم الله الرحمن الرحيم ❊

٤	٩	٢
٣	٥	٧
٨	١	٦

(فمن كان منهم مريضا او به اذى من رأسه ففدية من صيام او صدقة

اونسك اسكن بالله تبارك و تعالى و على آله)ودخى ليمون وقورق صولريله اسفناخ ❊ و ياسمز اوتى ❊ و ياخود (قباق) بونلرى بشوروب يدوره‌لر ❊ اكر باش اغريسى صغوقدن اولورسه ❊ علامتى باش صغوق اولوب صيجاق شيلردن حظ ايليه ❊ طبيعتى سست اولوب كسل اوزرينه اوله ❊ و صغوقدن حظ ايليه ❊ واغريسى اكسه جانبنه مائل اوله ❊ بونك سببى يا خارج بدندن اولور ❊ قيش كونلرنده صغوق هواده كزمدن اولور ❊ يا داخل بدندن اولور ❊ مثلا بلغم زياده اولمق كبى ❊ يا طبيعتى زياده صغوق شيلر استعمال ايلمك كبى ❊ ازجله قارلو وچوق ضوررصولر و بوزلو صولر ايچمك كبى ❊ بو صغوقدن اولان باش اغريسنك اكثرى ذوكامه ❊ ونزله‌يه مؤدى اولور ❊ بو مذكور باش اغريسنك علامتى اولا باشى قزديرمق كرك ❊ مثلا كپك و يادروبى قزديروب بركيسه‌يه قيوب باشنه اوره‌لر ❊ شربتلردن قره باش شربتى وايارج مجونى استعمال ايليه‌لر ❊ و يوسفوف خاتيله مجربدر ❊ وهم باش اغرسين كيده‌رر ❊ وهم نزلهٔ كسر ❊ ودماغه قوت ويرر ❊

❊ صفت سفوف بودر ❊

(جوز بوا)) (و بسباسه) سركه ايله تدبير اولنمش (كشنج)(و رزيانه) و (كونلك) و (دارچين) هر برندن ايكيشر درهم ❊ (كهربا) نصف درهم (شكر قرق درهم) بونلرى دوكوب سفوف ايليوب ❊ اوچر درهم استعمال ايليه‌لر ❊ واكر بلغمدن علامت ظاهر اولورسه ❊ مثلا باشى زياده اغر اوله وزياده اويقويه واره ❊ بونكيچون بر قاج كون قره باش شربتى ايچوب و بعده بلغم ازاله ايليه جك حبلر استعمال ايده‌لر ❊

❊ حبلرك صفت ترتيبى بونلردر ❊

(ترمنتى) درت درهم (صبر) اوچ درهم (غاريقون) بچق درهم ❊ حبلر ايليوب بردرهمدن ايكى درهمه قدر استعمال ايده‌لر ❊ و بو ياقى بى دخى دخى باشنه قويه‌لر ❊

❊ صفت یاقی بودر ❊

(فرنقل) و (کونلك) و (بسباسه) هربرندن ایکیشر درهم (مرجان) و (عنبر) هر برندن بر بر بچق درهم (سروی قوزالغی) اوچ درهم و (اسطراك (وسدورس) هر برندن درت بچق درهم (لادن) اون سکز درهم (ترمنتی) یکرمی درت درهم ❊ بو اجزالری کوزلجه دوکوب ❊ اسطراك ایله (ترمنتی بی) ❊ و (لادنی) ملایم آتشده اریدوب سائد دوکولمش اجزالر دخی قرشدیروب ❊ بر بز اوزرینه یاخود اینجه دری یاخود براطلس پاره سی اوزرینه سوروب ❊ اغریان یره یاپشدیرملر ❊ بوکوزل مجرب یقودیرکه ❊ دماغك یاشلغنی قوریدر ❊ و اسکی نزلهٔ منع ایلر ❊ واکر سودا علامتی وارایسه دخی دفع وازاله ایدر ❊ او یقوکلمك وبکزی طونق اولمق ❊ وباشنك اغریسی کوزه متصل اولمق ❊ واغریسی اخشامه قرشو زیاده اولوب کیجه نك اوج ساعتندن زیاده اولمقدر ❊ وعلاجی اکر قان غلبه سنك علامتی وارایسه ❊ (وطمرلر طلوایسه ❊ قان اله لر

❊ وطبیعتی دائم ملایم طوتمه لر ❊

طبیعتی ملایم ایده جك شیلر بونلردر ❊ بش درهم (دیاقاتیلیقون) ❊ وبردرهم (قرمز معجونی) ایله قرشدیروب ویرملر ❊ غایت مجر بدر ❊ خصوصا بونك اوزرینه ❊ ماء جبینی ❊ ایچرملر ❊ زیاده نافعدر ❊ وشربتلر دندخی ❊ لسان ثور ❊ ومسك الماسی ❊ شربتلری ❊ و بنفشه خیره سی ❊ ولسان ثور چیچکینك خیره سی ❊ وابه کوبجی چیچکی خیره سی ❊ وقرمز ❊ وجواهر معجونلری ❊ بوجمله غایت نافعدر ❊ وباشی بادم یاغیله ❊ وطوراق اوتی یاغیله یغلیه لر ❊ قره باش ❊ واوحلامور بیراقه لری ❊ واوغل اوتی ❊ وسمکی ❊ وابه کوبجی ❊ وخطمی ❊ بونلری قیندوب صویني باشه دوکه لر ❊ بوصداع سود او بیه در بلك ز براجمیع سودادن اولان مرضلره بادزهر کبی علاجدر ❊ بوبك اوزرینه علاج اولماز ❊ وبو معجون غایت مجربدر ❊ باش اغریسنه ❊ وخفقانه ❊ وجمیع سودادن اولان مرضلره ❊ خصوصا ملوك عظامه مناسب والیقدر ❊ غفلت اوتمید ❊

❋ صفت و ترتیبی بودر ❋

❋ لسان ثور چیچکینك خمیره سی ❋ و بنفشه خمیره سی ❋ هر برندن یمش ایکی درهم ❋ اوغل اوتی ❋ واغاج قاونی قابی ❋ هر برندن یکرمی درت درهم ❋ وایوعنبر ❋ وسحق اوانمش انجو ❋ هر برندن اوچر درهم ❋ پادزهر بردرهم ❋ بونلری قرشد یروب ❋ الماشر بتیله معجون ایلیوب ❋ صباح واخشام اوچر درهم قدر استعمال ایلیه‌لر ❋ وطعاملردن سمزطاوق ❋ و (بلیچ) ولسان ثور بورانسیله ❋ یا (ابه کوبجی) بورانسی یا (خیار) بورانسی و یا (رفدان یمورطه) بیه‌لر غایت نافعدر ❋

❋ اکر باش اغریسی بخاردن و یلدن اولورسه ❋

علامتی اغریسی بر برده قرار ایتیوب کزکدر ❋ وقولقلری کورلر ❋ اکثری بوصداع حاملردن صکره اولور ❋ و (حیض ودم) بواصرك عادتی اوزرینه جریان ایتمه‌سندن حاصل اولور ❋ بونك علاجی قان المقدر ❋ و (حب قوقیا) ویاخود (یارج) استعمال ایلیکدر ❋ واکر حما ایله برابوظهور ایدرایسه (ابه کوبجی) و (پاپادیه) و (بنفشه بیراغی) و (ارپه) قینادوب صوینك ایچنه آیاقلرین صوقوب اوغلر ❋ وسرکه ایله کلابی صیجاق صو بیله قرشدیروب بورنه چکه‌لر ❋ و بوزینی بیقایه‌لر بخاری منع ایتملك ایچون (کابلی مرباسی) استعمال ایلیه‌لر ❋ بوصفتله کابلی مریاسن الوب صیجاق صوده بیقایه‌لر کل صوبی ایله ❋ بنفشه شربتنی ازوب کابلی بی اول شربتده بر کیجه اصلاده‌لر ❋ بعده کابلیدن ایکی دانه‌سنی هر صباح و یا اخشام استعمال ایلیه‌لر ❋ و شربتندن برازجه ایچنه‌لر ❋ بوجیع دماغده اولان مرضلره نافعدر ❋ (باش) و (کوز) اغریلرینه زیاده نافعدر ❋ اکر ملازمت ایدرلرسه ❋ حواس ظاهریه ❋ و باطنیه‌یه ❋ زیاده قوت و یرر ❋ اکر بوتدبیر ایله (املج مرباسن) استعمال ایلیه‌لر ❋ بودخی زیاده نافعدر ❋

❋ و باش اغریسندن برنوع باش اغریسی دخی واردر ❋

اکا شقیقه دیرلر ❋ بریرامزمرضدر ❋ کاه کاور ❋ و کاه کیدر ❋

حاکی نوبتی واردر ❊ کاهیچه آیك قورصوزیاده اولدقچه ❊ اولمرض دخی زیاده اولور ❊ آی اکسلدکچه اکسلور ❊ بونك علاجی ماده‌سنی کوره‌لر هرقنغی خلط غالب ایسه ❊ اول خلطی اسهال ایلیه لر ❊ بو (حب) شقیقه‌یه ❊ وجمیع انواع صداعه نافعدر ❊ بوکا حب فاشرا دیرلر ❊

❊ ترتیب صفت بودر ❊

(صبر) اون ایکی درهم (فاشرا) یعنی سمز قباق ❊ و (مصطکی) هر برندن ٤ درهم بونلر دوکوب ❊ قره باش شربتیله خمیر ایدوب ❊ حبلر دوزه‌لر ❊ و (سنامکی) و (ماءچین) ایله ایچورمك مجربدر * و بعض محلده بوشقیقه زیاده مشتد اولور ❊ اول وقتده اغری‌یی تسکین ایلیه‌جك شیلر ایله علاج ایلیه‌لر ❊ مثلا (خطمی) و (پاپادیه) و (ابه کوبجی) (واکلیل الملك) و (نیلوفر چیچکی) و خشخاش قبوغی) بونلری قینادرلر ❊ قینارکن اوستنه طتلو بادم یاغی قویه‌لر ❊ بعده اندیروب بو یاغیله صویه سونکری باتروب براز صیقوب باشه یاقو ایلیه ❊ ایکی سونکر حاضر ایدوب ❊ برین قالدیروب ❊ و برین قویه‌که ساکن اولنجه (اکر باش اغریسی (و شقیقه) اسکی اولوب چوق زمان علاج تأثیر ایلزایسه ❊ (چوب چینی) و (صپارنه) و پیغمبر اغاجی) (وصاصفراس) بودورت اجزادن هربریسی ❊ دورلو دورلو قینادوب ❊ صویونی صیجاق پرده ایچوره‌لر ❊ تره‌در ❊ مرضی دفع ایلر ❊ بودورت اجزا نقدر مشکل مرضلر وار ایسه دفع ایلر اما شرائطی ایله استعمال اولنمق کرك محلنده تفصیل اولور ❊ انشاالله تعالی (دفنه یاغی) اغریان باشه سورولسه فائده اید ❊ (اجی بادم یاغی) باش اغریسنه فائده ایدر ❊ (بادم یاغی) باش اغریسنه ایودر ❊ (اکر طعامنه و یاشرابنه قاتوب ایچرسلر ❊ (اکر راوند کابلیله) ایچسلر باش اغرسین کیم صغوقدن اوله ❊ و بلغمدن اوله ❊ بخاردن کیده‌رر ❊ وهم شقیقه اغرسین دخی کیده‌ریر ❊

(اكر) زرنيك صوين بنفشه ياغيله طمزرسلر ❊ ياش اغريسى كيم ❊ صغوقدن ودر لمكدن ❊ اولمش اوله كيده‌رر ❊

❊ اكر سذاب سركيله و (كول) ياغيله استعمال اتسلر ❊

باش اغرسين ❊ دفع ايدر (سينانكى) استعمال اتسلر اسكى باش اغريسين كيده‌رر (اكر سويق) كم (بغداى) و (آرپه) دن ياپرلر يعنى بغدايى صاجده قويررلر بعده دوبكده دوكرلر ❊ بعض سوسام ❊ ومنكنجج قتوب يرلر ايشنه سويق بودر ❊ چن آكشى نار صويله ايچسلر باش اغرسن كيده‌ر ❊ وآدمه قوت دخى ويرر ❊ (اكر چورك اوتنى) باش اغرسنه يقواتسلردفع ايدر (اكر صندلى) صويله سحق اتسلر طشردن باشه دورتسلر اغريسنه فائده ايده ❊ وهم كول صويله سحق ايدوب باشه اورسلر ❊ اسيدن اولان باش اغرسين دفع ايدر ❊ بورون دلكلرينه سوره‌لر ❊ زياده فائده ايدر ❊ (اكر آق صندلدن و برمقدار انزرود بوايكى اجزايى يمورطه اغيله ❊ ياقوايدوب ايكى يكاغه يعنى ايكى طلوكه درتسلراسيدن اولان باش اغريسنه فائده ايدر ❊ (اكر اندغك ايكى سين شقيقه‌سى اغريان كشى ياشنه قوسه خلاص اوله ❊ (عنبر) شقيقه اغريسنه طشره‌دن ياقى ايدوب اورسلر ❊ نافعدر نفعاً بليغاً ❊ وهم بيون باش اغريسنه كم صغوق خلطدن حاصل اولمشدر ❊ چن كم توتسى ايلسلر دفع ايدر (اكر قرقه دولاكين) بورنه طمزرسلر ❊ اسكى باش اغريسنه فائده ايدر (اكر كافورى) اسيدن اولان باش اغريسنه كول ياغيله ازب درتسلر فائده ايدر ❊ اكر اجى بادم ياغنى سركيله قارشديروب الرينه اورسلر ❊ باش اغرسين‌دفع ايدر ❊ (اكر كلنجك چيچكنى) دوكوب صوين السلر كوبى قتسلر ❊ الينه‌درتسلر باش‌اغرسين كيدرر ❊ ذكر صوبى باش‌اغريسنه ايودر ❊ وباش اغرسين دفع‌ايدر ❊ (مصطكى) صغوقدن اولان باش اغرسين دفع ايدر ❊ (اكر موميانك) برحب اغرين مزرنجوش ياغيله برونه طمزره‌لر ❊ صغوقدن اولان باش اغريسين كيده‌رر ❊ وهم شقيقه اغرسنه نافعدر ❊

وهم باش دوکه سین کیدرر ❊ (نیلوفر چیچکی) باش اغرسنه نافعدر ❊ قوری کل شراب ایله پشروب صوین ایچسلر * باش اغرسین کیدرر ❊ وهم صوین و یاغن باشده اولان حرارته اورسلر دفع ایدر ❊ (یاسمین قوقوسی) بلغمدن وسودادن و یلدن اولان باش اغرسین دفع ایدر ❊ (اما محرورالمزاج اولان کشنك ❊ باشن اغریدر ❊ وهم یارم باش اغرسین کیده‌ره (قیون ترسین) عودایله باشه اورسلر باش اغرسن کیده‌رر ❊ (طوشن قغن) هرکیم باشه توتسی ایلسه باش اغریسن کیده‌رر قزل بو یایی باشه باغلسه حاصیتلودر ❊ اکر قباق صوین آدم بورنه چکسه باش اغرسین کیده‌رر ❊ وشقیقه اغرسین دفع ایدر ❊

❊ حب الذهب کوزو باش اغریلرینه فائیده ایدر ❊

(صبر اون درهم) (صاری هلیله قبوغی (بش درهم (مصطکی) وکثیره ومحموده ❊ هر برندن برمثقال ❊ قزل کل) ایکی درهم (زعفران) برمثقال بونلری دوکه‌لر الیلر حبلر ایدرلر شو یله‌که (صارو هلیله قبوغی) (کاسنی تخم) هر برندن ایکیشر ❊ مثقال ❊ (آق تربد مجوف قبی) یونلمش یدی مثقال شربت ایکی بچق درهم ایچوره‌لر دفع اوله ❊

❊ دخی حب قوقایا ❊

باش اغریسنه ❊ وکوز اغریسنه ❊ وزکامه ❊ ونزلیه ❊ فائیده ایدر ❊ (آیازم فیقرا) اون درهم (تخم حنظل) اوچ درهم (محموده) ایکی بچق درهم (تربد) بش درهم (اسطوحدوس) بش درهم ❊ بوترکیب اون شربت اولوب قوقایا یعنی (مصطکی) (افسنتین) یعنی پلین رومیجه در محموده صبر تخمی ❊ دیمکدر

❊ باب ثانی باشدن اینن نازله بیاننده اولجیدر ❊

نزله دیمك اول شیدرکه یمکی صوق یسه بخاری باشه مرتفع اولور ویا باشنی وکاه صغوق طوتمدن اولورا کر نزله کوزه غارض اولورسه کوزالمه ودرده

مبتلا اولورو قولاغه اینرسه قولاغی صاغیر ایدرو آغزه اینرایسه دیشلری هلاك ایدر واکر بوغازه اینرسه ماده اولور وقوللره اینسه مفلوج ایدر مفلوج دیمك وجودنك نصفی حس حرکتدن قالور دیمك ترکیبه طامله دیدکاری علتدر ال وایاق طوتمز اولور

﴿ مثلا بوقالیج دیدکاری علت ﴾

وبو علته سبب یاسوء مزاجدندر ❊ ماده سز و یاخود ماده نك عضوه دکمه سندن روحك منفذلری منسد اولوب روح نفسانی نفوز ایلیوب یاخود سکر کسلمکدن اولور واطباء متأخرین دیرلرکه فالج مرضی اخلاط اربعه نك یعنی عناصر اربعه نك هر برندن حاصل اولور دیرلر وروحك یوللرینی قپار و یاخود سکرلری صقار روحك کچه جك یرلری طار اولور ❊ روح نفسانی اشاغه کچمز اولور ❊ (تکیم) برعضوی محکم بند اتسلر ❊ روحك منفذلری صقلماغله اشغه نفوذ ایلیه مز ❊ او یوشور حس وحرکتدن قالور ❊ (حکماء متقدمین) (صفرادن) اولماسنه ذاهب اولمشلردر ❊

﴿ معلومکز اوله که اسکندر یونانی بیوررکه ﴾

برخلط صفرا ویدن مفلوج کسنه لر کوردم ❊ اول زمانك اطباسی مشهور اولان فالج علاجلرینی ایلدیلر ❊ فائده و یرمدی (بن اکا) ایار جدن برشربت ایچوردم ❊ برقاچ دفعه صفرایی اسهال ایلدی ❊ (و بارد) ورطب غدالر وشرابلر ایچوردم ❊ اومرضدن خلاص اولدی دیر ❊ (و یونس طبیب دخی بو یلجه ذکر ایلدی) یعنی اسهال صفرا ایله ومبرد ومرطب غدالر وشربتلرایله (فالجه) علاج ایلیوب خلاص اولدی دیر ❊

﴿ اما بوفقیر حقیر دیرکه کرچك بزدخی کوردك ﴾

(صفرادن اولدوغن اما) خالص صفرادن دکلدر ❊ براز بلغم رقیق مختلط اولمشدر اما بومرضه سبب سابق بك صغوق هوالرده یوله چقمق ❊ وچوق شراب ایچمك ❊ وصولر کنارنده ورطوبتلی یرلرده او یومق

(دخی) بوقبیلدندرکه ❊ یکی یاپلوب رطوبتی کتمامش اوده‌ده یاتوب قالقمق ❊ وماهتاب آیدننده او یومق وچوق جماع ایلك وچوق یمك ایچمکدر ❊ اکثری مفلوج

❊ و بوداماله فالج کتوران علتلرك علاجی ❊

اولا حقنهٔ لینه ایده‌لر (بعده) حقنهٔ متوسطه (بعده) حقنهٔ حاره ایلیلر (اکر قان غلبه‌سی) وعلامتی وارسه قان الدوره‌لر (بعده) بلغمی بشوره‌جك مغلابلر و یره‌لر ❊ بومغلابك ایوسی کافیطوس شربتیدر ❊

❊ کافیطوس دنیلان شربتك صفتی بودر ❊

(ایکی طوتام مرزنجوش) و (بیریه) (و جعده) (وسعتر) و (یارپوز) (وککیك) (وزوقا) و (بیان)) و (تبونکا) بومذکوراتك هر برندن برر طوتام (اکر زرنبات) و (سمز قبق) (وچنطیانه) و (مشکطرامشیغ) و (عودالقهر) هر برندن ❊ دوردر درهم ❊ و (رازیانه کوکی) و (بطراسالیون کوکی) و (هلیون) و (کرفس) وهردم بهار کوکلری هر برندن * سکز درهم * (قره باش) و (انیسون) و (رازیانه تخملری) و (نخوهٔ هندی) و (کرویا) و (سیسالیوس) هر برندن اوچر درهم و (چکردکی چنمش قزل اوزم) یکرمی درهم بوجله اجزانك اون ایکی اغری قدر صویله قیناده‌لر ❊ تاکه صونك ثلثی کیدنجه باقی قلان صویه ❊ برابری بال قویوب ❊ قوامه کتوره‌لر ❊ صباح آج قرننه ایکی قاشق بیریه صویله ازوب ایچوره‌لر ❊ بومغلاب بلغمی بشرر جمیع امراض دماغیه‌یه (وعصبیه‌یه) صرع) و (سکته) و (لقوه) و (فلج) کبی امراضلره غایت شفا ونافعدر ❊ وسده‌لری ماده نضج بولدقدنصکره ❊ مسهل و یره‌لر ❊

❊ مسهل و یرجك حبلر بونلردر بیان اولنور ❊

غاریقون حبی ❊ ورنجان حبلری کبی ❊ وقوقیاحبی ❊ دخی مناسبدر و (دیافیکون معجونی) یعنی معجون تمری خصوصا انده براز صفرا

اولدیغی حس اولنورسه ❊ یومجوندن و یرلر ❊ و بوحب غایتله نافعدر ومجربدر ❊

❊ بوحبك صفتی وترتیبی بودر ❊

(ایارج فیقرا) یدی درهم (غاریقون) و (مجوقان) هر برندن اوچر درهم ❊ و (حنظلك ایچندن) بر بچق درهم و (زنجبیل) و (دارچین) و (محموده) بر بچق درهم ❊ (قرنفیل) و (انیسون یارم درهم ❊ بوجملهٔ سحق ایدوب بردرهم مقلی قره باش شربتیله ❊ محلول وبو اجزالرایله قرشدیروب ❊ حبلر ایلیه لر ❊ هفته ده ایکی دفعه بوحبدن ایکی مثقال اول مریضه ویرهلر ❊ ومطبوخی اوستنه ایچوره لر ❊

❊ صفت مطبوع مطبوخ بیان اولنور ❊

(سنمکی) درت درهم (تربد) او (سورنجان) هر برندن بر بچق درهم (پیغمبر اغاجی) و (صپارنه) هر برندن بر درهم (دارچین) نصف درهم (قرنفیل) و (انیسون) هر برندن بر دنك ❊ بونلری صیجاق صو ایله برکون و برکیجه اصلدوب طوره ❊ بعده قیتاده لر ❊ بر مقدار قینادقدنصکره ایندیروب سوزوب ❊ بومغلایه براز شکر ❊ و بنفشه شربتی قاتوب ایچه لر ❊ اول حبدن تمجید وقتنده یه لر ❊ صباح ینه بومطبوخدن ایچه لر ❊ عمل تمام اولدقدنصکره ❊ سمز بللج صوینه براز جك (دارچین) اکوب ایچوره لر ❊ بدن تمام تنقیه اولدقدنصکره ینه بوشربتلردن ویره لر ❊ و (بریه یی) قینادوب صوینی ایچمکه ملازمت ایلیه ❊ یاخود صوینی تقطیر ایلیوب ایچوره لر ❊ اکر بومرض اسکی ایسه ❊ بوعلاجلر ایله بالکلیه دفع اولماز ایسه ❊ بوادویه شریفه ایله ترله ده لر ❊ عنایت حق ایله شفا بوله جغندن شبهه یوقدر ❊

❊ صفت مطبوخ معرق بودر یعنی ترله دجك ادویه ❊

(پیغمبر اغاجی) البمش درت درهم و (پیغمبر اغاجی قبوغی) و (عودالصلیب) و (اغاج قاونی قبوغی) و (کوك سوسن کوکی) و (اندر کوکی) بونلری

هوان ایچنده قرالر ❊ بیك درهم صوایچنده بر کون بر کیجه اصلده‌لر ❊ صیجاق اولمه‌لی ❊ بعده قینا ده‌لر ❊ صویك ثلثدن زیاده‌سی کیدنجه ❊ بعده سوزه مرضی بر پاك صیجاق یرده ❊ و یا حامده اوتورده‌لر که هوا طوقنمیه ❊ بو صودن التمش درهم مقدارین بر از شکر ایله ❊ و بر از دارچین قاتوب ایچوره‌لر ❊ تره ده‌لر ❊ اکر حام اولمز ایسه ❊ قالینجه وزیاده‌جه اسباب اورته‌لر یکرمی درهم (چوب چینی) بیك درهم صو یله قینا ده‌لر ❊ و صوینی صو یرینه ایچوره‌لر ❊ و بو معجون بالخاصه بو مرضه نافعدر ❊

❊ ترتیب صفتی معجون در ❊

اللی درهم بشمش (طوشان بینی) و (کافیطوس) و (تبونکا) بونلرك هر برندن یکرمی درت درهم و (دارچین) و (قرنفیل) و (بیریه) هر برندن برر درهم (تره منتی) یکرمی درت درهم (شکر) یاخود (صافی بال) اوچ اجزا اغری اوله ❊ و قوامه کتوروب معجون ایلیه‌لر ❊ وهر صباح دردر درهمدن التیشر درهمه قدر استعمال ایلیه‌لر ❊ اوچ ساعت کچمدکچه اوزرینه طعام یمیه‌لر ❊ و بو یاغ عجایب برنافعدر غفلت اولنمیه ❊

❊ صفت یاغ بودر ❊

اللی درهم (صوغلجانی) الوب پاك یقایه‌لر ❊ بعده قوریده‌لر ❊ و (حولیجان) و (زنجبیل) هر برندن درت درهم اوله جله سنی سحق ایدوب (زنبق یاغیله) خلط ایلیوب ❊ وجودنه اول امراض صاحبنك سوره‌لر غایت نافعدر ❊ و یاغلردن (بیریه یاغی) و (کهربا یاغی) و (بیاض نفت یاغی) و (اسپد یاغی) غایت نافعدر ❊ و (کیمیاوی اطباسی) ثلث درهم قدر انجو نوزنی بیریه‌نك مقطر صویله ❊ و یا اسپد یاغی ایله ❊ و یاخود کهربا یاغیله و یررلر ❊ عظیم فائیده ایلر ❊ نقطیر ایله چیقمش قاصنی یاغنی ❊ مفلوج اولمش یره سورسه‌لر غایت نافعدر ❊ واکر فالج ❊ صفرادن ❊ وامراض محلادنصکره عارض اولورسه ❊ اسی ادویه لرله ❊ علاج بوکا ضرردر ❊ لکن واجب

اولان بودركه ❊ اولا ملايم حقنه‌لر ايليوب صفرايى ازاله ايليه‌لر ❊ بعده ❊ بوملين ايله اسهال ايليه‌لر شفامشاهده اولنور

❊ صفت ملين بودر ❊

❊ ايكى درهم ❊ راوندى ❊ اوفق طوغره يارم ❊ ايچنه برايكى چكردك دارچين قرشديره‌لر ❊ ايكى فنجان هندبا صويندە اصلادوب ❊ صيجاق يرده قويارم ❊ بعده ❊ صويني سوزوب اون ايكى درهم ترنجبين ❊ اون التى درهم كل مكرر شربتى ❊ بوصويله ازوب ايچوره‌لر ❊ بونى برقاج كره ايچوره‌لر ❊ تاصفرايى سوروب بدن پاك اوله ❊ بعده ❊ روح الزلجدن ❊ دورت چكردك ❊ لسان ثور صويله ايچوره‌لر ❊ بعده ❊ تركتورمك ايچون ❊ كهربا ياغندن ❊ ثلث درهم قدر ايچوره‌لر ❊ بعده ❊ صاصفراس ❊ وبنفسج اغاجى ❊ ولسان ثور ❊ وهندبا بيراغى بونلرى قينادوب صويني اوستنه ايچوره‌لر ❊ برصيجاق يرده اوطورده لر ترليه ❊ وبومقبول ياغلر ايله صكره ياغليه‌لر ❊ پاپاديه ياغى وزنبق ياغى ❊ وطوراق اوتى ياغى ❊ كبى ❊ امافاجلكه ❊ بدنك امتلاسندن اوله ❊ يابردن دوشمه‌دن اوله ❊ يابرضرب دوقمه‌دن اوله انك علاجى اولا قان الق كرك ❊ بعده حقنهٔ متوسطه ايله حقنه ايليه‌لر ❊ بعده معتدل ياغلر ايله ياغليه لر

❊ التشيخ بوبرمرضدركه سكرلر بوزيلور ❊

ومريض اعضاسنى اوزاتمغه ❊ وچكمكه ❊ قادر اوله‌مز ❊ بودنى ايكى دورلودر ❊ بريسى ❊ يبوستدن اولوب اكثر ياحداى حاره‌دن صكره عارض اولور ❊ وچوق اسماندن ❊ وچوق استفراغندن صكره ❊ حاصل اولور ❊ سكرلر ❊ كريلور قايشه دونر ❊ مريض اعضاسنى استديكى كبى تحريك ايليه‌مز ❊ وبرى دنى ❊ رطوبتدن حاصل اولور ❊ ❊ سكرلر ❊ وبالق اتلرينه ❊ بلغمدن ❊ وياسودادن ❊ وياخودكه قاندن ❊ مركب خلط دوكيلوب ❊ سكرلر يوزيلور ❊ واعضاسنى اوزاتمغه قادر اوله‌مزلر ❊ وبرجنس تشيخ ❊ دنى واردر ❊ اكثرى

یرامز یاره لردن حاصل اولور ❊ و بو جنس تشبخ قتالدر ❊ باخصوص که اول یاره سکر اوستنده و یاسکره یقین یرده اولور ❊ اطباء متقدمین تشبخ امتلای خلط صفراویدن ❊ اولماسنه قائل اولمامشلردر ❊ اما حکماء متأخرین ❊ خلط صفراویدن اولماسنی تحقیق ایلمشلردر ❊ و بوقصیر دخی دیرکه ❊ اکر صفرا خلط صفراویدن اولورسه تشبخ امتلائیدن اولماز بلکه سمیات مقوله سندن اولان تشبخ انواعندن اولور ❊ اکر ❊ صفراوی لداغه دن اولیوب ❊ حدتلی رطوبتی ایله منکسر صفرادن اولورسه ❊ تشبخ امتلائیدن اولور ❊ لکن صرف صفرادن اولماسی اولور ❊ وکاهیجه تشبخ ریحدن اولورسکرلره ❊ کیرر اغری ایله اعضا بوزیلور ❊ چکمه که ❊ واوزاتمغه ❊ قادر اولمز آغرر براز اوغوشدرمغله تیز منحل اولوب دفع اولور ❊ وخلق ایچنده ❊ بوکه ❊ قولنج دیرلرکه ارقه دن براغیدر ❊ بوتشبخ ریح انواعیدن اولور

❊ وبونك علاجی خلط غالبی اسهال ایلکدر ❊

ودیمشلردرکه ❊ اکرقان ❊ الدرمق معقولدر دیرلرسه ❊ زیرا ماده یه براز تخفیف کلمکله طبیعت مرضی دفعه قوی اولور ❊ وفالج مرضنده ❊ ذکر اولنان مسهلات ❊ حقنه لر ❊ بومرضه نافعدر ❊ ویومرضك مسهلاتنه قوندوز حیاسی قته لر ❊ زیرا ❊ بومرضه غایت نافعدر ❊ وزنبق ودلکی یاغلری ❊ وکدی یاغی ❊ بو یاغلر بومرضه نافعدر ❊ وبو یاغلر مجرب ونظیری یوقدر ❊

❊ مذکور یاغلك صفتی بودر ❊

❊ ترمنتی ❊ وصوغلجا یاغی ❊ هربرندن اون ایکیشر درهم ❊ وانسان یاغی ❊ سکزدهم ❊ وکلب یاغی ❊ درت درهم ❊ بونلری جمع ایلیوب مرهم ایلیه لر ❊ و بومعجونلردن ❊ مثر ❊ وتریاق ❊ وجواهر معجونی استعمال ایلیه لر ❊

يونس حكيم دركه دوه ديكنى قينادوب صويني

* ايچمك استرلر ايسه * كوكنى دوكوب معجون ايليه‌لر * بومرضه غايت نافعدر * وقنطريون صغير دخى بويله نافعدر * اكر صفرادن اولورسه * صفرايى سوررشر بتلر وحقنه‌لر استعمال ايليه‌لر * قالج * صفراده ذكر اولنان دوالرى استعمال ايده * ومقناطيس طاشى * ومرجان كتورمك * بومرضه بالخاصه نافعدر *

الرعشه يعنى ال واق دتره‌مه‌سنه ديرلر

* بونك سببى (سكرلريك) ضعفندن حاصل اولور * وشرابى و كيجه‌لرده چوق صوايچمكدن عارض اولور * وزياده خوفدن اولور * وزنجفره نك * وزيوه‌نك بخارندن اولور * بونك علاجى مذكور اولان علاجلر * بودخى كافيدر *

(وقره باش معجونى (وشربتى) بومرضه بالخاصه نافعدر * و (وج معجونى) دخى نافعدر *

* حكايه ايدرلركه التمش ياشنده برخاتونه باش دتره‌سى عارض اولدى * زمانندك اطباسى چوق علاج ايلديلر * دفع اولمدى * برطبيب * يقوش اتى يدرمكله علاج ايتمش * وبومرضدن خلاص اولمش ديديلر * (وصوغلجان ياغى (وتره منتى ياغى) ونفت ياغى) سورنسه‌لر غايت نافعدر (

معلوم اولهكه چام فستغى بال ايله ياواوزم ايله

* آكلنه دوام اولنورسه * جميع امراضه نافعدر * ونفعنده اشتباه يوقدر * (الحذر) يعنى اعضا او يوشمغه ديرلر) بونك سببى وعلاجى همان فالجك سببى وعلاجى كبيدر * بوحذر فالجك ضعفيدر * حتى ديرلركه (اكر) زياده اولورسه قالج اولور ديرلر * و بومرهم بومرضه غايت نافعدر * صفتى بودر (صابون) اللى درهم (دفنه ياغيله) ملايم آتش اوستنه

خل ایلیه لر الق درهم (صوتره سی تخمی) و بردرهم (زنجبیل) بونلری سحق ایدوب ❊ اول صابونله قرشدیروب ❊ مرهم ایلیه لر ❊ (واسپند یاغی) و (ببریه یاغی) نافعدر ❊

❊ الاختلاج یعنی اعضا سکرمه سنه دیرلر ❊

❊ کوزده ❊ وسائر اعضاده اولور (اکر) بتون بدنده اولورسه ❊ سکته اولور ❊ وسکته مرضنك مقدمه سیدر ❊ بونك سببی بر ریح بخاردر ❊ ات ایله ودری ارا سنده محتبس اولور ❊ چقمق استرچقمادیغندن ❊ سکرمك عارض اولور ❊ بونك علاجی (فالج وتشنج علاجی کبیدر) و پاپادیه (واکلیل الملك) و (مرزنجوش) قینادوب بوغونه ❊ سکرین ❊ واعضاسن طوته لر ❊ دفع ایلر ❊

❊ دخی دیکر نزله بیان اولنور ❊

❊ بو نزله مرضی ❊ اکثر کوز اغریسی ❊ وسائر مرضلر اکثری نزله دن اولمغله تقدیم (ایلدك معلوم اوله که) اکر بو نزله نك مقدم دماغدن اینه سه زکام اولور ❊ واکر کوزه اینسه ❊ کوز اغریسی حاصل اولور ❊ واکر قولاغه اینسه ❊ قولاق اغریسی ❊ وصاغرلق ❊ وکورلدی پیدا اولور ❊ اکر بوغازه اینسه حناق اولورکه ❊ اکا بوغاز دیرلر ❊ واکر صدره ❊ ریه یه اینسه اوکسروك حاصل اولور ❊ وقان توکورمکه مؤدی اولور ❊ بو نزله نك دائما اینه سنك حظی یوقدر ❊ زیرا سل وضیق نفس ❊ مرضلری اکثریا حاصل اولور ❊ والحاصل معده امراضیله جکر امراضی اکثریا بو نزله نك دوکله سندن حاصل اولور ❊ وبوسببدن ❊ اوستاد بقراط دیمشدرکه (الدماغ مدینة مبدأ الامراض) دیو مؤلفاتنده تحقیق ایمشدر ❊ یعنی مألی بودرکه ❊ دماغ برشهردرکه ❊ سائر ممالکه مرضلر اول شهردن یاییلور ❊ و نزله نك سببی دماغك هضمی ضعیف اولدیغندن ❊ و بخار چوق صعود ایلدیکندندر ❊

ودماغك صغوق اوله سندن ورطو بتندر ❊ وچوق يغمورلر ياغوب ❊ وصولر كنارنده اوتورب قالمق معتادی اولميانلر ❊ ومكانك رطوبتی وكوندزلرده اويومق ❊ وطعام اوستنه صو ايجوب ياتمق ❊ وحمامدن چيقوب صغوق هوايه طوقنمق ❊ بوجله‌سی نازله نك ظهورنه سببدر ❊ ولودوس روزكاری برقاج كون اسوب ❊ بعده ❊ پوراز اسه ❊ نزله نزولنه سببدر (وكاهيجه) هوانك فسادندن حاصل اولور ❊ وجميع خلقه سرايت ايلر ❊ جمله‌سی اوكسروك اولور ❊ تنكيم بيك التمش يدی سنه سنده ❊ بوناز حصاری سفرنده ❊ ياليلرده (كفار بدفعالی) وآفرقرديلر لشكری متعفن اولوب ❊ لودوس هواسيله عفونتی استانبوله ❊ وادرنه يه وارب ❊ اندن جميع ولايته ياييلدی ❊ خلقه نازله ❊ واوكسروك ❊ وحماعارض اولدی ❊ اول سنه اول خسته لغه اوغرامادق قالمدی (وشيخ ابو علی سينا) ايدر كاهيجه قان ❊ الديردقدنصكره ❊ بركوشكك عارض اولور ❊ بدن اسی وصغوق قبولنه مستعيد اولوب ❊ ونازله حادث اولور ❊ خصوصا چوق قان اقتدقدنصكره ❊ معلوم اوله كه (نزله نك) سببی ياحرارتدن اولور كه (علامتی) يوزی وكوزی قزارمق ❊ وبدنی اسی اولمق (وكاهيجه) حمادخی عارض اولور ❊ وصغوق شيلردن منتفع اولوب حظ ايلكدر ❊ وصوصار ❊ وبرودتدن اوله‌نك علامتی (آقن شئ) صغوق صغوق اولمق واسی شيلردن منتفع اوله ❊ وبدنده حرارت حسن اولنمه وصوصاميه

❊ بومذكوراته علاج اكر حراتدن ايسه ❊

اولا طبيعتی تليين ايليه‌لر ❊ اماسياه اريكی عنابله قينادوب صويني سوزوب ❊ بنفشه شربتی ويا حميره‌سی ❊ ويا قدرت حولاسنی اول صوده ازوب ايچوره‌لر ❊ بعده قان آله‌لر بعده عناب شربتی ❊ ونيلوفر شربتی ❊ ولسان ثور شربتی ❊ هرقنغسی بولنورسه ❊ استعمال ايليه‌لر (اكر) اقان ماده انجه ايسه ماده سين قويولدرمق كرك ❊

(خشخاش شربتی) استعمال ایلکله ❊ یاعناب شربتی ایچه لر ❊ و بوجلاب مجربدر

❊ صفت ترتیبی بودر ❊

ایکی دانه خشخاش باشنی ❊ یکرمی دانه (عناب) بونلری قینادوب بردانه (ابوا ❊ چکردکنی) یوصویه اصلده لر ❊ تالعابی چیقه بعده سوزوب نبات ایله و یاکول صوبی ایله قینادوب ایچوره لر ❊ غایت نافعدر زیرا مادهٔ بی قیولدروهم نازلهٔ منع ایدر و بوحبی اغزنه قیوب اریدیکده ❊ یودالر بوکا کل ارمنی حبی دیرلر ❊ اوکسروکله اولان نازلیه بوحب غایت ناقعدر

❊ صفتی بودر ❊

کل ارمنی و (ضمغ عربی) و (کثیرا) هربرندن ایکیشردرهم (جوز بوا) ❊ بربحق درهم نبات (شکری) اون ایکی درهم ❊ بونلری سحق ایدوب ابوا چکردکی لعابیله خمیر ایدوب ❊ حبلر ایلیه لر ❊ بعده استعمال ایلیه لر وارپه جلابی ایچوره لر ❊ و (قاون) و (قارپوز) و (قباق) و (خیار) چکردکنی (بیاض خشخاش ❊ تخمی ایله ❊ دوکوب سودینی چقاروب ❊ و بونکله نیلوفر شربتی ازوب ایچوره لر زیاده ناقعدر ❊

❊ اکر مسهل ایچمك لازم اولورسه ❊

و (یاوامق معجونندن) سکز درهم استعمال ایده لر ❊ اوزرینه اریك صوبی ایچه لر ❊ یاخود دواء الورد المسهلدن که (فرانکلر اکا ارمانیکم الروزاتم) دیرلر ❊ اندن درت درهم استعمال ایلیه لر ❊ (حب الذهب) دخی بوکا نافعدر ❊ وماده تنقیه بولدقدن صکره دماغه قوت ویرمك ایچون (کلبشکر) و (دیاردون) سفوفی و (دیاسنتا معجونی) و (انجو) سفوفی غایت نافعدر ❊ وباشنه و دماغه قوت ویره جك یاقولر قویه لر ❊ بویاقو دماغه غایت قوت وبرر ❊ ونازلهٔ حرمیه نافعدر ❊

❊ صفتی و ترتیبی بودر ❊

(صندل) و (مرجان) و (کل قوریسی) و (مرسین یبراغی)

(وقرمزی)

و (قرمزی نار چیچکی)و (نار قبوغی)هر برندن بر درهم (صاقز)
و (کونلك) و (سندوس) هر برندن یارم درهم و (لادن) بش درهم
(بال مومی) بش درهم (مرسین یاغی) بش درهم بو اجزالری دوکوب
بعده مرهم ایدوب باشنی تراش ایدوب باشه یاقو ایلیه‌لر ❊ اکر نازله
صغوقدن اوله جق اولورسه ❊ بدنی ممتلی ایسه وطملر طلو ایسه ❊
اولزمان قان المق لا بأسدر ❊ بعده ملین حقنه‌لر ایله ❊ ومسهللر ایله بدنی
تلیین ایلیه‌لر ❊ و (شراب زوفا) ایچوره‌لر ❊ و مغلاب یرینه اکر بلغم
زیاده لزج ایسه (اطه صوغانی) و (سرکنجبین) عناب شربتیله ویره‌لر ❊
و بو مغلاب غایت مجربدر غلیظ بلغمی بشورر ❊ واوکسروکی دفع ایلر ❊
وطبیعتی ملایم طوتار ❊ اسهالدن اول وصکره جائزدر ❊ ودائما ملازمت
ایلیه مجربدر ❊

❊ صفت ترتیبی بودر ❊

(انجیر یدی دانه)و (بیان کوکی) و (زوفا) وهر برندن بشر درهم ❊
(بالدیری قره) برطوتام (رازیانه تخمی) ایکی درهم (کولکسوسن کوکی)
و (قره باش چیچکی) هر برندن بر درهم ❊ بونلری بشیوز درهم قدر
صو بیله قینا‌ده‌لر ❊ ثلثی کیدنجه ❊ بعده سوزوب شکر ایله استعمال
ایلیه‌لر ❊ صیجاق صیجاق و بونك مسهلاتی (حب قوقیا) و (غاریقون)
حبی کبی اوله ❊ بعدالتنقیه دماغه قوت ویره‌جك شیلر استعمال ایلیه‌لر
(قرمز معجونی) و (جواهر معجونی) و (دواء المسك معجونی) ویره‌لر
اکر ماده‌سی زیاده آقرسه (مرزنجوش) سکز درهم (مسك) ایکی (حبه)
و (عنبر) ایکی(حبه) بونلری دوکوب ❊ پازو صو بیله ازوب بورننه
چکه‌لر ❊ و بر مجرب صو واردر غایتله فائده ایلر ❊ (پیغمبر اغاجی)
سکز درهم ❊ یوز درهم صو ایله قینادوب ❊ اللی درهم قاله ❊ بعده اینه‌جك
بر درهم (مرزنجوش) دوکوب ایچنه قتلر ❊ بعده سوزه‌لر بوصو
ایله غرغره ایلیه‌لر ❊ و بورننه چکه‌لر غایت نافعدر ❊ باشه ودماغه غایت
قوت ویره‌جك یاقولر قویه‌لر ❊ و بو یاقو غایت نافعدر ❊

❊ صقتی ترتیبی بودر ❊

(مصطکی) و (سندروس) و (جوز بوا) و (قرنفیل) هر برندن ثلث درهم (لادن) اون التی درهم صیچاق هوان ایچنده ازاجق صاقز یاغیله قرشدوره‌لر ❊ مرهم کبی اوله ❊ بعده باشنه یاقو ایلیه‌لر ❊ برآخر یاقی دخی وارکه دماغه قوت و یرمده نظیری بوقدر ❊ و صغوقدن حاصل اولان باش اغریسنه نافعدر ❊ نسیانی دخی دفع ایلر ❊ وحفظی آرتورر ❊

❊ صفتی بودر ❊

(کهربا) (وسندروس) (ومصطکی) (وعسل بند) هر برندن برر درهم (عنبر اوج درهم) (قرنفیل ایکی درهم) (اسطراك) بر بجق درهم (سنبل هندی بر درهم) (لادن اون التی درهم) (تره منتی اون ایکی درهم) ❊ بومذکور اجزالری دوکوب ❊ ملایم آتش اوستنده ❊ بر برخلط ایلیه‌لر ❊ مرهم کبی اولوب ❊ باشنه یاقی ایلیه‌لر ❊ اکر ❊ نازله اسکی اولورسه ❊ وعلاجلر ایله منتفع اولماز ایسه ❊ کسکین حقنه‌لر ایلوب ❊ بعده ❊ ایکی قولاریه یاقی یاقوب نخود ایله اشلده‌لر ❊ لکن شمدیکی زمانده نازله حار اولمدیغی صورتده ❊ (چوب چینی) (وصاصفراس) (وصپارنه) (وپیغمر اغاجی ایله) ❊ بوکوزل دوالرك مجموعین ❊ قینادوب صو یله ترلده‌لر ❊ و برقاج کره استعمال ایلیه‌لر دفع اولور ❊ ونازلیه مبتلا اولان آدملره ❊ لازمدر که چوق صو ایچمیه‌لر ❊ وقارلو ❊ وبوزلی ❊ شربتلردن صاقنه‌لر ❊ وکوندوز اویقو اویومیالر ❊ ویاش میوالر یمیه‌لر ❊ مکرکه انجیریه‌لر ❊ وامرودی بعدالطعام یمك نافعدر ❊ اکثر یا بجکاری فندق ایله اوزم ❊ وکوکرچین کبابی ❊ وککلك ❊ وپلیج کبابلری مناسبدر ❊ دیکر نازله ایچون دوا (لادن) درت درهم (بال مومی) درت درهم ❊ (وکافوری) درت درهم ❊ کفایت مقداری زیت یاغی ایچنده ❊ خلط ایدوب ❊ کتان بز اوزرینه صوایوب ❊ دپه‌سنی ایوجه تراش ایدیروب ❊ اوزرینه یاپشدیروب ❊ یکرمی درت ساعت

طوره ❊ چکر آلور غفلت اولغیه ❊ دیکر نازله ایچون کوزلرینه قان کلسه ❊ واغریسنه علاجی بودر وبجربدر (مرجمك) عدد یدی (سیاه نخود) عدد یدی (اوزرلك تخمی) بر درهم ❊ بونلری کوزلجه دوکوب یمورطه اغیله لاپه ایدوب وتپه‌سنی ایوجه تراش ایتدیروب اوزرینه اوره‌لر ❊ کندوسی قو پونجه‌یه دکین طوره قانی وکوز اغریسنی چکر آلور ❊ اکر نازله بله ایتسه آدمی ایکی قات ایدر ❊ ویانه ایتسه (عرق النساء) اولور ❊ عرق النساء بر طمردرکه ❊ باشدن طرناغه اولاشیر ❊ اکر نزله دیزه اینز ایسه دیز بوکولوب اچلز اولور ❊ اکر طوپوقلردن باش پرمغه اینرسه نقریس اولور ❊

❊ ایمدی معلومکز اولسونکه ❊

نازله باشده ایکن کوزل تدبیر ایدوب چاره‌سنه باقوب دفعنه غیرت ایتملی ❊ دیکر نزله باشه دائم المزکدر ویرسه ❊ آنیك علاجی (مارضی) و (چرشی) (صفر) اودیله یوغورب یاقی‌ایده‌لر ❊ ودپه‌سنی تراش ایدوب بربزایله اوره‌لر اوچ کون طوره بویله جه اوچ کرایده نازله بردخی کورمیه (دیکر تداوی) ککلیك اوتنی برچوللکه قویوب واغزینی خیرایله صوایوب آهسته آهسته آتش ایله لپه‌لر قینادوب (بعده) اول قینیان صوایله خیالی ازوب باشه یاقی ایدوب برکیجه طوره ❊ ایرتسی کونی بقایه ❊ ارتق نزله اولمیه (دیکر نزله ایچون علاج یارپوزی دوکوب صیقه ❊ صویون اله ❊ درت بش قاشق بوصودن ❊ وبر قاشق ایچنه سرکه قاتوب ❊ خنا ایله قارشدیروب حامدن چقدیغی کبی باشنه یاقه ❊ دخی بورونوب یاته ❊ تاکه ترلیه اندن نازله دپیه یمورطه کبی یومرولنه ❊ اول یردن شیشه چکه ❊ ارتق بردخی نزله کورمیه ❊ دیکر نزله ایچون علاج دپه‌سنی فلوری قدر تراش ایدوب ❊ دخی دخلیون یعنی غلط مشهور طالیون یاقسی قویه‌لر مجربدر ❊

❊ اوچنجی باب امراض العین بیاننده‌در یعنی کوز اغریسی ❊

❊ وکوزده اولان علتلره دائردر اولجیدر ❊

معلوم اوله که کوزك مرضلری پك چوقدر ❊ فقط اطناب کلامدن صرف نظر ایدوب ایشه یرایوب وفائده و یره جك ادویه لری جمع واخذ اولنوب کتاب عاجزانه مزه درج اولندی ❊ اکر تفصیل اولنمش اولسه ایدی برچوق جسیم کتابلر حاصل اولوب معالعه ایدن اخوانه ملالت کلور ایدی بناء علیه اننك ایچون اختصار قلندی ❊

❊ الرمد یعنی کوز اغریسی دیدکلری اغریدر ❊

کوزك آغی قزاریر ❊ وشیشر ❊ قپاقلری دخی کاهیجه شیشمز ❊ بونلر اکثری قاندن وقان ایله صفرادن وکاهیجه قانله بلغمدن ❊ وقان ایله سودادن حاصل اولور ❊ و بورمد دیدکلری اغری ❊ اکثری باشدن اینر نازله دن اولور ❊ اکثری بومرضك مقدمه سی کوزقزاریر ❊ و یاشاریرو بولانیر ❊ بعده شیشلردن رمد حاصل اولور ❊ بونك سببلری چوقدر ❊ کونشده چوق کزمك و یا آتش قارشوسنده چوق طورمق کبی و دخان و بخار کبی شیلردن وحمامدن چیقدقدنصکره و بعد العطام کوزه روزکار طوقنمقدن حاصل اولور ❊

❊ بونك علاجی ودوالری بیان اولنور ❊

اولا طبیعتی تلیین ایلیه لر ❊ ومکرر بنفشه شربتی ❊ وماردن اریکی صو بیله ایچه لر ❊ بعد قان له لر ❊ اکر بدنی ممتلی ایسه اولا باش طمه دن مقدار قان اله لر ❊ بعده قیفالدن اله لر ❊ اکر قان المقدن منع ایلر مانع اولورسه ❊ کورکلری التندن حجامت ایلیه لر (جالینوس حکیم) دیمشدرکه بومرضه قان علاجی کافیدر ❊ خصوصا صرف دمدن اوله ❊ قان الدردقدنصکره اکر صفرا علامتی ظاهر ایسه ❊ مثلا کوزك قزللغی صاری یه مائل اولور ایسه ❊ سانجو زیاده اولوب وکوزك چپاغی آز اوله اول زمان صفرایی اسهال ایلیجی شیلر و یرملر ❊

❊ صورت ترتیبی بودر ❊

اون بش درهم (قدرت حلواسی) واون بش درهم (بنفشه مکرری)

ویکرمی درهم (تیورهندی) صو ییله ازوب ایچوره‌لر ❊ اکر له بلغم علامتی اولورسه ❊ مثلا اغرلق کی وکوزك قپاقلری شیشمك کوزاغریسیله برار وچپاغی چوق اولمق ❊ وکوزك اغریسی آزاولمق ❊ ولونی بیاضه مائل اولمق بوصورتده بلغمی سوره‌جك شربتلر ویره‌لر ❊ قوقیاحبنی نفشه شربتیله ویره‌لر ویا (ایارج فیقرا) ویره‌لر و (دیاقاتیلیقون) معجونندن سکز درهم ویره‌لر بردرهم راوند ایله هم بلغمی ❊ وهم صفرایی ❊ وسودایی سورر ❊ مشترك علاجدر ❊ و بومسهل کوز اغریسنه غایت نافع ومجرب علاجدر ❊

❊ دیکر کوز اغریسنه علاجك صورت ترتیبی بودر ❊

(خیار شنبه بالی) سکز درهم (تیور هندی بالی) درت درهم (راوند) بر بچق درهم (دیار دون سفوفی) بچق درهم ❊ بونلری قارشدیروب صباح آچ قرننه ییه‌لر ❊ واورزینه بنفشه شربتی ❊ واریك صو یی ایچه‌لر ❊ بعده برقاچ دفعه عمل ایلدکدن صکره ارپه صو یی ❊ ونیلوفر شربتیله برابر برفنجان طوزسز پرنج یا پلیچ صو یی ایچه‌لر ❊ معده‌یی پاك ایلر ❊ وکوز اغریسنه کسکین شربتلر ویرمیه‌لر ❊ زیرا اغریسنی ارتورر ❊ ملیناتله اولان اسهال کفایت ایدر ❊

❊ ومعلوم اوله که اسهال ایله وفصد ایله تنقیه دن صکره ❊

کوزاوستنه یاقی ایلك جائزدر ❊ اکر کوزك حرارتی وارایسه وتنقیه‌دن اول ایتمه‌لر ❊ اولا کل صو یی ایله یمورطه اغنی چالقیالر ❊ ویاکل صو ییله سکرلی بیراغی صو ینی قارشدیروب ❊ کوزه یاقی ایده‌لر ❊ (بعده) المانی پشروب کل صو ییله قارشدروب ❊ کوزه یاقی ایده‌لر ❊ وبو یاقی عجایب بر یاقیدر که کوزك هم حرارتنی وهم اغریسنی تسکین ایلر ❊

❊ دیکر کوز اغریسنه فائده‌لی وکوزجه یاقی ❊

کول ایچنده پشمش (المادن) (وایوادن) هر بریسندن ❊ سکز درهم الار ❊ هوانده محکم دوکه‌لر ❊ وسکزدرهم ارپه اونی قارشدیره‌لر ❊ ومرهم کبی اوله ❊ (سماق) و (کلنار) و (کول قورسی) هر برندن نصف درهم الوب ❊ ودوکوب ❊ اول مرهمله قارشدیره‌لر ❊

براز کل صویی ❊ وسکرلی پیراغی صویی ❊ قارشدیروب کوزه یاقی ایلیه‌لر (اکر) بونکله ساکن اولمزسه ایچنه براز (کل یاغی) و (یمورطه اغی) قارشدیره‌لر ❊ (بعده) یاقی ایلیه لر ❊ وکوزه قرسودی طمزرمق دخی اغرسین تسکین ایلر ❊ لکن ینه تیز یقایه‌لر ❊ واغریسی شدید اولدیغی زمان ❊ تسکین ایچون تازه پینری ❊ کل صویی ایله قارشدیروب کوز اوستنه یاقی ایلیه‌لر ❊ اغریسین کیده‌روب فائده ایلر ❊ وشاف ابیض کل صویله ❊ یاخود یمورطه اغیله ازوب ❊ بوقطوری کوزه طمله‌ده‌لر ❊ کوزك اغریسین تسکین ایلر مجربدر ❊ کوزك قپاقلرینه یاقی ایلیه‌لر ❊

❊ بودخی کوز اغریسیچون برکوزل علاجدر صورت ترتیبی بودر ❊

(ایوا چکردکنك لعابی) و (بیاض خشخاش سودی) هر برندن سکزدرهم ❊ پشمش یمورطه اغی بش درهم ❊ (زغفران) و (کافوری) هر برندن التی بغدای اغری ❊ بونلری قارشدیروب سوزه‌لر ❊ اصیچاقجه کوزه طمله‌ده‌لر ❊ وقپاقلرینه سوره‌لر ❊ بوعلاجلر (بعدالتنقیه) مرضك ابتداسنده اولور ❊ (اما) مرضك زیاده‌لکی زمانده شیاف ابیضی ❊ (رازیانه صویله ازوب طلاع ایلیه‌لر (ومرض براز اشاغه تنزله میل ایتدیکی زمانده

❊ بوقطوری کوزه طمله‌ده‌لر ❊ صورت وترتیبی بودر ❊

(پاپادیه) و (کل) هر برندن اوچر درهم ❊ یوزدرهم (لسان الحمل) صویی ایله ملایم آتش اوستنده قینا ده‌لر ❊ ثلثی کیده (بعده) صودن یکرمی درهم صو آله‌لر ❊ ایچنه سحق اولنمش اندروت ❊ و بردرهم یقانمش (توتیای مرضی) قانوب وسحق ایلیوب کوزه ایلیحق طمله‌ده‌لر ❊ و بودخی ایودیر ❊ اون درهم (افراجیا) صویی ❊ واون درهم (رازیانه) صویی و بردرهم (زعفران) معدنی براقر هوانده ❊ سحق ایلیوب بوصودن کوزه طمله‌ده‌لر ❊ غایت نافعدر ❊ وبوشیاف کوز اغریسنك آخرنده عجایب دوالردندر ❊

(دیکر)

﴿ دیکر کوزه کوزایجه معالجه صورت ترتیبی بودر ﴾

(انذروت) التی درهم (رازیانه) صو بیله یقامش (صبر) اوج درهم (کثیرا) بردرهم (زعفران) ثلث درهم ❊ بونلری سحق ایلیوب ❊ و (افراجیاصو بیله یاخود (رازیانه) صو بیله حل ایلیوب کوزه قویالر ❊ وکوز اغریسنك آخرنده شیاف احمر غایت نافعدر ❊ (اکر) مادهسی غلیظ اولوب ❊ بلغمی زیاده اولورسه ❊ ابتداسنده بوشافی ایدهلر ❊

﴿ صفت شاف بودر ﴾

(صبر) و (حولان) (وکل) (وزعفران) بونلردن سحق ایلیوب ❊ شیاف دوزهلر ❊ (بعده) کل صو بیله ازوب کوزه قویهلره ❊ (اکر) کوزشیشی بویاقی ایله خوش اولورسه ❊ بردخی قویهلر غایت نافعدر ❊

﴿ دیکر کوز اغریسیچون علاج ترتیبی ﴾

(پاپادیه چیچکی) و (بوی تخمنك اونی) و (اکلیل الملك) هر برندن ایکیشر درهم ❊ (آق انذروت) (وچشمه زن) هر برندن برر درهم ❊ (کل یاغی) اوندرهم (بال مومی) اوج درهم ❊ بال مومنی کل یاغیله اریدوب ❊ وسائر اجزالری دوکوب ایچنه اکهلر ❊ (بعده) یاقی ایلیهلر ❊ اغریسین تسکین ایلر ❊ وشیشنی دخی کیدهرر (اکر) کوز مادهسی باشدن اینرسه نازلهده ذکر اولنان علاجلر ایله علاج ایلیهلر (اکر) سببی حرارتدن اولورسه ❊ بونی باشه یاقی ایلیهلر ❊ غایت نافعدر ❊ (کل ارمنی) درت درهم (کل قورسی) و (ایکی قرداش قانی) هر برندن ایکیشر درهم (مصطکی) و (نارقابوغی) هر برندن بردرهم بونلری سحق ایدوب یمورطه اغیله خیرایدوب باشه یاقی ایلیهلر ❊

(اكر) رطوبت زياده اولوب بلغم وار ايسه بو ياقى بى ايليه‌لر ❊ (كونلك) و (صبر) و (ساقز) هر برندن بشر درهم (قرنفل) ايكى درهم ❊ يمورطه اغيله خمير ايليوب ❊ باشه ياقى ايليه‌لر (لكن) شمدى فرنكلر برضمغ بولشلردر اكا (تكاماكا غوتا غينا) درلر جميع نازله‌لره ❊ وباش اغريسنه ❊ وشقيقه غايت نافعدر ❊ بوضمغى سحق ايليوب ❊ يمورطه اغيله قارشديروب ❊ براز آتشده اصيدوب ❊ باشه ياقى ايليه‌لر غايت مجربدر (وكوزى اغريان كسنه) كرك طوزدن وكرك بخاردن يازويه ونقشلى شيشه ❊ وآيدنلغه ❊ وآينيه‌يه باقيه‌لر ❊ وكوزلرينه سياه پوش اورتوب ❊ فيضدن صاقنه‌لر ❊ طبيعتى دائما ملايم طوته‌لر ❊ واريك صويله بنفشه شربتى اقلى هركون ايچه‌لر ❊ وغداسى معتدل غدالر اولمق كرك ❊ مثلا (ملوهيه) و (ابه كوبجى) و (قباق) بورانيسى و (پليج) اتلرى وكاهيجه (نيم برشت) رفدان يمورطه يمك نافعدر ❊ وطعامنه اكثى ازقاته‌لر ❊ زيرا اكثى كوزه ضرردر ❊ بوغدازمرضك ابتداسنده‌دراما (مرضك آخرنده) (بوغواتى) و (پليج) و (قيون) اتى ضرر ايلر ❊

❊ دخى بونك علاجى ❊

رمددەذكر اولنان دوالر ايله‌بدنى تنقيه ايتمك كركدر ❊ بعده (هندبا) پيراغى و (ماروك) پيراغى و (نيلوفر) چيچكى و (وايت) اوزمى و (كل) هر برندن برر طوتام (بوى نخجى) اون التى درهم (خطمى كوكى) اون ايكى درهم ❊ بونك اوستنى درت پرمق قدر او رتنجه صوقويوب تقطير ايليه‌لر ❊ بومقطر صوايله كوزى يقايه‌لر ❊ وايچنه طمله‌ده‌لر ❊ و برده (طوزسز وتازه تره ياغى) طوزسز و (تازه كل ياغى) هر برندن ايكيشر درهم (صبر) ايكى درهم (مرده سنك) بردرهم (كافورى) بچق درهم ❊ بواجزالرى سحق ايدوب ياغيله مرهم يابوب كوزه طلا ايليه‌لر كوزك جرينى كيده‌رر ❊ وكوزه غايت نافعدر ❊ كراتله تجربه اولنمشدر

﴿ کوزك جربی بیانندہ در ﴾

﴿ معلوم اولہ کہ ﴿ کوزاغری یسنك صوکندہ کاشیجہ کوزہ جرب عارض اولور ﴿ (کوزك) قپاقلرینك ایچی قزاریر ﴿ واوفاجق یومریلر حاصل اولور (وکوز) دہ کاشیجہ رمد طوزلی بلغمدن وصفرادن دخی اولور ﴿ بونك علاجی اولابدنی تنقیہ ایلیہ لر ﴿ شاہترہ شربتی وحبی دخی ایودر (واکر) قانزیادہ لکی وارایسہ فصد ایلیہ لر (بعدہ) کوزی یومشادیجی (ارکوجی)(وبوی تخمی) (وخطمی) بونلری قینادوب بخارینہ کوزی طوتہ لر ﴿ وسونکری باتیروب کوزك اوستنہ قویہ لربوصو کوزك جربنہ مجربدر ﴿ ونوریتی آرتر ﴿ (وکوزہ) علاج بوندن اعلا علاج اولمز کوزہ جلاویرر ﴿

﴿ دیکر علاجك ترتیبی صورت بیانندہ در ﴾

(سذاب بیراغی) و (هلالیه) و (هندبا) هربرندن بردطوتام و (زاج) و (شاب) هربرندن دردر درهم ﴿ بونلری رازیانه صویله ایصلدہ لر (بعدہ) قرعه وانبقله صویتی چقاره لر وخفظ ایلیہ لر وبوصو کوزك چوق مرضلرینه نافعدر ﴿ وقت حاجتده کوزہ طملہ دہ لر و (اکر کوزك) اغریسی وحرارتی وارایسہ بویله کسکین شیلر قومیہ لر بلکه (صبری) کل صویله ازوب طملہ دہ لر ﴿ ویاخود (انذروتی) (قزسودیله) ازوب کوزہ طملہ دہ لر و (اکر) اغری پك اسکی اولورسہ ﴿ قپاغنك ایچریسین کل صویی ایله یقایه لر ﴿ اماشمدی فرنکلر بومرضه لابه دہ بی چوق استعمال ایلرلر (مثلا) لابطه کوکنی قینادیرلر ﴿ وصویتی کوزہ طملادیرلر ﴿ وشفایاب اولورلر و بوذکر اولنه جق مرهم کوزل برمرهمدر

﴿ صورت ترتیب مرهم بودر ﴾

(تازه طوزسز تردیاغی) سکز درهم (کل صویی) ایکی درهم و (تره منتی) بردرهم و بردانه (یمورطه آغی) بونی برملایم آتش اوستنده قار شدیره لر حتی جمله سی برمرهم اوله وقت حاجتده کوزك اوستنه یاقی ایلیہ لر ﴿

ظفره ❊ وظفره‌نك علاجی بیاننده‌در

❊ وكاهیجه كوزاغریسنك صوكنده ❊ وكوزك پیكارنده بر پرده ظاهر وپیدا اولور ❊ یاب یاب سیاهنی اورتر ❊ (اكاظفره) دیرلر ❊ بو پرده‌نك رنكی كاهی صاری اولور ❊ وكاه قزل ❊ وكاه طونوق رنكلی اولور ❊

بونك علاجی ودواسی جربده ذكر اولنان علاج كبیدر

❊ اولا بدنی فصد ❊ واسهال ایله تنقیه ایده‌لر (بعده) (اكلیل الملك) و (بابونج) و (خطمی) و (ارپه) و (طوراق) اوتی و (ابه كومجی) بونلری قینادوب كوزی بونلرك بخارینه طوته‌لر ❊ وسونكری بو صویه باتوروب كوزك اوستنه قویه‌لر ❊ (بعده) نبات شكرینی (كونلك) و (رازیانه) صوییله قارشدیروب وحل ایلیوب كوزه طمله‌ده‌لر ❊ وبو ذكر ایده‌جكمز بزم ترتیبمزدر ❊ وغایت مجربدر ❊

صورت ترتیبی بودر

(راستق طاشی) بردرهم و (یانمش شاب) بردرهم و (نبات شكری) اوچ درهم بونلری كوزلجه سحق ایلیوب ظفره‌نك اوستنه اكه‌لر ❊ یابچه یابچه ❊ كیدرر ❊ وجربده ذكر اولنان صو بو مرضه غایت نافعدر ❊ ایچنه نبات شكری قویوب (بعده) تقطیر ایلیه‌لر ❊ كسكین اولور ❊

كوزه آق دوشدیكی حالده آنك علاجی ندر بیان اولنور

كوزه آق دوشدكده لازم اولان علاجلر بودر (قنطریون صغیر) (رازیانه) هر بریسنی دوكوب ❊ وصوینی صیقوب ❊ هر بریسنك صویندن التیشر درهم اله‌لر ❊ (بال) اون ایكی درهم و (یانمش اینجوقابی ❊ ویانمش (كیك بوینوزی) هر بریسندن برر درهم ❊ ویانمش (شاب) بچق درهم جمله‌سنی سحق ایلیوب كوزی صیچاق صوین بخارینه طوتدقدنصكره یاحمامدن چیقوب كوزه چكه‌لر ❊ ویاخود برهوا طوقونمدق محلده كوزه استعمال ایلر غایت نافعدر ❊

(دیكر)

❊ دیکر علاجك صفتی وترتیبی بودر ❊

(مرضی) و (مرجان) (وکوك یاقوت) هربرندن بردرهم (ودلکسز اینجو) ثلث درهم (کافوری) (وآقزاج) هربرندن اون بغدای اغری ❊ بونلری محکم سحق ایلیوب ❊ حمامدن چقدقدنصکره ❊ کوزه قویه‌لر ❊ وکوزه برشئ طوقمدن حاصل اولان مرض که اکا (طرفه) دیرلرانك علاجی اولا اقتضا ایلرسه قان الهلر ❊ (وکل صوبی (وسکرلی) یپراغنك صوینی مزج ایدوب کوز ایچسنده برقاچ کره طمله ده‌لر ❊ تاکه حرارتی اله یاخود کیده (ویاخود) برتازه فندغی یدی دانه (رازیانه) تخمیله اغزده محکم چینیوب (بعده) بر بزه قیوب صیقه‌لر ❊ چقان صودن کوزه طمله ده‌لر ❊ (وکوکرچین قانی صیجاق ایله کوزلك اوستنه ❊ وایچنه اقتمق باخاصه غایت نافعدر ❊

❊ بو بحث ضعف البصر بیانندہ اولجیدر ❊

یعنی کوز کورمه ده ضعیف اولور ❊ بومرضك اسبابی چوقدر ❊ علاجی دخی بونلردر ❊ اولابدنی پاك ایلدکدنصکره (حب الذهب) (واطرافیل معجونی) استعمال ایلیه‌لر ❊ (وکابلی مرباسنه) مداومت ایلیه‌لر ❊ وبومعجون ضعف بصرك جمیع انواعنه غایتله نافعدر و (بومعجون) (ابن ماسویه‌نك ترکیبدر ❊ بوکا معجون العمیا دیرلر ❊ یعنی کوزلره بله نافعدر ❊ فائده‌سی غایت مؤثر وچوقدر ❊

❊ صفت معجون بودر بیان اولنور ❊

(افراجیا) اون التی درهم

(ورازیانه تخمی) بش درهم (بسباسه) (وکبابه) ودارچین) ودارفلفل) (وقرنفل) بونلرك هربرندن بردرهم سحق ایلیوب ❊ (بعده بوزدرهم (بال) و(زازیانه عصاره‌سی) هربرندن اونردرهم ❊ بونلرایله بالی قینانده‌لر ❊ وقوامه کتوره‌لر ❊ واجزایی قاتوب معجون ایلیه‌لر ❊ وبوندن اوچ درهم قدرآچ قرنده استعمال ایلیه‌لر ❊ (ویاهلالیه عصاره‌سی (ورازیانه) عصاسی هربرندن سکزر درهم الالر (وبال اون التی درهم) کبك اوتی درت

درهم ❊ بونلری برملایم آنش اوستنده قرشدیره لر ❊ وکوزه چکه لر ❊ کوزه غایت جلا وقوت ویرر ❊ وبوصودخی ضعف بصره غایت نافعدر ❊ وجلا ایلر بو بزم مجربا تمزدندر

❊ وصفتی دخی بودر ❊

(بال) (ورازیانه) صویی (وسذاب) عصاره سی (وهلالیه صویی ❊ هربرندن اوتوزدرهم (کوزطاشی) بش درهم (وتورنج) چیچکی (وکلنجك) چیچکی هربرندن اونردرهم ❊ محکم سحق اولنمش (مرضی) بش درهم ❊ بونلری بریره جمع ایلیوب ❊ برصیجاق یره قویه لر ❊ برهفته طوره تاقریشه (بعده) قرعه وانبیقله صویینی چقاره لر ❊ وحفظ ایلیه لر ❊ وقت حاجتده کوزه طمله ده لر ❊ کوزك مرضلرینك اکثرینه نافعدر ❊ وضعف بصره وکوزك جربنه وسیلنه ❊ وبیاضنه ❊ دفعاتله تجربه اولنمشدر ❊ عفلت اولنمیه غایت نافعدر ❊

❊ معلوم اوله که کوزه صوایتمش اولسه علاجی ندر بیان اولنور ❊

❊ بو برمرضدر که ❊ کوزه برصوایز بونك اکثر یا سببی بدن ممتلی اولمقدن ❊ وچوق زمان بدنی تنقیه ایتمدیکندن ❊ وچوق طعامی یوب طوق قرنله یاتمقدن ❊ ویتاجغی وقتن بخارو ریحی شیلر یمکدن ❊ وزیاده حرکتدن ❊ وطعام هضم اولمزدن اول جماع ایلمکدن ❊ وبدنی ممتلی ایکن باشنه پك صیجاق صودوکمکدن اولور ❊ (وکوزه) صوایتمه سنك علامتی ❊ کوزنك دائما اوکنده سنکار اوچرکبی شیلر کورر ❊ وکوزی طونق اولمق ❊ وباشنی آردینه چوردیکی وقت کوزی روشن اولمق ❊ وکوزنك بریسنی یومقده آخر کوزینك خلقه سی بیوك اولمق (بونك) علاجی تمام ایندکدنصکره میلدن غیری تدبیر اولماز ❊ امایکی ایکن علاجی کوجدر ❊ اما ممکندر لکن غایت مشکلدر (اکر) طمرلری طولوایسه ❊ وآخر صوایتمه دن خوف ایدرلرایسه ❊ قان آله لر ❊ (اکر) مزاجی بارد ایسه قان المیه لر (بعده) (حب الذهب) (وقوقیاحی ویره لر ❊ ومجون افراجیاکه) (مجون العمیادیرلر ❊ استعمال ایلیه لر ❊ وبومطبوخ غایت نافع ❊ ومجرب درمجون قینادوب ایچوره لر ❊

صفت وترتیبی بودر

(چوپ چیتی) ایکی درهم (صپارنه) اوچ درهم وایکیوز درهم صو ایله قینادەلر ❊ ایندرەجك زمانده ایچنه افراجیا الحمام یعنی (فرنکلر) بر برینه دیدکاری (وهلالیه) هر برندن بررطوتام ❊ وایکی درهم (کشنج) بونلری ایچنه قیوب برایکی دفعه قینادقدنصکره ایندیروب سوزەلر ❊ وبومطبوخدن هرکون آچ قرننه اللیشردرهم ایچەلر

❊ ایلماریوس حکیم فرنك حکیملرندن برمعتبر حکیمدر) (اول حکیم بیوررکه ❊ بوصویی کوزنه صوایناں کسنەلرده ❊ تجربه ایلدم ❊ دفع اولدی دیر ❊ وهم مجربدر ❊

صفتی وترتیبی بودر

(هلالیه عصارەسی) اللی درهم (آق زاج) (ومرضی) هر برندن برد درهم ❊ (اقتیمونکه) بشوروب صرچه کبی اولمش اوله ❊ اندن نصف درهم آلوب سحق ایلیەلر ❊ نبات شکری ایکی درهم ❊ بونلری برشیشه ایچنه قویوب ❊ یدی کون کونشده اصەلر ❊ وکاهیجه چالقایەلر (بعده) سوزوب کوزه ظملەده لر ❊ غایت اعلاومجربدر ❊ (وجالنبوس حکیم) بیوررکه بن بونی تجربه ایلدم نافع بولدم دیر ❊ (فاره قاتی) ایکی درهم (وخروس) اودی ٤ درهم قزسودی ایله قارشدیروب کوزه ظمله ده لر ❊ ایکی کوزك یانده ❊ وبالدیرلرندن حجامت ایلیەلر ❊ وطبیبك رأیله آنکسه چقورندنمی اولور ❊ ویاخود قولرندنمی اولور ❊ چشمه آچوب نخود ایله اشلدەلر ❊ ویاش شیلر ویمشلردن پرهیز ایلیەلر ❊ وتباتاتدن ده پرهیز ایدەلر ❊ دائما یابس وقوری شیلر استعمال ایلیه لر ❊ قوشلرکبابی کبی (وکوکرجین) (وککلك) (وچیلقوشی) کبابی استعمال ایلیه لر ❊ وبیه جکلرنده براز) (دارچین) و کشنج) استعمال ایلیه ❊ (وسعتری) دخی بیه جکلرینه قتەلر ❊ وسفوف ایلیوب کاهیجه استعمال ایلیه لر ❊

کوزه صوایتمش اولدیغی حالده صفت اخری ایله تداویسی بیان اولنور

❊ صو ایتمش اولان کوزه اسکیمەدن ❊ یعنی اوچ بش آیلق ایکن ❊ شوعلاجی یاپەلر ❊

صفت علاج بودر

(فرقیو) التی درهم (واندورود) اون سکز درهم بشقه بشقه دوکوب اوتوز درهم ایوجه خنا ایله قارشدیروب اوچ بلوك ایدوب بر بلوکن مراره ایله یوغوره وبر کیجه طوره ایرته‌سی کون حمامه کیده باشین ایوجه تراش ایتدیروب مذکور علاجی برصاغلام بز اوزرینه سوروب باشنه یاقوایده‌لر (اکر) خاتون ایسه صاچی اوستندن اول یاقویی بر بز اوزرینه صوایوب صیحق باشنك التندن دپه‌سنی قاپلیوب اوره‌لر اوج کوندنصکره برین دخی اولکی اسلوب اوزره اوچ بلوکین اوچرکون یاقی ایده‌لر باذن الله تعالی کوزه ایناندصویی چکرالور وکوزی روشن ایدراما یل کجدکدنصکره میله محتاج اولور برکوزل کحل اولینجه ال اورمیه‌رلر اولکی‌سی شیرناقدر یعنی کوزقپاغی اغیریسی دیمکدر ویا ظفرا در ظفرا دیمك بالاده مرور ایتدی یعنی کوزك آق وقره‌سنی قاپلر دیمکدر

دیکر معالجه‌نك صفت اخری‌سی

برکوزکم آق دوشه ویاخود خفیف پرده چکله بر مجر بکم هیچ مثلی یوقدر برهفته یه قوماز ایوایدر ومجر بمزدرغفلت اولنمیه صنعتی بودر (نشادیر) و (مرضی) یعنی توتیا دخی دیرلر ایکی سنی بر پرده سحق ودق ایدوب والکدن چکوروب اندنصکره ایکی پرمق اراسنده هر صباح کوزه چکه‌لر واکه‌لر مجرب علاجدر

دیکر علاجکه کوزه قان ویاشلی وکجیشی وظلماتی اولسه

علاجی بودرکه (مرضی) یعنی توتیا اون درهم و (زنجبیل) بردرهم بونلر بر پرده سحق بلیغ ایدوب کوزه سورمه کبی چکه‌لر واوچ درت کون ایچنده کوزی روشن ایدر باذن الله تعالی غایت مقبولدر دیکر علاج کرپکی بتورر کوزاغریسنه نافعدر (لاجورد) و (سرمهٔ اصفهانی) و (سنبل) و (دخانی کونلك) برابر دوکوب الیوب کوزه استعمال ایده‌لر

دیکر علاج کوزلك سیله‌سین وقپاغنك اویوزین کیده‌رر وایکی درهم

(ضمغ عربی) و (سماق) صو یله اصلاده سین ❊ دخی اون درهم (سماق) ایکی درهم (عنز روت) جمله سین جمع ایدوب شافلر ایدوب کولکده قرونده سین ❊ قورسون صو ایله بلکو طاشنده ازوب کوزه طمله ده سین دیکر علاج کوزده قیل بترسه اوست قپاقدن قاش ایله بغلایلر ❊ اما ال دکرمیه لر ❊ و اوستاددن کورمیجه اوجوملق ایتیه لر ❊ دیکر قیل بتن کوزین قیلنی چکوب یرینه شول کنه کم دوابه وطوارك بودی اراسنه یاپشور ❊ انك قانی سوره سین ارتق بردخی بتیه ❊ دیکر علاج کرپی اودی وقوندوز حیاسی ایله برابر یومشاق دق ایدوب بعده کوکرچین قانی ایله یغوره سین و بالق یولی کبی اینجه قورصلر ایده لر ❊ حاجت وقتنده قورصلردن برینی توکرك ایله ازوب ❊ کوزندن قوپاردیغی قالك یرینه سوره لر ❊ و یارم ساعت قدر کوزنك قپانمامسنه صبر ایده لر ❊ تاکه آجیمیه بوعلته بوندن اعلا علاج اولماز ❊ دیکر علاج قیلی چکوب ایکنه اوجیله طاغلامق دخی ایودر ❊ دیکر قیل بتن کوزه هدهد ویشل قور بغه قانی قیلی چکدکاری یره ❊ طمله ده لر ارتق بتیه ❊ دیکر کوزکم نزله دن شیشوب قان طلوب عقیق کبی اولوب ❊ کیجه وکوندوز اضطراب چکسه دنیابی کورمز اولسه ❊ (فرنفیل) و (زنجبیل) و (چورك اوتی) هر برندن ایکیشر درهم برابر ایوجه سحق ایدوب ❊ بعده برقاشق چیك بال الوب حامه واروب باشنی تراش و پرداه ایدیروب النه بردستمال بغله یوب اول بالی باشنه سوروب اول دوکولش اجزالری اوستنه اکه * وحامده صیجاق محلده طیانه جغی قدر اوتوره ❊ صکره یقانه ❊ بعده چیقه اول کون صنزی ساکن اولوب راحت ایده ❊ و کوزل اوبویه اوچ کون ایچنده کوزنده قان وشیش واغری قالیه مجر بدر ❊ بخاردن تازه لخریان کوزه بوعملی ایده سین زنهار اوت اکمیه سین ❊ وآق دوشمکدن حذر ایده سز دیکر علاج کوزاغرسنه اکراغری کونشدن یورمکده اولورسه (آفیون) سورمك وهم آفیونی قوقلامق ایودر ❊ دیکر اغری اکراتشه قارشو اوتورمقدن اولورسه شلغملی طعام یه لر ❊ و یا بلغم ارتورر نسنه لردن یمك کرکدر ❊ و یا (کابلی هلیله) سورمك نافعدر ❊ دیکر علاج (دارچینی) دوکوب

اینجه دولبتدن برقاچ کره اله یوب سورمه کبی کوزه چکسه لر کوزك ظلماتنی
وضعفنی کیده روب تیز ایو ایدر ❊ دیکر کوزك قیتاغندن قان کلسه ❊
طلوملرندن سلوك اورسلر قانی ساکن ایده باذن الله تعالی (اکر نان خواهی)
بال ایله قرشدیروب کوزه یاقی ایتسلر کوزك قپاغی التنده قانی کیده رر ❊
وکوزه جلا ویرر ❊ وغلیظ خلطلری ازاله ایدر ❊ دیکر علاج (اکیر)
صوینی کوزه طملتسلر ظلماتنی کیده رر ❊ واول صودن النه اورسلر ❊
کوزه اینن صوبی کسه ❊ باذن الله تعالی ❊ دیکر دواء (اکر چوکاندن)
مرجمك قدرین دوکوب ❊ بنفشه یاغینه قرشدیروب کوزه طملتسلر کیجه
کورلکنی کیده رر ❊ بوفقیر پریمدن آیرلدیغم زمانده برذات شریفك التی
آیدرکه کوزی طاویق قراکسی اولمش عاجزانه بزه کلدی ودواء طلب
ایتدی ❊ یانمزده بنفشه یاغی ایله چوکان بولنمدی ❊ فرفیون یاغی بوکا
صحت ویرر دیوب هلال اوچیله انك کوزنه اوچ صباح (فرفیون یاغی)
چکدم ❊ کیجهٔ کوندز کبی کورر اولدی ❊ الحمدالله تعالی ❊ هر کیمکه
کچی اودینی کوزه چکسه لر هرکز اغری کورمیه ❊ اکر برکسه نرکس
صوینی طاوق قره کوسی اولان کوزه چکسه لر شفا بوله ❊ اکر برکسه
(صاری بویاق صوین) کوزه چکسلر کوزك آغین کیده رر ❊ هرکمکه
(معده نوسی) دوکوب صویون الوب خاتون سودیله کوزنه برقاچ دفعه آقیده
باذن خدا اغریسی کیده مجربدر ❊ دیکر علاج کوزی اغر بیوب قان
کلسه ❊ یدی عدد سیاه نخود ❊ ویدی نخود اغرنجه اوزرلك تخمی ❊
وبر یمورطه آغیله اوچنی یاقی ایدوب ❊ دپه سنی ایوجه پرداح ایتدیروب
اوره لر یکرمی درت ساعت طوره قانی چکر الور ❊ وایو اولور باذن الله
تعالی ❊ اکر کوزندن یاش کلسه طورمه سه (طوشان) اودین ❊ وقورد
(سکرین) یومشاق دوکوب کوزنه برقاچ کره سورمه کبی چکه لر ❊ یاشی
کیده رر وخوش اولور ❊ دیکر کوزه آق دوشسه (ینکجی) یاقوب
کولنی برقاچ کز کوزه اکلر شفا بوله ❊ دیکر علاج طلاکم کوز اغریسنه
(شیطرانجی) یعنی سرکوله یی ❊ صو ایله قینادوب اول صوایله خنایی

(اذوب)

اذوب باشه دورتلر بر نیجه کون دوره ❊ حتی کوز آچله ❊ وهم باش اغریسین کیده‌رر ❊

❊ ملعوم اوله که بو براجزادرکه کوزك قنی و یاشنی ❊ و کجیسنی کسر ❊

(قیون اودی) اون درهم (عراقی صابونی) یکرمی درهم (رغن کونجی) یعنی صوسم یاغی ایکی درهم ❊ جمله‌سنی خوانده دوکوب ملهم ایده‌سین دخی شاف کبی اوزونجه بوار لیه‌سین ❊ وقوروده‌سین وقت حاجتده دل ایله یالیوب ❊ کوزه چکه‌سین غایت نافعدر ❊ دیکر سماغك صو یونی اغریان کوزه طملتسلر اغریسین کیده‌روب کوزه جلاویره وقرانلغین کیده‌ریر ❊

❊ و دخی کوز ایچوز کوزل برمجوندر ❊

کوزك بخارین و ظلماتن کیده‌رر ❊ بش التی کونده اثری مشاهده اولور ❊ چوق استعمال اولنمشدر ❊ بخاری باشه چیقمغه قومز ❊ وسنجویه تریاکدر وقاسق یللرین و بواصیر یللرین ❊ وقولنج یللرین دفع ایدر ❊ تجربه اولمشدر

❊ بونك صفتی ❊

(رازیانه) و (زنجبیل) و (اکیر) برابر ایوجه سحق ایدوب ❊ اوج آغری (بال ایله) معجون ایدوب ❊ وقت حاجتده صباح ❊ واخشام ❊ برر مثقال یه‌لر (دیکر) علاج طاغ کچیسینك جکرین بشورب قره صو اینان کوزه اوستنه قویه‌لر خوش اوله (برکسه کدی اودینی) کوزنه چکسه کیجه کوندز کبی کوره (دیکر) قره صو اینان کوزه طوغان اودینی طمله ده‌لر ❊ ایو اوله ❊ (دیکر) آیو اودینی کوزه چکسه لر ❊ یاشنی ازاله ایده (دیکر) علاج (بخور مریمی) یومشاق دوکوب ❊ باله قاتوب کوزه چکسه‌لر ❊ کوزه اینن صویی کسه ❊ کوزین نورین زیاده ایده (دیکر) بودخی مقبول یاغدرکه ❊

کوزده اولان یلی ❊ ورقیق پردهٔ ❊ وشیشی ❊ واسکی ویکی کوز
اغزلرین کیده رر

❊ صفتی بودر ❊

(مرضی) اون درهم (راستخ) اون ایکی درهم ❊ (کلر نجیسی)
بش درهم برمقدار (زیت یاغی) وسرکه ایله قرشدوره ملهم کبی ایده
صباحده ❊ واخشامده ❊ میل ایله کوزه چکه‌لر مجربدر ❊ (دیکر)
بوبر یاغدرکه ❊ کوزلك اغریلرین ساکن ایدر ❊ (زیت یاغی)
ایکیوز درهم (مرضی) یعنی توتیا ❊ اون ایکی درهم ❊ و (سرکه)
یوز درهم ❊ بوجله یی ایوجه قرشدیروب ❊ اینجه مندلدن سوزب ❊ بر پاك
شیشه یه قیوب ❊ برقاج کون کوزه علی الصباح طمله ده لر (دیکر)
علاج اکر کوزبقارکور اولسه ❊ وکورمسه ❊ (مرسین یپراغین)
چینه‌یوب ❊ اوج درت کره ❊ علیلك کوزنه اوفوره‌لر ❊ کوزی
آچله باذن‌الله تعالی ❊ (دیکر) برکشنك کوزی یاشرسه ❊ پاچه‌کوکی
یاغین برقاج کره کوزه سوره‌لر ❊ فائده ایده (دیکر) کوزه اوفاجق
نسنه لر کورنسه اندن طومان کبی قراروب کوزی اورتسه ❊ (شاب)
(ومازو) (وچورك اوتی) برابر سحق ایدوب ❊ باشینك التندن طرفنه
دپه یه وارنجه یاقی ایده‌لر ❊ اوج کون طوره فائده ایده ❊ وایو اوله
مجربدر (دیکر علاج) کوز بقارکن کورمز اولسه ❊ دستمال بغلیه‌لر ❊
دخی النمش بقله اوننی اکا بغلیه‌لر ❊ واوج کون طوره نازلهٔ چکوب
اله ❊ وکوز آچله وروشن اوله (دیکر تدبیر) کوز آغریوب قانله
طولسه ❊ وکوزین بیکاری ایچنده ایکی طهر وار در ❊ انله ساق‌العین
دیرلر ❊ انلردن قان الدیرسه اوج کونده قانلز صحت بولور (دیکر تدبیر)
خاتونلر یوزه سوردوکی قزجه بزی ❊ آغزنه الوب توکروکله اصله دوب
دخی ❊ سرمساغیك بردیشی برباش اولور انی اورتا یرندن کسوب ❊
واول قزجه بزك صو یینی اوجنه توکوروب ❊ وکسدککك سرمساغی
اکا سوروب حاصل اولان صو یی طمله‌ده‌لر ❊ کوزلك اغنی کیده‌رر ❊
آق کدنجه ایده‌لر

معلومکز اوله که کوز آغریسنه عربجه رمد دیرلر

اکر قان علامتی ظاهر اولورسه ❊ باش طمرندن قان الدیره‌لر ❊ اول کوز اول جانبده اوله (اکر ایکی کوزی اغریسه ❊ ایکی الندن بیله قان الهلر (پس) طبیعت تلیین ایلیه‌لر ❊ یمشلر صو بیله و یاخود بنفشه شروبیله ❊ یا (حب شبیار یله ❊ ویا (ایارج فیقرا ایله) ویاخود (حب قوقیا) ایله ویا (حب الذهب) ایله (واکر) صفرا غالب اولسه طبیعت اکشی وطاتلو نار صو بیله ❊ (وشیر خشتله) تلیین ایلیه‌لر ❊ ومطبوخ (تمور هندی) شروبی ایله ❊ دخی اول کوزه (قزاوغلان) سودینی یمورطه آغیله طمزه‌لر ❊ بعده ❊ (شیاف ابیض) ویا (شیاف کافور) و (تازه پنیر کیم طوزسز اوله) کلابله کوزه یاقی ایده‌لر (یاخود) تازه اته کلاب قاتوب ❊ کوزه یاقی ایده‌لر ❊ یمورطه صاری‌سنی ❊ البحق ایدوب ❊ کل یاغیله قرشدیروب ❊ کوز اوزرینه یاقو ایدوب بغلیه‌لر ❊ اغریسین کیده روب فائده ایدر (اکر) ماده بلغمی اولورسه ❊ (یاخود) سوداوی اوله ماده‌دن تنقیه ایده‌لر ❊ و (شیاف یك روزه‌کی ویره‌لر ❊ (بو) یونان لسانجه بریوما دیرلر ❊ یعنی کوزی برکونده ایو ایدر ❊ دیمك اولور ❊ کوزه قوت ویرر ❊ واغریسین کیده‌رر ❊ وبرکونده خوش ایلر

صفت ترکیبی بودر

شیاف بریوما (قزل کل) اون بش درهم (زعفران) سکز درهم (افیون) (وسنبل) هر برندن ایکیشر درهم (ضمغ عربی) سکز درهم ❊ یغمور صو بیله قرشدیره‌لر شاف ایلیلر

دیکر شیاف که کوزه برء عافیت ویرر صفتی بودر

(ابیض مایشا) و (اندروت) هر برندن سکز درهم (زعفران) ایکی درهم (کشیرا) بردرهم (آفیون) بچوق درهم یغمور صو بیله قرشدیروب شافلر ایده‌لر ❊ قادین سودیله یا ❊ یمورطه اغیله ازه‌لر ❊ کوزه برکونده

اوچ دفعه چکه‌لر ❊ بردخی چکمه که حاجت قالمز

❊ دیکر کونه صفة شیاف ❊

(ابیض یونمش قلمی اسفیداجی) سکز درهم (ضمغ) درت درهم (آفیون) بردرهم (کثیرا) بردرهم ❊ بونلری دوکوب الیلر ❊ یمور طه آغیله قرشدیروب شاف ایده لر

❊ دیکر صفت شیاف ❊

(یونمش اسفیداجی) بش درهم (انذروت) اوچ (نشا) (وکثیرا) بردرهم (آفیون) بچوق درهم قزاوغلان سودیله قرشدوره لر شاف یاپه لر

❊ معلو مکز اوله که شیاف نه دیمکدر کتاب و زننده ❊

❊ کوز مقوله سی عضوه مخصوص دوا ودارو یه درلر ❊

❊ اسم جنسدر جلا معناسندندر ❊ حالا اطبانك شاف تعبیر ایتدکلری که عین سفلی دواسیدر ❊ شیاف محرفدر ازالهٔ قبض ایچون استعمال اولنور ❊ جلامز لنده در ❊ (شاف) سورمك معناسنه ده استعمال اولنور

❊ وزرو راصفر کوز اغرسنك آخرنده فائده ایدر ❊

(سادنج عدسی مقتول) اون درهم (راسخت) سکز درهم (ضمغ) (وکثیرا) (ومر صافی) هر برندن ایکشر درهم (قرداش قانی) (وزغفران) هر برندن بر درهم (صرف شرابیله ❊ قرشدیروب شاف ایده لر (صفة زرور اصفر) کوز اغریسی اخرنده فائده ایدر

❊ وبوزرور اصفرك ترکیبی ❊

(زرور اصفر) و (انذروت) آشك سودی ایله ایوجه قرشدیروب ❊ بعده سکز درهم (مامیشا) ایکی درهم (آفیون) و (نشاسته) و (کل تخم) هر برندن بچق درهم (زغفران) اوچ درهم (مر صافی) بچق دنك

(دوکوب)

❊ دوکوب ابرشیم الکدن ❊ یاخود اینجه دولبندن الیلر ❊ کوزه چکه‌لر ❊ کوزك اغریسین دفع ایدر (دیکر) کوز ایچون تدبیر دوا وکوزك (توزن) و (اغریسین کیده‌ره و (قانن) کسه وغایت مجر بدر

❊ صفت دوا بودر ❊

(کافوری) (قلی پوش اسفیداج) سکزدرهم (ضمغ) (وکثیرا) هر برندن یدیشردرهم (اقلیاء الفضه) اوج درهم (دکیز کپوکی) و (اندروت) هر برندن دور در درهم (کلارنجیسی) بر درهم (کافوری) بحق درهم شافلر ایدوب کوزه اوره‌لر ❊ شفا ایده باذن الله تعالی

❊ صورت یاقی کم رمدك اولنده اولور ❊ وفائده ایدر ❊

خفض کم ترجمه (خولان هندی) درلر و (صندل) و (افاقیا) و (قزل کل) و (عذب الثعلب) که یعنی ایت اوزومی دیرلر ❊ شافلر ایدوب یا (شکنجبین) صو یله وکوزك اوزرینه طشره‌دن یاقو ایده‌لر ❊

❊ بردورلو یاقی دخی بیان اولنور کم ❊

کوز اغرسنك آخرنده ایودر ❊ (یمورطه صاریسی) و (ارپه اونی) و (پابونج چچکی) و (بنفشهٔ قینادوب یاقو ایده‌لر ❊ صفة روز ابیض ❊ خاتون سودیله پرورده اولمش (اندروت) ١٠ درهم (مامیشا) ٢ درهم (کثیرا) ٢ درهم (نشاسته) ٢ درهم بونلری دوکوب الیلر ❊ و (اکر) کوز اغرسندن مدتی آز ایسه ❊ وقزللغی اکسلمسه ❊ اللر توتیادن مغسول یعنی یونمش (مراز) و (نشا) و (اسفیداج) برابر دوکلر اینجه بزدن الیلر ❊ کوزه چکلر وهیچ غیری علاج استمز ❊ غایت مجر بدر غفلت اولنمیه والسلام ❊

❊ دیکر علاج تدبیری وصفتی بیان اولنور شاف سماق ❊

(کوزجر بیچون) (وبچیکی ایچون) وکوز طشره‌یه خروجی ایچون ❊ بوعلاج فائده ایدر ❊ یوز درهم قدر ❊ (سماغی) الوب قینده‌لر ❊

تاقوامه کله * اندن برجزء (وقلی اسفیداجین) اله لروانك ربعی قدر کافور الملح ❊ وسدس قدری و (کثیرا) الله

❊ وبعض نسخلرده کافور سدس اسفیداج در ❊

و (کثیرا قدری) قارشدوره لر شافلر دوزه لر ❊ حاجت وقتنده کل آیله ازه لر کوزه چکلر ❊ و بوشاف جمامتدن صکره ❊ وقان الدرمقدن صکره واسهالدن صکره کوزه چکر شعیر ترکجه آت درسی دیرلر ❊ اکرحرارتدن اولورسه شاف (مامیشا) وکل ارمنی) (وکاسنی) صو یله ازه لر ❊ درتلر واسی صو یله یویه لر ❊ وسکاك باشنی کسلر کودسین آت درسنك اوزرینه درتلر برنیجه کون فائده ایده ❊ واسی اتمکی کوز اوزرینه طوتمق فائده ایدر ❊ تکرار تکرارار په اونیله دانه چادری ❊ قارشدیروب درتلر ❊ و (ارپه قابن) کیده روب قینا ده لر ❊ وصو یله کوزی یقایلر راحت ایدوب فائده ایدر ❊

❊ دیکر دواء مجرب ترتیبی بودر ❊

(زعفران) ۱ مثقال (کافور ریاحی) بر بچق دنك دوکلر الیلر کوزه چکلر ❊ دیکر کوزه دوأ بریان اولمش (هلیله) بردنك (زعفران) برمثقال دوکلر اینجه دولبنده الیلر ❊ کوزه برقاچ دفعه چکلر ❊ زائل اولور ❊ کچینك بغرینك قلنی یاقوب بخارنه کوزینی اچوب طوته ❊ بوغی اغزنه و بورنه کیره فائده ایدر ❊

❊ دیکر علاج ❊

دخی (کچونك جکرینی) کباب ایدوب ❊ کبابدن طمله یان صو ینه میلله کوزه چکلر ❊ زیاده فائده ایدر ❊ و (دار فلفلی) دوکوب صو یه قو یه لر ❊ کوزه چکلر ❊ ودار فلفل اول صو یه قو یه لر ❊ وقورو ده لر کوزه چکه لر نافعدر ❊ و (دار فلفل) و (قبنیل طایغی) که یمندن وطائفدن کلور ❊ اوجی برابر اوله ❊ دوکه لر الیلر ❊ وکوزه صوانمك ابتدا سی علاج انتشار تنقیه در ❊ (حب قوقیا) ایله (دخی) اکامماثل شیاف مرارب کوزه چکك ایکی سنه دخی موافق اوله

(اکر) انتشار زحمتدن واقع اوجق اولورسه ❊ بقله اونیله (پاپادیه) و (خطمی ایله) کوزه یاقی ایده‌لر ❊ زیاده فائده کورر

❊ بوذکر اولنه‌جق شیٔ برمجموندرکه ایکی علته فائده ایدر صفتی بودر ❊

(زنجبیل) و (اکیر اوتی) و (ایارج فیقرا) هر برندن برجزء و (قصنی) ربع جزؤ دوکار (رازیانه) صو بیله بالله جلاب دوزه‌لر تاقوامه کله (پس) اوتلری اول جلابه قارشدیره‌لر ❊ هرصباح فندق قدرینی شربت ایدوب ایچه‌لر ❊ شفا بوله (دیکر) باسلیقون کوزه ❊ وسیل کوزدن یاش اقدیغنه فائده‌ایدر ❊ (فلفل) و (دارفلفل) و (زنجبیل) و (صاری هلیله) و (قره هلیله) هر برندن بشر درهم (صبر) بردرهم و (دکیز کپوکی) التی درهم (زنجفره) بش درهم (سلیخه) و (قرنفل) هر برندن دوردر درهم (نشادر) بردرهم دوکه‌لر ❊ واینجه دولبندن الیلر ❊ کوزه چکار کوزل کوزه علاجدر ❊

❊ دیکر کوز امراضی که صفتی بودر ❊

پروردهٔ حصیرم یعنی قورق پرورده‌سی سلاق کیم ❊ کوز قپاقلرینك کنارنده قزل قزل اولور ❊ وقالك اولور کیم ❊ قتی دوره ❊ وکوز یاشردیغنه وکوزه وسیله‌فائده ایدر ❊ ١٠ درهم (مرازی) ١٠ و درهم (زرده‌چوب) ٥ درهم (صاری هلیله) ٥ درهم (زنجبیل) ٢ مثقال (دارفلفل) ٢ مثقال (مانیران) ١ درهم (قره‌دوز) جمله‌سنی دوکلر والیلر ❊ قوروق صو بیله‌پرورده ایلیلر ❊ و برقاچ کز تازه فورق صو بیله تکرار اوزرینه قیوب هوان ایچنده ایوجه دوکوب ❊ (بعده) چیقارب تکرار قوروده‌لر ❊ واینجه دولبنده الیوب ❊ حفظ ایدوب اقتضا ایتدکجه کوزك قپاقلرنده وکنارنده اولان اوقاجق قزل نسنه اوزرینه اکه‌لر ❊ قورودر دفع اید ❊

❊ بودیکر برسورمه درکه کبرك دوکولمه سنی حفظ ایدر صفتی بودر ❊

خرماچکردکنی الوب برچولمکه قویالر ❊ اغزینی کل وچامور ایله ایوجه محکم صوایوب آتش ایچنه قویالر ❊ اوره‌ده برقاچ ساعتلر طوره ❊

یاخود فرون ایچنده اولان آتش ایچنه براقه لر ایوجه چوملك ایچنده یانه ❊ بعده چیقاروب چکردکی دوکوب اینجه دولبندن ٥ درهم بواحراق اولان چکردکدن ١٤ درهم (سنبل هندی) ٣ درهم (حب البلسان و ١٤ درهم (لاجورد) بومذکوراتی کوزلجه دوکه لر ❊ واینجه دولبنده الیه لر ❊ کوزه میل ایله چکلر ❊ زیاده فائده مشاهده ایدوب کوزی روشن ایدوب اصلاح ایدر مجربدر ❊

❊ بوکوزه کوزل یاقی اولدیغندن اشبو محله درج اولندی صفتی بودر ❊

کوزلك کجیشنه ❊ واطرافلرینك اغریسنه وسنجیسنه غایت نافع علاجدر ❊ قبوغی صویولمش (مرجمك) و (اکشی نار دانه لری) و (قزل کل) صویو ایچنده پشورب دوکلر ❊ وینه پشوره لر ❊ ایوجه دوکوب کوز اوزرینه یاقی ایدوب بغلیه لر ❊ (دیکر) نشاسته و (یمورطه) اغیله (وکلابله) قارشدیروب کوزه یاقی ایده لر

❊ معلومکز اوله که دوردنجی باب قولاغه عارض اولان ❊

❊ علتلر بیاننده اولجیدر ❊

❊ وجع الاذن لسان عربده (لوص) و (زبان فارسیده ❊ (دردکوش) و (لسان یونانیده) اوطاحیاتسمیه اولنور (بووجعك سببی اوچ قسم اوزره منقسمدر)

❊ قسم اول ❊

زیاده حار و (یازیاده) بارد اولان (هوا) و ریاح اتصالندندر ❊ و یاخود (میاه حاره) و یا (باردهٔ شدیده ایله اغتسالندن ❊ و (یاخود) ایام شتاده برموضعدن ❊ موضیع بعیده یه ❊ ارتحالدن حادث اولان سوءِ مزاج سادجدر ❊

❊ قسم ثانی ❊

اخلاط بدنیه نك مجموعندن حاصل اولان سوءِ مزاج مادیدر

﴿ قسم ثالث ﴾

صماحنده ❊ قروح) و (وثبور) و (اورام) حدوثندن ❊ و (یاخود) زیاده تمدد ایدیجی ریاح غلیظه ❊ و (یاخود) ضربه وسقطه ❊ وقوعندن حاصل اولان تفرق الاتصالدر ❊

﴿ العلامات ﴾

(اکروجع اذن) سوءمزاج حارسا ذجدن نشأت ایدرسه ❊ علامتی اسباب مقدمه سنه نظرایله ❊ معلوم اولنور ❊ و (رأس) و (اذنده) ثقل و (تمدد) و (ورم) حس اولنمیوب وجع التهابی اولمقدر ❊ و (اکر) سوءمزاج دمدن نشأت ایدرسه ❊ علامتی اشیاء بارده دن غلبهٔ دم ❊ وحرت وجه ❊ وحرارت ❊ وثقل رأس ایله ❊ صداع ❊ و (دمعه) و (اشیاء محمره) تخیل ایتمکدر

﴿ اکرسوء مزاج صفرادن نشأت ایدرسه ﴾

علامتی ❊ وجع ناخس ایله التهاب شدیده ❊ وصفرة لون ❊ و (وجه) و (جلدرأسده) حرارت شدیده ایله عطش اولوب ❊ (اهویهٔ بارده) (اشربهٔ مبرده دن) منتفع اولمقدر ❊ (اکر) (سوءمزاج بارد بلغمیدن نشأت ایدرسه) علامتی (ثقل رأس) و (حرت وجه) و (التهابی اولمیوب ❊ منخر یندہ (رطوبت) و (کثرت بزاق اولوب وکادات مسخنه ایله سکونت کلمکدر ❊ و (دخی تدابیر مبرده نك تقدمیله دخی معلوم اولور ❊ (اکرسوء مزاج باردایله معاًمادهٔ سوداویه دن نشأت ایدرایسه (علامتی همان بلغمیده اولان علامتلر کبیدر) (لکن بوندن ثقل رأس اولمیوب ❊ منخر یندہ جفاف اولمقدر ❊ و (اکراورام) و (ثبوردن ناشی) تفرق الاتصالدن اولورسه ❊ علامتی حرت لهب وجه ❊ وشرت وجع ❊ وقلق ❊ وکرب ❊ و (اضطراب ایله) ثقل رأس) و (جیهه) وکاهیجه دمعهٔ عینین ایله منخر یندہ ❊ ورمده رطوبت سیلان ایدوب حمی عارض اولمقدر ❊

❊ اكر صماخده و ياخود اذنده ورم رخو واقع اولورسه ❊

(علامتی) ضربان صديغين و (صداع) و (وجع شديده اولمقسزين ثقل رأس ايله تمدد اولمقدر ❊ و (اكر بو) (ورم) حار اولورسه ❊ علامتی وجع شديد وضربان صدغين ❊ وثقل رأس ❊ وتمدد ❊ والتهاب ❊ وحمرت وجه ❊ وعين اولمقدر ❊ و (اكر صماخده) واقع قرحه سبيلة مادهٔ متعفنه دن تولدايدن ❊ ديداندن ناشی اولورسه ❊ علامتی حكهٔ شديده ايله دودك حركتنی حس ايتمكدر ❊ و (كاه) و (بيكاه) اذندن خارجه ديدانك خروجنی مشاهده ايتمكدر)

❊ واكر رياح غليظه دن ناشی اولورسه ❊

رأسده ثقلت اولميوب وجع شديدايله (طنين) و (دوی) و (ثقل سمع واقع اولور ❊ كن لازمه اولميوب نوبت ايله كلور ❊ ياخود برمقدار نقصان ينه عودت ايدر ❊

❊ اكر بورياح مرتفعه حار اولورسه ❊

و (جع ناخس) و (حرت عين ايله التهاب رأس ❊ وجفاف التهاب واقع اولور

❊ واكر معده دن مرتفع اولورسه ❊

حرقت فم معده وعطش شديده و (عينده) و (دموع) و (شرب ماء باردة ايله مستريح اولور ❊

❊ اما اكر بورياح بارد اولورسه معده دن ❊

متصاعد ❊ و (صماخده ساكن اولوب ❊ غشيان وامتلا ايله رطوبت فم ❊ وصداع واقع اولورسه ❊ و (اوذنه ماء حاره) صب اولنمغله مستريح اولور ❊

❊ العلاج اكر سوء مزاج بارددن ناشی اولان وجع اذنك ❊

❊ علاجنده سنار طوس حكيم جرمانی دركه ❊

بوعلتده انجره ومسخنات ❊ وادخنه ❊ ومايعات ❊ و (كادات)

و (قطورات) كبيلر ايله علاج ايدەلر ❊ يعنى اشيائى خارەيى ❊ ياقطوراً ❊ ياخود مطبوخ خارەنك ❊ بخارينى قمع ايله و (اذنه دخول ايتدرمكله ❊ (ياخود) اومطبوخه (اسفنج) و (صوف) و (كرباس وكتان) كبيلرى القاايدوب ❊ مبلولا ❊ خارج اذنه الصاق ايتمكله علاج ايدەلر ❊ مثلا (سذاب) و (صعترى) و (بابونج) و (افسنتين) مطبوخلرينى قمع ايله اذنه تبخير ايدەلر ❊ ياخود (اسفنج) و (صوف وكرباس كتان كبيلرى) ومطبوخه غمس ايدوب خارجدن اذنه الصاق ايدەلر

❊ ياخود دهن سذاب ❊

و (دهن جند بيدستر) و (دهن لوزالمر) و (دهن ناردين) و (دهن ايرسا) ودهن مرز بخوش كبيلر منفردا علاج كافيدر

❊ و ياخود مركباً اذنه تقطير ايدەلر ❊

ياخود (عصير البصل ايله) بعض مايعات مناسبه يى مخلوطا قطور ايدەلر ❊ (كذلك (دهن بزر قنب) و (دهن صفار البيض) دخى قطورا نافعدر

❊ أكر بوعلت سوء مزاجدن اولورسه ❊

(لبن جوارى) و (عصارات حشايش مبرده دن) غافل اولميەلر ❊ مثلا (عصارهٔ خس) و (عنب الثعلب) كبيلرى (بياض البيض) و (دهن الورد) ياخود (دهن بنفشنج) و ياخود (دهن القرع) و ياخود (دهن خلاف) ايله ممزوجا استعمال ايدەلر (دستور وسيم)

❊ اكر بوعلت رياح تفخيه دن ناشى اولورسه ❊

اولا تنقيه لازمدر ❊ زيرا نفخ ماده تخثنده موضوعدر ❊ بعده اول تفخى ❊ ازاله ايده جك شيلر بونلردير ❊ مثلا (چاورس) و (نخالة القمح) و (ملح) هر بريندن بزر قبضه (نيسون) و (برزرازيانج) و (حب الفار) هر بريندن اوج درهم ❊ اخذ و برتابه ده تسخين اولنوب ❊ و بر كيسه يه وضع ❊ وفم كيسه يى سد ايدوب ❊ مسخنا

خارج اوذنه الصاق ایده‌لر ❊ واکر بودوایه جزوی خیر صرف فاتر رش اولنوب ❊ بعده (الصاق اولنورسه) غایت قوی علاج اولور

❊ برکوزل تدبیر دخی بیان اولنور ❊

صفت اجزاء (بتونیقه) و (سذاب) و (مرزنجوش) و (شبث) و (زهر اکلیل الملك) و (بزرکمون) و (بزرکراویا) و (جندبیدستر) بوغ ایدرلرسه ❊ غایت مناسبدر

❊ یاخود دیکر تدبیر بیان اولنور ❊

بر بصل اخذ ❊ و برمقدار ایچینی اخراج ایدوب ❊ وخالی اولان موضعنه ❊ (دهن بابونج) و (دهن سذاب) ایکیشر درهم دوکولمش اوله‌رق (کمون) و (انیسون) و (فلفل) هر برندن ثلث درهم اخذ اولنوب وضع اولندقدنصکره اولبصلی اتمکجی فرونده ❊ و (یاخود) اسی کول ایچنده ❊ یاغلر محو اولنجه‌یه‌قدر طبخ اولنه ❊ بعده محکم دق) و (معصره‌دن) (عصر اولنوب (عصاره‌سنی) اذنه تقطیر ایده لر ❊ غایت نافعدر

❊ بو بحث طرش) و (وقر) و (صمم) بیانده اوله‌جیدر) ۷۷ دستور ❊

(طرش) قولاق برمقدار اغر ایشتمك ❊ و (وقر) قولاق زیاده اغر اولمقدر ❊ و (صمم) قولاق دلوکی قپانمغله صاغر اولانه دیرلرکه ❊ اشتمه نك مطلقا فقداننده عبارتدر ❊ (سدة الاذن) و (صلح) دخی دیرلر

❊ قراطون نام طبیب) بومذکوراته علاج ❊

(ماء شوکته المباکه ئی) جدا مدح ایدر ❊ و (دیکر صفت علاج بیان اولنور) (دهن الکراث) و (دهن الناردین) برر وقیه جند بیدستر) نصف وقیه (روح الشراب) اوج وقیه (مرارة الثور) ایکی درهم (اصل حربق اسود) نصف درهم و (جوز بوا) و (ملح الباروت) برر درهم اخذ اولنوب بر مقدار طبخ وحفظ ایده‌لر ❊ وقت حاجتده بودهنده اوچ قطره‌سنی اذنه تقطیر ایدوب (اذنی بسباسه) ایله بخور لنمش پنبه ایله سد

ایده‌لر ❊ و اول اذنك اوزرینه (ملح) و (کمون) و (وچاورس) دن مصنوع کیسه وضع ایده‌لر ❊ و (تربوس نام حکیم) اتی البیان اولان (دهنی) غایت مدح ایدر ❊

❊ صفت دهن بودر ❊

و (رق سرپیللوس) و (ورق السذاب) اوچر قبضه (صعتر اقریطی) (فرفیون) (مرارة الخیز یر البری) المجفف فی کیسه ثلث درهم (فرفیون) و (خراطین) و (شحم الحنظل) یارمشر درهم (اصل حر بق ابیض) و (جند بیدستر) بردرهم (نخل مجفف) یعنی (زنبور یابس) و (زاج مدبر) هر برندن ثلث درهم اخذ اولنوب ❊ بونلری خرده طوغرایوب وجر یشا دقدنصکره اوزرلرینه (دهن لوزالمر) ایکی بچق وقیه و (دهن الورد) بروقیه و (دهن الفار) ایکی بچق درهم واون وقیه (صاعد الشراب) وضع اولنوب موضع فاتره ایکی اوچ کون نقع ایده‌لر ❊ بعده نارلین ایله رطوبتی محو اولنجه قینادوب بعد التصفیه (دهن مصفایی) حفظ ایده‌لر ❊ وقت حاجتده اوچ طامله اذنه تقطیر ایده‌لر ❊ عنایت حقله برقاچ دفعه ده خلاص بوله ❊

❊ حاضر النفع برماء مقطردر صفتی بودر ❊

و (الفجل الکبیر) و (اصل الکراث) و (بصل مأکول) ایکشر وقیه و (اصل العرطنیشا) بروقیه یعنی التی بچق درهم (اصل حر بق ابیض) و (ورق صعتر بری) و (سذاب بستانی) و (مرزنجوش) یارمیشر وقیه (زهرا کلیل الجبل) و (زهر الخزاما) و (زهر السلیمه) ایکیشر درهم (بزر کمون) و (بزر الرازیانج) اوچر درهم (حب الفار) اوتوز عدد اخذ وچر یشادق ایدوب ❊ ایچنه بر بچق وقیه (مرارة القرالانثی) اضافه ایدوب جمله‌سی معا کفایت مقداری شراب جید ایله غمر ایدوب ❊ بعده التهضیم ❊ والتعفین قانون اوزره تقطیر ایده‌لر ❊ غایت نافعدر ❊

❊ دیکر علل اذندن اولان اسمار بیان اولنور ❊

(الطنین) و (الدوی) و (الصفر)(طنین) بمعنی آوازو کورلدیه دیرلر

(دوی) بمعنی روزکار خفیف آوازی ❊ و (الصفر) بمعنی اصلیق ❊ وصطلیق ❊ دیدکاری صدادن عبارتدر ❊ بونلره سبب ریاح غلیظ و یا انجرهٔ متصاعده دیر ❊

❊ بونلرك علاجی بونلردر ❊

اکر بوعلت (سوء مزاجدن) و (یاکثرت دمدن) و یا (شدت التهابدن) و یا (سنحونت روحدن) نشأت ایتش ایسه ❊ مبردات ❊ ومرطبات ❊ استعمال ایدهلر ❊ (شعیر) و (بنفشجخ) و (نیلوفر) مثلا و (خس) و (خشخاش ابیض) مطبوحلری کبیلری (کبادا) استعمال ایدهلر ❊ و (بوغ ایچون) (عصارة الرجله) و (لفاح) و (خشخاش) کبیلر استعمال ایلرلر ❊

❊ جالینوس ارکیغانیس نام حکیمدن ❊ روایت ایدرلرکه

(جند بیدستر) (و بزرشوکرانی) خل ایله سحق ایدوب اذنه ادخال ایدرلرسه ❊ غایت نافعدر ❊ وبعضیلر (بزرشوکرانی) خل ایله طبخ وبوغنی اذنه تقریب ❊ وایصال ایتمك نافعدر ❊

❊ اکر قولاغه صوکیرسه تدبیری ❊

(صوقچن قولاغی جانبنده کی ❊ ایاغی اوزرنده حرکت ایلیوب ❊ ورأسنی ذکی اولجانبه میل ایتدیره رك ❊ قالغیه حتی داخل اولان صو خارجه خروج ایده ❊

❊ اکر حرکته اقتداری اولمازسه ❊ تدبیری بودرکه ❊

(راز یانج) یاخود (شبث) شاخلرندن برقارش مقدارنده چوپ اخذ ایدوب ❊ واول چوپك ثلثی مقدار ینه ❊ پنبه صاروب ❊ بعده روغن زیت ایله المیده ایتدکدنصکره ❊ اول چوپك طرف آخر ینی علیلك ❊ اذننه وضع ❊ و پنبهلی طرفنی احراق ایدهلر ❊ اول چوپك یانمسیله ❊ درون اوذنده واقع اولان ❊ ماء خارجه منجذب اولور ❊ برایکی دفعه بویلجه عمل ایدهلر ❊ تماما تنقیه بولینور ❊

(اذنه)

❊ اذنه حیوانات کیروب لنده تولد ایتسه ❊

(سنارطوس جرمانی حکیم دیرکه) بعضکره خارجدن قولاغه (پره) (وبت (وقرنجه) (وزباب) (وقصاح) مثلی حیوان دخول ایدوب ❊ ازیت ویرر وکاه اولورکه ❊ اوذنده قروح عفنیت حدو ثندننـاشی جوف اذنره دیدان تولد ایدر ❊ اکرچه اولفرحه ❊ برؤتام حاصل ایدوب ❊ اوکادقده ❊ اولدود دخی ❊ زائل اولور ❊ قرحه نك زمان یسیرده برؤ ممکن اولمزسه ❊ علاجنه متصدی اولمق لازمدر ❊

❊ اکرقولاق ایچنده حیوانات بوریلامش ایسه ❊ بعض کره طشره چیقار بونك علاجی ❊ انجق قتل ❊ واخراجدر ❊ امدی بوقطورغایت مجربدر ❊

❊ صفتی بودر ❊

(دهن الموزالمر) (وعصارة الکرفس) وعصارة القنطریون) هر برندن ایکی وقیه (دخی خل خمر) ایکی درهم اخذ ومقدار طبخدنصکره ایچنه (صبر) (ومرصافی) هر برندن ثلث درهم ومحکم سحق واخلاق ایدەلر ❊

❊ واکردها قوتلو اولمق استرایسك ❊

سدس درهم (شحم حنظل) الحاق ایدوب فاتراً اذنه قطور ایدەلر ❊

❊ وسنارطوس نام حکیم بیوررکه ❊

❊ اذنه کرك خارجدن ❊ دخول ایدوب تولد ایتسون ❊ (وکرك) داخلده اولوبده تولد ایتسون ❊ شوعلاج ❊ اول قولاق ایچنده اولان قورتلرك جـله سنی هلاك ایدرمجربدر ❊ (مرارهٔ حیوانات غیرسمیه ❊ دیر وبوایکی صـورتده دخی قطرا ❊ قدر ❊ دواء تام وعلاج مالاکـلام اولماز ❊ اذنه تقطیر ایتمکله فی الحال حرکتلرینی هلاك ایدر ❊ یاخود (عصارهٔ (فجل (وعصارهٔ بصل) تقطیر ایدەلر ❊ غایت سریعا هلاك ایدر ❊ وبوخصوصده حکماء افرنجیه دن ❊ معتمد ونام داراولان اولیوس طبیب دیرکه ❊ خارجدن ❊ روح البول ❊ باخاصه ❊ صورت نوعیه سیله ❊ دیدانی قتل ایدر ❊

معلوم اوله‌که) بعضیکره انسانك ایکی قولاغنده ابن کبی بیاض برطوبت وقیح سیلان ایدر

(بونك سببی داخل اذنده (اورام) ویاخود (ثبور) ویاخود (رمل) ویاخود (قروح) حادث اولمسندندر بونك علاجی اکثری وقتده ادویهٔ مسهلهٔ مناسب ایله بدنی تنقیه‌در دیکر علاجی (سعوطات) (وعطوسات) (وغراغر) (ومضمضه‌لر) ایله (تقویت و یره‌لر

معلوم شریفکز اوله که برکشینك قولاغی جریحدار اولوب اقارسه

غایت صرب سرکه اصیدوب قولاق طویار طویمز اینه‌دیروب قولاغه طمله‌ده‌لر قوردین قیرار واقز اولور (دیکر) قولاق اغریسنه (تکه اودی ایله) (اوکوز اودینی) قارشه‌دیروب قولاغه طمله‌ده لر ایو اوله (آهو اودین) دخی اغریان قولاغه طمله‌ده‌لر خوش اوله (دیکر) برکسنه‌نك قولاغی اغریسه حتی اشتمز اولسه کدینك (اودندن) برمثقال قولاغه طمله‌ده‌لر خوش اوله (دیکر) قولاق کورلدیسنه ایو خالص آفیونی سود ایله ازوب برقاچ طمله قولاغه طمله‌ده‌لر ایو اوله مجربدر (دیکر) اشتمیان قولاغه طورب یاغین طاملتمق ایودر (دیکر) اکر برکسنك قولاغی اشتمز اولسه صغیر توین کویندوره یعنی یاقه بعده (نار صویله) قولاغه طمزه‌لر خوش اوله (دیکر) علاج اکر هر کیمکه) صقصغان بیننی) آق بال ایله) اشتمز قولاغه قویلر آچله (برکشی اکر) قرلانغیچ قانن (قولاغه) طمله‌ده‌لر اغریسین کیده‌ریر (برکیمکه قرا قوش اودین) طورب صویله) برابر اشتمز قولاغه طمرزسلر آچله (دیکر) هر کیمکه) قولاغی سانجیسنه (بوزاغی سدیکون) طمزرسه خوش اوله وسانجیسی دفع اوله هر کیمکه (سرمساق صوین) قیون اودیله قینادوب قولاغه طمله‌ده‌لر اون یللق صاغرلغین کیده‌ر

معلوم شریفکز اوله‌که قولاق اغریسی بعض کره صغوقدن اولور علامتی هوا صغوق اولدقده اغریسی ارتر وصغوق شیلردن اغریسی زیاده اولور واسی شیلردن حظ ایدر

بونك علاجی ❊ قولاغنه سذاب یاغی ویا اجی بادم یاغی اصیجقله طمله ده لر وکاهیجه قولاق اغریسی اصیجقدن اولور ❊ (علامتی) قولاغی زیاده صانجیر ❊ وقولاغی ینار ❊ وصغوق شیلردن حظ ایدر ❊ واسی شیلردن اغریسی ارتر ❊ بونك علاجی (قزسودی) (ومارول صویی) ایله قولاغنه طمله ده لر ❊ ویاغلردن (کل یاغی) (وبنفشه یاغی) بونلری طمله ده لر (وکاهیجه) قولاق اغریسی یلدن اولور ❊ ودخی نجادن اولور ❊ یاایچرودن ❊ ویاخود طشردن اولور (علامتی) قولاغنك کورلدیسی اولور (علاجی) یلی طاغدیجی شیلر ایله علاج ایلیه لر (مثلا) پاپادیه یی (طوراق) اوتیله قینادوب قولاغنی انك بخارینه طوتالر ❊ وقولاغه سذاب یاغی طمله ده لر ❊ یاخود بردنك قلیه مسك ❊ بش درهم (آجی بادم یاغی) ایله قارشدوب طمله ده لر ❊ وقولاق اغریسندن انواعنه نافعدر ❊ خصوصا یلدن ❊ وصودن اولانلره زیاده فائده ایدر (وکاهیجه) قولاق اغریسی شیشدن اولور ❊ (علامتی) اغریسی شدید اولوب ❊ وستمه سی ویانغنی اوله (وکاهیجه) باپیلوب عقلی کیدر ❊ پریشان اولور (علاجی) قیقالدن فصد ایلیه (بعده طبیعتی تلیین ایلیه لر ❊ مسهل ویریر حبلر وشربلر ویره لر غایت مجربدر ❊ صورتی بودر) (نیلوفر) یدی دانه (عناب) یکرمی دانه (طتلو اریك) یکرمی دانه (تیمور هندی) بش درهم (کلبشکر مسهل) اون درهم (بنفشه خیره سی) اون درهم بونلری التی ساعت قدر اصیجق صوایله اصلده لر ❊ (بعده) سوزوب ایچوره لر (بعده) اغریسین تسکین ایلیه جك شیلر قولاغه قویه لر (مثلا) ایوا چکردکنی کلابله اصلادوب قولاغه طملده لر ❊ ویا (قزسودی) طملده لر (بعده) اتمك ایچنی سود ایله پشورب بولامج کبی اوله قولاغه یاقی ایلیه لر ❊ بو یاقی برعجایب یاقیدر ❊ اغریسین تسکین ایلر ❊ وهم ماده سنی پشورر مجربدر ❊

❊ دیکر علاج ترتیب وصفتی بودر ❊

(اپه کومجی یپراغی) و (مارول یپراغی) و (بنفشه یپراغی) هر برندن یارم قبضه (ایوا چکردکی و (اپه کومجی تخمی) هر برندن ایکیشر درهم بونلری قیناده لر مرهم کبی اوله اندن یاقی ایلیه لر و (اکر) شیشی

دشیلوب ایچندن ایریك آقرسه ❊ ایچنه کل بالی طملده‌لر ❊ و یا (قنطرون) و (فراسیون عصاره لرینی) بالله قرشدروب قولاغه طملده‌لر ❊ و (پلنی دوکوب) صویونی ضقوب ❊ اول صویی بالله قرشدورب قولاغه طملده‌لر ❊ نافعدر یاخود (اندرونی) بالله قرشدورب و برفتیلی اکا بولاشدورب قولاغه صوقه‌لر نافعدر ❊ (اکر) قولاغك جراحتی اسکی اولورسه ❊ مصرمرهمی سرکیله حل ایلیوب ❊ یامعصوم سدوکی ایله حل ایلیوب ❊ قولاغه طملده‌لر ❊

❊ قولاق اغرسی ساکن اولمق ایچون مجربدر ❊

بیاض صوغان اوچ دانه ❊ (زعفران) و (قوندوز حیاسی) بردرهم (بادم یاغی) اوچ درهم (صوغانی) کول ایچنده پشروب هوان ایچنده جله مرهم مثالی اولور ❊ صکره بادم یاغیله طواده پشروب ❊ بر بز اوستنه یایوب ❊ قولاق اوزرینه قویه‌لر ❊ (دیکر دواء) قولاق اغرلغنه (ایارج فیقرا ایله) (قوقیا) ایله تقیه ایده‌لر و (سذاب) یاغیله (اجی بادم یاغنی) صغر اودیله) قرشدیروب انجق ایدوب بر برقطره ایدوب قولاغه طمزره‌لر (دیکر علاج) (ابوجهل قارپوزینی) و (اجی بادم) یاغیله قینادوب ❊ اول یاغدن قولاغنه انجق طمزره‌لر غایت نافعدر ❊ (دیکر علاج) وانو اتلو (انجیری) الوب چکردکنی چیقاروب ❊ و (مصطکی) و (خردل) وقیومجی بوره‌سی بونلری ایری ایری دوکوب ❊ بر برینه خلط ایدوب یوغرله ❊ اینجیراتیله فتیل ایله یوب قولاغنه صوقه جامه کیدوب قولاغندن فتیلی چیقاردقدن صکره ❊ اول علیل قولاغنی اسی مرمرطاش اوزرینه قویالر ❊ تاکیم ایچندن مزاخرفات آقر ❊ خلاص اولور باذن خدا ❊

❊ دیکر اکر قلاق اغریسی حرارتدن اولورسه ❊

باش طمرلرندن قان الالر ❊ اوتوز درهم (سرکه) واون درهم (کل یاغی) ایکیسنی برکوزل قاب ایچنده قینده‌لر ❊ سرکه محواولوب ❊ کل یاغی قله ❊

اندنصکره قلاغه طمزه‌لر ❊ و (اکر) اغریسی تزایدایدرسه ❊ برحبه افیون ایله ❊ کل یاغی ایچنده ازه‌لر ❊ وقولاغه طمزه‌لر ❊ اغریسین کیده‌رر ❊ باذن الله تعالی ❊ شاید اغریسی ساکن اولمزسه ❊ بلکه ایچنده بوجك وار ❊ (بوکا علاج بالاده ذکر اولنمشدر) فقط غفلت اولنمه‌سون ایچون تأکید اولندی ❊ (علاج بودر) قاز یاغیله طاویق یاغنی شیرلغن یاغی ایچنده ❊ اریدوب ❊ هرساعت برطمله الیحق قولاغنه طمزه‌لر ❊ ینه زیاده‌جه اضطراب و یرسه ❊ (قطونه لعابی) یاخود (ایوه چکردکی لعابی) و (مرو تخم لعابی) بونلردن برینی آماده ایدوب الیحق قولاغنه طمزه‌لر ❊ بعنایة تعالی دفعه اوله مجربدر ❊

❊ معلومکز اوله‌که قولاق کورلدیسی وطوتلمه‌سی علاجی بیانده‌در ❊

بو برمرضدرکه ❊ اکثری یلدن و (یاخود) برغلیظ خلطك بخارندن حاصل اولور (علاجی) بودرکه بدنی ودماغی تنقیه ایلکدر ❊ (حب قوقیا) و (ایارج فیقرایی) (غاریقون) ایله استعمال ایلیه‌لر ❊ بعده (سذاب یاغی) ایچنده جزئی ذبادی حل ایلیوب ❊ قولاغه طملده‌لر و بوعلاجی مشترکدر (هرقنغی) سببدن اولورسه دفع ایدر

❊ بونك صورت ترتیبی بودر ❊

(قوندزحیاسی) و (بالدران تخمی) هربرندن برابر الوب سحق ایلیوب ❊ سرکه ایله برمقدارجه قیناروب ❊ الیحق قولاغه طمزه‌لر ❊ و (مرصمه یپراغنك) صوینی (فز سودیله) و یاخود یالکز الیحق ایدوب ❊ قولاغه طملده‌لر ❊ قولاق اغریلرینك جمله‌سنه فائده ایدر ❊ درت بش یللق اغریسین واشمزلکی ❊ وکورلدیسنی کیده‌رر ❊ ومجربدر و (اکر) مرصمه صوینی (قره قیون) اودیله ❊ و (سرمساق) صوینی بواوچنی بریرده قرشدیروب قولاغه طملده‌لر ❊ کورلدیسنی کیده‌رر وصاغرلغنی آچر وقولاق کورلدوسنه برمجرب شئ دخی (پراصه تخمی) و (قرنفل) هربرندن بردرهم (مسك برچکردك) اون بش درهم (مرزبخوش) صو بیله حل ایلیوب الیحق قولاغه طمزیرلر

❊ اکر کورلدوسی اسکی ایسه ❊

(تره منتی یاغی) و (کراویا یاغی) و (آجی بادم یاغی) و (انیسون یاغی) اماهر برندن تقطیر ایله چیقمش اوله ❊ قولاغه طمزیره‌لر ❊ و (قرنفل یاغی) و (کهربا یاغی) بومرضه غایت نافعدر ❊ وسذاب یاغی) و (اجی بادم یاغی) (صغیر اودیله قرشدورب قولاغه طملده‌لر کورلدوسنی واغریسنی کیده‌رر ❊ وقولاق طوتلدیغنی آچر (اکر) قولاق ایچنه حیوان کیرسه وپره کبی وغیر حیوانات دن بریسی کیرسه ❊ ویاخود قولاق ایچنده قورت پیدا اولسه ❊ علاجی (قرغه دولکنك) صوینی صیقوب قولاغه طمزره‌لر ❊ یاخود یاز یت یاغنی صیجقله طملده‌لر ❊ قولاقده اولان قوردی اولدرر

﴿ معلوم کز اوله که ایارج فیقراندن مرکبدر ﴾

(دارچین) ۳ درهم (سنبل هندی) ۳ درهم (ومکه ایریغی) ۳ درهم (وسلیخه) ۳ درهم (واسارون) ۳ درهم (عود) ۳ درهم (کبابه) ۳ درهم (بنفشه) و (افتیمون) و (افسنتین) و (غاریقون) و (کول قروسی) و (تربد) و (شحم حنظل) و (مصطکی) و (صبر) بومذکوراتك جمله‌سی اوچردرهم اولوب یالکز محموده ❊ ایکی بچق درهمدر ❊ امزاض دماغه نافعدر ❊ وحواسه غایت قوت ویرر ❊ وامراض صدره ومعده‌یه ❊ وکبده وطحاله ❊ غایت مناسبدر ❊ وروحك سده‌لرینی اچار ❊ بالاده ذکر اولنان اجزالری کوزلجه دوکوب الیوب ❊ وایکی مثلی اعلا بال ایله معجون ایدوب ❊ اخشام وصباح جویز قدر اکل ایدوب صویه صبر ایده ❊ نیجه نیجه فائدهٔ عظیمه ومنافع کثیره کوره‌جکدر

❊ اکر کدینك اودین زیت یاغیله قرشدورب ❊

اغریان قولاغه طمزره‌لر ساکن اولور ❊ واشتمز ایسه ایشدیر (اکر) (بیقوش) قانن اغریان قولاغه طملتسلر خوش اوله ❊ اغریان ❊ وصاغر اولان قولاغه (خروس اودین) تره یاغیله ایوجه قرشدیروب ❊ طمزره‌لر

(خوش)

خوش اوله ❊ صاغر قولاغه كلنجك چيچكنك ❊ دبين قينادوب صورين اله‌لر ❊ قولاغه طمزره‌لر آچله

بشنجی باب بورون طوتلماسی بيانندە اولجيدر

بونك علاجی (غاريقون) و (يارپوز) و (مرز بخوش) بو اوچنی دوكوب باقر قابده صو ايله ازوب صيجاقله برونه‌چكه‌لر ❊

بورون ايچنده اولان يارەلره علاج بيانندە اولجيدر ❊

اكر اقتضا ايدرسه فصد ايدرلر ❊ واسهال ايله بدنی تنقيه ايليه‌لر ❊ بعده (مرجان) و (صندل) و (كل قوروسی) بو اوچنی محكم دوكوب اليه‌لر و بومرهم دخی غايت مجربدر ❊ و (اسكندر بونانينك مجر باتندندر ❊

صورت وترتيب مرهم بودر ❊

(مرصافی) و (كونلك) هر برندن ايكيشر درهم (سومكلی بوجك) قابيله وايچيله بش عدد بوجله‌سنی محكم سحق ايليه‌لر ❊ بعده (بال‌مومی) اوج درهم اون ايكی درهم (مرسين ياغيله) آنش اوستنده حل ايليه ❊ بعده اجزالری دوكوب قارشدوره‌لر آتشدن ايندورب ايچنه بردانه يمورطه آغی قارشدوره‌لر ❊ وبومرهمدن طلا ايدرلر اكر اغرسی وار ايسه بياض مرهم (كافوری) ويا (كل مرهمی) سوره‌لر ❊

بورون قعو المديغی وقتده ديكر كوزل برمعالجه‌در ❊

اكر قوقو الماق انادن طوغمه ايسه اكا چاره يوق ❊ واكر صكره‌دن بونك علاجی اولا تنقيه‌ايده‌لر ❊ ايكنجی (حب ايارجله) ويا خود (حب قوقيا) ايله (جورك اوتنی) الوب ❊ و (قزل كل) و (رزنيخ) و (يارپوز) بونلری برارايه جمع ايدوب وقارشديروب قور اوزرينه قيوب باشنه بر آولی اورتوب توتسی ايدوب توتنی بورنه كيده ❊ وتكرار تكرار توتسی ايده زياده فائده‌ايدر ❊ اكر بورنده ياره يوقسه شراب ريحانی ايله يقايه‌لر نافعدر ❊ دها اعلاسی اسكی سركه ايله يو يار ❊ بورنك ايچنی بعده پاك

صو یله یقایه‌لر ❊ بعده (طوپلاق) و (کل‌نسرین) و (ادخرمکی) بونلری دوکوب انفیه کبی بورونه چکه‌لر ❊ اکر بورنده جراحت اولور ایسه (بنفشه یاغیله صغر ایلکی) و (موم یاغی) بونلری بربرینه حل ایدوب بورون ایچنده اولان یاره‌لره برجوب یاخود هلال‌اوجینه پموق طولایوب ذکر اولنان یاغه بولایوب ❊ بورون ایچنده اولان یاره‌لره‌سوره‌لر ودوام ایده‌لر ❊ شفابوله مجربدر ❊ دیکر علاج (صاری هلیله) و (مازو) دوکلش (طاوق یاغیله) و (کل یاغیله) قارشدیروب اسلوب سابق اوزره سوره‌لر ❊

❊ دیکر علاج صورت ترتیبی بودر ❊

اکر جراحت زیاده فنا اولورسه علاجی دائما صابون ایله یقایوب ❊ بوعلاجلری کوزلجه انفیه کبی ایدوب بورنه دوام اوزره چکه علاج بودر (طوپلاق) و (زغفران) (مرماره) و (شاب) و (زرنیخ) بونلری دوکوب بریره جمع ایدوب بورنه چکه ❊

❊ اکر بورنده سکللر اولورسه اکثی خام ناری آله‌لر قپوغیله دوکلر ❊

وصوین صقوب قیناده‌لر ❊ تاکه قیوله و برکون وبر کیجه بر باقر طاس ایچنده طوره یه تکرار دوکه‌لر ❊ انفیه کبی اوله وصقلش صوینه بولایوب پنبه ایله بورون ایچنه سوره ❊ دوکلشی انفیه کبی چکه ❊ فقط صغوغه چتمیه که تیز اوکله مجربدر ❊

❊ دیکر صفت یاق ❊

(اسفیداج) بردرهم (مرداسنج) اون‌درهم (کوکنش قورشون) اون درهم (شراب ریحانی) و (مرسین) یاغیله‌ازه‌لره سوره‌لر زیاده فائده‌ایدر ❊

❊ معلوم اوله که بورون زیاده قنایوب دیکمه‌سه بونلك علاجی بودرکه اکر بدنی ممتلی ایسه قان‌اله‌لر ❊ بعده بومسهلی ویره‌لر مجربدر ❊

❊ صفتی بودر ❊

(صاری هلیله قبوغی) ایکی درهم (تیور هندی) بش‌درهم (عناب) اون دانه (نیلوفر چیچکی) بش دانه ایکی فنجان‌قدرسرکه‌یی سکرلی

پیراق صو ییله) ملایم آتشده التی ساعت قدر قویه لر ❊ بعده سوزوب بوصویه یکرمی درت درهم قدر ❊ کل مکرر شربتی قاتوب ایچوره لر ❊ اکر اقتضا ایدر ایسه بو شربتی برقاچ کره ایچوره لر ❊ اکر زیاده آقوب کسلز وطورمز ایسه ❊ بردرهم فلونیای فارسی خشخاش شربتیله ویره لر) و بوشربت بزم مجربمزدر ❊ بزم مخدومز بش التی سنه قدر ❊ برون قانه مبتلا اولدی یومیه بر ایکی دفعه قانردی ❊ درلو درلو ❊ وکونا کون علاجلر ایلدك ❊ دفع ایده مدم ممتد اولدی ❊ عاقبت بوشربتله علاج ایلدم دفع اولدی ❊ و بوشربت هم بورون قانینی کسر ❊ وهم جمیع قانك غلیانینی کسر تسکین ایلر ❊ وحرارتنی سویوندیرر ❊

❊ صفت شربت بودر ❊

(خشخاش قبوغی) و (نیلوفر چیچکی) هر برندن اون بش دانه (قزل صندل) (صاری صندل) هر برندن درددر درهم (انجبار کوکی) یدی درهم (سکرلی بیراغی) ایکی طوتام (عناب) یوزدانه قبوغی چیقمش (مرجك) اون درهم (مارول تخمی) بش درهم (کل قوروسی) اوچ درهم بو مذکوراتی التیوز درهم صیجاق صو ایله اصلاده لر یکرمی درت ساعت قدر طوره ❊ بعده ثلثی کیدنجه قینا ده لر ❊ بعده سوزوب اوچ یوز درهم شکر ایله شربت قوامنی ویره لر ❊ استرلرسه هر کون صباح آچ قرنه برر قیجان قدر بوصودن شکر قاتوب ایچه لر ❊ و باشنه صغوق شیلر قویه لر ❊ کل صویی وسکرلی بیراغی صویی و براز دخی سرکه ایله کل ارمنی قارشدیروب ❊ باشنه سوره لر ❊ و براز (کافوری) و (مارول) صو ییله حل ایلیوب برونه چکه لر ❊ و (کرکدان بوینوزی) براده سی مناسب شئ ایله برونه قومق مجربدر ونقل ایدرلر که سدف تازه اوله دوکوب وصیقوب برونه چکمه مجربدر جربنی ییله برونه قوسه لر کنه قانی کسر دییو نقل اولندی

❊ معلوم اوله که عجایب وغرایب برون قانی ایچون ❊

مجرب بردوادر) سودامن چوجغك نجسنی الوب ❊ برقاب ایچنده آتش

اوز رنده قورودب ❊ ایوجه اوغوب انفیه کبی بورنه چکه ❊ درعقب ساکن اوله ❊ و بزم مجر بمزدندر (اورمجك) آغندن برقتیل یاپوب ❊ مرکبه باتوروب ❊ اوستنه براز کافوری اکوب ❊ برونه صوقه‌لر ❊ غایت مجر بدر

❊ معلوم اوله که اصرغان اوتی ❊

بالخاصه غایت نافعدر) حتی دیمشلرکه النده طوتماغله بیله دفع اولور و (اکر) قورسین دوکوب ❊ برونه چکسه‌لر ❊ یاشنی دوکوب ❊ صویني برونه چکسه‌لر ❊ برون قانني دفع ایلر ❊ غیری علاجه حاجت قالمز

❊ وشر بتلردن مناسب اولان شربت ❊

(ریباس شربتی) و (قوزی قولاغی شربتی) و (قورق) و (عناب شربتلری) بوشر بتلرده مسك اولمامق کرك ❊ و بورون قانمه مبتلا اولنلر غصه کلمکدن ❊ وطارلمقدن وصقلقدن صاقنه‌لر ❊ وآتش قرشوسنده ❊ وکونشده ❊ اوتورمقدن صاقنه‌لر و (یشم طاشن) و (مرجانی) کتورمك بالخاصه نافعدر ❊ و (ات) چوق یمه‌لر ❊ و (سماق آشی) و (قورقلو چوربا) و (سرکه لی مرجمك) اشی یه لر وجمله اکشی چوربالر ایودر ❊ (دیکر علاج) برون قانی ایچون بورون قانی نقدر شدتلو اولورسه اولسون ❊ برارشون قدر انجیر چبوغنك اوستنده کی قبوغنی صویوب آتدقدنصکره ❊ بیاض چبوغی برمقدار قازیوب بورنك دلیکلرینه صوقه‌لر ❊ فی الحال قطع ایدر ❊ دیکرتدبیر بردرهم سندروس دوکیلوب انفیه کبی چکه‌لر فائده ایده دیکرعلاج کافوری بخور ایتمك برون قانني قطع ایدر (دخی) آت زیلنی برونه چکسه‌لرعاف قتال صاحبنك علتنی فی الحال قطع ایدر ❊ (قولاق علتنده) تازه آت زیلی ایله اولان وقور یسیله بومذکورخاصه (جابرحضرتلرینك) حواص کبیرندندردیو ابن بیطرتنبیه ایلدی ❊

❊ التنجی باب دلك یارلمه‌سی ویاره اوله‌سی و پاصلنمه‌سی ❊

﴿ وخشونتك علاجلری بیاننده در ﴾

❊ بونك سببی ❊ اكثریا متعفین اسی بخارك صغودیغندن اولور ❊ وحمای محرقه اثناسنده ❊ وجكر ورمندن اولور ❊ بونك علاجی ❊ ایوا چكردكی لعابی ❊ بذرقطونا لعابنی) دیله سوره‌لر ❊ وبودوا ایله مضمضه ایلمك نافعدر ❊

﴿ دیكر قولاق آغریسی ﴾

قولاق صاغر اولمق یا نزله دندر ❊ ویاخود صو كیدوب یولی بغلنمقدندر ❊ ویاخود ییل كیدوب دوطولمقدندر ❊ (اكر) (قولاق) اشتمز اولسه برباش سرمساغی ❊ قبوغی ایله برابر دوكوب ❊ برقیون اودی وبر قاشق سركه ❊ ودورت بش قاشق قدر صو ❊ بوجملهٔ برچولمكه قیوب قینادەلر ❊ تاكه صو كیدوب سركه ایله اودقله ❊ دخی چیقاروب خلطنی كیدەروب صافی قلانی صاقلیوب ❊ شول صاغر اولان قولاغه صیجاق ایله اوچ درت طمله طملدوب ❊ برمقدار یاته برقاج كره ایده ❊ یكرمی اوتوز یللق اولسه ینه آچر باذن الله تعالی

(قولاق كورلدوسنه وجكلامه سنه)
(وصاغرلغنك دفعنه علاج)

سركه‌نك غایت ایوسین برممه‌لی ابریغه قیوب ❊ بوغازنه قدر طولدوره ❊ اغزینی خمیر ایله ایوجه صوایه ❊ امزیكی آچق اوله دخی آتشه قیوب قیناده ❊ قولاغنی امزكدن كلان بوغنه طوته ❊ تاكه بوغی ایوجه قولاغه كیده (اكر) آچلمز ایسه تكرار آتشه قیوب بردخی ایده ❊ والحاصل برقاچ دفعه ایده مجربده ❊

﴿ صورتی بودر ﴾

(نیلوفر چیچكی) یدی دانه (بنفشه چیچكی) برمقدار (ارپه) سكز درهم (سمز اوتی یرم آویج (ایوا چكردكی درت درهم ❊ بونلری قینادوب صوینی طوت شرابیله قارشدیروب ❊ مضمضه ایلیه لر ❊

معلوم اولهکه دل آلتی دیدکلری مرض عربجه ضفدع دیرلر

بو بردکرمیجه شیشدر دل آلتنده اولور اکثریا یشله مائلدر اکر نشترایله دلسه لرایچندن یمورطه بیاضی کبی ویاخود صارمترق یاپشق شیلر چیقار (کاهیجه) اوفق طاشلر چیقارسه بی باشدن ایتمه نزله ایله قارشق دمدر ویابلغم غلیظدر (علاجی) اکر بدنی ممتلی ایسه قان آلهلر طبیعتی تلیین ایلیه لر (وعودالقهر) (وصعتر وطوز) بونلری سحق ایلیوب اوستنه باصه لر (جالینوس حکیم بیورکه (مازو) (ونارقبوغی) (وشاب بونلری دوکوب اوستنه بصمق کافیدر (ونیچه حکیملرندن معتبراولان سرتوس حکیم) بیورکه) برجوبزی قبوغیله یاقوب واون ایکی دانه بیر (ولوج) درت بغدای آغرلغی قدر (کونلك) بونلری دوکوب بال ایله قارشدیروب دل آلتنه سوره لر (آکر کندوسی دشلمز ایسه نیشترایله دشه لر (بعده علاج ایلیه لر

معلوم اولهکه دل طوتلدقده علاج نه کونه اولور بیان اولنور

بونك اکثریا سببی یالکز مزاجك صغوقلغیدر ویاخود فاجده وسکته ده اولدیغی کبی ماده دن حاصل اولور (اما پلتك لك) اکثریا حارویاخود باردرطوبتدن اولور معصوملرده وسرخوشلرده اولدیغی کبی (بونك علاجی) سکته ده وفاجد اولان علاجلر واختفانلر وغرغره لردر وبومضمضه دخی مجربدر

صورتی بودر

(قره باش) (وزوفا) (وسعتر (وکبره کوکی (وزنجبیل) (وعودالقهر) (وچورك اوتی) بونلرك هربرندن برمقدارآلوب وقیناددوب صوی ایله مضمضه ایلیه لر (وحوالیجان معجونی) ویاخود (متر) ویا (تریاق) هرقنغیسی حاضرایسه بقله قدردل اوستنه قویالر براز دورسون بعده (اطه صوغانی) سرکه ایله مضمضه ایلیه لر واکسه سکرلرینی وقفاسنی اسیدریاغیله ویاخود قسط یاغیله ویاخود سنبل یاغیله یاغلیه لر (اکر بالکلیه دفع اولماز ایسه کی الحصه ایده لر

(یعنی)

يعنى نخود ياقيسى ايده‌لر ❊ اكسه‌سنه ❊ ياخود بازولر ينه ❊ چشمه‌اچوب نخود ايله ايشلده‌لر ❊

❊ طوطاق چاتله‌مه‌سنك علاجى بيانده‌در ❊

طوداق چاتله‌مه‌سى (كاهيجه) ستمه‌دن اولور و (كاه) صغوق هوادن اولو ❊ و (كاه) بخاردن اولور ❊ (بونك علاجى) بعدالتنقيه ❊ بومرهمى سوره‌لر ❊

❊ صفت مرهم بودر ❊

اون بش درهم (طاوق ياغيله) ايكى درهم (بال مومنى) اريدوب بعده كل ايله برقاج دفعه بيقايوب (بعده) دوداغه سوره‌لر ❊ وحرارتدن اولان برمقدار كل صويني ضمغ عربيله حل ايليوب سوره‌لر ❊ دفع رفع اوله بونلر مجربدر ❊

❊ اى اخلاء معلوم شريفكز اوله كه ديش اغرسنه علاج غايت از بولنور ❊

❊ ايسه‌ده حمدالله تعالى بو فقيرديش اغرسنك علاجنه موفق اولدق ❊

❊ وجع الاسنان (يعنى لسان تركيده ديش آغريسى) واصطلاح عربده (شوص) وزبان فارسيده (درد دندان) واطباء يونانيه ده (اودونطالجيا) تسميه ايدرلر ❊ وجع اسنانك سببى دماغدن نازل واصول اسنانه واصل اولان شعبه وعصبيه‌نك سوء مزاجندندر ❊ وبوسوء مزاج (ياحار ويابارد) ياخود اسنانه برماده موزيه‌نك انصبابى ايله اولور ❊ العلامات)

❊ وجع اسنان اكر سوء مزاج حاره دن اولورسه ❊

❊ اشياء بارده دن متلذذ اولوب وجعى ساكن واجزاء حاره‌دن شدت بولوب الم وزحتى متمكن اولوب ورم ثه وجه عليلده التهاب وحمرت والم وجعى ضربان وثقلت ايله اولمقدر ❊

❋ اكروجع اسنان سوء مزاج بارده دن اولورسه ❋

❋ حرت والتهاب وجمله اورام لثه نابوددر ❋ علامتی واشیاء بارده دن متضور وحاردن متلذذ ساكن اولمغله مطرود اولمقدر ❋

❋ اكر يبوستدن ناشی اولورسه ❋

❋ علامتی قلق وضمود اسنا ندر ❋ واكراشترالك معده ايله اولورسه علامتی (اكثری اثنای طعامده وجعی ظاهر وبديد وامتلاء معده وقوعيله كتدكجه زائد وشديد اولور ❋

❋ اكرماده سی اسافل بدنده ايسه ❋

❋ باسيلقدن ياخود اكلدن فصد وياخود حجامت ايدهلر بعده رطوبات فاسدهيئ اسهال ايله بدنی ورأسی تنقيه وتطهير بعده دماغده تقويت ونوازلی منع ايتمكله تدبير ايدهلر ❋ مثلا (حب قوقيا) (وايارج فيقرا) ياخود (مجوقان (وغاريقون) وغوتغميا ايله تنقيه ايدهلر ❋ ونوازل منع ودماغه تقويت ايچون بوضمادی استعمال ايدهلر ❋

❋ صورت ترتيبی بودر ❋

❋ تكا مكا (ومرجان احمر (ومصطكی) (وضمغ زيتون) هربرندن برر وقيه اخذ اولنوب صنعت اوزره ضماد اولنوب (رأس عليله وضع ايدهلر ساكن اولورمجربدر ❋

❋ وياخود مطبوخ فواكه وماء رمانين هليله ايله اسهال ايدوب ❋

❋ بعده ماءالورد ايله خل حاذق مزج اولنوب (فمده امساك ايدهلر ❋ ياخود (سماق) زره الورد (وشبی خل الورد) ايله طبخ ايدوب اغزده طوتهلر (واكر وجعی شديد اولورسه) (برجزئی كافوری) (دهن الورد) ايله اغزده مسك اولنمغله وجعی قطع وياخود برقيراط مقداری (لودآنوبی) اصل اسنانه وضع ايتمكله تحدير ودفع ايدهلر ❋ ياخود خل حاذق ايله (عصارهٔ بنجر) وياخود بومضمضه بی استعمال ايدهلر ❋

❊ صورت وترتیبی بودر ❊

ورق الآبس (وورق الورد) وبزالبنج وخس (ولسان الحمل (وورق البللوط وطورمنتلا علی السویه اخذ اولنوب ماء القرا حیله طبخ وایچنه برمقدار (روح الزاج) و برمقدار عصارهٔ عنب الثعلب ضم ایدوب مضمضه ایده‌لر باذن خدای تعالی دفع اوله

دیش اغریسنه اولا ❊ دوه دیشی الوب برمقدار فرونده قرودب ❊ لکن یانمیه بعده ❊ ❊ ایوجه هوانده یا (خود) مصر چارشو سنده بیوك طاش دوبکرنده ❊ دوکدورب ❊ (بعده) الوب حفظ ایدوب ❊ دیشی صنیلایان کسنه‌لر چبوق اوله سنك دبنه برمقدارجه توتون قیوب اوزرینه اول طوزدن برنبذه جق قویه دها اوزرینه برمقدارجه توتون قیوب ❊ قوتلو آتش قیوب ❊ هیزلی هیزلی چکه‌زرا اودوکلمش دوه دیشی اغیریانار ❊ انکیچون قوتلو چکوب اغزینی آینك طومانیله ایوطولدورب ❊ اغزینی برمدت یوموب صبر ایده‌د فع اوله بردها چکوب ینه طومانی حبس ایده اغزندن برازصوآقروایکی ساعت قدر صویه صبر ایلمه‌لی برشیئ قالماز ❊ غایت مجربدر تخلف ایتز ❊

❊ ای اوغل دیش اغریسی ایکی نوعدر ❊

(بری) صیجاقدن و (بریسی) دخی صغوقدن اولور) اسیدن اولانك علامتی صغوق هوا ❊ یاخود صغوق صودوقنسه حظ ایدر ❊ اسی شیلردن وجمعی آرتار ❊ وصوقدن اولانك علامتی اصیجاق هوا ❊ واسیجق صو دوقمدن ❊ واسی شیلردن وجمعی ساکن اولور ❊ وباردشیلردن زیاده اولور (بونلرك دیکر علاجلری) (اکراغری) صیجقدن ایسه ❊ وبدنی ممتلی ایسه بدنی تنقیه ایلیه‌لر ❊ (سرکه ایله کلابدن) برازسماق اصلدوب اغزده طوته‌لر (اکراغریسی) زیاده ایسه ایچنه برمقدار کافوری دخی قته‌لر ❊ و (بوغرغره) غایت مجریدر ❊ وجمعی تسکین ایدر (صفتی بودر) (بان تخمی) و (خشخاش تخمی) هربرندن ایکی درهم (خطمی کوکی) و (پاپادیه) و (کل) هربرندن اوچردرهم (سرکه) وصوایله قینادوب مضمضه ایلیه‌لر اکر صغوقدن اولدیسه بونکله مضمضه ایلیه‌لر مجریدر ❊

❊ صفت وترتیبی بودر ❊

(سعتر) ودیش اوتی (ومزربخوش) و (بیریه) و (قره باش) هر برندن نصف قبضه (چورك اوتی) و (عود القهر) هر برندن ایکی درهم بونلری (اللی درهم) سرکه و (اللی درهم صوایله) ثلثی کیدنجه قینادەلر ❊ بعده اول صوایله مضمضه ایلیه لر وبو قورص که (عود القهر قرصی) دیرلر غایت مجربدر اغریسنی تسکین ایدر

❊ صفتی قورص بودر ❊

(عود القهر) سکزدرهم (قزل بهمن) و (بالنخمی) دوردر درهم (یانمش شاب) (وکثیره) هر برندن ایکی درهم بونلری دوکوب سرکه ایله قورصلر ایلیه لر وقت حاجتده یه سرکه ایله ازوب اغریان دیش اوزرینه قویه لر وجعنی تسکین ایدر ❊ ویاغلردن (اسپدیاغی) و (جوزبویاغی) و (قرنفل یاغی) سوره لر (مشکطرامشیع و (هلالیه) دیدکلری باالخاصه نافعلردر ❊ اوستنه قوسه لر اغریسین تسکین ایدر (دیکر) (موزك) و (عود القهر) و (دارفلفل) و (مازو) و (شاب ابیض) هر برندن ایکیشر درهم عادت اوزره حل ایدوب ❊ دیشلره سوره لر ❊ اغریسین دفع ایدر مجربدر ❊

❊ دیکر غرغره صورت بودر ❊

(صرب سرکه یارم قیه (طوز) اللی درهم (شاب) یکرمی بش درهم (چرا) یکرمی بش درهم بومذکور اتی برصاقصی ایچنده قینادوب برقاچ اوفاجق شیشه ایچنه قیوب دیش اغریدیغی وقت اغزنده برمقدارجه طوته و برقاچ کره چالقلیه مجر بمزدر غفلت اولنمیه ❊

❊ دیکر معالجه دیش اغریسی ایچون ❊

(کانجك یاغنی) دیش اغریسنه سورسه لر خوش اوله مجربدر (دیکر) علاج دوشانك اولدیشنی (اغریان دیش اوستنه طوتسلر وجعنی دفع ایدر (دیکر ارسلان دیشنی اغریان دیش اوزرینه طوتسلر فی الحال دیش وجعی

ساکن اوله (دیکر) معالجه چنار یپراغنی (صرب سرکه ایله) قینادوب
اغزنده برمقدارجه دوتوب وچلقلر سه یواش یواش اغریسی تسکین اولور
باذن الله تعالی ❊ وهم بو ترتیب دیشلره ضیا ❊ وجلا ویرر ❊
ودیش اتلرین چورتمز اکر اغریان دیشك وقورد دلوکو وار ایسه (قره
زفتی)) دلوکونه یاپشدیره اکر دلوکو یوق ایسه اغریان دیشه یاپشدیره لر
فی الحال دیش اغریسی ساکن اوله (دیکر علاج (معده نوس) دوکوب
اغریان دیشنه دورته خوش اوله (دیکر) علاج (ختمی یپراغنی) یاقوب
کول ایدوب ❊ اول کولی اغریان دیشه سورسلر قوردی وار ایسه
فی الحال دوشورر ❊ دیش اغریسی ساکن اولور (دیکر) علاج
(صرمساغی) محکم دوکوب سود ایله قینادوب ❊ اغریان دیش اوزرینه
قوسه لر ❊ شفا بوله (دیکر علاج) برپاك بیاض مرمری آتشه قویه لر
ایوجه قزدیره لر صکره (صرب سرکه) ایچنه قزمش مرمری قویوب ❊
اغزین آچوب بغونه اغزینی طوته بر ایکی ❊ اوچ دفعه بویله یاپه لر واول
سرکه دن اغزنه اله ❊ برمقدار طوته بر ایکی دفعه بویله ایده ❊ عنایت
حقله اغریسی ساکن اوله (دیکر دیش اغریسنه علاج) اناجنده قورومش
(سوکوت چبوغنی) الوب باشی اشاغه چراکی یاقوب ❊ ایچندن صاریجه
صو چیقار ❊ اول صویی پنبه ایله الوب ❊ اغریان دیشنه قویه لر ❊
فی الحال دفع اوله (دیش اغریسیچون) کیونمش (کیك بوینوزی)
(ومازو) (وسعد) یعنی طپالق (سنبل) هربرندن برابر اوله دخی (حاجی
بکداش طوزی) بونلرك ربعنجه اوله ❊ بونلری دوکوب بر برینه قاتوب
❊ دیش دبلرینه سوره لر ❊ باذنه تعالی دفع اوله (دیکر) علاج
(صغیر اودینی) (صرمساغه) قرشدیروب ایوجه حل ایده لر ❊ دیش
اتینه سوره لر خوش اوله ❊

❊ ای اخلاء معلومکز اوله که دیشه بوتعریف اولنه حق معالجه ❊
❊ اکسیر کبیدر وبجر بدر پیریم کوستردی برکوزل اوتدر ❊

(برآن ایچنده اغریسین تسکین ایدر) اول اوتی چینیوب دیش دبنه اوره لر

❊فی الحال ساکن اولور❊اول چیچك اسمنه (قار چیچکی دیرلر)
استانبولده اکثری بغچه‌لرده چوق اولور ❊ باغجوانلر بیلمور ❊ بیراغی
یصی اولور ❊ چادر چیچکی کبی آغینك ایچی و یوزی صاری‌یه میالدر
❊ وموری دخی اولور ❊ اما اول اغینك کوکی صچاقلی اولور ❊
زیاده یوکی سرچه پرماق قدر اولور ❊ غفلت اولنمیه ❊ (دیکر) علاج
دیش اغریسیچون) سروی اغاجندن الوب (سرکه) ایله پشورسلر
اغریان دیشه اورسلر خوش اوله (دیکر اغریان دیشه)
(ایوسرکه) طوته اغرسی ساکن اوله (دیکر ارسلان دشین) اغریان
دیش اوزرینه سورسلر ساکن اوله ❊ (دیکرسراب بیراغین) دوکوب
اغریان دیشلر دیبنه سورسلر ❊ نازله‌سین چکوب اغرسین دفع ایدر (دیکر
علاج) (قورت قولاغی بیراغنی) دوکوب دیشلر دبنه سورسلر نازله
سین چکوب دیش اغرسین دفع ایدر (دیکر علاج) (زرکوله‌یی) دوکوب
اوجنه بغله‌یه‌لر ❊ فقط اغریان دیش صولده ایسه صاغ اوجنه
صاغده یسه صول اوجنه بغلیلر ❊ بر کیجه طوره درحال اغرسی ساکن
اوله (دیکر قوری کشنیج) تخمین دوکوب) سرکیله قینادوب اغزنه
الوب مضمضه ایده ❊ ساکن اولور (دیکر علاج) (اکر) (قره‌زرنیخ)
و (قلیه طاشی) اونردرهم (قلمی زنکاری) بردرهم و (ایکی عدد یمورطه
اغی ایله) قارشدیروب دیشلری دبنه سوره‌لر و (دیش قوقوسین کیده‌رر
(دیکر اغریان دیشلره) (ترحون چینمك ایودر ❊

❊ اکر اغریان دیش صغوقدن انجونور ایسه ❊

(زنجبیل) وعودالقهر) و (موزك) برابر دوکوب دیشلره سوره‌لر
نافعدر ❊ (دیکر) علیل اغزنه صواله (اکر اغریسی زیاده اولورسه
(کشنیج) و (عودالقهر) و برابر (کافوری) چله‌سین سحق ایدوب
دیشلر دیبنه سوره‌لر ❊ شفابوله باذن الله تعالی

❊ دیش چیقارمق مراد ایدر ایسه‌لك ❊

ای اخلاء آلتسز دیش چیقرمانك طریقنی اطباء متقدمین اکثری کتب

(معتبر)

معتبرلرینده ذکر و تحریر و تصریح و تسطیر ایلشلر دیرکه لحم ضفدعی یاخود (رماد ضفدعی) اخذ ایدوب قلمی مراد اولنان دیشك دیبنه وضع ایتسه لر بلازحمت قلع ایدرسه ولین یعقوعات وروح نوشادر دخی بوفعلی اجرا ایدر (دیکر) تدبیر بیان اولنور واکر عود الفرحی خل حاذق ایله قرق کون حمام حاره ده نعفین اولنوب بعد التصفیه صبغنی اخذ و استعمال ایتسه لر بودخی فعل مذکوره بی جامعدر ودخی خل ایله اخذ اولنان صبغ قثاء الحماری اصل پنج مسحوق و بزر البنج المدقوق وشق صافی علی السویه اخذ اولنوب خل مصبوغ ایله مخروجا دیشه وضع ایتسه

(عود القهری) ایو سرکه ده قرق کون اصلده حبره دونر (بعده) مراد ایتدیکك دیش اوزرینه قونلدیغی حالده ❊ فی الحال دیشی چکوب اله برسر عجیبدر ❊ (دیکر علاج) (حربك که) (اکا قره جه اوت دیرلر ❊ اکر چوریمش کولك اوزرینه قوسلر قولایجه چکوب اله (دیکر دیش اغرتمق) استرسك (شابی یاقوب) دیشلر دیبنه سوسلر ❊ صرارمش اولان وقرارمش اولان دشلری آق ایلر (دیکر دیش ایچون علاج) لطورون طوزونی دوکوب دیشلر دیبنه سورسلر دیشلری آغردیر ❊ وسزی سین کیده رر (دیکر دیشه علاج) دشلر قرارسه (سرکه ایله شابی قرشدورب ❊ بعده دیشلرینه پنبه ایله تیزاب سوره وسرکه ایله یقایه ❊ فی الحال اغره (دهن عقرب دخی دیشلری آغردیر ❊ (دهن عقرب) یعنی کوکرد یاغی ❊

❊ اکر دیشك وکوزك قوردینی دوشورمك مراد ایدرسك ❊

(برطاس صوقیوب) صو یولك یانه برمقدار قورقیوب ❊ یاشنی بر بز ایله اورتوب ❊ قور اوزرینه براز (بنج) قیوب توتسی ایده ❊ واغزینی آچه طوره ❊ دیشك قوردی جمله سی صویه دوکله (دیش قنه سه) دوداق ایچنده ایکی طمر واردر ❊ (اکا عرق الشفتین دیرلر) اندن قان السلر دیش اتی قانمه سی ❊ ودودق یارله سی ❊ وسائر علتلرین کیدرر (دیکر) دیل التنده ایکی طمر واردر (اکا عرق اللسان دیرلر) اندن قان السلر ❊ دیل اغرلغین واغز ایچنده اولان یاشی ❊ و باردی کیده رر

(اکرکه دیشك اغریسی علاجله کتمز ایسه چکدرمکدر ❊ اماشاغه چکه ایکی پاره ککدر ❊ صاقنارق طوته کم چکه چیقمیه

❊ دیش چکمه نك اصولی چکه دن اوجه طوتوب اوجینه اله ❊

دخی چکه یی باش پرماغیله اوستندن محکم طوته ❊ دخی کلپدینك دیشی چکه کوکنه ایره دخی محکم طوتوب طوغروسنه چکه کلپدن طوتان ذات النی دخی حرکتلنمه دیره ❊ اما دیشی قاکیرمیوب اوزلق ایله طوته ❊ زیرا دیش چکمه دن چکه چقار غفلت اولنمیه ❊ و یاد شمکدن چقسه ویا ایرلسه چکه یرینه کله سه اغزندن صولر آقسه (تدبیر اولدرکه) اولا علیلك باشنی قوتلو طوته ❊ بعده قارشوسندن ایکی پرماغیله ایکی آزو دیشلرینك دبندن قویه محکم دیشلری اشاغه باصی ویره ❊ فی الحال یرینه کله ❊ اما آلت چکه دوشمکدن و یا اوزا مقدن آیرلسه ❊ آکا تیز یاقی اوردلر ❊ چکه دن تاشقاغنه وارنجه ایچرودن وطشرودن تخته پارچه سیله بغلیه لر ❊ یصدقلری خوش کمند ایدلر ❊ اون کون چوزمیه لر ❊ صکره بر یاقی دخی ایدلر ❊ اون کون طوره ❊ اکر دیشلره خطا کلدیسه چقره لر ❊ برك بغلیه لر صحت بوله باذن الله تعالی ❊

❊ معلوم اوله که دیشلر قرار دقده و دبشری قنادقده علاجلرینك ❊
❊ صفتی نه یولده دیر بیله سز ❊

بوخصوصده علاجلر چوقدر ❊ فقط بز برسنی یابدق غایت کوزلدر ❊

❊ صفتی بودر ❊

(انجو) و (مصطکی) و (کوك سوسن کوکی) هر برندن برر درهم و (مرجان) و (یاتمش کیك بوینوزی) هر برندن نصف درهم و (درت بغدای اغری مسك) بوجله بی سحق ایلیوب ❊ هر صباح مسواکك اوجنی بواجزایه باتورب ❊ دیشلره سوره لر ❊ و (بوسنون) دیدکاری اوت دخی دیشلره غایت جلاویرر ❊ وهم قوت ویرر مجربدر ❊

❊ ترتیت وصفتی بودر ❊

(بللور معدنی) ایکی درهم (مرجان) و (کیك بوینوزی) هربرندن برر

(درهم)

درهم ❊ بونلری سحق ایدوب دیشلره سورسلره دیشلری اغردیر ❊ وقانی قطع ایدر ❊ و قوت ویرر ❊ و بزم دخی برمختصر مجربمز واردر ❊ دیشلری غایت بیاض ایدر ❊ (ومرتباتی) بودر (خردل) اوچ درهم (عود) (وکمون) ایکی درهم (افلاك طوزی) بر بچق درهم (طو پلاق) بر بچق درهم بونلری سحق ایدوب دیشه سورسلر غایت نافعدر ❊

❊ معلوم شریفکز اوله که دیش اتلری شیشوب آغریدقده ❊
❊ علاجلری بیان اولنور ❊

اکر شیشلری واغریسی زیاده اوله چق اولورسه ❊ اقتضا ایلرسه قصد ایلیه لر ❊ و طبیعتی اسهال ایلیوب تنقیهٔ بدن ایده لر ❊ و بو ادویه ایله غرغره ایلیدلر ❊

❊ صفتی بودر ❊

یکرمی درت درهم (سکرلی پیراغنك صویی) واون ایکی درهم (کلاب) و (توت مربی) التی درهم (کل یاغی) اوچ درهم (ثلج الحکماء) نصف درهم مجموعنی بر پرده حل ایلیوب بونکله مضمضه ایلیه لر و یاخود بو دواء ایله مضمضه ایلیه لر قائده ایدر

❊ صفت دواء بودر ❊

(ارپه) و (مرجمك اونی) و (ابم کوبجی) و (سکرلی پیراغی) بونلرك هر برندن برر قبضه الوب قینادوب و بوقینانن صو یله براز (توت ربی) ازوب مضمضه ایلیه لر ❊ غایت دیش اتلرین وشیشلرین اعلا ایدر وتجربه اولنمشدر غفلت اولنمیه ❊

❊ ای اخلاء معلومکز اوله که اغز اغریسنه و یاره سنه وشیشلرینه ❊
❊ نافع اولان علاجلر بیان اولنور ❊

بونلر اکثری قان ایله صفرانك قارشمه سندن ❊ یاخود طوزلی بلغمك قارشمه سندن و یاخود ژیوملی حبی استعمالندن اولور و (کاهیجه) اغز خسته لکندن و ستمه لردن ❊ دخی اولور ❊ بونك (علامتی) (بوکورتلن پیراغی) قینادوب ❊ صو یله مضمضه ایلیلر ❊ یاخود (سکر پیراغی)

و (مرجکی) و (عنابی)قینادوب(طوت)شربیله غرغره ایدهلر ❊
و بودوأ دخی اغزده ودیش دیبلرنده اولان یاره لره نافعدر

❊ صفتی بودر ❊

(زراوندمدبر) و (قدمر انار چیچکی) و(کل قروسی) هر برندن درت درهم و (مرصافی) و (شاب) هر برندن ایکیشر درهم (دارچین) و (سنبل) هر برندن بر درهم ❊ بونلری سحق ایلیوب اغزه سورهلر ❊ و (سیرتوس حکیم بیورر که) بورنده واغزده یرامز یارهلره بوصویی تجربه ایلدك غایت نافع بولدق

❊ صفتی بودر ❊

(قلم ژنکار) و (کل سرکه سی) یکرمی درت درهم (کلاب) و (ایت اوزومی صویی) هر برندن اون ایکی درهم ❊ بونلری برمقدار قینادهلر بعده سوزهلر ❊ صو بنه پنبه باتروب بعده پنبه یی ❊ اغزده اولان یارهلره سورهلر و (اکر بوروں ایچنده) ایسه برقتیل یاپوب ❊ بوصویه باتروب ❊ برونه صوقهلر (دخی جراحلر) بوصویه براز کل ارمنی علاوه ایدوب وجراحتلره وانواع یارهلرده استعمال ایدرلر واقعده نفعی ظاهردر

ای اخلاء معلومکز اوله که دوداقده یلامه ویاریق
اولسه واغز ایچنده یارهلر اولسه

(اکا اغز اغریسی دیرلر ❊ اکا علاج ❊ برمقدار (شابی) ایکی بلوك ایدوب یاقوب ❊ برمقدار طوز ایله هوانده دوکوب ❊ ایکی پارماق اراسنده اغزه❊آولوب اوچ درت دقیقه یاخود اون دقیقه قدر ❊ اغزنده طوته بعده توکوره ❊ هرکون برکره ایکی اوچ دفعه یاپه یاره لری بتودر مجربدر ❊ اماچوجقلره بال ایله قرشدورب برپرماغیله اغزینه سورتهلر ❊ وهم تباشیر نافعدر ❊ (دیکر اغز اغریسیچون کندو مجربمزدر) برمقداره (قورص) براز یحسق (زرنیخ) ایکیسنی براراده ایوجه دوکوب ❊ اغزنه اکهلر ❊ ایکی اوچ دفعه ایدهلر برشئ قالمز مجربدر

(دیش)

ديش ديبلرى يانسه واغزى قوقسه وديش دبى
قنه‌سه اكا علاج بودركه دلى التنده

ايكى طمردن قان اله‌لر ❊ اندن اغزنده سركه طوته ❊ اندنصكره اغز ينى اسى صوايله يقايه ❊ اندن بواوتلرى استعمال ايده شفابوله ❊ باذن الله تعالى (عاقر قرحاء مغربى) و (صارى هليله) و (كوبنمش شب) هر برندن برابر اله‌لر ❊ ويومشاق دوكه‌لر ❊ اندن صكره استعمال ايليه‌لر ❊ يعنى اغزنده طوته عظيم فائده‌سنى كوره‌لر

اغز قوقوسنه ديكر علاج نافع بيان اولنور

اغز قوقوسنه عربجه (بخر) ديرلر ❊ واقع ونافع اولان حبلر بودر ❊ اغز قوقوسنى كوزل ايلر ❊ و (ديشلره) قوت و يرر ونازله يى دفع ايدر

صفت حب بودر

(قرنفيل) و (جوز بوا) هر برندن اوچردرهم (كل) التى درهم و (كوك سوسن كوكى) بر بچوق درهم (قاقوله) و (عوداغاجى) و (دارچين) هر برندن بردرهم (قورص غاليه) نصف درهم بونلرى سحق ايليوب كلابله حل اولمش كثيرا ايله قرشدوره‌لر ❊ وحبلر ايليوب ❊ بردانه اغزه الوب ❊ ار يدكجه يوده‌لر ❊ بردخى اغزاغرسى كورمز مجرب حبدر ❊

اغز قهوسى ايچون صفت سفوف

(تورنج قابى) و (طوپلاق) و (سنبل) سفوف اولوب اخشام وصباح بر درهم يه‌لر ❊ ديكر (دارچين) و قاقوله) و (قرنفل) و (مصطكى) جمله‌سى برابر و (بردنك مسكى) دخى كلابله ازه‌لر ❊ و ضمغ عربى) انكله اصلده‌لر ❊ ومذكور اجزابى بشقه بشقه دوكوب جمع ايده ❊ و يصى آجه كبى قورصلر ايده‌لر ❊ كيجه يتاجق وقت بردانه سين تمام ازوب ❊ ياخود ازلنجه يه قدر ❊ اغزده طوته ازلدكجه يوده‌لر ❊ غايت لطيف ومجر بدر ❊ (اكر ضمغ) قاتيوب شكر ايله سفوف ايدوب ديشلر دينه دورته ❊ دخى برمقدار اغزده طوته ❊ واغزى صولاندقجه

یوده‌لر (دیکر علاج) (طوز پی) بال ایله بشورب یسه اغز ققوسین کیده‌رر ❊ و (کرفس چینمك) دخی اغز قوقوسین کیده‌رر ❊ (طوپلاق) دخی ایکی اوچ کون برر درهم ❊ اکل ایتمك اغز ققوسین کیده‌رر ❊ (دیکر علاج) اغز قوقوسیچون (ترخون) چینمك ایودر ❊ (بوکورتلان) پیراغی چینمك دخی اغز ققوسین کیده‌رر (دیکر علاج) اغز ققوسین براز قروسیاه اوزمی الوب (مرسین پیراغی) ایله دوکوب حبلر یاپوب اخشام وصباح ❊ اوچر دانه یوده‌لر نافعدر ❊

معلوم اوله که بوغازه نازله ایله داجیمك اینسه

(اسپرغان دکنن) صو ایله محرا قینادە ❊ دخی اول صو ایله مرجمك اشی پشورب یه ❊ و یدوره‌لر دفع اوله دیکر بوغاز ایجنده) دلکلر اولسه ❊ (کویکی اوتی) و (مصطکی) برابر دوکوب مصره ایله بوغازینه اوفوره‌لر ❊ برقاچ دفعه ایده‌لر شفا بوله مجربدر (دیکر) بوغاز اغرسنه (طوتی) صیقوب ❊ صو یی ایله آت نجسنی ازوب ❊ غرغره ایده ❊ یاخود اغزنده طوتوب ❊ ازلدکجه صو یون یوده (دیکر علاج) برکسه نك بوغازنه (نازله اینسه) و (مادە حاصل اولسه (دهن فرفیونی) مرهم کبی ایدوب بر بز پارچه سیله اوزرندن بغلیه ❊ تاکه یومشدوب جراحتی بشوره ❊ صکره نیشتر ایله دشه‌لر ❊ و یاخود کندو داشله صکره ملهم ایله اوکولده ❊

معلوم اوله که اکر برکسنه نك بوغازینه سلوك کیتسه

بونك علاجی (بقله) دوکوب اون ایدوب (شراب سرکه‌سی ایله قرشدورب غرغره ایده ❊ سلوك طشره کله باذن الله تعالی (دیکر بر یرینه سولوك یاپشه ❊ انفیه اکه‌لر فی‌الحال یریندن قوپه یاخود سو یندك کراج اکه‌لر ❊ اوانده یرندن قوپار دفع اولور ❊

(دیکر)

❊ دیکر سلوك ایجون علاج بیان اولنور ❊

خردلی سرکیله قینادوب غرغره ایلیه‌لر ❊ و یاخود (پلنی سرکیله) قینادوب غرغره ایلیه‌لر ❊ و یاخود امکینه قطران یاقیسی ایلیه فی‌الحال ❊ دوشورر (واکر) سلوك دوشدکدنصکره ❊ قانی دکه‌سه ❊ براز (کلنار) و (کونلك) و (ایکی قرداش قانی) بونلری دوکوپ ❊ بوغازینه مصره ایله اوفوره‌لر (اکر طعام یرکن بوغازینه یدوکی لقمه دورسه ❊ اکسه‌سنه یومروق ایله برقاچ یومرق اوره‌لر ❊ اوزرینه آزآز صوایچه‌لر ❊ یاخود قئ ایتدره‌لر ❊ (اکر برکسه‌نك بوغازینه کمولك) و (یاخود) قلمچق کتسه ❊ ودورسه (بونك علاجی) بر بری اردنجه برقاچ بیولك لقمه‌لر ❊ یوده‌لر (اکردفع اولمزسه حمامه کیره‌لر ❊ وزیت یاغی ایچره‌لر ❊ برقاچ کره بویله ایده‌لر ❊ بعده (صغیر اتندن) بر بیولك لقمه یوده‌لر ❊ و یاخود (انجیری) برابرشیم ایله بغلیوب یوده‌لر ❊ اول بتان (کمولك) اوته یوزنه کیجك بر اوغرودن چکه‌لر ❊ و یاخود برقوری (سونکر) پاره‌سنی بغلیوب ❊ یوده تاسونکر اول کمولك التی یاتنه کچه ❊ بعده اوستنه صوایچه بعده تیزجه جیك چیقارعنایت حقله دفع وخلاص اولور ❊

❊ معلوم اوله که برکسه‌نك دلی دوشدکده اکا ❊

❊ مناسب ومعقول علاجلری بیان اولنور ❊

(اکر حرارتی) وقان علامتی وارایسه ❊ قان اله‌لر ❊ وحجامت ایلیه‌لر ❊ بعده (مرسین بیراغنی) و (کل قروسنی) و (سکرلی بیراغنی) قینادوب یوصو ایله (طوت شرابنی) ازوب غرغره ایلیه‌لر و (اکر خرارتی) یوغیسه بونکله غرغره ایلیه‌لر ❊ (دیش اوتی) و (زوفا) هربرندن برطوتام ❊ بونلری اوچیوز درهم صو ایله قینا ده‌لر نصفی قالنجه یه قدر (بعده) سکزدرهم (کل بالنی) وسکز درهم (قره طوت ربی) و بچق درهم (شابی) اول صوایله حل ایلیوب غرغره ایلیه‌لر ❊ اما جالینوس حکیم ایدرکه ❊ بوترتیب دخی غایت مجربدر

❊ صفتی بودر ❊

(حام مازو) و (نشادر) و (شاب) هر برندن برابر الوب سحق ایلیوب بعده بوغازینه اوفوره‌لر و (یاخود) برکوچك قاشغه قیوب ❊ و یاخود پرماغیله کوچك دله بصه‌لر ❊ و برمجرب شئ دخی واردر یعنی (کهربایی) سحق ایده‌لر اکشی جیرایله ❊ یوغوروب ❊ امکینه یاقی ایلیه‌لر ❊

❊ اکر کوچك دلده شیش اولورسه ❊

یاقاندن اولور بونك علامتی اسی اولور ❊ واسی شیلردن حظ ایلر (علاجی قیفالدن) قان المق ❊ واکر فصددن مانع وارایسه اکسه‌دن ❊ و یاارقه‌دن ایکی کورك اورتاسندن حجامت ایلیه‌لر ❊ بعده برملین حقنه ایله احتقان ایلیه‌لر ❊ واللرینی وایاقلرینی محکم اوغه‌لر ❊ و یغلیه‌لر بعده (بوکورتلن فلیرتندن) و (سکرلی پیراق) و (کل) و (سماق) هر برندن برارآویچ بونلری قینادوب ❊ وصوینی الوب طوت ربی ایله ❊ و یاخود اکشی نار ربی ایله ازوب غرغره ایلیه‌لر ❊ اکر ایچنه براز ثلج حکمادن قاتوب ❊ بعده غرغره ایلسه‌لر ❊ غایت معقولدر ❊

❊ معلوم اوله که دوداق یارلدقده علاجی بیان اولنور ❊

(طاوق یاغین) (شرلفن یاغی) ایچنده اریده‌لر (نشاسته) و (کثیرا) و (مازو) بونلری دوکلر الیلر ❊ و (یاغلر) ایله هوانده قرشدوره‌لر ❊ شویله کیم غایت یومشاق اوله ❊ مرهم کبی اوله ❊ اندن صکره سوره‌لر ❊ وطاوق یمورطه‌سنك ایچنده اولان صاروضارندن یاپشدیره‌لر ❊ کیجه کیجه مقعدنه (بنفشه یاغیله) بغلیه‌لر ❊ فائده ایدر ❊

❊ دیکر اغزاغر یسنه علاج بیان اولنور ❊

باش طمرلرندن قان آله‌لر ❊ یاخود بوینوندن حجامت ایده‌لر ❊ یاخود چهار رکدیرلر یعنی دورت طمر دیمکدر ❊ دیل النتدن قان اله‌لر ❊ و (نانه صویله) و (شیرخشتله) اسپال ایده‌لر ❊ و (سماق)

و مرجمك) و (كلنار) و (مرسين يمشى) وصارى هليله)
بونلرى (كل) صويله قينادوب سوزەلر ❊ واغزده غرغره ايدەلر ❊
و (خولان هندى) سيركەده قينادەلر اغزده دوتلر مضمضه
ايدەلر ❊ (طوپلاق) (كبابه) (فلفل) و (عاقرقرحا) دوكلر
اليلر سركه ايله مضمضه ايدەلر ❊ واكر (قره زرنيخ) و (قزل زرنيخ)
و (صارى زرنيخ) و (زاج) و (افاقيا) و (مازو) و (نار قبوغى)
بونلرك جملەسين دوكوب بال ايله قارشدورب برچولمكه قيوب ❊ اغزينى
محكم صوايوب ❊ آتشه قيوب ايوجه پشه ❊ بعده ايندىروب صودن
چيقاروب كوزجه دوكەلر ❊ كل ياغيله اغزده ودودقلرده اولان ياره‌لره
سورەلر ❊ تيز ايو اولور مجربدر غفلت اولمىه ❊

❊ ديكر چوجقلرده اولان اغز اغريسنه علاج ❊

(صغير) ديلنى ياقوب كل ايدوب اوغلانجلرك اغزنه اكلر ❊ اغزلرينك
حرارتنى الور ❊ واغزى خوش ايلر ❊ ياخود قرودب دوكسلر
اقتضا ايتدكده اوغلانچقلرك اغزى اغريسنه اورسلر اغزلرنده طوتسلر
غايت فائده ايدر ❊ بو اوته اكثرى ديارلرده لسان ثور تسميه ايدر ❊
(فارسيده) كاوزبان ديرلر ❊ ديكر علاج بر مقدار (فلفل) (عنبر)
بونلرى يومشاق دوكلر ❊ و برمقدار چويت دخى دوكوب شكر ايله
قارشدورب اما چويت بر مقدار زياده‌جه اوله (فلفل) ايله عنبر از اوله
چوجقلرى دلى اوزرينه اكەلر ❊ بعده اناسى كندو صاچنى شهادت
پرماغنه طولايوب اول ساجلى پرماغيله چوجغك دلى اوشتنده اولان
اكديكى طوزى قازيركبى اوزجه اوزجه سيله بردفعه و يا ايكى دفعه بويلجه
يايه خلاص اوله ❊ ديكر علاج اغز ايچنده و ياخود دينش دبلرنده يانسه
و بوتون اويولسه دلك دلك اولسه ❊ واتلرى چوروسه (عربجه) آكا
اكله ديرلر (فارسيده) خوره‌درلر ❊ طويق يلكلرينه اول ياره‌يى پاك
ايدەلر ❊ اوزرينه عناب پيراغن يومشاق دوكوب اليوب اوزرينه
اكلر ❊ ايكى اوچ دفعه استعمال ايدەلر شفابوله عناية حقله ❊ اما البته
اول سراجه اوت پيراغن دوكوب صويناله لر ❊ اول ياره‌يى سكرلى

پیراغی صو یله یقایه‌لر ❊ اندنصکره بال ایله عناب پیراغن اکه‌لر ❊
عجایب مجرب دوالردر ❊

❊ اکر دیشلر سست اولوب ایره‌تی کبی اولوب دائما ❊
❊ حرکت ایدرسه علاجی بودر ❊

(آردیچ یمشی) و (مازو) و (شب) و (عود القهر) و (کلنار) و (یلغون یمشی) و (سماق) و (صارو هلیله) و (طوپلاق) و (کبره کوکی قپوغی) و (سروی قوزالغی) و (فلفل) و (زنجبیل) و (کویمش عود هندی) بونلردن اوچر درهم مقداری الوب سحق ایدوب الیوب ❊ دیش دبلرینه برقاچ دفعه سوره‌لر بر دخی صالنمیه مجربدر ❊ دیش دبلری زیاده‌جه قنارسه علاجی بیان اولنور) (نار قپوغی) ۳۰ درهم (مازو) و (شاب) و (عاقرقرحا) و (کلنار) هر برندن اونر درهم (سماق) ۱۵ درهم (قره طوز) ۵ (مرسین یمشی) ۱۰ درهم بونلرك جمله‌سنی کوزلجه دوکوب الهیوب ❊ دیشلر دبنه سورمه‌ده دوام ایده‌لر مجربدر ❊ دیکر معالجه (کلنار) (قزل کل) و (قوروموش مرجك) و (شب یمانی) بونلرك هر برندن برر درهم الوب جمله‌سنی دوکوب سرکه ایله اصلدوب ۲ درهم (طوز) (وزاج) ۱ درهم (قلقند) ۲ (عاقرقرحا) ۱ درهم (یلغون یمشی) ۱ درهم دوکار الیلر دیش دبلرینه سوره‌لر مجربدر

❊ دیکر علاج دیش دبلرینك اتی یینمك وخوره اولمق علاجی ❊

قلیه‌یی یومشق دوکوب بال ایله قارشدیره‌لر ❊ اتی یینمش دیش دبلرینه سوره‌لر ❊ پاك ایده واعلات بتوره ❊ دیکر علاج (زراوند مدخرج) و (دم الاخوین) و (بورچاق) اونی و (سوسن کوکی) هر برندن برابر الهلر ❊ دوکار الیه‌لر وسکنجبین عنصله قارشدوره‌لر ❊ و دائما سوره‌ده دوام ایده‌لر ❊ اکر سکنجبین الله کیرمزسه ❊ سرکه ایله قارشدروب سوره‌سه مناسبدر لر ❊

❊ معلوم اوله‌که اغز قوقوسی کوناکون اولوب بر نوع ❊
❊ بالاده ذکر اولنمش ایسه‌ده ❊

ديكر برقاج نوعى دخى بيان اولنور ❊ يرامز اولديغنك علاجى اكر معده‌دن اولورسه اطرافيل صغير) و (شراب) و (افسنتين) يعنى پلين و (ايارج فيقرا) و (زردلوى خام) و پشمش و (ماءلفواكه) بونلرى علاج ايده‌لر و (اكر ديشدن اولورسه (هلال) و (مسواك) ايله دائما صورت مطهير ايتمك كرك ❊

❊ اغز قوقوسين دفع ايدر معجون بيان اولنور ❊

صورت معجون بودر (ياش مرسين يپراغى) و (چكردكسز قزل اوزم) هر برندن برابر الوب دوكلر ❊ بربرينه قارشدورب معجون ايده‌لر ❊ چويز قدر حبلر ايدوب اخشام وصباح بردانه يلر شفابوله ❊

❊ ديكر اغز قوقوسنه علاج ❊

اكر صفوق صو يله اولورسه قان الديره‌لر ❊ وحجامت ايده‌لر و (نار صو يله) و (حب الشبايله) طبيعت اسهال ايده‌لر ❊ و (سركه ايله) و (كلابله) مضمضه ايده‌لر ❊ وچهار رك درلر ❊ اغزده اولور اندن قان اله‌لر چهار رك يعنى درت طمر ديمكدر ❊ و (عاقرقرحايى) دوكوب (كافور يله بيله) پنبه ايچنه قيوب ❊ ديش اوزرينه ودبلرينه قويارلر ❊ و اكراسى صو ايله راحت اولورسه (ايارج فيقرا) و يره‌لر وشحم خنطليله (وكلنار) (وزرنبادى) دوكوب سركه ايله قيناده لر مضمضه ايده‌لر ديش آغريسن كيده‌رر ❊

❊ معلومكز اوله كه دل ششمش اولسه علاجى آغز آغريسى ❊
❊ علاجلرى كبيدر غفلت اولنميه ❊

❊ دلك درسى يارلدقده ❊ سبستان اغزده دوتلر ❊ وسوره‌لر ❊ وبرمقدار (قطونا لعابى) طامله طامله ❊ دل اوزرينه سوره‌لر ❊ وآغزنده طوتالر ❊

❊ دلده آغرلق اولديغى حالد علاجى بيان اولنور ❊

(نوشادر) (عاقرقرحا) (قرنفل) (خردل) برابر دوكوب اليلر ❊ ودل اوستنه والتينه سوره‌لر ❊ و برمقدار (قطونا) لعابى جرعه جرعه ايچه‌لر ❊

دخی صفة ادویه کم آنکله غرغره ایدهلر ❊ دلك آغرلغنی کیدهروب ❊ آغز لذتی عودت ایدر ❊ دیکر علاج که غایت اعلا ومجربدر)(نشادر)(زنجبیل) (عاقرقرحا) موبرنج) (خردل) (بوره) (سعتره) (طوز) (چورك اوتی (مرزنکوش) بومذکورلرك هر برندن ایکی اوج درهم آلوب ❊ صو یله قینادوب ❊ وغرغره ایدهلر ❊ لکن بوغازدن ایچرو یه کتمیه (اکر دماغ پاك اولمش اولورسه ❊ یاقی ایده لر ❊ ترتیب باقی (چند دستر برمقدار) یعنی قوندوز حیاسی (و یارپوز) (وحاشا عنصل) سرکیله (وبال) ایله قارشدیره لر ❊ و باشه یاقی ایده لر ❊ غایت نافعدر ❊

❊ دیکر صورت ادویه کبیم ❊

❊ چینیلر غلیظ رطوبتلری لطیف ایده ❊ و باشدن اشاغی ایندره ❊ و (طاغ یارپوزی) و (مرزنکوش) و (معیزج) و (خردل) بونلری دوکوب سرکه ایله قارشدوره لر ❊ وسماغیله قینادوب غرغره ایدهلر ❊ اکر حرارت اولورسه (ات اوزمی) و (اکشی نار صو یی) و (سماق) و (قزل کل) و (بکی بو ینوزی) و (مازو) و (نار قیوغی) و (مرسین یمشی) و (الغون یمشی) قینادوب سوزهلر ❊ صو ین اغزده طوتالر ❊ اکر حرارت یوغیسه رامك دیرلر ❊ برترکیبدر (صفتی بودر) نشادر و (شاب) بوایکیسنی) دوکوب قرشدورب بوغازه غرغره ایدهلر شفابوله

❊ معلوم شریفکز اوله که حناق دیدکلری شیء بوغاز ❊

❊ علتلری بیننده یوتقنمی عسرتاو ویاخود وجعلو ❊

و یاخود کلیا منع ایلین عارضه وسائرلرندن برمعتاد فرق وتمیز اولنورلر ❊ (زیرا) بوعارضه وسببلرك انواع عدیدهسی واردر بو (برشیشدرکه) انسانك بوغازنده اولور ❊ وطعامی کوجله وزور ایله یودار بلکه کوجله تنفس ایدر ❊ یاخود هم نفسی وهم طعامی کوجله یودار

(وارنوع)

❊ و برنوع دخی واردر که ❊

اول مرتبه مشتد اولورکه ❊ هیچ طعامی یوده من بونلرك بری ممکن اولماز بودرجه سینه حناق کلبی دیرلر ❊ غایت یرامزدر بونك سببی ❊ یاصرف دمدن حاصل اولور ❊ و (یاخود) صفرا ایله قرشمش دمدن حاصل اولور و (یاخود) بلغم ایله مخلوط دمدر اکثر یا باشدن اینمك طریقیله حاصل اولور ❊ صرف دمدن اولورسه آنك علامتی یوزی وکوزلری قزاروب ❊ وطمرلری قالن قالن اولور ❊ صفرا ایله مخلوط اولورسه ❊ علامتی حرارتی زیاده اولوب ❊ وجعی مشتد اولور (ودلی صاری) اولوب اغزی زیاده آجی اوله (اکر بلغم ایله) مخلوط اولورسه (علامتی) دیلی بیاضه مائل اولوب ❊ وجعی وحرارتی خفت اوزره اوله (بونك علاجی) اولا فی الحال قان الهلر ❊ اصلا توقف ایتمیه لر نافعدر (سیرتوس حکیم بیوررکم) اولا قیفالدن قان الهلر ❊ و یاخود مشترك طمرلردن قان الهلر (اکر طمرلر) کمال مرتبه طلو ایسه ایکیسندن دخی قان الهلر

❊ معلوم اوله که ❊

اکر اغری برطرفده ایسه) قانی خلافندن الهلر (بعده) ینه اغری جانبندن الهلر و (اکر اغری) ایکی جانبدن ایسه اولا صاغ طرفدن الهلر (زیرا منبع دم) جکردر که صاغ طرفنده اولور (جالینوس حکیم بیوررکه) بومرضدن قانی اولدر جه ده اقیدهلرکه ❊ مریض بیهوش اوله

❊ حکماء یونانیه دن جملهً جالینوسه تابع اولوب ❊

منوال مشروح اوزره تنبیه ایتمشلردر (اماحکمای متأخرین قاطبه) یعنی (اسلامیون) و (کفره) بوقوله راضی اولمیوب بیوردیلرکه (بومرضدن قان) تدریجیله النمق کرك یعنی برقاچ کره الهلر ❊ لکن هرالدجه اونی مرتبه بش ساعت توقف ایدوب (بعده) ینه الهلر ❊ ثم ثم اقتضا ایتدکجه الهلر (اکر مریض) اوزرینه خوف یوغیسه فصدك بیننده ❊ برایکی کون کچمك دخی معقولدر دیو اتفاق ایتمشلردر (حتی) ماده نضیج بولنجیه دکین تأخیر ایلیه لر ❊ (اکر) تأخیر ممکن ایسه اما بزدیرزکه

(اكر) ماده صرف دم ❊ و (يا صفرا ايله) قاندن اولورسه ❊ و (ياخود) صرف صفرا اولورسه ❊ نضجه تأخيرك معناسى يوقدر (نعم اكر دم) غليظ ايسه (ياخود) غليظ خلطلر ايله مخلوط ايسه ❊ بلغم كبى سودا كبى ❊ ومريضدن خوف اولنمازسه ❊ ماده نضجه اولنجيه قدر تأخير ايتك لابأسدر ❊ وشيخك تأخيردن مرادى بونوعده در ❊ هرنوعده دكلدر ❊ وتأخيردن مطلق تأخير دكلدر بلكه وجوه ايله مقيدر و (اكر فصده) مانع وارايسه ديديكمز كبى ارقه دن ايكى كورك بيننده ❊ و (ياخود) بالدرلردن و (ياخود) ايكى قولدرك ايچ ياندن حجامت ايليه لر (امامسهل) ويرمه ده اطباء متقدمين ايله ❊ متأخرين بيننده اختلاف واردر (والمتقدمون) و (اسلاميون دن) بعض كسنه لر ذاهب اولديلركه ❊ اكرقانده خلط ردى وارايسه ❊ ابتداسنده مسهل ويريله

❊ جالينوس حلبته البرء نام كتابنك ❊

اون دردنجى مقاله سنك سكزنجى مقاله سنده ديركه ❊ برحناقه مبتلا اولمش كسنه دن صباح ايله قان الدم (بعده) كوردمكه دلنده شيش وار ❊ اغزندن طشره چيقمش ❊ بوندن بلدمكه قانده قريشق خلط وار ❊ اخشام وقتنده مسهل ويردم ❊ مرضنه خفت كلوب شفا بولدى .

❊ حكيم اسكندر يونانى بيوركه برحناق اولمش آدمه واردم ❊

الندن قان الدم (بعده) دلندن قان الدم مرض خفت بولمدى محمودەدن ارپه صويله ❊ برشربتلك ايچردم ❊ برقاج مجلس اجابت ايلمش ❊ صباح كوردم مريضى خفت بولمش ❊ بردخى قان الدم ❊ اول مرضدن خلاص اولدى دير

❊ ينه حكيم اسكندر بيوركه ❊

بوعلاج ايله چوق كسنه يه علاج ايتدم جله سى افاقت بولدى (پس) بوعلاجى قانون ومعتاد قلدم و (كبار اطباء اسلاميون) و (متأخرينك ايتدكلرى ❊ و (فرانك طبيبلرينك اكثرى لرى) بومرضك ابتداسنده

(مسهل)

مسهل و یرمکی جائز کورمدیلر ❊ وماده نضج بولمدیقجه مسهل و یرلیه دیدیلر (بوقتیر پرتقصیر دیرکه) اکر مرض غایتده شدید ایسه ❊ وماده حرکتده اولوب اعضاء رأسیه یه دوکلمك خوفی اولورسه ❊ مسهل و یرمك کرکدر ❊ ماده نك نضجنه منتظر اولمق عبثدر هرنه مرتبه مخاطره وار ایسه ❊ مریضی هلاکه تسلیمدن اولیدر ❊ واطبانك عادتی مسهل صباحله و یره کلشلردر (اما بومرضده) وقت معین یوقدر ❊ مقتضی اولدقده بلا توقف و یرمك کرکدر ❊ اخشاملرده ❊ واثناء الیلده ❊ جائزدر ❊ هیچ بروقته اختصاصی یوقدر ❊ و بومرضه کسکین مسهللر و یرلمز (بلکه) خفیف مسهللر و یریلور ❊ نه کبی (راوند) و (خیار شنبه) و (کل مکرر) شربتی و (بنفشه) مکرری کبی دخی و (دیاقاتیلیقون) معجونی غایت نافعدر ❊ و (اکر صفرا) غالب ایسه اوتوز ایکی درهم (کل مکرری) هندبا صو ییله و یرلر ❊ (یاخود) اون التی درهم (ترنجبینی) اریك صو ییله و یرلر و (اکر بلغم) غالب ایسه اون درت درهم (خیارشنبه بالی) و بردرهم (غاریقون) قرشدورب و یرلر و براز (دارچین) دخی قاتوب و یرلر و (اکر سودا) قانله قرشیق اولسه ❊ (سنامکی ایله (ترنجبین) و یرلر (اکر مریضك) بوغازندن برشئ کچمز ایسه ❊ حقنهٔ متوسطه ایله احتقان ایلیه لر

❊ حقنهٔ متوسطه نك تعریف وترتیبی بوکونادر ❊

(ابه کومجی یپراغی) (یاپشقان) و (قنطریون صغیر) و (یبان فسلکنی) هر برندن برطوتام الوب ❊ ایکیوز درهم صوایچنده نصفی کیدنجیه قدر قیناده لر (بعده) یوز درهم بوصودن الوب ایچنه ارمانیکم الروزائم معجونی درت درهم ❊ و (دیاقاتیلیقون معجونی) درت درهم (کل بالی) سکزدرهم (بنفشه یاغی) اون التی درهم و براز (طوز) دخی قتوب احتقان ایلیه لر (دخی) وغرغره لردن ارپه صو ییله طوت ربنی ازوب ❊ وایچنه برمقدارجق شاب قیوب ❊ غرغره ایلیه لر و (تازه جوزلك یشل قابنی) قینادوب ❊ یارمنی ازوب غرغره ایلیه لر ❊ غایت نافعدر (صفت

غرغره) ابتدا حناقده غايت نافع اولان شيدندر (صفتی بودر) (بخطمی کوکی) ٤ درهم يانمش (شاب) ٢ درهم (بوکورتلان يپراغی) ١ قبضه ❊ بونلری صوايله قينادوب سوزه لر ❊ و (بوصودن) ٨٠ درهم مقداری الوب ٨ درهم (مرسين شربتی) ٢١ درهم (کول بالی) ازوب غرغره ايليه لر (لکن) صغوق اوليه ❊ بلکه برمقدار ايلجق اوله ❊ و بوذکر ايده جکمز وجعی زياده اولديغی زمان نافعدر ❊ زيرا تسکين وجع ايدر

❊ صورت وترتيبی بودر ❊

(مرجك) (وارپه هر برندن برآوچ (بيان کوکی) ١٠ درهم (عناب) اون دانه (نيلوفرچيچکی) بش دانه (وقزل اوزم) بش درهم (وسکرلی يپراغی) برقبضه بونلری قينادوب صو يله غرغره ايتمکی جائز کورمشلردر (خصوصا مرض) کوندن کونه آرتمق اوزره ايکن سودايله ❊ غرغره ايتمك نافعدر (لکن) سود زياده صيچاق اوليه ❊ وغايت صغوقده اوليه (والحاصل) ايلجق اوله وارالقده مقدم ذکر اولنان غرغره بی تسکين وجع ايچون استعمال ايده لر (بعده) (ارپه اونی) (واوزم بالی) اون التی درهم (وخطمی کوکی) سکز درهم بونلری دوکوب براز طاتلو بادم ياغيله قارشديروب بوغازه ❊ طشره دن ياقی ايليه لر (دخی) وبالينا مرهمنی بقله اونيله قارشدبروب ❊ ياقی ايليه لر وبومحلرده (خيارشنبه) بالی ايله (پاپاديه) يانی مناسبدر ❊ ياقی ايليه لر يومشادر ❊ (اکرطاغلغه استعدادی يوغيسه بوغرغره ايله غرغره ايليه لر (يعنی) سودی خيارشنبه بالی ايله (ويا خود) انجير ايله قينادوب ايچنه جزئيجه ❊ زعفران قاتوب برقاچ دفعه بونکله غرغره ايليه لر ❊ وطشره دن بو ياقی بی دخی قويالر ❊

❊ صورتی بودر ❊

(ابه کوبجی) (وکتان تخمی (وبوی تخمی) (وزنبق کوکی) بونلری سود ايله قينادوب مرهم کبی بوغازه ياقی ايليه لر (بوخصوصده بزم مجربمزدر (قويونك) بوطلری اراسنده اولان ❊ ياغلی يپاغی آلوب ❊ يالکز (پاپاديه) ياغيله اوستنه ياقی ايليه لر ❊ هم بومشادر ❊ وهم وجعن تسکين

(غايت)

غایت مجربدر)اکر)یومشامیوب ❊ دشلمسه بال صو ینی ازاجق خردل ایله ❊ قینادوب غرغره ایلیه‌لر ❊ فی الحال دشر دشلدکدن صکره ❊ کل بالی ایله ❊ ارپه صوینی ازوب غرغره ایلیه‌لر (بعده) غافثی قینادوب صوینی غرغره ایلیه لر ❊ اکر صارمشق اغاجندن برقاشق یاپوب طعامی آنکله یسه لر باخاصه حناق تحلیل ایلر وبردخی حناق اولماز ❊ وقوردك قبضة الریه سنی یعنی بوغوتلاغنی قورودب ازاجق بال صویی ایله ایچورمك باخاصه حناقه نافعدر ❊ (وخواصده دیمشلردرکه) برکسنه (قرلنغیج) یورسنك بردانه‌سن یسه ❊ برسنه یه دکین حناق کورمز (ینکیج) کولندن بر پاره جغن بال صویی ایله ازوب ایچوره‌لر باخاصه حناقه نافعدر (وقوندوز) دیشنی کتورمك باخاصه حناقه نافعدر ❊ غدالردن ارپه صوینی شکرایله استعمال ایلسه‌لر ❊ ویاچکردکلرسودینی شکرایله یه‌لر ❊ (وپلیچ صویی) (ورافدان یمورطه صارسنی) یسه‌لرمناسبدر شربتلردن بنفشه شربتی ویره‌لر (اکر بلغمیت) غالب ایسه ❊ بال شربتی ویره‌لر (اکر) بوغازدن طعام وشراب کچمز ایسه (پلیچ) صویی ویره‌لر (واکر کچرایسه) یمورطه صاریسنی شکرایله یاخود بال ایله احتقان ایلیه‌لر ❊ بدنه غدا اولور ❊ (وروحلره) قوت ویرر شیلردن مثلا (قرمزمجونی) (وانجوسفوفی) برمقدار احتقانه قارشدرسه‌لر ❊ احتقان ایتسه‌لر بدنه زیاده قوت ویرر ❊

❊ ای اخی حناق اولورسه ❊

دل التنده قان الدیره‌لر ❊ ویاخود باش طمرندن قان اله‌لر ❊ وبالدردن حجامت ایده‌لر ❊ واکر اغریسی غایت زیاده اولورسه ❊ تازه سود ایله ویابنفشه شرابیله غرغره ایده لر ❊ ایکنجی یاش کشنیج صویی ❊ ویا ایت اوزومی صویی قنغسی حاضر اولورسه می پخته ایله غرغره ایده‌لر ❊ اکر ماده بلغمی اولورسه (بوی تخمی) و (انجیر تخمی) قینادوب اکثی شراب ایچنده ازه‌لر ❊ انکله غرغره ایده‌لر ❊ واکر انکله سایه یاغین اریده‌لر ❊ غرغره ایده‌لر نافعدر ❊ اکر کیج دیشلوب وایو اولمق وار ایسه (مازو) و (نار قبوغی) و (کلنار) و (شاب) بونلری دوکوب الیه‌لر ❊ بوغازینه اوفوره‌لر اکر دشلور ایسه‌اسی صو ایله

ساده یاغیله غرغره ایدەلر ❊ تاپاك اولەواکر حقنه ایدرلر ایسه ایکی الندن قان السەلر و دل التنده قان الینسه ودخی اکسەدن واکلدن شیشه چکمش اولسەلر فائده ایتزسه ودشلمزسه ❊ صغر اودیه (قثاء الحمار) عصارەسنی وعصارهٔ قنطرون بو ایکسنی قینادوب صو ییله غرغرەایدەلر ❊

❊ دخی بوحناق علتنه قرلنغجی ❊

یاقوب کولنی سرکه ایله قارشدورب بوغازی التندن یاقی ایدرلرسه زیاده فائدەایدر ❊ و (دواء الخطاطیف) و یرەلرو ایت نجیسی کیم کیك یدرمشلر اوله و اول ایت نجیسی کیم کیك یمش اوله آق اولور ❊ بوغازینه پوفکرەلر ❊ یعنی بوغازینه اوفورەلر غایت نافعدر ❊ بجایت فائدەسی کورلور مجربدر ❊ (دخی ایت نجیسی) بال ایله قارشدروب طشرەدن بر بز ایله بوغازینه یاقی ایدەلر ❊ درحال آچله و (آدم نجیسی) و (قرلنغج بوقی) ایکیسنی قارشدیروب طشرەدن بوغزنه یاقی ایدەلر ❊ درحال بوغازی دلنه ❊ و اکر کیچ دلنه جك اولورسه (خردل) و (نشادر) و (عاقرقرحا) و (قصنی) و (فلفل) و (بوره) بونلری بال ثمر بتیله ازوب غرغره ایدەلر ❊ و (دواءالخزمل) یوزرلك تخمی) و (تورب تخمی) و (قصنی) و (مرو بوره) و (نشادر) بونلرك جملەسین دوکوب الیەلر بوغزینه اوفورەلر ❊ شفابوله واکر بال ایله قارشدورب و یرسەلر نافعدر ❊ اکر ماده سوداوی اولورسه کلم بپراغنك صو ییله بشورب غرغره ایدەلر نافعدر ❊ کلم دیمك لحنه دیمکدر ❊ اکثی خیر دخی نافعدر ❊ عدسی یعنی (مرجمك) (کپاك) و (بادم یاغی) ایله قینادوب بوغازه یاقی ایدەلر نافعدر ❊

تمت

❊ معلومکز اوله که بحث الصوت تعبیر اولنور یعنی سس طوتلمەسنه ❊

❊ اطلاق اولنور سس طورتلمەسنه قتی چوق سببلر اولدیغندن ❊

اشبو محلده برتفصیل بیان اولدی اول نازلەدندر ❊ و یاخود غایت صغوق صو ایچمه دندر ❊ و یاخود شدت صوت ایله چاغروب باغرمقدندر ❊ و یاخود غایتده اکثی شیلر یمکدندر ❊ والحاصل بومذکوزلردن هر بری

بحة الصوته مؤديدر (اكر) نازله دن ايسه ❊ علاجي اولا برملين ويرملر ❊
مثلا (خيارشنبه) بالندن اون درهم مقداري مناسبدر ❊

❊ صورت ترتيبي بودر ❊

(مجوقان) بردرهم (غاريقون) بچق درهم (زنجبيل) (وكولك سوسن كوكي) (وحوليجان) هر برندن ايكي چكردك بونلري دوكوب ❊ سفوف ايدوب بيه‌لر ❊ واوستنه نوبت شكري شربتي ❊ (ياخود (پلج) صويي ايچه‌لر وبعد التنقيه بومجوني استعمال ايده‌لر ❊ ضيق النفسه غايت نافع ومجربدر (صفتي) بودر (كولك سوسن كوكي) و (الذ كوكي هر برندن درت درهم ❊ (وخرما) وقزل اوزم) كه چكردكاري چقمش اوله ❊ اوچ درهم (تورنج قبوغي) (واغاچ قاوني) هر برندن ايكي درهم (عسلبند بردرهم (زعفران) نصف درهم ❊ بونلري دوكوب كفايت مقداري بال ايله قوامه كتوروب ❊ مجون ايده‌لر (ايكي درهمدن اوچ درهمه قدر استعمال ايده‌لر ❊ (ومتأخرون) بوعلته ايكي درهم (تره منتي) ودرت درهم بنفشه شربتي) و بردرهم (بادم ياغي) بر پرده قارشديروب استعمال ايده لر غايت نافعدر و مجربدر

❊ معلوم اوله كه سودا بخارندن اولان ضيق نفسه سودائي مزاقيه ده ❊

❊ ذكر اولنان علاجلر ايله علاج ايليه‌لر ❊

و (ريح بو اسير دن) حاصل اولان ضيق نفسه ❊ ريح بو اسيرده ذكر اولنه جق علاجلر ايله علاج ايليه‌لر ❊ و بو مرض صاحبنه مرطب ميوه‌لر ❊ وطعامي چوق يمكدن ❊ و ايچمكدن ❊ وكوندزلرده اويومه دن ❊ و قوي حركتدن ❊ و جماعدن غايت احتراز ايتمك واجبدر ❊ و غدالردن (ككلك اتي) و (تراج اتي) و (چيل قوشي اتي) مناسبدر و طاتلو (بادم) ايله اوزم يمك ❊ مناسبدر صو يرينه پيغمبر اغاجي قينادوب صويني ايچه‌لر ❊

❊ ضيق نفس زحتنه ديكر علاج بيان اولنور ❊

(اولا بلغم) دفعنه مغلاب شربتلر ويرملر (بعده) قرق كون استعمال ايدوب ❊صغوق صو ايچمك❊ وصغوق غدالر يمه دن پرهيز ايده‌لر❊ (ديكر علاج)

ضیق نفس ایچون (کرمید یاغنی) شراب زفا ایله قارشدیروب ایچوره‌لر و (اویکنده) اولان اغری‌یی کیدرر (دیکر علاج) سروی قوزالغین سحق ایدوب شرابله ایچورسه‌لر شفا بوله (دیکر ضنق نفس ایچون مجرب) (کتان تخمنی) تاواده قاوروب دوکه‌سین دخی (مقشر بادم) و (شکر) جله‌سنی برابر اللیشر درهم ❊ و بر قدح (کلاب) بو مذکوری جمع ایدوب تاوایه قویوب آهسته آهسته فینادوب ❊ قوامه کتوره (بعده) بر قابه قویوب صیقله وقت حاجتده و اخشامده ❊ و صباحده علیله قرق کون استعمال ایده ان‌شاالله تعالی شفا بوله)

❊ معلوم اوله که یدنجی باب آوازی آچق ایچون سفوف و دیکر ❊
❊ ضیق نفس علاجلری بیانندر ❊

یومیه ایکی اوچ دفعه اسهال ایدر ❊ بدنه شفا ویرر ❊ ایچروسنه یومشاقلق ویرر ❊ و مرضلرینی دفع ایدر ❊ یتش درلو درده دوادر

❊ صفتی بودر ❊

(انیسون) ۲ درهم (رزیانه) ۲ درهم (کشنیج) ۲ درهم (کونلك) ۲ درهم (صاقیز) ۲ درهم (قاقوله) ۲ درهم (سنامکی) ۲ درهم بو مذکور اجزالری دوکوب الیوب ❊ دوکلمشی والنمشی ایکیشر درهم اوله ❊ سنامکی دخی دوکلمش التمش التی درهم اوله ❊ دخی سنامکینك تازه‌سی ❊ و یشیل بیراقلیسی اوله ❊ چوپلرینی آیتلایه‌لر ❊ و طمرلرینی دخی چیقره‌لر ❊ صافی بیراقلری قاله دوکوب الیوب بربرینه قاتوب قرق درهم شکر ایله حل ایدوب صباح ایله آچ قرنه اوچ درهم یه‌لر ❊ و هم اولور اولماز شیلر استعمال ایتمه‌لر ❊ اون بش کون بویله‌جه یرسه‌لر ❊ هرنقدر علتلری اولورسه دفع اولور ❊ ان‌شاالله تعالی (دیکر علاج) اکر نفس طوتولوب آواز چقمه‌سه (بونك علاجی) (فلفل) ۱ درهم (چام صاقزی) ۲ درهم کونلك) ٦ التی درهم (قره صغر سودی) ۱۵۰ درهم و (یارم قاشق بال) بو مذکورلك جله‌سنی برچولمکه قویوب اغزینی خیر ایله صوایوب آهسته آهسته آتشده فینادوب تاکه ربعی قاله ❊ اول قینیایان سودی بر کیجه

(اباضده)

اياضده طوره ❊ على الصباح آچ قارنه ايچه ❊ دخى اورتنوب ياته ❊ تاكم
ترليه اندن ترين آلشديروب قارغ اوله ❊ و آوازى آچيلوب اوكسروكى
كيده ❊ باذن الله تعالى ديكر علاج آواز طوتلسنه (بياض صوغانى)
(قويروق ياغيله) پيشوروب يسه آوازى آچيله مجربدر ❊ ايكى اوچ دفعه
آچ قارنه استعمال ايده فائده كوره (ديكر) اوكسروكه (بنفشه) پيراغنى
دوكوب (صوايله) قينادوب (شكر) و (بال) قاتوب صويرينه ايچه لر ❊
شفا بوله مجربدر (ديكر ضيق النفس ايچون) اللى درهم (اشك سودى)
ايچرسه لر شفا بوله (ديكر ضيق النفس واوكسروك) اولنان كشى (كونلك)
(ايله چيك بال) قارشديروب قرق كون استعمال ايده اما اوكسروكى درت
بش آى ايچنده كسر (ديكر ضيق النفس) و (اوكسرك) ايچون (ختمى
چيچكى) ايله (بالى) قارشديروب استعمال ايده لر نافعدر (ديكر) (بخور
مريمى) طقوز دانه آلوب و مومليى بال ❊ و صو برله ❊ قينادوب محرا
پيشوروب ❊ هر كيجه اوچ دانه يوب اوزرينه صويندن ايچه لر مجربدر
(ديكر) بو دخى (اوكسروكه) و (ضيق نفس ايچون) غايت ايودر
كوكس يومشدر (صفتى) (قبق) (وقاوون) چكردكنك ايچلرى
و (نشسته) و (ضمغ عربى) و (خشخاش) و (بادم) و (كتره)
و (بويان) و (شكر) و (بنفشه) اوچر درهم ❊ و (آفيون) يارم درهم
و (ايوا چكردكى لعابى) يوغورب ❊ حبلر ايدوب ❊ اخشام يتاجغى
وقت اوچ عدد ❊ على الصباح كذلك اوچ دانه اكل ايده عنايت حقله
شفا بوله (ديكر ضيق النفس ايچون) و (اوكسروك ايچون علاج) (ضمغ
عربى) و (بويان بالى) و (نشسته) هر برندن اونر درهم ❊ و (آفيون)
ايكى درهم و (حربك) بش درهم ❊ جمله سنى كوزلجه دوكوب قارشديروب
نخود قدر حبلر ياپوب ❊ ينه اخشام و صباح اوچر عدد استعمال ايده لر
و (رم زجتنه) آت ياغى مجربدر ❊ قوى اولان مزاجه يوز درهم
ايچوره لر ❊ اويكنده اولان بلغمى سوكر اتار)

❊ معلوم اوله که حناق مریضنك نوبتی وقتنده مریضك بدننده مرض ❊
❊ ونوبتلرك دفعی ایچون شو علاجلری یاپه لر ❊

پروانجیاله کتابنده کی درت خرسز سرکه سندن و بورنه قوقله ده (دیکر) کیك بوینوزی روحی ایکی درهم استعمال اولنه (دخی قوندوز) حیاسی تنوره سی ایکی درهم استعمال اولنه (یعنی) بو علاجلر برقاچ قطره برقاشق صویه طامله دوب ویرمك دخی قابل اولور (اکر بو علاجلر) کفایت ایتزلرسه ❊ دیکر شو علاجلری ❊ استعمال ایده (علاج بودر) (صدف اوتی) ۳۲ درهم (نانه شروبی) ۸ درهم (قوندوز حیاسی تنتوره سی) طامله ۲۰ (آفیون روحی) ۲۰ طمله بونلری بربرینه قارشدیروب ❊ هر چاریکده بر ماندن ❊ بر یا ایکی قاشق استعمال اولنه ❊ بو علاج ایله ازوقتده مریض اولان ذاتك صولت و شدتی دفع اولور (دیکر) وآفیونی پیاد مطبوخیله براز شکر ❊ و برمقدار زیت یاغنده یاپلش احتقانلر دخی غایت عجیب تأثیری واردر (کذلك) شو ترتیب حقنه دخی عجیب التأثیر در (ارنیقه چیچکی) ۱ درهم (پاپادیه چیچکی) ۱ قبضه یتجك قدر قینار صو ایله چارك ساعت نقوع اولنوب ❊ سوزولوب ❊ قرق سکز درهم ایله بر احتقان اولنه ❊ کلی فائده سی کوریله دیکر علاج (کافوری) ۲۰ بغدای اریدلش (ضمغ عربی) ٤ درهم مرمر هوانده کوزلجه دوکیلوب ❊ بربرینه قارشدقدن صکره ❊ پاپادیه چیچکی صویی ٤۸ درهم ❊ بربرینه قاتلوب ❊ بر احتقان اولنه ❊ زیاده فائده مشاهده اولنور ❊

❊ واکر نوبت و صولتلرك تکرارلرندن احتراز ایچون مریضك ❊
❊ چوق مدت رتبه ده ذکر اولنه جق ❊

حبلری استعمال ایلسی لازم کلور ❊ اشبو ترتیب حب بودر (چادر اوشغی) ۱ درهم (قصنی) ۱ درهم (قوندوز حیاسی) ۱۵ بغدای (کافوری) ۱۵ بغدای (رأوف حبی) ترکیبندن ـ درهم یتجك قدر کهربار تنتوره سی ایله یوغوروب اوچر بغدای مقداری حبلر ایدوب کونده اوچر دانه اوچ کره استعمال ایده واوزرینه دخی ❊ صدف اوتی برقبضه (اوغل اوتی)

برقبضه (سعتراوتی) بر قبضه بومذکورلری طوغرایوب پیشورب هر حب استعمالنده براز مقداراوزرینه اکل ایده شفا بوله باذن الله تعالی (دیکر حب ترتیبی) اینجه طوغرانمش تازه (اطه صوغانی) ٦ درهم جزؤجه دوکلش (رازیانه تخمی) ٤ درهم (اکشیجه ایو اشرابی) ١٤٤ درهم ❊ بو مذکور جله‌یی بر قپالو قبه وضع ❊ و خفیف آتش اوزرنده یکرمی درت ساعت تعفین اولندقدنصکره ❊ سوزیلوب ابتدا هر اوچ ساعتده بر اندن برر قاشق استعمال اولنه‌رق یواش یواش برمقدار استعمالنی آرتره و شفا بوله

❊ معلوم اوله‌که بعض کمسه‌لر واردرکه ظاهر حاللری صاغ ❊
❊ و سالم کورینورلر لکن هوا بولتلندیغی کبی ❊

(یاخود) رطوبتلندیغی کبی ❊ درحال صدرلرنده بر صقندی پیدا اولوب ❊ عسرتیله نفس المغه باشلارلر ❊ وبوعلت اکثریا آق جکرك ضعف ورحاوتندن کلور ❊ و حاصل اولور و (بونك علاجی) (آق کونلك) بر درهم (ساقز) ١ درهم (میان بالی) ٤ درهم یتجك قدر (تره منتی) ایله یوغورب دردر بغدای مقداری حبلر اولنه‌لر ❊ و هر اوچ ساعتده بر انلرك ایکی دانه‌سی استعمال ❊ اوزرلرینه بونك آلت یانندکی نقوعلرك برندن بر ❊ یا ایکی فنجان ایچه‌لر ❊ (دیکر علاج) (آق کونلك) ٢ درهم (صاقز) ٢ درهم (مرصافی) ١ درهم یتجك قدر (تره منتی) ایله اوچر بغدای مقداری حبلر اولوب کونده اوچ کره آنلردن دردر حب استعمال اولنه ❊

❊ بو خسته‌لر کلیا بیتاب وناتوان دوشوب یاتورلر وعسرتیله ❊
❊ نفس آلورلر بونك چهره‌لری ❊

و کوزلری شیشکین اولور ❊ الری و آیاقلری صغوق نبضلری مختلف اولور (بو صورتده) یالکز بر دفعه قان اتفق مرضی کلیاً دفع و ازاله اکثریا کافی اولور ❊ و بوندن دفع اولدیغی تقدیرده ❊ تکرار فصد اولمق مناسب اولور (و بوندن) مریضه بعینها ذات الرأیه دیکی کبی اختقانلره والدرینی وایاقلرینی صیجاق بزپارچه‌لریله ❊ واوغوشدورمه‌لریله جه

مدراخلاط ومطری ❊ شر بتلر دخی و یره‌لر (و بونکله مریضك) سربست و آسان اولسه بیله ینه لااقل براز ایام شو ذکر اولنه‌جق علاجلری استعمال ایتلری مناسبدر ❊ حتی برنبذه‌نازکانه تخلیه ❊ و تنقیه اولنه (علاجلر بونلردر) (قوری اریك) ١٦ درهم (حام آرپه) ١٦ درهم (قریم‌طرطر) ٢ درهم ❊ یتجك قدرصو ایله یارم ساعت قینادیلوب سوزیله (بعده) یوز قرق درهمنه بیقانمش ❊ ١ درهم (کهر چله) و (بیان شربندن) اون ایکی درهم ضم اولنوب ❊ هر ایکی ساعتده بر آندن بر فنجان استعمال اولنور)

❊ دیکر اعلا علاجدر ❊

(قریم طرطر) ٢ درهم (اریك ایجی) یعنی سوزمه‌سی ١٦ درهم (آغاچ مروری چیچکی مرباسی) ١٦ درهم بونلرك جله‌سی قارشدیریلوب کونده اوچ ❊ یاخود درت‌دفعه اندن‌برر قاشق استعمال‌ایدوب ❊ اوزرینه بر قبضه آغاج مروری ❊ بر قبضه (ابه کوجی) بونلری طوغرایوب قینادوب صویندن استعمال اولنه غایت مجربدر (دیکر علاج) (تیمور هندی) ١٦ درهم (خاتم کوکی) ٨ درهم ❊ بونلری طوغرایوب یتجك قدر صو ایله چاریك ساعت قینادیله ❊ و سوریلوب یوز قرق درت درهمنه بیقانمش (کهر چله) ـ١ درهم اعلا قدرت حلواسی) ١٢ درهم (امیر بارس شروبی) ٨ درهم ❊ ضم اولنوب هر ساعتده (یاخود) هر ایکی ساعتده بر آندن بر فنجان استعمال اولنه ❊

❊ معلوم اوله همان ابتداء امرده باسور یرلری شیشرلسه ❊

اولوقت قان‌الغمغه بدل‌سولوکلر ❊ یاپشدیرمق‌دخی اعلا اولور و بوخصوص بعینه قانندیقیت ❊ ومخاطبت‌اولنلرده (دخی) وقوعبولورکه ❊ قانك‌لزج و مخاطی اجزاسی آق جکرده ❊ تراکم ایدوب قالمغله مزمن و لزج ومخاطی بر ضیق‌نفسه‌باعث اولوب مریض چوق اوکسورر (لکن) صقندی ایله و بعضاً بر وافر لزج و مخاطی ماده توکورر ❊

❊ بو بابده بونك علاجی شونلردر ❊

(پولیقرست طوزی) ۱ درهم سفوف اولنوب جله‌سی بردن استعمال اولنه ❊ هر اوچ ساعتده بر ینه بومقدار استعمال اولنه (دیکر ترتیب) (بولیقرست طوزی) ۳ درهم دوکولمش (چلاپاکوکی) ـ درهم شهتره رچلی) ۱۲ درهم ❊ یتجك قدر بش مفتح کوکلر شروبیله ❊ جله‌سی قارشدیریلوب ❊ هر اوچ ساعتده ❊ برآندن بر قهوه قاشغی استعمال اولنه

❊ دیکر علاج ❊

(یمورطه) صاروسنده حل اولنمش (چادر اوشاغی) ۲ درهم (آطه صوغانی‌سر کنجبین) ۱٦ درهم (پولیقراست طوزی) ـ۱ درهم و (رازیانه صویی) ٦٤ درهم قارشدیروب هر ایکی ساعتده بر اندن ایکی قاشق استعمال اولنه

❊ دیکر ترتیب ❊

و انچیاله کتابنده‌کی (طاتلوکوکس اکسیرندن) ٢٤ درهم یومیه اوچ ❊ ودرت دفعه اندن برر قاشق ایچیلوب ❊ اوزرینه (روفاه اوتی) نقوعندن برر فنجان ایچه‌لر ❊ بویله‌جه استعمال اولنه (دیکر علاج) (مرجان کوش اوتی صویی) ٦٤ درهم (ایت بوغان اوتی سر کنجبنی) ٢٤ درهم (مایع تراب مورق طر طیر) ۲ درهم (قاشق اوتی روحی) ۲ درهم بو مذکورلر کوزجله قارشوب ❊ هر اوچ ساعتده بر اندن ایکی قاشق استعمال اولنه

❊ معلوم اوله که بعض ذواتك باشلرندن کوکسلرینه علی‌الدوام مائیتلو ❊ و حرافتلو بر ماده جریان ایدوب ❊ یرمزعیج اوکسروکه ❊

و صدرده شدتله بر حرفت احداث ❊ و تنفسه زحمت و ضیق ایجاب ایلدیکندن اکثریا شکایت ایدرلر ❊ بویله کسه‌لره (علاج) (خاتم کوکی) ۱ درهم (خاتم پیراغی) ۱ قبضه بونلری طوغرایوب بر مقدار صو ایله چاریك ساعت فینادەلر (بعده) (خاتم چیچکی) ـ۱ قبضه رنده‌لنمش (میان کوکی) ۸ درهم آتشدن ایندررایکن ایچنه نقوع اولنوب ❊ چاریك ساعت

ترك اولنه ❊ وسوزيلوب يوز طقسان ايكى درهمى اخذ ❊ وهر ايكى ساعتده بر فنجان ايچيله‌رك ايلبجاق صو ايله استعمال اولنه (ديكر علاج) (خاتم كوكى) ٢٤ درهم (خاتم بيراغى) ٢ قبضه (ميان كوكى) ٨ درهم يونلرى طوغرايوب قارشديروب يوقاروكى كبى استعمال اولنه ❊

❊ معلوم اوله‌كه بو كوكسه منصب اولان ماده افراطله چوق ❊
❊ و متمادى ايسه بو صورتده اكسه چقورينه ❊

پهلوان ياقيسى آچلمق ❊ مناسب اولور (و مادهٔ حريفه‌نك) باشدن ايسه جريانى ❊ قطع اولندقدنصكره ❊ بر قورى اوكسروك حرقتى ينه باقى اولورسه ازاله ايده‌جك علاجلر بونلردر ❊ (باردكتره سفوفى) تركيبندن ٢ درهم (خشخاش شروبى) ١٢ درهم (كلينجك چيچكى صوبى) ١٢ ٣٢ درهم بو مذكورلر كوزلجه دوكولوب ❊ اينجه دولبندن النوب ❊ بربرينه ايوجه قارشديروب ❊ هر بر ساعتده (ياخود) ايكى ساعتده بر ❊ ايكى قهوه قاشغى استعمال ايده (ديكر علاج) (تازه صقلمش طاتلو بادم ياغى) ٤ درهم (يمورطه صاريسى عدد) ١ مرمر هوانده كوزلجه قارشديرلدقدنصكره (خشخاش) شروبى ١٢ درهم ❊ ضم اولنوب لعوق اولنه ❊ يعنى معجون اولنه ❊ على الصباح ايكى درهم ❊ يتاجغى وقت دخى ايكى اوچ درهم ❊ اكل ايده‌لر عنايت حقله شفا بوله غفلت اولنميه ❊

❊ ديكر علاج ❊

(آفيون خلاصه‌سى) ١ بعداى (اخلامور چيچكى صويندن) ٣٢ درهم بو صو ايله حل اولندقدنصكره ❊ (كلينجك چيچكى شروبى) ٨ درهم ضم اولنوب هر ساعتده (ياخود) ايكى ساعتده بر ايكى قاشق استعمال اولنه (ديكر علاج) (ييقانمش كهرچله) ٤٠ بغداى (خشخاش شروبى) ١٢ درهم (اخلامور چيچكى صويى) ٥٦ درهم ❊ بونلرى بربرلريله ايوجه قارشديروب ❊ هر ساعتده بر ايكى قاشق ايچه مجربدر ❊

(معلوم)

❋ معلوم اولهکه بعض کره تقریس و حمای نوازل و اوجاع مفاصل ❋ ❋ مادهٔ حریفه سنك ناکاه صدره منتقل اولوب ❋

(بر ضیق نفسه باعث اولدیغی واردر) بویله اولدیغی صورتده ❋ بیان اولنه جق علاجلر ❋ غایت مدرر ❋ و اقیدیجی ❋ و اخلاط مدرر ❋ وملین و بول اقیدیجی علاجلرك وسعت ایله استعمالاری مقتضیدر ❋ و بونلره افاقت کلنجه یه قدر مداومت اولنه ❋ علاجلر بونلردر (بارد اناکوکی) یعنی (طول عورت بیراغی کوکی) ١٦ درهم ❋ طوغرایوب یتجك قدر صو ایله چاریك ساعت قیناده لر ❋ و آتشدن ایندیروب ایچنه (رازیانه کوکی) ٨ درهم ایدوب ❋ ینه چاریك ساعت براغه لر ❋ و سوزوب ❋ ایکی یوز قرق درهمنه (شاهتره شروبی) ٢٠ درهم (مایع تراب) (مورق طرطیر) ٣ درهم ❋ ضم ایدوب هر ایکی ساعتده براندن بر فنجان استعمال ایده لر

❋ دیکر علاج ❋

(بش مفتح کوکلرك) هر برندن ٣ درهم طوغرایوب ❋ یتجك قدر قینار صوده یارم ساعت نقوع اولنه ❋ و سوزیلوب ❋ یوزطقسان ایکی درهمنه (مایع تراب مورق طرطیر) ٣ درهم (رازیانه شروبی) ١٦ درهم ❋ ضم اولنوب ❋ هر ایکی ❋ یا اوچ ساعتده براندن ایلیجاق صو ایله برابر بر فنجان استعمال اولنه ❋

❋ اکر ضیق نفس مخالف تدبیر اولنمش یاخود که ایچرویه ❋ ❋ رجعت ایلمش جکمکدن و اویوزدن ناشی ایسه ❋

بو مثاله علاج ❋ ملین و مدرر اخلاط ❋ و دم تصفیه یه مقتدر علاجلر ❋ ویرمك لازمدرکه ❋ اندنصکره مریضه زیاده جه توکورمه عارض اولوب مرضی کلیاً منقطع اولور (کرك بونده) و (کرك سائر بوکا مشابه آق جکره) (اقریمونیا) یعنی ❋ برمادهٔ حریفه نقلندن ناشی اولان ضیق صدره ❋

و قوللره ❊ و (یاخود) باجقلره چشملر آچوب ❊ چوق زمان ایشلتمك بر موءثر دوادر ❊

❊ بعضکره ضیق صدرك سببی ❊

(آق جکرده) سل چبانلری ❊ (یاخود) محتبس جراحتلر و (یاخود) بعض صلابتلر اولدیغی دخی اولور ❊ و بو (نوعنده) اوکسورك معتاد اوزره قوری خریلدیلی اولور (ضیق نفس) چوق کره معدهنك افراطله طولغنلغندن اولور ❊ (دخی ریحدن) اولور ❊ بوکا مسهللر نافعدر ❊ (علاجی بودر) (نانه صوبی) ٥٦ درهم (نانه شروبی) ١٢ درهم (نانه روحی) ٢ درهم ❊ بونلری بربرلرینه قارشدروب ❊ هر ایکی و یا اوچ ساعتده بر اندن ایکی قاشق استعمال اولنه ❊ غایت نافعدر ❊

❊ دیکر علاج ❊

(بولیقراست طوزی) ٢ درهم (کهرچله قیغی) ٢ درهم (عین سرطان) ٢ درهم (نانهشروبی) ١٦ درهم (نانه صوبی) ٦٤ درهم بونلری بربرلرینه قارشدروب ❊ هر ایکی قاشق ایچیله ❊ شفا بوله مجربدر ❊

❊ ای اخلاء معلومکز اوله که (یدنجی باب ذات الجنب) ❊
❊ دیکری امراض شدا بیاننده اولیجیدر ❊

ذات الجنب ترکیده یان اغریسی دیمکله معروفدر ❊ (کتاب تحفه صاحبی دیرکه) بو مرضدن بعدالفصد درت کون (دهن لوز حلو ایله) (شراب بنفشج) استعمال اولنه ❊ وقتاکه سعال ایله معاً بلغم کلمکه شروع ایدهلر ❊ و بو مطبوحی استعمال ایدهلر ❊

❊ صفتی مطبوح بودر ❊

(سبستان) و (عناب) یکرمیشر عدد (تین اللحم) (زبیب منزوع العجم)

اون بشر درهم (زهر بنفشج) و (ایرسا) ٥ درهم ❊ اخذ اولنوب ماء القراحیله یعنی طاتلو صو ایله طبخ و تصفیه دنصکره استعمال اولنه ❊

❊ بقراط فاضلك قولی ❊

(اکر) وجع عضو عالیده اولسه ❊ وجع طرفندن فصد اولنور ❊ (زبر) شول طمرکه ❊ قلبه قریب مرور ایدرك صاغ جانبه کلور ❊ صولندن فصد اولور دیدی ❊

❊ شیخ ابن سنا دیدیکه ❊

ابتدا کی صافندن فصد اولنور (بعده) عرضاً مخالف باسلیقدن (بعده) (آخر طرفندن) فصد ایدهلر دیو امر ایتشدر ❊ بو ذات اجنب حقنده (حکمای متقدمین اوزون اوزادی مقالهلر ایتشدر ❊ (حکمادن مراد) (مرقس انطونیوس) (شیخ ابن سنا) (جالینوس) (اورینوس) (مرقادوس) (پلاطروس) (سالپوس طبیبلردر) (حاصل کلام انفع و افضل اولان ❊ مریضك حالندن اکلایوب و کشف ایدوب شو سفوفلری و شو علاجلری ❊ ترتیب اوزره ویرهلر ❊

❊ صفت سفوف بودر ❊

(شوکة المبارکه یعنی قوشقونمازدیکنی) ۱ درهم و (قشر فندق) ۱ درهم و (رماد سرطان النهری) ۱ درهم و (مرجان احمر) بونلردن بر درهم اخذ و سحق اولنوب ❊ اخشام و صباح استعمال اولنه ❊ یعنی ایکی درهم اخشام و ایکی درهم علی الصباح استعمال اولنه ❊ عنایت حق ایله دفع اوله ❊ (دیکر) علاج (شراب زوفا) ـ ٦ درهم و (شراب بنفشج) ـ ٦ درهم بر وقیه (ماء الشقایق النعمانی) ـ ٦ درهم و (ماء شوکة المبارکه) ۱۳ درهم (لؤلؤ سحوق) و (کهربا) ۱٥ حبه اخذ و مزج اولنوب جلاب اولنه ❊ استعمالی علی الصباح آج قرنه بر قاشق و یتاجغی وقت برقاشق استعمال اولنه ❊ لعابلر استعمالی دخی نافعدر (مثلا) (لعاب

خطمی) (و لعاب ایوا) و (لعاب بزرقطونا) کبیلری (شکر ایله) استعمال ایده‌لر ❊
(بوذات‌الجنب) دیدکلری برمرضدرکه ❊ کوکس ایچنده (یاخود) حجابده ❊ چبان کبی براشی شیشدن اولور ❊ انکده بش علامتی واردر ❊ ستمه‌سی اولور ❊ و (حرارتی دائم اولور) و (سنجوسی اولور) و (نفس طارلغی اولور) و (صسولور) و (نبضی) منشاری اولور) یعنی (دائم دستره کبی نبضی مختلف اولور)

❊ بوکا علاج بودر ❊

(اکر طمرلر طولوایسه) وماده حالا دوکلمه‌ده ایسه‌ده ❊ طرف مخالفندن قان‌الالر ❊ یعنی اکر اغری کوکسك صاغ طرفنده ایسه ❊ صول قولك باسیلقندن ❊ یامشترکدن قان الالر ❊ (اکرکوکسك صول طرفنده ایسه ❊ صاغ طرفندن قان اله‌لر) اکر ماده تمام ایتمش ایسه ❊ اغری طرفندن قان اله‌لر) اکر قان سیاه رنکی دونوب قرمزی اولنجیه‌قدر اقیده‌لر) و اکر قان قرمزی‌ایسه ❊ تاقانك سیاهی چیقنجیه‌قدرا قیده‌لر) زیرا بو مرضده کاه اولورکه ❊ قرمزیسی اول چقوب سیاهی صکره‌دن چیقار (بعده) احتقان ایلیه‌لر ❊ حقنهٔ‌لینه ایله (یاخود) ملین شربتلر ایله ❊ تلیین ایده‌لر (مثلا) خیارشنبه بالی کبی و (یاخود) (کل مکررشربتی) (یاخود) (قدرت حلواسی کبی شیلر ویره‌لر و (اکر ماده‌سی غلیظ ایسه ❊ و یاقانلیقون معجونی ویره‌لر ❊ (بعده) ارپه صو یله بنفشه شربتی ویره‌لر (اکر سنجو ساکن اولمزسه) تکرار قان الالر ویا (پاپادیه چیچکنك) قرعه و (انیقله) چقان مقطر صویندن اوتوز ایکی درهمنی شکر ایله ایچه‌لر ❊ سنجوسی تسکین اولور ❊ وتره‌دیر ❊ وعلته حفت کتورر ❊ مجربدر و اکر (طاوق یاغنی) طاتلو بادم یاغیله ❊ ایلیجق ایلیجق کوکسه بر قاچ کره سوره‌لر (وبعده) تازه تره یاغیله یاغلیه‌لر (وبعده) دیالیتا مرهمنی طاتلو بادم یاغیله قارشدرب ❊ کوکسه سورسه‌لر (بعده) (پاپادیه یاغی) و (طوراق اوتی یاغنی) سوره‌لر ❊ بونلر غایت نافعلردر

❊ واكر اويقوسزلق عارض اولورسه ❊

(خشخاش شربتنى) ويره‌لر ❊ (وياخود) چكردكلر مستحلبين ويره‌لر (يعنى) مستحلبين ديمك (قاوين) (خيار) (قارپوز) (قباق) چكردكلرينك سودى ديمكدر ❊ (بنفشه شربتيله) ويره‌لر (اكر ماده دشلمزسه ❊ سيل مرضنده ذكر اولنه‌جق علاجلرله علاج ايليه‌لر ❊ (سل ديمك) ستمه لى اوكسورك و (ارقلق) اويقوسزلق ديمكدر)

❊ معلوم اوله‌كه مريضه ضعف وفتور كلميه ديو كمال درجه ❊ ❊ دقت اولنمق لازمدر زيرا صكره طبيعتك مادهٔ ممرضه‌يه ❊

تفتيح ويروب ❊ بدندن طرد ودفعه كافى قوتى قالمامغله يامرضك مزمن وممتد اولمسنه ❊ و(ياخود) مهلك اولمسنه سبب اولور ❊ بناء عليه هردفعه قان الشدن مقدم نبضى ❊ و(اعراضى) و (طبيعتك قواسنى) و (خوشجه تأمل) وملاحظه) و بربرلريله مقابله ايلدكدن صكره ❊ اكا كوره اجراى عمل اولنملودر و داخلا سائر هركونه التهابلرده‌كى مثللو ملين و محلل و مطرى چوق شربتلر وعلاجلر استعمالى مناسبدر

❊ علاجلرى بونلردر ❊

(عين سرطان) ٢٠ بغداى (ييقانمش كهرچله) ١٠ بغداى بربرينه قارشدروب سفوف اولنه ❊ وبردن استعمال اولنه

❊ ديكر علاج ❊

(ييقانمش كهرچله) ١ درهم (ريباس شروبى) ٨ درهم اغاج مرورى چيچكى صويى) ٤٨ درهم ❊ جمله‌سى قارشوب ❊ هرايكى ساعتده ❊ ايكى قاشق استعمال اولنه

❊ ديكر علاج ❊

(خام ارپه) ٢٤ درهم (صافى صو) ٣٨٤ درهم يارم ساعت قينادوب سوزلدكدن صكره ❊ (ييقانمش كهرچله) ١ درهم (سركنجبين ساده) ياخود (صافى بال) ١٦ درهم ضم اولنوب استعمال اولنه

❋ دیکر علاج ❋

(ایرق کوکی) ۳۷ درهم طوغرایوب یتجك قدر صو ایله یارم ساعت قینادەلر ❋ بعده سوزوب ۱۹۲ درهمنه یقانمش (کهرچله) ۱ درهم (ریباس شروبی) ۱۶ درهم ضم ایدوب هرایکی ساعتده برفنجان استعمال ایدەلر (اکر بوذات الجنبه دیکر علاج ترتیب اولنه) اکرچه معدەده طولغنلق علامتی حس اولنور ایسه

❋ بوعلاجلری ترتیب ایتەلی ❋

(قریم طرطر) ۳ بغدای (سرمضاعف) ۳۰ درهم بو ایکی سی قارشدیریلوب سفوف اولنه (دیکر علاج) (پولیقرست طوزی) ۳ درهم (بج شهرینك ملین ایچمه صو یندن) ۲۸ درهم بونلرقارشوب بردن ایچیلەز یاده فائده ایدر (دیکر علاج (سدف اوتی صویی) ٦٤ (بش کوك صو شروبی) ۱۲ درهم (قونتر یروا تتوره سی) ۲ درهم قارشدیریلوب هرایکی ساعتده بران ایکی قاشق استعمال اولنه

❋ معلوب اولەکه ذات الجنب مرضی اکثریا توکرمکله دفع اولور ❋

بومرضك یدی کوندن زیاده ممتد اولدیغی نادردر دردنجی کونده دفع اولدیغی واردر

❋ لکن شوعلاجلر دخی مناسبدر ❋

یقانمش (کهرچله) ٦ درهم) یقانمش ترلدیجی دمور بوزان) ۱ درهم (سرکنجبین)ساده ۱۲ درهم (کانجك چیچکی شروبی) ۱۲ درهم(اغاج مروری چیچکی صویی) ٦٤ درهم جمله سی قارشدیر یلوب هر ایکی ساعتده براندن بر روایکیشر قاشق استعمال اولنه

❋ وذات الجنبه مبتلا اولانلر کوندوز ارانقده یاکاه برشدید ❋
❋ اوشومك وشدید صوصامق واوکسورکی صیق صیق ❋

واو یقوسزلق عارض اولدیغی وقتده قان الملق ایجاب ایتیوب ملایم شروبلر ویرەلر (بناء علیه) یومشادیجی علاجلر توکوردیجی دوالر

(استعمال)

استعمال ایتدیرمك مناسبدر (دوالر بودر) (افیون خلاصه‌سی) ۱ بغدای (تازه بادم یاغی) یاخود (تازه بزیر یاغی) ۸ درهم بوایکسی قارشوب اخشام جله‌سی بردن ایچیله شفا بوله

ذات الجنب ایچون مجرب برعلاج دخی بودر

(آق کونلك) ۱ درهم (ساقز) ۱ درهم (میان بالی) ٤ درهم کفاف مقداری (ترامنتی ایله یوغریلوب در در بغدای مقداری حبلر یاپیلوب اوچ ساعتده بر انلرك ایکی دانه‌سی استعمال واوزرینه بونك الت یانده کی شربتلرك برندن برایکی فنجان ایچیله

دیکر علاج اکر اوکسورکله بلغم کیدرسه

بو علاجی ترتیب ایده‌لر (ارپه) ۲٤ درهم (سبستان) و (عناب) و (سوسن کوکی) و (انجیر) وچکردکسز (قزل اوزم) و (بنفشه) بونلری کوزلجه قینادوب هر ایکی ساعتده بر فنجان ایچه برقاچ کون اول یدکاری طعامدن خفیف طعام یه‌لر مجربدر شفا بوله (اکر بلغم زجتیله اولورسه) (شراب زوفا) ویره لرو (غداسی کپك صویله) بولامج پشوره لر بادم یاغیله شکر قته‌لر ایچوره‌لر بومطبوخیله تنقیه ایده لر (بنفشه) و (لسان ثور) هربرندن بشر درهم (سبستان) اوتوزدانه (خیار شنبر فلوس) اون بش درهم بعض کشنیه یکرمی درهم ویره لر (شکر) اوتوز درهم

برکسه‌نك آوازی طوتولسه علاجی بودر

(چکردکسز قزل اوزم) (انجیر) طوغرایوب (بادم یاغیله) اصلده‌لر هرصباح اول اصلنمش اوزمدن یکرمی دانه (بعده) (انجیردن) برمقدار یوب اغزنده کبابه دوتالر نافعدر یمورطه یی (رفدان پشوروب) صارسین (شکر) ایله یه‌لر و (سودی) و (شکر) ایله یه‌لر و (کپك) صویله بولامجی شکر ایله یه‌لر دخی (کتان تخمنی) قاویروب (شکر) ایله اکل ایده لر کلی فائده‌سی کوریلور و (بقله) صویی ایچه‌لر اولدخی نافعدر

ای اخلاء معلوم اوله که سکزنجی باب ذات الریة تعبیر

اولنان اسی شیشلر بیانده اولیجیدر

بو بر اسی شیشدرکه اکثریا (آق جکرده) اولور ❊ وستمه‌سی اولور ❊ واوکسرور ❊ ونفسنی کوجله الور و یرر (بونك سببی) اکثریا قاندن اولور ❊ وکاهیجه بلغمدن دخی اولور (بوعلتك علامتی) یاشکا قلری قزل ونفسی طار اولور ❊ ونفس المقده زحمت چکر ❊ دلی سیاه اولور ❊ وکاهیجه صاری اولور ❊

معلوم اوله که ذات الجنب ایله وذات الریة بینده فرق

بودرکه اکرچه ایکیسنده دخی اوکسورك اولور و (ستمه) و نفسی طار اولور اما ذات الجنبده صانجی اولور وذات الریه‌ده اغری واغریلق حس اولنور (وذات الریه‌ده) نقدر صو ایچسه صوسزلغی دفع اولماز (اما صغوقی هواده حرارتی خفت بولور (بوعلتده علاج) اولا قان الهلر وخفتهٔ لینه ایله احتقان ایلیه‌لر ❊ وخیار شنبه بالن طاتلو بادم یاغیله قارشدیروب و یره‌لر (اکراغری) کوکسك ایکی طرفنده اولورسه ❊ ایکی قولك باسلقلرندن قان الهلر (بعده) منضجات و یره‌لر مثلا (زوفا) و (بیان کوکی) و (انجیری باك) شر بتیله و یره‌لر (و بوترکیب ذات الریه‌یه غایت نافعدر هرقنغی سببدن اولورسه اولسون

صفت وترتیبی بودر

درت درهم (بالدیری قره) و (زوفا) واسقبیوزا و (کنجك چیچکی) هر برندن بر طوتام (سبستان) و (عناب) هر برندن اون بردانه و (انجیر) درت دانه (ابه کوجی تخمی) و (قاون چکردکی) هر برندن ایکی درهم (قزل اوزوم) سکزدرهم ❊ بونلری کوزجله تیناوب سوزه‌لر ❊ و (نبات شکر یخی) ازوب جله‌سنی قاتوب ایچه‌لر ❊ منافع کثیره‌سی مشاهده اولنور ❊ غفلت اولنمیه ❊

ذات الریه مبتلا اولانلره

اوکسورك صیق صیق کلدیکی وقتده شو ترتیب اولان ملین شربتلری ایچوررلر ایسه زیاده نفع کوررلر ترتیب شربت بونلردر (خاتم کوکی) سکز درهم (خاتم یپراغی) ایکی طوتام بونلری طوغرایوب یارم ساعت قیناده‌لر وسوزتب یوزقرق درهمنه یقانمش بردرهم (کهرچله) و (سرکنجبین) ساده اون التی درهم ضم ایدوب هرایکی ساعتده براندن برفنجان ایلیجق صوایله ایچه‌لر مجربدر (دیکر علاج) اغاج مروری چیچکی بر بچق قبضه (ابه کوجی یپراغی) بر بچق طوتام طوغرایوب قینادوب استعمال اولنه (دیکر علاج) بوذکر اولنان شربتلرایله بوعلت کلیا دفع اولمق ممکندر عزیزم باذن الله (بومرض پك چوق کره سلامتله نهایت بولور ولااقل بعضا صیق صیق کلوب آز وقتده قاروره دیبنده قزمتراق جراحتلو بر پوصه پیدا ایدر ادرار واسطه‌سیله ولینت واسهال طریقیله دخی دفع وزائل اولور و (وسعتلو) بورون قانی ظهوری همان اکثریا پك سریع برافاقت کتورر (کفایت) ایده‌جك قدر قانلر النه

اکر مریضك باشنده برسمه وسرسملك وارایسه

وصایقله (یاخود) حرکت تشنجیه حس اولنورسه درعقب طبانلرینه شوترتیب اولنان مایهٔ اورمق مناسب والیق اولور غفلت اولنمیه باذن خدا دفع اولور (کسکین اتمك مایه‌سی) طقسان التی درهم یتجك قدر سرکیله یوغریلوب طبانی آلتنه اوریله (شاید) بونکله تسکین اولمزسه باجقلرك قبه اتلرینه پهلوان یقیلری اجق سزادر

معلوم اوله که اکرمریض کیجه‌لرده شدید وقوری اوکسوروکدن راحتسز ایسه

(آفیون قرشمش) شوعلاجلری ترتیب ایدوب استعمال ایتدیرمك لازمدر علاج بونلردر (طاتلوبادم) اون ایکی درهم سوبیه اولنوب سوزیله

وطقسان التی درهمنه آق خشخاش شروبی سکز درهم ضم اولنوب ❊ یوقاروکی کبی استعمال اولنه (دیکر) علاج (افیون خلاصه‌سی) بر بغدای (صقلمش طتلو بادم یاغی) یاخود (بزر یاغی) سکز درهم قارشدورب ❊ اخشام جله‌سی بردن ایچیله (دیکر) (آفیون خلاصه‌سی) بر بغدای (عین سرطان) اون بش بغدای بونلر بر برینه قرشوب ❊ سفوف اولنوب بردن استعمال اولنه (اکر) اوکسوروك بتون کیجه پك شدید ایسه ❊ ذکری آنفا سبقت ایدن (آفیونی) علاجلردن اخشام و یرلك مناسب اولوز (بعض کره) دخی ذات الریه دنفکره آق جکرده برکونه قالورکه ❊ بوصلابت اکر بیوك ایسه خسته صرنده برآخرلق حس ایدر ❊ وعسرتله تنفس ایدر ❊ وهرکونه حرکتله درعقب بیتاب اولور ❊ و یتاقده یالکز ارقه‌سی اوزرینه یاته بیلور (بومثولوه علاج) ملین شربتلر و یره‌لر (بالدران خلاصه‌سی) دورت درهم ❊ اوچر بغدای مقداری حبلر ایده‌لر ❊ وکونده اوچکره آنلر ایکیشر دانه‌لرینی استعماله باشلیوب کیدیجه صورت مقدارینی ارتره‌لر (دیکر) (وندیك صابونی) ٤ درهم (بالدران خلاصه‌سی) ٤ درهم بر برینه قرشدورب اوچر بغدای مقداری حبلر اولنه‌لر ❊ کونده اوچر حب استعمال ایده‌لر (دیکر) (و) ندیك صابونی) ١ درهم (چادراوشاغی) ١ درهم (رأوف حبی) ٢ درهم یتجك قدر (اکسیر ذوالخاصه) ایله اوچر بغدای مقداری حبلر یاپیلوب یوقاروکی کبی استعمال ایده‌لر ❊

❊ حفظنا الله واکثری بوعلتلرك صاحبلرنده ❊

کوکسی اوزرینده ❊ وسائر یرلرنده سیاه لکه‌لر ظاهر اولورسه) ایومعنا اولمیوب موجب اسفدر (کذلك) بوذات الریه مرضی کندودن مقدم ❊ طبیعته فتور واخلاطن افراطله غلظت ❊ یاخود انحلال ❊ وحرافت ❊ وعفونت ❊ کتورمش برحای عفنیه (یاخود) التهابیه دن نشئت ایلدکده ❊ همان دائما مهلکدر (انکنجون) بومقوله التهاب ویاء (مرض فرنکیده) اوسقور بوطده ❊ دائما پك خطرلودر ❊

ای اخی بو یلجه ذکر اولنان حسته لره

اکثر یا چوق چوق درلتمك لازم کلوب ❊ شو علاجی تداوی ایده لر (یقانمش کهرچله) ۱ درهم (اغاج مروری چچکی مرباسی) ۱٦ درهم (امر باریس شروبی) ۸ درهم (اغاج مروری چچکی صویی) ٦٤ درهم) بونلر قرشدیرلوب هرساعتده براندن ❊ ایکی قاشق استعمال اولنه (دیکر) علاج (یقانمش کهرچله) ۱ درهم (یقانمامش) وترادیجی دمور بوزان) ۱ درهم (اطه صوغانی سرکنجبین) ۱٦ درهم (کلنجك چچکی شروبی) ۸ درهم (رازیانه صویی) ٦٤ درهم بونلری بریرده قرشدورب ❊ هرایکی ساعتده براندن برفنجان استعمال اولنه

ای اخلاء معلوم شریفکز اوله که طقوزنجی باب سل تعبیر اولنان علت بیانده اوله جیدر

و بوسل خلق ایجنده ورم دیرلر ❊ مشهوردر ❊ (دخی) ستمه لی اوکسروك و (ارقلق) و (او یقوسزلق) ایله ده تعبیر اولنور (بو برمرضدرکه) آق جکرده اولور ❊ و بوکا برجای دق عارض اولور ❊ دائما حرارتی اق جکردن کتمز ❊ واق جکرده اولان یاره اکثریا باشدن اینر ❊ برخلط صفراویدن ❊ و (یاخود) برطوزلی خلطدن صکره حاصل اولور ❊ وکاهیجه قان توکورمکدن صکره اولور ❊

وکاهیجه ذات الجنبدن وذات الریه دنصکره

انتقال طریقیله عارض اولور ❊ بومرض صاحبیله مختلط اولان آدملره ❊ اولا شور و بومرض اکثریا ❊ اون سکز یاشندن اوتوز بش یاشنه وارنجه یه قدر عارض اولور ❊ و بومرضك علامتی ابتدا ❊ برانجه خفیف حما اولور ❊ وقوری اوکسروکی اولور ❊ وطعامدن صکره حرارتی زیاده اولور ❊ وکتدیکچه حرارت مشتد اولوب بدن ارقلنمه باشلر ❊ و نفسی طار اولور (اما بومرضك) آخرنده اوکسرمکله مدور بیاض ایرك چفماغه باشلر ❊ و فنار ایحه سی اولورچقان شیء ایله

بلغمك فرقی بودركه ❊ بلغم صويك ديبنه باتماز ❊ الا بوچقان شئ ايله بتار (حق سبحانه وتعالى حضرتلرى شافيدر) اطبا يى سبب خلق ايتشدر (بومرضه علاج) غايتله مشكلدر ❊ حتى بومرضك علاجنده ❊ حكيملر عاجز قالمشلردر ❊ وبعضلر لطف حقه اعتماد و استناد ايدوب علاج ايدرلر و اكر عليل ضعيف بولنز دن اول هنوز قوتى باقى و يرنده ايكن ❊ بعناية الله تعالى عز وجل علاج ممكندر (اما طبيعته ضعف كلدكدن صكره) علاج ممكن دكلدر ديسه لر بعيد دكلدر ❊ اولا بومرضك علاجى ❊ بدنى قوى ايسه تنقيه ايليه لر ❊ مسهلا تدن اونه رق (قدرت حلواسى) اون بش درهم الوب (و بليج صويله) حل ايليوب ايچه لر ❊ اما متأخرين (خيارشنبه بالنى) (بيان باليله) و (نبات شكريله) و يررلر و (افرنج اطباسنك متأخزينى) بومرضه (راوند و يرمكى) تجويز ايلديلر (مثلا) ايكى درهم (راوندى) التمش درهم (ماء جبن ايله) اصلاده لر و بر پاره جك (سنبل هندى) قويه لر (بعده) سوزوب و يره لر ❊ و (ياخود) برمقدار (كل مكرر شربتى) و (ياخود) (قدرت حلواسى) وياخود (بنفشه شربتى) ويره لر امابوزمانده فرانكلر قپلوبغه دن برشربت احداث ايتشلر ❊ واقع الحال غايت نافعدر ❊

❊ ورم ايچون شو معجونى دخى ترتيب ايده لر نافعدر ❊

(دلكسز اينجو) ٢ درهم و (دلكسز مرجان) ٢ درهم (قزل كوپك باشنك كولى) ٧ درهم (قرطوغوران قادين سودى) ٣ درهم (چيك بال) ١٤ درهم بونلرى كوزلجه معجون ايدوب برر درهم اكل ايده لر ٠

❊ معلوم اوله كه صفت شربت بودر ❊

(قاورلمش آرپه) ٢٤ درهم و (ايرمق ينكجنه دن) اون ايكى دانه پاك بيقايلر ❊ وقاپلو نبغه اتندن يقنمش اوله ❊ اون التى درهم (بالدرى قره نك ايكى درلو سندن يارمشر طوتام ❊ ويابشقان اوتى وزوفا و اندز كوكى

ورعی الحمامه‌که فرنکلرا کا بربنا ایله تعبیر ایدرلرو (صغرقویرغی) دیدکاری اوت و (اصرغان دیکنی یپراغی) هربرندن برر طوتام (دفنه یمشی) و (بیاض خشخاش تخمی) هربرندن ٤ درهم (عناب) و (سبستان) و (قوروارزم) هربرندن سکزدرهم بونلری صو ایله قینادوب (بعده) سوزه‌لر وکفایت مقداری شکر ایله قیندوب قوامه کتوره‌لر کفایت مقداری شربتی اون التی درهمدر ❊ صباح وقتنده ایچه‌لر ❊ و بومرضه (قیزامزیر قادین‌سودی) و (اشك سودی) غایت مناسبدر اکر بونلر بولنمازسه (تازه کچی سودی ایچوره‌لر مناسبدر اکر بوسودلری (قپلوبغه) شربتیله ویره‌لر دخی مناسبدر ❊ لکن سود ایچرمك هرکسك کاری دکلدر ❊ بلکه اطباء حذاق کاریدرکه ❊ مریضی کوره (اکر) عفونتدن حامی یوغیسه ویرمیه‌لر ❊ زیرا سود عفونته امداد ایدر ❊ بوتقدیرجه حرارتی زیاده اولور ❊ علیلك تلفنه باعث اولور ❊ بعض اطبا مطلق سودی نافع اعتقاد ایدوب مزاج مریضی تفقد ایتمدین غفلت ایدوب سود ایچرلر ❊ بوتقریب ایله علت علیلی زیاده ایدوب هلاکنه سبب اولور (اما ماء جبن) بومرضك ابتداسنده ❊ وآخرنده نافعدر ❊ ضرری یوقدر ❊ بدنی ترطیب ایدوب سمردر ❊ و ماده‌لری تطهیر ایدر پاك ایلر غایت مناسبدر (افرنج طبیبلرندن القوس حکیم درکه) برکشیه بوسبیل مرضی عارض اولدی کونا کون علاجلر ایلدیلر فائده ایلدی بز (بومعجونی) ترکیب ایلیوب ویردم ❊ شفا بولدی ❊ بومعجون غایت نافع برمعجوندر ❊

❊ صفت معجون بودر ❊

مسحوق (مرجان) و (کهربا) و (حولان) و (طین مختوم) و (تکه صقالی) و (بیان کوکی) و (بیان بالی) و (طباشیر) و (وچکر دکار) و (ضمغ عربی) و (کشیرا) و (کل قوروسی) هربرندن بردرهم (وچام فستغی) و (طتلو شام فستغی) (و بادم) هربرندن ایکشر درهم بومذکوراتی سحق ایدوب ❊ وکفایت مقداری

کلبشکر ایله قرشدروب ❊ معجون ایلیه‌لر ❊ صباح و اخشام اوچر درهم قدر استعمال ایده‌لر ❊ و (دائما) بومرضك صاحبی بومرضده (یکی کلبشکری) طعام یرکی اتمك ایله بیه ❊ وقادر اولدیغی مرتبه‌یی دریغ ایتیوب هرکون یه‌لر ❊

❊ غدالردن مناسب اولان ❊

اوغلاق اتی ❊ ویلج اتی وپاچه یه‌لر ❊ وسکری پالوزه وارشته اشی یمك مناسبدر (بادم) هریزه‌سی غایت نافعدر (اکر) نازله‌سی وار ایسه بادم ایله (بیاض خشخاشی) دوکوب وسودین چقاروب ❊ ونبات شکری قتوب ❊ ایچوره‌لر ❊ وصو یرینه ارپه صویی ایچوره‌لر (اکر طبیعت) ارپه صویی قبول ایتزسه ❊ لسان ثور صویی ایچه‌لر (اکر) اندن دخی تنفر ایدرسه ❊ نیسان صویی ایچه‌لر ❊ و (غم) و (غصه‌دن) و (یاش یرلرده اوتورمه‌دن احتراز ایده‌لر ❊ والله اعلم بالصواب

❊ دیکر اوکسوروکی قطع ایدرسفوف ❊

(افیون خلاصه‌سی) ۱ بغدای (عین سرطان) ۱۵ بغدای بونلر قارشدریلوب ❊ سفوف اولنوب ❊ استعمال اولنه مجربدر ❊

❊ فی جود الصدر یعنی صدرك طوکسی درکه بردالصدر ❊ ❊ ایله‌ده تعریف ایدرلر ❊

بو علتك سببلری ❊ هواء بارده‌نك ❊ مصادمه‌سندن ❊ و (یاخود) صدره داخلاً ❊ ویا خارجاً ❊ ثلج وقوعمه‌سندن ❊ و (یاخود) میاه بارده ده شناور للك ایتمکدن ❊ عضلات صدر ❊ وحجاب رئیه‌یه ❊ برودة کثیره واقع اولمغله ❊ مجرای طبیعی اوزره انقباض ❊ وانبساطی ممکن اولمدیغندن ❊ واطباء متقدمین (آفیون استعمالندن دخی حاصل اولور دیدیلر ❊ دخی (قورشون اریدن اوسته‌لرده) دخی چوق اولور دیدیلر ❊

❊ بو علتی ذوب ایتمك علاجنك صفتی بودر ❊

(دهن القسط) و (دهن السوسن) و (دهن اجلند سبیدستر) کبی ❊ ادهان مسخنه یی جمع ایدوب ❊ مزوجاطلا ❊ و (یاخود) (سذاب) و (سعتر) و (قوتنج بر نوع پاپادیه در) و (خلتیت یعنی قصنی) و (آفسنتین) و (چند بیدستر یعنی قوندوز حیاسی) کبی ادویهٔ حاره یی ❊ (عسل) و (دهن جوز بوا) ایله ضماد ایدوب استعمال ایده لر ❊ و بو علتدن (شراب عتیقه) مقدار قلیل خلتیت ضم) و حل اولنوب ❊ تجرع اولنه ❊ بو بر علاج لانظیر ودواء سریع التأثیر اولور ❊

❊ دیکر امراض القلب ❊

معلوم اولهکه اکثریا قلبه عارض اولان سوء مزاج حار اولور ❊ تدکیم حیاتده کثیر الوقوعدر مادامکه قلبه سوئیه کلیه حمی عارض اولماز ❊ سوء مزاج حارك سببی ❊ (یابادی) (یاخود) (بدنیدر) اما سبب بادیسی حرکت مفرطه ❊ و مشی ❊ و کثرت (شتاب) ایله زحمت و (تعب) و انفعالات نفسانیه دن افراط سرور ❊ و (غم) و (غضب ویرن) نسنه لردن حادث اولور ❊

❊ و سبب بدنی سی ❊

اخلاط متعفنهٔ ردیه و (حمیات غضبیهٔ و بائیه) (یاخود) بر (نجار خارهٔ مضره دنك) ارتفاعی باعث اولور ❊ (بو علتك علامتی) علیلك نفس و نبضی عظیم ❊ و سریع ❊ و متواتر اولوب ❊ صدرنده شدت حرارت و افراط عطش ❊ و هواء باردهدن استراحت ایتمکدر ❊ و امکنهٔ باردهده سکونت بولوب ❊ بر سبب آخر غیر موجود ایکن مجموعی بدنی مهزول ❊ اولمق و (سریع الغضب) اولوب (شفتین) و لسان قورومقدر ❊

❊ ای اخلاء معلوم اولهکه ❊

بونك علاجی اکر مادی اولوب غلبهٔ دم مشاهده اولنورسه ❊ اولا

یاسلقدن فصد ایده‌لر ❊ واکر صفرا غالب ایسه ❊ (شراب الورد المکرر) و یا (ترنجبین) و (تمرهندی) ایله یاخود (اقربا دینده ذکر اولنان) ادویهٔ مسهلهٔ ❊ صفرا ایله اسهال ایده‌لر ❊ (بعده) حرارت قلبی تسکین ❊ و تفریح ایچون ادویهٔ قلبیهٔ مبرده و مفرحه استعمال ایده‌لر ❊ (تا حرارت غریزیه) علیلی محافظه ایچون بعض دوالره ❊ و ادویهٔ حاره دخی ضم ایده‌لر ❊ و ادویهٔ قلبیه‌دن کثیر الاستعمال اولنلری ❊ (مرجان) و (لؤلؤ) و (طین ارمنی) و (طین مختوم) و (قرن الایل المدبر) بطریق الفلاسفه ❊ و (صندل) و (عنبر بارس) و (ریباس) و (حماض الابرح) و (لسان الثور) و (بنفشج) و (الورد) و حماض کبیلر در ❊

❊ و مرکباتدن استعمال اولنان معجونلر بیان اولنور ❊

و (معجون اللؤلؤ) و مفرح (صندلین) کبی و امیاه مقطره‌لردن ماء مقطر اخلامور) ازجمله ماء مقطر که امراض قلبیه‌ده غایت مناسبدر ❊

❊ صفتی بودرکه جیداتطهیر اولنمش ❊

(خروسی) یاخود (املغی) قطعه قطعه ایدوب ❊ برقرعیه وضع ❊ بعده (زهر لسان الثور البری) و (زهر لسان الثور البستانی) و (زهر بنفشج) و (ورد احمر) و (زهر نیلوفر) و (قشر ابرح) هر برندن ایکیشر وقیه (حب اترج) و (حب السفرجل) و (بزرحماض) هر برندن نصف وقیه (مارول تخمی) و (هندبا تخمی) سفوف (دواء اللؤلؤ البارد) و (عنبر اشهرب) و زعفران هر برندن بر بچق درهم هندبا و (مارول) و قوزی قولاغی و سمز اوتی و راقلرندن یارمیشر قبضه و بزورات اربعهٔ بارده‌دن هر برندن ثلث درهم (عصارهٔ حماض) و (عصارهٔ الابرح) برر بچق وقیه ماء الورد و ماء لسان الثور و ماء بادر نجبویه هر برندن برر رطل اخذ اولنوب املق مذکورك اوزرینه القا اولنوب تقطیر ایده‌لر مقدار استعمالی بر وقیه‌دن بر بچق وقیه یه وارنجه‌در و محل قلبه بعض نطولات و قیروطی و مراهم بارده وضع ایده‌لر ازجمله صندل و کلاب و خل کبی مرهم صندلین و (دهن الورد) و (دهن نیلوفر) و (دهن بنفشج) و بونلر مثللو ادویهٔ مبرده استعمال اولنه ❊

ای اخی دخی قلبه کاه بربرودت عارض اولوب علیل ضعیف و خوف ناك ایدر

بو علتك سبب بادیه‌سی زحمت و خوف چکمکدن و استنشاق اهویهٔ بارده و اشیاء مبرده استعمال ایتمکدن حاصل اولور و سبب مادیه‌سی خلط بلغمیهٔ بارده ایله خلط سوداویه و کاهیجه انجرهٔ بارده ردیه‌دن حادث اولور بو سوءالمزاجك قلبده اولان علامتی نبضی صغیر وبطیء متفاوت اولور نفسی قوتی ضعیف اولمقدر و بو علته مبتلا اولان غایت عقام و اعصل مرحمت و صاحب شفقت اولوب اشیایی حاردن استراحت بولمقدر

بو علتك علاجی

ادویهٔ حارهٔ قلبیه ایله قلبی تسخین ایده‌لر اما لایق اولان بودرکه علیله استعمال دوایی تدریجله اولمق اوزره تعیین ایده‌لر

حکمانك اتفاق علل باردهٔ قلبیه یه علاج بونلردر

(باردرنجبویه) و (ریحان) و (اکلیل الجبل) و (شوکة المبارکة) و (انجلیقا) و (قشر نارنج) و (خراما) و (دارچین) و (قرنفیل) و (زرنبات) و (بسباسه) و (عنبر) و (مسك) و قرمز کبیلردیر بونلردن طیب حازق مطابخ ومعاجین ویاسفوف ایدوب استعمال ایده‌لر

اما مرکباتدن اولان معجونك صنعتی بودیر

(دارچین) التی وقیه یعنی ۲۹ درهم ۱ (قرنفیل) عدد ۱۲ (صندل) ۲ اصغر درهم (جوز بوا) ۱ (وبسباسه) ۱ درهم بواخذودق اولنوب برشیشه یه وضع واوزرینه سکز رطل ورطل ٤٤ درهم وروح الشراب الخالص القاوشپرا کاملا جام ماریه‌ده ترك اولنوب بعدالتصفیه ایچنه شراب قشر الاترج بربحق رطل (مسك) (وعنبر) سدس درهم ضم وحفظ مقدار استعمالی

طبیبك رأیینه منوط برکیفیددر بو معجون قلبه قوت ویرمکده عطیهٔ الهیه وموهبهٔ ربانیه دندر .

❊ دیکر معجون صفتی بودر ❊

خیرهٔ لسان الثور ـ٦ درهم (خیرهٔ ورد) ـ٣ درهم (اترج مربی) ٦ درهم (جوزبوا) ١ درهم (قرنفیل) سدس درهم بونلر اخذ اولنوب اون طقوز بچق درهم بیاض شکر ومقدارکافی ❊ کل صویی ایله معجون ایدهلر (اکر) بوعلت مستقیلرده واقع اولدیغی وقت تخفیف ایدیجی دوالره مراجعت اولنه مثلا (مرجان احمر) (لؤلؤ غیر مثقوب) وقرن الایل المدبر وطین مختوم کبی .

❊ اون بش فصلدن دردنجیسی ❊

سوء المزاج الیابس فی القلب کاه اولورکه قلبه یبوست عارض اولمغله علیل غایت نحیف البدن اولور بومرضك سببی زیاده کدورتعب وزحمت وتقلیل اغدیه واشربه یه مواظبت ایدر یاخود کثرت تناول اغدیهٔ یابسه ویا اشیایی یابسه یه ملاقات ویاغم وحزن وسهر ایله کثرت استفراغاتدر وکاهیجه حمای دقیه ونخافت بدندن دخی حادث اولور .

❊ بوکونا اولان مرضك علاجی ❊

اکر مریضك (غشی غالب اولورسه) جلاب الشعیر المقشر وبادمیاغی طاتلو و(ارپه صویی) (ولبن الحلیب) (ولبن الاتن) یعنی دیشی مرکب سودی یاخود لبن الماعز الطری الثن اعطا ایدهلر واکر لبن النساء اولورسه علاج ودواء مالا کلامدر واکر حرارت شدیدهسی اولورسه ماء الشعیر ایله مستخرج لعاب بزرقطونا وشراب البنفشج وشراب نیلوفر استعمال ایدهلر وغدالردن سمك قرع ایله شوربا ایدهلر وفراریج واسفیدباج ممدوح ومستعملدر وترطیب ایچون علیلی حمام رطبیه یه دخودلی غایت مناسبدر وعلیك صدریه بنفشه وبادم یاغلری ایله طلا ایدهلر

(زیرا)

زیرا قلب اعضاء رأسیه‌نك اشرفیدر ❊ وبدنده ابتدا حرکت ایدن قلبدر (آخر ساکن اولان دخی قلبدر) وانا رحمنده اعضالردن ❊ اول امرده ظهور و پیدا اولان قلبدر و (بو قلب) روح حیوانینك محلیدر ❊ وحرارت غریزیه‌نك منبعیدر ❊ شکلی صنوبری شکلدر ❊ محلی کوکسك اورته‌سنده‌در (لکن) اشاغی اینجه اوجی صول طرفه مائلدر و (آق چکر) قلبی قاپلامشدر ❊ وقلبك یلپازه‌سی آق چکردر ❊ ودوشکی کبیدر ❊ هرنه جانبه یاتسه قلب آق چکره طیانور ❊ ایاکوکلکریله طوقنمه‌دن حفظ ایدر ٠

❊ معلوم اوله که بو امراض قلب چوق وقوع بولور ❊

اما جله‌سنك خفقان لازمیدر ❊ یعنی هربریله معا عارض اولور (الحاصل) قلبه برمرض اصابت ایتمز الا انکله خفقان دخی بولنور (پس) لازم اولدیکه بوکه لازم جله معالجه‌یی کوزجه بیان ایده‌لم ❊ واحفظ ولاتغفل ای صاحب عرفان

❊ معلوم اوله که خفقان دیو یورك دتره‌مه‌سنه دیرلر دخی بوخفقان ایکی نوعدر بری حرارتدن وبری دخی برودتدن اولور ❊

بونلردن هربری یاماده‌ایله اولور ❊ ویاماده‌سز اولور ❊ (سببی برشیدرکه قلبه المه ویرر ❊ و قلب دخی اندن متأثر اولوب قچار ❊ ودتره ❊ وکاهیجه یلدن و(یاخود) برامز نجاردن حادث اولور اول قلبه (المه ویرن شیئکه) سبب خفقانلر ❊ یابالذات نفس قلبه المه ویرر ❊ و (یاخود) قلبك پرده‌سنه المه ویرر ❊ (یاخود) قلبه یقین اولان اعضادن برعضوه المه ویرر ❊ واول المه قلبه اصابت ایدر ❊ ناچار یورك دخی انی دفع صدده اولور دتره و (بوخفقان) اخلاط اربعه‌نك هر برندن دخی اولور ❊ وقلبه دوران دمك وروحك مجرازنده ❊ سده حاصل اولمدن دخی اولور ❊ و (بعضا) اعضادن برامز بخار قلبه

صعود ایدر (مثلا) معده کبی) و (طلاق) کبی و (آلآت منی) کبی بوتقریبله دخی (خفقان) حادث اولور و (کاه اولورکه) جیعسنك مشارکتیله اولور ❊ سمه لرده اولدیغی کبی (خصوصا) حمای وبائیه ده اولدیغی کبی و (کاه اولورکه) یقیننده برشیش پیدا اولور و (یاخود) پردهٔ قلبده ❊ برقورد تکون ایدوب علت مذکوره یه سبب اولور (وچوق) واقع اولورکه معده ده یاپشق خلطدن وحدتلی خلطدن حاصل اولور (کاهیجه) اق جکرده جانب قلبده ❊ سده واقع اولوب اوسببدن نفس قلبه واصل اولمازآندن اولور و (یونوع خفقان) جله دن یرامز ومخاطره لیدر و(کاه اولورکه) علیل دوشوب هلاك اولور (کاه سمومدن) و (کاه قرین ایچنده ❊ صوغلجانلردن دخی حاصل اولور ❊

❊ ایمدی معلوم اوله که اکر خفقان حرارتدن اولورسه ❊

(علامتی) بوصوسز لقدرکه حرارتی ❊ وصوسز لغی ❊ بردفعه مراد اوزره صو ایچمکله دفع اولماز (وصغوق) هوا استنشاقیله زیاده اولور ❊ نبضی سرعت ایله اولوب نفسنی دخی تیز تیز الوب ویرر ❊ ومغموم اولور ❊ وصقیلوب طاریلور ❊ وسبب سز (غم) و (غصه) پیدا ایدر (اکر) صغوقدن اولورسه نبضی بطئ اولور ❊ ونفسنی دخی کیج کیج آلوب ویرر ❊ ومرجتلی اولور ❊ وخائف اولور ❊ وصیحاق شیلردن حظ ایلر (اکر خفقان) یوستدن اولورسه ❊ نبضی پك اولور ❊ وبدنی قوری اولور (اکر خفقان) رطوبتدن اولدیسه نبضی یومشق اولور ❊ وبدنی کوشك اولور ❊ وطبیعتی جزئی شیدن منفعل اولور ❊ (والحاصل) الاشیاء تنکشف باضداها قاعده سی اوزره ❊ هرشئ ضدیله منکشف اولور ❊ دخی هرمزاجك علاجی ضدیله شفا بولور (یعنی علت) اصیحقدن اولدیسه ❊ صغوق اغدیه لر ایله تداوی اولنور ❊ صغوقدن اولدیسه ❊ اسیحق وقزدیره جك اغدیه لر ایله تداوی اولنور (رطوبتدن ایسه) یابسلر ایله یوستدن

ایسه ❊ مرطبلر ایله ❊ علاج اولنور (خفقان حاره) واسیدن اولان جمیع امراض قلبیه ❊ نافع اولان ادویهٔ بارده بونلردر)

❊ معلومکز اوله که ادویهٔ بارده‌دن اولکیسی انجو ❊

و (مرجان) و (طین مختوم) و (وکل ارمنی و (صندل) و (کیك بوینوزی) و (عنبر بارس) و (وقوزی قولاغی) و (ریباس) و (تورنج) و (لسان ثور) و (اغاج قاوینی اکشی سی) و (تباشیر) و (کافور) و (نیلوفر) و (اکشی الماء) بومذکوراتك جمله‌سی خفقان حاریه نافعلردر

❊ وخفقان بارده وصغوقدن اولان جمیع امراض قلبیه نافع اولان ❊

❊ ادویهٔ حاره بونلردر ❊

(اوغل اوتی) (فسلکن) و (بوبریه) و (اندز) و(انجلیقا) و(تورنج قپوغی) و (اغاج قاونی قپوغی) و (عود) و (دارچین) و(قرنفل) و (زرنباب) و (زغفران) و عنبر) (ومسك) و(قرمز) بومذکورات خفقان باردیه نافعلردر ❊

❊ قلبك و پوره‌کاك صغوقدن واسیجقدن ❊

اولان جمیع امراضه بالخاصه نافع اولان بونلردر (یاقوتك) جمله انواعی و(آلتون) و (کموش) و (مرجان) و (لعل) و (پیروزه) و (سیلان) و (زمرد) و (پادزهر) خفقان یابسده بو ذکر اولنان ادویهٔ قلبیه‌لری مرطب شیلر ایله ویره‌لر ❊ (مثلا) (سمز اوتی تخمی) و (خیار) و (قباق) و (قاون) و (قارپوز) چکردکلرینك مستحلبی ایله ویره‌لر ❊ و (لسان ثورك کندوسی) و (چیچکی) (خفقانه) نافعدر و (دواء المسك) و (دواء العنبر) نافعدر و (قرمز) معجونی خفقان بارده ده ❊ دارچین صویله استعمال ایلیه‌لر ❊ غایت نافعدر ❊ واسی جواهر معجونی بارد خفقانه نافعدر ❊ (نکم بارد جواهر معجونی) خفقان حاره نافع

اولدیغی کبی (اکر خفقان ایله) اخلا طدن دم غالب ایسه ❊ پاسلیقدن قان الهلر (اکر صفرا) غالب ایسه ❊ صفرایی کل مکرر شربتیله ❊ یاخود تیمور هندی ایله ❊ قدرت حلواسنی ویروب ❊ سوردوره لر و اکر بلغم غالب ایسه بلغمی (غاریقون ایله) و (مجوقان ویروب ❊ اسهال ایده لر ❊

❊ اکر سودا غالب ایسه ❊

(حب لاجورده معادل نافع حب اولماز ❊ وبدنی تنقیه ایتدکدن صکره ❊ اول مذکور اولان ادویهٔ قلبیه استعمال ایلیه لر ❊ و بو صو دخی خفقان حاریه و اسیدن ❊ اولان امراض قلبیه نك جله سنه غایت مجربدر ❊ و هم یورکه غایت قوت ویرر ❊

❊ ترتیب و صفتی بودر ❊

(بیانی لسان ثور) و بو بوسنانینك چیچکلری ❊ و (بنفشه) و (کل) و (نیلوفر) و (اغاج قاووني) هر برندن التی درهم (ایوا چکردکی) و (اغاج قاونی چکردکی) و (قوزی قولاغی تخمی) هربرندن برر درهم (زعفران) بر مجق درهم (مارول بیراغی) و (قوزی قولاغی بیراغی) و (سمز اوت) و (تازه هندبا بیراغی) هر برندن یارم طوتام (قاون) و (قارپوز) و (خیار چکردکاری) هر برندن ثلث درهم و (قوزی قولاغی) و (اغاج قاونی اکشیسی) و (لفان ناری اکشیسی) هر برندن اون ایکی درهم (کلاب) و (لسان ثور صویی) (اوغل اوتی صویی) هر برندن یوزر درهم (بعده) بر سمزاملق اولوب پاك ایتدکدن صکره پاره پاره ایدوب ❊ بو اجزالر ایله بر قابه قویوب ❊ اتبیق ایله صویني تقطیر ایلیه لر ❊ و بو صویی حفظ ایدوب ❊ وقت حاجتده سکز درهم قدرینی ایچه لر ❊ غایت نافعدر و (بو صویه ماءالحیات دیرلر) صغوقدن اولان خفقانه و صغوقدن اولان امراض قلبیه نك جله سنه نافعدر ❊

﴿ صفتی وترتیبی بودرمعلوم اولهکه ﴾

(اوغل اوتی) ایکی طوتام (فسلکن) و (بیریه) و (کل) و (بنفشه) و (لسان ثور بستانی چیچکی) هر برندن یارم طوتام (اغاج قاوینی قبوغی) درت درهم و (اغاج قاونی چکردکی) ایکی درهم و (قرنفل) اوچ درهم (دارچین) سکز درهم (عود) و (بسباسه) و (زرنبات) هر برندن بر درهم (زعفران) بحق درهم (مسك) و (عنبر) هر برندن اون بغدای اغری ﴿ بونلرك اوزرینی اورتهجك قدر کل صوییله اصلادهلر (بعده) تقطیر ایلیهلر بو (ماء مقطردن) درت درهمدن سکز درهمه وارنجه ﴿ ایچهلر غایت نافعدر ﴿ و مجربدر غفلت اولنمیه ﴿

﴿ وبو معجون دخی سیر توس حکیمك ترکیبندندر خفقانك حارینه ﴿ وباردنه غایت نافعدر ﴿

صنعتی وترتیبی بودر (قرمز معجونی) درت درهم (پادزهر) و (انجو) هربرندن ثلث درهم (اغاج قاوینك) تقطیر ایله چقمش یاغندن التی قطره مقداری ﴿ بونلری قرشدورب ﴿ معجون کبی اولدقده ثلث درهم قدر (لسان ثور) صوییله ویرهلر غایت مجربدر)

﴿ معلومکز اولسونکه پادزهر خفقانك جمیع انواعنه وقلبك جمیع ﴿ مرضلرینه غایت نافعدر ﴿

وغدالردن قلبه قوت ویروب ﴿ وروحك جوهرنی ارتورر غدالر ویرهلر ﴿ (مثلا) حیواناتدن آت صوبی کبی ﴿ و (سولون) وکککلك) اتلری کبی و (قوزی) و (چل اتی) و (بلج صوبی) کبی و (رفدان یمورطه صاروسی کبی) بومذکورلر یورکه غایت قوت ویرر وآندن کوزل قان حاصل اولور و (پنکیج اتی) دخی نافعدر ﴿ و (وتکفور بالغی) و (پسی بالغی) دخی مناسب ﴿ و (لسان ثور بورانیسی) یالکز (یاخود)(اوغل اوتی) ایله پشمش اولهﷺ بوصلاته دخی خفقانه وبورك مرضلرینه غایت نافعدر

صفتی وترتیبی بودر

(اوغل اوتونك تازه یبراغی) برمقدار (نانه یبراغی) برمقدرار (لسان ثورچیچکی) برمقدار (آبجی مارول) برمقدار مجموعندن صلاته یاپوب کل سرکه سیله وکل یاغیله (بعده) استعمال ایلیه‌لر ومیوه‌لردن (اغاج قاوینی) و (آرمود) (وطاتلو مسك الماسی) و(شام‌فستغی) و(نار) بونلری اکلده دوام ایده‌لر بومرضه غایت نافعدر

اسی خفقانه بوعلاجدخی غایت اعلا برعلاجدر

خفقانك اسیدن اولدیغنه علامت بودرکه صغوق هوادن راحت وصغوق شیلردن حظ ایدر بوعلاج (الما شروبی) و (اغاج قاونی اکشیسی) (شراب صندل) و (شراب عنب الثعلب) و (قرص کافور) و (صندل) و (وکلاب) و (کافور) و (الماصوبی) و (ایوه صوبی) کوکسنه طلا ایده‌لر)

معلوم اولهکه خفقانك صغوقدن حاصل اولدیغنه علامت اولدرکه بوزنك رنکی قورشون رنکی کبی اوله

(سست) و (کاهل) و (اغر اوله) وصغوق هوادن وصغوق صودن زحمت چکه بوکا علاج اولا براوت واردیرکه بیلاجیك وکوتاهیه شهرلرنده مشهوردر برخاصه‌لی اوتدر اسمنه (جتك اوتی) دیرلر تحقیقنی دکه برکشی بله‌مز غایت مفرح براوتدر قینادوب ایچیلسه چای کبی غایت نافعدر

دیکر علاج

۵ درهم (مرجان) ۱۵ درهم (دلکسز انجو) ۸ درهم (املج) ۶ درهم (قصنی تخمی) ۵ درهم (ابرشیم) ۵ درهم (کافور) ۳ درهم (طورنج قبوغی) ۲ درهم (افتیمون) ۳ درهم (کل ارمنی) ۲ درهم (سادج هندی) ۴ درهم (بنفشه) ۲ درهم (زرنباد)

٣ درهم (سنامکی) ٥ درهم سنبل هندی) ٤ درهم (تباشیر) ٥ درهم (قزل کل) ١٠ درهم (قواوا اوتی یپراغی) کیم (بادرنج بویه‌دن) ٥ درهم و (بادرنجبویه تخمی) ٤ درهم و (شکر) جله‌ادویه اغرنده اوله جله‌سی قرشوب کوزل‌شربت اوله ❊ ایکی مثقال دوام‌اوزره ویره‌لر ❊ زیاده مقوی ❊ ومریضه شفاویروب ایوایدر ❊ باذن‌الله تعالی مجرب ❊ اکر خفقان ❊ ینه کاکان ثابت اولوب مریضك دخی طعامه اشتهاسی یوغیسه ❊ ومزبور عظیم ضعفندن شکوا ایدرسه ❊ اول وقت اکا مقوئ بدن اوله‌جق علاجلرویره‌لر ❊

❊ انلرده اشبو علاجدر ❊

پك اعلا (قنه قنه) ١٢ درهم ❊ قابه‌جه دوکیلوب یتجك قدر صوایله برساعت قینادیله ❊ وسوزیلوب یوزقرق دورت درهمنه ❊ اعلا (طوز شکری) ١٢ درهم ❊ ساده (درچین صوبی) ١٢ درهم ضم اولنوب ❊ هرساعتده یاخود هرایکی ساعتده ❊ برآندن ایلیجاق برفنجان ایچیله ❊

❊ ای اخی دیکر خفقان ایچون علاج ❊

پاسلنمامش (دمور طلاشی) ٤ درهم (پك اعلا قنه قنه) ٦ درهم (دارچین) ٣ درهم (جدوار کوکی) ١ بجق درهم ❊ بونلربرینه ایوجه قرشدورولوب ❊ سفوف اولندقدنصکره ❊ ایو (نمچه‌شرابی) یاخود انك کبی اسکی برشراب ١٤٤ درهم ضم اولنوب ارالق ارالق چالقیه‌رق یکرمی درت ساعت ترك اولنه ❊ وصکره سوزیلوب هراوچ ساعتده براندن ایکی قاشق ایچیله‌رك استعمال‌اولنه ❊ واقتضا ایدرسه یواش یواش مقدار استعمالی ارتریله (دیکر اعلا علاج پاسلنمامش دمور طلاشی ٤ دوهم)دوکولش قنه‌قنه ٤ درهم(مرصافی ١ درهم)نانه رچلی ١٦ درهم یتجك‌قدر نانه شروبیله (یوغروب‌مجون ایده‌لر) وهر اوچ ساعتده براندن برهندستان جوزی قدراستعمال ایدوب (اوزرینه) سدف اوتی‌اوغل اوتی

وسعتر بونلردن برر قبضه الوب طوغرايوب قينادوب برفنجان اوزرينه ايچه‌لر شفابوله ❊

❊ معلوم اوله كه خفقان بعض كره غضبدن وخوفدن وسروردن وبعضا خفيف انفعالات نفسانيه‌دن ناشى اولور ❊ ومتيقظ اولان روح حيوانينك خلاف معتاد صدور ايدر ❊ بوكونا ظهور ايدن خفقانك علاج مؤثرلرى ❊ بوترتيبلر در معلوم اوله ❊

(كافور) ٨ بغداى (طتلو بادم) ٨ درهم (قاون چكردكى ٨ درهم ❊ (كافور) ٨ بغداى (طتلوبادم) ٨ درهم (قاون‌چكردكى) ٨ درهم بياغى (صوايله) صويه اولدقدنصكره ❊ سوزيلوب يوزقرق درت درهمنه ❊ اعلا وبياض (توزشكرى) ٨ درهم ضم اولنوب ❊ هرايكى ساعتده براندن برفنجان طلوسى استعمال اولنه ❊

❊ معلوم اوله كه خفقان بعض كره دخى قانك كثره‌تندن وعروقك ❊ امتلاسندن نشئت ايدر ❊

ويونك الك اعلا ❊ ومعتمد علاجى ❊ قان المقدر كه ❊ مريضك قواسنه مناسب مقدار ايله اوله (لكن) كفايت درجه‌سى مكررا قانلر النمش ايكن ❊ ينه قطع اولمازسه ❊ اولوقت شوادويه‌لرى وعلاجلرى ترتيب واستعمال ايتمك لازمدر ❊ علاج بونلردر غفلت اولنيه ❊ (قورى اريك) ١٦ درهم (حام ارپه) ١٦ درهم (قريم طرطر) ٢ درهم ❊ يتجك قدر بياغى صوايله يارم ساعت قينا ديلوب ❊ بعده سوزيله ويوزقرق درت درهمنه ❊ يقانمش كهرجله ١ درهم (ربياس شروبى) ١٢ درهم ضم اولنوب هرايكى ساعتده براندن برفنجان استعمال اولنه ❊ ديكر علاج (قريم طرطر) ٢ درهم (اريك سوزمه سى) ١٦ درهم (اغاج مرورى چيچكى مرباسى) ١٦ درهم ❊ بونلر قرشديريلوب ❊ كونده اوج ياخود درت دفعه اندن برر قاشق استعمال ❊ واوزرينه

(اغاج مروری چیچکندن) بر قبضه ❊ ابه کوجی یراغندن ❊ برقبضه الوب قینادوب ❊ بر قنجان اوزرینه ایچه ❊

❊ دیکر غلاج ❊

(تمرهندی) ۱۶ درهم (خاتم کوکی) ۸ درهم ❊ طوغرایوب یتجك قدر صو ایله چاریك ساعت قینادله ❊ وسوزب قرق درت درهمنه ❊ یقانمش (کهرچله ـ۱ درهم ❊ اعلا (قدرت حواسی) ۱۲ درهم (امیر بارس) شروبی ۸ درهم ❊ ضم اولنوب هرساعتده یاخود هر ایکی ساعتده براندن برقنجان استعمال اولنه ❊

❊ معلوم اوله که خفقان یعنی یورك او ینامسندن ناشی ❊ ❊ او یویامزسه ا کادائما اخشام وقتلری ❊

شو مثلوکه یعنی نوم و یریجی علاجلر و یرمك لازم اولور (صفتی وترتیبی بودر) (سناولوزا حبی ترکیبندن) ٦ بغدای ایکی دانه حبلر یاپیلوب ❊ اخشام وصباح ایکی دانه بردن استعمال ایده‌لر (دیکر) (آفیون خلاصه‌سی) ۱ بغدای (عین سرطان) ۱۵ بغدای (ایکیسی ایوجه قارشدریلوب ❊ سفوف اولنوب بردن استعما اولنه ❊

❊ اکر بوعلاجلر ایله تسکین اولمایوب خفقان شدت بولورسه ❊

بوکا شوعلاجی و یره‌لر ❊ علاج بودر (آفیون خلاصه‌سی) ۱ بغدای اوتوز ایکی درهم (احلامور چیچکی) صو یونده حل اولندقدنصکره ❊ کانجك شروبی ❊ ۸ درهم ضم اولنوب هرساعتده (یاخود) هرایکی ساعتده براندن ایکی قاشق استعمال اولنه (دیکر علاج) (خشخاش شروبی) ۸ درهم (کانجك چیچکی صویی) ۳۲ درهم (آفیون روحی ۱۰ طمله قرشدریله برقنجان هر ایکی ساعتده برایچیله (دیکر) (سینو غلوسا حبی) ۱ بندای ۳۲ درهم (احلامور چیچکی) صو یندہ ازلد کدنصکره (کانجك چیچکی شروبی) ۸ درهم ضم اولنوب قرشدیرله بعده برقنجان هرایکی ساعتده ایچیله ❊

❊ ای اخوان معلومکز اوله که خفقان برشدید حرکت بدنیه دن یاخود ❊
❊ (ضربه)و (سقط) و (براغر یوك قالدرمه) کبی و (یاخود) پك ❊
❊ صعوبتلی ریوقش(برشدید سبب) خارجیدن ناشی اولان خسته لره ❊
❊ دخی ینه بعینه بوقاعده اوزرینه تدبیر ❊ ومداوات اولنمق کرکدر ❊
❊ غفلت اولنمه یه ❊

ای اخلاء معلوم اوکه اون برنجی باب قلب مرضلرندن برمرض دخی واردرکه اکثری صبیلره عارض اولور

و (کاهیجه) بالغ اولانلره دخی عارض اولور (علامتی) ابتدا خفقان عارض اولور ❊ و (بابیلور) اللری وایاقلری صغوق اولور ❊ نفسنی کوجله الوب ویرر بونك حالی ❊ برزمان میت حالنه بکزر کندودن کیدر ❊ بیهوش اولور بعده مصروع صرعدن آیلور کبی عقلی باشنه کلوب ❊ آیلور ❊ وبومرض (کاهیجه) نوبته کلور و (کاهیجه نوبتسز کلور (کاه آیده بر اولور ❊ وبش کونده براولور ❊ بونك سببی محیط قلب اولان غلافده ❊ برقورد پیدا وظاهر اولور ❊ بخاری قلبه صعود ایلر بومرضی ❊ اطباء متقدمین یازمشلردر (واسلامیوندن) اولان متأخرین دخی یازمامشلر (دخی فرنك اطباسنك متأخرینی بیلوب ❊ تحقیق ایلمشلردر بیلکه سبب بودرکه) بومرض برکسنه یه عارض اولمش مثلا بعض وقتده خفقان وبائلق عارض اولور ایمش و میت کبی دوشوب قالور ایمش نوبته کلور ایمش بومریضه ادویهٔ قلبیه ایله

❊ وخفقان ضعف قلب وبائلق علاجلرین ایتمش فائده ایتمامش ❊
❊ عاقبت اولمرضدن تلف اولمش ❊

اطبا جمع اولوب اتفاق ایله قارننی ❊ کوکسنی ❊ یارمشلر بر علت بولمامشلر (بعده) یورکینه باقوب قلبی محیط اولان غلافده ❊ برقورد بولمشلر (حکیم حاذقلر) بومرضه سبب اول قورد اولدیغنی امتحان ❊ وتجربه ایدوب ❊ قوردك اوزرینه دورلو درلو ❊ شیلر طاطملتمشلر

(متأثر)

متأثر اولمامش ❊ عاقبت صرمساق صويی طا ملتمشلر ❊ فی الحال هلاك اولمش ❊ بوندن صكره بو مرضك ❊ علاجنده صرمساق صويی قاتمشلردر غايت نفعن كوروب استعمال ايلمشلر (بعده) (تورب) صوينك و (خردل) صوينك دخی نقعنی بولمشلردر ❊ و (قوزو برنجاسقدن) كه خلق ايچنده كافوريه ديمكله معروفدر

❊ اوچ درهم ايچرسلر بورك ايچنده اولان قوردی ❊

هلاك ايدر نافعدر مجربدر غفلت اولنميه عزيزم ❊ بوسفوف دخی بو مرضه اكسيردر ❊ تكرار بتكرار تجربه اولنمشدر ❊ وچوق اخوان خلاص بولدی

❊ ترتيب سفوف بودر ❊

(چنطيانه) و (عودالصليب) هر برندن ايكی درهم (مرصافی) بردرهم بونلری دوكوب كوزلجه سقانقوردن چكوروب ❊ سفوف ايليوب بوسفوفدن برمقدارجه صو ايله بردرهم ايچهلر (الغشی) امراض قلبيك بری دخی غشی ديركه ❊ بايلقدر صغوقدن ايسه ❊ مسك و (عنبر) و قليه مسك) يدوره‌لر (سبی) حرارت ايسه (كلاب) و (كل) و (سركه) (صندل) ايله قوقله‌ده‌لر ❊ وخياری ايكی ياروب قوقله‌ده‌لر اما اغاج قوغی ياغنی ايچمك ❊ وقوقله‌مق وسورنمك غشينك جميع انواعنه نافعدر (بوتركيب دخی غشينك انواعنه غايت نافعدر) هيچ نظيری يوقدر مجربدر غفلت اولنميه

❊ صفت تركيب بودر ❊

(مسك الماسی صويی) و (شقتالی صويی) و (كلاب) و (سكود) صويی) هر برندن اوندرهم (عنبر) بش بغدای اغری (نبات شكری) اون درهم ❊ غايت سحق اولنمش عودسفوفی ❊ يبوب (بعده) اوزرينه بوصودن ايچهلر ❊ (داوود انطاكی ديركه) بومذكور تركيب ايله اول مرض دفع اولمزسه مأيوس اولسونكه غيری علاج ايله دفع اولمق محالدر)

❊ دخی شو ترکیب یورك اویناسین کیده روب ویللری طاغیدر ❊

❊ ابوعلی سینانك ترکیبیدر ❊

(عود هندی) ۳ درهم (مشك) ۲ دنك (کافور) ـ ۱ دنك (رازیانه تخمی) (کرفس تخمی) و (سنبل) هر برندن اوچر درهم (بسباسه) (نارمشك) (طوپلق) (فلفلسیاه) (زرنب) و (زرنبات) هر برندن بر مثقال (دارچین) و (مصطکی) و (زنجبیل) و (فلفل) و (قرنفل) هر برندن ایکیشر درهم (لسان ثور) اوچ درهم الیلر بالیله قارشدیروب شربت ویرهلر ❊

❊ ای اخلاء معلوم اوله که معدهنك و قزل اوکوکك امراضنك ❊
❊ علاجلری یاننده اوچیدر ❊

معلوم اوله که ❊ انسانك یوغازندن اشاغه ایکی یول واردر (بریسی) نفس یولیدر (عربجه قصبه الریه) دیرلر تورکجه یوغرتلق دیرلر ❊ یوقاری اوجی یوغازه متصلدر ❊ و آشاغی اوجی آق جکره متصلدر ❊ و نفس اینوب آق جکره وارر ❊ اندن یورکه وارر ❊ اطعمه دن (یاخود) اشربه دن ازاجق انك ایچنه دوشسه صقیلوب بایلور (خلق) ککزنه صچرادی دیرلر ❊ اوکسرورمکله دفع اولور (بریسی) دخی اطعمه و اشربه یولیدر ❊ (عربجه مری) دیرلر ❊ تورکجه قزل اوکك دیرلر ❊ یوقاری اوجی یوغازه متصلدر ❊ کندکجه اشاغیسی عریض ❊ و واسع اولق اوزره در ❊ (تا معدیه) وارنجه ❊ واشاغی اوجی معدیه متصلدر ❊ و معده ایله قزل اوکك صراخی قباق شکلنده در ❊ طعام و صو اندن کیدر ❊ و معده یه وارر ❊ و معدهنك صاغ جانبنده قزل جکر واردر ❊ و صول جانبنده طلاق واردر ❊ و معده اشاغیسنده بردلك واردر (اثنی عشریه) دیدکلری بغرصغه متصلدر ❊ طعام چمن معدهیه تمام اینسه باذن الله تعالی ❊ هضم اولنیجه اچلماز ❊ (اما چمن تمام هضم اولسه) بردلکی اچیلور ❊ طعامك کشیفی بغرصقله اینر کیدر ❊

معلوم اوله که جکر ایله معده بیننده اینجه طمرواردر

او طمرلره ❊ ساریقادیرلر ❊ هضم اولان طعامك معده صاقیسی که اکا کیلوس دیرلر ❊ اول طمرلردن جکره وارر ❊ جکرده بر دخی طبخ اولور ❊ اکا (کیموس) دیرلر اخلاط اربعه یعنی (دم) (بلغم) (صفرا) و (سودا) آندن حاصل اولور ❊ قان طمرلرندن اعضایه یایلور ❊ غدا اولور ❊ و (صفرا) اود طرفنه چکیلور ❊ زیرا اود صفرانك یتاغیدر ❊ و خزینه سیدر ❊ لازم اولدقده طبیعت صفرایی اندن الوب استعمال ایدر اما (بلغمك) مخصوص مکانی یوقدر ❊ اعضایه قانیله بیله یایلور (طبیعت) غدا بولدیغی وقت (بلغمی) بشروب قانیله بعض اعضایه غدا اولور (مثلا) دماغه و مرداره ایلکه غدا اولور ❊

ای اخلاء معلوم شریفکز اوله که مری دیدکاری قزل اوککدر

اکا عارض اولان امراض ❊ معدیه دخی عارض اولور (پس) معده امراضندن ذکر اولنه جق علاجلر ❊ بوکا دخی علاج اولور ❊

ای عزیزلر معلوم اوله که امراض المعده معده صوقلغی دیمك

طبیعتی بارد و صغوق شیلر یمکدن عارض اولور

مثلا چوق (خیار) و چوق (قباق) یمك خصوصا اوستنه صو دخی ایچیله ❊ و زیاده پك صغوق صو دخی معده یی صغودر ❊ و حرارت عزیزیه نك ضعفندن دخی اولور ❊ و اکثری معده یه و دماغدن نازله دوکلمکدن اولور و (کاهیجه) جکردن و طلاقدن دخی اولور (علامتی) صویه رغبت و اقبال ایتز یعنی کندویه صوسزلق عارض اولماز ❊ و اغزندن صو اقار ❊ و هضمی ضعیف اولور ❊ و اسیجق صیجاق شیلردن حظ ایدر ❊ و اکثی اکشی ککرر ❊ و طعام یدکدنصکره معده سی ثقیل اولور (معده ده) ریحلر پیدا اولور ❊ و قورولدار ❊ بوجله مذکورات جمله معده صغوقلغنه دالدر (علاجی اکر) مادهٔ بلغمیه وارایسه طورب طبخیله سر کنجبینی قرشدورب ایچه لر ❊ وقوصه لر (اکر) مزاجی قوی ایسه بچق درهم بیاض (زاجی) یاغلی ات صویله ایچه لر ❊

قوصدورب بلغمی اخراج ایدر ❊ و (یاخود) کل بالی ایله بوملینی ویرەلر ❊ بلغمی سورر

❊ صفتی بودر ❊

اون التی درهم مسهل (کل بالی) و (قدرت حلواسی) سکز درهم (بتونکه یی) قیندوب صوینی الوب بوصو ایله انلری ازوب ایچورەلر (آکر بلغم) پك غلیظ ایسه ❊ زوفا شربتی مغلاب یرینه ویرەلر ❊ و (بال صوبی) و (سکنجبین عنصلی) دخی مناسبدر (بعده) (ابارج فیقرا) و (حب الافاویا) و (حب اصطمیحقون) وحب الافاویهٔ الصغیر وبرلر)

❊ صفتی وترتیب حب بودر ❊

(صبر) ۸ درهم (قرنفل) و (جوزبوا) هربرندن ۱ درهم (زنجبیل) و (مصطکی) هربرندن بحق درهم (زعفران) ثلث درهم بونلری سحق ایدوب (نانه) (یاخود) (بلین) صوبی ایله اوفاق حبلر ایلیوب ❊ بردرهمدن ❊ ایکی درهمه قدر استعمال ایلیەلر (معده) پاك اولدقدنصکره و (معده یی) قزدراجق شیلر ویرەلر (مثلا) (دواء العنبر) کبی و قرمزمعجونی) کبی و (عود الجوارش) کبی و (قرنفل جوارش) کبی ❊ وبوسفوف دخی غایت مجربدر

❊ صفتی بودر ❊

(عود) ۲ درهم (قرنفل) و (مصطکی) هربرندن برر درهم (زنجبیل) و (حولیجان) هربرندن نصف درهم (عنبر) بردنك (مسك) برحبه بونلری سحق ایلیوب ❊ برآغری قدر (شکر) قتوب علی الصباح ایکی درهم قدر استعمال ایلیەلر ❊ وبومعجون غایت نافع ولطیف معجوندر

❊ صفتی بودر ❊

(دارچین) ١٦ درهم (حولیجان) بر بحق درهم (قرنفیل)

(واناج)

و (اغاج قاوینك قبوغی) و (بسباسه) و (مرجان) هر برندن
بر درهم (صاقز) ۲ درهم (کلبشکر) ۲۰ درهم بونلری سحق
ایدوب و (کلبشکر) ایله قرشدورب (ایوا شربتی) ایله معجون
اولاجق قدر اوله ❊ قرشدورب خفظ ایلیه‌لر ❊ وبوصودنی (برعجیب)
و (غریب) صودر ❊ حتی اکسیرالمعده دیرلر (معدیه قوت ویرر)
معده‌یی ❊ قزدرر ❊ اشتهایی آچار ❊ یلی تحلیل ایدر ❊ وسده‌لری فتح
ایدر ❊ ویوره‌که فرح ویرر

❊ صفت وترتیبی بودر ❊

(جوزبوا) قرنفل) و (کبابه) هربرندن اون ایکی درهم (دارچین)
و (بسباسه) و (زرنبات) وقاقوله) هر برندن سکز درهم
(حولیجان) اوج درهم (فلفل) و (دارفلفل) هر برندن التی
درهم (قرنفل) بستان چیچکی) و (کل) و (لسان ثورچیچکی)
و (نانه) و (یارپوز) و (پلین) هر برندن (یارم طوتام)
خاص اتمك ایچی ❊ سکسان درهم ❊ بونلری برچینی کاسه‌یه قیوب ❊
اوزرینی اورته‌جك قدر درت پرمق (دارچین) صویی قویه‌لر ❊
اغزینی اورتوب سکزکون قدر براسیجق یرده قویه‌لر ❊ (بعده) التی
در[illegible]م) و (کلاب) و (لسان ثور) صویی هربرندن
یوزر در[illegible] ❊ بادمی دوکوب صوایجنده حل ایلیه‌لر ❊ (بعده)
اوزرینه اوتوز درهم ❊ اطنه‌بالی قویه‌لر ❊ (بعده) اولکی
اصلنمش اجزا ایله قرشدورب قرعه‌یه قویه‌لر ❊ وانبقیله تقطیر ایلیوب
صوینی الهلر ❊ وبوصودن برقاشق ویره‌لر ❊ (معده‌نك) صغوقدن
اولان جمیع مرضلرینه ❊ غایت نافعدر ❊ هیچ نظیری یوقدر ❊ وبویاغی
دخی (معده‌نك) اوزرینه سوره‌لر ❊ (معده‌یی) قزدیرر ❊ ویللری
تحلیل ایدر ❊ غایت مجربدر)

❊ صفت وترتیبی بودر ❊

(پلین یاغی) (وسنبل یاغی) و (صاقز) و (نانه‌یاغی) هربرندن ❊

اونردرهم (عنبر) بچق درهم (بال) مومی ٥ درهم ❊ (جوزبوا) و (تانه) و (عود) و (قرنفیل) و (پلپن) و (مصطکی) هر برندن بردرهم ❊ بال مومی یاغنر ایله ایدوب (بعده) اجزالری دوکوب ❊ ایچنه قرشدوره‌لر ❊ وحفظ ایدوب وقت حاجتده (معده) اوستنه سوره‌لر ❊ بزچوق تجربه ایتدك ❊ یانکز (صاقز) یاغیله (پلپن یاغی) معده یه سورمك قوت ویرر ❊ لکن (جوز بویاغی) جلیه غالبدر ❊

❊ اکر معده نك بوزلمه‌سی صیجاقدن اولورسه ❊

سببی زیاده اسی شیلر استعمال اینکدن اولور ❊ (مثلا) (خردل) یمك کبی و (صوغان) و (صمرمساق) (وبوبر) یمك کبی ❊ وزیاده اسی هواده کزمه‌دنده معده بوزلور ❊ وکاهی حاملردن اولور ❊ (علامتی) کیکردکی زمان معده‌دن توتون کبی شیلر چیقار ❊ وقوصمق اغزی ❊ وطوداغی قوری اولمق ❊ وصو ایچمکه زیاده طالب وغالب اولمق ❊ (دخی) طوداغی قزدرمق کبی ❊ وصغوق شیلردن حظ ایدر ❊ واسی شیلردن تنفر ایدر ❊ (بونك علاجی) اکر معده‌ده صفرا وار ایسه سکنجبینی ❊ تورت صو یله ❊ و (یاخود) (ارپه) صو یله ایچروب قوصدوره‌لر (بعده) صفرایی سورر ملپن شربتلرو بروب ❊ صفرایی سوردوره‌لر (مثلا) (قدرت حلواسی) کبی و (تمرهندی) کبی و (خیارشنبه بالی) و (کل مکرر شربتی) کبی ❊ بونلر ایله صفرایی سوردوره‌لر ❊ وبوملپن دخی صفرایی سورر ❊ ومعده یه قوت ویرر ❊

❊ صفتی بودر ❊

(پلپن بردمت) (ماردین ار یکی) یکرمی بش دانه (تمرهندی) ٥ درهم ❊ مجموعنی هند باصو یله قینادوب سوزه‌لر (بعده) ایچنه ۲ درهم (راوندی) خورده خورده طوغرایوب ❊ وبش التی بغدای اغری (سنبل هندی) قاتوب ❊ اول صوده اصله‌ده‌لر ❊ برکون وبر کیجه طوره (بعده)

سوزب ٢٥ درهم كل مكرر شربتيله ويرملر ❊ صفرايى غايت كوزل چيقار وب ❊ معدەيى پاك ايلر ❊ بعده بومطبوخى ويرملر ❊ غايت مجر بدر معدەنك حرارتنى سو يندورر ❊

❊ صفتى بودر ❊

(كويلك كوكى) و (تمرهندى) هر برندن دوردر درهم ❊ (ارپه صويله) قينادەلر (بعده) سوزب ايچنده سكزدرهم (كلبشكر) ازوب ينه سوزەلر ❊ اوزر ينه دورت قطره روح زاجدن طملادوب ايچرەلر ❊ معدەنك) حرارتنى دفع ايتمده بوكا نظير اولماز ❊

❊ معلوم اوله كه بومرضه اشربەلردن رياس وقورق شربتلرى مناسبدر ❊ ومعجونلردن صنوف (انجو) معجونى (وجوارش) (وصندلين) مناسبد (بعده) اوستنه (ضمادالصندلين) و (كل ياغى) و (بنفشه ياغى) سورەلر ❊ وبومرهم دخى غايت مناسبدر ومجر بدر (معدەيه) قوت ويروب ❊ حرارتنى سو يندورر ❊ صفتى بودر ❊ كل قروسى (بياض صندل) و (قزل صندل) هر برندن ايكى درهم (نارچيچكى) و (مرسين يمشى) و (مرجان) مسحوق هربرندن بردرهم (بعده) اوتوز درهم (كل ياغى) وبش درهم (بال مومى) ابتداجميع اجزائى سحق ايدوب (بعده) كل ياغيله بال مومنى اريدوب ❊ سحق اولنان اجزا ايچنه قويوب و قارشدروب معدەيه دورتەلر ❊ و غدالردن طبيعتى بارد ❊ شيلر يەلر ❊ (سمزاوت) و (ماردل) كبى و (ليمون صويى) و (ياخود) قوروق صويله ❊ و قباق ايله پشمش پليج يەلر ❊ و ميوه مقوله سندن (ايوا) و (لفان ناری) و (مخوش الما) مناسبدر ٠

❊ اى اخلاء معلوم شريفكز اولەكه معدەده اولان شيش و ريح ❊ اولدقده اكا مناسب و مجرب علاجلر بيانده اوجيدر ❊

بيانده اوليجيدر (بوسفوف) معده شيشنه غايت نافعدر (صفتى بودر) (انيسون) و (رازيانه) و (كراويا) هر برندن ٢ درهم (زنجبيل) و (خوليجان) هر برندن ١ درهم (قرنفيل) و (بسباسه) و (قاقوله)

و (زرنباد) هر برندن ثلث درهم (شکر) ٤ درهم بونلری دوکوب سفوف ایدەلر ❊ و بو سفوفدن بچق درهم الوب ❊ اینسون صویله ویرەلر ❊ و سذاب یاغیله ❊ و پاپادیەیاغنی ❊ و برازقوندزحیاسیله قارشدروب ❊ معده اوستنه سورەلر ❊ و داروینی قاوروب ❊ اسپجقله برکیسه ایچنه قیوب ❊ معده اوستنه قویەلر ❊ و بو عملی مکرر ایدەلر و یللری زیاده ایدر شیلردن بقله ❊ و مرجنك ❊ کبی بونلردن احتراز ایدەلر ❊ و صویی آز ایچەلر ❊ و صو یرینه صاقز صویی ایچەلر و (معده شیشی) اخلاط اربعەنك بریسندن اولمش ایسه ❊ اول خلط حارەدن ایسه (علامتی) اولدرکه حرارتی اولوب ❊ وجعی زیاده اولوب صویه رغبت و اقبالی ارتوق اولور ❊ و یوراکی ینار (اکر دماغنك) مشارکەتیله اولمش ایسه ❊ پریشان اولوب مشوش اولور و (اکر) یورك مشارکتیله اولورسه ❊ بانلق عارض اولور (علاجی) بودرکه (اکر) بدنی زیاده ممتلی اولوب قان غالب ایسه ❊ براز اجق قان الەلر وزیاده اقتیەلر زیرا برعضو شریفدر ❊ چوق قان چیقمغه تحمل یوقدر (زیرا) بو عضو سکردر قانی چوق دکلدر (اکر قان) چوق اقەجق اولورسه هضمه ضعف کلور ❊ و ماده چوغلمغه باعث اولور و بو مرضدەایاقلری اوغمق غایت نافعدر ❊ و بالدرلینه قورو شیشه چکمك غایت نافعدر (و اطباء متأخرین) بو مرضده قوصمغی و اسهالی جائز کورمدیلر (زیرا) مادەنك معدەیه وارنجه انجذابنه سبب اولور ❊ بلکه خقنهٔ لینه ایله اختقان ایلیەلر ❊

❊ صفت و ترتیبی بودر ❊

(بنفشه پیراغی) و (ابەکوبجی پیراغی) و (یاپشقان) و (ارپه) هر برندن بر طوتام (اریك یکرمی دانه) بونلری قینادوب ❊ صوین سوزب و بو صودن یوز درهم الوب ❊ اون ایکی درهم خیارشنبه بالنی ❊ و اون بش درهم (بنفشه شربتی) و یکرمی درهم (طاتلو بادم یاغی) قتوب حقنه ایلیەلر (طبیعتی ملایم) اولدقدنصکره (متقدمین و بعض متأخرین حکمالری) خیارشنبه ایله اسهالی تجویز ایتدیلر (زیرا)

خیار شنبه ورملره (یعنی شیشلره) نافعدر ❊ و (بنفشه شربتی) (بادم) یاغیله ایچمکی دخی جائز کوریله (زیرا) اسهالی زیاده دکلدر (بعده) قبانغی رنده‌لیوب ❊ و (عنب الثعلب) و (قیا قوروغی) و (ارپه اونی) وکلاب مجموعنی بر بریندخلط ایدوب ❊ معده اوستنه یاقی ایلیه‌لر ❊ وبوضماد دخی ابتداده غایت نافعدر (صنعتی) (ارپه اونی) سکز درهم (قزل صندل) ایکی درهم (کل ارمنی) بچق درهم ❊ بونلری صو ایله پشروب ❊ براز (کل یاغی) قتوب قینادوب (معده) اوستنه یاقی ایلیه‌لر (بعده) (بویاقو بی دخی قویه‌لر)

❊ صفتی و ترتیبی بودر ❊

(ارپه اونی) ٤ درهم (کتان تخمی) و (کل قوروسی) و (پاپادیه) هر بردن ۲ درهم (کافور) بچق درهم ❊ بونلری سحق ایدوب براز (کل یاغیله) و (کلاب) ایله قینادوب ❊ مرهم کبی اولدقده (معده) اوستنه یاقی ایلیه‌لر و (اکر اغریسی) زیاده ایسه ❊ بویاقی ایله براز (طاوق یاغی) و (زنبق یاغی) قته‌لر (بعده) بزور بارده مستحلبین براز (شکر) و (کلاب) ایله ایچه‌لر بعده (افسنتین) شروب صوبنی آلوب بچق درهم قدر قرص الورد ایله ایچره‌لره ❊ ومرضك آخرنده ❊ بویاقی بی اوره‌لر

❊ صورت و ترتیبی بودر ❊

(خطمی کوکی) و (بابونج) و (افسنتین) یعنی پلین و (اکلیل الملك) هر برندن سکز درهم ❊ (سنبل هندی) و (صندل) هر برندن ایکی درهم (زعفران) بچق درهم و (کل یاغی) و (بابونج یاغی) هر برندن ❊ قرق درهم ❊ (بال مومی اون ایکی درهم (بال مومی یاغلر ایله اریدوب ❊ سائر اجزایی قارشدیروب ❊ مرهم ایلیه‌لر و (معده) اوستنه سوره‌لر و بومرهم غایت لطیفدر کفایت ایدر (اکر معده ده) اولان شیش ذکر اولنان علاجلر ایله تحلیل اولوب کتمز ایسه ❊ بلکه دیشلکه میل ایلزسه ❊ اوزرینه بشریحی شیلری یاقی ایلیه‌لر (مثلا) بویاقی غایت ایودر (صفتی)

بر در (صغیر اینجکینك ایلکی) و (اوردك یاغی) هر برندن اوچر درهم (مصطکی) بردرهم (چادر اوشاغی) و (مقل) هر برندن ثلث درهم (خطمی تخمنك لعابی) و (کتان تخمی لعابی) هر برندن بر بچق درهم کفایت مقداری (پاپادیه یاغیله) مرهم پشروب معده اوزرینه طلا ایلیه‌لر ❊ ودشیلك ایچون (انجیر) و (قزل اوزوم) و (بیان کوکی) بونلری قینادوب ایچوره‌لر و (بادم) حریره‌سنی دخی شکر ایله ایچرمك مناسبدر (واکر دشیلزلرسه) بویاقی‌یی قویه‌لر البته دیشلور

❊ صفتی بودر ❊

(بوی تخمی اونی) یکرمی درت درهم و (اتمك مایه‌سی خمیرندن) سکز درهم (کوکرجین نجاستی) درت درهم (پاپادیه یاغی) اون التی درهم (بال) سکز درهم بونلری خلط ایدوب (معده) اوستنه یاقی ایلیه‌لر شیشین دیشر ❊ وغیری یرلرده اولان شیشلره دخی یاقی ایلیه‌لر ❊ دیشر غایت لطیفدر ❊ و دیشلدکدن صکره ❊ بال صویی ایچره‌لر ❊ ارپه صویله وغافتی قینادوب ❊ اول صویله بالی شربت ایدوب ایچره‌لر ❊ غایت نافعدر و بو معجوندن کاهیجه ویره‌لر ❊ زیرا بومعجون ایچرده اولان یاره‌لرك جله‌سنه نافعدر ❊ هم یاره‌یی پاك ایدر ❊ وهم اوکلدر

❊ صنعت و ترتیبی بودر ❊

ایکی درهم (کونلك) و (مصطکی) و (مومیای) و (کثیرا معدنی و (کل ارمنی) و (قزل بهمن) و (یاتمش کیسك بوینوزی) و (کهربا) و (کثیرا) و (ضمغ عربی) هربرندن بردرهم (جوز بوا) و (بسباسه) هر برندن نصف درهم (کلبشکر) سکز درهم کفایت مقداری (کل) شربتیله ❊ یاخود (مرسین) شربتیله معجون ایلیوب ایکی درهم استعمال ایلیه‌لر ❊

❊ و لازمدرکه اکشیلردن و طوزلولردن و حدتلی ❊ ❊ شیلردن احتراز ایلیه‌لر ❊

و (ارپه) صویی ایچره‌لر و غدالردن (مارول) و (هندیا) و (لسان

ثور) و (پیلیج) صوبی (قباق) ایله و (سمز اوت) ایله پشمش اوله ❊ ابتداء علتده طعامك ایچنه (ایوا) یاغلر و (لفان ناری) صوبی قویه‌لر (اما) صکره اکشیلردن احتراز ایده‌لر ❊ و طعام ایچنه براز (دارچین) قته‌لر مناسبدر ❊

❊ و اکر معده‌نك شیشی صغوقدن اولورسه ❊

علامتی بودرکه ❊ اغریسی آز اوله ❊ و حرارتله اولمیه ❊ و هضمی ضعیف اوله ❊ اغرلق اوله ❊ و شیشی بدنده ظاهر اوله ❊ ابتداسنده بو یاقیٔ اوره‌لر (صنعتی) بودر (آرپه اونی) (بقله اونی) و دوکلش (کتان تخمی) و (اکلیل‌الملك) هر برندن برر درهم و (افسنتین) و (ادخر) هر برندن ایکی درهم (کل قرومسی) و (مرسین) یمشی و (صبر) هر برندن بچق درهم (کل یاغیله) و (طاوق) یاغیله قار یدیروب ❊ یافی ایلیه‌لر معده‌یی نانه یاغیله ❊ وکل یاغیله یغلیه‌لر و (افسنتین) و (نانه‌یی) برمناسب شروب ایله ایچوره‌لر (بعده) قوی محلل‌لر قویه‌لرو بومحلل مناسبدر ❊

❊ صورت ترتیبی بودر ❊

(افسنتین یاغی) و (پاپادیه یاغی) هر برندن اون ایکی درهم (تره‌منتین) اوچ درهم (مصطکی) بر بچق درهم (قرنفل) بر درهم (خطمی تخمی) و (بوی تخمی) هر برندن بچق درهم (بال مومی) اوچ درهم ❊ بال مومنی یاغلر ایله اریدوب ❊ و سائر اجزائی قتوب مرهم ایلیه‌لر ❊ و استعمال ایلیه‌لر و باقی علاجی صیجاقدن اولان شیشلرك آخرنده اولان علاجلر ایله علاج ایلیه‌لر ❊

❊ دیکر خفقان قلب بیان اولنورکه خفقان یورك او یناموق ودتره‌مك معاسنه دیر ❊

❊ لسان فارسیده ❊ کوفتن دل ❊ وجستن دل ❊ تسمیه اولنور ❊ ولسان یونانیده پالموس دیرلر ❊ طبیب اصطلاحنده ❊ اختلاج القلب دخی تعبیر ایدرلر ❊ و بومرض ❊ حرارت و برودتدن ومادی وغیرمادی اولوب قلبه زیاده المواضطراب ویردکندن قلب دخی اندن احتراز ایدوب درر ❊

❊ وخفقان حاره‌نك علامتی قلبده عطش وحرارت ❊
❊ واهویهٔ بارده‌دن راحت اتمکدر ❊

زیرا خفقان اصحابنده برمرتبه عطش واقع اولورکه هرنقدر ماءبارد شرب ایدرسه حرارتنه سکونت کلمز ❊ اما استنشاق اهویهٔ بارده ایله استراحت ایدر ❊ ونبضی صلت وسریع ومتواتر اولوب بلاسبب غم وقساوت چکمك ایله تواترنفس وضیقلق وغصه وغضب حاصل اولمقدر ❊ اکر خفقان بارد اولورسه) علامتی علیلك لون وجهی اسربی اولوب سست (وکاهل وثقیل وامیاه واهویهٔ بارده متضرر اولوب نبضی عظیم وصغیر وقوی وضعیف ومختلف بطیٔ اولور نفسنی کج کج الوب شفقت ومرحمتی زیاده وطبیعتی قورقق واشیایی حاره‌دن متلذذ واستفاده اتمکدر

❊ اکر خفقان یبوستدن اولورسه ❊

علامتی سهر وعطش ویبوست وغم (وحشت وغبار ودخان قلیله‌دن متضرر اولنوب الم وکدردن بدنی یابس اولوب نبضنده صلابت اولمقدر

❊ اکر خفقان رطوبتدن اولورسه ❊

علامتی نبضی لین وبدنی کوشك وطبیعتی ادنی نسنه‌دن منفعل اولور علیل قلبنی بریاشلق ایچندن حسن ایدر

❊ واکر خفقان ریاحدن اولورسه ❊

علامتی سریعا مرور ایدوب نبضك اختلافی قلیل اولور

❊ واکر خفقان سددن اولورسه ❊

علامتی بدنده امتلایوغیکن نبض سریع وبطیٔ وصغیر وقوی وضعیف اولمقدر

بو مذکورات‌لره علاج کافی بالاده
ذکر وبیان اولندی

(یعنی)

یعنی ماء تفاح شامی وماء خوخ وماء ورد آه عین شفاویرر تمت

مرض قلب اولوب نبضی عظیم وصغیر وقوتی وضعیف ومختلف بطی اولور ونفسی کج کج آلوب شفقت ومرحمتی زیاده طبیعتی قورقق واشیای حاره دن متلذذ واستفاده اتمکدر ❊ واکر خفقان رطوبتدن اولورسه ❊

علامتی نبضی لین وبدنی کوشك وطبیعتی ادنی نسنه دن منفعل اولور علیل قلبنی بریاشلق ایچند حس ایدر

❊ اکر خفقان ریاحدن اولورسه ❊

علامتی سریعا مرور ایدوب نبضك اختلافی قلیل اولور

❊ واکر خفقان سددده اولورسه ❊

علامتی بدنده امتلا یوغیکن نبض سریع وبطی وصغیر وقوی وضعیف اولمقدر

❊ واکر خفقان قلبك کثرت حسندن اولورسه ❊

علامتی نبضك قوتی ونفسك صحتی واعضاء سائره نك سلامتیدر اکر خفقان حیات ردیة ویاخود شرب سموم ویاخود حیوانات سمیه لسع ولزعندن اولورسه علامتی ظاهردر

❊ واکر خفقان دیداندن اولورسه ❊

حرارت وعطشی غالب اولوب کاهیجه بطن علیلدن دیدانك خروج اتمسیدر

بوذکر اولنان سببلرك علاجلری

اولا فصد بعده اسهال ایله مادهٔ اخراج وسوء مزاج قلبده ذکر اولنان تدابیر ودوالر ایله تعدیل مزاج ایدهلر اکر برعضوده اولان مادهلرك مرتفع ریاح وبخارندن حادث اولمش ایسه اول عضوی مادهٔ مذکوره دن تحلیه ایدهلر مثلا رجده ایسه صافندن فصد ایله وسافیندن حجامت ایله اخراج دم اتمکله تنقیه ایدهلر (بعده) بازولرینی واویلقلرینی محکم اووهلر وشد ایدهلر حتی صعود ابخره یه مانع اوله بعده مسکن ابخره ومخلل الریاح

اولان ادویهٔ قلبیه دن اولان احجار نفیسه و پاد زهر وطین مختوم کبی دوالر استعمال ایده لرکه قلبه قوت ویروب بخاری قاطع و ریاحی دافع اوله وثلث درهم (راوندرومیٔ مسحوق) ماء مقطر ابرح ایله استعمال ایتسه لر مجربدر ❊ و (معجون جواهرالحار) و (معجون جواهرالبارد) و (معجون قرمز) و (دواء اللؤلؤ) و (دواء لمسك) و بونلره مشابه معاجین و اشربهٔ مفرحه دن قنغیسی موجود ایسه استعمالنه مداومت ایده لر از جمله اطباء جرمانیانك بو علتده بالتجربه مختارلری اولان دوالردن بوایکی معجون غایت مجربدر ❊

❊ صفتی معجون بودر ❊

(قرمز) ۲ درهم (باد زهر سدس) ۰ (دهن اترج مقطر) اوچ قطره اخذ اولنوب مزج اولنه مقدار استعمالی ثلث درهمدر ماء لسان الثور ایله استعمال اولنه ❊

❊ معجون آخر ❊

(خمیرهٔ لسان الثور) و (خمیرةالورد) (برر وقیه) یعنی التیشر بحق درهم (معجون قرمز) و (تریاق اندر) و (ماجس) و (سفوف) و (اغاویاء بالسوره) هر برندن ثلث درهم اخذ اولنوب (قشراترج) و (شراب لسان الثور) ایله معجون ایده لر ❊ و خارجدن موضع قلبه بودوایی طلا ایده لر ❊

❊ صفتی بودر ❊

(لادن اقریطی) نصف وقیه و (اصطراك قاطر) و (تره منتین) و (مصطکی) هر برندن ایکیشر درهم (دهن اترج مقطر) و (دهن قرنفیل) و (دهن دارچین) هر برندن التیشر درهم (قطره مسك) و (عنبر) اوچر بغدای اخذ اولنوب بر هاوان حاره یه وضع ایدوب دق و محکم مزج ایده لره ❊ وقت حاجتده محل قلبه طلا ایده بو علتده احتقانات محللة الریاح کبی دوا اولماز ❊

(سنارطوس)

❋ سنارطوس نام طبیب بو علتده فصدی تجویز ایتمدی ❋

و طبیعتی تلیین ایلمك غایت مناسبدر بعدالتلیین علیله ادویهٔ قلبیه اعطا ایده‌لر ❋ مثلا (معجون قرمز) و (معجون عنبر) و (دواء المسك) و (تریاق اندروماجس و مثریدیطوس کبی ❋

واکر خفقان سوداء مراقیاو بلاغم لزجه دن ناشی اولورسه (آدکل نام حکیمك) مجربی اولان معجون غایت مناسبدر ❋ (صفت معجون بودر) (یادرنجویه) و (ریحان) و (لسان الثور) و (بتونیقه) و (قیون اوتی) و (فوتنج) هر برندن برر قبضه (قشر اترج) نصف وقیه و (حب اترج) بر وقیه (قرنفیل) (و عود) و (دارچین) و (بسباسه) هر برندن برر درهم (سنامکی) ٤٨ درهم (افیتون) ٣٢ درهم و (بسفایج) ٣٢ درهم و (کابلی) ٦٢ و (هلیلج اصفر) ـ ٦ درهم (زبیب منزوع العجم) بر رطل اخذاولنوب بعدالدق اوچ مثلی ماء القراح ایله درت کون نقع اولنوب بعده نصفی قالنجه طبخ وتصفیه دنصکره مقدار الکفایه سکر اضافه سیله قوام مناسبه کتوره‌لر بعده برر طل رب اجاص و (بروقیه دارچین مسحوق) ضم اولنوب استعمال اولنه (ای عزیز محترم اولان اخوان معلومکز اولهکه ❋ وحوش و طیور لك قلبلری امراض قلبیه ده غایت مأثردر خصوصا بعض ادویهٔ قلبیه ایله تقطیر اولنوب ماء مقطرنی استعمال اتمکله جمیع امراض قلبیه دن خلاص ممکن اولدیغنی ارباب تجربه عندنده مسلمدر « ازجله ستارطوس » نام طبیبك مختاری اولان ماء القلوب که انواع خفقانه سریع التأثیر بردواء لانظیردر

❋ صفتی بودر ❋

(قلب الابل) (یاخود قلب البقر) بر دانه باردر نجمویه برقبضه (زهر لسان الثور) و (زهر بنفشنج) و (ورد احمر) هر برندن نصف قبضه (قشر اترج) نصف وقیه (بزر ریحان) ایکی درهم (قرنفیل) ١ درهم و (دارچین) ١ درهم و (صندال) ١ درهم (زعفران) نصف درهم

اخذ اولنوب برقرعه یه وضع و اوزرینه درت پرمق مقداری حر ابیض وضع ایدوب فم قرعیه انبیق دن چکروب تقطیر ایدەلر لکن خندك انبیقه ثلث درهم مسك و ثلث درهم عنبر قویەلر حتی بیله تقطیر اولنه دیداندن ناشی خفقانه بادزهر استعمالی غایت مجربدر وجمیع خفقانه پازولرندن یعنی یاقی ایدوب نخود الله اشلتمك نافعدر

﴿ وغدالری ﴾

طاوق کبابی ولحم دراج وکبکلك وسکلن وچیل لحملری مناسبدر

﴿ ای اخلاء معلوم شریفکز اوله که التهاب معده ﴾
﴿ والتهاب معدەنك علامتلری بیاننده‌دیر ﴾

مریض بلافاصله شدت برله احراق وتخس ایدر برمعده اغریسندن شکایت ایدر ❊ ویدیکی شیلرك جلەسنی تحمل اولنماز براغری وانجقرق ایله قئ ایدر ❊ وپك مضطرب اولور ❊ وانده برشدید عطش اولور و(نبض) صلاتبلو وسرعتلو حرکت ایدر ❊ وبعض کسەلرده اغری اولقدر صعب وشدید وجان اوی دیدکلری معده اوزری چقورنده زحمت واضطراب مدید اولورکه ❊ مریض تماماصارارور ❊ وانك جله بدنی ترلر ❊ واعضاء ظاهرەسنك جلەسی صغور ❊

﴿ بونك تدبیر وعلاجی ﴾

یقانمش (کهرچله) ۱ درهم (اغاج مروری چیچکی) مرباسی ۱٦ درهم (امیر باریس شروبی) ۸ درهم (اغاج مروری چیچکی صویی ٦٤ درهم (بونلر بر برینه قرشدوریلوب ❊ هرساعتده براندن ایکی قاشق استعمال اولنه (دیکر) علاج (آفیون) خلاصەسی (بغدای) ۳۲ درهم (اخلامور چیچکی) صوینده حل اولندقدنصکره (کلنجك چیچکی) شروبی ۸ درهم ضم اولنوب ❊ هرساعتده یاخود هر ایکی ساعتده براندن ایکی قاشق استعمال اولنه ❊

❋ تشنج معده و وجع قلب بیانده اولیجیدر ❋
❋ بعضیلر دودالقلب تسمیه ایتدیلر ❋

بالاده برتفصیل ذکر اولندی ❋ وتشریح دخی بیان قلندی اورایه مراجعت اولنه بوتشنج معده‌ده ❋ چوق زمان ممتد اولور (بعضاً پك عظیم) سرعتله علاج پذیر اولور ضعف اعصابدن ناشی اولور ❋ علاجی ❋ (صدف اوتی صویی) ٣٢ درهم (نانه شروبی) ٨ درهم (قوندوز حایه‌سی تنتورسی) ٢٠ طمله (آفیون روحی) ١٥ طمله بونلر بر برینه ایوجه قارشدیریلوب ❋ هرچاریکده بر آندن بر یا ایکی قاشق استعمال اولنه)

❋ معلوم اوله که بعضاً معده‌ده دائمی صورتده درتمکلك ❋
❋ و یاتقلق اولدیغندن شکوا ایدرلر ❋

بوکا علی الاطلاق (حرقة المعده دینور) (قریم طرطر) ٣٠ بغدای (سر مضاعف) ٣٠ درهم بو ایکیسی قارشوب سفوف اولنه ❋ استعمال اولنه

❋ دیکر علاج ❋

(قریم طرطر) ٢ درهم (اریك سوزمه‌سی) ١٦ درهم (اناج مروری چیچکی مرباسی) ١٦ درهم ❋ بونلر کوزجه بر برینه قاریلوب ❋ کونده اوچ دفعه (یاخود) درت دفعه برر قاشق ❋ استعمال اولنوب اوزرینه اناج مروری چیچکندن ❋ وابه کومجندن ❋ برقبضه الوب ❋ قینادوب صویندن ایکیشر فنجان ایچه‌لر ❋ دیکر علاج ❋ (ارپه مطبوخی) ٢٤٠ درهم (شراب سرکه‌سی) ١٦ درهم (اعلا طوزشکری) ٨ درهم ❋ بونلر قارشدیریلوب برر فنجان هر ایکی ساعتده بر استعمال ایده‌لر غایت اعلی برتداویدر ❋

❋ دیکر علاج شافی ❋

(اطرافیل صغیر) (هلیلهٔ کابلی قبوغی) و (صاری هلیله قبوغی) و (بلیله قبوغی) و (املج) و (قره هلیله) هربرندن برابر اوله رق

الوب ❊ دوکەلر الەیەلر بادم یاغیله قارشدیروب ❊ قورلغنی کورەلر ❊ و اوچ ادویەلری قدر ❊ سکر ازوب قوامه کتوروب ❊ و سائر دوکلان ادویەلری قارشدیروب ❊ معجون ایدوب اخشام و صباح جوز قدر استعمال ایدەلر)

❊ معده فسادینه و معده اوزرینه سوریلەجك دهن بودر ❊

صفت دهن (مصطکی) ٥٠ درهم (زیت یاغی) اون بش درهم (مصطکی) بی زید یاغنه قارشدیرەلر ❊ و برشیشه ایچنه قویەلر ❊ و برچولمك (یاخود) شیشه ایچنه صو قویوب ❊ اول معالجه اولان شیشهٔ ❊ اول چولمك ایچنده اولان صویه اصلدەلر ❊ اول چولمکی آتش اوزرینه قویەلر ❊ قینادەلر ❊ وعلاج اولان شیشه ایچنه صو کیرمیه ❊ مصطکی یاغ ایچنده (اریه (بعده) چقاروب سحق ایدوب ❊ معده اوزرینه اوغه اوغه سورەلر ❊ معدەیه غایت قوت و یرر ❊

صفت کیون بیان ❊ صفة کیون سرکەده اوچ کون اصلادوب ❊

(بعده) قورودوب دوکەلر ❊ اینجه الکدن الیەلر (بعده) ٢٠ درهم (زنجبیل) و (سذاب یپراغی) و (اتمك بورەسی) هر برندن اونر درهم بونلری دوکوب الیەلر بالیله قارشدیرەلر ❊ (معده) اوزره اورەلر ❊ معده ده طعام اکشیر اولسه فائیده ایده ❊ دیکر علاج ❊ سرکەده اصلنمش (کیون) ٢٠٠ درهم (زنجبیل) ٢٠ درهم (قره فلفل) ١٠ درهم (آقیون) ٣٠ درهم (اتمك بورەسی) ٢٠ دوهم بال ایله قارشدرەلر (اکر) اتمك بورەسی یرینه نظرون آشلر ❊ قونجی اولان کشیه فائده زیاده ایدر (دخی) تخمهٔ ❊ وصغوق یللری کیدره ❊ ویمك سکرمسنه یردم ایده ❊ دیکر علاج ❊ (آق فلفل) و (قره فلفل) هر برندن ١٠ درهم (اکر طبیعتی) اسهال ایتمك دلسلر بورەیی ١٠ درهم ایدوب ❊ استعمال ایدەلر

ای اخلاء معلوم اوله که اون اوچنجی باب قواق بیاننده اوله جیدر یعنی انحقرق

(اکر معده ده) بلغم وارایسه بردرهم (غاریقونی) (سکبنجبین) ایله ویروب قوصدوره لر (بعده) بقله قدر (فلونیای) فارسیدن یاخود رومیدن ویره لر و (یاخود) بر بقله قدر یکی تریاقدن ویره لر (واکر معده ده) صفرا وارایسه صفرایی قوصدوره لر و (یاخود) اریك صویی ویره لر (یاخود) (اریك) صویی ایله (مکرر بنفشه) شربتی ویره لر صفرایی سورر

اکر اسهالدن صکره انحقرق زیاده اولورسه

ایو علامت دکلدر اکثری علاج پذیر اولماز (اکر علاج) اولنورسه (بذوربارده مستحلبی) ویره لر (وطاتلو بادم یاغی) و پلج صویی) ایچوره لر و (مرطبات ویره لر) و (کاهیجه) حدتلی معجون و (یاخود) حدتلی اجزا یمکدن خاصل اولورسه (مثلا) (بیر) و (یاخود (خردل) و (یازنجبیل) یمکدن اولور (بوکا علاج) (ترمیاغی) یلامق (یاخود) (دماغ) التنه قیمق قیوب تدریجله یوتمقدر شفاویرر مجربدر و (اما اکر سببی) معلوم اولمازسه (بومعجون) عجایبدر انحقرغك جمیع انواعنه نافعدر

صفت معجون بودر

(طوراق اوتی تخمی) و (طاروق) و (شیطراتخمی) یعنی (شوکة المبارکة) دیدکلری اوتك تخمی و (اغاج قاونی) و (خیار چکردکی) و (کیك بوینوزی) و (پادزهر) هربرندن برر درهم (اوغل اوتی) و (اغاج قاونی قبوغی) هر برندن بریحق درهم (زمرد) و (انجو) هربرندن التی چکردك بونلری سحق ایلیوب کفایت مقداری شکر ایله معجون ایلیه لر و برمقدارکه برر درهم اولق اوزیه استعمال ایلیه لر

❊ معلوم اوله‌که بو انجقرق علتنه قئ ایتدیرمك مناسبدر وعلاجلری ❊

❊ بیانده اولیجیدر ❊

اکر انقباضی وارایسه ❊ حقنهٔ لینه ایلیه‌لر ❊ و (اللرینی)و(ایاقلرینی) اوغه‌لر ❊ وپازولرینی وبالدرلرینی محکم باغلیوب بوغه‌لر (بعده) اکشی نارصوبنی (نانه‌ایله) قینادوب واول صودن ❊ بررقاشق‌ویره‌لر غایت مجربدر و (بوقرص) دخی قئ منع ایلمکده مجربدر ❊

❊ صفت قرص بوکونه در ❊

(کل قروسی) و (تباشر) سرکه ایچنده‌اصلانوب ❊ قوردلمش‌کیمون ❊ هر برندن برر درهم (صحاق) اوچ درهم وقاورلمش (نار جکردکی) و (سرکه‌ده) اصلانمش و (قاورلمش کشنج) هربرندن ایکی درهم و (فستغك الك‌طشره قبوغی) و (مصطکی) هربرندن بجق درهم بونلری سحق ایلیوب (ابوا ربیله قورصلر دوزه‌لر ❊ وقت حاجتده استعمال ایلیه‌لر ❊ و(کلبشکره) روح زاجدن اوج درت قطره‌طمله‌ده‌لر ❊ وویره‌لر و بو یاقی‌دخی‌قوصمغی کیده‌رر ❊غایت‌مجربدر ❊

❊ صنعت باقی بودر ❊

(اتمکی سرکه‌ایچنده‌اصلده‌لر❊واون‌التی درهمنی‌الالر❊و(طباشیر)و(مصطکی) و (نانه) و (مرجان) و (قزل صندل) و (بیاض صندل) هر برندن برر درهم (مصطکی یاغی) (وایوا یاغی) هر برندن دوردر درهم ❊ کفایت مقداری (ارپه اونیله) خلط ایلیوب (معده) اوستنه یاقی ایلیه‌لر (واکر معده‌ده) غلیظ بلغم علامتی وارایسه ❊ کلبشکر ایله (نانه) ویره‌لر ❊ و (مصطکی) و (وکونلك) و (تریاق) و (مثر) بونلر دخی غایت نافعدر ❊ وایواصو ییله اصلنمش دارچین تقطیر ایلیوب ایچه‌لر و (افسنتین) و (مصطکی) و (نانه) و (قرنفل) بونلری دوکوب (کلبشکر) ایله قرشدورب و براز سرکه دخی قاتوب معده‌اوستنه یاقی ایلیه‌لر ❊

(قواق)

❊ قواق علتنه كه انجقرق ديمكدر ❊ ديكر علاج ترتيبي بودر ❊

ايكى عدد (ارپه) ايكى درهم (بادم ياغى) واوچ دهم (نيلوفرشرابى) مرجك قدر (آفيون) ازوب ايچوره‌لر (بعده) (القضاء والقدر) (اكر) انجقرق) ظهور ايدرسه بوندن اعلا علاج اولماز (اكر) انجقرق زيادلشرسه برمقدار (مرسين بيراغى) قينادب صوين ايچوره‌لر دفع اوله (اكر) بوندن سكون بولمازسه قرق درهم (قيمغى) تدريجله پرماغيله يلامق شفاى محضدر ❊ غفلت اولنميه

❊ معده‌ده شيش اولمق اول ❊

كلبشكرى ايسى كلاب ايچنده ازه‌لر ❊ وسوزه‌لر وايچوره‌لر (اكر حرارت غالب اولورسه بردنك جواويرلر (نارصويله)(ايواياغن) درتلرو ياقى ايده‌لر (مرسين صويى) و (الما صويى) و (ايوا صويى) و (كلاب) و (صندل) (مومله) و (كل ياغيله) بونلردن ياقى ايده‌لر و (معده) اوزرينه اوره‌لر و يغليلر ❊ وياش قباق چنته‌لر ❊ و (ايوهٔ دوكلر ❊ و (سمز اوتى بيراغى) دوكوب بله جمع ايده‌لر (معده) اوزرينه بغليلر ❊ ودورت كوندن صكره هرصباح ❊ اوتوز درهم قدر كاسنى صوى ❊ وياآت اوزومى صوى ❊ قينا ده‌لر كفين اله‌لر ❊ وبش درهم (خيار) شنبرفلوس ❊ ازوب ❊ ايچوره‌لر ❊ ويدى كوندنصكره (كرفس صويى) و (رازيانه) صويى بيله قرشدره‌لر ❊ وغدا اراسنده كاه (ارپه) جوا و (كاه ماش مقشر مزوره‌سين) ويره‌لر ❊ وصويى جلابله ويره‌لر ❊ وقرص كل ويره‌لر ❊ يعنى بونلرى ايچمه‌ده عنايت حقله شفا بوله ❊

❊ اى اخلا معلوم شريفكز اوله كه معده‌نك شكلى قبق ❊ ❊ شكلى كبى ليفدن طقونمشدر ❊

وانك ليفلرى سكردندركه ❊ عربجه عصب تعبير ايدرلر ❊ وبوليفلرك بعضيسى اوزونه ❊ وبعضيسى درونه ❊ وضع اولنمشدر و (معده‌نك)

ایشلری بولیفلرله‌در و (معده) خسته لقلرنده اندن اشد خستلقلر اولماز بوکه علاج موافق شر بتلر ایله و پرهیز ایله معالجه اولنه بوکا استفراغ دخی فائده ایدر ❊ اکثری بونك علاجی ❊ (دارچین) و (کیون) (وزعفران) بونلرك هر برندن ایکیشر درهم الوب بر برینه قاتوب سفوف یاپوب اوچ کون یتاجق وقت بردرهم علی الصباح آج قرنه یه‌لر مجرب علاجدر ❊

ای عزیزلر معلوم شر یفکز اوله که اون دوردنجی باب برذات معلول قان قوصمقده اکا مناسب

علاجلر بیان اولنور پس (اکر) قان غلبه‌سی وار ایسه قوتی قدر جکر طمرندن قان الهلر (بعده سکرلی بیراق) شر بتنی و (مرسین شربتنی) ایچوره‌لر و بوسفوف دخی قان قوصنه وقان توکوره‌نه نافعدر ❊ بو بر سفوفدرکه فرانسه ولایتنده چوق استعمال ایلرلر مجربدر ❊

❊ صفتی بودر ❊

(طباشیر) و کل) و (کل ارمنی) و (طین مختوم) و (سادنج) هر برندن ❊ دوردر درهم (ضمغ عربی) و (کثیرا) هر برندن ایکیشر درهم (بیاض خشخاش تخمی) و (سمز اوتی تخمی) و (سکرلی بیراغی تخمی) و (یانمش کیك بوینوزی) وقاورلمش (نشاسته) هر برندن اوچردرهم ❊ و بوسحوقدن ایکی درهم مقداری الوب (مرسین بیراغیله) ایچوره‌لر ❊ غایت مجربدر ❊

❊ و بوقان قوصمق علتنه ❊

(کهربا قرصی) و (تباشیر قرصی) (وطین مختوم قرصی) مناسبدر ❊ و بزم دخی مجر بمزدر ❊ قرداش قاندن ایکی طمله الوب ❊ سحق ایلیوب (سکرلی بیراغی صو یله ایچره‌لر غایت مجربدر ❊

(معلوم)

❊ معلوم اوله که اکر قان مریضی افراطله بیتاب ❊
❊ و بی‌قدرت ایده‌جك قدر چوق کلورسه ❊

و بونك علاجی (کانجك چیچکی صویی) ٦٤ درهم (خشخاش شرو بی) ١٢ درهم (زاج روحی) ١٥ طمله بونلر بر برینه قارشدریلوب ❊ هرساعتده براندن ایکی قاشق ایچیله (دیکر علاج) (کل ارمنی) ٢ درهم ❊ سحق اولنمش (قاتکو طپراغی) ـ درهم (خشخاش شروبی) ١٢ درهم (کانجك چیچکی صویی) ٥٦ درهم بومذکولر بر برینه قارشدریلوب ❊ هرساعتده براندن ❊ برفنجان ایچرلو ❊ (دخی صغوق) سرکه یه ❊ یاخود قارلی و بوزلو صویه ❊ اصلادلمش بز پارچه لرینی ❊ اول محله وضع ایدیلورسه ❊ منفعتی چوق اولور دخی (معده) اطرافنه قورو شیشه‌لر چکمکدخی قابل اولور (اکر) بوعلاجلر دنصکره‌ینه کافی السابق (غثیان) و بعض انفعال روحانیدن ناشی کیجه اویقوسزلق وار ایسه ❊ اکاخصوصا اخشام وقتی بوخفیف منوم یعنی اویقو کتوریجی علاجلردن ویرلو ❊ (علاج بونلردر) طاتلو بادم) ١٠٠ درهم سویله‌اولنوب سوزله ❊ وطقسان التی درهمنه (آق خشخاش شروبی) ضم اولنوب ❊ وهرایکی ساعتده برفنجان ایچی‌لوب اوزرینه برمقدارجه ایلیجاق صو ایله ❊ غایت نافعدر ❊ (دیکر علاج) یقانمش (کوکرچله) ٤٠ بغدای (خشخاش شروبی) ١٢ درهم (اخلامور چیچکی صویی) ٥٦ درهم ❊ بونلر بر برینه قارشدیریلوب ❊ هرساعتد براندن ایکی قاشق ایچیله ❊ غایت اعلا دوادر ❊

❊ معلوم اوله‌که لطیف وخفیف الغذا طعاملرله غذالندرلو ❊ وهر اوچ ❊
❊ ساعتده برمقدار سود ایله مخلوط شو علاجدن برفنجان ویرلو ❊

علاج بودر (اعلاقنه‌قنه) ١٢ درهم قباجه دوکولوب ❊ یتجك قدر صو ایله بارم‌ساعت قینادرلو ❊ وسوزیلوب یوزقرق دورت درهمنه اعلا

(توزشکری) ٧٥ درهم ساده (دارچین صویی) ٦٥ درهم ضم اولنوب هرساعتده یاخود هرایکی ساعتده ❊ براندن ایلیجاق برفنجان ایچله (اکر بوعلاج) دخی کفایت درجه سنده تأثیر ایتزسه ❊ اولوقت شوعلاجلری استعمال ایده‌لر ❊ پاسلنمامش (دمور طلاشی) ٤ درهم پك (اعلی قنه‌قنه) ٦ درهم (دارچین) ٣ درهم (آق دارچین) ٣ درهم (جدوار کوکی) ـ١ درهم قارشدیریلوب سفوف اولندقدنصکره ❊ ایونمچه شرابی (یاخود) انك کبی (اسکی بر شراب) ١٣٤ درهم ضم اولنوب آرالق آرالق چالقیه‌رق ❊ یکرمی درت ساعت ترك اولنه ❊ وصکره سوزیلوب هر اوچ ساعتده بر آندن ایکی قاشق ایچیله‌رك ❊ استعمال اولنه و اقتضا ایدرسه ❊ یواش یواش مقدار استعمالی ارتدیریله ❊

❊ اکر بو علاجلر کلیاً علتی دفع رفع ایتیوب سکیرلره ضعف ❊ وکوشکلك عارض اولورسه ❊

بو علاجی تجربه ایتمك لازمدر (یقانمش کهرچله) ـ١ درهم (مرور چیچکی) مرباسی ٣٢ درهم (خشخاش شروبی) ١٢ درهم انیقدن چکلمش یاغی سود ١٢ درهم ❊ بونلر بربرینه ایوجه قارشدیریلوب ❊ هر ایکی ساعتده ❊ بر اندن بر فنجان طولوسو قدر ❊ استعمال اولنه ❊

❊ دیکر علاج ترتیبی ❊

(یقانمش کهرچله) ١٢ درهم (اغاج مروری چیچکی مرباسی) ٢٤ درهم بو ایکیسی ایوجه قارشدیریلوب ❊ کونده درت کره اندن برر قاشق استعمال اولنوب ❊ اوزرینه ینه اغاج (مروری چیچکی) و (ابه کوبجی چیچکلرندن) برر قبضه الوب قینادوب صغودوب بر فنجان مقدار ایچه‌لر

❊ معلوم اوله که عطش عربجه‌در ترکجه صوصه‌مقدر ❊

بونك علاجی (اکر) صوسزلق عارض اولورسه ❊ خصوصا ستمه‌لرده بر قاچ قطره روح ز جدن بذور بارده مستحلبی اوستنه طمله‌دوب ایچه‌لر

حرارت دفعنه عجیب بی بدل در ❊ یاخود (نیلوفر) شربتی ایله (ثلج حکمادن) بر دنك مقدارینی ❊ مذکور شربته قاتوب ایچره‌لر و (اکر) بو حبی اغزده طوتسه‌لر حرارتنی دفع ایدر ❊ و صوسزلغی کیده‌رر صفت حب یودر (مارول تخمی) و (خیار چکردکی ایچی) و (شان خیار چکردکی ایچی) هر برندن بشر درهم ❊ (سمز اوت تخمی) اون درهم ❊ جله‌سنی دوکوب ❊ بذر قطونا لعابیله قارشدیروب ❊ حبلر ایده‌لر

❊ و حرارت غلبه ایتدکجه براز اغزده طوته‌لر ❊ فائده ایدر ❊ ضعف الهضم طعام معده‌ده بر خوش هضم اولمدیغی ❊ وقتده مناسب اولان علاجلر بیانده در ❊

(اکر) ماده ایله ایسه (مادهٔ) استفراغ ایتدیره‌لر ❊ و هضمه معین شیلر ایله استعمال ایلیه‌لر (مثلا) از جله (دارچین) و (ایواعصاره سندن) تقطیر ایلیوب اول مقطر صودن استعمال ایلك هضمه غایت قوت ویرر ❊ و (بوسفوف) کرك قبل الطعام ❊ و کرك بعد الطعام استعمال اولنور ایسه ❊ هضمه غایت معیندر ❊

❊ صفت و ترتیب سفوف بودر ❊

کوزل هضم ایچون سفوف (کل قروسی) ٤ درهم (دارچین) ٨ درهم (زنجبیل) و (قرنفیل) و (جوز بوا) و (خولیجان) هر برندن ایکیشر درهم (سرکه) ایله (مدبر کشنیج) اوچ درهم (عود) بر بچق درهم بو نلری سحق ایدوب صکره مجموعی اغری شکر ایله ❊ سفوف ایلیوب برمثقال قبل الطعام ❊ و برمثقال دخی (بعد الطعام) استعمال ایلیه‌لر و (اکر معده‌ده) حرارت وارایسه ❊ روح زاجدن غایت مناسبدر ❊ واشتهایی کتورر ❊ وحرارتی دفع ایدر ❊ وهاضمدر ❊ و (معده‌یه) قوت ویرر ❊ کل شربتنه برقاچ طامله طاملدوب ❊ ایجوره‌لر ❊ غایت نافعدر ❊ غفلت اولنمیه مجربدر ❊

معلوم مکز اوله که هیضه تعبیر اولنان شئ برمرضدرکه همزیاده قوصبار وهم زیاده یوره‌کی سورر

بونك سببی معده‌ده طعام فاسد اولوب طبیعت رقیقنی قئ ایتکله دفع ایدر وکثیفنی سورمکله دفع ایلر و (کاهیجه) معده تری اولوب وصیقلوب مضطرب اولور وبورنی اینجه‌لنور والی وایاغی صغوق اولور

الحاصل بومرض مخوف مرضدر

(بونك علاجی) اولکون طعام یمیوب برقاج یودم اسپیحق صوایچه‌لرکه (معده‌یی) وبغرسقلری یقایلر و (اکر) خلط یوغیسه براسهال ویره‌لر (بعده) بغرسقله قوت وبروب ینه قبض ایلیه (مثلا) بومسهل

التنجیسی غشی‌دیر یعنی ترجمه بایلق دیرلر

بونك سببلری کثیردیر اوکثرتی ایله روحی بوغیجی ماده امتلاسندن اولور ثانیا سده حصولندن ثالثا روحی تحلیل ایدن انواع استفراغدن اولورکه روح اکثری متحلل اولوب یدل مایتحلل بولنمادیغی صورتده معدننده موجود بولنان روح اعضایه وقاتمزکه معده‌دن مراد(قلبدر کذلك اعراض نفسانیه‌دن فرح مفرطه دخی ارواح طشره کتمکله معدنی خالی قالور وجع شدیده‌دن حاصل اولان استفراغ وضعف دخی انلرك کبیدر

طبیب حازقه لازم اولان بودرکه

اولا نوبت وقتنده علیلك یوزینه صغوق صو (یاکل صویی) یاخلاف صویی صاجه‌لر تاکه روح حیوانی‌یی وقانی وحرارت غریزیه‌یی طشره تحریك ایله‌یه اول جهتدن اعضاء خارجه‌ده حرارت چوغالوب تقویت وتعدیل حاصل اولان استفراغ وضعف دخی انلر کبیدر

❊ ملعوم اوله که بومرض امراض مخوفددن اولمغله ❊
❊ ابوالاطباء ابقراط دیرکه ❊

❊ من یصیبه مراراً کثیرا غشی شدید من غیر سبب ظاهر فهو یموت فجأة ❊ بوعلته دواء (دآوودانطا ضریر) انطاکی نیك ❊ ترتیب ایتدیکی علاج اعلادیر ❊ صفتی بودرکه عشیك جمیع انواعنه بر علاج تامدر ❊ ترتیب علاج ❊ (شام الماسنك صویی) ٥ درهم و (وزردالی صویی) ٥ درهم (کل صویی) ٥ درهم (اخلامور صویی) ٥. درهم (سوکود یراغی صویی) ٥ درهم (عنبر اشهب) (ومسك تبتی) (و بادزهر ماری) هر برندن بش شعیره اخذ اولنوب مقدار الکفایه نبات شامی ایله مزج وحفظ اولنه ❊ وقت حاجتده بردرهم عود حالصی محکم سحق ایدوب صاحب غشیه و یروب اوزرینه حفظ اولنان مایی استعمال ایتدورملر مجربدر ❊

❊ یدنجیسی ورم الاذن القلب ❊

یعنی کاه وقت اولورکه قلبك قولاقلرنده اعضاء کبی ورم حاصل اولور ❊ بوعلتك علاجی اولا ریاضتی ترکدر ❊ زیرا ریاضت تحلیل روحی تزید وضعف قوة قلبیه ایله غشیی شدید ایدر بعده هاضمه یه قوت وارواحه تقویت ویران اشیایی استعمال ودائما فرح وسرور ایله فریح الحال اولمغله استقبال ایدملر وصدرینه میاه ملطفه مناسبه صب اولنه مثلا (بابونج) و (اکلیل الجبل) و (برسیا) (وشان) (ونحاله) صولری کبی (صاری هلیلهنك قبوغندن) ٢ درهم (راوند) ٢ درهم (سنبل هندی) ٢ چکردك بونلری (سکرلی یراغی) صویله اصلدوب صیجاق کول اوستنده (یاخود) ملایم آتش اوستنده ❊ برزمان طوره (بعده) سوزملر ❊ وایجنه ١٦ درهم (کل مکرر شربتی) قیوب ایجرملر ❊ واحتیاج اولنورسه ❊ بوحقنه ایله احتقان ایلیملر ❊ یغرسقلری تمیزلیوب پاك ایلر (صفتی بودر) خطمی یراغی) و (ابه کومجی یراغی) هربرندن برر طوطام ❊ و (پاپادیه) نصف طوطام

بونلری (ارپه) صویله قیناده لر (بعده) بوصودن یوزدرهم الوب ❊ یکرمی درهم (شکر) ویکرمی درهم (بنفشه یاغی) و بردانه (یمورطه صاریسی) قرشدورب ❊ احتقان ایلیه لر و (اکر) اغریسی زیاده اولورسه یعنی (کوبکی) زیاده بورارسه ❊ احتقانك ایجنه برفنجان قدر (سمز اوتی صوبی) قتوب (بعده) احتقان ایلیه لر ❊ (تنقیه دن صکره) معده یه قوت ویروب (اسهالی قطع ایده جك شیلر ویره لر ❊

❊ واکر صفرا علامتی وارایسه ❊

(کل) و (لیمون شرابی) و (قورق شرابی) و (ریباس شرابی) ایچره لر (وایواپرورده سی) (وقزجغق پرورده سی) ویره لر (واکر ریحلر) اولوب بلغم علامتی وارایسه ❊ بومعجونی ویره لر ❊

❊ صفت معجون وترتیبی بودر ❊

(عود) و (مصطکی) هربرندن ٢ درهم (جوزبوا) ١ درهم قاورلمش (انیسون) ٣ درهم (سرکه ایله) (مدبر کشنیج) بربحق درهم و (قوری نانه) ١ درهم ❊ جله سنی سحق ایدوب (اسکی کابشکر ایله) و (یاخود) (ایوا) ریله و (یاخود) (مرسین ریله) قرشدورب معجون ایلیه لر ❊ برمثقالدن ❊ ابکی مثقاله قدر ❊ بعده تناول ایلیه لر ❊ هم معده یه قوت ویرر ❊ وهم حرارتی دخی ازدر ❊ چوق دکلدر (بعده) حرارت مندفع اولدقده ❊ لطیف غدالر ویره لر (مثلا) قورق صویله پشمش (پلیچ) ویره لر بعده (اکر) حرارت منقطع ایسه ❊ حمامه کیرمك نافعدر ❊ معتدل صودن وافر دوکونه (بعده) حمامدن جیقدقده ❊ یاتوب اویویه (زیرا) اویقو اویومق ❊ بومرضه غایت نافعدر ❊

❊ واکر کونك بوروسی زیاده اولوب دفع اولمازسه ❊

واویقو اویومازسه ❊ فلونیای فارسیدن نصف درهمدن بر درهمه وارنجه استعمالی تجویز اولنمشدر

قلونیای فارسیدن نصف درهمدن بر درهبه وارنجه استعمالی تجویز اولنمشدر ❊

❊ ای اخلاء معلومکز اوله که اون بشنجی باب امراض امعاء یعنی ❊ بغرصقله عارض اولان امراض بیانده در ❊

و بو امراضك معالجاری دخی بیان اولنور (معلوم اوله که) انسانده اولان بغرصقلر (التی) عددر ❊ التیدن (اوچی) غایت اینجه و (اوچی) غایت بوغوندر ❊ و اول اینجه بغرصغك ❊ بریسنه (اثنی عشریه) درلر (زیرا) او (زنلغی) اون ایکی پرمانغی بربرینه منضم اولسه ❊ اول اوزونلغی قدر اولور ❊ (انکچون) اثنی عشریه دیرلر ❊ یوقاری اوجی معدهنك قعرنه متصلدر ❊ واشاغی اوجی ایکنجی بغرصغه متصلدر و (ایکنجی بغرصغه) صائم دیرلر ❊ اکثر زمانده فضلاتدن خالی اولدیغندن ایچون ❊ (زیرا) اوندن اکا صفرا دوکلمکله ثقالدن یقار ❊ ثقلی انده ایلتمکه قوماز اشغی اوجی (اوچنجی بغرصغه) متصلدر (اوچنجی) بغرصق دولاشق دولاشق بر بغرصقدر (اکا لفایف) دیرلر و (معاء الدقیق) دخی دیرلر ❊ بونك آشغی اوجی دردنجی بغرصق که ❊ غلیظ بغرصقلرك اولکیسیدر اکا متصلدر و بو (دردنجی) بغرصغه (اعور) دیرلر (زیرا) انك براغزی واردرکه معدهدن اینن ثقل اندن چیقار ❊

❊ ای اخی و بشنجی بغرصغه قولون دیرلر ❊

انك یوقاری اوجی (اعورك) اغزینه متصلدر ❊ بو قولونك اعلاسی معاء دقاقك اسفلی ایله ❊ معاء (اعورك) اغزنده اشتراکله متصلدر ❊ بوقولونك طرف اسفلی التنجی بغرصغك طرف اعلی سنه متصلدر ❊ (و بو بغرصغه) معاء مستقیم دیرلر ❊ (زیرا) طرف اسفلی مقعده متصلدر

❊ معلوم اوله که ❊

معده یه عارض اولان مرضلرك اکثر یسی دخی ❊ بغرصقله عارض اولور

(علاجلری) بربرینه یقیندر ❊ زیرا ایکیسی دخی (سکردن) مرکبدر (لکن) معده‌ده بعض مرضلر واردرکه ❊ بغرصق مرضلری بیننده ذکر ایده کلمشلردر ❊ بز دخی آکا تبعیت ایدوب ❊ امراض امعاء بیننده ذکر ایتدك (مثلا) اسهال کبی (زیرا) اسهال معده‌ده اولدیغی کبی ❊ بغرصقلرده دخی اولور ❊

❊ ای اخی (پس) اسهالك علاجنی برمقدارجق بیان ❊
❊ ایده لم معلوم اولهکه ❊

(اسهال) ایکی دورلودر (اولکیسی) قان ایله مخلوط (ایکنجیسی) قان سز اولور (اکر) قانسز اولورسه ❊ (اکا) یونان لسانیده دیناریا دیرلر (اکر) قان ایله اولورسه (زوستطاریا) دیرلر ❊ و (قانسز) اولان اسهال ❊ (یا معده‌دن) و (یاخود) بغرصقلردن و (یاخود) (جکردن) و (یاخود) طلاقدن و (یاخود) دماغدن و (یاخود) جمیع اعضالردن اولور ❊ بونلرك (سببی) خلط زیاده اولمله طبیعت انی طشره دفع ایدر ❊ و اسهال ایله دفع ایلر و (اسهال) ایله چیقان خلط کونا کون چیقار (یعنی) (کاه) صفرا ایله و (کاه) بلغم ایله چیقار و (کاه) سودا ایله چیقار ❊ و (کاه) یاغ کبی چیقار ❊

❊ و دخی معلوم اولهکه اکر اسهال مرضك آخرنده اولورسه ❊
❊ اکا اسهال بحرانی دیرلر ❊

بو جنس اسهال درعقب کسمیه‌لر ❊ بلکه طبیعتك اسهاله قصوری وار ایسه ❊ امداد ایده‌جك شیلر ویروب ❊ و مادهٔ سوزب بعده امساك ایلیه‌لر ❊ بو مطبوخی بو کونه اسهاله استعمال ایلك غایت مناسبدر ❊

❊ صفت مطبوخ بودر ❊

(هندبا کوکی) اوچ درهم (لسان ثور چیچکی) و (نیلوفر چیچکی) و (بنفشه چیچکی) هر برندن ❊ بر درهم (تمر هندی) درت درهم

(صاری هلیله قبوغی)ایکی (راوند) بردرهم (دارچین) و (مکه ایرینی) هر برندن ثلث دوهم (سنبل هندی) اون بغدی اغری ❊ بونلری قینادوب سوزهلر ❊ وایچنه دووت درهم ❊ (قدرت حواسی) ودورت درهم (کل مکرر شربتی) قرشدورب ایچرهلر ❊ و (اکر اسهال) ایله معاء بلغم وار ایسه ❊ (صاری هلیله قبوغی) یرینه (کابلی قابی) قویهلر و (اکر) ماده حدتلی ایسه ❊ مسهل ایچمکه تحملی یوغیسه ❊ اول زمان احتقان ایلیهلر ❊

❊ صنعتی حقنه بودر ❊

یوزدرهم (ارپه صویی) (قزل شکر) و (کل بالی) هر برندن سکز درهم (کل یاغی) اون ایکی درهم مجموعنی قرشدورب احتقان ایلیه و (بعدالتنقیه کلبشکر) و (مرسین شربتی) و (ریباس) و (ایوا شربتی ویرهلر و (اکر اسهال بغرصقلردن ایسه) سببی بغرصقلرك قوت ماسکه سی ضعیف اولدیغندن در ❊ و (یاخود) بغرصقلرده صیرنجق خلط بلغم اولدیغیدر (اکا زلق الامعاء ادرلر ❊ و (یاخود) قوت دافعه نك حدت زیاده تجاوزی اولمقدر (اکر صیرنجق) بلغمدن ایسه (علاجی (پلین) شربتنی مغلاب یرینه ویرهلر ❊ (دیش اوتی) (رازیانه) صویله قرشدورب ایچرهلر (بعده) بومطبوخی ویرهلر ❊ برخوشبجه پاك ایلر ❊

❊ صورت مطبوخ بودر ❊

(کابلی قابی) ایکی درهم (غاریقون) بردرهم (رازیانه) ثلث درهم (زنجبیل) اون بغدای اغری (کل قروسی) و (پلین) اوچ برمغیله الاجق مقداری بونلری قینادوب ❊ واون ایکی درهم قدر صویندن الوب و بوصویله سکز درهم (کل بالنی) شربت ایدوب ایچرهلر و (مصطکی حبی) و (حب الاغاویا) بومرضلرده مستعملدر (و بعدالتنقیه) بومعجونی ویرهلرکه اسهاله وزلق امعایه غایت مجر بدر ❊

❊ صفت وترتیب معجون بودر ❊

(املج) و (ایوا مرباسی) و (اغاج قاونی قبوغی) هر برندن سکزدرهم (بهارلی کل سفوفی) ایکی درهم (مرجان وطاوغك قاتیسی ایچنده) کی صار زار ❊ هر بریسندن ❊ بردرهم (تریاق) ایکی درهم بونلری جمع ایلیوب (مرسین شربتیله) قارشدورب معجون ایلیه‌لر ❊ وایکی درهمدن اوج درهمه قدر ویرەلر ❊ و (صاقزیاغی) و (پلین یاغی) و (سنبل یاغی) و (جوز بویاغی) قارنده سوره‌لر و (اکر) قوت ماسکه‌نك ضعفندن اولوب ❊ صغوق ایله بیله اولورسه ❊ (تریاق) و (یاخود) (مثر) ویره‌لر و (فلونیای فارسی) اسهالك جمیع انواعنی قطع ایدر ❊ بو (حب) دخی اسهال بلغمیه‌یه ❊ وزلق الامعایه ❊ وصغوقدن حاصل اسهاله ❊ وقوت ماسکه ضعفندن حاصل اولان اسهاله غایت نافعدر ❊ (افیون) و (سندورس و (مرصافی) و (کونلك) و (زعفران) وقاورلمش (ضمغ عربی) و (جوز بوا) برابر اوله ❊ جمله‌یی دوکوب حبلر ایده‌لر ❊ واستعمال ایده‌لر ❊ (غدالردن) (سرچه اتنك) قاویرمه‌سی ❊ و (ککلك اتی ❊ وسولون اتی که قاورلمش اوله ❊ و (قاورلمش کیمون ایله پلج اتی) وسماق ایله غدالنه‌لر و (اکر) قوت ماسکه‌نك ضعفی حرارتله اولورسه ❊ (ایواپورده‌سی ❊ و (موشمومله) و (قزلجق پورده‌سی ❊ مناسبدر و (کل ولیمون) شربتی ایودر ❊ و (کهربا قرصی) غایت ایودر ❊ و (کاه اولورکه) بونوع اسهالی ❊ برحدتلی خلطدن حاصل اولمغله ❊ بغرصقلری یاره ایلر (علامتی) اولدرکه ❊ بغرصقلرك اغریسی زیاده اولور (علاجی) (صاری هلیله قبوغی) بردرهم (راوند) بچق درهم (ارپه صویله) قینادوب سکز درهم (کل شربتی) اول صو ایله ایچرەلر ❊ ومادە تمام تنقیه اولدقدن صکره ❊ بودارویی ویرەلر ❊

❊ صفت دارو بودر ❊

(اسکی کابه شکر) اون التی درهم (مرجان) و (کل ارمنی) و (کشنیج

و (طین مختوم) هر برندن بر درهم (سنبل هندی) بر دنك بونلری معجون ایلیوب ❊ ویرەلر (واکر) اسهال قوت دافعەنك زیاده دفعندن اولوب حرارتی دخی وار ایسه ❊ مرسین شربتیله ویرەلر ❊ و (خشخاش شربتی) ویرەلر (اکثی شیلر) ویرمیەلر و (قلونیای فارسی) بویله محلده غایت نافعدر ❊ و (اکر اسهال) معدەدن ایسه (علامتی) اولدرکه طعام هضم اولمدین ❊ اسهال ایدوب چیقار

❊ بونك علاجی ❊

اکر معدەده رطوبت وار ایسه) اولا رطوبتی مسهل ایله چیقارەلر ❊ یوقاروده ذکر اولنان علاجلر بعینه بوکا دخی نافعدر ❊ لکن انده ذکر اولنان یاقیی بونده معده اوزرینه قویەلر ❊ و بویاقی دخی غایت مجربدر ❊ صفتی بودر ❊ (مرسین یپراغی) و (مصطکی) هر برندن ایکی درهم (لادن) اوچ درهم (نار قبوغی) (جوز بوا) و (کونیلك) هر برندن بر درهم (کل یاغی) و (صاقز یاغی) هر برندن اون درهم (بال مومی) ایکی درهم بونلری مرهم کبی ایدوب ❊ معده اوستنه یاقی ایلیەلر ❊ و (اسهال) جمیع بدندن ایسه ❊ چقان خلطی کورەلر (اکر) فاسد خلط وار ایسه تا اول خلط فاسددن بدن پاك اولمدچه حبس ایتمیەلر (اکر دم بواسیرك) یاخود (دم حیضك احتبارسی وار ایسه ❊ طبیعته امداد ایدەجك شیلر ویرەلر (اکر بلغم اولورسه (مسهل بلغم) ویرەلر (اکر صفرا) وار ایسه مسهل صفرا ویرەلر (اکرسودا وار ایسه) مسهل سودا ویرەلر لکن بومقوله مسهلاتده عضوه قوت ویرەجك شیلر ویرەلر ❊ وقوت قابضه اعطا ایدر شیلر دخی اولمق کرك

❊ مثلا بومذکوراتره علاج ❊

(راوند) کبی و (شلیجات) کبی و (کل بالی) و (کابشکر) کبی (بعدالتنقیه) قابض شیلر استعمال ایلیەلر ❊ (اسکی کابشکر) کبی و (قاورلمش راوند) ایله موشمومله پرورەدسی ❊ وایوا پرورەدسی ❊ مناسبدر ❊ وبو (حب غایت) نافعدر

❊ صفتی بودر ❊

(کلنار) و اکثی نار قبوغی) هر برندن برر درهم (سماق) وقاورلمش (ضمغ عربی) هر برندن برر درهم (مرجان) بچق درهم بونلری سحق ایلیوب ❊ قورق صویی ایله قارشدیروب ❊ حبلر ایدوب طعام‌لردن اول بش التی دانه استعمال ایده‌لر ❊ و صویرینه (صاقز صویی) ایچه‌لر ❊ و (یاخود) دمور صویی ایچه‌لر ❊ غایت نافعدر و (اکر) اسهالك دفعی ایچون (التون) و (کوش) قزدروب برقاچ کره صویه قوصه‌لر ❊ واول صویی ایچسه لر ❊ غایت نافعدر و (اکر اسهال) جکردن اولورسه ❊ بونك اسهالی اکثری کیجه ایله زیاده اولور ❊ و (اکثریا) حرارت ایله بیله کلور ❊ ولونی متغیر اولور ❊ و بکزی صاری اولور ❊ (بونك علاجی) (اکر) ماده وارایسه ماده‌یی تنقیه ایلیه‌لر ❊ و (اکر) سده وار ایسه ❊ مفتح سده اولان شیلردن ویره‌لر ❊ و جکره قوت ویرر شیلردن استعمال ایلیه‌لر ❊ و بونلرك سائر علاجی جکر امراضی یازلدیغی یرده (بیان اولنمشدر ❊ اول محله مراجعت اولنه (لکن) بونده دخی برمقدارین بیان ایده‌لیم ❊

❊ ای اخلاء معلوم اوله که بو مسهل اوچنه دخی ❊ ❊ نافعدر سده‌لری فتح ایدر ❊

وخلطلری دفع ایدر ❊ وچکره قوت ویرر (صفتی بودر) صاری هلیله قبوغی ایکی درهم (راوند) بردرهم (سنبل هندی) اون بغدای اغری) و (وسکرلی بیراق) صویی هر برندن اوتوز ایکی درهم بوصولرك ایچنده ذکر اولنان اجزالری ملایم آتش اوزرنده قینادوب (بعده) سوزه‌لر واول صویك ایچنه اون درهم (کل شربتی) قاتوب ایچره‌لر و (بومعجون) دخی اسهال کبدیه ❊ غایت نافعدر قبض ایدر

❊ صورت ترتیبی بودر ❊

(اسکی کلبشکر) سکزدرهم قاورلمش (راوند) بر درهم (مرجان)

نصف درهم (کل ارمنی) (طین محتوم) قاورلمش اوله‌لر هر برندن ربع درهم دورت درهم (ریباس) ربیله بونلری قرشدورب (صباح) و (اخشام) اوج دورت درهم مقداری استعمال ایلیه‌لر (کلبشکر) و (ازاجق) (دارچین) ایله (راوند) استعمال اولنسه مناسبدر وبو (حب) غایت نافعدر خصوصا (اسهال کبدی) قان ایله مخلوط اوله

صفت وترتیب بودر

(کهربا) و (راوند) وجلنار وقارلمش کل ارمنی و (ایکی قرداش فانی) و (قاورلمش ضمغ عربی) بونلری برابر الوب ودوکوب بعده سکرلی بیراق صو یله خمیر ایدوب حبلر ایدوب بوحبلردن ایکی درهم قدرینی الوب قابض کل شربتیله و یاخود مرسین شربتیله ویرمه‌لر ❊ و بومذکور علاجلر اکر حرارت ایله اولورسه مناسبدر ❊ اما اکر برودتیله اولورسه بوسفوف اول وقت غایت نافعدر زیرا هم جکره قوت ویرر وهم اسهالی قطع ایدر ❊

ترتیب وصفت سفوف بودر

(قاولمش راوند) و (سنبل هندی) هر برندن التی درهم (پلین) اوج درهم (دارچین) و (جوز بوا) هر برندن بربحق درهم (کل قروسی) اوج درهم (صندل) بردرهم بونلری محکم سحق ایلیوب وسفوف ایدوب اخشام وصباح برر درهم ویرمه‌لر واکر اسهال ضلاقده ایسه بونك سببی سودانك چوقلغیدر وعلامتی صول طرفده کبرلك التنده براغری حس اولور وهم اشغیدن چیقان سیاه اولور ❊ بواسهال یرامز اسهالدر (اکر) درعقب علاج اولنمزسه سؤالقنیه ویااستسقایه مؤدی اولور بونك علاجی سده‌لری فتح ایتمکدر ❊ واکر جکر حراتی ایسه جکرلك مزاجنی تعدیل ایتمکدر ❊ واکر قوتی وارایسه صول الده اسلیم طمرندن قان اله‌لر وسودایی برملین ایله اسهال ایلیه‌لر ❊ امدی بومسهل هم سده‌لری وهم طلاغی تنقیه ایلر وهم طلاغه قوت ویرر ❊ وهم اسهالی طوتر ❊

صفتی بودر

(پلین) و(التون اوتی) هربرندن ۲ درهم (بالدری قره‌وشاه‌تره) هربرندن‌بر مقدارجه ❊ فایج وقره هیله هر برندن اوچ درهم بونلری سکرلی بیراق صویله) یاخود هندبا ویاخود (شاهتره) صویله قینادوب سوزه‌لر و بوصو ایله اون درهم (کل مکرر) شربتنی ازوب ایچوره‌لر طلاغی برخوشجه تنقیه ایلر لطیف‌شیدر واشربه‌دن (الما) شربی (ولسان) ثور شرابی مناسبدر تنقیه ایدوب تفتیح سده ایدکدنصکره قابض دوالر ویره‌لر و بو سفوف دخی غایت اعلادر

ترتیب سفوف بودر

قاورلمش (راوند) ٦ درهم (دارچین) و (هلیله) قابی‌که کل یاغیله قاورلمش اوله هربرندن ۱ درهم (کهربا) بچق درهم بونلری سحق ایدوب بردرهمدن بربچق درهمه وارنجه بونلری الوب کابشکر ایله خلط ایدوب ویره‌لر غایت مجربدر ❊ و بوسفوف اولکی سفوفدن قویدر ❊

دیکر ترتیب سفوف

(کهربا) بربچق‌درهم (شادنج) بردرهم (یانمش کیک‌بوینوزی) (وقاورلمش کل‌ارمنی) هربرندن بچق درهم ❊ بونلری دوکوب و بوسفوفدن بردرهم الوب قزل بهمن صویله (ویاخود) سکرلی بیراغی صویله ویره‌لر وباقی تدبیری مالیخولیا ومراقیه تدبیری کبیدر (واکر اسهالی دماغدن ایسه) بونك سببی دماغده رطوبت بلغمیه چوقلغیدر خصوصا طوزلو بلغم کثره‌تندن نازله طریقیله معده‌ده واندن بغرصقره دوکیلوب معده‌یه ضعف طاری اولور واول ضعفلق سببیله اسهال عارض اولور اکثر یاکیجه‌لرده و (یاخود) اویقودن اویانوب قالقدقده ❊ برقاج مجلس اجابت ایدوب منقطع اولور ❊ اشاغیدن چقان بیاض کوپوك کبی چقار (علاجی نازله) بحثنده مذکور

اولان علاجلر در) جلهسی بوکا نافعدر ❊ اکر اسهال معدهدن ایسه (تمرهندی) و (صاری هلیله قبوغی) و (کل شروبی) وراوند ویرهلر (غایة الاتقان)(اکر مادهسی) اسی ایسه خشخاش شرابی) ویرلر (بعده) بوصو ایله غرغره ایدهلر

❊ صفت وترتیبی بودر ❊

(مرجك) و (قزل کل) و (مرسین یمشی) و (کشنیج) و (عناب) و (خشخاش قبوغی) بونلری قیناده‌لر ❊ وغرغره ایلیه‌لر ❊ (واکر) مادهسی صغوق اولور ایسه ❊ (تریاق) و (مثرکبی) نافع شیلر اولماز (بعد التنقیه) استعمال ایلیه‌لر (واکر) بومرض دفع اولیوب قالورسه ❊ ایکی قوللرینه چشمهلر اچوب نخود ایله ایشلتمکدن اوزکه علاج اولماز ❊ غایت نافعدر

❊ اکر اسهال ایله قان چقارسه ❊

وبغرصق صیریندسی ایله بیله اولورسه (اکا) زیستطاریا و (یاخود) سحج الامعاء ویرهلر ❊ (واکر) بفرصق صیریندسی اولیوب طمرلك اغزی اچلدوغندن اولورسه ❊ (اکا) اسهال دم دیرلر ❊ وذیستطاریا (یعنی سحج الامعایه) سبب برخام خلطدرکه بغرصقلری صیرر کیدرك یاره خاصل ایلر (بو)یا (صفرادن) و (یاخود) (طوزلو بلغمدن) اولور (یاخود) اکثی سودادن اولور (ویاخود) محترق صفرادن اولور ❊ (یاسمی) خلطدن اولور ❊ ایام وباده اولدوغی کبی ❊ وحای محرقه عقیبنده دخی اولور ❊ (ویاخود) بغرصقلرده ثبور ❊ ویاشیش اولمغله یاره اولمقدن اولور (علامتی) تیز تیز قالقار ❊ واسهال ایله بغرصق صیریندیسی ایله قان چقار ❊ کوبك بورورواشاغیدن چقان فنا رایحه‌لی اولور ❊ واغزی بدقوقر وککرمهسی چوق اولور ❊ قنغی خلطدن ایدوکی چقان شیدن معلوم اولور ❊ اسهان کبدیدن بونك فرقی بودرکه ❊ کبدیدن چقان خالص اولور ❊ وکوبك بوروسی اولماز ❊ وچقان شئ بد رایحه‌لی اولماز ❊

دخی چوق فرق واردر (بونك علاجی) اولا وجعنی تسکین ایلکدر ❊ وخلطك حدتنی تعدیل ایلکدن ❊ ویاره‌لرینی اوکلدیجی شیلر استعمال ایلکدر ❊ ودواء سمیه‌دن اولانه پادزهر ویره‌لر (لکن) بومرضده فصد ایلکده اطبانك اختلافی واردر ❊ بعضیلر قان التمامق کرکدیرلر ❊ (زیرا) بومرضك سببی اخلاط ثلثه‌دندر ❊ وقاندن دکلدر دیرلر ❊

❊ معلوم اوله‌که جالینوس واسکندر یونانی ❊
❊ قان المغی تجویز ایلمشلردر ❊

ومعقول کوروب دیدیلرکه زیرا قان التمیده ❊ اوچ فائده واردر اولا جکرك حرارتی تعدیل اولور ❊ وجهانك حرارتنی تسکین ایلر و (ثانیاً) فصد استفراغ کلیدر ❊ زیرا قان چقدقده جمیع اخلاط بیله چقار ❊ و (ثالثاً) بدنك امتلاسی دفع اولور ❊ خصوصا بواسیر وحیض قانلری محبس اولدیغی زمانده ❊ بوفقیر دخی دیرکه ❊ فصد ایلك خلافه جذب ایلك فائده‌سی دخی واردیر (اکر) وقتی مساعد ایسه ❊ باسلیقدن و (یاخود) اسلیمدن قان الهلر ❊ وقانی آز آز برقاج دفعه‌ده چقارالر و (اکر) قوتی آز ایسه ❊ ارقه‌ده ایکی کورك اورته سندن حجامت ایلیه‌لر ❊ (اما مسهل ویرمکی) خلط اولدقده کسنه مانع اولمدی خصوصا راوند ایله ❊ اسهال ایلك غایت مناسبدر (زیرا) راوند قوت اسهالیه سیله ماده‌یی تنقیه ایلر ❊ وقوت قابضه سیله ❊ عضوه قوت ویرر ❊ ویاره لرینه مناسبدر ❊ و (راوند) فائده‌سنی افاده ایلر ❊ وبوعصرده فرنکلرك یکی دنیاده بولدیغی که (اکا) مجوقان دیرلر ❊ بلکه راوند چینیدن دخی اعلادر ❊ (زیرا) وارندك رایحه‌سی اغر اولمغله نازك مزاج اولنلر استعمالنده استکراه ایلر ❊ اما (مجوقانك) رایحه‌سی یوقدر استعمالی آساندر ❊ و (هلیلجات) مطبوخی مناسبدر ❊ بعدالتنقیه برحقنه ایله احتقان ایلیه‌لرکه ❊ انده جلا اوله واخلاطك حدتنی تسکین ایدیجی اوله ❊ وغسال اوله‌بوحقنه کبی ❊

❊ صفتی ترتیبی بودر ❊

(ارپه صویی) ١٠٠ درهم (خام شکر) ١٦ درهم (کل مکرر شربتی) ٨ درهم بونلری بر بریله قرشدورب ❊ احتقان ایلیه‌لر ❊ و بوحقنهٔ بن تجربه ایلدیم ❊ تسکین وجعده غایت نافعدر ❊

❊ صفت حقنه بودر ❊

(ارپه صویی) ٥٠ درهم (سمز طاوق صویی ٥٠ درهم (کل بالی) ١٦ درهم (یمورطه صاریسی) ایکی دانه قرشدورب احتقان ایلیه‌لر (بعده) (سوده تیوری) (یاخود) چغیل طاشنی قزدورب بردفعه سودك ایچنه صوقه‌لر (بعده) اول‌سورك ایچنه ایکی دانه یمورطه صاریسنی قیوب احتقان ایلیه‌لر ❊ وتسکین وجع ایچون یوقارودن ❊ بعض محذورات و یره‌لر ❊ خشخاش شرابی کبی ❊ ویارم درهم (فلونیای) فارسیدن الوب ایکی بغدای قدر پانزهر ایله و یره‌لر ❊ غایت نافعدر (بعده) بو اختقانی ایلیه‌لر ❊ هم وجعی تسکین ایدر ❊ و هم یاره‌لرینی اوکولدر ❊

❊ صفت حقنه بودر ❊

قاورلش (آرپه) و قاورلش (پرنج) هر برندن بر قبضه (مرسین بیراغی) و (کل قروسی)هر برندن مقدار الوب بونلری قینادوب یوز درهم قدر صویندن الله‌لر ❊ و ایچنه سکز درهم (کچینك) (یوکرك یاغنی) ❊ و اون التی درهم (کل یاغندن) قیوب احتقان ایلیه‌لر ❊ و اقتضا حسبیله بو احتقان (ضمغ عربی) و (کچی بونوزی) دیدکاری یمشدن و (ایکی قرداش قاندن) قویه‌لر ❊

❊ ای اخلاء معلوم اوله‌که ابتدا قابض شیلر ویرمك ❊
❊ ضرردر مادامکه تنقیه اولوب ❊ حرارتی تسکین اولمدقچه ❊

(اکر)و یردلرسه مریضك هلاکنه سبب اولور ❊ بو ترکیب بزمدر ❊ قان کچنه و سجع الامعایه نافعدر ❊

﴿ صغتی بودر ﴾

(ایکی قرداش قانی) که طاملہ اولہ ❊ ایکی درهم (یانمش کیك بوینوزی) و (قاورلمش ضمغ عربی) هر برندن بر درهم بونلری سفوف ایده لر و (یاخود) (سکرلی بیراق) عصاره‌سیله و (یاخون (قوزی قولاغی) عصاره‌سیله حبلر ایلوب استعمال ایلیه‌لر ❊ و تنقیه‌دن صکره بو سفوف غایت مجربدر ❊

﴿ صفتی بودر ﴾

(طین مختوم) و یانمش (کیك بوینوزی) هر برندن اوچ درهم (قزل مرجان) بر بچق درهم و (اینجو) و (کل ارمنی) هر برندن برر در درهم پلا (پادزهر) و (زمرد) و (سعد هندی) هر برندن بر بچق درهم ❊ بونلری غایت سحق ایدوب ❊ غبار ایلیوب ❊ (اسکی کلبشکر) ایله نصف درهمدن بر درهمه وارنجه ویره‌لر ❊ غایت مجربدر ❊ هم قانی قطع ایدر ❊ کرك بغرصقلردن ❊ وکرك جکردن ❊ و غیری یرلردن دخی قطع ایدر ❊ و اعضاء رأسیه یه قوت ویرر ❊ و حرارت عزیزیه یه امداد ایلر ❊ خصوصا طاعوندن صکره ❊ وحمایی محرقه عقیبنده اولانه غایت نافعدر ❊ و طشره‌دن کل یاغی ❊ و ایوا یاغی و (مرسین یاغی) بونلردن هر قنغیسی اولورسه سورنمك مناسبدر ❊ و بادم و (جواهر معجونی) (کلبشکر) ایله ویریلورسه غایت نافعدر ❊ و (اکر سحنج الامعاء) اوزانوب و اریك چیقارسه ❊ و اولزمان بغرصقلری ❊ یقامق لازمدر ❊

﴿ پس ایمدی بال صویینی ایچمك ❊ و احتقان ایلمك ❊ و بال ﴾ ﴿ صویینی غافث صویی ایله ❊ ایچمك مناسبدر ﴾

اما (یغلی) و طوزلو ❊ و رطوبتلی میوه‌لردن احتراز واجبدر ❊ غدالردن قاورلمش (فندق) و (سود) ایله پشمش پرنج لپه‌سی و (یاخود) سماق ایله لپه تناول ایلیه‌لر ❊ و قاورلمش (فندق) و قاورلمش (بادم)

و پك پشمش (يمورطه صاروسنى) دخى سماقله يمك مناسبدر (و قبوغى چيقمش مرجمك) قينادوب بر قاچ كره صوينى دوكوب (بعده) لپه كبى پشروب قوروق صويله (ياخود) سماق ايله يمك دخى مناسبدر ❊ و بو مريضك طعاملرينه ساده ياغى قوميه‌لر ❊ بلكه (ايوا ياغى) و ياخود (مرسين ياغى) قويه‌لر و (بادم سودى) ايله ❊ و يا فندق سودى ايله پشروب ❊ ويرمك لا بأسدر (و اكر اسهال ايله) كلان صافى قان اولوب ❊ بغرصق صيرنديسى اولمزسه ❊ بو اسهال طمرك اغزى اچلدوغندن اولور ❊ و بو دم يا جكردن (ياخود) بغرصقلردن كلور و (كاه جميع) بدندن كلور و (جميع بدندن) كلديكنك (علامتى) يعنى املاء بدندن كلان قانك علامتى دورايله كلكدر ❊ يعنى آيده بركلور (ياخود) اون بش كونده بركلور بواسير كبى ❊ بومرضه چوق كسنه مبتلا اولور ❊ و بواسير مرضى ظن ايدرلر ❊ (امابواسير دكلدر)

❊ متأخر بندن شيخ داود انطاكى بومرضه ❊

❊ مرض افواه عروق ديو تسميه ايلمشلردر ❊

(واكر) چقان قان جكردن ايسه ❊ علامتى چيك اتك يقاندى صويى كبى برقزل صواولور ❊ وهم مريضك بكزى بياض اولور ❊ وهم كوزينك قپاقلرى شيش اولور ❊ (وكاهيجه) سمه وصوسزلق ويانغونلق عارض اولور ❊ واول وقتكه اسهال كبدى اوله ❊ وآخرنده منجمد قانله جكر پاره‌لرى چيقار ❊ بوندن خوف اولور

❊ معلوم اوله كه برملايم آتش اوستنده قويه‌لر ❊

(اكر) ار يرسه منجمد قاندر (واكر) ار يمبوب كباب كبى بشرسه ❊ جكر پارچه‌لريدر ❊ (اكر) بوعلامتلر اولميوب بلكى قره‌قره اولورسه ❊ اسهال دم بغرصقلرندندر ❊ (علاجى) اكر امتلاء بدندن ايسه قانى قطع ايتمه‌لر (اكر) فصد ايدرلرسه مناسبدر ❊ (بعده) قانى قطع ايده جك شيلرو يره‌لر ❊ و بوصويى و يرمك مناسبدر ❊ (قزل صندل) ايكى درهم (انجبار) اوچ درهم (سكرلى پيراغى) برطوتام بونلرى يوزدرهم صويله

قینادوب ❊ الی درهم قالدقده (بعده) سوزوب صغوق ایدوب ایچوره‌لر ❊ وصویرینه قاورلمش ارپه صوین ❊ وسکرلی پیراق صوین ایچوره‌لر ❊ وانجبارشربتی ❊ وقزل‌کل شربتی بوکا مناسبدر ❊ وکهربا قرصی نافعدر ❊

❊ وبو معجون قانی قطع ایدر ❊

کرك جکردن اولسون (وکرك) بغرصقلردن اولسون (وکرك) سائر اعضادن اولسون

❊ ترتیب معجون بودر ❊

(صاری صندل) (وطباشیر) (وصاقز) (وایکی قرداش قانی) بونلری سحق ایلیوب (اسکی کلبشکر ایله) قارشدیروب ویره‌لر (واکر) چتان قان جکردن ایسه ❊ قاورلمش (فندوغی) شام (اوزومیله) یمك باخاصه نافعدر ❊ وطاوق جکرینی کباب ایلیوب یه‌لر (وراوندی) قاوروب برمقداجه (دارچین) قتوب (اسکی کلبشکر ایله) قارشدیروب ویره‌لر ❊

❊ ای اخلاء معلوم اوله‌که زخیر بومرض ❊
❊ ادعاء مستقیمدن اولور ❊

فضلاتی دفع ایتمك استر مستراحه واردقده ❊ قانیله قاریشیق (ویاخود) قانسز بغرصق صیرندیلری چقسار (سلبی) حارصفرا بغرصغه کلور ❊ وبغرصغی ایچندر (❊ طبیعت انی دفع ایلمك استر ❊ وتقاضی‌سنی ایلر ❊ (یاخود) طوزلو بلغم (ویاخود) خارسودا اینوب بغرصغه دوکلور (ویاخود) بغرصقده شیش اولدوغندن اولور ❊ (وکاه) اولورکه قبضدن اولور ❊ (اکا) زخیر کاذب دیرلر ❊ مقدما ذکر اولنان‌لره (ذخیر صادق) دیرلر (اکر) اسهال عقیبنده اولورسه ❊ بواحتقان غایت مناسبدر ❊ وجعن تسکین ایلر ❊

❋ صفت وترتیبی بودر ❋

قاورلمش (ارپه) (وصغیر قویرینجی) هربرندن برطوتام (وکل) یارم اوبج (وصوغلجمان) سکزدرهم (بزرقطونا (وبوی تخمی (وایواچکردکی) هربرندن بردرهم بونلری سنود ایله قینادوب سوره‌لر ❋ واللی درهم قدر بوسوددن الوب ایجنه اون التی درهم (کل یاغی) و بردانه) یمورطه) صاروسی ❋ قیوب احتقان ایلیه‌لر ❋ (واکر) اسهال ایله بیله ایریك چقارسه بغرصقلری یقایوب پاك ایده جك احتقان ایلیه‌لر ❋

❋ صفت احتقان بودر ❋

(ارپه) و (قره‌قوز) هربرندن اون التی درهم (سکرلی بیراق) (وکل) هربرندن یارم قبضه ❋ بونلری صوایله قینادوب ❋ واللی درهم بوصودن الوب ایجنه اون التی درهم (کل بالی) وایکی دانه (یمورطه صاریسی) قویوب احتقان ایلیه‌لر (اکر) زخبر قبضدن ایسه (علامتی) اولدرکه ❋ برقاج دانه کجی بوینوزی چکردکی یوتدوره‌لر (اکر) اشاغیدن تیز چقارسه (زخبر صادقدر) و (اکر) چقمارسه (زخیر کاذبدر) قبضدن اولور ❋ بعض کمسنه‌لر خطا ایدوب ❋ زخیر کاذبه قابض شیلر وبروب خسته‌یی هلاك ایدرلر ❋ انك (علاجی) طبیعتی تلیین ایده‌لر)

❋ صفت ترتیبی بیان اولنور ❋

(مثلا)(خطمی کوکنی) قینادەلر وصویله (بنفشه شربتی) و (یاخود)(بنفشه حیره‌سنی) ازوب ایچیره‌لر طبیعتی تلیین ایلر و (یاخود)(خیارشنبه بالندن) التی درهم ❋ یاسکز درهم ❋ یا اون درهم خسته‌نك قوتنه کوره بادم یاغیله ویره‌لر ❋

❋ اکر بونکله بالکلیه دفع اولمیوب بقیه قالور ایسه ❋

(انجبار شربتی)(یاسکرلی بیراق شربتی)(یا مرسین شربتی) ویره‌لر (واکر شیشدن) اولورسه (علامتی اولدرکه) خسته بغرصقلرنده محتبس فضلات وارصانوب قالقار ❋ ودفع ایتمك تقاضاسن

ایلر ❊ ینه برشئ چقماز ❊ وبر (علامتی) دخی خسته معاء مستقیمده بر اغرلق حس ایدر (علاجی) فصد ایلیه‌لر ❊ بر ایکی کون غدا یموب پلج صوییله اکتفا ایلیه‌لر ❊ وبواجزایی قینادوب ایچنه کیروب اوتوره‌لر

❊ ترتیب وصفتی بودر ❊

(ابم کوجی یراغی)(وبنفشه یراغی) و (یاپشقان) و (ارپه) و (خطمی) بونلری قینده‌لر ❊ وبونلرك صوییله استنجا ایلیه‌لر ❊ وبوصونك ایچنه دخی کیروب اوتوره‌لر ❊ و (اکر) ممکن ایسه تسکین وجع ایچون (کل یاغی) و (بمرطه صاروسنی) و(زغفران) و (سود) بونلری زراقه ایله دبرندن ایچری قویه‌لر (اکر زخیر) صنغوقدن و (یاخود) صغوق طاش اوستنده اوتو رمقدن اولدی ایسه ❊ مقعدینی اسیجق یاغیله یاغلیه‌لر سذاب یاغی ❊ و پاپادیه یاغی کبی ❊ یاغلر در ❊ ومقعدنه بخورایده‌لر ❊ (کونلك) و (ساقز) و (مقل) ایله

❊ واکر تقاضا چوق چوق اولورسه ❊

(کوکرت) و (مقل) هربرندن ایکی درهم وبراز (ایج یاغیله) قرشدورب (بعده) حمام لکنی ایچنه آتش قویه ❊ وبوندن آتش اوزرینه قیوب دخانه دبرونی طوته ❊ اطرافنی محکم اورته ❊ اصلا دخان طشره چقمیه ❊ ودخی طاروبی و (یاخود)(کپکی قاوروب) اسیجقله مقعدنه قیوب ❊ اوستنه اوتوره ❊ واسیجق شیلر اوستنه اوتورمق صغوقدن حاصل اولان (زخیرك) جمله سنه نافعدر

❊ واکر زخیرك سنبی بیلدن وصغوقدن ایسه ❊

(جوز رومی) اوج درهم (ونخوهٔ هندی) و (کونلك) هربرندن نصف درهم مجموعنی دوکوب استعمال ایتمك غایت نافعدر (وبوترکیب دخی بعد التنقیه) یلدن وصغوقدن حاصل اولانلره و سائر انواع

ذخیره غایت نافعدر ❊ یللری دفع ایدر و معده قوت ویرر ❊ کندی مجربمز در ❊

❊ صفت ترکیب بودر ❊

(قسط) و (دفنه یمشی) و (طوپارلاق) هر برندن ایکی درهم و (سنبل) و (مصطکی) و (مقل ارزق) هر برندن ایکی درهم (سذاب) و (کمولك) و (سندروس) و (کهربا) و (عود) هر برندن بر درهم ❊ بونلری سحق ایدوب اوچ اغری بال ایله معجون ایلیه‌لر ❊

(وعنبر معجونی وحولیجان معجونی یپلدن حاصل اولان زخیره) (غایت مناسبدر)

غدالری اکر قبض وار ایسه بلیج شوربا‌سی اسفناخ ایله (یااسفناخ بورانیسی) ایله و (یاخود) (نیم برشت تازه یمورطه) ایله بونلره مناسبدر (واکر) اسهالی وار ایسه پشمش ایوا و (قورلمش فندق) و (پرنجلپه‌سی) (سماقله) معقول ومناسبدر و (بوشاف زخیرکه) (اکا) شاف اسکندری دیرلر غایت مناسبدر)

❊ صفت شاف بودر ❊

(کونلك) و (زعفران) و (ضمغ عربی) و (دماحوین) و (مرصافی) بونلری دوکوب (یمورطه آغیله) قرشدورب شافلر دوزه‌لر وایچنه پکجه اپلك قیوب اندن شاف ایلیه‌لر ایلکك فائده‌سی بودرکه قضائی حاجت محلنده اول اپلکی اولدم چکوب چقاروب (بعده) بیوك آدملره خرما چکردکی قدر ومعصومله (ارپه قدر ایده‌لر و (بوشافی) هرزمان ایتیه‌لر بلکی اغریسی شدید اولوب الم ویررسه تز تز مسترحا قالقارسه اولزمان ایلیه‌لر وضعیف کسنه‌یه ایلیه‌لر)

❊ ای اخلاء معلوم اوله که اکثری قان قوصمق ندندر بواسیرك وحیصك ❊ احتباسندن اولور ❊

ایمدی اکر نبض ممتلی وصلب ایسه بلا تأخیر بردفعه (یاخود)

بحسب الاحوال برقاچ کره فصد اولنوب مریضدن قدر کفایه قان الهلر ومریضی زیاده استراحت اوزره طوتالر و (اکا) مکرر ملین احتقانلر ایدهلر و (شو خفیف مسهل) وخامض ومحلل علاجلرله تحلیل وطریق اسفل بطندن دفع وافراغه جهد ایدهلر ۰

❊ صفتی ترتیبی بودر ❊

یقانمش (کهرچله) ۱ درهم (ریباس شروبی) ۸ درهم (اغاچ مروری چیچکی صویی) ٤٨ درهم (جلهسی قرشدیریله وهر ایکی ساعتده براندن ایکشر قاشق استعمال ایدهلر (دیکر علاج) خام ارپه ٢٤ درهم (بیاغی صو) ٣٨٤ درهم (یارم ساعت قینادوب سوزلدکدن صکره (یقانمش کهرچله ۱ درهم (سرکنجبین ساده) یاخود) صافی بال) ١٦ درهم ضم اولنوب استعمال اولنه (دیکر علاج) (تمیر هندی) ١٦ درهم (خاتم کوکی) ۸ درهم طوغرانوب یتجك قدر صو ایله جاریك ساعت قینادیله وسوزیلوب یوز قرق درت درهمنه یقانمش (کهرچله) ۱۲ درهم (اعلا قدرت حلواسی) ۱۲ درهم (امیر بارسی) شروبی ۸ درهم ضم اولنوب هر ساعتده (یاخود) هر ایکی ساعتد براندن برفنجان استعمال اولنه (اکرقان مریضی بیتاب ایدهجك قدر چوق کلورسه ❊ (شو علاجلری) ویرمك اقتضا ایدر ❊ علاج بونلردر (یقانمش کهرچله) ٤٠ بغدای (خشخاش شروبی) ۱۲ درهم (اخلامور چیچکی صویی) ٥٦ درهم قارشدیریلوب ❊ هرساعتده براندن ایکی قاشق ایچیله ❊

❊ ای اخلاء معلوم شریفکز اوله که قان قوصمهنك ❊
❊ الك زیاده فنا نوعی اخلاط حریفه دن ❊

ومعدهنك ❊ و (یاخود) سائر اخشانك برینك تعفنندن اولانیدر ❊ تهکه اسکیمش اسقور بوط مرضنده ❊ و (فنا چیچکده) وسائر بونلره بکز امراض عفینهده ❊ بوچوق واقع اولورکه (قان قوصمهنك) همان مطلقا مهلك کبی اولانی بوطرزدهدر (کذلك سقطه) و (ضربه) و (امثالی کبی برسبب خارجیدن ناشی اولان قئ دمك دخی نتیجهلری

فنادر (بومثللو) مریضلردن وسعتلو قانلر النمق ❊ وملین اختقانلر ❊ اولنمق لازم اولوب و (شو) مدرر اخلاط ومحلل علاجلردن پك وسعتله استعمال ایتدرمك موافقدر ❊ وهردورلو زحمت واذیت منقطعه اولوب ❊ مریض کمالله ایو اولنجیه قدر مداواته ❊ بومنوال اوزره دوام اولنه ❊

❊ علاج بونلردر ❊

(یقانمش کهرچله) ۱ درهم (اناج مروری چیچکی مرباسی) ١٦ درهم (امیر بارس شروبی) ٨ درهم و (اناج مروری چیچکی صویی ٦٤ درهم قرشدورلوب ❊ هرساعتده براندن ایکی قاشق استعمال اولنه ❊ (دیکر علاج) (یقانمش کهرچله) ـ ۱ درهم (مرور چیچکی مرباسی) ۳۲ درهم (خشخاش شربی) ۱۲ درهم ❊ انبیقدن چکلمش (بیاغی صو) ۱۲ درهم قارشدریلوب ❊ هر ایکی ساعتده براندن برفنجان طولوسی قدر استعمال اولنه ❊ بوندنصکره برهفته قدر جو بزو (یاخود) (صاقزلق تازه پیراغیله) بانیه ایده‌لر ❊ زیاده شفابوله ❊

❊ معلوم اوله که اکر بومریض دهن استعمالنه تحمل ❊
❊ ایده بیلورسه صباح واخشام یاخود کونده ❊
❊ اوچ کره یکرمی درت یااوتوز ایکی درهم قدر ❊

(بزر یاغی) یا (خود) سائر کوزل یاغلردن ایچسه‌لر پك چوق فائده ایدر ❊ (زیرا) بو بطنی قدر کفایه ملین طوتمه‌دن بشقه وجعلری تسکین دخی ایدر (واکر مرض) تخمر ایلش ناپخته اشربه ایچمکدن ❊ (یاخود) (خام) میوالر یمکدن ناشی اولمش ایسه ❊ ابتدا درعقب شو ذکر اولنان یاغلره ❊ مبادرت اولنوب صکره چوق مدت شو شربته دوام اولنه که ❊ بووسیله ایله خسته برمعتاد حسن صورتله شفابوله ❊

❊ صفت شربت بودر ❊

(کلبجك چیچکی صویی) ٦٤ درهم خشخاش شروبی) ۱۲ درهم ❊ (زاج روحی طمله) اون بش ❊ بونلر قارشدریلوب هرساعتده براندن ایکی قاشق ایچلر ❊ شفایاب اوله ❊ باذن خدا

ديكر اعلا شروب

(وندیك صابونی) ١ درهم (چادر اوشغی) ١درهم (بالدران خلاصه‌سی) ١ درهم (رأوف‌حبی) یارم‌درهم ❊ یتمك قدر اكسیرز واخاصه ایله اوچر بغدای حبلر یاپیلوب ❊ یوقاروكی كبی استعمال اولنه‌لر ❊ (دیكر شربت) (بارد اناكوكی) یعنی (طول عورت) (یاخود) (قوجه‌قاری یپراغی كوكی) ٤٨ درهم (میان كوكی) ٨ درهم طوغرایوب بربرینه قرشدیروب ❊ قینا ده‌لر صوین الوب شربت كبی یارم ساعتده برفنجان استعمال ایده‌لر

ای اخلاء معلومكز اوله كه اون التنجی باب كوبك دوشمه‌سی

وعلاجلری بیاننده اولجیدر

عربجه اكا (سقوط السره) دیرلر وبومرض خلق ایچنده مشهوردر (لكن) بومرضی متقدمین یازمدیلر (اما شفاء صاحبی) یازمشدر بزدخی اكا تبعاً یازدق واقع الحال (كوبك دوشمه‌سی) یوقدرغالبا احتمال بودركه قریب بیرده صوایله ریح محتبس اولوب قالور (بعده) كوبكده واطرافنده اغری پیدا اولور ❊ كوبك بروسی كبی ❊ خلق اكا كوبك دوشمه‌سی دیرلر ❊ بونك سببی جكرك محدبنده سده اولوب ❊ اوجانبده نفوذ ایده‌مز ❊ (بوكره) جكرك مقعرینه اینز جكرك مقعرندن كوبكه بریول واردیر ❊ آدم آنارجنده ایكن حیض قانی كوبكندن غدا ایلیوب اول یولدن جكره واروب ❊ وجكردن بدنه یایلور ایدی ❊ اول آدم دنیایه كلوب طوغدقدنصكره ❊ كوبكنی كسرلر اول یول مفسد اولوب قالور (پس) اول یوله مائیت اینوب دوكلور ❊ برمقدار ریح دخی قارشیر كوبكه واردقده چقاجق منفذ بولماز آنده طیانوب قالور اضطراب ویرر (وكوبك) یوروسی حاصل اولور ❊ پس اولزمان خلق اكا كوبكی دوشمش دیرلر (اكر بومرضه) علاج اولنیوب اسكیر ایسه ❊

(استسقایه)

استسقایه مؤدی اولور (علاجی) اولا جکرك سده‌سنی اچارلر شراب اصـول ایله (یاخود)(افسنتین شربتیله) وبومرضـده مجربدر ❊ اوچ کونه دکین هرکون (بالدری قره) صویله بردرهم (قریم‌طرطر) ویره‌لر (بعده) بومسهلی ویره‌لر ❊ مجربدر غفلت اولنمیه

❊ ترتیب مسهل بودر ❊

(راوند) ۱ درهم (مجوقان) ـ۱ درهم بونلری صیجاق (هندبا صویله) اصـلده‌لر ❊ وبرازاجق (سنبل هندی) و (زنجبیل) قویه‌لر (بعده) سوزب اول صوایله ۸ درهم قدر (قدرت‌حلواسی) و ۱۲ درهم (کل مکررشربتی) ازوب ایچره‌لر ❊ (بعده) یـنه مغلاب ویروب ❊ وبرقاچ کره بومسهلی ویره‌لر (ویاخود)(قاتیلیقون) یعنی تمورهنـدی منجوننـدن ٥ درهم و یره‌لر (و بعد التنقیه) مدررات استعمال ایلیه‌لر

❊ ومعجون حولیجان وجوارش العود ❊

ویره‌لر ریحی تحلیل ایدر (واکرسده) پك قوی ایسه ❊ وایچلمز ایسه (چلك معجوننـدن) محتاج اولور (وبعضیلر) کوبك اوستنه برقاچ کره چولمك اوررلر ❊ یعنی چولمك ایچنـه اوستوبی قیوب ❊ وآتش ویروب طوتشـدررلر (بعده) کوبك اوستنه قورلر کوبکی چکوب ایجری الور ❊ وچقار وبرتقریبله اول محبس اولان صووریح تحلیل اولوب راحت بولور ❊ ومسخن ومحلل یاغلرله یاغملق واوغمق دخی نافعدر (مثلا) (سذاب یاغی) و (زنبق یاغی) و (پاپادیه یاغی) بونلر معقول ومناسبدر (لکن) صولو معده‌لردن وریحی زیاده ایدر شیلردن (بقله) و (بوکرجله) کبیلردن زیاده احتراز لازمدر ❊ (مفص عربی درلر) ترنجه کوبك بوروسی معناسـنه بوبر اغریدرکه ❊ بغرصقلرده اولور و (کوبکی) بورر کوبك دوشمه سـیله بونك فرقی اولدرکه ❊ کوبك دوشمه‌ده ❊ اغری بریرده ❊ طورر ❊ ثابت اولور کزه‌مز (اماکوبك) بورمه‌ده وجع ثابت اولمز ❊ وبریرده طورماز کزر ❊ مکر خلط سودا

و یران اولمش اوله ❊ اولزمان بر برده ثابت اولور ❊ (اما احتقانلر ایله) ینه یرندن آیریلور ❊ (اما کوبك دوشمه ده) احتقان دخی ایتسه لر ❊ تیز یرندن ایرلماز (اکرچه) بونك سببی چوقدر ❊ (لکن) اکثر یا یلدن اولور ❊ وصفرادن دخی اولور ❊ وسودادن ❊ وصغوقدن دخی اولور علی الریق صغوق صو ایچمکدن اولور ❊ (اکر یلدن) اولور ایسه (علامتی) قرنی شیشر ❊ وکورلدر ❊ وریح چقدقجه راحت بولور ❊

❊ بو علامتله اولان مرضه علاج ❊

ریحی تحلیل ایدیجی شیلردن و یره لر ❊ (کمیون معجونی کبی) و (حولیجان معجونی کبی) و (صاقزسفوفی) غایت مناسبدر ❊ و بو (حب) دخی غایت ایودر ❊ خصوصا قبض ریح اولدیغی زمانده بو (حب افاویا) دیرلر

❊ صفتی وترتیبی بودر ❊

(فلفل) (زنجبیل) (دارچین) و (قرنفل) (ومصطکی) و (انیسون) بونلرك هر برندن بردرهم ❊ محموده یدی درهم ❊ بونلری سحق ایلیوب (خیارشنبه بالی (ایله (یابنفشه) شربتیله (نخود) قدر حبلر ایلیه لر بر (حب) برمجلس اجابت ایلر ایکی (حب) ایکی مجلس اجابت ایدر ❊ بو برمبارك حبدر (صفرایی) و (بلغمی (سورر و (ریحلری) تحلیل ایلر و (اشتها) کتورر (وقولنجه دخی نافعدر و (دخی) کوبکنك اوزرینه طاری قاوروب قویه لر ❊ ودخی بزلری قزدیروب ❊ کوبك اوستونه قویه لر و (یاخود) اسی یاغلر سوره لر (سذاب یاغی) اول یاغ اولمازسه (پاپادیه یاغی) سوره لر بونلر اسی یاغلردن بوعلته ایودر) و (اکر صفرادن) اولورسه (علاجنی) ایواچکر دکینك لعابی) (یاخود) (بذرقطونا) لعابیله (پالوده) بشروب ❊ کل یاغیله ❊ یاطتلی بادم یاغیله ❊ و یره لر

❊ صفرادن اولدیغنه علامت ❊

کوبك دائما پك زیاده یورر ❊ و یانغنی زیاده اولور ❊ صو یه رغبت ایدر

واسفلدن صفراچقار ❊ و (اکرصفرا) چوغیسه بوملین ایله چقارمق مناسبدر (مثلا) قدرت حلواسنی (اریك) صویله (یاخود) (خیارشنبه بالی) ایله ویره‌لر ❊ صفرایی سورر چیقرر ❊ وکو بکی کل یاغیله یغلیه‌لر ❊ (یاخود (طاوق یاغیله یغلیه‌لر ❊ وسودا چیقریر وکو بکی کل یاغیله یغلیه‌لر ❊ یاخود (طاوق) یاغیله یغلیه‌لر ❊ وسودادن ❊ بسفایج ❊ ایله و برمقدار (طوراق اوتی) ایله قینادوب ❊ پیشروب صویني ایچرسه‌لر غایت مناسبدر ❊

❊ معلوم اوله‌که کراویا دیدکاری تخم ❊

انسانك قرنده اولان کورلتی‌یی دفع وازاله ایتمه‌ده نظری یوقدر ❊ (زیرا) بوقراقیر (کاهیجه) استسقا مقدمه‌سی اولوب علاجسز مندفع ❊ اولدیغی واردرویا (حیالرده (یاخود) (ایاقلرده) شیش ظهورایدر ❊ ومعدیه‌غایت قوت ویرر ❊ ورخسالرده ❊ قلت‌جریان دمدن عارض اولان افات‌دخی ❊ اجرا ایتمکله دفع ❊ ومحبوس اولان دم باصوری اخراج ایدوب‌آچر ❊ (اکر) آچ قرنده یارم درهم دوکوب برفنجان صو ایله ایچمکله (ولوخصا شربتی) (انیسون) یرینه (بومیا تخم ایله ❊ قینا تسه ❊ وایچسه عظیم راحت ایدر ❊

❊ ای اخلاء معلوم‌شریفکز اوله‌که اون یدنجی باب قولنج دیدکاری ❊

❊ بغرصقلرمرضی بیانده اولیجیدر ❊

(قولنج) بو براغریدرکه ❊ بغرصقلرده اولور ❊ زیاده پك اغرر ❊ (وطبیعتی) حبس اولوب ❊ ریح) وغیری شئ چیقماز ❊ وبواغری قولون دیدکاری ❊ بشنجی بغرصقده اولور ❊ اول سببدن (بوکاقولنج) دیرلر بونك سببلری‌چوقدر (یاپشق بلغمدن) اولور ویا (بلغم) رجاجیدن اولور ❊ ویاغلیظ یلدن اولور ❊ (بغرصغك) ایچنده ❊ ویاطبقه‌لرینك ایچنده‌محتبس اولورصبخار ❊ (ویاخود) جکر حرارتندن ثقله بیوست

عارض اولوب تحجرایدر ❊ (طاش) کبی اولور ❊ (و یاخود) بغرصغمك کسندیده حرارت اولوب ❊ ثقلك رطوباتی تحلیل اولوب قورر ❊ (و یاخود) هوانك زیاده اسیلکندن ثقل یبوست حاصل اولور ❊ (و یاخود) مجفف قابض غدالرتناول ایلکدن حاصل اولور (وصوغلجاندن اولور ❊ (و یاخود) اسی شیلردن اولور ❊ (مطلق قولنجك علامتی) اکثر یاکوبك التند ❊ براغری اولور ❊ (کاه) ثابت اولوب ❊ (وکاه) حرکت ایدر (وکاهیجه) صاغ جانبده ❊ جکرالتنده اولور (وکاهیجه) صول جانبده طلاق التنده اولور ❊ (وکاهیجه) بتون بل قوشاغی کبی قاپلار (وکاهی) اغری معده یه یقین اولغله (بلغم قوصار) وثقل زیحی محتبس اولور (اکر) اشاغیدن برشئ چیقارسه ❊ قرو فندق کبی شیلر چیقار (بوقولنج مرضی) وجع کلی ایله وجع الرحمه مشابهدر) (فرق بودرکه) وجع کلیده اغری بریرده اولور ❊ غیری یره اولماز وکیرمز ❊ وجع رحم قاسقده اولور ❊ وکزمز ❊ ورحمده احتباس ثقل دخی اولمز ❊

❊ معلوم اولهکه اولا بونك علاجی ❊
❊ لازم اولان وجعنی تسکین ایلیوب ❊

(بعده) احتقان ایلیه لر (وکاه) اولورکه (بعدالاحتقان) وجعی زیاده اولور اندن خوف ایتیوب تکرار احتقان لازمدر (معلوم اولهکه) (اکر) قولنج صغوقدن ایسه ❊ ابتدا حقنهٔ لینه ایله احتقان ایلیه لر (بعده) حقنهٔ حاره ایله احتقان ایلیه لر (و بوحقنه) صغوقدن وبلغمدن وریحدن) اولان قولنجه نافعدر

❊ صورت وترتیبی بودر ❊

(پاپشقان) وطوراق اوتی) هر برندن ایکی قبضه (ومرور یپراغی) برطوتام (پاپادیه چیچکی) یارم طوتام (رازیانه تخمی) اوچ درهم ❊ بونلری قینادوب اون التی درهم شکرایچنده حل ایلیه لر ❊ وایکی درهم صبر) واون درهم (بادم یاغی) بونلر ایله احتقان ایلیه لر شفاصاحبی احتقانلرده

(صبر) .

(صبر) قتمغی منع ایلشدر (امافرنکلر) استعمال ایدرلر ❊ و بزدخی استعمال ایلدك ❊ ضرر ین کورمدك (لکن) بواسره مبتلا اولان کسنه (کرك) بوقارودن (وکرك) اشاغیدن استعمال جائز دکلدر ❊ مکرکه مصلحیله استعمال اولنه ❊ (مثلا) احتقانده یاغلر زیاده قونیله و (مقل ازرق) استعمال اولنه ضرر ایتز ❊ وارالقده تسکین وجع ایچون بوحقنهٔ استعمال ایلیه‌لر ❊

❊ معلوم اولهکه صفت حقنه بودر ❊

(یاپشقبان) و (ابه کوبجی) و (پاپادیه) و (طوراق اوتی) هر برندن سکزر درهم (کتان تخمی) و (دوه دیکنی تخمی) هر برندن دورت درهم بونلری قینادوب سوزه‌لر ❊ وصو یندن یوزدرهم الوب (طاتلو بادم یاغی ❊ اون التی درهم سکزدرهم (طاوق یاغنی) اول صو یه قیوب احتقان ایله‌لر و (پاپادیه) و (طوراق اوتی) و (اکلیلی الملك) و (ابه کوبجی بپراغی) مجموعنی قینادوب و براز دخی ایچنه (زیت یاغی) و یاخود) (بزیاغی) قتوب وسونکر پاره‌جکنی بوصو یه باتورب ❊ واغری اولان یره صیجاق ایله برقاج دفعه اوره‌لر ❊ وجعنی تسکین ایدر ❊ و بوحقنهٔ حاره‌درکه (اکرقولنج) (بلغمدن) و (وریحدن) اولورسه ❊ بوحقنه کفایت ایدر

❊ دیکر صفت وترتیب حقنه بودر ❊

(یبان فسلکنی) و (یاپشغان) و (ابه کوبجی بپراغی) و (خطمی بپراغی) و (بنفشه بپراغی) هر برندن بر طوتام (سذاب یاغی و (پاپادیه و (اکلیل الملك) هر برندن یارم طوتام ❊ (بسفایج) اون ایکی درهم (انجیر) یدی دانه (طوراق اوتی تخمی) و (کرویا) و (دفنه یمشی) هر برندن ایکی درهم ❊ بونلری قینادوب ❊ وسوزوب صو یندن یوزدرهم الوب ❊ (جوارش تمریدن) التی درهم و (ایارج فیقرا) معجونندن درت درهم (سذاب یاغی) و (پاپادیه یاغی) هر برندن اون ایکی درهم ❊ بونلری اول صو یه قتوب احتقان ایلیه‌لر ❊ بوحقنه کوزل حقنه‌در (بلغمی سورر) و (ریحلری) تحلیل ایدر و (کاه) اولورکه ❊ هرنه قدر

احتقان ایلسه‌لر فائده ایتمز ❊ اولزمان یوقارودن مسهل شیٔ ویرمك كرك اسهال ایلیه

❊ سیرقوس حكیم بیوررکه ❊

برکسنه وارایدی حبس ریحدن قولنج حاصل اولمش ایدی ❊ اوتوزکره احتقان ایلدیم فائده ایتمدی ❊ عاقبت قدرت حلواسندن اون ایکی درهم مقدارینی پیلج صوییله ❊ وطتلو بادم یاغیله ❊ ویردم سوردی اول علتدن خلاص اولدی)

❊ معلوم اوله‌که تحلیل ریح ایچون پاپادیه صویی مجربدر ❊

قینادوب ایچره‌لر (امانازك) مزاج اولنلره کلاب کبی تقطیر ایله چیقاره‌لر ❊ ایچره‌لر ❊ بوطریق ایله اولیجق نفعی زیاده اولور ❊ ریح تحلیل ایلر رایحه‌سی دخی آسان اولور و (اکرقولنج) یالکز قبضدن اولوسه بوکا قولنج ثقلی درلر ❊

❊ علامتی بودرکه طبیعتی قبض اولور ووجعی قلیل اولور ❊

(بونك علاجی) حقنهٔ لینه ایله احتقان ایلیه‌لر ❊ اما یاغلری چوق قویه‌لر یغلی جرب شیلر ایلیه‌لر ❊ وبرقوجه خروس آلوب برقاج کون کپك ایله رازیانه تخمی) قرشدورب یدوره‌لر (بعده) خروسی یوریلوب دوشنجه‌یه دکین قوالیه‌لر ❊ ودوشدوکده طوتوب وبوغازلیوب طوراق اوتیله ❊ و (اصپور تخمی ایله (وبسفایج ایله) بشروب ازاجق طوزقتوب (بعده) صوینی سوزه‌لر ❊ وایچره‌لر قبض سوکلدکدنصکره کوره‌لر (اکر) حرارتی وارایسه جکر حرارتنی سویندروب دفع ایده‌لر (اکر قان) اقتضا ایدرسه قان الالر ❊ وبرقاج کوندنصکره ❊ بش التی درهم (خیارشنبه بالنی) وبرازجق (دارچین) و (بادم) یاغیله استعمال ایلیه‌لر (واکرقولنج) صفرادن ایسه ❊ و (علامتی) اسباب متقدمه‌دن معلوم اولور (مثلا) تازه یکت اولمق ❊ واسی شهرلرده اولمق ❊ واسی فصللرده بولنمق کبی ❊ وحرارتی اولوب ستمه‌سی اولمق کبی ❊ و (کاهیجه) صفرا قوصمق کبی)

(بونك)

❋ بونك علاجی اولا حقنهٔ لینه ایله احتقان ایلیه‌لر ❋
❋ مثلا بوحقنه ایله احتقان ایلیه‌لر ❋

صفتی بودر (ابه کومجی بیراغی) و (بنفشه بیراغی) و (نیلوفر چیچکی) هربرندن برآوچ بونلری قینادوب ❋ صوبندن یوزدرهم الهلر ❋ وایچنه اون درهم (کل بالی) ویکرمی درهم (بنفشه شربتی) قویه‌لر ویکرمی دورت درهم (بنفشه یاغی) قیوب احتقان ایلیه‌لر ❋ یوقاریدن (قدرت حلواسنی) و (پاپادیه) صوبیله حل ایلیوب ❋ وبراز بادم یاغی قیوب ایچره‌لر ❋ و (تمر هندی صوبیله) و (یاخود) ماء جبنله یعنی پیر صوبیله (کل مکرر شربتی) یکرمی دورت درهم ازوب ایچره‌لر و (کاهیجه) مطلق قولنجده محذره محتاج اولنور ❋ (حقنه‌لر ایله) یا ایچرمکله ❋ ویا یقو اتمك ایله (یعنی) محذر حقنه‌لره ❋ ومحذر مسهلاته ومحذر یاقیلره ❋ محتاج اولنور (مثلا) یکی تریاق کبی و (فولنیای رومی) کبی و (مثر) کبی لعاباك ضرورت اولورسه ❋ استعمال ایلیه‌لر ❋ ضروت اولمدقجه ❋ محذر استعمال ایلیه‌لر ❋ محذری یوقارودن و یرمکدن اشغیدن احتقان ایلك مناسبدر (مثلا) (فلونیای رومیدن) ۱ درهم الوب ۱۰۰ درهم قدر (پاپادیه) صوبیله حل ایلیوب اون ایکی درهم (بادم یاغی) قتوب احتقان ایلیه‌لر اغریلرینی تسکین ایلر بوجله‌دن اعلادر وباخاصه قولنجك وجمنی تسکین ایلیلر بونلردر (مثلا قورد) ترسندن بردرهمنی ازاجق (طوز) ایله و (یر ایله) و بره‌لر و (یاخود) قوردك بغرصقلرینی قوریدوب ❋ بردرهم مقداریني دوکوب (پاپادیه) صوبیله ایچره‌لر)

❋ معلومکز اولهکه شیخ ابوعلی سینا وامام رازی دیرلرکه ❋
❋ کیك بوینوزندن ❋

بردرهم سحق ایدوب ایچره‌لر (اما متأخرین) انك قورتمش خشبه‌سندن ۱ درهم قدر ❋ دوکوب ایچوره‌لر فی‌الحال دفع اولور دیرلر

(ايلادوس) قولنجه انواعندن ❊ برمرضدر (اطباء اسلاميون) ايلادوس لفظنك ترجمه‌سی رب رحم ديمكدر (يعنی) بومرضدن خلاص اولمق چونكه امر محالدر ❊ همان الله رحمت ومرحمت ايليه ديمكدر اما غلط ترجمه ايلشدر

❊ معلوم اوله‌كه بومرض اينجه بغرصقلرده اولور ❊

(اكا) يونانجه (ايليـاكا) ديرلر بومرض بغرصقلرده اولمغله ❊ ايلادوس ديمشلر ❊ نته‌كه قولون بغرصغنده اولان مرضه قولنج ديدكلرى كبى ❊ بومرض برشديد مخاطره‌لى برمرضدر ❊ زيرا بومرضك سببى قوت دافعه‌نك ضعفى وفعلنك تشويشيدر (وعلامتى) پك قوصمق ❊ ونفسى طار اولمق ❊ وكوبك اوستنده اغرى اولمق ❊ وقبض اولوب اشغيدن برشئ چيقمامق ثقلى يوقاريدن چقمق (وكاه) ستمه عارض اولوب ❊ الى ❊ واياغى صفوق اولمق وصغوق صغوق ترله مكدر ❊ الحاصل بومرضك الم واضطرابى قولنجدن زياده‌در ❊

❊ بونك علاجى ❊

ملين ياغلر ايله ياغليه‌لر ❊ وملين نطوالر ايليه‌لر وآبزن ايچنه كيروب ❊ اوتوره‌لر ❊ ويوقاريدن ملين ياغلر ايچه‌لر (مثلا) يكرمى درت درهم (طاتلو بادم ياغنى) شكر شربتيله‌كه (خطمى) وياخود (ابم كوجى صويله) ويره‌لر ٢٤ درهم (طتلو بادم ياغى) ايچره‌لر ❊ وقوتنه كوره (٤٠ درهم) (بزرياغى) ايچره‌لر ❊ اما (ابم كوجى) وياخود (خطمى) صويله مخلوط اولمش اوله (شيرلغن ياغى) دخى فائده ايلر و (تره ياغى) بوخاصهٔ افاده ايلر و (خيارشنبه بالندن) ١٥ درهم آلوب (بادم ياغيله) ويره‌لر واوستونه (ابم كوجى صوينى) وياخود (خطمى) صوينى ايچره‌لر ❊ وبعضيلر ديديلركه ١٠ درهم ديرى (ژيوه ويرسه‌لر) معقولدر زيرا بغرصقلردن تيز اشغى اينر ❊ وآچار ❊ وخلاص اولور ❊

❊ ابن‌شریف ایدر ❊ بروسه شهرنده معجون الراحه ایله وحب ❊ ❊ افاویاایله ❊ وحقنه‌ایله چوق کشیلره‌علاج ایلدم ❊

جمله‌سنه فائده ایدوب قولنجلری اچلدی ❊ (ژیوه‌یه) حاجت قالمدی دیر و (بز حب افادیایی ❊ مفص مرضنده ❊ ذکر ایتمش ایدك‌و(صفتنی) دخی بیان ایتمش ایدك اول‌محله مراجعت اولنه

❊ صفت معجون‌الراحه بودر ❊

(مصطکی) و (قرنفل) و(زنجبیل) و(فلفل) و(دارفلفل) و(جوز بوا) هر برندن ایکی درهم (محموده) ۱۲ درهم ❊ مجموعنی دوکوب الیه‌لر ❊ وقیوجلاب ایله و(ایواچکردکی) صو یله و(شکر) ایله و (کلاب) یاپلش و پشمش (قویو جلابله ❊ قرشدوره‌لر ❊ شربتی ۲ درهم یاخود ۳ درهم اوله ❊

❊ معلوم اوله که قولنج مرضلرینك مجموعنده ❊ ❊ شاف ایله‌و یاخود حقنه ایله اشغیدن ❊

فتح اولمدقجه ❊ یوقاریدن مسهل ویرمك عین خطادیر ❊ ویرمیه‌لر ❊ (دیدان) یعنی وجود ایچنده اولان قورتلر ❊ بوعلتلر برعلتدرکه بوقورتلرده دورت نوع اوزره اولجیدر (نوع اول) (صوغلجاندر) یوقاریکی بغرصقلرده متولد اولور ❊ و (اوزون) (اوزون) اولور حتی (بعضیسی) برزراع ❊ بلکه دخی اطول اولور ❊ بونلره حیاط دخی دیلرلر (نوع ثانیه) قولون ❊ واعور ❊ دیدکلری بغرصقلردر ❊ انلره عارض اولورا کاده (حیة القرع) تسمیه ایدرلر و (بو نوع علت) (قبق چکردکی کبی (یصی یصی) اولور (وکاهیجه) چقدیغی زمان کیسه‌سیله بیله چقار ❊ اوزون اولور و (کاهیجه) قباق چکردکی کبی کیسه‌سز چیقار ❊ (اوفق اوفق یصی یصی چیقار ❊ خلق بوکانماز بوری‌قوردی‌دیرلر ❊ و (تاتار قوردی‌دخی) دیرلر (نوع ثالثده) اولان علت مدور اولور ❊ بوقوردلردن (کاهیجه وجع) پیدا اولور ❊ قولنج کبی المویرر (نوع رابع) معده متصل اولان

امعاء مستقیمدن اولوب سرکه قوردی کبی اوفق اوفق اولور ❊ بوعلته سبب اکثر یاضعف هضم وامتلا اولمقدر ومتعفن یاش بلغمدن دخی حاصل اولور و (طعاملردن) (بغدای اشی) و (بوکرلمه) (وبقله) و (مرجمك) و (چیك ات) وسودلر ❊ وياش میوالردن دخی حاصل اولور بعد الطعام حمامه کرمه دن ❊ وطوق قارنله جماع ایلمکدن دخی اولور ❊ (علامتی) کیجه یاتوب اویودقده اغزینك صویی اقار ❊ کوندز طوداقلری قورر ❊ ودیشلرینی اویورکن قیردادیر ❊ واویقو اراسنده صیچرار ❊ وقورقار ❊ وچهره مضطرب اولور ❊ واویاندرنلره غضب ایدر ❊

❊ معلوم شریکز اوله که بونك علاجی قورتلری ❊
❊ هلاك ایدیجی اوتلر استعمال ایلیه لر ❊

شمدی فرانکلر اطباسی اراسنده مشهور اولانلردن بر اوت وار در ❊ یا ایچنده ❊ وکنارلرنده بترویشنه یه بکزر فرانکلر اراسنده قورالینا دیرلر ❊ بو اوتدن بر درهم مقداری دوکوب سود ایله (یاخود) بال ایله ❊ و (یاکابشکر ایله ویره لر ❊ سورب وقیروب چیقارر ❊ وخرا سانیدن وکافوریه ❊ وپلین ❊ و (فراسیون) و (سقوردیون) و (زرنباد) و (چنطیانه) و (لحنه تخمی) و (اغاج قاونی جکردکی) بونلردن هرقنغی سی استعمال اولنسه ❊ قوردلری چقارر (واکر) حرارتی وار ایسه ❊ یانمش (کیك بوینوزی) و (سمز اوت) و (سکرلی یبراق) و (وهندبا) و (زاج روحی) و (کوکرد یاغی) بونلرك مجموعی نافعدر و (ایره تی کوکی) دخی کرك قینادهلر ❊ وکرك دوکوب سفوف ایدهلر ❊ قورلری چقارر

❊ ومرکباتدن ❊

تریاق کبیری لیمون صویله ویاخود (سرکه ایله) ازوب ایچره لر قوردلری قیرور (ومسهلاتدن) (ایارج) (فیقرا) وحب الهی نافعدر و (تربد

مجونی) بو نلرك جـله‌سی مجربدر وقوردی سوروب چقـارر (ومعصوملره) (قدرت حلواسیله (اغاج قاونی) آکشسنی) شربت کبی ازوب ایچره لر ❊ و (شفتالو چیچکندن) شربت ایدوب ایچوره‌لر ❊ هم سورر و هم قوردلری قیروب چیقارر ❊ و بوحب دخی هم‌سورر ❊ وهم قوردلری سوروب قیروب چیقارر ❊

❊ صفتی حب بودر ❊

(صبر) ۲ درهم (قورالینا) ۱-۲ درهم (راوند) ۱ درهم (مرصافی) ۱-۲ دردم (شحم‌حنظل) ۹ بغـدای اغری ❊ بونلری سحق ایلیوب (پلین عصاره سیله حبلر ایلیوب ـ۱ درهم ویره‌لر ❊ قوردلری قیروب چیقارر ❊ و (بوسفوف) دخی غایت مجربدر

❊ صفتی بودر ❊

قوریمش (صوغلجان) ۲ درهم ❊ و (یانمش کیك بوبنوزی) و (اشنهٔ بحریه) که فرانکلر قورالینا دیرلر ❊ و (مشکطرا مشیع یعنی‌پنبوق‌اوتی) و (خراسانی) هر برندن بردرهم ❊ بونلری سحق ایلیوب یرم‌درهمدن برایکی درهمه دکین ویره‌لر ❊ ویاخود ایکی درهم (خرسانی) وبردرهم یره دوکولمش (شفتالو یپراغی) بونلری یپوب اوستنه شراب بزنتین ویره‌لر یا خود صغوق صو ایچوره لر (بعـده) قوقیـا حبی که ملیندراندن یـه‌لر سـورب چقـارر ❊ (واکر) سمز اوت تخمنی دوکوب و برز ایچنـه قیوب ❊ وسودنی ❊ اوغه اوغه چیقـاروب ❊ او غلنجقلره ایچره لر ❊ و (یاخود) دوکوب ❊ طعامنه قتوب معصوملره یدوره‌لر نماز بورننی زحمتسز چیقارر

❊ معلوم اوله‌که قورتلری چیقارمه‌ده قاعده بودرکه ❊

اولا برقاچ کون سود ایچه‌لر (بعده) برمقـدار اتی کباب ایلوب اول‌کون برازجق اوتوره‌لر اندن کـبابی اغزینه الوب چینیه‌لر اول محلده جله صوغلجـانلر اغزینی آچوب طعـامه منتظر اولورلر اول‌حینده اول

صوغلجانلری قیره‌جق دوایی برغیری مکانده حاضرلیه‌لر وقوقوسی بورننه کرمیه فی‌الحال کتورب بورننی طوتوب علی‌الغفله ایچمك کرك دوا صوغلجانلرك اغزینه کیروب هلاك ایدر وسوروب چیقارر (اکر حیله‌یی ایتزلرایسه) صوغلجانلر دوانك رایحه‌سنی الورلر واغزلرینی قپارلر (بوکره) دوا ضایع اولوب فائده ایتمز

﴿ پس معلوم اولدی که فائدهٔ مذکور اوزره ایچرسه‌لر ﴾
﴿ فائده‌سنی کوررلر ﴾

والاکورمزلر (واکر) (محموده)دن ربع درهم الوب بر درهم (تربد) ایله معاسحق ایدوب و (سود ایله) قرشدیروب علی‌الریق ایجه‌لر قورتلرك جله‌سنی قرار وچیقارر

ویاقیلردن دخی بویاقی‌یی معصومرلرك کوبکی اوستنه قویه‌لر قوردلری قرارچیقارر

﴿ صفتی بودر ﴾

(پلین) (وشفتالو یپراغی) و (صغراودی) هر برندن درت درهم (کشنیج) و (صبر) هر برندن بردرهم بونلری سحق ایلیوب (بال) ایله و (سرکه) ایله قارشدیروب کوبه‌که یاقی ایلیه‌لر وچورك اوتنی دخی دوکوب وسرکه ایله قرشدورب معصومرلرك کوبکنه یاقی ایلك غایت نافعدر (صوغلجانلری) قرار بودخی مجربدر (فقرا علاجیدر) سرمساغك قبوغنی صویوب نمقدار اولورسه اولدکلو اوزم ایله دوکوب صباح آج قرنه جوز قدر ایکیشر یوارلق یوده‌لر صوغلجانی قرار چیقارر و ذکر اولنان ادویه‌لری یوقاریده استعماله قادر اولمیان نازك مزاجلره سود ایله احتقان ایلیه صوغلجانلر سودك رایحه‌سنی دویوب اشغه اینسه‌لر کرکدر (بعده) بوحقنه ایله احتقان ایلیه‌لر

﴿ صفتی بودر ﴾

(پلین) برطوتام (اکشی انارکوکنك قبوغی) و (طوت اغاجنك

قبوغی) هر برندن درت درهم (ایره‌تی کوکی) بش درهم بونلری قینادوب صو یندن الی درهم الوب ایچنه اوتوز درهم شفتالو یپراغنك) عصاره‌سندن الوب قرشدوره‌لر و بردرهم (طوز) دخی قته‌لر یاخود (دریاصو یندن) یکرمی درهم و یاخود (طوزلو زیتون صو یندن) قنوب حقنه ایلیه‌لر ومقعد ایچنده اولان اوفه‌جق قوردجغزلر ایچون ((صبر)و (صغر) اودی و (یارپوز) بواوچنی برابر قارشدورب پامبوغه بولاشدوره‌لر واشغیدن کتوره‌لر و (یارپوز صویی) یرینه (شفتالو یپراغی صویی) قرشدرسلردخی اعلادر

غدالردن آتلری وطوزلو بصدرمه (وکوکرچین اتی) وطوزلو نخود صویی

ودیمشدرکه (شیر لغن ایله و یکمز ایله پشمش اون حلواسنی یمك غایت مجربدر واسی شیلر واجی شیلر مناسبدر مثلا) طورب کبی و خردل) کبی و (سذاب یمك) دخی مناسبدر و (خارتخملر دخی نافعدر و یالکز خارکسکین سرکه دخی معقولدر و (جوزرومی) و (هندستان جوزی) خصوصا (انیسون) ایله استعمال ایلیه‌لر و طوزلوصو) و (کبرتلی ایچمك) دخی نافعدر ❊ و (دوکلمش انیسون) ایله (قرنفل صویی) مجربدر❊ وجیعا طوزلوشیلر واجی‌شیلر نافعدر ❊ (زیرا) قورتلری قیروب هلاك ایدر و (بارد) و (رطب) اولان شیلردن احتراز واجبدر ❊ زیرا بلغمی زیاده ایدر ❊ و یاغلیلردن و (لبنیاتدن) و (بالقلردن) احتراز ایتمك شرطدر ❊ ولازمدر

❊ ای اخوان معلومکز اوله که صوغلجان وسائر قورتلر ایچون بالاده

پك چوق دوالر بیان اولنمشدر

فقط بومحلده صوغلجانك حالاتی ایچریجه بیانه شروع اولندی (چونکه) صوغلجان اکثریا برمخاطئ لزج ایچنده ❊ مستغرق و بغرصغه شدت اتصال ایله ملاصقدرلر (بناء علیه) خلط مخاطئ حل ایلدن بشقه ❊

صوغلجانلری قتل ❊ وبدندن طرد ❊ ودفع دخی ایده‌جك علاجلری استعمال مناسب اولور و (چوق کره) صوغجانك هرنوعنده شوذکر اولناجق کبی (مرارتلو) و (ومتن) و (طوزلو) علاجلر بو بابده عظیم‌النفع دوالر اولمغله ❊ بومحلده بیان اولندی ❊ احواله موافقلرینی انتخاب ❊ واستعمال ایده‌لر

❊ علاج نافع ومأثر بودر ❊

(پولیقراست‌طوزی) ۱ درهم (دوکولمش چلا پا کوکی) ۱ درهم (دوکولمش یابانی والر یانا کوکی) ۱ درهم (آطه‌صوغانی) سرکنجبینی) ۳۲ درهم قارشدیر ولوب اندن بیوك آدملر کونده درت کره برر قاشق استعمال ❊ وچوجقلر هرایکی ساعتده برکوچك قهوه قاشغی نوش ایده‌لر (دیکر علاج) زاج حدید عملی) ۱ درهم (٥٦ درهم (چوان پرچی اوتی صویندہ) حل اولندقدنصکره ❊ شاه ترہ شروبی) ١٦ درهم قارشدر یلوب ❊ هراوج ساعتده ❊ برآندن ایکی قاشق استعمال اولنه ❊

❊ دیکر علاج مأثر ❊

(غراچیوله اوتی) ۸ درهم (سنامکی یپراغی) ۸ درهم ❊ (میان کوکی) ۸ درهم ❊ طوغرانوب چوق ایام آچ قرننه آندن ایکیشر فنجان ایچوره‌رك استعمال ایتدیریله

❊ دیکر علاج اعلا ❊

(دوکولمش مشکطرا میشع کوکی) (یعنی آق یار پوز کوکی) ٦ درهم (دوکولمش چلا پا) کوکی ۳ درهم (پلین اوتی رچلی) ١٦ درهم ❊ یتجك‌قدر (شاهتره شروبیله‌یوغریلوب معجون اولنه ❊ وکونده دورت کره آندن برر قهوه قاشغی استعمال ایتدیریله ❊

❊ ای اخلاء معلوم شریفکز اوله که اون سکزنجی باب برکمسه قارننه ❊ یلان کلیرسه آکا تدبیری ❊ ومناسب اولان علاجلر ندریان اولنور ❊

❊ معلوم اوله‌که بو بابده یلان اغزدن قارینه کرمه‌ده اختلاف ایلشلردر ❊

بعضیلر ممکن دکلدر دیرلر (زیرا) قارنه کیریجك البتده معده یه اینز (معده نك حرارتی) انی بشروب افنا ایلر ❊ صاغ قالمق احتمالی یوقدر دیرلر (لکن بزبوکا) جوابی بو وجهله ویریرزکه ❊ ایچری کیران یلان سی اولغله انك حرارت غریزیه‌سی حرارت معده یه غالب اولغین متأثر اولوب ❊ هلاك اولماز (نته کیم) صوغلجانلری بشرمیوب افنار ایده‌مدیکی کبی (زیرا) دیری اولغله معده‌نك حرارتی اکا تأثیرایلز ❊ اکر دیرسه‌که ❊ صوغلجان ایچریده حاصل اولغله ❊ معده حرارتیله مألوف اولمشدر ❊ تأثیر ایتدیکنك سببی بودر (اما) طشره‌دن حاصل اولان بویله دکلدر (پس) الفت اولمایجق البتده هلاك اولور دیری قالمق امر محلدر دیرلرسه (بزدخی جواب اوله‌رق دیریزکه) حیه طشره‌دن ایچری کیردیکی ایامده جائزدرکه ❊ معده‌نك حرارتندن برمقدار متأثر اولوب ❊ خسته شکلنده اوله (لکن) وجودنده حرارت غریزیه موجود اولغله ❊ هلاك اولمیوب ❊ برقاج کونه‌دك بودخی مألوف اولوب صوغلجان کبی اوله (زیرا کندی مادامکه) حیاتده دیر حرارت غریزیه‌سی کندویی حفظ ایلر ❊ متأثر اولماز (امابعضیلر) تحقیق ایلیوب قرنه یلان کیردیکنی بزکوردك ❊ وچقدیغنی دخی کوردك دیو حکایت ایلدیلر)

❊ بودخی معلوم اوله‌که بعض کسنه لرك ❊

سوداسی حرکت ایدوب ❊ اول سودادن بریح تولد ایدر ❊ و (معده‌ده) کزر (اول کسنه انی یلان ظن ایدر ❊ واغزمدن کیرمشدر دیو خیال ایدر ❊ واحیاسنه تحقیق ایلر (بزدخی) بوکونه آدملر کوردك (وسودا) ازاله ایدیجی شربتلر ایچردك ❊ سوداسی دفع اولیجق اول وهمدن خلاص اولدیلر (امابعض کسنه‌لرك قوت واهمه‌سی زیاده اولغله ❊ وهمنی دفع ایچون شربت ایچردکدنصکره ❊ بریلان بولورلر ❊ وبرقاج پاره ایدوب حفظ ایدرلر ❊ علیله کوسترمزلر ❊ شربت یوره کی سوردکی زمان ❊ آبریزك ایچنه علیل کورمدن ❊ براغورلر (بعده) کوسترووب

یلانی شربت پاره‌لدی ❊ وجله‌سنی چیقاردی ❊ بحمد الله تعالی خلاصل اولدك دیو تبشیر ایدرلر ❊ خسته‌دنی کوریجك کندودن چقدی ظن ایدوب هزار شکر ایله ❊ وهمنی دفع ایدوب ❊ واول امراضدن خلاص اولور ❊ (فقیردخی بونی تصدیق ایدرمکه وطن اصلیمز طرسوس اولوب انواع حیات انده موجود اولوب اولر اوستنده ودیوارلر ایچنده پك چوقدر وبغلر وبنجه ایچنده کثرت اوزره دیرلر ❊ بغلروبنجه‌لر ایچنده یتان آدملرك قوینه و یتاغنه کیردیکی پك چوقدر ❊ اغزدن کیردیکی هیچ اشدلمه مشدر ❊ اوائلده بعض حکمانك لعلة صانمی اولدیغی بی اشتباهدر

❊ حکایه اولنورکه سلطان محمود جنتمکان ❊

تابسراه افندیمز حضرتلرینك اوائل سلطنتلرنده استانهٔ علیه جوارنده ❊ برذایت زیاده‌سیله کندوسنه وهم عارض اولوب ❊ قرنمده یلان واردیو کیجه ❊ وکوندز خواب راحتی ترك ایدوب ❊ معالجه ایله مشغول اولوب ❊ قرنده اولان وبجمی وکورلدیی وکزندویی اصلادفع ایده مدیکندن ❊ قرنده یلان اولدیغنه قرار و یرمشلر وسلطان محمود تابسراه افندیمز حضرینه عرضحال ایدوب ❊ وحکمایه امرایدوب شوآدمك چاره‌سنه باقکز دیو فرمان ایتدی ❊ وحکما بوآدمه ای کشی سنده یلان یوق قرنکده کی اولان ریح طیاردیر دیدیلر ایسه‌ده ینه قانع اولمدی تکرار عرضحال وحکمادن تشکی ایتمه‌سیله برابر حکما جمع اولوب ❊ مرقومی اقناع ایچون برتدبیر دوشندولر ❊

جواب بیوردیلرکه ❊ انشاالله یارینکه کون قرنکده اولان علتی دفع ایده‌ریز دیو جواب و یردیلر ❊ ایرته‌سی کون خارجدن بر یلان مهیا ایدوب ❊ بوآدمك یانه کلدیلر ❊ وزیاده‌سیله مسهلر و یروب اشغیدن و یوقارودن عملر ظهورنده لکن ایچنه اول حیه‌یی بوراغوب ❊ دفع ویلانی کندو یه کوسترووب ❊ کورمسیله برابر ❊ ای حاضرون کوردیکزمی بن یلانمی سویلریم اشته حمد اولسون قورطولدم الله شوکتلو وقدرتلو افندیمزدن وجله کزدن راضی اولسون ❊ دیو ممنونا ومسرورا

اوجه کزینه کیدوب چوق وقت یشامش اولدیغی تواترا نقل و بیان ایدرلر ایدی ❊ حاصل کلام بومثللو علتلرده اکثری وهمه تابع اولوب ❊ وهم دفع اولدیغی حالده کیفسز اکثری تصحیح مزاج ایدر ٠

❊ معلوم اولهکه صحیحاً بیلان کیرمش اولسه بونك علامتی ❊

مریضك معده سنده اغری اولوب ❊ الی وایاغی صغوق اولمقدر (علاجی) دخی بودر (صوغلجان چیقرمده بیان اولنان علاجلردیر (لکن) بونده تریاق یدرمك کرکدرکه ❊ بیلانك زهرندن بدنی محفوظ اوله ❊ و (مثر دخی نافعدر) و بوصو دخی غایت نافعدر ٠

❊ صفتی بودر ❊

(خرسانی) ٥٦ درهم (کیك بوینوزینك اکه لنمشی) ٢٤ درهم (شفتالو چیچکی) ٨ درهم (صبر) ٤ درهم (پلین) و (شفتالو یپراغی) (وایرلتی یپراغی) جمله یی دوکوب وصیقوب صوینی الوب ❊ وایکیوز درهم صونك ایچنده مقدم ذکر اولنان اجزالری ❊ دوکدکدن صکره ❊ اوچ کون واوچ کیجه اصلادوب ❊ براسیجق یره قویوب ❊ (بعده) دردنجی کون ❊ قرعهٔ انبیقله تقطیر ایلیه لر ❊ واول ماء مقطردن سکز درهمدن ❊ اون التی ❊ درهمه قدر ایچره لر ❊ هم صوغلجانی قرار ❊ وهم بیلانی اولدرر وچیقارر ❊ و برمجرب دخی واردر (اکثی نار اغاجنك قبوغنی) قینادوب (بعده) سوزب (صوینی الوب) و بردرهم (سزاب تخمنی) دوکوب سفوف کبی یدکدنصکره ❊ اوزرینه اول صودن ایچه لر ❊ و (بعض اطبا خسته یی یلدررلر) و (قوشدوررلر اول مرتبه که دوشوب بایلور و (بعده) ایاغندن اصارلر واغزنك مقابلنده سودی قینادوب قورلر ❊ تا کم سودك بخاری اغزینه کیده ❊ یلان سودك بخارینه طوغری اینه رك طشره چیقار ❊ برشئ ایله علی الغصله چکوب اله لر ❊ (اکر خردلی) قینادوب صوینه ازاجق نشادر ❊ وازاجق کبریت قتوب احتقان ایلیه لر ❊ البته آغز جانبنه چقار ❊ بوندنصکره قوصمغله چیقمه سی آسان اولور ٠

❊ دیکر علاج ای اخلاء معلوم اوله که برکسه نك ❊
❊ قرننده یلان ویا عقرب و یاصوغلجان اولسه ❊

وکیرسه ❊ و (یاخود) غیری جناورلر اولسه (بونلره اعلا علاج قورد اودیله یمش درهم (صاری اینك سودی) و (قرق درهم) (صارماشق یپراغن) دوکوب ❊ قرق درهم مقداری صو چیقاروب صوین بیله قاتسه لر ❊ اوچ کون آج قرننه ایچه لر ❊ قرننده هرنه درلو جناورلر وار ایسه طوز کبی ❊ پاره پاره ایدوب دوشوره ❊ جمله درتلردن خلاص اوله ❊ باذن الله تعالی

❊ معلوم اوله که برکسه یی یلان صوقسه ❊

معده نوس یپراغنی دوکوب ❊ صوین ایچره لر خوش اوله (اکر عقرب) صوقارسه ❊ انجیر یمك غایت ایودر (اکر) تازه سی اولورسه ❊ اکسیر کبیدر زیاده جه یه لر ❊ وهم صوقدوغی یره اوره لر ❊ (واکر (یایپراغنك سودی بولنورسه سوره لر (اکر) بولنمزسه قوری انجیر چوق یه لر ❊ زهر ومضرتن دفع ایدر ❊ (اکرعقرب) صوقارسه (راوند مدخرج) (وکبردینك قبوغنی) بونلری برابردوکوب (اسکی شراب) ایله ایچوره لر ❊ زهری اثر ایتمیه ❊ جمیع جناورلر صوقدوغنه تریاك فاروق ویره لر ❊ غایت نافعدر ❊

❊ اکر یلان صوقارسه ❊

ینه تریاق فاروقی ویره لر ❊ زهرك مضرتنی دفع ایدر (اکر) ایکی درهم (اغاج قاونی تخمی) جمله جناورلر ایچون تریاکدر ❊ همچینه نیوب یوددیغی آنده زهرین کیده رر ودفع ایدر (دیکرعلاج) چاوشلردیبی دیدکلری اوت دخی زیاده (اعلاعلاجدر) یلان صوقدیغی آنده ❊ همان قوری بریری قازوب ❊ ایچنی صغرك مایس ترسی طولدورب اول صوقدیغی یری ایچنه صوقه لر ❊ برزمان طوره زهرین مضرتنی دفع ایدر ❊ ضرر کتورمز (اکر) یراولمازسه ❊ برقاب ایچنه قیوب اول قابه صوقالر ❊

(آکرمایس) ترسی زمانی اولمازسه ❊ غیرزمان ترسی اولسون اوده اولور ❊ بونی تجربه ایتدم ❊ دیبندن یازدق مجربدر (آکر) یاویزیلان صوقسه ممکن ایسه صوقدیغی یرك اوست طرفنه سم سرایت ایتمه‌دن ❊ یری قطع ایده‌لر ❊

❊ اکر کسمکله ممکن اولمازسه ❊

ویاره ایسه حجامت آلتی ایله جزه‌لر ❊ اوزرینه سرمساق ایله شراب اوره‌لر وسود ایچورب قوصدوره‌لر ❊ فی‌الحال تریاق فاروق ❊ (ویاخود ❊ تریاق اربعه ویاتریاك مصردیروس شرابی ❊ حاصله ایچوره‌لر ❊ غدالردن (سمزاوت) و (فندق) و (زیت یاغی) و (وسزاب) و (وصرمساق یدوره‌لر و (عسل) دخی نافعدر (واکرزیاده صوقارسه) (اریك صوین (شکر) ایله ایچوره‌لر (ویلان) صوقدیغی یری چزه‌لر ❊ واوزرینه (سزاب) و (سرمساق) و (زفت و (فرفیون) و (اوغلان اشی) و (یبان صوغانی) بونلری مساوی اوله‌رق جمع ایدوب ❊ وایوجه سحق ایدوب ❊ اوزرینه اوره‌لر ❊ وهم اشلده‌لر ❊ یعنی بو یتوز چکه‌لر عنایت حقله شفابوله

❊ معلوم اوله‌که بعض کره انسانه زیاده سیله اضطراب ❊ برسنجو وبروجع عارض اولور وتاتارقوردی ❊ تعبیر اولنان جناوردن ❊

حاصل اولدیغی مظنون اولدیغی حالده بوکا علاج (آفیون). یمك ایودر (یاخود) اسیجقله طوزلوصوایچمك نافعدر (دیکرعلاج) کپکی طوز ایله برطواده قورودب ❊ یوره‌کی اوزرینه اسی‌اسی برقاج دفعه اوره‌لر ❊ دفع اوله (دیکرعلاج) اوچ عدد آت سکاکیله اکا ترجمه اوز دیرلر باشلرین کسوب یوتدوره‌لر ❊ درحال ساکن اوله (دیکرعلاج) آتك اوك ایاقلرینك ایچ یاننده قبوق کبی ❊ بو یتوزه بکزر ❊ برقتی قبوغی اولور ❊ انی الوب ازوب تاتارقوردی طوتانه ایچوره‌لر ❊ فی‌الحال الله کرمیله سنجو

وتاتار قوردینی دفع ورفع ایلرمجر بدر تاتار قوردی اکثری یورك اوستندنده ظاهر اولور (یاخود) بر باش سرمساق یدوره‌لر عینی شفادر ❊

❊ ای خلاء معلوم اوله که دیکر یلان صوقان کسنلره علاج شافی ❊

ابتدا یلانك اصردیغی یری ❊ جیزوب جامت ایده‌لر (بعده) تریاقی سرکه ایله حل ایلیوب ❊ اول موضعی یقایلر (بعده) بر پلیجی دیری ایکن قرننی یاروب ❊ اول یلانك اصردیغی محلك اوستونه قویه‌لر و (یاخود) اطه صوغانی سرکه ایله بشروب ❊ اول موضعك اوستنه طلاع ایلیه‌لر ❊ و (یاخود)(کچینك ایچ یاغنی)(زفت) ایله (وکبریت) ایله قارشدورب اول محله طلاع ایلیه‌لر (وایچریدن) ترقاق ویره‌لر و (یاخود)(آید تخمنی) یدیره‌لر ❊ زیاده فائده ایدر (وتریاق اربعه‌دن) برنجه کره ویره‌لر ❊ باذن خدا نافعدر

❊ برکسه‌یی عقرب صوقسه تدبیر وعلاجی ندر بیان النور ❊

ابتدا صوقدیغی یری چزه‌لر ❊ وجامت ایلیه‌لر ❊ واول صوقن عقربی دوکوب صوقدیغی یره اوره‌لر و (یاخود) سومکلی بوجکی دوکوب اوزرینه اوره‌لر و (یاخود) صرمساغی سذاب ایله دوکوب اوستنه یاقی ایلیه‌لر ❊ و (یاخود)(کبریتی زیت یاغیله طلا ایده‌لر و (افسنتین) یعنی پلین قینادوب ایچره‌لر ❊ و (چنطیانه) و (یاخود) طوزب تخمنی دوکوب قینادوب ❊ ایاضه قیوب اخشام وصباح ایکی قنجان ایچره‌لر ❊ وتریاق اربعه‌نك دخی فائده‌سی چوقدر ❊ یدیرلر ❊

❊ برکسه‌یی چیان صوقسه انك علاجی ❊

صوقدیغی محلی کلاب ایله یقایوب ❊ وسرکه ایله یقایوب اطه صوغانی (زفت) ایله طلا ایلیه‌لر و (یاخود)(صرمساغی) انجیر اغاجی یپراغیله ❊ دوکوب طلا ایده‌لر ❊ و (زراوند)(وسذاب)(وروند) ایچره‌لر ❊

ای اخلاء اورمجك ویانوی بوجکی صوقسه انك علاجی

اولا قوصدورەلر ❊ وتریاق) ایچرەلر ❊ و (یاسرکه ایله کل ارمنی) ایچرەلر ❊ واوزرینه دخی سورەلر ❊

اکر آری صوقسه انك علاجی

(زیت یاغیله)(کل ارمنی) سورەلر ❊ وطوزلو صوایله یویەلر ❊ (وابم کومجی)(وارپه اونی) ایله و (سرکه) ایله طلا ایلیەلر ❊ و (یاخود) تازه هندبانی ❊ سحق ایلیوب ❊ اوستنه طلا ایدەلر

ای اخلاء معلوم شریفکز اوله که اون طقوزنجی باب اوجاع قولنج ❊ وانواع خبیثەسی بیاننده اولجیدر

اکثری یاز ایامی کوندزلری صیجاق اولوب ❊ کیجەلری سرین اولدقده وافراطله صغوق شربتلر وصولر ایچلدکده ❊ وشدت شتاده مقتضی اولان اثواب کیلیوب ❊ بدن حفظ اولنمدقده ❊ وباخصوص یالك ایاق صغوق طاش دوشمه اوستنده چوق زمان کزیلدکده ❊ واقع اولور بوصورتده اغری متمادی اولمیوب (کاه کلور) و (کاه کیدر) همان کوبك اطرافنده اولور ❊ وبعضا اولندر شدت واضطرابله اولورکه ❊ مریض همان یابیاور کبی اولور ❊ وجمله بدندن برصغوق ترکلور ❊ واغری قطع اولدقده خوشحال اولوب ❊ انك نه عطش ❊ وحرارتی ❊ ونه طعامدن استکراهی ❊ اولور ❊ ونبض منبسط ❊ وطبیعی برحالت حس اولنمیەرق طوقینلمق ❊ وال ایله قوتلو باصلمق بیله قابل اولور (بویله) اولدیغی حالده (مریض کندویی ❊ صیجاق طوتمق کرکدر ❊ (اکا صیق صیق شوسفوفی (یا شو مطبوخلردن برر ❊ ویا ایکیشر فنجان ویریله ❊ وقرنینك اغریان محلنه علی الدوام (بسباسه) و (ورازیانه و (یاخود) (کمون) ایله اوغولمش صیجاق کتان بزی پارچەلری وضع اولنەلر (ونصفیت اوزره) براز یاغیله (پاپادیه) مطبوخندن مرکب احتقانلر دخی عظیم افاقت کتوررلر (سفوف بودر

(عين سرطان) ٢٠ بغداى يقانمش (كهرچله) ١٠ بغداى ❊ قارشديرلوب سفوف اولنه ❊ وبردن استعمال اولنه (علاج مطبوخ) (سدف اوتى) ١ قبصه (اوغل اوتى) ١ قبصه (سعتراوتى) ١ قصبه ❊ طوغرايوب برقپالو قابده يتجك قدر قينار صو ايچنده يارم ساعت قدر طوره ❊ بعده سوزب ساعتده برفنجان ايچه‌لر ❊ شفا بوله

❊ اى اخلا اكر قولنج متراكم يافاسد صفرادن ياخود اقريموبناى ❊
❊ متعفنه ياخامضه دن وياخود لزج ❊

وغليظ ❊ وصلابتلو و (نفاخ) طعاملردن و (ياخودكه) تخمر ايلمش بعض اشربه دن ناشى ايله ❊ بوصورتده ملين شربتلر ويرلر ❊ شفادر

❊ معلومكز اوله‌كه قولنجلرك اك زياده فناسى ❊

(قولنج بطونى) ديدكلرى قولنجدركه ❊ فرانسه مملكتنك بعض خلقنده چوق ظهور ايدر و (بوقولنج) برمعتاد معده اطرافنده ❊ وكوبكك بوقارو سمتلرندن باشلر ❊ وابتداسنده اغريلر بطى اولوب افراطله شديد اولمازلر وچوق ممتد دخى اولمازلر ❊ لكن درجه بدرجه شدت ❊ وامتداد ❊ واصرار بولدقجه مريضك اشتهاسى ساقط اولور ❊ وريحدن وشيشلكندن شكايتى اولور ❊ بعضا قرنى ❊ وكوبكى شدتله چكولور ❊ ومريضه ضعف كلدكجه مرضى ارتر ❊ وادرار حبس اولور ❊ (بونك علاجى)(قريم طرطر) ٢٠ بغداى (چالاپا) ٤٠ بغداى قرشدورب سفوف ايدوب على الصباح ويتاجق وقت ييه‌لر ❊ باذن الله تعالى فائده كورر

❊ معلومكز اوله‌كه اكثرى يوكوده‌ده اولان يللر اخلاطك ❊
❊ بربرينه اضدادندندر ❊

يعنى بربرينه مخالفتندندر ❊ انواع افونت بدنده ظاهر اولوب بونك

(کمیسی ریح طیار) اولوب بدنده کزر (وکمی ریح ماده اولوب) یومرلانور ❊ (وکمی ریح قولنج) و (کمی ریح بواصر) و (کمی ریح قاسق) و (کمی مفاصللرده دوکولور (وکمی) ایلکدن سوریلور علی الانفراد ❊ انلری بلدورهلیم

❊ دیکر ریح طیار کیم کوده‌ده اولور ❊

وکزر یللر ❊ وماده کبی ❊ ویومرولنان یللر ❊ ومفاصللره طاغیلان یللر سزی یللرینك جمله‌سی بردر ❊

❊ بودرت علامتنه ظهور ایدن یللرین تیماری انساندر ❊

بونلرك هرقنغی‌سی اولورسه اون بش کونه وارمیوب کیدرمك ممکندر ❊ هرزمانده بویلجه علاج ایده‌رك جوب چینی ایچون ❊ ریاضتلر چکوب صحت بولمیانلره ایتمش اولدیغمز معالجه‌در ❊ اولا بش کون ویا اوح کون مزاجنه کوره حبلر ویروب (بعده) طبیعتنه کوره شربتلر ایله اسهال ایتدیروب (بعده) برر ❊ ویا ایکیشر ❊ و (یا اوچردانه) فرنك حبلرندن کیجه یتاجق وقت استعمال ایده ❊ صباح یمه‌کنه قدر شفا بوله باذن الله تعالی (هذا مجربنا)

❊ دیکر قولنج بیلینه تریاکی که اکا کما تریوس دیرلر ❊

دوکوب ❊ بال ایله معجون ایدوب ❊ آح قرننه برجزء مقداری ییوب بورونوب یاته ❊ تاکه ترلیه خلاص بولور مجربدر ❊ (دیکر آت کستانه‌سنی) دوکوب (بال) ایله قرشدورب یسه‌کیدر (دیکر قولنج ایچون علاج) ارقه‌ده اولورسه ❊ اکا (دهن مبارك) و (فرفیون) یاغنی بر (آدم قولنج) اولان محله کونشه (یاخود) آتشه قارشو شویله سوره‌که ❊ بوروله عایلك بغروب چاغردیغنه باقیه‌رق ❊ بورولنجه‌یه قدر سوره‌لر ❊ باذن الله دفع اوله بردخی سورمکه محتاج اولمیه

❊ اکر قولنج یانده و بلده ودیزده و بیلکلرده اولورسه ❊

انلرك علاجی اولدرکه (فرفیون) یاغی (یاخود (پابونج) یاغی و (یا

کرمید) یاغی و یاخود (دهن مبارك) سوره‌لر ❊ اوچ کونده برکره سوره‌لر ❊ حتی کیده

❊ واکر یاغلر ایله کتمرسه حضرت آق شمس الدین مجونی ❊

یدوره لر اون یدی اجزادر (دیکر بیل اغرسنه) ایاغون یمشی بال ایله مجون ایدوب یدلر نافعدر (دیکر بیل اغرسنه) سیاه طورپی رنده‌دن کچورب ❊ یعنی برقیه سیاه طورب ❊ یرم قیه افلاك طوزی کفایت مقداری ارپه اونی ❊ ابوجه برلپه ایدوب برصاغلم یز اوزرینه یاتوب ❊ یاقار یاقاز بلنه بغلیه ❊ یکرمی درت ساعت طوره غایت مجربدر ❊ التی یدی سنه‌لك بیل اغرسندن ❊ برطرفدن برطرفه دونه‌میان ذات افاقت بولدی (دیکر بیل اغریسی ایچون) برمجوندر بومجونی هرکیم یاتوب برسه ❊ صپا صاغلم اولمشلر در ❊ الله عظیم الشان کرمیله (اجزالر بونلردر) (چورك اوتی) ۲۰ درهم (سنابکی) ۲۰ درهم (اوزرالك تخمی) ۵۰ درهم ❊ یکرمی عدد (اجلنمش بادم) بوجله‌ٔ فراده فراده دوکوب ❊ الیوب بوز یکرمی درهم کپوکی (الفمش بال) ایله قرشدورب مجون ایدوب ❊ برقابه قیوب ایکی درهم مقداری ❊ اخشام ❊ وصباح ❊ آج قرننه یه‌لر بلغمه (وبیل اغرسنه) وجمیع امراضه فائده ایدر ❊ اوچ دفعه بووجهله اتسه‌لر بردخی بیل اغریسی کورمیه تکرار بتکرار تجربه اولنمشدر (دیکر دیز وبیل اغرسیچون)

❊ کفه بکی حمید بکندن منقولدرکه ای قرنداش بن ❊
❊ ابحر یده ایکن سلطان بازید حضرتلری ❊

طابه ثراه مرحوم ❊ کندو الیله بونسخهٔ بزه ویردیکه ❊ برکون اولور سزه کرك اولور ❊ ای احوام ❊ کرچه اجزالری ازدر ❊ فقط نفعی غایت چوقدر دیو بوردی ❊ والحاصل انسانك بلمندن اشاغه نقدر مرضلری اولورسه ❊ جله سنه نافعدر ❊ تکرار بتکرار تجربه اولنمشدر ❊ وهم مجوندر ❊ وهم شربتدر ❊ قیش ویازده ضرر ایتز ❊ چوق کوزل مجوندر ❊ نفسمده دخی تجربه ایتدیم (اجزا ومجون بونلردر)

(زنجبل)

(زنجبل) ۱۰ درهم (چورك اوتی) ۱۰ درهم (انیسون) ۱۰ درهم (بادم ایجی) ۲۰ درهم (سنابکی) ۲۰ درهم بوجلهٔ زیاده سیاه سحق ایدوب آیری ایری الیوب ❊ ایکیوز یتمش درهم قوامه کلمش ❊ وکپوکی النمش ❊ اعلا عسل ایله معجون ایدوب ❊ برسیرلی قابه قیوب ❊ اخشام وصباح اوچ جوز مقداری اکل ایدوب ❊ قباقوشلغه قدر برشی یمیوب واکشیلردن پرهیز ایدوب (بنده) برنج شوربه‌سی ایچه‌لر ❊ غایت اعلادر عجایبلر کوره ❊ قیشده ❊ ویارده ضرر و برمز ❊ فقط صغوقدن کندوی حفظ ایده ❊

❊ ای عزیزلر معلومکز اولسونکه اکثری بیل اغریسی ❊
❊ صغوقدن حاصل اولور انك علامتی ❊

اولدرکه ازاجق یورییله ❊ وقوشاقلری قالیجق ❊ وکیجه‌لر اچیق قلیجق ❊ وصغوق صو ایچمکله ❊ واکشی شیلر وصغوق یمشلر یمکله اغریسی زیاده اولور (زیرا اول مرض) صغوقدن حاصل اولدیسه ❊ یه صغوقدن یعنی صغوق نسنه‌لر ایله ظاهر اولور ❊

❊ دیکر بیل اغریسیچون معجون ❊

نیچه کسه‌لری ایو ایدوب ❊ یتاقدن قالدرمشلر ❊ معجونك اجزالری بونلردر ❊ (سنابکی) ۷ درهم غایت اعلاسی اوله ❊ وچوبی اتلانه ودوکوله (اوزرلك تخمی) ۷ درهم (چورك اوتی) ۷ درهم (طاتلو بادم ایجی) ۲۰ عدد بوجلهٔ کوزلجه الیوب (یتمش بش درهم) (چیك بال ایله) معجون ایدوب ❊ ایکی بلوك ایدوب ❊ بر بلوکن یتاجق وقت بیوب یاته ❊ وبر بلوکن دخی وقت سحرده بیوب ❊ اویله وتسنه قدر برشی یمیه‌لر ❊ اویله دن سکره ارشده شوربامی یه ❊ طعام یدکجه سورر کورکه نلر چیقار ❊ غایت مجربدر ❊ معجون تکرار تکرار تجربه اولنمشدر ❊ غافل اولمیه‌سز

❊ ذکر اولنه‌جق معجون بیل اغریسنه وبیل صوقنغه ❊
❊ واصلاح ثانیه مفید ومجرب معجوندر ❊

مصر والیسی ابراهیم پاشا مرحومك ❊ مجربا تندر ❊ غفلت اولنمیه)
برمقدار شاه دانه (کونلك) و اونك اغرلاتمده (زنجبیل) بونلری
دوکوب ❊ بر برینه قرشدورب ❊ ایکی مثلی (بال) قوامه کتورب
صغودوب بومذکور ادویه‌لری قاتوب ❊ معجون ایده‌لر ❊ اخشام
وصباحده جوز قدر استعمال ایده‌لر ❊ عجایب کوره‌لر ❊ غایتده مجربدر

❊ معلوم اوله که شفا نام کتابنده بیل اغریسی ایچون ❊
❊ کوزل ر یاغ ترتیب ایدر اسکی بیل ❊

اغریسینه دخی نافعدر ❊ ترتیب وصفتی بودر (بر رطل آجی زیت
یاغنك) ایچنه برقیه قدر (آغی اغاجی یبراغن) طوغرایوب بیله قیناده‌لر ❊
یبراغنك قوتی یاغه چیقه ❊ اندن اندیروب بر صرچه ❊ قابه قیوب
صاقلایلر ❊ وقت حاجتده اسیجاق ایدوب آتشه قارشو ایوجه اووه
اووه سوره‌لر (اما بلغی) آتشده ایوجه اسیده‌لر ❊ اویلجه سوره‌لرکه ❊
اول مریض عاجزلك کتوره ❊ ایرتسی کون صباحله حمامه کیده‌جك اندن
چیقوب اوه کلوب ❊ نخود ایله پشمش قیون‌انی دخی قونلمش شوربا
ایچره‌لر ❊ وبانی غایت اسیجق طوته‌لر ❊ ر ایکی اوچ دفعه بونی ایده‌لر ❊
خلاص اولور عنایت حقه غفلت اولنمیه

❊ دیکر علاج آق شمس الدین حضرتلری رحة الله علیه‌دن منقولدرکه ❊

(طوز) ۱۰ درهم (یر) ۳ درهم ❊ بوایکسنی یومشق دوکار
حامه کیدوب چوق صودوکوندلر ❊ اندن اول طوزی ویبری ایکسنی
بردن بیلنه‌یق ایدوب دورته‌لر ❊ برمقدار دخی حامده اوتوره ایوجه
اول علاج حمام اصیجغیله ❊ بیلنه تأثیرایده (بعده) صودوکونمیه ❊
انشاء الله شفاوله

❊ دیکر بیل اغریسیچون علاج ❊

(آق خردل) و (زنجبیل) بوایکیلری دوکوب ❊ والیوب بیله
اکرلر ❊ شفا بوله‌لر (ودیکر) دخی بیل اغریسیچون حامه کیرب ❊

(ترله)

ترله دکدنصکره باینه جیك بال سورب ❊ اوزرینه (دارچین آکوب ❊ برمدت حمام ایچنده اوتوره ❊ وایوجه ترلایه (بده) بقایه چیقه ویلمن ایوجه صاره

❊ دیکر بیل اغریسی ایچون علاج نافع ❊

(زنجبیل) ۱۰ درهم (قرنفل) ۵ درهم ادویه مقداری (عسل) ایله معجون ایدوب ❊ اخشام ❊ وصباحده بر مثقال یه زیاده نافع در ❊ (دیکر علاج) (سنمکی) ۲۰ درهم (مصطکی) ۵ درهم ۲۰ (شکر) (یاخود بال) کفایت مقداری الوب ❊ معجون ایدوب استعمال ایدرلر عجایب کورولر غایت مجربدر

❊ ی اخلاء معلومکز اوله که اکر برکسنه ده بیل اغرسی زحمتی اولسه ❊

(آو یاغنی) (پاپادیه یاغیله) قرشدورب ❊ اتشه قرشو ❊ یاخود کونشه قارشو ایوجه اغریان محله اوه اوه سورولر ❊ باذن الله تعالی شفا بوله ❊

❊ ملرمکز اوله که شیشلر وسنزلر ایچون وکتورم اولمش اولسه ❊
❊ اکا علاج

(رازیانه تخمی) و (انیسون تخمی) الیشر درهم ❊ بو ایکسنی برچولمك ایچنده قینادوب ❊ تااوح بولکده بری قالنجه ❊ تکرار چولمکی ینه طولدروب ❊ ینه قینداده ❊ بریلوکی قالنجه ❊ والحاصل اوچ دفعه طولدروب ❊ قینساده ❊ بربلوکی قالنجه ❊ اول بربلوللك ❊ قلان صویی ❊ آجله وطوقله دیمیوب ایچلر ❊ اللهك کرمیله خلاص اوله ❊ اما بش اون دفعه ایچه لر ❊ جله مرضلردن خلاص الور ❊

❊ اکر برکسه نك بربری اغرسه یاسنزلسه حمامه واروب ❊
❊ محکم ترلیوب ❊

(عود القهری) محکم سحق ایدوب حمامده اول اغریان یرلرینه ❊ وسنزلیان یرلرینه اکلر ❊ اللهك امریله دفع اولوب کیدر

❊ دیکر علاج برکسده یلار وسزیلر اولسه ❊

اول کسه یوز درهم غایت (اجی زیت یاغنی) برچولمکه قیوب ❊ قور اوزرینه قیوب ایل ایل قینادوب ❊ والای درهم (اجلنمش صرمساغی) محکم دوکوب باغ قینامغه باشلدیغی کبی (صرمساغی) قویه‌لر بیله قینادهلر (بمده) اندروب بربزدن سوزب صافی یاغین الوب (تکرار) چولمکه قیوب یکرمی بش درهم (بوبیری) بومشاق دوکوب انجه الکدن کچورب اون بش درهم (آق کونلك) دخی دوکوب ❊ اول بیرایله ❊ اول سرمساق قینایان یاغیله اول چولمکده ❊ آهسته آهسته ❊ قینادوب تانصفی قاله اندن چیقاروب برکوزل ظرف ایچنده حفظ ❊ واغزینی محکم ایدوب صاقلیه‌لر ❊ حاجت وقتنده هرقنغی محل اغریر وسیزلرایسه ❊ آتشه قارشو محکم اوه اوه سوره‌یمنی یارم ساعت مقداری اووب برقاچ دفعه یاغی امدیره عنایت حقله ❊ شفا بوله مجربدر ❊ ایکی اوچ کون منوال مذکور اوزره ❊ ایدوب اوزرینی برپاك زایله صاره‌لر ❊ غفلت اولنمیه عزیزم مجرب باغلردندر

❊ بویاغ دخی سبزی ایچون برکوزل علاج اولوب ❊

هرقنغی محلده اولورسه اولسون ❊ قوری سیزی‌لره غایت نافع برعلاجدر (ترتیب علاج بودر) (لادن)(قوندوز قویروغی)(فرفیون) بونلری یومشاق دوکوب ❊ الکدن کچورب ❊ اما (فرفیونی) دوکرکن بورننی قپایه ❊ بورنته واغزینه طوزی کتمیه سحق ایتدکدنصکره بربرینه قرشدورب تکرار دوکه‌لر ❊ (بمده) التمش درهم (آجی زیت یاغیله) یکرمی درهم (بال مومی) اصیجاق قوراوزرینه قیوب ❊ مذکور دوکلمش وبربرینه قرشمش اجزالری ❊ ال دویار دویمز ❊ زیت یاغیله بال مومی اولان شیٔ قرشدورب ❊ برقابه قیوب صاقله‌یه‌لر ❊ حاجت وقتنده ❊ اغریوب سیزلیان یرلرینه ❊ آتشه فرشو سوره‌لر نافعدر وفائده‌سنی کورر (یاغلرك نه‌کونه سوره‌لرجکی آنفا بیان اولندی) غفلت اولنمیه ❊

❋ معلومکز اولسونکه سیزی ایچون دیکر ترتیب ❋

(سیاه بیر) ۱۰ درهم (قرنفیل) ۱۰ درهم (صاقز) ۱ درهم (زیت یاغی) ۱۰۰ درهم (ایسپرتو) ۲۰۰ درهم مذکور اجزالری ❋ برچوللك ایچنده بوغنی جقارمیه‌رق ❋ قینادوب ایندروب برظرف ایچنه قیوب ❋ برابر حمامه کتورب ❋ سزی اولان محله سورب ایوجه اوه تکرار بردخی سورب اوزرینه ❋ یاش تازه طوشان دریسنی ایوجه صره ❋ ایکی اوج دفعه ❋ بومنوال اوزره عمل ایده ❋ عنایت حقله دفع اولوب کیده ❋

❋ دیکر سیزی ایچون ترتیب علاج ❋

(قرغه دولکی کوکون) محکم دوکوب (بعده) صیقوب صوین الوب ❋ اول صوایله کفه‌کلینی اصلادوب ❋ ایوجه قرشدورب ❋ حتی مرهم کبی اوله الوب حامه کیده ❋ سیزی اولان یره‌سوره‌لر ❋ اسی حلوتده زیاده‌جه‌طوره‌لرکه ❋ سوریلان علاج سیزی اولان محله ❋ تأثر ایده (بعده) طشره‌یه چیقوب اورتونوب برایوجه ترلیه ❋ ایکی اوج دفعه بوعملی ایده ❋ عنایت حقله شفا بوله

❋ سیزی ایچون علاج ترتیبی ❋

کونشه قرشو برقاج قطره نفت یاغیله سزی اولان محللی اوه دفع اوله ❋ (دیکر) بیل اغریسی وقولنج ایچون (خردلی) محکم دوکوب اکشی یوغرد برله قرشدورب ❋ اغریان یرلره اوره‌لر ❋ دفع اوله باذن‌الله تعالی

❋ دیکر کوده‌ده اولان سیزی وسنجو ایچون علاج ❋

(دیشی قصنی) ۱۰ درهم و (شکر) ۳۰ درهم بربرینه قاتوب قینادوب ❋ بردری اوزرینه سورب ❋ سیزی‌اولان یره یاخود ❋ سنجو اولان محلله یاپشدیره‌لر ❋ دفع اوله‌باذن خدا

❊ اكر برکسه کوس کتورم اولسه سیزی یه مبتلا اولسه ❊

(مسك قارتلینك یاغنی) آتشه قارشو سنزلیان یره ❊ اوچ درت دفعه سوره ❊ شفا بوله ❊ باذن خدا (اکر برکسه‌نك دیزینه ویا ❊ انجوکنه ❊ ویاخود بلنه ❊ ویاخود قوللرینه ❊ یيل کیرسه هرنره‌سنده اولورسه اولسون ❊ بودعاء یازب ❊ ایچره‌لر ❊ وهم کتوره‌لر غایت مجربدر

❊ دعا بودر ❊

❊ بسم الله الرحمن الرحیم ❊

الله ونوره حکمة ❊ وقعه ❊ و برهان ❊ وقدرة ❊ وسلطان ❊ لااله الاالله ❊ ابراهیم خلیل‌الله ❊ لااله الاالله ❊ موسی کایم الله لااله‌الاالله ❊ عسی روح‌الله ❊ لااله الاالله (محمد رسول‌الله) اسکن ایها الرویح سبع سکك الذی ❊ فسیکفیکهم‌الله ❊ وهوالسمیع العلیم ❊ (بونی یازوب) باشنده یدی قات مشمه ایله ❊ باشنده کتوره مجربدر

(برکسه‌نك بریری شیشوب وسیزی اولسه علاجی بودر)

بریکی چوملکه ❊ برمقدار کپك ❊ وبرمقدار صرمساق قابی ❊ وبرمقدار پاپادیه یاغی ❊ وبونلری قینادجقدر ❊ خاص شراب ❊ بوذکر اولنانلری چوملك ایچنده محکم قینادوب ❊ ایوجه بشورب (بعده) برصاغلم بز اوزرینه یاقی ایدوب ❊ اول شیش اولان یرك اوزرینه صاره‌لر ❊ الله ذوالجلال حضرتلرینك امریله شفا بوله

❊ دیکر برکسه‌نك بریرنده شیشلری اولسه کتمسه ❊

باقله‌ء اصلندوب اندن محرا بشورب ❊ ایندورب الدویار دویمز مقداری صغودوب ❊ الیجاق الیجاق ❊ اول شیش اولان یرینه برکیجه ایله ❊ اول شیش اولان یرك اوستنه ❊ بقله صویی صغونجیه قدردوکه ❊ ینه

ینه قینادوب صغوینجه یه قدر دوکه ❊ واوشیش اولان یرینی اول بقله قینایان قابك بوغی اوزرینه طوته ❊ والحاصل بربقله صوین ایکی دفعه استعمال ایده وبردفعه دخی دیکر بقله صوبی ایله کما فی السابق عمل ایده ❊ برشئ قالماز ❊ والحاصل اوچ درت دفعه بوترتیب اوزره دوام ایده‌لر ❊ اللهك کرمیله شیشدن اثر قالیوب دفع اولوب کیده ❊ بغایت مجربدر

❊ دیکر شیشلر وصزیلر ایچون علاج ❊

بدنده اولان شیشلره علاج (ببر) ۳ درهم (اوزرلك تخمی) ٦ درهم (شرلغن یاغی) ۲۰۰ درهم)وایکی قاشق صو ایله قینادوب ❊ وسوزوب یاغن الوب ❊ دیبنده اولان پوصه‌سن اسیجقله اول سیزی اولان یره اوره‌لر ❊ اول کیجه دوره اندن اول یاغی آتشه قرشو او یاغ توکنجیه قدر سورب وهر کیجه بر بچق درهم (اوزرلك تخمنی صو ایله‌یوده ❊ عنایت حقله شفا بوله مجربدر ❊ (دیکر علاج) (چوکوندر یپراغنی) قینادوب شیشمش اولان یره اورسلر ❊ شیشی دفع ایدر

❊ دیکر بیل اغرسیچون ورطوبتی کیکاردن چیقارر ❊
❊ وچوق ذوات کرامده تجربه اولنمشدر ❊

وباش اغرسن دخی فی الحال کسر ایدر مجربدر. ❊ غفلت اولنمیه ❊ (سنامکی) ٥ درهم (مصطکی) ٥ درهم (اق کونلك) ۳ درهم (شکر) ۳٥) درهم بونك جله‌سنی دوکوب الیوب ❊ کوزجله سفوف اولور ❊ اخشام ❊ وصباح ایکی اوچ درهم قدر صو ایله استعمال اولندقده ❊ برایکی عملدن صکره بل اغرسندن وصداعدن یعنی باش اغرسندن اثر قالماز ❊ وحواله کلان معصوملر سوداسنه یعنی علتنه ویریلورسه ❊ انلره‌دخی فائده ایدر ❊ تجربه ایلدیم

ای عزیزلر معلومکز اولسونکه

(اصرغان بیراغنی) صوده خشلبوب ❊ قولاق دینـده اولان شیشه یاقی اتسه‌لر ❊ محض شـفادر (دیکر علاج) (آق اندروت) قولاقده ریح ❊ وماده اولسه ❊ دولبندن برقتیلی عسله بولاشدیروب ❊ اوزرینه اندروتی اکوب ❊ کیجه‌لرده قولاغه صوقه‌لر ❊ برقاچ کیجه‌ده جـله علتی جذب ایدر شفا محققدر (دیکر علاج) آت زیلنك تازه‌سنی استار ایچنه قیوب ❊ صیقوب بردرهم کـل یاغی قیوب ❊ بش اون طمله اقندقدنصکره ❊ قارشدیروب ❊ سحق اواق اوزره علتلو قولاغه طمزره لر فی الحال علتی دفع ایدر ❊ لکن ادناسی علتك ظهورنده برکون صکره اوله ❊ ابتداسـنده اولمیه

معلوم اوله که تریاك برشعیشاهٔ کبیر بوتریاکه ❊ تریاك فارغیاس دخی دیرلر ❊

یورك زحتلرینه فائده ایدر ❊ وبلدن اولان اغریلری کیده‌رر ❊ ورملری ابتدادن طاغدر ❊ وانتهاده یومشـدر ❊ وپشیرر وبوکرکده وقاوقده اولان طاشی پاره‌لر وچیقرر ❊ وطلق اغریسنه فائده ایدر ❊ ویلین وشیشین کیده‌رر ❊ وکوکس اغریسنه نافعدر ❊ وشیشه فائده ایدر ❊ صغوقدن وصیجاقدن ویلدن اولان باش اغریسنه فائده ایدر ❊ ویورکه غایت قوت ویرر ❊ وکوز اغریسنه فائده ایدرکیم ❊ صغوقدن ویلدن اوله ❊

ای اخی وقوت حیوانیه کم قلبدر ❊

غایت قوت ویرر وستمه‌لره فائده ایدر ❊ وقولنجه فائده ایدر ❊ ونفاصله ونقریسه ❊ وبواصیره ❊ واغز قوقوسنه واغزلردن صالیا آقدیغنه ❊ ووجع صدره ❊ واستمه‌یه فائده ایدر ❊ وسرعت انزاله جماع وقتنده فائده ایدر ❊ ودیش اتلرین قوی ایدر ❊ وبدن اتلرین محکم ایدر ❊

وقلبه صفا ویرر ❊ وحفظ زیاده ایدر ❊ وجابلغی دفع ایدر ❊ بلغمی یعنی طاغیدر ❊ نشف ایدر ❊ وخناقه فائده ایدر ❊ قانی صافی ایلر ❊ واو یقوسنزلغی کیدهریر ❊ وکوبك بورنتوسنی دفع ایدر ❊ ویتمش یدی درلو درده دوادر ٠

❊ صفت وترتیبی بودر ❊

(فلفل ابیض) ١٠ (فاشرایابات قبوغی) ١٠ و (زنکل) دخی دیرلر (فلیج مسك) ١٠ (دقو) ١٠ (بزر البیخ الابیض) ١٠ (زراوند طویل) ١٠ (چنطیانه) ١٠ (جدوارکم) ٤ فارسیجه ماه پرویر درلر (بصل عنصل مشوی) خمیره قاپلایوب اوجاقده ❊ یاخود فرونده ❊ ایو پشمش اوله ❊ (بعده) قرودب ❊ دوکهلر ❊ الیهلر ❊ هر برندن درت درهم (حب الفارو) (آفیون خالص) (مرصافی) ٧ (جوزبوا) ٧ (عاقرقرحا) (سنبل رومی) (وچنك اوتی) که قوقوسی سنبل رومی یه بکزرکدی غایت سور (سنبل هندی) ٢ (هلیله) ٥ (زعفران) ٥ درهم بومذکورات جمله سن سحق واینجه الکدن الیوب ❊ ایکی ادویه مثلی عسل ایله قرشدورب معجون اولور ❊ (وبعده) یتاجق وقت جوزی رومی قدر ❊ علی الصباح اکل ایده کذلك آکلی نه درجه نفع کورر تعریف قبول ایتز ❊ من لم یزق لم یعرف

❊ ای اخلاء معلوم شریفکز اوله که یکرمنجی باب شیشلر ❊
❊ وثبورلر ❊ وفرنکی علتی ❊ وجذام ❊ وکبجیك ❊
❊ واویوز وتمره کی ❊ وطوزلو بلغم ❊ وبعض ❊
❊ امراض غریبه نك علاجلری بیانندہ اوجیدر ❊

(اسی شیشلر ایچون) علاج (اکر شیش قاندن اولو رسه) (اکا فلقمونی دیرلر ❊ علامتی حرارتدر ❊ وقزللق ❊ واغری اولق ❊ وشیش زیاده اولمقدر (اکر بدن ممتلی ایسه) فصد

ایلیدلر (اکر خسته‌نك حرارتی واراپسه ❊ ارپه صوبی (وقوزی‌قولاغی شربتی ❊ ایچرلر (وشیشك) اوستنه ابتداده (رادع شیلر قویه‌لر (سکرلی بیراغی) کبی و (سمزوات) کبی (ارپه اونیله یاقی ایلیه ❊ (وکاهیجه) شیشه یقین یردن جذب ماده ایچون حجامت ایده‌لرکه ❊ شیش ارتمیه (واکر) دفع اولمازسه ❊ بشریحی شیلر قویه‌لر (کتان تخمی) کبی سودایله قیندوب ❊ باقی ایلیه‌لر (واکر) آچغه احتیاج اولورسه ❊ نیشتر ایله آچه‌لر (و یاخود) (آچیجی) شیلر ایله آچه‌لر❊ طوز ایله خمیری ❊ وکوکرچین نجسنی ❊ قارشدورب یاقی ایلیه‌لر ❊ دلر واچار) (واچلدقدنصکره (ترمنتی) یمورطه صاریسیله قرشدورب فتیل ایله ایشلده‌لر (بعده) سائر یاره‌لر کبی یاسلیقون ایله ❊ وساقز مرهمیله ❊ ویا کافور مرهمی ایله ❊ ایو ایده‌لر

❊ ای عزیزلر اسی شیشلرك بریسی دخی یانی قره‌در ❊

(بوکا سیر پنچه دیرلر) و (نار فارشی) دخی دیرلر ❊ بودخی یانمش صفرایی قاندن اولور ❊ خصوصا مزاجی اسی اولانلر ❊ دائما قانی یاقجی اسی شیلرکه صوغان ❊ وصرمساق ❊ کبیلری استعمال ایدنلردن اولور ❊ واکثریا طاعون زمانلرنده ❊ چوق عارض اولور (علامتی) بونك حرارتی فلقمونیدن زیاده اوله ❊ ولونی قرایه مائل اوله (وکاهیجه) اوزری فسقه فسقه قبره (بونك علاجی) فصد ایلیوب حجامت ابلکدر❊ و (اغاج قاونی اکشیسنك شربتنی ایچه‌لر) و (هندبا شربتیله) و (جواهر معجونی) یه‌لر (وقبرجق اوزرینه (سکرلی بیراغی) و (مرجمك) و (واتمك ایچی‌نی) (برابر قرشدورب اوستنه یاقی ایده‌لر (یاخود) (پورچاق اونی) سکنجبین ایله اوره‌لر (وکاهیجه) یقمغه محتاج اولور ❊ و (یاقی علاجی) فلقمون علاجی کبیدر ❊ و بردرلوسی دخی ❊ واردرکه

(و بوشیر)

❊ و بوشیر پنچه‌نك درلوسی دخی سمی اولیوب ❊
❊ صفرادن حاصل اولور ❊

(علاجی مذکور) علاجلر کبیدر ❊ لکن بونده صفرایی اسهال ایتلك کرکدر ❊ واوزرینه کل ارمنی ❊ ویاطین مختوم قویه‌لر ❊ سرکه ایله (واکر) دفع اولمازسه ❊ فلقمونی کبیدر علاج ایلیه‌لر

❊ معلوم اوله که شیر پنچه‌نك دیکر علامتی اولدرکه ❊

چنقدیغی یرده قرمزی اوزون طمرلر ظاهر اولور ❊ واتش کبی ینار) و (علاجی) بودرکه (عورت سودی) (وکلاب) و (نوبت شکری) بو اوچنی قرشدروب ❊ (ارپه اوتندن خمیر یاپوب ❊ یاره‌نك جرمیقدر ❊ مذکور خیری ❊ مخلوط اولان علاجکه (سود)(وکلاب) (ونبات) بونلری اصلادوب همان اوآنده یاره‌نك اوزرینه اوره‌لر (اکر) یازکونی اولورسه ❊ صوقباغینك تخمینك اولدیغی یرده اولان زارینی ❊ آلوب اصلادوب یاره‌یه تازه تازه اوره‌لر ❊ شفا بوله (اکر) قیش کونده اولورسه ❊ مذکور ارپه اوتندن اولان ❊ خیری اصلادوب ❊ تازه تازه اوره‌لر ❊ (صوقباغی) بولنمزسه ❊ صرمساق دخی ایودر ❊ انی اوره‌لر

❊ دیکر بیل اغریسی ایچون بوشافی عمل ایدوب کتوره‌لر ❊
❊ بامرالله تعالی دفع ایدر طریقی بودر ❊

(عاقرقرحا) ٥درهم (سنمکی) ١٢ درهم دق وسحق ایدوب ❊ قوامه کلش عسل ایله ❊ یوغروب ❊ برمق قدر شیاه ایدوب ❊ بلی اغریان کمسنه کتوره‌لر مجربدر

❊ دیکر قولنج ایچون علاج)

(مصطکی)(آق کونلك)(وسروی یراغی) و (قورغی)و(اندروت) و) بالق یلی) و (خاص چرش) و (صاری بلوط) جله‌سی بر

وزنده اولوب ❊ یلی اریدوب ❊ و (باقی اوتری)دوکوب الیلر ❊ واول یلیله یوغورەلر ❊ وبرپاره بز اوستنه دورتەلر ❊ قولنج اولان بره یاپشدیرەلر ❊ وبغلەیەلر ❊ شفابوله باذن خدای تعالی

❊ معلوم اوله که قاسق یلینه معجون جسجم غایت ❊
❊ مجرب وکوزل برمعجوندر ❊

(استانبولده) برخاتون التی آی صاحب فراش ایدی ❊ اول معجوندن اوچ کون برر جوز مقداری وردم ❊ صحت بولدی ❊ باذن خدا

❊ صنفت معجون بودر جسجم که اکا قاوزدیرلر ❊

(قاوزدن) ٦٠ درهم و (مصطکی) ٥ درهم و(بویان بالی) ٥ درهم و (کونلك) ٥ درهم و جندبی دستر ٢ درهم (عسل) ٢٠٠ درهم) عسلی قوامه کتورب مذکور اجزالری کوزلجه دوکوب الیوب عسله قتوب معجون ایدوب ❊ اخشام ❊ وصباح جوز قدر ❊ استعمال اولنه ❊ مجرب برمعجوندر

❊ دیکر قاسق یلنه اکیراوتی وقاوز وانجبار ❊
❊ وکونلك برابر اوله ❊

یعنی جله‌سی بروزنده اوله‌رق ❊ وایکی اجزاء مذکوره‌لر ❊ اغری بال ایله معجون ایدوب ❊ قرق کون علی الدوام ❊ اخشام (وصباح) استعمال ایدەلر استعمالی جوزی رومی قدر اوله

(وبوقاسق یلی کم) واقع اولوب ❊ یاریلوب حایه لره اینسه ❊ بوکا فتق اطلاق ایدرلر ❊ (اکر اول یارقدن) بیل اینوب حایه یه کرسه ❊ حایەلر شیشرسه ❊ (اکا) دبه دیرلر ❊ (اکر) یتجق وقت ایچرو چکلمسه ❊ انی دشرلر ❊ ویاصیوب الورلر (اکا قولنج دیرلر) واکر قورلدایوب ❊ ایچرو چکلرسه ❊ بونلرك سببی یاغر اشیالر کتورمکدن و (یاخود)(آلچق)و (یوکسك) محللردن صچرامقدن (ویاخود)

طوق قرنه جماع ایتمکدن ❊ و (یاخود) زیاده قتی چاغروب باغرماقدن حاصل اولور (پس) اول یارقدن ❊ یایل ❊ ویابغرصق ❊ ویا یاغ اینر ❊ (انك علاجی) بودرکه ❊ انی رفقله اول یارغه قویه‌سین (اکر) کیرمسه اسی صویه ❊ قویه‌سین ❊ یومشیه ❊ اندن صکره اصول اصول اول یارغه صوقه‌سین ❊ (بعده) بوعلاجی یاپه‌سین ❊ (کونلك قابی)(ومصطکی)(وسروی یمشی)(وپیراغی)(ومرصافی) (ودخی اندروت)(وچریش)(وبالق یلمی)(وبللوط ظاری) بوجله‌سنی برابر ❊ ویلمی سرکه ایله ازه‌سین ❊ (وسائر اجزالری دوکوب جمع ایده‌سین ❊ ویوغورب مرهم کبی ایده‌سین ❊ اندن بز اوزرینه قیوب ❊ اول یارغك اوستنه یاقی ایده‌سین ❊ (واکا) مناسب بر باغ ذوزه‌سین ❊ محکم بغلیه‌سین ❊ اوچ ❊ ویایدی کون طوره ❊ اندن صکره علیلی ارقه‌سی اوزرینه یاتورب ❊ چوزه‌سین ❊ تازه برین دخی یاقی ایده‌سین ❊ برقاچ دفعه بواصول اوزره عمل ایده‌سین ❊ خلاص اولور ❊ باذن الله تعالی

(دیکر) قاسق زحتنه ❊ ابه کوبجنی شرابله ازوب ❊ ایچورسه‌لر ❊ فائده ایدر ❊ ویارقده اولان ❊ (ورمه) ابه کوبجنی یاقی اتسلر ❊ فائده ایدر ❊

(اکر) سروی یپراغنك قوزالاغین دوکوب ❊ قاسق یارغنه یاقی اتسلر نافعدر ❊

(دیکر علاج) قپلومبغانك کندویی صوایچنده بشورب ❊ قاسغی یاریلان اوغلانی اول صویه ❊ اوتوردوب ❊ برحیلو مدت طوردقده ❊ یاریغی بتر ❊

(دیکر) قاسق یلینه صوغانی تازه ترویاغیله قاورب ❊ دوکه‌لربراز ❊ آق شکرقاته‌لر ❊ علیله ویره‌لر ❊ برقاچ کون یبه غایت مجربدر ❊ باذن خدا نافعدر ❊

(دیکر علاج) سوسم کوکنی کول یاغیله سحق ایدوب ❊ حایه‌شیشنه اوره‌لر نافعدر ❊

(دیکر علاج) شاب ایله طوزی برابر دوکسلر حایه اغرسنه اورسلر ❊ فائده ایدر ❊

(دیکر علاج) بقله اوننی سرکه ایله ❊ وبال ایله ❊ وصاری یاغ ایله ❊ بشورب بولاج کبی اوله ❊ لکن برمقدار قتیجه اوله ❊ یومیه ایکی دفعه اوره‌لر ❊ حایه‌ده اولان شیشلری زائل ایدر ❊ یللی اولان اکشی شیلردن صاقنه‌لر ❊

(دیکر علاج)(طوز)(وکپك)(وصاری یاغ) جله‌سنی بولاج کبی ایدوب خایه شیشنه یاقی ایده‌لر ❊

(دیکر علاج) حایه‌ده اولان شیشلره ❊ معده نوی‌سی بشروب اوره‌لر ❊ (دیکر) حایه شیشسه طاوله دونسه ❊ یعنی شیش زیاده بیوك اولسه انی قالنجه نیشترایله دشه‌لر ❊ قورقیه تاکه صاری صو اولوب آقه ❊ نیچه‌لرین ایو ایتمشیر در غفلت اولنمیه ❊ تیرنجك خلاص اوله باذن‌الله تعالی ❊

(دیکر) عرق النساء زحتنه ❊ ترس‌کم (اکا) دلوجه بقله‌دیرلر ❊ دوکوب سرکه ایله قرشدورب ❊ یاقی ایتسه‌لر شفابوله ❊

(دیکر علاج) بربحق درهم (اوزرکك تخمی) دوکولمامش اوله ❊ صوایله یوتسه عرق النسائی کیده‌رر ❊ ووجع مفاصله اون‌ایکی کیجه استعمال ایده‌لر ❊ مجربدر ❊

(دیکر) صغو قدن اولان عرق النسایه ❊ ایسی یاغلر کرکدر ❊ غفلت اولنمیه ❊

(دیکر) قاسقده عظیم شیش اولمش اولسه ❊ (علاجی بودرکه) (برایکی قاشق قویرق یاغی)(وایکی باش قدر صوغان چنمه‌لی) (ویارم قالب قدر صابون کراجسز اوله‌رق) بوجله‌یی لاپه ایدوب

قوللنیلادق بر بز اوزرینه سروب ❊ شیش اوزرینه برقاج دفعه اوره‌لر ❊ برشئ قالماز ❊ برقاج دفعه تجربه اولنمش

❊ الده واياقده اولان سيزيلر ايچون غايت مجربيزدر ❊

(کیکلر ایچنده) وانسانك هرنه طرفنده واقع اولورسه اولسون ❊ باذن خدا دفع الور ❊ (کسکین سرکه) ۲۰۰ درهم (سیاه قوری اوزم) ۲۰۰ درهم ❊ وبونلری سرکه ایچنده شول قدر قینا‌ده‌لرکه حل اوله ❊ وقرشدوره‌لر پالوزه کبی اوله (بعده) اول سزلیان اعضایه ❊ قنه کبی اوزرینه صوایالر ❊ انشاءالله تعالی بردفعه ده اغریسی ساکن اولور ❊

❊ دیکر بیل اغریسیچون علاج ❊

آبریق کوکنی قرودوب ❊ بعده محکم دوکوب ❊ برچولمك ایچنده قینادوب ❊ بیل اولدیغی یره صیجاق صیجاق اوج دفعه اوره‌لر ❊ مجربدر دفع اوله

❊ معلوم اوله که ذکر وحایه شیشی کبی اکر ❊
❊ حرارتدن اولورسه ❊

باسلیق طمرندن قان اللر (بعده) بوعلاجی یاقی ایده‌لر (علاج بودر) (کشنیز) صویی (وقصنی) صویی (وارپه) اونی (وبوی تخمی) جله‌سی برابر اولوب ❊ بوی تخمی دوکولمش اوله ❊ قازیاغیله قرشدورب یاقی ایدوب اوزرینه اوره‌لر (اکر شهوت) غالب اولورسه جماع ایده‌لر و (زنجفیره) مرهمن بوعلته سورمك فائده ایدر وجمیع شیشلره ایودر ❊ (صفت مرهم زنجفیر) (مرداسنج) ٥ درهم (ودانه چادر ٥ درهم (بال مومی) ٨ درهم (زیت یاغی ١٠ درهم) کفایت مقداری (کونلك) (ومنکوش ساقزی) ٦ درهم (وشق سرکه ده ازه‌لر) (ودانه چادری مومله زیت یاغی ایچنده اریده‌لر وادویه‌لری بیله قرشدوره‌لر حاجت وقتنده استعمال ایده‌لر ❊

﴿ دیکر یاقی حایه‌نك شیشنه فائده ایدر وغایت مجربدر ﴾

(ارپه اونی) و (بقله اونی) و (بوی تخمی) و پاپادیه چیچکی) و (کنون) و (چکردکسز قزل اوزم) بونلری دوکوب کوزلجه الیلر کفاف مقداری شیرلوغن یاغیله قرشدیروب یاقی ایده‌لر زیاده‌فائده کورر مجربدر ❊

﴿ معلوم اوله که ذکرده وحیاده زیاده یاره‌لر اولوب جراحت ﴾
﴿ چوق اولسه ﴾

قئ ایتمه که غیرت ایدوب (بعده) باسلیق طمرندن قان الدیره‌لر (بعده) ایکی اویلق اوستندن حجامت ایده‌لر وحرارت ویرر اسی شیلردن پرهیز ایده‌لر بوتر کیبی دوزب استعمال ایده‌لر بو بابده نظیرسز برعلاجدر (سرکه‌ده اصلنمش کنه) وقاورلمش راستخ طاشی) مازو) و شب) و (نار قبوغی) و (مرسین یراغی) بونلرك جله‌سنی دوکوب الیوب اول یاره‌لرك اوزرینه هرکون ایکی دفعه اکه‌لرزیاده فائده کورر وایو اولور مجربدر غفلت اولنمیه ❊

﴿ دیکر علاج ترتیب وترکیبی بودر ﴾

(صبر) (وکونلك) و (اندروت) (وکلنار) یعنی نار چیچکی و (مردسنج) بونلری دوکوب الیوب یاره‌لرك اوزرینه اکه‌لر شفا بوله شبهه‌سز ❊

﴿ دیکر ترکیب هر قنغی محلده اولورسه تازه واسکی یاره جله‌سنه ﴾
﴿ فائده ایدر ﴾

(قرداش قنی) یعنی دم اخوین دخی دیرلر (کونلك) و (مرصافی) و (اندروت) بومذکور ادویه‌لری الوب جله‌سی بروزنده اولوب دوکولوب النوب جراحتلر اوزرینه اکلر نافعدر (اکر حایه) بکشیرسه قیاقروغنی

دوکوب صوین صیقوب الوب حایه یه برنیجه دفعه لر سوروب دوکلش پوصه سنی اوزرینه یاقی ایده لر تکراریامق کرکدر ❊

(دیکر علاج نافعدر) (فرفیون یاغنی) قاصیغه وذکره سورسلر جماعه قوت ویرر دخی (فرفیون) و (فلفل) و (قصنی) و (خردل) و (قوندز طشاغی) (وعودالقهر) و (نطرون) هر برندن بر درهم اله لر (دخی مشك بردنك) بونلری کوزلجه دوکوب الیوب وقسط یاغیله قرشدورب قاسغه وذکره دورتلر نافعدر ❊

❊ ای عزیزلر) معلومکز اوله که واسی وحرارتلی شیلردن بری ❊
❊ دخی قان چبانیدر ❊

بودخی فاسد وغلیظ قاندن اولور واتلو یرده اولور بونك دخی علاجی اوزرینه منضجات قویه لر یعنی منضجات (بغدای اونی کبی) یاخود (قرو اوزم) ایله چینمش بغدای کبی یاخود (انجیر) کبی و (داخلیون مرهمی کبی) (اکر) برکسه قان چبانی چقارمغه مبتلا اولسه اولا بدننی تنقیه ایلمك کرك فصد ایله واسهال ایله وشراب شاهتره ایچمك ایله تصفیه ایلیه لر ❊ و (دخی) اسی و (حرارتلی) ورملرك (بریسی) دخی (اخسدرکه) اکا ترکجه (طنه بورنی) دیرلر بودخی محترق صغراوی قاندن اولور اللرك وایاقلرك پرمقلری اوجنده برکوجك ورمدر اما وجعی شدید اولور بونك علاجی قان اله لر و (صفرایی) اسهال ایده لر واوستنه وجعنی تسکین ایدیجی شیلر قویه لر نه کبی (بقله اونی) و (ارپه اونی) وبرازاجق (کافوری) قتوب (بزرقطونا ایله) و (سرکه ایله) قرشدیروب یاقی ایلیه لر (و یاخود) بزرقطونا لعابنی کل ارمنی ایله یاقی ایده لر (اکر) یاقی ایله ساکن اولمزسه خصوصا بر قاچ کون مرور ایدوب وقتی کچمش اوله بارد شیلر قومه یه لر بلکه مخفف ومحلل شیلر یاقی ایده لر ظاهرده اولان حرارتنه باقیه لر (اکرچه) آتش کبی اسی ایسه ده (اکر) بونك ایله دفع اولمیوب ایریك بغلامغه میل ایلرسه اوزرینه پشیریجی شیلر یاقی ایده لر (کتان تخمی) کبی (و یمورطه) صارسیله واچلدقدن صکره دخی بومرهمی قویه لر (صبر ۳ درهم)

(مرصافی ۱ درهم (کونلك ۱ درهم) و (اندروت ۱ درهم) (ترمنتی ۸ درهم (کل بالی ۲ درهم) بونلری مرهم ایدوب اوزرینه قویه‌لر وتوتیا مرهمی دخی مناسبدر ❊

❊ ای اخلاء معلوم اوله که دیکر اولکمز چبانلره غایت فائده‌لی مرهملردر ❊

(هر درلو یاره‌لره) بغایت اعلا مرهمدرکه هیچ بونك کبی مرهم اولمز یرا نك اسکی چورك اتلرین یرکیده‌رر و یکی اتلر بتورر وهم اولکدر بغایت مشهوردر اجزالری بونلردر (زیت یاغی ۱۰ درهم) (بالمومی ٥ درهم) و (اوستوبج ۲)درهم) و (مصطکی ۲ درهم) (وکونلك ۲ درهم) و (چام ساقزی ۲ درهم) وقزیل (چکنك بوکره یاغی ۲ درهم) (وقره‌زفت ۲ درهم) بونلری جمع ایدوب بالمومنی زیت ایله آتش اوزرنده ار یدوب چکی یاغیله زفتی دخی اریدوب مذکور اجزالرك جمله‌سنی جمع ایدوب مرهم ایدوب برمحلده خفظ ایدوب هر بر یاره یه غایت ایودر استعمال ایده‌لر بوندن اعلا مرهم اولماز بوکا اصل قصاب مرهمی دیرلر ❊

(اکر) برکسه‌ده یاقه چیقسه بغدای اونن اوچ کز الیه‌لر بعده یمورطه صارسیله قرشدیروب خیر ایلیه‌لر وایکی بولك ایلیه‌سنز بر بولکن یصی ایدوب اوزرینه شکر برله اوره‌لر عنایت حقله سوینه (اکر) سونمزسه بردخی شکر برله اوره‌لر الله امریله دفع اوله دخی سوندکدن صکره قار پوز قبوغنی یاقوب کول ایدوب اوزرینه اکه‌لر دفع اولوب کیدر عون خدا ایله ❊

(اکر) ایو ایی ایکی پاره ایدوب جراحت اوزرینه اورسه‌لر فائده ایدر (اکر) اول جراحتك ایچنده دمرت قالمش اولسه چکوب چیقاره غایت مجربدر (علاجی) بودر (یقا نمش اسکی کتان بزینی هوانده یومشاق دوکوب برمقدار (زیت) یاغیله (دانه چادیر جدری الوب ایکسنی قینادوب سوزوب دوکلش کتان بزینی قاتوب قرشدوروب اوکلماز یاره‌لره سوره‌لر غایت نافعدر ❊

(قچنکه) زیت یاغیله طوزی فرشدیروب چبانه یاقی ایده‌لر غایت یومشادر

(اصلاح)

اصلاح ایدر ایکی اوچ دفعه اوره‌لر (دیکر) اوکلماز یاره ایچون سکوت اغاجنك کولی غایت مجربدر ❊

❊ معلوم اوله‌که چبان چیقاروب اتنی یسه کرکدرکه اوچبان مقداری ❊
❊ خمیردن بر فتیل ایدوب ❊

اوفتیلی چبانك جرمی مقداری خلقه ایدوب چبانك اطرافنه دائره ایدوب یعنی چبانك اطرافنی چویروب اندن سکوت چبوغنك قبوغنی صویوب اول‌قابی بریرده یاقوب اول کولی الوب خمیردن یاپلش خلقه‌نك ایچنه اول کولی طولدیره واوزرینه وافر توکوره یاخود کولی قویمازدن اول چبان اوزرینه توکوروب کولی توکرك اوزرینه طولدیروب اوزرینی بر بز ایله بغلیه‌لر برنیجه‌کون طوره چبانك چورك اتلرین بیوب کیده‌روب یرینه صاغ ات بتوره بوده غایت مجربدر ❊

❊ معلوم اوله‌که قانی دکیان یرلر ایچون دیکر قانی قطع ایتمك ایچون ❊

❊ مجرب صوترتیبی بودر ❊

یوزدرهم کذاب صوینك ایچنه اوتوز درهم اکسر قیوب اون بش کون قدر قالدقده کاملا اکسر محو اولور بعده صوبی تصفیه ایدوب برایوجه شیشه ایچنده حفظ ایده اکر بر محل کسیلوب قانی طورمادیغی حالده بزی انك ایله بر جزئی اصلادوب اوزرینه قودیغی انده قانی قطع ایدر اکر بوروندن و یاخود بوغازدن قان کلورسه ایکی اوچ طمله صویه طمله دوب ایچه بورندن کلورسه بورنه چکه فی‌الحال کسله مجرب ❊

❊ معلوم اوله‌که قانی دکیان یاره‌لر ایچون ❊

(صاری زاجی) اکا اکه‌لر ❊ فی‌الحال طوره ❊ و یاخود یمورطه‌نك اغنی کیده‌زوب ایچنه وافرطوز قیوب اول یاره اوزرینه پاموق ایله اوره‌لر فی‌الحال قانی دیکه مجربدر)

(اکر) برکسه‌نك بریرینه ❊ دمرن و (یاخود) اغاج و (یاخود)

بونك كبى شيلر باتمش اولوب چقمه‌سه ❊ صغر ياغيله (بخسين) برابر قينادوب ❊ اول ياره اوزرينه ❊ اوره‌لر فى الحال چيقارر ❊ (ديكر) قانى طورميان جراحته ❊ (شاب يمنى) دوكوب اوزرينه اكه‌لر ❊ قانن طوتار ❊ واتنى بركشديرر ❊

(قبارجق) ايچون دوا (برمقدار كوكرجين بخسين) (بنفشه يراغيله) دوكوب ❊ و برمقدار شكر دخى علاوه ايدوب ❊ اوزرينه اوره‌لر بعون خدا دفع اوله ❊

آتش يانغينه ❊ دوا) بادم ياغى سوره‌لر ❊ ياخود (ابه‌كومجى) ايله زيت ياغنى دوكوب ❊ اوزرينه قويه‌لر ❊ فى الحال وجعنى تسكين ايدر ❊ (ديكر) آتش يانغنه علاج) (يموطه‌نك اغيله) ضمغ عربى) قرشدورب اوزرينه اورسلر فائده ايدوب ❊ قبارتميه وهواسين اله ❊ (ديكر علاج) اكر (زيت ياغنه طوز قاتوب) آتش يانغينه اورسلر ❊ تسكين ايدوب قبارتميه ❊ (ديكر قبارجق ايچون) (افلاك طوزى) (عراق صابونى) و (اوچ ديش صرمساغى) محكم دوكوب ❊ اوزرينه اوره‌لر ❊ هوالنوب ❊ سويتمامش قبرجغه نافعدر ❊ اولكون سوبندير ❊ (ديكر قبارجق ايچون) دوا (خيارك) يراغيله قبوغنى دوكوب ❊ سركه‌ده قينادوب ❊ آتش يانيغى اوزرينه اورسلر ❊ زياده فائده ايد ❊

❊ ديكر ياره‌نك قانى) طورمه‌سه طهر وسكر كسلسه قانك ❊

❊ طورمسنه علاج ❊

(كرميدى زياده قيرديروب ❊ كسكين سركه ايچنه براغوب ❊ چقاره دفعه بردخى ❊ والحاصل اوچ درت دقيقه بو يله‌جه ايده ❊ (بعده) يومشق دوكوب بركوزل يرده حفظ ايده ❊ واقتضا ايتدكجه ياره‌نك اغزينى صو ايله كوزله يقايوب ❊ اوستنه بوجه يعنى زياده‌جه بو طوزدن ❊ اكه فى الحال كسر

(ديكر)

(دیکر علاجك صفت وترتیبی)

(زبدالبحر) ۱۰ درهم (تیمور طوزی) عربجه غبارحدید دیرلر) ۱۰ درهم) بر برینه قارشدروپ ❊ طمراوزرینه اوره‌لر ❊ فی‌الحال کسله ❊ (یاره تیز ایواولمق ایچون علاج) (مازو) ۱۰ درهم (انجو بردنك) و (فرداش قانی) ٥ درهم ❊ بوجله برابرجه دوکولوب اوزرینه اورلر مجر بدر نیز اوکولدر ❊

(دیکر) قان ساکن اولمق ایچون (آدم صاچین یاقوب) (اسفیداج) ایله اوزرینه اوره‌لر ❊ غایت نافعدر غفلت اولنمیه ❊

هوالنمش یاره‌یه (زفت) و (چام صاقزی) و (زیت یاغی) و (براز بال‌مومی) بونلری بریرده اریدوب ❊ اوستنه اوره‌لر نافع ومجر بدر ❊

(دیکر علاج) یاره‌نك صانجمی ایچون (اسی اتمك) دخی فائده ایدر ❊

(دیکر) صوغانی بریان ایدوب ❊ صغر یاغیله مرهم ایدوب ❊ یاره‌یه سوره‌لر

(صولی واوکلماز یاره‌لر ایچون مجر بدر)

(جوز رومی) عدد ۲ (مرده‌سك) ۳ درهم (آزوای صاقزی) ۳ درهم (کوك طاش) ۲ درهم (بال مومی) ٥ درهم (چام صاقزی) ۳ درهم (وزفت) ۲ درهم بومذکوری زیت یاغی ❊ یاخود (اینك یاغنده) پیشروب ❊ اول یاره اوزرینه اوچ درت دفعه اوره‌لر غایت نافع ومجربدر ❊

(اکرچبان دشلمازسه) (کرده‌مه تخمنی) طوزایله ❊ و برمقدارجه (صو) بونلری یاقی ایدوب ❊ اوزرینه اوره‌لر ❊ فی‌الحال دشله نافعدر ❊

(اکردشلیان چبان) اوزرینه (خیارشنبه) اورلسه چبانی غایت یومشادر

(اکر برکسه‌ده) بر یاره پیدا اولوب ❊ دشلسه ❊ کوکرچین غائطی ایله زعفرانی ❊ بریرده خلط ایدوب ❊ اکشی مایه ایله یوغروب ❊ غایتده برك اولان یاره‌نك اوزرینه اوچ کون ❊ اوچ دفعه اوره‌لر ❊ یاره‌یی غایتده یومشاق ایدر ❊ هرنصل یاره اولورسه اولسون غایت مجر بمزدر ❊

(اکر برکسه) (قره زفته) بال قاتوب ❊ مرهم ایدوب ❊ جراحتلر ❊ وچبانلراوزرینه یاقی ایتسلر ❊ جراحتن ❊ وچرکین طشره چکوب اقیده ❊ (اکرطوپالاغی) دوکوب اوکلز چبانه ❊ و یاره‌لرا کسلر❊ تیز اوکلدور ونافعدر (اکرسایاغن) پاموغه دورتوب ❊ اوکلز چبانه اورسه‌لر ایچنده اولان چورك اتن ❊ وچیرکین کیده‌رر ❊ وتازه اتلر بتوررمجربدر ❊

(اکر) یاره‌که قانی آقوب دیکمزسه) او یله یاره‌یه (طین مخدوم) اکه‌لر❊ (دیکرفرنکی زحمتنه علاج) (بوره) ٥ درهم و (چورك اوتی) ٥درهم (اوزرلك تخم) ٥ درهم (زعفران) ٢٢ درهم (عسل مصفی) ٣٧٢ بواجزالری ❊ هوانده سحق ایدوب ❊ بربرینه قارشدروب ❊ وعسلی قوامه کتوررب ❊ معجون ایدوب ❊ اخشام ❊ وصباح جوز رومی قدر استعمال ایده‌لر مجربدر ❊

(اکرچام صاقزین) اریدوب براز (طین مخدوم ایله) (اسفیداج) علاوه ایدوب ❊ مرهم ایده‌لر ❊ وجراحتلره ❊ اورلرسه ❊ چورك اتلرین محوایدوب ❊ یکیدن اتلر بتورر ❊ کوزل برمرهمدر ❊

(اکرطوزی) صرب سرکه ایله حل ایدوب ❊ ایچنه برمقدار بز قیوب ❊ برمدت اوت اوزرینه قیوب ❊ طوزایله سرکه‌یی بزه ایچروب ❊ برمحلده حفظ ایدوب ❊ وقانی اقوب دکمیان تازه یاره‌لره اوره‌لر فی‌الحال قانی ساکن اوله ❊

(اکر) بر یاره‌نك قانی طورمزسه همان (مرکب ترسینی یاقوب کل ایدوب الیوب ❊ اول یاره اوزرینه اکه‌لر ❊ فی‌الحال طوره مجربدر ❊

(اکربکمزی) پلته ایدوب دشلیان چبانه اورسلر❊ هم دشر ❊ وهم اولمامش قان چبانی یومشادر ❊ وهم اوزینی چکر چقاردر ❊ (اکر) بکمز اولمازایسه ❊ بالدن ایده‌لر ❊ ایکی اوچ دفع اوره‌لر مجربدر)

(برچبان) دشلك استرسه بردلمدك انجری بال ایله یومشاق دوکوب ❊ اول چبان اوزرینه اوره فی‌الحال چبان دشله مجربدر)

ای عزیزلر اکر برکسه‌نك وجودی آتشدن یاخود اسی صودن وسیجاق یاغدن وغیریلردن یانرسه

اکا علاج بودرکه اوآنده صغوق صویه صوقه‌لر ویومشاق طوز اوزرینه اکه‌لر دخی یاش کشنیج صوین ویومرطه اغین وتره یاغی وشیرلغن یاغی ویاخود (اسفناح) و (کافوری) اوره‌لر (اکر قان) غالب ایسه فصد ایده‌لر و (یاخود) بالدیرلرندن حجامت ایده‌لر شفابوله

(دیکر) ودیانغنه (کل یاغیله) یمرطه اغن قرشدورب درته‌لر غایت نافعدر

(دیکر) اود یانغنه اون درهم (کافوریی) بال مومی قرق درهم (کل صویی ویاغی) ایچنده اریده‌لر برمقدار (اسفیداج) ایلاوه ایده‌لر وبرمقدار یمورطه اغی قته‌لر برقابده حفظ ایدوب اول یانن یره سوره‌لر اوکلدر

معلومکز اوله‌که اتش یانغندن حاصل اولان یاره‌لرك ایو اولماسنه علاج

(اکر) یانمه آزایسه صوغانی طوز ایله (یاخود) سونکری اسی صویه باتروب اوستونه قویالر (اکر) زیاده ایسه صابونی کل یاغیله قرشدورب اوستنه قویه‌لر (بعده) قبوغنی قالدرمق ایچون کل یاغنی یمورطه آغیله وبرمقدار کافورایله قرشدورب اوستنه قویه‌لر قبوغنی قالدقدن صکره باسلیقون مرهمنی بادم یاغیله ویاخود زنبق یاغیله قویه‌لر

(واکر) اغریسی وارایسه کل یاغیله کل ارمنی سوره‌لر

(واکر) اود یانغنه بولی بادم یاغیله قرشدورب سورسه‌لر غایت فائده ایدر

(اکر) یاره‌ده جراحت اولورسه (زفت) و (ارپه اونی)

چوجق بولیله یوغروب ❊ وبرمقدار دوکولمش (کونلك) قاتسلر (اسکی یاره‌لرکه اتی یانمشدر ایوایدر وات بتورر مجربدر ❊

(واکر) قوجه کلری یومشاق دوکوب ❊ تمران ❊ وشیش بتان یرك اوزرینه اورسلر چیقارر ❊ حاصل کلام آدم بدننه بتان نسنه‌لرك جله‌سنی چیقارر ❊ اول یاره‌نك اغزینه قوندیغی انده ❊ جکر چقارر)

(دیکر دمرن) ایچون علاج (اکر) صرمسـاغك یاش یبراغن آلوب ❊ کول ایله دوکوب ❊ دمران بتان یرك اغزنه قونلدقده ❊ درحال چقاررمجربدر ❊

(دیکر) آدم قلین یاقوب سحق ایدوب کسلمش سکرلر اوزرینه اورسلر چوق فائده ایدر

(اکر صدف) آزمش وهوانمش جراحته اکسلر ❊ تیز اوکلدرکیدر

(اکر کسه یه) دمرن ویاخود آغج ❊ ویاغیر نسنه باتوب چقمسه ❊ صغر یاغیله آدم نجسن قینادوب ❊ اوزرینه اوره‌لر ❊ فی‌الحال چقاررلر مجربدر ❊

(آکرلسان الحملی) قانی طورمیان تازه یاره‌یه ❊ اوره‌لرفی‌الحال قانی طوره ❊ ❊ ای عزیزلر فارالمار دیرلر براوتدر صو اوزرلرنده اولور کوکی اولماز ❊

اوفاجق اولور بربرینه یاپشور ❊ (انی دوکوب)(قلیج)(وپچاق) یاره‌لری اوزرینه اورسلر ❊ تیز اوکلدر مجربدر ❊

(اکر قامش دیبین) بیان صوغانیله دوکوب ❊ دمران یاخود دیکن (یاخود) غیری نسنه‌لر یاتمش یرك اوزر ینه اورسلر چکر چقارر ❊ (ودخی) ینکیج دیرلر دکزلرده ❊ وصولرده اولور ❊ ومشهوردر ❊ انی بولو دوکوب ❊ باتمش اولان نسـنه اوزرینه اورسلر ❊ عون خدا ایله چقارر ❊ (اکر ینکیج) بولنزایسـه ❊ کراویز دیدکلری اوت اکا مقیدر ❊ اوده ینکیج حکمنی اجرا ایدر ❊

(اکر یاره‌دن) (یاخود) (چیاندن) (یاخود) اود یانغندن ❊ ناصراتی بغلسه ❊ کرکدرکه شابی ۱ دهم بشورب ❊ ایوجه دوکوب اندن (کلبك) آق بوقن ۲ درهم دوکوب ❊ الکدن کچورب ❊ ایکی بوندن برشابدن قرشدورب ❊ ناصراتی بتن‌یاره‌نك اوزرینه‌اکه‌لر ❊ اول ناصراتی غائب اولور ❊ کیدر باذن خدا

(قبارجق) دفع اتمکه علاج (اراقی‌صابونی) کوکرچین ❊ بوقیله ❊ قرشدورب ❊ اوزرینه اوره‌لر ❊ عنایت حقله سیونور کیدر ❊ (اکر) اوفاق یشل قور بغه‌نك قرنی یاروب ❊ قبارچق اولان یره ❊ اورسلر ❊ فی‌الحال ❊ دفع مضرت ایدر ❊ لکن اخشامدن صباحه قدر طوره ❊ (اکر) عراقی صابونی ❊ کراج ایله قرشدورب ❊ توکرك ایله یوغورب ❊ قبارجق اوزرینه ❊ اوره‌لر فی‌الحال دفع‌اوله ❊

(دخی ایت اوزومی بپراغنی) دوکوب قبارجق اوزرینه اوره‌لر ❊ سویندورر (دخی سکرلی بپراغنی) قات قات ایدوب ❊ قبارجق اوزرینه اورسلر ❊ فی‌الحال سویندرر ❊ وهم دشر ❊

(اکر) عراقی صابونی) و (صرمساق) و (بیر) و (قزان‌قره‌سی) بونلری جمع ایدوب ❊ و (نشادر) و (اکشی خمیر) و (زیت‌یاغی) بونلرك هر بردن بر مقدار آلوب ❊ دوکولجك اولا نلری ❊ هوانده دوکوب ❊ جمله‌سی برمرهم اولدیغی وقتده ❊ کنفاف مقداری اوزرینه اوره‌لر ❊ هم سویندرر ❊ وهم آجسنی دفع ایدر مجربدر ❊

(دیکر) قبارجق ایچون علاج) (طوز) (عراقی صابونی) و(سرمساق) بواوچنی دوکوب ❊ هوانمش اولان قبارجق اوزرینه اوره‌لر ❊ اولکون سویندرر ❊

❊ ای اخلا معلوم اوله‌که بردورلو دخی اسکی ❊
❊ ویکی یاره‌لره یعنی قلیچ وتوفنك یاره‌لرینه ❊

(وکوك قیرلوب) و (کوك چقماق واقع‌اولسه) آنلره مناسب علاجلر

بیان اولنور ❊ (اسکی یاره‌لر) ابتدا باشله‌نیلدیغی وقت ❊ بدنی اخلاطدن تنقیه اتمك لازمدر (واکر) قان زیاده ایسه ❊ قان الهلر ❊ وغداده دخی تدبیر پرهیز لازمدر ❊ (یعنی) اتلردن ❊ و یاش میوالردن ❊ احتراز ایدوب (بعده) یاره‌نك علاجنه مباشرت ایده‌لر (پس) اولا یاره‌یی بیقایه‌لر (اکر) ناسوراتی وار ایسه ❊ مرهم مصری قویه‌لر (یاخود) (پرنجی) بالق ❊ ایله حل ایدوب آنی قویه‌لر (اکر) یاره ایرکلندیسه بشور یجی شیلر قویه‌لر (مثلا) (تره منتئ) یمورطه صاریسیله) و برمقدار کل یاغیله قرشدورب ❊ مرهم ایدوب اوزرینه قویه‌لر (واکر) یاره‌نك حرارتی یوغیسه ❊ مرهم باسلیقون قویه‌لر (واکر) یاره‌نك حرارتی وارایسه ❊ پشمش آیوا ایله ❊ (مرسین یپراغنی) قرشدوب یاقی ایده‌لر (یاخود) (ارپه) (و بقله) (ومرجك) اونلرینی آلوب بریرده جمع ایدوب ❊ وسرکینجبین ایله قرشدورب یاقی ایلیه‌لر ❊

(باخود) بقله اوننی (و پاپادیه چیچکیله) قینادوب اوستنه اوره‌لر و (اکر) شیش پك ایسه ❊ خطمی کوکنی کتان تخمی ایله ❊ قینادوب اوستونه اوره‌لر ❊

و(یاخود) (بوی تخمنی) (بادم یاغیله) قینادوب اوره‌لر و(داخلیونی) (طاوق یاغیله) (ایدوب اوستونه اوره‌لر (واکر) اغریسی شدید اولورسه (یمرطه صاریسنی) (کل یاغیله) قویه‌لر (و یاخود)(تره‌منتی ایله) (یمرطه صارسی و براز (زغفران) قرشدورب اوستنه قویه‌لر (اما تازه یاره‌لرك علاجی) (اکر) یاره بوفقه ایسه ❊ اوستنه(زرور) آکه‌لر و (دم اخوین) (واندروت) و (کونلك) کبی شیلر آکه‌لر و (اکر) یاره بیوك ودریك ایسه ❊ اول یاره‌نك ایچنی تمیزلیه‌لر و یوقله‌یه‌لر (اکر) که (قورشوندن) و یا (تمرندن) وسائرشیلردن برنسنه‌وار ایسه ❊ چقاره‌لر ❊ ودیکمه اقتضاایدرسه دیکه‌لر (بعده)

(اوزرینه)

اوزرینه بشریجی شیلر قویه‌لر و (اکر) یاره‌نك قانی دیکمزسه ❊ اوزرینه یمرطه اغنی برمقدارطوز ایله قرشدورب ❊ اوستو بو اوزرینه یعنی صاریلجق اولان بز اوزرینه دوشه‌یوب (بعده) یاره‌نك اوستونه قویه‌لر ❊ و (یاخود) (کونلکی) و (صبری برابر الوب ❊ ودوکوب ❊ یمرطه اغیله قرشدورب ❊ (بعده) طوشان توبی ایله ❊ یاره‌نك اوستونه ❊ قویه‌لر قانی کسر (بعده) اوستنه بشریجی شیلر قویه‌لر (مثلا یمرطه) صاریسنی (وارپه اونی) (تره‌منتی) ایله قرشدیروب اوستنه اوره‌لر ❊ ویا (تره‌منتیٔ) ساده یاغیله براز (کونلك) و (برمقدار مصطکی) قرشدورب ❊ اوستنه اوره‌لر ❊ وایرنلندکدن صکره بومرهمی قویه‌لر ❊

❊ صفت مرهم بودر ❊

(چام صاقزی) و (بال مومی) و (تره‌منتی) و (کل یاغی) هر بریسندن (اون التیشر درهم) و (کونلك) و (مرصافی) و (صاقز) هر برندن ❊ ایکیشر درهم بونلری مرهم ایلیوب ❊ یاره‌نك اوستنه قویه‌لر مجربدر ❊

❊ دیکر یاره‌لر ایچون علاج نافعدر ❊

(چام صافزی) و (بال‌مومی) (وزفت) (وزاج) و (اسفیداج) و (کونلك) هربرندن اوتوزر درهم (ترمنتی) اللی درهم (مرصافی) و (یمرطه یاغی) هر برندن ❊ ایکیشر درهم (کافوری) بربچق درهم ❊ کفایت مقداری (کل یاغی) مرهم ایدوب ❊ استعمال ایده‌لر ❊ عجائب بشریجی مرهمدر ❊ (دیکر نوع) سکر اوزرنده اولان یاره‌لره نافعدر ❊ و بشریجی مرهم بودر ❊

❊ ترتیب مرهم ❊

(زیت یاغی) درهم ١٦ و (بال مومی) درهم ٢٤ (چام صاقزی)

درهم ١٦ (وزفت) درهم ١٦ (كتان تخمی) درهم ١٦ و (لعابی) درهم ١٦ و (بنفشه كوكی) ١٦ بونلری قينادوب ❊ آخر طبخده (كونلك) درهم ٨ (وصاقز) درهم ٨ (وترمنتی) درهم ٨ الوب بونلريده قه‌لر ❊ ومرهم ايدوب استعمال ايده‌لر (اكر مجروحك قبضی وار ايسه ❊ كل مكرر ❊ وقدرت حلواسی ❊ وخيارشنبه ويره‌لر (دخی عفونتی) منع ايديجی شيلر ويره‌لر ❊ وايچره‌لر مثلا (قوزی قولاغی شربتی) و (سكرلی بيراغی شربتی و (صندل شربتلری) كبی شيلر ويره‌لر ❊ زيرا بومذكوراتده غايت خاصهٔ كثيره اولديفندن ❊ فائده ايدر مجرب شيلردر ❊ (دخی) (انجبار شربتی) و (راوند) (ومومیا) و (كل ارمنی) و (پيغمبر اغاجی) و (هيوفاريقون شربتی) ايچمك ايودر ❊ بومذكوراتدن ❊ هرقنغسی حاضر اولورسه ❊ قينادوب مناسب شربتلرايله ايچرمك ايودر ❊

❊ ای اخلاء معلومكز اوله كه دخليون ديدكلری بركوزل ❊
❊ مرهمدر قتی ورمله وخنازيره واوكوليان چبانله ❊
❊ غايت مجربدر صورت وترتيبی بودر ❊

اولاكتان (تخمنی) و (بوی تخمنی) و (ختمی دبی) برار مقدار الوب قينادوب ❊ (لعاين الوب) (صيقله) (بعده) (مردسنك) سحق اولنمش ٢٠ درهم ❊ (زيت ياغی) ٤٠ درهم ❊ بونلری قرشدروب تنجره‌ده آهسته آهسته آتشده قينادوب (دخی) اول لعابدن آلوب ❊ آز آز اوزرينه قيوب قرشدورب ❊ تاكه قيوله ❊ يعنی غليظ اوله ❊ آندن ايندروب سوزب برظرف ايچنده حفظ ايده‌لر ❊ يارمله‌سوره‌لر ❊ عنايت حقله تيز اولكدر

❊ آق مرهم ديمكله مشهوردر وفائده‌سی چوقدر ❊
❊ اوكلمز يارمله‌لری اوكلدر صفتی بودر ❊

(اجی بادم ياغی) درهم ٣٠ (بال مومی) درهم ١٠ (چام صاقزی

(عقيده‌سی)

عقیده‌سی) ۱۰ درهم بونلری بریده اریدوب سوزب (بعده) (اسفیداج ۱۰ درهم) ایوجه دوکولوب النه (ومصطکی) ۵ درهم) بودخی ایوجه دوکولوب ❊ بر برینه قرشدر یلوب ❊ بآلاسنده اولان اوج اجزانك ایچنه صیجاق‌ایله قاتوب ❊ صغوق اولنجه‌یه قدر ❊ قرشدیروب بریره قیوب حفظ ایده ❊ اوکلز یاره‌لره سوره‌لر ❊ تیزجه‌جك بتورر ❊

❊ قره مرهم دیمکله معروف جراحتی چکوب ❊
❊ تیز اوکلدر ومجربدر ❊

(زفت) ۳۰ درهم (اجی زیت یاغی) ۲۰ درهم (بال مومی) ۲۰ درهم (ایج یاغی) ۱۰ (اجی اینك یاغی) ۵۰ درهم بوجله‌ٔ بر برینه قرشدورب ❊ آتش اوزرنده اریدوب ❊ قوامه کتوروب ❊ برظرف ایچنده صاقله‌یوب ❊ هرکون اوکلماز یاره‌لری ❊ اخشام وصباح تمیزلیوب (بعده) اوزرینه ایوجه سوره‌لر ❊ عنایت حقله تیزوقت ایچنده اوکلدر ❊ لطیف وکوزل بر ملهمدر غفلت اولنمیه ❊ (دیکر) کوزل بر مرهم دخی بودر ❊ جراحتلری ایو ایدر ❊ بوکه (طتلو مرهم) دیرلر ❊ (یمرطه اغی وصاریسی) و (برقاشق زیت یاغی) و (برقاشو عسل) (وبرمقدار بغدای اونی) بونلری بریده قرشدورب ❊ برمقدارجه آتش اوزرینه قیوب ❊ ایندیره‌لر ❊ (بعده) صغودوب برمحلده حفظ ایده‌لر ❊ (اکر یاره‌یه) فتیل اقتضا ایدرسه ❊ کتان تفتیکندن فتیل ایدوب ❊ بومرهمه بولایوب ❊ یاره ایچنه صوقه‌لر ❊ و (سنت یرینه) دخی غایت مناسبدر ❊ تیز اوکلدر ❊

(دیکر) مرهم (زیت یاغی) ۱۰ درهم (بال مومی) ۵ درهم (مصطکی) ـ۲ درهم (چام صاقزی) ۲ درهم ❊ اولا زیت ایله مومی اریدوب اندیره ❊ وصغویه جغنه یقین صاقزلری قاتوب ❊ ایوجه قرشدورب برظرفده حفظ ایدوب ❊ اقتضا وقتنده استعمال اولنه ❊ غایت مجربدر ❊

(دیکر) مرهم (یمورطه صاریسنی) (بلوط کولی) و (قطران) ایله برابر مرهم ایدوب ❊ جراحته اوره‌لر ❊ (دخی سنت یاره‌سنه) غایت لطیفدر ❊ (دیکر) ناصر اولمش جراحته ❊ یشل توتیادن ❊ اوزرینه صاچه‌لر ❊ درحال اریکین دفع ایدوب ساکن ایده ❊ (دیکر) مرهم ❊ (باسیلقون) ۲۰ درهم (بال مومی) ٦۰ درهم (چام صاقزینك) عقیده‌سی و (کونلك) ۲۰ درهم ❊ (مرصافی ۱۵ درهم) (آجی یاغ) ۳۰ درهم (زیت یاغی) ۲۰۰ درهم) بونلری کوزجله قرشدورب ❊ آتش اوزرینه قیوب ❊ آهسته آهسته بشره‌لر ❊ ایندورب صغودوب برظرف ایچنه قیوب صاقلیوب اقتضا ایتدکجه ❊ کتان تفتیك اوزرینه ❊ صوایوب استعمال ایده‌لر مجربدر ❊ اوکلماز یاره‌لری تیز اوکولدر ❊

❊ دیکر مرهم بودخی غایت اعلا مرهمدر ومجربدر صفتی بودر ❊

(مرضی) ۱۰ درهم یعنی توتیا و (چام عقیده‌سی) و (کات‌هندی) ۳ درهم و (زفت رومی) ۲۰ درهم و (بال مومی) ۲۵ درهم بوجمله‌ٔ برقاب ایچنه قیوب ❊ بومذکورات اغزنجه شیرلغن یاغی قاتوب برمقدار آتش اوزرینه قیوب ❊ قرشدورب برظرفه قیوب وقت حاجتده استعمال ایدوب ❊ اوکلز یاره‌لری تیزالده ایوایدر ❊

❊ دیکر سرکه مرهمی دیمکله مشهوردر یاره‌لره نافعدرات بتورر ❊

جراحتلری قوریدرصفتی بودر (مردسنك) ۱۰ درهم (زیت‌یاغی) ٤۰ درهم (کل ارمنی) ٥ درهم (مردسنك ایله کل‌ارمنی محکم سحق ایدوب ❊ جمله‌سنی بربرینه ایوجه قرشدورب ❊ مرهم ایده‌لر (بعده) هر التیام قبول ایتز یاره‌لره ❊ سوره‌لر اوکولدر مجربدر ❊

❊ ای اخلا معلوم اوله که یکرمی برنجی باب اسی ورملردن ❊

❊ بریسی دخی سرطان تعبیر اولنان مرضدر ❊

بوسرطاق مادەسی ❊ یانمش قان ایله سودادن حاصل اولان برعلت موحشەدر (اکر ماده پك یانمش ایسه آچەلر ❊ یارەاولور (علامتی) فندق کبی (یاخو) دخی کوچك بومری برورمدر ❊ آغریله ظهورایلر ❊ واطرافنده چوق طهرلر اولور انکیچون سرطان تسمیه ❊ ایدرلر و بیودکجه ❊ اغریسی زیاده اولور ❊ ولونی سیاه مائیل اولور (اکر) اچیلوب یاره اولورسه ❊ برایحهٔ کریه چقار ❊ بونك (علامتی) کوجدر (اما) علاجه مباشرت اولنورسه ❊ اولا بدنی یانمش خلطلردن تنقیه ایلکدر ❊ (افتیمون) شربتیله و یا (آمق معجونیله) و یا (شاهتره) حبیله ❊ ومزاجنی شاهتره شربتیله ❊ اعتداله کتورەلر ❊ (وجواهر معجونی و (یاخود) پانزهر استعمال ایلیەلر ❊ (دخی او (ورم) اوزرینه تازه (هندبا یبراغی) قویەلر و یانمش (یکنیج) کولی و (سومکلی بوجکینی) یاقی ایدەلر ❊ و بوعلته (قورشون) مرهمی ❊ و (توتیا مرهمی) دخی مناسبدر ❊

❊ معلوم اولەکه ❊ امی ورملرك بری دخی ❊ خیارجك در ❊ بوعلت اکثری قاصقده چیقار ❊

اوزنجه اولور خیارکبی ❊ و (کاه) وقت مستدیر اولور ❊ بو براسی ورمدرکه ❊ بحران طریقیله ❊ و (یاخود) بعض اعضاء رأسیەنك اول موضعه ❊ دفعندن حاصل اولور ❊ ماده سی یالکز قاندن اولور ❊ و (صفرا) ایله و (یابلغم) ایله و (یاسودا) ایله مختلط قاندن اولور ❊ و بوخیار جك نوعندن اولور (قولتقلرده ❊ و (قولاق) آردلرنده ❊ چقان ورملر ❊ عربجه ❊ اورام غدد دیرلر ❊ بونلردخی اعضاء رأسەنك دفعندن اولور ❊

❊ بونك علاجی اوستونه چکیجی علاجلر قویەلر ❊

(مثلا) (صابون) و (چام صاقزی) کبی و (داخلیون) مرهمی کبی و (اکر) اول ورم بحران طریقیله اولمازسه ❊ بلکه بدنك امتلاسندن

اولورسه ❊ قان الهلر ❊ ومسهل ویرهلر ❊ ودشلدنصکره ❊ علاجی سودایله ❊ ابه کوجکی وکتان ❊ وکتان تخمی ❊ بواوج اجزا ایله کوزلجه لپه یاپیلوب ❊ صیق صیق اول یاره اوزرینه اورهلر ❊ عنایت حقله شفا بولور ومجربدر ❊

❊ ای اخلاء معلوم ❊ شریفکز اوله که یکرمی ایکنجی باب ❊
❊ صغوق ❊ وقاتی شیشلر بیانده اوجیدر ❊

صغوق شیشلرك بریسی دخی (رودیمادر) ترکجه (یومشاق ورم دیمك ❊ اولور وبو برشیشدرکه ❊ حرارتی یوقدر (اکر) مادهسی اینجه ایسه زیاده یومشاق اولور ❊ پرماق ایله باصلسه خیرکبی اولور ❊ (اکر) مادهسی غلیظه ایسه صلابته مائل اولور ❊ (پس ایمدی) بونك علاجی بدنی ❊ بلغمی خلطدن پاك ایلیهلر ❊ غاریقون ایله ❊ و (مجوقان ایله) ویا (تربدایله) بلغمی زیاده ایدر ❊ غدالردن ❊ ویاش میوالردن ❊ پرهیز ایلکدر (بعده) ورم اوستنه قوریدیجی ❊ وطاغیدیجی شیلر قویهلر ❊ و (سونکری صیجاق صویه باتروب اوستونه قویهلر (یاخود) کل صوینه باتروب ❊ اوستونه قویهلر (ویاخود) صیجاق (زیت یاغنی طوزایله) قرشدورب اوستونه سورهلر ❊ و (یاخود) شابی سرکه ایله ❊ ازوب اوستونه سورهلر و (یاخود) کبریتی بال ایله دوکوب سرکه ایله قرشدورب ❊ اوستونه سورهلر ❊ و (یاخود) قرغه دولکی کوکنی ❊ یاغیله قینادوب ❊ اوستونه سورهلر ❊ (اکر) دشلورسه ❊ سائر ورملر کبی علاج ایلیهلر ❊

❊ ای اخلا معلوم اوله که صغوق شیشلردن برینه دخی ❊
❊ فرنکلر سیقروس ❊ یاخود سیغروس ❊ سقیروس ❊

(یاخود) سقتروس ❊ تسمیه ایدرلر بودخی (غلیظ بلغمدن) ویا سودادن) ویا (ایکیسندن بیله اولور (علامتی) برقتی شیدر ❊ وجعی

یوقدر ❊ بونك (علاجی) اخـلاط غلیظدن بدنی پاك ایدوب (بعده) اوزرینه یومشادیجی وداغیدیجی شیلرقویه‌لر (بادم یاغی) (پاپادیه یاغی) (زیتون یاغی) سوره‌لر ❊ (طاوق) (وقاز) یاغلری دخی ایودر سوره‌لر (وخطمی کوکی) و (زنبق) و (دوه دیکنی کوکی) انجیر ایله قینادوب ❊ اوزرینه یاقی ایده‌لر ❊ یاخود بویاقی یی قویه‌لر ❊

❊ ترتیب یاقی بودر ❊

(مقل ازرق) و (قصنی) و (وچاوشیر) و (استطراك) و (اوشق) هر برندن سکز درهم ❊ و (مرده سنك) اون درهم ❊ ضمغلری سرکه ایله اصـلادوب (بعده) کفایت مقـداری بال مومی ❊ (وزنبق یاغی قیوب قینادەلر ❊ و (عودالقهر) و (کبریت) درت درهم ❊ دوکوب قارشدروب اوزرینه اوره‌لر ❊

❊ معلوم اولەکه صغوق شیلردن بری دخی ورم مائیدر ❊

❊ یعنی صوورمیدر ❊ بودخی برطوبتدر ❊ برعضوده جمع اولور ❊ انکیچون برعضوك استسقاسیدر ❊ دیدیلر ❊ بونك (علاجی) صـولی بلغمی ❊ اسـتفراغ ایدوب (بعده) اوزرینه قوردیجی شـیلر قویه‌لر (مثلا) سزاب کبی ❊ و (طوراق اوتی) کبی شـیلری قینادوب ❊ اوستونه اوره‌لر و (بقله اوننی) طوزایله ❊ و (کبریت ایله و (سرکه ایله ❊ قارشدروب ❊ یاقی ایلیه‌لر ❊

❊ ودخی معلوم اولەکه شیش انواعندن قبرجقلرکه ایچی طولو صواولور ❊

بونك علامتی ❊ بدنی اخلاطدن تنقیه ایلیه‌لر ❊ اوزرینه (نارقبوغنی) قینادوب سوره‌لر ❊ و (یامرجك) و (یامرسین یپراغنی) قینادوب ❊ اوستنه قویه‌لر ❊ و (یاخود) بومرهمی قویه‌لر ❊

❊ صفت مرهم بودر ❊

(مرده سنك) (ومرسین) (وکبریت) یپراقلرن بشردرهم الوب ❊

جله‌سنی دوکوب ❊ کوزلجه الیوب (بعده) سرکه و (زیت یاغیله) مرهم ایدوب ❊ اوزرینه قویه‌لر ❊ عنایت حقله شیشلر دفع اولور)

❊ معلوم اوله که شیشلردن بری دخی خناز یردیر ❊

یعنی ترکجه بوکا (سراجه دیرلر) اکثریا بو ینده ظاهر اولور (سببی) بلغم و یا (سودا) دیر (و بعض کرده) قاندن حاصل اولور ❊ اما اکثریا بو مرض بابادن ❊ و (انادن) میراث اولور ❊ غلیظ یمکلر یمکه معتاد اولانلرده ❊ و (قرلی صوبی) چوق ایچمکه معتاد اولانلره عارض اولور ❊ بونك (علاجی) (بدنی) (ودماغی) اخلاط غلیظدن پاك ایده‌لر (اکر) قان غلبه‌سی وارایسه ❊ قان المقدر (بعده) خاصیت ایله فائده ایدن ❊ دوالرایله علاج ایلیه‌لر ❊

(مثلا پیغمبر اغاجی چیچکین) و (کوکین) دوکوب (بال ایله قارشدروب استعمال ایلیه‌لر ❊ (و یاخود) اسرغان دیکنی کوکنی ❊ دوکوب (بال ایله قارشدروب یه‌لر ❊ (و یاخود) خام سونکری ❊ بال صو یله ❊ قینادوب ❊ واول صوبی ایچه‌لر ❊ (باقی علاجلر) (سفیروسده‌ده) بازدیغمز علاجلرکبی ❊ لکن مجر باتمزدن اوله‌رق کتاب حاجزانه مزه خیلی معالجه لر اضافه اولندی ❊

(سراجه ایچون) مرهم (مرده‌سنك) ۲۰ درهم (وسم الفار) ۱۰ درهم (وقلم زنکار) ٥ درهم ❊ بونلری یومشق دوکوب ❊ الیوب مرهم ایدوب ❊ تفتك ایله قتیل ایدوب ❊ یاره ایچنه صوقه‌لر ❊ و یاره اوزه رینه‌ده اکه‌لر ❊ (اما) بوفقه اولان یرلره زیاده اکلر ❊ زیاده نافعدر ❊

(دیکر علاج) سراجه یه یدی کون اویکن (یعنی) جکر) اورسلر قوردین اولدیرر ❊ (دیکر علاج) سکرلیجه یه یراغنی طوز ایله ❊ دوکوب ❊ خناز یره اورسلر فائده ایدر ❊ ومجر بدر غفلت اولنمیه ❊

(دیکر)

(دیکر علاج) ۱۲ درهم (شبی) سحق ایدوب ❊ هرصباح بر درهم یدوره‌لر ❊ (اکر) اخشام (صباح) دوام ایدرسه ❊ دها اعلا اولور ❊ مجربدر ❊ اهمال ایتمیه‌لر ❊ (دیکر علاج چبوق ایچنده اولان توتون (سیفرینی) الوب کتان تفتیکی ایله ❊ فتیل ایدوب ❊ یاره‌نك ایچنه صوقه‌لر ❊ زیاده‌جه صوقه‌لر ❊ و یاره‌سنه‌ده سوره‌لر ❊ بعده لبه‌ده کوکنی طوغرایوب ❊ کوزلجه دوکوب ❊ طوپراق تنجره ایچنده پشیروب لپه ایدوب اوزرینه برقاچ کون اورمقده دوام ایده‌لر ❊ بودخی مجربدر ❊ وتأثیری مشاهده اولنور ❊

(دیکر علاج) اطه صوغانی برعدد الوب ❊ ایکی قیه قدر صو قویوب زیاده قینادوب ملامه کبی اولور ❊ برمه‌لی طوپراق ابریغه قیوب اغزینی قپایوب (اخشام) و (صباح) غرغره ایده‌لر ❊ اره‌ده وصره‌ده ایکی یوکسوك طولوسو ایچه‌لر ❊ و (قی ایتدیکجه) بوغازی ایچندن ❊ لاب لاب فنا مزخرفات ظهور ایدر ❊ دفع اولورکیدر مجربدر ❊ ایچمه‌ده غایت از وتدریج ایله ایچه‌لر ❊ نفعی کورلدکجه زیاده ایده والحاصل نهایتی برفنجان قدر ❊ ایچه‌لر ❊ غایت دقت لازمدر عزیزم ❊ (دیکر) سرجه ایچون علاج ❊ دکز قابلومبغه سنك تکنه‌سنی الوب ❊ یاقوب سحق ایلیوب برمقدار ❊ استاره روغن ایله مرهم ایدوب بوعلته وضع ایده‌لر ❊ وجله جراحتنی تطهیر ایدر ❊ قپادیر بردخی چیقماز ❊ (دیکر) صراجه علتکه) اکثریا آدمك کردانده اولور ❊ جوز کبی دوکوملر اولور ❊ و بربری اردنجه ظهور ایدر ❊ (اکر) بوحالتده اچلمامش دوکوم ایکن طوشان مایسنی ❊ شیروغن ایله ازوب ❊ سورسلر بالکلیه محو ایدر ❊ (واکر) اچلمش ایسه (ذکر اولنان) قبلومبغه علاجنی ایده‌لر

(ای اخلاء) کلب باشی دخی ایوجه بیاض اولنجه‌یه قدر یانوب ایوجه دوکوب والیوب یاره‌یی صرب سرکه ایله یقایوب ❊ اوزرینه بومذکور

طوزدن ایوجه اکوب ❊ اوزرینی اینجه دولبند ایله باغلیه‌لر ❊ برقاچ دفعه بویلجه ایده‌لر ❊ عنایت حقله شفا بوله‌لر ❊

(علت خبیثه) جنسندن بعض کسنه‌نك بدننده ❊ تمر کو مثللو خشونتلو ❊ پارچه پارچه ❊ یاره‌لر ظهور ایدوب ❊ علاجنده متحیر اولورلر ❊ (بوعلت ایچون) علاج (عاقرقرحا) ۲ درهم وکبریت ۲ درهم بوایکیسی محکم سحق اولنوب کوزلجه عسل ایله حلوا کبی یوغروب ❊ صکره بر فنجان سرکه قاتلوب ❊ بوخبیث یاره‌یه برقاچ دفعه سورله ❊ عنایت حقله تأثیرینی مشاهده ایده ❊ (دیکر شیش) چبانلره (علاج (زیت یاغی) ۱۵ درهم (مسحوق مردسنك) ایله بردمیر ظرفده طبخ اولنسه (زفت کبی) بر مرهم اولور ❊ هرقنده برقتی شیش اولسه اوزرینه طلا اولنسه از وقت ایچنده حل ایدر برقوتلو مرهمدر (دیکر علاج) (کوکنار صاقزی) (نه درلو چبانه ربط اولنسه) ایو ایدر دشلکه مستعد اولان ❊ چبانلری اشلتمکه ❊ ودشمکه ❊ وقپاتمغه ❊ کافیدر ❊

❊ دیکر چبان ایچون علاج ❊

(مرده سنك) ۱۰۰ درهم (سلوکن) ۱۰۰ درهم (کافوری) ٤ درهم (زیت یاغی) ۲۰۰ درهم ❊ بواجزالری سحق ایدوب ❊ زیت یاغنی برقاب ایچنده قینادوب ❊ قوامه کلدکده جله‌سنی بردن قرشدورب ❊ تکرار تکرار قینادوب ❊ تاقوام بولدقده حفظ اولنه ❊ حاجت وقتنده بر بز اوزرینه دورتوب چبان اوزرینه یاپشدره‌لر ❊ ایو ایدر مجربدر ❊

(دیکر علاج) (طوت قروسنی) (شیش اولان محله لپه کبی ایدوب ❊ اورسلر شیشی تخلیل ایدر ❊

(دیکر) قان چبانه (قره صاقز) و (بال مومیی) برابرجه‌ار یدوب ❊

بر بز اوزرینه یاقی کبی ایدوب ❊ اوزرینه سوروب چبان اوستنه بغلسه‌لر ❊ ایو اولدقجه قو پماز مجرب یاقیدر ❊

❊ دیکر بوخبیث علته برفائده‌لی کوزل برعلاجدر ❊

(رامخت طاشی) اوچ درهم (کبره) اوچ درهم (زردالو چکردکینك ایچی) اوچ درهم (رخنا) التی درهم ❊ بومذکور اجزالری غایت ضرب سرکه ایله قرشدورب ❊ اوچ کون قاله ❊ وخیرکبی اوله ❊ اکر سرکه اکسلور ایسه ❊ ینه سرکه قیوب ❊ مرهم کبی قوامه کله (بعده) حمامه کیدوب انده سوره‌لر (یاخود صیجاق برمحلده سوره‌لر ❊ اوچ کون بومنوال اوزه ایده‌لراندنصکره یقایلر ❊ عنایت حلفه یاره‌یی بتورر واوکلدر

❊ دیکر جراحتی تیز اوکلدر وقانی طوتار ❊

(صبر) بر درهم (وکونلك) بر درهم (ازروت) برم درهم (دم‌الاخوین) برم درهم ❊ بونلری دوکوب الیله ❊ جراحت اوزرینه اکلر ❊ غایت نافعدر ❊ قانی طوتار ❊ وهم تیزجك بتورر (دیکرعلاج) (اشك وآت) ترسلرینی ❊ یومشق دوکوب الیوب ❊ اوکلمش یاره اوزرینه اکلر ❊ هم ایو ایدر ❊ وهم قانی طوتار ❊ مجرب برعلاجدر ❊

❊ جراحت حقنده اکسیرکبی برترکیبدر ❊ صفتی بوذر ❊

تازه واسکی جراحتلری تیزوقت ایچنده اصلاح ایدر (کونلك) ایکی درهم (دم‌الاخوین) درت درهم و (انزوت) درت درهم وصافی و بودردی برابر دوکوب الیله ❊ اینجه الیلر یاره‌لرك اوزرینه برقاج دفعه اکه‌لر ❊ زیاده نافعدر

(بالاده برقاج نسنه دمرن حقنده ذکر اولنمشدر) فقط فائده‌لری زیاده اولانلری ❊ دخی بومحلده بالمناسبه بیان اولندی (اکر دمران) برعضوه تارسه وچیقماز ایسه ❊ (زراوند مدحرج) دوکوب الیلر ❊ بال ایله قرشدورب اوزرینه بغلیه‌لر ❊ اخراج ایدر

❋ دیکر علاج ❋

دیکر علاج قامش کوکین ❋ دوکوب الیوب ❋ بال ایله قرشدورب دیکن ودمران ❋ واغاج باطوب چیقمسه ❋ اوزرینه اورسلر چیقار یر (دیکر) قور بغه دخی دوکولوب ❋ اورلسه بوحکمی اجرا ایدر ❋ باذن خدا (اکله) یعنی خوره سیاه بر یاره در ❋ وجودك اطرافنه طاغلور ❋ (یونك علاجی) (کل ارمنی) ایله سرکه ئی ازوب ❋ اوزرینه سوره‌لر ❋

و (دیکر علاج) یاره ایچون (جوز یبراغنی ❋ (قره کلم) ایله بشروب اوزرینه بغلیه‌لر ❋ وساده یاغی دخی برمقدار اسیدوب اوزرینه سوره‌لر ❋ تاکم سیاه‌لق دفع اوله ❋ وسرکه ایله یقایلر ❋ ینه اوره‌لر ❋ باذن خدا دفع اوله کیده

❋ دیکر فنا یاره ایچون ❋ صفت مرهم بودر ❋

(زنجار) ایکی درهم (بال‌مومی) بش درهم (چام صاقزی) بش درهم (زیت یاغی) یکرمی درهم بونلری بر برینه قرشدورب ❋ زیت یاغی آتش اوزرینه قیوب ❋ اجزالری زیت یاغی ایچنه قیوب ❋ قرشدوره‌لر ❋ کوزجه برمرهم اولور ❋ اوکلز فنا یاره‌لر اوزرینه هرکون اخشام ❋ وصباح سوره‌لر ❋ ودوام ایده‌لر ❋ اصلاح ایدر واوکلدر

❋ دیکر صفت مرهم ❋

(فرفیون کیم بوبابده نافعدر) دیکر (افاقیا) اون ایکی درهم (قزل زرنیخ) التی درهم (صار زرنیخ) التی درهم (وشاب) التی درهم (کراج) اوچ درهم (سرکه) سکزدرهم ❋ بونلری سرکیله قرشدورب ❋ قرصلر یاپوب ❋ کونشده قورودب (سیاهمسی یاره‌سی اولان ❋ اخشام ❋ وصباح یاره‌لرینه ❋ بخور ایده‌لر ❋ اکر یاره اغزنده ایسه ❋ انکله مضمضه ایده ❋ بزم تجربه‌مز ایکی اوچ دفعه اول یاره اوزرینه قورصلری دوکوب ❋ اکه‌لر ❋ مجربدر ایو ایدر ❋ غیری دوایه حاجت اولمیه ❋ (دخی دیکر علاج) اول خوره اوزرینه بال سوره‌لر ❋ دخی اوزرینه دوکوب ❋ الثمش عناب یبراغنك طوزینی اکلر (دخی دیکر علاج)

(سکرلی جه یپراغنی) قینادوب صغودوب صو بیله یاره لری ❊ بیقابوب ایوجه قورودب ❊ (بعده) بال ایله دوکولمش عناب یپراغنك ❊ دوکلمشنی اول یاره اوزرینه اوره‌لر ❊ زیاده نافعدر

❊ ای اخلاء معلوم ❊ اوله که شیشلر انواعندن برینه دخی ❊
❊ بیلاد تسمیه ایدرلر ❊ بودخی اوچ قسم اوزره در ❊

قسم اوله ❊ شخی تسمیه ایدرلر (یعنی) ایچی طوك یاغی کبیدر (ایکنجی قسمه عسلی تسمیه ایدرلر) یعنی ایچنده بال کبی شیلر اولور ❊ (اوچنجی قسمه دخی کلی تسمیه ایدرلر) یعنی ایچنده بیاض کراج کبی شیلر اولور ❊ بونلرك سببی مادهٔ بلغمیه‌در ❊ (بونلره علاج) بدنی یرامز خلطدن پاك ایلیه‌لر ❊ (بعده) ورم اوستنه طاغدیجی و بشربجی شیلر قویه‌لر ❊ و بومرهمی دخی مرضك علاجنه کافیدر ❊

❊ صفت مرهم بودر ❊

(لادن) و (قرنفل) و (مقل) و قاصنی) و (واشق) و (کوج صقندیسی) و (تره منتی) جمله‌سی برابر اولوب ❊ ومرهم دوزب اوستونه قویه‌لر ❊ و (کزاجی ❊ ایچ یاغیله وزیت یاغیله مرهم ایلیوب ❊ اوستونه اوره‌لر ❊

❊ ای اخلا معلوم اوله که بکرمی ایکنجی باب یرامز ❊
❊ وزهرلی مرضلرکه جلده ظاهر اولور ❊

(انی بیان ایدر) بونلردن بری سمأ جذام درکه) اکا (داءالاسد) دخی دیرلر زیرا ❊ بومرض صاحبنك یوزی اولقدر بد اولورکه ❊ کورن آدم اسلاندن قورقدوغی قدر ❊ قورقالر ❊ و (یاخود) بومرض صاحبینك اوزرینه ارسلان کبی هجوم ایدر ❊ انکیچون بو اسم ایله تسمیه اولندی (بونك سببی) محترق سوداوی خلطدر ❊ و (یاخود) سوداوی قاندر ❊ (وکاهیجه) (انادن) و (پدردن) میراث اولور ❊ بر برینه سرایت ایدر ❊ و (اکثریا) بو مرض ❊ شول کمسنه یه عارض اولورکه ❊

قان یاقیجی شیلر استعمال ایلکه معتاد اولنه (مثلا طوزلی) بصدیرمه ❊ وصوغان ❊ وصرمساق ❊ ومرجمك ❊ وخردل ❊ کبیلره مائل اولوب اکثری تناول ایلیه‌لر ❊ وزیاده اسی اولان و (یاخود) زیاده صغوق اولان ولایتلرده دخی ❊ عارض اولور ❊

❊ وبونك علامتی بدنی سیاهه مائل اولور ❊

ویوزی قزه‌ریر ❊ وکوزینك اطرافی کوکلکه مائل اولور ❊ وطبیعتی قابض اولور ❊ وجمیع بدننده برایحه اولور ❊ وکتدکچه صاچلری دوکلمکه باشلار وطرنقلری کور اولور وآوازی بوغولور و بورنده وسائر بدننده یرامز چبانلر ظهور ایدر ❊

❊ واطبادن بعضیلر تجربه ایلمشلردرکه جذام مرضنه ❊

مبتلا اولان آدمدن ❊ قان الورلر (بعده) قانی صو ایچنه اقیده‌لر ❊ (اکر) قان صویك دبنه اینرسه علاج ممکندر (اکر) اینیوب صویك اوستنده قالورسه ❊ اکا علاج اولماز ❊ (الحاصل) علاج قبول ایتدیکی تقدیرجه ❊ اولا بدنی معتدل غدالر ایله اصلاح ایده‌لر (بعده قان اصلاح ایدیجی شربتلر ویره‌لر (مثلا) (لسان ثور) و (قوزی قولاغی) شربتلری و (اناچ قاوینی شربتی) ایچه‌لر (بعده) قان اله‌لر (بعده) بدنی تنقیه ایده‌لر (وامق معجونی) و (دیار قاتیلیقون معجونی) ویره‌لر و (یاخود) (اقتیمون) شربتیله و (ماءجبن) ایله تازه‌تره شربتی ایچره‌لر ❊ (بعده) باخاصه فائده ایدن شیلری استعمال ایلیه ❊

(مثلا) از جله کیك بوینوزینی قیناوب ❊ صوینی شکرایله ایچره‌لر (و یاخود) یانمش کیك بوینوزینی ترياق ایله ❊ ولسان ثور خمیره‌سیله ❊ قارشدورب ویره‌لر ❊ و یاخود) (ترياق) و (سفوف دیاردون) (والما) شربتیله قارشدورب آج قرنله جوز قدر ❊ ویره‌لر (بعده) حجامه کتوره‌لر ❊ ومناسب طلالر سوره‌لر ❊

❊ ای اخلاء معلوم شریفکز اولسونکه یکرمی اوچنجی باب فرنکن ❊
❊ زحمتی ماده‌سی زهرلی اولان امراض بیانندہ اوجلیدر ❊

(حکایه)

حکایه اولنورکه و بو امراض یکی ظهور ایدن مرضلردندر ❊ (اطباء متقدمین) کتابلرنده ❊ یازمامشلردر ❊ یونك ابتدا ظهوری تاریخ هجرتك ❊ طقوز یوزیله یقین زمانده ظهور ❊ ایلشدر ❊ زیرا اولزمانده اسپانیه قرالی یکی دنیاطرفنه عسکر سوق ایدوب ❊ اول جزیره‌یك بعض یرلرینی ضبط ایلدیلر ❊ واول دیارك ❊ آدملریله اختلاط ایتدیلر و بومرض اول جزیره‌یه ❊ مخصوص ایدی ❊ بو اثناده ❊ بونلره دخی سرایت ایتدی ❊ کیده‌رك ولایتلرینه ❊ یایلدی ❊ بلکه اکثری ممالکه خصوصا استانبولده ❊ ومصرده ❊ وسائر ولایتلرده شایع اولدی ❊ بومرض بر ساری مرضدر ❊ اکثری جماع ایله سرایت ایدر ❊ پدرومادردن میراث اولور ❊ و بعضیلرده‌یلرکه ❊ طاعون کبی بعض دیاره دوشر ❊ بر برندن سرایت ایدر ❊ و (بومرضك سببی) بر یرامز زهرلی کیفیت در اخلاط افساد ایدر ❊ انکیچون مخصوص علاجلر یوقدر (لکن) علامتلرندن عد اولنورکه ❊ مریضك کتکارنده سزی اولور و (بعض) یرامز چیبانلر و یاره‌مز یاره‌لر (و بعضیسنك) صاچی وصقالی دوکولور (و بعض آدمك بدننده) یرامز قفو اولور ❊ و بیل صوقلوغی اولور ❊ (بعضیسنك) بدننده قاتی ورملر ظاهر اولور ❊ و بو مرضك ابتداده علاجی آساندر ❊ اما بومرض اسکیدکدنصکره علاجی مشکلدر ❊

(الحاصل) علاجه مباشرت اولندقده ❊ اولا بدنی اخلاطدن تنقیه ایلیه‌لر (اکر قان) غلبه‌سی وار ایسه ❊ قان اله‌لر ❊ وقان الدقدنصکره بومرضه خاصیت ایله فائده ایلین شیلری ❊ استعمال ایلیه‌لر ❊ (مثلا صپارینه) و چوب چینی) و پیغمبر اغاجی) و (صاصفراس) کبیلری قینادوب صویني ایچره‌لر ❊ ودرله ده‌لر ❊ و بوعلاجك وقینمه سنك طریق بودرکه (پیغمبر) اغاجی و (صپارینه) و (چوب چینی) هر برندن ❊ اون ایکیشر درهم الوب ❊ اون ایکی رطل صو ایله ❊ بونلری قینادوب ❊ یاریسی قالنجیه قدر (بعده) هرکون التمش درهم قدر ❊ ایچوره‌لر ❊ واسی یرده اوطوره‌لر ❊ ودرله ده‌لر واکر مریضك

مزاجی حرارت اوزرینه ایسه یونلری قینادیرکن ایچنه صندل و نیلوفر قویه‌لر

❊ اکر مریضك مزاجی بارد ایسه ❊

ایچنه (قوری اوزوم) و بویان کوکی قویه‌لر (وکاهیجه) صپارینه‌یی ❊ سفوف ایلیوب بیه‌لر ❊ و بر علاج) واردیرکه ❊ ژبوه ایله ایدرلر (یاحب) ایدوب بیه‌لر ❊) و (یاخود) توتسی ایده‌لر ❊ (یاخود) طلا ایدوب ❊ سورونورلر ❊ لکن بو کونه علاجلر مخاطره‌لی اولغله ❊ بر طبیب حاذقه محتاجلردر ❊

یو یله اولدیغیچون تفصیل اوزره بیان اولنمدی ❊ و بو مرضده غایتده پرهیز لازمدر ❊ بکسماط ایله قورو اوزم یه ❊ و پلیچ صویی ایچه‌لر ❊ (واکر) ضعف عارض اولورسه ❊ پلیچ کبابی) ویره‌لر ❊

❊ معلوم اوله‌که جذام ایچون دیکر معالجه واردیر ❊

براعلا مجرب علاج کیم کرجکدر ❊ قان الدردقدنصکره ❊ ایوانیجکنك مایه‌سی تمام‌جه یدوره‌لر ❊ الله فرمانیله جذام علتندن اثر قالمیه ❊ (اکر پینیرمایه‌سی بولنمز ایسه اوفاق بر آیی بوریسنی بوغزلایوب ❊ اتنی یدیره‌لر ❊ اول جذام علتندن خلاص اولور ❊

(دیکر مجرب علاج ❊ اول جذام صاحبی اولان ذات ❊ النك ❊ ایاغنك طرنقلرین دبندن اتیله برابر کسلر ❊ هر طرنقلرین ❊ آیری آیری ❊ اینجه بز ایله ابوجه صره‌لر ❊ (بعده) بر اوایچنه قیوب طشره چیقارمیه‌لر ❊ یومیه اوچ دفعه تازه صاری اینك سودن ایچره‌لر ❊ صباح ❊ واویله ❊ واخشام سودن غیری برشئ یدیرمیه‌لر ❊ واخاصله یمك ❊ وصو دخی ایچرمیه‌لر ❊ وقرق کون سوددن غیری برشئ یدرمیه‌لر ❊ قرق کوندنصکره چیقاره‌لر برشئ قالمیه خدانك اذنیله ❊

(دیکر علاج) اکر یلانك شوریاسین ایچسه ❊ یاخود ❊ باشدن وقویریغندن کسوب ❊ کوده‌سین ❊ پشروب یسه‌لر ❊ جذام علتندن خلاص اولور ❊ انکرك یلانی کذلك ❊ ینه بویله در ❊ صوسز

یردن طوتوب ❊ بونی دخی اوست طرفنده کی کبی ❊ عمل ایده‌لر ❊ یه‌لر
(فقط برچوملك ایچنه قیوب ❊ اوزرینه طوز وبرمقدار طوراق اوتی ❊
وبر مقدار خولیجان ❊ وبراز زیت یاغی ❊ وصو قویه‌لر قینا ده‌لر
صقینادوب ❊ شور باسین یاپوب ایچره‌لر ❊ واتندن یدیره‌لر ❊ دفع اولور
(دیکر علاج) تمساح بلغمی قاتندن ❊ اوچ کون ❊ هرکونده اوچ درهم ❊
(یاخود) کونده اون ایکی درهم ❊ یده‌لر ❊ اندنصکره (برمثقال)
یاغندن اریده‌لر ❊ دوکلش بردرهم (کافوری) قرشدیروب ❊ قاشنه ❊
وکپر یکنه ❊ سوره‌لر ❊ قاش وکبرك بتورر ❊ اولکی کبی اوله ❊

❊ یادشنام بو برعلتدرکه بوزی قزه‌رر ❊

وایکی یناقلری قرمزی اولور ❊ وباطنجان رنکی کبی اولور ❊ اکثری
شرابی چوق ایچن کشیده چوق اولور بعض شراب ایچمه‌ین کشیلرده‌ده
اولور ❊ اکاده جذام دیرلر ❊ علاجی قان الدره‌لر واکسدن حجامت
ایده‌لر وابتدادن جذام علاجن ایده‌لر

❊ صفتی بودر ❊

(سنامکی) ۷ درهم ❊ قینادوب صوینه ۱۰ درهم (فلوس خیارشنبه)
قاتوب ایچه‌لر ❊ وبعض وقت سودایله خیارشنبر ازوب ایچره‌لر ❊
فائده ایدر)
(دیکر کوکردی) یوغردایله قرشدوب یمك ❊ فائده ایدر ❊ وبزتخربه
ایتدك ❊ افاقت بولدی ❊ هرکون ایکی درهم مقداری یرایدی ❊ سینلری
صکسان ایدی ❊ یاتسوده براویورایدی ❊ یکرمی کون دوام ایدوب
بادشنام ❊ اول کشیدن زائل اولدی ❊ (اما) هرکشی یمك اولمز ❊ زیرا
سرخوش کبی ایدر ❊ غایت نازك کشی یمه‌لر ❊ برده (بعض شیلردن پرهیز
ایده‌لر (مثلا) (قرو بالق) و (مرجمك) و (صغراتی) (وچکی اتی)
(وقروا اوت) و بادنجان) و (قازاتی) و (طوشان اتی) و (کیك
اتی) و (طوزلو نسنه) و (کسکین) نسنه‌لر یمه‌لر ❊ بادشنام علتنه فائده
ایدر ❊ وکیده‌رر و (بولده) اولان قزللغه ❊ و (کل باشه) و بدنده)

اولان یرامز (تمرکویه) و بدنده) قزل جذام شکللو و (یارقلری) و (سودا علتلرینه) فائده ایدر ❊ جمله سنی دفع ورفع ایدر ❊ حتی باشی کل اولوب ❊ ساچ قللری زیاده سرت ❊ وچوی کبی اولسه ❊ بوذکر اولنجق غایت اعلا برعلاجدر ❊ قللری یومشادر ❊ ودوکولان صاجلری بتورر ❊ وکوزل ایدر ❊ بوعلاجك نظیری یوقدر ❊ اجزاسی ازدر ❊ فائده‌سی چوقدر ❊ وفائده‌ده عجایبدر

❊ صفتی بودر ❊

(راسنج طاشی) ۳ درهم (کبره) ۳ درهم (زردالو چکردکی ایچی) ۳ درهم (خنا) بش پرمغی اوجیله برطوتام ❊ بومذکورلری غایت ضرب سرکه ایله قرشدورب ❊ اوج کون واوچ کیجه ❊ ترك اولنه ❊ خمیرلنه یعنی خمیرکبی اوله ❊ (اکر سرکه‌سی) کسلرایسه ❊ تکرار برمقدار دخی سرکه قویه‌لر تاکیم مرهم کبی قوامه کله (بعد) حمامه کیره‌لر چوق طورمیه همان علاجی وجودنده اولان علت هرنه ایسه اوزرینه سوروب چیقه ❊ اوچ کون واوچ کیجه علت اوزرنده ❊ اوسورولان علاج طوره ❊ اوچ کوندنصکره تطهیرایده‌لر ❊ خدا کرمیله برشئ قالماز ❊ شاید برمقدار علتدن قالورسه ❊ تکرار سوره‌لر ❊ لکن سرکه غایتده کسکین اوله ❊

❊ ای اخلاء معلوم شریفکز اوله که یکرمی درد نجی باب یرامز ❊
❊ وزهرلی مرضلرك بری دخی اوسکور یوطدر ❊

(و بومرض) یکی ظهور ایدن مرضلردندر ❊ اطباء اسلامیون کتابلرنده یوقدر ❊ بومرضك سببی ❊ زهرلی خلط سودا ویدرکه ❊ جمیع بدنه یاییلور ❊ وماساریقا طهلرلنده سده اولور (علامتی) بودرکه ❊ مریض صقیلوب کاهی نفسی طار اولور ❊ وبده‌نك لونی قره‌یه مائل اولور ❊ وبالدرلنده اوکلماز یاره‌لری اولور ❊ ودیشنك اتلری یتکده ❊ وطلاغی شیشمکده ❊ اولور (وکاهیجه) ستمه‌سی اولور ❊ دوری نظامسز ❊ یعنی کاه هرکون کلور ❊ وکاه کون آشوری کلور ❊ وکاه ایکی کون اشری

طوتار ❊ بوندن چوق یرامز مرضلر حاصل اولور (مثلا) اسهال کبی ❊ صرعه کبی ❊ و بومرض اکثریا نمچه ❊ وفلمنك ❊ و یمن ❊ وحجاز ❊ طرفلرنده چوق اولور ❊ وغایت مضطرب اولور)

و بومرضك (علامتی) اول امرده مشکلدر ❊ وآخرنده مهلکدر (علاج اولنماز) والحاصل علاج قبول ایدیجی ایسه ❊ اولا اخلاط سوداویه یی پشریجی ❊ وسده لری آچیجی ❊ ادویه لر ترتیب (بعده) اخلاطی تنقیه ایلیجی شربتلر ویره لر ❊ (بعده) باسلیقدن (یاخود) اسلیمدن قان اله لر (واکر) (بواسیرقانی) و یاحیض قانی) طوتلمش اولسه ❊ ایاقده صافن طمرندن قان اله لر (بعده) مطبوخ اصول ویره لر (و یاخود) هندبا شربتی ❊ (و یاخود) (بسفایج شربتی) و ره لر (بغده) مسهلاتدن ❊ (معجون آمق) فائده ایدر ❊ و یا (معجون سنا) ویره لر ❊ و یاخود) بومسهلی ویره لر ❊ بومرضه خاصیتله فائده ایلر مجربدر)

❊ معجون صفتی بودر ❊

(چلایا) (وقریم طرطر) هربرندن برر درهم ❊ (وخردل تخمی) و (تره تخمی) هربرندن اوچرقیراط ❊ بونلری دوکوب سنکنجبین ایله حبلر ایلیه لر ❊ جله سی برشربتدر تمام تنقیه اولدقدنصکره ❊ بوادویه لری استعمال ایده لرکه ❊ بالخاصه فائده ایلر)

(دیکر علاج) (تازه خردل یپراغی) (وتازه تره یپراغی) (وتورب یپراغی) و (مامیران) (ویلان یصدیغی) بونلری آلوب ❊ جله سنی قینادوب صویني شکرایله شربت کبی ایدوب ایچره لر)

(دیکر) (کبریت صوبی) و (زاج صوبی) یعنی روحی (لیمون شربتیله ایچوره لر ❊ و بومطبوخ غایت مجربدر ❊ (یرقبضه خردل یپراغی) و (قوزی قولاغی) برطوتام) وماء جبن ٨ رطل ❊ بونلری قینادوب صویندن التمش درهم ایچره لر ❊

❊ و بوسفوف غایت مجربدر ❊

(خردل تخمی ٤ درهم (دارچین) و (بسباسه) و (قرنفل) هربرندن

برر درهم ❊ هر صباح ایکی اوج درهم ویره لر ❊ (صپارنه) و (چوب چینی) و (پیغمراغاجا) بونلری قینادوب ❊ وایچروب دراه‌ده‌لر ❊ و (تریاق) و (مثریدیطوس) و (جواهر معجونی) بوعلته غایت نافعدر ❊ وزهرلی مرضلردن بریسی دخی بلیکادر ❊

❊ ای اخلاء معلوم شریفکز اوله که زهرلی مرضلردن بریسی دخی بلیکادر ❊

❊ وبومرض دخی یکی ظهور ایدن مرضلردندر اطباء اسلامیون کتابلرنده یوقدر ❊ و بومرض ابتدا ردوس دیارنده ظاهر اولدی ❊ و (بومرضك سببی) قانك واخلاطك فسادندندر ❊ وچوق زمان ❊ اتادن ❊ وبابادن میراث قالور ❊ (علامتلری) صاچلری غلیظ اولور ❊ بربریله بوکیلوب دولاشق اولور ❊ (اکر) اول قللری کسلر ❊ آندن صولوقان آقوب دیکمز ❊ حتی اولنجیه دکین اقار (اکر) اول زهرلی فاسد ماده بدنه یاییلورسه ❊ یدنده زیاده یرامز مرضلر ظهور ایلر (واکر) باشه وارسه ❊ باشده شیش اولور ❊ و (اکر) سکرلره دوکلورسه ❊ فلیج اولور ❊ ولقوه ❊ وتشنج کبی مرضلر عارض اولور (واکر) طمرلره دوکلور ایسه ❊ جکرده ❊ وطلاقده ❊ شیش اولور ❊ وسوء القنیه مرضی پیدا اولور ❊

❊ واکر طبیعت قوتده اولورسه مادهٔ طشره دفع ایدرسه بدنده ❊ یرامز چبانلر ❊ حاصل اولور ❊

ودیمشلردرکه (اکر) بومرض صاحبینك طرنغی اوزانوب قررسه ❊ وکچی بویونوزی کبی اولورسه ❊ اول کسنه اول مرضدن خلاص اولماز ❊ ❊ بومرضك ابتداسنده علاج اولماز ❊ وآخرنده دخی ❊ علاج ممکن دکلدر ❊ (الحاصل) بومرضك) علاجنه مباشرت اولندقده ❊ اولا ملینات ایله طبیعتی تلیین ایلیه‌لر (بعده) معجون مبارك ایله (ویاخود) (قرطم معجونی ایله) و (یاخود) قریم طرطر و (یاسنامکی) و (شاهتره) شربتلرنك مدبره سیله ایچوره‌لر ❊ وبوسفوف بومرضه یازهرکبیدر

(صفت)

❊ صفت سفوف بودر ❊

(بنفشه کوکی) یعنی (کوك سوسن کوکی) و (خردل تخمی) و (اکیر اوتی) و (صوتره‌سی تخمی) و (زعفران) هر برندن بردنك (دارچین) بردرهم (قریم‌طرطر) ایکی‌درهم ❊ بونلری دوکوب الیوب بر برینه قرشدویرب سفوق ایلیوب ❊ هرصباح بردرهم قدر استعمال ایلیه‌لر ❊ و (قرمز معجونی) (جواهر معجونی) بومرضه غایت نافعدر و (کرپی‌اتی) یمك دخی بومرضه ❊ غایت نافعدر ❊ ونفعی مجربدر (و بومرضك) باقی‌علاجلری اوسکور پوط علاجلری کبیدر ❊ مراجعت اولنه)

❊ ای اخلاء معلوم شریفکز اوله‌که ❊ یکرمی دردنجی ❊ باب ❊ بدنده ظهور ایدن مرضلرك علاجنی ❊

بیان ایدر (بجیك) و (اویوز) و (تمره‌کور) و (قوردشنی) کبی شیلری که ❊ بوکه ترکجه ❊ قورداشنی دیرلر ❊ بو بر مرضدرکه ❊ انسانك بدننده دفعة چقار قزل اولور ❊ بقله کبی دخی قزل قبارر ❊ وغایت بکوشور ❊ (بونك‌سببی) اسی بخاردر ❊ حدتلی صفراوی قاندن اولور ❊ (یاسودوی) قاندن ❊ یا (طوزلی بلغمدن) حاصل اولور ❊ قاندن اوله‌نك اکثری ظهوری ❊ صباحلرده اولور (وسوادن اولانك ظهوری ❊ کون آخرنده اولور ❊ و (طوزلو بلغمدن) اولان کجه‌ایله ❊ ظهور ایلر ❊ ویومرضلرك (بعضیسی) ممتد اولور بش آی کتمز ❊ خصوصا ماده‌سی بلغمی اولور ❊ و (یاسوداوی) اولورچوق زمان کتمز ❊ (العلاج) اولاقان اله‌لر ❊ و (صفرایی سور دوره‌لر ❊ و (راوندایله هلیلجات ایله ❊ و (صفرانك) حدتنی تسکین ایلیه‌لر ❊ قورق شربتیله ❊ ومستحلب الندور ایله ❊ وماءجبن و یره‌لر (واکر ماده‌سی) غلیظ سوداوی اولورسه ❊ و (یاخود) (طوزلو بلغم) اولورسه ❊ (افتیمونی ❊ (ماءجبن) ایله ویره‌لر و (یاآمق معجونی) و (شاهتره‌نك مدبر شربتندن) تکرار بتکرار ویره‌لر ❊ (واکر) بونلردن کتمز ایسه ❊ لسان ثور ❊ وهندبا شربتلرین ❊ اعتداله کتوره‌لر ویره‌لرو (اکر) بونلردنده کتمز ایسه

ایسه ❊ (صپارینه) و (چوب چینی بی) (ارپه) صو یله ایچره‌لر وترله‌ده‌لر (پرهیزی) (اکشی) و (طوزلی و (بصدرمه) و (پیز) یمیه‌لر ❊ و (مارول) ایله (سمزاوت) ایله پلیچی بشروب ❊ وصویه لیمون صویی قاتوب ❊ ایچه‌لر باخاصه نافعدر ونافع اولانلردن (کانجك چیچك) قینادوب صویني ایچمکدر ❊ حاصیتله نافعدر .

(بکیك) و (طوزلو بلغم) بونلرك سبب ظاهریسی قانك فسادیدر (یاخود)) یانمش صفرا) و (یاسودا) و (یاخود) (طوزلی بلغمدر) بودخی ❊ ایکی نوعدر

❊ اولا معلوم اوله‌که بونك علاجی غدالری ❊

❊ اصلاح ایدوب طوزلی واکشیلردن پرهیز ایده‌لر ❊

(بعده) ملین شربتلر ویره‌لر (مثلا) (سمکی) و (دیاقتیلیقون) کبی ❊ و برقاچ کره قان اله‌لر ❊ قوتنه کوره (بعده) اخلاطی پشریجی شیلر ویره‌لر (اکرصولو ایسه) (هندبا شربتی) و (همیل شربتی) و (بالدری قره ❊ و (بویان کوکی) و (صاصفراس) بونلرك مطبوخنی ویره‌لر (بعده) مسهل ویره‌لر (غاریقون) و (راوند) و (سنامکی ایله) مسهل ویره‌لر ❊ مناسبدر (واکر) قروایسه (السان ثورشربتی) و (شاهتره شربتی) و (بنفشه شربتی) ویره‌لر (اما) (امق مجمونی) و (شاهتره شربتی) و (شاهتره حبی) بکیك خسته لغنه ❊ (کرك قوری) و (کرك صولو) اولسون نافعدر و (طوزلو بلغمه) دخی نافعدر ❊ و (ماء جبنی) (کل مکرر) شربتیله و شاهتره) شربتیله تکرار بتکرار استعمال ایده‌لر ❊ تمام تنقیه ایتدکدنصکره ❊ طشره‌دن طلالر سوره‌لر ❊ بومرهم (جربه) و (طوزلی بلغمه) فائده ایدر)

❊ صفتی وترتیبی بودر ❊

(لابطه صویی) و (آندز عصاره‌سی) (لیمون صویی هربرندن اون ایکیشردرهم ❊ تره‌منتی ❊ اون التی درهم (مرده‌سنك) سکز درهم (اوستوبج) درت دهم ❊ (طوز) بر درهم کفایت مقداری (کل یاغیله)

(مرهم)

مرهم ایلیوب ❊ بدننه سوره‌لر (طلاع آخر) (ترمنتی (۸ درهم (کل صویله یقایلر و (تورنج صویی) ٦ درهم (و یموطه صاریسی) بردانه (ساده‌یاغی) و (کل‌یاغی) کفایت قدر اولور ❊ مرهم ایلیوب طلا ایلیه‌لر

(طلاع آخر) (ترمنتی) ۳۲ درهم (کبریت) ٤ درهم (آندز) و (مقناطیس) هر برندن ❊ یارم درهم (ملح اندرانی) ۳ درهم)شاب) ۲ هم (مرده‌سنك) ۲ درهم (واوستوبج) ۲درهم (ایکی‌دانه یموطه) صاریسیله ❊ وکفایت مقداری (سرکه‌ایله) و کل‌یاغیله) مرهم ایلیوب ❊ طلاع ایلیه‌لر نافعدر)

❊ ای اخلاء معلوم شریفکز اولهکه ❊ یکرمی بشنجی‌باب ❊
❊ چیك واو یوز بیانده اوچیدر ❊

و یو او یوز علتی ❊ ایکی‌نوع اوزره اوچیدر (بریسی) بلغم رطوبتدن ❊ کلوب صولانیر (و بریسی) دخی بلغمك یوستندن اولوب ❊ قوملنور (اکرالده) وایاقلر ❊ و پرمقلر ❊ ارالرنده اولورسه ❊ صیچاق صویه (طوز قاتوب ❊ چیك اولان عضوینی ❊ طوزلو اولان صوایچنه ❊ برخیلی‌مدت بوراغوب‌قاله ❊ وطوره ❊ ایکی اوچ دفعه بواسلوب اوزره عمل ایده ❊ دفع اولور)

(دیکر چیك ایچون علاج) (اجی اینك یاعی) ۱۰۰ درهم (ویاجوز رومی) ۵۰ درهم (وکوکرد) ۵۰ درهم ❊ جوزی دوکوب (چرش کبی اوله ❊ وکوکرد دخی ❊ دوکوب یاغه قاتوب بیله قینایه ❊ تاکیم زیتونی برنك کسب ایدر ❊ اتشدن ایندیروب صغوینجه‌یه قدر ❊ قرشدوره سین ❊ (بعده علیل اللرین) اسی صوایله ❊ وصابون ایله ❊ ایوجه یقایه صویینی ❊ سیله (بعده) آتشه قارشو شوترتیب اولنسان مرهمی ❊ اللرینه وقولارینه وبیلکلرینه ایوجه اووه‌اووه سوره ❊ هرقنغی محلنده وارایسه سور یوقه محللرینه سورمیه ❊ اللرین ایکی بودی اراسندن کیدرمیه ❊ دخی اوچ کوندنصکره حمامه کیره یقانه ❊ باذن خدا دفع اوله کیده)

(دیکر علاج) (صاری زرنیخ) ٥ درهم و (حاجیلر کوکردی) ٥ درهم (زرده‌چوب) ٥ درهم و (زاج) یعنی قره‌بویا ٥ درهم (آجی‌زیت یاغی) ٤٠ درهم بونلری ایوجه ❊ دوکوب (زیت یاغی) ایچنه ❊ قرشدورب ❊ آتش اوزرنده ❊ ایوجه قینادوب ❊ قرهم‌ایدوب اوچ کون طوره (بعده) حمامه کیدوب ❊ یاخود براسی محلده یقانه ❊ شاید اثری قالورسه ❊ بردخی سوره‌لر ❊ دفع اوله)

(دیکر بجیکه علاج) (آجی زیت یاغی) ٥٠ درهم (سم الفار) یعنی سیچان اوتی یارم درهم بربرینه قاتوب سوره‌لر ❊ ایکی اوچ دفعه سورب ایکی اوچ کون طوره دفع اوله)

(دیکر بجیك ایچون علاج) (آجی اینك یاغی) ١٥ درهم (آجی‌زیت یاغی) ١٢ درهم (کهرجله) ١٠ درهم (کوکرت) ١٢ درهم (طوز) ١٠ درهم (جوز رومی) التی عدد ❊ بونلری کوزلجه بریره جمع ایلیوب یاغلری بربرینه قاتوب ❊ آتش اوزرینه ❊ قیوب جله اجزالری دخی یاغله قاتوب ❊ برمقدار آتش اوزرنده قینادوب ❊ ایندروب صغوینجه‌یه قدر قرشدیروب ❊ الیشدورب ❊ اعلا برمرهم الور (بعده) (بجیك اولان یرله) ❊ ایوجه اووه اووه سوره‌لر ❊ اوچکون اوچ کیجه طوره ❊ تکرار بتکرار سوره‌لر ❊ عنایت حقله اثر قالیه ❊ مجرب علاجدر)

(دیکر) صوغانی سرکه ایله قاویرسه ❊ جامده تنه سورسه ❊ بجیکی زائل اولور

(دیکر علاج) قره‌چالینك کوکنی قینادوب ❊ قطران کبی اولور (بعده) الوب وجودنه برقاج دفعه سورسلر ❊ عنایت حقله اثر ایدرو (قره‌چالینك تخمنی) فلوری کبیدر ❊ انك ایچنده اولان چکردکنی ❊ اوچ کون اوچر دانه یودسه اویوزدن قورطوله

❊ دیکر مجربمز اولان مرهم صفتی بودر ❊

(صاری اینك یاغی) ٢٠٠ درهم (سلمن) ٦ درهم (ژیوه) ٦ درهم

اول امرده ❊ زیبق ایله سلمنی ❊ برقابه قیوب ❊ و برقاشق یاغ قیوب ❊ قرشدروب ژیوه اثری قالمیه (بعده) یاغدن برقاشق قیوب ❊ الیسدوره‌لر ❊ قرشدوردقیقه‌اق الور ❊ تمام یاغی یدیره برکوزل ملهم الور ❊ بربرده حفظ ایدوب وقت حاجتده علیل حمامه کیدوب ❊ ایوجه یقانوب بعده کاوب یتجغی وقت اتشه قرشو الرینه ❊ وبیلکلرینه ❊ وقنغی محلده وارایسه نایت وقت اوزره سوره‌لر ❊ ایکی اوچ دفعه ایده‌لر ❊ دفع اوله مجربدر

❊ ای اخلاء معلومکز اوله‌که بجیك ایچون علاج ومرهم بودر ❊

(کهرجله) ۷ درهم (کوکرت) ۷ درهم (نشادیر) ۷ درهم بواجزالری هوانده کوزجه دوکوب ❊ الیوب ۲۰ درهم اجی زیت یاغیله قرشدورب (بعده) حمامه کیروب ❊ ایوجه یقانوب (بعده) چقاجق وقت ❊ اووه اووه ایوجه سورنوب ❊ کینوب کله ❊ باذن خدا دفع اوله (شایت کتمز ایسه) بردخی سورنه

(دیکر علاج) بجیك وطوزلو بلغم ایچون برمقدار (ارپه اونی)(وقرقه دولیکی کوکنی) دوکوب صوین الوب (ارپه اونن) قرشدورب نخود قدر حبلر ایدوب ❊ اخشام وصباح ❊ آج قرننه ایکیشر دانه یوده‌لر ❊ باذن الله تعالی دفع اوله (اما اکشی وطوزلویه) صبر ایده

(دیکر علاج) (کوکرد) ۳۰۰ درهم (ژیوه) ۹۶ درهم (سیچان اوتی) ٦ درهم (ژیوهٔ اولدروب) بواجزالری کفایت مقداری آجی زیت یاغیله قرشدورب ❊ ملهم ایدوب ❊ بجیك اولان کسنه حمامه کیروب ❊ درله‌دکه (بجیك) اولان یرلرینی ایوجه قاشیوب قانه‌ده ❊ وحمامدنصکره تازه ایکن بومرهمی ایوجه سورب ❊ اوچ کون طوره ❊ اوچ کوندن صکره ینه حمامه کیروب ❊ یقایوب تمیز ایده‌لر ❊ بجیکدن اصلا اثرقالمیه ❊ شاید براثر قالورسه ❊ بردخی سوره‌لر ❊ باذن خدا دفع اولور بومذکور مرهم یکرمی کشی بی متجاوز تجربه اولندی)

(دیکر ملهم) (دفنه یاغی) ٥٠ درهم (وژیوه) ٥٠ درهم و (کوکرت) ٢٥ درهم ❊ دفنه یاغیله ژیوه‌یی هنوانه قیوب ❊ سورته سورته هوان ایچنده اولدورب ❊ کوکردی دخی ابوجه دوکوب ❊ بریده قرشدورب ❊ برکوزل ملهم اولور ❊ بکیکی اولان ذات بالاده اولنان تعریف اوزره ❊ حامه کیده ❊ یاخود اسی برمحلده بیقانه ❊ بعده سورنه الی آخره (لکن) زیوه‌یی اولدوررکن دفنه یاغندن سکز درهم قدر قیوب ❊ باقیسنی صکره قویه

(دیکر مجرب مرهم) (کوکرد) ٢٥ درهم سحق اولنوب ❊ اینجه الکدن الیوب ٣٣ درهم آجی سایاغ ایله ❊ یاخود ❊ تورته ایله قرشدورب ❊ مرهم ایدوب ایازه قیوب صباحه قدر طوره (بعده) بکیکی محکم صابون ایله ❊ ویاکول صویی ایله ❊ یوبوب ❊ قیزل ات ایدوب ❊ صکره بومرهمی سوره‌لر ❊ اوچ درت دفعه بووجهله ایده‌لر ❊ عنایت حقله دفع اوله)

(دیکر بکیك ایچون علاج)(قره‌بویه) ١٥ درهم (کوکرت) ١٥ درهم (شاب) ١٠ درهم (ژیوه) ١ درهم ❊ بونلری دوکوب ❊ وژیوهٔ اولدوورب ❊ جله‌سن بر برینه قاتوب ❊ کفاف مقداری اجی سایاغیله مرهم ایدوب ❊ حامه کیدوب ❊ بکیکی محکم بیقایوب ❊ قزل ات ایدوب ❊ بومرهمی حامده بکیك اوزرینه سوره‌لر ❊ یکرمی درت ساعت طوره ❊ بعده (بیقایه تکرار بردخی سوره‌لر ❊ بکیکدن اثرقالمیه)

(دیکر بکیك) ایچون علاج (کوکرد) ٢ درهم (کهرچهله) ٦ درهم (ژیوه) ٦ درهم ❊ اکر زیاده یاپمق استرلرسه ❊ اجزالری اونر درهم طوترلر ❊ هرنه مقدار استرلر ایسه ❊ قیاس اوزرینه وزن ایده‌لر ❊ (کوکرد ایله) (کهرچه‌یی) یومشاق ❊ دوکوب ❊ صکره ژیوه‌یی اولدورب ❊ جله‌سین آجی یاغه ❊ یاخود قوبرق یاغیله قرشدورب ❊ مرهم ایدوب ❊ حامه کیدوب (بکیکی) ابوجه بیقایوب ❊ حامدن چیقوب بومرهمی ابوجه سوره‌لر (اما) حیارینه‌ونازك محللرینه سورمیه‌لر ❊ صاقله‌لر واوچ کون طوره ❊ ودودنجی کون ینه حامه کیدوب ❊

یقانلر (شاید) برده دفع اولمازسه ❊ ایکی اوچ دفع منوال مذکور اوزره استعمال ❊ وعمل ایده عنایت حقله دفع اولور

(دیکر کچیك ایچون) (٥ کوکرت) (٤ وشاب) (٣ وباك تخمی) بو اوج ادویه‌یی ❊ آیری ایری دوکوب ❊ بربرینه قاتوب اجی زیت یاغیله ❊ یاخود قویرق یاغیله ❊ قرشدورب مرهم ایدوب ❊ آلری وایاقلری و پرمقلری ❊ اره‌لرینه وهرقنغی محلده وارایسه ❊ ایوجه سورب یتسالر ❊ برقاچ دفعه بویلجه عمل ایده‌لر ❊ (اما) اوج کونده برسوره ❊ صکره حمامه کیده‌لر ❊ کچیکدن اثرقالمیه)

(دیکر علاج) لابده کوکنی محکم دوکوب ❊ برمقداریوغورد قرشدورب ❊ منوال مشروح اوزره کچیك اوزرینه تکرار بتکرار سوره‌لر تأثیر ایدر هم (دیکر کچیك ایچون) (بوکرك یاغی) برمقدار شرابله ❊ محکم قینادوب ❊ اندیروب ❊ صغوده‌لر ❊ اوزرینه کلان یاغی الوب ❊ برمقدارین ایچه ❊ و برمقدارین دخی کوکردی ایچنه الیوب ❊ اول یاغه قاتوب ❊ حمامه کیدوب اول کوکرد قاتلان یاغی بعد التطهیر وجودنه ❊ ایوجه اووه ❊ اووه سوره‌لر ❊ فائده‌سی اول کون مشاهده اولنور ❊

(دیکر کچچك ایچون علاج) (زنکار) ١ درهم (٤ کوکرد) (ژیوه) ٢ درهم (٣٠ دفنه یاغی) (سیچان اوتی) ١ درهم ❊ بوجله‌ٔ سحق ایدوب ❊ دفنه یاغیله قرشدورب ❊ کچیکی ❊ ایوجه بیقایوب ❊ حامده منوال مذکور اوزره استعمال ایده‌لر ❊ (دیکر مرهم) ١٠ (جویزایچی) ٣ (کوکرد) ٢ (زیوه) جویز ایچی ایله ژیوه‌ٔ اولدورب ❊ کوکرد دوکوب جله‌سنی قرشدورب ❊ (بعده) قویرق یاغنه قرشدورب ❊ کوزلهٔ برمرهم اولور ❊ حامه کیدوب ایوجه بیقانوب ایوجه کیسه سورنوب ❊ (بعده) سیلنوب بومرهمی یوقارولرده ذکر اولنان ترتیب اوزره ❊ ایوجه برقاچ دفعه سورنه ❊ هر سورندکده اوچ کون اوچ هیجه طوره باذن خدا دفع اولك)

(دیکر کچیك ایچون) (آق نفت) ٣ درهم (صاری زرنیخ) ٧ درهم (نشاطر) ١ درهم (افلاك طوزی) ١ درهم بوجله‌ٔ ایری ایری

دوکوب ❊ الیوب ودخی (ژ یوه) ۳ درهم (شیرولغن) ٥ درهم ایچنه مذکور اجزالری قاتوب ❊ آهسته آهسته بشوره‌لر ❊ برکوزل مرهم اولور ❊ بلاده ذکر اولندیغی کبی بیلکاریته ❊ پرمقلری ارالرینه ❊ هرنه محلده اولورسه اولسون سوره‌لر ❊ برقاچ دفعه عمل ایده‌لر ❊ دفع اوله باذن خدا مجربدر) (دیکر علاج) وچبانلرك تعریفلری ❊ ویاره لرك رنکلری ❊ ونه اشکال کسب ایدوب علاجی نه کونه اوله‌جغنی شانی زاده‌دن) بومحلده برمقدار بیان اولندی

دیکر اویوز وکچیك ایچون ترتیب علاج (تفنه یاعی) ۱۰ درهم (قره کونلك یاغی) ۱۰ درهم (مغرب طوپراغی) ۱۰ درهم (کوکردچیچکی) ۲۰ درهم (روغن زیتون) برمقدار (اردیج قطرانی) ٥ درهم وبرعدد (اکشی لیمون) بومذکورات کوزلجه بربرینه قرشدیریلوب منوال مذکور اوزره اویوز وکچیلك اولان محلره سوریله مجربدر

(اویوز برمستکره) و (ممتد) و (ساری برمرض جلدیدرکه ❊ اکثریا اللردن باشلیوب ❊ پرمقلرده حرافتلو ❊ وحکاك برمادهٔ مائیه ایله مملو براز کوچك سویلجیلر ظاهر ❊ وشویله براحتسزلکه باعث اولورلرکه ❊ قاشمدن غایت راحسز ❊ وارآم ایده‌مز ❊ و (بدتك) اکثری متنوع محلارنده ❊ ظهور ایدر ❊ انسان علی الدوام راحتسز اولور (وبعض کره بدنك جله‌سنی اطه ایدر)

❊ اکثریا بوجبانلر ❊

عمیق (یاخود) (عریض جبانلره مبدل اولور ❊ (اکثری) اوزری قبوقله‌نیر ❊ بوچبانلر نقدر زیاده عمقه طوغری لذع ونفوذ ایدرلرسه ❊ اولقدر تلاش زیاده اولور ❊ وکیجه‌لرده حرارت ❊ وراحتسزلك ❊ واویفوسزلغه باعث اولور و (قبرجقلرك) (یاخود) قبوقلرك ❊ اره‌لرنده‌کی دری بعض کره برصورتده کریلورکه التهابلنوب قزاریر ❊ اولزمان مریض عظشدن شکوی ایدر ❊

(دیکر)

❊ دیکر برنوع اوبوز دخی اولکی کبی ساریدر ❊
❊ برابر یاتمق وکوملکنی کیمك جائز دکلدر ❊

(ساری برعلتدر (اکر) مریضده حرارت وعطش وار ایسه ❊ ونبض حموی وجلد کرکین والتهابلی ایسه ❊ مریضه بوعلاجی تداوی ایدهلر ❊ (آبرق کوکی) ١٦ درهم ❊ (قوزی قولاغی کوکی) ٤ درهم ❊ طوغرایوب یتجك قدر صو ایله یارم ساعت قینادهلر ❊ وسوزب (١٩٢) درهمنه یقانمش (کهرچله) ١ درهم (ریباس شروبی) ١٦ درهم ❊ ضم ایدوب هر ایکی ساعتده ❊ برفنجان استعمال ایدهلر ❊ (دیکر علاج) یقانمش (کهرچله) ـ١ درهم (آغاج مروری چیچکی مرباسی) ٢٤ درهم بونلری قرشدورب ❊ کونده دورت دفعه ❊ اندن برر قاشق استعمال ایدوب ❊ اوزرینه اغاج مروری چیچکی ایله (ابه کومجی یپراغندن برر قبضه الوب ❊ قینادوب ❊ صویندن بر یا ایکی فنجان ایچهلر ❊ عنایت حقله دفع اولور ❊ بوعلاجه حرارتی قطع اولنجه یه قدر ❊ دوام ایدهلر ❊

❊ بعض کره دخی قبوقلر یابشمقله کرچه حرارت ❊
❊ وحمی قطع اولوب لکن قبوقلرك التنده اولان ❊

محبوس مادهٔ حریفه دائما لذع ایدهرك ❊ مریضه تحمل کداز حرقت وازیت ویرر بوصورتده شوشربتلر ایله ❊ وشوعلاجلری ❊ یاپهلر ❊ (ترتیب شربت بودر) بردانا کوکی (یعنی طول عورت یپراغی کوکی) ٤٨ درهم (میان کوکی) ٨ درهم ❊ طوغرانوب ❊ قینادوب صغودوب ❊ ایاضه قیوب ❊ ساعتده ایکی اوچ فنجان ❊ ایچهلر چوق فائدهسنی دخی کورلر ❊

(وشو علاجلری ویرهلر ❊ ساد (سرکنجبین) ١٣ درهم (خشخاش شروبی) ١٦ درهم ❊ قرشدورب اندن بالدفعات ❊ برکوجك قاشقله استعمال اولنه ❊ (شو شربت) دخی زیادهسیله قانی تطهیر ایدر (شربت بودر) هرکون (سودی) (قریم طر طرایله) کسدیروب ❊ یشیله

مائل صوین ایچه‌لر ❊ ودوام ایده‌لر ❊ (دیکر علاج کیجك ایچون) بر پاره بزایچنه صابون ❊ وبرمقدار (طوز) (وکلریاغنی) ایچنده محکم خلط ایدوب ❊ حامه کیدوب ❊ (او یوز) و (کیجك اولان کشی ایوجه یقاندقدنصکره ❊ ایوجه سورنه ❊ اوج کون طوره ❊ تکرار بتکرار سورنه ❊ بر اثر او یوزدن قالماز ❊

❊ ای اخلاء معلومکز اوله‌که مثلی ونظیری ❊
❊ بولنمیان برکوزل حبدر غایت دقت‌لازمدر ❊

وهرنه‌قدر ایوز ❊ و (کیجك) اولورسه ❊ شفا بولور ❊ غفلت اولنمیه) (صفت ترتیبی بودر) نه یاغلق ❊ ونه‌توتسی ❊ لازمدر ❊ همان پرهیز ایده‌لر ❊ (فرنکی) و (کیجك) زجتلرینه بره‌بردیر ❊ عملی بودر (استعمال اولنه) (سنمکی) ١٠ درهم (زراوند چینی) ١٠ درهم (وکونلك) ١٠ (اسخدوس) ٨ درهم (سقمونیا) ٨ درهم (وچندبی) ٨ درهم (دستر) ٨ درهم (وسلن) ٨ درهم (وزیبق) ٨ درهم و (کوکرد) ٨ درهم (و باروت) ٨ درهم و (نشادیر) مکرر ٨ (زاج قبریسی) ٥ درهم (ومصطکی) ٥ درهم) و (فلفل ابیض) مکرر ٥ درهم (واسفیداج) ٥ درهم .و (حب‌السودا) ١٠ درهم (ضمغ عربی) ١٥ درهم (شخم خنطل) ٨ درهم بوجله سحق ایدوب ❊ یومرته آغیله ❊ یوغورب ❊ فلفل مثالی حبلر ایدوب ❊ صباح اخشام ❊ درهم مقداری ❊ و (یاخود) ایکیشردانه ❊ استعمال ایده‌لر ❊ زیاده تأثیری کوریلور ❊ مجربدر ❊

❊ اوکلز یاره‌لره دیکر مرهم ترتیبی بودر ❊

(اجی زیت یاغی) ٤ درهم و (شاب) ٣ درهم (وبال) ٣ درهم بونلری بر بینه قاتوب ❊ مرهم ایدوب ❊ باره‌لره برقاچ دفعه طلاع ایده‌لر (دیکر علاج) (راستق طاشی) ٣ درهم (چام صاقزی)

(٣ درهم)

۳ درهم (طوز) (مرسین یراغی) ۲ درهم (موم) ۲ درهم (روغن ساده) ۱۰ بوجلهٔ قرشدورب برکوزل مرهم ایدوب ❊ برکوزل مرهم ایدوب ❊ اوکلز یاره‌لره ❊ برقاج دفعه اوستنه سورب کراثله تمهزلیوب ❊ ینه اوره‌لر شفا بوله مجربدر ❊

(دیکر بکیك ایچون علاج) (خشخاش تخمی) ۳۰ درهم (سرکه ایله) مرهم کبی اولنجه‌یه قدر دوکوب ❊ بعده حمامه کیدوب ❊ ایوجه وجودینی اووه اووه کیسه ایله یقایوب ❊ قزل ات اوله ❊ (بعده) اول علاجی ایوجه سورته ❊ (بعده) برساعت قدر حمام ایچنده اوتوره ❊ صکره برقاج طاس صو دوکوب ❊ اثری قالمز ❊ شایداثری قالور ایسه ❊ بردخی یاپه عنایت حقله اثرقالمز ❊

(دیکر) او یوز ایچون علاج) (ترمنتی) ۱۵ درهم (صغوق صو ایله پرمق اوجیله قرشدیره قرشدیره ❊ اوچ دفعه یقایوب ❊ وصوین سوزب (بعده) یموزطه آغنی اوزرینه قیوب ❊ برقاشق صاپیله وافر قرشدورب ❊ زیاده کوپکلنور ❊ اولزمان ایچنه دوکلش ایکی درهم سلیمانی ❊ قاتوب قرشدیره‌لرکه ❊ کوپکی کیده ❊ اول وقت بر درهم (زیت یاغی) قیوب ینه قرشدیره ❊ برکوزل مرهم اولور ❊ جمله بدننه اخشامدن سوره (بعده) صباحدن حمامه کیره ❊ برصابون سورنوب چقه ❊ برشئ قالمز ❊ شاید قالورسه بردخی برسورنه ❊ عنایت حقله براثر قالمز ❊ تجربه اولنمشدر ❊ غفلت اولنمیه ❊

﴿ ای اخلاء معلوم شریفکزاوله که یکرمی التنجی باب برص وبهق ﴾

﴿ بیاننده اولجدر ﴾

(بوبرص علتی) برقاج درلو اولور ❊ (سیاهی اولور) (وبیاضی

اولور)(برص ایله بهقك فرقی) بهقك مادهسی وحال کیفیتی ❊ دریده در ❊ وبدنك ظاهرنده ❊ وطشره سنده اولور (اما برص) بدهنك ایچنده اولور ❊ یعنی درینك ایچنده اولور (بوکه علاج) اولا اخلاطی بشریجی شربتلر ایله مزاجنی اعتداله کتوره لر ❊ ومعدهسنه وجکرلرینه قوت ویره لر ❊

❊ معلوم اوله که اما بیاض برصده وبیاض بهقده قان المیه لر ❊
❊ اما مسهل ویره لر ❊

(مجوقان)(وترید)(وغاریقون)(وحنظل) کبی شربتلر ایله مسهل وبره لر (بعده) ظاهر بدنه قان چکیجی ادویه لرایله ❊ طلا ایلیه لر ❊ (فرفیون) کبی (وقرغه دولکی کوکی) کبی (وآجی بادم)(وعاقر قرحا)(وکبریت)(ونطرون) بونلردن هرقنغی سی بولنورایسه ❊ سرکه ایله (ویاخود) لابطه صویله (ویاخود) لیمون صویله ❊ قرشدورب طلا ایلیه لر (برصه) برمجرب دوا واردرکه نظیری یوقدر (برمقدار اطنه بالی) بحق درهم (عود القهر ایله) دوکوب (بال ایله) قرشدورب یدیره لر (بعده) اول برص یرلرینی ❊ آچوب کونشه قرشی اوطورب ❊ ایکی ساعت قدر کونشده دوره ❊ تاکه ترلیه اول برص یرلری ❊ فسقه فسقه قبارارق ❊ وصاری صولراقر ❊ اولمرض دفع اولور (بعضیلرندن) برایکی کره ❊ یدرمکله کیدر (وبعضیلرینه) چوق زمان یدرمك کرك ❊ حتی دفع اوله (الحاصل علاج) مادیه کوره در ❊ لکن بونی استعمالده کونلر غایت اسی اولمق کرکدر ❊ اوتوردیغی وقت ترلیه ❊ (وقره بهقه)(خردل ایله)(صابون) سوره لر (دخی دیکر برتعبیرایله) اطریلال رجل جراد ❊ ورجل غراب ❊ دخی دیرلر ❊ خلال تخمیدر ❊ بواوته قوزغون ایاغی دیرلر ❊ هروجهله طوراق اوتنه بکزر ❊ الا بوقدر واردرکه ❊ بونك چیچکی آق اولور ❊ مزاجی اسیدر ❊ وقوریدر ❊ استعمال اولنان تخمیدر (بهقك هرنوعنی)(وبرصی) دخی دفع ایدر ❊ ایچمکله صورتی بودرکه (بر درهمنه) ربع درهم (عاقر قرحا) ایله یومشق

دوکه‌لر ❊ یتجك قدر بال قتلر (بهق) (یابرصی) اولان کشی یاتسه کونشه قرشو اوتورسه ❊ ایکی ساعته‌دك زحمتی اولان یرلری یارله ❊ صولری اقه اول زحمت کیده

(دیکر برص ایچون) چکی بکرکنی کباب ایدوب ❊ صولاندیغی وقت اوزرینه دوکولمش ❊ کوکرد سپوب چوویروب ❊ طمله‌ین صوین جمع ایدوب ❊ برمحلده خفظ ایده‌لر ❊ برص اوزرینه ❊ تکرار تکرارسوره‌لر ❊ دفع اوله مجربدر ❊ لکن سوردکجه اووه‌لر ❊

(دیکر علاج) (کوکرچین نجسین) یومشق دوکوب ❊ الیلر (ارپه) اونیله، قرشدورب ❊ صوایله چالقیلر ❊ بولاج کبی اوله (بعده) برمقدار قطونا قرشدورب ❊ سحق ایده‌لر ❊ مرهم کبی اوله (بعده) برکتان بزی اوزرینه ❊ سورب (برص) اوزرینه یاقی ایدوب ❊ بغلیلر اوچ کون طوره (بعده) یقایوب تکرار سوره ❊ اوچ دفعه ایده دفع اوله ❊

❊ دیکر برص ایچون باقی غایت مجربدر ❊

(شیطرح)(وسورمه)(ومازو)(وبالق ککی) یاغمش اوله (وقزل زاج) دوکوب الیلر ❊ وبربرینه قرشدورب ❊ طلا ایده‌لر ❊ یعنی اوچ کون یاقی ایده‌لر ❊ تکرار تکرار مجربدر غفلت اولنمیه

❊ معلوم اوله که آق بهقك علاجی اولا بلغمی ازاله ایده‌لر ❊
❊ صفتی بودر ❊

(کابلی هلیله) ۲ درهم (ترید) ۱ درهم بال ایله یغوروب ❊ استعمال ایده‌لر

(دیکر) (اطرفیل صغیر) ۲ درهم (وترید) ۱ درهم (وشخم حظل) ۱ دنك بونك جله‌سی برکوزل شربت اولور ❊ بوشربتدن درت دفعه ایچمك کرکدر

(دخی بلغم) ارتورر غدالردن برهیر ایلك کرکدر ❊ واطرفیله ملازمت

ومداومت ایده‌لر (بعده)(شیطرج)(و یاقزل بویایی) دکوب سرکه ایله سورمك کرکدر

❊ دیکر برعلاج بهق دفع ایدر ❊

(شیطرنج)(وطورب تخمی)(وقزل بویا)(وکندس) یعنی (چوغان) (وخردل) برابر اوله‌رق هربرین سحق ایدوب (صرب سرکه ایله) قرشدورب ❊ وکونشه اوتورب ❊ اووه اووه ❊ سورنه ❊ برقاج دفعه بویلجه عمل ایده‌لر دفع اولور عنایت حقیله

❊ معلوم اوله که قره بهقك علاجی ❊

(افیتمون) مطبوحین برقاج دفعه ایچره‌لر ❊ (بعده) بومجونه ملازمت ایتدیره‌سین (ترتیب معجون بودر)(کابلی هلیله)(وقره‌هلیله) ودخی (افیتمون) محکم دوکه‌لر ❊ هرکون (قزل اوزم) ایله یوغوره‌سین ❊ وهرکون برر جوز قدر ویره‌سز ❊ وسودا ارتورر نسنه‌لردن ❊ پرهیز ایده‌لر ❊ غدالری لطیف اوله ❊ حمامه ملازمت ایده‌لر ❊ چوق ترلمك کرکدر (وآق بهقه طلا اولنان شیئ بوکه) دخی طلا ایده‌لر ❊ فائده مشاهده اولنور (یاخود) شوترتیب یاپلوب طلا اولنه ❊

❊ صفتی بودر ❊

(شیطرج) یعنی (زرکوله) ۳۰ درهم (وقزل بویه) ۳۰ درهم (ومردسنك) ٥ درهم (وزاج) ٥ درهم ❊ بونلری دوکوب سرکه ایله یوغورب ❊ سوره‌سین ❊ لکن سرکه ایچنه اصیجاق تمور قزدیروب برقاچ دفعه صوقه‌لر ❊ ورنکی قراره (بعده) اجزالری قرشدورب صکره طلا ایده‌سین باذن خدا شفا بوله

(دیکر برصه علاج) بودرکه ❊ اول امرده ایوجه قئ ایتدیره‌سین ❊ واسهال دخی ایتدیره‌سین ❊ وبوحبلری ترتیب ایده‌سین (صفتی بودر) (آق تربد) ۲ درهم (صبراوسقطوری) ۱ درهم (وحب النیل) یعنی (آق چوید تخمی) ۱ درهم (شحم خطل) ۲ درهم (محموده)

(دیکر)

(دیکر) (طورب تخمی) شاب صویی برله ❊ باله قرشدورب ❊ یه اون یللق بهق ❊ ایوایدوب کیده‌رر دیمشلردر

(دیکر) برمجر یکم ❊ هرزمانده استعمال ایتدیکمز علمدر ❊ (آق بهق) و (یا) (قره‌بهق) زائل اولور ❊ (اکر بوعلتلر تیز زائل اولسون ❊ دیر ایسك ❊ اولا برقاچ نوبت ملایمت ویرەلر ❊ (بعد) حمامه واروب ❊ تمام ترلدکدنصکره ❊ چقوب حرارتله بهق اولان یرلری ❊ ایوجه قوتلوجه سورته سورته قزل اتاوله ❊ (دخی) (کندوسی) یعنی (چوغانی) (فرفیون) یاغیله قرشدیروب ❊ ایوجه اووه اووه ❊ سورەلر ❊ اوچ کون طوره (بعده) حمامه کیده (بعده) یئه سوره (یئه اوچ کون طوره ❊ والحاصل تکرار ایدەلر ❊ دفع اوله)

﴿ ای اخلاء معلوم شریفکز اوله که ❊ یکرمی یدنجی باب ﴾

﴿ تمره کونك ❊ انواعی بیاننده اولجیدر ﴾

(تمره‌کی دیدکلری علت) برشیدرکه ❊ یا (بلغمدن) و (یاخود) (بلغمه) سودانك اجتماعندن و (یاخود) (صفرا ایله بلغمك) اجتماعندن حاصل اولور (اول علت) دری یوزندن چیقوب ❊ انسانك کودسنه یاپیلور (اکر) بدنی قابلسه جزامك ❊ اول علامتیدر ❊ حذر اتمك کرك (اکر) تمره‌کی باشندن اباغه قدر احاطه ایدرسه (انك علاجی) اولدرکه اول قولاغی آردنده ❊ ایکی طمر واردر (اکا) خلف الاذن دیرلر ❊ اول طمرلری جزه (یعنی کسمه) و (ایکی) بلك اوزرنده ❊ (حبل الزراع) دیرلر ❊ اول ایکی طمر بلکه کانجه ایکی بولوك اولور ❊ انك یوقاروسنده اولطمرلری کسه‌سین ❊ و (ایکی طمر) دخی ایچ طپوق اوزرنده اوجیدر (اکا) (عرق الساقین) دیرلر ❊ اولطمرلری طپوغك یوقاروسندن کسەلر ❊ دخی علیلك دماغنك اورته سندن ❊ ودیبندن ❊ دیشنك دیبنه دکین ❊ جزه‌سین ❊ وایکی جزی دخی ایکی

٣ جكردك ❊ بونلرى يومشاق دوكوب ❊ صو ايله يغورب حبلر ايده‌سين ❊ وكولكده قروده‌سين ❊ شربتى ٢ درهم ❊ اندنصكره (بومجونى) كونده ٢ درهم ويره‌سين (صفت معجون بودر)(اكير) (وفلفل) وقره‌هليله)(وچام صاقزينك عقيده‌سى)(وكونلك)(وزراوند) وحب الفار) جمله‌سى وزنده برابر اوله‌جق بال ايله معجون ايدوب ❊ استعمال ايده‌سين ❊واوستندن بوعلاجى ايده‌سين ❊

❊ علاج بودر ❊

(كارطاشى)(شيطرج) وزرنيخ) (وكراج وزنده برابر اوله‌لر ❊ واوغلان سديكى ايله ❊ ياخود سركه ايله ❊ بوغوره‌سين ❊ ودورت كون ❊ كونشده قويه‌سين ❊ سركه‌سى اكسلدكجه بتوره‌سين ❊ اندن عليلى سدك ايله ❊ و ياسركه ايله ❊ يقايه‌سين ❊ دخى بواوتى سوره‌سين ❊ وطعامدن حار ❊ و يابس نسنه‌لر ❊ يدوره‌سين)

(ديكر برصه علاج) و (بهقه دخى علاج ❊ ليمون صويني وكندوسنى ❊ اتمك ايجيله اصلدوب وعليلى كونشه قارشو دوندورب ❊ برص اولان يرلرينه ❊ ياقى ايدوب ❊ قوينجه‌يه قدر كونشده اوتوره ❊ برقاچ دفعه بومنوال اوزره ايده‌لر ❊ (برص) و (بهق) دفع اولور ❊ باذن خدا)

(ديكر علاج) (انجيرپراغنى) دوكوب (آق‌بهقه) باقى اتسه‌لر كيده‌رر ❊ باذن خدا (ديكر) (كوكرد) ٥ ده‌هم (ژنكار) ٥ درهم (تخم طورب) ٥ درهم(جويزايجى ٢ درهم و (زرنيخ) ٤ (آجى‌زيت‌ياغى) درهم ١٠ بواجزالرى جمع ايدوب ❊ (زيت ياغيله قرشدورب ❊ مرهم ايدوب سابقلرى كبى (برص) اوزرينه طلا ايده‌لر)

(ديكر بهقه طلا ايچون علاج) (كندس) يعنى چوغان) و (كبره ديبنك قابى) و (عودالقهر) و (شيطرنج) يعنى زركوله ❊ و (تورب تخمى) جمله‌سنى بروزنده ❊ اولوب ❊ برابر دوكولوب اليوب ❊ سركه ايله خمير ايدوب ❊ طلا ايده‌لر) (ديكر) فيل اوديني ❊ برصه طلا اتسه‌لر ❊ شفابوله ❊ باذن خدا)

(يانه)

یانه ❊ جزه‌سین ❊ بوجمله طمرلردن ❊ اقان قانی ❊ جمع ایدوب ❊ علیلك تمره کوسنه سورسین ❊ اوج کون طوره ❊ صکره یقانه ❊ دخی کوندن کونه ❊ علت زائل اولور ❊ تمام قرق کونده ❊ قطعا اثری قالمیه ❊ باذن‌الله تعالی

(دیکر) صوصغرینك یاغنی (طوز) ایله قرشدورب ❊ تمره‌کویه ❊ سوره‌لر ❊ کیده‌رر (دیکر) طوشان قانی ❊ (تمره‌کویه) سورسلر نافعدر ومجربدر)

(دیکر تمرکی ایچون) (خردلی) دوکوب (صرب سرکه ❊ ایله آزه دخی تمره کویی ❊ قزیوب ❊ قناده‌لر ❊ دخی طلایده‌لر ❊ شفا بوله (دیکر تمره‌کویه) سکوت کولنی سرکه ایله قرشدورب ❊ سورسلر کیده‌رر)

(دیکر تمره کو ایچون علاج ❊ (ضمنع عربی) سرکه‌ده ازوب تازه تمره‌کویه ❊ سورسلر ❊ دفع ایدر)

(دیکر) (فرفیون یاغی) تمره کویه نافعدر و (مجربدر) باذن خدا شفابوله (دیکر تمره‌کی ایچون (ترمنتی) و (کوکرد) برابر اوله ❊ محکم سحق ایدوب مرهم کبی ❊ اولدقده (طلا اولنسه ❊ بدنك عمقنه تأثیر ایتکسزین ❊ بالکلیه ❊ ازاله ایدر ❊ برعظیم الشان علاجدر)
(دیکر علاج) هرکون ایکی اوچ دفعه ❊ تمره کواولان محلاره کبریت صویی سورسه‌لر ❊ کوکندن کیدرر ❊ تجربه اولندی غفلت اولنمیه ❊ (زاج رومی) (دخی) بوفعلی اجرا ایدر دیو یازمشلردر ❊ تجربه اولنه (دیکر علاج تمره کوایچون) یومرطه قبوغنی یاقوب ❊ دوکوب الیلر ❊ یمورطه مقداری خنا ❊ واود ❊ وکسکین سرکه ❊ بونلری ایدوب ایوجه خلط ایدوب ❊ تمره‌کویه دفعاتله سوره‌لر ❊ نافعدر دفع ایدر)

(دیکر تمره کیه علاج) بادم بوسه سنی کیل ایله اصلادوب ❊ برقاج دفعه اوره‌لر دفع اولور ❊ برنیچه کره تجربه اولنمشدر)

(دیکر علاج) (فلفل) ونشاطر) دوکه‌لر بر برینه قتالر ❊ وتمره کویی چزه‌لر اندن اوستنه برقاچ کره اوره‌لره نافعدر ومجربدر)

❊ معلوم اوله که قزل تمره کیچون علاج ❊

(برمقدار کچی یاغنی) اربدوب و (برمقدار (بلوط اغاجی کوکی) و براز (قطران) و (برازشیطرنج) یعنی زرکوله ❊ بر بر بنه قرشدورب ❊ تمره کویه برقاج دفعه سوره‌لر ❊ مجرب ونافعدر

(نوع دیکر تمره کویه علاج) (صابونی) دوکوب حل ایده‌لر ❊ برمقدار کراج قاتوب ❊ برابر حل ایدوب (بعده) سورب (بعده) وزرینه (کافوری) دورته‌لر (دیکر علاج) (صغرسدوکی ایله) (مازوبی) (حل ایدوب) سوره‌لر ❊ نافعدر (نوع دیکر تمره کیچون) یدی دانه مازو یشل اوله) و نارقبوغی) ٥ درهم (خنا) ١٠ درهم (قره صاقز) ١٠ درهم (ضمغ عربی) ١٠ درهم (شمنان) ٥ درهم ❊ وبرمقدار شفتالو یپراغی قته‌لر ❊ و (اللی درهم) قویروق یاغی) وژنکار) ٣٠ درهم (سنمحداك) ٣ درهم (اندروت) ٣ درهم (بیعه) ٥ درهم ❊ وبوبجموع دوکوب ❊ الیوب (قره صاقز) یاغیله ❊ قرشدورب بر بز اوزرینه ❊ قیون ❊ یاقی ایده‌لر ❊ مجربدر ❊

❊ معلوم شریفکز اوله که (تمره‌کی) (ایکی نوع اولوب ❊ بری ❊ ❊ یاش) و (بری) دخی قوریدر ❊

(بونك سبی) (طوزلو بلغمدر) و (یاخود) یا نمش سودا در) و (یاخود) (غلیظ بلغم ایله قار شقدر) اکثر یا طوزلو شیلر ❊ وطوزلو بالق ❊ وزیتون و (بصدرمه) و (صرمساق) و (صوغان) کبی

شیلری یمکه معتادی اولان ❊ کسنه‌لره ❊ عارض اولور ❊ وچوق حرکت ایدوب ❊ وچوق (غصه) چکانلره ❊ مستولی اولور)

(یونك علاجی) اولا اخلاطی بشر یجی شیلر و یره‌لر (بعده) قان اله‌لر و شربت ویروب اسهال ایلیه لر (بعده) (لابطه صو ینی) سرکه ایله و ضمغله سوره لر و (یاخود) یمور طه یاغنی طرطر یاغیله سوره لر ❊ و (یاخود) (نخود اونی) (شاب) و (بال) ایله سوره‌لر و (نشادری) یومشاق دوکوب (سرکه ایله ایوجه ❊ قرشدورب سوره‌لر ❊ دفع ایدر

(دیکر برنج یاغی) و بغدای یاغی) دخی مجر بدر و (هلالیه صو ینی) دخی تمره کویه) سورمك نافعدر ❊ ومجر بدر کیده‌رر)

❊ ای عزیز معلوم شریفکز اولسون که سفعه تعبیراولنو ❊
❊ بو برعلت دیرکه ❊ اکثر یا باشده اولور ❊

(قرو اولور) و (یاش اولور) (صولانور) و (ایرنلنور) و (بربرینه) اولا شور ❊ (وشیشر) و (زیاده اولوب ❊ یراماز اولیجق کله قریب اولور (اوغلانجقلر ده) چوق اولور ❊ و بیوك کشیده دخی اولور ❊ (یونك علاجی) (اکر) قورو اولورسه ❊ قولاقدن حجامت ایده لر ❊ واول قاندن اله‌لر ❊ باشنه سوره لر ❊ (بعده) مرهم احمر سوره لر ❊ (مرهم احمر بودر) (مرده سنك) و (زرده چوب) ایکیسنی ❊ آیرو آیرو ❊ دوکوب مقدارنجه (سرکیله) و (زیت یاغیله) قرشدورب ❊ سوره‌لر نافع اوله و (یاش اولانه) و (قرویه نافعدر) و (علاج مشترکدر) و (معصوملره) (شاهتره شربتی) ایچره‌لر ❊ (اکرسودامر) معصوم ایسه ❊ ینه امزدن خاتونه ایچره لر ❊ (مثلا) (آمق مجونی) کبی و (دیاقاتیلیقون) و (شاهتره) حبی و (شربتی) کبی (اکر) یونك آدم ایسه ❊ اولا باش طمرتدن قان اله لر (بعده) بو مذکور مسهللر دن ایچره لر ❊ وبومرضه (سنامکی) و (صاری هلیله‌تی) (ماء جبن) ایله ایچرمك غایت نافعدر ❊ (بعده (ابه کومجی) و (ارپه) و (لابطه کوکی) و (شاهتره) بونلری قیندوب ❊ واول صوایله باشنی یقایلر ❊ (وبعده) بومرهمی سوره‌لر)

﴿ صفت مرهم بودر ❊ شاهتره عصاره‌سی ﴾

(ولاحنه عصاره‌سی) و (لابطه عصاره‌سی) و (اندز عصاره سی) هر برندن ❊ اون ایکی درهم (مرده سنك) دورت درهم ❊ بونلری کفایت مقداری اله لر ❊ و (سذاب یاغی) و (طاوق یاغی) و (بالمومی ایله) مرهم ایلیه‌لر ❊ وباشه سوره‌لر ❊ و (اوغلنجقره) بو (مرهمدن) سوره لر غایت مجربدر (دیکر) چوب چینی و (خنا) و (زر اونده) و (مرده سنك) و (نارقپوغی) برابر اله لر ❊ ودوکوب الیه‌لر ❊ سرکه ایله و (کل یاغیله) فرشدورب باشه سوره‌لر ❊ (نوع دیکر) آسانجه وقولایجه اولور ❊ ومجربدر ❊ (کوکرد) و (شاب) ایکیسنی دوکوب ❊ قویرق یاغیله ❊ و یوغرت ایله قرشدورب سوره‌لر ❊ و (بوترکیب) تمره کزیه ❊ و (کل باشه) غایت نافعدر)

(دیکر علاج) (راسنخ طاشی) ۳ درهم (زردالو جکر دکینك ایچی ۳ درهم بش پرمق اوچیله (قنا) بونلری غایت کوزل سحق ایدوب ❊ کسکین سرکه ایله برشیشه ایچنده ❊ اولقدر چالقایه کیم ❊ مرهم کبی اوله ❊ حامه کیدوب کل اباشلی اولان کسه ❊ باشنی صابون ایله ❊ ایوجه یقایلر ❊ (بعده) (مرهمی) باشنه سوره‌لر نافعدر)

﴿ ای اخلا معلوم شریفکز اولسونکه ❊ یکرمی سکزنجی باب ﴾

﴿ سکلریك انواعی بیانده اولجیدر ﴾

(سبی سوداوی) و بلغمی ماده لر در (علاجی) اولا تنقیه ایدوب (اکر قان) علامتی وار ایسه ❊ قان اله لر (بعده) سکوت یراغنی ❊ دوکوب ❊ سرکه ایله قرشدورب ❊ سکل اوزرینه یاقی کبی قیوب باغلیه‌لر) (دیکر علاج) یلان یصدیغنی دوکوب ❊ اوستنه اوره لر (یلان یصدیغی) دیدکاری اوت اکثری قبراستان ایچنده چوق اولور ❊ انلوانلو یراقلری اولور ❊ مصر بغدایی کبی قوچانی اولور ❊ کاله ایردیکی وقتده قوچانی غایت قرمزی اولور ❊ کوکنی دوکوب سکله یاقی کبی

اوره‌لر ❊ یکرمی دورت ساعت طوره و (یاخود) نجور مریم سوره‌لر ❊ و (یاخود (هلیله) (یاخود) هندبایی دوکوب ❊ او ستنه قویه و (یاخود) (سودجله) اوتنی دوکوب بال ایله قرشدورب ❊ بش اون صباح آچ قرننه بیه‌لر بدنده نقدر سکلر وار ایسه ❊ جله‌سین دوکوب دفع ایدر عنایت حقله

(معلوم اوله که) قیاقورو غینك بیوجك دانه لرندن ❊ بش اون کون هرصباح اوچر دانه سین یسه لر ❊ بدنده نقدر سکلر وار ایسه ❊ جله‌سنی دوکوب کیدرر (اکر) برقاچ قاشق قیاقوریغی صویندن اوچر قاشق ایچوب ❊ وسکلر اوزرینه سورسلر نقدر سکل وار ایسه جله‌سی دوکولوب ❊ ازاله ایدر (حتی) انادن طوغمش اولسه بیله کیدرر)

(دیکر) (صامر یوماکه) ترجمه (کونه بقان دیرلر) الك تخمندن بر اویچ قدر الوب ❊ دوکوب ❊ یمر طه ایله قرشدیره‌لر ❊ اوچ دورت کون قدر بیه‌لر ❊ نقدر سکل وار ایسه ❊ جله‌سی زائل اولور

❊ معلوم شریفکز اوله که ❊ اکر سکل ❊
❊ بلغمك خلط علیظندن ❊ ظهور ایدرسه ❊

(علاجی بودرکه ❊ حربك ❊ و (یلان یصدغی) و (مقل) و (نشسته) و (ضمغ عربی) برابر حبلر ایدوب ❊ ایکی کیجه ❊ وایکی صباح علیل اولان کسه اون بش کون استعمال ایده (اما یلان یصدیغی) بر مقدار اکسك اوله)

(دیکر) (سکل ایچون) علاج سکلی ایوجه قازیوب ❊ اوزرینه طوشان ❊ بینی سورسلر ❊ اوچ کونه وارمز محو ایدر ❊ باذن الله تعالی ❊ (دیکر سکل ایچون) و (قولنج ایچون) ایچی چقمش (چورك اوتی) دخی ترياس) ۲۰ (و بلاوط) یکرمیشر درهم (زنجبیل) ۱۰ درهم و (کرفس) ۱۰ درهم (عسل) ۲٤۰ درهم معجون ایدوب ❊

اخشام ❊ وصباح ❊ بش درهم قدر استعمال ایدهلر ❊ سکلدن اثر قالمز)
(دیکر علاج) (شب یمانی) و (ماذو) و (تره تخمی هربرندن
برابر سحق ایدوب ❊ الیوب ❊ (صغیر اودیله ❊ یوغوروب ❊ سکل
اوزرینه باقی ایدهلر ویکرمی دورت ساعت طوره (بعده) صابون ایله ❊
اووه اووه یقایوب (تکرار) ینه اوره ❊ الحاصل اوچ دفعه بومنوال
اوزره طوره ❊

(دیکر علاج) (انجیری) پشورب (ارپه اونی ایله) یغورب شکله
اورسلر خوش اوله ❊ مجربدر)

(دیکر) تدبیر (اوغلان سدوکی) ایله (قره چورك) اوتنی قرشدورب ❊
سکل اوزرینه اورسهلر ❊ شفابوله باذن خدا)

(دیکر خواص) بودرکه (بوکوردلن دیکننك) برطالن کونش طلوع
ایتمکسزین ❊ واروب برضالنی الوب ❊ برقاچ دفعه بوروب بر بیوجك
طاش التنه بصدورب ❊ دیه که بوسکل بندن کیت سون سنی بوطاش
التدن خلاص ایدریم (اکر) کتمز ایسه ❊ سنی بونده حبس ایدوب
بورا قیریم دیبوب ❊ ارقه طرفنه باقیه رق ❊ دونوب کله ❊ بر هفته یه
قدر اذن خدا ایله ❊ برشئ قالمز غایت مجربدر غفلت اولنمیه ❊ عزیزم
سکل کیتدکدنصکره کیدوب اول طاشی آته

(دیکر سکل ایچون) برقبلون بغانك صورتندن برمقدار قان چقاروب ❊
سکل ارزرینه سوری وبره کیده روب ❊ اثر قالمز)

(دیکر) (طوت یراغنك ❊ سودینی سکله سورسلر ❊ دفع اولوب کیده مجرب
(دیکر سکل ایچون) علاج (دوهنك یاش بوقنی) سکله سورسلر ❊
یعنی یق کبی ایدوب اوزرینه قیوب یکرمی دورت ساعت دور دورسلر ❊
سکل و (تمرهکی) دفع اولور

(دیکر علاج) ایت اوزومنك صوین سکله سورب ❊ برز ایله سکلی
صرهلر ❊ برکون برکیجه طوره (اکر) کتمز ایسه تکرار ایده ❊ اوچ
دفعه سورب بغله یه باذن خدا دفع اولور)

(دیکر)

(دیکر سکل ایچون) (خاتونلرك حیض قانی) سوره لر ❊ مجربدر دفع اولور ٠

(دیکر سکلی) اولان کسنه اول سکللریك ❊ دپه لرین کسوب ❊ قنادوب ❊ اندن سجان اوتون دوکوب ❊ اوزرینه اکه‌لر فی‌الحال قرو دوب کیدر بودخی مجربدر

(دیکر سکل ایچون) (سرجه بوقون) یعنی زبیلن (آدم) توکروکو ایله قرشدورب (سکل) اولان یرله سورب ❊ ایوجه اووه‌لر)

(ابن سینا) بیوررکه اکر برکسه کولی سکل اوزره سرکه ایله اورسلر ❊ سکلی دفع رفع ایدر ❊ وقوریدر مجربدر

(دیکر) بور چاغی دوکوب ❊ سرکه ایله حل ایدوب ❊ اوغلانجقلرك باشند اولان چبانلره ❊ برقاح کره اورسلر دفع اوله ❊

(دیکر) تمره‌کی ایچون) اریك بوسه‌سین صرب سرکه ایله اصلادوب ❊ اوج کون صکره ❊ تمره‌کو اوزرینه سورسه لر ❊ اون یالق اولسه کیده‌رر ❊

❊ ای عزیز معلومکز اوله‌که سعفه وشرینه دیدکاری ❊
❊ برعلت اولوب ❊ اکثری معصوملرده اولور ❊

برتفصیل بالاده مرور ایتدی ❊ بوعلت مذکوره اکثری باشد اولوب ❊ صولانوب وایرکلانوب ❊ وبربرینه متصل اولوب ❊ سپشر زیاده اولور ❊ صبیانلرده چوق اولور ❊ بومثللو یاره‌لرده ❊ اکثری قورد اولور ❊ قولاقدن جامت ایده‌لر ❊ واول قاندن باشنه سوره‌لر ❊ یعنی باشده اولان یاره‌لره سوره‌لر (بعده) بومرهمی اعمال ایدوب باشنه سوره‌لر ❊

❊ صفة قزل مرهم بودر ❊

(مرداسنج) و (زرده چوب) ایکیسندن بشر درهم الوب ❊ آیری آیری دوکوب الیوب ❊ صرب سرکیله وزیت یاغیله ❊ قرشدورب کوزل بر مرهم اولور ❊ باشنده ویوزلرنده ❊ اولان یاره‌لره ❊ برقاچ دفعه سوره‌لر غایت نافعدر)

(اکر بومذکور یاره لر) بیوك آدمده اولورسه ❊ باش طمرلرندن قان اله لر ❊ واکسه سندن حجامت ایدهلر فائده ایدر (اکر باش اولورسه) یعنی یاره صولو اولورسه ❊ قان وحجامت یارر یعنی ایوکلور ❊ ومسهل دخی ایچرلسه ایو در ❊ مثلا مطبوخ هلیله ❊ وحب قوقیا ❊ بونلر ایچیلدیکی حالده نافعدر)

❊ وبو ترکیب دخی غایت کوزل علاجدر ❊

ترکیب بو در (بقر تومز) ۲ درهم و (قنبیل طائفی) ۲ درهم (کونلك) ٤ درهم (وشاب) ٤ درهم (زراوندطویل) ۱ درهم و (زاج) ۱ درهم (صبر) ۱ درهم بونلری دو کوب ❊ الیوب کسکین (سرکه) و (کل یاغیله) قرشدورب یاره‌لره سوره‌لر ❊ و (آغی اغاجی یپراغنی) قینادوب صوییله اول یاره‌لری ❊ ایوجه اووه اووه یقایلر ❊ وطوغله پارچه سنی صرب سرکه ایچنه برقاچ دفعه قزدیروب صوقه‌لر ❊ دوکلر الیه لر ٦ درهم طوغلة طوزینه اوچ درهم طوز قاتوب ❊ برمقدارینی سرکه ایله ازوب ❊ باشه و یوزنده اولان یاره لرینه ❊ اوره‌لر زیاده نافعدر ❊ وبجربدر)

❊ دیکر ترکیب ❊ مرهم بودر عجایب مفیددر ❊

(شاب) ٥ درهم (کوکرد) ٥ درهم و (بالك تخمی) ٥ درهم بونلری برابر دوکوب الیوب زیت یاغی (یاخود) سایاغله قرشدورب ❊ باشده ویوزده وسائر یرلرده اولان یاره‌لره ❊ سوره لر ❊ برقاچ دفعه ایده‌لر نافعدر ❊

❊ دیکر علت که سعفهٔ کدره تعبیر اولنور بریاره‌در ❊

علاجی بو در (سرکوله) (عربجه) شیطرنج درلر ۳ درهم ایکی قبضه (بالدیری قره) بش عدد (ترنج) عربجه نارنج درلر ❊ بونلری ایوجه طوغرایوب سرکوله یی ❊ دوکوب الیوب (ایکیوز درهم) (زیت یاغی قتوب) و (برمقدار سرکه) بونلری ❊ برتنجره یه ❊ قیوب

(اغزینی)

اغزینی صوایوب ❊ بوغی چقمه یه وشویله قیناده که ❊ سرکه محو اوله ❊ (زیت یاغی) قاله (بعده) چیقاروب ❊ بربزدن سوزه بوصه سنی ❊ اول یاره اوزرینه اوره‌لر ❊ یکرمی درت ساعت طوره (بعده) حامه کیده ایوجه یقایه ❊ و (اول صقیلان یغدن (هرکون اول یاره یه سوره‌لر ❊ (یاغ تمام) اولنجه یه قدر ❊ اول یاره‌لردن خلاص اولور ❊ باذن خدای تعالی مجربدر (دیکر علاج) (کوکرد) و (شاب) بوایکیسنی دوکوب الیوب ❊ قویرق یاغیله قرشدورب ❊ مرهم ایدوب ❊ یاره یه سوره‌لر ❊ و (یاخود) یوغرد ایله قرشدورب ❊ سوره‌لر مجرب برمرهمدر)

(دیکر) سکل ایچون مرهم (شکلی صابون) ایله یقایلر ❊ (یاش بکی بوینوزی یمشیله ❊ و یاش مرسنله ❊ اووه‌لر ❊ و (کلم پیراغنی) دوکوب اوزرینه بغلیه‌لر ❊ و (آت سدوکنك) کپوکنی درتلر ❊ و بوقونی بیله قویه‌لر ❊ دفع ایدر مجربدر)

❊ دیکر) قباتمره کویه ❊ علاج بوکونه اولور ❊

(ضمغ عربی) ۷ درهم (کثیرا) ٥ درهم و (هلیله) ٤ درهم بونلری ❊ دوکوب الیلر (سرکه ایله) قرشدورب ❊ سوره‌لر شفابوله ❊ برقاچ دفعه یاپه‌لر)

(دیکر علاج) (مازو) ٥ درهم (وکثیرا) ۳ درهم ❊ بونلری دوکوب الیوب سرکه ایله حل ایدوب ❊ تمره کویه سوره‌لر ❊ برقاچ دفعه ایده‌لر دفع اوله ❊ (دیکر علاج) (دلك سنمازویی) دوکوب (سرکه ایله) و (صغر سدوکی ایله) قینادوب ❊ وقویو اولنجه دورتلر ❊ یعنی سوره‌لر اول مطبوخ اولان افتیمونی ایچره‌لر ❊ اندنصکره یاقیلردن استعمال ایده‌لر (اکر) یرامز تمره کو اولورسه) (اریك) ضمغنی یعنی پوسنی ❊ سرکه ایله اصلده‌لر ❊ (بعده) ایوجه معجون کبی ایدوب ❊ تمره کویه برقاچ دفعه سوره‌لر ❊ (کوجك اوغلنجلردن) (وبیوك کشیلردن) جله سندن کیدریر ❊ (تمره‌کی ایچون نشادری)

دوکوب سرکه ایله ازلر ❊ وتمره کویه سوره‌لر برقاج دفعه ایده‌لر کیده‌رر)
(دیکر تمره کیچون) (لابده کوکنی) یومشق دوکوب الیلر ❊ صرب
سرکه ایله قرشدورب (تمره کویه) و (برصه) برقاج دفعه سوره‌لر ❊
ایکیسنه‌ده ❊ فائده ایدر) و (نخود یاغی) (تمره کویه) غایت نافعدر
❊ برقاج دفعه سوره‌لر)

❊ ای اخلاء غداد ترکجه بزدیکاری برعلتدر انسانك ❊
❊ وجودنده ❊ وقولاق ارقه‌لرنده ❊ وسائر محللرده اولان شیدر ❊

(بو بزی) قتی قتی اووه‌لر ❊ تاکیم طاغله (بعده) (صبرحضض کیم)
(حولان هندی) دیرلر ❊ افاقیا دیرلر بونلری دوکوب ❊ چرشله
قرشدورب ❊ کاغد اوزرینه سورب ❊ اول یره بغلیه‌لر ❊ کندو
دوشنجه‌یه قدر طوره ❊ نافعدر و (قورشونی) یوقه دوکوب ❊
اوزرینه بغلیلر ❊ اوچ کون طوره ❊ فائده ایده و (طاوق یاغنی)
سوره‌لر تکرار بتکرار ❊ نافعدر (قازیاغی) دخی نافعدر)

❊ ای اخلاء معلوم اوله‌که سعله برمرضدر ❊

(ترکجه اور دیدکاری علتدر) بوکا علاج (وشق) سرکه ایله ازوب ❊
اوزرینه یاقی ایده‌لر ❊ تکرار تکرارایده‌لر شفابوله
وباسلیقون دیدکاری مرهمین اوزرینه ❊ اوره‌لر نافعدر ❊ وصفت
مرهم بودر ❊ (باسلیقون) (بال‌مومی) (وچام صاقزی) (صغرایج
یاغی) (زفت) بونلری ایوجه دوکوب ❊ قرشدورب ❊ یاقی ایدوب
❊ اوزرینه اوره‌لر ❊

❊ ای اخلاء معلوم اوله‌که علت رشته یعنی ایلك ❊
❊ چیبانی دیدکلر علت درکه ❊

(بوعلت) هندستان دیارنده چوق اولور ❊ واولطرفلرك (آب
هوا سندن اولور ❊ اکثری ایاقلرده ظهور ایدر ❊ ابتدا باش و یروب

بیاض ایبلك کبی ظاهر اولور ❊ وکوداسنده ظهور ایدر ❊ چکدیکه چیقار ❊ برشئ صاروب ❊ اوزجاجق‌ینه چقدیغی برك اوزرینه ❊ بغلیه‌لر چیقدقجه صره‌لر ❊ اوزمیه‌لر ❊ واوزربنه غنجه صره‌لر (اول یاره یانده بغلیه‌لر ❊ اوزلمیه ❊ زیر اوزلور ایسه ❊ کشی زیاده فنا اولور)

(بوکا علاج) مطبوخ (هلیله) و (یاخود) مطبوح (آفتیمون) ایچره‌لر ❊ وتنقیه اوله (دیکر ظهورنده) اولا عرق مدنی بیلر ❊ وهم سوره‌لر ❊ فائده ایدوب باطل ایدر (یاخود) بچق درهم (صبربیه‌لر) ایکنجی کون بردرهم (صبر ❊ اوچنجی کون بربچق درهم (صبربیه لر ❊ هم دخی صبری ❊ اوزرینه قویه‌لر فائده ایده ❊ (رئیس بلخی دیرکه) قان الدرمقده فائده ایدر ❊ دیر (و اسهال ایده‌لر ❊ (قورق) (ولیمون شرابی) و بره‌لر ❊ قرص کافوری ❊ و (مرهم اسفیداج نافعدر)

❊ ای عزیز معلوم شریفکز اولسونکه مقعد مرضلری ❊
❊ قتی چوقدر ❊ جله‌دن بری بواصیر علتیدر ❊

و (بواسیرك نوعلری دخی غایت چوقدر (عون خدا ایله) بونلرك هر برلرینه (دورلو دورلو) معالجه‌لر بیان ایده‌لیم ❊ واخوانك خیری وعارفین اله‌لیم ❊ الشفا من الله ازجله (بواسیرك انواعندن (اولکسی) ثولولیدر یعنی سسکل کبیدر ❊ و (بعضیسی) کوجکدر ۳ (و بعضسی بیوکدر) ٤ (و بعضسی تینی‌در ❊ یعنی انجیر کبیدر ❊ و بعضسی عنبیدر ❊ یعنی اوزم کبیدر ٦ (بعضسی توت کبیدر) ۸ بعضسی (مقعدك) ایچنده‌در ۸ (و بعضسی) مقعدك طشره سنده‌در) ۹ وبعض کره جریان ایدر ❊ (اکا) سیاله دیرلر ❊ و بعضکره جریان ایتمز ❊ (اکا) ۱۰ عمیا درلر ۱۱ (سرطانیدر) یعنی یرامز ازیتی چوقدر ۱۲ (سلیمدر) یعنی ضرر سزدر ❊ وکاهیجه دور ایله کلور ❊ یعنی حیض قانی کبی (و بعضسی) اچیلوب آیده برکره آقر (و بعضیسی)

دخی یلده برکره (یا) دها زیاده سیلان ایدر ❊ بونك سببی یاسودادر ❊ و یاخود ❊ دم سودادرکه جکر حرارتندن حاصل اولور (و یاخود) طلاغك فاسد مزاجندن حاصل اولور (وکاه) اولورکه بلغمدن ❊ دخی حاصل اولور)

و (بونك) علامتلری طوداقلری ❊ بیاض اولور ❊ یاباضه مائل اولور ❊ (وبکزی) صاری وخفقانی اولور ❊ ودلی سیاه اولور ❊ وقوتسز وضعیف اولور ❊ واسفلدن ثقیل آزآز خروج ایدر ❊ و (اکثریا) بواسیره مبتلا اولان کسنه‌نك (بکزی صاری ایله یشل بینده اولور ❊ و (کاهیجه) قللری دبنده بکیك عارض اولور)

❊ اکر بواسیردن عمیا اولوب اقیان اولور ایسه ❊

❊ وقان غلبه‌سی وار ایسه ❊

بونك علاجی (باسلیق طمرلرند قان اله‌لر (بعده) اکر اغری دفع اولماز ایسه ❊ اوستنه سلوك یاپشدره‌لر ❊ ودم فاسدی چکوب الوب ودائما طبیعتی بومجون ایله یومشق وملین طوته‌لر)

❊ صفت مجون بودر ❊

(قره‌هلیله) و (مقل ازرق) و (مرور تخمی) هر برندن (اون درهم ❊ بونلری دوکوب ❊ ازاجق (بادم) یاغیله یوستنی الوب ❊ اوچ اغری بال ایله مجون ایلیه‌لر ❊ هرکون بوندن اوچ دورت درهم استعمال ایلیه‌لر ❊ غایت مجربدر)

(دیکر) اکر بواسیر سیاله اولوب آقرسه ❊ کسمیه‌لر زیرا آنك القه‌سندن ❊ چوق فائده واردر)

(مثلا) مالیخولیا) وصرع کبی مرضلردن امین اولور ❊ (اما) زیاده افراطله آقرسه ❊ واقه‌دن وجودنه ضعف طاری اولورسه ❊ اولزمان قانی کسمك لازمدر (زیرا) افراطی استسقایه ❊ و یاخود (سوءالقنیه‌یه) مؤدی اولور ❊ ایمدی اولا صول الینك اسلیمندن قان اله‌لر ❊ وارقه‌یه

قوری شیشه‌لر اوره‌لر (واکرقان) رقیق وحدتلی ایسه ❊ قانی طور دورب وحدتنی ازاله ایده‌جك شیلر استعمال ایلیه‌لر ❊ (مثلا) قوزی قولاغی شربتی ❊ (وکل شربتی) و (مرسین شربتی) بونلری استعمال ایده‌لر غایت نافعدر ❊ (اکر بدنده رقیق اخلاط (و یاخود) صفرا وارایسه ❊ اول بدنی مسهل ایله تنقیه ایلیه‌لر صفت مسهل بودر (کل) و (صاری هلیله قبوغی) بر بجق درهم قدر (قره‌هیله) (بر بجق درهم راوندچینی) ❊ بونلری دوکوب صیجاق (هندبا صوینده) سکز طقوز ❊ ساعت مقداری ❊ اصلادوب (بعده) سوزه‌لر ❊ واول صوایله ❊ اون ایکی درهم (کل مکررشربتی) و (اون ایکی درهم ❊ قدرت حلواسنی حل ایدوب ❊ واوستنه ازاجق دارچین اکوب ایچه‌لر ❊ و بومرهمی دخی طلایلیه‌لر ❊ قانی کسر غاینده مجربدر ❊

❊ صفت مرهم بودر ❊

(کونلك) و (صبر) و (کل امنی) هر برندن بجق‌در و دم الاخوین) ایکی درهم بونلری سجق ایلیوب ❊ یمورطه اغیله قرشدورب ❊ طوشان یوکنی باتروب ❊ مقعدینه یاقی ایده‌لر ❊ و (اکر) مقعده شیش اولورسه ❊ ابه‌کومجی پیراغی) و (پاپادیه) و (صغر قویرغی) و (کتان تخمی) بونلردن برارمقدار الوب ❊ بشروب مقعده یاقی ایلیه‌لر)

و (اکراغریسی) زیاده ایسه اول یاقینك اوزرینك (خشخاش) یاغی سوره‌لر و (یاخود) (بذرنبج پیراغی) قویه‌لر غایت نافعدر ❊ و (بو مرهم) دخی نافعدر باخصوص مقعدده شیش اوله (صفتی بودر (تره‌یاغی) ۸ درهم و (کل یاغی) ۸ درهم (یقانمش اوستوبج) ٤ درهم بونلری قرشدورب ❊ مقعده سوره‌لر ❊ وصوغانی کول ایچنده بشروب ❊ (یمرطه صارسیله) دوکوب (کل یاغیله قرشدورب ❊ مقعده سوره‌لر ❊ غایت مجربدر ❊ و (مقل مرهمی) دخی بواسیره ❊ وشیشنه ❊ ایودر وکیده‌رر ❊ واغرسین تسکین ایلر مجربدر)

و (صغر قویروغونی) فرنکلر بواسیر ایچون استعمال ایلرلر ❊ وهم دخی یدویررلر ❊ وهم یپراغنی ❊ و (چیچکینی) قیندوب ❊ بواسیره یاقی ایلرلر ❊ (اغریسنی) و (شیشنی) کیدهرر ❊ حتی بخور ایلده بیله منفعت واردر ❊ (حاصل کلام) ایچرودن ❊ وطشرودن ❊ استعمالی بواسیره غایت نافعدر ❊ انکیچون ❊ بو اوته بعض دیارلرده (بو اسیر) اوتی دیرلر ❊ طرسوس وآدنه وادرنه شهری واستانبول شهرلرینك اطرافلرنده ❊ قتی چوق بتر (دخی یبان) لسان ثور کوکی ایله ❊ و یپراغیله قینادوب ❊ برقاچ زمان ایچوب مداومت ایلك ❊ و یاخود قوروسنی یاقوب کول ایلیوب ❊ بال ایله قارشدیروب ❊ معجون کبی استعمال ایلك ❊ بواسیری یورکدن کسر ❊ ومهلرینی کیدهریر ❊ وغایت نافع ومجربدر ❊

و (دیکر بواسیر ایچون علاج) بیلان یصدیغی دیدکاری اوتك کوکنی ❊ کوزلجه یقایوب قورودب ❊ دوکوب الیوب ❊ بر ایری مقل ارزاق ایله ❊ یعنی مقل آق کونلك دیدکاری دارودردخی برنوع ضمغ اسمیدر مقل ارزاق دیمکله معروفدر یهودی طائفهسی اکثری تبخیر ایدرلر قارشدورب ❊ حبلر یاپوب (اخشام) و (صباح) استعمال ایلك ❊ بواسیرك انواعنه نافعدر ❊

(دیکر بواسیر ایچون علاج) (سنتلوجه اوتنی) دخی دوکوب ❊ بال ایله معجون ایلیوب ❊ برر مثقال استعمال ایلك ❊ دم بواسیره غایت نافعدر و (سکلرینی دخی دوشورر ❊

(ابن شریف بیوررکه) سکلرك ❊ هرنوعنی ازاله ایلر ❊ حتی انادن بیله ❊ دوغمش اولسه کیدهریر ❊ هیچ اثری قالماز ❊ وقت اولورکه ❊ اوچ کون ❊ یمکله فائده ایدر ❊ وقان اسهالنه عجائب فائده ایدر ❊ وقانی کسر کیدهرر (زوره) دخی فائده ایلر و (بواسیر قانی) هیچ بر اوت کسهمسه (بو اوتی برقاچ کون استعمال ایلسه لر ❊ اول یرامز

قانن سورر (بعده) طوتار (بو برغریب اوتدر) بوخاصه دکه براوتده بولنماز ❊ هم بواسیری کیدرر ❊ هم قانن طوتار ❊ و (هم زخیری کیدەرر ❊ آتله یعنی (پیغمبر چیچکی دیمك کوکنی) دوکوب بال ایله ❊ ❊ برقاچ کون استعمال ایلیەلر بواسیره غایت نافعدر ❊ وقانئی کسر بی نظیردر)

(دیکر بواسیرایچون) (قره بندق کوکنی) صوایله شولدکلو قینادلرکبم ❊ اوچ بلوکده بر بلوکی قاله (بعده) ایاضلەدەلر صباحله آچ قرننه ایچەلر ❊ مجربدر شفابوله)

(دیکر بواسیرایچون) قلیه طاشی کم) فرنکی اوله ❊ تمور طوالی ❊ قلمی زنکار ❊ بونلری یومشاق دوکوب ❊ غبار ایدوب الکدن یکورب (اکر بواسیر) صفرانك طشره سنده اولورسه ❊ بال ایله یوغورەلر ❊ شکللرینك اوزرینه اورەلر ❊ ایکی اوچ دفعه اورەلر ❊ دفع اولور کیدر (اکرایچرووده) اولورسه حلوی ایله ❊ قره اوزمله ❊ ساف ایدەلر ❊ ایچری صوقەلر ❊ برقاچ دفعه ایدەلر وسکللری دوشورر ❊ خطاسز باذن‌الله)

(دیکربواسیرایچون) (دوه دیکننك تخمنی) الوب ❊ اولقدردخی (چورك اوتی الوب ❊ دوکوب بربرینه قرشدورب ❊ بالی قوامه کتورب بونلری قاتوب ❊ خرماجکردکی قدر شافلر ایدوب ❊ کتوره بواسیری قرودب دفع ایدر باذن خدا)

(دیکر بواسیر ایچون) (دهن نشابور) اغریسنی وسیرنسنی دفع ایدر ❊ (زردالو چکردکی ایچی) ۱۰ درهم (میعه) ۳ درهم (اصلمش مقل) یعنی کونلك ۳ درهم ❊ بونلری دوکوب ❊ بربرینه قرشدورب ❊ مقعده باقی ایدەلر شفابوله (دیکر بواسیر ایچون) ایت بورنی دیرلر ❊ یبان کولنك تحمیدیر وقتنده دوشورب ❊ وصوایله برقابده قینادوب ❊ صوین ایچەلر ❊ مخالف طعاملردن پرهیزایدەلر ❊ بواسیر زحتنه بغایت نافعدر دفعاتله تجربه اولنمشدر)

(دیکر علاج) طوکوزلان بوجه‌کین زیت یاغنده ❊ قاویروب ❊ تاکه قوتی زیت یاغنه چقا ❊ اول یغدن دورتلر ❊ عجایب فائده‌لرکورر ❊ (اکر دائم درتسه‌لر هیچ نسنه‌قالمیه ❊ (اکر) آیك یکرمی التیسنده طوتوب ❊ برقاب ایچنه قیوب ❊ اوزرینه زیت یاغی قیوب ❊ اغزینی بغلیوب تازه ایکن قوتن اله ❊ بویاغدن بواسیره دورتسلر قورودہ کیده (دیکر بواسیر ایچون ای‌اخی) طوکوز اودون الوب ❊ قورودب حاجت اولیجاق اغزصو یيله اصلدوب ❊ پاموق‌اوزرینه‌قیوب ❊ اندن مقعده قویلر ❊ مقعتده اولان (سکلری کیده‌ره ❊ بردخی زحمت کورمیه ❊ (دیکر بواسیر ایچون) بریری برمقدار قازوب چوقور ایدوب ❊ ایچنه ❊ برمقدار آتش قیوب ❊ اوزرینه طوکوز اودندن برمقدار قیوب ❊ قور اوزرینه ❊ برچناق قپایوب ❊ چناغك دبن دلوب ❊ برمصره صوقوب ❊ مصره‌نك اوجن دوبرینه صوقوب ❊ اوزرینه اپشوب اوتوره ❊ تاکیم اول اودوك بوغی ❊ دبرندن ایچری کیره ❊ بواسیر قطع اولور ❊ (غایت مجربدر ❊ الله کرمیله شفابولور

(دیکر بواسیر ایچون) بالڭ‌تخمنی ❊ الوب کولکده قورودب (بعده) دوکوب

(دیکر بواسیرایچون) ضوفره‌ده ❊ وبغرصقلرده ❊ یللری اولسه ❊ وهم بوره بوره کلسه ❊ (دانه چادیر) دیرلر ❊ برتخمدر ❊ آنی‌الوب ❊ شاه دانه‌لرین سچوب ❊ یومیه ایکی بچق درهمن اصلادوب ❊ آیازه قیوب ❊ اوج‌کون‌آج قرنه ایچه‌لر ❊ ایچرده اولان بورندی ❊ ویللر جله‌سی دفع اولورکیدر ❊ غایتده‌مجربدر)

(اکر بواسیر) اولوب دبرنده سکلری اولسه ❊ زیاده زحمت ویرسه ❊ بودوا شفتالو چکردکنی ایچی ایله ❊ ایروجه دوکوب ❊ برپاك چولکه قیوب ❊ اوزرینه کوز اتوب ❊ همان بوغی اوزرینه اوتورب ❊ بوغ دبرندن ایچری کیره ❊ وزیاده‌جه بوغ اوزرنده اوتوره ❊

و بوغ ایچرو کیردیکنی حسن ایده ❊ تکرار بردخی اکه ❊ ینه توتسی ویره ❊ اوچ دورت دفعه علی الصباح تعریف وجه اوزره ایده‌لر ❊ عون خدا ایله دفع اوله ❊ (اثری) و (اغریسی) و (سیرنی) قالمیه ❊ (سکللری) وارایسه ❊ قورودب کیده‌ره تکرار تکرار تجربه‌اولنمشدر) (دیکر علاج) سینوب اسکله سنده ❊ وجوار کویلرده ❊ بردیکن واردر ❊ انکله اکثری اوجاقلری سپورلر ❊ مشهوردر ❊ انده اکا اوجاق سپورکه‌سی دیرلر ❊ اول دیکنك کوکون الوب ❊ یقایوب ❊ قورودب ❊ برطاش هوانده دوکوب ❊ برچولمك ایچنه وافرصو قیوب ❊ واغزینی خمیرایله صوایوب ❊ وافرقینا دوب ❊ واغزینك خمیری اچلدقجه ینه صوایوب ❊ والحاصل وکوکوك قوتی ❊ صویه چقمش اوله ❊ (بعده) (اول صویی) برتمیز شیشه یه قیوب ❊ اخشام وصباح یدی کون ❊ بوکوکدن دوام ایده ❊ ایچندن قان کسلوب ❊ انادن طوغمه کبی اولورمجربدر ❊

(دیکر بواسیرایچون) بواسیر زحمتنه ❊ برقاچ کره سلوك اوره‌لر ❊ یرامز قانلرین صوره کیده‌ره ❊

(دیکر طوکوز یاغی) بواسیره ایودر ❊ مقعددن برمصره ایله بوغنی ایچرویه صله‌لر ❊ بوغ نه کونه ایچرویه کیده‌جکنی ❊ اوست طرفنده ذکر ایتدك اوریه قیاساً استعمال ایده‌لر ❊

(دیکربواسیرایچون علاج)(مرسین یراغن)(ویلان قاوین) دوکوب (وبراز بالق کوکنی) دخی دوکوب ❊ بواوچن بربرینه قرشدورب ❊ برسقسیه قورقیوب ❊ بوغنه اوتوره‌لر ❊ تاکه دفع اولنجه یه‌قدر استعمال اولنه ❊ بودخی غایت مجربدر ❊

(دیکر رحمه اولان بواسیرایچون) ورحم اغریسنه ❊ ایو بر علاجدر ترتیب علاج بودر (کتان تخمی) ٥ درهم (رفدان یمورطه صارسیله) (زغفران) ١ درهم (افیون) ١ درهم (بالك تخمی) ١ درهم

بومذکورلری کوزلجه دوکوب ❊ الیوب طاویق یاغیله قرشدروب ❊ برمقدارجه آتشه کوسترەلر ❊ یوغورب یاقی کبی اوله ❊ اغریان یرلرەسورەلر شفابوله باذن خدا

(اکر بواسیری اولان کسنه) ۱ درهم (کندنه تخمنی) اوچ بلوك ایدوب اوچ کره یسه (اثری قالمیه کیده ❊ وقانن کسر بودخی مجربدر

(دیکر علاج) (اغی اغاجی یپراغی) ٥ درهم دوکوب تنجریه قیوب ۳۰ درهم (زیت یاغی) قیوب قینادوب ❊ سوزەلر صافی یاغ قله ❊ اندن برقتیل ایدوب ❊ اول یاغه باندیروب ❊ شاف کبی ایدوب ❊ کوترونه ادخال ایدەلر ❊

(اکر بواسیر) مقعدك طشرەسنده ایسه ❊ اول یاغدن سورەلر ❊ تکرار تکرار ایدەلر ❊ شفا بوله باذ خدا ❊

(دیکر بواسیر ایچون بخور) خردل ایله اشاغیدن بخور اولنسه آدمك بواسرین قوریدر کیدەرر

(الفون) اغاجیله بخور اولنسه (بواسیری) قوریدر کیدرر ❊ الله کرمیله

(بواسیر ایچون) شفتالو چکردکنك قبوغنی بخور ایدوب ❊ بوغونده اوتورەلر ❊ برقاچ دفعه تکرار ایدەلر ❊ غایت نافعدر ❊ بواصول اوزره مشغول ملازمت ایدەلر ❊ تاکه بواسبرك سکللری دوکولوب کیدنجه یه دك دوام ایدەلر ❊ الله اذنیله خلاص اوله

(دیکر بواسیر ایچون) ۳ درهم (کندنه تخمنی) برصاقصبه قویوب ❊ اوزرینه قورقویوب مقعدی بوغونه دوتا ❊ بوده نافعدر

(شفانام کتابده بیوررکه) برکسه (ارسلان درسی اوستنده اوتورسه بواسیری قطع ایدر ❊ زیرا بوخاصه ارسلان درسنده باقیدر ومشهوردر

(دیکر بواسیر ایچون) شب یمنئ ایوجه دوکوب اینجه بزدن چکورب ❊ ایت اوزمنك تخمنی دخی دوکوب ❊ ایوجه بربرینه خلط ایدوب ❊ حبلر

ایده ❊ اخشام ❊ وصباح اوچردانه یه‌لر ❊ قرق یلق (بواسیره ❊ ومیاسیله ❊ (وتمره کویه) و (طوزلو بلغمه) غایتده نافعدر ومجربدر ❊ (دیکر مقعدنده) میاسیلی اولوب ❊ ادراری سیق سیق کلان ذاته ❊ چیك کرمدی محکم دوکون قزدورب (صرب سرکه ایچنه قیوب بوغونه اوتوره (بعده) (چورك اوتنی) نجور ایده غایت نافعدر)
(دیکر) (بواسیره) خنزیر اودونی برقاچ دفعه سوره لر ❊ دفع ایدر ❊

❊ دیکر بواسیر ❊ و (میاسل ایچون) مشترك علاجی ❊

(ارغوان چیچکنی) جمع ایدوب ❊ بجاق ایله ایوجه طوغرایوب ❊ دخی قیاقورغنی دوکوب ❊ صوین الوب ❊ بربرینه قرشدورب ❊ بالی قوامه کتوروب ❊ کپوکنی آلوب ❊ تمام قوامده ایکن ❊ معجون ایدوب ❊ قرق کون ❊ اخشام ❊ وصباح یه‌لر فقط آکشیلردن پرهیز ایده‌لر ❊ غایت نافع ومجربدر)
(اکر برکسه) یدی عدد (قرلنجی کباب ایدوب یسه‌لر ❊ ذکرنده اولان (قومی) و (طاشی) اریدر کیده رر ❊ (سلس البولی) دخی دفع ایدر ❊
(دیکر بواسیر ایله میاسل بیننده ❊ مشترط علاج) قورشونی ❊ دور پولیوب ❊ اینجه الکدن کچورب ❊ (بال) ۸۰ درهم (سنامکی) ۳۰ درهم (صاقز) ۳۰ درهم (قورشون) ۳۰ درهم (شکر) ۳۰ درهم ❊ بوجله اجزالری ایوجه دوکوب ❊ بربریته قرشدورب ❊ برظرفده حفظ ایدوب ❊ اخشام ❊ وصباح جوزقدر ❊ اکل ایده‌لر ❊ شفابوله‌لر باذن خدا ❊

❊ دیکر مشترك علاج بواسیر ایچون ❊ قناتلو جکرکنك ❊

ایاقلرین دوکوب ❊ اوزرینه اوره‌لر ❊ مقعده اولان (سکللری) دوکوب وقوریدر کیدرر ❊

❊ ای عزیز معلو مکز اوله که حاجی صادق بکك ❊
❊ بو اسیر واسهال ایچون مجرب حب ترتیبی ❊

(نخوهٔ هندی) ۲ درهم (قرنفل) ۲ درهم (قره بیر) ۲ درهم (کونلك) ۲ درهم (وقصنی) ۲ درهم و (خشخاش تخمی) ۲ درهم (ضمغ عربی) ۲ درهم (زنجبیل) ۲ درهم (دار فلفل) ۲ درهم بونلری ایوجه سحق ایدوب (بعده) (افیون) ۳ درهم (صاری بال مومی) ٦ درهم (و ۱۰ درهم بادمیاغی) ایجنده ❊ بال مومنی اریدوب (بعده) اقیونی دخی قرشدورب ❊ ایوجه حل اولدقده ❊ بالاده بیان اولنان اجزالری قرشدورب (بعده) بونك بردرهمی ❊ التمش عددحب یاپیله ❊ اخشام وصباح ایکیشر دانه اکل ایدهلر ❊ لکن صویه تحمل وصبر ایدهلر ❊ غایت مجربدر)

(قانلی بواسیر ایچون) یمورطه یی پشروب ❊ (صاری هلیلهٔ) اوزرینه اکوب ❊ کوبکنه اورهلر ❊ غایت نافعدر ❊ ومجربدر

(دیکر بو اسیر ایچون) جویز ایچنك ارالرنده اولان قرمزی قبوقلری ❊ قینادوب ❊ اخشام وصباح ❊ برر فنجان ایچهلر ❊ نافع ومجربدر ❊

(دیکرقانلی بواسیرایچون) (سامرجه کوکی) یعنی فرانسزجه سیمهرو په دیرلر ۱۲ درهم (اکشی نار برعدد قبوغیله برابر (یمورطه قدر اتمك ایچنی ❊ (ضمغ) عربی ۱۲ درهم بوجملهٔ بر طوپراق تنجره ایچنه یارم قیه صو قیوب ❊ قینادوب ❊ بوزدرهم قالنجه یه قدر قینادوب اخشام ❊ وصباح برر فنجان ایچهلر ❊ عنایت حقله شفا بوله مجربدر ❊

(دیکر بواسیر) و (یالری ایچون) (قرمزی قنطریون ۲ درهم) ۲ درهم (قینه قینه) (طورونج قبوغی) ۱ درهم مذکوراجزالری ❊ برکاسه ایچنه قیوب اوزرینه ❊ اوچ بش فنجان صو قیوب ❊ صو صیجاق اولمق لازمدر ایازه قیوب ❊ علی الصباح برفنجان ❊ هرطعام اوستنه برار فنجان ایچهلر ❊ غایت هضم طعام ایدر ❊ ودخی وجوده اولان بواسیر یالرینی ازاله ایدر ❊ مجرب بردوادر ❊

❊ بواسیر ایچون غایت مجرب دوادر ❊

بش عدد قرمزی بیری ❊ منقال کنارنده ❊ یا (خود) یاقیه‌رق ماشه اوستنده ❊ قورودب ایچنك چکردکنی قاتیه‌رق غایت اینجه دوکوب ❊ دولبنده الیوب ❊ یوز درهم اعلا چیلك بال ایچنه ❊ قاتوب ایوجه قرشدورب ❊ اخشام وصباح ❊ برقهوه قشغی اکل ایده ❊ ویمك اوزرینه دخی یرسه هضم طعام اولور ❊ عنایت حقله بواسیردن ❊ براثر قالماز ❊

❊ دیکر بواسیر ایچون ❊

برقاج باش صرمساغی تره یاغ ایچنده ❊ قاویروب ❊ اخشام صباح اکلنه دوام اولنسه ❊ بواسیرلین ❊ وقاسق رنجین ❊ زائل ایدر

❊ دیکر بواسیر ایچون علاج ترتیبی اولوم حدنه ❊
❊ وارسه وقرنی ششمش اولسه دفع ایدر ❊ ترتیبی بودر ❊

(برقاشق اعلا بال) (و برقاشق شیرلغن یاغی) اوچ دورت درهم ❊ (فاره نجسی) بوجلهٔ قوامه کتورب ❊ شافلر دوزب ❊ اشاغیدن کتوره‌لر ❊

❊ ریح بواسیر ایچون) و (وسائر بلغمدن) حاصل اولان امراضك ❊
❊ کلی سی ایچون غفلت اولنمیه ❊

(سنامکی ۱۰۰ درهم)(انیسون ۸۰ درهم)(چورك اوتی ۸۰ درهم) (زنجبیلی ۱۲ درهم) (عسل مصفی ۶۰۰ دهم) بوجلهٔ سحق ایدوب ❊ بر برینه خلط ایدوب (بعده) عسلی قوامه کتورب ❊ معجون ایدوب ❊ صباح واخشام ❊ رومی جویز قدر ❊ استعمال ایده‌لر ❊ (کلی فائده‌سی مشاهده اولنه ❊ وجله‌دن بری مقو یاندندر ❊

(دیکر بواسیره دواء) اشاغیدن اردنك ❊ نشادیر توتونه ❊ امین اوله ❊

❊ ای اخلا معلوم شریفکز اولهکه (تکرار تکرار) بواسیر ایچون ❊
❊ نیچه دورلو علاجلر بیان اولندی که غافل اولمیهلر ❊

(زیرا بواسیر ایچون) نیچه علامتلر ❊ ونیچه دورلو علاجلر ❊ بیان اولندی ❊ (بواسیر) اون دورلودر ❊ (بونك) (دوردی) بورکده اولور ❊ و (یورکده) اولانك (برینه قبض بواسیر) و (برینه دخی اسهال بواسیر) و (برینه) دم بواسیر) و (برینه دخی) ریح بواسیر) تسمیه ایدرلر ❊

و (التسی دخی) (مقعده اولور) ازجله (اولکیسنه) (زنبور تواسیر) تسمیه ایدرلر ❊ اوزنجه اری کبی اولدیغیچون و (برینه دخی) بوت بواسیر) تسمیه ایدرلر ❊ (دانه دانه) اولدیغیچون) و (بریسنه دخی) (عنب بواسیر تسمیه ایدرلر ❊ (دکرمی) قره جه اوزم دانه سی کبی) اولور ❊

و (بریسنه دخی) (شقاق بواسیر) تسمیه ایدرلر ❊ کاه (یارپلور) قنار و (بریسنه) دخی (نفخ بواسیردر) (شیشر) بالق قورصاغنه دونر (و بریسنه) دخی (ناصور بواسیر) تسمیه ایدرلر ❊ (بوینوز) کبی قاتی اولوب ❊ صولانور ❊ بوکده (رحنهٔ بواسیر) تسمیه ایدرلر (بونك) اورتامی دلك اولور ❊ یونك ایچنده ❊ (ایریکوار) و (نجاست کلور) و (بومقعدك التندن کلور ❊ بونی علاجله صاغلتمق متعذردیر ❊ و بونك آلتی واردر ❊ یارلر (فاما) (بونك جلهسنه ریح بواسیر دیرلر) و (بواسیر قانك) زیادهسندن عبارتدر) (پس بیلمش اولاسنکه ❊ (بواسیر قانك غیری) طبیعتدن اولورکم ❊ (اکا سودا دیرلر) یعنی (سوداوی قاندر (اکر سودا) بلغمدن متولد اولورسه ❊ (بواسیر بالق قورصاغی کبی اولور (اما اولکی) (توت بواسیر) دیرلر انك مادهسی ❊ سودایه یقین قاندندر ❊ (الا (عنب بواسیر) بین بینی دیر ❊ بو بابده سوز چوقدر ❊

بواسير ايچون تدبير (قرداش قانی) ٥ درهم (ارکك قصنی) ٥ درهم (آفيون) ١ درهم ❊ بواوچنی دوکوب ❊ غايت اينجه اليه‌لر بر برينه قاتوب ❊ برمقدار آتش اوزرينده اوچنی برمقدار بشروب (بعده) ايندیروب مرجمك قدر حبلر ياپوب ❊ اوج دانه اچ قرننه يوده ❊ اوزرينه صو ايجميه ❊ وصبرايده ❊ و يتاجق وقت كذلك غايت مجر بدر اهمال اولنميه ❊

❊ ای اخی اصل بواسيره سبب صغوقدندر ❊

(اما) بواسيرلی اولان آدمك ❊ رنكی يشلك ايله ❊ صار يلق اراسنده اولور) (دخی معلومكز اوله كه) اكثری (اصحاب بواسيرده) قبض زياده اولور ❊ (بعضا) افراطله اسهال اولمق كرك ❊ لكن چوق اسهال يرامز ❊ زيرا اسهال يرينه ماده دوكلور ❊

(واكر بواسيرقانه) واكر افراطله عروق قانی كندندن اقوب ❊ بدنه ضعف ويرمزسه) اول آقان قانی طوتميه‌لر ❊ (واكر) ضعف ويرسه ❊ منع ايده‌لر ❊ (اما) افراطه ارشميوب ❊ حدنجه آقرسه شول مرضلردن امين اوله كه ❊ سودای جنون) و (مالخوليا) و (جرب) و (بهق) (وثمره كو) و (صرع) و (جذام) و (حای ربع) و (يارم باش اغرسی) و (رحم اغرسی) و (سرسام) و (ذات الجنب) و (آكله) و (جره) يعنی ياقجه و (سرطان) وبوجمله مذكور مرضلردن امين اوله) (اكر) اقان حدبخه آقركن قطع ايلسلر ❊ ويا وقتسز ❊ كندولكندن طوتلسه ❊ بو ذكر اولنان امراض مختلفه ظهور ايدر ❊ واستسقا مرضنه بادی اولور ❊ (ايمدی ای اخوان) هرمرضه مطلع اولوب علاجين وتدبيرين ❊ اكا كوره ايده‌سز

❊ ای عزيز اكر بواسيردن مقعد طشره اوغرسه ❊

قيونك بغانغين ❊ ويا بوينوزين ❊ ياقوب كول ايدوب (بعده)

(کستانه) و (صاری نار چیچکی) و (شب) و (مازو) و بوجمله
یومشاق دوکلمش ❊ ونارك قبوغی ❊ و (یاش مرسین) هر برندن برابر
الوب ❊ کوله قاتوب ❊ براز صو ایله قیناده‌لر (دخی مقعدی کیرو
یرینه واردقدنصکره ❊ اول کول ایله قیناتمش ❊ صیجاق صو اوزرینه
برزمان اوطوره‌لر ❊ ارتق اندنصکره مقعد طشره چقمزاوله ❊ باذن خدا

❊ دیکر اکر مقعد طشره چقسه برآویچ (مازو) و (برآویچ ❊
❊ بللوطك یاشی و برمقدار زاج ❊

بونلری برچولمك ایچنده قیناده‌لر ❊ تابونلری محرا اوله ❊ دخی اصیجقله
علیل اول صویی ایچنه اوتوره ❊ تاکه صغومغه باشلیه اندن قالقه
لازم اولورسه ❊ کیرو اول صویی اصیدوب کیرو اوتوره مجربدر ❊
(دیکر) بخور مریمی) دوکوب سرکه ایله فرشدورب ❊ چقان مقعد
اوزرینه سورسلر ❊ بردخی چقمیه) مجربدر ❊
(دیکر) مقعدك ورمینه (بابونج یاغی سورسلر ❊ شفا بوله بازن
خدا ❊ (دیکر) (قوزی یاغنی ❊ بواسیره سورسلر نافعدر ❊
(دیکر کرمد یاغنی) یوك ایله مقعده سورسلر ❊ اوفاجق قوردونی
قرار کیده‌رر ❊ (دیکر باك کوکنی) کولکده قورودب ❊ اشاغیدن
توتسی اتسلر ❊ عظیم فائده کوره ❊
(دیکر علاج) ایت بونجغی که سیید مهره دیرلر صغوقدر قوریدر اکرانی
ازوب ایچرسه‌لر بواسیر فائده ایدر ❊ (اما بواسیر صاحبنه صغوق
صو ویرمیه‌لر ❊ زیاده زیاندر ❊
(دیکر بواسیرایچون) (کوکرد) ۱۰ درهم (خنزیر یاغی) ۱۰ درهم
قرشدورب برقولانلدق چولمك ایچنه قیوب ❊ التنه آتش یاقوب ایوجه
قینایه ❊ وبواسیری اولان ذات ❊ دزبرینی ❊ اول چولمك اغزینه
قویه ❊ بوغی یبانه کیدمیوب چقمیه ❊ شول قدر طوره‌کم ❊ ترلیه
(کرك بواسیری یورکده) و (کرك متفعده) اولسون کیده‌رر مجربدر ❊

(دیکر)

﴿ دیکر برعلاجدرکه ❊ ناصور جراحتلرینه ❊ و (بواصره) ﴾
﴿ وتمره کویه) و(برصه) و (بهقه) و (خنازیره) و (سکلره) سوره‌لر ﴾

(غایت اعلا برعلاجدر) (اریدر) کیده‌رر صفتی بودر (کرج) ۳۰ درهم و (سوکوت کولی) ۱۵ درهم (و بللوط) ۲۵ درهم (قلیه) ٤۰ درهم بومذکورلری صو ایچنه اضلده‌سین ❊ برقاج کون طوره ❊ دخی اول صوده قینا ده‌سین ❊ حتی قیو اوله ❊ (بعده) قورشون حقه ایچنده صاقلیه‌سین ❊ اقضا ایتدکجه ❊ مذکور مرضلره سوره‌سز ❊ عنایت حقله شفا بوله ❊

(دیکر) مقعده اولان (تمره کویه) (وکجیکه) غایت نافعدر ❊ (پشمش شاب) ۱۰ درهم و (قطران) ٥ درهم ❊ جله‌سین سرکه ایله قرشدورب ❊ طلا ایده‌سز ❊ (دیکر) دم بواسیره دوا اولدرکه ❊ (آنیسون) و (کمیون) و (چورك اوتی) و (نعنه) و (کشنیج) و (ومعدنوس) و (کرفس) بونلردن علی التحمین ❊ برمقدارالوب جله‌سنی برتنجره قینادوب ❊ اخشام وصباح صوین ایچره‌لر ❊ عنایت حقله شفا بوله ❊

(دیکر) بواسیره (قاطر سکاکین) یاقوب توتسی ایدینه نافعدر ❊ ومجربدر ❊

(دیکر) دوه نك) (اورکجی یاغنی) بواصره طلا اتسلر ❊ ناقعدر ومجربدر ❊

(دیکر اسلانك) یاغنی ❊ بواسیره سورسلر خوش اوله ❊

(دیکر) مقعده قورتجه غزلر اولور ❊ صفره کجیدر ❊ اول رنجه دیرلر ❊ (بونك علاجی) (اسرغان تخمی) و (قوز ایجی) برابر دوکوب ❊ بر برینه قاته سین ❊ هوانده محکم دوکه ملهم کبی اوله ❊ بعده اون قسم ایدوب ❊ آچ قرنه ❊ اون کون یه‌لر (دیکر) یللی بواسیره ❊ یعنی (قبض و یل ایله قرنی طولسه ❊ اولوم حدنه

وارسه ❊ عسل وشیرلغن بر ر قاشق و براز فاره نجسی ❊ جملهٔ قوامه کتورب ❊ حرما چکردکندن ایریجه ❊ شافلر ایدوب اشاغیدن کتورنه نافعدر ❊

(دیکر) ظورایله ایچندن قانکلنه ❊ و (کوبکی بوردنه) (کونلك) و (مصطکی) و (ایت نجسنی) سحق ایدوب ❊ قطران ایله قرشدورب ❊ کوبکه یاقی ایدەلر ❊ قاننی و بورسنی کسر ❊

(دیکر) قانه و (اضوره) کرمدی قزدیروب ❊ اوزرینه سرکه دوکوب ❊ بوغونه اوتورەلر ❊ نافعدر (دیکر بر بچق مثقال اوزرلك تخمنی) دوکدین صویله ❊ یودرسه بغرسقده اولان یللری داغیدر ❊ هم بلغمی ❊ وسودایی ❊ وصفرایی ❊ دخی داغیدر مجربدر

❊ ای اخلاء معلوم شریفکز اوله که اکر آدمك کودەسی ❊
❊ ایچنده آت کسلمش اولسه واوزلمش اولسه ❊

و (یاخود) ایاکوسی اغزراولسه ❊ (زراوندك) دیشیسندن ❊ بردرهم سحق ایدوب ❊ صوایله ایچرسلر ❊ نافعدر ومجربدر)
(دیکر) (تارتار قوردیکم) اکاکوبك بورسی دیرلر ❊ اکا علاج براویج (کشنیج) و (ازەجق کوك) و (کویکی اوتی) و (براویج) ناردانەسی ❊ جملەسین بریرده قینادەلر ❊ اندن ایچەلر ❊ آندن یارم رطل مقداری اول صودن الوب ایازه بوراغەلر دخی چال قیلر ❊ ودخی ایچرەلر اول بوری کیده ❊ باذن‌الله‌بعالی
(دیکر) بواسبر ایچون ❊ (مصطکی) ۳ درهم و (کونلك) ۳ درهم و (حریك) ۳ درهم و (جوز بوا) و (ماذو) بردانه ❊ بونلری سحق ایدوب ❊ جمع ایدەلر ❊ بال‌ایله معجون ایدوب ❊ دورت کون (اخشام) و (صباح) زیتون دانەسی مقداری استعمال ایدەلر (بعده) دورت درهم (حربکی) دوکوب ❊ برنخود مقداری سم‌الفار قرشدورب ❊ فلوری قدر پنبه اوزرینه بواوتی اکار ❊ صوفره سنده

قویه‌لر (امامجونه) ابتدا اتدیکی کوندن بونه دخی بشلیه‌لر ❊ صوفرادن دانه‌لر چقسه کرك ❊ مکز ❊ یاخود طقوز کونده‌می قرارر ❊ بواوتی اورمق کرك ❊ (امابش کونه‌دك) کیجه وکوندز ❊ اوره‌لر (صکره غایت اچر همان کوندز اوره‌لر ❊ اول چقان دانه‌لری قرودقدنصکره ❊ ابه‌کومجی بپراغنی) (خنزیر یاغیله) پشوره‌لر اسی‌اسی اول دانه‌لرك اوزرینه اوره‌لر ❊ هرکون اوچ دفعه اوره‌لر ❊ اول دانه‌لر دفع اولور کیدر (بعده) برمقدار (کونلك) و برمقدار (صاقز) و برمقداز (زیت یاغیله)) (خنزیر یاغیله) ❊ بوجله‌ٔ مرهم ایدوب ❊ اول دوشن دانه‌لر بك یرلی اوزرینه اوره‌لر ❊ ایو اولنجه‌یه دکین ❊ کرچه براز زحمت چکلور ❊ (امامجربدر)

❊ ای اخلاء معلومکز اولسونکه ❊ برکسه بواسیردن ❊
❊ اولوم حدنه وارسه ❊ بوذکر اولینجق دوایی ❊

یاپوب استعمال ایدرسه‌لر ❊ عنایت حقله اوآنده صحت بولور ❊ وچوق ذوات کرامه دوا ایتدك ❊ بونکله صحت بولدی مجربمزدر ❊ صفتی وترتیبی بودر) برباش (سرمساق) قبوغیله برابر وقرق دانه ❊ (قره‌اوزم چکردکی ایله برابر ❊ دوانده دوکوب ❊ مرهم کبی اوله ❊ وبربز ایچنه قیوب بغلیه‌سین ❊ اول بواسیرلی اولان علیلی اول بغلو اولان بزاوزرینه اوتوردوب ❊ ایکی طرفنی یورغان ایله ایوجه یصدیروب ❊ تاترلنجه‌یه قدر صبر ایدوب ❊ هرنه قدر آجیرسه آجیسنه باقیوب ❊ ❊ صبرایده (تره دکدنصکره) یوزین آچوب ❊ ترین الشدیره ❊ غایت مجربدر ❊

❊ دیکر اسهال بواسیره ❊ هیچ درمان بولنمزسه ❊

(بومجربدر) بش اون کون برر جوز مقداری استعمال ایده‌لر (ترتیبی بودر) (مازی) و (تورونج قبوغی) و (چورك اوتی) و (جمن سرخ) جله‌سی وزنده برابر اوله‌رق ❊ اوچ ادویه غری بال ایله ❊ معجون ایدوب ❊

اخشام (وصباح) جوزقدر استعمال ایده‌لر ❊ تسکین اولور باذن خدا

❊ ای عزیز معلوم شریفکز اوله که هضم طعام ❊
❊ ایچون برکوزل سفوف که نظیری بوقدر ❊

(وتیز طعامی هضم ایتدیرر ❊ بکزه خمرت ❊ وجماعه قوت ویرر ❊ وسمردرو اکابره غایت مناسبدر ❊ (صفت وترتیبی بودر) (بویان کوکی) ۸ درهم (کشنیج) ۸ درهم (رازیانه) ۸ درهم (انیسون) ۸ درهم (قاقوله) ۱۰ درهم (مصطکی) ۳ درهم (جوز بوا) برعدد (بسباسه) ۱ درهم (و (حولیجان) ۱ ررهم و (فلفل) ۱ درهم و (صندل) ۱درهم ❊ بوجله ایری ایری دوکوب ❊ الیوب ❊ بر برینه قاتوب ❊ ادویه‌نك نصفی مقداری شکر دخی ❊ یعنی (یکرمی بش) درهم شکری دخی خلط ایدوب ❊ بر درهم یتاجق وقت ❊ ویمکدن اوجله ❊ ویمك اوستنه دخی ❊ استعمال ایده‌لر ❊ ودوام شرطدر صکره هردورلو منافعی مشاهد ایده‌لر ❊

❊ معلوم اوله‌که اصحاب بواسیره لازم اولان بودرکه ❊

دائما کندویی کوزه‌دوب ❊ موافق ❊ ومطابق غدالر ❊ ویمکلریه‌لر ❊ ومناسب شربتلر ایچه‌لر ❊ ومخالف غدالردن ❊ ودوالردن پرهیز ایده‌لر ❊ ومحلل بخورلر استعمال ایدوب و (سنه‌ده برقاچ دفعه مسهل ایچوب مناسب شربتلر ایچروب بدنی ❊ ودماغی تنقیه ایده‌لر ❊ واراده حمامه کیدوب ❊ معتدل‌جه بدنی اوو دورمق ❊ واشتهائی صادقه بولنمه‌دکچه طعام وشراب یمیه‌لر ❊ و (طعامدن) اشتهالری وار ایکن ❊ کیروچکه‌لر ❊ زیرا غلیظ مرضلر وعلتلر چوق یوب وچوق ایچوب ❊ ومخالف غدالردن حاصل اولور ❊ (اماشول غدالرکه) علت بواسیره نافع والیقدر ❊ (انادوام لازمدر ❊ زیرا قانلری صافی قلوب اعتدال ویرر (مثلا) (قوزی و (اوغلاق) و (طوق) واهوا) بری اتلری ❊ حرارتی غالب اولنه ❊ بونلرکبی اتلر مناسبدر (وطبیعتی) باردو طعاملر

یه‌لر ❊ تازه بالق ❊ وزردالو ❊ واریك ❊ و (شفتالو) وآشلرده
اول انلرایله پشان چوربالری یه‌لر (اماطوزلو) و (تیزطعاملردن)
حذر ایده‌لر ❊ والا انلرك که (طبیعتی صغوق) و (بلغمیدر) هم (اکا
پرهیز مناسبدر ❊ انلرك کبلره اغدیه نفیس قیله‌لر ❊ و (کبابلر)
(و بریان) و (اکاطعامدن اول (کابشکر) و (مصطکی) و (انیسون)
بیه و (آیده) اوح ودورت دفعه قئ ایده ❊ اما کوزین و یوره کین برلك
بغلوب آندن قوصه ❊ و (الا) اوزون بویلی واورتا بویلی آدم یلده بر
ایکی کره قوصمق کفایت ایدر ❊ امامعده آرتمسنك علامتی قئ ده
اکثلر کتملدر

❊ ای اخلاء معلوم اولهکه بواسیر دن افراط ❊
❊ قان کیدوب قطع ایتمك لازم کلسه خیار ❊

(چکردکی مستحلبی) فی‌الحال قطع ایدر مأثر برعلاجدر ❊ ولکن ابتداء
امرده قانی قطع ایتدرمك ❊ مخاطرلی اولدیغندن ❊ تدریجله قطع
ایده‌جك علاجلر تدارك ایتمك کرکدر (مثلا) سنتلوجه اوتی ❊ باصوری
بالکلیه قطع ایدر ❊ ووجود انسانده اولان ❊ سکللری (مادر زاد)
اولسه دخی ❊ تیز زماند، دفع ایده ❊ قان اسهالنه بوندن اعلا علاج
یوقدر ❊ صفتی بودر برمقدار بواوتدن تدارك ایدوب ❊ کوزلجه
چوبلریله طوغرایوب ❊ محکم دوکوب ❊ یکرمی درهم اولور ایسه
اول اوت قرق درهم بال کسدیروب ❊ قوامه کلدکده ❊ بعد التدبیر ❊
بواوتی قرشدورب هر کیجه یاتورکن ❊ برجوزقدر ❊ استعمال ایده ❊
اکر باسور دموی ایسه دورت ❊ و بش کون صکره ❊ برسیاه قان
کتورر ❊ صکره مه‌لری دوشورر ❊ و بواسیر غائب اولور (بوعلته)
اکسیرکی مؤثر براوتدر ❊

❊ معلوم اولهکه بواسیر علتی ❊

(سرکه) و (اکشی) و (یوغرت) و (سودکبی شیلردن حظ ایتمز ❊

بوعلت صاحبی ضرر و یران شیلردن ❊ پرهیز لازمدر غفلت اولنمیه)
(اسهال بواسیر (یارم درهم) (تریاق خالص) قبل النوم اکل ایده ❊
اسهالی قطع ایدر ومجربدر ❊ وآفیونك کسدیکی اسهالی دخی کسر ❊

❊ ناسور دیدکاری علت اوکامز جراحت معناسنه در ❊

مقعد اطرافنده ظهور ایدر ❊ وعلاج قبول ایتز ❊ کرکدرکه ایکی درهم
(هاویج تخمنی) دوکوب ❊ ایکی درهم صاری (بال مومنه) امتزاج
ایتدیروب ❊ (ناسورك) دلکنه مناسب فیتلر دوزب ❊ باتورکن برین
صوقوب ❊ استراحت ایدهلر ❊ لکن اوشن میوب تکرار بتکرار ❊
بوعلهٔ ملازمت ایدهلر البتده کیدهرر (اکر صاحب بواسیرك نبضی)
طولغین ❊ وکرکین ایسه ❊ (یاخود) دموی المزاج ایسه ❊ اندن
درعقب قان النمق ❊ واحتقانلرله (یاخود) شو ملین علاجلر ایله ❊
بطنی خفیفجه تلیین ایتك ممکن اولور ❊ وبوتدبیر اکثر یا وقت یسیرهده
چوق افاقت کتورر (علاج بودر) (قوری اریك) ١٦ درهم (خام
ارپه) ١٦ درهم (قریم طرطر) ٢ درهم ❊ یتجك قدر بیاغی صو ایله
یارم ساعت قینادیلوب ❊ سوزله ❊ وبوز قرق دورت درهمنه یقانمش
(کهرچله) ١ درهم (ریباس) شروبی ١٢ درهم ❊ ضم اولنوب
هر ایکی ساعتده براندن برفنجان ❊ استعمال اولنه ❊ عنایت حقله
دفع اولنه ❊

❊ یاخود بواسیره شوتدبیری یاپه ❊

(تمرهندی) ١٦ درهم (خاتم کوکی) ٨ درهم ❊ بونلر طوغرانوب
یتجك قدر صو ایله یارم ساعت قینادیله ❊ وسوز یلوب ❊ بوزقرق
دورت درهمنه یقانمش (کهرچله) ٢ درهم (اعلی قدرت حلواسی)
١٢ درهم ❊ امیر بارس شروبی) ٨ درهم ❊ ضم اولنوب هرساعتده
(باخود) هر ایکی ساعتده ❊ براندن برفنجان استعمال اولنه ❊

❊ یاخود بواسیر ایچون شوتدبیری قولانه ❊

(خاتم کوکی) ١٦ درهم ❊ طوغرانوب ❊ تیجك قدر صـوایله ❊ یارم ساعت قینادیله وسوزیلوب ❊ یوز قرق دورت درهمنه ❊ اعلی (قدرت حلواسی) ١٦ درهم (پولیقرست طوزی یعنی اولاه طوغری) ٣ درهم ❊ قرشدورب ❊ هرایکی ساعتده براندن برفنجان ایچیـله ❊ شـفابوله باذن خدای تعالی)

❊ اکر بوتدبیرلردن افاقت حاصل اولمازسه ❊
❊ مریضی صیجاق صو بوغونه اوطرده‌لر ❊

وانلرك دم‌تقطر ایتمکسزین برشیشکنلکلری ظاهر اولدیغی کبی ❊ درعقب سولکلر یاپشـدر مغله ❊ بوشـادللری ممکن اولور ❊ بونکله بیله واسع وملین شربتلر دخی ویریلورسـه کوزل اولور (تدبیر شربتلر بونلردر) (خاتم کوکی) ٨ درهم و (خاتم یبراغی) ٢ قبضه ❊ طوغرابوب و (یارم سـاعت قینادوب ❊ سـوزه‌لر یوز قرق دورهمنه یقـاتمش (کهرچله) ١ درهم (سرکنجبین) سـاده ❊ ١٦ ضم اولنوب ❊ هر ایکی ساعتده برآندن ❊ برفنجاما ایلیجاق صوایله ایچه‌لر شفابوله

❊ بوسفوف دخی بواسیره کوزل تدبیردر سفوف بودر ❊

(بیاض کهرچله قیماغی) بغدای ٤٠ (یقاتمش کهرچله) بغدای ١٠ وندیك بوره‌سی) بغدای ٥٠ بواوچنی کوزلجه ❊ دوکوب الیوب ❊ بربرینه قرشدورب ❊ علی الصباح برایکی درهم ❊ ویتاجق وقت کذلك اکل اولنه ❊ چوق فائده‌سی کوریله

❊ مریض اولان کسه‌ده ضعف مشاهده اولنور ایسه ❊

شو علاجلر ❊ اکالازم اولور (صفت علاج بودر) (کل ارمنی) ٧ درهم سحق اولنمش (قانوکوطوپراغی) ٥ درهم ❊ خشخاص شروبی ٢٥ درهم ❊ کلبجك چیچکی صویی ٣٠ ذرهم (بونلر بربرینه قرشدورولوب ❊ هرایکی ساعتده برآندن برفنجان نوش اولنه شفابوله باذن خدا (دیکر علاج) (شـاب) بغدای ١٠ (کاتجك چیچکی) ٦٤ درهم

صو يندە حل اولندقدنصكره ❊ (خشخاش شروبى) ١٢ درهم ❊ ضم اولنوب بالاده اولانلركبى استعمال اولنه

❊ اكر سيلان متمادى وشديد افراطله اولورسه ❊

(بوكا تدبير) شو علاجدر ❊ (دوكولمش) صارى (ملپوزلق كوكى) ١٠ درهم (خشخاش) شروبى ❊ ١٢ درهم (كانجك چيچكى) صويى ١٤ درهم ❊ بونلر بر بريله قرشديريلوب بالا ده اولان ترتيب اوزره ❊ استعمال اولنه باذن خدا شفا بوله (خارجدن) بعض تدبير واردر ❊ اوده (غاريقون) منطارينى ❊ بواسير فرچەلرينه ❊ لايق وجه اوزره ❊ الصاق اولنورسه ❊ اثرى مشاهده اولنور ❊

❊ اكر بواسيردن شيش ❊ وبرفنالق ومضر ومخالف ❊
❊ مشاهده اولورسه ❊ بو تدبيرى استعمال ايده لر ❊

تدبير بودر (پلين) ٢ قبضه (يبان صرمساغى) ٢ قبضه (ارنيقه اوتى) ٢ قبضه ❊ بونلرى طوغرا يوب ❊ يارمساعت قدر يىجك صوايله قينادوب ❊ هر ايكى ساعتده ❊ برقىجان (ياخود) ايكى قىجان ❊ استعمال ايده لر ❊ شفا بوله باذن خدا

❊ معلوم اوله كه اكر شيش برآلاى ىمه لر طرزنده ايسه ❊
❊ واسكيمش ايسه وانلرك ايچنده هيچ بركونه ❊

ملين ضماد ايله ❊ حلى قابل اولميه جق رتبه ده صلاتبلو ❊ ومتحجر برقان وار ايسه ❊ بونك اك افضل ❊ علاجى اول طمرجقلرى نيشتر ايله دلوب منجمد قانى چقار مقدركه ❊ بوطريقيله انلر سهولت وسرعتله تحليل ❊ وافراغ اولنور ❊

❊ اكر مريضدن كلان دم بواسيردن ❊ اولديغى تحقيق ❊
❊ ايدرسه بونده هيچ برخوف ايده جك نسنه يوقدر ❊

بلكه همان درحال بوكه علاج ❊ بودركه (خاتم كوكى) ١ درهم (خاتم پيراغى) ١ قبضه ❊ طوغرا يوب تيجك قدر صو ايله چاريك ساعت قينا ديله ❊ وصكره (خاتم چيچكى) بر بچق قبضه ❊

رنده‌لنمش (میان کوکی) ٨ درهم (آتشدن ایندیرر ایکن ایچنه نقوع اولنوب ❊ چاریك ساعت دخی ترك اولنه ❊ و سوز یلوب (یوز طقسان ایکی درهمی) اخذ وهرایکی ساعتده ❊ برفنجان ایچله‌رك ایلیچاق استعمال اولنه عنایت حقله شفا بولور

❊ ای اخلاء معلوم اوله‌که بعض کره داخلا ❊
❊ شیشوب انده اوزون ممه‌لراحداث ❊

ایتله انلرك بری بعضا قضای حاجت اثناسنده بروجع تمدی ایله مقعددن طشره چیقوب صارقه بیلور (اما صکره) یواش یواش تخلص ایدوب ایچرویه چکیله‌رك ینه اولکی محلنه رجوع ایدر (اکر بومریضلرده) امتلای عروق یعنی قان چوقلغی وار ایسه ❊ انلر ارالق ارالق فصدلرله بیله (شوشربتلرك ویرلمری مناسب اولور)(ترتیب شربت)یقانمش (کهرجله) ١ درهم (ریباس شروبی) ٨ درهم (اغاج مرور چیچکی صویی) ٤٨ درهم ❊ جله‌سی قارشدیریله ❊ وهر ایکی ساعتده برآندن ایکشر قاشق استعمال اولنه)

(دیکر بواسیر ایچون علاج) (خام ارپه) ٢٤ درهم (بیانی صو ٢٨٤ درهم یارم ساعت قینادیلوب ❊ سوزلدکدنصکره ❊ یقانمش (کهرچله) ١ درهم (سرکنجبین ساده) (یاخود) (صافی بال) ٢٠ درهم ضم اولنوب استعمال اولنه

(وبعضا ملین) احتقانلر بطنی افراغه سعی دخی اولنورکه (بوطریق ایله مرض اکثریا آهسته آهسته کندولکندن بالکلیه زائل اولور (اما بعض کره) ثقل ایله بواسیر ممه‌لرینك بری ظهور ایتدکدنصکره معاء مستقیمك اوجی شویله پك صقیشوب ❊ قپانورکه ممه طشروه قالوب اندن برشدیدحمی ❊ وحرارت حدوث ایدر بوصورتده ❊ قان المغه ❊ وعلی الدوام ملین ضمادلر اورمغه وحیات التهابیه متعلق تدابیری اجرا ایتمکه مبادرت اولنه (اماچوقکره) بودوالرك جله‌سی هیچ برفائده ایتیوب اغری منقطع اولماز ❊ وشیش شویله موراررکه غائغراندن خوف اولنور (بوندن

احترازا اورام مزبوری) نیشترله دشوب صفکره اوزرینه حل ایده‌جك ضمادلر الصاقیله ❊ وسالف الذکر شربتلرك استعمالنه مداومتله اندن مقدار کفایه قان جریان ایتدرمك مناسب اولورکه (بوطرز ایله) مرض مذبور اکثریا حسن صورتله ❊ ازوقتد علاج پذیر الور

❊ ای اخی بعض کسه باسور شیشلری کلك معتادلری اولان یرلرده ❊

صیق صیق تمددی (یاخود) ناخس ایدوب بروجع حس ایدوب لکن ❊ نه داخلا ❊ ونه ده خارجا ❊ برشیش اکلنور (اماصکره) اکسه کوکندن وارقه ده کرکینلکلردن ❊ وصیق صبق باش دونمکدن شکوی ایدرلر (وبو اعراض) انلره مدت سنه‌نك انجق بعض اوقاتنده عارض اولور (وانلر کونده ایکی اوچ کره) شوسفوفی یاخود شوعلاجی استعمال ایدب عمل ایده

❊ سفوف وعلاج بونلردر ❊

(عین شرطنا) بغدای ۲۰ ویقاتمش (کهرجلره بغدای ۱ بونلری قرشدورب سفوف اولنه وبردن استعمال اولنه وعلاج بودر یقاتمش (کهرچله) ۲ درهم (ریباس شروبی) ۲۵ درهم (اغاج مروری چیچکی صوبی ٦٤ درهم ❊ جله‌سی قرشوب ❊ وهر ایکی ساعتده برآندن ایکیشر قاشق استعمال اولنه‌رو السلام

(دیکر علاج بواسیر ایچون (پاپادیه چیچکی) ۲ قبضه ❊ النوب استعمال اولنه ❊ بومطبوخدن ❊ برایکی فنجان نوش ایتمکله ❊ بونلردن اکثریا ❊ خلاص اولورلر ❊ وراحتله او یومدقلری صورتده ❊ اخشام شوعلاجی استعمال ایلیه‌لر ❊ (علاج بودر) (طاتلو بادم) ۱۲ درهم (سو بیه اولنوب ❊ سوزیله (وطفسان التی درهمنه (اق خشخاحش شروبی) ۸ درهم ❊ ضم اولنوب ❊ هرایکی ساعتده برفنجان نوش ایده‌لر ❊ شفابوله)

(اکر مریضده) بونلرله بیله ❊ اسپازملر ❊ وحرکت تشنیجه دخی وارایسه شودواء ترجیح اولنمق لازم کلور ❊ دوا بودر یقاتمش (کهرچله) بغدای ٤٠ (خشخاش شروبی) ۱۲ درهم ❊ (اخلامور چیچکی

صویی) ٥٦ درهم ❊ بونلری بر برینه قرشدورب ❊ هرساعتده براندن ایکی قاشق ایچیله ❊

وهرکون بطن واجبی اوزره ❊ ملایم طورمزسه ❊ بعض کره برملیین احتقان ایده‌لر (برازکسه‌لردخی) واردرکه انلر معاء مستقیمك اوجنده ❊ یعنی مقعد اغزنده تحمل اولنماز ❊ بریانه‌دن و کیجشمه‌دن ❊ شکوی ایدرلر ❊ واول اثناده ❊ محل مذکورده ❊ برقزلق ❊ وحرارت وخرافتلو ❊ وصولو برماده تشبخئ پیدا اولورکه ❊ مادهٔ مزکوره اول احوالی بی ❊ لذع ایتمکله اورالرده ❊ اوفاجق قبریحقلر ❊ وتحملندن زیاده کیجیشمه یه باعث اولور ❊

❊ ایمدی بونلره علاج صفتی بودر ❊

(پولیقرست طوزی) ٢ درهم (کهرچله قیمغی) ٢ درهم ❊ بونلر بر بریله قرشدیرولوم ❊ (سفوف اولنه) صباح واخشام ❊ اندن برقهوه قاشغی استعمال اولنه ❊ عنایت حقله شفابوله (بو برخفیف مسهلدر) (یاخود) شوشربت وریلوب ❊ یومیه محل مألوفی بالدفعات شوعلاجله تداوی ایده‌لر (علاج بودر) طقسان التی درهم (صو) و (مرده سنك سرکه‌سی) بوایکیسی قرشدیرلوب ❊ اول محل یقانوب (سرکه‌لی مرده سنك مرهمی) ٤ درهم ❊ پوپولیوم مرهمی یعنی قواق مرهمی ٤ درهم قارشدیرلوب مرهم اولنه ❊ طلاع دخی اولورکه ❊ بونکله از وقتده چوق افاقت بولنوب ❊ مرض آخرکار بالکلیه زائل ومنتهی اولور ❊

❊ ای اخلا معلومکز اولهکه ❊ نسوان طائفه سندن ❊
❊ بعضیلرنده عادت شهریه لرندن برقاچ کون مقدم ❊

باسور یرلرنده ❊ تمددی (یاخود) ناخس براغری ظهور ایدوب ❊ اکثر کره بطنه قدر ❊ وخصوصا محل عورته قدر ❊ ومحل عورته طوغری ❊ ممتد اولغله اولطرفده دخی ناخس وجعلر ❊ وبرتقیض تشنجی

ایقـاظیله ❊ بعضا حبس بوله (یاخود) عسرت ادراره باعث دخی اولدیغندن ❊ شکایت ایدر ❊ واول اثناده ❊ عظم عجزده (یاخود) عظم عصعصده یعنی قویرق صوقنده (یاخود) (پاردم کیکنده) اغریله ❊ وصول طرفك مزاقنـده کرکینلك دخی اولور (بویله خاتونلر) قاعده اوزره اکل وشرب ❊ وتعیش ایدوب ❊ روحیتلو اشربه‌یی ❊ و بوطبیعتده اولان غدالری ترك ایتمك کرکدر ❊ وانقبـاض بطن اولدقده ❊ ملین احتقانلر ایده‌لر ❊ ودائما صباح واخشام (بوسفوفی) استعمـال ایده‌لر) وکونده بالدفعات یقـاتمش (کهرچله) ۱۰ بغدادی (مدبر کهربار) ۱۰ بغـدای (عین سرطان) ۲۰ بغدای ❊ بونلری ایوجه دوکوب ❊ برٔبرینه قرشوب سفوف اولنوب ❊ بردن استعمال اولنه و (شوادویه‌دن) دخی اوزرینه بر (یاخود) ایکی فنجـان نوش اولنه (صفت ادویه بودر خاتم کوکی ۱ درهم (خاتم پیراغی ۱ قبضه ❊ بونلری طوغرایوب ❊ یتمك قدر صوایله چاریك ساعت قینادوب ❊ وصکره (خاتم چیچکی) قبصه ۲۲ ❊ رنده لنمش میان کوکی ❊ درهم ۸ آتشدن ایندرر ایکن ایچنه نقوع اولنوب ❊ چاریك سـاعت دخی ترك اولنه ❊ وسوزیلوب یوزطقسان (ایکی درهمی) اخذ وهرایکی سـاعتده برفنجان ایچیله‌رك ❊ ایلیجاق استعمال اولنه ❊ عنایت حقله شفا بوله ❊ مجرب دوالردندر)

❊ ای اخی اکر کثرت دم وارایسه ❊

قان الدرمق انلره مقتضی اولور ❊ واغریلر افراطله شـدید ومتمـادی ایسـه‌لر ❊ برملین آبزن ترتیب ایده‌لر ❊ (یاخود) اولمحلره ملین ❊ ضمادلر اوره‌لر (حیض ظهوره باشـلمدیغی) کبی برمعتـاد درعقب تماماً افاقت کلور (دموی) وعروق ممتلی اولنلرصیق صیق قان الدرمغله ❊ و (شوعلاجلری دخی استعمـال ایله ❊ بومرضدن سهولتله احتراز ❊ وتوقی ایده بیلورلر)

(صفت)

﴿ صفت علاج بودر ﴾

ایرق کوکی ١٦ درهم (قوزی قولاغی کوکی) ٤ دروم ❊ طوغرایوب یتجك قدر صوایله یارم ساعت قینادەلر ❊ وسوزب یوزطقسان ایکی درهمنه یقـانمش (کهرچله ٢ درهم (ریباس شروبی) ٢٥ درهم ضم وعلاه ایدوب ❊ هرایکی ساعتده برفنجانی استعمالی ایدەلر ❊ و (بعض حکما بیورر که) برقاچ صـباح واخشام (شـوعلاجه دوام ایدەلر) (خاتم کوکی) ٢٤ درهم (خاتم پیراغی) ٢ قبضـه ❊ بونلری طوغرایوب یتجك مقـداری صوقیوب ❊ یارم سـاعت قینـادوب ❊ اخشام وصباح بروایکی فنجان استعمال ایدەلر ❊ زیاده نافعدر ❊

﴿ سوداوی) و (مراقی) آ دمله بواسیرك ﴾

﴿ عادت اوزرینه سیلانی اکثر کره عظیم نفع ویرر ﴾

خصوصاکه ظهور ایدن قان سیاه ❊ وغلیظ ❊ ولزج اوله انلره (شوشربتی برقاچ هفته نوش وقدر کفایه حرکت بدنیه ایلك کذلك نافعدر

﴿ وصفت شربت بودر ﴾

(صدف اوتی صوبی) ٦٤ درهم (درت حرسزسرکەسی) ١٢ درهم (اناج قاونی قبوغی شروبی) ١٦ درهم ❊ بونلر قارشدر یلوب ❊ هرساعتده (یاخود) هرایکی ساعتده بر آلدن ایکی قاشق استعمال اولند ❊ شقابوله باذن خدا

﴿ ای عزیزلر معلومکز اوله که یکرمی طقوزنجی باب ﴾

﴿ مقعـد یارلدینی وقتـده آنك عـلاجی بیـانندەدر ﴾

(اکثر یا بوعلت انقیاضدن) و (یابوستدن ❊ و (یاخود) طوزلی بلغمدن حاصل اولور ❊ و بومرهم غایت نافع ومجربدر (صفتی بودر) (صغیر ایلکی) و (طاوق یاغی) و (قاز یاغی) و (طاتلو بادم یاغی) و (سوسام یاغی) (وخشخـاش یاغی) هر برسـندن (اوچر درهم) کثیرا بردرهم (مرده سنك ٠) یارم درهم ❊ کفایت مقداری

(بال مومیله) مرهم ایلیوب ❊ دورته‌لر ❊ وکل مرهمی غایت نافعدر و (کافوری مرهمی) دخی ایودر (اکرحرارتله‌اولورسه) وبزم تجربه‌مز اولان یاغك صفتی بودر) (کچینك ایچ یاغی) ۱۰ درهم (کل یاغی) ٥ درهم (طاوق یاغی) ٥ درهم ❊ بونلری حل ایلیوب ❊ بوادویه‌لری اوستنه قویه‌لر ❊ (مرضی) محکم سحق اولنمش ❊ ۳ درهم (اسفداج) ۲ درهم (کونلك) و (حصلبـان) هر بریسـندن ۱ درهم بونلری مرهم ایلیوب ❊ بونکله یاغلیه‌لر ❊ وقبض و یره‌جك شیلردن صاقنه‌لر

❊ ای اخی (مقعد شیش) اولدیغی حالده اکا علاج ❊

اولا (براز زعفران ایله یمرطه صاریسی)و (کل یاغی) ایله‌قرشدورب ❊ سوره‌لر ❊ وابه کومجی) و (خطمی) و (اکلیل الملك) قینادوب ❊ بونك صویله استنجا ایلیه‌لر (اکر) مقعدك (شیشی) قتی پك اولورسه (مرهم باسیلیقون) (یمرطه صاریسیله) یا (کل مرهمی) ایله‌قرشدورب دورته لر (اکر) آجرسـه مقعد یاره‌لرینه ❊ بومرهم مقعـدك یاره‌لرین اوکولدر غایت مجربدر ❊

❊ صفت مرهم بودر ❊

(اسفیداج) ٤ درهم و (مرده سنج) ٤ درهم (کونلك) ۳ درهم و (شـاب) ۳ درهم (صبر) ۱ درهم (زعفران) نصف درهم ❊ کفایت مقداری (بال مومیله) و (مرسـین یاغیله) مرهم ایلیه‌لر ❊ عنایت حقله شفابوله ❊

❊ معلوم اوله که مقعده ناسور اولدقده ❊
❊ فائده و یره‌جك علاجلر بیان اولنور ❊

ناسور دیدکلری علت بردلکدرکه ❊ مقعدك کنارنده اولور ❊ وایریك آقر شیشك دشله‌سـندن ❊ ویاخود بریاره‌دن حاصل اولور ❊ (وکاه اولورکه ❊ (ناسور معاء مستقیمده اولور ❊ و (کاهیجه) مثانه جانبنده اولور ❊ وبومرضك (علاجی مشکلدر) اولا بدنی تنقیـه ایلیه‌لر ❊

(تاکه)

تاکه اخلاط فاسده‌دن پاك اوله (بعده) اول دلکوك اغزی کوچك ایسه ❊ بیوك ایده‌لر ❊ چنطیانه قومقله (بعده) غافثی ❊ و (زیتونی) قینادوب وصو ینه ازاجق شاب قاتوب ❊ وزراقه ایله اول دلکدن بوصویی ادخال ایلیوب ❊ (بقایه‌لر بعده) دلوکنه مروشاب قویه‌لر و (بوشاف) دخی محمد بن ذکریانکدر ❊ غایت نافعدر (بونلری شاف ایدوب استعمال ایلیه‌لر (صفتی بودر) (صبر) و (کونلك) و (اندروت) و (دم آخوین) و (جلنار) و (اثمد) و (شاب) هر برندن زرجز (جنکار) بش جز بونلری شاف ایدوب استعمال ایده‌لر

❊ ای اخلاء معلوم شریفکز اوله ❊ مقعد چقدقده ❊
❊ معقول ومناسب ومجرب اولان علاجلربیان اولنور ❊

بو مرضك سببی ❊ ومقعدنك عضلاتنه زیاده رطوبت عارض اولمه‌دن اولور (یاخود) زیاده صغوق (و یاخود) صغوق طاش اوستونه اوتورمقدن اولور) و یاخود) زخیر طریقله ❊ زوردن ❊ و یاشدن حاصل اولور (پس علاجه مباشرت اولندقده ❊ اولا ملین شیلر ایله یاقی ایلیه‌لر (مثلا) ایم کوبجی یراغی ❊ وخطمی یراغی ❊ و (پاپادیه) و (کتان تخمی) و (بوی تخمی) بونلری قینادوب ❊ تره یاغیله بونلری قرشدورب ❊ یاقی ایلیه‌لر ❊ شیش اولان یرك اوستنه برقاج دفعه اوره‌لر ❊ غایت مناسبدر ❊ (زیرا یومشادر (بعده) مقعدی ایچری قویه‌لر (بعده) اوزرینه قابض شیلر قویه‌لر ❊ بونك کبی یعنی کونلك ❊ و (دم الاخوین) و (صاقز) و(کلنار) و (مازو) و (مرسین) بونلری دوکوب ❊ اوستونه اکه‌لر (واکر) زخیردن اولمش ایسه ❊ ابتدا احتقان ایلیه‌لر ❊ ماده‌یی استفراغ ایلیوب (بعده) ذکر اولنان علاجی ایده‌لر (اکر) ارتخاء عضلاتدن اولمش ایسه ❊ (کونلك) و (چام صاقزی) و(مصطکی) و (لادن) بونلری بخور ایلیه‌لر (و یاخود) (مقل) یعنی بخور مریم ❊ یاخودجوز بوا (ویاخود

قرنفل)و یاخود (بسـباسه یی) بخور ایلیـه لر (وقوزی قولاغی) و یاغی و (قره باشی) بشروب یاقی ایلیه لر سالو یا فرانکجه دیش اوتنه دیرلر (بعده) سنبل یاغیله و (یاخود) (دفنه یاغیله) (یاقسط یاغیله)یغلیه لر ❊ شفا بوله عنایت حقله

❊ ای عزیز معلوم اوله که جکرده اولان خسته لکلر بیان اولنور ❊

معلوم اوله که (جکر) صاغ ایاکی لرك التنـده اولور ❊ طرف محدبی (یعنی) یومری جانبی اکه کیلر جانبنده در ❊ و (مقعدی) یعنی چقور جانبی ❊ معده طرفنده واقعدر (معده ده) هضم اولان طعامك صافیسی ماساریقا طمرلرندن چکلوب ❊ (جکره) کلور جکرده ❊ بردخی بشر (اخلاط اربعه) بوجکرده حاصل اولور (دم) طمرلر واسطه سیله ❊ اعضایه یایلو ❊ و بدنه غدا اولور ❊ صفرا دخی واروب ❊ جکرك چقور جانبنـه که ❊ مقعراته متصلدر ❊ (سـودا دخی) طلاغه وارر ❊ و (بلغم) قانله مخلوط ❊ ومخروج طمرلرده اولور ❊ (ومعلوم اوله که

❊ جکر امراضندن چوق مرض حاصـل اولور ❊

وهضم ثانی جکرده اولور ❊ جکر مریض اولمغـله ❊ سـائر اعضاده دخی چوق مرض حاصـل اولور (لکن) بزجکره عارض اولان ❊ امراض مشهوره لرندن ❊ بعضیسنی بیان ایلدك (ایمدی معلوم اوله که) جکرك سوء مزاجی اکثریا مادیه اولور (زیرا) کندو ماده تولدنه ❊ محل واقع اولمشدر ❊ نته کیم مقدما بیان اولندی (پس) ایمدی اقتضا ایدرکه ❊ سوء مزاج ماده دن خالی اولمیـه ❊ زیرا ❊ سـوء مزاج صفرا تولدینی ❊ موجبـدر (اکر) بارد اولورسـه (بلغم) تولدینی ایجاب ایلر ❊ الحاصل (جکره) برماده مقارن اولور (پس) جکرك سوء مزاج حار اولسه ❊ سببی حرارتدر (یعنی) یورکلك حرارتندن حاصل اولمشـدر (و یاخود) حارشیلردن حاصل اولمشدر (ویاخود) بهارلی شیلر یمکدن حاصل اولمشدر ❊

(مثلا)

مثلا (قرنفللی) و (بیرلی) شیلرکبی ❊ وزیاده طوزلی شیلر یمکدن اولور ❊ واسی هواده چوق کزمکدن اولور (علامتی) صوصامق وطعامه اشتهاسی آزاولمق وبولی زیاده صاری اولمق ❊ ونبضی سریع اولمق ودیلی قورو اولمق ❊ والی وایاغی یانمق ❊ اسی شیلردن متنفر اولوب صغوق شیلردن منقطع اولمامقدر ❊ ایمدی بوعلیلك (علاجی) اکر قوتی وار ایسه ❊ قان الهلر ❊ (زیرا) قان المق حرارتی تسکین ایلر ❊ وهم مادهٔ تقلیل ایدر (بعده) هندباصوبیله ❊ تمرهندی یی اصلدوب ❊ واول صو ایله صباح صباح (نیلوفر شربتی ازوب) ایچهلر ❊ غایت نافعدر (وریباس شربتی) و (رمانین شربتی) بونلر دخی نافعدر ❊ (وصندل شربتی) دخی مجربدر ❊ وبومطبوخ دخی جکر حرارتنه زیاده مجربدر ❊

❊ صفت وترتیب مطبوخ بودر ❊

(آجی مارول بیراغی) و (لسان ثور بیراغی) و (قوزی قولاغی بیراغی) هر بریسندن برآوچ ❊ (نیلوفر چیچکی) یدی دانه (ماردین اریکی) اون بش دانه ❊ بونلری صوبیله بشروب (بعده ایچنه اکه لنمش ایکی درهم صاری صندل وبردرهم (کل دوکهلر ❊ الوب بربره قویهلر بعده سوزب صوبنی بنفشه شربتیله ایچرلر (اکر) ایچنه روح زاجدن ❊ برقاح طمله طمامتسلر بعده ایچرسلر ❊ زیاده نافع اولور ❊ وجکر اوستنه ضماد الصندلین قویهلر ❊ وایت اوزمی و مارول عصارهسی ❊ قویهلر و قباغی رندهلیوب ❊ ایچنه برقاح طامله کل سرکه سی قیوب جکر اوستنه یاقی ایلیهلر ❊ و غداسی آجی مارول یاخود آجی مارول صلاتهسی ❊ پلیج ایله بشروب یدورهلر ❊ وقباغی دخی پلیج ایله بشروب ییهلر ومعلوم اولهکه مأالجبن وارپه صوبی غایت نافعدر ❊ و خیارك ایچنی یمك غایت نافعدر ❊ خصوصا سکری سکنجبین ایله اوله ❊

معلوم اوله که سوءمزاج بارد علامتی

اکثری رطوبتله اولور وسببی صغوق شیلر تناول ایلمکدن اولور ❊ قبق کبی ❊ یوغرت کبی ❊ وصغوق صویی چوق ایچمك کبی ❊ وقانی چوق اقتمق کبی ❊ وکاهیجه احتباس دمدن اولور علامتی طوداقلری ❊ ودیلی بیاض اولور ❊ وصوسزلغی آز اوله ❊ وطعامه اشتهاسی زیاده اوله ❊ و بولی بیاض اوله ❊ ونبضی کیج کیج حرکت ایلیه ❊ و بومرض تیز تداوی اولنمازسه ❊ استسقایه ❊ مؤدی اولور ❊

بومرضه تدبیر وعلاج بودرکه

(اکر بلغم) وار ایسه ❊ بلغمی چیقاروب ❊ بدنی تنقیه ایلیه لر ❊ اکر ❊ قان احتباسی وار ایسه ❊ قان الفلر ❊ ومعجونلردن مناسب اولان معجون ❊ (دارچین) و (دواءالملك) و (دواءالکرم) و (اقراصدن غافث قرصی) و بو قرص غایت مجربدر ❊ جالینوسك ترکیبندندر ❊

تدبیر واجزاسی بودر

(انیسون) و (کرفس تخمی) و (اسارون) و (پلین) و (آجی بادم) بونلردن برابر الوب ❊ سحق ایلیوب (بیان بالی ایله) قرصلر دوزوب ❊ بر درهم بوندن ❊ بال صویله ویره لر (بعده) صیجاق یاغلرایله یاغلیه لر (افسنتین) یاغی کبی (وسنبل یاغی) و بومرهم دخی غایت مجربدر ❊ وجکر برودتنه و بزم ترکیمزدر ❊ (صفتی بودر) (سنبل یاغی) ١٠ درهم (و افسنتین یاغی) ١٠ درهم یعنی پلین یاغی و (مصطکی یاغی) ١٠ درهم و (غافث یاغی) ١ درهم (سنبل) ٢ درهم (وعود) ٢ درهم (وقرنفل) ٢ درهم (مصطکی) ١ درهم و (زعفران) ١ درهم بونلری کفایت مقداری بال مومی ایله مرهم ایلیه لر ❊ و (جکره) طلا ایده لر ❊ وغدالرك باردلرندن ❊ یعنی قباق ❊ وخیار ❊ بونلر کبی بارد شیلردن احتراز ایده لر ❊ ومقطر

دارچین صوبی) ایچمك غایت مناسبدر ❊ و (کوکرچین کبابی) و (ککلك کبابی) مناسبدر ❊

❊ ای اخلاء معلوم اوله که خلق ایچنده سده دیدکلری جکرك سده سیدر ❊

بوندن چوق مرضلر حاصل اولور ❊ و (جکرسده سنك) علامتی صاغ جانبنده برشیش ظاهر اولورکه ❊ براغریلق حس اولنور ❊ و بروجع اولوب نفسی طار اولور ❊ ولونی متغیر اولور ❊ وضعیفلر وآرقلر زیرا طمرلر ممتد اولمغله ❊ اعضایه غذا حاصل اولماز ❊ واشغیدن ثقل چوق چقار ❊ اما بولی آز اولور ❊ وکاهیجه حماسی بیله اولور (بونك علاجی) اولدرکه (اکر) قان زیاده ایسه ❊ باسلیقدن قان الهلر ❊ و (یاخود) صاغ الك اسلیمندن قان الهلر و (اکر) بواسیر قانی ❊ وحیض قانی ❊ احتباسندن ایسه ❊ صافن طمرندن قان الهلر (یاخود) بواسیر اوزرینه سلوك یاپشدیرهلر (واکر) حرارت وارایسه ❊ هندبا شربتی ❊ و بزنتین شربتی ویرهلر ❊ وبزور بارده مستحلبی ایچرهلر ❊ ودینار شربتنی ❊ مستحلب ایله ایچرهلر ❊ (اکر) برودتی وایسه ❊ اصول شربتنی ایچرهلر ❊ (پلین) و (غافث) شربتلرین ایچرهلر ❊ و بزنتین شربتنی) راوندایله ایچرهلر ❊ مناسبدر)

❊ ای اخی معلوم اوله که بومذکور علاجلر اسکی علاجلردر ❊

طیب کتابلرنده جملة مذکوردر ❊ بوعصرده ❊ بوعلاجلرك ایچنه روح زاجدن برایکی قطره ❊ (یاخود) قریم طرطردن ❊ بردرهم قدر قتوب ❊ ایچرسلر غایت اعلا تدبیر ایتمش اولورلر (واکر) علت اسکی اولمغله علاجلر تأثیر ایلمزایسه ❊ چلك معجونی ❊ و (یاخود) چلك شربتی ❊ ویرمك کرکدر ❊ وبوچلك جوراشی مجربدر)

❊ چلك شربتنك صورت وترتیبی بودر ❊

سحق اولنمش (مدبرچلك) ٨ درهم (شکر ٥٠ درهم) بونلری

(غافث) صو يله حل ايدوب ❊ دورت قطره قرنفل ياغى قتوب ❊ قوامه كتو ردكدنصكره ❊ برمرمر طاش اوستنه قيوب ❊ كوزلجه انده دوكوب ❊ پارچه پارچه كسه لر ❊ وحفظ ايده لر ❊ وقت حاجتده ❊ اوچ درهمدن ❊ دورت درهمه قدر ❊ استعمال ايليه لر ❊ عقيبنده دو رميوب ياتو رميوب ❊ طاقنى طاق اولنجه يه دكين ❊ كزمك كرك ❊ وغليظ طعاملردن ❊ يعنى پرنج يلاوى ❊ ولاپه ❊ وهريسه ❊ و پنار ❊ و بصدرمه كبى شيلردن پرهيز ايده لر ❊ و (اوزم ايله شام فستغى) (وياخود) فندق يه لر ❊ و يمكلرنده معده نوس كوكيله ❊ (وياخود) (كرفس) كوكيله (پلج) (وياخود) (كلك) بشروب يه لر)

❊ اى اخلاء معلوم شريفكز اوله كه جكر شيشدكده ❊
❊ اكا علاج تدبيرى نه كونه اولوز بيان اولنور ❊

اكر جكرده اسى شيش ظاهر اولسه ❊ ياصافى قاندن اولور ❊ ويا صفرا ايله مخلوط اولان قاندن اولور (وبومرضك) سببى جكرك حرارتندن اولوركه ❊ (جكرك حرارتى زياده اخلاط ❊ جكره چكلديكندن اولور ❊ (ياخود جكر) ضعيف اولمغله كندو يه دوكولن ❊ ماده يى دفع ايده ميوب ❊ قبول ايلدكندن حاصل اولور ❊

❊ بونك علامتى اولدركه ❊

صاغ جانبنده زياده اغرى اولور ❊ وستمه سى اولور ❊ وقورى اوكسرك ايله نفسى طار اولور ❊ وزياده حرارتى اولور ❊ وستمه سى بكه ايله زياده اولور ❊ (وصاغ طرفنه) ياتدقده وجعى زياده اولور ❊ (ونبضى) تيز وزياده اولور ❊ وصوصه يوب ديلى قورر ❊ وكاهيجه سياه اولور (وطبيعتى) قبض اوزرينه اولور ❊ وبومرض ذات الجنبه مشابهدر ❊ لكن حازق طبيبلر عندنده خفى دكلدر (نبضندن) واوكسروكندن معلومدر ❊

❊ جالينوس حكيم يوركه ❊

صاغ اليك باسليقندن ❊ فصد ايليه لر ❊ تابانلق مرتبه سنه وارنجه

(امابزم) یانمزده قوتی مقداری اقیدوب ❊ (بعده) طوتوب ینه الق (یعنی) تدریجله آز آز اقتمق راجحدر (لکن) درعقب قان الق ❊ واجبدر ❊ تأخیری قطعاجائز دکلدر (اکر) ورم محدب کبدده ایسه ❊ حقنهٔ لینه مناسبدر (واکر) مقعرنده ایسه ❊ مسهل انسبدر ❊ (کل مکرر شرابی و (مکرر بنفشه شرابی) و (قدرت حلواسی و (خیار شنبه) و (تمورهندی) کبی و (مرکباتدن) و (یاقاتیلیقون معجونی) کبی شیلر استعمال اولونه (اکر بلغم علامتی) وارایسه ❊ (غاریقون) ایله (مجوقان ایله) اسهال ایلیه‌لر (واکر) سودا علامتی اولورایسه ❊ مسهلنه (افتیمون) (وبسباج) و (سنا) قته‌لر (وجکر) اوستونه آیواپاغی ❊ (وصندل) و (کل سرکه‌سی) معجونی ❊ بربرینه قرشدروب ❊ قویه‌لر و (یاخود) اشبو ضمادی قویه‌لر

❊ صفت ضماد بودر ❊

(مارول) و (هند باپراغی و (ایت اوزمی) و (سکرلی بپراغی) بونلری دوکوب ❊ وازاجق سرکه ایله قرشدورب ❊ جکر اوستنه یاقی ایلیه‌لر ❊ وضماصندلین یاقی ایلك مناسبدر ❊ بوذکر اولنان یاقیلرابتداسنده اولور (بعده) بو یاقی‌لی قویه‌لر ❊

❊ یاقی ترتیبی بودر ❊

(کل یاغی ٤ درهم (ایواپاغی) ٤ درهم (پاپادیه یاغی) ٢ درهم (افسنتین یاغی ٢ درهم و (طوراق اوتی یاغی) (کل سرکه‌سی) ٣ درهم کفایت مقداری بال مومی ایله ❊ مرهم ایلیوب یاقی ایده‌لر ❊ ومرضك زایدی زمانده بو یاقی‌لی قویه‌لر)

❊ صفت یاقی بودر ❊

(پاپادیه) و (بوی تخمی) و (کوك سوسن یاغی) و (اسکی زیت یاغی) (وزوفا) و (یارپوز) طبخلری قتلر ❊ کوزلجه یاقی اولور ❊ مریضلرك

اتهاسنده اول مرض اوزرینه اوره‌لر (دخی غلیظ) طعاملردن پرهیز ایده‌لر (مثلا) حلوا کبی ❊ هریسه ❊ کبی و (مارول) و (هندبا ایله) و یا (لیان ثور) ایله (ثلجی پشروب ❊ صوین ایچه‌لر ❊ وکاهیجه جکرك شیشی پك اولور (اکاصلابة الکبد درلر) بونك علاجی براز کوجه در بوشیشك اوستنه بومشادیجی وتحلیل ایدیجی شیلر قویه‌لر ❊

❊ تدبیر وترتیب مرهم بودر ❊

(جادر اوشاغی ١٦ درهم) ١٦ ومقال) سرکه ایله حل اولمش اوله ❊ قاز یاغی ١٦ درهم و ٦ صغر ایاکی آ بونلری کفایت مقداری بال مومیله مرهم ایدوب ❊ جکرك اوستنه قویالر ❊ غایت ایودر ❊ وایچریدن صاقز ایله چادر اوشاغنی حب ایلیوب دائما استعمال ایتدوره‌لر (اکر) بومرض اسکی ایسه ❊ علاج کج تأثیر ایلر ❊ (مثلا) صپارنه ایله ایره‌تی کوکنی ❊ قینادوب ایچره‌لر ❊ وبوندن قویدر ❊ بومرضلره چلك معجونی ❊ وچلك شربتی ایچره‌لر ❊

❊ معلوم اوله که چکر خسته لکنه دیکر علاج وقرص طباشیر ❊

(طباشیر) و (کل ارمنی) و (کسنه) (ولبطه تخمی) و (پاك) اولمش قوندوز طوزلغی) و (قزل کل) ودوکولمش (ضمغ عربی) و (قورمش ینکیج) برابر دوکلر الیلر ❊ شربت اوج درهم ❊ ابوه ربیله ویره‌لر ❊ و یاقی ایده‌لر وچرپلش یاش قباق ❊ و (ایت اوزمی صویی و (مارول) صویی و (مرسین یبراغی) صویی وبر مقدار جه (مصطکی) و (دارچین) بونلری قرشدورب ❊ یاقی ایده‌لر نافع اوله ❊ مجربدر غفلت اولنمیه ❊

❊ صغوق جکر خسته لقلرینك علامتی اولدرکه دیلی آق اولور ❊

وبوزنك رنکی صاری اوله ❊ بولی غلیظ اوله ❊ وطعامه اشتهاسی اوله ❊ ولیکن هضمی کیج اوله ❊ بوکه علاج ماء الاصول ویرله ❊ و شام فستغی یاغیله و آجی بادم یاغیله وایکی دنك قورد جکری

❊ قورلمش دوکولمش اوله ❊ و براز کلبشکرله قرشدورب ❊ اوچ کون بری بری اردنجه ویرهلر ❊ نافعدر)

❊ دیکر زیاده جکر حسته لکنه کوزل قرص ❊

(زاوندچینی) ۸ درهم (قزل بویا) ۳ درهم (ویونمش لوك) ۳ دوکلر الیلر و (سکنجبین ایله) قرشدرهلر ❊ وقرصلر ایدهلر ❊ شربت برمثقال کلبشکرله ویرهلر ❊ و بوقرص بلغمی خستلرده ❊ و بلغمی اولان ستمهلره فائده ایدر)

❊ غایت اعلا برمعجوندر ❊

جکره ❊ وطلاغه ❊ و (استسقانك) ابتداسنده فائده ایدر ❊ وسده لری آچر ❊ وبوکرکده ❊ وقاوقده ❊ اولان طاشلری ❊ اووادوب جله سین چیقارر ❊ (صفته معالجه بودر) (یبسان کشوری تخمی) و (کمنون) و (عودبلسان) و (سلیخه) و (قرمانا) و (وکرفس تخمی) و (ادخر) هربرندن برر درهم ❊ و (دارفلفل) و (قسط) و (فلفل) و (اوزرلك تخمی) هربرندن بچق درهم ❊ (مرصافی) اوچ درهم ❊ (دفنه یمشی) اون دانه زعفران ایکی درهم کفایت مقدار بالیله قرشدورب ❊ اسی صو ایله فندق قدر شربت ایدوب ❊ استعمال ایدهلر)

❊ دیکر جکر خسته لغنه عظیم فائده ایده جك علاج ودخی ❊

ایچروده اولان غلیظ بیللره ❊ ورحمده اولان ❊ و بغرصقلرده اولان یارهلره ❊ طوزلو بلغمه ❊ وقیهٔ ❊ وضیق نفسه ❊ وقان کتمسنه ❊ وحیض قانه واسهال بلغمیه ❊ وبوکرك اغریسنه ❊ وقاوق اغرسنه ❊ دخی فائده ایدر ❊ فلونیا دیدکلری معجونك منفعتی بونده موجوددر)

❊ صفت معجون بودر ❊

(مرصافی) (زعفران) (افیون) و (قوندز طشاغی) و (بالك تخمی)

و (قسط) و (قره‌مانا) و (خشخاس تخمی) و (سنبل) و (غافت)
و (کچینك صاغ) بوینوزی وکوینمش (قروچکری) (دوکلمش قوز)
بومذکورانك هر برندن ❊ ایکیشر درهم الوب ❊ دوکوب الیوب ❊
کفایت مقدار بال ایله ایوجه قرشدورب ❊ التی آی ارپه ایچنه کومه‌لر
❊ التی آیدن صکره چقاروب ❊ یاره‌اولان جکره طشردن سوره‌لر ❊
یارم درهمدن بردرهمه قدرده الماصو ییله شربت ایدوب ایچره‌لر ❊
عنایت حقله شفا بوله ❊ فقط هراوچ ساعتده ❊ برفنجان ویره‌لر ❊
اکرخسته زیاده راحت ایتدی ایسه ❊ بتاجق وقت دخی ویره‌لر)

❊ ای اخلاء معلوم شریفکز اوله‌که اوتوزنجی باب سوءالفنیه ❊
❊ بیاننده اولیجیدر ❊ بو بر مرضدرکه جکر ضعفندن ❊

ویاسده سندن ❊ ویاخود) طلاق شیشندن حاصل ❊ (وکاهیجه)
معده‌دن ❊ ودماغدن ❊ دخی اولور امادماغدن اولمه‌سی نادردر
❊ وکاهی اوزون خسته لکلر عقبنده عارض اولور ❊ وکاهی دم
بواسیرك وحیضك افراطیله احتباسندن اولور ❊ ال و اياق
و یوز و کوز شیشر مقدمهٔ استسقادر ❊ بونك علاجی سببنی ازاله
ایلمکدر ❊ بومرضدن فصدی منع ایلمشلردر

❊ ای عزیز ابن سینا بیوررکه احتباس حیضدن ❊

و (یاخود دم باسوروك احتباسندن اولورسه فصد اولنور دیمش (باقی
علاجی جکرك سوء مزاج بارده‌ده ذکر اولنان علاجلر بوکا دخی علاجدر ❊
وبوحب بومرضه غایت مناسبدر ومجربدر دیمش

❊ صفت وترتیب حب بودر ❊

(رواند) ۲ درهم (سنبل هندی) بردنك بونلری سحق ایلیوب (پلین
شربتیله حبلر ایلیه‌لر هرکون بوحبدن نصف درهمدن بردرهمه قدر استعمال
ایلیه‌لر غایت نافعدر
وبوسفوف دخی فرنك طبیبلری قاتنده مشهوردر ❊ بومرضه استعمال ایلرلر

(غایت)

غايت نافعدر (صفت سفوف بودر) پلين صويله وسركه ايله تكرار يقانمش وقورومش طاوق قورصاغى ٢٤ درهم حوليجان ٣ ودارجين ٣ هر برندن اوچر درهم قرنفيل ١٢ درهم زعفران ١ درهم قورمش قورد جكرى ١٦ درهم كل شكرى ٢٤ درهم بونلرى سحق ايدوب ايكى درهمدن اوچ درهمه دك استعمال ايليه لر

ای اخلاء معلوم شریفکز اوله که اوتوز برنجی باب استسقا مرضنك انواعی بیاننده در

(استسقا مرضی اوچ نوع اوزره اولجيدر (اولكسى زقى ايكنجيسى طبلى اوچنجيسى لحميدر) استسقاء زق) عربجه طولومه ديرلر بوآدمك دخى قرنى طلو صوايله طولومه بكزه ديكيچون بوكا زقى ديلر وبو مريضك قرنى طولار حتى بغرصقلر صوايچنده يوذر كبى اولور

بونك تدبير وعلاجى بودركه

اولا صوبى چقارمقدر ❊ مناسب شربتلر ايله زمان اوائلده قولايه استعمال ايلرايدى ❊ بوقولايه مخاطرلى اولمغله شمديكى زمانده يكى دنياده بولنلردر اسمنه چلايه ديرلر بو استسقامرضنه غايت مناسبدر ❊ مريضك صوينى سورر چقارر ضررسزدر بردرهم اندن ويرلر ❊ براز اجق زنجبيل ايله ❊ وبوندن خفيفدر مجوقاندن بردرهم قدرينى ازاجق زنجبيل ايله ويره لر (اما برضمغ واردر اده (غوتاغينا) ديرلر ❊ مرضه غايت نافعدر بوندن بردنك ❊ ياخود نصف دنك روح زاجله ويره لر مسهلاتدن صكره جكره قوت ويره جك شيلر استعمال ايليه لر (مثلا قرص افسنتين) كبى وقرص غافث كبى وقريم طرطردن بردرهم قدر بالدرقره صويله ❊ وعافت صويله ويره لر ❊ هم ادرار ايلر وهم تلين ايلر وسده لرى اچار وادرار ايچون وتخفيف ايچون وقوت ويرمك ايچون (يكى دنياده بولدقلرى صاصفراس غايت نافعدر قينادوب صوين ايچره لر ❊ غيرى دوايه حاجت براقز ❊ استرلرايسه سفوف ايليوب استعمال ايليوب بيه لر هرنه طريقله استعمال ايتسه لر جائزدر

❊ دیکر علاج ❊ قرنی اوزرینه طاروبی طوزایله قاوروب کیسه یه قیوب یاقی ایده‌لر ❊ معقولدر وبو ضماد بزم مجربمزدر ❊ طشره‌دن قورلر صوین ❊ اسهال ایله چقارر

❊ صفت ضماد بودر ❊

(قرغه دولکی کوکی)(سمز قبق) هربرندن ٨ درهم ❊ بونلری زیت یاغیله محکم بشره‌لر ❊ اول مرتبه که مرهم کبی اوله (بعده) ایچنه (شخم خنطل) (وغار یتون یعنی قطران کوبکی قویه‌لر وهر برندن ایکی درهم و (مرور یمشی)(ومحموده) هربرندن بر درهم (وخربق اسود) و (دمربوزن) هربرندن بحق درهم ❊ بونلری ایوجه قرشدورب ❊ بال مومیله مرهم ایلیوب قرننه یاقی ایلیه‌لر

❊ دیکر علاج ❊ چلك معجونی وچلك سفوفی بومرضه غایت نافعدر ❊ وخسته یه واجب ولازم اولان بودرکه ❊ صو ایچمه‌دن و یاش میوه‌لر ❊ ویاش طعاملردن کمال درجه ❊ احتراز ایلیه‌لر وقوزدیجی شیلر استعمال ایدوب (ککلك وکوکرجین وسرچه) اتلری یه‌لر ❊ (و بکسمات وفستق) ایله (اوزم) یه وصوبرینه صاصفراس صوینی ایچسه‌لر نافعدر)

❊ ای اخلاء معلوم اوله که بوعلاج استسقانك انواعنه ❊
❊ موافقدر کرك لحمی وکرك طبلی وکرك زقی اولسون ❊

فقیر اولان کسه بوترکیبی استعمال ایلسه بغایت نافعدر عنایت حقله شفابودر

❊ صفت علاج بودر ❊ (اذخر سنبل ❊ وغافث) یعنی عافث قوزی قولاغیدر) صار جیچکی اولور ❊ یبراغی کندیر یبراغی کبیدر ❊ (وسمادریوس) و (کاقیطوس) و (پلین) مکرر اوچر درهم امیربارس ١٠ درهم دق وسحق ایدوب برمقدار معجون ایدوب ❊ استعمال ایده‌لر ❊ وبرمقدارین صوایله قینادوب وسوزوب صوینه عسل قاتوب استعمال ایده‌لر دفع اوله باذن خدا

(دیکر)

❊ دیکر علاج ❊ کرپی اتنی قورودوب سکنجبین ایله ایچرسلر یورك اغرسنه واستسقایه ❊ وبولنی طوتامیانه غایت نافعد

❊ ایکنجیسی استسقاء طبلیدر ❊

زیرا مستسقینك بدننده چوق ریح اولمق ایله بردرجه ❊ و برمرتبه شیشرکه اکر قارنه اوسلر طبلی کبی اوتر دخی بونك علامتی کوبکی یاننده وجعی اولور وبلی دخی اغرر وطبیعتی قبض اوزره اولور ❊ وبومرضلره علاج تحلیل ریح ایده جك شیلر ویرمکدر ❊ مثلا (ایارج فیقرا) ایله غاریقون) غایت مناسبدر (بعده) بوسفوفی ویره لرکه ❊ ریحلری طاغیدر ❊ ومعده یی قیزدرر وجکره قوت وبرر ❊

❊ صفت سفوف بودر ❊

(خولیجان) ۱۲ درهم و (ودارجین) ۱۲ درهم و (اغاج قوغی قبوغی) ۱ درهم و (عوداغاجی) ۱ درهم (وجوز بوا) ۱ درهم (انیسون ۲ درهم وکراویا ۲ درهم شکر ۱۰ درهم بونلری کوزلجه دوکوب ❊ بربرینه قاتوب ❊ سفوف ایدوب ❊ اخشام وصباح برایکی درهم اکل ایدوب وقرنی اوزرینه دخی ریح طاغدیجی شوعلاجلری سوره لر ❊ مثلا داروبی طوز ایله ❊ قاوروب قویه لر وسذاب یاغی ودفنه یاغی سورلدیکی وقت غایت نافعدر وفقرا ایچون مجرب علاجدر ❊ صغر ترسین ❊ کوکرت ایله وصبیان بولی ایله قرشدورب یاقی ایلیه لر

ومریض ممکن اولدیغی قدر ❊ اتمك یمه دن احتراز ایلیه لر ❊ وکشکلك اتی مناسبدر وصوبرینه صاقز صوبی ویاصفراس صوبی ایچه لر نافعدر ❊ دیکر علاج ❊ چوب چینی استسقانك انواعنه نافعدر قیناوب صوینی نوش ایده لر اوچنجسی (استسقای لحمی) در زیرا (سوء القنیه نك) نهایتی بودر ❊ یعنی سؤ القنیه مقدمهٔ استسقادر دیدکاری مطلق دکلدر ❊ بلکه استسقا انواعندن ❊ استسقأ لحمینك مقدمه سیدر ❊ وبونکله سوء القنیه نك فرقی بودرکه ❊ بونده اولان مرض زیاده اولوب ❊ قوتی سوء القنیه ده ❊ اولاندن زیاده در ❊ دخی بوندن مستحکمدر ❊

❊ استسقاء لحمینك علامتی اولدرکه ❊

جمیع بدنی شیشر ❊ (اکر) بریره پر مقله بصه‌لر ❊ خیره بازر کبی باتر ❊ و قالدر دقده ❊ بر زمانه دکین پر مق یری چوقور قالور ❊ و (بر علامتی دخی اولدرکه) (لونی بیاض اولور) وازاجق و برمقدار کز لوجه ستمه‌سی اولور ❊ و (نفسی طار اولور) ❊ و (بومرضك) (علاجی بودرکه) (مجوقان) ایله و (غاریقون) ایله ماده دن ❊ بدنی تنقیه ایلکدر ❊ و (دواء القرطم) ایله و (بر مرورینك) عصاره‌سی ❊ بومرضه غایت نافعدر ❊ بو (مرضك) ادویه لرینه ❊ ومسهللرینه ❊ سنبلدن ❊ (و پلند) براز قاتمق ❊ لازمدر البته فائدلراولور ❊ و (مستسقینك اعضاسنی دائما ❊ اووه‌لر ❊ واوزرینه کوکرت ❊ وشاب ❊ و (کونلك) سحق ایدوب ❊ و (سرکه ایله) قرشدورب ❊ بدننه وقارننه سوره‌لر ❊ فائده ایدر مجربدر)

❊ و برمجرب دوا دخی بیان ایده‌لیم ❊

(قوربغه‌لری) زیت یاغی ایچنده ❊ قینادوب بدننه ❊ سورسلر ❊ شیشلری طاغیدر ❊ چوق تجربه اولنمشدر ❊ بالخاصه نافعدر ❊ صویرینه پیغمبر اغاجی ❊ و (صاصغراسی) قینادوب ایچره‌لر ❊ ولازم کلدکده ❊ درله‌ده‌لر غایت نافعدر ❊ بیه‌جك طعاملری (سرچه قوشی) ویبان کوکرچنی ❊ وکککلك ❊ (وچیل) و (توراج) کبیلر غایت نافعدر ❊ اکر بونلر بولونورسه ❊ پك اعلادر ❊ (کسکین سرکه) استسقاء لحمیه طلاع اولنه ❊ فائده حاصل ایدر مجربدر ❊ (دیکر علاج) بومرضه برقاچکره (دارچین) قینادوب صوین ایچره‌لر ❊ کذلك (قرنفل) ده بویله‌در صویرینه نخود صویی دخی مناسبدر (کذلك) (قزل بهمن) قینادوب ❊ صوبرینه ایچره‌لر ایودر ❊ اتمك یرینه انجیر یدیره‌لر مفیددر

❊ ای اخلاء معلومکز اوله حالینوس حکیم بیورکه ❊

(امراض حاره نك) تدبیرنده (اکر) استسقاء لحمینك سببی ❊ حیض قانك ❊ و (یا معتاد اولمش بورون قانك ❊ احتباسلرندن اولورسه ❊ ویا (طمرلرك) متلاسندن اولورسه ❊ تحلیل از اولمغله و (یاقان) ارتریجی شیلر تناول ایلکله ❊ اول زمان صاقنه‌رق تحری ایدوب قان اله‌لر ❊ مادهٔ نقصان ایتمك ایچون ❊ و (حرارت عزیزیه‌یی) کسمك ایچون امتلادن ❊ اولانه ❊ مشترکدن قان اله‌لر ❊ ویاخود ❊ باسلیق طمرلرندن قان اله‌لر ❊ احتباس حیضدن ❊ ویا (دم بواسیردن) اولان (صافنه طمرندن) قان اله‌لر وهفته‌ده ❊ برکره قئ ایتمه‌کبی عادت ایده‌لر ❊ طورب تخمی سکبنجبین ایله ❊ ایچره‌لر قوصه‌لر وشربتلرندن (بزنتین) و شراب اصول ❊ و (سکبنجبین عنصلی اوله)

❊ بواستسقا مرضنه ❊ کوزل برسفوفدر صفتی بودر ❊

(کافوری) بغدای ۱ (عین سرطان) بغدای ۲۰ ❊ بوایکی بی ایوجه بربرینه قرشدورب ❊ برسفوف اولور ❊ هر ایکی ساعتده ❊ بو سفوفدن بر مقدار ویرولوب اوزرینه شو اوتلردن ❊ حاصل اولان مطبوح صولردن ❊ بر فنجان ویره‌لر ❊ اوتلر بونلردر ❊ (سدف اوتی) قبضه ۱ (اوغول اوتی) قبضه ۱ (صعتره اوتی) قبضه ۱ طوغرایوب قینادوب ❊ تعریف وجه اوزره ویره‌لر

(دیکر علاجلر بیان اولنورکه) بوعلاجلرك فعل ❊ واثری ❊ ازوقت ایچنده ❊ افاقت بولور ❊ اکثریا کرك ادرار ❊ وکرك ثقل ایله ❊ مریضه ضعف کلمیوب ❊ راحت کله‌رك چوق صوچقار ❊ وشیش یومشاق اولور ❊ وکوچیلوب ❊ بوصورتده (اوج) یا (دورت کونده) بردفعه تکرارا بومسهللرك برینی ❊ استعمال ایده‌لر شیشلر زائل اولنجه‌یه قدر ❊ بویله‌جه دوام مدرلاز ❊

❁ ای احلا شو علاج ایله شیش اولان محلار کوزلجه تکرار تکرار اوله ❁

علاج بودر (خام کهربار) ٤ درهم (اردیج یمشی) ٨ درهم (قرشدورب اووه اووه سورله (دیکر) استسقا اولان کشی یه (علاج) (سرکهٔ) قینادوب ❁ بوغینه اوتوره ❁ و (سرکهٔ) شیش یرلرینه ❁ اورسلر خوش اوله ❁ (دیکر) چوکوندور بیراغنی ❁ شیش اوزرینه ❁ اورسلر خوش اوله (دیکر علاج) کشنجی دوکوب ❁ شیش اوزرینه ❁ اورسلر شفا بوله ❁ (دیکر) صغیر ترسنی ❁ اصیجقله شیشه اورسلر ❁ شفا بوله ❁ باذن خدا ❁ (دیکر) ایت کسری یعنی ارغوان کوکنی ❁ ایو دوکوب ❁ استسقا رنجینه وکوده شیشه (وال) و (ایاق) و (یوز) و (کوز) شیشلرینه اورسلر ❁ فائده ایده (دیکر) نرکس یاغنی ❁ اسی شیشلره ❁ طلا اتسلر نافعدر ❁ باذن خدا (دیکر) (فرفیون) غنی (شیشلره ❁ اورسلر خوش اوله ❁ (دیکر) طباشیری ❁ اسی شیشلره ❁ سورسلر ❁ خوش اوله ❁ باذن الله تعالی (دیکر) قطرانی استسقایه ❁ برقاج کره یاقی اتسلر ❁ فائده ایدر ❁ وسودادن اولان شیشلری دخی کیده رر ❁ (دیکر) استسقا ایچون ❁ (نانه) و (رازیانه) تخملری ٦ درهم ❁ و (مصطکی) ٥ درهم ❁ بونلری سحق ایدوب ❁ بال ایله معجون ایدوب ❁ صباح واخشام جوز رومی قدر ❁ اکل ایده لر ❁ شفا بوله باذن الله تعالی

(دیکر) استسقا ایچون چنار بیراغنك صو یني ❁ صیقوب ❁ برکیجه ایازه قویه ❁ (بعده) اخشام وصباح برر قاشق ایچه لر ❁ (و بیراغنی) قینادوب شیش اولان یرلره اوره لر ❁ و (اکر تازه سی بولنمز ایسه ❁ قوری بیراغنی بال ایله ❁ معجون ایدوب ❁ اخشام وصباح استعمال ایده لر)

(دیکر) استسقا ایچون صباح واخشام ❁ برر پرماق ❁ فلاسفه و یره لر ❁ معاجین بابنده انشاءالله یازه ریز (وکلنکبین) و (صاقزی) قینادوب صو یون ویره لر ❁ شفا بوله باذن خدا (دیکر) علاج (ترید) برمثقال (زنجبیل) بردنك ❁ دوکوب الیوب ❁ بال ایله یوغورب ❁ ویره لر

(اکر بردرهم ایارج قاتلرسه ❊ مناسبدر دخی (راوند چینی) ویرهلر مناسبدر)

(دیکر استسقایه) و (طلاق شیشنه) و (یورك شیشنه) (آبو أبی) قره اوزمله) وصو ایله قینادوب ❊ سوزب صوین ایچرهلر ❊ شفا بوله دیکر ایچنده وطشره سنده شیشلری اولانه ❊ قباغی پشورب یافی ایدهلر ❊ باذن خدا شفا بوله (دیکر) دکز صوینه ❊ ومعدنلر صوینه ❊ اوطورمق و یاتمق فائده ایدر ❊ مثلا کوکر دلو صوکبی ❊ قاپلو جدلر وایچمه صولری کبی ❊ دیکر علاج استسقا ایچون (مارزیون مدبر) (وصاری هلیله قبوغی) و (غاریقون هر برندن بشر درهم ❊ پلین عصاره سی ❊ اوچ درهم (کوك سوسن) دبی ❊ وقزل کل ❊ (وکاسنی تخمی) و (خیار چکردکینك ایچی) و (بیان بالی) هربرندن ایکیشر درهم ❊ دوکار الیلر ❊ اون بش درهم پاك اولمش (ترنکبین) واون بش درهم ❊ فلوس خیار شنبر ❊ واون بش درهم (فانیدشکر) بو اوچنی صو ایله ازهلر ❊ قوامه کتوره‌لر ❊ وادویه‌لری قارشدورب ❊ شربتنی ایکی درهمدن ❊ دورت درهمه قدر استعمال ایدهلر شفا بوله

❊ ای اخلاء معلوم اوله که اوتوز ایکنجی باب طلاقده شیش ❊
❊ اولدقده مجرب اولان علاجلر یاننده اوجیدر ❊

علاجلر یاننده اوجیدر (معلوم اوله که) (طلاق صول طرفده ❊ ایکی التنده اولور ❊ وسودانك طلاق محلیدر ❊ تته کیم اود صفرانك مکانی اولدیغی کبی ❊ وجکره عارض اولان امراضك مجموعی طلاقه دخی عارض اولور ❊ پس ایمدی اکا علاجلر بودرکه دخی مناسبدر ❊ لکن بونك علاجی ❊ اندن اقوی اولمق لازم اولور ❊

❊ ای عزیز طلاقده سده اولدقده مناسب اولان ❊
❊ علاجلر بیان اولنور ❊

بو مرضك سببی ❊ اکثری یا سود اوی برغلیظ خلطدن حاصل اولور ❊

و (دم و بواسیر) و (دم حیض محتبس اولمدن حاصل اولور ❊ و یاخود طلاغك حرارتندن اولور ❊ کیلوس هضم اولمدین کندویه چکر ❊ و (یاخود) معدهنك ضعیف اولدیغندن ❊ اولور (علامتی اولدرکه) صول جانبندن براغری اولور ❊ بدنك لونی بولانق اولور ❊ و (بعض کسنهلر خفقان ❊ وقوری اوکسروك ❊ و ضیق النفس ❊ و (مالیخولیای مراقیا ❊ عارض اولور و (بومرض) اسکدکچه چوق مرضلره مؤدی اولور (استسقاء) و (جذام) کبی و (اویوز) و (چکیك) مثللو (بونك علاجی) اولا مادهدن تنقیه ایتمکدر (بعده) سدهلرینی اچهلر و بومغلاب دخی مجربدر ❊

صفت مغلاب بودر (ایرلتی کوکی) و (بسفایج) و (ایلغین) اغاجنك قپونی ❊ هربرندن دردر درهم (کادریوس) و (التون اوتی) هربرندن ❊ برقبضه و (چکردکسز اوزم) سکز درهم ❊ بونلری جمع ایدوب ❊ قینادوب صویندن (؟ اللی درهم الوب ❊ نصف درهم قریم طرطر) قتوب (بالدیری قره) شربتیله ایچه لر (وکاهیجه لینت ایچون شاهتره حبی ❊ مناسبدر و (دخی) آمق معجونی مناسبدر (اکر) بونلر تأثیر ایلز. ایسه (چلك معجونی) ویرهلر ❊ وطلاغك اوستنی کبرهیاغیله) یاخود (بادم یاغیله یغلیهلر و (قرص کبره) و (قرص ایرسا) غایت نافع ومجربدر و (غلیط غدالردن که (پرنج) و (هریسه) کبیلردن احتراز ایدهلر ❊ یدیکی طعاملرده ❊ قوش قونمز ❊ و (رازیانه) و (خردل) قتوب یهلر ❊ و (تورب) و (شلغم) یهلر و (ایلغین) اغاجی صویینی ایچهلر (وایلغین اغاجندن) برظرف یاپوب ❊ دائما صویی اندن ایچهلر ❊ باخاصه نافعدر ❊

❊ ای اخلاءطلاق شیشنك علاجی بیاننده در ❊

(اکر شیش) قاندن اولورسه صول طرفده اغری زیاده اولور وجله بدن اغر اولور ❊ (اکر صفرادن اولورسه ❊ اغریسی صانجوکبی صانجار ❊

وصوسزلق اولور ❊ و (اغزی) آجی اولور ❊ واویقسو اویوماز ❊ و (کاهیجه) هذیان سویلر و (کاهیجه) اسرار ستمه‌سی اولور ❊ و (اکر بلغمدن) اولورسه ❊ بدنی اریق اولور ❊ واغریسی آز اولور ❊ وصوسزلغی اولماز ❊ و (اکرسودادن) اولورسه ❊ بکزی قزمترق اولور ❊ و (کاهیجه) اوچ کونده بر ستمه‌سی اولور ❊

❊ علاجی بودرکه صول الك باسلیقندن قان اله‌لر واکرشیشی حیضك ❊

(ویادم بواسیرك) اختاسندن اولورسه ❊ صافندن قان الالر وفاتی اقتغه‌سعی ایلیه لر (بعده) اوزرینه ابتداده سرکه ایله کل یاغی قویه‌لر (بعده) مغلاب ویروب (بعده) مسهل ویره‌لر ❊ بوشر بتلر ایله بشره‌لر ❊ (بزنتین) وبنفشه شربتی کبیلر ❊ و (هندیا) صویی کبی (وطبیعتی) اسهال ایلیه‌لر ❊ ویا دیا قاتیلیقون ❊ شاهتره صویيله وهندبا صویيله ❊ ازوب ایچنه یکرمی درهم کل مکرر شربتی قتوب ایچره‌لر ❊ تنقیه‌دن صکره ❊ بویاقی یی قویه‌لر ❊

❊ تدبیر یاقی بودر ❊

(ارپه) و بقله اونلری ❊ و (کل قروسی) و (پلین) و (پاپادیه) هربریسندن دور در درهم الوب ❊ بونلری دوکوب ❊ کل یاغی ایله ❊ یا (کبره یاغیله) وبراز (زعفران) قرشدورب ❊ یاقی ایلیه‌لر (بعده) اول ❊ موضعی (کبره یاغی) و (زیتون) و (پاپادیه یاغیله ❊ یغلیه‌لر اغریسی وحرارتی ساکن اولدقدنصکره (اکر) بر پکلك قالورسه ❊ بویاقویی قویه‌له ❊

❊ تدبیر یاقی بودر ❊

(کتان تخمنك اونی) و (ارپه‌نك اونی) هربریسندن سکزر درهم ❊ التی عدد سرکه ایچنده اصلنمش انجیر ❊ و (قاز یاغی) و (کوك سوسن یاغی) و (کبره یاغی) بواوچندن کفایت قدر الوب مذکور اجزالر ایله قرشدورب ❊ مرهم کبی ایلیه‌لر ❊ اوستونه سوره‌لر هم یومشادر ❊ وهم شیشنی طاغیدر)

❊ ای عزیز معلوم شریفکز اوله که طلاق یکلکنك علاجی بیان اولنور ❊

بونك صاحبنك طلاغی ❊ بیوك اولور ❊ وپك اولور ❊ خلق اکا طلاقلی دیرلر ❊ (بونك علامتی) بودر که ❊ صول طرفده ❊ اکه کیلر التنده ❊ برقاتلق اولور ❊ و بیوك اولور ❊ وبدن ضعیف اولور ❊ و بدنك رنکی قرمیزرق اولور ❊ وطعام یدکدن صکره ❊ اغرلق دوشر ❊ وتیز تیز صولور)

بونه (علاج) (اجی بادم) یاغیله (اصول شربتی) ویرهلر ❊ برقاج کون التیرن اوتیله پشمش سکنجبین ویرهلر ❊ برقاج کون (بزنین شربتی وغافث شربتی ❊ دخی مناسبدر ❊ ویرهلر (بعده) مسهل ویرهلر ❊ وبو معجون غایت مناسبدر ❊ کندی مجر بمزدر ❊ وهم سدهلرینی اچر (وهم شیشنی کیده در ❊ هیچ نظیری یوقدر وغایت نفیس علاجدندر)

❊ صفتی وترتیبی بودر ❊

(کبره کوکنك قبوغی) و (افتیمون کریدی ❊ و (سنامکی) هر برندن بشر درهم ❊ (قریم طر طر) اوج درهم (انیسون) بردرهم (قرنفل) نصف درهم ❊ بونلری سحق ایلیوب ❊ سکنجبین ایله معجون ایلیهلر ❊ ودورت بش درهم قدر بوندن ویرهلر (وکاهیجه) (ماءالجبن ایله ویرسهلر مناسبدر ❊ و بو معجون کون آشری ❊ وایکی کون آشری ❊ ملازمت ایدهلر ❊ اوزرینه ماءالجبن) ایچهلر) غایت مناسبدر ❊

❊ وفرنك حکیملرینك) غایت معتمد اولان حبلرندندر ❊ غفلت اولنمیه ❊

❊ صفت حب بودر ❊

(سرکه ایله حل اولمش چادر اوشاغی) ۳ درهم (صبر) ٦ درهم (راوند) ۱ درهم و (غاریقون) ۱ درهم (وصاقز) ۱ درهم و (پلین طوزی) ۱ درهم (انیسون یاغی) که تقطیر ایله چقمش اوله فرانکستانده چقاررلر ❊ واستانبوله کلور ❊ و بزچوق استعمال ایلدك

اون طمله قتوب ❊ حبلر ایدوب ❊ یارم درهم قدر ایچه‌لر ❊ اوستنه ابرلتی کوکنی قینادوب صو یندن ایچه‌لر ❊

معلوم اوله‌که شمدیکی زمانه‌ده علاجلر فائده و یرمدیکی طلاقلر شیشنه ❊ وسده‌لرینه ❊ (چلك معجونی) و شربتی قدر اعلاعلاج اولمازهم سده‌لرینی اچار ❊ وهم پکلکنی کیده‌رر ❊ غایت نافعدر ❊ واوزرینه (داخلیون) مرهمین یقو ایلیه‌لر ❊ و (آجی بادم یاغی) و (کبره یاغی) سوره‌لر ❊ و بومرهم غایت نافعدر ❊

صفت مرهم بودر (پاپادیه) یاغی دورت درهم (کبره یاغی) ٦ درهم (صغر ایلکی) ٣ ردهم (سذاب یاغی) ٢ درهم (وسرکه ٢ درهم (زعفران) ١٠ بغدای اغری ❊ بونلری بال مومیله مرهم ایدوب ❊ سوره‌لر خواصده مذکوردرکه ❊ بوزاغی طلاغنی قوریدوب ❊ وبردرهم مقداری دوکوب ❊ ایچه‌لر ❊ طلاغی اریدر (ابن شریف بیوررکه) جمیع طلاق اوتلرندن فائده‌لیدر ❊ هرنه‌قدر اسکیده اولورسه ❊ ینه کیده‌روب دفع ایدر ❊

دیکر طلاق ایچون علاج (کل) و (سوسن کوکندن) برمثقال دوکوب والیوب ❊ اون درهم سکنجبینی سکر ایله ❊ قرشدورب ❊ قته‌لر (اما) اول شرطله که ❊ سر کنجبین سرکه‌سی غایت کسکین اوله ❊ اوج کون علی التوالی صباح صباح استعمال ایلیه‌لر ❊ واوزرینه درعقب طعام یمیه‌لر ❊ بلکه برقاچ ساعت کچدکدنصکره ❊ یه‌لر طلاغی اریدوب کیده‌رر ❊

(نوع دیکر طلاق ایچون) اوچ عددانجیری سرکی ایچنده اصلنمش اوله هرصباح یوقشه قرشو سکرده (بعده) اوج دانه انجیری بوده ❊ براز وقت استعمال ایده ❊ بغایت نافعدر (دیکر) قواق یراغنی قورودب ❊ اون درهم قدر علی الصباح اکل ایده ❊ اویلیه قدر برشئ قلماز ❊

(دیکر طلاق ایچون) ارپه اوننی سرکه ایله قینادوب (کبره) دبنی آید تخمی ❊ وکوکرچین بوقنی ❊ بونلری بربرینه قاتوب ❊ براز بزیاغی

قنار ❊ قیناده‌لر براز قتی اوله ❊ اول وقت بر بز اوزرینه قیوب ❊ طلاق اوزرینه یاقی ایده‌لر ❊ بر ایکی دفعه اوره‌لر ❊ باذن خدا برشئ قالماز (دیکر طلاغه علاج) طوشان طلاغن بتون بشورب ❊ یاریسین بیوب ❊ یاریسین اوستنه اوره‌لر ❊ طلاق دفع اولور (دیکر صغرلك صاغ آشیغنی) آتشه یاقوب ❊ هوانده ایوجه دوکوب ❊ یارسنی باله قاتوب ❊ یا اوچ عدد یوارلق ایدوب ❊ اوج صباح بررینی ییه‌لر ❊ شفابوله ❊

(دیکر طلاغه علاج) برکشی یی چوق سمه طوتمه‌دن طلاق حاصل اولسه ❊ اکا بوندن اعلا علاج اولماز ❊ (سکودك یراغنی) طو بلایوب ❊ هوانده دوکوب ❊ برمقدار اوزرینه دوکرکن ❊ سرکه سپوب ❊ محکم دوکوب چقاروب ❊ بر بز ایچنه قیوب ❊ صیقوب ❊ صوین حفظ ایدوب ❊ هر صباح اج قرننه ❊ اوج کون اوچر قاشق ایچه‌لر ❊ اصلا طلاقدن اثر قالمیه مجربدر)

(دیکر) صغردلی دیرلر ❊ ولسان ثور تعبیر ایدرلر ❊ مشهور بر اوتدر ❊ آنیك یراغنی طو بلایوب ❊ قرودب دوکوب چیك بال ایله معجون ایدوب ❊ اوج کون ییه‌لر ❊ (اکر بال) سز (یرلرسه ❊ دخی اعلا اولور)

(اوغلانجقلره) دخی یدیرسه‌لر ❊ خوش اولور ❊ غایت نافعدر و مجربدر ❊

❊ جالینوس حکیم بیورکه ❊

(سزابك) یراغنی دوکوب ❊ صوین الوب صرب سرکه ایله قرشدورب ❊ بر بز اوزرینه قیوب یاقی ایدوب ❊ طلاق اوزرینه اوره‌لر اصلا طلاقدن اثر قالمیه ❊

(دیکر تدبیر) طلاغی شیش اولان ذاته مرجانی غایت اینجه دوکوب ❊ برمقدار صوایله ایچرسه‌لر ❊ طلاقدن اثر قالمیه ❊

(دیکر طلاغه علاج) اکلیك اق بوقن هوانده دوکوب ❊ جمامه

كيدوب ❊ سـاياغيله طلاغى محكم اوو ديره لر ❊ جـامدن چقوب ❊ اول ايت نجسين برز اوزرينه قيوب ❊ طلاق اوستنده بركون بركيجه طوره ❊ اندنصكره تميزليه ❊ باذن خدا طلاقدن اثر قالميه)

(ديكر طلاغه علاج) (اكر) ستمه‌دن طلاق بغليان كسنه اولورسه ❊ پرنجى قدح ايچنه قيوب صرف سركه دخى اوچ قاشق مقدارى اوله ❊ واوج عدد قاتر بونجغى الوب انى دخى اول سركه ايچنـه قويه‌لر ❊ اغزينى قپايوب اوچ كون طوره ❊ اول بونجقدن اثر قالميه اكر اثر قالمش ايسـه ❊ كسكين دكل ايمش ❊ يكيدن سركه قيوب اثر قالميـه ❊ اول اوچ قاشق سركه‌ئى آج قرننه اوچ صباح ايچه‌لر ❊ طلاقدن اثرقالماز)

(ديكر علاج طلاق ايچون) اوچ درهم (يوزرلك تخمنى) يومشاق دوكوب ❊ قيون اوديله ❊ سركه ايله قرشـدورب طلاق اوزرينه ياقى ايده‌لر مجربدر)

❊ اى اخلاء معلوم شريفكز اوله كه يرقان ديدكارى ❊
❊ بر علتـدر ترجمه صـاريلق تعبير ايدرلر ❊

بو علتده ايكى نوع اوزرينه اولوب ❊ برينه (صـارى يرقان درلر) (صفرادن) حاصل اولور ❊ (برينه دخى) (قره يرقان ديرلر) ❊ سودادن حاصل اولور ❊ (بر نوعى) دخى واردر (سـودا ايله) (صفرادن حاصل اولور ❊ يشـل رنك اولور ❊ زيرا (صفرا ايله (سـودا) اختلاط ندن اولور ❊ يرقان اصفرك سبى چوقدر ❊ كيسى جكر ايله ❊ اودك بيننده سـده پيدا اولغله صفرا اوده وارميوب بدنه ياييلور ❊ وكاه اولوركه ❊ اشـك آريسـنك ❊ و ياعقربك ❊ و ياخود ❊ بونلر كبى برزهرلى جانورلرك صوقاسندن حاصل اولور ❊ (علامتى اولدركه) جمله‌بدن صارى اولور (حتى) كوزنك بياضى دخى صارى اولور ❊ بولى خود زياده‌صـارى اولور ❊ (حتى) برپنبهٔ اول بول ايله اصلاتسـلر (بعده) قورتسلر ❊ اول پنبه كو ياصاريه بويانمش كبى اولور)

❊ بونك علاجی اولدرکه ❊

(اکر) سده وارایسه ❊ بزنجبین شربتی ایچره‌لر ❊ ودینار شرابی دخی مناسبدر (وصفرایی) سورمك ایچون بومسهلی ❊ ویره‌لر ❊ (صفت مسهل بودر) بربچق ددهم (رواند چینی) و (ازاجق سنبل هندی) ایله ❊ اسیچق هندبا صونیده اصلاده‌لر ❊ دورت بش ساعت قدرطوره (بعده) سوزه‌لر ❊ ایچنه فرنکی قدرت حلواسندن ❊ وکل مکرر شربتندن ❊ اون ایکیشر درهم قته‌لر ❊ ازه‌لر علی الصباح ❊ ایچه‌لر ❊ ودیاقاتیلیقون معجونندن ❊ سکزدرهم الوب ❊ بردرهم قریم طرطردن قتوب ایچه‌لر ❊ هم سده‌لری اچار ❊ وهم اخلاط محترقی دفع ایلر ❊ غایت مجربدر (ویاایکی درهم (راوندی) پیزصوبی ایله اصلاده‌لر ❊ برازاجق دارچین قتوب ❊ (بعده) سوزوب ایچه‌لر (اکر طمرلر) طلو اولوب ❊ قان علامتی وار ایسه فصد ایلیه‌لر ❊ وتنقیه‌دن صکره هلالیه تخمندن بربچق درهم ❊ سحق ایلیوب ❊ کلبشکر ایله یه‌لر ❊ غایت مجربدر ❊ وبالخاصه نافعدر ❊ حرزه‌دن (ایکی چکردك سحق ایلیوب ❊ سکنجبین ایله ❊ ازوب ایچره‌لر ❊ (اما کیمیا اطباسی ❊ بومرضه شمدی قریم طرطر ❊ وطوز روحی استعمال ایلرلر (واکر) جکر حرارتندن اولورسه (بونك علاجی) الی وایاغی ینار ❊ وستمه‌سی اولور ❊ وبولی واشاغیدن چیقان شیٔ صاری اولور ❊

❊ بومثللو صاریلغه علاج ❊

قان الالر ❊ ومادهٔ تنقیه ایلیه‌لر ❊ وبزور باردهیی مستحلب ایدوب ❊ ویره‌لر)

❊ امازهرلی حیوان اصردیغندن ❊

حاصل اولان صاریلغك علاجی) پادزهرلی شیلر ویره‌لر ❊ (مثلا) اغاج قاونی آکشمسی کبی ❊ و (آکشی) المامویی کبی ❊

و (قوزی قولاغی) شربتی کبی ❊ (هندبا) صوییله ایچرهلر ❊
(اماقبق) صوییله ❊ پادزهری ازوب ❊ ایچرمك غایت نافعدر
و (زمردن) سکز بغدای قدر ازوب ❊ قارپوز صوییله ایچرهلر ❊
و (هلالیه) دیدکلری اوتی صوییله قینادوب اوچ صباح ایچسلر ❊
ویا (دوکوب صیقوب ضوین ایچسهلر ❊ صاریلغك انواعنه نافعدر

❊ وبردرلو دخی مجربدر ❊

طتلو صودن بربالغی طوتوب ❊ بریشل چناغه صوقیوب ❊ او (بالغی)
اول چناغك ایچنه صالی ویرهلر (بعده) صاریلغی اولان کشی ❊
باشنه برنسنه بوریوب ❊ اول چناق اوستنه اکیلوب ❊ ایکی کوزون
اول بالقدن هیچ ایرمیه ❊ اول بالیجق صوده دونه دونه صاب صاری
اولوب ❊ قرنی اوستنه کله ❊ اول صاریلق اول کشیدن ❊ زائل اولور
(بردورلو مجرب دوا صاریلق ایچون) سکوت اغاجنك یپراغنی دوکوب
صوینی صیقوب ❊ هرصباح صویندن ❊ برقاشق ❊ ویاایکی قاشق ایچهلر ❊
ایکی دفعهده ❊ ویااوچ دفعهده صاریلغی دفع اوله)
(وبردورلو صاریلق ایچون مجرب دوا) (نخود قدر چویدی) ازوب
سوزلمش یوغرت ایله ❊ یاسکیجین ایله ایچرهلر (صاریلغی) دفع ایدر ❊
و (اریك صویی)(وقارپوز) و (نارصولری) بونلری دخی ایچمك
صاریلغه غایت نافعدر (دیکر قرلنقیچ) یوروسنی زعفرانله بویاب ❊ ینه
یوواسنه قویهلر ❊ اناسی کلوب انی کوریجك ❊ صاریلق اولدی صانوب ❊
فی الحال کیدر وارر صاریلق طاشنی بولوب کتورر ❊ بوریسی یانه قور ❊
یوقلایوب اول طاشی الهلر ❊ صاریلق اولان کشی اول ❊ طاشی کتوره ❊
صاریلغی کیده ❊
(دیکر صاریلق ایچون علاج) دیوارلرده اولان صارماشغی ❊ طوپلایوب ❊
دوکوب صوین صیقوب ❊ اوچ صباح ❊ برقاشق ❊ یاخود ایکیشر
قاشق ایچهلر ❊ ایکیده ویااوجده ❊ صاریلق دفع اولور مجربدر)

ای اخلاء معلوم شریفکز اولهکه سیاه صاریلغك سببی اولدرکه طلاغك

باضعفندن ❊ ویاسده‌سندن اولور (علامتی) بدنی سیاه اوله ❊ وصول جانبنده براغرلق اوله (بونك علاجی) سده‌لرنده یازیلان علاجلر ایله علاج ایلیه‌لر (وآمق معجونی) سکزدرهم اولوب ❊ بردرهم (قریم طرطردن قاتوب یدوره‌لر (حب لاجورد) وحب شاهتره) دخی غایت نافعلردر ❊ وتنقیه‌دن صکره (قرص الغافث) و (قرص الکبیردن)(سکبجبین) ویره‌لر ❊ (وچلك معجونی)(وچلك شربتی) غایت نافعلردر ❊ (وانواع) صاریلغه نافعدر ❊ حمامه کیروب ❊ ترلمك (وصاری) یرقانه ترایوکلدیکی تجربه اولندی ❊ (بالدری قره) و (قزل بویه)(ونانه) بونلری قینادوب ایچه‌لر تره‌در صاریلغی کیده‌رر مجربدر

(وقره‌یرقانه)(پاپادیه‌یی)(رازنانه) ایله قینادوب ❊ ایچرمك ترکتورر ایودر وحامده سرکیله کلابی ❊ برونه چکه‌لر ❊ وکوزی آنکله یقیه‌لر کوزدن صاریلغی کیده‌رر ❊

(دیکر علاج) برمجرب علاجدر ❊ لکن نازك مزاجلره ❊ الویرمز زیرا زوردر تحمل ایلیه‌مزلر (اما قوی مزاجلوله) ایتسه‌لر فی الحال دفع ایلر ❊ قرغه دوکلکنك صویینی) برایکی طمله قدر برونه چکه‌لر ❊ بروندن وافر صاری صولر اقیدر ❊ صاریلق کیدر ❊ (وبخور مریمك کوکنی دخی دوکوب ❊ صویینی برونه چکسلر صاریلغی دفع ایلر ❊ (لکن قوری مزاجه ایده‌لر)ضعیفه ایتیه‌لر ❊ (واما) بونلردن خفیف وضررسزدر ❊ ومجربدر ❊ بازویی دوکوب ❊ صیقوب صوین براز سرکه‌ایله قرشدروب ❊ برونه چکسلر صاریلغی کیده‌رر ❊ غدالری خفیف اولوب ❊ تفتیح سده ایلینلردن اوله)

(مثلا قیابالغی کبی ویاطتلو صولرده ❊ اولان بالقلر کبی که سرکه ایله ومعده نویس ایله ❊ بشروب ❊ صویینی ایچه‌لر ❊ وپلیچ صویینی معده‌نویس ایله ❊ یه‌لر ❊ ومعده‌نویس صالته‌سی ❊ و (کبره) تورشوسی ❊ مناسبدر ❊

ای اخلاء معلوم شریفکز اوله که اوتوز اوچنجی باب بوکرك مرضلری وعلاجلری بیانندهدر

بوکرکلر شیشی ❊ اکر اسیدن حاصل اولورسه ❊ ارقدهده اغری اولور ❊ وهم اغرلق اولور ❊ وبوکرك یرلری اسی اولور ❊ وقنغی بوکرکدن اولورسه ❊ اوجانبده اولانه ایاق ایوشق اولور ❊ وستمه‌سی اولور ❊ وکاهیجه صفرا قوصار ❊ وبولی بعض وقتده طوتیلور ❊ وبولی ابتداده رقیق ❊ وبیاض اولور (بعده) غلیظ اولوب ❊ قزل اولور ❊ (علاجی بودرکه) اول باسلیقدن ❊ قان الهلر (بعده) صاغندن قان الهلر (اکر) فصده مانع وار ایسه ❊ بالدرینه حجامت ایلیه‌لر (بعده ملین حقنه ایله احتقان ایلیه‌لر ❊

صفت حقنه بودر

(یابشقان) و (ابه کوجی) و (پاپادیه چیچکی) هربرندن ❊ ایکی درهم (ارپه صویله مجموعنی قینادهلر (بعده) بوصودن اللی درهم مقداری الوب ایچنه ❊ درت درهم (خیارشنبه) بالی ❊ واون التی درهم کل مکرر شربتی ❊ قیوب ❊ ازه‌لر واون ایکی درهم بنفشه یاغی وبرعدد یمورطه صاریسنی دخی قتوب وجملهٔ قارشدورب ❊ احتقان ایلیه‌لر ❊ واکر ❊ صفرا غالب ایسه ❊ کل مکرر شربتنی ❊ تمرهندی صویله ❊ ازوب ایچره‌لر ❊ ودیا قاتلیقون معجونندن و (یا اریك) معجونندن ویاخود راوند ایله (خیارشنبه) بالی ویره‌لر ❊ تبرید ایچون ❊ بزر بارده مستحلی بنفشه شربتیله ویره‌لر وبلینك اوزرینه بویاقی بی قویه‌لر ❊

صفت یاقی بودر

(کلاب) درهم ۳۲ مارول عصاره‌سی) وسکرلی بیراغی عصاره‌سی) و (نیلوفر صویی) و (کل یاغی) هربرندن اون التی درهم ❊ کل سرکه‌سی ❊ اون ایکی درهم (قزل صندل) سکز درهم ❊ جله‌سنی قارشدیروب ❊ بربزی و (یاخود) برسونکری ❊ اصلا دوب ❊ بلینه یاقی ایلیه‌لر ❊ وبویاقی ابتداء مرضده اولور ❊

❊ اما از دیاد زماننده ❊

خطمی بیراغی) و (کتان تخمی) و (بقله اوتی) و (پاپادیه) و بوی تخمی) بواجزالردن کفایت مقداری اول مذکور یاقی یه زیاده ایلیه ❊ وانتهاء مرضده ❊ بومذکوراجزالری یالکز یاقی ایلیه لر (بعده متعدل ❊ ومدبر شربتلر و یره لر ❊ بزتین شربتی (پرسیاه) و (شان) شربتی کبی و (یاپشقان) و (ایرق کوکی) و (بالدری قره) و (رازیانه بیراغی) و (هلیون) بونلری قینادوب ❊ صوینی ایچره لر واکر شیش طاغلیوب بلکه دشلکه میل ایدرسه (علامتی) صانجمقدر و سکمه سی خفیف اولمقدر ❊ اولوقت بشربحی شیلر اوره لر (خطمی) و (یاپشقان) و (بیان کوکی و (ابه کوبجی چیچکندن خمیره ❊ یاپسلر و یدرسلر ❊ بو بابده نظیری یوقدر ❊ و بو یاقی دخی نافعدر ❊

❊ صفت یاقی بودر ❊

ابم کوبجی بیراغی) و (یاپشقان) و (زنبق کوکی) و (انجیر) و بوی تخمی یونلری سود ایله پیشروب ❊ یاقی ایلیه لر ❊ وسود ایله احتقان ایلیه لر غایت نافغدر (رازیانه صوبی) و (کوك سوسن دبی و (پرسیاوشان (بیان کوکنی) قینادوب ❊ شکر ایله بال ایله ایچره لر ❊ وکسکین شیلردن و یره لر (خردل کبی) و (بیرکبی) و (طوزلوا شیلردن ❊ وقوی مدررلردن صاقنه لر ❊ و (ارپه صوبی) و (پلج صوبی) و (هندبا ایله ❊ وحاص اتمك ایچی ایله بیله پشمش اوله ایچه لر ❊ و (ارپه صویندن ❊ و (بیان کوکی صویندن ❊ آیرلمامق کرك)

❊ ای اخلاء معلوم شریفکز اولسونکه اوتوز دردنجی باب ❊
❊ بوکرکارده قوم وطاش اولسه ❊

انك علاجی بیانده اولجیدر ❊ بونك سببی ❊ معده نك ❊ وجکرك ❊ سوء هضمندن اولور ❊ وغلیظ طعاملر تناولندن اولور ❊ (مثلا) هریسه و (پك پشمش ❊ یمرطه و (پینر) و (باصدرمه کبی) و (آز حرکت ایلیوب ❊ دائما اوتورمقدن ❊ و بولانق صودن دخی اولور ❊ و (ایوا)

و (ارمود حام ایکن تناولندن اولور ❊ والیچ ❊ و (موشملهٔ) چوق یمکدن اولور ❊

❊ بوعلتك علامتی ارقه ده براغری اولور ❊

اوزون اولور ❊ تاخصیه لرینه ازنجه ❊ وبولی آز اولوب محتبس اوله ❊ وقبض اوله (وکاهیجه) بولده قرمزی قوم ظاهر اوله)

❊ بونك علاجی اولا پرهیز ایلیه لر غلیظ طعاملردن ❊

و (کاهیجه) (آبجی بادم) و (چام فستغی) و (بطم) بونلری اکثری جبنده چرز ایدنه ❊ وقاون چکرده کی ❊ وقاریوز چکردکی ❊ یمك مناسبدر ومسهل یرینه خیارشنبه بالنی ❊ تره منتی ایله ویره لر ❊ و (قریم طرطردن) بال صو یله ❊ (ویا هلیون) صو یله ایچره لر ❊ و (ترمنتینك) بومرضه عظیم فائده سی واردر ❊ زیرا مجرالرینی یقار ❊ وطاشلرینی پاره پاره ایدر (وطبیعتی) ملایم طوتار وبوحب غایت مجربدر

❊ صفت حب بودر ❊

(تره منتی) اون ایکی درهم (راوند) اوج درهم (دارچین) بردرهم (کهربا) (وبیان کوکی) و (التون) اوتی کوکی) هربرندن بچق درهم ❊ بونلری حب لر ایلیوب ❊ هفته ده برکره بوحبلردن ❊ بردرهمدن ❊ ایکی درهمه قدر استعمال ایلیه لر ❊ غایت مجرب ونافعدر ❊ (وطبیعتی) تنقیه دن صکره (اکر) قاندن زیاده لك وارایسه ❊ باسلیقدن قان اله لر (بعده) طاش پاره لیجی شیلر ویره لر (مثلا) عقرب معجونی کبی خصوصا ❊ بوعصرده سرای عالیده ❊ یایلان عقرب معجونی ❊ غایت اعلادر ❊ نهایت بچق دنك مقداری استعمال ایده لر ❊ زیاده ایتیه لر (زیرا بزچوق کوردکله ❊ اول معجونی چوق استعمال ایدنلر ❊ عاقبت سلس البوله ❊ مبتلا اولوب ❊ چوق زحتلر چکدیلر ❊ وبوخصوصده غایت مجربمزدر ❊ و (ضرری دخی یوقدر ❊ یقانمش (تره منتی دن) جوز قدر (شکر ایله) و (یاخود) بنفشه شربتیله ❊ استعمال ایلیه لر ❊ غایت نافعدر (وبودخی) ینه بوقبیله دندر ❊ (خطمی کوکنی) اوزم ایله فینادوب ❊ ایچره لر (هم طبیعتی) ملایم طوتار ❊

غایتله نافعدر ومجربدر ❊ و (یکرمی دورت درهم مقداری) آجی بادم یاغنی ایچرهلر ❊ غایت نافعدر (طاشلری چقارر) و (صاصفراس طاشلری قرار ❊ (ورازیانه) (وانطوله) و (طاش کسن طاریسی) و (التون اوتی) و (قره بالدر) و (یاپشقان) و (قره نخود) و (قریم طرطر) و (روح الزاج) و (طوز روحی) و (اغاج قاونی اکشی سی) و (لیمون اکشیسی) هب بونلری استعمال ایلك طاشی اریدر ٠

❊ ای عزیز معلوم کز اوله که اغری زیاده اولورسه وجعنی تسکین ایلیه لر ❊

حقنه لر ایلیه لر ❊ و یاقیلر ایده لر ❊ یااشر بلر ایله (وکاهی) اغری بی تسکین ایچون فلونیا استعمال ایلك جائزدر و (یاپشقانی) سودایله قینادوب بوکرکلر اوستونه یاقی ایلسه لر نافعدر ❊ طاشلری چقارر ❊ (دیکر دهن عقرب) یعنی چیوه یاغی ایله صوغانی بشروب ❊ یاقی ایلك دخی نافعدر (زیرا) هم وجعنی تسکین ایلر ❊ وهم طاشنی پاره لیوب چقارر ❊ و (خواصده) نقل وحکایه ایلشلردرکه (طعام اراسنده صو ایچمك واج قرنله صو ایچمك ❊ طاش تولدینی منع ایدر کتان بزندن چارشاف اوستنه یاتمق دخی بالخاصه نافعدر ❊ (معلوم اوله که) بومرضه مبتلا اولان کسنه دائما طبیعتی تلیین ایلك کرکدر وقبضدن صاقنه (جالینوس حکیم بیوررکه) (یمیوردن) برکسه یوزك یابدیروب ❊ پرماغنده کتورسه وکیدوکی مست ویاخود پاپوجی التنه (تیمور میخلر قاقدیروب ❊ دائما کیسه ❊ بوکرکلرده اولان طاشلر پاره لنوب چیقه وغیری برده دخی پیدا اولمیه دیر ❊

❊ مثانه وقاوقده طاش اولدیغی وقتده علامتی اولدرکه ❊

(قاسق قتی اغرر ❊ و بول صوکبی آق اولور ❊ کسلوکسلو وطاملیو طاملیو کلور ❊ (کاه) کریلور و (کاه) سست اولور ❊ وشایدکم ❊ بول یولی غایت اجر وقت اولورکه ❊ اکنمکدن صوفره طشره چقار ❊ وعلیل دائما ذکرین ❊ وخایه سین اووار (ایمدی) سدیکی طوتلان کسه ❊ دلوجه بقله کولون صوایله قینادوب ایچرسه ❊ سدیکی یولی آچله (دیکر)

(اکر) قاوقده طاش اولورسه ❊ هلیون شرابندن هرکون ایچره‌لر ❊ (تدبیروصفتی بودر) (هلیونی) دوکه‌لر ❊ دخی صو صاچه‌لر ❊ ایوجه اصلنه (بعده ه صقه‌لر ❊ اللی درهمنه ❊ یکرمی بش درهم شکر قاته‌لر ❊ قوامه کتوره‌لر ❊ دخی (رازیانه) صویی ایله (قاون چکردکنك ایچین هلیون طونجله ایچره‌لر ❊ وهلیون شربتی ایله شرابی ❊ اوصوجله ویرب غایت ایودر

(دیکر) مثانه ایچون علاج (کرفس دبی) و (رازیانه دیبی) بشر درهم و (ازخیر) و (نان خواه) بشر درهم (کل) و (سنبل) اوچر درهم ❊ اوج ادویه قدر ❊ بال و یاشکر برله قوامه کتوره‌لر (اوتوز دوروت درهمنه) براز البجق صو قتلر ❊ وایچه‌لر (اما هلیون) و(رازیانه) دین (وتیمور دیکنی) جلهٔ قیناده دخی البجق صو یندہ کیروب اوتوره مجربدر ❊

(دیکر) بولی یولنده طاش اولنه (کندوسی) دیدکلری اوتی دوکوب ❊ (شکر) قاتوب اوج کون ایچه ❊ بردرهم طاشنی قوم کبی ایدوب ❊ دوکوله (مثانه) یوللری آچلوب ❊ ادرار ایده مجربدر ❊

(دیکر) ناکاه یرکشینك سدوکی طوتولسه ❊ بردرهم کوکرچین نجسین شکر ایله دوکوب ❊ سفوف ایدوب یدرسلر ❊ درحال آچله

(دیکر) یوکرکده اولان طاشه (تیوردکنی ایودر ❊ قینادوب دائما صوین ایچه‌لر (دیکر) طوبلاق سدکی یولن آچر ❊ وطوراق اوتی دخی اویله در ❊ (دیکر) برکشینك سدوکی یولنده قوم اولسه ❊ بولی آجی آجی کلسه ❊ وبربرطمله‌سه ❊ طورپی سودایله پشورب ❊ آج قرنه یدرسلر شفابوله ❊ (دیکر) قاوقده‌کی طاشی اریدر ❊ اوآلا الاسن (کاکوسنج) و (کرفس) و (عرق السوس) و (فلفل) و (حب الفار) هربرندن برجزء ❊ کوکرچین بخسنی بربجق جزء ❊ بواو تلری ایروجه دوکوب ❊ بریره جمع ایده‌سین ❊ بال ایله معجون ایدوب ❊ قوی مزاجه ایکی مثقال و (اوغلانجقلره) مقدارنجه ویره‌سین ❊ (دیکر) اختیاس بول

ایچون ❊ یمورطه قبوغنی پاك یقـایه‌سین ❊ (بعده) ایوجه دوکوب الیوب ❊ شکر قتوب ❊ ویره‌سین ❊ شربتی ایکی درهمدن دورت درهمه دکندر ❊ (دیکر علاج) (ذکر اکلدیکنه) و یورلدوغنه فائده ایدر (علاج بودر) (مرصافی) بر (قسط) (ایکی درهم رواندچینی) و (قرنفل) و (زعفران) اوچر درهم (علك الانبار) و (زفت) و (میعه) بشر درهم اماعلکی و (زفتی) و میعه‌یی) کول یاغی ایله حل ایدوب ❊ زعفران شرابله اصلدوب ❊ دخی یوغروب ❊ ذکره ضماد ایده‌سین) (دیکر) ذکره علاج (اکر ذکرندن قان کلزرسه) دورت بحق درهم (حاویج) تخمین) اوچ کون یدوره‌لر ❊) و (اکر کتمسه) تکرار ایده ❊ بیل صوقلغنی دخی کیده‌رر ❊ مجربدر غفلت اولنمیه)

(دیکر) سدوکی طورمیان کسه (اوردك دلینی) یسه ❊ خوش اوله ❊ مجربدر (دیکر) دوشکه اشکان ذاته ❊ کشنیج ❊ وکندنه برر مثقال دوکه یاغد قاتوب ❊ یدوره‌لر ❊ (ارتق) اشمه‌یه (دیکر) علاج (بدنویس ایکن قورودب ایچورسلر ❊ خوش اوله (دیکر) سلس البول ایچون (بللوط) و (مرصافی) و (کونلك) و (طوپلاق) و (اسقطوس) برابر دوکه‌لر ❊ والیه‌لر ❊ شکرایله قرشدورب قوی مزاجه ایکی درهم ❊ وضعیف مزاجه ❊ برمقدار ویره‌لر ❊ شفاپوله (دیکر) سلاسل بول ایچون (بللوطی سرکه‌ده اصلده‌لر ❊ دورت درهم اندن و (اکر) و (کونلك) و (مرسین یمشی) و (هلیلیج کابلی) و (بلیلیج) و (املج) بونلرك هربرندن ❊ اوچردرهم (طوپلاق) بش درهم ❊ جلهٔ محکم سحق ایدوب التمش درهم بال ایله قرشدروب برمثقال استعمال ایده‌لر

❊ دیکر برکشینك سدیکی طوتلسه طمله طمله کلسه ❊

(و یاطاش اولسه) (آدم سودی) وآتش کورمدك (بال) و (خالص شراب) هربرندن برابر جلسین قرشدورب ❊ ایکی صباح و براخشام

اوچرقاشق علیله ویرهسین ❊ تاکم علتندن خلاص بوله ❊ واکر علتندن خلاص بولوب قورطولدقدنصکره ❊ سدوکی طورمه سه (پلین یمشین) دوکوب زیت یاغیله قرشدورب ❊ ویرهسین قرارجه ایچهلر)

(دیکر سدکی طوتلان آدمه) شاهین نجسین ایچورهلر ❊ شفابوله مجربدر ❊

(دیکر سلسل البول طمله طمله کلسه ❊ علاجی بودر (اکیراوتی) ١ درهم (کونلك) ٢ درهم (قره چورك اوتی) ٤ درت درهم بال ایله قرشدروب ❊ اخشام ❊ وصباح جوز قدر اکل ایدهلر)

(دیکر سلسل البول ایچون) (اندروت)و(ضمغ)و (طوپلاق)و(کمون) و(کونلك) و (طباشیر) و (بلوط) و(مرسین تخمی) بشردرهم وقره (قرواوزم) ٥٠ درهم (زفت) ٢٠ درهم دوکوب جمع ایدوب ❊ معجون کبی ایدوب ❊ هرکیجه اوچرفندق قدر ❊ استعمال ایدهلر ❊

(دیکر علاج) سدوکی طوتلانه ❊ صقصغان بیننی مرجمك قدر ❊ ازوب ایچورهلر شفابوله)

(دیکر سدوکی طوتولانه) اسکی شرابی سرمساق صاپی ایله قینادوب صیجاغله قاسغنه ❊ وفرجنه یاقی ایدهلر شفابوله ❊

(دیکر سدوکی طوتلنه) طاویق نجسین صویله قینادوب ❊ قاسقنه قابلیو اورهلر مجربدر)

(دیکر سدوکی طوتلنه) بوآیة جلیلهٔ یازوب صوایله ازوب ایچرهلر ❊

❊ بسم الله الرحمن الرحیم ❊

❊ طه ماانزلنا علیك القران لتشقی ❊ صدق الله العظیم ❊

(اکر دوشانك شردانن کباب ایدوب ❊ دوشکه اشکان اوغلانه یدرسلر بردخی اشمزاولور

(اکر برمثقال کشنجی) برمقدار (کندنه) ایله دوکوب ❊ ساده یاغه قاتوب چوجقلره یدرسلر ❊ دوشکه ایشمز اولور)

(دیکر بیقوش اودینی) پلید کولنه قرشدوروب ❊ اشکن کسنه یه یدرهلر ❊ اشمز اوله مجربدر

(اكر دوه‌نك) قو يريغى قلندن برقاچ قيل الوب اوغلانك صول بودنه بغليه‌لر ❊ تامنقطع اولنجه يه‌قدر طوره مجربدر)

(اكر) خروسك ايكن قورودب دوكوب ❊ اشين اوغلانه يدرسلر بردخى اشمز اولور مجربدر

(ديكر) اكر كندو بلدن سچانى كباب ايدوب يدرسلر بوده غايت مجربدر ايشمز اوله

(اكر خام) ابروشومى ياقوب كولندن هركون بردرهم باله قاتوب يدرسلر اصلا ايشمزاوله)

(ديكر) بردرهم حوليجانى دوكوب اليه‌لر صغوق صوايله ايچوره‌لر ❊ اوچ دورت دفعه‌ده دفع اوله)

ياخود كونده بردرهم ابرشيم كويندورب طعامله يدوره‌لر ❊ اصلا ايشمز اوله

(بركشى) ثلث بول اولسه سدوكنى طوتاميوب ❊ هروقت آقسه آنيك دواسى بودركه (بللوطى) برمقدار قوردوب هوانده دوكوب اونن چيك بال ايله معجون ايدوب ❊ هر صباح آچ قرنه يلر عنايت حقله شفا بوله غايت مجربدر

(ديكر اوغلانجقلر) دوشكه ايشه‌سه (برمقدار كونلكى دوكوب) تره ياغه‌قاتوب ❊ يديره‌لر ❊ شفابولور باذن خدا)

(ديكر علاج) برمثقال طوراق اوتى صوين ❊ طعامنه قاتوب يديره‌لر ❊ عين شفادر ❊ ايشمز اوله مجربدر

(ديكر تدبير) اوغلانك بالديرينه دوه‌نك قويروغى قيلندن قرق بر قيل الوب ❊ بغلسه‌لر هركز ايشمز اوله غايت مجربدر ❊ غفلت اولنميه باذن خدا

(ديكر) دوه‌نك ترندن بركشى يه ايچرسه‌لر ديوانه اوله)

اكر زيتون صو ينه اتمك اصلادوب اول اتمكى فاره‌يه و يرسلر يديكى آنده هلاك اولور غايت مشهوردر

(ديكر) سدوكى طورميه‌نه ❊ وصيق صيق سدوكى كلنه ❊ ايشركن بول يولى اجيانه ❊ وايدرار يولنده طاش وقوم اولانه ❊ علاج شافى بودر

باذن خدا (بللوط) ١٥ درهم (قوری کشنیر) ١٠ و (ضمغ عربی) ١٠ و (کل ارمنی) ١٠ درهم (بونلری دوکوب الیه لر ❊ کفاف مقداری جیك بال ایله معجون ایدوب ❊ اخشام وصباح بشر درهم ❊ استعمال ایده لر غایت مجربدر

(دیکر) سدوکی طمله طمله کلانه فائده ایدر ❊ تدبیری بودر (بللوط) ١٠٠ درهم و (کونلك) ١٠٠ (حب محلب) و (آنذر) ٥ (وسعد) ٥ و (حولیجان) ٥ و (قرفه) و (اکیر) ٥ بونلری دوکوب ❊ معجون ایده لر ❊ بالیله اخشام وصباح ❊ دروت درهم اکل ایده لر)

(دیکز علاج) سدوکی طوتلنه وقوم وطاش اولنه ❊ بنی اسرائل قاربوزی دیرلر زیتونه بکزر برطاش واردر صویه بوراقنجه یومشاق اولور نخود مقداری ❊ کول صویله (بیلا کوطاشی) اوزرنده محکم ازوب ❊ سدوکی طوتلانه ❊ ومثانه ده طاش اولان کسنه یه ❊ ایچره لر مجربدر

(دیکر) برکسه نك سدوکی طوتلسه ❊ ویاطاش اولسه تسبیح بوجکی دیرلر بربوجکدر ❊ یازکونلری چوق اولور ❊ طوقونسك همان تسبیح کبی اولور انك اوچ دانه سنی برقاشق ایچنده زیت یاغیله ازوب بعده ایچه لر ❊ برساعت قدر صبر ایده ❊ حق تعالی حضرتلرینك اذن شریفله فتح اوله تجربه ایدن کسه دن النمشدر

❊ ای خلاء معلوم شریفکز اوله که اوتوز دوردنجی باب ❊
❊ بوکرکه ومثانه یه وقواغه متعلق وبول یولین اچان ❊
❊ نسنه لر بیاننده اولجیدر ❊

اکر برکسه نك سدوکی طوتولوب ایشیه مه سه علاجی (قزل بویا اوننی) صوایله اصلادوب ❊ محکم قینادوب ❊ اصیجاق ایکن ذکرین ایچنه صوقه ❊ تاکم صغوینجیه قدر طوره ❊ صغوینجق یه ایسسی صوقه ❊ برقاچ دفعه بومنوال اوزره ایده باذن خدادفع اوله)

(دیکر) برکسه تبول ایده میوب ❊ طمله طمله کلسه ❊ وهم بول یولی آجر اولسه ❊ (اکا علاج)(کافوری) ٢ درهم (وشکر) ٢ درهم

قاتوب صباح واخشام آج قرننه ییه‌لر ❊ وقت ظهوره قدر برشیٔ یمیه‌لر ❊ غایت نافعدر

❊ یقراط حکیم بیوررکه برکشینك بولی یولنده ❊
❊ قوم یاطاش اولسه بول یولی اچسه بر بر طمله‌سه ❊

(بایرطورپنی) سود ایله بشورب اوچ درت دفعه یدوره‌لر ❊ عون خدا ایله بولی اچله شفابوله

(دیکر) ترتیب سدوکی طوتولنه ❊ (انیسون تخمی) و (رازیانه تخمی) و (قزل بویا) و (شکر) بونلری بربرلرینه قرشدورب ❊ یدوره‌لر بولی اچلور

(واکر) بول یولندن قان کلسه اشاغی اینجه فائده‌لر کوره خیار تخمنی دوکوب ایلیجاق صو ایله ازوب ❊ بر بزدن سوزب سدوکی طوتلان آدمه ایچره‌لر ❊ بعون الله تعالی خلاص اوله

❊ دیکر علاج ❊

و (تیمور دیکننی بال ایله قینادوب ❊ بال ایله ایچه‌لر ❊ فی الحال شفا بوله) (اکثری بول طوتولمه‌سنك سببی قوم اولمه‌دندر (اکیر اوتنی) قینادوب صوین ایچه‌لر ❊ شفا بوله‌لر) (دیکر) یار پوزی عسل ایله قینادوب ❊ ایچه‌لر شفا بوله ❊ باذن الله تعالی (دیکر) سدك طوتولسه چرش اوتونك کوکنی دوکوب ❊ بر درهم مقداری شرابله ایچه‌لر ❊ سدوکی (وحیضی ادرار ایدر) (دیکر علاج) ایریغی قینادوب ❊ آیاضه قیوب ❊ قاویقده طاش اولان کمسنه‌لره ❊ برقاج دفعه ایچرسلر ❊ طاشی اریدوب کیده‌رر)

(دیکر علاج) قره چالی دیکننکك تخمنی ❊ یومشق دوکوب ❊ صو ایله ازوب ایچیرسلر ❊ هم سدوکی آچر ❊ وهم صاریلق علتنی دفع ایدر)

(دیکر کوزل علاج) سدوکی طوتلان ذاته ❊ اون درهم صافی اینك یاغنه ❊ بش درهم (شکر) قرشدورب ایچره‌لر ❊ درحال سدوکی آچله شفا بوله ❊ (دیکر) تخمکان یعنی سمز اوتی ❊ وسود) و بال) بواوجنی قینادوب

(ایچرسلر)

ایچرسلر ❊ بعون الله تعالی شفا بوله (اکر) برکسه هرکون تخمکان تخمونلدن
اوچ دانه یوتسلر بوکرکده وقاویقده ❊ اولان طاشلری اریدر ❊ وچقارر
(دیکر علاج) بردرهم نان خواه ❊ ودورت درهم خیار چکردکی) ایچی
بونلری دوکوب ❊ ایوجه صوایله قرشدورب ایچره‌لر ❊ سدوکی آچله ❊
وبوکرکی قاویغی یلدن ❊ وقومدن ❊ وغلیظ بونلر کیلردن ❊ وبلغمدن پاك
ایدر ❊ ادرار یولونك آچیمه‌سی دفع اولور ❊ لکن برقاج کره ایچره‌لر ❊
(دیکر علاج) برمثقال عسل بندی ❊ برکیجه اصلادوب ❊ ایرته‌سی کیجه ایچه
الله کرمیله سدوکی آچله ❊ (دیکر علاج) شاهتره یمك ❊ سدوکی یوریدر
(اکر) قینادوب صوین ایچسلر مشانه * وبوکرك اغریلرین * کیده‌رر *
وچوق فائده ایدر * (دیکر) کوکرچین * بوقنه برابر شکر قتوب ایچسلر *
بول یولنده اولان طاشی اریدر « کیده‌رر (اوغلانجقلره) بچق درهم
* بیوکاره * بردرهم ایچوره‌لر (دیکر) برکسه بادم یاغنی برقاج دفعه ایچسلر
سدوکی طوتلانه * ومثانه‌سنده طاش اولانه * وقاسق اغریلرینه * فائده
ایدوب کیده‌رر مجربدر (دیکر) پلسانك طبیعتی اسیدر * قوریدر *سدوك
یولنده اولان مرضلری کیده‌رر * وسدوکی ایشله‌در قوت تمام اولمش اولان*
معده ده تیز هضم اولور * وهم سدوکی یولن اچر) (دیکر) چوغانه
عربجه کندوس دیرلر * اسیدر * قوریدر * سدوك یولن * ایشلادیر *
بول یولنده طاش وار ایسه چقارر * وانك یمه‌سی بردنکدن درهمه
قدردر * زیاده یرلر ایسه * انسانه ضرر ایدر * انك اصلاحی کثیره ایله‌در *
(دیکر علاج) دکزکپوکی * اسیدر وقوریدر * بول یولنده قوم وقیرق
اولسه بردنك ایچره‌لر ❊ اریدوب کیده‌رر * (رازیانه) اسیدر قوریدر *
بول یولن یقار وآچر * وقومی وطاش اریدر (وثلث البول) که صغوقدن
اولمش اوله * آنی دخی کیده‌رر ❊ تخمی دخی بولی سورر * و (حیضی آچار)
اکر آت سودین ایچسلر بول یولن آچر) (دیکر علاج) سدوك یولنده
طاش طورسه * طاویغك قرننده برقاتی واردرکه ایچنده قوم اولور *
اکا طاویق قاتسی دیرلر * انی الوب پاك ایدوب قوم اولان باشین صویوب

قورودوب * محکم دوکوب * اکل ایده‌لر خلاص اوله * (دیکر علاج)
اکر سدوك یولنده قوم وطاش بولنسه * قره طورپی الوب * اینجه‌جك
رنده‌لیوب * بریکی چولمکه قیوب * کفایت مقداری صوقیوب * اغزین
صوایوب برمقدار قینادوب * ایندورب برتمیز قابه قیوب * اندن اوج
دورت کون صوصادقجه اول صودن ایچه ❊ اول طاشلری پاره پاره ایده
باذن خدا (اکر) سدك یولنده اریك و بونك کبی مزخرفات اولسه
(علاجی بودر) قاوین (تخمی و (خیار تخمی) و (قباق تخمی) بوجله‌سنك
ایجی * یکرمی بش درهم اوله * (ضمغ عربی) و (کل ارمنی) و (کندیر تخمی)
و (دم الاخوین یکرمی ۲۵ درهم * آقیوب) ۳ درهم (کرفس تخمی)
۳ درهم * بونلری کوزلجه دوکوب * اله‌یوب * خشخاش شر بتیله اوچر
درهم کونده اج قرنه ایچه‌لر شفا بوله ❊
(دیکر علاج) اکر برکسنه‌نك سدوکی یولنده طاش اولسه * تازه معده
نوبسی * صوده خشلیوب بر بز ایچنه قیوب * اسیجنه طیانه بلدیکی قدر
قاسغینه یاقی ایدوب * دویرنه وارنجه * صغوینجه‌یه قدر ضوره بعده بردخی
یاقی ایده والحاصل صغودقجة باقی بی تکرار ایده (التی) و (یدی) کون
دوام ایده قاوقده اولان طاش چیقار *
(اکر برکیسه شاهتره) صو بیله مضمه اتسلر دیش دبلرین آتن برکیده *
قچانکم حمام ایچنده شاهتره‌یی دوکوب صوین الوب * اویوز و کیجیکه
سورسلر * دفع ایدر) (دیکر) حبس بول ایچون علاج) و بوترتیب
حکیم اسحاق افندی ترتیدر مجربدر * اوج درهم (رازیانه تخمی)
انی الوب برمقدار صوقیوب * وافر قینادوب * برایچم صوقاله * (بعده)
صوین سوزه‌لر ❊ اله‌لر * (بعده) بش درهم آیتلانمش خیار جکردکی)
دوکوب کوپك کبی اوله * (بعده) برزه قویه‌لر * صیقوب سوزه‌لر *
(رازیانه) صو بیله برابر ایوجه قرشدورب (بعده) اون بش درهم شکر
ایلاوه ایدوب . سدوکی طوتلان آدمله ❊ واوغلانجقلره * وحیوانانه ❊
ویره‌لر دفع اوله . باذن خدا

(دیکر)

❊ دیکر طوت شروبنك ترکیب وخاصه‌سی بیان اولنور ❊
❊ یمش یدی دورلو درده دوادر ❊

(تدبیر شروب) زیاده کاله ایرمش طوتی طوب لایوب ❊ برشئ ایچنده دوکوب ❊ صوین صیقوب ❊ الوب طرطالر ❊ صونك دورت بولکندن بر بولکی اغرنده (شکر) قتەلر ❊ اتشه قیوب آهسته آهسته قوامه کتورب ❊ ایندیروب صغودوب ❊ صراغی ایچنه قیوب ❊ حفظ ایدەلر ❊ اعلا ورعنا طوت شروبی اولور ❊ اخشام وصباح برار مقدار ایچەلر ❊ زیاده نافعدر ❊ غایت کوزلدر ❊ سدەلری آچر مجربدر ❊ دوام ایدن کسه شفابوله ❊ باذن خدا حکایه علی‌بك نامنده برذات وار ایدی ❊ حیاسی یمورطه سنده برشیش ظاهر اولدی ❊ فریاد وفغانی کوکه چقاردی ❊ برکسه کلدی یلغون یراغنی طو بلایوب قیناتدی ❊ علی‌بکی انك بوغونه اوتورتدی ❊ تابایلنجه یه قدر اندن یاتدی هرطرفنی ایوجه اورتدولر دفع اولدی باذن خدا

(دیکر تدبیر) ذکرنده طاش اولان آدم ❊ برمصره ایله ذکرینك اوجندن نفخ ایدەلر ❊ طاش یولی کیکیش اوله ❊ چقمغه وسعت بولور (بعده) یاواش یاواش صیقوب ❊ ذکرك اوجنه کتوره (بعده) ذکرك اورته‌سندن اوجی طرفنه طوغری صیقه نفخ ایتدکی یل ایله برابر فندق قدر طاش اول نفخ ایتدیکی یل ایله بیله چقار ❊ اکر طاش زیاده بیوك اولورسه ❊ اوجندن چقمق ممکن اوله ماز ایسه ❊ یاروب چقارەلر

(اکر برکسەنك) ذکرینده جراحت واقع اولسه ❊ علاجی بودر (چوب هندی) الوب (سایاغیله) مرهم کبی ایدوب ❊ اوزرینه اورەلر ❊ بلکه ایکی دفعه یه حاجت قالماز ❊ مجربدر غفلت اولنمیه ❊

❊ ای اخلاء معلوم اوله که برکشینك قاصغی یارلمش ❊
❊ اولسه یاخود خیاسی بیوك اولسه اکا علاج ❊

شفتالو چیچکنك ❊ بیراقلرینی طوپلایوب ❊ بالی قوامه کتورب ❊ معجون ایدوب صباح واخشام آچ قرنه یتاجق وقت بقله مقداری ❊ اون

اون ایکی کون قدر استعمال ایده‌لر ❊ صحب بوله (اکر) یورکده قورد دخی اولسه جله‌سی قریلوب اخراج اوله ❊ باذن‌الله تعالی (زیرا) تکرار بتکرار تجربه‌اولنمشدر ❊ (دیکر علاج) حیا بیوکلکنه بقله اونن زیت و بال وخرمه بونلری بربریله او یوجه یوغورب ❊ عادتا حلوا کبی اوله پشوره‌لر ❊ اسیحق اسیحق حیا ❊ وقاسغی اوزرینه ❊ برقاچ کره اوره‌لر ❊ اخشامدن صباحه‌قدر طوره صحت بوله ❊ واغریسی قالمیه (دیکر) کوجك اوغلانجقلره نخودی ازوب ایچوره‌لر ❊ صوایله چوق فائده کوره ❊ و (یاخود) خیار چکردکنی سود ایله ازوب ایچوره‌لر ❊ شفا بوله ❊ وچوق فائده ایدر

❊ معلوم اوله که صو یولندن طاش کله چقمیه ❊
❊ زحمت و یره صقصغان بیننی برار په مقداری ❊

ازوب ایچوره‌لر) همان اول ساعتده فتح اولوب ایشه‌یه ❊ (اکر طاش) وار ایسه طوزکبی اریده بغایت مجربدر ❊ تجربه ایدن آدمدن یازدق ❊ نیچه‌لر تجربه ایتمشدر ❊ (دیکر) قزیل بویابی یومشاق دوکوب ❊ برطاس ایچنده یوغورب محکم قرشدوره‌لر ❊ اندن ذکری ایچنه قویالر ❊ برلحظه طوره درحال فتح اولوب تبول ایده‌لر (دیکر) بیان نانه‌سنی یعنی بیان تره‌سنی برمقدار طوپلایوب خلقه ایدوب ذکره کجوره‌لر ❊ فی‌الحال بول یولی آچله

(دیکر) علاج قبلوسلوکی طوبلایوب قابی ایله دوکوب ❊ برزه یاقی ایدوب بلینه اوره‌لر ❊ برقاچ کون طوره الله کریمله فی‌الحال فتح اوله ایشه‌یه (دیکر علاج) برکسه‌نك مثانه‌سندن بول آجی آجی کلسه ❊ آکا علاج برمقدار (قارپوز چکردکی و برمقدار (خیارچکردکی) و بش‌دانه (قباق چکردکی) بونلرك جله‌سنی دوکوب وقبوقلرین چقاروب الکدن کچورب قره اینك سودی ایله قرشدورب ❊ برمقدار شکر قاتوب صباح صباح آج قرنه ایچه‌لر ❊ بوده مجربدر (اکر) برکسه‌نك سدوکی

طوتلسه یکرمی بش‌دانه (کراس چکردکین دوکوب) حل ایدوب صویه اصلایوب اول صویی حریردن چکورب ایچوره‌لر ❊ الله امریله دفع اوله بغایت مجربدر ❊ اکر چکردك اللی عدد اولورسه دخی اعلا اولور ❊

(دیکر) اکر بش ویا اون درهم (سایاغنه) اون‌درهم (شکری) قاتوب ایچه‌لر ❊ الله کرمیله سدوکی آچله

(دیکر) ثلث البول ایچون علاج ❊ یاش سذاب یپراغنی الوب ❊ صو ایله قینادوب صیقوب صوین اله‌لر ❊ دورت بولوکندن بر بلوکو قدر (زیت یاغی) قاتوب قینا ده‌لر ❊ تاصوکیده زیت یاغی قاله (بعده) (قوندوز حیاسی) ۳ درهم و (فرفیون) ۲ درهم (طوپلاق) ۲ درهم (وقسط) ۲ درهم (وفلفل) ۲ درهم (ودار فلفل) ۲ درهم) بواوتلری طوپلایوب دوکوب الیوب بوجله‌ٔ سذاب ایله قینامش زیت یاغی ایچنه قرشدیره‌لر (بعده) برظرفده حفظ ایدوب اقتضا ایتدیکی وقت ایسی ایدوب قاسغه ایوجه برقاچ دفعه سوره‌لر ❊ (واکر) ایکی دنك خالص مسك قاتلور ایسه دها نافع اوله ❊

(دیکر) بردرهم حولیجانی دوکوب الیوب صغوق صو ایله برقاچ دفعه ایچره‌لر غایت نافعدر

(دیکر) چوق دوشکه اشمه‌کی کیده‌رر خروس ایکنی بشورب یلر ❊ وقاویغنی بشورب یمك دخی غایت نافعدر *

(دیکر) ثلث البول ایچون معجون) (کونلك) (ومرسین یمشی) و (محلب) تخمی (بنفشه) و (طوپلق) و (حولیجان) (وقرفه) و (اکیر (واندوز) برابر الوب دوکوب الیلر منفیخته ایله قرشدورب اخشام یتجق وقت اوج درهم * صباح واوچ درهم اخشام اکل ایده‌لر * زیاده نافعدر

❊ ای اخلاء معلوم شریفکز اوله‌که ❊
❊ عسرالبول درلرسدوك طوتله‌سنه ❊

بونك علاجی (سایه‌یاغی) ۱۰ (شکر) ٥ درهم) بونلری دوکوب یاغه قرشدورب یدیره‌لر * درحال سدیکی اچله وادرار ایده

(ای عزیز معلوم شریفکز اوله که) ادرار اکثریا عسرت وحرفتله و بعضاً همان قطره قطره وپك وجعله کلوب * وچوق وقت انك هیچ ظهور ایلدیکی اولور ❊ بویله اولدقجه حرقةالبول ❊ زحتی‌ده ❊ اولماز (و بعض کره) ادرار سر بست ووسعتلو کلوب * لکن مریض تبول ایدوب طوررکن ناکاه برشدید وجعله بردن منقطع ومحتبس اولور (چوق کسه‌لر) بوعلتندن ناشی بولنی ضبط ایده‌میوب و بول دائما تفاطر ایدر ❊ (وار ککلرده) صیق صیق ذکرده وخصوصا کره‌ده یعنی بلده‌ده ناخس براغری ❊ و بعضا دفعه ❊ برزحتلو کیجیشمه اولور (و بول) اکثریا قان ایله وحدتلو ومحرق ومخاطی ولزق برماده ایله مخلوط کلور ❊ و (یاخود) قاروره دیبنه پوصه قومه‌سی یعنی قومسی برپوصه چوکر (و بعضا) بول صارمتراق اولوب اوزرنده زار کبی مخاطی اجزاجقلر یوزرلر و بعضا) بولانق و (اکثریا) دخی پك متین و متعفن اولور (ومریض) مثانه‌سی موقعنده یعنی سیدك قاوغی موضعنده براغرلق حس ایدوب ❊ یونکله بیله صیق صیق بواسیر اغریلری ❊ و بعض کره دخی برزحتلو دائمی بورونتی چکه (لکن) هر نقدر بوعلامتلر قاوقده طاشلر اولدقلرنده دخی کاه پك شدیده (وکاه) پك خفیف اوله‌رق همان دائما موجوده اولورلر ایسه ده ❊ بونلر ایله (مثانه‌ده طاشلر) اولمق اوزره یه کمال تحقیقله حکم اولنه‌مز (زیرا) اغراض مذکوره چوق کره دخی ❊ سائر بوکا کلیا مخالف سببلردن مثلا چبانلردن ❊ وصلابتلردن ❊ ویاره لردن و بالذات (بواسیردن) و بونلره بکزر شیلردن ❊ دخی حدوث ایدرلر ❊ (ومثانه‌ده) طاشلر اولدیغی نقدیرده ❊ شاید ایجاب ایدرسه ❊ سبابه پرمغنی ممکن ایسه ❊ ارککلرده مقعده و (نسوانده) عنق رحمه ادخال و (مثانه سمتنه ایماله ایله ❊ اولطرفده‌طاش ❊ پرمغه حس اولنه‌رق ❊ طوقنور ایسه تحقیق ایدلمش اولور (یاخود) برتقریب ایله شیرینغه‌یی نازکانه ادخال ایله ❊ کشف

اولنور ❊ نسوانه مخصوص اکری بوغازلی برنوع شیرینغه واردرکه بوحصوص ایچون ❊ ارککلره دخی قوللنیور (بو علامتلر) بعض کره دخی شویله مشکوك اولورکه ❊ جلب حصیات صنعتنده الك زیاده متقن ❊ وماهر جراحلر بیله بوبابده متحیر ❊ ومتعجب قالورلر ❊

❊ معلوم شریفکز اوله که بوکرکده بعض طاش ❊
❊ اولدیغی بقدر الامکان تحقق اولندقده ❊

مناسب دوالر ایله انك کرك ❊ بیومسنی منعه (وکرك) حل وتفتیت ایله اوفالدوب ❊ بدندن طرد ودفعنه علی قدر الامکان جد وسعی اولنمق کرکدر ❊ امدی بوخسته‌لر ❊ طاشك بیومسنه معین اوله ❊ بیلن که اغدیه واشربه‌نك وسائر شیلرك جله‌سندن غایة الغابه احتماء ❊ وپدهیز ایلیه‌لر (لهذا) انلره علی الدوام ❊ برخفیف حرکت بدنیه وعصاره‌لو ❊ ورطوبتلو ❊ تازه نباتاندن یاپلش طعاملر و (بعض) نبات کوکلری ❊ وکوزل ❊ واویغون ❊ واولغین میوه‌لریمك خاصة نافع اولورلر و (دموی) اولنلره برمناسب مقدار ایله قان الندقد نصکره ❊ شو ذکر اولنه‌جق علاجلری ❊ وملین ومحلل وحقنله مسهل واسع شربتلر ویره‌لر

❊ ملین ومحلل کوزل شربت بونلردر ❊

(خاتم کوکی) ٨ درهم (خاتم بیراغی) ١ قبضه ❊ بونلری طوغرایوب یارم ساعت قینا‌ده‌لر ❊ وسوزوب یوز قرق دورت درهمنه ❊ یقانمش (کهرچله) ١٠ درهم (سرکنجبین ساده) ١٦ درهم ❊ ضم وایلاوه ایدوب هر ایکی ساعتده براندن برفنجان ایلیجاق ایچه‌لر ❊

❊ دیکر کوزل علاج ❊

(تمر هندی) ١٦ درهم (خاتم کوکی) ٨ درهم طوغرانوب تیتجك قدر ❊ صو ایله چاریك ساعت قینادوب وسوزیلوب یوز قرق درت درهمنه یقانمش کهرچله ١٠ درهم (اعلی قدرت حلواسی) ١٢ درهم امیر بارس شروبی) ٨ درهم ضم اولنوب (هرساعتده) یاخود ❊ هر ایکی ساعتده براندن برفنجان استعمال اولنه ❊

❋ دیکر مثانه‌ده‌طاش اولدیغی‌وقت کوزل تدبیر ❋

(ذکری) دبنده اولان موضعده اغری اولور ❋ و بولی قطره قطره کلور ❋ وکوچله کلور (و بعض کسنه‌نك) بولی بیاضه مائل اولور ❋ و بولی ایله طاش ❋ وقوم‌چیقار ❋و (ذکر بنك دیبی بکیشیر کبی اولور علیك الی اول موضعدن منفك اولماز ❋ وارقه‌سی اوزره یانوب تبول ایلمسه ❋ بولی برخوشجه چیقار (زیرا طاش) مثانه نك اغزندن آیرلمغله مجرای یول آچیلور (بونك علاجی) وجعنی تسکین ایلیوب طاشی چیقارمقدر ❋ پس ایمد بوکرکلرده طاش اولدقده ❋ ذکر اولنان مفید علاجلر بومرضه دخی مفید در (لکن) مثانه طاشنی اریدیجی مخصوص دوالروازدر (ازجمله) مثلا سونکرطاشی ❋ و یمورطه قبوغی ❋ انسانك مثانه‌سندموصغرك مثانه‌سنده بولنان طاشی اریدیر وطورنا طوزی بونلری کرفس صویله ایچمك و بللور معده‌نی وقرعه وانبقله چیقان بقله صویی وطوشان کولی وعقرب کولی) (وکوکرچین ترسی) وروح الزاج) وروح الملح بونلرك مجموعی نافعدر ❋ وعقرب معجونی غایت نافعدر اکر قره چالی تخمنی) دوکوب قینادوب صوین ایچسلریدی سکز کون مقداری مداومت ایتسلر طاشی کراچ کبی ایدوب چیقاریر مجربدر ❋

❋ بالاده کرار امرارا مرور ایتمشدر فقط ذکر ❋

❋ اولان معالجه وترکیبات ❋

هر بریسی کونا کونه درغفلت اولنمیه (مثانه‌ده) جراحت چیقماسنك علاجلری بیان اولنور (بونك علامتی) بول ایله اریك چیقوب ❋ وچرکین قوقمقدر ❋ وقاسقده اغری اولمقدر (علاجی) بنفشه شربتی و یره‌لر ارپه صویله (ودخی خطمی کوکی وسبتان وعناب بو اوچنی قینادوب وصوینی الوب نیلوفر شربتیله و یره‌لر (و یاخود) بو مذکورلری زراقه ایله ذکردن مثانه ایچنه آقیده‌لر ❋ حتی یاره‌یی برخوشجه بایقیوب اریکدن پاك ایدر ومسهلاتدن (خیار شنبه) بالنی سکز درهم الوب ایکی درهم

(تره‌منتی) ایله قرشدورب کون آشری ویره‌لر ❊ وراز یان کوکنی قینادوب صو یرله بالی شربت ایدوب ایچوره‌لر (ومثانه‌یی برخوشجه یقار واصول شربتی دخی استعمال اولنسه مناسبدر (زیرا) هم مثانه یی یقار ❊ وهم اریکدن پاك ایلر (ودیالینا شربتی) بو بر شربت درکه ❊ فرنك حکیملری یکی پیدا ایلشلردر ❊ غایتله نافعدر هم وجعنی تسکین ایدر ❊ وهم طاشلری پاره‌لیوب چیقاریر ❊ واریکی یقارو یاره‌یی اوکلدر غایت نافعدر ومجربدر و (بوشربتك اجزاسی) چوق اولغله بوکتابمزه تحریر اولنمدی ومحتاج اولان کمسنه اطبایه‌مراجعت ایلسون (زیرا) بز بوقدرجه اخطار ایلدیك و بوحب بزم مجربمزدر هم ایرنلار وهم یاره‌لری اوکلدر ❊

❊ صفب حب بودر ❊

(کوك سوسن کوکی) ۲ درهم و (راوندطویل) ۱ درهم (وراوندچینی ۱۲ درهم (مصطکی) ۲ درهم (ویبان بالی) ۲ درهم (کافوری) ۲درهم حبه بونلری (تره‌منتی) ایله‌حبلرایدوب ❊ بشرحب‌استعمال ایلدکدن صکره اوستونه بالدری قره شربتی ایجه‌لر ❊ وبومعجون دخی (مثانه‌ده) اولان جراحته مجربدر ❊

(صفت معجون بودر (کلبشکر) ۸ درهم (کل ارمنی) ۱ درهم وصاقز ۱ درهم (وطین‌مختوم ۱ درهم (نشاسته) ۲ درهم بونلری‌دوکوب‌والیوب قره قوس شربتیله معجون ایلیه‌لر ❊ اخشام وصباح اکل ایده‌لر شفابوله ❊ (وبرغریب قصه‌درکه تعییر اولنماز فقرایه غایت مناسبدر برمقدار لبلبی اونی یه اولمقدار شی پکمز ایله قرشدورب معجون کبی استعمالی ایلیه‌لر غایت مجربدر (ودخی) مثانه کیجشنه سود ایله بالی ازوب ایچنه برمقدار مومیا قتوب ❊ (رزاقه) ایله ذکرندن احتقان ایلیه‌لر ❊ وطشره‌دن بو یاقی‌یی قویه‌لر (صنعت یاقی‌بودر) (مصطکی) (وطین مختوم) و (کلارمنی) و (لحیة التیس) و (مرسین یمشی) هر برندن ۲ درهم ❊ (ارپه اوتی) ایکی درهم ❊ و (یاخود) اون ایکی

درهم ارپه صویله ❊ بونلری جمع ایلیوب ❊ برمقدار مرسین یاغیله وکل یاغیله قرشدوروب ❊ یاقی ایلیه‌لر)

❊ ای عزیز معلوم شریفکز اوله که حرقة البول تعبیر ❊
❊ اولنور یاره یوغیکن بولك مجراسنی یقارق چقار ❊

(اکر) اهمال ایدوب علاج اولنماز ایسه ❊ کیدرك یاره‌ایلر وفنایی منجر اولور ❊ بوکه سود ایچره‌لر ❊ و یذور بارده مستحلبی ایچره‌لر ❊ و بنفشه یاغیله قرسودینی ذکرندن ایچری رزاقه ایلیلر ❊ نصف درهم (مصطکی) ربع درهم (کونلك) علی الریق استعمال ایلیه‌لر ❊ بونلرك مجراسنی اچوب دفع ایلر ❊

(دیکر) وشاف ابیضی ارپه صویله (یاخود) سکرلی بیراغی صویله حل ایلیوب ذکرندن ایچری ❊ زراقه ایلیه‌لر ❊ و (خطمی کوکنی) قینادوب ❊ دائماً ایچمك نافعدر ❊ وایو اجکردکی لعابندن پالوزه بشروب ❊ یمکه ملازمت ایلیه‌لر ❊ وسودلو آش ❊ وشکردن پالوزه ❊ وارشته شوربا سی ❊ وسمز اوتی بوراسنی ❊ استعمال ایده‌لر ❊

(حبس بول) بول طوتلوب اقما دغنك سببی چوقدر (اکر) سده جهتندن ایسه ❊ بول یولنده طاش طورمه‌دن (و یاخود) بلغم دورمه‌دن اولور ❊ (بونلرك علاجی) طاش چقاران ادویه‌لرکه ❊ ذکر اولندی ❊ آنلر ایله علاج اولنمق کافیدر ❊ (دخی) قوت دافعه‌نك ضعفندن ❊ و یاخشبه‌نك ضعفندن دخی اولور (علامتی) مثانه شیش اولور * وکرکین اولور * (اما) وجعی اولماز (واکر) قوت دافعه‌نك ضعفندن اولورسه * (علامتی) ایکی الیله مثانه‌یی ایکی جانبندن صیغاسلر * بول چقار (واکر مثانه) عضلاتنك استرخاسیله بیله اولورسه * بول قوت ایله چقمیوب (کوشك کوشك چیقار) و (اکر) عضلاتنك تشنجیله بیله اولورسه * بول آزآز چقار (اما) صچرامغله چقار * (علاجی) قوتلو احتقانلر ایتمکدر * خشبه‌یه قوت ویره (مثلا) (کرفس) و (سذاب) و (یارپوز) بونلری قینده‌لر * وبراز فرفیون یاغیله قرشدورب

(ذکرندن)

* ذکردن احتقان ایلیه‌لر ❊ (وهم خشبه‌یه) قوت ویرر اکر قبض
وارایسه ❊ بال‌صویی ایله * براز بوره و (زیت یاغی) قرشدورب
* احتقان ایلیه‌لر)
(فرنکستاندن) برانجه بال مومندن فتیل کلور * غلظه‌ده صتارلر *
انی یاغلیوب * بولك مجراسنه صوقه‌لر (یاخود) * بولی اقیدر *
(ومثانه‌یی) زنبق یاغیله * وسنبل * و (سذاب یاغلریله * یغلیه‌لر *
و کافوری) و (طوراق اوتنی و (پاپادیه) و (بیریه) و (دیش
اوتنی) قینادوب * وصویونك ایچنه کیروب * اوتوره‌لر * و (سونکری)
بوصویه باتورب * (مثانه‌یه) قویه‌لر * غایت نافعدر . و (ذکرك)
دلوکندن ایچی . ودیری کهله‌یی صالیویره‌لر . وذکرك دلکنه براز
زغفران تلی صوقه‌لر ❊ و (یاخود) (بال ایله) (طوزایله) یاپلش
برشافی مقعدنده کتوره . بول بولنی آچر . واقیدر . و (عقرب
یاغنی) ذکردن ایچری اقتمق دخی بولی اچوب . بولی اقیدر .
(معلوم اوله‌که) بوسببدن اولان احتباس بوله . یعنی ضعف دافعدن ضعف
خشبه‌دن احتباس بوله ❊ یوقارودن ❊ مدرر شیلر ایچرسلر ضرردر (دینجه
جاهل طبیبلر بلیوب یوقارودن مدرر شیلر ایچررلر (بلکه خسته‌نك) هلاکنه
سببدر ❊ غایت ایله احتراز واجبدر ❊
(ابن شریف بیورر که) اکر حبس بول غلیظ یلدن اولورسه ❊ ماء
اصول ویره‌لر (آجی بادم یاغیله ❊ اکر سببی قوت مثانه ضعف اولورسه
کوکرتلی صویه کیروب ❊ اوتوره‌لر ❊ و بوره‌یی طتلو وطوزلو صوایله
قارشدورب ❊ ایچنه کیروب ❊ اوتوده‌لر نافعدر ❊ (و بو مرهم یلدن
وصغوقدن ❊ اولان حبس بوله مجربدر ❊

❊ تدبیر مرهم بودر ❊

(دیالیتا مرهمی) و (عقرب یاغی) و (آجی بادم یاغی) هربرندن سکزر
درهم و (تره‌یاغی) و (تره‌منتی) هربریسندن ٤ درهم (زغفران) بچق
درهم ❊ ابدوب سوره‌لر ❊

❊ تقطیرالبول) بومرضده بول قطره قطره چیقار ❊
❊ وجع ایله وکاهی سلس البول کبی ❊

کندو کندودن اقار ❊ وکاهیجه حبس بول کبی زورایله چیقار ❊ کانه بو اغری بغرصقلرك زخیری کبیدر (سببی) بولك قووتیدر مثانه یی اینجیدر ❊ ومثانه بولی اشاغی دفع ایلر ❊ مجرایه کلنجك مجرایی یقار ومجرا بولی طوتار ❊ اشاغی صالیو یدمز ❊ اطبانك بعض مثانه نك ضعفندن و برودتندن ❊ دخی اولور ❊ دیمشلر در ❊

(اما بوحبس) آزواقع اولور (وکاهیجه) شرابی چوقی ایچمه دن ❊ (و یاخود صو بی چوق ایچمه دن حاصل اولور ❊

(بونك علاجی) اکر اخلاطك حدتندن اولورسه علامتی بول یقه رق چقار (کل مکرر شربتی) و یرملر و (قدرت حلواسنی) لوند ایله ویاخود (اریك معجونی) و (یاخود) آزاجق تره منتی ایله خیارشنبه بالی و یرملر ❊ و بنفشه ❊ ونیلوفرشربتلری ❊ وخشخاش شربتی ایچورملر (وخطمی کوکی) و (بیان کوکی) بونلری قینادوب ❊ ایچرملر ❊ وماء جبنی ❊ بذور بارده مستحلبیله ایچرملر (اکر صغوقدن اولورسه علامتی (بول بیاض اولوب ❊ اغری آز اوله ❊ وحرقت اولمیه ❊

(ای عزیز بونك علاجی) اسی معجونلر و یرملر ❊ حولیجان معجونی کبی وجوراش ❊ حولیجان کبی (وتریاق) و (مثرکبی ومثانه یی (پاپادیه) یاغیله ❊ واسیجق (سذاب یاغیله) یغلیه لر ❊ و بویاقی یی قویه لر هم مثانه یی قزدیرر ❊ وهم قوت و یرر ❊

❊ صفتی یاقی بودر ❊

(لادن) ۱۲ درهم (مصطکی) ۲ و (کونلك) ۲ (وقرنفل) ۲ (زانه) ۱ (و پلین) ۱ درهم بونلری سحق ایدوب ❊ ازاجق سذاب یاغی قتوب یاقی ایلیه لر وطادی کسکین اولان شیلردن احتراز ایده لر (مثلا طتلو) و (اکشی) (ورآجی) شیلردن صاقنلر ❊ یمیه لر ❊ غدالردن نیم بریشت یمورطه

(صاریسی)

صاریسی و (بادم) حریره‌سی ❊ (و اوزم خوشابی) ویره‌لر ❊ دخی چوق حرکت ایتمکدن ❊ وصیقلقدن ❊ وغضبدن ❊ وغمدن احتراز ایده‌لر ❊

❊ سلس البول دوشکه اشمکه مبتلا اولنلردر ❊

وبونك علاجلری بیانده‌در) بی اختیار بولنك چقماسنه سلس البول دیرلر اکثریا بو علت صغوقدن حاصل اولور ❊ ودوشکه اشمه‌نك سببی دخی (اکثریا صغوقدن‌در ❊ خصوصا پك او یودقده واقع اولور ❊ علامتی متاته‌یه قوت ویره‌جك شیلری استعمال ایلکدر مثلا (کیون معجونی کبی وجوارش وکونلك کبی ❊ واطرافیل معجونی کبی ❊ بو معجون سلس البول ❊ ودوشکه ایشینه غایت نافعدر ❊

❊ ترتیب وصفت معجون بودر ❊

کونلك) درهم ۲ (ومصطکی) ۲ (وتباشیر) ۲ (ومرجان) ۲ (کبابه) ۱ (قرنفل) ٦ (وبسباسه) ۱ (وقاقوله) ۱ (وطوپلاق) ۱ (ودارفلفل) (وزنجبیل (وقرومش طاویق قاتغی) ایچنده اولان صاری زار) بردرهم بومذکور جلهٔ سحق ایلیوب (ایوا) ویامرسین شربتلریله ❊ معجون ایلیه ❊ اخشام ووصباح جوز رومی قدر ❊ استعمال ایده‌لر ❊ (دخی شو سفوف) افرنج کتابلرندن یازدق ❊ آنلر چوق استعمال ایدرلر مجربدر ❊ ویینلرنده مقبول ومعتبردر ❊

❊ دخی صفت سفوف بودر ❊

(طاوق قاتسی زاری) ٤ درهم قورمش اوله (وغافث که) قیون أوتی دیمکله معروف (کرپی کولی) ۳ درهم (کونلك) ۳ درهم ❊ بونلری سحق ایلیوب سقوف ایدوب طعام یمزدن مقدم بردرهم مقدار ینی پلج صو ییله ویره‌لر ❊ وطشره دن بو یاقیٔ قویالر ❊

❊ صفت یاقی بودر ❊

(کونلك درهم ۸ (لادن) ۱ (ومصطکی) ۱ (وتباشیر) ۱ (وپلامودك

ایخ قبوغی) ۱ (اوعود) و (دارچین) و (اسطراك) یعنی قره کونلك ۲ طمله‌سی وصاقز درهم ۲ (ونانه) عصاره‌سی ٤ درهم (بال مومی) کفایت مقداری ❊ بونلری بریره جمع ایلیوب ❊ قاسق اوستنه ❊ و بین السبیلین ❊ یاقی ایده‌لر ❊

❊ ای اخلاء معلوم شریفکز اوله که ذکرده و یاخود ❊
❊ خصه تینده شیش اولدقده ❊

مجرب اولان علاجلر ❊ بیاننده‌دو (بومرض کاهیجه) قان ایله مخلوط خلطدن حاصل اولور ❊ وبرشئ طوقتمه‌دن ❊ ودوشمکدن ❊ وآته بنوب زیاده پك سکرتمکدن ❊ دخی اولور اکر باشی اسی اولورسه وجمی اولورسه ❊ وستمه‌سی اولورسه ❊ وقزل اولورسه ❊ بومثلولره علاج ❊ اول باسلیقدن قان اله لر (لکن اکر) شیش صاغده ایسه صاغدن اله لر (واکر صولده ایسه صولدن اله لر وایکی طرفده دخی شیش ایسه ایکی قولدن دخی اله لر (اکر خلط) وار ایسه طبیعتی تلیین ایلیوب وصفرایی اسهال ایدوب وطعامی آزیه لر وتعدیل مزاج ایچون ارپه صویی ویلوفر شربتی) و (بنفشه شربتی) ایچه لر وابتداده اوستنه شیش ارتماق ایچون صغوق شیلر قویه لر (مثلا) ارپه اونی ❊ و بقله اونی) وکل قروسنی بونلری سحق ایلیوب براز سرکه و براز لسان الحمل عصاره‌سی ایله قرشدورب یاقی ایلیه لر وتازه کشنش وارپه اونی ایت اوزومی صویله یاقی ایلك غایت نافعدر (بعده) وجعنی تسکین ایدیجی شیلر قویه لر ❊ (مثلا) ابه کومجی) و (پاپشقان) و (پاپادیه) بونلری قینادوب ❊ صویني اوستنه دوکه لر ❊ وثقلته براز کل یاغی ❊ ویمورطه صاریسنی ❊ قرشدورب یاقی ایلیه لر ❊ وبوضماد غایت نافعدر)

(صفت یاقی بودر) (ارپه اونی) ١٦ درهم (کتان تخمی) ٨ درهم و (بوی تخمی) ٨ درهم (خطمی بیراغی) و (ابه کومجی بیراغی) هر برندن برر طو تام ❊ بونلری صوایله قینادوب ❊ وایچنه براز (بنفشه یاغی) قتوب یاقی ایلیه لر)

(واکر)

(واکر شیش بلغمدن ایسه) رنکی بیاض ❊ واغریسی آز اولور ❊ ویومشاق اولور ❊ (بونك علاجی) قوصمقدر ❊ بلغم چیقاریجی شیلر ایله (مثلا) اوج درت درهم (طورب تخمی) الوب بال ایله ❊ وسرکه ایله قرشدورب ❊ صیجاق صو ایله ویرهلر (اکر اقتضا ایدرایسه) بلغمی اسهال ایدیجی شیلر ویرهلر ❊ غاریقون حبی کبی (و بعده) اوزرینه (خطمی کوکی) و (کتان تخمی) و (بوی تخمی) و (پاپادیه) و (بقله اونی) بونلری دوکوب ❊ سکنجبین ایله قرشدورب ❊ یاقی ایلیه‌لر ❊ و (اکر شیش پك ایسه ❊ وانده سودا علامتی وارایسه ❊ مسهل شیلر ویرهلر ❊ واوزرینه یومشادیجی ❊ وملین یاغلر ایله یاقی ایلیه‌لر ❊ اوردك یاغی) و (قازیاغی) وبردرهم (دخلیون) و (پاپادیه یاغی) ایله حل ایلیوب ❊ اوستنه سوره‌لر ❊ وبویاقی دخی غایت نافعدر ❊ هرنه‌قدر اسکی اولورسه ❊ ینه پکلکنی ازاله ایدوب ❊ یومشادر)

(صفت یاقی بودر) (خطمی کوکی) و (خطمی یراغی) و (پاپادیه یراغی) و (کاکنج یراغی) هربرندن بر طوتام ❊ (اصل لفاح) اللی درهم ❊ بونلری صو ایله وبکمز ایله قینماده‌لر ❊ تاکه اوله (بعده) الکدن سوزه‌لر (بعده) چاوشیر) و (مقل) (اشق) هربرندن التی درهم الوب ❊ سرکه ایله حل ایلیوب ❊ واسطراکدن اوچ درهم اله‌لر ❊ بونلری ملایم آتش اوستنده قرشدوره‌لر ❊ وکفایت مقداری (بال) مومیله و (پاپادیه) یاغیله قرشدورب ❊ مرهم ایدوب یاقی ایلیه‌لر ❊ بوندن اعلا یاقی اولماز ❊

❊ ای اخلاء معلوم شریفکز اوله که ❊ ذکرده ❊
❊ وحایه‌ده بدجراحت اولدقده مناسب اولان علاجلر ❊

(بیان اولنور) اولا جراحتك علاجی مشکلدر ❊ خصوصا فرنك زخمندن اولان قنی یرامز در (علاجی) اولا بدنی تنقیه ایلیه‌لر ❊ قان المغله واسهال ایلك ایله ❊ ابتدا باسلیق طمرندن قصد ایلیه‌لر (بعده)

صافندن فصد ایلیه لر ❊ (بعده) مسهل ویره لر ❊ تنقیهٔ بدن ایتدکدنصکره (اکر) وجعی بولنورسه وجعنی تسکین ایدیجی شیلر قویه لر (واکر) شیشی اولورسه دفع ایدیجی شیلر قویه لر (یعنی) سکز درهم تره منتی که کلابه یقانمش اولورسه (کل یاغی) دورت درهم ❊ بردانه (یمورطه) صاروسیله قرشدوره لر ❊ (وبعده) کتان تیفتك اوزرینه سوروب ❊ یاره نك اوستونه قویه لر ❊ (اکرینه) باقی شیش قالورسه ❊ بونك اوستنه اوتلر یاقی سنی قویه لر ❊ یعنی (ارپه اونی) و (بقله اونی) و (مرجمك اونی) بونلری سکینجبین ایله قرشدورب باقی ایلیه لر ❊ شیش کتدکدنصکره بواجزانك صویله یقایلر (کل قروسی) و (سکرلی یبراق) و (مرسین یبراغنی) بونلری قینادوب ❊ صویله یقایلر (بعده) (کل بالنی) ارپه اونیله) قرشدورب یاره لرك اوستنه قویه لر (بعده) (اکر حرارتی وار ایسه ❊ (کافوری مرهمی و (یاخود) (صاقز مرهمنی) قویه لر ❊ وبومرهم ❊ ذکر ده ❊ وحایه ده ❊ اولان جمیع یاره لره نافعدر ❊

❊ صفت مرهم بودر ❊

(توتیای مرضی) و (سولوکن) و (یانمش قورشون) و (انتیمون) یعنی تیمور بوزان ❊ هربرندن ایکی درهم (مرسین) و (بال مومی) کفایت مقداری ❊ بونلری مرهم ایلیوب استعمال ایلیه لر ❊

❊ ای عزیز بو دخی برکوزل ترکیبدر نار الامثالدر صفت ترکیب بودر ❊

(راستق طاشنی) یدی سکز کره سرکه ایچنده اصلادوب ❊ ینه قوریده لر ❊ (مازو) و (شاب) و (نارقیوغی) و (مرسین یبراغی) شابی یاقوب ❊ هربریسنی آیرو آیرو دوکوب الیه لر ❊ وذکرده اولان جراحته اکه لر ❊ غایت نافعدر وقرودر ❊ وبتورر ❊ ولازمدرکه خسته اولان کسنه معتدل بریرده اوتوره ❊ وصویی چوق ایچمیه ❊ وصو ایچمك استرسه (ارپه صویی ایچه لر) یعنی ارپه یی قینادوب ❊ ایازلدوب برسوراخی یه قیوب ❊ آکا دوام ایده لر ❊ چوق

فائده مشاهده ایدر ❊ وطوزلی شیلردن خذر ایده‌لر ❊ (وشربتلردن) هندبا شربتی ❊ و (بنفشه شربتی) مناسبدر ❊ و (غافثی) انجبار ایله قینادوب ❊ ارپه صویله ایچرسلر غایت نافعدر (ویارمنك) تیز ایو اولماسنه معاونتی واردر * باذن خدای تعالی غفلت اولنمیه ❊

ای اخلا معلوم شریفکز اوله که اوتوز بشنجی باب

دیانیطس دیدکلری مرض بیاننده اولجیدر

بومرضه عریجه دواردیرلر ❊ ترکجه دولاب دیمکله معروفدر (اصطلاح اطباده) زلق الکلیه ایله مشهور در (بومرض صاحبی اولان کمسنه) حفظنا الله ایجدیکی صوبول یولندن کلور ❊ زلق الامعاده یدوکی طعام ❊ طورمیوب چقدیغی کبی ❊ ودائما صوایچر ❊ وتبول ایلر ❊ وصوسزلغی مندفع اولماز (بومرضه سبب) جکرك وطلاغن حرارتیدر (دخی بوکرکاریده ضعیف اولوب ❊ دفعه قادر اولمیوب ❊ جکرك رد ودفع ایلدیکی کبی ❊ فی‌الحال قبول ایدوب بول یولندن دفع وردایدر ❊ پس (بونك علاجی) جکرك وطلاغك حرارتنی دفع ایلیوب ❊ اعتداله کتورمکدر (بوتقدیرجه) جکر حرارتنده وطلاق حرارتنده ❊ ذکر اولنان علاجلر ❊ بوکه دخی علاجدر ❊ (اکر) قان غلبه‌سی وارایسه قان الهلر (واکر) حدتلی اخلاط علامتی وارایسه (مثلا) صفراکبی قوصدرمق معقولدر ❊ (بعده) بوکرکاره قوت ویره‌جك شیلر ویره‌لر ❊ (بومجون کبی) صفت مجون بودر ❊ (اسکی کلبشکر) اون التی درهم (صندل) ایکی درهم (یانمش کیلك بوینوزی) و (کل ارمنی) و (مرجان) هربرندن مجموعنی برقاعده مجون ایدوب ❊ ایکی درهمه دکین استعمال ایده‌لر ❊ وبو سفوددخی مجربدر (صفت سفوف بودر) (کل قروسی) ۱۲ درهم (قره قوز) ۲ درهم (کلنار) ۱ درهم (کل ارمنی) ۱ درهم (وجوز بواردنك) ❊ بونلری سحق ایدوب سفوف ایلیه‌لر ❊ واستعمال ایتدکجه اوزرینه سکرلی

صوینی ایچه‌لر ❊ وکاهیجه بعض محذرات ویرلکه احتیاج واردر ❊ ایمدی (یکی ترياق)(وفلونیای فارسی) ویره‌لر (وبوکرك وجکر) اوستنه صغوق یاقی‌قویه‌لر (ضماد صندلین) کبی که ایت اوزومی صو یله ❊ و یاخود سمز اوتی صوییله

❊ ای اخلاء معلوم شریفکز اولسونکه قروح الکلی دیدکاری ❊
❊ برمرض‌درکه بوکرکلر ایچنده یاره‌لر اولور ❊

(وایرك اقار) علامتی اولدرکه بلده اغرلق اولور ووجع اولور ❊وبولی ایله ایریك چقار ❊ وکاهیجه بولی یقارق چقار
(بونك علاجی) اکر قاندن زیاده‌لك علامتی وارایسه ❊ قان اله‌لر (بعده) ماده‌یی تعدیل ایلیه‌لر (بنفشه شربتی)(ونیلوفر شربتی) ایچره‌لر (ودخی) بذوربارده مستحلبی ایچره‌لر ❊ وبوندن کسکین شربتلر ویرمیه‌لر ❊ بلکه ملین ویره‌لر ❊ مثلا (خیار شنبه بالنی) ویاخود (کل مکرر شربتی) ویا بنفشه شربتی ❊ ویره‌لر (وتنقیه‌دن صکره) قروح ایچون برمجرب دخی واردر ❊ (مثلا تره‌منتی‌یی)(یمرطه صاروسیله) و (بیان کوکی ایله) و یره‌لر ❊ غایت نافعدر (بعده)(ارپه صوینی) بال ایله وبره‌لرکه برخوشجه مناسبدر ❊ اولدخی یقایوب پاك ایدر وچکی سودینی شکر ایله اچ قرنه ویرمك غایت مناسبدر ❊ (بعده) یاره‌لری اوکولدوب ❊ بتوریجی شیلرویره‌لر (مثلا) (قرص کاکنج) وقره‌طباشیر ❊ و (قرص کهرباکبی) وبوسفوف دخی غایت نافعدر ومجربدر .

❊ صفت سفوف بودر ❊

(طین مختوم) و (کل ارمنی) و (بهمن احمر) و (مصطکی) و (طباشیر) (وکثیرا) هربرندن برر درهم (دم اخوین) نصف درهم جلهٔ سحق ایدوب (وکلبشکر) ایله قرشدروب ❊ ایکیشر درهم استعمال ایلیه‌لر

❊ ای عزیز معلوم اوله‌که ❊

(پیغمبر اغاجی دیدکاری کوکی) بعض مناسب شیلر ایله قینادوب استعمال

ایلك غایت نافعدر (خصوصاً) فرنك مرضندن عارض اولمش اوله ❊ ومریض اولان کسنه یه طوزلو شیلردن ❊ وکسکین شیلردن ❊ احتراز ایلك واجبدر ❊ وپرنج ایله پشمش پلج شوربامی وسکری پالوزه وسودلی آش ❊ واوغلاق اتی ❊ وبنم بریشت یمورطه بیه‌لر ❊ وآته بنکدن وصوایچمکدن خذر ایده‌لر)

❊ ای اخلاء معلوم شریفکز اوله‌که اوتوز التنجی باب ❊
❊ فتق یعنی قاصق یارلدقده نافع ومفید اولان علاجلر ❊
❊ بیانـــده اوجیدر ❊

بویریق کاه قاسقده وکاه کوبك التنده اولور ❊ وکاهیجه کوبك اوستنده اولور (واول یارقدن) چقان بغرصقدر ❊ ویاخود ایچ یاغیدر ویابر غلیظ یلدر ویاخود صودر)

❊ بونك علاجی ملاین حقنه لر ایلیه لر ❊

ویللری تحلل ایلیه جك شیلر استعمال ایده‌لر (انیسون) کبی و (رازیانه) کبی (ودفنه یبراغی) کبی وبونلری حقنه سنه دخی ادخال ایلیه لر ومجونلردن) خولیجان معجونی) و(جواش کمنون) کبی و (تریاق فاروق) و (مثر) و (تقطیر ایله چقمش زرنبات صویی ❊ و پاپادیه صویی ❊ غایت نافعدر (اکراغریسی) وارایســه (پاپادیه یاغی) و (طاوق یاغی) و (ســدف) و (دفنه یاغی) بویاغلردن سوره‌لر ❊ ابتــدادن بویاقئ قویه لر ❊

❊ تدبیر یاقی بودر ❊

(بقله اونی) و (کمون) و (پاپادیه) بونلری بال ایله قرشدورب ❊ دفنه یاغیله یغلیه‌لر ❊ وطشره چقان شئ ایچری ردایلیوب اوستنه بویاقی بی قویه‌لر غایتده نافعدر ❊ومجربدر

❊ تدبیر یاقی بودر ❊

سروی قوزلاغی و (طوپلاق)و (مازو) و (نارقبوغی) (وکونلك)

و (چرش) و (مرزیخوش) و (نانخواه) بونلری بر بر دوکه‌لر ❊ والیه‌لر (وبالق طوتقالیله ❊ قرشدورب ❊ برپاره اسکی پنبه اوستنه سوروب ❊ اول یره یاقی ایلیه‌لر ❊ محکم یاغلیه‌لر ❊ تاکندو دوشجه یه قدر طوره ❊ وبوعملی برقاچ دفعه ایده‌لر غایت نافعدر ❊ ومعصوملرك فتقنه چریشی ارپه اونیله (وبر پاره سرکه ایله) قرشدورب یاقی ایلیه‌لر ❊ واطباء متقدمین وفتق مرضنه ❊ چوق یاقیلر یازمشلردر ❊ اما بوزمانده فرنکلرك قاتنده مشهور اولان (قره‌قوزی) هم ایچره‌لر وهم یاقی ایلیه‌لر غایت نافعدر وبو معجون فتق ایچون مجربدر

❊ صفت معجون بودر ❊

(کلبشکر) ١٦ درهم و (قره‌قوز) و (انجبار) و (قزل‌بهمن) و (اکیر) هربرندن سکزر درهم ❊ (دیش اوتی) دورت درهم (دارچین) ایکی درهم ❊ بونلری دوکوب مرسین شربتی ایله معجون ایلیه‌لر ❊ صباح واخشام اوچ درهمدن بش درهمه وارنجه استعمال ایلیه‌لر

❊ وجرمانیا حکیمی سنارتوس بیورر که برکمسنهٔ کوردم ❊
❊ فتقنه برغریب علاج ایتدیلر علاج بوایدیکه ❊

برپاره مقناطیس سحق ایدوب مبتلایه ایچره‌لر (بعده) دمر برادەسنی بال ایله قرشدورب (فتق اوزرینه یاقیلر ایلیه‌لر وبوعلاجی برقاچ کره تکرار ایله وبوعلاج ایله چوق کمسنه‌لر ❊ خلاص اولدی دیو نقل ایدر

❊ این شریف فتق ایچون علاج ایدرکن برپارچه ❊
❊ مقناطیس طاشنی مریضك تاقیه‌سنه دیکه‌لر ❊

(وباشنده دائم کتوره عجائب مفید اولدی مجربدر دیو نقل وتألیفنده تحقیق ایدر (وفتقه برمجرب دخی واردر) نقدر اسکی اولورسه اولسون نافعدر آنتله یعنی (پیغمبر اغاجی) یعنی پیغمبر چیچکی کوکنی ❊ دوکه‌لر و (بال) ایله معجون ایلیه‌لر وهرصباح چوق چوق یه‌لر فتقی بتورر

(وبوبابده نظیری یوقدر) وبرمجرب نسنه دخی واردرکه معصوملرك خایه‌سنه

اینان یله فائده ایدوب دفع ایدر ❊ استرسه اناسندن بیله طوغمش اولسون حتی بزبیله تجربه ایتدك ❊ ابتداسنده دفع اولدی ❊

(تدبیری بودر)(قره جالی تخمنك ایچنی) چشمه زنه بکز دکرمیجه اولور ❊ اول چشمه زن صورتلو تخمنك قابنی صویوب ❊ ایچنده کنی یدی دانه دفعهٔ اولاده طقوز دانه دفعهٔ ثانیه ده یدورهلر ❊ باذن خدا هیچ اثرینی قومازازاله ایدر (اکرمه) آمر معصومده اولورسه ❊ والدهسی سودیله ازوب ایچوره لر (اکر) بیوك اوغلانجق اولورسه ❊ طقوزدانه یدورهلر نافعدر ❊ ومحققدر ❊ یدی کون قدر یه لر ❊ دها زیاده یرسه دخی فائده کورر (اکرفتق) لحمل اولوب ات پارهسی کبی اولورسه ❊ سبب قائله قارشق خلط ❊ و (یاخود) غلیظ بلغم (و یاخود) برغلیظ خلطدرکه دوکیلوب اول موضعده ات کبی منعقد اولمشدر (وکاه) (دوشمه دن و (یاخود) زیاده اغرقالدرمه دن (یاخود) برشی طوقنمه دن دخی اولور (بونك علاجی) جمیع بدنی تنقیه ایلیه لر ❊ واول موضعی یاروب ❊ اول متحجر اولان شیٔ چقاره لر ❊ (اماخطرلیدر) (و یاخود) اوزرینه یاقی قویه لر (لکن) یاقی ایله دفع اولمسی متعسردر) و بو بابده بو یاقی نافعدر ❊

❊ صفت یاقی بودر ❊

(ابم کوبجی) و (یاپشقان) و (اکلیل الملك) هر برندن بررطوتام (پلبن یارم طوتام ❊ بونلری صوایله قیناده لر ❊ لاپه کبی اولنجه (بعده) بقله اونی ❊ و (بورچق اونی) هر برندن اوتوز ایکی درهم ❊ (کتان تخمی) و (کمیون) هر برندن سکزر درهم ❊ کفایت قدر لحنه عصاره سی ❊ وبال قتوب یاقی ایلیه لر ❊

❊ ای اخلاء معلوم شریفکز اولهکه اوتوز یدنجی باب ❊

❊ ضعف الباه بیاننده اولجیدر ❊

یعنی قوت جماع ضعیف اولدقده ❊ لازم ومفید اولان (علاجلری)

بیان ایدر (ضعف قوت جماعك اسبابنه حد وحصر یوقدر (کاهی) (نفس منینك فسادندن اولور (وکاه) الات منینك یعنی ذکر وحایه و بوکرکلرك ضعفندن اولور ❊ (وکاه) اعضاء راء سیه‌نك ❊ ضعفندن اولور (یعنی دماغك) و یورکك ❊ وجکرك ❊ ضعفندن اولور (وکاهیجه) غایت سمز لکدن دخی اولور ❊ وآرقلفدن اولور ❊ ونیجه زمان جماع ترك ایتمه‌دن اور (وکاه) زمان اولورکه قوت واهمه‌نك غلبه سندن اولور (وکندوسنی بغلو صانور ❊ وتقرب مراد ایلدکده کندو یه بغلولق وهمی غلبه ایدوب ❊ آلت جماع سست یعنی کوشك اولوب عمله قادر اولماز ❊

❊ ای عزیز معلوم اولسونکه بونلره علاج ❊

اولا قرمز معجون ودواء العنبر صباحله برمثقال یوب ❊ واوستونه بر ایکی فنجان شکرلی سود ایچه‌لر ❊ و (نصف درهم) (قرنفل) سحق ایلیوب صباحلرده یمك غایت قوت ویرر ❊ (وشام) وچام فستقلری قزل اوزم ایله صباحله یمك غایت قوت ویر ❊ و بومعجون بزم مجریمزدر غایت قوت ویرر)

❊ صفت معجون بودر ❊

(حصیته التعلب) ۲۰ درهم (دارچین) ٥ درهم و (قرنفل) ٥ درهم (و خولیجان) ٥ درهم و (عنبر مثقال) ۱ بونلری سحق ایلیوب ❊ عسل مصفی) ۱۱۰ درهم ایله معجون ایدوب ❊ صباحلرده واخشام یتاجق وقتده جوزرومی قدر ❊ استعمال ایلیه‌لر ❊ و بوسفوف دخی غایت مقویدر ❊

❊ صفت سفوف بودر ❊

خروسك حایه‌لرینی قوریدوب ❊ ۸ درهم قدر حفظ ایده‌لر (کبابه) ۲ درهم و (خولیجان) ۲ درهم (بعده) اوچنی دخی سحق ایلیوب ❊ و برمقدار شکر قتوب ❊ وسفوف ایلیوب ❊ صباحلرده

بردرهم مقداری استعمال ایدوب ❊ اوستونه براز سود ایچه‌لر ❊ دخی (نیم برشت یمورطه صارسنی) (دارچین) ایله استعمال ایلیه‌لر ❊ و (زنجیل ایله) دخی طریق استعمالی اولدرکه ❊ اوچ عدد یمورطه‌بی الوب ❊ برطرفنی براز دلوب بیاضنی چقاروب صارسی ایچنده قالوب ❊ برمقدار قبوغی ایچنده اولان صاری‌بی اسیدوب ❊ (بعده) برمثقال (دارچین) یاخود (زنجبیل) اول صاری ایچنه قاتوب ❊ قرشدوب بردن ایچه‌لر ❊ و برقاچ کون اخشام وصباح دوام ایده‌لر ❊ کوره‌لرکه نقدر قوت حاصل اولور ❊

❊ دیکر علاجلر بوزاغی‌اتنك کبابی وسمز طاویق ❊
❊ وککلك وکوکرچین یورسی اتی واستریه ❊

بقله آشی ❊ و (نخود صوبی) (بوکورجله‌اشی) و (هاویج) و (قوش قونمازی اتایله بشورب یه‌لر ❊ (و برمحریمز دخی واردرکه) کتابلر یمزده جله یازلمشلردرکه (سقنقور تعبیر اولنان بالق) مقویدر هیچ نظیری یوقدر (صیداده برقیوا واردرکه * ایچنده اوفاق بالقلر واردر (سمکه الصیدا دیرلر. ❊ ارککلرینك ❊ علامتی اولدرکه ❊ چکه‌سی التنده نقطه‌لر واردر (واياقلری) بربرینه بتشکدر * وچفتلندوکی زمان * دیشنك اوزرینه بینر * اولزمانلرده ارکك‌لرنده اولایوب ❊ وطوزلایوب * قوریدرلر (بعده) نصف درهم قدرینی دوکرلر (یادر چین) ایله (یاخود) (بنم برشت یمرطه‌یه) قاتوب استعمال ایده‌لر ❊ غایتده مقوید ❊ (و بویاغی طشردن سورسلر غایت نافعدر ❊

❊ صفت وتدبیری بودر ❊

(جوز بوایاغی) ٤ درهم (بیر یاغی) ٢ درهم (سنبل و (قرانفیل) هر برندن اون بغدای اعزی ❊ مسك ٤ درهم بغدای اغری بونلری بریرده حل ایدوب ❊ ذکره وقاصغه وحیایه وبوکرکاره سورءلر ❊ وبویاغ بزم مجر بمزدر ❊ (زرین قدح صوغانینك یاغی) و (هندستان جوزینك یاغی) هر برندن ❊ سکزر درهم ❊ (فرفیون) ایکی درهم (قرص غالیه) نصف درهم (مسك) ثلث درهم ❊ کفایت

مقداری (بال موی) ایله مرهم کبی ایدوب ❊ ذکره ❊ وحیاره ❊ وقاصغه و بوکرکلره سوره‌لر ❊ نافعدر

❊ قریانیموس بو بر مرضدرکه ❊ آدمك ذکری دائما ❊
❊ قالقـق طورر هیچ اینـاز وهم اوزون اولور ❊

سببی منینك کـثرتیدر ❊ و یاخود حدتیدر ❊ و یاخود یللرك کثرتیدر (وعلامتی) منی دائما سیلان ایدر (علاجی) اکرقان غلبـه‌سی علامتی وارایسه قان الار (اکر) اخلاطك حرکتی وارایسه ❊ اخلاطی اسهال ایده‌جك مسهل و یره‌لر ❊ و بومعجون اول مرضه مجربدر)
صفتی بودر (نانه) (ونیلوفرچیچکی) هر برندن اون ایکی درهم (وما رول تخمی) سکز درهم (آیدتخمی) ایکی درهم (مرجان) بردرهم ❊ بونلری سحق ایلیوب نیلو فرشر بتیله معجون ایلوب استعمـال ایده‌لر ❊ وکندرتخمی) بردرهم قدر استعمـال ایلك مجر بدرر (ومعدنی بللوردن) یارم درهم استعمال ایلك ❊ غایت نافعدر ❊ سیلانی منیٔ دفع ایلر)
(ای عزیز معلوم اوله که سیلانی منی انواعندن برمرض دخی واردرکه خلق اکابیل صوقلغی دیرلر)(دائما ذکرنده) ریابشق شیٔ آقر ❊ اثوابنی ملوث ایلر ❊ کیسی اغریله کلور ❊ (وکیسی) اغریسز کلور ❊ وکمی بدنی غایت ارقلادر ❊ وکمی ارقلاتمز ❊ بونك سببی کاهیجه صغوقدن اولور مثلا صغوق طاش اوزرینه اوتورمقدن و یاصغوق صویه کرمکدن اولور ❊ و یا کثرت جماعدن قوت ماسکیه ضعف کلوب مینی اقغه باشلار (علامتی) اقان شیئك حدتی اولماز ❊ وکاهی برحدتلی یرامز خلطك آلات منی‌یه دوکلمه‌سندن اولور ❊ منیٔ افساد ایلیوب طبیعت طشره دفع ایلك استر ❊ ذکر یولندن دفع ایلر ❊

❊ علامتی بودرکه مثانه‌یی یقارق چقار ❊
❊ و بدنی ارقلر و بیاض اولور ❊

وکوزلری چوقورلانیر ❊ و بوماده آقه‌رق یولنی یاره ایلر ❊ و (کاهی)

(بوندن)

بوندن بول چیقمیوب طمله طمله چقمق عارض اولور پس ایمدی بونك علامتی آلات منی یه ❊ قوت و یره‌جك شیلر استعمال ایلیکدر ایمدی اکر صغوقدن ایسه (خولنجان معجونی) (ومثر) استعمال ایلك لازمدر ونافعدر (وکاهیجه کونلك) و (صاقز) استعمال اولنمه‌سی لازمدر اکر حدتلی خلطدن ایسه مأده‌یی تنقیه ایلك واجبدر (راوند) وهلیلجان ایله (ومکرر کل شر بتیله) و (خیارشنبه بالنی) تره مثیله و (راوند) ایله استعمال ایلیه‌لر (بعده) (بذوربارده مستحلبی) (هندبا) شر بتیله و (نیلوفر شر بتیله) و یره‌لر و بوقرص بومرضه مجر بدر (بیل) صغوقلغنه و (مثانه‌ده) بول یولنده اولان یاره‌لری اوکلدر پاك ایدر

❊ صفت قرص بودر ❊

(آید تخمی) (ومارول تخمی) و (کل قروسی) و (کلنار قروسی) هر برندن اوچ درهم (تباشیر) و (کهربا) هر برندن درت بچق درهم (کلرمنی التی درهم (سکرلی پیرلق تخمی) دورت درهم (صاقز اوزی) ایکی درهم بونلری سحق ایدوب (نیلوفر) صو یله یا (آبوا چکردکنی) اصلادوب ولعابن الوب وسحق اولنان اجزایی بولعابیله خمیر ایلیوب (قرصلر یاپه‌لر) هر کون بو قورصدن بر درهم مقداری استعمال ایلیوب اوستنه (قاون) چکردکنی) و (خشخاش مستحلبی) ایچه‌لر اکر سیلان منی فرنك زجتندن ایسه قوی دوالر ایتمك لازمدر (مثلا پیغمبر اغاجنی قینادوب صوینی ایچمکه مداومت لازمدر وتقیهٔ بدن ایتدکدنصکره فرنك مرضنده) ذکر اولنه‌جق علاجلر ایله علاج ایلیه‌لر

(دیکر بیل صوقلغی ایچون) ایکی درهم (پلسنك یاغی) و (برمقدار) اوستیج بوایکیسنی صوایله‌ایوجه ازوب ایاضه قیوب صباحه‌قدر ضوروب (بعده) علی‌الصباح ایچه حمامه کیده حمام ایچنده (اسی حلوتده برمدت اکلشه وآنده تبول ایده باذن خدا دفع اوله مجر بدر

(دیکر بیل صوقلغی ایچون) (ابه کوبجی چیچکی) یکرمی بش درهم (پلسنك یاغی) ۳ درهم (یلدیز بوجکی) بردنك بونلری قینادوب کوزلجه

سوزب ایاضه قیوب علی الصباح حامه کیدوب آنده نوش ایده یوقاروده کی کبی عمل ایده‌لر باذن خدا دفع اوله مجربدر

(دیکر علاج) (آق کونالك) ٢٤ درهم (تره منتی) ٤٢ درهم (فندق ایچی) ٢٥ درهم (سود)یارم قیه بونلری کوزلجه دوکوب سود ایچنده بشورب سوزب * آج قرنه ایچه برایکی اوج دفعه بویلجه عمل ایده یعنی نوش ایده باذن خدا دفع اوله مجربدر شفابوله

(دیکر علاج) بل صغوقلغی ایچون یوزدرهم کاغدن سوزلمش زیتون یاغی اللی درهم (عرق) بردرهم (زنجبیل) یاخود (بلسنك یاغی) بواوجنی برشیشه ایچنه قیوب ❊ یارم ساعت یاخود برساعت مقداری ❊ چالقیوب (بعده) اخشام وصباح برر فنجان ایچه‌لر ❊ باذن خدادفع اوله دفعاتله تجربه اولنمشدر غفلت اولنمیه

(دیکر بل صغوقلغی ایچون (لبلبی اونی) و(چرش اونی) وزنلری برابر اوله‌رق * بکمز ایله حلوا کبی قرشدورب هرکیجه یاتورکن * برقاشق استعمال ایده‌لر تا اول استعمالنده یانمه‌سنی کسر ❊ویاره‌لرینی ایوایدر مداوتله بالکلیه خلاص اولور

(دیکر بل صغوقلغی ایچون علاج) ابتدا بوعلت ظهور ایتدکده نیولده آتش کبی یاقار (بوکه علاج) ایکی درهم (بیاض کتره) محکم دوکوب برکاسه ایچنده اوزرینه اوج پرمق قدر سیجاق صوقیوب ❊ تمام پلته کبی اولدقده اوستنه برمقدار (شکر) اکوب ❊ ایکی درهم یتاجغی وقت ❊ وایکی درهم دخی علی الصباح آج قرنه اکل ایدوب بوعلتدن خلاص اولور (دیکر علاجه محتاج اولماز)

❊ ای اخلاء معلوم شریفکز اوله که اوتوزسکز نجی باب ❊

❊ صلابة الرحم بیانده اولجیدر ❊

یعنی رحمده پك شیش اولدقده ❊ مناسب علاجلر بیانده در (بومرض اکثریا ورم خارك ❊ علاجنده تقصیرات اولوب ❊ وچوق صغوق شیلر یاقی اینکدن ورم اولور (وکاهیجه) برغلیظ خلطدن (یعنی بلغمدن)

(وسوداون) اولور ❊ وكاهيجه صفرا قان ايله قاريشقلغندن اولور (علامتى) قاصقده پكلك اولور ❊ واغرى اولور وحيض قانى آز اولور علاجى بدنى خلط غالبدن تنقيه ايلكدر ❊ اكر قان علامتى وارايسه قان الهلر ❊ وبويلقى يى اوزرينه قويهلر)

❊ صفت يافى بودر ❊

(مقل ازرق)(وچادر اوشاغى)(وقصنى) هربرندن برابر الهلر ❊ (بان ياغيله) و (زنيق)ياغيله حل ايليه لر (بعده) كتان تخمى لعابى (وانجير بالى) بونلردن ❊ برابر الوب ❊ مقدما حل اولنان اشيا ايله ملايم آتش اوستنده قرشديرهلر (صكره) ياقى ايليه لر ❊ مقلى سركه ايله ❊ وكافورى صويله حل ايليوب ❊ وطتلو بادم ياغى قتوب ❊ رحمه اختقان ايليه لر ❊ شيش يومشادهدنصكره ❊محلل شيلر قويهلر (مثلا)(ياريوز وسمز قباق)(وپاپاديه) كبى وطلاق پكلكنده ذكر اولنان دوالرى ايچرهلر جلهسى نافعدر

❊ امراض رحم رحمه اولان شيشلرك علاجنى بلدرر بوشيش ❊
❊ ياحيضك محتبس اولديغندن يعنى حيضك اقديغندن اولور ❊

و (كاهى) كوچ ايله طوغرمقدن❊ويااولادى ❊دوشمكدن ويابرشئ طوقمدن و يابريردن دوشمكدن اولور بونك علامتى رحم اغر اولور واغريسى اولور وستمهسى اولور ❊

❊ حالينوس ايدنميا شرحنك اينجى مقالهسنده بيوركه ❊

(شول خاتونلركه) رحملرنده ❊ اسى شيش اولور ❊ وانلرك باشلرى اغرر واغريسى كوزك يعنى چشمك دينه قدر وارر ❊ واو يلوقلرينه وانچكلرينه وارنجه اغرى اولور ❊ وضيق النفس عارض اولور وكوبكى قاصغه وارنجه شيش اولور ❊ (وكوكل دونمك) و (قوصمق) (وانجقرمق) عارض اولور ❊ وابتداده نبض ضعيف ومختلف اولور ❊ والى وياغى صوغور ❊ وباغلق عارض اولور (وطبيعتى قبض اولور) وبولى محتبس اولور * (العلاج) اكر بوشيش اولاد دوشر مكدن اولمازسه ❊ اولا

باسلقدن قان الهلر (بعده) صاقندن قان الهلر (خصوصا که) احتباس حیض دخی اوله (بعده) برمسهل ملین و یرهلر ط (خیارشینه کبی) (وکل مکرر) و (بنفشه شربتی) و (دیاتیلیقون) معجونی کبی و یرهلر (ابوعلی سینا) بوعلته قوصدرمغی تجویز ایلدی (اما) بزجائز کورمزز (بعده) اغریسی تسکین ایلیوب ❊ او یقوکتوره جك شیلرو یرهلر ❊ (مثلا) (خشخاش شربتی) (بذور بارده مستحلبی) ایله و یرهلر ❊ ابتداده قاضعنه ❊ و بلنه و (صندل مرهمی) و (ایوایاغی) و (ارپه اونی) و (کتان تخمی) (کل یاغیله یقو ایلیهلر ❊ بوحقنه ایله احتقان ایلیهلر ❊

❊ صفت احتقان بودر ❊

سکرلی یراق ❊ و (قیه قوروغی) (ومارول یراغی) هر برندن برطوتام (کل قروسی) نصف طوتام ❊ بونلری صوایله قینادوب (بعده) سوزهلر ❊ بوصویك ایچنه سکزدرهم (مرسین یاغی) قتلر دورت درهم سرکه قتوب ❊ رحنه احتقان ایلیهلر ❊ وجعنی تسکین ایچون اتمك ایچنی سود ایله قینادوب ❊ وایچنه براز زعفران قتوب ❊ طشره دن سوره لر ❊ و براز دخی کتوره لر (بعده اوزرینه (پاپادیه) و (بوی تخمی) و (اکلیل الملك) و (کافوریه اوتی) بونلری یاقی ایده لر ❊ وطوراق اوتی یاغی) و (زنبق یاغی) سوره لر (واکرشیش) کتمزسه بلکه دیشلمکه یوزطوتارسه ❊ داخلیون مرهمی ❊ و (دیالیتامرهمی) قویهلر ❊ وبو یاقی بی دخی قومق غایت ایودر ❊

❊ صفت یاقی بودر ❊

(خطمی کوکی) و (پاپادیه) و (اکلیل الملك) (وکتان تخمی) و (بوی تخمی) هر برندن سکزدرهم ❊ (انجیرسکزدانه ❊ بونلری مهرااونجه قینادهلر بعده ایچنه درت دانه (یمورطه صاروسی) وسکز درهم

(زنبق یاغی) بونلری بر برینه ایوجه قارشدوروب ❊ یاقی ایلیه‌لر (اکر دیشلرسه) بونی اشاغیدن برپاره یوك ایله کتوره‌لر ❊
(صفت یاقی بودر) (قازیاغی) سکز درهم ❊ (تره منتی) ایکی درهم (سذاب) و (بوره) و (زنبق کوکی) هر برندن نصف درهم ❊ بونلری سحق ایلیوب و بریره جمع ایدوب ❊ پوك ایله اشاغیدن کتوره‌لر ❊ و (دشلدکدنصکره) اشغیده فروجده ❊ ذکر اولنه‌جق علاجلر ایله علاج ایده‌لر ❊ وغداسی (پلیج صویی) (وارپه جلابی) و (نار صویی) و (ابجی مارول) و (طاتلو مارول) کبی لطیف اوله ❊ وحرکات بدنیه ونفسانیه‌دن احتراز ایده‌لر (وطبیعتی) اختقان ایسه ایله دائما ملایم طوته ❊

❊ معلوم اوله که قروالرحم یعنی بو برمرضدرکه ❊
❊ رحم نیساده اولان پاره‌لره درلر ❊

واکا نافع اولان علاجلر بیانده‌در (رحده کاهیجه) پاره‌لر اولوب ایریك اقار ❊ و (کاهی) بومرض شیشلریك دشله‌سندن اولور (وکاهیجه فرانکی رحتندن اولور (علامتی) قاصقده اغری بتر ❊ وایریك اقار ❊ واول اغری صنجاز ❊ وچیقان شئ بدقوقر ❊ وستمسی اولور ❊ ودخی بل اغریسی اولور ❊ (علاجی) اولا طبیعتی ملایم ایلیه‌لر ❊ واخقانلر ایله ❊ ماده‌یی تنقیه ایلیه‌لر ❊ واغرسنی تسکین ایده‌لر (مثلا) تیموری قزدروب سود ایچنه برقاچ کره صوقه‌لر ❊ واول سودایله اختقان ایده‌لر ❊ وارپه صویی ایله (کل بالنی) ازوب اسیحق اختقان ایلیه‌لر ❊ و (بورچق اونی) (وکوك سوسن کوکی) هر برندن برابر الوب ❊ ودوکوب بال ایله قرشدورب یوك ایله کتوره‌لر ❊ وبومرهم دخی یاره‌لرین اوکلدر ❊ غایت مجربدر)

❊ ترتیب مرهم بودر ❊

(یقاتمش مرضی) دورت درهم (مرده سنك) و (اوستوخ)

واندزوت) هر برندن ایکی درهم (کل یاغی) وکفایت قدر (بال مومی) بونلری مرهم ایلیوب استعمال ایلیه‌لر ❊ (اکر فرنکی رحمتندن ایسه) (کونلك) و (مرصافی) و (زنجفره) برابر الوب اشغیدن بخور ایده‌لر ❊ و ۱ درهم (راوند رومیدن) و (یاقنطر یوندن) هرکون استعمال ایتدوره‌لر ❊ و (چوب چینی‌یی) (قزل اوزوم) ایله قینادوب هرکون ایچره‌لر غایت نافعدر)

❊ ای اخلاء معلوم شریفکز اوله‌که ❊ احتباس حیض ❊
❊ یعنی حیض قانی اقامق یاقاینك ازلغندن اولور ❊

(علاجی کثیر الغدا) قان ارتریجی غدالر یمکدر (مثلا) (رفدان یمورطه) کبی (وکاهی) (غم) و (قساوت) و (حزندن) اولور (بونك علاجی) تسلیه ایتمك ومفرح معجونلر استعمال ایتمکدر ❊ (قرمز معجونی) و (جواهر معجونی) کبی ❊ ومفرح شربتلر ایچه‌لر (الما شرابی) کبی ❊ وبعضه‌لرده کزمکدر (واکثریا) رحمده‌سده اولمقدن اولور (رحمك طمرلری) طوتیلور ❊ اخلاط غلیظدن * ویا ممزلکدن ایچ یاغی ❊ طمرلرك یولنی قپار ❊ وبودم حیضك احباسندن ❊ دورلو دورلو خسته لقلر عارض اولور ❊ باش اغریسی ❊ وباش دونمك * وکوز قررمق * وقوصمق وکوکلی بولانمق کبی (وکاهی) سوء القنیة واستسقا عارض اولور * (وچکرك) و (طلاغك) و (معده‌نك) شیشلری عارض اولور وطعامه اشتها ازلغی ❊ وضعف هضم عارض اولور * وخناق ووجع مفاصل ونازله ❊ واوکسرك عارض اولور ❊ و (اویوز) و (بکیك) و (قورداشنی) و (سودا) و (حققان) وصرع عارض اولور ❊ (حاصل کلام ونتیجهٔ مرام) نسا طائفه سنك اکثری مرضلری (بودم حیضك) احتباسندن عارض اولور)

❊ العلاج اول اکربدن پك ممتلی ایسه ❊

قولدن قان اله‌لر (بعده) صافندن قان اله‌لر (بعده) ملین احتقانلر وملین

(احتقانلر)

احتقانلر وملين مسهللرايله طبيعتى تليين ايليه لر ❊ و (فرنك حكيملرى اتفاق ايلديلركه) بومرض ده دورت درهم ❊ ايارج فيقرا ايچرمك غايت نافعدر ❊ هم رحمى تقيه ايلر ❊ وهم سده‌سنى اچار ❊ وهم حيضى اقيدر ❊ وشراب اصول) و (بزتين شربتى) و يره لر ❊ انضاج ايچون وتفتيح سده ايچون اكر مريضك سمزلكى زياده ايسه پيغمبر اغاجى وصاصفراس و (مشكطرا مشبع) قينادوب ❊ اون اون بش كون ايچره لر ❊ ومسهل چلك معجونى ❊ بو بابده غايت نافعدر ❊

❊ چلك معجونك صفت وترتيبى بوكونه‌در ❊

(تربد سفوفى) درهم ٤ (مجوقان) درهم ٢ (غاريقون) درهم ١ (سفوف دياردون) درهم ٢ و (دارچين) درهم بچق (حل اولنمش (چلك) درهم ٨ بونلرى دوكوب اوزم باليله معجون ايليوب ❊ يوميه بش درهم ❊ استعمال ايليه لر ❊

❊ تدبير معجون بوكونه اولجيدر ❊

(غاريقون) درهم ٢ (قزل بويه كوكى) درهم ١ بونلرى ايوجه دوكوب كافوريه صويله قرشدورب حبلر ايليوب جله‌سنى بردن ويره لر ❊ برشر بتدر وحيض قانى) كلمكى وقت يقين اولمجق ❊ مسهل ويرميه لر ❊ بلكه اوچ درت كون اول صافندن قان اله لر (وحيض قانى) اقيدمجى شيلر ويره لر وبالديرلرندن قورو شيشه چكه لر (بعده) بو مغلايى ويره لر حيضى اقيدير مجربمز در ❊

❊ صفت مغلاب بودر ❊

(قزل بويه كوكى) درهم ٥ (كافوريه) و (بالديرى قره) هر بريسندن برطوتام و (خيارشنبه قپوغى) درهم ٣ بونلرى قينادوب ❊ صوبنى شكر ايله يا بال ايله ايچره لر فى الحال حيض قانى اقيدر ومركباتدن (قرص مر) و (تريا ق اربعه) استعمال ايتمك غايت نافعلردر و بوندن كسكندر ❊ بخور مريم) ويا سمز قباغى) قينادوب صوبنى بال ايله

ایچره‌لر ❊ وخیرمایه سندن هر کون فندق قدر ❊ استعمال ایلك نافعدر یاپشقانی قینادوب ایکی کون اوچ کون ایچمك حیضی آچار مجربدر ❊ وبعضیلر دیرلرکه) قینادوب ❊ ایازلدوب اوستونی کوك بز ایله اورتمك شرطندندر دیرلر ❊ بویله اولسه فائده‌سی دخی زیاده اولور ❊ وحالا استانبولده ❊ ورومده‌سلیخه دیو مشهور اولان کوکدن بر مثقال استعمال ایلسه‌لر حیضی آچار مجربدر ❊

❊ ای اخلاء معلوم شریفکز اولهٔکه احتناق الرحم ❊
❊ بو بر مرضدرکه نسا طائفه سنه عارض اولور ❊

صرع طوتار کبی اولور ❊ نوبتی دخی صرع کبی کلور یعنی یاآیده یابر قاچ آیده بر کلور و (کاهی) ماده‌سنه کوره صیق صیق کلور و یاهرکون و یاکون اشری ❊ ویادخی زیاده نوبته کلور ❊ بو بر بخاردر سمپتملی رحمدن طمرلر واسطه‌سیله ❊ دماغه چقار ❊ وقوت محرکه یی ابطال ایلر ❊ ویو بخارك سببی رحمده ❊ ورحمك طمرلرنده ❊ بریرامز خلط محتبس اولور ❊ حیض قانی اقدیغندن ❊ بونك علاجی مقدما یکن حیض قانی محتبس اولدقده ❊ یازیلان علاجلر ایله علاج ایلیه‌لر فصد واسهال کبی حیض اقدیجی شیلر ❊ استعمال ایلك کبی و یامنینك احباسندن اولور ❊ منی فاسداولوب سمیت کیفیتیله متکیف اولور ❊ بو اکثر یاکنیج اولوب ❊ زوجی اولمیان نسا طائفه‌سنه عارض اولور (انك علاجی) قوجایه وارمقدر ❊ خصوصا قز اوغلان قز اولا اره ویرمکدن ایوعلاج اولماز ❊ ونوبتی کلدیکی وقتده احتقان رحمده ذکر اولنان علاجلر ایله علاج ایده‌لر ❊ وایکی قوللرندن وایکی بالدرلرینی اوه‌لر ❊ واجینجیه قدر صیقه‌لر ❊ وپك پك اللرین وایاقلرین اوغه‌لر وقللرین چکوب قوپاره‌لر وایاقلرینه حجامت ایلیه‌لر ❊ وچرکین قوقولو شیلر قوقلاده‌لر (مثلا) قیل ویوك کبی نامعقول شیلری یاقوب بوننه یقین طوته‌لر (وقوندوز حیاسی) (وحلتیت)(وقاصنی) (وکهربا یاغی) بونلری قوقلتمق نافعدر (وکیك ترسنی) یاقوب توتمك بالخاصه نافعدر (واشغیدن)(مسك) (وغالیه

مسك) كتوره‌لر (وحصلبان)(وقرنفل) دخى اشغيدن كتورمك نافعدر
(اما نوبتى) اولديغى زمانلرده (علاج) بدننى تنقيه ايده‌لر (واكر فصد
لازم كلورسه فصد ايده‌لر واكر اسهال لازم كلورسه مسهل شربتلرويره‌لر
(بعده) باخاصه نافع اولان شيلرى استعمال ايليه‌لر (مثلا) شمدى
بوعصرده فرنكستاندن كلور ايكى كوك واردر اينجه جكدر ❊ وكسكين
كوكلردر (وبواحتقان الرحمه باخاصه نافعلردر بلكه طاعونه وسائر
سمه‌لره وزهرلى شيلره نافعدر ومضرتلرينى دفع ايدر ❊ اكثريا فرنكلر انى
استعمال ايدرلر (وكثير الفائده) اولديغيچون ❊ بوزمانده انلرى تريا ق اكبر
فاترلردر غايت نافع شيلردر (وبرينه ايجليقا ديرلر) (وبرينه ابرانوريا)
ديرلر حالا بوكوكلرى فرنكستاندن استانبوله كتورورلر (غلطه‌ده شربتجيلرده
بولنور بزآلوب چوق استعمال ايلدك وچوق نفعنى كوردك (ولكن) سمز
قباق ديدكلرى كوك قدر نافع شى يوقدر ❊ برسنه مقدارى استعمالنه ملازمت
ايليه‌لر ❊ وكونده برمثقال قدريله‌لر ❊ وكاه بومرض مشتد اولوب ❊
صرعه متبدل اولور ❊ اول وقت مرض صرعده بيان اولنه‌جق علاجلر
ايله علاج ايليه‌لر (بومرضك (صرعه‌دن فرقى بودركه ❊ صرعه‌ده
ال واياق ❊ بوزيلوب اغز كوپورر (اما) بومرضده بونلر اولماز
(وبومرضده) بركسنه‌يه جاغرسه حس ايدر (لكن) جواب ويره‌مز
(اما) صرعه‌ده حس وشعور اولماز)

❊ اى اخلاء معلومكزاولهكه حيض قانى اقوب كسلدكده ❊
❊ كونه كونه علاج كركدر انى بيان ايده‌ليم ❊

ايمدى (اكر) بدنى ممتلى ايسه وقوتلو ايسه باسلق طمرندن قان اله‌لر ❊
(واكر) قوتى يوغيسه مه‌لرى التنده جكرك وياطلاغك اوستنده قورى
شيشه ❊ چكه‌لر (وياخود) حجامت ايدوب (بعده) چكه‌لر وپازولرينى
باغليه‌لر واللرينى محكم اووه‌لر (اكر قان ايله اخلاط وار ايسه) مسهللر
ويره‌لر ❊ اخلاطى اسهال ايليه‌لر (كل مكرر شربتى)(وقدرت حلوسنى)
(وسنامكى)(وراوندچينى) كبى على الخصوص صفرانك حدتندن

واکر قانده رطوبت وارایسه ❊ ایکی درهم مجوقان ایچره‌لر (بعده) قانی تغلیظ ایدیجی شیلر ویرەلرکه رعاف بحثنده بزانی ذکر ایلدك اکا مراجعت ایدەلر (وعصار الراعی) عصاره‌سندن (وسکرلی بیراق) عصاره‌سندن ❊ (و براز ضمغ عربی) حل ایلیوب رحنه احتقان ایلیەلر و (قرص الکهربا) ویرەلر ❊ وانجبار شربتی ایچره‌لر ❊ و (بوحب) غایت نافعدر ❊ وبزم ترکیبزدر

❊ صفت وترتیب بودر ❊

(دم اخوین)(ومرجان)(وکل ارمنی) هر بریسندن ایکی درهم (کهربا) (وزمرد)(وضمغ عربی) هر بریسندن بردرهم (صندل الحدیدی) (وزعفران الحدید) هر برندن نصف درهم بونلری سحق ایلیوب اصرغن دکنی عصاره‌سی ایله حمیر ایلیوب ❊ حبلر ایلیەلر ❊ بوحبلردن بحق درهم قدرینی (سکرلی بیراغی) صویله (وانجبار) صویله استعمال ایلیەلر وبالخاصه حیض قانی کسر (آتله‌دن) بردرهم قدرینی یمورطه صاروسیله استعمال ایلیەلر غایت مجربدر ❊ (وهلالیه) عصاره‌سنی طشره‌دن ممه‌سی اوستنه یاقی ایلسەلر بالخاصه نافعدر ❊ وغدالردن (پچه)(وپلیچ)(وپرنج) وتازه پینزلر ❊ ویمشلردن (ایوا)(وآرمود)(والیچ) یەلر وصویرینه دمور صویی ایچەلر ❊ ویاایچنده صاقز ویاالدری قره قینامش صوین ایچەلر ❊ وحرکتدن وجماعدن صاقنەلر وطوزلو واجی شیلردن صاقنەلر ❊ وجمیع مفتحاتدن ومدرراتدن صاقنەلر ❊ وکاهیچه رحمدن بعض رطوبات فاسده اقار انك علاجی (مجوقان)(وراوند) وبروب بدنی رطوبتدن پاك ایلکدر ❊ وبوفرزجه رحمك رطوبتدن حاصل اولان امراضك جمیعسنه نافعدر

❊ ترتیب علاج بودر ❊

(چادراوشاغی)(وقوندوزحیاسی) هربرندن بردرهم (ودارچین) (زعفران) هربرندن بحق درهم (عنبر ایکی حبه) بونلری سحق ایلیوب

سذاب صويله قرشدورب ❊ بر يوك پاره‌سيله اشغيدن كتوره‌لر ❊ مجر بدر وغايت نافعدر

❊ معلوم اوله‌كه العقر بوبر مرضدركه ❊

خاتونلره عارض اولور وقصر قالور حامله اولمازلر ❊ بوحامله اولمامق كاهيجه قوجه جانبندن اولور (مثلا) اريك منيسنك فسادندن و ياقالله تندن اولور ❊ ويا سرخوشله جماع ايلكدن ❊ ويا اريك كوچكلكندن اولور ❊ ويازياده قوجالمه سندن اولور ويا كثرت جماعدن ويا اعضاسنده برآفت اولمقدن اولور واكثريا رحملرينه سوء مزاج بارد عارض اولمقدن اولور ❊ وكاهيجه خاتونك زياده سمز اولماسندن اولور (وكاهى) حركات نفسانيه دن اولور (مثلا) زياده (غم وقساوت) چكمك كبى (حاصل كلام) بومرضك سببلرى قتى چوقدر جمله‌سنى بومختصرده يازمق لزومى يوقدر

❊ متوكلا على الله همان جمله‌سنه شامل علاج مشترك ❊
❊ يازه‌ليم جناب بارى شفاسنى احسان ايدر ❊

(العلاج) اكر خاتون جانبندن اولورسه ❊ اكر سببى برودتدن ايسه ❊ قزدرمجى شيلر ايله قزدره‌لر (اكر) اسيمقدن ايسه صغوق شيلر ايله علاج ايليه‌لر (اكر) سمزلكدن ايسه اريقلاديمجى شيلر ويره‌لر (واكر) سده‌لردن ايسه ❊ تفتيح سده ايليمجى شيلر ويره‌لر ❊ حاصل كلام هرسببك ازاله‌سنه علاج ايليه‌لر (بعده) باخاصه حامله اولمغه معين اولان شيلر استعمال ايليه‌لر (مثلا) قليه مسكى جماعدن اول سوره‌لر ❊ وبخور ايليه‌لر ❊ وقرومش دلكو حايه‌سنى دوكوب ❊ اره‌ويرمك وطوشانك قرومش رحمندن دوكوب خاتونه ويرمك باخاصه حامله اولمغه سببدر ❊ ويبال فسلكسنى دوكوب باليله قرشدورب اشغه‌دن كتورمك جمله معيندر ❊ وبوفرزجه بزم مجر بمزدر ❊ رحمه معيندر وهم رحمك رطوبتنى دفع ايلر ❊ ومزاجنى اصلاح ايلر ❊ برايوايى الوب كول ايچنده بشوره‌لر (بعده) پاپاديه ياغى) (وشب بوى) ياغندن ❊ اون درهم قدر اله‌لر اولا برتاوه ايچنده ايوايى بوياغيله بشوره‌لر

(بعده) ایچنه اون دانه (قرنفل) وایکی جکردك (سنبل هندی) (وزعفران)(وعنبر)(وقلیه مسك) هربرندن برجکردك الوب بونلرك جله سنی بریره قرشدورب اشغه دن کتوره لر غایت نافعدر وکعبه دن کلان عبیرانی) دوکوب بال ایله قرشدروب اشغیدن کتورمك جله معیندر (وفیل کوکی) براده سندن معجون ایلیوب زوج وزوجه استعمال ایلك غایت نافعدر (زوج دائما برمقدارجه (مثر)(وتریاق استعمال ایلك ❊ وجاعه فاصله ویروب کج کج جاع ایلك جله معیندر وجلك ارکلك اولماسنه سببدر ❊ دیمشلر وبوجوارش جله معیندر ❊ وجاعه قوت ویرر غایت نافعدر وتجربه اولنمشدر

❊ صفت جوارش بودر ❊

(بادم) ۸ درهم و (شام فستغی)(وچام فستغی) ۸ درهم (فندق) ۸ درهم (اغاج قاونی قبوغی) ٤ درهم (زنجبیل) ٤ درهم (وقرنفل) ٤ درهم (ودارچین) ٤ درهم (وصوتره سی تخمی) ۲ درهم کفایت مقداری (سکری) مرزنجوش صویله حل ایلیوب ❊ قوامه کتورب ❊ بواجزایی قرشدروب ❊ معجون ایلیوب استعمال ایده لر

❊ ای اخلاء معلوم شریفکز اولسونکه الرجا بو برمرضدرکه ❊
❊ نسا طائفه سنه عارض اولور حامله خاتونلر کبی ❊

فارنی شیش وکندوبی کیه ظن ایدر ❊ ودم حیض منقطع اولور وغشیان عارض اولور ❊ اکثی یه وطوزلو یه میل ایدر ❊ حتی بعضیلر قرنده اولدیغی کبی (وکاهی) اوغلان طوغورمق بوروسی طوتار ❊ وکندوبی طوغرر قیاس ایدر (وکاه) اولورکه برات پاره سی طوغار ❊ صوتسز وکاه صورت غریبه دن برصورتله طوغار (مثلا) خروس صورتی کبی ویلان وبالق صورتی کبی ❊ واکسك انسان صورتی کبی ❊ یعنی درلو درلو صورتلر ایله طوغرر ❊ (اکر) اول خاتونك اری وارایسه بونك سبی قوت مصوره نك ضعفی وتشویشیدر ❊ پس ایمدی (اکر) اول

خاتونك اری یوغیسه بونك (سبی) خاتونك منیسی فاسد اولدیغیدر ❊ دبو تحقیق ایتمشلردر (وبعضیلر) دم حیضك اختباسیدر دیمشلر (وبو مرض) دورت ایه دکین حامله دن فرق اولنماز (بعده) حرکتدن فرق اولنور ❊ (زیرا) بو مرضده اولان حرکت جنین حرکتی کبی دکلدر (وهم بو مرضده) مه لرده سود اولماز (اما) حامله ده سود اولور ❊ دخی بو مرضده استسقا ❊ وسوء القنیه علامتندن بعض علامت اولور ❊ (وسوء القینه) علامتندن علامت اولدرکه ❊ بل اغریسی اولور ❊

❊ ای عزیز بعض اطبادیرلرکه حمل ایله رجا اون ❊
❊ ای تمام بکدیکه برخوشجه فرق اولنمزدیمشلر ❊

(علاجی) اکر بدن طولی ایسه یاسلیق طمرندن ❊ وصافن طمرندن قان الهلر (بعده) درعقب حقنه لر ایله اختقان ایلیه لر ❊ ودوغوریجی ❊ وقوتلو قوپریجی شیلر ایچره لر ❊ زراوند کبی) و (سمز قباق کوکی کبی) وغیری بونلره بکزر شیلر کبی ❊ (واکر) سده علامتی وار ایسه ❊ (شراب اصول ایچره لر) و (تریاق اربعه) و (ایارج فیقرا) استعمالی دخی مناسبدر و (احتناق رحمده) ذکر اولنان علاجلر بونده دخی نافعدر ❊ وبوحب احتناق رحمه وهم رجا مرضنه غایت نافعدر *

❊ زیاده انفع علاجلردن برینك صفتی بودر ❊

(جند بیدستر) و (مرصافی) و (چادر اوشاغی) هربرندن برر درهم حلیت نصف درهم ❊ بونلری یومشق دوکه لر ❊ وبیان قسنخی صویله قرشدورب ❊ حبلر ایلیوب ❊ هرکون ثلث درهم مقداری استعمال ایده لر) (ای عزیز معلومکز اولسونکه) اوغلی وقزی اولز عورتلره ❊ واوغلان کتورمینه ❊ طراقلق ایچنده برقورد جغز اولور ❊ یاز قیش انیك ایچنده دیری طورور ❊ انك برینی بولوب حیض کسلدیکی حالده ❊ مزبور قوردی برانجیر ❊ و (یاخود) قزل اوزوم ایچنه قیوب دیرجه یوده لر ❊ فی الحال جماع ایلیه بفضل الله تعالی اول ساعت حامله قاله)

(دیکر علاج) اوغلی اوشاغی اولماز خاتونلره ❊ بغایت نافعدر ❊ طوغورمز خاتونلره ❊ وحیضدن قالنه ❊ وقاصغنده یللر و بوره کنده یللری اولنه ❊ وسائر امراضلره غایت نافعدر ❊ اولا بوشافی ایدوب ❊ کندوده اولان امراضلر دفع اولوب ❊ طوز کبی اریه ❊ حیض ❊ وحیض یللرین اچه ❊

(صفتی بودر) (بغدای قراموغی) ۳ (اوشق) ۳ (قاصنی) (دانه چادر) ۳ (وچاو شیر) ۳ (طویلاق) ۳ (اکیر) ۲ (چورك اوتی) ۳ (زفت) ۳ اوچر درهم الوب و بونلرك جمله‌سنی برابر دوکلر چکردکی چیقمش قره اوزم ایله حل ایدوب ❊ ایوجه ینه دوکوب حبلر یاپوب ❊ هر کیجه برین ییه‌لر ❊ تاکم قرننده اولان زوائد اتلری ❊ اریدر کیده‌رر (بعده) (ایواودین) بر بقله مقداری ازوب ایچره‌لر * فی‌الحال جماع ایده لر * اول ساعت حامله قاله * وهم ارکك طوغوره * تکرار بتکرار تجربه اولنمشدر *

(نوع دیکر) اوغلو قزی اولمیان قادینه صغیر اودینی الوب * ایکده چیچکنی الوب * یومشق دوکوب * بربرینه قاتوب شافلر ایدوب * عورت فرجنده کتورب * وبرمقدارین کندوده کتورسه حامله قاله * (دیکرحیض) کورمینه (مراوشاق) (چاوشیر) (قنطریون) بونلری آبری آبری محکم دوکوب صغیر اودیله قرشدورب * خرما چکردکی مقداری حبلر یاپوب * حیض کورمیان عورتلره * یدوره‌لر بغایت نافعدر) (دیکر قادینلرك حیضی بغلی اولسه) اوغلی وقیزی اولمسه * ویاچوق دوشورسه * و (یاخود) یاشمز اولسه ❊ ویورکده ❊ قاصقده یللری اولسه ❊ وبلغم زیاده اولسه ❊ و (فرجنده) و مدرسنده ❊ زوائداتلری اولسه ❊ جمیعسنه بغایت مجربدر ونافعدر ❊ (وصفت ترتیبی بودر) (مراوشاق) و (چاوشیر) ۷ درهم (قنطریون) ۷ بونلری ایوجه محکم دوکوب * برابر بال ایله معجون ایدوب ❊ اخشام وصیاح جویز قدر استعمال ایده‌لر ❊ غایت مجربدر *

(دیکر علاج) بغلی یوللرینی آچر * (قزل بویا تخمی) (بوزنه

(وخسك)

وخسك) وطوپلاق وكويكى اوتى ❊ (تيزاب پيراغى) هر برندن بر ربحق درهم الوب (بعده) (كرفس تخمى) و (مقل) بر درهم بونلرى كوزجله دوكوب الیوب ❊ شافلر ايدوب فرجده وكندوده ❊ كتوره مجربدر)

(معلوم اولهكه) اكر خاتونلرك حيض قانى طورمهسه ❊ (نظر ايدهلر) (اكرقوت) غالب ايسه ❊ وهم امتلا اولسه ❊ كسمك كرك (اكر ضعيف ايسه) بغليهلر بو اوتلر يله (آق عنز روت) (دم الاخوين) (مازو) (كهربار) (صندلوسى) و (كلنار كولى) (طين مختوم) ❊ جمله سندن ايكيشر درهم ايودوكهلر ❊ (رفدان پشمش يمورطه ايله ايچهلر ❊ كونده ايكى دفعه ❊ وپازولرينى دولبنده ايله (بغليه لر) غداسى قوروجه يونديق پرنج آشن مماقيله يهلر ❊ على الصباح (انجبار) يا (شراب الاس) ايچه مجربدر غفلت اولنميه ❊

(ديكر علاج) اوغلى وقزى اولميان آدمه (قرق برعدد يمورطه اغن جمع ايدوب) وبرمقدارجه اسيدوب ❊ جمله سن بردن ايچهلر ❊ برساعت صبر ايدوب (بعده) حلاليله جمع اوله ❊ همان اول حامله اوله ❊

❊ معلومكزاولسونكه رحم اغريسنه بالديرى قره ايودير ❊

قينادوب ❊ صوينه اوتورسلر ❊ رحم اغريسنى كيدهرر ❊ (دارچين يمك رحم اغرسن كيده رر ❊ (آق سوسن بونك نظيرى يوقدر ❊ نقدر رجده زحمت اولورسه فائده ايدر ❊ (ديكر) كل ياغى ايله حقنه ايتسهلر ❊ رحم اغريسنى كيدهرر ❊ (اجى بادم ياغى) رحم اغريسنه فائده ايدر ❊ وجميع اعضاره قوت ويرر ❊ (ديكر طوراق اوتى نى) بشورب * رحمى اغريان خاتون صوينه كيروب ❊ اوتورسه اغرسين دفع ايدر * (ديكر علاج) اكير اوتنى قيندوب صوينه كيرسلر ❊ رحم اغرسين كيدهرر ❊

(ديكر علاج) (اوزرلك تخمى) حيضى كيده رر ❊ يعنى يوريدر) (ديكر) (اكير اوتى) حيض يولن آچر)

(دیکر) (قرلتقیج کوزین) زنبق یاغیله ❊ سحق ایدوب ❊ خاتون کشی کوبکنه دورتسه ❊ نفاسدن ❊ خلاص اوله ❊ (دارچین یسه) حیضی طوران عورتك حیضی یوریه ❊ (دیکر) (کرامیت یاغی) رحمده اولان حیضی یوریدر ❊ (طوپلق) ایچسه حیضی یوریدر ❊ (چورك اوتنی) قرننه یاقی ایتسه لر ❊ حیض قانن یوریدر ❊ (یارپوزی ایچسه لر) خیض قانن یوریدر ❊ (حکیم افلاطون ایدر هرکیم

❊ نوح سوره سن یازوب ❊

نفاس کورن عورتك طعامنه قاتسه لر ❊ پاك اوله ❊ و (دخی سوددن) کسلمش اوغلانجقلر ❊ بوینه آصه لر فائده ایدر ❊ (دیکر علاج) سیسالوس آدلو ❊ براوت واردر ❊ یالکز بتر طوراق اوتنه بکزر ❊ بوندن الوب قوریدوب دوکوب حفظ ایده لر ❊ افتضاایتدیکی وقت بربچق درهمنه ❊ ایکی درهم شکر قاتوب ❊ خاتون کشیه ایچرسه لر ❊ اوغلی وقیزی اوله)

(بالاده ذکر اولنمشدر فقطدیکر صورتله استعمالی بیان ومجربدر) (مروشق) و (چارشیر) و قنطریون) هربرندن برابرجه الوب ❊ جله سنی دوکوب اله یوب اودایله یغوروب ❊ حرما چکردکی قدر شافلر ایدوب ❊ عادت کونلرنده کتورنه (لکن حامله اولان حاتون) کتورمیه ❊ زیرا اوغلان دوشورر ❊ (اماخاتونك) فرننده اوغلان اولان دوشمه یوب ❊ اولمش اولسه ❊ کتورنه فی الحال دوشوره ❊ زنهار دوشوره یم دین عورتلره و یرمیه لر ❊

(دیکر علاج مجربدر) حیض کورمین عورتلر ❊ (جبل هنك) و (قره اوزم) و (ارپه اونی) برابر شافلر ایدوب ❊ خرما چکردکی کبی ❊ واورطاسنه ایلیجك قویه سین ❊ وقننده کتورنه ❊ ونخود مقداری حیلر ایدوب کونده بردانه ❊ ایکیده ❊ اوچده چکوب حیض قاننی اندوره (دیکر) یدی بغلو اولسه حیض بوریدر ❊ تدبیر (وصنعتی بودر)

(مرصافی) و یوزینهٔ کوهی کیم (اکانانه) دیرلر یعنی طاغ نانه‌سی ❊ هر برندن دوردر درهم ❊ (ابهل) سکز درهم (زوفاشر بتی) اون درهم (چکردکی چقمش قوری اوزم) یکرمی درهم ❊ جله‌سنی دوکوب الیوب ❊ ❊صغیر اودیله یوغورب ❊ شافلر ایدوب ❊ اولکی عادتی زمانده کتوره (دیکرعلاج) آمرود اناجندن اولان (قرنجه‌دن) طقوز دانه‌سین شرابله ازوب (آج قرنده ایچرسه‌لر ❊ حیض آقیدر ❊ (دیکر) عورتك اوغلانی‌اشی دوشمه‌سه ❊ کوکردی بخور ایده‌لر دوشور رمجر بدر (دائما چوجق دوشوران خاتون دکرمنك التنده‌غی طاشدن بر پاره ❊ باشنده کتورسه ❊ اوغلانی دوشمز اوله

(دیکر) برخاتون صرپلنوب ❊ طوغوره مه سه ❊ بر درهم (دکز کوبکینی) ازوب صوایله ایچرسه‌لر ❊ آسان طوغوره ❊

(دیکر) طغور میان خاتون ❊ صول ایاغینك باش پرمغنه برمقدار مقناطیس بغلیه‌لر ❊ آسان طوغوره ❊

(دیکر) علاج برعورتك قانی طورمه‌سه تکه‌قانندن ❊ برمقدارجه کتورنه خوش اوله (دیکر) حیض قانی ونفاسی ویاغیری قانی اوکندن افراطله کتورسه ❊ هیچ درمان بولنمه‌سه ❊ بوعلاجی ایده‌لر ❊ مجربدر ❊ تجربه ایتمشوز (حتی برخاتون) یدی یلدن زیاده اولمشکه ❊ متصل ایچنده قان کیدرمش ❊ (بوعلاجی) اتدم اول علتدن خلاص اولدی ❊ باذن‌الله تعالی

❊ صنعتی بودر ❊

برطوتام (یاش کرفس) و بر اولقدر (معده‌نویس) بونلری صو ایله برچولمکه قویه‌لر ❊ قیناده‌لر دخی سوزب ضو ینی ایازه قیوب ❊ و یلدزه کوسترمه‌لر (بعده) اوچ صباح آج قرنده ❊ برر قنجا ایچره‌لر ❊ مجربدر) (دیکر برخاتونك) استبرا قانی‌طورمسه حمامه کیروب‌حلوتده ❊ اوجی ایچینه

ایچنه وطبانی التنه ❊ و بلنه ❊ بال سورب دخی اوزرینه سویندك کراج اکه‌لر ❊ برساعت طورهٔ ❊ اندن یقانوب چقه مجربدر)

(دیکر) قانی افراطله کورن خاتون ❊ بلنه بال سورب ❊ اوزریته چرش اکه‌لر ❊ بعلیه‌لر ❊ تاکه حدنی تجاوز ایتمیه)

(دیکر بودخی غایت مجربدر ❊ ایچندن قان چوق کیدن خاتون مصطکی دوکوب ❊ صوایله ایچه‌لر ❊ دفع اوله مجربدر)

(دیکر) برخاتون حامله اولمق دلمسه ❊ (عود هندی) (ولوك) و (خرب یراغی) و (خام‌خرما) بونلردن یارمشر درهم ❊ و (مسك) بردنك ❊ بونلری هوانده دوکوب انیجه بزه‌بغلیه‌لر ❊ برچولمکه برمقدار شراب قویه‌لر ❊ قینساده‌لر ❊ بواوتلری اوستونه ❊ دوکه تاکه قوتی چقنجه‌یه دکین قینساده‌لر ❊ اندن سوزب برشیشه‌یه قیوب حفظ ایده ❊ دمنده یوك ایله کتورونه ❊

(دیکر کبی اوله) علاج قووتندن ٠ رحمه قوت جاذبه حاصل اولور * سده‌سی اچله ❊ منی‌طوغری رحمه‌واره درحال حامله وله ❊

(دیکر مازی) و (ازخیر) ایکشر درهم ❊ (خام‌خرما) بر درهم * بونلری شرابله قینساده تاکه قوتی شرابه چقه ❊ اولکی کبی اوله (بکردن) فرق اولمیه ❊ وحامله اوله ❊

(دیکر علاج) (فلفل) و (عنضروت) (وعود هندی) بردرهم (وعنبر) ایکی دنك (وطویلاق) (وحام خرما) (وقاقوله) بر بچق دنك ❊ هب‌سحق ایدوب ❊ اسکی شرابله قنناده‌لر * وسوزه‌لر ❊ اولکی کبی ایلیه‌لر * هرگز بکردن فرق اولمیه ❊ حامله اوله عمرنده طفورمامش اولورسه دخی باذن‌الله تعالی ❊

(دیکرعلاج) قاقوله ❊ و (کحل‌اصفهانی) یارمشر درهم (وضمغ عربی) وچورك اوتی ❊ بردنك (وطورنج قبوغی) بردرهم ❊ جله‌سی سحق

اولنوب • قوتی چقنجه یه قدر شرابله قینادوب کتوره‌نه ❊ یانده قوجه کیر مامش کبی اوله ❊

(دیکر علاج) قزکبی اولمق استین خانون ایچون (فلفل) (عنبر) و (عود هندی) ایکشردنك ❊ هب محکم سحق ایده ❊ دخی صرف شرابله قینادوب طورلدوب (صکر برپاره یوك ایله کتورنه) ایکی ساعتدن صکره بکراوله ❊ اسی اوله ❊ اولاده‌قاله

(دیکر خاتونلرك) حیض قانی طورمه‌سه علاج) یا باکره قزلرك بکا رتلری قانی اقوب دکسه * اکا علاج بودرکه) (چکی طرناغنی) کویندورب) کولن الوب ❊ دخی اشك نجسن الوب ❊ دوکوب الیوب ❊ بر برینه قرشدوب ❊ قانی دیکمیان عورتك ❊ وقزلك فرجنه بخور ایده‌لر اکر مرکب بوقو بولنماز ایسه ❊ آت بوقی دخی مناسبدر)

(اکر نجور ایتیوب ❊ بربز پاره‌سیله باقی ایدوب ❊ فرجلرینه اورسلر اولدخی نافعدر ❊ فی‌الحال قانی دیکه بغایت مجربدر ❊

(اکر) برکسه‌نك ایچندن قان کلسه ❊ برمقدار ضمغ عربی و برابری شکر دوکوب قتلر * اکل ایده‌لر شفا بوله باذن‌الله ❊

(اکر خاتون) کشینك ایچندن قان کلسه ❊ دکسه (تکه‌نك) قیلندن برمقدر قیل الوب ❊ کندوده کتوره * و برمقدارین توتونه ❊ قانی دیکوب خوش اوله ❊ (اکر برکیمسه) غماز قرغه‌نك بخسنی ❊ سرکه ایله قرشدوب محکم دوکوب طلاق اوزرینه یاقو ایدوب بغلیه‌لر ❊ غایتله مجربدر ❊ وتجربه اولمشدر ❊

❊ ای عزیز معلوم شر بفکز اوله‌که اکر استرسك عورت ❊
❊ سندن قاچیه) وسندن غیری ایله جماع ایتیه ❊

(قره طاوق) اودینی) و (غراب اودنی) ایکسنی بر برینه قاتوب ازه‌لر ❊ ذکرینه سوره‌لر (بعده) جماع ایده‌لر ❊ اندن غیری یه اصلا میل ومحبت ایتیه (دیکر) فرج طار اولوب قزکبی اولمق دیلرسن) سرچه بوقن یومشق دوکوب ❊ صکره بردولبند اره‌سنه قیوب ❊ برساعت مقداری

عورت فرجنده کتوره ❊ شویله طـار اوله که همان سدوکی یولی طوتلیه ❊ بغـایت مجربدر ❊ (دیکر) طـاوق اودنی ذکره سورسلر ❊ عورته جماع ایلسه‌لر ارنی شویله سوه که ❊ هیچ برآخره میل ایتمیه)

(دیکر علاج) یوز عدد انجیری صغر سدو ایله ❊ اصلده هرکون یتـاجق وقت بش عـدد وعلی الصبـاح کذلك بش عدد اکل ایدوب اوزر ینـه سودندن برمقدار ایچه‌لر شول مرتبه قوت و یررکه ❊ شهوتن زیاده ایدر ❊ غایتـله بیوك ایدر ❊ اما کشی یمیـلر (دیکر) برکشی ایکی درهم دوکولمش طورب تخمنی بال ایله اج قرنته یسه‌لر ❊ ذکرینك سمت اندامله‌نی کیده‌روب قائم ایدر)

(دیکر) اوغلو وقزی اولمـاز خاتونلره ❊ زکسی دوکلر ❊ فتیل ایدوب جماع وقتندن اول فرجنده برقاچ ساعت کتوره ❊ بعده جمـاع ایده حامله قاله ❊ اوغلی قزی اوله (دیکر) برخاتونك قرننده ❊ اوشاغی اولمش اولسه دوش‌مسه (کیشور تخمن توتسی ایده ❊ النی طرفندن فی الحال ظهورایده)

(دیکر) برخاتونك قرننده‌کی چوجق ارککك میـدر ❊ دیشی میدر بلك دیلرسك اول اویوکلو اولان خاتونك سودونی برچنـاغه اله‌لر ❊ وایچینه صوقویالر اکر صو دیینه کیـدرسه ارککدر اکر دیینه کتیوب اوسـتنه کلورسه دیشیدر ❊

(دیکر) اکر برخاتون کبه اولسه ❊ اوزرلك تخمن یسـه ❊ قرننده اولان چوجق ساقط اولور)

(هرکیمه‌که) طاوق اودین ذکرین باشنه سورسه ❊ وجماع اتسه اول عورت انی شویله سوه که ❊ بردنی اندن ایرلیه ❊ وذکره غایت قوت و یرر ومجربدر

(دیکر) عورتی قزکبی ایلك وقزلك قیزلغنی اورتمك سلطـانی سـکوت پیراغن ❊ آق طورب پیراغن ❊ واوفاجق یشـلی جوز ❊ و یارم درهم (شـاب) وجوزلك ایچنـده اولان اوفاجق پرده‌لری ❊ وماضی دخی ذکر اولنـان اجزالر ایله برابر ایدوب ❊ دوکه‌لر اینجه الکدن کچوره لر ❊ اندن حامه واروب هرییقاندقجه یاپلان علاجدن فرجنه قویه‌لر ❊ بتورب قزکبی اوله (واکر) قزلغی انمش قزایسه برکونده اوچ کز قویه ❊ ینه قزاوله

مجر بدر ❊ واکر عورتلر یدی کره قورسه ❊ قزکبی اوله بتشه غایت مجر بدر (دیکر) خروسك طشاغن قورتسلر ❊ دوکسلر زیت یاغیله قرشدرسلر ❊ جماع وقتنده ذکره سورسلر ❊ عورتینه برمرتبه لذت حاصل اوله که ❊ کندی ارندن عیری یه خریص اولمیه)

(دیکر) اکر دیلرسك عورتك فرجن کوجك او لمقلغنی ❊ برمقدار (زاجی قبریسی اوله حل ایدوب بر برینه قاتوب (بعده) عورت تمام مرتبه کندوبی پاك ایدوب بویه ❊ صکره فرجینك ایچنه قویه ❊ بغایت کوچك اوله (دیکر) برکسنه آق پکینك پیونوزین یاقوب ❊ اویورکشینك یاشی التنده قوسلر هرکر اویانمیه ❊ حتی یاشی التندن المینجه)

(دیکر) قیون سدیکون صغر سدوکی ایله قرشدورب عورت ایچه حامله قاله

(دیکر) قره قرغانك اودینی سورمه کبی کوزه چکسه لر ❊ یاش کلمه سنی دفع ایدر باذن خدا ❊

(دیکر) بغلو ذکره قره قوزقونك اودونی یاسمن یاغیله ❊ ذکره دورتسلر بغلو ایسه اچیله ❊ (وجکر بنی) قورتسلر ❊ کندولر کتورسلر سفره کتسلر هرکز سفرده صوصامیه ❊ صیجاق اکا کار ایتمیه (یاغنی) برکسنه یوزینه سورسه ❊ خلق اره سنده هیبتلو اوله (اکر) اوچ طمله قانلی اغریان قلاغه طمزرسلر ❊ اغرسین وصاغر لغین کیده ر ❊

(دیکر علاج عورت فرجن طار ایدر (کلنا) و (نار قبوغی) (شب) (قرنفل) (مازو) (طو پلق) (سماق) (ضمغ عربی) ایکشر درهم (مرسین بیراغی) بونلری کوزلجه دوکوب چینمش بغدای ایله یوغوره لر بعده شافلر ایده لر ❊ فرجنده کتورنه ❊ همان قزکبی اوله ❊ (دیکر جاتونلرك فرجن اسی ایدر) (زنجبیل) (عودالقهر) (خولیجان) (کبابه) (فلفل) برابر دوکلر وسیاه اوزم ایله قرشدورب ❊ دولبند بزه قیوب ❊ فرجنه صوقه ❊ وهم اکل ایده ❊ غایت مجربدر ❊ غفلت اولنمیه باذن خدا ❊

❊ ای اخلاء معلوم شریفکز اولهکه ❊ بعض فقیرلر اولورکه ❊
❊ قزی اوغلی چوق اولدیغندن و بسله سنه عاجز کتورر ❊

(انکیچون) بومعالجه‌لردن برینی ترتیب ایدرکه ❊ اولادم اولمه‌سون دیو (صفت وترتیبی بودر) آیو اودینی رزقی‌اوزم صویی ایله ❊ بردنك(مسك) قرشدیره وبرپاره یوکله ❊ اولکی کبی اشغیدن قویه ❊ بکر کبی اوله ❊ وحامله اولمیه ❊

❊ حکماء متقدمیندن منقولدرکه جماعدن اول ❊
❊ فرجنه ویاذکرینه شرلغن سوروب ❊

جماع ایده حامله اولمیه ❊ مکر کیم اثری ورایحه سی قالمامش اوله‌مجر بدر (دیکر برآی بکریت ایچون پشمش (شب) و (مازی) و (نار قبوغی) (وزاج) یعنی قره بویه ❊ جمله‌سنی برابرسحق ایدوب ❊ جمع ایده‌دخی حلالی ایله جمع اولمدن برساعت اول‌اورته پرماغینی اصلادوب ❊ اجزایه بولایوب فرجی ایچنه طلا ایده ❊ برلحظه‌دن صکره فرجنی صو ایله یقایه صکره یقین اوله ❊ عجایب‌کوره ❊

❊ ای اخلا معلوم اولهکه دیکر رحم خسته‌لغینه علاج ❊

(اکر حیض قانی چوق کلورسه ❊ بدنده قان چوق اولمقدن نشئت ایدر) اول وقت باسلیق طمرندن قان الدیره‌لر وغده‌لریده (سماق) و (قزلجق) اسی ییه‌لر ❊ پرنجل و (مرجك اشین (عنابله) و (سکرلی پیراغیله پیشوره‌لر و (مرصمهٔ یاشله دوکلر ❊ دوکلشله عورت فرجندن کتورنه درحال ساکن‌اوله اکر صوین صقوب‌طمزرسلر قانی طوته‌مجر بدرباذن‌خدا (وقرص کهربا) ویره‌لر و (مازوی) دوکوب قینادملر ❊ صوینه برپاره ابرشیم اصلده‌لر ❊ ودوکلمش سرمیه بولاشدره‌لر ❊ حول ایده‌لر ❊ یعنی کتورنلر (اکر) سبب قان تازلکندن ❊ و ایسلکندن اوله ❊ وتن دخی‌ضعیف اوله ❊ (وقان) دخی رقیق اوله * بویله اولنجه اول خاتونك غدامی ینه (سماق) ویره‌لر ❊ ویاخود (پاچه) یاپوب زیاده‌جه سماق

اوزرینه اکوب ❊ اکل ایده‌لر غایت نافعدر دخی (عناب شرابی) (صندل) و (مرسین) و (انجبار) شرابلری) مناسبدر و (سکرلی یراغنی) قوروب یمك ❊ و باشنی دوکوب صوینی صقوب عورت فرجنه درتمك ❊ حیض قانن قطع ایدر * و (پیغمبر چیچکی) دیرلر طوپلاغه بکزر بر اوتدر ❊ انی دوکوب پرنج آشیله و بال ایله قرشدروب یمك * حیض قانینی قطع ایدر (اکر) قان جکردن وکرك بغرصقدن وهرنه یردن اولورسه اولسون ❊ وقوصمقله دخی اولورسه ده اوچ دفعه یمکله کسر باذن الله (اکر) دوکوب صوین الوب شکر ایله شروب بشوره‌لر ایچره‌لر غایت نافعدر ❊ (اکر) کل ارمنی کل صو بیله ایچرسه‌لر حیض قانینی قطع ایدر (اکر) چنطیانی یومشق دوکلر الیلرقنه ایله یوغوره‌لر ❊ خاتون کشی ایکی الرینه دورته‌لر ❊ حیض قانی کسمله مجربدر (اکر) هیچ خلاف ایتز اکر سبب رحمده یاره وجراخت اولسه کلان قان قوقار اولسه یرامز رایحه‌سی اوله باسلیقدن ❊ ونبض طمرندن قان الهلر (وبوی تخمینی) قینادوب صو بیله یقانه‌لر (اکر) ضعیف ایسه سمزلك تدبیرینی دوشنمکدر (مثلا) ات صویی ایچمکدر * دخی رفدان یمورطه اکل ایتمك مناسبدر ❊ دخی برمقدار سلیخهٔ دوکوب بالیله قرشدره‌لر ❊ برنیچه کون یده‌لر (حیض قانینی اچار ❊ (دیکر علاج) کافوری و (صندل) و (نیلوفر) قوقوده‌لر فائده‌ایدر ❊

❊ ای اخلاء معلوم شریفکز اوله که تکرار بتکرار نسوانه مخصوص ❊ ❊ مرضلر بیان اولنمقده‌در ❊

چونکه باامر خدا حاکم طبیعت نسوانی حامله اولوب جنینی رحمده طاشیغه و بسلیمکه ونهایت اکثریا طقوزنجی آیك آخرینه طوغری وضع حمل ایتمکه تعیین وتخصیص ایلشدر (ایمدی) مزبوره‌لرك بوافعالی طبیعلرندن وامر تناسله مقتضی والزم برخلقت مخصوصلرندن ناشی انلرده دخی بعض امراض مخصوصه مشاهده اولنورکه امراض مزبوره‌دن رجال بالکلیه بری وازاده‌درلر *

ای عزیز (قزجغزلر) بر معتاد اون اوچنجی اون دردنجی و یاخود اون

بشنجی سنه سنده حد بلوغه یعنی سن محیضه رسیده اولورلر ❊ زیرا سن مرقومده اعضاء تناسل منبسط اولمغله انلر کبه قالمغه مستعده اولورلر ❊ (و بوخصوص دم) طمثك ظهورندن معلوم اولورکه (دم مزبور) هیچ بر قوت خارجیه یعنی ❊ برجبر ظاهری اولمیه رق انلرك اعضاء تناسللرندن هر آیده تقاطر ایتلکه باشلر (و بوجریان) برمعتاد ایکی اوچ یاخود درت یاخود بش یاخود بعضیلرده طقوز کون دخی ممتد اولوب ❊ بونلردنصکره کرچه منقطع اولور (لکن ینه) دورت هفته مرورنده تکرار ظهور ایدر و بوعدد قرق یاشنه قدر ❊ وطبیعت بواستفراغی بعضیلرده برمدت دخی تمدید واجرایه میل ایدرسه ❊ اللی یاشنه قدر هر ماه وقوع بولورکه بواستفراغ دمه علی الاطلاق حیض و بعضیلر استفراغ شهری وعادت شهریه دخی دیرلر (بعضیلرده) کثرت ووسعتلو (و بعضیلرده) آز اولور (لکن صحت کامله درکار اولدیغی صورتده بونلرك ایکیسنده (یعنی) کثرت وقلتنه دخی مرض دینیله مز (بواستفراغلر) هر نقدر اقدم ظهوره باشلرسه اولقدر اقدم منقطع دخی اولورلر ❊ شویله که بعضی خاتونلرده (اوتوزسکزنجی) یا (قرقنجی) سنه ده تمام اولوب (بعضیلرده ایسه) نظام اوزره اللی سنه یه ودخی زیاده یه قدر معتادی اولورلر ❊ بوجرب ومعتاددر *

(و بواستفراغ) معتادی اولوب بر ممانعت ذاتیه اولمقسزین عادت اوزره تقاطر ایده کلدیکه انلر دخی کبه قالمغه مستعده دیرلر ❊ اول عادت منقطع اولورسه انلر دخی عاقر یعنی طغورمز اولوب قسیرقالورلر

(لکن) براز خاتونلر دخی واردرکه • انلر حیض کورمکه مظهر دکلردر (اکرچه) برمعتاد قسیرتصور اولنه کلورلر ❊ اما بونلرك دخی کبه قالوب صورت مستحسنه ایله طوغرملری حقنده بزه عبرت اولور چوق نمونه وامثال واردر ❊ بناء علیه بویله بودائما شبه لو ومشکوك بر ماده اولمغله خصوص مذکور عقرحقنده براصل محققدکلدر (وکذلك) نسوانك عادت شهریه لرینی کورمزدن مقدم دخی کبه قالمری ممکن اولدیغیچون ظهور حیضه منتظر اولنوب انلرك تزویجلرینی اول وقته قدر تأخیر ایتلك پك

(عاقلانه)

عاقلانه برتدبير اولور ❊ (تكه صغيرقزلر) حامله قالمغه صلابت كسب ايلدن قطع نظر جنينى كوزل بسليوب (بعده) طوغورمغه (كذلك) استعداد تام تحصيل ايليه‌لر (زيرا) افراطله تازه وضعيفه ونوجوان استعداد قوى اولماز ❊ يعنى ولد كامل كتورمكه هنوز استعداد تام بولماز بولدن بشقه ابتداكى طوغوشلرنده (بعضا) آنلره پك چوق ضعف كلديكى و بعض كره انلرك وضع حمل ايدركن ❊ صاقتلندقلرى (ياخود) وضع حملدنصكره آفت زده وعليله قالدقلرى واردر *

(صاغ وتندرست) وجيدة البنيه قزلرك ابتداكى عادت شهريه‌لرى اكثريا هيچ برزحمت اوليه‌رق ناكاه ظهور ايدوب ❊ اندن تقريبا برای صكره يه كالاول حسن حال ايله تكرار ظهور (بعده) ذلك اول عادتلر اطرادلرينه رعايت ونظام مستحسنلرينى حفظ ايدرك ❊ بويله ماه بماه ورود ايدرلر ❊

(اماكسل ورخاوتله) امرار وقت ايدنلر ٠ وصلا بتلو وهضمى عسرتلو طعاملرله تغدى ايلينلر (ياخود) چوق اشربهٔ حاره ايچمكدن ناشى ضعيفه اولنلر ومقدما عليله اولنلر وسكيرلرينك خلقت وانشاسى افراطله ضعيف ومتأثر ومحتملكه اسپاز مولره يعنى تشنجلرده مبتلا اولنلرو ياخود قانلرى افراطله غليظ واوعيه‌سى پك كثافتلو ٠ وكركين ٠٠ و بونلره دائر صورتلرده اولنلر برمعتاد (شهريه‌نك) مدتنده افراطله حسن حال اوزره اوله مازلر (بونكيچون) مدت حيضنده ❊ انحراف مزاجى كورلميان خاتونلر ❊ ازديرلر ❊

(بعضيلرى دخى) واردركه همان اوائلده برمدت عادتلرينى چوق ايلرجه كوزل وانتساق وانتظام اوزره كوروب اما صكره چوق آيلرجه دخى عادتلرندن كليا منقطع ومحروم اولورلر ❊

(واكر) بوصورتده كاملا صاغ وسالم وكوزل بكزلو وسهل الحركه ايسه‌لر وهيچ بركونه انحرافدن متشكى دخى دكللر ايسه انلره قطعا برشئ اقتضا ايتز ❊ (ومصلحت يالكز طبيعته تفويض واحاله اولنور ❊

(واما اكر) عادت شهريه‌لرك قصورلرياه آنلره برمزاجسزلق كلورسه

انك سببى دم طمثك احتباسيدر * بوقسه بدنك بر بشقه مرضيدر ❊
ديو على قدرالامكان وقت وتجسس ايتك مقتضى اولور *
(زيرا) بتون تدابيروعداوت بوطرزه دقت ومشاهده‌دن وفرق وتميزدن
تولد ايدر (كرچه) پك چوق كره امراض كثيره عادت شهريه‌نك
قصوريله حمل واسناد اولنورلر (لكن) بعضا دخى امراض اندن
صدور ايتيوب بلكه بدنك بويله‌نيجه اختلالرينه مرضلر باعث اولورلر ❊
(ياخود) امراض بدنى اولقدر اضعاف ايدرلركه ❊ طبيعت اجراى
عملندن ممنوع قالور ❊ (ياخود) انك بويلجه دم طمثى تحريك واجرايه
كافى قواسى قالمز بنابرين بوكونه احواله محتبس اولمش حيضى)
دعوت واسأله مراد اولنمقدن برفائده حاصله اولمديغى شويله طورسون
بلكه چوق ضرر اولور ايمدى بونده مناسب اولان ابتداء اقتضا ايدن
دوالر ايله مزبور مرضلرى دفع ايلكدر (زيرا) بويله اولديغى
صورتده اكثريا عادت شهريه‌لر كندو لكلرندن عودت وتكرار ظهوره
مبادرت ايده بيلورلر (چوچقلقده) مزمن وآغر مرضلره مبتلا اولمش
اولان (ياخودكه) بنيه‌لرى ضعيفه ومزاجلرى انحراف اوزره اولان
قزجغزلر عادتلرينى برمعتاد وسائرلردن كيج كورمكه باشلرلر (لكن)
اكثريا بوندن انلره زياده اكمل وثابت برصحت كلور *
قزجغزلر ❊ حد بلوغه واصل اولوب ❊ هنوز عادتلرينى كورمك
اوزره ايكن ❊ برمعتاد برغيرى معهود ضعف (ياخود) برغليان دم
حس ايدوب ❊ انلرك ناكهان كاه بدننرى ❊ قيزر وكاه چهره‌لرينك
لونى متغير اولور ❊ اويقولرى راحتسز اولور ❊ وباش دونمه‌لرى
وباشلرى اغرير ❊ ويورك اوينامه‌لرى اولور ❊ (وبعضلرينه)
معده بولنمسى (ياخود) بطلان اشتهاءعارض اولور ❊ (بعضيلرينك)
دخى بطنلرنده انقباض (ياخود) بالعكس برخفيف اسهال ايله
ملايمت اولور ❊ ونهايت بوكركلرده ❊ وعجزه‌ده (يعنى) قويرق
صوقنده ❊ وقارنك اشاغى طرفلرنده ❊ زحمتلو صقلرله بيله بعض

کرکینلکلر حس اولورلر ❊ (وصکره) چوق کچمیوب اعضاء تناسلدن برقاچ قطره قان تقاطر ایلدکلرنده (یاخود) برکامل عادت شهریه تعاقب ایتدکده ذکر اولنان مزعج اعراضك جمله‌سی فی الحال منقطع اولورلر (لکن) بعض کره قان فنااوله ینه افاقت مزبوره‌یی ایراث ایده‌رك بیاضرك برخلط مخاطی تقاطر ایله دخی واقع اولور (اما بعضا دخی) سالف الذکر عارضه‌لر ٠ کرچه چوق آیلرجه متوالیه اولوب (لکن) صکره هیچ براستفراغ معین تعاقب ایتمکسزین زائله ❊ ومنقطعه اولورلر ❊ و بوخصوصه طبیعتك کندو قوانینی موجبنجه درکار اولمغه کرچه مباشرت وابتدار ایتمش اولوب (لکن) استفراغات شهریه‌سینك تماماً حکمنی اجرایه کافی قواسی هنوز معدوم ایدوکنه علامتدر

(و بعضیلرده) بونك خلافنه ابتدا کی عادت ناکاه شویله برسهولتله ظهورایدرکه ❊ انده براقل قلیل زحمت بیله حس وادراك اولنماز (مذکور عارضه‌لر) نه پك شدید ونه ممتد ومدید اولوب جودت صحته برخلل ویرمز صورتلرده (دخی) اولدقلرنده هیچ برتدبیر اقتضا ایتز (اما اکر) نبض افراطله غلیانلو اکلنوب بونکله بیله عظیم ومتمادی حرارت و باشده اغرلق ❊ وچهره‌ده قزلق وار ایسه وکونده ایکی یا اوچ دفعه (شو سفوف) و یرولوب اوزرینه اشاغیده ترتیب اولنان مطبوخدن بر یا ایکی فنجان ایچره‌لرزیاده فائده کورر

ای عزیز ترتیب سفوف بودر (عین سرطان بغدای) ٢٠ (بیقانمش کهرچله بغدای) ١٠ بوایکیسی ایوجه بر برینه قرشدورلوب ❊ سفوف اولنه بردن اکل واستعمال اولنه عین سرطان دبق تخمی

❊ سفوف اوزرینه ایچله‌جك مطبوخ بودر ❊

(خاتم کوکی) ٢٤ درهم (خاتم پیراغی قبضه) ٢ (میان کوکی) درهم ٥٨ بونلری طوغرایوب ❊ بر برینه قرشدورب ❊ کوزله قینادوب ❊ سوزب صغودوب اوزرینه بردن ایچه‌لر ❊ عنایت حقله شفا بوله ❊

(یاخود) شوعلاجلردخی ذکر اولنان علاجه بدل و (دخی) انفعدر غفلت اولنمیه ❊ (خاتم کوکی) ٨ درهم و (خاتم پیراغی قیضه) ٢ طوغرایوب یارم ساعت قینادەلر ❊

وسوزوب ❊ بوزقرق دورت درهمنه بیقانمش (کهرچله) ١ درهم (سرکنجبین ساده) ١٦ درهم ضم ایدوب هرایکی ساعتده براندن برفنجان ایلیجاق صوایله ایچەلر

(دیکر علاج) (بیقانمش کهرچله) ١ درم (اغا مروری چیچکی مرباسی) ١٦ درهم (امیر باریس شروبی) ٨ درهم (اغاج مروری چیچکی صوبی ٦٤ درهم بونلر کوزلجه بر برینه قرشدیریلوب ❊ هرساعتده براندن ایکی قاشق استعمال اولنه

(دخی شوعلاجی استعمال غایت انفعدر (خاتم کوکی) ١ درهم (خاتم پیراغی) ١ قبضه طوغرایوب یتجك قدر صوایله چاریك ساعت قینادیله وصکره (خاتم جیچکی) ١ قبضه رنده لنمش میان کوکی) ٨ درهم ❊ آتشدن ایندرر ایکن ایچنه نقوع اولنوب ❊ چاریك ساعت دخی ترك اولنور فی وسوز یلوب یوزطقسان ایکی درهمی اخذ وهر ایکی ساعتده برفنجان ایچەلر ❊ وایلیجاق استعمال اولنه

(بهرکون مریضك) ایاقلرین ایلیجاق صویه صوقدلر (ویعض) عین احتقان ایله بطننی تلین ایلیەلر (فائده عظیم کثرت اولمدقجه ❊ اصلا قان المیەلر ❊ (اکر ضعفه) وتشنجاته مبتلا تازه قزلرده ❊ اعراض مذکوره کوریلورلرسه انلره درعقب شوعلاجلر استعمال اولنه

(بیقانمش کهرچله) بغدای ٤٠ (خشخاش شروبی) ١٢ درهم (اخلامور چیچکی صوبی) ٥٦ درهم قارشدریلوب هرساعتده براندن ایکی قاشق ایچله شفابوله (دیکر علاج)(قنه قنه خلاصه سی) ٤ درهم (پاپادیه چیچکی صوبی ٦٤ درهم(پاپادیه شرابی)١٦ درهم ❊ بونلر بر برینه قرشدوریلوب ❊ ساعتده برفنجان استعمال اولنه(دیکر علاج)پولیفرست طوزی یعنی اولاه طوزی)

(٣ درهم)

۳ درهم (پراوانچیـاله) کبـابنده تحریراولنمش اولان (آنتی قبریل نام معجوندن) ۲۰ درهم ❊ قاشـدیلوب ❊ هرایکی ساعتده ❊ براندن برقهوه قاشغی ❊ استعمال اولنه ❊ واوزرینه شونقوعدن برفنجان نوش ایدەلر ❊ (قنطریون صغیر فلیزی) ۱ قبضه (شـوکت یراعی) ۱ قبضـه (پاپادیه چیچـکی) ۱ قبضـه (میـان کوکی) ۸ درهم ❊ طوغرانوب قارشدریلوب نقع اولنوب (یعنی) برقاچ ساعت صلانوس ❊ وبوصودن ساعتده ایکی ویابرفنجان نوش اولنه ❊ شـفابوله)

❊ اکـردم حیض عادت شهریەلرندن برقاچ کون ❊
❊ اول ظهور ایدوب ❊ منحرف المزاج وراحتسز اولورلرسه ❊

شوملین شربتلردن استعمال ایدەلر (خام ارپه) ۲٤ درهم (بیاغی صمو) ۳۸٤ درهم ❊ یارم ساعت قینادوب ❊ سوزلدکدنصکره ❊ یقانمش کهرچله) ۱ درهم (سرکهجبین ساده) یاخود (بال صافی) ۱٦ درهم ضم اولنوب استعمال اولنور

❊ ومزبوره مریضەلره ❊ کونده ایکی یااوچ دفعه شوکبی ❊
❊ سـفوفلردن ویرمك یاخـود ملین حقنـەلرله اعانت ❊

ایتك دخی ممکندر ❊ (ترتیب سـفوف) (عین سرطان) ۲۰ بغـدای (یقانمش کهرچله) ۱۰ وبغـدای ❊ قارشدریلوب (سفوف اولنه) ویردن استعمال اولنه)

❊ اکرقانده غایة الغایه کثرت ❊ وعروقده افراط امتلا اولورسه ❊
❊ قولدن رن المق لازم کلور ❊ قاینك کثرەتنی تقلیل ایچون ❊

(بعده) شوعلاجلری استعمال ایلیەلر ❊ (قوری اریك) ۱٦ درهم (خام ارپه) ۱٦ درهم (قریم طرطر) ۲ درهم ❊ یتجك قدر صو ایله یارم ساعت قینادیلوب ❊ سوزیله ویوزقرق درت درهمنه یقانمش کبرچله) ۱ درهم (ورپیاس شروبی) ۲۲ درهم ❊ ضم اولنوب ❊ هرایکی ساعتده براندن برفنجان استعمال اولنه) (دیکر علاج) (تیور هندی)

١٦ درهم (وخاتم کوکی ٨ درهم طوغرانوب یتجك قدر صو ایله ❊ چاریك ساعت قینادیله ❊ وسوزیلوب ❊ یوزقرق درت درهمنه ❊ (کهرچله ١٦ درهم (اعلی قدرت حلواسی) ١٢ درهم (امیرباریس شروبی) ٨ درهم ❊ ضم اولنوب ❊ هرساعتده (یاخود) هرایکی ساعتده براندن برفنجان استعمال اولنه) (یاخود) برقاچ ماه عادتلردن بررهفته مقدم بهرکون صباح واخشام شوصفوفدن استعمال اولنه ❊ (قریم طرطر) ٣٠ بغدای (سرمضاعف ٣٠ بغدای ❊ قارشدیریلوب سفوف اولنه ❊ استعمال ایدیله ❊ واوزرینه شوربطبوخدن ایچه لر ❊ (خاتم کوکی) ٢٤ درهم (خاتم بیراغی) ٢ قبضه (میان کوکی) ٨ درهم طوغرایوب ❊ قرشدروب هرساعتده براندن ایکی فنجان استعمال ایده لر)

❊ ای عزیزلر معلوم اوله که بعضیلرده دخی عادتك ظهورندن ❊ برقاچ کون اول ❊ شومسهللری ایکی فنجان ❊

ایچمکله ممکن اولور) وچوق فائده ایدر ❊ (سنامکی) ٤ درهم بیراق ١٢ درهم (اعلی قدرت حلواسی (قریم طرطر) ٢ درهم ❊ برقلایلو قابده قرق سکز درهم قینار صو ایچنده ❊ یارم ساعت نقوع اولندلر ❊ وسوزیلوب بردن ایچه لر) (بعض کره) مریضك جله بدنلرنده ❊ صولی برشیش و بونکله بیله نفس المرنده عسرت اولور ❊ ویورك اوینامه لری اولور ❊ وهرکونه ادنی برحرکتله بیله انلره فی الحال چوق ضعف وفتور کلور ❊ بوصورتده ❊ مادهٔ مذکوره یی مسهل علاجلرله ادرار واسانه ❊ وبوندن آهسته آهسته ❊ طرد ورفع ایتلك مقتضیدر ❊ (علاج مسهل شوتر تیدر) (شاهتره شروبی) ٢٠ درهم (قاشق اوتی صوبی) ١٦ درهم ❊ (مرورچیچکی صوبی) ٥٦ درهم (مایع تراب مورق طرطیر) ١٢ درهم ❊ بونلری قارشدورب ❊ هرایکی ساعتده براندن ایکیشر قاشقی استعمال اولنه)

(دیکر)

(دیکر علاج (پاسلنمامش ودمور طلاشی) ٤ درهم (دوکونش قنه قنه) ٤ درهم ❊ (دیاتسرون تریاقی) ١٦ درهم یتجك قدر نانه شرو بیله یوغروب معجون ایده‌لر ❊ وهر اوچ ساعتده براندن برقهوه قاشغی استعمال اولنه ❊

❊ بعض کره بطنده رحم حوالیسنده براز صلابتلر پیدا ❊
❊ اولوب ❊ زحتلو ووجملو عادتلره باعثه اولورلر ❊

و بوصورتده شوعلاجلر طول مدت دوام اوزره استعمال اولنه‌قلرنده ❊ ومعا صلاتیلو یرلرك دخی ❊ صباح واخشام ٠٢٨ مروخه ایله ❊ اوغوشدرلدقلرنده ❊ پك نافع بولنمشلردر)

(خانم کوکی) ١٢ درهم (خاتم پیراغی قبضه ١ طوغرایوب یتجك قدر صوایله چاریك ساعت قینادیله ❊ وصکره (خاتم چیچکی قبضه ١ رنده لنمش (میان کوکی) ٨ درهم ❊ آتشدن ایندرر ایکن ایچنه نقوع اولنوب ❊ چاریك ساعت ترك اولنه ❊ وسوزیلوب (یوزطقسان ایکی درهمی) اخذ ❊ وهر ایکی ساعتده برقنجان ایچیله‌رك ایلیجاق استعمال اولنه (دیکر) بالدران خلاصه‌سی ٤ درهم اوچر بغدای مقداری حبلر ایده‌لر ❊ وکونده اوچکره انلرك ایکیشر دانه‌لرینی استعماله باشلیوب ❊ کیده‌رك مقدار استعمالی ارتره‌لر)

(دیکر علاج) وندك صابونی ٢ درهم (چادر اوشاغی) ٢ درهم (رأوف حبی) ٤٠ بغدای (مرصافی) ٣٠ بغدای یتجك قدر (کهربار) تنتوره‌سی ایله اوچر بغدای حبلر یاپیلوب ❊ کونده اوچ دفعه انلردن اوچر حب استعمال اولنه‌لر (بعده) شیش اولان محللری شویاغله تکرار تکرار اووالر ❊ یاغ ترتیبی بودر (کافور) ١ درهم یتجك قدر (بزربیخ یاغنده) حل اولندقدنصکره (خاتم یاغی) ٨ درهم قارشدریلوب کوزل برمرهم اولور همان شیش اولان محلاره سوره‌لر

❊ ای عزیز معلوم اوله‌که بعض کره انلرك عادت شهریه لرینی ❊
❊ تقیص یاخود حبس ایدر برمعین سبب ظاهری ❊

تفرس اولنه‌مز ❊ وبومقوله احواله هیچ برمداوات مخصوصه دخی

تعیین ولنه‌مز ❊ شـوقدرکه بوعلاجلره چوق هفته‌لرجه دوام ایده‌لر شفابوله

❊ ترتیب علاج بونلردر ❊

(چادر اوشغی) ۳ درهم (قصنی) ۱۲ (کافوری) ۱۵ بغدای (قوندز حیاسی) ۱۵ بغدای (رأوف حبی) ترکیبندن یارم درهم یتجك قدر (کهربا تنتوره‌سیله) یوغروب ٠ اوچر بغدای مقداری حبلر ایده‌لر ٠ وکونده اوچ کره انلردن اوچر دانه استعمال واوزرلرینه یکرمی برنجی مطبوخدن برر فنجان نوش ایده‌لر ۲۱ رنجی مطبوخك (صفتی بودر) (سـدف اوتی) ۱ قبضه (اوغول اوتی) ۱ قبضه (صـعتر اوتی) قبضه ۱ بونلری طوغرایوب یارم ساعت مقداری قینادوب سوزب ساعتده برر فنجان نوش ایده‌لر

❊ دیکر ترتیب بودر ❊

(وندیك صابونی) ٤ درهم (بالدران خلاصه‌سی) ٤ درهم بونلر بربرله قرشدورب اوچر بغدای مقداری حبلر اولنه‌لر ❊ وکونده اوچ کره اوچر حب استعمال ایده‌لر (وبعض شـوخفیف مدرر اخلاط شربتلر) دخی ویریلورسه زیاده انفعدر (صفت شربت بودر) (باردانا کوکی) یعنی طول عورت یبراغی کوکی) ۱٦ درهم طوغرایوب یتجك قدر صـوایله چاریك ساعت قینا ده‌لر ٠ واتشدن ایندیروب ٠ ایچنه (رازیانه کوکی) ۸ درهم نقوع ایدوب یعنی اصلادوب یئه چاریك ساعت براغه‌لر وسوزوب ایکیوز قرق درهمنه ٠ شـاهتره شروبی) ۲۰ درهم (مایع تراب) (اومورق طرطیر) ۳ درهم ضم ایدوب هر ایکی ساعتده برانده برفنجان استعمال ایده‌لر

❊ طائفهٔ نسوانك بعض کره عادت شهریه لرنده براز ❊
❊ صدر صقندیسی ویورك اویناسی ویاشی اغریسی ❊

وجـله بدنده قیرقلق ٠ ودر مانسزلق ونبضده اختـلاف

وضعف و چهرده رنکسزلك ❊ وبدنده متمادی صوغلق کبی شیلر ظهور ایدر ❊ بواحواله مناسب دوالر (شوصفتلردر) غفلت اولنمیه (وندیك بوره‌سی) ۳۰ بغدای (خاتم شروبی) ۱۲ درهم (سدف اوتی صوبی ٦٤ درهم بونلر قرشدریلوب هرایکی ساعتده براندن ایکی قاشق استعمال ایدوب ❊ واوزرلرینه شونقوعدن ❊ برفنجان نوش اولنه ❊ (صفت نقوع بودر) (خاتم بیراغی) ۳ قبضه (میان کوکی) ۸ درهم طوغرایوب یتجك قدر صوقیوب یارم ساعت قدر قینادوب سوزوب ایکی ساعتده برفنجان اوزرینه نوش ایده‌لر

❊ ای عزیز معلوم شریفکز اولسونکه دم حیض برینه بعضاً ❊
❊ مخاطی وصولی وفنا رنکلری برنوع ماده آقر ❊

وبوکرجه قلیل المقدار اولوب (لکن) ینه سالف الذکر زحتلره بیله‌جه اولور ❊ وبونده دخی (مار البیان خفتله محرك دوالری استعمال ممکن اولور (اغر ومزمن) خسته لکلردن صکره وحددن بیرون استفراغلردن ونزف دملردنصکره * واقتضاسز مکرر فصدلردنصکره بعضاً چوق وقت عادت شهریه‌لر منقطعه اولور (وبواخلاطك) قلتندن یاخود بدنك ضعفندن لازم کلور بوصورتده اخلاطك ضایعاتنی لطافت وحقله بسلیجی طعاملرله یرلرینه کتورمك ولطیف اوغوشدرملرله وصحرا یرلرك پاك وکوزل وهوادار یرلره کتورب وجود قونلندرمك اقتضا ایدر وبونلر کفایت ایتزسه شومقوئ بدن علاجلری استعمال اولنور (صفتی بودر) (پاسلنمامش دمورطلاشی) ٤ درهم (دوکولمش قنه‌قنه) ٤ درهم (مرصافی) ۱ درهم (نانه رچلی ١٦ یتجك قدر نانه شروبیله یوغروب معجون ایده‌لر ❊ وهراوچ ساعتده برآندن برهندستان جوزی قدر استعمال ایدوب اوزرینه (شو نقوعدن) نوش ایده (سدف اوتی قبضه ۱ (اوغل اوتی قبضه) ۱ صعتر اوتی قبضه ۱ بونلر طوغرانوب مطبوخ اولنه ❊ سوزب صووده (بعده) ساعتده برفنجان نوش ایده‌لر ❊ شفابوله ❊ باذن خدا

﴿ بعض كره صاغ وصحيحة المزاج خاتونلرده بيله برقاچ آى ﴾
﴿ عادتلر منقطعه اولوب ❊ لكن صكره پك كثرت و ﴾

وسعتله ظهور ايدرلر ❊ و بوتعجب كتوره‌جك برشئ دكلدر ❊ ودرعقب حابس علاجلر استعمالنه مباشرت دخى ايجاب ايلر ❊ انجق شوقدر لازمدركه ❊ مزبوره‌لر ❊ جريان اثناسنده ❊ راحت وارام اوزره طورەلر وهردرلو صوغلمقدن ❊ وحركات نفسانيه ❊ وانفعالاتدن ❊ اقراطله صاقنەلر ❊ (واكر بووسعتله جريان افراطله ممتد اولورسه ❊ وضعفه ودىزلرده تره‌مك ❊ وتلاش ❊ واصطرابه ❊ وصقندىلره ❊ وخفقانه و بويله‌شيلره باعث اولورسه ❊ اولوقت (شوعلاجلرى وىرەلر) ❊ سنفيطيسى يعنى بيوك (قره قاوز كوكى) ٣٢ درهم (خاتم كوكى) ٢٦ درهم (ميان كوكى) ٨ درهم بونلر طوغرانوب قرشدورب ❊ يارم ساعت قينادوب ❊ سوزوب ساعتده برفنجان ❊ نوش ايدەلر ❊ شفابوله باذن خدا)

(اكر بوعلاج كافى اولمازسه ☜ شوقوتلولرينى استعمال ايدەلر (دوكو لمش صارى طپوزلق كوكى) ١ درهم (خشخاش شروبى) ١٢ درهم (كلنجك چيچكى صوبى) ٦٤ درهم قرشدىرولوب ❊ بالاده يازيلان كبى استعمال اولنه (دخى تأثير ايتزسه) شوقوتلو علاجى وىرەلر ❊ (خشخاش شروبى) ٨ درهم (نانه صوبى) ٦٤ درهم (تراقانكو طوبراغى تنوره‌سى) ١٢ درهم بونلرى جمع ايدوب ❊ ايكى ساعت‌ده ❊ برفنجان نوش ايدەلر ❊

﴿ اى عزيز بعضا عادتلر برقرارده ممتد ومتمادى ﴾
﴿ قان جريانيله كچرلر ❊ و بو اكثريا دموى خاتونلرده ﴾

(و بعضا) اوعيه‌سى پك يومشاق ❊ وضعيفه ومسترخيه اولنلرده ❊ وقوع بولور (ودموى) اولنلرك بكزلرى كوزل ونبضلرى ❊ طولغين ❊ وكركين ❊ وقوالرى كامل اولور ❊ (بومثللو حاللرده ❊ اولانلردن قان

الدرمق لازم اولور (اخشام وصباح) شوخفيف مسهلى ايچرمك لازم اولور (صفت مسهل بودر) (پوليقرست طوزى) ٣ درهم (بح شهرينك) ملين ايچمه صويندن ٢٧ درهم ❊ قرشديلوب بردن ايچيله

❊ شوسفوف دخى اخشام صباح اكل اولنه ❊

بردرهم (قريم طرطر) اكل اولنه ❊ وعمل كتورنجه يه قدر يمه سنه دوام اولنه ❊ وشوقينالمش صودن بوسفوف اوزرينه ايكى فنجان نوش ايده (مطبوخ بودر) (پوك قره قاوزكوكى) ٣٢ درهم (خاتم كوكى) ١٦ درهم ميان كوكى ٨ درهم بونلر قينايوب ❊ سوزيلوب ايكى ساعتده ايكى فنجان ايچره لر)

❊ اى عزيز اوعيه سى پك ضعيفه ❊ ورخاوتلو اولانلر بكزسز ❊

وضعيفه اولوب برادنى حركت جسمانيه (ياخود) نفسانيه سببيله ❊ دخى يورك ❊ اوينامه سندن ❊ وبايغنلق كلمه دن وياعسرت تنفس عارضه اولمدن ❊ شكوا ايدرلر ❊ بونلره شو صفتله اولان سفوف موافقدر (دوكولمش اعلاراوند) ٤٨ بغداى (عين سرطان) ٢٤ بغداى ❊ بونرى قرشديروب دوكولوب سفوف اولنه ❊ وبردن استعمال اولنه (بعده) اعضاء ضعيفهٔ قوتلندرمك ❊ ومرضك تكرار عودتنى منع ايلك ايچون ❊ شو دوالرى طول مدت استعمال ايده لر

❊ صفت دوابودر ❊

ياسلنمامش پك اينجه (دمور طلاشى) ٣ درهم (قنه قنه خلاصه سى) ٢ درهم (چادر اوشغى) ١ درهم (مرصافى) ١ درهم تيجك قدر (تره منتى ايله) اوچر بغداى حبلر ياپه لر ❊ وهر اوچ ساعتده برانلردن اوچر دانه استعمال اولنوب ❊ اوزرينه اوغول اوتنى قينادوب ❊ صويندن برفنجان طولوسى ايچه لر)

❊ ای اخلاء معلوم اوله که ❊ بو سیلان رحم ❊ بعضا خاتونلرك ❊
❊ عضوتنا سللرینی ضیق ضیق یقامقده تکاسل ایدوب ❊

طهارتسز طوتدقلرندن نشئت ایدر (زیرا) بولاشوب قلان قان (یاخود) مخاطی حرافت کسب ایدوب ❊ اولمحللری لذع ایتمکله ❊ برمتمادی سیلانه باعث اولور (کذلك) سیلان رحمه مبتلا اولنلرك بعضیسی ❊ بکزمز اولور ❊ انلرك عموما بدنلری شیشکین ❊ وحمورکبی اولور (واکثری) هضم دخی ایده مزلر ❊ چوق قئ ایدرلر ❊ وادراری رنکسز اولور ❊ وقولایجه اویورلر ❊ ابتدادن بومثللو علامتلر اولان نسایه شوعلاجی تدبیر ایده لر ❊

❊ صفت علاج بودر ❊

(پولیقرست طوزی) ۳ درهم (شاهتره رجلی) ۱۲ درهم (صوتره سی رچلی) ۱۲ درهم ❊ هربرزین ایوجه قرشدورب ❊ هرایکی ساعتده براندن ❊ برقهوه قاشغی استعمال اولنه

❊ اکر بونلرك جله سنه مقابل برله سیلان ❊
❊ رحم متمادی دخی اولورسه اولزمان ❊

شوعلاج ترتیب اولنه (عین سرطان) ٤ درهم (شراب سرکه سی) ٤ درهم (خاتم شروبی) ٨ درهم (رازیانه صوبی) ٦٤ درهم (مایع تراب مورق طرطیر) ۲ درهم (کهرچله نك طاتلو روحی طمله) ۱۵ ❊ بوجله قرشدورب هرایکی ساعتده ❊ براندن ایکی قاشق ایچیله ❊ واوزرینه دفعه ❊ دفعه ❊ یکرمی درت درهم رازیانه کوکیله ❊ اون ایکی درهم (میان کوکنی) قینادوب ❊ سوزب برفنجان بوندنده ایچه لر ❊ شفا بوله لر)

ای عزیز اکر اوکسروك متمادیا ❊ فراطله اولورسه ❊ اولوقت شو علاج ترتیب اولنه ❊ پك چوق فائده ایدر (آق کونلك) ۲ درهم (صافقر)

(۲ درهم)

۲ درهم (مرصافی) ۱ درهم یتجك قدر ❊ تره منتی ایله اوچر بغدای مقداری ❊ حبلر اولنوب ❊ اوج کره انلردن ❊ دردرحب استعمال ❊ واوزرینه دیش اوتی نقوعندن ❊ برر فنجان نوش اولونه

❊ ای عزیز ❊ اکر سیلان ایدن ماده خرافتلو ❊
❊ ولذاع و بدرایحه لی ایسه ❊ ویااسفل بطنده ❊

صلاتبلر (ویاخود)فناچبانلروار ایسه (شوعلاج) ترتیب ایدوب تعریف وچه اوزرینه استعمال ایده‌لر (علاج اول) (بالدران خلاصه‌سی)٤ درهم اوچر بغدای مقداری حبلر ایده‌لر ❊ وکونده اوچکره انلرك ایکیشردانه لرینی استعماله باشلیوب ❊ کیده‌رك مقدار استعمالی ارتره‌لر (علاج ثانی)قلامور یعنی یبان یاسمینی) درهم ۸ (میان کوکی درهم ۸ بو ایکی لرین طوغره‌یوب یتجك قدر صوقیوب ❊ یارم ساعتده قینادوب ❊ سوزب صغودب ساعتده ایکی فنجان مقداری نوش ایده‌لر ❊
وهرکون اعضاء تناسلی ❊ ایلیجاف صو ایله * ویاسود ایله * (ویاخود شو علاج ایله صیق صیق یقامق مناسبدر (لکن) سیلان رحمك هرحالنده وعلی الخصوص صلابتلری اولدیغی صورتده * قوتله حبس وسد ایدن علاجلرك جمله‌سی مضردر (بیتالبحق علاج بودر) بیاغی صو ایله * مرد سنك سرکه سنی قرشدورب یقایه‌لر *

❊ ای عزیزلر معلوم اوله که بعض کره عادت شهریه‌لر ❊
❊ بویله سهولتله وحسن صورتله منقطعه اولمیوب ❊

(بلکه پك چوق کره فائدهٔ ناکهانی غلیانلره کلوب کچرحرارتلره واضطرابه وصدرده صقندیلره * وعجزده * وقویرق صوقنده * وبوکورلرده * تمددلر * وقارینده * قولنجلره * ویورك اوینامالرینه * وغشی * واضطرابلره * باش دونمالرینه * وباش اغریلرینه * وبونلره بکزرشیلره سبب اولور * بوعارضه بعض کره پك شدید اولور * وبعضا دخی همان کلوب کچرلر (یاخود) اویله پك افراطله ممتد اولمازلر اکر بو خاتونلرده *

کثرت دم وار ایسه * اولوقت ایاقدن قان المغه مناسب اولور واقتضا ایدرسه * برقاچ کون صکره فصد ایدوب بعده صیق صیق شـ و مسهلی و یره‌لر * آیلانمش سنامکی یپراغی ٤ درهم (اعلی قدرت حلواسی ١٢ درهم (قریم طرطر) ٢ درهم * برقپالو قابده * ٤٨ درهم قینار صو ایچنده * یارم ساعت ایصلانه * و بعده سوز یلوب بردن ایچیله * باذن خدا شفا بوله * یاخود شـ و سفوف دخی اعلادر * عین سرطان * ٢٠ بغدای یقانمش (کهرچله) ١٠ بغدای بو ایکیلر * قارشدیروب سفوف اولنه و بردن استعمال اولنه *

❊ ای عزیز نازك ونحیفه * وزیاده‌جه متأثره وتشنجاته ❊
❊ مبتلا اولان حاتونلره شو صفتله اولان ❊

علاجلر غایت اعلادر (علاج بودر) (وندك صابونی) ٢ درهم (چادر اوشاغی) ٣ درهم (رأوف حبی) ٤٠ بغدای (مرصافی) ٣٠ بغدای یتجك قدر (کهربار) تلتوره‌سیله اوچر بغدای حبلر یاپیلوب ❊ کونده اوچ دفعه انلردن ❊ اوچر حب استعمال اولنه ❊ باذن خدا دفع اولوب چوق فائد مشاهده اولنور ❊

(اما بعض کره نظام واطراد اولمیه‌رق عودت ایدوب بالکلیه قطع اولنجه یه قدر ❊ بینلرنده کاه از وقت مرور * وکاه چوق زمان کذران ایدرك * دور ایدرلر (واکر) بوصورتلرده صحتی اضرار یاخود) ازعاج ایدر برحالت مخصوصه یوغیسه هیچ بر علاج استعمالنه مبادرت اقتضا ایتیوب بلکه طبیعتی کندو مصلحتنی اتمامه ترك مناسب اولور ❊

جلد ثانیده اعراض حامله‌دن واحکام وضع حملدن ابتدا بدأ اولنمشدر اکا مراجعت اولنه ❊ جلد ثانینك دخی طبعنه مباشرت اولنمشدر ❊

اشبو کتاب حکایت عتیقهٔ طبیه دائر اولوب مطالعه یه شایان اوله جغی انجمن تفتیش معارفدن ٣٤٠ نومرولی ١٢ حزیران سنه ٩٨ تاریخلو رخصتنامه ده طبعنه مساعده بیورلدیغندن برنجی دفعه اوله‌رق { مطبعهٔ عثمانیه‌ده } طبع اولنمشدر .

فهرس تدابير صحت وجود بيانده اولجيدر

صحيفه		صحيفه	
٠٠٨	صحت وجوده سبب التيدر	٠٢٩	وحمامه كيرمه‌نك تدبيرى
٠٠٨	تدبير هوا	٠٣١	فصد
٠١١	اكل وشرب	٠٣٦	عروق مفصوح
٠١٨	حركت وسكون	٠٣٩	يالكز حجامت
٠٢١	حركت وسكون نفسانى	٠٤١	معده اطرافنه و بواسير
٠٢٣	نوم و يقظه	«	« اوزرينه سولك ياپشديرمق
٠٢٥	استفراغ واحتباس	٠٤٢	مسهل
٠٢٧	جماع	٠٤٤	تدبير حفظ صحت

فهرس خواص مفردات طب

٠٤٧	حرف اليف	٢٩٠	حرف الضاد . . . .
٠٥٨	حرف الباء	١٠١	حرف الطاء
٠٦٩	حرف التاء	١٠٤	حرف الظاء
«	« حرف الثاء	١٠٤	حرف العين . . . .
٠٧١	حرف الجيم	١٠٩	حرف الغين
٠٧٩	حرف الحاء	٢١١	حرف الفاء
«	« حرف الخاء	١١٢	حرف القاف . . . .
٧٨٢	حرف الدال	١٢٠	حرف الكاف
«	« حرف الذال	١٢٧	حرف اللام
٠٨٤	حرف الراء	١٣٩	حرف الميم . . . .
٠٨٥	حرف الزاء	١٣٤	حرف النون
٠٨٨	حرف السين	١٣٦	حرف الواو . . . .
٠٩٤	حرف الشين	١٣٦	حرف الهاء
٠٩٥	حرف الصاد	١٣٨	حرف الياء . . . .

فهرس خواص غذای مفردات

صحیفه		صحیفه	
١٤٥	خاصهٔ طو رب	١٥٣	خاصهٔ دارچین
«	« خاصهٔ شلغم واسفناخ	١٥٤	خاصهٔ یاپوز
«	« خاصهٔ کرفس وسرمساق	«	« خاصهٔ لابطه
١٤٧	خاصهٔ صوغان	«	« خاصهٔ سارماشق
«	« خاصهٔ هویج	«	« خاصهٔ نیلوفر
«	« خاصهٔ کلنجك چیچکی	«	« خاصهٔ تورونج
١٤٧	خاصهٔ کشنیج وکندنه	١٥٤	خاصهٔ بورچاق
١٤٨	خاصهٔ پلین	١٥٥	خاصهٔ کنه تخمی
«	« خاصهٔ قار چیچکی	«	« خاصهٔ رازیانه
١٤٨	خاصهٔ راوند طو یل	١٥٥	خاصهٔ بو یان کوکی
١٤٩	خاصهٔ عبدالصلیب	«	« بعض اشجارك خاصهٔ کثیره‌سی
١٥٠	خاصهٔ اردیج یمشی	«	« بیان
«	« خاصهٔ بیلان یصدیغی	١٥٦	خاصهٔ تین بیان
«	« خاصهٔ قزل بویا	١٥٧	خاصهٔ ناراغاجی
١٥٠	خاصهٔ نانه	«	« خاصهٔ سروی
١٥١	خاصهٔ مازول	«	« خاصهٔ فندق
١٥٢	خاصهٔ بیان مارولی	١٥٧	حیوانات وحشی واهلیسنك
«	« خاصهٔ ایت ذکری	«	« خاصهٔ کثیره‌سی
«	« خاصهٔ ریحان یاغی	١٥٨	خاصهٔ قاطر
«	« خاصهٔ خسن یوسف	«	« خاصهٔ حمار
١٥٢	خاصهٔ بخور مریم	١٥٩	خاصهٔ ابل
١٥٣	خاصهٔ اسرغان	«	« خاصهٔ اوکوز
«	« خاصهٔ بیان طورپی	«	« خاصهٔ اوکوز بوینوزی
«	« خاصهٔ زعفران		

هذا كتاب فهرست

صحيفه		صحيفه	
١٥٩	خاصهٔ غنم	«	« وتريالك اولانلر دخى نمايان
١٦٠	خاصهٔ تكه اودى	«	« اولنور
«	« خاصهٔ آهو	١٦٩	قصيدهٔ ناديده
١٦٠	خاصهٔ چقال	«	« تقويه‌سى مأيدر
١٦١	خاصهٔ ارسلان	١٧٠	علم طبك تقويه‌سنى مأيد بعض
«	« خاصهٔ دلكو	«	« آيت جليله وحديث نبويه
١٦١	خاصهٔ خنزير	«	« بيان اولنور
١٦٢	خاصهٔ آيو اودى	١٧٤	عناصر اربعه بيان اولنور
«	« خاصهٔ قورت	«	« عناصر اربعه‌يى
١٦٢	خاصهٔ كدى	«	« يكرمى سكزه تقسيمى
١٦٣	خاصهٔ هد هد	١٧٦	واشتهاى كرم
١٦٤	خاصهٔ طوغان	«	« فصنول اربعه‌ده
«	« خاصهٔ اوردك	١٧٧	استعمالى الزم اولان اشيا
«	« خاصهٔ طو طوقوشى	١٧٨	نظم حسن
«	« خاصهٔ كوكرچين	١٧٩	وقتى ايله اكل ايتمه‌نك فضيلتى
١٦٤	خاصهٔ قرلقيج	«	« مراتب اخلاط
١٦٥	خاصهٔ صقصغان	١٨١	اعضانك متولداتى واعضايه
«	« خاصهٔ يراسه	«	« عارضات بيانده اولجيدر
«	« خاصهٔ طاوق	١٨٢	بنى آدمك اجزا متفرقه‌سى
١٦٥	خاصهٔ سرچه	«	« بيان
١٦٦	خاصهٔ بعض اجارك	١٨٣	بنى آدم اولادلرينك عمرى بيان
«	« خاصه‌سى بيانده‌در	١٩٥	طبايع نبض كيفيتى
١٦٧	خاصهٔ كهربار يس	١٨٧	قاروره‌نك طبيعتى بش درلو در
«	« خاصهٔ عقيق	١٨٨	بوللك رايحه‌سى دورده منقسمدر
١٦٧	خاصهٔ صدف	١٩٠	بحران نيه ديرلر
١٦٨	زهرناك اولان اشيا بيان اولنور	١٩٤	بحران كونلرينك صفتلرى بيان
		١٩٥	قصيده حسنه

هذا کتاب فهرست

صحیفه	
١٩٦	وصیت نامه
١٧٧	علم طب اوچ فصله تقسیم
«	« اولندیغی بیان
١٩٨	آی اخلاط مرکبات طبدن باب
«	« اول صداع کلی یعنی باش
«	« اغریسی بیاننده اوله جیدر
٣٠٢	باش اغریسی انواعندن
«	« شقیقه بیاننده در
٢٠٣	حکایت لقمان
٢٠٤	اکر مال حولیا غلبه ایدرسه
«	« علاجی بیان اولنور
٢٠٦	باش اغریسی ایچون مجرب
«	« براء الساعه
٢٠٩	باش اغریسی بخاردن اولورسه
«	« دیکر شقیقه بیان
٢١٠	متعدد باش اغریسی ایچون
«	« علاج ترتیبلری
٢١٢	(باب ثانی باشدن) اینن نازله
«	« بیاننده اولجیدر
٢١٣	فالج نیه دیرلر بیان اولنور
٢١٤	و بوفالجلریك علاجلری بیان
٢١٧	التشنج بر مرضدرکه سکرلر
«	« بوز یلور
٢١٨	وعلاجلری وسورله جك
«	« یغلری بیان اولنور
٢١٩	(الرعشه) یعنی الوایاق دتره مسی

صحیفه	
«	« وعلاجلری بیان اولنور
٢٢٠	(الاختلاج) اعضاسکرمه سی
٢٢١	و بونك علاجی
٢٢٥	نازله باشده ایکن چاره سنه
«	« باقلی
٢٣٥	(اوچنجی باب) امراض العین
«	« بیانده اولجیدر
٢٢٦	وکوز اغریلرینه علاج
٢٣٢	وظفره بیاننده در
٢٣٣	ضعف البصر بیانده
٢٣٤	صو اینمش کوزه علاج
٢٣٦	کوزه قان و یاشلی وکچیش
«	« وظلماتی اولسه علاج
٢٤٢	شیاف کوزه مخصوص ادویه
«	« دیمك وشاف سورمك
«	« معناسنه در
٢٤٣	کوز جربی ایچون و کیچکی
«	« ایچون علاج
٢٤٥	کوز ایچون غایت مجرب
«	« سورمه ترتیبی
٢٤٦	(دردنجی باب) قولاغه عارض
«	« اولان وجعلر بیانده اولیجیدر
٢٥٠	طرش ووقر وصمم بیان اولنور
٢٥٩	(بشنجی باب) بورون طوتلاسی
«	« بیانده در
٢٥٩	بورون قو قو المدیغی وقت

هذا کتاب فهرست

صحیفه	
٢٦١	عجایب بورون قانی طور مدیغی
« «	وقتده علاج
٢٦٢	(التنجی باب) دلك یارلمه سی
« «	و یاره اولمه سی حقنده علاج
٢٦٣	قولاق کورامدوسنه علاج
٢٧٢	اکر دیش قراروب ودبلری
« «	قنارسه علاجی
٢٧٣	اکر دیش اتلری شیشوب
« «	اغز یدقده اغز اغز یسنه
« «	و یاره سنه وشیشلرینه علاج
٢٧٤	دوداقده یلامه اولسه
« «	علاجی بیان
٢٧٦	بوغازه نازله ایله دلجیك اینسه
« «	بوغازه سلوك کیتسه علاجی
٢٧٧	برکسه نك کوچك دلی دوشسه
٢٧٨	دوداق یرینه علاج اغز
« «	اغز یسنه علاج
٢٨٠	دیکر دیشلر سست اولوب
« «	ایره تی کبی اولورسه علاجی
« «	بیان اولنور
٢٨١	اغز قوقوسین دفع ایدر
« «	معجون بیان دل ششمش اولسه
٢٨١	علاجی بودر
٢٨٢	معلوم اوله که حناق
« «	دیدکاری شئ بیان اولنور
٢٨٨	ای اخی بحث الصوت یعنی

صحیفه	
« «	سس طوتمه سنه اطلاق اولنور
٢٩٠	(یدنجی باب) آوازی اجق
« «	بیانده اولجیدر
٢٩٥	و بعض ذواتده برمزعج
« «	اوکسرك اولور وصدرده
« «	شدتله برحرافت پیدا ایدر
٢٩٦	کوکسه منصب اولان ماده
« «	افراطله چوق اولورسه تدبیر
٢٩٧	معلوم اوله که بعضکره نقریسك
« «	صدره منتقل اولمسی اکر
« «	ضیق نفس اویوز وکمکدن
« «	ناشی ایسه علاجی بیان اولنور
٢٩٨	بعضکره ضیق صدر آق
« «	جکردن حاصل اولور
٢٩٨	(یدنجی باب) ذات الجنب
« «	دیدکاری امراض بیانده در
٢٩٩	حکماء متقدمیندن مراد
٣٠٣	ذات الجنب ایچون مجرب
« «	برعلاج
٣٠٤	(سکزنجی باب) ذات
« «	الریه وذوات الریه ایله و ذات
« «	الجنب بینده اولان فرق
« «	بیان ایدر
٣٠٥	ذات الریه یه مبتلا اولانلر
« «	اکر مریضك باشنده برسمه

هذا کتاب فهرست

صحیفه	
٣٠٥	وسر سملك اولورسه علاجی
٣٠٧	(طقوزنجی باب) سل تعبیر
« «	اولنان علت بیانندہ اوجیدر
٣٠٨	ورم ایچون معجون
٣١٠	فی جمود الصدر یعنی
« «	کوکسده بلغمك طوکمسی بیان
٣١٢	ومرکباتدن استعمال اولنان
« «	معجونلر بیانندہ در
٣١٣	قلبه کاه بر برودت عارض
« «	اولورعلیل ضعیف وخوفناك
« «	اولور
٣١٣	مرکباتدن اولان معجون
٣١٥	ای اجی خفقان ایکی نوعدر
٣١٩	معلومکز اولسونکه پادزهر
« «	خفقانك جمیع انواعنه نافعدر
٣٢٢	خفقا بعضا غضب وخوف
« «	وسرور دن وبعضا خفیف
٣٢٢	انفعلاتدن اولور
٣٢٦	(اون برنجی باب) قلب
« «	مرضلرینی بیان ایدر
٣٢٦	دخی شو ترکیب یورك
« «	او یناسین ویللرین طاغیدر
٣٢٧	معلومکز اوله که مری
« «	دیدکاری قزل اوککدر
٣٣٠	معده بوزلهسی صیچاقدن
« «	اولورسه علاجی

صحیفه	
٣٣١	معده ده شیش وریح اولدقده
٣٣٥	اکر معده نك شیشی صغوقدن
« «	اولورسه علاجی
٣٣٦	خفقان خاره اکر خفقان
« «	یوسددن اولورسه
« «	اکر خفقان رطوبتدن اولورسه
« «	اکر خفقان ریاحدن اولورسه
« «	اکر خفقان سده دن اولوسه
٣٣٩	سنار طوس نام طبیب بو علتده
« «	فصدی تجویز ایتمدی
٣٤١	تشبخ معده و وجع قلب
« «	بیانندہ در
« «	معلوم اوله که بعضا معده ده
« «	دائمی صورتده در تمکله
٣٤١	و یانمقلق اولدیغندن شکوا
« «	ایدرلر
٣٤٢	معده فسادی بیان اولنور
٣٤٣	(اون اوچنجی باب) قواق
« «	یعنی انجقرق بیانندہ اوجیدر
٣٤٥	معده ده شیش اولمق
٣٤٥	معده نك شکلی قباق شکلی
« «	کبیدر بیان اولنور
٣٤٦	(اون دردنجی باب) برکسه نك
« «	قان قوصمه سی بیانندہ در
٣٤٨	اکر برکسه زیاده
« «	صوصارسه علاجی بیان اولنور

هذا كتاب فهرست

صحيفه	
٣٤٩	و حرارت غلبه ايتدكجه
« «	اغزده طوتونه جق شيلر بيان
٣٥٠	معلوم اوله كه هيضه تعبير
« «	اولنان مرض بيان اولنور
٣٥١	بو مرض امراض مخوفه دن
« «	اولديغى بيان
« «	يدنجيسى ورم اذن القلب
٣٥٣	(اون بشنجى باب) بغر صقلره
« «	عارض اولان امراض
« «	بيانندە اولجيدر
٣٥٣	معدەيه عارض اولان مرضلر
٣٥٤	اسهاله اولان علاجلر بيان
٣٥٥	صنعت حقنه بيان
٣٥٦	صفت دارو بودر
٣٥٨	اوچ دورلو علت دفع ايدر
« «	مسهل بودر
٣٦١	اسهال ايله قان كلسه علاجى
« «	بيان اولنور
٣٦٢	جالينوس واسكندر يونانى
« «	قان المغى تجويز ايتمشلر
٣٦٣	قابض شيلر ويرمك ضرر
« «	اولديغى زمان بيان
٣٦٤	بال صوينى ايچمنك فائدەسى
٣٦٥	شيخ داوود انطاكينك
« «	بو مرضه مرض افواه
« «	تسميەسى

صحيفه	
٣٦٦	زخير ديدكارى مرض امعاء
« «	مستقيمه ديرلر
٣٦٨	اكر زخيرك سببى يلدن
« «	وصغوقدن ايسه علاجى
٣٦٩	عنبر وحوليجان معجونلرى
« «	يلدن اولان زخيره غايت
« «	مناسبدر
٣٦٩	اكثرى قان قوصمق نه سببدندر
« «	بيان اولنور
٣٧٠	قان قوصمه نك الزياده فناسى
٣٧١	بو مرضه بعض دهن لر
« «	استعمالى بيان
٣٧٢	(اون التنجى باب) كوبك
« «	دوشمه بيانندەدر
٣٧٥	(اون يدنجى باب) قولنج
« «	ديدكارى علت بيانندەدر
٣٧٦	بو علتك علاجى اولاوجعنى
« «	تسكين ايتمك
٣٧٧	صفت حقنه بودر
٣٧٩	شيخ ابو على سينا
« «	وامام رازى بيورر لركه
٣٧٩	كيك بوينوزى ايچمك ايودر
٣٨١	قولنج مرضلرينك مجموعنده
« «	شاف وحقنه ايله علاج اعلادر
٣٨٥	غدالردن نفعلى اولانلر
٣٨٦	(اون سكزنجى باب) بركسه نك

هذا كتاب فهرست

صحيفه		صحيفه	
« «	قرنده يلان كيرسه اكا تدبير بيان	٣٩٨	شفانام كتابده بيل اغريسيچون
٣٨٨	حكايت اولنوركه سلطان	« «	ترتيب اولمان مجرب ياغ
« «	محمود جنتمكان طابه سراه افنديمز	٣٩٩	شيشلر وسنزبلر ايچول كوزل
٣٨٨	وقتنده اولان غريب قصه	« «	ترتيب
٢٨٩	يلان ايچون صفت دوا	٤٠٠	ديكر سنزيلر ويلار ايچون
٣٩٠	برذاتك قرنده يلان ويا عقرب	« «	سرمساق ياغى وديكر ياغلر
« «	وياصوغلجان اولسه علاجى	٤٠١	معلوم اوله كه سنزى ايچون
٣٩١	بعضكره انسان زياده سيله	« «	ديكر ترتيب
« «	براضطراب وبرسنجو ويار	٤٠١	ديكر كوده ده اولان سنزى
٣٩١	وجع عارض اولور سه	« «	وسنجو ايچون علاج
« «	تدبير وعلاجى بيان اولنور	٤٠٢	دعاء مأثر بيان اولنور
٣٩٢	يلان صوقان آدمله علاج	٤٠٣	شيشلر وديكر بيل اغرسيچون
« «	شافى بيان اولنور	٤٠٤	ترياك برشعيشاء كبير وقوت
٣٩٢	عقرب وچيان صوقمسه	« «	حيوانيه قلب اولديغى
« «	تدبير علاج	٤٠٥	يتمش يدى دورلو درده دوا
٣٩٣	اورمجك وبوى بوجكى وارى	« «	اولان معجون
« «	صوقمسه علاجى بيان اولنور	٤٠٥	(يكرمنجى باب) شيشلر وشورلر
٣٩٣	(اون طقوز نجى باب) اوجاع	« «	بيانده اولبحيدر
« «	قولنج بيانده در	٤٠٦	يانى قره ديدكارى شيشلر
٣٩٤	كوده ده اولان يلار بيان اولنور	٤٠٧	ديكر بيل اغرسى ايچون عمل
٤٩٥	اكر قولنج يامده وبلده ويلكار	« «	شاف
« «	ده اولورسه انلره علاج	٤٠٨	صفت معجون جمجم
٣٩٦	كفه بكى حيدبكندن منقول	٤٠٩	قاسق زحتنه علاج
« «	معجون	٤١٠	عرق النسا زحتنه علاج
٣٩٧	اكثرى بيل اغريسى صغر قدن	٤١١	الده وايافده اولان سنزى لر
« «	اولديغى وقتنده اكا علاج	« «	ايچون علاج بيان اولنور

هذا كتاب فهرست

صحيفه		صحيفه	
٤١٣	اسی حرارتلی شیشلر دن	٤٣٠	شیشلردن بری خنازیردر
«	« برسی دخی قان چبانیدر	٤٣٣	بوحبیث علته کوزل تدبیر
٤١٤	اوکلماز چبانلره مجرب مرهم	«	« وفائده‌لی علاجدر
٤١٥	چبان چیقاروب انی یسه علاج	٤٣٣	جراحت حقنده اکسیر کبی
٥١٦	طمر کسلوب قانی طورمیان	«	« برترکیبدر
«	« یاره‌لرایچون تدبیر بیان اولنور	٤٣٤	شیشلرك انواعی اوجدر
٤١٧	صولی واوکلماز یاره‌لرایچون	٤٣٥	(یکرمی ایکنجی باب) یرامز
«	« علاج	«	« وزهرلی مرضلرکه جلده
٤١٩	آتش یانغینه مجرب مرهملر	«	« ظاهر اولور بیان اولنور
٤٢١	اسکی و یکی یاره‌لره وکوك	٤٣٦	(یکرمی اوچنجی باب) فرنکی
«	« قیرلدقده‌اکاعلاج بیان اولنور	«	« زحتی بیانندهدر
٤٢٤	داخلیون و آق مرهملر	٤٣٩	بادشنام برعلتدر که یوزی
«	« کوزل مرهمدر	«	« قره ریر بیان اولنور
٤٢٥	قره‌مرهم دیمکله معروف	٤٤٠	(یکرمی درد نجی باب) یرامز
٢٤٦	دیکر اعلا مرهمدر بیان	«	« زهرلی اوسکور پوط علتی
٤٢٧	اسی ورملرك بری خیارجق	«	« بیانندہ اوچیدر
«	« اولدیغی بیان اولنور	٤٤٢	زهرلی مرضلردن بری دخی
٤٢٨	(یکرمی ایکنجی باب) صغوق	«	« بلیکادر بیان اولنور
«	« وقاتی شیشلر بیانندهدر	٤٤٣	(یکرمی بشنجی باب) بدنده
٤٢٨	صغوق شیشلردن بری فرنکلرك	«	« ظاهر اولان مرضلرك علاجی
«	« سیقروس یاخود سیفروس	«	« بیانندہ دیر
٤٢٨	تسمیه ابتدکلری علت	٤٤٥	کچیك واوبوز بیانندہ اوچیدر
٤٢٩	صغوق شیشلردن بری ورم	٤٤٦	مجر باتمز اولان مرهملردن
«	« مائیدر بیان	٤٤٧	دیکر کچیك ایچون علاج
٤٢٩	شیشلر انواعندن بری قبر	«	« ومرهمدر بیان
«	« جقلردر	٤٤٩	دیکر کچیك ایچون علاج

هذا كتاب فهرست

صحيفه		صحيفه	
٤٥٠	ديكر او يوز وكجيك ايچون	٤٨٧	حاجى صادق بكك بواسير
٤٥١	ديكر برنوع اويوز	« «	واسهال ايچون مجرب حب
٤٥٢	مثلى ونظيرى بولنميان برحب	« «	ترتيبى
٤٥٣	(يكرمى التنجى باب) بر ص	٤٨٩	ريح بواسير وسائر بلغمدن
« «	وبهق بيانندە اوجيدر	« «	حاصل اولان امراضك
٤٥٧	يكرمى يدنجى باب تمره كونك	« «	كليسى ايچون ومقويات
« «	انواعى بيانندە اوجيدر	« «	ايچون علاج
٤٦٠	تمره كونك نوعى ايكى در	٤٨٠	اى اخى بواسير اون قسم
٤٦١	سعفه تعبيراولنان علت اكثريا	« «	اولوب دردى يوركده
« «	باشده اولور بيان	« «	والتيسى مقعده وبريسنه
٤٦٢	(يكرمى سكزنجى باب) سكلرك	« «	شقاق بواسير ديرلر
« «	انواعى بيانندە اوجيدر	٤٨١	اى اخى بواسيرك سببى
٤٦٥	سعفه وشرينه ديدكارى	« «	صغوقدن بواسيردن مقعد
« «	علت وصفت قزل مرهم	« «	طشره چيقسه علاج
٤٦٧	ديكر سكلر ايچون مرهم	٤٨٤	اى اخى آدم كودەسى ايچنده
٤٦٨	علت غداد بيان اولنور	« «	اتكسلمش اولسه علاجندر
٤٦٩	مقعد مرضلرى بيان اولنور	٤٨٥	بركسه بواسيردن اولوم
٤٧٠	بواسيردن عميا اولوب اقيان	« «	حدنەوارسه علاجى بيان
٤٧١	بواسير ايچون صفت مرهم	٤٨٦	هضم طعام ايچون بركوزل
٤٧٢	سكلرك هرنوعنى ازاله ايلر	« «	سفوف وبى نظير علاجدر
« «	مرهم	٤٧٨	بواسيردن افراط قان كيدوب
٤٧٧	ديكر بواسير ايچون ومياسيل	« «	قطع ايتك لازم كلسه بواسيرك
« «	وطوزلو بلغم ايچون علاج	« «	حظايتديكى شيلرى يسه علاج
٤٧٧	ديكر بواسير ومياسيل	٤٨٨	ناسور ديدكارى علت اوكلز
« «	ايچون مشترك علاج	« «	جراحت معناسنه

هذا کتاب فهرست

صحیفه		صحیفه	
٤٨٩	بواسیرایچون سفوف مریض	٥٠٤	صغوق جکر خسته لکلر ینك
«	« اولان ذاتدن ضعف مشاهده	«	« علامتی
«	« اولنور ایسه علاج	٥٠٤	دیکر جکر خسته لغنه عظیم
٤٩٠	اکر سیلان متمادی اولورسه	«	« فائده ایده جك علاج
٤٩٠	واکر شیش برالای مهلر	٥٠٦	(اوتوزنجی باب) سوءالقنیه
«	« طرزنده اولورسه	«	« بیانده اولجیدر
٤٩١	ای اخی بعضا داخلا شیشوب	٥٠٧	(اوتوز برنجی باب) استسقا
«	« اندن اوزون مهلر احداث	«	« مرضنك انواعی بیانده در
«	« ایتمکله اکا تدبیر	٥١٠	و برمجرب دواء
٤٩٣	نسوان طائفه سنه عادت	٥١٢	شیش محللری اوغولجق
«	« شهریه لرندن برقاچ کون مقدم	«	« کوزل تدبیر
«	« باسور یرلرنده اغری ظهور	٥١٣	(اوتوز ایکنجی باب) طلاق
«	« ایدرسه اکا علاج	«	« شیش اولدقده مجرب اولان
٤٩٤	اکر کثرت دم وقوع بولورسه	«	« علاجلر بیان اولنور
٤٩٥	(یکرمی طقوزنجی باب) بیان	٥١٥	تدبیر یاقیلر بیان
«	« اولور	٥١٦	صفت حب بیان
٤٩٦	ای اخی مقعد شیش اولدیغی	٥٢٨	جالینوس حکیمك طلاق
«	« حالده اکا علاج	«	« ایچون یابدیغی یاقی
٤٩٧	مقعد چیقدقده مناسب علاج	٥١٩	ای اخی یرقان دیدکاری
٤٩٨	جکرده اولان خسته لکلر	«	« علتدر که ترجمه صاریلیق
٤٩٩	ترتیب مطبوح علاج	«	« دیرلر بیان اولنور
٥٠١	سدده دیدکاری جکر خسته لکی	٥٢٢	دیکر صاریلق ایچون علاج
٥٠١	چلك شربتنك ترتیبی	٥٢٢	سیاه صاریلغك سببی
٥٠٢	ای اخی جکر شیشدکده اکا	٥٢٣	(اوتوز اوچنجی باب) بوکرك
«	« علاج	«	« مرضلری بیانده اولجیدر

هذا كتاب فهرست

صحيفه	
٥٢٤	(اوتوز درد نجی باب)
« «	بوكركلرده قوم وطاش اولسه
« «	انك علاجی بيانندهدر
٥٢٦	مثانه وقاوقده طاش اولديغی
« «	وقتده علامتی نهدر بيان اولنور
٥٢٨	بركشينك سدوكی طوتلوب
« «	طمله طمله كلسه علاجی بيان
٥٢٩	ديكر خاصهٔ قرأندن صورهٔ
« «	طه تأثيراتی
٥٣١	(اوتوز بشنجی باب) بوكركه
« «	وشانه يه وقواغه متعلق
« «	نسنهلر بيانندهدر
٥٣٢	حكيم بقراطك بول يولی
« «	حقنده مقالهسی
٥٣٥	بركشينك قاصغی يارلسه
« «	اكا تدبير
٥٣٦	اكر ضو يولنده طاش
« «	اولوب زحمت ويرسه علاجی
« «	بيانندہ اوجيدر
٥٣٧	عسر البول يعنی سدوك
« «	طوتلهسی
٥٣٨	بولك عسرت ايله وزحمت
« «	ايله خروجی
٥٣٩	ادرار يولنده طاش اولديغنك
« «	تحلقوفی بيان اولنور

صحيفه	
٥٤٢	حرقة البول تعبير اولنان
« «	علت بول يولنی يقارق چيقار
« «	بيان اولنور
٥٤٤	بول قطره قطره وجمع ايله
« «	چيقار بيان اولنور
٥٤٤	دوشكه اشمكه مبتلا اولانلره
« «	علاج
٥٤٦	ذكر وحصتينده شيش
« «	اولدقده اكا علاج
٥٤٧	ذكر وحايهده فنا جراحت
« «	اولدقده اكا علاج
٥٤٩	(اوتوز بشنجی باب)
« «	وبانيطس ودووار ديدكاری
« «	علت بيانندہ اوجيدر
٥٥٠	قوح كلی ذيدكاری مرض
« «	بيان اولنور
٥٥١	(اوتوز التنجی باب) فتق
« «	علامتی بيانندہ در
٥٥٢	فتق ايچون علاج
٥٥٣	ضعف الباه وسيبلری بيان
« «	اولنور
٥٥٦	قريالجوس ديدكاری مرض كه
« «	ذكر دائماقائم اولور بيان
٥٥٨	(اونوز سكزنجی باب)
« «	صلابة الرحم بيانندہ در

هذا كتاب فهرست

صحيفه		صحيفه	
٥٥٩	جالينوس حكيمك رحم حقنده	« «	عارض اولان علتلرى بيان
« «	اولان قولى	٥٨٣	سفوفلر اوزرينه ايچله جك
٤٦١	قروح الرحم يعنى نسانك	« «	مطبوخلر بيان اولنور
« «	رحمنده اولان يارەلر	٥٨٥	اكر دم حيض عادت شهريه
٥٦٢	اقتباس حيض يعنى حيض	« «	لرندن برقاچ كون اول ظهور
« «	قانى اقامق	« «	ايدوب منحرف المزاج اكر قان
٥٦٤	احتناق الرحم	« «	كثرت اوزره اولورسه
٥٦٥	حيض قانى آقوب كسلدكده	« «	اكا علاج
« «	كونا كون علاجلر	٥٨٧	بعض كره بطنده حوالى يسنده
٥٦٧	العقر يعنى خاتونلر قصر	« «	صلا بتلر پيدا اولورسه
« «	قالديغى زمان	« «	علاجى بيان
٥٦٨	الرجا يعنى بو بر مرضدركه	٥٨٨	طائفهٔ نسانك عادت شهريه
« «	نساطائفه سنه عارض اولور	« «	لرنده صدر نده صقندى
٥٦٩	حمل ايله رجا بيننده فرق	« «	اولورسه اكا علاج
٥٧١	رحم اغريسنه علاج	٥٨٩	نسوان طائفه سنده صولى
٥٧٢	سورهٔ نوحك خاصه سى	« «	برنوع ماده اقار ايسه اكا علاج
٥٧٥	عورت قوجه سندن	٥٩٠	بعضا قادينلرك عادتى قان
« «	قاجه منك چاره سى	« «	جريانيله كجرلر
٥٧٧	بركسه بغلو اولسه علاجى بيان	٥٩٢	سيلان رحم بعضا خاتونلر
« «	اولنور	« «	عضو تناسللرينى ضيق ضيق
٥٧٨	حامله اولمامغه علاج ورحم	« «	يقاممقدن حاصل اولور
« «	خستهٔ لغنه علاج	٥٩٣	بعض كره عادت شهريه لرى
٥٨٠	بعض خاتونلرك حيض كورمكه	« «	حسن صورتله منقطعه اولماز
« «	مظهر اولمدقلرى وقتده علاج	٥٩٤	ضعيفه و نحيفه اولان خاتونلره
٥٨١	بعض قزجغزلرك حيض وقتنده	« «	غايت اعلا علاجلر بيان اولنور

خطا صواب جدولی

صحیفه	سطر	خطا	صواب
٠٤٠	٢٩	وعزق	وعرق
٠٩٦	٣٠	اردنی	اودنی
١١٢	٢٩	تجلیل	صمغودوب
١٥٤	٠٤	پارپوز	یارپوز
١٧٧	٢٣	تسبی	سبی
١٧٧	٢٩	حضرتلری	اولور
١٧٨	١٠	یندیٔ	بندی
١٧٨	١١	صرر	ضرر
١٧٨	١٧	ملکن	مسکن
١٨٧	٠١	قاره‌ه‌نك	قاروره نك
١٩٢	٠٥	اتخطاط	انخطاط
٢٠٨	٣٠	حما	صفت وترتیبی
٢١٣	٠٥	قالیج	فالیج
٢٤٨	٠٤	ضریان	ضربان
٢٥٢	١٢	جند بیدسر	جند بیدستر
٢٦٥	١٠	غاایت زبولنور	غایت آزبولنور
٣٠٥	٠١	ذات الریه	ذات الریه‌یه
٣٢٨	٠٩	ویرلر	ویره‌لر
٣٨٨	١٠	تابسز	طابه سراه
٣٩٣	٠١	نوی	بوی
« «	٠١	الك	انك
« «	١٥	اطرافده	اطرافنده
« «	٢٣	ووراز یازیانه	رازیانه
٤٢٤	١٧	لعاین	لعابن
٤٧٣	٠٤	بی‌نظیر	بی نظیر

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Burak TELLİ

Doğum Yeri ve Tarihi : Kahramanmaraş / 25.07.1983

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Kahramanmaraş Fatih Lisesi

Y. Lisans Öğrenimi : Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili Ve Edebiyatı Bölümü

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

Bilimsel Faaliyetleri :

İş Deneyimi

Stajlar :

Projeler :

Çalıştığı Kurumlar : Adıyaman Üniversitesi Gölbaşı Meslek Yüksekokulu

İletişim

E-Posta Adresi : btelli46@gmail.com

Tarih : 20.04.2017